

IJA # 19

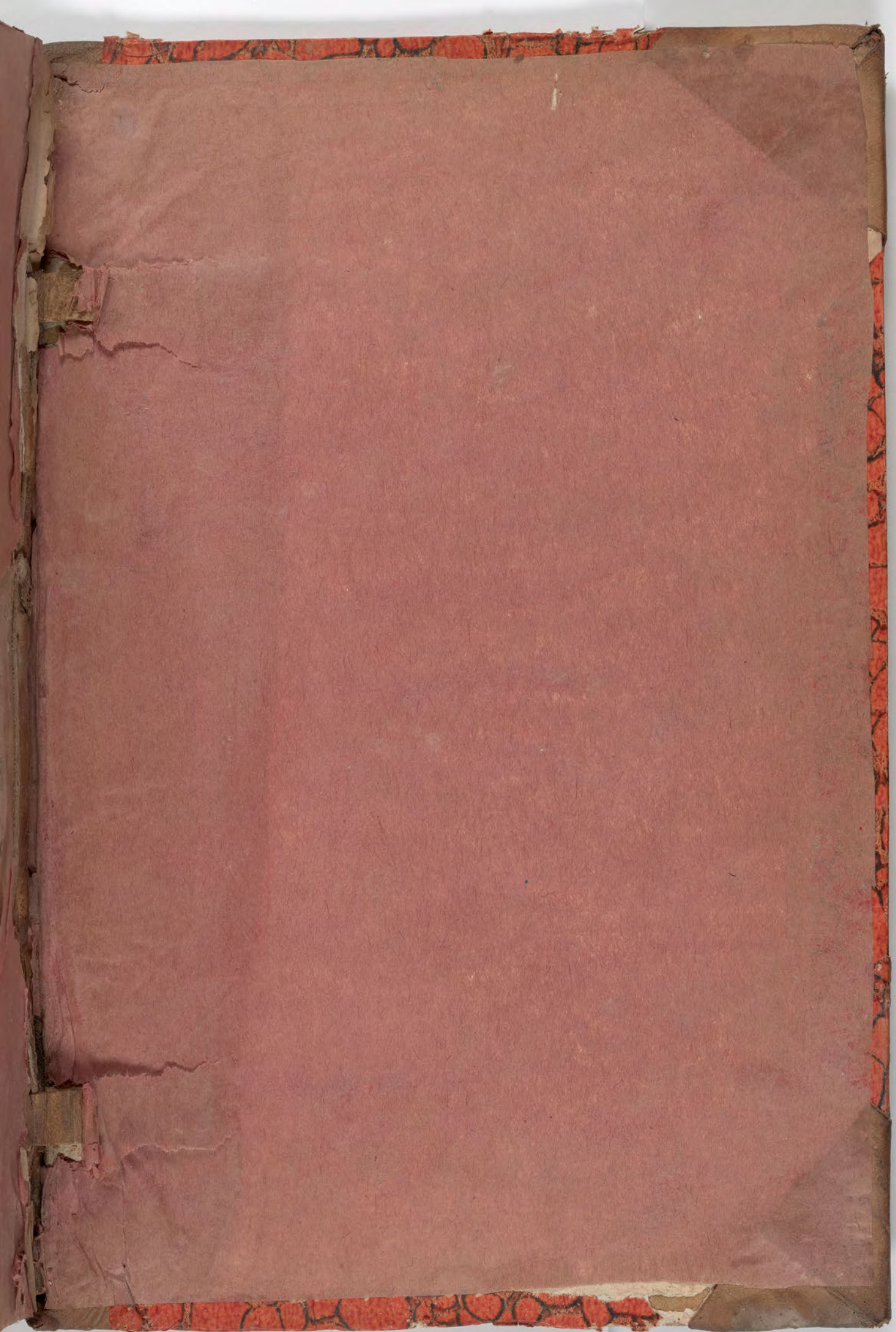
שאלות ותשובות שמן המר

She'elot u-Teshuvot Shemen ha-Mor

Rubio, Mordecai

Livorno, 5555 (1794 or 1795)

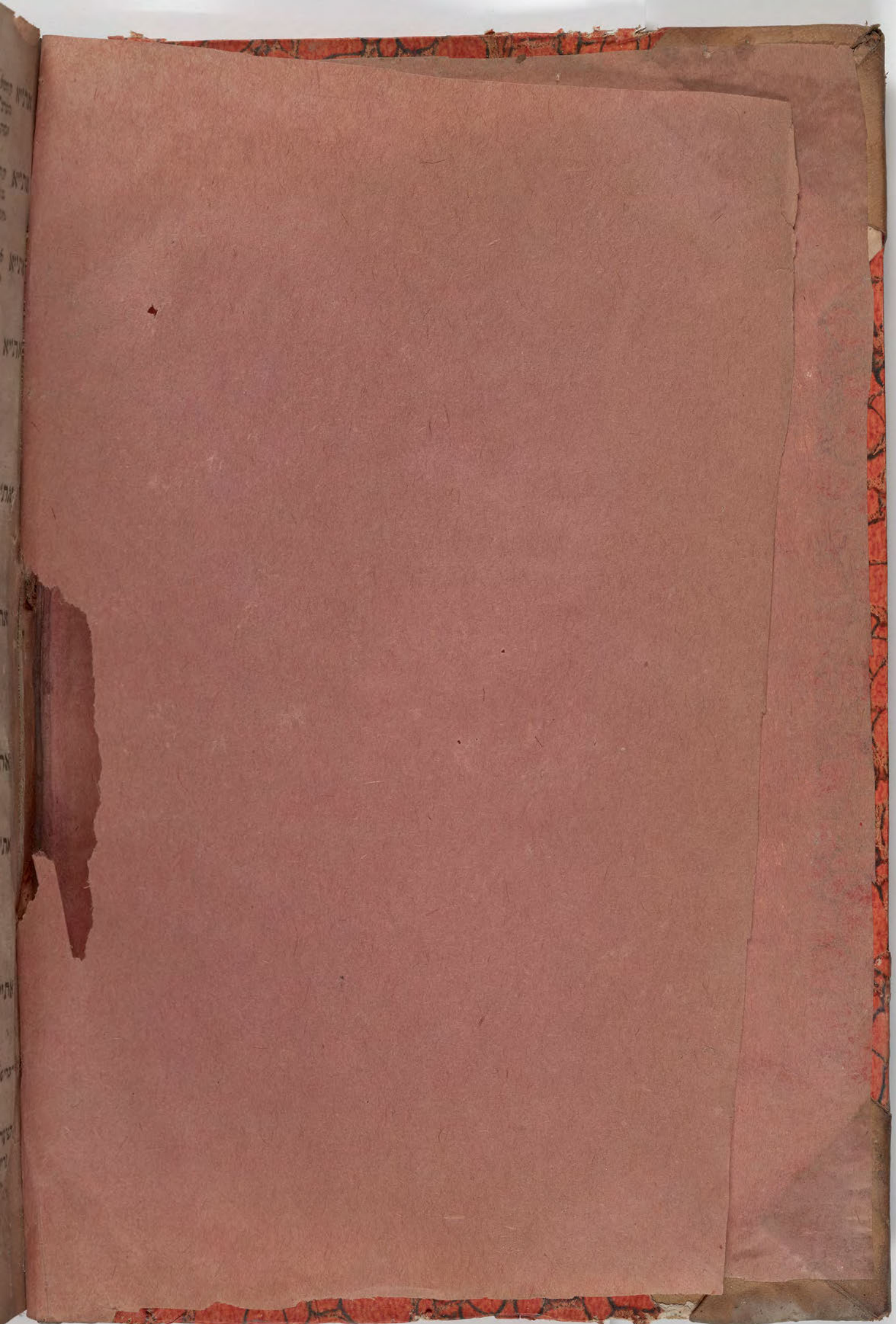

אתי

אתי

אתי

המחבר זלה"ה

מטבע של אברהם כיכ שפתי הנוך ודכר עייל בלא כ"ר . מאמר פתוח
 בראש שבועה המה משיב טבע ודכר דכר . דמי לכר
 המתחטא אל אביו קטונא דארעא יותר מכדי . שהדעת טועה דאסכרו ליה ולא אסכר . ומאמר
 סתום אסיפא סגר עליהם המדכר . החל

לאו חלתא חרתא היא ידענא כפשא לא חכמתא אלא מבכב דברים שאין ה"כ קולטתו
 מילי ממולאי והכל הכיא נקיש ואתי תגרא בבית כמאן דסביד לקשת"א דמפיק לט"ט
 בדברי הכאוי דלית בהו ומקשהא בונה ביתו באכנים המנוגבו' פחות שכתבעות יעשהו למקצועות
 כל מילי

מי שראה את הסודש לבנה במלואה . מאן דחמא חמה תחלת ביאה . בארץ מראה . אשרי עיני ראתה את כבודו
 ואת גדולו חופף על עם ה' כל היום עיני בעיני נראה . ויבן כמורמים מקדשו בעיר עזו לנו וישכון ע"ס כבוד ה' מתוך
 היום הקוא והלאה . וישראל טרונים על ארמתם . בחצריהם ובטירותם . בני ט"ס למשפחותם . פכופכים
 במוסילותם . מינן מלכי מינן אפרכי כלם אהובים כלם קרושים כלם גבורים מלכה ושריה כהניה גם נביאה . אירי ואירי
 בהודאה . מקרימי נחשכי בתמדין כסדרם ומוספין כהלכתם שם יבחו וצחי דרק את חטאתם ואת עולותם ואת נחמתם
 לא לן אדם וכירו עין אשר חטא רוח ה' דכר בס' היה אור כמושבותם עין מאה . בארתיה

מי יספר את כל הרעה אשר מצאתנו והנה היא לא"ס אימת מפגיע . איסורא הוא דרכי . לא יכלון ספרים
 ומגילות ודכר גבורות יום ליום יביע . כי לא ארכו הימים וברחו העומות אימת מפגיע . ווו היא סיבה מרע
 דריע . ותרד פלאים מלמעלה מכיפת הרקיע . עד שאל תחתית ברית ובזיע . ירוד ירכו והיום ירד במאור
 מאור דריע וברי . והן עם בני ישראל במדורות הגוים תפודות ומפורדת וזרוע לא הושיע . הנה הנס מעט מהרבת
 שארית הפלטה מהחרכ והרעב והדבר דין רישיה תביר דין מוחי פגיע . ובכל זאת לא הונס לנו מרעה אל רעה יאבנו
 מוכחה גזרות ושמות דעדרו עלן ואין מושיע . סורו טמא קראו לנו מנוי אל גוי וממלכה לעם אחר נעים וכדים כמו פולח
 ובוקע . ולא חיש לה

מי ימלל כפלאות תמיס גדול הרועה . שבטפלנו זכר לנו ויתן שם ושארית בארש"ת החיים מלעה לעו . תורה
 שלמה ינאה בהיכונאו ועד כה ברכנו ה' והנה אנחנו מאלמים אלומים בשרה הקל קדישין מחויקים בדת אל ישו
 אשר לא פנה אל רהבים ושמי כוזב כוז' כסף כוז' זהב ורכ פנינים ועסקים בתורה בד בכר ומדרי לה כפילפולייטו מתוך
 חורפיטו אבנוע אבנועי . וצאוראו כותלי בית המדרש יופיחו מלאים זיו ומפיקים כונה כלה זיוס בחידושים נגז' ופרהים
 לבי וזעי . ויורו המורים כחם או כחם עתה כתר שאתאחר לל הפחל והטורח שצברו על ראשינו מים הזירונים ועוהוב
 פרשיות שאין הפה יכולה לספר ולא הלכלר בקולמוסו לא משתמע . כי האי תכל רידן עמר וימודר אר"ט וישה לו הדרים
 הדר האמור בתורה לאתר דמתבע' דינא רבא ודינא זוטא וכולהו תמוי נררי וטבועי . ורבו יתרה איתוספת ביה פרוש
 מאהבה דקבע ליה דובתא ולא קביע ליה וימנא ריש מתא דעה"ק **הברון** תובכ"א וריש מתיבת"א בבית מדרשו של
 שם חסד לאברהם ואמת ליעקב אשר **אמשטרדם** זבא מהקדש הבכורים הרמים כמה"ר
 מק"ק

אברהם ויעקב פירירא כ"ע ורעם לברכ' **ישראל** למד אחריכין לימד אחריכין ליני ויומי וכולהו שבועי
 בזאת יתהלל המתהלל זכר למקדש כהלל
 מחויק טיבותא לנפשיה הדר לקבועי . חסידא ופשישא הכן הרישא ראשון לכל דבר סכקדושה לית דין בר נש דמי לכר
 אלהין לרדיה קא מזהר רחמנא סיועי מסייעי . ליה

מי יתנני במאז ובמקדש בכל החכמה מסתופף בכלא דמשימותא חד מן קמיא . הצניף הטמור כת"ר לי דיו ליה
 כבר בתיא . דין אבא רחמנא אחר מכני עלייה . עטרה בראש כל אדם הרב המופלא וכבוד ה' מלא מר קשישא
 חסידא ופרישא כוזינא דנהורא סבא דמשפטי דין בלי רזינא כמוהר"ר **מרדכי רובין** זצוקל ויהי בעת נפשו ארלנים
 את המצוקים ומרדכי יבא כתבקט בישיבה של מעלה אבי אבי
 יהודה תאמיה ואביה . ואזר יעלה על ארץ מרת"ס עמדו קלינן ויגדל המספר ספרו ספרניא . ואכל כבר עשו אל הלכח
 ארון האלהים על דא ודאי האדם יראה לבינים ככחלים נטיו כל אפיא . מעלין את המדומע ויהי מאז מרתע כולי בופאי
 ופסיק חוכא חסומאי רלא מיייתכא רעתאי וכל ראשי אברים בוחלון ומחילין מקוצר רוח קלני מראשי כל ראש לחולי וכל עצמותי
 כפתו לנחלים כי כלא לאוניא . ותהי זאת נחמתי ינחם בתיב וקרי זאת התורה אשר שם ידו פרש טר האל"ף בקן קולמוסא
 וזה פריה . כי טוב ספרה ק"ן תפורשת על הפייר ועל הדפטרט למנכח על עלגו"ת היא בופא קשיא . כל חמורא והיה העלמ"ה
 דלא הוו ידעי רבין לפיכך הדין מוטע בעו מיניה כד יתיב . סחר כרעא הארעא לאור קינמו וכתב לו גדולה תשוסה אבתרא ברהמי
 ודכר הלמד מעניינו שרו חכימיא . להלל ולשבח שותיה

מי מלל לאברהם יומא כי האידינא יומא טבא לנו השמש יבא להאיר על הארץ שואף זורח . יתובי יתכינן
 כרכי תכרכינן שהחינו וקיימנו להביא מראשית ולא כל ראשית ש"ת ואיזה לקוטס כמטב
 מטבעו חכמים חרות על הלוחות יכהן כפותא . זכייא ראורייתא לארפסוי אר"א לביני השרים והסגנים מעשה רב כבא
 קדישא

הקדמה

קריש מרן אבא זללה את השוקים ואת התורות אשר ריבה ואשר טיפח . יש ששמותיהם באים ומעשיהם כמראה
האופן בתוך האופן ושמו כזה לו **שמן המר** נוטריקון ש"אלות מ"ן ה"רכ מ"רדכי ר"ובין זללה הרואה
אומר בראי ברוך שחלק מחכמתו בשמו כן הוא ריחו מודף מסוף העולם
ועד סופו אמור רבן בטעמו אמור רבן ככפלה ארמאה ל"ו טעם ול"ו ריח . והן בעון מדלות איסר וקשקיש קריא
והכסף אול מכליתו זה הוא סיבה להביא אל בית הרפוש מעט מהרבה הנני מפתח . כי כגון דא דריכה רבא ומפקחא אית
לה ואין כל מאומה בידי כי יד עמי אכן כי על אילן בהון החלתי את תירושי המשמח . ואנכי עשיתי אר"ט **אברהם**
הקן את האר"ט הזאת אליכם אישים ישראל המתנדבים בעם המתחילים במצוה עליכם המצוה הזאת להחיות
בידי בקומץ של כרסה להוציא לאור את שאר ישוב ש"ת ושאר דרושים יקרים מוסב ומפז אשר לארזי אבי זקן טעמו וראו
נופת מופים מעשה רוקח . ובשכר זאת אל חי יריק עליכם כרסה עד בלי די על כל פרטה ופרטה תרקבא דריכרי ונחלו
לעולם ההלל והשמחה במעונם ולא יטה לארץ מילם ורב שלום עד כלי ירח . כן יאמר ה' שדר לה **מר**

מי הם אלו הראויים לכרסה שזכו וויכוח את הרבים לעשות כרת היום להוציא לאור הרפוש הזוי עפרא רבא ויקירא חמה
מדתקא . ולמעשה כייחא לרבינו המחבר זל"ה כי כן צוה עלי זל"ה תהיה זאת לפוקה . והן בעון חוללת
לזאת מחיובתי נ"כ מצול החוכות שהשתרבו עליו כמעלה עקרכים כגשך ותרבותי מהגוים אלי הארץ כדי לעשות לכלול
לכני ביתי לחם לפי הטף מגבלל בערשים ומאכל גריסין דתלו בי טפלי כפל פתקא . כאשר דבר מלך לזאת בשליחות מכוה
מע"הק **הברון** תוב"כ סובב נתיבות סובב הולך גולל ורופק כפתחי דריכי עם כתלתא הוייא חוקה . ועבור
אברהם בארץ נושבת היא עיר תהלה **איזמיר** זעא והעם שוטפים בה שלומי אמונה כאשפו שמה
ההדרים הגברים הרמים הזו להחיות
עלמה כמדה גדושה ולא מחוקה . ופטרט להשר הגביר החכם ה"מ ע"כ מ"ר ח"ה ומרבה להטיב ביתו ועד להכמים
אכסניא נאה כמה"ר **היים משה ב"י ארדיטי** נר"ו מגלגלין זכות עזי זכאי הכיאי המלך חריו באוכלי
טלחנו קרוב לשנה ומלכד מה שטרח עמי לקרב לי התועלת מ"ס ק"ק

הכו"ו והו"ר ירו נטויה כמתן דמ"ס הון ועושר בכיתו וכיתו זו אשתו אשת חיל הכבודה והצנועה הגברת מרת **אסתר**
מב"ת שניהם מלאים בל טוב כל חותמי ברכות יחולו ראשם והיו לאחדים בכמים וככי בכים אכזר . ואחריו
יאיר נתיב חתא רבי נשאה חובת עין ימון החכם השלם והכולל עצום ורב ח"ה תורה ונדולה כמח"ר **יצחק ארדיטי**
נר"ו ואחיו החכם הן גביר **רפאל** שריפא את אברהם מן שתייא מיהב יהכי להם החיים
והשלום כרוב עושר וכבוד הם וכניהם וכניהם וטפם יחיו ישאו הרום ורוב שלום עד בלי ירח אכזר . ומתוכם
כעין הכרולח איש חיל רב פעלים שמו מרדכי כשערים הגביר החכם ה"מ ח"ה ומרבה להטיב ביתו פתוח לרוחה כמה"ר

משה בר אפרים ארדיטי נר"ו אלהים יחוננו ויברכהו לעילא מכל ברכתא הוא ואחיו וכן חכם ישמח
אב ה"ה ה"ה ח"ה כמה"ר **היים אפרים ארדיטי** נר"ו
כלם שוים לטובה ולכרסה ברכה המשולשת אכזר . וגם זה ראוי לכרסה
החכם הנ"ח כמ"ר **אהרן ארדיטי** נר"ו יהי לנו מוס"ך חסד אל כל היום הוא וכניו וכל בני ביתו אכזר .
ואפנה על דרך הערב"ה ערב ומזעיל ורוח נדיבה רחימא דכפשי החכם השלם כמה"ר
יצחק בכמה"ר **ארדיטי** נר"ו ואחיו **אריהו** זכור לטוב צור ישראל ישמרו ויגן עליהם ועבד כל בני
ביתם הנה כרך לקחתי וכרך ול"ו אשיכנה לירי"ן ש"ב הנכון
הנעלה כמ"ר **שמואל רוביו** ז"ו כל חותמי ברכות יחולו על ראשו אכזר . וכרכת מעין שבע לראש משכר
היריד הוא הדר החכם השלם והכולל כמה"ר **ברוך קאלימיטי** נר"ו .

יהא רעוא יוכה ויחיה יראה זרע יאריך ימים אכזר . לי נאה לכרך למעלת הגביר
הנכון ונעלה כמ"ר **אליהו שוחמי** ברוך יהיה בהני ברכה דרבנן הוא ובניו וחתניו וחתנו **ישמואל**
בקוראי שמו קוראים אל ה' והוא יענם אכזר . ולאחרון אחרון חביב זה יד"ן
מ"ט הגביר החשוב וכבוד הנכון המעולה כמ"ר **משה אורי** ז"ו ואחיו הזו יצאו ויפרחו כגפן אכזר . אנכי
כדרך נחמי ה' פה עיר המהוללה **ליוורנו** זעא להוציא מחשבתי לפועל ומצאתי את ארזי הלכנון
הרמים שני צנתרות הוסיב ידידים ונחמדים נהירו דעיינין המשכילים יזכירו כושר הרקיע הגבירים הרמים

השרים דרפי צדק עושים נחת רוח ליוצרים הראשון אדם המאיר אור אוהב התורה ולומדים כמ"ר **יצחק חיים**
ריקאנאטי ז"ו וכסף משנה נהירו דעיינין מוקיר ורחים ורחיל רבן איש על העדה הפרנס
המפואר איש חכם לב כמ"ר **יהושע ריקאנאטי** ז"ו שניהם המלכים היו ליעודה
לפתוח תהלה בכתיבה וחתומה איתה ה' תשמרם כננה רצון תעמדם וכן בני הנסודים
סמוכים לעד לעולם הן ועושר בביתם וצדקתם עומדת לעד אכזר . גם אנכי לא אחשוך לכרך על המומר קהל ועדה
הגבירים הרמים הבאים על החתום והמתנדבים בעם אשר פה העירה **ליוורנו** זעא ואשר בכל ערי **איטאריא**
וכל המשתדלים במצוה הזאת אנא ה' תן להם כפעלם הטוב אורך ימים ושנות חיים וזרעם

לכרסה זרע ברוך ה' זכות הרב המחבר זל"ה יגן עליהם אכזר . חל"ת המרבה לכל המקבל האיסיפרא דכירב שיכמרו
דחמיו עלי לסייעני בעין יפה כמתכא הראויה והחלש יאמר גבור אבי כי עץ חיים היא למחויקים בה על ספי וחוקה .
נר"ו **מר**

מי יבלה קץ הפלאת פי נשכח זכרם . עד מתי עמך ונחלתך דחופים וסחופים מרחיב רחי בין אלוף עירם ומלך
ארם . זה שנים רבות כמתך כהלכו מחמסן של עובדי עבירה רעות במגורים . ויאמרו ידיו רמה בשפתי
חלקות ולטון מדברת גדולות הי"ן שקר"ם . ספרי המר"ם . וממתם לחרף את ישראל באומרים אך שקר נחלו הכל
המה

על חלום תתאפק ה' נרש את האתם הואת ואת בנה ואת תמוה כי ינכרו שרינו
המה אין חשיח לישראל חכר שכרם • יפקוד ה' פקידה לטובה אל א רצו ואל עמו את
המורו בהר"ם • שלח כח הסואבר כפילי מלך כיופיו תהרס יעלם אדוני רם • בהר ה' יראה לקבץ כרמים סאים ושממים
ונאכל עם חן הזכמים עם גדול ורם ידבר אחר לרור מושיען של ישראל
כיעול מר : רכרכמותים דמר : ושדותים דמר :

הכ"ר צע"ר התשתלח הגולה ומטולטל מפני חמת המציק עד יערה עלינו רוח תמרום אז ינוח לי ושכתי לטלום בקרית ארבע
היא הברון תוכ"א ארסה בכחתי ככנ"ת ציון מלך כיופיו • סנעיר אברהם רוביו ס"ט
המותס פה ק"ק ליוורנו יצא שלישי אחרון לחדש חשוון מהלוי שתא ושמן מרדכי בן יאיר לפ"ק

אמר המגיה

מאחרי שבת לשמש ככחונה אשר דבר המלך ורתו מגיה זכינו לסיכיהו הנני סך בשמן המר
ועד אחרן הנני מפת"ח פתוח"ה מפתחות העזריה להגיד לאדם צדיק מה פעל סברלה
מזמור לדידי חזי לי כל שחבתי לגומרה של תורה אשירה נא לרדיו שיר
איכו השתא שיטין רחמי רהוט לא נצרכא אלא להודות לשם ה' אשר עד כה ברכני ההל וגמור
רחושי מרחשן שפוחתי וכל עצמותי תאמרנה התהלה והתפארת לחי העולמים זמור ושמור
וענתה השירה שיר זמכתם • להוד תכנית חותם :

אפרוש כנפיו זמרה • היום ולא אירא • לבוא בסוד עדה • אשיר בהגיון :
על הוד שמן המר • אפצח בשיר מזמור • לכבוד מאור גולה • מהררי ציון :
הרב מירא דביא • לו עז ותשיה • עוטה מעיל אורה • לבש כמו שריון :
כתר חכמה בינה • יתד וגם פנה • משיב לכל שוא • כל רז ברום חביון :
ידאו אנשי לבב • איש מבני חובב • מעין תבונה הוא • צה גם טהור רעיון :
ישמח בפרי דתו • אחר פרידתו • ישיש בעדן גן • ישבע בזיו עליון :
אברהם גיל ירון • ישוב לעיר חברון • זרעו בהוד יגדל • יגבר בלירפיון :
שרי גזרא נשגב • מעוז וגם משגב • שוב לעדתך שוב • ושכון באפריון :
נראה מקדשה אל • בנוי ויהה ראל • אז יעלו פרים • עשיר וגם אביון :
ולשון אלם תרון • עת בוא לבצרון • עמך אסיר תקוה • צופה לחזיון :

סכ"ד אים • כטיר מוכן למרת ולכסן • לרכנן וקלמירדן • שמואל • ככחוסר • משה הכהן ס"ט

בינו עמי עשו

שמן המר א"ח

סימן א'

קודש לך לא יעבד ולא יגד
של עבדך שלח יצא מן לבית
העבד

דב"ק

פירוש דבור התוספות פסחים דף ק"ך

שאלה

לכהר לן מר עינין כונת דברי
התוס' ז"ל שכתבו בפרק ע"פ דף
ק"ך ע"א ד"ה מפטירין אחר תנא
אפיקומין וכו' וז"ל ואת אחר הפסח וכו' וז"ל כדמפרשין בירוש'
וכו' וחגיגה הבאה עם הפסח אע"ג דאיכא לה"ד דאית בה
משום שכירת עצם ואפ"ה אינה נאכלת על השכר היינו
משום דפסח בן שנתו הוא ורכיך וחיישינן לשכירת עצם אבל
חגיגה לא וגו' עכ"ל ע"ש . וקשה שובא דההוא מ"ד
לדעת בן תימא אחרת למילתא כדאיתא לעיל בדרף ע'
ולכן תימא הא איתמר שם דגם חגיגה אינה באה בת
שתי שנים אלא בת שנתה כפסח ע"ש וא"כ איך כתבו ז"ל
אבל חגיגה לא .

תשובה

וואשר יקרת בעיני כשאתי את ידי הלא זה
דברי ואע"ן ואות' לע"ד נראה דאפשר לומר
דאיז' כונתם למימרא דאיז' חגיגה באה בת שנתה כפשוטה
לפנינו דה"ה הוה ליה למימר דפסח בא בת שנתו אלא
הרצון בהם למיהב טעמא דמאי דפסח נאכל על השכר
משום שכירת עצם לאו היינו משום דאגב דעבתותיה אתי
זממ' לשכירת עצם כדכידים דשכחה מזויה אגב דטריר למיכל
סביבות העצם בחוץ מסיח דעתיה תאיסור שכירת עצם
דלא הוא וח"ו לא נחשדו ישראל על כך אלא דחששו דשמא
אגב דעבתותיה אתי למיכל הבשר אשר סביב העצמות
למיוברר סביבם באופן אשר בעיני חז"ל לא נאכל וסבר העצם
דעביר אינוש דטעי ויבא לירי שכירת עצם . ועיין לעיל שם
בדרף ע' ע"א בתוס' ד"ה לאו חובה היא וגו' . באופן דאל
תכלית כוונה הלזו היתה בנותם כרי אך לחלק בין פסח
לחגיגה שאינה נאכלת על השכר וכלומר אם בשלמא גבי
פסח היתה החששה דשמא אגב טעמא דעב וטריר למיכל
שוכח ויסיח דעתו תאיסור שכירת עצם כדאמר ניחא דאף
גם זאת בחגיגה הוה לן למיחש הכי ושתיה נאכלת על
השכר אחרם לאו הכי אלא דה"ט דפסח משום דבן שנתו הוא
ורכיך וחיישינן לשכירת עצם כדאמרן שלהיותו רעב אתי
למטעי בשקול הדעת דחשיב דלא אתי לירי שכירת
העצם אגב אכילתו סביבות העצמות וחיישינן דשמא
ישתכר קרוב לשוגג ואמס היותו העצם רכיך א"כ כיון

דישראל כשרים ולא תסיח דעתיהו ח"ו מעיקר האיסור
דשכירת עצם וחששא בעלמא היא מסתיין דניחוש לה גבי
פסח שאכל לבסוף שלא תהיה נאכל אלא על השכר וחשש
הכו' דשמא אם הוא רעב יהיה טועה בשקול הדעת כדאמרן
אכל חגיגה לאו כל' לית ליה למיחש בה סך חששא רכיין
דעביר אינוש דקא יהיב דעתיה איסור שכירת עצם גם
בעורמו רעב ואין עיקר החשש אלא להיותו הפסח רכיך
דשמא יבא לירי טעות שקול הדעת להיותו רעב לאכול הדק
היטב סביב העצמות א"כ לא אתי אינוש להכניס עצמו
לכית הספק בכל כה"ג אלא דוקא בשכר שכר החגיגה
אכלה ואזרא לה ולית ליה אכילה אחרת לכתר דלא מצי
אכיל לאחריו משא"כ בחגיגה שעדין בופול של פסח קיים
לפניו לאכול דברירא מילתא דלית לן למיחש הכי בחגיגה
הגם שהיא נמי בת שנתה דהו"ל מילתא דלא שכיח דבטלה
דעתו אצל כל אדם ומילתא דלא שכיח לא גזרו דבין וכמוכין
וברם לפי דרכיו הלזו ה"ט דכחו להס' רז"ל דרך
הקדש לאכול את החגיגה בתחילה ופסח
כאחרונה דוקא גם להאי ליטנא דלא בעי' שיאשר טעם
הפסח כפה משום דמלכד דהכי ניחא להו להחזיר גבי
פסח טעי וחגיגה עלצד היותו טפי ובטוח נמי ממילתא
דלא שכיח כיון שכוונתם איסור שכירת העצם בהריא
כמוכין :

עוד

בה רכיין דעיקר החגיגה היא באה משום שמחה
לאכול לשכר בשר משום שמחת יום טוב גם
כלילה א"כ אם תקריומין ליה לפסח ותאחרין לה לחגיגה
היה צריך למיכל את החגיגה על השכר לפום מאי דאמרן
ואשתכח דלא היתה עיקר שמחת אכילת שוכר הבשר מן
החגיגה אלא מן הפסח ולאו הכי דהפסח לא בא אלא לקיים
מצותו וכמוכין :

א"ג

אפשר לפרש כונת התוס' ז"ל באופן אחר קרוב אל
דרך הכו' והוא במה שדקדק בלשון הוהב מלכד
דקרוק הלשון דלא כתבו הפסח בא בן שנתו כדלעיל תו
איכא למירק דאי סוף דבר היתה רצונם למימרא דכל שהוה
בן שנתו הוה רכיך וחיישינן לשכירת עצם הכי הו"ל דפסח
בן שנתו הוא דרכיך וגו' דליכא למימרא דכונתם רצויה במה
שדע ועין רואה בחיובי הפסחים והעצם דתפול עליהם
השימו

השינוי והתמורה דיש במינוי בכוף בקומה זקופה וגדול כשר
 אשר כמעט כן ששה חרשים בא לכלל בגדול וחוק ככך
 שנתים במין האחר כמושג ונס מן הגודל דכן שנה ששיב כל
 שלא בשלמה שנתו מיום שולד מיום ליום וכמ"ס הרמב"ם ז"ל
 בפ"א מה' מעה"ק ע"ג ואמרו להכי איך יצאו לחלק ז"ל בק
 פסח לחגיגה וגם החגיגה נמי אינה באה אלא בת שנתה
 והוא דמן הסודע דפשיטא דכין רחביה היא באה בשביל
 שמתחילת יום טוב גם כלילה לאכול כשר כרי שביעה ולאכול
 הפסח בתר הכי על השבוע ברירה בילתא שחבורת הפסח
 עיניהם תלויות לקנות החגיגה חמין הבבוא והגדול בכשר
 והפסח חמין הקטן הוא והוא פאל על השבוע וגם שלא
 יבואו ליריבות כאלו דאף גם זאת אם יקחו כולם מעין
 הקטן פשיטא דהחגיגה יקחו אותה יקרו לשנתה והפסח
 דכין קטן והנה כי כן אל כונה הלון כתבו דפסח בן שנתו
 ורכיך בוא"ו לומר דלאכול בן שנתו רביך שהרי אם יהיה
 חמין הגדול או קרוב לשנתו לא חיישינן כוליה האי לשבירת
 העצם אבב אוכלו הכשר אשר שכיבו העצם מן בתר שכבר
 האוכלו דעתיה עילויה שלא ישתכר אלא דוקא כפסח
 שהרגילות הוא בקטן ורכיך חששו לשבירת עצם דשמה אבב
 היותו רעב יטעי בשקול הדעת דלא אתי לירי שכיבה ומתוך
 כך ישתכר דרכיך וקטן עכיר איניש דטפי אבל חגיגה
 שאין הרגילות בה ברכיכה כדאמרן לא חיישינן בה לשבירת
 עצם בכל כה"ג דדעתיה עילויה שלא ישתכר דהכו דלא
 נוסף עלה דגם כפסח אלו לא היה הרגילות בו ברכיך לא
 הוה חיישינן כולי האי וכמוכין

וא"נ

איפשר לפרש כונתם באופן אחר גם על פסח
 דיהטא דלישנא דמשמע דאתו אך לחלק ולומר
 דפסח בא בן שנתו וחגיגה אינה באה בת שנתה והוא כמה
 שצ"ע החילה מילתא דברירא דההוא מ"ד בדף ע"ה סו'
 דפשיט ליה ממתני דשקלים דלכן תימא אית בה בחגיגה
 משום שבירת עצם והיא סתם משנה וכבר סתם לן תנא שם
 באלו דברי דלא ככן תימא אלא בדרכיך דמ"ל רחביה היא
 היא מדרבנן ושכחה בת שתי שנים כמורע ודאי שהרצון
 בו למימרא דכין דלרכיך יש בה שבירת עצם הגם שהיא
 מדרבנן ואינה בפסח מדרס לן תנא בשקלים דברי המוכיחין
 דיש בחגיגה משום ש"ע א"כ דלכן תימא דמ"ל שהיא מראורי'
 וכדין הפסח לכל דבר פשיטא דמ"ל דיש בה משום שבירת
 עצם כדין הפסח דאלת"ה אלא דמ"ל דאין בה משום שבירת
 עצם הגם שהוקשה לפסח לכל דבר פשיטא דלא הוה בורי
 דבכין בה משום שבירת עצם הגם היותה עקרה מדרבנן
 אטו פסח והוא הרצון והכוונה אשר במאמר ההוא מ"ד
 דקאמר אלא לאו דב"ת היא בלומר עיקר הסכרה אשר
 מחמתה מצאו מקום וראו חכמי למנוח בה גם לפי סברתם
 ז"ל וקא דחוליה רבנן היא כל עיקרה ולא מעיקר סברת
 ב"ת וליכא משום ש"ע כלל כמוכין והנה כי כן נכא אל
 תכלית עיקר כונת התוספות דברירא להו דלכ"ת ליכא
 לאקשויי עילה לפסח ההוא מ"ד כיון דיפה כח הדוחה לרשות
 דכין דלכ"ת היא מן התורה והוקשה בפסח לכל דבר וגם
 לענין שבירת עצם אימא דגם היא נאכלת על השבוע כמי
 א"ל דמ"ל דטעמא דפסח נאכל על השבוע לאו מטעם
 שבירת העצם אלא ס"ל כאידך לישנא דהכא דאין מפטירין
 אחר הפסח אפיקומן ומש"ד בעי שישאר כפה טעמו ונימקו
 באופן דלא קשיא להו להתום אלא להך לישנא דקאמר
 דמפטירין אחר הפסח אפיקומן דאשתכח דמ"ל דמתני'
 דשכא דוקא קתבין דמפטירין אחר הפסח אפיקומן דמ"ס
 הוה מפטירין ולדייה כיון דלא שייך מזה פשיטא דמ"ל
 מתי רחביה איכא נאכלת על השבוע מדשייר תנא חגיגה

זלא תמי אין מפטירין אחר חגיגה ופסח אפיקומן וא"כ
 לירירא פשיטא דלא בעי שישאר טעמו כפה מדרבנן
 מפטירין אחר מזה כמ"ס התום ואי לזאת קשיא להו להך
 לישנא דמה יענו לההוא מ"ד דמ"ל דאיכא משום שבירת
 עצם בחגיגה ואיכא נאכלת על השבוע כלומר ההוא מ"ד
 דפשיט ליה ממתני דשקלים והיינו פשיטא שהרצון בו הגם
 רבנן דלא ס"ל כב"ת גורו על החגיגה משום שבירת עצם
 אטופסח מרסתם רכיך דלא כב"ת וסתם טיטב בה בחגיגה
 משום ש"ע א"כ אם פירושא דמתני' דהכא כהאי מ"ד
 דמפטירין אחר מזה וטעמא דפסח דאין מפטירין משום
 ש"ע ולא תמי חגיגה קשיא עליה דההוא מ"ד דאך לא בורו
 על החגיגה שלא תהיה נאכלת לא על השבוע דכין דטעמא
 דפסח דנאכל על השבוע הוא משום דכל שהוא רעב איכא
 למיתא דאיירי טריד למיכל שכיב העצם כמקום מסוים
 דעתו מאיסור שבירת העצם אבב רעכתנותיה דשוכח ואתי
 לירי ש"ע א"כ מה הועילו חכמים בתקנתם לאסור ש"ע
 בחגיגה הגם דמ"ל שהיא מדרבנן אטו פסח מן בתר דכשהוא
 רעב אתי לירי שכיבה קרוב לירי וא"כ ה"ל למיבור
 לאוכלה על השבוע כיון דהא בלא הא לא קיימא וכולא חדא
 גורה היא כמורע ותיורו דלאו ה"ט דפסח ראתי לירי
 שכיבה משום דשוכח אבב שהוא רעב וטריד לאכול דח"ו לא
 נחמדו ישראל על כך אלא טעמא דפסח משום שהיא בא בן
 שנה שהוא דכין ושמה יבא לירי טבות שקול הדעת דתמי
 ליה דלא ישתכר בעורו גורר סביבות העצמות אבב
 רעכתנותי ואיירי שהוא בן שנתו דרכיך ישתכר אבל חגיגה
 דלא אתי אית שנתה לרכיך דפלגי עליה דב"ת והיא קשה
 כמה שדל לא כללית להו למנוח גורה אחריתי כיון דקיימא
 הא בלא הא דכין דדעתיה עילויה שלא ישתכר בחגיגה
 שאינה רכיכה פשיטא דלא אתי לירי ש"ע וכמוכין

ובהיותי

כנך כוונתו הוית להרכ הגדול תנא
 דאורייתא בס' משנה למלך בפ' עשירי
 פה קרבן פסח דין ב' דכתב על מ"ג התום ז"ל כהעור
 והרוטב דף קכ"ה ע"א בר"ה אי הכי מוקדשים וגו' ז"ל
 ונראה דרכ מרי אשמועינן עצמות שמשו מותר כבר אפי'
 אין בהן עכשיו כלום וגו' וכפסחם דבעי לאתויי מעצמות
 פסח דקאמר אלא לאו דלית בהו מוח היינו שהיה כהם
 מוח כבר רעכשו לא קאמר דפשיטא דטעוניה שריפס
 משום מוח עכ"ל ע"ש ז"ל ולא יכולתי ליישב לפי
 דרכם סובית הגמרא דפרך כתבירנהו ונחלציה למוח
 דידהו וגשרפיה ונשדירנהו לדידהו וכן מוסף הסוגיא דקאמר
 אלא פשיטא דאית בהו מוח ע"כ מיריביט בהן מוח עכשיו
 דאי לא אף עצמו הפסח אין בהן משום ש"ע כל שאין בהן
 מוח עכשיו וכעת דברי התום ז"ל עכ"ל ע"ש ואחר
 כשיקת עפרות והכ"ו כהורחמותיה דמר אימא לע"ד
 דבריך ז"ל שבו מני ואשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון
 דלפסח דהטא גראה לע"ד דלפי דרך התום ז"ל משכח
 שמעתתא ואתיא שפיר בטוב טעם שהרי פשיטא דלפי
 דרכם ז"ל אומרם יומא חסייע ליה העצמות והגידין וגו'
 הרצון בו דאיכא למידק אמאי נקט העצמות דטפי הול"ל
 מוח העצמות והג' והמותר דהיינו הכשר עצמו ומכח דקדוק
 סלוח קאמר הס"ס יומא מסייע ליה מתני' לרב מרי דאף
 העצמות שהיה בהן מוח טעוניה שריפה ואמרו להכי הוא
 דקאמר הס"ס הני עצמות ה"ד כלומר דקא דייק תנא למימר
 עצם ולא מוח העצם אינמא דלית בהו מוח בלומר העצמות
 דאין רגילות להיות בהן מוח למה נשכפיהו וגו' כלומר דעצם
 כה"ג פשיטא דלא בא לכלל שריפה כלל אלא פשיטא
 דאית בהו מוח בלומר דרגילותו לטעית בהן מוח
 וכלו

וכלו ודקדק תבא למקט עצמות ולא מוח העצמו' לאשמועי'
 מילתא אבא אורחא דהבס בעורם עצם בלתי המוח שבו
 שבכר יבא המוח ממנו אפ"ה טעון שריפה והיינו דקאמר
 הש"ס א"כ ש'מוש מותר מילת' היא אהטו להכי בעי שריפה
 כל' וכדקרוק קטתא העצמות להשמיטנו דגם העצמות
 לכדס שיטשו מותר כבר טעונים שריפה. אלא אי אמרת
 שימוש מותר לאו מילתא היא ואי לזאת יב"ל דהעצמות
 דקטת תבא לאו היינו בעבור העצמות עצמן אלא דוקא
 בשביל המוח הכנס בתוכן א"כ להו להו שריפה דקא רייק
 תבא בלשמיט למקט העצמות מתבררנהו ופחלגיה למוח
 דידהו וכשרפיסה וכשריפה לדידהו פלומה ואמאי רייק תבא
 למימר העצמות כאלו בעצם עצמו מחד עצמו טעון שריפה
 ואדרבא הול"ל המוח שבצמות אלא ודאי שימוש מותר
 מילתא היא מדרייק תבא בלשמיט העצמות סתמא. ופרקי'
 אמרי לעולם שימוש לאו מילתא היא וקסבר בוואפי' בפיוסול
 כלומר דכיון דס"ל לתבא אמתני' דגם היותו מותר יש בו
 משום שבירת עצם א"כ אהטו להכי מקט העצמות משום
 דלא מצי למתבררנהו כרי להטויה המוח מהן וכמוכין. ועל
 אחרון דקא תמה מר כיהו רבא מסוף דבריו דהסובי' דקאמר
 אלא פשיטא דאית בהו מוח ובו' דכריו זל נפלאו מוחי שהרי
 השתא קאי תלמודא למפרך לרב מרי בר אבהו דרעמיה דקא
 סכרי דשימוש מותר מילתא דהך ברייתא מוכחא איפכא
 וכדאמרינן מתיבי כל העצמות וכו' חוץ העצמות הפסח
 חפני התקלה הני עצמות ה"ד אילתא דלית בהו מוח כלומה
 דאין רגילות להיות בהן מוח כלל למה לי ובו' אלא פשיטא
 דאית בהו מוח כלומר שהמוח עדין כגום בתוכן וברקא היס
 טעמא בכרייתא חפני התקלה ופרפירש' דיש בהן משום
 שבירת עצם ולא מצי להוכי' המוח מהן כדי לטורפו וכדפרקי'
 ואי אמרת שימוש מותר מילתא היא עצמות קדשים אמאי
 אינן טעונין שריפה וכו'. וכמוכין אשר עין רואה דלא ראי זה
 כראי זה דבתחילת הסוביא קא מיייתי שייפתא לרב מרי
 מדיוקא דלשנא דמתני' כדאמרין והכא אותובי קא מתיבי
 ליה לרב מרי דלאו טעמא משום שימוש מותר אלא מחמת
 דפסח לא מצי מפיק המוח מיניה משום שבירת עצם כמוכין
 ומוקים לה רב נחמן במצאן חלוצים דגם זאת העצם עצמו
 אשר שימש מותר כבר טעון שריפ' כסכר' רב מרי וכמילתיהו
 דהתום זל וכמוכין. ודבריו צריכין לתלמוד. והוה העולה
 במצודתי בענין זה ואתה קדוש תבחר ותקרב :
 פי המדבר העציר מרדכי רובין ס"ט

סימן ב'

בדין עצי סוכה גנובים וגם במריש גנוב *
שאלה
 איש אחד נכח מחכירו עצים ועשה מהם
 סוכה ולא מודע לבעל העצים עד יום א'
 של ח' המ' ועמדו לדין ופסקו להם הדין שאין לו לבעל העצים
 אלא דמי עצים בלבד כמודע דלא רמיא עליה לשתו' סוכתו
 בחב' אף שבישה שלא כהובן ויטלם לו דמתי עצים או ימתין עד
 אחר החב ויקח את עציו ויקר וקרה דכתר הכי דכתוך
 ח' המ' נפלה סוכתו של הגולן ועמד וטען בעל העצים דכיון
 שפטר נפלה הסוכה שיתן לו היום את עציו והלה טוען שהוא
 דונה להקים את סוכתו הנפלת השתא מיהא ושיקח דמי
 העצים או ללאחר החב יתן לו את עציו כהוראת כ"ד הדין
 עם מי. ועוד שאול ישאלו דאף את' ל' שהדין גבי סוכה
 עם הגולן כיון דבקרוב ימים תכף אחר החב הוא עתיד
 לחיב את עציו אפתי אס' יהיה האומן טנגכ קורה מחברי'

וכנאה כבירה ועמדו לדין והודו כ"ד דאין לו אלא דמי קורט'
 משום תקנת השב' כמודע וכן דלא לרא קודם שפרע לו דמי
 הקורה נפלה הכירה או שעלה דמונו של בעל הכירה לשתו'
 את אשר כבר עשהו כדי לבנות את הכירה באופן אחר ומד'
 הדבר לבעל הכירה ושאל ממנו את קורתו דוקא כיון שפטר
 נפל הכי' והלה טוען שכבר הודו כ"ד וזכה בה ויקח את
 מעותיו וירנו המורה הדין עם מי ויבא שבת' :

תשובה

לענין דין הסוכה שנפלה נראה שאם בעל
 העצו' או הקורה כבר אית ליה סוכ' בסיתו'
 או ברירא מילתא שהדין עם הנכב כיון שפטר תקינו דזל'
 דאין לו אלא דמי עצים וטעמא דמילתא אמאי חשו' דכבר
 כתבו התוספות זל' בפ"ק דסוכה דף ס' כד"ה מנין לעצו'
 הסוכה שאמרינן כל' דבעודה קיימת אסורין מדאורייתא
 וכנפלה אסורין מדרבנן עכ"ל. והכי קבעה להלכה
 משהר"ם זל' בא"ח סי' תרל"ח ומדן זל' בס' הקצר ע"ט :
 כיון שכן ברירא מילתא שהדין מותן שתקנת חכמים אשר
 תקנו דככל ימי החב אין לו לבעל העצים אלא דמי עצים
 או ימתין עד אחר החב ויקח את עציו היינו אפי' נפלה בתו'
 החב דכיון שאסורין בהנאה ואין נאותין מהן אלא לעשות
 סוכה דוקא ובעל העצים כבר ישלו סוכה בביתו והעצם
 רוצה להקים סוכתו הנפלת כאלו העצים שהיתה כמי' שהי'
 ברשותו לכל ימי החב מתקנת חכמים פשיטא דכל ה"ט
 שהעצים אסורים לבעל העצים לבמרי קמים לו העצים
 מתקנת חכמים לכל ימי החב ואפי' נפלה סוכתו דככל
 פה"ג בא' לכלל דזה ההנהגה אינו חסר וכבר נתחלת החב
 אוקחו רבנן העצים ברשותיה דנגב פשיט' שלבמרי אוקמוס
 וזכר לרב הוה דכתב הר"ן זל' בפ"ע ז' מ' מררים כדף פ"ה
 ע"א כד' הרבא אמר שאני תרומה וכו' בשם הרשב"א זל'
 ומהא שמעינן שהאומר הכאת פירות על עצמו יכולין אחרים
 ליטול אותם בעל כרחו ואינו יכול לעכב אעפ"י שיקול לישאל
 על נדרו כיון דהשתא מיהא לא אתשיל מיהו היכא דאתשיל
 חייבין לשלם וכו'. והר"ן זל' סיים יצא דמילתא ואינו מסתפק
 בזה לפי שמשעה שאסרו על עצמו השקירו וכל שזכרהו
 אחר קנה כווכה מן הספק וכו' עכ"ל ע"ש וכמוכין :

אלא

שאיס' יהיה האומן שבעל העצים לא עשה סוכה
 וזה רכזו להקים לו סוכה בביתו השתא מיהא
 בחה"מ מי קא שרי דהלכה כחכמים כמודע האוראי צריכה
 לפנים ונפל הספק אעיקרא דריבא כהספק השמו דנ"ד
 בקורה הסוכה ככירה שנפלה כמוכין :

ואען

ואמר הנה בהשקפה ראשונה עלה המחשבה
 לדון דיבא בכ"ד לפום ריהשא מההיא שכתב
 מוהר"ך זל' בבית ל' כ"ה"ד דהא דמחלקין בין מילתא
 דשכיח למילתא דלא שכיח היינו דוקא בנדרים וסיבות
 מוטעמא דדי לנו כמה שהחמירו וגזרו רבנן במילתא דשכיח
 משום עשו משמרת למשמרת' אבל במילתא דלא שכיח לא
 גזרו ולא החמירו דליכא למטעי משום אקראי בעלמא אבל
 היכא שאין הענין לגדור נדר ולא היינו חומרא אלא מילתא
 באנפי נפשה שרנו לזכות את ישראל ואיש על מקומו יבוא
 בשלום פשיטא שכל כל דר זכיה ותועלת תקנו וכו' עכ"ל
 ע"ש. הרי דס"ל להרב זל' דכל שתקנתם היתה כדי לזכות
 את ישראל ואיש על מקומו יבא בשלום אמרינן שכוונתם היתה
 לזכותם אפי' במילתא דלא שכיח והגם דלא דתו'
 בלשון תקנתם וא"כ דון מינה כנ"ד במכ"ש שהרי כבר
 הקמו לנכח הקורה הלון מאן הימים בעורה כנויה כבירה
 דכיון דתקנתם היתה לזכות את ישראל משום תקנת השב'
 שיחורו הם בעצמם בתשוב' וינלו דמי הגביה לבעלי שהרי

למימר דתקנתם בכל אופן ואף במילתא דלא שכיח היתם כונתם וכמוכן

אלא דבתחילת העיון עין חכם ישכיל זאת דכונתם אעיקר דריבא אין לרין בכ"ד מההיא דמוהר"ך דשפיר איכא לחלק ולומר דלא אמרם למילתא דמוהר"ך ז"ל לא דוקא בכ"ד שאין שום אדם משיב גבול חבירו ומש"כ בכ"ד דבעל הבירה עשה שלא כהוגן שבגב קורתו של חבירו וכנאה בבירה ואי לזאת עדין איכא לספוקי דכיון שעשה שלא כהוגן שבגב דילמא לא היתה תקנתם אלא בעודה הקורה כמיה בבירה משום תקנת השבים לא אף גם זאת היכא דנפל הבנין או סתם בנינו לבנות הבירה באופן אחר כמוכן באופן לפי חלוק הלוה לא קשיא עליה דמוהר"ך מההיא דפ' לולב הגזול שהקשו לעיל דילמא שאני ההיא תקנת הקורה דכיון שעשה שלא כהוגן היה הדבר צריך לפרשו שהיתה תקנתם נבי סוכה גם בקורה דלא שכיחא ודע דליכא למימר דתפשוט כ"ד היכא דנפל הבנין דהוי מילתא דלא שכיח מההיא דקורת הסוכה דהוי מילתא דלא שכיח ואפ"ה הטיבו רבנן בתקנתם לנגב וה"ה בכ"ד שהרי יפה כח הדוחה לדחות דשאני נבי סוכה דסוף סוף אחר החב הוא עתיר לחזור קורתו לבעל הקורה כדורע מש"כ בכ"ד שהנגב כל לעכב קורתו של חבירו עד עולם לכונתו בבירה מחדש והנגזל רוצה קורתו ולא דמיא דילמא כוליה האי לא תקנו כמוכן

ברם מההיא דמשיכה דכתב הרמב"ם נראה לפום דהטא דאכתי הוויא תיובתא לסכרת מוהר"ך הנו' כדכתובנא לעיל ודחיקא מילתא למימר דס"ל להרב מוהר"ך ז"ל דכל הני הנה הנם נכנסים בכלל גדרים וסייגים

וראיתי להרב הגדול תנא דאורייתא בספר משנה לחנך כה' מלוה ולוה פ"ד דין ז' דף מ"ט ע"כ שתמה על סכרת מוהר"ך ז"ל הלון ז"ל תמיה לי ממ"ש הרשב"א ז"ל דהא דאמרינן ולמכור בכנסי אביו עד שיהא בן עשרי שנה היינו דוקא בכנסי אביו אבל בכנסי שאר מורשים לא דטעמ' דכנסי אביו שייך בכנסי שאר מורש' לא וכו' מ"ב כיון דהוי מילתא דלא שכיח לא תקנו רבנן והא' התם לא הוי משום גרר אלא משום דכאו לו בירושה דלא טרח בהו וממילא אחי ליה לא קפיד עליהו ומוכין להו לכולהו משום דתימוק מקרבא דעתיה לבבי וווי וטעם זה שייך ב"כ בכנסי שאר מורשים וכו' ת' אכתי יש לחלק ולומר דשאני ההיא דהרשב"א דלא הוי אלא משום ספק דילמא מקרבא דעתיה לבבי וווי ומש"כ אף שאינו משום גרר דיינו שנחוש לספק זה במילתא דשכיח אבל במילתא דלא שכיח לא אכל בגרון מוהר"ך דלא היה משום ספק אלא תקנה מה שתקנו לתופלת ישראל אין לחלק בין מילתא דשכיח למילתא דלא שכיח הא ליתא משום דאי ס"ל למוהר"ך חלוק זה למה ליה למימר דטעמא דמילתא דהוי משום גרר אמרינן מילתא דלא שכיח לא גזרו רשום דליכא למטעי משום אקראי בעלמא אימא דטעמא דמילתא דגרר הוא משום שאינו לא ספק דילמא יבוא לזיסור תורה כיון שהוא מוכרח לחלק בין בכדון שלו להרשב"א לא ודאי משמע דלא ס"ל חלוק זה וה"כ הדרן קושין לזכותיה מרבוי הרשב"א ז"ל עכ"ל - אמנם בהורמותי דמר נר"ה אמניא לע"ד דאין זו תמיא למוהר"ך ז"ל שהרי עיניו הרואו להרשב"א ז"ל שכתב בתשו' סי' תס' חוקא מייתי לה מרן ז"ל כה' בה"מ סי' רל"ה ז"ל דעת הרמב"ם ז"ל וכל הראשונים והאחרונים ז"ל רבנסי אביו לאו דוקא דה"ה קרקעות שאר מורשים אלא שדברו בהווה וכן דעת הר"ף וגו' עד ת"ש אלא שהרשב"א ז"ל כתב דדוקא בכנסי

הנגב כבר עבר הלאו ואין כאן תקון וזכות לישראל לנגב ולנגזל ותקנו על המריש הגזול שכחו שיטול את דמיו ושפיר איכא למימר שאף גם זאת דכ"ד שנפלה הבירה או שהיא סתם את הבירה כרי לבנות אותה באופן אחר דהוי מילתא דלא שכיח נמי תקנו לו לבעל הבירה את הקורה לגמרי שבעל הקורה שיטול את מעותיו כיון דאעיקר דריב' כבר הקמו אותה לנגב בעודה כמיה משום תקנת השבים ועדיין שייך בכ"ד עיקר טעם התקנה שזה הנגב רוצה לבנו' הקורה לכמות שהיתה שכבר הקמו לו כ"ד הקורה ובראותם שלא הקמו להם לגמרי לא יתנו לב לחזור בתשובה וכמוכן ואע"ג שהרב מהר"י טויטאנאק ז"ל פליג עליה דהרב הנו' הובאו דבריו במ' שארית יהודה דף ע"ז ע"א דכתב ז"ל וכו' שהאומדנא היא להפך דשכירות דשכיח תקנו רבנן משכנת' דלא שכיח לא תקנו רבנן כדאמרינן בכל הש"ס מילתא דשכיחא גזרו מילתא דלא שכיחא לא גזרו ע"ש - מ"מ הרואה יראה מ"ש קמי הכי ז"ל אין לנו להכניס משכנתא במקום שכירות משום אומדנ' כיון דבלשון שכירות לא שייך משכנת' כלל ע"ש - ואי לזאת שפיר מצינן למימר דאכפוי פלוגתא לא מפשינן אלא פליג אלא שם שם לו משום דאין בלשון שכירות ככנס משכנתא ומש"ה היכא דכמשפט הלשון שקולים הם מילתא דשכיח ומילתא דלא שכיח כי הא דכ"ד שכבר הקמו לו רבנן לבעל הבירה הקורה יש במשמע לומר לגמרי תקנו לו והרי היא שלו שפיר מצינן למימר דכלל כה"ג אויל ומורה למוהר"ך ז"ל כמוכן

אך לפום דיהטא קשיא לי על הד' סכרא דהר' מוהר"ך ז"ל דס"ל דכל שהתקנה היתה לזכות את ישראל ואיש על מקומו יבוא בשלום דאית לן למימר דאף דלא תקנו בפירוט אלא אמילתא דשכיח ממילא אית לן למימר דגם אמילתא דלא שכיח היתה כונתם דההיא כפ' הלולב הגזול דף ל"א ע"א מוכחא איכא דאמרינן התם אמר רבינא האי כשורא דהמלטלתא דגולה עבדי לה רבנן תקנתא משום תקנת מריש פשיטא מאי שנא מעצים מהו דתימא עצים שכיחי אבל האי לא שכיחא אימא לא קמ"ל ע"ש - ופירש"י ז"ל פשיטא דאמרינן לעיל גזל עצים וסכך בהם אין לו לא דמים עצים שכיחי לתקנת ברמים שיתן לו זה הילכך משום תקנת השבים לא אטרחו להגזול דהא נגזל מצי מטרח ומזבן ע"כ ע"ש - הרי דרבינא הוצרך לפרש שהיתה התקנה גם על הקורה ושהוצרך לפרשו כפה מלא משום דהוה ס"ד למימר דלא תקנו רבנן אלא אמילתא דשכיח ולא אמילתא דלא שכיח וסתמא דש"ס נח דעתיה בתשובתו וגם רינא הכי כסכרת מוהר"ך דלא מאלקינן במילתא דשכיח למילתא דלא שכיח אלא אפי' סתמא רינא הכי עדיין הקושיא במקמה עומדת דפשיטא דרא ודא חדא היא ולא היה צריך רבינא לפרשה אפילו דהויא מילתא דלא שכיח ואמאי סתמא דהש"ס קבלה ממונו ונחה דעתו כלו היה כמות המורך לפרשה כמוכן

ועוד קשיא לפום דיהטא על סכרת מוהר"ך ז"ל הנו' מההיא דכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהלכות מכירה דין ב' ז"ל דמים שאין מקפדין עליהם הרי הם כשאר המלטלין וקנין כינר הרי שחטן מעות בלא משקל ובלא מנין לא נטלן אכבר' ואמר לו מכור לו פרתך או יין זה בלא ונתן לו את הדמים קנה ואין אחד מהם יכול לחזור בו שזה דבר שאינו מצוי הוא ולא הכריכו בו משיכה עכ"ל ע"ש הרי שהגם שתקנת המשיכה היא היתה כרי שכל איש ישראל על מקומו יבוא בשלום ואפ"ה עיניו הרואות שלא היתה התקנ' לא במילתא דשכיח אלא במילתא דלא שכיח ואין כחמו יפה במספר הדורות כסתם תקנתא דרבנן הגם שאינו מפורש יבוא שתקנו גם במילתא דלא שכיח שנענור בת היתה

כס סיא כיון ולא ככסי שאר מורשים וכו' כיון דלא שכיח לא תקנו ליה דכין וככל זה לא הוה לו עכ"ל ע"ש. הרי דסכרת סרטיב"א ז"ל כענין זה היה יחידה באופן דגם לטענת הקול לא מצי המחוקק לומר קול בהרשב"א ז"ל כיון דיחידה הוא כבודו וא"כ שפיר מניין למימר דמהר"ך ז"ל לא חש לה כמובן.

הדרן למאי דאתאן עלה דכ"ד אי לבמרי היתה תקנתם לתקנות הקורה לגבולן אף אם נפלה הקורה או לא אמרינן לע"ד דאף אי נימא דלאו לבמרי היתה תקנתם ת"ת דין אנכי דכל כה"נ דכ"ד דכבר עמדו בעודה במוקד ברין והורו ב"ד שאין לו אלא דמי הקורה דבתר פטילה נמי דינא הכי ואפי' סת' את הכירה לבנותו באופן אחר והוא מ"מ התו' ז"ל בפ' מרובה דף ס"ז ע"א עלה דה"ה דאמרינן מתיבי הנכב והגולן והאכס הקדשן הקדש ותרומתן תרומה ומעשרותיהן מעשר אמרינן ה"ה איכא שינוי השם מעיקרא טבלא והשתא תרומה הקדש מעיקרא חולין והשתא הקדש ופירש"י ותרומתן תרומה ואבור לזרים אלמא קמי לה לגזילה ביאות עכ"ל. וכתבו התוספות שם בד"ה מעיקרא טבלא וז"ל ואע"כ דשינוי החומר לבדייתו הוא ע"י שאלה כראמרינן בהאשה רבה וכסוף הסודר מן הירק ממילא חשיב להו שינוי החומר לבדייתו כיון דלא שביחא עכ"ל ע"ש. הרי דס"ל לה"ה ז"ל דכל שינוי השם החומר לבדייתו דלא שכיח שפיר חשיב כשינוי השם שאינו חומר לבדייתו והדבר ההוא קמי לבכב קמין בתור לבמרי עד עולם וכפרט כשיש עמו יאוש דבהכי עסקינן דקא מותיב מינה לז"ד דס"ל דיאוש לא קמי כמ"ש רש"י ז"ל וא"כ צא ולמד לכ"ד דכיון דגבול ובעל הקורה בעודה בכניה והורו ב"ד שאין לו לבעל הקורה אלא דמי קורתו דברירה מילתא שכבר נתייגש בעל הקורה מהקורה עצמה וכפילת הכירה או סתירת' פטויא דהויא מילתא דלא שכיח פשוטה לפניה דאית לן למיזן דינא לפי דברי התו' שהקורה הרי היא של הנכב לבמרי ולא הדרא אלא יטול את מעותיו כיון דהנפילה והסתירה ההיא מילתא דלא שכיח במובן.

אברא שהסוגיא עצמה לפוס ריהטא מוכחא איפכא מאי דקאמר ר' זירא ליתובי הוה דמריש מקמי הכי שינוי החומר לבדייתו השינוי השם לא הוה שינוי ושהיינו טעמא דמריש שהוה מפני תקנת השבים השם שאינו קמי לגבולן משום דהוה שינוי החומר לבדייתו דלא קמי ולדברי התוספות הדבר תמוה דכיון שזה נוהג דנפילת הקורה הוה מילתא דלא שכיח ואיך רבי זירא חשיב לה שינוי השם שחומר לבדייתו:

אמנם לע"ד נראה דלא קשיא כלל לפוס מאי דכתבו התוס' עצמם מקמי הכי כד"ה ה"ה לאו הכי הדרא כעניניה וכו' וז"ל וה"ת דמשמע דלא חקשה לרבי יוסף ארבעא כ"ג דקשה לרביא טפי דלדידיה יאוש גרידא קמי ולמאי דמשני דמריש שמו עליו אכתי תקשי לרביא דמחכא משמע דיאוש לא קמי ונראה לפרש דכלא יאוש איירי ולהכי פריך לרבי יוסף א"כ דבשינוי השם לאו כלום הוא שפיר אלא אי אמרת דשינוי השם קטן עם יאוש קמי א"כ שינוי השם גדול כי הוה דמריש יש לו לקנותו בפני עצמו וכן משמע לעיל דשינוי השם חשוב גרידא קמי וכו' ועוד י"ל דככל מקום הוה שינוי השם גרידא קמי לרבי יוסף כלל יאוש ולכך יש להעביל לו במריש בלא יאוש דמה שצריך יאוש בעורות לאו משום קמין דקמין הוה משום השם לחודיה והיאוש אין צריך אלא כדי שיעביל מחשבת יחודו לשוי אברון דאם לאו דיאוש אין כאן שינוי השם וכן בהקדש כפי עמו יאוש ש"ס אין יאוש אין שם הקדש חל עליו ואין כאן שינוי

השם וכו' עכ"ל. ע"ש. הרי דס"ל לה"ה דקלא וטריא דמריש האמור לעיל איירי כלל יאוש אם כן היינו טעמא דר' זירא דקאמר דטעמא דמריש משום דשינוי השם החומר לבדייתו לא קמי משום דבני מריש עסקינן כדלא יאוש רק שינוי השם החומר לבדייתו ומש"כ גבי הנכב והגולן שהקדשן הקדש ותרומתן תרומה דהתם איירי בראיכא יאוש נמי וכיון דאיכא תרתי מוסף תת כח לשינוי השם החומר לבדייתו דכיון דלא שכיח לחומר לבדייתו חשיבנן ליה כשינוי השם שאינו חומר לבדייתו ולאו הכי גבי מריש דכיון דליכא בהדיא יאוש נמי אין כשינוי יפה להחשיבו ליאוש שאינו חומר לבדייתו משום דהוה מילתא דלא שכיח ושיהיה קמי לו בשינוי השם הלזו דקוף סוף הוה גרוע ומובן.

באופן דלפני האמור עדיין כשינוי יפה לרון דינא מדברי התו' לכ"ד לבמרי הקורה קמיה לגבולן או לבכב דכיון דעמדו ברין והורו ב"ד דאין לו לבעל הקורה אלא לטול את נובותיו מחמת תקנת סכמים דאשתכח רה"ה איכא יאוש וכפילת הקורה או סתירת הכירה הוה מילתא דלא שכיח בא לכלל כה"ה דהקדשן הקדש ותרומתן תרות' דכתבו התו' דכיון דהוה מילתא דלא שכיח לחומר לשמו הראשון לא חשיב כשינוי השם החומר לבדייתו וההקדש הקדש משום דקמי הגולן לגבולן לבמרי והוה הוא ככ"ד וכמוסן אלא דאעיקרא דדינא איכא לאתמושי על מה שסקסו התוספות ואע"כ דשינוי החומר לבדייתו ע"י שאלה וכו' דאמאי פסיקא להו דבשינוי השם החומר לבדייתו עם יאוש דלא מהני עד דק"ל כפי דה"ה חו"ה דכולהו רבנותא איפכא ס"ל דמהני וכמ"ש מהריב"ש כה"מ סי' ש"ג דכתב דאם יש עם יאוש שינוי השם אפילו הוה גרוע שחומר לבדייתו קונה מן התורה וא"כ להחזיר וכו' אלא הדמים מכני שום חולק ומרן ב"ז ז"ל כתב שם דכן כתב הר"ש ספר מרובה והוה מדברי התו' שם דכתבו דה"ה דקאמר התוס' איכא למ"ד שינוי מעשה לא קמי ולא בעי לאומי בשינוי החומר לבדייתו דאיכא למ"ד דלא קמי דרב יוסף לא פליג ארביא אלא ביאות לחודיה אבל שינוי מעשה אפי' בחומר לבדייתו דאזווי בה רבא כרפ' לעיל לא פליג עליה עכ"ל. ע"ש אלמא דפסיקא מילתא דכולהו רבנותא דס"ל דשינוי החומר לבדייתו עם יאוש מהכי לפוס דה"ה וכבר עלה במחשבה אך לחלק ולמימרא דתרי גווי שינוי החומר לבדייתו איכא האחד דע"י מעשה ידיו בא השינוי מעשה בגוף הגולה מעשה ועדיין חומר לבדייתו והשני דלא עביד כיה מעשה רק בעקימת שפתיהו שהקדש את הגולה דהוה שינוי השם דמעיקרא חולין והשתא הקדש והנה כי כן מקום היה לו לומר דס"ל לה"ה ז"ל דע"כ לא אמרינן בעלמ' דשינוי החומר לבדייתו עם יאוש דמהני אלא דוקא בשינוי הבא ע"י מעשה ידיו דאף שיכול לחומר לבדייתו מ"מ ה"ה עביד כיה מעשה וקמי ליה מש"כ בשינוי החומר לבדייתו והבא שלתי מעשה בגוף הגולה אלא בדברים בעלמא שאין בעינן שיהיה השינוי השם שלא יחזיר לבדייתו אלא שולכר שלפני זה צריכנן למשכנוי אכפשיין בה"ה דע"כ דקא משמי רב יוסף לעיל דטעמא משום דדועיקרא קרו ליה משכא והשתא אברון שדנן בו דהוה שינוי השם שאינו חומר לבדייתו שהרי גם התם לא איכ' מעשה כלל אלא מחשבה דעקימת שפתיים ואמאי מהני אי לאו משום דכיון דקרו ליה אברון זה השם אינו נזכר ממנו לעולם דאף אם אינו מעריך שחשבו עליו מ"מ השם הכרוץ עליו וזה לא יתכן שהרי התו' ז"ל עצמם ס"ל איפכא בפ' גולב הגולן דף ל' ע"כ כד"ה ולקמיה בשינוי השם וכו' שכתבו וז"ל וה"ת ועובדא דהתם כיון דלית בה קיניע ואין בה אלא מחשבה ג"כ שינוי השם דידיה חומר לבדייתו והוה אמאי קמי וכו' דהתם

דחתם איכא יאוש כהדיה סיני וכו' דליכא דליכא יאוש חין
מחשבה משמחתו כדקתני לפי שלא נתיאשו הכעלי ועדיף
שינוי השם החוזר לכרייתו דקניעם יאוש כדאשכחן גבי
עוצבא ושינוי מעשה החוזר לכרייתו דאפילו עם יאוש לא
קני כדמסקינא הכא והשתא ניחא וגו' עד מ"ט והשתא יש
כמה דיוס כדכר דשינוי מעשה שאינו חוזר וכן שינוי השם
שאינו חוזר קנו מדאור יתא אעב"כ דלא נתיאש ושינוי מעש'
החוזר קונה בלא יאוש מדרבנן וטעמא משום תקנת השבים
ושינוי השם דהדר למילתו בלא יאוש לא קני כלל חוץ מלענין
מריש משום תקנת השבים וגו' עכ"ל - ע"ש הרי כהדיה
דמ"ל דעוצבא הוא שינוי השם החוזר לכרייתו ואף גם זאת
דמ"ל דשינוי השם החוזר לכרייתו עם היאוש קני לבגרי
דאורייתא וא"כ הדריא קושיא לרוכתא דעל מה ועל מה קא
קשיא להו גבי תרומה ואעב"כ דשינוי החוזר לכרייתו הוא
וגו' תן בתר דהא איכא כהדיא יאוש דמעיקרא זאת היתה
כונת המקסן באומרו מיתבי הגבכ והגזלן וגו' ותרומתן
תרומה לאקשווי לרבא כדורע וליכא למימר שהתו זל כונתם
היתה לפי הס"ד שכתבו מקמי הכי שם כד"ה הא לאו הדריא
בעיניה שכתבו זל וסתם מריש כיון שכנאו בכירה מתיאשי'
הבעלים מנוו וז"ל דלפי זה הס"ד פשיטא דיתירוצא
דר' זירא דקאמר שינוי החוזר לכרייתו בשינוי השם לא הוי
שינוי הרצון כו אפי' דאיכא כהדיא יאוש ואשתכח דשינוי
השם החוזר לכרייתו אפי' עם יאוש לא קני וכלפי הס"ד הנו'
הוא דקשיא להו ואעב"כ דשינוי השם דחוזר לכרייתו ע"י
שאלה וגו' וא"כ ע"כ דריבנן למשכחי אנכשין ולמימר דמאי
דקא משני רב יוסף גבי עוצבא דהיינו טעמא משום שינוי
השם דמעיקרא הו קרו ליה נושכא והשתא אברוין שדרצון
והכו"כ דקא חשיב ליה דהוי שינוי השם שאינו חוזר לכרייתו
שהרי על דך תירוצא דרב יוסף הוא דקא נקשה הס"ס והרי
מריש דאיכא שינוי השם ועלה קא משני ד' זירא שינוי החוזר
לכרייתו בשינוי השם דלא הוי שינוי ואם איתא דרב יוסף גבי
עוצבא חשיב ליה שינוי החוזר לכרייתו במאי דקא תריץ
שינוי השם בשינוי מעשה דמי א"כ מאי קא משני ר' זירא
דשינוי השם החוזר לכרייתו לא קני והלא הקושיא עדין
במקומה עומדת מההיא דמריש שהרי רב יוסף בשינוי השם
החוזר לכרייתו קאמר דקני גבי עוצבא כיון דאיכא כהדיא
יאוש והוא הוא גבי מריש לפי הס"ד דהתו' דבאיכא יאוש
קא מייירי אי לאו דנימ' דמאי קא משני ר' גבי עוצבא הרצון
כו דמ"ל דעוצבא חשיבא שינוי השם שאינו חוזר לכרייתו והוא
היפך מומאי דכתיבנא לעיל משם התו' דמ"ל שם בפרק
זלכב הגזלן דעוצבא ואברוין הוי שינוי השם החוזר לכרייתו
ומלכד דדחיקא מילתא למימר שח"ש התו' התם בסוכה
הוא לפי המסקנא שכתבו כד"ה הא לאו הכי דהיא דמריש
איירי ברליכא יאוש והכא למ"ד דמ"ל למ"ד דהכא דעוצבא
הויא שינוי שאינו חוזר לכרייתו או דרב יוסף לא שאני ליה
בין חוזר ולקושיא דמריש כדכר משני רב יוסף שנס בעדו
בנוי שמו עליו ד' זירא לא אתא אלא ליתובי מילתא
לרבא דקבלה מיניה מרב יוסף דשינוי השם בשינוי מעשה
דמי דמשמע דכל מיני שינוי דלא הוי ושר' הכי ס"ל דלא
מהני שינוי השם החוזר אפילו עם היאוש והיינו דק"ל להתו'
ל' זירא דא"ה דהתוספות זל קיימוין לפי הס"ד דידהו דלעיל
דכתבו דהיא דמריש איירי כדאיכ' יאוש כהדיא א"ב דר'
קושיא ל' כתא דאומאי הכא גבי תרומה מהני השינוי השם
עם היאוש משום דהויא מילתא דלא שכיחא ולגבי מריש
דפשיטא דהויא מילתא דלא שכיחא שיעול הקורה לא מהני
השינוי השם עם היאוש דקא משני ר' זירא דלא קני אכתו'
קשיא ז' דרב דר' ל' תלמוד.

זכ"מ בין הכי ובין הכי בעיין מפשט פשיטא דריבין
וועיקרא וכפרט לפי מילתיהו דהתוספות זל
כפ' לולב הגזול דכתי' לעיל דפשיטא דכיון דהא איכא
מעיקרא יאוש שהרי ככר עמדו לפני כ"ד והורו ב"ר שאין
לו לבעל הקורה אלא דמים וההיא שעתא הוה בהרי יאוש
שינוי החוזר לכרייתו שהיתה הקורה בנויה בבירה פשיטא
שלבגרי קניו לו לגזלן וכמו שמדוקד' יוצא בדברי התו' הנו'
דכתבו זל ושינוי השם דהדר למילתיה בלא יאוש לא קני כלל
חוץ מלענין מריש תקנת השבים ע"ש הרי דמ"ל דתקנת
מריש היתה היכא דליכא בהרה יאוש אבל כל היכא דאיכא
בהרה יאוש כמו כהא דכ"ד פשיטא דככר קנייה מההיא
שעתא לבגרי לגזל ואין לו לבעל הקורה עליו אלא דמים
וכמוכן זכ"ל דככר עין חכם ישכיל זאת דאין לדמו' לרשות
למימר דהא איכא תרוצא דרב יוסף עלה דההיא דמריש
דקאמר מריש שמו עליו דתיבא לבעות הכית וגו' והעובים
אלו המורישות ולדרייה הגם אם איכא יאוש ככ"ד שינוי השם
אפילו החוזר לכרייתו ליכא דהא קא חזין דהתו' זל שם בתי'
סוכה הנו' תפסו ודמו את הדין גבי מריש כתרוצא דר' זירא
דמקרי שינוי וכן מטיין דברי מוהר"ב זל בה"מ סי' ט'
שכתב זל גול קורה ועשה הימנ' סוכה לחג ובא בעל הקורה
זתבעו מתן לבעל הקורה דמיה לא תבעו עד אחר החג
צריך להחזיר לו הקורה בעצמה כיון שלא נשתנית שהרי לא
חכרה כשיט עכ"ל ע"ש הרי דבגין הקורה קרו ליה שינוי
כמילתיה דר' זירא וכמוכן :

עוד

נראה לע"ד לדון דיכא ככ"ד מדכר הלמד מענינו
דכתב הרשב"א זל בו' שטות שלו במסכת
סוכה דף ל"א ע"כ עלה דמילתא דההיא דאמרין וה"נ
בתוך שבעה אבל לבתר שבעה נמי יהיב ליה דמי
כתב זל אהדורי בעיניה כיון דלא שכיחולית ליה
שום פסידא לא עבוד בה רבנן תקנתא ואי חבירה בטיול
אפילו דבתר שבעה נמי יהיב ליה דמיהם פי' אם רוצה הגזלן
שאיין כופין אותו ליעולם לתת דמים שיכול הוא לומר אי
איפשי בתקנת חכמים כראיתא בכתובות מיהו כשעמד
בדין ופסקו ליה לדמייה דליתן דמים וקבל עליו טוב אינו
חוזר בו עכ"ל ע"ש הרי דכהדיא כתב דכל שעמד בדין
והורו כ"ד דאין לו לגזול אלא דמים דלא מצי גזלן לחזור בו
ולמימר דאף שחברה בטי' רצונו להוציאה מתן הכנין ולהחזירה
לו בעינא וא"כ אף אכן נמי כובין ונדון ככ"ד דכיון דעמדו
בדין והורו דאין לו לגזול אלא דמים משום דככר היתה
בנויה בבירה שאף גם זאת אם נפלה הכירה או סתר הגזלן
הכירה לכמותה באופן אחר שאין כח הגזול יפה לחזור בו
ולמימר שחזיר לו הקורה בעינא כיון שככר נפלה ועדין
איכנס במיה אלא שדין הגזול והגזלן שוים בדמיא דכמו
הגזלן אינו יכול לחזור בו כל שעמדו בדין גם הגזול לא מצי
למימר לחזור בו ואין לו דמים אצל הגזלן ולא תיתא שלא
שוו בשיעוריהן שלא אמרה הרשב"א זל אלא בגזלן שעשה
שלא כהובן שבזל ואנטו להכי הורע כהולא מצי הדר ביה
ומש"א"כ גבי גזלן דכיון שלא עשה הוא שלא כהובן אפשר
דכחו יפה ומצי הדר ביה דהא ודאי לא מסתברא כלל שהרי
אדרבא הוה להו לרבנן ליפות כח הגזלן בזה טעם מהגזול
שהרי הוא רוצה לקיים מצות השבת גולה בעינא כתיק'
אלא ודאי דלא שגא וחדא הוא דתהון וא"ת דה"ט דגזלן
משום דכיון דככר עמדו בדין והורו שאין לו אלא דמים
אשתכח דהא איכא יאוש בעלים ושינוי החוזר וככר קנייה
לגזלן ומ"ה לא מצי הדר ביה גזלן אם כן אף אכן כאמר דגם
הגזול לא מצי הדר ביה מהאי טעמא דכיון דככר קנייה לו
מההיא שעתא שעמדו בדין דאשתכח דאיכא יאוש בעלים
ושינוי

ושינוי החוץ רקני דלא מצי הדר ביה גם הגבול כדדיומין אמן
בעניינותו מעיקרא דפוק חויהוהיה דכתב מוהר"מט ז"ל
בתשו"ב כח"מ כח"ס ק"ט ברך ק"ד ריש ע"ד וז"ל הכא
כמי שניה יכולין לחזור דלא חזינן קנין לחזקין דכל היכ דחר
אויזייהו מצי הדר ביה איךך כמי מצי הדר ביה כדאשכחן
גבי היכא דעויל ונפיק אוזיגו' והכי נמי אשכחן גבי
הוצאה יותר על שותף דבטל מקח אעפ"י שהמזכר רוצה
לעמוד במקחו וגו' עכ"ל עש"ב ע"ג וצ"ע גם כמי חיי כח"מ סו'
קצ"ה בהגה הטור אות ה' וכמוכין . ודע דברירא מילתא
דה"ט דהרשב"א ז"ל דן את הרין בגבול ולא כגבול משום
שהרב ז"ל דינו קאי באופן דמציאות הקורה כבר חברה
הגבול בטיט וכמציאות הלזה שכבר במויה אין הגבול יכול
לדבר דבר שרוצה בקורתו שכבר תקמו רבנן שבעודה במויה
אין לו לא דמיה לבד באופן שאין דין הלזה מצי לא כשהגבול
רוצה לסתור בנימו ולהחזיר לו הקורה כמוכין . ועוד בה
שהרב ז"ל רצה לאשמועין דכותא שהגם שהגבול רוצה לקיים
מצות השבס כתקנה בעיניה דאפ"ה לא מצי הדר ביה וכל
שכן הגבול וכמוכין .

ולא

יעלה במחשב' כנגד היסוד ככ"ד למימר דאכתי
מצי הגבול למטען דאדעתא דהכי דנפל הקורה
או סתר הבנין הגבול לא נתיישא דהא בורכת' היא ופוק חויה
ההוא דאמרי' בכריתות כפרק המביא דף כ"ד דאמר ר'
יוחנן שור הנסקל שהומו עריו כל המחזיק בו וכה ואמר ר"ל
עיר הנדחת שהומו עריה כל המחזיק בו וכה ע"ש וקבעוה
הפוסקים להלכה ולא מצי טעין אדעתא דהכי לא נתיישא
משום דהוי מילתא דלא שכיחא והוא ככ"ד כמוכין :

גם

פשוטה לפניה דליכא למימר דע"כ לא אמרי' דכל
דאיכא יאוש עם שינוי גרוע רקני לגמרי אלא היכא
דהשינוי הגרוע לא חזר עדיין לבריתו ולא כן ככ"ד דהשינוי
הגרוע חזר לבריתו ואשתכח דלא נשאר בו לא יאוש גרוע דלא
קני ומה גם דאכתי לא פרע ליה . שהרי לא משתמיט חד מן
קמיא ומן רבנן בתראי למימר הכי ופסיקא אמרו דכל דאיכ'
יאוש ושינוי אפי' גרוע רקני בכל מן בזילה כגון כלים וכיוצא
במי לא עסקינן שהגבול אחר עמדו ברין חזרו להשמי לבריתו
וסתמא אמרו רקניו לו כיון דהיה שעתא היה בו יאוש עם
השינוי גרוע וכבר קניו לו ואין לו הגבול עליו אלא דמיה והוא
שרין ככ"ד רכיון דהיה שעתא שצמרו ברין היה בו יאוש
ושינוי השם גרוע דכבר קנייה לו לגמרי כמוכין :

באופן

דאי לאו דמיירא הוראה אכי לע"ד לדידי הוה
חויה לן לרין דינא בעדיפא מינה דכ"ד דהגם
שלא עמדו ברין הגבול והגב כל שכבר היתה הקורה במויה
בכירה אף אם נפלה או סתר בנימו אין לו לגבול אלא דמיה
ופני שתקנת חכמים הניח להו לגבולן שלגמרי קנייה לו
מהיה שעתא שככה אותה בבניה דהכי מסתברא והכי
דייקי מילתייהו דהתו' ז"ל כפ' לולב הגזול דאיייתין לביעיל
שכתבו ז"ל והשתא יש כמה דינים בדבר דשינוי מעשה שאינו
חוזר וכן שינוי השם שאינו חוזר קני מדאורייתא אע"ג דלא
נתיישא ושינוי מעשה החוזר קונה בלא יאוש מדרבנן משום
תקנת השבס דשינוי מעשה דהדר למילתיה בלא יאו' לא קני
כלל חוץ מלענין מריש מתקנת השבס ע"ש הרי רבמחשתא
חדא מחתייהו דמשמ' דברין שינוי מעשה ושינוי השם שאינו
חוזר רקני לגמרי אוף הכי נמי שינוי מעשה דקונה בלא יאו'
משום תקנת השבס קני לגמרי מהיה שעתא וכהו דין
שינוי השם דהדר למילתיה דכל דאי יאוש בהריא קני לגמרי
אוף הכי לענין מריש משום תקנת השבס קני לגמרי מהיה
שעתא והיינו טעמא דהרשב"א ז"ל לא נטפל עמנו ללמדנו
לדבר דבר היכא דנפל הקורה והגבול תובע ממנו קורתו

משום דברירא ליה דכבר קנייה הקונה לגבול לגמרי מחק'
חכמים מהיה שעתא שרוצה כאילו היה בה שינוי שאינו
חוזר לבריתו רקני לגמרי באופן דברקדו' הוי דברי הרשב"א
ז"ל דוקא על הגבול ומשום דמצי למימר אי אפשי בתקנת
חכמים בהיה דכתובות וכמוכין :

וב"ב

ככ"ד דכפר עמדו ברין פשוטה לפניה ששרין
עם הגבול בין בקורת הסוכה ובין בקור' הבירה
שנפלה או סתר בנימו לבנותו באופן אחר ואין לו לגבול על
הגבול אלא דמיה כיון שצמרו ברין בעודה במויה מקמי הכי
והווי ככ"ד שאין לו אלא דמיה והיה עם יאוש עם שינוי השם
החוזר לבריתו וכבר קנייה הקורה לגבול ההיה שעתא וככל
האמור ומדובר . אל עליון יזילנו משגיאות ויראנו כפלאות
מתורתו להכין ולהורות דבר על כורויו
הצעיר מררכי רוביו

סימן ג

שקלא וטריא על תשובת הריב"ש והיר
כותב"ת דמיתבא דעתיה .

כתב

הר"בש ז"ל בתשו"ב סי' ת"א וז"ל . ולקנות חמץ
למורך הבוי במעותיו של בוי בחס"ת איסור' גמור
הוא שהרי לכל הפחות איכא למיחש דילמא אתי למיכל ולא
עוד אלא שהוא עובר עליו בכל יראה לפי שכשהוא קונה
אותו בשביל הבוי אין הבוי בעל המעות קונה אותו שהרי אין
ישראל זה כעשה שליח לבוי ולא זוכה בשבילו דהא ק"ל דאין
שליחות לבוי וגו' וא"כ הרי הוא חמצו של ישראל זה ועובר
ומלקות כמי איכא שהרי עשה מעשה כשקנה אותו ואף אם
כאמר שהישראל אין דעתו לזכות בו לעצמו כיון שיש איסור
בדבר מ"מ אם הבוי לא קנה אותו והרי הוא עדיין ברשות
הבוי הראשון והו"ל כחמצו של בוי ברשות ישראל כשקבל עליו
אחריות שהרי אם כאמר או כאנס בידו של ישראל אין אחריות
על הבוי הראשון שהרי כבר קבל מעותיו אלא אחריותו של
ישראל זה ועובר עליו עכ"ל ע"ש :

וחזיתיה

להרב הגדול תנא דאורייתא ז"ל בס' מש"כ
בה' חמץ ומצה פ"ד דין ג' דתנוה על
דברי הרב ז"ל וכתב ז"ל ולא הכנתי כוננת הרב בזה דהן לא
יהי דיש שליחות לבוי הרי עובר בכל ירא' דאף דימא דהבוי
בעל המעות קונה אותו מטעם דהישראל הוא שלוחו מ"ת
הו"ל חמצו של בוי ביד ישראל ואחריותו עליו דעובר בכל ירא'
וגו' עכ"ל ע"ש . ובהורמותיה דמר כיהו רבא אמיהא שלפני
קוצר דעתי אכי בעניי לא ירדתי לסוף דעתו שהרי דברני
הרב הר"בש ז"ל דריבין כוונה דפשוטה לפניה שרצון וכוננת
הרב ז"ל היתה לרין דינא דעדיפא מינס כחא דאיסורא ברין
חמור למימרא דחמץ הלזה הוא חמצו של ישראל ומש"כ
כשבין החמץ הוא חן הגוי שאף שהישראל המקבל אחריות
עובר עליו מ"ת סוף כל סוף אינו כשלו ממש ואף גם זאת
דמלקות נמי איכא שהרי עשה מעשה ומש"כ בעובר בכל
יראה דלא לקי כיון שאינו עושה מעשה כמ"ש הרמב"ם ז"ל
כפ"ג דה' חמץ ומצה דכתב דלא לקי אא"כ קנה חמץ בפס'
או חמצו ע"ש וכן בתר שאין שליחות לבוי אף אכן לדידהו
הוא מוסכם לכ"ע דן את הרין לפי קושט דברי אמת כיון
דנפיק מיניה חומרא טפי ודין האחריות אשר בעבורו לכר
עובר עליו בכל יראה כבר מלתא אמורה בדבריו האחרונים
גם עפ"י הרין המוסכם שאין שליחות לבוי אף אכן לדידהו
וכמוכין :

סימן ד'

על דברי הר"מ פ"א מה' ברבות והטור
חד"ד ותימ"א יטור :

כתב

הרמב"ם ז"ל בה' נרכות פ"א ממות עשה מן
התורה לברך אחר אכילת מוון וכו' עד וכן
מדברי סופרי לברך אחר כל מה שיאכל וכו' וכת' מרן ואיכא
למדק שרכימו כתב מ"ב מן התורה לברך אחר מוון וכל
הדברים בכלל מוון חוץ מן המים ומן המלח כדתנ' כר"פ
ככל מערכין וא"כ היכי קאמר בתר הכי מדברי סופרים
וכו' עכ"ל ואיכא להקשות דהא אמרי' התם לימא תיקוי
תוובתא רבכ ושמואל דאמרי' אין מברכין כמ"מ אלא על
חמשת המינין בלבד וכו' ואוקומה רב הונא באומר כ"ה על
דמוון לא מקרי אלא חמשת מיני דגן וכמו שפ"י רש"י
פ"ד

ויש

לומר דהיה לר"ש מיהו לרידן דלא קול כותיהו
אלא כחכמים לא נרכיני לשכוס' מתנתין ולא'
באומר כל הון לא דברים ככתבם והיינו כונת מרן ז"ל וע"ס
בתום ר"ף ל"ח דלא ק' מירי :

אמנם

הא קשה לה' בעל הטורים דפסק בה"מ סי'
ר"ח דלא בשמואל ז"ל הכוסס את האורז מברך
בורא פ"ה ואם בשלו או שטחנו ועשה ממנו פת מברך בורא
מ"מ וכד' סי' ר"ז כתב נדר מהמוון אסור כחמשת המינין
ואם אחר כל הון עלי אסור בכל מין ממים ומלח פ"כ וקשה
דמאחר דפסק באורז דלא כר"ש מעתה מתני' כפשטה
דכל מיני איקרו מוון ולא כעי' דלימא כ"ה דהא לרב ושמואל
היא וכדתי' ואפשר לומר דמאי דחוקה לרב ושמואל ולא
לרבנן מטעמא דלרידהו כל מיני איקרו מוון אלא דלא תקנו
מ"מ אלא כמה דקבעי סעודתא וכמו שכתבו התוס' ז"ל
היינו עד דלא אתמר האי עובדא דר' דאתרינן התם בסוגיין
מיס והלח הוא דלא זייני הא כל מיני זייני והאמר רבה בר
בר חנה וכו' ואמר שכועה דלא טעים לי זיונא אימא
מונא אבל בתר דאתמר האי דר' צריך לומר דרבנן
כמי מתפ' באומר כ"ה דאל"ה איך קאמר ר' לא טעים לי
זיונא הא כל דבר איקרי מוון ופשיטא דאיקרי זיוון אלא
נשמע דלכ"ע בעי' לאוק' מתני' באומר כ"ה דיון
מיקרו כל מיני ולא מוון אלא דהמק' לא קשה לרבנן
נמוס דאין להק' כ"ה התוס' ואכתי לא שמיע ליה דר' מיהו
בתר הא דר' מעתה לכ"ע מתוקמא באומר כ"ה ואמטו
להכי שפיר פסק הרב ז"ל כד' הסודר מן המוון אסור בה'
המינין ואם אחר כל הון וכו' אף דפסק באורז דלא כר'
ושמואל וכדאמרן ואע"ג דפסק במדר מן המוון אסור בה'
המינין ולרבנן לעולם צריך לומר דאורז דכלל מוון הוא שכן
מדברינן עליו מ"מ אפשר דסופר הטור דכיון דאף לרבנן ז"ל
דלאו כ"מ אקרו מוון איכא למימר דדוקא ה' המינין רוייני
וסעדי ליב איקרו מוון אכן אורז דז"ל דמשו' דקבעי סעודת'
עליה מברכין עליו מ"מ רליכא למימר דחולקין רבנן ורב
ושמואל אי אורז זיוון וסעיד ליכא אולא איקרי מוון ככ"א
ע"כ אבל מורי הרב תירן דקשיא ליה לה' בעל הטורי' דברי
התוספות שכתבו דרבנן סברי דכל דבר איקרו ואף דלא
קבעי סעודתא לא תקנו מ"מ וכו' כיון דאיקרי מוון אמאי
אין מברכין מ"מ דהוייא מילתא בלי טעמא וניחא ליה
ביטובן של דברים בנותן טעם למקשן דהקשה לר' ושמואל
ולא לרבנן דלא היה יכול להקשות לרבנן דהיו יכולים לומר
כדברי התוס' אף שהוא דוחק אבל אחר דתירן רב הונא
באומר כ"ה וחדש שם זיוון מדרב ושמואל נשמע לרבנן

והשתא מילתא דרבנן חית בה טעמא ולכך פסק כד' הסודר
וכו' אף דפסק באורז דלא בשמואל ולמאי דפסק אסור בה'
המי' ולרב אף אורז בכלל מוון תירן דכל דבר איקרי זיוון
אולם מוון לה איקרי אלא ה' המי' רוייני וסעדי ליכא ואורז
דקבעי סעודתא עליה מברכין עליו מ"מ דהשתא דקובע
סעודתא עליה מוציא מוון ומכניסו למוון ואפי' אכילת
עראי כיון שהוא דבר שבושה קביעות וכה לשם מוון וא"כ
די לשעת סעודתא לברוכי מ"מ אכן כלשון כ"ה דהיינו שלא
בשעת סעודתא ואכילה לא איקרי אלא זיוון דהכו' דלא
כופי' עליה מי אפ' בשעת אכילה דדוק עכ"ל ועל פי הדברי'
האלוניתייטב מה דכתב הרמב"ם ז"ל בפירו' השמנה בבבב'
מערכין יעש אף דפסק באורז דלא כרב ושמואל אלא
דברי מרן דכתב וכל הדברים בכלל מוון חוץ מן המים
והמלח ז"ע :

עוד

שם דין ה' ז"ל ואין לשנותם ולא להוסיף על אמת
מהם ולא לגרוע וכו' וכל השמנה אינו אלא טועה
וכתב מרן הקדוש ז"ל וק"ל למה שינה רבי הלשון וכתב אינו
אלא טועה וכו' ז"ל וכו' ועוד ז"ל דפלוניתא דר"מ ור' לאו משום
וכו' לא משום שלא הזכיר שם ומלכות עכ"ל :

וקשה

דקא אמרינן שם גימא כתיבוי וכו' ומוכח דלא
כמ"ס הר"ז ז"ל באשר יראה הווא' שם ויש לשייכ'י
מיקו עיקרו של ישוב דחוק בפשט הסוגיא כדמוכח התם
דברוך המקום שכרחה מלתא באפי נפשא היא ולע"ד יראה
על פי דרכו הלזה שכת' ונ"מ אנפי' שאומר מניין הדרכות
וכו' ואתי שפיר נמי הא דכנימין רעיא והוא שנאמר דאע"ג
דר"מ ור' הלכה כר' בהא פסק רבי כר"מ מטעמא דבתב
הרא"ש ז"ל בסוגיין שם ז"ל וכן נמי הא דפליגי ר"מ ור' וקא'
עלה בירושלמי אחר רבי יעקב בר אחא בן שמואל הלכה
כר"מ וגם לכאורה רבי יוחנן כר"מ סביבא ליה אלא דהגת'
קא דחי לה עכ"ל וכן מנאתי טפסק הרשב"א ז"ל
בחדושו למ' ברכות ז"ל ובפלוניתא דר"מ ור' נמי קול כר"מ
חדא דפשטא דר"מ אתיא כר' יוחנן ועוד דכהניא פסקו
בירושלמי הלכה כר"מ וכו' עכ"ל וכן פסק המדרי' ז"ל שם
ז"ל וקיימא לן כר"מ וכו' ואע"ג דהלכה כר' מ"מ קבא כר"מ
דאמרינן בירושלמי וכו' עכ"ל והוא דעת רבי דאע"ג דאמר
ר"מ יבא מ"מ טועה הוא וכו' דמה בגע לשנותם וקא' לאין
דאין לשנותם וכמו שכתב מרן ז"ל :

סימן ח'

סוגית פ"ק דשבת ואביורא * תופע עריו
נהורא :

כתבו

התוס' ז"ל בפ"ק דשבת דף י"ב ע"ב על הא
דאמרי' בגמרא הנכנס לברך את החולה אומר
לו וכו' כבי יאודה אומר המקום ירחם עליך ועל חולי ישראל
כתבו התוס' רבי יאודה אומר הקטן בשם ר"ת ז"ל דמה
תועלת בתפלה לר"מ ולרבי יאודה דקאמר בפ"ק דר"ה
הכל מירוב' וכו' משמע דלר"מ ולרבי יאודה לא מהכניא תפלה
ותי' ז"ל דהכא בשבת שגין ר"ה הוה איירי וסיימו ז"ל ולפי מאי
דמשגי התם איכעית אימא כד' יצחק דאמרי יפה נעקק
לארס בין קודם גור דין בין לאחר וכו' אתי הבא שפיר עכ"ל
ע"ס :

וראיתי

להרב הגדול תנא דאורייתא ז"ל בס' פרשת
דרכים דף כ"ט ריש פ"ג על דברי התוס'
הכו' ז"ל ולא ידעתי כונתם דמי לא ידע בכל אלה דלפי האין
איכעית אימא ליכא קושיא כלל דהקושיא אינה אלא לרב
יוסף

דהיינו לרכבן שלא יחלו כמ' ש' התום' עם בשם הידועותיו א"כ
דמלתיו דהתום' הנה הנס אתיווצא קמא דבר' יוסי דמנל'
הלא בספרתם:

כרם

חוי הוית להרב הגדול כמסר' ש' אלנאזי' זל כמ'
זהב שכא דקא ק"ל אהך תי' דר' זל
שדכריו לו הן הס הפך שמעתין דמ' ע"ז דף כ"ה ע"א א"ל זכר
לר' ע' לבי לכך ידעי דע"ז לית בה מסא' והא קא חוין נבדרי
דאזלי כי מתכרי ואתין כי תצמדי מ' ט' א"ל אמשו' לך משל
למה' דוכו' אף כן יסורין בשעה שמצמדין אותן על האדם
משביעין אותן שלא תלכו אלא ביום פ' ולא תצאו אלא ביום
פ' וכשעת פ' וע"פ' וע"ז סס פ' כיון שהגיע זמנם וכו' ע"ש
הרי בהדיא דאף גם מתי יתרפא נגזר הפך דברי ר' רת'
זל ע"ש וכבר ראיתי בספרו דבי רב האחרונים זל וכל אחר
לרכובנה לישב דבריו רת' זל דלא תסו תיובתא הלא
בספרתם:

ולע"ד

אף אני אענה חלקי דלירי חוי לי דל"ק והוא
במאי דאיכא למירק דאמאי הוצרכו כ"ד של
מעלה להשביעין ליסורין שלא ילכו עליו קודם אותו יום ולא
יצאו אלא ביום פ' דממס נפשא' אם רבון יסורין לבא
על האדם יפה שעה אחת קודם בודאי שלא יצאו קודם זמנם
ולמאי הוצרכו לשבועה בתרייתא ותו אמאי הוצרכו להאריך
ולומר וע"ז פ' וע"ז סס פ' דכיון דכבר השביעו יום הציאה
פשיטא דלא יתעכבו שם יותר דהו' ללאקדומי ע"ז פ' וע"ז סס
פ' ליום הציאה כיון דלא מצו לתעכב שם יותר מיום פ'
ומשעה פ' ותו אמאי הוצרכו להשביעין כלשון שלילס שלא
קבלו אלא ביום פ' וכשבת פ' דהאי לישנא משמע שהיסורין
רצונם למחר לזאת הפך רצונם בהכנסה שרצונם למחר לבא
לפי משמעות השבועה והו' להשביעין שיצאו ביום פ':

אשע"ב

מחמת כל הדקדוקים הללו ס"ל לר' זל
דהכי פי' והוא רכיון שהיסורין באים כירי
למירק העונות אי לזאת היסורין דהיינו המלאך הממונה על
היסורין שמיסר את האדם הנה זה רצונו למחר לבא ליסור
כדי שיחזור בתשובה יפה שעה אחת קודם לפי' כ"ד של
מעלה משביעין אותו שלא יביא היסורין על איש החוטא לא
עד יום פ' כיון דכן היתה הגזרה דמתי יחלה נגזר' אמנם
בענין הציאה הוא להפך שאם ישוב בתשובה באותן הימים
ומקבל אותם בסכר פנים יפות על כפרת עונותיו הנה
המלאך הממונה זה רצונו להקל מעליו ולזאת ואי לזאת כ"ד
של מעלה משביעין אותו שלא לזאת אלא עד יום פ' ולא
רצונם דנגזר מתי יתרפא אלא דהכי הם משערין למירק את
העון בהם אם לא יחזור בתשובה כבר הם נטפלו עצמם
להטיל תבאי ע"ז פ' וע"ז סס פ' באופן שאם לא יחזור המס'
יעשו שלא ילך אצלו אותם פ' ולא יוציא לו סס פ' ויארך חוליו
יותר מיום צאתו והיינו שדקדקו בסדרן של דברים ככונן דא'
ולא קאמרי תחילה אלא ע"ז פ' וע"ז סס פ' וכיום פ' דברים
כסדרן והיינו לשום רמו' שלפעמים יהיה בו מן הצורך שיארו'
חוליו יותר מיום הועד מחמת שלא הניחו כ"ד של מעלה לבא
אצלו לא אותם פ' ולא יתנו לו סס פ' שהרי תבאי היו הדברים
והיינו שדקדקו להשביעין כלשון שלילה שלא תצא אלא ביום
פ' ולא קאמרי שתצא ביום פ' לשום רמו' שהוא כאדם שרצונו
לזאת ממקום למקום תכף ומיד ומעכבים אותו ומשביעים
אותו שלא יצא אלא עד יום פ' דפשיעא שהרצון והכונה
בשבועתו היתה למעוטיהו שלא יצא מקמי הכילא
למעוטיהו שלא יתאחר יותר באופן שאם יהיה לו מן הצורך
להתעכב עצמו יותר מיום הועד ולא קעבר אשבעתא אף
כאן רצו כ"ד של מעלה לשום שתי דמויות כלשון השבועה
האחד לאגמרון שהרצון הממונה על היסורין הוא למחר לזאת

יוסף דקאמר במאן מצלין האידנא אקצירי ואמריעי כר' יוסי
דמ' ש' דלר' מאיר ולר' יאודה לא מהניא בלותא והכא מציו
דרכי מאיר ור' הו' מתפללין על החולים ודברים צרכין
אצלי תלמוד עכ"ל ע"ס:

אמנם

בהורמותיה דמור נראה שדברי התום'
זל יעלו מן הישוב במאי דאיכא למירק על
דברי התום' עם בשמעתין דר' רכיון דהא איכא לאוקמיה
מאי דמצלין האידנא אקצירי ואמריעי אפי' כרכין למה
הזקק ש"ס תחילה לומר כמאן כר' יוסי דאשתכח דשכנין
לרכין ועברין כר' יוסי וטפי הול' ל' תכף כרכין וכדר' יצחק
וגם לישנא דאיבעת אימא דמוכח דלאו היא תשובה מיושבת
על אופניה ואמטו להכי לא אוקמא תכף ומיד כרכין אשר
ע"כ ס"ל לתום' זל דה' ט' דהש"ס עם משום דחילוק יש בין
לישנא דצלותא ופלה ללישנא דצעקה דתפלה לחור וצעקה
לחור ואין בכלל תפלה צעקה כלל אלא תפלה ברירתא רק
בצעקה חית בה בכלל גם תפלה שמתפלל בצעקה כמותה
באופן דמשום הכי לא קאמר ש"ס תכף ומיד כמאן מצלין
האידנא כרכין וכדר' יצחק דקאמר יפה צעקה וכו' משום
דלישנא דמצלין היינו דוקא תפלה לבד בלא צעקה ור' יצחק
דיוק בלישניה יפה צעקה ולבתר הכי דחיק אנפשיה לחוקמ'
על צד דרוחך כרכין וכדר' יצחק כי הוכיח דלא ליהו דעברי'
דלא כרכין והרצון ככוכ' דברי הש"ס יש לפרשו בשני אופנים
לפום מאי דאמרן דתפלה לחור וצעקה לחור האמר
דה"ק רכין ס"ל כדר' יצחק דהיינו דכמו דלר' יצחק מהניא
צעקה אפי' לאחר גזר דין ס"ל לרכין דגם תפלה מהניא ושהני
שהרצון בו דלישנא דמצלין לאו דוקא אלא דבעין שתהיה
עתה צעקה דתרת' בעין כמצלי' אקצירי ואמריעי תפלה
שיש עמה צעק' כמובן והנה כי מן עפי' כל האמו' מתישבי'
דברי התו' זל והטיבו אשר דברו בהיפא דמילתיהו דלפי
מאי דמשני התם וכו' אתי שפיר הכא וכו' והרצון והכונה כרי
להני' מלב המעיין דלא נפרש בשמעתין דר' ה' כהאופן הב'
דפרישנא דאליבא דרכין צרכין בהדיא תפלה דמצלין
אקצירי ואמריעי גם צעקה עמה דלישנא דמצלין לאו דוקא
כדכתי' דאי הכי גם לאוקמתא דאי בעית אימא כרכין כמי
שויכא המיהתם שהרי הכא ר"ת ור' יאודה דהו' מתפללין על
החולים בשבת הוה וצעקה בשבת אסור לצעוק ועכ"ל
דתפילה בלא צעקה הו' מתפללין באופן דשויכא תמיהתם
דזה תועלת בהפלת' והכ' זל לא תפסו תמיהת' אלא לישנא'
קמא דכמאן כר' יוסי ואי לזאת הזקקו לפרש ולומר דלפי
מאי דמשני התם אי בעית אימא וכו' אתי הכא שפיר כלומר
לאגמרון דלא נפרש שמעתין דר' ה' אלא כהאופן הראשון
דפרישנא דכמו דלר' יצחק מהניא צעקה גם לאחר גזר דין
גם לרכין מהניא תפלה אפי' בלא צעקה דלפום האי דהכא
אתי שפיר הכא דלא צרכין למשכוכי אנפשי' בהאי דהקא
למימרא דהכא בשבת שכן ר"ה לנה איירי דחיק ודחיק אי
הוה מפרשינן כהאופן השני וסינו דדייקי בלישניהו למימר
מלת הכא כלל דלפום שמעתין דהכא אתי שפיר דלא נפרש
כהאופן הראשון דאתי שפיר דלא צרכין לדחוקי אנפשי'
דבשבת כינתים איירי כדכתי' וכמובן ודוק:

ובדיותי

כוכ' כזה ראיתי לעמוד במ' ש' התום' זל
עם בשמעתין דר' ה' הכו' דף ט"ז ע"א
כר' ה' במאן מצלין האידנא אקצירי ואמריעי בש"ס ר"ת זל
דשלא יחלי' ודאי לא מצלין אלא לר' יוסי אבל שיתרפא
מצלין אליבא דר' ע' דמתי יתרפא לא נגזר וכו' ע"כ והנה
מאי דאיכא למימק' עלה דמילתא דא"כ מאי קא מבעיא ליה
כמאן מצלין האידנא דאימא לכ"ע הוה מצלין שיתרפא
דלא נגזר כבר עמדו ע"ה דע"ה מריעי הוה דקא מבעיא

כל מחור בו כתסוכה והסכית שלפעמים אם לא טב כתשו
מן שמיה מעכבים אותה שלא יבא אצלו אותה פ' ושלא יתנו לו
חס פ' ויזכרו הסודות להתאחר עליו עד אשר ירחמו עליו
מן השמים ויארין חוליו ויתר מיום הועד דתתי יתפלא לא
נבזר לא תלוי ועומד כדכתיב :

ואמנם

מאי דקאמרי' טס כ"ט ס' כפיא דתלתא וז'
כיון שהביע זמנו לזאת הלך זה לבית ע"ז שלו
אחרו יסורין רין הוא שלא נבא וחורין ואמרו וכי מפני
שטוטה זה עשה שלא כהוגן כאכר שכובעתינו הרצון והסוכה
בו על דרך מאי דקאמרי' סמוך ונראה טס כ"ט א' אשר חלק
וגו' לכל העמים מלמד שהחליקן כדברים כדו לטרדן מן
העולם ופירש' ז' שמכחם לשעות דהיינו ע"ד משגיא לבוים
ויאכרם וכלומר כיון שהיסורין המה ראו שלאיש הלום הולך
לכית ע"ז שלו בכר תקיימו בו כל התנאים האמורים שכבר
אתא לבניה אותה פ' וכתלו סס פ' ועדין הוא עומד במדרו
דקא אויל לבית ע"ז שלו ואי לזאת חורין יסורין ואמרי
וכי מפני שטוטה זה עשה שלא כהוגן שהלך לבית ע"ז כאכר
שכובעתינו דהא קא חזיין דב"ד טל מעלה פתחו לו פתח
להטעותו וא"כ לבני האיט הלום כונתם ורננס הוא שלום
הועד נבא ממנו כדו להטעותו ומה לנו לעשות הפך רצון וכוכ'
המשביעין אותנו והיינו דקא דייקין לו' כאכר שכובעתינו ולא
קאמרי' נעבור אשכובעתינו משום דכלינבא דשכובעתי איכא
עד למימר דלא קא מעכב אם מתאחרין טפי מיום הועד
כדכתיב' לעיל וסרצון בהס רכיון דלית להו ליסורין שום טעם'
ועינים רואות שרצון המשביעין הוא להטעותו אם אנחנו
מתאחרין כאכר כונת ורצון שכובעתינו כמובן ודוק' ודע
שאמה לבי ויגל שזכיתי שמצאתי למוהרש"א ז"ל להס כחדשין
על עין יעקב טס בשמעתין דע' דקא פריש מר פי' הסוביא
כעין ודומא במה הנד כדפרישנא ע"כ ודוק *

סימן ו

**פסחים: דף פ"ג ע"א והנמשך על קצת סוגיות
פסחים * אש דת לו ציצים ופרחים :**

אמר

מר' בר אבוס אר' עצמות קדשים ששימשו נות'
משחאין את הדשים וכו' כימא תסייע ליה
העצמות והגידים והכותר ישרפו לס' הכי עצמות הכי דמי
אי לימא דלית בהו מוח למת נשרפיה נשריינשו אלא פשיטא
דאית בהו מוח א"כ שמוש מותר מלתא היא אחטו להכי וגו'
אלא אי אמרת לאו מלתא היא למת להו ש' נכתבינשו ונחלניס
למוח דירשו ונשריינשו אלא ודאי ש"ט שמוש מותר מלתא
היא אמרי וכו' ע"כ ע"ס :

והזיתיה

להרכ הנדול תנא דאורייתא כס' משנס
למלך ז' דכתב כפ' חס' קרבן פסח רין
פ' דכתב הרמב"ם ז' לפי' שורפין עצמות הפסח עם הכות'
וכו' ודקא מייתי טס הרב סנו' ההיא דכתבו התוס' ז' כפ'
העור והרוטב דף קכ"ה ע"א בר' האי הכי מוקדשי' וכו' ז' ז'
ונראה דרב מרי אשמועי' עצמות ששימשו נותר ככר אפי'
אין בהן עכשו כלום וכו' ובפסחים דכעי לאתויי מעצמות
פסח דקאמר אלא לאו דאית בהו מוח היינו שהיה בהן מוח
ככר דעכשו לא קאמר דפשיטא דטעונים שרפה משום מוח
עכ"ל ע"ס . וכתב ז' ז' ולא יכולתי ליישב לפי דרכם סוגיית
הנב' דפריך נכתבינשו ונחלניס למוח דירשו ונשרפיה
ונשריינשו לדירשו וכן מסוף הסוגיא דקאמר אלא פשיטא
דאית בהו מוח ע"כ מייירי ביש' בהן מוח עכשו דאי לא אף
עצמות הפסח אין בהן משום שכירת עצם כל' שאין בהן מוח

עכשו ודעת דברי התוס' ז' עכ"ל ע"ס . ואמר נטיקת
עפרות זכר לו בסודותיה דמר אמריא דלע"ד דכרין ז'
שבכו חזי ואשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון דלפוס
דיהטא נראה לע"ד דלפי דרך התוס' ז' מוכח שמעפתא
ואתיא שפיר בטוב טעם שהרי פשי' דלפי דרכם ז' אמרם
כימא מסייע ליה העצמות והגידים וכו' הרצון בו דאי למידק
אתאי נקט תנא העצמות דטפי הול' ל' מוח העצמות והגידין
והכותר דהיינו הכשר עצמו ומכח דקרוק הלום קאמר הט'
כימא מסייע ליה תתני' לרב מרי דאף העצמות שהיה בהן
מוח כבר טעונים שריפה ואחטו להכי הוא דקאמ' הט' הכי
עצמות ה"ד כלו' דקא רייק תנא למימ' עצם ולא מוח העצם
אי לימא דלית בהו מוח כלו' העצמות דאין רגילות להיות
בהן מוח למת נשרפיה וכו' כלומר דעצם כה"ג פשיטא דלא
כא לכלל שריפה כלל אלא פשיטא דאית בהו מוח כלומר
דרגילות להיות בהן מוח וכלו' ודקרוק תנא למקט עצמות
ולא מוח העצמות לאשמועי' מילת' א"כ אורח' דהנס כעודם
עצם כלתי המוח שכו שכבר יבא המוח ממנו אפ' הטעון
שריפה והיינו דקאמר הט' א"כ שמוש מותר מלתא היא
אחטו להכי בעי שריפה כלו' וכדקרוק נקט תנא העצמות
להשמיענו דנס העצמות לכרם ששימשו מותר כבר טעונים
שריפה אלא אי אמרת שמוש מותר לאו מלתא היא ואי לזאת
עכ"ל דהעצמות דנקט תנא לאו היינו בעבור העצמו' עצמן
אלא דוקא כשביל המוח הכנס בתוכן א"כ למת להו שריפה
דקא רייק תנא כלישניה למקט העצמות נכתבינשו ונחלניס
למוח דירשו ונשרפיה ונשריינשו לרירשו כלו' ואמאי דייק תנא
למימר העצמות כאלו בעצם עצמו מוד עצמו טעון שריפה
ואדרבא הול' המוח שבעצמות אלא ודאי שמוש מותר מלתא
היא מרדייק תנא כלישניה העצמות סתמא ופרקי' אמרי
לעולם שמוש לאו מלתא היא וקסבר בו ואפי' בפסול כלומר
דכיון דס' ל' לתנא דנס בתר היותו מותר יש בו משום שכירת
עצם א"כ אחטו להכי נקט העצמו' משו' דלא מל' למת כרינשו
כדי להוציא המוח מהן וכמובן . ועל אחרון דקא תמה מר
כיהו רבא מסוף הסוגיא דקאמר אלא פשיטא דאית בהו מוח
וכו' דכרין ז' כפ' לאו ממני שהרי השתא קאי לתמוד למיפריך
לרב מרי בר אבוס ודעימיה דקא סברי דשימוש מותר מלתא
דהך כרייתא מוכח איפכא וכדאמרי' מתיבי כל העצמות
וכו' חוץ מעצמות הפסח מפני התקלה הכי עצמות ה"ד
אלימא דלית בהו מוח כלו' דאין רגילות להיות בהן מוח כלל
למה ליה וגו' אלא פשיטא דאית בהו מוח כלו' שרדיין המוח
כמום בתוכן וכדקא ישיב טעמא ככרייתא מפני התקלה
וכרפירש' דיש בהן משום שכירת עצם ולא חזי להוציא המוח
מהן כדי לשורפו וכדפריך ואי אמרת שמוש מותר מלת' היא
עצמות קדשים אמאי אינן טעונים שריפה וכו' וכמובן . אשר
עין רואה דלא ראי זה כראי זה דכתחילת הסוגיא קא מייתי
שיעתיא לרב מרי מריוקא דלישנא דתתני' כדאמרן והכא
אותובי קא מתיבי ליה לרב מרי דלאו טעמא משום שמוש
נותר אלא מחמת דכפסח לא חזי מפיך המוח מניה משום
שכירת עצם כמובן ומוקיים לה רב נחמן בתנאן חלוצים דאף
גם זאת העצם עצמו אשר שמוש מותר כבר טעון שריפה
כסכרת רב מרי וכחלתיהו דהתוס' ז' וכמובן :

סימן ז

פסחים דף פ"ד ע"א

רבא

אמר אמר קרא הוא לבדו יעשה לכס הוא ולא
מכשי' לבדו ולא תילתא לא בומנס סכא מק"ו
ופירש'

ועירש' זל ולא מילה שלא בזמנה דאי לא מועט קרא אתיא
 בקו' לרחות ומה צרעת שרוחה את העבודה ועבודה דוחה
 את השבת מילה אף שלא בזמנה דוחה אותה וכו' שבת
 שנדחת מפני עבודה אינו דין וכו' ואתא קרא וכו' עכ"ל
 ע"ט והנה התום זל סם כר"ה ולא מילה שלא בזמנה וכו'
 הקטוע על פירש' סנו' דקשה דרבא לית ליה האי קו' בפר"א
 דמילה דקסבר דהא דצרעת דוחה עבודה לאו משום חומרא
 דצרעת אלא משום דבברא לא חוי וכו' ופי' כוונת הקו'
 באופנים אחרים כמו שיראה הדוחה סם :

ורבאורה

לע"ד קטיא דאתאילא הוקשה לכו
 לפירש' זל עדיפא מינה דאף גס ואת
 אי לא נרס רש' זל התם רבא אלא רבה אפ"ה אין פי' הלזם
 מחזור כלל רש"ה דאיצטריך קרא דלכדו כדי לאפוקי מק"ו
 הלזם אכתי לשתוק קרא מלכדו וממילא הוה ידעין דליתיה
 להאי ק"ו כלל דפשיטא דאית ליה פירכא מדאיצטריך קרא
 דוכיזם השמיני יחול לחייב מילה בזמנה דהיינו יום השמיני
 בשבת כדאיתא בכמה דוכתי שדרי אי איתא להאי ק"ו פשי'
 דמילה היה דוחה שבת מק"ו דצרעת ועבודה לא ודאי דלאו
 לאפוקי מהאי ק"ו איצטריך קרא לכדו אלא לאפוקי ק"ו
 אחרניא כפי' התום זל :

ולע"ד

כראה ליישב דאיצטריך קרא דוכיזם השמיני
 לרבא כרי לאגמון דרוקא מילה בזמנה
 דדחה שבת מפניה דהיינו שמיני ולא מילה שלא בזמנה דוכיזם
 לומר דאש"כ דתק"ו סנו' הוה ידע' דמילה דחייב שבת גס במילס
 דאיצטריך קרא משום דאי מק"ו הוה דחייב שבת גס במילס
 שלא בזמנה מק"ו דצרעת דגס מילה שלא בזמנה דחייב צרע'
 כודע ואמטו להכי אתא קרא דוכיזם השמיני לאפוקי מק"ו
 לבכי מילה שלא בזמנה באופן דעיקר קרא דליוקא אתא
 דאין מילה שלא בזמנה דחייב שבת כמובן באופן דס"ל לרבא
 דאמטו להכי איצטריך נמי קרא דלכדו לאפוקי מילה שלא
 בזמנה דאיתא מק"ו משום דמקום יש בראש למימרא דרוקא
 לבכי שבת דחומרא אתא קרא דוכיזם לאפוקי מן הק"ו
 למימרא דאין מילה שלא בזמנה דחייב שבת אהכס לאו
 הכי לבכי זט דקול וכדאמרי' בכמה דוכתי בש"ס ובת"כ
 שבת דחומרא וזט דקיל דכיון דהא איכ' ק"ו הוה ס"ד דאפי'
 מילה שלא בזמנה דחייב זט מק"ו דצרעת כו' ואי לזאת
 איצטריך קרא דלכדו לאפוקי מקרא לבכי מילה שלא בזמנה
 דלא דחיא אפי' זט כמובן והא ליכא למטעי ולמימרא דרש"ה
 אכתי לשתוק קרא דוכיזם השמיני ומקרא דלכדו הוה ידע'
 דמילה בזמנה דחייב שבת כיון דלא מיעט רבא אלא מילה
 שלא בזמנה מכלל דבזמנה דחייב דהא בורכתא משו' דתל"כ
 דאי לאו קרא דוכיזם שפי' הוה מצינ' לכו' דרוקא זט דקיל
 הוה דחייב אפי' בזמנה ולא שבת כמובן עור בה דאיתא
 דה"ט דקא מועט רבא מקרא דלכדו דוקא מילה שלא
 בזמנה משום דאית לן קרא דוכיזם השמיני דאגמון דמילה
 בזמנה דחייב שבת וכל רבן הוא דחייב זט אהכס אי לאו
 קרא דוכיזם השמיני הוה דריש רבא דקרא בלכדו אתיא
 לאפוקי מק"ו מכל וכל ודלא דחייב זט אפי' מילה בזמנה
 וכ"ט דהוה אמרי' דלא דחייב שבת כלל וכמובן ודוק :

סימן ח

פסחים דף ז' ע"א

אמר

אבי' אי לאו דאוקמיה ר' אושעיא לשהוא במחכ'
 וזכה ע' פסחו ור' היא הוה מוקמינא לשהוא
 בקדשים קלים גאליבא' יוסי הגלילי דאמר ק"ק ממון

בעלים הוא אכל בפסח לא משיר איכס במעות ודאי משני'
 וכו' עד מאי היא דר"א דיתן נתן לה מוקדשים באתנבה הרי
 אלו מותרין וכו' עד ת"ל לכל כדר פרט לכדור אלא טעמא
 דכתב דחמא כדר וכו' והא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו
 אר"א בומנה וזכה על פסחו ור' היא וכו' עש"כ קשה לע"ד
 לפום ריהטא דכיון דאבי' טעמו ועיקרו דלא הוה מוקי
 להיא דיתן מוקדשין באתנבה כרבי כדאוקילס ר"א אלא
 כרבי יוסי טעמוא משום דס"ל דכפסח לא משיר איכס
 ושכרי לא אמרס אלא במעות אשר עין רואה דאבי' הוה ס"ל
 דכפסח אית לן למיזל ביה לחומרא טגי מקדשים קלים
 דעלמא דקילי טגי מקדושת פסח דהכי מסתבר דלא משיר
 איכס בפסח כמו בשאר קדשים קלים דמהאי טעמא איתו
 הוה מוקי לה להיא דיתן דוקא בקדשים קלים וכו' יוסי
 הגלילי א"כ קשה דליתא דע"כ הך דיתן לאו יוסי הגלילי
 היא דאיר' יוסי הגלילי היא קטיא אמאי איצטריך קרא
 דמעלה מעל וכו' דרריש מניה ר' הגלילי בפ"ק דבב"ק דף
 ז' ע"ב וככתה רוכתי תמיא ומעלה מעל כה' לרבות ק"ק
 שהן ממנו דכרי ר' הגלילי ע"ש דא"כ דלא מסתבר כלל
 לאוקומא דהיא דיתן בזמנה וזכה על פסחו קא מיירי
 מטעמא דפסח מעליותא טגי אית ביה מסתברא דלא
 משיר איכס א"כ לשתוק קרא מועלה מעל כה' וממילא
 הוה שמיני לר' הגלילי אליבא דאבי' דק"ק ממון בעלים
 הוא בכל התורה כולה מקרא דיתן בופיה מדאצט' דחמא
 למימרא לכל כדר פרט לכדור כי היכי דלא נעביד ק"ו
 דמוקדשין אתן חל עליהו מק"ו רעופות שאין המום פוסל
 בהן דתפול הקטיא על המקרא דחמא איצטריך ומתני מאי
 קמ"ל דהא פשיטא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו וע"כ
 לומר אליבא דאבי' לר' הגלילי דקרא למתנה בק"ק קא
 מיירי ולא בפסח דאבי' ס"ל דכפסח לא משיר איכס ואלו'
 קדשים תרמי' קרא אי לאו בקדשים קלים דמסתברא להקל
 ביה טגי מפסח וממיל' הוה שמיני מניה דבכל התורה ק"ק
 חשבי ממון בעלים וס"ד דיתן ומתני חל קמ"ל דלא דכל
 הנדורי ככר אין איסור אתן חל עליה דאלת"ה אלא דכל
 התורה כולה ק"ק חשיב ממון בכוס לענין שומרים וכנוצא
 לשתוק קרא חכב' כדר וממילא הוה ידע' דאין אדם אוסר
 דבר שאינו שלו אלא ודאי דהך דיתן לאו בק"ק ור' הגלילי
 אלא בפסח דס"ד דלא משיר קמ"ל דמשיר ורבי היא וכדר'
 אושעיא ואיך אבי' עלה על דעתו למימרא פסיקא דאי לאו
 דאוקמא ר"א וכו' איסו הוה מוקי לה כר' הגלילי בק"ק וקטי'
 כמובן :

דשמיני

איכא למימרא על זר דהחך דאבי' לאו פסיקא
 אמרה לחלת' דמסכרת דהא"ש הכי מסתבר'
 דכפסח לא משיר איכס טגי מק"ק אלא דוקא חכב' קרא
 דומעלה מעל כה' וכו' דגלי קרא דק"ק ממון בעלים הוה
 וכדר' הגלילי ומשום דהכי מסתברא דקרא דומעלה מעל
 וכו' לאו בפסח קא מיירי כיון דמיירי בשומרים ובקדשי ק"לי'
 שייך ספי מפסח דלא שכיח כ"כ דמשכ' לשנה קא אתי ותכף
 מוכן למצותו באופן דאילא דגלי קרא גבי ק"ק אפי' אבי'
 לא הוה מחלק בין פסח לק"ק ובין מצות לפסח ואמטו להכי
 איצטריך קרא דומעלה מעל וכו' לק"ק כי היכי דלא ימא'
 דקרא דלכל כדר דגבי אתן לא איצטריך אלא לפסח ולא הוה
 שמיני מיניה דין ק"ק דאימא מידוש הוא שחדשה תורה גבי
 פסח כדרכי מקרא דחיות משה החיה עצמוך משה והיבא
 דגלי גלי אמנס השתא מיהא דגלי קרא גבי ק"ק דמתון
 בעלים הוא כדריא אמטו להכי הוא דקאמר אבי' דאיתא
 דהיכא דגלי גבי ק"ק דוקא גלי ולוקמיה קרא דלכל כדר
 ומתני' בק"ק דגלי קרא גבי ומעלה מעל לר' הגלילי ולא
 בפסח

בפסח גופים כיון דהא איכא אך לחלק ולומר דכחצות דוקא
הוא דקא חשייר איכס ולא בפסח גופיה ואימא דקרא
דמהוית משה דוקא דריש תיבס סכי התיס עמך לא קא
מיירי אלא כחצות דקא חשייר איכס וכמוכז:

סימן ט

לשון הרמב"ם

כתב הרמב"ם פ"ב מהלכות חגיגה דין א' וז"ל נשים
ועבדים פטורים מן הראיה וכו' ומיין שכל אלו
פטורין וכו' להוציא את הנשים ומנות עשה שאין הנשים
חייבות בה אין העבדים חייבים בה ועוד הריבאמר בבא בל
ישראל להוציא העבדים עכ"ל ע"ש ועיין מ"ש מרן הקדו"ז
וה"ל ומיין וכו' שם חוץ ממ"ש ועוד הריבאמר בבא בל ישראל
להוציא העבדים ע"ש ולע"ד קשה דלפי דעת רבינו
דמשמע ליה דכל היכא דכתיב בני ישראל מוציא העבדים
א"כ גבי הויא דפ' דנכרים אין להם נזירות דפרק הש"ס
עלה דהויא דת"ר דבר אל בני ישראל ולא לנכרים ואמרת
אלוהים לרבות את העבדים דלמה לי קרא האמרת כל מצוה
שהאשה חייבת בה עבר חייבוקא תשני הכא שאני הכא
דאמר קרא לאסור איסור על נפשו במי שנפשו קנויה לו וכו'
אימא גבי נזיר נמי לא קמ"ל דהוי ס"ד למגמר כוונות מרן
בדר ולהוציא מן הב"ש דלה לה דלא נגמר עבר מאשה גבי
נזירות ע"ש. דא"כ אמאי לא קא משני מגופיה דקרא
דאזכירין ואמרת לרבות את העבדים כי היכי דלא ניתא
דמלת ישראל ממעט נמי את העבדים דהיינו כל אשר בשם
ישראל לא יקרא דקמ"ל מלת ואמרת דלא נמעט ממלת בני
ישראל רק נכרית ואמאי הוצרך רבא לטנויי דהוה ס"ד למגמ'
נזירות חכדרי. וליכא למימר דלא אמרה למלתא הרמב"ם
ז"ל דק אל אלא היכא דאין נשים חייבות שאז אין הב"ש דלה לה
נזירין לכלל ישראל לאותו דבר ומש"כ היכא דנשים חייבות
שאו הב"ש דלא אייתי ליה לכלל ישראל לאותו דבר ואין מלת
ישראל מפיק ליה מאותו חייב רק אז איכא מיעוטא אחרינא
זכההיא דלאסור איסור וכיוצא דמלכד דרחיקא מלתא למימ'
הכי כמו שיראה הרוואה. בר מן דין רבין דקאי קרא דבבא
כל ישראל גבי הקהל אתמר ומיניה גמר רבינו לענין ראיה
א"כ אמאי ממעטינן לעבד דהקהל. מלתא ישראל דמיניה
קא גמר רבינו לענין ראיה דפטור מן בטר האשה חייבת
בהקהל כמורע לחייב בהקהל דהא איכ"ג ש"דלה לה דאייתי
ליה לכלל ישראל ורחיקא מלתא למימ' דממעט ליה ממלת
ישראל האמור גבי הקהל מטעם דהא כתיב לראות דהיינו
לראות לענין הראיה הגם דבהקהל עצמו יהיה חייב. ומה
גם דפשטא דשמעתתא דהגיגה דקאמר סד"א בילף
ראיה מהקהל מה להלן נשים חייבות וכו' מוכחא איפכא
דלראות האמור גבי הקהל היינו כעקר דין הקהל והבן
וק"ל:

איברא

דאחד הרוואה הויה בריותא דקא תייתי
הש"ס כפ"ק דכריתות עלה דהויה דתבן
יש מביאות קרבן וכאכל וכו' וכן שפחה וכו' דאתמר עלה
שפחה מנ"ל דת"ר בני ישראל אין לי אלא בני ישראל גזירת
ושפחה מנין ת"ל אשה ע"ש בראיה ראשונה יעלה על לב לן
דלא על הרמב"ם ז"ל תלומתו אלא על הש"ס דהרי בהדיא
ממעטין שם מכני ישראל שפחה וכדמפיק ליה הרמב"ם ז"ל
לעבד ממילת ישראל אמנם בקצת השקפה כמ"ש שם מאי
וכן שפחה וכו' עין רואה מיד דלא הויה שהרי אמרו שם מאי
וכן שפחה סד"א כי אמרי' כל מצוה שהאשה חייבת בה עבר

חייב בה ס"מ ברבך ששום בין איש ובין אשה לכל יולדת
דבנשים איתא באנשים ליתא אימא לא תחייב שפחה להכי
תנא שפחה ע"ש באופן דשפיר איכא למימר דה"ט דהכא
הוה ממעטין שפחה ממילת ישראל מטום דהו"ל מצוה דלא
שוותה בין איש ובין אשה והוה ס"ד דאין הב"ש מיייתלם
בכל כה"ג לכלל חייב ומש"כ גבי הויה דנזיר דכיון דהרי
הב"ש מיייתי ליה לעבד לכלל חייב לא ממעטין ליה כשכיל
מילת ישראל. וע"ש בכריתות בפירוש ז"ל קרא פרוש מאי
וכן שפחה וז"ל מאי וכן שפחה ושפחה מנ"ל דבר אל בני ישראל
אשה כיתוריעה הא פשיטא לן דכל מצוה שהאשה חייבת בה
וכו' ע"ש דמשמע ליה דמאי דפרק הש"ס מאי וכן שפחה
הרצון כוגם על הברייתא דת"ר דא פשיטא ולמה לי קרא
לרבות את השפחה באופן דלפום מילתיה דהרמב"ם ז"ל
קסויא הויה דנזיר ודוק וזכיר יטוב. ועיין בתום הפרק
הערב דף ע"ד ע"כ בד"ה ושפחה מניין וכו' כס"ד שכתבו
וכראה דשאני משוחררת אחי מלה לה מאשה כדמ"ש
בכריתות ע"כ דכהדיא נראה דמשמע ליה דכל דאיכא ג"ש
דלה לה אין מלת ישראל ממעטין לעבד מאותו חייב גם הויה
נראה דכונס כמ"ש כדמשמע בכריתות דלפום דהויה לא
משמע סכי משם לפי פי' הקונט' שם. הרצון בהס לפי גיר'
הלוו שישרם בעיניהם דגרסי' בכריתות הלוו שפחה משוחררת
דאוף התם בכריתות גרסי' סכי באופן דאשתכח דמאי דפרק
התם מאי וכן שפחה לא קאי אלא אמתי' כלבד וכלו דשפחה
שאני משוחררת פשיטא דכיון דאיכא ג"ש דלה לה אין מלת
ישראל מוציאה מן הכלל וכמוכז אלא לרשון הש"ס שם דקאמר
שפחה מנ"ל לה תש" סכי ודוחק להנייה גם כן עס וזכיר
יטוב:

סימן י

פסחים דף נ"א ע"ב

ת"ר פסח מצה ומרור בראשון חובה מוכאן ואילך ראות
רש"א באנשים חובה בנשים ראות אהייא וכו' ואלא
אמצה ואמרר איתא סיפא ר"ש אומר וכו' לית ליה לר"ש וכו'
נשים חייבות באכילת מצה וכו' ע"ש וכתב רש"י ז"ל לית
ליה לר"ש והא ליכא למי' דליהדר אמרור לחודיה דסתתא
מצה ומרור בהדי הדרי כתי' על מצות ומרורי' וכשם שאכילת
מצה חובה ה"כ במרור עכ"ל ע"ש. ובהורמנותיה דמר לפום
דשטא קסויא לע"ד דהא לא מוכדעא שהרי אמרי' כפ' ערכי
פסחים דף ק"ך אמר רבא מצה בזמן הוה דאורייתא ומרור
דרכין ת"ש מרור דכתיב על מצות ומרורים בזמן דאיכא
פסח וכו' מצה נמי וכו' מהדר הרד"ב קרא בערב תאכלנו
מצות וכו' עש"כ הרי דמנות מרור אגידא בפסח ולא במצה
וא"כ שפיר הוה מצי תלמוד לאוקומי מילתיה דר"ש דקאמר
בנשים ראות כמ"ש ז"ל בטוב טעם דכיון דר"ש ס"ל דנשים
אפי' בראשון ראות וכדקאמר שם שם אשה בראשון עושין
אותה טפילה לאחרים ובשני אין שוחטין עליה כל עיקר
וכבר אמרו שם שם כמתאן אולא הא דאמר ר"א אשה וכו' ראות
וכו' דאשתכח דטפילה הרצון בו ראות א"כ שפיר איכא למי'
דר"ש אמרור קא תיהדר למימר' בנשים ראות בדינא דפסח
דס"ל דבנשים ראות ומשום דמצות מרור אגידא בפסח ולא
במצה וכמוכז. ורחיקא מילתא אך לחלק ולמימר
דס"ל ז"ל דרבא לא אמרה למילתא אלא רוקא בזמן הוה
דליכא פסח כלל וכדרייק למימר בזמן הוה וכו' אמנם
בזמן סכית דהא איכא פסח כעולא וברא חוי למעבד פסח
אזיל ומורה דלא אגידא מצות מרור אפסח אלא אמצה לכך
בקרא

סימן י"א פסחיס דרפ"ב ע"ב

תוס' ד"ה ולא היא וכו' בס"ד כתבו וזל ועוד פנעמים
 מפרפין ברכת המזון בלא בוס עכ"ל ע"ש. לפי
 שראיתי לתלמידים שנתקשו בכונתם בזה שהרי גבירכו בוס
 ברכה היה לפניו וכמאמרנו כוס של ברכה אתה שותה או ה'
 והוכים וכו' אמרתי ויהי מה אעלה בספר פי' כונתם דברור
 שרנוס לומר דבשלמא אי בכל פעם היו מברכין כל העולם
 בכוס קשיא ד"ן הוו אמנס כיון דפעמים מברכין בלא כוס
 א"כ שפיר עבר הכי וישר חיליה לשתנות תחילה ולומר כוס
 של ברכה אתה שותה כוס דייקא אומ' והוכים אתה נוטל
 בלומר מה שאפי' תביא כוס לברכת המזון הוא ע"ת כן שאינו
 חובר ל"פ ד"ע בעבורו אלא דוקא מ' לבר עבוד הכרכת המזון
 דלא בלא ו' ומשא"כ ברכת היין דכיון דפעמי' מברכין בלא
 כוס הרשות בידי שלא להביא וכמוכין ואגב ראיתי להרב
 הש"ך ז"ל ב"ח ת"ס' ע"כ סק"ג דקא גייטיי שם ה"ש התוס'
 ז"ל שם ע"כ פ"ה דף פ"ג גבי הך עובדא דרבין זל וכתבו אתו'
 ע"כ כ"ה ו' ו' ד' דהול' ל' והוכים דהא איכא ברכת פרי
 הגפן זל דסבר כמ' דאין צריך לברך כסא דברכתא אלא
 אכסא קמא וזו לא עכ"ל וקשה לי דהא איתא התם וכו'
 ועוד קשה דהא דכפע"פ דף ק"ג אימורא הוא דפליגי
 התם וכו' ותיקשה מרבי לומר אימורא דסבר דצריך לברך
 וכו' אלא נלע"ר לתרץ דכיון דהא דמייבי עשרה והוכים
 אינו אלא כמזוג דאורייתא ולא כמזוג דרבנן וכו' וא"כ
 הטוב והמטיב ביבנה תקנוה ואינה אלא מדרבנן וא"כ ע"ש
 ברכת פרי הגפן ליכא אלא ארכעה וכו' עד מ"ש ואי
 אפשר לתרץ כמ"ש התוס' אלא כמ"ש כן ל"ל וכו' עכ"ל
 ע"כ ותמהני דמה הועילו חכמים בתקנתם להוויא ברכת
 הטוב מטעמא דלא היא מדאורייתא ולתביא במקומה ברכת
 פרי הגפן מן ברת דגם פרי הגפן לכ"ע היא מדרבנן וכאשר
 עין כל תחזיקה ע"כ בריש"פ כ"מ בתוס' ובהרמב"ם ז"ל כה'
 ברכות והר"ן ז"ל בפי' ההלכות בריש פרק כיצד מברכין
 וכמודע.

אברא דאיהו זל מיייתי בתר הכי שם ע"ש לז"ל שוב
 מצאתי ברי' ירוחם זל נתיב ט"ו ח"ד גבי ביסוי
 כדברי ושמחתי זל שם כתב ה"ר נחמ' ולדין' הא דאמר'
 טוה מ' והוכים כנגד' ברכות ודא ה' ה' ד' של בר"מ ו'א'
 של יין ויש ליתר דן שלא חנו אלא ה' ברכות שהן מן התורה
 ולא חנו הרבעית מפני שהיא מדבריהן עכ"ל ע"ש אמנס
 הדואה יראה דאין זו ראי' לכאורה כהורמנותיה דמר גיטו
 רבא שהרי בכל כה"ג אמרי' קים שטרך וחות לדינא שהרי
 כיון דלא פירש בלישניה הרב זל אלא סתם ברכת היין
 קאמר שפיר הדין לפרושי למילתיה דגבי תירוצא שביא
 לחלק בין ברכה דאורייתא לרבנן שהרצון בו על ברכה
 אחרונה דהיינו על הגפן שהיא מדאורייתא כמודע והגם
 דחויין להו לשתו' זל ולשר"ן זל שלא הרגישו עצמן תברפת
 על הגפן למימרא דם' והוכים הוו יהא לא תברא דאיכא למי'
 דם' ל' דכיון דאי בעי הוה צריך טעום ליה לכסא פל' דהו' ויהיב
 לאחריני שישתה שיעור ברכה ויברך אמטו להכי לא תחייב
 הלה לפרוע פלעות סכר ברכה הלוו כיון דלאו עליה פיריה
 דוקא רמיא אמנס שה"ר נחמ' זל בתשו' ס"ל דם' כיון
 דהתכרך איהו שליט וראשון לשתות כוס של ברכה וכן עמא
 דבר שהתכרך גופי' שותה ורובו ומכרך עליו באחרונה בעי
 שלומי ליה חכריה שכרה וכמוכין :

(א"ה ש"ד) עיין מ"ש ע"ר אמ' הרב המופלא הו'
 אורך ימים ישיבנהו בענין זה בס' הכהיר
 מחייב ברכה י"א סי' כ"ח וכפתה עניס בחולין דף פ"ג ע"ב
 סימן

כקרא דע"ג מצות ומורוים דזוני לומר דאף גס ואתי אי לא
 מני לומר כד פסח כיון טמא וכיוצא אפ"ה חייב במרור מן
 התורה כיון דהא איכא פסח בעולם ואי לא הוה טמא הוה
 חייתי פסח דהכי משמע לפוס רהטא מסוגיין דע"פ הנו'
 דאמר' ורבא אמר טמא וכו' לא צריך קרא דלא גרועי מערב'
 וכו' דתיבא אינו אוכל אבל אוכל בהמה ומרור וכו' ע"ש הרי
 קאמר בפנה ומרור דמשמע רכי הדרי גיטה ולרבא מש'
 בזמן הזה דלא מחייב אפי' אלא מדרבנן אי לאו כדאמרן
 והוה הוא גבי נשים כמי דהגם דגם כראשון חייב אלא רשות
 אפ"ה לצימך מרור הן חייבות כדן תפא כיון דאיכא פסח
 בעולם ואיכעיא עבדת כמוכין . שהרי עין רואה דאף גס
 זאתו מן חילוקין הכי אפ"ה חילוק יש בין טמא וכיוצא לנשים
 דשאני טמא וכיוצא דאי הוה טהור הוה מחייב חייוב גמור
 לחייב פסח ואמטו להכי איכא למי' הסיון דאיכא פסח ואי
 הוה טהור היה חייב להביא חייב במרור ומשא"כ נשים לר'
 דכיון דלעולם הן בפסח רשות שפיר איכא למי' דלגבי נשים
 מרור גמי לעולם רשות וכו' ש' דאעיקרא דדינא עיקר חילוק
 הלוה אין בו פנים הכראין דמאין הדגלים לחלק ולומר דטמא
 וכיוצא איתנהו כומן הבית במצות מרור מדאורי' מן ברת
 דהא חייבן דלא מיהבר קרא דבערב תאכלו וכו' אלא אמנה
 גיריתא לא אמרור ושעיר אית לן למי' דגם קרא דלא יאכל
 בו הרצון בו דוקא לענין מנה דמחייב ולא אמרור אלא דתנא
 מילתא אגב אורחא נקט למימרא דרשא' לאכול מרור ודלא
 פסיל או דמחיי' מדרבנן כמוכין וכו' הכי וכו' סבי להרמב"ם
 ז"ל ודאי קשיא דחויין ליה למר' דכתב בפ"ח מה קרפין פסח
 דין' ב' זל אין מנה ומרור מעכבין אס לא תלאו וכו' וצאין
 יח באכילת כסר הפסח לכדו אכל מרור בלא פסח אינו
 עושה שגא' על מצות ומורוים וכו' עכ"ל ע"ש . הרי דבהדיא
 כתב דאף בזמן דאיכא פסח דמרור בלא פסח אינו מנה
 וכרור דה"ט דם' ל' דליתא להך חילוקא שיכאמו אך לחלק
 לפוס רהטא לעיל ובטעמא דאמרן דחילוק הלוה אין לו פנים
 הכראין כדכתי' לעיל והדרא קשיא לרובת' וכפרט להרמב"ם
 זל דמה יענה מר מיהו אעיקרא לקושי' דש' זל דאימא אמרור
 לחוד קא מהדר ר"ש וכמוכין . ובתר ההשקפה חוי הוית
 לע"ד דלהרמב"ם זל לא קשיא ליה קושיית רש' זל מטעמא
 דאיכא לתרתי דכיון דאף בזמן דאיכא פסח כלל חויין דת'
 איכ' חייוב מן דרבנן וכדאמ' רבא מר' בזמן הזה דרבנן א"כ
 אף ה"כ בזמן דאיכא פסח לגבי נשים פשיטא דת' מ' חייבות
 מדרבנן הוכא דלא חיייתו פסח כיון דחייבות במנה וכקרא
 דעל מצות ומורוים וד"ש רשות קאמר דמשמע דאפי' חייבא
 דרבנן ליכא : ברם מילתיה דרש' זל לא מותבא מילתיה
 דק על הג' הדחק כמוכין .

א"ג זל דהדקאמר ג"ש באנשים חובה ובנשים רשות
 משמע טפי דבמציאות אחר קא מייירי נשים דומיא
 דאנשים מה אנשים בזמן ועת . דקא מיייתו קרבן שאו הוא
 דחייבים אמרור מדאורייתא אף נשים כמי גס בעת . וזמן
 דקא מיייתו קרבן פסח קאמר דבאנשים רשות וזה לא יתכן
 כלל למימרא דאכילת מרור גבי נשים רשות גס בעידנא
 דקא אכיל פסח ככו' . ולפי תו' הלזה מיתבא מילתיה
 דרש' זל טפי מדרך הא' דאיכא למי' שהרצון בו דכיון דבחד
 קרא גביי אף הנה יכולה לו' דבעורה אוכלת הפסח תהיה
 לגבי חוב' חייב ולגבי מרור רשות מן ברת דאגדי טניהס
 בפסח כדכתי' על מצות ומורוים וגו' דאיכא דהשתא
 דנקט רש' זל לא חייבו מן ההקט כמוכין וקא רמי הלמודא
 גלית ליה לר"ש וכו' כ"ג דאף גס זאת ובלא פסח אשה חייבת
 במ' וכו' וכמוכין :

סימן י"ב

פסחים דף ק"ק ע"ב
היום ד"ה ש"ח המבדיל בתפילה צריך שיכיר על
הכוס ואל"ת בפי"א ע"ב דאל"ל רבינו לרובא זכאי
אחאי לא פשיט ליה עבריתא דהכא ויל משום דאיכא ברויתא
התם שסוכר שא"ל להכדיל בשמייהו דתקני סכדיל כוונתו
וכן דהכא דה"ל ליה דדלאי וכו' משום דלכא פגמא דמכדיל ליה
בתפילה עכ"ל ע"ש דבריהם צדוקים כי איך דאיתא דהכא קיימא
פשיטות דהכא קיימא לרובא אחאי לא פשיט התם מבריות
וגם דהתם לא קאי הפי"א דהכא אמרו לא איתא המכדיל
הו"ל בון ויחוו ברכות על ראשו ועיין לקרא חידושי הלכות
אל שהצריכו עיין ע"פ פ"ב

ולע"ד

בהקדמותיה דמר אל אמונתא דבנותם כרוה
דרך פשוטא והוא דאעיקרא עיקר תמימתם
היתה דטפי הו"ל לרובא התם לפשוט מבריותא ולא מסכרת
הרא"ש מת קודשא וכו' ומ"ל משום דאיכא ברויתא התם
שסוכר שא"ל להכדיל בשמייהו דתקני המכדיל בון וכו' ויחוו
ברכות וכו' דמש"ל משום ברכות ולא מדינא כל' והרוחה
ידהה דהך ברויתא דהכא כמי"ל דאין צריך להכדיל ככ'
וכגברא ל' להכדיל בתפילה איירי וקיימו דלא פייתי התום
ליטנא דאוקסא דהתם דאלא איתא ולא בון וכו' לרבותא
טעמי דל"מ למסקנא דפשיטא דאית לרוחה למי' דהך דהכא
ברלא הכדיל בתפילה קאיירי אלא דאפי' למ"ד דגמ' בון
וכו' יפה כח הרוחה כדכתי' והדר כתבו וזכא וכו' משום
דכוכ כל' דכיון דיפתיכא הרוחה לדחות מחמת קיוא כרמי'
ואפי' לביה"ט הס"ד איך פשיט הכא הס"ש ע"מ וכו' ותל'
משום דרוב בני אדם מבדילים בתפילה כל' קיימו חילוק
וטעמיה דהפשוט דהכא משום דאף להקיא ברויתא דהתם
בין לבי"הס"ד ובין לבי"המסקנא רוב העולם מבדיל בתפילה
דאי לבי"הס"ד דמי קתני רישא דהקיא ברויתא והכדיל
בתפילה קרייהו משוכח וכו' וכו' ויחוו ברכות וכו' ואל' לבי'
המסקנא קרייהו דהרי הוא משוכח וברכות ויחוו על ראשו
שהרצון והכונה המכדיל בון דקיימו בתפילה ולא בון דקיימו
בכוס ויחוו וכו' כמובן ומ"ל לפשוט דהכא דכיון דרוב העולם
מבדילים בתפילה ככו' ותנא דבריותא דהכא סתמא קתני
שככס לביה"ט וכו' פשיטא דתנא ברובא דעלמא ורוב בני
אדם סבכסו לביה"ט כמ"ל קא מיירי שככס הכדיל בתפילה
וקאמר סתמא ואח"כ אומר הבדלה ש"ח דתרת' בעינן דלא
משמע ליה כלל דתנא קא מיירי במיעוטא דבני כסא דלא
קפדי אהכרת כלל דכל כו' הא לא הוה תנא דתמימתא ועשה
עיקר דך ברויתא דהכא טפי מההיא דהתם דקאי גופה
קאיא כמובן באופן שהרצון בהם למויתא דהכא התם הכס
דאין ומודה בהך פשיטותא דפתי טפי ביחא ליה למפשיט
מוסכרת הרא"ש מה קיומא וכו' קאיא סכרא אלימתא כלי
שום דחיוא ולא למופשט מבריותא כיון דעיקר פשיטותא הוא
משענה דתנא ברוב בני אדם קא מיירי דסוף כל סוף הרוחה
ידהה וכמובן :

סימן י"ג

שם ד"ה ש"ח כוס של ברכה צריך שיעור וז"ל וכו'
ע"כ כלי"א וכו' דאפי' אחשהו מדרך שלא יהנה
וכו' עכ"ל ע"ש דבריהם צדוקים ביאור שהיה השתא כתי'
דמוקמינן בכלי ודטעום העודף בידים כמי' לא אשתמעין
מידי דלענין ברכת ההנהיין פשיטא דצריך לברך :

ולע"ד

כראה כונתם דה"ל דבשלא אי אירי בכל
אחיה דקאי ביחא דלאו לפנין ברכה כזית תנא
אלא לאשתמעין דכ"ש שפתי דברכת המזון טעונה כוס
מדמשך חזון ליה כוליה האי לשתות כיד משום ברכת המזון
וכת"ש ש"ס כ"ש דכ"ל לטאי תנא דכ"ש סכרי דטעונה כוס
אחיה לאו הכי אי מוקמינן לה כדאית ליה שמי כלים וטפי
גיתה מפיטעור דפיין דיש לו לשתות מלכד טעור הברכה
ויש לו שמי כלים אין זו הוכחה דכ"ל דטעונה כוס דאיתא
משום דהרוב מנוס קאמר ומשום דאית ליה לשתות במי' קודם
וכמובן וע"ל להרב חידושי הלכות ז"ל ורוק :

סימן י"ד

שם ד"ה ש"ח מוטעמו פגמו וכו' ומיהו קשה גיבוי מוכח
ט"פ מרלא טעם העודף אבתי תק"ל אחאי לא
טעום ליה בידיה או בכלי"א וכו' וז"ל בכוס מוכח כיון דהכלה
וכה"ל וקידוש צריך לשתות מוכס שיש בו רביעית וכו' עכ"ל
שמעתי מתקנים בדבריהם ז"ל לפי מ"ש הרב מנן אברהם ז"ל
בא"ס סי' דע"א ס"ק כ"ר שכתב וז"ל שפך ממנו לכוס אחר
אבל התום כפסחים ד"ק ה כתב דכוס של חובס צריך
לטעום מוכס שיש בו רביעית וכ"כ באמרה וא"כ הכא טעום
מהכוס הראשון ואח"כ מוסיף עליו מהכוס השני וכו' ע"כ
קפ"ב ס"ו וכו' לאי אלו ראה הרב דברי התום כאלו טעם
היה פוסק כתייהו עכ"ל ע"ש דקאי דכיון שעמדו לפניו
דברי התום כחוקית דהכי מוכח דטעמו פגמו וכו' א"כ
אחאי לא הוקסא לו אעיקרא דרינא על הס"ש דהכי מוכח
דט"פ מן בתר ראי איירי דאית ליה ככוס טפי מרביעית
קאיא דמי' לתקן בכה"ב ובכ"ס קפ"ב דכתב ויגדל התימא
דלפחות הו"ל לעמוד על ישוב התום דאכתי קאיא דמי'
לתקן ולשתות מן הכוס שכרך שיש בו רביעית כל ששפך
ממנו היתרון ככלי אחר בקודם ובתר הכי חזור ושפך אותו
בכלי ראשון :

ולע"ד

הדברים כרוזים ופשוטים והיינו דלא אטפל
הרב הנו' בזה כלל שהרי עין רואה פשוטא
לפניו ח"ש מרן ז"ל בכו' שס"ש כמי' קפ"כ בעלה דהקיא
דכתב מוהר"ב ז"ל ויש מהגנים להוסיף על כוס פגום מעט
יין ולתקנו' הך כתב מרן שס"ב בכו' המררכי וז"ל בתב
המררכי בפ"ד שאכלו שפגמוהיגים באשכנו אבל בזרפת
נוהגים שכל כוס ששתו ממנו מחזיקים אותו לפגום אם לא
יערה הבל לחזק כל מה שפגום ויחוו יין אחר לקרס ולכה"ע
ומהנהיגו פגמוהיג באשכנו עכ"ל ע"ש וכיון דמנהג זרפת הוא
דס"ל דלא מהני תקון לכוס פגום כלל א"כ פשיטא דבריותינו
בעלי התום טהים רבני זרפת הסי' ז"ל דלגת ליה תקנתא
לכוס פגום כלל ושיימו דלא ק"ל האכתי בידו לתן כנו' כיון
דלא ס"ל האי תקנתא עלל ועדקו דברי הרב מנן אברהם ז"ל
דלא איתי עלה ממילתיהו דהתום ז"ל אלא למויתא דאף
למאי דקול' כמנהג רבני אשכנז דאית ליה תקנתא וכרפסן
מרן שס"ב הנו' אכתי סימיה כיון לקיים דברי חכמים
דבריותינו בעלי התום גמי באותו חלק שהצריכו לשתות
והכוס שיש בו רביעית על היתרון הנו' כמובן :

סימן טו

פסחים דף ע"ז ע"א
תום ד"ה אור קטן היה בין כהם למוזכא ז"ל בלא אור
כמי' היה יכול לקיים המצות וזיקה אלא לכך היה
אור

אויר טעם כך יזכר לזרוק עכ"ל ע"ס וחיותיה להרכיב
 אשכנוי זל בתשו' סי' קנ"ב דכתב וזל תימא דאשתמיט
 לכו להסות תלמוד ערוך בוכחים פ' ק"ק דף ס"ב ע"כ טע
 ה"ט כו' ב"ל את רז' אומר היה רשבי אויר יס בין כבט
 למוכח וכו' דליקה הוא זורק התם משום דלא אפשר פי'
 וא"כ למה לי קרא אלף ע"כ קרא אתא לאשמועינן דיש אויר
 בדפוס זל טעם רב פפא אתר כי דס מה דס אויר
 קרקע נופסיקו אף כשר אויר קרקע מפ' הרי דלשתי
 הלסאות גורת הכתוב הוא שיהא אויר קרקע מפסיקו וכו'
 עכ"ל ע"ס:

ולעד

בראה להליץ בעד התום זל כי גדול כבודם
 שלא נעלם מהם הלכה והוא כמה שהציע
 מילתא דמסתברא וכריירא דלבו' מאי דכתבו איכסו גופייהו
 זל טע בוכחים בר"ס אויר קרקע מפסיקו וזל קרקע לאו
 דוקא שהיה פורה אמה על יסוד ואמה על סוכב וכלאו קראי
 היה צריך אויר משום שנא' סכיב כדבסמוך אלף דסגי
 במשהו אבל הכא בעי' אויר גדול ויזכר שהוא לזרוק אויר
 עכ"ל ע"ס ברירא מלתא דס"ל לתום דתיירוצא דרב פפא
 דכי דס דבעי' אויר קרקע מפסיקו לא שייכא אלף התם
 היכא דאתמר עלה דמילתיה דרשב"ג דקאמר אויר יס בין
 וכו' סתם וטפיר מצי' לפרושי שהרצון בו אויר גדול ומש"כ
 בסוגיין דפסחים עלה דמילתיה דר' אליעזר דקאמר הוי
 אומר אויר קטן יס בין כבט וכו' דהרי דקדק למימרא קטן
 דמשמע דלא בעי' אויר גדול והיינו דלא כתיירוצא דרב פפא
 לפום מילתייהו דכתבו דמילתיה דרב פפא דבעי' אויר
 גדול באופן דמילתיה דר"א דקאמר אויר קטן לא שייכא לא
 בת"י קמא דוכחים דקאמר התם משום דלא אפשר וטעמא
 דמלתא משום דאף דכלא קרא דהכשר והדס בעי' אויר משום
 שנא' סכיב היינו כל דסו וכדאמרי' טע בוכחים ומזכירין מן
 המוכח מלא בימא ונ' מדרגות בדבר דמשום סכיב סגי
 במלא בימא ומשום קרא דהכשר והדס לת"י קמא דלא בעי'
 אויר קרקע מפסיקו סגי בבינוני דהיינו אויר קטן ולת"י
 דר"פ בעי' אויר גדול כמובן.

והנה

כי כן עפי' ההצעה הללו נבא ליישב תכלית
 כונת התום זל והוא דאיכא למי' דהתום זל לא
 ס"ל בת"י קמא כפירוש זל טע' דע"כ כי אתא קרא הוא
 לאשמועינן דיש אויר בין כבט למוכח דליתא משום דקטוא
 לכו דאין דבר זה דכשהוא זורק למערכה דליקה הוא זורק
 ודהתם משום דלא אפשר מכריע שיהיה אויר מפסיק משום
 דכיון דלת"י קמא לא בעי' אויר קרקע מפסיק אימא דקרא
 אתא לאשמועינן דלא סגי בזריקה מע"ג המוכח כזר
 המערכה אלף דבעי' זריקה מתקום יותר רחוק דהיינו
 מע"ג סכבט כדי להראות הדבר דלאו משום דלא אפשר
 קעביד הזריקה אלף משום מנהו ואי לזאת ס"ל דפי' ההלכה
 כך דרשב"ג דקדקו קאמר ליה שאני אומר עומד כזר
 המערכה וזורק ולא קאמר או עומד על סכבט וזורק משום
 דאי בעינן זריקת הכשר מע"ג סכבט אויל ומורה רשב"ג
 דהיה אויר בין כבט למוכח כדי טע' כך יזכר לזרוק משם
 אלף דאיהו ס"ל דעומד כזר מערכה וזורק ולא בעי' אויר
 כלל דקד' דהכשר והדס היינו מע"ג המוכח גופיה והשכיב לו
 די' כשהוא זורק וכו' התם משום דלא אפשר כלו' דע"כ דקרא
 אתא למימרא שזורק מתקום יותר רחוק כדי שיהיה כזר
 דמשום מנות זריקה קעביד דהיינו מע"ג סכבט וממילא
 אית לן למימרא שיהיה שם אויר כדי שיזכר לקיים מצות הזריק'
 דבעי' מתקום רחוק ולא מצד המערכה דהיינו מע"ג
 המוכח וכמובן והמע' יראה דכן יס להוכיח מתוך דבריהם
 דסוגיין דוכחים הנו' ה' הענין דבריהם טעם תכף

אתירוצא קמא דכלאו קרא ה"ס צריך אויר משום שנא' סכיב
 וכו' כמו שהעמידו דבריהם לכתר הכי אתי' בתרא דר"פ
 אלף דתע' לכו כדפרישנא דלת"י קמא לאו מדאורי' גומט
 קאמר שהיה אויר בין הכבט למוכח אלף מן התקנה כזי
 להזכיר וכד אתרין באופן דלמי' כל האומר מתיישבי' דבריהם
 זל דפסחים שהרצון בהם לפום ת"י קמא דהתם דוקא דשייכ'
 במילתיה דר"א והיינו דלא ק"ל דבס מע"ג המוכח היה יכול
 לקיים מצות זריקה דרא ברירא לכו בסוגיין דוכחי' ולא אתר
 אלף למיכס טעמא דלא כימא דמצי' לקיים מצות זריקה גם
 ממקום רחוק כלל אויר דהיינו מע"ג סכבט וכתבו דר"פ
 כדק' טע' הא' וי' יזכר לזרוק כלו' מע"ג סכבט עמנו ולא יעלה
 לזרוק מע"ג המוכח גופיה ככל מאי דאמרן וה"ס כמי' דלא
 הביאו ראיה מסוגיין דוכחים הנו' כלל משום דאיכא ראיה
 מתוך הסוגיין כדריירא דר"פ דהא איכא רש' זל דפריש' לכו
 באופן אחר כמ' וכמובן דדוק.

(א"ה ש"ך)

עיינ' מ"ט מאור הגולה אמ"ו סרב
 המופלא כמוהר"ר חורא ה"ו כס' פתת
 עינים בפסחים על דף ע"ז

סימן ט"ז

כתב

הרא"ש זל ברש"י כל טעם זל הא דקתני במתני'
 מאכיל לבהמה ולחיה וכו' קא עבד צריכותא
 בנת' דאי תנא בהמה דאי מטיירא קחוי ליה אבל חיה דאי
 מטיי' מנכע ליה אי' לא קמ"ל דאפיה שרי וקשה כיון דמנכע
 ליה היאך יכול להאכילה הא אמרי' לעיל ומה שמטייר יניחנו
 בזניעא שלא תבא חולדה ותטול בפניו והיא צריך בדיקה
 אחריו וכ"ש שלא יתן לה לאכול והיא מנציפתו ודחף דבינו
 שמטון לפרש דמירי בחייה כפותה וס"ק דאי מטיי' ליה
 כשאנייה כפותה ה"ל דניגזר כפותה אטו שאיכ' כפותה וכו'
 עכ"ל ע"ס והנה שמעתי מקשים בה טובא ומטו בה משם
 אדכ המוכח מוקיי הדעת שזירושלים כמוהר"ר יהודה
 הכהן זל"ה דאף יסכול פי' הלזה דמתני' מירי בחייה
 כפותה לישאל דה"ס דקאמר ואי תנא חיה משום דאי
 מטיירא מיהת מנכע אבל בהמה זימנין וכו' דהלא מלכד
 דהכפיתה דבה עסקי' לא מנכע עור דהדרא עיקר הקושי'
 לדוכתא קוסיית הרא"ש זל דהיאך התיירו להאכילה והא'
 מנכעיה ומה הועילו חכמים באוקמתא דכפותה.

ולעד

בראה דה"ק ואי תנא חיה כלו' חיה כפותה
 דבה עסקי' כמ"ט רבינו שמטון זל דשרי
 להאכילה כלל שיהיה כפותה ולא גורינן אטו שאינה כפותה
 סוה אחינא דהיינו טעמא דקא שרו בכפותה משום דכיון
 דאעיקרא ספיקא הוי אי' ואכיל נמי לטאינה כפותה שהרי
 לא שרינן ליה אלף בעורה כפותה ואף גם זאת אי' אתר
 למטעי ולהאכיל כשאנייה כפותה מ"מ הא איכא טיבותא
 דאי מטיירא מיהת מנכע כל שאנייה כפותה כמ"ט רש"י זל
 שאינו עובר בכל יראה אבל בהמה זימנין דמטיירא וקא'
 עלה בכל יראה ובל ימצא כלו' הנס דבכהמה גמי ספיקא הוי
 דמיוה אתר בכירו דלא מסיק ארעתי' מ"מ לא בא לכלל חיה
 דלא גורינן מספק דלא מצי' למגמר מנה דהא איכא למדרשה
 דבכהמה קאי אתרתי' בכל יראה ובל ימצא כמובן באופן שאי'
 הרצון בזה למימרא דמשר' שרי להאכילה לחיה משום דמנכע
 אלף דמסתמא אמרי' דלא טעו איניש בהכיל להאכילה גם
 בעורה מתיירא והרצון דאף אם ספק שיהא יבא לידי טעות
 הלזה אפ"ה לא מצי' למגמר בהמה מנכה וכמובן.
 איכא למי' באופן אחר דה"ק ואי תנא חיה
 דהיינו חיה כפותה כדכתי' לעיל הוה אחיכ' דה"ט
 דקא

דקא טרינן ליה להאכילה כשהוא כפותה ולא גזרי' לשמא
 יטעה ויאכל אותה גם בעודה מתירה משום דלא תשיירא
 כלו' היה הלז הפומרת כפותה מידע ידעי אנ"ל כל אדם
 האם מתירים אותה בצנעה כלו' מה ששיירא בעודה כפותה
 וכלו' וכו' דזה ברור פשיטא דתמיך אינו דעתיה עליויה
 לבצעו תכף דמיש לשמא יתיר אותה בני הבית או שמא
 יתיר את את עצמה וינענהו אבל בהמה ללא זמין
 דתשיירא ולא תמיך ארעיתיה לבטלו וקאי בכל וראה וכל
 ימצא כמובן ודוק :

סימן י"ז

פסחוס דק פ"כ ע"א

תנן התם ראש המעמד היה מעמיד את השמאין וכו'
 מאי בינייהו היכא בינייהו מפני א"כ דקא גדיל
 שצורא ע"כ

הנה כ' הרמב"ם ז"ל כפ' ודה' תמידין רין ה' וז"ל וראה
 המצת' היה מעמי' את השמאין וכו' מפני החשד שירעו
 הכל שעדיין לא הביאו כפרתן ע"ש וכתב מרן הקדוש ז"ל וז"ל
 ומ"ש מפני החשד כפ' כינר מלין וכרבא דאמר הכי ופירש"י
 מפני החשד שלא יחדום שמפני מלאכתן הם נחדלים
 מלעבוד עבודה עכ"ל ע"ש . וראיתי להרב ת"ט ז"ל כשה'
 דתמיד דכתב וז"ל כבר כתב בפ"ו מה"ת וכו' וראה שר"ל
 לכך מעמידין אותם בשער המזרח שירעו הכל שעדיין לא
 הביאו כפרתן וכו' וט"ל יחדום שאינן נכנסים לפי שאין
 נכבד כעניניהם המקום המקודש . והכ"מ לא דק שם
 שהביא פירש"י בזה ואינו ענין לרבנו הרמב"ם עכ"ל ע"ש .
 ולע"ד דבריו ז"ל נפלאו ממני דלפוס דיהטא בקצת ההשקפה
 עין רואה במראית העין דמילתי' דמרן כ"מ ז"ל דייקא הרק
 פייטב דאלת"ה אלף דפי' מילתיה דהרמב"ם היא כדפירש
 איהו ז"ל שלא יחדום שאינן נכנסים לפי שאין נכבד כעניניה'
 המקום המקודש קשיא דסוגיית ההלכה דלא כהאי פירושא
 כלל שהרי אמרו מאי בינייהו איכא בינייהו מפני א"כ דקא
 גדיל שצורא כמו שיראה הראה דעכ"ל דפי' מפני החשד
 הטעמא דקא מתבטל עמלאכתו דקא חשדי ליה וכפי'
 הקובץ ז"ל באופן דאחטו להכי דייק מרן ז"ל למימר וכרבא
 וכו' ופירש"י שלא יחדום שמפני מלאכתן הם נחדלים מלעבד
 עבודה כדי להשמיענו שגם דברי הרמב"ם ז"ל נתי הרצון כו'
 כפירש"י ודה"ק מפני החשד שירעו הכל שעדיין לא הביאו
 כפרתן ולא תפני שטרודים במלאכתן ונחדלים מלעבוד
 עבודה מפני מלאכתן כמובן . באופן דלדברי רבא טפי
 הו"ל דמילתיה דהרמב"ם ז"ל דלא כסוגיית ההלכה דברתי'
 ולאן למימרא דמרן ז"ל לא רק וכמובן ודוק :

סימן ה"י

לשון הר"ן במגילה :

כתב הר"ן ז"ל בפ"ק דמגילה וז"ל ולענין עיירות
 המסופקות אם הן מוקפות חומה ג' או לא הורו
 הגאונים ז"ל שהולכים בהן אחר רוב עיירות שרובן אינן
 מוקפות חומה וקורין בהן כז' ועוד שאפי' תאמר שהוא ספק
 שקול הוה ליה ספק וכו' לפיכך קורא בראשון ופטור כב'

ודאמרי' בגמ' אטבריא וכו' במדת חסידות היו נוהגין כן
 משום ספקא וכו' אלף שראוי לכרך כז' מפני שהולכין אחר
 רוב העולם והרמב"ם ז"ל כתב עיר שהיא ספק קורין בה כב'
 הימים וכו' הואיל והוא זמן קריאה לרוב העולם עכ"ל .
 ויש לנו לשים על לב ולדעת כמ"ש ואפי' אם ת"ל וכו' לפי'
 קורא בראשון ופטור כב' דתאי טעמא אמרי' קורא בראשון
 ולא אמרי' קורא כב' או באיזה יום שירצה כיון דהשת' ליכא
 למי' דאזלינן בהו כתר רוב עיירות דאנן קיימינן השת' אה"ל
 שהוא ספק שקול דלא שייך רוב ועוד יש להסתובב
 במאי דקאמר בטר הכי וכדאמרי' בגמרא אטבריא והולכ'
 שהיו קורין בהן כז' וט"ו במדת חסידות היו נוהגין כן משום
 ספקא דטבריא דתליא במגביא ומכסיא וכו' וק' דכיון דקאמר'
 במדת חסידות היו נוהגין כן תולמה לי למי' משום וכו' ועוד
 שמעתי מקשים ומטו בה משם מהר"ו רואנים נר"ו דמ"ש
 הכא דאמרי' לפי' קורא בראשון ופטור כב' וכפ' ערכי
 פסחים כתב הוא ז"ל והשת' דאתנור הכי וכו' ואע"ג דבעלת'
 קיימא לן וכו' ול"ן דעל כרחק למיפטר הסיכה בכלהו דאי
 כיוול לקולא אמאי ניקיל כהני יותר מהני ואי ניקיל בתרוייהו
 מועקרא מצות הסיכה לבמריה ע"כ ודוחק לומר דהר"ן
 השת' ארלעיל קאי היכא שאינו ספק שקול :

וכך

נראה לי פירושו של דברים דמעיך קאמר הר"ן
 שהורו הגאונים ז"ל שהולכים בהן אחר רוב עיירות
 דכיון דרוב עיירות אינן מוקפות מו' חסתא אף גם זאת
 אינה מו' ועוד אפי' את"ל שהוא ספק שקול דכל קבוע במחנה
 ע"מ דמיהו ז"ל ספק של דבריהם ולקולא וכתבאת פטורו כב'
 ומבטל ממנו מ"מ לגמרי וכדי שלא תבטל ממנו מ"מ
 עכ"ל שיקראו באיזה יום משניהם וא"כ יותר ראוי
 שיקראו כז' שהוא זמן קריאה לרוב העולם ממה שיקראו
 בט"ו כי היכי דאשכחן היכא שחל ט"ו בשבת שיעירו גדלות
 ומוקפות חומה קורין כע"ש ולא אמרי' שיקראו מוקפות
 ליום הכניסה כיון שז' זמן קריאה לרוב העולם כדכת' הר"ן
 לעיל וה"כ דכוותא הכא גבי עיירות המסופקות וכו' מהכי
 תרי טעמי דלטעמא קמא דאזלינן בטר רוב עיירות אפי'
 אם ירצה לקרות כב' הימים במדת חסידות אינן ראויין לעמ'
 כן דאטו מי שהוא כיון עיר ראוי לקרות כב' הימים במדת
 חסידות הא ודאי ליתא ולטעמא בתיא כיון שהוא ספק שקול
 אם רוצה לקרות כב' הימי' במדת חסידות תע"כ השת' קאמר'
 וכדאמרי' בגמ' אטבריא והולכ' שהיו קורין כז' וט"ו במדת
 חסידות היו נוהגין כן משום ספקא דטבריא דתליא במגביא
 ומכסיא וכהולכ' משום שהיו נחלקים בקבלתם וכיון שכן הו"ל
 ספק שקול ומש"ה היו ראויין לקרו' כמקפול' חומה הא לאו הכי
 לא דאמרי' שהולכין בהם בטר רוב עיירות לא שראוי לכרך
 כז' אפי' בטבריא והולכ' שהולכין אחר רוב העולם שהוא זמן
 קריאה לרוב העולם ולטעמא דהר"ן הכי דייק דלא קאמר
 שהולכין בהם אחר רוב עיירות והרמב"ם כתב עיר שהיא
 ספק קורין בה כב' הימים ומדקאמר עיר שהוא ספק סתם
 אלמא תשתע רבין שהוא ספק שקול וכן שאינו ספק שקול
 קורין כב' הימים מדינא אבל אין מכרכין אלף כז' שהוא
 זמן קריאה לרוב העולם ודייק לומר שהוא זמן קריאה לרוב
 העולם ולא קאמר והולכין אחר רוב עיירות משום דבעי
 למיהב טעמא נמי להיכא שהוא ספק שקול ומכלל הדברים
 הנאמרים איתרצא לה קושית הרב הנו' דהכא נמי גבי מ"מ
 אינא דהוה לן טעמא דאזלינן בטר רוב קריאה ה"א דיקרא
 כב' כי היכי דאמרי' גבי תרי כפי' ע"כ (עכ"מ) :

שמן המד

שאלות ותשובות יורה דעה סימן א

שאלה

שוחט מתא פ' קדמוהו ימי עובי ומטוס
 צר"ת סבת שכבר הגיעה לפרק בתולה
 נשאת ואין כל מאומה כידו חילה פני העדה בזכרי ואמרכלי
 שיתנו לו מאה אריות לכשואי בתו בתורת מוקדם להשכון
 שכירות שנתו שצמוד ומשמש שכבר באה ונהיתה ראשית
 השנה מקרב ימים וכך עולה שכרו בסוף השנה ולא עלתה
 בידו מוחת שלא היו מעות בעין ביד הכוללות כדי להקדים
 אשר ע"כ שאול שאל האיש אי משרא שרילומר לאחד מן
 האנשים הפורעים המם שילוח לו שמונים אריות והוא יאמר
 לממונים שהרי הוא כאלו קבל ממנו כל המאה אריות קפני
 שכרו להשכון המם והממונים הם יתנו לו למלוא קבלה מק'
 על המם דמינימא כיון דליכא מתן מעות בעין מיד ליה
 ליד מלוא ליכא משום ריבית ושרי א"ר איכא ואסרי ואת"ל
 דכל כה"ג איכא ואסרי שמה שרי ליה למכור בפחות דרך
 מוכרה לבעל המעות דמי השכירות משנה זו אשר הוא עובד
 בה שחייבים הממונים לפרוע לו בסוף השנה כיון דהא מיהא
 כבר באה ונראתה ראשית השנה א"ר לא על הכל יורנו
 המורה ויבא שכת"ה

תשובה

מודעת ואת דאיסור הרבית רב מאר
 מחכה מוכרי תורה ויתר מוכרי ספרי
 באופן דאפ"ת דכ"ד לית ביה איסורא דאורי' מ"מ איסורא
 דרבנן מיהא איכא דרבעי למימר בס"ד :

ואען

ואומר על ראשון ראשון שהנה ענין קבלה זו
 האמורה דהתנה הלוח שיתנו הממונים למלוא
 ממאה אריות דהיינו קרן וריבית לא פורש אופניה אם היא
 קבלה מוחלטת שרי' וקיימת למלוא שקבלו ממנו ק' אריות
 להשכון מס הבא מבלי הוכרת שום תנאי בע"פ לא שסמכו
 אהימנותיה דשוחט באופן דאף גם ואת אי לא קא עבד
 עבדיתיהו הלוח מלאכת השחיטה לאו עליה דמלוא הדריה
 הממונים אלא אלוה א"ר הטילו בה תנאי בע"פ למימרא
 דאכתי אינם חייבים עדיין ללוה הלוח מעות הללו ושקן הן
 דמי הקבלה בתורת מוקדם שכרו העתיד לבא מהה שעתיד
 לשרת באופן שהקבלה לא שרי' ולא קיימת דלא אתייא אלא
 לזכרון בעלמא שהרי אי לא עבד עבדיתיהו ללוה משלם
 עליה דידיה דמלוא הדריה לתבוע ממנו דמי המם

והנה

אנכי באלרון ככ"ד על פי שני האופנים הללו
 ואומר מילתא דפשיטא ויז קריבי רב הוא
 שאף אם נביח הנחה מונחת שקבלה מוחלטת שרי' וקיימת
 מיהב יהבו ליה הממונים למלוא הלוח ומהשתא קא זכי
 מלוא בשלו שלא לפרוע המאה אריות על המם שכבר הם
 מעירי על עצמם מקמי דמטא ומן גובי' שכבר קבלו ממנו
 ק' אריות להשכון מס הבא מאז הימים אפ"ה אין לרון ולומר
 דכ"ד בא לכלל הסיא שכתב הרשב"א ז"ל בתשו' ח"ב סי' ר"ב
 שהאומר לחבירו הלנוי מנה וטול אתה דינר מיד פ' שאמר
 שיתן לידאין כאן ריבית שהרי לא זכה בו הלוח מעולם ומל'
 זה אינו זוכה בו ללוה אלא לעצמו ע"כ למימרא דאוף הכא
 בכ"ד אכתי הויא שעתא דקא זכי הלוח בשלו בק' אריות
 ממתת קבל' עדין לא זכה הלוח באותם הק' מעולם דאכתי
 לא עשה מלאכתו ולא רמייא עליהו דממונים עדיין לגב' ל'
 פר"ע פ"ג באופן דמלוא זה בשלו הוא זוכה לעצמו ואינו
 זוכה בהם ללוה כלל ושרי' . . . דליתא דשנייא ושנייא שאף
 כשת"ל דלא בייש ככ"ד למ"ש לתמידי הרשב"א בשם
 הראב"ד ז"ל לענין שיש דם לראסור כמ"ש מרן הקדוש ז"ל

ככ"ד סי' ק"ס נבי מ"ט מוהר"ב ז"ל שיכול אדם לגמר לחבירו
 הילך זו והלוח ידירין לפ' וכו' כ"ד לפי' וכו' שכתב שהרובה
 לסמוך על דברי המתירים ראשי' זע"ש מ"מ כ"ד דהדר נתן
 ונפרע מן הלוח פשיטא דלכ"ע אסיר שהרי בת' מרן ז"ל שם
 עלה דמ"ט מוהר"ב ז"ל ונס לא יחזור ויקחנו מהלוח דכן
 כת' הרשב"א בתשו' באופן דאף בחלוק' הא' שרא הרשב"א
 ברא אסר וה"ס לראר הפוסקים שהרי לא אשכחן פלוגתא
 בזה . ועיין בתשו' מוהר"ש ז"ל חמ"ט סי' רל"ב שכתב
 מאחר שהלוח חזר והבטיח ליעקב ויוסף לכ"ע אסור ע"כ .
 באופן דהכא ככ"ד פשיטא דאסור דהא איכא כולוה תרתי
 לריעות' דמלבד דאיכא פיוס מן הלוח א' הממונים דכפלגות'
 מתניא בדכתי' .

ועוד

בה ריעותא אחריתי שחורים הממוני' ונפרעים
 מן הלוח דכפי' אתמר במעמד שהקבלה היא
 חלף שטר עבודתו העתיד וכל דהדר נפרע מן הלוח לכ"ע
 אסור בדכתי' . עוד בה דהכא ככ"ד איכא רעותא טפי
 מהסיא דלא יחזור ויקחנו מהלוח דעלמא שהרי הכא מאי
 דקא חפיים לכו לממוני' הלוח על ענין הקבלה שיתנו למלו'
 קודם מעשה אמרה למילתא בפיו וכלאמו שיתנו למלוה
 הקבל דהיינו קרן וריבית מידמי שכרו העתי' דהיינו מנכסיו
 ופשיטא דהן הם שלוחיו מהסיא שעתא לענין הפיטור דניתן
 למלוה עכורו ופשיטא דאסור . דכיון שהקבלה היא מוחלט'
 שרי' וקיימת למלוא דכתי' אשתכח דמהסיא שעתא הם
 פורעים למלוה קרן וריבית בשליחות הלוח שהרי הקבלה
 לדידיה שוייא כל הסך דל"מ למ"ד בעלמא דמכרת שטרות
 הוייא דאורייתא שגופן ממון ואפי' הראיה שבהם כמורע
 דאוף הכא ככ"ד איכא למימר דגוף הקבלה חשיבא ממון
 גמור דלמלוה שוייא וכבר קבלה מהשתא בעבור כל הסך
 הכז' קרן וריבית דע"מ כך הלוחו שיתן לו ראיה הלוח . אלא
 דאפי' למ"ד דמכירתן מוכריהם שאין גופן ממון לראיה
 שבהם מדאורייתא דק' לדמי כירא בעלמא והשתא דהשתא
 מיהא מדאורייתא לאו מידו דממונא יהבו ליה הממונים
 למלוה בעין מיד ליד רק פרוטה בעלמא . מ"מ מלבד
 דהשתא מיהא מדרכנן גופן ממון גם לראיה שבהם כמורע
 ומקום יש כראש לומר דכל כה"ג דתקנתא דממדי דממונא
 היא דגם דתקנתא דרבנן היא אתי מחמתה לכלל איסור
 תורה כדאשכחן הכי בכמה דוכתי דהפקר כ"ד הפקר הוא
 מדין תורה וככתוב אזלי באורך ענין כיוצא לזה כמ"א
 ואסור למעבד הכי משום ספק איסור תורה . ועיין כמ"ט
 מוהר"קו בש"י שכתב הרי הלוח נשתעבד למלוה בשטר
 קרן וריבית וקרי' ביה מיד לזה ליד מלוה שהרי לוי נשתעבד
 ולא לשליח ומשעת כתיבת השטר עבד לזה שומא עכ"ל .
 בר מן דין דאעיקרא דדינא הא איכא למ"ד דמ"גבי מלוה
 גופיה חשיב גופן ממון הרבה אפי' מדאורייתא כמ"ש התו'
 כפ' הספינה דף ע"ו ע"כ בסד"ה קני לך וכו' ז"ל אלמא מוכר
 ט"ח מדרכנן והאי דאוצרתיך כפ' הוהב למעט שטרות
 מאונאסיה היינו במצא שטר לאחר יאוש ומוכרו לבעליו כיוקד
 או ללוה וקנה בלא שטר ומתן לו דמים ע"מ שיפתי לו שטר
 וכו' עכ"ל . ועיין כפ' הכותב כדף פ"ה ע"כ בסד"ה
 דמוכר ט"ח וכו' . הרי דלהך תיובצא חשיב גופן ממון לנכס'
 לזה אפי' מדאורייתא דהיינו הראיה שבהם ושפיר אית לן
 למימר דכל כה"ג דכ"ד דקן ע"מ שיתנו לו הממונים קבלה
 מוחלטת שרי' וקיימת לעד וכעבורה הלוחו כל הסך לגבי
 מלוה חשיבין ליה הך ראיה כאלו בככ"א לבי קרן וריבית
 אגב

אנכי שטרא בשליחותיה דלוח וחסור דלירידה שווא הקבלה
כל המאה דע"מ כך הלוח ובעבור הק' מקבלה אפי' דאפי'
מדאורייתא חשיב זה כמתון הניתן מיד ליד ואסור למיעבד
הכי כמתון

ואי

אחיבן עלה דכ"ר לרין דינא גם על האופן האחר
דכתי' לעיל שהקבלה לא באה אלא לזכרון דברים
בעלמא כדלעיל אשתכח דלאו שליחותיה דלוח קא עבדי
הממונים שהרי לא מירי דמתוכא קא יתבו ליה למלוה השתא
מיר ליד בשליחותיה דלוח אלא דברכא אות' לן למימר שהלוח
איהו גופיה עבדי שליחותיה דמלוה לפרוע לממונים מס
המלוה דהיינו קרן וריבית כמלאכת השחיטה שהרי הקבלה
לא שרי' ולא קיימא מעשה ובעבדא דלא איתייא לא לזכרון
בעלמא דמן בטר שג'רל פר"ע הלוח עבדו כמלאכת
השחיטה שהרי הם כאלו קבלו ממנו הק' לחשבון המס מיד
המלוה ודאי זה בא לכלל אותה שכתב הרשב"א ז"ל בכתא'
דקא מייני ליה מרן ז"ל כבי' ק"ס וז"ל כתב הרשב"א
שאלת קהל שהם צריכים למעוה מפני דוחק אם יכולים ללות
מעוה מן ישראל מקהלם אלפים דינרים והקהל יפטרו אותו
המלוה מה שנתחייב להם על אותם אלפים דינרים הוה אני
שהוא ריבית קצוה מפני שהוא אינו חייב להם בולם אלא
למלך ודאי הם אומרים שהלוחקו מעוה אלו ואנו מותנים מזה
לפ' שאתה חייב לו עכ"ל שהוא הוא ככ"ר דכך התנה לוח
למלוה הלוגי שמונים ואפי' אפרע לממונים עכודך ק' שאתה
חייב להם עד זמן המס וע"מ כן הלוח ודאי קן ואסור

אך

את זה דבתחלת העיון אך יש לחלק דמ"מ כ"ד
דבית קצוה לא הוי דאיכא למימר דע"כ לא
קאמ' הרשב"א ז"ל לא היכא דקא יתבו הלוח הריבית להסוא
גברא דחייב בו מלוה דהא איכא מתן מעוה בעין מיד לוח
ליד ההוא גברא דחייב בו המלוה עפ"י צווי המלוה מחמת
ההלואה דהכי קן והו"ל הלוח שליח המלוה למיכס דמי
דביתא להסוא גברא והוויא ר"ק ומשא"כ ככ"ר דאיכא מתן
דמיס בעין כלל מיד לוח אפי' מיד לוח ליד הממונים אלא
דק מלאכת השחיטה לכד דאשתכח דממילא הם נפרעים
מס המלוה מן הלוח מחמת המלאכה דכל כ"י הא שפיר איכא
למימר דלא הוי אלא אבק ריבית כמתון

אברא

דאכתי הן הדוחה מני לרשות עדין דכל
כה"ג דכ"ר אפי' דאפי' איסורא דרבנן ליכא
מטעמא דמן בטר דלית כאן ריבית הניתן מיד לוח לוח ליד
מלוה דאסור מן התורה אלא להאיך אשר נושה בו המלוה
דהיינו הממונים ועוד כה דאעיקרא דרינא אפי' להאיך אשר
נושה בו המלוה שהם הממונים אין הם מתן דמיס בעין
מיד לידם אלא רק הנאה דממילא קא איתייא ליה מחמת
מלאכת השחיטה דקא עבדי עבדותיהו בלא קבלת דמיס
כל כ"י הא דאיכא תרתי תאן לימא לן דאית ביה אפי' איסורא
דרבנן

ואעג"ב

דקא חויבן דאיסור' הריבית רב מאד מהנהו
מדכרי סופרים דכל שטרחה שהמלוה סמך
ארעיתא שכתביל מה שהלוח ללוה עבד לוח טיבותא לגבי'
הגם דלא חשיב הנאה דכלא"ה הוה קא מתהני מתכ' המלוה
כבר מקמי הכי שהיא הנאה שאין הכעלים מקפידים עליה
משום שהיא כמשכת תברך קל אפי' אסרו למלוה מדבריה'
להיות נהנה מחקה גם בטר ההלואה שלא מדעת בעלים
כיון דמחוי דמסתמך מלוה ואזיל אהלואה שהלוח וכת"ש
התוס' ז"ל כפ' הריבית דף ס"ד ע"כ כ"ה אכל חצר דלא
קיימא לא גרא וכו' דאף כחצר דלא קיימא לאבר' ובברא דלא
עבד למי' ס"ל דרשו אפי' ה כתבו דאם דר בו שלא מדעת
לוח אסור משום דנראה כסומך על ההלואה ע"ש

דאף דליכא הנאה מחמת ההלואה כלל דכלא"ה קאם שלא
הלוח הוה דר שם אפי' אסורא מרעית כיון דמחוי
כמיסתמך אהלואה וכבר אמרו דאפי' ריבית דברים אסור
שלא יקרום לו שלום אם לא היה רביל וכיוצא וכדאיתיי ליה
מהר"בה ז"ל שם כתי' ק"ס וז"ל כל דכן הוא הכא ככ"ר
דכהרוי מסתמך ואזיל מלוה אמלוה למימר דמחמת ההלואה
פוטרים אותו מממונים גם מהעשרים אריות העודפים על
ההלואה דהיינו הריבית מ"מ עין כל כואה דאכתי הדוחה
דוחה דהיינו דוקא איכא דהנאת הריבית היא פחשכת מן
הלוח א המלוה גופיה הוא מאחמור רבנן לאסור אוסר כל מין
ממני סכא' הגם דלא קא יתבו ליה מירי מיד ליד כיון דמ"מ
איהו כיהו המלוה גופיה דקא מתהני ממלוה גופיה איזה מן
הנאה דבורינן דא אטו קא אמנס לא צן היכא דליכא מתן
מעוה ריבית בעין מיד לוח ליד מלוה לא לגברא
אחרינא אשר נושה בו המלוה כי אחר באמצע ועוד כה
דאפי' לגבי ההוא גברא אשר נושה בו המלוה דרשהו ללוח
למיכס ליה דמי ריביתא לאו מירי קא יתבו ליה לוח להסוא
גברא מיד ליד מעוה ריבית רק דממילא נמשכת לו הנאת
הריבית להסוא גברא מחמת דקא עבד עבדותיה כואפן
דכל כ"י הא דכ"ר דהא איכא תרתי הן הדוחה מני לרשות
דמאן לימא לן דאסור אפי' מדרבנן כמתון

אמנם

ראיתי אחורי רואי דמ"ש שהמדרש ז"ל כפ' א"כ
בדף קמ"ד ע"ג עין רואה דאפילו בכנון דא
דכ"ר איכא איסורא דרבנן שכתב ז"ל כשאל מוהר"ם בראובן
שלוה מנכא דרקה על ערבנותיו ככ"ק בכדוכך לשנה
ולאחר שצעה עליו יותר מחצי שנה מכאן שמעון ואמר לו
תנס לי ואני אפטור אותך וערבנותך מיר גכא דרקה מקרן
וריבית שצולה עלך כי אשים ערבנותי תחת ערבנותך
ונפרצה והלוה אותם מעוה וסוף שם ערבנותי תחתיו ופסק
מוהר"ם דאם שמעון לא יוכל להחלף מן הגבאים בלא תיכ'י
הריבית עבד ראובן כנון וכו' שיצטרך לתת להם עבד
ראובן שנתחייב להם יותר ממה שהלוה ראובן לשמעון
מפקינן מראובן המתבר דר"ק ונראה כדריינס וגדולה מואת
אמרו וכו' כיון דא"ל ראובן לשמ' שילך וכו' ותפרע בשכילי
חוב שהוא שום יותר על מה שהלוהו לשמעון אבל אם יתברר
הדבר שיוכל ראובן כבר לופטר מן הגבאים מלשגס הריבית
כנון שיורע שהלוה מיד ליד ר"ק וזה שמעון צריך לטרות
ולתובעם לרין במקום ראובן להזיזא הערבנות מהם בלא
ריבית יש לראובן ליתן שכר הטורח שצריך לטרות עבדו
אע"כ דשמעון דמילתכריתא ארי מנכסו חכירו מ"מ כיון
דאוּפיה ראובן לשמעון אם לא יתבו ליה שכר עמלו מחוי
כריבית טורח עבדו כיונס דאפי' ריבית דברים אסור
וכו' עכ"ל ע"ש הרי בהדיא דהגם דאין הם מתן מעוה
ריבית בעין לוח ליד מלוה אלא למי שנושה בו המלוה
שכבר הרשאו ראובן והנאת ראובן דקא מתהני משמעון
היך שירחא אין אותה הנאה בא לו מן לוח למלוה ממש אלא
דמה' שיה טורח עם הגבאין להזני' ערבנותיו בלא ריבית
ממילא נמשכת לו הנאה לראובן מחמת אותו הטורח ואפי' ה'
ס"ל דמחוי כריב' אי לא יתבו ליה רא' שכר עמלו וא"כ הוא
הוא ככ"ר דהגם דלאו מירי כעניניה קא יתבו האוחט לא
למלוה ולא לממונים שהרשאו המלוה למיכס ליה כל המאה
אלא דעבד עבדותיהו בלא דמי וממילא אשתכח שהם
נפרעים ממנו קרן וריבית שהרשאו המלוה למיכס להו
עבדו אפי' אסור דמחוי כריבית ודין עדין למירן ביה
דין אסור דמ"מ הא קא מתהני ליה לממוני דעבד עבדותיהו
בלא דמי כרי כל הסך קרן וריבית כמו שהתנה עם המלוה
שהוא יגד"ל פר"ע להם עבדו שהרין בו מלאכת השחיט'
ומשא"כ

ומש"כ כדון מוהר"ם ז"ל ראשיקרא שמעון מלכר דלאו
 מידי קא יהיב למלוה בעין אלא דמילא נמשכת לו ההנאה
 למלוה מחמת דבר אחר ומילא קא אתייה עוד בה דאפילו
 למי שהרשהו ראובן המלוה ללוה דמי ריביתא שהם הגבאים
 לאו מידי קא מוהי להו ואפי' הנאה דאתייה ממילא כדון
 דידן אלא אדרבא טורח עמהם להוציא ערכומתיו שנתן להו
 טלא ריבית כלל ומילא אשתכח דראובן לא יהיב להו
 להבאחי מידי כמו שהתנה עם שמעון שהוא יתן ואפי' כתב
 דמחוי כריבית וכמובן:

ואם

יצא אדם לקראתך לומר דאררבה היא הנזכרת
 לחלק ולמימר דליבא למידן דינא בכ"ד מנדון
 מוהר"ם ז"ל משם ראה דאסור דשאמי התה דכיון דשמעון
 אטרח קא טרח להוציא הערכומות מן הגבאים בלא ריבית
 בטענת דראובן פטור מלשלם דמי ריבית ראיבא איסורא
 מחוי במראית העין דמשום ראובן שהלוהו קא טרח דהא קא
 חזינן שאינו טורח ליהנות למי שהרשהו ראובן דהיינו הגבאין
 באופן דאף דלאו מידי קא יהיב ליה לראובן בהריא מ"מ
 האי הנאה דקא אתייה ממילא מחויא כאלו מן הלוה למלוה
 היא באה ונהיתה רעין רואה מעקומת שפתיו דמשו' המלוה
 קא טרח ואמטו להכי קאמר מוהר"ם ז"ל דמחוי כריבית
 ומש"כ בכ"ד דמלכר דלאו מידי קא יהיב בהריא למי
 שהרשהו מלוה שהם הממוני דק מלאכת השחיטה מלאכר
 וממילא נמשכת להם ההנאה כדכתי' עוד בה דלא מחוי
 כטורח בעבור המלוה כדי שנאמר דמחויא היא הנאה כלן
 היא מלוה ללוה ממש היא באה לו שהרי כשה עובד במלאכ'
 השחיטה איננו מעלה על שפתו שם המלוה כלל ואינא דשרי
 צא תאמר לו דמלכר דק חילוקא לית כיה כח היפה להפריד
 החלקים דאי משום הזכרת שם המלוה דבא כטענת דהתלו'
 פטור . אין זה מעלה ומוריד לחלק בכ"ד כיון דקאמר
 הלוה לממונים שיתנו לו למלוה קבלה ממה דהיינו
 קרן וריבית למלוה ושהוא יב"ד לפר"ע עכורו ממלאכת
 השחיטה הוא הוא כי הכל הולך אל כוונה אחרת דהא
 איבא הזכרת שם המלוה בתחילת המעשה ואי משום
 דלא קא טרח הלוה היא שעתא ליהנות לבבאין דק למלוה
 ומש"כ בכ"ד דקא טרח לזה להנאת הממונים הא כמי ליתא
 דשפיר איבא למימ' כדון מוהר"ם ז"ל קא טרח שמעון ללא
 כדי להוציא ערכומתיה אשר שם תחת ערכומות ראובן בלא
 ריבית שנתחייב הוא לתת ריבית עכורו וברדיה קא טרח
 באופן דאין בחילוק הנו' כח היפה להפריד החלקים בכ"ד
 כמובן כדכתיבנא:

ועוד

דפוק חוי מאי דכתב הרב התרומות בשמ"ו
 ח"ג ז"ל כתב הרמב"ם ז"ל שאסור ללוה ללמוד
 למלוה מקרא או במרא כל זמן שמעויותו בידו אס לא היה
 רגיל וגו' ומסתברא דאפי' כנו של מלוה אסור ללמוד הלוה
 מקרא או במרא ואע"כ בלא אסרה תורה אלא מיד לזה ליד
 מלוה הכא אסור כיון שהאב חייב ללמוד את בנו תורה ואפי'
 בשכר הלכך אשתכח דלדידיה משתדשו ואסיר עכ"ל . הרי
 פיניך הרואות דאפי' בכ"ג דלאו מידי קא יהיב לוח מיד
 ליד דק סנאה דממילא קא אתייה מחמת פעולת הלוה ועוד
 בה שאין הנאה זאת נמשכת מלוה למלוה מחש כלומר
 בלא אמצעי אלא רק מגמת פניו ללמד את האמצעי בלא
 זמן דמים וממילא ע"כ נהנה מלוה ממילא ואפי' כתב
 דאיבא איסור הגם דלא קן ע"ת כן וכ"ש הכא בכ"ד דקן
 ע"ת כן לשת לממונים בחינם בעבור הנאת המלוה כרי

וברור

הסך קרן וריבית דאסור:
 לחלק ולומר דשאמי התם שהאב
 חייבא דהרמייה ליתן שכר אותה פעולה

דוקא דקא עבד הלוה פעולת הלימוד ונראית הנאה לעין
 טפי דקא מתהני מלוה מפעולת הלוה ומש"כ בכ"ד דלאו
 חיובא עליוה דמלוה רמייה לפרוע בדמייהם שלו אותה
 פעולה דקא עבד הלוה דהיינו מלאכת השחיט' דוקא דהא
 בורכתא שהרי מן בתר רכבר קן וכך היו התנאים שהוא
 יפרע לממונים כל המאה עכורו כמלאכת השחיטה דהיינו
 קרן וריבית ובהריא אמרה למילתא לממונים שאותה פעולה
 הוא עושה כדי לגדל פר"ע עם המלוה ח"כ אין תקום לחלק
 כמובן . גם ליבא לחלק ולומר דה"ט דהרב בעל התרומות
 דהחמיר כאן טובא ממש דאב אכל בנו שאני דכגופו דמי
 ומש"כ באיניש דעלמ' כהא דב"ד דלית' שהרי הא קא חויבן
 דכל שאינו סמוך על שלחן אביו דכו בו לענין ריבית דין
 איניש דעלמא כמ"ש מוהר"ב בסו' ק"ס דשרי ליה לאיניש
 למימר לחבריה טול זו ואמור לפלוני טלוני ואפי' לכך
 המלוה כל שהוא גדול ואינינו סמוך על שלחן אביו כמובן .
 ואמנם לא מצית אמרת דאכתי אין משם ראה ראיב' למימר
 דהרב התרומות' מיירי בכך הסמוך על שלחן אביו דקלל לענין
 ריבית דהוי כאלו נתנו ליד המלוה כמ"ש מוהר"ב ז"ל שם
 בסו' ק"ס גבי ההיא דשרי ליה לאיניש וגו' שהרי כבר
 סיים קרן ז"ל בכ"ג שם לעילא מן דא עלה דמילתא דהרב
 הנו דקא מייתי שם ז"ל כפי מה שכתב הרמב"ם כפ"א מה'
 ת"ת וגו' מיהו לפי מנהגינו שמתנים שכר גם על
 תורה שבכ"פ אסור ללמוד גם תורה שבכ"פ כל זמן
 שהאב היה פורע שכר למלמדו או שהסך סמוך על שלחנו
 עכ"ל באופן דלפוס מילתא דמין ז"ל עכ"ל דס"ל
 דמילתיה דהרב התרומות ז"ל דקטטעמא ממש דהאב
 חייב ללמד אפי' בשכר ומשתדש ליה היינו אפי' באינו סמוך
 על שלחן אביו כח שיראה הרואה וכמובן:

באופן

דהראת לדעת דאפי' בכ"ג דב"ד דליבא
 מתן דמים בעין מיד לזה אפי' למי שסירר לו מלוה
 המלוה אלא הנאה דממילא קא אתייה למי שסירר לו מלוה
 מחמת מלאכת השחיטה דקא עבד בחינם אפי' איבא
 איסורא דרכן כדכתי' . ועד דברור הוא דכל כה"ג דכ"ד
 דקן וכן היו התנאים שהוא יפרע לממונים עכורו במלאכת
 השחיט' פשיטא דאפי' הרשב"א ז"ל דכתב בתשו' סי' תש"ט
 דמברית ארי מנכסי חכירו מעצמו אפשר דשרי לענין ריבוי'
 מידי דהוי גבי מודר הנאה דשרי איזל ומורה דהכא בכ"ד
 אסור הגם דלאו מידי דקא יהיב לזה מיד ליד אפי' למי שסירר
 לו המלוה רק הנאה דממילא קא אתייה בדכתיבנא שהרי
 פשיטא דאפי' מאי דשרי הנאה דממילא גבי מודר הנאה
 ובהיא דקלל דשרי ללמד את בן המודר ולפרוע חובו וכיבא
 היינו היבא דלא עבד מדעתיה דאשתכח דלאו שליחותיה
 קא עבד אמר' כל דאמר ליה מודר למעבד ליה הכי פשיטא
 דאסור וכמ"ש הרב גופיה ז"ל שם בתשו' לענין מברית ארי
 באופן דשפיר אית לן למימר דכל דמדעתיה דמלוה מברית
 את הארי דהא בכ"ד דכך היו התנאים אפי' בכגון דא דלאו
 מידי קא יהיב בעין אפי' שנושה בו המלוה ר"ק הנאה
 דממילא כדכתי' אפי' ס"ל דלפחות איסורא דרכן מיהא
 איבא כיון דמדעתיה דמלוה קא עבד דכך היו התנאים
 כדכתי' אמנם מאי דאיבא לאקשו מהך תשובת הרשב"א ז"ל
 למ"ש המדרכי ז"ל בפ' ח"כ הלוה סמכריה ארי מנכסי מלוה
 נדיק לשלם לו שכר הטורח דאית' ליה לעיל כבר עמד בזה
 הרב הגדול בעל משנה למלך ז"ל בה' מלוה ולזה דברך כ"ג
 ואך חלק שם מה שיש לחלק דשאני נדון המדרכי שהתנו
 עם הלוה שיבריה ארי ומ"ה אסור אבל אם לא התנה ומעצמו
 סמכריה הארי אפשר דשרי ע"ש אלא שמה שסיים בה הרב
 המעיין שם כדבריה המדרכי יראה דס"ל דאפי' בסתם אסור

אם לא יתן לו שכר טרחה ע"כ בהורמתו דמר אמר
 דראיה זאת דקאמר דהרואה יראה לא זכיתי לאור"ה דמות"כ
 אם הרצון בו דכונת ראה זו משום דכדון המדרכי לא התנסה
 מלוח ללוח שיטריח עצמו כה"ג רק שיפרע בעדו אכתי
 עדיין יש לחלק בין כדון המדרכי להסיח דהרש"בא דכיון
 דכדון המדרכי מייירי שהתנסה מלוח ללוח שיפרע בעדו
 להבאים דהיינו להכריח את הארי וממנו אלל דהלוח לא
 הכריח את הארי ממנו על האופן דקאמ' למלוח אלל באופן
 אחר דהיינו ע"י טריח כל כה"ג דסוף קא"ל מלו' להכריח
 את הארי וכבר הכריחו אפשר דכל כה"ג אויל ומורה
 ברש"בא ז"ל דאסיר ואם הרצון בו מכה מאי דקא יהיב כה
 טעמא המדרכי אסיפא דמילתא דאפי' ריבית דברים אסור
 דיש במשמע דר"ק דאפי' דברים אסור וכ"ש טריחא ומשמע
 דלא שאבילן אם התנסה מלוח שיכריח את הארי או לא אלל
 דכל דאיכא טריחא אסור אם לא פורע לו שכר הטורח אכתי
 הא נמי לא מכרעא דאי הכי תק"ל להרש"בא ז"ל דכתב שם
 דכל שהלוח המכריח את הארי מעצמו איפשר דשרי דמס
 יענו שפתי דריק להא דק"ל דאפי' ריבית דברים אסור הגם
 שלא התנסה מלוח ע"מ כך כמוד"כ"ש הוא היכ"דאי' טריחא
 אי לאו דכימא דס"ל כעין מה שאך חלקנו לעיל והוא דחילוק
 יש בין הנאה דמטי ליה למלוח מלוח גופיה דהיינו ריבית
 דברים דקרא זה לא זה ואמר פנים בפנים הנאת הלשון דאף
 דלאו מירי קא יהיב ליה מירי מיד ליד ת"מ הא קא מתהני
 מניה דלוח הנאת דברים מלוח למלוח מתשו"יך למיגור
 בים אייבא היכא דקא יהיב ליה מירי מיד ליד דבמה הוד יש
 בו ההדמות להיכא דממילא נמשכת ההנאה למלוח מחמת
 שהכריח לוח את הארי מעצמו דכיון דלא התנסה מלוח ע"מ
 כך אלל דמעצמו הכריח ואין ההנאה באה לו למלוח כעין
 מיד ליד אפי' במה הוד לא ממילא אבב דבר אחר ס"ל דשרי
 מירי והוי לענין מודר הנאה דלא חשיבא הנאה ושרי וכיון
 שכן אף אנו כאמר למ"ש המדרכי דהחזיקא כדמחלקינן
 מועיקרא דלא קאמר מוהר"ם דאסור אלל התנס דסוף סוף
 התנסה מלוח שיכריח ממנו את הארי אלל שהלוח הכריח
 באופן אחר דסוף סוף סוף מדעתו ומ"ה קאמר מוהר"ם ז"ל
 ומאי דקא יהיב טעמא למילתא דאפי' ריבית דברים אסור
 הרצון בו על האופן שאך חלקנו לדעת הרש"בא ז"ל כנו"ה"ק
 תדע דכל כה"ג שהתנסה עצמו שיכריח ממנו את הארי דהגם
 שלא עשה כמו שהתנסה ממש לא שהכריחו באופן אחר אפי' ה
 אסור שהרי אפי' ריבית אסור הגם דלאו מירי קא יהיב לוח
 למלוח ולא מירי קא טריח לוח בעבור המלוח רק עקביות
 שפתי בין דמחוי דקא מתהני מלוח מלוח גופיה וכ"ש הכא
 שכבר התנ' מלוח ללוח שהנאו הנאה זו וקא טריח לוח בעבור
 המלוח להכריח ממנו את הארי דאיכא נמי טריחא דראוי
 לאסור הגם דלא הכריח על האופן שהתנסה מלוח כיון דס"ס
 עין רואה דמדעתיה דמלוח קא עביד דס"ס כבר הכריחו
 כעין מה שהתנסה וכדיק שיפרע לו דמי הטורח כמובן
 ושמענה ואתה דע לך דמאי דקא מייית הר' החביב ז"ל כפי'
 ק"ס בהנחת הכו' אות' ל' שמ"כ בתשו' כ"ג לרב אחרון על
 מעשה שהיה שראובן ושמעון היו מחזירים אחר סחורה
 לקנותה לבורך ששמעון וכו' עד מ"ש ז"ל ה"ב הוי כאלו אמר
 ראובן ללוי הילך שכר טורחי כדי שתתן סחורה זו לשמעון
 בהמתנה ושרי למימר לדעת הרמב"ן ז"ל דשרי כשפייסו לא
 דאפילו לדעת החולקים עליו ואשרי הפיוס ונכח שהיה כאן
 פיוס משמעון לראובן ע"כ לא קאשרי הכי רבנותא אלל היכא
 דכתן לו כהדיא ראובן ללוי כדי שילוו לשמעון אבל כה"ג
 שלא כתן לו כלום אלל שפטר ממנה שהיה עתיד לקבל מותר
 וכו' ע"כ"ל ששרי שבורר שלא אמר למילתא הרב הנו' אלל

דוקא לענין הפיוס לכו' דאית ביה פלונתא דרבנותא דכיון
 דעיקר האסור אינו אלל מדבריהם דכל כי האי מוסיף תפ
 כח לומר דע"כ לא פליגי האוסרים אלל וכו' ומש"כ לענין
 אם יחזור ויפרע מן הלוח דכיון דכ"ע מודו דאסור פשיטא
 דאזיל ומורה הרב הנו' דאיכ' אסור דרכן הגם דלא קא יהיב
 למלוח שהוא נכרא מירי כהדיא כדי שילוו ללוח רק שפטר
 ממנה שהיה עתיד לקבל ממנו מחמת הטורח כמובן ומאי
 דאתא לרון דינא כה"ג דע לך עוד מילתא דפשיטא שאין
 לרון כה"ג במאמר הלוח דקאמר שהוא יאמר לממונים שהרי
 הוא כאלו קבל ממנו כל הק' אריות מאותה שכתב הרש"בא
 ז"ל בתשו' ס' תתנ"א בסוף תתשו' ז"ל והגב עמך מי שחייב
 להכירו מנה ופרעו אותו מנה התאמר שיתני' המלו' לפרוע
 החלק שהיה חייב אותו מנה כבר למס זה וראי אינו עכ"ל
 כנראה כהדיא רס"ל שהלוח חייב לפרוע מס מעות ההלואה
 מומן שכתבו המעו' לרשותו דמהיחא שעתא חשיב הוא בעל
 הממונ ונרדף הוא מן הרין לפרוע המס וס"ה כה"ג דיש לרון
 במאמר הלוח שאם הרצון בו למימר שהוא יפרע מס דמי
 ההלוא' דהיינו אותם כ' ארין' העורפי' על דמי ההלוא' דמשרא
 שרי דריכ' הכי כמו שכ' הרש"בא ז"ל דליתא משום דמלכד דעיני
 כל תחויפה לשח השאלה דקאמר שהוא יאמר לממונים שהרי
 הוא כאלו קבל ממנו כל הק' אריות לחשבון המס ושהם יתנו
 למלוח קבלה מתאם וכו' שלא היה הרצון והכוונה אלל דוקא
 דרך הלוואה וריבית מן הלוח למלוח ושעל שם המלוח הוא
 פורע לממונים במלאת השחיטה וכאלו אין הממונים
 מקבלים גם אותם העשרים אריות אלל מן המלוח שבעבור
 הוא פורע וכל כה"ג אויל ומורה הרש"בא ז"ל דאיכ' איסורא
ועוד כה דאעיקרא דדינא הק' דינא שרן הרש"בא ז"ל לאו
 פסיקא הוא לחיות עושים כן לכתיחיל בכל מיני
 מסים שהרי התנו בו המפרשי' תנאי' מחמת דחוי' להרש"בא
 ז"ל גופיה דפליגי דירידה אריריה בהק' דינא כמו שכבר פיר
 והאריך בזה הרב גדולי תרומה בדף דמ"א ע"ב וע"ג ואף
 חילק שם דלא קא שרי למעבר הכי לכתחילה אלל בפטר
 תמס הבא וחייבו הוא לקהל שהם מטילים אותו על היחידים
 והתמונים פורעים למלך שאין המלך מטיל על כל אחד ואחד
 לפי תמונו שאינו משרת הרין שיטלו הממוני' שיפרע המלוח
 מס מתמון שאינו בידו כמו שיראה הרואה שם ע"כ
 דכל כי הא רב"ד הגם שהיה במזמז שכונת הלוח היתה על
 ענין מס דמי ההלואה כלו' שהוא יפרע לממונים במלאת
 השחיטה רק שמונים אריות דהיינו הקרן בעבור המלוח
 והעשרים העודפים יפרע בשבילו בעבור המס שיש לו
 לעתיד ודריכ' עליה דירידה דמיא לפרו' ע' פרעו'ת כדכת'נ'
 ואף גם זאת דהיה מתא מנהגם היה שהקהל מטילים המס
 על היחידים והתמונים הם הפורעי' למלך דכל כה"ג משרא
 שרי בעלמא כדכת' אפי' הלירי חוי לוי דכל כי הא רב"ד
 איכא איסורא שהרי עינינו הרואות דאפי' בזמן שיש רבוי
 השלות מה שעולה מס סך שמונים אריות למרכה הסעשרה
 אריות וזה התנה מתחילה ע"מ לפרוע עשרים דאשתכח
 שאינו מוגד"ל פר"ע בעבור מס דמי ההלואה אלל עשרה
 לכו' והשאר הם בעבור המלוח דהיינו הקרן וקא מרווח ליש
 למלוח ויתר על מה שהלוח עשרה דהלוח מלוח שמוני' ופרע
 בעבורו לחשבון המס שפורע המלוח תשעים וסוף ריבית
 ואסור דהרבנן בכל כה"ג רב"ד ככל תאי דכתבינא
 לעיל:

באופן

דהרחת לדעת אף גם זאת לב' האופנים הנז'ל
 דכתי' בראש אמיר כה"ג איכ' איסור' ככל תאי
 דכתי' האופן האחד אית בה ספק איסורא ראורייתא ולהאופן
 האחר אית ביה איסור וראי דדבריהם איכל האמור ומדובר :

ונענית

ומעתה

נתנה ראש להשיב גם את השנית שלשאל
הניע אוטרי ליה למכר שזכו בפחות וכו'
אמינה לע"ד שאם יהיה האופן בכ"ד שהלוקח מקבל עליו
אחריות אחד הרואה אותה שכתב הדין ז"ל בפ"א"כ משם
הירושלמי והביאה מוהרי"ב ז"ל בס' קע"ב שמי שיש לו שטר
על חבירו או תלוה על פה יכול למכרו לאחר בפחות ואין בו
משום ריבית וכלכך גי' היא אחריות של השטר או התלוה על
הלוקח כגון אם יעני תלוה שלא יהיה לו תוס' לפרוע שלא
יחזור על המוכר ע"כ וכתב מרן גס כב"ז משם התרומות
שמותר למכור החוב אפי' לא הניע ומן הפרעון ע"ש והכי
שסק מר"ע גס דמותר למכור חוב בפחות מבלי שום
חולק ואי לואת יעלה על לב לרון בתחילת ההשקפה
כנ"ד דשפיר מצי למעבד הכי דרך מקח וממכר אף דלא
מטא זמן הפרעון דשרי חך בתחיל העיון ורא' דליתא שהרי
כיון דאכתי האי שוחט לית ליה נבייהו חוב כל הק' אריות
כי אם מעט קט דאכתי איכא תלפיה ואין מעמד' מהני
למאי דלא פעל ועשה כמ"ג הרא"ש ז"ל בתשו' ככלל ס"ט
סי' ה' וסביאה מוהרי"ב ז"ל בס' קכ"ג גבי נ"ט וז"ל ראובן
קנה סמורה משמעון ואל' אעמידך אל' לוי שאני עושה לו
תלפיה פ' ונותן לי כך וכך לשנה ולכשיגיע הזמן יתן לך
שכרי במקומי והעני מי שיהיה חייב ליתן אם חייב הלוקח
למוכ' או לא והשיב שחייב הלוקח שיהיה עושה לו תלפיה
לא נתחייב לו עדיין מעות לראובן בשעה שקבל עליו ליתכס'
כיון שעדיין לא נעשית המלאכה ולא שייך מעמד ג' לא היכא
שנתחייב כבר המעות וגו' עכ"ל א"כ אין כאן מכר דדבר
שלא בא לעולם הוא דאכתי עדיין לא זכה השוחט באותו חוב
דאכתי לא עבד עבדית יהוה ואין מ"ג מהני והלואה השיבא
ואסור דלא אמרו בירושלמי לא לוקח אדם שטרותיו של חבירו
ומלותו של חבירו בפחות דלא היתירו אלא לקיחה של שטרות
דהיינו בכתיבה ומסירה ולקיחה של תלוה דהיינו כמעמד
שלשתן דהשתא הדרי מעות ברשותיה דלוקח וכמ"ג גס מרן
ז"ל כב"ז משם הגהות אשירי באופן דמטעם מכר היתירו אבל
כדבר דלא שייך קנין אין זה דרך מכר אלא דרך הלואה :
ואל תשיכני מ"ג גס מוהרי"ב ז"ל בס' קע"ג רכמו
שיכול למכור לאחר בפחו' כך יכול למכור ללוה עצמו
דאף דתלוה ליתא בעולם דלהוצאה מיתכס ומחוי כאבר נטר
דמחול ליה תקנת החוב מפני שהלואה נכשיו ואין מכירם
שייך בה דק כמע"ג אפ"ה כתב דמצי למכור ללוה גופיה
אף שאין מע"ג שייך בהם דאין כאן לא שנים תלוה ולוה לכד
באופן דלא קפדין למכור חוב בפחות היכא דלא שייך ביה
דרך מכירה דליתא שהרי א"כ הדברים תימה על עצמך
דחא קא חוינין למרן ז"ל שכתב עלה דהך מילתא דמצי
למכור ללוה גופיה דמילת דפשיטא היא ולדידך תק"ל אמאי
דקא מייתי מר לעיל מינה דברי ההגהות אשירי שהווקחו
למ"ג במכירה זו דבהרי"א משמע דאיתא לאשמועינן דאי
לאו הכי אסור ודלא מה"ש דמצי למכור ללוה גופיה מוכח
דלא תחול הקפידה לדרך מקח וממכר אלא דתלכד דמצי
הדוחה לרחות דמ"ג דכמו שיוכל למכור לאחר בפחות כך
יכול למכור ללוה עצמו קאי אמי שיש לו שטר על חבירו
שכתב קודם דאקנוי מקמי בכתיבה ומסירה כדודע ושפיר
שנו דרך מכירה המלוה ללוה כמובן וכו' מן דין דאעיקרא
דידיא כרא' דנבי ליה כנוי שייך כעין דרך מכירה דכיון דהא
פויסא זוכה בחוב שכירו בכל כה"ג מודין מחילה עיין
במדרכי ג"ק דסנהדרין דין תר"ף ותפ"א מחילה זאת
היא באה ע"י מקח דמ"ג א"כ הו"ל כעין מקח וממכר שהרי
מחילת מרין זכיה היא :

באופן

דלא תחול הקפיד' אלא היכא דלא זכי שהיא
שעתא בחוב מחמ' מתן דמי' וכגון דמוכר
תלוה חובו לאיש דעלמא ולא עשה מ"ג דלא זכה דמחוי
כהלואה ומן בטר הכי כשפרעו ליה ע"ש תלוה מחוי כאבר
נטר וא"כ כגון דא' רכ"ד דאכתי לית כאן עדין חוב ומחוי
כהלואה אמנם לא היא היכא דהא מיהא זוכה בחוב
שכירו ובשעבודא דנפשיה שהיא שעתא שעת מתן דמי' ג'
אנכ' זווי רון נפקת ברא מהלואה ועי' לאל בדרך מכירה וזכיה
וקנין כמובן והמדקדק בלשון התוספתא והירושלמי דקא
מייתי הרא"ש ז"ל בפ"א"ג גבי הסיא דמרכין על השכר וגו'
יראה דבבי' לוס גופיה לא תחול הקפידה ללקיחה חמ"ג אלא
דרך מחילת חמ"ג שהרי בירושלמי קא מיידי מוכר לאמי
דעלמא כמ"ג ההנהות גס דקדקו לומר לוקח אדם וגו'
כמ"ג דרך לקיחה ואלו בתוספתא דמיידי מוכר ללוה
גופיה לא דקדקו לתקטס בה' לשון לקיחה דקתן וגו'
כמובן :

ומה

גם דאשכחן דחילוק זה שאך חלקנו בכ"ד דדרך
לקיחה דוקא אמרו רבנו אמרו הוא הרב הגדול
מוהרי"מ ז"ל בתשובותיו בח"ב חיד' סי' ז"ט כמס' טכא אל'
בית הספק אי שרי לקנות מעות הבאים מח"ל לא"י ממקום
ידוע מיד פרגסים בפחות היכא דקביל עליה לוקח אחריות
דאין כאן מכר דרבר שלא בא לעולם הוא שערין לא זכו הקסל
באותם המעות שגבילום לכוא מידי שנה בשנה דלא היתירו
בירושלמי וגו' אלא תלוה כמ"ג דמטעם מכר היתירו וכדבר
דלא שייך בית קנין אין זה מכר לא תלוה ע"ג :

ואל

תשנה לרחות ולומר דאף דקיל דאין שכירות
משתלמת אלא לבסוף מ"ג כיון דקיל נמי דיטעם
לשכירות מתחיל ועד סוף דתרת' קיל כמ"ג הפוסקי' וכת"ש
התוס' ז"ל בהגוזל קמא דף ג"ט בד"ה ואי בעית אימא ע"ג
זעיון בסרן כפי ההלכות בפ' האיש מקדש דף תרנ"ב ע"ב
וכה"ט טכא ז"ל בחירושו ל' האומר דף ס"ג שכתב ז"ל דכ"ע
ישנה לשכירות וגו' ואם לא עשה אלא מקצת משתלם לפי
חשבון דתלוה היא גבייהו מיהו אין זהו לפרע אלא בסוף
מלאכתו דקיל שכירות אינה משתלמת וגו' ועין בפ' האיש
מקדש דף מ"ח ע"א שכתב רש"י ז"ל אלא במקדש כמלוה קא
מפלגי והכא מאי תלוה איכא דקסברי כולסו זמנס לשכירות
מתחילה ועד סוף כל פרוטה ופרוטה בשנמנס נתחייב כס'
בעל תלפיה לפועל בשכירות עשיית המלאכה שילכך
כשמתחילין לה הסוף הוא ליה תלוה לתפרע עכ"ל באופן
דאף גס זאת שמענין כהרי"א דשכר פעולתו אשר עבד כל'
יומא ויומא תלוה היא גביה מה שעלה שכרו ועל' על הדעת
דא"כ אין ההדמות נ"ד להסיא דהרא"ש ומוהרי"מ ז"ל
דכתובא לענין הפרד החלקים למי' כמאמר מוחלט דלית
לן למירן כנ"ד מהסיא דמוכר חובו בפחות כלל מחמת הסיא
דהרא"ש וחילוק מוהרי"מ ז"ל דשפיר איכא למוכר דהסיא
דהרא"ש ז"ל מיידי בשאל התחיל בתלפיה עדיין כלל דהכי
משתמע טפי ממאי דלא שקיל וטרי מר לענין מה שכתב
עסאו מקמי הכי ולא יצא לירון מהסיא דאין שכירו משתלמת
אלא לבסוף באופן דהיינו שעת דהרא"ש משום דהוה תמוכז
ליתיה כמ"ג אפי' מקצתו דלא שייכא ביה שום קנין ואמטו
להכי דן את הדין וזכיה דמוהרי"מ ז"ל ולא כן בכ"ד דכבר
תלוה אית ליה גבי' שכיר אל' משכיר את אשר עשה פעולתו
חודש ימים ושפיר מצי שכיר להקנות כמ"ג מה שכתב עלה
שכרו כמלוה והשו' דלא מטא זמני' למנבייה שכתב מרן בטע'
בעל התרומות דמותר למכור בפחות אף שאין דרך מכירתו
אלא כמ"ג שכתב ויכא דכיון שקן דשייך קנין במקצת דמי
שכירות זה כמ"ג אפ"ה שיש בו ההדמות במה שכתב כעין
הסיא

הוא רחוקו הפירות לענין דש"כ ל' דהכא נמי כבר נראה
 והתחיל שכירות זה לבוא לכלל מלוה וש"ו דאיתיה במ"ש וכל
 כה"ג דשפיר שנה היא אפשר דכוליה נמי מני למקניו במ"ש
 דליתא דהא בורכתא היא שהרי מלכד דפסא דלישא
 דהר"א ש"ז סתם דלא שייך מ"ש אלא היכא דתחייב כבר
 משמע שכבר נתחייב חיוב גו"ש :

עוד

כה דעין רואה דאין השכירות חשיב גוף א' וחלק
 א' דאררובא כל יומא ויומא מלוה באפי כפשא היא
 ומשא"כ הוה דחניטת הפירות שהן חלק א' וגוף וענש
 א' עד אשר יבדלו כמובן באופן דאף שפיר התחיל במלכ"כ
 ומלוה אית ליה גבייה מה שכבר פעל ועשה שכבר חוב זה
 קצתו תראה אפ"ה לא מני למכור כל הקצוב שכירות שנתו
 דפחות דליתא במ"ש מה שלא עבר עדיין :

אלא

אנכי הוואה דלכאו' הרמ"ך ז"ל לא ס"ל הדי
 תמה שכתב עלה דההיא דהנן כפ' א"כ מרבין
 על השכר ואין מרבין על המכר וגו' ודבריו עלו ובאו בס'
 אסיפת וקנים וז"ל מרבין על השכר דא"ל אם מעכשיו אתה
 גותן שכרה הרי היא שכרה לך כי דינרים לשנה ואם אתה
 פורע שכר של כל חודש בחדש הרי היא כדינר לחודש וכן הוא
 שכתב הרב"ל לישול והוי כמוכר חובו בפחות דשרי ושכירות
 איכה משתלמת לא לבסוף ודוקא כשהחזיק כמה ששכר ע"ת
 ליתן זכ דינר דינר לחודש שכבר נתחייב בהן ואח"כ מחל לו כ'
 דינרים כענין זה מיהו אע"ב דלא החזיק כיון דאברהם
 ניהליה להווא ביתא ב"ב ואקנייה ניהליה בחליפין
 או בעני בתרבי מצי א"ל אם הפרעני מעכשיו לא תתן לי
 אלא עשרה שהרי גם זה חובו הוא שמוכר בפחות ומות' ונ"ע
 עכ"ל הרי דלתי טעמא ממוס דהו"ל מוכר חובו בפחות ממש
 כדמשמע מפסא דלישא דכתב שכבר נתחייב בהם ואח"כ
 מחל לו שני דינרים וגו' שהרי גם זה חובו הוא שמוכר לו
 בפחות וכמו שיראה המעיין ופשיטא ליה דאי החזיק המוכר
 בבית ע"מ ליתן דינר לחודש שרי ליה למימר אם הפרעני
 מעכשיו הרי לך בעשרה כלומר הנם שאם לא ירצה שוכר אלא
 כדינר לחודש מחוי דקא יתיב ליה בשכר המתנת המעות
 אפ"ה שרי דלא מחוי אבר נטר כיון שכבר נתחייב קודם
 לפרוע דינר לחודש בחיוב גמור דהו"ל מוכר חובו בפחות
 דשרי דק היכא בלא החזיק אלא דאקנייה בחליפין מספיקא
 ליה באופן דבהדיא נראה דס"ל דאף דאכתי לא דר בבית
 זמן אשר מתחייב ויחייב לגדל פר' עדינר לחודש דק שהחזיק
 בבית לכו אפ"ה באל כלל מוכר חובו בפחות ממש וזה דלא
 באשר דיברנו דאף שכבר התחיל השכיר במלאכה דמלוה
 אית ליה גביה בע"ה מתקנת מלאכתו וכבר חוב זה
 נראה קצתו הראשון אפ"ה לא מני למכור חובו שכירות
 שנתו בפחו' כיון דאכתי לא עביד עבידתו וליתניהו במעמד
 שלשתם .

אברא

דלכאורה דברי הרמ"ך ז"ל שבנו מני דלפום
 דיהטא משמע דס"ל דמאי דקא שרי מתניתין
 להרבות על השכר היינו דוק' היכא דכבר החזיק הלה בבית
 ע"ת ליתן דינר לחודש דנמצא דכשתתנה אפ"כ דאם
 מעכשיו הרי הוא שכרה לך בעשרה הו"ל כמוכר חובו
 בפחות מה שכוין נתחייב וא"כ הדברים אמתה דמלכד הדי
 סכי הכי הו"ל תנא למתני אם בשל חודש לחודש שלע לחודש
 ואם מעכשיו בו' שלע' דרך הוי סדר התנאי עור גדל הית' ו'
 דעין רואה דמתדביתנא מרבין וגו' ואין מרבין וכו' . משמע
 דמאי דקא שרא בשכר קא אסר במכר ואלו גבי שכר דוקא
 היכא דכבר נתחייב קודם לתת דינר לחודש מיירי ומשום
 דהו"ל מוכר חובו בפחות א"כ כה"ג גבי מכר נמי שוכה
 קודם ע"ת ליתן לגורן שנים עשר מנה ומן בתר הכי א"ל אם

מעכשיו אתה כותן לי הרי לך באלף אחאי אסור והרי מוכר
 חובו בפחות הוא דשרי . וליכא למימר דס"ל להרמ"ך דרישא
 דמתניתין איירי במשכ"י ככרי דמי השכירות והרבילות ממש
 וסיפא במוכר כיוקר טפי מוכרי דמיו ומ"ה אסור דהא בורכא
 שהרי מלכד דאכתי קשה דמתנית' משמע דמה שהתירו
 בשכירות הוא הוא מה שאסרו במוכר תקשה דא"ה מאי אתא
 לאשמעינן מתני' דכשכר מרבין והלא כל כה"ג גם במוכר
 שרי . וכבר דרוש דרשתי בחילתיהו דרבנן קמאי ז"ל אי איכ'
 מאן דנפרש לה למתני' בכה"ג ולא מצאתי דק למתני' לניול
 ז"ל דפי' לסיפא דמתני' כותיה דמר בשרא דמיירי כשהחזיק
 הלוקח מעכשיו ע"ת ליתן אלף דינרין ובאו הרבנים בס'
 התרומות בשמ"ו ח"ד ס' כ"ט ועלו ובאו בכל ס' קע"ג
 וז"ל שמתא כתוב שחכמי לניול ז"ל הורו שיכול אדם לו' לשכירו
 קרקע זה אינו מוכר לך וואם תפרעני מעכשיו הרי היא לך
 במנה ואם תאחר עד שנה מלפרעמיתן לי מאתים דינרים
 ואין בזה משום ריבית ולא מיקרי אבר נטר ליה שהרי כשאמר
 לו אם תתן מאה וגו' הרי לא החזיק בו הלוקח ויכול המוכר
 לחזור ולומר לא אתננה לך כי אם במאתי ואין לקרקעו' אונאה
 דלא קניי דמיה דכי תתן ב"כ מכר לו בית או שדה וא"ל אם
 מעכשיו בכך וכך וגו' אסור התם דוקא כשהחזיק בו הלוקח
 עכשיו כרי ליתן לו עכשיו אף דינר ואח"כ א"ל אם לגורן ב"ב
 מנה ולא א"ל כן קודם שיחזיק דהמכיר נתחייב' בלף זון כי
 שקיל זב מנה לגורן שכר נועתיו עומ' ומוטל עכ"ל ע"ש והנה
 מאי דאיכא לאתמוסי עלייהו מרישא דמתני' דמרבין על
 השכר וגו' כעין מאי דאנן כרידן תמהו דרבני הרמ"ך ז"ל
 הנו' מסיפא דלדידהו דס"ל דסיפא איירי כשהחזיק תמלה
 ע"ת ליתן לו עכשיו אלף דינר ומן בתר הכי א"ל דאם לגורן
 ב"כ מנה קשיא דא"כ רישא דמרבין על השכר וגו' מיירי נמי
 בכה"ג שהחזיק תמלה ע"ת לתת עשרה שלשים לשכ' ואח"כ
 אמר לו שאם ימתין יתן לו שלש' לחודש ואמאי שרי והלא ריבי'
 גמור הוא כמ"ש תלמודי הרשב"א ז"ל והכיא דכריהס מרן
 ז"ל כב' ס"ס קע"ו . כבר צמדו על דכריהס הרב בעל
 גידולי תרומה ז"ל גם והרב כ"ח ז"ל גם כמי' קע"ג והנריכוס
 עיין ע"ש .

אך

אני בעיני אי לואו דמתפינא הוה אמינא ליה
 קשיא דנבכר' אבכר' קא רמית דדוקא תלמודי
 המשכ"א ז"ל כתבו דבשכירות אסור בכה"ג ממוס דס"ג
 דסיפא דמתני' מיירי אף אם הוי התנאים קודם שהחזיק
 דאי לואת חות דרבא ודכוותא בשכר לא שרו אלא במתנה
 קודם חוקה דוק דמאי דאסרו נבי מוכר דהתירו בשכ' דהיינו
 בהתנה קודם חוקה דאין טעם דאין שכירות משתלמת אלא
 לבסוף ויסיף תת כח דק לאם התנה קודם חוקה דכשכר שרי
 ואמטו להכי כתב דכשכירות משכמת לה דאסור אם החזיק
 בה בעשרה מעכשיו ואח"כ אמר לו שאם ימתין לפרעון יתן
 לו שלש' לחודש . אמנם לא כן לדעת חכמי לניול דמרשטי
 לסיפא דמתני' כגון שהחזיק בה הלוקח ע"ת לתת מעכשיו
 אלף ומן בתר הכי מתנה בודאם לגורן ב"ב מנה במתנה
 לאת' קבין ושכל לפני קבין משרא שרי להתנ' אפי' על המוכר
 גבי קרקע דלדידהו דכוותא גבי שכירות דתנא' רישא
 דמרבין וקיל דאין אונאה לשכירות נמי כמ"ש דהה"ש ז"ל
 בתשו' עכ"ל דמתנה אפי' מן בתר דהחזיק בה שוכר
 קאמר דאי מקמי חוקה פשיטא דהלא אפי' גבי מכר שרי
 להתנות ומה יוסף תת כח היות רשכירות אינה משתלמת
 אלא לבסוף אם לא להיכא דהתנה לאחר שהחזיק ולא קודם
 וכלו' דמאמר דהכי א"ל מעכשיו בעשר' א"כ אף דלא התנה
 קודם דאם לחודש כדינר לחודש אלא רע"מ ליתן מעכשיו
 עשרה החזיק אפ"ה מני להתנה בתר חוקה דאם בשל
 חודש

אזני קמיה
 ובגין דמור
 וכה דתו
 חמיו כחבו
 דחובו חובו
 זוכה בתח
 (ת) דמי'
 וריש חוב
 ושלמי דק
 השכר וגו'
 תשם אלא
 דר' לנכס
 אדם וגו'
 בר לנח
 וכו' וכו'
 דרבין
 דברול
 הוא א"ל
 מקום
 חריות
 הסקל
 היתיר
 כדבר
 שכירות
 דמשמע
 כה"ג
 ע"ש
 ע"כ
 דכ"ע
 ס' למו
 בסוף
 האיש
 מלוה קא
 שכירות
 מיירי ס'
 הילכך
 האלו
 עכ"ל
 על שדמי
 היותו ו'
 מוחלט ה'
 המתנת הדי
 מותר דמיה
 זמן כלל הדי
 זמן מה שכו
 ביהו' וכו'
 דהו' וכו'
 דכ"ד רב
 גשה פעול
 שכבר ע'
 תב' מוכר
 דרך מוכר
 במתנת
 מה הנה
 הדי

אודט בדינר לחודש דכיון דהא קאמ' ליה מעכשיו כי' הנה כי
 כן מהני לן טעמא דאין שכירות משתלמת לא לבסוף דנימא
 דאזיל הוה דהוה מווי' גביה ולא היינו סבר השכירות
 הקצוב דהכי ק"ל מעכשיו בעשרה ואין שכירות משתלמת
 אלא לבסוף ומאי דקא מתני לאחר חוקה דאם בשל חדש
 בדינר הוא הוא עיקר קצבת רבילו' השכירו' וה"ק ליה אם לא
 תתן מעכשיו איני מווי' נכך ותתן לי כל השכירות הרביל
 אזלי דהיינו דינר לחודש כמנהג ונכי שכירות דאין משתלמת
 אלא לבסוף שרי ונבי הכר דמאורש הרין חייב לבר' לפר' ע'
 מיד מגרע גרע הגם דקאמ' ליה מעכשיו באלף דאמרינן
 עיקר דמיו היינו אלף דוקא דפאי דקאמר מעכשיו אלף
 שרמין בו חכמי שבר המתנת המעות ולאפוקי אתייה שאם
 לא יתן הדמים מיד שרצה הוא לשכר המתנת המעות כמובן
 ואל תתמה על החפץ שאיך הפה יכולה לומר שחכמי לונל
 זל התיירו רבית קצוצה דכתבו תלמידי הרשב"א דרבית
 גמור הוא דפוק חוי מאי דכת' מרן זל שם כב' דמ"ט ריבית
 גמור הוא לאו היינו ריבית קצוצה דהא כל שאינו דרך הלואה
 וכו' אלא דכונתם דלא נימא דאזנה לא הערמת ריבית ע"ש
 וספיר הפה יכולה לומר דחכמי לונל ס"ל דשרי מטעמא
 דכתיבנא ואף דכתר הכי כתב מרן שם דיש לדחות דשאני
 הכא שהחזיק כבר בחצר וזכה בו כמנה וכו' ושרבית קצוצה
 קאמר הוואה מרצת לטונו יראה שתפס עיקר תאי דקאמר
 מעיקרא דאינו לא אבק ריבית ומה גס שדרך דמייה אמרה
 למילתיה כל זה הוא מצינו למשכוכי אנפשינן :

אלא

דאעיקר' דרינא הפי' עמנו דקא מפרשי במתני'
 הוא תמוה כמו שכבר סיים בה הרב התרומות
 שם שדכריהם צע' וכן כתב מרן זל שם כב' בס' הנוכח עלה
 דמילתא דכתב הר"ב התרומות שדכריהם צ"ע ע"ש :
ואגב ראיתי למוהר"ר זל בתשו' סי' ז' שתפס על
 דברי חכמי לונל הללו וכתב זל ולדעת חכמי
 לונל קשה לי פשטא דשמעתא שהקשו לרב נחמן דאמר
 טרשא שרי ממתני' דאם לנורן וכו' ותרצו התם קן וכו'
 דלדירה לא הוה ליה למת לי הדבר דקן או לא קן אלא לומר
 שאני התם דכבר לקח והחזיק ונמצא דמה שלוקח אחרי כן
 שכר מעותיו הוא נוטל כמ"ש הם עכ"ל ולא הביא הדבר
 לכלל ישוב :

ואני

הדינר אחר המחילה רבא בהורגותיה דמר
 אמוינא דמאחר טכפירוט כתבו חכמי לונל זל
 ויכול המוכר לחזור בו ולומר ולא אתנהו לך כי אם במאחיתם
 ואין לקרקעות אונא' דלא קייצי דמייהם דכיתנן ואין מוכרין
 על המכר אם מעכשיו באלף שאסור התם דוקא כשהחזיק
 וכו' אשר בהדיא עין רואה דאי לאו טעמא דלא קייצי
 דמייהם ס"ל דאסור דסוף סוף נראה כשכר המתנת המעות
 א"כ אין מקום לקושיא זאת דלמא וכו' כי הלא מה יושעמו
 חילוק זה דשאני התם דכבר לקח והחזיק וכלו' משא"כ גבי
 טרשא דעדיין אין שם לקוחין גמורים ומ"ה שרי והלא
 הטרשא היינו סחורה בהמתנה ביותר מדמיה כמו שפירש'
 וכל דקייצי דמייהו אסור' להסתנו לחכמי לונל ואפי' קדם לקוחין
 בדכתי' וא"כ מ"ה הווקקו לחלק רק בין קן ללא קן כי היכי
 דלא נימא דאפי' מטלט' דקייצי דמייהו שרי כל שהיו
 התנאים קודם וכפי' רש"י זל ועיין בס' התרומות שם שם
 בס' חזו' דקא מיייתי שם כל שצור לשון חכמי לונל וכתוב
 שם ואש"כ דאמרי' טרשא אסור ה"מ טרשא דפירי או
 דמטלטלי דקייצי דמייהו אכל קרקעות לא קייצי וכו'
 ודוק :

הדרן

אמאי יתאן דלפום מילתא דהרמ"ך זל קשיא
 לן סיפא כו' איכא' אך לפום דוחקא אמרינא

לפי' ד' דאיפטר הוה לרחוקי אנפשינן להך מילתא ולומר
 דהרמ"ך זל מחלק בין היכא דמוי' גבי מלוה ומוכר חוכו
 ללוה כפחות שלא משעת מכירה כלומר דכיון הלא משך
 והלך לו להיכא דמוכר לו חוכו שם בשעת מכירה מיד בתר
 דמשך בעוד עדיין על המקח דכל כה"ג ס"ל דאסור דמחוי
 כאבר נטר מהמתנת המעו' והוא במה שנכין מאי דאיכ' תו
 למירק דלפום מילתיה דהרב דתלי טעמא דמתני' משום
 דהו' ל' מוכר חוכו כפחות מה יוסף תת כח לזה טעם הש"ס
 דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף והלא גס גבי מוכר
 דאינה משתלמת לבסוף רק בתחילה שייך נמי ענין מוכר
 חוכו כפחות' אי לאו דנימא דס"ל דמתני' כולה איירי במתנה
 עמו אם מעכשיו וכו' מיד דמשך ומיד בתר החזיק כלומר
 בשעת מכירה ובשעת שכירות בעוד עדיין על המכר ועל
 השכירות ממש וכפשטא דלישנא דמתני' דמרכין על השכר
 ואין מרכין על המכר וכלומר דגבי מוכר דמאורש הרין בעני
 למיחב דמי מעכשיו וכן עמא דבר אין מרכין כלומר
 להסתות אם מעכשיו וכו' משום דאף דכבר משך הלה מ"צ
 כיון דהשת' הוא דמשך דחכתי עומדין שם על המקח באתו
 מעמד אי מתנה מיד שם אם מעכשיו באלף יש כמשמעו כלו
 על גוף המכר הוא מדבר וכאלו אלף שוה וכפרט אי שיווי
 הרביל וההוה הוה באלף הגם דקרקע ושכירות לא קייצי
 דמייהו דכיון דזכיני הוא דמיר בעי למיחב דמי מחוי דמה
 שהתנה תחילה ומשך ע"מ ליתן זכ' מנה לנורן בשביל שכר
 המתנת המעות הוא דהוכיח סוף המעשה תחילת המחשב'
 דהתנה היפך המנהג דהיינו לנורן משום שכר המתנת
 המעות קאמר ליה לזכ' מנה לנורן באופן דאם בתר הכי לא
 יתרצה לוקח למיחב אלף עכשיו רק כמו שהתנה תחילה
 והחזיק ע"מ ליתן זכ' מנה לנורן מחוי כשכר המתנת המעות
 ואסור' ברס' לאו הכי גבי שכר ושרי להרבות ולהסתות שם
 שם באותו מעמד משו' דכיון דהא קיל דאין שכירו' משתלמת
 לא לבסוף אם מאורש הרין ואם מאורש התנהג וכבר תחיל'
 התנה והחוי ע"מ ליתן סלע לחדש אמרי' דאין אומרו שם סוף
 המעשה אם מעכשיו כי סלעים לשנה הוכח ויכח דמעיקרא
 מה שהתנה תחיל' והחזיק ע"מ ליתן סלע לחודש דמשו' שכר
 המתנת המעות הוא ושם לה ירצה שכר עכשיו ליתן עשר'
 רק סלע לחדש כמו שהתנה תחילה דהוי אבר נטר דליתא
 דכיון דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף אהרינן מסתמא
 מה שהתנה תחילה סלע לחודש הוא הוא עיקר דשכירות
 דוקא דמשתלמת לבסוף שהרי לא התנה לא הרין והרבילות
 דמשתלמת לבסוף' אלא דהשתא אוי' הוא דמוי' גביה
 בשביל צורך המעות ושרי ומ"ש כפתח דבריו וכן הוא שכר
 הרביל ליטול והוי וכו' יש לפרשו בא' משני פנים האחד דאתא
 הרביל ליטול והוי וכו' יש לפרשו בא' משני פנים האחד דאתא
 לאפוקי היכא דהיה רביל ליטול שכר של כל חדש ומו' זפחות
 מדינר לחודש כגון ז' דינרים בעד ה"ב חדשים לפי חשבון
 דס"ל דכל כי הא אסור להרבות אפי' עלה שכר כיון דמתנה
 מיד בשעת השכירות באותו מעמד דמחוי כאלו שכר
 הסמתנה הוא מובקש דאיכא למי' הוכיח סוף דיבור אתחלף
 דיבור דמה שהתנה תחילה לדינר לחודש דמשום שכר
 המתנת המעו' הוה דכל כה"ג הוה ס"ל דאין טעם דשכירות
 משתלמת לבסוף מונבא ומצלא' והב' דעיקר הסכונה על
 העתיד לבוא כלומר דאתא לאשמועינן דאף גס זאת אם
 היה רביל ליטול דינר לחודש דאיכא למימר דמאי קא מתנה
 דאם מעכשיו בעשר' אוי' הוא דקא מווי' גביה דוקא שהרי
 מאי דהתנה תחילה בדינר' לחדש עיקר שכירות הרביל אזלו
 קאמינן אפ' ה' גריבין לטעמא דש"ס דאין שכירות משתלמת
 אלא לבסוף דלא סביא בלא האי טעמא דאין שכירות וכו'
 ותדע שהרי אי הוה אמרינן דשכירו' דין מוכר אינו ליה דמי'
 בעי

בעי למויב רנוי אכתי היה במשחע לומר דהוכיח סופו על
 תחילתו מה שהתנה אם מעכשיו דשכר ההמתנה היה מוכס
 ואעיקרא דריבא מה שהיה רגיל לישול דינר בכל חודש משום
 שכר ההמתנה היה ולא לזאת כיון דמיד כשעת הסכירות
 היה מתנה כך דאם מעכשיו בעשרה אם לא רצה שוכר אלף
 בדינר לחודש היה אסור כדכתי' בפירוט מילתיה דהרב ז'
 אי לאו טעמא דאין שכירות משתלמת אלף לבסוף דאמרינן
 מוסתמא לא התנה רק הדין והרגילות דמשתלמת לבסוף ולא
 משום שכר ההמתנ' בלשון דלפוס מילתא דהרב ז' מתוקמא
 שהיא שאמרו בירושלמי ובתוספתא דשרי למכור
 חוב בפחות כמוכר חוב מהלואה זומט או כמוכר
 חוב מדמי מקח לאחר זמן מה שאי' עומדים עדין על המכר
 שם שם בלשון מעמוד דלא דמחוי כשכר המתנת המעות
 בכל מאי דכתי' וכמוכר. ואמנם מאי דספוקי מספיקא ליה
 באקנייה כיהליה בחליפין דכתב וז' ע' לפי זה אפשר לומר
 דטעמיה דמר משום דלא ברירא ליה אי שכירות נקנה
 בחליפין או לא דאי אין נקנה בחליפין אשתכח דלית כאן
 מוכר חובו כפח' דאכתי אין כאן חוב דאכתי לא זכה בכית
 ואם לא יתרצה מוכר בעשרה רק כדינר לחודש מחוי כאגר
 כטר באלו קא יהיב ליה זב דינרים בעבור המתנת העשרה
 ואסור דכיון שאינו כמוכר חוב בפחות ממש דאכתי לכת
 חיובא דלא זכה בבית לא מנבא ומנלא טענת דאין שכירות
 משתלמת לא לבסוף דס"ל דלא שרי רק כמוכר חוב בפחות
 דוקא וכמוכר. ועיין בפ"ק דקדושין רף כ"ז שכתבו התו'
 בר"ם ומקומו מושכר וכו' דשמא אין שכירות נקנה בחליפין
 ודע דברור דאזיל ומוודה הרב ז' דאם סוף דבר לא רצה
 שוכר אלף מעכשיו בעשרה דמשרא שרי ליתן בעשרה דלא
 נחית הרב ז' לאסור איסור רק היבא דלא רצה שוכר בעשר'
 אלף כ"כ דינרים כדכתי' ודע שרי כיון דלכ"ע שכירות
 נקנה בכסף כמורע א"כ אף דימא דריבא הכי דאין נקנה
 בחליפין מ"מ הרי כסף קונה ומטעת מתן מעות הכית
 קנייה לו לשכירות הרי זה דומה במה הוד למוכר חובו כפח'
 דמושרא שרי משום דאזיל קא מווייל גביה אוף הכא לא מחוי
 כאגר כטר מאי דקא יהיב ליה לבתר בית מ"ב דינרי' בעבור
 שעשרה המוקדמים דכיון דהיא שעתא נקנית לו אגב זווי
 אזיל הוא דקא מווייל גביה ושרי רק בתנאי שיהיה סבי' קטני'
 לו מאלתו היום ממש כמ"ש המפרשים בשם הרשב"א ז' ז'
 כמורע וכמוכר. את הכו' הוינן דמחוי וממשכנוי אכפטינ'
 כדי ליתובי מילתיה דהרב ז' קת' אלף לא כהיר לי כלל משום
 דמלכ' דמילוק הכו' שחילקנו בין מוכר כשעת מכיר' מיר למתן
 בטר הכי לא בא מפורט כדבדי הרב ז' אפי' כמה הוד כמו
 טיראה הרואה עוד כה דאעיקר דריבא מפתח דבדי הרב ז'
 מושתמע טפי דס"ל דסדרן של דבריו דתני תנא אם מעכשיו
 בעשרה ואם של חודש כדינר לחודש דוק' קתמי דכך היו סדר
 התבאים ואלו משאר דבריו שאחרונים איבכא משתמע
 כדכתי'.

וכבר

עלה במחשבה למזמרא אגב דוחקא דאזיל
 ומודה הרב ז' דמתני' דאיירי כפסטא במתנה
 זקמיי חוקה נמי דברים כסדרן וכדדייקי ראש דברו הרב ז'
 כדכתי' אלף דתחילה רצה לדמויי שריותא דמתני' דקא שרי
 להרבות בשכר טעם בו ההדמו' במה הוד למוכר חובו בפחות
 דקא שרי מטעמא דאזיל הוא דקא מווייל גביה דאוף הכא
 ש"ט דשרי דאזיל הוא דקא מווייל גביה כמ"ש בש"ס
 דשכירות אינה משתלמת וכו' ושכירות דמשתלמת לבסוף
 הוא דקא תבע ולא שכר המתנה דאזיל וכו' וכל זה במתנה
 גם קודם שהחויק כפסטא דמתני' כרם לא נטפל עצמו
 בטעם זה אלף משום העתיד לבוא מאי דאגמין ושכירות

אין משתלמ' וכו' ודוקא כשהחויק וכו' כלומר דאף לא שמועין
 דלא סוף דבר אמור רבנן בטעמא דנא דמרבין על השכר
 משום דאין שכירות משתלמת אלף לבסוף ואפילו
 בהחויק בבית ע"מ ליתן מעכשיו עשרה ומן בטר
 חוקה אחר ליה משכיר לשוכר אם רצוק לפרוע של כל
 חדש וחדש תתן לו דינר לחדש דאף ככה"כ נמי שרי מטעת'
 דכיון דקאמר ליה תחילה מעכשיו בעשרה וכבר ק"ל דאין
 שכירות משתלמת לא לבסוף איבא למימר דאזיל הוא דקא
 קא מווייל גביה דמאי דקאמר בטר חוקה אם בשל חדש
 בדינר לחדש לאו היינו שכר המתנת העשרה אלף ה"ק ליה
 אם תתן לי בסוף כל חדש וחדש כדון סתם שכירות איני
 מווייל נבך כלום ותהיה שכמיה הירך וכדכתיבנא
 אמילתיה דחכמי לוביל ז' למטו להכי כרי דלא תיסק
 ארפתין הכי אלף דהדין כמ"ש תלמודי הרשב"א ז' דאסור
 בדכתי' לעיל בטר הכי ושכירות אינה משתלמת וכו' ודוקא
 כשהחויק ע"מ ליתן זב וכו' כלומר דדוקא כשהחויק ככה"כ
 שרי משום דמוכר חוב בפחות הוא ושרי ולא בהחויק להפך
 שהרי אינו כמוכר חוב בפחות ואסור דמחוי כאגר כטר
 כמוכר. אלף דמלכד דדחקא מילתא כבירא. עוד בה
 דלפי פ' זה אין מקום להסתפק היבא דלא החויק רק
 דאקנייה כיהליה בחליפין שהרי עין שהרי מתה כפטיך
 שרי דאי ק"ל שכירות נקנה בחליפין הרי מוכר חובו
 בפחות הוא ושרי ואי ק"ל דאינו נקנה מאי שנא ממתנ' מקמי
 חוקה דכתי' דס"ל דשרי להמתנת כפסטא דמתני' וקרב
 צריך תלמוד.

ואיך

שיהיה בין הכיובין הכי חותמא מיקא איבא
 דס"ל דאף דאכתי לא דר בכית זב חודשי אשר
 יחוייב מזה לפרו' ע' פרעו' מעכשיו דדינר לחדש קאמר
 והשתא דהתחיל לדור בה אפ"ה מצי המשכיר למכור למוכר
 מעתה ומעכשיו כל השכירות בפחות ממש כמוכר חובו
 בפחות דשרי איבכא מואי דרייבינן לעיל אין כב"ד דשכיב
 שנה לא מצי למכור בפחות לאחר שכר פעולתו אשר
 לא עבד בה עדיין אף אם כבר התחיל בתלאכה ומלוה
 אית ליה גביה בע"ה את אשר כבר עשהו קצת מחמת
 ההיא דהר"ש דכתב דגבי שכיר כל דאכתי לא עבד
 עכירתיה לא שייך מ"ש בשכרו העתי' לבוא מחמת תלאכה
 שעתיד לעשות כיון דאכתי דמיס אין לו וסחיא דהנהות
 אשרי דקא מייתי מתן ז' רביעין שהמלוה יסלק עצמו מתן
 החוב ויזכה בו הקונה כמ"ש והיא דמוקדמי' ז'

איברא

דכל כה"ג דמוכר משכיר לשוכר גופיה זכפי
 בלא מ"ש מדין זכיה ומחילה כדלתי' לעיל
 אמנם לא סוף דבר דמ"מ בעינן דאית ליה ממוכא למלוה גבי
 ליה כדי שיכוא לכלל כעין מכירה וכמ"ש הרא"ש ז' אפי'
 לבעינן מ"ש גבי שכיר שלא פעל ועשה עדיין סך זה שלא בא
 זה לכלל מכירה למכור מה שעתיד לעפול שהרי אכתי אין
 לו גבי בעל הבית דמיס כדכתי' והוא הוא שוכר אלף משכיר
 לבעינן שכירות הבית אשר לא דר שם עדיין שלא בא לכלל
 גזכר חוב בפחות בלשון דלכאורה מילתיה דהרמ"ך ז'
 בריכה ישוב גם לזה דאין ייחס ליה שעדיין לא דר שם ריך
 מוכר חוב בפחות ממש והלא כיון דאכתי לית ליה ממוכא
 גביה דלא דר שם לא אית לכלל מכירה דמה מוכר לו:

אי

למודינא דס"ל להרמ"ך ז' דחילוק יש בין שכירות
 בית לזמן קצוב דמוכר לזמניה הוא דמסתברא
 דמשכיר לזמן קצוב לשנה תמימה עסקי' זכמו שיראף
 הרואה ולא מצי דהר ביה לשכירות פועל דמיס דהר ביה אפי'
 בבו זמניה דכיון דלא מצי דהר ביה ובין דר שם ובין לא דר
 חייב לפרוע עכ"פ א"כ הו"ל כאלו השתא מלווה ודעו אית

ליה לבעל הקרקע גבי שוכר וחסיד ליה כמתם מלוה שלא
 הביע זמן הפרעון דאיתיה במעמד שלשתם ודמי למכור
 בפחות כדכתיבנא לעיל ומשא"כ גבי פועל דכיון דמצי
 סדר ביה אפי' תוך זמן כל דלא כבר עשהו אין לו דמים
 מקרי לאותו חלק העתיד לבוא כמובן ועין ת"ש הר"ן
 ז"ל כפי' ההלכות לפ' הספיק בדרך ר"ג ע"כ בסוף ד"ה גרסינן
 וכו' :

רוע

דלפוס חאי דכתיבנא לעיל דמצי מלו' למוכר חובו
 בפחות ללוה גופיה דאף דלא שייך שם מעמד ב'
 בא לכלל מכירה מטעמ' דהא מיהא איהו זוכה כחוב שכירו
 ובשעבודא דנפשיה אגב זוי ועיילא בדרך מכירה וזכיה
 אתנח לן דלא תקשי ליה להרמ"ך ז"ל דמשמע דבא לעולם
 חשיב שכר העתיד לבוא משכירות הבית מראשית השנה
 מאותה שאלתו בפרק האומר משקלי עלה דההיא דהמשכיר
 בית לחבירו והקדשו סדר בו מעלה שכר להקדש דאקשינן
 והא במעלה קאי וכו' ומשני דאמר לכשיבוא שכר יקדש
 ומקשינן והא אין אדם מקדש דבר שלא בא לעולם ומוקי ליה
 כרבי מאיר דאמר אדם מקנה לחבירו דשכ"ל אשר בהדיא
 נראה דה"ל לט"ס דשכירות העתיד לבוא הנס דכבר התחיל
 לרוד שם דבר שלא בא לעול' חשיב ואיהו ז"ל היאך קא מייתי
 ליה לירי מכירה לשכירות זמן אשר לא דר עדיין שהרי
 לפוס חאי רכתי לעיל דמ' מ' ללוה גופיה חשיב דרך מכירה
 לקנות חובו בפחות הגם דלא שייך לגביה מעמד ב' דאיהו
 זוכה בשעבודא דנפשיה הנה כי כן ספיר מני הרב לתרומי
 למילתיה למימרא דלא אמרה למילתא אלא כמוכר משכיר
 לשוכר גופיה דוקא דאוף הכא איהו זוכה בשעבודא דנפשיה
 דרמיא עליה לעלו' לו שכירותו שכ' תשימה דיפה כח השוכר
 להיות זוכה בשלו דגביה דיריה דבא לעולם חשיב דאיהו
 זוכה בשלו מחילא ומשא"כ הדין דערכין דהיינו משכיר
 להקדש דקא מקדש שכירות העתיד לבוא ואכתי לא בא
 לעולם לגבי הקדש שאינו ברשות הקדש שיזכה בו
 כמובן :

שבת

וראה דרך סברת הרמ"ך ז"ל דמשמע דס"ל
 דשכירות העתיד לבוא בא לעולם חשיב
 מראשי' השנה שהרי קא מייתי ליה לכלל מכירה משא"כ חוקה
 לפוס דהטא לאו יתיראה היא דעריפה מינה כתב המרדכי
 בפרק מי שמת דשכירות העתיד לבוא בא לעולם חשיב
 משעה שהחזיק השוכ' בבית הנס דטס לא הוי משכיר לשוכר
 דקא זכי איהו בשעבוד' דנפשיה כדכתי' לא לאיניש דעלמא
 וז"ל המרדכי באורך של רבי שמחה את רבי ברוך על שטר
 שלא היה כתוב בו קנין הפי' כראוי והשיב רבין דכתוב וכו'
 שנתנו לו כח הפי' מעכשיו ואב"ב הקרקע כתמו"ל ילמוד
 עליון מתחתון והוי כאלו אמר קרקע לפי' וכו' ועוד
 לדרכי שורו ולפי' רשב"ה שפי' דאין בו ממש משמע דבכר
 שכא לעולם הוא דמיר ראו' לרוד בו והכא לא הווכר
 בשטר דירה אלא נתנו לו כח הפירות וזהו בין לרוד בו בין
 למטטח כי פרי וכל תשמיש שבעולם בין להשכיר ולקח
 השכר כל זה הקנו לו מעכשיו א"כ ושכירות הבית לו הוי דבר
 שלא בא לעולם דכתי' דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף
 מ"מ משעה שהחזיק בקרקע זכה בשכירות הקרקע
 ודעתיה כשם הקרקע נקנית בכסף וכו' כך שכירות קרקע
 נקנה בכסף כשטר ובחוקה וכו' עכ"ל ע"ס הרי דכתיב
 כתב דשכירות בית העתיד לבוא בא לעולם חשיב משעה
 שהחזיק שוכ' בבית ולפוס ריפוטא הדין דפ' האומר משקלי
 דלעיל הויא תי' שהרי אפי' לגבי איניש דעלמא אמרה
 למילתיה כמובן ברם חוי הוית רכבר עמדו עלה דהך
 מילתא דכני בתראו ז"ל עיין בספר בני יעקב במא' קנין

דף מ"ג ע"ג כע"א שצמד ותמה אמ"ם המרדכי :
וחזיתיה למר ניהו שם דבריו הראשונים דכתב
 דכיון דכתי' בסוף השטר דהכל געשה כתחול'
 משמע דהקנה לו כדניו סנוף לפירו' וקס' דהיכי מהני והרי
 קרקע זה לא הקנה לו כדניו בכסף בשטר כחוקה אלא
 אגב קרקע כנראה ממ"ס בשטר מעכשיו אגב קרקע
 וא"כ הויליג קרקע אגב קרקע ולא מהני דאין קרקע
 נקנה אגב קרקע מוחכם מכל הפוסקים ושוכ' כתב דאין
 לומר דהכא מיידי שהקנה לו ופירות אגב הקרקע דת"ש
 בשטר אגב קרקע רובה לומר אגב קרקע של הפירות עצמו
 דלא משמע הכי מדבריו כלל דהוצרך לומר דהוי כאלו אמר
 קרקע לפירות טוין שכתוב כתחול' ולמה הוצרך לזה כיון
 דכתי' בו מעכשיו אגב ק' יומא דהיינו אג"ק עצמו והוי דקל
 לפירות לא וראוי דמלישנא דשטרא לא משמע כלל דהוי אג"ק
 אחר ע"ש :

אמנם

בהורמותיה דמר אמריא דעין הואה דהא לא
 מכרעא משום דאכתי איכא לחומר דה"ט
 הכא משו' דמפרישין לשון השטר דת"ש אג"ק דהיינו אג"ק
 עצמו כמ"ס איהו ז"ל אמנם חאי דהוצרך לטעמא דכתוב בו
 כתחול' ה"ט משום דשטרא דלישנא לא משמע הכי לא אג"ק
 אחר אהטו להכי הוצרך לטעמא דכתוב כתחול' כלומר דכיון
 דכתי' כתחול' ילמד עליון מתחתון ורחיקין אנפשינן כל השטר
 כמובן וכו' מן דין תמיה אני דתן בתי' דאיהו גופיה ז"ל דקא
 מייתי לעיל סמוך ונרא' שם תשובת מוהר"ם אלשיך ז"ל בסמו'
 פ' שהדברים סוכרים עלה דההיא דהרב המב"ט ז"ל שכתב
 בח"א סי' שכ"ט ואשכחן דכבר עמד הכו' עלה דהך מילתא
 דאין קרקע נקנה אג"ק שם בדרך קס"ג אגב מה שעמד על
 דברו הרב המב"ט ז"ל דקא מייתי שם הרב מילתיה דהרב
 הנוב"ט שינא לרון מההיא דר' ברוך ז"ל לר' דכיון שכתוב
 כתחול' א"כ הוי לקנות העלייה לדירה וכתב עלה דמילתא
 ז"ל הנה לפי דעת הרב ככ"ר לפי תשובת רבינו ברוך
 דמדכתב לבסוף כתחול' אמרי' וראי שמה שכתב למעלה לא
 כאורכו וכו' וקשיא לי דהא ככ"ר אי אופש' דהא הבע עצמו
 שהיה כתוב כן בפירוש נתי' דא"ק ואב"ב הקניתי לו העלי'
 לדירה לא קנה כלום דהא הו"ל מקנה קרקע אג"ק ולא קני
 ולא מירי וכו' וליכא לחומר דמהני לישנא דכתחול' לומר
 שנעשה באופן המעיל בית לדירה ולא בתורת אגב דכתוב
 בשטר אלא כקנין סודר דהא כוליה האי לא מתקנין וכו' עד
 והטעם דלא מהני לישנא דכתחול' אלא לתקוני לישנא כי
 ההוא דר' ברוך שכתב כתפירות ח"כ דלא צריך אלא
 לתקוני לישנא כלבד דכתפירות שייך ביה לפרושי הקרקע
 שבו כח להוציא הפירות והיינו קרקע לפרותיו או בית לדירה
 אבל ככ"ר וכו' עכ"ל ע"ס הרי דקא מפרש מילתיה דר'
 ברוך ז"ל דמיידי במקנה כק"ס ולא קרקע אגב קרקע א"כ
 מה חוקם להקשות דהו"ל קרקע אג"ק ולא מהני :

איברא

דאעיקרא דדינא דרבי מוהר"ם אלשיך ז"ל
 הללו דריכין באור דהלא בפירו' כתוב לאמר
 בדרכי ר"כ שהיה כתוב בשטר בהתנה כקנין גמור אג"ק
 ואיהו גופיה הרב ז"ל קא מייתי שם למילתיה דר"כ שהיה
 כתו' כק"ג א"ק ואין קא' דהיי' דר"כ היה כק"ס וכבר נעלה
 בהמשכה לומר דכוונת מהר"ם ז"ל במ"ס והטעם דלא מהני
 לישנ' וכו' ה"ק דכיון דכתי' דכתי' שייך ביה לפרושי הקרקע
 שבו כח להוציא הפירות שמילת כתחול' מהני לן לפרושי הכי
 וכיון שנעשה כק"ס ככתוב בשטר כח הפי' כק"ג א"כ אף
 דמן בתי' הכי כתוב לאת' שהקנה לו גם ע"כ קנין אחר אג"ק
 ואין קנין זה מהני קרקע אג"ק אין זה סיוק דל' מהכא
 קנין שני הרי יש שם קנין ראשון כק"ס דשם דמו קרקע לפי'
 וכדכתי' :

וכדכתי' ומהני

אמונה

בתחילת העיון עין רואה דלא כן היתה כוונתו
משום דמלכד דהך דייבא יש בומן הנדרין
ואיפשר דייבא לאו הכי לא דאף ככה ג' נמי הכל הולך אחר
התתום וסלך אחר התחתון ולא קנה דהוי קרקע אב"ק. עוד
בה דאף"אס הדיו יתן רבכה"ג לית לן למיזל אחר קנין
התחתון וקנה אפ"ה נראה דלא היתה כוונתו בך שהרי מ"ת
לאו מילתא דפשיטא היא למקט סתמא דעין חכם ישיביל
דהך דייבא שייך ביה הצריכו' ואזיכה הנה מוקס אייתי להאריך
בוכת"א וכל כי הא מילתא אי הכי היתה כוונת הרב ז"ל
הו"ל לאבמרן תחילה דייבא הכי כמובן.

ראו לי

היתה כוונתו ע"ד וכעין מאי דאף חילק הרב
המכ"ט ז"ל ע"ס בח"ס סי' רמ"ז וז"ל הטענה
השלישית דהא דאמר' דאין קרקע בקנית אב"ק היינו
בשא"ל טיחויק בר"א קרקע זה ויקנ' אחר ע"ג אבל כשקנה
לו הר"א בקנין חליפין וא"ל שאב"ג אלף"ה יקנה קרקע
אחר הרי בקנין שהקונה הר"א קונה קרקע האחר רכב"ג
נזני להקנות שניהם ובעוד הסודר בידו וכו' הוא קונה ג"כ
בסודר קרקע האחר וקנו כולשו בסד"ק ע"ס ומש"כ כשקונה
רא"ק בכסף וכו' דאיו קונה האחר משום דכסף קרקע
האחר אינו ככלל וכו' ומוקו או איגה מופילה לקרקע האחר
ומש"כ בקנין סודר דקונה בכת אחת את הכל ולהכי קונה
ג"כ אב"ג ע"ס. אך דמתחלק הרב הנו' בין היבא דאמר
שמקנה לפ' דא"ק בק"ס ואב"ג מקנה לו קרקע פ' דאו"ס"ל
דלא קנה כת"ש ז"ל ע"ס להיבא דקאמר שמקנה לפ' קרקע
פ' אב"ג דא"ק בלישנא דהיא דר"ב דס"ל דרוקא סיבא
דקאמר הכי עכ"ל לפרט דא"ק שמקנה לפ' קרקע פ' בק"ס
אב"ג דא"ק שמקנה לו בק"ס הוה באופן דהק"ס גורש
לפניו ולאחריו והרי קונה שניהם בכת אחת ולהכי אין קנין
הרא"ק גורס הוקו דהו"ל כאלוקה שניהם בק"ס וקונה
אב"ג ע"ד מ"ש הרב המכ"ט ז"ל מש"כ היבא דקאמר
שמקנה לפ' בק"ס דא"ק ואב"ג מקנה לו קרקע פ' דאין ע"ס
דבר מוכריה עסק"ס חור"ג כ"א אל אמוריו רק לא קנין האב"ג
לחודיה ולא קנה וצריך שתדעו דלפי זה הוה הך סיבא לפרט
ולומר דלישנא דכה הפירות שייך ביה לפרושי הקרקע שכו
כה להוציא הפירות דהיינו קרקע וכו' כי היכי דלא ינאה
דכה הפירות הרצון בו הפירות עצמן בפשטא דלישנא וכבר
קול דאין פירות העתידות לכת בקנים אלא בק"ס דאין גוף
הקרקע וס"ל דמיל' כתחז' מהני לתקוני לישנא דכה הפירו'
וענין האב"ק אינו גורס הוקו כדכתי' הנה פ' הוה ע"ל
להרב הנו' ככוונת מילתיה דר"ב והיינו דכתב דרדון רבנו
ברוך ככתב כה הפי' בק"ס ולא חש להזכיר ענין האב"ק
משום דלפי זה אשתכח בעיקר הקנין היה דוקא בק"ס
שאין בענין נורך בו לעיקר הקנין מדכתובא וכמו שאירא
המובן :

וכבר

גראה לפרט דכתי' דס"ל בפי' כוונת דכתי'
המרדכי ע"ד מאי דפרישנא אגן כדירן דמילת
כתחז' מוסיף תת לנו כה לדחוקין נפשין ככוונת דכתי'
השטר ראב"ק הרצון בו אב"ג הקרקע עצמו. אך כתוספת
שנוי דס"ל להרב הנו' דנאוי דמהני הכא לישנא דכתחז'
סיינו משום דבלישנא דכה הפירות שייך ביה לפרושי קרקע
שכו כה להוציא הפירות דהיינו קרקע לפרותיו וכבר יש ע"ס
ק"ס דאשתכח דכבר קנה ע"ד קנין סודר קרקע לפי שאין
אנו באין להסתייע לעקר הקנין ממילת אב"ק כלו' מכה שנוי
לשון ראב"ג הקרקע עצמו קאמר דבלא"ה קנה וכלו' דכיון
דכבר קנה קנ' ע"ד ק"ס קרקע לפירות א"כ לא קפדינן
אלישנא דראב"ק דדקי' לישנא ראב"ג הקרקע עצמו קאמר

הנה דפשיטא לא מש' הכי כיון דעיקר הקנין כבר נעשה
בק"ס וקנה בלא"ה ע"פ תקון לשון דעלמא וסיינו דקאמר
הרב ז"ל דלא מהני לישנא דכתחז' אלא לתקוני לישנא כי
הוא דר"ב שכתב כה הפי' בק"ס דלא נריך אלא לתקוני
לישנא דכה הפי' וכו' כלו' לעקר הקנין וכמוכין. אלא דמלכד
שצריך לפרט לפידוש הוה דענין האב"ק שהרצון בו הקרקע
עצמו לפרט לישנא דכה הפירות קא אתי שהרצון בו כה הפי'
אב"ג הקרקע עצמו כמוכין. בר מן דין דקחוינן ליה להרב
ז"ל שלא העלה על שפתו פי' האב"ק שהרצון בו אב"ג הקרקע
עצמו ודחיקא הך מילתא להך פירושא כיון דכה עסקינן
אי האב"ק הרצון בו אב"ג הקרקע עצמו או לא.

אשר

על כן לדריי חוי דס"ל להרב ז"ל דמילתא דפשיטא
היא דענין האב"ק הרצון והכוונה בו אב"ג הקרקע
עצמו ולא אב"ג קרקע אחר אי משום דמלכד הכי דייק קנת
לשון המרדכי ז"ל דקאמר בק"ג אב"ק ולא קאמר אב"ג דא"ק
עוד כה דכתי' ש המרדכי שכתוב כשטר שנתנו לו כה הפירו'
בק"ג אב"ק וכו' א"ס הרצון והכוונה בו אב"ק אחר הנה לדעת
הרב הנו' דס"ל דמאמר בק"ג הרצון בו בק"ס קשה דפירות
אשר לא באו ע"ד הנה אינם נקנין אב"ק אחר דפשיטא ליש
למאמר' א"ל שייך ז"ל דייבא הכי כמ"ש ז"ל כתשו' הנו' ע"ס
ומסתת כל זה בפשיטות ראב"ג הקרקע עצמו קאמר וס"ל
ז"ל דהוה נריך ר"ב לדון שהיה קרקע לפי' מלישנא כתחז' ולא
דן הכי מלישנא דאב"ק דאב"ג הקרקע עצמו קאמר כדכתי'
משום דלשון אב"ג בתקן על המטלטלין השומרים בעיר
אחרת דנקנים אב"ג קרקע ראב"ג הרצון בו על גבו כמפורש
בש"ס והפוסקים וא"כ דרוקס שנוי הוא לפרט לישנא דאב"ק
שהכוונה בו על פירות שלא באו עדין לעול' דאכתי מוכלעים
בקרקע דמקנה להו כלשון אב"ק כלומר קרקע לפרותיו
המוכלעים בתוכו מן בטר דלשון אב"ק נופל ונתקן על דבר
שכבר בא לעולם ואפי' על מטלטלין השומרים בעיר אחרת
דהיינו על גבו באופן דה"ט דר"ב דרווקק לדון דייבא דהו"ל
קרקע לפי' נכח האמר דכתחז' משום דהיינו לן לדחוקי
ולמשכחי נפשין בלישנא דאב"ק שהרצון היה בו קרקע
לפרותיו דרוסיף תת כה למימרא דלא רק בלישנא. הנה
זה ס"ל להרב ז"ל בפשטא דלישנא דשטרא :

ברם

איהו ז"ל העמיק הרחיב ונטפל עצמו לפרושי
למילתיה דר"ב דה"ט משום דכה הפי' יש
במשמע קרקע לפרותיו משום דס"ל דמאמר כתחז' לבר
לא שפך צרכינו במדב' דלרחוקי אנפשין כוליה האי בלישנ'
דאב"ק שנופל אפי' על מטלטלין השומרים בעיר אחרת
לשנא' בו קרקע לפי' שלא באו לעולם עדיין דכמו זר נחשב
א"ס לא דכבר רמוו קרקע לפרותיו בלישנא דכה הפירות
נכח אמרוו כתחז' דהנה בי כן כשתיס' או דהא איכא תרי
סדרי איכא דוחא טפי לדחוקי לישנא דשטרא דאב"ק
למימרא שהרצון בו קרקע לפרותיו וכלו' דמאמר אב"ק
דלפי זה לא היה בו מן הסודך כלל. דכבר קאמר קרקע
לפרותיו לפרושי קא אתי דכה הפי' אין הרצון בו דברים
כפשטן הפירות לבר אלא הרצון בו קרקע לפי' אלא דלא
דקדקו בלישנא. דטפי ניחא ליה לשום רמוו לעיקר הקנין
בלישנא דכה הפירות שהרצון בו קרקע לפרותיו מכה מאמר'
כתחז' ולמימרא דמאמר אב"ק אתי לפרושי אלא דלא רק
מלקיים עיקר קנין השטר דקרקע לפרותיו קאמר במאמר
אב"ק מכה מאמר כתחז' ולמימרא דלא דקדקו בלישנא
בעיקר קנין כמוכין. ואי נמי מורף אל האמור רביון דאיהו
ז"ל ס"ל דמאמר כה הפי' בק"ג היינו בק"ס א"כ א"ס היה
יזא לדון מתא' אב"ק וכתחז' לבר ושתיא אב"ק אינו לפרט
אלא לעיק' הקנין שהיה קרקע לפרותיו דחיקא ליה דלמאי
המרדכי

מזכרו לתת קנינון לפי ק"ס ואב הקרקע עצמו זכרון
 לרחוקי אנפשו לפי זה דכונת הק"ס נדרש לאחריו דוקא
 דהיינו הקרקע ולא לפניו ואין זה משפט לשון כמו שיראה
 הרוואה דא"כ לפחות הול"ל הכי כח הפירו' אב"ק בק"ס .
 ומש"כ להך פירושא דקא מפרש הרב ז"ל בלישנא דר"ב
 דבמאמר כח הפי' הרצון בו קרקע לפירותיו הניחא ענין
 הק"ס נדרש לפניו דוקא במשפט לשון כתוב שהרי מאמר
 אב"ק לא אתא אלא לפרש הענין כח הפירו' העשוי בק"ס
 אב"ק עצמו ואין לו מן הדרך להזכיר ענין הק"ס כמוצן :
א"נ אפשר לומר דתאי דנטפל עצמן הרב הנו' לרון
 דינא מכה לישנא דכח הפירות הוא משום דכיון
 דדחיק לישנ' דאב"ק לפרשו אפירות שלב"ל בדכתי' לעיל
 א"כ מוקם היה בראש לפרש את המטר ולא כיון להקנות
 אלא פירות שב"ל כבר כלומר שכירות שהגיע כבר זמן
 הפירעון דנופל בו לשון אב"ק ומאמר' בתחיל מהכי לן לשיאמר
 שהמעות היו מיוחדים היא שעתא בקרן ויית' כרשותיה
 דשוכר ולהך פירוש' אשתכח דלא זכה הזוכה פירו' העתידים
 לבוא ולא זיכה לו רק הך שכבר באו לעולם וגם עיקר
 בוף הקרקע אינינו זוכה בולמיסעוד דלא זיכה לו הקרקע
 אלא להקנות לו הפי' שכבר באו לעולם אב"ק כמו שיראה
 החכם . הגם כד' לאפוקי דלא נפרש כן הווקק עצמו הרב
 ז"ל לרון דינא מתאמר' דכח הפי' והשמיענו דשם רמו קרקע
 לפירותיו כלומר לאפוקי פירוש' אחר דאין שם רמו דבר אחאי
 דאהני לן מתא' כתחיל כבון שהיו מיוחדים וכיונא דאשתכח
 דהעיקר חסד . ואי משום דאעיקרא דדינא עין דראה
 במראית העין בפשטא דשטרא דפי' העתידים כיוון
 להקנות ולעולם הלך אחר הפשט טפי וטפי ניחא לפרש
 מאמר אב"ק דלפרש קאתי בכל מאי דכתי' והוא טעמא
 דלעיל וכמוכין :

והחכם עימו בראשו ולכבו יבין איך על פי כל זה
 האמור בכונת דברי המרדכי אזלי לה
 תמיהות הרב בני יעקב ז"ל שתמה על הרב ז"ל שם רוב
 ככלום כמו שיראה הרוואה אין צורך להאריך הדברים כי אין
 הפנאי מסכים לעמוד על כל דיבור ודיבור והמעין לבר
 יבין . וככלל הדבר הרוואה יראה דהיא דערכין דקאמר
 דשכירות דבר שלא בא לעולם חשיב לה תברא למה שרין
 הרב ז"ל בדבריו האחרונים שתמה בהם הרב בני יעקב שם
 לפי פירושו שהרי כבר פרישנא כונת מילתיה דהרב ז"ל
 שדבריו האחרונים סבוכים בהם כמוכין דחשיב כאלו קאמר
 קרקע לפירותיו שהרצון בהם לתקוני לישנא דאב"ק קרקע
 ושם גמר דבריו הראשונים כדכתיבנא וכיון שהקנה לו בוף
 הקרקע כלומר לעשות בו כטוב בעיניו וזה עלה רצונו
 להשכירו אשתכח דמהסי' שעתא אינו זוכה בשלו כאלו אינו
 זיכה . מרא דאנפא מתש' שזוכה בעיקר חוב השכירות משע'
 שכירות והגם דלא מצי לזכותו לאחריו עיקר החוב דלגבי
 אחרים הוה ליה החוב דבר שלא בא לעולם מ"מ לגבי דידיה
 שהשכירו בא לעולם חשיב ומש"כ הוה דערכין דלא הוי
 קרקע לפירותיו כמוכין . ועיין במהרה"ל ז"ל כמה שאך
 חילק שם בתשו' ת"א סי' נ"ט ליה דשאני הכא שנתן לזכר
 הפירות ועמד על דבריו שם הרב בני יעקב ז"ל בעמוד ג' .
 אמנם אין ספק שהכונה והרצון בו דכיון דקאמר כח הפירות
 נוש' במשמע נמי שטוחת פירות וכיונא דהיינו שמוט בקרק'
 אש' כן מסתמא . גם לפי דבריו האחרונים קרקע לפירותיו
 קאמר לכה הפירות שהרצון בו שכירות ושטוחת פירות
 זככה"ג דוקא הוא דחשיב שכירות דבר שבא לעולם כדכתי'
 אכן כדירין סמוך ונראה ולא בן שהיא דערכין כמוכין :

באופן דקס דינא כדריינ לעיל לב"ע שהרי הבראת
 לרעת דככה"ג דנ"ד פי שכיר הוא אפי'
 הרמ"ך ז"ל אזיל ומודע דלא מצי להכיר לאחר בפחות שכר
 פעולת שנתו אשר לא עבד בו עדיין עם שכב' התחיל קצת
 לפעול פעולת שכירותו הלזה כיון דמצי חדר ביה אפי' כגו
 וימניה כדכתי' :

ומה גם דאעיקרא דינא אשכחן להרא"ש ז"ל דכתיב
 בתשו' כלל ס"ט סי' ז"ב עדיפא מינה דאפי' לחלק
 שכר פעולתו אשר כבר פעל ועשה לא מהני מ"ש בתוך זמן
 השכירות אפי' לאותו חלק הנפעל כיון דק"ל דשכירות אינה
 משתלמת

באופן דהראת לדעת דה"ט דמהר"ם אלשיך ז"ל לא
 העלה על שפתו ענין האב"ק כלל משום
 דכריד' ליה בענין האב"ק הרצון בו הקרקע עצמו לפירותיו
 בכל מאי דכתיבנא לעיל ואיך ז"ל נטפל עצמו בעיקר הקנין
 סרכתי' דשם רמו קרקע לפי' במא' כח הפי' מכה מת'
 דכתחיל זה היה בק"ס קרקע לפי' כמ"ט ר"כ כח הפירות
 בק"ג דהיינו ק"ס ואמטו להבי הוא דכתיב דהיה דר"ב
 ככתב כח הפירות בק"ס ולא שם כלל אלא האב"ק המובא
 שם דשמא אב"ק אחר קאמר ותחול הקפידה ולא קנה . משום
 דמן בתר חילין ברורא ליה ופשיטא ליה דלפרש בא קרקע
 לפירותיו ככל מאי דכתיב' כיון דבלאו הכי נמי ה"ל דאה"ק
 עצמו קאמר כדכתיבנא לעיל כאשר יראה שמעין וכמוכין .
וע"פ דרך זה הנה שוב שכאים לכלל יישוב שאר דברי
 המרדכי ז"ל האחרונים שכתב ועוד לדברי ת"ו

וכו' דשכ"ל הוא וכו' שמעך עליהם הרב בני יעקב ז"ל שם שם
 לו כמו שיראה הרוואה שם אין צריך להעתיק סרכים . שהרי
 לפום מאי דכתי' הן בראש אמיר והן כמו שירדנו לפרושי
 לתלתיה דמהר"ם אלשיך ז"ל דה"ט דלא הן את הרין רב ז"ל
 דקרקע לפירותיו קאמר ממאמר אב"ק לחודיה הגם שהרצון
 בו אב"ק עצמו משו' דלשון אב"ק מופל ארכשכ"ל כבר ואפי'
 אמט' שבעיר אחרת ולא אפירות שלא יצאו עדיין לחויר
 העולם ומבלע בליעי בארעא דאמטו להכי הוצרך ר"ב לבוא
 עליו שדרון אחרים כדי לעמוד כח לרחוקי אנפשו בלישנא
 דאב"ק בלעיל . הנה כי כן דבריו האחרונים באים לכלל
 יישוב דאיכא למי' דהרב ז"ל סוכב סוף אל הקודם מה שינא
 לרון מנאמר בת"ל דקרקע לפירותיו קאת' דאשתכח דקא
 דחיק אנפשיה בלישנא אב"ק שהרצון בו קרקע לפירותיו הגם
 דכתיב לא באו לעולם דכתיב בלשון אב"ק בתקן אפירות

שמה חכמה במעמד ג' שאיפה יכולה לחול וכו' עד ועוד
 זל דלא תקנו מ"ש לא ברבר שראונו לבבות מיד אבל בכתובה
 דאינו חייב עתה עד אחר גרושין וגם שמה לא התגרש לא
 תקנו מ"ש וכו' עכ"ל וכפ' החובל דף פ"ט ס"ה כל לבני
 בעלה וכו' כתבו ותיירץ ה' דמעמד ג' אין מועיל בכתובה
 בעורה תחת בעלה כיון דעדיין לא נתנה לבבות וכו' ע"ש
 השמע דס"ל דכל דלא מטא עדיין זמן הפרעון ליתיה בח"ש
 ואי לזאת מקום יש כראש לומר דהרא"ש ז"ל הכי ס"ל דמ"ש
 ליתנאו מקמי דמטא זמן הפרעון ואמטו לכהי דן את הרין
 דלא מחייב שמעון לגד"ל פר"ע אפי' למה שכבר נשתתף קודם
 מעמד כיון דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף אלא דחייבין
 ליה להרא"ש ז"ל שם בכסקויר דספ"ק דמצינא דלא כן ס"ל
 שהרי קא יסיב טעמא דה"ט משום דרוקא במלוה העשויה
 לבבות תקנו מ"ש אבל בכתובה דשמה לא תבוא לידי גבייה
 לעולם לא תקנו מ"ש עכ"ל וכפ' שישא דה"ק דשמה תמות היא
 בחייו הרי דלא קטט טעמ' משום דלא מטא עדיין זמן גבייה
 להשמיעו דאסוף זמן חמול הקפידה אלא משום דשמה לא
 תבוא לידי גבייה לעולם דמשמע דאין הזמן מעלה ומוריד
 אי לא מטי זמן פרעון דאעשויה לבא לכלל פרעון דוקא
 קפדינן ואפי' במלוה דלא מטא עדיין זמן גבייה מהני
 מ"ש ועיין בפ"ק דגיטין דף י"ב ע"כ בד"ס תנאי לפ' בח"ש
 וכו' דכתבו הסו' ז"ל דה"ט דלא תקנו מ"ש בכתובה משום
 דאפשר שלא תבוא לידי גבייה לעולם וכמ"ש הש"ך בח"ת
 סו"ק כ"ז סק"א על דבר הסו' והרא"ש ז"ל דרוקא לבנין
 כתובה אמר דספק באה לידי גבייה אומנס בסתם חוב
 אפי' לא הניע זמן הפירעון איתיה בח"ש שסמעת כן סבר
 כל הפוסקים ושכן עיקר וכמו דאין ברירן חייבין ליה למרר
 כש"ע שפסק לענין תפירת חוב בפחות בדכתי' לעיל
 באופן דהך מילתא דהרא"ש ז"ל עינא לירון מהסיה דשכירו'
 אינה משתלמת אלא לבסוף דאינו חייב ללוי כלום ואפי' מה
 שנתמש עד אותו היום דאין כאן מלוה וכו' אעיקרא דרינא
 פירכא בדכתי' :

איברא

דלעיקר הרין בהורמוותיה דמר מטעמא
 אחרינא דן אנכי דהלכתא כוותי' דמר דאף
 מה שכבר נשתמש שמעון ער אותו יום שעשו מעמד כתי
 דלא מחייב ללוי ואף כתי לפום קאי דקתן דקל כתי דיננה
 לשכירות מתחילה ועד סוף ובמלוה חשיבא וטעמא משום
 דכיון דכשאיכה לו ראובן ללוי המאה זהובים בח"ש במאמר
 אחר הקנה לו את כולם בבית אחר א"כ כמו שלא זכה לחלק
 העתיד לבא שלא נשתמש עדיין דשכירות אינו משתלמת
 אלא לבסוף כך לא זכה כתי במה שכבר נשתמש הנס דמלוה
 אית ליה גביה ומנא אמינא לה מההי' דכת' הרא"ש ז"ל גופי'
 בפסקיו בפ' האיש מקדש בגידאביי ורפא ברך נ"א ע"א
 אי קידושין שאינן תבורין לביאה הוו קדושין או לא דפריך
 לאביי דאמר דהוו קדושין מתמי' דקתני מעשה בה' כשי
 ובהן שתי אחיות וכו' דהא ככרות מקרשות סיכי דמי אפי'
 דאמר כלכס קני את וחמור הוא ולא קנה אלא דא"ל א"כ
 וקתני דאין אחיות מקודשות ומשמי לה אביי כדאמ' הראוייה
 לביאה תכס התקדשי לי דהשתא אין אחיות מקודשות שאינן
 אחת מהן ראוייה לביאה שהביא שם הרב לסק אוקת' דאביי
 וכתב ז"ל ורב אלפס ז"ל לא הביא כל זה משום דס"ל דהך פי'
 דפריך רבא לאביי מקני את וחמור לאו אליבא דהלכתא היא
 דקל כרפ נהמן בדיני ואיהו אמר בפ' מי שמת דקני את
 וחמור קנה וכו' אלא דאורחא דגמ' למחרר לאוקמה מתמי'
 ככולהו אמוראי אפי' ג' רגית הלכתא כותינא ומיקו בע"ה
 מוקי מתמי' דוקא כדאמר הראוייה תכס לביאה וכו' ור"פ
 דרבא דפריך מאת וחמור לא פליגי ארכ נהמן דביה אלא
 אליבא

נשתלמת אלא לבסוף שכתב ז"ל ראובן השכיר חפץ לשמעון
 בסך דיוע ליום לזמן פ' שטרך לו וראובן היה חייב ללוי ק'
 זהובים והמחהו אבל שמעון וינא לו כן במעמד שלשתן על
 סמך אותו שכירות ולא כתחייב בשכירות אלא ז' זהובים כי
 לא נטרך יותר לחפץ ועתה תובע שמעון מאה זהובי' וכו'
 וכתב בהשו' ז"ל אם מודה לוי שעל שטר החפץ הכשירו לחת
 לו ולא היה שמעון חייב מעות לראובן אלא שטר אותו חפץ
 אינו חייב ללוי כלום אפי' דמי השטר שנתמש באותו חפץ
 עד אותו היום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ואין כאן
 לא מלוה ולא פקדון עכ"ל ע"ש הרי דהריא כתב דאף
 למה שכבר עשהו לא מהני מ"ש אלא לבסוף וכ"ש כנ"ר
 אך את זה הרוצה יראה דלפום מלתא דנא דהרא"ש ז"ל קשה
 לזווגם עם הרמ"ך ז"ל ואין ספק דפליגי בזה שהרי לא תהיה
 שכירות בית אשר לא השלים עדיין לדור בה במשלם דאית'
 בנכירה העתיד לבא כמ"ש הרמ"ך ז"ל עדיין טפי מחלק
 שטר שכירות חפץ אשר כבר נשתמש בו דמלוה אית ליה
 גביה דמי חלק אותו זמן שנתמש בו וכתב ראפ"ו לאותו
 חלק לחוד לא מהני מ"ש ואף שהיה הכחירה בו לחו' מטעם
 דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף ואין כאן מלוה שהרי גם
 גבי שכירות הבית אין משתלמת אלא לבסוף ואפי' הכי יא
 לכלל מכירה והוא גם דארדבא טפי מבורר החוב כדון
 הרא"ש ז"ל לאותו חלק ומה שמבורר החוב כדון הרמ"ך ז"ל
 שהרי אם יפול הבית ולא יהיה לו למשכיר כח להעמי' לו בית
 אחרת אינו חייב להעלות לו שטר כמובן :

איברא

דבהורמוותיה דמרנא הרא"ש ז"ל הך דינא
 לפום ריהטא מלתא דתמיהא היא דמאחר
 דקל כתי דיננה לשכירות מתחילה ועד סוף ומר גופיה הכי
 אמרה למלתא בפסקיו בפ' האיש מקדש שכתב גבי הדין
 דעשה לי שריים וכו' ואקדש אני לך ז"ל ומוקי פלוגתייהו
 וכו' דכ"ע המקדש במלוה אינה מקודשת וכיננה לשכירות
 מתחילה וכו' קמפלגי מ"ס ישנה מתחילה ועד סוף וה"ל
 מלוה ולהאי אוקמת' הלכה כרבנן דאמרי אינה מקודשת דק"ל
 דיננה לשכירות מתחילה וכו' מראמרי' בפ"ק דע"א ור'
 אלעזר עלה אם כנה שכלו מותר ומפרש התם טעמא משום
 דיננה לשכירות וכו' ואימת איתמר במכוס האחרון ולית בו
 שיה פרטה וכן הילכתא וכו' ומ"מ שכירות אינה משתלמת
 אלא לבסוף ולא נפקא מינה בהך פלוגתא דיננה לשכירות
 אלא לענין קדושין אי חשיב מלוה ולענין הדין דע"א דאם כנה
 שכלו מותר עכ"ל ע"ש הרי דמפורש כתב דתרת'
 קל ושכבר זכה שכיר במלוה ורשו את מה שכבר פעל ועשה
 תוך זמן שהרי כתב דאי ישנה לשכירות מלוה חשיבא ואינה
 מקודשת ושכתוס האחרון לית ביה ש"פ ומה שכבר פעל
 ועשה היכן הלך אלא משמע דמלוה רלא מטא זמני להבא
 דמייא בדכתי' משם הר"טבא ורש"י והר"ן ז"ל וכיון דכבר
 קל כתי דמהני מ"ש אף במלוה דלא מטא זמן גבייה דהכי
 נוש' להדיא תמילתיה דהרא"ש ז"ל לפום מילתיהו דרבנן
 קמאי דקא מייתי מר בדכתי' א"כ ה"ך פסק ותיני דאינו
 חייב ללוי אפי' דמי השטר שנתמש באותו חפץ עד אותו
 היום מטעמא דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף והלא אף
 דאינה משתלמת אלא לבסוף כיון דמלוה ורשו אית ליה
 גבי דיננה מתחילה ועד סוף שפיר ישנה במעמד
 שלשתן :

ובבר

לכאורה חוי הוית דהך מילתא דמשתמע
 ומילתיה דמרן ב' דמלוה דלא מטא עדיין
 היא דלפום מילתיהו דהתו' דסוף פ"ק דמצינא דף ד' כר"ה
 ת"א איתיה לדמחול איפכא משמע שכתבו ז"ל וא"ת ויחוש

אליה דמ"ד לא קנה פריך דאישו ע"כ מפרש מתני הכי ולא
 אשכחן אמוראי אחריני דפליגי עליה באוקמת אדמתני ויש
 מחלקין דהתם דמפיק להו בתרי ואמר את וחמור קאמר רב
 נחמן דקנה מחנה אבל הכא דבחד' ליטא מפיק להו דאמר
 סולכס מודה רב נחמן דלא קנה עכ"ל ע"ש - הרי דמפורש
 כתב דאף דחלק האחד לחודיה או בתרי לישני מהני ביה
 קנין אפ"ה משום שערבו יצא חלק האחר לית ביה קנין
 ואפיק להו בחד' ליטא בא חלק זה ואיבר את זה וכות הקנין
 דשייך ביה ואוף הכא כיון דבחד' ליטא הקנה לו כל המאה
 זהובים בת"ש על סוף דמי שכיורו הספן כדבור א' ואייתיה
 בכלל מה שעתיד להשתמש ומה שכבר נשתמש בסקירה
 אחרת לא וכה לוי אפי' באותו חלק שנסתמש כבר דהיינו
 גולה דאיתיה בת"ש שהרי קנין הת"ש קליש חליה והכו' ולא
 כוסף עלה ואף דלשאר רבותא דקא מייית הרב זל עס ליתא
 להאי חלוקא ובפלוגתא מתני' מ' ממי יכול לכוף את שמעון
 אשתעבר עצמו לוי כעבר ליה לאיש מלו' כגד היש מחלקין
 דקא מייית הר"א ש דהלל שפיר מצי למי קיל כהיש מחלקין
 ובפרט הכא דחוינן ליה להרא"ש זל שהביא כל הסברו' אתם
 ולא הכריע כמוכ' ואף שכמו מוסר' כה זל ויאם סבר' הר"ף
 זל הכו' לאכיו בא"ה ס"ס מ"א כבר כתב מרן זל עס שאינו
 בראה כעיינו שהרי הרא"ש לא הכריע בין שתי הסברות
 וכדכתי':

ואם

לחשך אדם לומר דאם כנים הדברים כדאחרין
 אמאי לא יצא הרא"ש זל לדון בין שתי תלמידי
 תרי טעמי חדא כיון דרווחא אשתכח לרון דינא אליב' דכ"ע
 מההיא דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף לא חש' לה
 ועוד דלא חש' אלא לרכותא לאשמו' מאי דשמי' מינה דאף
 אם וכה לו בת"ש מה שנסתמש כבר לבר' אפ"ה לא וכה כיון
 דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ומש' כ' לרברינו הסו'
 דכל כה"ג מהני מ"א כמובן - אלא דאעיקרא דדינא פירכא
 מאי דאתאן עלה דמאחר דקיל כמי דיטכס לשכירות מתלמה
 ועד סוף דמה שכבר פעל ועשה מלוה דלא מטא עדיון ומן
 בוכינא אית ליה בכייה ואישו בופיה הכי ס"ל היך פסק
 דלא מהני ביה ת"א ותליטעמא משום דאין שכירו' משתלמת
 אלא לבסוף וכר' לעיל :

והזיתיה

להרכ' הס"ף זל שכבר עמד ותמה אהך
 מילתא דהרא"ש דקא מייית ליה מרן זל
 עס בת"מ סי' קכ"ו ס"ק ע"ו תמאי דקיל' דישנה לשכירות
 מתחילה ועד סוף כדכתי' . ותחילה בקס' לייטכס מטעמא
 דכיון דשכר פעולה מקרי ראוי בת"מ המררכי ר' פ"ש מחלקין
 וסרכ' כה"ג בא"ה סי' ק"ס ב' דאין כ"ח וכתוב' בוכין מחמו
 א"כ לא תקנו מ"א ככה"ג דלא מקרי מנה גי כידך כיון
 דמקרי ראוי מחמת שלא הוה בידו מעולם והדר כתב זל אך
 מדרכי הרא"ש לא משמע הכי דא"כ למה להו לטעמא
 דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף דהיינו כשיחזיר לו
 הספן ת"ל דאפי' שכירות משתלמת מתחילה כמי דהא פשי'
 דאפי' שחזיר לו הספן אין כתובה וכ"ח בוכין משכר פעולה
 דראוי כיון שלא היה בידו מעולם (כלו' כיון דעיקר טעמא
 נשום שלא בא השכר ליד הכעל מעולם ולא חל עליו שעבוד'
 דאיתתא ועיין בתשו' מוהר"י וייל סי' ת') אלא ודאי דין ת"ש
 שייך אפי' ברב' שלא היה בידו מעולם כמ"ש לעיל סק"ג
 וא"כ דבריה הרא"ש כאן ז"ע עכ"ל ע"ש . ומן התימא לפום
 ריהטא משמע דבהך דרון בופיה שרן הרא"ש זל בסו' דכרנו
 קאמר דמש' ביה ת"ש ולפום מאי דכתי' אכן כדידן מטעמ'
 אחרינא לא מהני כיון דבחד' ליטא אפיק להו לא היא
 כדכתי' :

וצעיר

אכזי לא אחשוך פי תלמידי צעיר הרא"ש זל
 אמרתי ויהי מה אם דל ואם חך והלא כה דכרי
 לפום ריהטא . במלמד מדכריו זל דהא"כ דחילוק יש בעיקר
 תקנתא דת"ש בין ראוי דהיינו שלא היה בידו מעולם לשיכר
 דכבר נראה ברשותו ונתמ דרך הלואה אבל לא סוף דכר
 כדאשכחן בבי כתובה וכ"ח תמש רק לענין דמרינן מינה
 לחלק כמה שער על האופן שאמר והוא דס"ל דבכוללות
 המעמד ג' דתקון רבנן דאקווי' מקמי איניש לחבריה ממונא
 דאית ליה בבי אחריני לא תקון רק כב' אופנים הא' בפקדון
 ב' לו כהלואה תמשי' דהיינו שמסר מלוה ללוה מנה חיד ליר
 כהלואה דכבר מנה זה היה ביד ורשות המלוה דהכי דייק
 וזכר ליטא דהס"ס דקאמר אמר רבא המסתברא מילתיה
 דרב בפקדון אבל כמלוה לא והאלהים אחר רב אפי' במלוה
 וכו' דריהטא דפשטא דסתמא דליטא דמלוה היינו שהלוה
 מלוה ללוה חיד ליר שלא אמרו כחוב וכו' וליטא דשמו' דנקט
 מלוה לי כידך תנהו וכו' דס"ל זל דככה"ג תקמו מ"ש
 לעשות את שאינו זוכה כווכה דאף דלא מטא עדיון ומן
 בוכינא איתיה בת"ש הנס דתלתא בלי טעמא הוא דאכתי
 ליתיה בעולם דמלוה להוציא מיתנה כיון דמנה זה כבר היה
 בידו ורשותו ועד דמה"ט אמרו דכתובה בוכה בו ושפי' לכלל
 בשופי בליטא דמלוה לי כידך ומנה לי כידך דאיתת' בש"ס .
 ג' לו חוב הכא לו חלק עבודתו או שכר חפצו דאף זה נמי אף
 דראוי הוא דמה"ט אמרו דאין כתובה גובה בוואין זה דרך
 הלואה חיד מלוה ללוה כפשטא דליטא דהס"ס כדכתי' אפ"ה
 אית' בת"ש אך פתכאי קודם דכבר הביע זמן לגר'ל פר"ע
 דכל כי הא דמטא זמן בוכינ' אף דאכתי ממון זה לא חלוכו
 ידים דמעולם לא אתא לידיה ורשותיה גראוי הוא ואינו דרך
 הלואה דאכתי לא היה ביד מלוה מעולם אפ"ה כהאופן הא'
 שהיא הלואה תמשי' חיד ליר דאית' בת"ש אפי' מקמי דמט'
 זמן בוכינא שכינן ליה להאי כיון שכבר הביע זמנו לפירוש
 פרעות וטעמא משום דאברה' דיש לדוח לרחות דכיון דמ"ש
 חירוש הוא וקליש חליה אפשר שלא בא זה אפי' לכלל ליטא
 דמנה לי כידך כיון דראוי מקרי דאכתי לא הוה בידו מעולם
 דמה"ט אין כתובה נבבית וממו כיון שלא היה בידו מעולם
 ואילו כיון דרובא דליטניה דהס"ס נמי בבי מ"א היו בלמון
 מלוה דהיינו דבר שכבר היה בידו מקמי הכי כדכתי' שפיר
 אית לן למימר דאף ליטא דמנה לי כידך שאמרו קוסט' הכי
 כמו שיש לרחות דכר' הראוי לא בא לכלל כדאשכחן בבי
 כתובה כדכתי' והרונן בו מנה לי כידך בהלואה ולא מן הראוי
 כל זה איכא למימר . אבל מ"מ החכם עיניו בראשו דלא
 סוף דכר' אית לן למימר מדין כתובה להוציא מן הכלל דהתם
 טעמא אחרינא איכא דכיון דאכתי לא בא השכר ליד הכעל
 מעולם לא חל עליה שעבודא דכתובה ומש' כ"ח הכא איכא
 דכבר הביע זמן הפירעון ואכתי לא פרע דכיון דבידו לכוסו
 עכשו לגר'ל פר"ע ואי בעי מצי לוקפן עליו כמלוה במורה
 כדאמרי' בעלמא חוב שוקפו עליו מלוה וכו' בבי סדור ב"ח
 שפי' בא לכלל מנה לי כידך דכל כה"ג כיון דבידו הוא כאמרו'
 ואין טעמא דכתובה תמש שייך בו שפיר שכינן ליה לענין
 זה כאלו כבר אתו לידיה ורשותיה . וזכה כהס' וסדר וכתב
 עליו כמלוה ובא לכלל הלואה תמש האמורה בבי מ"ש דכל
 כי הא כולייהו השס' בשם הלוא' לענין זה ואין לנו להוציא מן
 הכלל למנה לי כידך וכו' ומלוה אלא בתרתי לרעותא דמלכר
 דראוי הוא שלא היה בידו מעולם ויש לדוח לרחות שלא בא
 לכלל מנה לי כידך ומלוה עוד כה' דאכתי נמי לא הביע זמן
 הפירעון דכשתים זו אין למו כח היפס להביאו לכלל הסס
 הלואה האמורה בש"ס מנה לי כידך שאין משמעו' מן
 הראוי ולהחייבו כאלו כבר אתא לידיה וחזר ונתנו כהלואה
 דכל

שעין כדמשמע טעמא דמילתא דכתב דלמה גיטתא דכו' וכו'
 וא"כ סיפא דמילתיה דכתב דאם לא המחיה לא דכחון לומר
 טעמיה וכו' דמש' הא טענת השטאה לא מני טעין וכו' ש'
 הרב הש"ך ז"ל שם בס"ק כ"ד דאפי' בסתם מעת' ג' איזל
 ומורה הרב ז"ל דלא מני טעין לא טענת השטאה ולא טענת
 השטאה ע"ש ועיין בש"ך ס"ק ל"ג. ב' דמפורש בא"ש שם
 בסו' פ"א וסו' קכ"ו הנו' דאף גס זאת היבא דאיכא קנין
 שדבריהם כתובים וכמוסכים דמו לא מהני טענת השטאה
 כלל וכבר אשכחן דכל רבר הנעשה בפני טובי העיר אינה
 צריכה קנין כו' ש' הרא"ש בתשו' הביאה מהר"ם ז"ל בססו'
 קס"ג עיין שם. ועיין בהגהות מרדכי דסוף
 מציעא דאפי' לענין חיוב כתב דכל רבר הנעשה
 ברכים אין צריך קנין במקום שיחיד צריך קנין ושלש
 טובי העיר חסובי ככל העיר וכו' ע"ש והוא הוא בכ"ד. ג'
 מה שכתב הרזב"ש ז"ל בססו' תעז' והביאו מהר"ם ז"ל בהג"ה
 בריש סי' פ"א דלא שייך טענת השטאה אלא ביחיד המורה
 אכל לא בזכור שאין דרך זכור להשנות ולמדה מההיא
 דש"מ ע"ש והוא הוא בכ"ד. וראיתי להר"ב הש"ך ז"ל שם
 בסק"ד שגמר על דברי מהר"ם הללו דכ"ע לענין הדין
 דהרזב"ש לא כתב טעם זה אלא סניף לטעמים אחרים וכו'.
 ושוב כתב ז"ל ואין להביא ראיה מה"ש הרא"ש ז"ל בתשו'
 והביאה הרב לקמן ססו' קס"ג דמעשה הקהל אין צריך קנין
 דהתם מיייבי שאין טעמים וטענת השטאה רק שאומרים
 שרונים לחזור מחמת שלא היה קנין עכ"ל. ולע"ד לראורה
 דבריו תמוהים דמאחר דבהדיא כתב מוהרזב"ש ז"ל שם בסו'
 פ"א והביאו מרן כס"ג דכל דאיכא קנין לא מהני טענת
 השטאה ולא טענת השטאה וגם בסו' קכ"ו כתב מוהרזב"ש
 דכל דאיכא מ"ג לא מני טעין טענת השטאה דבקנין דמי.
 וע"ש בש"ך גופיה בס"ק כ"ד א"כ ה"ל דאין להביא
 דאין מה"ש הרא"ש דמעשה הקהל א"כ קנין דהת' מייירי שאין
 טוענין טענת השטאה והלא כיון דברירא מילתא דרכורס
 קהל בקנין דמי והם הווקחו לופשיטא דלא מני לטעון טענת
 השטאה בקנין היחיד. ולמיהרא דטעמיה דמר משום דס"ל
 דחילוק יש בין היבא דאיכא שם מעשה קנין דידים וכו' וטענת
 דגמר להקנות דקא עביד מעשה כידים להיבא דסוף סוף
 ליבא שם אלא דברורא בעלמא דחיקא מילתא שהרי כתב
 הרא"ש ז"ל בתשו' הנו' דטובי העיר דבריהם ככתובים
 וכמוסורים דמי. באופן דזכינו לדין דאם בה יעשה כה"ג
 דכ"ד דכתי' ומקבל הלוקח אחריות עליו ככו' נושרא שרי
 דבא לכלל מוכר מוכר כפחות לאחר ע"ה מ"ג דלית ביה
 נאסוס רבית ושרי ואדרבא רידן עדיף נאסוס מוכר כפחות
 ע"ה מעמד ג' דעלמא דהתם שייך טענת טעמיה כו' ש' מרן
 ז"ל שם בסו' קכ"ו ומשא"כ הכא ככה"ג דההיא טעמא מדע
 הוו ידעני התמונים שלא היו מייבוס לו עדיין המאה אריות
 ונתחייבו לו ע"ה הוראתם כמובן.

וכבר

היה נראה לראורה דאיכא דרכא אחריתא
 דהיתרא ככ"ד והוא דכיון דקול דכיוצא
 בשכירות החצר מותר בשכירות האדם כו' ש' הר"מ ז"ל בפ'ו
 דה' מלוג והביאו מרן ז"ל ככ"ד בססו' קע"ו ובש"ע שם ס"ו
 שכתב שם וז"ל מותר להרכות בשכר הקרקע כיצר השכיר לו
 את החצר וא"ל קודם שהחזיק בו אם מעבשיו אתה מוחל לי
 שרי הוא לך ב' פלעים בכל שנה ואם התן שכר חדש בחדש
 שרי הוא לך בכל חדש שלש הרי זה מותר וכיוצא בזה בשכר
 האדם ג' מותר עכ"ל א"כ שפיר מני האיש הלזה המשרת
 לאויל גבי השכנים משכר שכירותו שהוא מושכר אצלם
 כמו עשרים אריות ע"ה שיתנו לו מעבשיו השאר אי כיחא
 לזו משום חניא דהא ז"ל צד מצוה והצבור צריכין לו הס

יקחו המאה אריות מבעלי המעות על בית אחר מוכתה
 סכוללות בתורת משכנתא ושכירות ככאבו ויפרעו השכירות
 מהעשרים אריות דמחיל בביייה השוחט משכר שכירותיו ולא
 תימא דלישנא דמרן ז"ל הנו' בש"ע דנקט גבי שכירות הבית
 וא"ל קודם שהחזיק בו אם מעבשיו וכו' דמשמע דס"ל דתחיל
 הקפידה לשיטתה מקמי חוקה וכבר כתב שם שכיוצא
 בשכירות החצר מותר בשכר האדם מוכרת האי דרכא
 אחרית' דהיתרא דכ"ד שהרי הכא ככ"ד כבר בא תחילת ומו'
 השכירות מקמי הכי וכבר התחיל במלכא זמן מה והרי זה
 בא לכלל כמתנה מן כתר חוקה. דליתא רע"ד נראה
 דמילת דפשיטא הוא שהרמון בו דאתא לאפוקי אותה שכתב
 ז"ל ככו' תשם תלמודי הרשב"א ז"ל דאם השכיר לו החצר
 מעבשיו במנה והחזיק בו ואח"כ א"ל שאם ימתין הפדעון
 חדש בחדש יתן לו בשכירות שלש לחדש דהוי רבית גמור
 וכמו שפרש מילתיה דמר. ז"ל מהר"ם ז"ל שם בהגה שכתב
 אכל' אם כבר החזיק לשכור לו בעשרה וכו' כמו שיראה
 המעיין שם.

לא

שאכתי הרוואה דלפוס מילתיה דהרמ"ך ז"ל דאיתנין
 לעיל דמשמע לפוס פשטא דמילתיה לכאור' דס"ל
 דאפי' בשכירות לא התיירו להרכות אלא דוקא בדרך מוכר
 מוכר בפחות ממש וירדנו לחלק דרעיתיה דמר דלא איתג'
 ליה לכלל מכיר' ממש לשכר שכירו דלא דר שם עדין כ"כ זמון
 דאכתי אין שם חוב אלא דוקא גבי שכירות בית לא מני
 לזמן קצוב דמסתין גם שכירות בית דתו לא מני
 הדר ביה אכל גבי שכיר רווני הדר ביה אפי' בתוך זמנו
 איזל ומורה הרב דלא אתי לכלל מכירה שכר העתיד לבוא
 כדלעיל הנה כיכן לדעת הרב ז"ל נראה דלא שרי בכ"ד האי
 דרכא אחריתא דהיתרא שהרי הכא ככ"ד בשכיר עסקינן
 דמצי הדר ביה אפי' תוך זמנו ואיך מני לאויל גבייהו בפחות
 תמוה שקצב עמסה והתחיל במלכאכתם שכר אשר לא פעל
 ועשה עדיין מן בתר דאפי' בשכירות בית יש במשמע דס"ל
 להרמ"ך ז"ל דלא שרי אלא דרך מכירת חוב בפחות ממש וכבר
 כתיבנא דשכר שכיר העתיד לבוא איזל ומורה הרב ז"ל דלא
 אתי לכלל מכירה אפי' התחיל במלכאכתם ככר. ואפי' ג'
 דאעיקרא דיינא דברי הרמ"ך ז"ל אית בהו גבן חסרון ידעיה
 בעיקר כונתם דאכתי איפשר ללאו דוקא קאמו' דרך מכירה
 ממש אלא דרך דמיון בעלמא ובאידך פרושא דפרישנא לעיל
 שם וכל כה"ג דכ"ד אשתכח דשרי ומה גם דמרן חלכא ז"ל
 בתמא כת' שכיוצא בשכירות בית שרי בשכר האדם דמשמע
 דס"ל דכל כה"ג נושרא שרי דכתי'. מ"מ לא נהיה לי
 להורות להם את הדרך ילכו בה להבא לימולך למעבד הכי
 לבתחילה דהאי דרכא אחריתא חשום דמלכד דמ"מ לפוס
 פשטא דמילתיה דהרמ"ך ז"ל יש במשמע דדוקא קאמו' דרך
 מכורס ממש כדכתיבנא לעיל ולהיא פירושא מסתברא
 דכימא דדוקא גבי שכירות בית לזמן קצוב דתו לא מני הדר
 ביה אמרה הרב ז"ל ולאו גבי שכיר דמצי הדר ביה אפי' תוך
 זמנו ואינו ראוי לבוא לכלל מכירה גמורה תאו הימים ואסור
 דכתי'. עוד בה שדכרי הרמ"ך ז"ל לא באו כתובים על
 ספר ידוע ומפורסם כי היכי דמיא דמרן ז"ל שמיע להולא
 הדר ביה וכמו"ש מהרי"ק ז"ל בש"ש כ"ד ועיין בספר כנסת
 הגדולה בכללי הפוסקים אות מ"ה שהרי עתה מקרוב יבא
 הספר טבעו בעולם ומקום יש בראש לומר שאם מרן ז"ל היה
 יראה דכרי הרמ"ך ז"ל איפשר שהיה מפרש כוונתו על האופן
 הלזה דדרך מכירה ממש קאמר ולא היה מחליט המאמר
 שכיוצא בזה בשכר האדם מותר מן בתר דק"ל דשכיר מני
 הדר ביה אפי' בתוך זמנו ולא אתי לכלל מכירה גמורה בכל
 בה"ג כמובן ואסור ודברתיבנא

ורא תימא דלכתי האי רבא אחרני' משרא שרי כנ"ר
 דמתקום שבאת דמאח' רקול' דשכיר חוור בו אפי'
 בתוך זמנו אם כן האי שכיר אי קים ליה בנזויה שהניבור
 צרכין לו שפיר נזי' הדר ביה ולמיהדר ולהשכיר עצמו בנזויה
 מחדש ע"מ כד' דאין מורין כן שהרי כבר כתב מוהר"ם
 ז"ל בה' פועלים סי' ט"ג כשם ד' דמאי דמני' הדר ביה שכיר
 אפי' בתוך זמנו היינו דוקא כשאור בו סתם אבל אם חוור
 בו מחמת היוקר אין שומעין לו. והוא הדין הכא כנ"ר דחד
 דרבא אית להו כמו שיראה הדואה :

באופן

דזאת תורת העולה כנ"ר דאם יקבל הלוקח
 עליו אחריות שלא יחזור על המוכר כדכתי'
 לעיל וכה יעשו הממונים כהדרך הראשון דכתיבא לבטא
 בשפטים במעמד כולם בפני בעל המעות למימר שכבר הם
 חייבים להאיט הלזה המאה אריות השתא תימא ושמחמת
 חסרון כים דהשת' ליכא מעות בעין ביד הכוללות הם יגדלו
 פיר'ע בזמן גביית המס דמשרא שרי ליה להאיט הלזה
 למתור ולתכור חוב הלזה בפחות במעמד כולם עם הלוקח
 כדין כל מוכר חובו בפחות דעלמא דשרי לכ"ע ע"י מעמד
 ג' ככל מאי דאמרן. וה' יראנו כפלאות להבין ולהורות :
 הנצי"ר מרדכי רובין :

סימן ב'

שאלה

לענין מעשה גוים שעשו נרות של הלב
 והמאה ראיתי לשום לב לרעת' תשפטן
 ארוץ דאם מותר ליהנות מהן או לא מטעם איסור כשר כחלב
 אף כי עיקרו של דבר נופרש ונזא חשיפת' של ראשונים ת"ת
 ראיתי לקבץ החלקים ולפספש בדבר עד תקום שירי מנעבת
 לפי קונר דעתו :

תשובה

ראשי' ככורי כל אנוע את הסובייא דראיתא
 כפ' כל שכר דף ק"ב ע"ב איתמר
 שהכשל חלב כחלב' אמר' ור' אפי' חד אמר לוקח וחד אמר
 אינו לוקח וכו' ואכילה כ"ע לא פלגי' דלא לקי כי פלגי'
 אכשול מ"ד לוקח חד איסורא הוא ות"ד אינו לוקח להכי
 אפקה רחמנא ואכילה בלשון בשול כיון דעל אכילה לא לקי
 אכשול כמי לא לקי ואיכא דאמרו אכשול כ"ע לא פלגי' דלקי
 פי פלגי' ואכילה ת"ד אינו לוקח דהא אין איסור' אל על איסור
 ות"ד לוקח להכי אפקא רחמנא לאכילה בלשון בשול כיון
 דאכשול לקי ואכילה כמי לקי ע"כ ונראה ברור דהאי ת"ד
 דאכילה לא לקי מטעמא דאין איסור חל איסור לא ככנס
 דבר זה באיסור כשר כחלב ומדין ככ"ח מותר באכיל' דהכי
 הוא בכל דוכתא דאמרינן אין איסור חל על איסור ולא לענין
 חלקו' כלבד וכדמוכח בפ"ד אחין דברסי' התם ת"ד בא עליה
 חייב משום אשת אח ומשום אחות אשת דברי ר"ג אומר
 אינו חייב אלא משום אשת אח כלבד והתניי' וכו' כאן שנשא
 חי כאן שנשא מת וכו' ור"ג כיון שאיסור אחות אשה לא חייב
 תתייבס יבומי וכו' ע"כ וכן בשאר דוכתי וכן נראין דברי
 התוס' ז"ל כפ' ג"ה דף ג' שכתבו כד"ה קדשים דאיסור כרת
 וכו' משמע דאפי' בשלמים ולאחר ודיקה דשרי אף לורים בעי
 למימר דלא חייב כלל איסור גיד ושרי באכילה וכו' ע"ג
 וברור ומייה ק"ל בגוו' דאמאי לא אמרי' הכא מינו דאיתוסף
 ביה איסור הנאה איתוסף ביה איסור אכילה ולחייב אכילה
 דהא חלב זה עבד שלא נתבשל בחלב הוה איסור באכיל' ומותר
 בהנאה נתבשל בחלב נאסר אף בהנא' כדין ככ"ח שאין כאן
 איסור חל על איסור שהם ששייר הראשון חוסף השני וכי
 תיכי דחייב עליו שם ככ"ח לאוסרו בהנאה חל עליו אף

באכילה וכדן כל איסור מוסף דאמרינן בעלמא וכבר אמרו
 רבנן כש"ס אע"ב דאית להו לתנאי אין איסור חל על
 איסור באיסור מוסף אית להו ות"ש הכא דלא איתין עלה
 מדין איסור מוסף לחייבו אכיל' ואשכחא לה פתרא בתוס'
 ז"ל פרק ג"ה דף ק"א ע"א ד"ה איסור כולל וכו' הם אמרו
 דאיסור הנאה לא חשיב איסור מוסף אלא איסור חמור מקרי
 ופפי' אמרו שכן צריך לפרש סובין ע"ש. אכן למודיע' אכי
 צריך מה טעם איסור הנאה לא חשיב איסור מוסף עד
 שמחמת זה נחא להו הא דשמואל. ואיכא למימר דלא
 חשיב איסור מוסף כדי לחייב על מה שכבר היה חייב אלא
 כגון פירוב' ומותר דמעיקרא הוה מותר לאכילת מוצח ואח"כ
 באסר באכילת מוצח אמרינן מינו דאיתוסף איסור אכילה
 למוצח מה דלא הוה מעיקרא נאסר כמי לאכילת דהיינו אף
 על גב דמעיקרא כמי היה איסור אכילת דהיינו בזה משום
 קדשים לכל דבר שאסרו הכתוב באכילה והנאה ואיסור הנאה
 אינו אלא חלק מחלקי האיסור כלומר שדבר זה החמיר הכתוב
 עליו להתייחס ממנו אפילו בהנאה בעלמא מה שלא עשה כן
 בענין אחר שלא הרחיקו אלא מאכילה ולא מהנאה שנמצא
 שזה שלא הרחיקו אלא מאכילה הקל בוואותו שהרחיקו גם
 מהנאה חומר הוא שהחמיר באיסורו ואין כאן אלא שזה איסור
 קל וזה איסור חמור אמור מעתה בדבר שכבר נאסר באכיל'
 כשאתה רוצה לחייבו משום אכילת איסור שני א"א לחייבו כל
 שלא היה בו שום התי' אכיל' כוללת זה וכהיא דמותר שביקר
 הותר דמעיקרא היה התי' דמותר באכילת מוצח ואסור
 להדיוט נעשה מותר נהדרש איסור חדש משם לענין
 מוצח נהדרש גם כן להדיוט אבל הכא מעולם לא נראה כן
 התי' אכילה לשום ענין ואתה בא לחייבו שמים משום אכילת
 איסורא קמא ואכילת איסורא בתרא ומה מקום מצא לחוב'
 ואין לך לכא עליו אלא מצד שנתחדש בו איסור הנאה דלא
 הוה מעיקרא ומתוך כך אתה אומר שיחול עליו איסור
 אכילה זה אינו שאין זה עיקר האיסור ואיסור בפני
 עצמו שאינו אלא חלק מחלקי האיסור ולא הוי אלא איסור
 חמור בעלמא ולא בא לכלל שם איסור מוסף שהשוו בו רוב
 הדעות איך שיהיה משמע דלהנאו אמוראי להווא ליטנא
 דאמרן דאכילה לא לקי משום דאין א"א חל על איסור ממילא
 דבהנאה כמי שרי הואיל ואפקעינן מיניה שם איסור מוסף
 דאמרו להכי אמרו דלא לקי אכילה מעתה כמה השם אתה
 בא עליו כדי להפריד החלקים ולומר איסור הנאה חל איסור
 אכילה לא חל ושרי בכל דוכתא דחשיבין לאיזה איסור' איסור
 מוסף גריד אבתריה כל חלקי האיסור ואילו חשיבין ליה
 איסור מוסף ואומרים עליו אין איסור חל על איסור שרי
 עיקר לאו זה לא בא לכלל ויהיו חלקי האיסור שנים :

והרמב"ם

ז"ל בהמ"א פ"ט דין ו"פ כח"ד דאכילה
 לא לקי מטעמא דאין איסור' חל על איסור
 שכתב וז"ל הוכשל בשר מתה או חלב וכיוצ' בהם כחלב לוקח
 על בשולו ואינו לוקח על אכילתו והשו' ככ"ח שאין איסור' ככ"ח
 חל על איסור ככלה או איסור' חלב שאין כאן לא איסור' כולל ולא
 איסור מוסף ולא איסור בת אחת עכ"ל ולא בואר הר' ז"ל מה
 טעם אין כאן איסור מוסף וכבר עמד בזה הרב ל"מ ונדרחק
 בטעמו ע"ש ואנא כס"ד אשכחנ' מרבנית' הלכתא כטעמ' מר
 אמרה כפי' המשנה דכריתו' פ"ג פ"א וז"ל ויש כמה שנשאנו
 ונתנו בקורה כפלא' וזה שירוע הוא שככ"ח אסור' בהנא' והחלב
 מותר בהנאה לכשיבשל החלב עם החלב למה אינו חל איסור
 ככ"ח על איסור חלב והוא ההקש בכבלה שהוא איסור מוסף
 כמ"ש כאן בחלב הקדשים וכו' והתשובה ע"ז שככ"ח נאסר
 בהנאה מפני שאסרו הכתוב לאכילה כמו שהקדמו שכל
 איסור באכילה אסור בהנאה עד שיפרט לך הכתוב ואין שם
 בתוכ

כתוב שאומר אכילתו וכתב איסור הנאתו דק"ב העניינים
 יחד הם כב"ח ולפיכך כשאנו אומרים אין איסור חל על
 איסור לא יהיה איסור כב"ח על איסור נבלה ולא היה איסור
 בהנאה אבל הוא מותר בהנאה והאכול ממנה לוקה ממנו
 נבלה ואין עם איסור כב"ח כל עיקר לפי שלא חל ולא תהיה
 הקושיא במקומה עומדת וכו' כמו שאנו אומרים בקדשים
 וכו' אלא אנו אומרים שכשר זה בחלב לא נאסר בהנאה הלא
 תראה המענה אמרה כפי' שכשר בהמה טמאה מותר לבשל
 בחלב ומותר בהנאה וכו' עכ"ל . ואני בענייני כב"ח
 באר"ש הקדש של הרב ז"ל כמ"ס רק שני העניינים יחד הם
 כב"ח דלכאור' לאו רישיה סיפיה ולאו סיפיה רישיה דמשמע
 שנאמר רק שני העניינים וכו' נראה שכמשך אל הקודם ושני
 העניינים ר"ל האכילה וההנאה שנכללו בשם א' והיינו רק
 שכתב וכוונן ולא כמ"ס הם כב"ח מש' דב' הענייני דקאמר
 ר"ל הכשר והחלב עד שמחמת דברים הללו נראה שהרב
 מהרה"ע מפאנו ז"ל כתשו' סי' קכ"א יצא לרון ברבר חדש
 זרבה וזעט וריבה על דברי הרב ז"ל ועכ"פ לא מייכתב
 מילתיה דמר לפי עיקר חילוק בתחילת דבריו בהמשך לשון
 רק שכתב שלפי המשך זה ז"ש הם כב"ח הם דברים משוללי
 הסכנה ובעיקר החילוק שחילק הרב ז"ל בין כשר בחלב
 לחלב הקדשים מטעמ' שאין עם כתוב כב"ח שאוסר אכילתו
 וכתב איסור הנאתו וכו' איכא לאקשוני דבני חלב הקדשים
 גמי אין עם כתוב שאוסר אכילתו וכתב איסור הנאתו אלא
 איסור הנאה מקרא דאיסור אכילה אתייהא ולדעת הרב ז"ל
 הוא מקרא דלא תוכל לאכול בשעריך כמ"ס בראשון דמעיל'
 דין ג' ואכתוב לב שמיע אזהרה מפורשת בהנאה וא"כ אין
 חילוק בין אזהרת כב"ח לאזהרת הקדש אלא שלוה"ש ליישב
 צמח שיש לחקור כמ"ס הרב ז"ל בה' מעילה שנהנה מן
 ההקדש לוקה ומשמע בין דבר של אכילה בין חכמים וכוונת
 בהם ובה' סנהדרין פי"ט סתם וכתב בכלל הלוקין דהנהניס
 מן ההקדש במזיד לוקה ואלו כשא"ר איסורין דעת הרב ז"ל
 כמ"ס מהמ' א"רין ס"ו שאין לוקין על ההנאה ע"ש וברבתי
 ה"ס ז"ל ואלו בקדשים משמע דלוקה בכל הנאה אפי' שאינם
 דרך אכילה מעתה עכ"ל דנתי דבהנאת קדשים שאינם דרך
 אכילה אין עם אזהרה מפורשת אבל עונש מעילה מצוה
 בכל מין הנאה והוא מרבת' ואת אשר מטא מן הקדש ושלם
 וכת"ס הרב ז"ל בה' מעילה ואשר מטא היינו אפי' הנאה
 בעלמא וכדאמרין במ"ס רפ"ה ממעילה מה מטא האומר
 בתרומה נהנה וכו' אף מטא האומר כאן נהנה וכו' וכבר
 השריטנו ז"ל לא עונש הכתוב אלא אם כן הזהיר והואיל ומצינו
 עונש מפורש בכל מין הנאה דהא מטא סתם כתיב מעתה
 מצינו לאתויי האזהרה מאיזה ענין קל שהיה ושמיר אתייהא
 לכלל כמ"ס מקרא דלא תוכל לאכול דא' איסור אכילה ואחר
 איסור הנאה במשמע והוי כאלו נתייחד לאו כפ"ע מפורש
 אל ההנאה משא"כ בשאר איסורין שלא מצינו עונש מפורש
 על כל הנאה ודומה לזו כתב הרב ז"ל במ"ס בסוף שורש י"ד
 שכל שהעונש מפורש אנו מביאין האזהרה אפי' מן הדין
 אע"ג שהלכה כדיונו אין עונשין ואין מזהירין מן הדין והוא
 מן הכלל המסור כדיונו לא ענש שכתוב אלא א"כ הזכיר
 עיני עליו באורך אמור מעתה לא גרע מ"ס ז"ל כל מקום
 שנאמר לא תאכל וכו' א' איסור אכילה וא' איסור הנאה במשמ'
 להביא אזהרת ההנאה אל העונש מאותה שאנו מביאין מן
 הדין וכבוד לע"ד :

הנה כי כן צדק הרב ז"ל בחילוקו מכתב"ח לחלב
 קדשים דאע"ג דבני הנאת קדשים אין עם
 אזהרה כפ"ע אלא היא נכללת בתחת' לא תוכל לאכול וכו'
 מ"ס הואיל ויש עונש מפורש בכל הנאה כדכתיבנא הוי כלא

באה האזהר כפ"ע בכל מין הנאה וכל ויש משכתוב שמוזהר
 על הנאה משא"כ בני כב"ח ודוק. אבל אי קשיית הא קשיית
 סהרי אמרו כמ"ס כ"ס דף קט"ו ע"כ דמי דר' תנא לא
 תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים למה נאמר א' לאיסור אבי'
 וא' לאיסור הנאה ואחר לאיסור בשול הרי שתייחד לאו לענין
 הנאה ונשמע דלא אתי איסור הנאה במשמעות דאירך קרא
 דאסר לאכול בלשון בשול אלא מן הכתוב הב' שתייחד
 לאיסור הנאה ובדולה מוז אמרו כפ"ע כ"ס דעל כב"ח לוקין
 אפי' שלא כדרך הנאתו משא"כ בשאר איסורין וטעמא משום
 שלא נאמר בו אכילה וכן פסק הרב ז"ל בפיר' מה' מ"א דין ג'
 ונשמע דיותר לאו זה עדיף מהסי' דקדשים :

והגלעד דמות רצח כמ"ס הרב כמ"ס מצוה ל"א
 מצוה קפ"ז ז"ל ולמקשה שיקשה ויאמר
 לאיזה דבר מניית אסור אכילתו וכוונתו שתי מצוות לא תמנה
 אסור הנאתו כפ"ע ידע המקשה כי אסור וכו' עד וכשאר
 ככאן שאלה אחת והיא שיש לאומר שיאמר אחר שאסור הנאה
 יביע מאיסור אכילה לאיזה דבר היה צריך הכתוב אל לאו
 כב"ח לאיסור הנאתו כמו שביארנו הנה תשובת זה שהוא
 הנוכח אל זה מפני שלא כתב לא תאכל ממנו שמענו ואסורו
 האכילה וההנאה לפי' הנוכח לאו אחר לאסור ההנאה וכבר
 זכרנו הסי' שכעבורה לא כתב אכילה כב"ח שכל מה שזכר
 אכילה אינו חייב עד שיהנה בדבוקו אמנם אם פתח פיו ובלע
 מן האסור והוא חס עד שיטרוף גרונו פטור מן כב"ח וכו'
 עש"כ . והעולה לנו מתוך דבריו דמחמת שלא כתב לשון
 אכילה כב"ח היינו מתיירין ההנאה שהיינו אומרים שזה
 שהוציא הכתוב האכילה בלשון כישול ולא כתב האכילה בפני'
 הוא כדי שלא נאסור ההנאה בכל לשון אכילה דשאר איסורין
 והיה רחוק מאד לומר דאדרבא אפקא בלשון כישול לאסור
 אפי' שלא כדרך ההנאה שזה לא מצינו ברוכ האיסורין אבל
 היינו אומרים שלא הוציא **בלשון אכילה** כדי שלא לאסור הנאה
 ולאפקוין טענת זה בא הכתוב הב' דלא תבשל כדי להביא
 לכלל האיסור דאירך קרא איסור הנאה ב"כ ולא כדי לומר
 על ההנאה לאו כפ"ע וכ"ת לא ליכתוב לא ס"א ולא וא"ו
 בלומר הואיל והצדוק להביא לכלל איסור הנאה גם כן למאי
 אפקא לאכילה בלשון בשול באירך קרא הו"ל לכתוב לשון
 אכילה בפני' ומינה שמעין איסור הנאה מעתה זה מוקינינו
 לומר שכל לאסור אף שלא כדרך הנאתו באופן שעיקר מה
 שבא הכתוב הב' לא בא עיקרו לומר לאו על ההנאה כפ"ע
 אלא להחזירה לכלל אירך קרא וכדאמרין וסוף כל סוף הנאה
 גופא אפקא בלשון דאפקא לאכילה ממש והוי כאלו אין באן
 כתוב תיחד לאיסור ההנאה כפ"ע לא באזהרה ולא בעונש
 משא"כ בני קדשים שבא העונש על כל מין הנאה כדכתי'
 לעיל דאמרו להבי תייתין אזהרה על ההנאה כפ"ע
 וחשבינן כאלו יש עם כתוב מפורש על כל הנאה לענין שלוקין
 עליו אלא שלמחמתו לשני מצוות איפשר שלא מן השם הוא זה
 מטעם שכתב הרב ז"ל במצוה הנו' . והיה בהנחה דרכר
 האומר אבא לישב דברו הרב ז"ל בתמי' דארכביה למילתיה
 אתרי רכבי וסתמון כי החילוק האומר דבני קדשים יש עם
 כתוב לאסור הנאה כפ"ע משא"כ כב"ח ובכל מ"ס לעיל
 אינו מספיק להפריד החלקים שלא לומר בני כב"ח מתוך
 שנתוסף ביה איסור הנאה איתוסף ביה איסור אכילה דמאי
 איכפת לן דבהנאת כב"ח אין עם פתוב כפ"ע הרי סוף סוף
 איתוסף בחלב זה איסור הנאה שלא היה בו מקודם ואפי'
 דלא לילקי איסור הנאה שאינה דרך אכילה מ"ס איסור
 איכא והוי יש כאן איסור מוסף מפורש אינמי בני חלב
 קדשים שבאיסור אכילתו נכלל איסור הנאתו מה איכפת לן
 שיש עם כתוב חל בד' זה שאוסר ההנאה ולמה לא נאמר כיון
 דבחלב

רכחלב הקדשים זה לא חל איסור אכילת קדשים ממילא
 פקע מיניה איסור הנאתו שנכלל בכלל איסור אכילתו לכן
 צריכים אנו להוסיף נוסף על עיקר החילוק והוא דבבי קדשי
 אין לנו ולומר שאיסור הנאתו בא מחמת שנאסר באכילתו
 ואילו לא היה נאסר באכילה לא היה גם איסור הנאה שהרי
 חזינו אף מידי דלא שייך ביה אכילה נאסר בהנאה כגון
 אכנים וכיוצא בהם באופן המשכחת לה לאיסור הנאה אף
 היבא דליכא ענין אכילה באופן דבבי קדשים חזינו שאין
 איסור ההנאה תלוי באיסור האכילה אמתו להכי גבי חלב
 קדשים שפיר אמרינן מינו דאיתוסף ביה איסור הנאה
 משום קדשים איתוסף ביה איסור אכילת קדשים
 מה שאין כן גבי כב"ח דלא משכחת לה איסור הנאה
 כב"ח בלתי היות כב"ח כשמו כן הוא ושפיר אמרינן שכל
 איסור הנאתו מחמת איסור אכילתו ואילו לא היה נאסר
 באכילה לא היה נאסר בהנאה וכיון דעיקר האיסור לא חל
 בחלב זה שכבר היה איסור באכילה משום חלב ממילא פקע
 איסור הנאה שכל עיקר איסור הנאה בא מן הכתוב שנאסר
 באכילה כי הכתוב הג' לא בא אלא להחזירו לכללו וכת"ש
 לעיל מעתה אין כאן איסור מוסיף :

ואולם

אין חילוק זה לכדו בו כח היפה להכריז
 החלקים אם לא בצירוף חילוק הראשון הנו'
 והוא דחילו גבי קדשי לא היה גם כתוב אחר לאיסור ההנאה
 אפי' מידי דלא שייך ביה אכילה אלא מאותו כתוב דלא תוכל
 לאכול והיה הכלל בדיניו אחר איסור אכילה ואחר איסור
 הנאה כמשמע אפי' הנאה בדבר דלא שייך בו אכילה גבי
 חלב קדשים לא היינו אומרים מנו דאיתוסף ביה איסור הנא'
 איתוסף ביה איסור אכילה אלא היינו אומרי' הואיל וכל עיקר
 איסור הנאה בא מחמת משמעות לשון אכילה וכיון דאיסור
 אכילה לא חל שכבר אסור ועומד משום חלב ממילא פקע
 איסור הנאה אע"ג דלאו הא בהא תליא אבל היות שיש
 לאיסור הנאת קדשים כתוב מיוחד כדכתי' לעיל ואין כל
 עיקר איסור שני העניינים דאכילה והנאה באים מלשון אחד
 וגם יש במציאותם הפרט דמשכחת לה להנאה אפי' במקום
 שאין גם אכילה באופן דליכא תרתי שחזיאות הנאת קדשים
 אינה תלויה לעולם במידי דאכילה שהוא בעצמותו וגם
 בעיקר ליטעא דקרא לא בא זה מחמת זה כלומר שלא בא
 איסור ההנאה מחמת לשון איסור האכיל' ועל האופן שכתב'
 לעיל מעתה נוצח חוקם לנוח איסור הנאה דאמרינן מנו
 דאיתוסף ביה איסור הנאה איתוסף ביה איסור אכילה מה
 שא"כ גבי כשר בחלב שאיסור אכילה ואיסור הנאה מלשון
 אחד באו ואיסור האכילה ואיסור ההנאה היא אחת וסוף סוף
 הכתוב הג' אפקה להנאה בליטעא דאפקא לאכילה וכת"ש
 לעיל וגם עצמות הענין לעולם הוא מידי דאכילה כשמו כן
 הוא כב"ח לעולם דלא משכחת לה להנאה בלתי היות כב"ח
 כל שהיה חלב שכבר נאסר באכילתו לא חל עליו עיק' איסור
 כב"ח וכיון שלא חל עיקר לאו איסור כב"ח ממילא פקע
 מיניה איסור הנאה שכל מן השם דלשון איסור אכילה מחקו'
 א' וגם שאינו אלא בדבר ששייך בו אכילה וכדאמרן זה הנר'
 לע"ד ככונת דברי הרב זל :

וביאור

דכרי בהמשך לשונו יתבא עפ"י מה שאוסיף
 אית וא"ו במילת הס שג"ל והס כב"ח וכונת
 דברי התשובה ע"ז שכב"ח נאסר בהנא מפני שאסרו הכתוב
 לאכילה כלומר שחמשעות אכילה איסור הנאה נמי כמשמ'
 כי האכילה מן ממיני ההנאה כת"ש בס"ה מצוית ל"ת קפ"ו
 וכמו שהקדמנו ז"ל שכל איסור באכילה אסור בהנאה עד
 שיפרט לך הכתוב ואין גם כתוב שאסור אכילתו וכתב איסו'
 הנאתו כפ"ע שאלה היה כן לא היה תלוי איסור ההנאה

מעיקר לשון האכילה ואז היינו אומרים אע"ג שלא האכילה
 לא חל מ"מ איסור ההנאה שבה תמקו' אחר חל ומינו דאתום'
 וכו' אבל אינו כן רק כ' העניינים יחד כלו' האכילה וההנאה
 בדבר א' נאמרו בלשון אחד שהוא ביטול ועל האופן שכתבנו
 לעיל אע"ג דבא הכתוב הג' לא בא אלא להחזירו לכללו ועל
 כל פנים איסור האכילה ואיסור ההנאה נכללו בלשון א' והס
 כב"ח כלומר בין אכילת ההנאה בין שאר הנאות לעולם הן
 כשר בחלב כלומר דבר של אכילה דלא שייך ביה הנא' חזינו
 כי הרי דקדשים דמשכחת לה הנאה אפי' בדבר שלא יהיה
 באותו דבר שנאסר באכילה אלא משכחת לה לאותה הנאה
 שניהם תאותו דבר שראוי לאכילה אפי' כמקום שלא יהיה
 באותו דבר כגון אכנים וכיוצא בהן אבל הכא בכל פומת
 שאתה מונה לעולם הוא אותו דבר דשייך בו אכילה וכדכתי'
 וכיון שכן שאין גם כתוב שאסור הנאתו חלכר הכתוב שאסור
 אכילתו כהיה דקדשי' רק כ' העניינים יחד כדרא שנים וגם
 בעצמותם שנים לעולם שאותו דבר שאסור באכילה באותו
 דבר עצמו איסור הנאה ולא בעצמות אחר שיש לו גם בשמו
 לכד ובעצמותו חלוק שזה ראוי לאכילה ולהנאה וזה ראוי
 להנאה ולא לאכילה אלא השם והעצמות הכל א' והאיסור
 בלול זה בזה לפיכך כשאנו אומרינן אין איסור חל על איסור
 א"כ בכאן לא יחול איסו' כב"ח על נכלה או חלב שהרי בלא"ה
 אסור היה באכילה וכיון שאיסור אכילה לא חל שהוא הלאו
 הכולל האכילה וההנאה א"כ לא היה אסור בהנאה לא אחרכ'
 יותר בהנאה שהרי לא נכנס זה בלאו דכב"ח דכיון דהאכיל'
 לא חל ממילא ההנאה לא חל והא בהא תליא כי לא בא איסו'
 ההנאה אלא מחמת איסור האכילה וא"ל להנאה זו אלא
 באותו עצמות שנאסר באכילה וכיון שבאכיל' לא נאסר מאין
 תאסר ההנאה ועל האופן שכתב' לעיל :

וב"ש

ולא תהיה הקושיא עומדת וכו' ר"ל שאין מקום
 לקושיא דאמרינן דאמאי לא אמרינן מינו
 דאיתוסף ביה איסור הנאה כמו חלב הקדשים אלא אם היינו
 אומרינן שזה החלב או הנכלה שכתבשל בחלב עכ"פ נאסר
 בהנאה או היינו אומרינן הואיל והא תיבא נאסר בהנאה כימא
 מנו וכו' ואמאי האוכל מנו אינו חייב משום כב"ח אבל אין
 הדבר כן אלא אנו אומרינן שכל בחלב זה לא נאסר בהנאה
 מטעם שלא חל עליו איסור אכילה וכיון שכן אין כאן שום
 איסור מוסיף כי היכי דמיא מנו וכו' ואל תתמה על הספ'ן
 לומר דכתי' דלא עבר האיסור אכילת כשר בחלב משום שכבר
 אסור באכילה מטעם חלב או נכלה והוא שלא מוסיף בו איסו'
 על איסור אבל להתיך דבר שחמוסו אסור דהיינו הנאה דבכ"ח
 כשר דעלמא שנתבשל בחלב אסור בהנאה וכשר נכלה זו אינו
 חלב שהוא חוץ במינו שנתבשל עם חלב יהיה נקל איסורו
 ויהיה מותר בהנאה מחמת איסור אכילת אחר שקדמו זה
 כמו זר נחשב ודי שנאמר שלא ילקה על אכילת כב"ח שהוא
 להחמיר על חומרו איסור ע"ג איסור אלא נביאמו באיסור א'
 אבל לא להקל ולהסיר ולהפיץ ולהדיח מעליו איסור השום
 במין במינו שנת בשל בחלב אבל ראוי לנו שנאמר שלא ילקה
 משום אכילת כב"ח אבל באיסור הנאה יעמוד דליתא שזה
 תלוי בזה שנאסר שלא נכנס מציאות ביטול זה בלאו דכב"ח
 למע יהיה נאסר בהנאה דכיון דנפק נפק הלא תראה
 המשנה אמרה כפי' שכשר בהמה טמאה מותר לבטל בחלב
 ומותר בהנאה ולמה לא נאמר בו שלא ילקה על אכילתו משו'
 כב"ח שהוא איסור על איסור אבל יהיה אסור בהנאה כי חוץ
 במינו דכב"ח דעלמא כי לא מחמת שנאסר באכילה חזר
 אחר נתיבנו בהנאה שהוא דבר השום על כל כב"ח דעלמא
 דאיסור מחודש עליו ואפ"ה אמרו שמוך בהנאה ובביטול
 והטעם הוא שחזיאות זה לא נכנס בלאו דכב"ח דמעציה

קרא כדאיתא בש"ס וכו' ולא חל על מצוה ות זה לאו זה
 דבב"ה ה"ה והוא הטעם בכשר ככלה וחלב שמוטעם איסור
 חל על איסור לא חל עליו איסור דלאו זה מעתה מהיכן יחול
 איסור הנאה הבא בלאו זה לפיכך מותר בהנאה וכיון שכן אין
 כאן איסור מוסף כדי שנקשה מ"ש מחלב הקדשים וכאמור
 בלע"ר לפרט דברי הרב ז"ל . ואם לאו דמסתפינא הייתי
 אומר דהם בב"ה שכתוב בדברי הרב ט"ס הוא וכו' רק ב'
 העניינים יחד הם ולא עוד אכן ידענו אכן בידי לעשות
 בזאת ולפי הנוסחא הלזו אבד דוחקא כאשר פתרתו ככלע"ר
 לרווחא מילתא טפי ממה שרצה להבין בדברי הרב ז"ל
 מהרמ"ע מפאנו ז"ל דבתי לעיל :

והרב

כה"ג בנימוקיו על הרמב"ם ז"ל הביא בשם ח"ך
 וז"ל וא"ת הא נוסף איסור הנאה דבב"ה איסור
 בהנאה וחלב וכלה לזו והיינו וכו' . וז"ל דאיסור דבב"ה אינו
 אלא בכלל אכילה וכו' וכיון דאין איסור אכילה בב"ה חל על
 איסור חלב וכלה דאין איסור חל על איסור ממיילא פקע
 איסור הנאה מנייה שאין פסוק לאיסור הנאה שאלו היה פסוק
 בפ"ע לאיסור הנאה ודאי חלב שבטל בחלב היה איסור
 הנאה שאין דבר מעכבו ולא יחול איסור הנאה וה"ל כגם
 באכילה יחול איסור על איסור וחייב שמים כיון שניתוסף
 איסור הנאה כמ"ש בכריתות דאיסור קרבן חל על איסור
 חלב משום דקרבן ידענו דאיסור בהנאה והילכך גם שלא יחול
 איסור על איסור חלב קרבן איסור בהנאה ומיילא חייב ב'
 וכו' עכ"ל . והדברים מביעים לדברי הרב הללו כפי המשכ'
 והן הן הדברים בתוספת ביאור והרואה יראה שבכלל
 דברינו הם הדברים הנז' ויש להוסיף עליהם התוס' שכתבנו
 ודוק . ומיהו אכתי פשגבן ליישב לשון הרב ז"ל כפי המשכ'
 בע"ז בפ"ה מ"ד דף כ"ט שכתב דטעם וסיבת איסור גבינות
 גוים שחא יעמידנה בעור קבת ככלה לפי שהוא מעמיד ג"כ
 וכבר נודע ששחיטת נכרי ככלה וכשמעמיד בעור הקבה
 כאסורה אותה גבינה לא מוטעם בב"ה לפי שבב"ה אינו אסור
 אלא בב"ט כמו שבאר בחולין אבל הוא אסור בשביל שחיטת
 נכרי ולא נאמר בזה א' משמים לפי שהוא מעמיד ומעשה
 הנכלה היא נראה וכאלו הגבינה כולה ככלה לפי וכו'
 אותו הדבר האסור הנבלה והנראה ע"ש עכ"ל . ונראה
 דבריו רקול איתי תבא לא אתי עלה מחמת שיעור זה הוא
 בב"ה שני בשל בחלב ולמאי הוצרך לטעם איסור ככלה ואם
 זו היא כוונתו הוא תיחא לפי כל מה שכתבנו לעיל דכפידוש
 אמרה מר למילתיה דלא חיל איסור בב"ה כל עיקר אבשר
 ככלה שנתבטל עם חלב וכל אותו מציאות עצמו לא עליו שם
 איסור בב"ה כל עיקר ולע"ז שיעקר כוונת הרב בא ליישב
 מה שיש להקשות בטעם התבא דאתי עלה מפני שמעמידין
 אותו בעור קבת ככלה והלא אפי' בעור קבת שחוטה הן
 הגבינות אסורות מטעם בב"ה וכן הקשה הרב מוהר"ן
 מיבאש ז"ל הביא דבריו הר"ן ז"ל שם ע"ש וניחא ליה לפי
 שבב"ה אינו אסור לא בב"ט ומ"ש לא מטעם בב"ה לא באותו
 מציאות דככלה הוא אלא כלומר שמה שאסרו הגבינה באופן
 זה מצד ככלה ולא אמרוה בשחוט' מטעם בב"ה לפי שבב"ה
 כב"ט כז' בדבריו ודברי התלמוד הם דברי הרב מוהר"ן
 מיבאש ועיין בפ' המטעם להרב ז"ל בס"פ כ"ה שכתב וז"ל
 וכבר ביארנו בע"א שפסקו ההלכה בקבה וכו' ומותר ומות'
 להעמיד החלב לכתחילה בקבת נכרי ובקבת ככלה מפני
 שהיא פירשא בעלמא ודע שאין מותר לכתחילה להעמיד
 החלב בעור קבת שחוטה ואם עבר והעמידו רואין בב"ט
 כאשר כל בב"ה וכו' ע"ש עכ"ל :

ומ"מ

דברי הרב ברור מללו שחלב שנתבטל בחלב
 מותר בהנאה ואין שם איסור בב"ה כל עיקר

ולבאורה

לפי שלא חל ונראה הדברים שהיא הדין בעצמו ל' דברי
 התוס' שכתבנו כתחילת דברינו להאיר לישאל דאמרו ד' אכ"ה
 לא לקי הואיל ואין כאן שם איסור מוסף הרי על מציאות זה
 לא חל כל עיקר איסור דבב"ה לא בעיקרו ולא בחלנו ז"ן
 וכאשר היו דברינו בזה הביאור דבריהם לעילא מן כל
 אכן עמדו לפני דבריהם ככותל מ"ש בפ" כ"ה דף ק"ו ע"ב
 ז"ל כאן לאחר חזרה ולפי זה שרי אקובת ככלה אלא עכשיו
 כהגו העולם הדבר לאיסור ואין להקל ליקח קובת נכרי
 וכריעבד מותר דאפי' לכתחי' שרי היכא דידע שלא נמלחה
 בעור אם לא שמכוער הדבר הואיל והחזיקו בו איסור ומיהו
 היכא דנמלחה הקיבה בעור אסורה ודאי משום בב"ה עכ"ל
 וקשה דעור קובת נכרי ככלה הוא ואפי' שנתבטל עם הקיב'
 לא חל על מציאות זה איסור בב"ה מטעם דאין איסור חל על
 איסור דסוגין דעלמא הכי אולא ואיסור הנאה לא חשיב
 איסור מוסף כמ"ש וכיון שכן על מציאות זה לא חל כל עיקר
 שם בשר בחלב וכדכת' לעיל בדברינו ז"ל . וליכא למימר
 דכתי' דלגבי בשר לא חל עליו איסור בב"ה מטעם דאין איסור
 חל על איסור דאמירא וקיימא מחמת איסור ככלה מ"מ בחל'
 דלא שייך למימר ביה אין איסור חל על איסור שלא היה בו
 איסור כלל מקדמת דנא שפיר איכא למימר שנאמר מחמת
 שנתבטל בכשר דטעם כשר מעורב בו ומ"ה כתב דהיכא
 דנמלחה הקיבה בעור אסורה משום בב"ה דלאסור הקיבה
 קיימי כנראה מדבריהם ז"ל דזה אינו דאם נפשך לומר כן גם
 בכשר נמי כיון דהחלב ככלע בו לחייב שמים א' משום ככלה
 ואחר משום החלב שנתבטל בו שנאמר באכילה משום בב"ה
 ולא מביעיא אי אמרינן שיש בכשר מתשו של החלב כמו שנרא'
 מדברי התוס' הביא דבריהם מרן ז"ל ב"ד סי' צ"ח וז"ל
 ומצאתי לרבותינו בעלי התו' ז"ל דמשום איסור החלב קרי
 לבב"ה טעמו ולא תמשו דחלב אין יכול להיות בו ממשו של
 דבר אלא טעמו ואעפ"כ אסור אבל בכשר אפשר להיות
 ממשו של חלב שבוף החלב ככלע הוא בתוך הכס"ע ע"כ
 דהשתא אליבא דכ"ע הוי כעיקר אלא אפי' אי ליכא ממשו
 אלא טעמו הרי לרעת התוס' טעם כעיקר דאורייתא ולק'י
 וא"כ כאן ראוי להיות לוקה משום החלב שיש בכשר הנבלה
 משום בב"ה וכן בחלב שבטלו בחלב ואחר שמצטנן ידוע
 שהחלב נקרא וניכר בפ"ע ואפי' שלא נצטנן לבדו וקראש
 קצת וניכר אם אכל מן החלב הניכר תינה דלא לקי אבל
 מהחלב לילקי ולפום סוגין מוכח שאין שם מלקות כלל אמור
 מעתה דע"כ טעמא דהוי כאלו לא נתבטל בשר זה או חלב
 זה בחלב והאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי וכאלו כל אחד
 לבדו מעתה הוא הדין והוא הטעם בחלב שכולע בו טעם
 בשר זה או חלב דהוי כאלו אין הכשר שם וכאלו לא נתבטל
 עמו כל עיקר ותו כשאתה תזכיר לאוכל זה קיבה זו שלא
 יאכלנה מטעם שהיא חלב שנתבטל עם בשר עכ"ל לומר
 שהוא מוזהר באכילתו מחמת קרא דלא תבטל גבי בחלב
 אמו הוא הכתוב השני שבא לאסור אכילה כאלו אמר ל'י
 תאכל גדי שנתבטל בחלב והרי בשר זה לא ככלל בכלל פשוט
 זה שלא חל עליו פסוק זה וכיון דלא חל עליו א"כ מאין אתה
 אוסר לחלב זה הואיל ולא נאמר אותו בשר שנתבטל ער
 בקרא זה והוא כבשר שמתבטל עם חלב דמעת' קרא
 וכרוך דהתם אם אכל החלב בפ"ע לא עבר משום ט"כ
 וה"ה והוא הטעם בכאן וכפי מה שהסביר הדברים הרי וכו'
 ז"ל כדכתבנא לעיל וכרוך שאין כאן לא איסור מוס' וי' ולא
 איסור כולל ולא איסור בת אחת וכמוכזן וכו' מוהר"ן ע"ז
 בתשו' ס"ל :

היה אפשר לומר דהא הא דאתרן דלא
 חיל איסור בב"ה ככלה שנתבטל
 בחלב

משום דקסבר איסור חל על איסור וסוביין דעלמא כחאין
 דאית ליה איסור מוסף וכדמשמע בשבועות קול כותיה
 ע"כ. ודבריו ז"ל כפת שבהו ממני רב שלמא דא דארינא
 נבי ר"ע קסבר איסור חל על איסור אכילא למימר דלרוחא
 דמילתא היא וכלומר אפ"ת אית ליה איסור חל על איסור
 לית ליה איסור מוסף אכילא למימר דאית ליה איסור חל על
 איסור וה"ה דהוה מצי למימר דלא צריך קרא משום דהוה
 איסור מוסף וכל עיקר לא נחית אלא לומר דלא צריך קרא
 וא"כ איפשר לומר כמ"ש התוס' בפ"ה דף ק"א ע"כ סוף
 דיבור דע"א וכו' ע"ש אבל קשיא הוה דאקטין כפ"כ"ה
 וסבר שמואל איסור חל על איסור ומאי קושיא ולמאי הכריחו
 כל הני טעמי אימא שאני סבא דהוה איסור מוסף א"כ כל
 הוה טקלא וטרייא דאיתא התם בההיא דר"א ור"א במבטל
 חלב כחלב אמאי לא איתין עלה משום איסור מוסף
 וכמוכן:

אמור

מעשה כ"ד נפל ברבכר וקרא דלדעת הרמב"ם
 ז"ל לא חל ביה שום איסור כב"ח ולכתחילה נמי
 מותר להשתמש ולהנות מנרות הללו ולדעת הרשב"א ז"ל הרי
 הן כב"ח גמור וטעונן קבורה וכן לדעת הסמ"ג ז"ל מטעם
 דפסק כשמואל רבבי כב"ח גלי קרא ודעת התוס' ז"ל
 מסופק אנלי ככל מ"ש לעיל בדבריהם ז"ל והנה חלכר
 דנראה דהרמב"ם ז"ל הוה יסיד לבני הרשב"א והסמ"ג ז"ל
 דאין שוין בטעמן עוד בה דאין לו הים מחלוקת שקול הים
 ספקא דאיסורא למזמרא כל שכן דהרמב"ם ז"ל יסיד הוא
 בדבר כאמור. והן התימא על מהרמ"ע מפאנו ז"ל
 בתשו' הכ"ל איך פסקא למילתיה דרעת הרמב"ם ז"ל ולא
 חש להזכיר דברי שאר הראשונים שכתבתי ע"ש ועוד יש
 מקום לזון בדברי הרב בתשו' הנו' כמ"ש ע"ד הר"ן ז"ל
 שכתב בריש פ' כל הבשר וז"ל כל הבשר אסור וכו' והקשו
 בתום אמאי לא תנא נהוג בחולין ובמוקדשין וכ"ת לא
 איצטרך ליה דכבישול מוקדשין ליכא איסור כלל ואמאי
 תיסק דרעתין דלא לניהוג ביה איסור כב"ח ליתא דהניחא
 למ"ד דאבישול לעולם לקי אלא למ"ד דכל היכא דאכילה
 לא לקי אבישול נמי לא לקי הו"ל לאשמועינן דאם בישל בשר
 גבוה בחלב דלוקא דאכילה נמי לקי לפי שאיסור כ"ב חייב
 איסור מוקדשין וכו' ע"ש עכ"ל. שכתב עליו ז"ל וברירא
 מילתא דאזלא שמעתתיהו כההיא לישנא דאמר כיון
 דאבישול לקי אכילה נמי לקי ודלא כהר"ן ז"ל התם דאסמכ'
 למילתיהו אריך לישנא כל היכא דאכילה לא לקי אבישול
 נמי לא לקי והניח בפשיטתיה דהכא אכיל לקי ומה אבישול
 נמי לקי בלא סבר האי תנא איסור חל על איסור דלא כהלכתא
 וליתא ע"ש עכ"ל:

ואחרי

כשיקת עפרו כפות רגליו לע"ד בהורגותיה
 דמרנא אמנא דרא איסור מוסף הוא משום
 דמעיקרא היתה בשר הקדש והיתה אסורה להדיוט ומותרת
 לגבוה נתבטלה בחלב בתוסף בה איסור כב"ח לבני גבוה
 שנאסרה ממשקא ישראל ומינא דאיחובף בה איסור לבני
 גבוה ותוסף בה איסור כב"ח להדיוט באיסור מוסף. וברם
 ליכא לאקשוני דהיכא דהיתה לו שעת הכושר לא ילפינן
 ממשקא ישראל אפ"ה מיתיה ליה בכל דוכתא כפ"כ האסורין
 נבי נעבר משום דעיקר תלתא קראי מסיקין דאין לחלק
 ע"ש עכ"ל:

איברא

דדא ודאי צריכא לבניס דליתא הא לא
 חשיב איסור מוסף מינא דאיתוסף בה איסור
 לבני גבוה משום דמא שנאסר לבבוס הוא משום דנאסר
 להדיוט ולא שייך למימר מינא דניתוסף לבני גבוה מיתוסף
 להדיוט ולא דמיא להסיא דפרק אהרן לו חלב קדשים ונעשה
 פיגול

נחלב אינו אלא לתכאי דאית להו אין איסור חל על איסור
 ולהאיך לישנא דאמר דכאכילה כ"ע לא פליגי דלא לקי אבל
 למ"ד איסור חל על איסור לאריך לישנא וא"כ לשמואל דאמר
 בפרקין דהכא גלי קרא דגדי דאיסור חל על איסור א"כ
 לדידהו ודאי קיבה זו אסורה משום כב"ח באופן שקיבה זו
 שנמלחה בעורה אין בה הפקעת איסור כב"ח אלא מזה אין
 איסור חל על איסור למ"ד הכי כרכר האמור ולולא דבר זה
 אסורה היתה משום כב"ח ולא תימא לא נאסרה משום כב"ח
 משום דהוה פירשא כעלמא וכס"ד רש"י שהיה סוכר דהויה
 כההיא דקכת עולה וכו' וכמ"ש הרא"ש ז"ל ג"כ בפסקיו וא"כ
 לחלק בין קרוט לשיאנו קרוט כדכרי ר"ת בדבור שאח"ך דלי'
 אלא ככל בוונא אסורה ודאי משום כב"ח וחלב גמור הוא
 ובמסקנת רש"י ז"ל ודעומיה דחלב גמור הוא וכל עיקר דברי
 התוס' ז"ל לא באו לא לפוקי הסוכרים כס"ד רש"י דלאו חלב
 הוא ולא מירי ולא נחתי אלא לומר שחלב גמור הוא אלא
 שלדעת האחרים שגם באיסור כב"ח אמרינן אין איסור חל
 על איסור מטעם זה לא נאסרה משום כב"ח הא לאו הכי כל
 אפייא שוין דאיסורא ודאי משום כב"ח וכ"ת אי לאפוקי הצד
 הנו הוא דנחתי התוס' ז"ל שפיר הוה חזו למיתיה עלה שאסורה
 ודאי משום כב"ח שכל עה מהעור שהוא מכלה ואם העמיד
 בה בנינות אסורות משום טעם כב"ח דאיכא בהו והא מלת'
 שזיה אפי' למאן דאית ליה כב"ח אין איסור חל על איסור
 ולמאי הוצרכו לענין איסורא מטעם דהוה חלב גמור וכו' ז"ל
 מטעם טעם דככלה שכתוכו ואסורה אליבא דכ"ע מהעמי'
 בה הא לא קול דכלא דדין היא גופא קשיא דת"ל מטעם
 שכל עה טעם הנכל' אבל כראין הרברים שהדברי מניעים
 לאסור הנבינות לגמרי אם הועמדו בקבה זו אפי' שאין בה
 כב"ח משום דהוה מין כמינו וקיס להו כסדר רש"י במעתיק
 דמין כמינו במטהו אבל מטעם נהי דאיהי אסורה אבל
 הנבינות לא היו אסורות דתלי בטעמא דמין כמינו מינו
 אמור רבנן בטעמיה וקרוכ לודאי דליכא טעמא ופדיעבר
 מויהא אם העמיד בקיבה זו לא היינו מושטין לאיסור אבל
 מטעם איסור בשר בחלב החלב הוה מין כמינו ובמטהו
 כדאמרן:

מיהו

יושב ממולי דבריהם ז"ל בפא"מ דף ל"ה ע"א
 שכתבו ז"ל מיהו במקומינו שמעמדין בקבה
 אומר הרב ר' ז' הרב שייס טעם קצת לאסור מפני
 שמולחין סקבה בעורה ואיכא איסור דכב"ח דמלחיה הכי וה
 הוא ברותה וכו' ע"ש עכ"ל דזה אינו אלא למ"ד דאיסור חל
 על איסור או כדשמואל וכדכתיבנא לעיל. ואלו הוה הדבר
 פשוט שהלכה כשמואל או שהם ז"ל הקדימו לנו להלכתא
 דאיסור חמור חל על איסור קל דאיסור הנאה איסור חמור
 כמ"ש או הקדימו לנו להלכתא כשמואל דסוביין דעלמא
 כוותיה הוה נוחין דבריהם ז"ל דשמעתין ודפ"ח אבל לאו
 הלכתא פסיקתא היא וגם הם כשום תקום לא הודעו עיקר
 ההלכה כו' על כל זאת לע"ד דבריהם ז"ע אם לא שנקבל
 מה שאין הדעת מקבלו הוא הדבר אשר דחיתי לעיל שלא
 יעלה על לב לומר דאע"ג דאכשר לא חל איסור כב"ח
 משום דהוה נכלה מ"מ החלב נאסר ולא נראה לע"ד ונע"ג גם
 מדברי ה"ר ירום ז"ל נראה דמ"ל כדעת הת"ל ע"ש ודברי
 הסמ"ג מוכיחין קולן דהלכה כשמואל ודלא כדעת הרמב"ם
 כדכתיבנא לעיל:

והרשב"א

ז"ל במהדושו לחולין פ"כ"ה למה דשיך
 לרף ק"ב כתב בני חלב דאע"ג דלר"ע
 אהרו שם דלא צריך קרא לרבויניהו דאיסור כב"ח משום
 דאית ליה דאיסור חל על איסור ואכן קול דאין איסור חל על
 איסור מ"מ כב"ח איסור מוסף הוא וכיון דטעמיה דר"ע
 ח"א יוד

פינול דאיסור פינול לבני הדיוט תבא בבוה קאתייא ליה
כאשר יראה הרואה :

אמנם

מצאתי ראיה לדבר מהשיא רכתבו התוס' וז"ל
בר"פ גיד הנשה בסוף ד"ה קדשים דאיסור
כרת וכו' כתבו וז"ל וא"ת ונימא מינו דאיתוסף איסור גיד
לבבוה דאסור להעלותו איתוסף נמי להדיוט איסור אכילה וז"ל
דאיכא למ"ד בסמוך מחוברין יעלו ע"ש עכ"ל ואם איתא
לשאי חילוקא דין היאך ס"ד רנמא מינו דאיתוסף איסור
לבבוה וכו' ע"ד שהוצרך לומר דאיכא למ"ד וכו' והא מה שאמ'ר
לבבוה הוא משו' שנאמר להדיוט וכדאמור שם ורבנן ממסקה
ישאל אלך וראי דהאי נמי חשיב איסור מוסף . והרואה
יראה דארכנן קיימי ומת"ש איכא מ"ד מחוברין יעלו
והוק :

ובהרצותי

הדברי לפני מורי הרב אישי כ"ב נר"ו
אמר מר דאיכא למימר נמי באופן
אחר דמייירי בקדשים הנאכלים לכהנים דמעיקרא כשר זה
היתא מותרת לכהנים ואסורה לישראל כתבשלה כחלב
איתוסף בה איסורא אחריתי שנאסרה ג"כ לכהן באיסור
בב"ח ומינו דאיתוסף בה איסור כב"ח לבני כהן שהייתה
מותרת לו כתוסף בה נמי איסו' כב"ח לבני ישראל שהייתה
אסורה עליו מקדמת דנא באיסור קדשים .

אמנם

אנכי הרואה דהא נמי צריכא לפנייה אש-בא
לכלל אסור מוסף משום דאיכא למיירא דקיון
דמעיקרא כשהייתה אסורה לישראל באיסור קדשים לא היה
אסורה לכהן אלא היה מותרת לכהן ואיסור דתוסף
בה השתא לבני כהן האי גברא לא בא לכלל איסורא קמא
מה שהייתה אסורה לישראל באיסור קדשי' אלא היתרא הו"ל
לבני דידיה וא"כ ליכא למימר מינו דתוסף בה איסור לבני
כהן . ומההיא דפ' אל"ל וכו' אין ראיה דשנייה היא דאיסור
פינול ומתר לבני הדיוט מוכח דאסור לבבוה קאתייא ליה
ואמטו להכי אע"ג דמעיקרא החלב היה מותר לבבוה והיה
אסור להדיוט אפ"ה אמרינן כיון דאיתוסף ביה איסורא לבני
בבוה איתוסף ביה נמי להדיוט אע"כ דאיסורא קמא לבני
בבוה לא הוה ומש"כ הכא דמינו דאיתוסף מהדיוט להדיוט
קאתיין יעלה ולא דמיון :

אמנם

מדברי התוס' ז"ל שהבאתי לעיל תפרק גיד
הנשה משם ראיה שכתבו משם וז"ל וא"ת ונימא
מינו דאיתוסף איסור גיד לבני נח איתוסף נמי לישראל ויש
לומר דהא דכאשר לב"כ היינו דוקא לבני יעקב דקודם מתן
תורה איקרו כ"כ וכו' עכ"ל ע"ש . הרי דברירא לה דאיקרי
איסור מוסף מינו דאיתוסף לב"כ לאיתוסף נמי לישראל על
איסור קדשים הראשון והגם דבאיסור קמא בני נח לא באו
לכלל כמובן :

וראיתי

לסתום ז"ל בפרק כ"ג דף כ"ד ע"כ סוף ד"ה
לרכות את האמורין וכו' וז"ל ור"ש תירץ
דאיצטריך לרבווי דסר"א דלא יבא איסור טומאה ויסול על
איסור חלב ע"ש ולפום ריהטא קשה טובא דהוי משנה שלמה
שנינו בכריתות פ' אל"ל כנו' יש אוכל אכילה אחת וחייב
עליה ארבע חטאות ואשם אחת טמא שאכל את החלב והיה
יותר מן המוקדשין וכו' ע"ש ופי' שם בנתי' דאף מאן
דס"ל דאין איסור חל איסו' מודם ככה"ג כיון דהו"ל איסו' כולל
ואיסור מוסף ע"ד מ"ש הם חלב אכתי להדיוט הוא דאסור
אכל לבבוה שרי הו"ל יותר מינו דאיתוסף איסור לבני
לבבוה איתוסף ביה לבני הדיוט וכו' ע"ש וככל
תאי דכתיבנא מריש מנילתא ועד השתא וא"כ אוף הכא
דכותא איכא איסור מוסף דמעיקרא דאמורין מותרים
לבבוה ואסורי להדי' נטמאו כאסרו להקריבן לבבוה ואסורי

להדיוט נטמאו כאסרו להקריבן לבבוה ומינו דאיתוסף בהו
איסור לבני בבוה איתוסף בהו נמי לבני הדיוט
הגם דמעיקרא הו"ל איסור חלב לבני הדיוט דמ"ש
משאר איסורין דעלמא ואם כן תירץ ר"ש דאיצטריך
לרבווייהו משו' דס"ד דלא איתי איסור טומאה ויסול על איסור
חלב . וכרור דאיסור טומאה ואיסור דא ודא חדא היא וכמו
ששנינו שם טמא שאכל וכו' וליכא אף לחלק ולומר דאפי'
באיסור מוסף אין איסור חל על איסור אלא דוקא איסור
חומר על קל או בשניהם שזין ולא זו דהו"ל איסור טומאת
בשר והגוף טהור שאינו בכרת אלא בלאו גרידא כמ"ש
בסובין דכל עצה ודהו"ל קל על חומר שהרי איסור חלב יש
בו כרת דליתא דלא שאני לן הכי כל דהא איכא איסור מוסף
כדאיתא בש"ס בכמה דוכתי ופוק חוי דברי התוס' דלעיל
בפייסהו דכפ"גיד הנשה עלה דהשיא דאמרינן התם אמור
דשמעת ליה לר"ז בטמאה דאיסור לאו קדשים דאיסור כרת
מי שמעת ליה וכו' דכתבו סד"ה קדשים דאיסור כרת וכו'
וז"ל וא"ת ונימא מינו דאיתוסף איסור גיד לבבוה דאסור
להעלותו איתוסף נמי להדיוט איסור אכילה וכו' ותי' וז"ל
דאיכא למ"ד בסמוך מחוברין יעלו ע"ש . הרי בהדיא
דאיכא גופייהו כתבו בפשיטות דכל דאיכא איסור מוסף
איסור חל על איסור אפי' קל על חומר וכמובן .

ובבר

עלה במחשבה למימרא דאכתי איצטריך קרא
בבון לבני טומאה שדחוייה היא אצל צבור כל
שנאמר בו כמועדו שמקריבין אותו אפי' בטומאה ובגוף
תמיד של שחר וכיוצא דכתיב ביה כמועדו שהקריבוהו
בטומאה דאשתכח דהותרה טומאה להקריב את האמורין
אפי' נטמאו והלך כהן אחר שהיה טהור וכו' אחר הקרבה
התמיד או גברא אחריתא ואכיל האמורין שהם טמאים דאז
ליכא איסור מוסף לבני הדיוט שהרי הותרה טומאה לבני
חובב וליכא מינוהנה כבבון דא איצטריך קרא לאגמרי
דאיתי איסור טומאה כיון דס"ס הרי זה טהור וקא אכיל
אמורין שנטמאו וחיל על איסור חלב . אלא דאנכי הרואה
דלפוס ריהטא לא היא ולא מצו למימר הכי שהרי כבר כפ'
מי שהיה טמא לקמן בפרק ז"ה ע"כ בעי רב יוסף אי טמא
מת שדחק ונכנס ואכל אימורי פסח הבא בטומאה מהו
ופשיט ליה רבא דפטור מאיסור טומאה משום דטומא' אמורין
מהיכא איתרבו מטומאת בשר דכתי' אשר לה לרכות את
האמורין כל היכא דאיתיה לטומאת בשר איתיה לטומאת
אמורין וכל היכא דליתיה לטומאת בשר ליתיה לטומאת
אמורין ע"ש ופסק הרמב"ם ז"ל בפרק ז' מה"ק פ' דין ז' ע"ש
דכרור דאף אן נמי נאמר היכא דהגוף טהור והבשר טמא
דליתיה בכרת רק בלאו למלקות מוקרא דוסבשר אשר יבש
בכל פתח לא יאכל דכיון דרבו דאמורין נפק לן ממילת
והבשר כל טהור וכו' דסמיק ליה דפשיטא דהא היא דתהוין
כדין הגוף טמא והאמורין דכל דליתיה לטומאת בשר ליתיה
לטומאת איסור אמורין ופטור כיון דלבני הגוף טהור
והאמורין טמאים נמי ממילת בשר ונטומאת בשר איתרבא
ופטור והדרא קושי' לרובתא דאמאי איצטריך קרא לרבווייהו
לאמורין משום דאין איסור חל איסור דלפוס ריהטא ליתא
כרתי' ודוחק לחלק ולומר דטמא אופן מניאות זה דכתי'
לעיל דהיינו כנון עולת התמיד שהקריבוהו בטומאה וכו'
כהן טהור ואכל את האמורין וכו' דבבון דא לא פשיטא לן
מהי' דטמא מת שאכל אמורי הפסח שבא בטומאה דפטור
וכיוצא דשאני התם דהבשר נתן לאכילת ארס ואמטו להו
הוא דאמרינן דכיון דטומאת אמורין מטומאת בשר איתרבו
כל דליתיה לטומאת בשר לית' לטומאת אמורין כיון דעיקר
קרא בבשר הנאכל להדיוט קא קוויי אלא דמרבינן נמי
אמורין

המוחזק לפי לפטור את עצמו ממתן דמים לעניי חכרון תו' בטענת קים לי הגם דאיכא בסרי ממונא ספק איסורא דאורייתא דכל יסל דומייה דהסווא דחלק כל נכסיו לעניים דכתי' וכמוכין :

כרם

אכתי מטעמא אחריכא סרי כי משום דחויני ליה להרכת"הר בפסקים וכתבים בס"ג ב"ן בתשו' שאלה על מי סגדר בצדקה באסמכתא דקאמראם לא אעשה או אם אעשה דבר פלוני אתן כך וכך לצדקה והן הרב סס דבמהלוקת שמו כדכתי' לעיל וסוף דינא הסכים את הרין כמהר"ם ז"ל וזהו דמהנייא אסמכתא בצדק מטעמא דכתיב וז"ל וסובייא דעלמא בתר מהר"ם אויל בהאי מלתא ובפשיטות דרך ומנהג שהבאים תובעים על מי שמעמיד על עצמו בכה"ג קנסות לצדקה וזו יש כירי תשו' הר"ע קב"כ על אחר שהוא ואשתו העמידו על עצמן קנסות לצדקה אם לא יעשו גירושין ונתפייסו ופתב עלהופטר אותו מתביעות הבאים בטעם אחר משמע בפשיטות דאי לא הוי ההוא טעמא הוה מחייב ומוסר גם כי סמכתא וסובייא ז"ל ס"ל כמהר"ם עכ"ל ע"כ. הרי דהא איכא סהדא רבא מר ניהו רבא דכתיב דסובייא דעלמא בתר מהר"ם אויל בהאי מלתא ובפשיטות דרך ומנהג וכתר דירייה אית לן למיזל ולרון דיכא דאמריה דאסמכתא מהניא בגי' צדקה וכמוכין. ומן האמור בזה בסוף תשו' הרב ז"ל אתה תראה איך או לא הוה לן טעמא דסובייא דעלמא בתר מהר"ם אויל בהאי מלתא הרב ז"ל הוה מפטר ליה לשאל מטעמא דהיה דפ' מי שמת כדכתי' לעיל דמפורש כתב ז"ל אבל מטעם אחר אין לחייבו משום דמיזל לחומרא במורי דצדקה דבפ' מי שמת כעניי הש"ס הקדוש נכסיו הפקיר נכסיו חילק נכסיו לעניים מהו תיקו ופסק בא"ז התם ראוי תמונא בחוקת מדיה ולא זכו עניים והקדש כיון דסלקו בתיקו וכל שכן בפלוגתא דרבוותא ואשירי דפסק התם דזכו עניים היינו מטעם אחר כדמוכח התם עכ"ל ע"ש ודיק:

וחזיתיה

להר"ה מהר"ם שייך ז"ל בס' כפי שמואל בתשו' סי' ז"ה דקסמר עלה דהאי מלתא דפסקו רבוותא בתיקו דמי שמת לקולא ז"ל אלף ורמי שיש לי בזה מעט עיני לע"ד שהרי בפ"ק דדריים איבעינא לן אם יש יד לפיאה ולצדקה כגון דאמר הרין זוזא לצדקה והרין ולא איפשיטא התם ופסק הרב מהר"ם ז"ל בור"ס רב"ה דרס הכ' צדקה למדו מדברי אביו ז"ל שכתב דכיון דהי תיקו דאורייתא נקטינן לחומרא ומאי שנא מהא דפ' דמי שמת שפסקו דהוי תיקו דתמונא ואין מצינן נידו אלף בראיה ברורה וכו' ע"ד אבל לפי מה"ש ה' מהרא"ז ז"ל לרעת הרא"ש קשיא וכן לרעת הרב כנו וכן קשה כמ"ס הר"ן ז"ל בדרום שם בשם הרשב"א ז"ל דפסקו בגבי בעיא יד לפיאה ולצדקה לחומרא משום דהוה תיקו דאוסורא ואלו בתשו' סביאם הרב הקדוש ב"ר סי' רנ"ט דכתב ז"ל תשו' בעיא היא כפ' מי שמת וכו' ויש מי שפסק לקולא בתיקו דתמונא לקולא ז"ל דעתו מטה ע"כ וסוף דבר עמד מר ליישב הענין וכתב ז"ל ואפשר לומר דרוקא כפ' מי שמת עסקי' לקולא משום דכיון דמאי דמסקא לן הוא היא במר ומקני ולא מצי הדר א"ר דכל לגבי נפשי לא במר ומקני ומצי הדר אמרי איהו קים ליה בפשיטא דלא במר להקנו ואי לאו דירע בפשיטא לא היה חוזר זכמ"ש הר"ה חמקי שם בבי הקדש וכו' ורוקא משו' דאיהו ירע בפשיטא עסקי' לקול' בתיקו דמי שמת אבל כעני' דפ' קדמ' אע"ג שגראה דהוה שייך למי' דאיהו ירע בפשיטא דלנפקותא קאמר ת"מ הדבר מוכיח טפי דלצדקה קאמר והוה יד מוכיח וכו' ואינו כאמון לגמרי ואמרי' הדבר מוכיח דאיהו לא ירע בפשיטא כי אין סברא להאמינו וכו' ולכן פסקי' לחומרא וכו' כהנ"ל

ועכ"ל ע"ש :

והנה

הרב כ"מ בתשו' בח' כ"ס י"ט בדף ל"ז ע"ב עמד על זה והביא סך תירווא דמהרש"ח ז"ל סנו' זכתב עליו ז"ל כפי דרכו זה אכתי קשיא להחריז איסור לן ז"ל מס' ג' ממתכתי בפלוגתא דאסמכתא בצדק איך פסק לקולא ודמה פלוגתא דאסמכתא בצדקה לכעין דמי שמת דפסקו כהו לסקל וסרי כפי דרכו אין סגדון דומה לראיה דלא שייכא בפלוגתא דאסמכתא בצדקה קים ליה בפשיטא עכ"ל ע"ש :

אמנם

בהוראותיה דמר ניהו רבא אחיכא לע"ד דלא קשיא דאכתי מקום ג' בראש לומר דס"ל להרכ מהרש"ח ז"ל דאף גם זאת נמי דפלוגתא דאסמכתא בצדקה כאל כלל וכעין הוה דמי שמת דאיהו ירע בפשיטא וטעמא משום שירוע דעיקר פיתור דאסמכתא ה"ט משום דלא סמכתא דעתיה ולא במר ומקני דרעתיה אנסיה דעלה בדעתו דיש כח בירו לעמוד וללא אחי לירי חוב פרעון כנודע אלא דכענין צדקה נפל המהלוקת דאיכא למ"ד דאף באסמכתא במר ומקני משום נזוס ואיכא למ"ד דאף לא במר ומקני וא"כ זה הכא לכ"ד לפטור עצמו בטענת אסמכתא בצדקה ובפרט באסמכתא דכירו לעשותו וכחשכט לטון השאלה ששאל הרב ז"ל הרי זה כותב להעיד על עצמו דלא במר להקנות אפי' בצדקה אלא דרעתיה אנסיה וכיון דהא איכא כת מרבוותא דסכרי דאף בצדקה לא מהניא אסמכתא דלא במר ומקני ואיהו המוחזק פשיטא דלא אית לן לחזול לקולא דאיהו ירע בפשיטא דלא במר להקנות הגם דלכת מרבוותא דהרין נותן דלא תהימן מ"מ כיון שהוה המוחזק וסוף כל סוף הכל תלוי בדעתו או במר להקנות או לא הנה כי כן דרון פלוני דאסמכתא נפקת כרא מסתם פלוגתא דרבוותא דספיקא דניא בעלמ' שאינו תלוי ברעתו וכלל כההיא דמי שמת דאף התם איכא יתרי דרדי האחד דטמא לענין צדקה וסקדש לא שכיך בפשיטא ובמר ומקני ולא מצי הדר ביה והשני דטמא בסלענין צדקה וסקדש לא שכיך בפשיטא ולא במר ומקני וכתמי הדר ביה דלא איפשיטא ואולינן לקול' דהיכא דקאי תמונא קאי ולא מחמרי' הגם דאיכא צד' ספק איסורא משום דאיהו ירע בפשיטא דלא במר להקנות כיון דדידי מוכיחות טבא בטענה הלן ואיהו המוחזק וכמוכין :

וישם

שם לו הרב כ"מ ז"ל שיר דרך לעצמו כד' ליישב הכל וכתב ז"ל והוא בפקדים דכל ספק ממונ עניים דין הדיוט יש בו ואין בו משום ספק איסור וכו' וזלתי היכא דאיכא אומדנא להחמיר שאז ראוי להחמיר כיון שהאומדנא מסייעת וכו' וכ"ש כענין שיש בו ספק איסורא וכו' וכיון שכן כענין דפ' קדריים וכו' כיון שהאומדנא מוכחא ואין סהדי דהיכא דקאמר והרין לאו לנפקות' איכון כי אם לפיאה ולצדקה מ"ס אף דכענין לא יפשיטא אית לן למיזל בספקן לחומרא וכו' אך ככענין דמי שמת וכו' מלבד דליכא אומדנא להחמיר אדרבא האומדנא וכו' להקל וכו' וכו' שכן דהנך בעיין דמ"מ לא נפשיטו כתבו הפוסקים בסס להקל שהרי הקדמנו דכל ספק ממונ עניים דין ממונ הדיוט יש לו כל זמן דליכא אומדנא להחמיר וכו' ואי תימא וכו' מ"מ אכתי בהנך בעיין דמ"מ וף דאיכא צדקת האומדנא לקולא כנו' מ"מ איכא צדקת אחרים נמי שההקדש הוא כרו' וכו' וא"כ איך נכטל מעשה ברור שההקדש מוסק אומדנא וכו' ועלם בתיקו אך בעיין דכריים איכא אומדנא להחמיר כנו' וליכא שום מעשה ברור כנגדה וכו' ולע"ד בסגנון זה וכתבנו הכל עולה ופ"ה וף דברי מהר"ז איסור לן ז"ל שכתבנו שלפי דרך מהרש"ח וכו' לא גתייבטו לפי דרכו וז"ל ע"ל כהנ"ל

ולאפוקי מכלל וזו כתב ושמא לית ליה זוויא אחריני כמוכין
 דלי לזאת אשתכח אין הפי' לנפקותא כ"כור אלא קרוב
 למשפט הלשון כאדם שאומר לחבירו איני יכול להתנדב עור
 שלא נשאר לי אלא זו זה כמוכין ולא מסתברא לחלק ולומר
 דס"ל להרכיבים ז"ל הנו' דמציאות דפ"ק דנדרים בא לפלל
 כהשיא דכתבו הפוסקים שם שאם רוב אנשי המקום קורין
 בשם מליח לכשר קדשים דאינו נאמן ככורע שהרי לא אמר
 כלל זה אלא ברבר אשר לשון בני אדם הם רבלין לרבר רבר
 הלשון כמשפט הלשון והא איכא הוכחא ולא כן במילתא דנא
 דלא רבלי אינשי לרבר לשון כגון לא לזרקה ולא לנפקותא
 ומאן מוכח אינאן מסכרת הר"ש דאלו משם אין ראיה
 וכמוכין :

ותו קשיא דאמאי לא מהימנין ליה כשאמרש דכריני
 שכונתי היתה לנפקותא מן בתי דרפילו כמודר
 כלשון נדר הראוי בעינין שיהיה פיו ולבו שוים כדאיתא בפ"ג
 דשבועות דאמר שמואל גמר בלבו נדך להוציא בשפתיו וכו'
 ופסקו לה כל הפוסקים ז"ל ומהר"ב ז"ל ב"ד סי' ר"ז ז"ל אין
 הנדר חל ער שיוציא בשפתיו ויהיה פיו ולבו שוים לפי' הים
 בלבו לנדור מפת חישין והוציא בשפתיו פת שעורין מותר
 בשניהם וכו' עכ"ל ע"ש ועינין בש"ע ב"ד שם סי' רנ"ח ס"ב
 שכתב מוה"ר ז"ל בהגה ז"ל ואם רצה לומר על סלע זה
 והוציא בשפתיו על אחר הוי טעות ואינו כלום עכ"ל ע"ש .
 וא"כ אף הכא כיון שהיה בלבו של זה והדין לנפקותא לא
 יחול עליו הנדר שהרי אפי' אם היה מודר בפיו וכמשפט
 לשון הראוי לא הוי נדר דבעינין פיו ולבו שוין וכ"ש כלשון יד
 בעלמא דיש מקום לפרשו בכונת לבו ואפי' שהיה הפי' דחוק
 דפשיטא דלא חל כ"ש השתא מיהא דלא אפשיטא ראי' לך
 לקולא כמוכין . וברור שאין לעלות על לב ולומר שדין זה לא
 נשנה על עם הארץ אלא דלא מהימנין ליה לע"ה למימר
 שלא היה לבועס פיו שוין כמ"ש מהר"ב ז"ל בס' הנו'
 דליתא שהרי מלבד שרוב הפוסקים לא ס"ל הכי הר"ש
 בפיהו שהרי כ"א ז"ל וכיוצא בכורע ע"ש כב"ז ובס' כנה"ג ז"ל
 וגם מרן ז"ל בש"ע לא הזכירו כלל .

עוד בהרא"ה זכרינין למשכוכי אפשיין דבעינין דפ"ק
 דנדרים לא נאמרו אלא על הע"ה דוקא ורבר זה לא
 שמיע לן כלל ולא נהירא ליה למימר שהרכיבים הנדולים הנו'
 ס"ל שהאומדנא דרר שלזרקה קאמר הוי רבתי טובא ומ"ה
 לא מהימן דא"ה לא הוה סלקא בתיקו דהא איכא לח"ד
 דכשהאומדנא רבתי גורעין ומוסיפין ממחה על לשון הנדר
 באופן דתירוצי הרבנים הנדולים הנו' לפי קוצר השבתי
 שנבדו ממני ככל נזאי דכתיבא .

אשר על כן בהרמנתיסו דרכן קדישי הנו' לע"ד אם
 רל ואם תך לדידי חוי לי לכחור לי דרך מביני שני
 הדרכים של הרבנים הנו' והוא דק"ל להראשונים הנו' דלא
 יתכן שכל המומן קא מביעיא להו שהרי לא קאמר לפ' עני
 ודאי אין שם תובע ומי לא עסקינן דקאמר הכי כינו לבין
 עצמו דסתתמא קתני דאין שם תובע ואיהו נאמן על עצמו
 לפרש כונתו ומפרשים בעינין דפ"ק דנדרים שהרזון והכוונה
 במציאות האדם אשר גמר בלבו לתת לזרקה גם הפרוטה
 השנית וכשהחיל לומר והדין שפט בדעתו שאינו יכול לקדש
 גם לזאת שאין ידו משנת השתא מיהא וכגון דלית ליה זווי
 אחריני ואי לזאת לא גמר דבריו לאו הכי ולא הכי שנכח
 והניח הרבר לחכמים ולשאול הדיב למען דעת אם חל עליו
 חובת דין נדר גם על הפרוטה השנית או לאו דחש אנפשיה
 באופן דאל מציאות הלשון הוא בעינין דפ"ק דנדרים וכאן
 חכמים לבית הספק אם יש יד לזרקה או לא דאי איכא יד
 לזרקה וזשיב סיד שהוציא בשפתיו כמפרש חמש אשתכח

בהגון ודוק עב"ל ע"כ וברור דאין להשיב ולומר דאכתי
 אף לסגנון הלשון אין דברי מהר"א ז"ל עולין ופה כיון דסון
 שפה יכולה לומר דה"ט דפסקו בכעין דמש"מ לקולא משום
 דאיכא אומדנא דמשייעת ופה דלא שביק אינוש נפשיה
 וכמלתיה דה' ז"ל גופיה דלית' דכיון דהא איכא פיעסה ברור
 כנגדה כמ"ש ה' ז"ל ואפי' אשתכח דלא פסקו בתיקו בכעין
 דמש"מ לקולא אלא דוקא מטעמא דאיכ' אומדנא המשייעת
 להחמיר בה כהשיא דנדרים והוא הוא כגון מוה"א ז"ל ראי'ת
 ביה אומדנא להחמיר וכו' לפלל בתיקו דמש"מ כמוכין אלא
 שזה שכתב הרב שם בתיקו דה"ט ונרא' עלה דהשיא בתשו'
 מהר"ב ז"ל דסוף ה"א בתשו' דהסכמת דתבעת הדם בדרך
 קמ"ט דרעתו נוטה יותר להוציא ממון מספק חרם דלא
 קשיא ליה למוהר"ב ז"ל להס' מכעין דמש"מ דפסקו הפוסקים
 לקולא משום דלא מפיקי' ממוכא ואפי' בס' הקדש דה"ט
 דהתם משום דאיכא אומדנא להקל ומש"כ ככדון מהר"ב ז"ל
 ז"ל דהו"ל ס' שקול לע"ד אין זה מעלה ארוכה שהרי הא איכא
 כנגדה מעשה גמור דהקדש דמטעם הלשון פסק הר"ש ז"ל
 לחומרא דאשתכח דהנדרין אים ופסקו לקולא :

האמנם אעיקרא דריבא עיקר השני התינונים הללו
 מהרכיבים הנדולים ז"ל הנו' לפי קוצר רעתי
 לא זכיתי להולחן דקא יחבי טעמא דפסקי' בכעין דנדרים
 לחומרא משום דאף אם אמור יאמר הנודר לזרקה דוהדין
 דקאמר לנפקותא היתה כוונתו אינו נאמן דהא הוי יד מוכיח
 דלזרקה קאמר כמ"ש הרב מוה"ר"ח ז"ל בפירוט וגם הרב
 פ"מ ז"ל הגם דלאו בפירוט אחרו ח"מ ומכללא איתמר שכן
 כתב אכן שהדי לזרקה איכוון כדכתי' לעיל . וקסה דמה
 בין זו להשיא דתנן בפ"ג דנדרים להחמיר ופירוטן להקל
 וכו' וכמדוע וקבעה הלכה כל הפוסקים ז"ל ומהר"ב ז"ל
 ב"ד סי' ר"ח ז"ל התם נדרים להחמיר וכו' אנו תולין איתו
 להחמיר ואם הוא אומר שדעתו בכשר מליח ויין נסך לע"ז
 נאמן ואין נדך שאלה אפי' בעם הארץ עכ"ל ע"ש . ואמאי
 הכא לא מהימני' ליה וכי בשופני עסקי' דלא ידע תאי קאמר
 וליכא למימר דשאני הדין דהתם נדרים להחמיר ופירוטן
 להקל שהוא כרבר שבינו לבין עצמו משום איסור ולא כן
 במילתא דראית ביה כמי ממוכא דרקה לענים שהרי גבי בעיני
 דמשמע אית בהו טפי ממון לעניים ולהקדש שרבי' ש"מ
 ככתובים וכמסורים דמו וכמעשה ודחפיקר ב"ד הפקר
 ומקלינן משום דלא נפשטו בעינין וכ"ש בתיקו דפ"ק דנדרים
 דליכא מעשה כלל כמ"ש הם הרכיבים ז"ל דאמירה דזרקה
 לעניים לאו בתמירתו לגבוה הויא וכמוכין .

ואם נחלק דשאני התם גבי התם נדרים וכו' שהשני
 הפירושים שם שוים הם ומש"כ הכא בכעין
 דנדרים דיד זרקה שפירוט היתר קרוב אל כוונת המשפט
 הלשון הוא לזרקה קאמר ומשום הכי לא מהימן דלנפקותא
 איתכוון . הנה אף גם זה לא מעלה ארוכה שהרי כבר בא
 הערות בספר הרב קה"ג ע"ש בס' הנו' בהגה הט"ר אות
 כ' ז"ל כל המפרשים מודים שמי שנדר התם אעפ"י שיהיה
 לשונו מורה לחומרא אם פירש שהוא לקולא נאמן ואינו נדך
 שאלה וכו' עכ"ל . ומתוס' מר כיהו הרב מהר"א ז"ל ע"ש
 וא"כ אף הכא זה נאמן דלנפקותא איתכוון הגם שאין פסמ
 הלשון מורה כמוהו ומה גם שזה שכתבו הרבנים ז"ל דוהדין יד
 קדשה הוי מוכיח הוי הוא מפ"י הר"ן ז"ל ושאר המפרשים דק"ל עליו
 יספק אהו לא פירוט הכי וכפרט למאי דקאמר הר"ש ז"ל שם בפ"י על
 זרקה למה שש"ס ז"ל מאי והדין לנפקותא בעלמא ושמא לית ליה זווי
 דרכיני אחריני . עכ"ל . ע"ש . דברור שהרזון בו למימרא דאמאי
 ז"ל ז"ל מספקא אי לנפקותא קאמר כיון דהא לית ליה עור מעות
 דרכיני וכיכיו לנפקותא וא"כ פשיטא דכשניסם לזרקה איתכוון

דהרי זה נדר גמור דהא לכ נמי איכא הויא שעתא דקאמר
 זרין ופיו ולבו שוים חטיב - ואם ליכא יד לנדקא אלא
 דבעינן שיפרט דבריו נחנא דאין כאן נדר שהרי לכ איכא
 פיו ליכא וכיון דבעינן לא אפטיטא ואיהו ניהו המדר מחית
 גפטיה לספקא לרעת משפטו חרון ואם חל עליו הנדר או לא
 וכעין דנמא סדרך השני של הרב פ"מ ז"ל שכתבם בתר
 הכי ע"ש ואנחנו לא נדע וסלקא בתקו אמטו להכי פסקו
 לפהמור דאמרינן ליה הנדר חטיב משום ספקא דאיסורא
 דאורייתא אבל לכו למימרא דמפקינן מיניה ממוכא אלא
 דאיהו יחוש לנפטיה דהרי בא להמלך אי חל הנדר וכמוכין -
 ועיין ברש דנדרים ט"מ ה"א ר"א ש"ל כפי"ה ט"מ כדף ב'
 סע"א כר"ה האומר לחבירו מדרר אני מומך וז"ל כל הכי מקרו
 ידות וגו' ומתוכן ניכר שרעתו לידור וחשיב"י ליה כאלו במד
 דבריו ובממרא מפיק להו מקראי ואעב"כ דגמר בלכו
 ליהוד או לאו דחשיב"י ליה כאלו הויא בשפתיה לא הוי נדר
 כדאמרינן כפ"ג דטובעות אמר שמואל גמר בלכו נריך
 להויא בשפתיה עכ"ל ע"ש ור"ק - ומש"כ גבי בעינן
 דמי שמת דלגבי הנדר גופיה הא קא חזינן דבריה ליה
 דלא הקדים גם אם היה עורינו בחיים לא דוקא אם היה מת
 דלא שכיח איניש נפטיה למות ברעב שהרי הוא חודר בו
 וירוע דלענין האיסור אפילו כדאיכא עד א"ה המכיתו איהו
 באהן על עצמו כמה שיש תחת ידו כמ"ש הפוסקים ז"ל גבי
 עד אחד באהן באיסורין דהיינו להקלו ולא להחמיר כמור
 וכ"ש הכא דליכא הכחשה אלא גופאת האומר בא והא איכא
 תרי נדרי והאח"כ מסייע לו לא דמ"ג מפיאת המומן כסתפקו
 או אין לנו להאמינו מן בתר שעשה מעשה וזוכה לסקדש
 ולעניים והא קולן שרברי ש"מ כתובים וכמסורי דמו והסקר
 בית דין הפקר והא איכא צדדין ושמהו"ל כחייב מומן
 לחבירו ונדר איסור משולב כתובו דאעב"כ דלענין האיסור
 כל דליכא הכחשה כדבא הוא היה באהן על עצמו מ"ג מחמת
 המומן שחייב לחבירו לא מהימנינן ליה כל דליכא צדדין שלא
 להאמינו והכא איכא צדדין מחמת המומן דאיכא נדר אחד
 שלא להאמינו ואין ארס באהן על פי עצמו כל דאיכא נדר
 דמוכא לשכנגדו עליו כמורע וסלקא בתקו - והנה כי כן
 דעיקר הספק והתקו איהו ניהו גופאת המומן הגורם
 דמפאת האיסור איהו הויא באהן דליכא הכחשה כדבא ח"כ
 אמטו להכי הפוסקים פסקו בה לקולא כיון דר"ס איהו
 סמוחוק כממון נמי ואין מוזיאין מומן מיד המוחוק אלא
 כדאיה כרורה והא ליכא וכמוכין:

באופן

דקנה כי כן עלו כהון כל דברי הפוסקים ז"ל
 שפסקו בענין דפ"ק דנדרים לחומרא וכבעינן
 דמי שמת פסקו לקולא בפנים הנראין בהלכה ודרך הדרכה
 זאתו לכלל ישוב כל הקוסיות דק"ל להרב מהרש"ח ז"ל כמובן
 זמם מולתיה הרב מוהר"א ז"ל שדמה ספק פלוגתא דרבנות
 דאסמכתא דנדקא לספק דתיקו דבעינן דמי שמת ותמה
 הרב פ"מ ז"ל על דרך יישוב של מוהרש"ח ז"ל דלפי ישובו לא
 דאי זה כדאיהו שאין הנרון דומה לראיה כדלעיל הנה כבר
 תמהנו לעיל דמקום יש כדאש לומר בענין הלוה דאסמכתא
 שהעיקר תלוי בדרע הנדרוזה בא בטענה דלא גמר להקנות
 בא לכלל כתקו דמ"מ ככתוב ומופוט כדברינו דלעיל וגם
 לפי דרכנו הלוה שפיר מצונו ליתובי מילתיה דהרב מוהר"א
 ז"ל הכי כמוכין - והרואה יראה דלפי דרכנו הלוה אתו דברי
 מוהר"א ז"ל ביתר שאת לענין דממון במכ"ש דהרי בתקו
 דמ"מ הנס דאית ביה כמעשה גמור שיוכה להקדש ולענין
 בעורו ש"מ דכתובים וכמסורים דמו והא איכא נדר אחד
 שחסייע לעניים ולהקדש דבמר להקנות ומן הראוי היה לנו
 שלא להאמינו ולהחמיר עליו משום ספק איסור דבריו כיון

דסלקא בתקו ואפ"ה אלו מקלין כיון דעיקר העילה
 החספסו בו היא החמת הממון והוא המוחוק זכ"ש כדון
 הרב מוהר"א ז"ל דלא חטיב מעשה דק דבורא דעלמ' בהקדש
 עניים שדין מומן דהיינו חטיב כמ"ש הרבני ז"ל עצמן דאית
 לן להקל בכבון דא בפלוגת דרבנות דאסמכתא דנפק כדא
 מסתם פלוגתא דרבנות אדידע דעלמא כיון שהעיקר תלוי
 בדעתו איגמר להקנותו או לא והוא המוחוק דכתיב לעיל
 וכמוכין:

ולמאי

דהקשה הר"ן ז"ל ט"מ כפי' בעינן דנדרים
 לרבנות דפסקו לה לחומרא משום דתי"קו
 דאיסור לחומרא מהאי דפ' הורוץ והלחיים כבר הרבנים
 הגדולים הפו' הכיאו לה לכלל ישוב כל אחד לפי דרכו כמו
 שיראה הלא בספרתם אלא שישבו של הרב מוהרש"ח ז"ל בזה
 לא זכיתו להפינו שיבאל לחלק וז"ל דמתנות עניים בגון לקט
 שכתה ופיאה המונא הוואן בהס טוס קדושה ואיסור כרי
 שנאמר כהן ספק איסורא לחומרא אינו אלא ממון שזכה
 להס התורה דין שאר מומן יש להס אבל מי שהקדים לעניים
 דין נדר גמור יש לו כמו שאר נדרים מן התורה וגו' ואין שכן
 הו"ל כמו שפיקא דריבא כגדר דאלינן לחומרא ושמהו"ל יש יד
 לנדקא ואינו באהן לומר עוד ודרך לנפיקות וגו' יע"ש מאתמה'
 דאף מעות נדקא לעניים פטיטא דאין בהס קדושה אלא
 דרכיב עליהו עשה דלא יחל דבריו וא"כ אף כמתנות עבר
 גבי לקט שכתה ופיאה נמי הכי הוא דהרי רביע עליה לאו
 ועשה דלעני תעזוב כמורע ואמאי נקל בספקן טפי מחספן
 נדקא דמה כין זה לזה ודבריו שנבו מני - וכדודי שלמי
 דרכנו דפי' בעינן דפ"ק דנדרים שהרזון בו בלאש הכא
 להמלך ככ"ד לרע אי חיל הנדר עליה ככה"ג או לחומרא
 דלא אפטיטא פסקו בתקו דאיסורא לחומרא דהל' הנדר
 אמרוין ליה משום ס' איסור דאורייתא ואיהו יחוש אפטיה
 ולעולם דאי בעי גמיר למפטר נפטיה משענת דלא מפיקי
 ממוכא מספק כדברינו לעיל ח"כ פטיטא דלפי זה דעמדה
 ונכ"ש"ת קוסית הר"ן ז"ל הלכו מעל הכסו רבנותא לנדכוותה
 כמי ליישוב השני של הרב פ"מ ז"ל דרא ודא חדרא היא ולא
 כטבל להזכיר משום דפסוסה לפנייה כמובן ונדרך שתדעה ו
 שמה שהוקדמו בדרכנו הסו' דלעיל להאריך בבעינן דמי
 שמת דה"ט שסקלו בתקו שלא משום דלענין האיסור כל
 דליכא הכחשה בשמי צדים איהו באהן על עצמו וכל המחפסן
 הוא משום ממוכא וגו' ככתוב באורך דברינו דלעיל
 והנה לרפוס דהטא לא היה בו מן הנדרך שהרי בעינן דמ"מ
 המניאות שלו ולא בא לכלל והיא דסובין דהורוץ שאמרו
 יקמה בחוקת חיובא קיימא ומשמע מינה דכל דלאו בחוקת
 חיובא קיימא אית לן למיזל לקולא גבי ממוכא אף כממור
 דאיסורא וכמו שדקדק הר"ן ז"ל הכי שם כבעינן דפ"ק
 דנדרים ע"ש ופטיטא דאית לן למיזל לקולא כבעינן דמ"מ
 אונס ה"ט שהארכנו בה להביאה לידוי קולא גם כדרך
 ההדרגה שלענין האיסור דליכא הכחשה איהו היה באהן
 כדתי' משום דהא איכא מן הראשונים ז"ל שרבו בה לחומרא
 משום שעשה מעשה שדברי ש"מ ככתובים וכמסורים דמו
 ושאיין כה' כס' אותנא לטבל מעשה דנדקא ויהקדש
 וכמוכין:

הדרן

אמאי דאיתאן עלה דכ"ד דכין דחוינן ליה להר
 תה"ר ז"ל דכתב דסוביא דעלמא כהאי מילתא
 כתר מהר"ם ז"ל אויל בפסויות דרך ומנהג דפטיטא דבמ
 וירדיה אית לן למיזל ולדון דינא דאמירה דאסמכתא כדקד
 מהיבא דכתיב':
ומה גם דחוינן כמי לגדולי האחרונים ז"ל שמת
 לחומרא בספרת מהר"ם ז"ל ודעמיה וכמ"ש ה"ה
 מהר"ב ח"

אדם אלא לקדושה הבאה בידי שמים ולא אוליגן
 פיה לקולא והנה כפי מה שניראה חמ"ט איך תה"ד
 ז"ל בכתביו סי' ג' בהקד פלוג' דרכו' שכתבתי אי מהני
 אסתכתא כנחקה או לא יראה דסובר הפך מה שכתבתי
 דכתב ז"ל ומ"מ סוגיא רעלחא כתר מהר"ם ז"ל אויל וכו' אבל
 מטעם זה אין למיב משום דכיל לחומרא בפלוג' דרבוותא
 כמידי דדקא דכפ' מש"מ כפי במר' וכו' חלק נכסיו לעניים
 מהתקין ופסקו וכו' וכ"ט בפלוגתא דרבוותא באופן דיראה
 לע"ר ראיא לספקי כהך מילתא סיבי דייניכן לחובו' עכ"ל
 ע"ט:

אמנם

בהורמותיה דמר איבא לאתמוסי איך קבלה
 הלכה זו דמהרזבל בספר פנים יפות ולא קם
 פלגה דמילתא דבהורמותיה דמר ניהו רבא מהרזבל ז"ל אין
 הכרוך דומה לראיה דשמיא קדושה הבאה בידי שמים דמילתא
 קא אתיא ומש"מ כן מהרזבל ז"ל דאיהו הביא הכרר
 עליו דאלו לא היה מודר לא היה שום דבר וכאשר עמד עלה
 המילתא מהר"ם הלוי ז"ל כתשו' ב"ח ד' סי' ה' ואף דלכל
 קדושה הבאה בידי אדם האמורה שם בש"ס דהני כויד אס
 יש בכרי זה מאה כור וכו' לא בא ספק פלוגתא דרבוותא
 דהתם ה"ט משום דלא מעיל איניש נפשיה לספיקא ודיבתו
 היה כשעת הכרר ש"ס לא יבא הרבר לדי ביור דלא יחול
 הכרר עליו ומש"מ בספק פלוג' דרבוותא דאין לו ספק
 מחמת הדבר עצמו ולא מחמת דבריו שאצלו הוא נדר ברור
 ואין הספק בא אלא מחמת החולקים על הרון כמו שאך נדר
 לחלק הרב הנו' שס' ורצה להחמיר בספק פלוגתא דרבוותא
 וכתב שאף מהרש"ם ז"ל חלק באופן אחר' מ"מ בטר הכי
 הדר ביה וכתב ואחר החיפוש נראה לע"ד שהס' שוין אחר
 המחילה רבא אלא פעמים וכו' שהרי תקין דתלמודא הו
 ספקא דרבוותא שהרי ספקא להו לחכמי התלמוד ומנינו
 דמי שאמר דייני כויד כשיהיה לפ' בן ושמע חכרו ואמר ואני
 הוי בעיני דתלמודא ופסק הרמב"ם בפ"ב מה' נזירות
 להקל משום דהוי ספק נזירות כנצא דספקא דרבוותא וספק
 דרבר בעצמו כגון שהיו דברי וכו' ונצא הס' שוין בנזירות סתם
 וכן הביאוס הרמב"ם ז"ל בפ"ב סמוכים וכו' עכ"ל ע"ט
 באופן דהלכה הלוי דמהרזבל ז"ל אקפו קותא עלה זאת מהא
 איך מהרש"ך ז"ל קבלה כשתי ידיים רמיס הנראין ונכה
 ממנה יסוד ולא עמד עלה זאת :

ובר

מן דין לע"ר לא ירדתי לפוק דעת הרב מהרש"ך
 ז"ל שאיך יצא לרון ממילתיה דרב מהרזבל ז"ל
 שהוא מדבר במילתא דאיסור' כדן כו"ט בלתי משולב בו
 דינא דמנוצא כלל כמו שראה הרוח שם דברי מהרזבל ז"ל
 הנה אדם בשאו' ח"א בריש כלל ששי דלית ביה מחווא כלל
 לדין סמודר לדקא בלשון אסתכתא דאיבא פלוגת' דרבוותא
 אי חיל או לא דמשולב בו דין ממון לחייבו ממון משום כלל
 דמהרזבל ז"ל קאמר גבי דין כו"ט דבספק פלוג' דרבוותא
 אית לן להחמיר משום דהוי כמו קדושה הבאה בידי שמים
 שהחמירו בספקו וקשה דא"ה דהכי ס"ל להחמיר ז"ל
 דייבא הכי בין היבא דליבא אלא ס' איסור' ובין היבא דמשולב
 בו ממונא באיסור קשיא דתה יענו שפתי דדיק להיאי
 דבעין דמי שמת דסלקא בתקין ודנו בה להקל משום ספיקא
 דממונא דמשולב באיסור' הנה ראית נבה ספק נדר דקי"ל
 לחומרא כמו שפסק הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' גדרים דכתב
 סרי וס ספק נדרים להחמיר ועיין כתשו' הרב החבי"ט ז"ל
 בח"א סי' רנ"ו וכרור דספק תיקו דהש"ס הוי בספק פלוג'
 דרבוותא לפי דברי מהרזבל ז"ל הנו' דבקדושה הבאה בידי
 שמים השיב ליה ברלעיל ואפ"ה פסקו בו לקולא אטו ממונא
 דמשולב בו אילנא דמיא בכרור דמהרזבל ז"ל לא אתרס
 למילתיה

מהרזבל"ה ז"ל כתשו' סי' ד' ז"ל וכ"ט כי לדעת קצת מהפוסקים
 ז"ל אפי' טאלה וכו' אין דרך דהוי כדן אסתכתא ופסקו
 דאפי' בהקדט מוסב דין אסתכתא אבל אין להקל בכך ח"ו
 כי כבר פסק הרא"ש כתשו' בשם מהר"ם דאין מוסב בהקדט
 דין אסתכתא וכן הוא במרדכי וכו' עכ"ל ע"ט . וכן פסק
 שרב מהרזבל ז"ל כתשו' בח"ב סי' ק"ח הביאו הרב כה"ג
 ז"ל בדר סי' רנ"ח בהנה' כ"י אות מ"ט ע"ט . וכן פסק הרב
 מהרזט ז"ל כתשו' ח"א סי' ת"ו דכתב ז"ל וברון דין סרי
 פתב הרא"ש ז"ל כתשו' דלענין עניים לא שייך אסתכתא
 וכן כתב כי כן פסק רבינו ברוך דלא שייך אסתכתא בקנס
 וכו' ראם לא יעשה כך יתן כך וכך לדקא שמחוייב ליתן
 וכן כתב המרדכי בפ"ד וכו' משם מהר"ם ז"ל וכו' וכן הביא
 ראיה מרדכי רבינו שמשון שכן וכן הביא מהרזבל ז"ל בכתביו
 משם ה"ר יעקב כהן דק" . ואע"פ שבסוף מניעא הביא
 המרדכי בהנה' על אותם שמודין כו"כ לדקא אס ינחקו
 ועובדים על נדרס דפטורים מליתן מטעם אסתכתא וכו'
 ובמקום אחר הארכת וכו' ומה שקשה עליו והרי הביא שם
 ספרת מהר"ם ז"ל שחולק עליו וגם הרש"א ז"ל כתשו' המייחסות
 להדמ' ז"ל דהקדט כל אסתכתא קנה וכו' עכ"ל ע"ט הרי
 דפסק הרב ז"ל הנו' דהכי נקטינן דהקדט ודקא בלשון
 אסתכתא קנה . ולא יעלה על לב לומר דאמאי לא קא מייתי
 הרב מסכרת החולקים אלא הוה דהנה' המרדכי דהניעא
 לבר והא איבא כמה מרבוותא דס"ל דלא תמיא לשון
 אסתכתא אפי' גבי דקא כחושבא בייש דבריו דלעיל
 ולמימרא דאלו היה רוצה הרב ז"ל נהו רבוותא הסברי' הכי
 לא היה מחליט המאמר לרון דיבא פסוק' כמהר"ם ז"ל דליתא
 שהרי מלכד רמן המודע אל פוסק הלכות רכל שהדבר באה
 ונהיתה בספרי הפוסקים העומדין לפני חכמים בכל יום
 לית לן למימר הכי כמודע ובפרט ברב גדול כמוהו אכי
 שתעורה רכל דו לא אינן ליה . עוד בה שכתב הביא הרב
 בסוף דבריו דרבי הרב תה"ד ז"ל דקא מייתישם להנהו
 רבוותא ועין רואה ולא אתא אלא להביא מן המדע כמוכן .
 ועיין בתשו' להרב מהר"ך ז"ל נחמיאם ז"ל הובא בס' תורת
 אמת למהר"א ז"ל בס' קס"א דכתב בסוף התשו' ז"ל אין
 ביה איסור רבית כי אס אסתכתא דלא קנהו וכו' ובהקדט
 עניים חותר וכו' ואסתכתא ליפא משום דאמירה לנכות
 כמסורה להדיוט וכו' עכ"ל ע"ט . באופן דהוינן דכל הני
 דבוותא הגדולי הפוסקים ז"ל דנו פסוק' כמהר"ם ז"ל ודעמיה
 דס"ל דאמירה דאסתכתא עהניא גבי דקא והוא הוא ג"ד
 דאיך טענת אסתכתא מלנו מודי חייב כמוכן :

ומהרש"ך

ז"ל כתשו' בח"ב סי' ה' נסתפק כדן
 הלכה שכתב ז"ל כגון שאמר אס לא
 אעשה או אס אעשה בדבר פלוני אתן בל כך לדקא דאיבא
 פלוגתא דרבוותא אי מהני אסתכתא לדקא אי לא וכו'
 דאיבא לספקו אי נקטינן להחמיר או לא וראיתי ללמוד
 דבספקא דפלוגתא דרבוותא בהך מילתא דדקא אית לן
 למיגל לחומר מ"מ הרב הגדול מהר"ך ז"ל לב' ז"ל כהא דאמר'
 דספק נזירות להקל וסיבא דאיבא פלוגתא דרבוותא בגזרות
 יש לנו להחמיר וכו' מהני סוכיני בגדרי עלה דמתני' דסתם נדר'
 להחמיר וכו' והקשו מספק בכורות האסורין בגשה ועכודס
 זיתרו גאבי קדושה הבאה בידי אדם לקדושה הבאה בידי
 שמים ופי' הר"ך ז"ל דבקדושה הבאה בידי אדם איבא למימר
 דהאי נכרא לא גמר לעיולי נפשיה וממוניה לספקא אבל
 בקדושה הבאה בידי שמים ליבא למימר הכי דאיהו בידיה
 הוא וכתב הרב הנו' על זה ז"ל ומילתא דפטיטא היא דס'
 פלוגתא דרבוותא לא דמי לקדושה הבאה בידי

למילתא אלא כספק פלוג' רבנותא דאישורא לבר בלתי
 משולב כו דין ממון כלל כ"ד דליכא ספיקא דמומא כלל
 ומש"כ בדין דמודר לזדקה בלשון אסמכתא כדון הרב
 תה"ד ז"ל דנפק מינה לענין ממונא נמי אשר משולב כו דאית
 לן למי' דגם מוהר"ז כל הכי"ס ל' כסברת הרב תה"ד דיינינו
 ביה להקל אי לאו דסוגי' דעלמ' אויל בתר מהר"ם ז"ל כהאי
 מילתא :

זריכא

לחלק ולומר רס"ל למהר"ז ז"ל דהיינו טעמא
 דבעינן דמש"מ משום דאיכא אומדנ' דמשוי'
 ליה דהא קא טעיין דלא נדר אלא אדעתא שאס ימות לא אף
 אם עורינו כהיים דלא שביק איניש נפשיה וכו' שהרי כבר
 כתבנו לעיל על דברי הרב פ"מ ז"ל דבהורמותיה דמר לא
 מוסתברא לחלק הכי דהא איכא נמי צד אחר כגדרולעניי
 להקדש גמר ומקנה וכפרט דאיכא מעשה הצדקה וההקדש
 שדברי ט"מ ככתובים וכמסורים דמי דהפקר כ"ד הפקר
 דמהאי טעמא פסק בה הרא"ש ז"ל לחומרא כדכתי' לעיל .
 ולדד הלואה אין לנו להאמינו כל דאיכא ממונא דאין ארס נאמן
 על עצמו ואי"פ"ה רבו הפוסקים דלא חפקי' מינה ממונא כיון
 דאיכא צד אחר המסייעו וכ"ש גבי אסמכתא דצדקה דליכא
 מעשה אלא דבורא דעלמא וכו' כטענה דהוא אסמכת' והא
 איכא כת מרבנותא דרבני דאסמכתא לא קניא אפי' גבי
 צדקה דקא מסייע ליה דפטי' דלא חפקי' ממונ' מידו בענין
 האסמכתא דתלוי בדעתו דנפקת ברא מפלוג' דרבנותא
 דעלמא כדכתי' לעיל וכמוכין :

ותו

דקשיא על הרב מהרש"ך ז"ל שלא יצא אף לחלק
 דלא אמרה למילתא מהר"ז ז"ל אלא דוקא היכא
 דאין ממון משולב כו כדכתי' מהאי דאשכחן למהר"ז ז"ל
 גופיה כתשו' ח"ג ס"ו ל"ו וקא מייתי לה הרב כה"ג ז"ל ב"ד
 ס"ו רכ"ח בהנהת ב"ז אות ח"ד ע"ש דכתב עלה דהיא
 פלוגתא דרבנותא אס לענין צדקה צריך להוציא בשתתיו או
 לא דרי' ס"ל בתוס' בפ"ב דה"ע ז' שצריך להוציא בשתתיו
 ור"ת ס"ל שאין צריך להוציא בשתתיו דצדקה הו"ל כקרבן
 דכתי' ביה כל נדיב לב עולות ודן דינא דכיון דאיכא פלוגת'
 מספקא לא חפקי' ממונא עש"כ . הרי בהדיא דבס' איסור
 נדר מפלוגתא דרבנותא דין דינא להקל ולא נטה להחמיר
 מטעם דספקא דפלוגתא דרבנותא הויא כקדוש הבאה בידי
 שמים כמו שדן גבי נזי' להחמיר ומה בין ה' לזו אי לאו דנימ'
 כדאמרן דלא אמרה למלתא מהר"ז ז"ל אלא דוקא גבי נזי'
 שאין שם ממון משולב עם האיסור כאופן שדברי הר' הנו' ז"ל
 דנחית נפשיה לספקא דרין דאסמכתא ז"ל תלמוד :

ובגלר

הדבר בהייתי נכוד בזה קשי' לי לפום ריהט'
 על סברת ר"ת ז"ל הנו' ודעמיה רס"ל דלענין
 צדקה אינו צריך להוציא בשתתיו ועיין במוהר"ק ז"ל שורש
 קס"א ובתשו' מהרש"ם ז"ל ב"ד ס"ו קנ"ח וכפרט למ"ש
 סמרדכי ז"ל בפ"ק דב"ב הביאו מרן ז"ל בב"ב ב"ד ס"ו רכ"ח
 וז"ל כתב המרדכי בפ"ק דב"ב דמדאמרי' בפ"ג דשבעות
 גמר בלבו מנין ת"ל כל נדיב לב עולות וכו' פסק בתשובת
 הגאון שהגומר בלבו ליתן צדקה חייב כאלו הוציא בפיו וכו'
 פרש"י בתשו' דצדקה כנדרי' ונדבות דמיא הילכך גמר בלבו
 ליתן צדקה כאלו הוציא בפיו עכ"ל ע"ש דבהורמותיהו
 דרבנן קדישי הנו' לפום ריהטא נראה דבעינן דריש נדרי'
 הנו' דיש יד לצדקה או לא מוכחא לפום ריהט' דלא כוותיהו
 דאי הכי דבעינן צדקה כל שגמר בלבו חייב כאלו הוציא
 בפיו ממש א"כ אמאי הווקח הש"ס לבא אל בית הספק
 למען דעת אס ישיד לצדקה באומרו והדין מן בתר דרא
 פשוטה לפניה בלא"ה דממה נפשך אס גמר בלבו מעשה
 הצדקה הרי חיובא דמיא עליה כאלו הוציא בפיו ואף שאינו

יד כיון שאין במשפט לשון והדין לשון דמכנו את הל"ב כהדי'
 דהא איכא צדדין דוהדין לצדקה קאמר ולשון קצרה דבר ואי
 לא נמר בלבו והדין לצדקה אלא לנפקותא פשיטא דפטור
 שהרי גם לענין הקרבן אין דבורו מועיל בלשהוא נדר כותבו
 כדנתן בפ"ג דתרומות משנה ח' בתכוון לומר עולה ואמר
 שלמים וכו' שלמים ואמר עולה לא אמר כלום ע"ש : וע"ש
 מ"ט הרב ת"ט ז"ל בד"ס פ"ו ולבו שוין משם הרב מהר"ם ז"ל .
 וברור דאיהו נאמן ע"ז עצמו ככל כה"ג דאיכא צדדין כפירו'
 משפט הלשון הכי והכי וכדתנן סתם נדרי' להחמיר ועירוטין
 להקל וככל מאי דכתיבנא לעיל . וא"כ אמאי הוצרך הש"ס
 לזה אי לאו דנימא דה"ט דאיטבל הש"ס לדעת משפטו אס
 יש יד לצדקה או לא משום דס"ל להש"ס דענין מעש' הצדקה
 אינינו כרין הקרבן דגמר בלבו חייב כאלו הוציא בפיו אלא
 דין הצדקה כשאר נדרי' דעלמא דלא מחייב בגמר בלבו
 אלא עד שיציא נמי בשפתיו כדאמרי' בפ"ג דשבעות ובא"ז
 הדברים כדברינו דלעיל ואמטו להכי הוא דקא הכעיא ליה
 להש"ס אס יש יד לצדקה אולא דאי איכ' יד חשיב כאלו הוצי'
 נמי בפיו ומייב ואי ליכא יד פטור כיון דלא חשיב כאלו הוצי'
 בפיו דבעינן גם עד שיציא מפיו וכמו שבאו הדברי' באורד'
 בדברינו דלעיל וכמוכין . וליכא למימר דלשני רבנותא ז"ל
 עיקר כוונת הכעיא היא לענין כפייה דאס יש יד כיופי' ליה
 ואי לאו לא כיופינן ליה שהרי ר"ת גופיה הוא מסבירי' דלא
 כיופינן ליה כת"ש התוס' כמודע דקא תריץ משום ההיא
 דפ' כל הכשר דאין כ"ד מוהר"ן עליה שני תי' הא' בדברינו
 וכו' דקצבו כנייה כני העיר כמודע ולתי' הכ' אין כפייה
 כלל ועיין בתשו' מהרש"ם ז"ל ח"ד ס"קס"ו מ"ט משם
 המרדכי ז"ל ודוק :

ואנכי

הרואה דלפום ריהטא מצי דמוה' לרחות
 דאיתקשילך ממאי דבקשו מחמי' יד לצדקה
 תקטטה לך דאמאי הוצרכו להיות יד אעיקרא גבי קרבנות
 כת"ש שם מה קרבנות יש יד אף צדקה וכו' דלמאי נפקא
 מינה כיון דכלא"ה חייב וכמציאות פטור כדאמרינן גבי
 צדקה :

אמנם

הרואה יראה דלא היא דשאני יד הקרבנו דיש
 בהם מצאויות ואופנים רבים וכגון מתני' דריש
 נדרי' דף ט' ט"ס דתנן כדרי' רשעים נדר כנוזר ובקרבן
 ובשבעה וכו' כנדבות כשרים נדר כנוזר ובקרבן וכו' ופי'
 הרא"ש והר"ן ז"ל הך מתני' פי' דידות היא ע"ש . ולכ חכם
 ישכיל זאת דלאו כ"ע דינא נמי' למען דעת פי' מלות וידו'
 הללו שהם מלות שתומות והנודרי' דעתייהו עלייהו על
 החכמים היודעים פתרון היד והמלה ע"פ התורה ואמרו
 להכי הוצרכו ידות גבי קרבן כי רבו אופניה' ויש מהן שאינם
 ידועים ללבבות זולת לחכמים . ומש"כ גבי בעינן דאס יש
 יד לצדק' שהם דרשו בש"ס לכקש אופן היד כת"ש היכי דמי
 אולימא דאמר והדין וכו' דמן בתר דלא מצאו יד לצדקה אלא
 על האופן הלואה א"כ אי צדק' דין קרבן יש לה כת"ש הרב נ"י
 הראשונים ז"ל לא היה צו מן הצורך לחכמי הש"ס לאסתפקי'
 בכגון דא אס יש יד לצדקה כיון דכלא"ה הדבר כהיר
 דכמציאות חייב וכמציאו' פטור כדכתי' שהרי במציאו' הלואה
 מי פתי אשר לא ידע בכפשיה מה היה בלבו באומרו והדין
 שזה מוחש בלב האדם ולמאי כ"מ וכפרט למאן דס"ל דלמא
 בתיקו דלא מחייב אלא מומוס דקז"ל דתיקו לאיסורא לחומרא
 ולפי דברי הראשונים ז"ל הנו' אשתכח דליכא לאסתפקי'
 והדרא קושיא דאלא ודאי דהש"ס ז"ל דאין דין הצדקה כרין
 הקרבן אלא כרין שאר נדרי' דעלמא דלא מחייב כקיימו' אלא
 עד שיציא בשפתיו נמי כדאמרן :

ואשר נלע"ד להלין בעד הרבנים הגדולים הנו' הוא בהקדים עור קושי אחריתי דאי לאקשוי על בעיין דאם ישיר לנדקס אולא ונדרי הכעייא אשר במאמרם ל"ד כיון דאיתקס לקרבנות וכו' דהא וז' שאלה קא מיבעיא להו מן כתר דמקמי הכי כבר נתרבו ידות לכדרים שם למר הלנדור נדר נזיר ולמר מכלל הוצא מפיו יעשה וכבר ידוע שסנדקא הרי היא בכלל הנדרים כמ"ס הדמב"ס ז"ל ברפ"ח מה' מתנות עמיים ומתקנה כ"ד בה' צדקה כנודע באופן דפשיטא שהדין מותן דיש יד לצדק' כיון שדין נדר יש לה וכפרט לרוב מהפוסקים דס"ל דלא חיפשיט' תמיהא מלתא טובא :

ואי לזאת לע"ד לרדיו חזי ליש הרבנים הנו' ז"ל ס"ל דכונת הכעייין היא היתה עפ"י המדע אלכלו הדיא דאמרי במס' ר"ה דתנו רבנן מוצא שפתיך וז' מצות עשה תשמור וז' מל"ת אמר מר וכו' למה ליוכו' חד דאמר ולא אפרש ומד דאפרש ולא אקריב אחר רבא ונדקא מחייב עלה לאלתר דהא קיימי עמיים וכו' ע"ש . באופן דגם לענין הנדקא הרמוזה בחלת כפיך וז' נדקא איתיה הנודר ולא מקיים בל"ת דתשויור וכעשה דועשית וכמ"ס המפרשי' ז"ל וגם נקדים את הודיע אלכלו אותה שכתב הרמב"ן ז"ל וקא מיייתי לה הרכ החימוך ז"ל בפ' תבא במצות עשה סי' ט"ו וז"ל וההפרש עוד שבין נדרי בטוי לנדרי גבוה שכנדרי גבוה אין צריך להוכיח בו נדר אלא שיאמר בהמה זו קרבן או כלי וז' לברק הבית או אתן מנה לברק הבית או לעניים וכזה בלבד הוא מחייב לקיים דברי פיו בעשה ול"ת הנזכר בזה וכו' ע"ש באורך :

באופן דברירא מלתא דמאי דכתבו הרבנים הנו' שגם לענין מעשה הנדקא אם גמר בלבן שחייב כאלו הוציא כפיו מכל נדוי לב עולות לא סוף דבר אחר למימרא דאיתיה בל"ת ועשה הנו' שהרי לא הוציא כשפתיו כלל והחורה אמרה מוצא שפתיך השמור ועשית דעל הוצאת פיו דוק מייבתו בל"ת ועשה וכפרט נבי הצדק' השנה הכתוב אשר דברת כפיך דווד צדקס . באופן דעכ"ל דברור דלא אמרו הרבנים הנו' דחייב כאלו הוציא מפיו אלא לענין תשלומים לבר דחייב קיומו ולא לענין דאיתיה כאלו ועשה לל :

והנה כי כן ע"פ כל האמור אבא נבא להבין דעון כוננת הכעייין והוא דברירה ליה לכעייין דבענין צדקה גמר בלב חייב בקיומו כמ"ס הרבנים הנו' ואף גם זאת ברירא ליה דיש יד גבי נדרי בטוי דמרבין ליה מלנדור נדר נזיר או מכל הוצא מפיו יעשה כנו' . וגם שהנדק' היא בכלל הנדרים כרבתי' . אמנם מ"מ מספקא ליה דכיון דעיקר הירו' וההתפשה הם אמורין גבי נדרי בטוי ודלא חייב מלאסור איסור כנודע אלא בלשון נדר כרבתי' באופן שהיה המתפיש בו שנתרבה הוא הבא על לשון נדר נזיר מעיקר דמ"ה קול כנדרי בטוי שחייבים גם על הירות דחשיב כאלו הוציא כשפתיו כפירוש לעבור בעשה ולא תעשה האמור שם כמ"ס הרמב"ם ז"ל בה' נדרים וכנודע א"כ גבי צדקה הגם שהיה בכלל הנדרים מ"מ כיון שהנודר חייב בה הגם דלא קאמר בלשון נדר כלל א"כ מסהיין לחייבו בללא ועשה האמורין גבי צדקה גם על היר כמעש' הנדקא דקא' בתמיהא שהיר כתפס בו היכא שהוא יד מפורש והיינו דקמיבעיא ליה יש יד לצדקה כלו לחייבו בלא ועשה דצדקה גם על היר כמו נדרי בטוי שחיי' על היר כנדר עצמו א"ד לא כלו דכיון דגבי צדקה שייב הגם דלא קאמר בלשון נדר ודיינין ליה כנדר גמור מסהיין להחמיר עליו דאית יד בלא ועשה כעיקר הנדר עצמו הגם דלא קאמר בלשון נדר לא אף גם זאת על

היר להיות כתפס בראשון ולחשוב אותו כאלו הוציא כשפתיו מפורש ולחייבו בלא ועשה האמורין בצדקה כמו נדרי בטוי כיון דס"ס לא דמייין אחריו שכירות נתרבו על לשון נדר הבא בראשונה ויד הנדקס לא בא אלא על לשון הדיוט והיינו דקאמר סיכוי דמי תאי יד דקמבעיא לך נדר כגון דקאמר הדין וזו לצדקה דאף שאין בו לשון נדר איתיה בלאו ועשה דצדק' כרבתי' וקאמר והדין נמי פשיטא דגם על השני חייב בראשון כעשה ול"ת כיון דהוי יד מפורש דהא קאמר נמי ובצדקה לא בעי' בלשון נדר א"כ פשיטא שיהיה נדון כוונת הראשון מדין מתפיש כיון דס"ס הוא יד מפורש והנדקס בכלל הנדרים היא וכבר נתרבו הירות כנדרי בטוי וקאמר אלא כגון דקאמר והדין דמלכד דבהוון הראשון לא קאמר ביה לשון נדר עוד בה דהוון השני לא קאמר ליד בלשון יד מפורש כמה הצד דלא קאמר והדין נמי כדי שנאמר דלא חסר בו לא מלת לצדקה לבר כדי להביאו לכלל הוון הראשון בדרך הדגה פשוטה כדאמרן אלא שגם מלת נמי לא קאמר דהו"ל יד שתפס ואין כחיו יפה להביאו לכלל שיהא חשוב כאלו הוציא כשפתיו להיותו חייב עליו כעשה ול"ת האמורין גבי צדקה כדיון ידות נדרי בטוי דנתרבו להיות חייב על היר כנדר הראשון אשר בו כתפס שהוציא כשפתיו ואקטנו להכי דלא מציגימיר לה מירות נדרי בטוי כנו' נדר נדרי הכעייא מי אמרי' כיון דאיתקס לקרבנות דכתיב כפיך וז' צדקה מה קרבנות יש להן יד אף צדקה כלו דהכי קול לחכמי הש"ס דגבי קרבנות הגם דלא קאמר ליה לראשון בלשון נדר כנו' דחייב גם על היר הנתפס בו בעשה ול"ת האמור שם והגם שהיה היר שתפס ולא מפורש וה"ה הכא גבי צדק' דאין היקס לתחנה א"ר כי איתקס הוא דוקא לבל תאחר ולא לכל מין חומר בקדש הקרבנות לחייבו גבי צדקה על לחו ועשה אף כגון דא להיות נחשב כמוציא מפיו כיון דס"ס שאני קדשים דאית בהו חומרא יתירא הואיל והנה הגם מהוון גבוה ולא איתקס אלא לבל תאחר באופן דלאו לעיק' הסויב קא מיבעיא ליה דפשיטא ליה דחייב לקיים או גמר בלבן הגם דליכא יד כסברת הרבנים הנו' ולא קא מיבעיא ליה אלא לענין אם ככה ג' איתא בל"ת ועשה הנו' וככל מאי דכתיבנא וכמוכן . ואל תתמה על הספק חכעין דאם יש להפקר הסמוכה לה ולשון הש"ס אשר במאמרו את"ל יש יד לצדקה וכו' הפקר מי אמרי' ייינו צדקה וכו' ופשיט' דלענין הפקר כעיקר החיוב קא מיבעיא ליה ויגיד עליו רצו דכשיבנון אחד הנה עולות . שהרי עין חכם ישכיל זאת דאף לפי דרכו הלאה מלתא כמעמא קא מיבעיא ליה והרצון בו דאת"ל דיש יד לצדקה דמקשו' לה לקרבן ואפ"י דבקרבנות יש בהן חומרות יתירות כרבתי' א"כ אף אן נמו גמרי' מיניס להחמיר גבי הפקר לעיקר החיוב בקיומו כיון דדמי לצדקה במה הנז א"ר לא וכמוכן :

ואם נפסד לומר על עיקר דרכו הלוה דאין דרך הש"ס הכי למססה סתומי לנדר דבר כאלו הוא מסתפק על עיקר חיוב קיומו אי חייב או פטור לגמרי ואיכנו אלא לענין אי קאי בל"ת ועשה או לא דכל כה"ג ה"ל לפרש . כלך אלל דרך פשוטה דבעיקר חיוב או פטור קא מיבעי' ליה והוא דס"ל להרבנים הנו' שרצון כונת הכעין הוא באופן שהאיש הלוה דקאמר הדין וזו לצדקה הוא הים מסתפק בינו לבין עצמו אם יתן גם הוון השני לצדקה או לא וכעודו מסתפק יצא מפיו דבר ואמר והדין וזו ומש' דאכתני עדיין לא גמר בלבן והים מסתפק לא גמר דברו לומר מלת נמי ואז גמר בלבן שאם יש כנדרי' האחרונים לשון יד חייב לפ"ד יהיה גם הוון השני קדש לצדקה ואם לא יהיה חול . באופן דתלה גמר לבן במשפט לשונו אם יש בו לשון יד חייב

או לא . ואל מציאות האופן הלזה קמיבעיא ליה לה"ט א"ס
 יש יד לזרקא או לא דאם יש יד הרינתפס ואשתכח דאיבא
 ליטנא דחויבא וחייב באשר גמר בלבו אילאו פסור מלקיים
 שהרי לא גמר בלבו אלא אי איבא בלשונו הלזה יד חויב ושא
 ליבא וקא מצרר אנדודי נדדי הכעיא מי אמרי' כיון דאיתק'
 לקרבנות יכו' ולא ליק' לה' מנדרי בטוי ככו' משום דהתם
 שירות נתרבו היד הכא על לשון נדר הכא ראשונה וסכא לא
 והגם דהכא נמי היד קאתי על לשון הנדקה האמור בתחלה
 מי' לשון הדיוט הוא והכו' דלא כוסיף עלה כל דלא אשכחן
 בפ' שנתרכה ירו' וא"כ דהכא היה סתום דלא קאמר אפי'
 מלת נמי וקיים לכו' לרבנן דלענין קרבן אפי' בוד סתום מהני
 כרתי' וכמוכן . ועיין בתשו' מהר"א רבו' ז"ל כסו' רכ"ג
 דכתב וז"ל לא אמר אלא שמה אעשה אותם קדש ואין זה גמר
 בלבו כיון שאמר שמה והוא פשוט עכ"ל ע"ש ודוק וגם עיין
 בט"ך ב"ד ס"ג רכ"ה ס"ק ה' ודוק :

אריא

דאכתי פש גבן מסוביא דשמעתא מילתא
 דתמיא טובא לפוס ריהטא לזכרת הרבנים
 הגדולים הנו' דס"ל רבמעשה הנדקה ארס נתפס בגמר
 בלבו לכד הגם שלא הוציא בשפתיו כרין הקרבן דעין רואה
 דסוף נדרי הכעיא דריש נדריה הנו' דקאמר מי אמרינן כיון
 דאיתקס לקרבנות דכתיב כפיך זו נדקה מה קרבנות יש
 להם יד אף נדקה יש לה יד א"ר לבל תאחר הוא דאיתקס
 ע"כ ולא כעשה מורה כהדייא דלא כותייהו שהרי אפילו
 ביד דהא איבא נמי פה מוכרת רמו מהשכות גמר לבו
 אפ"ס נסתפקו חכמי הש"ס אי נקוט הנדקה לקרבנות
 לענין יד כיון דאיתקס לקרבנות לענין כל תאחר ולא
 כעשה להו הכעיא מחמת הדר דשמה לבל תאחר הוא
 דאיתקס וא"כ אף אתו אכתרייהו רבנן קרישי הנו' ותנו
 פסיקא דמעשה הנדקה דין הקרבנות אית לן דאי גמר
 בלבו לתת נדקה הגם דלא הוציא בשפתיו חייב לקיים כאלו
 הוציא בפיו דה"כ כ"ש דאיבא יד בנדקה דהא איבא תרתי
 לכ ורמו דבר ולפוס ריהטא טוביא דלא כותייהו שהרי הו"ל
 להש"ס למפוט בעין דלאו לענין כל תאחר דוקא איתקס
 נדקה לקרבנות שהרי אשכחן דהוקטו אפי' לענין גמר
 מחשבת הלב מלא דבר וכ"ש לענין יד דאיבא תרתי ראת
 לן למימר דהוקטו ולכ חכמי שכייל זאת דלפוס ריהטא אין
 שום אחד נוטרי דרכים הנו' שפירטנו בכונת הכעיא מעלה
 ארוכה אסיפא דמילתא דס"ס אמאי לא גמרו דין היד מדין
 הנוחשה שהוקטו נדקה לקרבנות כמכ"ס ואין הקס למחשה
 כמוכן :

אברא

דאי הני רבנותא ז"ל הנו' הנה הגם מן
 הסוכרים כדרך הרמב"ם ז"ל דפוסק הלכה
 בכל מקום כאל"ל כנודע דס"ל דאת"ל פשיטותא הוא
 החרטנו דאית לן למימר דס"ל להני רבנותא דה"ס והעילה
 דפשיטותא דאת"ל משום דמצאו מקום חכמי הש"ס דהוקטו'
 נדקה לקרבנות לענין מחשבה דאם גמר בלבו חייב לקיים
 כלא הוציאו בפיו ודמ"ה לא הווקק הש"ס להאריך בפשיטותא
 משום דפשוט לפניה כמוכן אמתס אן מה נענה דמן הנודע
 דרוב רובי רבנותא ז"ל לא ס"ל האי כללא דהרמב"ם ז"ל הנו'
 ותו דחיוני ליה להרא"ש ז"ל דכתב בפסקיו עלה דשמעתין
 ברש נדרים דבעין דאם יש יד לנדקה לא אפשיטא ושלקא
 בת"קו ות"קו דאי קורא לחומרא ע"ש . ואלו כפ"ק דתעניות
 בפסקיו כתב וז"ל בתוספות מס' ע"ז כתב בשם ר"ת ז"ל דאם
 דעתו להתענות מאתמוול ולא קבל עליו כמתנחא וכו' ולא
 הוציאו תפיו מיקרו שפיר תענית דהו' בכלל נדיב לב
 כדאמרינן בפ"ג דשכובות דאם גמר בלבו אע"כ דלא
 הוציאו בפיו מועיל ואע"כ דקאמר התם דלענין שכובות לא

החמי עד סיומא חפיו בשפתיו דהתיב לזכא פשטות
 מחשבתא דלענינו נדר ילפינן מהדרי דהא נבי נדקה
 דרשינן מוצא שפתין תשמוד ומועיל נומר בלבוה"ה גבי
 תעניות וכו' עכ"ל ע"ש . וקא מיתי ליה הרב מוהר"ק ז"ל
 בשורש קמ"א ע"כ . והרי שהרא"ש ז"ל איתו גופיה כתב
 דבעין דאם יש יד לנדקה לא אפשיטא ואיתו גופיה פסיק
 ותני דנדרה הרי היא כרין הקרבנות דמועיל בהיגמר בלבו
 כמבטא בשפתים והדרא קושיא לזוכתא :

דליבא

למימר דה"ס דהרא"ש ז"ל גבי נדקה דקאמר
 דגמר בלבו מועיל פאלו הוציאו בשפתיו
 משום חומרא הוא דקאמר על דרך מ"ש גבי בעיני דאם יש יד
 דשלקא בת"קו ות"קו דאיסורא לחומרא . דליתא משום
 דמלבר שאין משפט לטוב ולשון אחר דבנותא ז"ל מורה כן כמו
 שיראה הרואה בדברי נדריקוס דס"ל הכי ככו' . עוד פה
 דאי אכן כדודן אית לן למיזל לחומרא במקום דאיבא גבי
 נדקה נוטוס דשלקא בת"קו וספקא דאורייתא לחומרא מאין
 הרבנים להחמיר עליו גם בגמר בלבו ולא הוציא בשפתיו
 כלל מן בתר דענינו הרואות דלא נפל הספק אלא במקום
 דאיבא יד דאיבא תרתי דגמר בלבו והוציא בשפתיו יד
 מוכיח ומשא"כ גמר בלבו מלא דבר כלל באופן דכרייה
 מילתא דלאו ה"ס אלא דגמרי לה מטעמא אחריתא וקשיא
 כדאמרן :

ואשר

לע"ר לדודי חוי לי משום יתובי מילתא על גר
 דהק ע"ר ת"ש לעיל דברור דרבנן קרישו
 הנו' לא סוף דבר אמרו דאי גמר בלבו במעשה הנדקה
 דחייב למימרא ודקא עבר אעשה ול"ת האמורים גבי נדקה
 תשמוד ועשית כמ"ס במס' ר"ה כדכתי' לעיל דק אלא
 דמצאו מקום דחייב לקיים מאי דגמר בלבו ולא דקא עבר
 אעשה ול"ת אס אינו מקיים באופן דה"ס דחכמי הש"ס לא
 גמרי לה דין היד מדין המחשבה משום דאי אמרינן דיש יד
 לנדקה אשתכח שזה איהו כלאו ועשה עליו ככד עבמו
 כמ"ס הרמב"ם ז"ל וכדכתי' לעיל ואי לזאת נסתפקו חכמי
 הש"ס דשמה אינו מחיבו יפה להביאו לכלל חייב עשה ול"ת
 מדהוקטו לקרבנות כמחשבה לחייב נרודתא כיון דלא כתב
 נדקה בפירוש בפסוק הלזה אלא דרך רמו דרשה כפיך זו
 נדקה כמ"ס הר"ן ז"ל שם כפי' ההלכה דמ"ה לית לן למימר
 סכא דהא קול דאין הקס למחשה וכמוכן . וצריך ל'
 תלמוד :

תבנא

לדינא דכין הכי וכן הכי הא קא חיוני
 דהוה דס"ך ז"ל לא נשאו לכו להקל בענין ובמ"ס
 שם כסו' קמ"ד וז"ל דאין ראוי לסמוך ולומר כיון דהו' פלוגתא
 דרבנותא אם יש אשתכחא בהקדש ונדקה או לא דיש להקל
 מוטעמא דמחשבה לא חפיקין ממוכא וכו' אלא יען כ"י זה
 הקנס הוא קנס גדול משהיל לבדידוי אין הדעת סובלתו
 ויפרע מחציתו וישאל על נדרו וכו' עכ"ל ע"ש . וכ"ס דאין
 ספקו דמוהר"ש ז"ל מוצא מירי ודאי חכמה גדולה האחרונים
 ז"ל שפסקו להחמיר פכידור דכתיבא לעיל דכרייה מילת'
 דכ"ר אית לן למידן דינא לחומרא דליטנא דאם מחבתא גבי
 נדקה מהניא ואין טענת האם מחבתא תעילתו מירי חייב
 כמוכן :

וחגם

דחיוני ליה להרב מוהר"ש ז"ל בתשו' כהנ'
 כסו' קפ"א דכתב וז"ל שהרב תה"ד ז"ל לא כתב
 כן אלא מטעם המהפך כמ"ס וא"כ כותימו ובמקומות אלו
 שלא ידענו ולא ראינו מנהג זה אין לחייב וכו' משום
 דהדר דינא ואמרינן כל היבא דאיסא פלוגתא דרבנותא לא
 חפיקין ממוכא וכ"ס שרבינו ירושה ז"ל כתב שכן כתבו
 הפוסקי' משמע ודאי שלא נהגו כן במקומות וכו' ותנו כתי

והתוספות

ז' ע"ש כסובא בר"ם יד ענייני וגו'
 משמע דהכי ס"ל דנבי צדקה הוא
 כדון הקדש גמור דקול דאחירתו לנכוח כמסירתו לשרופ
 דכתבו בר"ם יד ענייני אכן וז"ל וא"ת כלאייר ענייני כתיב
 תחייב צדקה כאחיר' כדכ"ט כפ"ד וז"ל ונ"א כ"ד ראיין
 אדם נותן לצדקה דבר שלא בא לעולם ואם היה אומר ביתבי
 להקדש לא היה הקדש קונה וגו' וזהו דאם היה אומר חוב זה
 כשיבוא לידי אתנחו להקדש או לצדקה דומה שמתחייב
 חטופם נדר אבל זה לא אמר כן אלא תנשו לענייני ולא נדר
 וגו' עכ"ל ע"ש:

והד"א

ז' בפסקיו ע"ש כסובא כתב כלשון
 התו"ל משמע ה"מ ס"ל כדעת הרי"ף ז'
 דהקדש ענייני כדון ההקדש דאדם נתפס כדבורא בעלמא
 ע"ש ועיין בתשו"ח א"הרכב מהרא"ח ז' סי' ז"א באורך:
והז"י הוית להרב מהרא"ח ז' ע"ש כ"ד כ"א ע"כ
 דכתב על דברי התוספות והרא"ש ז' ה"ט וז"ל
 ואברא ט"ס כדברי התוספות והרא"ש קנת דקרוק נדראה
 דמודכביס הדברים אחרי רכשי וכחילוק דלא נדר לא שאמר
 תנו סוס סני לחו לחלק אפי' היה דבר שאכל לעולם וכן נראה
 אדברי מהר"ם ז'ל שאכתוב ע"ש לקמן עכ"ל ע"ש. אמנם
 כסודרנותיה דמר אמונא דלע"ד ראיין כאלן דקרוק ודברי
 התוס' והרא"ש ז'ל הנה הנס בטוב טעם דס"ל דמאי דכתי'
 לעיל משם הדמכ"ן ז'ל דכנדרי גבוה ונדק' אין צריך להוכיח
 לשון נדר כנדרי בטוי אלא כיון דאמר כסומה וז' קרבן או
 כלי זה לכ"ס או אף חנה לכ"ס או לענייני כזה כלבד הוא
 מחייב לקיים דברי פיך כעשה ול"ת הנוכ"ס ע"ש כדלעיל באופן
 דאי לזאת לא רנו לחלק ולומר חלוק זה מלכד דהכא לא נדר
 שהרי היה כמשעע דאפי' היה הווי ברשותיה לא הוה מחויב
 משום דלא חשיבי האי. לישנא לשון נדר וליהא אלא הם
 סוכרים דכל שהוא ברשותו ואמר תנשו לענייני וכו' ענייני
 דהוי כמו אף חנה לנדק דחייב לקיים כדכתי' וכוונתם
 ברורה דאין להמית דה"ט דבעשהא שבעמא דוד ענייני ולא
 אתו יעלוי מדון נדר דחויבא רמיא עליה בכל לשון גבי
 צדקה משום דלא הוה ברשותיה וכדבר דליתיה ברשותיה
 בענין שיקבל עליה כלשון נדר כדו טעמיה חייב
 כשיבוא לידי וזה לא נדר באופן המועיל לנדר
 טלכ"ל אמנם אם היה ברשותו פשיטא דזכו בו ענייני אפי'
 בהאי לישנא דקאמר תנשו לענייני כסובא. ואדרבא ע"כ
 מוה"ר ז'ל התמיה דכתב בתשו"ח דקא מיייתי לה כתר הרי
 הרב מהרא"ח ז'ל דכתב בענין אשה שאמרה בחליה טכ"ל
 מה שבהרד"ק יתן אחרי מותה לקבל וגו' דכתב תוך
 השוכחה ז'ל ואין לומר דכתחייב לית מתמוסך כ"כ לנדרת
 וכי ע"ל הקדש חטופם נדר שאין כלשון זה לשון נדר שהרי
 אמרם כך תתנו לאחר מיתה ולא נכחה כלום ונדע זה הלשון
 משה דאחרינו בפרק שור שנגח ד' ה' כתביה לענייני וגו' דראין
 כלשון זה לשון נדר שלא אמר שלע זה כשיבוא לידי אתנשו
 לנדק וגו' עכ"ל ע"ש. ולע"ד כסודרנותיה דמר דכתי' תמוה'
 דכתי' ככתבו דהתו"ל ז'ל ונאר דבוח ז'ל לא כתבו לו הדברי'
 על דהה"ד יד ענייני אכן לא משום דלא הוה ברשותיה ההוא
 וזה אבל כל דאיתיה ברשותיה לא כענין לשון נדר גבי
 הקדש וצדקה כלל אלא דאפילו כלשון הוה דנתביה
 לענייני לכד ס"ל להתוס' ושאר הפוסקים ז'ל דחייב וכו' כו
 הענייני כדכתי' לעיל ונדון דמוה"ר ז'ל הלזם התמון הוה
 ברשותה ושעיר היו וזכין ההקדש הקהל מי מהאי שבעמא
 לחוריה הוה איתנין עליה וכתיבין - ג"ס בתשו"ח הביאה הרב
 מהרא"ח ז'ל ע"ש כתב מהרא"ש ז'ל בהקדש ענייני דינו כדון
 הקדש דכתב בתשו"ח א"ס י"ט עדים שראובן נתן את הבית
 להקדש

ד' ירוחם איתן למוול טפי מתתר הרב תה"ד וגו' עכ"ל
 ע"ש הרי שנטם דעתו הרב טפי לנד המקלן כנ"ד רודן דלא
 פופקין מחובה. וגם הרב משפט נדק ז'ל באש"ח כ"כ סי'
 פ"ט דן את הדין דכיון דאיכ' פלונתא דרכות' דלא מפקין
 תמונה מספק שמואל הרב כ"ג ז'ל כ"ד סי' ד"ה כהנה"כ
 אות מ"ט ע"ש:

מ"מ

אין כיון דחויבין ליה למרן ז'ל כ"ג ע"ש כפי' דכ"ה
 שכבר הביא ע"ש ס"ל הפוסקים ז'ל כוה וגם
 דכרי' ירוחם ז'ל הנו' ודכרי הרב תה"ד ז'ל דכתב דסובא
 דעלמא אויל בתר מהר"ם ז'ל כהאו מילתא דתהניא לישנא
 דאם מתקרא כבי צדקה ופסק בשלחנו הפה"ר ח"י כסימן
 סנ' בס"ל ז'ל נדר לצדקה כמסתתא כנ"ה א"ס אע"פ דכ"ה
 פ' אפ"ן כ"כ לצדקה ועשאו חייב ליתן עכ"ל ע"ש הנה כי כן
 דהא איכא סהרא רבא הרב תה"ד ז'ל דכתב דסובא דעלמא
 אויל כהאי מילתא בתר מוה"ר ז'ל ואין לא ראינו ראי' וזה
 וזה איכא כמיו דמ"ן ז'ל הפסיחה דעתו לזימין דיבא הכי
 פשיטא דאין כתי' הידעו אית לן למיזל ומה ג"ס דאשתכח
 דהא איכא דובלגמ' דג"י האמרי"ם ז'ל דפסקה"ד לראומ"ה
 ואחר האמרו' ארי הא מדי' האמרי"ם מר"בני סאלומקי
 ז'ע"א הרב שער' העל פרה מסה אהרן ז'ל דכתב בתשו'
 ע"ה כ"ס ז'ל וז'ל וספקים הרב הנו' דאע"פ דהוי פלונתא
 דרכותא ראו להחמיר והרב כ"כ כ"ד וכה"מ פסק הלכה
 פסקיה דאין כדברים דין אשתכח וגם הרב המשה
 שנתמכס אחרי הסמ"ע וכו' וה"ט ז'ל לא הוכילו ע"ש
 חלוק ע"ז וגו' דראי דכתיבין עכ"ל ע"ש כ"כ:

באופן

דמסתברא לרן דיכא פסיק' כותייהו כסובא.
 וכ"ט באתר דית דמד במוקמו' שיקלו הוראותיו
 דמרן ז'ל וככל וכד' ז'ע"א פתר הוראות דמרן כ"ז ז'ל אולי
 דכרי' מילתא לכ"ע דראין טענת אשתכחא ממליתו לראובן
 הנו' ככל מאי דכתב וכו':

והר"ר

דאף א"ס לא היה כנ"ד לא לשון חייב ולא קנין
 ולא שביצה דק דכורא בעלמא שיקבל עליה
 שלא יכנס לבית חמיו וקנס עצמו כקנס שא"ס יכנס לבית
 חמיו יתן חלף גרוס' לע"ה"ק חכרון ת"ו אפי' לא חזי
 למיחרר פיה דלא חזיבא לנדע הרוף ז'ל דכתב כפירוש
 פה"פ כ"כ ע"ד שנגח ד' וס' פלה דההוא אברא דתקע
 לחבריה אחי לקמיה דר"א וגו' אמר הסוא אברא הואיל
 ופלא דווא הוא לית ביה לענייני חדר א"ל ניתבי ליה וגו'
 א"ל רב יוסף ככר וכן פו ענייני וגו' אכן יד ענייני אכן ע"ש
 דכתב אחרי דקטא ליה לכוותא ז'ל ד"ל מהאי טעמא
 בלא יד עניי כתיב לייב כדק' באמרי' דקול אחירתו לנכוח
 כמסירתו לשרופ וכדכ"ט כמסת' ר"ה כפ"ד וז' צדקה
 כתב ז'ל ואיכא תאן דפסק מ'כסדרואן ריסיח מירי לענייני
 ב'אמירה וע"י למהדרל ביה דמאי דדר דאמר רב יוסף אכן
 יד ענייני אכן וגו' ואין אחריון דלכא למשמע מניה הכי
 דב'היא אחריון כפ"ד וז' צדקה אלא מחייב כדכר מחייב
 וזה דאיטריך ר' הכא למיחר אכן יד ענייני וגו' לאומתוס
 דדין ענייני כדון הדיוט דמי אלא דהסוא פלגא דווא לאו
 פרוטתיה הוה קאי דהא לא אתא לוידיה וגו' כמסלולין אפי'
 ממון שיכו להוציאו כדני' והקדשו אינו קדוש ומ"ה איטריך
 דל למיחר אכן יד ענייני אבל מירי דאיתיה ברשותיה ואמר
 ככר וכו' ענייני ולא חזי למהדר ביה כדאמריון כפ"ד וז'
 דקטא וגו' עכ"ל. יע"ש. הרי"ד ז'ל לשריף ז'ל שדין
 צדקה לענייני אדם נתפס כדבורא בעלמא כדון ההקדש
 פ'אחירתו לנכוח כמסירתו לשרופ דלא חזי הדר ביה
 כלל:

לחקרם לקהל אעפ"י שלא היה בה קנין זכו סקהל כאמירה
דאמירה לבבוב כחמירה להדיוט וכל דבר שמוטל להדיוט
בקנין קונה הקדש כאמירה בעלמא עכ"ל ע"ש :

והרא"ה ז"ל הכי ס"ל דהקדש עניים דינו כהקדש
ברק הבית דבאמירה בעלמא זכו העניים

וכמו שהובאו דבריו בהשו"ה הרמב"ם ז"ל כפי"ת דהובאו
הדברים בתשו"ה הרב מהר"ר בצלאל ז"ל כפי"ת ע"ש :

ובן דעת הרמב"ם ז"ל הכי כהרשו"ה לה' קדושין כפ"ק
עלה דהה"ד דאמירה לבבוב כחמירתו להדיוט ז"ל וכן

הדין בהקדש עניים בזמן הזה והאי כחמירתו דקא' לאו מסיר'
מחש' דא"כ דברי' שאין נקנין בחמ"י להדיוט א"כ קרקעו לא
זכי בהו' נבוב באמיר' והא' ליתא דהחומ' בית זה הקדש קנה
בראיתא בגמ' כפי' דמתני' אלא חמירתו בהקנאתו כל חד
וחד בהקנאה דוליה וכשטר' הוי כתיבה וחמירה ובקרקעות
כחוקה הילכך האו' שטר זה וכל שעבודו יהא לעניים זכו
לבמיר' והוא דקאמר וכל שעבודו דנסי דהקנאה דהדיוט לא
בעי אמירה דהדיוט בעי מורי נר"ו עכ"ל ע"ש :

ובן נראה דעת מהר"ם ז"ל בתשו"ה דקא' מיייתי לה
המרכיב כפ' מי שמת והיא' היא דקא' מיייתי לה

הרב מהרא"ח ז"ל בתשו"ה הנו' הבאה בדבריו דלעיל דהכי
כתב הרב מהרא"ח ז"ל עלה ז"ל וה"מ מכלל הדברים יש לנו
ללמוד דאם היינו אומרי' דנדר זה חל מחיים לא היו היורשים
זוכים בממון אלא היה הממון עצמו יוצא להקדש וכו' . והיי
זה כמ"ש לדעת הרז"ף ז"ל והנמשכים עמו . הכלל העולה
דלדעת הגדולים האלה נדר סקהל חל על הממון ומפיקע
מיד היורשים עכ"ל ע"ש . וכן הסכים מהרדב"ן ז"ל בתשו"
ח"א סי' קל"ד ראינו יוכל לחזור בו אפי' לא קאמר אלא
אמירה בעלמא דלא מחלקי' בין הקדש עניים להקדש מוכח
וב"ה אלא דא' ודא' אמירה לבבוב כחמירתו להדיוט וכופין
אותו ליתן ע"ש :

ברם יש לצי"ר דקרוק לסכרת רבנן קדישי הנו' דלא
חלקו בין הקדש עניים לקדשי מוכח וקדשי ברק

הבית כלל לענין חמירתו לבבוב כחמירתו להדיוט אלא
דאם יד' לזדקה וסלקא בתוקו מנעמא דדילמ' לא איתקש
אלא לכל תאחר בלבד מן בתר דעינינו הרואות דאיתקש
דקה לקרבנות בהאי קרא תמלת בפ"ד וז' דקה דבאמירה
בעלמא אדם נתפס כחמירתו להדיוט גם תכלתי אומר
לשון נדר וכדן הקרבנות דאם כן הדין כותן דלאו לענין כל
תאחר דוקא איתקש אלא גם אשאר מילי דהיינו יד' כיון
דחוינן בהאי קרא דנתן לזדקה דין הקרבנות לענין חמיר'
דהו"ל כחמירה מאי דלאו הכי נבי נדרי בטוי דלא קאי אלא
בנדר בתצואות אשר יפול בו אמונ' לאו דין חמירה כמדוע
ואפ"ה נבי נדרי בטוי נתרבו בהם חירות הבאות על לשון
נדר והוא הדין הכא נבי דקה נימא הכי דאית לה יד' בקרבן
הגם דלא איתו על לשון נדר כדכתי' לעיל כיון דנתן לה כח
הכתוב הלזה באמירה בקדשים ונימא אין היקש למחנה .
והרואה יראה דאף למה שפי' הרא"ש ז"ל שם כפי' הסלכה
דכתב ז"ל דדוקא לכל תאחר דכתי' בקרא ולא למיל' אחרי
דכמה דברים כתיב בהאי קרא דליכא לחקושינהו לכל מילי
ע"ש . לא מעלה ארוכה מן בתר דחוינן דהאי קרא נתן לה
כח לזדקה כדן קדשים נימא לזאת אין היקש למחנה
וכמוכין :

איברא דלפי פירוש הר"ן ז"ל דקא' פריש ז"ל א"ר
לכל תאחר הוא דאיתקש ולא אמרי' אין
היקש למחנה כיון דלא כתיב פיאס בהדיא בהאי קרא אלא
מדרשא וגבי כפי"ן דזדקה כתב הכי כיון דזדקה נמי לא

כתיבס בהדיא ומדרשא אתיא ע"ש . יש בו משום יתוב'
דעתא דליכא למימר דמ"ס נסתפקו בה חכמי הש"ס
מנעמא דשמא מ"ס לא כתיבס בהדיא דקה בהאי קרא
אלא כדמו כדו לבגמין שלא נקיש אליה אלא דוקא לכל
תאחר שבא מפורש כיון דהיא עצמה לא כתיבס בהדיא
כמוכין :

אלא דאעיקרא דדינא בהורמותים דמר ניהו רבא
דברי הר"ן ז"ל שנבוב מני דלע"ד קשיא לפו' דהיי"ט

דאיכא אשכחן לרב אשי' שהוא בתראה דקא' דריש גבי
קדשים כפ"ק רובחים דף ז' ע"ב לענין פסח דאמרי' התם
שאר עבודות מנלן הואיל וגלי גלי רב אשי' אמר הואיל וגלי
גלי לא אמרי' אלא מנלן דכתיב זאת התור' לעולה וגו' ולזכות
השלמים וכתי' ביום מותו את בני ישראל להקרי' את קרבניהו'
זה בכור ומעשר ופסח הקישו הכתוב לשלמים מה שלמי' כיון
שינוי קדש בין שינוי בעלים בעי' למצוה אף כל בין שינוי
קדש בין שינוי בעלים למצוה וכשלמים מה שלמים בין זבוח'
בין שאר עבודות לא חלקת בהן למצוה אף פסח לא תחלוק
בוכין זבוחים בין שאר עבודות לעכב וכו' ע"כ ע"ש . הרי
בהדיא דקא' יליף רב אשי' פסח מהיקש דקאמר פסח הקישו
הכתוב לשלמים לענין שאר עבודות וכיוצא בהם דפסח לא
כתיב בהדיא בקרא אלא רמו דרשא ממילת קרבניהו' ואן
לפי כלל דקא' כיון לן הר"ן ז"ל דמשום דלא כתיבס דקא'
כפי' בקרא אלא מדרשא דמילת בפ"ד נסתפקו חכמי הש"ס
דשא' בכל כה"ב אמרי' יש היק' לחמור' ואין כחיו יפה להקישו
אלא אחי' דכתיב בהדיא דהיינו לכל תאחר דוקא א"כ רב
אשי' לא הוה מני למילף מהאי קרא לפסח דהקישו הכתוב
לשלמים אלא דוקא לענין דעבודותו בליה פסולה דכתוב
בקרא בהדיא ביום מותו שלמדו ממנו כש"ס ככמה דוכתי'
דעבודת היום שעשה בליה פסולה לכל הקרבנות אבל לא
למילף מניה לשינוי שאר עבודות וכיוצא שלא נוכרו בהאי
קרא . וכבר דליכא למימר דהכא לאו מהיקש גמור קאי
דריש לה אלא סמוכין הוא דקא' דריש כמ"ש רש"י ז"ל בד"ה
ביום מותו סת"ך לזאת התורה דרשי' סמוכין ביום מותו
להקריב את קרבניהו' שלא הוכרו במקרא בענין שלמע"ל
וכו' ע"ש שהרי אדרבא מברעות נתן דהא איכא תאן דלא
דריש כדאמרי' בש"ס ככמה דוכתי' סמוכין לא דריש באופ"ן
דמסת"ין דנעצור כח היפס דלרו' סמוכין הגם שאינן כתובים
בקרא אחת כדן וככח הסיקש דכולהו דרשי' להוולא פכ"י
יותר דבר שאינו כתוב בהדיא בקרא כמוכין :

גם ליכא למימר דה"פ דרב אשי' התם משום דקרא
דזאת התורה לעולה וכו' כולו מיותר ואי לזאת עצר

כח לדרוש הכי דליתא דיתורא דהאי קרא אינטרין לאינהו
בופייהו שאר הקרבנות דנכתבו בהדיא בהאי קרא דזאת
התורה וכו' למילף כל אחד מחבירו בהיקש כדאמרי' במנחו'
כפ' התורה דף פ"ב ע"ב לא פסח דאינו בא אלא מן החולין
מנא ליה נפקא ליה מהא דאמר שמואל משום ר' אליעזר זאת
התורה לעלה וכו' מה עולה טעונה כלי אף כל וכו' מנחה
מה חטאת איכה כאלת אלא לזכרי כהונה אף כל וכו' חטאת
מה חטאת מקדשת כבלוע וכו' אשם מה אשם וכו' שלמים
מה שלמים מפגלין ומתפגלין וכו' ע"ש :

באופן דמסת"ין למילף חד מחבריה בהיקש להכא
לכלל הדיוט הסכת בים לכל חד מחבריה

במקומו כיון דנכתבו בהדיא בקרא לעולה למנחה וכו' לא אף
גם זאת להקיש אליהם פסח דלא נכתב בהדיא בקרא אלא
מדרשא דאת קרבניהו' ואיך רב אשי' גמיר פסח דלא נכתב
בהדיא בהקש וכמוכין . והרואה יראה שאף גם זאת מוזאת
הקוביא דפ' התורה קשיא דאמרי' בתר הכי כמתנית' תנא'
משמיה

אוינו מן הסכרש דנקיש פסח לכל מיני אלא אחרי דמתיק
 ומסתבר טפי ושלמים וחסאת האמורים בקרא רואת התורה
 פמוכים לקרא רואת קרבניהם טפי תמנחה דמאי דמקסיק
 באשם ומלואים הכתובים אחר חטאת לא חשיב הפסח כיון
 דכולהו הנה הנה מענייני הקרבנות וכמ"ס הרב יבין שמוע
 זל שם ככלל קט"ו משם הרש"ב זל ע"ס. באופן דלא קשיא
 אלא לפי הר"ן זל דתני טעמא משום דכיון דצדק לא כתיב
 בהדיא בקרא אלא מדרשא דכפיך אין כחיו להקיש לה אלא
 למאי דהקישו הכתוב בהדיא לכל תאחר דוקא דלדידי' מאי
 טנא דלענין סמוכין דמחיתים מהקיש דממכין ומקשי' פסח
 דלא כתיב בהדיא לשלמים ולחטאת ולא אמרי' דלית לן
 להקישן אלא למאי דכתיב בהדיא בקרא ביום צוותו דעבוד'
 היום שעשהו כליל דפסול' דוקא ולא למלתא אחרי' כדכתיב
 וכמוכן. ולחלק ולומר דלפי' הר"ן זל ה"ט דהתם נהי פסח
 משום דכיון דסוף סוף כל הקרבנו' בשם העצם קרבן איקרו
 ונס דלכולהו קדושה חמורה דקרבן דקדשים אית לקו מ"ה
 לא קפדינן אי לא כתיב בהדיא פסח בקרא ודי במילת
 קרבניהם דחשבינן ליה כאלו כתיב פסח בהדיא ומש"כ
 ככי דקסא דשם העצם הוא דקסא ולא נוכח בקרא וגם דסוף
 כל סוף אין קדושתהו כקרבן ואין כחיו יפה להקישו לקרבן
 לא נהירא לי וכפרט דלא לעשות פקדושת הקרבנות קא
 אתיבן עלם אלא ליתן יד בלכד כמו שיראש הוואה' והמחור
 אזלי הוא אי אמרי' דהר"ן זל ס"ל כסברת הרמב"ם זל דס"ל
 דכל את' ל' פשיטתא הוא דאשתכח דאי' פשיטא בעין דיש יד
 לדקסא דמקשיבן הגם דלא כתיב בקרא בהדיא והיא היא
 שהיא דוכתי' ומנחו' הנו' ורק את' זה דלפי' שרא"ש זל ודעמיה
 דפכרי דלא אי' פשיטא חבציל וצריכין אנו לומר דל' כפי'
 הרא"ש זל כי סיכי דלא ליהויה להו תיובתא מההיא דזכאים
 ומנחות הנו' אשתכח דלמאן דס"ל דהקדש ענייני אמירתג
 לגבוה כמסירתו להדיוט הנה דקדוק שנרגשו לפכרתם
 בריש דבריו דלעיל דאמאי לא הקשו יד דק' לפחו לקרבנות
 לענין סיד מן בתר דאשכחן דהאי קרא נתן כח לדק' כדון
 הקרבנות דכאמריה לכד ארס נתפס עדיון במקומו עומד
 כמוכן ויש לעטב כדוחק :

באופן

דלפי פי' הר"ן זל הנו' אשתכח דהסי' דזכאי'
 ומנחות הנו' הנה הגם סיעתא להרמב"ם זל
 ודעמיה דפכרי דאת' ל' פשיטתא הנו' כמוכן. ולעת כזאת
 שאני בולם ומטולטל בשליחות חזוה לכוללות ע"הק חכרון
 תובב"א לא חזינן לעמוד על עיקר דעת הר"ן זל בהאי
 כללא דהרמב"ם זל הנו' דמח"ש שם הר"ן זל בסוגין דריש
 דריש כפי' הסוגיא לא תכרעא דהא איכא דרדין אי הפי
 ס"ל או לא כמו שיראש הוואה' ואין כל ספרי דבי רב מצויים
 אזלי :

ולמאי

דאתאן עלה דכ"ד הראת לדעת דלא מצעני'
 דלפי סברת כל הני רבנן קמאי זל דס"ל
 דדין הדקסא כדון ההקדש דשויס הס לענין אמירתו לגבוה
 כמסירתו להדיוט דפשיטא דכ"ד אף אי לא הוה לא דברים
 בעלמא ככ"ד לא הוה מצו למיהדר ביה דמההיא טעת' קנו
 פניי חכרון תובב"א מדין קטן כמסירתו להדיוט וכ"ד כופין
 אותו ומזיאיין מידו וגם דמפקיע מיד היורשי' וכמ"ס הרבני
 גדולי האחרונים זל הנו' מהרא"כ ומתהרדכו ומתק"ר ככלל
 זל כדלעיל :

ארא

דאף גם זאת אפי' למ"ד שדין מעשה הדקסא
 איננה כדון ההקדש לענין דאמירתו לגבוה
 במסירתו להדיוט וללא זכו העניי' מדין קטין הלא המה רבי'
 האין נאון זל והרב המאור זל וכונו שכתב הדברים באורך
 שרבו המאור זל שם כפ' שור שנתח' ד' וס' ומ"ט הרמב"ן זל
 וכבר

השמה דר"ב וזאת התור' למנחה מה מנחה מקדש' ככלו
 וכו' חטאת מה חטאת אינה באה אלא מן החולין אף כל
 אינו בא אלא מן החולין ופירשו זל אף כל בין פסח בין תורה
 אין בא אלא מן החולין ומהכא נפקא ליה לר"ע עכ"ל ע"ש
 ופשיטא דר"ע ריש ליה מאת קרבניהם שדרשו בו שמו
 על ק"פ כדלעיל דאי לת"ה קשיא מאן דכר שם פסח ככאן
 להקישו לדין החטאת שלא יבא אלא מן החולין ואפי' כמה
 מנינו וכמ"ס התוס' זל בריש פ' הערל כד"ה דפסח נופיה
 חמעשה גמר וכו' וזל וזל דשאר קדשים גמרי' מפסח
 מהקשא דואת התורה דתתם איתקו' כל הקרבנות כדאמרי'
 בפ"ק דזבחים וכו' ופסח וכו' ע"ש. ולפי פי' הר"ן זל
 דכל דלא כתיב בהדיא בקרא לא ידעי' אי חזינן להקיש
 לריניס אלא נאמרו בההוא קרא כפי' אלא אמאי דכתיב
 בההוא קרא בהדיא דוקא כמו כל תאחר דכתיב בהדיא קשי'
 כדלעיל. וכבר הוה חזינן לדחוקי אנפשין כמה הני ליישב
 שהיא דלעיל ריש זכאי' לדעת הר"ן זל דה"ט דהסי' דגמרי'
 שלמים לפסח משום דמעשה השלמים כתוב סמוך וכראש
 לפסוק דואת התורה וכו' וגמרי' משם לשאר עבודו' דפסלי
 בשלמים מקרא דהמקריב את דם השלמים הכתוב שם בפ'
 זו כדאמרי' שם בריש זכאים דף ד' ע"א ע"ס והו"ל כאלו
 דיני השלמים כתובים בהדיא בעין כל תאחר דמקשי' דקסא
 אע"ב דלענין זכאים לשמה בשלמים גמרי' לה' שם מקרא
 אחריבא דאם זכא שלמים קרבנו הכתוב בפ' ויקרא מ"ה ה' ה'
 איכא דין שאר עבודות דגמרי' מניס וביה ונחשבי' כאלו גם
 שאר הריניס כתובים בהדיא סמוך ונראה וגמרי' פסח מניס
 גם לשאר דיניס שלא נאמרו שם אלא בפ' ויקרא. אמנם
 אכתי מההיא דפ' התורה דר"ע קשיא שהרי אמרו שם בסו'
 וחטאת גופה מנלן דאינה אלא מן החולין אמר רב חסדא
 דאמר קרא והקריב אהרן את פר שהטאת אשר לו משלו ולא
 מן המזבח ע"ש. הרי שלא מעשה החטאת ואין דינו שלא
 יהיה אלא מן החולין כתוב שם וגמרי' מניס לפסח שלא יהיה
 אלא מן החולין הגם דגמרא לא כתיב בהדיא אלא מדרשא
 דאת קרבניהם וקשיא ככל מאי דכתי' וכמוכן :

ודע

דמאי דלא קשיא לן גם לפי' הרא"ש זל הנו' דתני
 טעמא דדוקא לכל תאחר דכתי' בקרא ולא למילא
 אחרי דכמה דברים כתיבי בהאי קרא דליכא לאקושיטו
 לכל מיני כנו' דלפום רישא סוגין דזכאים וסוגין דמנחות
 הנו' דלא כותיה דהא קא חזינן דגמרי' פסח משלמי' ולר"ע
 גם מחטאת דהקישו הכתוב לפסח להן מקרא דואת התורה
 נבו' וכתיב את קרבניהם שדרשו בו פסח וכו' הנה דכמה
 דברים כתיבי בקרא דואת התורה וליכא לאקושיטו לפס'
 כולוהו כמו מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונס וגם
 כדאמרי' בתנ"ך לר"ע מה מנחה מקדשת ככלו' וכינא כמו שיראש הוואה'
 אלא מן החולין ש"ט משום דפשוטה לפניה דלא דרשו מקיש דהקש חכרך
 ד' אלעזר וי' אריכי ליהויתם כתובים כאחד בפסוק אחד ולא אתו עלם
 אף כל וכו' מ"ה אלא מסמוכין דרבנן כדכתי' לעיל וידוע דרשי' סמוכין
 אף כל וכו' מ"ה ייבשו הפסוקים הסמוכין זה אל זה והנה כי כן שפיר
 דאשמו' סמוכין למימר לפי' הרא"ש זל דהתם מענייני דקרא והכא
 פ"ט : מענייני' דקרא ודוקא בבי היקש אמרה למילתא הרא"ש זל
 בהיקש להשמו' דהנה הגם כתובים כולם בפסוק אחד וכנוף אחד דמו
 בלחד מחבאמטו להכי נסתפקו חכמי הש"ס דשמא כיון דאין סברא
 דהנה וכו' לא לאקושיטו לכל מיני ומאי חזית לאקושיטו ליה ולא לשאר
 דיוא בקרא וי' אמרי' יש היקש למנחה בכל כ"ה' דאין לנו להיקש
 פסח דלא נבבס' אלא למ"ט מפרש דהיינו לכל תאחר' ומש"כ היכא
 גם זאת חזינן עלה מדין סמוכין דממכין קראי אסודי' כמו זאת
 וכתבית' השתורה וכו' ואת קרבניהם דכיון דלא כתיבי בפסוק אשר
 משמים

זכבר הרב מהרא"ח ז"ל כתשו' הנו' עמד מר שם בפי' כונת כריהם עש"ב:

מ"מ גם לרעת רבנן קדושי' הנו' בפירוטא' אתמר כדכריהם דכעון נדר קאי אי אתי' למתורר ביום דק דאין ב"ד מוציאין ממנו אתנס' כעפין אותו כדכריהם עד שיאחר הוניה אמי כמ"ה הרב כמהר"ר בצלאל ז"ל כתשו' הנו' כדף כ"א ריש ע"ב וז"ל נענינו למדין זכור' ולרעת רבי' האי' גאון והרב המאור ז"ל הקדש עניים דענו כהדיוט ויכול אדם לחזור בו אלא דקאי כעון כל תאחר אבל מהיו ב"ד מוציאין עירו לא אלא דכעפין אותו כדכרי' עד שיאמר רונה אני עכ"ל מ"ה . ועיין כתשו' הרב מהרא"ח ז"ל הנו' דכתב דמ"ה הרמב"ן ז"ל גם מסכנוי בעלמא אבל אין מוציאין דקאי בעל דכרי הנאון ז"ל עש"ב . ועיין כתשו' מהרמט"ו ז"ל בח"א ס' קכ"ו דכתב אע"ג דלגבי עניים לאו אמירתו לבכוח כמסירתו להדיוט מ"ה נדר הנו' וחיוב לקיים גררוע"ה . וכ"ט למאי דכתב הר"ן כתשו' ס' ז' . דבכל מקום שהנודר חיוב לקיים דכרו' מדין נדר או מדין נדרה שמוציאין מן היורשין ע"ה . וקא' מייתי' לה הרב מהרמט"ו ז"ל גם בח"א ס' י"ו וזן מנה לנ"ד ע"ה . ואף דלענין להוציא מן היורשין נפל בזה הסבר והסתמורה כדכרי הפוסקי' ז"ל הלא בספרתם ועיין בסוף תשו' מהרא"ח ז"ל הנו' . הנה אין רצוננו להכריז בזה שאין כונן הנודק לנ"ד משום דלגבי דידיה שהוא בחי' כ"ע מודה אפי' רבינו האי' ז"ל ודעמיה דאי אתי' למי' הדר בו דכעון נדר קאי והנס' שאין ב"ד מוציאין ממנו מ"ה כעפין אותו כדכריהם עד שיאמר רונה אני כדכתי' :

איברא

דלפוס רהטא מקום יש בראש לנימרא דאכתי' הנס' מקום אתו למי' נפשיה ממררו ע"י שלם לחכם דעיקר הנדר מעיקרו וכמ"ה מהרי"ב ז"ל גם כה' נדקה בסי' רנ"ה ז"ל אמר' אדם לבכוח כמסירתו להדיוט לפיכך מי שמדר לנדקה א"ל לו . למור כו' וה"ל בלא שאלה אבל אם מתחפט ומוציא בתם לנדרו' א' שגשאל לחכם ומתירו כל זמן שלא יבא מתחת ידו דהוי כמו הקדש כטענת דק"ל שאינו הקדש עכ"ל ע"ה . וכתב מרן ז"ל כב' גם שהיא מתשו' הר"א"ש ז"ל ע"ה . הרי דהנס' דהרא"ש ז"ל הוא מן הסוברי' שרין מעשה הנדקה כדון ההקדש שאמירתו לבכוח כמסירתו להדיוט כסדרת הר"ף ז"ל ורוב הפוסקי' ז"ל כדכתי' לעיל וגם הרב בנו מהר"ב ז"ל דבקהיא כתב שרין הנדקה כדון ההקדש דאמירתו לבכוח כמסירתו להדיוט דלא מני הדר כיה ואפ"ה כת' רע"י פתח וחרטה מני מתשיל על נדרו מה שטוען שחור בו אביו אינה טענה שאפי' . שחור בו אביו אינו רשאי שהחוקרים ואח"כ כמלך וכו' לא אמרו ולא כלום שלא כל הימנו לחזור בו אלא שאם כצו לחזור בנדרו כדך שאלה לחכם ופתח וחרטה כשאר נדרים וכו' . ועוד שבענין זה וכו' אינו רשאי לפי שכבר תסרו וכו' עכ"ל ע"ה . הרי שהנס' שנראה דס"ל ראפי' מאמירה בעלמא לא מני הדר ביה אפ"ה כתב טע"י פתח וחרטה מני . מיתשיל עליה ע"י חכם :

והנה

דמאי דאיכא למיקם עליה דמי' לתא דמהך תשו' מוכח דס"ל להרשב"א ז"ל דהקדש עניים נידון כדון ההקדש דאמירה לבכוח כמסיר' להדיוט ולא כתשו' דס"ל תקם"ג כתב איפכא דלא אמרי' אמירתו לבכוח כמסירתו להדיוט כהקדש עניים שאינם אלא מקבלני מתנה ויכול אדם לחזור בו וכו' עש"ב . הנה כבר הרב מהרא"ח ז"ל כתשו' הנו' עמד עליהן ודחק עצמו במה הגד' לישכון ושוכ' תתה עצמו טראה במדושי' הרשב"א ז"ל לקמא שכת' עלה דההיא דאמר רב יוסף ידעמי' אבן דהא דאעטרק רב יוסף למי' ז"ל

עמי' אכן כתב הר"ף ז"ל מפני שלא היה כרשותו וכו' ולא כת' סכרה אחרת כלל אלא דכרי הר"ף ז"ל לצד נדר למימרה דאיפשר דעיקר דעת הרשב"א ז"ל הוא דהכניס' ל' דנס בהקדש עניים אמרי' דאמירתו לבכוח כמסירתו להדיוט ומ"ה כתשו' דסי' תקס"ג דלא אמרי' בהקדש עניים הויה משום דהוי לאחר מיתתו וכו' ומחמת דעת הרשב"א ז"ל הויה רונה לנדר בעיקר דעת הר"ף ז"ל לענין הקנים וסכפיה דאין גם אלא חיוב נודר והחמון אינו נקנס ושוכ' כפ"ב דהא ליתא דהרשב"א ז"ל שתתא קאמר דלא אמרי' בהקדש עניים אמירתו לבכוח כמסירתו להדיוט ועוד דמאי מייתי' ראש ומההיא דרב יוסף דהא ע"כ לרעת הר"ף הויה ה"ט משום שלא היה ברשותו עש"ב . ובהורמונות דמר תמני דעד דאחי' מר עליה דהרשב"א ז"ל ומ"ה בחידושי' פי' הר"ף ז"ל דאשתכח דמכללל אתמר משום דלא כתב פי' אמירתו אמאי לא אתי' מר עליה ממ"ה הר"ן ז"ל בשם הרשב"א ז"ל בפ"ג דנדרים דף כ"ט ע"ה בסד"ה ועולה אמר וכו' וז"ל ואף הרשב"א ז"ל הויה חוכך כדיו' לומר שאין דין זה אלא במקדש בלבד משום דהקדש חלה קדושת פה ובאמירה בלחוד וה"ה לומר יהא קרקע זה לעניים עד שאעלה לירושלים דאמירה כמסירה אבל במקנה לחכמו' בעלמא לא דמאי קניי' הא אפי' א"ל מעכשיו אי אפשר לו לקנות לא בכסף בשטר ובחוקה וכסף או שטר או חוקה שניעשו על מחז' זה או מתנה זו ראשונה כשחזר זה וקנאו כבר בלתי יקנייתן של אלו ולכסף במה יקנה עכ"ל ע"ה . הרי דבהדיוט יכתב משם הרשב"א ז"ל דס"ל דהקדש עניים הוא כדון הקדש נמוך דאמירתו לבכוח כמסירתו וכו' וגם דס"ל בההיא דלא כמו שעל' על דעתו דעת עליון לחלק ולומר דס"ל להרשב"א ז"ל דאין גם אלא חיוב נודר והחמון אינו נקנס אפי' דיוו ברשותו הויה לענין קניית' בוף השדה עצמו קאי ומשמע דס"ל בהדיוט דגם בהקדש עניים החמון נופיה נקנס ודחיקי' טו' למימרה שדכרי הרשב"א ז"ל הללו שרין את הדין דה"ל לומר קרקע זה לעניים עד שאעלה לירושלים הנה הנס' למאן דס"ל דהקדש עניים הוא הוא כדון ההקדש ולי' הלא ס"ל שהרי לא הויה כו' מן הנודק לדכר בהקדש העניים כלל באופן דלפוס רהטא עין רואה דהרשב"א ז"ל הדר ביה ממאי' דהויה ס"ל בראשונה ואי מנייהו עכדין עיקר לא עת לרבר' בזה ועיין בכללי' הפוס' להרב החפ"כ ז"ל אשר כסוף ספר כנה"ג :

ג . הרב מהר"ר בצלאל ז"ל כתשו' הנו' הרגיש עצמו בשתי' תשו' הרשב"א ז"ל הנו' דפליג ארזיה ורעה לזונס' וז"ל והלכך בהכניס' לתרין תשובו' הרשב"א ז"ל דאיברא דכל ההקדשות אינן ניתרין לא ע"י שאלה ואפי' הקדש עניים לא בקצ' בכדי' מיהו יש הפרט דקדשי' מוכח וקדשי' ב"ה כון דבאמירה בעלמא חל עלייהו הקדושה ונקנה להקדש לא חל בהרטה דמעיקרא וכו' אבל ע"י פתח ניתר דמשו' ליה הקדש טעות מעיקרא וכו' דק"ל ככ"ה דהקדש טעות לא הויה הקדש וכו' אבל הקדש עניים ס"ל להרב ז"ל דניתר בהרטה כשאר נדרים ואחמטו להכי כתב בסי' תקס"ג דלא אמרי' אמירתו לבכוח וכו' בהקדש עניים ויכול האדם לחזור בו וכו' פי' חוזר ע"י שאלה כהרטה דמעיקרא ואלו הויה אמרי' בפי' אמירתו לבכוח וכו' לא הויה יכול לחזור בו ממולא כ"י אש' פתח וכו' עכ"ל ע"ה . ובהורמונות דמר תמני איך עמדו לפניו דכרי הרשב"א ז"ל הנו' דקא' מייתי' ליה הר"ן כנדרים דאמיתין לעיל אשר עין רואה כהדייא דהרשב"א ז"ל אינו מחלק כלל בין הקדש מוכח וכו' להקדש עניים ה"ה דוה ווה נקנין . באמירה כמסירתו להדיוט ומה יענו שפתי' דלדידיה גם בהקדש עניים הויה צריך פתח והפליג דר' ארזיה אי' לאו דנימא דהרשב"א ז"ל הרב"ב' בדכתי' וכו' וכו' :

זכמוכן :

ה'ו חזי היות להרכ הכו' כתשו' הנו' ברך כ"א סע"כ
 לענין הכו' דבהקדש עניים ס"ל להרשכ"א ז"ל לא
 כענין פתח אלא רבמטה דמעיקרא סני טיחם סכרא
 הללו להרא"ש ז"ל מה"ש הרא"ש ז"ל בתשו' בלל ז"ב ז"ל ומה
 שקשה לך על פי' ה"ו ז"ל ספי' דנדר לעניים יש לו
 היתה לא ידענא מאיק"ל למר שהרי אפי' נדר להכניא
 קרבן דאמירתו לבכוח במסירתו לפרעט יכול להתיר נדרו
 כ"ש אם נדר לעניים שיכול להתיר נדרו והשיא דפ"ק לא בא
 לירו עדיין הלכך זכור עניים וגם לא איירי בהתרה אלא
 בחזרה ולחזור בלא התרה לא יכול ע"כ וכתב עלה הרב הכו'
 ז"ל תמוע דס"ל כהרשכ"א ז"ל דלא אמרי' בהקדש עניים
 אמירתו לבכוח וכו' ורוקא לחזור בלא היתה אינו יכול אכל
 בהתרה יכול אפי' כהרטה דמעיקרא כרבת' עכ"ל ע"ש
 ובהורמוותיה דמר ז"ל תמהני אף יחס סכרא הללו להרא"ש
 ז"ל ולרן דינא הכי בס' לדעת הרא"ש ז"ל שדן אמת שלפום
 פשטא דלשנא דהרא"ש ז"ל בהך תשו' הני ממע אמת
 מה יענו שפתי דדיק להשו' תשו' אחרית דהרא"ש ז"ל גופיה
 דאיתיקן לה לעיל דקא מיתתי לה הרב מהרא"ש ז"ל בתשו'
 סכ"ל ז"ל בתב הרא"ש בתשו' דהקדש עניים דינו כדין
 הקדש דכתב בתשו' אפי' עדים שראובן נתן את הבית
 להקדש הקהל אפי' שלא היה בה קנין וכו' ובהקדש באמירה
 דאמירה לבכוח בהמירה להדיוט וכל דבר שמוטל להדיוט
 בקנין קונה הקדש באמירה בעלמא עכ"ל ע"ש ומן
 הבורע מ"ש ר"ז ז"ל והכיאו הרב כה"ג ז"ל בוד ס' רכ"ט
 בהנה"ב ז"ל אוח ע"ו וז"ל כל מהם הקדש באופן לבית הכנסת
 הוא לעניים ע"ש . הרי דבהרי"א כתב ז"ל בתשו' הלז
 דהקדש עניים דינו כדין הקדש דבאמירה בעלמא קמי
 דגם בהקדש עניים אמירה לבכוח כמסירה להדיוט וא"כ כי
 ייכי דלא כימא דהרא"ש ז"ל פליג דיריה אדיריה ע"כ
 לדחוקי אנפשין קצת במה הדר ולמימר דת"ש בההיא תשו'
 שהרי אפי' נדר להכניא קרבן דאמירתו לבכוח וכו' וכ"ש אם
 נדר לעניים אין אמירתו לבכוח וכו' להרב דבהקדש
 עניים אין אמירתו לבכוח וכו' כדן הקדש דשון הס לענין זה אמנם
 דאמירתו לבכוח וכו' כדן הקדש דשון הס לענין זה אמנם
 הרצון והסוכה כו' דבני קרבן בוף הקרבן אשר נדר הוא
 להקריב אותו לפני ה' ואינו להדיוט שלבני הדיוט כו'
 חיוב געילה כדורע והינו דקאמר שהרי אפי' נדר להכניא
 קרבן דאמירה לבכוח וכו' דאשתפס דהו"ל כאלו כבר נסר
 סדרון לתוך והרצון הוא להקריבו לפני המלך עצמו אפי'
 יש לו היתה וכ"ש אם נדר לעניים כלו' דסוף כל סוף הגם
 דבהקדש עניים יש לו דין הקדש לענין אמירתו לבכוח וכו'
 ולקיים מאמרו ית' נדר מ"מ בוף המון אין בו קדושה ולא
 מעילה דלאו הוא לבכוח דמזון הדיוט הוא וק"ל טפי מקרבן
 והינו דכתב וכ"ש אם נדר לעניים זכמוכן . ולא תיבדוק
 מניח דכיון דלא הזכיר הרא"ש ז"ל פתח אלא היתה לכד
 דאי לזאת אית לן למי' דס"ל דבהקדש עניים לא בעינן
 פתח כסדר' הרשכ"א ז"ל דליתא שהרי הרא"ש ז"ל לא נמית
 להכי אלא להשיב שאלו דבר דאיכא היתה ולפולס דס"ל
 דבעינן פתח נמי כיון דכפי' כתב דבאמירה לכד זכו העני'
 כדן הקדש ותעיד על זה דעל מ"ש מהר"ב ז"ל דבעינן
 בהקדש עניים פתח ומרטה כדלעיל קא מיתתי מרן הקדוש
 ז"ל בס' עלה דמילתא שדברי מהר"ב ז"ל הנה הנס מהך
 תשו' דהרא"ש ז"ל רכתב דבהקדש עניים יש לו היתה
 זכמוכן . ודע דברבא מילתא דדמיתא זכמוכן למשכונא
 אנפשין בעיקר דעת מרן הקדוש ז"ל דפסק בס' ע"ש כה'
 דקא בס' רכ"ח סק"ו וז"ל הסודר דקא אינו יכול לחזור בו

אלא א"כ בשאל לחכם והתיר וכו' ע"ש . דהגם דלא כתב
 שצריך פתח זכמוכן למי' דס"ל שצריך פתח אלא דלא נמית
 להכי פה אלא להודיענו דאיתיה בשאלה ויעיד על זה דבה'
 נדרים בס' ע"ש רכ"ח בס"ק מ"כ כתב וז"ל נדר להשתעמות
 או לדקא יש לו היתה ע"פ פתח ומרטה וכו' ע"ש . וסמך
 אח"ש סס כמוכן . באופן דלפוס כל האומר לפוס רשטא
 הוי נדאה דכ"ר מצי הסודר הלזה לפסור כפשים ע"ז שאלה
 לחכם ע"ז פתח ומרטה שכן הוא הסכמת מרן הקדוש ז"ל
 דתמן איגהו כתר הוראותיו אולי :

אמנם

בקצת ההשקפה עין חכמי ישראל זאת דלא
 היא בכל כה"ג דכ"ר שהרי כתב מרן ז"ל
 בס' ע"ש בריש ה' נדרים סק"ג וז"ל וה"מ בשאר נדרים אכל
 נדרי הקדש מנוה לקיימן ולא ישאל עליהם אלא מדוחק ע"ש
 והמחא יראה שדברי מרן ז"ל דקא מיתתי לסו מרן ז"ל
 גופיה כפי' שם וכדברי הסת"ג ז"ל דקא מיתתי מרן ז"ל כתוב
 לאמר נדרי נדקא והקדש ולנו לדעת אמאי מרן ז"ל
 בס' ע"ש השמיט חלוק' הנדקא ולמימרא דמרן ז"ל אינו מסכים
 עמו בחלוקת הנדקא לא מסתברא כלל סהרי קא חויקן ליה
 למר רכ"ב לא פקפק עליה כלל באופן דעכ"ל דה"ט דמרן
 ז"ל דלא חש להזכירה מאוס דס"ל דסתם הקדש כוונן הוא
 להקדש עניים וכמ"ש ז"ל כפי' בסיומן רכ"ט ששם הבה"ת ז"ל
 דכתב מאס מהר"ן ז"ל מיבאש ז"ל ומתשו' להרמב"ן ז"ל דס"ל
 הכי ועיין בס' כה"ג א"ש בס' רכ"ט בהנה"ב אות כ"ו דקא
 מיתתי שם דכמעט הסכמת כל האמרוניס ז"ל הוא דסתם
 הקדש בזה"ו הוא להקדש עניים והסקה וע"ש באות מ' ועוד
 דכיריא מילתא דה"ט דמרן ז"ל דאמרן מאוס דמאן דס"ל
 דסתם הקדש בזה"ו הוא לב"ה שהיא סכרת ר"ת ז"ל ודעמיה
 סס סוכרים דהמקדש בזה"ו לב"ה מצדן צריכין לפסוח
 להס פתח ולהתיר להו תקף והכיאו שדברים מרן ז"ל כפי'
 בס' רכ"ט שם והיכי כתב בריש ה' נדרים נדרי הקדש מנוה
 לקיימן ולא ישאל עליהם וכו' אלא ודאי שהרצון בהקדש
 עניים וכיוצא ומאוס דס"ל דסתם הקדש בזה"ו הוא לעני'
 הזכיר נדקא ונדקא או הקדש נדקס סס"ג ה"גון בהקדש
 דומיא דנדקא והינו הקדש לב"ה כמוכן . ועיין להרב
 הש"ך ז"ל שם בריש ה' נדרים בסק"כ שכתב על דברי מרן
 ז"ל הכו' וז"ל וה"מ וכו' אכל אם נדר לנדקא או להקדש וכו'
 וע"ל ר"ס רכ"ח עכ"ל ע"ש . דכיריא מילתא דתת'
 לאשמועינן דלאו הקדש גמור קאמר אלא נדקא או הקדש
 זכלשון הסת"ג ז"ל גשם רמז ע"ל ר"ס רכ"ח דשם תהך קא
 מיתתי מהר"ס ז"ל בהנה"ב מ"ש מרן ז"ל כפי' דין סיס מקדשים
 בזה"ו דאיכ' פלוגת' ודלמ"ד שהוא הקדש גמור ס"ל דפישחין
 לו פתח ומתירין לו מיד שהרצון בו כדכתי' . זכמוכן . ועוד
 בה דידוע דבהקדש עניים איכא מפוסקים ז"ל דסברי
 דליתיה בשאלה עיין בס' כה"ג א"ש ב"ד בס' רכ"ח בהנה
 הטור אות כ"ז כ"ח כ"ט וכו' מסתמין דנימא לדעת מרן
 ז"ל דאיתיה בשאלה כדעת רובא רבנותא ז"ל לא אף בס' זאת
 ליחס למרן ז"ל דס"ל דאיתיה בשאלה ואף שלא מן הדוחק
 וכ"ש דאעיקרא דרינא מפורש יוצא דכפי' ס"ל למרן ז"ל
 דסתם הקדש בזה"ו אינו אלא להקדש עני' או להקדש סק"ג
 מה"ש כה"מ כ"ש ע"ש ר"ב סק"ח דכתב ז"ל לא כוון דבמר
 כלכו לתת דקא מייב וכו' ויש מי שאומר וכו' וחולין מקדשים
 לא ילפי' והאירכ' כל' הקדש יש לו דין חולין שאין הקדש עתה
 לכדק הבית ואינו אלא לנדקא וכו' עכ"ל ע"ש וסוף סס ממש
 דכרי הרמב"ן ז"ל שהכי' ב"ד כפי' כפי' רכ"ט כדלעיל ע"ש .
 הרי דכתב שאין הקדש עתה לב"ה ואינו אלא לנדקא כלשון
 שלילה ומן הסודר דק"ל ברעת מרן ז"ל דהלכה כהיא בתרא
 ואין לומר דשאי הכא דקאמר יש מי שאומר שהרי כבר

שתבו הפוסקים ו'ל רכשלא ראה אותואלא כפו' אחד כותב
 הזכיר ו'לעול דהכי ס'ל וכתוב כס' תאירת עינים ככמה דוכתי
 באופן דבריר' מילת' דהכי ס'ל למרן ז'ל דסתם הקדש כ'הו
 הוא לעינים ודמ'ס קנט בריש ה' גדרים נדרי הקדש סתם
 והיינו דקדש וככל מאי דכתי' וכמוכן . והרכ כנה"ג ו'ל
 הכי ס'ל בעיקר דעת הרמב"ם ומרן ז'ל דכתב סס ב'ר ס'
 רכ"ס דכתב בהגה הטור אות ל' ו'ל אעג"כ דכשאלין וגו'
 אין כשאלין אלא מדוחק כמ"ש הרמב"ם וגו' הכיאו הרב כ'
 כה' נדרים וה"ה על נדרי דקדש עכ"ל ע"ס :

וביין

רוכינו לדרין לרדעת מרן ז'ל לא מצי לאיתשולי
 על נדרו אללא מדוחק נחזי ליה להרב מהרש"ך ז'ל
 בתשו' הבאה ברבינו רלעיל דכתב ז'ל ואין לסמוך ולומר
 וגו' דמספקא לא מפיקין ממוכא ז'ל אללא יען זה הקנס הוא
 קנס גדול מכהיל אין הדעת מוכלתו יפרע מחמתו וישאל
 על נדרו ע"ס וקא מויתיי ליה הרב כנה"ג ז'ל סס כס' רכ"ס
 בהגה כ' אות כ"א ע"ס . וכאן ככ"ד מלכד שאינו מכהיל
 אפשר שגם אינו גדול כיון דככ"ד האיש המורד עתיר
 בכנסין ונבכי' רידיה אלף אריות אינו דבר גדול אם יתן איש
 כמוסו ממוכא ח' מעשרים אן אחד מעשרה לשיבו עה"ק
 חכרון תו' לקיים נדרו באופן דככ"ד דאין ו' שאלה מתוך
 הדוחק לא מצי לאתשולי וכיון דלא מצי לאתשולי לרדעת מרן
 ז'ל דכתר הוראותיו אזלי ממילא מתגבלין וכאיש עליו
 ומצטרפים שאר חומרו' דנהנין להחמיר בהתירא דלא אזלי
 בתר הוראות מרן ז'ל אללא דתפסי הקול בממוכא וכאישו'
 מחמירין כמוד' דשמא כיון דאינו מתוך הדוחק הלכ' כותיישו
 גם למרן ז'ל והוא דאיכא כת מרבוותא ז'ל דסברי דנדרי
 דקדש ליתיה כשאלה דקא מויתיי להו הרב החביב ז'ל כסיומן
 רכ"ס בהגה הטור אות כ' כ"ה כ"ג מתשו' מוהר"ם מ"כן
 ז'ל דאוייתין לעיל ולעת כ'אות אין הספר מצוי אצלי .
 אמנם אף למ"ש הרב החביב זכרנו לברכה באות
 כ"ט מהס' מהר"ם מ"כן ז'ל וז'ל אף מו'סובר דאין
 שאלה לנדרי דקדש היינו דוקא במדר ליתן כל כך לדקדק
 אבל נוי סגור שלא לעשות דבר פ' ואם יעשהו שיתן כו"כ
 לזקק' כל אנפין שוין שיכול לישל על נדרו קודם שיעשהו ואם
 עבר ועשהו אין לו שאלה ע"ס ואין הספר מצוי אצלי אמנם
 הרוואה יראה שהרנן בו שאין לו שאלה אפי' למ"ד דכשאלין
 על נדר דקדש דהכי מוכח כהריא לטון הרב החביב ז'ל
 דכתב בתר הכי משס מהרז' מרגלית ז'ל דפליג עליה
 וקאמר דיכול לישאל אפילו אם עבר למ"ד הנשאלין משמע
 דבהא פליג כמוכן הרוואה יראה דכ"ד המיר טפי דקא
 עבר אשכועתא דנשבע שלא ליכנס בבית סמו' וכנס בלתי
 שאלה שטפט כדעתו דהשכועה היתה כיתרת עז' מתן
 פשות הקנס לסברון ת"ו והיה כדעתו להתפטר בדבר
 מעט בכתוב בשאלה ופשיטא דלא מייביא לרסכרת
 הרבנים הנו' אין לו שאלה ככ"ד :

עוד

כה דאף גם זאת לסכרת מהרז' מרגלית ז'ל דקא
 מויתיי הרב החביב ז'ל סס דקא פליג וס'ל דאפי'
 אחר שפעה הדבר וכתחייב לתת המנה לנדקה יכול לישאל
 עליה למ"ד כשאלין על נדרי דקדש ע"ס . הנה בכל כה"ג
 דכ"ד דעבר על השכועה איפשר שגם הרב הנו' יורה דלא
 מצי לאתשולי על הנדקה אפי' למ"ד דכשאלין על נדרי
 דקדש שהיי שפיר איכא למימר דע"כ לא פליגי אללא בשאל
 על נדרו מתוך הדוחק וגם בתולה נדרו בדבר הרשות שלא
 לעשות דבר פלוני בלתי הטלת בו שכועה או לטון נדר
 ומשא"כ ככ"ד דאינו מתוך הדוח' כדכתי' וגם דתלה הליכותו
 לבית סמו' בשכועה ושם יעבור שיתן קנס אלף אריות
 לחכרון ת"ו וקא עבר אשכועתא בלתי שאלה אשתתב ע"ס

הנשבע בשעה שזכנס לבית סמו' נתחיי' עצמו בחיוב נדר
 ככל לב לפרוע הקנס לעיני חכרון ת"ו כרי שלא תחול עליו
 עון השכועה דקא עבר ואיך אכן כיקום להתיר לו את נדר
 הנדקה וזכר לדבר מאי דפסק מרן ז'ל בה' נדרים בס'
 רכ"ס סק' ז'ל אבל המורד נמו' דאורייתא ועבר עליו קונסין
 אותו ואין מתירין לו וגו' ע"ס . ומהגם דמקום יש כראש
 למימרא דאעיקרא דדינא כל דקא עבר על הרב' שתלה
 נדרו שלא לעשותו ועשהו גם מרן ז'ל איזיל ומודה דלא מצי
 לאיתשולי ואף מתוך הדוחק כסכרת החולקים דס'ל הכי
 והוא דחזוין ליה למרן ז'ל בש"ע דכתב בס' הנו' סק' ז'ל
 נדר לנדקה באשככתא כגון אה אעשה דבר פ' אתן כו"כ
 ועשאו חייב ליתן עכ"ל ע"ס . הרי דסתמא קתני
 חייב ליתן וכיון דאיכא פלונתא כדכתי' הו"ל לאשמועינן
 דכותא דחייב ליתן ומתירין לו כמוכן . וכ"ש דלע"ד נראה
 כדור דפא ככ"ד חלה שכועתו גם על הנדקה שגדר ליתן
 לפי מ"ש הרב כ"ה ז'ל כה"מ שלסי ס' רז' ז'ל כשאלתי במי
 שנסתעבר בשטר לקיים המקה כת"כ ובקנס ומשלם הקנס
 אם יש לכופו עוד לקיים המקה מכת"כ ונראה דכיון דלא
 פירש דהקנס לא יפטו' השכועה איכא למימר דרעתו הוה
 בקנס לפטור מן השכועה וגו' ואעג"כ דככ"ד ז'ל כתב לעיל
 בס' זב דהרשב"א ז'ל בתשו' כתב דאיכא דקבל עליו בקנין
 ובקנס אינו נפטור בקנס אללא חייב לקיים הפשרה מכה הקנין
 כאן וראי כיון דיכול להתיר שכועתו אעפ"י שהיתה להנאתו
 של חבר כדיעבר הותר לר"ת ז'ל א"כ עיקר המקה הוא מכה
 הקנס עכ"ל ע"ס . ועיין בספר כה"ג כ"ב ריש ס'
 רל"ו בהגה הטור אות ד' דקא תייתי מאי דנשתפקו מן
 הפוסקים ז'ל היפא דאין כתוב בשטר מלכד שיעבור על
 השכועה יפרע הקנס אם הרנן בו שאם לא יתרה ויפרע
 הקנס לא יעבור על השכועה או לא והביא סס מאן דס'ל
 דאין הקנס מצילו מן השכועה . וכתב ז'ל אבל הרב כ"ה
 כה"מ סס' דז' כתב דכל שלא פירש דהקנס לא יפטור
 השכועה איכא למימר שרעתו הוה בקנס לפטור משכועה
 וגו' ועיין במוהר"ם מ"כן ז'ל ס' סו' וגו' ע"ס . ולעת
 כזאת אין הספר מצוי אצלי אמנם סס באות ח' הכיאו ס'
 הנו' דברי מהר"ם מ"כן ז'ל דעדיפא מינה דכתב וז'ל ואעפ"י
 שכתוב השכועה למטה אם כתוב בלסון הוה נשבע לקיים
 כל הכתוב לעיל בדרך הנו' בפורעו הקנס פטור משכועה
 עכ"ל ע"ס :

באופן

דכ"ד דלא הוה שם קנין רק השכועה שלא
 ליכנס לבית סמו' בשטחה לפניו רלפי דברו
 הרב כ"ס ז'ל הקנס מצילו מן השכועה וכ"ס למוהר"ם מ"כן
 ז'ל ואית לן למימר שרעתו הוה לפטור עצמו מן השכועה
 אם יעבור עליה כנדר הקנס . ודע דהא דכתב הרב בית
 חדש ז'ל בריש דברין טעמא נמו' דיד בעל השטר על
 התחתונה אין זה מנגדיו משום דמלכד דככ"ד אם אשת
 בא מטעם הנו' אשתתב דאתה פוטרו ממאי דעבר על
 השכועה ומן הקנס מכו"כ ולעקור כל השטר
 לא אמרינן בעל השטר על התחתונה דכדון הרב
 הוא מדבר לאפוקי ממוכא דאכתי לא עבר על
 השכועה ומשא"כ ככ"ד דעבר כבר על השכועה כמוכן .
 ועיין בתשו' מוהר"ב ז'ל בה' כ"ס פ' אוקא מויתיי ליה
 הרב החביב ז'ל סס באות ז'ב דכתב בסוף התשו' ז'ל ועוד
 דאעג"כ דמימא שאין השכועה אללא שאם ירצה לקחת אשט
 על אשתו שהרשות בידי ושיפרע לה הכתובה אפי' הוה
 עובר על שכועתו אם ישא אחרת כיון שאין לו בדי' לפרוע
 עכ"ל ע"ס :

כוללת שני דברים האחד לפיכך החוב והאחד לפיכך תוך
 הזמן ההוא ואם עבר הזמן ההוא ולא פרעו עדיין נשאר
 מחוייב לפרעו וכו' ע"ש. אמנם ח"מ נקוט מיהא דלפוס
 סברת הרב ב"ח ז"ל וחלוקו כל דלא פירט וליכא אלא שבועה
 להנאת חבירו כחלק שראשון הקנס פוטרו מהשבועה והוא
 הוא ב"ד וכיון שכן שפיר אית לן למימר דלדעת הרב ב"ח
 ומוהר"ם מינן ז"ל חלה השבועה גם על הקנס דגמרינן לה
 מדברי הרב מוהר"א ז"ל דסתם כתשו' סקו' ס"ס בע"ד ז"ל
 ונוסף על זה אני אומר דמעשה חל חיוב השבועה גם על
 הפרעון וכו' ואעפ"י שהשבועה אינה מבוררת רק על שלא
 ישא וכו' ואח"כ כתוב ואם ישא וכו' מתחייב וכו' דמשמע
 שהחיוב הוא בלא שבועה מ"מ מסתברא לי שהשבועה מבוררת
 גם על הפרעון כיון שהכל דבר אחד ע"ל ע"ש. ואף
 שחלוק הרב ז"ל עם לא שייך לכו"ל שהוא ז"ל הוסיף הפרעון
 בדרך דרשה תכלל קנס וחביו לכלל פירעון חוב כמו שיראה
 שרואה עם ומש"א כבדרון דידן מ"מ שא לא עיניך וד"ה ת"ס
 בראש העמוד הנו' על דברי הר"ב ז"ל ז"ל כנפ"א ח"ל דחין
 הקנס תיקון השבועה דאם איתא שקנס תיקון השבועה כוונתו
 הקנס פטור מן השבועה א"כ היאך כתב שלא היה מושב
 על הקנס והרי אש יתן הקנס יפטר מהשבועה וז"ל ז"ל
 יתחייב בשבועה פיון שחיוב השבועה תלוי בקנס ע"ל ע"ש
 שרי דרישא מבלה סיפאדם ללהרב ז"ל רעיקר דעילא
 הגורמת למימרא דהשבועה חלה גם על הפרעון היא משום
 דאמר' שהקנס הוא תיקון השבועה פתוח באופן דהדאת
 לדעת מוהר"ם מינן והרב ב"ח ז"ל הרי חלה השבועה ב"ד
 גם על הפירעון האלף אריות להפירן תובכ"א וכו' שכל
 ב"ד דהא איכא ידים מוכיחות דהכי היתה פותקו שגרי
 שדקס יהיה תיקון השבועה דהא קא עבר על השבועה
 בדכת' וכל כה"ג דכ"ד דהכי היתה כונתו אפ"ש דכ"ע
 מורוד דחילא השבועה נמי על הפרעון דכתב כונתו אוליכין
 כל שאין שלשון מנדר הכונה דהא איכא צדדן לפרט הלשון
 הכי וכדברי מהר"ל דכת' ופרון מוהר"א ז"ל ומוהר"א ז"ל
 ז"ל הם דאכתי עדיין לא עבר על שבועתו ע"ש. כפרט
 דהא איכא מוהר"ם מינן והרב ב"ח ז"ל דס' לראפי' סתמא
 דינא הכי ואפ"ש פלוגתא לא מפסינן ואפ"ר אית לן למימר
 דכל כה"ג דכ"ד דאיכא ידים מוכיחות דהכי היתה כונתו
 שגרי שדקס יהיה תיקון השבועה אפ"ש דכ"ע מורד
 דחילא השבועה גם על הפרעון וקאי לכ"ע בעון נדר ועון
 שבועה וכמוכין :

באופן

דלפוס כל מאי דכתיבא עב השתא אשתכח
 דאיכא ב"ד ספק ספקא להחמיר דלא מצי
 לאתשיל על דברו דשחא הלכה כמ"ד דנדר דקס לציניס לא
 מצי לאיתשולי עליה אפי' מתוך הדוחק וכ"ש הכא בכ"ד
 שאינו מתוך הדוחק ואח"ל דשלכה כמ"ד דגם נדר דקס
 מצי לאיתשולי דלא עריפא מהקדש גמור ואלו היה כ"ד מתוך
 הדוחק הוה מצי לאתשיל שחא הלכה כמ"ד דכל שאמר שלא
 לעשות דבר פלוני ושחא יעבור שיתן כו"כ לדקס ועבר
 ועשאו שאין לו שאלה אפי' למ"ד דנשאלין על נדרי דקס
 דאשתכח דאפי' היה כ"ד מתוך הדוחק לא הוה מצי לאתשיל
 וכ"ש שאינו מתוך הדוחק דפשיטא דלא מצי לאתשיל ועד
 השלשה דאף את"ל דהא איכא למ"ד דאף אם עבר על
 התבאי מצי לאתשיל למ"ד דנשאלין על נדרי דקס ואם היה
 מתוך הדוחק יש לו הסתרה שחא כל כה"ג דכ"ד דעבר על
 השבועה וחילא השבועה על פרעון הנדקס דאשתכח תרתו
 אפ"ש כ"ע מורוד דאף אם היה מתוך הדוחק לא הוה מצי
 לאתשיל וכ"ש שאינו מתוך הדוחק כמוכין. וכ"ש דהא איכא
 צדדן למימרא דכל שעבר על התבאי אילו ומורס מרן ז"ל
 דליתים

באופן דהרי משמע דס' להרב ז"ל דאם היה בידו
 כדי לפרוע כתובתה הוה סומפין על כונתו
 וכמוכין. וא"כ אכן ככ"ד דידים מוכיחות הוין ידים דקא
 עבר על שבועתו בלתי שאלה ואחוקי אינשי ברשעי לא
 מחוקינן פשיטא דאית לן למימר דכך היתה כונתו דע"י
 הקנס פטור מן השבועה כמוכין. והנה כי כן דן אכ"י
 שלפי דברי הרב ב"ח ז"ל ככ"ד חלה שבועתו גם על פרעון
 נדר הנדקס דאיכא ללמדא מנדרון הרב ב"ח ז"ל עמנו שהרי
 בנדרון הרב לא היה שם קנין כלל אלא עיקר השעבוד
 שכתב עכ"ד דלא לקיים המקח לא היה אלא בת"כ כנראה
 נותק דבריו וא"כ איך כתב הרב רכין דיכול לתי' שבועתו
 וכו' א"כ עיקר המקח הוא מכה הקנס והלא אם היה מתוך
 שבועתו גם מן הקנס היה נפטר שהרי לא היה שם קנין אי
 לאו דנימא דכונת הר' ז"ל הוא דס' לרדת"כ דהיינו השבועה חלה
 גם על פרעון הקנס שאם לא יקיים המקח הרי הוא חייב
 לפרוע לו הקנס מכה השבועה והו"ל בענין שתי שבועות
 וכענין קיום המקח שהוא להכא' חבירו אם איתשיל בדעבד
 לר"ת ז"ל פטור אמנם לענין נוף ממון הקנס שנתחיי' לחבירו
 בת"כ לא חזי מתשיל עליה דאין שומעין לו להתי' לו ואע"כ
 דק"ל דנדר דהותר מקנתו הותר כולו הנה מלכד דמרן ז"ל
 בתשובה כתב דהיינו רוקא כפתם אבל במפרש לחתור
 המקנת לא הותר כולו והביאו הרב כה"ג ז"ל כ"ד ס'ו
 רכ"ט בהנה' הטו"ר אות ח'. עוד בהדכל כה"ג דנדרון
 הרב ב"ח ע"ה הם שני דברים שאינם כלולים יחד קיום
 המקח וגם קנס אפילו שהם באו בשבועה אחת יכול החכם
 להתיר האחד ועדין נשארה השבועה לחלק האחר. דהיינו
 הקנס שאין שומעין לו להתיר אפילו בדעבד כדכתובנא :
 וכמ"ש הרב כה"ג ז"ל שם מקמי הכי באות ד' על דברי
 הריטבא ז"ל שכת' דהנשבע לפרוע רבית וכלל הקרן
 והרבית יחד דהותר כולו דכתב הרב הנו' ז"ל ומינה דאם
 לא כלל הקרן והרבית יחד הותרה מפני הרבית ולא הותרה
 מפני הקרן עכ"ל ע"ש :

באופן

דהיינו דכת' הרב ז"ל א"כ עיקר המקח הוא
 מכה הקנס כלומר דלענין הקנס דנתחייב ממון
 לחבירו אין מתירין לו וכשאר הקנס אחיוב שבועה כמוכין.
 וא"כ דון מינה ואוקי באתרין דאוף הכא ככ"ד דהוא הוא
 כנדרון הרב ב"ח ז"ל כדכת' דלפי הרב ז"ל הנו' אשתכח
 דכ"ד חלה השבועה אף על פרעון הנדקס כמוכין.
 והרואה יראה דבכ"ד אית ביה עדיפותא טפי מנדרון הרב
 ב"ח ז"ל לענין דאי הוה מתשיל לא הוה אמרינן ככ"ד נדר
 שהותר מקנתו דהותר כולו משום דמלכד החילוק הנו' שהן
 הם שני דברים שאינם כלולים יחד כדכת' ע"ד איכא
 בכ"ד דמלכד דשייך ביה חילוק הירובש ז"ל דנדרך שיהיו
 הפעולות שוות כולן באכילה או כולן בשתיה כמודע והכא
 בכ"ד אין הפעולות שוות ע"ד דאיכא בכ"ד שאין הפעולות
 שוות בלאו והן שהחלק הא' הוא בלאו שלא ליכנס לבית חמיו
 והחלק הב' הוא כהן לתת הנדקס וככר כתב שם הרב
 כה"ג ז"ל באות ט' דאעפ"י שיהיו הפעולות שוות באכילה או
 בשתיה הואיל והן חלוקות בלאו הותר מקנתו לא הותר כולו
 ע"ש כ'.

איברא

דלפוס דהשתא תשובת הריב"ש ז"ל דס' שכן
 דקא חייית הרב מוהר"א ז"ל כתשו' ס'ו
 ס' דפרץ פ"ה שגהי ע"ג הויה דלא כוותיה דהרב ב"ח ז"ל
 דהא בכ"ד לא הויה אלא שבועה בלכד ודן את הדין איפכא
 ואין הספר מצי אגלי כרי לעמוד כשודקן של דברים שאני
 בבולה. ועין כתשו' הרא"ש ז"ל דקא חייית לם מרן ז"ל
 ב"ד ככ"ד ס'ו רנ"ה כדף רכ"ח ע"ג שכתב השבועה

רליתיה בשאלה ואף דליכא שבועה כדלעיל זכבר דרוע דכל
 דליכא תרי ספקי להחמיר באיסור אסור לכל הפוסקי הלא
 בספרתם וברור דתרי ספקי הללו הן הם מתהפכי דשא
 הלכה כמ"ד דאם עבר על התנאי אין לו התרה אפי' למ"ד
 דנשאלין ואת' ל' דהלכה כמ"ד יש לו התרה למ"ד דנשאלין
 שמה אעיקרא דריכא הלכה דאין נשאלין ועיין במהרש"ך
 ז"ל ס"א ובכ"ה הב' והם סהספק הראשון הנו' איכנו בשוקול
 הנרדין ספק שקול כנגד חכרו דהא דוכא דוכא דרכות' לא
 סכרי הכי מ"מ להיותו בא בספק שאלה שאינו מתוך הדוחק
 כדלעיל מתן בו כח הופה לכא בקהל הספקות כנודע
 ומה גם דלא להתיר את האיסור קא אחינן אלא רק למימר'
 דליכא נמי תרי דרי להחמיר כמה הנד כמוכין :

והנה

כי כן דכתי' דאעיקרא דריכא גם לדעת חזק
 ז"ל לא יוכל לישאל על נדרו כיון שאינו מתוך
 הדוחק וגם דאילו זאת מתגלגל ויבאום עליו תרי ספקי
 להחמיר ולא חזי מתשיל וגם דיש כחשמש לו דמרן ז"ל אויל
 ומורה כהני רכותא דסכרי דכל שעבר על תנאו לית' בשל'
 שכבר גמר ונתחייב וגם דהכא חייבא השבועה על פרעון
 האלף אריות כדכתי' וקאי בעון נדר ועון שבועה דחמיר
 כדכתי' א"כ מן כתר כל אלין צדין להחמיר דליכא כמ"ד
 מיהאיש החכם אשר יעלה על לבו לבטח להתיר לו את נדרו
 ושבועתו כמ"ד ובפרט דכפחיתא מיהא טובא מנ"ד עיני
 חכמים הרואות מ"ש הרב ז"ל בהש"ו מ"ח סי' קל"ד וז"ל אבל
 החכם המתיר לו נדרו חייב נדרו וכן כתבו בהרי"א התפרשים
 ז"ל וטעמא מפני שמפסיד את העניים עכ"ל ע"ש וכן ראינו
 בזמנינו זה להרבנים הגדולים הו אשר בערי טורקיא
 ופראנקיא שלא רצו להטפל ענמם לבקש נדרי היתרא
 בנדרו נדקה ובפרט כשהוא לישב ארץ ישראל דחמיר
 כנודע באופן דכל שכן כמ"ד דאוסורא איכא דליתיה בשאלה
 ככל הנו' דבריורא מילתא דריכא הוא לכוונו בדברים דבעון
 נדר וכל תאחר קאי ער שיאמר רוצה איני ככל מאי דכתיב'
 לעיל וכ"ש השתא מיהא שבתחדשה ההלכה דחלה השבועה
 גם על פרעון הנדר דפשיטא דכופין אותו לקיים שבועתו
 כמ"ש הפו' ז"ל וכמוכין :

גם

על דבר מ"ש בשאלה שהיה שבועתו בשעת כעסו
 שנתכעס עם חמו' מלתא דברירא היא דאין טעמם
 הללו פוטרו משבועתו ונדרו כמתבאר מתשו' מהר"ו וז"ל
 סי' א' וקא מיייתי לה מהר"ם ז"ל בהנה ביד סי' רנ"ד בס"ק
 ס' ז' וז"ל האם שבקשה מצעלה שלא לשמש עמה ובעלה
 כעם וכשבע שלא לשמש עמה וכראות' אשה שבעלה כעם
 ורצה לישבע מוחתה בו חל הנדר הביון שבקשה ממנו שלא
 לשמש הרי מחלה לו שבעודו וכו' עכ"ל ע"ש ועיין בכנה"ג
 שם בהנהגת כל אות מ"ה באורך הרי בהדיא כתבו דחל
 הנדר הבס' שהיתה שבועתו מתוך כעס כמוכין :

ופוק

חיו מ"ש מהרש"ם ז"ל בתשו' בחיד סי' קנ"ו
 שנשאל על ראוהן שקפץ ככעם שנתכעס עם
 אחיו שמעון ונדר בנו"ש וכו' אם ידבר עמו כל ימי חייו או
 יכנס לביתו וכו' וכתב בתשו' זו' ל' אבל הכא כמ"ד אין טעו'
 בעיקר הנדר אלא שחשב שהיה כשאר נדרים שהיה להם
 התרה ופיו ולבו שיון שיחול הנדר והיה רוצה לקיימו שלא
 לדבר עם אחיו ואח"כ בעבור הכעס יבקש התרה ולא רמי
 וכו' דאפי' אין להקל ע"ד וכו' אבל כמ"ד פיו ולבו בעיקר
 הנדר א"כ הוה בעי' שאלה וא"א רנ"ש אין בו שאלה וכו' עכ"ל
 ע"ש כ' :

הרי

דכרפחיתא מנ"ד דחמיר הרב ז"ל דחל הנדר
 זליתיה בשאלה כמו שיראה הרואה שהרי הכא
 כמ"ד קנס עצמו בקנס על שבועתו ואשתתח דבשעת

השבועה פיו ולבו חיו שיון באופן דהוא הוא כמ"ד דאין חיות
 מתוך כעס פוטרו משבועתו ונדרו חלה שבועתו ולא מצי
 מתשיל מטעמי תריזי דכתיבנא ועיין בתשו' מהרש"ב ז"ל
 סי' תרכ"ו דכתב דהמקדיש מתוך הכעס הקדשו הקדש
 והביאו הרב כמ"ה ז"ל שם ביד סי' רנ"ט בהג"ה ס' אות ט"ו
 וכמוכין :

גם

לא יעלה במחשכה לרין כמ"ד מההיא דכתב הרב
 ת"ה ד' ז"ל כפי' שי"א ודקא מיייתי לה מרן ז"ל בכו' ביד
 בסי' רנ"ח ובש"ע שם שנשאל אחד מהגדולים על איש ואשה
 שקבלו עליהם חרם לעשות גירושין והעמידו קנסות להקדש
 על ככה ונתפייסו אח"כ להיות ביחד ותובעים הקהל
 הקנסות והשיב דפטורים משום דלא העמידו הקנסות אלא
 משום דלא יעבדו זה את זה וכיון דאין אחד תובע את חברו
 מה לקהל עליהם שהרי בקיימו דכריהם עכ"ל ע"ש ואוף
 הכא כמ"ד כיון רכבר נתפייס הנודר לנדקה עם חמיו ועשה
 שלום בנייהם מה לקהל חברו תובכ"א עמהם דהא ודאי
 צורבתא ולא ניתנה ליכתב ולעלות על ספר לישב על
 המשפט אם לא כעו'ה אכן יתמי דיתמי בזמנינו זה
 דנתמעטם החכמה ושלא יתעקם המתעקם וטעמא דא"ה
 דכל אפי"א שיון אשתתח התשו' הללו דהרבת' ת"ה הוה
 תיובתיה למהרש"ם ז"ל למה שרין בתשו' דסי' קנ"ה הנו'
 שהנדר חל וא"א לישאל עליו דנ"ש ליתיה בשאלה שהרי אוף
 התם נימא הכי דכוון שכבר נתפייס ראוהן עם אחיו שמעון
 ועשו שלום בנייהם קס והלך לו הו"ש דלמפרע אשתתח
 דלא חל רחם לו נדר נדקה דליתיה בלאוומה לי נדר כז"ש
 דלענין זה דחל או לא חל שוים הם ועוד הרי משנה שלימה
 שנינו בספ"ה נדרים גבי מעשה בא' בבית חורון שהיה אביו
 חודר הימנו הנאה וכו' שאמר לו הלה לא כתת לי את שלך
 אלא שתהא אתה ואביך אוכלין ושותין ומתצרים זה לזה והיא
 עון תלוי בראשו וכו' ע"ש הרי שאין הפיוס והרצו והשלום
 מפר הנדר למפרע שלא יחול והם נפשך לומר דהתם
 שאני משום דכתחילה אוכל ראשון אחי עדיין לא היה שם
 פיוס ורצו וגם דמי יימר דעתירין היו לכא לירי פיוס פוק
 חיו מ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' שבועות דין ד' ודין ס"ז ז"ל
 נשבע שלא ידבר עם פ' ונשבע אח"כ שאם ישאל על שבוט'
 ויתירה יהיה אסור לשתות יין לעולם ונחם הרי זה נשאל על
 השבועה הראשונה ומתירה ואח"כ ישל על השניה וכו' נשבע
 שלא יהנה לפ' והרי הוא כזיר אם ישאל על שבוט' וישאל על
 שבוט' ותחלה ואח"כ על כזירותו וכו' עכ"ל ע"ש הרי
 בהדיא דאין הפיוס והרצו והשלום עוקר השבוט' והנדר שלא
 יהיו חלין מעיקרין ולפי דכריך ומחשבותך אשתתח רכל
 הדינים הללו הנה הנם כלפי' לייא מתשו' הרב ת"ה ד' ז"ל
 הנו' משם הגדולים וזה אינו אלא דמלבד דחלוק יש בין שנים
 המתקשרים עצמן זה אל זה לאחד התקשר עצמו וקונס
 עצמו שלא לעשות רבר מה עו"ב דטעמא אחרני' איכא
 בעיקר דין הרב הנו' ז"ל כדבעי' למימר לקמן בס"ד ואם
 נפשך לומר דשאני הא דכתב הרמב"ם ז"ל דאעיקרא התנה
 בהדיא ונשבע שהנם שיעשה שלום דהיינו שיתיר השבוט' עה
 הראשונה שיחול עליו השניה או הנאירות א"כ גם איה לא
 הענום כח לרין כמ"ד מתשו' הרב ת"ה ד' הנו' שהרי אוף
 הכא כמ"ד הרי התנה בהדיא אחר שנשבע שלא ליכנס לבית
 חמו' ושם יכנס חייב לתת האלף אריות לע"ה חק חברו תו'
 שהרצו בו אף גם שיפייסו זה את זה ויעשו שלום ואשתתח
 דנדר הנדקה דכמ"ד נדר גמור הו' אף אחרי הפיוס והשלום
 כמוכין שאין הפיוס ורצו והשלום עוקר הנדר והשבוט' שלא
 יהיו חלין למפרע בכל כה"ג בדכתובנא :

ברם תשו' הרב ת"ס זל משם הגדולים זל טעמא
 אחרינא אית כה כמ"ש הרב זל בתשו' הנ'
 בארוכה והעתיק הרבדים הרב הש"ך זל שם כמ"ק כ"ג זל
 פ' טורים מהקנסות וכו' וראיה חמתני' פ"ה נדרים קונס
 שאתה נהנה לי אם אין אתה בותן לבני כור חטים וכו' הך
 מתני' גייתלה כפ' מי שחזו וסיום המשנה ר"ת אומר
 וחכמים אומרים יכול זה להתיר נררו שלא עפ"י חכם ואומר
 שדיני באלו התקבלתי ופריך התם מהך מתני' מדברי חכמי'
 אמלתא דביטין ודא דלבני גיטין לצערא קא זוכוין ולכך צ"ל
 להתקיים התנאי ממנו כמו שהתנה אבל בכל מילי דמתכוין
 בתנאי להרווח האילן ונתפיי' הרי הוא באלו בתקני' לו התנאי
 ומש' דמחילה בקבלה היא כדפירש"י התם וכדן דירן כמי
 לא הוי מוכני רק להרווח וכו' אלא ודאי הטעם הוא משו' דכל
 התנאים מהם כה"ג אין הכוונה רק שלא יעכב האחד את
 חברו בג' דזכור ולא בשמים המתכוונים לצער שאז תחול
 הקפידה והנדר והתנאי שיריין וקיימין . וכ"ש כחיד
 המקשה עצמו בשבועה כדי לעצור את שכנו דרוקנס עצמו
 בקנס לזרקה כדי להעמיד דבריו כה"ג דכרינא מלת'
 ופשוטה לפניו דאין הפיוס והרצון והשלוס מהני בו כלל דכא
 לכלל דברי הרמב"ם זל הנו' ממש כדכת' והשבועה והנדר
 שיריין וקיימין לעולם במוכן . ועין חכם ישכול דלפי
 הדברים המיתנין למעלה דכל שהפעולות אינן שוות לא שהן
 הם כללו והן כגון דא' כ"ד דלא אמרינן נדר שהותר מקצתו
 הותר כולו וגם לפי הדברים הבנתין למטה דהנהניס בג"ד
 בשתי שבועות דניא הוא דאף גס זאת אם היו מתירין לו
 שבועתו ככ"ד בשעת כניסתו לבית חמוי אפ"ה אין נדר
 הנדרקה הותר מכללו והוא שריד וקיים וכ"ש שלא התירו לו
 כמוכן . וגם נריך שהדעהו דכ"ד השתא מיהא דלא הודה
 בפני השליח וכשהוא אומר לא היו דברים מעולם ככתוב
 בשאלה וגם דכתר הכי היה מערים פשוט דלא מהימן לומ'
 התרתי גס נדר הנדרקה וכמ"ש הרב מהרדכ' זל בהטו' שם
 בה"א סי' קל"ד זל ולענין אם אחר התרתי אה נדרי ראיתי
 מי שכתב שאין כה בכ"ד לכופו לא במתן ולא בנדוי וכו'
 ומ"ת אם ראוב"ד שהוא מערים כופין אותו ליתן וכו' ואם
 אחר בפני בלאו והלך למ"ג גס בזה אני רוא' לכופו דאחזקי
 איכסי ברשיעי שהתירו נדר כזה לה מחוקי' והביאו הרב
 כנה"ג זל כ"ד שם כמ"י רכ"ח בהט' אף לא בלתי חולק
 ע"ש וכמוכן :

וזאת תורת העולם ככ"ד שהאיש הלוח אשר קנס
 עצמו ונדר לזרקה אלף אריות לע"ה חכרון
 תוכב"א נדרו שריד וקיים ולא מני' לאתשל עליו דאיכורא
 איכא ככל מאי דכת' והחכם המתיר לו חייב נדוי כמ"ש
 הפוסקים בדכת' לעיל וכ"ד כופין אותו בדברים רבעון נדר
 וכל תאחר קאי עד שיקיים נדרו משלם ויאמר דנא אני וכ"ש
 דהא איכא נמי חוב שבועה על הפרעון בכל מאי דכת'
 דפשיטא דכ"ד כופין אותו לקיים שבועתו כמדע וכפרה ע'
 פרעו"ת האלף אריות לע"ה חכרון תוכב"א או יתירו לו
 על שבועתו שנכנס לבית חמוי כדי לצאת ידי שפק כל
 הסבדות ככל האמור ומדובר בדבריו דלעיל . (כאופ' דאם
 משפטינו זה שפיר חוי בעיני הרב המובהק מאריה דאתרא
 בכל דבתי ה' וכענין חכמי' וראשי' שישיבה הו' עליהם משפט
 הגאולה דתלות הא' איכא נשיא בכלל ויאמרו הל' אפ"ס
 לצביון של ישראל הבכיר החכם המרום נביד נבידים נשיא
 נשיא ישראל פחד יחזק יהיה בעזרו ומנינו נשמרו לעשות
 משפט כתוב לכתוב אזהות שמים למתא בצרה וע"ה להאיש
 הנודר ה' משפט כתוב שירענו מדבריו . נשמעים גם בלתי
 בפני ית דברים דכגון דא מצוה רבה תרתי לטיבות' להסיר

ב"ד דאין
 שבעתו
 בתשו' הרב
 שם הקדוש
 כמ"ש הש' אית
 הסיחא רבת
 מרן זל כמ"ס
 על אש
 ידיו קנסות
 לתוכנים
 ידיו הקנסות
 ד תובע את
 ככל ע"ש
 הנה חמוי
 הלא הו'
 ספר לנשיא
 כהנינו
 טעמא דה'
 ת"ה רב
 קא הו'
 לה שרי
 אחיו שמת
 ע' אשת
 לי נדר
 נכנס שליח
 שפיה אל
 לי את
 זכור ויה
 נדוי והטעם
 לומר דה'
 ללא הו'
 דמימי
 ידיו ודן על
 ישאל על ש
 הריהו כשאל
 שמים וכמ"ש
 ונהי וישאל
 ע"ש
 שבע' והנדר
 תוך אשת
 הרב ת'
 הלכות יש
 קשר יעצמו
 שעתא אחר
 לקמן כמ"ד
 דלעיקרא
 יינו שיתיר
 ת' א"כ גס
 זל הו'
 ע' שלא יכנס
 בל' א"כ גס
 בשלום ו'
 אחר הפיוס
 נדרו והטעם
 כתובת

שאלה

איש ישראל אשר קנה לו כרה בחכרון ת' ויש
 לו חומר בוי לעבודת הסרה לעבודה ולשמרה
 פ"ת שיטול לכול כך חלק בפירות סיועאין בה תאמי' וענבים
 בי בעיר הזאת חי אפשר לעבודה ולשמרה אלא ע' בוים
 שידם תקיפא וגולמים הסגס באישון לילה ואפילה ואם לא
 יהיה יד' בוי באמצע פשיט' שיחריבו אותה לקצן נטיעותיה
 הטובות כחוטב עצים ויבולו את כל פירותיה ולא יניחו בה
 זמורה ואשכול ענבים ואיל זאת שאל האיש מה משפט
 ותקוין יבחר לו להתנהג בו בשנת השמיטה כדי שלא תהא
 ממשילו עבודת הגוי אשר הוא חורט ומזמר בארץ אשר לו
 בשנה שהיא שנת השמיטה יורנו המורה ויבא שנת' :

תשובה

תפלת דבר ודבר משפט שביעית כומן
 הוא אי הויא דאורייתא או דרבנן וכתר
 הכי נכא לרן ריבא בג"ד :

הנה

מן הנודע רבפוס סובין דנשין דפ' השולח גבי
 שהיא דהתקין הלל פרוכול עין הוא דהויא
 פלוגתא דרבנן ורבי דאמרינן התם אחר אכ"י בשביעית
 כומן הוא ורבי היא דתניא רבי אומר וזה דבר השמיטה
 שמוט בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע
 ואחת שמיטת כספי' כומן שאי אהם משמט קרקע אי אתה
 משמט כספיה כומן שאי אהם משמט קרקע אי אתה משמט
 כספיה וכו' וכתב רש"י ז"ל בשביעית כומן הוא והלל כרכי
 ס"ל דאמר שביעית להשמט מלוח כומן הוא דרבנן ואע"ב
 דהלל בבית שני הוא ס"ל לאב"י דבבית שני האילן ולא היה
 יוכל כוהב לא כהבו שמיטין מדאורייתא אב"י לא מדרבנן וכו'
 ע"ש . וגבי תירוצא דרבא דכתר הכי דקאמר הפקר כ"ד
 הפקר כתב רש"י ז"ל רבא אמר וכו' לעולם בין לרבנן דפלוגי
 אדרכי ואמרי' שביעית להשמט מלוח כומן הוא דאורייתא
 בין לרבי דאמר דלא דאורייתא וכו' ע"ש . (כאופ' דאשת כח
 דאיסור עבודת קרקע בשביעית כומן הזה לפוס מילתיה
 דרש"י ז"ל הויא פלוגת' דרבי ורבנן דלרבנן מדאורייתא זלרכי
 מדרבנן דחרא היא דתיסון השמטת כספיה ואיסור עבודת
 הארץ כמוכן . וכהסיא דריש מועד קטן דבהדיא אמרינן
 התם זריעה וחרישה בשביעית מ' שרי אחר אכ"י בשביעית
 כומן הוא ורבי היא דתניא רבי אומר וזה דבר השמיטה
 שמוט בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע
 ואחת שמיטת כספיה וכו' רבא אמר אפ"ת רבנן וכו' ופירש"י
 ז"ל בשביעית כומן הוא דרבנן ורבי היא דאמר דהוא מרבנן
 וכו' אפ"ת רבנן דפלוגי' עליה רבי ואמרי' שביעית כומן
 הוא דאורייתא ע"ש . הרי בהדיא דבס' לאיסור עבודת
 הארץ כומן הוא הוי פלוגת' יסון כמוכן . וכדור דאף לפי פי'
 ר"ת דכתבו השוס' ז"ל שם בבבלין כד' ה' כומן שאתה משמט
 וכו'

וכו' תחמת שהיה דמוע קטן דפריך חרישה ווריעה בטכיעי' נוי שרי וכו' דהתם לא הוה טייך לאתויי אלף ההיא דירושלמי וכתבו דפ'רת דהשמטת קרקע דהכא ודהתם לא איירי בחרישה ווריעה לא בשדות החורות לכעלי' כיוכל והשמטת קרקע קרי לויבל ולטכיעית השמטת כספים דשמטת משמטת כספים ולא יוכל וכו' וה"ק בזמן שאתה משמט ויכל אתה משמט טכיעית בההיא דירושלמי ע"ש . פשוט לפניה שהרצון והכוונה בהם דההיא דמועד קטן לענין איסור עבודת הארץ קא איירי כפשוטא דשמעתתא דפריך חרישה ווריעה בטכיעית מי שרי ודרכי ורכנן דפליגי גם לאיסור עבודת הארץ בזמן הוה קא מפלגי בדכתיבנא אלף דס"ל לר"ת דשמטת קרקע קרי לויבל והשמטת כספים קרי לטכיעית והתם ה"ק רבי היא דתיבא וכו' בזמן שאתה משמט קרקע כלומר בזמן שאתה נוהג יוכל דהיינו איסור עבודת הארץ שאסור ג"כ לויבל אתה משמט כספים כלומר אהה צריך לנהוג שמטת שיש בה השמטת כספים ואיסור עבודת הארץ ובההיא דירושלמי שאמרו שאין שמטת נוהגת אלף בזמן שהיובל נוהג וכמוכין :

ובפרק

זה בורר אההיא דאמרינן אלף בתחלה היו אומרים אחד זה ואחד זה פסולין משרבו האנסין ומאי היהו ארנונא כדמכרינן רבי יבאי פוקו וורעו בטכיעית משום ארנונא וכו' חזרו לומר ארנונא כשרין סוחרין פסולין פירש"י ז"ל פוקו וורעו בטכיעית בזמן הוה דרכנן דכטלה קדושת הארץ ע"ש . ולפירושו אשתכח דרבי יבאי ומתני' דאוקימנא לא כוותיה ס"ל דעבודת קרקע בטכיעית בזמן הוה לא הוייא אלף מדרבנן וכדס"ל לרבי כדלעיל . ברם התוס' ז"ל טס בד"ה משרבו האנסין וכו' כתבו וז"ל וה"א ומשום ארנונא התיירו לחרוש ולזרוע דהוייא איסורא דאורייתא וז"ל דמיידי בטכיעית בזמן הוה דרכנן א"כ ז"ל דפקוח נפש הוא שואל להם המלך מוס ואין להם מה יפרעו ומתים כתפיסת המלך וכו' עכ"ל ע"ש הרי ללהתוס' ז"ל לא ברירא להו או רבי יבאי ס"ל דהוייא טכיעית בזמן הוה דרכנן או דאורייתא שהרי לפוס תירוצן כתרא ברירא מילתא דהדרי למאי דהוה ס"ל ראשונה בתמיהתם דאף בזמן הוה הוייא טכיעית מדאורייתא כמוכין . דק דכפסקי התוס' חיוכן טעמו עיקר תירוצא בתרא שכתוב טס וז"ל מותר לזרוע בטכיעית משום ארנונא דהוי פקוח נפש ע"ש הרי שלא נתן טעם הראשון דטכיעית בזמן הוה דרכנן מותר וכגראה דס"ל דאף בזמן הוה הוייא דאורייתא וכן פסק הרב העיטור ז"ל באות פ' כרכנן דס"ל דאף בזמן הוה טכיעית נוהגת בארץ מדאורייתא וכדמוכח הדין דהכין דאמרינן הא דאורייתא והא דאורייתא מ"ש שבת וה"ש טכיעית וההיא דפרק משקין יכול ללקח על תוספת טכיעית דמשמע דס"ל דהוי דאורייתא וקול הלכה ברבי מחברו ולא מחבריו ומוקי לההיא דמכרינן רבי יבאי דקא תיירי אפי' בטכיעית מן התורה דשרי מפני האונסין כדאית' ביירושלמי ודחה דברירוש"י ז"ל דלא דייק כמ"ש בטכיעית בזמן הוה דרכנן דליתא ע"ש כ"ב :

והרמב"ם

ז"ל בפ"ד מה' שמטת ויובל דין כ"ה כתב וז"ל אין טכיעית נוהגת אלף בארץ ישראל כלל שכא' כי תבואו אל הארץ ונוהגת בין בפני הבית בין שלא בפני הבית עכ"ל ע"ש . וכתב מרן כ"מ טס ז"ל ומדרכי רכינו פה נראה שהוא סובר דאף שלא בפני הבית נוהגת מן התורה ופסק בההיא דת"כ משום דמשמע דההיא כחכמים דפליגי עליה דרבי והלכה ברבים אבל קשה שהרי כתב בפ"ט הדין דקתני רבי בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים :

ועוד

דההיא דפרוכח ליתא אלף אלף דר' וכו' שרכינו פסקה לההיא דפרוכח ממשע דס"ל כר' והיאך נאמר שכאן פסק כחכמי' לפיכך כ"ל דלעולם כר' ס"ל ולא קשיא שהוא ז"ל מפרש הא דאמר רבי בשתי שמטות הכתוב מוכר אחת שמטת קרקעות לא אשמט' קרקעות בטכיעית קאמר דההיא לעולם נוהגת אף שלא בפני הבית אלף לויבל קרי שמטת קרקעות שהרי הטרות חזרו לבעלי' וכמוכר בדכריו . וכן פי' ר"ת אבל קשה שכתב רבינו בפ"י בזמן שאין היובל נוהג אינו נוהג אחת מכל אלו חוץ מטכיעית בארץ והשמטת כספים דכל מקום מדבריהם הוי שכתב בטכיעית בזמן שאין היובל נוהג אינה לא מדבריהם ואפי' טכיעית קרקעות וז"ל מדבריהם דקאמר לא קאו אלף להשמטת כספים דסמוך ליה דאילו שמטת קרקעות מדאורייתא נמי נהגה בכל זמן ואי הוה אמרינן שמ"ש רבינו כאן דנוהגת אף שלא בפני הבית מדרבנן הוה ניסא אבל פשוטא דמילתא מדאורייתא קאמר עכ"ל ע"ש . אמנם בהורמנותיה דמר אבי בעונו לא ירדתי לסוף דעתו בהך פי' דקמפרש כמלתיה דרבי' כפי' ר"ת ודס"ל לרבי דאיסור' עכו' הארץ בטכיעית בזמן הוה הוייא דאורייתא שהרי הדין דריש מועד קטן הויא תיובתיה דקא מיייתי הש"ס הך מילתיה דר' לענין וריעה וזריש' בטכיעית דמי שרי וקאמ' אבי' בטכיעי' בזמן הוה ורבי היא דתיבא רבי אומר וזה דבר השמטת כב' שמטות הכתוב מדבר וכו' כדכתיבנא לעיל דמשם ראה בהדיא דס"ל להש"ס דרבי אף לענין אסור עבודת הארץ בטכיעי' בזמן הוה ס"ל דהויא דרכנן ור"ת נמי בופי דקא פריש הך פירושא לא אמרה אלף כמוכח דגם עבודת הארץ בזמן הוה ס"ל לרבי דהוייא דרכנן מחמת שהיא דמועד קטן דקא מיייתי כדכתיבנא לעיל על דכרי התוס' וכמוכין . והלוס דאיתי שכבר עמד על זה הרב הגדול במשנה למלך טס טס לו ולא מצא מוח ע"ש . גם מנא ליה להרב הגדול הפר"ה ז"ל בקונטרס מים חיים כחידושי גיטין טס שכבר עמד על זה ודחה דכרי מרן כ"מ ז"ל מחמת הך דמ"ק ואף יבא ליישב דעת הרמב"ם ז"ל באופן אחר שלענין איסור עבודת הארץ בטכיעית בזמן הוה פסק כרכנן דס"ל דהוי דאורייתא דס"ל כת"כ דקא מיייתי רש"י ז"ל טס בש"ס ע"ש כ' אמנם קשיא טובא דכיון דפ'רת דקא פריש הוא הוא מחמת שהיא דמ"ק כמ"ש התוס' טס וקא מיייתי ליה מרן א"כ איך יתכן שהוא ז"ל הכיא פ'רת ועיקר פ'רת היה מחמת שהיא דריש דמ"ק ואף יעלה על הדעת שמרן ז"ל עמדה שכתב לפני כשא' כבודו מוטעה :

אשע"ב

כלע"ד להליך בעד מרן ז"ל בהורמנותיהו דרכנן קדישי הנו' והרצון כו' דמרן ז"ל ק"ל דאי פירוש מלתיה דרבי הוא היקש לבגרי דכל זמן שאין היובל נוהג אינו מן התורה לא השמטת כספים ולא שביית עבודת הארץ כלל א"כ קשה אמאי רבי נקט האי לישנא מן כתב דהא איכא למ"ד דאיסור עבודת הארץ גם בזמן שאין היובל נוהג ישנו מן התורה ויאמר הרואה שהרצון כו' דוקא לענין השמטת כספים קאמר שההדמות בהם כמו השמטת קרקעות כיוכל שחורות לכעליהם ולא למיין שמט' עבודת הארץ אלף דס"ל ודאי דס"ל לרבי דאף בזמן שאין היובל אסירא עבודת הארץ מן התורה מכלא נקט הכי כל' הירוש' כל זמן שאתה נוהג יובל אתה נוהג שמטת וכל זמן שאין נוהג יובל אין אתה נוהג טכיעית שהיה לשון כלול כל רמי טכיעית . ואי לזאת ס"ל למרן ז"ל דכרוז דפשוטא דמלתיה דרבי הוא הוה' לענין השמטת כספי' הוקש לויבל אבל לענין איסור עבודת הארץ אסור מן התורה גם בזמן שאין היובל נוהג וס"ל למרן ז"ל דההיא דמ"ק נשנית בבית המדרש תלמי כסדרן

וכו' ע"ס • שהו דבכל אלו המקומות כתב בפסוק דס"ב
 להרמב"ם דאף בזמן הזה הויה שביעית דאורייתא כמובן
 גם הרב מוהר"ט ז"ל בתשו' סי' ז"ח הכי"ס ל' בעיקר דעת
 הרמב"ם דאסור עבודת הארץ בזמן הזה בשביעית הויה
 דאורייתא ודקובלא לן לפרש דברי הרמב"ם סי' כ"ח
 ז"ל דבתיבנא וכתב דהרבה מוכרח מנר עצמו מכתה מקומות
 בדברי הרמב"ם ומכללן ריש פ"ג וכו' עד מ"ט הרפת
 דברים אלו מורים שבזמן שאין מקדש ג"כ עבודה בשביעית
 מן התורה ע"כ • ואם שם לותמה הרב הנו' על מ"ט מ"ט
 בכ"מ שם כפ"ד דין כ"ט על דברי הרב כפתור ופרח דכתב
 ז"ל אבל מה שהוא אסור מן התורה מפני שבת הארץ וקודשת'
 לא הופקע אותו אסור פקיימו מטעם שאין קנין לכותי בא"י
 להפקיע מידי מעשר ושביעית שהרי אינם מייבשים במעשר
 ואפ"ה פירותיהם מייבשים הכא נמי אינם מייבשים בשביעית
 אבל בפירותיהם נושא שביעית וכו' וכתב מרן ז"ל על דבריו
 ז"ל ולא דק דבהדיא כתב רבינו בפ"ט ובפ"ו דשמיט' קרקע
 בזמן שאין היובל נושא אינו אלא מדבריהם וכו' ע"ס • ועל
 דבריו מרן הללו כתב הרב הנו' דדבריו מרן הללו בבקשת
 המחילה יצאים מן הדין דהרבה משמע בפירושה שבת
 הארץ בשביעית ככל זמן היא מן התורה ומה שהוכיח פ"ט
 הוא על שמיטת הארץ שתחזור לבעלות בלא כסף ושגם
 מוהר"ק עצמו ז"ל פי' בכ"ח שם כתב דשמיטת קרקע אף
 בזמן סוף מנהגת מן התורה ושדברי מוהר"ק סותרים זה את
 זה ע"כ :

רמ"מ

מלבד שהר"ב הנו' לא מפני זה הר"ב היה בעיקר
 דעת הרמב"ם דס"ב דשביעית בזמן הזה הוא דאורייתא
 כמו שיראה הרואה שם • עוד נלע"ד דגם מרן כ"ח ז"ל לא
 מפני דבריו הללו שכתב בפ"ד על דברי הרב כפתור ופרח
 כעבור כח אהן במספר הדורות למימרא דשמה הדר ביה מרן
 ז"ל בעיק' דעת הרמב"ם שהרי חו"ט ליה למרן נוסיה דכתב
 הכי בפ"ט ובפ"ז שחזר על הראשונות דבר כדבר הראשון
 של דעת הרמב"ם שביעית בזמן הזה הויה דאורייתא כדכתי'
 לעיל • ומה גם דהא איכא מקום לישב דברי מרן הללו
 דכתב על דברי הרב כפתור ופרח דלא למימרא דהרמב"ם
 ס"ב דאסור עבודת הארץ בזמן הזה הויה מרבתי סופרי' לא
 הרצון והכוונה בו להשיג על הרב כפתור ופרח דלא דק למי'
 פסיקא דמה שהוא אסור מן התורה מפני שבת הארץ לא
 הופקע וכו' כאילו מפורש כתוב בדברי הרמב"ם ככל דבריו
 שהיה מן התורה מן בתי רבפ"ט ובפ"ז פשט דבריו מורין
 דהויה מרבתי סופרים עד שהוצרכו לפרש דבריו רבפ"ט
 דשמיטת קרקע קרי ליוכל ודכפ"ז לזרדין קתני דמרבתיס
 קאי אשמיטת כספים ולא אשביעית בארץ וכלומר שהיה לן
 להר"ב כפתור ופרח לזרד צרדין בדברי הרמב"ם ולפרש
 תחלה שהויה רבפ"ט ודכפ"ז להשיג עליו דאסור תורה לא
 הופקע וכמובן • באופן דלפוס כל מאי דכתיבנא אשתכח
 דס"ב לפסקי התוס' והר"ב העיטור ז"ל דאיסור שביעית כזמן
 הזה הויה דאורייתא וגם מרן כ"ח והרב מוהר"ט והרב
 פר"ח ז"ל הכי"ס ל' בעיקר דעת הרמב"ם דאיסור עבו' הארץ
 בשביעית כזמן הויה דאורייתא :

אמנם

דש"ז דקא פריש להויה דר' ינאי דה"ט
 משום דשביעית בזמן הזה מדרבנן משמע
 דס"ב דהלכה כרבי דשביעית בזמן הזה איסורו מדרבנן גם
 הרב התרומה ז"ל הכי"ס ל' דכתב וסא דמכרח ר' ינאי פוקו
 וכו' היינו אפי' בקרקע ישראל כיון דליכא איסורא אלא
 מדרבנן הלכך שרי לבטלי משום ארכובא ולא נצטרך לומר
 משום שכתב ארנובא וכו' ע"ס :

כסדרן ומשום דקא רמו על האמוראי' רבא ורב יוסף מחתמי'
 דמשקיין בית השלמין בשביעית ולא אסיק אדעתיה דאבי
 הך דינא דתולדות לא אסידי כדמרש רבא אי לזאת דחק
 עצמו אביי לפרש מילתיה דרב דלכל מילי הוקש שביעית
 ליוכל וכלומר שרבה ורב יוסף ירשו דברי רבי הכי כי הויה
 דלא תיקשי ליה מחתמי' והיינו דלא מייטי אביי סם דברי
 הירושלמי למימרא שהאמוראים ידחקו עצמם בפירוש דברי
 רבי למימרא גמס רבי קאי כותייהו אמנם שהויה דביטול
 דקא מייטי אביי עלה דברי' ס"ב שהויה בתי דרדית רבא
 דתולדות לא אסידי דמצינו למימרא דבביי קבל הדין מרבא
 שהרי מילתא בטעמא קאמר דהא לא חזינו דפליגי אביי
 בהדי' עם רבא בהאי דינא דתולדות לא אסר דחמ"ז בעיני
 מ"ט התו' כמצינא דף כ"ט ד"ה והויה שאלנו ע"ס • ולפ'ו
 הויה דינא שפיר חית לן לפרושי למילתיה דר' בפשט' דדוקא
 לענין כספים קאמר דהוקש ליוכל ולא לענין איסור עבודת
 הארץ אלא דלעולם אסור מן התורה לרבינו רבא ורב יוסף גם לרבי
 דמשקיין בית השלמין בשביעית לרבא ורב יוסף כדכתיב רבא
 מתרצתא הויה דתולדות לא אסידי דחמ"ז כדכתיב רבא
 לרבא אלא דרבא שם כמ"ק לא אתא אלא למימרא דאף
 כרבא אתיא ולא רצה להאריך ולפרש מילתיה דרבי דממילא
 משמע שאם אביי יורה ליה דין דתולדות אי אפשר לר' דשפ'ו
 מפרש למלתיה בפשטא כדכתיבנא :

באופן

דהנה כי כן דפשטא דמילתיה דרבי הפי
 משמע שפיר מצינו למימרא ככל מאי דכתיב
 ולפרושי מלתיה דרבי בפשטא ושהויה דביטול היא משנה
 אחרונה ושדוקא לענין השמיטת כספים הוקשה ליוכל ולא
 לענין עבודת הארץ וככל האמור וכמובן ובורר שזה שכתב
 מרן ז"ל יעורר דהויה דפרובול ליתא לא איכא דר' זכיון שרבי'
 פסק להויה דפרובול משמע דסבר לה כרבי וכו' אין הרצון
 כאלו לדעת חכמים לא מתוקמא תקנתא דפרובול כלל
 דהא איכא תירוץ דרבא דאמר הפקר כ"ד הפקר ופירש'
 ז"ל רבא אמר לעולם בין לרבא דפליגי ואמרי דהשמיטת
 שביעית בזמן הזה דאורייתא ותקן הלל דלא תשמיט בין
 לרבא וכו' לא תקשי דכדכר שכחמוון אין כאן עיקר' דבר
 מן התורה ממקום סיב' וגרר דהפקר כ"ד הפקר ע"ס •
 הרי בהדיא דס"ב לרש"י דאף לרעת חכמים דהויה דאורייתא
 פתוקמא תקנת הלל דפרובול לפוס תירון רבא אלא הרצון
 בולבי מ"ט הרמב"ם גופיה שם בפ"ט דין ט"ז ז"ל ואין
 הפרובול מועיל אלא בשמיטת כספים בזמן הזה שהויה
 מרבתי סופרים אבל שמיטת של תורה אין הפרובול מועיל
 כה ע"ס • אשר עין רואה בהדיא דלא ס"ב להרמב"ם כפי'
 רש"י שהרי בהדיא כתב דשמיטת של תורה אין הפרובול
 מועיל בה וכו' מ"ט איש מרן גופיה ז"ל שם על מילתיה דרבינו
 הללו דלא ס"ב כפירש' אלא שקצר מרן ז"ל כאן כמובן :

רמ"ב

לענין הדין אי בזמן הזה הויה שביעית דאורייתא
 אודרבנן לפוס ריהטא נראה דס"ב למרן ז"ל
 בדעת הרמב"ם דאף בזמן הזה הויה דאורייתא כמ"ט בסוף
 דבריו אבל פשטא דמלתא דמאורייתא קאמר • והגם
 דמקמי הכי מצרד אנדודי דרעת רבינו הסה כבר לקמן בפ'
 ט' דין כ' סכ"ה ופירש איש גופיה מרן ז"ל והסכים כמ"ט
 באמרוכה הכא דהויה דאורייתא שכתב שם ז"ל ונר' מרבתי
 דבינו משפרש ש"ט בזמן שאתה משמע קרקע אתה משת'
 בשמים ליוכל קרי משמע קרקע וכו' אבל שמיטת קרקע אף
 בזמן הזה מנהגת מן התורה ע"ס ובפ"ו דין ט"ג כתב כד"ה
 מ"ט חזן משביעית בארץ והשמיטת כספים ככל מקום
 דמרבתיס נראה ש"ט מרבתיס לא קאי אלא לשמיטת
 כספים דאילו שביעית בארץ אף בזמן הזה הויה מן התורה

גם מוהר"ם ז"ל כ"ד ס' ס"א פסק הכי דבזמן הזה
 איסורו מדרבנן דכתב וככל עבודת קרקע ובארץ
 ישראל האירא מדרבנן ע"ס. גם הסמ"ג ז"ל בענין קמ"ח
 פסק הכי דבזמן הזה שביעית נוהגת מדבריהם והלכה כד'
 שהרי הלל שהתקין פרוזבול סובר כמותו כמו שמעמידין
 בפ' השולח ומי איכא מירוי וכו' ומתוך דמי איכא וכו' ע"ס.
 הרי הפסק דבזמן הזה שביעית מדבריהם ונס' דה"ט
 דלית הלכתא ברכנן לא כרבי שביעית דרכנן משום דהלל
 קאי כוותיה דל"ס"ל כפירש"י בתירוץ דרבא דלרבא אתיא
 תקנת פרוזבול אפי' כרכנן דהוי שביעית דאורייתא ופטעם
 דכתב מרן ז"ל ככ"מ בעיקר דעת הרמב"ם ז"ל דס"ל הכי
 כדלפני' אך במאי דכ' בתר הכי וז"ל ויש לרקרק מאחר שיוכל
 נוהג בבית שני לרבני ר"ז כאשר יתבאר והלל בבית שני היה
 לכל הפחו' לרריו תקן תקנה זו וכו' תאין' פעם תשי' שביעית
 מדבריהם ור"ש פי' דוראי שביעית דאורייתא בבית שני
 ודקא דהתקין הלל לאו לרדיה תקין אלא לאמר חורבן שני
 פשרי הוי יודעין שיתר' הכית והא ראיבעיא וכו' לאו לרדיה
 ממש וכו' אלא לרור הסמוך וכו' א"כ ה"א בעיא לרבא
 דמשי' הפקר כ"ד הפקד ואפי' יהא שביעית דאורייתא
 עכ"ל ע"ס. איכא למידק דכיון דכתב תחלה דעיקר
 טעמא דלא פסקין כרכנן הוא משום דהלל ס"ל כרבי דוקא
 דתקנת הלל לא אפשר אליבא דרכנן דס"ל דשביעית בזמן
 הזה דאורייתא א"כ לא הו"ל להביא תירוץ בתרא ר"ש
 שהרי פי' זה סותר הכרעתו דפסיק כרבי ורוחק לומר דמשום
 שקלא וטריא מיימי' לה וליה לא ס"ל במו' שיראה הרואה:
ורע"ד גראה דה"ט דהסמ"ג ז"ל דלא חש לה והכי
 הך תירוץ בתרא משום דס"ל דהא דפסקין
 כרבי משום דתקנתא דפרוזבול דהלל אתי' דוקא כוותיה
 לאו הרצון והכוונה למימרא דתירוץ דרבא דמשי' הפקר כ"ד
 הפקר לא מצי אתי' כפירש"י דקא מפרש דאפי' תימ' רכנן
 דס"ל דשביעית דאורייתא שפיר אתי' תקנת הלל גם
 כוותייהו אלא דאזיל ומורה הסמ"ג ז"ל דרבא דקא מתיר
 הפקר כ"ד הפקר כוונתו היתה דאפי' לרכנן דהוי שביעית
 דרכנן אתי' תקנת הלל שפיר כפירש"י אלא דה"ט דלא
 פסקין כרכנן מטעמא דחזינן דה"ט לא חש למימרא רבא
 אמר אפי' תימא רכנן הפקר כ"ד הפקר כדחזינן בסוגיין
 דמ"ק ה"ט דקאמר רבא אמר אפי' תימא רכנן כהדי' א
 ושמעינן מינה דאף דרבא כוונתו היתה כפירש"י מ"מ כיון
 דה"ט לא אמר כהדי' א כהיה דמ"ק משמע תא' איכא
 דה"ט לא גהירא ליה הך תירוץ דתקנת הלל היתה אפי'
 לרכנן והיינו דרייק בלישניה הסמ"ג ז"ל בראש דבריו דקאמר
 שהרי הלל שהתקין פרוזבול סובר כמותו כמו שמעמידין בפ'
 השולח רבי היא וכו' ולא קאמר דהלל אתיא כרבי ולא כרכנן
 אלא כלומר שזה נאמר בפ' וזה לא נאמר אלא בלשון נסתר
 כדכתיבנא וטעמא דה"ט דלא נהירא ליה הך תירוץ דרבא
 ודאתי' אפי' כרכנן תקנת הלל יהיה הטעם כמ"ס מרן
 ז"ל ככ"מ בפ"ט דין י"ז וז"ל אבל רבינו נראה שמפרש כפירוש
 קתום' דלא קאי אלא למי' איכא מירוי דמדאוריית' לא משמע
 ורכנן תקינו דלישמית וטעמא דכיון שאין החמון בידו
 הפקידוהו כ"ד אבל להוציא מידו שלא כדין תורה כלומר אילו
 היתה שמיטת כספים דאורייתא לא הוו מתקני להוציא מידו
 ע"י הפקר אבל קושי' קמיי' תא רמי איכא מירוי דמדאורייתא
 משמע לא מתירא אלא באכ"י עכ"ל ע"ס באופן דהסמ"ג
 ז"ל מצינן למימר דס"ל דהגם דכוונת רבא בתירוץ היתה
 דתקנת הלל אתי' אפי' כרכנן מ"מ כיון דה"ט לא רצה
 למימרא כהדי' אפי' תימא רכנן כהיה דמ"ק משמע
 דלא נהירא ליה לה"ט הכי מטעמא דכתב מרן ככו' אמתו

אך

לכחי עבדינן פיקר דאתי'א כרבי דוקא וכמוכ' :
 לפוס דהסמ"ג חוות קשה אכחי הרואה כהך טעמא
 דמרן ז"ל דכתב דלהוציא הממון מידו לא הוו מתקני
 וכו' דמה בזיון להסי'א דאמרי' בפ"ב דביטין דף כ' ע"א
 דאמר רב כהרסא יכילנא למפסלינאו לכלוי ביטי דעלמא א"ל
 רבא מ"ט אילימא משום דכתי' וכתב וסכא איהי קא כתבא
 ליה דילמא אקנוי' אקמו ליה רכנן ואלא משום דכתיב ונתן
 וסכא לא ישיב לה מירוי דילמא נתנת בט היה וכו' ופירש"י
 איהי כתבא ליה נתנת סכר הסופר כדאמרינן בגמ' פטוט
 גושום תקנת עגמות אקנוי' אקמו ליה רכנן הסוא זוזא
 מודיעה והי כחאן דיהיב ליה איהו דהפקר כ"ד הפקר ע"ס
 וכל הפוסקים הכי פסקו לה ומה"ט וכמ"ס מרן ז"ל בפיה
 בטור א"ה בס"ק ד' ככ"ז ע"ס דאפי' שלא זכה בעל הפטוט
 ולא הקנאתו לו לסופר בשם הבעל מהכי מטעמא דאקנוי'
 אקמו ליה רכנן כמדוע. וגם הרמב"ם פסקה להאי גילתא
 בפ"ב מה' גרושין דין ד' דכתב דהאשה נותנת סכר לסופר
 בכל מקום ע"ס וע"ס בב"ז בס"י ה"ק דכתב דלפי דבר
 הרמב"ם הללו גראה רכתר התקנה לכתחילה אמרי' לאשה
 שהיא תקן סכר הסופר ואף שלרעת הרא"ש ז"ל ודעמיה ס"ל
 שתקנת חכמים לא היתה אלא להסיר שתתנהו היא הפקר
 אס תרצה אבל לעולם החיוב חוסל על הבעל. מ"מ דעת
 הרמב"ם ז"ל ודעמ' ז"ל ברור דס"ל דכתר התקנה נמי החיוב
 בעצמו שהיה על הבעל שדויה הא' אלא שהוויין בס' מכתב
 איהו ז"ל בס"ג דף ס' הרי דהגם דמין הסוד קפיד קרא שיהיה
 הגט מחצית הבעל אפי' הכי משום תקנת עגמות מצאן
 חכמים מקום בכח כ"ד יפה דהפקר כ"ד הפקר להוציא
 מעות הגט מיד האשה ואקנוי' מקמו לבעל מעות האשה
 ז"ל כ' אוף הכא גבי פרוזבול אמאי לא ימא רמזא הלל מקום
 משום תקנת העניים כמ"ס בש"ס שראה את העם שנמננו
 מלהלוות זה את זה ועברו על מה שכתוב בתורה השמר לך
 פן יהיה דבר וכו' עמד והתקין פרוזבול ומכח כ"ד יפה
 דהפקר כ"ד הפקר אקנוי' אקמו ליה רכנן למלוה מעות
 ההלוואה להוציא מיד הלוה והך דפרוזבול עדיפא שהיו עוברי'
 על מה שכתוב בתורה השמר וכו' באופן דהך טעמא דקא
 יהיב מרן ז"ל בעיקר דעת הרמב"ם ז"ל גבי פרוזבול לפום
 דהטא כר' תלמוד וכדוחק יש לחלק. ובין הכי ובין הכי
 מאי דכתיבנא יד עמי אן על רבני הסמ"ג דה"ט משום
 דה"ט לא רצה למימרא כהדי' א בתירוץ דרבא אפילו תימא
 רכנן כהיה דמ"ק ואן בתר דקרוק לשון ה"ט אית לן
 למיזל יביא גולתא וסא אמרו ויהיה מטעם שיהיה כמוכ' :
 באופן דהרן למאי דאתין עלה דהאי דינא דשביעית בזמן
 הזה אי הוי דאורייתא או דרכנן כפל דברותא רכנן קמאי ז"ל
 כפל מאי דכתיבנא. אך אכחי הוואה דעיקר דעת הרמב"ם
 לא ברירא לן אי ס"ל דשביעית דאורייתא כמ"ס מרן ככ"א
 כדכתיבנא לעיל. שהרי חזינן ליה למרן ז"ל דכתב כ"ד ס'
 ז"ל א"כ כ"ד על דברי הטור שכתב דעבודת קרקע בארץ
 ישראל בשביעית האירא מדרבנן וז"ל בפ' השולח אמרינן
 דשביעית משמטת בזמן הזה מדרכנן ומשמע ה"ט דבין
 שמיטת קרקע ובין שמיטת כספים לא נהיינו בזמן הזה אלא
 מדרכנן וגם בירושלמי וכו' אינה נוהגת אלא מדרכנן וכך ה"ט
 דברי הרמב"ם בה' שמיטה כפ"ט וכפ"י וכתב סמ"ג דהכי
 ק"ל ולא כתבאי דסכרי' דשביעית נוהגת אעפ"י שאין ה"ט
 נוהג עכ"ל ע"ס הרי דכלל דעת הרמב"ם בכלל הסוכרים
 דהוי' דרכנן וגם דהיה דהשולח משמע בין שמיטת
 קרקע בין שמיטת כספים ודלא כמ"ס בכ"מ וכמוכ' : גם
 חזינן בתשו' למרן ז"ל עצמו המוכאה בתשו' מהרזמט ז"ל
 בכ"א ס' מ"ב שכתב שם שדעת הרמב"ם הוא דשביעית
 בזמן

בזמן הזה יש לה קדושה דאורייתא לענין שכיבית כח' דהכ

ס"ל:

גם תמיסה לי על האי פירושא דכתב סרב התרומה ז' דרעמיה דפסקו כרבנן דר' יוסי דכהר"א כתבו דטעמא דרבנן היא מטום דסבירי דקדושה שניה לא קדש לצ"ל ושבתה קדושה חכ"ל וכפטיטא דשמעתת דפרק הערל דף פ"ב ע"כ דמשמע הכי דלרבנן קדושה שניה לא קדשה לע"ל דמוקי הש"ס שט מתני' דשתי קופות כרבנן ע"ס . וע"ס בפרק הערל דף פ"א בתו' ד"ה מאי היא דתקונו' דמשמע דהכי ס"ל דהאי פי' דבטלה קדושתה חכ"ל :

אמנם לע"ד קשיא טובא דאם הדברים כפסטרן ס"ל

דקדושה שניה לא קדשה לעתיד לבוא ובטלה אשתכח דפליגי עליה רבנן דירשו ארירשו דכהאי רפ' השולח וההיא דריש פ' מ"ק מוין דסבירי רבנן כהדיא דשכיבית בזמן הזה הויא דאורייתא כדכתיבנא לעיל .

ואם הדברים כפסטרן דרבנן ס"ל דקדושה שניה לא קדשה לעתיד לבוא ובטלה דמש"ה מוקמינן מתני' דשתי קופות בוותייהו א"כ איך יתכן לומר דרבנן ס"ל דשכיבית בזמן הזה דאורייתא מן בתר דאעיקרא דריבא סס אמרו דבזמן הזה אין בה קדושה מדאורייתא דקדושה שניה לא קדשה לעתיד לבוא ובטלה מקדושתה ואיך לא עמרה בפניהם קושי' ואת כרי לררוש ולרעת אס הדברי' כפסטרן דהכי ס"ל לרבנן דקדושה שניה לא קדשה לעתיד לבוא דלפוס דהטא קשייא ונלודיענו אס נעמור בח למימר דמאן חפמיס רבי מאיר כמרע ועיין מ"ש חרן כ"מ ז'ל כהלכות תרומות פ"א דין כ"ז

בר"ה דע' דבפרק הערל וכו' שכתב ואני לא מצאתי מי שיסבור כן ע"כ שפי' רוביין בפרק הערל ע"פ פו' ר"ח דירושא ראשונה היא ירושת אברהם יצחק ויעקב ושניים ירושת יהושע ומשה ואילך קדשה לעולם ופי' דרבנן סבירי דקדושת יהושע לא היתה אלא לשעתה וקדושת עזרא היתה לעתיד לבוא ע"כ ולפי פו' אתנח לן ימחי דקשייא לן דלפי זה לא פליגי רבנן דירשו ארירשו . ועיין בתשו' מהר"ם ע" ז'ל ח"א דף כ"ב ע"ב כוזה יאמנס לפי' הרב התרומה דרעמיה קשייא כמובן ונריך לי תלמוד . ולמאי דאתא גס הרב מהר"ם ז'ל בתשו' ח"כ סי' ג"כ שס הסכימה דעתו דשכיבית בזמן הזה אינה מוהבת אלא מדרבנן וחס סברא זו להרמב"ם ז'ל ממ"א כה' תרומות וכי תבואו ביאת כולם משמע ושכיבית מוק' דהויא דרבנן דמלכד דכביאת עזרא לא נתקדשה לפי שלא היתה ביאת כולם כמו שלא נתקדשה לענין תרומות ומעשרו' למטה מהן שכיבית שאף בכיבוש ראשון ירדה מקדושתה משגלו עשרת השבטים דתמיא בזמן שכל יושביה עליה וכו' ותמיא בזמן שאתה משמט ויכל אתה משמט שכיבית וכו' ע"כ ומה שיט לצמור על דבריו לפוס דהטא עיין בס' ידי אליהו ומקום יש ליישב דברי הרב הכו' כמו שיראה הוועיין אלא שאין הפכאי מסכים להאריך כזה גס מהרש"ם ז'ל בח"ד סי' קנ"ב הכי ס"ל דשכיבית בזמן הזה מוהבת אלא מדרבנן ע"כ באופן דאשתכח דתלב' שרוב הראשונים רבני קריאי סבירי דשכיבית

בזמן הזה אינה מוהבת אלא מדרבנן כדכתיבנא לעיל . עוד בה שם כמעט כל הרבנים האחרונים ז'ל עלתה הסכמתם הכי דשכיבית בזמן הזה אינה מוהבת אלא מדרבנן כראמרו' ודנה' כי כן ע"פ' הכהה זאת נכוא לרון דינא ככ"ד ואומר תולתא דברירי היא לע"ד דאין לרון דינא

ככ"ד ולעשות משפט כתוב בתשו' להרב המובט' בח"כ סי' ס"ד הכו' שרן דינא ז'ל . וישראל שמאכיר לגוי אדה שלו וכו' והסבירו לגוי קורס' שנת השכיבית לכמה שנים מותר

דקדושה שניה לא קדשה לעתיד לבוא ובטלה דמש"ה מוקמינן מתני' דשתי קופות בוותייהו א"כ איך יתכן לומר דרבנן ס"ל דשכיבית בזמן הזה דאורייתא מן בתר דאעיקרא דריבא סס אמרו דבזמן הזה אין בה קדושה מדאורייתא דקדושה שניה לא קדשה לעתיד לבוא ובטלה מקדושתה ואיך לא עמרה בפניהם קושי' ואת כרי לררוש ולרעת אס הדברי' כפסטרן דהכי ס"ל לרבנן דקדושה שניה לא קדשה לעתיד לבוא דלפוס דהטא קשייא ונלודיענו אס נעמור בח למימר דמאן חפמיס רבי מאיר כמרע ועיין מ"ש חרן כ"מ ז'ל כהלכות תרומות פ"א דין כ"ז

בר"ה דע' דבפרק הערל וכו' שכתב ואני לא מצאתי מי שיסבור כן ע"כ שפי' רוביין בפרק הערל ע"פ פו' ר"ח דירושא ראשונה היא ירושת אברהם יצחק ויעקב ושניים ירושת יהושע ומשה ואילך קדשה לעולם ופי' דרבנן סבירי דקדושת יהושע לא היתה אלא לשעתה וקדושת עזרא היתה לעתיד לבוא ע"כ ולפי פו' אתנח לן ימחי דקשייא לן דלפי זה לא פליגי רבנן דירשו ארירשו . ועיין בתשו' מהר"ם ע" ז'ל ח"א דף כ"ב ע"ב כוזה יאמנס לפי' הרב התרומה דרעמיה קשייא כמובן ונריך לי תלמוד . ולמאי דאתא גס הרב מהר"ם ז'ל בתשו' ח"כ סי' ג"כ שס הסכימה דעתו דשכיבית בזמן הזה אינה מוהבת אלא מדרבנן וחס סברא זו להרמב"ם ז'ל ממ"א כה' תרומות וכי תבואו ביאת כולם משמע ושכיבית מוק' דהויא דרבנן דמלכד דכביאת עזרא לא נתקדשה לפי שלא היתה ביאת כולם כמו שלא נתקדשה לענין תרומות ומעשרו' למטה מהן שכיבית שאף בכיבוש ראשון ירדה מקדושתה משגלו עשרת השבטים דתמיא בזמן שכל יושביה עליה וכו' ותמיא בזמן שאתה משמט ויכל אתה משמט שכיבית וכו' ע"כ ומה שיט לצמור על דבריו לפוס דהטא עיין בס' ידי אליהו ומקום יש ליישב דברי הרב הכו' כמו שיראה הוועיין אלא שאין הפכאי מסכים להאריך כזה גס מהרש"ם ז'ל בח"ד סי' קנ"ב הכי ס"ל דשכיבית בזמן הזה מוהבת אלא מדרבנן ע"כ באופן דאשתכח דתלב' שרוב הראשונים רבני קריאי סבירי דשכיבית

בזמן הזה אינה מוהבת אלא מדרבנן כדכתיבנא לעיל . עוד בה שם כמעט כל הרבנים האחרונים ז'ל עלתה הסכמתם הכי דשכיבית בזמן הזה אינה מוהבת אלא מדרבנן כראמרו' ודנה' כי כן ע"פ' הכהה זאת נכוא לרון דינא ככ"ד ואומר תולתא דברירי היא לע"ד דאין לרון דינא

ככ"ד ולעשות משפט כתוב בתשו' להרב המובט' בח"כ סי' ס"ד הכו' שרן דינא ז'ל . וישראל שמאכיר לגוי אדה שלו וכו' והסבירו לגוי קורס' שנת השכיבית לכמה שנים מותר

דקדושה שניה לא קדשה לעתיד לבוא ובטלה דמש"ה מוקמינן מתני' דשתי קופות בוותייהו א"כ איך יתכן לומר דרבנן ס"ל דשכיבית בזמן הזה דאורייתא מן בתר דאעיקרא דריבא סס אמרו דבזמן הזה אין בה קדושה מדאורייתא דקדושה שניה לא קדשה לעתיד לבוא ובטלה מקדושתה ואיך לא עמרה בפניהם קושי' ואת כרי לררוש ולרעת אס הדברי' כפסטרן דהכי ס"ל לרבנן דקדושה שניה לא קדשה לעתיד לבוא דלפוס דהטא קשייא ונלודיענו אס נעמור בח למימר דמאן חפמיס רבי מאיר כמרע ועיין מ"ש חרן כ"מ ז'ל כהלכות תרומות פ"א דין כ"ז

בר"ה דע' דבפרק הערל וכו' שכתב ואני לא מצאתי מי שיסבור כן ע"כ שפי' רוביין בפרק הערל ע"פ פו' ר"ח דירושא ראשונה היא ירושת אברהם יצחק ויעקב ושניים ירושת יהושע ומשה ואילך קדשה לעולם ופי' דרבנן סבירי דקדושת יהושע לא היתה אלא לשעתה וקדושת עזרא היתה לעתיד לבוא ע"כ ולפי פו' אתנח לן ימחי דקשייא לן דלפי זה לא פליגי רבנן דירשו ארירשו . ועיין בתשו' מהר"ם ע" ז'ל ח"א דף כ"ב ע"ב כוזה יאמנס לפי' הרב התרומה דרעמיה קשייא כמובן ונריך לי תלמוד . ולמאי דאתא גס הרב מהר"ם ז'ל בתשו' ח"כ סי' ג"כ שס הסכימה דעתו דשכיבית בזמן הזה אינה מוהבת אלא מדרבנן וחס סברא זו להרמב"ם ז'ל ממ"א כה' תרומות וכי תבואו ביאת כולם משמע ושכיבית מוק' דהויא דרבנן דמלכד דכביאת עזרא לא נתקדשה לפי שלא היתה ביאת כולם כמו שלא נתקדשה לענין תרומות ומעשרו' למטה מהן שכיבית שאף בכיבוש ראשון ירדה מקדושתה משגלו עשרת השבטים דתמיא בזמן שכל יושביה עליה וכו' ותמיא בזמן שאתה משמט ויכל אתה משמט שכיבית וכו' ע"כ ומה שיט לצמור על דבריו לפוס דהטא עיין בס' ידי אליהו ומקום יש ליישב דברי הרב הכו' כמו שיראה הוועיין אלא שאין הפכאי מסכים להאריך כזה גס מהרש"ם ז'ל בח"ד סי' קנ"ב הכי ס"ל דשכיבית בזמן הזה מוהבת אלא מדרבנן ע"כ באופן דאשתכח דתלב' שרוב הראשונים רבני קריאי סבירי דשכיבית

בזמן הזה אינה מוהבת אלא מדרבנן כדכתיבנא לעיל . עוד בה שם כמעט כל הרבנים האחרונים ז'ל עלתה הסכמתם הכי דשכיבית בזמן הזה אינה מוהבת אלא מדרבנן כראמרו' ודנה' כי כן ע"פ' הכהה זאת נכוא לרון דינא ככ"ד ואומר תולתא דברירי היא לע"ד דאין לרון דינא

ככ"ד ולעשות משפט כתוב בתשו' להרב המובט' בח"כ סי' ס"ד הכו' שרן דינא ז'ל . וישראל שמאכיר לגוי אדה שלו וכו' והסבירו לגוי קורס' שנת השכיבית לכמה שנים מותר

דקו

בזמן הזה אינה מוהבת אלא מדרבנן ע"כ . הרי דבס' תשו' זו דלא כמ"ס ככ"מ סלדעת הרמב"ם הוי שכיבית בזמן הזה דאורייתא גס מהר"ם עמנו בתשו' ח"כ סי' כ"כ הכי מטא מוהר" קורקוס ז'ל שמוכ' כס' הרמב"ם בתיבת יד בלשון הזה בזמן שאין איובל גוהב אין שכיבית מוהבת ומוהבת שכיבית בארץ מדבריהם וכן השמעת כספיה מדבריהם . וגס כתב הרב הכו' גס שם' התרומות שער מ"ה כתב בשם הרמב"ם דשכיבית בזמן הזה הוי דרבנן ע"כ באופן דאשתכח שרעת רובא דרכותא רבנן קמאי ס"ל דשכיבית בזמן הזה אינה מוהבת אלא מדרבנן .

וגם דמוין לרבנן בתראי האחרונים ז'ל דהכי עלתה

הסכמתם דשכיבית בזמן הזה אינה מוהבת אלא מדרבנן . הלא הנה מהרמב"ם ז'ל בס' קמ"ג בפסק דשמיטה ע"כ . אך מ"ס שפולני מאריך להביא סוגיית פ' השולח ופירושא על זה לפי שהוא פסוט שס ארבה ואין שום חולק וכו' אבל אין שום פוסק קטון או גדול שיאמר שנתמיבו בשמיטה כי אם מדרבנן ע"כ . לכאורה נראה דבריו תמוהים רהא איובא פסקי התוס' והרב העיטור דס"ל כהדיא דשכיבית בזמן הזה גמיה הוי דאורייתא וכפרע דהרב העיטור הכריע דהרב מן הסוגיא עצמה כפ' השולח דהלכה כרבנן דיוחיד ורבים הלכה כרבים כדכתיבנא לעיל

גס הרב המובט' בתשו' ח"כ סי' ס"ד . הסכימה דעתו דרוש הפוסקים ס"ל דשכיבית בזמן הזה אינה אלא מדרבנן ושכראי סס הסוכרים דשכיבית דרבנן למסוך עליהם ע"כ אך תמיסה לי מילתא בת"ש הרב הכו' ז'ל שם שאחר שהביא דברי הרב התרומה שכתב שהאריך להוכיח דקדושה שניה נמי בטלה כרבנן דר' יוסי ושתרומות ומעשרות סס . בזמן הזה מדרבנן דכן הלכה ועל זה כתב הרב הכו' דמיון דכל הני רבנותא דסבירי דתרות' בזמן הזה דרבנן נראה דה"ט מטום דלא קדשה לעתיד לבוא כרבנן דר' יוסי א"כ ה"ה נמי

בשכיבית דלא קדשה ושויה דרבנן ובתר הכי הביא דהרמב"ם כפ"א דתרומות' כתב דתרות' בזמן הזה מדבריה' דכתיב כי תבואו ביאת כולם ולא ביאת מוקפתם כמו שהיתה בימי עזרא ושכן נראה לו שה"ה במעשר שהוא מדבריהם כתרומה וכתב הרב הכו' על זה רבין דטעמא תלי הרמב"ם ז'ל מטום דכתיב גבי תרומה כי תבואו ביאת כולם תשתע דקדושת הארץ תליא בכיאת הכל ומה לי תרומה ומה לי שכיבית וכמ"ס הוא דס"ל למעשר אע"כ

דלא כתיב ביה כי תבואו דהוי מדרבנן ה"ה נמי בשכיבית ע"כ :

קשה לע"ד דכשלאח מה שרצה ללמוד שכיבית עתרומה לרעת סרב דתרומה נוחא רבין דטעם הרב התרומה גבי תרומות' הוא מטום דס"ל להלכתא כרבנן דרבי יוסי דקדושה שניה לא קדשה לע"ל אשתכח דקדושת הארץ בזמן הזה אין לה קדושה מדאורייתא אלא מדרבנן לכל תילי . אבל לרעת הרמב"ם ז'ל דכהדיא פסק כפ"א מה' תרומות דין ה' ז'ל כיון שעלו בני הגולה והחזיקו בהקנת הארץ קדושה קדושה שניה העומדת עולם לשעתה ולעתיד לבוא ע"כ דאשתכח דס"ל דבזמן

זה קדושת הארץ היא מן התורה וגם רהא איובא רבנן ס"ל דשכיבית בזמן הזה דאוריית' בסוגיא פ' השולח ומ"ק ע"ל ובת"כ שהביא רש"י ז'ל שם בפרק השולח ח"כ מאין ידים ליחס להרמב"ם ז'ל סברא זו וללמו' שכיבית מתרומה יי מטום אועשר כתיב ביה כי תבואו הא לא מוכרעא למימר פסיקא

ה גבי שכיבית לא פסק כרבנן דס"ל דשכיבית בזמן הזה דאורייתא דרילמא כיון דהא איובא רבנן דס"ל דאף ע"כ :

ע"כ :

ע"כ :

ע"כ :

ע"כ :

ע"כ :

ע"כ :

ע"כ :

דחוי כשוכר גוי לכמה ימים לעשות מלאכה ויכול לעשות אפי'
 כשכתב אכל להשכיר שדה לבני כשביעית אסור וכו' וכתב
 רבינו ישעיה טרראני בפסקיו וז"ל אפי' שאדם מצווה על
 שביעית בהמתו בשבת אין אדם מצווה על שביעית בהמתו
 כשביעית ויכול להשכיר לבני לחרוש כו' וכו' אבל לא לישראל
 החסור לחרוש וכו' שעבוד וכו' ולא ישכור שדה כשביעית
 אפי' לבני שאדם מצווה על שביעית שדהו כשביעית
 שנאמר שבת שבתון יהיה לארץ עכ"ל. ונראה מכאן דדוקא
 בשבת שביעית עצמו או מקודם לצורך שביעית הוא דאסור
 להשכיר לבני אבל בהכלעה כמה שנים שרי אפי' עובדה
 בשנת השמיטה דאפשר שלא יעבוד בה שנת שביעית ואפי'
 שדה ששכר ישראל מגוי נראה דלא שרי להשכיר לבני אחר
 בשנת שביעית עצמה או לצורך שנת שביעית וכו' עכ"ל
 ע"ש. וגם הרב ב"ר משה רמ"ה ז"ל דהכי הסכימה דעתו
 בתשו' ח"כ סי' נ"ב הכו' שכתב וז"ל מי יביעי לך אם מותר
 להשכיר לבני שדהו בלא שפמא דארמונא ונראה דבהכלעה
 שרי ואפי' ששכסא שביעית עצמה לא שייך הכלב' וכו' מ"מ
 כשהשכיר לו לו' שנים בשבע מאות וזו שרי ולא דמי להשכיר
 תנור ורחיים שלוקח ריוח יום יום דהכא כיון שהשכיר לו לשנים
 מרובות אם יוכיר ולא יעביר בחד שתא מנייהו משלם
 במיטב כא דאורחא דמילתא הוא שאינו זרעה שנה אחר שנה
 עמא תכתיש וכו' ודרך הכלעה שרי וכן מצאתי להרב אבא
 נזארי ז"ל בהתשו' שהתיר להשכיר שדהו לבני בהכלעה ע'
 שנים אחרות עכ"ל ע"ש ואוף הכא כ"ד משפט נכחיה לנו
 להשכיר כרמו לבני לשבע שנים כ"כ מועות לשנה בהכלעה
 דשרי כמו שדנו הרבנים הנו' דלא היא שהרי מלבד דהדיא
 כתב הרב הנו' דלא שרי למעבר הכי בשנת השביעית עצמו
 או מקודם לצורך השביעית אלא בהכלעת כמה שנים הוא
 דשרי והכא כ"ד שפוא סוף שנת הששית סמוך לשביעית
 פשיטא רבנ' דאסור. עוד בה שהרי הרבנים הנו' עיקר
 שריותם היה בתנאי קודם דכיון דמנחה העולם הוא שאינם
 זרעיהו שדה שנה אחר שנה עמא תכתיש שנמצא כשהוא נוטל
 שכר שדהו אינו נוטל שכר שנה שביעית אלא שכר שאר שנים
 א"כ אכן בדירן דכבר עסקינן וכ"ע ירעי והכי אמרי לה
 בשם הגוים עובדי הכרם שאם שנה אחת לא יחרוש לה ולא
 יזמור לה יורע בהם לשנים הבאות באופן דירעין בביור
 שהגוי השוכר פשיטא שנים בשנת השמיטה לא יבצר אם לא
 יעשה מל אבתו עבודת הכרם לחרוש לה וזמור לה וכנמצא זה
 ישראל המשכיר שלוקח שכר שנת השביעי' ופשי' דאסור גם
 לפי סברת הרבנים הנו' כהובן. ומה גם דאעיקר' דדינא
 הק' דינא שדנו הרבנים הגדולים הנו' בהור מנותיהו דרבנן
 קדישי הנו' ואחר המחילה דבה אבא זעירא לא ירתי לכוף
 דעתם שדנו דין שביעית מדין מלאכת שבת ע"י הגוי דשרי
 בהכלעה דמה הועילו חכמים בתקנתם לאיסור שביעית מן
 כתר דפבר איפסיקא הלכתא ברש' מוסת ע"ד דף ט"ו
 דשכירות לא קניא דאמרי' התם והשתא דאמרת שכיר' לא
 קניא גורה משום שכירות וגורה משום שאלה וגורה משום
 כסונו ע"ש והכי פסקו לה לענין שבת כמדי' והגם
 דכפרק הזהב אמרינן דשכירות יש לו אונאה מרובה וכי
 תמכרו ממכר לעמיתך ולא כתוב זכית ממכרו ממכר לעולם
 אלא ששכירות ממכר חשבינן ליה הנה כבר כתבו הנו' ז"ל
 שם כד"ה והשתא דאמרת שכירות לא קניא וכו' דהיינו דוקא
 גבי אונאה דכתיב ממכר מותר מיהו בשאר תקומו אמרינן
 דשכירות לא קניא ע"ש. וגם הרב הנמקי ז"ל כתב שם
 בסוגין דפרק הזהב כפי' ההלכות וז"ל הילכך נקטינן מהכא
 דשכירות לענין אונאה כמכירה היא וכו' והא דאמרינן
 דשכירות ליומיה ממכר הוא וקניא היינו לענין שיטת משבו

כל ימי שכירותו אבל בוף הדבר אינו קנוי כלל ומ"ה אחרת
 להשכיר בית דירה לבני דכיון דגוף הבית של ישראל הוא
 שפיר קנינן ביה ולא תביא תועבה אל ביתך עכ"ל ע"ש.
 וכדיא אמרה למילתא הרובש ז"ל בתשו' סי' קכ"א שכתב
 על כרון דירה וז"ל אלא הוא כמו אריש שהתירו הגאונים ז"
 להשכיר ריחים לבני וגו' תשום דתלוי בארישות דומיא דשדה
 שמתיר להשכירו לבני וגו'. אמנם זהו בריחם של מים
 שאין בהם משום אסור שביעית' אבל בריחים של בהמות אסור
 שהרי כשיעשה המלאכה בשבת כבהמות ישראלים הוי
 הישראלים עובדים על שביעית בהמתן שהרי בהמות אין
 קנייות לבני ואפי' היו משכירין לו בהמות צפי' היה אסור
 שיניחו לבני שיעשה בהן מלאכה בשבת דשכירות לא קנייא
 דמטעם זה אסור להשכיר ולהשאיל בהמתו לבני אפילו בחול
 מפני שהגוי עושה בה מלאכה בשבת כדאיתא בפ"ק דע"ז
 וכו' עכ"ל ע"ש וז"ל כיון שפארס מצווה על שביעית שדהו
 בשביעית וכמ"ש הרב המבט ז"ל גופיה שם א"כ מה מועיל
 לו תקון הנו' מן כתר דסוף סוף הרי הגוי עושה עבודת
 הארץ כשביעית כשהיה של ישראל דמצווה ישראל על שביעית
 קדוה והרואה יראה מתוך דברי הרבנים הנו' דקא שרו אף
 גם זו שרואה הישראל לבני שזרע את שדהו בשנת השביעית
 וזאת מהא שאין כאן לא תיקון על מה שלוקח שכר שביעית
 דבהכלעה שרי מטעם דמכין למימר שפוא אינו שכר שנת
 השביעית אלא שכר השנים וכמוכין. והגם דמה שכתב
 הרובש ז"ל מדבר על איסור תורה דהיינו שביעית בהמתו
 בשבת ונדון הרבנים הנו' הם עומדים במונח דאיסור
 שביעית בזמן הזה הוא דרבנן מ"מ הרי אסור דרבנן רביע
 עליה ואסור כמובן. וכבר עלה במחשבה לקיים את הדין
 ולמימרא דכל כה"ג כדון הרבנים דשביעית דבזמן הזה
 ליכא שום איסורא דאורייתא אלא דרבנן לפי הסבתם מהני
 תיקון דשכירות שדנו הרבנים גם לענין שביעית שדנו
 בשביעית והוא ממאי דאפליגי דכוותא הראשני' ז"ל גבי ההיא
 דתנן כפרק השותפין המודר הנאה מחכירו ויש לו מדרקן
 זכית הכר מושכרים בעיר אם יש לו בהם תפיסת יד אסור
 ואמרינן שה בש"ס וכמה תפיסת יד אמר רב נחמן למחנה
 ולשליש ולרביע וגו' ע"ש. והביאו הרב בעל הטורים כ"ד
 סי' רכ"א וכתב וז"ל ולכך היה אומר ר"ת המשכיר בית
 לחכירו ואח"כ הריד השוכר מנכסיו לא חל האיסור על הבית
 שהשכיר לו ואם פירש הבית בפירוט חל גם עליו ולא שאפילו
 אם פירש בפירוט אינו יכול לחוסרו בלשון קונס אם לא בלשון
 הקדש משום וכן היה מסקנת א"א הרא"ש ז"ל עכ"ל ע"ש. כ'
 בדברי מר"ן ז"ל בבב' דקא מיייתי כל דברי הרא"ש באורך
 וכו' ז"ל אינמי יש ל' חלק דבסקדש ממש חזי להקדש
 כההיא דערכין והא דקאמר הכא דמותר משום דאסור
 בקונס בעלמא ואלומי אלמיה לשעבודה דשוכר וגו' ע"ש.
 הרי דאפי' באיסור קונס שהוא איסור תורה סברי הני רבנות
 דלא חל על הבית שהשכיר לזה משום דלומי למהו לשעבודא
 דשוכר וא"כ אף אכן נמי ממנו נקח לפום האי חילוקא
 במכ"ש באיסורא דרבנן כגון כרון הרבנים הנו' כשביעית
 בזה הויא דרבנן דמהני שפירו' לשבע שנים דשכירות ליומיה
 ממכר חשבינן ליה כמכר לענין איסורא דרבנן ואב"ד
 מנבא תיקון השכירות לפחות דרבנן אפילו כ"ע דהא
 איכא למימר דלא פליגי אלא באיסורא דאורייתא וכמוכין
 אלא שמלבד דבתחילת העינין עיני רואה דלא רמא דשפיר
 איכא למדחי דע"כ לא קאמר דאלימותו לשכירות אלא דוקא
 התם דכשעת השכירות לא הוה ידע טוה ידיו מנכסיו ולא
 חל הנדר ומש"כ הכא כ"ד דהה"שעת' שהשכיר שדהו לבני
 לו' שנים מודע ידע דאיכא איסור בכלל שנים הללו כמוכין

דבית השלחין דהתירו משום פסידא דקא מיתירא ככלפי זס
 ע"כ למשכבני אנפשין בההיא דרבי ינאי דקאמר פוקו וזרעו
 משום ארנוכא דלא בארנוכא דאית ביה סכנה קא מיתירי ולא
 דאנשי ליה למיהב ליה חטים כעין דוקא אלף אפילו חצות
 תמורתם נמי שרי כיון דאית ליה פסידא דממונא וארנוכא
 דנקט לאו דוקא אלף אלא שדבר בהוה וכמעשה שהיה ולפום
 מאי דכתב רב כמ"ל בסוף תשו' הני' איפכא משמע
 דקא מיתירי עס דברי הירושלמי וסוף דבר וז"ל וא"ת
 ויפרעו להם דמים ולא יתרושו אותם שיש ספק בידם לפרוע
 תמון ואמאי וכו' ולידרוש להו דמאן דאיפשר ליה לרצות
 בממון דאסור וכי תימא שלא היתה המלכות מתרצה אלא
 בחטים א"כ כונתם להעביר ודפרהסיא יתר ואל יעבור
 ז"ל שלא היו רוצים שתהיה הארץ שוממה שהיו רוב השדות
 לישראל וכו' ע"כ :

ואם כנים הדברים כדכתיב בארבעים ס"ל להרכבים
 הנו' ז"ל דכל דאית ליה פסיד' דצריך לפרוע דשרי
 א"כ מאי קא קשי' ליה להרב נימא דה"ט דרבי ינאי דמכרינ'
 פוקו וזרעו משו' ארנוכא משו' דאי לאו הכי הו' צריכין לפרוע
 מכיסא ואית להו פסידא וכל דאית להו פסידא שרי בההיא
 דהשקאת בית השלחין דשרו משום פסידא דרובין כמ"ש
 הרב גופיה קודם אלף ודאי דלא סוף דבר התייר הרב משום
 פסידא בהחלט אלף דוקא אם אין לו לפרוע וכמוכח. ועוד
 גמית דאי הכי היתה כונת הרכבים ז"ל הנזכר כדכתיב באר'
 קשיא נמי לפום דהטא דההיא תשובת הר"ב ז"ל הנו'
 הוי"א דלא כוותיהו דכתב בסוף התשובה הנזכר וז"ל
 אלא טעמו הישראלים איסור בתחילה להשתתף עם הגוי
 בלא תנאי והגוי יעשה מלאכה בבתמות ע"כ ע"ש הרי
 דאיסורא מיהא איכא ואיך הרכבים הנזכרים מישראל שרו
 לתיעבד הכי כקום עשה וכפרט הרב כגודייק כלישנא
 למימראם נותר להשאיר שדהו לגוי דמשמע אפי'
 לכתחלה :

אלא אנכי הרואה דאי משום הא דהר"ב ז"ל לא תכרז
 דבהשקפה ראשונה עין רואה דלא דמיון אהררי
 דשפיר איכא לחלק ולומר דלא אמרם הר"ב ז"ל אלא דוקא
 ככ"ד שהוא מדבר שהיו שותפין הישראל והגוי בהמות ואין
 מנהג להניח בהמות בלא מלאכה באופן דכריחא מילתא
 וקרוכ לודאי שהגוי יעשה מלאכה בהן בשבת ומש"כ בדרון
 הרכבים ז"ל הנו' דאדרבא המכנה הוא כלפי לייא דאין זרעין
 את השרה שנה אחר שנה והא איכא ספק' דשמא לא יזרענה
 בשנת השמיטה וכיון דאעיקרא דדינא הויה שעת' שהשכיר
 את השרה לא עביד איסורא והא איכא צדדים דשמא לא
 יזרענה בדרבנן שרי בכל כה"כ בדרון הרכבים ז"ל הנו'
 כדכתיבנא. והרואה יראה דרון הרכבים ז"ל הנו' צדיק טפי
 מההיא שדר מרן ז"ל כב' בה' שבת ס' רמ"ד על שהיא
 תשו' למחר"ס ז"ל דקא מיתירי שם על אודות היסודים הקונים
 המכסים ומשכירים להם גוים לקבל המכס בשבת דבקבלת
 אותה וכו' צד מרן ז"ל וראה דאין דרבי מהר"ם אלף
 במי שכבר קנה המכס וכו' שלא יפסיד ממנו א"כ במי שחייב
 לו השר מצות וקונה המכס כדי להציל הסוכ מירוד אבל
 לקנות מכס להדיא לא שרינן ליה משום הרוחה ומיהו אפשר
 דבשעת קנייה שרי דהא לא עביד איסורא ולכי מסי שבת
 כיון דכבר קמוי הוא שרי להשאיר לגוי בקבלת לקבל לו
 המכס משום פסידא ע"ש. הרי דתנס דהתם עין רואה
 בשעת קניית המכס שהוא מוכרה להשאיר גוי לקבל המכס
 בשבת אפי' הכי צד להתייר כיון דבשעת הקנייה ליכא
 איסורא וכ"ש בדרון הרכבים הנו' דמשמע שרי כיון דאעיקרא
 דדינא בשעת שכירות ספקא הוי"א דרילמא לא יזרענה הגוי
 בשביעית

עוד כה דאף דחוינן ליה להרב הכ"ח ז"ל כה"מ סס'
 ס"ב דמוכחין דרבי רס"ל רמ"ז מדרבנן שכירות
 וניא כמכר וקא מיתירי ליה הרב הש"ך ז"ל כה"מ ריש סי' ש"ג
 ב"ש באופן דמקום יש בראש לומר שהרכבים הגדולים הנו'
 הכי ס"ל ודמהני קניה דרבנן לאיסור שביעית בה"ז דרבנן
 מ"מ הרואה יראה דלא היא שמלכד שכבר הרב ש"ך ז"ל
 יראה דכרי הרב הכ"ח ע"ש כ"כ ועוד בה דמתוך מ"ש איהו
 גופיה הרב המכ"ח ז"ל כתשו' ח"א סי' שמ"ו משמע דלית
 ליה הכי כמו שיראה הרואה. עוד כה אעיקרא דדינא לפי
 מספר הדורות הנס שהרכבים הנו' הם ראשונים במשיבות
 האין כל זה במשמעות דבריהם דכל כי הא לא הו"ל לחתום
 סתומי שמת דרבר דאלים חיליהו של הרכבים הנו' למירן
 דינא הכי ולחלק בין איסורא דאורייתא לדרבנן אבל כל כי
 הא היה הדבר צריך לאומרו ואף שהשאל להרב מר אביו ז"ל
 צד בשאלתו דשכירות ליומיה מחבר הוא סתם ת"מ כל כי
 הא שצריך לחלק ולומר דמדרבנן כולי עלמא מורו לא הו"ל
 למיסתב סתומי תכו"כ כמו שיראה הרואה :

ולע"ד לדידי חוי לי דכונת הרכבים הנו' בהאי דינא
 עפי' היסוד אשר הקדימו מקמי הכי שהר"ב כנו
 בהדיא כתב וז"ל ועוד יש להביא ראיה מדבריהם ז"ל דלא
 משו בשביעית דרבנן במקום פסידא דממונא כריש' מ"ק
 כבי משקין בית השלחין במועד ובשביעית כתב הטעם
 משום דשביעית דרבנן ומילתא דפסידא כגון בית
 השלחין שרו רבנן ע"ש. גם הרב מר אביו ז"ל כתב בקיטור
 ז"ל וכן ריש מ"ק אמרינן דשביעית כגון הזה דרבי היא
 דאמר דהוי מדרבנן ומילתא דפסידא שרו רבנן דהיינו
 השקאת בית השלחין ע"ש. אשר עין רואה דס"ל דאף
 מחמת אינה אונס דפסידת תמון נמי שרי ונהנה כי כן שפיר
 מצינן למימר דכונת הרכבים הנו' בהך שריותא דקא שרו
 להשאיר שדהו לגוי לשבע שנים ככו"כ לשנה משום דכיון
 דבעל השרה כבר השכיר שדהו לגוי לו' שנים ככו"כ לשנה
 שתי שנים קודם לשביעית אוג' קודם שנת השמיטה אם
 אמור יאמר לגוי השתא מיהא בשנת השמיטה שלא יעשה
 עבודת הארץ ולא יקח ממנו שכירות אותה שנה פשיטא
 שהגוי יתבע ממנו שיפרע לו מה שהיה מריחא אם היה זרע
 השרה וכמא דאית ליה לישראל פסידא דממונא לפרוע לו
 מוכסו הריחא שהיה מריחא דדינא קא בעי ואהטו להכי הוא
 דקא רבו הרכבים הנו' ושרו להשאיר שדהו לגוי לשבע שנים
 שבע' תיקון זה שרי ליה ליטול שכירו' שנת השביעית כהבלעה
 כיון דאורח' דמילתא היא שאינו זרענה שנה אחר שנה ונמכ'
 כשכנהו נוטל שכר שדהו אינו נוטל שכר שביעית אלא שכר
 אחר שנים באופן דהנב' את זרענה בשביעית כהבלעה הוא
 נוטל וממיל' הוא נחלט עפי' תיקון זה מאיסור שביעית שדהו
 משו' דאית ליה פסידא דממונא לפרוע מכיסו הריחא וכל דאי'
 פסידא במידי רבנן שרי כמו שהם אמרו כדכתיבנא וסיימו
 דייק הרב כמו וכתב וז"ל כי תיבעי לך אם תותר להשאיר
 דהו' לגוי בלא טעמא דארנוכא ע"ש כלומר שאינו תובע
 מנו חטים. וגם הרב מר אביו דייק אסוף דינא וכתב וז"ל
 כל הדר זריעת ישראל שדהו וגו' מפני ששולחין ממנו חלק
 ה שהיה יוצא אפי' לא היה זרענה אינו אלף להני רבנותא
 זכרי דשביעית כזמן הזה דרבנן ע"ש. אלא דאף גם זאת
 היא שהרי לפום דהטא נראה דאי אל תכלית כוונה
 זו היתה כונת הרכבי' הנו' ז"ל אבתי קשיא דשתי תשובו'
 כר מרא דלפום סכרת הרכבים הנו' הלון דהכי ס"ל
 מאן דס"ל דשביעית כזמן הזה דרבנן כל דאיכא פסידא
 מנו מניע' הריחא שרי כיון דאית ליה סיוקא דצריך לפרוע
 ביסו ואפילו לא ישאלו ממנו חטים בעין אלף שויין וכההיא
 ה"א טז

שפטיעית וכחובן. אלא ררא עקא לפוס רהטא על מרן זל
 דהך זר דהתראן שזרד לפוס רהטא תשו' הריכט זל הנו'
 הוויא תיובתיה דכהרייא כתב ששזו הישראלים איסור
 בתחלה להשתתף עם הגוי דמשמע דס' לכל דידעין
 בכרוך בשעת הקנייה דלעתיד לבא איכא איסורא אסור
 למיעבד הכי וכיון דבענין המכסים כריירא מילתא דלעתיד
 לבא צריך לה שכיר גוי לקבל המכס בשבת לדברי הריכט
 אסור לכתחילה ואיך כד מרן זל להתיר. אי לאו דנימא על
 פד הרוחק דס' למרן זל דחילוק יש בין כשהאיסור העתיד
 לבא הוא איסורא דאורייתא כההיא דהריכט דשכיתת בהמתו
 בשבת הוא מן התורה לבין כשהאיסור העתיד לבא הוא
 איסור דרבנן דהיינו קבלת המכס בשבת שאין בו איסור
 תורה שהרי אף לפי תירוק קמא דמרן זל דכתב סתם מקבלי
 מוכסין צריכין לכתוב והגוי קא עביר איסורא דאורייתא מ"מ
 לצבי הישרא בעל המכס לית ביה לא איסור דרבנן דאמירה
 לגוי שבות ומשא"כ בכרוך הריכט זל דאיכא איסור דאורייתא
 גבי הישראל המנוה על שכיתת בהמתו וכחובן:

ובהיותי

בכוך בזה חיי הוית להרכ מהרא"ש שזון
 זל בתשו' סי' קכ"ו שתמה מה על מ"ש
 מרן זל שם כב' על תשו' מהר"ם זל הנו' דלמה ליה למהר"ם
 לאהדורי אפרק מי שהשקיך למיפרק מאי דקשיא דכהנדך
 אין ישראל קובע מלאכתו בשבת ובגרוך זה קובע לו ליטול
 מכסי בשבת לימא דשמי הכא שאין בקבלת המכס איסורא
 דאורייתא איתירן זל דסתם נוקבלי המכס צריכים לכתוב והא
 איכא מלאכה דאורייתא אעור' זל דלא שני לן באמירה לגוי
 שלא במקום מצוה לבין מלאכה דאורייתא למלאכה דרבנן
 ע"ש. ותמה הרב הנו' ראיך עלה בדעתו של מרן זל למימר
 דאמירה לגוי לא אסירא לא במלאכה דאורייתא אבל במלאכה
 דרבנן שרי שהרי הרמב"ם זל לא התיר אמירה לגוי דכר
 שהוא משום שבות אלא כראיכא תקנת חולי או בורך מצוה
 ותירן הרב הנו' דע"כ לא הצריך הרמב"ם תקנת חולי או
 ארץ מצוה אלא כשבשבת אומר לגוי לעשותו אבל אם אומר
 לגוי בימי החול לעשותו בשבת או שאני לן בין מלאכה
 דאורייתא למלאכה דרבנן ובתירוק שני חידש לנו מרן זל
 חידוש נמוך דאפי' דבר שאינו אסור לעשותו לא משום שבות
 אסור לומר לגוי לעשות אפי' קודם השבת ע"ש:

והנה

כבר הרב הגדול בעל מסנה למלך שם כה' שכת'
 פ"ו דין ט' עמר עליו ודמה תירוק הרב הנו'
 וכתב זל ולפי דעתי עדיין לא נתיישבו דברי מרן בזה דאף
 דמדברי רבינו זל ליכ' סוכה לזה מ"מ מדברי שאר הפוסקי'
 משמע דאסיר גס כדאיכא תרתי לטיבותא דהיינו קודם
 השבת ואיסור שבות דאסור עד מ"ש באופן דהררא קושיין
 לרוכתא ראיך עלה בדעתו של מרן לחלק באמירה לגוי
 דקודם השבת בין מלאכה דאורייתא למלאכה דרבנן ע"ש:
וצעיר אכתי נראה לע"ד ליתוכי מילתיה דמרן זל
 במחלק דחילוק יש בין ברוך מהר"ם וכין ההיא
 דכתב הרמב"ם דאמירה לגוי שבות אסור אפי' לעשות דבר
 שהוא אסור משום שבות והוא דעין רואה דברו מהר"ם בענין
 המכס שיקבל הגוי בשבת אין בו דרך מקח וממכר שהרי אין
 זה אלא במקבל חובו בשבת מן הגויים שהרי אינו מקנה
 להפריע המכס שם חפץ שהיה של ישראל אלא דשעבוד יש
 על הנכסים הבאים למכס לפרוע למלך שעבודו כ"כ על כל
 משא ומשא באופן שכבר מע"ש כל הסחורות העתידות
 לעבוד דרך המכס הם מושועבדו' למלך לפרוע שעבודם ואין
 זה אלא כישאל שיש לו חוב אצל הגויים ומרשה לגוי אחד
 לקבל חובותיו בשבת ואישתכח אין בו אלא איסור מוקצה
 שאסורו כמיס וכל שאסור לישראל לקבל משום מוקצה עש"כ:

דבם לגוי אסור משום אמירה לגוי שבות כמתם מילתיה
 דהרמב"ם אהמנס מרן זל יצא לחלץ בין מוקצה דעלמא לחאי
 מוקצה דברון מהר"ם דאיכא פסידא והוא בזה שידוע הוא
 דהרכ בעל התרומות זל וקא מיייתי לה מהרי"ב זל שם כפ'
 שבת סי' של"ד זל ואפי' מצות ודברים המוקצים יכולים
 להציל דבמקום פסידא אין לחוש באיסור מוקצה וכו' וכן אם
 רואה אנשים באים לביתו יכול ליכח כל מה שבתו ולהצטע
 שאין לחוש לאיסור מוקצה במקום פסידא ע"ש. ושם מרן זל
 ככ' כתב משם הר"מ זל דכתב בפ"ו מה' שבת שהתם
 כתבו דמי אמתירה מן הליסטים או מן השלטון שהוא מותר
 לטלטל המצות כדי להכחילן דמשום הפסד התירו ע"ש וגם
 כתב שם מרן דכן דעת הסמ"ג להתיר טלטול מוקצה מפני
 יראת המושל ע"ש. באופן דהא איכא כמה רבוותא דס' ל'
 דבמקום פסידא לית לחוש לאיסור מוקצה ואפי' עי' הישראל
 גופיה וכ"ש דפשיטא דאמירה לגוי כבגון דא שרי. והנס
 דחיוני דפליגי עליהו הרמב"ן והרשב"א ומהרי"ב זל ואסרו
 גולטול זה הא איכא תקום לחלק ולומר דאפשי פלובתא לא
 מפשיין ולא פליגי אלא עי' ישראל עצמו אבל עי' גוי אפשר
 דכ"ע מורו דשרי דהכו דלא נוסקי' עלה. והנס כי כן עפי'
 האמור מצין לפרושי מילתיה דמרן כמ' שאיכא למיירא
 למה ליה למהר"ם זל לאהדורי כפ' מי שהשקיך למפרק מאי
 דקשיא ליה דכהנדך אין ישראל קובע מלאכתו וכו' לימא
 דשאני הכא שאין בקבלת המכס איסור דאורייתא כלומר
 דכיון דבענין המכס אין הגוי עושה שום איסור מלאכה
 דאורייתא אלא דרבנן והוא מוקצה במקום פסידא דבעלמא
 קא שרו כמה מרבוותא אפי' עי' ישראל עצמו דכתיבנא
 וכמורע. וא"כ הכא שהוא עי' גוי נמא דשרי לכ"ע ולמה
 ליה למהר"ם להביא ההיא דמי שהשקיך דהתם שאני דאיכא
 איסור תורה להעבירו ד' אמות כר' והכא ליכא אלא איסור
 מוקצה דרבנן וכלומר דלא הו' למהר"ם למימר אלא דהכא
 היא מלאכה דרבנן והכ"ש שהביא לבסוף ותירן דגם מקבל
 המכס צריכים לכתוב והא איכא מלאכה דאורייתא ובתירוק
 ב' חידש לנו מרן שגם באיסור מוקצה שהוא דרבנן ובמקום
 פסידא פליגי המחלקים הנו' ודאיכא למימר דמהר"ם זל ס'
 הכי דאסור אפי' עי' גוי דלא שאני לן באמירה לגוי בין
 מלאכה דאורייתא למלאכה דרבנן כלומר קבלת המצות שהוא
 איסור דרבנן משום מוקצה והוא משמעות סכרת הרשב"א
 זל שהביאה מרן זל כס' של"ד הנו' וכתב זל כתב הרשב"א
 בתשו' ואפי' לומר לגוי לא התירו אלא כמי שהשקיך לו והיה
 עמו בכרי בותן כיסו לנכרי כדי שלא יבא לגדי איסור דאוריית'
 הא בעלמא לא דכל שאינו עושה אינו אומר לגוי ועושה וכתב
 שם מרן זל עליו זל משמע מדבריו דסמורה שידרו עליה
 בשמים והיתה נפסדת בתוך המים אסור לטלטלה או לומר
 לגוי לטלטלה ע"ש.

באופן

דהאי משמעות תשו' הרשב"א זל חידש לן
 מרן זל דאע"פ דהכי ס' ל' למהר"ם זל וכחובן
 אלא האמת יורה דרכו דפשיט דכרי גורן זל מוכח טפי
 בתירוצא דהרב מסנה למלך זל שיישכ דכרי מרן שם ס' ל'
 במחלק דשאני ברוך מהר"ם שהיה הרב בקבלת דוראי הגוי
 ארעתא דפשיטא קעביד דדמי לההיא דמותני' בליס ועורות
 לעבדן ושאפי' הכי רצה מהר"ם לחלק בקבלות בין כשישראל
 קובע מלאכתו בשבת לכשאינו קובע מלאכתו בשבת ושלוח
 הקשה מרן דאף רניח' ריש הלוק בקבלות הו' דוקא במלאכה
 דאורייתא אבל במלאכה דרבנן ובקבלות אף שיהיה קובע
 מלאכתו בשבת יהיה מותר. ושלפי זה נמצא דתירוק ס'
 של מרן שכתב דאף בקבלות אין הפרש בין מלאכה דאוריית'
 למלאכה דרבנן הוי חידוש נמוך עש"כ.

עוד עמד הרב מהרא"ש ז"ל כפי' הנו' על מ"ש שם
 עוד מרן ז"ל ככ"ז על תשוכת מהר"ם הנו' וז"ל
 ואין להקשות דהתם כפ' מי שהשחיד לא שרינן ליה משום
 פסידא אלא כי היכי דלא ליפיד איסור' דבה דהיינו הולכת
 ד' אמות כר"ה דהוי איסורא דאורייתא אבל הכא דכי מקבל
 המכס ליכא אלא איסורא דרבנן אמאי נשרייה איסור אמיר ה'
 לבוי דהא הכא כמי איכא למיחש לאיסורא דאורייתא דהיינו
 שמא יכתוב סכך דרך מקבלי מכסים ע"ש . ותמה הרב הנו'
 על דברי מרן הללו דתינה לפי תירוצו הראשון אבל לפי תירוצו
 הכ' של ועוד ז"ל דמשמע דלא איצטרך לתירוצו דכתיבה
 מאי מתרץ עכ"ל ע"ש . והנה ז"ל לא מצא לה מנוח אמנם
 הרב מהר"ם למלך ז"ל שם כה' שבת הנו' לחק עצמו טובא
 והנה לישב תמיהת הרב הנו' בשני אופנים כמו שיראה
 שהראה שם כה' שבת הנו' . יאמנם יד עניי אכן בהורמותיהו
 דרבנן קדישי הנו' נראה לע"ד דלא קשייה כלל שהיו דברי
 מרן ז"ל הראשונים הנה הנה על הגוי אשר שם לו הישראלי
 לקבל המכס בשבת בקבלות ועל זה הקשה דלמה ליה
 למהר"ם לאדורי' אפרק מי שהשחיד למפרק מאי דק"ל
 דבהנך אין ישראל קובע מלאכתו בשבת ובנדון זה קובע לו
 ליטול מכס בשבת לימא דשאני הכא שאין בקבלת המכס
 איסורא דאורייתא הרי דכל דבריו אינם לא על הגוי התקבל
 המכס בשבת שאינו עושה איסורא דאורייתא אלא איסור
 דרבנן ושהיה לו למהר"ם לחלק דכיון דמה שהגוי עושה
 בשבת אין בו איסור תורה שריולא היה למהר"ם מן הנוכח
 להביא הדין דמי שהשחיד דהתם הגוי עושה איסור תורה
 להעביר החפץ כר"ה ועל זה תירץ מרן ז"ל כתיירץ קמא
 דגם הכא הגוי עושה איסור תורה שכותב משום דתם
 מקבלי המכס נריכין לכתוב ובתירוצו כתרא תירץ ועוד ז"ל
 דלא שאילין וכו' כלומר אפי' תימא דאין לבוי זה צורך לכתוב
 כיון שאינו בעל המכס אלא דרך קבלות בעלמא ליום אחד
 שכל המכס שמקבל כיום השבת יתן בכיס מיוחד
 וכתובתו צורך לכתובה וכדרייקי דברי מהר"ם ז"ל עצמו שכת'
 רבנן וכתובתו רמי קבולת גבי מכס כגון שהשחירו לכשתבנה מאה
 אהר"ם ז"ל לטירין אתן לך כל כך למאה וכונת מרן ז"ל למימרא דאפי'
 תימה לגבי שאין הגוי עושה איסור תורה אלא איסורא דרבנן הנוכח
 דהשחיד מהר"ם להביא הדין דמי שהשחיד דמשום פסידא שרינן ליה
 דהא עשותו ע"ז גוי הבס דהתם שאני דקא עביר גוי איסורא
 דאורייתא משום דלא שאילין איסור אמירא לבוי בין אם
 השחיד הגוי איסורא דאורייתא או דרבנן דחדא היא דתסון
 כמובן :

ואם יום אחד לא יכתוב פשיטא ליום מחרתו יכתוב ושמה
 יכתוב כיום השבת והא ליכא למיחש לאיסורא דאורייתא .
 באופן דעין רואה שאין דברי מרן האחרונים מכחישים
 דבריו הראשונים דכתיירוצו כתרא דלא ראי זה כראי זה
 וכמובן :

והדרן לקמייתא דחיה הראשונה אשר השכנו לעיל
 בנר דבריו הדרך השני אשר כתבנו לישב
 הך שריותא דהרכבים הנו' משום שהיא תשו' הרובע ז"ל הנו'
 דטעם הך שריותא דהרכבים הנו' משום דאטוי ליה פסידא
 דממוכא להמשכיר בעל השדה שצריך לפרוק להגוי השוכר
 מזה שהיה יכול להרויח בזרע השדה בשנת השמיטה דשרי
 בההיא דהשקאת בית השלחין והשכנו כנגד היסוד שדברי
 מהר"ם ז"ל בסוף התשובה כלפי לייא כדלעיל .

גם לזה אמינא לע"ד דלא קשיא שאין דבריו האחרונים
 בנר דבריו הראשונים אלא שדבריו האחרונים הרב
 הוא המדבר על דברי הירושלמי שכתב שם הרב הירושלמי
 מציקרא ע"ד שהיו מתכוונים הגוים להעבירם על דת
 ושבהא ודאי אפי' על מצוה קלה של דבריהם יתרוש ויטעור
 בההיא דערקתא דמסאכא כנודע ושמיך הירושלמי שלא
 היתה כונתם אלא למצוה ארמוני והנאת עצמן שאני . והנה
 כיון שהיו דקא ק"ל הרב על זה וא"ת ויעשו להם דמים
 ולא יתרושו אותם שיש טעם בירם לפרוע תמון ואמאי הכריז
 ר' ינאי פוקו וורעו וכו' וכי תימא שלא היתה המלכות
 מתרצה בתמון א"כ כוונתם להעביר וכפרהסייא יתרוש ואל
 יעבור ע"ש כלומר כיון דהירושלמי ס"ד דאסיק ארבעתייהו
 אנשי הדור ההוא דלמעבירם קא מתכווני א"כ אכתי איכא
 למיחש דלמעבירם על דת הם עושים ולא משום ארמוכא אלא
 דתואנה הם מתקשים וכפיהם הם אומרים משום ארמוכא
 ובקרבם ישימו אורבם להעבירם על דת והכנינה כום הוא
 אם הם מתפייסים ע"י תמון ודאי שלא להעבירם קא מתכווני
 אבל כיון שהמלכות לא היה מתרצה אלא דוקא שירעו ויתנו
 לו חטים הנה זה מורה שכונתם להעבירם על דת והא ק"ל
 יתרוש ואל יעבור באופן שדברי הרב כמאי דקא רמי תחילה
 וא"ת ויערעלו להם דמים וכו' ולירוש' להו' למיין דאפשר ליה
 לרצות בממון דאסיר וכו' הרצון כו' שלפי ס"ד הירושלמי
 דלמעביר על דת הוו מתכווני אין ישוב דמשום ארמוכא
 מספיק דהא איכא נדרים דלמעבירם היתה כונתם והיה
 להם לבחון אם היו מתרצים בממון כדכתיבנא . ותירץ
 הרב שלא היו רוצים שתהיה הארץ שחמה שהיו רוב הסדות
 לישראל ואין ספק שלהנאת עצמן היה כדברי הירושלמי ואין
 דבריו האחרונים סותרים דבריו הראשונים דכתב דמשום
 פסידא שרו ותעיד על זה מ"ש ז"ל בתחילת דבריו האחרונים
 ז"ל וא"ת להך לישבא דשביעית דרבנן ומשום אונס תמון
 גברא התיירו היאך הוכירו בירושלמי אונס כפשות וכו' כיון
 דאיסורא דרבנן התיירוב במקום פסידא כדאמרין שהתיירו
 השקאת רבית השלחין משום פסידא וכו' ע"ש . הרי דכתרא
 מחתא מחתינשו הרב ז"ל איסור הדיעה עם איסור השקאה
 וכמובן :

באופן שהראה יראה דאכתי שפיר תצין למימר
 דבר דכבר הראשון שהרכבים הנו' ז"ל ס"ל
 דשביעית בותן הוה שהיא דרבנן לרובא דרוב' דרבנותא כל
 דאיכא פסידא דממוכא דצריך לפרוע משרא שרי כההיא
 דהשקאת בית השלחין וככל' מאי דכתיבנא לעיל וכמובן :
ובין בתי כל אלני דאשתכח למרן ז"ל שצדד להתייר
 קבית המכס מטעמא דההיא שעתא שעת קנייה
 ליכא איסורא ולכי חמי שבת קמי לו ושרי להשכיר גוי משום
 פסידא באיסור דרבנן ואך חלקנו בהפריד החלקים שנדון
 הדברים

הרכבים הנז' ז"ל עדיף טפי מההיא דמזן ז"ל דברירא חילת'
 מההיא שעתא דע"כ מנרך נרין להשכיר לו גוי לשכ' ומשא"כ
 נדון הרכבים הנז' ז"ל דההיא שעתא שעת שכירות ספיקא
 הוי א"ס הנז' יורע השדה בשנת השכיבית באופן דשפיר הן
 הפה יכולה לומר לענין הדיון דכל כה"ג נדון הרכבים הנז'
 ז"ל אינן ומודה מרן ז"ל בפסיקא דמשאר שרי למשכר הנז'
 בין רבזמן הזה שביעית אינה נוהגת אלא מדרכבן כהסכמת'
 דרב רובא דרבנותא האחרונים ז"ל כדלעיל וגם כיון דהשתא
 מיהא הראנו פנים הנראין בהלכה דקושטא דמילתא מוכחא
 שהרכבים הנז' ז"ל הכי ס"ל דבר כדבר הראשון דכתי' לעיל
 דכלן דאית ליה פסידא דמומבא ואינונו מניעת הדיוח התיירו
 בשביעית בזמן הזה כההיא דהשקאת בית השלחין דרבנן
 כדלעיל. הנה עפ"י כל האמור הנה כגון מילתייהו דהרכבים
 הנז' ז"ל כהך שריותא והרצון בהם דע"י תיקון הלזה הוא נמלע
 מאיסור עבודת הארץ כמי משום דכיון דליכא בזמן הזה לא
 איסור דרבנן ובשעת שכירות לא עביר איסורא ולכי מטי
 שביעית דאסיר אית ליה פסידא א"ס לא ימימנו לגוי לרוע
 ושרי בדרכבן. וכדכרינו דלעיל וכמוכחן:

ואם

למשך אדם לשכות את הידוע ואת המומבא ולומר
 שאין תשובה זו מספקת ליישב הך שריותא שדנו
 הרכבים ז"ל אלא שדכריו האחרונים הללו של הרב בנו הס'
 מורים שמה שהביאו כתחילת התשובה היא דהשקאת בית
 השלחין אינה לא לסניף בעלמא ולעולם דס"ל דמילוקא יש בין
 השקאת בית השלחין דאיסור השקאה אינה אלא מדרכבן גם
 בזמן השביעית נוהגת מן התורה ומשא"כ באיסור יריעה
 דאף בזמן הזה שהיא דרבנן כמ"ש הרכבים הנז' ז"ל מ"מ כיון
 דבזמן השביעית נוהגת מן התורה היא איסור תורה סלקין
 דרבא דאפילו איכא פסידא דמומבא שנריך לפרוע לית לן
 להתייר אלא א"כ לית ליה ספק בידו לפרוע ראשתכח דהך
 שריותא דהרכבים ז"ל הנז' דקא שרו להשכיר אהו לנכרי לו'
 שנים כדלעיל לפי דרכינו השני הלזה דמשום פסידא היתה
 כוונת הרכבים לאו פסיקא היא וא"כ לא באה מן הישוב עדין
 דהא קא חזינן שהרכבים הנז' ז"ל דנו פסיקא ולא מילוקא בין יש
 ממון למשכיר לפרוע לנכרי או לא וכיון דשכירות לא קניית
 דכתי' לעיל. הדר דינא דהך שריותא שרנו הרכבים הנז' ז"ל
 דעל ירי שכירו שרי לפוס דהטא אכתי לא ירדנו לסוף דעתם
 כדכתיבא לעיל:

אף

אתה צא תאמר לו שאלבר שמקום יש כדאש לחלם
 ולומר דמ"ש הרב בנו ז"ל בסוף דבריו בין יש ספק
 בידו לפרוע מעות להיכא דלית ליה הינו דוקא היכא דנריך
 שישראל למשכר איסור דזריעה בידו או מדעתו ולא סוף
 דבר אף גם זאת נדון הרכבים הנז' ז"ל שכבר הישראל השכיר
 לו כמה זמן קודם לו שנים והגוי זורע בע"כ של ישראל בר
 מן דין אמרינא דאף דיהבינן ליה כל חיליה אכתי אדין שדנו
 הרכבים ז"ל הנז' הוא דין אמת ונרדק שרב חיליהו למידן דינא
 כי דינא רבא והוא במה שנרדף א הטעם של פסיד' דכתיב'
 בדרך זו אותה שכתב הראש ז"ל בשלהי פ"ק דע"ז והביאו
 מרן ז"ל בב"ב ב"ד סי' קכ"א בר"ה והאידינא נהגו להשכיר
 אף לדריה וגו' ואל ועוד נהי דלדין שכירות לא קניא מ"מ
 כיון שיד האומות תקיפא וכדיניהם שכירות ליומיה כמכר
 ואף א"ס נפל ביתו של המשכיר אינו יכול להוציאו הוי כמכר
 עכ"ל ע"ש. הר ידבזמן הזה שיד האומות תקיפא דיינינן
 לשכירות כמכר גמור והגם דהסתם גבי משכיר בית לגוי לאו
 מטעמא דנא גרודתא אתו עלה דהא איכא טעמי אחרוני
 נמי כמ"ש הרא"ש שם ומרן בב"ב ז"ל שם מ"מ בהצטרף טעם
 הלזה דבזמן הזה שכירות לגבי נכרי כמכר חשיב אל טעם
 השפידא רבזי לומר רבין דהאי גברא הא קא עביר תיקון

הרכבים הנז' ז"ל כי היכי דלשונו שכרו דרך הכלעה ולענין
 איסור עבודת הארץ דקא עביד גוי בארעא דישאל הכי
 לפי טעם הלזה דשכירות בזמן הזה לנכרי כמכר חשיב טעם
 איסורו קל טפי כקל מן הקלים כאלו עביד בשדה שלו ואלו
 לואת הוא מוסף תת כח בכחא דהתיירא לטעם דפסידא
 הנז' להתייר לו משום פסידא אפילו באיסור דזריעה וכפרה
 דהגוי הוא דקעביד מנפשיה וכלל כהשקאת בית
 השלחין דשרו משום פסידא בדרכבן וככל מאי רכתבינא
 לעיל דכיון דההיא שעתא שעת שכירות ספיקא הויא דשקא
 לא יורענה הגוי בשביעית כמנהג והשתא מיהא א"ס לא
 ימימנו הישראל לזרעה אית ליה פסידא דכתי' לעיל ושמי
 בכל כה"ג גם לדעת החולק הלזה דהוקע עצמו בהלכה וו
 ויפה כח ב"ד למידן דינא בשביעית בזמן הזה מדרכבן
 דמשאר שרי למשכר הכי בדברי הרכבים ז"ל הנז' ולמימרא
 שזו היתה טעם הרכבי' הנז' ז"ל כהך שריותא בטעם השכירות
 לא שלשות פשוטה לפניהם כי נבדחו דרכם מדרכינו לא חש
 לה להוכיח ומתך דרב המביט ז"ל על דברי השואל דקאמר
 דשכירות ליומיה ממכר הוא והרב בנו ז"ל כבר הזכיר בתשו'
 תשו' הרב מר אביו וכמוכחן:

ובין

הרכבים הנז' ז"ל לפי מספר הדורות מ"מ החכם
 עיניו בראשו ועיניו תחזינה שכבר הראנו פנים בהלכ' כפמי'
 הנראין שדין הרכבים הנז' ז"ל דין אמת ונרדף לפי הסכמתם
 אשר העלו דשביעית בזמן הזה אינה נוהגת אלא מדרכבן
 בהסכמת רובא דרבנותא אלא דאנן כב"ד לא מנינן
 למידן דינא הכי גבי כהם דלא שייך טעמא דידהו כיון
 דכרייא מילתא משעת שכירות שהגוי גם בשנת השמיטה
 יעשה בל איסור עבודת הארץ והכרס ואשתכח שהוא לוקח
 שכר שנת השמיטה ושכרו איסור וכדכתיבא לעיל:

וכבר

עלה כמחשבה למימרא דכיון דעין רוח' האמת
 במה שהוא אמת שהרכבים הנז' ז"ל לאו מהאי
 טעמא דשכירות לנכרי בזמן הזה כמכר חשיב אתו עלה לא
 דעיקר כוונתם היתה באידיך דרבא אחרניא דכתיבא לעיל
 א"כ אנן כדירדן דאשכח לרבנן בתראי ז"ל דסמכו עצמן לענין
 שכירות בית לגוי האירנא נמי בהאי טעמא משום דאין
 איסורו אלא מדרכבן כמ"ש הרא"ש ומרן ז"ל א"כ אוף אנן נמי
 כב"ד לענין משכיר כרמו לגוי אפי' שנה אחת קודם שנת
 השביעית ואף לנתי שנים. לכד נמא הכי דמשאר שרי כיון
 דשכירות לגבי גוי בזמן הזה כמכר גמור חשיב לענין איסור
 דרבנן ואשתכח דמאי דקא עביד הגוי עבוד' הארץ בשביעית
 לאו בארעא דישאל קא עביר אלא בארעא דיריה והסכר
 שלוקח בישאל מנתי השביעית כל דעבדינן ליה לישאל
 שיקח דמי השכירות מן הנכרי בתורת מוקדם ומן מה קודם
 השביעית דכלוקח דמי מכירה חשיב ושרי:

אלא

דלא היא שמלכד דהא קא חזינן דלאו אשאי
 טעמא דשכירות לגוי בזמן הזה כמכר חשיב
 לכד סמכו דהא איכא טעמי אחרוני כמ"ש הרא"ש ומרן ז"ל
 שם ואין כחיו יפה למיסמך נפשינן אהך טעמא גרידתיא
 עוד בה שעינינו סרוואות דמוהר"ב שם ב"ד סי' קכ"א לא
 קא מיייתי עלה דמלתא הך טעמא דשכירות כלל אלא מטעם
 דהאידינא אין מכמיסין הגוים לבתייהם ע"ז ע"ש וגם דחזין
 ליה למרן ז"ל שהשמיטו להאי דינא משלחמ סהסור שם ונר
 בה דפשטא דלישנא דרבינו יטעיה מטרנא ז"ל דקא מיייתי
 הרב מר אביו ז"ל הנז' וז"ל ולא ישכור שדהו בשביעית אפי'
 לגוי שאחדס מכוון על שכיתת שדהו בשביעית ע"ש מוכח
 דאית לן למיזל בתר האי פועמא דשכירות לגוי בזמן הזה
 כמכר דמי והגם דיש מקום לרין כפי' דכריו דמשום דתיית
 המשכיר

בדכתיבנא לעיל . והגם דעין רואה לעוס פטטא דליטנא דהרב הכו' שלא תלחו לכו לעשות תקון המכירה אלא דוקא בחלק הארץ אשר לא כבשו בכבו' שמי ולא בחלק הארץ אשר כבשו בכבוש שמי אשר היא ארץ ישראל במורה . ת"מ הרואה יראה דה"ט משום דה"ל לעוס ריהמא דבחלק אשר כבשו בכבוש שמי שהיא ארץ ישראל במורה אף בזמן הזה שביעית נוהגת בה מדאורייתא שלא עתה בזה ודן את הדין אף אם בזמן הזה שביעית נוהגת מדאורייתא דשריותא אשכח כמו שיראה המעייין בריטטא רפטטא דליטנא דהרב הכו' ז"ל . אמנם אכן בדירן דקא חזינן להרכנים הגדולים הכו' שהסכימו להקל חשום דרובא דרובא רבנות' הסכימו רבותן הוה גס בחלק כבוש שמי שביעית אינה נוהגת אלא מדרבנן הן כחינו ויפה לעשות משפט תקון המכירה ככו' כמובן . ולא תימא דעדיון יש לחלק ולומר דשמי דרון הרב ז"ל הכו' דקאי על חלק כבוש ראשון ולא קדשה לעתיד לבא ומש"כ כ"ד דאכן על חלק כבוש שמי קיימינן וק"ל דקדושה שמי קדשה לעתיד לבא דאשתכח דחלק הלז עדין מקוד' ועומר דלייתא שאין העלה זו מביחמו דלא קל בשביעית בזמן הזה שהרי מלבד דהא איכא למ"ד דאף גס זאת דקדשה בכבוש שמי אפי' הכי לא קדשה לענין שביעית כיון שלא היו כל יושביה עליה . וש"ף בימי עזרא וש"ף משגלו עשרת השכסום לא נהגו שמיטין מדאורייתא אלא מדרביהם כמ"ש הראשונים ז"ל כמדע ומהר"ט ז"ל בסי' הנו' ע"ש . עוד בה דהא איכא כמי למ"ד דאף קדושה שמי לא קדשה לעתיד לבא וכמ"ש מהר"ם מטרנא ז"ל בפי' הנו' משם הרב בעל התרומות ז"ל והרב שם רבה לייחס סבר' הללו לכמה מרכותא בדכתיבנא לעיל ואשתכח דלפי זה לדין היום חלק הארץ מכבוש ראשון וחלק הארץ מכבוש שמי הא וסא חדא היא . ועוד בה דמן בתי דחזינן להו להרכנים הגדולים הכו' ז"ל א"א האב ואחר הכן שהקלו לעשות תקון המכירות כסתם ארץ ישראל כל חלק הארץ אף אכן כמי נעמד כח היפה לחסוד' אנפשי' עלייהו דרבנן קדישי הכו' לעשות תקון המכיר הכו' ברכבן בדכתיבנא וכמוכן :

א"ל

שאכתי הוואה דאכתי אין כחינו יפה לרון דינא בכ"ד הכי משום דלפוס ריהטא כדאח דאעיקר' דדינא פירכא כנגד היסוד שהרי יש כמשמעות הרב הכו' דלא דן את הדין להתיר עז' תקון המכירה משום דמכר סתם ולא פירש דלש' אחת לבד מוכר לו כי היכי דלא ליהוי כמוכ' שדוה מפני השביעית אלא דאף גס זאת כיון דמוכר סתם איכא צד למיתרא דשמא לא יורענה הבוי הקונה בשנת הו' ומש"כ בחפרש דפשיטא שאז יורענה תקף אותה שנה ויעיד' על זה תאי דקא מייית' עלה דמילת' שהיא דהרמב"ם ז"ל דלישראל החשוד מותר למכור לו שדו סתם דשמא לא יורענה בשביעית ויובירה אותה שנה דהיא כמנהג העולם וא"כ אכן בדירן דבשרה הכרס קיימינן דפשיטא שיעשה בה עבודת הכרס בשביעית בדכתיבנא לעיל דלענין הכרס מנהג העולם הוא להפך א"כ הרי זה בא לכלל כההיא דכתב הרמב"ם ז"ל שם וסיים עלה דמלתא אבל לא ימכור לו שדו האילן אלא א"כ פסק עמו ע"מ שאין לו באילן ע"ש . באופן דאף גס זאת תקון המכירה דהתיר הרב הכו' לא מהני בכ"ד דאסירא לעוס ריהטא כמוכן :

אמנם

בקצת ההשקפה ליריחי ליראכתי כחינו יפה לעשות משפט כתוב תקון המכירה בכ"ד והוא דחזינן דכל רינים הללו לא נאמרו אלא בישראל החשוד ואם איתא להאי דינא דבשרה האילן אף לבוי אסור למכור סמוך לשביעית א"כ הך תוספתא דשביעית שבה נשנית הך דינא דשרה האילן אסור למכור לישראל החשוד כמ"ש מרן

במטכיר שדוה מפני השביעית קאמר ח"מ מי יקל ראשו ככל כה"ב וכפרט דאי איתא להאי דינא דרכנים ז"ל הכו' ז"ל לאשמועינן רבותא ולרון כעדיפא מינה דכ"ד דאפי' משכיר שדוה לשתי שנים שרי גס כלתי הכלעה וכמוכן : **והנה** כי כן נסעה וכלסא או לי מכל לרון בכ"ד לעשו' משפט כתוב בתשובת הרב כמורה"ם גלאנטי ז"ל בסי' ז' בתשו' שאלה על קרקעות הישראלים שהם זכר קאסמיהם להלן לצד צירון מה יעשו בשביעית בשנה זכאה שהיא שנת השמיטה ואיך יתנהגו בה וכו' ע"ש : כתב בתשו' ז"ל באופן שחל הנדון מייבום אס לא שהיה חובה לארץ במורה אבל אם היה כבוש ראשון או סוריא מייבום מדברי סופרים בשביעית כ"ל לטעמו ולפי זה כדאח שאינן יכולים לפטור עצמם מהשביעית עם כל זה נבקש צד יסודר כמה שכבאר והוא כי מה שנאמר שדך ואסרה תורה בשביעית ושאר איסורין בבזף הקרקע כשהוא שלו אבל בקרקעות הללו כולם הם מהמלך וזה מוחכרים אלסם ולתת חומש למלך וארבע ידות להם או כפי מהגם ובשנה השביעית ימכרו כל אחר זכותו או חזקה שיש לו לבוי סתם כהשמיטתו מוכר לך כל זכות שיש לי בקרקע ואת"כ כשיעבור מ"מ השביעית יחזור ויקנה אותה ולית בזה בית מיוחד כיון שאינו יכול לעארץ ישראל חמש כבושה תחת ידיו וכמ"ש הרמב"ם פ"ח ש"ס ס"ג ב"ב ומותר לישראל למכור פרה חורשת לישראל החשוד בשביעית שהרי אפשר לשחטתו ומוכר לו שדוה שהרי אפשר לא ידוה ויתחזק חזיר לו אחר השביעית כי אם סתם ומוכר סתם כל כלי שדוה לו אחר המכירה והשורים כי דוקא לישראל החשוד אסור למכור שדוה לו כלי העבודה לפי שאסור לחזק ידו עובדי עבודה אבל לבוי עובד : מותר וכמ"ש הרמב"ם ז"ל והנה ולפי שאינן בני חיוב שביעית הנה תקון זה יכולים לעשות וכו' עכ"ל ע"ש :

בדור

ש"מ הרב וכמ"ש הרמב"ם גבי מותר לישראל למכור פרה חורשת וכו' פשוטה לפניו שהרמן להכירא ראה דסתמא מותר שלמ"ש כיון שאינו ארץ ישר' ונתן עתה כבושה תחת ידיו אין משם ראה כלל . אמנם נקוט דהא חשבינא שאכבר הרב ז"ל סמך עצמו לעשות תקון הלזה אטעמא א"ף אף א"מ שכתור בתורה שדך לא תורע הוא בזמן שישראל אית קורט רינים על ארמתן שבוף הקרקע היה שלהם מש"כ בזמן שדוה לזוה שכל הקרקעות כולם הם מהמלך והם מוחכרים אלסם ויש להקטין מזה מוכר לו מותר וא"כ אף אכן כמי נאמ' שהיא הוא דכ"ד דאיתא דהיא דמשרא שרי לעשות תקון הלזה לענין בעלי הכרמים ויעיד' ליתכור את כרמיהם סתם לבוי קודם שיכנס שנת השמיטה ויעיד' וזו עבד שביעית יחזור ויקנה אותו מן הבוי כיון שעבד הוה שמיט' ס כך היא המדה שאפי' שנים צריכין לתת להלך בכל שנה קא חזינן הן מה על כל כרס זכרס וכחוכרים שמיכי כמוכן . ואף קא חזינן הן הרב הוא מדבר על המונח שאותם הקרקעות הנה הכס וכן הוה שדוה ראשון שאין שביעית נוהגת בהם אלא מדרבנן ואפי' כמ"ש הרמב"ם ז"ל שדוה ראשון שמי שלא כבשו אותם בכבו' שמי ולא כן כ"ד שהכרמים הן הם בחלק הארץ אשר כבשו בכבוש שמי ובבית שמי בית היתה נוהגת בהם מדאורייתא . ת"מ לפי כל מאי יכא לעיל דהסכמת רובא דרבנותא האחרונים ז"ל עלו ז"ל הוה אפילו בחלק הארץ אשר כבשו בכבוש שמי אין יבנו ז"ל ודנו לחסוד' אנפשי' על הסכמתם הללו דהוה יבן ולמיעבר תקון השכיירות הכו' הנה כי כן כחינו יפה דאנפשי' על הסכמת הרבנים הגדולים הכו' כד תקון הלזה דמכירה סתמית אשר כתב הרב הכו' כה"ב דכ"ד דלא מועיל תקון דשכיירות לשבע שנים

זל ככ"מ רכותא הו"ל לאסמועי דאפי' לבני אסור ומילא
 כ"ט לישראל אלא וראי דלבוני שרי וכררייק לשון הרע המב"ן
 זל עצמו דכתב זל וכ"ט ככ"ד כל זמן שאינו מפרט שתחזיר
 לו אחר השביעית ומוכר סתם כל כלי החרישה והשוורים כי
 דוקא לישראל החשוד אסור למכור אבל לבני מותר וכו' לפי
 שאינו בני חיוב בשנה השביעית ע"ט. הרי שפירב זל נופים
 במכ"ט דן את הדין ואם הרב זל רוחא אשכח להחמיר בכ"ד
 משום שלא נשאל על שדה אילן וא"כ משום שהרב זל משמע
 ליה דשביעית בזמן הזה מן התורה כדמוכח ריהטא דפשוטא
 דלישניה בדלעיל. ואי לזאת החמיר טפי למידן דינא אפי'
 בחלק כבוש ראשון דס"ל דשביעית שלו מדרבנן במכ"ט
 דרווחא אשכח :

אמנם

אנן בכ"ד דליכא רוחא שכל המכוס הוא
 בשדה האילן דהיינו כרם למה לא נעזר כס
 לרון דינא בכ"ד דמשא שרי למעבד הכי תקון החמירה מן
 בתר דלפוס פשוטא דתוספתא והרמב"ם נראה דלבוני שרי
 כדכתיבנא. מן בתר דאשכחן אהסקימו הרבנים הגדולים
 הנו' זל ורובא דרובא דרבנותא דשביעית בזמן הזה אינה
 אלא מדרבנן ודכו להקל בתקון השכיחות הנו' רכ"ט הוא
 מכירה סתמית דהתיר הרב בכ"ד. באופן דאי לזאת לפוס
 רהטא נראה דשפיר מצינן למידן דינא בכ"ד לעשות תקון
 החמירה הנו'. שהורה הרב הנו' בכ"ד הגם שהוא בשדה
 הכרם ובחלק כבוש שני ככל תאי דאמרן. ולהיות כי יר
 עניי אנן לפי מספר הדורות ומיראי הוראה אנו וכדילצאת
 זל הרב הנו' דמשמעויה איכא במילתיה דהרב הנו' דלא
 התיר על תקון החמירה אלא בסתם שדה רבשעת החמירה
 איכא למיתלי דמתא יוכירה ולא יורענה בשביעית ולא כן
 בכ"ד בשדה הכרם כדכתיבנא לעיל. וגם ליטנא דרבינו
 ישעיה מטרנאני זל דקאמר ולא ישכיר שדהו בשביעית אפי'
 לבני ודקרק הרב המב"ט זל דמשמע דוקא בשנת השמיטה
 או קודם למירך השמיטה אבל בהכלעה מותר בדלעיל
 דמשמעויה איכא שאפי' במכירה כל מאי דמצינן למעבד
 הרחקה שלא יהיה כראה כעושה מפני צורך השמיטה עכ"ל
 אי לזאת לבי אומר לירכין דכבר כתבנו דלפוס פשוטא
 דהתוספתא הנו' וליטנא דהרמב"ם. משמע דאפי' לשנת
 השמיטה לא אסיר אלא לישראל החשוד ולכרי מותר א"כ
 מסתין לחמיר בכ"ד בשדה הכרם עוד. חומרא יתירתא
 וסוף שימכור את כרמו לכרי סתם שנה אחת תמימה קודם
 שיכנס שנת השמיטה וישארכה ביד הנכרי שתי שנים עם
 שנת השמיטה ואחר שנת השמיטה יחזור ויקנה אותה מן
 הנכרי אשר בוס נקיים אכחנו דלא מיחויה כמוב' שדהו לכרי
 מפני השביעית וגם שמה שהנכרי עושה עבודת הכרם
 בשביעית רוחא דמלתא דכבר נעקר גם ישראל מעליה
 ומחו' בשדהו של נכרי מאז הימים שנה יתמימה קודם
 השמיטה וכעין דובמא אותה דכתב מהר"ב זל בהל' שבת
 בסו' רמ"ו זל ופי' הר"י ונה' זל הא דאסור בששי אפי' בהכלע'
 היינו דוקא בכלים שעושים בהם מלאכה וכו'. מפני שגראה
 כשעושה בו הגוי מלאכה בשבת כאלו הוא שלוחו של ישראל
 ומ"מ ברביעי ובחמשי מותר בהכלעה כיון שהוא רחוק מן
 השבת ע"ט. ומה גם דאעיקרא דדינא הא איכא צדק
 למימרא דאפי' לחשוד ישראל לא אסרו למכור לו שדה אילן
 אלא סמוך לשביעית לא אף גם זאת שתי שנים קודם
 וכמוכין :

אלא

דכל זה אינו שוה לי אעיקרא דדינא משום
 מילתא דמקסקא בתווכי דלכאי בהך שריותא
 דשכירות שדנו הרבנים הנו' זל לשבע שנים והך שריותא
 דמכירה שדן הרב הגדול הנו' שהרי משנה שלימה שנינו

כפ"ק דע"ז רף ד' ע"ב אין משכירים להם בתים בארץ שרי'
 ואין צריך לומר שדות ובסורייא משכירין להם בתים אבל לא
 שדות וכו' דכרי ר"מ רז' אומר בארץ ישראל משכירין להם
 בתים אבל לא שדות ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות
 וכו' פירש' אין משכירין בארץ ישראל גורם משום מכירה
 דאיסור דאורייתא היא אמתן להם חנייה בקרקע וכו'.
 משכירין בתים ולא גזרינן אטו מכירה דאי בני אתי ליה
 מכירה לא עבר דאורייתא וכי בתיב לא תתן להם חנייה
 בארץ ישראל כתיב דחשיבנא חנייה ומיהו מכיר לכתחיל'
 לא דגזרינן משום מכירה דארץ ישראל אבל לא שדות דאיכ'
 תרתי לאיסורא עכ"ל :

ואמרו

בגמרא גס דה"ט דגמרא משום דאית בה
 תרתי חדא חניית קרקע וחדא דקא מפקע
 לה ממעשה ופסקו בש"ס שם הלכה כרז' ע"ט והביאה הר"ף
 זל שם בהלכות ע"ט. והרמב"ם זל בפ' מהלכות עכ"ל
 וחוקותיהם דין ג' פסק הכי כרז' וכתב זל אין מוכרין להם
 בתים ושדות בארץ ישראל ובסוריא מוכרין להם בתים אבל
 לא שדות ומשכירין להם בתים בארץ ישראל וכו' ואין
 משכירין להם שדות ובסוריא משכירין להם שדות ומפני
 ומה החמירו בשדה מפני שיש בה שתיים מפקיעה מן
 המעשיות ונותן להם חנייה בקרקע עכ"ל ע"ט. הרי
 דבארץ ישראל אסור למכור להם אפי' בתים וכ"ט שדות
 ובשכירות לא התירו אלא בתים אבל לא שדות וצריך מלתא
 דמזוהו ומהגב' בזמן הזה שהרי גם מהר"ב זל הביאה
 להלכה זו בחידוסי' קט"א ע"ט. ומה גם שאף מרן הקדוש
 פסקה להלכה בשלחנו הטעור בסו' הנו' זל אין מוכרין להם
 בתים ושדות בארץ ישראל אבל משכירין להם בתים ולא
 שדות ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות ע"ט. הרי
 בהדיא דלא התירו אפי' שכירות גבי שדות אלא בסוריא.
 אמנם כל שכבר נכנס בתחום הארץ הקדושה אסור בין
 מכירה בין שכירות בשדה ואתמא אף כל הרבני הגדולי'
 הנו' התירו שכירות וכ"ט מכירה דהתיר הרב המב"ט דאסור
 בארץ ישראל וגם בסוריא דאפי' שכירות שדה לא התירו לא
 בסוריא :

והגם

שהרב המב"ט זל הביא שם דברי הרב ר' ישעיה
 מטרנאני זל רכתב בפסקיו זל ולא ישכור שדהו
 בשביעית אפי' לבני שארם מצוה על שביתת שדהו בשביעי
 שנאמר שבת שבתן יהיה לארץ ע"ט. אשר בהדיא משמע
 דס"ל להרב דשכירות שרי לבני בארץ ישראל אי לאו בשנת
 השמיטה שהרי הרב בארץ ישראל קא מייירי. ומ"מ כיון
 דהר"ף והרמב"ם ומהר"ב פסקו לה דאסור כמובא בש"ס
 הו"ל להרב זל למינסע עלה דמילתא לכרודי טעמא דמילתיה
 דרבינו ישעיה זל כיון דהלכה זו לפוס ריהטא היא מן
 סמת מיהוה ולא למסתם סתומי וזרין דינא פסיקא. ומה
 גם דהא איכא למדחה ולמימרא דרכינו ישעיה מטרנאני
 דכרינו זל הנה הנס במציאות דשרי להשכיר לבני שדהו לבני
 בארץ ישראל ובגון ההיא דאמרין בירושלמי רעז' וקמית
 ליה הר"ף זל שם בפ' ההלכות עלה דמתני'. דאין משכירין
 להם בתים בארץ ישראל וכו' זל הירושלמי ר' סימון הו' לה
 כרמים נסועים בהר התלך. שאל לר' יוחנן א"ל יאבדו וכו'
 תשכירם לבני שאל לרבי יהושע מהו להשכירם לבני ישראל
 ר' יהושע במקום שאין ישראל מצויין כהדא בסוריא הו'
 סוריא נשמיענה מן הדא וכו' מנה את ר"ט להשכיר כרם
 יוסי וכו' ע"כ ע"ט. ופי' כהדא כסוריא כהדא דה"ק דכרם
 דאעיקרא שכירות שדה בארץ ישראל אינו אלא משום נזו'
 אטו מכירה א"כ היינו כשמוכא להשכיר לישראל אבל כשאל
 מוכא ישראל בא לכלל כדון סוריא דשרי להשכיר לכתחיל'
 לבני

לרכיניו וכלומר דכין דחיוין דכסוריא שרי שכירות שדה
 אפי' לכתחילה בארץ ישראל סלקינן דרגא דאסור כשמוצא
 לא גס באינו מוצא כמובן . וכתר הכי קאמר דהא סוריא
 כשמיפנה וכו' כלומר דכסוריא פסקינן כרז' ולא כר"ת
 דאסור נשמיפנה וכו' כמובן . הרי דלר' יהושע השירא שרי
 להשכיר שדה לכריי אפי' בארץ ישראל כל שאינו מוצא
 להשכירו לישראל ושפיר אית לן למימר דס"ל לרכיניו ישעיה
 ז"ל דהלכה ככרי יהושע דשרי כיון דחיוין שהיושלמי שקיל
 וטרי לאלמוי למילתיה דר' יהושע דשרי משום שעשו מעשה
 כר' יוסי דס"ל בשרי להשכיר כסוריא לכתחלה ואל מציאות
 הלוח דשרי להשכיר לגוי בארץ ישראל כשאין ישראל חיוין
 אתא הרב הנו' לנאמנן דבשנת השמיטה לא יאכיר שריאה
 כמשכיר שדה ולכרי מפני השביעית כמובן . ומה גם
 דדון הרבנים הגדולים הנו' ז"ל עין רואה מתוך שאלתם
 דלאו במקום שאינו מוצא ישראל להשכיר איירי כמו שאראה
 הרוואה וקשיא וכמובן :

וברור דליכא למימר דה"ט דהרב המב"ט והרב בנו
 ז"ל משום דכבר כתב הרב המב"ט ז"ל בתשו'
 הנו' שהרב התרומות פסק כר"ד דקדושה שניה לא קדושה
 לעתיד לבא וכיון דבזמן הזה בטלה קדושת הארץ גם לענין
 איסור חניית קרקע לגוי בארץ ישראל בטלה ולא אסרה
 תורה אלא בעושה בקדושתה דוקא . דליתא שהרי כבר
 הרמב"ם ז"ל פסק דקדושה שניה קדושה לעתיד לבא כדכתי'
 וא"כ אכן דכתר הוראותיו תפסינן פשיטא דאסיר שהרי
 אפי' הרב הנו' גופיה שייחס להרמב"ם ז"ל דס"ל דשביעית
 בזמן הזה דרכין לא כתב הכי אלא משום שדימה שביעית
 לתרומות ומעשר דלא תקדושה לענין זה בקדושה שמי' אבל
 לא דס"ל להרמב"ם דבטלה קדושת הארץ דכהוריא כתב
 דלא בטלה כמובן :

גם ליכא להליץ בעד הרב המגן ז"ל ולמימר דלא התייר
 המכירה לא במקום שלא נתקדש בכבוש שני שהרי
 מלכד דאפי' הכי איסור דרבנן מיהא איכא דלא ברע מסורי'
 עור בה דהא איכא דרין למימר דלכתר דקדושה קדושה
 שניה בחלק הארץ חור איסור חנייה לגוי בארץ ישראל
 מודאורייתא גם בחלק שלא בכבוש ככבוש שני כיון שכבר
 היתה בקדושה בכבוש ראשון ולא חיוין דנתנו חמתי' חלוק
 ביניהן לענין זה כמו שכתבנו לענין שביעית . ואין לומר דמה
 שהתייר הרב הנו' מכירה היינו משום דכיון דרעיתיה דישאל
 בעל הטרה הוא לחזור ולנקותו תכף אחר שנת השמיטה לא
 אסיר שהרי מלכד דכיון דאיכא איסור דכרי למיחס מיהא
 בענין לשמאל לא ירצה הגוי לחזור לו שהשם . עוד בה שינוי
 עליו ריעו דין שכירות שדה שלא התיירו בארץ ישראל גם
 דסתם שכירות אינו אלא לשנה או לשנתיים וכ"ש מכירה
 דאותה שנה הרי כותן לו חניה גמורה בקרקע דאסיר מד"ת
 וברך תלמוד :

ואני עיני מהפך בזכות הרבנים הגדולים הנו' אחינא
 לע"ד שאף שהלכה זו לפום רהטא היא תן
 המתמיהות והרין נכר וכו' נכר למיפרא ה"מ הואיל ונפיש
 אמרוה הרבנים הגדולים הנו' ז"ל דרב גובריא הורב חיליישו
 ומי יכא אחר התלכוס הללו למימר ח"ו דלית הלכת' כוותיישו
 וכ"ש יד עיני אכן במספר הדורות וטובן צפורין של ראשונים
 אחינא דאפשר דהרב המגן ז"ל שהתיר שמכירה סתם
 עצמו גם לענין איסור מכירת שדה הארץ הקדושה על מ"ש
 בריש מילתיה ז"ל כבקש צד התרומה שנכארו והוא כי מה
 שנאמר שדך ואסרה תורה בשביעית ושאר איסורין בנזף
 הקרקע כשהיא שלו אבל קרקעות הללו כולם הם מהמלך
 גר' והם מתקבצין אצלם לתת חומט למלך או כפי מההנה

וכלפניו . הרי דמשמע ליה להרב הנו' דמה שאסרה תורה
 שדך לא תודע בשביעית היינו דוקא בזמן שהשדה מיוחד
 לישראל ולא בזמן הזה שיד האומות שלטה וכל השדות
 משועבדות למלך הגוים לתת לו חלקו וכחכורים דמו ואי
 לזאת מקום יש בראש לומר דגם לענין איסור לתת להם
 חנייה בקרקע דבזמן הזה דמשועבדים הקרקעות למלך
 הגוים ואין השדות מיוחדות לישראל לכד לא אסורא ושאר גס
 על איסור הלוח דחניית קרקע לגוי היתה כוונת הרב והגם
 דלפי מספר הדורות הו"ל להרב ז"ל לפרושי למילתיה ולא
 למסתם סתומי כמו שיראה הרוואה . ת"מ הרי שם רמז כמ"ט
 ושאר איסורין בקרקע ומה גם שאכני הרוואה דסבר' זו נופים
 אמרוה רב"ז ז"ל וקא מיימי לה הרב כ"ח ז"ל שם כ"ד בס' הנו'
 בשם רב"ז ז"ל לענין שכירות בית דירה לגוי דאסיר ז"ל
 ומה שאנו משכירין בית דירה בזמן הזה היינו טעמא דכי
 אמרינן דאית ביה משום לא תביא תועבה אל ביתך ה"ת
 בארץ ישראל וכסוריא שהיה ביתם מיוחד להם ולא היה יד
 גוי באמצע אבל אנו שנותנין מס לגויים מקרקעות שלנו אינו
 מיוחד וכו' עכ"ל ע"ש . הרי שנתן טעם לענין היתר שכירות
 בית דירה לגוי כטעם הרב הנו' שאין הקרקע מיוחד לישראל
 והגם שהרב ז"ל בשכירות בית דירה לגוי בחוזה לארץ קא
 מיירי ת"מ חמנו נקח טעם בארץ ישראל כל שאינו מיוחד
 השדה לישראל שרי כמו שיראה הרוואה . והנה כי כן כיון
 דאשכחנא לה צד היתר כמה הנה מקום יש בראש להפך גם
 בזכות הרבנים הגדולים ז"ל הנו' דהתיירו השכירות לשבע
 שנים בשדה דארץ הקדושה דהוא הוא הטעם משום דבזמן
 הזה אין השדות מיוחדות לישראל דמשועבדות למלך הגוים
 לתת חלקו או מס דלא אסיר ואף שהרבנים הגדולים הנו' ז"ל
 לא העלו על שפתם שם רמז חסניף הלוח כלל . שמה כיין
 דרב גובריישו ורב חיליישו היה הרב ברור בעיניה' ופשוטה
 לפניה וסמכו עצמן על ההיא דמשום ארנובא דקא מיימו
 שמשם באירה דבזמן הזה כל השדות משועבדות למלכי
 הגוים וכפרט הרב המב"ט ז"ל דכבר הביא גס דברי הרב
 רכיניו ישעיה מטרנאי ז"ל אשר מתוכן נראה בהדיא דשרי
 להשכיר שדה לגוי בארץ ישראל כדכתיבנא לעיל וכמובן .

אלא שמלכד דכל זה הוא הוחק גדול למימי' הכי במספר
 הדורות כמו שיראה הרוואה . עוד בה שרוב
 הראשונים רבין קמאי ז"ל כתבו דאיסור דלא תביא תועבה
 אל ביתך לענין שכירות בית דירה לגוי אפי' בארץ ישראל
 לא הוי אלא מרובנן כנודע ושפיר איכא למידחי דרשב"י ז"ל
 לא אמרה למילתיה אלא להקל בדרבנן ומה גס דלא על
 טעמא דכא לכד קא סמיך מר דהא קא מיימי ישעיה אחריני
 במי כמו שיראה הרוואה שהיומא"כ לענין איסור חניית קרקע
 לגוי בארץ ישראל שהוא איסור תורה ומתן היריד לעמוד כח
 להתייר איסורא דאורייתא בסניף חלוק הלוח . ועוד בה
 דאעיקרא דריבא פירכא דאי לענין איסור חניית הקרקע
 לגוי בארץ ישראל סמכו הרבנים הנו' ז"ל על הסניף הנו'
 דבזמן הזה לא מיקרי שדך א"כ הנה דקא עבד מעשה
 בידים שמשכיר לו לגוי שדה בארץ ישראל וכ"ש מוכר החמיר
 שפי' וא"כ אחאי לענין איסור שמיטה כמו שיהא בזמן הזה
 מדרבנן דקיל שפי' לא סמכו עצמן על הסניף הנו' דלא מיקרי
 שדך וטרמו עצמן לבקש היתירא ע"י שכירות לשבע שנים
 ומשום פסירא וכפרט הרב הגדול המגן ז"ל דאישו גופיה
 הזכיר האי סניף בראש דבריו וטרמו עצמו לבקש תקון
 המכירה בסתם כרי להצילם מאיסור שמיטה בחלק כבוש
 דאין דס"ל שיהא מדרבנן ואחאי לענין איסור חניית קרקע
 לגוי בארץ ישראל בזמן הזה שהוא מדרבנן דקיל שפי' באמר
 דאקרי שדך . ותו דחיוין גבי שהיא דרבי ינאי דקאמר פוקו

וזרעו בטביעית משום ארמונא דבי רש"י ז"ל משום ארמונא
 מן שבזכה המלך מן התבואות כך וכך כורין מן השדה לשנה
 עכ"ל. הרי שהיו כל השדות משועבדות למלך והוא הוא
 הסניף הנו' ואפי"ה כתב רש"י ז"ל בתר. הכי גבי פוקו וזרעו
 בטביעית ז"ל בטביעית בזמן הזה דרכין דבטלה קדושת
 הארץ עכ"ל ע"ס' ואי הכי הוא קושטא דמלתא דאית ביה
 בהאי סניף הנו' כדי סמיכה למיסתך אנפשין עליה דיריה
 לענין איסור חניית קרקע לגוי בארץ ישראל דשרי משו"ל לא
 מיקרו שרך כיון דמשועבדות למלך על המס והגם שהוא
 מדאורייתא א"כ אמאי הוצרך רש"י ז"ל למימר דהתי' ר' ינאי
 הוציעה מטעמא דטביעית בזמן הזה דרכין וכבר בטלה
 קדושת הארץ והלא אף א"כ היתה טביעית בזמן הזה
 דאורייתא דלא בטלה קדושת הארץ נמי כמו היה יפה להתי'
 כיון דהיא שעתא היו כל השדות משועבדות למלך הנוים
 זלא קרינן ביה שרך וגם דכהדיא אמרו בירושל' בפ"י ארמונא
 כפירוש' הלזה ואפי"ה אמרו דמאי דקא שרי להו רבוי ינאי
 היינו טעמא משום שלא היה כוונתם להעבירם על דת אלא
 להנאת עצמן וק"ל דלהנאת עצמן יעבור ואל יהרג ע"ס'
 וכדלעיל. ואתמחא לבוס דיהטא דמס בין דא לאיסור
 חניית קרקע לגוי בארץ ישראל אי אמרינן דשרי' ואפי'
 שהוא איסור תורה מעעס הסניף הנו' וכמוכן :

ולעת

כזאת בא לידים' ראב"ן ז"ל וחוי הויה טעם טעם
 בפי' ר"ף דכתב ז"ל רבי יוסי אומר בחומה
 לארץ מוכרים להם בתים ושדות וכרמים ואמר ר' אהר
 שמואל הלכה כר' והא דתיבא לא תחנם לא תתן להם חניה
 בקרקע מוקי לה ר' בארץ ישראל ולהכי מוזבני להו בתים
 ושדות בזמן הזה ועוד שהקרקעות אינן מיוחדות לנו כי
 לטסקא הן בירינו מן הנוים עכ"ל. ובתרהכי סמוך
 זכרנה בריש' ר"א הביא ההיא דכתיבנא לעיל דקמייתי
 לה הרב כ"ח ע"ס'. והנה ברור דמ"ס הרב הנו' דההיא
 דלא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע דמוקי לה ר' יוסי
 בארץ ישראל לאו דוקא ר' יוסי קאמר שהרי אף ר"מ ננוי
 מוקי ההיא דלא תתן להם חנייה בקרקע דוקא בארץ ישראל
 אלא דכסוריא ס"ל דכבוש ויחד הוי כבוש ולפיכך אסר
 להשכיר שדות טעם אטו מכירה דס"ל דגם כסוריא אי' איסור'
 דאורייתא אבל בחומה לארץ אזיל ומורה לויכא אי' דאוריית'
 ומ"ה התי' לחנו' להם בתים טעם אלא השדות לא התי' כח"ל
 למכור אלא להשכיר אטו שדות דארץ ישראל וסורי' כמתבא'
 כל זה מלישנא דמתני' והט"ס כבודע באופן דאף ר"מ
 לא מוקי לה אלא בארץ ישראל ובסוריא שהיא לירידיה בארץ
 ישראל ולא בחומה לארץ וא"כ עכ"ל דמ"ס הרב הנו' דר'
 מוקי לה בארץ ישראל לאו דוקא קאמר אלא משום דקאי
 הרב אתלתיה דר' שהלכה כמותו ומילתיה דר"מ לא הוסיב
 כלל מ"ה לא חט למכתב הכי כמוכן :

ברם

למאי דאתאן עלה משמעותא איכא מתוך דברי
 הרב הנו' ז"ל דס"ל דמהני האי סניף הנו' לחסמך
 אנפשין אף אאיסורא דאוריית' שהרי פשיטא שהרב ז"ל אח"ל
 קאי מדכתב דמשום דהלכה כר' דמוקי קרא בארץ ישראל
 דמ"ה מוזבנין להו בתים ושדות ואלו איסוריא קאי אכתי
 אפי' לר' אסור למכור להם שדות מדרכין ומאי ועוד דקאמ'
 וכאלו לפי דבריו הראשונים כסוריא משרא שרי למכור להם
 ועוד דהכי הו"ל ז"ל וגם איסור דרכין ליכא כיון שהקרקעות
 שלנו אינן מיוחדות לנו וכו' ומאי ועוד דקאמר ומה גם
 דאעיקרא דמילתא פירכא ואי אפשר למימר הכי דקאי
 אסוריית' שהרי איסור מכירה כסוריא לר' היא אטו מכירת
 שדות בארץ ישראל ואי ס"ל להרב הנו' דבארץ ישראל גופיה
 בין דמדאורייתא הגם שאין השדות מיוחדות לנו אסיר ולא

התי' אלא כסוריא דמדרכין אכתי אין טעם הלזה דאינן
 מיוחדות לנו מעלה ארוכה אפי' לסוריא דכיון דעיקר איסור
 מכירה כסוריא הוא משום אטו איסור מכירת שדה בארץ
 ישראל אשתכח דכולה שדה גזרה היא לא קיימא הא לא
 קיימא הא טיבואו למכור שדות המשועבדות לטסקא בארץ
 ישראל עצמה דאסיר כמוכן.

באופן

שהרואה יראה שאף גם זאת נמי ליכ' לפרוש
 ולמימר דפי' כוונת ועוד דקאמר הרב הנו'
 הכי קאמר דאפי' לר"מ נמי דאסר למכור להם אפי' בחומה
 לארץ השתא מיהא שרי כיון שאינן מיוחדות הקרקעות לנו
 וכלומר דלא התי' הרב הנו' מהאי טעמא לא במידי דרכין
 ולא במקום דאיכ' איסורא דאורייתא דליתא דמלבד דחיקא
 מלתא שהרי לא הוסיב הרב טעם מילתיה דר"מ כלל כמוכן.
 עוד בה דאעיקרא דרינא פירכא כדאגורן שהרי מה שאסר
 ר"מ מכירה בחומה לארץ היינו משום גזרת מכירת סוריא
 וארץ ישראל דס"ל דאית בהו איסור תורה וכולה שדה גזרה
 היא כדאמרן וכמוכן. באופן דעכ"ל דתנא אחומה לארץ
 קאי ופי' ועוד דקאמ' הרבנו' בו לאומרן חדושא וכוח' דשריות'
 שאף גם זאת נמי אי' ר' הוה מוקי לההיא דאיסור חניית קרקע'
 בחומה לארץ נמי הוה שרי לן למכור בזמן הזה כיון שכל
 הקרקעות שלנו אינן מיוחדות לנו כי לטסקא הן בירינו מן
 הנוים ובל' כה"ג לא אסרה תורה כמוכן :

והנה

כי כן אף אכן נמי ממנו נלמוד דבארץ ישראל
 דהכי הוא נמי הן עוד היום דמשועבדו לטסקא
 דמשרא שרי למכור להם שדות בארץ ישראל עצמה לפי דברי
 הרב הנו' ז"ל כמוכן. באופן דאתנח לן חדא כמה סדר מאי
 דתמסונו איך לא משו' לה הרבנים הנו' לההיא דלא תתן להם
 חנייה בקרקע ואסורו רבנן אפי' שכירות והם התי' להשכיר
 לכרכי שדהו לשבע שנים והרב המג"ן ז"ל שהתי' אפי' למכור
 דאיכא איסורא דאורייתא שהרי הא אשכחן לרבנן קמאי
 ראב"ן ז"ל דס"ל דבזמן הזה שהקרקעות שלנו משועבדות
 לנוים כי לטסקא הן בירינו ומשרא שרי אפי' מכירה דכל
 כה"ג לא אסרה תורה ומקום יש בראש למימר דהיינו טעמא
 דהרבנים הנו' ז"ל התי' והשכירות בפשיטות מבלתי צאת
 יח מאי דאסרו רבנן להשכיר להם שדה בארץ ישראל משום
 שהיה ברור להם דאפי' מכירה דאיסורא מדאורייתא משרא
 שרי בזמן הזה מטעם הנו' והיינו דלא חשו לה כלל כיון
 דשכירות משום גזרה היא ואע"ג שלפי מספר הדורות לא
 הדרך להתי' סתמא מ"מ הא איכא למימר שבבזמן דרבנן
 בודרכינו כל דהא אשכחן לסכרא הלזועל הספר לחד מן
 קמייא ז"ל והרב המג"ן ז"ל שהתי' המכירה דמדאוריית' כבר
 טעם רמז לטעם הנו' כמה הגד כדכתיבנא לעיל. ומה גם
 דחוי' הויה להרב המכ"ט ז"ל הנו' גופיה בספר קרית ספר
 אשר לו דכתב בס' ע"ז וחוקות הנוים בפ' באזהרת מ"ב ז"ל
 ואין מוכרים להם בתים ושדות בארץ ישראל שנאמר לא תחנם
 לא תתן להם חנייה בקרקע שגורם להם ושיבתם בארץ ע"כ
 ע"ס' :

אשר

עין רואה במראית העין דס"ל להרב דאיסור
 והקפדה הלזו איננה אלא דוקא בזמן שיש' שרי'
 על אדמתם כדי שלא יהיה לבוים ישוב בארץ ולא כן עתה
 בעונותינו כי עקר ישוב ארץ ישראל היא מלחה בוים ולהם
 לבדם נתנה הארץ וישובינו בארץ הקדושה אצלם מעט קט
 אחר מרבוא כברים בארץ אחרת. ומה יתן ומה יוסיף לענין
 ושיבתם בארץ אם איש ישראל ימכור להם שדה בארץ ומקום
 יש בראש למימר דהיינו טעמא דהרב המכ"ט והרב בנו ז"ל
 דלא חשו לה כלל משום דמשמע להו דבזמן הזה אפי' מכירה
 שרי וכ"כ שכינות אלא דמשום דהשואל דינא קא בעי משום
 שכירות

וכרות אי שרי משום שביעית ואי לזאת רנו את הדין
 בשכירות דשמה בעלי השדות לא היתה רנום למכור אלא
 השכיר באופן רכ"ט בהצמד יחד הק' טעמא עס טעמא
 ראב"ן ז"ל דכתיבנא הכה עמדה ונשאת תמימתו סנו'
 הארי ריבא כמו שיראה הרוואה ומה גם דברי הרב רבינו
 שעים מטראמי ז"ל דקא מיייתי הרב המכובט ז"ל רעין רואה
 י"ל דמטרא שרי להשכיר לבני שדהו בארץ ישראל וכמוכז
 ז"ל דאכתי פש בכ"מ מייסתינו האחרית דאקשינן לעיל
 ח"ט שלענין איסור חנייה בקרקע דמאורייתא סמכינן
 והק' טעמא ולענין איסור שמיטה דרבנן לא סמכינן להק'
 צעמא כנראה מתוך דברי הירושלמי בההיא דר' ינאי ומתוך
 ברי רש"י ז"ל דכתיבנא לעיל וכדחזינן ליה להרב המג"ן ז"ל
 סס רמו מהאי טעמא כמה הצד ולא סמך עליו לענין
 מייטה דרבנן וקשיא לפום ריהטא דמה בין דא לרא ולעד"ן
 דלמק ביניהן דס"ל לראב"ן ז"ל ולהרבנים סנו' ז"ל דאיסור
 שלא לתת להם חנייה בקרקע אינו אלא כשלא יש חנייה
 בקרקע של ישראל בארץ ישראל כלל דאשתכח דקא יתיב
 חנייה בקרקע של ארץ ישראל והתורה הקפידה על זה
 דמאורייתא כ"כ בזמנינו זה בעו"ה שכלל השדות של ארץ ישראל יש
 להם חנייה ואפי' בשדות שלנו שמאשכנזות הן להם ולמסק'
 ז"ל כיון שהן ביד ישראל באופן שאף בשדות וכרמים של ישראל גם
 כדיום בעודם בידיו כבר עיקר החנייה היא שלהם דכלל כה"כ
 ס"ל דלא אסרה תורה כלל ומטרא שרי למכור להם אפי' שדו'
 ארץ ישראל וכרמים ואפי' איסור דרבנן ליכא דלא מצאנו שגזרו רבנן
 בכד' לטובה אלא שכירות אטו מכירה וסוריא שהיא קרבה לארץ
 גמא לפי דמטרא ולא כבונא אחרינא וכלל כה"כ שבמכירה ליכא איסורא
 חנה הנהגה מאורייתא דכוותה אית לן למימר דגם מדרבנן ליכא איסורא
 לא תקן להאמנם לאו הכי בני איסור שמיטה אלא דאף רינא דכל
 דורו להשמיטה"ג שהקרקעות שלנו הן משועבדות לבנים לא מיקרי שדך
 חלי להחזיקו שאינו מיוחדות לנו וכל כהאי בונא לא אסרה תור' איסו'
 בבין קרקע בודת הארץ בשביעית מדאורייתא מ"ח איסורא דרבנן
 משועבדות יהא איכא כל דלא אינוס ליה הנכרי וליכא אלא חניית
 מכירה דרינא דכתיבנא לעיל ויעיד על זה דחזינן להו לרבנן
 דהיינו טעמא דקמאי שסא אמרו ועשו הרחקס יתירא באיסור
 תהלתו בבודת הארץ בשביעית וכההיא שאמרו בפ' הכיזקין דף
 שרלא ק"כ אין עוררין עם הנכרי בשביעי' דהיינו בשדהו של נכרי
 ויהיה הפסקה הרמב"ם ז"ל בפ"ח דה' שמיטה וע"ש בתוס' ד"ס
 גמא כלל ין עוררין וכו' דמשמע להו ז"ל דאפי' בשכר איסור וכיוצא
 בהדורות וזה הרחקות כנודע וברור דה"ט משום שראו חכמים לעמי
 ד שנתבאר ארץ שהיו חשודין על השביעית וכאותה שטינו בריש פ"ד
 להספיק שביעית משרבו עוברי עברה הפקינו וכו' ובריש פ"ג
 דמקדושי' ז"ל משיפסקו עוברי עברה וכו' ע"ש וכן דוכתי
 מילין מיוצא שאסרו מפני זה מפני מראית העין כנודע אמנם
 כבוד קיוו הכי גבי חניית קרקע לבני שהרי לענין מכירת קרקע
 באחריתא כסדרו דכלפי לייא דעביד אינוס לקנות קרקע ולא למכור'
 כנודע וכמוכז:

אופן

דנהה כי בן שהראו פנים הנראין בהלכה זו
 זו דהא איכא תרי טעמי סנו' דנפוס אמרוה
 ז"ל ומשמעות הרב המכובט בקרית ספר והרב המג"ן
 דקא בן שרי רמו והתיר לעשות תקון המכירה הן כחיינו ופה למירן
 בן בן ארץ הכי ככ"ד תקון המכירה דלעיל ומה גם בהצטרף
 חנה הנהגה מאורייתא דכוותה אית לן למימר דגם מדרבנן ליכא איסורא
 לא תקן להאמנם לאו הכי בני איסור שמיטה אלא דאף רינא דכל
 דורו להשמיטה"ג שהקרקעות שלנו הן משועבדות לבנים לא מיקרי שדך
 חלי להחזיקו שאינו מיוחדות לנו וכל כהאי בונא לא אסרה תור' איסו'
 בבין קרקע בודת הארץ בשביעית מדאורייתא מ"ח איסורא דרבנן
 משועבדות יהא איכא כל דלא אינוס ליה הנכרי וליכא אלא חניית
 מכירה דרינא דכתיבנא לעיל ויעיד על זה דחזינן להו לרבנן
 דהיינו טעמא דקמאי שסא אמרו ועשו הרחקס יתירא באיסור
 תהלתו בבודת הארץ בשביעית וכההיא שאמרו בפ' הכיזקין דף
 שרלא ק"כ אין עוררין עם הנכרי בשביעי' דהיינו בשדהו של נכרי
 ויהיה הפסקה הרמב"ם ז"ל בפ"ח דה' שמיטה וע"ש בתוס' ד"ס
 גמא כלל ין עוררין וכו' דמשמע להו ז"ל דאפי' בשכר איסור וכיוצא
 בהדורות וזה הרחקות כנודע וברור דה"ט משום שראו חכמים לעמי
 ד שנתבאר ארץ שהיו חשודין על השביעית וכאותה שטינו בריש פ"ד
 להספיק שביעית משרבו עוברי עברה הפקינו וכו' ובריש פ"ג
 דמקדושי' ז"ל משיפסקו עוברי עברה וכו' ע"ש וכן דוכתי
 מילין מיוצא שאסרו מפני זה מפני מראית העין כנודע אמנם
 כבוד קיוו הכי גבי חניית קרקע לבני שהרי לענין מכירת קרקע
 באחריתא כסדרו דכלפי לייא דעביד אינוס לקנות קרקע ולא למכור'
 כנודע וכמוכז:

באופן דכל כי הא דחזינן להו לרבנותא הרבנים
 הגדולים סנו' דלא חשו לה כלל להק' איסורא
 דשלא למכור ושלא להשכיר לבני בזמן הזה אלא שאנו
 בעניינינו לא ירדנו לסוף דעתם למה לא עמדה פניהם זו
 ולמה לא חשלה אין תמימתו מוציאה מידי ודאי שהתירנו
 פסיקא בהדיא כי נחמו מה ובתך דידהו אית לן למיזל בדרכי
 ההוראה ומה גם דהא איכא תרי טעמי סנו' דנפוס אמרוה
 ואך חילקנו בין איסור שביעית לאיסור חניית קרקע לבני
 חלוק הנראה לעין בעין ופה וגם דהא איכא צדדין לזאת וזה
 מרן הקדוש כמה סדר דכתיבנא דהא לע"ד דהן נעצור
 כח לדון ככ"ד תקון המכירה ומה גם דהא איכא נמי לצדק
 אל האמור כמה סדר דכיון שדעהו של מוכר בשעת מכירת
 אומר כלכו שיחזור ויקנה אותו החר השביעיה תקף מן הנוס'
 לא מקרי חנייה בקרקע כל דהא איכא בזמן הזה הטעמים
 סנו' וכת"ש הרב המג"ן ז"ל למכור סתם ויחזור ויקנה אותם
 מן הגוי אחר השביעית :

וברי

ליפות את בחינו לעשות תקון המכירה ככ"ד
 דהא איכא צדדין דאיסורא אס לא דמצינא מצאנא
 הטעמים סנו' ואך חלקנו הפרד החלקים כמה סדר ככל
 האמור בהורמותיה דמר ניהו הרב המג"ן ז"ל דאפי' דאכתי
 איכא למיחש דשמה גבוי לא יתרצה בתר הכי לחזור ולמכור
 לו שדהו לישראל ואשתכח שנתן לו חנייה בקרקע חנייה
 במורה באופן דבהורמותיה דמר לדידי הוין לי דטעי עדיק'
 למעבד הכי כההיא בונא דכ"ד שהוא בעבוד הכרס כרדי'
 לעיל שימכור את כרמו לבני לשתי שנים בבת אחת דהיינו
 שנה תמימה קודם השביעית ושנה השביעית ואף גם זאת
 שלא ימכור אותה לבני מכירה שתמימה לא ימכור אותה כפי'
 מכירת גוף הקרקע לשתי שנים לבד ואין רצונו לומר שימכור
 לזע"מ שיחזור לו שדהו לאחר שתי שנים והוא יחזור לו את
 מעותיו שזו אינה מכירה אלא הלוואה חשיבא עד שהתנה
 לוקח מעצמו כנודע ואף דהא מוכר סתם וכבר נבאר המקח
 בשטר מכירה ובתך הכי שאל מוננו המוכר שייטיב עמו
 להחייבו להחזיר לו כתבו הפוסקים דהווא מכירה במורה
 כנודע מ"מ הכא אית לן למיחש לשמא לא יתרצ' הגוי לבתך
 להשתייב

לשתמום לחזור לוואה"כ שאם הגוי הוא אהובו ומובטח שישמע לו שפיר דמי :

אמנם

דכונן לומר מכירה לנתי שנים לפי מה שזה להיות האדם פאטרון וארון בנוף הקרקע שתי שנים דהרי זו מכירה גמורה ואוכל פירות כשחכר ישראל לחכירו הכי דעדיף טפי ממטכנתא דסורא כנודע שהרי הכא איכא מכירה גמורה בנוף הקרקע ובארעא דיריה קא עביד עבודת הארץ בשביעית וכדכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' מכירה והביאו מהר"ז ז"ל כה"מ סי' ר"ז בלתי חולק ע"ש. וגם מרן ז"ל בשלחנו הטהור שם כסי' הנו' ז"ל קמוכר גוף הקרקע לזמן קצוב הרי זו מכירה ומשתמש הלוקח בנוף כחפצו ואוכל הפירות כל זמן המוכר קרקע לזמן קצוב תחזור לבעליה ומה הפרש יש בין המוכר קרקע לזמן קצוב ובין המקנה אותה לפירות שהקונה לפירות אינו יכול לשנות צורת הקרקע ולא יבנה ולא יהרום אבל הקונה לזמן קצוב הוא בונה והורס ועושה בכל זמנו הקצוב כמו שעושה הקנוי קנין עולם לעולם עכ"ל ע"ש. ואף שהראב"ד ז"ל השיב כהאי דינא להרמב"ם ז"ל. הנה כבר הרב הפרישה שם שם כה"מ כסי' הנו' כתב שאינו השנה אלא דקאזיל ומורה הראב"ד ז"ל להרמב"ם ז"ל ופרושי קא מפרש מילתיה דהרמב"ם כמו שיראה הוואה שם ועיין להרב הגדול במשנה למלך בפ"א דה' שמיטה ויובל דין א' דתמה על הראב"ד והר"מ ז"ל דס"ל שרבינו דומה המוכר לזמן קצוב למוכר לזמן שהיכול נוהג מחמת הירושלמי ואיך יבא מר לחלק דלא פליג הט"ם עם הירושלמי ע"ש כנראה שהרב ז"ל רצו לחלק שדברי רבינו הנה הנס דוקא לזמן שאין היכול נוהג דלא הקפידה תורה כמובן אמנם בהורמותיה דמר אחינא שהראב"ד והר"מ ז"ל הדין עמהם דחזוין שרבינו לא אייתי דין הירושלמי בה' יובל ודאי שדחה מחמת הט"ם ולא רצה לחלק כמובן באופן דלכ"ע מכירה גמורה חשיבא וכיון דחזוין להחליטה ולמזן הקדוש דהכי פסקו הלכה חכמי חולק בתי דידהו אית לן למיזל ועיין להרב הארית עינים ז"ל וגם בפרישה דכתב דאפי' לשנה אחת מכירתו מכירה ע"ש כ' אשר לפי זה כחיו יפה טפי לצאת לה מליחן להם חכמים בקרקע כיון דעיקר המכירה אינה לעולם אלא לנתי שנים אשר בהשטרף כל הטעמים הנו' דכומן הוה ליכא איסורא בכל תאי דכתיבנא. הויתו ענין המכירה באופן הלזה שאינה אלא לנתי שנים בפ"י יוסיף תת כה בכחא דהיתרא. וגם יוסיף תת כה למה שיבאנו אך לחלק לצאת ז"ח מרן ז"ל דהא איכא צדדין דככהאי גוונא שאינה מכירת עולמים אלא לנתי שנים דכומן הוה אויל ומורה גם מרן ז"ל דלא אסר גם כומן הוה דאיכא צדדין להתייר כדכתיבנא אלא כסתם מכירה מכירת עלמין ולא במכירה חפופשת לנתי שנים לכד ואף דלעיל דחיונו הך סברה מטענת שיביר עליו ריעו שכירות שאסרו הנה מקום יש בראש לחלק ולומר דחיונו טעמא דשכירות דשחא ישכיר לו לזמן תרובה וכעין מכירה ולא פלוג. דכנן ומשא"כ כומן הוה דאיכא צדדין דהיתרא כדכתיבנא דאית לן למימר דכל שאין המכר אלא לנתי שנים בלכד לא תקרי חכמים בקרקע כומן הוה דאיכא הך צדדי הנו' ומה גם דע"י תקון מכירה הללו הוא גורם להיות לישראל חכמים בקרקע יותר שיקנו כרמים בארץ הקדושה הללו לפי הכתוב בשאלה וכדכתיבנא לעיל אין ספק דבהשטרף כל הצדדין הללו הנו' הן כחיו יפה למימר דכל כהאי גוונא דכ"ר אויל ומורה מרן ז"ל דמשא שרי למעכד הכי וככל תאי דכתיבנא וכמובן.

ולא

תימא דאדרבא טפי עדיף למעט זמן המכירה לשנה אחת לכד וכח"ש הרב המג"ן ז"ל משום

דמלכד וכבר כתבנו לעיל שהרב ז"ל הוא מדבר בסתם שדות ולזביעה קיימין וחינו דקאמר שימכור סתם לשמא יניחה בור ולא יורענה בשנה השביעית הגוי הקונה אותה ולא כן כ"ר שהוה הוא בשדה הכרם דפשיט' שהגוי יעשה בה עבודת הכרם בשנת השביעי' אשר לפי זה הוירכבו לרון ככ"ר למכור אותה לנתי שנים כדו' דלא ליהוי כמוכר כרמו מפני השביעי' וככל תאי דכתיבנא לעיל :

עוד

כה דכיון דחזוין ליה להרב המג"ן ז"ל רחש לה להסיח דשמאל לא יורענה בשנת השביעי' האמור גבי ישראל החשוד המשום הכי דן דינ' שימכרה סתם לשמאל לא יורענה והן עתה דאשכחן דאיסור איכא למכור לגוי בארץ ישראל אין כחיו יפה למימר דאפי' בשדה האילן שרי למכור לגוי לשנת השביעית מרלא תני בתוספתא דאפי' לגוי וכ"ש לישראל החשוד כדרייקין מעיקרא מלשון התוספתא ולישב' דהרמב"ם ז"ל דלא תני אלא לישראל החשוד ורבינו למימר דהרב המג"ן ז"ל רצה להחמיר משום דרוחא אשכח כב"ד לרון דינא בכח"ש משום דכ"ר הוא הוא בסתם שדה ואה"כ דשרי כתיב בשדה האילן ובשדה הכרם למכור אותה אפי' לשנת השביעית כדיוק לשון התוספתא והרמב"ם ז"ל דליתא שהרי השתא מיהא שידענו דלכברי אסור למכור לו בארץ ישראל שפיר איכא למימר דחיונו טעמא דקט תנא בישראל משום דלכברי בלאו הכי אסור למכור לגוי מלתא דלא תחנם כמובן :

באופן

דהשתא מיהא שכבר נתגלתה לנו טעמא של הלכה זו להתייר כומן הוה דשכירות והמכירה כדשרו הרבנים הנו' ז"ל והרב הנו' וככל תאי דכתיבנא דמה לי שנה אחת סתמא ומה לי לנתי שנים דוקא באופן דטפי עדיף לע"ר למעכד הכי בכל כהאי גוונא דכ"ר שהוא בשדה הכרם דכודאי יעשה בה הגוי עבודת הכרם בשנת השביעי' מכירה לנתי שנים רצופים כדכתיבנא לעיל. דאשתכח שכבר נעקר שם הישראל מעליה מאו הימים שנה תמימה קודם שביעית וכעין דוגמ' הוה רבשטי אסור אפי' בהכלעה וכרביעי' וכחמישי שרי בהכלעה כיון שהוא רחוק מן השבת וגם דהא איכא למימר דאפי' לישראל החשוד לא אסור למכור לו שדה האילן אלא דוקא בשנת השביעית עצמה לא לשנת הקורמת והכי נחא טפי מלמעט במכירה שנה אחת ולמכור לו לשנה אחת לכד דחיונו שנת השמיטה מן בתי דכורא מלתא דכודאי יעשה הגוי בה עבודת הכרם בשביעית ועין רואה שמוכר אותה עבור שביעית לעוברם בשביעית והא איכא צדדין דאסיר למעכד הכי לפי מה שרמב"ם דלישב' דהרב המג"ן ז"ל ודקדוק לשון רבינו ישעיה מטררמי ז"ל וככל תאי דכתיבנא לעיל :

ודע

דהך תקנתא אשר יבאנו לרון למכור אותה מכירה חלוטה לנתי שנים מפני שמא לא יתרצה הגוי לחזור לו השדה אחר שנת השביעי' אם מוכר לו סתם ואשתכח שנתן לו חניית עולמית בקרק' הנה אף כסתם שדה שזרעיה אותה בכל שנה לא יוכל למכור אותה לגוי לשנה אחת מכירה חפופשת דפשיטא שאין לא יוכרנה הגוי בשנת השביעית כיון שלא מוכר לו את שדהו אלא לאותה שנה לכד ורבי' שימכרנה דוקא לב' שנים כדן שדה הכרם דכתיבנא כמתכאר כדברי הרב המג"ן ז"ל כדכתיבנא לעיל. וסי' דבאר לו הרב הנו' מכירה סתמית כדי להתיר לו למכור שדה בשנת השביעית דשמאל לא יורענה כהאי שחא כו' דכ"ר איכנו בשדה האילן ולא בשדה הכרם וככל תאי דכתיבנא לעיל באורך וכמובן ואחרי כותבי כל זה עינינו ראו לה' החסיד ז"ל בפ' בסר סיני במל"ת כסי' עשירי דכתב בשם הרמב"ם ז"ל על פסוק והארץ לא תמכר לצמיתות ז"ל והוא פי' בענין חת שמוהיר

רמ"ו לא הכיאה לא לענין דיעבר דאם השאילה או הסכירה לבני והתנה עמו להחזירה לו קודם השבת ועיכבה בשבת יפקירה ע"ש :

מ"ב הא איכא לחלק דהיינו דוקא במפקיד בינו לבין עצמו כמו שאר חלק מרן ז"ל שס סס כבז ז"ל ונראה מדברייהם דלא חייבי אלא בהמפקיד בינו לבין עצמו דומיא דהפקד כלים לכ"ט אבל כל שמפקיד בהמה בפני שלשה איפשר דשרי להסכירה לכתחילה דכל בפני שלשה מפרסמא מילתא והכי דיוק לשון רבנו דכתבואפילו אם יפקירה בינו לבין עצמו אסור דמשמע דוקא בינו לבין עצמו אסור בהמשמע דוקא בינו לבין עצמו הוא דאסור משום דלא ידעי מילתא אבל בפני שלשה קלא אית ליה ושרי ואפשר דאפי' בפני אחר שרי דלא אסור אלא בינו לבין עצמו וכו' עכ"ל ע"ש :

ואעג"ב דמרן בדרך אפשר אמרה למילתא מ"ב חזינן ליה להרב כ"ח ז"ל שס כס' רמ"ו דכתב פסיקא דכל דהפקיר בפני שלשה עבדינן עובדא אפי' לכתחילה ע"ש . ואם כן הוא הוא כב"ד לענין איסור עבודת הכרם בשביעית דכיון דמפקיר באפי' תלת' דמשרא שרי ליה למיעבר הכי . ואף שעדין יפה כח הדוחה לרחות דכיון שמרן ז"ל בדרך אפשר אמרו ולא הביאו בש"ע דבפני שלשה מהני אפי' לכתחילה מוכחא מילתא דהיינו טעמא משום דכיון דלא מצא חילוק זה מובאר בשום פוסק לא מלאו לכו לסמוך עצמו על דקדוק משמעו הלשון דקא דייק מלישכ' דבינו לבין עצמו דנקט הטור וכמושכן דחה הרב צמח צדק ז"ל בתשו' ריש ס' לה' ע"ש . ואשתכח דאכתי אין בחינו יפה לדון דינא כב"ד דאפילו לכתחילה שרי משום דמפקיר באפי' תלתא :

מ"ב נראה לע"ד דאכתי בכל כה"ג דכ"ד איפשר דמצינן למימר דשרי משום דמלכד דאיכא לחלק ולומר דע"כ לארן מרן ז"ל פסיקא באפי' תלתא משרא שרי ואפי' לכתחילה אלא דוקא גבי שביתת בהמתו בשבת ראית ביה איסורא דאורייתא ומש"כ כב"ד שביעית בזה"ל דבססכמה עלו האחרונים ז"ל דהויא דרבנן ואיהו גופיה מרן ז"ל המי הסכים דעתו כבז' בעיקר דעת הרמב"ם ז"ל דכונן הוה הויא דרבנן ככל מאי דכתי' לעיל דא"כ מצינן למימר דאפשר דאזיל ומורה בפסיקא מרן ז"ל דכל דמפקיר באפי' תלתא מהני בכל כה"ג דכ"ד דהויא מדרבנן למיעב' עובדא אפילו לכתחילה כיון דאיהו דן בדרך אפשר להסיר אפי' באיסורא דאורייתא וחזינן להרב כ"ח קא' שרי בפסיקא אפי' בדאורייתא כדכתיבנא לעיל וכו' וכו' :

עוד בה דכ"ד הרי זה דומה כמה הגד לדין הרועה שהביא מרן ז"ל כבז' בה' שבת בסס"ג ע"ה והכיאה להלכה בש"ע שס בסכ"א ז"ל מותר למכור סוס או פרד או חמור לרועה גוי ואעפ"י שהגוי משתמש בהם בשבת אין בכך כלום כיון שלא מדע' ישראל הוא עושה ואינו ממתין שכירות ממנו ואם רואהו משתמש בה בשבת מוחה בידו ע"ש אברה דלכוס דהטא איכא למידק מה בין זו למטכיד בהמתו לגוי ע"ת שתנוח בשבת דלא מהני שהגוי אינו נאהן וכמ"ש מרן ז"ל גופיה כבז' שס כס' רמ"ו בשם הפוסקים ז"ל והביאו מוהר"ם ז"ל שם בהגה בס"ג ע"ש . והלא אף גם זאת אם הגוי יעשה בה מלאכה בשבת שלא מדעת ישראל הוא עושה וגם אינו ממתין שכירות ממנו ממלאכת שבת שהרי התנה עם הגוי ע"ת שתנוח בהמתו כיום השבת ואם רואהו דעביד בה מלאכה בשבת מוחה בידו ואמאי לא התירו הכא כמו גבי רועה . אלא שהחלוק כבוד לענין כל רואה דשאני גבי רועה שהוא לוקח שכר מבעל הבהמה על שמירתו ומעיקרא

שחזיר אותנו שלא נכמת הארץ כיד עכו"ם וגו' ופי' הכתוב כן לא תמכר למי שיחויק בה לעולם וזה עכו"ם אבל ישראל יחזיר אותה ואם התנה עכו"ם להחזירה מותר למכרה לו עכ"ל ע"ש :

אמנם ראיתי שבבבלי לאו דלא תמכר לא הזכיר הרב הגו' ענין דלא תתן להם חנייה בקרקע ואין הפנאי מסכים עמי לעמוד בזה כרם נקוט מינה דהרמב"ן ז"ל מתיר כל שאין המכירה מכירת עלמין וכ"ש כב"ד בזמן הזה דאיכא צדדין דהיתירא כדכתי' באופן דלע"ד לדידי חוי לי דהלכה זו עלתה בידינו דכל כה"ג דקא חזינן דנפיש אמרה דכונן הוה ליכא איסור למכור בארץ ישראל שדה לבני מטעמי הגו' כדכתיבנא :

וגם דהא איכא צדדין כמה הגד לצאת ח' מרן ז"ל ומה גם דלאו היא מכירת עלמין אלא דוקא לכ' שנים בלבד כדכתיבנא וגם דתקון מכירה הללו היא הגדרת להיות לישראל חנייה בקרקע שיקנו כרמים בארץ הקדושה הללו שאין הכוונה משום הרווחה אלא משום פסורא שלא יחריבו את כרמו כדכתיבנא אי לואת בהצטרף כל הכתוב הן בחינו יפה לרון דינא כב"ד דמשר' שרי ליה להאוש ישראלו בעל הכרם למכור את כרמו לנכרי וגם הקרקע בהכירה במורה ע"י שטר לשתי שנים רבופי' דהיינו שנה תמימה קודם השביעית ושנת השמיטה עצמה כמה ששואו להיות הנכרי פטורן וחרון שתי שנים בגוף הקרקע לעשות בו כרצונו ושאר השתי שנים יחזור לו את כרמו וככל האמור ומדובר :

ואם יעלה על לב חכם הירא מהוראה דלא למסוך אכפשיה אסניפין וצדדין הללו הגו' להסיר מכירת קרקע לנכרי באז' אפי' באהו ואף גם זאת דכל כה"ג דכ"ד דתקון המכירה הללו היא הגדרת חנייה באז' לישראל טפי כדכתי' לעיל כל דחזינן להו להריף ז"ל ולמהר"ם ז"ל ומרן ז"ל דסתמא פסקו דאסור ולא חלקו בין מכירת עובדית למכירת שנים ומשמע כמי דהיינו דאפי' בזה"ל ואית ביה איסורא דאורייתא ואשתכח לדידיה ליכא תקנתא דכל כה"ג דכ"ד שהוא בשדה האילן ושדה הכרם . אף אתה אמור לו דאכתי איכא תקנתא וכלך בדרך זו והוא שיתנה עם המוכר שכשנת הז' לא יעבוד עבודת הכרם לא חרושה ולא זמירה וכיוצא בלל ע"ל מותר לו מחלוקת עד כדי שיתרצה הגוי ומשום שהדא דאכתי הגוי אינו נאהן וגם שהגויי הלא אלמים ובולגני' כינהו ואם לא עושה כולו יעשה מקצתו משום הרווחה להרבות בפירות וקא עביד הגוי עבודת הכרם בשביעית בכרם לישראל אי לואת יפקיר ישראל בעל הכרם את כרמו בפני שלשה הפקר גמור ויפרש בשעת ההפקר שאינו מפקירו לא לשנת השמיטה דוקא כדי להמלט עצמו מאיסור עבודת הכרם בשביעית דאשתכח שאינה שלו ואחר עבור שנת השמיטה ילך בעל הכרם ויחוק בכרם שלו וכההיא דכתב מוהר"ם ז"ל בה' שבת ס' רמ"ו לענין שביתת בהמתו של ישראל בשבת ז"ל ובספר המצות התייר להסכירה בהבלעה ע"י הפקר צדדין להפקירה להפקיע איסור שביתת בהמה וגו' ויפרש בשעת הפקר שאינו יופקירה אלא כיום השבת או כל זמן שעושה מלאכה כיום השבת כרי שלא יוכה בה אחר ואעפ"י שאינו מפקירה לגמרי הוי הפקר ונראה דאפי' בסתם נמי דעתו ליה שהרי אינו מפקירה אלא להפקיע איסור שביתת שבת עכ"ל ע"ש :

ואעג"ב דכל הפוסקי' ז"ל ס"ל דלא כותיה דהסמ"ק בזה לא דוקא דיעבר מהני ולא להסכירה לכתחילה ע"מ להפקירה ובסתמא דמוהר"ם ז"ל דקא מיייתי קודם לכן כמדוע וגם דמרן ז"ל בשלחנו הטאור שם בפני' שמו

ומעיקרה לא חסר את בהמתו לו לעשות בה מלאכה באופן
 שהרועה הוא מירתת לעשות בה מלאכה שהרי מלאכתו
 ואומנותו לרעות לבר ולא מרע נפשיה דאישו ממתין שכר
 מהישראל ולא הישראל חסכו ואי לזאת סמכינן להכך טעמי
 דכיון דאם יעשה הוא שלא מרעת ישראל וכו' ומשאל כ' גבי
 משכיר בהמתו לגוי ע"מ שתנוח בהמתו בשבת דכיון
 דמעיקרה לעשות בה מלאכה מפרה לו הישראל לגוי והישראל
 הוא המתין שכר מן הגוי א"כ לא מרתת הגוי מישראל
 לעשות עמה מלאכה בשבת הגם שהתנה עמו שתנוח
 בהמתו בשבת דגוי לא קפיד אחיסור שבת והוא אומר לו
 טול את שכר שבת ולך :

באופן

שקרוב לוראי הוא שהגוי יעשה בה מלאכה
 והגוי אינו נאמן אמתו להכי אסור וכמוכין :

באופן

דאוף הכא בכ"ד ראי עביר בה הגוי מלאכת
 הארץ בשביעית הוא שלא מדעתו של הישראל

שכבר התנה עמו שלא יעשה בה בשבת השביעי לא עבודת
 הארץ ולא עבודת הכרם כלל ואם רואהו הישראל שצושה בה
 עבודת הכרם מוחה בידו והגוי מרתת שמה יסור אותו
 ונחכרתו וישם תחתיו גוי אחר יותר תקיף ממנו שהרי אין
 הישראל ממתין שכר ממנו אלא הגוי ממתין שכר מהישראל
 לקחת ממנו חלק בפירות מכרמו של ישראל ורומה לרועה
 ואע"ג דכצד אחר אינו רומה ממש לרועה דהתם חגולם לא
 מוסר לו בהמתו למעבד בה עבודתא כלל אלא לרעייה
 ומשאל כ' הכא בכ"ד דמעיקרה בשאר השנים קודם השמיטה
 לעבוד בה עבודת הארץ ועבודת הכרם ירד בה לחכור
 חכירתו של ישראל מ"ח כיון דהוא המתין שכר מישראל
 ולא הישראל ממנו ומרתת ממנו כדכתיבנא לא בא לכלל
 משכיר בהמתו לגוי ע"מ שתנוח בהמתו בשבת ולא מירתת
 בדכתיבנא שהישראל ממתין שכר שאר הימים ממנו וטפי
 כוה הצד רומה לרועה שקרוב לוראי שלא יעשה הגוי מלאכה
 בגד רצונו של ישראל כדכתיבנא וכמוכין . ואף ראיתי יפה
 כה הדומה למימרא דכיון דעיקר החיסור שאסרו להשכיר
 בהמתו לגוי לכתחילה ע"מ להפקירה בשבת היינו מפני
 הרואין שיחדוהו בה"ש הטור א"כ שפיר איכא למימ' דדוקא
 ברועה התיירו משום דכיון דכ"ע ידעי דמעולם אין האיש
 מוסר בהמתו לרועה למלאכה אלא לרעייה תו ליכא חשדא
 וגם דהא איכא נמי הכך שאר טעמי דקרוב לוראי שלא יעשה
 מלאכה בה ומשאל כ' בכ"ד דכיון דבשאר שנים ע"מ לעשות
 בה עבודת הכרם חסר אותה ביד הגוי לחכור חכורתו עדיין
 איכא חשדא מפני הרואין חכור גוי בתוכה שיאמרו שלעשות
 בה עבודת הכרם ירד בה וכו' לכלל כמו משכיר בהמתו לגוי
 ע"מ שתנוח בהמתו בשבת ולא שרי למעבד הכי לכתחילה
 מ"מ אכתי יפה כחיו אף לחלק ולומר דע"כ לא אסרו
 להשכיר בהמה לגוי לכתחילה ע"מ להפקירה משום מראית
 העין דאין הכל יודעין שהפקירה ויחדוהו אלא דוקא גבי
 בהמה שאמרו דהו"ל למעבד כל טזדקי שתנוח בהמתו בשבת
 אצלו רבגון דא חזוהו וכירו היה שלא להניחה אצל הגוי באופן
 דאי לזאת יחדוהו דקיל בעיניו איסור הלזה יחד שיחדוהו
 במי שלא הפקירה ואמתו להכי אסרו לכתחילה משום דאף
 אם הוא יודע בעצמו דמטי ליה פסידא מ"מ לא מוכרח
 מילתא שאין המנסה כן שניע לו הניח לשכירות שאר ימות
 השכנוע משום שלא השכירה גם ליום השבת . ומשאל כ' בכ"ד
 דכ"ע ידעי שהו' מוכרח במעשיו להיות לו שומר נכרי בתוך
 כרמו כדי שלא יחריבו הגוים את כרמו ככתוב בשאלה
 וכדכתיבנא לעיל . ולא יחדוהו וגם שהיות שנה תמימה
 שאין הגוי יכול לעשות עבודת הכרם הגוי עצמו מפרסם
 ידבר כמושך דאי לזאת ברירא מילתא דלכתחילה דכ"ד הוא

עדיף טפי מדיעבד דשכירות בהמה דשרו להפקירה וכו'
 לכלל כההיא דגביית נר וקדרה דאפקורי מפקר להו לבי"ש
 דכתבו התוס' והרא"ש ז"ל דהתם מטום דאי איפשר בעיני
 אחר כמדע והביאו מרן ז"ל שם בס' דת"ו כב"ע ע"ש . ולא
 תימא דהכא בכ"ד שאני דאיפשר היה לו שלא לקנות כרם
 דפוק חזי ההיא דישאל שקה המכרם מן השכר דאיתיוכן לעיל
 דפקסו מרן ז"ל בש"ע שם בה' שכת' סי' דת"ד ס"ו ז"ל ישראל
 הקונה מוכר ומשכיר לו גוי לקבל מוכר בשבת מותר אם הוא
 בקבלת וכו' ע"ש . הרי דסתמא כתב דמשמע אפי' קונה
 לכתחילה וכמו שצדד בכ"ד כדכתיבנא לעיל . כיון דההיא
 שעתא שקה המכרם לא היה שבת ודכדיעבד דמי ושרינן ליה
 לקבוע מלאכתו בשבת ע"ה הגוי כפרהסוהו מטום פסידא כיון
 דהוי במידי דרבנן כמדע וכדלעיל . והוא הוא בכ"ד דכדיעבד
 דמי דההיא שעתא שעת קנין לא היתה שביעית והא אית
 ליה פסידא שיחריבו את כרמו אם לא ירד גוי לתוכה משום
 שמירה ובמידי דרבנן בשביעית בזמן הזה ככל מאי דכתי'
 לעיל . דהנה כי כן עין חכם ישכיל זאת דכיון דהא איכא
 גורן ז"ל שדן בדרך אפשר דכל דמפקיר באפי' תלת דמפרסת'
 מילתא דשרי אפי' באיסורא דאורייתא אפי' לכתחילה והרב
 סכ"ח ז"ל שדן פסיקא דשרי למעבד הכי לכתחילה וכו'
 כדרכנן כדכתיבנא וגם שהדבר יבא לירי פרסום היותו משך
 שנה אחת כדאמרן . דהנה כי כן בהצמדם יחד כל הצדדין
 הנו' ואף גם דכ"ד כדיעבד דמי כדכתיבנא . ברירא מילתא
 לע"ד דמשאל שרי למיעבד הכי בכל כה"ג דכ"ד כמוכין :

וזאת

תורת העולה בכ"ד שהוא בשדה הכרם דאי
 אפשר למעבד תקון השכירות משום דבוראי
 יעשה עבודת הכרם בשביעית כדכתיבנא דמשאל שרי ליה
 לבעל הכרם למעבד אחר משני האופנים הנו' דאופן האחד
 למכור את כרמו לגוי מכירה גמורה וחלוטה גוף הקרקע
 ממש בשטר תפורש לשתי שנים דהיינו שנה אחת קודם
 השמיטה ושנת השביעי' עצמה בהם ששום זאת הכרם להיות
 קנוייה לו לדמד גוף הקרקע והאילנות להיות ארון ומושל בה
 שתי שנים כקונה קנין עולם ושיחזור לו את כרמו תכף אחר
 עבור שתי שנים אם אין לכו בטוח על הגוי לעשות מכירה
 שתמית לפוס דינא וכשטר ושישמעלו הגוי אחר קניה
 להטיב להתחייב לו שאחר השביעית יחזיר לו את כרמו
 והוא יחזיר לגוי את מעותיו כדכתיבנא לעיל . והאופן השני
 שיתנה הישראל בעל הכרם עם הגוי החכור שלו ששנת
 השביעית לא יעשה בה עבודת הארץ ולא עבודת הכרם
 כלל ע"מ לוותר לגוי מחלקו בפירות עד שיתרצה והא"כ
 יפקיר את כרמו באפי' תלתא ויפרש שאינו מפקיר אותה לא
 לשנת השביעית כלכד ואם ילך הישראל בעל הכרם לכרמו
 בשביעית יכוון שלא להחזיק בה ותכף אחר השביעית ילך
 בעל הכרם לכרמו ויחזיק בו חזקה גמורה וככל האמור
 ומדובר :

ואל עליון יצילנו משיאיות ויראנו נפלאות מתורתו להבין
 ולהורות דין אמת לאמיתו דבר על כוריו :
 הנעיר מדרכי רוביו :

סימן ה'

שאלה קטן נשבה מארץ מרחקים ע"ה גוים ופראשו
 ישראל שכלו אנשים עכרים מארץ מרחקים
 והעידו עליו שהו' זרע כשר שהכירו את אביו ושום הקטן
 נפל בשביה בארץ מרחקים והאנשים הללו הלכו להם לארץ
 מרחקים והקטן הגדיל וכשא' אשה ומולד לו בן בכור והביע
 זמן הכן לפדותו פדיון הכן ואכ"כ לא לזכות הספק שחל
 הוא

הוא כהן שהוא היה קטן ולא היה יודע אם היה אביו כהן או לא והעדים הנו' לא גילו און אם היה כהן או לא והנסב בארץ מרחקים לא מודע היום מקומם איו ואי לזאת לשאל הגיע אם חייב הוא לפדות את בנו או לא ואם יכול לכרך ברכת פדיון כהן או לא - יורינו המורה ויבא שכת"ס :

תשובה

לפוס ריהטא נראה דפטור כמורע - וכמ"ס מרן הקדוש בהלכות פדיון בכור סי' ע"ה ז"ל מי שהיה ספק אם הוא חייב בפדיון פטור שהמוציא מחבירו עליו הראים - ע"ש - הרי שכתב מי שהיה ספק אם חייב דמשמע כל מין ספק כמובן - ואי משום דרובא דעלמא ישראלים נינהו וכל דפריש מרובא פריש כמורע - הכהן הא קל דאין הולכין בממון אחר הרוב וכד אמרין בריש פרק שור שנגח את הפרה המוכר שור לחבירו ונמצא נבחן רב אמר הרי זה מוקח טעות ושמואל אמר יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך וכו' עד רב אמר ה"ז מוקח טעות זיל בתר רובא דרובא דאינטי לרדיא הוא דוכני ושמואל אמר יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך ולא אזלינן בתר רובא כי אזלינן בתר רובא באיסורא אבל בממונא לא אזלינן בתר רובא אלא המוציא מחבירו עליו הראים - וגם בריש פרק המניח את הכר אמרין לא צריכא דרובא קרו לה לכרא כרא ולחביתא חביתא ואיכא כמי דקרו לחביתא כרא ולכרא חביתא מהו דתימא זיל בתר רובא קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב ע"ש - ועסקו כל הפוסקים בשמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב אלא המוציא מחבירו עליו הראים כמורע - ואם כן הוא הדין ככ"ד דלית לן למיזל בתר רובא דעלמא דרובא ישראל והכהן הכא להוציא עליו הראים כמובן :

אברא

לפוס ריהטא נראה מהך סוגיא דמחמירין בממונא טפי מאיסורא דבאיסורא אזלינן בתר רובא ובממונא לא - ולפוס ריהטא קשיא היא דאמרין בפ' מי שמתו דף ג"ט אמר רב יאודה אמר רב המוציא כלאים כבודו פושטן אפי' בשוק מ"ט אין חכמה וכו' כל מקום שיש חילול ה' אין חולקין כבוד לרב וכו' ת"ש והתעלמת מהם פעמים שאתה מתעלם ופעמים שאין אתה מתעלם הא כיצד וכו' או היה זקן ואינו לפי כבודו וכו' לכך נאמר והתעלמת אמאי נימא אין חכמה ואין תבונה ואין ענה לכבוד ה' שאני התם דכתיב והתעלמת וליגמר מינה איסורא מממונא לא ילפינן ע"ש - וקשה כיון דבממונא מחמירין טפי מאיסורא דלא אזלינן בתר רובא אמאי לא ילפינן איסורא מממונא דחזין שהקילה התורה גבי ממון בזקן ואינו לפי כבודו :

אמנם

בכרת ההשקפה נראה דלא קשיא כלל שהרי עינינו הרואות בכמה דוכתי בש"ס דקא קרי לממון ממון הקל וכדתנן בפ' ט"ו דיבמות דאמר ר' הלל ב"ש דתרתם ערוה החמורה לא תתירו את הממון הקל ע"ש לעולם דכמילת דאיסורא אית לן למיזל לחומרא טפי מתמונא כמורע אלא דהיינו טעמא דלא אזלינן בתר רובא גבי ממון וזה משום דק"ל דתמונא היבא דקאי קאי דלא אית לן לאפוקי ממונא מיד המוחק אלא בראים ברורה וכעין מ"ש התו' ז"ל ס"פ בתולה נשאית כר"ה להחזיר לו אבירה וכו' וז"ל ואפי' שמואל דאמר אין הולכין בממון אחר הרוב היינו במוכר רב לחבירו ונמצא נבחן שבהיתר באו המעות לידו ומדעתו הניח לו הלוקח אבל הכא מודה דאזלינן בתר רובא ע"ש -

דאין הולכין בממון אחר הרוב אלא לאפוקי ממונא מחוקתיה אבל מוציא אבירה דלאו מאריה דתמונא הוא דאדרבא קאי עליה כספק השב תשיבס לאחך הולכים בו אחר הרוב ע"ש הרי שלא החמירו גבי ממונא לענין דלא למיזל בתר רובא אלא משום דאין כחיו ויפה לאפוקי ממונא מיד המוחק משא"כ הריא דפ' מי שמתו שלא הקילה תורה גבי זקן ושאינו לפי כבודו לאפוקי ממונא מחוקתיה משום כבודו כי היכי דגמיר מיניה לדבר אסור כמו כלאים אלא שפטור הכתוב שלא יטפל עצמו להחזיר אבירת חבירו וזהו שיהיה יהיה כיון שהוא אינו חפסיד ממון חבירו בידו ואינו מודע בו באופן דמהוהא תמונא שהוא קיל דלא אית לאפוקי ממונא מחוקתיה לא חזינן למיגמר מיניה להקל באיסור כלאים כיון דכל התורה אית לן להחמיר באיסורא טפי מממונא וזאת היבא דאית לאפוקי ממונא מחוקתיה כדכתיבנא וכמובן -

והזי הוית לרבותינו בעלי התוס' ז"ל בפ"ק דמנינא דף ד' ע"ב שכתבו בד"ה איסורא מממונא ז"ל וא"ת טפי אנו מחמירין בממונא דהא אין אנו הולכין בממון אחר הרוב ובאיסורא אזלינן בתר רובא אפי' היבא דאיכא חוקא דאיסורא כנגד הרוב ולא חיישינן וכו' וז"ל דמ"מ באשת איש החמירו וכו' עכ"ל ה"ל ע"ש -

וראיתי מקשים על דבריהם ז"ל שכתבו דאין מחמירין בממונא טפי מאיסורא מסוגיא דכפרק מי שמתו הנו' שאמרו איסורא מממונא לא גמירין דמוכחא דתמונא קיל מאיסורא וכדקשיא לן לעיל מה"ס גופיה מההיא דפ' שור שנגח את הפרה - וכו' קשיא דכבר הוכחנו לעיל משם התוס' הראשונים ז"ל דמאי דלא אזלינן בממונא בתר רובא היינו דוקא בדאיתין לאפוקי ממונא מחוקתיה אבל בשאר מילי ממונא קיל מאיסורא ואיך כתבו סתמא דאין מחמירין טפי בממונא מאיסורא - ותו קשיא לי דאי כוונת מיליייהו דהתוס' ז"ל כפשוטן אמאי לא קשיא להו הכי בההיא דפ' מי שמתו שאמרו איסורא מממונא לא גמירין -

אשר ע"כ נראה לע"ד דהכא דוקא קשיא להו ולא בההיא דפ' מי שמתו והוא דק"ל אמאי רבה שתק עצמו ומאי דרב עמרם דמה לו דאיך פשיט איסורא מממונא ורב עמרם גופיה איך עלה בדעתו לרחות כבודו הלזה איסורא מממונא לא גמירין מן בתר דאין איתין הכא לאפוקי ממונא מחוקתיה טפי מעשה ב"ד דמחמירין ליה הולך זה ונבזה ולא חיישינן לשמאי יש שנייה אחרת וכיון שרבנן המה ראו לאפוקי ממונא מחוקתיה דחמיר שאין הולכים בממון אחר הרוב ח"כ ה"ה גבי איסור כיון דבאיסור אזלינן בתר רובא אפי' דיתמוק איסורא ובממונא לאפוקי מחוקתיה לא אזלינן בתר רובא ושפיר אית לן למיגמר בכל כה"ג איסורא מממונא - ותיירצו דמ"מ באשת איש החמירו אפי' רוב וכוין דהחמירו באשת איש טפי משאר איסורין דאזלינן בהו בתר רובא ובאשת איש לא שהחמירו טפי אמטו להכי מהסתברא מילתא דלא למיגמר מממונא כיון דק"ל בעלמא מאיסורא וכמו שבממון הקל בההיא דוקן ואינו לפי כבודו לא גמירין מיניה לכלאים כיון דאיסורא הוא הגם דאזלינן ביה בתר רובא אויף הכי באשת איש דלא אזלינן בה בתר רובא דמחמירין בה משאר איסורין לית לן למיגמר בה מממונא אפי' מממון החמיר דהיינו שאנו באים לאפוקי ממונא מחוקתיה כדכתיבנא וכמובן - ולעולם דבשאר איסורין חזינן למגמר מממון החמיר דלא אזלינן ביה בתר רובא וכמובן - באופן דאמטו להכי לא ק"ל להתוס' ז"ל בההיא דפ' מי שמתו כיון דהתם ההוא תמונא חיליה שהרי לא אית זקן ושאינו לפי כבודו לאפוקי ממונא מחוקתיה מיד המוחק כדכתיבנא לעיל וכמובן - וראיתי שבכר מורי הרב

אנשי כהן גדול זל כס' בתי כהונה כח"כ בחלק בתי אבות
דף ל"א ע"ג יסב דברי התוס' זל כדפרישנא והארץ בענין
ושמח לבי שכונתי לשמוצתו ע"ש.

אמנם

הלום אנכי הרוחה רלפוס ריהטא לא מנינן
לפרש כונת דברי התוס' כדפרישנא שהרי
פרש' שם על מתני' הכל מעשה כ"ד ה"ז יחזיר וז"ל ה"ז יחזיר
דליכא למיחש לשמא כמלך דהא כ"ד לא כתבום אלא כדבר
המקום ולפירעון נמי ליכא למיחש דכהני סטרות לא שייך
בהו פירעון כדאמרינן לעיל וכי' יעש' וכיין דמתני' דכל
מעשה כ"ד יחזיר מיירי באופן דליכא למיחש כהו לפירעון
שמא ילך ויפרע ממי שכנגדו שלא כדון א"כ מה כמינו ופה
לפרש כונת דברי התוספות כדפרישנא והדרא קושיא
לדוכתא.

איברא

ראי פירושא דמתני' הוא לכ"ע כדפרש' זל
קשיא טובא לרב עמרם דהו"ס ד"ד דמתני'
איירי בממונ' אמאי דחי לרבא היכי פשיט מר איסור' תמונ'
דאיכא במשמע דאיכא בשיטותא דלא מעכבא אלא טעמא
דאיסורא תמונ' לא במרינן והלא אעיקרא דדינא לפוס ס"ד
דמתני' כדמונא איירי ליכא שום פשיטותא מנה לענין הגט
כיין דמתניתין איירי באופן דליכא חשש פירעון כלל אהטו
לקחי אהרן יחזיר ומש"כ כגבי גט דראס יחזיר כפיק מיניה
חורבא דשמא תלך האשה ותנשא ולאו ביטא דירה הוא אי
לאו דנימא ררב עמרם גופיה הוה ס"ד דמתניתין דמעשה
כ"ד יחזיר איירי אפי' במקום דאיכא לחוש לפירעון וכדחזינן
לרבי ירמיה לעיל כדף י"ז ע"כ דקא דמי לרבי אבהו דקאמר
כתוב בו הנפק דמקוים לא יחזיר דחישי לפירעון ואותיביה
דבי ירמיה דמתני' דכל מעשה כ"ד יחזיר דס"ד לרבי
ירמיה דמתני' איירי גס בסטרות דאיכא בהו חשש
פירעון רבא מתני' כשטרי חלטאתא דלאו בני
פירעון גיבהו כמ"ס התוס' שם . וכן משמע מדברי
הראב"ד זל הובאו דבריו כס' אסיפת זקנים כשי"ס מקובצת
למ' מניעא דכתב כס' הראב"ד זל זל הא דאמר ליה רב
עמרם לרבה היכי פשיט מר איסורא ממונא קשיא לי
מתני' כשטרי חלטאתא וכו' דלאו בני פירעון וכו' ואיכא
לקומר חילתא יתירה קאמר ליה שטרי חליצה ומי יאונן תנן
דאיכא למיחש לחילופי גברא כגברא וכו' עכ"ל ע"ש שהרי
דפשיטא ליה להראב"ד זל דרב עמרם לו קדמה לו היריעה
דמתני' איירי כשטרי חלטאתא אלא אפי' במעשה כ"ד
דאית ביה חשש פירעון וא"כ אף אכן נמי שפיר מנינן למימ'
דסבי ס"ל לתוס' זל דרב עמרם הוה ס"ל דמתני' איירי
אפי' היכא דאיכא חשש פירעון ע"ז חזית שמעשה כ"ד
קאזיל וטורף ממונ' שאינו שלו באופן דלפי דבריו זה שפיר
מנינן לפרש כונת דברי התוס' כדפרישנא וכמוכן :

הדרן

אמאי דאתאן עלה דנ"ד דכל הפוסקי' זל פסקון
כשמואל דגבי ממונ' לא אזלינן אחר הרו' כההיא
דפ' הפרה וברי' פ' המניח את הכר דאיתין לעיל . ואנכי
הרוחה שאחר הרוחה דברי הרב מהרי"ב זל כתשו' ח"א כלל
ז"כ סי' ע"ג דכתב על מאי דאופליגו רבנותא לענין עישור
נכסי דאיכא מאן דס"ל דמאי דאמרינן דאחדנין דעת אביה
היינו דוקא לגרוע מעישור נכסי אבל לא להוסיף ואיכא האן
דס"ל דאחדנין דעתיה דאב אף להוסיף יותר על עישור נכסי
כתב זל פשיטא דבריו ממונות אס' כהנו ע"פ פוסק א' יש
לס' ללכת אחריו וא"כ כ"ד ה"ז כרא' לכאורה דכיון דנהנו
ע"פ ס' הנאון דאמר דאחדנין דעתיה דאב בין להוסיף ובין
לגרוע אין לאפטרופוס עון וכדין עשה . אמנם אחר העיון
והסקירה נלצ' ד' דאין בדברים אלו ממש מתרי טעמי חרא
דצריך מנהג קבוע להוניה מוד היתומים , אהם המוסקים

ומאן לימא לן שהתנהג הוא קבוע ושנ' עשה ע"פ ותיקין
כהתנהג בתשו' מהרי" קולון זל ואפי' אס' חמני לומר שנתנהג
וכו' עד מ"ג וא"כ כ"ד הויה מלתא דלא שכיח עכ"ל ע"פ
הרי דכתב דלא סגי במאי דחזי' שנתפשט המנהג' להוניה ממונ'
אלא עד אשר נרע שהויה מנהג קבוע שנעשה ע"פ ותיקין
והחכם הרוחה כספרי הפוסקים זל עיניו תחזינה מישרים
דרובא דרבנותא סבי ס"ל ולפוס ריהטא הויה דפ' הפוסק
והויה דרב' המניח את הסדר דלא כוהיה שהרי הויה דפ'
המניח דרובא קרו לחביתא חביתא ולכדא כדא ומיעוט קרו
לכדא חביתא ולחביתא כדא לא הויה מנהג קבוע ועשו
להשתנות וא"כ פשיטא דאפי' אי הויה אזלינן בממונ' אחר
הרוכ לא הויה מני' הל יקח להוניה מיד המוכר שהוא הממונ'
כמ"ס סמפרשי' כיון שזה המנהג עשוי להשתנות כדאמרינן
הווקק ש"ס לו קמ"ל דאין הולכין בממונ' אחר הרוכ דמשת'
דאי הויה אזלינן בממונ' אחר הרוכ שרר דינא כלפי' ליי' וליתא
לפי דברי הרב מהרי"ב זל ולפוס ריהטא קשיא . גס מההיא
דפ' הפרה לפוס ריהטא קשיא נמי דאמאי הווקק ש"ס לומ'
כי אזלינן בכתר רובא היינו באיסורא אבל בממונא לא אזלינן
בכתר רובא מן בכתר דהוי מנהגא דאיכא לירידא הויה דרבנן
עשוי להשתנות דאי אייקור בישראל וקאי יותר מדמי דבריה
מה שהיו אסים כיון דשכיחי רוב בהמות פשיטא שאותם
אנשים דקנו בהמות לירידא לפוס שעתא להשתכר מוכרים
אותם לשחיטה כדי לקנות תחתיהם בהמות לירידא כשיביאו
רוב בהמות כגורע וכמונח וכיון דעשוי להשתנות שאינו
מנהג קבוע דאייקור בשרא האי רובא דלירידא וכו' אינש
וכטל לא מבוטל א"כ לפי דברי מהרי"ב זל פשיטא דלית לן
למיעול בכתר האי רובא אפי' מומן דקאי בדוכתיה וא"כ למה
הווקק ש"ס טעמא דכמונא לא אזלינן בכתר רובא מן
בכתר דאף אי הויה אזלינן בכתר רובא בממונא לא הויה מני'
הקונה להוניה מיד המוכר שהוא הממונ' כמ"ס סמפרשי'
וכדברי מהרי"ב זל וכמוכן :

ולע"ד

בראה ליישב דמהי' דפ' המניח לא קשיא
מוסד דפשיטא דהני אנשי שהם מועטי' דקרו
לכדא חביתא ולחביתא כדא והרוב קורים לחביתא חביתא
ולכדא ברא שהויה לשון האמת והכרו' כלשון בני אדם ובורא
שאותם המועטים הנה הנם באו מארץ רחוקה שאי' בקניא
כלשון האמת וכמספר הימים פשיטא טירגילו עצמם כלשון
האמתית כרובא דמתא . באופן דזה הרוכ הוא מנהג קבוע
שהרי לשון האמתית הויה מנהג ותיקין וקבוע הוא במוח
וכיון דברור שנס' המיעוט פשיטא שכמספר הימים יבא
לכלל הרוכ כלשון האמתית והקבוע הויה ס"ד דאי אזלינן בממונ'
אחר הרוכ דהויה לן למיעול בכתר רובא בכל כה"ג ומשום סבי
הווקק ש"ס לומר דכמונא לא אזלינן אחר הרוכ אפי' בב'
האי גוונא כמונא אמנם הויה דפ' הפרה לא מתדעתא
היא :

לכן

נלצ' ד' ליישב באופן אחר וסגנון אחד עלה אס'
כולם והויה דמאי דהווקק ש"ס כפ' המניח לומר
מהו דתימא זיל בכתר רובא קמ"ל דאין הולכין בממונ' אחר
הרוכ לאו לממרא דאי הויה אזלינן בכתר רובא גבי ממונ'
דהרר דינא אלא משום דחזינן ליה לרב כפ' הפרה דאין
בכתר רובא גבי ממונ' כההי' דרובא דאינשי לירידא זכבי הנה
דעשוי להשתנות ולא חס' לה אמנו להכי אמרו בפ' המניח
מהו דתימא זיל בכתר רובא כסדר רב והגם דעשוי להשתנות
משום דתיקל בממונ' להוניה מיד הממונ' ע"ז רוב קמ"ל דאין
הולכין בממונ' אחר הרוכ כדכסדר רב אלא כשמואל דרבנן
דכמונא משמדינן שלא להוניה ממונ' אפי' ברוב . פונה

כונה הלון הוא ע"כ הפרה אי אולי בחד רובא באיסורא
 אבל כהמנבא לא אולינן בחד רובא דכל המוני מחבירו עלין
 הראים כלומר לאפקוי מס' רב דמוקל גבי ממונא וכיון
 דאין כדירין אית לן כשמוס דמחמיר גבי ממון מ"ה מסריבל
 זל החמיר דלא לאפקוי ממונא אלא כמנהג קבוצ ולא עשו
 להשתנו וכמוכן :

וחזי

היות להר"כ דתודין בחלק התפוצות שבאות
 בסוף הספר בדרך ג' סוף ע"כ דכתב הרב למד
 אחיו ז"ל אשר נתקשית בהפיה דאוליך לן הר"טבא ז"ל וכתב
 הר"ן בהלכות כמאי דאמרינן בהמרא וכו' ורובא מסבלי
 וסדר מקדשי ומיעוטא מקדשי וסדר מסבלי מהו דתימא לא
 ביחוש למיעוטא קמ"ל ועלם כתבו ז"ל דכיון דהאי רוב אינו
 עשוי להתחוק בטבע כמו רוב נשים מתעברות ויולדות אלא
 מצד המנהג אינו ראוי וחשוב רוב זה שלא לחוש למיעוטא וזה
 תורף חילוקם והביאו מרן ז"ל בא"ס י"מ . ועל זה כתב
 הוקשה לך בהפיה דרובא קרו לכדא כדא ולחכמתא חכמתא
 זמיעוטא קרו לכדא חכמתא ולחכמתא כדא מהו דתימא כיון
 בחד רובא קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב וכן בהפיה
 דרובא וכו' לדריא ומיעוטא נכנסתא וכו' דנראה דאי הוה
 אולינן בממון אחר הרוב הרין מתן רמז בחד רובא ואמאי
 הא רוב זה אינו חשוב כיון דעשוי להשתנות מצד המנהג
 דומיא הא דרובא מסבלי וסדר מקדשי וזה תודין קוש"תך
 עכ"ל ע"ש ועס שס לו הכיחם לכלל יישוב על פי הדוחק
 יע"ש :

אמנם

לע"ד שפיר באי' לכלל יישוב לפי מה שתיירצנו
 למילתיה דמסריבל ז"ל כב' אופנים ואין צורך
 לכפול הדברים והכנס עיניו בראשו ועיניו
 תחזינה מיסרים :

עוד

כלע"ד לתרץ באופן אחר והוא בהקדים מ"ש
 בהגהות אשירי כריס כבא בחד דרף ע"א
 עלה הדיא דאמרינן לחתויי באתרא דהסיגי כהודא דרפנא
 דקריו ומיחיה וכו' כתב ז"ל ומוכיחין תכאן שיט מנהג שאין
 לכמוך עלינו ופי' היכא דתכן הכל כמנהג סמדינה ולא יעב'
 איזה מנהג הוא שאין סומכין עליו אלא כראש לי דלפי פחות
 תכאן הוי מנהג דהולכין בממון אחר המנהג דכפי' כפרק
 המקבל גבי ארים אומר למחצה ירד והכא קמ"לן שאם נהגו
 לבנות ולחוק הוה דרפנא שאין יכול לכוף את חבירו בכפסים
 ולכנים וכל ברך חוק תמה שנהגו עכ"ל ע"ש :

הרי

דכתב דאפי' במנהג פחות מזה הוי מנהג
 דהולכים בממון אחר המנהג . והנה כי כן שפיר
 מצינן למימר שאלו המפרשים שאך חילוק דה"ש דלא אולינן
 בחד הרוב משום דאינו עשוי להתחוק בטבע כמו רוב נשים
 מתעברות ויולדות ס"ל כס' ההגהות אשירי דכתיב בדממון
 אפי' במנהג פחות וגרוב אולי' אחר המנהג וא"כ הוה יפרשו
 דכוונת הש"ס במאמר קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב
 לא למימרא דאי הוה אולינן בחד רובא הוה הדר דיכא כלפי
 לייא הגם דרעשוי להשתנות . אלא הרצון והכוונה כו דכיון
 דחוינן לגבי ממון אולינן בחד מנהגא אפי' פחות וגרוב
 א"כ הוה ס"ד דאף הכא שהוה ממונא כיון לקולא כיון דאיכ'
 רובא ולא ביחוש למאי דעשוי להשתנות כמו גבי איסור קמ"ל
 דאין הולכין בממון אחר הרוב וכמוכן :

עוד

כלע"ד לתרץ באופן אחר והוא דס"ל להמפרשים
 ז"ל רפירו דחיישינן למיעוטא משום דהאי רובא
 אינו עשוי להתחוק בטבע וכו' דהפיה דפ' המניח דפ' הפר'
 הכו' נכה טורח כיניסה ולא דמיין להפיה דסבולו מטעמא
 דאי הוה אולינן גבי סבלות בחד רובא דמסבלי וסדר
 מקדשי כיון דמנהג אינו מתחוק בטבע דעשוי להשתנות

איכא למיחש שמא יחזור המנהג להיפך רובא מקדשי וסדר
 מסבלי ודיכא הוא רכיון דרובא מקדשי וסדר מסבלי צריכא
 גט לכ"ע באופן דאי הוה אולינן בחד רובא היכא דרובא
 מסבלי וסדר מקדשי ודלא ביחוש למיעוטא דמקדשי וסדר
 מסבלי ושאני צריכא גט איכא למיחש שאם יהיה תפלת
 המנהג דמקדשי וסדר מסבלי וזו קבלה סבלות כאותם
 הימים ונתעכבו הכשואין חייה שנים מאיו סוכה וכן דא
 לדא במספר הימים נהפך המנהג דרובא מסבלי וסדר
 מקדשי אי הוה אולינן בחד רובא הנה השתא מיהא אותם
 שקבלו סבלות בחד אלו הימים דינא הוה שאני צריכא גט
 ואיכא למיחש שמתה שקבלה סבלות זה כמה שנים בזמן
 דרובא הוה מקדשי וסדר מסבלי ושהיתה צריכה גט הנה
 איכא למיחש דשומעת דב"ד לא חיישי לסבלות וכלא גט
 הן נשואות לאחרים וזו ג"כ הולכת ונשאת לאחר כלא גט
 ודינא לאו הכי שהרי היא קבלה סבלות זה זמן רב בזמן
 דרובא הוה מקדשי וסדר מסבלי וצריכה גט . באופן שאל
 בונה הלון הוה מה שהצריכו המפרשים ז"ל דבעינן שהיה
 הרוב מתחוק בטבע כמו רוב נשים מתעברות ויולדות שאינו
 עשוי להשתנות ומוש"כ גבי ההיור דפ' הפרה ודפ' המניח
 שהוא ענין תוקח וממכר שאין עשויין לא הלוקח ולא המוכר
 לאשתוויי אלא תכף ומיד עומדים כדון והיה שעתא אי
 דינא הוה דאולינן בממון אחר הרוב הכי הוה דיינינן שהרי
 ליכא למיחש תו לשמא יחזור המנהג שאין לנו אלא מקומו
 ושעתו ומאי דהוה הוה כמוכן :

וראיתי

להרב כמסר"א שאין ז"ל בתשובה ס' ר"ז
 שעתה מר על דברי התוס' שכתבו בסוגיין
 דריש פ' המניח כ"ה קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב
 ז"ל תימא מהטעם אין הולכין וכו' ליתי בק"ו מריני כפשות
 כדאמרי' בפ"ק דסנהדרין ור' יאשיה מייילי ליה בק"ו ומה
 דיני כפשות דממירי אחר דתתא זיל בחד רובא דיני ממונ'
 לכ"ש ואפי' רובא דליתיה קמן אולינן כדני כפשות בחד
 רובא כדאמרי' בר"פ בן סורר ומורה ז"ל דהתם גבי דינים
 שאני דחשיב מיעוט דידעו כמו שאינו וליכא למימר התם
 אוקי ממונא בחוקת מריה דהא כ"ד מפקי ממונא מיניה
 אבל גבי שאר תמון דאיכא מיעוט וחוקה לא אולינן בחד
 רובא עכ"ל ע"ש . והקשה הרב הנו' ז"ל יש לי לפלפל בדברי
 התוס' שובא חרא כמאי דמקשו דתמאי לא אולינן הכא בחד
 רובא דתמאי מקשו והרי נראה שהוה מתורץ במאי דקאמר
 ד"ת בדבור הקורס דאפי' רב דאמר בפ' המוכר פירות
 זלקמן כפ' הפרה הולכין בממון אחר הרוב הכא מורה שיכו'
 המתחוק לומר להמוניא אפי' שהרוב מסוייף לא תווי ממני
 ממון דקיל ככפשי שאני מן המיעוט וא"כ תמאי מקשו הכא
 זיש לתרץ בזה דאף התם מצי למימר המוחזק ק"ל כאותו
 הדין וחוינן דאולינן בחד רובא . אבל מ"מ יש לרקדק לתי'
 זה דאכתי לא מקשו כלל לתי' האי נמי שכתבו בדבור הנו'
 דהכא ס"ק מהו דתימא זיל בחד רובא אפי' שהרוב
 מסוייעים וכו' תמאי מקשים הכא שאני דליכא דמיס מסייעים
 וכו' . עוד יש לרקדק במאי דקאמרי דהתם גבי דיניי שאני
 דחשיב מיעוט דידעו כמו שאינו כלום כיון שהרוב
 מחטלים דעתו והא תיכא דמתרבי הדיא דריינים אבל אכתי
 תיקשי מההיא דכן סורר ומורה דרובא דאיכא טעו בעיבו'
 דירחא דהתם לא הוה דייניס וזאת הקושיא ג"כ תיקשי במאי
 דקאמרי בחד סכי וליכא למימר התם אוקי ממונא בחוקת
 מריה דהא כ"ד מפקי מיניה . ומאי דנראה לי בכונת התו'
 היא דגבי כ"ד ליכא חוקה ססייה סס מפקיעים הנכסים
 דבשלמא סכי בעלי דינין הדיין אומר שהחוקה מועיל לבצל
 דין אבל החוקה לגבי בית דין דתמאי שלא תועיל . ובדאי

וזהו ה' הוא כונת הקו' ו' כ' קטע מההיא דבן סורר ומורה
 כדכתיבנה דהא התם לא הו' דיינים עכ"ל ע"ש . כרס
 הרוח ויהא דחוקא מלתא דהו' ליה כמילתא בלי טעמא
 דכיון דהשום הפקעת ב"ד אתיכין עלה אמאי יאמר הדיין
 לבטל הדין שהחוקה מועיל כיון שהוא יודע שהרוב מסייעים
 את שכנגדו ולמה לא יועיל טעם הפקעת ב"ד :

אשר

ע"כ בהורמותיה דמר ניהו רבא לע"ד נראה
 דכוונת דברי התוס' ז"ל הוא במאי דק"ל כראש
 אמור דאמאי לא אזלינן בתר רובא וגם דכבר כתבו כדבר
 הקודם דהכא אפי' רב דאזיל בעלמא בממונא בתר רובא
 הבא מורה דלא כיון דמצי המוחזק לטעון אמי מן המועט
 משום דק"ל לתת' אפי' לדידו יתור לשון הש"ס דקאמר
 סד"א זיל בתר רובא קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב
 שהיה דיי במאי דקאמר סד"א זיל בתר רובא קמ"ל שהיה
 האי ליטנא יתירא מספט הלשון מורה שאלו היינו סוכרים
 בעלמא דבמונא אית לן למיזל בהר רובא הוה הדר האי
 דינא כלפי לייא וכאלו כל העילה הנורמת היא משום האי
 טעמא וליהא שהיה ס"ל בעלמא דבמונא אזלינן בתר רוב'
 ואפ"ה הכא מורה דלית לן למיזל בהאי דינא אחר הרוב
 מטעמא דמצי המוחזק למימר לשכנגדו אמי מן המועט
 דאשתכח שיעקר העילה הנורמת לרון דינא הכי היא זאת
 ואמאי נטפל הש"ס בהאי ליטנא יתירה ולתלות העילה בהכי
 וגם ק"ל לתת' ז"ל דאוי פירוש האי ליטנא יתירתא הוא לפי
 סויליהו דלעיל ולאמון דמאי דלא אזלינן בתר רובא הוא
 דוקא הכא מטעמים שכתבו לעיל ונטפל הש"ס למימ' ביתור
 הלשון דלא היה בו מן הכורך אשתכח שהש"ס הרצון בו לפסול
 דהלכה כרב וליתא דקא קול בשמואל כריני ואם הש"ס רצה
 לפסוק כרב בענין הלוח מאיזה טעם הו"ל לפרושי ולא
 למיסתם סתומי ברמו דבר בליטנא יתירא . ואי כל זאת
 ס"ל לתת' דברירא מילתא דהאי ליטנא יתירתא אררבה
 אתא לאפוקי מרב כלומר דלא נימא דדוקא בזה האופן
 וכיוצא הוא דלא אזלינן בתר רובא גבי ממון אבל בעלמא
 אית לן למיזל בתר רובא כרב . אלא מילתא פסיקת' בליטנ'
 יתירתא לטפוי דבכל דוכתא בממונא לא אזלינן בתר רובא
 בשמואל . ומ"ה דס"ל במשפט כונת לשון הש"ס דהכי הוא
 ק"ל אמאי לא אזלינן בממון אחר הרוב והרצון והכוונה בהם
 להקשות מתמון לממון דברירא מילתא דכשפול הרוב
 והמי עוט כדיינים הולכין אחר הרוב כההיא דסנהדרין
 וכשהרוב והמיעוט הוא כטענת הכעלי דינים כהא דהכא
 וכיוצא לא אזלינן בתר רובא כרס"ל לשמואל ואמאי מאי שנא
 ותירצו דהתם גבי דיינים שאני דחשיב מיעוט דידהו כמי
 שאינו :

הנה

לע"ד נראה שהרצון והכוונה בהם עפ"י הקדמה
 ידועה האמורה כחם' סנהדרין וקא מייתי לה
 הרמב"ם ז"ל בה' סנהדרין פ"ב דין ט' וז"ל כך היה מנהגם של
 אנשי ירושלים מכתבים בעלי דינים ושומעים דבריהם
 וטענותיהם ומכתבים העדים ושומעים דבריהם ומציאים כל
 אדם לחזן והדיינים נושאים ונותנים ביניהם וגומרין את
 הדבר ואח"כ מכתבים הבעלי דינים והגדול שבדייני' אומר
 איש פ' אתה וכאי איש פ' אתה חייב כדי שלא ידע א' מבעלי
 הדין איזה דין זיכה אותו ואיזה דין חייב אותו עכ"ל
 ע"ש :

באופן

דאשתכח דהבעלי דינים אין להם ידיעה כלל
 אם כך עלתה הסכמת כלם או לא ונמצא דלא
 מצי טעין החייב קול כמיעוט הדיינים באופן שאין בידו אלא
 חוקה בלתי טענה ומן הכודע דחוקה בלתי טענה לשכנגדו
 אינו כלום . ואל כוונה הלז היתה כונת הת' באומרו דגבי

דיינים שאני דחשיב מיעוט דידהו כמי שאינו כיון דהבעלי
 דינים לא יודעים מאותה ולא מצו לטעון טענת המיעוט .
 ואי לזאת כתבו בתר הכי וליכא למימר חוקי ממונא בחזקת
 מריה כלומר יעלה על לב למימרא דרובן סוף כיון שהדיינים
 יודעים דאיכא מיעוט הנם שהבעל דין לית ליה ידיעה
 כמיעוט מ"מ חוקה אית ליה ואוקי ממונא בחזקת מרי' כיון
 שהם יודעים דאית ליה מיעוט דמסייע ליה . ויהבו טעמא
 משום דכ"ר מפקי מייכא כלומר כיון שהבעל דין לא מצי
 לטעון טענת המיעוט וכ"ר מוטל עליהם דכדין התלו
 בויכוח הדיינים למיזל בתר רוב הדיינים א"כ הם עושים
 המוטל עליהם . והיינו דכתבו אב"ל גבי שאר ממון דאיכא
 מיעוט וחזקה כלומר שבעל החוקה כה כטענה האמורה
 דאיהו מן המיעוט כהא דחכית וכדא וההיא דפ' הפרה לא
 אזלינן בתר רובא כיון דלא נפל הדין כרוב ומיעוט הדיינים
 אלא כרוב ומיעוט דעלמא דהא קא ידע דאית ליה מיעוט
 המסייע לו וכא כטענה וחזקה כמובן . וגם בבן סורר ומורה
 לא קשיא לפי מ"ש התו' ז"ל עצמם בסנהדרין דף ת"א ע"ב
 בד"ה שזה יודע בעיבורו של חרש וכו' וז"ל כיון דשילינן
 באיזה יום ומתכוונים ליום א' ש"מ זה יודע בעיבורו של חרש
 וזה לא ידע וכו' ע"ש . דא"כ כשרואה החייב שלא פסלו
 עדותו ואח"כ כיוונק ליום אחד לא נשאר לחייב שום א' לבטל
 עדותו שהיה עיניו רואות הסכמת הדיינים שלא פסלו עדותו
 משום דלא מצי החייב לומר לו אתה מן המועט כיון שהוא
 אומר ומורה כהדיא בעדותו שהוא מן הרוב כמ"ש כאן
 בדבור הקודם ומ"ה התו' לא חשו לה דפשוטה לפניא
 כמובן :

והנה

כי כי עפ"י האמור אפשר לע"ד ליישב כמה הד
 מה שהקשה הרב הנו' שם בתר הכי ז"ל אכתוב
 מה שיש לי להקשות על דברי רבינו מאיר ז"ל דאמר דאמרי'
 קים לי כפלוגי . והרי אמרו התו' ז"ל פה דהמיעוט הדיינים
 חשיב כמי שדינו וכו' ע"ש והוא דכבר כתבנו דכוונת התו' ז"ל
 הוא מטעמא דכיון דבעלי דינים לא מצי לרעת אם הוה לבו
 בתוך ויכוח הדיינים כת מיעוט מסייעים אותו או לאו . אלא
 דכך עלתה הסכמת כל הדייני' לחייבו א"כ אין לו בידו אלא
 חוקה בלבד בלתי טענה ואי לזאת הדיינים עושים המוטל
 עליהם ללכת אחר הרוב כל שפול הספק מתוך הויכוח ומ"ה
 שא"כ כיון שהדיינים הם רבים הדין עפ"י הכתו' בספרו
 הפוסקים ז"ל באופן שרובו ומיעוט הדייני' המזכיר והמחייבים
 באותו הדין הרי הוא מפורסם בעולם דספרין פתיחין ואם
 הכעל דין שהמיעוט מסייעו הוא יודע ספר ודאי שעיניו רואו'
 דאית ליה פוסקים מסייעים אותו ואפי' הם מועטים גבר
 הרבים טענתו טענה מעליה הוא כיון שהוא מוחזק דקול
 כשמואל דכל דאית ליה חזקה וטענה לא מסקינן ממוכ' דלא
 אזלינן בתר רובא גבי ממונא ואפי' אם הוא עס הארץ אם
 הדיין רואה שיש פוסקים מסייעי' אותו אפי' אם הם מועטי'
 כיון שהוא מוחזק חשבינן ליה דאית ליה חזקה וטענה כיון
 דטענתו מפורסמת בעולם ספרי הפוסקים ז"ל המסייעי' אותו
 ובידו לשאל לאיזה חכם אי איכא בספרו הפוסקים ז"ל
 מסייעים ומזכים אותו כטענתו . באופן דהיינו טעמא
 דרבינו מאיר ז"ל דכתב דגבי ממון דין ידן הדיין בטענ' הקי'
 לי כיון דכיון הזם אין הדין עפ"י הויכוח בדורות הראשונים
 אלא עפ"י הסתוב בספרי הפוסקים ז"ל דספרין פתיחין וככל
 האמור ומדובר וכמובן :

אמנם

הרב הנו' תירץ וז"ל והתירץ הסכנו לרבנו
 מהר"ם ז"ל כ"ל דלעולם ס"ל כדברי התוספות
 ומיעוט הדיינים הו"ל כמי שאינו היינו דוקא כשהדיינים הם
 נושאים ומתנים ביחד שכיון שהרוב אומרי' בפניו כן פשוט
 דה"ל

ואיך אכן מחייבונן ליה לישראל לפרוע פרעות נוקטל זס
 משום שנמצא זה בעיר שרובה ישראל. אמנם כקצת
 שהשקפה נראה אך לחלק ולומר דס"ל להתום' זל דלא אמרס
 שמואל אלא כשנפול הספק במזון עצמו לפי טענותם כגון
 שהיו רכרס וחביתא והשיא דפ' הפרה דנמצא נסמן
 דאשתכח דעיקר הספק הוא על המזון עצמו דזה טוען
 דמשאלו ומתכו כך וזה טוען דלא כן:

ומשא"כ כנדרן הש"ס דאעיקרא דרינא הנס דלא
 היה שס נזיקין אבו מסופקים כגוף זה
 הנמצא אם אית לן להחזיקו לגוי או לישראל זכיון דאשתכח
 בעיר שרובה ישראל כרידא מילתא דאית לן למייל ברי'
 רובא ולהחזיקו כרין ישראל כדק"ל בכל התורה. ואמטו
 להכי אף אם נפל הספק ונתגבל להיות ספק מזון אמ"ס
 אית לן למייל בחד רובא כיון דמזיון דשמואל לא אמרס
 אלא בספק מזון דהיינו אנפל הספק ונתגבלה המזון עצמו
 כמובן. ופוק חוי דמזיון לסדמכ"ן זל שאך ינא לחלק הכי
 לענין רוב גויים וקא חייתי לה סרב אסיפת וקנים
 משס סרב זל כשיטה המקובצת לכתובות הנו' שס
 בפ"א ברך ע"פ סע"ג זל וכהא קשיא טפי אפי' כרוב
 גויים נמי לימא ליה חייתי ראיס דלא לישראל אלא דאיך
 סולבין במזון אחר הרוב. והא נמי לא קשיא דכיון דרבוסי
 הוא דמספקא לן אי ישראל הוא אס רוב גויסאניו היא וכיון דגוי
 הוא לית ליה חוקס דתמונא דנימא אוקי תמונא בחוקת
 מריס. עכ"ל ע"ש. סרי שינא לחלק בין כשאבו מסופקים
 כגוף המזון לכשאבו מסופקים כגוף האדם שאו אנו הולכים
 אחר סרוב הסס שמתגבל הספק וכל לאמקוי עמונא מתת'
 רובא וכרכתובא וזמובן:

ועוד איכא צד המסייע לרעת התו' זל דרינא הכי
 דכל דאיכא רובא ישראל אשכין ליה כישראל
 גמור גם לנזיקין דאס ננס שור ישראל את שורו חייב האיש
 הישראלי לפרוע לו נזקו כדון ישראל גמס רש' והתוס' זל
 גס כד"ס להחזיר לו אכידה שהיא רבותא טפי משום שהיא
 עכירה גדולה להחזיר אכידה לעכו"ם יא"כ ממנו נקס לדון
 דינא כמה סנד דכיון דאפי' אכידתו מחזירין לו הגס דאס
 גוי הוא היא עכירה גדולה כ"ש שחייבים לפרוע את נזקו
 המחזיקין ממנו שלא אמרו אלא שור של ישראל סננה שור של
 גוי פטור ולא אשכחן שאמרו בו אסור. והכי מסתברא
 דכשלתא נכי אכידה בא לכלל לא תסנכ ולא היא המזיק
 מזונו אס פורע לו נזקו כמובן. ועיין כשיטה המקובצת
 לכתובות הנו' מ"ט סרב מהסר"ב זל שס אחר דברי התו'
 זל כנו' זל מיהו כבר תירך רש"י זל לעיל שכתב להחזיר לו
 אכידתו רבותא היא דמוציאין מיר ישראל הוכס כס ועוד
 דאמור רבנן המחזיר אכידה לגוי וכו' פי' הך. דהחזרת
 אכידה רבותא היא טפי מלהחזירו ומלנזיקין וכו' עכ"ל
 ע"ס:

ובמה גם דמזיון להרב כ"ח נמי שיחם הך סכרס
 להרמב"ם זל כסור א"ה ס' ד' אמ"ש מהר"ב
 זל שס זל נמצא בעיר היתה רוב העיר גוית
 מותר להאכילו נבולות רובס ישראל מחזירין לו ואכידתו
 כישראל תסנע על מחנא מזה להחיותו כישראל ומספקין
 עליו את הגל בשבת והרי הוא לענין נזיקין ככל ספק המזון
 המוציא מחבירו עליו הראים כ"כ הרמב"ם זל ונראה וכו'
 ולענין נזיקין אפי' רוב ישראל אם ננח תורא דישראל
 לתורא דירדיס פטור ואס ננח תורא דירדיס וכו' עכ"ל ע"ס.
 וכתב ע"ז סרב כ"ח זל כד"ה ומ"ש מחנא על מחנא וכו'
 דכן דעת סה"מ כדעת הרמב"ם זל כרעת מהר"בס עד
 מ"ט ולא נהירא דפשיטא דישראל גמור הוא לטל
 מילי

דח"ל כמי שאינו אכל ככפרי המופקים מתוך כתבם אם
 לא ראו אלו לאלו ודברו זה עם זה אף שראו הפסק' והספרי'
 אז הוא דאמרינן קיס לז דכיון דלא ראו זה את זה ולא עמד
 זה בפני זה אמרינן אולי אלו היו שומעים סרוב דברי
 המופקים מפיסם היו מורים דומיא דהשיא דמי שאמר איני
 יודע אינו תן הכלל אף ג"כ פה מש"ס אמרינן ק"ל אכל אם
 החכמים מהקבצים יסרושם סס מתוכתים כ"ל דאו ודאי
 לא אמרינן ק"ל אלא כדברי התו' שאותו מיעוט משוכ כמי
 שאינו עכ"ל יעוש וראויים הדברים למי שאמרס. ועיין
 כס' בט פטוס בסוף סה' בכללים בשלמי כלל א'. ואיך
 סיהיה תבנא לריננא דרינינן לעיל כנ"ד שאכני סקן הלוח
 לפוס דהטא נראה דפטור הלפרות את כמ' כיון דאי' ספיקא
 דשחא כקן הוא וגם דכמונא לא אולנין בחד רובא:

אמנם ראייתי אחרי רואי דלאו פסיקא סיה לכו"ע
 דהא איכא צדן צדן דמזיון להו לרבותיו בעלי
 התוס' זל סכתבו כפ' ויס הכפרי' דף פ"ה ע"א עלה דהשיא
 דאמרינן מחנא על מחנא ישראל למאי סילכתא אחר ר"ל
 לנזיקין וכו' לא צריכא דנבחים תורא דירדיס לתורא דירן
 פלגא ויהיב ליה אידך פלגא נימא ליה אייתי ראיס דלאו
 ישראל אכא וסקול כתבו זל לא צריכא דנבחים תורא דירדיס
 לתורא דירן. תימא לז דהיה מבי למימר כולה לנזיקין אס
 רוב ישראל דנבחים תורא דירן לתורא דירדיס מחנא על
 מחנא ישראל דנבחים תורא דירדיס לתורא דירן ולא חשש
 אלא פלגא אס רוב גויס בוי חשש נוק שלם. אלא נימא ליה
 למימר חירוס בכל חר עכ"ל ע"ס. הרידס"ל להתו' זל
 דכרוב ישראל מחזיקין ליה לישראל גם לנזיקין דאס ננח
 שורו של ישראל לסורו של זה חייב הישרא' לגר"ל פר"ע נזיקים
 כרין ישראל גמור ועיין רואס שאף לפי תירוס ס"ל דרינא
 הכי וליכא למימר כלל דרילמא כוות התו' היינו כוותי' דרב
 בלומר דהיה מצי לאוקמוי כולסו לנזיקין הגס דלא איתא
 כשמואל דהא לא מסהברא כלל שולבר דמזיון להחזיקו
 הכי כד"ה להחזיר לו אכידתו וכו' שהס עמדו ליישב הסוגי'
 גם לרעת שמואל. עוד כס דמסיכא תיתי להקשות ולומר
 דהיה מצי לאוקמוי מתני' רובכ ישראל כרוב דלא כהלכתא
 דק"ל כשמואל כריכי כמובן. וא"כ דון מינא ואוקי באתרין
 ככ"ד כיון דכלל העולם הישראליס סנה הגס מרובים
 מהכנני' וכל דפריש מרובא פריש כרידא מלתא שכפי דברי
 התו' אית לן לאחזוקי לאכי הכן הלוח כודאי ישרא' ולא כקן
 וחיובא ע ליה רמיא לפרוח את כנו. ומה גם דחוי הוית
 ל סרב הגדול כמהס"ר כנלאל אשכנזי זל כס' אסיפת וקנים
 אסר לו למסכת כתובות בסוף פ"א טראס ליהס סכר' התו'
 הלוא לרש"י זל דכתב ברך ע"פ ע"ד זל וסתפ כמס' יומא
 תקטו התו' תימא דהיה מצי למימר כולסו לנזיקין אס רוב
 ישראל ישראל דנבחים תורא דירן לתורא דירדיס וכו' ותירצו
 דנימא ליה למימר חירוס ככל חר. ורש"י זל כתב אי' ליתא
 וכו' וקאחרת דרינינן ליה כישראל ומחייבת ליה לשלם לו
 חצי נזקו לנימא ליה ישראל אייתי ראיס דהא מחנא על מחנא
 הוא וספיקא הוא ע"כ מהשע דאלו הוא רובא ישראל היה
 חייב ומעתה קשיא להו לסתו' שפך דהיה מצי לאוקמוי אס
 רוב ישראל לנזיקין מיהו כבר תירך רש"י זל וזה לעיל שלהחזיר
 לו אכידה רבותא היא דמוציאין מיר ישראל הוכס כס ועוד
 אמור רבנן דהחזיר אכידה לגוי עליו הכתוב אמר
 למען ספות הרום וכו' עכ"ל ע"ס. סרי כהדיא שיחם
 סרב הנו' ס' התו' לרש"י זל נמי הרי דהשמע להו דרינא סכי
 והוא הוא כנ"ד כדכתובנא:

איברא דלפוס ריהסא מילתא דתמימא היא דהא
 ק"ל כשמואל דאין סולבין במזון אחר סרוב
 ח"א ב
 20

מילי וכו' בר ליוחסין וכו' ומ"ה לא כתב הרב ז"ל לענין
 נזיקין רמב"ם לא במחצה על מחצה דשמעין מינה דברו
 ישראל מוציאין מחנוואף לענין נזיקין והא דקקט ברוב
 ישראל להחזיר לואבירה פשיטא דה"ה לנזיקין וכו' עד
 מ"ט כ"ל שיטת הרמב"ם והשתא וכו' עכ"ל ע"ש . הרי
 דס"ל להני רבוותא ז"ל דאף דבעלמ' קול' כשמואל דאין סולבין
 בממון אחר הרוב מ"ת בענין זה שאנו מוספקים תחלה
 וראש בגופו אם גוי הוא או ישראל אזלינן בתר רובא הגם
 שבגלל הדבר אתיבין לאפוקי תמונא מיד המוחזק מחמת
 טענת הרוב . וכיון דכ"ד הוא הוא בדומין שגם ככ"ד נפל
 הספק לפנינו בגופא דיריה אם כהן הוא או ישראל ואית לן
 למיזל בתר רובא דבכתובא לעיל . פשיטא דלהני רבוותא
 דינא הוא ככ"ד דחויבא עליה רמייא לפרות את בנו דלהני
 רבוותא הויא דספק בכורות לקולא נפקת ברא מוכ"ד דהא
 הכא איב' רובא ובתר רובא אית לן למיזל אפי' לענין הממון
 כיון דנפל הספק בגופא דיריה כמוכין :

אמנם

לפום דיהטא אנכי הוואה דאכתי פשיטא
 דאין כחינו יפה לרון דינ' פסיק' ככ"ד דמחייב
 לפרות את בנו מן בתר דחויבין דהאי דינא כפלוגתא מתניא
 דמהר"ב ז"ל ס"ל איפכא כנו' דבא"ה ס"י ר' כתב שם וז"ל
 ולענין נזיקין אפי' רוב ישראל אם בגם תורא דישאל לתורא
 דיריה פטור ע"ש :

וגם

דחויבין להרב המגיד ז"ל דס"ל הכי כמ"ט בה'
 איסורי ביאה בפרק ט"ו ודכ"ה בר"ה מחצה
 על מחצה וכו' בסוף דבריו וזה לשונו ויש
 לרקדק ברוב ישראל אם נבא שור של ישראל את שורו אם
 חייב ישראל לשלם נזק כלל ומסתברא דלאו דהא קול' דלא
 אזלינן בתמונא בתר רובא והיינו דקאמרין דווקא להחזיר
 לו האבירה לפי שאין למונא אותה חוקת ממון בה אבל
 להשלומי נוקא אפי' ברוב ישראל לא מפקינן ממונא מישראל
 למיתן לזה דהוי לא ליטמוענין לנזיקין ברובן ישראל וכ"ש
 בחזרת אבירה כך כ"ל עכ"ל ע"ש הרי דהאי דינא כפלוגתא
 מתניא והו"ל ספיקא דפלוגתא דרבוותא דקול' דתמונא
 הדיא דקאוקאי ובפירושא מתניא ספק בכורות להקל .
 באופן דזה אבי הכן רכ"ד פטור מלפרות אח בנו כמוכין .

אמנם

הלום ראיתי שעדין למודע' אנוכריכיס דחוי
 הוית להגאון מהר"ק ז"ל בשתש קמ"ג שדן
 דינא על אשה שילדה בן אחר שמונא
 טבועות שהפילה ושאלו את הנשים שהיו שם ואמרו
 שלא היה בו שום ריקום איברים . וכתב ז"ל דבר פשוט הוא
 שלפי עדות הנשים אין ראוי לחוש משום ולד וכמ"ש הרמב"ם
 ושאר הפוסקים ז"ל . ואע"ג שכתב הסור כוד שערשין אין
 אנו בקיאים להכחין בשפיר האם ישנו מרוקס או לאו ויש
 להחמיר ליתן לה טומאת לידה . פשיטא דהיינו דווקא לענין
 איסור נדה משום חומרא דברת אבל בכונא כזה דהיינו
 לפטור הבא אחריו מן הככורה . נראה לע"ד דליכא למימר
 הכי דאדרבא יש להעמיד אשה בחוקה שלא נפטור רחמה
 עדין וגם הנפל הזה בחוקה שלא נתרקמו איבריו עדין דהא
 חוקה גמורה היא ז' עכ"ל ע"ש . הרי שהגם דסוף סוף
 ספיקא הוי שהרי אכן לא בקיאינן בדריקת הריקום אפי'ה
 דן הדין דמשום חוקה שלא נפטור רחמה דקאמסייעא לכהן
 חשבינן כאלו הוא ודאי לכהן ולא משחיבין לחוקת בעל
 הממון שיהא פטור מן הפדיון . באופן שעין רואה דס"ל
 להרב ז"ל דמאז דקול' דספק בכורות להקל והמע"ה היינו
 בספק שקול' דליכא חוקה מוסייעת לכהן :

וא"כ

אף אכן כמי כמוכין וכדון ככ"ד כיון דרובא דעלמא
 ישראלים ניכחון וכל דפריש מרובא פריש דכיון

הרוב הוא עדיף מחוקה כנוחש . וכמ"ש הרא"ש ז"ל הנה
 הוא מסייע לכהן שזה אבי הכן גופו ישראל ולא כהן דחשבינן
 ליה כדאי ישראל שחייבתו תורה כפדיון וחייב לפרות את
 בנו הככור . באופן דאף דינא דה"ה דקאזיל הרב בתר
 חוקה זו משום דאית לה כח היפה עדות הנשים דקאמרו
 דלא חוו בו שום ריקום שיוסיף תת לו כח אפילה לא נופל כ"ד
 ממנו שהרי כבר אתו סהדי והעידו על הכי הכן הלום שבא
 מארץ רחוקה מעיר שהיו דרים בה ישראלים ושגלו אותן
 הנשים בטעת מלחמה ושאו זרע כאשר ועדות הלום נותן לו
 יפיו כח דלא אתא מן הקבוצ וכל דפריש מרוב' פריש באופן
 דרא ודא הרא"ה היא כמוכין :

גם

חויבין להרב החביב ז"ל כס' שבכ"ג לחזר בה' פדיון
 הכן בהבנת הטור אות כ"ו שהסכימה דעתו כהאו
 דינא שדן משרקין ז"ל לענין פדיון הככור ודן לענין חגי
 פדיון דומה לשל אדם וכתב ז"ל ועוד אני אומר שאם הדבר
 ספק אם היה חגי פדיון פניהם דומה לשל אדם או לא כגון
 שלא דקדקו בטעה שהפילה הבא אחריו בריך פדיון דיש
 להעמיד האשה בחוקתה שלא נפטור רחמה וגם הנפל היה
 בחוקת שלא היו פניו דומות לשל אדם כמו שגמור מתשובת
 מהר"ק ז"ל ומ"ש הרב ז"ל דכל דאיכא ספק אין לכהן כלום
 היינו כספק שקול' וכו' וכבר בא מעשה לירי וכו' והוראתי
 שחייב כפדיון וככורה וכך עשיתי מעשה עכ"ל ע"ש .
 באופן דעין רואה רלפי סברת הגאון מהר"ק ז"ל והרב
 החביב ז"ל הדין נותן ככ"ד שחייב לפרות את הכן הככור
 כמוכין :

והוי

להרב מהר"ן אשכנזי ז"ל כתובה ס"י ק"ר דקא
 מייחיי שס' תשו' מהר"ק ז"ל הנו' לרון מינה לכ"ד
 וכתב עלה וז"ל לכאורה דברים אלו סותרים תלמוד ערוך
 בפ' המפלות דף כ"ט דאמר רז"ל עברה בכשר והפילה
 מביאה קרבן ובאכל הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד
 מעליא ילדן הכי דלא מוקמינן לאשה בחוקת פטורה מן
 הקרבן וגם לא הנפל בחוק' שלא נתרקמו איבריו והך דרז"ל
 הילכתא הוי וכן פסק הרמב"ם ז"ל אלא עכ"ל ז"ל דשאני
 התם דבדקו ומצאוהו מלא מים אלא שבאנו לחוש מחמת
 חסרון ידיעתנו ובקיאיותנו ע"כ כתב מהר"ק דכיון דאיכ' נמי
 הכך חוקת סמכינן אעדות נשים אבל בהפילה ולא בדקושה
 הדבר ברור בגמרא דבחוקת ולד מעליא הוי ופטור הבא
 אחריו . ובשליה התשובה כתב והדר ביה הרב ז"ל וכתב ז"ל
 ועוד מדאצטרך למימר דאדרבא יש להעמיד אשה בחוקה
 שלא נפטור רחמה עדין וגם הנפל בחוקת שלא נתרקמו
 איבריו עדין דהא חוקה גמורה היא זאת . ע"כ לומר
 דספקי משפקא ליה וכל שיש בחן ספק הרי הוכחנו בכיור
 מתלמוד ערוך דאדרבא יש לנו לומר דולד מעליא הוי דהלך
 אחר רוב נשים והוי אין החוקה שכתב מהר"ק רעועה ולא
 במורה עכ"ל ע"ש :

ותמהני

על הרב ז"ל דנותן דכריו נראה דמשמע
 ליה שמהר"ק ז"ל בדה מלכו חוקה זו ולא
 היא דחויבין דאפי' בעריפא מנה מדרין מהר"ק ז"ל אחר
 למילתא ר"ת ז"ל במ' בכורות דף ק' ע"כ עלה דהויא דאמר
 ר' חביבא הלכ פטור איכא בניניהו ר"ע סבר חלב פטור
 הלך אחר רוב כהמות ורוב כהמות אינן חולכות אלא א"כ
 יולדות וכו' יהושע סבר הא איכא מיעוטא וחולכות אעפ"י
 שאין יולדות . ופירש' ז"ל חלב פטור אם חולכות אפי'
 כיון שנתן או שגילדה בבית ישראל לא ראינוה יולדת עו
 לאחר שכתה והרי היא חולכת עכ"ל ובתום ד"ה חלב פטור
 וכו' כתבו ז"ל פסק ר"ת דחלב אינו פטור דלקמן פסקין
 ברשב"ג דאח' כלוקח כהמה מיניקס מחמו דפטור מהככורה
 דלא

אלא תרומה אלא אם כן ילדה אבל מטעם הלכ לחד לא
 יפטר אלא לאו דאיכא ולד כהנה וכו' ומתוך כך מדרק
 ת דהכי הילכתא דחיישינן למיעוטא היכא דאיכא חוקה
 בהנה כי הכא שהיא בחוקת שלא ילדה וכו' עכ"ל ע"ש
 עיין בהרא"ש ז"ל בפסקיו למ' חולין ד"ג ע"ב דכת' דבריו
 ש"ת הללו דאוקי האם בחוקת שלא ילדה. הרי דאף שאמרו
 טעמא דמאן דס"ל דהלכ פוטר הוא משום דרוב בהמות
 אינן חולבות אלא א"כ יולדות תחלה והכי פסקא הרמב"ם
 בדריא מילתא דה"ט דהגם שגלדה בכית ישראל מ"ת
 חיישינן שמא הפילה נפל הפוטר הכא אחריו בעודה במרע'
 או בליה ואכלתו חולדה ומ"ה אזלי בתר רוב בהמות ולא
 בתר חוקה שלא ילדה ואפ"ה ר"ת פסק דליכא למיזל בתר
 דוכא אלא בתר מיעוטא דחוקה שלא ילדה וא"כ כ"ש בגרון
 מהרז"ק ז"ל שהריעותא נראית לעין לפי ערות הנשים שלא
 כפול שום ריקוס דפשיט' דיעה דן מהרז"ק ז"ל דלא למיזל
 בתר רוב נשים דולד מעליא ילדן דכיון דאיכא ריעותא
 דהנה שגלדה הוה בחוקה שלא נתרקנו איבריו ואפ"ה
 כהנה כהנה הוה אכ"ן לא בקיאינן בכריקת הריקוס כמ"ש הטור
 והוריעותא הוה נגד הרוב דולד מעליא ילדה וכוונת הרב לומר
 ע"ש דכיון דאיכא חוקה דנופה תוסף תת כח למימרא דמאי
 ז"ל ודהעידו הנשים שלא ראו כה שום ריקוס הכי הוא ודאי פון
 דעיקרו משום סימנא הוא:

באופן

דכריא מילתא דהוה רזיכל דעברה כנהר
 והפילה לא תכרא לא לר"ת ולא למהרז"ק
 ויהי נדחתם ליכא שום ריעות' נגד הרוב הנורמה דלא למיזל בתר
 שרובא אלא בתר חוקה שהרי הפילה כנהר ואין לדון בה אלא
 ומהרז"ן רוב נשים דולד מעליא יולדו' ומהש"כ בגרון ר"ת שהחוקה
 נשים היא אליהתא שכבית ישראל נולדה זאה בהמה ולא ילדה
 בשמה כלל והיא חולבת שמוכרם שהיא מן המיעוט שחולבות בלתי
 חוקה דולדות ומש"כ כעני בגרון מהרז"ק ז"ל דהא איכא ריעותא
 כ"ל הגביר הרוב דלא חוו כיה שום ריקוס ואית לן למימר שזאת
 לחוס בהמה היא מן המיעוט שאינן יולדות ולד מעליא ואמרו
 כיון דהיה מוקמינן בחוקה שלא ילדה דסמכינן מיעוטא אחוקה
 ולא דבופא שלא ילדה כמובן. ואפ"ה שלפי הנראה ר"ת ז"ל הגם
 ואיכא פסק שאין הלכ פוטר מ"מ לאו לכבוד ודאי דן בו כדי ליתנו
 כ"ל ז"ל אלא לפסק כבוד כמ"ש מהרז"ק ז"ל ב"ד סי' ש"ו
 דממהרז"ק ז"ל דן דוכא ליפות כמו של כהן והא לא תכרא
 ש"פיר איכא אך להלך למימרא דשאני בגון דר"ת ז"ל דאכתי
 והוה חוקה שגלדה בכית ישראל ולא ילדה הא איכא למיתלי
 ריעותא ולומר דלעולם בתר רובא אית לן למיזל כסדרת
 הפוסקים דפסקו הלכתא דהלכ פוטר ואפ"ה נולדה בכית
 ישראל דכודאי לאו מילתא בלתי טעמא היא דפסקו הכי
 לא דס"ל דמתחת הרוב אית לן למיתלי דשמא במרעה
 טילה טימף הפוטר או בליה ובגבתו חולדה וכיוצא
 ושא"כ בגרון מהרז"ק ז"ל שהריעות' נגד הרוב נראית לעין
 ככר העידו הנשים שלא ראו בו שום ריקוס ולא מאי דלא
 קיאינן בכריקת הריקוס שהחמירו ונגרו משום חומרת נדה
 ויהי כו כח היפה לשנות את הירוע ועיין רואה שהעידו שלא
 היה בו שום ריקוס דכרתיבנא. ומה גם הטא איכא למימר
 מאי שאמרו דלא בקיאינן בכריקת הריקוס שיינו מן בתר
 שחיל הריקוס להכחין ולרעת. אם הוא ריקוס או לא אמנם
 כשלא נראה כוראשי הריקוס עדיין כלל שאין עין רואה
 דע דעת להכחין דליכא שום ריקוס. ומ"ש בש"ס רלא
 שליא כנהר דעא שיינו לכתר שהחיל הריקוס להכחין
 הוא ריקוס או לא אלא שרבותא ז"ל ת"ה החמירו בכל

ופוק

באופן דלפוס כל מאי דכתיבנא מהרז"ק ז"ל דרק
 בדינו הדרק שדן דינא ככ"ד בענין הריקוס
 שלענין פדיון הבכור כד"ך לפדותו ואדרכא דכרי הרב
 מהרז"ק ז"ל שתמה על הבאון ז"ל דבריו תמוהים לא שהבאון
 ז"ל קינר במקו' שאמרו להאריך משום שבכהו דכיון דתרכינו
 וסמך על המוכין כמו שכתבתי עליו במקום אחר בענין אי
 מהמי יאוש כחוב יע"ש

ודע

דלפוס כל מאי דכתיבנא ככ"ד אשתכח דאיכא
 ככ"ד ספק ספיקא להחמיר על אבי הבן הלזה
 ולומר לו תלא פוס דחויבא עליה רמיא לשרות את בנו דשמא
 הלכה בתום ודעמייהו ז"ל דס"ל דכתיבוק הנמצא בעיר
 שרובא ישראל שדין ישראל גמור דיימינן ליה גם לענין כויקין
 דמוציאין מיד ישראל המזיק לגדלן פירע טוקו והגם דבעלמא
 אין הולכין במתון אחר שרוב הכא דנפל הספק בגופו אית
 לן למיזל בתר רובא דכתיבנא לעיל לפי דברי הראשונים ז"ל
 דפשיטא שאף ככ"ד שרומין זה לזה דכרתיבנא לעיל דינא
 הוא דאית לן למיזל בתר רובא שום אבי הבן ישראל ולא כה"ך
 ואת"ל דלית הלכתא כהתם' ז"ל ודעמייהו אלא כמהרז"ק
 והרב המביר ז"ל דס"ל דלענין כויקין לא דיימינן לקטן הנמצא
 כדן ישראל דאף בגרון הלזה לא אזלינן במתון אחר הרוב
 וה"ה ככ"ד דלא דיימינן לאבי הבן הלזה אלא ספק ישראל
 ספק כהן וספק כמורת לקל שאף לענין פדיון הבן הלכה
 כהבאון מהרז"ק ז"ל והרב כה"ג ז"ל שדן דינא ככ"ד להחמיר
 על האב שיפרס את בנו משום חוקה דנופא שלא נפטר
 רחמה כמ"ש שלא אמרו ספק בכורו לקל אלא בספק שקול
 וכרתיבנא. וכ"ש הכא ככ"ד דאיכא רובא דעריפ' חסוק'
 דכרתיבנא לעיל דפשיטא רכיון שהרוב המחזיק לאבי הבן
 הלזה דלאו כהן הוא אלא ישראל דפשיטא שחייב לפדות את
 בנו. ועד השלשה שאף אם תמצו לומר דלית הלכת' כהבאון
 והכנה"ג אלא כמהרז"ק ז"ל הגם שהי' א"מחיד דכתב דחוק'
 דנופא הלזו לא ה"ל שמה כיון דכל חיליה הוא מהסי' דריזכל
 דאית לן למיזל בתר רובא והכא ככ"ד איכא רובא דחוקת
 לאבי הבן הלזה דלאו אויהו כהן אלא ישראל אזיל ומור' שחיי'
 לפדות את בנו ומה גם שב' הספקות מתבגלני ומתהפכים
 דשמא לענין פדיון הבן הלכתא כהבאון והכנה"ג ז"ל שדן
 לחיוב כפדיון הבן משום חוקה דנופא רכ"ש ככ"ד דאיכא
 רובא הנחזיקו לישראל רוקא שחייב. ואת"ל דהלכתא
 כמהרז"ק ז"ל דסבר דאין חוקה זו מחייבתו שמה ככ"ד דאין
 רובא אזיל ומורה דחייב וכ"ש דאעיקרא דרינא שמא הלכה
 כהתם' ודעמייהו דס"ל גבי תיבוק הנמצא בעיר שרובה ש'
 דכההיא אזלינן בתר רובא אף לאפוקי ממונא והוא הוא
 ככ"ד דכרתיבנא וכמובן.

חיו מ"ש הרמב"ם בה' בכורים דין ו' ככ' נשים
 של ב' אנשים א' בכרה וא' לא בכרה וזל ילדו ב'
 זכרים ונקבה זה שלא בכרה אשתו נותן חמש שלעים שלא
 נפטר אלא ככ' ספקות אם אשתו ילדה זכר בלכר חייב ואם
 היא ילדה זכר והנקבה חייב אלא א"כ ילדה הנקבה תחלה
 והאזיל והוא דבר רחוק יתן פדיון עכ"ל ע"ש. גם הראב"ד
 ז"ל שהשיב עליו בדקן כ"ה כתב וזל א"ה טעה בזה שום חייב
 מפני שהוא ספק ספיקא ובאיש אחד חייב שאין ספק ספיק'
 פוטר אותו אבל ככ' נשים של ב' אנשים א' בכרה ואחר שלא
 בכרה זהו שאמרו בתוספתא פטור עכ"ל ע"ש. הרי דס"ל
 רכל

דכל ראוכל ספק ספיקא להחמיר חיובא רמיא עליו לפדות את בנו אלא דכדון דידהו איכא ספק ספיקא להחמיר . והרמב"ם ככ' נשים של ב' אנשים א' בכרה וא' שלא בכרה הוא מחמיר ומיקל בכ' נשים מאיש א' והראב"ד החמיר באיש א' ומיקל בכ' אנשים . וטעמא והלכתא הלון עדיון לא כתגלתה לא דעת הרמב"ם ולא דעת הראב"ד זל וכאשר מהרזכה זל בטור זר בסוף ה' פריון ככור תמה על דברי רבינו זל זל ואינו מכין דבריו שגם אינו מתחייב אלא בכ' ספיקות שמה ילדה אשתו נקבה ואם ילדה זכר ונקבה בטור א"כ יצא הזכר תחלה ע"ש . וגם מרן זל דתמה על רבינו בכי סע דמ"ש דבאיש א' פטרו רבי לעיל מן בתר שהספיקו להקל ולהחמיר דומין זה לזה בסגנון אחד ע"ש . באופן שערין הואה דכל המבוכה הלון היא נוסוס דאיכא ס"ם להחמיר וגם ס"ם להקל הפוך בה והפוך בה . כרס בכ"ד דאיכא ס"ם להחמיר ולא להקל כאשר החכם עיניו כראשו פשיטא דמחייב אבי סכן הלזה כפריון בנו הככור כמובן : **וכבר** עמדו רבנן בתראי מהאחרוני זל לבקש ליישב הלתיא דרבינו ולמיהב טעמא בהפר' החלקי' כמה סדר הדחק ועיין בבספ משנה סס מ"ט מרן זל על דברי רבינו משם מהרז קורקוס זל וכתב דמ"ט כפ"ש ככור תני רב הונא וכו' ותנא דירן וכו' אין בירמת ריבנו כגירסתנו ע"ש :

אמנם

דברי הרב כ"ח זל ודברי הרב טז זל שיצאו ליישב דברי רבינו כוס ב"ד בסוף ה' פריון הככור וליתן טעם בהפרד בין כשהב' נשים הנה הנס מב' אנשים לבין כשהם מאיש א' . אחר המיולה רבה אין דבריהם מוכנים כלל שהרי לפי הניסוד אשר הם מיהרים שקרוכים הדרכים זה אל זה ומגריחים רבב' נשים של ב' אנשים אחת בכרה ואחת לא בכרה שילדו ב' זכרים ונקבה ליכא אצל זה שלא בכרה אשתו אלא ספק א' אם ילד' הנקב' תחלה או הזכר ומחייב וליתא דבדליכא אלא ספק א' אין לו לבחון כלום כמדוע דם' בכורות להקל והרמב"ם זל שכתב גיתן פדיונו ה"ט משום דאיכא ס"ם להחמיר והס"ם להקל הוא דבר רחוק כמ"ש דבינו בהדיא . ותו שאף גם על פי יסודם והנחה מו' כרת רבב' אנשים תלינן לכל אחד זכר ולא קפל הספק אלא בנקבה אחת עדין איכא ס"ם להקל ולהחמיר דשמה אותה שכברה ילדה הנקבה ואת' ל' שאותה שלא בכרה ילדה אותה שמה קודם הזכר ילדה . ונהפ"ה הוא דשמה אותה שכברה ילדה הנקבה והלון מחייב כפריון הזכר ואת' ל' שאותה שלא בכרה ילדה הנקבה שמה ילדה הזכר תחלה ומחייב ומה יועילו חכמים כמובא יסודם ודבריהם ז"ע :

גם

הרב תנא דאורייתא זל כס' משנה למלך טס בהל' בכורים רצה ליישב דעת רבינו זל בפנחה סוברת דאיכא לנדה ה' נדרין והב' מסייעים לכהן והב' מסייעים לאב ושהיינו טעם רבינו דכתב שיתן פדיונו :

ובהורמנותיה

במר אין דברי רבינו מורים בן שהרי לא קא מיייתי אלא השני גדדים המסייעים לכהן ל' כדומה גם דמאי דקשיא ליה למרן זל כדברי רבינו דמ"ט חב' אנשים לאיש א' ארוכה לא עלתה :

אשר

ע"כ לפיחומר המושא גם אנכי לא אחשוך פי להליץ כער רבינו במה הכר והוא דכוונת רבינו כמאמרו והואיל והדבר רחוק יתן פדיונו הרצון כו דהא איכ' תרי נדרין להחמיר ואם אכן אתינן לפוטרו משום דאית ביה פמי ס"ם להקל במ"ט מהרזכה זל שמה נקבה ילדה לכד אין צריכים לחחו ה' נדרים הא' והאחרון דנקבה כו ילדה

והא דבר רחוק לתלת ב' נדרין שנקבה ילדה במקום דאיכא רוב זכרים ונקבה א' ואמטו להכי כתב רבינו שיתן פדיון כיון שהס"ם להחמיר איכנו רחוק והס"ם להקל הוא רחוק ואמנם מאי דקא פטר מהחמש הלעים בהיותם הב' נשים מאיש א' פשיטא איכא משום רבב' נשים מב' אנשים תתלו הקפידה וקפדי אינשי למען דעת איזא הוא בנו שילדהו אשתו באופן שאפי' הילדות כמחבא ובצער רחוק הוא מהדעת שלא ישייתו לב להפריש כל א' ולדה או לפשו' לדעת אם ילדה אחד או שנים . באופן דאשתכח דהס"ם נחמין מחוסר ההשגחה בדבר דתתול כו הקפידה טובא דא לפחות הוו משגיחות מי ילדה א' מי ילדה ב' וולת שלא היו יודעות מי ילדה הנקבה לא היה אלא הר ספיקא והיה פחד מה' סלעים וכיון שלא השגיחו בדבר שהוא רחוק מדרך העולם והם גרמו שנתהוו הס"ם אין לנו להקל עליו ממה הס"ם כיון שהדבר רחוק שיטעון שנקבה ילדה כמקו' דאיכ' רוב זכרים וגם רחוק מדרך העולם והו"ל כאלו כמה הכר הו עשו הס"ם גידים ולא חשיבם ס"ם לפטור ענחן מפריון סגן כיון דאציקרא הס"ם הוא רחוק דאיכא רוב זכרים ולאו הו כס"ם להחמיר שהוא בא עפ"י הרוב הזכרים והס' החמירו על ענחן . ומש"א ככ' נשים מאיש א' שהגם שהספקו' כולם שוים להקל ולהחמיר מ"מ כיון דב' מאיש אחד לא תתלו הקפידה כ"כ אם תחמת הצער לא הרגישו להשגיח להכי מי ילדה א' מי ילדה ב' כיון דאיכאס' אחד ואין הדבר רחוק מדרך העולם כ"כ ער שחמיר עליו תפאת שהם גרמו שנתהוו הס"ם וכאלו עשוהו כידים כמה הכר לפטור ענחן מפריון וכמוכין :

א"נ אפשר לחלק לדעת רבינו זל בין איש א' לב' אנשים באופן אחד והוא בת"ש ז"ל האב' זוכה לבן בנו וכו' ואין ספק שגם לבה אול לפחות האם לבת וכאשר עיניו הרואות במספר הדורות שעל הרוב הכי טובע העולם יודע הלזה אי אפשר להכריעו אלא במספר הימים . באופן שהנקבה שנולדה בין אלו הב' אנשים וכב' נשים אפשר שכמספר הימים תהיה קלמטר בנייה של הנקבה כנוי אותן האיש שכברה אשתו והזכרים כקלמטר פני האיש שלא בכר אשתו והגם שאפי' מידי ספיקא לא נפקא מ"מ היות דהא איכא רוב זכרים וקא טענין ס"ם להקל ענחנו מפריון סגן בטענה דאשתו ילדה הנקבה ואם ילדה נמי זכר הנקב' ילדה תחלה שהדבר רחוק כדכתיבנא . הנה אם יארע תואר הכנים והבת כדכתיבנא יהיה טענת הס"ם להקל אצלו יותר רחוק והגם דמיד ספיקא לא נפקא דדילמא מקרה הוא ת"מ חשים אכחושי איכא לזויעבד טענתו יותר רחוקה ט"מ מכתחלה דהו"ל כעין ב' רעותות . ואמטו להכי ס"ל לרבי דאית לן למיזל בתר הס"ם להחמיר כיון שאין בו היום ס"ם ריעותא . וריחוק שהוא בנוי על רבוי הזכרים ואף על כה מספר הימים יצא הדבר כלפי לייא שהזכרים יהיו פרייה דומים לאיש שכברה אשתו והנקבה כמי שלא בכרה אשתו מ"מ מידי ספיקא לא נפקא דדילמא מקרה הוא ולא הו"ל אלא ריעותא סדא ומושום הכי חייבו ומש"א ככ' באיש אחד ב' נשים אחת בכרה ואחת לא בכרה דפטרו רבינו חשום דהגם דהס"ם להקל דאיכא גביה נמי רחוק הד' לטעון דנקבה לכד ילדה האשה שלא בכרה ואם זכר ונקב' ילדה הנקבה ילדה תחלה . מן בתר דאיכא רוב זכרים מ"מ כיון דליכא למיחש כלל דכמספר הימים ימצא ריעותא נגד טענתו הלון שהרי אב' אחד לכלם וכעל אחד לשתיה ואף אם יהיו פני הנקבה כנוי האשה שכברה אין זו ריעותא כלל כיון שהוא בעל שתייהן וכחדא שדיין כמותה וכמוכין :

ודע שדעת הראב"ד ז"ל דם"ל הפך דעת רבי ז"ל בזה
 אלא רבאיש אחד חייב וכב' . אנשים פטור נראה
 דסייעו טעמא משום דבאיש א' שהאזיב לכלם טענת הס"ם
 להקל דאיכא גבייהו רחוקה דקא טעין שהאשה שלא
 בכרה לא ילדה אלא נקבה לבד או נקבה תחלה ואח"כ זכר
 שהרי טענתו היא . נגר הרוב שהם זכרים שמולדו לו באופן
 שריכוזי הזכרים הן הם שלו ומש"ס חייב . ומש"ס כב'
 אנשים שאין הכרח לתלות רבו הזכרים עליה דידיה דהאי
 שלא בכרה אשתו . דשפיר אית לן למיתלי בהכירו אחד מן
 הזכרים דאשתכח דאין זהבא בטענה לפטור עצמו כס"ם
 אלא בהנחה סוכרת שאין לו בילדים הללו אלא זכר א' ונקבה
 בספק ואשתכח שאין כס"ם שלו שפטר אותו דבר הרחוק
 ומש"ס פטור וכמוכן :

תבוא

לדינא שלפי כל האמור האבי הכן הלזה
 חיובא רמיא עליה לפדות את בנו דהא איכא
 ס"ם לחייבו כדכתיבנא . ודע דאין לרמות ולומר דס"ם הלזה
 לחד ספיקא חשבין ליה כיון דשנים הספקות הראשונות הם
 אחד הסודר מטענת רוב איתוין עלייהו שהרי כבר כלל לן הרב
 צוהרא"ז בכתביו סי' ק"א דכל שהספק הא' או האחרון מת'י
 טפי מהכירו לתרי ספיקי חשבין להו' . והביאו הרב פר"ח
 בכללי ס"ם אות יוד וסרס שפתי כס"ן כז' בכללים ס"ע"ט
 והכי הסכימו האחרונים ז"ל הלא בספרתם כמו שירא הרוחה
 והבא בר"ד ס"ם הא' נהנה טפי מהכירו לחשבין ליה לאבי
 הכן הלזה לישאל גמור ולא לש' כהן עליו כדאמרי' ביבמות
 דף ה' שאינו כהנים שריבה להם מות מחד אחר המש"כ
 כס"ם ס' שאינו מחייבו אלא לענין פדיון הכן החמיר עליו
 הגאון והסכ"ה ז"ל כמוכן :

הגם

שלפום רישא אמי תמיה על הרבני ז"ל שהצריאו
 להיות אחד מן הספיקות להטיר טפי מחכירו
 דהא קא חזינן להרמב"ם והראב"ד ז"ל דקא חייטין לעיל
 סמוך ונראה לענין כ' נשים מאיש א' שהא' בכרה ולא
 בכרה או כב' נשים מאיש ח' וא' בכרה וא' לא בכרה ועשו
 ב' ספיקות לחייבו בפדיון כל א' לפי דרכו הגם שהכ' ספיקו'
 הנה הגם מש"ס א' שאנו הספיקים על זאת שלא בכרה אם
 נקבה היה מה שילדה תחלה דאשתכח דכבר בכרה ע"ז
 הנקבה שילדה והס' הכ' הוא שאנו מכפיקים דשמה הזכר
 ילדה תחלה דאשתכח שב' ספקות הם מש"ס ח' אם בכרה
 זכר תחלה או נקבה ואפ"ה השכו להו' הרמב"ן והראב"ד ז"ל
 לחייבו בפדיון משום דאיכא ס"ם להחמיר הגם שאין שום א'
 מהספקות מחמיר טפי מהכירו . וגם מהר"זה ז"ל לא דחה
 מילתיה דהרמב"ם ז"ל אלא משום דאיכא ס"ם להקל עליו
 כמו שיראה הרוחה והדבר דרין לי תלמוד ויש ליישב כדוחק
 באופן דלפום כל מאי דכתיב' הדבר ברור שאבי הכן הלזה
 חיובא רמיא עליה לפדות את בנו פדיון גמור :

ומן

האמור בכל מאי דכתיבנא עיניך הרוחות רב"ד
 נפקת ברא מתשובת הרשב"א ז"ל הידועה דסי'
 אלק ר"ז דכתב ז"ל ששאלת במקדש את האשה ויש ספק
 בדבר אם היא גדולה או קטנה כי לא ידעו מספר שנותיה
 והשאלתך הבעל גירשה או מיאנה כוונכדקה ולא תנאולה
 והשאלתך אם מותרת לבנו אולא . והשיב הרב ז"ל אשה זו
 היא כשנפתקו בחספך שמתיה אנו חוששים שמה כבר הגיעה
 ביה לכלל שנותיה ומקורשת היא דבר תורה ואם כבר הגיעה
 דאיכא תורה שגם כוון אנו חוששים לשמא נשרו וכדרכא
 דמיה אלא שיש להקייטב בזה לפי שיש לומר שש בזה ב' ספיקות
 ובעל אה"ש הגיעה לכלל שנותיה ס' לא הגיעה כשקדשה ואפי' אה"ל
 שכרה אין לה הגיעה ספק הכוונה סימנים ונשרו ס' לא הכיאה וכל ס"ם
 כיון כמותה לפי' בשל תורה לקולא ואפ"ה אינו רואה בזה להקל כי יש

עוד להתישב ברב עכ"ל . וכתבו גדולי מאחרוני מהר"ם
 ז"ל כתשו' כח"ס' מ"ח ומהר"ם ז"ל כס"ם ל"א ומהראב"ם
 ז"ל כח"ס' סי' כ"ו דף כ"א ומהר"ז ז"ל כח"ס' ריש כלל ג'
 דטעם שלא סמך הרשב"א ז"ל כתשו' הנו' להטיר מזה ס"ם
 מפני דאין פקום לומר ס"ם כאן דאת' ל' שבאם לכלל שנותיה
 טוב אין להסתפק ולומר שמא נשרו דכל כי האי אמרי' היו
 ונשרו כדאמר רבא כיון שהגיעה לכלל שנותיה חוקה הכיאה
 סימנים הלא בספרתם ז"ל ע"ש :

וראיתי

להרב חליהו רבא בס' הנספד ס' אליהו רבא
 בשער א' דף ח"ן ע"ב שערד מר ותמה
 על דכריהם של דריקים כל הרבנים
 הנו' וקא חייטי שמעתין דפ' יוצא דופן דף מ' וכתב אשר
 מומנה תורה יוצאה דלא חתאמרא חוקה דרבא אלא בסתמא
 היבא דלא נכדקה אבל אם נכדקה ולא תנאולה סימנים או
 לא שייכא חוקה דרבא אלא דמשום המור ערוה אנו חוששים
 לשמא נשרו אלא דמשיקרא סבר תלמודא לאוקומי אירך
 דרבא דקאמר תכאן ואילך אינה ממאנת בדכדקה לא דלא
 מתוקמא למ"ד אין חוששין וכו' באופן דכל הסוגיא מתחלת'
 ועד סופה כולה סוכבת על הנחה דלא קיימא חוקה דרבא
 אלא בסתמא דלא נכדקה . ואין לומר דכי מוקי' בהסקפא
 בדלא נכדקה היינו משום דכפי לאוקומי הויא דרבא אף
 למ"ד אין חוששין וכו' אבל למ"ד חוששין מתוקמא טפיר בכל
 בוונא חוקה דרבא בדכדקה ואין קול' להסתא כותיה דהא
 לא יתכן כלל דכי מחלק תלמודא משיקרא ס' מתבת' וכו'
 אליבא דמ"ד חוששין היא וכו' וע"ש :

וצעיר

אנכי הרוחה בהורמתים דמר מחר המחילה
 רבא חמינא לע"ד הגם שאין אני ראוי להכרי'
 שהרבנים הנו' הדין עמהם וטעמא משום דלא מסתכרא
 למימר דהרר תלמודא מהס"ד דהוה מטמע ליה דחוקה
 דרבא היא חוקה לימתא כשאר חוקות דעלמ' במאי דפריך
 ומי מספקא ליה והא אמר רבא קטנה שהגיעה וכו' אינה
 צריכה כדיקה חוקה הכיאה סימנים . באופן דמאי דמשגי
 תלמודא ס"ם בסתמא אבל הכא דכדקו ולא אשכחנה אין
 הרצון והכוונה למימרא דחוקה דרבא ליתא כלל בדכדקום
 אלא הכוונה והרצון כו דחוקה דרבא היא אמיתית שרוב
 הנערות הכי הוא רכיון שהגיעו לכלל שנים חוקה הכיאה
 סימנים אלא דו דכדקו ולא אשכחנה היא מן המועטות דיתכן
 שימצא מביט מן המועט שאינן מביאות סימנים ומ"ה קא
 פריך הס"ם ח"ה תמאן כיון דלא אשכחו לה היא מן
 המועטות ותירץ חוששים שמא נשרו כלומר הגם דחששא
 דנשרו היא רחוקה כיון דחוקה דרבא היא אמיתית ומסייעת
 לה יפה כח התרנן . וכלומר אכתי חוקא דרבא במקומה
 עומדת גם בדכדקה כיון דאיכא מציאות בעולם שהסימנים
 בושרי' ומחמירין בענין מילין שאינה יכולה למאן כיון דאיכ'
 חוקה דרבא וחששא שמא נשרו דשמא גדולה היא . באופן
 דכי מיהדר תלמודא לאוקומי מילתיה דרבא דקאמר דאינה
 ממאנת בדלא נכדקה משום מ"ד אין חוששין לאו למימרא
 דבכדקה אולא לה חוקה דרבא מכל וכל דלא מסתכרא
 למימרא דקא מיהדר תלמודא מ"ה ד' מן חקנה א' חק' כדכתי'
 אלא דחוקה דרבא במקומה עומדת אפי' בדכדקה כיון דקא
 מסייע לה מאי קול' דהלכתא כמ"ד חוששין שמא נשרו .
 באופן דיעה כחם של דריקים הרבנים הנו' שכתבו דטעמו
 של הרשב"א ז"ל שלא רצה להטיר כס"ם הנו' ושמך להתישב
 בדבר דסייעו משום דכשמו אומרי' בספק ה"ה אה"ל הגיעה
 לכלל שנותיה אשתכח שאנו מודים שהיא גדולה וכיון דחוקה
 דרבא היא אפי' בדכדקה דשמא נשרו והרצון כו שרוב הנערות
 כיון שמגיעות לכלל שנים הן מביאות סימנים ומיעוטא
 דמיעוטא

רמיעי וטא הן טאיון מביאות א"כ כיון דאיכא חששא למאן
נשרו אין כחינו יפה להתייר מהוסי הספק הכ' רשחא נשרו
או שמא לא הביאה סימנים שאין כחינו יפה למיעבד ספק
הלוא כמ' שקול כיון דחוקה דרבא היא אפי' בכדוקה ולא
אשכחו שהרצון כו דחוקה שרוב הנערות מביאות . ולחומר
אמר רבא להחמיר במ' דאורייתא :

וא"כ כיון שכבר אמרנו כמ' הא' שזו הניעה לכלל
שנים אין הפה יכולה להסתפק ולומר כמ' הכ'
שמא לא הביאה סימנים להקל שהרי כיון דחוקה דרבא
איתא אפי' בכדוקה ולא אשכחו לה' . אשתכח שהס' הלוא
אינו שקול להסתפק דשמא לא הביאה סימנים דכיון שכבר
אמרנו שהניעה לכלל שנים אית לן למימר שהיא מן השוב
ולא מן המיעוטות מהוסי חוקה דרבא ושמא נשרו . ואם
לענין חליצה כשדקן אנו מחמירים בטענת דשמא לא
הביאה סימנים היינו להחמיר אבל לא אסרו . כמוכן ואני
תמיה על הרב הכו' דיפה הול' לרמ"ש הרשב"א ז"ל שיש
להתיישב ברבא הוא מהוסי דמסקא ליה אם חוקה דרבא היא
אף בכדוקה או לא . ונריך ישבו ברבא גם ברבא הרבנים
הכו' ואין הפכאי מסכים עמי :

באופן דהראת לדעת דמ"ס רכ"ד הנה הנה ספיקו
תרינו במורים ואביהן הלוא חובא רמיא
עליו לפדות את בנו בכל תאי דכתיבא
וכמוכן :

ולענין ברכה לפוס דיהטא גראה ברור שחייב לברך
שהרי כל דאיכא תרי ספיקי לחייבו ברכה
מכריכו וכאשר עינינו הולות למון ז"ל שכתב בש"ע א"ח
סי' תפ"ט לענין ברכת העומר מ' חז"ל אם שכת לברך
באחד מהימים בין יום א' בין בשאר הימים סופר בשאר
הימים בלא ברכה אבל אם הוא מסופק אם דילג יוסא' ולא
ספר יספור בשאר הימים בברכה . וכתב הרב פ"ח ז"ל אם
דמ"ס מהוסי דאיכא מ"ס לחייבו כמו שזרחה הרואה בספר
הפוס ז"ל דבמ"ס ברובי מברכין הלא בספרתה :

וראיתי להר"ב משאת משה ז"ל בהשו"א ח"א סי' א'
דכתב שלפי דברי הרב ת"ה סנו בעינן
תלתא ספיקי לענין ברכה וז"ל ביאור דברי הרב ת"ה לע"ד
דאיכא קמן תלתא ספיקי כחדא שריין ספק מנה גמ' תמוז
מ' לא מנה ואת"ל לא מנה מ' אי הילכתא כמ"ד כל ליל ז' ליל'
מוזס כפ"ע ואת"ל דבעינן תמימות דילמא ספירה ביה
דאורייתא . וחייב לברך דמ' דאורייתא לחומר אוליין וכו' עד
אכתי ספיר גמרי' מדבריו דכתרי ספיקי לא בגילן לברוכי
עד אשר יאספו שלשתם דהרי לענין ספק מנה וטרח וייתי
הרב ת"ה דמדיכא מ"ד דספירה דאורייתא . ואם אמרנו
דכתרי ספיקי בגילן בלא"ה יברך דהא איכא מ' מנה מ' לא
מנה ואת"ל לא מנה דילמא הלכה כמ"ד כל לילה מנו' כפ"ע
ואם כן אפי' ברבנן ולמאי הילכתא אייתי דעת
דאבוה ז"ל אם לא שנאמר בהברכה עד דאיתנהו במוקב
תלתא וזה ברור עכ"ל . זעוש :

אמנם אחר המחילה נראהות נפלאותי איך מן בתר
שהרב הפ"ח ז"ל כתב בפשיטות במ"ק ח'
שהרב ת"ה מנה תרי ספיקי קא אתא איך לא נתייש' בטוב
טעם דבריו הרב ת"ה דאפשיטו דהער"א נהר"א נהר"א
מורין דברי הרב ת"ה דכוונתו רגויה כדברי הרב הפ"ח
ואניע דברי הרב ת"ה דבשעור לשונו כדי לבא אל הכוונס
וז"ל ואע"כ רבדאי שכתב ווס א' וכו' . והנינו כה"ג דכתבו
שכתב יוס א' טוב אינו סופר פי' בברכה דבלא ברכה מאי
נפקא מינס ודלא כהתו' במנחות דכתבו דאין נראה פסק
ה"ג ודלא כאשירי נמי דכתב בשם רז"ל דכל ליל' מוזס כפ"ע

ואם לא ספר באחת מוזס לספור באחרות מ' מאע"כ
דלא נהנינו כותייהו כודאי לא ספר כמסק מנינו למיסק
עלייהו דמנחת' במ' אף הגדול דראבוה סבר דספירה כוונ'
דאורייתא ופסק מתוך כך דהכעיות דלא אופשיטו בש"ס
אוליין בהו לחומר לנבי ספירה ונריך לחזור ולספור כמו
בניספק אמר אחת ויניב מ' לא אמר חוזר מהוסי דאורייתא
היא כל ז' כתב ראבוה . וא"כ כמ"ד נמי מוזס הוא לספור
מתוך הס' שלא ספר הלילה שעבר . ואע"כ דהתו' והאשירי
פלגני בהדיא בהאוס"ל דספירה כוונ' אינו אלא מדרבנן
זכר למקדש הא אינינו נמי מ' דכל לילה מוזס כפ"ע וא"כ
ספיר סופר בברכה ומי מוקיקמו דכהא' גיזול בתרייהו ולא
בהא' ולדקדק כוליהו מאחר דכתבו הגאונים דהזכרת ה'
בברכה לבטלה אינו אלא מדרבנן עכ"ל ע"ש . הן קדם
אומר מילתא כפשטא שהרב ת"ה דלא מ' כדכתבו
מרכותא רבנן קמאי דמ"ל דכל ס' שהוא של תורה מברכין
עליו שדמו לכל ס' שהוא של תורה לאותה דפ' מי
שמתו דמ' קרא ק"ש מ' לא קרא דחוזר וקורא ומברך לבניה
ולאחריו כמ"ש הרמב"ם ז"ל כפ"ד ה' ק"ש ובטור א"ח סי'
ס' וכו' ע"ש . ועיין בז"ד סי' כ"ח וסי' רמ"ס שכתב הרב
בעל העיטור בכתב שכתבין וכו' ועיין בב"ש סי' אלא הרב
ת"ה דמ"ל כדכתבו מרכותא שחלקו בין אותה דמ' לא
קרא ק"ש וכו' להיכא דנפל מ' כשאר מצות תורה כגון מצות
לולב וכיוצא . עיין בהשו"א הרשב"א ז"ל סי' ט"ך הביאה מרן
בכ"מ טעם כה' ק"ש ועיין בז"ד ע"ש ועיין בס' קולן לוי רף
ל' והדברים ארוכים ואין כאן מקומם רק למימר דהרב
ת"ה דמ"ל בהכת' מרכותא אשר חלקו בין שהיא דמ' קרא
ק"ש לברכה שאר מצות של תורה דאלת"ה לא היה נריך
הרב המ' למעוץ דינא כראש אמור אף למ"ד דכל לילה
מכ"ע ולסופי אנפשיה דמנין למיסמך עלייהו כיון דינא מן
הודאי שהרי קמאי דמ"ד דמ' ספירה כוונ' הוא מ' תורה וא'
מ"ל דכל מ' תורה מברכין בהדיא דמ' קרא ק"ש וכמילתא
דראבוה שהביא ע"ש א"כ ח"כ סמיכה וז' למה והלא בלא דין
דרין בא לכלל ברוך כיון דאיכא ספיקא קמן דשמא ספר
בלילה שעבר אלא ודאי בדאמרן :

אמנם כוונת הרב ת"ה דבשטות דקא אתי ליפות את
בחו אחאי דקא סמיך מר על הסנו רבנותא
דלא נהנינו כותייהו כודאי לא ספר כדי להקל במ' ברסה
היכא דמסופק אם ספר או לא שהרי כל דאין לא נהנינו
כוונתיהו לא אתי לכלל ספק . ועיין בהשו"א מהרזמט ז"ל
בשניות חז"ד סי' ל"ג ובכנה"ג חז"ד סי' ק"ה בהגהת ב"ז אית
מ"כ דלא אתי לכלל ספק . ומש"ה כתב מנחת' במ' א"ח
דספירה כוונ' דאורייתא דאוליין לחומר לנבי ספירה
ולברך עליה כמוס' לא אמר אחת ויניב . והרצון בו כלומר
דכיון שהס' הא' דהיינו מ' ספר כלילה שעבר הוא מ' של
תורה דספיקו להחמיר עד דאיכא מרכותא שהקלו בולבר'
דהיינו דאבוה ז"ל ודעמיה א"כ כחמו ופה למיסמך אנפשי
עלייהו כיון דאפי' לדין מחייבו בעיקר מצות הספיר' שהוא
מ' תורה למ"ד א"כ אף דלא נהנינו כותייהו כודאי מ' מ'
כיון דאיכא מ' ס' כחמו ופה להביאו לכלל ברוך הנס שאחד מן
הספקות הוא ממילתא דלא נהנינו כותייהו ומשום שערין
לא ארו' צמאו הרב מהוסי שהס' הא' שמא ספר לילה שעבר
לדין ק"ל כמ"ד דספירה כוונ' דרבנן אשתכח שהס' הא'
אינו מחייבו אפי' בספירה עצמה אהונו להכי כתב לכוון
אע"כ דספירה כוונ' דרבנן הא אינינו נמי מ' דכל לילה
מוזס כפ"ע . וספיר סופר בברכה נמי מוקיקין דכהא' נמי
בתרייהו ולא בהא' ולדקדק כוליהו מאחר דכתבו הגאונים
דהזכרת ה' בברכה לבטלה אינו אלא מדרבנן כמוכן
באופן

דאמטע דס"ל דכיון שזיא מדרבנן לא מיחייב לספור ביום
אפי' בלא ברכה כיון דכאזו חזי דרבנן ואיכא לת"ד דליכא
מזוה לספור ביום בלא ברכה :

באופן

דלפי כל האמור היינו בוכת חרב פר"ח ז"ל
במ"ש בס"ק ז' אבל הכא כיון דמספקא לן
אימני לספור ביום אולא הו"ל חד ספיקא לשאר יומי וספק
ברכות להקל כמובן :

או

כלך לדרך הלזה שכונת חרב פר"ח ז"ל באומרו שאנו
מוסעקים אימני למימני ביום הרבון בו דאנו
מסתפקים אי תזיל תמות ביום כבכרה משום שהספק האחר
אם כל לילה תזיל תמו' כ"פ ע"א או לא חזי בו כח לסייע ולכרך עצמו
עם הס' אי ספירת היום מהניא או לא שיהי חזי שייכות בו
אלא כשיבא למנות בלילה כמותו . וכיון שבשעת מצוה
בשמנה זה ביום בלא ברכה לא נראה היחא ספיקא למיבן
בכרה . כמזא שמלך בלילה וכיון דלא אתו שביחא יחד
בשעת מצוה הראשון גם זה הס' חז' אי מהני ספי' יתמז
אינו מצטרף עם הספק של לילה כיון שבשעת ביום לא
אצטרף עם חכירו להביאו לזי חיוב גמור ואשתכח שזה
עשה הס' חז' בידים ואיך אמר מתירים לו לכרך בלילה מכה
מ' הראשון שלא היה בו כח להביאו לכלל ברכה דאשתכח
מצוה בידים וא"כ לא נשאר לשאר הימים אלא חדא ספיק'
וספק ברכות להקל כמובן :

ואיך

שיחיה תכנא לרבינא דלפוס רישטא היה נראה
לע"ד כנ"ד דרבי חזי הכן הלזה חייב לפדות את
בנו ולכרך עליו כפי כל מאי דכתיבנא :

אמנם

סדרי כי לענין הכרה לפי דחזי הוית להרב
זמח דק בתשו' סי' קכ"ה שנשאל בכענין
ב"ר והשיב דפטור מפרדיו הבן וכתב ז"ל ולא תימא דילמא
דווקא היבא דאיכא מ' בעיקר בכורה אם הוא פטר רחם או
לא הוא דמיקרי מ' בכורות אבל היבא שהוא ודאי פטר רחם
אלא שהם הוא מנד אחר שמה אמו בת כהן לא מיקרי מ'
לענין דפטור מפרדיו דפשוט הוא דליכא לחלק בכך דכל
מ' ממון המובא מחכירו עליו הראיה וזה שאנו נוספים בו
שמה אמו בת כהן מיקרי מ' ואע"ג דרובא דעלמא ישראלג'
כינהו ולא כהנים אולוים מ' לא אולינן בתר רובא כרי
לסוויא ממון חיד המוחק . כדאיתא בריש פ' הפרה ובריש
פ' המוכר פי' וכו' והלכתא כשמואל בריבי זכו' עד ת"ש
ולכך כנ"ד דאין יודעי' אם אמו של הסבור הוא היא ישראלית
או הכנת מיקרי מ' ופטור מן הפרדיו דהמע"ה אפילו לא
היתה האשה הנכריה אומרת שזמו היא בח לוי פטור מן
הפרדיו דלא נריכין לשהדחא דידה לענין מ' ממון דכלאו
הכי הוא פטור וכו' עד ת"ש מ' מ' כיון שאין אמו גוהוקת
ודאית ישראלית ואפשר שהיא הכנת אולויה הרי הוא פטור
מפרדיו הבן כיון שזמו אלא מ' ממון והמע"ה עכ"ל ע"ש .
הרי שהרב הכו' דן דיכא דלח' בוחין ואע"ג דלפוס כל מאי
דכתיבנא דאיכא כנ"ד מ' להחמיר וזיכא לתמוה עליה
דמר הרב הכו' שהחליט שהאמר דפטור מפרדיו הבן . גם
מדברי התו' ודעמייהו ואם מתאי דהחמיר הבחן מפרדיו
הבן משום חוקה דרובא ככל דכתיבנא לעיל באורך מ' מ'
לענין ברכה אין דעתו מסכים לכרך :

וזאת

תורת העולה כנ"ד שאבי הבן הלזה חייבא דמי'
עליה לפדות את בנו ככל האמור ומדובר
בדבריו דלעיל רק שלענין ברכה אינו מסכים לכרך עד
שיסכימו היושבים על כסא ההוראה גדולי ישראל . ואל
עליון יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות להבין ולהורו'
דבר על כוריו . ועין בעין נחזה בכנין אפרון בניו ומשוכלל
מקדש וקדשו ומלך כו' פיו : הנעיר מדברי רובו :

באופן שצין חכם ויכיל את זאת שהרב ת"ד אין כונתו
שלענין ברכה בענין תלתא ספיקי כמו שהבין הרב הכו' לא
לא הוויק לכל זה אלא כשכיל שכמד מן הספקות הוא נכד
זה מנהיגין וכדי להכין לכלל ע"ה סמוכות הללו ודלא
כהרב הכו' רבני' תלתא ספיקי בעלמא לענין ברכה :

ובר

מן דין איני תמים על הרב הכו' אשר במאמרו
בסדר הספקות ההוא אחר דאת"ל כע"י תמימות
דילמא ספירה כוה' דאורייתא וחייב לכרך בס' דאו' לחומרא
דמלכד דאיכא לאת מוהי עליה דאין מ' הלזה דרית' ספירה
כוה' דאורייתא כשאר ספיקות דעלמא בדילקרותו ספק
שלישי שהרי בעינן שיהיו הספיקות כל אחד ואחד תתיר
לבמרי והכא לענין ברכה אפי' כפל הספק בודאי דאורייתא
כפלונתא מיתניא בדכתיבנא לעיל וכ"ש כפל הספק
במורי אי עיקר מצותו מדרבנן . ותודלא אתי לכלל ספק
ג' כלל שהרי סדר הספיקות צריך שיהיו עשויין כל א' וא'
את"ל של חכיו כלומר דאת"ל רית הלכתא כפלוני שחא
בהא הילכתא כותיה . באופן דלא מיקרי מ' ג' אלא ח"כ
הוא בא להתייר בכחא דרית' ע"ג דאת"ל מהתרי ספיקי
קמאי דאת"ל רית הלכתא לא כהספק הא' אלא כב' שחא
הלכתא כהספק הג' . וא"כ איך סבא יכולה לרבר דאף
את"ל לא תנה ושאיך גם זאת דבעינן תמימות דבשם ספק
יכונה הספק הג' דשחא כוה' דאורייתא דספיקא דאורייתא
לחומרא . והלא ישמעו אונדך מה שאתה מוניא מפין שלא
תנה ושבעינן תמימות ואפי' ספירה דאורייתא ותה עור'
להסתפק כמובן :

באופן

סדרי הר' פר"ח ז"ל הנה הנס שרדיון וקיימין
ויתד שלא תחוט שהרב ת"ד דכוונתו רצויה
כלא חזי עלה . אלא התרי ספיקי לכך ככל
מאי דכתיבנא וכמובן :

והלום

ראיתי גם כהונת עלם במפתח הספר
להרב כמו ז"ל שכתב על פסוקת הרב חזאת
להרב הכו' שכל דבריו תמוהים וכסוף המפתחות עמד ורחה
כל ראיותיו באורך הסכים דכל דאיכא מ' ס' כדורי מברכי'
ואין הפנאי מסכים עמי לעמוד על דבריו וע"ש :

ואגב

ראיתי לפרש פה כונת הרב פר"ח ז"ל בה"ש
שם בס"ק ז' ז"ל . וגם בה"ש יש לדחות דשאני
לקמן דאיכא מ' אבל הכא כיון דמספקא לן אימני לספור
או לא הו"ל חד ספק לשאר יומי . ברכות להקל עכ"ל ע"ש
מקשים עליה דמר שאף בודאי לא ספר בלילה ומספר ביום
איכא מ' מ' דשחא הלכה כמ' ספירה ביעמא מהניא או לא
דאת"ל דהלכה כמ' דלא מהניא שחא הלכה כמ' כל לילה
לילה תמוה כפ"ע היא וימנה בכרה ואיך כתב הרב ז"ל
דכתיבנא הלזה ליכא מ' :

לע"ד

מתרבתא היא לפי הכלל אשר בדינו דלא
עברין תרי ספיקי בידים אלא דבעינן
אתרי ספיקי יהיו באים כאחד . וכמ"ש הרב מהרש"ם
בתשו' ז' סי' ת"ע ע"ש והרב מהר"מ ז"ל בכללי הס' מ'
קא מייתי למו הרב הספ"ח עצמו בכללי הס' בסוף כלל
ע"ש כ' . ואוף הכא זה שבדאי לא ספר בלילה ונזכר ביום
כידו תחלה אלא ספק אחד שחא כל לילה ולילה מצוה
ע"ש או לא כרי לספור בלילה אחרת וכשהוא סופר ביום
אשתכח שהוא מחדש ספק האחר בידים דשחא ספיר' ביום
לכתיבנא או לא וכל שנעשה הספק סב' בידים לא השכיחו
א לחד ספיקא בדכתיבנא . ולא תימא דשאני הכא
יובא דמיא עליה לספור ביום שהרי כבר כתב הרב עצמו
חלת דבריו ז"ל אבל לענין ספירה אע"ג דהויא מדרבנן
יות טוב יספור כיון דליכא שום פסידא ברכה ע"ש :

סימן ו'

שאלה

ראובן כך היה מנסה לשתות מי חלב הצלול שקורין מימי חלב דהיינו שאחר שמוציאן הבבניה מבטלין המים הנשארי העכורים והאוכל כף למעלה ומזיזין אותן מעט עד שלא נשאר שם חלב מיא בעלמא תמוסין רפואת חולי שאין בו סכנה על פי הוראת חכם. ואי לזאת לשאל' הביע אי משרא שרי ליה להשתה מי חלב הלזה אחר אכילת בשר תיד אחר שבידך ועקרו תבא תקמיה כיון שלא נשאר שם חלב מיא בעלמא. או דילמא לא נשא ומצד צריך להמתין עד עכור שש שעות כדין גבניה אחר בשר יורנו המורה ויבא שכמ"ה.

תשובה

אנא דאמרי אשים דברתי. אעיקרא דדינא במבשל בשר במי חלב לדעת משפטו חרוץ כדי לרוץ ריבא בדרון רידן.

והנה

עיקרא דהאי מילתא כפרק כל הכשר דף ק"ד דתנו רבנן המבשל במי חלב פטור וכו' וכתבו התוס' וז"ל המבשל במי חלב פטור איסורא מיהא איכא דהא כותה מנסוכי דחלבא עבדי ליה כדאמרי' בריש ל' עוברין ואמרי' לעיל דאסור לאכול בשר בכותה עכ"ל. ולמ' לרון בדבריהם ז"ל למען דעת עיקר דעתם במבשל במי חלב שהוציאו ממנו כל האוכל ע"י האור ולא נשאר שם חלב הצלול שאינו מפורש כתוב בדבריהם ואומר לע"ד נראה שדבריהם ז"ל עין תשורס יפרשם בשני אופנים האופן האחד שדבריהם ז"ל הן הם דוקא במי חלב שלא הוציאו ממנו כל האוכל דאית ביה נסיוכי דחלבא דאז' מדרבנן מיהא אסור לבשל בבשר. אמנם כל שהוציאו ממנו כל האוכל ע"י האור דליכא מאוס נסיוכי חרוץ דאיסורא במי ליכא ומותר לבשל בבשר ולאכול. דיש צד לדרק בן מריטא דלישנייהו דתלו טעמא דהא כותה וכו' וסחמו דבריה' ולא הזכירו המי חלב שהוציאו ממנו כל האוכל כלל דתש' דכל שהוציאו ממנו כל האוכל פקע מהו איסור בכ"ח לבמרי ואפי' מדבריה' ומותר לאכול בבשר דלא אסרו חל' לאכול בשר בכותה. דאע"ג דרבני התוס' הן הם בסתם מן חלב האמור בכרייתא ומשמע דאיסורא איכא בסתם מן חלב ואותו שהוציאו ממנו כל האוכל ג"כ מי חלב נוקריי' ת"מ יש סכר פנים לצד זה האמור משום דאיכא למי' דם' ל' לשתום' דתנא דברייתא כל עיקרו אינו מדרב' חל' במי חלב דאית ביה עדין נסיוכי דחלבא דהא איכא איכפל תנא לאשמועי' דהמבשל בו בשר פטור חבל במי חלב שהוציאו ממנו כל האוכל לא איכפל תנא לאשמועי' דכל רבן הוא חמי חלב דאית ביה נסיוכי דחלבא דפטור ובמי חלב העכור שהוקק תנא לאשמו' כתבו דאיסורא איכא. או דם' דמי חלב שהוציאו ממנו כל האוכל אין בודין מי חלב כלל דלא הוי חל' מיא בעלמא ומימי חלב קרו ליה. האופן השני דאף במין חלב שהוציאו ממנו כל האוכל במי קאמרי דאיסור איכא דחמי דתלו טעמא דהא כותה וכו' לאו למימרא דדוקא במי חלב דאית ביה נסיוכי דחלבא איכא איסורא ולא באותו שהוציאו ממנו כל האוכל דאית ביה נסיוכי חל' כותה לבקש סתך למ"ט דאיסורא איכא וה"ק דהא כותה וכו' כלו' רבין דהכותה הוא מימי חלב העכור דמותה מן התורה לבשל בבשר דדוקא בעורו מעורב כל האוכל בו אסרה תורה א"כ אחאי אסרו לאכול בשר בכותה חל' ע"כ דאיסורא מיהא איכא מדרבנן וא"כ כמו שמוציאו שגורו שלא לאכול בשר בכותה אטו גבניה הכי במי אית לן למי' גבי כוסול דפטור דקתי פטור ואסור קאמר דאיסורא דרבנן מיהא איכא אטו

ביטול דחלב נופיה ושינו טעמא שלא הזכירו המי חלב שהוציאו ממנו כל האוכל משום דם' ל' דככל מי חלב איסורא איכא דהיינו בסתם מי חלב האמור בכריית' כל אשר יכלתו השם בשם מי חלב רבין דעכ"ל דלגבי מי חלב דאית ביה נסיוכי פטור ואסור קאמר ומסתיהו בחרא מחתא דקתי המבשל במי חלב פטור דהיינו בין תבכור ובין הצלול דהא טמא חית להו א"כ לית לן לשלוגי דהו חל' אית לן למימ' דמר ריבא אית להו רבין במי חלב דאית ביה נסיוכי דחלבא ובין במי חלב הצלול דהיינו שהוציאו ממנו כל האוכל וזו דכולא חדא גזרה היא אטו ביטול דחלב נופיה. אית גמי האופנים הללו איכא למדרד אנדרוי בדבריהם ז"ל לע"ד דם' בזה מש"ה בזה וכו' מה שאין כזה. באופן דלא סוף דהא ליחס ולומר לפע' דהתוס' ז"ל ש"ל דאף במי חלב שהוציאו ממנו כל האוכל אסור לבשל בבשר דהא איכא צדין לכאן ולכאן כדכתובנא ואין ידעתי מכרעת ליחס ולומר שתכלית כותה היתה אל אחר מן הסדרין הללו כי לא כן היא.

והר"א ז"ל ז"ל שם בפסקיו בפ' כ"ה כתב ז"ל ת"ר המבשל במי חלב פטור ואיסורא מיהא איכא דהא כותה מנסוכי דחלבא כדאיתא בריש ל' עוברין ואמרי' לעיל דאסור לאכול בשר בכותה ואני אומר דנסוכי דחלבא אסור מדאורייתא ומי חלב דפטור היינו שהוציאו ממנו כל האוכל דאחר שגשו הבבניה מבשל החלב והאוכל כף למעלה ולא נשאר בו חלב מים בעלמא והוא הנקרא מי חלב וכו' עכ"ל ע"ש. והנה המעיין יראה דאין כאן הכרעא לדברי התוס' להכריע מתוך דברי הרב מאי דם' ל' בעיקר דעת התוס' בשני האופנים שזכרנו לעיל דמ' גמי חלב דפטור היינו שהוציאו ממנו וכו' יש לפרשו לשני האופנים שזכרנו בדברי התוס' ז"ל דאיכרא דקתי מן הקצת נוטין דבריו כמה הנד דאיפשר דם' ל' בכותה דברי התוס' בהאופן הראשון דכתיבנא לעיל דם' ל' דמי חלב דתני תנא לאו באותו שהוציאו ממנו כל האוכל דהיינו הצלול דלא איכפל תנא חל' בהא דאית ביה נסיוכי דחלבא דהיינו העכור דאיפשר דה' כותה וכו' כתב הרב ז"ל ומי חלב דפטור היינו וכו' והוא הנקרא מי חלב כלו' שאותו מי חלב שלא עלה רעונו להכניסו בכלל מי חלב דתני תנא ס"ל דאדרבא בו דוקא קא מועי' תנא ולא בזולתו אבל אין זה מכריע לענין הדין.

ודעת הר"א ז"ל נופיה לא פורש אי אידריה ס"ל דפטור ואסור הוא או פטור ומותר שלפני' דפראש שאעפ"י שהיה לנו גילוי דעת בעיקר דעת התוס' דם' ל' כהנר הא' או הב' מ' איכא לאסתפקוי בדעת עצמו שיש לרון כמה הנד דאיפשר דם' ל' דאיסורא ליכא במי חלב הצלול הלזה משום דל"מ אי בעיקר דעת התוס' שהביא בראש אמר דאיסור' מיהא איכא ס"ל כאופן הראשון שזכרנו בראש אמר כדעת התוס' דדוקא במי חלב העכור כתיב דאיסור' מיהא איכא ולא בצלול דבמי חלב הלזה דוקא קא מיירי תנא דברייתא כדלעיל דמסתמא אית לן למימ' דאף לדריה נמי דם' ל' דבמי חלב העכור איכא איסור' דאורייתא ושכמי חלב הצלול דוקא תני תנא פטור אפי' ס"ל דמתה לבשל במי חלב הצלול דהיינו שהוציאו ממנו כל האוכל כל דלא פריש דלדריה איכא איסור' גם בצלול דאין למו לבדו גזירות מדעתנו. ואינו מפורשי שכת כי היכי דמימ' דע' פטור ואסור קאמר שהרי גם התוס' ז"ל תלו טעמא דה' כותה וכו' דליכא למי' שכמו שלדעת התוס' דם' ל' דנסוכי דחלבא אסור מדרבנן כדכתי' נמצא דהוה גזרי' נסיוכי דהאורי' דהיינו חלב נופיה ודכותא לדעת הר"א ז"ל דם' ל' דאיכא איסורא דאורייתא כנסוכי נימא הכי דם' ל' דלדריה דגזרי' מי חלב הצלול אטו נסוכי דחלבא דאית ביה אית דאורי'

דרכן דליה ס"ל דאיכא איסור דאורייתא. באופן דאכתי עדין
לא נתגלתה לנו עיקר הלכה זו לא כדעת התוס' ולא כדעת
הרא"ש ז"ל ככל מאי דתיבכא.

ומעתה אלך ללכת עיקר דעת התוס' בעיקר

הלכה זו דמי חלב הצלול היש כרירה מתוך דברי
שרן ז"ל שם בפ' כ"ה פס' ה' העלכות שכתב ז"ל ברס"י בכת'
המכיל במי חלב פטור משום דמי חלב אינו כחלב וכתבו
בתוס' דה"מ מדאורייתא חלב מדרבנן מיהא אסור והא
כותח הבבלי משום נסיוני חלב דאית ביה מתער כראיתא
בפ' אלו עוברין ואעפ"י שאין זו ראייה דמי חלב לאו היינו
כנסיוני דחלבא ומסתברא כותייהו עכ"ל. והלא כה דברי
הגה לפום פשטא דריהטא דליכא דהרב ז"ל תחלת דבר
שכת' ואעפ"י שאין זו ראייה דמי חלב לאו היינו כנסיוני דחלבא
וכו' שקייר כמקום שמתקבץ להאריך בליטא דמשמע כחלו
התוס' פי' דמי חלב היינו דוקא נסיוני ואתא למי' דמי חלב
לאו היינו כנסיוני דהיינו מי חלב העכור. אספן הרברים
נמשע דס"ל בעיקר דעת התוס' כהגד הראשון שזרנו
לעיל בדברי התו' דס"ל דכל שהוציאו ממנו כל האוכל דהיינו
הצלול אפי' איסור' דרבנן ליכא דדוקא במי חלב העכור
קאמרי דאיכא איסור' וה"ק ואעפ"י וכו' כלו' אין זו ראייה דמי
חלב דקתני פטור דפטור ואסור קאמר מכה אותה דכותח
דמנסיוני וכו' דמי חלב לאו היינו כנסיוני דחלבא כלו' אי
בשלמא בכלל המי חלב הנסיוני דבשם מי חלב יקרא נישא
דמשמע ליה להתוס' דפטור ואסור קאמר חמת אותה
דכותח דעכרי ליה מנסיוני דחלבא כה"ש התוס' ומשמע
דאמרן לעילא תן כל דלא איכפל תנא לאשמושי דפטור
אלא דוקא בהעכור. אבל כיון דמי חלב לאו היינו כנסיוני
כלו' דלפום קושטא דמילתא לא איקרי מי חלב דק לא דוקא
הצלול דס"ל בפשיטת כה"ש הרא"ש ז"ל דמי חלב לא איקרי
אלא דוקא הצלול בדכתי' א"כ מאין הרגלים לומר דפטור
ואסור קאמר ואימא דפטור ומותר קאמר דמי חלב אינו אלא
הצלול וכמוכן :

איברא דלכאור' איכא למצוד אנדודי להדין פירושא

כה"ש בסופא דמילתא דמסתברא כותייהו.
דאי כותבו לומר דמסתברא כותייהו דקאמרי דמי חלב היינו
דוקא דנסיוני ושפטור ואסור קאמר כהגד הראשון דלעיל
דקיימינן ביה ורזנו לומר שאף גם זאת שאין זו ראייה דמי
חלב היינו כנסיוני עד שגאמר דפטור ואסור קאמר דאפ"י
קאמר דמסתברא כותייהו. א"כ לא הו"ל כהאי לישנא דמי
חלב לאו היינו כנסיוני דחלבא דמשמע שהוא מדבר כמדבר
על הידוע היתד התקועה וכלו' לא אמרס ארס מעולם
דככלל המי חלב הנסיוני דאין זה משפט לאן להביא אחריו
דמסתברא כותייהו דאלו עכ"פ המי חלב לאו היינו כנסיוני
כסתברא הרא"ש ז"ל איך מסתבר' כותייהו ולפי משפט הלשון
הכי הו"ל שאין זו ראייה דהא איכא למי' דמי חלב לאו היינו
כנסיוני ותשוב' ה' תולה דמסתברא כותייהו ואדרב' משמע
לאן זה משמע לכאורה דלא אילו ומורה הדין להתוספות ז"ל
דכל שהוציאו כל האוכל דהיינו מי חלב הצלול דאיכא איסור'
כלל אלא איפכא דה"ק ואעפ"י דמי חלב לאו היינו כנסיוני
וא"כ פטור ומותר קאמר אפ"י מסתברא כותייהו כלו'
כותייהו דקאמרי לפי שטתם דבמי חלב דקתני פטור פטור
ואסור קאמר כלו' אפי' לדין דהמי חלב אינו אלא הצלול
דוקא כה"ש הרא"ש ז"ל אפ"י מסתברא דפטור דקתני פטור
ואסור קאמר דהיינו דבעיקר דעת התוס' ז"ל ס"ל באופן
הראשון שזרנו לעילא תן כל דהצלול לדעת התוס' ז"ל
ליכא איסור' כלל אפי' מדכריהס וליה הר"ן ז"ל לא ס"ל הכי
אלא

דאורייתא דכתי' חר דרבא דהא ליתא משום דשמיא נסיוני
דאית ביה משטא ודמיה כמה הדר לחלב גופיה שגוף הנכ"כ'
מעורב בו ואחטו להכי ס"ל להתוספות דכיון דאשכחן דהס
אמרו שלא לחלו בשר עם כותח א"כ הוא שרין נמי דכתי
חלב העכור דאית ביה נסיוני אסור לבטל דמה לי אכילה
ומה לי בשול דשפי' אית לן למי' רפטו' ואסור קאמר דמדרכבן
מיהא איכא איסורא בהעכור דוקא כדכתי' בהגד הראשון
דלעילא תן כל משא"כ במי חלב הצלול דלית ביה משטא
כלל דאינו אלא מיא בעלמא דמזינן למימר דאפי' אי הו
סברי דהעכור איכא איסורא דאורייתא אפטר דהו סברי
דאפ"י לא הו גזרי דבן בהצלול אטו העכור דכל כי הא לא
כמו שצינימו הרואות כמה הדר לדעת התוס' לפום אופן
הראשון דלעיל דקיימינן ביה דהעכור איכא איסור' דרבנן
דלא גזרו נמי במי חלב הצלול אטו חלב גופיה אע"כ דכולא
חדא גזירה היא ככל דאי לא הא לא קיימא הא. באופן
דחזותא איכא דכל שלא פורש בדברי דליה ס"ל דגם בצלול
איכא איסור' דאין לנו לדנות גזרות חלכנו לומר דלדידיה
דס"ל דהעכור איכא איסורא דאורייתא דה"מ נמי דאיכא
למיגור גם בצלול מדכריהס דמסתמא הכי ס"ל. דאין
לנו חלל' ח"ש כראשית דאמרינו מדברי התוס' דאיסור' מיהא
איכא וכו' דכל עיקר כותח אינו אלא דוקא במי חלב העכור
דאיכא איסורא דרבנן ואבצלול אפי' איסור' דרבנן ליכא דגם
לדידיה כתי' דס"ל דהעכור איכא איסור' דאורייתא הכי ס"ל
דליכא איסור' בצלול אפי' מדכריהס אי אמרינן דס"ל בעיקר
דעת התוס' כהאופן הראשון שזרנו בדברי התוס' דמסתמא
במשע להרא"ש כיון שלא פירש כדכתי' ובהרט דלדידיה
איכא אפי' משע אחר כי היכי דגזרו אשטא שהרי כתב ומי
חלב דפטור היינו וכו' והוא הנקרא מי חלב וכו'.

אלא אפי' דס"ל להרא"ש ז"ל בעיקר דעת התוס' ז"ל

כהגד השני דלעיל דאף במי חלב שהוציאו ממנו
כל האוכל נמי כתבו דאיסור' מיהא איכא שדך היתס כותבו
כה"ש בפתיח דבריו משם התוס' דאיסור' מיהא איכא. מ"מ
אין זה מכריח לומר דלדידיה נמי הכי ס"ל דגם בצלול איכא
איסור' דרבנן דק דהעכור ס"ל דאיכא נמי איסורא דאורייתא
שהרי יש לרוחה לדחות דאיכא לבבוי בין אי אמרינן דמי
חלב אסור לבטל משום כנסיוני דחלבא ושאיסורו מדרכבן
להי"כ דאמרי' דנסיוני אסור לבטל מדאורייתא ושמי חלב מיקרי
הצלול דוקא לפי עיקר טעם התוס' להגד השני הליה. והוא
בשלמא אי אמרינן דנסיוני דחלבא חותר לבטל בו בשר
התורה אלא דרבנן גזרו עליו אחטו להכי אית לן למי'
כיון דאיכא מי חלב דאית ביה נסיוני דחלבא ודאיכא דלית
ביה לא מיית בעלמ' וזהו וזה יכללם השם בשם מי חלב יקרא
קתני כבריית' המכיל במי חלב פטור סתמא דמשמע
למיני מי חלב ואשכחן דכתי' חלב דאית ביה נסיוני אסור
בטל בו מדרכבן וע"כ דפטור אבל אסור קאמר לגבייה
כ"כ אחטו להכי אמרי' דגם לגבימי חלב הצלול נמי פטור
אסור קאמר מדמחתינהו בחדא מתתא המכיל במי חלב
ד' דכולא חדא גזירה היא וכדכתי' לעיל בהגד השני בדברי
תוס'. משא"כ לדעת הרא"ש ז"ל דכיון דס"ל דלא יכללם
שם בשם מי חלב יקרא דק כשהוציאו ממנו כל האוכל שהוא
וא דקתני כברייתא המכיל במי חלב פטור סתמא דמשמע
יהי ס"ל דאיכא איסור' דאורייתא כמכיל בנסיוני מ"מ מאין
רגלים לומר דלדידיה נמי פטור ואסור קאמר' כל שלא פירש
תוך דבריו כמה הדר דלדידיה נמי הכי ס"ל ואדרבא אית
דליה ס"ל דפטור ומותר קאמר כל שאינו מפורשי שכת
א איככל הרב ז"ל להביא דברי התוס' ז"ל דק אלא לענין
ש דאיסור' מיהא איכא דמשמע דס"ל דליכא אלא איסורא

אלא כדעת הרמ"ט דמי חלב אינו אלא הצלול דוקא ואפי"ט
ס"ל דפטור ואסור הוא דאיכא איסור דרבנן נס בצלול לכאן
בכשר :

אמנם

המעין יראה דמשפט פשט לישן דמסתבר
כוותיהו לא משמע הכי רק דמסתברא
כוותיהו ממש קאמר אס לא שחמור דס"ל להר"ן ז"ל בעיקר
דעת התוס' כאלו השני שזרדנו לעיל כדכריהם ז"ל דבסתם
מי חלב קאמרו דאיסורא איכא דהיינו כיון שעדיין כו
הנסיובי וכן סביר הוציאוהו משעמא דאגור לעיל . וחל
דרך זה היתה כונתו דחופי שאין זו ראייה הויה דכותח
להכריע ממנה דפטור ואסור קאמר שהרי מי חלב לאו היינו
נסיובי דחלבא דמי חלב שיינו דוקא אחר שהוציאו ממנו כל
האוכל כמ"ט הרמ"ט ז"ל ודבספיר איתגן למומר דפטור
ומותר קאמר דהיינו במי חלב ולא דמי חלב דפטור ואסור
קאמר עד שביא להמי חלב הצלול במי חלב איסור דאיכא
איסורא בסתם מי חלב כדאמרן . וכאם התשובה דמסתבר
כוותיהו דפטור ואסור קאמר השום דאפי' במו חלב הצלול
שהוא דוקא מיקרי מי חלב כדעת הרמ"ט מסתברא דאיכא
איסורא דאיכא למימר . אמנה הוואה יראה שאין זה כ"כ
כחשמעות דכרי הר"ן ז"ל השום דכיון דציקר הסיפוק' הוה
למי חלב הצלול הוה להוכיחו כמה סדר שאין מנהגו לקצר
במקום שאמרו להאריך :

אשר

על כן פניתי עצמי לפתור מילתיה דהר"ן ז"ל
דבר כרב' הראשון להסד הראשון שזרדנו לעיל
אין כל כדכרי התוס' דכל שהוציאו כל האוכל דהיינו הצלול
ס"ל דליכא איסורא כלל . הן ליישב פשטא דריהט' דליכא
והן ליישב ליטא דמי חלב לאו היינו נסיובי וכו' דנקט דמי
כוונתו לומר דלא מיקרי מי חלב אלא הצלול דוקא כמ"ט
הרמ"ט ז"ל הול"ל דהנסיובי אינו בכלל המי חלב וכו' דלע"ד
בראה דמיתבא מילתיה מרישא לסיפא . אך בזאת דמוסיף
עלה דמילתא מילתא דרמויא קצת כדכרינו לעיל דכרי
התוס' וסוד דס"ל להר"ן דעכ"ל . דנסיובי דחלב לחוד וקיי
חלב לחוד דכרינו לומר דנסיובי אינו אלא דוקא פיסולת החלב
אשר כשאר שם אחר שהוציאו הבכיה שצו האש עול למעלה
שראו לאכילה שהוא נקפא וכו' דוקא . בפל לשון נסיובי
דחלבא שהוא חלק החלב עצ"ס מעצמו . אמנם מי חלב אינו
אלא דוקא המים הנשארים שם אחר שהוציאו כל האוכל על
האור שאינם באים לכלל אוכל כלל דמיא בעלמא ניכחו .
ואמנם כלשון בני אדם לפעמים נופל לקרוא בשם מי חלב
אף אותן שעדיין מעורב בו הנסיובי שלא הוציאו ממנו עד
האש . על שם שהמים הם רוב הנראה לעין והנסיובי שהוא
האוכל הוצא שני אינו אלא זעיר קט סמוי תן העין . אבל
לקרוא לנסיובי אחר שהבדילהו . תן המים בשם מי חלב או
למי חלב בשם נסיובי לא אחר . אדם מעולם השום דמי חלב
לאו היינו נסיובי דחלבא דמי חלב דהיינו מי החלב לחוד
ונסיובי דחלבא דהיינו אוכל שני שהוא נקפא בעין עיקר
השם החלב דהיינו אוכל ראשון לחוד :

והנה

כיבן עפ"י האמור מתפרשא מילתיה דהר"ן
כדיסטא דליטא מרישים לסיפיה ואפי"ט שאין
זו ראייה וכו' כלו' דאיכרא דכלשון בני אדם לפעמים נופל
לקרוא בשם מי חלב בעודו . מעורב הנסיובי עם הצלול
בדכתי' אבל להכריע מחמת הויה דכותח דתנא דכרייתא
דקמי המבטל במי חלב פטור דפטור . ואסור קאמר דאף
כשעדיין מעורב בו הנסיובי קרי ליה מי חלב כדכתיבנא
לעילא תן כל לדברי התוס' להסד הראשון וכליטא דהתוס'
ז"ל שכתבו ואיסורא מיהא איכא דהא כותח מנסיובי וכו' אין
זו ראייה דיפסא כח הדוחה לדחות ולומר דפטור ומותר הוא

שהתנא מדבר צחות ולמה שכתב מי חלב עצמו דוקא שהוא
הצלול קרי ליה מי חלב ופטור ומותר קאמר והיינו דקאמר
ואפי"ט שאין זו ראייה דמי חלב לאו היינו נסיובי דחלבא כלו'
אזי בשלמא מי חלב ונסיובי הכל הוה אחד בוף אחד וחלק א'
ולבוף זה יש לו שני שמות דהיינו נסיובי והיינו מי חלב והיינו
מי חלב והיינו נסיובי ביחא דמהויה דכותח ממש דהוה
דפטור ואסור קאמר . אבל כיון דעכ"ל דמי חלב לאו היינו
נסיובי דחלבא אלא ששם גופים מחלקים זה מזה דמי חלב
היינו דוקא המים הנשארים והנסיובי היינו דוקא האוכל
היוצא שני א"כ אין זו ראייה דפטור ומותר קאמר דלמה שחזר
המי חלב דוקא קאמר דמהבטל כו' פטור :

ואפי"ט

דלענין דינא דא דלא חזא הוה הבין אי אמרו'
דפטור ואסור קאמר ובין אי אמרו דפטור
ומותר לכל הפירושי' כל דעדיין מעורב הנסיובי ס"ל דאי
איסורא כמובן . מ"מ הרב ז"ל לא נחית אלא רק לומר דאין
זו ראייה דפטור ואסור הוה כמ"ט דאיסורא מיהא איכא דהא
כותח וכו' כאלו מהייכת זו את זו דאין זו ראייה וכאשר יראה
המעין . במרחות העין מריטא דליטא ומ"ט דמסתברא
כותיהו אפי"ט שאין הראיה ראויה . ודיק לישבא דהרב ז"ל
לשתי פירושי' דקאמר דמי חלב לאו היינו נסיובי דחלבא ולא
קאמר דנסיובי דחלבא לאו היינו מי חלב כדי לרמוז דמי
שאף שמשפט לשון בני אדם לפעמים קרו ליה מי חלב גם
בעודו מעורב בו הנסיובי . מ"מ אין המי חלב נכנס בכלל
נסיובי אפי' כלשון בני אדם דנסיובי אינו אלא האוכל היוצא
שני הראוי לאכילה וא"כ ע"כ ששם גופים חלקים זה מזה
דמי חלב לאו היינו נסיובי וא"כ אין זו ראייה וכדכתיבנא
וקאמר דמסתברא כוותיהו כלו' אפי"ט דאין ממש ראייה מ"
מזד הסברא מסתברא כוותיהו דמי חלב שמוערכ בו
עדיין הנסיובי דקרו ליה איכא מי חלב כדכתיבנא כו'
איכפל הנא לאשמועי' דפטור ופטור ואסור קאמר ולא כמא
בעלמא דמסתברא דליכא ביה איסור כלל ודיק :

וכבר

עלה כמחשבה תחלה לפרט מילתיה דהר"ן
ז"ל שסוכב הולך לומר דאימא דנסיובי איכא
איסור דאורייתא כדעת הרמ"ט ז"ל דכתיבנא אלא שאיננו
כחשמעות הלשון כאשר יראה הרואה :

וברם

אמנא שלא בשכיל שתפסתי סדר הראשון
שזרדנו לעילא . תן כל כדכרי התוס' דכל
שהוציאו כל האוכל דהיינו הצלול דס"ל דליכא איסור ופירשנו
מילתיה דהר"ן ז"ל לנדר זה בפירוש הלום הנו דפריטא לנ'
דיהטא דליטא ת"ס דהיתה כונתו לומר שפירוש זה יכריע
לענין הלכה זו דעת הרב עצמו והן מאידם"ל בעיקר
דעת התוס' דס"ל כזרדנו הראשון הנז' . שהרי כל מ'
שעיניו רואות יראה בהשקפה ראשונה דאף דימא שדעת
הר"ן כדעת התוס' כהסד השני שזרדנו לעיל כדעת התוס'
דאפי' כמי חלב הצלול קאמרו דאיכא איסורא יש לו קושי לפי
זה הנו' שפי' בדברי הר"ן ז"ל כעין שהמקד שפירשנו דכרי
להסד השני הלוה לעיל סמוך ונראה כד"ה אס לא שכתבנו
כאשר יראה המעין דקרא זה א' ואין צורך לבטל הדברים
וסיומא דמילתיה דמסתבר כוותיהו ס"ק דמסתבר כותיהו
דאחאי דקרו ליה איכא מי חלב דהיינו אפי' בעודו מעורב
או הנסיובי קאמר . דמהבטל במי חלב פטור וכיון דמי
טעמא מסתברא דפטור ואסור קאמר . ממילא משמע
בצלול כמי איכא איסורא כיון דבחדא מחתא מחתיכהו לנ'
מי חלב דהיינו העכור והצלול בדכרינו . דלעיל בהסד השני
לדברי התוס' דלנדר זה לא אמרינן דלא איכפל תנא לאשמועי'
דפטור אלא בעודו מעורב עדיין עם הנסיובי בדכתיבנא
וכמוכ' :

ואמנם ואת היתה כונתי בתופשי הצד הראשון סנו' דכל שהוציאו כל האוכל ליכא איסורא לפירו' מולתיה דהר"ן ז"ל דמשמע לי דיותר נוסין דברי הר"ן דס"ל בעיקר דעת התוס' כהגדר הראשון סנו' דכל שהוציאו כל האוכל ע"ה האם ליכא איסורא כלל כדפרישנא תמה שנוסין דס"ל כדעת התוס' כהגדר השני סנו' דאפי' שכבר הוציאו כל האוכל ע"ה האם איכא איסורא וכאשר יראה הרוחה שלא העלה בספר הר"ן ז"ל וזכרון המי חלב הצלול דס"ל להטו' ז"ל דאיכא איסורא אף גם זאת כהצלול להגדר השני סנו' להקשות ולומר דאין זו ראייה ביתרעו:

באופן

דהראת לדעת שנס מדרבי הר"ן ז"ל עדין לא נתבלתה עיקר הלכה זו בעיקר דעת התוס' רק שנוסין דכרו לנד דהיתרא והדוחה מצי לדחות ש"פ כח הדוחה לדחות ויודע אני שכל הגדרין שכתבתי בדברי הראשונים הצ"ל לא איפרק להו חולשא לבוס עניות חולשת עיניו אמנם לא היתה כונתי כזה רק לומר דלא סוף דבר ליחס אליהם ז"ל עד אחד דיפה כח הדוחה לדחות ולתקנר לנדרו:

ובין

בתר כל אלון שגדדתי ככונת מלתיהו דרבנן קמאי זלחה צרי נרדן בחולשת עיניו כדעת התינו' בכל הכתוב ומפורק לעיל מעתה אלכה לי בכונת שיה שרפי יקדש מפרשי מלתיהו דרבנן קמאי שידיעתם תכרע' לפרש ולהעמיד דברי נדוקים על כוונתן ולהם אנו שומעין:

בתב

הרב סלפני הנכבדים בפ' און מעמידין אשר סנו' שהלכות דף ש"ב ע"ה ז"ל בפירוש מיהלכ דאיתא פ' כל הספר דף ק"ח איכא פלוגתא מדרבי התוס' משמע דמי חלב היינו נסוינו דחלבא אינן אסורין רק מדרבנן והתבודדותה סבבלי שיש בו נסוינו דחלבא אינן אסורין רק מדרבנן לחובלו עם בשר ושרא"ש ז"ל פי' דנסוינו דחלבא אסורין מן התורה ואין בכלל מיה חלב אלף מיה חלב היינו אחר שהוציאו מן החלב כל האוכל כגון לחמו וכו' וסו' הבקרא מיה חלב וכפרא מיה לזעין ספק דבכותה לא נוכל להקל בו משום דהוא ספק מדשכנן אס' אירע איזה איסור ששינו יבולין להקל בו מספק לא נקל בו לרברי דרא"ש דהוא מדאורייתא ולרברי התוס' נקל בו שהוא מדרבנן וכו' ממי לזעין מבטלין איסור לכתלה דרברי דרא"ש אין הכותם בקרא מדרבנן ולתוס' הוי מדרבנן וכו' עכ"ל ע"ה והנה משפשא דמולתיה דהרב ז"ל שכתב בפ' מיה חלב איכא פלוג' דרברי התוס' משמע דמי חלב היינו נסוינו דחלבא אינן אסורין רק מדרבנן וכו' משמע דקא מפרש בדברי בפירוש הראשון שגדרנו לעיל בראש אמר דברי התוס' הן סן דוקא במי חלב דאית בהו עדין נסוינו דחלבא דס"ל דאפי' איסו' דרבנן ליכא אלא בנסוינו דוקא שבו איכפל תנא ואשמועי' דפטור וס' דאיסור דרבנן מיהא איכא דהא כותם מנסוינו דחלבא וכו' אבל כל שהוציאו ממנו כל האוכל ע"ה האור משר' שרי כדכתיבנא - ואם כן הרברים איכא הוכחה נמי דס"ל הרב ז"ל דאף לדעת הרא"ש ז"ל כל שהוציאו ממנו כל האוכל שרי לבטלו כמו שגדרנו לעיל - שהרי אם איתא דס"ל לדעת הרא"ש אף שהוציאו ממנו כל האוכל נמי איסורא ז"ל ע"ה דלימא הרב ז"ל דמי לזעין ספק בכותה וכו' לימא נ"מ לזעין מיה חלב נוסיה דלפי' התוס' ליכא איסו' בצלול כלל ולפי' הרא"ש איכא איסורא אף בצלול אלא ודאי דהרב ז"ל דאף לדעת הרא"ש ז"ל משרא שרי לבטלו כצנול:

איברא

דאעיקרא דדינא איכא למיחדי דאכתני אפשר דהרב ז"ל ס"ל בפ' דרבי התוס' בפ' שני שגדרנו לעיל דאף במי חלב שהוציאו ממנו כל האוכל מיה קאמרי דאיסורא תיהא איכא כדאמרן לעיל אלא היינו

משמע שלא העלה על שפתו הרב ז"ל עיני המי חלב הצלול במשמעות דברי התוס' כזה שכתב מדרבי התוס' ת"ש דמי חלב היינו נסוינו וכו' משום דלא נחית אלא דוקא לענין הנסוינו דאיכא פלוגתא לדעת התוס' איסורו מדרבנן ולדעת הרא"ש דאורייתא:

א"נ

דלא ברירא ליה להרב ז"ל דעת התוס' ושרא"ש ז"ל לענין הלכה זו דמי חלב הצלול אי ס"ל דבצלול ליכא איסורא כלל או איכא או פליגי ולא נחית אלא אחתי דמפורט יוצא מדרביהם דהיינו הנסוינו:

אבר

מ"מ הרוחה יראה דרישטא דלישניה דהרב ז"ל שכתב בפ' מיה חלב וכו' מדרבי התוס' משמע דמי חלב היינו נסוינו אינן אסורין רק מדרבנן וכו' מוכיחין קצת טפי דס"ל בעיקר דעת התוס' כהפ' הראשון שגדרנו לעיל מן כל דס"ל להטו' דכל שהוציאו ממנו כל האוכל ע"ה האור ליכא איסורא כלל כמו שיראה המעיין:

והנה

לא אשם דרבי אמ"ש הרב ז"ל דכ"מ לענין מבטלין איסור לכתלה דלהתוס' הוי מדרבנן שיש לעמוד על דבריו מת"ש הוא עצמו כהלכות ע"ה סביב שהלכות כדף שפ"ה ע"ה משם התוס' עצמן שכתבו בפ' ק' דיש נבי עצים שגשרו מן הדקל שכל איסור שהוא אסור מן התורה שפול לתוך היתר אין מוכיח עליו היתר כדי לבטלו דאפי' אינו אסור מן התורה ממש אלא שחכמים אסרוהו אבל עיקר איסורו הוי דאורייתא וכו' שאין מוכיח עליו היתר לבטלו ע"ה והוא עצמו כתב שם בסוף דבריו דמי חלב הוי איסור דרבנן שיש לו עקר מן התורה שאין כונתי רק למה שנוגע לניבין עיקר הלכה זו ויש ליישב וק"ל:

ור"ש

ז"ל בספרים של אלוהא שם בפ' כל הספר מפורש כתב בכונת דרבי התוס' ז"ל כגדרנו הראשון דלעיל דס"ל דכל שהוציאו כל האוכל ע"ה האור ליכא איסורא כלל ומותר לבטל בכשר ולאכול - שכתב ז"ל מ"כ בהנה ז"ל מצעה בחל לפני מורי"ש בפני מעים שנתבלו ושזו כדי מליחה וקודם שהודחו נפלו בתי חלב שנתבלו באש והסירו החלב הקודם וגשאר הצלול וקורין דיפורא ומונן הים והתיר בכני מעים ע"ה דהנה מטעם שהור מלוח ופתח תפל שאין כח ברם של בני מעיים לכנוס בחלב ולחמו ולאסו' הכני מעיים אמנם אומר המי חלב ואני דנתי לבטל דכלא זה מטעם יש להתיר מאחר שאין מחויקין דם בכני מעיים א"כ אין כח ברם עוד להסויר ולאסור בכני מעיים ע"כ וכדראי ס"ל דאותו מיה חלב מות' לנמרי כדעת כל המפרשי' דמפרשי הא דקתני המכשל במי חלב פטור דמש' אבל אסור וכמ"ש התוס' וכ"כ הרמב"ם ז"ל פטור ואין לוקין דמשמע להדיא שאסור והיינו כנסוינו דחלבא אבל אחר שבטלו אותו אין בו אפי' דין מיה חלב אלא כמיא בעלמא הוא ומ"ה כתב לאסור משום דס' עכ"ל ע"ה - הרי בהרי"ט דס"ל ז"ל דעת התוס' ז"ל כפשוטן כגדרנו הראשון דלעיל וכתב שכן דעת המפר' וכו':

גם

מאי דכתיבנא לעיל שדעת הרא"ש ז"ל אינו מפורש יוצא מתוך דבריו אי לדויה ס"ל דאיכא איסורא במי חלב הצלול או לא - כן דעת רש"י ז"ל ומה שכתב שם ז"ל ושרא"ש סביב דברי התוס' וכתב אח"כ ואני אומר דנסוינו דחלב אסור מדאוריין ומי חלב דפטור היינו שהוציאו ממנו כל האוכל וכו' והוא הסקרא מיה חלב ואעפ"י ששאר דכותינו לא חלקו בהו מ"מ ראוי לחוש לדרבנו להסמיר (פי' בנסוינו דאית ביה איסורא דאוריין לדעת הרא"ש ז"ל ואפ"ה כלו' אפי' לפירוש זה שמפרש הרא"ש ז"ל דנסוינו לאו היינו מיה חלב דקתני וא"כ מאין הרבנים לומר דאיסורא איכ' בצלול דשא מיה חלב לאו היינו נסוינו ע"ה שגאמר דהא וכו') ואפ"ה איסורא

ואיסור דרבנן איכא אף באוקהן מי חלב כ' הרא"ש ולא הוה לא
 פניא בעלמא מאחר דאמרו המכשל כמי חלב פטור דמשתע
 אבל אסור ואע"ג שלא אמרו כלל זה דפטור אבל אסור כי אם
 בפטורי שבת מ"מ מסתבר לומר הכי וכפרט לפי שחוקין
 דלאו דוק חלב אמרה תורה שהרי נסיוכי דחלבא שאנו קורין
 מי חלב כמי אסור א"כ ראוי לבזור הא אטו הא דהאי נמי מי
 חלב איקרי וכו' עכ"ל. עיני כל תחזינה משרים דלאו כדברי
 הרא"ש דן את הרין וכלו בפירוש איתמר דהכי ס"ל להרא"ש
 ז"ל רק מסברא דנפשיה קאמר דלפי שאי דם"ל להרא"ש ז"ל
 דמי חלב דקתני היינו הנלול ושכחעבור איכא איסור דאורי'
 מסתברא דלרדיה ראוי לבזור הא אטו הא. משא"כ לרעת
 התוס' דסברי דלאו כמי חלב הנלול קתני פטור ושכחעבור
 ליכא איסורא דאורייתא וכמוכין. אמנם מה שהן הרב ז"ל
 ברעת הרא"ש ז"ל דאיכא איסורא נס כמי חלב הנלול דלא
 כוותין דקתני לעיל שאין לבדות גזירות מלבנו כמו שיראה
 הרואה :

ואמנם קודם שנשים לב להבין הק גזירה דרש"ל ז"ל
 נעמוד להבין מ"ש סמוך לזה דכן מוטין לשון
 הר"ן ז"ל שכתב מי חלב אסור כדברי התוס' דכותה הבבלי
 משום נסיוכי דחלבא דמיהסר ואעפ"י שאין זו ראייה דמי חלב
 לאו היינו נסיוכי דחלבא מסתברא כותיהו ע"כ. דלכאורה
 דבריו צריכין ישוב דאי כונתו לומר דכן מוטין דברי הר"ן
 לאסור נמי שהי חלב הנלול וכלו דם"ל להר"ן בעיקר דעת
 הה"ס כהנהג השני שצדדנו לעיל ברעת התוס' דאף כמי
 חלב הנלול נמי קאמרי דאיכא איסורא וכפרישתא לעיל
 להנהג הלוה כונת מילתיה דהר"ן ז"ל. אתמאם שהרי כתב
 אה"כ על דברי ההגה דכוראי ס"ל דאותו מי חלב מותר
 לבגרי ברעת כל המפרשים וכו' וכת"ש התוס' וכו' והיינו
 בנסיוכי אבל אחר שבטלו אותו אין כו' אפי' דין מי חלב אלא
 כמיא בעלמא הוא הרי שיחס סברא זו להתוס' בפשיטות
 כאלו אין סה דרך לנטות ימין ושמאל ולא אמר אדם מעולם
 דהתוס' ס"ל דאף בצלול איכא איסורא. ולמיהר דם"ל
 בכוכ' מילתיה דהר"ן דבעיקר דעת התוס' ס"ל להר"ן כהנהג
 הראשון שצדדנו בראש אמור דכל שהוציאו כל האוכל ע"י
 האש ס"ל דליכא איסורא. וליה לא ס"ל הכי אלא דאף בצלול
 איכא איסורא וכמו שצדדנו לעיל בכונת סיימא דמילתיה
 דהר"ן דמסתברא כו' יהיה לזרדין קאמר הא לא נהירא לי
 כדכתי' לעיל דמריהטא דלישכא משמע דמסתבר' כותיהו
 ממש קאמר כמו שיראה המעיין :

אשע"ב לדידי חזי לי דהרב ז"ל ס"ל ברעת הר"ן
 דם"ל בעיקר דעת התוס' בצדדנו הראשון
 דכל שהוציאו כל האוכל ע"י האור ליכא איסורא ודכתי' ס"ל
 להר"ן גופיה וכאשר פירשנו לעיל מילתיה דהר"ן ז"ל להנהג
 שלהה הרק היטב דמסתברא כותיהו ממש קאמר כאשר
 יראה הרואה. אמנם מ"ש דכן מוטין דברי הר"ן ז"ל וכו'
 הכונה שהרב ז"ל אחר שהשלים דברו למידן דינא לאסור סמי
 חלב הנלול לרעת הרא"ש בכחה דאיסורא בשתי הסוגים
 הנו' הולך סובב דכן מוטין דברי הר"ן כהסניף הראשון דקא'
 הוא ז"ל דמסתבר' דפטור ואסור קאמר אף שאין דבר תכרית
 כן מוטין דברי הר"ן שכתב דאעפ"י שאין זו ראייה לומר דפטור
 ואסור הוא מסתברא כותיהו. כלו' דם"ל להרב ז"ל דה"ש
 הר"ן דמסתברא כותיהו מוטין דבריו דהיינו טעמא משום
 דם"ל להר"ן דמסתברא דפטור ואסור הוא. ומשום שקרוב
 הדבר לדבריו דלעיל בפירוש מילתיה דהר"ן להנהג הלזה
 דמסתברא כותיהו דלא איכפל תנא לאשמועי' אלא וכו'
 אטו להכי כתב מוטין וכו' דמוטין דבריו בעיקר טעמיה
 דהר"ן משום דם"ל דמסתברא דפטור ואסור הוא וכדי לרדן

לרעת הרא"ש ז"ל הבין דוק.
ומעתה נתנה ראש להבין מה שדרש"ל ז"ל לאסור
 המי חלב הנלול לרעת הרא"ש ז"ל. והלא
 כה דברי אחר המחילה רבה ואחר התחבב בעפרות והבין
 בהורמתיה דמר דן אכתי בכחה דהאי דינא שדן הרב ז"ל
 לרעת הראש ז"ל שראוי לבזור הא אטו הא דהאי טעמי קמי
 הנו'.

הסניף הראשון כתב דמאחר שאמרו המכשל וכו'
 פטור דמשתע אבל אסור ואף על גב דלאו
 מפטורי שבת וכו' מסתבר לומר הכי וכו'. לפי עכ"ל איכא
 מסתברא שהרי הא לא מרעא דשפיר אית לן למי' דאיידי
 דבעי למיתני סיפא הפגול וכו' שבשלין בחלב חייב תנא נמי
 רישא פטור. וכעין ההיא דברסי' בפ' במה מרליקין דף ל'
 ע"א מדקתני סיפא חייב ש"מ רז היא רישא כמ"ע או
 בחולה שיש בו סכנה מותר מיבעי ליה ואי בחולה שאין בו
 סכנה חייב חטאת מ"ל לעולם בחולה שיש בו סכנה וברין
 הוא דליחבי מותר ואיידי דבעי למיתני סיפא חייב תנא נמי
 רישא פטור ע"כ. הרי ראפי' בפטורי שבת דפטור ואסור
 הוא אמרי' דתנא רישא איירי סיפא. והא לך מה שאמרו
 בפ"ק דסנהדרין דף ג' נ"ק סיינו חבלות וכו' אלא איירי דקא'
 בעי למיתני תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה במזון
 שאינו משתלם בראש הוה תנא כמי חצי נוק דש"כ ואיידי
 דקא' בעי למיתנא חצי נוק תנא כמי נוק ע"כ. באופן דהא
 קא חוקין דאמרינן איירי דאיידי באיידי רישא אבב סיפא.
 באופן דהא אישחכח דבר מה שמכריחנו לו דפטור ומותר צריך
 להיות שפיר מצינן למי' דמותר לבטל דם בחלב ומותר לבטל
 עצמות זבדים בחלב דפטור דנקט איירי דסיפא דבעי
 למיתני חייב נקט. וכעין הסייא דפרק ב"מ דכתיבנא
 ואיידי דקא' בעי למיתני כפוד גבי עצמות זבדים איירי
 סיפא תנא כמי גבי דם פטור ולעולם דפטור ומותר הן.
 כן היה תקום בראש לומר אף גם זאת אלו היו מפטורי שבת
 דלא נדקרק דמדנקט פטור ולא נקט מותר דש"מ דפטור
 ואסור דוקא קאמר :

ואיכו השתא כל כי הני דלאו מפטורי דשבת נינהו
 העיני בשר לו אינל ומורה דשפיר אית לן למי'
 בשופי דאף פטור דנקט גבי מי חלב נמי פטור ומותר הוא
 דנקט פטור כי היכי דליהוו כולהו כבי בחרא בווא. משום
 דבשלמא אי הוה הכי מפטורי שבת דכל פטורי דשבת פטור
 ואסור נינהו לא היה כחכו יפה לומר דאף גם זאת פטור
 דקתני גבי מי חלב פטור ומותר קאמר מטעמא דאיידי
 דסיפא וכי היכי דליהוו כולהו כבי כחדא בווא שהרי טמי
 מתרין איירי לא אמרינן ומדנקט פטור הוה הדרינן לכללין
 דפטורי דשבת פטור ואסור : אבל כיון דלאו מפטורי שבת
 כינהו דהיינו פטור והיינו מותר א"כ אע"ג דבעלמא דייקין
 שאף שאינו מפטורי שבת מ"מ מדבחר לו בלישכא דפטור
 ולא נקט מותר דמסתברא להסמיר קצת מ"מ כל כי הא
 דהכא דקא' בעי למיתני סיפא חייב שפי' אית לן למי' דהיינו
 טעמא דתני תנא פטור גם כמי חלב איירי דסיפא כי הני
 דליהוו כולהו כבי בחרא בווא כיון דלאו מפטורי שבת נינהו
 דלכל כה"ג היינו פטור והיינו מותר ולא דייקין אתאי נקט
 פטור וכמוכין.

והא לך לשון המרדכי במ' תעניות שכתב משם האבא
 ז"ל כתב האבא כ"ל כיון דאסיקנא דכחה לו
 קביל עליה דיכול לכוס עצי קמחין וקנולא כדי ללחמא ברוח
 ולפלוט ואמרי' כ"מ כס ונבילא כיומא דכיפורי פטור ונראה
 לי דפטור ומותר ופטור דנקט משום דשייך באכילה גמורה
 שייך חטאת ומדאמרינן כל פטורי דשבת פטור אבל אסור
 מכלל

הנסיוני גופיה נמוס גזירה דמסתמא אית לן למיגדורה
לגזירה לא גזרינן אלא א"כ באופן אותה דהעלאת דכתיב
ואף גם זאת דכשם מי חלב יקראו לא גזרינן אשמא מטעמא
דכתיבכא וכמוכן :

ואמנם לעיק' הדין אי כל חיליה דרש"ל זל מהסמי
הראשון וזירוף הב' אש כנים אכחו בדכרינו
דלעיל דהסניף הראשון איפכא מסתברא מטעמי דכתיב
סיה נראה לכאורה דלית לן למיגור כמי חלב הגלול אפי'
הרא"ש זל שהרי אין לנו לבדות גזרות מלבנו לא שסברתינו
מבטלת כגד רש"ל זל :

וב"ש דחזינן ליה למקן זל כמי כבי כד' סי' פ"א שינא
לחמירי שדן לרעת הרא"ש זל כן דפטור ואסו'
הוא שאמר שהביא דכרי התוס' והרא"ש זל כתב וזל ואפי'
דאיסורא דרבנן מיהא איכא לכסל בו כשדן מדקדמי פטור
ולא קתני מותר עכ"ל שהרואה יראה מהאי טעמא לא שייך
לרעת התוס' לכל הפירושים דרשינא רק לרעת הרא"ש
זל . ואי לזאת תולה אמי כעצמי שלא ירדתי למנוח דעת
קדושים וסברתי מבטלת כגד דבריהם זל אף שדכרי מרן
זל לא איפרקו ממולטא דברדך אפשר דן את הדין כמו שיר'
הרואה .

והריב"ה זל בסו' פ"א הביא לנו כלשון סברתי ומה
שפי' בה הארון אביו הרא"ש זל ולא הש
להביא מ"ש התוס' דמי חלב היינו בעורו מעורב בו עריין
הנסיוני שכתב וזל המכסל כמי חלב או בחלב מתה וכו'
פטור וכתב א"א הרא"ש זל דנסיוני דהלבא אינם בכלל מי
חלב ואסור מן התורה אלא מי חלב היינו אחר שהזניחו מן
החלב כל האוכל כגון לאחר שצטבו כל הבכיות מבטלים
החלב והאוכל דף למעלה ולא נשאר בו אלא מים בעלמא וזה
הנקרא מי חלב עכ"ל ע"ש וזל לא פישט זל אי לרעת אביו
איכא איסורא מיהא לכסל כמי חלב הגלול או לא :

ואמנם בקיצור פסקי הרא"ש זל פ"א כל הכשר שם
שם לו כתב דאיכא איסור לכסל כמי חלב
הגלול לרעת הארון אביו זל שכתב וזל כן המכסל כמי חלב
והוא אחר שבושן הבכיות מבטלין החלב והאוכל דף
למעלה ולא נשאר בו אלא מין בעלמא פטור אבל איכא
איסורא ויש אוסרין אותו באכילה עכ"ל ע"ש . ולפי זה אית
לן למימר דאמטו להכי העתיק בחבור כלשון סברתיא
דמכסל פטור ולא נקט מותר ופירש לה כרעת הארון אביו
זל לכד כד' להשמיענו לרעת אביו איכא אי' דרבנן לכסל
אף כמי חלב הגלול :

איברא דלכאורה יש מן התימה על מרן כז' דמאחר
דבהדיא אמרה הרב זל בקיצור הפסקים
לרעת הרא"ש אביו איפא איסורא כנוי כמי חלב הגלול
א"כ אמאי דן את הדין מרן לרעת הרא"ש כדרך אפשר ולא
הביא לנו מדכרי מוהר"ם הללו שהחליט המאמר בקיצור
הפסקים לאסור כמי מי חלב הגלול לרעת אביו . אם לא
נשאר רלא שלטא עיכא ע"ן קד"ש בקיצור הפסקים . וכבר
סיה אפשר לומר דהיינו טעמא דלא חש מרן הכי להביא
מקיצור הפסקים הכי' משום דפטאל ליה דמה שדן לאסור
הרב זל בקיצור הפסקים לרעת אביו לאו מדכרי אביו בופי'
קאמר כאלו בפירושא איתמר או שם רמזו בדכרי הארון
אביו דס"ל הכי דאיכא איסורא כמי חלב הגלול שהרי הרא"ש
זל לא נמית להכי ככל מאי דכתיבכא . רק דמהר"ם זל
מסבירא דנפשיה קא דאין דינא לפוס מאי דקא מפרש מר'
אביו כפי' המי חלב דקתני דהמכסל בו פטור וכאשר דן
רש"ל זל וכדכתיבכא או שראה לחמירי מספק לרעת אביו
כאשר עינו כל תחזונה משרים :

מכלל שאר פטורי לא ואפי' אם וכו' עכ"ל ע"ש . באופן
דשפיר חזינן למימר הכא כמי דפטור דקנט גבי מי חלב
פטור ומותר הוא והיינו טעמא דקנט פטור משום דש"י חיוב
במכסל בחלב גמור וכיוצא . וכ"ש דאיכא כמי טעמא
אחרינא כדכתיבכא דכדראי יפה כחמו לומר דפטור ומותר
הוא וכמוכן . ומיילא איה שומע דלא בא לכלל אות' שכת'
הרכי כן שמועה בכלל ס"א דאין דרך התנא לשמות
כשתי חלוקות אטו חדא חלוקא דש"י האי לינשא וכו' דאין
זה שינוי לשון דשפיר שייך למיתמי פטור וכמוכן .

באופן דהראת לרעת דשפיר אית לן למימר דפטור
ומותר הוא ודלא כרש"ל זל שכת' דמסתבר'
דפטור ואסור הוא וכו' ע"ש . והכי יש לדקדק מדכרי התוס'
סנו' שהביא הרא"ש זל שכתבו דאיסור מיהא איכא מטעמ'
דשא קותחו וכו' שלא העלו על שפתם מטעמא דגופא
דשמעתא דקתני פטור דמשמע דפטור ואסור וכדכתיב'
וכמוכן :

הסניף השני כתב וכפרט לפי' שחזינן דלאו רוקא
חלב אמרה תורה שהרי נסיוני דתכלא שאנו
קורין מי חלב כמי אסור א"כ ראוי לגזור הא אטו הא דהאי
כמי מי חלב איקרי ע"כ ופטמא דמלתיה נראה דה"ק דכיון
דס"ל דבנסיוני איכא איסורא דאורייתא ובשם מי חלב כאן
קרינן להו ראוי לגזור אשמא דילמא יבואו לידי איסור תורה
דהיינו הנסיוני דכיון דעל שם אחר הם קראים יש לנו לגז'
בהם החלוק והתמורה דאתו למיטעי :

והנה אין מקום לעמוד על דכיון דקשה לכאור' שגם
לרעת התוס' דס"ל דבנסיוני ליכא לא איסורא
דרבנן כמי דינא הכי שהיה ראוי לגזור הא אטו הא הגלול
אטו העכור שהרי כיון דמסתברא דאי שרית להו הגלול אתו
למשרי העכור א"כ אינו מעלה ומוריד היותו העכור איסורו
מדאורייתא או מדרבנן . וכאותה שאתרו כפ' כל הכשר
אכילה גופה גזירה ואכן נגזר העלאת אטו אכילה וכו' א"ל
אביו וכו' אבל הכא אי שרית ליה לאסוקי עון ובבינה אתי
לאסוקי בשר ובבינה והיכל כ"ב דאורי' ע"כ :

דדרי דגזרינן גזרה לגזרה כיון דכולה חדא גזירה דאי
שרית וכו' וא"כ ה"ה הכא דאי אית לן למיגור
הגלול אטו העכור דש"י כהו החילוף והתמורה דאף לרעת
התוס' כמי דס"ל דבנסיוני ליכא אלא איסורא דרבנן אית לן
למיגור לדידן גם בגלול שהרי אי שרית להו הגלול אתו
למשרי העכור ואתו לידי כ"ב דאורייתא דהא בלא הא לא
קאמא שהרי לרעת התוס' איסור הנסיוני הוא כד' שלא יבאו
לידי איסור תורה . דהא בהשקפה ראשונה מדחייא שהרי
לא סוף דבר קאמר הרב זל דאיכא למיגור מי חלב הגלול
אטו העכור דמסתמא ודאי אי שרית להו הגלול קרוב לדאי
דאתו למשרי העכור כיון ששם נושם אחד לדידן וכהיחא
דהעלאת דקרוב לדאי הוא דאתי למיכל כ"ב . לא אדרבא
ס"ל להרב זל דלית לן למיגור כוליה האי גם בגלול אטו
העכור דשפי' מסתברא קצת דלא טעי איניש מניא בעלמא
לשעכור . וכוכותו לומר דכיון דאיכא איסורא דאורייתא
בנסיוני לרעת הרא"ש זל ואכן בדידן מי חלב קריון להו א"כ
הוי למיגור אשמא אף גם זאת שאיננה כל כך הגזירה
תוכרתת . שהרי כיון דאיסור הנסיוני מדאורייתא . א"כ
שפיר חזינן לגזור גזרה ראשונה בכל אופן שיהיה כיון
דאיכא חשש איסור תורה אפי' קצת שהרי איננה גזרה שני'
כי הוי דינא גזרה לגזרה לא גזרינן אלא א"כ כולה חדא
א גזירה דאי לאוהא לא קיימא הא בהסיא דהעלאת . רק הו"ל
כאשר גזירות דעלמא גזרות הראשונות דמדרבנן לגזור
סיון לדאורייתא . ומשא"כ לרעת התוס' דס"ל דאיסור

והנה כי כן אהטו להכי לא חש להביא מרן ז"ל מרבני מהר"בה הללו שכתב בקיצור הפסקים משום

דליה לא ס"ל הכי ברעת הרא"ש ז"ל בתורת ודאירק ספוקי מספקא ליה . ומשום דפשטא ליה שרעת מהר"בה לאסור לרעת אביו כמ"ש בקיצור הפסקים מ"ס לא רן דינא ברעת מהר"בה אי ס"ל הכי ברעת אביו או לא ורן את הרין ברעת הרא"ש ז"ל אי ס"ל הכי או לא . אלא דזה דוחק רא"כ לפחו היה לו להביא תחלה מרבני מהר"בה ז"ל שכתב בקיצור הפסקים ולחומר דליה מספקא ליה כמוכין . אם לא שפאר דס"ל למרן ז"ל דכל כי הא דלאו איהו מפטורי שבת ואין כאן ראיה מספקת כראית לעין דפטור ואסור הוא לרעת הרא"ש ז"ל כדכתי' דרוקא לפי' התום' פשוטה לפנינו דפטור ואסור הוא מהיהא דכותח . כל כה"ג הו"ל לפרושי דפטור ואסור הוא לרעת הארון אביו ז"ל ולא לנסתם סתומי וכמ"ש מהר"בה ז"ל גופיה שם שם לו בקיצור הפסקים הנו' דאף דנקט פטור כלשון הש"ס וגם שבאו דבריו כפסק דין שכתב וכן המכשל כמי חלב והוא אחר געושיין וכו' והאובל כף למעלה פטור אבל איכא איסורא ע"כ . שזה מוסיף תת כח עוד דפטור ואסור קאמ' מדלא קאמר מותר מאלו היו דבריו באים כלשון הכרייתא עצמה כמו שבאו בחכמו דהיינו להכי סבירייתא תחלה כמות שהיא דהמכשל וכו' פטור ולפרש אח"כ פי' התייחב דזה מוחש . ואפ"ה לא ספק אפטור דנקט ושנה ופירש דאיכא איסורא וא"כ כ"ש דבבבב הו"ל לפרושי דליכא איסורא ולא למסתם סתומי . כי על כל זאת ההוא אמר מרן ז"ל דאפשר הדר . מדגמגמתייה דבקיצור הפסקים הן להחמיר ובחבור לא חש לה דהדר ביה . או דספוקי מספקא עיקר דעת אביו בהאי דינא ובקיצור הפסקים החמיר מספק ובחבור הדר ביה ולא רצה להחמיר מספק . ולפיכך יצא לידון מק' ז"ל מסכרא דנפשיה מאי דמשמע ליה לדריה כעיקר דעת הרא"ש ז"ל לכד ומש' דלא ברירא ליה עיקר דעת הרא"ש ז"ל דן את הרין כדרך אפשר .

באופן דעלה כידניו דרין מי חלב הכלול במחלוקת שמי וכו' לכלל ספק פלוגתא דרבנן . דלרעת רש"ז ודעת ההב"ה שם שהביא . שם וריהטא דפשטא דלישנא דהרב שה"ב וקצת ריהטא דלישנא דהר"ן ז"ל לרעת התום' ודעמיה כל שהוציאו כל האוכל ע"י האש . ליכא איסורא כלל ואפי' איסור רבנן לא איסור ביטול ולא איסור אכלת בב"ח ולרעת מהר"בה בקיצור פסקי הרא"ש אי אמרי' דלא הדר ביה בחבור ולרעת רש"ז ודרך אפשר לרעת מרן כו' ז"ל לרעת הרא"ש ז"ל ודעמיה איכא איסורא . וקול דספק פלוגתא דרבנות' כדרכנן לקולא דחשוב ומרובה ספק פלוג' דרבנותא בתם ספ' גמור דעלמא כמ"ש הפוסקים ז"ל הלא בספרתם :

ואל יעלה על דעתך לומר דכיון שרש"ז ז"ל כתב שיש לחוש לרבני הרא"ש וכתב דלרעת הרא"ש איכא איסורא דרבנן כמי חלב הצלול א"כ אין בנו כח להכי הרבר לכלל ספק פלוגתא דרבנותא להקל . דהא ליתא שהרי מלבר שאין זה הולך ומסכים לענין הרין שהרי ראוי לחוש לחומרא קאמר וכה"ג לדין ספקא הויה כמרע ושפי' אית לן למידן דינא מחמת הספק דעת רש"ז ז"ל גופיה ברעת התום' ז"ל כנו' . עוד בה דאיכא למימר דלא חש להחמיר רש"ז ז"ל רק אלא כמי חלב העכור דלרעת הרא"ש ז"ל אית ביה איסור דאורייתא וכמ"ש ז"ל דאע"ג ששאר רבותינו לא חלקו בזה ראוי לחוש להחמיר דמשמע דאמי חלב העכור קאי אמנם כל שהוציאו ממנו כל האוכל ע"י האור כאלל ספק דבר דרבנן אזלינן לקולא :

והנה אע"ג דאנן כדירן לפי הזר השני שצדדנו לעי' מן כל פדעת התו' ז"ל תורה יוצאה דס"ל להטו' דאף כמי חלב הצלול איכ' איסור מדרבנן וא"כ אין כאן ספק גמור להקל דאין כאן מחצה ומחצה כמי שיראה הרוא' מ"מ כל שרש"ז ז"ל הפליט המאמר בהצר הראשון דס"ל להטו' דכל שהוציאו ממנו כל האוכל ע"י האור ליכא איסורא אפי' מדרבנן כדכתי' ולא באו דבריו בספרי המפרשים את מי מקדושים אשר בארץ המה ז"ל דעתינו מכוסל' מכל וכל שאין ידיעתנו מברעת אפי' להסמיר מספק רק לא אית לן למימר דמסתמא רש"ז ז"ל הלא את שני האופנים והכרע כראשון ולו אנו שומעין שידיעתו מברעת והו"ל נס' גמור כדכתי' :

ואמנם לעת כזאת בא לדי ספר דמשק אליעזר וגם ראיתי שכתחלת דבריו קא פשיט ותט' אפשיטא דספר' אפי' דברי התום' הנו' דף כ"ה מדבריו הרא"ש נראה דס"ל בעיקר דעת התום' כפירושינו שה' דלעיל דכל שהוציאו ממנו כל האוכל ע"י האור ס"ל דליכא איסורא כלל ויחס דזה להר"ן ז"ל כדכתי' לעיל דכתב ברף שז"ע ד"ו ז"ל והנה מדבריו הרא"ש נראה שהבין מדבריו התום' דמי חלב היינו נסיוני דחלבא ומ"ש התום' איסורא ר"ל איסור דרבנן וכ"כ הר"ן בשם התום' ולכן הר"ן הקטש עליהם ואעפ"י שאין ראיה מפ' אלו עוברין דמי חלב לאו היינו נסיוני דחלבא מסתברא כותייהו עכ"ל כלו' ולפי' זה של התום' כנסיוני דחלבא אסור דרבנן וכמי חלב דהיינו אחר שהוציאו ממנו האוכל דהיינו הבכיה ולא נשאר בו אלא מיה בעלמא אפי' איסור דרבנן ליכא וכו' ואח"כ פנה עצמו אל דרך אחר וכתב ז"ל ומיהו אפשר לפרש דהתום' ס"ל כמ"ש הרא"ש ואני אומר וכו' וה"ק התום' ואיסורא מיהו איכא כלו' איסור תורה והיינו דמייתי ראיה מנסיוני דחלב' רפ' אלו עוברין דאסור והיינו איסור מדאורייתא כלו' אבל מי חלב היינו לאמר שהוציאו ממנו האוכל אסור מיהו מדרבנן איכא וכן מלשון הרמב"ם שכתב לישנא דבריייתא פטור וכתב ה"מ ז"ל דכל פטור דהכא היינו אבל אסור מדאורייתא מיהו אפשר דהרא"ש ה"ק ואני אומר דנסיוני דחלבא אסור מן התורה כלו' ולוקין עליו אבל מי חלב היינו אחר שהוציאו החלב וכו' וכו' אין לוקין אבל ת"מ אסור אפי' מדאורייתא לכשל בו וכו' עכ"ל ע"ש :

וברור שרצו לומר דאפשר דהתום' ס"ל כהרא"ש כמ"ש דכנסיוני איכא איסור דאורייתא לכו' אבל כמה שפי' בפי' המי חלב לא ס"ל אלא דמי חלב היינו הנסיוני דוקא דהא איכפל תנא לאשמועי' דפטור וכו' אמרו דאיסורא דאורייתא איכא דהיינו כמי חלב דקתני פטור וכלו' מילקא הוא דלא לקי אבל איסורא דאורייתא מיהו איכא דהא וכו' מנסיוני דחלבא עברי' ליה וכדכתיב וכן מלשון הרמב"ם שכתב לישנא דבריייתא דתנא פטור וכו' אבל אסור מדאורייתא ואתא הרא"ש ז"ל להלוק ולו' דמי לקי כמי לקי כנסיוני ומי חלב דקתני היינו הצלול וכו' . ואחר הוואה דברי הרב ז"ל בדרך השני הלוה לכאורה יראה לרין ככ"ד להחמיר דהא איכא ס' איסור תורה ואיכא גמי' קתני צדדי להחמיר וחד להקל דאפי' את' ל' דהלפה פתום' לפי' רש"ז ז"ל אכתי איכא למי' שמה כונתם כפי' השני הלוה שפי' דה"ל דלרעת הרא"ש איכא איסור דאורייתא כצלול ולרעת התו' ז"ל איא' דרבנן :

אמנם לע"ד אמיא דלענין הרין הפי' השני הלוה דהרב ד"א יש לו ביטול ואינו דאוי לכא בקול' לכלל ספק כלל וטעמא משום דמלבר דאיסור ז"ל לא היתא שפאר אלל שריך אפשר אמרה למיתיה דאיהי נפול' כפי' הרין

הריש בחולסת דבריו כאשר עיני כל תחזיקה מישרים
 כמה נרחק עמנו כמילתיה דהרא"ש זל לעיני פילא בקופא
 דמחטא שאין דברי הרא"ש זל סובלים פי' זה ואין בדירן
 חזיקן להו לרובן קמאי זל שהחליטו המאמר בכונת דברי
 התום בפשיטות ולא כותיה ולא בא וכוון הדרך הלזה
 לפניהם אפי' בדרך אפשר שהיה כתב הרשב"א זל בחדשו
 סבב"כ"ה זל המכשל במי חלב פטור וכו' בשם רבותינו
 בעלי התום זל דמ"מ הוא מדרבנן דהא כותח משום נסיוני
 דאית ביה נאסר וכו' עכ"ל . הרי דסתמא קתני דס"ל
 לתום זל דמ"מ הוא מדרבנן ולא קאמר דאיסור דאורייתא
 איבא בנסיוני :

קצרו
 של דברים שדרך השני הלזה דהרב ר"א לא בא
 לכלל ספק כדי שגאמר רבנ"ד ליבא ס' איסורא
 דאורייתא ודרי להחמיר בדכתי' דהא חזיקן להו לרבנן
 קמאי זל דכולסו ס"ל בעיקר כונת דעת התו' ארעת הרא"ש
 זל הלא כוותיה ולא אחד בהם שפי' כונת דברי התום' כפי'
 הלזה אפי' בדרך אפשר ולס' אמו שומצין דאיכא בקיאי טפי
 בכונת דברי הראשונים זל . ואיכא ודאי שהחליטו המאמר
 בעיקר כונת דברי התו' זל כו' והרב ר"א ספק דרך אפשר
 אמרה וכל כי האן ספק שפירוש נר זה אינו ראוי לכא
 בקהל לכלל ספק כלל . וכל דכן נמי לדברי קוטר פסקי
 התום' זל הנו' דמוכח דליתא להאי פירוש' בדכתי' דסתת'
 ודאיפי' השני הלזה יש לו ביטול לבמרי ואיכא ראוי כלל
 אפי' לסיותינו מסובקין מחמתו בכונת דברי התום' בדרך
 אפשר דליתא כאשר יראה המעיין :

ומעתה עת לרבר בדברי הר' החכים זל שכתב כ"ד
 (ע"כ מנאתי)

סימן ז

כתבו
 התום' זל בספ"ק דחולין כר"ה הכא נמי
 מכלכלי וכו' וזל הקשה הר' ליעזר מתיין למה
 ליטעמא דמכלכלי כי נמי קפי פרי מלעיל סלקא להו השק'
 כדאשכחן כפ' התעורבות גבי יין וחלב לחין אין חונצין וכו'
 ונראה דלא קשה מידי דלא דמי דוראי אבא דרבא או
 אבא דמנא מלמחי בהו מיא אכל דרך השקלה עכ"ל
 ע"ש וכן כתבו בוכחים דף ע"א ע"ב ד"ס דלי שיש בו יין
 וחלב כו' ע"ש . ולע"ד קשה דבס"פ תמיד נשחט משום
 דלא כותיה דקאמרי' התם תניא אמר להם ד'יהוד' לתכתי'
 לרברוכם למה פוקקין את העזרה אחר שבה להו לבני
 אהרן שילכו עד ארכובותיה' כדס' והא קא חייץ להו ואינו
 חוצץ כרתניא הרס והדיו והחלב והדבש יבשין חונצין לחין
 אין חונצין ע"ש . הרי כהניא שרס הלח לא חייץ שבה דליכ'
 כהדי מיא דמלמחי להו . ודחיקא מלתא אך לחלק ולומר
 דשאני אתם דכיון דכל רבנן ורבנן יורד על הרגעה דלח
 וחם הרבס מרבני הפסחים ואף גס זאת טר בלי סכהניס
 העומדים בעזרה הנה הנס מהדקי רבליישו כרצפה בכח
 כדי שלא יפלו מחמת רבוי לחות הרס כמוחש . הנה כי כן
 ס"ל לתום' זל דזה וזה נורס להיות נחשב וכו' לכלל
 דמלמחי כאלו סיה שס מים דמלמחי והדבר שקול אי אפי'
 סבי אתי לכלל כעין מים כיון דס' הרס עב כמוחש
 אמנס עפי' חילוק הלזה איתכה לי דהוה קשיא ליה ימים
 בהניא דאמרי' במנחות דף כ"א . ע"א אמר רב גידל אמר
 ועירי דס' כיון לח כין יבש חוצץ מתיבי . הרס והדיו וכו' לחין
 אין חונצין יבשין חונצין לא קשיא . הא דסריק הא דלא סריק
 ע"כ ופרא' זל הא דפריק שמתחיל להתיבש ולהתדבק קצת
 חוצץ

גם

הר"ן זל כפי' ההלכות כתב זל גרסי' בנ"מ סמבס'
 במי חלב פטור וכו' וכתבו התום' דה"מ מדראוריית'
 אכל מדרבנן מיהא אסיר דהא כותח סבבלי משום נסיוני
 וכו' עכ"ל הרי דאמאי דקתני פטור קאמר שכתבו התום'
 דה"מ מדראורי' אכל מדרבנן מיהא אסיר וכו' ואין זל רש"ל
 זל דבהדיא אמרה למילת' הן לדעת התום' וכן לדעת הרא"ש
 זל דלא כותיה שכתב דס"ל לתום' דבנסיוני איבא איסורא
 דרבנן ובהללו אפי' איסורא דרבנן ליבא והחליט המאמר
 שכן דעת רוב המפרשים זל ושלדעת הרא"ש זל דקא סבר
 דבנסיוני איבא איסורא דאורייתא ראוי לגזור במי חלב
 הכלול ולאסרו וביטול מדרבנן וכאשר הצעתי דבריו זל
 לעיל . וגם מרן זל כפי' סי' פ' דכתב אמילתיה דהרא"ש זל
 זל ואפשר דאיסורא מדרבנן מיהא איבא לכשל בפשר
 מדרקתי פטור ולא קתני מותר עכ"ל והבאתי דבריו לעיל .
 הרי דאפי' לייחס אל הכלל שם איסורא דרבנן לא החליט
 המאמר לדעת הרא"ש זל דרך אפשר אמרה וכו' דלית ביה
 אי דאוריית' כלל וכדברי רש"ל זל :

באופן

דלכללו רבנן קמאי קדושים אשר בארץ המה
 שפה אחת לכלולסו הן בכונת דברי התום' וכן
 אמרם בכונת דברי הרא"ש זל דלא כמ"ש הרב הנו' בדרך השני .
 גבא דכתיב וכו' בה שמה שכתוב בקיטור פסקי התום' זל סס בפ' כ"ה
 זל עין דואה במראית' העין דכונת דברי התום' דלא כותיה
 דאמרי' דבמ"ש בדרך השני הנו' שהרי כתוב גס זל מי חלב אסור
 וכו' מן מלת דרבנן לכשל בו עכ"ל ע"ש ואלו בפירוש דקא מפרש
 ס' וכו' ואיסורא מיהא איבא ר"ל איסורא דאורייתא דאיבא
 בנסיוני וכלו' דכתיב חלב דקתני בבריית' דהמכשל בו פטור
 ס"ל כהפסיה איבא איסורא דאוריית' אלא דבהללו נמתין דבא
 דאוריית' כיון שהזכירו מחמו כל האוכל ליבא אלא איסורא דרבנן .
 דמי חלב כהני הול'ל בקיטור הפסחים מי חלב ששכור אסור
 עני' וכו' דאוריית' לכשל בו והללו מדרבנן . או לפחות סתמא מי
 חלב אסור לכשל בו והאי כדריגיה והאי כדריגיה . שהרי לפי
 דמי חלב כהני הול'ל בדרך התום' זל גס העכור מי חלב
 יקרו שהרי רבמי חלב סתם דקתני קאמר דאיבא איסורא
 זל ודאי דהתום' זל ס"ל דאפי' דכשעכור ליבא לא איסורא
 דרבנן ודוק .

ברם

דואה אני שאין די בא"ר בדברי פסקי התום'
 הללו וכדברי רבנן קדושי הנו' להכריע דס"ל
 בעיקר דעת התום' דוקא כפי' הראשון שפי' לעיל דס"ל
 כל שהזכירו מחמו האוכל ע' האור ליבא איסור' כלל וכמשפ'
 והרש"ל זל והר"ב ר"א בדרך הראשון . שהרי אף אם כינים
 נחמו כפי' השני שזדדנו . אין בדירן לעילא מן כל בדברי
 תום' דס"ל דבין דבהעכור ובין דבהללו איבא איסורא
 רבנן בדכתי' . לעיל נמי יש להם לדבריהם דרבנן קדושי
 כו' ישוב והעמד' לאותו הער לא דאמו בענינותו ככו' כתבו
 ביל דאין להסתפק בכונת דברי התום' זל מחמת אותו פי'
 שני שזדדנו לעיל שאין דעתי קלה ויבאנו לבית הספק

חונץ עכ"ל ע"ש . דלפום ריהטא הוה כרייתא דפ' תמיד
 כשחט דאיתתין לעיל דא"ל רבנן לרז"ל לח הוא ואינו חונץ
 מוכחא איכא שהרי שיעור זמן הצריך להקריב הפסחים כי
 רבו מחסר פשיטא שיש בו שיעור זמן שהדס הראשון אשר
 תחת כפות רגלי הכנהים מסרך סריך ואפ"ה אמרו רבנן
 לרז"ל לח הוא ואינו חונץ ואמאי סתמא דהש"ס אתנח להאי
 תירוץ וגם דחזינן דהפוסקים ז"ל קבעו להלכה להאי תי'
 כמורע . אי לאו דממא דה"ט ברכת' דכיון דתמיד יורד על
 הרצפה דס חדש וחס וגם שרגליהם מהודקים בקרקע הדק
 היטב כדי שלא יפלו מרוב לחות הדס זה וזה גורם לישאר
 הדס לח ולא סריך וכמוכין .

ושמעתי

מפי הרכ כמיה' חון ז"ל דק"ל מהך כרי'
 דפסחים הנו' על מ"ש הרכ הגדול תנא
 דאורייתא ז"ל בס' משנה למלך בפ"ד ד"ה עבודת יום הכפוי'
 דין ב' ז"ל ולא ראיתי למפרשים אם ספגו זה הוא חיוב או
 אורחא דמלתא נקט וכו' עד מ"מ מ"מ הרי כתב רבינו שם
 דין ו' שצריך לזהר שלא תכנס הרוח בשעת העבודה בין
 בשרו לבגד ער שיתרחק הסגד מעליו ופשיטא דלא ברעי
 תיס מרות וא"כ צריך לספוג משו' דסת' המים יהיו חבדילים
 בין הסגד לכשר וכו' עכ"ל ע"ש . דלפוסר הטא קשיא
 דהיחא דפסחים דאמרי' לח הוא ואינו חונץ משמע דלא
 כותיה דמר שהרי לענין עבוד' עסקינן ואמרו לח אינו חונץ
 זא"כ ה"ה כונו גבי בגדי כהו"ד מים לחין הם ולא קא חיובי
ותירצתי לו דלע"ד לא קשיא כלל דאיכא למימר
 שהרכ ז"ל דכרוי הנה הנס לרעת רבינו
 הרמב"ם ז"ל דם"ל שציקר העולה מענין החציה הנה היא
 ההקפדה ובמ"ש רבינו בפ"א מה' מקואות דין י"ב באורך
 ע"ש ואי לזאת דן הרב הנו' דיכא הכי מטעמא דק"ל דכיון
 דטעם הלח אינו חונץ היינו משום דלא קפדי אינשי בכך
 א"כ אמאי גבי בגדי כהונה נסתפקו רבנן דהש"ס אי רוח
 חונץ ון בתר דוה מוחש כרוכ רעות בני אדם דלא קפדי
 אינשי כהכלי ואררובא בימות החמה כיחא להו וסתמא קתבי
 דמשמע דלא טנא באופן רע"כ לומר דה"ט משום רבני
 עבודה דחמירא מקום יש בראש למימרא דבעינן מקרא
 ברכת' ע"ל בסרו מוחש שלא תהיה חונץ אפי' דבר דלא
 קפדי ביה אינשי וגם השמא איכא אינשי דתפסקא יתירתא
 אשתכחת ביה כהו"ד כהכא וקא קפדי . והוה חציה וכיון
 דה"ט רוח חונץ א"כ יפה דן הרב הנו' מירוח למיס דלא
 ברעי מים מוחס כיון דלענין עבודה מחמירין טפי אפי'
 בהקפדה רחוקה דלא שכיה ואונס . גם רגלי הכהנים כדפ'
 כדאמרי' בסוגין דלח הוא ואינו חונץ הגם דלענין עבודה
 עסקי' ה"ט משום דכיון דמקמי הכי כבר השיבו חכמי' לר'
 יהודה דשכח להו לבני אהרן שילכו ער ארכובותיהם בדם
 דאשתכח דל"מ דליכא קפירה עור כה שיטבומן השבח
 נמי א"כ אקטו להכי השיבו לוג"כ דלח הוא ואינו חונץ
 דכיון דהא איכא כה שכתא נמי לא מחמירי' ביה לא כרקפדי
 אינשי דהונו ביכס אכל לא כלח כמוכין : (א"ה עיין להרב
 שחופלא ארמ' וכו' בס' ברכי יוסף א"ח סי' ז' ו"ש בזה)

סימן ה

גרסינן בפ' העור והרוטב דף ק"ך ע"א מאירי רוטב
 אחר רבא שומנא אלז' אביי הוה עצמו יטמא
 טומאת אוכלין אלא חלב דקריש מאי אירייתא קריש כי לא
 קריש נמי דאמר ר"ל ציר שעל גבי ירק מצטרף וכו' הוה
 משום יתובי דעתא הוה הכא משום איצטרופי הוה אי קריש
 מצטרף אי לא קריש לא מצטרף ע"כ . והקשה אליי חר' חן

חבריי' החכם השלם והכולל אפרים ארדיט הו' מאותה שעת
 בפ"ב דטהרו' הרוטב והברי' וסחלב בזמן שהן מוסקה טומא
 הרי אלו תחלה קרשו הרי אלו שניי' וכו' כבינה מכוון טהור
 יותר מכבינה טמא וכו' וע"ש בפ' הרמב"ם ז"ל אשר ביה
 נראה דכל שכבר נקדש יש לו דין אוכל מוחש להיות הוא עצמו
 מטמא טומאת אוכלין וא"כ קשיא בדמשמי הש"ס אלא חלב
 דקריש אמאי לא ק"ל דא"כ אכתי הוה עצמו יטמא טומאת
 אוכלין כרקא פריך אביי : ותיירצתי לו דלפוסר שעתא מצנין
 למי' דס' לרמ"ש לא חלב דקריש אין הסכו' והרמון שיהי' נקדש
 ממש אלא כלו' דעשוי ליקדש דהמחבב בכך דעתיד להיות
 נקפא וכלו' הגם דעדין לא נקדש כיון דעשוי דקריש משכנין
 ליה אוכל לענין צירוף אף שעדין דין מוסקה עליו בשעת
 טומא והכלו' לאפוקי מין ומרק שאינו נקפא כלל או מין חלב
 כלו' ליחה דלא קריש שאינו מצטרף ומ"ה בהך מאי אירייתא
 קריש כי לא קריש נמי כלו' מאי אירייתא מי שטבעו להיות
 נקפא דמשמע דרוקא משום דעשוי דקריש הוה דמשכני'
 ליה אוכל לענין צירוף בעודו מוסקה כי לא קריש נמי כלו'
 בשאין טבעו להיות נקפא נמי כמו מרק גמור דאמר ר"ל
 ציר וכו' הכא וכו' אי קריש מצטרף כלו' אי עשוי להיות נקדש
 וכו' וכמוכין :

סימן ט

נשאלתי לבאר מאמר במס' ברכות כתיב השמי' שמי'
 לה' והארץ נתן לבני אדם וכתיב לה' הארץ ומלוא'
 ל"ק כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה ע"כ וקש' דלפי' תירוח
 זה משמע דכלל יום אחר ברכת המזון הוה מותנה מחדש
 שארץ לבני אדם וקרא משמע להפך דלשון נתן עבר משמע
 שכבר נתן :

ותו למה תלוי נתינת הארץ לבני אדם אחר ברכת
 המזון ולא אחר מצוה אחרת דהא איכא טובא :

אמנם יוכן הכל בהקדים את הירוב מ"ש הרמב"ם
 ז"ל ואיתא בגמ' בכמה דוכתי שהעבר אין לו
 יד לקנות לעצמו שיד עבד כיד רבו ופני' כתב הרמב"ם
 שהעבר שנתן לו רבו איזה מתנה לא קנה שיד עבד כיד
 רבו כנודע . עוד נקדים מה שאמרו בש"ס ופסקה הרמב"ם
 שיכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואינו זכך שיאזור על
 הפתחים . עוד נקדים מה שהסכימו כל הפוסקים דהיינו
 דוקא בזמן שהשנים פתקנן שאינו סנת רעבון אהנם בשנת
 רעבון שאין בני אדם מתינין לאחרים להתפרנס לא יכול הרב
 לומר לעבד עשה עמי ואינו זכך ורבו חייב לפרנסו כמורע'
 ומעתה נבוא אל המכוון בהקדים חקירה אחת שכיון שהם
 האל ית' לא מתן פרנסתו לאדם אין שום אדם יכול לפרנס
 כמוחס א"כ למה צוה האל ית' לברך ברכת המזון ברכת' ית'
 ואכלת ושבעת וברכת כיון שישראל נקראו עבדים לה'
 כדכתיב כי לי בני ישראל עבדים זא"כ אנו חייבין לעבוד
 את ה' עבודת המנוות כולם והוא חייב ככ יכול לפרנס אותם
 שאם הוא לא יתן פרנסה יהיה כשנת רעבון שחייב הרב
 לפרנס את העבד ולמה חייבה תורה לברך ב"ה כאילו לא
 היה ס"ו הוא מחוייב ברבר . אלא דפשוטה לפניה שהאל ית'
 חייב אותנו לברך ב"ה כדי להזכיר אהבתו וחיבתו אזלי'
 לעשותינו ככנים למקום שירוב שכל מה שהעבד עשה
 לרבו הבן חייב לעשות לאביו ואפ"ה האב אינו חייב לפרנס
 את בנו כשהוא גדול אלא כשהם קטנים משום מצוה ולא מה
 חייב באופן שאל כוונה לאיוו חייבו לברך ב"ה להראות
 חביבותו שאנו אצלו בחיבת בניס שפרנסה הוא דרך חבו'
 וצריך להודות לו . והנה כי כן עפ"י כל האמור בא הכונה
 והוא

וע"פי זה נכון מאי דאיתא בכרכות אורח טוב מה אומר כל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא כשכילי אורח רע מהו אומר כל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא כשכילי ע"ש. דקשה דאמאי קורא לו אורח רע מאחר שלפעמים הוא מדבר אמת וכדק שכתבך הוא אבל בעל הבית לא הרבו כשכילו טוס דכר ומצא שלא טרח בעל הבית אלא כשכילו וכשכיל אנשי ביתו :

אמנם חוץ מן המכוון שמעתי משה הרב המופלא כמהר"ר יהונתן זללטה שהיה אומר דרך הלכתי והוא במאי דאמרין במתרא לעולם יצא אדם כבי טוב וככנס כבי טוב ככורע. אמנם ברירא תילתא דהפך טוב הוא רע זה לעומת זה במשפט השון באופן דמי שאינו יוצא וככנס כבי טוב יקרא בשם כבי רע מעתה זהו אומר אורח טוב וכו' ר"ל שנכנס כבי טוב ואורח רע הרצון בו שנכנס כבי רע שהוא הפך דכבי טוב שיקרא רע דהיינו שנכנס סמוך לבינה שאין פכאי להרכות כשכילו ואמטו להכי הוא אומר שכל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא כשכילו וכמוכן :

ומעתה נחזור אל כוונתי והוא בהקדים ג"כ שיש להסתפק במי שפרנס את חבירו סתם אבל בעל הבית דכתיבנא דלפי חילוק הרב פנה"ג דפטור לפרו' אם יהיה האופן שהאורח הוא עומד וכוונת על שלחן כ"ה על כל אכילה ואכילה מה זאת טרחא יתרתא שטרח כעבורי דאשתכח דאיהו גופיה אויל ומורה דכשכילו הוציא הוצאות הרבה מה יהיה דינו דהא איכא דרדים דכיון דאיהו גופיה פיו ענה בו דכשכילו הוציא הרבה חייב לפרוע אפי' שאכל בבית הכ"ה או לא שניא והסג דלפי טעם הדבר צריך לתמוך מכל מקום הא איכא דרדים שיהיה חייב לפרוע. ומעתה עפ"י כל האמור נכוא לא המכוון והוא שידוע שהקבלת אורח"י היא מצוה רבה כמ"ש יותר מהקבלת פני שכינה או קבלת פני שכינה והנה נודע שמי שעושה מצוה עם חברו בחנם כדבר שחייב לפרוע לו דריני אדם יהיה שכרו גדול יותר מצוה שעושה מצוה עם חבירו בחנם כדבר דחברו לא היה חייב לפרוע לו דריני אדם כמוחש. והנה ברור דמ"ש אורח טוב וכו' אורח רע וכו' הרצון בו במצות הכנסת אורחים שהיה בחנם והוא שאמר אורח טוב מה הוא אומר כלמה שטרח כ"ה אינו לא כשכילי כלומר שהוא יודע שהמפרנס את חברו סתם ברשות הכ"ה שהוא פטור לפרוע ומפני זה כדי להרכיב שכרו הוא אומר כל מה שטרח כ"ה לא טרח אלא כשכילי כרג לבקש דרדין שיהיה הוא חייב לפרוע לו דריני אדם כדי שיהי' שכרו גדול כיון שהוא יודע שכונת הכ"ה הוה לפרנסו בחנם אמנם אורח רע מה הוא אומר כל מה שטרח כ"ה לא טרח לא כשכילו כלומר דגם שהוא יודע דהכ"ה לא תבקש ממנו טוס דכר כי אם בחנם מפרנס אותו אפי' לא אמון בו ואינו רוצה שירבה שכר הקב"ה. ואפי' בדברים בעלמא אלא הוא אומר שאינו חייב לפרו' דריני אדם ואף שהוא בורס רעה שלא יב"כ שכר הכ"ה יותר אם היה אומר להפך ופשיטא דזה אורח רע יקרא וכמוכן :

ואמנם עפ"י חילוק הרב כמ"ה הנו' נכוא להביין תשובת יוסף אל אחיו אל תיראו התמת להיס אני אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וכו' דאיכא למידק שהם לא שאלו על הפרנסה אלא שא כא פשע אחיך וכו' אמנם יוסף בהקדים מה שפירש' ויראו אחי יוסף וכו' שהיו רגילי' לסעוד על שלחנו ולא קרבתו וכו' ע"ש. ומסתברא שגם באותו זמן יוסף היה מספיק להם מזונות אלא שראו שלא היה מקרבתם לסעוד אלא ממש והנה כי כן בא הכוונה והוא שיוסף הביין מתוך כוונתם שהוא היה רוצה לבקש תואנה מהם ולחייבם על שיפוק המזונות שהיה מספיק ואלוה לרשותם לביתם ולא היה

הוא שלעולם פשטיה דקרא הכי הוא לטון עבר שכבר נתן הארץ לבני אדם לחנם אם לא יכרך האדם אחר אכילה או הוא מורה שהוא החיוק עצמו בחינת עבד למקום באופן שאפי' עשה כל המצות כל שלא כרך הוא מורה שאינו חייב במצוה זו כיון שרבו שהמקום כרוך הוא חייב לפרנסו שאם הוא לא יתן פרנסתו בא לכלל כשכר לעבדן שאינו יכול לומר לו עשה עמי ואיני זקך באופן שכל שעדיין לא כרך מתנת ה ארץ תלויה ועומדת שאם לא יכרך יהיה מדין עבד שאין לו יד לקנות לעצמו דמה שקנה עבד קנה רבו ומתנת הארץ אינה מתנה כלל אמנם לאחר ברכה שהוא מורה בעצמו שיש לו בחינת בן אצל המקום וירוע שאם נתן האב לבנו איהו מתנה קנה וה"כ פה"ג שמתנת הארץ ע"י הכרכה שמחיוק עצמו לבן הרי מתנה במורה היא לו ולומר מה שכבר נתן הארץ לבני אדם עכשיו לאחר ברכה הוכח יוכיח שהמתנת' הוא מתנה במורה וכמוכן :

תו נאמר באופן אחר למה תלויה נתינת הארץ בכרכת המזון ולא במצוה אחריתיה והוא בהקדים מ"ש מרן כ"ה כמ"ה תשו' הרב תרומת הדשן ז"ל שכתב דהמפרנס את חבירו סתם שלא פי' לו ע"מ לפרוע דפטור לפרוע. והנה הרב בעל כ"ה הקשה דהא איכא תשובה אחריתיה להרב תרומת הדשן דהוא בעצמו שכתב דהמפרנס את חבירו סתם חייב לפרוע לו וכמא דרותר את עצמו ומקום למקום ותירץ הרב הנו' לחלק בין תשו' לתשו' והוא דמה שכתב בתשובה דהמפרנס סתם פטור לפרוע לו היינו בשון אותו אצלו שאכל עם הבעל הבית בביתו הד על דרך וכו' ע"י נר לאחר נר לק' ומה שכתב בתשו' האחרת היא במפרנס סתם את חבירו חייב לפרוע היינו בטענה לו מזונות לחבירו לרשותו אשר חבירו דר עם שלא אכל בביתו של בעל הבית שאו חייב לפרוע לו אפי' פרנסו בתם כמוכן ע"ש :

עוד נקדים חקירה אחת דאם הדין הוא שהמפרנס את חבירו סתם חייב לפרוע היינו שהא"ת' הטיל תנאי לכרך בשמו אחר האכילה. אמנם אם הדין הוא שכרינו אדם כל המפרנס את חברו סתם אינו חייב לפרוע לו דחיקא מילתא שהא"ת' טיל תנאי זה לכרך כ"ה על האכילה שנתן לו תאחר שכרינו אדם היינו דהמפרנס את חברו סתם חסד הוא שעשה לו ואינו חייב לפרוע לו וכבר כתיבנא דלפי חילוק הרב כמ"ה אינו חייב לפרוע במפרנס את חברו סתם אלא דוקא כששולח לרשותו הפרנסה. ומעתה עפ"י כל האמור בא הכוונה והוא שאם יאכל האדם ולא יכרך אח"כ לא יש הוכחה אם הקתנה שנתן הארץ לבני האדם היא מתנ' במורה שהרי כתיב מקרא אחריתיה' הארץ ומלוואה אמנם אחר שבידך האדם ומקיים מצות ואכלת ושבעת וכרכת דכופלת החקירה הנו' דאם דריני אדם פטור המפרנס סתם איך אב הרחמן הטיל מצוה זו על בני אדם אם לא עפ"י חילוק הרב כמ"ה שחילק בדין בני אדם שכל השולח לו הפרנסה לרשותו אפי' במפרנס חברו סתם חייב לפרוע דהנה כי כן באה מן היישוב החקירה הנו' דהיינו טעמא שצויה לכרך כ"ה מטום דהארץ נתן לבני אדם במתנה גמורה וכמ"ה שאל' הפרנסה לרשות האדם שבה"ג אם דריני אדם חייב לפרוע אשר על כן גם הוא כביכול ציונו לכרך כ"ה והיינו דקאמר **באין** לאחר ברכה שאם לא יכרך לא יש הוכחה שהיא מתנה גמורה אלא דוקא אם כרך וכמוכן :

וע"פי זה היה משי"ס החכם חתני ז"ל קרא דכתיב וכרכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר אשר נתן לך כלומר צריך לכרך שנתן לך הפרנסה על הארץ הטוב' אשר נתן לך אשר שלח לך ברשותך כמוכן :

מוקרבן לסעוד אלזו בכיתו אשר בזה היו פטורים לפרוע לו כחילוק הרב כנה"ג ואחטו להכי אמר להם אל תיראו שאני עושה זה כדי לחייב אתכם לפרוע לי סיפוק החזנות כחילוק הרב כנה"ג במפרנס את חברו סתם לא אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם כלומר אעפ"י שאני אשלח לכם פרכסה ברשותכם אנכי אכלכל אתכם כלומר בחנם שכל שפירש שמתפרנסו בחנם לכ"ע פטור לפרוע לו וכמוכין :

סימן יוד

איתא בגמ' פ"ק דשבת רב אחי ורב אחי הוו יתבי וגרסי בני עמודי וכל שעתא ושעתא הוו טפחי אעינברא דרשא ואמרי אי איכא דאית ליה דינא ליעול וליתי וכו' ע"ש ושעתא מוקשים דלמה היו מפקינן מת"ת לומר אי איכא מאן דאית ליה דינא ליעול וכו' מן בתר דאשכחן בש"ס דהוה ס"ד דדינא שלמא בעלמא כמו שאמרו בכרכות על מתני' דג' טיוטביוש ביניהם ד"ת דשכינה שרויה ביניהם והקשו כי רפ"י תרי תלתא חביאי ותיבדו ס"ד דינא שלמא בעלמא קמ"ל דאורייתא הו"ע ע"ש הרי דלא עדיף ונתורה אלא כעין תורה ואם כן אמאי היו מבטלין עצמן אבל שעתא ושעתא למימר מאן דאית ליה דינא וכו' :

ולע"ד

נראה דלא קשיא דאיכא למימר דה"ק ס"ד דינא שלמא בעלמא ולאו תורה הו"ק קמ"ל דתורה הו"י והרצון בו מלכד השלום שמשים שלום בעולם והיינו עריפותא דדינא טפי מת"ת ומשום הכי הוו טפחי כמוכין :

עוד

נראה לתרץ במאי דק"ל דמגמר לאחרני עדיף כנודע וא"כ כיון דכבר אמרו דדינא הו"י כת"ת דהיינו מה שיושכין ודנין אהנס בגלל הרב שמורי את העם את החוקים ואת המשפט נמצא דהו"י כמגמר לאחרני שמלמדון להם את הרין באופן דאחטו להכי הוו מטפחי כדי לאגמורי לאחרני את החוקים ואת המשפט דהו"י עדיף טפי מת"ת שלהם וכמוכין :

סימן י"א

תמן תנינן במס' ערוכין פ' חלון דף פ"א ע"א נותן אדם מעה לחנוכי ולנחתום כדי שיזכה לו עירוב דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים לא זכו לו מעותיו וכו' ע"ש ופירש"י וז"ל לא זכו לו מעותיו שאין מעות קונות עד שימושך ואפ"י עירוב החנוכי הזה לכל האחרים ויזכה גם לזה אינו עירוב שהרי לא נתכוון לזכות לו במתנת חנם בשאר מוכיין בעירוב אלא לקנו' המעשה והרי אינה קנוייה לו דכיון דמעות אינם קונות לא סמכא דעתיה דהאי ולא הו"י דעתי' לאתקווי ונמצא מערב לו במעותיו שלא מדעתו עכ"ל ע"ש . וקשה טובא דהא אמרינן בפ' איוהו נשך דף ס"ב ע"ב וז"ל אלא אמר רבא כי שכיבנא רבי הושיעיא נפק לויית דמתרננא מתני' כוותי' דתניא ר' הושיעיא הרי שהיה נוטה בחברו מנה ושלך ועמד על גארנו ואמר תן לי מעותי שאני רוצה ליקח בהם חטים ואמר לו חטים יש לי שאני נותן לך בא ועשאן עלי כשער של עכשיו הביע ומן חטים לחבור אמר לו תן לי חטין שאני רוצה למוכרן וליקח בהם יין אמר לו יש לי יין שאני נותן לך בא ועשאם עלי כשער של עכשיו הביע ומן יין למכור ואמר ליתן לי יין שאני רוצה למוכרו וליקח בו שמן אמר לו שמן יש לי שאני נותן לך בא ועשהו עלי כשער של עכשיו כולם אס' יש לו מותר אין לו אסור ע"ש . ופרש"י הביע ומן חטים וכו' יש לו מותר ולא אמרו דלאו באיסרו

הכא לירו היכא דיש לזרובי במו האו מהשתא ואף על גב דלא משיך כי מוקרי ברשותיה מוקרי ולא הוה ליה רביא הואיל ואם בא לחזור קאי עלייהו כמי שפרע ומיהו או היב דאין לו לאו באיסרו הכא לירו הוא דהיכא דהיב ליה וכו' עכ"ל ע"ש הרי דס"ל לרש"י דהיינו טעמא דלא הו"י רביא דכי מוקרי ברשותיה מוקרי משום דאם בא לחזור מוכר קאי כמי שפרע וכל שלא קבל אמרינן דלא היה מקבל מי שפרע וברשותיה של קונה מוקרי ואם כן אמאי גבי עירוב טעמא מועה לחנוכי ולא חזר בו החנוכי דקאי כמי שפרע לא חסר לזכות לו עירובו דבעל הבית לנאת ידי חובתו דלא חסר עירוב חמור מן הרבית וכמוכין וז"ע . ולא תימא דשמי ההיא דרבית דהויא דרך מקח וממכר דהו"י רבית דרבית כמ"ש מרן ז"ל שם בבב' בה' רבית משום הרובש ז"ל דתקון טעמא מהני ליה לבעל המעות טעמא דאם בא לחזור קאי כמי שפרע עכ"ל שהרי גם ענין העירוב הוא מדרב סופרים כנודע והא דאם חרף היא ואמאי לא מהני ליה לבעל הבית האו טעמא דאם בא לחזור קאי כמי שפרע והדכ"מ דנ"י תלמוד :

סימן י"ב

כתבו התום בריש מס' סוכה בר"ה כי עבוד ליה דירת קבע וכו' וז"ל וא"ת כיון דלא חיישי' אלא סתהא דרואיה לנעשותה עראי ואעפ"י שעושה אותה קבע א"כ אמאי אמרינן בתעמיית בשמים סימן קללה בראב"ה וז"ל וכו' לקבוע הנסרים כחוסמרים שלא ירדו בשמים וכו' עד מ"ח כיון דלא אקר אלא מדרכבן לא שייכא למימר שהשמים סימן קללה וז"ל וכו' עכ"ל ע"ש וקשה טובא מת"ש התום' במסכת שבת דף ד' ע"א בר"ה קודם שיבא לירי איסור שקילה' וז"ל מאי בעיא היא זו אם התירו לרדותה פשיטא שלא ישת' לנו אם נאסור לו ותיירך ר"בא דאם לו שתירו לא מחיב שקילה' כיון שמכיה מלרדותה ע"ז מה שאנו אומרים לו וכן בפסחה בסוף פ' האשה ערל הזאה ואזמל העמידו דבריהם במקום כרת אלמא לא מחייב כרת הואיל ורבין הוא דאסרו ליה למיעבר פסח וכו' עכ"ל ע"ש . הרי דבהדיא כתבו דלענין כרת שהוא דבר התלוי לשמים אינו חייב כרת הואיל ורבין אסרו ליה למעבר פסח וא"כ איך כתבו בסוכה דכיון דלא אסיר אלא מדרכבן דלא שייכא למימר שהשמים כחג סימן קללה והלא שפיר שייכא כיון דמדרכבן אסיר כההיא דרבין שכתבו דפטרי ליה מכרת מן שמיא משום גזירת חכמים והא הוא לענין סוכה כמוכין וז"ע :

סימן י"ג

ראיתי במ' מוצל מאש המובא בס"ס רב יוסף שהקפ על מ"ש רש"י ז"ל במס' סוכה דף ל"ז ע"כ ש מ"ש שם בס"ס אמר רבא דהם במחוכר מותר להרוי' אתרוג במחוכר אסור להרוי' בו מ"ט דהם דלהרוי' קאיי שרית ליה לא אחי למגזייה אתרוג דלאבילה קאי אי שרית ליה אחי למגזייה . ופירש"י אתרוג במחוכר וכו' דלאבילה קאי כי מורח ליה מיכשי ותליש ואכיל ליה ואף אם אבד במחוכר אין לך תלוש גדול מזה עכ"ל ע"ש . דקשה דאמר במס' מנחות דף ע' ע"א כעירובי אכזה שיכולת שמוחרי בכרי ושתלה וקרא עליה שם במחוכר מהו כיון דמרה' סכ"ל לה כי קרא עליה שם קרשה לה או דילמא כיון דשתלה בק"ל ליה טבלא מוכיה א"ל רבין לאכ"י א"כ מצינו תרומה במחוכר ותכן לא מצינו תרומה במחוכר לקרקע א"ל כי תניא הרי לבעינן

היו ישראל במדבר מנודים היו ושלחו קרבנותיהם ע"ט
הרי שיכול המורה לשלוח קרבנותיו משלוח ש"ך היו ישראל
עושים בהיות במדבר וא"ך כתב רש"י ששכטו של לוי הקריבו
משלחה דהיינו ממנוס - ואולי שרש"י ז"ל ס"ל דחילוק יש בין
קרבן צבור דהיינו תמידים וכיוצא לקרבנות היחידים ושלח
התירו לשלוח קרבנותיו למורה אלא דוקא בקרבנות היחיד
אבל בקרבנות צבור לא ואמטו להכי דהיה דחגיגה הים
בקרבן התמיד של צבור כתב ששכטו של לוי הקריבו משלחה
ויש כעין סעד לדבר ממאי דק"ל בעלמא דנכרי ששלח עולה
מקריבין לה ולענין קרבנות צבור לא מקבלין מיניה כלום
אפי' חלק מחלקיה כמ"ס הרמב"ם ז"ל וכמדוע וכמוכן =

ועפ"י האמור נכוח להכין מ"ט ד"ל בתנחומא על פ'
ויברך אותם משה מה ברכה ברכם כך אמר
להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם ר' אמר כך
אמר להם ה' אלשיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים וכסם
שזכיתם לבנות המשכן כך תזכו לבנות בית עולמים וכו'
עכ"ל. ואיכא למודק במאי פלוגי דתנא קמא לא כיוא לוי
למימר שאמר להם ג"כ כשם שזכיתם לבנות המשכן תזכו
לבנות בית עולמים דו' הוא ברכה נכונה ושייכא לברך אותן
באותה שעה. ותו אמאי קנט שברך אותם יהי רצון וכו' ולא
שאמר להם יוסף עליכם וכו'. אלא לוי' דיובן הכל עם כל
האמור להביל הוא שברך בתבוא דאיכ' פלוגתא שלדעת רש"י
ז"ל היו כוופים ממעשה העגל וכמא שבעה שבעה המשכן
היו כוופים ועומדין היו ולדעת התוס' שכתבו שכבר מחל
להם הקב"ה על מעשה העגל והשרה שכינתו ביניהם שנה
לבנות המשכן כמא שלא היו כוופים בשעת בנין המשכן לא
תן בחר הכי ממעשה המרגלים וכבר כתבנו שהמורה אינו
יכול להקריב קרבנו' צבור ממנום וכמ"ס ששכטו של לוי שלא
עצ' הם הקריבו. וכתב רש"י משלחה כדלעיל והנה כי כן
ת"קס"ל כדעת רש"י שהיו כוופים ממעש' העגל ואמטו להכי
שהיו כוופים בשעת בנין המשכן אמר מה ברכ' ברכם שכינ'
שהיו כוופים ואינם יכולים להקריב קרבנות צבור לא שייך
לברכם יהי רצון שכשם שזכיתם לבנות המשכן תזכו לבנות
בית עולמים כיון שאפשר שכשיבנו בית עולמים לא שיו
כוופים וכעין קללה היא זו. וגם לא שייך לברכם יוסף ה'
עליכם ככם שבאותה שעה הם היו כוופים ולומים עור אפשר
שימחול להם הקב"ה ולא יהיו כוופי' לא הם ולא היוצאים מהם
באופן דהיה שבתא לא שייך לברך אותם לא זו ולא זו ומשו'
הכי אמר ש"ך אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה
וכו' כלומר די לכם בברכה זו כיון שאתם כוופים שעה זו ואינ'
אתם יכולים להקריב קרבנות :

אמנם ר"ם"ל כדעת התוס' דס"ל דבשעת בנין
המשכן והקמתו לא היו ישראל כוופים אלא
ממעשה מרגלים ואמטו להכי אמר כך אמר להם
יוסף ה' עליכם ככם וכו' דשפיר שייך לברכם ברכה זו ככם
וכו' כיון דהיה שבתא הם היו בברך ברכה שכבר מחל להם
הקב"ה על מעשה העגל ואף גס זאת ברכה שניה יהי רצון
שכשם שזכיתם לבנות המשכן כך תזכו לבנות בית עולמים
דשפיר שייכא ברכה הלוא כיון דלדעת התוס' לא היו כוופים
באותה שעה ויכולין היו להקריב קרבנות הצבור משלחה
כמו בבית עולמים וכמוכן :

סימן ט"ו

שנינו בסדר עולם שכת טלפני הפסח קורין אותה
שבת הגדול מפני הכנס שבעה כו' והכיאו
הטור בריש ה' פסע"ט ומרן ז"ל הקט' דלפי טעם זה הו"ל

לענין מיתה וחמו' ראי תלי' ואכיל תלו' הוא ואי גחין ואכיל
בטלה דעתו אכל כל אדם ע"ט. ופירש' ואי גחין ואכיל כשהי'
מחוכרת וכו' ע"ט. ואם הרין כמ"ט רש"י בסוכה דאף דתלו'ט
האתרוג בפיו ואוכלו במחוכר חשיב תלו'ט כמ"ט דאין לך
תלו'ט גדול מזה א"כ אמאי לענין תרומה אי גחין ואכיל מן
המחוכר לא חשיב תלו'ט והכינה כמ"ט :

ולע"ד

נראה בהרמב"ם דמ"ר דלא קשיא כלל דשני'
ושניא דרוק לענין שבת שאיסורו הוא התלי'ט
כתב רש"י דאין לך תלו'ט מזה דתלו'ט חשיב דאין בטלה דעתו
אכל כל אדם מעלה ומוריד לענין איסור התלי'ט דלא בעינן
שיתלו'ט כדרך כני אדם. ומש"כ גבי אכילת תרומ' דאכילה
כתיבה בה דרך אכילה כמ"ט כפ' יום הכפורים ופסקו
הרמב"ם ז"ל בה' תרומות פי' דין ח' וז"ל היה שבע וקן כמזונו
והוסיף על שובעו באכילת תרומה אינו משלם את החומש
שנאמר כי ואכל קדש לא שזיז את עצמו ע"ט. הרי דבעי'
דרך אכילת בני אדם גבי תרומה באופן דאמטו להכי אמרו
גבי תרומה דאי גחין ואכיל במחוכר בטלה דעתו אכל כל
אדם דאין זה דרך אכילת בני אדם לאכול במחוכר אמנם
לענין תלי'ט אינו ומורה הש"ס דחשיב תלו'ט גמור כמ"ט
רש"י גבי אתרוג לענין איסור התלי'ט אלא דגבי תרומה אין
האיסור בתלי'ט אלא באכילה וכמוכן :

סימן י"ד

גרסינן

כפ' הערל דף ע"ב ע"א ת"ר כל אותם מ'
שנה שהיו ישראל במדבר לא נשכה להם רוח
צפונית מ"ט אב"א משום דכוופים היו ואכ"א וכו' ע"ט.
ופירש' אב"א משום כוופים ממעשה העגל ולא היו ראוים
לאור מנה ע"ש וכתבו התוס' כד"ה כוופים היו פירש' ר'
ממעשה מרגלים ולא כמו שפי' בקונט' ממעשה העגל שהרי
מחל להם הקב"ה ואמר שלחתי שאלה' כנעשה משכן והשרה
שכינתו ביניהם עכ"ל ע"ט. וקשיא טובא על התוס' ז"ל
מה היה דאמרינן בחגיגה דף ו' ע"ב תכיא עלות תמיד
העשויה בהר סיני ר' אליעזר אמר מעשים נאמרו כסיני
והיא עצמה לא קרבה ר' עקיבא אמר קרבה ושוב לא פסקה
אלא מה אני מקיים הוכחים ומנחות הגשתם לי במדבר ת'
שנה בית ישראל שטטו של לוי שלא עצ' הם הקריבו אותה
ופירש' ומה אני מקיים הוכחים וכו' לשון תימא ומשמע שלא
הקריבו לפי שנופין היו ע"ט. הרי דבהדיא אמרו שטטו
של לוי שלא עצ' דמשמע שמה שהיו כוופים היה ממעשה
העגל וקאי על כל ה' שנה וא"ך כתבו התו' שלא היו כוופי'
ה' שנה אלא ממעשה מרגלים. ואולי על דר דחוק יש
ליישב לישגא דהש"ס לדעת התוס' דאמטו להכי כקט שלא
עצ' כלפי מה שאמרו תחילה קרבה ושוב לא פסק דמשמע
דמינס העמדת' בהר סיני לא פסקה כמאמר הכתו' העשויה
בהר סיני שעל זה הקשה ומה אני מקיים הוכחים ומנחות
הגשתם לי וכו' דמשמע דכל ת' שנה לא הקריבו וכו'. הנה
כלפי זה דהא איכ' מ"י' יום עד שתחל להם ממעש' העגל כמור'
והתנא אמר קרבה דהיינו במעמד הר סיני ושוב לא פסקה
דמשמע דאף באותם מ' יום שהיו כוופים ממעשה העגל
עדיין ג"כ הקריב אחטו להכי כקט תכא שטטו של לוי שלא
עצ' בשביל אותה ה' יום ולעולם דכתר הכי מה שהקריבו
שטטו של לוי ולא ישראל אינו ומורה שהיה ממעשה מרגלים
וכמוכן :

גם

על מ"ט רש"י ז"ל שם ז"ל שטטו של לוי הקריבו משלחה
ע"ט קשיא שהרי אמרינן כמ"ט דף ט"ו ע"א מורה
מהו ששלח קרבנותיו אמר רב יוסף ת"א כל אותם מ' שנה

למיקרי לכולהו יומי מבעטור עד י"ד ימים גדולים דכולם
 היו הנס וכו' דעיקר הנס היה בתחלה וכו' ע"ש ועוד
 מוקשים העולם למה יחסו הנס ליום השבת ולא למנין החדש
 שאנו מניין ביום העשירי דוקא כמו שאר ימים טובים פסח
 וכיוצא דפסח היה ביום ואנו עושים אותו ביום ט"ו כאשר
 יבול. ולע"ד נראה פשוט עפ"י מ"ש הר"ן ז"ל בפי' ההלכות
 בריש מגילה אמתני' דמוקפין חומה מימות יהושע בן נון
 קורין בט"ו כמאן דמה ראו על ככה רבנן קדמאי תן בתר
 שהנס לא היה בא"י ותי' דכיון דא"י היא שעתא הית' בחרבנ'
 דנן לעשות לה כבוד וזכרון טוב לעשותה כמקום עיקר הנס
 דהיינו ששן ע"ש. באופן דעין רואה דאלו לא הית' בחרבנ'
 לא היה מן הסודר לעשות לה הכבוד הלזה כיון שלא נעשה
 הנס בה :

והנה כי כן זהו כוונת הסדר עולם דרייק בלישניה
 למינקט חלת בו כלו' אלולא נעשה הנס בו
 ביום מחש לא הו' מוצריבין למעבד ליה זה הכבוד ליו' השבת
 אמנם כיון שנעשה הנס בו ויום השבת גדול כבודו מאד כמו
 כבוד הארץ ראוי והבון הוא למעבד ליה זכרון טוב וכבוד
 לייחס הנס על שמו לקרותו שבת הגדול אף כשאייננו יום
 העשור בשבת אלא בחול ומתבין. דפסח היה ביום ה' ואנו
 עושים אותו ביום ט"ו כאשר יבול :

עוד נלע"ד לפרש כונת הסדר עולם באופן אחר והוא
 דאיכא למידק דטס גדול הוא מופל על הראשון
 שכראשון דמרבנ' בפומייהו דרבנן גדול הדור דהיינו הראשון
 שבכולם וא"כ כיון שישראל לא נצטוו על השבת באזהר' אלא
 במרה כמאמרן ז"ל שבת ודינין אמרה אפקוד א"כ מן הראוי
 היה לייחס זה השם הגדול לשבת הראשון שנצטוו ולא לשבת
 שלפני הפסח שעדיין לא נצטוו באזהרה בו אלא שנעשה הנס
 בו. כרס יתיישב הכל בהקדים את הירוע מ"ש כפ' במה
 מדליקין נר חנוכה וקדוש היום קידוש היום עדיף מאוס
 פרומוי ניסא ופסקו הפוסקים ז"ל הכי כמורע :

והנה כי כן זהו כוונת הסדר עולם במאמר שבת
 שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול ועד שלא
 יקשה הרואה שם הלזה היה מן הראוי לייחסו על השבת
 הראשון שנצטוו בו ישראל באזהרה דכתי' פירשוקאמר
 מפני הנס שנעשה בכולו' דכיון ראשיתן דפרסומי ניסא
 עדיף מקידוש היום דהיינו כבודו של שבת הנה כי כן מצאו
 מוקם לייחס שם גדול הלזה לשבת שלפני הפסח טפי משבת
 הראשון שנצטוו בו ישראל לשבות בו במרה הגם שהוא כמו
 ראשון שבכולם ולא משפט ראשון בחשיבות כמשפט הכנים
 הגדולים ובמאמר הכתוב בנה הגדול וכו'. ועד דלא נומא
 דאכתי איכא להלק דהתם ה"ט מאוס דמצי לקדש על שפת
 והרבון בהם ז"ל דפרסומי ניסא עדיף כיון דסוף כל סוף לא
 נעקר קידוש היום מכל וכל ולכן דרייק הסדר עולם לומר מילת
 בו כלו' אוף הכא בו בשבת נעשה הנס וסוף כל סוף
 הכבוד הוא לשם השבת וטובי השנים :

והנה כי כן עפ"י האמור כא מן היישוב גם מה
 שמוקשים העולם למה לא יחסו זה השם ליום
 העשירי דוקא בין בחול בין בשבת והוא דאיכא למית' דס"ל
 לסדר עולם שישראל שבאותו הדור תכף ומיד קראו את שם
 אותו היום שנעשה בו הנס שבת הגדול ואע"ג שעדיין לא
 נצטוו על השבת מ"מ יודעים היו סוד השבת מאבותיהם
 כמורע ואי לזאת כשנצטוו אה"כ על השבת לא עקרו את שמו
 כדי לקרות לשבת הראשון שבת הגדול מהטעמים האמורים
 דפרסומי ניסא עדיף וגם דס"ם הכבוד הוא לשם השבת
 דזה שבת וזה שבת ומה גם דלפעמים נמי לפי תקופ' השנים
 מופל העשירי בשבת וכיון שלא עקרו זה השם תחנן כשנצטוו

על השבת להעביר זה השם לשבת הראשון מהטעמי הנזכר
 לא חשו ליו' העשירי הנופל בחול כיון דכבר יחסו לו שם הראשון
 לשבת הראשון לשבת שלפני הפסח כמובן :

ודע שהרב הגדול כמהר"ז זאבי"ל רצה ליישב הענין
 באופן אחר בספרו אורים גדולים בלמוד כ"ד וכו'
 בהקדים את הירוע שעל מה שאמרה התורה וספרתם לכם
 ממחרת השבת באה הקבלה מסיני שאיינו שבת בראשית
 אלא דשבת האמור בכאן הוא י"ט ראשון של פסח וי"ט נקרא
 שבת לאפוקי מדעת הטועים הנדוקים שאמרו דשבת האמור'
 ביה נמי הוא שבת בראשית להיות שלא נמצא בתורה שום
 נקרא שבת פסח והנה דמוטעם הכו' טעמו והטעמו כמי אדם
 אחרים עד שהווקחו רבנן קמאי לעשות הרבשה בשעת
 קצירת העומר כדי להוציא מלכס של צדוקים כמורע. ואף גם
 מודעת זאת שעונשו של שבת חמור מ"ט דשבת בסקיל וי"ט
 כלאו וכבר אמרו בש"ס אמתני' דכלל גדול אמרו בשבת
 דמ"ע תנן גדול ומסיק גדול עונתה של שבת יותר משל
 שביעית ע"ש :

והנה כי כן עפ"י כל האמור פירש הרב הנז' דראשון
 להכי באו חכמים להניחו זה השם על שבת
 שלפני הפסח ולא חשו לייחסו על יום העשירי בין בחול בין
 בשבת כי יבול מופל כי להוציא מלכס ההמון טעות' של צדוקי'
 להשמיע ל' ההמון דאיכא אכתריה שבת קטן מחנן דהיינו
 סמוך ונראה לו י"ט הראשון של פסח שגם י"ט נקרא שבת אלא
 שזה גדול בעונשו וזה קל בעונשו דהיינו י"ט שהו' כלאו אמנם
 שבת מיקרי ונקרא רוספרתם וכו' אינו שבת בראשית
 כדאמרן ע"ש :

סימן ט"ז

איתא בגמ' כל הנהנה ממעודת חתן וכלה וחנין
 משמחו עובר בחמשה קולות וכו' ואם משמחו
 מה שכרו זוכה לה קולות וכו' ע"ש. והנה הרב כמהר"ם
 אלבאזי ז"ל דקדק בזה דמה זו שאלה והמשמחו מה שכרו
 מן בטר דכבר אמרו תחלה כל הנהנה וכו' ולא משמחו
 והכא תו שכרו שלא יהנה לבטלה שהרי לא שמחו והוא ז"ל
 דחק את עצמו ופי' דה"ק והמשמחו מה שכרו כלומר שלא
 נהנה ממנו שלא אכל כלום ודחיקא מלתא כמו שיראה
 הרואה :

ובהורמנותיה דמר ניהו רבה נלע"ד לפרש לה
 בהקדמי מה שכתב מרן ז"ל בגמ'
 בא"ה טעמא דמילתא אחאי כשיש פנים חדשות צריך לברך
 ז' ברכות ואחאי צריך שהפנים חדשות צריך שיהיו אנשים
 הגונים שירכו בשבילם וגם כל שבאו שם אנשים אשר מרכים
 בשבילם הגם שלא רבו בשבילם צריך לברך ז' ברכות כיון
 שהם ראויים להדבות בשבילם דכתב דהיינו טעמא משה
 שהכל תלוי בשמחת החתן וכשיש פנים חדשות יש לשמחה
 הרבה יותר ולפיכך צריך לברך ז' ברכות וגם כל שבחו אנשי'
 טראויים להדבות בשבילם הגם שלא רבו שלא ידעו מביאתם
 אפ"ה כיון שיט שמחה למתן בהם צריך לברך ז' ברכות
 ע"ש באורך :

והנה מילת נהנה יש בה שני פירושים הא' כמשמעו
 שנהנה בברונו באכילה ושתיה והב' הנח' שמחה
 שנהנה עצמו ממה שמכבדים אותו ומרכים בשבילו ומעשה
 זא שאמר כל הנהנה ממעודת חתן וכלה כלומר שמלך
 שאכל שם ושתה גם היה לו הנאה מהשמחה שהרכו בשבילו
 וכיבדוהו והיינו דרייק לומר הנהנה ולא האוכל ואינו משמחו
 כלומר שמחתם שהוא הגון בא באנשים שרכו בשבילו ושתיה

לא הנאת שמח וכבוד עשו לו שמעני זה צריך לברך מהמתו
 ו' ברכות ולא משוחחו זו רעה חולה ועובר בה' קולות שהיה
 לו להרכו' שמחה לפני המתן והוא לא כן עשה וגרם לברך ו'
 ברכות בלא שמחה וכמוכן והנה כלפי זה שאל השואל ואם
 משמחו מה שכרו כלומר איש שהיה ראוי להרכות בשבילו
 ואכל עם אכל לא ריבו בשבילו שלא ידעו מביאתו עם באופן
 שלא היה לו השתיה הכחות אכילה ושתיה ורובו בשבילו רק
 הא' שאל על לבר וההנאה אחריית דהינו הרבוי והכבוד
 דהיינו הנאת השמחה שכבוד עשו לו לא היתה לוואפי' הכי
 משמחו ומחא' שהוא גורם לברך ו' ברכות מתוך שמחה מה
 שכרו וכו' ואמרו שזכה וכו' וכמוכן :

או

יאתר באופן אחר בהקדים מאי דאיבעיא לן כפ' היה
 קורא את שמע דף ז' ע"א וז"ל השרוי בתענית מהו
 שיטעום אכילה ושתיה קביל עליה והא ליכא אודילתא
 הנאה קביל עליה והא איכא אחר ליה טועם ואין בכך
 כלום תנינא נמי הכי מטעמת אינה טעונה ברכה
 והשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום עד כמהר' אמי
 ור' אסי טעמי עד שיבור ריבעתא ע"ש וכבר ידוע שמרן
 ב' בא"ת סי' כ"ז מסכים כמ"ד שאינו צריך לברך עד רביעית
 ואפי' אם הוא בולעו ע"ש ומעתה עפי' האמור נכא אל
 הנוכוך והוא שהשאל רקרק לישאל דקאמר כל ההנה וכו' ולא
 קאמר כל האוכל דמשמע אפי' הנאה דהיינו טעמה שטעם
 נועט וכלישאל דה"ס וקא' מובעיא הנאה קביל עליה גבי
 תענית והא איכא או אכילה קביל עליה והא ליכא והיינו
 דקאמר כל ההנה כל דאיכא הנאה דהיינו מטעמת הגם
 דליכא אכילה ואינו משמחו אפ"ה עובר בה' קולות ואי לזאת
 שאל השואל ואם משמחו מה שכרו שהיה לו הנאה הנו'
 דטעמיא ואפ"ה משמחו מה שכרו כלומר ואי שצריך להיות
 לו שכר עליו שהרי אפי' לענין ברכה שנהנה עצמו מן העול'
 הזה אינו צריך לברך ברכה על הנאתו וזה בשביל הנאה זו
 גונעת דקא' טעם הוא משמחו מה שכרו והשיב זוכה לה'
 קולות וכו' וכמוכן :

סימן י"ז

איתא בגמ' כל תנאה שקבלו עליהם ישראל בשמחה
 כגון מילה דכתיב שש אכזי על אמרתך ערין
 עושין אותה בשמחה ע"ש - ואיכא למירק דהאיכא תיתי
 שלא יעשו אותה בשמחה דקאמר ערין וכו' והנה הראשון ז"ל
 פירושו לה בהאי דאמרין בש"ס למה מילה בשמיני כרי
 שלא יהיו כל העולם שמחי' ואביו ואמו עובדים ע"ש וזה ס"ד
 דהשתא מיהא דחיישינן לזבה ואי איפשר לזא לירי טהרה
 בשמיני שלא היו עושים אותה בזמן הזה בשמחה וכלפי זה
 להוציא ס"ד הוא אהא לא שמעונוי' שישראל קדושי' הם ועדיין
 עושים אות' בשמחה הגם דחיישינן לזבה וליכא טהר' כמוכן :
ורעד נראה לפרש לה כמותן טועם לשבח אעיקרא
 דרינא מה דאוי על ככה לעשות אותה בשמח'
 ותר' משאר מצוות כל ערת ישראל - ונראה דה"ט משום
 הני' דאמרו רז"ל שאברהם אבינו יושב סמוך לפתגהינס וכל
 הוא תהול מציל אותו מנהינס והגם שזה היה בתנאי' שלא
 פגם בריתו כנגדו' מכל גוקופ' אם לא פגם בריתו הגם
 לעבר על שאר עבירות שמחייבתו להכנס לנהינס הרי
 מצילו אברהם אבינו באופן דאחשו להכי קבלה בשמחה
 איודעים שנעבוד זאת הכרית לא יכנס לנהינס הגם אם
 עבוד איזה עבדות אחרות משא"כ בשאר מצוות כמוכן -
 מכאן היה ס"ד שזאת השמחה היתה דווקא בזמן שישראל היו
 שכיני על אדמתן ולא היה להם שעבוד מלכויות : אמנם

ח"א בה

סימן י"ח

איתא במשנה במס' נדרים גדולה מילה שאין לך מי
 שנתעסק במצוות כאברהם אבינו ולא נקרא
 שלם אלא עד שחל שנאמר התהלך לפני והיה תמים ויש
 ברם אית שבורסין ולא נקרא שלם אלא על שם מילה ע"ש -
 והנה כל המפרשסי אחו' שער על אומרת גדולה מילה שאין
 זה משום גדל מצוות המילה מה שנקרא תמים דאימא היינו
 טעמא משום שכבר נתעסק בכל המצוות והיה חסר מונו
 והשלמות והא"כ שאם היה חסר מצוה אחרת והיה משלמות
 אחר המילה היה נקרא שלם על אותה מצוה האחרת ואין זו
 גדול כמוכן :

אמנם יתיישב בהקדים שהיא חקירה שמר' הרב קריב
 ס' בהקדמתו על מה שאמרו רז"ל שתרנג' מצו' הם
 כנגד תרנג' מצו' כנגד תרנג' נידים ואברי' איש באדם שנחב'
 שצריך האדם כל אחד מיש' לקיי' כל התרנג' מצו' וזה לא יתכן
 שהרי יש כמה מצוות שייכות לכהנים וללוויים וגם מצות יבום
 וחליצה וכיוצא שאי אפשר לכל אדם מיראל לקיימם והיתה
 תשובתו שכבר אמרו רז"ל זאת התור' לעולם וכו' שכל העוסק
 במצוות עולה כאלו הקריב עולה ואף כאן כל שאדם קורא
 בתור' והקבל עליו שאלו באה לירו היה מקיימה עז' הקבלה
 חשיב כאלו קיימה ע"ש ולפי תירומו אתנח לן חקירה זו
 דשייכא על אברהם אבינו שאמרו שקיים כל התורה כולה
 ואפי' עירובי תבשילין והא איכא כמה מצוות שלא היה יכול
 לקיימה אלא עז' הקריאה והקבלה בלב השיב לו כאלו קיימם
 עוד נקדים מה שגמרא' ברור דהיינו דהממי הקריאה והקבלה
 הוא דווקא בתנאי' קודם דכשיבא לירו איזה מצוה שלא היה
 יכול לקיימה מקיימה עתה שבאה לירו אמנם אם בא לירד
 איזה מצוה שלא היה יכול לקיימה קודם ואינו מקיימה עתה
 שבאה לירו לא תהמי הקריאה והקבלה כלל על המצוות
 שאינו יכול לקיימם שהרי תברא במידה שכבר באה מצוה
 לירו שלא היה יכול לקיימה קודם ולא קיימה ויש ראי' לזה
 מכתה דוכתי והחכם עיניו בראשו - ומעתה עפי' כל
 האמור נכוא אל המכוון והוא דפשיטא דענין הקרבת קרבן
 פסח ואכילתו שהיה מקיים אברהם אבינו היה עז' הקריאה
 והקבלה אלא שלא היה רוצה לקיים הוא מצות מילה
 קודם מפני לעשותה כמצוה ויבואה כמו שאמרו המפרשים
 דהיינו טעמא משום שאילו היה מקיימה קודם הצווי לא היה
 אח"כ יכול לקיימה כמצוה ועושה דעדיף טפי באופן שאילו
 אברהם אבינו היה מתרשל ח"ו להיותו זקן שלא לחול עצמו
 כמו שאמרו לו שאר הבירוי כמו שאמרו רז"ל פשיטא שכל
 שאר השנים שהיה מקיים מצוות ק"פ ואכילתו עז' הקריאה
 והקבלה למפרע לא היה חשוכ' לכלום שהרי באת לירו ולא
 קיימה ועל לא יאכל בו וגם מילת עבדיו מעבדתו
 כמורע :

באופן

באופן

ראשתכח שעי' מצות המילה שבאתה ליהו
 במצוה ועושה וקיימה למפרע כל מה שקרא
 וקבל קודם על כל מצוה ומצוה השיבי שפיר כאלו קיימה
 ממש וא"כ זהו אומרו גדולה מילה שאין לך מי שמתעסק
 במצות כאברהם אבינו ע"ה והיינו עי' הקריאה והקבלה
 ולא נקרא שלם כמו ק"פ שהיה מקיים קודם עי' הקריאה
 ונקבלה דמילתו ומילת עכריו מעכבתו אלא עד שאל טע' עי'
 המילה שקיים בו ובעכריו נקרא שלם למפרע על מצוה ק"פ
 התלויה בה והיינו דקאמר נקרא שלם ולא נקרא שלם אלא
 על שם המילה דעל שם המילה נקרא שלם על הקריאה
 והקבלה שהיה מקיים קודם למפרע והו' גדול מצות המילה
 טע' נקרא שלם על מצוה אחרת התלויה בה מה שאין כן
 בשאר המצות וגם על שאל עצמו ולא חש להיותו זקן שאם לא
 היה מקיימה היה מפסיד גם כן על הקריאה והקבלה של
 שאר המצות כמו שכתבנו לעיל שכל שבאתה ליהו ולא קיימת
 אין הקריאה והקבלה השיבא כלום באופן שיש במצו' או גדול
 מאד שאלכר שמצות הק"פ תלויה בה עוד בה שאילו לא היה
 מקיימה להיותו זקן היה מפסיד למפרע הקריאה והקבלה
 מכל שאר המצות שעסק בהם וכמו כן ודוק :

סימן יט

איתא

בגטין פ' המביא דף כ"א על חתני' על הכל
 כותבין וכו' על הקרן של פרה ומתן לה את
 הפרה וכו' בשלמא יד דעבד לא אפשר למקנייה אלא קרן
 של פרה לקנייה וליתביה לא אמר קרא וכתב ונתן לה מי
 שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתיבה יצא זה שמחוסר כתיבה
 קנינה ונתיבה ע"ש . ופסקו כל הפוסקים מהא' טעמא
 דמחוסר קנינה כגט פסול כגודע . אמנם אשכחן גבי נזיר
 בפ' ג' מיני' דף נו"ה דקא' דריש ר' יצחק כעין סמיכו' לזה
 הגם ההולכה והבאה ממקום למקום השיבא כמחוסר מעשה
 דאיתא התם ת"ר . ובלח הנזיר פתח . אהל גודע בשלמים
 הכתוב מדבר וכו' ר' יצחק אומר אינו צריך הרי הוא אומר
 ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש וכו' מי שאינו מחוסר
 אלא לקיחה ונתיבה יצא זה שהוא מחוסר לקיחה הבא ונתיב'
 איכא דאמרי וכו' ע"ש . הרי דהאיכא דאמרי קמא ממעט
 ההבאה מחמת הסמיכות . וקשה טובא אמאי לא חקשה
 עליה הש"ס דאם איתא דגם ההבאה השיבא כמחוסר קנינה'
 א"כ נבי' גט דדרשי' נמי סמיכות דוכתב . ונתן אמאי נמי
 הכעל לשלוח גט לאשתו עי' שלוח ממקום למקום דמשנה
 שלימה שנינו השולח גט לאשתו וכו' ודכוותה טובא וגם היא
 שבושה שליח הבאה לקבל ביטה ולהביאו אצלה כגודע ואין
 לומר דשאינו גט דמרבין שלח ממושגל ושליחה דאיהו משוי
 שליח ואיהו נמי עושה שליח כגודע ומשום הכי לא נומעט'
 הן הסמיכות ההולכה וההבאה דאין או תשובה כלל דשפיר
 מצינין למימר דשליחות דמרבין גבי גט היינו דמשוי שליח
 הכעל ליתן לה דגט שם שם במקום הכתיבה ובגון שהכעל
 רוצה ללכת לדרכו בין כתיבה לנתיבה . ושליח דירה היינו
 שליח קבלה דוקא לקבל ביטה שם שם ולא שליח הבאה כלל
 באופן דאין ענין השליחות מוכרעת לשלח גרוש מחמת
 הסמיכות . שלא יהיה מחוסר ההבאה כהשיא דנזיר וכמו כן
 ולע"ד מראה ליישב על צד הדוחק דשאינו גט דכיון דהא
 איכא למעט מחמת הסמיכות ענין הקנינה שהוא מחוסר
 בגופו אמטול הכי אמרי' תפסת מועט תפסת ולא מועט
 אלא מחוסר מעשה בגופו ולא כן ההולכה וההבאה שאין
 דברים המחוסרין בגופו של גט אלא מבחן ומ"ש גבי
 נזיר דליכא למעט מחמת הסמיכות טוס חוסר דבר בגופו

איתא

סימן ב

ואמאן תרמייה ועל כרחין דאתא למעט ההבאה וכמו כן :

בנזיר כרי' פ' מי שאמר הריני נזיר יתיב ריש'
 לקיש וכו' והוא שהתפסו כולם בתוך כדי
 דיבור וכמה תוך כדי דיבור וכו' כדי שיאמר שלום תלמוד
 לרכו א"ל תו לא שבקת רווחא לתלמיד וכתב רש"י כדי שלא
 שלום תלמיד לרב דהוין נמי שלשה תיבות בס' התוס' אל שם
 בתכו בד' ה' יתיב' שמועון וכו' רב' תיבות הם ע"ש אלא
 דלפי' רש"י אינם יכולים להתפס אלא ששים אחר הראשון
 ולפי' התוס' יכולים להתפס עד הב' חוץ מן הא' ע"ש .
 וקשה דבהדיא אמרינן בב"ק ברף ע"ג ע"ב תרי תוך כדי
 דיבור הוה חד כדי שאלת תלמיד לרב וחד כדי שאלת הרב
 לתלמיד כדי שאלת תלמיד לרב שלום עליך רבי ומורי שאלת
 הרב לתלמיד שלום עליך ע"ש . הרי בהדיא דבשאלת שלום
 תלמיד לרב הוויין ארבעה תיבות ואין כתבו רש"י ותוס' שהם
 ג' תיבות . והרואה יראה דאין מסוביין דנזיר הכו' שום
 הכרעה להכריע שהם ג' תיבות ודלא כסוביין דקמא דלית'
 דשפיר איכא לפרושי שמעתתא דריש' לקיש גופיה אויל
 ומורה דגם הרביעי יכול להתפס שהם ארבע תיבות כד
 שאלת תלמיד לרב כסוביין דקמא ור' יהודה נשיאה דקאמ'
 ליה לא שבקת רווחא לתלמיד הרצון בו דם' ל' שם החמשי
 יכול להתפס הואיל ולא שהא' כלל לאחר כדי דיבור אלא
 לאלתר אמר ואני וכעין פירוש התוס' כד' אמר ליה תו לא
 שבקת רווחא וכו' כוונתייהו ולא כהלכתיהו אלא כסוביין
 דקמא דכדי שאלת שלום תלמיד לרב הו' ארבעה תיבות
 וכמו שיראה המעיין . גם מומאי דאמרינן בתר הכי ליתא
 מסייע ליה מה שאמר וכו' ואני ואני ותו לא לא מוכרעא
 לדחות סוביין דקמא דבהדיא אמרו שהם ד' תיבות דהא
 איכא לפרושי פירוש הסוביין כפי' התוס' שכתבו שם בר"ם
 ליתא מסייע ליה וכו' ע"ש אלא שהם כתב דהו' ל' לא מועי'
 שגם הרביעי מתפס שהוא חידוש עי' המונח דם' ל' שהם
 ג' תיבות אבל לפי הסוביין דקמא דבהדיא אמרו שהם ד'
 תיבות מצינן לפרושי סוביין דהכא כפי' התוס' רק שהתמידי
 הוא החידוש כמו שירא המעיין שאין מסוביין או שום הכרע'
 וקשה מאין הרבנים לדחות סוביין דקמא דבהדיא אמרו שהם
 ארבעה תיבות . וגם דשאר הראשונים ז"ל הלך בסמיתא
 קמאי שכולם תפסו במושלם דכדי שאלת תלמיד לרב הס' ג'
 תיבות ולכא' סוביין דקמא דלא כוונתייהו ע"ש :

וראיתי

להרכב הש"ך כח"מ סי' רנ"ס ס"ק ה' שהק'
 על מ"ש הרמב"ם בפ' ט"ו מה' מעשה
 הקרבנות שאין חוצה בהקדש אפי' תוך כדי דיבור ובפ"ב
 מה' תמורה כתב אעפ"י שחור בתוך כדי דיבור אין תופסין
 אלא לשון ראשון והרי הוא תמורת עולה בלבד ע"ש דסוביין
 דקמא הכו' דלא כוונתיה דאמרינן שם וסבר' . יוסף תוך כדי
 דיבור כדבור דמי והא תנן הרי זו תמורת עולה תמורת
 שלמים הרי זו תמורת עולה דכרי' ר"מ ר' יוסי אומר אם לך
 נתכוון מתחלה הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחד
 דכרי' קיימים ואם אמר תמורת עולה וכמלך ואמר תמורת
 שלמים הרי זו תמורת עולה והיונן כה' נמלך פשיטא ואמר
 רב פפא נמלך בתוך כדי דיבור קאמרינן אמרי' תנין
 כדי דבור הוה חד וכו' וחד וכו' כי לית ליה לר' יוסי כוונת
 שאלת תלמיד לרב וכו' כדי שאלת הרב לתלמיד אית ליה
 ע"ש . הרי בהדיא דשקדש דינו בשאר דברים דעלמא דהא
 פריך מהקדש לעדות והוצרך לתרץ דתרי' תוך כדי דיבור
 הו' ודקה הרב הכו' פסק הרמב"ם כמו שיראה הרואה ע"ש

לכך מתחלה דבריו קיימים ואם לא נתכוון מתחלה אלא לתמורת עולה וסוד ואמר תמורת שלמים אעפ"י שסוד בתוך כרי ריבור אין תופסין אלא לשון ראשון וסודי היא תמורת עולה כלכד ע"ש :

והרואה

יראה דכריירא תילתא דכוונתו לומר שסוד בתוך כרי ריבור הסודע שהוא כרי שאלת תלמיד לרב כמו שפסק במקום אחר אשר בהרי משת' דס"ל להרמב"ם דאפי' בקדשים כל שלא שעה כרי שאלת תלמיד לרב שהוא הוא תוך כרי ריבור להרמב"ם אלא ששהא כרי ריבור קטן דהיינו סרב לתלמיד לא חשיב חורה והוי ככתבו מתחלה לכך וכדכרי התוס' דכתביבא דרא ורא חרא היא אלא שהרמב"ם ז"ל לא הש' לפרש הענין כ"כ כפי' זה צ"ל יק"ל המשנה ואוקמתא דמרמא כמסגרו והניח הדבר לחכמים כמובן ואמנם מאי הפסק בעלמא דתוך כרי ריבור הוי כרי שאלת תלמיד לרב דלפוס ריהטא הוי דלא כרי דמתני' לפי אוקמתא דרסנין הלוח דמשמע דלר' אף בעלמא לא הוי תוך כרי ריבור אלא הקטן הא לא קשיא להרמב"ם דפשיטא דלענין זה כיון דחויבין לרבנן בתראי כ"ס דתפסו במשלה כמ"ד דתוך כרי ריבור הוי הגדול דהיינו תלמיד לרב לר' ללא כפי' אמרה למילתא שיצור הכרי ריבור פסק כחכמי התלמוד וכמ"ש התוס' גם כר"ה כי לית ליה לר' וכו' וכמוכין :

וראיתי

להרב הגדול תנא דאורייתא הר"ב משנה למלך ז"ל בה' מעשה הקרבנות פט"ו דין א' שינא ליטע הרמב"ם ז"ל כהאי דינא באופן אחר ע"כ . אך זה ראיתי לו גם שהקשה על מ"ש התוס' בד"ה כי לית ליה לר' וכו' ז"ל והנה מס' שתרמו התוס' דקושיא זו לא הכתי דכריסס דמה שפכיו מניח ומגדלים אין ראיה משם אלא דתוך כרי ריבור כדכרי דמו' דלא כרבנן דר' אך מה שתמסו דמנא להו דהוי כרי שאלת תלמיד לרב דהוי דלא כמתין לא ידעי היאך העלו תוור לקושיא זו וסדר. צריך אכלי עינין עכ"ל ע"ש :

ולע"ד

אכלי דבריו תמוסים מאד ואין ספק שהרב ז"ל לא חיפש לראות דברי סבריייתא דהריני כוונת דכדורא תיכין לה בסוף סבריייתא גם ז"ל וכמה כרי ריבור כרי שאלת שלום תלמיד לרב אלא שהתוס' ז"ל לא האריכו להביא כל לשון סבריייתא וכתבו סתם ז"ל ויש לומר דס"ל ככרייתא שאמר הריני כוונת חבירו ואמה ואני ע"ש . הרי דכתבו דס"ל ככרייתא דהריני כוונתו וסמכו על העומד על סבריייתא דכרייא כתיבה ותניא כדכתובנא ויעיד על זה דכתב הכי כתבו וכן הלכתא דתוך כרי ריבור כדכרי דמי וסמי פסקין הלכתא ככריים דתוך כרי ריבור כדכרי דמי שהרצון בהם דכרייתא דכוונת משם ראיה דתוך כרי ריבור הוי כרי שאלת תלמיד לרב ומה שאי דכריים אין סוכת דמשם ראיה דתוך כרי ריבור הוי כרי שאלת תלמיד לרב רק אלא דפסקין הלכתא דתוך כרי ריבור כדכרי דמי הפך רבנן דר' וכלומר דכוון דכרי פסקו הלכתא דתוך כרי ריבור כדכרי דמי ואשכחן ככרייתא דהריני כוונת דתוך כרי ריבור הוי כרי שאלת תלמיד לרב . פסקין הלכתא הכי וכמוכין :

סימן כא

איתא

במס' בתרא דף קטו מתוב דר' אומר כוונתו בלפחד גטלו' חלקים אלא אמר רבה דתני ישראל ממוקת היא מתיבין וכו' ואי ס"ד ארץ ישראל ממוקת מאי קא מספקא ליה למשה היא גופה קא מספקא ליה דכתיב ונתתי

ע"ש באורך : **ולע"ד** כראה להלן בעד הרמב"ם ז"ל והוא דק" להרמב"ם דמאי קא רמי המקשה המקדשים לעדות מן בתר דאישו גופיה קאמר במלך תוך כרי ריבור קאמרין המשמע הא בעלמא תוך כרי ריבור כריבור דמי דק אלא דבהקדש לא ומאי קא רמי לעדות דאין ס"ל לר' תוך כרי ריבור כריבור ואי לואת ס"ל להרמב"ם דהיינו מטעמא דמקשן קא רמי מקדשים לעדות דמשמע דלא ס"ל לר' וסמי דתוך כרי ריבור כדכרי ולא עלה על דעת המקשה לחלק בין קדשים לעלמא דבהקדשים ליכא חורה משום דס"ד דהמקשן הוא להקשות דמהך מתני' דר' איכא למשמע גויכה דגם בעלמא לא ס"ל לר' דתוך כרי ריבור כדכרי דמי מטעמא דחויבין ליה לר' דקאמר אס' לכך נתכוון מתחלה וכו' דכרי קיימים ומשמע ליה להקשה שהרצון בו דאף דקאמר היום תמורת עולה וסוד למחר ואמר תמורת שלמים דאס' לכך נתכוון מתחלה דבריו קיימים מטעמא דכיון דהא ס"ל לר' דתוך כרי ריבור לאו כריבור דמי אס' כן ל"א אס' קאמר תוך כרי ריבור או אפי' למחר דאין היותו תוך כרי ריבור מסמי כלום ואי לואת קשיא ליה להקשן דמון דהא ק"ל בעלמא דכריים שכלב אינם דכריים ואפי' מהמי הכא משום דקאמר דלכך נתכוון מתחלה ואס' כן במאזנים לעלות אס' בעלמא ס"ל לר' דתוך כרי ריבור כדכרי דמי ולא חשיב חורה אמאי לא יסנה גם כן בקדש' כמו שהינס דכרי שכלב דלא הוי דכריים בעלמא :

באופן

דכוונת המקשן היתה זאת רמוכר דר' לא ס"ל אפי' בעלמא תוך כרי ריבור כריבור דמי אלא חורה לגמרי הוי אפי' בעלמא ומשום הכי לא מהני כהקדש והיינו דקאמר ומי ס"ל לר' וסו' תוך כרי ריבור כריבור באופן דס"ל להקשן דהאי דקאמר רב פפא במלך תוך כרי ריבור קאמר היינו לאפוקי מאן דס"ל בעלמא דתוך כרי ריבור כדכרי אמנס ר' גופיה אפי' בעלמא לא ס"ל לר' וסמי והיינו דקא רמי מתני' דקדשים לעדות מטעמא דאמרין . ואי לואה דהרצון הכין כוונת המקשן ומש"ל לא יבא לחלק בין קדשים לעלמא ואך חלק דתרי תוך כרי ריבור הוה חר שאלת תלמיד לרב וחר שאלת סרב לתלמיד וכי לית ליה תוך כרי ריבור לר' היינו כרי שאלת תלמיד לרב דכפיש אמנס כרי שאלת רב לתלמיד ס"ל דמהני וכלומר דלפי זה אית כח לן סתרי תמיהי ס"ל דגם דקשים מודעה דמהני תוך כרי ריבור הקטן וגם סב' דכריים שכלב אינם דכריים דאעיקרא דדניא כי קאמר ר' אס' נתכוון מתחלה לכך היינו כשאמר סמי תוך כרי ריבור רב לתלמיד ומש"ל מהמי אמנס אס' שעה כרי שאלת תלמיד לרב אפי' אס' אחר דנתכוון מתחלה לכך לא מהני דחשיב חורה ועל דרך שכתבו התוס' כר"ה תרי תוך כרי ריבור הוה שכתבו ז"ל וה"פ סבריייתא אס' לכך נתכוון מתחלה כלומר שאמר תוך כרי ריבור קטן שדומ' לנתכוון מתחלה לכך דבריו קיימים ואפי' לא נתכוון כמי כיון דכדכרי דמי אכל במלך כלומר שאמר חוץ כרי ריבור גדול שדומה כמו במלך לא מהני אפי' נתכוון מתחלה לשניהם ע"ש :

באופן

דשראת לרעת דאין סוגיין וזו מנברת לפסק הרמב"ם אלא אדרבא איכא למימר שהוא פסק לענין קדשי' כהך תירווא דסוגיין וזו דלענין קדשי' מהני תוך כרי ריבור הקטן ויעיד על זה דחויבין ליה להרמב"ם ז"ל פסק בכמה מקומות דתוך כרי ריבור הוי דינא כמ"ד שהוא שאלת תלמיד לרב דכפיש ולענין קדשים סתמא קתני דתוך כרי ריבור לא מהני כמ"ש בה' תמורה סוף פ"ב שכתב ז"ל אמר הוי וזו תמורת עולה ותמורת שלמים אס' נתכוון ע"ש :

ונתתי אותה לכם מורשה אני ה' ירושה היא לכם מאבותיכם
או דילמא שמורישין ואינם יורשין ופסטי ליה תרשייהו ירושה

והקישו

הרב המופלא ריש מתא ור"מ מק"ק
אשכנזים אשר במתא אמטטרדם ז"ע
כמהר"ר שאול ה"ק קשיא טובא מהייהא דאמרי' במס' ע"ז דף
כ"ג ע"ב אמר ר"ז אמר רב ישראל שוקף לבינה
להסתחות לה ובא נכרי והשתחוה לה אברהם מכלל דאברהם
אמר ר' אליעזר כתחילה כל ארץ ישראל דאמר רחמנא
ואשריהם תשרפון באש מכדי ארץ ישראל ירושה היא להם
מאבותיהם ואין אדם אומר דבר שאינו שלו ואי משום הכך
דמעיקרא בביטול בעלמא סגי להו לא מדפלחו ישראל לעבד
בלו דעתייהו דניחא להו בע"ז וכי אתו נכרים שליחות דירשו
קעבדיה' כי ישראל שוקף לבינה בלייה דעתיה דכיחא ליה
בע"ז וכי אתא נכרי ופלח לה שליחותא דיריה קעביד ע"ש
הרי דמוכרח הדבר למימרא דארץ ישראל מוחזקת היא
מאבותינו מכה מאמר הכתוב ואשריהם תשרפון באש ואמאי
צריכות שריפה הא קול דגוי מבטל ע"ז שלו בע"ז ובמ"ש שם
ואי משום הכך דמעיקרא בביטול בעלמא סגי וכדפי' רש"י
ועכ"ל דהיינו טעמא משום דארץ ישראל מוחזקת היא וכיון
דפלחו לעבד בלו דעתייהו דניחא להו בע"ז דשליחותיהו
קעבדי והוה ליה כאשרה של ישראל שאין לה ביטול ואם כן
אמאי הוה מסהפק משה ע"ה אי מוחזקת ארץ ישראל חולה
ואמאי לא סכריה הדבר מדין האשרות שאמרה תורה
ואשריהם תשרפון באש ולא סגי להו בביטול בעלמא והרב
הכו' הצריכה עיון :

ורע"ד

נראה ליישב כמה שיש לרקרק בסדרן של
דברים בדברי תש"ס דלכאורה הן הן שלא
בסדרן שתחלת הכל הכי הו"ל אי משום הכך דמעיקרא
בביטול בעלמא סגי ואי משום מאברהם ואילך ירושה היא
להם מאבותיהם ואין אדם אומר וכו' אמנם יוכן בהקדים
מאי דכתבו התוס' בריש סוכה כד"ה מאי שנא גבי סוכה
דתני פסולה ומ"ש גבי מבוי דתני תקנתא וז"ל וסא דלא
פריך מ"ש גבי אדם דתני פסולה ותקנתא דתנן וכו' ואם
מיעטן כשר דלא פריך אלא מסוכה ומבוי וכו' ועוד דגבי
הדם איצטרך למיתני תקנתא דסד"א כיון דגדילי בפיסול
תולית ליה תקנתא עכ"ל ע"ש :

הרי

דדבר הגדל בפיסול אפי' שאין איסור בגוף
עצמו אלא לקיום המצוה ס"ל להתוס' דהוה ס"ד
למימר דלית ליה תקנה אלמעט העכבים . אי לזאת ממנו
קח דלענין איסור ע"ז דחמירא שהבס שבע"ז של נכרי יש לה
ביטול ע"ז נכרי ואפי' בפ"ב היינו דוקא בע"ז שיד אדם עשא'
ויד אדם מבטלה ולא כן גבי אשירה שהבס שיד אדם נטעה
ועשאה אשירה מ"מ מה שגדלה בפיסול בתר הכי פשיטא
שהסברא היתה כטעם שאין לה ביטול אלא שריפה באופן
שאין זו מוכרעת מה שהצריכה תורה שריפה לאשיר' להכריע
ממנה שארץ ישראל מוחזקת היא מאבותינו דהא איכא פנים
בהלכה למימרא דהיינו טעמא משום דגדילה באיסור ע"ז
דחמירא כדכתיבגא :

באופן

דהאי דינא דישראל שוקף לבינה וכו' לא
נפקא לן אלא מן בתר שסודו הלכה למשה מן
שמייה דארץ ישראל מוחזקת היא מאבותינו ומשום הכי לא
נקט הש"ס תחילת כל הכך דמעיקרא רב ביטול בעלמא סגי
להו משום דהא איכא נדרים לומר משום דגדילי בפיסול לא
בקט תחילת הכל מכדי ארץ ישראל מוחזקת היא מאבותינו
ואין אדם אומר דבר שאינו שלו לשום דבר דלא נפקא לן האי
דינא אלא משום דמן שמייה חורו דארץ ישראל מוחזקת היא

מאבותינו וכלומר אי לא הוה ידעינן דמוחזק' היא מאבותינו
לא היה לן שום הכרעה ממה שהצריכה תורה שרי פ' לאשר'
דהא איכא טעמא רבה דגדילי בפיסול אמנם השתא מיהא
שנתבלתה הלכה זו דארץ ישראל מוחזקת היא מאבותינו היא
המכרעת לבקש טעמא אחרינא למה שהצריכה תורה שריפה
לאשריות דכיון דמוחזקת היא בדינא והא קול שאין אדם
אומר דבר שאינו שלו אם כן ליכא תשובה לאשריות טעמא
הגויים מאברהם ואילך להצריכה שריפה כיון שאין אדם אומר
דבר שאינו שלו ואין כאן גידול באיסור וע"כ לבקש טעמא
אחרינא לענין שריפת האשרות דלאו משום דגדילי בפיסול
הוא דאין להם ביטול אלא שריפה אלא דיש להם ביטול והיינו
דקאמר בתר הכי ואי משום הכך דמעיקרא בביטול בעלמא
סגי ולא כדוהו ס"ד מעיקרא דלית להם ביטול לא דלעולם
יש להם ביטול אלא טעמא הוא משום דכיון דפלחו ישראל
לעבד בלו דעתייהו דניחא להו בע"ז דשליחותיהו קעבדי
והוא הדין דישל שוקף לבינה וכלומר רב יהודה הוה דקא'
הכך דמעיקרא בביטול בעלמא סגי הוא מעיק' הסכרע דאין
אדם אומר דבר שאינו שלו וקסמיך ואזיל על העתיד סיפא
דמילתיה דמצא טעם נכון על מה שהצריכה תורה שריפה
לאשרות משום דפלחו ישראל לעבד ובעון החילתו בסופו
וכמוכן . ולא תיקשי לן כנגד היסוד דאכתי אימא דהיינו
טעמא דהצריכה תורה שריפה לאשרו' משום דגדילי בפיסול
דלעיל והכרעת דמאברהם ואילך אין אדם אומר דבר שאינו
שלו לא מכרעא כדי לדון מהכרעתה דישיר אל שוקף לבינה
להסתחות וכו' דאין לה ביטול כההיא דהאשרות דצריכות
שריפה מטעמא דפלחו ישראל לעבד וכו' דליתא אלא דהיינו
טעמא דאשרות משום דגדילי בפיסול ומה שאמר הפתו' גם
האשרו' אשר עשו הגויים מאברהם ואילך היינו טעמא משום
דלא ידעינן איזו היתה קודם ואיזו היתה לבסוף ומשום שפיק'
דגדלו בפיסול וכמ"ש שם לבסוף אימא דכהדי עבד פיתסו
מכאן ואילך אשתרו מאן מוכח ע"ש . הרי שמה שאמר
הכתוב האשרות שלאמר העבד דלא סגי להו בביטול אלא
שריפה הוא משום דלא ידעינן איזו היא ואוף האשרות
דמאברהם ואילך אימא הכי . שהרי אכתי הכרעת אין אדם
אומר דבר שאינו שלו במקומה עומדת והרצון כודכיון
דהאשרות דמקמי אברהם כבר עברו עליהן לפחות ת'
שנה עד שבאו ישראל לארץ א"י לפחות אותם אשרות שצין
רואה שאינם יותר מבת מאה שנה ישיו מותרות שאין אדם
אומר דבר שאינו שלו ולא גדלו בפיסול ומשום ככהאשרות
שאמר העבד שעברו בהן שנים מועטין ואינם יכולי' להבחין
לה כמובן . ולא תימא א"כ גם אותם שלאחר העבד לפחות
אותם שהן כמות ה' שנים שיכולים להבחין בהן ישיו מותרות
דלא היא דכיון שהן מועטות וקטנות לא חסס תורה בהן
להבחין כיון שגם בהם עביד איניש דטעי לפעמים בשנים
מועטים ומשום כ"כ אותם שהן כמות מאה ומתאם ואילך שהן
ריבוי כמובן :

והאמת

יורה דרכו לע"ד לפי מה שמצאתי בילקוט
כפ' פנחס על פ' ויקרב משה את משפטן
וז"ל לפי שמשה אמר הרבר אשר יקשה מכם תקריבון אל'
וכו' ובאבותינו . כלפחד דרין הפלא ממנו וכו' אמר הקב"ה
למשה לא אמרת הרבר אשר יקשה מכם הדין שאין אתה יוד'
הרי נשים דנין אותן רבן שמעון בן גמליאל . אומר יודע הו'
משה דבינו את הדין וכו' אף ער אנו יש גדול ממני לביק'
ויקרב משה את משפטן לפני ה' עכ"ל ע"ש . הרי דפלגו
תנאי אם בעלמא ממנו ההלכה אלא ולמ"ד שבעלמא ממנו
ס"ל שהוא משום שאמר הדבר אשר יקשה מכם וכו' ושאפי'
נשים יכולים לדון את הדין אם כן ל"ק מירידתא לא
סכריע

הכריע הדבר לרין דינא מדין האשרות שהצריפה תורה
 לאורפס אשר תמנו יש להכריע דארץ ישראל מוחקת היא
 מאבותינו דהא איכא למימר דסובין דס"ל שנעלמה תמנו
 ההלכה הכי ב"ל שנעלמה תמנו משום שאמר אשר יקשה
 מכם ומעשה שמים היה שלא נוכרה הלכה לרין כמה הנד
 מדין האשרות ובההיא דקנאים פוגעים בו גבי פתח
 שנעלמה תמנו ההלכה ול"ק : (א"ס ש"ך עיין מ"ט הרב
 ארמו"ב) ס"ה פתח עינים ח"ב רף וט ע"ב

סימן כב

איתא כפ"ק בכתרא והוכא בילקוט על פסוק ציון
 במשפט תפדה וזל אין ציון כפרת אלא כצדק
 שאמר ושכיה בצדקה ע"ש. ואיכא למידק אמאי תלוי
 פדיון ציון דוקא בצדקה ולא במצוה אחרת דהא איכא טובא:
ונראה דיוכן בהקדים מאי דאמרינן בכתובות כל
 דהר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה וכל
 דהר במצוה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה ע"ש. עוד
 נקדים מאי דאמרינן בבבא בתרא כל המעלים עיניו מן
 הצדקה כאלו עובד ע"ז שנאמר השמר לך פן יהיה דבר עם
 לבבך בליעל וכו' ונאמר בעיר הכדחת יצאו אנשים בני
 בליעל ע"ש. יגור נקדים מ"ט בסוטה וכן לענין הטוב ע"ז
 שמהר רבינו ע"ה היתעסק בעצמו של יוסף כב וכול מתעסק
 השכינה עם משה שנאמר ויקבור אותו וכתב"ה שם הקשו
 מאי וכן לענין הטובה הלא גדולה מרה טובה ממידת
 פורענות ותינו מאי וכן באותה מדה שפרע לו בקבורה
 דהיינו באותה מדה שעשה משה שנתעסק בעצמות של יוסף
 ע"ש :

ומעתה

עפ"י כל האמור בא הכונה והוא שכבר
 אחרנו שהמעלים עיניו מן הצדקה הוא
 כעובד ע"ז ואם כן אמר ישראל הם זהירים עצמם בעיני
 הצדקה שאינם מעלימים עיניהם ממנה כמציא שם רנוס
 להתרחק מן הכיעור שלא יאמרו עליהם ח"ו שהם כעובדי
 ע"ז וא"כ אם השגת מות להם שבר בעבור הצדקה כל טוב
 שבעולם עדיין לא פרע להם באותה מדה שכבר אמרו
 שהוא פורע באותה מדה וכל זמן שמניח אותם בח"ל הרי
 הם נקראים כמי שאין לו אלוה באופן שע"כ צריך שיוליכם
 לא"ז כדי שיהיו נקראים שיש להם אלוה והיינו באותה מדה
 שזכרו במנוחת הצדקה ולא העלימו עיניהם כדי שלא יהיו
 כעובדי ע"ז והיינו דקאמר אין ציון כפרת אלא בצדקה שזו
 המצוה דוקא היא הגורמת לפדות אותם כדי להוליכם לא"ז
 כמובן :

אמנם

אכתי פש נבן להבין מאי דקא מיייתי בעל
 המאמר ראיה מפסוק ושכיה בצדקה דלכאור'
 קשה שהכתוב הלה הפדיון במשפט כדכתיב ציון במשפט
 תפדה ופי' ושכיה בצדק' אינו על הפדיון אלא שישכיה לשבת
 בארץ ואכתי אפשר שישכיה בלא פדיון כמו חסן דיתבינן
 בא"ז היום בגלות :

אמנם

יוכן בהקדים מאי דאיתא ביחזקאל על פסו'
 וקבצתי אותם והבאתי אותם דשני קבוצים
 ללני למה נכפלו אלא דשני קבוצים יהיו האחד שתחילה יתנו
 שראל לכס לחזור לא"ז ועלו בה רבים מישראל ואח"כ יהיה
 קבון גלויות ע"ז המשיח ע"ש :

מעשה

עפ"י האמור יובן שבעל המאמר קשיא ליה
 שסדר הכתוב הוא להפך שבתחילה אמר ציון
 במשפט תפדה דהיינו ביות הגואל ואח"כ אמר ושכיה
 בצדקה דמשמע אפי' בלא פדיון וזה הפך שתחילה ישכיה
 ח"א כו

לארץ רבים מישראל ואח"כ יהיה הפדיון דהיינו קבון גלויות
 ומכאן קשיא זאת בא בעל המאמר לפרש ולומר שזו זאת של
 ושכיה היא כיוון של פסוק ובר ימות ויחלש שפירש' אחר
 שיחלש אף זאת וזו דשכיה היא אחר של ושכיה בצדקה
 שאמר שישכיה רבים מישראל לארץ יהיה הפדיון במשפט
 והוא שאמר אין ציון כפרת אלא בצדקה לאפקויה דלא ניתא
 דפירוש הכתוב ושכיה בצדקה הוא אחר הפדיון לא לא יהי'
 הפדיון אלא אחר הצדקה שכבר שבו רבים מישראל לארץ
 ואח"כ יהיה הפדיון ע"ז המשפט וכמובן ודוק :
 (ועיין מ"ט בדרוש א')

סימן כג

כתב הרמב"ם בפ"ב מהכלות בסנהדרין דין ה' מלכא
 בית דור אעפ"י שאין מושיבין אותם בסנהדרין
 יושבים ודנים הם את העם ודנים אותם אם יש עליהם ריב
 אבל מלכי ישראל אין דמין ולא דנים אותם לפי שאינן לכנענים
 לדברי תורה וכו' עכ"ל. והנה הרב כנ"ה ז"ל שם בח"א ת'
 בסוף על דברי הרמב"ם ז"ל שם בפ"ב הקשה שהרמב"ם
 גופיה בפ"י המשנה כתב שדור המלך היה מכלל הסנהדר'
 וגם תמה דכבר אמרו בפ"ג בכריתא אין מושיבין מלך
 בסנהדרין משום דכתיב לא תעשה על ריב על רב כתיב ואי
 אחר המלך חובה לא מצינו אינך למיחוי ליה זכותא כתיב
 הכ"מ ע"ש. ומחמת זה רצה הרב כנ"ה ליישב וז"ל ולכן כ"ל
 שרעת ר' זל דהא דתניא אין מושיבין מלך בסנהדרין היינו
 דב"ד אינם יכולין להושיב את המלך בסנהדרין אבל אם
 המלך בא מעצמו וישב ודן עמהם כיון דאיסור זה אינו כרו'
 אלא שמה יאמר חובה ואין חולקין על דבריו לא תקלי' בכסבו'
 המלך ראשם שלא יבואו לזה וכדמשמע ליטא דקתני אין
 מושיבין מלך וכו' ולא קתני המלך אינו ישב בסנהדרין וכו'
 ומ"ט בפ"י המשנה שדור המלך היה מכלל הסנהדרין ר"ל
 מכלל הסנהדרין שהיה יושב ודן עמהם אבל לא תמין הסנה'
 עכ"ל ע"ש :

וראיתי

בפ"א אור יקרות על חידושי הרמב"ם ז"ל
 שהקשה על חילוק הלזה שחילק הרב הנז'
 דא"כ מאי תקשה בגמ' פ' ב"ב דף ק"ז על מ"ט דכ"ג מעיר
 ומעירים אותו ופריך והתניא והתעלמת פעמים שאתה
 מתעלם ופעמים שאי אתה מתעלם הא כוונת כהן והוא בבית
 הקברות וכן ואינו לפי כבודו וכו' אחר רב יוסף מצי' למלך
 והא פנן לא רן ולא דמין אותו לא מעיר ולא מעירין אותו
 אלא א"ר וירא מעיר לבן מלך הדיוט הוא אלא מעיר בפני
 המלך והא אין מושיבין מלך בסנהדרין משום יקרא דכ"ג
 אתא וייתיב מקבליה כיהליה לסנהדרותיה קאי הוא ואזיל
 ומעיינינן ליה אכן בדיוני ע"ש. והרי לפי חילוק הרב לא
 קשיא כלל דאימא אין מושיבין מלך היינו אכן לא יתבינן ליה
 ומאי דקאמר בפני המלך הרצון בו כשבא מעצמו והנייה
 כנ"ע :

ולע"ד

נראה ליישב דכוונת המקשן היתה מכה דהני
 תנא כ"ג מעיר ומעירין אותו דמשמ' דרומי'
 קתני כמו מעירין אותו שהוא יכול להשביע את העדים
 שיבואו ויעידוהו שנים במעו' הוא רינא הכי שכולי' להשביעו
 שיבא ויעיד ואם כאמר שכוונת התנא במ"ט כ"ג מעיר
 הרצון בו אם יעלה רצון המלך מעצמו לברא אזל הסנהדרין
 כמציא שאינם יכולין להשביעו לכ"ג שיבא ויעיד דשמה לא
 יבא המלך מעצמו ואשתכח דלאו דרומיא קתני ומ"הבחר לו
 התרצן דמשום יקרא דכ"ג אנו מביאין אותו למלך אצל
 הדיונים לקבל עדותו והולך לו והדיונים דנים את הרין דכיון
 שאנחנו

שאנחנו מביאין אותו ולא בא מעצמו אינו יכול לרזן הוא
באופן דהנה כי כן שפיר דומיא קתני דגם לכ"ג השביעין
איתו שיבא ויעיר כמו הוא לאחרים ולא שמועיקן חירוש' שאנו
יכולין להביאו כמנהג דרין בירוס וכמוכן :

סימן כר

ג'רסי' כחם' יורש תמורה סוחר יורש ממיר דכרי ר"מ רז'
או יורש אינו סוחר ויורש אינו חמ"מ"ט דר"ג יליף וכו' וסמיכה
גופה מכ"ל תלת קרכו כתיב חר קרכו ולא קרכן גוי וחד
קרכו ולא קרכן חבירו וחד קרכו ולא קרכן אביו ולר"מ
דאחר וכו' ואיבעית אימא לעולם אית ליה דקרכן גוי וקרכן
חבירו וחד קרא נפקא . ופירש"ז ז"ל מחד קרא נפקא דמ"ט
קרכו ולא שליה בין של גוי בין של ישראל דלמעשה גוי
עצמו שלא יסמוך לא צריך דאמרינן בני ישראל סומכין ולא
הגוים ע"ש עכ"ל :

וקשה

לפירושו דמה יענה למה שפסקו התוס' ז"ל
במנחת דף ס"א ע"ב ד"ה גויים שחילק וכו'
וז"ל וא"ת למה לי קרא למעוטי התם יהו ולא יד שלוחות יפוק
לי בקרכו ולא קרכן חבירו וז"ל דאצטריך ללא תימא כי שוי'
שליח עדיף דשלוחו של אדם כמותו ע"ש עכ"ל . הרי
דמשמע להו דקרכו ולא קרכן חבירו לאו בעשאו שלי' ממירי
דק שאם נמצא שם במקום סמוכים שאינו סוחר אבל לפירו'
רש"י קשיא הך שנאח' בדוחק שדכרין הן הם השתא דאית לן
תרי קראי ותשום דלא מסיימי קראי . תו קשה לפירושו
דגרסינן במציעא דף ע"א ע"ב ז"ל רב אשי אחר פיי אחר'
אין שליחות לבני בתרומה וכו' והא דרב אשי בדותא היא
מ"ט כתרומה דלא וכו' שליחות דכל התורה כלה נמי מתרו'
במרינן לה והא דרב אשי בדותא היא מ"ט איננה לרדן ולא
דכתיב מה אתם בני ברית אכן לדידהו נמי מה אתם בני
ברית אלא הא דרב אשי בדותא היא ע"ש . הרי בפירוש
דכל התורה אכן לדידהו נמי לא הוינן להו שליח . ואם כן
לפירושו אמאי איצטריך ולא קרכן גוי . וליכא למימר
דאיצטריך קרכו ולא גוי השו' דלא נימא דכיון דגוי שהקדוש
עולה הקדשו הקדש כנודע ס"ד דלענין סמיכה נמי אע"ג
דאיהו לא מצי עביד משוי שליח ומשום הכי איצטריך קרא
דליתא שהרי אמרינן בגיטין דף כ"ב א"ד אסי ארו' אין
העבד נעשה שליח לקבל גט לאשה וכו' מאי לאו משום מה
אתם ישראל וכו' אחרי דביר' לא מה אתם בני ברית אף
שלוחכם בני ברית קאמר ופירש"ז לא מה אתם בני ברית
שהולכים ובאו בברית אף וכו' לאפוקי נכרי אבל עבד בן
ברית הוא ערל ע"ש . הרי דהכל תלו באיהו מצי עביד
בעצמו או לא וקשיא :

אמנם

מורי הרב איסי כ"ג השיב לי דאיצטריך קרכו
ולא שליח לבני גוי משום דהוה ס"ד לחימר
דכיון דנכרי שהקדיש עולה הקדשו ומקריבנן עולתו
איתא כיון דבקדשים רוב מעשיהם ע"י שליח נס נכרי מצי
משוי שליח לסמוך ע"ד מ"ש בריש פ' האיש מקדש לענין
שליחות דלא מצינן למגמר מקרבן פסח דכתיב ושחטו אותו
כל קהל עדת ישראל וכו' ואינו שוחט אלא אחד השו' דשאני
קדשים שרוב מעשיהם ע"י שליח ע"ש וכמוכן :

סימן כה

כתב

סרא"ס על מה שפירש' הוציא הקב"ה חמה
מנרתקה וכו' ז"ל כתב סרא"ס דאם לא כן
כחוס היום תכפי ליה תאי כחוס כחמא אותו היום הידוע

דכתיב ביה הנה יום בא לה' בוועד כתבור עכ"ל יע"ש
והנה כל העולם מקאים דמה יענה הרב על מהקרא חל
הכתוב בשמות כ' סי' ר' וילכו בני דמון הבארתי וגו' ויבא
כחוס העם אל בית איש כושת והוא שוכב את משכב הזקנים
ע"ש הרי דלא אמר קרא כחוס אלא כחוס ולא דרשי ביה שום
דרשא על כף הדמיון באופן דעכ"ל דלאו מן הכף קא דרשו
חמה מנרתקה כמוכן :

ולע"ד

נראה דלא קשיא והוא בהקדים הוה דאמרי'
בברכות ויאמר משה כה אמר ה' כמות
הלילה וגו' והקשו שם ומה איכא ספי' קמי שמיא ותירו'
ע"ש . באופן דאשתכח דכף הדמיון יש לפרש בה שם
פירושים האחד על דרך הספק כדי שלא לרבר שקר וסב'
לדמות מילתא למילתא אחרת דזה דומה לוס . הנה
כאמר הוה פשיטא דלא יתכן לפרש כף הדמיון על פ'
הספק שהרי ליכא ספי' קמי שמיא וכמו שהקשו גמי
בחות הלילה כנ' ואחשו להכי הכא גבי קרא דהוה יושב
כחוס היום דכל התורה כולה בתכח משע דע"ה מפי הנב'
כנודע אם כן הו"ל למכתב כחוס היום ולא כחוס ח"י כאלו
לא ידע לכיון השעה ודאיכא ספי' קמי . וכו' וא"כ עכ"ל כפי'
הכ' דכתי' שהרצון בוכף הדמיון דהיינו כשמש השעת'
לצאת מנרתקה . אמנם לא בן כפסוק ויבאו כחוס היום אל
בית איש כושת דהתם לא בכנראה באמר אלא מעשה שהיה
קא חוסמר קרא ולא דבר דכנראה כינהו ושפיר איכא למימר
שכותב המקרא הוה לא נתברר לו השעה ככונן איך הוה
המעשה וכתב על פי הספק כרי שלא להוציא שקר מפיו
וכמוכן :

סימן כו

אמרו

דז"ל והביאורשו ז"ל כפ' וירא יושב יושב כתיב
בקש לעמוד אמר לו הקב"ה שם ואתה סימן
לכניך שעתיד אני לעמוד בעדת הדיינים והם יושבים ע"ש
והנה כל העולם מקאים מה שייך לומר מילת סימן כאן שאין
כאן ערת דיינים כלל דלשון סימן לא שייך אלא כשהצדוק
דומין זה לזה דהכי הו"ל שם וכערת הדיינים אבי עתיד
וכו' :

והנה

משם הרב המופלא במהר"ר יחונתן אשכנזי
ז"ל שפעמי אחרים שהיה מפרש בחא"י דקל'
לענין דינא שלא ישב אדם אצל חברו המתפלל אלא דחון
מד' אמות מפני שהשכינה עומדת כד' אמותיו . ובתפ'
הפוסקים ז"ל שאם כבר היה יושב חברו קודם שסתחול'
להתפלל אינו חייב לעמוד והביאור ראיה לזה מהסו' דאמרינן
במס' ע"ז היא באה בבבולי אף כאן שהוה יושב קודם פטור
לעמוד ע"ש . באופן שאף כאן אברהם אבינו ע"ה כבר
היה יושב קודם שבאם השכינה השום הכי אחר לו הקב"ה
שב שכיון שבכר אתה היתה יושב קודם ואני באתי בבבול'
פטור אתה לעמוד והיינו דקאמר ואתה סימן לכניך שבעת'
הדיינים למה שרי להו להיות יושבים והשכינה שם לא שכינ'
שכבר הם יושבים להכין עצמם לרזן דינא והשכינה לא אחי'
אלא כשעת הדין נמצא שבחטר יסבו וכיכול היה ביאה
בבבולס ופטורים לעמוד כההיא דתפלה באופן דהיינו דקא'
ואתה סימן לכניך שבעת הדיינים הם יושבים שהוה
הטעם של אברהם בעצמו שאמר לו שב דהו"ל סימן דומין
זה לזה וכמוכן :

ולע"ד

נראה לפרש הסימן באופן אחר והוא בהקדו'
מה שאמרו ז"ל בבתרא המתן פרטת לעו'
משמים שלום בניו ובין הקב"ה ואמרו הטעם מפני שהעו'
מתרעס

מירדעם למע לא יסיה לו פרנסה כנורע . וכבר ידוע שהוא
הדין והוא הטעם בהכנסת אורחים שאמרו ששכרו גדול
בהקבלת פני שכינה מפני שהוא כל עייף ויגע מן הדרך
ואין לו בית באותו מקום ולא כלים לבשל תבשילו וכבר אמרו
במשנה בעל הבית העובד מחקום למקום יכול לקחת לקט
שכחה ופיהא דהלכה כחכמים שאמרו גמור לפרוע אח"כ
משום דעמי היה באותה שעה באופן שגם בהכנס אורחים
המים שלים בינובין הקב"ה שלא יתדעם והיינו גדול שכרו
שהאורח ההיא שעתא הוא גרוע מן העני שאפי' בית אין לו
כמוכן :

מעתי עפ"י האמור נכא אל הכונה והוא דתיתי
קשיא ליה לכפל המאמר הא' ראש במשה
האמרו ק"ו בה' כלומר דמלת בה' מויתרת רק"ו הוא
ומחילא משמעוי"הכ' דלפ"ת דהא ל"ק דהיא הנותנת משום
כבוד שמים ובההיא דמלכות דברכת הטוב והמטיב דכתב
הרא"ש רבין שהזכיר מלכות בית דוד בכונה ורשעים תקנו
להזכיר מלכות שמים אכינו מלכנו וכו' בהטוב והמטיב תשום
כבוד מלכות שמים ואף הכא כיון שהזכיר חכמים שהאמינו
במשה ראוי והגון הוא להזכיר שהאמינו בה' ולזה הקטע
ומת"ל וכמשה כלומר זה אינו עולה מן היישוב שהרי כתב
במורה שאין לנו להזכיר מלכות כ"ו אכל מלכות שמים זה
בכר זה כמו שלא תקנו לומר בכונה ירושלים מלכותך ומלכו'
בית דוד דכתב הראש דטעמא משום דאין להשוות ביחד
בכרכה אחת מלכותא דארעא ומלכותא דשמייא והכא נמי
אעיקרא דריבא פירכא דלא הוה ליה למיכתב קרא האמנת
ה' בכר אמנות משה שהו דקאמר ומת"ל וכמשה . והשיב
ללמדך שכל המאמין ברועה ישראל כאלו מאמין וכו' כלומר
לעולם רבן הוא הדין דהראוי שלא להזכיר מלכותא דארעא
עם מלכותא דשמייא זה בכר זה כפסוק אחד אמנם הכא
שאני שהזכר הכתוב להשמיענו שהמאמין ברועה ישראל
כאלו מאמין וכו' ומש"ה שני קרא והזכיר אמנות ה' פכר
אמנות משה להשמיענו זה וכמוכן :

ומפי' השמועה שמעתי גושם הרב כההדר תאיר
דאמין אל שהי מפרש כוונת המאמר הנו' בהקרי'
את הירוע מה שאמרו במ"ס את ה' אלהיך תירא לרבות
ת"ח כנורע ועפ"י היה מפרש דתיתי קשיתי לכפל המאמר
הא' כפשוטו דכיון דכמשה האמינו ק"ו בה' לומר ולמס'
אינטריך קרא להזכיר ויאמינו בה' דק"ו הוא חמשה אלא
שלוה היה מחקום להשיב דלא קשיא משום דקרא אתא לאשמו'
דחוקט כבוד הנדיקים והכניאים לכבוד המקום כהה' דאת
ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח שתהיה יראתם כיראת המקום
ככיכול הנס כלפי זה אתא בעל המאמר להקשות גס את
הכ' דאין זה ישוב דא"כ הו"ל למיכתב ויאמינו בה' כמשה
כלא ויו כדו לסאוות כבודם כפ' יכול לכבוד המקו' ולמה כוונ'
שהוא כמו הפסוק שאינו אומר לומר תירא לכל המאמין
ברועה ישראל כאלו מאמין בה' כלו ככף הדמיון כאלו
ואינו ממש שאמנות הקב"ה היא אמונה עד אין סוף ועד
אין תכלית כילא תכנסו את ה' כתיב משא"כ בכניא כנורע
ומש"ה הטיל ויו במה וכמוכן :

(א"ה) הש"ך עיי' מ"ש פנה בה' כההדר פני דוד להרכב
אדמ"ו היו בפ' בשלח ויערב לך

סימן כח חולקן דף ז"ח ע"ב

בתבו התום אל גס כד"ה לאו למעוטי כל איסורין
שכתורה וכו' וא"ת ומאי קשיא דלמא דהיינו
דוקא לענין שאין מבטלין איסור לכתחלה והכא שרי ויל דלשון
זהו היתר הכא מכלל איסור משמע מכלל דבר האסור
לאכילה עכ"ל ע"ש . וכתב הר"ן אל גס כפי' ההלכו' כדף
השי"ב ע"א ואל ואיכא למידק מאי קא פריך וכו' תירצו בתו'
דכא לא היו היתר הכא מכלל איסור דכל איסור שכתורה
תאדוריי' קבטלין אותן לכתחילה וכו' ע"ש . וכן כתבו שאר
פראגטיס :

עוד נקדים מ"ש בה"מ חס' ברכות על תתגי' דאכות
שלשה שישאכים ועוסקים בתורה שכינה שרויה
ביניהם דמאחר דאפי' תרי תלתא תכפייא ותירצו פד"א
דינא גלמא בעלמא הוי קמ"ל בעוסקים בתורה הוי ע"ש .
וכבר ידוע מה שאמרו רז"ל דכשיש דין למטה לא יש דין
למעלה ובשלא יש דין למטה יש דין למעלה . באופן דהדין
שזכר דתשים שלום למטה תשים שלום למעלה שלא יהא
קטרוג בפמליא של מעלה כמוכן :

ומעתי עפ"י כל האמור נכא להפין כוונת הסיומן
הנו' והוא דבעל המאמר קשיתיה דלמח לא
בגלתה השכינה בתוך האהל של אברהם אבינו שהיה קדוש
ואם תשום גדול חנות המילה היה לו לפה כשיה שחל בנו
שאנו רואים שאלהיה הנביא אלף הוא רגיל לבא בשש המילה
וניחא ליה דהיינו טעמא תשום להראות לאברהם אבינו גדול
חנות הכנסת אורחים שהיו יושב על פתח האהל לבקש
אורחים והיינו דקאמר ישב כתיב אל הקב"ה שש ואתה סי'
לכניך וכו' כלומר למה באתי בכאן ולא בתוך האהל אלא
משום גדול חנות הכנסת אורחים שהיה בהקבלת פני שכי'
או יותר ולמה היא גדולה מפני שמים שלום כיני וכן האור'
בראשון לעיל וא"כ אתה סימן לכניך שעתיד אני לעמוד
בעדת הרעים והם יושבים ולא בהם' דשארנו בה"מ דינא
שלתא בעלמא אלא שהגם דשלמא בעלמא הוא כעוסק
בתורה הוא כיון שמים שלום למטה וכפמליא של מעלה
בראשון דכחוקם שאין דין למטה יש למעלה דין והיינו דקא'
סימן שדומים זה לזה שהכעל הבית ממים שלום בין האורח
וכין הקב"ה כמו חנותן פרושה לעני שמים שלום בינו וכו'
הקב"ה וכההיא דאמרו עמי היה באותה שעה וגם הדין
המים שלום למטה וממים שלום בפמליא של מעלה שלא יהי'
קטרוג וכמוכן :

סימן כז

אמו"ל כילקוט פ' בשלח וזל ויאמינו בה' ובמשה
עברו ואם במשה האמינו ק"ו בה' ומת"ל
ובמשה ללמדך שכל המאמין ברועה ישראל כאלו מאמין
במי שאמר והיה העולם עכ"ל ע"ש . והנה המאמר הזה
אומר דרשנוי וקשה דמעיקרא קאמר אם במשה האמינו ק"ו
ה' דמשמע דמילת בה' היא המויתרת וכסוף קאמר ומת"ל
ובמשה דמשמע דמילת ובמשה היא המויתרת ואתתתא
דלאו רישיה סיפיה :

לע"ד בראה שיובן בהקדים מ"ש הרב שטורם אל
בא"ח כסי' קפ"ה וזל דצריך להזכיר בברכת
חזון מלכות בית דוד וזהו שאמר ועל מלכות בית דוד
שיחך ואין להזכיר בה גס מלכות אחר וכו' ע"ש וכתב חזון
כ"ז גס שכן כתבו הרא"ש והמרדכי אל רכיון דתקיני
תד מלכות בית דוד בכונה ירושלים ראוי להזכיר בה כ"כ
לכות של עולם אלא שאין להזכיר מלכות של עולם אלא

הראשונים ז"ל מטעם התום ז"ל הלא בכפרתם ז"ל . ואחרי
 בשיקת יריכם ורגליכם קדש לע"ר קשיא ליטובא דסוגיין
 דפ' שלוח הקן דף ק"מ ע"א הוי תיובתיהו דקא פריה"ס
 עלה דההיא דקאמר רב נחמן בר יצחק למעוטי צפורי עיר
 הנידחת למאי אי לטילה לא אמרה תורה שלח לתקלה אלא
 לשחי' וכו' ופירש' ז"ל לא אמרה תורה שלח לתקלה דמתון עיר
 הנידחת פסור ואם ישלחנה והיו בני אדם צדין אותה לאמר
 זמן עט' כזאת היתה כרס' לדבכל איסורי תורה מבטלין
 אותן לכתחילה מדאורי' קשיא דהר"ל יבא טוס תקלה חלת'
 דאורייתא דבתר רוב צפורים ועלמא שאינן מעיר הנדחת
 אזינן ומבטל בטל ברוב ומאי תקלה דקאמר רב בתר
 דהשרא שרי מדאורי' לבטלו בידים . ואף גס זאת למ"ט
 הרשב"א ז"ל טעם בחדושי כמה שטיק בדף ז"ח ע"ב
 במלתיהו דהתום ז"ל דמ' גנאי הוא לבטל איסור' לכתחלה
 וכו' ע"ש ומי קשיא בהרי הלכד רעין כל דוהא דאין השפט
 לשון תקלה שייך במלתא דליה בה איסורא דק גנאי בעלמ'
 במובן . עוד בה דאורי' כיון דליכא אלא גנאי בעלמא כל
 דקא נכוון לעבד בזה רפי' גנאי ליכא וכעין זכר עיקרא
 דכלהא דרוע בטלה דאמרי' הנה לבטלו הכא כומא דליכא
 לא הנה ולא גנאי ומאי קא בריך לא אמרה תורה שלח
 להלה וכמובן . וליכא למיגר דה"ט דהתום הטוב דמ"ל
 דמאי דק'ל בכל הט' דבעלי חיים השיבולא בטלי היינו
 מדאורייתא והיא היא ההקלה דצפורי עיר הנדחת הנו'
 מטוב דמלחא דאורייתא ליה ליה ביטול . דליתא וכאשר
 מחבאר מדברי ההוס' ז"ל גי' יהו בפ' כל הזבחי' דף ע"ג
 ע"ב כד"ה אלא חרר רבי מטוב רבוע וכו' דמ"ל בהדיא
 דכל מילי מדאורי' בטלי ברוב :

וליא

לחרוצי ולפרש לדעה החוב' ז"ל דכונת אמרם
 לא אמרה תורה שלח לתקלה הרגון כודקא

מבטל הנות עטה דחייב לקיים בו הנות שריפה דכתי' ולי
 כל שללה וכו' ושרפת באש כחוש . דליתא דמלכד דאין
 נשפט בשבעות לשון דלא אמרה תורה שלח לתקל' כחוש
 עוד בה דאי בבי הכי הוה ליה למי' אי לשלוח האי עטה וכו'
 עטה ומאי אולמיה דהאי עטה מהאי עטה כל' ולמאי
 איצטריך טהורו וכאשר עינינו הרואות לקמן טעם סמו' וכד
 בדף קמ"א ע"א אמילתיה דרבא דקאמר תשלח אין לי אלא
 לדבר הרשות לדבר הנות הנין ת"ל וכו' דמוקי לה באופן
 דלאו ליכא אלא עטה גרידתא ואקשי' מאי אולמיה וכו' וזה
 בין דאלא :

איברא

דלפוס דיהטא השמע דהך קושיא טייבא
 לכל הפירושים כמובן . אמנם נראה לע"ר
 דלא היא דבשלמא לפי' הקונט' ולכת' הסו' דאין מבטלין
 איסור לכתחלת' מלתא דאורי' לא קשיא משו' דמצינן לרשות
 אנפשי' קצת למימרא דה"ט דלא פריך הט' הכא כו'
 אולמיה וכו' כדלקמן משום דהשתא מיהא אכתי אסוק
 אדעתיה תלמודא כדלקמן וסבר דעטה דטהרה דמיה עטה
 דוטרפת דנבי עיר הנדחת מטעמא דבדול הטלום ולא ידע
 בכל אלה מילתיה דרב דלקמן דקאמר דשלח אפי' ק' פעמי'
 גשמי' ומלת תשלח אפ' למעוטי דאף לדבר הנות נמי
 ולא פוקי הס' דהנו' כדלקמן דאי הוה ידע פשיטא דהוה קא
 פריך הכא נמי מאי אולמיה וכו' כיון דכבר בלי קרא נבי
 טילוח הקן דאין מפת' גדול הטלום כמו יפה לדחות עטה
 אחר . אמנם לדעת התום ז"ל הנו' אי כפרש כונת הט'
 כדפרישנא דאיהוניהו דקא פריך הט' לא אמרה תורה
 שלח לתקלה קשי' דמלכד דאין זה מטעמא ה'
 לשון תקלה עוד בה דמ"ט דלא קא
 דמי להדיא מאי אולמיה וכו'
 כדלקמן :

תם ונישלם שבת לאל בורא עולם

בינו עמי עשו

שמן המר

שאלות ותשובות אבן העזר סימן א' חלק ב'

א שאלה

שטר טידיכי יתומה עניה
 שכתוב בו איך נתחייבה
 האלמנה אם הכלה להכניס
 לחתן מוהר ומתן מכיפה וממונה מרודין בעין ק"ך אריות
 וכל כך מלבושים ותשמישי ערסא וכיוצא לכלה עפ"י תבואים
 מפורשים כימיסה שאם ישלחו מתם מחברת הית ומו' שבמתא
 פ' לכלה ק"פ אריות כמנהג לא יקח החתן לא הק"ך אריות
 עבור המרודים והשאר יהיו לאם הכלה לסיוע מה שנתחייבה
 עצמה להכניס לה מכיפה כל כך מוהר הו' ועוד כתוב
 לאמר וז' ותבואי מפורש התו בנייהם שאם יבוא מתא פ'
 איזה מין מלבוש לכלה יהיה לכלה מלבד כסוס המלבושים
 אשר נתחייבה אחיה להכניס לה ואף אם יבוא אחר החופה
 עכ"ל . והן עתה מלבד הק"פ אריות אשר עלה הגורל
 לכלה תו שלחו מתם לכלה ובא אחר הנישואין טבעת זהב
 באבן טובה לצורך סיוע סכי כתובתה ליד כוללת העיר כרי
 למוסרו יפה יפה ליד הלמנה ולהיות שהאלמנה הלכה עצמה
 לארץ מרחקים אגב דוחקא משום צרת שתי בנות אחרות
 בערות יתומות אשר נשארו לה להיותה דופקת על תתח
 הכדיכים אי לזאת מסרו הכולל הטבעת לפי שעה ביד חתן
 הו' ובשחורה האלמנה לביתה עמד לדון החתן עם חמותו
 האלמנה וזה טוען שאם טבעת זהב איתיה בכלל מלבוש
 שכתוב בטטר ושואו מוחזק בטבעת וזאת אומרת הטבעת
 יהב אינינו בכלל מלבוש אלא דין מעות והרי הוא לסיוע
 ההוצאות גדולו' שעשתה שכבר הכניסה לו כל מה שנתחייבה
 הכניס לו מוהר ומתן מכיפה על סמך העתיד לבוא ממה
 וכתבה והתחננה לכדיכי העם שהיו מכירין את בעלה שהיא
 נפיה ושאתי עדיין יש לה עוד צרת הבנות בערות יתומות
 ועומדות להנשא יורנו המורה הדין עם מי תשמהם ויבוא
 שכת"ה :

שלהן כר"א בכלי חול אבל בגדי שבת והמועד גובה אותן
 כע"ח ואין ז"ל אם היו בהם טבעות וכלי זהב או כסף שהכל
 לבע"ח עכ"ל וכתב עליו הה"מ ז"ל וז' ואין ז"ל אם היו בהן
 טבעות וכו' זה פשוט ומוסכס וכ"כ הר"ף בתשו' וכו' ואם
 היה דינן כדין מלבושין המסכס היתה מוכר' כן עכ"ל ע"ש
 הרי דקא יהיב טעמא הרב ז'ל משום שאם היה דין הטבעות
 זהב כדין המלבושים המושגה היתה מוכר' כן דמשמע דס"ל
 דאין טבעת זהב וכיוצא בכלל מלשוון סתם מלבוש והוא הדין
 בכ"ד אית לן למידן דינא בלשוון השט' דכל בר מיניה דמלבוש
 יהיה לסיוע תשלום מה שנתחייבה האלמנה להכניס לחתן
 כמוכן :

איברא

שדברי הה"מ ז'ל הללו צריכין קצת ביאור
 דלפום דיהטא גראה דלא טייך האי טעמא
 דקא יהיב דאי הוה דינן כדין המלבושים דהמשנה היתה
 מוזכרת כן לרכי רכיני שהרי מלבד דתברא מצידה דהני
 מלבושין גופייהו דתני תבא סתמ' דאין לו צרסאו אשתו ואם
 איך חילק רכיני בין בגדי חול לבגדי שבת . עוד בה דכבר
 כתב רבינו ואין ז"ל אם היו בהן טבעות וכלי זהב או כסף
 דאיתיא ליה במכ"ש דבגדי שבת ולמאי הווקק עצמו לטעם
 הלזה . אלא דעל נקלה יש לבארו בשלשה אופנים הא'
 שדבריו ז'ל סובבים והלכנס למאי דהשמיענו איהו ז'ל בלשוון
 הקדום דאיכא מרכותא ז'ל דלא ס"ל כדעת רבינו המחלק
 בין בגדי חול לבגדי שבת אלא דלא שאב בין של חול ובין של
 שבת אין בע"ח גובה אותן . דהנה כי כן כלפי מאי דכתב
 בלשוון הלזה דאין ז"ל וכו' דפשוט ומוסכס וכו' דמשמע דאף
 כת החולקים הו' דלא מפלגי בין בגדי חול לשבת מסכימים
 הולכים דאין בע"ח גובה מטבעות זהב וכסף ולדידהו ודאי
 דמשעתא אחריתא אתו עלה שנה כלפי זה נטפל בטעמא
 דמילתא וכתב וכו' דאי אם היה דינן כדין מלבושין המושגה
 היתה מוכר' וכו' האוקף השני דגם לפי דעת רבינו ז'ל הווקק
 עצמו כטעם הלזה והוא דבהדיא נראה דרבינו ז'ל לא מפליג
 בכלי זהב וכסף בין חול לשבת דמשמע דס"ל דאף דזאת
 האשה היא בת גדולים ורגילה עצמה בטבעו' זהב אף בחול
 ואף לשבת יש לה טבעות זהב חשובים יותר מיוחדין לשבת
 אפ"ה בעל חוב גובה את הכל ואי לזאת היא כונת רבינו
 במ"ש ואין ז"ל אם היו בהם טבעות וכו' הרצון בו דאיתיא
 ליה במכ"ש דבגדי שבת ויכול בו מתן הקושי דהרוחה מצי
 לרחות דאין כלי כסף וזהב דחול הו' אתו במכ"ש דבגדי
 שבת עד דפתח רבינו ואין ז"ל ואם היו בהן טבעו' וכו' שהרי
 לגבי

ישובה
 לפום דיהטא נראה לע"ד דמילתא דבריר'
 היא דהרין עם אם הכלה דטבעת זהב לא
 ללבוש השם בסתם מלבוש וכדרייק לישנא דמתני' דף ה'
 זעילה דתני תבא כימד פתנה קטלה בזוארה טבעת בידה
 ו' לבה בחלוק כסה בטלית וכו' . וע"ש הרי שלענין
 לבוש קקט לבש וכו' ולבדי טבעת לא כמוכן . ועוד שהרי
 דב הרמב"ם ז'ל בפ"א מהלכות מלוה וזהו דין ה' וזה לשונו
 ו' בע"ח גובה לא חכסות אשתו ובניו של ליה ולא חכסות
 וצ"ע וכו' אעפ"י שצדיקין לא לבשו אותם וכו' אלא הרי אלן
 ח"ב א

לגבי טבעות והב וכסף של חול צריך הדבר לאומרו שהר"ל
 אתו חבדי שבת דאימא כל שהוא מיוחד לחול וילא ליה
 מילתא ואקמוי מקמי לה מההיא שעתא כדין המלכות
 עצמן דשל שבת דוקא אחרו ואי לאת אמטו להכי הווקק
 הה"מ זל עצמו לכתוב על דברי רבינו דכתב ואין זל וכו'
 וכתב ובוראי אם היה דיין כדין מלכות המעשה היתה
 מוצרת וכו' כדי לאמרן דזו היא כונת רבינו אשר במאמרו
 ואין זל אם היו בהן טבעות והב וכו' כלומר שהרצון בו ואין
 זל אם היו בהן טבעות והב וכו' שלא הווכרו במעשה כלל
 וליתנהו בכלל מלכו וכו' מד אפי' מלכותן שהווכרו במעשה
 אפי' האמרינן דבגדי שבת גובה בעל חוב . ואם כן אין
 זל טבעות והב וכו' ולא הווכרו כלל דכל דכן הוא וכמוכין .
 האופן הג' הוא ע"ד האופן הב' הנו' כוונתה ולא
 מטעמים והוא ודאי דברי רבינו זל דברים כפשוטן
 דאתיא ליה במכ"ש דבגדי שבת קשיא דערכך ערכא צריך
 שהרי כיון דהאי דינא דקא מחלק רבינו בין בגדי חול לבגדי
 שבת לא כמצא מפורש בשום מקום כמ"ש הה"מ עצמו לעיל
 שם אלא שרבינו רצה להדמות דין בע"ח לדין חלוקת האחים
 באמור בירושלמי וכבר כתב הה"מ זל שם שאין דמיומו עולה
 יפה כ"כ מטעם שהורע דין האחים בצבע שצבעו לשם
 גטיהם ובניהם שהוא ניטום וא"כ אם יש מקום כראש לומר
 דטבעות והב וכסף איתנהו בכלל מלכותן הווכרים במעשה
 יגדל התימא על רבינו זל דאיך דימה דין הכע"ח לדין חלוקת
 האחים מן בתר דגבה טורא כיניהם תדתי לריעותא דמלכד
 הריעותא שהורע דין האחים בצבע כמ"ש הה"מ . עוד בה
 ריעותא רבתי הלוו שהורע דין האחים גם בטבעות והב
 וכסף שהרי פשיטא וברירא מילתא שהאחים שמים כל מן
 תכשיט וכע"מ אינו גובה כלי כסף וכלי זהב אי אובא למ"ד
 דבכלל מלכותן איתנהו תכשיטי והב וכסף וק' דאיך ינא
 רבינו זל למיגמר דין הטבעו והב וכסף במכ"ש דבגדי שבת
 דקאמר ואין זל וכו' כיון דאעיקרא דדינא דין בגדי שבת
 אינו ברור אלא בהנחה מונחת דכלי זהב וכסף בע"ח אינו
 גובה אותן כלל והנה כי כן כלפי זה הוצרך הה"מ זל למהיב
 כך טעמא גם לדעת רבינו כלומר דרבינו זל לאו מדין בגדי
 שבת הוא דקאמר דאין צריך לומר טבעות וכו' אלא ואין זל
 טבעו' וכו' ולא הווכרו במעשה וליתנהו בכלל מלכותן ע"ד
 האופן הב' דכתיב דכהכי עמדה ונשאת הריעותא רבתי
 הב' דכתיב דלא הורע דין האחים מדין הכע"ח . גם כזה
 כדי שיוכל במה הדר להדמות דין הכע"ח לדין חלוקת האחים
 כמ"ש הה"מ עצמו זל וכמוכין :

ובהיותי

נכוף בזה ראה ראיתי להר' תנא דאורייתא
 בס' נושנה למלך שם בפ' א' דהלכות מלוה
 ולוה דעמד מר עליה דמילתיהו דהרב בעל לח"מ והרב
 נתיבות משפט זל אתאי דקשיא להו בדברי הה"מ זל במאי
 דקא יתיב סעד לכת החולקים על הרמב"ם זל בזה דלא
 מפלגי בין בגדי חול לבגדי שבת מפני שהורע דין האחים
 בצבע וכו' שהוא רשום בוראי ודייק לה משה שלא אחרו אלא
 נוה שעל נשיהם חמש . דא"ה קשיא מההיא דפרק נערה
 דקא מיייתי הש"ס לפום ריהטא סויעתא לשמואל דקאמר
 דאלתנהו אין שמין מה שעליה ממתני' דהמקדיש דאין לו
 בכסות אשתו וכו' דמן בתר דשמואל דייק לומר מה שעליה
 היכי ס"ר למימרא דתנא מסייע ליה ותנא תני ואפי' בצבע
 שצבעו וכו' ע"ש . וכתב זל ואני אומר דהרמב"ם הנו' לא
 הכינו כונת ואמיתו דרבי הר"מ זל ממת קימורו כבודם
 במקומם מונח ולא ראו מקום המימרא דהאחים שחלקו וכו'
 ופירש' והרא"ש דהרש"פ פי' מה שעל בנייהם אין שכין דכיון
 רבנים וכונת לא אתו לב"ר לא מכונינא להן למיתניהו

והרא"ש כפסקיו הרחיב הביאור דכתב שמתבנישו' להבא
 לבית דין ומחלי אהדרי מכל זה מוכרח דאפי' בגדי חול
 המוכחים בקופסא שמין אלא אורחא דמילתא נקט . א"כ
 ע"כ מודד הענין צריכין אלו לפר' דמה שעל בנייהם אין שמין
 האמר בגמרא הוא דוקא עליהם ממש ומינה שהורע בהם
 בבגדים שצבען לשמן והיינו דכתב הה"מ זל מפני שלא
 יפשיטום ערומים שכיון לפרש' והרא"ש והוצרכתי לאהרן
 מפני שהרכבי' הנו' לא עמדו כפי' דבריו וכו' ע"כ זל ע"ש :
אמנם בהורמותיה דמר מהו רבא ואח' המחילה הרבא
 אף כי צעי' אכבי תמייה אבי על אומרו דהרכבי'
 הנו' לא הכינו כונת ואמיתות דברי הה"מ זל כי לפי שה' יד
 עמי אכן הרבני' הנו' צדקו בתמייה' משפט וצדק והם עמדו
 והבינו אמיתות כונת הה"מ דבין הרמב"ם זל וכן הה"מ לא
 ס"ל כפרש"י והרא"ש כאשר עין הרואה ישכיל זאת ממ"ש
 רבינו שם בפ' י' מהלכות נחלות דין ג' אחים שחלקו וכו'
 והיה טעמו משהו שכתב וכו' בהן לעצמן וכו' וכתב הה"מ זל
 האחים וכו' מימרא וכו' ופי' הטעם מפני שהאחים כל זמן
 שהם ניזונין ומתפרנסין מתפיסת הבית בסתם הם מחליין
 אלו לאלו אעפ"י שיש לזה הרבה בניי יתיר מן האחר ושכינת
 בתוספתא וכו' ע"ש . הרי דהרמב"ם זל לא כתב שם טעם
 לדבר רק אלא הטעם והלשון עצמו שכתב גבי בעל חוב כאן
 וכפרט הה"מ דבהדיא אמרם למילת' שדימה דין המלכות
 לדין המונות מה שכבר אכלו ושאו ועשה לו סמוכות מן
 התוספתא אשר עין רואה במראי העין דלא אתי עלה מפני'
 דש' והרא"ש זל כלל וכוונתו ליה כאן בהלכות מלוה שלא
 העלה על שפתו טעם רש' והרא"ש זל ואף דקא יתיב טעמ'
 מפני שלא יפשיטום ערומים . וכתב הרב זל שכיון לפרש'
 זל עין כל רואה דלא מוכרע' כלל דוה ניתן' ליאמר במה הדר
 ולא להכריע כלל אלא דטעם המחילה והוכייה בבגדי חול
 שאין חלקו בירושלמי קאמר ולא מן הדרש הוא זה דפוק חזי
 דהא איכא הרמ"ה זל דלא סבירא ליה כפירש"י והרא"ש זל
 הביאו הר"מ זל שם בפ' ההלכו' בפ' קרב"ק עלה דמילתא
 דהאחין שחלקו וכו' דכתב זל וכתב הרמ"ה זל טעמא משהו
 דלא מני אמרי כי שתקינן אדעתא דתפסי' ביה בשע' חלוקת
 דהא אינו גופיה לית ליה זכות' בגווייהו כרתתן המקדיש את
 בכסו אין לו לא בכסות אשתו ולא בכסות בניו וכו' ע"ש הרי
 דכהדיא נראה דלא ס"ל כפרש"י והרא"ש זל אלא דטעם
 מחילה וכוונתו אתי עלה כמוכין . ובין דרעת הה"מ זל ברור
 מללו דגם הרמב"ם זל לא אתי עלה מטעם רש' והרא"ש זל
 אלא מטעם מחילה ווכייה שמוחלין זה אל זה ההוצאה היתרה
 מן הכנים וכו' בכל בגדי חול ואפי' המוכחים בקופסא כמוכין
 וכדמיייתי לה מן התוספתא כדכתיב א"כ אשתכח דמילתיה
 דהה"מ אשר במאמרו ריש סעד לחילוק זה מפני שהורע כח
 האחין בצבע שצבעו לשם בנייהם שהוא ניטום בוראי שלא
 אמרו אלא מה שעל וכו' ממש . פשיטא וברירא דברקוח
 באמרו מדיוקא דלישכא דמה שעל וכו' ולא מצד הענין עצמו
 כדכתב הרב שהרי כיון דמשעם מחילה וכוונתו אתי עלה
 מקום יש כראש לומר דה"ה נמו' לצבע שצבעו לשם נשיהם
 וכניהם וכדין הקדש והכ"ח דאין להם לא בכסות וכו' ולא
 בצבע וגו' . וכפרט וכו' ש' לטעם הר"מ זל דכתיבנא לעיל
 שהרי תשמעותא איכא דלכ"ע קאמר דהה"מ ריש סעד
 לחילוק זה וכשמפקק על הרמב"ם זל ודעמי' בזה שאין לא
 חילוק הכי שהרי לא מסתברא למימר דהרמ"ה זל יחלקו על
 הירושלמי וכמוכין . באופן דפשיטא דמדיקא דלישכא בהם
 שעל וכו' נפקא ליה וכפשוטא דלישכא דהה"מ זל דכתב חמש
 וכו' והרצון בו מה שכתב וכה עליו לבגדי חול ואפי' המוכחים
 בקופסא ולא הצבע וכו' דשריין לא להלישם כמוכין ושמי'
 נופלת

כסף וזהב חלוקן ומודו להרמב"ם ז"ל דלעולם בעל חוב גובה
אותם כיון דלא תמי הנא אלא מלבוש וכמובן :

ברם מילתיה דהה"מ ז"ל דכת' דזה מוסכם צריך ישוב .
ועיין להר' מוהרש"ך ז"ל בתשו' ח"ב סי' רז דכבר
עמד מר עלה דהך מילתא דהר"ב ז"ל בתימא' הלזו והגדיל
התימא באומרו דאף הלא שלא חלקו בין מיוחס' לענין מלבוש
שבת וז"ל דאפשר דהכי ס"ל גם כן לענין תכשיטי וזהב וכסף
והתימא כנ"ע . ואתמא דמאין הרב'ים למימר הכי להגדיל
התימא במקום דאיבא עדים מאן גבירא רבא הרובש ז"ל
דאמרה למילתיה ומוהר"ב ז"ל שלא העלה על שפתו מילת
תכשיטין בס' הלא כלל . ועיין להר"ב כה"ג ז"ל סס כה"מ
סי' נ"א בהגה ב"ז אות מ"ח שכבר עמד מר עלה דהך מילתא
דמוהר"ש ז"ל הלא וז"ל לישב הרובש ז"ל כעין כל מאי
דכתיב וברור עש"ב . תברא לדינא דלפום מאי דכתיבא
אשתכח דקס דינא כנ"ד בדבר הראשון דלכ"ע אין תכשיטי
כסף וזהב נוס ומכעת וכיונא בהן ככלל'ן בשום מלבוש סתם
שהרי כבר כתבנו ומר אמרה הר"ב החוב' ז"ל דגם היש
מחלקים בין מיוחסת לשאינה מיוחסת לענין תכשיטי וזהב
וכסף חולי ומודו דממשפ' הלשון תכשיטין אינם ככלל'ן בשם
מלבוש סתם והכא כנ"ד דתנאי התנן ביניקס פשיטא דבתר
לישנא דמטרא' אוליין דרוקא מלבושין אמרו ואין טבע' ככלל'
בשם מלבוש כדאמרו ;

ולא תימא דאכתי אין כתיב יפה לדון דינא פסיקא
כנ"ד ולא פוקי תמונא מיר המוחוק כיון דאכתי
הא איבא מוהר"ש ז"ל דס"ל כדעת ה"א שלא חלקו בין
מיוחסות לשאינן מיוחסות דאף גם זאת תכשיטי כסף וזהב
ס"ל דדין מלבושים ריינינן להו דאין בע"ח גובה דאשתכח
דס"ל להך רבנותא לפי' פי' הלזו דהתכשיט וזהב וכסף כמי
הס ככלל'ן בשם מלבוש סתם האומר במשנה דאלת"ה מאי
העמא לשאינה מיוחס' כמי דאין בע"ח גובה תכשיטין מוסק
ואשתכח דלדידהו דריר דינא כנ"ד דלא כוותין ומר גם דחזיק
ליה להרמ"ש ז"ל סס ט"ז דין את דדין לפי ספרתו דגם
לענין תכשיטין איבא פלוגתא ואין מוזיאין מיד המוחוק
דליתא דעין רואה דמוהר"ש ז"ל בלשון אפש' אמרה למילתא
ואין ספקו דמוהר"ש ז"ל מוזיא מירי ודאי דהרובש ז"ל אפילו
לאוקמי תמונא בכל כה"ג דכ"ד דנתברר דעת הרובש ז"ל
ואיכ' שהרי מוהר"ב ז"ל בלשון הוקב שלא הזכיר שה תכשיט
כדעת ה"א כלל . ופוק חוי לקרב החוב' ז"ל דמר אמרה
הכי למילתיה סס ט"ז בסי' ואות' הנו דהעל' דלא כהרמ"ש ז"ל
ז"ל אלא דכל דאינה מיוחסת ותפסס תכשיטין מוזיאין מידה
כיון שלא יש שום פוסק לעזרתה עש"ב . באופן דקס דינא
כנ"ד כדריינינן מועיקר' דאין טבעת והכ' וכיוצ' יכללוהו בשם
מלבוש סתם ומוזיאין אותו מיד המוחוק הוא חתין ומתניס
לאם הפלה ;

וברור דאין להעלות על לב ולומר דאכתי אין זה
תספקינו לעמוד סה היקב בכל כה"ג דכ"ד
לסוויא מיד המוחוק כיון דס"ס הא איבא סכר' היש מחלקין
בין מיוחסת לשאינה מיוחס' גם לענין התכשיטין הגם שלא
הזכירו במונ' מוקום יש בראש דה"ש משום דס"ל דבמיוחס'
היינו מלבוש והיינו תכשיט דלכבי רירס חדא היא דתהו
מכא דהיא העולה עמו וכו' באופן דלס' הפי' דבנותא לאו היינו
טעמא דאינה מיוחסת לענין תכשיטין מחמת שלא הזכירו
במתי' אלא מלבוש ותכשיט אינו בכלל'ן אלא דהכי אמרו
דבין משקל האומדנא וההדרגה בין מיוחס' לשאינה מיוחס'
הכא דהיא העולה עמו וכו' הוסיפו לזו ופחתו לזו דלמיוחס'
היינו מלבוש והיינו תכשיט ולא אינה מיוחסת מלבוש ולא
תכשיט ולעולם דס"ל דלפעמים גם התכשיטין יכללם השם
בכלל

מופלת עליו תמיהת הרבנים ז"ל מהיאה דפ' נערה דיפה
כיוון בכור' אמיתו דכרי הה"מ ז"ל ככל מאי דכתיב' וכמובן
ועיין בס' גדולי תרוסה ד' ג' ע"ב בת"ש גס דהרמב"ם ז"ל
לית ליה כפרט' והר"ש ז"ל אלא דמטעם זכיה אתי עלה
ודייק לה מלישנא דכתב בה' נחלו שכבר זכה בהן לעצמן .
אחנס כמ"ש להרמב"ם ז"ל כל שהן בגדי חול זכו ואף גם
זאת אותם טבע'ן לשון לחול מפני שכבר זכו בהם בזה לא
צדק ואתמא דמלכד דעריו צדק דכהלכות כחלות לא
השמיענו לענין הטבע כמו שהשמיענו בה' חלוח שזכו האשה
והכניס גם כנכע' . עוד בה דעין רואה דהה"מ ז"ל דין את
הדין שהורע כח האין כנכע גם לפי דעת הרמב"ם ז"ל כמו
טיראה המעיין וכדכתיבנא לעיל וכמובן :

ואיך טיהיה הדרין למאי דאיתין עלה דכ"ד דאין טבעת
זהב וכללוהו השם בלשון מלבו' לכ"ע כמ"ש הה"מ
ז"ל . גם הרובש ז"ל בתשו' סי' קכ"ח הכי אמרה למילתא
דכתב שם ז"ל אחנס אפי' אלנו החולקי' על הרמב"ם ז"ל כבגדי
שבת לא חלקו בתכשיטי כסף וזהב שהרי במתימתין דאחד
המוקדש וכו' לא הזכירוהו אלא מיני מלבוש ושכן כתב הר"ף
ז"ל בתשו' וכו' עכ"ל והכי אמרה למילתא סס כמ"ש א"ע ז"ל
איברא דלפום ריהטא איבא למיקם עלייהו דרבנן
קריש' הלא הה"מ דכת' דזה מוסכם והרובש
ז"ל דקסי' רהא קא חזיקן לכת מרבנן קמאי ז"ל דלפני עליה
דהרמב"ם ז"ל גם לענין תכשיטי וזהב וכסף וקא מיתיה לה
מוהר"ב ז"ל כה"מ סי' נ"ז דכתב עלה דמילתיה דהרמב"ם
ז"ל וז"ל יש מחלקים שאם היא מיוחסת אין בע"ח גובה אפי'
כבגדי שבת וז"ל ולא מכל תכשיטין אפי' זהב ומרגליו מפני
שהיא עולה עמו ואינה יורד' עמו וז"ל דאין חילוק בין מיוחסת
וכו' ולא בין בגדי חול וכו' אלא מכלל'ן אין גובין וכו' עכ"ל
ע"ש הרי דכהדיא כתבו ריש מחלקין ז"ל דבמיוחס' אין בע"ח
גובה אפילו מתכשיט וזהב ומרגליות דמשמע דס"ל דגם
תכשיטי זהב וכסף וטבעות וכיונא ככלל'ן בשם מלבוש קאמר
במתי' למיוחסות הל אחת לפי כבודה הפך דעת הרמב"ם
ז"ל והפך הכרעתה הלשון המשנה שלא הזכירו אלא מלבוש
אלא דהרובש ז"ל מניין למשכחי נפשין למיתרא דכ"ד היא
באינה מיוחס' למילתיה דכת' ואפי' אלנו החולקין על הרמב"ם
כבגדי שבת לא חלקו תכשיטי כסף קאי אהי'א דקא מיתיה
והרובש באחרונה ולא איש מחלקין דכרורא ליה דהי'א לא
גליגי אהרמב"ם לענין תכשיטי כסף וזהב כלל כאשר עין
רואה ישכיל זאת כלש' דמוהר"ב ז"ל שלא העלה על שפתו
גס' וזהב כלל והיינו דקא פסי' הרובש ז"ל דינא פסיק' לענין
תכשיטי זהב וכסף דגובין משום דהיש חולקין ל"א דאין גובין
לא במיוחס' וזו אינה צריכה לפנים דפשיטא שהיא כר מוסק
כדון רידיה שלא היתה מיוחסת אלא דלחברת היא כיון שהס'
א חלקו בין מיוחסת לשאינה מיוחסת כלל הווקק עצמו
אשמיינין דלאו לענין תכשיטי כסף וזהב חלקו על הרמב"ם
ז"ל אלא לענין מלבושי שבת ויום טוב כמובן . ולמאי דקא
יייתי סיעת' למילת' דתכשיטי כסף וזהב גובין הלשון המשכ'
לא תני תכא רק מלבוש ולא תכשיטין אפטר דס"ל דאפ"ה
חולקין גופייהו דס"ל דבמיוחסת אין בע"ח גובה אפילו
כש' דלאו אינו משום דס"ל דגם תכשיטי כסף וזהב יכללם
לשון מלבוש דליתא . אלא דס"ל דמתמיתין דערבין קא
מייירי ברוב נשים דעלמא דלא מיוחסו :

ברם כל שהיא מיוחסת מכה היא דעולה עמו ואינה
יורדת אמרי' דלמיוחסות ה"ה כמי תכשיט
מיוחסת ל"א דלא חלף בין מיוחסות לשאינן מיוחסות
ה"ה דלדידהו רוחא מתני' דקא מייורי בכל כמי דעלמא בין
מיוחסות לשאינן מיוחסות א"כ אית' לן למימר דתכשיטי

בכלל המלבושים ואוף הכא כנ"ר נומא הכי דליתא משום
 דמלכוד דעין הרואה דלא מצוי האומר למימר הכי אף אי
 יהיון ליה כל טענתו אלא דוקא כשהיא האשה מיוחסת
 בעושר וכבוד דלרידה היינו מלבוש היינו תכשיט ולרידה
 מויהא איתיה לתכשיט בכלל מלבוש ולא הכי היכא שאינה
 עשירה וכה"ל רנ"ד דלרידה הא קול דאין תכשיטין שלה
 נכללין בכלל שם מלבוש וכמוכן :

ועוד

בה דכיון דקול כלל גמול בתורה דאפשי פלוגת'
 לא מפשיטין וחיונין לכת מרכותא דסוכרין דלא
 כוותיהו דאתו עלה מטעמא דאין תכשיט בכלל שם מלבוש
 כמ"ס הר"בש ז"ל בתשו' הנז' משם תשו' הר"ף ז"ל והביאה
 מרן ז"ל בכו' בסיומן הנו' וכדכתי' לעיל משם הה"מ ז"ל אם
 כן מאין הרבנים לאפשי פלוגתא ולמימרא דקא מפלגי גם
 במשפט הלשון מן בתי דאיכא דרכא אחרינא קמן דרכא
 רויחא כדשיטין מעיקרא דלא פליגי לא דאזלי ומודו במשפט
 הלשון דאין תכשיט יכללוהו בשם מלבוש אלא דמחמת דהיא
 העולה עמו וכו' ס"ל דמתני' קמיירי ברוב נשים דבעלתא
 דלא מיוחסת דעשירות לא שכיח וכדלעיל עוד בה דחיונין להו
 לרכין קמאי שכתבו דהר"ף ז"ל הוה מן הוש מן לקין בין
 מיוחסות לשאיין מיוחסות גם לענין התכשיטין וכדמיייתי לה
 מרן ז"ל שם בכו' ואיהו גופיה מר"ן ז"ל קא מיייתי שם סמוך
 ונראה תשו' הר"בש ז"ל הנו' דכתב דלא חלקו בתכשיטי כסף
 וזהב שהרי במתני' לא הזכירו אלא מיני מלבוש ומאי דמסיים
 בה וכו' הר"ף ז"ל בתשו' ע"ס. דמשמע דאישו גופיה
 הר"ף הכי אמרה כוותיה וטעמיה דלא הזכירו אלא מלבוש
 וכאשר עין חכם ישכיל דכרוך שהיא תשו' הר"ף קא מיייתי
 לה מוהר"ק ז"ל בשורש י' דבא עליה מהאי טעמא ואי
 אמרינן דהיש מחלקין בין מיוחסת לאינה מיוחסת ס"ל דלא
 דשאיין לן בין מלבושין לתכשיטין במשפט הלשון אלא דגם
 התכשיטי כסף נכללין לפעמים בכלל מלבוש אשתכח דהר"ף
 ז"ל פליגי דידיה אדדיה בס' הרא"ש והמוחא אלא וראי
 דברייה דמילתא כדאמרן מעיקרא דמחלק הלזה כ"ע מודו
 דאין במשפט לשון מלבוש תכשיטי זהב וכסף וטבעת וכו'
 כדכתיבנא וכמוכן :

איברא

דאכתי עדין אין דבריו זה מעלה ארוכה
 לשתי תשובות הללו שהרי מנר אחר סתרי
 אהרדי דאלו לפי מילתיה דהריב"ש ז"ל שיחם לו להר"ף ז"ל
 סכרת הוא דלא שאני להו בין בגדי שבת ויט לבגדי חול ובין
 מיוחסת לשאינה מיוחסת לענין התכשיטין מודו לסכרת
 הרמב"ם דלעולם בע"ח גובה אותם ושכן כתב הר"ף בתשו'
 משם דהר"ף ז"ל לא מחלק אפילו במיוחסת לענין התכשיטין
 ולפי אותה תשו' קא מיייתי הרב הנמקי בפ' המקבל בשם
 הר"ף ז"ל סתרי אהרדי דבהריא אמרה למילתא שהוא הוא מן
 המחלקים לענין התכשיטין בין מיוחסת לשאינה מיוחסת :
ברם לפי דבריו דלעיל דאוקימנא להיא דהר"בש ז"ל
 דקא מייירי בשאינה מיוחסת וכאשר מר אמרה
 הרב כה"ג ז"ל כדלעיל הנה מקום היה בראש בתחלת
 ההשקפה לישב שתי תשובות הללו על נקלה דמ"ס הר"בש
 ז"ל דהיא אזלי ומודו לענין התכשיטין וסכ"כ הר"ף ז"ל בתשו'
 היינו כנ"ר דרן את הרין בשאינה מיוחסת ושפיר הוה מציון
 למימר דתשו' הלז שהיא היא היא דקא מיייתי לה מוהר"ק
 בשורש עשירי כנו' ס"ל שהוא מדבר בסתם נשים דעלתא
 שאינה מיוחסת והיינו דמתני' דערכין דלא תני לא מלבוש
 משום דקא מייירי ברוב נשים דלא מיוחסת כדכתי' לעיל אמנם
 כל שהיא מיוחסת פשיטא שהוא מחלק ופליגי אפי' לענין
 התכשיטין שאין בע"ח גובה אותם מחמת דהיא העולה
 עמו ואינה יורדת כמ"ס בתשו' האחרת ורק את זה שגדחוקן

את עצמנו בלישנא דמוהר"ב ז"ל בלישנא דקאמר שם ויא
 שאין חילוק בין מיוחסת לשאינה מיוחסת ולא בין בגדי חול
 וכו' שהרצון בו שאין חילוק בין מיוחסת לשאינה מיוחסת
 ולא בין בגדי חול וכו' שהרצון בו שאין חילוק בין מיוחסת
 וכו' לענין בגדי שבת ויט ולאפוקי ס' היש מחלקין לענין
 הכבדים ומ"ס ולא בין בגדי וכו' הרצון בו לאפוקי ס'
 הרמב"ם ז"ל דמחלקי :

אלא

דבקצת ההשקפה עין רואה דעריין אין זה
 מעלה ארוכה אספלקיתא דכולהו כיכי דאכתי
 סתרי אהרדי לפום לישנא דהיא דקא מיייתי לה מרן ז"ל שם
 בשם הרב התרומות והרב הנמקי ז"ל בפרק המקבל שהי
 כתב ז"ל כתב הר"ף ז"ל בתשובה שאם האשה בת טובים
 ומשפחה מיוחסת אינו גובה אפי' מבגדיה של שבת וכן
 בענין תכשיטיה אפי' מכסף וזהב ששנינו עולה עמו ואינה
 יורדת עכ"ל הרי שהווקק עצמו ז"ל לדון דינא שלמ' במיוחסת
 גם לענין מלבושי שבת ויום טוב דאין בע"ח גובה אותם
 מבח דהיא העולה עמו דמשמע מינה להדיא דכל שאינה
 מיוחסת ס"ל דבע"ח גובה ממנה מלבושי שבת ויט ואשתכח
 בהדיא שהיא הפך אההיך תשו' שכתבו בשמו רבנן קמאי
 הנו' שהוא פתב בתשו' ורן שלא לחלק בין מיוחסת לשאינה
 מיוחסת ובין מלבושי שבת ויט למלבושי חול וקשיין אהרדי
 לענין המבלושין כמוכן . דרוחק לומר דמה שהווקק עצמו
 לדון דינא במיוחסות גם לענין מלבושי שבת ויום טוב לאו
 לדריה קאמר דפשיטא שהרי לרדיה אף באיין מיוחסת אין
 בע"ח גובה ממנה בגדי שבת ויט אלא לרעת החולקין ועליו
 ואזכרים בכשאינה מיוחסת בע"ח גובה ממנה בגדי שבת
 ויט קאמר דמ"מ במיוחסות עכ"ל דמודו מבח דהיא עולה
 עמו ואינה יורדת וכו' ועל דרך מ"ס הרב כה"ג ז"ל שם
 באות הנו' לרווחא במילתא דבע"ח היש מחלקין ע"ש דחיקא
 מילתא טובא :

וראיתי

להרב נתי' משפט ז"ל דעמד מר בסתירה
 שתי תשו' הללו שם שם לו בדף רס"ו ע"א
 וברור דמאי דקשיא ליה היא היא הך תמיאה קמיייתא אשר
 עמדנו בה אין ורצה לקיימם לשתי תשו' הסוכר דתרוייהו
 איתנהו במחלק דלענין קניית האשה שזכתה בהם לא אמרו
 אלא במלבושים שזכתה האשה בהם אבל תכשיטי זהב
 וכסף לא הקנה הבעל לה לכ"ע ומהאי טעמא לא הזכירו
 בערכין אלא מלבושים אבל מ"מ ס"ל להר"ף ז"ל דכשהיא
 מיוחסת אין בע"ח יכול ליתלם ממנה ואעפ"י שלא זכתה
 בהם בתורת מתנה מ"מ זכתה בהם בעודה תחת בעלה
 להתנאות בהם דעולה עמו ואינה יורדת ולא קתני לה
 במתני' דערכין משום דהתם לא קתני לא מילתא פסיקתא
 בכל הנשים אבל הך דלאו מילתא פסיקתא היא בכל הנשים
 ולאו מתורת זכייה אתו עלה לא משום שבעולה עמו לא קתני
 ע"ס . והרואה יראה דאף גם זאת לפי דרכו הלז אכתי
 ארוכה לא עלתה לקושיא בתרייתא הלזו העומדת לפנינו
 כנו' דחיונין ליה להר"ף ז"ל דערביניה ותניניהו בגדי שבת
 ויט עס תכשיטי כסף וזהב במיוחסת ובתשו' אחרת לא
 שאני ליה בין מיוחסת לשאינה מיוחסת וכן בגדי שבת לחול
 ואתמהא איך לא עמדה לפנינו ז"ל . ותו דלפי דרכו הלז
 דקאמר דאף המחלקין במיוחסת לענין התכשיטין דלאו מדין
 זכייה אמרו אלא להתנאות בהם בעודה תחת בעלה קשיא
 דא"כ היה לו להר"בש ז"ל גם בסיומן הנו' לדון דינא שלמ' אפי'
 בכ"ד בעדיפא מינה דאפילו למחלקין במיוחסת לענין
 התכשיטין דאינו גובה הבע"ח הכא מודו דגובה דכיון דמת
 בעלה דרוקא להתנאות בעודה תחת בעלה אמרו
 כמוכן :

והנה בא לירי ספר עדות ביהוסף ח"כ ורואתי לו
 שם כרש סי' ז' דעמד מר על שתי תשכות הללו
 ולא מצא מקום יסוב ואחד העומד בדבריו סל לב חכם יסביל
 זאת דיש לנמס בדבריו בח"ש ואי דמירי באיפה מיוחסת
 וכו' ע"ש . ואף גם זאת לבדו יבין שלא היתה כונתו אל
 התמיהא בתריותא אשר עמדנו בה כי אם לקמיותא וכבר
 אכן כדירן מצאנו לה מקום יסוב כמה הצד אלא דבתריותא
 קשיא וכדכתבנא :

והזיתיה להרב הנז' שם לו דעמד מר עלה
 דמילתיה דמהרש"ך אשר עמדנו בה לעיל
 והר"כה"ג הנז' זל ורצה לישב כונת תמיה' מהרש"ך זל בשני
 אופנים כי הוכי דלא תיקשי ליה ממילתיה דמהרש"כה זל
 ע"כ ואחד חכם העומד על דבריו שם יראה שאין מח"ש
 בכטות מהרש"ך זל שמה שלא הזכירו במשנה התכשיטין
 דלאו דוקא וכו' מעלה ומוריד לענין דינא ככ"ד כלל . ואפי'
 לזאקמי ממונא היכא דקאי השום דמלכד דאין זה ממשמעו
 דברי מהרש"ך כלל . עוד בה דההיא כמורה"ק זל באורש
 עשירי ע"ש מוכרעא דלתנאו להני מלי כלל וכדכתב
 הרב גופיה שם . תו כתב בסוף דבריו זל אכל מהרש"ך
 זל מודה דלעיקר דרין סברת הוא מחלק בין תכשיטין
 למלכושין כל זה לפי דברי מהרש"ך וגו' ע"ש . ואתמיהא
 דאחד הרואה דברי מהרש"ך זל שם יראה דקא ליתא שהרי
 כתב סמוך ונראה לענין דינא זל סוף דבר הך מילתא
 דמלכושין הויא פלוגתא דרבנותא ואם תפסה האשה
 במלכושיה בגדי שבת ונ"ה מתכשיטין שפעה לה הבעל
 זוכתה בהם האשה אין בע"ח גובה חסם שיכולה לומר קול
 כהנך רבנותא דם"ל דל"ש בגדי שבת לבגדי חול עכ"ל ע"ש
 הרי דמלכד דברור הללו שדן דין דקול גם לענין התכשיטין
 מוסברת ה"א שהן קם הסוכרים דל"ש בגדי שבת
 לבגדי חול דלא כותיה דהרב קנן' . ועוד בה שהרואה
 דיראה שכונת מהרש"ך זל לרין דינא דקול הנו אפילו בשאינה
 בהיותה ראי' במיוחסת דוקא קמירי קול' לאתנוי עלף
 מטעם דקול כמאן דמחלקי בין מיוחסת לשאינה מיוחסת
 במיוחסת אין בע"ח גובה תמנה אפילו תכשיטין וכ"ש
 בגדי שבת ויוס טוב וכמוכן :

בין הכיובין הכי הראת לדעת דאפילו תמא דשתי
 תשו' הרזף זל הנז' סתן אהדרי ודרכינן
 משכנו אנפשין למימרא דהדר ביה ואף אי עבדינן עיקר
 ההיא דמחלק בין מיוחסת לשאינה מיוחסת אף לענין
 תכשיטין זהב וכסף טבעת וכמו שהיא סברת היס מחלקים
 קא מייתי מוהר"כה זל כנן אפ"ה אין כח המחזק יפה
 כ"ד לומר דקול בתשו' הלנו דהרזף זל ודעמיה ודקול
 להך סברא לא שאני לטובין לשון מלכוש לתכשיטין אלא
 גם התכשיטין ככללים בכלל המלכושים משום דמלכד
 כבר כתבנו לעיל דככל כי הא דר"ט שאינה עשירה כלל
 וכא למימר הכי כדלעיל . עוד בה דליתא להך סברא
 זל למימרא הכי דהרזף זל הדר ביה גם במירי דתלוי
 מוחס' וכסבר' הראש כל דאיכא דרך כבושה לפנינו למימר'
 ס דהדר ביה בתשו' הלנו ממה שלא ינא אף לחלק באותה
 שו' בין מיוחסת לשאינה מיוחסת מחמת הקיא דעולה עמו
 יפס יורדת וגו' מ"מ לא אף גם זאת הדר ביה במוחס'
 ואי דכתב באותה תשו' דלא הוזכרו במתני' לא מלכוש
 תכשיטי' דבהדיא עין רואה דם"ל האין תכשיטי' זהב
 טבעת וכמונא יכללו השם במשפט הלשון בכלל
 בוס ובכל מאי דכתי' לעיל . וכמוכן . וכ"ש דאעיקרא
 ינא סברא הלנו דם"ד למימרא דשמוא קפי"ס"ל להרזף זל
 במיה לפוס תשו' הלנו דמחלק בין מיוחסת לשאינה

מיוחסת . גם לענין התכשיטין לא בא מפורש בספר
 לאיזה מקדושים רבנן בתראי זל בפנים הנראין בהלכה .
 ולא תמילתי מר קול וכמ"ש הרב כנה"ג זל בכללי דקיס
 ליה כנודע באופן דאשתכח דליכא שום פוסק בעזרתו
 לעמוד כח סיפה למימר קול ומוציאין מידו וכמוכן וכ"ש
 דאשכחנא יפוי כח אל כל האומר דחוי הוית להרב הגדול
 מוהר"ס דיבטון זל בתשו' סי' ל"ג דעמד מר עלף דהקיא
 דהר"בש והה"מ זל אשר עמד בה מוהרש"ך זל ואשר עמדנו
 בולעיל וינא לישב מילתיה דהר"בש זל כדלעיל ואסוף דינא
 פתב זל וכ"ת ס"ס איכא דעת היס מחלקים בין מיוחסת
 וכו' שכתב הטור והיא דעת הרזף זל בתשו' ואם כן איך
 כתבו דאין חולק בתכשיטין על סמ"כ ונא איכא מאן
 דמחלק במיוחסת וכו' הא ליתא חדא דרבר שאינו שיה בכל
 הוא ומאן השיב ומאן ספי' לשוקל כפלס יחסותא דבכל
 ולאומר דדעת איס עשורו וכבודו ומ"ה לא חשו לסברא זו
 ועוד דהאומר זה במיוחסת הוא הרזף זל שכתב בתשו'
 כמ"ש הרב התרומות ושכ"כ בפרק המקבל ומדברי הרזף
 עצמו שכתב באותה תשו' שהביא מוהר"ק זל בארש עשירי
 וכו' משמע דאפי' במיוחסת דינא קנינוכו לא ודאי שמריהוט
 לשונו וטעמו שם משמע דם"ל דאין חילוק כנשי' הפך התשו'
 שכתב הג' משמו ומ"ה לא חשו לה ולא הוזכרו מיוחסות
 הה"מ והר"בש זל וכתבו סתם דאין חילוק בתכשיטין וגם
 בה' השלחן ובעל המפה והלבוש לא הוזכרו חילוק זה
 דמיוחסות וכו' ע"ש נמינו למדין ככ"ד דתפני זהב שפעה
 לה הבעל מפיסו אפי' לא היה מוחזק בהם יכול למוכרן
 למורך פרכסו . וכו' עכ"ל . ע"ש . הרי דבהדיא
 פתב הרב זל בדעת כולנו דבנותא דעשו עיקר להיא דקא
 מייתי מוהר"ק זל שהיא היא אותה שדן בה הרזף זל שאין
 תכשיטין בכלל מלכוש ודחו להיא דמחלק בין מיוחסת
 לאינה מיוחסת גם לענין תכשיטין מפניה וכמוכן . ואנכי
 הרואה דלפוס רישא סתירה והכרעה הלנו דקא מוכרע
 הרב זל יכול לרחות דאין בהם כח היפה לרחות חדא מפני
 חבירתה דהא מוזינן לרחוקי אנפשין ולאוקומי להיא דקא
 מייתי מוהר"ק זל הנז' דמירי בהתם נשים דעלמא דלא
 מוחסי וכדאוקומנא לה לעיל אכן כדירן לפוס ריהטא וה"ע
 דלא השמיענו בתשו' הלנו דבמיוחסות שאני לה משום דקא
 סמך מר אתשו' האחרת אשר בה השמיענו דין המיוחסות .
 אלא דמלכד הכרעתו מוכרעת ובטלה דעתנו קמיה דמר .
 עוד בה דתמו' בתריותא אשר תמקנו לעיל בשתי תשו' הללו
 דקשיא כדכתבנא לעיל מוסף תת כח לרחות חדא מפני
 חבירתה ומה גם שלפת הלום חוי הוית להרב פמ"א זל
 כמ"ס ס"ס ק"כ דק"ל על שתי תשו' הרזף הנז' הך תמיהא
 בתריותא וגו' הנז' אשר עמדנו בה ולא מצא בה מנוח כלל
 כמו שיראה הרואה שם ויפה חסנו לדון דינא ככ"ד במכ"ש
 לפי הכרעת הרב הנז' ודוק . באופן דלפוס כל מ"ס מריש
 מגילתא ועד השתא בהצמדם יחד כל הטעמים ברירא
 מילתא לעי' דקס דינא ככ"ד דבר כדפר הראשון דרינוינן
 מעיקרא חלשון השטר דשכעת זהב לא יכללוהו השם בלשון
 מלכוש הכתוב בשטר כלל והאלמנה אם קבלה היא הוזכה
 בטבעת וזה הלוח ומוציאין מיד החתן ככל מאי דאתין .

וברור דלא מצי טעין עדיין החתן ולומו' דהיינו דוקא
 בלשון הזהב לשון המשנה ולשון חכמים
 המדברים נחות דבקיאוי במשפט הלשון ודייקוי בלישנא שלא
 לכלול בלשון מלכוש תכשיטי' זהב וכסף רק אלא בלשון
 תכשיטי' ולא כן לישנא דשטר ותנאים המתנים בין ארם
 לחבירו דליתא דפוק חוי מאי דכתבו התו' זל בתמורה כריש
 פ' אלו קדשים בר"ה לא תיכפיא כולגן וגו' זל וא"ת וליתנו

עד סוף העולם ולא ליתמי וולדן ולרן ויל רוואף וז
 קתני שכן דרך המשל לשנויי הכי ותומא דבריש הכותב בעי
 ערי פירות דוקא או ע"ס העולם דוקא או תרויהו דוקא
 והבא לא הוה בעי שכי וזל דהתם בלישנא הכתוב בשטר
 דייקי דאין לכתוב בשטר דבר שאינו נרדף אבל בלישנא
 דמתני ליכא למירק כולי האי וגו' ועין במהרש"ד ז"ל
 ח"מ סי' מ"א ובמשפט דרך ח"ב סי' כ"ג ובמהר"א ששון ז"ל
 סי' מ"ד ומ"ח וקנ"ג - קרי דכתבו שתו' ז"ל דאית לן
 למירק בלישנא דשטרא טפי מלשון המשנה ואף דבלשון בני
 ארס עבדיו אינשי לכתב שפת יתר כגד מה למימרא עד
 סוף העולם הגם אם כלל כחילת פרי פירות מ"מ
 בלשון השטר דייקי טובא ואוף הבא בג"ד פשיטא דאית לן
 למירק לישנא דשטרא דברקרוק נכתב מלבוש וכו'
 לאפוקי כל מידי ולא מיקרי בשם מלבוש כלל דלאת"ה אלא
 דלא נכתב מלבוש אלא לאפוקי מעות בעין דוקא אמנם כל
 מידי דאיתו דשיק ליה גופה גוף הכלה קרי אלו לה לעצמה
 א"כ הני הו"ל כל מטבע בעין דאיתו מתא"פ תהיה
 לאלתנה אם הכלה וכל בר ממטבע בעין תהיה לכלה אלא
 ודאי כדאמרן:

ואף גם זאת חזינו ליה להרובש ז"ל בתש"ו ס' ת"ף דרן
 את הדין דייקין לשון השטר אפי' במידי
 דכרינא תלויא מילתא - ולא כ"ע דינא גמירי דכתב וז"ל
 וזה שמתפק אולי קאי גברא לא גמיר דלאו כ"ע דינא
 גמירי והיה סבור שיוכלו לכופה לקבל פרעון כתובתה
 ולספסרה תזונתיה ולזה מזה שתהא תזונת כל הזמן
 שתדעה כל שלא תהיה נפרעת כתובתה הולא תתבענה כב"ד
 אין כאן ספק וכו' עד מ"ש ואם היה מתם בטענה זו איך
 אנו אומרים וכו' ינחא דקאי גברא לא גמיר וקיה סבור
 דהמוכר את השדה וכו' אלא ודאי קאי טענה ליתא וליכא
 לספוקי בה כלל וכו' עכ"ל עש"ב - וקא מיתו לה מרן
 מלכא ז"ל בב"ח מ"ס א"ח ח"ך וכש"ע שם בסט"ו ע"ש
 ועין מ"ש שם הרב מאורת עינים ז"ל בס"ק כ"ג על מילתיה
 דמוהר"ם ז"ל סה ז"ל משום דיש לטעות ולפרש דמ"ש כס
 בסמוך דיש לרקרק לשון השט' ולא אמרי וכו' ר"ל דמרקרקין
 ולא חיישינן דקאי גברא לא גמיר אבל אם אינע דטעין כן
 הו"א דשומעין לו קמ"ל מוהר"ם ז"ל דאין שומעין לו וכו' עכ"ל
 ע"ש - וברור דינכא מילתא דנא ופשוטה לפניה לפי
 דברי הרובש ז"ל בתש"ו ס' דהא קול' דטענינן לירש ואפי'
 בטענת שמה כמדוע וכרמטין דברי הרב ז"ל בתש"ו ס' הנו'
 במאי דקא חייתי דאיה לדבר מההוא דפ' ז"ג דתנו מנה לפ'
 בעל חובו כראוי לו וכו' - דכתב וז"ל איך אנו אומרים וכו'
 ינחא דקאי גברא לא גמיר וקיה סבור וכו' אלא ודאי קאי
 טענה ליתא וכו' - ע"ש וכמוכן - באופן דהוא הוא
 כב"ד דאית לן למירק בלישנא דשטרא דדוקא מלבוש אמרו
 ולא תכשיטי זהב וכסף וגו' - כדכתי' ולא מצי טעין דאיהו
 לא הוה ידע ולא גמיר דאין תכשיטי זהב וכסף בכלל מאמר
 מלבוש דליתא טענה כלל וכדאמרן:

ולא תעלה על לב למימרא דאעיקרא דדינא תקשי לן
 על הרובש ז"ל דקא איכא תשובה להרש"כ ז"ל
 כמי' אלף קמ"ו כלפי לייא והכאה מרן ז"ל כב"י בח"מ סי'
 קמז' ז"ל ואעפ"י שעשא' הבעל כתובתה ס' לשאר הקרקעות
 שהכניסה לו לא הספירה וכו' ככך וכו' אין בכך כלום -
 ועוד שטענ' יפה היא שאמרה שלא הבינה ככך ולא שמעה
 ואין סהדי שאין כלם מרגשת כמה שכתוב בכתובה וכו'
 עכ"ל ע"ש - דליתא דמלכד דשניין ואנין ברבעי מימרא -
 עוד כה דאדתקשי לן על הרובש ז"ל תקשי לן על הרשכ"א
 גופיה תיניה וביה שהרי כתב בתש"ו סי' תרכ"ט שנסא' על
 למימרא

עם הארץ שטען שלא חזין כשקרא החון הכתובה והמתנה
 והתנאים ואמרו ששאלו את פי רבינו מאיר ז"ל והשיב
 דשומעין לו והוא אמר דאין שומעין לו דחוקה וכו' ועל
 פיו חתמו ואם אין אתה אומר כן לא הכמת חוב לבעמי הארץ
 ולא על הנשים דכולן יטעמו כן ואין לו לא דברי תימא זע"ס
 ואיך כתב כהדיו כמי' אלף קמ"ו שטענה יפה היא שאמרה
 שלא הבינה וכו' אלא שהפרד דחלקים ביניהם וחילוקן כדו
 לישא דעת הרשכ"א ז"ל גופיה מבורר וכאשר כבר עמדו על
 שתי תשובות הללו רבנן בתראי ז"ל הלא בספרתם מוהר"ם
 הלוי בתש"ו סי' ד' והרב כס"ג ז"ל במה"ע סי' קמז' בהנה"כ
 אות ח' ואיך יצאו לחלק דשאני ההיא דסי' תרכ"ט שהיא
 בעיקר החיוב והתנאים ומסתמא העדים לא חתמו על
 השטר אם לא עפ"י המתחייב אבל דקאי דסומן אלף קמ"ו
 סנו' אין הפרש בעיקר החיוב והתנאים אלא במצרים
 וקא איכא למימר שלא הרגישה בכך כעצא לדברים אלו
 וכמו שמראין דברי הרשכ"א ז"ל כמוכן - ועוד אך חלקו
 דאפשר דלא כתב הרש"כ ז"ל דטענה יפה היא אלא דוקא
 בכלה דאין סהדי דאיהו מרגשת בה"ש בכתובתה אבל
 בעם הארץ או בשאר נשים שאינן כלות אינן באמינים הלא
 בספרתם ועיין בתש"ו הרב תורת חסד סי' ז' באופן דהנה"כ
 כן לפוס מאי דאף יצאו לחלק רבנן בתראי ז"ל סנו' כדו לישב
 דעת הרשכ"א ז"ל גופיה דלא תיקשי מיניה וביה - כמו'
 ממילא אכתב לן תש"ו הרובש ז"ל הנו' שרן את הדין דלא מצי
 טעין דלא גמיר ולא הוה ידע כופה לשון השטר על בוריו דלא
 תברא מההיא דהרשכ"א ז"ל כמי' אלף קמ"ו דההיא קא מייני
 כשאין הפרש בעיקר החיוב ותנאי הסוב אלא במצרים
 ומש"כ - הדין דהרובש ז"ל דקא מייני בלישנא דעיקר
 החיוב ותנאי החיוב דפשיטא רכל כה"ג אויל זמורה גם
 הרשכ"א ז"ל דלא מצי טעין דלא גמיר ולא הוה ידע כופה
 דדברים על בורין דליתא לאי טענה כלל כמו שהכריח
 הרובש ז"ל בתש"ו ס' ובהקדמה דהרשכ"א ז"ל גופיה בס'
 תרכ"ט הנו' דכתב דא"כ לא הכמת חוב על עמי הארץ וכו'
 הנשים וכו' כדלעיל באופן דר"ל דקא איתו לטענן טענה עד
 הכנת לשון השטר הקרוק לזכמים בהכנת משפט לשון
 השטר בחלק גוף החיוב עצמו באומרו דאיהו לא גמיר ולא
 ידע משפט הלשון לא משניתינן ביה כלל וזההיא דכתב
 הרשכ"א ז"ל גופיה בכתובה הכיאה מרן ז"ל כב"י בח"מ סי'
 מ"ב מחו' ח' וז"ל ובתש"ו אחרת כתב כל שמשמעו מוכר
 לכ"ד מתוך הכתב שהוא כן דנין אותו ואפי' ליפניו כה של
 בעל השטר וכו' עכ"ל ע"ש ועין בתש"ו ס' הרש"ך ז"ל בית
 ד' חדר ו' דכ"ש הוא כב"ד שהסתן שהוא בעל השטר קאפי
 בטענה הלוא ומשמעותו כיכר נגדו ומסכים אל הכלל הלא
 בדימוי דיד כה"ש על התח' דפשיטא דליתא לקאי טענה
 דקא טעין דאיהו לא גמיר ולא הוה ידע דאין תכשיטי זהב
 וכסף בכללן כשם מלבוש והדין עם האלמונה ככל מאי
 דכתיבנא וכמוכן - ולא תימא דאכת' עדין תקום וז'
 בראש למימרא דלשון תורה ולשון חכמים לחוד ולשון בני אדם
 לחוד מחמת דהא קול' דכשטרות אית לן למימל בתר לשון
 בני אדם משום דמלכד דוה מוחא ומעשיים בכל יום דלא קרו
 אינשי לתכשיטי זהב וכסף בלשון מלבושין לא בלשון תכשיטי
 עוד בה דאפילו אי לא הוה כריא מילתא משפט לשון בני
 אדם בענין התכשיטיין אלא דסוף סוף ספקא הוה אי וכלל
 השם גם לתכשיטיין בלשון מלבושים אפי' כל כה"ג דכ"ד
 הדין עם האלמונה וליתא לטענת החתן בקא כלל דכתיב
 דמוק חוי למימרא קו' ז"ל בשרש ז' דרן דינא קול' דכעטין
 השטרות אזלינן בתר לשון בני אדם ושוכ כתב ז"ל ועוד
 אפי' אם יהיה הלשון תלוי מסופק פשיטא דכל היבא דאיהו
 למימרא

למיומר לא נתכוון לזה אלא לזה אמרין יד בעל השטר על
 התחתונה עד מ"ש הרי לך ברור דאמרין יד בעל השטר על
 התחתונה אפילו היבא דלישנא משמע קצת טפי כדכרי
 בע"ש וכו' עכ"ל ע"ש וכ"ש כ"ד כמובן . ומאי דליבא
 למיקם עלה דמילתיה דמוהר"ק ז"ל הלן מתאו' הרשב"א ז"ל
 הכו' שהביא מר"ן ז"ל כפי' מ"ב דכתב דכל משמעות ניכר
 לכ"ד מתוך הכתב שהוא כן דכין אותו אפי' ליפוי כח של
 בעל השטר ואפי' שאפשר לרדו למשמעות אחר שהיא
 לברעון בעל השטר דלפום דהטא משמע אישכא ודלא כותי
 דמוהר"ק ז"ל . כבר הרב ע"מ ז"ל עמד עלה דמילתא
 בתשו' בח"ב סי' ע"ב והביאה לכלל ישוב כמחלק דהיה
 דהרשב"א ז"ל הרצון בו היבא דמשמעות השטר ניכר לכ"ד
 דיפוי כח בעל השטר נכתב כך וכו' ומש"כ ההיא דמוהר"ק
 ז"ל וכמו שיראה הרוחא ע"ש . באופן דהא חויבין
 להוהר"ק ז"ל דבהדיא דן את הרין דכל דהלשון תלוי ומסופק
 יד הכפ"ה על התחתונה ומצי למיטען שכנגדו שלא נתכוון
 לזה אלא לזה ואם כן הוא הרין כ"ד דאף או יחייב ליה
 לבעל הרין כל טענותיו דשמוא אכתי בלשון בני אדם לא
 ברירא מילת' ליתנהו לתכשיטין בכלל מאמר מלבושין כחייבו
 יפה למידן דיבא פסיקא כ"ד דליתא להאי טענה כלל
 כדיומו דמוהר"ק ז"ל דכל שהלשון תלוי ומסופק יד בעל הכותב
 על התחתונה ויפה כח שכנגדו למימרא שלא נתכוון לזה
 לא לזה ואפי' היבא דמשמ' קצת טפי משמעותו כבעל השטר
 דכל רכן הוא כ"ד דהיא אפטר דמשמעותו ניכר לכ"ד דלא
 כוותיה דבעל השטר כדדייניבין לעיל מההיא דהרשב"א ז"ל
 שהרי אף גם זאת למאי דאיך יבא לחלק הרב פ"מ ז"ל בין
 זו דמוהר"ק ז"ל לשהיא דהרשב"א ז"ל בין היבא דניכר לכ"ד
 משמעות השטר דכתב ליפוי כח בעל השטר להיבא דלא
 בדכתובא כוחיו יפה לרדן דיבא הכא כ"ד כדדייניבין
 מעיקרא שהרי הכא כ"ד עין רוחא וניכר לכל בני דיבא
 דמאמר מלבושין הנכתב בשטר לא ליפוי כח בעל השטר
 שהוא החתן נכתב אלא אדרבא לברוע כמו של בעל השטר
 וליפוי כחה של האלמנה דרוקא מלבושין הן וכל בר מינייהו
 דמלבושין לא וכמובן :

אמנם

עוד אחרת איבא למיקם עלה דכ"ד דחויבין
 לזה לרבינו ירוחם ז"ל דכתב בכ"ב ח"ו ז"ל
 והאידינא נבבית כתובה ממ"ט וכו' ור"ת לא תודה לדבריהם
 ולכן תקנו חכמים שיהיו כל נכסין אחראין וערבאין לכתובה
 אפילו לא כתב לה וכו' . וכתב הרשב"א ז"ל בתשו' כי
 אפי' שכתב כמתנה לחוד שתגבה האשה בין בחייו בין
 במותו ואפילו בשלוהו ירא' דאין נוקקין לריבא ואין מנבין
 מאותה כחיי הכעל כלל דלא כתב לה רק להיות לה קיום
 ומתיווק שלא יזינא כאלת הקלות ושתכשיטי נפשה בו לא
 שיכתוב לה היום ותגבה למחר וכלל גדול בדיניו בכל תכא'
 שאדם מתנה עם חבירו שאין להלך אחר לשון הכתוב אלא
 אחר הכונה לכד וראיה דעל מנת שאראך מאתים זו דהאיש
 תקדש דלא כתבונה זאת לא להראות משלו או בית בור עפר
 יכן פסקו שמה שהרושין דאע"ב דקפו מיניה ללך אחר
 הכונה . וכן פי' הרמב"ם ז"ל וכן במתבת ש"מ דאם
 במד חוזר עכ"ל . וקא מייתי לה מר"ן ז"ל כ"ד בחס"מ
 שגליה סי' ס"א ע"ש . הרי דכתב דלית למיזל במד לשון
 היתב אלא אחר הכונה ואף הכי כ"ד יאמר האומר כיון
 כמובנת אם הכלה היא היתה לתת נמת דנוס לכתה לוותר לה
 ולבו' הבא על שמה מארץ מוצו והגם דקא אתי לאשה חופת'
 חבד הכניסה לה כל חיוב סכני כתובתה . ומכסייה אס' כן
 יתא דאף במין תכשיטי זהב וכסף במי היתה כונת' לוותר
 כיון שבא על שמה ולא תידוק לשון מלבוש הכתוב בשטר

כיון דכתב הכונה איתן לן למיזל . אמנם לע"ד לא היא
 ככל כה"ג דכ"ד דמשום דמלכד דהרב גופיה קא מייתי
 תאו' להבאין ז"ל דמראה שחולק על זה דכתב וז"ל תאו'
 לבאין מתנה לחוד אס' יש בה תכא' שתגבה מחיים נבבית
 מחיים אלא א"כ היה המנהג שלא תגבה מחיים והמנהג
 שתהיה ברוב הקהל עם וקמי הקהל ויעשו תקנה ויתקיימו
 אותה וכו' ע"כ . ומ"ש למעלה דהרשב"א ז"ל חולק על
 זה וולתי אס' היה המנהג בימיו כך אבל הוא לא כך ולא תלה
 הדבר במנהג וכו' עכ"ל ע"ש . עוד בה דעין רוחא
 שאפי' לדעת הרשב"א ז"ל לא סוף דבר קאמר הרב דלית לן
 למיזל בתר הלשון אלא בתר הכונה שהרי יביר עליו ריעו
 דקאמר וראיה דע"מ שאראך מאתים וכו' . וכן במתבת
 ש"מ שאם עמד חוזר וכו' הרי דחיליה דמר מוסר דס"ל
 האומדנא הלון דכדון דיריה דלא כתב לה כדי שיכתוב לה
 היום ותגבה למחר באה ובהיתה לכלל הקהל ראם עמד חוזר
 וכונא דהו' אומדני דמוכחי כמדע דלאו כל האומדנו' שוות
 באשר עמדו עליהן רבין קמאי ורבין כתרואי הלא בספרתם
 ופוק חזי אותה שכתב הרוב ש"ז שהוא מדרוני האחרונים
 ז"ל בתשו' סי' קצ"ה וז"ל . ועוד דכל הני הוא כדכריס
 שגורר אדם בינו לבין עצמו והולכין אחר כונתו דבעינן פיו
 ולבו טוין אבל במי שמתן מתנה לחבירו כל שלשון המתנה
 כולל הולכים אחריו ואין סולך בוס בתר אומדנא אלא א"כ
 הוא אומדנא דמוכח כההיא דמי ששלך כמו למדינת הים דפי'
 מ"ש וכההיא דובין נכסיה דרעתא למיסק לארץ ישראל
 ופי' כן בשעת המכירה וכו' ולכן כדכרן זה הולכין אחר לשון
 המתנה שהוא סתם ולא אמר לשון שאלת ר' אברהם אף אס'
 היה נראה מלשוןו שיהיה ר' חיים נגרר אחריו והגרר שגררו
 הקהל א"כ כיון שהוא על קיום מתנה משמעותו בהכרח
 במשמעות המתנה עכ"ל ע"ש . וקא מייתי לה מר"ן ז"ל
 בכ"ב ב"ד ס"ו רוח ע"ש ומן המודע דהיא דש"מ דאם עמד
 חוזר היבא דכתב כל נכסיו לאחרים והיא דשמע שמת במו
 דאורה משום דאומדנא דמוכח הוא כדאמרין שם במי שמת
 ד' קמ"ו ע"כ כמ"ש הר"ן ז"ל כפ"ד דקידושין בפ"ו הסלכות
 ד' תרמ"ב בר"ה אמר הו' דברים שבלב וכו' . ע"ש ועין
 להרב המבט ז"ל בתשו' בח"א סי' צ"ו . ומש"כ כ"ד דאין
 הכונה והאומדנא הלון ברורה דהא איבא למימר ז"ל לאידך
 גיבא דכיון שהיא אלמנה עניה וכבר הכניסה לה לכתה סכי
 כתובתה לפי מה שהשיגה ירה והנה לה עוד שתי בנות
 גערות יתומות דאומדן דעתא איבא טפי למימר אישכא
 דהכו' דלא יוסיף עלה דלא וותרה לה אלא דוקא מלבושין
 כלשון הכתוב אמנם כל בר מינה כגון תכשיטי זהב וכסף
 שהם יותר קרובים למעות בעין דין מעות יש להם שהרי הן
 לעצמה ברלעיל דנא ולמד כמה הנד מאשה לבני בעלה
 דהגם דבע"ס לא מצי לבבות אפי' בנכס שכתבן לשמה מ"מ
 תכשיטי זהב וכסף . וטבעת וכונא גובה פמנה ברלעיל
 דכל מידי דקר וב למעות דעתו של אדם קרובה אלם וכיון
 דהכא כ"ד דהאומדנא כוזה טפי אל הנד הפיטור כדאמרין
 פשיטא דאית לן למיזל כ"ד דוקא בתר לשון השטר גבמובן
 עיין בתשו' מוהר"ח ז"ל כה"ב סי' ל' בכל שיעור דבריו שם
 ושאר האמרוני' ז"ל ביה . ולא אשם דברתי להאריך כי סוכל בו
 האריכות ואינו מן הנודך להאריך בזה :

אך

את זה חיי היות להרב הסבב ז"ל בכה"ב חס"מ
 בסי' ר"ז בהגה כל אות כ"ד דקא מייתי שם דבריר'
 ירוחם ז"ל הכו' וכתב ז"ל . ולהרב הגדול מוהר"ב רב ז"ל
 בתשו' כ"ב סי' ג' מאתתי דאפי' בתכא' שמתבת אדם עם
 חבירו אין ללכת אחר הכונה אלא מה שאומרים בפני' בלשון'
 ובאין דבריו הפך דכרי ר' ירוחם ז"ל ע"ש .
 ולא

ולא וזה ידוי לחפש בתשו' הנו' המודפסות לדעת מקומה
 ולא מצאתי רק את זאת בסי' ט' דכתב וז"ל א"כ יראה כפי'
 שכתבאים שמתנה אדם עם חבירו איך לכו להלך אחר הכוונה
 אלא מה שאמרים כפי' בלשונם שהרי לדעת הר"ף ולדעת
 ר"ז אם באו עדים שפרעו אינו נאמן ואם הביא עדים שהורה
 בפניהם שפרעו נאמן ואעב"כ שלכאורה נראה שאין הפרט
 אין אמו הולכין אלא אחר הלשון וכו' עכ"ל ע"ס . ואם זאת
 היא הפשוטה הנו' דקא מיייתי הרב החביב ז"ל נראה לע"ד
 דברירא מילתא דלא קשיא כלל ממילתיה דר' ירוחם ז"ל
 הנו' כמו שאך יצאנו להלך ככ"ד דלא אמרה למילתיה הרב
 הנו' אלא היכא דאיכא אומדנא דנוכח כהיא דמתנת ט"מ
 דאם עגוד חוור והיה דמי שמע שמת בנו וכתב נכסיו
 לאחר וכו' ומילתיה דהר"בש ז"ל הנו' ומשא"כ היכא דאין נד
 פיות האומדנא מכריע לכת בתר הכוונ' דקא איכא נרדן
 וכהיא דאל תפריעני אלא בפני פ' ופ' דקא מיייתי הרב
 הנו' לכ"ד דלדעת הר"ף ור' יואל אם באו עדים שפרעו אינו
 נאמן ואם הביא עדים שהורה בפניה' שפרעו נאמן דאעב"כ
 שלכאורה נראה שאין הפרט אין אמו הולכים לא אחר הלשון
 דהתם טעמא איכא כמודע דאין פיות האומדנא מכריע
 בשקל האומדנות לכת אחר הכוונה כשאר האומ' דעלמא
 כיון דקא איכא נרדן למימרא דכיון דחידוש הוא אין לך בו
 אלא חידוש ולא קיבל הלוא עליו אלא פיסול פרעון כלשון
 התנאי לא אף גם זאת פיסול עדי הראה דהכו דלא
 נוסף עלה וכמ"ס הר"ן ז"ל בפ' שבוטת העדות כפי'
 ההלכות בד' ע"ג ע"א וז"ל שכיון שפסולי עדים הללו שלא
 כדין הוא אין לך בו אלא תנאו ופרעון הוא דאין נאמנים
 אבל בהוראה נאמנים וכו' ע"ס . וכמו שעין רואה בתשו'
 הרב הנוכר שם מריטא דלישנא דמהאי טעמא דאיכא נד
 לומר דכיון דחידוש הוא אין לך בו אלא תנאו וליכא אומדנא
 המכרעת להפך לעין פל הוא דאזיל בתר הלשון שכתב וז"ל
 וא"כ כדון שלפנינו כיון שלא היה פתוב אלא לשון שכירות
 אם באותה המשכונה אין עמה שכירות וראי דשכירות ל"ו
 משכונה ומשכונה לאו שכירות ובהו דלא להוסיף עלה ע"ס
 ודו"ק . אלא דמתוך מאי דאיך יצא לסלק לכאורה
 הרב החביב ז"ל שם לו כן לשון הכתוב בשטר למה
 שפירשו בלשונם עפ"י מה שיראה הרואה שם משמעותא
 איכא דהיה תשו' דקא מיייתי איהו ז"ל מכ"י איננה תשו' הלון
 דסי' ט' הנו' דכתביבנא שהרי הק' תשו' דסי' ט' לאו כדברים
 דבע"פ קא מייירי אלא כדברים שכתב כמו שיראה הרואה
 שם ואעב"כ ששהרב הנו' לא סמך עצמו אהך חלוקא כלל
 שסיים בה וז"ע . ת"מ פשיטא דמילתא לא מוכחא הכי
 דמהאי טעמא דנ"ע . ומ"מ בין הכי ובין הכי הראת
 לדעת דכל כה"ג דכ"ר תורה יוצאה דלכ"ע אית לן למיזל
 אחר לשון הכתוב מלכונאי דוקא ולא תכשיטי זהב וכסף
 טבעת וכיוצא דהא איכא נרדן והכר הפיטור יש לו פנים
 הנראין טפי כמשפט האומדנא שהרי מלכונאי קבא לאחר
 הנישואין אינו נכנס בתוך סכי כתובה להתחייב קמתן בו
 לגדל פרע אלא מתנה בעלמא והיא עניה . ועוד לה שתי
 כמות נעדרות יתו' כדלעיל וחידוש הוא ואין לך בו אלא תנאו
 בכל מאי דכתיבנא וכמוכח . ועוד נא ולמד מהיהא
 דכתב מוהר"ק ז"ל בשורש ק"ב וז"ל שכל תנאי שאדם מתנה
 עם חבירו אין אומרים הלך אחר לשון התנאי דוקא אלא עד
 שלא נלמד ממנו לחייבו המתנה כי אם באותו תנאי שהוכר
 דוקא ולא כיוצא בו אלא גיתחייב המתנה אפי' ברבר שאינו
 יוצא מתוך לשון התנאי כלל רק שלא יקשה עליו יותר ממה
 שהתנה עם חבירו וראיה מראמר הכא בפ' האומנים האי
 דאגיר אגיר לעבדיתא ושלום עבדיתא כפלגא ביותא דאי

אית ליה עבדיתא דכוותא וסיב ליה ולא מצי שפיר למימר
 לבע"ה אכא לעדור אתנית לך ואימירדנה לכנס אלא יכנס
 עמו אם אין טורח בכנסו מבעדור כ"ס כדון הזה דלא מצי
 ראובן למימר לא כתחייבתי כי אם באותה העיר כיון דאין
 טורח כדרך זו מברך זו וכו' עכ"ל ע"ס . הרי דאף שכתב
 שיתחייב המתנה אפי' ברבר שאינו יוצא מתוך לשון התנאי
 כלל שנה ופי' רק שלא יקשה עליו ממה שהתנה עם חבירו
 וא"כ הוא הדין בכ"ד דכיון שאם אתה בא לחייב את האומדנא
 אף ברבר שאינו יוצא מתוך הלשון דהיינו תכשיטי זהב וכסף
 וטבעת וכיוצא דל' או בכלל לישנא דמלכונאי פיסול בכל מאי
 דכתיבנא אשתכח שאתה בא להחמיר עליו פסידא יתרת'
 ולא יעלה על לב אף לחלק ולומר דפסידא דמניעת הדין
 לא קשי' להו לאיכשי דליתא דברבר הלמד מעניינו הוא שהרי
 קשה בעיני הכריות הפסד הריוח טפי ממאי דקשיא להו
 לפועלים העושים במלאכה א' ומסלפים להם למלאכה
 אחרת יותר כבדה דלפעמים כמה יגיעות טרימי איכשי אטו
 דוחא ואינו עולה בידם וזה ברור דקא מפסדת זכותה ממון
 השייך לה יותר על מה שהתנתה ומחלה ונתנה מוכותה
 והדבר קשה עליה וכבר כתב הרב ז"ל דכל שיקשה עליו יותר
 לא מחייבין ליה בכיוונ' בו לא דוקא מאי דמתמע במשפט
 הלשון ופשיטא דבתר לשון הכתוב אית לן למיזל ככ"ד
 מלכונאי דוקא ולא תכשיטי' ובכל מאי דכתיבנא וכמוכח .
 ופוק חזי אותה שכתב ודן הרב מוהר"א דכו' ז"ל בתשו' סי'
 קי"ב במעשה שהיה שראובן ושמעון היו שותפין בכל מיני
 סחורה ואפי' מציאה בשוק יהיה למצאין ולא יוכל שום אחר
 מהם לנשות שום עסק לעצמו ולתי' לצורך האותפות וראובן
 הפליא חסדו עם שמעון ונתן לו רשות לעשות בברים בביתו
 לפרוע מכותיו המיוחדים לו לכדו ומאמו הבע"ה לקחת
 הבגדים באותו הערך וחלף הלך לו עם סחורות שהיו בידו
 מהשותפות לחשבון השו' וגם הבגדים וקנה ממונות השו'
 פ"כ נמר לכד וממונות הבגדים לכד וראובן תובע ממנו
 ריוח מן הנמר שקנה מ"מ הבגדים וטובע שלא הרשהו רק
 לנכור הבגדים ולפרוע ממונותיהם לבי"ח ולא להלכושם
 בשום סחורה לתועלתו לו לכדו . ובתשו' קא מיייתי עלה
 הרב ז"ל דהיהא דמוהר"ק ז"ל הנו' וז"ל וכתב וז"ל אם כן
 ככ"ד כיון שאינו קשה לו יותר הדבר הזה שבעה שמעון ולא
 בא הזיקו ושם גרמא להזיק לשותפות ממנו כלל למה לא
 נאמר שנתן רשות גם כן לקניית הנמר לא שיש להשיב ליה
 שראובן לא היה רוצה לוותר אלא כדי שיצא מחמת דוחקו
 דהיינו הבע"ה כדכתיבנא . אבל אם יהיה לו ריוח מאחר
 שיכול לנצח מבע"ה לא ויתר לו דהוא זכותו כפי התנאי אשר
 לו בשטר ולמה יוותר לו כיון דכבר יכול לנצח מירי דוחקו
 עכ"ל . הרי דגם במציאות הפסידא דמניעת הדין
 זהבם דויתר חלק הדין ממנו דן את הדין הרב ז"ל דלא בא
 לכלל הדין דיתחייב המתנה אפי' ברבר שאינו יוצא מתוך
 לשון התנאי אלא דאף גם זאת קשיא להו לאיכשי ולא מחיל
 ובתר לשון התנאי דוק' אוליין כמוכח ומכ"ס ככ"ד ול' תשיבנו
 מסיימא דמילתיה דהרב ז"ל שם דכתב וז"ל ואעפ"י דאין
 הדבר מוכרח כל כך בעיני אדם בשטר כתוב שבוטת אלא
 אומר דהוי ספק של תורה וראוי להחמיר כדכתיבנא ויתן
 שמעון לראובן חלקו מהריוח ההוא ע"כ ע"ס . דליתא
 דהא כורכתא דפשיטא דלאו מופאת אי קשיא להו לאיכשי
 פסידא דרווח' ואף כי כבר מחל חלק ממנו הוא דקא מספקא
 ליה להרב ז"ל ובפרט מן בתר דכבר דן את הדין פסיקא דאף
 גם זאת קשיא ליה לאיכשי דהעניי' כשר לו עניני תחומי
 דכות הרב ז"ל ברורה ופשוטה לפניה דהיינו טעמא דקא
 מספקא ליה אסוף דינא ובתר דאין הדבר מוכרח כל כך
 בעיני

דמוהר"קו זל עפי' החילוק הנו' שאיך חלקו הרב הש"ך זל
 והרב פ"ו זל דהס"א דמוהר"קו זל דשאני דלא טעין בריא
 ושכ"ע מודו ליה להס"א דמוהר"קו זל כדכתיבנא לעיל
 ושם שם לו עמד מר על ההוא טעמא אחרינא דהרב פ"ו זל
 הנו' שעמדנו עליו ותמה עליו תמיהא חדא כמו שתמהנו
 עליו חכן בדירן מההיא דכתב מרן זל דמהני ליה תפיסה
 אפילו תפס בשמי עדים להגדר הראשון שגדלנו בכוכ' הרב זל
 עש"ב ברם מה שרן את הדין מהטעם הראשון החילוק אש'
 אך חילוק הרב הנזכר והרב ש"ך זל ורצה בקיומו כנוכר
 כהורמנותיה דמר אחיבא דהשתא מיהא שגגלו אלינו דברי
 (הרא"ה) הריטבא זל כדלעיל ליתיה להאי דינא דלא חזינו
 לתירן דינא פסיקא לכ"ע על פי החילוק הנו' אלא דוקא
 מדין פלוגתא דרבנותא ככל דברינו דלעיל וכמוכן :

האמנם

עוד אחרת ראיתי להרב משאת משה זל שם
 שם בחלק הנו' בספ"ן זל שגא לרן דינא
 כנ"ד מההיא דמוהר"קו זל הנו' וסוף דבר דן את הדין
 כפלוגתא דרבנותא וכתב דהרב הש"ך זל בסו"מ מ"ב טרח
 לזווגם דהולי עלמ' מודו לריו דמוהר"קו זל ודבריו זל אינם
 בשמיעים עש"ב. ולפום ריהטא קשיא ריריה אדיריה דכבר
 במי' יט דן דינא פסיקא על פי חילוק הלוא שטרך הרב ש"ך
 זל לזווגם לכל הפוסקים דאולי ומודו להס"א דמוהר"קו זל
 כדלעיל ודן כדיו דמוהר"קו זל דמוציאין מידו והכא כתב
 סתמא שרכיו אינם כשמעין ודן איפכא דכיון דאיכא
 פלוגתא דרבנותא דלהחזיק במה שבידו מיהא אחרין יד
 בעה"עית העליונה דלא כמוהר"קו זל דלא מפיקין מיניה -
 אי לאו דנימא על נד' הרחק רזו משנה ראשונה והס"א דסו'
 זל היא משנה אחרונה דכתב הדי דחוס להרב פ"ו זל דגם
 איהו יבא לחלק כמו שאיך חלק הרב הש"ך זל עמד והעמיק
 יותר בעיקר החילוק וראה לרן דינא פסיקא על פי החילוק
 הנו' ומשנה ראשון' לא וזה ממקומה איירי דלאוקמיה ממונא
 ביד מי שהיא בידו היא וגם תעוד על זה דהס"א דסו' זל
 היא משנה ראשונה כדכתיבנ' מתאי דחזינו ליה להרב קנ"ז
 דכהריא בסו' זל לא הזכיר להס"א דהר"פ"מ זל כלל וכמוכן :

תו חזי הוית להרב הזל שם שם לו בסו' זל דעמד מר
 עלה דהס"א דהרשב"א זל דקא מיימי מרן זל
 ככז' בסו' מ"ב דקא מיימין לה לעיל על ראובן שהוציא שטר
 חובו על שמעון ושמעון טוענו כי פרעו הוא והוציא שובר
 שכתוב בו שפרעו דינרין וראובן טוען דב' דינרין היו שרן
 הרשב"א זל דהיבא דקיימי זווי קיימי כדלעיל דקא מיי
 תקשה עלה מדיריה אדיריה דכתב וזל איברא דאכתי
 שג לבבן אחת היא להרשב"א זל וגדולה היא בעיני הביאה
 דרן זל בא"ה סי' ג"ב בענין אשה המוחלת כתובתה דקול
 אברה מוונותיה דאם מחלה מקצת איבא למימר מנדונייתא
 מחלה ויש לה מוונות משום ק' מאתים וכו' וכתב עוד וזל
 מה שטען דמן הסת' ירד עה"ת מסתבר דהבעל הוי בע"ה
 ידועה"ת עד שכל מקבל ולוקח הוי בע"ה להוית ידועה"ת
 בד' זל דה"ה במוחל ע"כ דמכלל דבריו איכא למשמע שלא
 שזה מדותיו דמאירך דכתיבנא לעיל בשמו מוכח דאפילו
 מקום וכו' ולישנא דמשמע כדן וכדן מני הכתבע להחזיק
 ידוע על העליונה ולפי"ז ה"כ במוחלת מקצת היה מן הראוי
 שיהא מיימו דברי הבעל דדבר התפסיד מוונותיה מחלה ליה
 שיהא מיימו טענה מילתא דלא טרחא ביה היא מוחלת ותהא
 הבעל על העליונה לאחזוקי מיהת וכו' ולפום ריהטא דא
 קא שקשה לזווגם להני בי תרי וזו שלפנינו מוסכח' לדברי
 דמוהר"קו דאפילו במוחל דבר אחרין דיר בעה"ע"ת אשר
 לו סו' כדורתו בתשו' הנו' עכ"ל ע"ש. והרואה יראה שם
 הדין טרח הרב זל דחק עצמו כדי לזווגן וסוף כל לא חנא

ורע"ד מקום לזווגן יפה עש"ב :
 אחר המחיל רבא כהורמנותיה דמר תמיהתי
 על המראה דלפום דהס"א לא חזינו תיובתא
 כלל שהרי תשובתה כצורה מינה וכה ממקום שכל תשובת
 הרשב"א זל היא גופה אשר במאמרו סיבה ופירש ועוד מה
 שטען טוען שמן הסתם ידה עה"ת שהיא קרויה בע"ה
 מסתברא דמקום הוה הבעל קרוי בע"ה להיות ידועה"ת
 לפי שהבעל לא פרע לה כלום והיא משלה היא מוחלת וכל
 מקבל מתנה או לוקח קרוי בע"ה להוי יד עה"ת ואינו דומה
 למש"א בבט פשוט שטר לי כירך פרוע הגדול פרוע והקטן
 אינו פרוע דשאני התם שאלו פרע וכיון שהמלו' מודה שפרע
 לו שטר אחד אם טען שלא פרע לא הקטן עליו להביא ראיה
 אבל בכותף או מוחל שטר שיש לו על ראובן כ"ל שראו' מקבל
 מתנה הוא ועליו להביא ראיה מה כתן לו או מה מחל לו ותרע
 מר"ל התם דביבא לרבא אלא מעתה שרי מוכרה לך שדה
 גדולה מוכרה לו וא"ל דשאני התם דיד בע"ה עה"ת למא יט
 הפרש בין אות' שטר לך בידי פרוע לכותף וכן זל סה"ה במוחל
 עכ"ל ע"ש. הדי דכהריא כללא כיוול הרשב"א זל כהך דא"ה
 דלוקח ומתנה ומחילה כל דלא כריחא מילתא מה לקח ומה
 נתן ומה מחל יד המקבלים עה"ת כיון שהם באים לקבל
 ולהוציא משכנגדם ויד המוכר והנותן והמוחל על העליונה
 ואיך חילק דנפקת מיהא ברזא ההיא דגט פשוט שאמרו
 שהגדול פרוע ולא הקטן הגם דלא כריח' מילתא אינה מהה
 פרע והחוב מבורר במחלק חילוק המתקבל בסדר פנים
 יפות דה"ט דההיא העילה והסיבה הגורמ' למלוה שם להית
 ידועל התחטונה משום דכיון שהמלוה הודה מיהת שהלו' בו
 ידים לפרוע' פרעו"ת איתרע חוקתיה ומטה ידו על
 התחתון וכאשר דייק בלישנ' בראש אמור דכת' זל דמקום
 זה הבעל קרוי בע"ה להיות ידועה"ת לפי שבעל לא
 פרע כלום כדכתיבנ' דה"ט דכל שגראה בו נד' פרעו' והפוך
 הוא כמוכן והביא ראיה לדבר מהס"א דרינא וכו' באיפ'ן
 דא"כ ה"ה והוא הטעם דהס"א תשו' אחריתי דח"מ הנזכר
 דיפה דן הרשב"א זל ויפה זיכה לבעל השובר להיות ידוע
 העליונה הגם דלא ידעין אי כוליה שטרא פרע דהלא טוען
 דלא פרע רק שמי דינרין לכד משום דהא איכא טעמא הפס'
 דטעמ' טעמי טעמא דהרשב"א זל גופיה דהך תשו' אחריתי
 דכתיבנא דאוף הכא כיון רכבר מלוה גופיה איזל ומודק'
 דחלו בו ידים פורעות והא איכא צדדן טענת בעל השובר
 דכוליה שטרא פרע דלא דק לכתוב סכום דקא סתך עכנו
 על מילת סתם דינרין דאימא אפילו מאה הנה כיון מטפ'
 יד המלוה על התחטונה הגם דהחוב מבורר בכל מאי'
 דכתיבנא ופמוכן. ועיין בתשו' מוהר"ך זל בית שמי
 קדר ז' דכהריא כתב הכי משם הרשב"א זל ורוק :

ובענין

עפי' האמור נסעה ונלכס ליישב כמי מאי
 דקא מתמיה הרב משאת משה זל שם שם
 לו גם על הרב פרח מטה אהרן זל מתשו' הרשב"א זל הלוא
 בח"מ דכת' זל ובחפשי באמתמו' שיחות אחרוני' מהפוסקים
 זל לא אשכחן לה פתרי לבר זה ראיתי להרב פ"ו זל בתשוב'
 ח"ב סימן ו' שכתב וזל וא"כ כיון דהחוב ברור והמחילה
 בספק נימא יד הנמחל עה"ת וכמ"ש הרשב"א זל והיא הנו'
 בדברי מרן זל בא"ה כמדוב' וניחא ליה דע"כ ל"ק הרשב"א זל
 דיד הנמחל עה"ת אלא כשיש קיום למחילה אלא שהנמחל
 אומר גדול מחלת והמוחל אות' קטן אמרינן יד הנמחל עה"ת
 אבל כל שמכילת המחילה לבמרי וכו' ובהכי יבא לרן כדנן
 שלפנינו יבש. ועמו הס"ר שהרי מתשו' הרשב"א זל
 שהזכרתי לעיל היא מופאת בדברי מרן זל בסו' כ"ד מובש'
 איפכא המאי דמחלק הרב דהרי התם בעל השובר טוען
 דמלוה

המלוח הכתובה בשטר גם את הכל לקח וככלל כדירוקן
 שבטובו והתלוה טוען שני דינרין כתבתי באוכר ותו לא
 ועכ"ל לא וכי בדיניה הפתב והיכא דקיימי זוי לוקמו והיינו
 אעב"כ דהוי ספק מחוץ ומטעמא דלהחזיק ידו על העליונה
 ואין מחייבין את הלוח שיהי' ראיה דשוכרו עמו אכלוה נכסי
 קאמר מסוס דיד נמחל או מקבל עה"ת כדכפי הרב לחלק
 לפי רכוכו רבי הרשב"א ז"ל דריכין מן הישוב עכ"ל עיין
 סס :

ואחר

המחילה רפא בהוראתו דמר ז"ל גם כן
 תיבתא לא חזיקא לע"ד שהרי מלכד רכלא
 דכרינו דלעיל כמי אחד חכס הדואה מילתיה דהרב פה"א
 ז"ל עין רואה דאין תשו' הרשב"א הנו' מנגדת לחילוק הרב
 פה"א ז"ל כלל שהרי כפי הדין דאין חף לפוס טענת
 המלוה דקא טעין דלא נפרע מחוכו כל השוכר רק שני דינרין
 ופירוש דירוקן סתם דכותב באוכר היינו שנים לא קא אתי
 בטענה הלזו לבטל השוכר לגמרי דהא קא חזיל ומורה
 המלוה דפכתב השוכר על חלק מחלקי ש"ח הלוח ולא כן
 באירך תשו' הרשב"א ז"ל דה"מ ס"י מ"ג דקא מיייתי הרב
 פה"א ז"ל דקא רמי מינה להיחא דא"ה הנו' אשר מחמתה
 ינא לחלק החילוק הנו' שהרי בהיחא דמלוה טוען דהשוכר
 בכתב על חובות אחרי' שהיה חייב לו והשתא מיהא אין שטר
 בידו אלא זה ואשתכח דאמאי דקמן רופה לבטל כח השוכר
 לגמרי דאין תקום לוח כמובן . עוד בה דלפוס דכרינו
 דלעיל שהרב פה"א ז"ל טעמו ונימוקו עמו דשפיר איכא
 למינא דהרב ז"ל ברירא ליה דהוי דאין דינרין טעמ' אחרניא
 איכא דכתביבנא לעיל דמפורש יוצא מתשו' דא"ה הנו'
 גופה דכל שהמלוה חזיל ומורס רחלו בה ידיס פורעות
 איתרע חוקתיה וידו עה"ת כדלעיל והיינו דלא הזכירה לזו
 הרב ז"ל שס כלל ולא קשיא ליה אלא אירך דסי' מ"ג הנו'
 דוקא דטענת דמלוה היא דנכתב זה השוכר על חובות
 אחרות ולא על ש"ח הלוח כלל דאשתכח דלא הורה מלוה
 בש"ח הלוח שום פרעון דלא אתי עלה אלא מטענת
 מחילה ולא קודק' לו ואמטו להכי קשיא ליה דנו"ס מההיא
 דא"ה דשמעין מינה דיד הנמחל על התחובה ככל כה"ג
 זאי לזאת ינא חף לחלק דהכא טעמא אחרניא איכא מסוס
 דקא אתי לבטל השוכר לגמרי וכו' כמובן וברור :

ואיך

שהיה הדרך אמאי דאתאן עלה דנ"ד דלפוס כל
 מאי דכתביבנא השתא תורה יוצאה דלא מוכין
 למידן דינא פסיקא כסברת מוהריקן ז"ל הנו' אלא מדין
 פלוגתא דרבותא וממונא היכא דקאי ליקום וליהוי ומה גם
 אכן דבתר הוראות מדין ב"ז ז"ל אוליגין דיעלה על לב למימרא
 דתפיסתו תפיסה לפוס מאי דפסק סס בש"ע סי' מ"ב
 דלא כמוהריקן ז"ל פרס לע"ד לא היא אלא רבכה"ג דנ"ד
 דאיכא גבן הנהו תרי טעמי תריצי דכתביבנא לעיל דאית
 להו פניס קנראין בהלכה הן נעצור כח היפה עדין לרון
 דינא כדמעיקרא למימרא דבכל כה"ג דנ"ד דאיכא הנהו
 תרי טעמי הנו' ה"א דנ"ד פא לכלל הדין דהרשב"א ז"ל
 דכתב דכל משמעותו ניכר לב"ד כי הוא זה דריינין ליה
 אפילו ליפוי פח בעל השטר ואפילו דאפשר לזונו למשמעות
 אחר לגרעון בעל השטר דהיינו אפילו לאפוקי ממונא מיד
 המוחזק וגם את השני דלפוס כל מאי דכתביבנא מריש
 מבילתא אשתכח דהרי זה בא בטענת ספק הדחוק ושמא
 ברוע לשנות את הירוע לאדם דקא טעין דשמא ישנו בלשון
 כמי אדם שיכללוהו קסם לתכשיטי זהב וכסף בלשון מלבושין
 דבא לכלל ובגרעון טפי מההיא דהרב המבי"ט ז"ל דכתב
 משם הרבניס הנו' דהסכמתו דכל דקא טעין ספק גרוע
 אפי' הרמב"ם ז"ל דקפסר דאפילו בטוען שמא לא תפסיקין

מיניה יודה בשמא גרוע דאין תפיסתו תפיסה כדלעיל ודא
 ודא חדא היא דתיהון וכחכמו או כחינו עתה לרון דינא
 למימרא דבכל כה"ג דנ"ד דאיכא הני תרי טעמי תריצי
 הנו' אוליגין ומודו כל הני רבותא קמאי ובתראי ומדין ז"ל
 דאין תפיסתו תפיסה דמפסיקין מיניה כהוראת מוהריקן
 ז"ל כוותיה ולא מטעמיה כאופן דלכ"ע אין תפיסתו תפיס'
 ומפסיקין מיניה ועד השלש עוד מילת' חזוקין ככ"ד למינא מלא
 פו"ם דאין תפיסתו תפיס' דמפסיקין מיניה כדכתביבנא והוא
 דבר הלמד מענינו כהדיא מאותה דכתב הריב"ש ז"ל בתשו'
 סי' ר"ו ז"ל שטרות כמי לעולם הולכין בהם אחר רוב לשון
 בני אדם אלא דלפעמים שאין לשון בני אדם ברור כדבר
 ההוא הולכין אחר לשון תורה כדאמרינן כפרק מ'
 שמת גביה ההוא דאמר לדכיתיה נכסי לך ולבגך אחר רב
 יוסף קנאי פלגא ואמר רב יוסף מנא אמרינא לה דתניא והיה
 לאהרן ולכניו מנחה לאהרן ומנחה לבניו וכן כמי התם מקור
 אנשי לחד ברא בראי ת"ש וכני דין חושים וכני פלוגא לאב
 וכני איתן עוריה וכו' עכ"ל ע"ש . הרי דכהדיא כתב
 הרב ז"ל כשאין לשון בני אדם ברור הולכין אחר לשון
 תורה וברור מללו שהרצון והכוונה בו אפילו לאפוקי ממונא
 מיד המוחזק וכה"ה דמייתי עלה מההיא דמי שמת דקאמר
 רב יוסף קנאי פלגא הגם דהיא קא אתיא לאפוקי מחוקת
 היורשים דכל היכא דקיימי נכסי בחוקת היורשים קיימיין
 דראוריתא וא"כ בגון דקיימי נכסי ביד הכניס דאפ"ה
 מפסיקין מיניהו מנחה כדודע . והוא הוא ככ"ד רביון דכל
 עיקר טענתו היא דהוא אחר דלא ברירה ליה מילתא
 כמשפט לשון בני אדם אי תכשיטי זהב וכסף אינן בכללן
 בשם מלבושין אלא דאשתכח דאין משפט לשון בני אדם
 ברור אזלו בדבר הזה ח"כ אפי' אי יהבינן ליה כל חיליה וגם
 שאינו כן מ"מ כיון דלא ברירא מילתא אזלו ועיינו
 הוראות דמשפט לשון תורה ולשון חכמים ברור דאין
 תכשיטי זהב טבע' וכיוצא בכללו השם בכלל לשון מלבושין
 בכל מאי דכתביבנא לעיל באורף פשיטא דאית לן למינא ככ"ד
 אחר לשון תורה ולשון חכמי' כמו שדן את הדין הריב"ש ז"ל
 ומפסיקין מיניה וכ"ש בהגמראס יחד כל הדריין ודרי גדין
 דכתביבנא בריש מבילתא ועד השתא והנה תרי טעמי תריצי
 דפשיטא דנ"ד יוצא וראשו פרוץ וזאת תורת העולה ככ"ד
 דלכ"ע אין תפיסתו תפיסה ומפסיקין מינה הטבעת ומותבין
 אותו לחמותו האלמנה וקרי הוא שלם ככל האמור ומדובר
 ואל עליון יצילנו משגיאות ויציילנו מהכסול ויראנו בעלמא
 להבין ולהורות דין אמת לאמיתו דבר על ברוי :

ב שאלה

זה מדת ימים קרוב לחמש שנים אך ינא
 ינא ה"ר ראובן ערום תושב יוייל חימאר
 ינא ממתא איזמיר ינא ללכת ליוייל חימאר כי שם ביתו
 ועדיין לא בא אל ביתו לא נודע מקומו איז ובאותו פרק
 כתקבלו עליו ביוייל חימאר כ' עדויות משום עיגולא ובמדת
 הימים לא שם איש על לב לשאלו לחכמה מה יהיה משפט
 קאשה אי איכא משום שריותא ער שעתה חדשים תקרוה
 שאלחו מתם מעב"ד מקבלת העדויות זה ראשון וז'
בשבת ישרא הודעמו כאמנה מה שהיה ועבר לפני
 נעירי הפאן מומי הזמן של ק"ק יוייל
 חימאר ינא איך עמדו בפנינו ה"ר יוסף אשר וה"ר משה
 שועם ה' חושבי עיר טיריא ינא והעידו על נפשם ועל
 יהדותם על ענין הנהרג ראובן ערום איך ביום שבת קרא
 עשרים יום לחדש כסלו משנתנו ואת התי"ן ושבע לים פוא
 אוכה שמועה רעה קי מאתארון און גירין אין איל קאמנו

תשובה טאלהו טאלהו לפני צביון של ישראל

המאור הגדול שמאיר עיני כל ישראל כהרא אורות קדשים את החקים ואת התורות רבן של בני בולה נר ישראל הוא אבינו רועינו הודינו והדרית הרב המופלא מורי ורבי אבי רבב ישראל לכל הדורות ולכל האמירות ובמקום שמצונו גדולתו מצונו עמתנותו לפי רוב הענוה ענותנותיה ודברכמותיה דמר כאב את בן ירצה נוטל אדם את בנו ותלמידו קטן שהגיע לחינוך וירק את חינוכו מרובו אצלו כיצד סדר עבודה כדי שיהיה רגיל להכין ולהורות אמר מר נא אתה לקיים דברי חכמים להפך בזכות אשה יושבת תחת תומ"ר ועצבת רוח אי איכא משום שריותא אמרות טהורות וזכאמי לעצמי יודע אני בעצמי ללא ידענא לכיון אימרא בחילי דרבנן ואפי' שיחה קלה וכ"ש לחפזי שמעתתא ברבר שבכורה החמורה מים עמוקים מכל הבארות לולי אני פי חלק אשמור לעצות רעונו כרעונו לדבר באחר המור"ם נושא ברבר הלכה תלמיד לפני הרב כתב סגולתו שתי טרות איכו השתא זה כתב ידי לא להלכה וק"ו למעשה תלמיד אל יורה רק להתלמד דברי חכמים כדרכות נטועים וכמסמרות :

ואען

ואומר לב כל חכם לב תסורנו דככות מאמר ידיעה הלזו האמורה בלשון העדות אי סופיירין טודום קי אורה איל הר' ראובן הנו' יש לפדש כוכ' אופמ' . האחד שהרצון והכונה בו שהעדים הם מעצמן הכירו בו בחלקי הגוף שהיה ראובן ערום וכאילו איתמר והכירו אלא דמתמת ללא אשכחו ביה פרצוף פנים כלל ורחוק דברר להכיר את המת בלתי פרצוף פנים וראש כלל אמשו להכי נקטו לשון ידיעה למימרא דאפי' הכי הם ידעו שהיה ראובן ערום כלומר מחמת חלקי הגוף והשמי כיון דיימי למימרא במאמר ידיעה ולא בלשון הכרה הרצון בהם שהם מעצמן לא הכירו בו בחלקי הגוף שום הכרה שהיה ראובן ערום רק ידעו מפי אחרים שם כעומדם על המת לאחר שהצאוהו שהיה ראובן ערום דעל האופן הלזה צודק לשון ידיעה ואמנם לא אמרו בלשון שמיעה משום שהיתה שמיעתם באופן מציאות שנתאמת אללם כבידוד שהיה ראובן ערום כמובן . והכני בא לרון בשמי אופנים הללו ככל ספק אשר יפול עליהם ותחלה יהיו דברי לדבר משפט הספקות המתגלגלין ובאין והיתרן על פי מונח האופן הראשון שמעצמן הכירוהו בדכתיבית וטוב אשוב חן פתר קפי על האופן השני והלא כה דברי :

הספק

הראשון דאיכא לאיסתפקוי בכ"ד הוא דמאץ בתר שהם העידו על עצמן קי לו טופארון בוקי בלי ראש באופן דהא ליכ' פרצוף פנים א"כ מנא ידעו ובמה סבירוהו פי הוא זה ראובן ערום שהעידו קי סופיירין טודום קי אורה איל הר' ראובן ערום : בפרט שהר' הוגד לי מפי מכורי ראובן הנו' שהכירוהו בחייו עתה בקרב ימים שלא ידעו אם היה כראובן הנו' שום סימן מובהק בפניו ודיו ורגליו ואם הרצון שהכירוהו מחמת המלבושים כי הוא זה א"כ כיון דכבר הווקמו עצמן לדבר בענין המלבוש' קי לי קיטארון לום כיסטידוש די אינטימה או לום מאנדארון אה לה אמתה וכו' היש במשמע שהרצון בהם שכ"כ נתאמר אללם שההר' היה ראובן הנו' עד ששלחו המלבושים לאשתו א"כ אזי מחמתם הכירוהו לא יבצר מהם לדבר דבר לפחות דרך אגב שמחמתם הכירוהו דכל כי קאל לא זן הדרך למיחמתם סתומי כוליה האי אס לא שהכירוהו מחמת דבר אחד כי לא פירש . ואם מחמת הפתקא דקרבא שהתקו להיות כל אש פתוב שמו שם פכתב תורקי הנה כפיירוש העידו אנשי אמת שהפתקא דקרבא קלנו כפיירוש ראו אותה שלא היה כתוב

די אימיר זעא אי לואינו ליל מוצאי טבת פואירון פארטי די יחידים ה' אכושקאר להנהרג אילו טופארון בוקי בלי ראש אי סופיירין טודום קי אורה איל הר' ראובן הנו' ונטפלו עמו או לי קיטארון לום כיסטיטוס די אינטימה די איל לו מאנדארון אקי אה לה אלמנה סאלנו אי טומאן אי טוקה אי גי'ומים טודו אי קושאק וכרומה אי צניית טודו טכול ברם עד אין חקר אי קארטאס קי טרא'אי סו ריסיפטת די לה רופה קי אינטימיוס אין אינטימיר זעא אי סו פאפיל די האראג' טודו איסטו סי טופו אינטימה דיל בוקי הנהרג הנו' אי איל בוקי לו מאנדארון אקוש אראסי זעא אי לו אינטימיר ור' יוסף אשר ה' אפרומיטיו סך די אש'אלום טופיקלים קי פ'אירין קון איל אי בושקארון לה קאב'סה אי קי לים דאב"ה מוסטולוק אי פואירון לום תוגרמים אי בושקארון פור טודו איל קאמינו פוראירון אונה קאב'סה קומידיה אי אל קאשקו סיקו לה טומן לה קאב'סה אי לה מיטיו אין און קוטי אי לו שיאו בחותמו אי לו מאנדו אקוש אראסי קי לה אינטימיר אראן כנר גופו וכן היה קי לה אינטימיר אלה הדברים אשר דברו יוסף אשר והשה ז' שועס ה' הנו' . וחזן מזה יום א' קי בינו לה קארבאכנה איל קאטיירג' לפי תומן סי מאטאכה אי דיניאה קי איסטת גורק רעה כ"מ קי איל סי לה קי"גו קון סוס מאכוס . קי סי אפארטו די לה קארבאכנה אי סי אב'נטו קון לום דום דשעי' ארורים פריצים הונחיס אותו אי לי דיטו איל קאטיירג' . מיר' גודיו קי איסטוס נוסן בואינה ג'ינטי מירה קי טי מאטארון בולטאטי אטראס נו באליאס קון איליום כוקי'גו קי דיטו יו מי' ב'ו קון איליום קי סון מים קומוסידו' אי לאקאנסו טבת אין מי קאהו טאכטו לי פורפילין איל קאטיירג' אסטת קי לום אינטימיריון לום ארורים רחמים אי לוקייריאן מאטאר אה איל קאטיירג' סו מו אורה קי בולטאכ"ה לאם פלאכראס קי לים דיטו לו קי לי איסטו דינידו אה איל ג'ודיו איס קי טומי לה טורב"ה פארה דאר אה קומיר אה לה בהמה קון איסטו סי איסקאפו אי דיטו אה איל הר' ראובן הנו' קון איליום אי סי כ'גו אי דינפואיס אקונטסיין בעונות לו קי אקונטיסיין אי סי מאטאכה די לה ראב"ה איל קאטיירג' קומנו לו איסקונ'ו כל זאת הודענו באמנה מכל מה שהיה ועבר לכניסו ע"כ וחתום בו תלת גברי תומי הומן ב"ד של התם :

זה שמי וזל

בפיעח"מ

בא הכון ונעלה כה"ר שמריה קארמונה ה' בכר ח"ר משה נ"ע תושב עירנו זעא העי' זכן אמר מודה אני בפניכ' ב"ד איך לי אינפיריטי אומס לזמים להמנוח ראובן ערום כ"ע קואכדו קי פואי לעיר יזמיר זעא אי אה לה טורבאדה קי סי ביניאה לעירנו זעא מאטארון באמצע הדרך בעונות אי פתוך די לה רופה קי קיטארון די אינטימיר דיל מנוח סנו' כ"ע קי לה טרושיירון ה לה אלמנה דיל מנוח הנו' בתוכס טרושיירון מי גזמים קי אינפיריטי קואכדו סי פוא'י אה אינטימיר זעא אי לום נומי קי איראן מיום פרופיוס פור סיניאל קי טיניאה אין ליום ע"כ קעדות שקבלנו מפי ה"ר שמריה הנו' זכן אהנו ה' הח"מ דרשנו וחקרנו היטב איך לאם ג'ומים נומי רובינו' דיניאס איל ת"ר שמריה הנו' כלל ועיקר וולת סי ש דיו אה לה אלמנה דיל מנוח ה"ר ראובן הנו' כ"ע ולהיות בא מילתא חתמו שמתו פה עירנו ינויל חינאר זעא ס וכו' וקיס ע"כ . וחתום בו תלת תומי הומן ב"ד של התם . הנה כי בן שאול ישאלו מה משפט העגנובא אי איכא ס שריותא להיתיר מהכלי העיגון לשוק ע"כ עדיות הללו אס אין ויבא שכת"ה :

כתוב עליה שום שם כאשר עיני ראו בקבלת עדות אחר על הכז' ולא אביאנו לרון ממנו לכ"ד משום דלפוס ריהטא נראה דאין ממנו מזור לכ"ד כמה שכוונתו לרון דינא דשריותא בכ"ד. ואם מחמת הריסיפטה הנה מלבד שנתאמת אלנו חפי חגידי אמת שראובן הכז' לא היה לו כתב כדי שנאמר שהיכירוהו מחמת כתיבת ידו עוד בה דאף גם זאת שהיה לו כתב אין זה סימן כלל משום כיון שאין המנהג לכתוב האיש שמו בריסיפטה שלו ומחמת הכרתם כי אתו עלה דילמא גברא אחרינא הוא זה וראובן הכז' כתב לו הריסיפטה הכאופן דהיותה הנראה לפוס ריהטא הוא שהכירוהו באחד משני אופנים. או ע"ז איז סימן מובהק שהיה לראובן הנזכר בגופו מבפנים סמוי מן העין תחת המלבושים שהעדי' הללו היו מכירים בו בחייו והכירוהו שהמקומות קרובים זה לזה ובכל יום ויום הגה הנס הולכים להסתחר אלה תפה ואלה תפה. או שהכירוהו ע"ז טביעות עינא שהיה להם בגוף ראובן הכז' ואזיה סי' הגוף שאינו מובהק שהיו מכירין בו בגופו. והכ"ד של התם מחמת שלא חקרו ודרשו מהם היאך הכירוהו אמתו להכי לא הווקקו עצמן לפרש אופן הכרתם ולנו לדעת אף גם זאת אי תלין שהכירו בכה"ג דכתיבא מהני להתיר האשה תכבלי העבון או לא:

ואומר

תמן תנינא אין מעידים לא על פרוצף פנים עם החוטם אעפ"י שיש סי' בגופו ובכליו וכו' ואין מעידים אלא עד ג' ימים וכו' וכתבו התו' שם וז"ל אין מעידים אלא על פ"פ וכו' ואין מעידים לא עד ג' ימים פי' דמשו ואילך מאתנה וכו' ואו' ר"ת דהיינו דוקא כשאין עם אלא הפרצוף אבל כל גופו שלם אפי' אין עם פדחת וחוטם ניכר הוא היטב ע"ז סימני הגוף ועוד דמא דוקא בסימנים הוא דקאמר הכי אבל ע"ז טביעות עין ניכר היטב ע"ז סימני הגוף כיון שיש כל גופו ואפי' לאחר כמה ימים וכו' עכ"ל יעש והנה בדברי התו' הללו עמד בהם הרב מוהר"ך ז"ל בבית זו חדר ב' וחקר בהם דאיכא למידק מאי האי שהתו' פתחו ברישא דמתני' דאין מעידים אלא על פרוצף פנים והפסיקו בסיפא דאין מעידים אלא עד ג' וכתר הכי אייתו מילתיה דר"ת דקאי ארישא. ואי משום דחלוק הכ' שכתבו ואפי' לאחר כמה ימים שייך אסיפא דמתני' למה לא עשאום כ' דבורים י' ועוד מה להם להאריך כוליה האי ודי שיאמרו ואר"ת דהיינו דוקא כשאין עם לא הפרצוף אבל כל גופו שלם ניכר הוא ע"ז סימני הגוף ובטביעות עין ואפילו לאחר כמה ימים. ועוד דחלוק הכ' של ר"ת לאו סיפיה רישיה ולאו רישיה סיפיה דראש דברי החלו משמע דקאי נמי אריש' דמתני' דעל פ"פ וכו' דהשתא מיהא עלה קאי החלוק הכ' דאתא לפרש דבטביעות עין אפי' אין כל הפרצוף שלם ואין כאן כל הגוף מעידים. ואילו עלה דמילתא ניכר היטב כיון שיש כל גופו משמע דבראיכא כל הגוף עסיק וכבר הרב ז"ל האריך עם בחלוק הכ' בקושיא הלון. ובמאי דאיכא לאקשווי במ"ש בחלוק הראשון דמתני' מיירי בשאין עם לא הפרצוף וכו' דאין יתכן למימר הכי מן בתר דמתני' נוחא אעפ"י שיש סי' בגופו ובכליו דנראה בהדיא דבראיכא גוף נמי קא איירי מתני' ע"כ. והרב מוהר"ב ז"ל במ"א סי' א' כתב דפרצוף פנים בלא בנין הגוף קצת לא מהני ולא מיירי מתניתין בדליכא אלא הפרצוף דהא קתני אעפ"י שיש סי' בגופו ואיתמר עלה בגמרא דסימן דגופו היינו ארוך וגון ופי' הרב דמאי דקאמר ר"ת היינו דוקא בשאין עם אלא הפרצוף סיפא דלישניה דוקא ורישא דלישניה דקאמר בשאין עם אלא הפרצוף לאו דוקא. וכבר מוהר"ח ז"ל בקושטות דף ל"ג תפס עליו ז"ל וכתב דמתניתין דכותא כקט אעפ"י שיש סי' בגופו פי' אעפ"י שיש בוף וסי' אין מעידים עליו בלא

פ"פ עם החוטם אבל כל שיש פ"פ עם החוטם אפי' בלא בנין הגוף דאם לא כן הכי הול"ל אין מעידים אלא על פ"פ עם החוטם ובנין הגוף ע"ש. ועיין בשאר דברי הרב ז"ל שכתב לפרש כוונת דברי ר"ת בכ' הפי' על האופן שאין הפרש בין פי' א' לפי' ב'. והרואה יראה כמה שיש בו מן הדוחק וכפרט דחוינא להו להתו' ז"ל דשינוי את לאונס בפירוש השני שכתבו ועוד שמה וכו' דמשמע דיש הפרש ביניהם:

אשר

על כן אחר המחיל' רבא ובהורמותיהו דרבנן קדושי הכז' צעיר אכני לא אחשך פי מלפרש כונת דברי ר"ת בכ' הפי' הללו אמרתי ויהי מה אם דל ואם מך הוא אך תחלה וראש אציע מאי דאיכא לפרושי בפירוש המתניתין מלבד הפי' הפשוט דאיכא בפשטא דמתני' וממנו נקח ונתנה ראש להבין אמרי בינה. הנה פירוש דאיכא בפירושא דמתניתין אפשיטי דספרא הוא דמאי דתני תנא אעפ"י שיש סי' בגופו ובכליו וכו' קאי איכא דליכא עם פ"פ שלם עם החוטם אשר יש בו הכרה מעלייא להכיר את המת ולא מצא בו אלא לחיים וסנטר דהיינו הפרצוף כמ"ש מרן בכ"ז בשם רבי ירוחם שכתב בשם הר"ה דפרצוף סתם הוא לחיים וסנטר וזה שאכ להעיד יש לו בו טביעו' עינא דלחיים וסנטר ומחמת דלא מהניא הכרה זו לריכא פ"פ עם החוטם בא להעיד ולהכריע מסימני הגוף אף שאינם מובהקים כ"ז הוא זה האיש אשר בא בו בטביעות עינא דלחיים וסנטר ע"ז סינע הסי' שבגוף ומתני' סלקא כפשטא א"ה אלא על פ"פ עם החוטם דוקא אמנם כל היכא דליכ' עם פ"פ שלם דהיינו דליכא פדחת וחוטם וכו' להעיד ע"ז טביעות עינא דלחיים וסנטר אז אעפ"י שיש סי' בגופו לא נהני. אך הנה מקום לפרושי מתני' באופן אחר דמאמר אעפ"י שיש סי' בגופו דתני תנא וכו' לא קאי ארוך דהא היכא דליכ' פ"פ תנא מהני הב"ד דאיכא סי' בגוף כפי' הא' דכתיבנא אלא אמאי דסליק דמעידים על פ"פ עם החוטם ואף גם זאת היכא דאיכא פ"פ עם החוטם וסי' הגוף שאינם מובהקים קאמר שאין מעידי' ותיירי בגון דהאי גברא אינינו בא להעיד דהא גברא הוא זה קצת הפ"פ דוקא שמכירו בפ"פ הכרה מעלי' אלא דהגם דיש לו פ"פ שלם עם החוטם לא מלאו לבו להעיד כי הוא זה הנכח הפ"פ לחודיה אלא בצירוף הכרת סי' הגוף הגם שאינם מובהקים בהצמדם יחד דוקא ואל כונת מניאות הלוח תמי תנא שא"מ אעפ"י שיש סי' בגופו דטעמא מיהא איכא למימר דכל כי כה"ג לא מהניא הגדה רידיה משום ביון דאיכא קמיה פ"פ שלם עם החוטם שהוא סי' מובהק ונבלה לעיני הכל ועין כל שליט עליה וסמכין עליה והוא בתוך ג' ימים דאכתי לא משתנה ואפי' לא מלאו לבו להעיד עליו כי הוא זה המח' הפ"פ לכד אלא בצירוף סי' הגוף א"ה איכא למימר דמה שמעיד על הפ"פ בטביעות עין לא היא דברדמי ודאי קאמר. ולא מצינן לסויעי כפשינ מחלק עדות הפ"פ לחלק עדות סי' הגוף כלל כרי להביאו לכלל עדות גמור אפי' ע"ז צירוף שניהם גם יחד רמז בתר דבפ"פ שהוא סי' ונראה לעין טפי ושייך ביה טביעות עין ופה יפה מהוסק בוקצת גם כעודו כפ"פ שלם וכתו' ג' שאינו משתנה וסי' הגוף מכיר א"כ כלא חשי' חלק ערו' הפ"פ ולא חשבונ' ליה אפי' להיותו סניף וצירוף אל חלק עדות הסי' דשפיר איכא למימר דלאו קושטא קאמר בטביעות עין הלוח אפי' בתה הצד אלא ברדמי קאמר בחלק עדות הפ"פ ולא יהיה ממנו מזור אפי' ע"ז צירוף שניהם גם יחד. אך צריך שתדעוהו בתנאי קודם דאמנם היינו דוקא בסי' שאינם מובהקים שא"מ עליהם כפ"פ אמנם בסי' מובהק דמתכונן עליה אפי' כפ"פ אז הגם דלא מלאו לכא להעיד על הפ"פ לבד רק ע"ז סינע הסימן אפי' ה' מעידי' דמהניא הגדה שלו שאין

בעיניו משום מאי דכתב אריש ריבא שם ודאנודי מנדר
 דאיכא לפרושי כוונת התנאי בשמי אופנים דכתב ואפי' שאין
 הלשון מורה כן וכו' וכ"ש כנ"ד דהלשון אינו מותר כוונתו או
 ואדרבא פשט המאמר מורה לו שמתן רשות וכו' לא שילכיש
 המעשות וכו' ואפי' שזורה שלשון מוספק וכו' ע"כ באופן
 דהרי בהרי"א עין רואה הלפני הנדרין הללו הוא דלא ברירא
 מילתא בעיני הרב למידן דריבא אלא כמסתפק משום דכיון
 דהא איכא נדרין לפרש לשון התנאי דאף גם זאת קניית
 הנמר הרשעה משום דסתמא קאמר א"כ נפקת ברא מההיא
 דמהר"קו ז"ל דכנ"ד מהירקו מפורש יונא משפט לשון התנאי
 בלתי שום ספק בלשון התנאי ולא באים לחייבו בכיוצא בו
 בדבר שאינו יונא מתוך לשון התנאי כלל וכדרייקין דברי
 מוהר"קו ז"ל כדכתיבנא לעיל . והמעין יראה דברירא
 מילתא דהכי היתה כוונת הרב ז"ל כראמון ממאי דקא רייק
 למיתרא וולת כל כך המורה דלאו ספק שקול הוא דקא
 חסתפק אלא במה הנדר וטעמא משום דזה נדר אשר דן את
 הרין אסוף דינא דלמה יותר לו כיון דכבר יכול לצאת ירי
 חובותיו הוא נדר הכוונה אל נדר אשר כתב עליו בתחילה שהוא
 פשט המאמר והלשון משא"כ סדר האחר שאינו פשט הלשון
 ומשום דמ"מ הא איכא נדרין לרחוקי משפט הלשון דלכל
 הרשעה לא תלזהו לכו לפסוק את הרין איפכא כמובן ואין זו
 זריכה לפני' וכמובן באופן דהראת לדעת דישר כחיכו במאי
 דריינין כנ"ד מההיא דמהר"קו ז"ל דכי הדדי נינהו שהרי
 כנ"ד אין בו ספק בלשון התנאי דכרו' מללו כמשפט הל' דאין
 בכלל מלבושין תכשיטי זהב וכסף כדריינין לעיל דמשמעו'
 ניכר לכל כי ריבא כיון דמלת מלבושין ככתבה למדבר כמו
 של בעל השטר ולית לן לחיובי לאלמנה בדבר שאינו רונה
 מתוך משפט לשון התנאי כיון שהדבר קשה עליה טפי
 כהוראת מוהר"קו ז"ל כדכתיבנא . ואף לקאי דנפקא
 למידן דינא לעיל מקמי הכי מההיא דמהר"קו ז"ל בשורש ז'
 דכל שלשון תלוי ומסופק דיד בעל השטר על התתונה
 כדלעיל נמו כחיכו יפה יפה גם מהך דמהר"קו ז"ל למידן
 דינא דכתיבנא דכיון דקשה על האלמנה לאחד וכותה
 בתכשיטין הדרן לכללן דיד בעל השטר על התתונ' דברור
 ועין רואה שהרב רכו' ז"ל לא דן את הרין הכי אלא מחמת
 חומר ס' שכונה וכדכתיבנא להדיא וכמובן וכ"ש לדברי
 האחרונים דלעיל דכ"ד בא לכלל ההיא דהרשב"א ז"ל דכל
 דמשמעו' ניכר לכ"ד כדכתיבנא לעיל . באופן דלפוס
 כל מאי דכתיבנא אשתכח דכ"ד בא לכלל מההיא תשו'
 אחריתי דאיכא להרב מהר"א דבו' ז"ל הנו' בסיומ ק"כ שרן
 בה מהוראת מוהר"קו ז"ל הלזו ע"כ וכמוזן :

וחזיתיה

להר' ז"ל שם דקשיא ליה טובא אהא
 דמהר"קו ז"ל וכו' אלא דקשיא לי טובא
 כיון דע"כ איירי ההיא דריבא דא"ל בהדיא מלאכה זו של
 עידור ואעפ"י כן יכול ליתן לו אחרת של מיכוס וכמו שהכריח
 הרב מוהר"קו שם בכמה ראיות א"כ הא דאמרינן באומנים
 גבי השכיר לחבירו ספינה לנין זה דהוי קפידא ודוקא יין
 זה יכול לטעון בספינה ולא אחר וכמ"ש הטור בס' שא"ז ז"ל
 דקדק מכלאן הרמ"ה מי ששוכר חמור או ספינה למשא ידוע
 אין יכול לטעון בספינה ולא אחר וכמ"ש הטור בס' שא"ז ז"ל
 אמאי נימא כיון דלמדין מן התנאי בדבר שאין קשה יותר
 ונמו וכמו שלמד הרב מהר"קו מהא דפועל וכו' היכי דגבי
 יוצא אמרינן דאעפ"י דשכרו לעדור כפי' ישיב ליה נכוס
 כיון דאינו קשה מצידו ה"כ מימא התם דיהיב ליה משא אחר'
 כיוותיה ואפי' ללא דכתב הטור שם דשאני התם דמנא
 יקום הקפידה לנזח ונחה כלומ' ריש לו רימח בקפידה קשה
 ה"כ יש לו רימח לפועל בקפידה דנשלמה מלאכת העידור

ואמאי יקוב ליה מלאכה אחר' דכי היכי דאמרת התם דמשום
 דטבע הוין ויש לו רימח בקפידה קפדין ה"כ פיון דהמלאכה
 נשלמה וריוח בקפידה קפדין זכ"ע עכ"ל ע"ס :

ואחר נשיקת עפרות זהב לו בהורמנותיה דמר ניאו
 דבא ז"ל נלע"ד דלא קשיא דאיכ' למימר מלתא
 דשווא לתריושו דכ"ע בין הרמ"ה וכו' ה"א כולהו ס"ל כהאי
 כללא דמהר"קו ז"ל שיתחייב המתנה בכיוצא אפי' בדבר
 שאינו יונא מתוך לשון התנאי כלל רק אלא שלא יקשה עליו
 יותר ממה שהתנה עם חבירו וכההיא דריבא דפ' האומנים
 אלא דס"ל דחילוק יש בין ההיא דריבא דמאן דאגיר אגירא
 וכו' לההיא דטבעיה הספינה כחצי הדרך והוא דכיון דעיקר
 העילה המעכבת שלא לחייבם במילתא דלא נפקא מחשפט
 הלשון היא משום דלא מחייבין להו במילתא דקשיא להו
 לאינשי טפי א"כ ירדו חכמים למוך דעות בני ארס דסתם
 שכיר ופועל לא קפדי בהכי היכי דנשלמה המלאכה בחצי
 היום אי יחבי להו דכוותה מלאכ' כמותה והגם שאינו יונא חיוב
 הלזה מתוך משפט לשון התנאים לא קשייא להו כיון שכן דרך
 בני ארס וארעיתא דהכי קא' אתולעסות מלאכה ולא קפדי
 אהאי רוחא אשר ימשך להם לפשות מלאכה אחרת לעמתן
 אי קפדין אל לשון התנאי כיון דלית להו פסידא דכבר יחבי
 להו אגרייהו ואף דכי לית לבע"ה מלאכה אחרת דכוותה
 אינו מתן לו שכר שאר היום אלא כפועל בטל כמורע . מ"מ
 לא חשיב הזק ופסידא כיון דכמה פועלים הם מתאווים
 להוותם שקטים ונוח להם ושינתו להם שכר כפועל בטל .
 ועוד דאפשר שהבע"ה יתפאר עמו ויתן לו רשות לעשות
 בשלו ונמנא מריוח טפי וכמוזן . אמנה לאו הכי גבי ההיא
 דטבעיה הספינה בחצי הדרך דהתם ירדו חכמי' למוך דעתם
 כלפי לייא דכל דאירע להו הזק גדול כזה קפדי אינשי בכל
 מידי דמטי להו הנאה אגב משפט הלשון דלא למעבר דבר
 שאינו יונא מתוך לשון התנאי שהרי אם אתה בא לחייבו אף
 בדבר וולתו שאינו יונא מתוך לשון התנאי לאתויי ספינה
 אחרית והגם דספינה זו קאמר או לאיתיי חמרא אחריתי
 הגם דין זה קאמר אשתכח דקא מחמירין עליה בדבר
 הקשה עליו יותר ממה שהתנה עם חבירו דס"ל דכל כה"ג
 דטבעיה ספינתו בחצי הדרך דאירע להו פסידא הלזו קשיא
 ליה לאינשי לבקש ספינה אחריתי או לבעל היין להביא
 יין אחר מאי דאינו מפורש יונא מחשפט לשון התנאי אי
 משום דלפעמים אין ידם משגת להביא זאי משום דכל חד
 וחד שופ' כדעתו דרוש מול חבירו גרם לו ההיזק וכל כה"ג
 דאתיג להו פסידא כו' קפדי אינשי על לשון התנאי דוקא כל
 דמחמתו אתי ליה איזה רוחא כמה הנד' . וע"ס בפרק
 האומנין ד' ע"ט ע"א בסד"ה לא בספינה סתם וכו' זכרברי
 הרמ"ה גופיה ז"ל דהאטונים דקא מייתי מוהר"ב ז"ל שם
 בסיומ הכו' שם אב"ל הרמ"ה ז"ל כתב דלא שייך למימר אינו
 דומה הבא טעון וכו' דבטילא דהאי דאכסדיה לספינת' קשה
 ליה טפי מהיכא דעבו' תלאכה דמי' לאוכלוסי דמחורא דיישיב
 לוכל שכרו וכו' באופן דהיינו טעמא דהרמ"ה והוא ז"ל הכא
 גבי ספינה וחמור . כראמון משום דאף גם גבי חמור נמי
 שייכא הך דינא דספינה גופיה דכל הדרכים בחזקת סכנה
 ושמא יבואו ליסטים ויקחו גם את כל המשא עם החמור או
 יטבע בהר גדול וכל כה"ג קפדי אינשי אל לשון התנאי
 כדכתי' אלא דהרמ"ה ז"ל ס"ל דכיון דבדרכים אשר ימצא
 בהן ההזק וההפסד תחול הקפידה למיזל בהו בתר משפט
 לשון התנאי דוקא דכל כה"ג קפדי אינשי אליטנא ולא
 מחייבין ליה בדבר שאינו יונא מפורש מתוך לשון התנאי
 מטעמא דכתיבנא א"כ אפי' בתחילת המעשה דאכתי עדין
 לא נראתה הפסידה וההזק יכולין לעכב זה את זה שלא

לשנות את הירוצה משא ירוצה וחומר ירוצה וכיון שהן מהמין
 דשכיח בהו ההיזק והפסידה דקפדי אינשי בהן על לשון
 התנאי וכשאיירע בהן ההיזק והפסידה מידן דינונן בהו ע"פ
 דקדוק לשון התנאי דוקא ולא בזולתו מטעמא דכתיבנא
 והשום דאלת"ה תחוי כאלו מחיל ליה מטעם לשון התנאי
 ולמחר אם יארע בהן ההיזק והפסידה כמה כחינויפה לרון
 דינא מטענת הלשון אם בתחילת המעשה לא מצי מעכב
 והיא ס"ל דכל דלא מצאה מקום הקפידה למוח אפי' כזה
 המין לא מצי מעכב ומשא"כ גבי ההיא דגואן דאגיר אנריא
 רבין דאינונן מהמין דשכיח הזקא והפסד בו רק לא מניעת
 הריוח כמה הנד היכא דנשלמה קמלאכה בחצי שיום דהוה
 מצי למיעבד אינו מלאכה אחרת לעצמו ותריוח טפי וכל
 כה"ג לא קפדינן אל לשון התנאי דכבר ירדו חכמים לסוף
 דעתו דכתיבנא דבגון דא הכא לא קשיא להו לפועלי' כיון
 שפבר משלם להו שכון אשר קנב להם וארעתא דהכי נחתו
 כיון דלית להו פסידא רק קנת מניעת הריוח יותר כמה הנד
 אם יודמן לו מלאכה אחרת לעצמו או לאחריים ולפועלים לא
 ימצא או לא יהיה לכה"כ מלאכה אחר' ויתפטר עמו דכתיב'
 ולא בא לכלל ההיא דובלכר שלא יקשה עליו יותר תמה
 שהתנה עם חבירו דכתיבנא וכמוכן ודוק וע"ש בכה"ג
 בסו' שא"ה הנו' בהנהגה הטור אות ו' דשקיל וטרי מר ליישב
 תמיהא הלוו כג' אופנים וכל הדרכים בחוקת סכנה כמו
 שיראה הרואה :

האמנם

בהיותי נכוד בזה חוו' קשה נראה לי לסברת
 היא הנו' דס"ל דלא קפדינן אל לישנא אלא
 מן בטר דמצאה הקפידה מקום למוח דהיינו אחר הטביעה
 דבאה ההיזק והפסידה דלפוס ריהטא ההיא דפ"ג דביטין
 דף כ"ט ע"כ דלא כוותייהו דאמרינן התם בי פלוגי היכא
 דא"ל שקול מינה חפץ והדר הכ לה גיטא ואזל
 איהו ויהיב לה גיטא והדר שקל מינה חפץ ר' יוחנן פוסל בו
 וכ"ש בשלוחו ור"ל מכשיר בשלוחו וכ"ש בו ע"כ. ופירש"י
 ז"ל ו"ל שקול חפץ ברישא קפיד איהו שהיה כדעתו לעכב
 הגט אם לא תתן לו החפץ ולרדותה בעיננא עד שתתן
 הילכך הגט תלה בחפץ דכבר זה וזה אם שינה בעשה כמו
 שא"ל אל תגרשנה אלא בבית וגרשה בעליה הילכך ר'
 פוסל וכו' ור"ל מכשיר דקסבר לאו קפידה היא אלא אורחא
 דמילתא קאמר ליה עכ"ל ע"ש. וקול הלכה כר' כמורע
 וכמו שפסקו כל הפוסקים ז"ל והרי הכא דכל דקפידה איננה
 אלא שתא לא תתן לו החפץ מן בטר הכי והגם שכבר נתנה
 לו החפץ מן בטר הכי ולא באה הקפידה שכבר געשי' תכלתי'
 חפזו אפי' ס"ל לר' שהגט פסול משום דקפדינן אתחלת
 המעשה דלא הוה ידע שתתן לו החפץ דמי לא ידע ככל אלה
 והויה קפידה הרי דתחול הקפידה דגם לא מצאה מקום
 הקפידה למוח וחשיבין לה דבא לכלל כההיא ואל תגרשנה
 אלא בבית וגרשה בעליה דמצאה מקום הקפידה למוח ונחה
 דלא בעשה תכלית רצונו כלל דאינו גט באופן דבהדיא
 שמעינן מינה שהדני עם הרמ"ה ז"ל דתחול הקפידה בתחוי'
 המעשה גם בלתי שמצאה מקום הקפידה למוח וקשיא להיא
 כמוכן. וגם למהרז"ב ז"ל קשיא דאינו ז"ל הסכים שם
 לסברת היא וכה' גירושין פסק כר'. וקמ"ס ז"ל לפי דברי
 רה"מ ז"ל שם נראה דהכי ס"ל כסברת היא ובהלכות גיטין
 פסק כר' כמורע ולחלק ולומר דשאני לענין שליחות וכפרט
 גבי גיטין דאית ליה להחמיר טפי מתנאי דבין ארס לחבירו
 כיון דאשכחן גבי שליחות דגט תחול הקפידה אפילו דכבר
 שאין בוטעם כלל כגון א' תגרשנה לא בבית וגרשה בעליה
 אל תגרשנה לא בימין וגרשה בשמאל שאינו גט לא נהירא
 כלל שהרי מלכד רהיטא דפרק האומר ד' ס"ה ע"כ גבי

ההיא דהאומר לשלוחו ערב לי בתמורה וערב לו בגירושין
 וכו' דקאמר הכא ל"ק הא רבנן והא ר"א מוכחא איפכא דלא
 שאני לן בין גיטין לעלמ' וקול' כותיה כמורע ואפי' לר' דקאמר'
 הא והא רבנן לאו ה"ט משו"דס' ל' דשאני לן בין גיטין דעלמ'
 אלא משום דטעמא איכא גבי גט דלא תתול בדוכתא
 אחריתי כדפרש"י ז"ל ועוד כה"ל ראי זה כדאי זה דשאני התם
 גבי בית וימין שאין תכלית הקפידה היא תלויה בדבר וולתו
 אלא איהו ויהו ואתתא דלא נעשה רצונו כלל ומשא"כ גבי
 חפץ דתכלית הקפידה היא תלויה בדבר וולתו שתא לא
 תתן לו החפץ מיד וכבר נתנה מיד ואשתתא הדבר דכבר
 נעשה תכלית רצונו וכדחוינן ליה לר' ל' דאף דפוסל גבי גרשה
 בשמאל' או בעליה מכשיר הכא גבי חפץ ואי ה"ט רדו משום
 דס"ל דקפדי אינשי שיחול הקפידה מתחילת המעשה מכלתי'
 שמצאה מקום הקפיד למוח עדין א"כ אמאי גבי תנאי דבין
 ארס לחבירו דעלמא לא יהיה כן. אי לאו דכימא לע"ד
 באופן אחר והוא דהיא לא סוף רבר אמרו דכל דאכתי לא
 מצאה מקום הקפידה למוח דלא מצי מעכב ושאר' גם זאת
 אם למחר יארע לו ההיזק והקפידה דלא מצי תו לבוא על
 שכנגדו מטענת מטעם הלשון דחומר זה קאמר'ו משא
 ירוצה ודמפיל ליה לתנאי' אלא הרמון בהם דכל דאכתי לא
 מצאה מקום הקפידה למוח מצי למיחב חמרא אחרנא פמוהו
 או משא אחרת דכוותה ברס טענת מטעם הלשון דחומר זה
 קאמר' או משא ירוצה לעולם עומדת והרמון בהם דחומר
 הלזה ומשא הלזו דקא יקבי ליה השתא יפול בהם דין מטעם
 לשון התנאי הראשון כאלו אמר השתא חומר זה או משא ו'
 באופן דאשתתא דמשעת החלוק והתמורה ידע אינשי
 דנפשיה דלא יגרסו ולא יביע לו נווה שום קפידה ופחידה
 אפי' לעתי' לבוא ובא לכלל דוה נהנה וזה לא חסר ולא קפדי
 אינשי בהכי ועיין להרב הפרישה ז"ל בסו' שא"ל דכתב על
 מילתיהו דהיא דהו"ל זה נהנה וזה לא חסר ודו"ק ומשא"כ
 גבי חפץ דנ"מ האי שעתא דקא עבר אהילתיה דבעל
 ונתן לה הגט תחילה איכא קפידה דבעל דשמא לא תתן לו
 החפץ ואשתתא דחילוף הלזה גרס לו באופן דהגם דכבר
 הכי נתנה לו החפץ מ"מ ההיא שעתא שעת כתיבת הגט
 בההוא פחדא הוה יתיב דשמא לא תתן וככל כה"ג קפדי
 אינשי אההיא שעתא וכמצאה הקפידה מקום למוח חשיב
 ליה לר' ופסול וכמוכן :

אי כתיב לע"ד דה"ט דהוא משום דס"ל דה"ט רדו גבי
 גט דפסיל משום דס"ל כההיא תוספת' דפ"ק דתרומו'
 דקא מיייתי לה הרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' תרו' דין יד כניסת
 הרמב"ם ז"ל שכת' שם ז"ל פועל שאמר לו בצ"ה כנוס לי גורתי
 ותרסו ותרסו ואח"כ כנס תרומתו תרומה עכ"ל וכתב מר'
 ז"ל דרכינו ז"ל בורס שכב"ה ז"ל כנוס ותרסו והוא תרס ואח"כ
 כנס ואשמעינן דאפ"ה תרומתו תרומה משום דכנוס ותרסו
 דאמר בע"ה לאלו דוקא שיתרום אח"כ קאמר' שהרי אין הגורן
 דכנס אח"כ כתרס ע"ש ודייקי מנה דמדקא יקבי טעמ' עלה
 משום שאין הגורן דכנס אח"כ כתרס ולא קאמר' משום דכבר
 נעשה רצונו דתרס וכנס דמה ליתרס קוד' או כנס קודם דת'
 ודא חדא היא ולכא קפידה אלא ודאי דאתא לאשמעינן
 דבעמיני שליחות לא מסתיין דנעשה רצונו לא דקפידה הוה
 לגבי שליח למעבד דברים כסדרן או כדעבדי אינשי וכ"ש
 דכל דאמר ליה המשלח למעבד כדרך דעבדי אינשי ואלו
 שליח ועבדי איפכא דלא מהמי הנא דכבר נעשה תכלית רצונו
 באופן דה"ט רדו גבי חפץ דפסיל בגט משום דבין רמ"ה
 בעל לשלוח למיעבד כדרך דעבדי אינשי דבין רדו העולם
 דקפדי בהכי ליטול החפץ תחילה וכתר הכי יקבי לה גיטא
 ואלו

ואז איהו ועבד דלא כדעבידי אינשי דיהב לה גיטא תמילה
 א"כ הוב דבתר הכי יהבא ליה חפצא ונעשה רזונו קפידה
 ושינוי הויה גבי שליחות ופסול. ומש"כ בני שהיה רחמור
 זה ומש"א זו דם"ל להיא שאין דרך העולם להקפיד כזה דמה
 לי חמור זה ומה לי חמור אחר כמוהו ומה לי מש"א זו או מש"א
 אחרת דכוותא וכפרט למאי דכתיבא דטענתו כמשפט
 הלשון לעולם עומדת וכמוכן :

אלא

דלר"ל ודאי קשיא מהאי תוספתא לפי גירסת
 רבינו הלון וכמו שכבר עמד בזה הרב הגדול
 תנא דאורייתא ז"ל בספר משנה למלך שם בה' תרומות :
 וכתב ז"ל ודקשיא לי לגירסת רבינו מההיא דפרק שלישי
 דגיטין דף כ"ט דאמרינן דאף דאמר שקול חפצא וכו' דלר"ל
 הגט כשר כיון שכבר נעשה רזונו שלקח החפץ וא"כ תקשי
 לר"ל מתוספת' זו דלמאי אנטריך לטעמא דאין הגורן ככנס
 אח"כ נתרם תיפוק לי דלא שנכנס כבר נעשה רזונו וליכא
 קפידה כמה שהקדים כנסו ולתרם עכ"ל ע"ש. שלא
 הביאה לכלל יאסוב. ולעד"ן בהורגותיה דמר יט לה מקום
 יאסוב אפילו לר"ל והוא דאיכא למימר דם"ל לר"ל דה"ט דתנא
 דתוספתא דאנטריך לטעמא דאין הגורן ככנס אח"כ נתרם
 משום דמקום יט כראש למימרא דברקדוק היה דברו של
 כב' ה"ט איכא תמילה ואח"כ יתרם וה"ט דלא חייש אמפשא
 דעלמא משום שהיה לו מה לעשו' ההיא שעתא ושפט בדעתו
 דשקא בין דא לרא עד שיכנס תמילה אפשר שיהיה לו פכאי
 לבוא לתרם איהו בעצמו דמזוה בו יותר מבשלוחו אלא דעל
 נד הספק לשמא לא יהיה לו פכאי לא דמה להחמי' את המזוה
 והרשוו שיתרוח לאחר כניסה ואשתכח דאי אתא בע"ה תוך
 כניסתו שהתא מיהא דתרם קודם לא נעשה רזונו שהרי אלו
 היה כנס תמילה היה לו שעת קפוט' לבע"ה לתרם בעצמו
 כיון דתלכ' הכניסה היא ארוכה יותר או אח"כ איכא למימר
 דפ"ט דבע"ה דריוק למעבד דברים שלא כסדרן ומשום
 דכיון דקיל דאין תרומין גדולה אלא באומר הדעת כמורע
 וכח"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכו' תרומות א"כ אמוטו להכי
 דקא עביר ע"ז אחרי' קא חייש לשמא אין לפועל אומר הדעת
 יפה וירכה או ימעט לפי אומדן דעתו דשיקול הדע' ולפיכך
 זה לו ברקדוק שיכנס תמילה משום דע"י הכנס יהיה לו
 אומר יפה טפי תבעודו בכרי דעביר אינש דטפי טפי וכיון
 יעל גר העכו"ב היו דבריו אשתכח דכל שטינה השליח הסדר
 לא נעשה תכלית רזונו של בע"ה. באופן דה"ט דאנטריך
 טעמ' דאין הגורן ככנס אח"כ נתרם ולא ה"ט משום דכבר
 נעשה רזונו משום דהא איכא למימר שכא דלא נעשה רזונו
 דכתיבא ולרבות' קנט תנא האי טעמא לאגמרן דאע"כ
 איכא למימר דלא נעשה רזונו וכענין שליחו' דעתו ותכלית
 זכור של בע"ה אותה אנו חבקים אפ"ה תרומתו תרומה
 יון נעשה כדרך העולם דאין הגורן ככנס אח"כ נתרם דכל
 נעשה כדרך העולם לא תחול הקפידה כל כך לגמרי ואחולי
 חיל לתנאיה והא איכא לפרושי למילתיה דלאו דוקא קאמר
 גרס ה"ה נמי דנעשה רזונו דברור דשפיר דמי אע"כ ר"ל
 כד כדעבידי אינשי וכסדר דברי התשלח משום דכחרא
 כיייהו סגי או שנעשה רזונו או נעשה כדעבידי אינשי או
 לדרך זה דסיומא דמילתיה דתנא בזה הטעם דקנט
 דאין הגורן ככנס אח"כ נתרם כלשון שלילה שהרנונו בו ע"ד
 דהיא דכתיבא האיכו' לפרושי למילתיה דבע"ה דדוקא קאמר
 נעשה רזונו וכדו' לאפקוי דלא ניתא הכי פירושה
 כדכתיבא קאמר כנסו ותרם ואשתכח דלא נעשה רזונו
 ע"פ פלי' רזונו בע"ה אכן בעינינו אי' לזאת קא יתיב טעמא שאין
 חסר דאין ככנס אח"כ נתרם כלשון שלילה כלומר דקפידה אינשי
 כדכתיבא בלומר דבין דקפידה אינשי שלא לכנס דא"כ תורמין

אם כן אינו אלא כוונה הנו' היתה כונתו לעכב דברים שלא
 כסדרן לא הול"ל הכי כונס ותרם שהרי כיון דקפידה אינשי
 לתרם קודם הא איכא לפרושי למילתיה דלא דוקא קאמר
 ומדלא קאמר ליה כלשון שלילה ועיכובא לא תתרם אלא עד
 שתכנס פשיטא דלא דוקא קאמר ולא דק דסמך ע"ד העולם
 ותרומתו תרומה דאשתכח דכבר נעשה רזונו וכדכתיבא תנח
 לן נתי דלא נכריע מתוך מה שפירש"י ז"ל בסוגין דהאומר
 דלעיל דמילתיה דרב יוסף דקאמר הא והא רכנן כאן בשל
 כאן בשל חכירו דקא פריש דכשלו עירובו עירו' דלא איכפת
 ליה וכו' ע"ש עכ"ל דרש"י ז"ל לא גרים בהך תוספתא אלא
 כגו' הראב"ד ז"ל דאי גרים כגו' הרמב"ם דקאמר ליה בע"ה
 כנסו ותרם וכו' והפועל תרם וכנס א"כ אמאי אנטריך תנא
 לטעמ' דאין הגורן ככנס אח"כ נתרם תיפו' לי דבין דנעשה
 רזונו והוי כשלו לא תחול הקפידה דלא איכפת ליה אם נעשה
 שלא כסדרן של דברים דמה בין ה' להיא דערב לי בתרומים
 וערב לו בדמורות דכשלו אמרינן דלא קפיד שהרי אף
 למילתיה דרב יוסף פשיטא דם"ל דרך התוספת' שהיא סתמ'
 אפילו רכנן היא ומה גם דבריה מילתא דלא פליג' ר"א
 אדרבנן אהך מילתא דרב יוסף דפשיטא דהא והא רכנן
 דקאמר הרנונו כו כלפי מילתיה דרבא דמוקי חדיא כרבנן
 נקט האי לישנא והא"כ דמורה ר"א שהרי רבנן קפידו טפי
 מיניה גבי גט כדירה כמוכן אלא דאיכא למימר דאף גם
 זאת אי גרים רש"י ז"ל כגו' הרמב"ם ז"ל איכא להביאה לכלל
 יאסוב דם"ל לרש"י ז"ל דרב יוסף יפרש כונת' התו' כגו' הרמב"ם
 ז"ל כדפרישנא אכן כדירן וכמוכן. באופן דה"ט דר"ל דם"ל
 גבי גט דכשר משום דנעשה רזונו משום דם"ל דהאי
 דקנט תנא האי טעמא דאין הגורן ככנס אח"כ נתרם הוא
 הטעם כדו שנאמר שנעשה רזונו וכדכתיבא. אלא דר"ל
 דפסול ס"ל דפשיט' ליה לתנא דליתיה להאי פירוש' דלעכובא
 קאמר כיון דדרך העולם להקפיד על זה ולא קאמר כלשון
 שלילה וקפידה לא דברים כפשוטן דלא נקט תנא האי טעמא
 לא לאגמרן דהגם שנעשה רזונו לא היתה תרומתו לא משום
 דאין הגורן ככנס לא אח"כ נתרם נעשה כדרך העולם דהול"ל
 כסדר מילתיה דבע"ה כלעיל וכמוכן :

ולמאי

דאתאן עלה דכ"ר מההיא דמוהר"קון ז"ל
 כדכתיבא עור כלע"ד דיש ללמדה מההיא
 דכתב מוהר"מט ז"ל בתשו' בח"ב ח"מ סו' פ"א דקא מיייתי
 שם ההיא דמוהר"קון ז"ל וכתב דלכאורה יקשה עליו מההיא
 דהתקבל לי גטי במקום פ' וקבלו לה במקום אחר דפסול
 וכיוצא דלא אמרינן מראה מקום הוא לו לא קפידה הוי אפי"ה
 שלא יקשה עליו זה יותר ואין נחת לזה מזה ואיך חילק ז"ל לא
 דדוקא איכא שתתנה על מה שלפניו ונשתנה הדבר איכא
 למימר שלא היה שם קפידה לא שלא דברו לא בהווה שלפניו
 כגון שהיה רפ' האומנים דאגיר אגירא לעבדיתא וסלים
 עבדיתא וכן בההיא עוברא דמוהר"קון שנתחייב לפרוע
 בעי"פ' אשר דר בה שמעון וסוב אירעו אונס לשמעון ונעתק
 לעיר אחרת שהיא קרובה ללווה כמו אותה העיר ואז באמר
 שאין הולכין אחר הלשון שלא נאמר עיר פ' אלא לפניו היה
 דר בה וה"ה לעיר אחרת כיוצא בה אבל איכא שמתנין
 בתמילה כדברים שאירעו אח"כ ופירשו שנתחייב בהך וכך
 אין לנו לא כמה שנתחייב בהדיא דמאחר שהיה יכול להזכיר
 זה כמו זה קפידה הוי עכ"ל ע"ש הרי דאפי"ה דכבר
 שלא יקשה עליו זה יותר רבון ההיא דאגיר אגירא דפרק
 האומנים ודון מוהר"קון ז"ל אך חלק נדן הרב ז"ל דאפ"ה כל
 שמתנין בתמילה כדברי שארעו אח"כ ופירשו שנתחייב בהך
 וכך שאין לנו אלא כמה שנתחייב בהדיא כיון שהיה
 יכול להזכיר זה כמו זה ולא הזכיר. וא"כ ה"ה כד"ה פתמי

שהתמו על העתיד דברי שאירעו אח"כ דהיינו תלבושין ולא הזכירו תכשיטין כלל פשיטא דאפי' אי הוה כ"ד מילתא דלא יקשה עליו יותר אין לנו אלא מה שנתחייבה בהדיא דוקא תלבושין ולא תכשיטין זהב וכסף וטבעת וכיוצא וכ"ש דהוי כמי מילתא דקשיא עלה טפי כדתיבנא באופן דהדין עם האלמנא בכל מאי דכתיבנא וכמוכן :

ומעתה

עת לדבר משפט כתוב בשאלה דקא טעין החתן שהוא מוחזק בטבע זהב הלזה ואומר אברא דתפיסה הלזו אית בה ריעותות הרבה הא' דהול"ל תפיסה לאחר שגולד הספק דכל כה"ג מהיהא שעתא דינא הטבעת מיד הכעלים הראשונים נפל בו הספק כמודע והב' דהרי הוא בא בטבעת שמה בלשון בני אדם גם התכשיטין ככללין בשם תלבוש כדתיבנא והג' דהו"ל תפיסה בלתי רשותא כמודע דבכל אלו נפל בהם המחלוקת ככתוב באורך בספרי הפוסקים ז"ל הלא בספרתם אלא דכוון דהרמב"ם ז"ל הוא מן הסוכרי דכל דתפס לן מפקינן מיניה ואפי' בתפיסה דאית בה בל הריעותות הללו כמודע דספרין פתיחין וחזינן למרן ב' ז"ל דהסכים עמו בשלחנו הטחור בח"מ בכתה דוכתי ואכן בהוראותיהו נהגינן אפילו לאפוקי תמונא א"כ לפוס דהטא יאמר האומר דתפסיתו תפיסה ולא מפקינן מיניה לכ"ע הא' הוא מהיהא תשו' דהרשב"א ז"ל דקא מייטי לה מרן ב' בסי' מ"ב מחו' ה' דכתב דכל שמשמעו נוכח לכ"ד מתוך הכתב שהוא כן דנין אותו אפילו לפשו כח של בעל השטר ואעפ"י שאפ"ל לרובו למשמעו אחר שיהא לגרעון בעל השטר ע"ש שיצאנו לדון מנה בכ"ד לעיל אף למה שאף חילק בה הרב פ"מ לפוס היהא תשובה דמוהר"ק ז"ל כדתיבנא לעיל דאי לזאת אם פנים אחרים בדברינו זה בכ"ד כא לכלל היהא דמשמעו נוכח לכ"ד פשיטא דאפוקי מפקינן מיניה שכבר נלמד מעינינו הוא מתשו' הרשב"א ז"ל הלזו שהרי בקדוה כתב דהרשב"א ז"ל דנין אותו לפשו כח של בעל השטר דקיינו לאפוקי ממונא מיד המוחזק משום דמשמעו נוכח לכ"ד כי זה הוא וה"ה בכ"ד דמפקינן מיניה כיון דניכר משמעו נוכח לכ"ד שנתחייב לגרעון בעל השטר וכ"ד עדיף טפי במה סדר דהיותו הנדון ומשמעותו לגרועו כח של בעל השטר שהוא כלל גדול בדיניו דיד דבעוה"ת ותוס' תת כחה לדון דינא הכי כיון דהמשמעו נוכח לכ"ד מחכים והולך עם הכלל המסור בדינו וכמוכן. והב' דאיכא אף לחלק ולומר דע"כ לא קאמר הרמב"ם ז"ל דהיה ודעמיה דאפי' בטוען שלא תפיסתו תפיסה אלא דוקא בשמא גומר ומשא"כ הכא בכ"ד דמגרעות נתן שהרי כיון דכבר הראנו פנים הנראין בהלכה מריש מגילת ועד השתא דינא פסיקא דאין תכשיטין טבעת זהב וכיוצא ככלל בשם תלבוש לא בלשון המשנה ולא בלשון חכמים כלל וכתבו דלפי דעתינו כ"ד כא לכלל היהא דהרשב"א ז"ל דמשמעו נוכח לכ"ד דאין תכשיטין זהב ככללין בשם תלבוש כיון דעינינו הראות מעשים בכל יום דלא קרו אפי' אינשי לתכשיטין זהב וכסף בלישנא דתלבושין באופן דאשתבח דהרי זה בא בטבעת ספק הרחוק ושמה גרוע לשנות את הירוע לארס דקא חזינן דלא קרו אינשי לתכשיטין זהב טבעות זהב וכיוצא בלשון תלבושין. גם בני אדם גם בני איש וההוא אמר כלפי לייא בטענה דשמא ישנו בלשון בני אדם דיכללוהו השם לתכשיטין זהב וכסף בלשון תלבושין הנה בכל כה"ג שמה גרוע הלזק פשיטא ככ"ע מוודו דאין תפיסתו תפיסה ומפקינן מיניה ואף שאין ידיעתו מברעת לאפוקי ממונא מיד המוחזק

במחל' מס' דהא"ש חלוק הלזה ואפי' דקא טעין שמה גרוע הלזה. מ"ו הן כחי יפה דתיבנא נוכח גברא רבא חר ביהו הרב המביט ז"ל דכתב בתשו' בח"ג סי' ק"ח משם הרב מהרש"ן וירבא ז"ל וחכריו ז"ל דכתבו ז"ל כלל דמילתא לטענת בריא מהיהא תפיסה כיון שהוא טוען בריא ומוחזק בה אין לנו כח להוציא מידו אבל מני שהוא מסופק בדבר אם הוא שלו או לא לא מהניא תפיסתו לאפוקי מחזק וכו' ואעפ"י שהרמב"ם ז"ל נראה שחולק על זה בה' בכורו' וסובר דתקפו בהן אין מוזיאין מידו בספק גרוע בכ"ד יודה וכו' עכ"ל ע"ש. ועיין להרב החביב ז"ל בח"מ סי' ד' בהנהגה באות ז"ג. הרי דכתב ז"ל דכל הרבנים הנו' בהסכמה עלו דאפילו הרמב"ם ז"ל רס"ל דבתיקו דמונא לא מפקינן מיד המוחזק כמודע אייל ומודה דבספק גרוע מפקינן מיניה באופן דאף אכן כמי הכא בכ"ד כחיו יפה בהך חילוק למידן דינא דכלל כה"ג דכ"ד דאולי ומודה אף הרמב"ם ז"ל ודעמיה דאין תפיסתו תפיסה ואפוקי מפקינן מיניה דדין עדיפא טפי לגריעותא כמו טעין רואה וכ"ש דהא איכא טעמא קמא בדקאמרון דכ"ד כא לכלל היהא דמשמעו נוכח לכ"ד כדתיבנא דפשיטא דבהצמדם יחד הן כחיו יפה להוציא מידו הטבעת ולמידן דינא בכל מאי דכתיבנא מעיקרא שהדין עם האלמנה וכמוכן ואף השלישי הנני בא לדון בכ"ד דאין תפיסתו תפיסה כלל מטעמא אחרים והוא דבר הלתי ונענינו תשו' מוהר"ק ז"ל דרש ו' הנו' דכתב ששם לו ז"ל ופשיטא דאין לחלק הכא משום דראובן הוא מוחזק שהרי אין חוקתו כלום מאחר שמכח הדין מתחייב ראובן לפי ממונו אלא שמכח השטר בא להפקיע ולהסיע דין תורה לכן מוכח מפ' הכותב וכו' דפריך התם וכו' אחתני ואימא תכל מילי סליק נפשיה ומשני אבוי דיד ביעה"ע וקרי לאשה כ"ה ואע"ב שהיא מוחזקת בכנסים כיון שהבעל בא לזכו' בהם מוכח הדין והיא רוצה להפקיעו מכח השטר ואע"ב דמוסר עלה רב אמי בכנסך ולא לאחר מיתה כפרותך וכו' לא דלאו לאפלוגי אחאי דמשני אבוי יד ביעה"ע וכו' דהיי' וכו' הרי רס"ל סיניא דיד ביעה"ע וכו' דהא דהוהך לתרן בכנסך ולא וכו' קיינו משום דקשיא ליה מאי דפריך סתמא דתלמוד ואימא מפרי סליק וכו' ואימא מירושא וכו' ולית ליה סיניא דאבוי כוונתא טב מקרא וכו' ועל זה בא לתרן וכו' אבל מ"מ מודה הוא לעיקר שנייא דאבוי דיד ביעה"ע וכו' עכ"ל ע"ש ב' הרי דין דינא דכל שכנגדו וכותו ברור לכ"ד שהכנסים בחוקתו דלא מוכח השטר קא אתי אלא מכח הדין והלא בא להחוי' בממונו של זה מכח לשון השטר והלשון איש מבורר לשיעור דאין היותו מוחזק מהניא ליה כלל וא"כ הוא הדין הכא בכ"ד דכוון דכ"ע ירעי דהאלמנה כבר פירעה לחתנה כל מה שנתחייבה להכניס לה בעד כתה במשלה ממשעה ידיה וממה שהיה שייך אצלה למודך מומתיה והנה שהיא עניה ועוד לה שתי בנות נערו' יתמו' דשמוכה עבדה על העתיד לבא מהנדיבים מכירי בעלה ובפירושא אתמר בכתוב בשאלה ולדעת האלמנה הם שולחים מה ששאלו א"כ כל מאי דקא אתי מעלמא לתשלום וסויע מזהר ומתן בתה הלזו פשיטא דמדינא הרי הוא לעצמה למודך מומתיה ומזהר ומתן השתי בנות הנשארות אצלה או למודך מומתיה תחת מה שהכניסה לחתן כמה מכנסיה וסתתן הלזה כא להפקיע ממנה מחמת לשון השטר הך שיבוהא דקא עברא לבתה ונתחייב תלבוש הכא מהתם לכלה שיהיה לכלה ואפילו בא אחר הכניסו אין יתר על מה שנתחייבה להכני' לו הכרור דכוון דהלשון אינו מבורר אי תכשי' זהב בכלל תלבוש כלל מאי דכתיבנא פשיטא לא מהניא ליה היותו תפס' בטבעת כלל כמוכן :

אלא הלטום ריהטא נראה דהאי לוינא דמוהריק"ו זל
לאו קודיתא היא דחויבין להו לרבנן קמאי גדולי
הראשונים זל דכתבו לפום ריהטא איפכא הלא המה קרי"ף
זל כס"פ השאל דכתב וזל הילכך הלך אחר הפמות שבלשונות
ברקי"ל דמספקא לא מפיקין ממונא אכל אי תפיש לא
מפיקין מיניה דהו"ל לאחר תפיסה כתבע וה"מ כמטלטלי
עכ"ל ע"ש והביאו הרב הת"ז זל כס"ח ח"א דכתב וזל
ופתב הרמב"ן זל מ"ש הרב בפרק השואל גבי איסתירא
דאי תפס לא מפיקין ליה מיניה פי' לפי' אם נתן לו מאה
מני ברשותו או שנתן לו זה המטלטלין דכיון דברשות יהב
ברשותיה קיימי והמונא מחבירו עליו הראיה עכ"ל ע"ש
גם מוהר"ב זל בח"מ סי' מ"ב פסק לה הכי דפתב עלה
דהיא דכתב היה כתוב בו לשון דמשתמע כך וכך וכו' ריך
בה"ע הת"ז זל ואי תפיש מטלטלין מיניה לא מפיקין להו
מיניה עכ"ל ע"ש . וכתב מר"ן זל שם בב"ד כ"כ הרי"ף
והרבה"ת משם הרמב"ן זל דעמא דמילתא משום דאף
דאמרין בה"ע"ת קיינו משום דהמע"ה והשת" דבעל השטר
תפס הוי אידך המוניא עליו הראיה ע"ש . הרי דס"ל זל
דכי תפס לא מפיקין מיניה ועל שכנגדו להכי ראה להניא
מידו והגם דלא קא אתי עלה קמחויק אלא חקא משפט
ליטא דלא ברירא דלא כוותיה דמוהריק"ו זל כדכתיבנא .
ומאי דאיכא למיסק עליה דמוהריק"ו זל כבר מר"ן הקדוש
זל תמה עליו כספר הדק הבית כסי' מ"ב דכתב וזל ואני
תמה אם ראה דברי בני רבותא אידך חלק עליהם ע"ש .
גם הרא"ה זל נמי נראה דהכי ס"ל דלא כהאי דינא
דמוהריק"ו זל דכתב רכימו נסיו זל בשלהי פ"ג פשוט
עלה דמתני' דכתוב בו וזוין מאת וכו' כפי' ההלכות וזל
ואובר שיבא ויהי כתוב בו שנתפרע ממנו דיכרין יש אומרים
דבבי טובא קאמר ולזה מטה דעת הרא"ה זל אעפי' שאינו
נראה כעניי הרשב"א זל תלמידו עכ"ל ע"ש . הרי דגם
הרא"ה זל ודעמיה נראה לפום ריהטא דהכי ס"ל דכל שהוא
מחוקק מהניא ליה חוקתו הגם דקא אתי על שכנגדו מוכח
לשון שאינו מבורר וכסברת רבנן קמאי זל כדכתיבנא
לעיל וכמוכן . גם מוהריב"ה זל בח"מ סי' כ"ד הכי פסק
לה לענין שובר דכתב וזל ואובר שכתב סתם וכו' מחטל
כל שטר וכו' ואם כתוב בו דיכרין סתם מחטל כל שטר שיש
לו וכו' עכ"ל ע"ש . וכתב מר"ן זל שם בב"ד רכך כתב
בה"ע"ת בסג"ב ושכתב שכן השיב לו הרמב"ן זל ע"ש
והכי כתב בשם הרשב"א זל שכתב בתשו' על ראוון שהוני'
ש"ע על שמעון ושמעון טוען שפרעו כולו והמונא שובר
שכתוב בו שפרעו דיכרין וטען ראוון שלא פרעו כי אם ב'
יכרין והעלה ליקום שטרא כיד מלוה והמעות היבא דהיינו
וקמו ואי תפס לא מפיקין מיניה ע"ש . באופן דלפום
יהטא נראה דכלהו רבותא ס"ל דלא כהאי דינא דמוהריק"ו
ל הנו' זולת הריטב"א לבר כדכתיבנא . וברור דלפום
זכ"ל הכי רבנן קמאי זל הנו' ע"ב למשכני אנפשינן בההו'
פרק הכותב דהוכיח מינה מוהריק"ו זל דינו הדק למימרא
ס"ל כפי' דשמעתתא דלא כמוהריק"ו זל אלא דרב אשי
ליב עליה דרבני אחאי דקא תרינ דיר בעה"ת מטעם דשני'
היא דבתרא דרבני' וכו' דכיון דהכא האשה היא מנוחקת
ככפיש והבעל אתי לאפקוי מינה לא אמרין הכא יד
עה"ת הגם דפשא דהטא דשמעתתא מוכחא טפי
מוהריק"ו זל כמוכן . ומרי עוברי ראייתי בספר שארית
ודם הרב מר שמואל זל שם בפסקו בד' כ"ד דמחמת
דרי התוספות שם בסוין דהכותב דכתבו כד"ה רב אשי
יר בכסוד וכו' למאי דלית ליה לרב אשי יד בעה"ת

תימא אחאי קתני שאם מכרה ונתב' קיים בדועבר לכתחיל'
נמי תמכור ע"כ דחה האי דינא דמוהריק"ו זל בשתי ידיס
מטעמא דהתו' זל ס"ל דרב אשי פליג ארביי וס"ל דלא
אמרין ככל כה"ג יד בהעה"ת אלא אררובא יד האשה על
העלינה כיון שהיא מנוחקת בכספי' והבעל בא להניא מידם
ובהא פליגי דרביי ס"ל כס' מוהריק"ו זל ורב אשי פליג
עליה וק"ל הלכתא כרב אשי שהוא בתרא ודלא כמוהריק"ו
שהוא לא ראה דברי התו' ע"כ . ולע"ד בהורמותיה דמר
אי מהא לא איריא לדחות דינו דמוהריק"ו מוכ"כ שהרי שפיר
מזינן לפרושי למילתיהו בה"ש דלמאי דלית ליה לרב אשי יד
בעה"ת הנכון בהם דלר' אשי דלא אתי עלם דמתני' דה"ע
דלא מצינ מיי' ליה מכל מלי סליק נפשך משו' דיר בהעה"ת
כת' דרביי דאשתכח דאינו אתי עלם מוכח הספק לא
דס"ל דמליטנא דשטרא גופיה קא אתי עלה הבעל מתורת
ודאי א"כ תימא וכו' לכתחילה נמי תמכור דכשלמא לאבי
דס"ל דה"ט דלא מצינ אמת ליה דמכל מילי סליק נפשיה
משום דיר בעה"ת נחא דאיכא למימר דס"ל למתני' דכיון
דלאו מפורש יוצא מתוך לשון השטר דסילק עצמו ממכירה
לא תמכור לכתחילה א"כ דמני לרמות לה בטעת מכירה
דלאו ממכיר סילק עצמו לא מירוש' וזיל הכא קא מרחה ליה
וויל הכא וכו' אלא דיעבר אמנס לרב אשי דמליטנא דשטרא
אתי עלה דלא סילק עצמו מכל ומנכסד דייקין דפשיטא
דסילק עצמו ממכיר א"כ אפי' לכתחי' נמי או כלך לדרך זה
דכופת לומר דכשלמ' לאבי דנקט טעמא משום יד בהעה"ת
ואשתכח דמאי דלא אמרי' דמפירי או מירושא מסלק נפשו'
אלא ממכירה קיינו משום דלא שכיח שאיננה עשויה לתכור
בדאמרין שם נחא דנקט תבא דמתני' ליטא דאם מכרה
מסופק לא שמועין מילתא אבא אורחיה דה"ט דאמרין
דוקא ממכירה דסליק נפשיה משום דאינה עשויה למכור
קיינו דנק' אם מכרה דלא שכיח לא לרב אשי דליכא לפרושי
הכי אחאי קט דיעבר אפי' לכתחילה נמי באופן דאינ
כונתם למימרא דרב אשי לית ליה בכל כה"ג שהיא מנוחקת
יד בעה"ת אלא דאזיל ומורה רב אשי לאבי האפילו בכל
בה"ג נמי אמרין יד בעה"ת ותעיד על זה דכיון דרב
אשי בעלמא אית ליה יד בעה"ת כנו' א"כ אי איתא דככל
כה"ג פליג הו"ל לפרושי למילתיה ואך לחלק דהכא שאבי
שהיא מנוחקת אלא דרב אשי רווחא אשכח הכא מדיוקא
דלישא דשטרא גופיה ומתורת קודאי וה"ט דבחר לו זה
הדרך לעצמו כיון דממילא רווחא שמעתתא כולה לפי דרך
הלזה דתו לא קשיא ואימא מפירי וכו' ואימא מירושא וכו' ולא
צריכין למשכני נפשין ככל הנקו תירוני אחריני
דאביי וכס"ט מוהריק"ו זל וכמוכן . באופן דיהי כחינו
לומר דמוהריק"ו זל ה"ט דלא הזכיר מילתיהו דהתו' זל
משום שדרך זו קיה פשוט' לפניו ומאין הרבלי' לרחוי למילת'
בשתי ידיס ולמירן פסיקא דלא כוותיה דמוהריק"ו זל
באופן דלא הוה ליה להרב זל למיסק עלם דמוהריק"ו זל
מומילתא דהתוספות זל גירדתא דליתא אלא הו"ל לאתוי
עלה מחמת מילתיהו דרבנן קמאי זל דכתיבנא עלה דאיפא
במשמע טפי דלא ס"ל כהאי דינא דמוהריק"ו זל וכנראה
דאינו זל עין לא ראתה דברי הראשונים הו"ל ולא דברי
הרשב"א זל דכתיבנא דמשמע דקאי בשית מוהריק"ו זל
כדלעיל שהרי אלו היה רואה מילתיה דהריטב"א זל לא הוה
דחי למילתיה דמוהריק"ו זל בשתי ידיס מחמת דברי
התוספות מן בתר דהא איכא הריטב"א זל דקאי כוותיה

וכמוכן:
ד' ב' ז' ו' האתאן עלה דכ"ה מעיקרא לרין דינא
מעיקר דינו דמוהריק"ו זל ודמיון דלא היא
דרי

דהרי חזינו דאקפו אקטיית עליה דכל רבנן קמאי זל הנו דנו
 דלא כותיה וזלת הרטובא זל דקאי כותיה כרכת וכנא אנכי
 הרואה הלפוס דיהטא אכתי יפה כחיכו לרון דינא ככ"ד
 כדדיינין מעיקרא דינא פסיקא מהאי דינא דמוהר"קו זל
 נזחאי דחוי הוית להרב הש"ך זל בח"מ סי' מ"ב בס"ק זח
 שינא לישע מוהר"קו זל וכתב זל . ולפע"ד לק"מ וליכא
 כאן פלוגתא כלל בין הפוסקים דמוהר"קו זל קאי וכו' ר"ל
 כיון דכלא השטר הוא חייב בודאי לפי ממונו שהרי אינו
 טוען שאתם עשיתם עמי כפי' לפרוע שזה בשוה גם כפ"ט
 רק שאומר כיון שעשיתם עמי שטר לפרוע שזה בשוה לצורך
 צדקה גם פ"ט בכלל א"כ מה יועיל לו תפיסתו הרי הוא
 חייב בודאי בלא שטר ואיך יפקיע את עצמו מכח ספק
 שבשטר ואין ספק מוציא תירי ודאי אבל כאן שהמלוה אומר
 שחייב לו בודאי וכו' . פשיטא דאי תפס אפי' בעדים לא
 תפקינן מיניה כיון דטוען בריא וכן באובר שהלוה אומר
 אפילו בלא שטר אינו חייב לו בודאי אמרינן יד בעל האובר
 על העליונה כיון שהוא מוחזק וכן מ"ט הר"א והמחבר
 לקמן סי' ת"ג וכו' היינו ג"כ שבעל האובר טוען שתחל לו
 בפירוט גם שטר זה וכן הריטב"א זל כגו"ס מורה באובר
 יד בעל האובר על העליונה כיון שהוא מוחזק ולא פליגי
 התם לא בכתוב בו דינין דלא דינין דכיון טובא תסוס דל'
 דינין משא' רק ב' וכו' תדע וכו' עכ"ל פ"ט להרב פ"מ
 זל בתשו' ח"ב סי' ע"ב חוי הוית שאך ינא לחלק בין תשו'
 מוהר"קו זל הנו' ובין חילתיהו דרבנן קמאי זל הנו' כהך
 חילוקא דהרב הש"ך זל רכתב זל דהא דכתב מוהר"קו זל
 דיד כהע"ה ת' הוי אפילו כשבעל השטר הוא המוחזק כלע"ד
 דע"כ לא אמרה מוהר"קו זל דוקא כשבעל השטר אינו
 טוען בריא דאיהו גופיה מסופק בכונת לשון השטר וכההיא
 דדין ודברים אין לי בכפשיך דבעלת השטר גופיה לא ידעה
 אי תכל מיילי סליה כפשיה וכו' דכה"ג דוקא חף אם היא
 מוחזקת בכנסיה כיון דלא מני טענה טענת בריא אמרינן
 יד בעה"ת ולא מהניא לה מה שהיא מוחזקת אבל אם בעל
 השטר טוען בריא לא אמרינן יד בעה"ת וכו' וכפי זה א"ס
 דמין כב"י הכיחא בחדא מחתא הך דמוהר"קו דאית ליה
 דאף שבעל השטר הוא מוחזק אמרינן יד בעל השטר עה"ת
 דהאיך שהביא הטור ומרן הקדוש שם דאם תפס בעל השטר
 בחקוס שהלשון משתמע לתרי אכפי שאין מוציאין תירו' ע"ש
 דכפי מ"ש לא פליגי אהר"י דהטור תיירי כשבעל השטר
 טוען בריא ומוהר"קו תיירי כשהמוחזק אינו יורע בכיורו
 כונת לשון השטר ודלא כמהר"ם שהביא בהגהה שחולק
 מוהר"קו ועם הנה' שסובר דכהע"ה יד בעל האובר על
 העליונה דלפי מ"ס ל"פ דהנה' תיירי כשהבעל האובר טוען
 בריא בכונת לשון האובר ומוהר"קו תיירי בריא טוען בריא
 כדכתיבנא עכ"ל ע"ש . והנה הוא דכתב הרב בגלל
 הדבר לישב דעת מר"ן כב"י גופיה זל על פי חילוקו דה"ט
 דמין זל דבחדא מחתא קא מייתי הקיח דמוהר"קו זל עלה
 דההיא דמוהר"ב זל דפסק דאי תפס בחקו' שהלשון מסופק
 דלא תפקינן מיניה דאל כוונה זו כחית מר"ן זל מאוס דלא
 פליגי לפי הך חילוקא בהורמנותיה דמר לא קיא שהרי קא
 מצינן ליה למרן זל דתמה על מהר"קו זל בתר הכי בספר
 ברוך הבית כדכתיבנא לעיל . אמנם עיקר החילוק י"ט
 לו פנים הכראין בהלכה וראוים הדברים ונכונים וכיון דעינינו
 הרואות לשני גדולי האחרונים זל הללו שאך ינא לחלק ולרון
 דינא בחילוק המתקבל בסבר פנים יפות למימרא דכולהו
 רבנן קמאי זל הנו' אזלי ומורו למוהר"קו דבכל כה"ג דכרוז
 דידיה שהמוחזק קא אתי תכח לישנא דשטרא דלא ברירא
 דהא איכא דדין ואיכנה טענת בריא דמירן דינין כותיה

דמר דאין חוקתו מועלת א"כ אשתכח דאף אכן ככ"ד לפוס
 ריהט' ישר חילינו לרון דינא פסיק' כדדיינין מעיקרא מההו'
 דמוהר"קו דאין חוקת החתן מהניא ליה כיון דאף אי יהיבין
 ליה כל טענותיה לא אתי עלה אלא מטענת לישנא דלא
 ברירא ליה כדלעיל וכמוכן:

אמנם

שכתי וראה דלא היא אלא דאף גם זאת כיון
 מוהר"קו זל וכל דרכותא וכאשר בא העדות
 מפני הרטובא זל גופיה כשיטה תקובצת להרב מוהר"ב
 אשכנזי זל למו' כתובות הנקרא ס' חסיפת זקנים שינא
 טבעו בעולם עתה בקרוב דכתב עלה דההיא דמוהר"ב
 דהכותב אמילתיה דרב אשי דקא תריץ בנכסין ולא לאחר
 מיתה וכו' זל והר"טבא זל כתב זל רב אשי אמר בנכסין
 וכו' פירש וכו' וקשה וכו' זל וכו' ובין רב אשי ובין אביו
 תרוייהו ס' ל' דאמרינן בהאי נתי יד בהע"ה ת' אלא דמר אתי
 עלה מחד טעמא ומר מטעמא אחרניא וכו' אבל יש אומרים
 דר' אשי לית ליה דאביו וסביר' להו דבכל דבר שהוא של אובר
 או של מחיל' לא אמרינן יד בעה"ת לא יד בעל חוב שבא
 להוציא ממון מחבירו עליו הראיה כדאמרינן בגמ' פשוט את'
 רבא שטר לך בידי פרוב הגדול פרוב והקטן אינו פרוב לא
 מעתה שרה וכו' שאני התם דיד בעה"ת דלאמא לא אמרינן
 לגבי אובר יד בעה"ת וכדאמרינן נמי התם א"ל רב ספרא
 לספרי כי כתביתו תבירי אי ידעיתו יומא דשטרא כתובלה
 ואי לא כתובותיה וכו' דאלמא כי נפיק אובר וכו' אין
 אומרים יד בעל האובר וכו' לא ידו של בעל חוב על התחוב'
 לפי שבא להוציא מחבירו ומסתמא דתכל הני ליכא ראי'ה
 ברורה דשאני התם שאין בלשון האובר שום ספק אלא בלשון
 ברור כפי הטך שתובעין ממנו וכשאומר הלה סטראי מינא
 עליו להביא ראיה שהרי סך השו' מתכוין יפה לסך שה"ח
 שהוא מוציא וכן בההיא דשטר לך הרי בידי פרוב אובר ברור
 הוא בלא ספק שאף ש"ח של סך גדול ש"ח נקרא וכן כשאומר
 חוב לך בידי פרוב על כל שטר שמוציא עליו ככללין בלשון
 ההוא הילכך הבא לרחוק הלשון ולהעמידו בשרט מסוים
 עליו הראיה אבל כשיש בלשון האובר לשון סתום שסובל שתי
 גושמעות והרי הוא מסופק אם נמחל החוב ההוא אליה
 דכ"ע יד בעל השטר ההוא על התחובה ויד בעל החוב על
 העליונה כיון שחייבו ברור הוא וכדאמר אביו הכא ורב אשי
 נמי מודה ליה דלא מוקמינן פלוגתא בהכי כוונתו עכ"ל
 ע"ש . הרי דבהריא כתב מארי דשמעתתא הר"טבא זל
 דאינו כיהו רס"ל דינו דמוהר"קו זל דכרבתיהנא לעיל דאיכא
 כת מרכותא דפליגי בהדיא וס"ל דבכל דבר שהוא של אובר
 או של מחילה ל"א יד בעה"ת אלא יד בעל החוב שבא
 להוציא ממון מחבירו עליו הראיה וידו עה"ת רס"ל דעיקרו
 של דבר תלוי להיות ידו על התחובה דוקא כל מי שאינו
 מוחזק בממון ובא להוציא ואפילו שהמוחזק לא בא על
 שכנגדו כטענת בריא אלא תכח לישנא דשטרא דמשתמע
 לתרי אנפין דמהאי טעמא קא תפרשי כפי' דשמעתתא דרב
 אשי פליגי אתי רובא דאביו משום דס"ל לרב אשי דלא אמרינן
 בכל כה"ג יד בעה"ת כיון שהיא המוחזקת בכנסיה והבעל
 בא להוציא ממנה והגם דחייב דבעל ברור ואיהי לא אתייה
 עליה בטענת בריא דכך היו התנאים בהדיא רק אלא תכח
 לישנא דשטרא סתימא דלא ברירא וכאשר מפורש כתוב
 לאמר דברי הר"טבא זל האחרונים שדחה ראיותיהם וכו'
 דרב אשי לא פליגי אביו דלא מוקמינן פלוגת' בהכי כוונתו
 אלא דאף גם זאת שהאשה היא מוחזקת בכנסיה אויל ומורה
 רב אשי נמי שירה על התחובה כיון דחוב הבעל ברור ואיהו
 אתיא לאפטורי נפשה תכח לישנא דשטרא סתימא דלא
 ברירא . באופן דמלבד דבהדיא אשכחן דאף גם ואל

דמוהר'קו זל בפלוגתא דרבנותא מתבא דכתיבנא .
 צוד בה ראי לזאת מוקם יט כראש למימרא דהיא דקא
 זוייתי הר'טבא זל דפלוגי ולא סבירא ליה כהאי חילוקא
 דידידה דהיינו דינו דמוהר'קו זל הן הם רבין קמאי זל הנו'
 גופייהו משום דחוינן ליה להרבה"ת זל כענין השוכר
 דראייתין ליעיל כשער הנו דכתב שהשי' לו הרמב"ן זל דקא
 גוייתי הנך דאיות שהביאו היא דקא מיייתי ג'טבא . ואף
 זל דאיותי' ליעיל דס' דבטוב ידו על העליונה כמ"ס הרב
 הכמקי זל שם עליו יצאו לחלק הרבנים הנו דלא אמרה לא
 בטובין בריא בעל השוכר וא"כ דדינרים סתם שאני כדכתי'
 ליעיל ועיניו הרואות דליתנהו להכי חילוקי לא דאיהו גופי'
 פליג האי דינא ואיהו ניהו מהיא דקא מיייתי הר'טבא זל
 שהרי כתוב שם כשיטת מקובצ' הנו' סמוך לליש' דהר'טבא
 זל הנו' וז' וכתב הר"ה זל וז' בכפס' ולא חפירותיהם
 וכו' ורוקא תהאי טעמא הא לא"ס אמרינן מכל מילי סליק
 כפטיה ולא שייך למימר במחילה דיד בעהע"ת לא מסתמא
 מן כל מילי משמע עכ"ל ע"ס . הרי דפליג דאף גס זאת
 שהאשה הואת באה על בעלה מכל לישא דשטרא דלא
 ברירה אפ"ה ס' ל' דירה על העליונה דהיינו כסברת היא
 הנו' דס' ל' הכי ושרב אשי פליג איתירוצא דאבי וס' ל' דלא
 אמרינן בכגון דא יד כהע"ת וכלל תאי דכתי' וכמוהו .
 באופן דהראת לדעת דאין במספר הדורות סתגלית לכו
 טעמא של הלכה זו מדברי הר'טבא זל והרא"ה זל הנו'
 מעתה תו לא מצינן למידן דינא פסיקא כמו שדן את הדין
 הרב פ"מ זל והרב הט"ך זל עפ"י מאי דאך יצאו לחלק חילוק
 האמור למימרא דרבב' כה"ג דמוהר'קו כולי עלמא מודו
 דליתא לא מדין פלוגתא דרבנותא דכוראי אלן' הו'נגלין
 דברי הר'טבא והרא"ה זל בזמן הרבנים הנו' לא הו' דנין
 דינא פסיקא עפ"י חילוקים הנו' וככל מאי דכתיבנא
 וכמוהו :

ובבר

לפוס דיהטא פניתי עצמי לרון דינא ככ"ד
 האירך טעמא אחרינא דקא סמיך עליה הרב
 פ"מ זל שם לו כנדון דידיה הנו' דכתב זל כ"ש דאשיק'
 דינא נמי כפי דברי ראובן און שמעון מקרי מוחזק
 דתפיסתו שהוא תפוס מנכסי ראובן אינא בה עדים וראה
 דכשכחו מוכיניא נכסי ראובן ליד שמעון בקולי קולות
 באו ליד שמעון וכו' ככתוב שם באורך ע"ס . אמנם
 בהורמותיה דמר ניהו רבא ואחר המחילה רבה מעצמותיו
 הקדושים זל אל ירדתי לסוף דעתו דלפע"ד לא חוינא ביה
 יוש' בו כדי סמיכה דממא נפטך אם כונת הרב כמ"ס כ"ט
 דאשיקרא דדינא נמי אין שמעון מיקרי מוחזק דאיכ' עדים
 כו' . גס בלתי הטעם הראשון מדינו דמוהר'קו והחילוק
 דהכא אינו טוען בריא שחזנו בו דאשיקרא דדינא גס אם
 היה טוען בריא לא מיקרי מוחזק דאיכ' עדים קשיא דבהדי'
 נמי מ"כ אהך דינא גופיה שאיך יצא לחלק איהו זל בטעם
 דהראשון בין טוען בריא לטוען שמא ומוקים ליה איהו זל
 קא מייירי בטוען בריא כתב מרן זל בכל' שם משם ה"מ
 זש"ך זל ע"ש באופן דהרי בהריא דאין היות התפיסה זו
 דינו לכין עצמו דאינא מנו הוא דוקא דמועלת לא דאף גס
 היא היתה בפני עדים וקולי קולות מועלת והיא היתה
 איראש כמוהו . ואם כונת הרב היתה במיכה זו דוקא על
 גיה' ה'סוד והטעם הראשון דכתב דהכא אין הכש' בטענת'
 המחלוקתם אינו תלוי כי אם בכונת לשון השטר ואין שמעון
 טוען בריא ועל יסוד הלוא סמוך עליו צירוף לטובה סמיכה
 שתי ידים דליתא בתכ"ש להיותו הנדון דאינו טוען בריא

ובלומר דס' ל' להרב זל דבטוען שמא נפקת ברא מההיא
 דלעיל דכתב מרן דמהניא תפיסה גס בעדים לא דבטוען
 שמא תחול הקפידה דאין תפיסה מועלת בו אלא בלתי
 עדים והרבנו בו דכ"ס דמפאת דינו תפיסה גופה לא מיקרי
 מוחזק . גס בלתי טעם מוהר'קו זל דאתי עלה מדין יד
 כעהע"ת כמא הנד' גס א הנד' הלוא קשיא דאין בכל כה"ג
 שאין הספק יוצא מתוך הכחשתם אלא מחמת פירוש לשון
 השטר מעלה ומורדת התפיסה בו אם היתה בפני עדים לא
 דדא ודא חרא היא דהרי זה בא לכלל כעין ספיקא דדינא
 דכתב הרב הכמקי זל בפ"ק דמועלא זל ומיהו היכא
 דספיקא דמומא איתיה מחמת טענותיהן שם מכחישים
 זה את זה ולא כתב' לנו דאמת כה"ג אי תפס שלא בעדי'
 מהניא ליה תפיסתו מנו דאי בעי אמר לא הו' דברי מועלם
 אבל היכא שהספק הוא מחמת הדין בעצמו לא מהני' אפי'
 שלא בעדים דהא ליכא למימר מגווכו' עכ"ל עש"ב .
 אשר מתבאר מתוך דבריו זל שם שאפי' למאן דס' ל' דכתיקו
 אם תפס אחר מהס דאין מוציאין מידו לא שאני לן בין תפס
 בפני עדים או לא דכס' דדינא דלא שייך מגו חרא היא
 דתיקון . וקא מיייתי לה הרב' זל בתשו' סי' ק'סוסי'
 סס"ד ע"ס . ולא תי' דלא אמרו אלא בספיקא דדינא לא
 אף גס זאת דספיקא דליש' נא דשטרא משום דמלכד דלפוס
 עיקר טעמא דמילתא עין רואה דאין סברא לפלוגי בינייהו
 עוד כה דפוק חזי להרב ש"ך זל בספרו תקפו כהן ריש סי'
 ק"ל דבהריא אמרה למילתיה דכתב זל דרוקא היכ' דמהני
 תפיסתו משום מגו הוא דאיכא לפלוגי בין תפס בעדים או
 לא אבל היכא דמהני תפיסתו משום ספק שכשטר או משום
 ס' דתרי ותרי או משום ספיקא דדינא פשיטא דלמאן דמהני
 תפיסתו גהני אפילו תפס בעדים ולמאן דלא מהני
 היינו אפילו תפס שלא בעדים וכו' עכ"ל עש"ב . באופן
 דאחר המחילה רבה ואחר נאקית עפרות זהכ' לו דבריו
 אינם מוכינים כלל ודחיקא מילתא טובא דחיק ודחיק לפר'
 דבריו שהרבנו בו למימרא דכל שכן דאשיקרא דדינא גס
 אם היה נופל הספק מחמת הכחשתם שזיו מכחישין זה אל
 זה בבריא לא היה מקרי מוחזק כיון דאיכא עדים וכו'
 ודבריו ז"ע . באופן דעין רואה דאף גס מטעמא אחרינא
 הלוא אין כחיו יפה לרון דינא בכל כה"ג דנפל הספק בלשון
 השטר מהאי טעמא אחרינ' דלפוס דיהטא לא היא בכל מאי
 דכתיבנא וכמוהו :

הגם

הלום שכתי וראה להרב הגדול מהר'מט זל שם
 בתשו' ח"ב בח"מ סי' קיט שינא לרון דינא ככ"ד
 שם מההיא דמוהר'טבא זל כסי' ס"ב הנו' דכתב דאי תפס
 לא מפיקין מוכינה ומ"ס ה"מ ז' ל' ראפי' תפס בעדים לא
 מפיקין מוכינה ועמד מר אדינו של מוהר'קו זל הנו' וכתב
 ויש בתשו' מוהר'קו ז' ל' בשורש ז' דברים שלפאורה מראים
 הפך מזה דכתב וכו' ושם חקר על עיקר ראיות מוהר'קו ו'
 ז' ל' ראמאי קרי לאשה מוחזקת דידו כידה וככסי דקיימי
 קיימי וא"כ דידו עדיפא ולהכי קרילה בעל השטר דלכל
 הפחות הגם ברשות שניהם וכו' וסוף דבר אך יצא לחלק
 זו' וזכר' שאותו הנדון של מוהר'קו ז' ל' נמי אש"ש שהקבל
 תובעים מראובן לא מיקרי ראובן מוחז' דכיון שקבלו הקבל
 עליוס פדיון נפש האיש שהוא כבר נעשה חוב על הקבל
 ההוא כולו והל' שצברו ע"כ ככסי הקבל כמו שהוא דין תורה
 שלפי חזון הוא נכבה ונעשה כשכני העיר גובין זה מזה
 סתוביין נקראים מוחזאים ולא הכתב' בקרא מוחזק
 לפי שכולן שותפים בו ושצברו חל על כולן ככת' אחת ז'ס
 שכל להפטר תכח השטר נקרא מוציא לפי שבא להוציא מן
 האחרים כנגד מה שהוא מוחזק לעצמו שלא מן הדין לפיכך
 נקרא

לקרא בעל השטר ירו על התחטותה ואהא מדמי לה הרב ז"ל
 לההיא דפרק הכותב דלא אמרינן דתכל מיני סליק כפסיה
 בעל אע"ג דככסי בחוקת האשה הו קיימי דהא מוקמינן
 לה ככותב לה ועודה ארוסה ואיכא למימר מוספק אתה
 בא להכניס בחוקת הבעל אל תכניסם מוספק ואעפ"י כן
 נקראת האשה מוכיאה מן הבעל וידה על התחטותה משום
 דכרינא בעל זוכה בככסיס ואתיא לאפוקי ממונא מכה
 שטרא ואין השטר מבור'יד בהע"ת והעמרנו על דין תורה
 זו היא ראיתו של הרב ז"ל מכוונת לענינו דראובן נמי לא
 מיקרי מוחזק אבל כל שהשטר מוספק ותפס אפי' בעדים
 מודה הוא לראובן מפקינן מיניה כדכתבו המפרשים ז"ל כל
 שכן כדון שלפניו שהמטביר לא היה צריך להסתייע מן
 השטר וכו' עכ"ל ע"ש. באופן דחוינן ליה להרב ז"ל שהרצון
 בולדון דינא פסיקא למימרא דמוהר"קו ז"ל אזיל מודה
 לההיא דראי תפס לא מפיקינן מיניה ע"פ מה שאיך חילק
 ופירש כוכת מילתיה דמוהר"קו ז"ל. אמנם בהורמנותיה
 דמר ניקו רבא ז"ל אמינא דאה"כ אלן לא היו נגלין לנו דברי
 הר"טבא ז"ל הנו' ודברי ה"א דקא מייתי בתר ידיה הוה
 אזלינן דרב גובריה ורב חיליה הבס שאינינו מפורש ינא
 כוונה הלו מתוך דברי מוהר"קו ז"ל במשפ' שיעור לשון לפי
 מספר הדורות כמו שראה הרואה. ברם השתא מיהא
 שנתבלתה לנו טעמא של הלכה זו בדברי הר"טבא ז"ל וה"א
 לא היא משום דמלבד דההיא עין רואה דהר יטב"א ז"ל
 פליג אעיקרא דהאי דינא שיבא לרון הרב עפ"י כונתו לכולי
 עלמא שידו על העליונה הגם דקא אתי מכה ליטנא דשטרא
 דמשתמע הכי ומשתמע הפי. וגם אעיקר חילוקו דקא
 מחלק בין ההיא דהכותב ודון מוהר"קו ז"ל לעלמא שהרי
 כתב בסוף דבריו ודן דינא ז"ל אבל כשיש בלשון השוכר לשון
 התוס שסובל שתי משמעויות והרי הוא מוספק אם נחלק
 החוב ההוא יד בעל השטר ההוא ע"ת ויד בעל החוב על
 העליונה כיון שחייבו ברוד הוא וכדאמר אב"י הבא ורב אשי
 כמי מודה ליה דלא מוקמינן פלוגת' בהכי בינייהו ע"כ כנו'
 הרי שדן דינא בסתם שוכר דעלמא דקא אתי ל' לאפטורי
 אנפשיה מפרעון מכה לשון שוכר סתם שסובל ב' משמעו'
 דיד בעל חוב על העליונה כיון דהחוב ברוד ויד בעל השוכר
 דאתי מכה לשון השטר מוספק על התחטותה כפשט דינו
 דמוהר"קו ז"ל מחש' דלא כההיא דראי תפס לא מפיקינן מיניה
 ואף גס זאת דבחדא מחתא מחתינהו לדין שוכר דעלמא
 דבעל השוכר הוא מוחזק בשלנו לגמרי עס ההיא דהכותב
 דכתב וכדאמר אב"י הבא ורב אשי נמי מודה ליה דלא
 מוקמינן בהכי פלוגתא בינייהו ע"ד משמע דלא ס"ל מאי
 דאך ינא לחלק הרב מוהר"מט ז"ל בעיקר כוכת מילתיה
 דמוהר"קו ז"ל דההיא דהכותב שמיא מנדון דעלמא דהתם
 ה"ט וידה עה"ת משום דהבעל מקרי מוחזק בככסיא לא
 דס"ל דרא ודא חדא היא והאשה היא הנקראת מוחזקת
 וכפשטא דמילתיה דמוהר"קו ז"ל וכמוכן. ואכ"י הרואה
 דאכתי אין ראיה למימרא דס"ל להר"טבא ז"ל מתוך דבריו
 ראין הבעל מקרי מוחזק אלא היא דכתבנא משום דשפיר
 מצי הדומה לפרושי למילתיה דהר"טבא ז"ל דס"ל דידו כידו
 והרצון בו דה"ט דאמרינן דידה דידה ע"ת ולא ירו רבעל
 משום דהבעל זכותו כבורר והיא קא אתי מכה לשון סת'
 זאל תכלית כוונה הלו מחתינהו בחדא מחתא וכתב
 וכדאמר אב"י הבא וכו' דהיינו לעיקר טעמא דמילתא
 ולמימרא דלפוס עיקר טעמא דמילתא הוא הוא בסתם
 שוכר דעלמא וכמוכן. אלא דממאי דפתב ראשונה בשם
 ה"א ז"ל אבל יש אמרו' רב אשי לית ליה דאב"י וס"ל דככל
 דבר שהוא של שוכר או של מחילה לא אמרינן יד בע"ה

ע"ת אלא יד בעל חוב שכל להוציא ממון מחביו עליו
 הראיה כדאמרו' בפ' גט פשוט אמר רבא שטר לך כתיב
 פרוע הגדול פרוע והקטן אינו פרוע אלא מעתה שמה
 גדולה מכורה ושדה קטנה אינה מכורה שאני התם דיד
 בעה"ת אלא וכו' אלא אמרינן ידו של בעל חוב ע"ת לפי
 שכל להוציא מחביו עכ"ל הנו'. מפורש ינא דס"ל שה"א
 היא המוסקת והבעל הוא המוציא כמוכן. וממילא אית
 לן למימרא דגם הר"טבא ז"ל הכי ס"ל שהיא המוחזק' מרשתת
 סתמי וכדברינו לעיל. באופן דאי לזאת דאשכחן להר"טבא
 ז"ל שדן את הדין דלא כההיא דראי תפס לא מפיקינן מיניה
 ולפוס ריהטא אי אפשר לזווגם פשיטא דמיהן דיינינן להאי
 דינא דין פלוגתא דרבנותא דפשיטא שאלו היה הרב
 מוהר"מט ז"ל רואה דברי הר"טבא ז"ל הוה דן הכי רכיון דהא
 איכא הר"טבא ז"ל דדן דינא הכי ופשיטא דמילתיה דמוהר"קו
 ז"ל לא מוכח משפט הלשון בכוכת דרך מוהר"מט ז"ל
 כדכתבנא וגם דעיקר יסוד כנין מוהר"מט ז"ל בכוכת דרך
 הנו' היא היתה במונח שהבעל הוא המוחזק והאשה היא
 הבאה להוציא ממנו וכבר הוכחנו דאיפכא משמע מדברי
 הראשונים אשר נגלו במספר הדורות ז"ל כדכתבנא כריח
 מילתא דאית לן ליחס' הר"טבא ז"ל למוהר"קו ז"ל כפשטא
 דמילתיה ולרון האי דינא האי פלוגתא דרבנותא וכמוכן :

ומן

האומר בזה אתה תראה דגם מה שיבא מוהר"ק
 חיון ז"ל לחלק בין הסי' מ"ב הנו' להוציא דמוהר"קו
 ז"ל משום אקרוכי דעתא בפ' על הטור בסי' כ"ד וכדי לחזק
 דינא דכ"ע מודו דאי תפס לא מפיקינן מיניה שכתב ז"ל
 זכ"ל דשאני וכו' מודו דכיון דהתם מתחייב ראובן מכה הדין
 וכו' אין חזקתו מועלת כלום דכבר השבויים מוחזקים באתו
 ממון דאמירתו לבבוא כחמירתו להרוש' והו"ל כמסור' כד
 השבויים. ועתה בא ראובן להוציאם מחזקת השבויים וכו'
 וידו ע"ת וכו' ולכן הכי מוהר"קו ז"ל ראה מהכותב דין
 הדין הבעל רונה לזכות בככסי אשתו והוא מוחזק בהן
 מתקנת שבויים וכו' הר"טבא ז"ל כל זה בסי' ת"ד עכ"ל.
 הנה לפי דברי הר"טבא ז"ל הנו' שנגלו אלינו במספר הדורות
 עין רואה דבהורמנותיה דמר ז"ל לית ליה למידן דיי' פסיקא
 בהאי דינא עפ"י חילוקו אלא דין פלוגתא דרבנותא מועת
 דאחרן עלה דמילתיה דמוהר"מט ז"ל דאף הכא כיון
 דאעיקרא פשטא דמילתיה דמוהר"קו ז"ל במשפט הלשון
 ומספר הדורות לא משמע הכי בחילוק הרב ז"ל כמו שראה
 הרואה והא איכא הר"טבא ז"ל שדן את הדין בסתם שוכר
 וטעות דעלמא דלא כההיא דסי' מ"ב הנו' דאי תפס לא
 מפיקינן מיניה אלא כפשטא דדינא דמוהר"קו ז"ל ודלא
 בחילוק הרב ז"ל דקאמר דדוקא גבי שבויים דהו"ל מוחזק
 אנורה מוהר"קו ז"ל ואף גס זאת דעיקר יסוד הרב שהוה על
 פי הנחה מוכחת שהבעל הוא מקרי מוחזק בככסי אשתו
 איפכא משמע מדברי הראשונים ז"ל כרעיל פשיטא דאית
 לן ליחס' הריטב"א ז"ל למוהר"קו ז"ל כפשטא דמילתיה
 ולרון האי דינא דין פלוגתא דרבנותא כדלעיל וכמוכן
 והרואה יראה דאיכא למימר דאפי' הריטב"א ז"ל ופי' דקא
 לה דהבעל הוא המוחזק מתקנת שבויים וקא יתיב טעמא
 שם דאנוטו להפי אמרינן שם בהכותב שידה עה"ת כל
 דהשתא מיהא במספר הדורות נגלו דברי הראשונים ז"ל
 הנו' אית לן למימר אלו היה רואה דברי הראשונים ז"ל הנו'
 דהוה דרביה כנודע :

ובינותי

בספרי ספרי רבנן בתראי ז"ל לתור ולרדום
 אי איכא מאן דדן דינא עפ"י הני תרי טעמי
 דהרב פ"ה ז"ל הנו' וזאת מוצאתי להר' משאת משה ז"ל בתשו'
 חק"מ בסק' ז"ט דדן דינא פסיקא דכ"ע מודו לההיא
 דמוהר"קו

מזכקיס דלית ליה נביה שהרי בכה"ג אין דבר המגיד
 עומד למראה עינים להכריחו לומר דבר דמיון קאמר כהאופן
 הראשון דכתיב שהרי כל כה"ג שפיר איכא למיתני ולמיתר
 שאלו היה הפ' שלם עם החוטם לא היה מבקש לסויעיה
 אנפשיה מן הסו' שמכירו היה יפה יפה אפי' כפ"פ לכר
 והשת' כמי קושטא קאמר בטביעות עין הלזה דלחיים וסנטר
 דהכי קיס ליה בגויה דאיהו ניהו מטביעות עין הלזה דאית
 ליה בלחיים וסנטר אלא דמשום דס"ס אין פ"פ שלם דהא
 ליכא פדחת וחוטם ואמור יאמרו לו דאילו היה שם הפ"פ שלם
 איפשר היה מכירו כי לא זה הוא ושאר לא יקבל ממנו אמטו
 להכיש להסתיע עצמו מן הסו' להשמיענו כי הוא זה ע"ז
 צירוף הסו' ומהני לפחות כשהוא בתוך ג' ימים דאכתי שיק'
 ביה קצת ט"ע:

באופן

דלא מסתברא למימר דמאמר אעפי' שיש סי'
 וכו' קאי כמי ארויקא דהא היכא הליכא
 פדחת וחוטם למימרא דלא מהני צירוף סי' הגוף כמי בכה"ג
 כדכתי' אלא רק להאופן ראשון דכתיב דאיכא פ"פ שלם
 עם החוטם ואפילו הכי בא להסתיע עצמו מהני' הגוף
 וכדכתיבנא :

הנה

פי' הלזה וחלוק הלזה דאמרן ס"ל לר"ת כדבריו
 הראשונים שכתב ואומר ר"ת דהיינו דוקא כשאין
 שם אלא הפרצוף וכו' והיינו דקא תייתי קודם סיפא דאית'
 עד ג' ימים שהוא המכריע דרישא דמתני' בתוך ג' ולא
 משתנה כמובן והכוונה בו כלומר דס"ל לר"ת דרישא דמתני'
 דאמר אלא על פ"פ עם החוטם מיירי בכל גוונא בין היכא
 דליכא שם אלא הפרצוף שלם והגוף אכר וכדו דהכי משמע
 ליה פשטא דרישא דלישכא טפי . וכן היכא דכל הגוף
 עומד שם עם הראש דמכריחו לומר דעסיק תנא כמי גס
 בתצואות היכא דאיכא שם כל הגוף שלם הגס דכל רכן הוא
 מהיכא דליכא מסיפא דמתני' דאעפי' שיש סי' בגופו דהיא
 הסיכה והעילה המכריחו לומר דתנא דבר בתצואות דהגוף
 שלם כמי וכלפי מצואות דהגוף שלם עם הראש קאי סיפא
 דמתני' ומתני' הכי סלקא א"מ אלא עפ"פ עם החוטם וכו'
 כלומר דמיירי מתני' בשתי מצואות האחד היכא דליכא שם
 אלא ראש לכר והגוף אכר וכרו והשמי היכא דאיכא שם ראש
 וגוף כשתי מצואות הללו קאמר דא"מ אלא עפ"פ עם
 החוטם ואשמעינן תנא בה דכבא דרישא תרתי האחד שלם
 יעיד אלא על פ"פ עם החוטם דהיינו פרצוף שלם לאפוקי
 היכא דליכא חוטם ופדחת דלא . השני דאף כשיש שם כל
 הפרצוף שלם עם פדחת וחוטם הבא להעיד בכה"ג
 שהפרצוף כולו שלם צריך שיעיד בכירור עדות גמור על פ"פ
 כלומר שיתלצו לכו להעיד עליו כיהו זה ההוא גברא
 מכה הכרת הפ"פ שלם דוקא . והדר מפרש אעפי' שיש סי'
 בגופו וכו' והרצון כלומר שאם יהיה אופן מצואות השמי דאמרן
 דהיינו שיש שם גוף וראש והפ"פ הכה הוא כולו שלם לפנינו
 עם פדחת וחוטם והוא תוך ג' דרישא תוך ג' מיירי והבא
 להעיד לא תלצו לכו להעיד עליו בכירור כי הוא זה מכה
 הכרת הפרצוף אלא דנסתפק בו קצת ובא להסתיע עצמו
 מחלק הגוף הכה בתצואות הלזה אעפי' שיש סימן שאינן
 מובהקים בגופו לא מהני אפי' להצטרף חלק עדות הפרצוף
 אל חלק עדות הסו' דכיון דכל הפרצוף שלם וגמור והוא בתוך
 ג' דלא השתנה עדין ואפ"ה נסתפק בפרצוף ואיכא למיחש
 שמא בדמיון קאמר חלק עדות הפרצוף ולא יגיה ממנו מזור
 כלל כהל מאי דכתיב לעיל . באופן דכלפי מצואות השמי
 הלזה ובהיות כל הפ"פ שלם לפנינו דאמרן הוא דוקא דכתיב
 תנא אעפי' שיש סי' בגופו וכו' ואמנם דין האחד דאמרן
 דאשמעינן תנא ברישא דדוקא כפ"פ עם החוטם מעידין
 ולא

שאין זה גורם היוק גם למה שמכיר הכורה מעליו דהיינו
 הסו' מוכה שמעיד עליו עדות גמורה למימרא דהא כמי
 כדדמי דוקא קאמר דליתא דהא קא חזינא דעל הפ"פ לא
 תלצו לכו ועל הסו' תלצו לכו להעיד בכירור דכירור ליה אזה
 הסו' מוכה דהא בא"פ כחיון וכווראוי כי הוא זה ומוכחא
 מילתא טובא דבעדות הסו' תלתא פסיקתא קאמר וליכא
 למיחש בדמיון כלל דלל מהכא הפ"פ שהוא הסו' הראשון
 שההרצה לסמוך עליו כי כן דרך איש העומד על המת
 להכיר ולתת עימו תחלה אל הראש פ"פ עם החוטם מ"מ
 הא איכא סימן מוכה וסמכין עליה לחודיה כמודע
 וכמובן :

והשתא

פי' דמתני' הכי סלקא א"מ לא על פ"פ
 עם החוטם תנא ההוא ורגיל ברוב דרך
 כמי ארס נקט דכן דרך איש וכיר איש את רעהו פ"פ שכו
 מותן עימו תחלה להכירו היטב ואשאר סי' הגוף וה"ק ח"ת
 וכו' כלומר שהבא להעיד על המת כי הוא זה מחמת הפ"פ
 אין הגדה שלו מועלת אא"כ מעיד על פ"פ עם החוטם
 שיכיר בו הכרה מעליו עד שיתלצו לכו להעיד כי הוא זה
 אותו האיש מחמת ע"פ עם החוטם לכדו בכירור מבלי
 שיצטרך להסתיע עצמו להכירו מחמת הגוף אמנם אם לא
 תלצו לכו להעיד כי הוא זה דוקא מחמת הפ"פ עם החוטם
 לכד ופכה לסויעי נפשיה מן הגוף אל טביעות עין דפ"פ
 עם החוטם כדי לתת לב לומר בפה מלא כי הוא זה ע"ז צירוף
 שיהיה אז אין מערים אעפי' שיש סי' מובהקים בגופו
 ובכליו משום כיון דהא איכא פ"פ שלם עם החוטם ואכתי
 לא נשתנה דהוי תוך ג' ואפ"ה לא תלצו לכו להעיד על פ"פ
 עם החוטם לכד דוקא א"כ חלק עדות הפ"פ אזיל ליה
 דאיכא למימר דבר דמיון דוקא קאמר אותו החלק שאילו היה
 מכירו יפה יפה לשבער הוה קא סמוך אהכרת הפ"פ לכד
 ולא נשאר להשען אלא על הסו' שאי' מובהקים ולא סמכין
 עליוהו :

הנה

פי' השני הלזה ס"ל לר"ת כפי' דמתני' ולפום
 הק' פי' יש פנים לומר דמאי דתני תנא אעפי'
 שיש סי' בגופו וכו' קאי אתרי דיוקי דאיכא ברישא דמתני'
 הא' ה' דכתיבנא דלישכא דאלא על פ"פ וכו' משמע דוקא
 מבלי שום סויע מן הגוף ככל מאי דכתיבנא והכ' דמאמר'
 אלא וכו' עם החוטם יש כמשמע דוקא שיהיה הפ"פ שלם
 ואיכא כמשמע דאכלהו דתתי קאי מאמר אעפי' שיש סי'
 בגופו דאיתא לאפוקי נמי דאי לוכא פדחת וחוטם אעב"ב
 דאיכא סי' הגוף שאינם מובהקים לא מהני אפי' ע"ז צירוף
 דט"ע דלחיים וסנטר וסו' הגוף וכעין מאי דכתיב להיכא
 דהפ"פ שלם ובא להסתיע עצמו ממי' הגוף דכתיב דלא
 מהני דאין נמי בכה"ג דלא מהני דכלפי כולהו תרתי קאי
 מאמר אעפי' שיש סי' וכו' הנה לפום דיהוה כתחלת העיון
 הכי איכא לפרושי שיעור רכרי התנא להך פי' דכתיבנא :
אך אחר העיון עין רואה דלא היא דלא דמיון אהדרי
 דשפיר איכא למימר בפה מלא דהך דוכא יהיה
 דוקא אמאי דכתיב' כפי' פי' הלזה דהיינו דוקא היכא
 איכא קמה פ"פ שלם עם החוטם דמקום היה בראש להכיר
 בו הכרה מעליו כי הוא זה ע"ז הפ"פ שלם כי הוא הסו'
 יותר כראה לעין ואלו היה מירדו לשבער יפה לא היה לכו
 וקפלו להעיד על הפ"פ שלם לכד וידים מוכחות דבר דמיון
 דוקא קאמר בהך טביעות עיכא דפ"פ ולא סמכין עליה
 אפי' לנפשותו סניף אל הסו' . אבל לאו הכי אם יהיה האופן
 דליכא קמיה רק לחיי' וסנטר מבלי פדחת וחוטם והוא בתוך ג'
 מים ובא להעיד כי הוא זה אותו האיש מחמת טביעות
 גיכא דאית ליה בלחיים וסנטר בכירוף טויע סי' הגוף שאינן

ולא היבא דליכא פדחת וחוטס דאז א"מ הנה לגבי הק דרינא
לא מתניא סיפא דאעפ"י שיטוכו כלוזר דהגס דליכא אלמ
לחיים וסנטר ומכירו בט"ע ובא להסתייע עצמו מחלק סי'
הגוף דלא מהני דזה יכחיש חילוקיכו דלעיל דאמרן דחילוק
יש בין היבא דכל הפרצוף שלם לפניו ולא נשתנה ואפ"י
לא מלאו לכו להעיד עליו להיבא דליכא אלמ לחיים וסנטר
ובא להסתייע עצמו מסי' הגוף ככל מואי דכתי' לעיל באורך
ואם תפרש כד אתה בא להשוות את החלוקין לא ס"ל דתנא
לא תני סיפא דאעפ"י שיט סי' וכו' אלמ אל תכלית כוונת
האמרן דהיינו היבא דכל הפרצוף שלם לפניו והוא תוך ג'
ואפ"י הלא מלאו לכו להעיד עליו לכו כדאמרן באופן דהך
דינא דהיבא דליכא פדחת וחוטס נמי דא"מ דאשמועינן
תנא הך דינא לא דייקין ליה אלמ ברישא דא"מ דוקא דהיינו
במציאות האחר דליכא שם לא ראש לכד דלא שייך הך
מציאות לגבי סיפא דלגבי סיפא דייקין מציאות האחר
דהיינו דאיכא גוף וראש וכדאמרן ולגבי רישא מוקמינן
ודייקין מציאות האחר דליכא אלמ ראש כמובן ואמטו להפי
דקרק וכתב ר"ת דהיינו דוקא כשאין שם לא הפרצוף כלומר
דלפוס מאי דקיס ליה בפ"י דמתני' כל הך פ"י דכתיבנא א"כ
לגבי הך דינא דאית למתא מינה דמתני' דהא אין שם פדחת
וחוטס דא"מ לענין הך דינא רישא דמתני' בפשטא דהיינו
דוקא כשאין שם אלמ הפרצוף לכד אבל כל גופו שלם אפילו
אין כאן פדחת וחוטס ניכר הוא היטב ע"י סי' הגוף כדירוף
דמהני מה טבא להעיד על לחיים וסנטר להצטרף עם הסי'
וכלומר דלענין זה לא קאי סיפא דמתניתין דאעפ"י שיט
סי' בגופו דאשמועינן מינה דלא מהני אפי' ע"י צירוף סי' הגוף
דמיפא לא קאי לך דיוקא דהא היבא דליכא פרצוף וחוטס
דלא מהני אפי' ע"י צירוף הסי' אלמ רק לדיוקא דהא היבא
דלא מלאו לכו להעיד על פ"פ שלם דלא נשתנה עריין ובא
להסתייע עצמו מן הגוף דלא מהני אעפ"י שיט סי' בגופו
דכתי' דס"ל כמו שקילקמו לעיל וככל מאי דפרישנא פרושא
דמתני' דהיבא דליכא שם פ"פ שלם ולא נשתנה ולא מלאו
לכו להעיד עליו לכדו הוא דלא מהני צירוף הסי' אבל היבא
דליכא פדחת וחוטס מהני ע"י סיוע סי' הגוף לפחות כשהוא
בתוך ג' ימים דלא משתני פ"פ וככל מאי דאמרן :

כתבו עוד וז"ל ועוד דשמא דוקא בסי' הוא דקאמר
הכי אבל ע"י טביעות עין ניכר היטב ע"י סי'
הגוף כיון שיט כל הגוף ואפי' לאחר ימים וכו' כוונתם עדיין
אל הפירוש הלזה דכתי' דכלומר אפי' את"ל דסיפא דמתני'
דאעפ"י שיט סי' בגופו קאי לכל מאי דאיכא למשמע מינה
מרישא דמתני' בין לדיוקא דהא היבא דלא מלאו לכו להעיד
על הפ"פ שלם לכדו ובין לדיוקא דהא היבא דליכא פדחת
וחוטס דאכולהו תרתי תני תנא דאעפ"י שיט סי' בגופו דלא
מהני ויעלה על דעתך להכחיש המוחש החילוק שאך חילקמו
לעיל בין היבא דהא איכא הפ"פ ולא נשתנה עדיין ואפ"י
לא מלאו לכו להעיד על הכרת הפרצוף לכדו בלי סיוע הסי'
להיבא דליכ' לא לחיים וסנטר ואית ליה ט"ע ובא להסתייע
עצמו נמי מסי' הגוף ככתי' לעיל מילתא בטעמא דטובא
איכא כינייהו אפי' את"ל הכי ואשתבח דכבר אשמועינן תנא
דלא מהני סי' הגוף להכירו מחמתן היבא דליכא פרצוף וח'
דדיוקא דמתני' הויא נמי דהא היבא דליכא פרצוף וחוטס
אעפ"י שיט סי' בגופו א"מ שמא דוקא בסימנים הוא דקאמר'
הכי ודקדקו בלשון שמא משום דלא ניחא להו למימ' דאכולהו
תרתי קאמר דלא מהני הגס דליכא דמתני' דוקא טפי
דיותר נראה להו לחלק חילוקיכו דלעיל והיינו דקאמר ושמא
דוקא בסימנים הוא דקאמר הכי כלומר אפי' לדידך שמא
בבא להסתייע עצמו מסי' הגוף דאיכא ריעותא בהך ט"ע

דליכא פדחת וחוטס כדכתי' הוא דלא מהני אבל בבא
להסתייע עצמו דט"ע דלחיים וסנטר מטביעו עינא שבבוק
מהני ט"ע שבבוק דעדיף טפי מסי' שאינן מוכחין דע"י ט"ע
שבבוק ניכר היטב שהוא פ"ע סי' הגוף שניה גס יחד אעפ"י
שנטל הראש לגמרי כיון שיט כל גופו ניכר היטב ע"י צירוף
שניהם יחד ט"ע של הגוף וסי' הגוף ואפי' לאחר כמה ימים
דאין ט"ע שבבוק משתנה בפרצוף אלמ דתנא ההווה והדגול
נקט פ"פ דרובא דעלמא ניכר איש את רעיו כפ"פ טפי
כמובן :

ולפום

הך פ"י מאי דכתבו עוד וז"ל והיבא שאינו
נחבל בפנים ודאי נראה דכר פשוט שזכנו
להכירו אפי' אחר כמה ימים אינו משתני כ"כ ודבר ידוע הוא
שהוא ניכר וכו' אפי' הוא אמת דהיבא שנחבל כפ' את"ע
אלא בתוך ג' ימים כיון שנשאר גופו שלם וגם יכול להיות
שהוא בתוך ג' כגון שאין ידוע מתי נקרב אין לתלות אלמ
בתוך ג' עכ"ל הרברים סובבים הולכים מקושרים אלעיל
וחוררים אחזי דכתבו תחלה וראש משם ר"ת דאפי' ע"י סי'
הגוף דקילי מעדין ע"י צירוף ט"ע גרוע דלחיים וסנטר דלא
פירשו אס מהני לבתר תלתא כמ"ט נבי ועוד שמא וכו'
שהרצון בהם כדכתי' כפירושנו הנו דלדברי ר"ת הראשונים
משמע להו דלא מהני אלמ בתוך ג' וככל מאי דפרישנא
פירושא דמתני' לדברי ר"ת הראשונים הנה אהא כתבו
והיבא שאינו נחבל בפנים נראה וכו' כלומר כיון דאיכא
פדחת וחוטס נמי מלכד סי' הגוף דכר פשוט הוא שזכנו
להכירו וכו' לאחר כמה ימים דכל כה"ג מהני להעיד עליו
אפי' אחר כ"י אפי' לדברי ר"ת הראשונים דשפיר איכא
למימר דדוקא היבא דנחבל כפ' דליכא פדחת וחוטס הוא
שיסבור ר"ת דלא מהני אלמ תוך ג' כמובן ואומרם אפי' הוא
אמת דהיבא שנחבל וכו' כוונתם כרוה דאין ללמדנו דאפי' הוא
נחבל בפנים דהיינו דליכא פדחת וחוטס כל דאיכא למתלי
דאכתי הוא תוך ג' מהני אפי' למילתא קמייתא דר"ת שלא
קתיר ע"י צירוף סי' הגוף שאינן מוכחקים אלמ תוך ג' דוקא
כדכתי' אפי' לדידיה מהני בכל כה"ג דע"כ לא קאמר אלמ
דוקא היבא דליכא למתלי דאכתי הוא בתוך ג' דידעינן מתי
נקרב אמנם כל דאיכא למתלי שהוא תוך ג' ואיכא סי' הגוף
אף שאינן מוכחין וט"ע גרוע דלחיים וסנטר אייל ומורה
דמעדין כמובן וברור דלפוס הך מילתא דר"ת עכ"ל
דמ"ש החוס' בר"פ האשה שלום דף קט"ו ע"ב בר"ה וקאת'
סי' וכו' שכתבו וז"ל ושמא איירי כשנשתנה וכו' ולא נשאר
אלא מה ששנינו במשנה וכו' וכן מפרש ר"ת לקמן גבי א"ת
אלא תוך ג' ימים שבנשתנה ג"פ מיירי אבל אם ג"פ שלמה
ארייא אפי' אחר כמה ימים עכ"ל הרצון בזה ג"פ שלמה
מלכד סי' הגוף שהרי פשיטא דהוא עובדא דהתם כדאיכא
גוף איירי והרצון היינו שלא נשאר בהו רק פ"פ וחוטס השנו
במשנה אבל לא פדחת ואמנם היה להן בהו סי' בגופם ועלה
קאמר וכן מפרש ר"ת וכו' והענין מנר עצמו לא סגי
בלא"ה שהרי מאי דמשמע מתוך דבריהם שם דא"ת תוך ג'
ימים מעדין אפי' כנשתת הפרצוף שהרצון כו דליכא פדחת
אי אפשר אס לו ע"י צירוף סי' הגוף נמי כמורה וכן הן דברי
רבינו ת' הראשונים וכמובן באופן דהראת לרעת דאיכא
פסקותא דדינא מפי' קמא לפי' כתיבא דלדבריו הראשונים
מהני ט"ע דלחיים וסנטר להצטרף בקרי סי' הגוף שאינן
מוכחקין לפחות בתוך ג' ימים אלמ רק דאם פ"פ שלם והוא
תוך ג' ולא מלאו לכו להעיד עליו לכדו ובא להסתייע עצמו
מסי' הגוף שאינן מו' דלא מהני כדכתי' ואלו לדברי
האחרונים לא מהני סי' הגוף להצטרף עם ט"ע דלחיים
וסנטר אלמ ט"ע של הגוף דעדיף טפי וכתב ג' ימים א'
סי'

סי' הגוף שאינן מוכהקי' עם ט"ע של הגוף אפי' אין עס ראש כלל ואפי' לאחר שלשה כמובן :

והרא"ש ז"ל עס בפסקיו העתיק עלה דמתנתו משם ר"ת וז"ל כתב ר"ת בספ' הישר היינו

כשאין עס אלא הראש אז אין יכול להכירו בט"ע כל הפרצוף שלם עם החוטם אבל אם כל גופו שלם אפי' אם אין לו פדחת וחוטם יכול להכירו בט"ע ע"י סי' שיהיה לו בגופו ואפי' אחר כמה ימים עכ"ל ז"ע. והנה עין רואה ראש דבריו שהן הן דבריו ר"ת הראשונים שכתב היינו כשאין עס אלא הראש וכו' אך מ"ש בסו' דבריו יכול להכירו בט"ע ע"י סי' וכו' ואפי' אחר כמה ימים יש במשמע שהן הן דבריו ר"ת האחרונים וכבר כתבנו בפירושו מילתי' דר"ת דבריו האחרונים מכחישין הראשונים דלפי דבריו האחרונים כל דליכא פדחת וחוטם רק לחיים וסנטר לא מהני צירוף סי' הגוף שאינן מו' אלא דוקא ע"י ט"ע של הגוף ואיך הרא"ש ז"ל הרכיבם על קוטב אחר שהתחיל בראשון וסיים בשני. ואלו היה קאמר הרכ בט"ע וע"י סי' היינו ממשכוכי נפשין דאו ע"י סי' קאמר והן הן דבריו הראשונים שאין דבריו הראשונים מוכחישין את האחרונים דכ"ש ע"י ט"ע של הגוף דמהני כמובן אך דרעה חולה ליטא בט"ע ע"י סי' דקאמר כמובן. וכבר היה אפשר לפרושי למילתיה דרבתו מילתא קמיתא דר"ת דוקא הוא דקאמר דמאי דקאמר ואפי' אחר כמה ימים היינו משום דמשמע ליה לרא"ש דהך מילתא שכתבו התוס' בדרך השני אפי' לדבריו הראשונים דטעמא מיהא איכא דאיכא למימר דמאי דכתיבנא ואין מעידין אלא עד ג' לפוס מאי דפרישנא כוכת רישא דמילתייהו לעיל לא קאי בכא דב' ימים אלא ארישא דא"ת אלא עפ"י וכו' דעשוי להסתמת אחר ג' ולית לן למיסתק על הפרצו' לבדו אמנם הכרת לחיים וסנטר בהדי סי' הגוף טובים השני ע"י צירוף למיסתק נפשין ע"י ליהו אפי' לאחר כמה ימים הגם דמ"ת איכא סיכוו לאחר ג'. ומאי דהעתיק אבל אם כל גופו שלם אפי' אם אין פדחת וחוטם יכול להכיר בט"ע ע"י סי' דמשמע דהא היכא דליכא ט"ע של הגוף אלא ט"ע דלחיים וסנטר וסי' הגוף דלא מהני והן הן דבריו האחרונים אין הרצון בו בטביעות עין גמור דהיינו טביעות עין של הגוף אלא בטביעות עין של לחיים וסנטר כלפי מ"ש תחילה כשאין עס אלא הראש או אין יכול להכירו בט"ע אם לא שיהיה כל הפירצוף שלם עם החוטם שהרצון בו שאם בא יבא להעיד עליו כי הוא פלוני שמכיר בו בט"ע דלחיים וסנטר לכך ממתת שאין הפ"ע שלם כולו דלא מהני שאינו יכול להכירו היטב בהך ט"ע לבד עלה קאמר אבל אם כל גופו שלם אפי' אם אין פדחת וכו' בלומר וכו' להעיד מחת ט"ע דלחיים וסנטר או כיון דאיכא גוף שלם שמכין עליה שיכול להכירו בט"ע ע"י סימנים בלומר בט"ע האמור דלחיים וסנטר כיון דהא איכא עס וקיי סי' הגוף בהגמדם יחד טובים השנים וסמכין אפטיעו' עין הלזה כמובן :

ובלישנא דר"ת וא"כ כיון דהא אשכחן דג"ו הטור במילת או נאה ומתקבל יותר להוסיף מילת אווה"ק הרא"ש אפי' אין עס פדחת וכו' רק לחיים וסנטר יכול להכירו כי הוא זה ע"י הלחיים וסנטר וט"ע של הגוף דכ"ש הוא לפי דבריו התוס' הראשונים דט"ע של הגוף עריך טפי מסי' הגוף שאינן מוכחישין. או ע"י סי' כלומר בהדי לחיים וסנטר וכדברי ר"ת הראשונים באופן דתרתיה השמיענו הרא"ש ז"ל חלק מדרך השני דהיינו ט"ע של הגוף עם ט"ע דלחיים וסנטר דו ואף זו קאמר ושכחולתו תרתי מהני אפי' לאחר שלשה כמובן :

ושם

ראיתי למרן ז"ל שכתב על עיקר דבריו התוס' וז"ל וכו' דע"י סי' הגוף השני ט"ע הוא ואם איתא שיטתו היינו סי' שאינן מוכחישין שמייעים להכירו בט"ע וכו' מ"ש התוס' בריש האשה שלוש דף קט"ו בד"ה וקאמר סימנים וכו' גבי הנחה דסימנים אינן דאורייתא דמהנו ע"י ט"ע. אבל כסי' מוכהקי' באתר משמע דאפי' אין בו ט"ע שרי ע"ש. וברור דטעמיה דמר משום דע"י סי' הגוף השני לכאורה הוא מיותר דאם איתא לאשמועינן דט"ע של הגוף וסי' שאינן מוכחישין מהגו בהדי הדדי הגם דלית ליה הכרה בלחיים וסנטר כלל. הא מילתא משמע דכמו דמהני ט"ע של הגוף להצטרף עם מה שמעיד לחיים וסנטר דעלה קיימין ה"ה סמי דיהיט"ע של הגוף להצטרף אל סי' הגוף הגם שאינן מוכחישין. וכי היכי דלא תיסק אדעתין לומר מחמת היתור דאדרבא אתו לאפוקי דלא נימא דכל המדות שוות בזה וכי היכי דמהני ט"ע של הגוף אל הכרת הלחיים וסנטר דה"ה שיהנה להצטרף אל סי' הגוף שאינן מוכחישין אלא דלא מהני לצירוף הט"ע של הגוף אלא או הכרת דלחיים וסנטר או סי' מוכחישין דע"י סי' הגוף דקאמרי הכונה סי' מו' וכלומר דס"ל דעריך טפי ט"ע הגורע דלחיים וסנטר יותר מסי' הגוף שאינן מו' לענין הצירוף אמנו להכי הווקץ ענמו הרכ ז"ל למימרא דאם ישנו היינו סי' שאינן מו' דהכי כתבו התוס' ז"ל דפ' האשה שלום כמובן :

וחזיתיה

להרכ הגדול מהרר"ש ז"ל שכת' בקונטרס העיגולא שם בהך ל"ה סע"ר על דבריו מרן הללו וז"ל ולא אבין למה כתב שצ"ו סי' הגוף השני ט"ע יותר מן הראשון שהרי הרא"ש לא כתב רק הראשון וכתב הרכ ג"כ דט"ע הוא ונסתייע מרביו הטור עכ"ל ואחר המחילה רבה בהורמותיה דמר טובא איכא בינייהו בדכתיבית שהרי ע"י סי' הגוף הראשון אצטרך לגופה להשמיענו דהגם דליכא פדחת וכו' אלא לחיים וסנטר כיכר היטב ע"י צירוף הסי' ומש"כ בשני דכבר קאמר ע"י ט"ע כמובן ובכל מאי דכתי' ופרישנא. גם מה שסיים בה שהרי הרא"ש לא כתב רק הראשון וכתב הרכ ג"כ דט"ע הוא כבר כתיבנא מילתא בטעמא דמה שהוסיף הרכ ז"ל מילת או כגו' הרא"ש ז"ל היינו משום דלאו רישיה סיפיה ולאו סיפיה דישקו וכמו שיראה הוואה ככל מאי דכתיבנא סמוך ונראה אין צורך לכפול הדברים וכמובן :

ומהריב"ה

ז"ל כסי' זו כתב בשם ר"ת וז"ל וכתב ר"ת דוקא כשאין עס לא הראש או אין יכולין להכירו בט"ע וכו' אבל אם כל גופו שלם אפי' אין כאלו פרצוף ופדחת וחוטם יכולין להכירו בט"ע או ע"י סי' מו' וכו' עכ"ל ולפוס ריהטא דא עקא דראש דבריו דקאמר דוקא כשאין עס לא הראש וכו' משמע שדברי ר"ת הראשונים קאמר ולא ממאי דסיים בה דיכולין להכירו בט"ע או ע"י סי' מו' דמשמע דהא ע"י סי' שאינן מו' לא מהנו להצטרף עם הכרת לחיים וסנטר משמע דלא העתיק אלא דוקא דבריו התוס' האחרונים דכתי' דוקא ט"ע של הגוף מסייע לחיים וסנטר שמכחישין דבריהם הראשונים דקאמרי בשם ר"ת דמהני

אך

חויבא למרן הקדוש מוהר"ק ז"ל כתשובותיו כדמי גוי חל"ת סי' דקא מיייתי עס הך מילתיה דהרא"ש וכתב דהרא"ש העתיק סברת ר"ת לבדה שנראה דבלשון רא"ש ט"ע וצריך להגיה יכול להכירו בט"ע או ע"י סי' סתייע ענמו מדברי הטור שהעתיק דבריו ר"ת כך תוספת מילת או ז"ע ונראה דמרן ז"ל טעמו עמו שום למאי דפרישנא אכן כדירן מילתיה דהרא"ש אכתי יש הדוחק דמלכד דברו לרחוק קצת מילת ט"ע שאינו גמור וד כה דמיל' בטביעות עין היא ללא צורך דמחילה משמע עלה קיימין אי מעידין היכא דליכא פדחת וכו' שהרצון על לחיים וסנטר ולא הול"ל אלא יכול להכירו ע"י סימנים

דמהני צירוף דסי' שאינן מו' להצטרף אט"ע גרוע לחיים
 וסנטר . תו יש להתבונן דלפי גי' הלזו דאו ע"י סי' מו'
 דמוהר"ב ז"ל קשה דמה סייעתיה דמרן ז"ל להוסיף מילת
 או בדברי הרא"ש מוכח הבן מן בתי רלפו מילתיה דהרא"ש
 משמעותא איכא דע"י סי' שאינן מו' קאמר כדכתי' כפי'
 דכריו . ואלו מוהר"ב ז"ל גורס סי' מו' . ותו איכא
 למידק שהתוספות והרא"ש ז"ל כתבו בשם ר"ת אפי' ליכא
 פדחת וחו' ואלו מוהר"ב ז"ל הוסיף מילת פרצוף שכתב
 אפי' אין כאן פירצוף ופדחת וחו' וכו' דמשמע שגם לחיים
 וסנטר ליכא :

וכבר

היה נראה לומר דהרא"ש מתרצת חברה והוא
 דס"ל להרב ז"ל דלפום מילתא קמייתא דכתבו
 התוס' בשם ר"ת דמהני ט"ע גרועה לחיים וסנטר מצורף
 בהדי סי' הגוף שאינן מו' דה"ה נמי דאולי ומדו דמהני
 ט"ע של הגוף לחודיה אפי' בלתי היות שם לא פדחת ולא
 חוטם ולא לחיים וסנטר דהיינו הפרצוף דכיון דעדיף ט"ע
 של הגוף מט"ע של לחיים וסנטר כדכתי' לעיל דאט"ע
 דלחיים וסנטר איכא כמה הנד לומר דאלו היה כל הפרצוף
 פנים שלם אפשר היה מכיר כי איננו זה האיש פלוני ומשא"כ
 ט"ע של הגוף שאינו משתנה וק"ל בעלמא דט"ע עדי' מסי'
 וממכין עליה בלתי שום מסייע אחר דכין סי' מו' דדוקא
 בדבריהם האחרונים הוא דס"ל לרא' מהני ט"ע של הגוף
 לחודיה אס לא ע"י צירוף סי' שאינן מו' או ע"י צירוף ט"ע
 גרוע לחיים וסנטר בהדי' והא' התא לאשמועינן דלפום
 מילתא קמייתא דר"ת אפי' ליכא שום דבר מן הפרצוף לא
 וכו' כיון דהגוף שלם יוכלין להכירו בט"ע של הגוף דעדיף
 טפי מט"ע דלחיים וסנטר דבמאזנים לעלות חשיב איהו
 כט"ע דלחיים וסנטר גרוע מצורף בהדי סי' הגוף דגרוע
 טובא וממכין עליה אט"ע של הגוף לחודיה אפי' ליכא שם
 סי' בגוף . אלא דמלבד דלפום הך פירושא צריכינן לדחוקי
 אנפשינן קצת ולומר שמה שלא השגיחנו מוהר"ב ז"ל עיקר
 מילתיה דר"ת הלזו דממכין לחיים וסנטר עם סי' הגוף
 שאינן מו' היינו משום דס"ל דמימילא משמע רטובי' השמים
 במקום האחד וכחא דשרייתא אתא לאשמועינן מה שלא
 בא מפורש במילתיה דר"ת והשמייענו דלפום מילתא קמייתא
 דר"ת ה"ה דאזיל ומורה דמהני נמי בכה"ג דחד רבא אית
 ליהו שר"ת חדא מיכיהו נקט כמוכז . וא"כ דמהך טעמא
 גופיה לא הש' מוהר"ב ז"ל לחקו' אי אזיל ומורה הר' מר' אביו
 ז"ל בכה"ג משום דמשמע ליה דמתברא דמורה דחדא היא
 דתהון אלא דהרב אביו ז"ל לא הש' בדבר לאומרו דלא נקט
 לא מה שבה מפורש כדברי התוס' ז"ל בשני הפי' ושהראשון
 מורה לשני אפי' בט"ע של הגוף לחודיה . תו צריכינן
 לדחוקי נפשין להך פי' דאס כן הייתה גי' מרן ז"ל בדברי
 הטו' כמו שהיא לפנינו א"כ להך פי' דכתי' דמילתיה דמוהר"ב
 צריכינן למיני' דמה שנסתייע מרן ז"ל להוסיף מילת או בדברי
 הרא"ש ז"ל מוכח הבן היינו כמה הנד הוכחה בעלמא וכמו
 שיראה הרואה כלומר דהא חזינן דגרים בט"ע או ע"י סי' אלא
 דמחתא שאב ז"ל קא מיירי בדאיכא לחיים וסנטר נמי כדכתי'
 לעיל יחס ענין הסי' אל סי' שאינן מו' דמהני בהדי לחיים
 וסנטר כדפי' לעיל כונתו ואמנם הבן ז"ל שרצה לדבר במציאו'
 דליכא שם מן הפרצוף כלל כמו שהוסיף מילת לא פרצו' וכו'
 לא גמרן דה"ה דמהני ט"ע של הגוף יחידי כדכתי' אטמו
 להכי יחס ענין הסי' אל סי' המו' דכיון דהא ליכא אלא
 לחיים וסנטר אין הסי' שאינן מו' מועלין לחודיהו כלל
 וכמוכז :

אשר

על כן כדי להשוות דברי הרב הבן א דברי הרב
 אביו ז"ל דחקא מילתא דכתי' דס"ל דהרב

אביו לא הש' לאומרו כמוכז וא"כ דחקא מילתא למימרה
 דמרן ז"ל כמה הנד נסתייע מני' הטור כדכתי' יותר היה
 נראה לכאורה להוסיף בדברי הרא"ש ז"ל מילת פרצוף וכו'
 בגי' כמו מוהר"ב ז"ל ולפרושי למילתיה ביהך פרושא
 דפרישנא מילתיה דמוהר"ב ז"ל דאיהכא דלא נשתייר מסי'
 הפרצוף כלל קאמר דכיון דהגוף שלם מכיר הוא בט"ע של
 הגוף לחודיה דממכין עליה בלתי שום מסייע אחר וכדכתי'
 ומרן ז"ל הכי היה גרים כדברי הרא"ש ז"ל לא דהמדפי' דלג'
 מילת פרצוף דטעה מלשון התוס' דקא מיייתי מקמי הכי
 דליכא שם מילת פרצוף והוסי' מרן ז"ל מילת או מהך טעמא
 גופיה דכיון דבליכא שום סי' מהפרצו' מיירי כדכתי' אט"ע
 של הגוף לחודיה קאמר דמוכז הוא אי לאו מילת או משמע
 דהעתיק דברי התוס' האחרונים דכתי' דקא ט"ע של הגוף
 מצורף א מסייע אחר ולאו סיפי' רישיה כדכתי' לעיל ואטמו
 להכי הוסיף מילת או וע"י סי' מו' דדוקא קאמר בגי' מוהר"ב
 ז"ל לא דאיהו ז"ל לא הש' לפרש ע"י סי' מו' משום דלהך פרושא
 בתוספת מילת או ע"כ לפרש דאו ע"י סי' מו' קאמר כיון
 דבדליכא שום סייע מן הפרצוף מיירי באופן דאו ע"י סי'
 לחודיהו קאמר פשיטא דע"י סי' מו' קאמר שהרי הסמינים
 שאינן מוכהקי לחודיהו פשיטא דלא סמכין וכדכתי' בתי
 הכי וכמוכז . ובהכי ניחא נמי דאין הפה יכולה לומר דמ"ש
 הרא"ש ז"ל ואפי' אחר כמה ימים לאו אכולה מילתא קאי בין
 אט"ע ובין אפי' סי' אלא רק אמאי דסמיך דהיינו אלו ע"י סי'
 מו' דוקא והא' כדאיתיה והא' כדאיתיה דע"י ט"ע של הגוף
 דקאמר דמהני יחידי כמו צירוף לחיים וסנטר וסי' הגוף
 דגרועי דמהני דחד דרבא אית ליה כדכתי' לעיל דמ"ש
 התוס' בדבריהם האחרונים ואפי' לאחר כמה ימים לא היה לא
 לדרך השני דאיכא ט"ע של הגוף מצורף לדבר אחר כמוכז
 ומכין לפרושי שאף מילתיהו דהתוספות דהיכא דלא כחל
 וכו' כדפרישנא לעיל אזיל ומורה דלא מהני רק תוך ג' ימים
 אלא דכל זה איננו שוה לי כי לא זו הדרך לכתוב דבר בשם
 אומרו כתיב ר"ת וכו' סתמא מה שגראה בעיניה דאזיל
 ומורה ר"ת בה מחמת עיקר הדברים שכתב ר"ת בשרשן
 מבלתי עלות בספר עיקר דברי ר"ת בשרשן תחילה . וכבר
 חזיתיה להרב הב"ח שם שעמד על מ"ש מוהר"ב ז"ל ע"י סי'
 גו' וכתב דמשמע דס"ל לדעת ר"ת בט"ע של הגוף לבד
 סגי ואילו לפי גירס' התוס' והרא"ש והגי' ז"ל בדברי ר"ת
 משמע דס"ל כדעת ר"ת דאט"ע בלא סי' שאינן מו' לא
 סמכין . ואך יצא לחלק דמילתיה דמוהר"ב ז"ל דקאמר
 דבט"ע לחודיהו סגי מיירי בתוך ג' ימים ודברי התוספות
 והרא"ש ז"ל דקאמרי משם ר"ת דלא סמכין אט"ע לחודיהו
 אס לא בצירוף סי' הגוף היינו לומר דמהני להכירו אפילו
 לאחר כמה ימים כמו שיראה הרואה שם . והנה מן האמור
 בדברינו זה הרואה יראה דחקא מילתא לכתוב כתיב ר"ת
 וכו' ושפרש שהרמז בו . מאי דכפיק מילתיה דר"ת
 ואף שהרב שם כתב דכן פ' המדרכ' ע"ש ר"ת בסוף יבמות
 הרואה שם יראה שלא בא הרב מפורש דהכי אמרה ר"ת
 דסגי בט"ע של הגוף לחודיה תוך ג' . גם לא יחקר הרב
 ז"ל מה שחקרנו אנו בעניותינו דלשון הר' ז"ל והר' אביו ז"ל לאו
 רישיה סיפיה כדכתי' . ותו לפי מה שהביא מרן ז"ל בדברי
 הרא"ש ז"ל בתשו' הנו' דגרסי' או ע"י סי' ועלה קאמר הרא"ש
 ז"ל ואפי' לאחר כ"ו משם ר"ת אין זה עולה מן הישוב שהרי
 חזינן דהרב אביו ז"ל ס"ל כדעת ר"ת דאפי' לאחר כ"ו מהני
 ע"י ט"ע של הגוף לחודיה :

אשר

על כן לדידי חזי לי דטפי ניחא לומר דכפל טעמין
 בספרי מוהר"ב דמרן ז"ל היה גרים יכול
 להכירו בט"ע או ע"י סי' שיש להם בגופו וע"י סי' מו' ושאר

שׁוֹכְלוֹ לְהַכִּירוֹ אֲפִי אַחַר כְּמֵה יוֹמִים כִּי אִינוּ מִשְׁתַּנֵּה כ"כ
 רַק מֵעַט קָט וְכִיוֹן שָׁכָן מֵהַי אֲפִי צִירוֹף סִי הַגּוֹף שְׁאֵינֶנּוּ
 מִן דְּרוֹקָא הֵיכָל הַנִּחְבָּל בְּפָנִים דְּלִיכָא פְּדַחַת וְחוּטָה הוּא
 דְּאַמְרוּן דְּלֵאל מִסְתַּיִן בְּצִירוֹף סִי הַגּוֹף וּמִצְחֵיכֵינּוּ דְּרוֹקָא לֵט"ע
 שֶׁל הַגּוֹף דְּעִדִּיק אַחַס כֹּל דְּלֵאל נִחְבָּל הַפ"ס כִּלְלֵי מַהֲמֵנוּ סִי
 הַגּוֹף לְהַכִּירוֹ עֵז שְׁמִיהֶם אֲפִי לְאַחַר כְּמֵה יוֹמִים דְּמַתְנִי דְּרֵחֵי
 אֶלָּא עֵד ג' יוֹמִים אֲרִישָׁא קֵאִי דְּהַבָּא לְהַעִיד בִּי וְהוּא אִישׁ פ'
 מִחַמַּת הַפ"ס לְבַד לֹא מִזִּי לְהַעִיד אֶלָּא תוֹךְ ג' יוֹמִים אֶכְלֵ עֵז
 צִירוֹף סִי הַגּוֹף הַגֵּם שְׁאֵינֶנּוּ מִן מְעִידִין לְאַחַר ד' כִּיוֹן דְּהָא
 אֵיכָא נְמִי כֹל הַפ"ס וּמְכִירוֹ כוּ כְּמוֹכָן :

אלא

דְּחִינִן לִיה לְהַרָא ש"ז לְהַשְׁתַּיִק דְּכִרֵי הַתּוֹם
 הִלְלוּ ז' בְּלִטּוֹן ט"ע ש"כ שׁוֹכְלוֹ לְהַכִּירוֹ כְּט"ע
 שֶׁל גּוֹפוֹ וְזוֹרְתוֹ הֵי דְּלֵאל קֵאֲמֵר בְּסִי גוֹפוֹ וְזוֹרְתוֹתוֹ יִגְדַל
 הַתִּימָה דְּאִם כּוֹנֵת דְּכִרֵי הַרָא ש"ז ז' כְּפִטּוֹן דְּהֵינֵנוּ דְּאֵיכָא
 תְּרִי ט"ע אֶחָד מִן הַגּוֹף וְאַחַר מִן הַפְּרָצוֹף מֵאִי לְמִימַרְא
 פְּשִׁיטָא הַט"ע אַחֲרֵי יוֹסִיף תַּת כַּסְּיָא שְׁאֵינֶנּוּ מִן לְעֵינֵן
 הַצִּירוֹף אִי לֹא דְּמִימָא דְּאוּרָא קְתִיב דְּבִט"ע שֶׁל גּוֹפוֹ אוֹ זוֹרְתוֹ
 קֵאֲמֵר וְאִין הַדְּבָרִים מְבַעֲיָם לְדַרְךְ הָא"ל שֶׁל ר"ת רַק לְב'
 וְכֹלְמוֹר שְׁמִיּוֹת שְׁלֹא נִחְבָּל בְּפָנִים כִּלְלֵי וְכֹל הַגּוֹף שֶׁלֵּם מְהִי
 פ"ט יִחִידִי כִלְתִי שִׁינֵי הַסִּי דְּהֵינֵנוּ כֹּל הַגּוֹף וְהַפְּרָצוֹף שֶׁלֵּם
 יוֹסִיף תַּת כַּח לְהַכִּירוֹ יִפֵּה יִפֵּה עֵז הַט"ע לְחֹדֶר רַעֲדִיק טְפִי
 מְהִיכָא לְיִכָּא פְּדַחַת וְחוּטָה וְאִתִּי לִיה גְּבִיָּה ט"ע שֶׁל הַגּוֹף
 וְסִי הַגּוֹף שְׁאֵינֶנּוּ מִכְּהָקִים וְמַתְנִי דְּרֵחֵי עֵד ג' אִיחִירֵי בְּחֻבּוֹ
 אוֹ דְּלִיכָא אֶלָּא הַרָא לְבַד כְּמוֹכָן אוֹ כִלְךְ לְדַרְךְ זֶה דְּכּוֹנֵת
 הַרָא ש"ז אֶלָּא דְּהִיכָא דְּלֵאל נִחְבָּל בְּפָנִים כִּלְלֵי וְבִאֲמַנְעוּת
 הַשְּׁמִים שֶׁל גּוֹפוֹ וְזוֹרְתוֹ אִתִּי לִיה גְּבִיָּה חֵד ט"ע פְּשִׁיטָא דְּלֵאל
 מְרִיבֵינּוּ אֶל סִי הַגּוֹף נְמִי דְּהֵינֵנוּ כֹּל הַגּוֹף וְהַפ"ס מוֹסִיף תַּת
 פַּח יִפֵּה לְהַכִּירוֹ דְּהַגֵּם דְּמַשְׁתַּנֵּה הַפְּרָצוֹף אִינוּ מִשְׁתַּנֵּה כ"כ
 וְיָכוֹל לְהַכִּירוֹ מִן הַפ"ס אֲפִי לְאַחַר כִּי וְכ"ט עֵז ט"ע הַלֹּאֵם
 הַטּוֹבִים הַשְּׁמִים כִלְתִי הַצְּטָרְךְ אֶל שִׁינֵי סִי הַגּוֹף שְׁאֵינֶנּוּ מִן
 הַקִּילֵי טוֹבָא כְּמוֹכָן הִסָּה בְּשִׁנֵי הַדְּרָכִים הֵלְלוּ יֵשׁ לְפָרְסָה דְּכִרֵי
 הַתּוֹם הִלְלוּ לְפָנִים מִיְלִיתִיה דְּהַרָא ש"ז וְמַתְנִי דְּרֵחֵי עֵד ג' אִיחִירֵי
 פְּחָבֹל אוֹ הֵיכָא לְיִכָּא אֶלָּא הַאֵם בְּרַסְתִּים וְאֶל דְּכִרֵי הַתּוֹם
 הִלְלוּ כִיוּנוֹ הַתּוֹם בְּר"ע הַאֵשָׁה שֶׁלֵּם בְּחֵ"שׁ דְּכַךְ מְפַרְסָה ר"ת
 לְקַמֵּן גְּבִי א"מ עֵד ג' יוֹמִים דְּכַסְּנַשְׁתַּהּ ש"פ מִיחִירֵי וְכוּ שְׁהִי
 הֵיכָא דְּהַתֵּם ע"כ בְּרֵאִיב גּוֹף נְמִי מִיחִירֵי כְּמוֹ שִׁירָא הַמְעִינֵן
 וְכְמוֹכָן (וְאֶל דְּרַךְ זֶה הַלְּכִימֵי דְּכִרֵי מוֹהֲרַבָּה ז'לֵּם בְּסִי ז'ו
 שְׁכַתָּה שֶׁלֵּם לֹא הַאֵם הַטְּבִיעָה שְׁחָתָן אֲפִי לְאַחַר כִּי כְּט"ע
 בִּלְאֵ סִי וְהֵטִיל תְּנַאי וְהוּא שְׂרַאקָה שֶׁלֵּם בְּכֹל גּוֹפוֹ וְכוּ דְּהֵינֵנוּ
 גּוֹף וּפְרָצוֹף כְּמוֹ שִׁירָא הַמְעִינֵן ש"ס) :

ואמנם

סִיפָא דְּלִישְׁמִייהוּ דְּהַכָּא דְּכַתְּבוּ וְאֲפִילוּ הוּא
 אֲמַת דְּהִיכָא דְּנִחְבָּל בְּ"א מִן אֶלָּא בְּתוֹךְ ג'
 לְפָנֵי מֵאִי דְּמַשְׁתַּמֵּעַ מִיְלִיתִיה דְּהַרָא ש"כ מִן בְּרַךְ הַפ'
 דְּמַהֲבֵי אֲפִי לְאַחַר כְּמֵה יוֹמִים הַדְּבָרִים מְבַעֲיָם רַקָא שְׁקִילֵי
 וְזִרֵי הַדְּרַךְ הַכ' שֶׁל ר"ת בְּרַחֲשׁוּ וְה"ק וְאֲפִי הוּא אֲמַת וְכוּ
 כְּלֹמַר אֲפִי אִם נִקְחָה מִמֶּנּוּ מִהַדְּרַךְ הָא"ל פִּלְגָא דְּהֵינֵנוּ דִּיהִי
 עֵז צִירוֹף סִי הַגּוֹף עֵם ט"ע שֶׁל לְחִיִּים וְסָגְטָר לְפַחוֹת תוֹךְ ג'
 יוֹמִים דְּלִיכָא כ"כ שְׁמִינֵי בְּלַחִיִּים וְסָגְטָר מְכַלֵּי סָגְטָרְךְ ל' ט"ע
 שֶׁל הַגּוֹף דְּהֵינֵנוּ הַדְּרַךְ הַכ' אֶלָּא שְׁנַפְרֵשׁ פִּי דְּמַתְנִי כְּהַדְּרַךְ
 הַרָאָשׁוֹן דְּהֵינֵנוּ כְּפְרוּשָׁא דְּפְרִישְׁנָא אֶזְנֵן בְּדִירוֹן לְעִיל בְּהַדְּרַךְ
 הָא"ל מֵאִי דְּקִמִּי תַנָּא אֲעִפֵּי שִׁשׁ סִי בְּגּוֹפּוֹכוֹ קֵאִי אֵהִיכָא
 דְּכֹל הַפ"ס וְהוּא תוֹךְ ג' וְאֲפִי הֵיכָא מְכִירוֹ יִפֵּה וְכֹא
 לְהַסְתִּייעַ עֲנַח עֵז צִירוֹף סִי הַגּוֹף דְּלֵאל מְהִי בְּכַה"ג כִּלְלֵי
 מֵאִי דְּכִתִּי לְעִיל דְּרִיִּיקִינֵן מִינֵה דְּהָא הֵיכָא דְּנִחְבָּל בְּפָנִים
 דְּאֵיכָא לְמִיתָלִי דְּקוּשְׁטָא קֵאֲמֵר כִּי הוּא זֶה מִחַמַּת הַסְּרַת
 הַלְחִיִּים וְסָגְטָר אֶלָּא דְּבִא לְהַסְתִּייעַ עֲנַח מוֹסִי הַגּוֹף שְׁאֵינֶנּוּ
 מִן מַהֲמֵנוּ דְּלֵאל סוֹבִינֵן עֲלֵיהּ בְּהָא מְהִי וְכִלְלֵי הַאֲמֵר לְעִיל
 בְּלוֹטָן

לֹא הוּי סִי מִן וְכוּ וְכוּ הַרָא ש"ז ז'לֵּי וְהַרָצוֹן וְהַכּוֹנֵת כוּ כְּדָפְנִי
 לְעִיל מִיְלִיתִיה דְּהַרָא ש"ז לְפִי מַה שְׁהוֹסִיף מִן ז'לֵּי כוּ מִיְלִית
 אוֹ דְּהֵ"ק כִּיוֹן דְּכֹל הַגּוֹף שֶׁלֵּם הַגֵּם לְיִכָּא פְּדַחַת וְחוּטָה רַק
 פְּרָצוֹף לְחִיִּים וְסָגְטָר וְלֹא מְצִי לְמִיקָם עֲלֵיהּ בְּכִירוֹ מ"מ
 כִּיכָר הוּא כְּט"ע שֶׁל הַגּוֹף עֵז צִירוֹף אוֹ עֵל סִי הַגּוֹף כְּלֹמַר
 אֲף שְׁאִינוּ נוֹ בְּכִירוֹ ט"ע הַקָּל לְחִיִּים וְסָגְטָר דְּהֵינֵנוּ מִיְלִיתִא
 קִמִּיתִיא דְּר"ת דְּרִדְרַתִּי הַשְׁמַעִינוּ הוּוּ וְאֲף וּ קֵאֲמֵר כְּמוֹכָן וְאֲף
 דְּמוֹהֲרַבָּה ז'לֵּי הוֹסִיף מִיְלִית פְּרָצוֹף דְּמַשְׁמַע דְּכִלְיָכָא נְמִי
 לְחִיִּים וְסָגְטָר קֵאִי מִיְלִיתִיה לֹא מְכַרְעָא דְּשִׁפִּיר מְצִינֵן לְמִימֵר
 דְּלֵאל דְּרוֹקָא אֶלָּא רֵאוּ אוֹ קֵאֲמֵר כְּמוֹ שִׁירָא הַמְעִינֵן בְּאֹפֶן
 דְּאוּמְרוּ בְּתַר הַכִּינְעוֹ סִי מִן מִיְלִיתִא בְּאֲפִי נַפְשָׁה הֵיא
 לְאַמְרוּן דְּמַהֲבֵי סִי מִן יִחִידִי בְּקוּקוֹס הַשְּׁמִים הַאֲמֹרִי כְּמוֹכָן
 אֶלָּא שְׁהַמְדַפְסִים נְדַמָּה לְהַם שְׁהוּא לְטוֹן כְּפּוֹל דְּעֵז סִי מִן
 דְּקֵאֲמֵר לְפַרְסָה אֹפֶן הַסִּי דְּקֵאֲמֵר קֵאִי אֲתִי וְאַחַטּוֹ לְהַכִּי
 נְתַחְכְּמוּ וְהִלְגוּ מִיְלִית וְעֵז סִי וְשָׂמוּ מִיְלִית הוֹבְהָקִים לְמַעַלָּה
 וּבְתַבּוּ אֲפִי סִי מִן וְלוֹ חֲכְמוֹ יִשְׁכִּילוּ זֹאת דּוּעֵי סִי מִכּוֹבְהָק
 מִיְלִיתִא בְּאֵינֵי נַפְשָׁא הֵיא כְּכַתְנִי וְאַחַר שְׂרֹאָה לִישְׁכָא
 הַמְרוּן ז'לֵּי כְּפַשׁוֹ הַסִּי יִרְאֵה דְּיִבְעָא מִיְלִיתִא דְּכָא שְׁהִי
 כְּתַב ז'לֵּי וְכֹךְ הוּא בְּכִירוֹ אֶזְנֵן הַעוֹד וְז'לֵּי כְּתַב ר"ת דְּרוֹקָא וְכוּ
 יִכּוֹלֵן לְהַכִּירוֹ כְּט"ע אֲוֵעֵי סִי שִׁשׁ לְהַם בְּגּוֹפוֹ עַכ"ל הֵי
 הֵלָּא כְּתַב עֵז סִי מִן כְּכַתְנִי וְכְמוֹכָן :

אלא

דְּאֵעִיקַר דְּהֵיכָא לְהַךְ פִּירוּשָׁא דְּפִרְשֵׁינֵן בְּמִיְלִיתִיה
 הַרָא ש"ז ז'לֵּי דְּרִיבִינֵן יַסּוּב אֲנְלִינֵנוּ שְׁאֵר דְּכִרֵי הַתּוֹם
 הַאֲחַרְנוֹי שְׁכַתְּבוּ הֵיכָא שְׁלֹא נִחְבָּל בְּפָנִים נְרַאָה דְּכַר פְּשׁוּט
 שׁוֹכְלוֹ לְהַכִּירוֹ אֲפִי לְאַחַר כְּמֵה יוֹמִים וְכוּ שְׁהִירֵי בְּהַיָּא מְרֵאָה
 דְּלִפְיָ פִי זֶה ס"ל לְהַרָא ש"ז דְּמ"ש הַתּוֹם מְקַמֵּי הַכִּי דְּיִכָּה
 הַיֵּטֵב וְאֲפִי לְאַחַר כְּמֵה יוֹמִים קֵאִי גַם לְדְּכִירוֹ ר"ת הַרָאָשׁוֹמִים
 שְׁהִירֵי הַרָא ש"ז ז'לֵּי אֲבוּלוֹ תְּרִינֵי קֵאֲמֵר וְאֲפִי לְאַחַר כְּמֵה יוֹמִים
 בְּאוֹפֶן דְּס"ל כְּרַעַת הַתּוֹם דְּאֲפִי בְּלִיכָא כְּרַחַת וְחוּטָה רַק
 ט"ע לְחִיִּים וְסָגְטָר הַדְּהֵינֵנוּ מִיְלִיתִא קִמִּיתִיא דְּר"ת אֲפִי
 מְעִידִין עֲלִינוּ עֵז צִירוֹף סִי שְׁאֵינֶנּוּ מִן אֲפִי לְאַחַר כְּמֵה יוֹמִים
 בְּלִשְׁנֵי הַדְּרָכִים קֵאִי הַךְ מִיְלִיתִא וְא"כ הֵיאַךְ פְּתִיבּוּ בְּתַר הַכִּי
 אֵיפְכָא דְּהִיכָא דְּלֵאל נִחְבָּל בְּפָנִים יוֹבְלוּ לְהַכִּירוֹ אֲפִי לְאַחַר
 כְּמֵה יוֹמִים דְּמַשְׁמַע הָא נִחְבָּל לֹא וְהֵלָּא כִּיוֹן דְּכַעְמוֹד שֶׁם כֹּל
 הַגּוֹף שֶׁלֵּם קֵאִי מִיחִירֵי הַתּוֹם כְּדַמַּשְׁמַע מְרִיהֶטָא דְּסִיפָא
 דְּלִישְׁמִייהוּ וְלִישְׁכָּא דְּהַרָא ש"ז ז'לֵּי שְׁכַתָּה שׁוֹכְלוֹן לְהַכִּירוֹ כְּט"ע
 שֶׁל גּוֹפוֹ וְזוֹרְתוֹ א"כ אֲפִי בְּהוֹכֵל נְמִי דְּלִיכָא פְּדַחַת וְחוּטָה
 מְהִי כְּט"ע קוֹדֵם גַם סִיפָא לְהַשְׁמִייהוּ שְׁכַתְּבוּ אֲפִי הוּא
 אֲמַת דְּהִיכָא דְּנִחְבָּל בְּפְרָצוֹף אֲמ"ע אֶלָּא תוֹךְ ג' וְכוּ צִירוֹף
 טוֹב דְּמִן בְּתַר דְּלִישְׁמֵי הַדְּרָכִים בְּתַבּוּ הַמְהִי לְאַחַר ג' מִן
 הַפִּיפִּאָם עַכְשָׁיו לְבֵית הַסֶּפֶק וְכַבֵּר הוּי נְרַאָה לְכַאוֹרֵה
 לְפִירוּשֵׁי לְמִיְלִיתִיה ע"ד וְכַעֲבִין מֵאִי הַפְּרִישְׁנָא מִיְלִיתִיהוּ
 עֵלֵיךְ מִן כֹּל אֶזְנֵן בְּדִירוֹן וְהוּא דְּאֵיכָא לְמִי דְּמ"ש וְהוּפָא שְׁאִינוּ
 ג' כּוֹנֵס דְּלִפְיָ הַם שְׁמִינֵנוּ לֹמַר וְעוֹד שְׁמִא וְכוּ שְׁהִירֵיהֶם
 הַאֲחַרְנוֹי מְכַחֲשִׁין אֵת הַרָאָשׁוֹמִים כְּכַתְנִי דְּס"ל כְּכַרְיָהִם
 הַאֲחַרְנוֹי דְּמַתְנִי אֲבוּלוֹ הַתְּרִי קֵאֲמֵר אֲעִפֵּי שִׁשׁ סִי בְּגּוֹפוֹ
 כוּ וְכֹל דְּלִיכָא שֶׁם פ"פ אֶלָּא לְחִיִּים וְסָגְטָר לֹא מְהִי עֵז
 צִירוֹף סִי הַגּוֹף שְׁאֵינֶנּוּ מִן אֶלָּא דְּרוֹקָא עֵז צִירוֹף ט"ע שֶׁל הַגּוֹף
 עִדִּיק טְפִי מְסִי הַגּוֹף שְׁאֵינֶנּוּ מִן אוֹ עֵז צִירוֹף סִי הַגּוֹף עֵם
 ט"ע שֶׁל הַגּוֹף הֵיכָא דְּלֵאל נִחְבָּל הַרָאָשׁ אֶלָּא הַגּוֹף לְבַד וְהָא
 הַכּוּ וְהִיכָא שְׁאִינוּ נִחְבָּל בְּפָנִים וְכוּ מְקוּשֵׁר אֶל הַקּוֹדֵם
 הַסִּיפָאָת דְּאֵיכָא גּוֹף שֶׁלֵּם וְכַדַּמַּשְׁמַע סִיפָא דְּלִישְׁמִייהוּ
 לֹמַר אֲפִי לְדְּכִירוֹ זֶה דְּאַמְרוּן דְּלֵאל מְהִי צִירוֹף סִי הַגּוֹף
 שְׁאֵינֶנּוּ מִן עֵם ט"ע לְחִיִּים וְסָגְטָר אֶלָּא א"כ עֵז צִירוֹף ט"ע
 הַגּוֹף דְּעִדִּיק טְפִי מְסִי הַגּוֹף שְׁאֵינֶנּוּ מִן מוֹדִינֵן הֵיכָא
 יִכּוֹלֵן נִחְבָּל בְּפָנִים אֵהִיכָא כֹל הַפ"ס וְכֹא לְהַעִיד בְּכִירוֹ
 הוּא אִישׁ פִּי מִחַמַּת הַפ"ס הוּא שָׂאוּ וְדֵאל דְּכַר פְּשׁוּט

כאופן דסיפא דא"מ אלף עד ג' ימים קאי כמי אהך דיוקא
 דהא היכא דחבול בפנים ובא להסתיע מסי' הגוף דנוהגי
 תוך ג' ימים והיינו דכתבו ואפי' הוא אמת דהיכא דנחבל
 בפרצוף א"מ עליו אלף בתוך ג' מ"מ כיון שנשאר גופו שלם
 כלומר דאיכא סי' הגוף שאינן מו' וגם יכול להיות שהוא תוך
 ג' תלינן להקל כלפי הק פירושא וכו' כמובן :

ומוהריק"ו

ז"ל בשור"ק א"ה הביא שם דברי התוס'
 הללו וכתב וז"ל ועוד בר מן דין ובר מן
 דין דברי הערוי' נראה שלא היה נחבל בפניו וגם היה גופו
 שלם בלא שום חסרון וכו' הרי הכירוהו כמי' וגם בט"ע וכו'
 וא"כ הוא ל"מ לר"ת ז"ל שפסק דהיכא שהגוף שלם דמעני'
 עליו אפי' לאחר כ"ג גם בלא פדחת וחוטם וכן הכריח וכו'
 אלף אפי' לדברי החולקים עליו נראה דהיינו דוקא היכא
 שהוא נחבל בפנים ואין לו פדחת וחוטם אבל אינו נחבל
 בפנים וגם כל הגוף שלם נלע"ד לדברי הכל מע"ע ואפילו
 לאח"כ דספרא הוא לומר דע"כ לא פליגי וכן כתבו התוס'
 וז"ל וא"מ וכו' הרי שכתבו דדבר פשוט הוא שמעידין אפילו
 אחר כ"ג היכא שאינו נחבל בפנים וגם הגוף שלם ומשמע
 קצת דליכא מאן דפליג מדאומרים התוס' דדבר פשוט הוא
 ולא הביאו שום חולק וכו' ודבר פשוט הוא שאם אותו ר"י
 שהביא המדרכי שנראה כחולק על ר"ת הוא ר"י בעל התוס'
 ודאי יש להוכיח דמורה עכ"ל ז"ע . הרי דמשמע ליה
 דכונת אומרים והיכא דלא נחבל וכו' שהרצון בהם כראיכא
 גוף כמי דבשתיים יתחתן לא דפירש שהדברי' כאמרו לרעת
 החולקי' על ר"ת ואין דרכו כדרכינו ולפוס דרכינו הדברי'
 מביעים לסברת ר"ת גופיה בדרך הב' דכתיב' לעיל ולפי
 דרכינו אתי שפיר דהיינו דהווקא הרא"ש ז"ל להעתיק זה
 הגם שעלתה הסכמתו כר"ת דכל כי הא מיהא הדבר נריך
 לאומרו כמו שידקדק הרואה . אך מ"ש הרב מוהר"קו
 דליכא מאן דפליג וכו' נראה דעין לא ראתה מ"ש הכי ז"ל
 שגם זה שכתב ר"ת דהיכא שאינו נחבל בפנים דבר פשוט
 הוא שאיננו להכירו אפי' לאחר כ"ג וכו' אינו מחורר בדברי
 הראשכ"א והרא"ה ז"ל דהא מילתא פסיקתא קתני א"מ
 עד ג' וכו' ז"ע וכוה ראה וקרא מרן הקדוש ז"ל כונת התוס'
 בתשו' הנו' כסי' ו' בשם מוהר"קו ז"ל ע"ש אך ראיתי למרן
 ז"ל שכת' שם על דברי התוס' ז"ל ומפשט הלשון משמע דאינו
 נחבל בפניו דהיינו שלא הוכה בשעת מיתתו בפניו אף אם
 אחר מיתתו ניטל פרצוף וחוטם ופדחת אין בכך כלום כיון
 שכל גופו שלם דאי לא"ה מאי איריגיא כל שאר גופו שלם אפי'
 אין שם אלף הראש כיון שיש שם פרצוף ופדחת וחוטם ניכר
 הוא אפי' לאחר כ"ג אך מוהר"ק ז"ל בשורש הנו' מפרש וכו'
 עכ"ל ז"ע ודרכו שגבו מני דלכאורה דבריו תמוהים דמן
 בתר דעיקרו תלוי בשעת ראייה והכרה כדי להעיד עליו כי
 הוא איש פ' א"כ מאי נפקא לן מינה ומה יועילנו זה אם לא
 הוכה בשעת מיתתו בפניו מן בתר דסוף סוף בשעת ראייה
 והכרה שהוא העיקר היה בטול ממנו פרצוף ופדחת וחוטם :
אם לא שנרחוק את עצמינו בכונת מילתיה דמרן ז"ל
 דלאו דוקא קאמר שלא הוכה בשעת מיתה ושקודם
 ראייה והכרה כבר ביטל ממנו פרצוף וכו' דא"ה מאי מהני
 ומי ירע בכל אלה אם בשעת מיתה נחבל או לבתר הכי מן
 בתר דהשתא מיהא הנה הוא חבול לפניו רואהו ראשון אלף
 הרצון בו והכונה דמשמע ליה למרן ז"ל דלפוס ששטן של
 דברים מ"ש והיכא שלא נחבל בפנים וכו' אין הרצון בהם
 לאפוקי שלא ניטל ממנו פרצוף או פדחת וכו' אלף דבעורו
 כולו שלם איירי והכונה שלא נחבל בשעת מיתה ממכת חר'
 אשר זה גורם להשתנות מהר חיד אחר ג' וכלומר דמקום
 שה'לומר דס"ל להתוס' דמתני' דא"ת עד ג' ימים מיידי

בהיותו חבול בפניו מחלל חרב הגם דאיכא כל הפרצוף כולו
 שלם דכיון דהוכה משתנה מהר וא"מ עליו לאחר ג' והא אתו
 לאשמועינן התוס' ז"ל דהיכא דלא נחבל בפנים וכו' דכיון
 שלמות ממת חרב נראה דבר פשוט שיוכלו להכירו אפילו
 אחר כמה ימים כלומר דכיון דהפרצו' נשאר שלם כולו לפני
 עין רואהו יכול להכירו יפה מחמת הכרת הפנים לבר מכלו
 הסתייע עצמו מסי' הגוף כלל . ומ"ש אף אם אחר מיתתו
 ניטל פרצוף וכו' אין בכך כלום כיון שכל שאר גופו שלם וכו'
 לדרי חוי ליה להוסיף אות וא"ו במילת אף וז"ל ואף אם אחר
 וכו' וכונתו לאפוקי דלא נימא דכונת התוס' לומר דבשתיים וו
 דוקא ניכר דהיינו שלא נחבל בפנים וגם שהגוף שלם . לא
 דבחדא לבר סני או בפרצוף שלם לפניו שלא נחבל כלל
 כדאמרן או ע"י הגוף לבר כמ"ש התוס' קודם דניכר היטב
 ע"י ט"ע של הגוף וסי' הגוף שהרצון בהם אפי' ליכא ראש
 כלל בדכתי' לעיל דהדברי' סובבין הולכין ארבעים כמובן :

ברם

חויכא למרנא הרב הגדול בעל זרע אברהם ז"ל
 שכבר האריך והרחיב הדבור בעניינים הללו
 בחלק א"ה סי' ב' וברוח מבינתו עמד וימורד אר"ש אר"ש
 לא תחסר כל בה לא הניח דבר ועמד על כל קוץ וקוץ הן
 במאי דעמדנו בזה אף בדין מריש מילתא ועד השתא
 ויותר מהמה והן בדברי מרן הקדוש ז"ל שם בתשובתו הנו'
 ובמ"ש מוהר"ח ז"ל בקו' בדברי התוס' והרא"ש ז"ל ושם שם
 לו הביא הרב הנו' כסי' ג' תשובה לר' הגדול מוהר"ם חא"ן
 ז"ל שמשכים הולך עמו לענין דין ושקיל וטרי הרב שם בכל
 דברי הרב הנו' והעמיק בהם כמו שיראה הרואה ואין יתמי
 דיתמי מה נענה אבתרייהו כפרט שכל דבריו בזה אינן לא
 למימד' אצדודי כנ"ד כדבעינן מימר בס"ד ואין לנו להאריך
 בזה והרונה לעמוד על דבריו בזה לראות אם יש בהם מן
 החדש הוא יבחינן :

ואיך

שיהיה אך יצא יצא לענין הדין לפי שיטתו
 בדרך הכ' של ר"ת דכל דאיכא ט"ע של הגו' עם
 סי' שאינן מו' שניהם גם יחד בגוף רמה למכירו ששאר
 הגוף שלם אז מעידין עליו אפי' לאחר כמה ימים אף שאין
 שם ראש כלל דט"ע של הגוף עדיף להצטרף עם סי' הגוף
 שאינן מו' טפי מהיכא דליכא אלף לחיים וסנטר ואיך להו'
 גביה ט"ע בלחיים וסנט' כצירוף סי' הגוף שאינן מו' דהיינו
 הדרך הא' של ר"ת ככל מאי דכתי' לעיל בפ' הראשון
 דלדרך הראשון לא התיר להעיד עליו לא תוך ג' ולדרך הב'
 אפי' לאחר כמה ימים . וכבר עלתה הסכמת הר' אש
 והטור כר"ת דאף דליכא פרצוף ופדחת וחוטם רק גוף
 מעידין עליו ע"י ט"ע וסי' הגוף דטובים השנים להעיד עליו
 אפי' לאחר כמה ימים וכמ"ש הרב הכ"ח ז"ל על דברי
 מוהר"ב ז"ל בדכתי' לעיל ומוהר"קו כת' שכן כתב מוהר"ל
 עזריש ורבינו מאיר כדלעיל ז"ע ואף אם הפוסקי' העתיקו
 דרך הא' של ר"ת הנה כ"ש הוא שמשכימים תולכים אל דרך
 הב' דכ"ש הוא בדכתי' לא דלרבותא נקטי הדרך הא' וכמו
 שכן דן את הדין מוהר"ם חא"ן ז"ל בתשובתו אל הרב הנו'
 בתשובתו הנו' כמו שיראה הרואה שם . והנה כבר באה
 ונהיתה תוך דבריו דלעיל דסי' מוכח של הגוף לכ"ש
 סמכין עליה אפי' יחידי כמ"ש מוהר"ב ז"ל וכנודע :

באופן

נניח בכונת מאמר העדים דקא מסהירו או
 סופיירון טודום קי אירא איל הר' ראוהו הנו' כליטנא פסיקא
 שאין הכונה הכירוהו ע"י אשה סי' גו' מן הגוף הסמוי מן
 העין שהיה לו בגופו לא שניח שהכירוהו כיון היה שהכירוהו
 ע"י ט"ע של הגוף וצירוף סי' הגוף שאינן מוכהקי' שמכירוהו
 היו לו בחייו שהיה בגופו ט"ע הלזו ופי' הללו אפ"ה הנו'
 בתוכנא

כתבא לדעת ר"ת וסיעת מרחמוי הנו' דסני בהאי כדכתי' . אלא דלכאורה אחר ההשקפה נראה דכל כי הא דנ"ר לא סני אפי' לדע' ר"ת שהיה חזינן למרן מוהרזקא ז"ל בתשובה הנו' דלא מיקרי גופו שלם אלא דוקא כשהראש דוקא דבקה עם הגוף . איברא שאם היה מקום לדחוקי אנפשי' בדרכי מרן הראשונים שכתב שם ואם נמצא כל גופו שלם עם ראשו וכו' דלאו בדוקא איתמרו עד שיהיה שם גוף וראש לדעת ר"ת אלא ראוב' לישנא דהתוס' בדרך הא' נקטיה . הנה מקום לפרש דכרי מרן האחרונים שם מסכימין אל הדיון כדכתי' הגם שהם נאמרו לעכובא והוא דכיון דמסתברא שלא תחול הקפידה בזה דמה יתן ומה יוסי' דבק זה מן בתי דאפי' לחיים וסנטר ליכא ואין אנו דמים בו אלא מן הכתף ולפנים דהיינו ט"ע וסי' הגוף לכד איכא לפרושי דכרי מרן ז"ל האחרונים דלא איתמרו בחלק זה ראש נמצא הראש שתוכה סמוכה וכו' אלא לחולקים עם ר"ת וסוכרים דלכתר ג' א"מ אלא היכא דלא נחבל גוף וראש כלל שניהם גם יחד דעלוויהו קא משתעי הרב ז"ל כמו שיראה המעיין המטך לשון הרב דלכתר דכתב סכר' ר"ת כתב ז"ל ולדברי החולקים עליו כשכל גופו שלם ויש לו פד' ופ"ג וחוטם או מעידין אחר ג' הא אם חסר אחד מאלו אפי' ע' אחר ג' ומשמע דגופו שלם היינו שאינו חסר אבר ומשמ' לי עוד שאפי' נמצא סמוך לו האבר החסר ממנו וכן אם נמצא ראשו שתוכה סמוך לו לא מיקרי גופו שלם עכ"ל . באופן דשפיר איכא לפרושי למילתיה דמרן דחלק זה דאם נמצא הראש שתוכה וכו' לא קאי לא לחולקים עם ר"ת והרצון בו אם נמצא הראש שלימה כפ"ג ופד' וח' כדד המת וברם נקט הרב ז"ל האי לישנא דלא מיקרי גופו שלם הגם דיש בו במשמע דעלם' ר"ת דמקפיד על הגוף הוא מדבר ולא על החולקים דקפדי על כל חלקי הראש כמי משום דמלכד דאיכא למימר דה"ט משום דכיון דמנר הסכרא עין רואה דלא אמרה למילתא גם לם' ר"ת כדכתי' אמתו להכי לא חש בהר' ז"ל והניח הדבר אל עין הרואה דשפיר איכא לפרושי למילתיה כדפרשינא דחלוקת הראש קאי דוקא לחולקים על ר"ת ולישנא דלא מיקרי גוף שלם אבב רישא דמילתיה דכתב ומשמע לי שאפי' נמצא סמוך לו האבר וכו' נקטי כמובן :

הראש עם הגוף הו' לאין שם ראש' כלל וכללות הראש עם הגוף יכללהו הלשון במאמר גוף שלם גם על מי שמקפיד על הראש עם הגוף כדכתי' דאיהו גופי כללהו לעיל במאמר גוף שלם וא"כ אמתו להכי לא חש לה הרב ונקט הכל פירוד האבר והראש במאמר אחד דלא מיקרי גופו שלם לשון כללי כיון לר"ת וכיון לסכרת החולקים והרצון בו כל אחד לפי דרכו למי שמקפיד על הגוף לכד קאמר דלא מיקרי גופו שלם מחמת פירוד האבר מן הגוף ולמי דמקפיד על גוף וראש וכל חלקים קאמר דלא מיקרי גופו שלם מחמת חסרון הראש וכלומר דכיון דחשיב ליה כאלו לית ליה ראש כלל א"כ למה שקפיד על חלק מחלקי הראש יכללהו השם במשפט הלשון במאמר אין גופו שלם כלומ' דאפי' גופו שלם ליכא שהרי מן בתי שכל כללות הגוף דהיינו ראש וגוף יהיה שלם או אנו דמים על חלקי הראש או איכא פד' ופ"ג וח' דכולהו בעינן כדכתי' וכו' . א"כ ממרוק אל האמור דה"ט דנקט האי לישנא דלא מיקרי גופו שלם במה שבין מילתא בטעמא בהך דינא שדן מרן ז"ל דהגם דעין רואה דמשלן הוא האבר או הראש אפי' הלא חשיב גופו שלם דנראה דה"ט משום דמשמע ליה דכפי' מילת גופו שלם יש שניפי' האחד שלא יהיה חסר ממנו טעם אבר . והשני שיהיה הגוף שלם בלתי מחותך דאף גם זאת אם יהיה שם סמוך לו האבר או הראש מ"מ לא מיקרי שלם בגופו באופן דאף גם זאת שהראש נכרלת וקיימת עם כל חלקיה פד' ופד' וחוטם כדד הגוף שאינה נחבלת אפי' קאמר דלא מחנן משום דמשמע ליה דגופו שלם הרצון בו שלא יהיה שום חלק הגוף מחותך ונכרל מכללות הגוף . והנה כי כן אמתו להכי לא חש הרב ז"ל ונקט הך לישנא דלא מיקרי גופו שלם אפי' לו לסכרת החולקי' על ר"ת דהיינו היכא דנמצא הראש שתוכה מן הגוף וכל חלקים קיימים כדפרשינא לעיל משום דכיון דאפי' להכי רבוותא לאו משום דהו"ל כאלו אין כהן ראש כלל או משום שנחבל בפנים אתינן עלה שהרי עידיה כדד שראש הוא והיא קיימת בכל חלקיה פד' ופד' וח' ונחבל בפנים לא הוי לדירה אלא היכא דחסר ממנו אבר דהיינו פדחת וכיוצא כמ"ש שם מרן בתשו' הנו' באופן דלא אתינן עלה אלא משום דלא מיקרי שלם כיון שהוא מחותך וכיון דלדעת הני רבוותא מאמר שיהיה גופו שלם הרצון כוכל כללות הגוף דהיינו שיהיה גוף עם הראש כדכתי' וכו' לעיל אמתו להכי נקט לישנא דשוויא לתרוויהו לר"ת לענין דין האבר ולהחולקים לענין דין הראש כלומר שהגם דלא נחבל בפנים כלל והרי הראש קיימת בכל חלקיה ופשיטא ודאי שראשו היא מ"מ לא מיקרי גופו שלם לדעת הני רבוותא דקפדי גם על הראש שהרי היא מחותכת ונכרלת מן הגוף ומ"מ לא מיקרי גופו שלם כמובן . אך אכן מה נענה לדברי מרן והראשונים דמשמעו'תא איכא מיהא דברוקא איתמרו :

והיותר

נראה הוא שדברי מרן ז"ל הללו הראשונים ואחרונים לא איתמרו אלא לדרך הא' שכתב להעיד ע' לחיים וסנטר ופירוד סי' הגוף וכדאמרה למילתא הרב מוהר"ם חאיון ז"ל בס' זרע אברהם בתשו' הנו' שדן את הדיון של דעת ר"ת ודעמיה אפי' ניטל הראש לבד מן סני בט"ע של הגוף וסי' כיון שנשאר גופו שלם וכתב ז"ל ואם לחשך אדם לומר שהרי כתב מוהרזקא דלא מיקרי גופו שלם אלא כשהראש דבק עם הגוף אף אתה אמור לו שלא כ"כ אלא לפי הדרך הא' של ר"ת דבגויה משתעי ומילתא בטעמא קאמר דכיון דעיקר הכרתו לפי הדר' הא' בט"ע דלחיי' וסנטר דכיון דגופו שלם מסייע להכירן בלחיי' וסנטר א"כ מוכרח לומר דלא מיקרי גוף שלם אלא כשהראש דבק עם הגוף דכדאפי' פה"ג מסייע להכירן אבל אם הראש חתוף

אעפ"י שסמוך הוא לבגוף כיון שנחתך ונפרד לגמרי מה יתן
 ומה יוסף הבגוף לסייע להכירו בלחייו ונכטרו והא ודאי הו"ל
 במאן דליתיה אלא ודאי רבופו שלם היינו כשהראש דבק עם
 הבגוף אבל לפי הדרך הב' אל ר"ת דעיקר הכרתו הוא בט"ע
 של הבגוף א"כ כיון שהבגוף שלם אעפ"י שניטל הראש לגמרי
 לית לן בה עכ"ל ע"ש הרי שהרב ז"ל דן את הדין לדעת
 ר"ת ודעמיה רכל דאיכא ט"ע של הבגוף וסיתן הבגוף הבס
 דליכא מחלק הראש דבוק בגוף כלל סגי ע"י שניהם אפילו
 לדברי מרן הללו וא"כ הוא כב"ד דלדעת ר"ת ודעמיה אפי'
 לדברי מרן ז"ל דינא הכי כדכתי' אף דאין בדיון פרישנא
 למילתיה דהראש ז"ל בעיקר מילתיה ר"ת דהשמיענו
 הראש ז"ל חלק מדרך הב' של ר"ת מצורף עם חלק מדרך
 הא' דהיינו ט"ע של הבגוף מצורף אל ט"ע דלחיים ונכטרו
 ודרך הראשון דאו ואף זו קאמר כדכתי' לעיל ומרן ז"ל קא
 שקיל וטרי בתאו אמילתיה דהראש ז"ל ואין ספק שדברי
 מרן הללו איתו גם עפ"י דעת הראש ז"ל בעיקר דברי ר"ת
 הנה מצורף אל ט"ע דלחיים ונכטרו קאמינא אפילו במאי
 דהשמיענו מחלק הדרך הב' והיינו בעין הדרך הא' ממט
 לענין זה שצריך שיהיה חלק הראש דהיינו דלחיים ונכטרו
 דבק עם הבגוף והדרך הא' גופיה אפילו ומודה רכ"ש הוא
 דמהני ט"ע של הבגוף מצורף אל ט"ע דלחיים ונכטרו כמו
 שיראה המעיין בדברינו דלעיל באופן דאף חזינן ליה להרב
 מוהר"ש ז"ל בקו' עבונא בדף ל"ו ע"א וע"ג שכתב שגראה
 מתאו או סמוך מרן ז"ל דלא מיקרי גופו שלם אלא כשכל
 הראש דבק בגופו אעפ"י שאין לו פד' וחו' ואפי' נמצאת
 ראשו חתוכה סמוכה לו לא מיקרי גופו שלם כגראה דס"ל
 להרב ז"ל שדברי מרן הללו נאמרו אפי' לדעת ר"ת דבעי'
 מיהא עיקר הראש דבקה עם הבגוף ת"מ כיון שהדברים
 שמיים ובאים וחזינן ליה למוהר"ש ז"ל דגראה משס קאמר
 ולא קאמר וראיתי למרן סמוך וכו' כגראה דאיהו גופיה
 מצדד אנדודי כפי' דברי מרן ז"ל וגם דלענין הדין לא הסמיכ'
 דעתו בכירור הכי שהרי כתב ולדידי ז"ע בוק כמו שיראה
 הרואה שס כל כי הא נעמור כח לדון דינא כדכתיבנא
 כמובן :

באופן

גם כהניח כב"ד שלא הכירוהו העדים
 להנהרג ראובן הבן ע"י סי' מו' של הבגוף
 הסמוי מן העין תחת המלכוסים אלא ע"י ט"ע של הבגוף
 בצירוף סי' הבגוף שאינן מו' אפי' לדעת ר"ת ודעמיה אשתו
 מותרת תכבלי העגון אפי' לדברי מרן ז"ל כתאו' הנו' הגם
 שלא היה כוראש כלל וככל מאי דכתיב' . והנה כי כן מאחר
 עלות דאף אי תלינן דלאו ע"י סי' מו' של הבגוף הכירוהו אלא
 ע"י הכך תרי סי' הבגוף שאינן מו' וט"ע של הבגוף הא ליכא
 למ"ד דמהני ככל מאי דכתי' מעתה אשים דברתי בספק
 שני דאיכא לאסתפקוי בכ"ד על פי מונח האופן הראשון
 בכונת מאמר ידיעת העדים דקיימין ביה שהם הכירין
 כחלקי הבגוף דוקא כדכתי' ושוכ אשוכ מתוך הספק השני
 לצאת ירי מובת החולקים על ר"ת כרי לדון דינא דשדויתא
 כב"ד תחילה על האופן הראשון הנו' : ואח"ך האופן השני
 כמו שיבוא לבסוף בס"ד :

הספק

השני דאיכא לאסתפקוי בכ"ד הוא אי כל
 כפ"ג רכ"ד שהעדים העידו על עצמן קי' לו
 שופארונו גוף בלא ראש ואפי' קא תסהדי קי' סופיידון טודוס
 קי' אירה אל ה"ר ראובן ערום אי נימא דאף דלא איתמר
 עלה איך ידעו והכירו שהיה פ' שלא דרשו וחקרו מהם מקבלי
 העדות ת"מ כיון דהשת' מיהא ליתנהו לשהדי קתן לשיילינהו
 ובכירור אמרו שידעו והכירו שהיה ראובן ערום לא חיישינן
 לשמא לא הכירוהו העדים אלא ע"י סי' שאינן מו' לחודייהו

דלא מהמ כלל או ע"י ט"ע של הבגוף יחדי דלפוס דברינו
 דלעיל לא סגי אפי' לדעת ר"ת אלא תלינן לקולא שהכירוהו
 יפה יפה ע"י איזה סי' מו' של הבגוף דמהני לכ"ע . או לפחות
 תלינן שהכירוהו ע"י שניהם גם יחד ט"ע של הבגוף וצירוף סי'
 הבגוף שאינן מו' דלפחות ע"י שניהם גם יחד החי יתן אל לבו
 להעיד על המת שהוא פ' לא ע"י אחר מהם דהו"ל בדדמי
 ולא חיישינן בכל כיה"ג לדדמי או דלמא חיישינן לשמא לא
 הכירוהו אל ע"י אחר מיניהו ט"ע של הבגוף או סי' הבגוף שאינן
 מו' דלא מהמי כמעט לכ"ע כדכתי' לעיל :

ואומר

הנה כבר מילתא האמורה בספרי דבי רב
 דמאי דכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' גירושין
 פבר הודענו שהעד שאמר שמעתי וכו' כשר וכו' ומשיאין
 על פיו אבל אם אמר העד מת פ' ואני ראיתי שמת שאלין
 אותו היאך ובמה ידעת שמת וכו' וכתב ה"ה ז"ל שאעפ"י
 שכשהוא אומר שמעתי שמת אין לנו יודעין האומר ראשון
 כינר היה יודע שמת ועל מה היה אומר כן אין דבין אפשר
 משא"ל דהכא כיון דאפשר ודאי שאלין אותו וכו' עכ"ל לחו
 למימרא דבעד הרואה כל דלא חקרו ודרשו ממנו היאך ידע
 וראה דאף דהשתא מיהא ליתיה קמן דלא מהמיא הגדה של
 להיות משיאין על פיו הגם דקאמר מת פ' או נהרג פ' שהם
 והוכיחו כן מהנהו עובדי דפ' האשה בתרא דמאן איכא פי
 חיולי שכיב חיולי וכו' וההוא דווי לפרשא ורישא דהוה
 בפומבדית דשכיב וכו' וההוא דמאן איכא כי חסא וכו' איפכא
 מוכחי שהרי התירו את נשותיהם להיו' משאין מכלי הצטרך
 קצת אל החקירה בהם היאך ראית ובמה ידעת וגם אותה
 ששנינו משיאין עפ"י בת קול מעשה בלאחד שעמד על ראש
 הקר ואמר איט פ' מת הלכו ולא מנאז שס אדם והשיאו את
 אשתו ע"כ דהגם דלא מנאזוהו לברוש מהמו היאך ראה וידע
 שמת אפי' שהשיאו את אשתו במאי דקאמר מת סתם באופן
 דהא דכתב הרמב"ם ז"ל היינו דוקא היכא דהעד איתיה
 קמן ולכתחילה הוא דקאמר אמנס בדיעבד אפי' בעד הרואה
 באומר מת סתם סגי :

באופן

דההיא דפ' יש בכור דקא משיא הש"ס כי
 אקילו רבנן בסופה בתחלתה לא אקילו ופרשו
 ז"ל בסופה לאחר שכימו ערותן יפה שזה הוא הקלו חסמים
 בסוף ערותן להחזיקן אפי' בעבר וכו' אבל בתחלת הערות
 דהיינו ראיות דמת לא אקילו עד שיכירוהו יפה ע"י דמשמע
 דלענין הכרת המת לידע אם הכירו יפה יפה . החמירו טפי
 אל סגנון זה עלוקה דהיינו כמפרש דבריו היאך ראה וכמה
 ידע אבל באומר סתם מת או נהרג שלא חקרו ממנו היאך
 ראה ובמה ידע והשתא מיהא ליתיה קמן למשייליה או ודאי
 תלינן להקל שכתברר לו דאיהו מיהו בודאי דהא פ' מת
 בכירור קאמר ועדות שלם חשבינן ליה כמובן וכמו שבא כל
 זה באורך בספרי רבנן בתראי ז"ל קדושים אשר בארץ חמה
 כדבעינן למימר לקמן בס"ד . ואל זה אינו בראש אמור
 אי כ"ד בא לכלל אומר מת או נהרג פ' סתם כהנך עובדי
 דהש"ס דאיתין לעיל דתלו בהו להקל ולא חשו בהו רבנן
 לשמא לא הכירוהו אלא ע"י סי' שאינן מו' דלאו עלייהו סומכין
 והו"ל בדדמי או לא . ואיברא דמן הש"ס לכאורה ליכא ראייה
 דיפה כח הדומה לומר דכ"ד נפקת ברא מהנך עובדי דשמי
 התם דכיון דלא קאמרי דלא הו"ל פ' פ' אולינן
 בתר רובא דעלמ' דעכ"י איכסי להכיר את המת ע"י הש"ס
 עם החוטם ואמרי' דאפי' מתא דלא ראו שהריבה אלא
 דבעומד מוטל תת ארצה הכירו ת"מ תלינן דכדרך כבושה
 לרכים הכירוהו ע"י פ"פ עם החוטם ומשא"כ כב"ד רכיון
 דאיכא ריעותא לפניו דהא קא תסהדי דלא הו"ל ראש כלל
 א"כ איכא לאסתפקוי דשמא הכירוהו ע"י איזה סי' הבגוף שאינן
 מו'

מספקא ליה אי חוייה תוך ג' דאין לנו סמיכה גמורה ואוליין
 לחומר כמובן א"כ מן בתר אוליין מאין הרגלים לומר דלא
 דן את הדין גם לדעת המחמירים דכדון דידיה שאני
 מסתם ספק אישתיה ריבסה דהכא איכא למתלי דלהעיד
 נכתבר דאכתי לא שמענו מפני לאמר דלא ידע בכל אלה
 כמובן :

באופן

דמורין דברי מוהר"ם ז"ל דאפילו לדעת
 המחמירים איתמרו ויפה כחיו כמ"ט שלפוס
 דיטא יבאנו לרון מ"ד ל"ד כמובן. וכבר נודע דהרשב"א
 ז"ל ודעמיה דאוליין לחומר כמספק אישתיה ריבסה דטעמ'
 משום שמה נתפח סברי דשמה נתפח הויא חששא דאוריית'
 באופן דיפה כחיו לרון מינה ל"ד לפוס סברת המחמירים
 הגם דכ"ד איכא ספק איסור תורה כמובן :

אלא

דאכתי הדוחה ידחה דחילו' יש בין הדין
 דמהר"ם ז"ל ל"ד על דרך מאי דרך חילוק הרב
 תה"ד ז"ל כפי' ר"ם עלבוי שחל'ת'ט' נטבע בים דחש
 הרב ז"ל לשמא קאמר בדרמי וכתב ז"ל ואל"ת כיון שסח הגוי
 לשונות שסח כוללות המיתה לית לן למידק אבתעיה באיזה
 ענין ידע מיתתו אלא אית לן למימר דראה ער שינאה
 בשמתו וכה"ג איתא בתש"ו מהר"ם שאם העיד השר אחר ג'
 ימים לא אמרין דלא מהכי עדותו אלמא תלין דידע בודאי
 שמת באיזה ענין ומאורע שהיה וז"ל חילק ז"ל ז"ל שאין
 לרמות כ"ד להיאר דמהר"ם דהתם כשמוסיף סתם שנהרג
 אינו מסיח בדבר שרגילי עלמא למימר בהו בדרמי אלא
 שאנו באין לחוש שמא לאחר ג' ראהו כיון דהשתא לאחר ג'
 הוא מעיד ודאי בה"ג סמכין אסתם דבריו דכיון שמעיד
 שנהרג תלין בודאי דידע שנהרג ולא חיישינן למילתא
 אחריתי אבל כ"ד דכגוף העדות איכא למיחש שהרי שייס
 דבריו שבא עבור חיותו דהיינו הטביעה שראה ובטביעה
 רגילי אינשי כיחוו ליה טובע כהר גדול קורין עליו שם
 מיתה לא סמכין אסתם דבריו למימר דידע בודאי שמת
 אלא תלין לחומר שסח במאי דרגילי עלמא למימר עכ"ל
 שראה לכאורה שכונתו לחלק דשיא הדין דמוהר"ם דלא
 קאמר השר ליטא דרגילי אינשי למימר ביה בדרמי דלא
 קאמר ראיתי לפ' הרוב כי יכי דחוש דשמא לבתר ג' הוא
 דחוייה וכדרמי קאמר דמחמת השינוי נרמה לו שהיא פ'
 ואיננו שהרי נהרג פ' קאמר ובהך ליטא בלתי מאמר ראיתי
 וכו' לא רגילי אינשי למימר בדרמי דלא קאמרין הך ליטא
 אלא היכא הידעי בודאי שנהרג פ' דליכא שם חשש בדרמי
 כלל בגון שראו ההרג' באופן המועיל או שראוהו מיר וכיוצא
 משא"כ בכדון הרב תה"ד דהרי קאמר ליטא דרגילי אבשי
 למימר ביה בדרמי דהיינו הטביעה ואיכא למיחש דכדרמי
 קאמר כמובן. ואוף הכא כ"ד יעלה על לב הדוחה לפלוני
 בכה"ג ולמימר דאין משם ראיה ל"ד מהיאר דמהר"ם ז"ל
 דשאני הדין דמהר"ם ז"ל דמשמעו איכא במשפט הלשון
 דלאו בדרמי קאמר לא שנתברר לו כירור גמור כמ"ט הרב
 ז"ל דהיינו מדלא קאמר ראיתי לפ' הרוב אלא נהרג פ' משא"כ
 כ"ד דהלשון שקול הלשון אי סופיירון טודוס קי אירה פ'
 בכל כה"ג דליכא פ' כ"ל אפטר די שפנים לרון בותרתי
 או דהיכיר ובעל ידי סי' מוכח מן הגוף או עי' סי' של הגוף
 שאינו מו' לאמר דלאו עליה סמכין שהרי לאו כ"ע ריכא
 גמירי ובכל כה"ג רכ"ד אפטר דמיחש חיישינן אכדרמי
 ותלין לחומר דשמא גברא אחריכא חוה :

ברם

הוי הנית למהר"א"ח ז"ל בתשובות הראשונות
 סי' כ"א דלפוס מאי דכתב עליה דהך דמהר"ם
 והרב תה"ד ז"ל הו' כראה לכאורה דלא כשאנו דמין רכ"ד
 נפקת ברא מהך דמהר"ם ז"ל וליכא למשתע מינה ל"ד
 משפט

אך

מו' יחודי דלא מהני כדכתי' :
 אמנם חזקין למוהר"ם ז"ל בתש"ו שדן מהך עובדי
 אף גם זאת היכא דאיכא ריעותא שכתב ז"ל
 ושכתבתם הואיל ומעיד עליו לאחר ג' ימים שנהרג שמה
 אין להאמינו מדתקן א"מ עליו חלא עד ג' ימים להאי נמי
 ליכא למיחש שהרי העיד בסתם על פ' שנהרג ונהי דהשתא
 אסהיד בחר'ג' ימים מה כהך הא כיון דאמר בסתם פ'
 בהרג נימא דברור לו שנהרג דחוייה תוך ג' ימים וקא מסהיד
 עליו לאחר ג' ימים או דראה דהרגוהו והיה עם הסורגים
 דאטו כל הניך עובדי דפרישא זריזא ודכי חיוואי ודכי חסא
 ועוד טובא עובדי התם כולהו תוך ג' הוו מסהדי אלא אינשו
 חזו תוך ג' ימים וקא מסהיד בחר'ג' ה"כ איכא למימר הכא
 וכו' עכ"ל הרי דהגם דאיכא נד ריעותא בהך סהדותא
 דלכתר ג' ימים קא מסהיד ואיכא עליה למיחש לכדרמי
 כמ"ט המפרשים ז"ל דה"ט דהמעיד לאחר ג' ימים לא
 סמכין עליה משום דמשתנה וסבור שהוא פ' ואינו פ' אלא
 אחר ומחמת השינוי מורה שהוא פ' ואיננו אפ"ה דן הרב ז"ל
 מהנהו עובדי דכיון דאמר בסתם פ' נהרג אין חוששין לו
 שמא אמר בדרמי וגברא אחריכא חוה אלא אמרי' דכיון
 דקאמר פ' נהרג תלין דכברור לודעהר'ג' דחוייה תוך
 ג' ימים וקא מסהיד עליו לאחר ג' ימים או שראה שנהרגוהו
 מוטעמא דכתב דכי כולהו תוך ג' הוו קא מסהדי אלא
 דאיכא חזו תוך ג' ואל"כ לדידיה אף אכן נמו דרון בכ"ד דאף
 דאיכא נד ריעותא בהך סהדותא דקאמרי דאשכחוהו בלי
 ראש כלל וליכ' פ' כ"ל אפ"ה כיון דמלאכו"ס אסהירו עליה
 קי סופיירון טודוס קי אירה איל ה"ר ראובן ערום תלין
 להקל דלא קאמרי בדרמי אלא אמרי' שנתברר להם בבירור
 שהוא פ' שהמירוע' איזה סימן מו' שהיה לו לראובן כגופו
 דמהני לכ"ע וכיוצא :

ולא

תימא דאכתי אין לרון מדרון מוהר"ם ז"ל לרון
 דין משום דאיכא למימר דמוהר"ם ז"ל אמרה
 למילתיה דוקא לדעת המקילים כמספק אישתיה ריבסה
 שהיה תום ז"ל ודעמיה דמ"ל דכל שהעד לא ידע אי הוי תוך
 ג' ימים תלין להקל דהוי תוך ג' ימים אמנם לא לדעת
 המחמירים בסתם ספק אישתיה ריבסה וא"כ אין משם
 ראיה ל"ד כלל. דליתא שהרי המדקדק במילתיה דמוהר"ם
 ז"ל יראה דאפ' לדעת המחמירים דן את הדין שהרי חזקין
 הווקא הרב ז"ל לומר דכיון דקאמר בסתם פ' נהרג נימא
 כברור לו שנהרג דחוייה תוך ג' או ראה שנהרגוהו וכו' ואלו
 דיעה המקילים יושב דורש אדרבא טובא הו"ל לאשמעינן
 דאף דלא נימא שנתברר לו אלא דאין ברירה אי חוייה תוך
 כיון דאיכא גבן חד ספיקא אי חוייה השתא לבתר ג' או
 תוך ג' תלין כספיקו להקל דראהו חוייה תוך ג' או
 ליכ' למיתלי דראה ההרגה כלל דאפ"ה תלין להקל לדעת
 מקילים ולאיוזה טעם הווקא לומר אמתלאהו דאיכא
 מיתלי שראה ההרגה וכל שכן למאי דחזקין לכמה מן
 עוסקים ז"ל דקא מיייתו ליטא דמוהר"ם ז"ל בוי' שראהו מת
 שהיה עם הסורגים כמובן. ותודאי דוקא לדעת המקילים
 שב דון הרב ז"ל את הדין למימרא דהך ספיקא נמי דיינין
 להקל כדון ספק אישתיה ריבסה ונשתייב מהך עובדי
 אישתיה דהך עובדי דפ' האשה בתרא דקא מייית
 כ' סם מורין דלא ככת המחמירים ולדידהו ע"כ לחלק
 ב' בתר דעין הוא דחילוק ברור דאיכא למי' דשאני
 דס' דהגוי קרא את הקריאה ווי' וכו'. והלך לו דליתיה קתן
 שיליה ואמטו להכי הוא דתלין לקולא משו' דכיון דמלתא
 שיקתא קאמר אית לן למתלי דכבריא קאמר דראה
 הרגה וכיוצא ומשא"כ היכא דהעד גופיה קאמר דספיקו

משפט חרוץ אלא לאצדודי להיתרא כדבעין מימר בס' ד'
 והוא דבמשפחה שהיה בנוי דקאמר אי לר' בירי קון מיש אוב' וס'
 תחילה רצה הרב ז"ל לרזן בה מההיא דמוהר"ם ז"ל והכריח
 הדברים דאפי' לכת' המחמירים אמרה מהר"ם ז"ל פש"כ
 ובעין מאי דכתיב' לעיל' ואך חילק כמו שחילקנו דלא אמרה
 מהר"ם ז"ל למילתיה אלא דוקא איכא דקאמר נהרג פ' ולא כן
 היכא דקאמר ראיתי לפ' וכו' כדכתבנו אמ' בעניותינו ושוב
 כתב ז"ל ואע"ג שמהר"ם כתב בימא דבכור לזוכו' דחויי
 תוך ג' דמשמע ליה ומי שמעיר שראשו הרוב עד שהוא
 אומר דחויי תוך ג' ואפי' על הנחה זו שבת העדות וכו'
 שראשו הרוב מקיל הרב ז"ל בענין ז"ל שראשו תוך שלשה לאו
 דוקא אלא שראשו מיד וכו' ושפיר קמססיד נהרג וכו' א"כ ז"ל
 דכל שהוא אומר נהרג פ' ואינו אומ' ראיתו הרוב דעתו וכו'
 ואפי' ראה הרוב מ"מ כל שבירא לו שהוא תוך ג' הוא מעיר
 עליו נהרג כיון שהוא כאלו ראה הריגתו וכו' עד ת"ש ואפי'
 את"ל רבכלל עדות אותו יהודי שנהרג איכא נמי שקו' מעיר
 שראשו הרוב ועכ"ז מהר"ם ז"ל מקל בו מ"מ ז"ל רכוכ' מהר"ם
 לומ' שיש לנו להקל בזה כיון שלשון נהרג אינו מיוחד לראייתו
 אותו הרוב אלא יש לפרש בו ג' כשהיה עם הורגיו ומ"ה
 אזלין לקולא ואמרינן שהיה עם הורגיו או שראשו תוך ג'
 כיון שיש לתלות בו ג' כ' קולא שהיה עם הורגיו אבל כל
 שהנוי פי' דכיון כפי' שאין שדרתו אלא מחמת ראיתו
 שמהוא הרוב מנין לנו להקל ולומר שתוך ג' ימים ראהו
 לשיטת המחמירים בספק אשתהי ריבשה ואעפ"י שאומר פ'
 מצאתי או פ' מצאתי הרוב מ"מ סברא הוא לומר דקרי ליה
 פ' ע"פ הכרתו שראה וכדמה לו שהוא פ' מעידים עליו שמת
 פ' ומצאתי סעד וסמך לדברים אלה בדברי מהר"ם בתה"ד
 שהוא מחלק בדברי מהר"ם ז"ל קרוב לחלוק זה שכתב בס' ד'
 וכו' עכ"ל ע"ש :

הן קדם מילין אמלל לפרושי פשטא דמילתיה דהרב ז"ל
 ולפוס ריקטא דכריז צריכין ביאור קנת רמז בתר
 דכתב מר דכל שאומר נהרג פלוגי ואינו אומר ראיתי דעתו
 לומר שראה הריגתו או שבירא לו שראה תוך ג' ומ"ה מעיר
 נהרג לחודיה כיון שהוא כאלו ראה ההריגה באופן דכל
 דקאמר נהרג בלתי מאמר ראיתי לא יתכן לפרושי למילתיה
 שהרובנו בו למימרא שראה מוטל מת רק כאלו ראה ההריגה
 ומש"א כ' לאיון כוונת הדר ביה הרב וכתב ואפילו את"ל
 דבכלל עדות וכו' איכא נמי שראה הרוב ועם כל זה מהר"ם
 ז"ל מקל וכו' אם לא רכונתו ברורה דתחילה ירד לחלק בין
 אומר נהרג פ' סתמא בלתי מאמר ראיתי לאומר ראיתי לפ'
 הרוב דפשט משפט הלשון נהרג פ' הכי משמע כאלו ראה
 ההריגה או ראהו תוך ג' דוקא דהוי כאלו ראה ההריגה
 ושוב בא הרב לרזן עפ"י חילוק זה בכדון מהר"ם ז"ל שהיה
 מאמר הנוי מל"ת למא אינכס מביאים את היהודי שנהרג
 וכו' לממרא דלשון זה נמי בא לכלל כאלו אמר נהרג פ'
 וכמ"ש הרב שם ז"ל ומ"ה אמרינן דכשאמר אותו יהודי
 שנהרג מסתמא ראהו וכו' ע"ש ועיין בע"כ שכתב הרב ז"ל
 דע"כ לא אמר מהר"ם ז"ל אלא ככ"ד שהנוי לא אמר אלא
 למא אינכס מביאים את היהודי שנהרג ע"ש ואל כוונת הלזן
 שרצה להשוות המידות במשפט הלשון דמשפט אחד להס'
 כתב ואפי' את"ל דבכלל עדות אותו יהודי שנהרג איכא
 נמי שהוא מעיר שראה הרוב ועכ"ז מהר"ם ז"ל מקל וכו' כלומר
 שנתרצה לחלוק במשפט הלשון למימרא דלא ראי זה כראי זה
 דדוקא באומר נהרג פ' לכד הוא דהוי כאלו ראה ההריגה
 דהכי משמע משפט הלשון שראה שנהרג ולא כן בכדון
 מהר"ם דקאמר אינכס מביאים אותו יהודי שנהרג שלשון זה
 יש לפרשו עדין שלא ראה ההריגה לא שראה הרוב מוטל מת

ארצה וכלו אמר ראיתי את פ' הרוב וכו' והשיב מ"מ ז'
 וכו' הרי שכתב הרב ז"ל דמוהר"ם ז"ל דן את הדין להקל גם
 במנחה דיש במשמע הער לפרש נמי שראשו הרוב משמע
 דהא איכא למיתלי ולפרש שהיה עם הורגיו וכיון דמצינן
 לפרושי למילתיה לקולא תלינן ומש"א כ' באומר ראיתי דלא
 מצינן לפרושי למילתיה הכי שהיה עם הורגיו כלל שהרי
 הלשון מיוחד לראיתו אותו הרוב וכבר אחרת רבנן היכא
 דנפל הספק אי אשתהי אפי' ביבשה . וא"כ אף אין נמי
 כדון ככ"ד דכיון דבהכנת לשון אי סופירין טודוס קי איה
 פ' יש לפרש בו ג' כ' קולא כלשון סתם לשון ידיעה שמופלת
 על דבר הכרוה לגמרי דהכי נורק הלשון טפי דתלינן לקולא
 דלא היכירוהו על דבר ברדמי בס' הנוף שאינו מובחתי
 דמנויים ברוב כי אמרם אלא שנתברר להם בבירור גמור כי
 הוא זה כעין ע"ז איה ס' מובהק מן הנוף שהרי ליכא סוס
 מנגד וכמו שדן הרב במילתיה דמוהר"ם ז"ל דכל דליכא
 למיתלי ולפרש לקול' דאזיל ומורה מהר"ם ז"ל דתלינן לקולא
 ואמנם לא תימא דאיך נרד הרב ז"ל שם כן ע"פ חילוק הרב
 ת"ד מן בטר דסוף סוף הא איכא דרזין לפרש דמעיר על
 הטביעה כלשון מת שרככו לומר שראהו מת ומש' ואכן מוזק
 להסת"ד דעפ"י חילוקו הנו' פסקא אמרה למילתיה דבמעיר
 על הטביעה וליתיה קמן למשייליה דתלינן כודאי ברדמי
 קאמר דמשמע דרז זה דהיתרא שגידר הרב ז"ל להיכא
 דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי לא ס"ל כלל . דהא
 לא תברא דשפיר איכא למימר דס"ל למראכ"ח ז"ל כדעת
 הרב ת"ד ז"ל דכל כד רבילי אינשי למימר על הטביעה מת
 ברדמי עד דאית לכלל חשש ברדמי כמו על האומר ראיתי
 את פ' הרוב לענין אשתהי כמובן :

אלא דבתחילת העיון לפוס ריקטא מדחייא דלי'א
 למשמע מוכה לכ"ד דאזכ' למימר דשפייא ושני
 מתרין טעמינן האחד דע"כ לא קאמר מהראכ"ח ז"ל דהא
 אלא השום דהא איכא למיתלי תרי דרזין להיתרא אחר דשפיי
 הים עם הורגיו ושני דאף את"ל דלא אכתי איכא למימר
 דשפיי תוך שלשה חוייה דהו"ל כס"ס דאע"ג דכשאו תולין
 דלא היה עם הורגיו ומספקין דרילמא חויה תוך ג' ספק
 אינו מתיר דכבר אמר בקדייא דאזלינן ביה לחומר מ"
 שפיר מצינן למימר דלא אחרו להחמיר אלא היכא דליכא
 למיתלי תו נר אחד להיתרא . אמנם כל דאיכא נר אחד
 להיתיר' דסוף סוף יסיף תת כח להיתירא נר זה דשפיי תוך
 ג' חוייה במה הדג כמובן . ומש"א כ' ככ"ד דלפוס ריקטא
 נראה דליכא למיתלי נר היתירא רק אחד דשפיי הכי
 בס' מובהק ותלינן לחומר . ואע"ג כ' דכ"ד נמי איכא
 נמי דשפיי הכי ורזו ע"ש של הנוף ואיה ס' שאינו מובהק
 של הנוף שניה יחד' מ"מ אין נר זה מתיר לגמרי דכמתחילת
 שמוי כדלעיל . ומש"א כ' נר דשפיי תוך ג' חוייה דאי תלינן
 לגמרי דתוך ג' חוייה מתיר לגמרי לכ"ע כמובן . והא
 שאך יש לחלק בין היכא דהריעותא אחר היא הגורמת
 להביאנו לבית הספק למיחש אכדדמי היא יוצאת מפני קב'
 גופיה דגופי' אנו חיים וכגון הדיא דהת"ד ז"ל דהער' ה'
 ענה דמת בטביעה והא רכ"ד שם הודיענו שלא היה
 ראש כלל ומש"א כ' הדיא דמוהר"ם ז"ל דלכאורה לא בא
 דיעותא מפורשת במאמר הער :

אמנם דן אנכי גם ממה שהאיר עינינו הרב בס'
 מקראכ"ח ז"ל שם לו דלהכנת חילוקו
 תה"ד ז"ל יש לפרש בו פירושים מתחלפים ושכבר האיר
 בזה הפסק אחר אלא דמ"מ כראה דהאומר ראיתי פ'
 וכו' יש לחוש וכו' יעש שאנכי דרואה דהוא הוא אותה שבת
 שם בס' ע"ד והוא דכטופס מעשה כ"ד מקבלת עדות
 שפא

טבא לפני הרב העיד פ' ופ' שיצחק אלוהי טבע בים וכו'
 ושקברוהו הם וחברת הקברים אשר בטריפולין יצא לדון הרב
 זל להקל לענין מאי רבעין לזאת ידי אושתהי דים דחיות
 לאלתר וגם דאיכא למ' דלא בני בהכירו כט"ע לחודיה
 אלא רבעין גס ע' סימנים מהך תשובה דמהר"ם זל וכתב
 זל ונראה מדברי מהר"ם זל שהוא אומר כן אפי' לדעת
 הסוכרי' גבי ספק אשתהי דיכשה דתלין לחומרא מדהנורך
 לומר דמסתמא תלין לומר שראשו מיד או שהיה עם הורגיו
 וראש הקרינה ולא אמר דמסתמא תולין לומר דתוך ג' ראשו
 לא נראה דמייירי אפי' כשתמ"ל דמן הסתם אין אומרים שהוא
 תוך ג' ואע"ג דאם היה אומר ראיתי הרוב אפשר שלא היה
 תלין להקל אפי' סובר מהר"ם זל דכשתאמר העד נהרג
 בתם תולין להקל שראש בהריגתו או שראשו מיד עד שהוא
 מעיד על פ' שנהרג וה"ה כדון שלמו שהוא מעיד טבע
 פ' וקברו ש' למו לומר שירע בודאי שיצחק אהר טבע ונקבר
 כגון שהעלהו הוא מן הים או שפלטו לפניו דכ"כ שכיח
 שראשו מיד או שהעלהו כמו דשכיח דהיה הוא עם הורגיו
 או שראשו מיד דהא לא תלין להקל כההיא דמוהר"ם מפני
 שיש לו זמן מרובה לתלות בו דמוהר"ם זל מייירי אפי'
 בשתמ"ל דהולכין להחמיר כשנמצא הרוב ואין ידוע זמן
 הריגתו אלא משום דהעד העיד כהרג סתם וה"ה לענין
 לאלתר ולענין סי' כיון שהם מעידים סתם שיצחק אהר טבע
 בים ולא ביארו יותר זל שהכירו בדרך המועיל וכו'. ושוב
 אית' שם הר' זל חילוק הר' תה"ד זל מאי דאך חילק אהיה
 דמוהר"ם וכתב זל ומוהר"ם זל בתה"ד זל הכיאו וכו' ונדר
 לפרש הכנת חלוק הרב תה"ד על אחד משלשה פנים כדי
 לדון כדון דיהיה עפי' חילוק הרב זל זל ואם כונת הרב
 חילוק זה הוא משום דבההיא דמוהר"ם לא מספקין כלל
 בבוא המיתה אם יש עם מיתה רעלן כרחיק יש עם מיתה
 אעפי' שיש לנו ספק אם אותו פ' הוא כהרג או לא כהרג מ"ת
 כיון שאין הספק על גוף המיתה לא חשיב כה"ג גוף העדות
 הולכין להקל אבל בההיא דטבעיה הספק הוא במציאות
 המיתה בכלל אם היתה עם מיתה או לא וכו' ככ"ד כמו
 זאין הספק על גוף המיתה כיון שאמר טבע וקברתיו אלא
 על זמן הראיה כמו כהרג דמוהר"ם זל והולכין להקל וכן
 אם כונת החילוק הוא דבההיא דטבעיה איכא ריעות לבגוף
 העדות כיון שהוכיח הטבעיה דרגילי אנשי למקרייה מיתה
 ופי' כליכא מיתה משא"כ בההיא דמוהר"ם זל דלא הוכרח
 וס' ריעותא בעדותו שהוא לא אחר אלא פלוגי כהרג ואין
 יעוהא כהרג אלא כשתמ"ל שלא דארו מיד ואין לנו
 החמיר מדעתנו א"כ דטבעיה דוקא רגילי אינשי לקרא
 יתה אבל כהרג כל שאינו ברור להם שהוא תוך ג' ימים לא
 ארו שהוא פ' כדדמי אף אנו דכ"ד אין ריעותא בדברי
 עד לחשוב שלא דארו מיד דאע"ג דהוכיח טבעיה ריעות'
 טבעיה איכא אלא וכו' אמר וקברוהו אבל לענין ראיה
 די אע"ג דטבעיה בעיני ראיה לאלתר אכתי אפשר
 פיר דראשו מיד ואין כאן ריעותא בבוא העדות דדילמא
 צינין זה יש לומר כן לענין דריעותא שטבעיה לעדות
 ע"גלא סי' דלא חשיב ריעותא אלא שאין חילוק זה ברור
 כל אם נפרש דמהר"ם לא אמר דברייו אלא לפי סברת
 אומרים דכשתא הרוב הולכין להקל ותולין שלא עברו
 ליו"ג ימים ולא חשק שם אלא מפני שהעד היה מעיד
 שביכו אחר ג' ימים ועל חשק זה אמר מוהר"ם זל הולכין
 להקל וכו' וצפי' זה כמשך חילוק מוהר"ם זל יותר בריות ויש
 הסתפק לפי זה דדילמא ע"כ לא קאמ' מוהר"ם זל כהרג
 משום דיש זמן הרבה לתלות דכל שראשו קודם הזמן שברור
 שצברו ג' ימים מן הסתם מוקמינן ליה תוך ג' אבל

כטבע דמן הסתם לא מוקמינן ליה תוך שעתו לא מהני אבל
 המדרקק בדברי מוהר"ם זל יראה שאין לפרש כן אלא כדפי'
 ונמצא לפי זה ככ"ד ששואל ג' יקו אמר יצחק אלוהי טבע
 וקברוהו אין מדרקקין אחר דבריו לא דמסתמא ידע שפיר
 שהיה יצחק אלוהי כגון שהעלהו הוא וסכורו כסימניו או
 כיוצא בזה באופן שאין לספק באחר כלל עכ"ל באופן
 דמדבריו הראשוני בעין יפה נראה דלא ס' ל' להרב מוהר"ם זל
 זל דאיכא לחלק במילתיה דמוהר"ם זל כמו שאך חילקנו
 דשמא היינו טעמא דמוהר"ם זל משום דאיכא למתלי שני
 צדדין להתירא דשמא היה עם הורגיו וראש הקרינה ושמא
 תוך ג' חוייה ומשא"כ ככ"ד כדכתי' שיהי בהדייא כתב
 הרב שם זל דכ"כ שכיח שראשו מיד או שהעלהו הוא כמו
 דשכיח שהיה עם הורגיו או שראשו מיד דהא לא תלין להקל
 כההיא דמהר"ם זל מפני שיש לו זמן מרובה לתלות בו
 כדכתי' דמוהר"ם זל מייירי אפי' כשתמ"ל דהולכין להחמיר
 כשנמצא הרוב ואין זמן הריגתו ידוע אלא דהעד העיד כהרג
 סתם וכו' וכן לענין לאלתר ופי' זל שהכירו באופן המועיל
 כיון דמעידים סתם וכו' עכ"ל. ואם איתא דס' ל' להרב זל
 חסראכ"ח דאיתיה להך חילוקא דידן בדעת מוהר"ם זל
 דלא אמר למיתלא לא משום דהא איכא תרי צדדין למיתלי
 להתירא ונדר דשמא היה עם הורגיו מסתמך ואין אכתי
 דחברא דהא איכא למיתלי דתוך ג' חוייה. אכתי החילוק
 במקומו עומד דשכיח שהיה דמוהר"ם זל דהגם דאך לדעת
 המחמירי אמרה למילתיה מ"ת הצד השני דהיתרא דמוסיף
 תת כח לראשון הוא צד דשכיח דאיכא למיתלי בזמן מרובה
 משא"כ כדון הרב מהראכ"ח זל דאך דמי מא דכ"ד דראיה
 כמו משני צדדין דהיתרא בא עליו דשמא העלהו הוא או
 שמא חויה בשעתיה מ"ת שכיח גס יחד לא שכיח וכדאית'
 הר' שם בראש דבריו הויה דהר"ן זל דויתר מצוי ששהה יותר
 משעה וכמו דראיה נופיק אמרה למיתלא וגם דהא קמוינן
 לרבין קדישי זל דמחמירי טפי באשתהי דים מאשתהי
 דיבשה. ומה גס דריקטא דלישנא דמוהר"ם זל מוכח
 דבההיא ס' ל' דלא אתי עלה מוהר"ם זל אלא מטעמא דסתם
 הרוב קאמר לחודיה כמ"ס אלא משום דהעד העיד כהרג
 סתם וכו' כדכתיבנא וכמו שיראה קמוהא :

עוד כה דגם מדבריו האחרוני' מאי דאך יצא יצא לפרש
 כונת חילוק התה"ד שכוונתו לחלק בין היכא דע"כ
 יש עם מיתה רק דמספיקינן אם אותו פ' הוא שנהרג להיכא
 דכפל הספק אעיקר' בבוא המיתה אם יש עם מיתה או לא וכן
 כדון דיריה עפי' חלוק זה דכיון דליכא ספיק' בבוא המיתה
 עצמה רק על הראיה לאלתר והסי' דתלין לקולא משום
 ראיה דלא ס' ל' להר' זל דמוהר"ם זל אתי עלה מטעם דאיכא
 לאצדודי תרי צדדין להתירא דהא איכא כמי צד דשמא תוך
 ג' חוייה ומוסיף תת כח להצד האחר כדס' ל' להרב
 זל דמוהר"ם זל דן את הדין גס בזמנא דנדר הלוק דשמא תוך
 ג' חוייה אינו מעלה ומוריד לענין ההיתר דכלא חשיב לכת'
 הסופרים דתלין להחמיר כיון שכבר אמרו בהדייא דספיקו
 להחמיר. חדא דאם איתא דס' ל' להרב זל דיש במשמע
 מילתיה דמוהר"ם זל דאתי עלה משני הצדדין הנו' לראיה
 להרב זל למומר פסיקא בכונת חילוק הרב תה"ד בין היכא
 דע"כ יש עם מיתה להיכא דמספקין אי איכא מיתה כלו
 כל העיקר אינו אלא הא מן בתר דאכתי איכא למימר דלא
 ברא ג' יודתא ספק צורכינן אלא דמוהר"ם זל מוציק כמי עד
 דאיכא למיתלי שני צדדין להתירא וכל כי הא לא הוה סתוק
 מינה הרב זל דחדושא הו' ל' לאשמועינן דאך גס זאת כי לא
 מספיקין כמי בבוא המיתה מ"ת כל דליכ' לאצדודי להיתרא
 רק צד אחד בעין הויה דהרב תה"ד דליכ' למיתלי להיתרא

דק צד אחד דתלינן להחמיר ואף שיהיה האופן במציאו דלא
 מספיקין בנוף המיתה ועוד דבעיקר הלימוד שלמד ממנה
 לכדון דידיה עפ"י כונה הלון הראשונה שעשה עיקר קשיא
 דאם איתא דאזיל ומורה הרב ז"ל דמוהר"ם מחמת דאיכא
 בכ"ד השני צדדין הכו' דן דיכא דשריותא א"כ החילוק ברור
 דלא ראי זה כראי זה שהרי אף דמיא דהרב ז"ל לא יצא לרון
 בכ"ד מההיא דמוהר"ם ועפ"י חילוק זה לא משום דאף בכ"ד
 איכא למיתלי תרי צדדין דהיתירא דשמא חזייה בשעתיה
 או שמא העלהו הוא מן היס אכתי אין הצדדין דומין דשאני
 צד דשמא חזיה כתיב ג' דשכיח דהא איכ' זמן מרובה ומשא"כ
 כדון דידיה דמלכד דהסוכרים דבספק אשתיה דיכשה
 תלינן להחמיר ה"ה וכו' ש"ס ר"ל דתלינן להחמיר בספק
 אשתיה דים כדודע ודאודא חדא היא באופן דאין צד כדון
 הרב ז"ל עדיף טפיעוד בה דוגרעות כתיב דשני הצדדין
 דאיכא למיתלי כדון דידיה דשמא חזיה בשעתיה ושמא
 העלהו הוא שניהם גם יחד לא שכיחי כעין הצד הא' דכדון
 מוהר"ם דשמא היה עם הורגיו דלא שכיח אלא ודאי דמחמ'
 טעם דהער העיד נהרג פ' סתם דוקא לכד אתי עלה
 מוהר"ם ז"ל כמובן. ומן האמורא בזה אתה תחזה דאין לחלק
 ולומר דאפש' דה"ט דההיא דמוהר"ם ז"ל דתלה להקל משום
 דכיון דלכתר תלתא משתנה אית לן למימר דתוך ג' חזייה
 מקמי הכי דאלו אמרת דהשתא לכתר תלתא חזיה מסתמא
 לא היה מעיד עליו בבירו דכיון שהיה רואה בו שינוי לפחות
 היה אומר ראיתיו בשינוי קצת שינוי דליתא משום דמלכד
 דליכא למימר הכי דהא קא חזינן דכת המחמירים בספק
 אשתיה דיכשה לא כראה להם לחלק הכי שדמו להחמיר דה"ט
 משום דלפעמים משתמי באופן דמראה כאלו הוא פ' ואינו
 ואין עין אולט בשינוי המדעי עוד בה דכ"כ כתיב דמוהר"ם
 ז"ל לא אתי עלה אלא מטעם דסתמא הער העיד בבירור
 דוקא כדכתי' ועוד בה דהא קא חזינן להרב ז"ל מוהר"ם א"כ
 שיכא לרון בכ"ד מהך דמוהר"ם ז"ל לענין אשתיה דים הבס
 דבבי אשתיה דים הוא ג"כ בשעה אחת לכד ואין עין הער
 שולט כ"כ בשינוי כמו בשינוי דלכת תלתא דהכי יש לרקדק
 מתוך תשובת הר"ן דבעינן לאיית' לקמן פ"ס דלא עכיד
 לאשתנות באשתיה דים באותו זמן מועט בשינוי דלכתר
 תלתא ע"ש וכמובן :

באופן

דמלכד דלפי שתי תשובו' הללו דמוהר"ם א"כ
 ז"ל ההיא דסי' ק' דכתיבכא דכתב הרב
 דמוהר"ם ז"ל אמרה למילתיה אף גם זאת דאיכ' לפרש מאת'
 הער בשני אופני' ככל מאי דכתי' וא"כ הך דסי' ע"ד דמשמע
 דמחמת טעם דהעיד הער פ' נהרג סתם דוקא הוא דאתי
 עלה מוהר"ם ז"ל ככו' וכינו לרון דכר כדבר הראשון ועוד
 בה דגם לפי כונה ראשונה הלון דקא פריש הרב מוהר"ם א"כ
 ז"ל בחילוק הרב תה"ד שעשה עיקר כמו שיראה הרואה שם
 ודן מינה לתלות להקל מחמת דלא מספיקין כדון דידיה
 במיתה עצמה דק אי איהו כיהו מחמת זמן הראיה דהער
 חזייה בשעתיה ושאי' גם זאת הכירו ע"י סי' הגם דלא שכיח
 דיותר מצוי דחזייה לכתר שעתיה כמדע וכו' דה"ט דההיא
 דהרב תה"ד ז"ל משום דאיכא ספיקא בנוף המיתה עצמה.
 אף אכן נמי כדון מינה ומיכ' לכ"ד דכיון דלא מספיקין בנוף
 המיתה עצמה דהרי מת' לפנינו כמאמר העדים וסתמא
 העידו שידעו והכירו שהיה ראובן ערום בלתי שום מאמר
 פתוח או סתום משמע אומר במה ידעו והוכרר הס אמרו
 שנתאמת להם שהוא פ' ראית לן למיתלי לקולא דבאופן
 המועיל ידעו בו שהיה ראובן ערום ע"י איזה סימן מובהק
 שהיכירוהו שהיה בגופו כיון דשפיר מצין לתלות הלשון
 לקולא דהא ליכא שום דיבור המכנה כמו שתלה הרב לקולא

ככ"ד דכאופן המועיל הכירו בו העדים שהיה יצחק אלוה
 דתלינן דחזיה בכל תנאיו הן רחזיה לאלתר וכן ג"כ ע"י
 כמובן :

ג את השני החלו שאף יצאו לחלק בין היכא דהרעות
 היא וצאת מפי הער עצמו להיכא דלא והכא בכ"ד
 מפייהם אנו שומעים דלא היה לו ראש כלל. עין חכם ושביל
 זאת מלכד דכבר הרב מוהר"ם א"כ ז"ל אף יצא לחלק בכ"ד
 כדי לפרש כונת חילוק הרב תה"ד ז"ל עפ"י חילוק זה כמ"ס
 בדרך השני כמ"ס ואם כונת החילוק וכו' איכא ריעות' כמ"ס
 העדות וכו' ומשא"כ בההיא דמוהר"ם ז"ל דלא הוכרה שום
 ריעותא בעדותו וכו' וכמו שהבאתי דבריו ושוב דחה עיקר
 חילוק זה בשתי ידים שכתב בסיום הדרך הלזה אלא שאין
 חילוק הלזה ברור כמו שיראה הרואה שם ועין חכם ושביל
 זאת שאין הרצון והכוונה ב"ש שאין החילוק ברור למה שכתב
 לרון בכ"ד לפי הדרך השני הלזה למי' דלא שכיח ריעותא
 ענין הטביעה שהוכי' הער ושאיכא עיקר הדרך השני הלזה
 וחלוק זה ס"ל להרב דיש לו פנים הנראין ומקום יש כראש
 לפרש חילוק הרב תה"ד אל כונה זו דליתא דהא בורכתא
 שהרי חזינן ליה להרב ז"ל מסכים הולך לבסוף לתלות להקל
 כדון דידיה עפ"י חילוק הרב תה"ד הלזה ועפ"י הכונה
 הראשונה ואם איתא דס"ל להרב מוהר"ם א"כ ז"ל דעיקר הדרך
 השני הלזה יש לו פנים הנראין בכונת מ' הרב תה"ד ז"ל רח
 דלא כדירא ליה לתלות להקל בכ"ד עפ"י פירוש זה ה"ה
 למיחס ליה לענין הדין לא ודאי שהיתה כונתו לעיקר החילוק
 דלא ס"ל לחלק בכה"ג כיון דענינים רואות הריעותא מהל'
 הווכרה בתאמר הער או לא באופן דהא קחזינן דהרב
 ס"ל דליכא לחלק בכה"ג כמובן וכדכתיבכא דלפום הדרך
 יש ויש לרון מינה לכ"ד. עוד בה דכבר הרב ז"ל יצא יצא
 מקמי הכי לרון כדון דיריה אף לפי הדרך השני הלזה דלא
 חשיב ריעות' כדון דיריה מאי דהער פיו ענה שינחא לאהר
 טבע דנפק הריעותא מפי הער גופיה כמ"ס ז"ל אף אמר
 כאמר רב"ד אין ריעות' כדכרי הער לחשוב שלא ראהו מיד
 דאע"ג דהוכי' טביעה ריעותא רטביעה אינה אלא משום
 חשש דלמא אמר בדרמי' שמת ולא מת ולמא ליכא למיחס
 שהרי אמר וקברמוהו אבל לענין ראיה מיד אע"ג דכתיב
 בעינן ראיה לאלתר אכתי אפשר שפיר דראהו מיד ואין כאן
 ריעותא בנוף העדות וכו' ע"ש"כ באופן שדן הרב ז"ל בכ"ד
 עפ"י חילוק זה דלא חשיבא ענין משום דבכ"ד סתמא הער
 טבע ע' ומצינן למיתלי מחמת סתם טבע דאמר דראת
 לאלתר וגם שהכירו ע"י סי' כמ"ס ז"ל אפשר דאמר דראת
 מיד ושהכירו בס' וכו' יעש הרי דאפש' קאמר דאף גם זאת
 דהוכי' טביעה לא חשיבא ריעותא לענין זה כיון דלא בא
 הלשון במאמר מצאתי לפ' וכו' דאז טפי איכא למיתלי דלא
 ראהו לאלתר דטפי מצוי דלא חזיה בשעתיה כמובן. וא"כ
 אף אכן נמי יצא לרון בכ"ד דלא חשיבא ריעותא בנוף העדות
 אומנם אי לו טופימו' בלי ראש לענין מאי דאין כדיון אתינן
 למיתלי לקולא מחמת אומנם סתמא אי טופיירון טודש ק'
 אירה ראובן ערום שהכירוהו באופן המועיל ע"י איזה סימן
 מובהק שהכירו בו בחיו בגופו כיון דשפיר מצין למיתלי
 דבידיעה מעליא ידעוהו דהא ליכא שום מאמר מכנה לזה
 ודע מילתא דפשיטא דמוהר"ם א"כ ז"ל דן את הדין בכ"ד אף
 גם זאת היכא דליכא עירי טביעה שראהו שטבע לבמרי
 עד כרי' שיעור שיצאתה האשה ידי איסור תורה כמדע שהיה
 כת' שם וז"ל וכו' שאינו אוכרה מדברי הער שראה הטביעה
 וכו' אלא שידע שיצא ללכת מהמקום הא' לאחר ונטבע ולא
 הגיע אל מקום החפץ וכו' יע"ש. וידוע דאפ"י דהא הסכימה
 טובעת ולא ראהו כפי' דלמאיש הוא טובע יש בזה
 המבוכה

המכונה - באופן דיפה כחיו במאי ריחמו לרון כנ"ר ממש
שדן מוהר"ח ז"ל גופיה כנ"ר גופיה הגם דאיכא כדדון
דידן איסורא דאורייתא כמובן :

והזיתיה

להרב מהר"א אלפאנדרי ז"ל כס' סדר
אלהיה רבא בשער ב' דף ק"ג ע"ר דוקפיה
לקוביה על דברי הרב מוהרא"ח ז"ל הללו דפריש דהא כונת
חילוק מוהר"ר ז"ל על האופן הנו' וכת' על הדרך הראשון וז"ל
ואחרי המחילה אין יסוד להכנה זו כלל שהרי בסוגיא דריש
פ' יש כבוד מביאר בהדיא דספק בהכר' המת ספק בגופו
של עדות הוא ובהדיא אשכחן למוהר"ר ז"ל גופיה בכתבים
סי' קס"א שכתב שכל הסי' שהוא הוא בעלה של אשה בכלל
החיל העדות הוא ולא אקול בה רבנן וכבר תמהתי על הרב
ז"ל בזה לעיל בש"א ע"ש - ובר מן דין רואה אני בע"ד
שאין שום שייכות להכנה זו כדברי מוהר"ר ז"ל שכתב לענין
תשובת מוהר"ם ז"ל שאני התם כשמסיח התם שנהרג וכו'
שכל אלו הדברים אינן ענין כלל לומר שאינו גופו של עדות
כמו שהוא ברור בהדיא לתלמידי תלמידיו הקטנים וכו'
עכ"ל :

ואמנם

אני הדיוט אחר המחילה רבא תיובתא לא
חזינן דמוהרא"ח ז"ל טעמו עמו דמוהר"ם
שהרי פשיטא דהיינו טעמא דמוהר"ם ז"ל דתלה להקל כנ"ר
משום דהו"ל אומר מת פ' או שהרג פ' סתם דתלינן להקל
וכדברמר לה מהכך עובדי דהש"ס דמשום דהיה שעתא לא
היה העד לפניו לשאלו את פיהו היאך ראה או ידע כמו שכתב
הדבר מפורש שדברינו לעיל שהרי מלבד דרחיקא מילתא
עובא למימר דמוהר"ם ז"ל פליגי אדיוניו של הרמב"ם ז"ל שכתב
דבעד הרוחה שילינן ליה היאך ראתי או ידעת וכו' כמו
בש"א שיראה העומ' בעיקר מילתיה דמוהר"ם ז"ל בהגה' מימיונ'
גם בפ"ג מה' גירושין דסתמא קחמי ואלו היה חולק היה לו
הזכיר דברי הרמב"ם ז"ל תחילה ולהכריע דלא בותיה כי
ז"ל או הדרך מוביאתו למיין דיכא הפך דעת הרמב"ם ז"ל
במוטלס ומה גם דחזינן לכמה מן האחרונים ז"ל דתפסו
במוטלס מילתיה דמוהר"ם ז"ל ולא שתו לכם שהוא הפך דברי
הרמב"ם ז"ל כנראה דלא פליגי - ועוד בה דפוק חזי להרב
המשא' בנימן בש"א סי' ק"ט ומוהר"ם ז"ל מלבין ז"ל כפי' קל"ב
שהשוו דברי הרמב"ם ז"ל עם דברי מוהר"ם ז"ל כמו שיראה
הרוחה גם באופן דע"כ לחלק ולומר דפשיטא ליה למוהר"ם
ז"ל דחזיל ומורה הרמב"ם ז"ל דכל דבדעבד לא חקרו ממנו
היאך ראה או ידע והשתא מיהא ליתיה קמן דמשיאין על
מיו דעדות שלם חשבינן ליה כיון דמת פ' או שהרג סתם
קאמר וכמו שיצא לחלק הרב משא' בנימן בכה"ג גם דאפי'
בעד הרוחה כתב דכל שהעד ליתיה קמן ומת פ' סתם
קאמר משיאין על פניו - וכמו דאיהו גופיה הרב מוהר"ר א'
ז"ל העמיק הרמב"ם הדבר בזה שם גם לו בדף הקודם - ואני
בבני לא אשיח לשאת ולתת בזה כי אין הפנאי נוסכים אך
את זה הרואה יראה שם בעמוד ר' שהעלה הרב ז"ל וכתב
ז"ל אכן אשר נראה לע"ר דע"כ לק' הרמב"ם ז"ל דבמעיד
דעי עבמו שאלין אותו וכו' אלא היכא דאיתיה קמן ממש
אבל אם יצא מבי' ולא שאלוהו אין מחזירין לבדוקו אע"ג
אפשר דכל כי האי שאומר מת או שהרג סתם הוא עדות
שלם וכו' והשת' ניהא הוי' דמוהר"ם ז"ל ודמוהר"ר דהגוי המעייר
יתיה כנ"ר דמלבד דלא כך היה המעשה גם הוא דבר דלא
אפשר דכל דאתי לב"ד לזון מילתא הוא וכו' אמרו דלא
הדרני' אכתריה וכו' עכ"ל ע"ש - באופן דמה שסיה
זכה הרב תה"ר לרון אביקרא רנ"ר שם כפי' ר"ם מהיהו
מוהר"ם ז"ל שכתב וז"ל שם הגוי לשונות שהן כלולות
במיתה לית לן למירק אכתריה באינם ענין ידע מיתתו לא

אית לן למימר שראה וכו' עד שיצאה נשמתו וכו' והביא
דאיה מתשו' מוהר"ם הלון דאלמא אזלינן בתר סתם וכו'
פשיטא דס"ד שהרצון והכונה בו דכיון דלא קאמר הגוי רק
שמת בטביעה לכד שאמנם לא פי' ולא חקרוהו היאך ידע
שבדאי מת הרי זה בא לכלל האומ' מת פ' סתם שדן מוהר"ם
לתלות להקל הגם דאיכא חזון ריעותא שכל להעיד לבתר
שלשה כמו שדן מהנהו עובדי דהש"ס דשכיב חיואי וכו' וז"ל
שהשיאו נשותיהן הגם אי אתו לבתר ג' מטעמא דמתמא
אמרינן אינהו חזו תוך ג' כמ"ט מוהר"ם - ושאף הכא נמי
לא ניחוש לריעותא דטביעה דשמא כדדמי קאמר אלא
דנמנוך לחפשין לתלות להקל כיון דמת סתם קאמר דמאי
שכל ולחלק כמשהאין אך חיל' הרב תה"ר ז"ל דלא דמיין כמ"ט
דהתם כשמסיח סתם שנהרג אינו מסיח וכו' כמו שהבאתי
דבריו לעיל - הנה כונה שמוטה הבין הרב מוהרא"ח ז"ל
כמה שיצא הרב תה"ר לרון מהיהו דמוהר"ם ז"ל ושעל עיקר
כוונה הלון הוא מה שאך יצא יצא הרב תה"ר לחלק כמשהאין
מז' מת סתם לאומר מת סתם ואל תכלית כונה הלון הוא
מאי דקא כפיק מר לפרש חילוק הרב תה"ר אל הכונה הלון
בדרך הראשון שכתב ואם כונת הרב דחילוק זה הוא משום
דבהיהו דמוהר"ם ז"ל לא מספקינן כלל בגוף המיתה וכו' כמו
שהבאתי לשוננו לעיל וע"ש דס"ל דכונת חילוק הרב תה"ר
אך לחלק דחילוק גדול יש בין היכא דמספקינן במאמר
העד אי אעיקרא היה שם מיתה להיכא דלא מספקינן
במציאות המיתה דהיינו בגוף מאמר העד דקאמר מת
פלוגי שלא אמרה מוהר"ם ז"ל אלא כנ"ר דדמי להקל עובדי
דהש"ס דלא הוה שם ספק במציאות המיתה דקאמר העד
מת פ' כי מת ממש ראה או לא דע"כ היה שם מיתה דליכא
שום ריעותא להך מילתא כי אמנם הגם דמספקינן מיהא
אכן כדידן דשמא לבתר תלתא חזייה בזמן ההגדה שהרי
לבתר תלתא בא להעיד ושמא כדדמי קאמר דנשתנה
הפרטות ואחר הוא - מ"מ כיון דסתמא קאמר העד בבירור
דמת פ' ואיכא למימר דאי הוה חקרינן ליה הוה קאמר' דתוך
תלתא חזייה א"כ לספק זה דאינו אעיקרא בשורש המיתה
תלינן דאיהו חזייה תוך ג' כיון דסתם קאמר כמדבר על
הברור ולא חקרוהו והשתא מיהא ליתיה קמן למשייליה דמיהא
דהנך עובדי דהש"ס דמינייהו דן מוהר"ם ז"ל דאין לנו אלא
מוקמו ושעתו דלשמא זה לבני העד אמרינן דמתמ' כבירא
ליה דהוא פ' דתוך תלתא חזייה ואי הוה קאמר וכמו שדקדק
מוהרא"ח ז"ל שם לומר ואעפ"י שיש ספק לנו וכו' כמובן :

דד

דחילוק זה אשר ירד לחלק מוהרא"ח ז"ל ולפרש
כונת חילו' הרב תה"ר שאני ליה בין היכא דנפ"ל
הספק בגוף המיתה להיכ' דמספקינן אם הוא פ' טעם מצא
לחלק הכילפוס מילתיה דמוהר"ם ז"ל דקאמר דהנך עובדי
דהש"ס איירי הגם שכל להעיד לבתר תלתא באופן דהגם
דהא איכא נר ריעותא דלבתר תלתא אתא להעיד ואיכא
למיחש דשמא השתא חזייה וברדמי קאמר אפי"ה כיון דמת
סתם קאמר כמדבר על הברור תלינן דמקמי תלת חזייה
איהו - ואלו לענין כדדמי אם מת ודאי כגון שעת מלחמה
וכיוצא דמספקינן בגוף המיתה דשמא לא מת החמירו כמה
חומרות דאף גם זאת שבאה האשה ואמרה בבירור דמת
בעלה - וא"כ דעד אחד במלחמה למ"ד דאע"ג דברור
קאמר לא תנשא ובהנה טובא דלא תלינן להקל ככל כה"ג -
באופן דמקום מצא הרב ז"ל לפרש חילוק הרב תה"ר בכה"ג
למימרא דלא סוף דבר אמרו גבי הנך עובדי דהש"ס דמשום
דאמר עד מת פ' סתם וליתיה קמן למשייליה דתלינן לקולא
אף אי מספקינן בגוף המיתה לא דהיינו דוקא לענין כדדמי
הוא פ' דכיון דסתם אמר מת פ' בבירור תלינן לקולא דאי

הזה שייכין מיניה הוה קאמר בתוך תלתא חזייה כדכתי'
 אמנם לאו הכי היכא דמספקין בגוף המיתה דכבו' העדות
 חשיב זה אפי' באומר מת פ' סתם ואוליכין לחומרם כמובן .
 באופן הראת לדעת דדברי הרב תה"ד כמה שאך יא
 לחלק וכתב דהתם כשחסיח סתם שנהרג אינו חסיח בדבר
 דרגילי דעלמא למימר בהו' כדדמי' אלא שאכובאין לחוש
 וכו' הס' מודקדקי' הרק היטב לפי דבריכו זה גם לפי הראשון
 הלוה דקא פריש קרב מוהראכ"ח ככוכת חסילו' שהצנן בהס'
 למימר דכדון מוהר"ס והנך עובדי דהש"ס כשחסיח סתם
 שנהרג כלומר דאח' נהרג פ' סתם אינו חסיח בדבר דרגילי
 עלמא למימר בהו' כדדמי' כלומר במאי דקאמר נהרג וכו'
 דסייכו בגוף ההריגה והמיתה אינו חסיח בדבר דרגילי
 עלמא למימר ביהו' כדדמי' במיתה עממה כגון בתלחמה
 ודכותא דבהו' רגילי עלמא למימר מת קנס דאפשר דלא מת
 כדדמי' אלא שאינו וכו' וככל מאי דאמרן וכמובן . באופן
 דתמיהות הרב ס' אליהו רבא דכתי' אזלי להו' שהרי מ"ס
 שאין שום שייכות להכנה זו בדברי מוהרר"ז ז"ל שכתב דהתם
 כשחסיח סתם שנהרג וכו' ליתא כדכתי' גם ת"ש דבסוגיא
 דפ' יש בכור מבואר בהדיא דספק בהכרת ספק בגופו של
 עדות הוא . הא נמי ל"ק לפום מאי דכתי' דהרב מוהראכ"ח
 ז"ל לא פי' כונת חילוק הרב תה"ד על האופן הראשון הלוה
 אלא דוקא באותו מציאות דאמר העד מת פ' סתם וליתיה
 קמן דאיכא למיתלי' דלהעד גופיה כריחא ליה שהוה פ'
 דכבידור אחר ותליין דבאופן המועיל חזייה באופן דאזיל
 ומורה הרב ז"ל דלאו הכי היכא דחזיין דאף העד גופיה
 מספקא ליה אי חזייה תוך תלתא או היכא דקאמר ליטבא
 דמשתמע שפי' דאיהו גופיה לאו בכיורו קאמר אשר לפי
 דכריכו זה חסילו' תבורר דהיא דריש' יש בכור איכא למימר
 דאזיירי בראייתיה קמן העד וכו' לפי דכריכו או דחזיין מתוך
 דכריכו דאיהו גופיה לא הכירו בכיורו באופן דה"ט דהתם
 רחשיב גופו של עדות הכרת המת משום דלא חזיין למיתלי'
 דלהעד כריחא ליה כמובן וכאשר מראשית אותה גיליתי
 דהמפרשים ז"ל כתבו דהיא דריש' פ' יש בכור וכו' דפירש'
 מתוקמא במפרש דכריכו כדכתי' בראש אמיר . ועיין גם
 שם לו להקרב אליהו רבא ז"ל דאיהו גופיה אמרה למילתיה
 כה"ב שכת' בש"א ברק ג' סע"ד וז"ל ולי לע"ד אין צורך ליה
 דכריכו רש"י ז"ל עלו ובאו וכו' דלא קאמר עד שיכירוהו ופה
 אלא לאכפוקי אס' נסתפק לנו מדכריהס' אס' הכיורו אבל
 מסתמא כל שאומר פ' מת ודאי הכירו הכרה מעליא עכ"ל
 ע"ש . גם מ"ס מאותה שכתב הרב תה"ד גופיה בסומן
 קס"א שכל הסו' שהוה קוא בעלה של זו בכלל העדות וכו'
 על כעין סיגנון זה עולה חן הישוב דשפיר איכא למימר
 דהיינו טעמא דהתם דמזירי דהעד מכיר את המת מחמת
 דמות תכניתו שיש בו ידיעה בתחילה שאיש זה היה שמו כך
 אמנם לא היה יודע שם עירו ומקומו ושהיה בעלה של זו ואם
 באין לומר שהוה הוא אותה פ' מעיר הלוה ובעלה של זו שאל
 תמוזו אינו מחמת הסו' דקא יסיב האיך הלוה . וכשהיא
 דתשו' הר"א ז"ל בההיא דמכלוף בן מלול והביאה הרב הנד'
 שם כע"א ברק ה' ע"א . הנה ליה כתב דכל דאזיין סו'
 מוכהקים אשר בית ישראל כשענים עליוס דמחמתם אנו
 באין להכירו דאזיין ביהו' אלא סו' שאינן מוכהקים תחילת
 עדות חשיב ולא סומכין עלייהו כיון דלא קאמר העד סתמא
 מת פ' ואיכנו כמדובר על הארס ידוע שהיה תפיער הזאת
 כהנך עובדי דהש"ס כמ"ס המפרשים ז"ל וכמובן :

תו הקשה הרב הנד' שם אמ"ס הרב מוהראכ"ח ז"ל שם
 כסיום הדרך השני דא"כ בטביעה דוקא רגילי
 אנשי' לקרא מיתה אבל בהרוג כל שאינו ברור להס' שהוה

תוך ג' ימים לא יאמר שהוה פ' כדדמי' ע"כ ז"ל וכו'
 שמעתי ולא אכין דמלבד דאין חילו' להכנס זו בדברי מוהרר'
 ז"ל דא"כ היה די לו בשתי דברות ראשונ' שכתב דהתם אינו
 חסיח בדבר דרגילי עלמא ומה לו עוד לומר לא שאנו באין
 לחוש וכו' שכל זה אינו ענין ואינו צורך כלל גם במקביל דכ'
 מה לו דבגוף העדות איכא למיחש וכו' דכל זה אינו ענין
 וכו' אלא מ"ס בשתי דברות אחרות דבטביעה רגילי חשיב
 וכו' עכ"ל ע"ש :

ולע"ד

אמינא דבהרמכותיה דמר הא נמי ל"ק אף
 תחלת מילין אמלל כפי' דכרי מוהראכ"ח ז"ל
 בעיקר הדר' השני הלוה ומימילא עפ"י כונת דכרי' יתיישב
 הכל והוא דלע"ד כריחא מילתא דכריכו נמי ל"ק לעיני
 כפי' ד' והבאתי דבריו לעיל . והכונה דמ"ס תחלה משא"כ
 בההיא דהר"ס דלא סווכרה שום ריעותא בעדותו שהוה
 לא אמר אלא פ' נהרג הרצון בודלא אמר ראיתי לפ' הרוב
 שהוה לשון דרגילי עלמא למימר כדדמי' דהיינו אפי' בראש
 לאחר ג' אלא נהרג פ' לבד ויש לדקדק בו דמדלא קאמר
 ראיתי וכו' לא נהרג וכו' שראה ההריגה וכיוצא והיינו דכתב
 ואין ריעותא כנהרג אלא כשתמ"ל שלא ראה מיד ואין לנו
 להחמיר מדעתנו כלומר דאין ריעותא באומר פ' כהנך
 בלתי קאמר ראיתי בגוף קאמר העדות עלמו כלל שהרי
 לא קאמר ראיתי דמשתמע שראה מוטל מת ארצה אלא
 בשתמ"ל כלומר אתה מדעתך מאיזה ריעותא תבחוץ כגון
 דאדמוהר"ס דחתא להעיד לבתר תלתא ואיכא למיחש שלא
 ראה מיד אין לנו להחמיר מדעתנו כלומר דכיון דאין
 הריעותא מפורשת בגוף העדות רק מבחוץ וליתיה קמן
 למיטייליה תליין להקל דראה ההריגה דאסתם דכריכו בגוף
 העדות אית לן למיסתך אנפשיין . ומה שכתב על זה ח"כ
 דבטביעה וכו' אבל בהרוג כל שאינו ברור להס' שהוה תוך
 ג' לא יאמר שהוה פ' כדדמי' . הכונה לומר דאפי' תלת'
 מוכרעא מילתא במשפט הלשון למימר הכי דמשום דלא
 קאמר ראיתי וכו' דק נהרג פלוני לבד דמ"ה איתין למיתלי'
 שראה ההריגה דליתא שהרי יתכן במשפט הלשון למימר
 נהרג פ' לבד הגם שלא ראה ההריגה אלא שראה מוטל מת
 ארצה ואכתי' נחוש בגוף קעדו' שמא ראהו לפ' כהנך קאמר
 ואיכא למיחש לשמא חזייה לבתר תלתא . מ"מ אכתי'
 איכא למימר דהיינו טעמא דהר"ס ז"ל שרן מוהנך עובדי
 דהש"ס דבאומר מת פ' סתם או נהרג פ' דמשיאין על פני
 משום דבהרוג כלומר מאי דקיימינן דרון דמוהר"ס ז"ל דאמר
 העד אותו יהודי שנהרג כדכתי' לעיל כל שאינו ברור להס'
 שהוה תוך ג' ימים לא יאמר שהוה פ' כדדמי' כלומר אפי'
 דאפשר דלא ראה ההריגה לפי משפט הלשון כדכתי' לעיל
 בכונת מילתיה דמוהראכ"ח ז"ל בההיא דסו' ד' מ"מ כיון
 דלא אח' ראיתי לפ' הרוב דמשתמע שראהו מת מוטל ארצה
 לא נהרג פ' תליין כל מאי דמצינן למיתלי' במשפט דליטבא
 הנד' דהתרא דמשום דתבכרר לו שראהו תוך ג' אמר הנד'
 כיון שהוה כאלו ראה ההריגה וכו' ש הרב שם שם לו כפי' ד'
 ובאו דכריכו באורך כדכריכו לעיל ע"ש . באופן דברור
 לפי דכריכו זה דהך ח"כ דכתב הרב ז"ל היינו עפ"י היסוד
 מוסר דקאמר תחלה דשאני ליה בין היכא דהרעותא היא
 במאמ' גוף העדות ממש להיכא דליתא בגוף מאמר העדות
 כמובן שהרי עיין רואה דמ"מ ריעותא חשיבא מאי דחתא
 להעיד לבתר ג' רשמא השתא חזייה ולא דק במשפט הלשון
 לומר ראיתי ועכ"ל דהיינו טעמא כמ"ס הרב בדרך הזה
 דאנוף מאמר העדות דוקא קפדינן . לא דהרב מוהראכ"ח
 ז"ל קצר במקום שאמרנו להאריך משום דממילא משמע דעפ"י
 יסוד האומר קאי שהרי אין בהאי ח"כ וכו' דקאמר הרב ויתר

יפוי כח מן הדבר האמור קודם דראה הקדושה כמו שיראה
הרואה בשקול הדע וחזינן ליה להרכ דכדכר הקדוש הנודך
ליסוד חילוק זה דאגוף מאמר העדות דוקא קפדינן וכאשר
ענין חכם ישכיל זאת דכולה חרא מילתא היא כדכתי' ממה
שיבא לידון הר' זל עפי' דרך הלזה כב"ד שס ויהי דכריו עפי'
היסוד הכז' כמובן ואבכ עיניך תחזינה משרי דאותה שכתב
הרכ זל גופיה כסי' ס"ה דף ק"ח ע"ג זל לא נקל באומר
ראיתיו מת על שפת הים דאע"ג דיש לתלות שהיה ברור לו
שהיה בשעתו אין לומר שאפי' לא היה ברור לו אפס' דכשעתו
היה כיון שהוא זמן קצר וכו' ע"ג דהתם מירי באומר מאת'
ראיתי וכו' כמו שיראה הרואה וכדכתי' . באופן דאף גם
זאת מה שהקט' בתי הכי זל הנה חזן מזה אינו רואה מקום
לומר דכדכד' לא יאמרו שהוא פ' כדדמי דא"כ כסלת גזרת
ג' ימים דלעולם לא יאמר כדדמי וכו' ועוד וכו' והעלה תנן
שאין סומכין על עדותו מפני שהוא טועה בהכרתו וכו' אף
אבו אומר וכו' כסתמא שהיה אחר ג' ימים ונדמה לו עכ"ל
ע"ש . הא נתי' ל"ק תוס' דמלכד ראיכא למימר דמהראכ"ח
זל חיליה ממה שראה למוהר"ם שדן להקל באומר נקרה פ'
או מת פ' סתם מהקד' עובדי דהש"ס דכסתמא וליתיה קמן
למשייליה לא מיישנין להכי דטובא איכא בין היכא דמנינן
למיתלי דאי הוה טיילנין מנייה הוה קאמר דתוך ג' חזייה
להיכא דלא חזיין למיתלי דהיינו ראיתיה קמן ככל מאי
דכתיב' לעיל . ולא על מוהראכ"ח זל תלמוותיו כמובן .
עוד בה דכדכר כתבנו דהך א"כ וכו' דקאמר ג"כ מוהראכ"ח
זל היינו עפי' היסוד שהקדים דאגוף מאמר העדות דוקא
קפדינן וסומכין ככל מאי דכתי' . באופן דהראת לדעת
הרואה לפי דברי מוהראכ"ח זל הללו שמתים וכאים כל שעור
דברי מהר"ר זל על כוון לפום כל מאי דכתי' כמובן אין
לערוך לפעול הדברים . ואמנם לא אשים דברי למשקל
שהיה רוצה לפרש הרב מוהראכ"ח זל בכונת חילוק הרב
זל סכר הרב מוהראכ"ח זל איזה גופיה נמי דחאו
בשתי ידיים שס לו ולא כ"מ לענין דינא כלל :

ואותה שכתב הרזכט זל כסי' שצ"ו זל וכמ"ש
שהעיד הגוי ששמע שהגיד הגוי לו חכירו
שאינו כלום ודאי הדין עמוך כן דמל"ת חרוש הוא וסכו דלא
בסיף עלה ולא דמי לעבד ושפחה וכו' אבל גוי שאינו נאמן
בתורת עדות אלא כמה שראה לא כמה שמעיד מפני אחר
שהרי אין הגוי בקי להכיר אם חכירו היה מל"ת או מתכוין
להעיד וכו' עכ"ל . אשר נראה דס"ל דכדכר המסופק לנו
היאך היה אפי' סתמא תלינן להחמיר עד שדע דכר על
כריו ככירוד הפך דברי הרב תה"ד הנה מלכד סככר נרגש
ממנה הרב מוהראכ"ח זל שס ואך חילק לאוקמוי דינא מה
שדן בכ"ד שס גם עפי' חילוק הרב תה"ד הנו' לתלות להקל
בכל דסתמא במחלק דע"כ לא קאמר הרזכט זל אלא בגוי
מפי גוי מפני שאינו בקי בין מתכוין להעיד למל"ת ואיכא
למחשש סמא הראשון כתכוון להעיד וזה אינו בקי בחילוק
הדבר וכו' אבל בישראל המעיד מפי ישראל שאין לומר בו
שהוא משנה הדברים שהוא בקי לחלק בין דכר לדבר אנו
מחזיקים דכריו כמו שאמרם לפנינו וכל שסתם אותם דברים
אין בהם כנגד המכוון סומכין על סתמן ומקלין בהם עכ"ל
ע"ש והוא הוא בכ"ד דכיון דמעידין הם ישראלים כחיו יפה
במה שדנינו לפי פי' הרב מוהראכ"ח בכונת חילוק הרב
תה"ד לתלות לקולא אפי' לפי דברי הרזכט זל לתלו' דבאופן
המועיל והמספיק לפום דינא דעבד ישראל שאין לומר בו
ראובן ערום כדכתי' לעיל . עוד בה דכדכר כתב הרב
מוהרזכ"ל זל כח"א סי' א' דלא כתב כן הרזכט זל אלא משום
דחדש דוא הך דינא דמל"ת והכו דלא כוסי' עלה ושלא עמדו
דבריו שכל' נהגו לפסוק דמהי כהר"ן ומוהרזקו זל דפליגי
ע"ש :

גם אותה שכתב הר"ן זל כתשו' סי' ע"ו זל ולפי' כך
בכדון זה כיון שזה העד לא העיד דחזייה כשעתיה
אין לקטיר אשה זו שאע"כ' שנחלקו קצת מפרשים בהא
דתנן וא"מ לא עד שלשה ימים כסתמא מאי דיניה שהתום'
כתבו כלשון זה ויכול להיות וכו' אין לתלותו אלא בתוך ג'
ימים מכתבא לי שאינו ענין לכדון זה דהכי מילי לשיעור
ימים דמסתמא אם לאחר ג' ימים היה כבר ניכר לעין
ויותר קרוב לתלותו בתוך ג' מלאחר שלשה אבל כפלט מן
הים שאין שיעורו אלא שעה אחת בלבד מן הסתם אין
לתלותו ולומר שתוך אותה שעה שפלט ראוי שיותר תכוי
היה ששה יותר נושעה אחת וכו' עכ"ל ע"ש שדן את הדין
דכל היכ' דמספקין אי חזייה בשעת' או לא דתלינן לחומר'
הפך מה שדן מוהראכ"ח זל שס בכדון הכז' לפי פירושו בכונת
חילוק הרב תה"ד זל דמכחו יצאלו לרון דינא דשריותא בכ"ד
למיתלי לקולא דבאופן המועיל והמספיק לפ' ד ידעו העדים
והכירו שהיה ראובן ערום כדכתי' לעיל . הנה מלכד דכבר
הרב מוהרנ"ח זל גופיה קא תוית' לה להא דהר"ן שס כדניש
הסי' הנו' וברור דלפי מ"ש הרב שס בתי הכי כדף ק"ו ריש
סי' ע"א דכודאו אם היה העד בפנינו היינו מחזיקים אותו אם
ראוי לאלתר וכו' אבל כיון וכו' ואחמנו לא נדע אופן האמיר'
מסתמא תלינן להקל וכו' פשיטא דס"ל דהקיא דהר"ן הנו'
מתוקמא כפסא דהיינו שנתברר לנו דעת העד דאיהו
גופיה מספקא ליה אי איהו חזייה כשעתיה ממוכן . גם
עיניך תחזינה להרב תה"ד ככלא' זל כתשו' סי' כ"ה שיבא
לרון דינא שס דכל שאמר הגוי ל"ת בפשיטות שיהודי וכו'
במכ"א על שפת הים ונקבר אין לנו להסתפק באשתיה כלל
מטעמא דלא ידענו דלהעד גופיה מספקא ליה וכן להקל
אף גם זאת כי לא יצאת האשה מאיבור תורה דליכא עידי
שביעה כדאוי ופתר לה להא דהר"ן זל כדף ע"ד ע"כ הכי
דטעמא משום דהתם נשא העד אם ידע קומן שהגייב המת'
ליכבש

מפני כח מן הדבר האמור קודם דראה הקדושה כמו שיראה
הרואה בשקול הדע וחזינן ליה להרכ דכדכר הקדוש הנודך
ליסוד חילוק זה דאגוף מאמר העדות דוקא קפדינן וכאשר
ענין חכם ישכיל זאת דכולה חרא מילתא היא כדכתי' ממה
שיבא לידון הר' זל עפי' דרך הלזה כב"ד שס ויהי דכריו עפי'
היסוד הכז' כמובן ואבכ עיניך תחזינה משרי דאותה שכתב
הרכ זל גופיה כסי' ס"ה דף ק"ח ע"ג זל לא נקל באומר
ראיתיו מת על שפת הים דאע"ג דיש לתלות שהיה ברור לו
שהיה בשעתו אין לומר שאפי' לא היה ברור לו אפס' דכשעתו
היה כיון שהוא זמן קצר וכו' ע"ג דהתם מירי באומר מאת'
ראיתי וכו' כמו שיראה הרואה וכדכתי' . באופן דאף גם
זאת מה שהקט' בתי הכי זל הנה חזן מזה אינו רואה מקום
לומר דכדכד' לא יאמרו שהוא פ' כדדמי דא"כ כסלת גזרת
ג' ימים דלעולם לא יאמר כדדמי וכו' ועוד וכו' והעלה תנן
שאין סומכין על עדותו מפני שהוא טועה בהכרתו וכו' אף
אבו אומר וכו' כסתמא שהיה אחר ג' ימים ונדמה לו עכ"ל
ע"ש . הא נתי' ל"ק תוס' דמלכד ראיכא למימר דמהראכ"ח
זל חיליה ממה שראה למוהר"ם שדן להקל באומר נקרה פ'
או מת פ' סתם מהקד' עובדי דהש"ס דכסתמא וליתיה קמן
למשייליה לא מיישנין להכי דטובא איכא בין היכא דמנינן
למיתלי דאי הוה טיילנין מנייה הוה קאמר דתוך ג' חזייה
להיכא דלא חזיין למיתלי דהיינו ראיתיה קמן ככל מאי
דכתיב' לעיל . ולא על מוהראכ"ח זל תלמוותיו כמובן .
עוד בה דכדכר כתבנו דהך א"כ וכו' דקאמר ג"כ מוהראכ"ח
זל היינו עפי' היסוד שהקדים דאגוף מאמר העדות דוקא
קפדינן וסומכין ככל מאי דכתי' . באופן דהראת לדעת
הרואה לפי דברי מוהראכ"ח זל הללו שמתים וכאים כל שעור
דברי מהר"ר זל על כוון לפום כל מאי דכתי' כמובן אין
לערוך לפעול הדברים . ואמנם לא אשים דברי למשקל
שהיה רוצה לפרש הרב מוהראכ"ח זל בכונת חילוק הרב
זל סכר הרב מוהראכ"ח זל איזה גופיה נמי דחאו
בשתי ידיים שס לו ולא כ"מ לענין דינא כלל :

אופן דהראת לדעת דכחיו יפה במאי שיבאנו
לרון דינא ככ"ד גם לפום מילתיה דמהראכ"ח
בכונת חילוק הרב תה"ד זל כדכתי' לעיל . שהרי מלכד
כר הרחבנו הרב ודעלינו שדכרי מוהראכ"ח זל הללו
דינין וקיימין דאזלו להו תמימות הרב סדר איהו רבא ככל
דכתי' עוד בה דהנה מקום אתנו כב"ד לנאת זח הקרב
איהו רבא גופיה שהסכים עיקר כהרדך השני שהרי כיון
יבן ליה להרכ מוהראכ"ח זל דאף גם זאת לדרך השני
דן את הדין דטובינה שהזכיר העד לא חשיבא ריעות'
העדויות לענין ראיה דלאלתר וכו' דכענין כנסכב
דאכתי אפטר שפיר דראשו מיר ואין כאן ריעות' כגוף
ית וכו' כמו שבאו דבריו זל באורך בדבריו לעיל וככל
דכתי' . וחזינן ליה להרכ' ס' אליהו רבא זל דהגם
פיה להלכה בהדרך השני הלזה ומסתמא לא הווקק
וללמדנו להועיל אי לאו דמשכים הולך למה שדנה לרון
מוהרנ"ח זל מנייה וביה לענין ראיה דלאלתר וכו' דגם
הלזה תלינן לקולא כדרך הראשון א"כ שפיר כחיו
מתרא דאזיל ומודה הרב ס' אליהו רבא זל דרינא הכי
שדן מוהרנ"ח זל גם לדרך הלזה באופן דאף לדעת הרב
יהו דבה זל דקא מפרש עיקר כונת חילוק הרב תה"ד
דרך הב' דקא פירש מוהרנ"ח זל כחיו יפה כמה
וכב"ד דינא דשריותא לפום מילתיה דמוהרנ"ח זל
הא' שהרי גם לפום הדרך השני הלזה דינא הכי
כדכתי' לעיל וכמובן :

ליבשה ואמר מדבר זה שאל לנפח המגדל וכו' ואל כנו
 ששה ימים וכו' אלמא דלא ידע העד והיה מסתפק מתי
 הביע וכו' וסוב קאמר טעמא אחרינא רכיון דהנפשה אמר
 כי כמו ששה ימים וכו' אלכ פטיטא דאשתיה ע"ש ושם שם
 לו מהר"ב אשכנזי ז"ל הביא תשו' הרשב"א ז"ל המובאת
 בתשו' הרמב"ן ז"ל שכת' דצריך העד להעיר שפלטוהו המים
 לביניהם וראוהו מיד והכירוהו שאל"כ חוששים שמא בין ומן
 שפלטו הים לזמן שראוהו תפח ונהפכה צורתו וכו' וכתב עלה
 הרב הכו' וז"ל ויש לדחות דה"ק הרב ז"ל שאל"כ חוששין וכו'
 פי' שאם לא יעיד שפלטוהו המים לביניהם אלכ שמעידין
 להרייח דלאחר שפלטו הים כמה שעות חוששין שמא בין
 זמן וכו' ומיהו כל שהגוי העיר טמא מת על שפת הים
 ונקבר אין לחוש דדלמא לאחר שעות היה ואע"ג דהרב ז"ל
 מספקא ליה היבא דאשכחוהו ואשתמודעוהו ולא ידע אם
 הוא תוך ג' או לאחר ג' אם הוא ספיקא דאורייתא וכו' ש
 הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות גירושין היינו דווקא כשהעד
 עצמו הוא מוספק אם הוא תוך ג' או אחר ג' אבל אם העד
 העיר טמא מת והלך לו אין לנו לחוש דדילמא העד היה
 מוספק אלכ דודאי בתוך שלשה מצאו הרוב בדרך עד כאן
 לשונו ע"ש :

באופן

דהראת לדעת דהרב מהר"ר בצלאל ז"ל כמי
 הדיקום ליה כדכת' לעיל דהגם דאיכא
 ריעותא דטביעה במאמר העד דהרי קאמר שהיהודי כנוצא
 על שפת הים וכו' ואיכא למיחש דשמא לא חזייה בשעת' דלא
 מהכי כלל אפ"ה דן להקל כיון דהעד ליתיה קמן למשייליה
 ואיכא למיתלי דבברור קאמר דלא אמרו להחמיר אלכ היבא
 דידענין דעת העד דאיהו גופיה לא ידע אי חזייה בשעתיה
 כדכת' לעיל . גם מהר"ש הלוי ז"ל בתשו' לחא"ה כס"י ז"ל
 כתב דאם העד המעיד אינו בפנינו שהעיד והלך לו דתלינן
 להקל רחוייה בשעתיה דלא אמרו להחמיר לא כהעד גופיה
 מוספק דלא ידע אי חזייה בשעתיה ויחם הרבני לנוהרזבל
 ז"ל וכמה רבנות דהכי ס"ל לפי מאי דינאו להקל גם באשתיה
 דים בעד השומע ע"ש :

ואחר

אחרון מגדולי האחרונים רבנן בתראי ז"ל קא
 אחיבא הוא הרב פת"א ז"ל דבכ"א מתשו' סי'
 ז"ן דנא דכל דהעד ליתיה קמן למשייליה וקא חוינן
 דבברור העיר שהיה פ' דתלינן להקל דחזיה בשעתיה
 וגם שהכירו בס"י ומוקי שהיה דהר"ן ז"ל שהחמיר לענין
 אשתיה דים לכ"ע כדמוקי ליה הר' בצלאל ז"ל דידעינן דהעד
 גופיה הוה מספקא ליה כדכת' ונסתייע עצמו לעיקר דינן
 מתשובת מהר"ם ז"ל הנז' מוכח שיחם מילתיה דמהר"ם דאפי'
 לסברת המחמירים אמרה וכתב שכן ראה למהרא"כ ז"ל
 ותמה על הרב כמה שרצה לחלק בין היבא דקאמר מאמר
 ראיתי להיבא דקאמר נהרג פ' לבד דאחר המחילה דא ודא
 חדא היא דאין דובר תלוי לדעת מהר"ם ז"ל אלכ באם
 ידעינן דהעד גופיה נסתפק או דלא ידעינן דתלינן
 דמדקאמר הכי סתמא לדידיה נכתבר וכו' ז"ע באורך .
 באופן דהא קחוינן לכולהו הכי רבנותא דינאו להקל עפ"י
 שהיא דמהר"ם דכת' אפי' בספק אשתיה דים לתלות להקל
 דחוייה בשעתיה וגם שהכירו בס"י כהוראת מהרא"כ ז"ל
 דכת' מטעמ' דכל דהעד ליתיה קמן דנשייליה כיון דבברור
 אמר שהוא פלוני הגם דריעותא לפנינו במאמר העד דמפין
 אנו שומעין דנטבע בים רק דאמר קברתיו ומכניסנו לבית
 הספק אי חזייה בשעת' ודמן להקל בו דחוי' לאלת' וגם שהכירו
 בס"י הגם דמ"מ היא ריעותא דלא שכיח דחוייה בשעתיה
 כדכת' לעיל . וא"כ הן נעצור כח היפה אכן ברירן במאי
 שינאו לרין בדיבא דשריותא לפוס ריהטא לדעת ההיא

דמהר"ם וס' הרב תה"ד ושתי תשובות דמהרא"כ כדכת' .
 בכל דברינו לעיל דכיון דהעירו העדים בכירור אי סופימוס
 טורוס קי אירא אל ה"ר ראובן ערוס מסתמא וברור והשתא
 מיהא ליתנהו קמן למשייליהו דתלינן להקל דבאופן המועיל
 לפוס דינא ידעו והכירו שהיה ראובן ערוס ע"ז חזיה קמן
 מוכהק שהיו מכירין בו כדכת' לעיל ועיין להרב פני משה
 ז"ל בח"א סי' מ"ב בההיא דקאר"ה או גאלן שנטבע דכתב
 הרב ז"ל שם דכיון שהוא עד מפני עד אע"ג דאמר העד
 שמא ראשו תחוב בחול אשר על שפת הים ופניו למטה וכו'
 דתלינן נגוי לומר שאפשר שראה חזיה סי' מוכהק בגופו
 שהגוף לא היה תחוב כי אם ראשו ואפשר בגופו היה לו חזיה
 סי' מוכהק המודע בחייו לתוגר המגיד וכו' ע"ש הרי דהגם
 דלא היה מודע שהיו לו סי' מוכהק בגופו אפ"ה תלינן
 כמוכן ועיין בפספר זרע אברהם בתשו' חא"ה דף כ"ט ע"ב
 ודו"ק וה"ה אכן בכ"ד :

אלא

דאכן מה נענה לכת המחמירים בהך דינא
 דשריותא דכת' דחוינא דלאו פסיקא היא
 דבפלוגתא מיתבייא מלכד דבהרייח חוינן ליה למהרז"מ
 ז"ל דלא ס"ל הכי לא דבכל דמפי העד אנו שומעין הטביעה
 הו"ל ריעותא בגוף העדות ולא תלינן להקל דחוייה בשעת'
 דהכי משמע ליה בדעת מהר"ם ז"ל בתשו' הנז' כמ"ש בה"א
 מתשו' סי' מ"ח ולדידיה אפשר דכ"ד כמי צרכינן למיתלי
 לחומרא דשמא לא הכירו בו באופן המועיל לפ"ד כיון
 דריעותא בפומייהו דמפיהם אנו חיים שלא היה לו ראש כלל
 כמוכן . עוד בה דלפי מאי דחוינן ליה לרכבן בתראי ז"ל
 שהשוו המידות ואמרו מילתא דמסתבר דלפוס הוראת
 מהרז"בל ז"ל שרין כח"א סי' א' ובכמה מתשו' לתלות להקל
 עד מפני עד באשתיה דים דחזיה העד בשעתיה ושחמיה
 בס"י כיון דליתיה קמן העד הראשון למשייליה דה"ק והוא
 הטעם היבא דעד הרואה גופיה העיר בפנינו והלך לו
 דליתיה קמן למשייליה דה"ל להרב ז"ל דבכא כמי אית
 למייל לקולא דחזיה בשעתיה וכו' עיין בתשו' מהר"ם ז"ל
 סי' ו' ובמהר"ש הלוי ז"ל בס"י הנז' . דא"כ הן הפה גומר
 אומר דמאן דפליג אהוראת מהרז"בל ז"ל הלון פליג אהך
 דכ"ד דאף דבכא בכ"ד ליתנהו לסהדי קמן אית לן למינקט
 לחומרא וכבר עינינו הרואות דלאו הוראתא היא הך הוראת
 דמהרז"בל ז"ל דתלינן להקל בעד מפני עד שהיו פליג
 עליה . ועוד בה דלפוס הך מילתא דמסתברא דחוינן דשא
 דפליג אהוראת מהרז"בל ז"ל יסבור דאף היבא דליתנהו
 לסהדי קמן דאילו לעלת' לבתר קרא סהירו דתלינן להחמיר
 כדאמרן אשתכח לפוס ריהטא דאעיקרא דדיבא גם דעת
 מהרא"כ ז"ל דמיהי ינאו לרין דינא דשריותא כמ"ד
 כדכת' לעיל לכאורה מסופק אנלינו אי הכי קים ליה להלכה
 ולמעשה כמ"ש בס"י הנז' ל כדכת' לעיל שהרי שם ס"ל
 בס"י כ"א וסי' ס"ח מוכח בהדיא דפליג ז"ל אהך קולא דשא
 מפני עד כמו שיראה הרואה ולנו לדעת אי הרב ס"ל דלאו הו'
 בהא תלייא או ס"ל דתליי' וזו משנה ראשון וזו משנה אחרונה
 לא וזה ממקומה ולנו לדעת אינו בתרייתא :

איברא

דבתר ההשקפ' עיין רואה דלית לן לאסתטין
 כ"כ ברעת מהרא"כ ז"ל לדעת ה' משייליה
 בתרייתא שהרי חוינן ליה להרב מהר"ם ז"ל בתשובה חא"ה
 סי' ס"ה שכתב וז"ל גם ראיתי אחר זה להרב מהרא"כ ז"ל
 שנטעג"כ לזה שבעד מפני עד תלינן להקל שהעד הראשון
 ראה לאלתר והכירו בס"י ע"ש וכבר חוינן ליה להרב החב"ד
 ז"ל שכתב שם בכנה"ג סי' ז' בהנהות הטור אות שט"ב ב"ד
 לפי זה שכתב מהר"ם ז"ל ז"ל שכל מה שכתב מהרא"כ ז"ל
 בס"י כ"א וס"ה הוא להלכה אבל למעשה הסכים להקל בעד
 מפני

כפי עד כמ"ט כפי' ק' וע"ג וס"ס ע"ד ואפשר דכפי' ס"ה
 לא החמיר אלא בבני המל"ת מפי אחר אבל בישראל המעיד
 מפי אחר תלין להקל כעבודא דיליה כפי' ק' וע"ג וע"ד
 ובפי' כ"א אעפ"י שהיה ישראל המעיד מפי גוי מל"ת החמיר
 שמדברי מל"ת מוכיח שלא הכירו אלא בט"ע וע"ג סי' של
 הנוס הזהב שהיה באזומו כיון שהסי' הוא אין בו כדי להתיר
 הרי הוא כגון אחר שלא הכירו ע"י סי' ואפי' שהיה ג"כ דעת
 מהר"ם ע"ל בתשו' סי' ת"ה שגדון שלו היה בישראל המעיד
 מפי המל"ת וכו' עכ"ל ע"ש :

אמנם

הא קחזינן למהרש"ם ז"ל דעמיה שפקפון
 אהוראת מוהר"ב הנ"ל ולא רנו לאסמוכי
 כנפשייהו על הוראה זאת למורא להתיר מכחה אשה מכבלי
 העגון כדכתי' וכיון דהדין נותן דמאן דמפקפק אהך הוראת
 מוהר"ב ז"ל יפקפק נמי אשירותא דילן דכתי' לעיל כנ"ד
 כדאמרן ח"כ פשיטא ראינן כחינו יפה למיסתך נפשך אהך
 שריותא גבירתא דכתי' כמוכן :

וכבר

עלה על דעתי לכאורה לומר דלכתי' כחינו
 יפה למידן דוכא דשריותא כנ"ד כדבר האמור
 כדי להתיר עניה זו מכבלי העגון מטעמא עוד אחרת
 כחא דהתיירא איכא בגדון דידן דכיון דהא קא חזינן דאיכא
 כמה סהרי מבני עירנו ואומיר זע"א דקמסדרי טעיקסה ראו
 לראובן ערום טיבא תאומיר זע"א עם השנייה ההולכת ליוזל
 חויר זע"א במונ"פ' דהיינו שמי ימים קודם ההריגה וכפי'
 אחר להם שהיה הולך לביתו ליוזאל חויר וקא חזינן כהדייא
 דכיוזאל חויר לא הלך כלל ולא נודע מקומו אין ולא נודע
 תמונו טוס רמו זה זמן רב א"כ הרי הוא בא לכלל אותה
 שכתב הרב המב"ט ז"ל בתשו' ח"א סי' קל"ו שאם יצא ראובן
 לכת למקום אחר ושם לא נודע ממנו מה נעשה כילמקום
 זהיה חפזו ללכת לא הלך ועבר זמן ולא נודע ממנו טוס רמו
 ז"ל הועד שמצאו באותו הדרך טוס הרוב אעפ"י שלא הכירוהו
 זאת אשת ראובן מדי איסורא דאורייתא דהו"ל נטבע
 מש"לחם ועמד עליו וכו' טעמא אשתו מידי אסורא
 דאורייתא ע"ש . ואי לזאת לפום תמי דכתיבנא דכ"ב בא
 כלל הודאת מוהר"ב ז"ל הנו דעד מפי עד דכי הדרי
 נהו דקמטך אחר הוראת מוהר"ב ז"ל ה"ה ראזיל לקולא
 כ"ד כדכתי' ח"כ כיון דחזינן כמה מרביתא שנמשכו אחר
 ולת מוהר"ב ז"ל הלכו מהרש"ק ז"ל בח"א סי' קפ"ב והרב
 הר"ב אשכנזי ז"ל בתשו' ומהר"ם ז"ל בתשו' סי' א'
 זו חזינן ליה למהרש"ם ז"ל בח"א סי' כ"א דאף דאיהו ז"ל
 קפק אהוראת מוהר"ב ז"ל הנו כתב עלה דמילתא זו ז"ל
 ת' אינו אומר כבר הורה הרב ועשה מעשה וכו' ע"ש ותו
 ינן ליה להרב מהרש"ם ז"ל שכתב עם ואפי' טיט לדחן'
 ויית מהר"ב ז"ל כמו שדחיתו מ"מ כנ"ד שאין כאן השט
 שור אלא מדרכנן אין לדחותו וכו' דעל הסתם אפי' דהו
 גק הו ספק בדבר שהוא איסור דרבנן וראוי להקל ע"ש .
 ויין בתשו' מהר"ם ז"ל ח"א סי' ת"ו דקא תייתי האי
 לתא במהרש"ם ז"ל וכתב ז"ל וא"כ אף אנו נאמר שאחר
 רבנים הנ"ל הורו להתיר אפי' באסורא דאורייתא וגם
 יתיי אחר זה להרב מהרש"ם ז"ל אנטה ג"כ לזה שבער
 העד שאמר שראה שמת דתלינן שהעד הראשון ראה
 יתיר והיכירו כפי' ח"כ אכן יתמי דיתמי אף אם נראה
 החמיר די לנו שנחמיר באסור דאוריית' אבל באסור דרבנן
 כא דכ"ד יש להתיר בלי פקפק עכ"ל ע"ש . ח"כ אף
 נמי כנ"ד דכפל הספק אי נקל כעין הוראת מוהר"ב ז"ל
 ממה דאזיל לקולא גבי עד מפי עד כדכתי' או לא .
 מוכח לאזיל לקולא כיון דאתא נ"ד לכלל ספקא דרבנן
 תי' דראובן הלזה למקום חפזו לא הלך ולא נודע ממנו

אין ונמצא מת באותו הדרך . ומהגם דיט לו יפוי כח אל
 הסניף הנו דמהר"ם מטרנא ז"ל מצד עצמו היות שנפל
 הספק כנ"ד במציאות טכבר באו עדים והעידו כבירור
 טידעו והכירו שהרוג היה ראובן ערום טפי מגדון הרב
 הנו שגדון מהר"ם מטרנא ז"ל היה שמצאו מת סתם באותו
 הדרך ואין אומר שהיה פ' . וגם דאשכחן נמי דמהרש"ם
 ז"ל גופיה כתב אהוראת מוהר"ב ז"ל טכבר הורה הרב ועשה
 מעשה כדכתי' הנה כל זה עלתה על דעתי לכאורה לרוך
 דינא דשריותא כנ"ד מכל הנו' אך הדרי בני דחוי הוית
 לרכנן בתריאי ז"ל שכתבו דסכרת מהר"ם מטרנא ז"ל ה"ה
 קולא יתירא טיבא זע"א דמ"מ סמוכו עליה כל דאיכ' כהרה
 טעמיים אחרים ועיין בפ"מ ח"כ סי' ח' ובס' כרם שלמה כה'
 עיבוכא ס"ס ו' לע"ד אכתי' אין כמה שכתבנו כח היתה כדי
 לתת כח היתה בכחא דהיתירא אל ס' מהר"ם מטרנא ז"ל הנה
 הנו' כדי להקל באיסור חמור דאשת איש :

וכבר

לע"ד נראה לגרף אל כל הנו' עוד טעמא
 אחרינא טעמ' דהתיירא דאיכא כנ"ד שבעדים
 הם שנים שמי אנשים עכרי' דקמסדרו כבירור טידעו והכירו
 שהיה ראובן ערום הגם שלא היה בו ראש כלל כדלעיל וכבר
 נודע ח"כ מהר"ם ז"ל בפסקיו בפ' האשה שלום שהקשה
 להר"ף ז"ל וז"ל ומ"ש הר"ף ז"ל דתרי סהדי מסהדי באהוראת
 לא שמוע כן בגמרא מדקאמר והא מים במלחמה דמי ומאם
 נשים כעד אחד דמיין משמע דאי הו כשני עדים לא אחרי
 בדרמיובן מסתבר דכתר סהדותא דבי תרי לא דייקין
 עכ"ל . וכן דעת כל הפוסקים ה"ה הר"ף ז"ל שם בהשבותיו
 והרמב"ם ז"ל שם בס' הזכות והרמב"ם ז"ל כמ"ס ה"ה ז"ל בפ'
 יב מהלכות גירושין דין זט והר"ט טבא ז"ל כתב וז"ל גבי שמי
 עדים ליכא למימר שאמרו בדרמי כיון דידעינן דאי דעליה
 סמכינן ואינן מביאים יצמון לבית הספק עכ"ל . והר"ם כ"א
 ז"ל בתשו' שם כתב ז"ל מדקאמר נשים כעד אחד דמיין לא
 דנשים כה"ג מהמני דעדים לא משקרי ולא אמרי בדרמי
 דאיהי היא דלא משקרא אלא אמרה בדרמי משום דסוגרא
 דלא תתעבן אבל עדים ער רידעי דמת ודאי לא אמרי אלא
 דבעד אחד הוא דמספקא לן דילמא משקר עכ"ל . וכבר
 כתבו הפוסקים ז"ל דפסטה הוראה זו דלא כהר"ף ז"ל ושהכי
 נקטינן דכל דאיכא תרי סהדי אין חוששין אבדרמי באופן
 דאף דאיתנהו לסהדי קמון סברי דלא בעי' דלמרו קברתו
 מטעמא דאף דליכא למיחש בדרמי מ"מ היותם ב' תו ליכא
 למיחש . וא"כ דון מינה במכ"ס לנ"ד דליתנהו לסהדי
 קמון דכיון דתרי סהדי אנשים עכרים העירו טידעו והכירו
 שהיה ראובן ערום לית לן למיחש לשמא בדרמי קאמרי שלא
 הכירוהו אלא ע"י סי' הגוף שאינן מוכהקים דשכיחי טובא
 ברוב בני האדם או ע"י ט"ע של הגוף יחירי דכיון שהם שכיים
 תלינן להקל דבאופן המועיל והמספיק לפ"ד ע"י איזה סימן
 מוכהק מן הגוף או לפחות שנתלה שנין שניהם גם יחד ט"ע
 של הגוף וסי' הגוף שאינן מוכהקין קמסהדי :

ואם

יבא אדם לקראתך לומר דדילמא דוקא לענין
 קברתו אמרו דכל דאיכ' תרי סהדי אי לוא דמית
 ודאי לא אמר בדרמי ענין המיתה ולא בעינן קברתו דאין
 לנו אלא מקומו ושעתו דאבדרמי אם מי אם מת אמרו אמנם
 לא לענין הסכרה והיריעה מאן ניהו כחא דכ"ד . דכל כי
 הא דכ"ד אפשר דלא שאכני' בך אחר לשנים ומאן לימא לן
 דלא אמרו ע"י איזה סי' הגוף שאינן מוכהקין או ע"י ט"ע של
 הגוף יחירי . בא תאמר לו מלבד דמגד ס' הרא"ש הדעת
 נוטה טפי וחדא היא דתהון שהרי כיון דמשום שהם ב' לא
 אחרי בדרמי ענין המיתה דהגם שדאחו נופל במלחמה
 כמו מת ורובם מתים וכת"ש הרמב"ם ז"ל דמ"ה בעינן
 קברתו

קברתיו כפי"א במלחמה מאוס ראומר באומדמא דרוכס
 מתים . אפי"ה כל שהם שנים הם חוששין ל המיעוט ולא
 אמרי מת עד ראובא טיטול וכינזא ואם כן איך יתכן דשנים
 על מת שמנאיהו בלתי ראש כלל שהוא פ' בכיורו מחמ' סי'
 קל או ט"ע קבל שבגוף ראיתיה ברוב בני אדם . עוד בה
 למוהר שד"ס ז"ל בתשו' חא"ה סי' ס"ט בהקדמה ראשת הר'
 חיים דו אבילה שהעידו ב' אנשים שנטבע וחזויהו לאלתר
 כשפלטו הים שהכירוהו בט"ע של זורתו אך שלא אמרו
 שהכירוהו ע"י סי' ורעת קרא"ש ז"ל ודעימיה דכל שהעדר ראש
 הטביעה כפי' רחוייה לאלתר ושהכירו ע"י פי רבין דראש
 הטביעה איכא למיחש שיאמר ברדמי ולא אפי' בט"ע כמ"ס
 הרא"ש בפסקיו בפ' האשה שלום והגבול הרב ז"ל סס (ועיין
 בתשו' הרב מהר"ר אשכנזי ז"ל דף ע"ג ע"ב דהא חפרט סס
 כונת מילתיה דהרא"ש) ואף דבר דן הרב ז"ל סס דע"כ לא
 קאמר הרא"ש ז"ל ודעימיה אלא כשהיה הער המעיד אחד
 אז הוא דאמרוין דאמר ברדמיה כלל שראש הטביעה אבל
 כנ"ד שהעדים שאמרו שהכירוהו להר' חיים ראב"ה הם
 שנים בתר סהדות דתרי סהדי לא דייקוין סכן כתב הרא"ש
 על דברי הר"ף ז"ל דמ"ס דתרי סהדי אמרי באמדה לא
 משמע הכי בגמרא באופן ראפי' שראו הטביעה ולא אמרו
 סי' אלא שהכירוהו בט"ע מתירין וכו' עכת"ד ע"ס . והבי
 חזוין להרב מוהר"ב אשכנזי ז"ל בתשובה סי' כ"א דף ע"ג
 ע"ג גבי מה שעמד מר אחאי דלפום ריהטא איכא למיחש
 עלה דמילתא דמוהר"בא ז"ל סס בס"י ז"ל שכתב סס תחילה
 אין מעידין עליו אלא"כ דאם תוך ג' ימים וכו' והוא שראהו
 מיד אחר עליתו מן המים וגם שאין בו מכה וכו' דקשה במה
 אכן קיימוין אי באותו אראש הטביעה היה לו לומר ומכירו ע"י
 סי' כמ"ס בתר הכי לפיכך אינו כהן אלא"כ ראהו מיד אחר
 שהובלה ומכירו ע"י סי' וכו' ואי איירי באותו שלא ראש
 הטביעה למה הוצרך שיראהו מיד . ותירץ הרב ז"ל סס ז"ל
 ונאסוס קושיא זו נדחק רב אחד בלשון הטור והוציא דין זה
 וציקר קושיא ליתא כלל דלעיל מיורי בשני עדים דאפי' ראו
 הטביעה ולא אמרי ברדמי ובתר סהדות דתרי לא דייקוין
 וכמ"ס הרא"ש ז"ל בפסקיו וכ"כ קר"טבא ז"ל דגבי שני עדים
 ליכא למימר דאמרי ברדמי כיון דידעי ודאי דעלייהו קסמכי
 ואיני מוכיחין עצמן לבית הספק וכ"כ המפרשים ז"ל ע"כ .
 הרי שרנו מענין המיתה לענין הסברה שלא להצריך סי' כל
 שהם שנים המעידים שראו הטביעה מטעמא דכל דהוה תרי
 לא אמרי על דר ההדמות שהוא פ' ואיכנו ועיין בס' פ"מ
 ח"א בתשו' המובהק סס בס"י ז"ל להר"ס שלטון ז"ל שדן דכל
 שהמעידין הם שנים ולא ראו הטביעה ולא בעינן גם לאלתר
 אפי' לרעת הסוכרים ראפי' לא ראש הטביעה כפי' לאלתר
 וסמך שתי ידיו ע"י הרב פ"מ ז"ל סס לו בס"ס ז"ל שכתב
 ז"ל ומה גם פי כל דכרו החכם השלם המורה שרידים וקניני'
 עפי' שני עדים אנשי' עברי' וכו' שהעירו שהם איך הכירוהו
 בט"ע היטב וכבר פשטק הוראה זו דכשנים ליכא תו חשש
 ברדמי לא לאחר שלשה ימים דיבשה ולא לאשתיה דים וכו'
 עכ"ל ע"ג ובדולה מוזאת חזוין למהר"ש ז"ל בקונט' דף
 מ"ח ע"ב שניידר להקל ברדף אפשר כל שהם ב' מבלתי
 הצורך לשום אחד מהם לא לאלתר ולא סי' אף גם זאת היכא
 דראו הטביעה שכתב ז"ל ושמה אז מיורי בשני עדים לא
 בעינן גם לאלתר אף שראו הטביעה לס' הרא"ש ז"ל דתרי
 סהדי לא אמרי ברדמי דטעמא דמחלקי בעד אחד בין ראו
 הטביעה ללא ראו מאוס דבראו הטביעה אמרי ברדמי אבל
 כלא ראו לא אמרי ברדמי ולהכי לא בעינן סי' ולא לאלתר
 כמ"ס רבינו לקמן וכו' ח"כ בתרי סהדי אף שראו הטביעה
 לא בעינן לא סי' ולא לאלתר דהא לא מסהדי באומדמא דהו

כמו עד אח' כשלא ראה הטביעה וכו' עכ"ל וע"ש כרף ח"ט
 ע"כ שפאז סניף ועיין להרב המבוס בתשו' ח"כ ס' ס' מ"ח
 שכתב ז"ל ח"כ אין אנו צריכים עתה לברר על הדבר הנ'
 אם ראה אותם זמן מה אחר שיצאו מן הים ולא על הרביעית
 אם צריך לתת סי' בהכרתם אי סגי בט"ע מאחר דאמרינן
 דבשנים ליכא ברדמי וכו' עכ"ל ע"ס . הרי עיניך הוראות
 איך יבאו להקל מחמ' היותם שנים מעידין גם במקום דשני
 בו התמורה וקמילו כענין ההכרה דאף שאמרו דעכ"ד איני
 דחוי הטביעה דטעי' למימ' ברדמי שהוא פ' ואכנו אף שעמד
 עליו על שפת הים ביבשה ופי' ענה בו שהכירו כפרשן
 פנים הכראין עד שהזכירו מזה גם לסי' מלב' לאלתר כד'
 שוכלל למיסמך אנפשי' ושניהם גם יחד דלאו ברדמי קאמר
 שהוא פ' אפי' ה' דנו להקל מחמת היותם שנים שלא להצריך
 שיכירוהו גם בס' ודסגי לאלתר ברירתא . או ח"כ היכא
 דלא ראו הטביעה שהקלו שלא להצריך אפי' לאלתר כל שהם
 ב' המעידין הגם דכמציאות קל זה לרעת הסוכרים דלעולם
 בעינן לאלתר מאוס דמשתנה לאחר שעה דמורה שהוא פ'
 ואיכנו ח"כ צריך ההכרה גדולה ובפרט לסניף מהר"ש ז"ל
 שצירד להקל קולא כו' שלא להצריך לא לאלתר ולא סי' הגם
 דהער בופיה ידע בפסטיק בכיורו דלא חזייה בשעתו כלל
 וגם זאת שראו הטביעה מחמת היותם שנים . והנה כי כן
 דמחמ' היותם שנים מעידין אמרינן דאיני טועים אף במקום
 דעכ"ד איניס יחודי דטעי' למימר ברדמי שהוא פ' ואיכנו
 מאוס דכיון דהם שנים לא אמרי שהוא פ' אלא ברקדוק יפה
 והכרה מעלייא בלתי מסופקת כלל שורדים אל הספק
 ומבחינים דהגם דלא ראהו לאלתר אמרינן דלכ"ע אי לאו
 שכתאמת להם שהוא פ' בכיורו שלא נסתנה כלל לא היו
 אומרים דאיזו ניקו . הן כחינו יפה לרין כנ"ד דכיון שהיו
 שנים מעידין שפוצחו כל' ראש כלל שאפ"ה ידעו והפירו
 שהיה ראובן ערו' ולא קחזינן שהיה סס דבר המביא מחמת
 למימר שהיה ראובן ערוס כדכתי' בריש מגילתא כדי לחוש
 דאותו דבר גרם להם למימר שהוא פ' אשר ממנו באה השמחה
 ברדמי אמרו כהקדמה דראש הטביעה ח"כ לית לן למיחש
 לשמח' לא ידעו והכירו שהיה ראובן ערוס אלא ע"י איזו סי'
 של הבגד שאינו מו' יחודי או ע"י ט"ע של הבגד יחודי ולא
 מסתבר דמיחש אתרי סהדי דסמכי עצמן למימר בכיורו
 שהוא פ' ע"י סימן שאינו מו' מן הבגד יחודי דשכיחו ברוב
 בני אדם או ע"י טביעות עינא של הבגד יחודי אלא אית לן
 למיתלי לקולא שורדים אל הספק ומבחינים וידעו והכירו
 שהיה ראובן ערוס ע"י איזו סימן מו' של הבגד כדכתי' לעיל
 או לפחות ע"י שניהם גם יחד ט"ע של הבגד וסי' שאינו מו'
 של הבגד לפחות ע"י שנים אלו שנים יעידון יבדוין על המת
 שהוא פ' כמובן :

איברא

דאכתי' איכ' למדמי דלא רמיין דאיכ' למימר
 דרוקא לענין דלא למיחש אברדמי כחדל
 מלתא אמרו למימר דברב' אשר יתן שנים עיניהם לראות
 לא קאמרי אותו דבר על דר ההדמות לא דאף אם בעד אחד
 איכא למיחש לאותו דבר אברדמי כגון בעד אחד שראה
 הטביעה שהצריכוהו לשני דברי' לאלתר וסי' בשנים המעידים
 לא הצריכום אל הסי' כדכתי' וכן היכא דלא ראו הטביעה
 לא הצריכום אל סוס אחד מהם כדכתי' וכלומר דה"ש מאוס
 דשנים רואים שני ראיות ולא קאמרי אותו דבר דהיינו ראית
 הפ"ע דלא לאלתר ברדמי כלל ולא כן בעד שאינו רואה אלא
 ראיה אחת ואיכא למיחש דשמא לא הכירו יפה בס"ס
 ברדמי קאמר . ומשאל"כ כנ"ד אין אנו מסופקין בחדל
 מלתא אם אמרו ברדמי אותו דבר שסמכו עליו כלל אלא
 דאנו מסופקין שמה ע"י סי' מן הבגד שאינו מו' יחודי או
 בט"ע

כט"ע של הגוף יחידו קאמר דאף דלאו כדדמי קאמר
 אותו דבר דסמכו עליו דקמי חסס היה לו לאותו פ' מ"ט הא
 לית לו למסח אכפשי עליוהי אכל חד באפי נפשיה במובן :
אך אכתי הרוחה דכל כה"ג דנ"ר דלא איתמר עלה אס
 תקמי טעמיה העדים על המת היה אס איזה קול
 שסרגו פ' דאובן פרום אלא שסס מעצמן אחרו בתר הכי
 דחזויהו שהיה האובן פרום כמו שמדאס תקמעטו כ"ד נראה
 דאכתי סניף היתר הלוח שהס שנים המעירי איתיה בכה"ג
 ולית לו לתיחש אדך ששאר דשחא סמכו עצמן על איזה סי'
 של הגוף שאינו מוכק שהיו מכרים בו או הט"ע של הגוף
 לחזיקה הנס דרועותה קמן שהס אחרו טלא היה בו ראש
 בלל. ומתא אמיא לה מתאוי דחזיקן ליה להדב הגדול בעל
 פ"מ ז"ל כה"א סי' מ"ב טכ' בהסיא דקאר"ה אוב"ן אכטבע
 חל עור יס ככ"ד טעק עצום אחר והוא מתה שכל כמעב"ד
 שהקאקגי הסלתי וחת' שראה לקארס אוב"ן וק ראשו תחוב
 בחול אשר על שפת היס ופכיו למטה ורגליו למעלה שא"כ
 דאיך דאס אותו להכירו שהי' קארס אוב"ן ואפי' נמי שהקאקגי
 הלוי קרמס לו שמינה שהקארס אוב"ן שהיה ספוגי כטב ב"ס
 ואפטר חפי השמיעה שנתפסס בין הקאקגים מהטביעה
 באלותו פרק או כ' אוב' ימים אחר כך ראה ליש' א' ב"ס והיה
 גורו מורינו על כן טעס בדעתו שהיה קארס אוב"ן ועפי'
 שפיטתו הגיד לאכש' הללו שלכו להזיאו מן היס וכל דבריו
 לא היו אלא כדדמי ואפטר דהכי רייק לישניה של התוגר
 הקאיקב' וכו' שנטבע ב"ס וכו' עד מ"ט לקא אמיא דיש
 דמות וק הספק דאין לבדות מלכמו שהתוגר קדמה לו
 דיעה חפי השמועה דאף דמתא דידיעה חפי השמועה
 נוסף תת כחה כראים כמ"ט לעיל השס הקרובס היינו
 זקא כרדעיון דשמע הטביעה וכדון הרובס זל אמנס אס
 לא נודע בכירור ששמע הטביעה אכן לא ינחוס ורובח לזה
 תבתי על כדון וכו' והכרחי דכרי הללו בקונטרסי הכו'
 ק' קחא ככ"ד אין לנו לבדות מלכמו שלתוגר הקאיקב'
 מגיד קדמה לו ידיעה רטביעת קדמה אוב"ן הלוי דרי
 חוש כפרט הלו היכא רידעיון ככירור שקדמה לו ידיעת
 כיעה לא על כד הספק ומה שכל כלסון התוגר וכו' אין
 דבריה כלסון זה שקדמה לו ידיעת טביעה כמו שעלס
 רעיתו אביקרא דריכא כו' עדין יש לבאר דבריו שפי'
 אותו ששאה עכשוו הלוש שלו ידע שנטבע ב"ס וכו' עכ"ל
 ט' הרי דנחה שקטה דעת הרב זל מלהסתפק דמתא
 יין טלא היה שס פ"פ שהיה ראשו תחוב בחול לא הכירו לא
 ט"ע קל של הגוף וחמת טענה דאין לנו לבדות מלכמו
 התוגר קדמה לו ידיעה חפי השמועה. וה"ה נמי דמהך
 גקא גופיה ליכא למיחש וכו' למתא לא הכירו לא בסוי' קל
 הגוף דרא ודא חדא היא דכל טלא קדמה שמיעת הקול
 ל העד דפ' כהרג לא עכיד למיסמך אכפשיה לפומן קל
 יתיקס כרובא דעלמא דאלת"ה גס הרב פ"מ זל לא היה
 קר הספק מכל וכל מהך טענה טלא קדמה לו הידיעה
 וגר עד שכתב ליטנא דומה גס וכו' וכללו אין מקום
 סתפק עוד בכגון דא אלא אדרבך הוה מחית נפשיה
 ופק דא דמתא היה נוכיר בו כמיו איזה סי' שאינו מוכק
 וכו' או כירוי ורגליו וכפרט היזת דשניהס היו קאיקב' גס
 ד והנטבע רוב הימים ענייחס היו ראות זה לזה ושמא
 וחת סי' קל שהיה מכיר בו או פ"ע קל יחידו מידיו ורגליו
 ומה הכי שמך עליו. גס פוק חוי מאי דפתב חד ניהו
 א הרב זל שס שס לו בסוי' פ"ד כדף רזח ע"ב זל ועס
 ישאלתי נמי ידי חובת הספק שנסתפק החכס השלם
 יין המזוין כחקירתו האחרונה שכתב זל אמנס פ'ד
 תיתה לעמוד והוא שלכאורה כראה מדברי התוגר מת

שאמרה דאיתיהו סוכס בזקנו רובא שסמכה על סי' זקמ
 ואס האמת כן אין זה סי' מוכק לסמך עליו כלל וא"כ אין
 כאלו עדות לא חזר ט"ע על חזר סי' מוכק וכו' דאין זה
 סי' מוכק לסמך עליו אפי' בסוי' גדולים תאלו וכו' והנה
 כמ"ט הוספתי על השמעס לזאת זח ספק זה דאין סקדי
 דאין שום איש טועה להעיד או להגיד על פ' שחזאו הרוב
 מפאת זקנו שהיה רוביא שחכור כן כהיותו חי דקרחא
 בכיתיה ידע דהא לאו סי' הוא כלל ככו' וכדראי כשאומר
 שחזאו הרוב הוא מפני הקדמתו בט"ע היטב אלא שהוסף
 עוד למזר טקיה זקנו נחוב ואפטר שחפאת זקנו שראתה
 מרחוק נסתכל היטב כדמות דיוקמו והכירתי בט"ע אמנס
 חלילה כיעל הזקן לכד שמכס עכ"ל ע"ט. הרי דכהריו
 קאמר לה הרב זל דהעד קפיד אכפשיה מלהעיד על המת
 שהוא פ' ע"ו סי' הגוף שאינו מו' דכל סי' דאיתיה ברובא
 דעלמא לא סמך נפשיה עליוס להעיד מחמתו עד שאף אס
 היה המעיד ככרי או גוי דן דתלין להקל כהס דלאו אסימין
 שאינו מו' לכד קסמך דקרחא בכיתיה ידע דזה לא חסיב
 סי' וכל דמצינן למתלי תלין דמלכד עיקר ההכרה שהיא
 ע"ו של הפ"פ קאמר. ואיכו השתא אס גבי ככרי דאיכא
 למ"ד התימנן ליה באומר מצאתי לפ' בסוי' מו' ככודע וכמו
 שהכרי דכריס הרב סס זל אפי' כתב דאסי' שאינו מו' לא
 סמוך ככרי אכפשיה ומכחין א"כ כל דכן הוא גבי ישראל
 המעיד דכיון דעשוי להכחין ולהקרק יפה אף במה שאין
 הנכרי עשוי להכחין ולקרק כדאמרן דפשיט דבמה שאפי'
 ככרי עשוי להכחין הישרא' מקרק ומכחין טפי מנכרי דכך
 היא המידה כיון דישראל מכיון להעיד באופן דאי לזאת לא
 מבעיא אס נאמר דדעת הרב זל מסכים הולך דכל שהוא
 ישראל המעיד וסתמא קאמר העד שהכיר בו שהיה פ'
 ההרוב ואין שום חסס כדדמי טלא וזא' שום קול שנהרג פ'
 ולבתר הכי ליתיה קמן למחיליה כמה הכיר בו דאף גס
 זאת כפיו ענה בו טלא היה סס ראש כלל ונכא רכ"ד דתלין
 לקולא בכל סתמא קיפא דשמעיד הוא ישראל דלא סמוך
 אכפשיה אלא אסי' מוכק לגמדי כיון דעשוי לכחון ולקרק
 טפי מנכרי דפשיטא רכ"ט הוא ככ"ד כיון שהס שנים והס
 ישראלים והרובן בכונתו כלומר דאף תאן דפליג אסיכא
 דלא ידענן דעת העד המחמיר הנס דהעד ככירור קאמר
 ואיכא למיתלי דחוייה בשעתיה וכיוצא כדכתי' לעיל הכא
 אויל ומורה דשנייה התס דכיון דעל הרוב איכא למיתלי
 דוקא ע"ו הכרת הפ"פ הכירו וגס ששמע הטביעה אמטו
 להכי אויל לחומרא כיון דמיר עשוי להספות שינוי שאין העין
 סולט בו להכחין השיפו כמ"ט הר"ן זל בתשוב' ומורה שהוא
 פ' ואיכו ומשא"כ במציאות כהא רכ"ד דהא דהרי קאמר
 טלא טעא לו ראש כלל וכיון דעכ"ל דחמתו סי' אתי עליס
 ובסוי' של הגוף איכא למיתר דקיסראל לא סמוך אכפשיה
 למימר ככירור שהוא פ' אלא ע"ו סי' מו' במור ולא אמנס
 קצת דכ"ט וכ"ט ככ"ד כיון דהע' עשוי להכחין כ"ט בהיותה
 תרין גוברין יודאין והרוח יראס דאותה תשו' שכתב הרב
 זל בההיא דקארס אוב"ן שנטבע דאיתוין לה לעיל מטין
 דבריו כדרך הלוח שהרי אפי' במעיד ככרי ואיכא במשמע
 טלא ראה כפ"פ לא חס הרב להסתפק למתא לא הכיר בו
 סי' מו' גמור אלא סמך עצמו אסי' מוכק קצת כמו שיראס
 המדקרק בדבריו דכתב ומה גס וכו' וכעין מאי דכתי' לעיל
 במובן. אלא דאף אס נניח דמאי דקאמר הרב זל בסמוך
 פ"ד דאין סקדי שאין שום איש טועה להעיד על פ' שחזאו
 הרוב מפאת הזקן או ארוך וגון לא סוף דבר למימרא דאף
 גס זאת בסוי' תמונע דסימון מוכק קצת נמי לא עבי' איניס
 למיסמך נפשיה עליוס להעיד מחמתו על המת שהוא פ'

אם לא ער שיהיה שם סי' מו' גמור אלף שהרצון כו' דעל סי' גרוע דלא הוי אפי' ממוצע אכן סהדי דלא עכיר איניש אפי' גוי דטעו בזה להעי' מחמתו על המת שהוא פ' וכלומר דכוון דאי אפשר לפרט כונת הגויה שסמכו עצמה על סי' הזקן דאכן סהדי שאין שום איש טועה בזה ויש במשמע ולמתלי דעל ט"ע בדוגמת הפ"ע כולו קאמרה דהו"ל סי' מו' לגמרי אמתו להכי דן הרב לתלות להקל :

אמנם

כל בר מינה דנדון הרב ז"ל וכגון דא דכ"ד דיריע לן דלא מצא בו שום פ"פ דע"כ לומר דמחמת סי' קסתיא קאמר שהיה פ' וליהיה קמון העד למשייליה חופן הסי' כגון דא אזיל ומוד הרב ז"ל ראית לן למיחש לשמא סמך אנפשיה אפי' מו' קצת דאין בוכדי סמיכה להתיר ותאמר דהך מילתא לא שאכילן בין ישראל לבוי דגם ישראל המכוין להעיד ומדקדק טפי אפשר דעכיר למיסמך אנפשיה אפי' מוכהק קצת דעכיר איניש דטעי בזה מ"מ כיון דקאמרת דעשוי העד אפי' ככרי לשום לב להבחין על איזה סי' ראוי להעיד ועל איזה סי' אינו ראוי להעי' משום שעינו הרואות דאיתיה ברוב בני האדם מסתיין דכשה המדה בעד אחד למימרא דאף בישראל המעיד במציאות הנו' איכ' לאיסתפוקי לשמא סמך עצמו אפי' מו' קצת אמנם לא אף גם זאת היכא דאיכא תרי סהדי דלדע' רובא רובא דרבוות' ס"ל דכל דאיכא שנים לא רייקינן בתרייהו וסמכוין עלייהו אפי' במת במלחמה בלתי קברתי וכו' וצא כדכתי' ומה גם שהם ישראלים דאי לזאת כיון דהם שנים עבדי דיהבי דעתייהו להבחין אם מת לגמרי או לאו מה שאין כן עד אחד מבחין דאף אכן נמי נאמר דכל כי האי גוואל דכ"ד דאיכא תרי סהדי והם אנשים עבדים סלקינן דרגא מהיכא דהמעיד הוא אחד דמדקדקין טפי מעד אחד ולא סמכי בפשייהו אלף אפי' מוכהק גמור כמובן :

באופן

דהנה כי כן דאתוסף בכ"ד צד דהתירא הלזה על כל האמור לעיל בקי' אנחנו מספק השני הלזה שנסתפקו בכ"ד דשמא לא הכירוהו אלף ע"ו סי' שאין מ' של הגוף יחידו כדלעיל וממילא גם מהספק הראשון דלעיל שהיה הא איכא צדדין דשריותא דמלבד צד הראשון דהתירא דכתי' לעיל דכל דמספקינן בדעת העד דלא ידעינן היאך ידע והכיר והוא העיד בבירור שהיה פ' והשתא מיהא ליתיה קמון למשייליה דלדעת כמה וכמה מרכותא תלינן דבתברר אכלו בירור המועיל והמספקינן לפ"ד באיזה אופן שיהיה הגם דהרעיותא בפיו כאמור לעיל באורך ועוד בה דלפוס מאי דכתי' לעיל דנ"ד בא לכלל הוראת מוהר"ב ז"ל דגבי עד מפי עד מתעב כבר נמשכו אחריו כמה וכמה מרכותא ואפי' מוהרשד"ס ז"ל שפקפק בה כתב עלה דמ"מ כבר הורה וקן ועוד בה דלדע' מהר"ס גמראני ז"ל כ"ד אתא לכלל ספקא דרכבן וחייבן למשרשד"ס ז"ל גופיה דברירא ליה למיזל לקולא כהוראת מוהר"ב ז"ל הנו' כל דאין בריון בא הדבר לכלל ספק דרבנן ורישטא דשמעתא הכי אולא בספרי רבנן בתראי ז"ל כדכתי' לעיל ואף דהסי' דמהר"ס מטרני ז"ל לא סמכו עליה רבנן בתר' ז"ל הנה כבר כתבנו לעיל דכל דאיכא בהדא צירוף טעמים אחרים הוסיפה באפריזין והכא מלבד הטעמים הנו' דכתי' ועוד בה דין עדיפא מההיא דמהר"ס מטרני דבגרון דיריה לא ניכר המת כלל אלף דאשכחו מת באותו הדרך ומש"כ פ"ד דאיכא תרי סהדי מעידים לאמר טיעו שהיה דאובן ערום כמובן. בר מן אלין הרי אתוסף האן צד הטר הלזה דלדעת רובא רובא דרבוות' כיון שקמעירין סיו שני אנשים עבדים אית לן למתלי שהכירו בו שזיה ראובן ערום שהכירוהו באופן המועיל לפ"ד באופן דהכ"י כן דאיכ' בכ"ד

בלזה הני צדדין דשריותא יוצאין אנחנו ידו חוכת שני הנו' לכ"ע דאף המחמירין בכל צד מהם ידיו יורה יורה שכל שיחד אוספו כל הצדדין הללו במקום אחד תון לית לן למיחש לכהן ספיקא דמספקינן דשמא לא הכירוהו לא ע"ו סי' שאין מו' של הגוף יחידו וכו' וצא כפרט שכבר לימדנו להועיל מהרש"ך ז"ל בתשו' דלצאת יח החולקים דכחילוק כל דהו מספקינן ככודע :

באופן

דלפוס מאי כל דכתיבנא הנה תקום אתה אף גם זאת למיעב' בכ"ד ס"ס דשמא הלכך בדעת המקלים בעד המעיד שתמא על המת בבירור שהיה פ' דכיון דלא ידעינן דעת העד היאך ידע והכיר שהיה פלוגי והשתא מיהא ליתיה קמון למשייליה דתלינן לקולא דלהעד דבתברר לו בירו' גמור המועיל והמספקינן לפ"ד שהיה פ' וכהוראת מוהר"ב ז"ל גבי עד מפי עד דתלינן דכאוסף המועיל והמספקינן לפ"ד היכיר בו העד הראשון דחוי' ללאתר ושהכירו כסי' דסדרא היא דתהון וכדכתי' לעיל. ואת' דלית הלכתא הכי אלף כמ"ד דתלינן להחמיר כדכתי' לעיל שמא היינו דווקא בעד אחד המעיד אמנם כל שהם שנים המעידין גוברין יהודאין דרובא רובא דרבוותא קים להו דכתיבי שהותא דתרי לא דייקינן לעולם דאי לזאת מסתמא לא סמכי אנפשייהו אלף אפי' מוכהק גמור כדכתי' תלינן לקולא דאיהו סי' מוכהק הו' מכוין בגופו ומחמתו דוקא הכירוהו כיון דברור אמרו טיעו שהיה ראובן ערום כדכתי' לעיל :

ועד

השלשה דכיון דנפל הספק ברבוותא אי חזינו להעיד על המת שהוא פ' על ידו ט"ע של הגוף וצירף סי' שאין מוכהקין של הגוף ע"ו שניהם גם יחד כדכתי' לעיל מן כל כפי מילתיה דר"ת וכיון דהא איכא פושמע דחשובים הך תרי ע"ו צירוף כסי' מוכהק גמור שמא בדעות בני אדם אף אם עבדי למסמך כפשייהו אהני תרי ולמימר פסיקא שהוא פ' והא איכא מילת דר"ת קמיינתא דמשמע דלא מהני כדכתי' לעיל. אף אנו נאמר דשמא הלכה כדברי ר"ת האחרונים דס"ל דסמכוין אהניך תרי כדכתיבנא לעיל :

ועל

ארבעה דאף את' ל' דלית הלכתא הכי לא כדברי הראשון דלא סמכוין אהניך תרי על הכל מתן דחמי אכל חד מן הצדדין הללו משום ספיקא הוא דרובא דרדמי קאמר וכיון שהוא ספק הו"ל ספק ד' דרובא הן סהדי דנ"ד לאו כרדמי אמרו אלף שהכירו בה היטב שהיה ראובן ערום. והספק אחרון הלזה למדמהו מתורתו של מהרש"ט ז"ל דעכיר ס"ס ככה"ג בתשו' כח"ה סי' ד' ובכמה מתשו' ז"ל היה צד ומקום להקל מטעם ס"ס וכו' ס' דילמא הלכה כשאר רבוותא דלא בעינן קברתי דלכא למיחש לדדמי ואת' ל' דהלכ' וכו' ואיכא למיחש לדדמי הדבר בעצמו אינו לא ספק דילמא כדדמי קאמרי ושמא זה הבא לפיכך לאו כדדמי קאמר אלף שהכירו היטב וכו' ע"ש עכ"ל וכזה ראה וקדש הרב פ"מ ז"ל כח"א סי' י' ובכמה דוכתי' שם ובח"פ סס' ז' ובכמה דוכתי' שם ואחריו כל יאדי ל' רבנן בתראי ז"ל הלא בספרתם :

ואע"ג

שאני ספקות הראשונים צד הטר הו"א חל אחד מהם הם באים כאחד בשם אחד דשמא כל כה"ג אית לן למיתלי דכאוסף המועיל והמספקינן לפ"ד הכירוהו ויש במשמע לומר ששניהם אינן אלף אחד דשמא כל כה"ג תלינן להקל דבאופן המועיל קאמרי ויהוה מאיזה טעם שיהיה ששם אחד הוא להם וקרוב הדבר לאותו שכתב סתום ז"ל פ"ק דפתו ד"ט אמאי דאקשינן בש"ם אהיה דהאומר פ"פ מלתי וכו' דאמאי יהא ס"ס הוא וכו' ומתקנינן ל' :

הם באשת ישראל וכו' דק' דאכתי איכא ס'ס' כאונס ס' כרזון ואת' ל' כרזון ס' כשהיא קטנה וכו'. ויחא להו דסס' זכנס אחד הוא ע' ס' וקבעו חובה כל הפוסקים זל ראשוני אחרונים כמדע ועיין בפ"מ ח"א סי' ל"ד רף פ"ע ג' א' היא דכ"ר בר מנשה דההיא ודאי כולה חדא מילתא היא דבשאלו אנגרים את' ל' ברזון שמא קטנה היא טוי כאלו אנו פירוש שמא אנוסה היא ומה לי טס אונס ראשון לשם אונס זני ואין בידיה אפי' כמלא נמא וזאת הוא ההיא דהרב פ"מ ל' דכתי' דמה לי בר' א' אס הלכה דנפשה בעיית דעד אחד במלחמה ומהימן מטעם דמילתא דעבידא לאגלווי עד אחד מהימן ומה לי נר שני דאת' ל' לא נפשה שמא הנד האמייתי הוא נר מילתא דעבידא לאגלווי וע"א מהימן מהך שבתא גופיה כמובן. מא"כ ס' דכ"ר דנר התיר הראשון דכתי' הנה הוא יוצא להטיר כיפוי כח אף גם זאת היכא דאין המעידין שנים רק אחד ומנר השני הכירו מגרעות יתן כמה הנד בעיקר הדין ולא קא שרי אלא היכא דאיכא שני עדים מעידין ועד השלשה יוצא להתיר טפי אף דיקא דלא הכירוהו כס' מובהק דשרי לכ"ע ומן המודיעים דכלל' דבייל לן מוהראו זל בפס' דכל שאחד מן הספקות ראשון י"א שבו מתיר טפי מחכירו חשיב שפיר ס'ס' ודכרוי זל הכי אם אלא תימא דמן בתי דהא איכא גבן ככ"ר שנים המעידין כ"ח מה יתן ומה יסויף כח טפי הכא הנד הראשון יותר נהאמי למימרא דאף גם זאת דליכא אלא עד אחד דתלין ובהקל והא איכא שנים שהרי אכתי יוצא להתיר טפי מן השני אף גם זאת אי נימא דאפשר דהלכתא כהר"ף זל דלא שמי ליה בין אחד לשנים המעידין כמובן:

אם

ואמר לך אדם דלכאורה הספק השלישי והד' אינן מתהפכין דרך ההפכים המתגבגבין וכאים הם שאר הספקות המתהפכים בעי' כמדוע הרביעי כמובן השלישי ראוי נתפוס הספק הלזה השלישי ראשון להסתפק ומנר דשתא אעיקרא לאו עז' ס' שאינן מובהק יחדי כירוהו אלא גם עז' ט"ע של הגוף שניהם גם יחד והא איכ' את' זל דס' לפי דכרוי האחרונים דסמכין אהקד תרי דכתי' להביאו בקהל הספקות מן בתי דאית גביה תרי זא דשמא אעיקרא הכירו בו עז' כך ושאר הלכה הכו מובן. אף אתה אמור לודעה איכא תרי קמאי דמתהפכו זא הלכה כרובא רובא דרבוותא דס' ל' דבתי סהדותא נרי לא דייקין דאי לזאת אית למסמך עליהו אפי' ככה"ג ד' דמתמא לא אמרי פסיקא שהא"פ לא עז' ס' מובהק דכתי' ואת' ל' דהלכתא כהר"ף זל דלא שאמי ליה בין תרי ד גם שנים המעידין אמרי ברדמי והכא נמי איכ' למימרא וזא אמרי ברדמי עז' ס' מובהק קצת דלא מהמי כדכתי' יל שמא הלכה כה"ד ראפי' בעד אחד תלין לקולא אופן המועיל והמספיק לפ"ד הכירו עז' הנה מציאות ס' דהפיו ידענו שמת עז' טביעה ולא ידעין אס ראהו לתר ואס הכירו כס' כדלעיל כל שלא נתברר לן דעת דהיאך הכיר וידע שהיה פ' ומסתמא קאמר שהוא פ' ידור כהא דכ"ר והשתא מיהא ליתיה קמן דנשייליה כתי' וכיין דהא איכא תרי ספיקי דמתהפכי יוצאים חנו יח סכרת המזריכים לעולם שיהיה ס'ס' מתהפך דע ועיין בפ"מ ח"א סי' ק"ט ועד השלישי והרביעי תי מתהפכים כדי לנאת זח סכרת ר' ברוך זל דכיייל לן לא ללאו כל ס'ס' דאורויתא לקולא וכ"ס היות דאיכא ד סכרת מהר"ם מטרמי זל קנז' דס' ל' ראפי' כפחיתא ה עזאת השאה מאיקור תורה כיון שגמא מת באותו דרין עדיפא כדכתי' לעיל דהכא קא קמהדו אירעו

שהיה ראובן ערום דפשיטא דנר הנה הלזה כהיות בא כצירוף הנה דרדי הספקות הנה הוא מוסיף תת יפוי כח אל הספקו' ככחא דהיתרא כמובן ועיין בס' פ"מ ח"א שלי סי' זא ואף כירובא דרובא דרבוותא זל רבנן בתראי לא חשו לה לם' ר' ברוך וזא העדות בס' פ"מ ח"א סי' ל"ד רף פ"ט דפשיט' הוראה דלא כותיה מ"מ יש מן האחרוני זל דהתקמא לשיטתה ומיחש חיישי לה כמדוע הלא בספרתם ואין כדירן כונת החוקשינו לנאת זח כולם רכן ראוי והגון במקום ערום חמורה לנאת זח סכרת המחמירים כל מאי דמזינן לאהדורי להסתירא כמדוע:

ואני

עני המספק כמדירן דהתירא ככ"ד חזי תיית מן בתי הכי דלפוס דיהא נראה דגם הספק הג' הנו' בא לכלל איפוך נכנס ראשון ויוצא על השלשים בסדר הספקות הנו' דגם דלא אתי לכלל' ספק אלא מחמת תרי שמא כדכתי' דשמא הכירוהו עז' שניהם גם יחד ושמא הלכתא הכי דסמכין אהקד תרי שהרי חזין שהזכר כעין דוגמת ספק זה בספרי האחרונים זל וזא העדות בס' פ"מ זל בפסק למורי הרב הו' שהובא טס בחא"ס סי' מ' שכתב טס בדרך כ"ה ע"ד זל ומעתה מובן ומדן ככחא דהתירא ככ"ד כיכשה ולא באו מים עד נפש ויהיה הדבר בא אעיקרא דמילתא אס באים אנו לחוש בכל כיוצא בזה שמא לא היה גופו שלם מ"מ ס'ס' איכא שמא היה גופו שלם דלכמה מרבוותא מעידין לעולם ואת' ל' לא היה גופו שלם שמא חוד' שלשה דהקו דכל כו' האי גוונא לכ"ע מעידין והזכר ס'ס' הלזה בספרי האחרונים זל ע"ש הרי דמספקין שמא היה גופו שלם הגם דהיא גופא בפלוגת' מתכייא ועיין בס' פ"מ ח"א סי' ל"ד ברוך פ"ד ריש ע"ד כאובן דהיקס מקום למיפך דשמא הכירוהו העדים שהיה זה ראובן ערום עז' ט"ע של הגוף וסי' שאינן מובהקין דלכמה מרבוותא מעידין מחמתם כדכתי' לעיל ואת' ל' דשמא לית סלכתא הכי לא דלא סמכין אהקד תרי דילמא אף ברעו' כני אדם כן דכיון שהמעידין הם שני אנשים עברים דרובא רובא דרבוותא כתבו דכל היכא דאיכא תרי לא דייקין אבתייהו דדייקי טפי ככל מאי דכתי' דילמא לא סמכי אהקד למימרא פסיקא ועז' ס' מובהק קאמרי ואת' ל' דאכתי ספקא הוי ומה גם דהא איכא הר"ף זל דלא שאמי ליה בין שנים המעידים לאחד דילמא כל כה"ג דכ"ר דלא את בריר לן דעת העד דסתמא אמרו פמיעיד עז' קידוע והשת' מיהא ליתיה קמן למשייליה הלכה כה"ד ראפי' בעד אחד תלין בספקו להקל דכאופן המועיל והמספיק לפ"ד הכיר בו כדכתי' לעיל. אלא דלפע"ד יש מקום לחלק במציאות דס'ס' הנו' דשמא היה הגוף שלם למציאות כ"ד ונריך להח' ישכ בעמין ולא אשים דכרתי בעמין זה עתה משו' דאין הפנאי מסכים עמי ואין בו מן המורך לכ"ד כו' מלבד דככ"ר נקיים אנחנו מסכרת המזריכים ס'ס' המתהפך דהא איכא תרי דמתהפכי ועד השלישי כדכתי' עוד כה דאעיקרא דרינא אינן עיקר כונתנו לדון דינא ככ"ד להתירא מכה פלוגתא דרבוותא מס'ס' דקא שהרי בר מההיא דר' ברוך שכתב שאין להתיר באיסורין מכה ס'ס' כמדוע דהנה מקום איתנו לנאת זח כדכתי' אף גם זאת חזין למקצת מרבוותא זל דהגם דבשאר איסורין הקלו מס'ס' ולא חששו להשיא דר' ברוך. מ"מ גבי עיגובא שדו כה. ברבא שטעמא אחרינא וכמ"ס מהר"ם זל בחא"ס סי' ל"א זל גם אין לומר בין דכאילו חבול קוייא פלוגתא דרבוותא אי מני לאסחורי לאחר שלשה ימים או לא השתא דאיכא ספיקא וכו' הו"ל תרי ספיקי ונילו בהו לקולא דהא ליתא דכל שאתה מרבה ספקו' וספיקו' ספיקות אינן אלא אחר אי הסרה זו מועיליתא היא לא והו"ל כולא חדא ספיקא עז' ש יודיע דתכלית המבוקש

כעניינים הללו הוא לחוש ולצאת ידי כולם במה הדד כל מאי דאפשר ואם אנו באים לרון דינא דשריותא בכ"ד מנח ס"ס הא איכא לתשרי נרגא דאף אנו נאמר הכא בכ"ד רכל מה שאנו מרבים להביא אינו אלא חר ספקא דשאז הכירוהו הכרה מעלייא או לא כעין מ"ש מהר"מ ז"ל אלא דאעיקרא דדינא כבר תילתא אמורה בכחא דהתיירא מקמי הכי כדכינו רלעיל דכל שיחד אוספו כל הנדרין דהתיירא דכתיבנא בכל הנו' במקום אחר יוצאים אכחנו ידי חובת המחמירים בכל אחר מן הנדרין הנו' ותו ליכא לאסתפקוי עיקר הספק הנו' ואוליכין לקולא מבלי שכנטרך לעיולי נפשיין לרון דינא דשריותא מס"ס כרכתי' לעיל ואין כוכתינו כדכינו זה אשר יצאו לרון דינא בכ"ד מס"ס לא למימרא דאף גם זו הדרך שבכשום רבים מהמודים להתייר אשה מן העיגון מס"ס כנודע ישנה בכ"ד דאיכא למעבד ספק ספקא כרכתי' וכמוכין :

הספק

השלישי דמחית אינש נפשיה לספקא בכ"ד הוא שאם אחת היה הדבר כהאופן השני שנדרנו לעיל בראש אג"ר בכונת מאמר ידיעת העדים דקא מסהרו אי סופיירון טודום קי איריה ראובן ערום אין הרגון בהם שהם מעצמם ירעי מהלקי הגוף שהיה ראובן ערום ובאלו אמרו והכירו וגו' אלא הרגון שירעו מפי אחרים כשצמדו שם על המת שהיה ראובן ערום איכא לאסתפקוי למיחש אבדרמי מטעמא דשאז עיקר ידיעתם הבאה להם מפי אחרים היא היתה מאיזה איש מאנשי השעירה שפירש זמנה ראובן הנו' כמו שפורש כתוב לאחר בסיפור דברים שבשיליה קבלת עדות הלזה שבכא הקטריג' ליוויל איסאר ההוא אחר מול"ת קי סי אפארטו דילה קארבאנה אי סי אב' ונטו קון לוס דום רשעי' רנחנים אי לי דישו איל קאטריג' י מירה גודיון קי איסטוס מוסון בואינה ג' ינטי מירה קי טי מאטארן בולטאטי אטרשא אינו קישו וגו' ודילמא המגיד כדרמי שהיה ראובן ערום תחמת שראינו שהלך לו עם אותם הורגי נפשות אחר כדרמי שהוא הוא שסמך עצמו אאיוה סי' קל דלא מהני אף גם זאת שלא הכירו גם זאת המגיד כפ"פ כלל שראה בלתי ראש כלל :

ואומר

כבר היה בראה לשום דיהטא לרון בכ"ד מההיא דמוהר"ב ח"ב סי' ז"ב בההיא דה"ר יעקב מולכו שנהרג וז"ל וכחור לכ"ד דתליין להקל דהערד הרוחה ידע שכתוך ג' ימים נהרג או ראה אותו שלם בגופו ופרופו וכו' וכ"ש היכא דמספקא וגו' והעדוה שעהיר ר' יחזקאל וכו' וספרו לו הענין איך הלכו לבקשו וכו' וכי מצאו נהרג' ויאכל כל בשרם ודאי בזה העדות בטל הוא וכו' ומ"מ לא מניין ל"מ דכיון דלא פורש כשאז העדוה אתם ראוהו וכו' או אם נאכל כל בשרם ילמד סתום מן המפורש וכי היכי וכו' ראוהו שנאכל כל בשרם הא כנוי דילמא כל הכסו סהדי ראוהו נמי בכ"ג הא נמי ליתא ולא תילתא היא דכיון דעדוה ה"ר יעקב דכתבנו שהוא עדות מספק ועדות ה"ר יחזקאל אינש חעידים על יום ידוע ולא על שעה ידועה אלא בסתם אפשר למי' שכתחילה ראה אותם בזוהר הנו' בעדות ה"ר יעקב ואח"כ ראו אותם וכו' ובתחילה היה הכל שלם ולא נאכל בשרם ואח"כ נאכל וכו' וזו אינה צריכה לפנים וכו' עכ"ל ע"ס . הרי דין הרב ז"ל לתלות להקל דהערד הראשון ראוהו שלם הנס כי לא פורש והגם דאיכא רעתא שהולכים שנית פרשו שראהו שנאכל הכשר ואם כן אף אכן נמי דרון בכ"ד דכיון דלא ירעיין איך ראוהו המגיד להם כי הוא זה דתליין להקל שראהו שם הראש שלם תחילה (כגון שראה שם הראש שלם תחילה) כגון שראה ההריגה וראהו שחתכו ראשו חבל וכל שיהיה איוה איש דעלמא מהאנשים המחזירין

ככפרים או מאנשי השעירה שהיה עם מאחוריו ושם נמצא כמובן . אלא דכפורתא מידהיא דמלכד דאיכא למדחי דשאני הכא בכ"ד דנריכין למתלי במילתא דלא שכיח טובא שראה ההריגה כנודע משא"כ ההיא דמוהר"ב ז"ל דתליין דמילתא בשכיח טפי :

עוד

כה דשנייא ההיא דמוהר"ב ז"ל דמאי דמספקין בעדות המספיק דשאז חוייה ככה"ג שנאכל הכשר או לא הוא ספק שקול ואמטו להכידן רכיון דמוכין למתלי לקולא תליין מטעם שכתב ומשא"כ בכ"ד דהערד הראשון מספקין במילתא דאית בה ריעותא דהיינו שאם היה המעי' ראשון מאנשי השעירה רגלים לדבר דאית למימרא כדרמי כמובן :

אמנם

אכתי הנה מקום ללמדה מהודאת מוהר"ב ז"ל בגופיה הידועה שהורה להקל בתשו' בה"א סי' ז' וסי' ט' ובכמה דוכתי לענין אישתסי ביום שלחית הדבר עד מפי עד והשתא מיהא ליתיה קמן העד הרואה למשיליה דתליין לקולא שהערד הראשון חוייה בשעתיה וגם שהכירו בסי' ונמשכו אחריו כמה מן הפוסקים ז"ל כדרכתי' לעיל . ומתבאר בהדייא מההיא דסי' ט' ושאר דוכתי דהורא' הרב מוהר"ב ז"ל הלזו היא היתה אף גם זאת דחוקי דמפורש בא דכדרי העד הכ' דהערד הראשון ראה הטביעה כמו שפורש כתוב שם וככתוב בדברי הפוסקים ז"ל הלא בספרתם . הרי דייקא דקא נפיק הרב ז"ל לתלות להקל מחמת היות הענין עד מפי עד דחוייה בשעתיה הגם דלא שכיח כנודע וכדכתיבנא לעיל והגם דמספקין בשלמי במילתא דאית בה ריעותא דרגלים לדבר דבדרמי קאמר כיון שראה הטביעה דלכ"ע חוייטין טובא אבדרמי כל שראה הטביעה כנודע . וא"כ ה"ה הכא בכ"ד דלצר הוה דמפרטין מילתייהו דסהדי דבא להם הידיעה עד מפי עד אחר תליין להקל דהערד הראשון ראהו תחילה עם הראש שלם כגון שראה ההריגה הגם שאם העד הראשון היה אחר מאנשי השעירה איכא רגלים לדבר למיחש אבדרמי כדרכתי' והגם דהוי תילת' דלא שכיח שהרי כ"כ שכיח דחוייה בשעתיה כמורדשכיח שראה ההריגה כמובן וכדכתי' לעיל משם הרב מהרא"ח ז"ל להלכה ולית לן למיחש חוייה עד הראשון ככה"ג בלתי ראש וכדרמי אחר כיון דהוי עד מפי עד כהוראת מוהר"ב ז"ל הלזו וכמוכין :

ואל

יקחד לכך לרמות ולומר דמוהר"ב ז"ל לא יצא להקל אף ככה"ג דאיכא ריעותא מטעם עד מפ"ע אלא דוקא כנשי הכטבעים במשל"ס דלא אסיין להסתכסכן אלא מדרבנן כגון ההיא דסי' ס' דהא איכא גו' מול"ת שיעקב פאררו תוך אותה הספינה היה שנטבעה ומשא"כ בכ"ד דדמיא על איסורא ראורייתא דהא בורכא שהרי מלכד דרא בפלוגתא מתנייא דלדעת הרשב"א ז"ל וכמה מן הפוסקים לא יצאתה מאיסור תורה אלא דוקא במעיד שנטבע ממש שכסהו המים ושאז שם כרי שיעור שתצא נפשו אבל בשברה הספינה כלב ים לא שמרוב העולם קורין לדברים אלו טביעה כיון שרואים שנשברה במקום רחוק והיינו מתני' ר"פ כל הנס גבי ג' דברים אמר ר' לעזר בן פרטא לפני חכמים והאחד מהם ספינה שאברה בנה שכותבים עליו חומרי חיים וחומרי מתים והתם מדאורייתא אסורה ואם נשאת תצא כנודע . עיין מהרח"ש ז"ל בתשו' סי' מ"ה וסרב פת"א ז"ל בת"א סי' ל' . ואלו הרב מוהר"ב ז"ל תחמת שיעתק מאיסור תורה ובאה לכלל איסור ריבין הוא דהקל בה לא היה שתיק מינה למינקס סתמא כפרט דהא איכא פלוגתא דכמה מן הפוסקים ס"ל דרעת הרשב"א ז"ל דאית בה איסורא דאורייתא כל שלא שיה עליו שיעור שתצא

שתצא כפשו עור כה דמהיה כמי"א דמהרזבל זל משם
 ראיה למחוקקינו שהרי כההוא עובדא אין עס איש מעיד
 שיחזק כדוק היה תוך אותה ספינה שנטבעה בלילה שעבר
 רק דמחמת שידעו שנטבעה ספינה בלילה שעבר דנו הנוים
 מרעתם שחשס היו אותם הפגרים שפלטתה היס ואפ"ה רן
 שם הרב מוהר"ב שפילו לדעת הרשב"א זל ודעמיה דס"ל
 דלא שאל ראה הטביעה לא שאל לא ראה או שאין הפרזוף
 שלם או שלם דמ"ה לשתר בעינין דתליין מחמת היות הענין
 ער מפי ער דהעד הראשון דליתיה קמון חייה לאלתר וגו'
 הרי שרן להקל מחמת היות הענין עמ"ע כספק איסור
 תורה לתלות דחיה בשעתיה דהוי מילתא דלא שכיח והנס
 דלדעת הרשב"א זל ודעמיה רבליס דלכר איכא למיחש
 דבדרמי אחר הנס שלא ראה הטביעה דמהאי טעמ' הוצרך
 לאלתר בכל בוואי משום דמשתנה הפרזוף ונראה לי שהוא
 פ' ואינו יו"מ גם דהא קא חוינין לרבכין בתראי זל שהחויין
 במעוון סברה זאת דמהרזבל זל דעמ"ע ודנו גם מאותה
 דסי' ט' הנו' למתלי לקולא בער מפ"ע שהראשון חוייה
 באופן המוביל אפי' לדעת הרשב"א זל ודעמיה דס"ל דלא
 יצאתה האשה מאיסור תורה ע"י ראית טביעת הספינה לכר
 רכל שלא שהה רמיא עלה איסורא דאורייתא ואף שראה
 הטביעה של הספינה שרבליס לרבר דאתי למימר בדרמי
 כיון דחיה לההוא גברא כבזה וחיה דטבעה כמו שיראה
 המעיין בתשו' מוהר"ש זל כמי' ד' ו' ומ"ה וי"ט והרב
 עמ"א זל כמ"א סי' ל"ז דגם במונח דאתי לא ידעין אם
 יצאתה האשה מאיסור תורה ונראה לכלל נשי הנטבעים
 במשל"ס דמדרכין יצאו לרון ריבא דשריותא על פי הוראת
 מהר"ב זל הלז דסי' א' וט' באופן דלפוס דהטא. שפיר
 אית לן למיתלי לקולא כב"ד דאף אם מפי אחרים בא להם
 ידיעה הלז שהיה ראובן ערום תליין שהמגיד להם ראהו
 בפ"פ והכירו יפה שהיה ראובן ערום כגון שראה ההירגה
 וראו שחתכו ראשו מכל וכל ככל מאי דכתיבנא :

ואיברא

דאכתי אין זה חספוק צרכינו כדי לזאת
 יבי ספק זה דקא מספקינן הכא כב"ד
 שהרי חוינין להו לרבכין בתראי זל ומרש"ד"ס בתשובה סי'
 א' ושאר דוכתי וסיעת מחמיהי שלא רצו למסמך כפשיהו
 וסך הוראת מהר"ב זל דעמ"ע גרידתא כבודע אם לא
 יזכר דאיכא נמי סניפים אחרים או דליכא אלא איסורא
 דרבין ולדידהו אין כחיו יפה לרון מינס לב"ד להקל כס'
 איסור תורה :

אמנם

אמינא לע"ד דכיון דחוינין דמלכד ראיכא
 כמה מן האחרונים זל שנמשכו אחר הוראת
 מהר"ב זל הלז להקל מחמתה באיסור תורה וכדכתי' לעיל
 וד כה דחוינין דאף מוהרש"ד זל גופיה שפקפק בהוראת
 מהר"ב הלז בכתב עלה דמילתא כמי' כ"א זל ומ"מ אני
 מר שכבר הורה הרב זל ועשה מעשה וגו' וע"ש עוד כה
 ועיקר דדינא הנס דהוראת מהר"ב זל הלז הויא במקום
 זכא ריעותא הנביאה לידי חשש דבדרמי קאמר כדאמרן
 כ כל כי קא דב"ד כ"ע מודו דאית לן למחול בספקין לקולא
 זו שיבאנו לרון מהוראת מהר"ב זל כדבר האמור שהרי
 ד' דמלכד דאית ביה היתר מהר"ב זל שכל הדבר עי'
 פ"ע דאפילו מוהרש"ד זל בתב עלה דמילתא שהכר
 זקן עור כס דאעיקרא דדינא הכא כב"ד לא
 ציין אם המגיד להם הוא היה מאכשי השיירה כדי דניחוש
 דרמי דאכתי כותא איניש אחרניא דעלמא קוח שראה
 ריבה כדאמרן וליכא למיחש אכדרמי ונדע דפוק חי'
 רכתב הרב תומת ישרים כמי' קמ"א זל דנהי דחיישינן
 דהיינו כשהדבר ידוע לנו שראה העד הטביעה מטע'

שהוא ודאי ראה אותה וכפי דחיישינן דאנ' בדרמי שיכיר דקיס
 לן דראה ודאי הטביעה אחאי ניחוש הכא דלא כתבר לנו
 אם ראה הטביעה או הוא אינו מוכיר הטביעה כדכרין וגו'
 עכ"ל ע"ש. גם מוהרש"ד זל כמ"א ססי' כ"א כתב וזל
 גם אפשר לומר כב"ד שאפילו לרברוי מי שאומר דבעינין סי'
 כשראו הטביעה אפשר שאלו לא ראו ולא ידעו וגו' ע"ש.
 גם הרב משפט זרק כמ"א סי' ח' דף מ"ג ע"א ופ' כתב וזל
 אפי' הריבש זל יודיה כב"ד דמנא לן ידיעה הנגי הטביעה
 דילמא לא ידע דשאני התם דידעינן דידע הנגי הטביעה
 וכמ"ש הריבש עצמו זל וגו' ע"ד מ"ט אבל כב"ד העד
 הראשון לא הזכיר שום דבר מטביעה ואית לן למימר דלא
 ידע ולא שמע וגו' ע"ש הרי דחוינין לרבכין קדישי הכו' שעשו
 סניף להיתרא ממאי דלא הוה כגורא מילתא אי העדים ראו
 הטביעה או ידעו ממנה להקל גם מכחו לענין בדרמי
 דטביעה וא"כ אכן נמי מהם ללמוד לעשות סניף דהיתרא
 כב"ד מאי דאעיקרא דדינא לא ידעינן כב"ד ולא בא שום
 רמז דכר בתאמר העדים אם העד הראשון המגיד להם
 הוא היה מאותם האנשים שראו את ראובן ערום כשפירש מן
 השיירה והלך לו עם אותם הנוים ושכך שמע המגיד מן
 הקאטר' וגו' שהיו אותם הנוים שנתחבר עמהם ראובן חנני'
 לעשותו סניף ולצדפו אל עיקר קולת מוהר"ב זל כעמ"ע
 דאמרן למתלי לקולא גם בספק השלישי הלז כמו שיבאנו
 לרון מהוראת מהר"ב זל כדכתי' דכל כי האי דכ"ד פשיטא
 דלכ"ע אית ליה למתלי לקולא שהרי כר מסניף הלז דאיכא
 לצדף אל עיקר דהיתר כדכתיבנא הא איכא לצדף עוד תרי
 צדדין דהיתרא דקא מהפכינא בזכותיהו לעיל בספק השני
 ושייכי לזאת ידי ספק זה נמי. האחד הוראת הרב המבט
 זל דכתב דאם יצא ראובן ללכת למקום אחר ושם לא נודע
 ממנו כי למקום שהיה חפצו ללכת לא הלך ועבר ומן ולא
 נודע ממנו שום רמז אם הועד שמצאו באותו הדרך שום הרוב
 אעפ"י שלא הכירוהו שיבא תא אשת ראובן מירי איסורא
 דאורייתא דהו"ל נטבע במשל"ס וצמד עליו וגו' דה"ה דהוא
 הוא כב"ד דלסכרת הרב זל יצא כ"ד מאיסור תורה ונא לכלל
 איסור דרבין דחוינין בספקו להקל כדכתיבנא לעיל דהא
 קא חוינין לרבכין בתראי זל דכל דהיכא כהדיא סניפי טעמים
 אחרים עבוד מינה סמוכין דהיתרא הכא כב"ד הא איכא
 ובפרט דידין ערוף נגדון הרב דהכא הא איכא סדרי
 מעידים לאחר שידעו שהיה ראובן ערום ככל מאי דכתיבנא
 לעיל גבי הספק השני. והשני צד דשריותא דכתי' לעיל
 בס' הנו' רכל שהמעידין הם שנים ליכא למיחש אכדרמי
 משום שאין שנים מעידין בדרמי דשייך לסייעי אנשטין גם
 מיניה וביה כדי לזאת ידי ס' שלישי זה ולא ניחוש לשמא
 המגיד להם הוא היה מאכשי השיירה דנטוס הכי אחר להו
 שהיה ראובן ערום אף שראהו בלתי ראש ובדרמי קאמר
 משום דאף דק"ל דכשהשנים הם מעידין מפי אחד כחד
 גברא חשבינן לה לענין חשש בדרמי כמ"ש מוהרש"ד זל
 כמודע והכא איפשר דמפי ער אחד בא להם הידיעה
 מ"מ היינו דוקא בסתם ערות דעלמא דקא מסהרו שנים
 עפי' אחד דאמר להו דפ' מת בהלמחה בלתי קברתי
 וכיוצא וכו' דלא שלטא ביה עיניהו אית לן למיחש אכדרמי
 אמנם לא כן כב"ד דהשנים העדים עמדו עם על המה
 ובעומדם עליו נדע להם שהיה ראובן ערום כמאמר העדים
 אי לו טופארון בלתי ראש כלל אי כהעידון טודוס קי אירה איל
 ה"ר ראובן ערום דמשמע שרצונו בהם שיהרגו דהתם
 דהיה בלתי ראש ולא היה לו פ"פ להכירו אפי' ידעו שהיה
 פ' דכל כה"ב פשיטא דאין שנים מעידין על המת שהוא פ'
 עפי' ער אחד שאמר להם שהוא פ' כלשון ידיעה שתמית
 כאלו

כאלו נתברר אצלם בלתי חקור דבר מנא ידע וזכר לרבר
 שהיה דכתי' לעיל משם הפוסקים ז"ל דכל היכא שהמעידין
 הם שנים אנשים עכרים לא בעינן שיעידו גבי טביעה דים
 שהכירוהו כמי' מטעמא דאין שנים מעידין בדרמי ואפי' דאו
 הטביעה ע"ש תרי דאפילו במרי דעכיר איניש דטעו
 במראית העין ואין הריעותא בראית לעין כל ארס אפי' ה
 הקלו לסיית שני' דאי לאו דברירא להו בודאי הנמור לא אמרי
 שהוא פ' כ"ט וכ"ט הכא כג"ד דהריעותא בראית לעין כל
 דואה רכיון שהם שני אנשים עכרים לא אמרי בלשון ידיעה
 מוחלטת אי לאו שחקרו מהמגיד ובפרט דפשט הלשון
 העדות הכי מוכח שהיתה בהם ההרגשה כדכתי' באופן דאי
 לזאת פשיטא דאי הכי הוה עובדא שהמגיד להם היה אחד
 מאנשי השירה דמחמת דחזו לראובן הנו' אשר הלך חסמים
 עם אותם הרוצחים אמר שהוא ראובן אף שראהו בלתי ראש
 כלל בדרמי פשיטא ופשיטא דכל כה"ג אין שנים יעידון
 יעידון יבדוק לאמר כתמא מלא פוס שידעו שהיה פ' דהו"ל
 בדרמי והא ק"ל דאין שנים מעידין בדרמי אס לא דנתלה
 שהמגיד לה' שהוא אמר שראהו בפפ"ט כגון שראהו ההדיגה
 וכיוצא כדכתי' או שהכירו בסו' מובהק:

והחכם

עיניו בראשו דאע"ג דאו הדברים הנאמרים
 בספק הלזה הן הם בהכחה מוכחת בלשון
 ידיעה הנאמר בהאמר העדים היינו לשון שמיעה כלא אמרו
 שמענו לא תברא לן אותה שכתב מרן מוהריקא ז"ל בתשו'
 בדיני יבוס וחליצה סי' א' וז"ל ואין לומר דאפילו את"ל
 דלא הוי חוזר ומגיד אפי' להתי' לדעת הרא"ש שסוכר דשני
 עדים המעידים מת במלחמה נאמרים אפילו לא אמרו
 קברטוהו ג' דלא דמי דשאני התם שהם מעידים שראוהו
 שמת רכיון דשנים הם לא אמרי בדרמי . אבל הכא כיון
 דאינם מעידין שראו אלא ששמעו אפילו מאה כחד דמי וגו'
 עכ"ל ע"ש דכ"ד בר מינה דהקיא משום דשאני התם דלא
 הוי המת לפני העדים האחרונים ולענין ריעותא דמת
 במלחמה מלכד דאיכא למי' דאפילו שנים לא נחתי' ל הספק
 לראות אס מת בודאי או לא לא כשהם הם עידי ראיה שראוהו
 שמת במלחמה ולא אף גם זאת כשהם מעידים מפי אחד
 לירד אל הספק ולחקרו ולדרשו אי טלטלו וכיוצא דשאני
 בדרמי ראוהו מת מוטל ארצה . עוד כה דאין הריעותא
 בראית לעין ממש כי מה להם לאחזוקי ריעותא בעדות
 הסמוי מן העין דלא שלטא עיניהו למיחש דמעיד בדרמי
 ומה גם ששמעו העידו דלא נתברר להם באופן דלא חזינו
 אפי' למתלי דכבר חקרוהו ונתברר להם ממנו דמת בודאי
 כגון דאמר להו עד הוואה קברתינו וכיוצא והם לא פירשו לנו
 הדברים שהרי לפחות הוה להו למימר ידענו דמת פלוני
 במלחמה לא שמענו ואמטו להכי כתב מרן רכיון דאינם
 מעידין אלא שמענו אפי' מאה כחד דמי . ומשאל"כ הכא
 כג"ד דריעותא היתה בראית לעין כמו שהם העידו שמצאו
 אותו בלתי ראש כלל וכל פה"ג פשיטא דאזיל ומורה מרן ז"ל
 דלפחות להיותם שנים עכירי לחקרו ולדרשו אל עד המגיד
 להם שהוא פ' מנא ידע וכיון שהעידו בלשון ידיעה סתמית
 ולא בלשון שמיעה פשיט' דראית לן למתלי לקולא דכבר חקרו
 ודרשו אל המגיד להם ונתברר להם כיון שהם שנים המעידין
 כמובן . ואה"כ דאלו הוו קמין שני המעידין הללו היה מן
 הראוי לחקור מהם כונת מלתייהו . אך כיון דהשתא מיהא
 לית נהו קמין דינינן כהו דינא דאריעותא דעמ"ע דאף דלא
 חקרו מהם קב"ד של התם וכתב הרמב"ם ז"ל דנריך לחקור
 קצת מ"ע עדות גמורה הוי דלא גרע מעמ"ע דאף דלא
 חקר הו"ל עדות גמורה כמ"ס מהר"ם מלובלין ז"ל בהס"ל
 ומהרא"ש ז"ל בסו' :

ובהיותי

ככך בזה דמקלינן כד' המעידין הן
 היות לרכיון הגדול מהר"א יצחקי ז"ל בספר
 זרע אברהם בחא"ה סי' י' שדן שם בעדות הר"ז פיסיו
 דלענין חקירת דשא המדברים להר"ז פיסיו שמענו מקול
 הכרה או מקול דעלמא שלא נודע ממי יצא דלישאל דהם
 שמעו לומר וכו' דקאמר הר"ז פיסיו משם המדברים לו הכי
 משמע כמבואר שם וז"ל ועוד אני אומר דכב"ר דהיו ב' אנשים
 עכרים הם המדבריו להר"ז פיסיו ליכא למיחש בתי דאמרו
 בדרמי וכמ"ס הרב מהר"א חנניה ז"ל הובאו בס' פ"מ ח"ב
 סי' כז עכ"ל ובהורמותיה דמר הקיא דמרן ז"ל דכתיב וכל
 דמעידין ששמעו אפילו מאה כחד דמי הוה תיובתיה שהיו
 עדות הר"ז פיסיו הכי הוה סמיירו לו השנים ששמעו לומר
 שנהרג וכו' וכיון דליכא למיחש אכדדמי בלשון שמיעה הו'
 מה אפילו היותם שנים . וברם למוהר"א חנניה ז"ל לא
 תברא כמו שיראש העומ' על דבריו שם דמלכד רבנן הרב
 ז"ל לא כא העדות בלשון שמיעה לא בלשון ראייה סכן העידו
 כל אחד מן העיד' ראית' לפ' הדוג וכו' ואפיר אית לן למימר
 דע"כ לא אמרה למילתיה הרב אלא ככ"ד רכיון בקאמרו
 העדים ראינו לפלוני הרוג והם שנים אף דאלו היה אחד הוה
 חיישינן לשמא ראה איזה מת בדרך שדמה לו קצת לאות
 פלוני ומחמ' הקול אחר עליו שהיה פ' בלתי שימת עין כראוי
 מ"מ כל שהם שנים המעידין בלשון ראייה ליכא למיחש להכי
 דלא קאמרי בדרמי בענין מראית העין . בר מן דין אף
 אס ירצה איזה איש להעמיס בכוכ' מילתיה דהרב ז"ל מילתא
 דדחיקא ודחיקא שדבריו האחרוני' הללו שכתב אכל יטעם
 אחר גדול רכיון שהם שני עדים וכו' אינם גם כמנחם דאמרו
 העדים ראינו לא דטעם מוכרל מן הראשון הוא שכבר כתב
 דטעם הראשון טעמ' קלישא הוא ולא שאני ליה בין אי איכא
 מאמר ראיתי או ליכא אלא כל העיקר אינו לא אס הם שנים
 מעידין ושדבריו לא באו לחלק הכי בדוקא על כ"ד דאיכא
 מאמר ראיתי רק לחלק דע"כ לא קאמרי דרכים ז"ל אלא
 היכא דמעיד הוא אחד ואין מאמר ראיתי מוצלח ומוריד
 אפי' לא ק"ל למוהר"א ח"ז מההיא דמרן ז"ל שהרי שמי
 הקיא דמרן דמאמר העדי' היתה בלשון שמיעה כמ"ס הר"ז
 ז"ל . ומשאל"כ כיון הרב מוהר"א ח"ז דאפי' לכוונה עמיסה
 זו דאף בלתי אומרים העדים מאמר ראיתי קא מחלק הרב
 ז"ל הכי . מ"מ כונתו ברורה גם לזיה שהרצון בו רכיון שלא
 היתה מאמר העדים בלשון שמיעה אלא נהרג סתם ח"כ
 הגם דלא אמרו ראינו מ"מ כיון שהם שנים דלא עכירי למי
 בדרמי ח"כ אי לאו שנתאמת אצלם כבדריא שמת פ' לא הו'
 אמרי מחמת הקול נהרג פ' שתמא כאלו נתאמת אצלם דהו'
 הו"ל בדרמי ואין שנים מעידין בדרמי דלפחו' הו"ל ששמעו
 שמת פ' ומדלא קאמרי הכי אלא נהרג פ' סתם והם שנים
 איכא למשמע דלאו בדרמי קאמרי באופן דלפוס ריהטא
 מילתא דמוהר"א ז"ל צריכה ישוב :

ולמאי

דאיתין עלה ככ"ד דהא איכא סניפי דהיתיר'
 לצרף ל' עיקר היתיר דעמ"ע כרי לצאת ידו
 ספק שלישי זה כדכתי' תו נראה לצרף ל' האמור כד להיתיר'
 למינא מלא פוס דכל כה"ג דכ"ד כ"ע מורד דסמכין אהובא
 מוהר"ב ז"ל דעמ"ע והוא דחוינן לרבנן קדישי סת'
 המפסקי אהורא' מוהר"ב ז"ל הוה הוה דעיקר טעמת היתיר'
 כנגד היסוד מה דהרכ ז"ל למד דין זה מתורתו של הרב תהי'
 הקיא דסו' רל"ט דכתב דגוי דמגיד הכי גוי כיון דהשני
 הגיד דכיון פל"ט אעפ"י שלא הגיד היף שמע מגוי חביו
 אס היה מל"ט או ע"י שאלה שראוי להקל כמודע דעל זה אף
 זה יצאו לחלק דאין הנהגו דומה לראיה דשאני גבי מל"ט דכל
 שלא נודע לנו ריעותא שני' שאלה סיפר הגוי הדברים ראו
 לומר

לומר שלא היה שם לא הדברים שסיפור הגוי השני לא פחות
 ולא יותר ואין לנו להוסיף דברים על מה שסיפור הגוי כתיב
 להחמי' ומש"כ כנדרון מוהרזבל אל כספק אשתה' דים דכיון
 דכתב הר"ן ז"ל דיותר מצוי ששה יותר נושעה באופן דלעני
 איכא למתלי דלאחר שעה דאזו העד א"כ אשתכח ס'אנו
 פאים להוסיף על דברי העד מה שלא סי' או הויה בשעתיה
 פרי להקל ואדרבא אית לן להחמיר . עין מוהרזבל"ס ז"ל
 אם כפי"א ומוהרזבל"ב ז"ל בתמו' סי' ז"ל ומוהרזבל"ש ז"ל
 בקונטרס וכמה מן הפוסקים ז"ל הלא בספרתם באופן דהנה
 פ"י כן לפום טעמה זו הנה מקום איתנו לומר דלפום דז' זה
 דאין קיימין דמפי אחרים בא להם הידיעה שהיה ראובן
 שרום דבו נפל הספק הג' דלזה כ"ע חודו דאית לן למתלי
 לקולא בכל כה"ג ד"ר בספק"ג' זה דמחמת היותם עמ"ע
 פהוראת מוהרזבל ז"ל שהרי הכא בנ"ד מלבד דר' היתירא
 דאיכא דהשתא תיבא לא ידעין אם המגיד לפס שהיה
 ראובן ערום הוא היה תאנשי השויה שראו לראובן הכו' אשר
 הלך חסכים עם אותם הגוים כדי לתיבא ביה החתת זה
 אבדרמי' בדכתי' . ועוד כה דחיון לשמי העדים ששינו
 לשונם דלא למימר שמינו לא ידענו דמשמע ידיעה תאנשי'
 שהיא פ' כדכתי' . ועוד כה שהעדים הם שני אנשים
 עברים דלא קאמרי' בדרמי' בכל כה"ג דרעיותא קמיהו ג'ם
 על השומיעה ככל מאי דכתי' לעיל ח"כ לזאת דהא איכא
 פל הנדרין הללו דהיתירא פשיטא להויות דרפ"ע עמ"ע כתי'
 היא העולה למתלי לקולא דבוראי הנמור כתבדור אלל ס'אנו'
 להם שהיה ראובן ולא בדרמי' קאמ' דכל כה"ג ד"ר ד' דאשת'
 שהגור להם ידיעה אמת' ככל הנך סעיפים דכתי' בתאנשי'
 לעלות בא לכלל ההיא דהרם תה"ד ז"ל שדן תמנה מוהרזבל
 ז"ל להקל בעמ"ע כדאמרן וגם המפקקין יורו דאית לן
 למיול לקולא דכל כה"ג ד"ר ד' לא מובעית או תליץ דשתא
 פ' הויה סי' של הגוף חבירו המגיד כיון דכבר קרניסו
 דמאזוהו בלתי דאם כדכתי' לעיל דאשתכח דתליץ במידי
 דשכיח ושפיר מציין למתלי בכל כה"ג דאיכא כמה צדדין
 לקולא לתלות כדכתיב' אהיהו דמוהרזבל ז"ל שהיה לו פ"פ
 ואית לן למימר שהכירו בדרך כבשה לרכיש דעפיד אימיש
 להכיר את רעהו כפ"ע והא איכא דיעותא פמוזן . אלל
 דאף ג'ם זאת אי איתין למתלי שהמגיד להם היה בא בדרך
 אחר ראובן והגיד שהריגה דהו"ל קנת תולתה דלא שכיח
 אפ"ה כראה דאם באת לחוש אבדרמי' בכל כה"ג ד"ר ד' נחלא
 אית כה להוסיף דברים על דברי העדות למיתר' שהיה
 תאנשי השויה כדי להחמיר ולחוש הפך פשט הלסון והענין
 גפרט דשייכא כנ"ד . גם הוראת המכ"ט ז"ל דעריפא
 זיביה כדכתי' לעיל דהא איכא כמה שנים אנתעלם ראובן
 גרום מן העין שלא מודע ממנו אין ולמקום חס"ט לא הלך
 בני אנשים עברים העידו עליו שידעו שהוא היה אותו
 והרום שנתצא באותו הדרך וכבר איכא מן האחרונים ז"ל
 ועשו מחנה סניף להיתירא כל דאיכא בהדא טעמי' אחרים
 דכתי' לעיל דהנה פ"י כן דאיכא לה"ד ד"ר ד' אף יצא יצא
 ואיסור תורה ובא לכלל איסורא דרבנן תוסף תת פה הופה
 כהא דהיתירא לנאת להקל כספקינוהו באשור תוסף
 מחמת כל הנדרין דהיתירא הו' לכ"ע כמובן .

היתה יודעתהו זאת ופשיטא דאי אכתי הוה עובדי לא יבדד
 שחם איש מאנשי יויל חינאר שחמע דרכים שם תאנשי
 השייר' או מן הקאטרני' ומסתמא לא הוה שתיקיהם לכתי'
 זאת דהא חויבן להו דהחוקקו עצמן לכתוב סיפור דברים
 בעלמא מהקטרני' . ותו אי אפשר דמן הקטרני' מודע
 למעידין מסום דא"ה מלבד דלא הו' ל' לכ"ד של חסם לסתום
 דברי הקטרני' כ"כ מן פתך שחם מעידין דלפי תומו הוה
 מדבר והו"ל דמודע תומו שהיה ראובן ערום החרוב עוד
 כה דלא הו"ל כספור דברי הקטרני' וחון מוה' אלל וכן .

ומעתה נסעה ונלכה מענין לענין כאותו ענין מאי
 דלפום דהשתא אכתי מחית איניש לספקא
 לפום ד' הלוה דאין קיימין דכונת ידיעת העדים היינו
 ידיעה מפי אחרים כדכתי' ספק קרוב לו אל הספק הנזכר
 דבשלמא אי הוה אחריו העדים שידעו מפ' שהיה ראובן ערום
 ביחא דאית לן למתלי לקולא דהעד הראשון חויה באופן
 המועיל להית' הדכר עמ"ע כיון דהא איכא נמי כמה צדדין
 להיתירא בכל מאי דכתי' בספק הג' הלוה כזכור אך כיון
 שלא אמרו אלל ידיעה שתמית אלל הגידו אופן הידיעה איך
 היתה ומפסן מי פה להם הידיעה אלל אמרו שלא היה בו
 דאם כלל יודעו כולם שהיה ראובן אי לזאת איכ' לאסתפקוי .

ספק רביעי דשתא לא תפי איש או אשה גומר אומר
 דברים על כורחן שהיה ראובן ערום בא להם
 הידיעה אלל על פי קול הברה בעלמא הם המגידים זאת
 דשתא כשיצא קול דכאותו הדרך כהרג יסודי אחד ככתוב
 לאחר בקבלת עדות הלוה קי לום כוואי אונה שמועה רעה
 קי תאשתרון און גודיו איניל קאמיו די איזמיר זצ"א אנשי
 השויה שראו את ראובן הכו' אשר הלך חסכים עם אותם
 הרופחי' מיד כששמעו את הקול כהיות על אם הדרך שיהודי
 אחר כהרג באותו הדרך טכטו מרעיתם טאין ספק שראובן
 ערום היה ועפי' שפסיתם הוילאו קול הברה באותו הדרך
 שהראשון ראובן ערום היה הוא שנהרג ושחא עפ"ו קול הברה
 קא מסהדי הני סהדי שידעו שהחרוב היה ראובן ערום
 אכתימת בדעתם הקול כאלו היה אמתית .

ואומר תודעת זאת לפני כל יודעיה ודין ההיא
 דשלמה כרוב טיבא קול בעולם סהרג ואח"כ
 העידו עליו עד מ"ע ששלמה כרוב ככר עבר מן העולם
 וכתב עלה דמילתא מוהרז' סמוט ז"ל דתליין להחמיר סהעד
 הראשון שהעיד עמ"ע על פי הקול הברה ששמע הצידי
 דומיא דהקיה דהרב תה"ד ז"ל סו' ר"מ כההוא דנפק עלה
 קלא דנטבע ואח"כ בה ס'אנו ואמר וכו' שפסק
 דאין אשת' מותרת דמוכל לומר דלפי סכרת והסתחת רוב
 העולם דכ"ר כן דאין לחלק דהתם היינו טעמ' דהו טביעה .
 ולכך איכא למיחש ביה אבדרמי' אבל בשאר עדיות דעלמא
 דלא שייך דקאמרי' בדרמי' לא דהא ליתא דהא מוהרז' גופיה
 כתב כה' הפתבוס סי' קס"א דכיון דנפק קלא דכהרג פ'
 איכא למחש' לעדים שיעידו אח"כ שחא אמרו מנר' הקול
 והתם לאו טביעה הוי וכמו שיראה העומד על דבריו באורך
 בתש"ו חמו' בתמו' מרן מוהרז'קא ז"ל כדמי' גוי חל"ת דף
 ק"א ע"ב פ"ט ומהרש"ם ז"ל בתשובה לא"י סי' מ"ז דהא
 דברי מוהרז' סמוט ז"ל יצא להקל דאית לן למתלי לקולא
 ולומר כמה ספקי' העד הראשון עפ"ו מה שנתכרר לו העיד
 כך ולא עפ"ו בת קול ששמע ואך חלק מוהרז' דהרב תה"ד
 דשאני התם דהוי כענין טביעה ודרכו אל עולם הוא לחיוב
 הכי גבי טביעה בלמוד הרעת עמ"כ גם מהרז' סמוט ז"ל
 גופיה ככר שאל את מרן מהרז'קא ז"ל והסכים מרן ז"ל
 לדברי מהרש"ם ז"ל ודחא דברי מוהרז' סמוט וכתב לן דמה
 שחילק אחד מהסתמים דלא אמרה הרב תה"ד ז"ל אלל גבי

טביעה דוקא יפה חילק ותימה על צנור שהרי אורחא
דמולתא על הרוב כשמתעלם איזה איש אומרים העולם
באומר הדע' נהרג וקול יוצא ולפי כ"ת לא שבקת חיי שיעול
שום עדות :

אמנם

עין רואה דאך יש לחלק ולומר דכל כה"ג רכ"ד
גם מוהר"ם ז"ל אויל ומורה דתלין לקול' משום
דשאיני כדון דיריה שמדע אצלם בבירור שיצא קול בכל אותם
המקומות שאלמה כרוב מת מקמי דאתו הנהו סהדי ואיכא
למיחש על פי קול קאמרי ומש"כ הכא בכ"ד דאציקרא
דריכא לא ידעינן ואין שם רמו שיצא קול באותו הדרך
שראובן ערום היה היהודי שנהר' שהרי אף את' ל' שיצא הקול
באותו הדרך שיהודי אחד נהרג והקול נשמע לאנשי השיירה
במיו שנשמעה השמועה לאנשי טיריא יצא שנהרג יהודי
באותו הדרך מ"מ לא נופטי אס נכיח הנחה זאת נחויק
ריעותא אחייתי דמיד כששמעו אנשי השיירה שנהרג יהודי
אחד באותו הדרך הוציאו קול בכל הדרך לכל עובר ושכמה
ששפטו בדעתם שראובן ערום הוא שנהרג דמאין הרגלים
לאחזיקי קלא ועינינו הרואות דבעיר טיריא יצא לא באה
השמועה אלה שיהודי אחד נהרג סתם וגם במאמר העדים
אין שום רמז דבר מזה ומה גם דאציקרא דריכא איכא
למימר דאפילו אנשי השיירה לא שפטו בדעתם משפט חרוץ
שראובן ערום הוא שנהרג שהרי כמה יהודי' שכיחי בדרכים
וראובן ההוא אחד לקאטרינ' שאותם הגוים היו מכיריו אלא
שלאח בואם יום ראשון ליוזיל חיסאר יצא וראו שראובן שהלך
לפניהם משום אקדומי כדי לבוא לשם בערב שבת לא בא
עדן למקום חפצו או שפטו כווכיון דבאותו יום ראשון עממו
שנכנסה השיירה ליוזיל חיסאר הוא היום אשר עמדו אנשי
טיריא יצא על המת כמורע וקא מסהרו דבאותו יום נודע
אצלם שהיה נהרג ראובן ערום א"כ כיון דלא נודע לנו אם
יצא קול זה באותו הדרך ומיוזיל חיסאר למקום שהיה ההרג
הוא מקום רחוק כמעט ממהלך יום אחד א"כ מאין הרגלים
לאחזיקי קלא ולמימר דעפ' בת קול מסהירו כמובן באופן
ראף רחוינן בסוף קבלת עדות הלזה סיפור דברים המורין
דכבואו לשם הקאטרינ' ליוזיל חיסאר היה מוצטער עצמו על
ראובן ערום שנהרג אין זה מוכרח לומר דגם בהיותו על
אס הד' שפט בהחלט כן ואף את' ל' להעמי' ולומר דבהיותו
על אס הדרך שפט הקאטרינ' בדעתו כן אכתי אימא
לא הוציא קול דלית לה למיחש שמא הוציא קול כדי לחוש נמי
לשמא דהעדים כדדמי קאמרי עפ' בת קול כמובן וכדחוינן
ליה להרב הגדול פ"מ ז"ל דהכי אמרה למילתא בתש' חלק
ב' בסס' כ"ו על מה שנשתפק הרב הגדול מוהראב"ח ז"ל
בתש' המובאת שם דדילמא בהיותו המקום ההוא ב' ג'
יהודים לכד שמתחרים שם וידעו שיצא משם ולא חזר עוד
למקומו אמרי כדדמי ונריך לידע אס העומדים שם הוציאו
קול ראוי יש לחוש וכו' כתב עלה דמילתא הרב פ"מ ז"ל בסוף
קונט' וז"ל ועוד אמר דבכ"ד אין לחוש להקיא דהרב תה"ד
דחייש לקלא ומהר"ו שמוט ז"ל שהחויק בדבריו דלא כתבו כן
אלא על כ"ד שמדע בבירור שכבר יצא הקול בכי הא חיישי
לכל עדות הבא אחרי הקול וכו' אבל בכ"ד שלא נודע לנו
שיצא הקול על יעקב זה שהרגוהו מאין הרגלים לכדות
מלבנו להחויק שיצא הקול כדי לפסול העדות הבא אחרי כן
ולע"ד אין לספק בכ"ד לספק הלז עכ"ל ע"ש וכדברי
הרב הס דברי התלמי' הוא הרב מוהר"א לפאנררי ז"ל שכתב
בקו' העגונא בש"ב דף ק"ו ע"ד על דברי הרב מהראב"ח
ז"ל הכו' וז"ל והנה בעיקר ספקו שנשתפק בדרון שלו דילמא
יצא הקול ומחמת הקול אמרי כדדמי נראה שיצא לרון בדבר
חדש שהרי כל המחמירין בענין הקול לא החמירו אלא ביצא

הקול כדראי אכל שנחוש יצא הקול וז לא נשמע מעולם וכבר
מורי ז"ל בתש' וכו' ולי נלע"ד מוכרח לומר כן דא"ת
לחוש לשמא יצא הקול ביחוש נמי לטביעה ומלחמה וכיוצא
והרי הרמב"ם ז"ל מלמדנו להועי' דלא חיישינן להכי בעת' ע'
וכ"ש לקול דקילא טפי ראציקר' דריכא במחלוקת היא שניה
אחנם עדין מקום להלין עלי בשני דרכים חדא דע"כ ל"ק
הרמב"ם ז"ל אלא בעמפ"ע שהראשון ליתיה קמן ואפשר
שהרשיק נודד ולא נודע מקומו אינו ברם בדרון ההוא הש'
באתריה קאי וקביעות היהודים כדקאי קאי ונשכר התם
ומדע אס הוציאו קול או לא הוציאו וכו' ועוד דשאיני כדון ההוא
שהיו היהודים שם מעט הכמות שנים או שלשה וכל כ"י הא'
קרוב נואר שבהפקד אחר מהם ראה חסרונו והנשאר' יעשו
הרגש כקול גדול ומ"ה חשיב לן כאלו וראי הוציאו קול והוא
מבואר בהדיא כדברי קדשו שלא בא לכלל ספק דשמא יצא
הקול אלא מחמת כן דבלא"ה לא היה עולה בדעת לחוש כן
אחנם על כל אלה נראה ודאי לספק וכמ"ש מורי ז"ל די' למ
לחוש ביצא הקול כדראי בדעת המחמירין לא שמוסיף עומס
על עומס לתחמיר עכ"ל ע"ש הרי ראף איכא דריכא
דבלים לרכר למיחש שמא הוציאו קול או דאפשר למיחש
עלה דמילתא יצ' כתב' מהכא לתת' אפ"ה כל דלא ידעינן
בבירור שיצא הקול לית לן למיחש לשמא יצא הקול ושמא
בדדמי קאמר מחמת הקול והוא הוא בכ"ד כדכתי' ומה גם
דגם חילוק הרב פ"מ ז"ל שייחם למרן ומהרש"ם ז"ל בסוף
תש' הנו' שכתב וז"ל שדברי מוהר"ק ומהרש"ם ז"ל לא
כאמרו אלא דוקא כשהמעידי הוא יהודי דכה"ב דוקא יש
לחלק בין טביעה לנהרג דכיון דמורע בודאי שנכבד מי
נשמע בכל העיר ואתחוק קלא עפ' עדי טביעה או אפילו
אס נשמע מפי איש יהודי שמת פ' איכא למיחש במה שאמר
מת סתמא דדילמ' כדדמי קאמר וכו' כיון שמרוב הכטבעין
מתים וכו' אבל מי שיצא לדרך יבשה ונפתלם מן העין אף
שיצא הקול שנהרג מ"מ אס יעיד ראובן יהודי א"כ ויאמר
נהרג פ' ליכא למיחש דעל צד דחיון קלא אמרה למילתיה
דכיון דמה טעמי' תתעלמין מן העין ולעלמא אזלי ואח"כ
חוזרים לבתיהם א"כ מחמת' הקול לא היה לו לומר מת פלוני
דשארית ישראל לא ידברו כזכ"ו א"כ בעדות ישראל איכא
לחלק בין טביעת ים לנהרג ביבשה דביהודי הוא דמחלקי
הרבנים הנו' אבל בגוי תל' ליכא לחלק וכו' אלא דבכל
גוונא שיצא הקול וכו' יש לחוש בבמל' ת' שאמר שנהרג אחרי
שיצא הקול דילמא מחמת הקול אמר הכי וכבי הא אף
הרבנים הנו' יורו וכו' עכ"ל יע"ש וגם חילוק זה ישנו
בכ"ד שהמעדי' הם עברים והן נעצור כח היפה טפי בבחא
דהיתירא :

וחזיתיה

להרב מוהר"א לפאנררי ז"ל שם לו דרך
ק"ז ע"כ שכתב על דברי הרב פ"מ הלל'
וז"ל ואני אחרי המחילה אומר כי כל דבריו לא דברי
תימא ואינם ראויין לו כלל כי מהנראה בהדיא שהוא ז"ל חסין
כי מ"ש מהרש"ם ומהר"קא ז"ל דהיא דתה"ד שאני שהיא
בטביע' ד"ל דבגי טביעה חיישינן לקול' כי היכי דחיישינן
החולקין עליהם שלא בטביעה ואחרי המחילה לא זו הדרך
ולא זו העיר כי לגבי טביעה לא בעינן קלא אלא כל שמדע
שאותו האיש שמעדין עליו שמת כטבע ולא נודע מה היה
לו אבו חוששין שהמיתה שמעדין עליו מכת אותה טביעה
היא כי כן הוה הרגיל וכו' כמ"ש הכעת' שם וכמו שכבר
הרחבתי בזה לעיל וגם וברתי מה שוקשה לו להמחרת'
ז"ל והיא קושיא גדולה למה שנתפס מורי ז"ל עכ"ל ע"ש
ואתמאה דמאי קא רמי ומקשה על הרב ושהיא קושיא גדולה
למה שנתפס הרב בכמות הרבנים ז"ל וכוונת דברי הרב

אל תפוצצו ויזאזות על נקלה דמ"ל בפירוש כונת חילוק
 מהר"קא ומהרש"ם ז"ל כמו שפירש מהר"ם ז"ל בתשו'
 סי' כ"ו מחמת מה הוקשה לו שהוא מ"ש ז"ל וגם זכרתי מה
 שהוקשה לו להמהרש"ם ז"ל דמיייתי דבריו לעיל איחובפה
 ברך ק"ד ע"ה ז"ל אחר שכתבתי זה ראיתי למהר"ם ז"ל
 בתשו' סי' כ"ו שכתב ז"ל איברא שפיל מחלוקת בין חכמי
 גדולי עירכו על ענין שלמה כרוכ וכו' ומהר"ם ז"ל החמיר
 הביא ראיה מההיא דת"ר דסי' ר"מ יגל בחור שכתב וכו'
 הרב מהרש"ם ז"ל הקל וכתב דההיא דת"ר דוקא בטבע
 כו' והסכים לזה הרב כו' ז"ל ויראה דצריך פירוש לדבריהם
 הוא שגראה שאין הכוונה לומר שיש חילוק בין כשיצא הקול
 נטבע והעיר אחד שמת ובין כשיצא הקול שגהרה או מת
 אח"כ העיר אחד שמת או נהרג דבזה אינו רואה שום חילוק
 דבורר כלל דכתיב דרוכ הנטבעים מתים לומר שכוין ששמוע
 נטבע שפט בדעתו שמת סוף סוף העיר ע"פ הקול ששמוע
 נטבע וא"כ לא גרע כשיצא קול בכי' מת פ' או נהרג דאיכא
 למיחש דעפ"י הקול מעי' לא נראה הכונה שיש חילוק דההיא
 דת"ר הוא כשנודע ודאי שנטבע ולא קול הכרה לבר לא
 אחתי' ואע"כ דהעיר מעיד מת ולא הוכיז טביעה אחתי'ן
 על כ"ה שידע שנטבע מעיד מת שרוב הנטבעים מתים
 כו' שזה הכוון הוא של ת"ר דאכל כשיצא קול לבר פ' נהרג
 ה"ה יצא קול לבר פ' טבע ובא אח' והעיר מת חיישינן שעל
 קול העיר ומ"ש בכתביו ז"ל עדות זה מספקת וכו' חרא
 והבני וכו' נראה שאין הכונה לומר וכו' עכ"ל - הרי
 הדייקא פירש מהר"ם ז"ל מילתיה דהרבנים באתים זו
 שנטבע ודאי וגם שיצא הקול קול ודאית שנטבע במאמר
 ומרו ז"ל בשמודע ודאי שנטבע ולא קול הכרה לבר לא
 מתית וכו' שבוה אתנח ליה למהר"ם ז"ל כונת חילוק
 רבנים ז"ל בהפדר חלקים שלא דרך לו בדרך אשר דרך ובא
 הרב ה"ו ע"ס בע"ג והרב פ"מ ז"ל פשוטה לפניו דרך בה
 הר"ם ז"ל ממש שהרי כתב הקדמה כוללת ז"ל לא כאמרו
 כרחת שדברי רבותינו מהר"קא ומהרש"ם ז"ל לא כאמרו
 א דוקא כשהמעיד הוא יהודי דכתיב"ד דוקא יש לחלק בין
 בעיה לנהרג דוקא דכיון שמודע בודאי שנטבע כי נשמע
 ל העיר ואתחזק קלא על פי עירי טביעה או וכו' דהוי
 כדברי מהר"ם ז"ל שכת' שמודע ודאי שנטבע ולא קול
 רה' לבר לא אחתי' וכו' כדכתי' רק את זאת דאוקי
 תייהו דהרבנים ז"ל דקא מיירי נמי אישראל באופן שדברי
 ו"א חלפאנדי ז"ל בזה לפוס רהטא הם דברי תימא :
וד' ראיתי להרב ה"ו שכתב גם כן ברך ק"ה ע"ה
 דכתב על דברי מהר"ם ז"ל הללו ז"ל ומ"ש הרב
 הוא דת"ר הוא כשטבע בודאי שנטבע אחרי המחילה
 י יכול להלמו אם מוד הלשון דאיך קאמר ויצא קול
 קומה שבעלה טבע דמלכד דקול סתם הנאמר בכל
 וס הוא דבר שאינו עומד לראיה וכו' ד"מ ע"ה הנה מלכד
 הנס שנו"ד שיש קול דראוי לסמוך עליו כיון דמהר"ם מיירי
 דעת מהר"ם ז"ל כשמודע כן בודאי מי הכניסו בתגר זה
 או מודע במקומה או נשמע במקומה ויותר מזה ומוה
 בל הוא שפת אחת ודברי מותר וכו' ויספיק לו שיאמר
 תו רחוקה הימנו וכתב בחור א' לחבירו וכו' הרי לך מוד
 וזו דבראח מוכרח דיצא קול במקומה היינו קול הכרה
 ין שאינו מודע בודאי ואם מוד הענין דאם איתא דמיירי
 ידע בודאי שנטבע איך קאמר הרב בת"ר אין אומרים
 את אשתו היעלה על הדעת שאחר שמודע שנטבע
 אי פתיר את אשתו בהכחשת המודע בודאי ונאמר שאינו
 ז"ל בדרך כל הארץ או בהריגה והן אחת כי אלו היה
 תפירוש שמת שלא בטביעה כיון לכונן העדים שלא היו

מוכחשים זה מזה הינו דוחקים את עצמיו שאחר שיצא
 מהטביעה וכו' עד מ"ש באופן דבראח מוכרח וברור דעיקר
 הדכותא דבחור הוא שלא כאמר שמת שלא בטביעה קאמר
 וכן מכוון בדריא כדברי מהר"ם ז"ל כיון שכן הדין לקושיון
 דאם איתא שמודע בודאי שנטבע ולא עלה איך היה עולה על
 הדעת להתייר אשע"כ נראה כדריא דלא מיירי אלא כשיצא
 קול הכרה בעלמא ומ"ה היה מקום לומר שהקול אינו אחת
 ומ"ש הכחור הוא מיתה אחת מדלל הזכיר טביעה ונתיר
 את אשתו קה"ל דכיון דאיכא קמן קלא נטבע לא רבטביע'
 דגילי אינשי עכ"ל ע"ה :

ולע"ד

בהודמנותיה דמר אמינא על ראשון ראשון
 דלא קשיא דמהר"ם ז"ל שפתיו ברור מללו
 דלאו למימרא דגם במקום האשה שיצא קול שנטבע בעלה
 אף התם מודע לכל דודאי נטבע וכלומר הקול שיצא דקאמר
 הרב ת"ר דאיכנה קול הכרה לא היה היא קול אחתי' דא"כ
 לא הו"ל אלא ולא קול הכרה אלא אחתי' דמאי מילת לבר
 דקאמר דמשמע דאיכא קול הכרה בסתם קול הכרה בעלמ'
 דהיינו דלא ידעינן מבטן מי יצאו הדברים אלא קול בעלמא
 משמע אומר שאומרים שפ' נטבע וגם יודע שבודאי נטבע
 ואמנם כונתו רצויה דמהר"ם ז"ל בא לחלק במושאי קול
 הכרה דעלמא לקול זה דקאמר הרב בת"ר שיצא במקום
 האשה שנטבע כדי לפרש כונת מהרש"ם ז"ל במה שיצא
 לחלק בין טביע' לנהרג דהשתיעמו מהר"ם ז"ל דכיון הרב
 בת"ר דקאמר שיצא קול במקו' האשה לאו היינו בסתם קול
 הכרה דעלמ' דלא מודע לשום כי רינא אי ההיא קלא אית לה
 שרש וענף אחתי' רק קול הכרה בעלמא - אלא דכיון
 הכחור שהמציא הרב בת"ר מיירי דבמקום הטביעה מודע
 לנו דבודאי נטבע כגון עפ"י ע"א דסמכינן עליה וכיוצא -
 אך בתלכות שהאשה יושבת ידענו שיצא קול הכרה בעלמא
 שנטבע בסתם קול הכרה בעלמא שלא נטבע מבטן מי
 יצאו הדברים כלומר שלא מודע באותו המלכות מי שקדמה
 לנו הידיעה שנטבע ודאי והא אתא הרב בת"ר להשמיענו
 בכיון זה הלזה שהמציא דהגם דקול הכרה ממש הוא שיצא
 באותו מלכות שהאשה יושבת ואיכא למימר דכיון דשארית
 ישראל לא יעשו עולה למימר מת סתם עפ"י קול הכרה בעלמ'
 א"כ זה הכחור שכתב מיתה סתמית מאותו מלכות שיצא
 קול הכרה לאו מחמת קול הטביעה כתב הכי אלא שנתברר
 לו שמת מיתה ודאית דהא מיתה סתמית כתב וסתמא לא
 חיישינן לטביעה כמו דלא חיישינן למלחמה אפ"ה לא נתיר
 את האשה עפ"י כתב זה בכל כה"ג ממש דכיון דאין מודע
 ידעינן דההיא קלא דנפק במקום האשה יש לו שורש ושהוא
 אחתי' דמחמת שנטבע כאן יצא הקול באותו
 מלכות שנטבע אם כן הגם דלא יצא שם רק
 הכרה בעלמא אפ"ה לית לן למיחש דשתאזה הפחור
 שכתב הכי מודע לו שורש הקול כמשפטו שנטבע ודאי דהא
 רגלים לרבר שכבר יצא קול שם ומ"ה כתב מיתה סתמית
 ממש דכל שידע לחבירו נטבע ודאי מעיד עליו סתם שמת
 ממש דרוכ הנטבעי' מתים והיינו שמים בה הרב בעל ת"ר
 ז"ל זהו מחמת הטביעה כמו שיצא הקול כבר וכו' ע"ה
 באופן דאל תכלית כוונה הללו הינו דברי מהר"ם ז"ל הללו
 כלומר דקול זה שכתב הרב בת"ר אינו בסתם קול הכרה
 בעלמא דקול הכרה דעלמא היינו שלא מודע לבאים להתייר
 את האשה אם היא אחתי' או לא כמובן - ועל פי זה
 פירש לנו חילוק מהרש"ם ז"ל שלא חילק בין קול דטביעה
 לקול דנהרג לא בכגון דא דהרב ת"ר ז"ל דהטביעה אחתי'ת
 ואית לן למיחש כדכתי' דהגם דלא יודע שמת באותה טביעה
 מעיד עליו שמת כדדמי דכל שנטבע ודאי אומרים שמת

אמנם כשתם קול הכרה דלא מודע ממנה כלום או כודאי לא
 שאני לן בין קול דטביעה לקול דהערב אלא דככלתו תרתי
 לא אמרי' מת סתם מחמת הקול דשארית ישראל לא יעשו
 עולה ולא ידברו כוב באופן רמזר הלשון לא תברא כדכתי'
 וכמוכן . ומחילא גם מצד הענין לא קשיא שהרי לפום
 נזאי רכתי' רמאי דאתא הרב בתה"ד להשמיענו דלא נתיי
 את האשה על פי כתב הבחור הינו משום דכחותו המלכות
 לא מרעו דכרי כהותין דבוארי נטבע דק קול הכרה בעלמא
 לכ"ד וזהו ס"ד דבחור הלוק ידע שמת אותו האיש מיתה
 אמיתית מרכת מת סתם דעפ"י קול הכרה בעלמא לא
 עכיר איניש אשר בשם ישראל יפונה להשיג מחמתה מיתה
 סתמית א"כ אי לואת הגם שנטבע לעין כל בין דלא ידעו
 בושמת סקיר יעלה על הרעף לפרט את דבריו שאחר
 שינא מן הים מת דרך יבשה דת"ה כתב דמת סתם דקיה
 ס"ד דלא ילמוד סתום דהתם דליכא אלא קול הכרה בעלמא
 הן המפורט דהכא שמודע שנטבע כאופן . עוד פה רמאי
 הגיר לו להרב הנו' דהיריעה שכתב מהרה"ש ז"ל דהקיא
 דהרב בתה"ד ז"ל בשמודע דפוראי נטבע הרמון בו שהיתה
 הטביעה הפרסום וכלנו לעין כל נטבע או דאיכא אפי' תרי
 סקירי דאימא היריעה שכתב למעוטי אתא דלא היה תקול
 הכרה בעלמא אלא יריעה אמיתית ובגון דאיכא עד אחד
 דמעיד על הטביעה דמסימנין ליה רק דלהיות הטביעה
 במשל"ס חיישינן שחא לא מת וינא כודע . דהנה כי כן
 לא יגדל התימה כ"כ כמו שהגדיל הרב וכתב היעלה על
 הדע' שאחר שמודע שנטבע כודאי נתייר את אשתו בהכחשת
 המודע כודאי וכאמר שאינו כן אלא שמת כדרך כל הארץ ובו'
 בחד לבני חר אינן זה מן התימא דאוקי חר לבני חר . ומשום
 עד א' בהכחשה כבר אשכחן למרן מהרזקא ז"ל בתשו'
 בדנינו יבוס וחליצה סי' א' היא התשובה שהבאתי לעיל שכתב
 להלכה ולא למעשה בפמיתיה מן דא דער א' העיר מת
 במלחמה וע"א מעיד מת סתם וז"ל דמה שהעיר העיר הא'
 שמת במלחמה ז"ל שאינו כדאי להפסיד ערות השני המעיד
 סתם מה שאין במשמעו שמת במלחמה דהא דאמרי' ע"א
 בהכחשה לאו כלום הוא דוקא בתמיש ואומר לא מת אבל
 בהכחשה אחרת כיון סגם לרבריו מת לאו הכחשה היא ובו'
 כיון ששניהם מעידין שאינו קיים הרי זו תנשא ובו' עד וא"כ
 ספיר שמכנין אשר השמי האומר מת סתם עש"כ . וכל
 שכן כ"ד הבחור דליכא שום הכחשה שהרי העד האחד לא
 שנטבע לכד דשפיר אית לן למימר דינא מן הים ומת אח"כ
 ביבשה כפשט מאמר הבחור וספיר הוה ס"ד להתייר את
 האשה או לאו דשאי טביעה דאמרי' בדדתי ככל מאי דכתי'
 כמוכן :

ואיך

סייה למאי דאתאן עלה הרי ענין הרואות
 דיפה חילקנו שאיך חילקנו למתלי לקולא ככ"ד
 כיון דלא ידעין אס ינא הקול באותו הדרך שראובן ערום
 היה הסרוג ובו' דלא חזינן שום דיעותא במאמר העדים
 כדכתי' לעיל שהרי ענינו הדואות דאפי' גבי טביעה
 דתורו הרבנים הנו' דחיישינן ביה אבדרמאי הקלא כדכתיבנא
 קיינו דוקא היכא דמלע כבר דנטבע וינא הקול או דלא ינא
 הקול אלא דהעד מעיד שראוהו דמת בטביעה במשל"ס
 שאז אית לן למיחש אבדרמאי דשמת מחמת דידע שנטבע
 אחר עליו מיתה ודאית בדדמי משום דרוב הנטבעים מתים
 באופן דהכא ככ"ד או כינא דכיון שראה הקאטרובי
 את ראובן ערום שעמד במקו' סכנה שהלך חשכים עם אותם
 הגוים באותו הדרך א"כ מסתת' כשמוע הקאטרובי שנהרג
 יאורי באותו הדרך מיד שופט בדעתו השפט חרון שראובן
 פהרג ואומר בדדתי שראובן ערום נהרג פכל כי הא בא

לכלל דהשט דטביעה דעבידי דעבידי למינ' בדדמי . מ"ח כיו
 דלא מודע גם נזינא קול על אס הדרך שראובן ערום כהה
 וגם דלא חזינן במאמר העדים שום רמז דבר מהך ריעותא
 א"כ לית לן למיחש שמתא הוניה הקאטרובי או אכשי הסיני
 קול בזה שראובן ערום נהרג כדדמי עפי' שפטה וכו'
 דניחוש דשמתא הני סהדי אמרי' בדדמי עפי' הקול דכל בו ה
 לית לן למיחש כדכתי' משם הרב פ"מ והרב תלמודו ה
 כדלעיל :

באופן

דאף גם זאת איתה שכתב הרשב"א ז"ל בתשו'
 כו' הציחה מההומט ז"ל בתשו' ח"א סי' ג'
 על ראובן שינא לכפרים שאמר גוי בעל חובו שיכא א
 שטרותיו ויפרע לו וכן עשה והלך לו אצל הגוי ולא חזר
 נמצא עוד וינא הקול שאותו הגוי בעל חובו הרגו וגם נפס
 הגוי והוא בבית האסורים ואחי ראובן באים להכנס בבית
 כי אומרים שיש להם עדות במ' לת' מספר ענין הריעותו ואמר
 שסיפרה לו גוי' א' שנכנס בביתה והשיב קרב ז"ל ש
 העדות ראוי לסמוך עליו אפילו להשיא את אשתו שכל כוונת
 בזה אין סומכין על האומר נהרג שכלם אומרים כן כדדמי
 שהם אומרים שכיון שנהרג שם ולא נמצא עוד לאחר מכה
 בידוע שהגוי שהיה חייב לו הרבו דרמי למלחמה ולמשאל'
 דלא נחמן עד שיאמר מת וקברתיו ובו' והביא ראיה לרבריו
 משמעתי' דע"א במלחמה ובו' דמאן דמחול ליה בגירא או
 בלוחא סקיר דעת ובו' הסתא נתיי מאחר שראוהו שנכנס
 ולא ינא אמרי' בדדמי ובו' ע"כ אשר בהדיא כתב דס"ל דכל
 שנכנס לתקום סכנה ולא נמצא עוד מיחש חיישינן דקאמר
 בדדמי לעיל מלחמה וים והרואה ינא דע"כ למימר ה
 דה"ט דרשב"א ז"ל משום שראוהו שעמד במקום סכנה כ
 היכירלא תיהוי הא דרשב"א ז"ל תיובתיהו דמ
 ומזהרש"ס דלא חיישי אבדרמאי דקלא כדכתי' הנה אף ג'
 זאת נפקת ברא הכ"ד לפום החילוק הנו' דכתי' רכ"ד
 דלא מודע אס ינא קול באותו הדרך שראובן ערום הוא
 הסרוג וגם במאמר העדים אין שום רמז דבר מהך ריעותא
 דראובן נכנס במקום סכנה ותרתי לא גודינן דשמתא הוניה
 קול ושמתא עפי' הקול קא מסהרו הני סהדי ומש"כ ה
 דרשב"א ז"ל דכבר מודע שם שינא הקול בעולם שראובן
 נכנס אצל הגוי בע' א' והרגו שאפי' הגוי נתפס מחמתו וע
 למהר"א אלפנדרי ז"ל בדרך ק"ו ע"כ שאך חילק בין בטע
 במקום סכנה וכתב דה"ט דרשב"א דתלה הדבר ב
 שינא הקול שנהרג אצל בע' א' משום דלאו טביעה היא א
 עמידה במקום סכנה שאפשר לעמוד שם ימים רבים ו
 ימות דלויפטר שהים תפוס ולא יהיה נהרג ואין שיעור לר
 שבעבור אותו השיעור יסיה נדון למיתה כמו
 טביעה ולכן דינא הוא שלא נתפוס שבעבור אותו העמ
 במקום סכנה ידוקו למיתה אס לא שינא הקול אחריו סכ
 מת באותה תפיסה שאז השומע יאמר ויאתין לכל ד
 יעש"כ . דהנה כי כן הכא ככ"ד דראינו אלא עמית
 במקום סכנה דלא עבידי אינשי למימר בדדמי שמת אס
 לבתר דנפק קלא דמת איכא למימר אבדרמאי ולמתלי דת
 ככ"ד בקאטרובי אפילו בדעתו לבין עצמו לא שפט מחמת
 השמועה שנהרג יאורי אחד בדרך שהוא היה ראובן ערו
 מאמת שראוהו שעמד במקום סכנה כל שלא שמע על
 בפירוש שנהרג דהא כמה יאורים שכתי' בדרכים ואי
 לאבדרמאי קפת למימר דדוקא לאחר כואו לעיר וראה שלא
 ראובן כי הוא עבר לכניהם או שפט בדעתו שמת כדכתי'
 לעיל מן כל . באופן דמלבד דההיתרא דאיכא ככ"ד
 דלא מודע אס הוניה קול הקאטרובי על אס הדרך כדכתי'
 לעיל משם הפוסקים ז"ל הא הכא נתיי לנהרג אבדרמאי
 דאפילו

דאפילו ברעתו לא שפט הכיאלא לכתר דאתא לעיר וכבר
 כפק קליה לעלמא העירו העדים שידעו מפי אחרים שהיה
 ראובן ערום וע"כ דלאו מחמת בת קול קא מסהדי כמובן .
 וכ"ש דאעיקרא דרינא איכא למימר שגם הקאטריג' היה
 חטטער ומתרעם עגמו על שלא שמע אליו ראובן שמוכיחין .
 הדברים שאמר על ראובן ערום שנהרג לא שלא כאו הדברי
 כמנטרך על פי הדין במעשה כ"ד הלוח אעיקרא דרינא
 איכא למתלי דלאו על מה ששפט ברעתו שראובן ערום
 נכנס שלא שמע אליו היו עיקרן של דברים לא דכהיותו עלי
 אם הדרך שמע מפי אחר דברים על כוונת שראובן ערום
 נהרג ע"ז אותם הגוים שמעו בן מפי איזה איש מאותם
 המחזירין ככפרים שהיה הולך בדרך וראה ההריגה והכירו
 את ראובן כפ"ש וכינא כדכתי' לעיל . ואפשר דמפי
 זה הוא שידעו העדים המעידין הללו שהיה ראובן ערום
 כמובן . וכרוך דאף למ"ש הרב פת"א ז"ל בתשובה ח"א
 פ' כ"ו ל"טב הא דהרשב"א ז"ל דמשת' דמיא אבדדמי דקלא
 דלא תישוי הויכת' דמרן ומהרש"ם ז"ל וזה לשונו נראה
 ליטב ולומר דמ"ש הרשב"א אינו אלא כשמעיקרא עיקר
 שקול לא היתה אלא באומד הרעת או בדדמי שלפי שראו
 שהלך לבית הגוי בע"ש ולא חזר ודאי שהגוי הרבו ומפני
 טענה זו תפסו את הגוי ולזה אמר הרשב"א כיון שציקר קול
 הברה היה באומד רעת איכא למתלי שגם עדות הגויה
 היתה מפני אומד רעת אבל כשנשבע קול בעיר פלוגי כן פ'
 נהרג ולא פ'י' שום טעם וכו' כל שמנאכו עדות על זה איכא
 למימר שעל פי עד הא' שהגיד כך יצא הקול בעולם וכו'
 העד אשר יראה יביר . אבל בההיא דהרשב"א אף שבאמר
 שהקול יצא מפי עדות הגויה לא מהכי כיון ושוכרו עמו
 רומה וכו' עכ"ל . גם לטעמו הלזה כ"ד יוצא בהיתר
 דכתי' . גם לדעת הרשב"א ז"ל שהרי מלבד דד היתירא
 אף חילקנו דשאני הכא דכ"ד דלא מרע שיצא הקול באותו
 דרך מוקדם אל העדים שראובן ערום היה ההרג כי הוכי
 ימיקום ונבאר לשמא בדדמי קאמר על פי בת קול ומש"כ
 היא דהרשב"א ז"ל דלפי ראות עיניו חויבו שקדם הקול
 ברה אל עדות הגויה כמובן . עוד כה דלפס נר דהיתירא
 לזה דאיכא בכ"ד שלא מרע שיצא הקול באותו הדרך קדום
 ל העדים שראובן ערום היה ההרג אשתכח דאף טעמא
 בא דקא יתיב הרב פת"א למילתיה דהרשב"א ז"ל וסנו בכ"ד
 הרי כיון דתלינן לקולא דלאו ע"פ בת קול קא מסהדו הנך
 הרי אלא שמרע להם ידיעה ממשיית שהוא הוא ראובן
 רום מאיזה איש כפ"ש במשעת ההריגה או שהכירו ע"ז
 וזה ס'י' מו' של הגוף גוטעמא שלפי ראות עיניו יצא
 דעות בעולם מקמי דכפק שום בת קול אם כן שפיר איכא
 ותלי שגם מאמר הקטראג' אשר הוכח יוכיח שאמר שנהרג
 זובן ערום לאו אפי' ששטתו מחמת שהלך חשכים ראובן
 רום עם אותם הגוים היו דכרוי אלא שגם הוא על פי העד
 ראשון כמי קאמר שהובר לו על אם הדרך דברים על כוונת
 לא שהוא כל תכלית בוכת' לאבא אלא לומר דאלו היה
 מע לו ראובן היה ניכר כי הוכי דלא לימרו עליה שאינו
 גמיה ואין עיניו שקוחות על ההולכים בשירה כמובן .
 ובירא מילתא דכפקת ברא מנ"ד גם אותה שכתב מהרי
 ל ז"ל בתש"ו ס'י' ע"ט וז"ל לא שרינן שום אשה א"כ שראוהו
 יום ודאי מת בלי גמגום ופקפוק והכא בכ"ד כל מה
 זעירו כבר יעגדוק שמע מהגויות איך רדפו אהרני
 ליכא איתו למקום מונגע והרגוהו על פי אומדנא אמר כך
 א הכפרות שהרגו אותו אלא כששמעו שנהרג יאורי אמרו
 שתמא הוי הוא וכו' עכ"ל שהרי מלבד כל מאי דכתי'
 וכל בכ"ד איכא למיחש אקלא דאומדנא הנז' ככל האמור

פוק חוי מאי דכתב עלה דמילתא הרב פת"א ז"ל שם ס'י' לו
 בתש"ו שכת' וז"ל וכד מעיינין יראה דיש לרחות דמעולם לא
 אמר מהר"ו דתלינן בדדמי אלא דוקא באלו הגויות שלא
 נמצאו שם בעת ההריגה ודאי וכמ"ש הרב שם ז"ל ואם כן
 הדבר מוכרח לומר דמה שהעידו על פי העדות של הגויות
 אין כאן עדות שכיון שלא ראו הדבר א"כ ודאי כל עדותם
 אינה אלא מפי השמועה ואין כאן אלא מה שמע שנהרג
 יאורי אחר והם אומרים מאומד לבס אכל כל מה שהעד
 מעיד מפי עד אחר ואפשר לומר שהעד הא' דמעיד על
 שכתבר לו באמת אין לתלות ולומר כי על פי האומדנא
 אמר כך בדדמי אלא ממה שנתברר לו או שנמצא בעת
 ההריגה וראהו במקום אחר או שמנאכו הרוב והכירו וסוף
 דכרוי של מהר"ו מוכיחין כן וכו' עכ"ל ע"ש . באופן דכל
 כה"ג כי הא דכ"ד נראה לכ"ע לית לן למיחש אשמא יצא
 הקול וכדי לחוש לשמא עפ"י הכת קול קא מסהדו וכדכתי' :
ואיברא דאכתי אחר הרוחה מילתא דמוהר"ב ז"ל
 דכתי' ס'י' פ"ט לפוס דהטא למראה
 עיניו ישפוט דאכתי ספקנו זה במקומו עומד שהרי כתב
 הר"ש שם כמי שאמר שמעתי נאמנה שפ' נהרג וז"ל ועוד איכא
 לאסתפקוי דרילמא שמע קול בעלמא דכיון דקאמר שמעתי
 ולא פירש ממי שמע ואפשר שהיה קול הברה בעלמא ונראה
 דאין משיאין בקול הברה בעלמא דהא דתנן ומשיאין על פי
 בת קול כבר פירש' ז"ל דהיינו וכו' אבל בקול דעלמא שאו'
 יצא קול שמת פלוגי ולא מרע מי האומר ומכטן מי יצא הקול
 אין משיאין וכו' עכ"ל ע"ש ואזוף הכא בכ"ד לפוס נר הלוח
 דאין קיימינן ידיעת העדים לאו היינו שהם ידעוהו מחלקי
 הגוף שהוא ראובן ערום כדכתי' לעיל אלא מפי אחרים
 ובאלו אמרו שמעו איכא לאסתפקוי הכי ולמיוזל בספקן
 לחומר כמו שדן הרב ז"ל אמנם בתחלת השיעור עין הרוחה
 דלא דמי דשפיר איכא למימר דע"כ לא אחרה הרב ז"ל
 למיחש אבדדמי דקלא קלא דהגם דלא ידעין אעיקרא
 אי כפק קלא אלא דוקא איכא דקאמר שמעתי סתם דלישאל
 דשמעתי איכא לאנדורי ביה בכונת הלשון דשמע שמועה
 קלא בעלמא קאמר ואמטו להכי הוא דרן הרב ז"ל בספקן
 להחמיר ומש"כ הכא דקאמר העד ידעתי שהיה פ' כה"ג
 דכ"ד שאמרו אי ספירין טודום קי אידה ראובן ערום רמלבד
 דאיכא למימר דמשפט לשון ידיעה אינו נופל על מי שמע
 מפי אחרים דאומרים לו דינא הקול שפ' הוא זה כי לשון
 ידיעה על הרוב הוא נופל על ידיעה ודאית או מעמנו או
 מפי אחרים שידעו המגידים להם דהדברים המתיים ועל
 פיהם הגידו השומעים מחמת שראו שכתאנות היצנן אבל
 המגידים להם כמובן . עוד כה דאף ריחא דאין להחליט
 המחמר למימר מלא פום מאמר מחולט דבלשון ידיעה ליכא
 לאסתפקוי כלל אלא שנאמר דאכתי אף בלשון ידיעה כזה
 ספקא הויא אי אף במשפט לשון ידיעה איכא לאסתפקו הרי
 כמו שנכתב הרב מוהר"ב ז"ל בלשון שמעיה או לא . מ"מ
 הרי עיניו הוואות דהרב ז"ל לא מתורת ודאי אתא עלה לא
 יצא להחמיר מכח הספ' וא"כ כ"ד כפקת ברא מנ"ד דמלבד
 דאין בדידן אית לן נר דהיתירא אחריתי דשא בלשון
 ידיעה ליכא לאסתפקוי הכי . עוד כה דאעיקרא דרינא
 תו איכא למנדד אנדורי האופן הראשון דכתי' ברא"ש אמר
 דכונת ידיעת העדים לאו היינו מפי אחרים הרגון בהו שהם
 עצמם ידעו ידיעה ממשיית שהיה ראובן ערום כגון שדעוהו
 מחלקי הגוף ככל מאי דכתי' לעיל באורך והנה כי כן לפי
 פל ז"ל האמר ליכא לספקוי הכא בכ"ד דספק הרב ז"ל
 כמובן :

באופן

הראית לרעת דלית לה למיחש להך ספקא
 דשמ' קאמרי בדרמי דקלא על פי קול הכרה
 בעלמא דכבר כתבנו דכ"ע מדוד דכל דלא ידעינן בבירור
 שינא הקול לא מחזיקינן ריעות דקלא למיחש אפי' בטבעיה
 לשמא ינא קול הכרה ושמא אחר על פי קול הכרה . וגם
 דכ"ד היו אנשים עבריים והיבא דמעמיד הוא ישראל לית
 מאן דחש לסבר' מהרס זל בבוסה ואך ינאנו לחלק בין כ"ד
 להקיא דהרשב"א ודמוהר"ז זל בכל האמור ומדובר בדברינו
 דלעיל . ומה גם ריעינים הרואות דהכא נמי שייכי הנהו
 חרי נדרי דהיתרא דכתי' לעיל דכיון שהמעידין הם שנים
 דלא קאמרי בדרמי איבא למימ' דכל כה"ג דכ"ד דהדיעותא
 היתה לפניהם נראית לעין דלא היה לו ראש כלל . אם כן
 אם על פי קול הכרה אתו לאסהודי פשיט' דהוו דייקי למימ'ר
 שמועמו . לא ידענו כדבר האמור לעיל בספק הב' . וגם
 דשייבא הכא בכ"ד הוראת המבט זל דלרידיה ינא הדבר
 ג' כלל איסור תורה ובא לכלל איסורא דרכנן דאזלינן בספקא
 לקולא וככל האמור לעיל :

והחכם

עיניו בראשו איך נבוללות האמור בפרשה
 זו מהילא בקיים אכחנו דנח למיחש עדיין
 לשמא המגיד להם כח להם הידיעה בדרך הילוכו על אם
 שדרך מפי הקאטריג' שאמר לו את פ' יהודי הרגו במקום פ'
 עלי דרך שתמא ונתאמת אנלו דקוטטא קאמר שנראה לו
 כאלו עיניו ראו ההריגה וכיוצא והגיד למעידין הללו שמהרגו
 היה ראובן ערום על פי האמור הקאטריג' כאלו שפת אמת
 יהיה חכו . אמונם אכן כדרך לפי דברי הקאטריג' הללו
 כיחוש לשמא הקאטריג' לאו קוטטא קאמר דברי' על בורין
 אלא שרעתו הגיד זאת בעד ששמע על אם הדרך שנהרג
 איש יהודי במקום פ' שפט ברעתו שהיה ראובן ערום מחמת
 שהלך חשכים עם אותם הרונמים עד שהגיד להאיש המגיד
 ראשון בסתמוא דאת פ' יהודי הרגו במקום פ' מכלתי סימת
 עין עליו כלל דלא שלטא ביה עיניו כלל . שהרי מלבד
 הנודע אנלנו מ"ש הפוסקים רכל שהעד הראשון אמר לשני
 מאמר מוחלט דפ' מת לית למיחש כולי האי דח"כ לא שבכת
 חיי כח"ש הר"ן וכדכתובנא לעיל דמוהר"ז זל ינא להקל
 בעת"ע אף גם זאת היבא דאיבא למיחש אכדדמי בעד
 הראשון כיון דאכתי לא ידעינן דעת העד הראשון איבא
 למתלי דאלו הוה קמן הוה אמר דלאו בדרמי קאמר אלא
 דברים על בורין וככל מאי דכתי' לעיל בספק הב' . ועוד
 בה דהכא אעיקרא דרינא לא ידעינן אם מעיקר דע"א בא
 לו הידיעה מפי אחר או עיניו ראו ולא זר כגון שהיה המגיד
 ראשון עם הורגיו וראה ההריגה שהיה בא בדרך מאחריהם
 ומה שראה העיד או א"כ על ידי סי' מובהק הכירו כדכתי'
 לעיל . וגם דאם את"ל דמפי אחרים בא לו הידיעה גם
 למגיד ראשון שמא לא מאכשי השיירה והקטריג' בא לו
 הידיעה דאיבא למתלי בוסו דקאמרי בדרמי אלא מאיש
 דעלמא שהיה עם הורגיו וכיוצא כדכתי' לעיל דהנה כי כן
 והדבר בא בעת"ע ראוי להלות לקולא ומה גם דעדיין איבא
 למתלי אעיקר ג'ם הקטריג' ואכשי השיירה לא שפטו ברעת'
 משפט חרוץ שההרוג היה ראובן ערום לא עד ששמעו עליו
 חפיו שנהרג כיון שלא היה עם אלא עמידה במקום סכנה
 דלא דמייא לטביעה כדלעיל או לפחות מן בתי דאתו ליוויל
 ח'סאר וראו שלא בא ראובן ערום עדיין למקום ממוחטו בכל
 מ"ש לעיל בספק הד' . ועוד בה נד היתרא דכתי' בספק
 הב' דלהיות שנים המעידין דקול דלא קאמרי בדרמי איבא
 למימ'ר דכלל כה"ג שלא בא היה לו פ"פ כלל ומסתמ' אינא
 מעידין עליו בלשון ידיעה סתמית כזה . גם פי היתה
 ידיעתם מפי אחרים מכלתי חקור דבר ממנו תמילה אמא

ידע ואי גופא דעובדא הכי הוה דהמגיד להם בא לו הידיעה
 מאחר מאכשי השיירה או הקאטריג' פשיטא דפי אתו הכי
 סהדי ליוויל ח'סאר לא הוה סתיקי למימ'ר לה"ר של התם
 דעיקר ידיעתם לא היתה אלא מאכשי השיירה הצאה לם
 כבר או הקאטריג' וכיון דמכנע אס לא נשמעו הדברים
 מאכשי השיירה לאכשי השיירה יוויל ח'סאר מיד וכעין מ"ש
 בסוף המעשה ב"ד וחזן מזה ביום ראשון וכו' מסתמ' כל כו
 הא לא הוה סתיקי מהם לכתו זאת דהא חזיקן שהזקקו עמנו
 לכתוב אפי' סיפור דברי' בעלמא מהקטריג' ומה גם דא"ל
 לא הול"ל בראש האמר הקטריג' וחזן מזה וכו' כאלו ידיעת
 העד ינא היתה אנלם מפאת השיירה כלל וכדכתובנא לעיל
 זכמוכן באופן דעין דראה במראי' העין דלית לן למיחש בכ"ד
 כלל גם לזאת דשמא המגיד למעידין הללו שהיה ראובן
 ערום עיקר ידיעתו באה לו מפי הקאטריג' או אכשי השיירה
 בדרך הלוחו עלי דרך ושמא היתה בדרמי על פי שפת'
 בכל האמור ועיין אותה שכת' הרב פ"מ זל כההיא דקאמרי
 קארה אובלא' שנטבע ואיתין לה לעיל שדן להקל טובא
 דלא למיח' לשמא קדמה לו הידיעה לתובג' הו קארה אובלא'
 נטבע ועל כן במוצאו ליש' בים שפט ברעתו שהלש' פ' ג'ו
 מת) הוא קארה אובלא'ן הבס שהיה ראשו החוב בחול ופניו
 למטה למימ'ר דעל פי השפטי' אכסיד בדרמי מטעב' דאין לו
 לכרות מלבנו שלתובג' המגיד קדמה לו ידיעת טביע' קארה
 אובלא'ן הלוה דרי לחוש היבא דכענין בבירור שקדמה לו
 ידיע' טביעה לא על נד הספק הגם דהתם כבר היה מודע
 שינא הקול שנטבע כמו שיראה הוראה שם ודן לתלות להקל
 שהפכו לראותו וכו' או שהכירו על ידי איזה סי' מובהק של
 הגו' כיון שהיה גם כן עמ' ע"ש כ"ב רכל רכן הוא הכא כ"ב
 דאיבא כל הכך נדרי דהיתר דכתי' דפשיטא דלית לן למיחש
 חששא הכו' אף גם זאת שייבא בכ"ד הוראת הרב המבט זל
 דכפקא מספק איסור תורה וכלל מאי דכתי' לעיל וכמוכן
הספק החמישי הוא דלפוס דיהנא נד הלוה קיימתי
 דמפי אחרים בא להם הידיעה למעידין הללו
 שהיה ראובן ערום אכתי איבא לספקי דשמא הכירו המגיד
 להם שהיה ראובן ערום ע"י סי' כליו ומלכושין דלנדר הללו
 מחית אוניס נפשיה לספקא דכא משה דאיבא למימ'ר דה'
 שלא העלו על שפתם המעידין לשון רמו דבר במאמר
 שהיתה ההכרה בו חסי' כליו מן בתי שכתב הזקקו עמנו
 ללמדנו להועיל שהפשיטו את ראובן את כליו ושלחו אותם
 הלמנה דהה"ט לא ירדו לספקי הכי לאותו העד כדלעיל
 משום שהם לא רצו להטפל עמנו לפרש לנו דעת המגיד במ
 הכירו כלל שלא שמו דבריהם בזה שכבר אמרו שירעו שהי'
 ראובן והיו דבריהם האחרונים במעשה עמנו לכד כמובן
 ואיבא למיחש לשמא המגיד להם ע"י סי' כליו ומלכושין הכירו
 והא אתמר עלה דכליו חיישינן לשאלה :

אמנם

כבר מילתא אמורה דח"כ רח"כ בספק
 הנו' דגם לנד הלוה קיימתי פה לסינת דברי
 עד מפי עד אית לן למתלי לקולא דהעד הראשון יכתבו
 אנלו באופן המועיל לפ"ד שהיה פ' באיזה אופן שהיה כו
 שהכירו ע"י איזה סי' מו' של הגוף או שהיה בא מאחריהם
 וראה ההריגה וכיוצא כהוראת מוהר"ז זל דלהיות הכי
 עמ' ע"דן לתלות להקל דהעד הראשון חזייה בשעתיה הו'
 גם זאת שהכירו כס' למ"ד הגם דספי שכיה דלא חזיין
 בשעתיה וכאותה שדן הרב פ"מ זל כההיא דקארה אובלא'
 שנטבע דאף דקאמר הע"א שהיה ראשו החוב ופניו למטה
 לסינת הענין עמ' ע"ש תלה להקל בראשו כמי דחוש ביה אי
 סי' מו' בפסו וכו' הגם דאכתי לא הוה ידיעין אי הוה כו
 סי' מו' כדכתי' לעיל באורך והוא הוא להך מילת' כמי דלחשו
 הענין

הענין עמ"ע ואין טעם דמו דכר כמאח' העדים אשר הזכר
 יוכיח דעל ידי סימן כלים הכי' כו העד ראשון שהיה ראובן
 ערום רק ידיעה סתמית ובלשון ברור דלא היה בו ראש כלל
 ושידעו כולם ושהיה ראובן ערום אם כן לית לן למיחש לשמא
 הזכירו העד הראשון כמי' כלים אלא דתלין לקולא כדכר
 האגור שהרי כיון דהא אחרן דמחמ' היות הדבר עמ"ע אית
 לן למתלי לקולא שהכיר כו דמגיד ראשון שהיה ראובן ערום
 באופן המועיל והמספיק ל"פ ר' כדאמרן תו איך מקום לספקי
 הוי דהרי כולא מילתא תליא דאם הכיר בו באופן המספיק
 ל"פ ר' כמובן ופוק חיי למוהר"ב ל' תלה הדבר מחמת
 היות הדבר עמ"ע לנאת ידי שתיס דחוייה בשעתיה וא"כ
 שהכירו בסיומן דכתי' לעיל ועיין להרב פ"מ ז' בהיה
 דקארה אובלחן שנטבע דכתי' שתלה להקל בשתיס מחמת
 היות הדבר עמ"ע הן לענין הרעותא דקאמר העד שזכר
 ראשו תחוב בחול אשר על שפת היס ופניו למטה והן לענין
 אשתיה דים דבעיא דחוייה בשעתיה רק את זאת שהווקק
 פניו במה שהוא מן הצורך לנאת בשתייהן לח המחמירין גם
 בעמ"ע לענין קברתו ולענין אשתיה דים כהו שירא' הרואה
 שם דף ק"ו ע"ג וע"ד יע"ש ואע"כ דהרב ז' לענין
 הרעותא דקאמר העד שמא ראשו תחוב בחול ופניו למטה
 לא בכא דעד מפי עד גרירותא תלה להקל דהא אית לן טעם
 דהיתר הראשון דאין לנו לבדות מלכנו שלמגיד קדמה לו
 ידיעה טביעת קארה אובלחן תלה כהו שירא' הרואה גם
 בע"כ הנה חף אכן כמי לענין הספק הג' הא אית לן נד
 דהיתרא כעין זה וקצת הטיפים אחרים ויבאנו לח המחמירין
 בקולת בעמ"ע כדכתי' לעיל באורך :

וכרו

כדי לנאת גם בספ' הלזה לח המחמירין אהוראת
 מוהר"ב ז' ללו דעמ"ע הלא המה מהרש"ם
 ודעמיה כדכתי' לעיל אמר' ל"פ ר' איכא למימר דרוקא
 תם המחמירי אף בעמ"ע מוטע דכספק אשתיה דים טפי
 יכא למתלי דלא חוייה בשעתיה מוטע דטפי שכיח דלא
 זוייה בשעתיה כמ"ס מהרש"ם ז' גופיה שם ס' לו וסייעת
 דרמחיה כדכתי' לעיל ומש"כ הכא כ"ד שנין דרעותא
 דאי לענין דהלא לא היה לו למת ראש כלל כדי להכירו שהיה
 אובן ערום והמועדין הם שני אנשים עברים דאין שנים
 ועדין בדרמיו כדכתי' לעיל באופן דמסתא איכא למתלי
 וחקרו המעדין מהמגיד להם מנא ידע שהיה ראובן ערום
 דכתי' לעיל אלא שלא הווקקו עמ"ע להודיענו זה הנה כל
 י כה"ג רחוקין להו כמי שהיה ראובן ערום טפי איכא למתלי
 לשון ברור שידעו כולם שהיה ראובן ערום טפי איכא למתלי
 בת דלא ע"י סי' כלים היתה ההכרה מהעד א' תמאי
 איכא למתלי שהיתה ע"י סי' כלים שהרי כיון שהם שנים
 לא עכירי למימר כדדמי איכא אם אותא דקאמר להו
 מגיד דעל ידי סי' כלים מודע אכלו שהיה ראובן לא הול' ל'
 לא פ"ס סתמא במאמר מוחלט ובלשון ידיעה שידעו כלם
 היה פ' כיון דסוף סוף הדעת מוטע דככלים שייך בהו חשש
 אלה דלפחות הכי הול' למודע אכלם שהיה פלוגי ע"י סי'
 כלי' כמובן באופן דכל כה"ג איכא למימר דאף המחמירין
 ודו דלשו' הדבר עמ"ע אית ליה למתלי לקולא שלא היתה
 הכרה ע"י סי' כלים אלא באופן המועיל כדלעיל וזה"כ דלא
 ון קמן הפיתרי שהרי הוה לן לחקור מהם להגיד זאת אך
 יין דהשתא מיהא ליתנהו קמן שהם בעיר אחרת דנין
 הו דינא דשריות דעמ"ע להקל ככה"ג דכתי' משום דהרי
 הנה שנייה דהמקבל העדות כ"ר של הרם לא חקרו מהם
 וכן ידיעה זאת היאך היתה וכתב הרמב"ם ז' דגרי' לחקור
 בת מ' ערו' גמורה היא דלא יגרע המעשה כ"ר מעמ"ע
 אף דלא חקר מהו כלל הול' עדות גמורה כדכתי' לעיל

בספ' ה' מוטע מהר"ם מלובלין ומהר"א ז' ע"ש וכמובן :
ואפ"ת דלא חכרעא כלל למתלי טפי דלא היתה
 ההכרה ע"י סי' כלים כדכתי' אלא דכמאזנים
 לעלות לא הוי אלא כפלגא ופלגא דהא איכא למימר כמי
 דטפי שכיח סי' כלים מסי' מו' של הנוף או ראיות ההכרה
 ואף דמ"מ אכתי' אי ע"י סי' כלים היתה ההכרה כיון שהם
 שני אנשים עברים לא הוה קאמרן סתמא ב מאמר מוחלט
 ובלשון ידיעה שהיה ראובן דלפחות הוה קאמרן ידענו ע"י
 סי' כלים כיון דאכתי' איכא למיחש לשאלה כדכתי' הא לא
 חכרעא דאכתי' איכא למימר דמאח' המגיד להם שהוא אמר
 שראוהו אותו היום על אם הדרך באותם המלבושים שהכירם
 כסי' מו' שזש לו בהם או בט"ע גמור דעדיף טפי כמודע
 ואחטו להכי אמרו במילתא פסיקת' משום דהדעת מוטע דלא
 עכיר איניש להשאיל לאחרים מלבושו אשר עליו החיותו על
 הדרך באופן דכל כך איכא למתלי שהיתה ההכרה ע"י סי'
 כלים ככה"ג דמה הוי דאיכא למתלי שלא היתה ע"י סי'
 כלים כדכתי' דהא איכא דרין' הנה מ"מ מלכד דאעיקרא
 דדינא הן הספ' ויכולה לומר דאף גם זאת היכא דהדרין שוין
 כמי לא החמירו המחמירין בעמ"ע וכל רחוקין במאמר
 העד הוא מאח' מוחלט וסתמי' כמדובר על הכרו' דלא החמירו
 אלא הכא דטפי איכא למתלי לחומרא בספק אשתיה דים
 דטפי שכיח דלא חוייה למיתלי בשעתיה וכמו שזכר הענין
 בספרי האחרונים ז' ובאו לדבריהם כדכרינו לעיל . עוד
 אפילו מתא דהכא כמי טפי דהרעת מוטע למתלי דהיתה
 ההכרה ע"י סי' כלים דוקא ועל האופן דכתבו שראוהו
 המגיד הראשון מלובס' בהם שם עלי דרך והכירו
 כסי' מו' . מ"מ ידיעי רבבן להאי מילתא דאפ"ה ספקו
 זה דהא דשריותא אית ליה שהרי מלכד דמן הנודע אכלו
 דהך מילתא דאתמר בש"ס דבסי' כלים חיישינן לשאלה לאו
 הודיעתא היא לכ"ע דהא איכא הר"ן והני' ז' דפסקו פלוגא
 קמא וס' דלמסקנא לא חיישינן לשאלה כלל דכי חיישינן
 דכליו דמת בחוורו וסומקי הדרינן מפרקא דחיישינן לשאלה
 לבמרי' ושלפי זה כסי' כליו המו' מעידי דמודע וכמו שהביא
 דבריהם מרן כב"י סי' ז' ע"ש ואף דמרן מואיקא כתב
 שם דשני מילי דהר"ן והמקוין לאו מילי דסתבא אינון כיון
 שהר"ף והרמב"ן והרא"ש וכעל הטורי' שם עמודי ההודאה
 סולקים עליהם . מ"מ מהר"ח ז' ז' יתיר תופס במש"ל
 דהר"ף והרמ"ם כס' ז' הם מסברת הר"ן והני' דלא חיישינן לשאלה
 גם מוהר"ם ז' ז' בתשובה א"ה סי' ז' תמה על דברי מרן'
 מוהר"ק ז' ז' דמנא ליה דהר"ף והרמב"ם סולקין על הר"ן
 והני' יתיר תופס במש"ל ששהני הר"ף והרמב"ם ז' ז' סברי
 דהר"ן והני' דלא חיישינן לשאלה והני' ג' כ' להרשב"א והריטב"א
 ז' ז' דאית ליהו הכי כמי דלא חיישינן לשאלה ע"כ באופן
 דלפוס כל הך דכוותא ספקינו זה הינא דשריותא אית ליה
 עוד בה דכבר כתבנו רכיון דלהיותם שנים מעדין במאמר
 מוחלט וכדור ובלשון ידיעה סתמית שידעו שהיה כהרב
 ראובן ערום אם נניח מחמת סי' כלים היתה הכרת המגיד
 להם את המת שהיה ראובן ערום אית לן למתלי שהמגיד
 להם דאזו בחותו דרך מלובס' באותם המלבושים והכירם
 בסיומן מו' ככל האי דכתי' בנא והא איכא הוראת נוהר"מט
 ז' ז' דכתב בתשו' ח"ה . דאף מאן דחייש לשאלת כלים
 איזו והודע דכל שינא לדרך לכוש באותם המלבושים סמכין
 עלייהו להכיר את המת מחמתן מוטע דכל כה"ג לא חיישינן
 דלאו בשופטני עסקינן שאלו הכלים עליהם וישארו ערומים
 בדרך ולהחליף כמי לא חיישינן שהם דברי בטלה ע"ש ועיין
 בתשו' מהר"ם מפאדוב' ז' ז' סי' ל' וכספרי רבבן בתראי

אלא

דבקנת ההשקפה עין תשורינו דמלכד ראין
 כחינו יפה לנאת ירי ספק זה על פיה הנחה זו
 שהנחנו דמחמת היותם שנים ושהם אמרו במאמר מוחלט
 ולשון יריצה סתמית למתלי לקולא בתרתי דהמגיד להם
 ראוהו לראובן באותו הדרך תחילה לבוש באותם המלבושים
 והכירם אח"כ באיזה סי' מובהק או בט"ע גמור כדכתי'
 שהרי לא כחיל ולא ככח אמרינן לה ומקום יש בראש עדין
 לומר רלית לן למתלי רק חדא שהמגיד היה מכיר את כלי
 ראובן וקדמת דנא בסי' מובהק שהיה לו ברם דיתכן דאף
 שנים עבירי למוסמך נפשיהו אחי' כלים המובהקים דלא
 בקיאי עלמא בהך חששא דשאלת כלים וכאשר עינינו רואות
 דאיכא לרבנן קדושי דלא חיישי להוכל דאיכא סימן מו'
 כדכתי' באופן דהכא דאיכא ריעותא שלא היה ראש
 כלל אכתי איכא למיחש דשמא הנך סהדי סתמו עצמן למימר
 סתמא מלא פוש שידעו שהיה המת ראובן ערום דהיינו ידיעה
 מפי אחרים כדכתי' הגם שלא הכירו המגיד רק ע"י איזה
 סי' שבכליו ולא דחוייה שם עלי דרך באותו לכוט' עוד כה
 דחויין להרב פ"מ ז"ל דכתב בה"כ סימן ז"ל וזה לשונו ואף
 שמפשות קנת לגדולי אחרוני זמנינו שבאו בתשובתיהם
 כיוצא לגדון זה ועל הכל לא התירו מטעם זה משמע דהם
 מולקיה אהורא מוהר"ם מפאדווה ומוהר"מט ז"ל עכ"ל ע"ש
 הרודכת במשמע דיש חולקין אהוראת מוהר"מט ז"ל הללו:
אשע"ב
 דכתי' לעיל דלהנדר הלזה השני דאנן קיימינן
 דמפי אחרים בא להם היריעה למעדין הללו שהיה ההרוב
 ראובן ערום דה"ל עמ"ע כדלעיל וברך זה אלך בדרך
 היתרא לרדעת המקילין בערות עיבונא בעמ"ע כדכתי'
 באורך אשתכח דמהה נפשך ספקין לקולא משום דל"מ אי
 תלינן מחמ' היות הענין עמ"ע דהעד הראשון דהיינו המגיד
 להם ראה ההריגה שהיה בא מואחריהם וכיוצא או שהכירו
 בו איזיה סי' מו' בגופו בכל מאי דכתי' לעיל באו בשאר
 ספיקות דאשתכח דפשיטא דלדעת המקילין ספיקין אזיל
 לקולא כמובן אלא אף גם זאת אי מודיכא דאיכא לספוקי
 מיהא לשמא הכירו המגיד להם ע"י סימן הכלים ואיכא
 חשש שאלה בעיקר ספקינו זה גם על פי הנחה חשש לזה
 שהכירו המגיד להם ע"י סי' כלים מפי ספקין אזיל לקולא
 לרעת המקילין גבי עיבונא בערות עמ"ע שהרי מיון
 דבעמ"פ ע"ס המקילין היינו דאית לן למתלי לקולא דבאופן
 מציאות המועיל והמספיק לפ"ד הכירו העד הא' ככל האי
 מאי דכתי' לעיל באורך דליכא למתלי דאלו היה קמן הוא
 אמר דבאופן מציאות זה הכירו א"כ אכתי אף דכימא
 דהמגיד לא ראה ההריגה ולא חזה ביה סי' מובהק בגוף
 אלא ע"י כלום אתי עלה ת"מ עדיין גם לאופן מציאות כלי'
 הא איכא למתלי אופן המועיל לפ"ד שהמספיק להם כמעט
 באותו רגע לראובן ערום שם עלי דרך מלובש באות' הכלים
 כגון דבאותו רגע שנתפרדו איש מעל אחיו ראובן ערום
 מעל המגיד מיד נהרג ראובן לפנים משורת הדרך ומיד אחר
 ההריגה באותו רגע עבר עליו המגיד וחוייה מוטל מת
 באותם הכלים דחוייה מלובש בהם באותו רגע דכבר רחוק
 הוא לומר דבאותו רגע השאיל ראובן ערום כליו לאחר
 ושאותו האיש דשאל ממנו כליו נהרג והוא אזיל לעלמא ופוק
 חזי למתהרש"ס ז"ל בחא"ה סס"ז מ"כ ז"ל ועוד שכן הנראה
 אי היה חיישינן לשאלה בכליו וסומו היה דבר רחוק שהיינו
 צריכין לומר שאותו הייס שיצא מקוצינא פגע באדם אחד
 ונתפשט מכל מלבושיו ונתן זה ר' משה הכל לאותו האיש
 שפגע בו והוא הלך לו והאיש האחר הוא שנהרג זה רחוק
 מאד ואין הדעת סובלתו וכו' עכ"ל ע"ש

מוסרתי"ש ז"ל כתשו' סי' ד' כתב וז"ל אף לרעת שאר המפרשי'
 דלעול' חיישינן לשלא יראה ומוסרתי' לי דבבבוא דכ"ד כוליה
 האי לא חיישינן דרוקא בחתם מצא איש מת בסי' כלים הוא
 דחיישינן לשאלה אבל בגוונא דכ"ד שכשעת הטביעה ראה
 לבוש באותם הכלים וכשעלה ליבשה מיד באותו יום סמוך
 לאותו מקום שנסברה הספינה ראוהו מת על שפת הים לבוש
 באותם הכלים עצמו על אופן שראוהו כשנטבע ואם באנו
 לשאלה צריכין למימר שלאחר שגבל לים' באותם הכלים ניצל
 וכו' ביום מיד השאילם כלם לאיש אחד ונטבעה שמי בו ביום
 ופלטו הים בו ביום באותו מקום וזה דבר רחוק מאד מהרעף
 והדברים ניכרים וכאלו היינו רואי' בחוש דכיון שנטבע באותו
 מחוץ באותם הכלים ומוצאוהו סמוך לשם מת על שפת הים
 באותם הכלים עצמו שהיה לו כשעת הטביעה ורואי' שהיה
 הוא שנטבע באות' הכלים זה כ"ל ככון ומתישב על הלב ע"ש:
ואע"ג
 דליכא הכא בכ"ד רכל יוכא ככל הנך נדתי
 דאיכא כדון מוהר"ש ז"ל ע"ד דמימא
 מחמתן במי מתרמינו' ושנסמוך אנפשין אחי' כלים וגם
 דכבר כתב הרב פ"מ ז"ל דקנת משמע מגדולי אחרוני
 זמנינו פליגי אהוראת מוהר"ם מפאדווה ומוהר"מט ז"ל כמ'
 והמתבונן בדברי מוהר"ם מפאד' ז"ל וראה דבגדון דידיה יש
 יפוי כח טפי מהור'ות מוהר"מט ז"ל משום דבגדון מוהר"ם
 מפאד' ה"ה המ'נת חוייה בשעת טביעה באותם המלבושים
 דמנאו על שפת הים לבתר ואיכא למימר דמי מתרמי וכו'
 וכאשר איהו גופיה מוהר"ם מפאדווה ז"ל כתב דבגדון הוא
 ליכא למיחש כ"כ לשלא מטעמא דהא חוייה בשעת טביעה
 מלובש באלו הכלים ואף דמדברי מוהר"ם מפאדווה ז"ל
 הללו וקפו לקועיהו גדולי האחרונים ז"ל דאכתי ניחוש לשמא
 כיול מן הים והשאיל כליו לזה אח"כ עיין בתשו' מוהר"מ
 ז"ל ת"מ הא איכא למימר שהרצון בו מוהר"מ מתרמי וכו'
 וכדפריש לן הרב פ"מ בה"כ סי' ט"ו ע"ש באופן הרי יש
 במשמע דגם במקום דאיכא טענת מי מתרמי ומי וכו'
 בגדון מוהר"ם מפאדווה קאמר דמש"קנת גדולי אחרוני
 זמנינו פליגי אהורא מוהר"ם מפאדווה ומוהר"מט ז"ל דהיינו
 דהגם דאיכא שניהם גם יחד שינאו לדרך באותם הכלים
 ודאיכא ממי טענת מי מתרמי:
אמינא
 לע"ד דמלכד דאיכא למימר דהרב פ"מ לא
 נקט למילתא למימר דפליגי גם אהוראת
 כדון מוהר"ם מפאדווה אלא לפי הדרך השני דקא פריש מר
 למילתיה דהר"ם מפאדווה כההיא דתשו' דח"א סי' ט"ו
 דכתב דמאי דקאמר דכיון שראה דמל"ת בשעת טביעה
 בכלים שמתנאו אח"כ דליכא חשש שלא היינו מטעם מהר"מט
 דמי שינא לדרך באותם הכלים דליכא חשש שאלה דוקא
 דכמע' הסכים הולך שם כפרשא דמילת' דמהר"ם מפאדווה
 הכי כמו שיראה הרואה שם ואמנם להך פירושא הן הנה
 יכולה לומר דאיפשר רכל דאיכא גם טענת מי מתרמי
 בכבדים שעלנו מלכד טענת יציאה לדרך תרתי לטיבותא
 דהא דכ"ד אזיל ומוהר הרב פ"מ ז"ל רלא פליגי עלה רבנן
 בתראי ז"ל והרואה יראה דרך דהרב פ"מ ח"כ סי' ז' הנה לית
 ליה טעמא מי מתרמי בכבדים אשר עליו ע"ש. עוד כה
 דכבר הרב פ"מ ז"ל שם שם לו ינא להקל ולא חש למאי דמשה'
 קנת דפליגי האחרונים ז"ל אהוראת מוהר"מט ז"ל אהוראת
 מוהר"מט ז"ל מוהר"מט ז"ל מוטעית דס' מהר"מט ז"ל הו'
 סברה ישרה והא איכא ס"ס כמו שיראה הרואה שם וכן
 משכיל ויכיל עמ"ע מילתא תלינן דהמגיד להם ראה בדרך
 היות היציגין עמ"ע מילתא תלינן דהמגיד להם ראה בדרך
 מלובש באותם הכלים אשר מנאו לבתר והכירו ע"י איזה
 סי' מו' שהיה בהם כמובן. ובוד בה דאיפקרא דרבי

לכלכ"ג דכ"ד דאין שם מנוח דבר לאחר שהיה ההכרה על
 י"ג כלום אלא דאין כדודן אתיבא עלה ומפקח למיחם לה
 י"ג מורו דמבא ומחמא דכל כה"ג דנ"ד קאי דאיכא
 מתלו הוראת מטרומט ז"ל הלכו כפרט דאיכא בהרה גם
 שכת מי מתרמי דכתי' מן בתר דאיכא למתלי מחמת
 י"ג ע"ג דהמנוח ראשון ראה הקרינה שהיה בא מחמיה
 הכירו ופה יפה כפ"פ עם החומט או שהתירו ע"י מו'
 ול סגוף דכתי' לעיל וכ"ש דהא איכא למתלי אופן מציאות
 י"ג מהכי לכ"ע אף מבלתי סגדחוק את עצמיו לתלות
 י"ג חזיון דמנוח לראובן באותו רגע באותם המלכוסים
 כגון שהמניח היה בא בדרך עם ראובן וראהו אפי' ביום
 שלפניו בדרך במלון הצינית שהיה לבוש ראובן והכירו לאחר
 מיתה גם ע"י הצינית ע"י חיה סי' מו' שהיה בו דכנינות
 כהיות עליו דרך לא חייסין לשאלה כלל כמ"ס מהרמ"ט ז"ל
 כח"ס סי' ל"ג ע"ג דמראה כבוד רע"כ לא קאמר סרב"מ
 ז"ל דקצת גדולי ומנינו משמע דלא סהכו והקפאת מוקדמט
 ז"ל הלכו אלא ח"כ דכתב שם כסי' הנו' דהינו אפי' שאר
 המלכוסים אמנם כצינית מורו דסומכין משום הלא סבוק
 אינו מנוח דכפטיה כהיותו עליו דרך ויהיב לאחריו
 כמובן :

ראמנם

כדו לכתי ידו חובת המחמירין בעמ"פ דהא
 איכא מפקקים הוראת מוהר"ב ז"ל ה"ס
 מוהר"ר"ם ז"ל דרעמיה דכתי' לעיל באורך הנס מקום אתנו
 לכתי ידו חובתן מחמיר דתוכו לאחר במעשה בב"ד השנו
 הכא חתם שהעיד ח' שמריה קאמרנה לנו לי אינפוסטו
 איכאם גזומים ל ה"ר ראובן ערום קאנודו סי פואי אה אינמי
 ז"ל . ככהוב במעשה כ"ד שלפנינו דהא קא חזינו דקא
 אסידו שהשאל לראובן ערום הגזומים שלו כלכתו לאומיר
 שבתך הכלים שהפטיטו מעליו והכינו לאשתו הבואו גם כן
 גזומים שלו ועינינו הוראות במע"כ הראשון דקא חסדהו
 זשנים דמעדין שהפטיטו מעליו גם גזומים ושלחו הכל אל
 האלמנה . באופן דכתי הוראת מהרמ"ט ז"ל דכתי'
 והניח לדרך באיה מלכוס ואשתה כה על דרך אותו מלכוס
 ובנו דבכרה קטינא דסומכין להכיר את המת מחמתו
 פי' דהת הסוכרוס דכלים חייסין לשאלה משום דלא עביר
 יניס הניח לדרך להשאל כלום שצלו וישאר הוא ערום
 זלחלופי לא חייסין וגו' אלתא כנ"ד אפי' לרע המפקקין
 קולת עמ"ג וכתינו יפה לדון דינא דשרותא כנ"ד מיהא
 דעת מהרמ"ט ז"ל ורעמיה כמובן . ואע"כ דאחר ההואה
 וילתא דמהרמ"ט ז"ל כסי' הנו' עיניו תחינה דמכח
 שיטא דלישא דהרב ז"ל דלא אמרה למילתיה אלא דקא
 יכא דהוכר שהכירו כל מלכוסו דלא עביר להשאל כל
 לוי וישאר הוא ערטלאו . להא חמינא דהלכר דחזינו
 הרב פ"מ ז"ל כח"ס סי' ט"ו שן עפ"י הוראת מוהרמ"ט ז"ל
 לון כטכעת א' לכד כנודע וגם בח"כ סס' ז' . נראה
 כאורה שן חמנה אפי' ככלו אחד . ועיין למהר"א
 לפאמרו ז"ל בתפ"ס א"א שתמה על ההיא דהרב פ"מ דסי'
 י"ו מטעמא דכטכעת אינו מתכנס להסגור עליו דרך ע"ג
 משמע דלכאורה רחמכוס מיהא דן ידון כסוראת מהרמ"ט
 אפי' באחד . עוד כה דאעיקרה דייבא איכא לחלק
 ומר דאיפשר דהוי משמעתא דבע"י כל כליו היינו דקא
 עיין מלכוסין כגדים מעליו משום דאיכא למיחם לשמא
 יפה לבוס חמשה כגדים זה על גב זה והשאל למסו וכינוא
 אופן שלא ישאר ערטלאו ומש"כ בגמסום דלא עביר
 יכאי העולם ללכוס שתי זנות בגמסום עד דניחוס לשמא
 שאל הוה אחד באופן דאכתי אף דנימא דלא אמרה הרב
 לא כשהכירו כל המלכוסים ת"מ כגזומים שהם בערכה

לחלכ"י דרכים הרבא אפשר דחשיב כערטלאו לענינס ולית
 לן למיחם כהו לשאלה לדעת הרב ז"ל כמובן . בר מן דין
 אכתי דליתיה להאי חלוקא דאמרן מ"מ הא איכא כחא
 דהיתרא בערות ח' שמריה הלוח מצד אחד דהיות דהיו
 הגזומים לראובן ערום כלשון בתורת שאלה דינא הוא דלא
 כיווס כהו לשאלה לשמא השאלם ראובן ערום לאחר שהיו
 קול דאין השאל ראוי להשאל . ואשכחן למרן מהרמ"ט
 ז"ל כתשו' בדיוני נח"ל בת סי' ו' דף ק"ב ע"ג שרן הכי אפילו
 בפחיתא מינה קצת דהיינו לענין פקדון ותימה על אותה
 שכתב המרדכי בסוף יבמות שהתירו אשה אחת ע"י שאמר
 גמל"ת שהרג זאורי אחד בין ניקלה לאוריון שהיה מולך
 עשרה ליטרין שאלה ח' זאורית לאחר במקלה ושאלום אם
 טלחה ואע"כ דאמרין ח"מ וגו' אע"פ שיש' בגופו
 ופכליו וכו' הא מוקמינן התם וכו' כליו כחורו וכסומין וכו'
 ע"ג . וז"ל ורעתי מי הכניסו למרדכי לדחוק עצמו
 לחוקמי כלישא וגו' הא אפילו לאירך לישכא איתתא שרייה
 דהא פקדון הוה הכך עשרה ליטרין ולא עביר אינוס שמוסר
 ומתן מה שמוסרין לו כוד אחרים כרתבן אין רבויי שיהא
 פקדונו כיד אחר וא"כ כוון שמר' זאורית אמר' שחברה
 לבבלה של זו עשרה ליטרין להוליך לחיה וחוקה שלא
 הוציאם מתחת ידו זה הוא ודאי וזהו סי' מו' גמור מדאוריות'
 ואין לך סי' גדול הימנו . ולוכא למיחם שהשאלו או
 הפקדון לאחר הולכך איתתא שרייה לכולי עלמא וגו' עכ"ל
 ע"ג . ועון בלקט הקמח לא"ה שכתב בסו' ס"ה משם
 ס' במח דקט שכתב בהדיו' דאם נמצא אצל השרוב דבר שש'ל
 מאחר וידוע הוא שש'ל לא חייסין שמא ש'ל לאחר דאין השואל
 ראוי להשאל לאחר וגו' ע"ג :

באופן

דהראת לרעת דאף לרעת המחמירין
 בהוראת מוהר"ב דעמ"ג כמו חית כנ"ד
 דינא דשרותא כרו לנאת ידו ספקו הלוח שהיו הא איכא
 למיין כיה דינא דשרותא מדון ש'ל אם בלאו פהיא הוראת
 מהרמ"ט ז"ל דכתי' כמובן :

רבי ישאל אינו רכזין דלא פורט בערות ח' שמריה תולא'
 הסי' ומתונו כמס הכירס ח' שמריה הגזומים שהיו
 שלו דלא קאמר אלא ח' לום קונסו קי איראן מיס גזומים
 פרופי מאס קי לאס אינפוסטו אין אקיל ויחא' פור סיפאל
 קי טיניאס חון אוליאס ער באן איכא לספקוי דשמא הכירס
 ע"ג סי' שאינו מו' דלא מהני לכ"ע שריו אף מאן דס"ל
 דסומכין אפי' כלים הינו דוקא כסי' מוכסין וכיון דלא פורט
 אפשר דהו"ל ספק בגוף העדות דקטנין לחומרא וכמו
 כיוצא לזה כתב מוהר"ם מפאדוה ז"ל בסו' ל"ו ע"ג :

דע"י לחלק ולומר דע"כ לא נסתפק הרב מהר"ם
 מפאדוה דחשיב ספק בגופה של עדות אלא
 דוקא בנדון דדינא דלא אמר הגוי שהרי הכגדים שהיו של פ'
 אלא כך היו דבריו שראהו במלכוסו שהיה לבוס בספינה
 ואמרו להכי נסתפק הרב דכיון דלא אמר לשון הכרה שמא
 בחזורי ואוכמי קאמר . אמנם בכל כה"ג דכ"ד דקאמר
 הער או לאס קונסו וגו' אפשר דאזיל ומרה מהר"ם
 מפאדוה ז"ל דלא חשיב ספק בגופה של עדות שהיו הא
 חזינו להרב פ"מ ז"ל כה"א סימן ט"ו שנסתפק בער שהעיד
 שראה את הטבע' והכירו שהיה של פ' שהוא בא עמו ממזר'
 ויהי חותם של הטכעת והכירו שהיה לו סימן א' גם אמרו
 שהכירו שהיה לו סי' א' הו כולא חדא מילתא שהכירו על
 סו' שהיה לו בו וכל כיהו לאו כלום הוא כיון שלא פירט
 הסי' דאפשר שהוא על ידי רופס א' דהו"ל כחורו ואוכמי
 וסו' ספק בגופה של עדות כמו שכונא לזס כתב מהר"ם
 מפאדוה סי' ג' או דלמא תרתי קאמר שהכירו בטכעת
 כמ"ע

כט"ע וגם היה לו כו' סי' א' והכירו גם פן על ידי הסי' דלמי
 זה דל מהכא הסי' שלא פירש אם היה סי' מוכהק ת"ל מאוס
 ט"ע לחודיה דסגי ומספיק להתייר וכו' ות"ר ע"כ הרי
 דלא שאני ליה להרכב פ"מ ז"ל בין אמר לשון דברה ללא אמר
 דאף גם זאת דקאמר העד לשון הכרה נסתפק שרכו"ל דהו"ל
 ספק בגופה של עדות כההיא דמוהר"ם מפארוה ז"ל וה"ה
 תכא בכ"ד דקאמו' העד אי לאם קומסי קי איראן מים ג'ומים
 קי לי איכפריכטי וכו' פור סיניאל קי טיניאה אין איליאס .
 דאיכא לספקי הכי כדכתי' . ועין חכם גפיל זאת דאין
 בחינו יפה להתייר ספקינו זה על דרך מה שהתייר הספק
 הנו' הרכב פ"מ ז"ל ע"ס דכתב דריהטא דלישנא דסהדותא
 משמע דתרתיה קאמר דאי ט"ע אית לה בגויהואי סיניאל
 אית לה בגויה ודל מהכא הסי' שלא פירש אם היה סי'
 מו' ת"ל מאוס ט"ע לחודיה דאיהו סגי ומספיק להתייר אשת
 ויחאל דיקאלי כיון דטבעת לא מושלי איניש כח"ש הרכב ע"ס
 באורק ואוף תכא בכ"ד דל מהכא הסי' שלא פ"י מהותו נימא
 כיון דקאמר אי לאם קומסי קי איראן מים ג'ומים וכו'
 בט"ע קאמר . דהא איכא למדחי דשאני נדון הרכב פ"מ
 דלישנא דסהדותא הכי הוה שראש הטבעת והכירו שהיה של
 יחאל טהוא היה עמו במצרים וכו' והיה תותם עם הטבעת
 והכירו שהיה לו סי' אחר ע"ס . דמן בתר דכבר קאמר
 שהכירו שהיה של יחאל טהוא היה עמו במצרים חוד וחוד
 על השמות והכירו שהיה לו סי' אחר ואיכא למימר דאחשו
 להכי הוא דין הרכב ז"ל ע"ס דתרתיה קאמר . ומש"כ הכא
 בכ"ד דלא קאמר אלא אי לאם קומסי קי איראן מים ג'ומים
 וכו' פור סיניאל קי טיניאה אין איליאס דליכא אלא חד לישנא
 דהיתרא איכא למימר דכולא תרא מילתא היא כיון שהרכון
 בו שהכרה היתה ע"י הסי' דוקא והדרינן לספקין דכיון
 דלא פירש תואר הסימן ומתתו הו"ל ספק בגוף העדות
 בשתא בחיבורי ואודכתי קאמר דלא מהני כלל כמובן :

ברם אמריכא לע"ד דספקנו זה מטעמא אחרניא ונכא
 בהתר והוא דחוינן בעדות א' שמריה הלזה דרייק
 בלישנא למימר אי לאם קומסי קי איראן מים ג'ומים
 פרופיניא וכו' פור סיניאל קי טיניאה אין איליאס דמדרייק
 למור קי איראן מים ג'ומים פרופיניאם שהרכון בו הס עצמם
 משמע שהיה הדבר ברור לו מאד וכל כה"ג לקולא תלינן
 שהסי' שהיה לו בהן היה סי' מו' דוקא דרייקין לשון העדים
 למתלי לקולא וכעין דההיא דהרכב פ"מ ז"ל כה"א ס' דכתב
 דההיא בעל השינה שנהרג דרייק הר' ז"ל לדון דינא דשריותא
 דדוקא לשון עדות אשה שהעידה שמדע' לה כבידור גמור
 הריגת בעלה של שינה דכיון שהעידה בפי' שנתברר לה
 הריגת בעל שינה בכלל עדותה יש ששתעה הריגת בעל
 שינה באופן הכירור דליכא בהריגתו שום בדרמי ויש לתלות
 שהאומר לה אחר שטלטלו כיון שהיא העידה וכו' או ששתעה
 הדבר מפי' ב' עדים דכב' ליכא חשש בדרמי וכו' ע"מ"ש
 ע"ס ומאוס הכי אמרה שירוע לה בכיר' לאפקוי חשש בדרמי
 וכו' ע"כ וברור דאף דכתב הרכב ז"ל ע"ס עלה דמילתא ואם
 לכך מהסס הדבר לכל האופנים וכו' דאפשר דהאי איתתא
 לא נחתא לכולי שאי וכו' וע"ס . דלפנות היתה המעידה
 אשר כתב הכי וכו' ע"ס האשה זאת חכמה משונן' לה דידע'ם
 כולי האי וכו' ומה גם דאפשר קאמר וגם דאיכ' למית' דמוש'ם
 דדוחא אשכח דכ"ד כתב הכי כמובן . באופן דהן כחינו
 יפה למור דכל כה"ג דהחוקק למור קי איראן מים ג'ומים
 פרופיניאם איזל ומודה מוהר"ם מפארוה ז"ל דלא חשי' ספק
 בגוף העדות ולקולא תלינן שהכירם יפה יפה ע"י סי' מוכהק
 ומגם דאי ודאי היו שלו חסתתא . שהוא בקי בהן והכירם
 שפרה מעליא כאשכ' יגיה אש' את רעהו ע"י סי' מוכהק

וכהדיוח אמרה למילתא הרכב מוהר"א אלפאנדרי ז"ל כתבו
 סי' א' דף ו' סוף ע"ג שינא לחלק בין כ"ר לההיא דמרה"ם
 מפארוה ז"ל ומה גם שאמר שהע"ס עצמם שהניחו מ' לוכש
 בהם דמראה דהיה הדבר ברור לו מאד בהכרה שלימה כאש'
 יכיר איש את רעהו וכלל כי האי לא יש ספק מוהר"ם דהוי
 הסרון בגופה של עדו' ויתר על כן שאמר שראה הדבר לבתי
 שוקים שהיה מלובש בהם שהיו של הגוי עצמו שהשאלים לו
 בחיים חיותו וכל כי האי ודאי שהיו שלו הכירם הכרה מעליא
 דהיינו בט"ע גמור שהיה בקי בהם וכו' ע"כ ואף דהרכב ז"ל
 לא למתלי טהכיר המלבושים בסי' מוכהק אמרה למילתיה
 אלא למתלי שהכירם בט"ע ה"ט מאוס דכ"ד לא אמר הדבר
 שהכירם על ידי סימן לא הכרה סתמית כמו שיראה הרואה
 ומה גם דאין כדרינן הכל לגאת ירי סברת המפקקים
 כהוראת מוהר"ל דע"מ"ע הוא דוקא איתנן כדכתי' לעיל
 באופן דכחינו יפה יפה לדון דינא דשריותא למתלי ספייקין
 לקולא כדאמרן וגם דהא קא חוינן דהמפקקין עצמם
 מהשר"ם ז"ל ודעמיה כתבו דכבר הוה זקן כמו שבו
 הדברים כדכרינו לעיל באורך . וכ"ש דאעיקרא דרינא
 אף כדרינן לאו על הנחה ודאית שהיתה ההכרה ע"י סי' כלים
 דוקא באנו אלא למיחש לספקא והא איכא דדרינן דשאל ראה
 המגיד א' ההריגה כח"ש לעיל או שהכירו על ידי אזה' טי'
 מו' של הבוף דמהני לכ"ע . באופן דכל כה"ג דהא איכא
 דרינן דהיתרא מהמעב"ר דראשון והשני דרדים חוקים
 ובריאויס ואעיקרא דרינא מאוס ספייקא איתנן עלה לשאל
 היתה ההכרה על ידי כלים פשיטא דלית לה למיחש לך
 ספקא כלל דככל כה"ג לקולא תלינן לכולי עלמא כמובן .
 ומיזיקו עוור מילתא איכא לכוהרי דאיכא לאסתפרי' אעיקרא
 דרינא כדדרינן דשריותא דכתי' בכ"ד דהוי דכל דליתיה
 לסדרי קמן כד דשריותא איכא למתלי לקולא ככל מאי דכתי'
 גריש מגילתא ועד השתא . הן לזה הראשון ש' ידדנו בסוג'
 מאחר העדים דקא מסתרו או סופרון עורום וכו' והן לזה
 השני דמפי' העדים אחרים בא להם הידיעה ככל מאי דכתי'
 מיהו איכא למימר דהינו היכא דאין כדרינו לברר בגון שהלכו
 העדים למריגת היס דלא ידעינן אתר מותביהו או המקום
 דחוק הספק מאד באופן שאין כדרינו לכוהרי אפילו ע"י
 טורחא . אבל היכא דידעינן העיר הנמצאים שם העדים
 ואפשר להתברר על ידי כתבים בגון דא דכ"ד . וכפרס
 שהמקום קרוב לעיר הזאת ושכוחי שירות של עיר תודיע
 י' ע"א הוא כמו מהלך שני ימים וליוזל יחסימר' ע"א כתי'
 שלש דכל כה"ג אע"ג דהשת' מיהא ליתנהו לשהדי קמן ע"מ"
 כיון דמצנין לכוהרי מילתא אפשר דחוינן מיהא ע"י
 שמתברר דהואיל וסמי' בידן להעמיד הדבר על בוריה
 דריכבן לכוהרי :

ואומר הס' רמזי היה להאריך הדיבור בזה כיון
 שהענין טובל האריות הן מרכיזי' ע"ס וכן
 מרכיזי' הפוסקים ז"ל אך לעת כואת אין ספקאי מסכים עמו
 אשע"כ לא אשים דברי לא כמס' שכבר וסן בא כתוב ומפורס'
 במילתיהו דרכבן בתראי' ז"ל לענין דהן כדרך קצרה והלא
 כה דכרי . הנה לפוס' רהטא נראה דכל דהער ליתיה
 קמן לא מסדרינן אכתריה לכוהרי כלל . דמלכר דהני
 מוכח קצת לכאורה מאותה שאמרנו בפ"ק דפטחים דכתי'
 מיניה מרב נחמן המשכיר בית למכורו כו' חוקתו בחוק
 או אין חוקתו כדוק למאי נפקא מינה דליתיה להאי רבי' ע"י
 וכו' ע"כ הרי דלא אמרו דלא מצנין לאשילי' ליה דהיה כמשת'
 פגי שמועד במקום דחוק דלא מצנין למשילי' מקמי דליה
 זמן האיכור אלא דליתיה למאי רבי' ע"י ריש כמשת'
 פגי דכל דליתיה בעיר אף דהני' פגי' דידן למשילי' ע"י
 שהקוס

המקור קרוב לעיר הזאת אפ"ה לא צרכן למיחדר אכתריה
 וצוליה והכי משמע לפום רהטא חשיחתן של ראשונים זל
 פראו להך נפקותא הרצון והכונה בין היכא דמנוי בעיר
 זכא דליתיה בעיר ע"ש בפסקי הרא"ש זל וכמהרזכס
 וכן כס' הקצר שכתבו ואם אינו בעיר חוקתו ברוך
 משמע טפי דכל דליתיה בעיר לא מצריכין ליה למיחדר
 בתריה כלל אף אי הוי לכרוי כהובן . ואף טיפה כח
 דוחה לרחות היינו טעמא דתלו הדבר כס' אספוסקים
 איתיה בעיר דוקא משום דכל כה"ג שהיה השכירות בוים
 עצמו כפשט הש"ס הכה בומן מועט הלזה כל דליכא
 ירחא מילתא טובא למיחדר אכתריה בומן מועט דזה
 אופן דכל דליתיה בעיר כלל הניצין לכרוי כלל חשיטין
 יח אף שהמקום קרוב כהובן . מ"מ משמעו' הש"ס
 הפוסקים קצת משמע טפי כדכתי' גם כהדיא כתב דהרב
 הכ"ח זל כס' א' מה' שחיטה עלה דההיא דכל המזון אצל
 שחיטה המחין הס' דיש לשהי' מדבריה ר"א כן זל דלדין כל
 דליתיה קמן אוכלים החלות שחיטה אפילו כמזינן למרדף
 אכתריה . ע"ש . ועין בספר משמרת הבית להרשב"א
 זל ברק' ו' שכתב דהא דבדוקין לשוחט ולסכין ולריאה
 דאיתנהו קמן הינו חפני שלא יהא נראה כמעלימין עין
 זן האיבור וגו' ע"ש משמעו' איכא טפי דדוקא בדאיתנהו
 קמן . דעין דהא דמעלס מן העיר חכריון ואם לאו
 שהלך לו החזן לעיר לא גמ' עין בתשו' מהר"ל כ"ח זל שכתב
 ככה קכ"א זל ולדעתי צריך להוסיף ככהן תנאי אחר והוא
 שלא יהיה בעל הכלי לפניו לשאל את פיו אם הוא בן יומן
 דדוקא בבני ארץ אומרים התם כליות אינם בני יומם אף
 שגבוני לפניו משום שאינו נאמן בדבריו אבל בישראל שהוא
 אמן צריך לשאל את פיו כשהוא לפניו ולא סמכין אסתמא
 ארץ הכלי בן יומן דכל היכא דאפשר לכרוי מצריכין קא
 יתי' ריאה ומאי דכתב הר"ף זל בפ"ק דחולין גס' הדיא
 כלל המזוין אצל שחיטה מומחין דכל היכא דליתיה קמן
 שוחט לא ידעין אי גמיר אסור לאכול עד שנכדוק ומהדיא
 בדקית הריאה והסכין ומהדיא דפ"ק דפסחים וכתב ה"ה
 כ"ד לא סמכין אסתמא היכא דבעל הכלי לפניו וגו' אבל
 התם שאין בעל הכלי לפניו יכול לכשל בו לכתחילה ע"ש .
 ר' דקדק הרב זל לומר שיהיה בעל הכלי לפניו וגו' דמשמע
 כל דליתיה קמן לא מצריכין אכתריה כדכתי' . ופוק
 זו דכהדיא אמרה למילתיה מהר"ו זיל זל לענין עדות אשה
 תשו' יד דכתב וזה לשונו ואם נפסד לומר בין שלא העידו
 יעקב וז' אלא מה ששמעו חר' אהרן ור' חטיל לשדר
 התם למדינת ברנדבורק ולשליניהו נופיהו מאי דקאמרי
 דינא הכי אפ"ה מתני' דקתני אפי' שמע מן הגסו' אומרות
 ת האיש ע' וגו' . וסיפא דמתני' דקתני והחזוק לקיות
 שאין עד וגו' וכן הרמב"ם שכתב בא' א' ואמר אמרו לי
 ד' או לגמשי וגו' בכל הני דמתני' והרמב"ם זל אמאי לא
 מצריכין לישליניהו גופיהו ודוקא לומר דכולהו אגרי בדליתניהו
 זור נראה דליה הוא דינחק ריש גלותא דלא אמרינן
 שדר להתם לאספמיהו ולשליניהו סי' בההוא ינחק שמת
 זמן כתי' בפ"ק דמכות כל הקום שיעמידו סניס ויאמרו
 פירין וגו' אלו באיש וגו' פ' שנגמר דינו כב"ד פ' ופ' ופ'
 דיו הריוה יורב ואמאי לא אמרינן לישדר להתם וגו'
 שליניהו אלא ודאי לא דיקינן בתר סהדי והכי נמי לא שאל
 כ"ל ע"ש . גם מהר"ם אלשיך זל בהשוכה סי' מ"ד
 חפ"ה שהיה שאל כתב מחאליב לצפת ת' מאיש ישראל
 חודיע אף שמע חפני גו' חל"ת שנהרב פ' ואיך היתה אופן
 ריבתו והספיק הרב שם דדילמא ישראל זה בעל הכתב
 נכחו קיי בגדר הל"ת כתב זל נראה דלא חיישינן כיון

דנחית לומר ששמע חל"ת משמע דירע לאפרושי בין עדות
 ישראל לבני וגו' וגם שאם היה בא לפניו וגו' היינו שאלין לו
 היאך שמע כי הא דהאשה בתרא חפשה כאדם אחד שאל
 להגיד עדות אשה לפני ע' וא"ל איך אתה יודע וגו' ופסק
 כן הרמב"ם זל אמר העד או האשה וגו' שאלין אותו היאך
 ראית וגו' יע"ש . ואעפ"כ היכא דקאמר העד ששמעתי וגו'
 אין חוקרין על האומר הראשון היאך ידע כיון שהאומר ראשון
 ליתיה לקמן ואי אפשר לכדוקו כמ"ס הר"מ זל ומ"ש ככהן
 שאם אמ' העד ראיתו שמת דבר ברור הוא שאעפ"י שכשהוא
 או' שמעתי שמת אין אנו יודעים האומר ראשון וגו' אין
 דנין אפשר מאי אפשר וגו' הרי ראיתו כ' שאם היה לפניו
 היינו צריכין לבדוק ולחקור הכא דליתיה קמן לא חיישינן
 כלל ואס' הכא נמי דכותא דאעפ"כ שאם היה בפניו
 היינו חוקרין איך היה הדבר עתה שאינו בפניו נסמוך על
 לשונו שכתב שהיה חל"ת עכ"ל ע"ש . הרי מוכרח בהדיא
 דס"ל להך דכותא זל דגם כעדות אשה להתייר א"א בעלתא
 סמכין אשדותא היכא דליתיה קמן למתלי לקולא מכלי
 החקירה בהם למיחדר אכתריהו דסדרי לכרוי להעמיד
 דבר על בוריו גס' דאפשר כיון דהשתא מיהא ליתנהו
 לקמן כי שנה משם לארץ אחרת דמשמע ליה למרד"ם אשיך
 זל במאמר הה"מ שכתב כיון שהאומר ראשון ליתיה לקמן
 וא"א לכדוקו הרצון בו דכל דליתיה קמן אי אפשר לכדוקו
 מיארי ומשום שלא באמרה החקירה הלזו לא היכא דאיתנהו
 לסדרי קמן :

כאופן

רלפום רהטא לפום מאי דקמן נראה דאף
 בעד ראשה להשריח לצלמא כל דהער ליתיה
 בעיר כי הלך חונה לו ואיכא דינא דשריותא גבן חמת
 העיר דבריו הראשונים דקאמר בזה הדר נדדן דהיתירא
 לקיתירא לעלמא . אף דאם הוא קמן דהשתא מיהא היה
 מן הרין לחקור חמתו להעמיד דבריו על בוריו מה שהעיד
 במודע . וככהיא דכתי' משם הר"ף זל שכתב גבי ההיא
 דשחיטה דכל שהשוחט איתיה קמן כענין לכרוי וכנה
 רבות מ"מ כל דליתיה קמן לא צריכין למיחדר אכתריה
 לכרוי למעלתיה מעיר לעיר כדכתי' וכמוכן :

ברם

חוינן דלאו פסיק' היא דהא חוינן ליה למורלנ"ח
 זל נופיה שם בתשו' סי' ק"א שנשאל על עד
 שהעיד שבהיותו כמתא'פ' שאלהו אנשי המקום על פ'
 העוררו מי ואמרו עליו הלווי' שישאל את והוא השיב להם
 לתה יומת מה עשה והשיבו לו שהיה בחברת ליסטים ונמנה
 עמהם כהריונת ארכעיה יאודים אשר אחד מהם היה פ'
 ולשאלו הניעו גס' תהיה כיתבת אשה אות'פ' שאמרנו עליו
 שנהרב בחברת אות'פ' הרשע . והשיב הרב זל דהרבר
 פשוט להיתירא לעלמא מדבריה המגידים הראשונים לרעת
 הלזה משמע בהדיא שהיתה הריונתו מבוררת אצלם כ"כ
 עד שקללוהו לאותו רשע . ומתבאר מדבריו הרב זל שם
 שהיה מחמיר באותו גרון מטענה שאיפשר שהמגידים לעד
 אותו המאורע לו כתבר להם בעדות שלם ביריעה במורה
 אלא באומדנא בעלתא והכרו כחלק עליו דלא תתא לא קיל
 בעלמא הא תנן בפרק האשה בתרא חפשה בחדר שעה
 בראש הדר וגו' והרב זל דכתב על זה זל תשו' המחמיר על
 זאת הטענה ודאי הוא טעות אבל אם היה יודע היה משיב
 לך תשובה נכונה דלרעתך דכ"ר דומה להתם דהיה דקול
 אם כן מה שהיה אומר שראוי לשלוח לחקור ולרשו הוא דין
 כיון שיש מקום לרעת האמת וזה בעלמא דהיה דקא
 בש"ס ודילמא צרה הואי ותי' תנא רבי'ר' ישמעאל בשבת
 הסכנה כמתבין ונותנין והכונה רבינו דאי אפשר לברר
 הדבר כשום אופן שאם לא תתאזין להם לא תתאז' אחר ותשכ

צבוכא אנו מאמינין אותו ומינה קאת' ראש' לבדר האמת ע"ז
 שגשאל לחקור ולדרוש ראוי שלא להתיירא עד שחוקר את
 קושטא במילתא הו"ד כ"ד דמי לההוא דקול עכ"ל ע"ש .
 הרי דכהדיא כתב דמשום הכ"ד לא דמי לההוא דקול מ"ה
 לא צריכין לחקור את העדים הראשונים אף שהיה באפשר
 קרוב כיון דליכא ריעותא קמון במשמע רכל טבא בדבר
 לכלל ההיא דקול דליכא ריעותא קמון טאם אין אנו יודעים
 מי סיה המשמע את הקול דוקא היכא דלא חזינן למיהדר
 כלל כההיא גופא במתני' הא דסמכינן עליה בסתמא אבל
 היכא דחזינן לכרוזי צריכין למיהדר אכתריהו דסהרי
 מעיר לעיר להעמיד דבר על בורין כיון דהריעותא קמון .
 וכן מטין דברי מרן מהר"קא ז"ל בתשו' בדיני גמול"ת כדף
 ק"ז ע"ד בתשו' לההיא דמהר"ז סמוט ז"ל הכ"ל שכתב וז"ל ומ"ת
 אם אפשר לשאול לנשים הסך מיהם אותם היאורים ולשאול
 מהם איך נודע להם שמת שלמה כרוב נכון הדבר כרי שלא
 יצא מפי מיד ב"ד דבר שאינו מתוקן כיון דאפשר למטילינהו
 ואין זה בכלל אין בודקין וגו' . אבל קבא אינו לא לרעת
 גופה דעובדא דערות היכי הוה דאי לשאול וגו' הילכך
 שואלן את העדים אם איתנהו במקו' קרוב דאפ' למטילינהו
 אבל אי אפשר למטילינהו איתתא שריא עכ"ל
 ע"ש . הנה לישאל דשואלן את העדים אם איתנהו במקום
 קרוב דאיפשר למטילינהו וגו' הרי משמע שאף שהם חזין
 לעיר כיון שהקו' קרוב לעיר הוא צריכין למיהדר אכתריהו
 דסהרי לברורי דבר על כורין :

ג חזינן להרב מהר"ב ז"ל דהדיא אחרת למילתיה
 למיחס למיהדר אכתריהו דסהרי לברורי למילתיהו
 גם מעיר לעיר לענין עיגון הגם ודאי לא הוה ידעינן מקום
 העדים לברר הוה חזינן למירן דינא דשריותא להתיר את
 האסה מכללי העיגון מתא טבכר העירו שכת' כ"כ בתשו'
 הכו' סס"ז ז"ל אבל ערות ה"ד יוסף לוטאבים הוא מספק
 להתיר זאת האסה ואעפ"י שלא נוכר בעדות וגו' אם כשיספר
 אליו הזקן אבי התוגר איך נהרג בנו עם אותו יהודי היה
 מול"ת וגו' ואיברא דלכאורה נראה דאעג"כ דהיכא דלא
 איפ' שר למקם עלה דמילתא הוה תלינן להקל וכרכת' לעיל
 במל"ת מפי מל"ת דתלינן להקל דהגוי הא' היה מל"ת מ"מ
 הכא דר' ליטאבים איתיה כשיריש ואפשר דנישיליה דילמא
 לא שרינן להאי איתתא בהך סהדותא עד דנישיליה כד
 מעינינן שפיר אשכחינן דלאו מילתא היא מתרי טעמי חדא
 דלא חיישינן לב"ד טוען וכו' ואי כשקבלו העדות מר'ו
 ליטאביא שאלו את פיו אם הזקן הירוק סיפר להם במל"ת
 וב"ש שידעמו שהרין שקבלו העדות היה כ"ד יפה וגו' וראש
 הדינים היה מהסכמים המ"ו והשומים ועוד מטעמא אחריתי
 שהרי כתוב בהקדמת העדיות ז"ל באו אנשים נגשים אל ה'
 נכני ישראל ואחרו בי שמעו וגו' מל"ת והיכא דליכא הכך
 תרי טעמי דאמינין כגון טבא לפנינו יאורי אחד שאמר מפי
 יאורי אחד שהוא במקום פ' ששמע מפי גוי א' שנהרג פלוגי
 אפשר להחמיר ולומר דלא שרינן ליה לאיכתתיק עד שערע
 מפי יאורי ששמע מהגוי שנהרג פ' ואם היה אותו הגוי
 מול"ת כיון דאיפשר למיקם עלה דמילתא הו"ל כמאן דאיתי'
 לקמן דנישיליה עכ"ל ע"ש . גם עיין בתשו' מהר"מ ז"ל
 בה"א ס' מ"ח דכהדיא כתב דצריכין למיהדר אכתריהו
 דסהרי לברורי למילתיהו מעיר לעיר שכתב במעשה שהיה
 האיש פ' נטבע בהשל"ס וכתב עליו איש אחד מעיר אחרת
 על אודות פ' ששבע בה' בלכתי שם אולק עמי קבלת
 עדות איך ראוהו מת ג'ס פסק מן הסכמים שאשתו מותרת
 אשר כמעט כבר עשו וגו' וכתב וזה לשונו כלע"ד שאפילו
 אם היו דברין חזקין להקל כשאין אפשר להתברר עפשו

שהוא קיים אין להור' עפ"י דבריו עד ששאלו את פיו טיבא
 הענין ע"ז כתב שאפי' במקום שסמכו חכמים על החוקות
 להקל היכא דאפשר להתברר ולהעמיד דבר על בורין לא
 יתיראלא בדבר הברור וכן מוכח בקידושין פסק האומר
 יגו' ע"ק דפסחים אמרינן אהא דהמשכיר בית לחנירו בוך
 וגו' דליתיה למטיליה אלמא אפ"ה חוקתו כדוק פשוטא ליה
 לתלמודא דהיכא דאפשר להתברר לא סמכינן אחוקה
 ומוקי לה דא"ל להתברר קודם שיכוא ומן איסוריה"ה כן
 אעפ"י שהאסם הוה אמינו לפנינו כיון דאפשר להתברר כשיכוא
 או ישלח כתב לא רינינן עפ"י כתבו כיון שלא פתב שם דבר
 הברור וגו' עכ"ל ע"ש ומאי דליכא למירק עלה דמילתיה
 דהרב ז"ל דלפוס רהטא מההיא דקידושין אין משם ראה
 ומההיא דפסחים איכא למשמע מינה פרכתו לעיל לעת
 בואת אין הפנאי מסכים עמי לכוא בארובה לישב דבריו
 דק את זה לענין הדין הא קאי חזינן דגם הרב דן את הדין
 דכל דמוצינן לברורי מסדרינן בתר סהרי לברורי למילתיהו
 אפילו מעיר לעיר ולדברי מהר"ב ז"ל כל דליכא כדדין ההוא
 תרי טעמי דכתב כנ"ו . וא"כ כנ"ד הכא רהס העירו על
 עיגון שחזאוהו בלי ראש ולא נתברר תוך דבריהם במה
 הכירוהו שאין שום רמז דבר תחילה וסוף העדות אופן
 הסברה היאך היתה כדי לידע אם היתה באופן המועיל
 לפ"ד וגם כיו דעתי שהב"ד שקבלו העדות הלוא אינינו
 ב"ד בקי לרעת ולהכחין דבענין פרנזוף פנים עם החוטם .
 אי לואת חיובא עלי דירן רמיא למיהדר אכתריהו דסהרי
 לברורי מעיר לעיר ע"ז כת' להעמי' דבר על בורין דכלל כנ"ו
 כל דאפשר לברורי ע"ז כתב מברורי ולא סמכינן אברורי
 דקיתרא דאיתנהו לקמן דינא דשריותא לא היכא דלא
 איפשר לברורי בלל :

ולא יעלה על לב לחלק בין כ"ד לנדון הרבנים רבנ'
 וקדישי הנזכרים מטעמה דאין הריעותות דומות
 יז לז דבכולהו נדונים הרבנים הנז' ז"ל איכא ריעותא דכל
 חד וחד כי אתריה כמו שעין רואה אין צורך לפסול דרכיהם
 אנוכס שאני כ"ד דאיכא מקום למתלי במאמר העדים שהם
 הרביעו עצמן מן הייעות שלא היה לו ראש ואית' לא שמוענין
 דאעפ"י כ"י ידעו שהיה ראובן ערום דכלל כה"ג טבכר קערי
 הדפיאו עצמן והם שני אנשים עברוס שאין שנים מעידין
 בדרמי ואמרנו בלשון ידעיה סתמית שודעו וגו' דמרבירי ע"ז
 קבירו וגם שנטפלו עצמם לשלוח הבגדים ויגלו לה' התנאי
 ליוזיל מן שאר המבכר דסתברא אלסם ברור גמור דהוי כעין
 אותה שכתבו הפוסקים גבי קבירתיו דפין שנטפל ענינו
 לקוברו הסתמא הכירו יפה יפה כל כה"ג אפסר דנסתת
 פהא מנהון הרבנים ז"ל דבגבון דא לא בעינן למיהדר לברורי
 מעיר לעיר אפי' ע"י כתב לא היכא דליתנהו לסהרי בעיר
 הוה סמכינן על דבריהם ע"ז דרין דהיתרא באופן דהוי
 לרעת מהר"ב ז"ל דהטיל שני תבאים כדי למיהדר אכתריהו
 בסהרי הכא בכ"ד שאני כרכת' הכא ומה גס הרואה שיש
 במילתא דמוהר"ב ז"ל ז"ל יראה שאין הרמז בו עד שיתקו
 יתבאים שניהם גם יחד אלל דכח מיניהו סני דאי לית
 הו"ל למיסקט מניאות אופן כגון דאית ביה הפנאי האחר
 וגו' וסר השני כמובן . דליתא משום דמלכד שחמו הם
 ומה כחיו יפה לרון היכא דשריותא דא"ל ליגלמא ע"ז חלוקים
 קלים מדעתיהו הקל נגר סתמא דמילתיהו דהקד רבוותא ז"ל
 דבין קדישי סנו' כל שהוא שלא בא הדבר מפושה כתב
 בספרי הפוסקים דכלל כה"ג לא בעינן לברורי אפילו לכתב
 רבוותא . עוד כה דחזינן ליה להרב הגדול בעל פ' מ"ו
 כה"א ח"מ"ד במעשה שהיה באשה שעשתה שליח קבלה
 לקבל גיטה מיר בעלה והשליח קבלה מיד שלוחו של בעל
 ואיכא

ואיכא קפודת האשה כמ"ש הרשב"א ז"ל בתשובה דהנה כדי
 לטקן קפודת זו דקרקע הרב ז"ל עם חלשון המכום שהכעל
 כנזכר עם כחותיו מעמד בשעת כתיבת הטב וכתב ז"ל ואי
 תימא דיש לנדר כך שנמצא עם הכעל בשעת חסירת הטב
 כדי שלא לחוש שב"ד טועין על כל אה אין לסמוך על החזקות
 בדבר שאפשר להתברר דהא כי דינא קימא ויהא חללי"ב
 קיימא איתנהו קמן דנשיילינהו מפי הכתב וכו' ע"ש. הרי
 דכבר הורה זקן דאף דליכא למשאע הכי מלשון הסכ"ד
 שנמצא עם הכעל ובס' דאיכא טעמא דלא ניוחש לכ"ד טועין
 אפ"ה הוקין הרב ז"ל כמ"ד למהדר לכוורי למילתא מעיר
 לעיר כיון דמתי בידן. וכבר הרב הגדול מוהרש"ן
 נעיש ז"ל בסתמן שלאחריו עמד אמאי דאיכא לחוקם עלה
 במילתא הללו דהרב פ"מ מההיא דמוהר"ב ז"ל כמ"ד זב
 דכתב דסמכין בכל כה"ג אטעמא דלא חיישינן לבית דין
 טועין ע"ש כ"ב:

באופן

דכל כה"ג דכ"ד אליו היה מקום העדים הרחק
 מאד עד דלא הוה הנינן לבחרי דנראה
 דפשיטא דהוה סמכין אנפשיין להתייר את האשה מכבלי
 עיגובא עפ"י שני עדות הללו מחמת כולתו הכך צדדין
 דהיתרא דתיובתא מתיביתא ועד השתא. אך אין
 בדירן דהרי העדים מותבייהו במתא תירא ומתי בידן
 למשיילינהו על"ב דבר על כוורו איך הכירוהו אית לן למייל
 לחומרא עד שכתב דבר על כוורו איך הכירוהו העדים
 ואע"כ דבעדות השני הגזל אין בו כ"כ ריעותא הנראית
 לעין ואפשר שאין מן הצורך אל הכרירה. מ"מ הסכס
 עיניו כראשו ולכבו יוכין דאין בו כדו שירותא לאסמוכי
 אנפשיין להתייר א"א לעלמא מחמתו לכך כיון דהא מיהא
 גם כן הרברים סתומים קצת והמקום קרוב וכירינו לכוורי:

והן

עתה כי הגד הוגר לי תאנשי ויזיל חסאר זעאי
 הבאים מהתם להכא דהכ"ד של התם מקבל
 העדות לא נודע אלמס תניאות אופן ידיעה זו שהעירו העדי'
 שידעו שהיה ראובן ערום כי מקבלי העדות סמכו
 אינמותייהו בסהדי תרי גוברין יהודאין. ובס' כי ידעתי
 שהאחד מן העדים שהיה כבון וחכם והיה ראוי לחקירת חכם
 ה"ר יוסף אשר כי זה ימים רבים אשר הלך לו לארץ תרחקי'
 הן היום לא נודע איזה מקומו. אשר על כן הנני פא לדון
 יוכל דשריותא ככ"ד גם מכלתי הצטרך להטעל עצמו אל
 החקירה והכירנו הנו' חקירת העדים דאיכא לכוורי:

הוא

כי הנה מקום איתנו לדון ככ"ד מדבר הלמד
 מענינו של עדות הראשון ששלחו מתם שהעירו
 לי קיטארון לוש בוסטירום די אינסימה או לוש תאכדרון
 קי אה לה אלמנה סאלני או טוחאן או טוקה אי ג'ומים אי
 ושאק וכדומה צינית וכו' ע"ש. כי הנה עינינו הרואות
 עדו' השני ששלחו מתם שמועיר ה"ר שמריה קי בתוך דילה
 פא קי לי קיטארון די אינריבה די ראובן ערום קיסי לה
 רושירון אה לה אלמנה דיל תנוח הנו' בתוכס טרושירון מים
 זומים ע"ש דכדריא קא סהיד שבאו כל הכלים הנו' ליר
 שות העגנה הללו. ואי לזאת לא ויה ירי בקרב ימים
 ללו לחקור את אנשי ויזיל חסאר זעאי הבאים מהתם להכא
 ה היתה להם הדיעה אם הכירה האלמנה אותם המלבושי'
 זו מבעלה או לא. ושלחו מתם עתה בקרב ימים
 צוטים עוד מעשה כ"ד שלישי ז"ל. אכחו כ"ד הח"מ
 לכו עדות גמורה מפי אלמנת ראובן ערום כ"ע קומו לוש
 סטירום קי לי קיטארון די אינסימה לוש קונוסיו קי איראן
 סו מארירוקי לוש לויבאכה בחיים חיותו אי קון דיטום
 סטירוקי לוש קיטארון די אינריבה קואכדו לוש מאכטארון
 וכו' די אקי פארס אינזירי זעאי ולראית האמת ש"ספה

כ"ד הח"מ פה ויאויל זעאי הוי' כ"א לחדש ניסן משכ' התק"ח
 וקיים. חתום כו תל"ת גברי מכ"ד של התם
 פלוני דין פלוני דין פלוני דין:

והלא

כה דכרי כהתר הספקות הנופלין. הספק
 הא' דאיכא לאסתפקוי אי סמכין בכל כה"ג
 אסי' כלים להתייר מחמתן אשת איש דעלמא. או דילמא
 לא חיישינן לשאלה. הנה כבר בא דכרינו דלעיל בספק
 החמישי דמלמד דאעיקרא דרינא כפלוגתא מיתביא הך
 מילתא כמ"ד כלים דאיכא כהו לשאלה דהא איכא כהן הר"ן
 והנמקי דפסקי בלישא קמא כדכתיב' וגם דמוהר"ח יותר
 תופס במושג דהר"ף וסרמכ"ס קיימין כהן ס' דלא חיישינן
 לשאלה. ומהר"ח כתשו' ז"ל תמה על מרן ז"ל ותפס
 במידה הללו וחייתי עם נמי דהרשב"א והר"ט כ"ל הכי
 נמי דלא חיישינן לשאלה כדכתיבית לעיל עוד כה דהוה
 מקום לזאת וז' כת מרבנותא דחיש לשאלה הלא היא הוראת
 מוהר"ט ז"ל דהורה דאף מאן דחיש לשאלה כמ"ד כלים אויל
 ומורה דכל שיכא לדרך לבוש באותם הכלים סמכין עלייהו
 להכייר את המת מחמתן משום דכל כה"ג לא חיישינן דלאו
 בשופטי עסקין שישאלו כלים מעליהם וישאלו ערוקים
 בדרך ולא חלופי נמי לא חיישינן שמא הם דכרי בטלע ע"ש
 וכדכתי' לעיל והוא הדין הכא. ואע"כ דחוקין להרב
 פ"מ ז"ל דכתב כה"כ ס' ז' שפשוט קצת גדולי אחרוני
 זמנינו שבא בתשו' כיוצא לנדון זה וכו' משמע שהם חלוקים
 כהוראה זו. מ"מ כבר הרב ז"ל באותה תשו' יצא להקל
 עם כל זה מצינה כמ"ד מוהר"ט ז"ל הללו היא י' שורה וכהא
 איכא ס"ס ע"ש. והכי שייך אותה הס' ס' הכא ככ"ד כמו
 שיראה הרוואה. ומה גם דכבר כתיבנא לעיל דיראה שפיר
 דאף מאן דפליג אהוראת מוהר"ט ז"ל אויל ומורה אהוראת
 הצני' דבהיותו האיש עליו דרך לא שביק מצוה רבופיה והכח
 כבר בא העדות גם על הצני' כדכתי' וכחובן דכפירוש
 הגיד לי איש אחד מאנשי ויזיל חסאר זעאי ומגברי אמת
 שעיניו ראו שבכלל המלבושים ששלחו העדים לשמרת ראובן
 ערום היה גם כן צינית וראוהו אלמס טובל בדם עם שאר
 כליו באופן דוכינו לדין דספקינן זה דינא דשריותא אית ליה
 כדכתי'.

הספק

הכ' דאיכא לאסתפקוי בה"ש במעב"ד לים
 קונוסיו קי איראן דישו מארירו וכו' דשמא
 הכירה אותם כמ"ע דסומקי וחורו דלא מהנו כלל לכ"ע הנה
 גם הספק הלזה היתרו מפורש יוצא מתוך הדברים הכיתנים
 למצלה בספק החמישי דכדריא נראה מההיא דהרב פ"מ
 ז"ל כה"א סימן ט"ו דאיייתין עם דמ"ל להרב ז"ל דכל שהעד
 נוקק עצמו לומר בלשון הכרה סתמית מכלי הוכרת סימן
 דהכרה מעליא קאת ע"ש ע"ע גמור דמהני דכל שכא העירו'
 בלשון הכרה סתמי' נפקת ברא מההיא דמהר"ם מפ' ארווק
 ז"ל בסימן ל"ו דאיייתין עם. והרואה יראה דלא כסתפק
 הרב פ"מ ז"ל עם ככ"ד לא משום דקאחר העד והכירו שהיה
 לו סי' א' דשמא כולא חדא מילתא היא שהכרה היתה ע"י
 הכימן וכיון שלא פירש מהות סמ"י שמא היה ע"י איזה רואם
 שהיה בטבעת והול' ל' כסומקי וחורו אמתם פשיטא דכל
 שהוקק העד עצמו לומר הכרה סתמית דאויל ומורה הרב
 ז"ל דע"י הכרה מעליא דמ"ע גמור דחשני קאמר וכאשר
 עין הרואה ישכיל זאת ומאי דהתייר הספק הרב עם דכתב
 דל מהכא סמ"י הכי קאמר שהכירו וכו' והכי הכירו בט"ע
 ע"ש כ' וכאשר כדריא אמתם למילתים מוהר"א אלמאכרי
 ז"ל בתשו' דאיייתין לה לעיל זעאי. וכ"ש הכא דכ"ד
 דקאמר קי לוש קונוסיו קי איראן די סו מארירו קי לוש
 לייבאכה בחיים חיותו וכו' מורה באכעב על עמין ההכרה
 שהיתה

שהיתה הכרה מעליה בט"ע גמור דרך היא המידה בכל
 בה"ג כיון שהיא בקוואה טובה כהס וכאשר כהדייא חמרה
 כמי לך מילתא מוסר"א אלפאגרי זל בתאו' הנו' דאיתין
 לה לעיל סס זל יתב על כן שאומר שראה לבתי סוקים שהיה
 מלוכס כהס שהיו של הגוי עבמו שהשאלם לו כחיים חיותו
 וכל כוהאי שהיו עלו וראו שהכירם הכרה מעלייא דתיינו
 בט"ע גמור שהיה בקי בהס וכו' ע"ש וזעיתי כשר לו לבנו
 יבין דלא שאני לן בין איש לאשתו כדבר הלוי הטענה שאין
 האשה היתה גובשת אותם דליתא רשיון הס כזה איש
 וכיתו כיון שהיה המכבשת אותם ומקבלת אותם ואדרבה
 לגממי' הן בקוואה חממו כמזון באופן דגם ספק הלוח יוצא
 בהיתר בכל' הנו' וכמוכן :

הספק

השלישי דאיכא לאסתמוקי הוא אם מתירין
 אותה על פה בכל כה"ג דכ"ד או לא דשאל
 כיון דשריותא רירה קא איתא לק מחמת ממון שהיא הסיבה
 המתרת אותה היות דמהימין לה בדבר שבממון אומרת
 שהכלים הללו הן מבעלה ושעל עמהם עלי דרך א"כ אפשר
 בא לכלל ההיא דאמרה חת בעלי תנו לי כתובה דאמרינן
 בפ' האשה שלום דאף להנשא אין מתירין אותה משום
 דארעתא דאתא משום רכשלתא אי גופא דעובדא הוה
 דהיא מעצמה היתה באה לב"ד לאחר שגבר חסרו בידה כל
 הכלים האלק למימרא שיתירו ליכסא מחמת' שהיה מכירם
 שהיו מבעלה שינא לדרך מלוכס כהס אפש' שלא הים מקום
 להסתפק כלל משום דכיון דמן בתר שהיו בידה ורשותה
 בל הכלים היא מעצמה באה לב"ד בלתי שום דורש ליה דבר
 בא דרב' לכלל היתרוני ליכסא דשריא לכ"ע אמנם הסכימו
 להסתפ' ככ"ד הוא היות שידעתי בכירור דלא כן הים מעשה
 אלא שהכ"ד של התם דרשו ממנה מחמת חקירת' אם היתה
 מכרת את הכלים שהיו מבעלה ואי לית איכא למיחש שהיא
 באה על עסקי ממון שכרי שלא יוצאו ממנה אותם הכלים
 אמרה כן ודרכר דוקה עתר לאומר' מת בעלי תנו לי בתוכס
 דאין מתירין אותה להנשא כמוכן :

ואומר

הנה לקום דהטא גרמה דהיתר שפקנו הוא
 בקה שצחקור דאם איתא דאיכא למיחש שאל
 איננה מכרת את הכלים ושקר שפתיה נעות קשה דאעיקר'
 דדינא הדיא שעתא איך קבלתם אף שראתה אותה דלא סוו
 מבעלה ואשת כחת מחזקת עצמו לאלמנה דכשלמא אם הים
 שבעלה נתעבב עצמו הרבה באומר' זעא . או א"כ
 כגון כשמתנו לה הכלי' הים זמן רב רבות בשמים שהיה כבר
 בעלם בעלם מן חצין הים לה שתחון פה . אמנם כיון
 שזה ימים קועמי' הים שינא בעלה מביתו אם איתא שאיננה
 מזכרם איך נדבה רוחה לקבלם ולא נתנה על לכה למיחש
 לביאת הכעל דש' אזיל לעלמא ואתי ואשה ככל אה עבירא
 דדייק' וסהוא עמא חק יענו שפתיה לבעלה כשיאמר לה לא
 היתם יורע' ששכבדים הללו לא הין שלי אי לאו דנימא דתשו'
 כגידה דסתכה עצמה אחרין גוכרין יתוראין שהעידו כפי'
 שידעו שההרוג הים מלוכס ככלים הללו חיה בעלה ושפטת
 ברעתה דאין ספק שהחליף בעלה את פלו כעיר אומיר
 זעא ואמטו להכי קבלתם כמוכן :

והנה

כי כן דהא איכאלה טענה לענין מה שקבלה
 הכלים הגם כגראתה שלא הין מבעלה . אי
 גואת והיות שום ה' שנים גמס יש שמתנו לה אותה שכלים
 חבלי חוקר אליו דבר ואם היתם מכרת אותם עד היום הוה
 הים נראה לפום דיהסא דכל כה"ג דכ"ד דאיכא למימר
 דסתכא עצמה אתרי שהדי ומן הסוואש דלא שכיח שיתברר
 מן בתר הכי שלא הים ההרוג ראוהו ערום אלא אחר הפך
 המעשים וצ"ר שאמרנו בש"ס הוה לא שכיח . ונס דלא

שכיח שאמר עכור' ח' גי' שמתנו לה כל הכלים חבלי חוקר
 אליה אם היתה מכרת אותם ולא פקפק כהס אדם שמתנו
 אפקדו שהם שלחו הכלים אליה שעתה אחר עבור כל כך
 ויציאו מידם הכלים אם היתה אומרת שאינה מכרת אותה
 מפק' . וגם שידעתי בבירור מאכנשי אמת שידעה היא
 שמה שדרשו ממנה עתה אם היתה מכרת את הכלים הוא
 הסיבה משום שדרשה היא ואכיה רש' מכ"ד אם היתה יכולה
 להנשא . דהנה כי בן שרחוק הדבר מאד שעתה יוציאו
 ממנה אותם הכלים הים גראה לכאורה דכל כה"ג לית לן
 למיחש לשמא על עסקי ממון באתה . וכהיא דכתב
 הרמב"ן זל בחירושו בפ' חוקת דף מ"ד ע"ב . גבי הדין
 דהמזכר שרה לחכירו שלא באחריות אין מעיד עליה מפני
 שמעמידה בפני כ"ח דפריך תלמודא הכי דמי אית דאית
 ליה ארעא אחריתי עליה דרבי הרר ואי רלית ליה ארע' מאי
 נפקא ליה מיניה וכו' וכתב הרב זל סס כד"ה אין אדם וכוה
 וכו' זל אכל יש כאן שאלה ודילמא חושש הוא שמא יקנה
 בכספים ויעשיר לאחר ומן ויטרוף כע"כ לפיכך הוא מעיר
 עליה והכי אמרינן מאי נפקא ליה מינא והשיב ר' אברהם
 בר רוד זל כוה שדבר רחוק הוא ואין אדם מעלה על לבו כרי
 שיעיר עדות שקר עכ"ל . ע"ש ואוף הכא ככ"ד הים מקום
 לדון דכיון דרחוק הרבר שעתה יוציאו ממנה אותם הכלים
 בדכתי' הרחק כהיא דשאל יעשיר א"כ לית ליה למיחש
 על עסקי ממון באתה להעיר על עצמה דלא מהימנא אף
 להנשא אלא כיון דלא עביר איש לשום לכ להעיר על עצמו
 להנאטו בדרך הרחק אלא אית לן למימר דלא באתה אלא
 להנשא רכאמת :

אלא

דאיכא למדמי רשאכי התם שהנהלה גופה היא
 רחוקה דהיינו העוסק ומשו"ה לא עביר אינש
 לשים על לב לאותה הנאה . משא"כ הכא ככ"ד שהנהלה
 גופה הרי היא כעין שכבר הבגרים הם בידה וכל כה"ג
 דישנה להנאה בעין אפשר דעביר אינש לשים לב להעיר על
 עצמו ולחוש לדבר הרחוק שאל יוציאו ממנו אותה ההנאה
 כמוכן . ואדרבא מקום יש בראש לומר דמסתין דנימא
 דכי היכא דאזוהי הנאה אכתי' לא באה ליד אלא דעתידי
 לכא . ומשא"כ ככה"ג דכ"ד שכבר אותה ההנאה הנה
 היא בידה גאו ומקדם דאפשר דלא עביר אינש לשום לב
 ולחוש להעיר עצמו לחשש הרחק לשמ' יוציאו מידו דכל כה"ג
 בא לכלל כסיקול הדעת כהיא דהנאה עצמה רחוקה דלא
 עביר אינש לשים לב דכתיבית דמי יכוז לתוכי מיד אלו
 תרבר דרך לי תלמוד :

ברם

מטעמ' אחריכא נראה דספקין שרייתא אית לה
 והוא דמלכד רכונ' שידעתי בבירור מפי הגוי
 אמת דהיא שעתא אדרשו ממנה אם היתה מכרת הנגרים
 ירעה היא בבירור שסיבת החקירה היתה כדי לבקש לה
 היתר להתירה לעלמא ושכפירושא אתהו וצ"כ שהיא ואכנשי
 הין רורשין מכ"ד של התם כפעם כפעם אם יתירו אותה
 להנשא על פי הכ"ד של אימיר זעא . וגם דחזין גמון
 הממון שאלה להעיר עליו שהוה הים מבעלה דהיינו אדם
 הכנגדים הנה הנס כורס ככר מאו הימים וה חמש שנים והו'
 דורש אליה דבר א"כ כל כה"ג יודים מוכיחות איכא דמי
 הנשואין באה ואין בדבריה אכוכי ממון' נראה דנפקת כתי'
 מההיא דתנולי כתובה ועיין כה"ג רש' זל סס בסוגין דב'
 האשה שלום זל וארעיתא דכתובה אתאי וכאפוקי ממון'
 שהרי בעינן וכו' ע"ש :

עוד

כה טעמא רכס' לחלק דפקת כרא ל"ד שהיה
 דתנו לי כתובה והוא דרוק התם אמרו דכל בסין
 מתמן באתה השו' דאין עיק' ביאתה היתה על היחר הנישואין
 פול' :

ל לחימר נות בעלי התירומה להנשא וסוף כתובה תבא
 ה"ה ומ"ה מספיקין התם בהיתרומה להנשא ותמו לו כתובה
 וזכרון ומש"כ הכא בכ"ד דהכי הו"ל לחימר הרי הכ"ד
 זו תמכה אם היתה חכרת הבגדים והיא גם היא תשיב
 זריה שהיתה חכרת איתה . וחילוק זה למדנוהו מתורתו
 הרב מוהר"ך ז"ל בבית זב חדר זב אונא לרון סרב ז"ל
 כס שציקר צעקתו וזקקתו לפני כ"ד היה על הנכסים
 ונאו"ב כ"ד גיר האשה ולא על ה יבוס דרמי לתמו לי כתוב
 חרעין רבין דעל עסקי חמון באה אין מתירין אותה
 בשא והואיל וזה אונא תוכע ליבס אלא לשם חמון כופין
 תה לחלוק דהיכא רודעין סאיין חבון לשם חמון כופין
 תו לחלוק ושוכ חילק דלא חסי בהעל עסקי חמון וז"ל דהא
 תא דבשלמא התם גבי אשה וכו' היינו טעמא משום דמה
 ה לבקש כתובה היה לה לבקש להיתרא להנשא וסוף סוף
 תובתה תבא לידה ומשום מספיקין התם בהיתרומה
 הנשא ותמו לי כתובה אבל בכ"ד שאשה תפסה ומכזבת
 הנכסים וכו' עכ"ל וע"ה והרואה יראה הפכא בכ"ד החילוק
 וזכור טעין ומכזבת . באופן דנראה ברור דספקינו זה
 וז"ל בהיתר דככל כה"ג מתירין אותה להנשא על פה וכ"ס
 היות דאיכא בכ"ד גם שתי העדות הנו' שמעידין על המת
 הכתובא ביוצא בה שיהי בעלם ראובן ערום ואית בהו שריות'
 בתקום דלא מנינו לברורי בדכתי' לעיל דפשיטא דכל חד
 מחד מוסיף תת כח היפה אכתפיה דחבריה בכחא דהיתרא
 דהרי כתבו הפוסקים ז"ל דמשום עיגולא מצרפים העדות
 ונאפילו בפחותא מן דא עיין בפ"מ ח"א סי' ט"ו והן כחיו
 פה להתיר אשת ראובן הנו' לעלמא חבלי גורך להטפל
 ובמנינו לחקור את היגדים החקירה הנו' שכרי הוא המעשה
 ד"ה השלישי להכריע להתיר אשת איש לעלמא שהרי מלבד
 האשתיקרא דריוא העדות הכ' לא היה בכול כך גורך אל
 החקירה לידע באיזה סי' הכיר ח' שמיה סגומים שהיו
 רק כדי לנאת ז"ל אשה מחמיר שהרי כבר בא העדות
 יפיו לשון דקאמר שהיו הן עצמן ככל מאי דכתי' לעיל .
 גם שרואה דאלו היה בא העדות השני מפורש כל הגורך
 והכיר כסי' מ"ו ט"ע גמור אפשר שהיו לו לברור כח להתיר
 ז"ל לעלמא מהנהו טעמי תריני דכתי' ביה לעיל . ועוד
 ה דהא איכא מעשה כ"ד הלזה על אליהם דאית בהו צד
 שריותא לכ"ע מחמת הניצית בדכתי' . עוד בה דכבר
 בתוכא לעיל גבי העדות הראשון דמקום יש בראש אך
 לחלק ולומר דכל כה"ג שרבר הרגישו העדים עצמם שאמרו
 זלא היה בו ראש וידעו אעפ"כ שהיה ראובן ערום וזה שנים
 דברו כמדבר על הידוע וגם שטפלו עצמן לשלוח הכלים ל
 אלתמה ליוויל חיסאר מיד דנראה שנתברר אלגס כיור
 מור . לא צרכנו לברורי אפילו ע"כ כתב ע"ס דפשיטא
 פשיטא דכל כהא דיחד אוטמו שלשה ראשי ערוות הלל
 י"ע יודו נתי לחילוק הנו' ואתתא שריא לעלמא ובמובן .
 חצת עת לברר אמאי דהורכו רבנותא רבנן קמאי ובתראי
 בערו' אשה להני תלת מילי שמו ושם אביו ושם עירו דליתנהו
 לפוס רהטא בכ"ד דבעדות הראשון ליכא אלא שמו ובצרי
 תרי . ואשים דברי בדרך קנרה מה שנוגע לענין הדין
 לבר . הנה ידעי לסק מילתא דכתבו הפוסקים ז"ל דכינוי
 המסורין בין השפחה להשפחה הוי כשם אביו וכח"ס הרא"ס
 ז"ל כתשו' בח"א סי' ע"ו וכדברי מוהר"ב ז"ל בח"א סי' ד'
 שכתב שמו ושם אביו או שמו וכינויו יע"ש וכאשר בא הדבר
 ברור בדברי הפוסקים ז"ל ראשונים ואחרונים הלא בספרתם
 בוק חיו וכבר בא העדות כסי' מו' עיין פ"מ ז"ל בח"ב סי' ג'
 וסימן ע"ג דהיי עלתם הסכמת הפוסקים ז"ל באופן דלא
 צריך הכא בכ"ד רק שם עירו דהא איכא כינוי משפחה ולא

יש כינוי חיסאר שום נברא אחריו אשר בהם כשם וכינוי
 ראובן ערום יקרא ועיין בתשו' מהר"ם אלשיך ז"ל סי' ק"ח
 וכתשו' מהרש"ר ז"ל סי' ל"ה וכתשו' להרב פ"מ ז"ל הנו' דסי'
 ע"ה שכתבו דשמו וכינויו עדיף טפי משמו ושם אביו
 ודוק :

ולענין

שם עירו הנה פבר מודע המחלוקת גדולה
 שגפל ברכותא דאיכא למ"ד דסני דכתי
 מינייהו שמו ושם אביו או שמו או שם עירו עיין תשוב' הרא"ס
 ז"ל כהיא דמכלוף בן מלול הכיאה מרן ז"ל ככ"ה שם ומאי
 דכתב שם מרן ככ"ה בשם מהר"ל טיטנאך ז"ל דלפוס ריהטא
 אפשר דסברא מפורש נראה דס"ל דבשתי' יתחתן בשמו
 ושם אביו או שמו ושם עירו . ועיין בתשובות מוהרש"ר ז"ל
 ז"ל בח"א סי' מ"ג ור"ס שהעיד משם רבו מהר"מ ז"ל על
 זה ז"ל כבר נהנו בתי דינים שבסאלוניקי ז"ל להסמך אשתו
 ושם אביו או בשמו ושם עירו . וכ"כ מוהר"ש חיון ז"ל כתשו'
 סי' ס"ג יע"ש ואף על גב דרובא דרבנותא הקהו
 אקהיותא על תשוב' הרא"ס הנו' וסוף סוף כל סוף לא מלאס
 לבס להתחתן בשתי' עפי' עדות מהרי"מ ט"ו ז"ל הנו' דק' ל'ה
 ע"ו איידי סניק אחר עיין מוהר"ב ז"ל בח"א כלל א' סי' ד'
 ובתשובות מהר"ק ז"ל שורש קע"ו וקפ"ה . ובתשובות
 הרא"ס ז"ל סי' ע"ו ומוהרש"ר ז"ל כתשו' הנו' ובכמה תשובות
 להאחרונים ז"ל כמו שיראה הרואה הלא בספרתם . מ"ג
 מידי פלונתא מיהא לא נפקא בפרט שבא העדות דכבר
 נהנו בתי דינים שבסאלוניקי הכי ואי לזאת מלבד רבין
 דאיכא בכ"ד תרתי לטיבותא שמו וכינויו דהוי עדיף משמו
 ושם אביו בדכתי' לפי מנהג בתי דינים שבסאלוניקי ז"ל
 דבשתי' יתחתן אשתכח דלא צריכין הכא בכ"ד לשם עירו
 כלל דכבר איכא תרתי לטיבותא :

עוד

בה בכ"ד צר דשריותא שהיתה חכרת העדים
 בעיר ההרגב ויויל חיסאר וע"ה כמודע וכבר כתבו
 כמה רבנותא ז"ל דהא דבעינן שם עירו היינו כשהמעיד
 מועיד בעיר אחרת אעפ"כ כשהוא מועיד בעיר עצמה שממנו
 ההרגב או ודאי אינו צריך להזכיר שם עירו דהא עליה קאי .
 עיין בתשובות מוהרש"ר ז"ל ח"א סי' ר"ס דכתב כן משם
 מהר"א אביב ז"ל וכס' בנימין ואב סי' ו' ושם כסי' ז' דכתב
 כן משמיה דמהר"מ ז"ל ובתשובות מוהר"ב ז"ל ח"א סי'
 כ"א ושאר מהפוסקים ז"ל הלא בספרתם . באופן דאף
 למ"ס מוהר"ש ז"ל בק"ו ברך ז"ל סע"ג דאיפשר דלא
 כתבו הבאנוי דהיכא דמעיד באותה העיר של ההרגב דמהני
 במקום שם עירו אלא דוקא משום שהזכיר שמו ושם אביו
 ולומר דאף למ"ד דבעינן גם שם עירו כאן מספיק ע"ס .
 שיהא כך שריות' הכא בכ"ד דהא איכא הכא תרתי לטיבותא
 שמו וכינויו בדכתי' :

ואע"כ

דחוינן להרב מוהר"ב ז"ל כלל א' סי' ה'
 ומוהרש"ר ז"ל ז"ל ה"ה דלא סמכו עצמן אהך
 שריותא במקום חשרון שם עירו . מ"מ הא איכא מהר"א
 אביב ומהר"ל טיטנאך והרב ב" דסכרי דמהני ולדידהו הרי
 מוסיף תת כח כסא דהיתר' לנ"ד לנדרין דשריעת' דכל כה"ג
 דכ"ד לחשרון שם עירו כמובן :

ובדי

לנאת ז"ל מהר"ב ז"ל דעמיה אכתי הא איכא
 גבן תו טעמא רבא דקדוק לשון העדים אומרם
 אי הוסימוס קיאירה חיל ה"ה ראובן ערום וכו' דעל דלפי
 משפט עין רואה כמחאת העין שצל ראובן ערום יהודי
 לפס ולהכ"ד של יוויל חיסאר ז"ל קא מסהרו דאלת"ה הכי
 הול"ל אוספיומוס קי אירה און גודלן ששמו ראובן ערום
 וחוינן להו לרכותא רבנן בתראי ז"ל דרייני דכונן דא חגנא
 ומסיחא לחשרון שם אביו ושם עירו כיון דמטעמא דבעינן

סם אכין - וטע עירו היינו כדן שירע ביבידור דעל איתו
האיש קא שהיר - עיין מהרש"ם ז"ל ח"א ס"ג מ"ב וסי'
כ"ג וז"ל ור"ם מהר"ם ז"ל ח"א ס"ג כ"ג ול"ה ומחר"ם
ז"ל כתשו' ח"א ס"ג סימן ל' ושאר כל הפוסקים ועין בס' פ"ת
ח"א ס"ג מ"ג ובס' פ"ד דף ר"ד ע"ג ודוק - כאופן דהנה
כי כן דהא איכא כב"ד כל הני טעמי תריעי רכתי' פשיטא
דאינו יוצא בהרצון מחמת דכבד מיניה טע עירו - דליתא
דכבד דא כב"ד אין כוון הנודך כמובן - וכ"ש דכר
מן כל דין ח"א איכא כב"ד כמעט מאמר קרוב גמור לשם
עירו מאמר הערי' אי איכא יאומם טורו זה יוול הוצרך ז"א
זה לה אלמנה כמובן - עיין בפ"מ ח"א ס"ג מ"ג הגו'
ברך ק"ז ע"ג וע"ד ודוק - וכ"ש וכ"ש אי איתין לטעמי
אנפטין מצירוף הערויות אף גם זאת להך מילתא דכיון
דאית ביה גמ' כלי' השוכים פשיטא ופשיטא דלא בעינן
כב"ד טע עירו ככתוב בדברי הפוסקים ז"ל הלא בספרתם
באופן דהראת לרעת דגם מאי דבעדות ח' שמריה נמי לא
כא כו טע עירו תפורש כל הנודך לא חרעא כלל כמובן -
באופן דהראת לרעת כל מאי רכתי' מרש מגילתא ועד
השתא אתתא דא שריא מכבלי העיגון והלכה והיתה לכל
גבר די תצבין כמובן:

אהר

שכתתי הלכה זו בין דאלרא מן שמי' אנהירנהו
לציבין ראחא דשריותא שינא לאויר העולם עוד
כ' עדויות לזכות תולה לה לעניה זו ושלתי שינא להעולם עז'
מחמת שלא וזה ידי בקרב הימים הללו תלמקור לקצת יחירי
יוויל חסר זעא הבאים מהתם להכא אי איכא מאן דאית
ליה זכות תולה לה לעניה הלזו אזה כמה שנים שהיא יושבת
תחת תומ"ר כבלי העגון והיא בחורה - האחד שלחו מתם
ז"ל - בפנינו בית דין הח"מ בא' הח' הנעלה כה"ר יעקב
עזיאל הז' בכר ח"ר אליה נ"ע והעיר על אודות המנוח ה"ר
ראובן ערום נ"ע קומו לה ריכפיטה דילה קארגה דיל' רופא
קי לה טרוטו איל קאטירג' אי לה ריכפיטה סי לייטופו אין
ריכא די ה"ר רא"ו ערום נ"ע אז תירן לה ליטרה אי אינרביס
לה ליטרה די לה ריכפיטה קי מאכרו איל ה"ר משה בכר'
יעחק' חכוב נ"ע קי סי לה דיון דיטה ריכפיטה ביד המנוח
נ"ע איל לה רופא קי איסטאכא אין לה קארגה אילה ריכפיט'
דיל המנוח הנו' אי לה ריכפיטה די ה"ר משה שנו' וי"ט לה
רופא טורח נוסטו איל דימאכרו ח"ר יעקב הנו' א קאטרונג'
קי דיטה קארגה קי אירה קי סי לה דיון אי ריכפיטיון איל
קאטרונג' קי סי לה דיון אקיל גודי' קי טייני כודיקה מאס
אריכה די מישון אידישו איל קאטרונג' לפי תומו קומו לו
מאטארון זה איל ה"ר מנוח נ"ע אי קי פירריון סו קאכאיוו -
ולראית האמת ח"ש כ"ד הח"מ פה יוול חסאר זעא היום
כ"ג להרש ניסן וקיס' פ' דיון פ' דיון פ' דיון:

וזה

שני במותב תלתא כחדא הויכא בי דגא דחתימין
לתתא כד אתתא קדמנא הח"ר מררכי רוביו הו'
ואחר האיום והגיוס כדחיי קס על רגליו והעיר על אודות
ראובן ערום תושב יוול חסאר זעא שאמרו עליו זה ה' שנים
שנהרג כדרך בלכתו מאימיר זעא לביתו דאשתקד כוון
הקין נתקבל עליו עדות בתתא אימיר זעא כב"ד של שלש
תפי יהודי הידוע בתתא אימיר זעא התכונה אגב' וקורין
אותו אגב' ליקו אשר ררכו כל השנה ללכת ולבוא ליוול הוצרך
זעא עם השיירות שאחר האיום והגיוס קס על רגליו וכה
העיר בלשון לשו - איסטאכרו אקי אין אימיר ראובן ערום
איל דיל יוול חסאר זעא קי אביאה בייכרו קי איסטאכא
פארה אירסי אין לה הימאנה קי סי דישו קי לו מאטארון זה
כמה שנים - פואי אונה טארדי אל חאן דילה מיחקמי
זה פו אורה קי פניאיה אלני אריווילי קי סי בימירד - זה לה

מאכניאנה פארה יוול חסאר קון פארטי די לה קארבאנה
קי אכזאן די סאלרי אס לה מאניאה קי אביאן מאס גוד'ס
אי מי ריכפיטיון קי איל קידאכא קי לה אורטה פארטי דילה
קארבאנה אסטא איל אורטו דיאה דיאה די גו' איכים פורק'
טיניאנה קי אור - אילו טופי קי איסטאכא מיידי
דיומרו - אי לי בידי צינית קי איסטאכ'ה אראסטא
סירקה לה יאקס דילה באכרה דיריב'ה אי לי דישו פורק'
לייבאט איכפי צינית ארסאדו אי מי ריכפיטיון קי ארי קי
איסטו פואייה די מי קאזה אי איל סי פואי ביסטיונדו אי
איראנדו לוס ב'סטירוס די איכפיכטי - אי אלה לה מאניאה
סאלינו קון פארטי דילה קארבאנה אי אל דיאה די
גו' איכים און אנה די און קאזאר כומו דישו סאיר א קאמיני
אי מוס אליוקידיוו אלה קארבאנה דיונדו קי אכזאנה מאלה
ג'צטי קי אל אורטו דיאה מוס אירימאום וכן היה אי אל
דיאה די ב'זנים קי איכה ליי און פוקו ארילאנטרי דילה
קארבנה מי דישו און תוגר קי ביניאה דיל קאמינו כו באיאה
הונב'ו ארילאנטרי דילה קארבאנה פורקי מאטארון זה אי
גוד'ו פור אקי אריכס אלני איסטא איל מאטארון אי אילונג'
מי אטריכי זה איר זה ב'ז סי אירה גוד'ו אי ב'זי איל
פורפיון סין קאכיסה ה'באדו די בוקס אכאשו אי אטארדאס
לאס מאנס פארה טראס אי לואיבו קומסי לוס ב'סטירוס די
אין ר'בא אי איל קושאק קי איסטאכ'ה אטראס לאס מאכוס
קי אביאן דיל ראובן ערום איל ד'גו - בייכרו אכסי דישו
ב'זי איל צינית קי לי ב'זי ארסאדו אין אימיר אילי אברו
איל פ'גו אילי טופי סו צינית קי לו ב'זו אן איל חאן טארדי
די מארטס קי אירה די אלגודון בלאנקו אי איסטאכא
אריסבאדו סידיקה לפ לייאקס אין לה פארטי דיריב'ה קומו
לו אביאה ביסטו ממש - וההו פה ירושלם ת"ו ב'זא נכתב
הפק"ג וקיס':
הצער יצחק ערוך דיון - ניסן סכסן דיון
אברהם טורבאלנה דיון

והנני כח לפרש מילתא רפשיטא צדיק דהיתרא
היוצאין מביני שני העדויות הללו כדן שיהא ב"ד
יוצא באשור מוסיק בכחא דהיתרא הבלי מנטרך א התקפה
הנו' יסיון דברי דרך הויית' על ראובן ראשון - ותמולה
אכאר מהו ענין הריכפיטה שהעיר ח"ר יעקב אשר שלח
ה"ר משה בכ"ר יצחק' חכוב תחת' אימיר זעא כי לא פורש
ובאו הדברים סתומים כמדות על הירוש - והסתברו
אלני מפי העד עצמו שכא מקרוב מהתם להכא - והוא
שה"ר משה הנו' כששמע שאמרו שה"ר ראובן הנו' נהרג
כדרך ושהסמרות לא נאכרו שהיו כסום מוכן עם אכסי
הס"ר ושנמצאו ע"ג ראובן הנו' הריכפיטה מהסמרות שאנה
מאימיר זעא דרוש דרש מהכ"ד של התם עז' כתב המהלך
שאותם הסמרות היו שלו שהוא נתנם לראובן הנו' בהקפה
לזמן מה כמנהגו שהיה נתן בהקפה לקצת יחדי העיר
ההיא - ולסימן שלח להם ריכפיט'ה מכתבת יד
שהסמרות היו כן וק' ממין פ' וגם נתן להם סי' שהריכפיט'
אשר היה לו לראובן כמיקו מהסמרות שקנה מאומיר הנה הו'
מכתבת ידו של ה"ר משה עצמו כמו ששלח שחול'
נתן לו הסמרות וכתב לו הריכפיטה כמנהג כל הסמרות
שכשתהליכס עממס איון סמורו ה'ציר לציר עושין ריכפיט'
מהסמרות והעיר שלוקחין ושמה מה שכיין להעיר באחרון
אי לה ריכפיטה סי לי טופי אין ריכא דיל ה"ר ראובן נ"ע אי
מידי לה ליטרה אי איריכה קון לה ליטרה דילה ריכפיטה קי
מאכרו איל ה"ר משה בכ"ר יצחק' חכוב נ"ע קי סי לה דיון
דיטה ריכפיטה אין אימיר ביד המנוח נ"ע כ"ג כ"ג

הריכפיטה

לעלמא :

אף

אתה אמור לו דמלכד דכוון דנורע אנלנו כפירוש
 שהריספיטה הנמצאת בחיק המת הלוה היא היא
 מראובן ערום דוקא מהסחורות שקנה באיזמיר ועל זכמו
 שנתן סימן ה"ר משה ז' חביב קודם ראות הריספיטה שהיא
 היתה מכתב ידו של ה"ר משה הנו . כאותה שאלה והכירו
 כולם שאמת הדברים בזה שרובם כפולם אנשי יוויל חסאר
 הם מפירין כתב ידו של ה"ר משה הנו' אם כן הן כחינו יפה
 יפה לעשות סימן עובדק להכיר את המת מחמת ולא נחוש
 אל הנד הלון דשמה קנה סחורות וכו' רפונה אל הנד דשמה
 כבר היתה שעתה גירל פר"ע ה"ר ראובן וגו' בנכר והוא
 זמנה שנמשיך אלנו כה היפה זמנה שכתוב לאמר בעדות
 הראשון שהעידו הראשונים האנשים אשר מצאו את המת
 שנמצאו עליו קארטאש קי טראיה אי סו ריפפיטה דילה רופה
 קי איסמירסו אין איזמיר ועל ושאלמו הכל ליוויל חסאר
 ועל אלל אלמנה ע"ש . שכבר הוגד מפי מבידי אמת
 שהכתבים הם מקצת אנשים מיחידים איזמיר ועל לקצת
 אנשים מיוויל חסאר ועל באופן שהנה אמת הנה ככון
 שהמת הלוה הנמצא חפנו היה ללכת ליוויל חסאר ועל
 שהרי לא עביר אינוש למסור הכתבים המופקדים אלנו
 להוליכן מעיר לעיר לאיש אחר ההולך לארץ אחרת כמובן .
 והנה כי כן מלכד דאיכא למטען נכד הנד הלון דמי מתרמי
 שקנה סחורות אחרות ונטפל עצמו לכקש לו סופר להעתיק
 הריספיטה הראשונה בתוך השניה ולא השניה תוך
 הראשונה ושהשליך את הראשונה ארצה ולקחה זה המת או
 שהשאלה לו וגם שלקחה נבי אשר דרך לו ללכת ליוויל
 חסאר ועל או שנתנה לו הנס דאיכא קפידה ברעות בני
 אדם הסוחרים שלא ליתן הריספיטה מהסחורות אשר הוא
 מוליך מעיר לעיר לאדם וזלנו ההולך להעיר היתה כנורע
 ועוד כה דלפוס קך סהדותא דקא סהיר ה"ר יעקב ה' דהשאל
 הסחורות היתה דוקא הסחורות הכתובות בריספיטה
 הנמצאת בחיק המת מכ"ל של ה"ר משה הנו' כמו שנראה
 לרון ממפלט לשון העדות אשתכח דקצת הופחה תיהא
 איכא דלא קנה ראובן ערום באותו פרק סחורות אחרות
 זולתם דמי מתרמי כמי שהסחורות שקנה שהיה שניה דוקא
 בנכרו או באכרו ואלו הראשו' לא נפקד מהם דבר דלמיחש
 כמי שהסחורות שקנה באחרונה הוליכן ראובן ערום בסופ
 אחר ולא הראשונה' הא נמי לא מתרמי שהרי אי קנה אח"כ
 כל כך סחורות עד שנטפל עצמו לעשות הריספיטה אחרת
 ולהעתיק הראשונה באחרונה מסתמא גם האחרונות היה
 מוסרן לאקטריגו' להוליכן עם אנשי השירה משום גביבה
 ואבידה כמובן . עוד בה דאעיקרא דדינא זה הנד
 דקיימינן ביה דבו נפל הספק אי הריספיטה לא חשיב
 סימן מובהק כיון דאיכא למתדד דשמה ה"ר ראובן כבר
 הגדיל פדע מההיא שעתה אלה"ר משה הנו' ולא בא לכלל
 ג'טולה זה הנד קליש ביה הנד מהנדר הראשון כיון דחוינן
 דבנדר הראשון נתאמת אלל דחוינו יוויל חסאר ועל עד
 שהטילו פשר להוציא חיון מיד האלמנה עד חמשים גרוש'
 כדכתב לעיל וכמובן . באופן דהנה כי הן לפי כל
 ההוכחות הללו פשיטא ופשיטא שהריספיטה הללו חשיבא סי'
 מובהק נכוד להכיר את המת מתחתה דאינו כתי ראובן
 ערום אף להנדר דאחרת דלא באה לכלל ג'טולה' . כמובן .
 שהרי כבר נודע דמתה הן הפוסקים הגדולי האחרונים
 אלה יצאו להתיר אשה תשיבונא מטענת כי מתרמי הכי
 והכי אפי' חסו' שאינן סי' הלא בספרתם ושפיר מוצילנו
 ההוכחות הנו' לבני הנד קליש הנו' להביאה לכלל סי' מו'
 לבולי עלמא כמובן . באופן דלפוס קך סהדותא קת"ל
 אשתכח

הריספיטה הנמצאת בחיק הנהרג כמובן . ובכלל סופר
 לי קושט דברי אמת שאח"כ הלך לשם ה"ר ראובן למישרי
 תיגריה והיה רוצה לישבע וליטול וכ"כ נתאמת בעיני הכ"ר
 דברי ה"ר משה הנו' שאמת יהנה שבהקפה נתן לו הסחורות
 מהמת שידעו בכירור שכך היה תנהג החנוח לקנות סחורות
 בהקפה מה"ר משה הנו' וגם שנתברר להם שכשהלך המנוח
 לאיזמיר ועל לא היה בידו כל כך מעות עד שהטילו פשר
 דבר בינו וכיון האלמנה ליתן לו חמשים גרוש :

והנה

עין חכם ישכיל זאת דהנה כי כן לפוס דהטא
 נראה דהריספיטה הללו חשיב סימן מובהק
 להכיר את הנהרג מחמת דאינו ראובן ערום כי ל"מ
 אם נאמין לה"ר משה הנו' ביה שאמר שבהקפה נתן
 הסחורות לראובן הנו' רפשיטא דלית לה למיחש לשמה
 העתיק את הריספיטה מכת"י ידו והשליך את הראשונה
 ארצה ולקחה אחר או השאלה וראובן אויל לעלמא דכיון
 דאכתי היה חייב ראובן לפרו"ע פרעו"ת לה"ר משה הנו'
 אם כן בכה"ג לא עביר אינוש למייעבד הכי להשליך ארצה
 הריספיטה שהיא תכ"ל של המקויף עצמו או להשאלה לאמר
 דלא גרע מההוא דכתב הרב פ"מ ז' אל כה"כ סי' ז' דג'טולה
 ודאי לא מושלי אינושי כיון שהיה עשויה לחשבון שכינו לבין
 אחר . אלא אף גם זאת שלא נאמין את ה"ר משה הנו'
 כיון דמחמת מומן קאתי ונימא שראובן הנו' כבר גדל פר"ע
 תהיה שבתא ולא היה לו חשבון עם אדם אלא שה"ר משה
 הנו' כתב לו הריספיטה פתקה הסוחר' שכותבי הריספיט'
 תהסחורות שקונים והערך לקולין עתהם לוכרון . אפ"ה
 זיון שהוגד לי מפי אנשים סוחרים מיוויל חסאר ועל כמיוקו
 דאיכא נורך גדול מהריספיטה אל הסוחר כדי להתנהג
 הסוחר עם בעירו על פיה דשכחה גזויה כפרט בסחורה
 היתה תמינים הרבה ולפעמים לקראות את הסוחרים שקונים
 והם הרבה ביחד עם בעירם שכ"כ נתן בעד סחורה פ'
 ז"כ בסחורה פ' ושכלם מהגיס לילך עמקם הריספיטה
 וס כן אילו היה ראובן יודע לכתוב היינו חוששין
 הריספיטה שכתובה מיד ה"ר משה הנו' הנמצאת בחק
 נהרג לשאלה וכינעא כי מקום יש בראש לומר שראובן
 העתיק הריספיטה בתי הכי מכתובת ידו והשליך את
 הראשונה ארצה או השאלה לאחר אך כיון שכבר נתכרר
 גלינו מפי באנשים שראובן לא היה יודע לכתוב אם כן לית
 ה למיחש לשם ראובן בקש לו סופר להעתיק לו הריספיטה
 הראשונה השליכה או השאלה לאחר דהא בורכתא וכפרט
 הוגד לי מפי מבידי אמת הקדושים אלנו שלא היה לו פנקס
 זכנה הסוחרים כדי לחוש שהעתיק על ידו סופר הריספיט'
 פיניקסו אלא שהיה תתנהג עצמו ע"י הריספיטה על
 קנסו אלא שהיה תתנהג עצמו ע"י הריספיטה מחתיכי
 רות מופרדים . ואפ"ת דלפי נד הלזה הריספיטה הללו
 באה לכלל היתר הג'טולה דהרב בעל פ"מ ז' כיון דהת'
 נו שעתא דקא יתיב תר משום שהיה עשויה לחשבון שכינו
 ין אחר מ"ת לכלל טיפסיר באה לאיש כזה שלא היה לו
 פטיור רק הריספיטה הכתיבות . וכתב הרב פ"מ גופיה
 שם במימן ז' דטיפסיר ודאי לא מושלי אינוש ויהיב
 תמא כיון דמתשקבותו של אדם תמשאו ומתנו כתוב שם
 ע"ש :

אם

יצא אדם לקראתך לומר דלפוס הנד הלוה אכתי
 איכא למיחש לשמה ראובן הנו' אחרי כן קנה שם
 יחזיר ועל סחורות אחרות ושמה אי לזאת נטפל עצמו
 קש לו סופר להעתיק לו הריספיטה הראשונה בריספיטה
 אחרונה כדי ליהנותם לפני שתיקו גם יחד הכל בכתב
 דהראשונה השליכה או השאלה למת הלוה וראובן אויל

אשתכח דהא איכא ככ"ד בד חשיב דטריותא סי' מו' מסו' כלים דלא מושלי איגוש מביד אומר שהמת הכתוב אינו יכול ראובן ערום כמובן:

ולפום

ההוראה בתרא שהעיר אנגלוק שהעירו שהיה ראובן ערום במלכותו שראתו מלוכס בהם באיזמיר וע"א ושארם לושחחמת שהיה חזן לביתו סוף מלוכס כגיגית קרוב וגו' הא איכא נמי תו בדדן דהוראה להכיר את המת דאיכא נמי ראובן ערום וטעם דל"מ א"ס באמר שהרצון בו שהכיר את המלכותים בט"ע דמאי דהוסיף עצמו לדון ולמד שהיה הגיגית קרוב תרתי קאמר כדכתיב לעיל דאף סי' אית ליה גביה דאיתנין להוראת מוהרזמט דבל הוצא לדרך לא חושבניו תו במלכותו לשאלה וכו' דהא נמי הכרת גיגית ודכתיב לעיל גבי העדות ה"כ דאף המפקפק אהיה הוראה אהוראת גיגית וורה כדכתיב לעיל ע"ט אלא דאף איגיתא שאין הרצון שהכירם בט"ע דרק על ידו סי' מוחקי וחווירי כיון דלא הכיר בהם להכירם לא פעם אחת אותו ערפי מ"מ לכת הפוסקים דסברי גבי סומא דא"ס פרט ונמצא מקום השומא דחשיב סי' מו' הבא נמו הכי פרט ונמצא מקום הסי' שהיה הקרע לנר יחזיק והיה למעלה קרוב לאיזקס באופן דאף שנקרע לא חשיב סי' היותו מפרט ומנמצא מקומו סי' חשיב סימן מוכסס עיין מוהר"ך ז"ל בית ז' ומוהר"ש ז"ל בא"ס סי' כ"ד ומוהרזמט ז"ל בחא"ס סימן ל"ה ופ"מ ח"ג סי' ל' ופ"א סי' ג"ח ואף דלא קוריתא היא הך הוראה דמוהר"ך ז"ל דהרא"ה ז"ל נוחמיר היה כמ"ט מהר"ש ומהר"ב ז"ל מסופק בה ומהר"ש ז"ל עצמו בקונטרס דף ט"ל חפסק בה מ"מ מלכד דטעם דמתנתו פקפק בה מהר"ש ז"ל לא שייך הכא ככ"ד כמו שזכרה הוראה שם בקונט' שהרי הקרע לא עביר השתנות כמובן ומוהר"ב ז"ל מספק החמיר בה וחזון לנבדול האחרוני מהר"ב ז"ל שם שנטה להקל בה כמו סוד' הוראה בסי' הנו':

עוד

בה דכל כה"ג דכ"ד דהא איכא ספק מו' מחמת הך סהדותא קתא סנו' מהרזמטטה כדכתיב פשיטא דבהנמרים יחד שתי גרויות הללו טובים השנים כחא דהיתירא להתייר אשה תכבלי העיגון וכדאשכחן להרב פ"מ ז"ל בח"כ סי' ז' דטעם חס לחולקים אהוראת מוהר"ך ז"ל סנו' וכתב וז"ל ואף כי יש חולקים עליו בכ"ה דאיכא נמי סימן כלים שהכירם העיר בט"ע יפה ופה נמצא נמו' להו כדאי נמצא מקום ומה גם בהנרף דיש מהגדולים שפסקו כלאסנא אחרת דגמרא דלא חייט לשאלת כלים וגו' עכ"ל ע"ש והוא הדין הכא ככ"ד כמובן וזה גם דדיון עריוף דכ"ד לא שייך עביר להשתנות כדכתיבנא וגם דאיכא הכא ככ"ד יפוי כח הוראת הגיגית לדעת מהר"ך ז"ל והעמיה כדכתיב ובפרט דחזון להרב מהר"ט ז' יע"ש ז"ל בתשו' פ"מ חא איליה סימן ט"ו שהיה דונה להתייר עיגובא ע"י צירוף שני גרויות תשני סי' כלים שהם ספק מוכהקים שפתב דע"כ לא נמצא מוהר"ב ז"ל בח"א סי' ו' א"ס יהיו שני סי' שאינם מוכהקים בכלים להחשיבן כסי' מו' דצירוף אלא גדול דוקא ככ"ד שהיה כרוח שהיו תן הסי' שאינן מ"ו ביותר אהפס ככ"ד שאנו מסופקים דכל אחד מהם ראפאר שהיה מו' אפשר דמודה מוהר"ב ז"ל ע"ש ואע"כ ה"הרב ז"ל דכתב שם דכל זה איכא שיה לו בלתי ראיה מפרעת כמ"ט שם מכל מקום שפיר איכא למימר דע"כ לא נסתפק הרב אלא דוקא בעודם השנים ספק מוכהקים אהפס כל ראיה חד מוכהק ואחר ספק מו' אויל ומורה הרב ז"ל ועמ"ש הרב פ"ת שם בסי' ז' דף קע"ב ריש ע"ב וזען בספר זרע אברהם ז"ל בסימן הגזל בזה

והכא כדכון דידן נס לפי שני העדות הללו לכד הא איכא חד מוכהק וספק קרוכ לודאי השני ופשיטא דלפי מולת דהרב ז"ל איתתא שרייא וכו' א למוס כל ההוא כחא דהיתירא דכתיב לעיל בג' העדות הראשונים דפשיטא ופשיטא דכדון דידן פטור ועטור מכל ערעורי ואתתא דא אשת ראובן ערום שרייא להסתכסכא לכל גבר דתכבי כמובן אן דכרי התלמיד קטן כושל שבהם דשקל וטרי כדכר הלכה כאחד המורים כדי להסתלמד שכן צוה לו המלך הרב המופלא דכו ה' כדי שיהיה רגיל בהם ולמעשה תלמיד אל יורה לא להלכה ולא למעשה באום המתאור לחוות במועם ז' ופני רכו טובו וזכיו:

הנשיך מרדכי רובין

הסכמת מורי גאון ירושלם הרב המופל' בעל'ס בתי כהונה זלה"ה

מה נבבר היום לכל מראה עיני הכהן עין רואה דברי פי חכם חן ידיד נפשי דרופתקא דאוריתא החכם השלם המובהק המורה לצדקה כי גדול מרדכי עריון למעלה הי' ראה ויתר עניה זו ושפרא מילתא באנפאי ובאנפי חברין ויצא הדבר בהיתר כאשר הורה גבר בעל הוראה הנז' כל מן דין סמוכו לנא יורה יורה ידן יתיר יתיר עיני לשמייא יפוצו מעינותיו הוצהו מרבה תורה מרבה חכמה ובינה יתירה ומראה הארץ ריעה וחי לעולם כנפש האב וכנפש הבן וכסאו נכון עד עולם:

נאום הצעיר יצחק הכהן

שאלה

ראובן כתן מעות לטמעון כדי לקנות ממנו חפץ פלוני שהיה לו ולא משך ובין דא לרא הלך בעל החפץ וקידש את דינה כחפץ זה ואח"כ הלכה דינה ופשיטה ידה וקבלה קידושין מאחר נס כן מי ימא דתקינו רבנן משיכה וכל דלא משך אכתי לא יבא חפץ מראות מוכר הניא לה מקודשת גמורה לראשון ולא תפסי בה קידושי שני כלל או דילגמא כיון דמדאורייתא קנה לוקח על ידי מתן דמו"ס דמעות קונות הו"ל קידושי ראשון מילתא דאורייתא במקדש בגולה ומושגין לקדושי תרומה וירבו המורה ויבוא שכת"ה:

תשובה

שאלה זו היא מוצאת בספר משנה למלך בפ"ה מה' אישות דין ז' שכתב ז"ל ונסתפקתי במי שקנה חפץ מחבירו וכתן המעות ולא משך דקול רמן התורה קנה ומרדכין לא קנה עד שימשוך א"ס קידש המוכר בחפץ זה היכי לדינמו דייגו מי כחא דהויא מקודשת גמורה וא"ס בא אחר וקידשה לא תפסו בה קידושי כיון דמרדכין לא יבא חפץ מראשון א"ד ראו לנפש לקידושי שני כיון רמן התורה קדשה הראשון בגזל עכ"ל וכתב עלה דמילתא דנר זה האחרון נראה כענינו פ"ט ח' האיל והרב ז"ל לא הראה לנו את הפתח איכא למימר דאכתו

כדד אנדרו ומד הסברה אמרה למילתא ואי לואת למ
 דעת לתור ולבקש בדברי הס"ס והפוסקים או אכא גילוי
 בעתא אל מה סגד הרין מוטה דבר על כוונת אשר חתוכו
 דע אס מוטה דפשוטה לפני הרב זל לא נטפל ענמו
 להראות את שתתה:

אען

ואומר תהלת דבר חסיד דברתי לשמע און
 אשר שמעה אונזי ראיכא און רבעי לרון בכ"ה
 הויה תקורשת גמורה לראשון ולא תפסי בה קדושי שני כלל
 אותה שאמרו ב"ם סבובת העדות דף ג"א גבי הויה
 תנן ואיכה נוגת אלא בראוים להעיד דאמרינן עלה בט"ס
 אפוקי מאי רב פפא אמר לאפוקי מלך ורב אחא בר יעקב
 מר לאפוקי משחח בקוביא מ"ד משחח בקוביא כ"ט מלך
 ד"ד מלך אכל משחח בקוביא מדאורייתא מחזא חזי ורבנן
 הוא דפסלוה ערבאן . וקול כרב אחא בר יעקב כ"ט
 הרמב"ם כ"ט סבובת ע"ט הויה דאף דמדאורייתא תיחזא
 חזי וחזיל עליה קרבן סבובת העדות אפ"ה קא פשיט ותיני
 רב אחא ב"ד מהני' אתא לאפוקי משחח בקוביא דאתא
 תקנתא דרבנן ומפיק מדאורייתא דמשמע דה"ט משום
 דכיון שהס אמרו דמשחח בקוביא לא חזי ממילא הוא דלא
 חייל קרבן סבובת . וא"כ אכן הך נמי נאמר כ"ד דמאחר
 דתקימו רבנן משיכה דכל דלא מושך לא יצא החפץ מרשות
 הופר הו"ל תקדש ראשון כחוקדש בשלנו ומאט ולא תפסי בה
 קידושי שני כלל:

אמנם

לע"ד לא הויה דלא דמיה דהויה דרב אחא
 ב"ד היינו שהס אמרו פסב ואל"ת לטוטרו חן
 דקרבן דהיינו מנות עשה של תורה וכמ"ס בכתה דוכתי טב
 א"ת שאני והיינו דפשיטא ליה דמתני' אתא לאפוקי משחח
 בקוביא . משא"כ כ"ד דאי אולינן בתר תקנתא דרבנן
 בדאמרינן אתינן להתייר א"א לעלתא משום תקנת חכמים
 שהרי מדאורייתא קידושי ראשון לא תפסי וקידושי שני
 תפסי ואשתבת דמתנת תקנתא דרבנן שרינן א"א
 יצלתא איסור ערוה הסמורה והא מנא לן וכמוכן . וכרס
 זין לחלק ולומר דשאני ב"ד דאף דאוקמוה רבנן חפץ
 ברשותיה דמוכר ה"ת אפשר דהיינו דוקא לכדקבול עליה מי
 ופרע אמנם כל דאכתי עדיין לא קביל עליה להיות כמ"ס
 א אוקמוה ברשותיה דמוכר לגמרי והיכי ניתא דהו"ל
 קידושי דאורייתא דהא ניתא שהרי חוינן ליה להרב משנה
 למלך ז' מתוך דבריו דפשיטא ליה דאפי' תקמי דקביל עליו'
 להיות באבל אוקמוה רבנן לגמרי חפץ ברשותיה דמוכר שהרי
 נדרד אנדרו מד דהיינו נוג' או דילגא נוג' ואס איתא
 דהך מילתא לא פשיטא ליה להרב ז' הו"ל למנדר אנדרו
 זא ולא הו"ל למינקט פסיקא גבו הגד הראשון טעמא משו'
 ימדרכנן לא יצא החפץ מרשותו . ולכא למימר דהרב
 ל מיירי מן בתר דקביל עליה מ"ס משום דמלכר דהיטא
 פשיטא דלישכא לא משמע הכי עור בה דלפי מספר סדרות
 לא הו"ל למתתם סתומי כולי האי כמו שיהיה הוואה .
 יצובא מילתא שהיה מאחר שכבר הפקיעו רבנן פילת
 הקמין דאין מעות קומות אין כמ"ס אלא תסם
 דברים וכלישכא דמי שאינו עומד בדבריו ובמ"ס בט"ס
 דאפילו לר"ם לקוש דס"ל דמשיכה ממורשת מן התורה נתו
 זאי באבל תסום דברים שאלו לכלל ומדר"ל משמע לר"ם .
 עיין בתסו' מוהר"ם אלשיך ז' סי' וזכר לדבר הויה
 דרכיית גלימא לא מפיקין מיניה וכו' דה"כ חפץ בידיה
 דמוכר איתיה ובחוכן :

וכבר

לע"ד עלה תחילה במחשבה דבעין פשיטא
 דמיחש חיישינן לקידושי תמויהו דכבר מילתא
 אמורה בכינוח ליה רב"ד בתיבה ותכינא בפלוגתא דרבנות'

שהס אמרו וכאו לכית הספק בהאיט מוקדש כפסולו עדות
 דרבנן אי חוששין לקדושיהו לא זריכה בט או לא דמי כימא
 כיון דמאי דבעינן שיקדש בפני ערו' הינו דבר תורה דילפינ'
 דבר דבר ומדאורייתא הס כשרים להעיד הו"ל לקידושין א"ד
 לא חיישי לחו כלל כיון שהס פסולים מדרכנן ועלו וכאו
 הדברים כספר העטור בדונו קבלת עדות וכמדרכי ב"ג
 דקידושין שכתב זול וכתבנות כל הני דפסלי מדרכנן כנון
 הרועים והמוכסים אס קידש אשה בפניהם אפילו שמיס
 חורים לא תפסו קידושי כלל ואינה צריכה הימנו בט דכל
 דמקדש ארעתא דרבנן מוקדש ואם קעניהו רבנן לקידושין
 חוינה ורב אחאי כתב דזריכה הימנו בט מהא דברסונן
 בקידושין גראין דכרי ר"ט כסן ועין דכרי ר"ע בשאר
 איכרים הו"ל ומדרש חכמים הוא ורבנותא אמרי אס כן
 קרובים נמי מדרש חכמים הוא דכתב לא וימתו אכות בערו'
 בניס ומסתברא דהרי וקדשי קדושי תורה ולי לא בעי יבחי
 גט מספק ואפי' הכחשה נוג' זריכה בט מסופק וכן דעת
 דכינו האי ז' עכ"ל ע"ט . וכבר הרב משפטי שמואל ז'ל
 הווקק ענמו לפרש דברי דזיקים בתסו' ריש סי' קפ"ד אף
 דמפורש יצא ז'ל ואפי' שתפרש לטון המדרכי ז'ל דהא
 דקאמר ורבנותא אמרי נוג' רכאו לפלוגי על רב אחאי גאון
 ז'ל ולומר דא"כ לפי דאיתו אפי' בעדות קרובים נמי ניתא
 הכי משא"כ הסכרא ומה שמסיק ומסתברא דהדר קדשי
 נוג' לאו אעדות קרובים קא מסיק אלא היינו לגבי פסולי
 עדות דרבנן דוקא דהתם אמרי דמן התורה כשרים ומדרכנן
 הו"ל דפסלי א"כ הו"ל תקורשת מן התורה ודלא בתשובת
 הבאון דלעיל הן אחת שפשיט הלשון כך משמע כלי ספק
 ודקת עכ"ל . וגם אמרו כן בתוך השו"ש שנה ופרש
 דקושטא דמילתא כאמר מ' בתחילת דבריו בהקדמתו
 שלשון קושיא הוא דלפלוגי עליה דבאון קא אתו וההוא אמר
 תרע נמי דהא כשהס מביאים דרושת קרובים מביאים
 דרשת דלא וימתו אכות על בניס דהיינו קרובי טאב דאין
 ספק טפסולים לעדות כי לא מצונו אום פוסק להכשירם
 דאפילו הרמב"ם ז'ל דוקא בקרובי אס דקאמר ולא בקרובי
 הטב וא"כ הרי אין חולק בדבר להכשיר קרובים ואפי' לחות
 מדרכנן . ומה שמסיק גם כן וקאמר ומסתברא נוג'
 פשיטא דלפי זה דפירש לעיל בההוא דקאמר ורבנותא אמרי
 דאתו לפלוגי דה"ק ומסתברא סהנה דקאמר לעיל בתחילתו
 השו"ש דהו"ל פסול מדרכנן כנון חובים ומוכסין נוג' ובהכי
 מסתברא דהרי ומקדשי ואו לא בעינן מצריכוין בט ועל
 מסיק . וכן כתב רבינו האי גאון ז'ל עכ"ל ע"ט שכתב
 דעין ראה ומסתבאים בה ומביאים כזה מתנה להחמיר
 בכ"ד הוצרך להאריך בה . ואס שסלו שקול וטרי אהיה
 דסן וצין קא ווייתו מנה סויעת' רב אחאי גאון ז'ל אבל אין
 פונתינו להאריך בה שאין כוון הנורך לכ"ה . ודעת הר"ף
 ז'ל בתסו' הנו' דאין חוששין לקידושי ודבריו עלו וכאו בתסו'
 הרשב"א ז'ל בסו' אלף קפ"ה וכה"כ סי' ר"ל וכמו חסות קי'
 קכ"ה ז'ל וכתבת אלני נוג' שנשאל ממנו ענין זה נוג' והשיב
 הריף ז'ל דאוקתה דיקא דדק רב אחאי נוג' לאו דוקא הויה
 אלא הט' דלא מצריכוין לעדות קרוב בט משום דכל
 דמקדש ארעתא דרבנן מקדש ואם קעניהו רבנן לקדושי
 חניה ובכמה דוכתנן אמרינן ומי אוכא מדי דמדאורייתא
 אסורה ומדרכנן שריא א"א לעלמא ומדריכוין אין כל דמקדש
 ארעתא דרבנן מקדש ואם קעניהו נוג' הילכך לא שרי פסולי
 דאורייתא ול"ס פסולי דרבנן כנון משחח בקוביא נוג' ויחיה
 בו כולן פסולים ולא זריכה גם דאם קעניהו רבנן להנהיג
 קידושין זלו הינו פסולין דרבנן זריכוין בט לשתמוט מה תכא און
 חד אמורה ולימא וכי אפשר מילתא דמסיק מינה הודבא
 ואתיא

ואתא לירי מזודות ולידי א"א שבקי לה רבנן סתמא עד
 דאתא רב אחאי זל ומפיק לה מדיוקא עד כאן לשונו ע"ש
 ושם שם לו הרשב"א זל האריך להכריע דת"ר שחושבין
 לקדושו ואין כונתו להאריך בזה למשקל ולמטרי שאין
 הפזאי מסכים ועש"ב . ולא אשים דברתי בפסולי עדות
 הכללדין מן המדו' כגון קרובי האם שכל בו ההפר' שהענין
 אריכות ואין בו מן המדו' לכ"ד שאין אלו דנין אלא מפסולי
 עדות גמורים דרבנן כגון הרועים וכיוצא וכבר רבנן קדושי
 האחרוני' זל מהרש"ם בחא"ה סי' ל"ג ומהרז"א בסו' ז' וח'
 ומשפט נדק בח"א סי' מ"ג עבוד ס"ס במי שקיר' כפני פסולי
 עדו' הכללדין מן המדות מהאי פלוגתא דרבנן קמאי והרז"ף
 זל והרב העטור זל דקאי דכותה דאת' זל הכללדין מן
 המדות פסלינהו מדרבנן שמת הלכה כהרז"ף והרב העטור
 דהמקדש כפ"ע דרבנן לא חישיבין לקדושו כלל . באופן
 דהנה להקת כתיב דקא מפלגי אי מיחש חישיבין במספר
 הדורות לתקנתא דרבנן כי לא פורש להתייר מחמתה א"א
 לעלמא או לא לדעת הרז"ף זל ודעתיה מישרא שרינן א"א
 לעלמא מחמת תקנת חכמים גמורה ולא חישיבין לקדושו
 אף תדאורייתא הו קידושין גמורין . ולדעת החולקין
 חישיבין דאדאורייתא ולא שרינן א"א דמלתא דאדאורייתא תפסי
 כש קידושין לעלמא משום תקנתא דרבנן וחושבין לקדושו
 ובתכ"ש דמן הכללדין מן המדות שכל בו ההפרש וחיישי
 איבהו לקדושי דידיה . ודון מינה לכ"ד לדעת הרז"ף זל
 ודעתיה דלא חישי לקדושין דאוריית' מחמת תקנת חכמי'
 המגדרת דמישרא שרינן א"א לעלמא מהאי טעמא גם
 במספר הדורות . ה"ה דכ"ד יסברו דלא חישיבין לקידושי
 שני כלל שהרי מאחר דמתקנת חכמים אכתי חפץ ברשותי'
 דמוכר איתיה א"כ הרי זו מקודשת גמורה לראשון כסתם
 קדושין דאדאורייתא דאין קדושי אחר תופסין בה דמאן
 דמקדש אדעתא דרבנן מקדש דרבנן רוקא קפרינן גם
 במספר הדורות כדכתיבאל . ועיין בההיא עובדא דנרש
 דיבמות דף ק"ז שפירש' זל דרבנן אחרי החוטף אשה מבע"ל
 לא כהו קידושין וכתב עליו הרשב"א זל שם בחידושו דלא
 דמיא לההיא עובדא דפ' האיש מקדש דהוא אחר לקריבה
 וגו' עד דהכא היתה אשתו דרבנן תקינו לה נישואין וגלה
 אזלו ולא מיחתה שריא באשתו גמורה שאינה יכולה לנאת
 חביתו אלא בגט אם בא זה ושכחה וקידשה לעצמו אחר
 שכתרנית לזה לחזור וליכסא לו נישואין גמורין וגו' הרי זה
 בחוטף אשה מבעלה וגו' עכ"ל ע"ש . באופן דהרי
 אמרינן גם במקדש שני אדעת' דרבנן מקדש דכיון דקידושי
 ראשון תפסי דרבנן אין קידושי שני תופסין בה דאדעתא
 דרבנן מקדש וכבר סמ אמרו דקידושי ראשון קידושין וה"ה
 הכא בכ"ד . ועיין בההיא דהסולח דאפילו למפרע אמרי'
 אדעתא וגומר ולדעת החולקי' זל דמיחש חישיבין דאדאורייתא
 לחומרין ולא קא שרו א"א לעלמא בלא גיטא מחמת תקנתא
 דרבנן ה"ה דהכא בכ"ד יסברו דמיחש חישיבין נמי לקדושין
 של שני שהם קידושי דאדאורייתא דמילתא דאדאורייתא קידושי
 קחא לא הוו קידושין דכבר וזה לוקח דמעו' קונות . ואית
 לן למיזל בכ"ד לחומרין לאזריכה גט תירויהו כדי להתייר
 לעלמא ובסתם ס' קידושין דעלמא . ומה גם דאיכא למימר
 דכ"ד אפילו הרז"ף זל אזיל דמורה שחושבין לקדושי תירויהו
 דטעמא דאיכא לח"ד דדוקא גבי הויה דמקדש כפ"ע
 דרבנן לא חש הרז"ף לקדושין כלל משום דס"ל דכיון דהא ק"ל
 דמאן דמקדש בלא עדים אין חושבין לקידושין וכבר נודע
 פשו' תקנת סתמית' לחפסיגנהו מדכריהם לרועים וכיוצא
 לענין עדות שלא יפיל עדותם לבלום אם כן אי אכן כדירן
 מיחש חישיבין למאן דמקדש בפניהם לא זריכה גט כמנאפ

עיקר כונת תקנת חכמים תבטלת בענין זה שהרי למי
 תקנתא דרבנן חרי זה דמקדש בלא סהדי דכבר פסילגנהו
 רבנן להני סהדי וכיון דאיכא ביטול גמור הכא לתכלית
 עיקר תקנתם הנראה לעינין אמתו להכי לא חש הרז"ף זל
 לקדושו מטעמא דמאן דמקדש אדעתא וכו' משא"כ בכ"ד
 דעיקר תכלית כוונתם היתה בתקנה זו כדי שלא יאמרו
 כשרפו חוטף בעלים דמוני הדר ביה דמיחת איניש כפשיט
 לספיקא דאפשר דכל כה"ג אפילו לדעת הרז"ף חושבין הכא
 לקדושי תירויהו שהרי אין חשש זה מכטל עיקר תכלית
 כונתם הכא ביטול גמור כההיא דהרז"ף דכתי' שהרי בכ"ד
 הויה שעתא דאמרינן ליה למקדש דתפסי בה נמי קדושי
 שני דמראדאורייתא כאותו מעמד גופיה ופלא פוס אמרינן
 ליה למקדש ראשון שהחפץ ברשותי קאי כל דפלא לא משך
 מתקנת חכמים וכיון דמדאיתו מעמד גופיה פבר מתקני'
 עיקר תכלית כונתם שלא יאמרו לו וכו' דכבר חזי הדר ביה
 כל כה"ג אפשר שלא בא לכלל מאן דמקדש אדעתא דרבנן
 מקדש ואפקעינהו וכו' לגמרי כי היכי דנימא דאין חושבין
 לקדושי שני מהאי טעמא כלל אלא דמיחש חישיבין לקדושו
 תירויהו ככל כה"ג אפי' לדעת הרז"ף כמובן :

אלא

דכמעט העיין עין רואה שאין לדון מינה לכ"ד
 שהרי מלכד דאיכא למיירי דחילוק יש בין היכא
 דעיקר תקנתא דרבנן היתה משום מיגדר מילתא מחמת
 איסור שהם פסולים דוכרי שקר להיבא דלא הייתה מחמת
 מתן כלומר משום תקנה דלוקח שלא יאמרו לו כשרפו וגו'
 דכל כה"ג מאן לימא לן דמשו' תקנת מומן העמידו דכריהם
 גם במקום איסור דאכתי אפשר דכל כה"ג מאן לימא לן
 דמשום תקנת מומן העמידו דכריהם גם במקום איסור
 דאכתי אפשר דכל כה"ג דכ"ד כ"ע מודו דלא חישיבין
 לקידושין של ראשון כלל . דהא מדאדאורייתא רוקא קפרינן
 בכל כה"ג ואע"ג דהסולח לא בא עצמו לזבית הספק כד
 הלוח ת"מ אי לכעין פשיטא ליה אכן כדירן לפוס ריהטא
 אכתי ספוקי מספקא לן . ובר מן דין דאיכא דדניא
 כראה דזו פשיטא ליה לכעין דלענין איסור קפרינן לקדושי
 תירויהו דכתי' אך לא איבעיא ליה הכא אי לית לה
 למיחש לקדושי שני אלא לענין המתן רוקא כלומר תקנתא
 דרבנן דכתידי דמוכר דתקימו משיבא ללוקח והיא כמסת
 לענין קידושין דטעמא איכא למיחת איניש כפשיט לספיקא
 אי לכל כה"ג לית לן למיחש לקדושי שני אפילו לחולקים עם
 הרז"ף זל ודעימיה דקפרי בעלמא דאדאורייתא מטעמא
 דכיון דתקימו רבנן משיבא שהם אמרו מוכח המסור בידם
 דכל שלא משך הלוקח עדין החפץ ברשותיה דמוכר איתיה
 ומצי הדר ביה דחיליהו עדיף לאפקועי ממוכר דהפקר כ"ה
 הפקר מדין תורה מכל אשר לא יכוא וגו' כדאיתא בש"ס
 בכמה דוכתי א"כ אשתכח דממונו הוא כממונא דידים
 חשיבנן ליה מדין תורה שהרי לא חזי מפיק מיניה לוקח
 ככי דינא רבא והיינו דקא מספקא ליה כלומר דכיון דאין
 לא קפרינן מדאדאורייתא אלא אממונא דידים שיקדש בשלו
 כל כי הא מקדש בשלו הוא כדאמרן ולית כאן עקירת דבר
 מן התורה קא שרינן א"א דעלמא מחמת תקנתא דרבנן
 שהרי קידושי ראשון הן בקידושי דאדאורייתא מחש מוכ
 המסור בידם לאפקועי ממונא א"ר לא חישיבין לקידושי
 תירויהו וכמובן :

ומבלל

האמור אתה שומע שלא בא לכלל כ"ד ולא
 לכלל מילתיה דהרז"ף זל הכו' דלא חש
 דאדאורייתא מחמת תקנתא דרבנן כלל הויה דנשואי קטנה
 וחרש דתקימו ליה רבנן נישואין והם אמרו דתפסי להו
 קידושי שני קדושי תורה ובא דהבר מפורש בדברי הרמב"ם

זל כפול מה' גירושין דין ו' וכפ"ר מהלכות אישות דין ט'
 פ"ב . שג"ר לאורה לביאור דלכא דפ"ב בעני דתופסין
 בה קידושי שני . שהרי לפי מה שירדנו לחלק לעיל אהיה
 דהר"ף דחילוק יש בין היבא דעיקר תכלית כונת תקנת
 חכמים מתקיימת במה הדר באותו ענין להיבא דמתבטלת
 הני תקנתו נפקי ברא מחילתיה דהר"ף זל שהיה הכא נמי
 אין הפיסת קדושי שני דאחור רבנן דתפסי להו גורם
 ביטול לעיקר תכלית כונת תקנתה דתקינו נשואין לקטנה
 ותרע שהרי כל עיקר תכלית תקנתה דרבנן בקטנה לא
 היתה לא בשני קטנות שלא ינהבוהו מנהג הפקר וכבר
 נתקיימה תכלית הכוונה שזו כבר באה לכלל שני גדולות
 ובבי חרש נמי עיקר תכלית הכוונה היה כדי שלא יהיה יושב
 ובטל כמ"ס בפ"א וכבר נתקיימה תקנתה שנשא חרש את
 הפקחת ואי משום תכלית ולא להבא שפיר מצי למינקט אתתא
 אחרייתא באופן דה"ט דאחור רבנן דתפסי בהו קדושי
 דאורייתא קדושי שני הגם שהיתה תקנתה בענין נשואין
 וסהה מקדש ארעתא דרבנן מקדש משום דכל עיקר
 תכלית כונתה לא היתה לא לעיקר הנשואין דוקא כלומר
 להביא את מי שאינו ראוי לבוא דבכרא לא חזי דליתנהו
 בתורת קידושין לכלל לקיים אותה הכוונה העיקרית דוקא
 וכבר תכלית כונת גזרתם מתקיימת כדכתי' וכמו שהם זל
 הקלו בקטנה שיוצאה במיאון וכיון שאתה יכול לקיים שניהם
 לפי כונתם במה הדר באותו ענין לא בא לכלל המקדש
 דארעתא דרבנן מקדש שהם לא כך גזרו . משא"כ נמי
 שהיה דהר"ף דמבטל לגמרי ספיר גזרתם באותו ענין
 כדכתי' לעיל :

לכלל

דנ"ר נמי לא אתו שהרי כבר כתבנו
 בטענתנו דלעיל דהשאל לא בא לבית
 הספק להסתפק אי חיישין לקדושי שני מחמת תקנתא
 דרבנן אלא דוקא לענין המזון דוקא אי חשבינן ליה כמקדש
 בשלנו ומשם להויתא מקודשת קדושי תורה כיון דמדאורייתא
 זלים חילייהו לאפקועי ממזבח ואכן אמרנו דוקא קפרינן
 שיקדש בשלנו כדכתי' לעיל :

ומבללא

נמי דע לך שאין לדון כנ"ד מהיה דפ"ק
 דפסחים דאמר רב גדל וכו' המקדש
 דמשש שעות ולמעלה אפי' בחיטי קודשיתא אין חוששין
 לקדושי דקא תפרט לה רש"י זל אפי' בשעות דרבנן וחמץ
 דרבנן וע"ש בתוספות זל וע"ש אלמא משמע דס"ל לרש"י
 כל המחמת תקנתא דרבנן דבמירי דממונא שרינן א"א לא
 זשיבה עקורה כיון דמן התורה הפקעתה הפקעה מאשר
 א יבא . וה"ה כנ"ד דמאחר דעל פי תקנת חכמים דתקינו
 נשיכה האי חפשא אכתי ברשותיה דמוכר קיימא אשתכח
 האי בכרא בממוכ"דיריה קא קדיש והו"ל קידושין דאשומים
 ירושין גמורין בענין דאורייתא ומשולא תפסי בה קידושין
 נמי כלל דליתא שהרי תלבר דאיכא למירק דחילוק יש בין
 יבא דעיקר גזרתם היתה משום איסורא דאורייתא כלומר
 די שלא יבא לעבור דאורייתא להנות ממחץ דאורייתא
 כה"ג דוקא העמידו דכריהם במקום תורה להיבא דעיקר
 זרתם היתה מחמת תקנתא דממונא שלא יאמר מוכר
 לוקח דשרפו וכו' וכענין מה שירדנו בתחיל' לחלק בין ההיא
 מקדש כפ"ע דרבנן לכ"ד ברעליל עוד בה החילון שחלקנו
 עיל בין היבא דקא מתעקרא לגמרי תקנתא דרבנן באותו
 דעמד אי קפרינן דאורייתא דוקא להיבא דאפשר לקיים
 ביהם במה הדר כדכתיבא שהרי אף גם זאת דהמקדש
 חמץ דרבנן בשעות דרבנן היא כהיה דמקדש כפ"ב
 רבנן שהרי אין תימר דקידושין תופסין בה אשתכח דע"כ
 תעקרא תקנתא דרבנן סם באותו ענין לגמרי שהרי אין

תימר דמקודשת עכ"ל דמירא טרי לה להטמו ממנו כדון
 תורה כי יכיר דלהו קידושין משא"כ כנ"ד דאפי' אין תימר
 שחוששין לקדושי תרווייהו דתופסין בה נמי קידושי שני משו'
 חומרא לא מתעקרא בהכי תקנתא דרבנן סם באותו מעמד
 כמו שפורש כתוב כדכרינו דלעיל דמתלא פוס אמרי' ליה
 דמשום תקנתא דרבנן מצי הדר ביה אלא משום חומרא
 דקידושין חיישין נמי לקידושי שני באופן שאין לדון כנ"ד
 ממילתיה דרש"י לענין שנאמר דלא תפסי בה קידושי שני
 כלל דליתא כמובן :

וכן

אין לדון כנ"ד מדכריה"ש זל כסוף פ' האיש
 מקדש שכתב וזל ומוכח כשמעתי דהמקדש
 באיסורי הכלל דרבנן מקודשת מדאורייתא תניא דמקדש וכו'
 בחולין שנשחטו ביגורא ר"ג אומר מקודשת וחכמים אומר'
 אינה מקודשת אלמא חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא
 הייהו אשכחן כפ"ק דפסחים אמר רב גידל המקדש בחיטי
 קודשיתא משש שעות ולמעלה אין חוששין לקידושין ואף
 על גב דחיטי דקודשיתא קאים וחיימוס דרבנן ויש לחלק
 משום דחמץ כפסח עיקרו מדאורייתא . אבל חולין שנשחטו
 בעזרה לר"ג כל איסורו מדרבנן והתם נמי פ"מ מקודשת
 כמ"ס ר"ת דוקא משש שעות ולמעלה ואף על גב דחיטי
 דקודשיתא חיימוסו מדרבנן מ"מ איסור חמץ הו' מדאורייתא
 למעלה משש שעות אבל משעת ששית דאיסור חמץ דרבנן
 וגם חיטי קודשיתא דרבנן חוששין לקידושין והלא כפירש"י
 שפירש וכו' עכ"ל . (ועיין בחידושי הריטב"א סם בקידושין
 וכו' קדושי הרשב"א סם ולא אשים דברתי בעיקר דעת
 הרמב"ם זל כמ"ס בפ"ה דהלכות אישות ורבני המפרשים
 וכת"ש מרן זל בכו' בא"ה בספ"ה כ"ח ובא"ח ריש סימן
 תמ"ג ואין רמזי להאריך בזה שאינו מן הסוד כ"כ לכ"ד
 ע"ש) אלמא דלא חש הרב לתקנתא דרבנן להקל מחמתה
 במקום קידושין דאע"כ דבר אשר כי קידש רבוע עליו
 איסורא דרבנן איסור הנאה אפי' כתב זל דמקודשת
 ומשמע מקודשת גמורה דאורייתא דוקא קפיד ואף אלו
 באמר כנ"ד לרעתו זל דכיון דמדאורייתא מעות קונות
 דמשיכה מתקנת חכמי' היא לא חיישין לקידושין של ראשון
 כלל כיון דמדאורייתא הו' ליה מקדש בדבר שאינו שלו רבכר
 קניו ללוקח מדאורייתא משעת מתן מעות דהא דאורייתא
 דוקא קא קפיד והו"ל קדושי שני דוקא קידושין גמורים
 דליתא שהרי אכתי הדוחה ידחה דאימא לאידך גיסא דלא
 אמרה למילתיה הרב זל אלא דוקא היבא דעיקרא מחמת
 איסור אתו עלה וכלומר דכיון דלאו מחמת מזון אתו עלה
 אין גזרת' עומדת במקום תורה להטיר א"א לעלמא
 משא"כ היבא דעיקר כונת תקנתה היתה מחמת
 מזון והפקר דאלים חילייהו מדאורייתא לאפקועי
 ממזבח כדכתיבא ומן בשר הכי נתגבלל מחמתה
 וכמשך ממנה איסור הנאה מחמת מזון כנ"ד כל כי הו'
 אפשר דאזיל ומורה הרב זל דאדרבנן דוקא קפרינן דמירי
 דממונא קניו דרבנן בא לכלל קנין דאורייתא כדאמר
 באופן דכה"ג רנ"ד אפשר דס"ל להרב זל דקדושי ראשון
 הן הן קידושי אורייתא דמקדש מ' שלו הוא או שחוששין
 לקידושי תרווייהו כמובן :

אין לדון דינא כנ"ד מהיה דיבמו דפ"ט כ' דק"א רבא
 לרב חסרא מי איכא מגדי דמדאורייתא הו' תדומה
 ומשום דלמא פשע אפקיה רבנן לחולין וכי כ"ד מתנין
 לעקור דבר מן התורה אלל' ואת לא תסתברא והתן מזה
 זמיה וכו' ע"ש אלל' תדומה טמאה משלם חולין טבורים
 טילם חולין טמאים סומכום או' משום ר"מ כשגב תשלומיו
 תשלומין חכמים אומרים וכו' זמין כה כחידר אין תשלומין
 תשלומין

תשלומין תבא עליו כרכה וכו' ואמר רבא וכו' והא איבא
 מראורי תשלומי מעליהו דאי מקדש בהו כהן משתפחו לה
 קידושין ואמר רבנן אין תשלומין תשלומין וקא שרינן א"א
 לעלמא מאי אין תשלומין תשלומין דבעי למחר' שלומי חולין
 טהורים וקבטו אונג אטו מויד איבא כימיהו ע"כ דאלמא
 משמע דלפוס ריהטא דה"ט דרב חסדא דקא בעי למפשט
 דב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה ומתני' דהולד ממזר
 ומתניתין דאין תשלומין תשלומין משום דסתמא קתני
 משמע אפילו במקום דמיתעקרא איסורא דאורייתא ואם
 אית דבכ"ד לא חיישינן לקידושי שמי כלל כיון דבכ"ד מקודש'
 לראשון מחמת תקנתא דתקינו משיכה אם כן קשה דבתר
 דקא משני תלמודא מאי אין תשלומין וכו' דבעי למיחדר
 שלמי חולין טהורין רב חסדא דאית ליה דמשיכא מתקנת
 חכמים היא כדאמ' במניעא הו"ל למיפשט פשיטותא מהך
 תקנתא דתקינו רבנן משיכה לר"ז דמעו קומות מן התורה
 שהם אמרו דכל שלא משך מצי הדך ביה אף לאח מתן מעות
 דאוקמוהו חפץ ברשות מוכר ולא חטאו לשמא יקדש אשה
 המוכ' בחפץ זה לאחר מתן מעות ויקדשנה אחר כמי קדושי
 תורה וקא שרינן אשת איש לעלמא מחמת תקנתם שיאמרו
 כבר מקודשת לראשון דכל דלא משך אכתי חפץ ברשות
 מוכר איתיה ודא הו"ל לאתויי שהרי מציאות זה קרוב אל
 האמור דקא מייתי וקרוב זה אל זה דלענין קידושין קא
 משתעי דאשתכח דקא שרינן א"א לעלמא ובתר דקא מדחי
 ליה דא הו"ל לאתויי שהרי תירווא דמן בתר הכי דמאן
 דמקדש ארעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו וכו' אכתי לא
 אסיק ארעתיה' אלא ודאי דה"ט משום דפשיטא ליה לרב
 חסדא דקך תקנתא דמשיכא לא תיקמה אלא לענין ממזן
 דוקא וכמו דקול לר"ז ואמול גבי הדיא דהולד ממזר דאסור
 במזנות כדאיתא שם דליתא דאין זו ראייה משום דמלכך
 דיפה כח דוחה לדחות דה"ט דלא מייתי מהך תקנתא
 דמשיכה משום דרב חסדא בופיה דמספקא ליה דוקא לענין
 ממזן אמרינן ליה דמשיכה ולא לענין איסור וכהסי' דממזרת
 או לא בר מן דין דאעיקרא דריבא עין רואה בתחילת העינין
 דלאו היינו טעמא דרב חסדא משום דסתמא קתני דה"ט
 מעיקרא דליתא דדוקא דהדיא דהולד ממזר ומהי' דאין
 תשלומין תשלומין קא מייתי משום דהכי דייק ליה מלישנא
 דמתני' דתני תנא והולד ממזר מזה ומזה בחדא מחתא
 דמשמע דכי הדרי מניה דחד דיכא אית להו וכדרייק בשלמ'
 משני ממזר אלא מראשון אמאי וכו' ואמרו ואמאי קרו ליה
 ממזר לאסרו בבת ישראל כלומר דלענין זה זה שזין והם
 שם אחד . גם מתני' דאכל תרומה וכו' מלישנא דאין
 תשלומין תשלומין דקט קא דייק דמשמע דלעולם אין
 תשלומין תשלומין קאמר דלא משכחת לה שיהיו תשלומין
 תשלומין והיינו אפי' אם קידש בהו כהן אשה דהכי הו"ל
 שילם וכו' באונג מה שילם שילם כמזיד חייב לשלם לן חולין
 בטורה דליכא למימר דהוה משמע דבעי למיחדר שלומי
 חולין טהורין דאכתי לא אסיק ארעתיה דבעי למיחדר וכו'
 קאמר שהרי בתר הכי ק"ל לפשטן א"ה סומכוס היינו רבנן
 באופן דהפשטן לא הוה אסיק ארעתיה דבעי למיחדר וכו'
 קאמר : א"כ הו"ל באונג תשלומין תשלומין ולמשתק
 שתוקי ואנא אמנא דה"ט דלא תני לה בהדיא דאין תשלומין
 תשלומין משום דמשכחת לה דתשלומין תשלומין כגון אם
 קדש בהו כהן אשה דאין ב"ד מתנין לעקור דבר מן התור'
 א"כ הו"ל באונג תשלומין תשלומין כמזיד חייב להחליף
 לו בחולין טהורי והוה משמ' שפיר דאם קידש כהן כהן אשה
 קדושי קדושין ומדלא חיישינן תנא ותני בהדיא אין ת"ת
 משמע דה"ט משום דב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה

ולעולם קאמ' דאין ת"ת וקא משני דבעי מיחדר וכו' באופן
 דלאו מכח התקנה עצמה דייק הכי כי היכי דמיחא
 דהו"ל מהך תקנתא דמשיכה אלא מדיוקא דלישנא
 כמובן :

וכבר

היה נראה לנ"ד למפשטא בעינין מסוגיין הכו'
 דקידושי ראשון באו לכלל כקידושי תור' ומש
 מוחמת תקנת' דרבנן כיון שהיתה תקנת' במידי דאפקעתא
 דממונא ואין תופסין בה קידושי שמי כלל ואמנא לה ממאי
 דקא משני תלמודא שם גבי ההיא דמטמא לה לאשתו קטנה
 דמייתי מינה רב חסדא סייעתא דב"ד מתנין לעקור דבר
 מן התורה דקאמר והא הכא דמדאורייתא אבוא מטמא לה
 ומדרבנן מטמא לה בעל ומשני דהויא לה מת מזה וכו'
 דכיון דלא ירתי לה קריא ולא עמו לה . וכו' ע"כ . הרי עיניך
 הרואות דאע"ג דמה שאמרו בעלה הוא מתקנת חכמים
 כמ"ס ומדרבנן ירית לה בעל וכו' אפ"ה לא נמנעו חכמים
 לומר דמטמא לה בעל מעיקר טעמא דכיון דהוה ירית לה
 וכו' כאילו כללוא הוא דם"ל להש"ס רבנן דא לא משיכה
 עקירה דאף דהא כהא תליא דלא אמרו דבעל מטמא לה
 אלא עד דבעל ירית לה אפ"ה אפקת כהא מהי' דאין
 ב"ד מתנין וכו' ומשמע בהדיא דה"ט משום התקנה כלומר
 תקנה הראשונה שאמרו בעלה היא היתה ברשות שמי
 בח ביד חכמים לתקן לאפקועי ממונא דלא משיבא עקירה
 דהפקר ב"ד הפקר כמ"ס רש"י ז"ל שם בסוגיא בד"ה הפקר
 ב"ד הפקר ע"ט (וע"ט בתוספות דיבור המתחיל הפקר
 ב"ד וכו') :

באופן

דאף דבתר הכי בגלל הדבר איתנין להתיר
 איסור תורה להיית מטמא לה הבעל וזו היא
 סיבה תקנה ראשונ' אפ"ה לא משיבא עקירה כיון דמשיבא
 הם אמרו במידי דממונא וברשות ירדו אלא דממילא
 מיתעקרא איסורא דאורייתא דהא איבא התיירא ודון מינה
 ואוקי באתרין דכיון דתקנה הראשונה היא היתה ברשות
 דהיינו במידי דממונא דאלים חיליהו דתקינו דכל שלא משך
 הלוקח אפילו לאחר מתן מעות אכתי חפץ ברשות מוכר
 דהפקר ב"ד הפקר אם כן אין זו עקירה אי מחמת תקנתם
 לא חיישינן לקדושי שמי הגם שהם קדושי תורה מאחר שהם
 התקינו כמזיד דממונא לא משיבא עקירה אלא דממילא
 אשתכח דקדושי ראשון הוה קידושין גמורין דהפקר ב"ד
 הפקר' מדאורייתא ולא תפסי בה קידושי שמי כמובן :

ואף

למ"ס התוספות שם בד"ה כיון דלא וכו' משם הו'
 דלאו משום דירית לה וכו' אלא משום דיש כח ביד
 חכמים לעקור דבר מן התורה בדבר הדומה הרואה ודאף
 דתקנה ראשונה היא הגורמת כמ"ס בדבר הדומה וכו' :

אלא

דלפוס ריהטא כמעט העינין מודחי' דתקשילך
 קושית התו' דמאי קא מהדר תלמודא בתר הכי
 לאיתויי סייעתא ממתני' דאכל תרומה וכו' דאי מקדש
 בהו אשה וכו' דהלא כריסה בין שניה דהפקר ב"ד הפקר
 כמ"ס גבי ההיא דיורשה וקא חזינן דמהאי טעמא אמרו
 דמטמא לה כדכתיבנא ולנו ליטבה כמו שישבה לנו התו'
 שם בסוף ד"ה אויל כהן וכו' משם ר"ז דהכא אין שייך לומר
 כן דמה פשע כהן שיש לנו להפקר ממונו ע"כ גו' יואי לזאת
 הדוחה דוחה רבני הך תקנתא דתקינו רבנן משיכה כמו
 לא שייך לומר דמשום הפקר נגעו בה שהעקירו רבנן חפץ
 מרשותו של לוקח מתורת הפקר ואוקמוהו ברשות מוכר
 שהרי כיון שעיקר התקנה היא היתה משום שלא יאמר מוכר
 ללוקח כשרפוחיטיך בעליה ואף גם זאת לא שייך למימר בה
 הכי דמה פשע לוקח להפקיר ממונו באופן דזו נפקת כדא
 מההיא דיורשה ומטמא לה בעלה והדרינן לספקין אי גבי
 קך

הך דכ"ד אפקעיפוהו רבנן לקידושי ידיה כשאר דוכתי או
 אין למואלה מקומו ושעתו והיכא דאתמר כש"ס אתמר
 דוקא . את זה מני הדוחה לדחות לכאורה אבל הדבר צריך
 לי תלמוד או איכא למימר הכי דלענין משיכה לא אתו עלה
 מטעם הפקר כ"ד דק מחמת תקנתא גרידא . ומה גם
 דאכתי איכא לגימור דע"כ לא קאתרי התוספות הכא דלא
 שייך וכו' אלא דוקא הכא דרית לן למימר דמשום קנסא הוא
 שאמרו שיהליף לו בחולין טהורין ואמרו להכי כתבו דלא
 שייך וכו' דמה פשע כהן כלומר דכיון שעיקרו משום קנסא
 כי אכל את לחמו ולטובתו של כהן אס כן הדיון כותב דכל
 שהכהן רוצה בתשלומין הללו דוקא כגון שיקרש בהו אשה
 שיהיו קדושי קידושין דהא ניתא ליה השתא ואדם רשאי
 בשלו דמני מחיל כיון דמדאוריתא תשלומין תשלומין ומ"ה
 כתבו דלא שייך וכו' דמה פשע כהן בכל כה"ג . משא"כ
 גבי תקנת משיכה דאכתי לוכא פשיעותא כלל לא דתקנת
 התקינו דאף לאחר מתן מעות דקומת מדאוריתא מני הדרי
 בהו דכל כי האי אפטר דמשום דמטעם הפקר כ"ד נגעו
 בהוצרך תלמוד :

ברם

הוי הוית לדון ככ"ד מההיא דכתבו הראשונים זל
 עלה דההיא דפ' האיש מקרש דף מ' ח' דאמרי
 התם אמר רב המקדש במלוה אינה מקודשת וכו' נימא
 כתבאי התקדשי ליה כש"ס או שהיה לו מלוה ביד אחרים
 והרשה עליהם רמ"א מקודשת וכו"א אינה מקודשת הא"ס
 היכי דמי וכו' עד והכא בדשמואל קא חלגלי דא"ס המוכר
 א"ס לחבירו וחזר ומחלו מחול וכו' דמר אית ליה וכו' עד
 במלוה ע"פ בדרכ הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני
 מ"ש קנה מר סבר וכו' דכתב הר"ן שם בפירו' הקלכות וזל
 יש מי שאומר ולומר מחיל דאפילו שמואל מודה דבמעמד
 ולשתן אינו יכול למחול באי איתא דיכול היכי אמרינן
 טעמייהו דרבנן דאינה מקודשת משום הכי אמר בפירוש
 כל במלוה לא דאלמא דאי ס"ל דרפי' במלוה אמר מקודשת
 ומאי וכו' יכול למחול דמשום דההוא טעמא אמרי' במלוה
 שטר דאינה תקו' ועוד וכו' א"כ וכו' ואמרי דוחים וכו'
 דאבל לעולם אפי' בת"ש יכול למחול וגו' אבל הר"ס
 מול כתב כפ"ד מה"א דבת"ש מקודשת אלמא ס"ל דאינו
 בול למחול וכו' עד היכא דאקני לה בת"ש למ"ד אינו יכול
 למחול מקודשת ולמאן דס"ל דיכול למחול אינה מקודשת
 עכ"ל ע"ש ומאי דאיכא למקום עלה דמילת' למ"ד דבת"ש
 א מני מחיל מההיא דפרק החובל דף פ"ט דפרכינן ואמרי
 וכו' לכתובתה בטובת הנאה ופרקינן כל לבבי בעל דרמי
 חלה ואטרנתי בני דייבא בכדי לא פטרתינן ונוההי' דפ' שנים
 חוי' ד"ט ב' מצא שוכר וגו' דפרכינן ומיחש דילמא כתבה
 תן בניסן וגו' ופרכינן אמ' רבא זאת אומרת איתא לדשמואל
 זור ומחלו מחול וגו' ובת"ש התוספות שם אשתכחו להו
 תרי ע"כ . ובחידושי הרשב"א זל בסוף פ"ק דגיטין
 ר"ן שם בפ' ההלכות בההיא פ"ק דגיטין ואין לנו לעמוד
 ה . ומאי דעוד אחרת עומדת תכנגד סברא הלוו שהיא
 רק הכותב דף פ"ו ע"א דאמר רב הונא כריה דרב
 ושע עלה ההיא דאמר שמואל דהמוכר וכו' דאי פקח הוא
 זקק ליה זוזי ללוה וכתב ליה שטרא בשמיה דאיכא
 קשווי דאם איתא דכל שעשה ת"ש לא מני מחיל לומר
 תקנתא דת"ש כבר עמד בה הרב התרומות זל בשער
 ח' כה"ס סי' ג' ע"ש . וכבר היה תקום לעמוד אמ"ש שם
 כ' גדולי תרומה כד"ה ואם לחשך אדם וכו' אלא שאין בזה
 הצורך לכ"ד וכבר כתוב אלפי' בת"א . וענין בחידושי
 ז"טכא זל לקדושין זל שכתב שם עלה ההיא בסוף דבריו
 ח"ש קנה ואינו יכול למחול ואם קרש בה את האשה

באופן

מקודשת ע"כ :
 דחוינן להו לרבנן קמאי שהם אמרו ותפסו
 כמואלס דהאיש המקדש בת"ש מעשיו
 קיימין דקידושין תופסין בה ומההיא שעתא הרי מקודשת
 כמו שיראה המענין מתוך דבריהם זל ומפורש כתוב בדברי
 התוספות זל שם בפרק האיש מקדש כד"ה לעולם ש"ת
 דאחרים וכו' שכתבו אבל כשנתן לה המלוה דאחרים כותב
 לה דבר חדש שלא היה בידה קודם אמר דמקודשת דנהי
 דאין המלוה בעין מ"ת וכות הוא לו כאלו היה בעין עכ"ל
 ע"ש . והחליטו המחמר רבנן קדושי הנו' דהרי היא מקו'
 דמשמע דמקודשת במורה אף דכבר מודע דענין הקניה
 בת"ש היא מתקנת חכמים דמדאוריתא לא קנה כדאיתא
 בש"ס בכמה דוכתי הני תלת מילי שוינהו רבנן כהלכתא
 בלא טעמא חדא היא וכו' ולא השאו לשמא יקדשה אחר
 אח"כ קדושי תורה ומקודשת לשני מספק דכל כי הא הו' זל
 להעלות על ספר ולשום רמו דלאו מקודשת במורה קא אמרי
 דק מדרבנן דמילא לישתמיט חד מדרבנן קדושי הנו'
 למימר הכי ומגופא דשמעתתא הכי מוכח דאף דעיקר
 הקנין מתקנת חכמים הוא דהויא מקודשת במורה שהרי
 לפום אוקמת' דבמלוה ע"פ פליגי בדרכ הונא אמר רב מנה
 לי בידך וכו' תנהו לפ' בת"ש קנה דמר סבר ה"מ בפירוש
 וכו' אינה מקודשת אלא מוכח תקנת חכמים דאלימות לקניה
 זו ואפי"ה לא נאנע ר"מ למנקט סתמא דהרי זו מקודשת
 דמ"ש מקודש' במורה ומדר"מ נשמע לרבנן שהרי לא פליגי
 עליה דר"מ אלא משום דס"ל דדוקא בפירוש אמרה רב
 למילתיה ולאוקמתא דלעילא מינה כמי דאוקמתא דכ"ג
 אית ליה לשמואל דחור ומחלו מחול והכא באשה קמפלגי
 ח"ס אשה סמכה דעתה מימר אמרה לא שביק וכו' למ"ד
 דקנין שטרות אינו אלא מדרבנן בת"ש התוספות שם כד"ה
 המוכר ש"ס לחבירו וכו' עכ"ל דאינה מקודשת אלא
 מדברי יוס' שהרי עיקר הקידושין מכה השטר ומדתי תנא
 מקודש' סתמא משמע דלא שאני לן בכל כה"ב אי הקידושין
 עיקרן מחמת קנין דרבנן או דאורייתא ואפשר דהיינו
 מילתיהו דרבנן קמאי הנו' שהחליטו הסאמ' למנקט סתמא
 דהרי זו מקודשת דמשמע דמקודשת במורה ומשום דמשמע
 להו דמטעמ' מיהא כמי איכא למימר הכי דכיון דמדאוריתא
 הפקר כ"ד הפקר מאשר לא יבא וגו' כדאיתא בש"ס וכבר
 אלימות רבנן לתקנתא הלוו א"כ אשתכח דמחון גמור הוא
 מדאוריתא איהו זל קידושין במורין דאין מדאוריתא אהמונא
 דידיה דוקא קפדינן וממוניה הוא עדיף חיליה לאפקו
 כבי דמא ואין זו עקירת דבר חן הפורה דאין כ"ד מתכוון
 דשאני ממונא מאיסורא וזו איסור סבא מחמת מחון הוא
 פלומר מתלא תלי במידי דמונא ואתי לכלל קנין תורה הוא
 שברשות יררו וכדברינו דלעיל וא"כ גא ולמד לכ"ד דמאחר
 דתקימו רבנן משיכה שהם אחרו דכל דלא משך הפך
 ברשותיה דמוכר אתי ומני הדרי ביה אס כן מחון של מוכר
 הוא וכל שקירש אשה המוכר באותו הפך אפי' לאחר מתן
 חשיבת דקומת מדאוריתא לא תפסי קדושי שני דכבר מקודשת
 לראשון קדושי תורה דאין מדאוריתא אהמונא דוקא קפדינן
 איקרש בשלו ואהמונא דידיה קא קדיש דקנין דרבנן אתי
 לכלל קנין דאוריתא כדכתובתא :

ברם

הדרי בי שהרי לכאורה סוביין דפרק חו' שמת
 דלא כותין דאמרינן היתס ומאי אמר רבי יוחנן
 הכי והאמר רב כחמון אף על גב דאמר שמואל המוכר ש"ת
 לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מחול מורה שמואל
 שאם נתנו במתנת ש"ת שאינו יכול למחול ואז"כ דאורייתא
 מ"ה אינו יכול למחול לא א"א דרבנן אמאי אינו יכול למחול

ע"כ הרי דלכאורה איפכא משתמע מינה דלא לימיה זכיה
 דרכין לכה לכלל זכיה דאורייתא ואי לזאת ע"כ למשכנו
 בפשין דוחקא בתר דוחקא בדרכי הש"ס והראשונים
 הנכרי דלאו מקורס' גמורה קאמרי רק מדרבנן אנטיובא
 גטא :

איברא

דאי משום הא כמעט העיין הוא דחינן לה
 מעיקרא דל"מ למ"ד דקנין שטרות דאורי'
 לא הוייא תיובת ייהו דמשמע מינה דמידי לא מני מחיל ואי
 מכירת שטרות דאורייתא הרי מני מחיל וכמו שהקשו התו'
 ז"ל בפרק הכותב דף פ"ה בד"ה המוכר ש"ח וכו' וניחא דיש
 לרחות לרעולם אפי' הוי מוכר שטר דאורייתא יכול למחול
 והתם הכי פריך א"כ דאורייתא מ"ה אינו יכול למחול היורש
 לפי שהוא אינו יורש אלא המקבל מתנה הוא היורש דאם הוא
 דאורייתא אם כן כפקת לן מוהיה ביום הנחילו את בני
 התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה אלא א"כ
 דרכין אחאי אינו יכול למחול הלא אפילו מידי דאורייתא יכול
 למחול וכל שכן מתנת ש"מ דרבנן ע"ש דלפי דבריהם ז"ל
 אכן בדין מני מנינן למירחי דאין זו מוגדרו למה שאנו דנין
 משיחתן של ראשונים ז"ל ומפסא דלישנא דהש"ס מענין
 לענין באותו ענין מענין קידושין לענין קידושין דקנין
 דרבנן מהני דאורייתא שהרי יפה כח הדוחה לדחות ע"ד
 תירוצם ז"ל דלא סוף דבר אמרו שם דמשום הירושה דרבנן
 מני מחול אלא דס"ד דלא אלימות רבנן לקמייתם טפי
 מקנין דאורייתא דמאחר דמכירת שטרות דאורייתא מני
 מחיל אחאי במתנת ש"מ דמדרבנן רעשו את שאינו זוכה
 כזוכה כאמרו בעלמא לא מני מחיל ותיירו רעשו כשל
 תורה ועיין בהר"ן ז"ל בפירוש ההלכות דפרק הכותב דף
 תקט"ו וכפרק מי שמת דף רל"ב ע"א

ואף

למ"ד דקנין שטרות דרבנן כמי דתלמודם בירם
 מהך דמי שמת ככתוב בדברי התוס' סו' רכ'
 הכותב אף לדידהו כמי לא תברא לנ"ד שהרי המדקדק
 בדבריהם יראה שלא היתה כונתם אלא להוכיח במישור
 דמידי דאורי' לא מניל דאין קנין לחצאין מן התורה ובמידי
 דרבנן מני מחיל וכלומר דקנין שטרות שאמרו דמני מחיל
 שקנין הדבריהם אכל לא סוף דבר אמרו דכל קנין דרבנן
 יוצא בגרעון מקמי קנין דאורייתא שאין קנין דרבנן מהני
 לקנין דאורייתא משום דמגרע גרעי שהרי לא כל המקומות
 שזין דהא ק"ל בעלמא דהפקר בית דין הפקר מן התורה
 ותאי דקא אסיק אדעתיה תלמודא דבא למימר דמשום
 דמתנת ש"מ מדרבנן דלא אחאי לא מני מחיל איבא למימר
 דהכי קאמר רבשלמא אי משמע מדאורייתא ניחא דלא מני
 מחיל כלומר ראף רבעלמא אי קנין מועיל במכירת שטרות
 מדאורייתא שאין גופן ממון מכל מקום הכא בני ש"מ שאין
 מתנתו זריכה קנין אפי' מדאורייתא דרבני ש"מ ככתובים
 וכמסורים דמו אלימא מקנין בריא ולא מני מחיל כמו שפי'
 רשב"ס ז"ל אלא א"כ דרבנן אחאי לא מני מחיל כלומר דס"ד
 דכיון דעיקר מכירת שטרות בעלמא מתקנת חכמים והם
 אמרו דמני מחיל דלא נראה להו לחלים קנין זה דהבו דלא
 לוסוף עלה כיון דאין גופן ממון א"כ אי אף גם זאת מתנת
 ש"מ מדבריהם רעשו את שאינו זוכה כזוכה בדבור הק"ל
 אחאי לא מני מחיל כלומר דמסתמא אי מתקנת חכמי הוא
 מסתברא דלא לימות לקנייתם או דעפי' הדיבור הק"ל אף גם
 זאת בני מכירת שטרות דאין קנין מועיל בהם בעלמא
 לקנין גמור אפי' מדבריהם מחמת דאין גופן ממון וקלישא
 ושבו דלא נוסוף עלה ולא יהיני הדיבור בכל כה"ג רק
 בתקנה ראשונה דתקנו עלה קנין בני מכירת שטרות דמני
 מחיל ותיירו רעשו כשל תורה באופן דכל הכתוב

הוא מצנין לכאורה למשכנו בפשין ולדין הינא נוענין לענין
 מדיהטח דלישנא דרבנן קמאי ז"ל וכמו דמאי שנאו מן
 דמעמד ג' משום תקנה ומשיכה משום תקנה:

אמנם

לא היא שהרי מצניו להרמב"ן ז"ל הלוק ע"ג
 אעיקר הדין ועלו וכו' דבריו בחידושו יולבתי'
 בפרק הספיכ' כמה ששייך לרף ע"ג בני ההיא דאמרינן התם
 אין אותיות נקנות במסירה וכו' דהא קא שקיל וטרי הרב ז"ל
 שם אי מכירת שטרות דאורייתא או דרבנן שם בר"ה הכי
 ברסינן אין אותיות נקנות וכו' ויטוד דבריו כתב עלה דמילת'
 ז"ל מכל מקום קשה לי דאמרינן בקידושין התקדשתי בש"מ
 דאחרים ר"מ אמר מקודשת וח"א אינה מקודשת ואמרינן
 דכ"ע אית ליה לשתואל אם חור ומחלו מחול ר"מ סבר סמכ'
 דיעתה מימר אמרה וגו' איס"ד לא קנאתו אלא מדבריהם
 ולפיכך הוא יכול למחול לא תהא מקודשת במורה ואיפתי
 דתאי מקודשת דקאמר ר"מ מקודשת מדבריהם לאנטרוכ'
 ביטא ואם בא אחר וקדש אין חוששין לקדושו ובההוא פירק'
 איבא אחריתי (בדף ז' ע"א) דדחינן לא מאי מקודשת
 לחומר ואינו מחזור עכ"ל ע"ש . הרי דקא פליג הרב
 ז"ל אהך סברא דכתיבא דבהך קידושין הו"ל קדושי תורה
 לא ס"ל ז"ל דאין קנין דרבנן מהני דאורייתא הם דמתנת
 אפקעתא דמידי דמדאורייתא דממוכא איתין עלה שהרי
 הו זקק הרב לומר כן דמקודשת מדבריהם לאנטריכה
 אגיטא קאמר ר"מ ולא קאמר דאפ"ה הו קידושין דאוריית'
 מחמת הפקעתם דהפקר כ"ד הפקר כדכתיבא לעיל :

אברא

דחך מילתא דהרמב"ן ז"ל לכאורה אית ביה
 גבן מילתא דתמיהא כמה שיצא להכרית
 מההיא דקידושין דמכירת שטרות מדאורייתא דאי ס"ד
 דרבנן לא תהא מקודשת במורה דלא הול"ל לר"מ למימר
 מקודשת שתמא דבהורמנותיה דמר הא לא מבעיא שהיה
 בלא דירן כמי תיקשו ליה הכי אפי' למ"ד דמכירת שטרות
 דאורייתא מאוקמתא דלתתא הינה דבמלה ע"ש פליגי
 בדרכ הונא אמר רב מנה לי בידך תבהלפ' בת"ש קנה דמר
 סבר ה"מ כפקדון ומ"ס לא שנא מלה ול"ש פקדון וגו' עיין
 שם הרי דאף דמ"ס מתקנת חכמים הוא כמורע אפ"ה
 לא נמנע ר"מ למימר מקודשת שתמא דמ"ס מקודשת גמור'
 דתק"ל אהא דלא תהא מקודשת במורה ולמימר דסתמא
 דש"ס דהכא בהך אוקמת' קאי לס"ד דהפק דגיטין דטיעמא
 איבא בת"ש כדאמר אמיתר כעשה באומר לו וגו' או כדאמר
 רב אשי בההיא הכאה וגו' וכלומר דלס"ד דלמילתא בטעמ'
 הוא אית ביה בת"ש קנין דאורייתא הא לא נהירא לו
 דדחיקא דמילת' ומה גם דכל כי האי מילתא הו"ל להרמב"ן
 ז"ל לשום רמו דבר . ואולי דזקא אההיא דמכירת שטרות
 ק"ל מטעמא דכיון דרבנן לא אלימות למילתייהו בה כעין
 דאורייתא דאף דתקינן מוכייה בהם הם אמרו דמני מחיל
 דלאו אקמוי מקנינן קנין גמור א"כ אמטו להכי קשיתיה גבי
 הך אוקמתא קמייתא דכיון דלא אלימות לתקנה זו כשאר
 תקנות דעלמא כעין דאורייתא קב"ו א"כ אין תקנה הלא
 ראויה לבוא לכלל תורה ולא הול"ל מקודשת שתמא
 ומשא"כ למ"ד דמכירת שטרות דאורייתא דאף דמני מחיל
 מטעמא דשני שבעדין וגו' מ"מ הא נראה בו קנין תורה ע"ג
 דלא מחיל ובסתמא דעתא פליגי ולא הן בתקנתא אחריתי
 דרבנן אלא דקנין דרבנן מהני מדאורייתא וגו' וקנת' חסין
 דבריו ז"ל בת"ש ואי ס"ד לא קנאתו אלא מדבריהם ולפיכך
 הוא יכול למחול וכו' אבל דחיקא מילתא דלא הו"ל לתסתם
 סתומי כולי האי :

ואין

תימר דאי הכי היתה כונתו אכת' קושא בדוחק'
 דת"ק' אוקמתא דלתתא מנה שהרי חזקין ל'ס'
 לתר

למר דם"ל דהמקנה לחבירו ע"ז מ"ט מני מחיל דין מוכר
 ס"ח לחבירו דמני מחיל כמ"ט כחידושין לכתרא בפרק מי
 שמת דף קמ"ד כ"ד מוכה לי בידך וכו' אהא דבמלוה ע"פ
 פליגי כמ"ט וז"ל ואני אומר כי אדמינן במלוה ע"פ פליגי
 כדרכ הונא אליבא דפרוקי אחרוני דאתמר ההם דקאמרני
 אבל להווא פירוקא דאמרני ברשמואל קא מפלגי במלוה
 כמטר בע"פ נמי דרשמואל פליגי וא"ת תרי ברשמואל למה
 לי איבא למימר חדא להודיעך כמו דר"מ וחדא להודיעך
 כהן דרבנן וא"כ דמסמך וכו' ע"ט. באופן דפשוטה לפניו
 דשפיר איבא לאוקמה מילתי דר"מ רבני מלוה ע"פ דקאמר
 מקודש' במעמד ג' הגם דמני מחיל ולפום מאי דקא פרשנא
 למילתיה דהרב ז"ל קשיא דהלא מאחר דבני דק תקנתא נמי
 לא אלימיה למילתיה דמני מחיל ומסתמא פשיטא לה"ט
 הא א"כ לא תהיה מקודש' גמורה ואיך קאמר ר"מ מקודשת
 סתמא והלא ככה"ג אין קנין דרבנן כמו יפה לבא לכלל
 ראורייתא דהכו דלא נוסף עלה. הא ל"ק דמנין למימר
 דמ"ט שם כפ' מי שמת ואני אומר וכו' דקא פליג מר א"ת
 דלא חזי מחיל היינו מן בתר דהסקימה דעתו ז"ל ופשה
 עקר דמכירת שטרות מדבריהם דאשכחן דכתיב הסכימה
 דעתו ז"ל ככתוב בס' התרומות בשער כ"א ה"ו ס"ה ע"ט.
 ואחר היראה כמ"ט ז"ל שם כפ' הסכימה יראה שדוננו להסכי'
 לענין ההלכה כדעת הרז"ק ז"ל כמ"ט ורבינו הגדול וכו'
 דמדרבנן וכו' כנראה דלא חס מר לפשטא דשעתתא
 דקידושין דמוכחא דמכירת שטרות דאורייתא כמו שתמה
 מר דלא תהיה מקודשת גמורה ודחה אותה באיזה
 תירוץ רחוק מקמי סוגין אחרוני דמוכחי דמכירתן
 מדבריהם דאלו מקמי דחיוי קאח"ל לה להיה התם דמני
 מחיל גבי מ"ט הסתמא דהוה ק"ל נמי אוקמותא דהתם
 דבמלוה ע"פ פליגי כמ"ט דלא תהיה מקודשת גמורה
 אלא דמן בתר הכי דדחה הוה דקידושין אחרה באופן
 דמאי דקול' כפר' הסכימה דאיס"ד לא קנאתו לא מדבריהם
 לא תהיה מקודשת גמורה היינו דלא מסכים הולך דמכירתן
 מדבריהם ואי אזיל ומורה לכת הסוכרים דלא מני מחיל
 במקנה כמ"ט כמובן :

ודע

שאין לחלק בין מילתי דהרמב"ן ז"ל כ"ד למיתרא
 דאין לרין מוכיה לכ"ד מחמת דאיבא למימר דלא
 אחרה מר למילתיה דאין קנין דרבנן מהני דאורייתא אלא
 התם דוקא במקדש כמ"ט דאחרים דאכתי לא אתא ליריה
 אלא מירא בעלמא דאין גופו מומן ואין קנין דמיס תופס בו
 דעין תורה דאין מפירתם רק מדבריהם דנהי דהפקר כ"ד
 הפקר וכה בית דין יפה לאפקועי ממונא מ"מ לא אשכחן
 בשום דוכתא דיש כח לב"ד לאוקמי ברשות אדם דבר שאינו
 שלו ולא החזיק בו עדין ומשא"כ כנ"ד דאכתי חפץ ביריה
 רשותיה דמוכר איתיה דכל כה"ג אזיל ומורה הרמב"ן ז"ל
 דכה"ג יפה יפה בכה"ג גבי אשקעתיא דמונא דקניס
 דרבנן מהניא דאורייתא כעין תורה ממש. דהא ליבא
 לחלק שהוי אשכחן בהדיא דהויה גופיה ס"ל בעלמא דופה
 יח הפקר כ"ד אזילו לאוקמי ממונא ברשות מי שאינו שלו
 לא וכה בו עדין שהוי כתב אהיה דאחרין כפ' דגיטין
 זמר רב חסדא וזילנא למפסולנהו לכולהו גושי דעלמא
 כו' דילמא אקמוי אקמו ליה רבנן וז"ל אפ"ד רבדוך דילמא
 איתמר עיקר הוא וכו' וש"מ שהדיו והשייר משל סופר וכפן
 גט כשר שהכל הוא מוכר לבעל באותן פשיטו שנותנת
 היא לסופר כגם בין קלף וכו' ואקמוי אקמו רבנן לבעל ולא
 בדבריו וכו' שמקנין ממש הכל לבעל אלא רבנן אקמויבו
 וסליה ואפ"ב דלא חשיך כלום כשר שהוי אחרו וכו' בלא
 כלום הקנאה וכו' הילכך מדאקמו ליה רבנן פשיטו דשפרא

לבעל כשר דנעשה שכירו ושלוחו של בעל בפשיטו וכו' עכ"ל
 ועלו וכאו הרברים ביתה יוסף אה"ע ריש סי' ק"ך ע"ט הר"י
 שכתב בהדיא דע"ז הפשיטו שנותנת היא נעשה שכירו
 ושלוחו של בעל הנס שלא וכה בעל עדיון בפשיטו ולא חלו בו
 ידים ולא הקנאתו לו לשמו כפי' מטעמא דאקמוי אקמו ליה
 רבנן באופן דלית לן לחלק בין מילתיה דהרמב"ן ז"ל לב"ד
 בכה"ג כמובן. וכוור דלא פליגי הרמב"ן ז"ל דיריה
 אריריה ממש גבי הוה דגיטין למ"ט שם כפ' הסכימה
 דפשיטא דאיבא למימר כמ"ט כפ' הסכימה דקנין דרבנן
 לה מהני דאורייתא לבא לכלל תורה ממש היינו במקום
 דלא איתמר בפירושא בש"ס דמהני ולא שקיל וטרי תלמודא
 דהיכו מהני קנין דרבנן דאורייתא דמתגבלל אאיסורא
 וקאת' בהדי' דאקמוי אקמו לה רבנן כההיא דגיטין וכו' א"כ
 כמ"ט ככתה דוכתן וכמובן :

איברא

דאילו את הדוחה ידחה דהשתא דאיתת
 להכי אתי שפיר אית לן לחלק בין מילתיה
 דהרמב"ן הנ"ל כ"ד כדחה בעי' לשלך דכל כי היא דנ"ד
 דאכתי חפץ ביריה ורשותי' דמוכר איתיה לא פליגי הרמב"ן
 ז"ל אמאי דמירן דנין אמן בדין דקנין דרבנן מהניא
 דאורייתא לבא לכלל תורה ממש שיאמר האומר הוה דפ"כ
 דגיטין לא מוכרעא לשלא כחלוק ככו' בשינויא הא דכפי'
 אתת' כמ"ט דאקמוי אקמו רבנן ומשא"כ כמירוי דלא איתמר
 כמ"ט בפירוש כגון כ"ד ושהיא דהרמ"בן ז"ל כפרק הסכימה
 דרבנן דא שפיר הנין לחלק ולומר דלא פליגי הרמב"ן ז"ל
 כה"ג רנ"ד דקניס דרבנן מהניא לעשות כשל תורה ממש
 כיון דאשקעתיא דמוכחא היא ואכתי חפץ ביריה ורשותיה
 דמוכר איתיה כדאמרן אמנם לע"ד לא היא דכיון דלא
 אשכחן דמ"ט דלא פלוג רבנן בענין אשקעתיא דרבנן
 דבמירוי דמונא בין היבא דככר וכה הלא לשיבא דלא
 וכה אלא דהפקר בית דין הפקר אחרו אפילו לאוקמי ממונא
 ברשות מי שאינו שלו ולא וכה בו עדיון. ואשכחן להרמב"ן
 ז"ל כהא דמירוי דלא איתמר כמ"ט כפי' דאקמוי אקמו ליה
 רבנן נמי במירוי דאיסורא המתגבלל וכה אגב ממונא הגם
 דהפקר כ"ד הפקר ואיסור הבא מחמת מומן הוא אפ"ס
 כיון דלאו כפי' איתמר לא מהני קנין דרבנן להזית כשל תורה
 ממש אס כן חזין הרגלים לחלק את השוין ולומר דלא אמרה
 אלא היבא דלא וכה עדיון בהפקר דאכתי ממונא לא איתת'
 ליריה כרי שנקל באיסור המור הא"א למימרא מל"א פו"ה
 דכלל כי היא דנ"ד לא פליגי הרמב"ן ז"ל ושא"ת דלא תפסי בה
 קידושי שני דמדאורייתא מן בתר דאכתי איבא למימר
 דבסתם אשקעו דרבנן בלות' בכל אופן דע"ז ביה אשקעתיא
 קאמר דכל דלא איתמר בש"ס דאפי' דלענין איסורא הפ' ע"ז
 אין כחיו יפה להקל מחמתה באיסורא דאורייתא לא דסתם
 התם קאי כמובן. ואי משום הוה דמקדש כמ"ט דנקע
 מקודשת סתם דמ"ט מק"ז גמורה ולא נקיש ושקיל וטרי
 תלמודא לאגמורן דמ"ט משום דהפקר כ"ד הפקר. הנה
 היא גופה קשיא לן אמילתיה דמר כדאקשינן לעיל דמ"ט
 אוקמתא דמכיר' שטרות מאוק' דלתתא מיכה דמ"ט פליגי
 וגו' מן בתר דרא ורא תקנתא דרבנן כדלעיל ואיכרא דלפ"ן
 מאי דתריענא לעיל אהך דאקשינן ליתובי מילתיה דהרב ז"ל
 כתיובא בתרא דהוקא אהיהו דהמקדש בש"ס של אחרים
 ק"ל מטעמא דחזיקן דלא אלימיה רבנן למילתיהו גבי
 מכירת' ש"ס כשאר תקמת דעלמא שהוי אחרו דמני מחיל
 כדכתי' לעיל הוה תקום להקל ולומר דכלל כי היא דנ"ד לא
 פליגי הרמב"ן ז"ל אלא לבתר תקנתא דרבנן דוקא אזלינן שהוי
 תקנתא אלימיתא היא וז' ואשקעתיא דרבנן איתא לכלל כעין
 דאורייתא ממש בכל כה"ג אלא דהלכך דאשמו דיון לז'

מזכירין להקל באיסור חמור להקל בקידושי שני כפרטי
 שניו דחיקי כדכתי' לעיל עוד בה דס"ס הן הפה יכולה
 לומר כתיובא קמא כדתיבנא באופן דאף דלפוס דהטא
 הוה אוקמתא רבנ' ש פלגי איבא למשמע מינה דכ"ד
 קדושי ראשון אטו לכלל קדושי דאורייתא ממש ואין חוששין
 לקדושי של שני כלל דמי לא לישתמיט חד מן קמיא גבי
 מקדש כמ"ס למימר וכו' כדדיינין לעיל מ"מ אכן בעניינינו
 לפוס מילתיה דהרמב"ן ז"ל מיחש חיישינן גם לקידושי שני
 ככל מאי דכתיבא ובפרט דאעיקרא דרינא התם גבי
 מקדש כמ"ס לאו כפי' אתמ' דתפסי בה קדושי תורה כמובן:
ואני עני המהפך בצדדין הו' כנ"ד ראיתי להר"ן ז"ל
 שעמד בכינוא לענין זה איקנין דרבנן מהני
 אדאורייתא לעשות כשל תורה ממש או לא ועמד מר אהיה
 דפ' מי שמת ראיתינן לעיל ואחד הרואה שם יראה לכאורה
 דזו בפלוגתא מתניא סכתב כפ' התקבל כפי' ההלכות וז"ל
 צרור וזרקו וכו' חפץ ומחזירו לאחור טעה כשתובעו ממנו
 זוכה אף לאחר' מדרכנן כך כתב רש"י ז"ל וכו' שהזקיקו לומר
 כן משום דזוכה לאחר' מטעם שליחו' הוא ואין שליחו' לקטן
 אבל בתו' כתבו דלר' אפי' מדאורי' זוכה לאחר' ולשמואל אין
 זוכה לאחר' דוקא מדאורי' אבל מדרכנן מיהא וכו' דבגמרא
 פרכינן עליה דשמואל מדתנן כיצד משתפינן וכו' ופרקינן
 שאני שתופי מבואות דרבנן ואם איתא דלשמואל לא זכיאן
 לאחרים אפי' מדרכנן אמאי זכי להו בשתופי מבואות אלא
 ודאי וכו' ומ"ה מהני דרבנן אדרבנן ומינה דלר' זוכה לאחר'
 אפילו מדאורייתא וכ"ת אמאי אין שליחות לקטן תיבזו דכי
 אמיעיט קטן לר' משליחות מהנהו קראי וכו' אבל זכיה וכו'
 מדאורייתא ושמואל פליג משום דס"ל דלאו בר שליחות כלל
 ומיהו מודה דמדרכנן מיהא וכו' ומ"ה מהני בשתופי מבווא'
 ואני תמיה אי מודה שמואל דזכיה מדרכנן אית ליה למה לן
 לפרוקי שנית שיתופי מבואות דרבנן אפילו הוא דאורייתא
 אמאי לא מהני כיון דמדרכנן תקון ליה זכי והא ק"ל דהפקר
 ב"ד הפקר ומיהו אשכחן זכיה דרבנן דקלישא מוזכיה
 דאורייתא דגרסינן בפרק מי שמת ומי אגור רב נחמן הכי
 והאמר רב נחמן אע"כ דאמר שמואל המוכר ש"ח וגו' מוחל
 ומודה שאם נתנו בתש"מ שאינו יכול למחול אה"כ דאורי'
 וכו' אלא א"א דרבנן אמאי אינו יכול למחול אלמא כיון
 דאכתי ממונא לא אתא לרשות זוכה ולאז כי אלא מדרכנן לא
 אלימא וכו' וה"כ א"א דאינו זוכה לאחרים מדאורייתא לא
 מהניא בדאורייתא ומיהו התם איבא למימר לרבנן דרבנן
 הכי תיקון והם אמרו אבל הכא היכי פרכינן בפשיטות דלא
 ליהני בדאורייתא ולפיכך כראין לי דבריו של רש"י ז"ל עיקר
 וגו' עכ"ל ע"ש - והנה מ"ס אהיה דמי שמת ומיהו התם
 וגו' דלכאורה דבריו סתומים קצת ולעד"ן דכונתו ע"ד מאי
 דאכן בדיון לעיל הביאנו לה לאותה דמי שמת לכלל ישוב
 אפילו למ"ד דמכירת שטרות מדבריהם למאי דהוה בעינן
 למידן דינא דקנייה דרבנן מהניא אדאורייתא לעשות כשל
 תורה ממש כדכתי' לעיל אין מורך לכפול הדברים דהרואה
 יראה וברור דהרב ז"ל לא נטפל עצמו לישבה זו לזו לדבריו גם
 למ"ד דמכירת שטרות דאורייתא כדכתיבנא לעיל אכן
 בדיון משום דפשוטה לפניה דבאה מן הישוב למ"ד הכי
 כמובן - הרי דלפוס דהטא משמע דפליגי רבנותא בהך
 סברא דלפוס מילתיהו דהתו' ז"ל דלא הוקשה לשו' אהך
 תמיה דהר"ן ז"ל דאפי' אי שתופי מבואות דאורייתא אמאי
 לא מהניא זכיה דרבנן משמעותא איבא דס"ל דאין קנין
 דרבנן מהני אדאורייתא בכל מקום הגם דאיסור' הבא מחמת
 ממון ובמילתיה דהרמב"ן ז"ל דכתי' והר"ן ז"ל סברא זו
 פשוטה לפנינו דמהניא קניה דרבנן אדאורייתא בכל מקום

שתמה מחמתה ודחה דברי התו' דיכולה היא שתנן קמיה
 זו דע"ז קטן דמדרכנן אף אם היינו אומרי' דשתופי מבואות
 דאורי' דאפ"ה אין כאן איסור תורה שלמחר יוצא האיש זוכה
 מרשות לרשות ואשתכח דקא שרינא איסורא דאורי'
 לכתחילה ע"ז זכיה זו אלא דזכיה מן התורה חשיבה כיון
 דאממונא קפדינן שיהיה לו חלק כוונכר זכה לו מצדו
 יום ע"ז קטן זוכה :

ברם

משמעות דברי התו' ז"ל אשר הוכח הוכיח דס"ל
 דלא מהניא תקנתא דרבנן הגם שהיא היתם
 במידי דמונא כרי לנאת מחמתה בכלל הדבר ידי איסור
 תורה לפוס דהטא איבא לאותבי עליה מההיא דאמרי' בריש
 פ' לולב הגזול הוה סכתא דאתאי לקמיה דרב נחמן
 א"ל ריש גלותא וכולהו רבנן בסוכה גזולה הוו יתיבי וגו'
 אמר' ל פעיתא היא דא אין לה לא דמי עזים בלבד ע"כ
 דהרי להדיא דפשיטא ליה להר"ן דמגנא ומחסיא אפקעתא
 דרבנן לעשות כשל תורה ומשמע דכל היבא דאשכחן
 שהפקיעו רבנן מידי דמונא שהפקרן הפקר כאפקעתא
 דאורייתא חשיבנן ליה ובכלל הדבר מישרא אכן בדיון איסור
 הכא מחמתה הגם שלא פורט דהפקר ב"ד הפקר דאי לא
 תימא הכי מה זית טובה דהשיב ר"ן פעיתא וכו' אין לה לא
 דמי עזים בלבד והלא תברא בזיה דאף היא תשיב אמריה
 דאכתי בסוכה גזולה הויתבי מילתא דאורייתא דלענין זה
 טלא פורט בענין זכיה מן התורה וכל דלית ביה זכות תורה
 אינו יוצא מידי דופי שהיא הית' כזאת על העני' דוקא כמ"ס
 רש"י ז"ל והו' לל מנה הבאה בעברה עד שנעשה בשל תורה
 ממש ומאי ראי' שאין לה לא דמי עזים בלבד ולא תימא
 דשניא הוה דסוכה דכיון דיש כח ביד חכמים לעקור דבר
 בשב וז"ת אמתו להכי פשיטא ליה לר"ן שגם לענין זה
 הפקיעו הגם כי לא פורט ומש"כ גבי ערוב דאית ליה
 איסור דאורייתא בקום עשה הוצאת מרשות לרשות - דהא
 ליתא שהרי סוכה נמי הוה קום עשה דאי בעי אכיל חיובא
 רמיא לאכול בסוכה ואי אכיל חוץ לסוכה קא עבר אדאורייתא
 בידים וכדמשמ' כן מדברי התו' ז"ל כפ' האשה רבה דף ע"ב
 ד"ה כולהו נמי שב וז"ל וז"ל וז"ל וז"ל וז"ל וז"ל וז"ל וז"ל
 שב וז"ל ת מכי מכסי בטלי דבת חיובא הוא ואין בו ציצית הרי
 עובר בידים וז"ל דבשעת עיטוף אכתי לא מחייב עד אחר
 שנתעטף וגו' ולמא' שנתעטף דמתמי' שב וז"ל הוא וגו' עכ"ל
 ע"ש - וברור דליבא לאותבי עליה דהרמ"ן ז"ל מיהא שהיו
 שפיר מצי הרואה לרשות דדוקא גבי ההיא דמכירת שטרות
 דלא לימוה למילתיהו אמרה וכדרך הב' דכתי' לעיל ע"ז
ואשר אחזה לפוס דיהטא ליטב משמעות התוספות
 הוא דס"ל דדוקא גבי הך תקנתא דגזול מריש
 אמור רבנן דמהניא תקנתיהו לעשות כשל תורה ממש משום
 דידעי רבנן להך מילתא בלכות בני ארס דתקנתא דרבנן
 בכל כה"ג עתידה לבא לכלל תקנתא דאורי' וטעמא משום
 דכיון דידעי אנשי הך תקנתא דמריש דתקימו רבנן דאין
 לו לא דמי עזים בלבד באופן דלא מצי מפיק לה קושה
 כמות שהיא אפי' כבי דינא רבה א"כ מסתמא אחולי מחיל
 ע"ז קבלת דמים דסבר וקביל והנה באה ונהיתה תקנתם
 דרבנן אדאורייתא דהא מתקן לחויה ע"ז מחילא במתן דמים
 ואע"כ שעיכרה מחמת תקנת חכמים היתה ובמחילה
 כע"כ נראית לעין מ"מ כיון דהא איבא קבלת דמים דמי
 ליה הנאה מינייהו אמרינן מסתמא סוף המעשה אחולי מחיל
 לבמרי ע"ז קבלת דמים ובההיא דאמרינן בעלמא אבכ וזו
 גמר ומקני - ומש"כ הוה דמזכה להם ע"ז טפחתו וכו'
 דמעיקרא הוה זכיה דמדרכנן דע"ז קטן אינה ראויה לבא
 בגמר מעשה לכלל דאורייתא כי במה כחם יפה של כג

המבוי להיות להם זכות תורה כדי לזכות ירי תורה ממש
 ברבר ללא שלטו בו ימים וזכות מן התורה בשיתוף הלוה
 שהרי לית ליה יד דלית ליה זכיה מן התורה . ואם לחשך
 אדם ראפטר דכבון דא שלא היתם רוצה אלא המעות לא
 השיב ליה מחילה מן התורה אלא דוקא עד שתהיה נהנית
 מן המעות דוקא ואפטר דלא ניתנה מחילה עד לאחר החב
 ואשתכח דאכתי כל ימיה החב בסוכה גזולה הוו יתבי רבנן
 מילתא דאורייתא ואיך קאמר ר"ן רב עינתא היא זאת וכו' אף
 אתה אמור לו דאפטר דס"ל להתוספות ז"ל רביון דעתידה
 לבא סוף המעשה לירי מחילה למפרע הוא יוצא כאדם היוצא
 בשלו דחשיב כאלו מאז הדמים שלו היה כיון דס"ס הוה
 שעתא ברשות עיכבס בירו מחמת תקנת חכמים באופן
 דאף לאותה שאחרו בפ"ב דביטין גבי שטר הגם דאקניו
 אקניו ליה רבנן ואף א"ל כח"ש דרמ"בן ז"ל שם דכתי'
 לעיל דמ"ש דס"ל דממילא אוקמוה רבנן ברשותיה דבעל
 בלתי ידים וזכות אפ"ה חלוקינהו זה עולה מן השוכ ממש
 דאיכא למיה דשאני התם כח"ש דרמ"בן גופיה ז"ל בחידושי
 בפ"ב בט פשוט למה ששייך לרף קמ"ו בר"ה והלוקח וכו' ז"ל
 ואחרו שתהא כאומרת לו הא לך וזו והקנה הגם לבעל וכו'
 ע"ש . באופן דאיכא למימר דלכ"ד מתנה עליהם וה"ל
 כמזכה לחבירו ע"י אחר והא איכא ידים וזכות יד סופר מיר
 האשה דזכות מן התורה ומשום עיגון הקלו בכ"כ כיון דע"י
 מחילה סוף המעשה היא בהא לקנין תורה . ומ"ש אכ
 כמזכה ע"י קטן דבברא לא חוי ולא טרף לומר לכ"ד מתנה
 בכל כה"ג דבבר' מיהא לא חוי דלית ליה יד כלל כדי להביא
 לירי ויכוני תורה שהרי הם אמרו מדין זכו דע"י קטן ולא חוי
 אלא מדרכבן דוקא כמובן :

אך

אשכחן להתוספות ז"ל שהרבינו כיוצא לזה מההוא
 עובדא שם בפרק לולב הגזול דף ל"ע כ"ב בד"ש שינוי
 החורר לכריתו לא שמה שינוי וכתבו ז"ל ואע"ג דקני מדרכבן
 וכו' כיון דמאורי לא קני לא כפיק הכא ומההי' סבתא משמע
 גבי סוכה דנפיק אע"ג דלא קני אלא מתקנת מריש אלא
 יש לתרץ התם משום תקנת השבי והכא באגור לולב בעלמא
 לא שייך תקנת השבים דקל להתיר אגורו וכו' עכ"ל ע"ש .
 לפי מאי דאף חילקו ז"ל בין היכא דאיכא טירחא להיכא
 דליכא מצינו לתרתי דה"ט דההיא דהמזכה להם ע"י שפתתו
 וגו' משום דאי הוה שיתופי מכוונות אדאורייתא לא הוה מהני
 זכיה דע"י קטן דמדרכבן אדאורייתא בכל כה"ג כיון דליכא
 טירחא כל כך למיהדר אגב היד וזכה מן התורה דכל דלא
 טירחא מילתא כ"כ בשורה גלגמי דרדיך לקעקע כל הבריא
 כיוצא לא העמידו דבריהם אדאורייתא ממש במובן . ועיין
 ריש פ"ב בן סורר בתו' ד"ה קטן וכו' ובפ"י הסלכות בפרק
 לולב וערבה בדרף ס"ד ע"ב מ"ש אההיא דלא ליקני איניש
 אשענא לימקא וגו' וכדכרי הרב ל"מ ז"ל בשליה פ"ח דה'
 ולב ואתה תחזה דההיא דלא ליקני איניש אשענא לימקא ב'
 דרכים יש לה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה :

יחזייתה

לה"ר משאת משה כ"רו בתשובה לחא"ת
 בסו' ד' דקא תהי מר על דכרי הרב ל"מ
 ז"ל דפ"ח מה' לולב שכתב דמ"ש דאין נותנין לקטן וכו' דה"ק
 דהיי דקני לנפשי' אבל אינו מקני לאחריו גון התורה כלומר
 זאי דקא תקמו הפעוטות לאחרני הוי מדרכבן וקא תהי
 מההיא דר"ן דקאמר פעיתא וגו' הויה תיובתיה דאם איתא
 דכל דמדאורייתא לא מקני אע"ג דמדרכבן אקניו מקמו לאו
 תירי חשיב וכתורה ישעה מאי דקאמר רב נחמן פעיתא היא
 דא וגו' והלא אכתי מדאורייתא לא נפקא תירי סוכה גזולה
 דמן התורה סותר את ביתו ומחזיר גריש לבעליו . ובגמר
 דכריו דחיק מר אנפשיה לבקש מנום במפרט דכרי הרמב"ס

ז"ל שלא כמשפט הלשון כמו שיראה הרואה:
ברם לפום מאי דאין כדירן אשכחא פתרי להאי
 דר"ן כדי לישב משמעות דכרי התוספות הנו'
 ממילא מיתבא גמי מילתיה דהרב לח"מ ז"ל ומוחס דכרי
 הרמ"בס ז"ל הן למאי רתיצנו אנו כעניותנו דבתקנ' דרבנן
 הוה באה לכלל דאורייתא כיון דהויה במירי דמונ' ומ"ש אכ
 גבי קטן דלית ליה יד כלל כדכתי' ז"ל לפום מאי דאיך יצאו
 לחלק התוספות ז"ל גבי הויה דשינוי החורר לכריתו בין
 היכא דטירחא מילתא להכי דלא טריח' דהכא גמי גבי לולב
 לא עשו דכריהם כאל תורה ממש אלא הם אמרו לא ליקני
 הוה ענא לימקא וכו' כלות' שלא יבא עצמו לירי מידה זו כיון
 שאין בזה מן הסודך כ"כ וכלומר שאם עבר ועשה יצא בשל
 חבירו כמובן אין צורך לכפול הדברים . (וע"ש בתשו' הנו'
 שיבא לרון מהא דר"ן למי שגזל אתרוג דלמפר' הוא יוצא ע"י
 מתן דמיוס וגו' ועיין בס' שבעה שיטות להרש"בא ז"ל מ"ש
 בחירושי שוכ' למה ששייך לרף ל"א חלל גזל עצים וכו'
 והמשך :

תבנא

לדינך דהרשאת לדעת דלפו' מילתייהו דרכות'
 כ"ד לא בא לבית הספק למידן ביה דיני
 קידושי ספק שהרי לפום מילתיה דהר"ן ז"ל הן מסתמ' דכתב
 גבי הויה דמקס' כח"ש והן מ"ש גבי הויה דעירו' דכתי'
 לית לן למיחש בכ"ד לקידושי שני כלל שהרי כבר כת' דקניה
 דרבנן מהניא אדאורייתא לעשו' כאל תורה מטעמא דהפקר
 ב"ד הפקר ושפיר אית ליה לן לרון דינא מינה ומינה מענין
 קדושין לענין קדושין מפשט' דלישנא דהש"ס דנקט מקודש'
 סתמא גבי מקדש בת"ש דמשמ' דתפסי בה קידושי תורה
 ממש הגם דמכח תקנתא דרבנן קא אתו . ולפום מילת ייחו
 דהתו' ז"ל דמ"ש דס"ל דלפעמים לא מהניא תקנתא דרבנן
 אדאורייתא לעשות כאל תורה אפי' גבי תקנתא דתמונא
 בדמשמע לכאורה מדבריהם דהנזיקין דתמה עליהם הר"ן
 ז"ל כדכתי' לעיל ואתה שאיך יצאו לחלק בין היכא דאיכא
 טירחא יתירתא להיכ דליכא וגם לפום ריהט' פשטא דלישנא
 דהרמב"ן ז"ל דכתי' לעיל הנה בכל זה אשנוי דירן לא
 סומכינן ולריריהו חשיבין לקידושי שני כיון דקידושי ראשון לא
 לא הוו מחמת תקנת חכמים ומספק אית לן למיחש לקידושי
 תרויהו כמובן :

ומן

בתר אלנין אלך לי אל הר המור מר"ן ז"ל כב"ב פא"ה
 סו' כ"ח שכתב עלה דמילתא דמקדש במ"ש ז"ל
 וכתב ר' ירוחם ז"ל דלמ"ד מקודשת היינו מדרכבן כיון דה"ש
 תקנתא דרבנן היא ע"כ ואינו מוכרח דהא איכא למימר
 דכיון דתקינו רבנן נקמו לה המעות וכיון דנקמו לה הו"ל כלו
 בתן לה כסף והויה מקודשת דאורייתא עכ"ל ע"ש . באופן
 דאשכחן דכהריא פליגי בה רבנותא גבי מ"ש כיוצא לכ"ד
 דרו"ס ז"ל כפשטא דלישנא דהרמ"בן ז"ל דמשמע לפום
 דיהטא דס"ל דלא מהניא סתם תקנתא דרבנן אפי' במירי
 דתמונא אדאורייתא ומר"ן ז"ל במילתיה דהר"ן ז"ל דמהניא
 דכתי' באופן דכ"ד אית לן למיחש לקידושי תרויהו
 כדכתי' כמובן :

ואנכי

הרואה דאך מילתא דאמינא דלמ"ד דקניה
 דרבנן מהניא אדאורייתא להיות עושים בשל
 תורה דה"ה דכ"ד כמ"ס ז"ל דקידושי ראשון הוו קידושין
 דאורייתא ממש כיון דמחמת תקנתא דרבנן דכמירי רבנן
 קא אתו מצי הדומה לרחות רכל כה"ג רכ"ד דאית ביה
 איסור גזלה מילתא דאורייתא כלומר דמיחב למיהדר חפשא
 למאריה דקמו מעותיו מדאורייתא כולי עלמא מורו דלא אתו
 קידושי ראשון לכלל קידושין דאורייתא מחמת אפקעא
 דרבנן דהא איכא חייב תורה המגדרו דמירא עלי' למיהדר
 חפשא

הפנא למאריה כלומר לרשות קודם דקנו לה מעותיו והול'ל
 מקדש כדבר שאינו שלו מילתא דאורייתא וכל כה"ג לא הו'
 אלא קידושין דרבנן דהיינו מחמת תקנתם דלא דמי לההיא
 דמקדש כה"ג וההיא דערוכ דאיכא למ"ד דתקנתא דרבנן
 מהניא לנאת ידי תורה כל דהויא במידי דמוכא דשאני
 חתם דבעלין אקנוי מקנין וקא קני דלא מדרבנן קבו' משא"כ
 הכא:

אבל

הויא ליה לרש"ל ז"ל כס' יש"ש לקמא בפ'
 מרובה כס' ו' דאמרה למילתיה אפי' ככה"ג
 שהרי כתב עלה דההיא דקא מייתי מוהר"ם ז"ל בח"מ סי'
 שכ"ב משא אכיו הר"א ז"ל שכתב דכיון דרבה מספקא ליה
 אי קנה דאורייתא או דרבנן נהי דלא קיל כוותיה בהא
 דמספקא ליה אי קנה דאורייתא אלא וכו' מכל מקום אם
 קידש בו אשה צריכה גט מספק דשמה קונה מדרבנן וכו'
 ע"כ וז"ל ואין לומר שדעת הטור מאחר דיאוש לא קני
 הדאורייתא א"כ מקודשת דוקא מדרבנן ומ"האם בא' אחר
 דקידש אותה קידושין גמורין צריכה גט גם משני והו'
 מקודשת מספק שכתב הטור זה אינו דהא מאחר דתקינו
 רבנן דיאוש קונה והו' שלו ואין צריך לשלם אלא דמיא א"כ
 הפקר ב"ד הפקר וממוכא רידיה הו' והו' קידושין דאורייתא
 וקידושי השני בטלים לגמרי וכו' עכ"ל ע"ש הרי דאף
 גם זאת גבי יאוש גולה דמהניא תקנתא דרבנן דבמידי
 דתמוכא דאורייתא להיות עושים כשל תורה הגם דאיכא
 איסור דגולה מילתא דאורייתא ואבתו לא קניא ליה
 מהאורייתא אלא דוקא דמ"לענין דהין ככר כתבנו
 דאית ליה למיחש לקידושי תרומהו אפי' לכת הסוברים דלא
 תהניא תקנתא דרבנן אפי' במידי דתמוכא דאורייתא
 תמש שהרי נפל הספק בפירוש כוונתם ואית לן למיחש
 לקידושי ראשון ככל מאי דכתובא:

וכבר

עלה על הדעת לומר דכל כו' האו' רב"ד לכ"ע
 הו' קידושי ראשון קידושי גמורין מדאורייתא
 דכל כה"ג מהניא אפקעתא לבוא לכלל כמקדש בשלו ממש
 ואין קידושי שני תופסין בה כלל הגם דמן התורה חפץ
 כרשותיה דלוקח איתיה וטעמא משום דע"כ לא קאמר
 הרמב"ן ז"ל דאין הקנאה דרבנן מהניא להיותה מקודשת
 גמורה כדכתיבא אלא דוקא היכא דאתו בכת אחת כלומר
 דבקידושין נעשו עם עיקר ההקנאה דתקינו רבנן ונעשו
 בכת אחת וכההיא דמקדש כה"ג דקא קדיש לה עם השטר
 ועיקר קניית השטר מדבריהם דכיון דשניהם באים כאחד
 איכא למדחה בהם דלא תקינו אלא גבי ממוכא לא לענין
 איסורא דאין תימר שהיא מקודשת גמורה מחמת אפקעת'
 אשתכח דמקלינן באיסור תורה דאם בא אחר וקידשה דאין
 חוששין לקידושין וכיון דעיקר תקנתם היתה בענין ממון
 ס"ל דלא מקלינן בכל כה"ג אמנם כל כו' האו' רב"ד
 דאין הפקעתם והקידושין באים כאחד לא דמן בתר קבלת
 דמים דאשתכח שכבר הפקיעו רבנן קנין מעות ואוקמוה
 אמשכיה דאוקמוהו חפץ ברשותיה דמוכר מההיא שעתא
 ולהלן כראו ראשי הקידו' הנה ככה"ג דרבנן חפץ כרשותיה
 דמוכר איתיה מקדמ' דכא מחמת תקנתא דתמוכא גרידת'
 אזיל ומורה מר דקידושי ראשון הו' בקידושי דאורייתא ממש
 ואין קידושי שני תופסין בה כלל דכל כו' האו' גוונא הקנאה
 דרבנן יפה לאפקועי דרבנן מדאורייתא כגודע' היא
 באח לכלל הקנאה דאורייתא ממש ובה למאי דמשמע
 מההיא דבפרק האומר דהתוספות סבירא ליה דלא מהניא
 הקנאה דרבנן דאוריית' דרי' ידי תורה הינו דוקא התם גבי
 ערוכ דהגם דאיסור ההוצאה אינו אלא בשבת מ"ת ההיא
 שעתא אין איתוין עלה ולעקוב איסור תורה העתיד לכא

על ידי הקנאה דרבנן דע"י קטן שניהם כאחד במעמד אחד
 כמובן ומינה אמינא לה מאותה שעתא שפרק השומר
 את הפועל דף ס"ב ע"א עלה שהיא דכא עליה ואח"כ כתב
 לה אשתכח מותר דאקשי ורמיניהו בא עליה ואח"כ כתב
 אפי' מכלא עד ג' שנים אשתכח אסור אמר רב נתן
 אמר רב חסדא לא קשיא הא דאמר התבעלי וכו' הא דאמר
 בטלה חתם ופרכינן וכו' א"ל בטלה זה מאי הו' הא מחסרה
 משיכה ואוקמוה לה בגויה זונה דלא מחסרה משיכה או
 במזדאנית בדקאי בהרהר ופסקה הרמב"ם ז"ל בפ"ד מ"ה
 איסורי מוכח דין ג' ע"ש הגם דפסק בה' מוכרה כה'
 דרבך תורה מעות קנות וכו' ע"ש הרי דפרכי בפשטות
 גם לדבר שלא בא מפורש והא מחסרה משיכה לענין שיהא
 שרי ליה להקריבו ע"ג המוכר הגם שהוא איסור תורה
 ומשיכה מתקנת חכמים ולא מסתברא לו דלר"ל קא פריך
 ושקיל וטרי תלמודא אליבא דר"ל לדידן דקול' כו' וע"כ
 לחלק לפוס מילתיה דהרמב"ן ז"ל ודעמיה כחלוקי הו'
 וכמו שאך בענין חילוק זה יבאו לחלק התוספות ז"ל גם כה"ג
 והא מחסרה משיכה וגו' שכתבו ז"ל פירוש ואפי' לר"י דאמר
 דבר תורה מעו' קנות דהא גבי אשתן לא קמו כיון שהפקיעו
 חכמים דאין קנין מעות קנות ואוקמוהו אמשכיה גם מחמת
 הפקיעו ואין כאן אשתן כלל ולא דמי לההיא דפ' הוצה
 נטעה לסיטון מעל שקנית הכסף מועיל דכיון דמעל מן
 התורה מי יפקיע המעילה ממועות הקדש עכ"ל ע"ש
 וכנראה שכונתם לחלק בין היכא דמקדש ועומד ככר הו'
 ממון גבוה להיכא דאכתי לא הוקדש דכל שהוא קדש בשע'
 ההפקיעא שכבר קדשוהו שמים אין כה"ג יפה
 להפקיע מידי הקדש המעילה אשר מעלו בה' אמנם אינו
 כן אשתן דאכתי ההיא שעתא שעת כתיבה מיד ליד ממון
 הדיוט הוא כה"ג יפה להפקיע ממון הדיוט דהפקר בית
 דין הפקר וממילא מן בתר הכי מישראל שרי ליה להקריבו
 ע"ג המוכח כמובן:

ודע

לך דלפוס דיהטא אחד הרואה דברי התוספות
 בפ"ק דמציעא דף ק' ע"א כה"ג שוכר בן זמון
 טורף וכו' שכתבנו ז"ל ו'ל' ולענין האיסור הנאה כראש דאם
 עבד בא על בת ישראל קודם שבה גט שיחרור לידו שפלה
 ושמה גם גבי איסור וכין לו משעת חתימה אב"ג דלא שיק
 טעם דפרישית מכל מקום לא פליגי רבנן ויש כה"ג ביה
 חכמים לעקור וכו' ע"ש יקשה בעיניו דהתוספות ז"ל קשיא
 דידהו אריהו דהכא גבי אשתן פי' הסו' בא' לר"י דס"ל
 דר"י מעוה קנות דמשמע דע"כ ס"ל בפשטות דמהניא
 תקנתא דרבנן דתמוכא לאפקוי מאיסורא דאשתן והתם
 במציעא עשו עיקר העד דלא מהניא והעד מהניא עשאוהו
 טפל דרך שמה אמנם הרואה יראה דבתחילת הענין
 מתרצתא היא דשפיר איכא למימר דה"ט דהתם עשו
 עיקר העד דלא מהניא משום דלענין האיסור לא שיק עיקר
 טעם התקנה דשמה כתב בנימין וכו' וכ"הש כה"ג רב"ד
 שייך וכו' וכמוכן דכמו שהם יבאו לחלק בין מעילה להיא
 דאשתן כד אית לן לחלק לסברת הרמ"ב ז"ל ודעמיה לענין
 תקנתא דרבמידי דתמוכא דלא מפורש כה"ג אי מהניא
 אותה הקנאה לענין איסור תורה הבא מחמת גמון פגול
 הדבר דמשמע דס"ל דלא מהניא דלא אמרה אלא בה'
 מינה דההיא דאשתן דפרכינן בפשיטות והא מחסרה
 משיכה וכגון שאין בהם להפקיע מן התורה ע"י תקנתם
 והקנאתם בכת אחת כההיא דהמקדש דהוב' במע"ש דהם
 לא תקינו אלא גבי ממון גרידתא אבל כל שכבר נתקנת
 הקנאת' גבי ממון כמו שהיתה תקנתם ומן בתר הכי כה"ג
 הדבר מחמת הקנאתם אף יבאו לענין איסורא דאשתן
 דאשתן

דאיתן מהס'א דהקנאתם להפקיע מירי אומר . וסוף
 הוא כ"ד כדכתיבנא דתן בתר תקנתא דמוכא גרירתא
 בלמוד עיקר התקנה דאין חצות קונו נדאו ראשי קידושין
 רבכר חפץ ברשותיה דמוכר איתיה מקמי הכי דרשונו מהת'
 התקנה דתקנו לענין מחוץ כמדע וכו' לקדש ראשון מקדש
 בשלו חמש כקדושין דאורייתא ולית לן למיחס לקידושי שמי
 כלל כמובן :

אך הלום דאיתי אחר דואי דאפי' בכס"ג דנ"ד נמי
 איכ' לנ"ד דלא מהנייה הקנאתם דהך דנ"ד לכאורה
 כפר חילתא אמורה בפלוגתא דרבנותא דבגון דא חתרה
 דש' ז' כפ' הוסיק דף מ"ח א' גבי פלוגתא דר' יוחנן ור' ל' אי
 דבר תורה חצות קונות או השיבם קונה שכתב בר"ם קאי
 באבל וכו' וז' אכל חצות לא קנו מדאורייתא ופסקא מינה
 לענין איסורא כגון אם קידש כהן את האשה לר' הו קידושין
 דמדאורייתא קנייה ורדיה הוא ולר' ל' לא הו קידושין עכ"ל :

והרישב"א ז' פליג עליה סוכאו דבריו שם בם'
 אסיפת וקניס דף ק"ך בסוף ע"ר וז'ל
 ורש' פירש לקמן דנ"מ לענין קדושין דלר' כיון דמעות
 קונות הן התורה אם קדש בהם את האשה עקודשת וכו'
 ואינו מחוץ דכיון דמדרכבן אינם קונות הפקר בית דין
 הפקר . ואף לר' אינה מקודשת למ"ד לית ליה למוכר
 דשותא לאכפוסיקונו עכ"ל . הרי דאף דכבר הפקיעו רבנן
 קנין מעות הן המוכר דתקנה התקינו דאין מעות קונות
 אלא גשיכה אפ"ס ס"ל לרש' דאם קידש המוכר בכהן את
 האשה הו קדושין גמורין לר' ולא אמרינן דכח אפקעתא
 ירבגן קיל דאין מעות קונות אלא משיבם הו"ל מוכר מקדש
 במעות שאינם שלו אלא כ"ל דבתר ריבא דאורייתא אוילנן
 ז' דלא פריש דאף לענין איסור התקינו הגם שהיתה תקנת'
 תידי דמוכא וספקר כ"ד הפקר ואיסור הכא טחמת
 זמון הוא . ודון מינה ומינה כנ"ר כמוכר גופיה לדין
 קיל כר' דמעוץ קונות הן התורה וחפץ ברשותיה דלוקח
 איתיה מדאורייתא דאף מדרכבן אוקמוה עד ברשותיה דמר'
 מלא חמתה הקנאתם דהפקר כ"ד הפקר אפ"ס כל כס"ג
 ואין אדאורייתא דוקא קפדינן לדעת דש' ז' ואין חוששין
 קידושי של ראשון רכיון דמילת' דאורייתא הו"ל מקדש דכבר
 זאינו שלו שכבר וכה לוקח הן התורה . ולהרישב"א
 קידושי ראשון קידושין גמורין דהא איכא אפקעת' דרבנן
 דאין מעוץ קונות לא משיבם ואדרכבן דוקא קפדינן דהפקר
 כ"ד הפקר ובשלו קא מקדש . באופן דנ"ד לגום דהפ'א
 על כרבכתא רש' והרשב"א ז' ואי לזאת אית לן למיחס
 קידושי תדויו כדבר הראשון ותמיהא חילתא לגופיה דהטעם
 כל הרב הגדול תנא דאורייתא דחמת נפשיה לטעיקא דכא
 ז' לא כתב דכבר נפל הס' עגמו כרבכתא אלא דככות'
 לתיה דרש' ז' הרואה יראה דאם כן הרבויס דבין להקל
 ז' לטחמיר אמרס למלתא דאף גס זאת איכא דקידש
 מוכר אשה בחפץ זה לאחר קבלת דמיס עד דלא מסך
 הא דנ"ד ס"ל דבתר דינא דאורייתא אזלינן שקידש דכבר
 זאינו שלו ואין חוששין לקידושין כלל ואפי' מדרכבן . קאיא
 ל סדר הוה לכאורה דמאי אכא מההיא דפ' איש שקדש
 איתנין לעיל דהוקי תלמודא פלוג' דר' מרדכבן דבתלמוד
 ז' פ' פליגי בדרב הונא אחר רב חנה לי בירך הנהו לפ'
 ז' קנה וכו' דה"ס וכו' ופירש' ז' גופיה וז'ל כמ"ש קנה
 ז' ז' טעם דכבר דהא חילתא חתלת מילי דאינינה רבנן
 לכתא בלא טעמא וכו' עכ"ל . הרי דאף דמדאורייתא
 ינה תקודשת דלאו תידי קא יביב לה סתתא אפ"ס תמי ר"ת
 קודשת דמשמע קו' גמורה חמתה אפקעתא רבבן או
 חמת קו' מדרכבן טעם חמתה דקידושין חמתה תקנתא

דרכבן . ואף לרבנן דקאמרו דאינה מקו' מינו טעם
 דס"ל דלא קאמרו רב אלא כפקדון כמו שיראה שרואה ואך
 פסיק ותני הרב ז' גבי תקנתא דמשיבם דתקינו רבנן
 דאדאוריית' דוקא קפדינן אי הכי היתה כזנתו כדכר האמור
 דאף גס זאת היכא דקידש המוכר בחפץ לאחר קבלת דמיס
 ס"ל דאורייתא דוקא קפדינן ואין חוששין לקדושי כלל כיון
 דהו"ל מקדש כשאינו שלו מדינא דאורייתא לא דבתחילת
 סעיון איכא לתרזי לה באחד כשמי פניס הא' דס"ל ז'
 דגבי תקנתא דמשיבם כיון שהיתה תקנתה לענין מחוץ
 דוקא שלא יאמרו גשרפו וכו' אמרינן דלענין איסור לא
 הפקיעו ולאם קידש המוכר אשה כמותה דמיס הו"ל קידושין
 דאורייתא חמש דאין חוששין לקדושי שמי כלל מטעם שכבר
 נדאו בה קידושי דאורייתא מקמי הכי אך לא סוף דבר קאמרו
 הכי אלא ואזיל ומורה שאם יהיה באופן כנ"ד דהמוכר קידש
 בחפץ ס"ל דמחמת אפקעתא דרבנן הו"ל קידושין דרבנן
 ביון שאוקמוה חפץ ברשותיה דמוכר וטעמא טעם דכיון
 דאכתי לא מלאה שם כלומר בהאי איתתא קידושי תרס מקמי
 הכי אמרו להכי ס"ל דחוששין לקדושו כלומר הגם דבתר
 הכי פשטא ירה וקבלה קידושין מאחר קידושין דאורייתא
 אפ"ס חוששין לקדושי ראשון נמי כיון דמ"מ הויה שעתא
 מקידשה ראשון לא נדאו בה עדין קדושי תרס וברשות ידו
 חתמים לומר דקידושי ראשון תופסין בה כיון דהגם אפ"ס
 הויה בלא פשטת ידס אפ"ס לקבל קידושין מאחר ופ"ס
 דההיא דמקדש כמ"ש דכסה"ג איורי כמובן . והשני דגם
 בתחילת הלוה שקדש אשה המוכר בדמיס הללו דקאמרו
 הרב דלר' הו קדושין אויל ומורה הרב דאפ"ס אם פשטת
 ידה אפ"ס וקבלה קדושין מאחר שחוששין לקדושי שמי נמי
 כיון פ"ס וכו' לענין קידושין דלר' הו קידושין דאורייתא וכו'
 לאו למיתרא דס"ל דהא אמר אורייתא דוקא קפדינן ולא
 מדרכבן כלל כדקס"ל מעיקרא כלומר רכיון דמידי דאסורא
 אית לן למיזל למותרא לר' הו קידושין דאורייתא דכר תורה
 מעוץ קונות וחוששין אדאורייתא הגם דפקדו דרבנן קנין
 המעוץ ולר' ל' לא הו אפי' קידושין דרבנן . אמנם אויל
 ומורה דלר' קפדינן נמי אקדושי דרבנן כלומר דאם פשטת
 ידה אפ"ס וקבלה קידושין מאחר הן כתר שקדשה מוכר
 במעות הללו שחוששין לקדושי שמי נמי מדרכבן שהרי כבר
 עקרו קנין מעוץ ואמרו משיבם קונה ומדרכבן אין המעוץ
 ברשותיה דמוכר ולא דוקא קאמרו . ופליגי עליה הרשב"א
 טעמא דכיון דקיל דהפקר כ"ד הפקר לית לן למיחס
 אדאורייתא ולא הו קידושין כלל . ואמנם נקט רש' ז'ל
 דנפקותא ככה"ג דנ"ת היכא דקידש המוכר וכו' ולא נקט
 לה דנ"ת היכא דקידש בחפץ דלר' הו קידושין מדרכבן
 דעקרו קנין מעוץ ואוקמו חפץ ברשותיה דמוכר ולר' ז'
 דההשיבם קונה דוקא הו מדאורייתא . טעם דתלכר
 דאיכא לתימר דמיחא ליה טפי למינקט האי טקנתא טעם
 דלהך נפקותא איכא ספי בין ר' לר' כמו שיראה שרואה
 פור כה דלשון חתמים הוכחו המעות כמאמר ר' דבר תורה
 מעוץ קונו דכר בהו דכהא עסקינן כאופן דלכל הפירושי'
 מיחס אית לן למיחא כנ"ד לר' רש' ז'ל לקדושי תרי או כמובן
האמנם כוה שכתב ז'ל רכ"מ וכו' דלר' ל' לא הו קידושין
 דלפי טעמא של משמע דס"ל דלר' ל' אין חוששין
 לקידושין ואפילו מדרכבן איכא לאקשוני עליה דהאי שפ'א
 חתמי דכתב איחא גופיה ז'ל כפר' אוינה נשך דף ס"ג ע"א
 על ג' דההיא דקאמרו דכ' כי שכיבנא ר' אושביא חפץ
 ללווי' דנותרנא חתמי' כותיה וכו' כתב כו"ס י' ל' חתמי'
 ז'ל ולא אמרינן דלאו כאיסורא הכא לירוהיכא דישלו דמי
 כיון שהו חתמתא אפ"ס דלא הפקר כי פוקרו ברשותיה

מוקרי ולא הו' דבית' סואיל ואם בא לחזור קאי עליהו כתי
 שפרע וכו' עכ"ל פ"ט. הרי דבסודא ס"ל דהיתירו איסור
 דבית מטעם דאם בא לחזור דקאי כתי שפרע דחשוב
 דברשותיה דלוקח מוקרי ואיך פסק ותמי התם לר"ל לא הו'
 קידושין דמשמע אפי' מדרכבן והלא לפחות הו"ל למיחש
 להו מדרכבן :

איברא

דלפוס דיהטא הרוחא ידחה דהויה דפרק
 איהו נשך הוא אליבא דהו' דס"ל דרבר
 תורה מצות קומת דכיון דמדריבא דאורייתא החטים בכר הס
 קמים ללוקח אלא הפקיעו קנין המצות ואוקמוהו אהשיבה
 ואמי שפרע אס בן אמתו להכי נתן טעם לרבר דכיון דאם
 בא לחזור עליהו קאי כתי שפרע בהשותיה דלוקח מוקרו
 ומש"כ לר"ל דלא מראה כו קנין תורה כלל אפילו כהס
 סדר :

אמנם

הרואה יראה דאין זה עולה מן השיבוך דא"ס
 דאשתכח דסא דר' אושעיא הויה תוכתא
 דר"ל דס"ל דאין מצות קומת ואמאי לא קא מתיב תינה
 הש"ס כפרק הוהכל"ל באופן דאף אס נאמר
 דר"ל מוקי לה להויה דר"א כדמוקי לה הש"ס שם בא"ס
 דלר"כ תיירי כגון שיחד לו קרן וזית המעין יראה כהס
 דחיקא מילתא :

ברם

דא עקא הויה דתנן בפ' הלון דף ת"א גותן
 אדם מעה לחמוי ולנחתום כרי טיזכה לו עירוב
 דכרי ר"א וחכמים אומרים לא וכו' לו מעותיו . ופירשו ז"ל
 ולא וכו' לו מעותיו שאין מצות קומת עד שימשוך ואפילו
 עירב חכמי הוה לכל האחרים וזכר גם לזה אינו עירוב
 שהרי לא נתכוון לזכות לו כמת' חס כשאר תוכין בעירוב
 אלא לקנות המעוה והרי אינו קומה לו דכיון דמצות אינן
 קומת לא סמכה דעתיה דהאי ולא הו' דעתי לאקמוי ונמצא
 וערב לו כמצותיו שלא מדעתו עכ"ל . הרי בהדיא משמע
 לא המנייא טענת חייס דאם בא לחזור קאי כתי שפרע
 כרי לאוקמי ערוכ זה בהשותיה דבעל המעוה ומאי שנא
 התם גבי רבית דכתב דמהניא וקשיא דידיה ארידיהו ליכא
 למימר דשנא הויה דר' כדאינו אלא אבק רבית דמדרכבן
 שהרי הויה דרך חכירה כמ"ס הראשונים ז"ל דאמטו להכי
 הקלו מטעמ' דכא ומש"כ הויה דעירובין דמייירי בעירובין
 תחומין דמדאורייתא דסא כורכתא שהרי תלכר שכבר
 אתמר עלה דמתמ' סס דאמר דר' לחלק באופן דמשמע
 דרכבן גם בעירובי חרות אמרו ועוד דמ"ס אכתי הויה
 דהושב הויה תיבתא דלפחות ליהו קדושין דרכבן ולחומר
 דמ"ס מהניא דרבית כדכתיבנא כד מן דין ראעיקרא
 דדינא לרכבן אין איסור תחומין דאורייתא רק דרכבן וכמ"ס
 הרא"ש ז"ל בפסקיו בסוף פ"ק דעירובין ע"ס . גם ליכא
 לתרומי שנא דאפשר דלא ברירא מילתא דהלך ילכו בני
 שמתו לקחת מנחתום הלום וכל כה"ג ליתיה כתי שפרע
 שגם דמצות קומת מן התורה ככה"ג כדמשמע
 מדכרי כש"ז ז"ל שכתב דמצות קומת מן התורה גביה דהא
 מ"ל :

והנה

זה יחוס שצמדה לפני קושיא זו והרבתה
 דכרי לפני תורי הרב המו' הו' ואמר חר ראיבא
 למימר שנא הויה דאיוסו נשך דמכי התחיל שער היוקר
 מהויה שפתא דבעינן דפרור דתו לוקח אינו חוזר בו
 באופן דלפני מוכר גופיה פירא מילתא גבי דלוקח תו לא
 פירא שחרי רחא אשכח באופן דחזר דעתיה דקונה ליכא
 שום חסר הקבאה כלומר דשנא איהו גופיה יחזור בו
 ושמתתו מוכר גופיה לא גמר ומקבי ללוקח דלא סמכה
 דעתיה דמוסר שיאמר הגם שאני לבצתי כוראי לא מהדרנא

כי שאין רצוני לקבל עלי מ"ס . מ"ס אכתי אפשר ללוקח
 יחזור בו שהרי כיון דעלה השער אגלאי מילתא בכרוח
 דלוקח תו לא דר' באופן דמוכר גופיה אס אין דעתו
 לחזור שפיר גומר ומקנה דסמכה דעתיה עילויס . דתו לא
 חזר לוקח . באופן דאין דבר אשר חזרעוהו נתן פד דלא
 נימא דתכי מוקרו חטים בהשותיה דלוקח מוקרו רק אלא
 מנר מוכר ראכתי הויה שפתא לא ככירא לן ולא ידענא
 שלא הויה דעתו לחזור :

הנה

לכל כי הא דליכא לא חרד ריעותא דהיינו מנר
 המוכר לכד מהני לן טעמא דאם בא לחזור קאי
 עליוהו כמ"ס לחינורא דמהניא שפתא כך הסכימה דעתו
 מימים תקדם שהרי אחווקי אנשי רשעי לא מחזיקין דסוכי
 סופו על תחילתו :

אמנם

אינו כן גבי הויה דהוהכ חסום דאיברא
 דהויה שפתא שבת קידושין מוכחא מילתא
 סוכא דמוכר אין דעתו לחזור וגמר ומקנה ואין דבר מעכב
 לגמר קניה זו אלא שירצה לוקח ילך וימשך ולא יקבל עליו
 מ"ס . אבל הכא לא הסתיין טעמא דאם בא לחזור וכו'
 לאוקמי הפך מהניא שבת בהשותיה דלוקח ומצות בהשותיה
 דמוכר לגמרי שהרי מוכר דאיבא ריעותא דהויה שפתא
 שבת קדושין לא כירא ליה דעתיה דלוקח באופן דמוכר
 גופיה מוספקא ליה דעתיה דלוקח ולא סמכה דעתיה ערוין
 עור כה דהויה שבת גם מעיני הלוקח בעלס מתמו דמוכר
 גמר להקמת עי' הקידושין שהרי מסתמא הכא עסקין
 במקדש שלא בפני הלוקח דלא ידע דמחיל . באופן דאף
 דאי נימא דלוקח גופיה מהניא שפתא דעתיה עילויס שלא
 לקבל עליו מ"ס חכל תקום אכתי כיון שלא קרמה לו היריע'
 ללוקח בענין הקידושין לא סמכה דעתיה ולא גמר ומקמי
 חת דמיי' דמיחש חייס שפא מוכר דרעיתו לחזור ולקבל עליו
 מ"ס באופן דאף דאי אפשר להעמיד מהניא שפתא הפך
 בהשותיה דלוקח ומצות בהשותיה דמוכר למימרא דסמכה
 דעתיה אלא מטעמא דאי דררי כהו לוקח או מוכר בעי
 לקבלי עליוהו מ"ס ומסתמא לא דררי וכל כו' הויה תרתי לא
 אמרינן להעלות ארוכה על ידי טענה זאת אחרתי ריעותיה
 דהכו דלא נוסף עליה דכל חד ומר אומר כלכו אפשר דאזיל
 לא כבינא למימר וחברי בעי למימר ולא גמר ומקמי
 אהרדי וקאי פיה הויה ריעובין דשנא גם בעל המעוה
 יחזור בו מלערכ כגו זה כמובן ודוק :

הדרן

אמאי דאתאן כלונתא דרש' והר' שכתב ז"ל
 להר' שכתב ז"ל חזינא תיבתא לכאורה . מסובין
 דהוה גופיה שם דאמר דכא תתנית' מבייש ליה לר' דתנן
 בתנא לבלן מעל דוקא בלן דלא מחסרא משיכה אבל ספר
 דנוחסרא משיכה לא מעל עד שימשך אלמא דלר' אע"פ
 דרכבן תקיטו משיכה כיון דמדאורייתא מצות קומת בהת'
 מצות לכד מעל ולא בעי ער שימשך וכרתוכה גמי שם
 להדיא ממילתיה דרב נחמן דקאמר דבר תורה מצות
 קומת וברקא לוי במתנתיה ואשכח נתנה לסטון מעל
 דכרכינן תיבה לר"ל אפר בהדיא גרא דלמ"ד מצות קומת
 מן התורה כמתן מצות לכד מעל וליריה קשיא דלמ"ד
 דלית ליה למוכר רשותא לאנפוקינן מאי שנא קדושין
 ממעילה דהא קא חזינן דס"ל לש"ס רגבי הך תקנתא לא
 העמידו דבניהם כמקום תורה אפי' כשכח ואל"ת דהיינו
 לפוסרו מן המעילה דהא לפוס תקנתא דרכבן הלוי אכתי
 מצות בהשותיה הקדש נינהו דהא אפי' רשותא לאנפוקינן
 לית ליה ואפי' ס' אמרודכשבת מתן מצות מעל והיאך דין
 להתייר ח"א לפלמא כקום פשה מחמת תקנתא דרכבן
 מטעמא דהפקר כ"ד הפקר :

לא רכיתה ראיה זל לחלק בין תעילה דקרא
 לשאר איסורין דעלמא כעין היה שאך יבא לחלק
 התוספות זל כפרק הפועל החמת היה דאתן ככתוב
 בדברינו דלעיל וכמוכן אך לרש"ז זל דלא יבא לחלק בין
 תעילה לשאר איסורין דעלמא קשיא מהיה דפ' הפועל
 דפרכין בפס' ודא מחסרה תשיכה וגו' דממשע מינה דכל
 דהיבא תקנתא דרבנן בתירי דמחובא אדרבנן דוקא קפדינן
 אם בספק הבא במספר הדורות ולא קפדינן אאיסור תורה
 הבא מחמתה אמנם יפה כח הדוחס לומר דס"ל זל
 דלר"ל דוקא קא פריך ולא אתרויהו דלר"ל ניהא שהיה ס"ל
 דדבר תורה חביות קומת ובהא היא עומדת בתקום כספ
 ופ"ר הניחה לרז"ו ואל תתפס על התפן דר"ל דלא
 כהלפתא וכו' דפוק חיי מלי דתכ כהלפתא זל בחידושין
 לקידושין דף ז' גבי דאמרינן כס"ס אשכחא עבד עברי
 שנאמר לגוי וכו' שכתב על מה שהקשה ר"ת לפרש' שס
 דהיה דר"ל היא ואכן כרו קול זל ולאו קושיא כ"כ היא
 דומיין דהקשה תלמודא דלא כהלפתא כדאקשינן בכתובות
 פרק האשה שנתארלה וכוין דרוב נשים בתולות נישואות
 כיוכיבא פדים תאי הוי ניוול בתר רובא ותטול האתים
 דאעב"כ דקול כשחולא דאמר אין הגלין כמתן אחר הרוב
 כגון דאמר ניהא תיהו מתני' דלא כרב והרבה בתלמוד
 ביובא כהן עכ"ל אוקהכא איבא לחמר ששיתה
 הכונה אולי בין דא לרא תיהו מתני' דלא כר"ל :

ואיך שיהיה הראת לדעת רכ"ד ככר מילתא אמורה
 כפולתא דרכותא דחפורש ונא השיחתן של
 האשונים זל דלפום מילתיה דרש' זל חוששין לקידושין תרויהו
 לפום תאי דכתובא לעיל דמשום חומרא קאמר ולפום
 מילתיה דהרמב"ם זל קידושי ראשון הן הן קידושין דאורית'
 ואין חוששין לקידושי שני דכתובא :

אברא דאי אתינן למימר דרש' זל ס"ל כמ"ט
 התוספות זל כפ' החפיק דף ת"ג ע"א
 כר"ה תאי אורית הוכיח וגו' שכתבו בתירווא בתרא זל
 ועוד זל דלר"ז ולרב הוכא דאית להו דבר תורה חביות קומות
 לא הפקיעו פה שיש לו למוכר במעות שיכול המוכ' להשתת'
 פהם כיון דקונה מן התורה והוי שאל עלייהו ולא הוי אחר
 ליה נשרפו מעותין ולא תקינו חשיכה אלא כדי שלא יאחר
 לזוכו וכל לר"ל ודאי כיון דמעות אינם קומת אפור להשתת'
 כמעות ולא הוי שאל עלייהו וכו' עכ"ל ע"ש ואל כוונה
 זו הוי דברין דלר"ז הוי קידושין דאוריתא תמש דלא הפקיעו
 כח המעו' שיש לו למוכר מן התורה הנה כיון איבא למיבדא
 אחריו בביק' דעתו זל שני דרדין שהיה שפתא האתית להכח
 ס"ן הנה יכולה לרבך ולומר דהיבא דקידוש המוכר אשה
 בחפץ לאחר קבלת דמים דאוקמו רבנן עדיין חפץ כרשות'
 דמוכר דאזיל ומורה רש"ז זל דהו' להו קידושין דאוריתא תמש
 ואם פסא ידע וקבלה קידושין מאחר אפילו לר"ז דמעות
 קומות הן התורה וסו"ל מילתא דמאורייתא תקרא ראשון
 תקרא ברבך שאינו שלו אפ"ה אין חוששין לקדושי שני כלל
 דה"ק דלר"ז הוי קידושין שטעמא הלא הפקיעו כח המוכר מן
 שמעות ובלומר אבל אי הו' הפקיעין לא הו' תפסי קידושין
 פלגו כלל דאדרבנן דוקא קפדינן וכבר הו' הפקיעין קנין
 שמעות והו"ל תקרא כמעות שאינו שלו דהפקר כ"ד הפקר
 ובקט הרב הנפקותא דוקא ככה"ג השום דהבא דקירש
 המוכר בחפץ כמ"ה הו' קידושין דאוריתא כון לר"ל דה"ל
 דאין חביות וכן לר"ז כדאמרן דאדרבנן קפדינן וס"ל
 הרב זל דהיה דתקרא כמ"ט הוי קידושי תורה :

דהגם רכונותו ע"ד מ"ט הו' דלא הפקיעו ממנו כח
 שמעות שיש לו להשתמש אפ"ה לא נחית הרב זל לא למימר'
 דלר"ז הו"ל קידושין גמורין מן התורה ומדרבנן דס"ל דלא
 הפקיעו הכמים כח המוכר השתמש שמעות כיון דנוק'
 מן התורה ולר"ל לא הו' אפי' מדרבנן כיון דס"ל דמשיכה
 מפורשת מן התורה כלומר דלא למימר דס"ל להרב דאי
 הו' הפקיעו כח המוכר מן שמעות דלא הו' חיישין לקידושין
 כלל משום דאדרבנן דוקא הו' קפדינן אלא כלומר דאי הו'
 הפקיעין כח שמעות הו' תופסין לחומרא דאי הו' פשטה
 ידוע אפ"כ וקבל' קידושין מאחר הו' חיישין לקידושי תרויהו
 דאורייתא ואדרבנן קפדינן בכל כה"ג כאלו דהיבא
 דקירש המוכר בחפץ חוששין לקידושין לחומרא דאם פשטה
 ידע וקבלה קידושין מאחר חוששין לקידושי תרויהו אדרבנן
 ואדאורייתא ואמנם נקט הנפקותא ככה"ג משום דלר"ל לא
 הו' קידושין כלל וכדכתובא לעיל ואם כן היתה
 פונתו איב' למימר דשהיה דתקרא כמ"ט ס"ל הן הן קידושין
 דרבנן ולחומרא באופן דאם כונתו היתה אל כונה האמורה
 בדברי התו' זל כנו' הא איבא נרדין דאיפשר דכ"ד ס"ל
 לרש"ז זל דקידושי ראשון הן הן קידושי דאורי' דהפקר כ"ד
 הפקר ואין חוששין לקדושי כ"ל כלל דכבר הראשון או כהנר
 השני הלום כדאמרן אלא דהלכך דבהדיא נראה במדאית
 העין חתילת יה דהרשב"א זל דלא ס"ל שהיתה כו' מילתיה
 דרש"ז זל אל כוונה הלכו כלל דא"כ מהו תתסי דקא חתמה
 דכיון דאדרבנן אינם קומות הפקר כ"ד הפקר ואף לר"ז
 אינם תקין לה"ר דלית רשות למוכר לאפוקינן וכו' וביקור
 חלתיה דרש"ז חסודס"ל דלר"ז לא הפקיעו רבנן כח המוכר
 מן שמעות דמן התורה עוד כה קנת מן הרמז הקצר
 בחקום שאמר לה אריך באופן דאפי' לדעת רש"ז זל
 אית גן למיחש לקידושי תרויהו פדכתי' לעיל ומה גם
 דהרמב"ם זל פליג עליה כדלעיל :

והשתא עת לעמוד בפיקר דעת הרמב"ם זל
 דאכרא דלפום תאי רכתב כפ"ה הו'
 איסורי חובדין זב דקא מייתי הויה דאתן דאינינן לעיל
 ברור תללו דס"ל רכל דאיבא תקנתא דרבנן דבמדי
 דמחובא ונפקא מיבא לענין איסורא דאדרבנן דוקא
 קפדינן דהפקר כ"ד הפקר ושרינן לעבור דאורייתא דבנן
 דא לא חשיבה עקירה שהרי כבר הסמיענו זל בה' תכונה
 דמשיכה מתקנת חכמים דברך תורה חביות קומות :

אמנם דא עקא דהויה המדה כה"ג לענין תעילה
 שלא יבא לחלק בין תעילה להאיש כמ' שאך
 יבאו לחלק התוספות זל בסוגיין דהשוכר שהרי פתס כפ"ו
 דה' תעילה דין עשירי זל קנה כה חפץ ולא משך אס' מן
 הכותי מעל ואם מן ישראל לא מעל עכ"ל ולפום דהטא
 סוגיין דהובב הויה תיובתיה דבהדיא נראה משום דלענין
 תעילה לע"ד מעות קומות מן התורה לא פשינן עד שיהשק
 אלא משעת מתן מעות מעל כדכתי' לעיל ובמה שכתב
 תמה גלוי מרן הקדוש זל ככ"מ שס ע"ש וכבר הנה
 ל"ה זל כפ"ב דה' חכמה יבא ליטע רבינו זל הן לך תיבא
 וכן למוי דאיבא למיקם עלה דמילתיה דת' תעילה כה"ג
 רבי' ולא משך דאם מן הכותי מעל דהלא מפורש יבא
 לפאורה חסוגין דהובב סג' ומדברי התו' שס כד"ה כלל
 וגו' דהיינו דוקא לר"ל וגו' וא"כ דאמאי שס כרין ט' נקט
 שתתא דאם נתנה לא' חכמלי אומניות מעל ולא אך קילק
 כין ישראל לכריו וגו' ותאכתי ההת' ה' אתה תחוס אס' שס
 לו אין בורך להיטיק הדברים דהשרין פתימין :

וצעיר חכמי לא חושך פי' מלהלן ביבד רבינו זל
 המר נוס אשך ואם מן תוא ויהוה דכרן עכ"ל
 סיכור

היסוד אשר השתנוה"מ זל כריש"ה וזיה דרבינו זל דלנבי
 ככרי משיכה קונה ומעות קנות אשר בא הרב ל"מ זל לשב
 דעת רבינו כה"מ הכירה ע"ס . והלא כה דברי בנותן טעם
 דפסק רבינו כה"מ דדבר תורה מעות קנות ולא חש למילתיה
 דרבא דקאמר דקרא ומתניתא חסייע לר"ל דבס דעין דואה
 דאיתותב ר"ל מתניתא וסא דאיכא למימר דרבינו לא
 כהירא ליה כטוב התו' זל שכתבו שם כר"ה כלן וכו' דר"ל
 מוקילה בככרי דחיקא ליה מילתא טובא וכל כה"ג ס"ל
 דלא מתרפתא היא ואיתותב ר"ל :

ואמנם

לא חשלה כלל משום דס"ל לרבינו דהך
 מילתא דרבא דקא דייק ומתניתא כר"ל
 מדהווקו משיכה למעול מעל הגם דמצילה מן התורה היא
 היתה לפום מאי דהיה ס"ל ליה לרבא גופיה בפרק הניזקין
 דף כ"ה גבי ההיא תקנתא דתקימו רבנן על חטאת גולה
 שלא נודעה לרבים שהיא מכפרת מפני תיקון החובת
 דקאמר עולא עלה דמתני' דדבר תורה בין נודעה ובין לא
 נודעה אינה מכפרת דיאוש כרי לא קני ומ"ט כרי שלא יהיו
 כהנים עצבין וכו' ומותיב לה רבא לעולא מההיא דגב
 והקדים וחס"כ טבח ומכר משלם תשלומי כפל ואינו משלם
 דו"ה רתני עלה בחוק כה"ג ענוש כרת וא"א יאוש כרי לא
 קני כרת מאי עבדיתיה . אמנם לפום מסקנא דמילתא
 דקא משני רב שזכי כרת שעל ידי דכריהן כאתה לו
 דאוקמה רבנן ברשותיה משעת גניבה או משעת הקדשה
 וכו' ס"ל לרבינו זל רלא איתותב דלא היא דשפיר מניין
 לאוקמה לרבא כה"מ דר"ל דמעות קנות דר"ל ור"ח קיימי
 כותיה דר"ל ולא ליהוי רבא לבר מהלכתא דהא קא חוינו
 דרבא גופיה אויל ומורה דלעולא כמי ניחא ההיא דגב
 ומקדש מטעמא דאף רלא עבר אדאורייתא מדויא דאורייתא
 אלא מכח תקנת חכמים דאוקמה ברשותיה מ"מ תיקרי
 עובר אדאורייתא היות כי היה עיקר תקנתם במדי
 דתמוכא דכיון דקול דהפקר כ"ר הפקר מדעא דאורייתא
 אחטו להכי חשיב כאלו מדאורייתא וכה כה וכו' דר"ל שם
 כר"ה כרת טעו דכריהן באתה לו כרת דאורייתא וכו'
 אוקמה רבנן וכו' דהפקר כ"ר הפקר . וא"כ אף אכן כמי
 מוכן ונדון מיניה וביה כה"ג בסוגין דהוה רכיון דהתם
 כמי עיקר התקנה היתה במדי דתמוכא דעקרו קנין מעות
 וכל דלא משך אוקמו חפץ ברשות מוכר ומעות ברשות לוקח
 א"כ אשתכח דלא עבר אדאורייתא חכי יהיב דמי שהרי כל
 דלא משך לא נפקי מעות לחלוין כמובן דלפטורמן הקרבן
 בשב ואל"ת כח כ"ר יפה כמורע וכו' ש רש"י זל כה"מ כהמא
 מוכח בטל וכו' וכו' ש"ל מ"ש הרשב"א זל סס בחידושו
 בפרק הניזקין כר"ה . ומה טעם אמרו וכו' ועיין פדכריו
 היטב . ועין בתו' שם כר"ה היכי דלחייב עלה וכו' אלא
 דבמילתו דרבינו דכפ"ח מה"מעה"ק איכא למימר דהכא
 פ"ט . באופן דלמסקנא דהתם שפיר מצי למימר דהכא
 דרבא גופיה אויל ומורה דלא איתותב ר"ל לר"ל כמי ניחא
 מתניתא כרכתי' דשפיר איכא לאוקמה בכלן ישראל ומשום
 דלא חסר' משיכה אמנם מידי אחריתי לא מעל ער שימשוך
 מחמת תקנתא דרבנן וכדאמרן :

באופן

דרבינו זל רוחא אשכח שלא לחלק בין מעיל'
 להדיוט כמו שאך חלקו התו' זל שם בפרק
 השוכל משום דמלכר דלפי דבריו זה אין דבר מכריע לחלק
 כמו שיראה היראה וכרבינו למימר עור בה מצורף לוס
 צירוף לטובה דמשמע ליה לרבינו דפשיטא דשמעתתא
 דפרק השאל דף ג"ס ע"א דקאמר רבי אמי המשאיל
 קורדוס של פקדש מעל לפי פובת הבאה שכוחכרו מותר
 לבקש בו לכתחילה וכו' פני תוכחא דלא מהירא לי כפי

פיראה מהתוספות זל שכתבו כפ' מרובה דף ע"ט ע"א
 בסוף ד"ה תיקנו משיכה בשומרין וכו' דשלש מחלוקות
 בדבר דר' אמי סבר משיכה קונה בשומרין דבר תורה הילכך
 מפל ור"א סבר תקינו משיכה מדרכבן ור"ה סבר דאין
 משיכה קונה אפי' מדרכבן . אלא ס"ל דפשיטא דשמעתתא
 דמשמע דלא פליג כמי רבי אמי אר"א אלא דר"ל דוקא
 דפשיט' דלישנ' דפליגא דר"א דוקא משמע ליה וסייעו דכה"מ
 שכירות פסק רבינו כר"א וכה"מ מעילה כרכי אמי . וה"פ
 דרבי אמי משום דכיון דמשיכה תקנתא דרבנן היא כמאמר
 ר"א תיקמו משיכה בשומרין הפקר כ"ר הפקר וקנה לגמרי
 כקנין תורה ממש :

באופן

דאף דלפום פשיטא משמע דר"א ס"ל עיקר
 כתי' דעיקר משיכה מתקנת חכמים היא
 וכמילתיה דר"א דקאמר כדרך שתקנו משיכה וכו' דהיינו
 כר"ל דר"ל דבר תורה מעות קנות ומשיכה מתקן חכמים
 ואפי' שרא לן גבי מעילה לבקוב בו שאל לכתחילה מכח
 תקנתא דרבנן שהם אמרו והפקיעו את הקורדוס מיר
 ההקדש ולפום ריהטא היינו דלא כר' יוחנן לפום מתניתא
 דפ' הזהב דלעיל . ומשמע ליה לרבינו דה"ט משום דס"ל
 דההיא מתניתא דפ' הזהב לפום קושט' דמילתא מתרצתה
 היא כדאמרן דסוגין דהוה היינו לפום ס"ל דרבא דההיא
 דפ' הניזקין אמנם לפום מסקנא דהתם מתרצתא היא התי'
 מתניתא לרבי יוחנן ולית לן לחלק בין הקדש להדיוט כאמר
 (ודע דפשיטא דמילתיה דרש"י זל כר"ה ופליגא כמי וכו')
 מוכחא דלית ליה כפי' התו' דפ' מרובה דר"א ס"ל דמשיכ'
 קונה בשומרין דבר תורה אלא ס"ל כדכתי' לפום פשיטא
 דמילתא . ועיין דלכאורה לפי פירושו יש מקום לכאז עליו
 משני דרין הן דסוגין דהוה פליגא אהך דהכא לפום
 מילתיה דרבא כרעת ר"ל כמובן . הן כה"מ אינו זל התם
 בדעהוה דכ"מ לענין יאסורא דלר"ל הוה קורדוסין וכו' דלא
 אמרינן דהפקר כ"ר הפקר הוה איפכא מהא דהשול דקאמר
 ר"א דמשום דתקימו רבנן משיכה בשומרין שרינן לבקוב בו
 לכתחילה ולעבור אדאורייתא בידיה וכדכתיבא ולרעתו זל
 יש להסתפק אינו מהן עיקר דרעת ר"ל דבשאלא להרשב"ן
 זל דרעמיה ניחא דאיכא למימר דס"ל כפי' התו' דפ' מרובה
 אמנם לרש"י זל קשיאויש ליישב דרוחק) . ולא תימא
 דחילוק יש בין מ"ש התו' דמיניסקיע המעילה להא דר"א
 דהתם שאני שא"ת נתנה לסיטון לא מעל כמאז אה"ש חקני'
 המעילה לבמרי היתא דלא משך אה"כ משא"כ הכא דהרי
 אמר המשאיל מעל . דליתא שפירי אס אין כה"מ יפה
 גבי מעילה לא הוה לכו למישרי לשאל לבקוב בו לכתחילה
 מאחר שוה היא המעילה מן התורה דאכתי לא נפק לחלוין
 מדאורייתא דרוק . באופן דהא איכא פנים הנראי ליישב
 מילתיה דרבינו זל דלפום קושטא דמילתא המתרתא היא
 ההיא דהוה כדאמרן . וההיא דנתנה לבסר היגל'
 מפוקחא כספר ככרי דקני כמי בכספא לרעת ר' כרבת יבנ'
 לעיל משום הר"ג זל ומדהאי יתב דמי מיר מעל דלנבי
 ככרי לא תקימו משיכה דלדין דאוקימא לההיא דכלן
 בכלן ישראל מטעמא דכתי' שפיר מניין למימר דר"ל ס"ל
 דכרי כמי קני בכספא כמי מדאורייתא כמי שיראה היראה
 שם התו' זל כר"ה נתנה לסיטון מעל גבי מה שהירצו ומה
 הר' חייס וכו' דלדין ניחא כמובן . באופן דרכיו זל
 טעמו ונימוקו עמו כמאז רשב"ק כה"מ מעילה דשאלא לא
 מעל ער דמשך וגבי ככרי במתן דמיס דה"ס כרכי פניא
 אך את זה צריכין לדחוקי אנפשיין קנת כה"מ וכן לה מנה
 לא' מכפלי אשכיות וכו' דבישראל קא מיירי חמיה רבין
 דלעילא חייבא דאוקימנא לה לכתחילה הכי לר' ודחמין
 דוקא

דוקא קא חיידי כדדייק לישא דאעפ"ל שצדין לא עשו
הלכתו דלהאי קא נחית למימרא דלא בעינן עד שיתמלא
תאותו דומיא דמשיכה דאותו דבר בא לירו ורשותו ממס
לפשות בו הטוב בעיניו לא אעפ"ל שלא עשה מלאכתו מעל
מאחר דכבר חשך כלי האומות וסמך על העתיד לבא
והיה דה' איסורי מוכח דשמעינן מינה דשרי לן לעבור
אלאו דלא תביא בקום עשה מכה תקנתא דרבנן היינו
משום דסובין דהאזכר הכי אמרה וספיר אתיא הכי נמי כר'
יוחנן לירין דאמרן דם"ל לר' דנכרי קני נמי בכסף מדאור'
כדכתי' כל זה נראה לכאורה כדי ליישב דעת רבנו ז"ל
דברים על כוונתו ועיין בהש"ו מהרש"ך ז"ל ח"ב סימן
ק"ו ברך ע"פ ע"ד שיהא לייש דעת רבנו ז"ל בכעין יאזכרנו
וע"פ ורוק . אלא דאי טעמו של רבנו בכל הכי ה"ט
משום דהפקר ב"ד הפקר אכתי היה דה' לולב דאוייתין
לעיל שכתב דקנין קטן במדרבנן לא מהכי לזאת ידי תורה
עומדת מנגד כל התיירני שהרי מאחר דאפי' לענין איסורא
דאורייתא דהיינו בלאו דלא תביא פסק בה' איסורי
מוכח דלא משגיחין אקנין תורה דהגם דמדניא דאורייתא
קרינן ביה דלא אתנן זונה שהרי הביאה במקום כסף
קאי כה"ט הר"ן ט"ס אפי' פסק דכל דלא משכו מותר
לשקריבו בקום עשה מכה אפקעתא דרבנן ואי ה"ט משום
דכיון דאיסור הבא מחמת חוון הוא אפי' אינו דאורייתא
דלא הוה עקירה כיון שכבר הפקיעו ב"ד קנין המעות
המכה וכל כה"ג אדרבנן דוקא קפדינן דהפקר ב"ד הפקר
א"כ קשיא אמאי פסק בה' לולב דלא מהכי קנין קטן
דמדרבנן דאורייתא לזאת ידי עשה והלא כיון דהפקר
ב"ד הפקר וזכה בו האב מדרבנן לכן קרינן ביה כעין
דאורייתא ממס .

א לאו דינחא כעין מאי דתרינחא לעיל אהיה דהיה
פכתא דה"ט משום דתקנתא דרבנן עתידה לבוא
סוף המעשה להיות כאל תורה ממס כדכתי' לעיל אוק הבא
פ"ל לרבנו ז"ל רכל הני אשר עינינו פקוחות בהם אקנין
דרבנן דוקא ואף לזאת ידי תורה וא"כ גבי איסורא נמי ה"ט
משום דכוננו הכי הם באים כגמר מעשה לכלל וכייה מן
התורה שהרי ידוע רגבי הקנאת מומן דאורייתא בעינן
דעת מקנה ודעת קונה עד שיכיון קונה לקנות ומקנה
להקנות . דאיכרא דמידי דתלו בדעת אחר לא גני טעין
הנה אדעתא דהכי לא מכרתי או לא קניתי כל שכבר זכה
חכירו ע"ז קנין כגורע . אמנם היינו דוקא היכא דאין
דעת שניקם טוים אבל כל ששנייה גם יחד לא סמכה
דעתייהו לקנין גמור פשיטא דלא קנו אפי' מדאורייתא ע"ז
קנין דחם כמובן . והן עתה שכבר הפקיעו רבנן
בעלמא קנין מעות מכה המסור בידם ואוקמוה אמשיכה
אשתכח דלא גמרו ומקנו איכשי הקנאה בגורה ע"ז מתן
דמיס דלא סמכה דעתייהו כיון דאכתי מני חבריה הדר
ביה לוקחאו מוכר רק עד שימאך דתן לא מני הדר ביה .
והנה כי כן אמטו להכי לא קפדינן בכל הני אקנין מעות
דמדאורייתא משום דכיון דכל הני אויתי להו איסורייהו
חמתת חוון דלא קא עבר דאורייתא אלא עד דאיכא שם
קנין גמור שהרי מעילה כל דלא אתינן עליה לחייבו משום
שניה כגופו הכאת מחשית מן הסקדש אלא שאתה מחייבו
משעת הוצאה משום שהוציא מעות הקדש לחלוין משום
שכירו ליהו' מאותו דבר שקנה בהם בכל עת שירצה ודבר
קניו לו דמעות קנות . אמנם לא מחייב מדאורייתא
אלא א"כ זכה מוכר במעות הקדש וכות גמור דהמלא
דעתייהו לקנין גמור דלא מני הדרי כהו דבמידי דחמוצא
בעינן דעת קונה ודעת הקנה וכיון שחמתת אפקעתא

דרבנן שתקינו משיכה אשתכח דאכתי לא במרי ומקנו
אהדרי במתן מעות רלב כ"ד מתנה עליהם דלא סמכה
אדעתייהו אלא ע"ז קנין הגמור א"כ אשתכח דאכתי לא
עבר דאורייתא עד שיכנו לקנין גמור דהיינו עד שימאך
שכבר עקרו חכמים קנין מעות ואוקמוהו אמשיכה באופן
דשראת לדעת דלא כפלות היא מאי דלא קפדינן אמעילה
לקנין תורה אלא לקנין דר' כריהם שהרי כיון דאיסור הבא
מחמת חוון הוא וענין ההקנאות מדניא דאורייתא פרידן
תלויות בדעת בעלים . קונה ומקנה ולא במרי ומקנו לא ע"ז
משיכה כדאמרן א"כ קנין דרבנן בא לכלל קנין דאורייתא
חמש להך מילתא ודכוותא ממש היהו דארתנן דכיון דלא
אסר דאורייתא אלא א"כ זכתה בו הוה שעתא לגמרי
דמכור בעינן דאי לא ה"ה אחריון מתנה הוה דקא יהיב לה
כגורע ולב כ"ד מתנה עליהם דלא סמכה דעתייהו אלא ע"ז
קנין הגמור דהיינו משיכה א"כ קנין דרבנן בא לכלל קנין
דאורייתא במכה אפקעתא והפקרן הרי זה מוכרח כמעשהו
ואחילי מחיל וגומר ומקנה . ואמנם לאו הכי גבי הוה
דלולב משום דהגם דקטן רגמו להקנות לגדול קנין גמור דהא
איכא תקנתא דתקינו ליה רבנן הקנאה מ"מ לא אתי לכלל
קנין דאורייתא שהרי אמרו בברא מיהא לא חוי ואין מחילתו
וסקבלתו מהני מדאורייתא דאין דעתו עושה קנין וסוף
יובה בו גדול ויכו תורה מן בטר דכבר זכה קטן וכות תורה
וקטן לית ליה יד להקנות לאחריני מדין תורה כלל
כמובן :

ובהיותי נכוד מצאתי תשובה להרב למורדן פורנס
ז"ל היא באה בס' בני יעקב בתשובה סי'
ב' דקא בעי ומקש' ז"ל על הרמב"ם ז"ל דפליג דיהיב אדירי'
מ"ט גבי ארתנן ומעילה כדלעיל לה"ט פ"ט דה' תרומות
בכתב ז"ל יראה לי שאם מוכר הכהן שרתו לישאל ולקח
הדמים אעפ"י שצדין לא משך הלוקח הרי זה אסור להאכילה
תרומה שדין תורה מעות קומת כמו שיתבאר בה' מקה
וממכר ואם מוכר ישראל לכהן אעפ"י שנתן הדמים לא תאכל
פתרומם עד שימאך וכו' עכ"ל . דמאי שנא ה"ט דהיינו
לקנין המעות דמדאורייתא וגבי ארתנן ומעילה לא חייש ע"ז
ודא עקא כמו שיראה הרואה . והנה אף שערב ז"ל עצמו
הביא לכלל יאזכר לרבני הרמב"ם ז"ל שסופת דה"ט דרבינו
משום דספיקו מה זיקא ליה אם עקרו בתקנתא דב"ד תורה
או לא כמו שפי' שם באורך המעיין וראה שאין תירושו עולה
מן הישוב כמו שכבר הרב בני יעקב ז"ל וקפיד לקיבוצי ע"ז
הישוב הלזה שם לו בתשובתו אלני ברך קפ"ד ע"ג כמו
שיראה הרואה שם באורך . והגם שהרב בני יעקב
ז"ל עמד שם ברך קפ"ה ע"ב ליישב מילתיה דרבנו ז"ל הן
למ"ט בה' מעילה והן מ"ט בה' איסורי מוכח בהנחה מוכח'
במקום דאיכא איסורא דאורייתא אין כ"ד מתנין לעקור דבר
מן התורה אפי' גבי אפקעתא דממונא וכתב דה"ט דארתנן
ע"ד מ"ט התוספות שם דהיהיא שעתא לאו לגבי מוכח הוה
קאי וכיון דלגבי דידה לא קנתתו לא שייך לאוסרו משום
ארתנן . ועפ"י זה הביאה לכלל יאזכר להקיא דה' תרומות
דאסור ללוקח להאכיל לתרומה וכו' במחלק פין הוה דארתנן
דל"ד להיהו דתרומות משום דכתי' לענין שלא יקנה הלוקח
הפקיעו קנין המעות אבל היוך כתיב להאכילה תרומה מן
בטר דמדניא דאורייתא קנה משעת מתן מעות ע"ב
מ"מ אחר המחילה דבא אין חילוקו עולה יפה דאכתי לפוס
ליהטא רמזין שהרי אף גם זאת דפרה נמי הוה שעתא לא
היתה הפקעתם על התרומה רק על קנין הפרה והמעות
שהרי אכתי הוה שעתא לא ירעינן או בעי להאכילה
תרומה דמי ימיר אלא דמילא קא אתיגו מן בטר דאי בעי

מצי להאכילה תרומה כיון שכבר הפקיעו רבנן לק"מ דמס
 בין זו להאי דאתנן דמשרא שרינן לה דמכתר הכי להקריבו
 ע"ג המזבח מכאן הפקעתא דרבנן כיון דהיא שעתא לאו
 לבבי מזבח הוה קאי אי לאו דנימא רכונתו לחלק דטנייא
 ההיא דפרה דקרב לודאי הוא בסתם כהן מאכיל את בהמתו
 כרשמי תרומה והו"ל כמתנין לעקוד דבר מן התורה משא"כ
 גבי אתנן דהיא שעתא לאו לבבי מזבח הוה קאי . כן
 אפשר לפרש כונתו הגם שאינו מפורש יוצא כן בשיעור
 לשמו:

ואני

עמי המהפך בזכות הר"ם במזל אפשר ליישב
 דעתו כעין מה שאיך חילק מוהר"ן פורנה ז"ל
 שם שם לו כותיה ולא מטעמיה והוא דמ"ש רבינו גבי ההיא
 דכרשמי תרומה שלא יאכילום משום חומרא אמרה למילתיה
 פלומר דהגם דאין אקנין דרבנן דוקא קפדינן בכל כה"ג
 כדאמרן לעיל דע"ה הפקעתם קנין דרבנן בא לו לכלל קנין
 דאורייתא ממש מ"מ ס"ל דאפ"ה ראוי והבון הוא להחמיר
 כשל תורה בקצת מקומות כיון דסוף סוף מלתא דאורייתא
 הוא אסיר ולא כל המקומות שוין משום דנהי דקא חזינן להו
 לרבנן דלא דכו בו להחמיר גבי אתנן משום תורה הקפידו
 את שלהם דוקא מה שכבר עקרו קנין המעות ושמוכר
 בעינן ואין זה מוכר כיון דאי בעי מצי הדר ביה עדין מחמ"ה
 הפקעתם ואם אתה בא להחמיר בו משום אתנן משום
 דאורייתא מחוי כאלו לא תחול הקפידה אתקנתא דרבנן
 הגם שהיא באה מחמת ממונ ומ"ה הקלו דאורייתא מכא
 אפקעתם . אמנם ס"ל לרבינו דחילוק יש בין ההיא
 דאתנן להיא דכרשמי תרומה דאיכא למימר דדוקא גבי
 ההיא דאתנן סמכו והקפידו על אפקעתם דוקא להעשותה
 כשל תורה ממש לאלומי למילתייהו והקלו לבמרי משום דעל
 הרוב מן בתי דקא אתא אתנן לירה ורשותה ממש הוא דקא
 קדיש ליה וההיא שעתא לא שייך שם חזרה דכבר בא לירה
 ורשותה באופן דהיא שעתא שעת הקדש ליתיה קמין
 דתקנתא דרבנן דמאי דהוה הוה ואם אתה בא להחמיר
 משום דאורייתא מחוי כאלו אין הפקעתם הפקעה גמורה
 דהא בעינן מיוחד בשעת אתנן ומדרבנן לא חשיב מיוחד
 ואין שם דבר אשר הוכח יוכיח מנר אחר באותו מעשה
 דאפקעתם היא אפקעה גמורה אלא שהס רצו להחמיר
 דאורייתא משום חומרא ואמטו לכי הקפידו על תקנתם .
 ומשא"כ גבי ההיא דכרשמי תרומה דאתנן תקנתא דרבנן
 איתיה קמין שם שם לו דמלא פוס אמרינן להו דאי בעי
 למיהדר בהו כהן או ישראל דמצו למהדר וכל כה"ג יש מקום
 לחלק ולומר דלא אצריך רבנן לאלומי למילתייהו כל כך דלא
 להחמיר דאורייתא כיון דעדיה בצד באותו מעמד דאפקעת'
 חשיכה אפקעתא גמורה שהרי מצו הדרי בהו שפיר מחויא
 דמאי דמחמירין משום דאורייתא משום חומרא דעל מא הוא
 וברם לא כן גבי מעילה שהרי מאחר שכבר העמידו דין
 מעילה אמשיכה והפקעתם היא כשל תורה כדכתי' לעיל
 דאתיין לכלל תורה אם כן כל כה"ג לא מחמירין כולי האי
 שכיחא קרבן משום חומרא יתירתא דחומרא דאתא לירי
 קולא היא שכבר כתב רבינו ז"ל בפ"א דה' מעילה דין ה'
 דכספיקא פטור מן התשלומין ומן הקרבן והיאך יביא קרבן
 משום חומרא כמוכין:

או

כלך לדרך זה והיו דברי גס עפ"י הנחה סוכרת
 דה"ט דקפדינן ככה"ג אקנין דרבנן דוקא משום
 דקנין דרבנן בא לכלל כעין דאורייתא ממש כדכתי' לעיל
 ואיסור הכא מחמת ממונ הוא וככל מאי דכתי' לעיל אן
 כדדין כעיקר ישובנו לרברי הרמב"ם ז"ל ע"ש . ואמנם
 ע"פ דחש דאורייתא גבי ההיא דכרשמי תרומה לשלא

יאכילנה תרומה אפ"ו דאורייתא משום דמיהחש חייש לשמא יהיו
 חפניו מלאים דמים ויאמר לי תכור לו פרה זו באלו דאין
 מעות קונות כמ"ש רבינו ז"ל בפ"ה מה' מכיר' ואי מאכילנה
 אז כרשמי תרומה אתי לירי איסורא דאורייתא דלאו כ"פ
 דינא גמירי דבקנין מעות עביד איניש דטעיטפי משאר
 מיני קמיני' שיאמרו שכבר הפקיעו רבנן קנין המעות בכל
 מקום ואיכנו ואתי לירי איסורא דאורייתא והיינו דחש להחמיר
 בסתם קנין תורה דמ"ק אטוהא . ואעב"כ דרבר שאינו
 מצוי הוא כמ"ש רבינו בה' מכירה שהו דבר שאינו מצוי הוא
 ומ"ה לא תקינו בו משיכ' מ"מ היינו דוקא לענין ממונ אמנם
 לענין איסורא חש לה רבינו הגם דלא שכיח וא"כ דמ"ל
 דשכיח קצת לא משום דאעיקר' דדי' עיק' תקנת המשיכה
 היא גופה משום גזרה היא אמטו להכי קרי להו שאינו מצוי
 כלומר לענין דלא כגזר' עלה להצריך בה משיכה מחמת
 גזרה אחרת וכלומר דלגבי תקנתא דמשיכה מקרי דבר
 שאינו מצוי וכיון דהו"ל שכיח קצת גזרינן עלה לענין איסור
 כדאמרן כיון דלא כמשך מחמתה שום היוקא שהרי אם לא
 יאכילנה תרומה לזו מה ביטול עשה איכא ושפיר אית לן
 להחמיר דאורייתא במירי דאיכא איסורא ומשא"כ גבי
 אתנן דמלבד דהך דינא דחפניו מלאים דמים לא שייך שם
 כמו שיראה הרואה שהרי הביאה היא במקום מתן מעות
 כדכתי' לעיל:

עוד

בה דאף גס זאת דהוה שייך הכא הך דינא אפ"ה
 לא הוה גזרינן הכא להחמיר לענין האיסור אפ"ו
 הא דשמא ימלא ידיו דמים וכו' שהרי היה כמשך ממנה ביטול
 דכל תאחר שאם הקדישתו היא צריך להמתין כדין מקדש
 בעל מוס עובר מצריך שיצא לעדר עד שיפול בו מוס קבוע
 ויפדה עליו כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפרק ג' מה' א"מ דין י' ולא
 הוה גזרינן בכל כה"ג דמילתא דלא שכיח היא למיגור
 מילתא דאתיא מחמתה אינה ביטול עשה בצד מה כיון דהא
 מיה לא שכיח וברם לאו הכי גבי מעיל' לא הא ולא הא דהחש
 לא שייך להחמיר משום גזרה שמא ימלא חפניו וכו' שהרי הו"ל
 חומרא דאתיא לירי קולא שכבר השמיענו רבינו בה' מעילה
 דכל דאיכא ספיקא פטור מן הקרבן ומן התשלומים כדכתי'
 לעיל והיאך יביא קרבן בכל קנין מעו' משום חומרא יתירתא
 כלומר אטו גזרה דאית בה תרתי לריעותא חדא דהגזרה
 עצמה לא שכיח כ"כ כדכתי' ועוד דהיא עצמה מאי דאיכא
 למיגור היינו משום דשמא יטעי איניש ויאמר דאף גס זאת
 בכה"ג דחפניו מלאים דמים אין מעות קונות מדרבנן
 כמוכין . ואמנם לא תימא דאעיקרא דדינא אמאי לא
 העמידו חכמים דין מעילה אדין תורה דמ"ק אטו הא שהרי
 איכא למימ' דהמה ראו לאלומי למילתייהו אוף הכא כמי גבי
 מעילה משום תקנתא כיון דקנין דרבנן אתי לכלל קנין
 דאורייתא ממש כדכתיבנא לעיל טפי מלמיחש לשמא
 יטעה בכל הכי דלא שכיח ולהעמיד מחמתם דין מעילה
 אדין תורה דמ"ק כמוכין:

ומעתה

עת לדבר אמאי דוקפי לקושיה הרב בעל
 בני יעקב ז"ל אהך דינא דאתנן שם שם לו
 ז"ל ברם אעיקרא דדינא אני יוצא לרון בדבר חדש לא דאית
 טעמד שום אחר מהפוסקים ז"ל דהכי פסיק ותני דהמב"ס
 דאם לא משכה לא נאסר משום אתנן מוטעם דהפקיעו
 חכמים הקנין הרי כיון דכבא לזאת ידי שמים חייב לקיים
 מקחו ואם בא לחזור בו מקבל מי שפרע אמאי לא חל עליו
 איסור דמאי שנא מאי דאמרינן בפרק מרובה דף ע"ב
 דמתני' דגבכ ומכר בשבת חייב והתייא פטור וכו' דקא
 משני רבא לעולם דדמי חייב כ"ח ואתנן אסרה תורה אפילו
 בא על אמו ואי תבעא ליה קמין כרי' מי אמרינן ליה ויליב
 לה

לה אתנן אלף אע"ג דאי תבעא ליה וכו' ל"א זיל הכ לה כיון
 דאי יתיב לה הוי אתנן כ"כ אע"ג דלענין תשלומין וכו' הוי
 מכירה וה"כ אמרינן בפרק השואל החוסס את הפרה ודש
 בה לוקה ומשלם וכו' דאקטינן והא ארס לוקה ומשלם ואמר
 רבא אתנן אסרה תורה וכו' ע"ש . אלמא אע"ג דמדניא
 לא מחייב ליתן לה מרי מ"מ כיון דבבא לנזאת ידי שמים
 חייב מקרי שפיר אתנן וה"כ הכא אע"ג דמתקנתא דרבנן
 יכול לחזור מכל מקום כיון דבא ובל לנזאת ידי שמים חייב
 לקיים מקחוואי לא"ה חייב לקבל מ"ש ליחול עליה אתנן
 וכו' עכ"ל ע"ש . דבתחילת העיון רצה ליישב פסק הרמב"ם
 ז"ל במונה דלא פסק כרבא וטוב כתב אלף דאכתי אסוביא
 דגמרא גופא קשה דהיכי פריך בפשיטות והא מחסרה וכו'
 משוכה וכו' והיכי לא משני אפילו בחד תי' הא רבא דאתנן
 אסרה תורה וכו' ומן בתר הכי רצה להוכיח דרבינו פסק כמי
 כרבא ושהדר קו' על רבי ז"ל ואסיפ דמילת דחיק מר אנפשי'
 טובא בישובה דמלת' עד שהצריכ' טוב כמו איר' הרוואה שם:
אמנם לע"ד לא קשיא שהרי מלבד דהרוואה יראה
 דהתוספות ז"ל הביאו שם עלה דהיה דרבא
 דאתנן אסרה תורה וכו' להיה דפרכין גבי אתנן דהא
 מחסרה משיכה וכו' וידוע דמדבריהם ז"ל דגבי היה דאתנן
 משמע דס"ל דהביאה במקו' כסף קאי וא"כ אם איתא להך
 קו' מסתמא לא הוו שתיקי מינה ס"ל . עוד בה שם ז"ל
 הווקאו לומר דמאי דאקרי אתנן אפילו בא על אמו משום
 חייב דיני שמים בדקאי בחצרה דוקא עסקין כמ"ש שם
 בר"ה אלו תבעא ליה וכו' ובפ' הפועלים דף ג"א בסד"ה
 אתנן אסרה תורה וגו' ומפורש יונא כונתם דהכא ע"ד
 דכריהם רפ' הפועלים שכתבו וז"ל ואל' דאתנן אינו כאסר
 לא בדקאי בחצרה בשעת ביאה כדאמרינן בפ"ק דע"ז אבל
 בא עליה ואח"כ נתן לה מותר וא"כ היכי מוכח מאתנן וגו'
 והא מ"ש במרובה דחצר קמי ליה קנין גמור אפילו היבא דקס
 ליה בדרכא מיניה וז"ל דנהי דחצר קמי ליה קנין גמור לא היה
 לו לחשב זה אתנן אלף מתנה אם לא היה חייב לנזאת ידי
 שמים כשאנינה בחצרה עכ"ל יענין בפ"ל האסורין דף קכ"ט
 בר"ה כגון דקאי בחצרה וגו' באופן דמפורש כתוב דס"ל
 דבבא לנזאת לידי שמים כמי לא אסיר משום אתנן אלף דוקא
 בדקאי בחצרה ואמאי והלא בלא"ה חייב לקיים מקחו כדי
 לנזאת ידי שמים דחייב לקבל מ"ש אלף ודאי דלא ס"ל הכי
 וטעמא דמילתא אפשר משום דס"ל דחילוק יש בין בא לנזאת
 ידי שמים דאתנן אסרה וגו' לבוא לנזאת ידי שמים דמקח
 וממכר או באתנן דלא קאי בחצרה ואתה בא לחייבו מדיני
 שמים ש"ל בטלה זה והביאה במקום כסף קאי והוא דס"ל
 דבבא על אמו איבא עליה חייב פריעון בידי שמים לפרוע
 להשכרה דמיא לחוב גמור וס"ל דחטו להכי אמרו דאסור
 משום אתנן אפילו בא על אמו בבא לנזאת ידי שמים משום
 דכיון דהא איבא חייב פריעון וכבר קאי טלה בחצרה חשיב
 אתנן דהא הו"ל מיוחד ומבורר לה דמבור' לה בעינן ומש"כ
 היבא דלא קאי בחצרה ואתה בא לאסור טלה זו בהקרבה
 מטעם דסוף סוף מיוחד ומבורר לה איקרי כיון דס"ל בטלה
 זה והביאה היא במקום מתן דמים ומדיני שמים בעי
 למהיב לה טלה זה דוקא או לקבולי עליה מ"ש דמן בתר
 דעקרו רבנן קנין מעות לאו מפאת הקנין אתאן עלי' כלומר
 למימרא דמפאת הקנין אכתי חייבא רתייא עליה לתת לה
 טלה זה דוקא משום דיני שמים דליתא דפיון דכבר הפקיעו
 חכמים קנין מעות אפי' מדיני שמים פטור מפאת הקנין
 שלא אמרו אלף משום דברים ואיבא בהדיהו מעות דבאו
 הדברים לכלל מעשה ומד"ל דס"ל דאין מעות קונות אפי'
 מדאורייתא וס"ל דקאי בה"ש נשמע לר' בדמוכת סוביין

דחוסב ע"ש . והיינו ממי שאינו עומד בדבורו ועיין
 דממה שכתבו הראשונים ז"ל דסיכ' דקא דרר ביה משו' פסידא
 כשאי רבעו למינסב ביה פרוק רופילא וכו' דליבא מ"ש יש
 להוכיח קצת הכי והגם דבמשכון וכיוצא דקול' דליבא מ"ש
 וכתבו הראשונים ז"ל דה"ט משום דליבא מ"ש אלף במדי
 דאורייתא קמי כגון מעות לר' הן הפה יכולה לומר דהרצון
 בו דוקא במעשה אשר כח בו לקנות מדאורייתא תקימו מ"ש
 ולא במעשה קל דלא קאי אפי' באכל רק משום מחוסר
 אמנה הוא דאיבא דמוטל עליו לנזאת ידי שמים לקיים דברו
 באופן דאחד הרואה דברי התוס' הנו' יפה כחו לדחות
 דחילוק כל דהולמימרא דלאו סובית חלוקות הן שהיה דאתנן
 והיה דאתנן אסרה תורה ומדכתי' דה"ט התם דפרכין והא
 מחסר משיכה משום דס"ל ל"ש"ס דלא אסיר משום אתנן אלף
 הקנו לה בשעת ביאה מפאת הקנין דוקא דאז מיקרי מיוחד
 ומבורר לה משעת ביאה . אמנם לא"ה היבא דלית לה
 גביה טעם אלף משום דברים שחייב להאמת דברו מדיני
 שמים דלא בא לכלל אתנן שאסרה תורה משום דאף דבתר
 הכי יתיב לה ניהלה אמרינן השתא הוא דקא מקיים דברו
 ומתנה הוא דקא יתיב לה השתא כיון דהשתא שעתא לא הוה
 קמי לה מפאת קנין כלל כמובן :

ובר

מן דין אפ"ת דלאו משום דברים אתו עלה גבי
 מ"ש אלף דוקא מפאת הקנין אכתי שפיר איבא
 לחלק דלא ראי זה כראי זה לענין מה שתחול בו הקפידה
 שיהיה מבורר ומיוחד לה משעת ביאה והוא דאיבא למימר
 דלא אמרה רבה למילתיה דאתנן אסרה תורה וגו' אלף דוקא
 היבא דקנו לה כבר בשעת ביאה בבידור וכגון דקאי עלה
 בחצרה דככה"ג דוקא עסקין כמ"ש התו' שם דאין דבר
 היה מעכב את האיסור לבוא אלף היותו פטור מן התשלומין
 שכר ביאה רהיה בא לכלל מתנה בעלמא ואשמועינן רבא
 דאתנן אסרה תורה וכו' כלומר דכיון דקאי בחצרה ומדיני
 שמים איבא חייבא לפרו' ע"פ ע"ז סוף דאתנן ולאו מתנה
 בעלמא הוא דקא יתיב לה ואסיר . אמנם לא"ה בעלמא
 היבא דלא קאי בחצרה לאוסרו משום אתנן מטעמא דסוף
 סוף מיוחד לה איקרי כיון דקאמר לה בטלה זה ומדיני שמים
 בעי למהיב לה טלה זה דוקא כדי לנזאת . ש דאי לאו צריך
 לקבל עליו מ"ש כדיון כיתן מעות על המקח שהרי הביאה
 במקום כסף קאי דליתא שהרי מאחר שכבר הפקיעו רבנן
 קנין המעות שהם אמרו דמצי דרר ביה לוקח או מוכר
 ולא כפינו ליה אלף לענין דקאי באבל אם כן שפיר איבא
 למימר דלא בא זה לכלל מבורר ומיוחד לה משעת ביאה
 ממש שהרי שהיה שעתא מאן לימא לן דעתיד לבא זה לנזאת
 ידי שמים ויהיב לה טלה זה דאימור יקבל עליו מ"ש ויתן לה
 תמורתו דס"ל ל"ש"ס דכל דלא ברירא מילתא בשעת ביאה
 דעתיד לבוא ליה טלה זה דוקא לאתנן לה כלומר דכייפינן
 לה שכבר וכתה בו לא חשיב מיוחד ומבורר שאין חייב מדיני
 שמים לכר מייתי ליה לכלל מיוחד ומבורר לכל כה"ג דכבר
 תקון רבנן מ"ש הלא כייפינן ליה לקיים מקחו באופן דאף
 דסוינן ליה להאי גברא בתר הכי שהרצון בו דוקא לנזאת ידי
 שמים ומלא את דברו אפ"ה לא חשיב מיוחד ומבורר דוקא
 כיון דאכתי אי הוה בעי למחרר הוה מצי והיא עממה לא
 סמכה דעתה עליו כל דאכתי איתיה ברשותיה ואם בתר
 הכי יתיב לה ניהלא אמרינן דמתנה בעלמא הוא דקא יתיב
 כיון שלא היה מבורר ומיוחד טלה זה לאתנן לה דוקא בבידור
 מבלי שתחול בו התמורה אלף על נד המקרה או לפחות
 שיקנה לה ניהלא באיזה קנין במעשה ידיו ואפי' בק"ס כרי
 שיגיד תחלתו ע"ס וסופו על תחלתו כדי להחשיבו מיוחד
 ומבורר משעת ביאה כמה הגד שטפול עצמו להקנותו ניהלא
 על

על ידי קנין . באופן הראת לדעת דאף למ"ש התום
 זל כפרק כל האיסורין בתירווא בתרא במילתיה דרבא
 איירי דמקנה ליה כיהל על ידי קנין סודר וכו' אפ"ה לא רמיין
 אהדרי אהיה דאתנן שהרי חילוק יש בין היבא דכבר הקנ'
 ליה כיהלא על ידי קנין בתחלת מעשיו ובתר הכי מלא את
 דברו הגם דבין דא לרא ל"ה ליה זיל שלים להיבא דלא הקנה
 ליה כיהלא אפילו אגב סודר ומן כתר הכי הוא בא לזאת ידי
 שמים כמו שיראה המעיין . באופן דהנה עלו ובאו דברי
 הרמב"ם זל כל אחר לפי דרכו על מקומו בשלום לפי השג
 יד עניו אכן ככל מאי דכתיבנא . ועין למוהר"ן פורקה
 זל שם שם לו בתשו' הנו' דרמי ומקשי דרשו' זל פליג דודיה
 ארדייה תמ"ש עלה דהיה רב גידל דהמקדש בחיטו
 קורדניתא וכו' למ"ש הפרק הזהב גבי היה דמשיכה דכ"מ
 לענין איסורא אם קידש בו אשה לרז' הו' קידושין וכמה שתי'
 כזה וכמ"ש עליו הרב בני יעקב זל שם והמעין ירא דכמעט
 רוב דבריו בכלל דבריו דלעיל כאשר ירדנו להפירוד המלקים
 כנ"ד בכל מאי דכתי' :

איך

שיהיה תבנא לדינא דהראת לדעת הרמב"ם זל
 נמי תורה יוצאם שחוטשין כנ"ד לקידושי תרוויחו
 משום חומרא דאוריית' ודרכן דהא איכ' צדין כמו שפורט
 יוצא כן לפום מאי דמחלקינן בין ההיא דכרטיני תרומה שלא
 העמידו דבריהם אדאוריית' אטו תקנתא דרבנן הגם שהיא
 היתה כמירי דמונא להיה דאתנן שהקלו אדאורייתא
 משום תקנתא דרבנן כיון דאיסור הבא מחמת' תמון הוא ובכל
 מאי דכתיבנא :

וכבר

היה נראה לרון כנ"ד דקידושי ראשון הן הם
 קידושין גמורין כקידושי תורה תומם גם
 אעפ"י הנחה מונחת דכל כה"ג אדאורייתא דוקא קפדינן
 דמעוה קונות והו"ל מוכר כמקדש בגולה דאפ"ה הו"ל
 קידושין ראשונים קידושי דאורייתא כלומר דל"מ אי אדרבנן
 דוקא קפדינן דאפקעתם היא כשל תורה דהו"ל קידושי א'
 קידושין גמורין דכבר אוקמו חפץ כרשות מוכר אלף אפי'
 אדאורייתא דוקא קפדינן והו"ל מקדש בשאינו שלו דמדין
 תורה מעוה קונות אפ"ה קידושי ראשון הו"ל קידושין גמורין
 ולא תפסי בה קידושי שני כלל . דמפורט יוצא כן מדברי
 שה"מ זל כפ"ה דה' אישות שכתב עלה דהיה דכתב רבינו
 דהמקדש את האשה בגזל אם נתייאשו הבעלים ונודע שקנה
 אותו דבר כיואש הרי ו מקודשת ואם לאו אינה מקודשת וכו'
 זל והטעם שכשנתייאשו הבעלים הויה מק' אעפ"י דקול יאוש
 בלבד אינו קונה הכא שהוא ביד האשה הרי יש כאן יאוש
 ושינוי קונה רשות כשהוא בידה וכיון שקבלתו היא אף הוא
 קונה אותה עכ"ל . והוא הוא כנ"ד דכיון דמחמת תקנתא
 דרבנן דחקינו משיכה מסתמא אתי לכלל יאוש שקידש את
 האשה בחפץ והא איבא נמי שינוי רשות בידה הו"ל קידושין
 גמורין ואין חוששין לקידושי שני כלל . ולא תי' דהרא"ש
 זל פליג אהך סברא דהה"מ זל כפסקיו לפ' מרובה והביא
 דבריו זל כמו מהר"ב זל בח"מ סי' שכ"ג שכתב זל
 ונראה ל"ה הרא"ש זל כיון דרבא מספקא ליה
 אי קנה ליה מדאורייתא או דרבנן נהי דלא קנז
 כוותיה כהא דמספקא ליה אי קנה דאורייתא אלף
 כעולא ורז' רבנן דלא קני ת"מ אם קידש בו אשה כריכה בט
 מספק שמה קונה מדרבנן וכו' עכ"ל . הרי דמפורט
 יוצא דהמקדש את האשה בגזל לאחר יאוש איננה מקודשת
 קידושין גמורין אלף קידושי ספק . דליתא שהרי אם
 דברים כפשטן אשתכח דפליג מהר"ב זל דידיה ארדייה
 שהרי סתמא כתב בא"ה סי' כ"ח דאם קידשה לאחר יאוש
 מקודשת דמשמע תקן גמורה ובמילתיה דהרמ"ה זל שם

שדבריו בעין מילתיה דהה"מ זל ואי לזאת ע"כ לחלק וכמו
 שכבר עמדו בזה רבנן בתראי זל מפרשי הטור' הלא
 בספרתם . עיין בפרישה שם בא"ה סק"ג ובס' יש"ש
 לקמא כפ"ה סי' י"ז ובס' כה"ג ח"מ שם כפי' סג"ב בהגהת
 ב"ז אות ג' שכתב עכ"ל דהרא"ש ורבינו בעל הטורים זל
 חדרבים בגזל דידה דליכא שינוי רשות דאי בגזל דאחרים
 הא איבא שינוי רשות ביד האשה כמ"ש רבינו כ"ה בא"ה
 סי' כ"ח וכמ"ש המפרשים וכיון דמדברים בגזל דידה דליפ'
 שינוי רשות אלף מטעם דיאוש כרי קני לחומרא וכו' ע"כ
 וכ"כ בהגהת הטור אות ג' ובא"ה שם בהגהת ב"ז אות כ'
 ע"כ . ולא אשיה דכתי' אחאי דאיבא למיקם עלה דהק'
 מילתא ובעיקר מילתיה דהרא"ש זל גופיה שאין הפנאי
 מסבבים עמי עתה להאריך בזה . ועיין במפרשים זל :

באופן

דכך היה נראה לכאורה לרון כנ"ד דקידושי
 ראשון הם קידושי ודאי ולית לן למיחש
 לקידושי שני כלל כדאמרו :

ואם

כגם הדברים אתמהא דאתו דכרי הרב משנה
 למק' זל על האי לישנא דהרמב"ם זל דמילתיה
 דהה"מ זל הלז אתמר עלה ואפ"ה כתב דהדר זה נראה
 בעיניו למיחש נמי אקידושי שני דכתי' לעילא מן כל :

ארא

דלא היא שאנכי הרואה דאי מהאי טעמא לאו
 אתינן עלה דכ"ד איבא איבא למשמע מוכה
 הכא שהרי המדקדק בשלם יראה דכנ"ד אכתי הויה שעת'
 שעת קידושין עדיין לא קדמה לו ידעי' לבעל המעוה דהדר
 ביה מוכר וקידש בו אשה באופן דלא אתי לכלל יאוש אלף
 לאחר קידושין ואיכו השתא מלבד דמילתא דכא בפלוגתא
 מיתניא אי מהני יאוש דלאחר שינוי רשות לענין דנימא
 דאיבא יאוש ושינוי רשות או לא וכמו שהביא הדברים
 מוהר"ב זל בח"מ סי' הנו' שכתב זל דוקא שנתיאשו
 הבעלים קודם שמכר או נתן אבל אם מכר או נתן קודם
 יאוש אינו קונה אעפ"י שנתיאשו הבעלים אח"כ והרמב"ם
 כתב שקונה וא"ל הראש זל כתב כסברא ראשונה עכ"ל
 ובאופן דלפום דהאטא אי לזאת אית לן למיח' לקדושי תרוויחו
 כמוכן :

ועוד

בה דלדידי חיי ליה דכל כה"ג דכ"ד אי מטעם
 הנו' אתינן עליה הדין נתן דאדרבא קידושי שני
 הם קידושי ודאי וקידושי ראשון לית לן למיחש בהו כלל
 לכולי עלמא שהרי מואר דאין האשה מתקדשת ובה בהאי
 חפצא אלף עד לאחר יאוש דאכתי כל דליכא יאוש ברשותיה
 דמאריה איתיה א"כ אשתכח דאכתי מקדש בשאינו שלו
 הוא אפ"למ"ד דמהני יאוש דלאחר שינוי רשו' שהרי קידושין
 שאני דהויה אשתא לאו מירי דקא יתיב לה אינו כיון דאכתי
 אינו לא זכה בו דליכא יאוש . וגם היא לא זכתה הויה
 שעתא מיר אלף מן בתר הכי לכשנתייאשו הבעלים והויה
 שעתא שעת זכיה לאו מירי קא יתיב לה איכו כמוכן .
 וחילוק זה קיימתיה מסבר' ואח"כ מצאתי און לי דכתי אמרה
 למילתה מוהר"ש יונה בתשו' סי' כ"ט דתמה ע כמו על רבו
 זל שכתב דהמקדש בגזל דאחרי מקומו יאוש ואח"כ נתייאשו
 הבעלים דחיישין לקידושין מספק דהא איבא למ"ד דמהני
 יאוש דלאחר שינוי רשות והעלה להלכה דליכא למיחש
 לקידושין כלל מטעמא דאמרן עש"כ באופן דאי מהא אתינן
 עלה דכ"ד איבא איבא למשמע מוכה דקידושי שני דוקא
 הם קידושין גמורין וראשון אין חוששין לקידושי כלל וכמו
 שרן את הדין מוהר"ש יונה זל כדכתיבנא . אלף דמ"ה
 הרב זל לאו למעשה אמרה ומיחש חיישין לדעתיה דרביה
 זל רס"ל דהו' קידושין ספק . באופן דהדרן לקמיתא דביא
 דכתיבנא לעיל :

וואר תורת העולה כנ"ד דתופסין בה קידושי תרומהו
 מספק מטעמא דאמרן האתא בסוף מגילתא
 זמן לפום שהיא דרש' והרטובא ז' דכפרק הזהב ואותה
 שכתב הרמב"ם ז' גבי שהיא דכרטיני תרומה דהא איכא
 צדדין להחזיר כדכתי' וככל הדברים הנתיין מריש מגילתא
 ועד השתא דכל כה"ג דנ"ד מוחס חיישינן אדאורייתא
 ואדרבנן וחוששין לקידושי תרומהו ככל האמור ומדובר . ואל
 עליון יראנו כפלאות מתורתו להבין ולהודות וכימי צאתנו
 תארץ מנרים גאול יבאלנו ועין בעין נחזה ההלל והשתחיה
 בכנ"ת ציון ומלך ביופיו :
 הנעיר מרדכי רובין

ד שאלה

ראובן אחד מעשרי עם והיה האיש
 שהוא גדול בשמו וכמעשו והוא על
 נדיבות יקום השיא בת אחת בחייו ונתן לה נדוניא כסך מה
 ואחר עבור זמן רב שידך בת אחת שהיתה לו עם בחור אחד
 רך וטוב איהו את' לקריביה כי קרוב הוא ויהי אחרי כן קוד'
 הנישואין פגעה מרת הרין באותו זמן וחלוש והניח אחריו
 ברכה ג' כנים ואחותם היא המאורכת בחיי אביה . ויהי
 כהיום הזה הגיעו לפר' המושא ורונים להשיא לאחותם ולתת
 לה נדוניא כפי מה שנתן אביהם בחיים חייתו לאחות הגדול'
 וכמו שהיא הלכה רווחת בישראל שאם השיא בת בחייו ינתן
 לשנייה כדרך שנתן לראשונה . ואפטרופוס היתומה תובע
 והאחים שיתנו לה עישור נכסי כפי המנוון שהניח אביהם
 בעת מותו ואינו מרצה כסך שנתן לראשונה כי מעט אשר
 היה לפניו ודינא קא תבע משתי טעמי האחת היא זו דילת'
 לא אמרו ונתן לב' כדרך שנתן לא' אלא דוקא כשהאב הוא
 במצב אחד בין בנישואי הב' בין בנישואי הא' דאו אמרינן
 כי היכי דכשהיה במצב זה נתן לא' סך זה מסתמא גם כב'
 אמרינן דעתיה דהכי הוה יתיב לזו הב' ג' כ' אכל כנ"ד הנס'
 כי היה עשיר כשהשיא את הא' מ"מ גלוי וידוע שבין נישואי
 הא' לפטירתו איתוספו ספסלי וילך הלך וגדל עד כי גדל
 מאד וא"כ אמרינן שכנישואי הב' היה מוסיק והולך על מה
 שנתן לא' טובה כפולה ביתר שאת ויתר עז ואי לזה הוא רוצה
 שיתנו לה עישור נכסי בתקנת חז"ל . והאחים טובבים דהיכא
 דהשיא בת בחייו לא יתבינן לב' אלא כא' ואעב"כ דאילניג
 איפיליג בכסו טובא אחר נישואי הא' אין גורעין ואין מוספין
 כה היו דברי הב' כותו : וקדוכים דכריהם לחאי דאילניגו
 רכותא כהאי מילתא דהיכא דהשיא בת בחייו אי אומדין בה
 לא פחות ולא יותר או דילמא דגם כשהשיא בת בחייו אזלינן
 בתר דעתו האחרונה כגון עשיר והעמי או וותרן ונשתנה
 דעתו זה אומר בכה הן עתה יורינו מורה הלכה כדברי
 מי :

עוד

יורינו המורה לנדקה מאי דמספקא לן דאפשר
 לומר דגם למ"ד דאזלינן בתר דעתו האחרונה
 אפשר דהיינו לגרועי ממה שנתן לא' אכל לאוסופי על
 מה שנתן לא' או דילמא לא שאל דאזלינן בתר דעתו
 האחרונה בין לגרוע בין להוסיף . גם כזה יאיר לנו במאור
 תורתו כהאי ספיקא :

עוד

טוען האפטרופוס טענה כ' שזה האיש ראובן
 כשרצה להשיא בתו הא' רצה להעלות לה נדוניא
 כפולה ומכופלת כפי כבודו ולא רצה חתמו לקבל עילויה
 שהיא אחר אין רצוני ליקח נדוניא מרובה מפני סיבות ידועו'
 אכלו ודין גרמ' דעצירה"ה וכמורע :

והן

עתה נפשו לשאל' הגיעה דאפי' ניתא דהיכא
 דהשיא בת בחייו אומדין בה ואין גורעין ואין
 מוסיפין היינו דוקא היכא דהשיא בתו כסתמא והעלה לה

נדוניא סך מה לא גלי דעתיה שהוה חסד להוסיף לה דאו
 אזלינן בתרה כרס הכא הא דידן שניא היא שמה האיש
 ראובן שהוה את' ליתן לבתו הא' סך רב למתנו הא' כפי כבוד
 עשור אלא שלא עלתה בידו א"כ ודאי אמרינן דעתיה דאלו
 הוה משיא בתו הב' שהיה מוסיק לה כנדונייתה יותר מהא'
 ככל אות נפשו וכ"ש כהצטרף לזו הטענה הא' שהשכיחו
 נכסיו בסך רב בין נישואי הא' לב' . ומאוס שמה יטיל קנאה
 בין א' לב' ליכא דהא הא' יודעות כי בעלה איהו דאפשר
 אנפסי' וכדאי שהסבירא כותנת שהיה מוסיק לב' יותר מהא'
 וכ"ש שכל העם אשר בשער יודעים כמה מעלות שוכות
 לראובן הלזה לב טוב ורוח נדיבה וותרן בממונו מותן בעין
 יפה אפי' לורים כ"ש לבתו ולחתמו הב' שהכל יודעים שחבה
 יתירה מודעת לו וכדאי שהיה מוסיק לו הרבה מחתמו הא'
 וא"כ אין אני רוצה ליקח נדוניא להיתומה כאחותה אלא
 באומד כגוני שאמדו חז"ל דהיינו עיקור נכסי עד כה הגיעו
 טענות האחים והאפטרופוס ושמו פניהם נגד חכמי ישראל
 הם המורי' הם המלמד' להורות את סדרך ילכו בה ועליהם
 לחפש בזכות היתומה אם יש לה זכות כמ"ש הכתוב כי
 מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים ומפיהם ומפי כתבם אנו
 חיים ותשובת' הדומתה מהרה תצמח לדעת מה יעשה ישראל
 ושכח"ה :

תשובה

יקרא דהאי מילתא תליא באותה ששכחו כפ'
 מציאת האשה דס"ח א"ר יהודה אומ' אם השיא
 את הבת הא' ינתן לב' כדרך שנתן לא' . ואמרינן עלה אחר
 שמואל לפרנסה שמין כאב ופסקו בש"ס הילכת' כוותיה דר'
 יהודה ושמואל דקאי כוותיה ע"ס והבאונים ז' נחלקו בפירוש
 מימרת שמואל וקא מיייתי דכריהם ז' הרזן ז' בהל' ז' אז חייבין
 לבאון דכתב דאזלינן בתר אומדן דעתיה דאב לאגרועי
 עישור נכסי אכל לאוסופי עלה עישור לא דלא אשכחן בהדו'
 מ"ד מוסיק על העשור וכו' הילכך לית לן לאפוקי מנכסי
 יתומים מוספיקא טפי מעישור נכסי . וגאון אחר כתב דר'
 דאמר אם השיא בת הא' ינתן לב' כדרך שנתן לא' דלמא
 בתר דעתיה דאב אזלינן סתמא קאמר ל"ש לפחז' מן העישור
 ל"ש להוסיף וכיון דאסיקו הילכתא בש"ס כרז' בהדריא כוותיה
 עבדינן דהיכ' דידעינן אומדן דעתיה דאב יתבינן לה כמה
 דאמר בין לפחות מן העישור בין להוסיף על העישור ואי
 לא ידעינן דעתיה יתבינן לה עישור מנכסיו עד כאן לשונן
 ז"ע :

ג

איכא סברא ג' הדינא הרשב"א ז' בפ' המזיקין
 בשם התוס' דהא דאמרינן שמין באב היינו דוקא
 להוסיף על העישור אכל לפחות מן העישור לא יע"ס . וכבר
 התו' בפ' נערה דף ק' ע"ב כר"ה ומאי עליה מעלוייא דאב
 וכו' הביאו שם ר"ח דסבר דלא קאמר שמואל שמין באב
 אלא לגרועי מעישור נכסי ולא להוסיף טפי והקשו עליו שם
 ז"ל וא"ת דבפ' תביאת האשה תנן רז' אומר אם השיא בת
 הא' ינתן לב' כדרך שנתן לא' משמע אפי' נתן לא' יותר
 מעישור נכסי מדקא אמרי ליה רבנן פעמים שאדם עשיר
 והעני פי' עשיר בהעת ועני בהעת וכו' ושמואל דאמר שמין
 כאב כר"ס ז' ואומר רז' דלעולם לא קאמר רז' ינתן לב' כדרך
 שנתן לא' אלא דוקא כשנתן לא' עישור נכסי או פחות ורבנן
 מהדרו ליה דאין ללכת אחר דעתו הא' כיון שדעת האדם
 משתנה הילכך לעולם יתנו עישור נכסים וכו' עכ"ל ע"ס .
 וכ"כ הרא"ש ז' בפסקיו בפ' תביאת האשה בפני' ההלכה ז"ל
 ז"ל דודאי לדעת ר"ח לא קאמר רז' ינתן לב' כדרך שנתן לא'
 אפי' טפי מעישור נכסי אלא כשנתן לה עישור נכסי או
 פחות וכו' עד ורז' סבר דשמין כאב לפחות עד כאן לשונן
 יצוין

יענין סס :

אמנם

בהורמותיהו דרכן קדישי הנו' ס' ר"ה
 ודעמיה וסת' והרא' ש' זל דקא מפרשי פירושו'
 דמתני' בנו' לפוס ריטטא קשיא מאי קא רמי הש"ס סס על
 מאי דקאמר רבא הלכה כר' דמי קאמר רבא הכי והא תניא
 רבי אומר בת הניזונת מן האחים נוטלת עישור בכסים
 ואמר רבא הילכת' כרבי ותיבכו ל"ק הא דאמרינן הא דלא
 אמרינ' דלהך פירושא מאי קשיא ואחאי הוצרכו לאפלוגי בין
 אמרינ' ללא אמרינ' והלא שפיר תנינן הא והא אפי'
 בדאמרינ' דמאי דאמר רבא הלכ' כר' היינו לענין דאם השיא
 הבת הא' נותנין לב' כמוה דתייבן שנתן לא' עישור מנכסיו
 אמנם לא פורש שאם נתן לא' יותר מעישור נכסיו שאז לא יתנו
 לב' כח' ואמטו להכי אתא רבי לאשמועי' שפיר נתן האב לא'
 יותר מעישור נכסיו לא יתנו לב' יותר מעישור נכסיו לא עישור
 נכסיו והיינו דקאמר רבי בת הניזונת מן האחים נוטלת עישור
 נכסים כלומר אפי' שנתן האב בחייו לא' יותר מעישור נכסיו
 כיון שנתן אינה נוטלת הב' אלא עישור נכסיו ולא תימא
 דא"ה אחאי נספל רבא לפסוק הלכה כר' מן בתר הכבר
 פסק הלכה כר' כיון דלהך פירושא קיא היא ס' ר"ה דליתא
 משום דכיון דהא איכא דר' לפר' מילתיה דרב יסודה כפירושו
 דמפרשי שאר הגאונים זל כלפי לויא דרבי מסכרא דנפשיה
 קא פריש מילתיה דרב יסודה דאפי' נתן האב להבת הא'
 יותר מעישור נכסיו דאפי' ה' אינה נוטלת קיתומה אלא עישור
 נכסיו משום הכי נטפל רבא לפסוק נמי הלכה כרבי ובוד
 דשפיר איכא למימר דה' טרפסק הלכה כרבי נמי משום
 דאף רבי פליגי על ס' רבין דסברי שמין את הנכסים ונותנין
 לה שחרי שקה ופירש בכרייתא בת הניזונת וכו' נוטלת
 עישור נכסים כמוכין :

ואורי

נאמר דל' קרא לם' הגאונים הנו' משום דס' ל'
 דא' מילתיה דרבי הרצון והכוונה בו למימרא
 דאפי' נתן האב לא' יותר מעישור נכסיו דאין נותנין ליתומה
 אלא עישור נכסיו הול' בת הניזונת וכו' אינה נוטלת אלא
 עישור נכסיו או לפחות בת הניזונת וכו' עישור נכסיו נוטלת
 ריש במשמע דאתא לאפקוקיאלא יתנו לה כח' ולאו הכי
 השתא דקאמר בת הניזונת וכו' נוטלת עישור נכסיו דמשת'
 דקא אתי ליעות כחה שלעולם נוטלת עישור נכסיו ואפי' נתן
 האב לא' פחות מעישור נכסיו דאשתכח דהוי הפך ס' ר'
 יאודה דמתניתין ושמואל דקאמר שמין באב דלפי' ר"ח
 ודעמיה זל שמין באב היינו לגרועי מעישור נכסיו וכומוכין :
וחזי הוית להרב הגדול בעל ס' אסיפת זקנים זל על
 מ' כתובות דקא קשיא ליה על הא דקא מקשי
 הש"ס ומי אמר רבא הכי והתניא רבי אומר וכו' זל וזל וזל
 דילמא כי פסק רבא הלכה כרבי יאודה היינו דוקא בהשיא
 את בתו דגלאי דעתיה אכלל לא השיא לא ועלגי עליה
 דשמואל דס' ל' דקט ר' השיאה להודיעך כחן דרבין דדוקא
 פקט השיא ולהכי פסק כוותיה וכי פסק כדעתיה דרבי היינו
 ברלא השיא דלא גלאי דעתיה וכו' ותיבן זל זל דאי רבי לא
 מיירי אלא ברלא השיא א"כ אין בין ר' יאודה לרבי מיירי ולא
 חדית רבי אדר' תירי וכיון שכן לא הו' למיתני מילתא
 באפי' נפשה אלא הו' למימר נראין רבין ר' ואם לא השיא
 נוטלת עישור נכסיו ועוד מדסתים רבי במתני' ושנה דרבי
 ד' בלשון יחידה ומאן רפליג עליה דר' בלשון חכמים אמא
 לא ס' ל' כר' והילכך ע"כ כי קתני נוטלת עישור נכסיו ס' ל'
 דאין שמין באב כלל . ומשני הא דאמרינ' וכו' פי' הא
 דאמר רבי עישור נכסיו ברלא אמרינ' לאב ואעב"כ דשנה
 רבי במשנתו דרבי ר' בלשון יחידה לא משום דלית
 הלכתא כוותיה אלא דבעי לפרושי מאן אמרה ואיהו פריש

דבריו כהריתא דר' לאו דדוקא בהשיא דבלי דעתיאלא ב'
 דאמרינ' דנה שמין באב ודלא אמרינ' נוטלת עישור נכסים
 והשתא חדית רבי טובא אדר' ותיבן לא פליגי וזכרתוכתא
 עכ"ל ע"ש :

ובהורמותיה

דמר כיון רבא הוואה יראת
 דהאי הכרעה דקאמר דא"כ
 אין בין ר' לרבי מיירי ולא חדית רבי תירי אדר' וכו' לא
 מכרעא כלל דכיון דר' לא מיירי אלא בהשיא ולא מיירי בלא
 השיא כלל שפיר חת' רבי לאשמועינן דינא ברלא השיא דמטל'
 עישור נכסיו ולאו אמילתיה דר' קא אתא רבי אלא לחלוק
 ולומר דאין שמין בכסים אלא דדוקא עישור נכסיו נוטלת
 כמוכין :

ולע"ד

בראה לישב והוא דמי הכי דר' לא מיירי לא
 בהשיא דדוקא ולא ברלא השיא כלל א"כ מדר'
 בשמע לרבין דמתני' ושפיר אית לן למימר דחכמים דתניא
 מתני' שמין את הנכסים לא מיירי אלא בהשיא וכלומר דאף
 השיא לא חולנין בתר דעתיה דאב אלא שמין את הנכסים
 דשאל נתן לא' רוב נכסיו אבל ברלא השיא לא גלו רבין
 דעת ייהו כלל דמדר' בשמע לרבין :

אמנם

הש"ס לא נהירא ליה הך פירושא כלל למימרא
 דר' לא מיירי אלא בהשיא דדוקא דא"כ איכא
 למימרא דמדר' איכא למישמע לרבין דכבר האמר וזה לא
 יתכן הא"כ לא הו' לרבא למימר קילכתא כרבי דהלכה
 מכלל דפליגי דכיון דמתני' כולה לא מיירי אלא בהשיא ורבי
 אתא לאשמועינן דינא דלא השיא לא שייך לומר קילכתא
 כרבי בדאיתא בש"ס בסוף מ' פטחים קילכתא מכלל דפליגי
 וכיון דע"כ אית לן למימר דרבא ס' ל' דרבין דמתני' מיירי
 גם ברלא השיא ומש"ס איטפל רבא למימר קילכתא כרבי
 למעוטי ס' רבין במתני' דקא סברי שמין את הנכסים ואתא
 רבי לחלוק ולומר דלעולם היא נוטלת עישור נכסיו בין השיא
 בין לא השיא וכיון דרבא דקא פסיק הלכה כרבי ס' ל' דרבין
 דמתני' מיירי בין השיא בין לא השיא א"כ לדוידה פשיטא
 דמדרבין בשמע לר' דגם הוא מיירי גם ברלא השיא דשמין
 באב ולא קט ר' מילתיה בהשיא אלא להודיעך כחן דרבין
 דאע"ב דהשיא וגלי דעתיה לא חולנין בתר אומדנא בדאמרינ'
 בסוגיין באופן דר' ס' ל' דחולנין ומשום הכי קא רמי הש"ס
 ומי אמר רבא הכי והתניא וכו' וכיון דכבר פסק הלכה כרבי
 יאודה ס' ל' לפי כל האמור דחולנין בתר אומדנא ואיך פסק
 הלכה כרבי דמשמע דלעולם עישור נכסיו נוטלת ולא חולנין
 בתר אומדנא ותיבן הא דאמרינ' הא דלא אמרינ' וכומוכין :

וראית

להרב פני משה זל כתשובה ח"ב סי' פ"ק
 שלפוס ריהטא דקרק מהך סוגיית הכו' על
 הרב המבואר שכתב בתשובה ח"א סי' רע"ז דליכא מאן
 דסבר שמין באב לתת לבת יותר מחלק המוגע לכן דע"כ
 לא סברי דאפי' לאוסופי שמין באב לא לתת לא יותר מעישור
 נכסיו ועד כדי שלא יגע בחלקה יותר מחלק ה' אבל אם
 ההוספה יהיה תוספת מרובה על חלק המוגע לכן כפי הא'
 לכ' לא חולנין בתר אומדנא דאם לטעוין לבת טופיינא כי
 הא' וההיא דכתב הראב"ד גבי אם השיא אחת בחייו וכו'
 דאפי' לא היתה אלא מה שנתן לא' כ"ד אומדין דעתו שהיה
 נותן הכשאר לב' וכו' וכופין את היתומים היורשים נמי ליתן
 השיא הייא דדוקא כשהשיא אחת בחייו הוא דנוחנין כל מה
 שהניח אכלל כאלא השיא ושמין ואומדין באב אף להוסיף היינו
 כשישאר להכסים כשיעור ההוא דלא יהיה התוספת יותר מן
 העיקר שהוא העישור נכסיו . ע"כ ת"ד הרב זל . וכתב
 הרב פני משה זל על הרב המבואר הנו' ועוד יש לרקק
 בדבריו

בדבריו דלסברתו מאי קא מקאי במחורא עלה דהך שמעתא
 ומי אמר רבא הכי והא אמר רבא הלכה כרבי וכו' והורדך
 לשמוי כחך דאמרינן כחך כדלח אמרינן ולדבריו לוקי
 תרמייהו כחאמרינן וכו' קאמר הלכה כדבי כוחן שהתוספת
 יותר מחלק הבן דל' יתכן לה יותר מעישור נכסי וכו' קאמר
 הלכה כשמואל כשאינו עולה האומדנא יותר מחלק הבן אכרא
 דאם לא היה כי אם דקדוק זה מצי לתרמי דבוריה דכי קאמר
 הרב המכבד דלא מהני אומדנא לסמי מחלק הבן הוא שלא
 ליתן לה כל האומדנא וגורעין ומוסיפין בה גורעין מתנו
 היתרות על חלק הבן אך מ"מ יתבנין לה עד חלק הבן אף
 שהוא תוספת על העישור ולכך מקשו במחורא לרבא שאמר
 הלכה כרבי שנטלת עישור נכסי לכך דהא יותר מעישור נמי
 היה לה עד כדי חלק הבן והורדך מפני כך לתרן דמיירי
 כדלח אמרינן עכ"ל ע"ש :

ובהורמותיה

דמר אמרנא דאף דלא התרמינן
 דכרי הרב המכבד ז"ל הכי לא
 קשייא שהרי קתני רבי בת
 הרי סתמא קתני דמשמע דאפי' לית לה אלא אחאמר אינה
 נוטלת אלא עישור נכסי ואי כשהאומדנא היתה לתת לה
 הרבה קא מירי רבי אמאי לא יתנו לה אלא עישור נכסי
 ולא היה תוספת לפחות היה מן הראוי למהיב לה כ' עישורים
 אלא ודאי שרבי מילתא פסיקתא קתני דלעולם אינה נוטלת
 אלא עישור ומשום הכי ק"ל להס"ס וכמוכן :

עוד

הקשה הרב הכה"ל ז"ל אף קשה ולבי מהסס דאי
 כדבריו דלכ"ע לא מהני האומדנא יותר מחלק
 הבן א"כ היכי מייית ראייה ר"ח מההיא דפ' הכיוקין דאמרינן
 פרנסה מיקן קיינא דלא אמרינן דעתיה לא לגרועי מעישור
 נכסי ולא לאוסופי דאי לאוסופי נמי הא לא קיינא כלל חבג אי
 אמרינן רחין שמין אלא לגרועי קרינן לה קיינא לפי שאי
 אפשר להוסיף יותר מעישור נכסי עכ"ל ר"ח . ואי
 אמרת דלכ"ע אעג"כ דמוסיפין לה טפי מעישור נכסי מ"מ
 תמה שמוע לחלק הבן אין נותנים לה הא נמי קיינא תיקרי
 כיון שאין נותנים לה טפי מחלק הבן עכ"ל ע"ש :

ובהורמותיה

דמר אמרנא דאף גס זאת ל"ק
 שהרי ענין קיין ולא קיין האמר
 פפ' הכיוקין הוא לחפץ ידוע הלקוחות דבר קצוב כח"ש שם
 חובות לא קיין ופי' המפרשים שהלקוחות מונעים לקנות
 שדות שיש בהם אחריות ואינו ידוע כמה יהיה סך הטרופא
 כמו חובות דלא קיין וא"כ כיון דמקנה העולם הוא שלפעמי'
 ורעה הוה לרעת כמה יעלה סך הנכסים שהניח אביהם
 בגון שיש לו חובות וגם שחייבים לו או שהניח אחרות הרבה
 ובמדינת הים ונריכוס שומא ובין דא לרא היתומים רונים
 למכור שדות ואשת כח דהיא שעתא עדיין לא מדיע כמה
 יעלה חלקו וכמנא דאכתי בשעת חכירה לא קיין ואין אמרו
 שם דפרנסה מיקן קיין כאלו מידע ידוע לכל אי לאו משום
 עישור נכסי כמוכן . ובר מן דין אפי' תימא דכבר מודע
 חלקו וחלק אחריו כב"ד או ביניהם ופרין היא קטנה כיון
 דמקנה העולם הוא כב' אופנים הא' דעשוי האדם שלא
 להשביח את עצמו והאופ' הב' להפך שינא לו שם עשיר כרי
 לשאת ולתת בויתר ממה שהניח לו אביו ה"כ פשיטא שיה
 ואלה פני ב"ד שלא יודע לעולם כמה עלה חלקו וכמנא דלא
 תיקרי חלק הבן דבר קצוב לפני הלקוחות אם לא עישור
 נכסי דמיקן קיין לציין כל וכמילתיה דר"ח ז"ל ודעתיה
 וכמוכן . ולא תימא דחף בעישור נכסי נמי אין הלקוחות
 יכולין לרעת כמה יעלה עישור העישור נכסי דלא היא דפיין
 דכבר יודעים שאינם יכולים לטרוף מהם אף עישור הנכסים
 שפיר תיקרי דקיין ומשא"כ בחלק האחים שאינן יודעים

כמה יעלה חלק האחים בכמה סך כל הנכסים וכמוכן :
ג דעת הב' אשר בא לרכוזו דלעיל דקא מיייתי ליה
 הרשב"א ז"ל דח"ש שמין באב היינו דוקא להוסיף
 על העישור ולא לגרוע כלל דלפוס דיהטא סוגיין הבו'
 מוכחא איפכא הנה כבר הרב פ"מ ז"ל בתשובה הבו' תמה
 עליה ודחה אותה וע"ש :

אמנם

הרואה יראה דח"מ יש להישב עפ"י הדחק
 ולתימרא דח"ש בסוגיין ה"ג מסתברא ואמר
 רב אחא בר אבהו מעשה ונתן לה רבי אחד מ"ב נכסים
 קשיין אהרדי אלא לאו ט"מ הא דאמרינן הא דלא אמרינן
 ע"כ הרמז והכוונה הוא הא דאמרינן כלומר שאביה היה
 דר ביניהם והוא נזיר להם שלא יתנו לבת אלא זה השיעור
 אחד מ"ב והם נזירים לעשות ציווי שהרי אם היה מוצא שלא
 יתנו לה פרנסה כלל רשאי . או שכבר השיא הבת הא' ונתן
 לה שיעור הלזה ואמרנו שזה היה רצונו לתת לב' כא' דוקא
 דשפיר מצינן למימר שדעת הב' הבו' הכי ס"ל דכשהשיא
 ונתן פחות מכשיעור עישור נכסי אין לנו להוסיף אלא דוקא
 כשלא השיא ואתינן לשמין באב כמוכן :

ומעתה

עת לרכוז משפט כב"ד והוא דכבר כתיבב'
 לעיל דאיפסיקא הילכתא כר' דקאמר אם
 השיא הבת הא' מתנין לב' כמוה וכשמואל דקאמר שמין
 באב וכרפסקו כל הפוסקים כמודע וכיון דבב"ד כבר השיא
 את הבת הא' הדין מתן לפוסדיהטא שאין לתת לב' יותר מן
 הא' ואפי' שאינה תובעת הב' אלא עישור הנכסים דאיתיה
 קמן היס שלא אמרו שמין באב אלא כדלח השיא דוקא
 ואף אם שינו אומרים דאף בהשיא הבת א' כל שהאומדנא
 היא רבתי כמו בב"ד ואינה תובעת אלא עישור הנכסים
 דאיתיה קמן דמיהב יתבנין לה כיון דאינה תובעת טפי
 מעשור נכסי . הנה השתא מיהא רחמינן להגאון דמיייתי
 הר"ף ולר"ח דמיייתי התו' והרא"ש דס"ל שלא אמרו שמין
 באב אלא דוקא לגרוע מעישור נכסי ולא להוסיף יותר על
 עישור נכסי והכי הסכימו רוב הראשונים ז"ל ורוב רבנן
 בתראי ז"ל הלא בספרתם כמו שיראה הרואה . א"כ מאן
 בחו יפה לדון דינא פסיקא למהיב לה להבית הב' עישור
 הנכסי' של היום הגם שעולה לחשבון גדול יותר מן הבת הא'
 דלא ק"ו הוא לנ' הרבנים הבו' ומה אף שלא השיא הבת הא'
 ואנו באין ונחיים באב ולפעמים שהשליח אחריו נכסים
 הרבה ואפי' אין אנו שמין אלא לגרוע ולא להוסיף על
 העישור כב"ד שכבר השיא בגלגה דעתו כהבית א' אינו דין
 דלם' הרבנים הבו' שלא לתת לה אלא כהבית הא' כמוכן :

ואע"ג

דהא איכא להגאון אחר דקא מיייתי הר"ף ז"ל
 שם בהלכות דס"ל דשמין באב שאמרו אף
 לאוסופי על העישור נכסים וכן דעת הרמב"ם ס"ה' אישות
 פ"ק וכתב הרב המגיד שם דיש הרבה מהאחרונים מסוכרי'
 כן וכן עיקר . ומרן מהר"קא סתם לשמו כש"ע בלשון
 הרמב"ם ע"ש . ויאמר האומר דלכת רבנותא הכה"ש פיר
 מצינן למהיב להבית הב' יותר מהא' כיון שלא תובעת אלא
 עישור הנכסי' באומדנא רבתי שהיה וותרן בתמונו ושנעשה
 עשיר מופלב יותר אחר שהשיא את הבת הא' והרכיזו ח"ו לנ'
 פת הרבנים הבו' ז"ל ומה אף שלא השיא שמין באב ואף לגיבה
 לה טפי מעישור הנכסי' זאת כב"ד שאינה תובעת אף עישור
 הנכסים לכד והאומדנא היא רבתי עד מאד אינו דין למהיב
 לה לפחות עישור הנכסים לפי ס' כת הרבנים הללו כמוכן :

תשובתך

דלא היא שהרי מלכד שצינונו רואות
 שרוב הראשונים ס"ל כס' הגאון ור"ח
 שלא אמרו שמין באב אלא לגרוע ולא להוסיף גס רכל גדולי
 האחרונים באתרא דתפסי טענת הקול פסקו דלא מפסיקין
 ממונא

מוזנא אגיד המוחוק וטהורשים המה המוחקים כח"ט
 הרא"ש בפסקיו בסוגיין הכו' וכל גדולי האחרונים ז"ל הלא
 בספרתם ופוק חזי להרב מהר"ט ז"ל בתשו' ח"א בסי' כמה
 החמיר בדבר לזכות את היתומים שהגם שנעשה מנהג
 באותה העיר להסויף על העישור כס' הסוכרים דשמן באב
 סיניו להסויף על העישור דזרכינן שיבואו ראה שהוא מנהג
 ותיקין כח"ט מהר"ט ז"ל בתשו' ח"א וכמה מהאחרונים ז"ל :

באופן

שהוראת לדעת שאף אם יצא אדם לקראתיו
 לרחו' הב' ק"ו במה נד מסבר הפרס ולמימרה'
 מוס' הרא"ש דאף שהשיא את הבת א' והבינן לה לב' יותר מן
 הא' כיון שאינה תובעת אלא עישור נכסי מן הנכסים
 שהניח אביה ואפי' אם יעלה החשבון הרבה מאד ממה
 שנתן אביה לא' לא משגיחין ביה משום שאין כח ב"ד יפה
 להוציא ממון מחזק היתומי' שהמה מוחקי' לא ברואיה ברוה'
 באופן דלפסו ריהטא היה נראה דבכ"ד אין כחינו יפה לרון
 דינא אלא למיהב לב' דוקא כא' שהשיאה אביה כמובן :

אמנם

למיהב לה לפחו' עישור הנכסים שהניח אביה
 והוא ממה שבא בשאלה כתוב לאחר ז"ל עוד טוען
 האפטרופוס שזה האיש ראוהו כ"ע כשהשיא בתו הא' רצה
 להעלות לה ברוכייא בפולה ומכופלת כפי כבודו לא שחתנו
 הא' לא קבל עליויה ההוא אמר שאין רצונו ברוכייא מרובה
 מפני סיבות הידועות אצלו ודין גרמא דעצמא וכוונת
 ע"כ הרי שביל' אביה של זאת שזה היה רצונו לתת לא' כפליני'
 גומה שנתן אלא שעכב עליו חתנו וחיונין להרב מהרש"ם ז"ל
 שכתב בתשו' חח"מ סי' ט"ב ז"ל להודיעך כחן דרבנן דאפי'
 גלי דעתיה אמרי רבנן דלא אזלינן בתר אומדנ' משת' דאפי'
 רבנן לא פליגי אלא היכא דליכא אלא גלוי דעת ואפי' איכא
 אומדן אבל היכא דאמר גפי' כך וכך יש לי ליתן לבתי או
 היכא דכרר לבתו כך וכך משמע דכ"ע לא פליגי דאי לאו
 הכי ליטמוענין ריביתא דאפי' היכא דאמר גפי' כך וכך יש
 לי ליתן לבתי או היכא שנדר לבתו כך וכך ומת' שאפי' לא
 יתנו וכ"ש היכא דאיכא גילוי מילתא לבר דמ' איכא אומדן
 אלא מדמיהדר מתני' לאשמועינן רבותא אליבא דרבנן ולא
 אשמועינן בכחי משמע דהיכא דאמר בהדיא שיטלו ליתן
 לבתו כך וכך או שנדר וכו' ולא הספיק ליתן ומת' יתנו לה וכו'
 עד ח"ט ואל' כנראה דבר ברור שאפי' לדעת ר"ח והנמשכים
 אחריו שאומרים דדוקא לגרוע אמרינן ולא להסויף בכ"ד
 כ"ע מודו וכו' עכ"ל . וכן מצאתי להרב יד אהרן ז"ל בח"ה
 סי' קי"ג בהגהת הטור אות כ"ו שכתב משם הרשב"ן ז"ל
 שאין הספר בידי כעת ז"ל אפי' למ' ד' שאין הולכין אחר חומד
 הדעת אלא לגרוע ולא להסויף היינו דדוקא בשלא פירש ואין
 אנו יודעים מה בדעתו ליתן לה אלא נוחמת אומדנא אבל
 אם נדר לתת לה כך וכך ומת' יתנו לה מה שזויה ואפי' בדבור
 בעלמא אלא שאין צריך אלא גלוי דעת ואפי' לא השיא בת
 בחייו הרשב"ן ח"ג סי' ג' עכ"ל . וע"ש הרי דס"ל לשני
 המאורות הגדולים הללו שכל שבילה אביה בשתי שפתותיו
 לדברך דבר שרצונו לתת לבתו כפלים מעישור נכסי ולא
 הספיק לתת ומת' שמתנים לה כל מה שאמר אביה דכ"ע
 מודו ואפי' ר"ח ז"ל ודעמיה אזלי ומודו שמתנים לה מה
 שאמר אביה אפי' בדבור בעלמא . ואם כן דון מינה
 ואוקי באתרין רבין דכפיו מילל אביה לאמר לתת להבת
 הב' כפלים ממה שנתן וזה היה רצונו אלא שהחתן לא רצה
 לקבל לסיבות הידועות לו בא לכלל כאלו נתן לא' כפלים
 ממה שנתן ושפיר מציינן למירן דינא דזכותא להיתומ' הזאת
 דכ"ד דמיהב יהבו לה לפחות עישור הנכסים שהניח אביה
 ואף אפי' יעלה לכפלים מממה שנתן אביה לא' כיון דלהרבנן

הכו' הכל תלוי בגילוי דעת אביה ואפי' בדבור בעלמא
 כמובן :

אלא

שראיתי להרב מהר"ר אליהו קוב"ו ז"ל בתשו'
 בס' שני המאורות הגדולים בסי' ז'א שדן איפכא
 ז"ל מאחר שבילה דעתו להשיאה כשיעור הממון ההוא הא
 ג"כ ליתא דאיתיה בנושמה בהדיא מלשון הר"ן ז"ל דאף וס'
 איתיה בפלוגתא . וזה דאיתו ז"ל תמה על בעלי סברא
 דאמרי אף להסויף אמרו דאיך נלך אחר דעתו של אב
 להסויף דהרי מהשיא דע' נערה איכא במשמע דלרבות
 בפרנסה טפי מעישור אסור וכיון שכן אם האב עשה שלא
 כהוגן להסויף על העישור בכח א' שיאך ככוף על היתומים
 בכך על הב' וכי זיכה אותן האב מחיים או בשעת מיתת
 וכן סיים הוא ז"ל למילתיה כאמור . לפיכך נראה לי דרבי
 ר"ח דלא אמרינן אלא למיגרע עכ"ל . הרי דשלל הרב
 ז"ל בהדיא דכשם אופן לא אמרינן להסויף אלא אם כן זיכה
 להן באופן המועיל דלא מצי איהו גופי' למיהדר ביה מהזיכוי
 ההוא עכ"ל ע"ש . ובתר הכי הביא הרב הגו' מילתיה
 דהרב מהרש"ם ז"ל וכתב ז"ל איברא דאמרי כתבי כל זה
 ראיתי להרב מהרש"ם ב"ח מ' סי' ט"ב דזיוד להניח להיפק
 דבגילה דעתו כי האי ליתן לבתו זאת סכום יתר על העישור
 ומת' דיהיבין לה וקא מיייתי שם כל שיעור דברי מהרש"ם
 ובתב עליו ז"ל אך אחר המחילה הראויה זה אינו במשמע
 מדברי הרא"ש בפי' מציאת השאה ולא מתוס' שם בפ' נערה
 דאיכא פשוט דלהאי ס' דר"ח דלגרוע ולא להסויף פעמים
 וכו' או עשור והעני' דמהדרו רבנן עליה דרז' היינו שנתן
 עישור ואפשר שלעת העני' בדעת והיה פוחת ממנו ז"ל
 אין מקום לדיוק הרב כלל דאפי' נניח אופן לימודו לאמיתו
 דלרבנן בגילוי דעת כזה לאו למיחשב שינוי הדעת זה לא
 יהא אלא כשיעור העישור אך בפחות מאלו להסויף עליו לא
 אלא דהיישין לשינוי הדעת שלא לעבור אתקנת חכמים
 שתקנו שלא להעביד מהיורשים טפי מעישור . עכ"ל ע"ש :

ולע"ד

בהורמותיה דמר אמר דאין זו הכרעה כלל
 אי אמרינן דדיוק הרב מהרש"ם ז"ל הוא
 אמיתי שהרי לפי דיוקו ולימודו אשתכח דלא רבי יאודה ולא
 רבנן דברו בענין הלוח דהיינו היכא שהאב מלא בפיו לאמר
 שרצונו לתת לבתו יותר מעישור נכסיו לא מדיוקא דלא נקט
 רז' רבותא לרבנן במדבר בפירוט שהיא רבותא טפי דייקין
 דהיכא דפרש דבריו אפי' רבנן מודו דעבדינן כוותיה .
 באופן דאשתכח דאם דיוק הרב הוא אמיתי לית לן
 למיחש לשמא נשתנה דעתו כדי שלא לעבור על תקנת
 חכמים והערב כזה שרבנן דמתני' לא לקחו אלא עני' ועשר
 לבד וא"כ אף לפי' שפי' התו' והרא"ש ז"ל לם' ר"ח כל שהאב
 דבר בפיו אפי' בדבור בעלמא שפיר איכא למימר דלית לן
 למיחש לשכנוי דעת האב כדי שלא לעבור על תקנת חכמים
 שתקנו דוקא עישור נכסי ולא יותר והער' על זה שרבנן
 דמתני' לא נקטו לא שינוי דעת עשיר ועציו וכמובן :

עוד

כתב הרב הגו' ז"ל וכ"ש דאעיקרא דיוקו איכא
 למישרי ביה נבוא ולומר דהא ודאי לא מכרעא
 כלל דאי ניחא ליה להש"ס דר' יאודה שביק חידושא לנפשיה
 דהיינו למיזל בתר אומדן האב אפי' בלא השיא ונקט מילתיה
 בהשוא לאורויי בחייהו דרבנן דאפי' באומדן כי האי שהשיא
 לא אזלי בתריה היינו דשתיקן אי השיא אי לא השיא מתורת
 אומדנא כגעו בהו ובכנ' רז' סמיך אנפשיה שויבן מדבריו
 דאפי' לא השיא שמין באב וכמילתיה דשמואל . אך אין
 להוכיח מזה רבגילה דעתו ליתן לה ומת' דיהיבין לה העישור
 ההוא אפי' לרבנן מדלא נקיש רז' מילתיה בהכי דוס' אינו
 דאם דרז' חס אנפשיה דלא תידוק מיביה דדוק' בגילוי דעת
 יחסינן

יהכין לה ולא בשום אומדן ואפי' בהשיא ולהכי נקט מילתיה
באומדנה ולעולם לרדכין אפי' בנינו דעת ס"ל ללא
למיהב לה מטעמא דדעתו של אדם עביר להסתמות וכו'
עכ"ל ע"ש:

ובהורמנותיה

דמר ואחר התחיל רבה אמינא
דאף גם זאת לא מכרעא מאוס
דכיון דהש"ס כיחא ליה למימרא ולפרש מילתיה דר"ז דקט
השיא מאוס לאורווי לן כחיייהו דרבין דאפי' השיא לא אזלין
בתי אומדנא ח"כ אי ס"ל לר"ז דאפי' כמפרש דבריו פליגי
רבין ולא אזלי בתי אומדנא ח"כ כיון דר"ז נחית להכי לאורווי
לן כחן דרבין יפה הו"ל לר"ז לאורווי לן דאפי' פירש דבריו
לא אזלי רבין בתי אומדנא דשוא רבותא טפי
ואי השום רבותא רידיה שלא יעלה על הלב
דבהשיא לכד לא הוה אזיל בתי אומדנא הנה שפיר הוה מצי
למיתני חס השיא או גילה דעתו או גילה דעתו או השיא והוה
מתעין רבותא ריליה ורבותא דרבין ומדלא נקט הכי ודאי
רדיון הרב מהרש"ס ז"ל הוא אמיתי כמובן:

באופן

שאין דבר המנגד למה שדן הרב מהרש"ס
רכל שפירש דבריו אפי' ברבור בעלתא
דיהכין להבת כאשר דבר אביה ואפי' טפי מעישור נכסי
לכ"ע לא פשטא דמילתיה דהר"ן ז"ל אשר ממנו דן הרב הנו'
דלא כמהרש"ס והכי דן נמי הרב מגן גבורים בתשו' סי'
ע"ה בפשוט ע"ש ומאי דאיכא לעמוד עליו כמה שרצה לדון
מההיא פלוגתא דרבותא במי ששודך בתו ופסק לתת לה
כך וכך וכפטר וכו' כבר הרב יד אהרן ז"ל עמד עליו שם בא"ה
סי' ק"ב הנו' בהגהת הטור אות כ"ו ע"ש ומה שדן הרב
מגן גבורים הנו' הוא ממילתיה דהר"ן והגם שלפי ע"ר אין
משם ראיה גמורה שיהיה הדוחה מצי לדחות ולומר שהר"ן ז"ל
לא כהו' להכי ולא בטפל עצמו להשחיענו אי דיבור לכד מהני
או לאו אלא שהוא נטפל לאגמירין דס' ד"ח ודעמיה נכונה
היא משום דאיכא גז איסורא ומשום הכי נקט לטון זיכוי
כיון דלא נחית להכי ויפה כח הדוחה לדחות ולומר דאי הוה
נסיית להכי לא הוה נקט לטון זיכוי לא לטון דיבור כמובן:

ברם

תואן כמו יפה אכן יתמי דיתמי להוסיא חיד היורשים
שהמה המחזקים כל דפשטא דמילתיה דהר"ן
במה שזר מוכחא כמו שדנו ממנו שמי הרבני הנו' שגם דיבור
לא מהני לסברת ר"ח ודעמיה ז"ל וכמובן:

באופן

דלפוס דיהטא יעלה על הלב לומר דגם כנ"ד
שזכרנו לדון דינא מרבני הרשב"ץ ומהרש"ס
ז"ל דס' ל"כ"ע כל שדבר האב אפי' ברבור בעלתא לו אנו
שומעין יאמר האומר דכיון דאיכא פלוגתא דרבותא כנ"ד
אינו מעלה ומורי דברי האב ולא מהניא לתלות לה זכות
ליתומה כיון שהיתומים הם מחזקים:

אמנם

לא היא שהרי אפי' ר"ח ודעמיה והרכנים
הנו' שדנו דלס' ר"ח ודעמיה שאין הרבור
מהני כלל לתת לה מה שדבר אלא ח"כ ע"ז זיכוי עין רואה
במראית העין ובפירושא אתמר ברבריהו ז"ל דכל משאם
ומתבס לא היה אלא דווקא שאין כחיו יפה לתת להיתומה
יותר מעישור נכסי אבל לתת לה עישור נכסי היכ' דהאומדנא
מוכחא למיהב לה מיהא עישור נכסי פשיטא דאף ר"ח
גדעמיה אזלי ומורו דיהכין לה עישור נכסי וכיון דאי לא
הוה אביה משיא בתו הא' שנתן לה פחות מעישור נכסי
הלוה דאיתיה קמן היום ברירא מלתא דאס' נכסי הדברים
אשר טען האפוטרופוס של היתומה שאביה בכל ימיו היה
ויתרן במחמו וידו כיד המלך ושהיה עשיר ושבתר שהשיא
את הבת ראשונה נעשה עשיר הרבה מאד ומה שהיה קודם
ח"כ פשיטא ופשיטא שאילו היה חבשה כך שהיונו בתיכום

ליתומה הלון אפי' לס' ר"ח ודעמיה ז"ל עישור הנכסים שהניח
אביה כיון שהאומדנא היא היתה אומדנא דמוכחא טובא
לא דהשתא מיהא שהשיא את בתו הא' ולא נתן לה כשישור
הוה היה תקום בראש למימרא שהתעשה הא' מנרצות נתן
וגרעה האומדנ' אבל כיון דהא איכא הרשב"ץ ומה' רש"ס
ז"ל שדנו שכל דאי' דיכוי' האב שאח' לתת ולא הספי' לתת עד
שמת שנותני' לה כמו שדיכ' אפי' אפי' טפי מעישור נכסי ח"כ
מסתין שלא נתן לה טפי מעישור נכסי כיון דהא איב'
פלוגתא דס' ל' להרכני' הנו' דאין דיבור מהני כלל אבל מ"ע
עישור נכסי לכד שפיר מצינו למיהב לה כיון דהאומדנא היא
דבתי ואביה היה רצונו לתת להבת הא' בפלים ממה שנתן
במ"ש בשאלה ובפיו דיבר לחתמו הא' שהיה רוצה לתת לו
כפלים דאפשושי פלוגתא לא מפשיק למימרא דאף למיהב
לה עישור נכסי פליגי ודלא מהני דיבור. שהרי עיקר
חילוייהו והוא ממילתיה דהר"ן ז"ל דקט זיכוי ולא דיבור והוא
ז"ל אינינו מדבר אלא דווקא על הסוכרים דשקין כאב היינו
אם להסויף על העישור' לא על נתינת העישור' נכסי לברוהגם
שדון הרשב"ץ ומהרש"ס ז"ל הוא שדברי אביה היה לזאת
הבת אשר היא היתה עדיין פנויה ונ"ד דכרי אביה היו על
הבת הא' שכבר השיא שהיה רצונו להרבו' לה מזה ומתן טפי
ממה שנתן ולא דבר דבר על בתו הב' הלון ואנו באים
ליפות כה הב' מדברי אביה שדבר על הבת הא' שהשיא
מ"מ מלכד דמסתברא מילתא דדא ודא חדא היא דתסוף
כיון דאין כוונתו לא לתת עישור נכסי דלכ"ע יפנה הדבור
לכד כמובן:

ועוד

בה דכיון דהאומדנא רבתי למיהב לה עישור
הנכסים ככתוב בשאלה ח"כ יפה כה האומדנא
לתת כה לדברי אב היתומה שדבר שהיה רצונו להרבות' לא'
תוהר ומתן הרבה מאד ממה שנתן לא שהסתן לא רצה לקבל
שכא לכלל הדבור כמעשה כאלו נתן לא' כל מה שהיה
רוצה לתת וא"כ כחיונו יפה לתת לכ' עישור הנכסים שהשיא
אחריו ולא תימא דמתני' קתני השיא היינו מעשה דכבר
אחריו כש"ס לאו דווקא השיא אלא רגלי דעתיה נמי לא
עסקינן רגלי דעתיה שהיה רצונו לתת לבתו הגדולה עישור
נכסי ולא הספיק שמת שאז אנו שומעין לו לכ"ע ואיכא
או דנכא למיהב לכ' עישור שלם דברירא מילתא שמת כיון לה
זכר לדבר אותה שכתבו התו' ז"ל בפ' האיש מקדש דף ת"ה
ע"ב עלה דההיא ההוא גברא דזכין לנכסיה אדעתא למיהב
לארץ ישראל וכו' כד"ה דברים שכלב אינם דברים וכו' דכל
שהאומדנא היא מוכחא ואנן סהדי לא בעינן תנאי כפול
ולפעמים אפי' גילוי דעת לא בעינן דאוף הבא כנ"ד
כיון דהאומדנא רבתי היא דאלו לא היה אביה משיא להבת
הא' היינו גותמי' להיתומה הזאת עישור הנכסי אשר השאירו
אחריו פשיטא שגילי דעת אביה שדיבר בפיו שהיה רוצה
לתת לא' הרבה מאד ממה שנתן הנה האומדנא רבתי נותנת
כח לדבורו הקל להביאו מכלל מעש' זולתת לכ' עישור הנכסי'
אזכיר שהוא יותר ממה שנתן לראשונה ככל האומר ומהרש"ס
כמובן:

וזאת

תורת הע"ז ולה כנ"ד לבי' דיע' כה האפוטרופו'
למיהב להיתומה הזאת עישור נכסי אביה מכל
הנכסים אשר השאיר אחריו ואין היתומי' יכולים למחות בידו
כלל כדכתבנא ואל עליון ויכלו משגיאית ויראנו
מתורת וכללאו' להכין ולהורות דבר על בוריו ויראו
עינינו בכנין אפיריון במי ומאכולל כסא כבוד מרום מקדשו
ומלך בפי' יגואוס החותם פעם"ק חכרון טובב"א עיר בתי
אבות ישימי חכרון והוא:

הנשיא מרדכי רובין
שאלה

שמן המר

שאלות ותשובות חשן משפט סימן א'

א שאלה

ראובן קנה נרות של חלב
 די סיפוקן לכל השנה
 מספינה אחת שהביאה
 נרות מעיר אחרת ולא עברו ימים מועטים ובאו שני אנשים
 עברים וזוהי העיר וכשומעם שקנה ראובן נרות מאותה
 ספינה באו והגידו לו שאותן הנרות שקנה הן עשויות מחלב
 וחמאה מחמת שהיה לו לבני המאה סרוחה ושנהגו כהן איסור
 קנאה באותה העיר וקם והלך לו ראובן הנו' אלל המרכיבין
 תורה שבעיר לרעת מה יהיה משפט נרות עשויות מחלב
 וחמאה והורה לו המרכיבין תורה שאסורות בהנאה ושגריכות
 קבורה כדון סתם כב"ח ומיד ראובן הנו' הלך לביתו והוציא
 הנרות משם והניחם באשפה שהיה בחצרו כדי לקוברן שם
 ואולם מקום האשפה לו היה מקום המשתמר באופן
 דלגבי ראובן הנרות הללו הן כעפרה דאקצינהו מדעתיה
 שלא ליהנות מהם כי אם לקוברן ואולם מחמת שהיו מרובות
 ונפלו עליו טרדות לא קברן ולימים עוד שבעה באו שני
 אנשים אחרים מאותה העיר ואלו האחרונים היה להם כניסה
 בחנות הגוי שעשה הנרות הללו וכדברם עם לוי ויהוד' תושבי
 העיר הזאת נתגבל הדבר על עיני הנרות הנו' שהן עשויות
 מחלב וחמאה והשיבו שאמת היה הדבר שעשה הגוי באותה
 העיר נרות מחלב וחמאה והמרכיבין תורה שבעיר היה אסור
 אכל הנרות שהביאו לכאן בספינה הנו' אינם אלא מחלב לכד
 כי קודם שעשה נרות הללו שבאו בספינה ראינו שלא נשאר
 לו לבני שום חמאה כלל ולא שום נר שם מאותם הנרות
 האסורות ומחלב לכד עשה נרות לו ואותם היאודים שהעירו
 שהיו משלכ' וחמאה שפיר קא מסהדו משום שלא היה להם
 ידיעה בזה ולא לשום אחד מבני העיר היה משום דכפרק
 הספינה הנו' עדיין היו נוחנין שם איסור בדבר שחשבו
 שעדיין היה לו חמאה ולא חקרו בענין ואף שאחרי שהפליג'
 הספינה חקרו בענין ונהגו היתר מ"מ לא היה להם ידיעה
 בתחילה לבני אותה העיר דק לנו שכשעשה הגוי הנרות
 שבאו בספינה לא היה נשאר כבר אצלו שום חמאה ולא נרות
 מחלב וחמאה את זה הגידו על נפשם ועל יקדותם בפני לוי
 ויאודה הנו' ולוי ויאודה הנו' כשומעם הדבר הזה תכף הלכו אל
 המקום אשר ידעו שהיו שם הנר' ולקחו הנר' לעצמם ואתם
 ראובן הנו' לא ידע בכל אלה ואחר ידיעתו בא לו אצל לוי
 ויאודה הנו' שהוא אחר תנו לי נרותי שהרי הן מותרות
 וארעתא דהכי לא הפקדתי לוי ויאודה טוענים דהם זכו
 כבר מן ההפקר • יורנו המורה הדין עם מייובוא
 שכת"ה:

תשובה

לכאורה היה נראה לנ"ד שהדין עם ראובן
 מהיהיא דברסין כפ' הגוול בתרא דף קנ"ו
 רב ספרא הוה קא חזיל בשירתא לזוכהי הוהא ארי כל ליליא
 קא שר ליה חמרא דחד מינייהו וקא אכיל כי מטא זימניה
 דרב ספרא שר ליה חמרא ולא אכליה קדים רב ספר' וזכס
 ביה א"ל רב אחא מדיעתי לרבינא לתה ליה למור למזכי ביה
 כהי דכי אפקריה ארעתא דאריא אפקריה ארעת' דכ"ע לא
 אפקריה א"ל רב ספרא לרווחא דמילתא הוה דעבר ע"כ
 מצתה הוה הדין כנ"ד דראובן לא הפקרן לא ארעתא שהיו
 אסורות בהנאה ולקוברן ולא כשהן מותרות ושיקחום אחרים
 לעצמם מיהו בתחילת העינין מדחיא והוה כמ"ש התו' ז"ל
 שם ד"ה ארעתא דאריה אפקריה וגו' דלא דמי להיהיא
 דאחרינין באלו מציאות המציל מן הארי וגו' הרי אלו שלו

מפני שהבעלים מתיאשים מהן דהתם ודאי שהארי בא
 לטרוף מתיאש לבמרי אבל הכא הארי היה עמחם והיה מלן'
 אותם לשמור בהמותיהם ומוחית ולמטים רק שהיו נותנין לו
 לאכול חמור בכל לילה ואפשר שפעמים היה טובע ולא אכל
 הילכך אין מפקיר אלא ארעתא דאכיל ליה אריה והא לא
 אכיל ליה עכ"ל ה"כ כנ"ד כיון דאתו תרי סהדי והעידו
 שהנרות אסורות א"כ לא שכח שאחרי כן יבואו לירי היתר
 שהרי מציאות הלזה דנ"ד לא שכח והיהא ארעתא לבמרי
 אסח ראובן רעתו מהן והפקיר לבמרי וגם ליכא לדמויי כ"ה
 להיהיא דפ' אלו מציאות דהמצייל מן הארי ומן הדוב ומן
 זוטו של יס וכו' דהרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשים מהן
 דשאני כ"ד דאיתגלאי מילתא למפרע דמייקרא נרות אלו
 לא היה בהן שום איסור משא"כ במציל מן הארי דמן הארי
 הניל באופן דאף שנת יאש ראובן הנו' מן הנרות מ"מ לא דמי
 להיהיא דלו מציאו' ואכתי אפשר דמצי למטען ארעתא דהכי
 לא כתייבאשתי:

עוד

היה נראה לכאורה לדון כנ"ד מהיהיא דכתב הר"ן
 ז"ל משם הרשב"א ז"ל בפרק אלו נדרים דף פ"ה
 ע"א בהיהא דאמר רבא שאני תרומה דתייבטעמא סיטלו
 על כרחו משום דתרומה לא חויא אלא לכהנים וכיון דקא
 אתי למסרה עליהו שויא עפרא בעלמא סתב ז"ל וז"ל כיון ד
 כולה מתני' אית ליה דטובת הנאה ממון וגו' ורישא היינו
 טעמא דיטלו ע"כ משום דתרומה לא חוייה אלא לכהנים
 שא"ל ליתנה לישראל הילכך כיון דמיסרה עלייהו שויא עפרא
 בעלמא דאפקריה להיהיא טובת הנאה שיש לו בה ומהא
 שמועין שהאוסר הנאת פירות על עצמו יכולים אחרי ליתול
 בע"כ ואינו יכול לעכב אפילו שיכול לישאל על כדו כיון
 דהשתא מיהא הא לא אתגיל מיהו היכא דאתגיל חייבין
 לשלם דכיון דחכס עוקר הגדר מעיקרו כיון שאיתגיל הוין
 להו הנך פירי כלא לא אתגרו עליה מעולם וא"כ האך
 וטלו כהנים ע"כ למה לא נישא דילמא מיתגיל ומתהניא
 מיניה לאו קו' היא דתנין המקדש את האשה ע"מ שאין עלי'
 נדרים וכו' אלמא כל אימת דלא מיתגיל לא חיישינן דילמא
 מתגיל וכו' עכ"ל הרשב"א ז"ל וכתב הר"ן ואני מסתפק בזה
 לפי שמעשה שאסרו על עצמו הפקידו וכל שזכה בו אחר
 קנה בזוכה מן ההפקר ואעפ"י שאיסור שבו הלך על ידי שאלה
 קבין ממנו של זה אינו בטל שאינו מוצא שאלה בהפקר ומ"מ
 יטלו ע"כ חיישינן דילמא וכו' ע"ש שפ"ל הרי דלרע' הרשב"א
 ז"ל אעב"כ דהזוכה בפירות אלו הוא זוכה מן ההפקר אי
 אתגיל חייב לשלם מטעמא דהוה להו הנך פירות כלא אתגרו
 א"כ הוא הדין כנ"ד דאגלאי מילתא למפרע שלא נאסרו
 נרות אלו מעולם שחייבין לוי ויאודה הנו' לרעת הרשב"א
 למיהרה ליה לראובן נרותיו אעב"כ דזכו מן ההפקר ולרעת
 הר"ן ז"ל מספקא מילתא:

אברא

שראיתי למוהר"ל ז"ל בספר ים של שלמה
 לבבא קמא שהביא בפ' הגוול קמא ס' ס"א
 להא דהרשב"א והר"ן ז"ל וכתב ז"ל ותיימא לי שמצאתי כה
 במגיד משנה בשם הרשב"א ז"ל דהא דמותרות להנשא היינו
 משום דלא חיישינן שתקלקל עצמה וכניה וא"כ מה ראייה
 מביא ואלו חזר הרשב"א ז"ל מדבריו וכן נראה בזה מדברי
 הר"ן דלא שרינן אלא באשה מאחר שיש בידה להתיר לה
 נדרה ולא הולכת ונישאת לא חיישינן אכל בני בעל חיישינן
 עכ"ל • הרי דכתב דאית למימר דהדר ביה אמנם
 הרואה יראה דהינו לפום מאי דכתב הר"ן שם כשהרשב"א
 ז"ל

זל אמנם לפי מה שסיים הרשב"א זל עצמו גם כהידושו
 לנדרים כס' השבעה שישות ליכא למימר דהדר ביה מהאי
 דינא מחמת מ"ש ב"מ משמו שהרי סיים בה וזל ולא
 חיישין דילמא מתשיל המקצתן בעינין שישארו המקצת
 כאיסורין וכמנאזו כהנים נוטלים באיסור למפרע וגו' עד ולא
 חיישין דילמא לאחר שתנשא לאחר תשאל על נדרה ותהא
 מקולקלת למפרע וכדמשמע בירושלמי וכמ"ש גם כהקומה
 כס' ר' זא"ת דילמא התם הוא דאינה חשודה לקלקל עצמה
 אבל כאן מצוי הוא שישאל על נדרו לא היא דקתני התם וכן
 הוא שהלך אצל חכם והתירו מקודשת וכשלא הלך אינה
 מקודשת ומתירין אותה לנכסא לאחר ולא חיישין שמה ישאל
 ויקלקלה עב"ל . ע"ש הרי בהדיא דהרב זל כבר נרגש
 מזה וכתב דלא היא מדקתני התם אבל הוא וגו' באופן דאף
 למ"ש ה"מ משמו אמרה הרב זל לגוילתיה :

אברה

דאכתיו למודעי אבו נריכין לפני מס' הת"ת
 זל מוכח להדיא דמטעם הירושלמי הוא מה
 שהתיר שתנשא בלא גט ולפי פשט דברי הירוש' מ"ש דאף מן
 שהתיר היינו דוקא כשהתנה הוא מטעמא דאינה עשויה
 לקלקל את עצמה אבל לא כשהתנת' דאפ"ש רעשו לקלקלה
 ואלו לפי מ"ש הרב זל כהידושו דכתיבנא לא היא דאו'
 דקתני התם וגו' מוכח להדיא דלאו מוכח הירושלמי פסק
 הכי שהרי לפי דברי הירושלמי איכא משמע שהרי באשה
 פלגי' ומ"ד מותרת לישא' היינו משום דאינה מקולקלת את
 עצמה . ועין רואה דגם מה שנתן טעם ה"מ לפי שאינה
 עשויה וכו' משם הרשב"א קאמר לה אמנם להכין הענין
 במה הדר על ברייתו אז ע' מינה וביה דברי הרשב"א זל
 שכתב כהידושו למ' קידושין בפרק האיש מקדש גבי
 תה ששכיבו עם ע"מ שאין עליה נדרים וכמנאזו עליה נדרים
 אינה מקודשת כתב זל ותניא בפרק המדיר הלכה אצל
 חכם והתירה מקודשת וגו' ומשם הרב ר' שלמה בר אברהם
 דמוכפסלנר דאיתי' בכתובות הלכה אצל חכם והתירה
 דמקודשת דוקא כשהלכה קודם שירע הבעל וכו' אבל אם
 ירע הבעל קודם שהלכה ה' מקוטעות וכו' ולא נהיר' דכל
 כי הא לא שתיק במרא מינה ועוד : דגרסין בירושלמי גבי
 נמנאזו עליה נדרים אית תבויי תני מותרת לישא' בלא גט
 ואלת תבויי תני אסורה לישא' בלא גט מ"ד מותרת וגו' ומ"ד
 אסורה וגו' אלמא אפ"ו שהכיר בה הבעל עד שגרסה אם
 הלכה אצל חכם והתירה קידושין חלן למפרע וכו' כנ"ל
 ולענין מחלוקת של בני מערבא בממרא דילן בפרק התירי
 משמע באירך תנא דמותרת לישא' בלא גט דכל שהיא
 נריכה גט לא קתני אינה מקודשת אלא תנא בלא בתובה
 וכדקתני כנסה סתם תנא בלא כתובה ודוקא עלה כתובה
 הוא דלית לה אה גיטא בעיא עכ"ל ע"ש הירושלמי כמנאזו לה
 פתרי דטעם פסק הרב זל בחי' דמותרת לישא' בלא גט
 לאו מטעם הירושלמי לחודיה פסק הכי אלא היינו טעמא
 דכיון דתלמודא דירן נקט אינה מקודשת ולא קתני
 תנא בלא כתובה ולא קא יהיב טעמא אמאי לא חיישין עד
 שנאמר דוקא כשהתנה הוא ע"מ שאין עליה לא חיישין
 דאינה עשויה לקלקל את עצמה אבל באיש חיישין דעשו
 לקלקלה וכבריתא קתני אינה מקודשת אבל הוא שהלך אצל
 חכם מקודשת דמא' הא לא הלך אינה מקודשת וכעין רישא'
 דקתני אינה מקודשת דאינה נריכה גט דממא' כשלא
 הלך מתירין אותה לישא' לאחר ולא חיישין שמה ישאל
 ויקלקלה באופן דמאי רבת' ה"מ משם הרשב"א זל הטעם
 מטעם הירושלמי לאו למימרא דדוקא כשהתנה הוא לא
 גורמין דאינה מקולקלת עצמה אבל פשהתנ' היא אפ"ש דהאיש
 עשו לקלקלה דלא בא הר' זל לא ליתן טעם ברירה ודמסק

הרשב"א כותיה דמאן דשרי וז"ל דגם ברירה לא חיישין
 לפי' הש"ס דירן כשאר דברי הרשב"א זל הנו' כשתי מקומות
 לא דה' היראו אליו שאר דברי הרשב"א זל הנו' . באופן
 דעין רואה דלא בא הרב זל אלא ליתן טעם ברירה ועין
 רואה דהרשב"א זל דלא הדר ביה מדינו ותכנא לדינא
 דלכאורה היה מקום לרן מינה לנ"ד כדכתיו לעיל ולא היא
 משום דיפה כח הדוחה לרחות דמיא ושניא דמלכר דאיכא
 למדחי דהיא דהרשב"א זל היינו טעמא דאיכא דאיתשיל
 חיישין לשלם משום דכיון דחכם עיקר הנדר מעיקרו והיינן
 להו הנך פירי כאלו לא אתפרו מעולם כמ"ש הרשב"א זל ח"כ
 בכלל גמי הוי כאלו הנך פירי לא שופקרו מעולם כיון דחכם
 עוקר הנדר מעיקרו משא"כ כנ"ד דאעג"כ דאינלאי
 מילתא דנרות אלו לא אתפרו מעולם מ"מ לא ברא אית לא
 למימרא דלא שופקרו הנרות מעולם דהא הפקירן הויה
 שעתא עוד יש לחלק דמיא הויה דהרשב"א דאומדן דעת'
 איכא דהויה שעתא שאסר פירותיו עליו לא אסרן בהחלט
 לא דוקא כל זמן דלא מיתשיל לא פוקי לכדאיתשיל דהא כולי
 עצמא ירעו דאיכא היתר נדרים דחכם עוקר הנדר מעיקרו
 ולפיכך כיון דאיתשיל היין להו הנך פירי כאלו לא אתפרו עליה
 מעולם משא"כ כנ"ד דכיון דהויה מילתא דלא שכיח לגמרי
 שהרי גדולה הערת עדים דלא שכיח דליתו סהרי אחרוני
 ונסתמא אסר ראובן לגמרי דעתיה מהנרו וזהפקירן לגמרי
 מההיא שעתא דהא איכא סהרי ולרעת הר"ן זל התם הוא
 דמספקא ליה כיון דהא מיהא אסרן פירותו אלו עליו והויה
 שעתא איסור אמיתי הוה ואם כן היכין הלך קיינו של זה
 משא"כ כנ"ד דהנרות לא אתפרו כלל אפילו הויה שעתא :
הו נראה לכאורה ללמדה מההיא דפר' המניח דף כ"ח
 דגרסין עלה דההיא דעביד איניש דינא לגפשיה
 ת"ש בעל הבית שהניח פיאה מצד אחד ובא עבדי' ונטלו
 מצד חמר זה וזה פאה ואז אמרת עביד איניש דינא לגפשיה
 אחרי זה וזה פאה לינקוט מרא' ולתי' למדו רבא מאי זה וזה
 פאה לפטורן מן המעשר כדתי' המפקיד את כרמו והשכי'
 בכוקר ובכרו חייב וגו' ופטור מן המעשר ופירש' זל לפטורו
 מן המעשר דאף פאה הנשארת הפקר שאינה ואע"ג דנקט
 לה איסור פטורה ממעשר עכ"ל ע"ש הרי דאעג"כ כשהניח
 בע"ה פאה זו הנשארת אדעתא שיטלוה העניים הניחה
 והפקירה לא אדעתא שיטלוה מצד אחר כנגדה אפ"ה אמרי
 ג' וזה פאה דגם הנשארת הפקר חשיב' דגם הפקר לא פקיע
 מינה דאף רשקיל לה איהו הוי כחורו וזוכה מן הספקר וא"כ
 דון מינה לנ"ד דכיון דהויה שעתא אסר דעתיה ראובן מן
 הנרו' והפקירן דלא הני למטען אדעתא דהכי לא הפקרתיה
 אלא דיש לרחות דמיא הויה דהמניח דמעיקרא פיאה
 גמורה ראויה ונכונה סיתה לעניים זאת הנשארת אלא שלא
 נטלו אותה שרצו מצד אחר אבל לא היה בה שום טענתא
 פאופן דמיד שהניחה לשם פאה נפטרה מן המעשר ואמטו
 להכי אמרו זה וזה פאה משא"כ כנ"ד דאינלאי מילתא
 לתפרע דמעיקרא היה בטעות שלא היה שם שעת הכושר
 בללו כ"ש למ' ה"ה ס"ד ה"ה זה וזה פיאה דיפה כח הדוחה
 לרחות באופן דכל כי הא רנ"ד אכתי איכא דמני' לטעון
 אדעתא דהכי לא הפקרתיה :

וכבר

היה נראה לכאורה לרן כנ"ד דראובן מני
 למטען אדעתא דהכי לא הפקרתיה מההיא
 דגרסין בפ' האלוה דף מ"ז ע"א אמר רבא אעפ"י שאין קיני
 לכרי בארץ ישראל להפקיע מדי מעשר וכו' אמר רבא חכא
 אמרנא לה דתנן הלקט והשכחה והפאה של נכרי חייבין
 במעשר אלא"כ הפקר היכי רמי אילימא דישאל ולקטינהו
 בכרי אלא"כ הפקר הא מפקרי וקיתי אלא לאו דככרין
 ולקטינהו

ולקטניהו ישראל טעמא דהפקיר הא לא הפקיר חייב לא
 לעולם דישאל ולקטניהו גוי ודקא אמרת הא מפקרי וקיימי
 לעולם נהי דמפקרי ארעתא דישאל ארעתא דכרי מוי
 מפקרי ע"כ וא"כ דכותא כמי בכ"ד דאתבלאי מילתא דכרו'
 הללו לא אתסרו כלל דמי למיטען ראובן ארעתא דהיתרא
 לא הפקירתי דהו"ל כהפקר בטעות ובפירושא אתמר התם
 בדכרי התו' ז' דהפקר בטעות אינו הפקר בד"ה ארעתא
 דכרי מוי מפקרי וז' והא דפליגי ר' ור"ל בירושלמי בפ' ד
 דפיה דהפקיר לישאל ולא לכריס דר' אמר הפקר ה"מ
 כי שקיל ליה ישראל אבל כי שקיל ליה ככרי הפקר בטעות
 הוא ואינו הפקר עכ"ל . אלא דמ"מ אכתי איכא למדחי
 דשניא היא דהשולח דכיון דמשכחת לה שיכוא ככרי וילקט
 בשדה ישראל ועיקר מנות פיה אינה אלא לעניי ישראל א"כ
 נמצא דהיה ארעתא דהנחה רעתיה עילויה ודוקא דלגבי
 ישראל הפקיר באופן דמעיקרא לא חשיב זה הפקר לגבי גוי
 כלל ואמטו להכי אמרו ארעתא דכרי מוי מפקרי וה"ה הי'
 דירושלמי שכתבו התוספות שם משא"כ בכ"ד דכיון דכרו' זה
 הוי מילתא דלא שכיח כדכתיבא א"כ תהי' ארעתא מעיקר'
 שהפקיר ראובן לגמרי הפקיר ואסח דעתיה מן הכרות ההיא
 ארעתא וכל כי הא אכתי איכא דלא מני לטעון ארעת' דהכי
 לא הפקירתי :

אברא

דשני המקומות הללו קשו אהדדי הא דהשול'
 וההיא דהמניח דלעיל דזו פיהו וזו פיהו
 דאמאי גבי הא דהשולח אמרי ארעתא דישאל מפקרי
 ארעתא דכרי לא מפקרי ובהיא דהמניח לא אמרי
 ארעתא דעניי הפקיר ארעתא דיריה לא הפקיר לא דזה
 וזה פיהו וכ"ש למ"ש התוספות שם בד"ה זהוה פיהו וז'
 כדתינוא וכו' מיייתי ראי' דבשכיל שחור וכה בהלה מחייבין
 כיון דמתחילה פאה גמורה היתה ונפטרה ע"ש כנראה
 ד"סל דמשעת ההנחה נפטרה וכפרט למה שראיתי בס'
 אסיפת וקניס למ' מציעא בפ"ד גבי עובדא דר' ישמעאל
 דאמר דלכ"ע אשקרינהו ולך לא אשקרינהו דפריך ומי הוי
 הפקר כה"ג והתנן ב"ש אומרים הפקר לעניי הפקר וב"ה
 אומרים אינו הפקר עד שיופקר לעניי ולעשירים וכו' כתוב
 שם משם תוס' שאכ"ן ז' ז' ז' ב"ה אומרים וכו' היא דהמניח
 דזה וזה פאה דפטורה מן המעשר דע"כ לכ"ה מטעם
 פאה נפטרה ולא מטעם הפקר דלא הפקר אלא לעניי
 ולכ"ה אינו הפקר אלא מטעם פאה דפטורה ונראה דהיינו
 טעמא התם דשהניח פאה מנר אחר ונטלו מנר אחר
 דפטורה דמשהניח פאה מנר אחר מירכפטה ובשכיל
 שחור וכה בה לא מחייבה דמתחילה פאה גמורה היתה
 עכ"ל ועיי' בהר"ש ז' ז' בת' פאה ע"ש באופן שבעין יפה
 גראה דס' דפיהא משעת הנחה נפטרה מן המעשר ומ"ה
 דזה וזה פאה כיון דכבר היא פטורה ועומדת ומן הפטור
 לקח ואמאי גבי דהשולח לא אמרינן הכי וכיון דפאה זו
 פטורה ועומדת משעת ההנחה אפי' נטלה ככרי מן הפטור
 לקח ואמאי תנן חייבין במעשר דארעתא דכרי לא מפקרי
 אי לאו דנימא דחילוק יש בין ישראל לככרי דלעולם פאה
 משעת ההנחה פטורה ועומדת מן המעשר כמשמעות
 סוגיין דהמניח וככרי התו' ז' דכתיבא אלא דדוקא גבי
 ישראל אמרו דמשום דכבר נפטרה חף אס נטלה בע"ה
 פטורה משום דכיון דבכרא חוי דאי בעי מפקר נכסייהו והוי
 עני וראוי לנטול פאה א"כ אמטו להכי לא אמרי ארעתא
 דבע"ה לא נפטרה משום דכל לגבי ישראל מהני לן היותה
 פטורה ועומדת כיון דבירו היא כדאמרינן בש"ס בכמה
 דוכתי דאי בעי מפקר נכסיה והוי עני וכל שכירו לאו
 מחוסר תצעה הוא משא"כ גבי ככרי דאע"כ דפאה

משעת הנחה פטורה ועומדת מ"מ כיון דמנות פאה דוקא
 לעני ישראל כדאמרו והוא מחוסר מעשר דבכרא לא חוי
 דאפילו אי בעי לאתגרי לאו כידו הוא דמשפט כתיב ביה
 דמי וימר דמוקקו ליה תלתא כדאמרינן בש"ס בכמה דוכתי
 אמטו להכי אמרו ארעתא דכרי מוי מפקרי כמובן :

ואמנם

בהיותי נכוד כזה עיני ראו להרכ המופלא
 תנא דאורייתא מוהר"ז רואניש ז'ל בספר
 משנה למו"ך בפ"ב דה' תרומות דין ט' שכתב ז'ל ויש
 להסתפק בהא דק"ל דפיהא פטורה מן המעשר אם פטור זה
 הוא משעה שהפריש או דילמא לאחר שזכו בה העניים וכת'
 שאם הפריש ובה עשיר ולקח פאה בעורמה באמרו שהיה
 עני או באונס אי חייב העשיר להפריש מעשר ואם לא
 הפריש חייב מטום טבל דאי אמרת דמשעה שהפריש נפטור
 א"כ עשיר זה פטור לפי שלא לקח כי אם דבר הפטור ואו
 אמר' דלא מופטר כי אם אחר שכל ליד עני א"כ זה העשיר
 חייב לעשר וראיתי בס' פ' השולח רכבה רצה להוכיח דאין
 קנין לגוי בא"י וודתנן בפ"ד דפאה הלקט והשכחה והפיה
 של ככרי חייבין במעשר אלא"כ הפקיר אינמא וגו' אלא לאן
 וגו' נסי דאפקרינהו ארעתא דישאל ארעתא דגוי מוי
 מפקרינהו ע"כ הרי הדבר מובאר דגוי דלקט פאה חייבת
 במעשר ואי אמרת דמשעת שהפרישה נפטרה א"כ הפיה
 שלקט הגוי נמי פטורה וא"כ ה"ה דנמי דאם לקחה עשיר
 דחייבת כללו של דבר כל שלא בזה לרשות עני דוכי ליה
 רחמנא חייבת עכ"ל ע"ש . וקשיא דאיכא מש' מההיא
 דהמניח כיון שהרי ידיה עשיר שלקח פאה וכו' הוא הוא
 דהמניח ובפרט לפום מילתיה דהתו' הכו' דכתי' דע"כ
 לחלק בין הא לרא וכו' אכן בעימותינו ירדנו לחלק בין גוי
 לישאל כדכתי' אך איהו ז'ל שהשווה בין ישראל לככרי קשיא
 דמשמע מיהא דפאה משעת הנחה נפטרה וכמ"ש
 התוספות הכו' ואיך לא עמדה לפני זאת וזן את הדין
 בפשיטות ונאותה דהשו' מבלתי צאת לח' בין הא לרא ע"כ

אך

ברם קושטא קאי דחילוקינו הכו' שכדירינו לחלק בין
 ההיא דהשולח להיא דהמניח דישאל בכרא חוי
 אינו עולה לפני דכרי רס' ז' דפרק שנים אוחזים דף ט' ע"כ
 מההיא דתנן התם מי שליקט את הפאה ואמר הוי וו
 לפלוני עני ד"א אומר וכה לו וחכמים אומרים יתננה לעני
 הנמצא ראשון פירש' ז' ז' ז' מי שליקט את הפאה ארס
 בעלמא שאינו בעל השדה דאי בעל השדה לא אמר ד"א
 וכה דליכא למימר חייבו דוכי לכפשיה דאפי' הוא עני מוהר
 הוא שלא ללקט פאה משדה שלו כדאמרינן בחולין לא תלקט
 לעני להזהיר עני על שלו עכ"ל ע"ש הרי מובאר כתוב דאין
 לומר חייבו דאי בעי וכו' ווכי לכפשיה גבי פאה בעל השדה
 וסוגין דהמניח בעל השדה קא מייירי ובכרא לא חוי ודלא
 בתריבא לעיל דישאל בכרא חוי . וליכא למימר דרש'
 ז'ל שפתי ברור מיללו שכתב לא אמר ד"א וכו' ות"ש דוקא
 ד"א אבל רבנן לא דרכן ס' ז' שאין עני מוהר שלא ללקט
 פאה משדה שלו וכההיא דפ"ק דגיטין דף ז' דר"א הוא
 דדריש לא תלקט לעני להזהיר עני על שלו אבל רבנן
 דדריש לא תלקט לעני שאין אתה ראוי לזכות לעני וספיר
 תירוצו עלה יפה דישאל בכרא חוי כדכתי' לעיל דאיכא
 למימר דההיא דהמניח רבנן היא דהלכה כוותיהו דעייני כל
 תחזינה דפשיטא דריהטא דלישנא דרש' ז'ל שהביא מההיא
 דחולין מוכחא דלכ"ע קאמר לה שהרי ההיא דחולין סתמא
 דהש"ס קאמר לה וא"כ אלו דוקא אליבא דר"א קאמר ולא
 לרבנן הוה לו להביא מההיא דגיטין ואמנם הא דנקט ז'ל
 לא קאמר ד"א וגו' לאו למימרא דוקא ד"א אלא משום דר"א
 תני וכה לו נקט לה במילתיה דר"א דלא אמר ד"א וכה וגו'
 במילתיה

מילתיה שייכא ולא במילתייהו דרבנן דקאמרי יתננה לעמי
 במה ראשון . ועין בת"ט כפ"ה דפ"א חטאה ה' כד"ה
 קבלו השדה באריות וכו' בכל דבריו ז"ל ובדברי הר"ש ז"ל
 כפ"ד משנה ט' ואין להאריך בזה . ובגלל הדבר
 יראה יראה ראין לומר דהיה ראיה דהמניח הויא במחליף עם
 עניים בשלו כאשר שכיב שם במשנה ה' הנו המחליף וכו'
 בשל עניים חייב וכו' . ולענין כזאת לפוס ריהטא נלע"ד
 קצת כונה בזה דהעב"כ דפ"א חטאת משעת ההפרשה חיד
 גטרה מ"ת ידוע דכל ענין מצות הכנת פ"א הוא כרי
 הויא אל כונה התכלית דהיינו שילנו אותה העניים וגם
 הויא הפ"א פטורה מן המעשר ידוע דמעשה דכדדרישין
 הפרי וכו' הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך יצא זה שם לו
 חלק ונחלה עמך שאלו הוא לוי עניי נוטל פ"א והנה כי כן
 שנים או יש לחלק דשנייה הויא דהמניח דכיון שכבר אתו
 ליה עניים הגם שלא נטלו שפיר קרינן ביה כי אין לו חלק
 חלה עמך יצא זה שם לו חלק ונחלה כיון דפ"א גמורה
 יתה שהרי מוכנת ומזומנת היתה לפני העניים כשבאו אללה
 כיון שכבר היתה ראויה לבוא אל מוכון התכלית כשבאו
 עניים וא"כ אמתו להכי אמרו זה וזה פ"א חטאת כה"כ הויא
 השולח פ"א של ישראל שלקחה בכרי שאינה ראויה לבוא
 לתכלית המצוה דהיינו עיקר מצות פ"א שפ"א לעניי ישראל
 הרי לקט אחיה בכרי ואינה ראויה לבא לידו העניים כדון
 צות פ"א חטאת הגם דמתחילה פ"א גמורה היתה ונפטרה
 שעת ההפרשה מ"ת כיון שכבר ליד בכרי חזרע ברע"א
 ין שלא באה ואינה ראויה לבוא ל מוכון כונת תכלית מצות
 יצא ע"ד שכתב דקרינן ביה כי אין לו חלק ונחלה יצא זה שם
 חלק ונחלה עמך דהא אינה ראויה לכך ואמתו להכי אמרו
 דעתא דבכרי לא מפיקי כיון דכל עיקר ההנחה היא כרי
 בוא אל כונת התכלית וזו אינה אפילו ראויה ולא היתה בהו
 עת הכושר לפחות להיות מזומנת לפני העניים וכדכתי' זה
 יאה לכאורה על צד הדחק ואם כנים אמרו כתיבוינו זה
 ראה יראה שגם למ"ש הנו' ז"ל שם בהשולח כר"ה ארע"ת
 בכרי וגו' הכולל ישוב זה עולה יפה שהרי גם אותה
 הירושלמי דקא תייחו שם כונת המפקי' לא היתה לא לישראל
 קא ולא לככרים וכדאמרן והנה כי כן לפי הלוקיטו זה בין
 א לרא אחכה לן חדא דבכרי הרב המופלא הכולל ואתקף לן
 ואל אחכה לן חדא כמ"ש דפ"א שלקט עשיר דחייב במעש'
 בהה"ה השולח ואתקף לן חדא פשט ריהטא דלישנא דכתב
 גללו של דבר כל שלא באה לראש עניי דוכי ליה רחמ"ק חייבת
 תמעשר וכו' הפשט דבריו דלא כמ"ש לעיל דפ"א חטאת
 ההנה חיד נפטרה וצריך תלמוד . ולפי שראיתי אינה
 למיד מקשה עצמו לרעת להכין סוף דברי הרב חס"ל למלך
 ל כונה דכתב ז"ל וכת' תיקשי הא דתתן שכולת של לקט
 ונתעברה בקצור וכו' ע"ש . אמרנו דבונת הרב ז"ל
 גטוה לפניו דלאו מן המשנה עצמה בצורתה קא קשיא
 ית ותעיד על זה ראשון המשנה אינה אלא תמעשר שכולת
 את ונותן לו והרב קטן שצריך להביא ב' שבוין וגו' אלא
 זרעו הרב והכוונה להקשות מן הירושלמי שאמרו על פ"א
 דלאו ז"ל כיצד הוא עושה מביא ב' שבוים וגו' וחס' לומר
 שאל אותה שקבע בה המעשר שאל לקט הוא אחר ר' יונה
 דביא שתי שבוים וכו' וקא תייחי ליה מהר"ש ז"ל על המשנה
 כפ"ה דפ"א חטאת כ"ב וזה הרב ר"ע מהר"מ ז"ל ע"ש
 כולהו ס"ל דקוסית הירושלמי דרעון בו דהיכלל מפריש מן
 שפיטור על החייב האם אותו שכולת שקרא עליו המעשר
 הוא שכולת הלקט הרי הוא פטור מן המעשר ונמצאת
 האחרת נוטל ביה העניי והסיב ר' יונה שביא ב' שבוין
 האחרות חזן מן הפ"א חטאת ע"כ באופן שלמי כונת פי'

הירושלמי הלוא הוא דק"ל להרב ז"ל כמ"ש ואי אחרת דלא
 נפטרה כי אם אחר שכחה ליד העניי אף השכולת של לקט
 חייבת כיון שלא באה ליד עניי כלומר ולמה לן למיעבר הכי
 להביא עוד שנים ואך חלק בין פ"א ללקט דפ"א חטאת
 הוא המניח אותה מדעתו אמתו להכי אזלינן בה בחד רעתו
 ומשא"כ בלקט וכשכחה דלאו מדעתיה דבע"ה כינה כמובן
 ועיין בה' מתנות עניים פ"ד דין י' בדברי נר"ן כמ"ש
 ומהרי קורקום ז"ל שסי' דע' לך דליכ' לאקשוני על חילוק הרב
 חטאת למלך ז"ל דקא מחלק בין פ"א ללקט דהרי מתכיי דלא
 כותיה דתניא הלקט והשכח והפ"א של בכרי חייבין במעשר
 א"כ וגו' ועל שלשתן כחדא אמרו ארע"א דבכרי לא מפיקי
 דמש' דכל ה' אין פטורות מן המעשר עד דחתו ליד עניי
 דליתא שהרי ברירא מילתא דלפי מאי דפריש' כונת מילתיה
 דהרב ז"ל דמאי דק"ל היינו לפי דברי הירוש' הנו' פשיטא
 דאין כונת הרב להקשו מן הירושלמי אתלמודא דיון דדילמא
 הש"ס רידן לא ס"ל כהירושלמי דמשעת הנחת נפטרה מן
 המעשר אלא איכא עד דאתא ליד העניי כמו שדן איהו ז"ל
 וברירא דהש"ס דידן עבדינן עיקר כפודע אלא דכונת הרב
 ז"ל ברורה דעלמיה דידה קא רמי מאי דקא דאין איהו דניא
 פסיק' מרחיית הש"ס דקא דחי לעולם דישאל וארע"א דבכרי
 לא מפיקי והרעון וכת' תיקשי הא דתתן שצריך להביא ב'
 שבוים וכו' דהיינו מאי דשקלו וטרו בירושלמי לפרש פי'
 כונת המשנה שהרעון בו שביא עוד שנים כי היכי דלא ליהוי
 מפריש מן המעשר מן הפיטור על החייב מפליגי שם חולק
 ואיך אנו דנין את הדין מרחייה בעלמא ומהקינן פשיטתא
 דרבא דמש' דלא ס"ל הכי מן בחד דלפי הירושלמי נמי הכי
 מש' דליתא להך דחייב אלא דמשעת הנחה נפטרה ואך חלק
 דהירושלמי ליכא ראיה דלילמא דוקא לענין לקט אמרו
 וכמוכן ושפיר דנין לענין פ"א חטאת הש"ס רידן א"כ דדילמא
 לא פליגי הש"ס עם הירושלמי דלילמא ס"ל להש"ס דידן
 דמשום גורה אמרו דאף הלקט והשכחה של בכרי חייבת
 אטו פ"א חטאת . ובעמרי בזה ראיתי להרמב"ם ז"ל כפ"כ
 דה' מתנות עניים שכתב ז"ל בעל הבית שנתן כחה לעניים
 ואמרו לו תן מצד זה ונתן להם מצד אחר וזו פ"א וכן בעל
 השדה שפריש פ"א ואמר הרי זו פ"א זו או שאמר
 הרי שתישן פ"א עכ"ל . וכתב מר"ן הקדוש ז"ל בע"ה
 שנתן פ"א וגו' תוספתא דפ"א חטאת כפ"ה חטאת
 עכ"ל . ולכאורה קשיא דפ"א חטאת דלישנא דהרמב"ם
 ז"ל מש' דלא כהויא דהמניח דלעיל שחייב מ"ש זמן בעל
 השדה וכו' ואמר הרי זו פ"א וגם וגו' פרי שתישן פ"א
 גטוה דגם חלוקא דלעיל דנתן להם מצד זו וזו פ"א חטאת
 דזו וזו לעניי וסוגין דהמניח איכס' דאמרו מאי זהו פ"א חטאת
 לפטורן מן המעשר וכמו שפירש' והתו' ז"ל שם ורחיקא מילת'
 לומר דלנדרין קתני ואברא דלישנא דהתוספתא דבע"ה
 שנתן פ"א וכו' לכאורה מ"ש קצת דלא היא הויא הפ'
 המניח דקתני בע"ה שהמניח פ"א וגו' ואין כאן מקומו
 ותכא לא דלישנא דלע"ה כ"ד נפקת ברא כתיבאותה שכתבו
 התוספות ז"ל כמ"ס מקום שכתבו בבי הויא דת"ר בן בוזין
 נתן פ"א לירק וכו' אכיו ומצא לעניי שהיו טוענין ירק
 וצומדין על פתח הבניה א"ל בני השלכו מעליכם ואני נתן
 לכם כפלים תמעשר לא מפני שעיני צרה אלא מפני שאמרו
 חכמים אין מותנין פ"א לירק ע"כ דפ"ה התו' ז"ל אלא
 שאמרו חכמי' וגו' וז"ל מ"מ נפטור תמעשר מפני שהפקודין
 והפקד פטור תמעשר ז"ל ככ"ה דאמרי אינו הפקר עד
 שיופקר לעניים ולעשירים א"כ אפילו לכ"ס דבכרי דהפקד
 לעניים הפקר הכא מחייבי משום דהפקד בטעות הוה וכו'
 עכ"ל ע"ש . דאמריא הקיף דבן בוזין דמעשים בכל שם
 דעביד

דעביר אינש דטעי בשקול דרעת וכיון דלאו כולי עלמא
דינא במירי אומדן דעתא איכא דאעיקרא דדינא דהפקר
בטעות הוה משא"כ כ"ר רבין שפאלו עדים כשרים זרעו
שהכרות היו מחלב ומחאה ובההוא אתרא נהבו כהן איסור
ככתוב בשאלה א"כ אעב"ב דמחמת טעות בא שפקר זה
שחשבו שכרות אלו גם כן היו מן האסורות מ"מ כיון דע"ז
העראת העדים הפקיר ראובן הנרות ומסתמא לגמרי אסח
דעתיה מהן והפקירין שכן בעלמא גדולה הגדת העדים הן
לעמוז כהסין הן למות וא"כ אעב"ב שאח"כ מודע מהכת
שניה שטינו הכת ראשונה שלא היה להם יריעה בתחילה
מ"מ הא לא שכיח דרמיא להומה וכיון דאתו סהדי מאן
לימא לן דלא אסח דעתיה הדיא שעתא לגמרי שכן שנים
מחייבין מיתה החמורה וכל כי האי גוונא אכתי איכא למית'
דהפקר במור הוא והקורס וכה . גם הרואה יראה דהא
דהתוספות ז"ל שכתבו אההיא רבן בוכין דהפקר בטעות
הוא ל"ק למו מההיא דהמניח דזה וזה פ"אה דאיתתין לעיל
דשאני התם שלא היה שם טעות דפ"אה במורה היתה
וכרלציל . גם נלע"ד דאין לדון כלל ככ"ד מההיא דאיתא
בירושלמי דפ"אה פ' ב"ג ז"ל הפקיר לעמים וזכו בהם
עשרים ובפלוגתא דר"מ ור"ע דר"מ דאמר רבין דאדם
מפקיר דבר מרשותו הפקרו הפקר ע"ד דר"מ דאמר אין
הפקר יונא מתחת יד בעלים אלא בוכיה אין הפקרו הפקר
ע"כ . והכוונה פי' הרב טרם יהושע ז"ל וז"ל
בפלוגתא דר"מ ור"ע מחלוקת ר"מ ור"ע בפ' אין בין
המודר במתני' דהמודר הכלה מחבירו מותן על הסלע או על
הגדר ואומר הרי הן מופקדין לכל מי שירצה והלה נוטל
ואוכל וטעמו ממש דכיון שהפקרו כבר יבא מרשותו ועכשיו
שווכה הלה מעלמא וזכה ואינו של מפקיר . ור"מ אומר
וטעמו ממש דלא כפיק מרשות מפקיר עד דאתי לדי זכיה
דאחר וא"כ באותה שעה שזוכה הלה על הסלע עדיין
דידיה דמפקיר ואסור א"כ כשהפקיר לעמים וזכו בו עשרים
הדבר תלוי במחלוקת זו דר"מ ור"ע דעל דעתיה דר"מ כאן
שהפקיר לעמים וזכו עשרים הפקרו הפקר דמטעם הפקר
יבא מרשותו ונעשה הפקר ועכשיו שזכו בה עשרים וכו'
מהפקר דעלמא אבל לר"י כל עוד שאין זוכה בה ברשות
בעלים היא עומדת וכו' . וזוכין מירו והוא לא הפקירו
אלא לעמים בלבד עכ"ל . ע"ש . באופן דחזונו איכא
ונקוט מיהא עלגא דאף דהאי דינא דירושלמי דזכו עשרים
וכו' היינו דוקא לב"ש דלכ"ה אעיקר' אינו הפקר עד שיפקר
לעמים ועשירים מ"מ כל שהפקיר הפקר במור מיהא לית לן
למיוול כתר דעת המפקיר לר"מ כדעת ב"ה דכיון שכבר
הפקיר כבר יבא מרשותו ואין כר"מ קול דליתא דכ"ד בר
מינה כאשר עיני כל תחזינה דמינא הדיא דהירושלמי דסוף
סוף הפקר במור הוא לגבי עמים לב"ש דלדידהו קיימיין
באופן דההפקר הפקר במור הוא היום לגבי העמים ואחטו
להכי אמרי' לר"מ הפקרו הפקר דכיון דהפקר במור היה
א"כ כבר יבא מרשות בעלים והו"ל כלאו זכו העשירי מהפקר
דעלמא דלא אזלין בתר דעת המפקיר כדכתי' משא"כ
בכ"ד דאעיקרא דדינא מספיקא לן אי חשיב הפקר או לא
דכיון דהפקיר אדעתא שהיו הנרות אסורות ואיתגלי מילתא
למפרע דלא אתסרו כלל כימא דהפקר אינו הפקר כלל .
ועיין בההיא דפ' השולח דלעיל דאדעתא דככרי מי מפקירי
וגו' וכדכרי התוספתא שם ד"ה אדעתא דככרי וכו' שכתבו
דההיא דירושלמי דהפקיר לישאל ולא לככרי דר"מ אמר
הפקר מיירי דשקיל ליה ישראל אבל כי שקיל ליה ככרי הפקר
בטעות הוא ואינו הפקר ע"כ דלפי דברי הירושלמי הנו'
דזכו עשירים וא' יש תקום עיין בזה או דנימא דסתמא

דחש"ס דפ' השולח דאדעתא דככרי מי מפקירי פ"ג דאין
מוכרח האי דינא דהפקר לעמים וזכו עשירי לר"מ לא דאפי'
לר"מ כיון דאדעתא דעמים הפקיר וזכו בו עשירי אינו הפקר
דמעיניקרא אדעתא דעמים הפקיר ולגבי עשירי לא היה הפקר
כלל ועיין שם דאין כונתו להאריך בזה:

ואולם

הנה תקום אתי דמפססא בעיין מההיא
דגרסינן בכריתות ריש פ' המביא א"ר
כרוספראי אר"י שור הנסקל שהוזמו עדין כל המחזיק בו וזה
בו א"ר מסתברא טעמא דר"י בגון דאמרי ליה נרבע אורף
אבל אמרו רבע שדו הוא בעצמו מיהי ידע דלא רבע ולא
מפקר ליה וטרח ומייתי עדים ומ"מ מהא דאמר רבא בר
איתי אמר רש לקיש עיר הנדחת שהוזמו עידיה כל המחזיק
בה וזה בה עיר הנדחת דרביס בינכו כל חדודי אמר
בדעתיה אנא לא חטאי אחרניא חטא ומיפקר ממוניה אבל
הכא דברדיה תליא מילתא הוא בעצמו מידע ידע וגו'
ע"כ ופירשהו ז"ל זכה בו דהפקר הוא מסתמא דינו
נרבע שזרו וכו' . דדואי מסתמא אפקריה מיניה דסנח
עדי אמת הן הפקר הילכך הוא עב"ל. הרי מבוא דאפי' הוזמו
ערי אמריין כל המחזיק בה וזה ולא אמריין אדעתא דהני
לא הפקיר מעתה דון מנכה ואוקי באתרין דלוי ויאורה הן
זכו בכרות מן הפקר ולא מצי ראובן הנו' לר"י אדעתא דהני
לא הפקרתי .

ואין

לרשות ולומר דההיא דעיר הנדחת ושור הנסקל
שהוזמו עדין דכל המחזיק וזה מיירי בגון דמקמי
דאתו עדי הומה כבר היו אותם הנכסים והשור ביד ורשות
המחזיק הלוה וכה"ג דוקא אמרו כל המחזיק בהם וזה
כיון דהא מיהא הדיא שעת' דאתו נכסיה ליד המחזיק אכתי
באיסורא קמא הו קיימי ובשעת הפקר במור אתו ליד
המחזיק משא"כ בכ"ד שהנדרות לא אתו ליד ורשות
המחזיקים בהן אלא בתר דאבלי מילתא למפרע שהנדרות
לא אתסרו כלל וההיא שעתא שעת זכיה ידעי הזוכים כיון
דהפקר בטעות הוה וכל כה"ג איכא למימר שהנדרות הן
ברשות מרא קמא ראובן הנו' דליתא מושם שזכר מרא
דכענין מימר לקמן בס"ד . עוד בה דהא לא מסתברא
שהרי מה יתן וגם יוסיף תת כח היותם הנכסים בגון
האיסור ביד המחזיק הלוה עד שנאמר דמהאי טעמא זכה
בהן ואי לאו הו בדיה תקמי הני אלא דהשתב אתא לזכה
בהן בתר הסומה אף שזכה והחזיק בהן תקמי דאתו ליד
בעלים לא זכה בהן והלא המחזיק בהפקר ואין דעתו לקנות
אעפ"י שגדר ובנה לא קנה כה"ש דהמכ"ה ז"ל בפ"ב מ"א
זכיה והביאו תר"ן ז"ל בש"ע סי' כ"ד ע"ש . ומה שזכר
למימר כלל דליתא דהכא מיירי בתוכן לזכות בשעת איסור
הנאה דהא לאו מילתא הוא דכטעם דעתו שהרי לתנות
טרפה קיימיה ואין ב"ד מניחין אותו וא"כ כיון שלא כיון
לזכות המחזיק בככסי עיר הנדחת אלא בתר הזמנה דהיינו
בשעת היתר הנאה וזכוי בהפקר בעי כוונה לזכות א"כ
מה יושעמו הנכסים בגון האיסור בדיה דהאי נכסא
שהחזיק בהן עד שנחלק בין היו הנכסים בשעת איסור
הנאה ביד המחזיק לכשלא היו בידו וקדם והחזיק בהן
בשעת היתר הנאה והלא כל המחזיק בהן זכה קתני דמשמע
דמדינא קא זכי זכות במור ושלם וא"כ כיון דהפקר בעי
כוונה לזכות מה לישו הנכסים ביד המחזיק בשעת איסור
הנאה או לא :

אברא

דאכתי מצי הדוחה לרשות לכאורה דההיא
דעיר הנדחת ושור הנסקל מיירי בגון דמיירי
בשעת שמועה דאתו עדי הזמנה קודם עמדה בדין דאכתי
לא מודע אס עדותן מכוונת כראוי או לא הדיא שעתא כיון
המחזיק

החחויק לזכות בהן זכות גמור ע"מ אם יהיה עדותן ראו
 להז' שאז הנכס' מותר ר' בהנאה באופן דהוי' שעתא שכיין
 לזכות המחויק אחתי לא אגלאי חילתא בבירור דהפקר
 בטעות הוה דאחתי לא עמדו בדין בו דינא רבא משא"כ
 כנ"ד שקדמה להם הידיעה להזכירם הנו' ידיעה ברורה כלי
 שום ספק שהפקר הלזה הפקד בטעות הוה קודם שזכו
 בכרות שהרי אגלאי חילתא שהנרות הן מותרות ושכת שניה
 לא היתה ולא הפחשה לראשונה לא אמרו דאיכה בקיאי טפי
 בענין כמ"ט כשאלה ולא ראו זה כדאזי זה :

אבל

אחיקא לע"ד דקושטא דמילתא עין רואה עשטא
 דריהטא דשמעתתא דמוכחא כדכתבנא
 מעיקרא שהרי אומרו טור הנסקל שהזומו עריו וכו' ועיר
 הנדחת שהזומו עריו וכו' שמע דאחר הזמת העדים שכבר
 גמרה עדותן כנ"ד והותרו הנכסים היתר הנאה לגמרי
 קאמר דכל המחויק בהן זכה דהיינו קודם שזכו בעלים בהן
 דלישאל דשהזומו עדיה שמע שכבר העדים בקראים וזמתי
 וכל המחויק שמע דהשתא קא מחויק בשעת היתר הנאה
 ומשמע בין היו הנכסים בירו מקמי הכי ובין לא היו וכשתם
 הפקד דעלתא וכל המחויק זכה כאשר מוכח להדיא משפט
 הלשון וזכר לדבר למשפט הלשון מותר ר"ל גופיה האמורה
 שם או כנר זה הנותן מתנה למכירו ואמר הלה אי אופשי
 בה כל המחויק בה זכה והיינו בין היתה המתנ' ביד המחויק
 מקמי דאח' המקבל אי אישעי בה ובין לא היתה ההיא שעתא
 ובין היתה ברשות המחויק אלא דתן בתר דקאמ' המקבל אי
 אישעי בה זה הולך וחוקר וקאמר כל המחויק זכה' ודמותה
 גמי הויא דפ' חוקת ר"ן ע"ב דאמר שמשל כנסי גוים הרי הן
 כמדבר כל המחויק בהן זכה בהן מ"ט גוי חכי מאטו וזו
 ליריה אסתלק ליה ישראל לא קני ער דמטי שטרף ליריה
 הילכך כל המחויק בהן זכה . ע"כ . ומתני' אמרה
 בן טס ר"ן מ"ב והמחויק בכנסי הנר נעל ונדר ופרץ כל
 שהוא הרי זו חוקה ופירושהם ז' וזה לשונו בכנסי הנר שאין
 לו יורשין וכל הקודם להחויק בכנסיו זכה עכ"ל ע"ש והנה
 כש"ס בכמה דוכתי :

הראת

לדעת דלישאל דכל המחויק זכה לא סוף
 דבר שכבר החויק אלא דהשתא קא מחויק
 וא"כ בשמעתין דקתני שהזומו . עדים דהיינו הזומו לגמרי
 כדכתבנא וקתני כל המחויק זכה עשטא דשמעתתא
 שמע דאחר שהזומו העדים לגמרי שהותרו הנכסים לגמרי
 ההיא שעתא בא להחויק וכיון דמתמתא קתמי יש לנו לדון
 בו כשתם לישאל דכל המחויק זכה כדאיתא בש"ס
 וכדכתבנא :

והרמב"ם

ז' כפ"ד מה' חוקת הגוים דין ה'
 עשטא דלישאל מוכח הכי שכתב וז' עיר
 הנדחת שהזומו עדיה כל המחויק בכנסיה זכה וזמתי
 ליהנות בו שהרי הזומו ולתה זכה בה שכל אחר ואחר כבר
 הפקיר וזומו משעה שנפ' ר' עב"ל ועין בפ' ח"ה ח"ה
 פ' חירושין על הרמב"ם ז' להלכות ז' ומתוך קושית בין תבין
 דהיך דברי הרמב"ם ז' כדכת' ובפלא מ"ה זקני חזון
 דין ז' שפתי ברור מללו שכתב וז' טור הנסקל שהזומו עדין
 כל הקודם בו זכה שהרי משבמר דינו הפקירהו בעליו ואם
 העירו שבעליו רכבניהו והזים את הפדים הרי השור לבעליו
 והקודם זמטבו לא זכה בווכ' עכ"ל . ע"ש הדי לשון
 שהזומו עדין כל הקודם בו זכה וכו' משפטו כדכת' דלא
 דוקא החויק בו בשעת שמעיה דאיתו עדיה זמיה קודם
 עמרה בדין אלא שאחר שגמרה עדותן כנ"ד שהעדים הם
 זמתיים גמורים הלך וקודם והחויק שמתא יקדמו אחר וכפשט
 לשון דכל הקודם זכה דאיתא בש"ס ככה דוכתי באופן

דנ"ד תורה יוצאה כדכתבנא לעיל דלוי ויאודה הנו' הדין
 עמיהם דזכו מן הספקר והמחויק זכה בדין עיר הנדחת
 שהזומו עדיה ושור הנסקל וכדכתבנא :

ואע"ב

דאמרנן בסוף פרק אין בין המודר דהפקר
 בענין כפני ג' . ופסקוהרמב"ם והטור ז' עין רואה
 דהיינו דוקא ברבר המותר וכדאמרנן התם כדי
 שיהא אחד זוכה ושנים מעידין אבל כל כה"ג דנ"ד שהפקר
 בא מחמת היות החפץ אסור בהנאה לא בעינן בפני ג'
 וכההיא דעיר הנדחת ושור הנסקל דכיון דאסורין בהנאה
 אמרינן דמתמתא הפקיר דאין סהרי ומעלל אית ליה כדין
 יאוש שמתיאש מתזומו אלא דמשום דס"ס המזון הוא בעינן
 שלא כחבר ושיך ביה טפיל לשון הפקיר אמרו לה בלשון הפקיר
 דכל חד וחד נפקר ככסי והרואה יראה דהא דנ"ד מפקרא
 אית לן מההיא שכתבו התוספות ושאר הראשונים ז' בפ"ק
 דשבת גבי גיגית ונר וקדחה דהפקר בהו אפקוריה שכתבו
 דאין לסמוך על זה להסכיר טוס לבוי ולהפקיר דהכא שאני
 משום דאי אפשר בענין אחר וכו' . עכ"ל . דהתם
 שאני שהחפץ מיהא מותר בהנאה אבל כנ"ד שהחפץ אסור
 בהנאה דמחמת זה הפקיר אכן סהרי דלגמרי אסח דעתיה
 ואפי' גבי גיגית ונר קדחה שחפץ מותר בהנאה שלא נאסר
 החפץ משום שפעה בו תלכיה ואפי' כתב הר"ן ז' בהלכו'
 שם ע"ד חלוקתו זה שכתבו שכתב וז' דהפקר להו אפקורי
 ואז אינו מצווה על שכייתן ואע"ב דק"ל דבעי הפקיר בפני
 ג' כדאיתא במדרים ס"פ אין בין המודר הכא לא בעינן
 דכיון דלא פרושי מאיסור הוא מתמתא מפקיר ליה בנמר
 דעתו וכו' עכ"ל . ודמותה נמי כתב המרדכי ז' בריש
 פ"ק דפסחים וז' ור"ת פי' מטעם הפקיר דדמינן ט"ך אי
 אית רואה וכו' ואע"ב דאמרנן במדרים שאין הפקיר
 בפחות מנ' והו' מדרבנן והכא כחד סגי דבדאי גמר בלבו
 להפקיע האיסור עכ"ל . ע"ש באופן דכל כה"ג רנ"ד
 אכן סהדי ווכו לוי ויאודה הנו' מן הספקר זכות גמור
 וכדאמרן :

ולב

חכם ישכיל דהא דעיר הנדחת ושור הנסקל שה זמו
 עדין לא קשיא לההיא דאשולח דלעיל וההיא
 דהתוספות דפרק מקום שנהא וההיא דהרשב"א דלעיל
 וכאשר חילקמו מהס' לנ"ד ודוק דאין כונתנו להאריך בזה דרך
 לענין דינא :

ואני

עניי ההספד בצדדין הנו' דאיתי למהר"ם ז' ז' כתישו
 שהביא הסו' לר' אפרים בר יצחק ז' ז' שיאל לרון כנ"ד
 מההיא דשור הנסקל שהזומו עריו דכתבנא
 ומשפטא בעינן במכ"ס . ותשובה זו הביאה הרמ"ם
 זהמרדכי ז' בפ' הגוול קמא וז' מעשה היה כראובן שאמר
 לשמעון תקיף לי בגדים מן הגוי וכן עשה לאחר זמן נתן
 ראובן לשמעון המענות ליתכס לבוי ושכחם הגוי ולא תבעם
 צאלתי למי ישארו המענות ואמרתי יחזרו לראובן והבאתי
 ראיה מהך דאדעתא דאריה אפקריה ה"פ אדעתא שיתכס
 לבוי ויתכס לשמעון וכו' וליכא למימר טיין דאמר הן לבוי ודין
 בזכי דמי וזכ' עב"ל ופלא המענות מרשות ראובן וכו' זוכה
 שמעון כמה שכירו מן הפקיר זה אינו דאין זוכה לבוי וכו' .
 ע"ד ואחר זמן נפלתו ש' שאלה שאלה לו ר' אפרים בר יצחק
 ז' על ראובן שקסח חפץ מן הגוי במכסו והאמין לו הגוי
 עד למחרתו ולמחרתו הוי רדף ראובן כחול לזאת מן העיר
 ונתן המכס לשמעון לתת לבוי ושכחו הגוי ותשובתו ז' ז' אם
 הדבר ברור ששכחו הגוי לת' בכריתות . הנותן מתנה
 לחבירו ואמר הלה אי אישעי בה לי הקודם זכה ולא מני ח"ל
 המתן ע"ד כן שלחתיה אם יקבל אלמא משעה שיהיה
 מתת ידו הסיח רעותו מהס' וכן אמרינן גמי טור הנסקל

אם הוזמו עדין כל הקודם וזה דמהיה שעתא אפקריה
 ואל"ת מ"ט מהיה חמרא דאמרי רב ספרא אדעתא דארסה
 אפקריה התם טעמא וכו' משמיהו הוא דרמימו עליה וכו'
 כדי שיזכה כורב ספרא וכו' ע"כ וראייתו מהיה דכריתות
 לא נהיה לי רשאי התם שכבר קבלה וזכה בה מקבל
 המתנה וכו' ומשור הנסקל שהוזמו עדין איך כ"ל ראהי רשאי
 התם דמיד שגמר דינו אסור בהכאה ואסוחי אסחו בעלים
 דעתיהו מיניה דלא שכיח דליתו סהדי ולזמו להו וכיון דכבר
 באסר בהנאה מיאשי מיניה אבל הכא לא הוי הפקר דאפי'
 בתר דהכינהו ליד שמעון אי הוה אמר לאוכן תנס לי
 ואשא ואתן בהם עד שיתבעם הגוי היה צריך ליתנס לו וכיון
 דאכתי יש לו זכות בהם לא אסח דעתיה מינייהו ולא מפקר
 להו כלל לא אדעת' לתנס לו לבוי נתכ' ואי לא נתכ' לבוי יחזיה'
 לראו' עכ"ל ע"ש ישרי מבו' דלר"מ לר' אפרים ז"ל שדן בכ"ד
 מהיה דשור הנסקל דלעיל דכ"ד כל שכן שהרי דמיא להזמ'
 דלא שכיח כהיה דשור הנסקל ממש משא"כ בכ"ד כאשר
 עין רואה לא אפי' מוהר"ם ז"ל אזיל ומודה בכ"ד דמיא להיה
 דכריתות דכל חילוקו היה דכיון דאכתי יש בו זכות לראובן
 לא הוי הפקר משא"כ בכ"ד וכנראה להדיא . ומתוך
 תמיהת ר' אפרים ז"ל מהיה דרב ספרא להיה דכריתות
 בין תבין שהכין היה דכריתות דכל המחזיק וזה דכריתות
 דלעיל דשפיר דייכין מינה לכ"ד וכדעיל :

ואמנם

אכתי פש בגן דרקרק דמ"ט היה דלעיל
 דעיר הכידחת ושור הנסקל שהוזמו עדין
 מהיה דפרק מי שמת דף קמ"ו ע"ב ש"מ שכתב כל
 נכסיו לאחרים ולא שייך קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת
 ואם עמד חוזר וכן מי שהלך בנו למדינת הים ושחפ שמת
 בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחר ואח"כ בא בנו דאמרינון שם
 דמתנתו מתנה ר"ש בין מנסיא אומר אין מתנתו מתנה
 שאלמלא היה יורש שבו קיים לא היה כותבין ובפ' יש מוחלין
 פסק רב נחמן בר"ש בן מנסיא בדף קל"ב . וכן בפ'
 האשה שנפלו לה נכסים בני שטר מוכרת דאמר שמאל
 גורה הוראה אבי ואם יבא שטר מוכרת בידי אקרעו
 ואמרינון התם דטעמא משום דלא שכיח איניש אנפשיה
 ויהיב לאחריו ובפרק מרובה אמרינון היה איתתא דהוה
 בנה מזר לה וקפצה ונשבעה שכל מי שיבוא עליה איני
 מוחרתו וקפצו עליה בני אדם שאינם מהוגנים וכשבא
 הדבר לפני חכמים אמרו לא כתבונה זו אלא להגון לה ע"כ .
 הרי דבכל הדין אזלין בהו כתב אומרנא כיון דהו אומרני
 דמוכחי טובא ואמאי בהיה דעיר הכידחת שהוזמו עדיה
 ושור הנסקל לא אזלין בהו בתר אומרנא כיון דהו אומרני
 דמוכחי טובא דאדעתא דהכי שהוזמו העדים לא הפקיר
 ואדעתא דכ"ע לא הפקיר . והנהוה יראה דהכי דכריתות
 דמיין להכי דכתיבנא ולא לשאר אומרנות דלא מוכחי טובא
 דאיכא בהו פלוגתא דרבותא . ואעג"כ דשקול דעת
 לא בי כל שכן שקל האומרנו' וכבר חוינא להו לרכבן בתראי
 האחרונים ז"ל שכתבו דבענייני האומרנות אף לנו דרמות זו
 לזו וכ"ש איש כמוני אפרוח שלא נתפתחו עיניו . מכל מקום
 אמרנא לע"ד דכל כי הא דכ"ד דעין ראה היה היה
 דעיר הכידחת ושור הנסקל דמוכחא טובא שפיר
 אית לן דרון מינה ומיכה ואי לואת לפי דעתי
 דעת הדיוט במשא ומתן צריך להפריד החלוקים
 בחילוק כל דהו והוא דבשלמא בותן מתנה לחכירו וכיונא
 כיון דמרנא כותן אית לן להיול בתר אומרן דעתא משום
 דכיון דמתנת חכמה הוה כותן באומרן דעתא דמוכחא
 טובא אית לן למימר אדעתא דהכי לא במר ומקמי מתנת
 פניס וכתיב' הרב אלשיך הגבורים משא"כ ראו' ז"ל בפ' אלמנה

כזכת בני היה דוצין ולא אנצריכו ליה זוי ע"ש כן הביא
 מור"ם ז"ל בח"מ ס' ר"ז ס"ק . ועיין בסמ"ע ז"ל שם בחומש
 דבענייני מתנה שמתן מרנא חכמה אית לן למול בתר אומרנ'
 משא"כ בהיה דעיר הכידחת ושור הנסקל שהוזמו עדין דכיון
 דבע"כ הפקיר איכא למימר מסתמא לבמרי אפקיר ואסח
 דעתיה מנכסיו :

אברה

דחילוק זה דע"כ הפקיר הוא חלוט מזר עצמו
 ונרחיב לו קצת ביאור בכ"ט קצת לפי קונו
 השבתי והוא דשכיח היה דעיר הכידחת ושור הנסקל דכיון
 דהכא לזכות הוא מדין הפקר דכל חד וחד אמר לא חטאי
 דמפקר ממוניה והקודם וזה אס כן היינו טעמא דלא אמרינון
 אדעתא דהכי לא הפקיר משום דכיון דהזומא לא שכיח
 ומסתמא היה שעתא אסח דעתיה מנכסיו והפקירו לבמרי
 אס כן הו"ל האי מומן כיאוש גמור מדעת בעלים דהרי אלו
 שלדוה"ל כזוח על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים
 כראיתא בפרק או מציאות דלא אמרינון אדעתא דהכי שמת'
 זה את האבירה ומכיר את בעליה לא כתייבא אלא אמרינון
 שכיון שזה כתייבא לבמרי ממה שלא היתה מצויה אצל כל
 אדם הו"ל כזוח על ספינתו שטבעה בים . ואעג"כ
 דמ"ס לא היתה האבירה מצויה אצל כל אדם ויאוש גמור היה
 משא"כ היה דעיר הכידחת דאיבילאי מילתא דמעיקרא לא
 אתסרו הנכסים כלל מ"מ כיון דהזומא לא שכיח ובדולס
 העברת עדים מסתמא היה שעתא כתייבא לבמרי וחשיב
 באבירה שאינה מצויה אצל כל אדם שהבעל' מתיאשי לבמרי
 וא"כ אצטו להכי אמרו דעיר הכידחת וכו' כל המחזיק וזה
 דלא גרע מיאוש דאבירה אלא דמשום דכשאחפן בפני
 הכעלים מופל בו טעם הפקר מיאוש דאבירה אלא משום
 דאינו מופל רק באבירה שמתיאשים ממה וכדמוכח ברש
 פרק אלו מציאות אצטו להכי אמרו טעמא מטעם הפקר
 דכל חד וחד אמר אנא לא חטאי ומפקר נכסיה אבל לא
 גריעי מיאוש דאבירה וקרב זה אל זה וכיון דהבעלים כתייבאו
 ואסחו דעתיהו לבמרי היה שעתא לית ליה למיזל בתר
 אומרנא משא"כ הנהו דכתיבנא לעיל דאזלין בהו ובתר
 אומרנא דכיון דלאו מטעמא אסוחי מיסחו דעתיהו מנכסיה
 אתו עלה אלא שזה מדעתיהו עברו הכי והדבר ירוע
 דאדרבא אדעתא שימות הוא ברעב ואדעתא דכבו קיים
 לא כתב וכיונא אצטו להכי כיון דלא כתייבאו מממונס אלא
 מדעתיהו עבוד הכי אמרי' אדעת' דהכי לא כתב דבענייני
 המתנות אית לן למיזל בתר אומרנא ובכל הכתוב לעיל :

ואידך

שניהם תבנא לרינא דלוי ויאודה הנו' הדין
 עמהם דזכו מן הספקר ובכל מאי דכתיבנא :

ואולם

לעת הלום ראיתי למוהריקן ז"ל בשורש ב'
 שהביא שם תשובת מוהר"ם ז"ל דכתיבנא לעיל
 ולכאורה עין רואה ראה ראשונה כדון מוהר"קן ז"ל יראה
 להביא ראיה לכ"ד ז"ל על דבר ה' אלפים שאש שאל הארון
 מואת היאודים בדרך הלוואה ואמר לנכותם על המסים
 הקבועים העתידים לנכות וכו' ולא נכה כלום בעבור ה'
 אלפים וכו' ואח"כ נהרג והנה נתן הש"ת את היאודים לתן
 בעיניו הדוכסית לנכות ה' אלפים הנו' על המסים הקבועי'
 העתידים לבוא וכו' ובטרח הסכימה הדוכסית לנכות ה'
 אלפים ירדו אותם היאודים היחידים מנכסיהם ותובענים
 היחידים ההם מאת הקהילות שיפרעו מהם חלק הנובע
 להם וכו' כאשר שיעו בהלוואה והנה הקהילות טוענים כי
 בעת ההלוואה כבר היו המעות אבודות וכ"ש אח"כ כשלא
 רצה לנכות כששאלוהו לווכו' וגם כפה היהודים לפרוע
 המסים קבועים בלי נכוי כאלו לא הלנו לו ה' אלפים וה'
 אחריו מות הארון היתה מיושר ללב הדוכסית לנכות על
 המסים

המסים הקבועים הרי אלו זכו אותם הפורעים מס כשניתנה
 הדת מאת הדוכסית . וכתשו' כתב וז"ל נלע"ד דבר
 פשוט מאחר שהדבר ידוע שהאדון לא רצה לנכות ליהודים
 הה' אלפים וכו' דפשיטא דנתיישבו הכעלים מאותם המשת
 אלפים ואף כי טעמו היחידים שלא נתיישבו מעולם לא טעמו
 על השל"ת את יהבם וכו' שיהפוך לכב האדון וכו' נלע"ד
 שאין בטענה זו מחט וכו' וכיון דודאי כן הוא שהיה ראוי
 להתיישב וכו' וכ"ש האדון שהוא שהיה רגיל לשלוח יד במחון
 היחידים פשיטא דלאו כל כחמיהו לומר לא נתיישבו וכו'
 והביא ראיה מהיה ראוי מציאות בא ישראל וכתן סימן מהו
 וכו' והלה עומד וזווח אל"ה הו"ל כנווח על ביתו שגבל ואו' עד
 ופשיט' דלא רמי להיה רהגוול בתרא ארעת דארזי' אפקריה
 ארעתא דכ"ע לא אפקריה וכו' ארעבא יש להביא ראיה
 מהיה ראוי הנסקל דאם הווינו עדין וכו' ולא מיבעיא וכו'
 אלא אפי' מוהר"ם וכו' ע"כ עש"כ

באופן

דמפורט כתב דכיון דמהיה שעתא שלא
 רצה האדון לנכות אפקרינהו לה' אלפים כל
 הקודם וכה ולא אמרינן ארעתא דהכי לא הפקירו ושיחזרו
 לבעלים הראשונים אבל אמרינן לע"ד דאברא דמחוקם
 שהביא ראיה היה דכריתות ותשובת מוהר"ם לכאורה משם
 ראיה לכ"ד דכריתות לא ענין . אמנם יש לחלק כ"ד מכ"ד
 ולומר דשנייה כ"ד דהה' אלפים כבר היו אבודים שהיו אח"כ
 לא רצה לנכות וגם כפה היאודים לפרוע המסים הקבועים
 כאלו לא הלוו לו כלום ככתוב שם בשאלה וא"כ הרי זו דומה
 לדריסת הארי שמתיישבים הבעלים ממנו דסוף סוף מן הארי
 הציל מש' ז"כ כ"ד דאיתגבלי מילתא למפרע דמעיקרא לא
 איתסרו אוהן הנרות כלל וכמו שחילקנו לעיל מן כל כהיה
 דהמזיל מן הארי הרי לא שלו וכדלעיל רק את זה הרוא' יראה
 דהיה ראוי דעיר הנידחת דכל המחזיק וכה כו הכין הרב ז"ל
 כהסכמתו דלעיל דפשיטא דשמעתתא היה דאף לאחר
 שכבר נבמרה עדותן ככ"ד והווינו ממש קאמר דכל המחזיק
 זוכה שהיה בכ"ד הכי הוא שאחר שהדבר גלו לעיני כל
 שהדוכסית רצתה לנכות להם בא הווכה לנכות ולמדה
 מהיה ראוי דכריתות . ועיין בס' תומת ישראל בתשו' סי' יד ועיין
 בתשו' מוהר"ך ז"ל בית דין ג' חדר א' :

ואמנם

מ"ש מוהר"קן שם בפירוט דכרי ר' בנימין ז"ל
 שכתב דכחוב לא מהני יאוש וכתב הרב ז"ל
 דבר פשוט הוא שמשו' גנובה היא זו דמאי זה טעם לא
 יועיל יאוש לגבי חוב והלא דברים ק"ו ומה מוזן שהוא
 מחוקק ביד בעליו בעין אפי' מועיל בו יאוש כדמוכח
 בכמה משניות בפרק אלו מציאות חוב וכו' ספק אתי ספק
 לא אתי לא כ"ש וכו' אלא ודאי ז"ל דבשלמא בעינין
 דסתמא לא הוי יאוש אלא שהבעלי נתיישבו ואמרו ווי לחסרון
 בים התם הוא דס"ל לר' בנימין דלא הוי יאוש לגבי חוב
 משום דיש לתלו' ולומר דיאוש בטענת חוב וגו' כיון דס' אתא
 ס' לא אתא לפעמים המלוה סובר שהלוה עני והוא עשיר או
 שהוא אלם ואין דעתו לפרועו ואינו כן וחסום כך לא מהני
 ביה יאוש אבל דבר שסתמו הוי יאוש וא"ז דעת בעלים
 דליכא למימר ביה שהוא וכו' עד וראוי לומר דדברי ר' בנימין
 דבר שסתמו לא הוי יאוש אם לא יגלו הבעלים דעתם
 שתיישבו ים ואיכא למימר יאוש בטענת הוא וכו' עכ"ל הנה
 העיני כשר לו יראה יראה דכל כי הא דכ"ד אויל ומורה
 מוהר"ך ז"ל דהוויא מילתא שסתמו הוי יאוש וא"כ גלוי דעת
 בעלים דליכא למימר ביה שהוא בטענת שהיה גדול העדרת
 העדים כדכתי' לעיל וע"כ דהרב ז"ל הכי ס"ל דאי לא תימא
 הכי קשיא היה דעיר הנידחת' אסור הנסקל שהווינו עדין רקא
 מיתיל לה הרב ז"ל סם :

ואולם

לא תעוב כפשי לשנות פרק זה אע"כ דאין
 בו מן המזכר לכ"ד והוא דחיותיה להר' מוהר"ך
 דבי אשכנזי ז"ל דוקפיה לקועיה בפרק זה על הר' מוהר"קן ז"ל
 בתשו' סי' קמ"ד ובאור דבריו בס' טז לח"מ בס' קס"ג על
 מוהר"א ז"ל שהביא להא דמוהר"קן לפסק הלכה והרב טז ז"ל
 שם נתקשה בהאי דינא דמוהר"קן ז"ל וכתב דז"ע לענין
 מעשה ולא אעמוד בדברי השו' דבר הרב ז"ל עמד שם
 על דבריו וכתב דלק"מ ורק א זה אבינו מ"ש מוהר"א
 ז"ל וז"ל אבל לדרי ק"ל בעיקר דינו של מוהר"קן קשיא
 עצומה דכחוב לא מהני יאוש כלל וכסתמין' לשון רבי בנימין
 ז"ל דמיתיי מוהר"קן ואף שמוהר"ק בנה עליה דייק איהו
 גופיה רפיא בידיה וכמבואר שם בתשו' ומאי דאתי עלה
 מדין ק"ו דאבדיה ודאי ק"ו פריכא הוא לע"ד דבאבדיה
 גופיה אמרינן בפרק אלו מציאות נטלה לפניאוש ע"מ
 להחזירה ולאחר יאוש נכתוב לגולה עובר משום השב
 תשיבם ש"מ אף דבכתיר' אתא ליריה ואח"כ נתיישב ממנה
 אפי' מחויב להחזיר שהרי מצות השבחה חלה עליו משעת
 שנטלה עד שישיבנה וכן בפריעת בע"מ שהיה מצות עשה
 כמו סוכה ולולב חל עליו משעת הלואה עד שעת פרעון וזה
 פשוט בכלי תלמודא דאף שתיישב הגוול לא נפטר הגולג
 עד שישיב . ואף לר' שהביא הטור סי' שכ"ב שס"ח ט
 דא"כ להחזיר כלום היינו הלוקח מוגולן אבל גולג בופיה ליכא
 לת"ד ובהדיא אמרינן בפ"ה דף ת"ד נתיישב מנפיש
 מדמי לא מישא וכן מוכח מהתוספות פ"א מ"ס דכ"ו ר"ה
 מתנה בעלתא דאף לאחר יאוש צריך להשיב משום והשיב
 את הגולה ורוא' אני הרב ק"ו כנדרון מוהר"ך דבזילת תפס
 הממון קודם יאוש וגו' וכיון שמוטל על האדון לפרוע אף
 לאחר יאוש ונשתעברו נכסיו א"כ היה שפרעה הדוכסית
 אחרי מות בעלה דינא הוא ואינו זכיה מן ההפקר וכדאי לא
 דמי להניל מן הליסטוס ששינוי שם בהגוול בתרא אם
 כתיישבו הבעלים הרי אלו שלו דשאי התם דכיון דכבר
 כתיישבו הבעלים מחפץ זה הו"ל ככל שאר מוזן הליסטוס
 ואין לבעלים שום זכות בו אבל הליסטוס מיהא מחוייב
 לשלם דאת"ל לתאי דאמרינן הכא בהגוול בתרא אלא אי
 איתמר וכו' לא שמו אלא כותי אבל ליסטוס ישראל כיון דאמרי
 מומר תישא דבגולג ישראל סתמא הוי יאוש א"כ לתם הוכרך
 דכי לתקן בהגוול קמא דהגולגין שהחזירו אין מקבלין מסם
 הא בלא"ה אין מחוייבין להחזיר עד הרב ברור כמשמע
 דאף אי אמרינן דיאוש קני וסתם גולה הוי יאוש היינו לענין
 שלא להחזיר אותו הרב בעין אבל דמי מחוייב לשל' וממילא
 ה"ה בחוב וכו' ובליסטוס נמי אם החזירו החפץ ליד אחר
 זא"ל קבל זה לשם פלוני שגולגתיו ממנו ששי' שוכה בו הגולג
 ואין זה צריך לפנים עכ"ל ע"ש :

ואני

הדייט אמרינן לע"ד דדמיון זה שדימה יאוש דחוב
 להיה דנטלה ע"מ להחזיר ואח"כ נתיישב וכו'
 לא דמיון אהדי משום דשנייה היה דאבדיה דמעיקרא
 משעת נטילה היה שעתא כבר נתחייב להשיבה לבעלים
 באופן דקיום דעשה חל עליה כשעת נטילה להשיבה היה
 שעתא ואח"כ אמתו להכי אינו מועיל בה יאוש דאחר נטילה
 משום שכבר נתחייב להשיבה לבעלים חייב גמור ושלם
 מקמי יאוש משא"כ גבי פריעת חוב דאף דנימא דמשעת
 ההלואה חל עליו מצות פריעה מ"מ מחוייב שחל עליו הוא
 ששגיבוע זמן הפרעון או חייב לפרוע אבל קיום העשה אינו
 אלא כשגיבוע זמן הפרעון שהרי בין מלוה בשטר ובין מלוה
 ע"פ סתם הלואה שלוששים וסם כדאיתא בפ"ק דמכות והביאו
 הטור כתי' ע"ג ע"ש . וא"כ כיון שקיים העשה אינו אלא
 בזמן הפרעון אכתי מצינן למימר דמהני יאוש בחוב בתאי
 דביני

דכינו ובינו משעת ההלואה עד דמטי ומן הפרעון כיון
 דאכתי לא נתחייב חיוב גמור קיום העסק דאכתי
 לא מטא זמניה . אכתי הוואה דרואי אין זה מספיק
 לדרכי מוהרזקין ול הפרט דסתמא קתבי דאמאי לא יועיל
 יאוש בחוב וכו' . ואין דרכי לה לא לעכין שאין דמיונו עול
 יפה :

אבל

מטעמא אחריכא כל"ע דק"ו טעמא מוהרזקין
 ול לית ליה פירכא וקוא תירון מספיק לדגרו
 והוא ראף דיקביקן ליה להרב הנו כל חיליה דכפרעית כ"ח
 איכא מנות עשה כמו סוכה ולולב ומנות פרעון חלק עליו
 משעת ההלואה עד שעת פרעון דוגמא דעשה דהשכה
 דחל עליו משעת נטילה עד שיסכימה מ"מ לא דמיא היא
 דנטל ע"מ להחזיר ואח"כ נתכוון לגבולה דעובר משום השב
 תסיכס אף לאחר יאוש דחוב משום דמניא היא
 דאביה דכיון דמעיקרא כבר נתחייב האיט אשר מוצאה
 משעת נטילה להשיכה באופן דהיה שעתא שקבעלים
 מהיאמי ממתנה וניקדמת דכל כבר חיובא רמיא מנות השב
 על האיט אשר מוצא שחל עליו משעת נטילה א"כ אשתכח
 דאעב"כ דהבעלים נתיאשו לא נתיאשו אלא משום שלא היה
 להם ידיעה שכבר היא ביד ישראל ושכבר האיש הישראלי
 נתחייב בהשכחה ואדעתא דקבי לא נתיאשו הבעלים ולא
 דמיא לאבירה שנטלה לאחר יאוש דאפילו מכיר את בעליה
 אינו חייב להחזיר ולא אמרינן אדעתא דקבי לא נתיאשו
 הבעלים ממתנה משום דכיון דאחר יאוש באה ליד שכבר
 מוקמי קבי נתיאשו הבעלים ממתנה קודם שבאחה ליד ישראל
 אשתכח דהיה שעתא שנטלה לא נתחייב בהשכחה כלל
 מוצא"כ כשנטלה קודם יאוש דכיון דכשע' נטילה כבר נתחייב
 בהשכחה א"כ אע"ג דמן בתר קבי נתיאשו הבעלים לא
 ג"ה נפטר מהשכחה דכיון שכבר נתחייב זה מוקמי יאוש
 להחזיר ובעל האבירה אלו היה יודע בזה לא היה נתיאש
 באופן דק"ו כיאוש בטעות ואמטו להכי אמרו דעובר משום
 השב תסיכס משום דמי פטרו ליה מעשה דהשכה
 שנתחייב כבר מוצא"כ גבי יאוש דחוב שאם יהיה באופן
 שאיננו כיואוש בטעות אלא יאוש גמור דכיון דאמר כמ"ס
 מוהרזקין ול דמילתיה דר' בנימין ול דלא מהני יאוש בחוב
 הוורה דוקא ביאוש התלוו בדעת בעלים ואין ראוי להתיאש
 בו מן הסתם אם לא טיבלו הבעלים את דעתם שנתיאשו וכו'
 אבל בענין שסתמו קוי יאוש דומיא דאבירה שאין בו סימן
 וכ"ס כדדמיא לאבירה שטפסה נהר וגו' פשיטא דמהני יאוש
 גב בחוב הגב כשיסיק האופן במציאות זה שאיננו יאוש
 בטעות הנה אף בשעת יאוש התלוו מעיקר החוב בכלל נתי
 מתיאש מחיוב הפרעון שמוטל על הלואה דחל עליו משעת
 ההלואה שקרי המלוה יודע ומכיר את בעל חובו ואח"כ
 מיאש וא"כ הול"ל בדיון מחילה דכתיאש ומחל לו חיובו שהרי
 במציאות דסתמא ראוי להתיאש מיירי . באופן דמהיה
 דנטלה על מנת להחזיר וגו' אין פירכא לק"ו טעמא מוהרזקין
 ול כדכתיבנא . ובפרט לפי מ"ס הרמב"ן ול בספר הזכות
 שם כשמעתין דפ' א"מ בר' אמר רבא ראה קלע שנטלה
 וכו' שכתב ת"ד ול וזו היא כיון דנטלה לגבולה ולא להשיכה
 קדו היא כמנחת בקרקע וביקבית ביאוש מטעם אבירה
 דבשלמא היכא שנטלה בתורת אבירה ולא ע"מ לגבולה קודם
 יאוש א"ל לקנותה ביאוש חפטי שירו ביד הבעלים ושומר
 שכר שלהם הוא הילכך לגבולה אינה נקנית ביאוש הואיל
 וישנה ברשות הבעלים וכו' עכ"ל . ע"ש דלפי דברנו
 הראת לדעת דיאוש דחוב בר מיניה דהקיא דנטלה ע"מ
 להחזיר וכו' שהרי חוב אינו ברשות מלוה אלא ברשות לווה

דמלוה להוציא ניתנה ואין למלוה גבי לווה לא חיוב ושיעבוד
 וכעין מ"ס מור"ם ול כמ"ס ס"י דמ"א ס"ב וזל ולסון מחילה
 אינו שייך אלא במנות שחייב לו אבל אם היה לו חפץ ביה
 חבירו וא"ל מחול לך אינו כלום עכ"ל ע"ש . ואם כן אמרו
 להכי שפיר יאוש קונה בחוב כמילתיה דמוהרזקין ול . וכעין
 זו דקרא"בן ול כתב הרמב"ם ול כריש פרקין דלו חציאות
 גבי פלוגתא דאביי ורבא ביאוש שלא בדעת אי הוי יאוש או
 לא הווא בספר אסיפת זקנים ול ורבא אמר הוי יאוש כיון
 דלכי ידע לא סגי דלא מיאש וכו' וכל איב' דאמרי דיאוש שלא
 מדעת לא הוי יאוש או בדבר שאין בו ס' לאביו או בדבר שיש
 בו ס' לכ"ע אעב"כ דיאוש לכסוף לא מהני וכו' והיינו דאמרי
 לעיל דכי אתא באיסורא אתא לידיה ולא באיסורא ממש
 שהרי לא נתכוון לגזול וחייב הוא ליתלס כיון שיש בה סימן
 אלא בשעת איסורא קאמרונן כלומר דכי אתא לידיה ברשות
 בעלים קיימא וכמוטל מידם דמי עכ"ל ע"ש . הרי תבאר
 דל"ק מהיה דנטלה לפני יאוש ע"מ להחזירה ואח"כ נתכוון
 לגבולה לק"ו שרן מוהרזקין ול כדברינו לעיל דטובא איכא
 בניייהו כין יאוש דחוב להיה דאבירה כיון דסוף סוף ביאוש
 דהיתרא נשאר דמי החוב בידיה דלוה דהיינו בענין שסתמו
 קוי יאוש דומיא דאבירה שאין בה סימן וכ"ס כדדמיא לאביר
 שטפסה נהר שכתב ול וכחלוקימו לעיל :

אברא

דאכתי פש בגו דמי דמוהרזקין דקרו דכרו
 כמ"ס דכל כי הא דכ"ר דמי לאבירה
 שטפסה נהר דפשיטא ודאי שגם ר' בנימין מודה דשייך יאוש
 בחוב זה ולא הביא הדין דר' בנימין אלא משום דלא ניקא
 דבכח לא מהני יאוש כלל וכדכתיב' אבל סוף סוף קשה דלא
 נשאר דמי החוב ביד הארון ביאוש דהיתרא אלא כמו יאוש
 דגולה והא קול דלא נפטר הגזלן עד שישיב דמי הגולה כמו
 שהקשה הרב הנו לדזה פשוט בכלי תלמודא :

ואומר

דלדידי חזי לי דכל כי הא דכרו דמוהרזקין ול
 יפה דן דביאוש וכה בהן הארון זכות גמור שהרי
 לא אמרו דאפי' נתיאש הגזלן לא נפטר הגזלן עד שישיב לא
 דוקא בגזלן ישראל דטעמא משום דאעב"כ דהבעלי' נתיאשו
 מהגזלן מ"מ אכתי חיובא רמיא עליו דגזלן להשיב מתקרא
 דכתיב והשיב את הגזלה אשר גזל דמ"מ בעינן יאוש וגם
 סימוי רשות לקנות גוף הגזלה משום דכל שהגזלה ברשות
 גזלן אף דאיכא יאוש בעלים כל דליכא סימוי חייב לאהדורי
 אבל בגזלן בוי דלא קאי בעשה דהשכה דהשיב את הגזלה
 שפיר יש לרוך דמהני יאוש אפילו בגזלה כיון יאוש דאבירה
 ולא בר השכה הוא דהרי אלו אלו וכהקיא דכתב רש"י ול
 בפרק ארבע מיתות דף כ"ו ע"א בר' עזרא כשצית' מי לית
 ליה וכו' ולל ובישראל כשיראל נמי אסור ומעבר לא עבר
 דכתיב לא תגזל והשיב את הגזלה אמירי דהשבון קרי גזל
 ואידך לא אכל בגזל דלאו בר השבון הוא שכל דינו למיתה לא
 נפיק פחות מ"ס מכלל ואפילו מישראל דמחיל ליה בתר
 קבי עכ"ל . וכן כתב בפרק החולץ דף מ"ז ע"ג
 גבי הקיא דא"ר חייא בר אבא אר"י בן נת נהרב על פחות
 משו"פ ולא ניתן להשבון פירש"י ולל לא ניתן להשבון אינו
 בחורה אלא נהרב דגבי ישראל כתיב והשיב את הגזלה אשר
 גזל אבל בני נח אמרינן כסנהדרין א הרתין זו היא מיתה
 וגו' עכ"ל . וכן כתב בריש פרק הרר עם הנכרי ולל
 ניתן להשבון דגבי ישראל כתיב והשיב את הגזלה אבל
 בניו לא כתיב השבה הילכך כיון שעבר נהרב ואינו חסלה
 עכ"ל . ע"ש . וכן דן הרב חוות יאיר ול בתשו' סימן
 ע"ט שנשאל מנר נדק אחד אם מחויב להחזיר גניבה שבגב
 מישראל בנייתו וכתב בסוף התשובה ולל וא"כ ול דה"ס זה
 שנתגייר רק דאפי' לומר הואיל דבאינו בתורת ישראל ליתיה
 בתורת

במצות חורה רק חיוב מיתה לכן בסאחר שנתגבר לא רחמיא
עליו מצות חורה ראוי מצווה רק לבני ישראל והכי מסתבר
אף אם בכה"ב ישראל מנוי חייב דמ"מ מצות חורה דגז'
על ישראל הוא וחייב להחזיר אף לבני עכו"ל הרי בפשיטות
כתב דכל שאינו בתורת ישראל ליתיה במצוות חורה רק
חיוב מיתה והנה כיון יפה דן מוהר"קו ז"ל דכיון דתיאשו
הבעל"מ הממון ההוא זכה בו הארון זכות במור והקהל זכו
בזן הקפר משום דכיון דהארון ליתיה בתורת השבון אם כן
כיון אינו גם כן במש' דאף שתיאשו הנגז' לא נפטרו הגז'ן
עד ששייב וז"ל כיון שהבעלים נתיאשו ממנו דהתפקרא
קא זכו הקהל דבשלמא כשלא נתיאשו הבעלים אחתי ממון
ישראל הוא וכל היכא דאיתיה ברשותא דידהו איתיה
וחיוב להחזיר לבעלים אבל כיון דהבעלים נתיאשו והגז'ן אינו
בתורת השבון והגז'ן גוי סליק רשותו מהס' הו"ל כהפקר
וכעין הדין דפרק חוקת שהביאש הרמב"ם ז"ל בפרק א'
מה זכיה דין ג' וז"ל כתי' שמכר מטלטלין לישראל וגו' קונה
במשיכה או בדמיים אבל בקרקע אינו קונה וגו' ואינו מקנה
אותו לישראל אלא בשטר לפיכך ישראל שלקה שדה מן הכותי
ונתן הדמיים וקורס שיחזיק בה בא ישראל אחר והחזיק בה
כדרך שחזיקים בנכסי הגר וכה אחרון וכו' עכ"ל . הובא
בה"מ בסו' קנ"ד ע"ש . והנה מאי דס"ל להרמב"ם ז"ל
ודעמיה דאעכ"ז שמהו כו' החזיק מר"ך ליתן הדמיים לישראל
ראשון משום דכווין דהאי מסליק ליה כותי ומסתדשי ליה הני
זווי ללוקח שני וכו' . פל הדיןא יראה דשניא הדין לישראל
דראשון שנתן המצות לא אחס דעתיה מרמי באופן דכל כי
הא דר"ך דתייאשו הבעלים מממונם כולי עלמא מורו דזכו
בהן הקהל זכות במור כמ"ש מוהר"קו ז"ל וכדכענין מומר
לקמן בס"ד :

ואף

לדעת הסופות ז"ל סס בפ' כל הדר ובפרק
השוכר את הפועל דף ע"א ע"ב כד"ה בן נח
בה"ש רש"י ז"ל אמר לכו"ל ר"ל תבא למוהר"קו ז"ל דוכה
הארון זכות במור כיון דהבעלים נתיאשו וטעמא משום
דמלכד ראיכא למימר דעד כאן לא פליגי התוספות ז"ל אף
דוקא היכא דליכא יאוש בעלים ואיתיה לגולה בעיניה אבל
היכא דאיכא יאוש בעלים וליתיה לגולה בעיניה כדון
מוהר"קו ז"ל אפ"ש דאפי' דבותימו בעלי התוס' מיה' מורו דבני
נח ליתנהו בתורת השבון כדון ישראל דאפי' נתיאשו הנגז'ן
לא נפטרו הגז'ן עד ששייב דמי הגז'ים כיון דסוף סוף לאו
בפירוש' אתמר מצות השבון לבני נח עור בה דדוקא בני
ישראל הוא דקז'ל דאפי' נתיאשו הנגז'ן נפטרו הגז'ן עד ששייב
דמי הגז'ים מטעמא דכיון דסוף סוף הגז'ן ישראל אפ"ש יחזור
בתשובה ויחזור דמי הגז'ים לקיים מצות השבון ואמטו להכי
אמר דאפי' נתיאשו הנגז'ן לא נפטרו הגז'ן עד ששייב דמי
הגז'ים דמרמי לא מייאש משא"כ בגז'ן ככרי דגוי מסתמא
אינם חוזרין דנדיאי כשתיאש הנגז'ן אף מרמי נמי מייאש וא"כ
אם המצא ימאז גז'ן ככרי שיחזור דמי הגז'ים ליד ישראל אחר
שחזרה לבני האיש ישראל והנגז'ן ככר נתיאש מקמי הכי
לא מחייב להחזירו והרי אלנו שלו דוכה מן הספקר כיון דכבר
הבעלים נתיאשו לגמרי והגוי הוסיף מידו דחשיב הפקר
וכדכתיבין והנה חילוק זה קיימתי' מסבא . ואח"כ מנא אתי
אזן לי בדברי הרב מוהר"ש ז"ל ב"מ סי' ע"ה שחילק
סס כעין חלוקתו זה וכתב ז"ל ומה ראית על בכה לשנות
גז'י ישראל לגז'י אומות העולם כי מ"ש הטור סי' רל"ו
ח"ת מייירי באגס גוי שכן מתחיל הסי' גוי אגס שישראל מסור
בירו ומ"ש בסו' ע"א ח"ת מייירי בגז'ן ישראל והחילוק בין
גז'ן גוי לגז'ן ישראל ככרי מלאר כי גוי אינו מקיים ישראל ממנו

שייב ויחזיר לו הקרקע לא מעצמו ולא כדון אף
אמנם גז'ן ישראל הוא להפך שמקום שייב בתשובה ויחזור
לו הקרקע שלו או על ידי כ"ך ולעולם לא במור ומקום נמאז
שאין כאן כפי האמת לא יאוש ולא שינוי רשות דקרקע אינה
נגז'ת וכרשות מאריה קמא קאי משא"כ במטלטלין דשייך
בהן יאוש ושינוי רשות ומ"ה סקונה אותם אינו חייב להחזירם
אם ראינו שתיאש בעל המטלטלין וגו' עכ"ל . ע"ש .
הרי מבואר ומפורט כתב דאף על גב דקרקע אינה נגז'ת
ולא מהני בה יאוש ושינוי גז'ן ישראל ח"ת בני גז'ן גוי
מהני אפילו בקרקע כיון דישאל חוזר וגוי אינו חוזר ומסתמא
בעלים נתיאשו לגמרי וא"כ אף אם נאמר לענין מה שאמרנו
דאף שנת יאש הנגז'ן מהגז'ים מרמי לא מייאש דהינו דוקא
בגז'ן ישראל אבל לא בבנו וכדכתי' :

ועוד

יש לנו להכריח חלוקתו זה ממ"ש הש"ך ז"ל סס
בסימן רל"ו בס' מוהר"ם ז"ל דדוקא בקרקע רלא
מייאשי מניה אבל מטלטלי דמייאשי מניה א"כ להחזיר
לבעלים וגו' ובתב"ש ז"ל ח"כ להחזיר לבעלים וגו' אם
קנאש וה"ה אם גולם ממנו וגו' עכ"ל . הרי כתב דה"ה
אם גולם ממנו ואלו בני גז'ן ישראל כתבמר"ך בסימן ס"א
ס"ה ז"ל ולא הוי שמוי רשות אלא א"כ מכרו או כתבו כמתנה
לאחר אבל אם בא אחר ונטלו מכית הגז'ן שלא מרצונו כאלו
נטלו מכית הבעלים אם ירצה הגז'ן בוכה מהראשון או
מהשני וגו' ע"ש . ודאי דטעמא משום דכיון דהגז'ן גוי
והוא חלם מסתמא מייאש הנגז'ן מבז' הגז'ים לגמרי אפי'
אין סס שינוי רשות נמי כיון שאינו מקיים שיחזור ואם יהיה
בעיניה שיחזרה ולכי מייאש הנגז'ן לגמרי מייאש ואף אם נאמר
דשאני גז'ן גוי מגז'ן ישראל כדכתיבא ועיין בספר תומת
ישרים בתשובות סי' זר :

הו

אופיב הרב הגז'ן על מוהר"קו ז"ל וז"ל ומ"ש מוהר"קו
לחלק בין יאוש ליאוש דכחוב כיון דסל אשראי ס' אתי
ולפעמים המלה סובר שהלנה עמי וגו' אבל בדבר שסתמא
הוי יאוש וגו' מהאי דהגז'ן כדרא הויא תוכתיה דהא קז'ל
בעולה דאמר מחלוקת סתם אבל בידוע דה"ה יאוש קני
ופירא ז"ל בהתני' דאם נתיאשו הוינו דאמר ווי לח"כ והא
הכא דכסתם לא הוי יאוש וע"כ כדון גילוי רשת ובדאי כל
גז'ים מסופקת עתה אם תבוא אם לא וגם הגז'ן אלם הוא
ואעב"כ דס"ל דכסתמא לא הוי יאוש מ"מ מהני גילוי רשת
ואמירת ווי לח"כ ואף דאיכא למיתלי הא דאמר ווי לח"כ
היינו משום דאיכא הנך אמתלאי דספק אתא והגז'ן אלם
ואפ"ה מהני ואין לומר דהיא המתנת כיון דבאמת איכא
ריעותא שהגז'ן אס הוא לכך מהני ווי לח"כ הא לאו מילתא
היא דהא חזיק דהאי ריעותא לא מהני לעשות יאוש מאלע
דהא נפ"ד מסתמא לא הוי יאוש קיימין וא"כ קשה במכ"ש
לפי דברי מוהר"קו ז"ל השתא ומה סתם רלא הוי כ"כ צדדים
לומר ווי לח"כ שסתם חלום משלם הוא אפ"ה תליין אמירת
ווי לח"כ באמתלא כל שכן הכא דהאמתלאות לפנינו דדון
הוא רלא תועיל אמירת ווי לח"כ ווי היא ודאי קושיא שמהיה
כלפי דמוהר"קו ז"ל עכ"ל :

ולע"ד

אמרינא דאין וס מר"ך תירון דמניה וביה ז"ל
מת"ש ואין לומר וכו' דהיא המתנת כיון
דבאמת איכא ריעותא שהגז'ן אלם הוא לכך מהני ווי לח"כ
ומ"ש הא לאו מילתא היא דהא ריעותא וכו' לפ"ד לא היא
דהא טובא איכא בין אבירה שאינו מר"ך דעת בעל"ן דסתמא
הוי יאוש לכין גז'ים ובכיבה דיאוש מהני לקמת נוף החפץ
לומר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ומה שיש לחלק מפורש
מאז מדברי רש"י ז"ל בסוגיא ז"ל בגז'ן אין מסתמא ומסתמא
דלאו דיריה הוא דכיון דירע מאן שקליה מניה לא מייאש
ע"כ

ע"כ וכד"ה חילוף הרברים כתב וז"ל בזמן כיון דשקלים
 מיניה בהדיא ולא מי קאי באפיה מיאשגביכה סתם סבר
 בחיטא ליה ומשכחא ליה עכ"ל . באופן דחילוף יש בין
 אכידה ששטפה נהר ואכידה שאין בה סימן לגביכה וגזילה
 שהרי באכידה ששטפה נהר מסתמא מיאשגביכה כעל
 האכידה שאין בה סימן כודאי מיאשגביכה לא מי קאי
 באפיה אפילו ירע בעל האכידה שמצא זה חפץ כמו חפצו
 דמי למימר מי יומר שזה חפצך והלא אין בו סימן באופן
 דשמיא ושמיא אכידה מגביכה ואכידה והנה כי כן מ"ש וא"כ
 קשיא דמכ"ש השתא ומה התם וכו' לא היא דשמיא גבי חוב
 דסתם ליה משלם וא"כ הו"ל יאוש בטעות וטעה בשיקול
 הדעת שכן דרך העולם כדכתיבנא באופן דג' הרבות יש
 כענין הא' אכידה ששטפה נהר ושאיין בו סימן דסתמא הוי
 יאוש סב' כגביכה וגזילה רכיון דס"ס הגזלן אלס ומסופקת
 אם יבוא כשמיאשגביכה ויאוש גמור לקנות בוף הגזילה
 הג' יאוש כחוב כשאינו באכיד' שאין בה סי' דסתמא הוי יאוש
 אז תלינן ביה האמת לאות וכדכתיבנא :

עוד

בא דרכי הרב הנז' וז"ל וע"ק והא דזוכה בזכיה
 גמורה ביאוש ושינוי רשות אמרינן בגמרא אם בא
 להחזיר יחזיר לבעלים הראשונים דמידת חסידות הוא
 להחזיר לבעלים הראשונים הגע עצמך הרי שהחזיר ליד
 אחר שיחזירו לבעלים הראשונים האמור כאמר שזכה בו
 הלה זה ודאי לא עלה על הדעת ומה לי כותי או ישראל בענין
 זה וכודאי בלא"ה ק' כמי כיון שהדוכסית לא ניכרת אותן
 הה' אלפים אלף ע"ד פרעון החוב ולא בתורת הפקר ומתנה
 מאיזה טעם יזכו האחרים שלא הלוו להארון כלום בפרעון
 זה ובהכי אודא כל מ"ש מוהר"קו ז"ל לעיל והאריך להביא
 שהיא פלוגתא דר"מ ור"נ ופלפל הרב ז"ל אי שייך למימר
 אדעתא דדוכוס לחוד אפקרינהו ואמי בעובדי לא באתי לירי
 מיריה זו דמה ענין אדעתא דדוכוס כענין ההלואה שהלווהו
 ודאי דכל מלוה מלוה ע"ר שיעשה בו הלוה כל מה שירצה
 ואם אח"כ נתיאשו וזכה בהם הדוכוס לפ"ר פשיטא דהלוקח
 מן הדוכוס זכה לפ"ד ואי דמיא הך פלוגתא דר"מ ור"נ לסופ'
 דמילתא דמיא רצוני להחזירה שהחזירה הדוכסית ופרעה
 הה' אלפים כשכיל סוב בעלה דודאי בתורת חוב פרעה ולא
 בתורת מתנה והפקדו וא"כ לא מיבעיא לר"מ דצריכין לתת
 ליחידים חלקם כמאז בשעת ההלואה דאדעתא דהכי פרעה
 וניכרתה התם אלף אפילו ר"ז ור"מ מודים בזה שהרי היחידים
 עומדים וזוחים ורוצים את שלהם וכמה יזכו הקהל במזון
 היחידים תבץ כשפרעה הדוכסית וזכו הקהל למורך היחידים
 והו"ל הקהל בשלוחי היחידים דישראל נעשה שליח לישראל
 חבירו לקבל מעותיו מן הכותי וזה פשוט וסדר הוא אף
 לת"ד בישראל שרצה להתחסד ולהחזיר אחר יאוש ושינוי בשות
 והחזירו ע"י שליח וא"ל זכה בו לפלוני רובה וכודאי אין
 סכרא כלל לחלק מאוס דלא אמרה הדוכסית וכו' בו ליחידים
 שהרי כל הלשונות כשרות ושוות בפרעון כדאיתא ברס"ג
 קכ"ה לבר תהחזיר שפקפקו בו באופן דהנך מילי דמוהר"קו
 ז"ל מפרסן איברי עכ"ל ע"ש :

ואני

עמי המספק בזכות מרן מוהר"קו ז"ל לירי חז"ל
 דאכתי הדין דין אחת ש"ש דמה לי כותי או
 ישראל בענין זה לע"ד שמיא ושמיא שהרי לפ"ה היא דהרמב"ם
 ז"ל דה' זכיה שהבאתי לעיל כמכא דכשכותי מחזיר ממון זה
 ומחלק עצמו ממנו הו"ל ממון זה ממון הפקר שהרי
 נכסי הגוי הרי הן כמדבר והקודם בהן זכה וכהיא שכתב

מור"ם ז"ל בהגהה סי' קצ"ד וז"ל כותי שהיה לו משכון או
 פקדון כיד ראובן ונתנו לשמעון בשפר זכה ראובן בה
 שבידו דמיד שנתן הכותי לשמעון כסתלק הכותי ושמעון לא
 קנה עד דמשיך ולכן הוי כהפקדו וזכה בראובן דזכה מן
 ההפקדו עכ"ל . וא"כ כיון שהגוי סלק עצמו ורשותו
 ממזון זה וגם ישראל בעל המזון נתיאש ממזונו וזכה בו
 השליח שמסר הגזלן גוי בידו להחזיר לבעליו משא"כ גבי
 גזלן ישראל שנתן ממון לחבירו ישראל להחזיר ליד הבעלים
 דאעב"כ דהבעלים כבר נתיאשו ממנו יאוש גמור באופן
 דמזד בעליו הו"ל ממון הפקר מ"מ חשיב ממון גמור מהאש
 המשלח דהיינו הגזלן שקבו ביאוש וכל היכא דלא מטו זון
 ליד הבעלים הראשונים השליח חייב באותו ממון דדוקא
 בכרכי אמרי' דנכסי הגוי הרי הן כמדבר כיון שסילק עצמו
 מהן משא"כ כיון ישראל דכל היכא דאיתיה ברשותה
 דמאריה איתיה באופן דשמיא ושמיא דגזלן ישראל כל כה"ג
 חשיב כהפקדו וכמובן :

והנה

כי כן אודא לה קשיא האחרת הנז' שכתבו
 בלא"ה קשה דכיון שהדוכסית לא ניכרת אותן
 ה"ה אלפים לא דרך פרעון החוב ולא בתורת הפקר ומתנה
 מאיזה טעם יזכו האחרים וכו' שהרי כבר כתבנו דמיד
 שהגוי מסלק עצמו ממזונו הרי המזון הפקר וכל הקודם
 זכה וכיון דגם הבעלים היחידים נתיאשו ממזונם שהיה
 ביד הדוכסית וכו' בו הפורעים המס מן ההפקדו וגם עמדה
 ונשא"ת התמיה האחרת שהגדיל התמיה הרב הנז' וכתב אמי
 בענין לא באתי לירי מיריה זאת דמה ענין אדעתא דדוכוס
 וכו' ואי דמיא הך פלוגתא וכו' להחזרה שהחזירה הדוכסית
 ופרעה הה' אלפים וכו' וא"כ לא מיבעיא וכו' דצריכין לתת
 ליחידים חלקם כמאז בשעת ההלואה דאדעתא דהכי פרעה
 וניכרתה התם וכו' ואפי' וכו' מודים בזה שהרי היחידים
 עומדים וזוחים ורוצים את שלהם וכמה יזכו הקהל וכו'
 דהו"ל הקהל בשלוחי היחידים וכו' לקבל מעותיו מן הכותי
 וכו' כג"ל . שהרי אותה דהרמב"ם ומוה"ר ז"ל דכתיבנא
 נראה כמראית העין דמיד שהכותי נסתלק ממזונו המזון
 חשיב הפקר ולא אזלינן בתר דעתיה לומר אדעתא דהכי
 נסתלק דכיון דנכסי הגוי הרי הן כמדבר לית לן למיזיל בתר
 דעתיה ובשיצאו המעות מרשותו הו"ל הפקר כל שנכנסו
 סבא לזכות עדין לא זכה וה"כ כבר היחידים נתיאשו מן
 המזון ההוא וזכו הקהל הפורעים המס וכדכתיבנא :

וב"ש

זהדר הוא אף למ"ד כשישראל רצה להתחסד
 ולהחזיר אחר יאוש ושינוי רשות וכו' שהרי כל
 הלשונות כשרות ושוות בפרעון וכו' לבר מהחזיר וכו' כג"ל .
 אמרינא לע"ד דגם בזה לא צריך שהרי אפילו כימא דהוי כמותן
 לו עתה החפץ בירו ואומר לו הולך לפלוני וכו' מ"מ גוי
 שהחזכה לישראל חבירו על ידי ישראל אחר וא"ל זכה כי
 לפלוני לאו מילתא פסיקת' היא דזכה דבמחלוקת היא שנויה
 דאיכא מ"ד דכרכי ליתנהו בזכיה אפילו ע"י ישראל שזכה
 לישראל אחר ועליו וכאז שתי הסברות כב"ד ב"ד סי' קס"ה
 גבי מ"ש הטו"ז ומיהו אפילו לר"ת אם ישראל השני אומר
 שבשליחות הראשון מקבלם מהגוי אסור דשליח של ישראל הוא
 וגו' כתב מר"ן כב"ד וז"ל ומיהו לר"ת אם ישראל וגו' מתקן
 לשון זה משמע דאפילו לא שווייה ישראל המלוה שליח אסור
 דזוכה הוא לו שלא תדעתו וכן הזכירו תלמידי הרשב"א
 ז"לה שכתבו דמשכחת לה מדיכא אסור ולא פשוט חומרא
 איכא ר"ל לישראל המלוה לגוי תכס לישראל שכי בשב"ב
 והגוי א"ל לישראל שכי זכה בהם ולא מחמת שליחותו של
 גוי אלף שכיין שהגוי רצה לזכות לו המעות הרי הוא מסתלק
 מהם והרי הוא כזוכה מן ההפקדו ע"כ וגו' :

ודע שכתבו תלמידי הרשב"א ז"ל עוד סברה אחרת
 בשם רב"ם ז"ל והיא דלא תשכחת לעולם דאיכא
 אימורא מדינא אלא משום חומרא בעלמא דאפילו אמר
 ישראל המלוה לגוי תנס לישאל שמי בשכילי וקבלם ישראל
 ע"ד לזכות לישאל חכירו כיון שמיד הגוי הוא זוכה בהם
 וא"א לומר שהוא מסתלק מהם בעורם בידו הילכך ישראל זה
 א"א לזכות בהם אלא מחמת הגוי וכיון דאינו יכול לזכות
 בהם מדין שליחותו טוב א"א לו לזכות בהם וכתבו שדברים
 אלו קרובים אל הדעת וכו' עכ"ל ע"ש . והסתופות ז"ל
 בפ' איזהו נשך דף ע"ב ע"כ בד"ה בשלמא סיפא
 לחומרא וכו' כראה דס"ל שאין הגוי מוכה לישאל על ידי
 ישראל אחר דכפרי ליתנהו בזוכיה אפי' בכה"ג ע"ש . הרי
 מבואר דסברות חלוקות הן אי זוכה ישראל בזוכה לו הגוי
 אפילו ע"י ישראל אחר או לא רובא דרבנותא ס"ל דאין מוכה
 לישאל אפילו ע"י ישראל אחר והוא הוא כדון מוהר"ק ז"ל
 אפילו היתה הדוכסית אומרת וכו' בו ליחידים וא"כ איך
 החליט המאמר הרב הנו' וכתב שדינו כדון ישראל שהחזיר
 ע"י שליח וא"ל זוכה בו לפ' דזכה למקבל וכ"ש אפילו
 לסכרא ראשונה שהביא הרב בית יוסף ז"ל דס"ל דזכה אכתי
 איכ' לומר דכל דבריהם אינם אלא כאומר השליח שזוכה
 לאותו פ' מן ההפקר אבל כל שישאל השליח אומר דאינו
 זוכה אותו המזון בשביל אותו ישראל אלא שזוכה לעצמו מן
 ההפקר אפשר שזוכה לעצמו והרי אלו טלו כיון דתלי טעמ'
 נאום רובה מן ההפקר . באופן כי כל הא דכ"ר דכני
 הקהל דפורעי' המם טוענין שהם כונתם לזכות להם לעצמם
 מן ההפקר וגם היחידים כבר נתיאשו איפשר דכ"ע מורו
 דזוכים הפורעים המם :

ובר מן דין אפילו ניתא דגוי המוכה לישאל ע"י ישראל
 אחר דינו כדון ישראל כמ"ש הרב הנו' ת"מ כל
 כה"ג דכדון דמוהר"ק ז"ל יפה דן הרב ז"ל וטעמא משום
 דכיון דמעיקרא כטלוה הארון הה' אלפים לא היה יורע
 ומכיר מי ומי נתנו המזון ההוא לא שעל שם הכולל הפורעי'
 המם הלוח שהם בעלי החוב ואמר לזכות להם על המם א"כ
 כמצא דאפילו לרבבי הרב ז"ל שכתב דהוי כזכי לפלוני דזכה
 מיד ת"מ כשרצתה הדוכסית לזכות להם על המם לא היתה
 כונתה אלא לזכות למי שפורע מהם בעלי החוב שהרי
 פשיטא ודאי שלא קדמה לה הידיעה מי ומי היו בעלי החוב
 ההוא וישא יחידים שהיו אז בשעת הלואה מן הפורעים
 המם וסייעו בהלואה ועכשיו ירדו מנכסיהם ואין הם היום
 מן הפורעים עד שצאמר שזכתה להם וזכו מאותה שעה לא
 אדרבא כל כונתה לא היתה אלא לזכות לפורעים מהם שכן
 סבולל הפורעים המם לקחה ושהם בעלי החוב באופן שאות'
 היחידים לא זכו מהיהא שעתא וכיון שהדוכסית סילקה
 עצמה מן המם ואותם היחידים כבר נתיאשו מן המזון
 ההוא א"כ הו"ל הפקר וזכו בני הקהל הפורעים המם
 וכדכתביבנא :

ועוד דנהי דחוב כל הלשונות כשרות ושוות כפרעון
 דהולך מנה זה לפלוני הוי כזכי לפ' ומיד שזכה
 השליח לא מצי למחדר ביה המשלח דהוי כאלו הגיינו המעות
 ליד המקבל אבל ת"מ כל שלא אמר לשליח הולך מנה לפלוני
 וכיוצא פשיטא דלא זכה כל היכא דלא חטו וזוי ליד המקבל
 וה"ה ככדון הרב הנו' ז"ל כיון דמעיקרא כטלוה הארון הה'
 אלפים היה ע"ה לזכותם על המם הקבועים העתידים
 לזכות לא שלא רצה הארון לזכות מרוב לבבו א"כ כשרצתה
 אח"כ הדוכסית לזכות להם אין שם שום לשון וכזי שהרי לא
 אמרה אלא שרצונה לזכות להם על המם כמו שהיו התכאים
 ואדרבא נאמרה שרצנה לזכות להם על המם מורה יותר וכו' .

לחיידיהם שפורעים המם עכשיו בע' נתינת הדת מהדוכסי
 באופן שאין שם שום זכות כדון השולח חובו ע"י שליח עד
 שנאמר דמהיהא שעתא וכו' הקהל לזרז אותם היחידים
 שסייעו בהלואה וכיון שסלקה עצמה הדוכסית מן המם וגם
 אותם היחידים' כבר נתיאשו מאותו מזון הו"ל כזווח על ביתו
 שנפל שכבר וכו' הפורעים המם מן ההפקר וכדכתביבנא
 לעילא מן כל . באופן דכדון דברי מוהר"ק ז"ל ככל זה
 שכתב אין בהם נפתל ועקש ושרי ליה מאריה לקרב הנו'
 שכתב שדברים אלו שכתב מוהר"ק ז"ל מרפסן איברי ואם
 נפשאך לומר למה לא הרחיב הדבר הרב מוהר"ק בפל חאי
 דכתביבנא שהם דברים שצריכין ביאור התשובה שצאמר יש
 קדשי קדשים לחולי חולין כן נבנה דרכי רבינו מדרבננו
 ולכן לא יצא לרון אלא אי הוי יאוש או לא דרוק :

עוד כתב הרב הנו' ז"ל . ועוד ק"ל קושיא עצומה
 בראיה אחרונה שהביא מוהר"ק ז"ל מהסמ"ג
 שכתב בהלכות מקח וממכר דף קכ"ח ע"ד דהא איצטריך
 למעוטי שטרות מאונאה היינו במוצא שטרות לאחר יאוש
 שזכה בהן המוצאן וחזר ומכרן לבעלים הראשונים דהמכירה
 היא דאורייתא כיון שהשטר נכתב על שמו וכתב הרב ז"ל
 וז"ל והרי לך בהדיא דמהני יאוש לענין חובות ואשתמוס על
 המראה פה קדוש יאמר דבר כזה דמה ענין יאוש השטרות
 ליאוש החוב לעולם איתא לך יאוש בחוב לא מהני מהטעמים
 שכתבנו למעלה אבל בשטרות האבודים מומנו ונתיאשו מן
 השטרות ומצאם אחר אחר יאוש פשיטא דזכה בהן המוצא
 שהרי כהיתרא באו לידו ואע"כ דאינו יכול לזכות בהם
 מ"מ הרי הם שלו ויכול לעשות בהם מה שירצה לזרז על פי
 זלוחותיו וכיוצא והמלוה לקחם מומנו לראיה ולטרף מלקוחות
 עכ"ל . אמרנו לע"ד דאין כאן תמיה כלל שאין זו כונת
 הסמ"ג ז"ל דאי הכי היתה הרצון והכוונה כמו שפירש הרב
 ז"ל דלא נתיאש אלא מהשטר לכד א"כ אכתי הקושיא
 במקומה עומדת דמה בין מכירה זו למכירת שטר' דעלמא
 דלא הויא מכירתה דאורייתא מטעמא דלא מקנה ליה אלא
 גוף הנייד לראיה ולא מקני ליה שום גוף ממון דאין קנין
 השטר מקנה ליה הכנסים כנודע והלא אף כאן לא מקני ליה
 המוכר אלא הנייד לראיה לכד שהרי המזון כבר היה שלו
 מאז הימים השיעבוד ואי משום שע' שטר' הכתוב בשמו
 כתצא זה שיכול לזכות חובו הנה גם במכירת שטר' דעלמא
 כיון שכותב לו לך וכו' וקני שטר זה נמי מצי לזכות בו ואפ"ה
 אין מכירתה אלא מדרבנן ואמאי קרי ליה מכירה מן התורה
 מן בתי דכבר נאז ומקדם המזון והשעבוד הנה הנס שלו
 ולא מקני ליה אלא כנייר הראיה וכפרט דהטא דפשטא
 דלישא דהסמ"ג ז"ל דכתב דמדאורייתא לא קנה החוב לא
 ע"י קנין בגוף הכנסים ועלה קאמר דהיא וכו' . יש
 לערש שצא וכו' לאחד יאוש דבענין זה המכירה מן התורה
 וגו' ובימינו רואות דלא מוכר לו אלא הראיות דאף דכאבר
 השטר מ"מ לכתות מלוה אית ליה עליה ועוד בה דמשמע
 בהדיא דהאיש אשר מצא את השטר לאחר יאוש יכול למוכרו
 לפעלו ביוקר גדול ועין רואה דלא מקני ליה לא נייר הראיו'
 גירדתא אי לאו דניתא דכונת הסמ"ג במאמרו כגון שצא
 שטרות לאחר יאוש הרצון בו דמחמת שכאבר ממנו לא מצא
 ונתיאש מן השטר נתיאש אגב נמי מן החוב וכגון דלית ליה
 כפסים ללוה כלל אבל אית ליה לקוחות שהיה יכול לטרף
 מהם אי אית ליה שטרא כידיה הנה אל האופן הלוח היתה
 כונת הסמ"ג לאגמון דכל כה"ג ראויה לזכא לזכא
 מכירתה מדאורייתא כיון דכבר נתיאש מן החוב מחמת
 השטר ואשתכח שהאיש אשר מצא את השטר לאחר יאוש
 ומכרוהו הרי זה בתוכו לו גוף החוב שחזר לו טעבור
 שנתיאש

שנת יאש מונו מחמת אכזרית השטר דהשתא מני לטרוף
 תמשעבדי דהא איכא שטרא ביריה וכשמו כתוב ככחו או
 כחו עתה ומשא"כ במחירת שטרות רעלמא רלכתי לית ליה
 קנין המופיל באותו דבר אלא ע"י הכייר והכייר אינו עושה
 קנין אלא לראיה בעלמא כמובן באופן דאף מה שהקשה
 עוד הרב הג"ד דלא די שאין לו ראייה מכלן אררבה מוכח
 בהדיא דיאוש בחוב לא מהני כלל לפ"ד דמיייר דכתייבא
 מהחוב שוראי קרא לאו כרשעי עסיק שרונה לבכות מה
 שאינו שלו ואי בדבריו למאי קמי השטרות לטרוף תמשעבדי
 דהא אינו יכול לבכות מהן כלל כיון שנת יאש מהחוב אלא
 ודאי דלא מהני יאוש אלא לענין השטרות ע"ש . אמרינא
 לפ"ד דראין וזו מכרעת שהרי יאוש הלוח אינו דומה לשתם
 יאוש והפקר רעלמא כגון המכיל מן הארי וההיא דעיר
 הנדחת דהומו עדיה וכיוצא דלא מני לטעון ארעתא דהכי
 לא הפקרתו או לא כתייבא שיש דכל הנחה הוה מילת' דלא
 שכיח ובריה' מילתא דכתייבא לגמרי מנוף הנכסי' שהרי הא
 איכ' שהרי שנקסו שאסורו בהנאה והומו לא שכיח ואשתכח
 שנת יאש מנוף הנכסים משא"כ הכא שזה אעיקרא דרינא
 לא מתייבא מהחוב אלא מפני שנאבד ממנו השטר דבדק
 ולא מצא שבנוף נכסי הלוקחות לא נפל בהן אצלו שום
 ריעותא דמקומן הן עומדות כאן ומקדס והשטר הוא
 המעכבו וכיון דאתא שטרא לירו וקנה אותו הנה בכל כה"ג
 ס"ל להרב דטפיר מני לטעון ארעתא דהכי לא כתייבא שתי
 כיון דאתא שטרא ליריה וסמוך לרבה הוה רבב שפרא דאתו
 ליה לעיל ומ"ש התו' שם דהרי אפקריה כמאמר כי אפקריה
 וגו' ואפ"ה אמרי ארעתא וכו' שמה לא יאכל אותו הארי
 כדברי התו' ואף הכא שמה ימצא השטר לאחר יאוש וכמובן
 ומה גם דאעיקרא דרינא מציאת השטר לא הוה מילתא
 דלא שכיח ואם הוא כתייבא ממונו אין זו הכרעה שהרי עביד
 איניש דטעי וכל מילתא דעביד איניש דטעי שפיר מני
 לטעון גם כיואוש והפקר ארעת' דהכי לא הפקרתו וכרתי
 לעיל דכתבו התוספות ז"ל עלה דההיא דבן בוקיין שנתן
 פיאש לירק דהפקר בטעות הוה וכרתי' לעיל באופן דשפ"ר
 גמר מינה הרב מוהריק ז"ל דמהני יאוש בחוב וכמובן ועיינן
 בת ומת ישרים סי' י"ד ומהרש"ם ומהרש"ך ז"ל :

באופן

דלפי כל מאי דכתייבא מראש ועד סוף בהאי
 דינא דמוהריקו ז"ל עיין רואה שדן דין אמת
 ומי לנו גדול דינא דנחית לעומקא דדינא עמוק עמוק מי
 ימצאנו וארי ליה מאריה להרב הכו' שהחליט המאמר
 וכתב דאין לעשות מעשה כדברי מוהריקו ז"ל וטובה צפורנן
 של ראשונים :

ותבנא

לדינא דלוי ויאודה הנו' וכו' מן ההפקר כדין
 הפקר גמור רעלמא דהקודם וכה ובכל מאי
 דכתייבא לעיל וזאתם כ"ד אין ללמדו מההיא דפ' חוקת דף
 ר"ן דאמר רב יאודה אמר שמואל נכסי גויס הרי הן כגודכר
 כל המחזיק בהן וכה בהן מ"ט גוי מוכי מטו זווי ליריה
 אסתלק ליה ישראל לא קני ער דמטי שטרא ליריה הילכך
 הרי הן כמדבר וכל המחזיק בהן וכה בהן ע"כ אשר משם
 מוכח דבבי הפקר לא אזלינן בתר דעת המפקיר לומר
 ארעתא דהכי לא הפקיר דהרי גוי זה דאסתלק ליה מוכי
 מטו זווי ליריה לא נסתלק אלא ארעתא דהכי הפקיר דהרי
 גוי זה דאסתלק ליה מוכי מטו זווי ליריה לא נסתלק אלא
 ארעתא דהאי ישראל הקונה אותו ואפ"ה אמרינן כל המחזיק
 וכה וכו' דליתא דכיון דנכסי גויס הרי הן כמדבר קאמ' מ"ה
 לית ליה למיזל בתר דעתיה וכמובן :

ברם

יש מקום לדון ככ"ד מההיא שכתוב בהנהגות
 אשירי כפרק אינהו נשך דף קמ"ח ע"כ וז"ל א"כ

אדם שיש לו ממון ומוכר אותו לחבירו וזומל לו אצ"ל שיהא
 כטעות וכה חבירו מירי דהוה הפקר בעלמא דחשוב הפקר
 א"כ כשגדו קנאו ביאוש בעלים וגו' עכ"ל . לא דהענין
 סובל קנת אריכות כאשר יראה הרואה בספר משפטים
 ישרים שדפסם מחדש ואין הפכאלי מסכים עתה להאריך בזה
 ובפרט דבלא דרין כ"ד תורה יוצאה וראשה פרוש דכרתייבא'
 לעיל . ואם זהב לימים עוד אניף ירי בדברי ההנהגות הללו
 שיש לעמוד כהן וכההיא דפ' השולח שהכתייבא לעיל :

ואר

זה אכתי דלכתייבא פש נבין קנת חובת ביאור הדין
 דאיבעיא כפר' מי שמת דף קמ"ח ע"כ דיש בה
 מן הצורך לכ"ד דאיבעיא להו הקדיש כל נכסיו ועמד מהו
 מי אמרינן כל לגבי הקדש גמור ומקנה הפקיר כל נכסיו
 מהו מי אמרינן כיון דאף לענין כעשירים גמור ומקנה א"ר
 כל לגבי נפשיה לא גמור ומקנה חילק כל נכסיו לענין מהו
 מי אמרינן דרקא דחייב ומקנה או רילמא כל לגבי נפשיה
 לא גמור ומקנה תיקו . לא' הקדיש כל נכסיו מהו הפקיר
 כל נכסיו מהו חילק כל נכסיו לענין מהו תיקו יע"כ :

ולא

אשים דברתי אמאי דאיכא למיקם עלה
 דהך מילתא רק למה שמונע לכ"ד דלמי
 מראית העין כראיה ראשונה איכא לאקשויי עלה דאמאי
 לא פשיט לה סתמא דהש"ס בעיא דהפקיר כל נכסיו וכו'
 מההיא דפרק המביא שהכתייבא לעיל דאמר רבי כרוספדאי
 אמר רבי יוחנן שור הנסקל שהומו ערוי כל המחזיק בו וכה
 גם מההיא דאמר רבא בר איתי שם אר"ל עיר הנדחת
 שהומו ערוי כל המחזיק בו וכה ואמרינן התם דטעמייהו
 משום דכל חד וחד אמר כרעתיה אנא לא חטאי אחרינא
 חטא ומפקר ממוניה ע"כ ע"ש . הרי התם דאיכא אומדנא
 רבא דמוכחא טובא דאנשי עיר הנדחת ובעל השור לא
 הפקירו לא ארעתא דהכי שכתב בגמ' דייס שעירס נעשי'
 עיר הנדחת ושללם לשרפה קאי ושאור לוסקל לא אף גם זאת
 ארעתא דהכי שהומו העדים שהותר ממונם לאכל
 ולשבוש וגם את השור לאכול את בשור ואפ"ה אמרינן כל
 המחזיק וכה דמשמע דבעיניי הפקר לא אזלינן בתר
 אומדנא אלא כל שכיח הממון מראש הכעלים דהיינו שהפקיר
 אמרינן כל הקודם וכה כיון דכבר הוה שעתא יצא ממון
 זה מרשות בעליו שהפקיר ואם כן כ"ש בעיין דפ' מי שמת
 דהאומדנא אינה מוכחא טובא כ"כ לומר ארעתא שיעמוד
 מחוליו לא הפקיר כמו זה דעיר הנדחת ושור הנסקל
 דמוכחא טפי וש"מ אינה נופיה לאו מידע יריע דרפא ירפא
 ותפשוט מינה דש"מ שהפקיר כל נכסיו שהפקירו הפקר גמור
 אפילו עמד ונתרפא :

איברא

דבתלת העין עיין רוא' דנכח טורא ביניהם
 לא ראי זה כראיה מסודר דבעיניי הפקר
 כל המבוקש הוא שיוציאו הכעלים החפץ מרעתם לגמרי
 דכל דאיכא הפס דרעת עדיף טפי ולפי' גבי עיר הנדחת
 ושור הנסקל שהומו עדיהם כיון דהוה מילתא דלא שכיח
 כלומר שהומת עדים לא שכיח א"כ אומנו להכי אמרינן כל
 המחזיק וכה משום דכל כי הא מסתמא לגמרי אסחו הכעלי'
 דעתיהו דלא אסקי ארעיהו דליתו עדי הומוה דלא שכיח
 וא"כ הו"ל הפקר גמור ומ"ה לית לן למיזל ביה בתר אומדנ'
 אפילו שהיא מוכחא טובא כיון דהא מיהא כשהפקירו לגמרי
 הפקירו ויצא יצא ממון זה הדין שעתא מרשות הכעלים
 בהסח דרעת לגמרי ובכל מאי דכתייבא לעיל ומשא"כ
 בעיין דפ' מי שמת דכיון דרוכ חולס לחיים כדליתא שם כמי
 שמת וכפ' כל הגט דף כ"ח נמצא דמעיניקרא ש"מ זה לא
 אסח דעתיה מנכסיו לגמרי ומה שהביאו לביית הפסק הוא
 משום דכמותן כל נכסיו דאיכ' התם אומדנא רבא דלא שכיח
 איניש

איניש נפשיה ויהיב לאחריני כל מאי דאית ליה ומיית הוא ברעב אחריני אס עמד חוזר בהפקר שאינה כ"כ האומדנא רבא באנו לבית הספק אי לגמרי הפקיר או לא כיון דאיכא ביה הצד לומר אדעתא דהכי לא הפקיר לא דוקא אס ימות כיון דרוב חולים לחיים לאו לגמרי אסא אדעתיה כהאי דעיר הנדחת באופן דליכא למפוטא מהאי דעיר הנדחת ושור הנסקל וכדאמרן :

אלא

דאכתי לא עלתה ארוכה משו' דהא תינה כס"מ רוב חולים לחיים דבעיין דהפקיר כל נכסיו כס"מ איכעיא כמו שגראה מהסוביא וכמו שפי' רשב"ם ז"ל אבל מה נענה ביום שיודער בתנאה מחמת מיתה שהפקיר כל נכסיו ולפוס ריהטא נראה דאם עמד המפקיר מחמת מיתה חוזר דלמימר שדינו כדון הוה דעיר הנדחת דכל המחזיק וזכה ואפילו עמד אינו חוזר לא מהתברא אלא אדרבא דלא איכעיא להו' אלא דוקא כס"מ דאיכא במה הצד לומר דלגמרי הקדיש והפקיר והילך אבל מחמת מיתה דאומדנא רבא הוא דלא הקדיש או הפקיר לא מחמת מיתה אס עמד חוזר אפילו מזהו כס"מ היינו שישאוב החולק שימות עכ"פ . וכן ש"ס הרמב"ם ז"ל בפ"ה דה' זכיה דין כ"ב . וקשה דבין נימא דהמפקיר מ"חמו אס עמד חוזר כנראה לפוס ריהטא משאר דיני מזהו כס"מ ובין דנימא שדינו כדון כס"מ בחלוקה דהפקיר נכסיו דסקלא בתיוק . מ"ש הפקיר מ"ח מהאי דעיר הנדחת ושור הנסקל בין להבדיל מזהו כס"מ היינו שמתוך דבריו נראה דמ"ח מזהו כאשר בא בדברי הר"ב הטורי"ל בסו"ר ז"ל ובין לסוברי דמ"ח היינו שיאמר בפי' דמחמת מיתה מזהו שהרי לא נרע מזה עיר הנדה שהזומו עדין ושור הנסקל דבהאומדנא לכאורה שוות ומ"ש דבהאי דעיר הנדחת אמרינן כל המחזיק וזכה דלא אזלינן בתר אומדנא אף כי רבא היא ובשלמא כס"מ דמיכעיא לן וסקלא בתיוק כיון דרוב חולים לחיים וכדכתי' אבל במח"מ קשה דכיון שהיתה דעתו נוטה שימות עכ"פ ויכיר דבר זה חכלל דבריו כדכתיבא א"כ חקתמא ודאי לגמרי הפקיר בהסח הדעת דעת בעלים והיא שעתא הפקיר גמור היא שאסחוק בעלים דעתייהו בהיהו דעיר הנדחת ושור הנסקל דכל המחזיק וזכה דבמאונס לעלות כו' הרדי ניכה בהדרגה אחת ואחתי און דיכס שיה' דלפוס ריהטא משאר דיני מזהו כס"מ מוכחא מילתא דאס עמד חוזר או שיהיה דינו כס"מ שהפקיר דסקל' בתיוק וזרין תלמוד למה :

ולע"ד

אחיקא מילתא דשיא לתרויהו בין לט"מ שהפקיר נכסיו דהיינו בעיין דמי שמת דלעיל ובין למפקיר נכסיו מ"ח דכתיבנא זכרון אחד עולה לכולם והיא מילתא דפשיטא ומפורשת מדוקדקת בדברי המפרשי' דברי הש"ס ותחילה אינה ענין בדי' לבוא אל הכוונה והוא דקול דמתנת ש"מ אינה נקנית אלא לאחר מיתה דקול ברבא כדאיתא בפ"פ יש נחלין ופסקה הרמב"ם ז"ל בפ"ח דה' זכיה ומתנה דין ח' . והרב הטורים ז"ל בסו"ר דכ"ג ומ"ש בסו"ר ר"ן שחכמים תקנו שדברי ש"מ ככתובים וכמסורים דמו בין אס כתב או אמר נכסיו לפלוני קונה לכשימות למפרע משעת כתיבה וכו' ותמה עליו מרן ז"ל בב"ש כפר הרב כ"ח ז"ל הסיבו דאתא לאפקוי דלא נימא ככתובים וכמסורים לאחר מיתה דמי דא"כ לא קנה דאין שטר לאחר מיתה וכו' ע"ש באופן דכל אפיא שוין דמתנת ש"מ אינה קונה אלא לאחר מיתה והנה כי כן זה הביאנו לבית הספק הפקיר כל נכסיו וכו' דכיון דקול דמתנת ש"מ אינה קונה אלא לאחר מיתה דלא גמר ומקנה אלא דוקא ער לאחר שימות וכל שעומד חוזר מיכעיא אי ש"מ שחפיקר כל

נכסיו דין ההפקר כדון המתנה דלא גמר ומקני אלא לאחר שימו' ואס עמד חוזר ממילא דאין המתנה מתנה א"ר לגמרי מפקיר מהיהו שעתא ולא מצי הדר ביה שאין דין ההפקר כדון המתנה . כאשר עיני כל החינה מפוטא דשמעתתא זהו כונת הכענין . והכי דייק דברי רשב"ם ז"ל וז"ל איכעיא להו' ש"מ שהקדיש כל נכסיו דלא שייך ואח"כ עמד מחוליו מי מצי הדר ביה מי חמיר ממתנת הדיוס דנימא גמר והקדיש את הכל בלב שלם בין יחיה בין ימות וכו' ע"ש . ואי לזאת לא מצי למפוט בעיין דהפקיר כל נכסיו מהיהו דעיר הנדחת ושור הנסקל דכל הקודם וזכה שהרי כל עיקר המספקינו הוא מחמת דקול דמתנת ש"מ לא קניא אלא לאחר מיתה דאס עמד ממילא חוזר שירוי חכמים לסוף דעתו דלא גמר ומקנה אלא לאחר שימות דוקא ומיכעיא אס דין הפקיר כדון נותן דלא גמר ומקנה אלא דוקא ער לאחר מיתה והפקיר לא אסח דעתיה מנכסיו לגמרי אפילו היהו שעתא א"ר חמירא ממתנת הדיוס ולגמרי הפקיר והיהו שעתא הא איכא הסח דעת בעלים באופן דספקוי מספקיא ומיכעיא אי איכא קיסח דעתיק דעת בעלים בהפקר זה או לא וא"כ אין דאיה ליה מהאי דעיר הנדחת ושור הנסקל דכל הקודם וזכה ולא אזלינן בתר דעת בעלים דשאני התי' דכיון דהוה לא שכיח כדאי איכא הסח דעת בעלים דהיהו שעתא שעתא שעת גמר דין וכל כי הא הפקיר גמור חשיב כסתם הפקיר דעלמא דכל הקודם וזכה דתליא מילת' בהסח דעת בעלים וכדכתיבנא . והנה כי כן היא כס"מ שהפקיר דכתיבנא דבהאי מילתא חזר דניא אית להו' ש"מ ומזהו מח"מ דמקבל מתנתם אינו וזכה אלא לאחר מיתה כאשר מוכח מדברי הש"ס רפ"י מי שמת דמזהו מח"מ אס עמד חוזר אע"כ דקנו מימיא ע"ש . וכן נראה מדברי הר"ן ז"ל בהלכות בפ"י מי שמת גבוי היהו דגריסין בפ"י שאחוז אר"א ש"מ שניתק מחוליו לחוליו מתנתו מתנה וכו' שהביאה הר"ף ז"ל שם בפ"י מי שמת ובהלכות כתב הר"ן ז"ל תו' דז"ל בללא דמילתא מזהו מח"מ ואפי' במתנת מקנת וש"מ ובמתנת כל נכסיו ומסוכן שקפץ עליו החוליו וכדפרישנא לעיל שוין דמקבלין מתנתם וזכיס בה לאחר מיתתם בלא קנין ואס יש קנין צריך ליפות כמו וכו' עכ"ל ע"ש . וכן יש להוכיח מדברי הטור בסו"ר ד"ן שכתב ז"ל בר"א שמתנ' ש"מ יש בה שייך אינה נקנית לא בקנין אס עמד אינו חוזר וכו' אבל וכו' או לא פירוש אלא שגראה מתוך דבריו שהוא כותב מח"מ אס יש בה שייך נקנית באמירה בלא קנין לכשימות ואס יש עומד חוזר אפילו אס יש בה קנין וכו' עכ"ל ע"ש .

שהפקיר כל נכסיו ומפקיר נכסיו מח"מ דכתיבנא לעיל אזרו להו' מחד טעמא וככל האומר ומדובר :

ובין

בתר כל אלן זאת תורת העולה כד"ר רלוי ויאודה קנו' הדין עמהם דזכו מן ההפקר כסתם הפקיר גמור דעלמא דכל הקודם וזכה והנרות הרי הן לעצמ' וכהיהו דעיר הנדחת ושור הנסקל דכל המחזיק וזכה כדלעיל ואין לראובן עליהם שום טענה . הכל הכתוב ומפורש לעיל וז"ל עליון ויילמי משביאות ויורגי כפלאות מתורתו כו' :

כה דברי איש נעיר מרדכי רובין

ב שאלה

שטר מתנה שזה נוסחו בפע"ח חת' באת מרת שרה אל פ' וא"ל הו' עלי ע"ג לסוית שהפקרתי ביד פ' ופ' שך ת"ך גרוסאם ופרוטות מעות בעיני . ועוד שפ"ה של תאית גרוסא' שיש לי על אחי פ' ד' שלמה וכו' אשר ס"ה שבע מאות גרוס ופרוטות ואני רוצה

רוצה בפניכם לחלקם במתנת בריא מהיום ולאחר מיתה כדו
 שיתקיימו דברי בהיותם בעיניהם עד שלא יפול בהם
 טענת דש"ל דכר שאינו ברשותו . הן עתה הוו עלי
 עדים וקנו וגו' וכתבו וחתמו ותנו ביד המקבלים שאני
 מפרטת בפניכם מחמת שאני מודה תודאה גמורה מרעת
 שלמה וגו' איך אנכי מקנה ד"א קרקע מאחוזתי לכל א'
 מהמקבלים ואגבן מה שאני מתנת להם הנכסי הנו'
 ובטרם כל הנני מתנת לאחי ה"ר שלמה הנו' מהיום ולאחר
 מיתה המאיתים גרו"ש שהוא חייב לי בשטר הנזכר
 והיו לו בתורת ירושה לקיים ירושה מדאורייתא ובכך אני
 מסלקו משאר ככסי סילוק גמור כדחזי ואני מסדרת בפניכם
 כגימורם הוה . ראשונה אנכי מקנה ד"א קרקע מאחוזתי
 לראובן ואגבייהו אני מתנת לו מהמנועות הנפקדים הנו'
 מהיום ולאחר מיתה סך מאה גרוש'ם במתנה גמורה . עוד
 אני מקנה על הדרך הנו' לשמעון ואגבן אני מתנת לו ק'
 גרו"ש . עוד ע"ה הנו' ללוי סך ששים גרוש'ם עוד ע"ה
 הנו' ליאורה ששים גרוש'ם . עוד ע"ה הנו' ליששכר ששים
 גרוש' . עוד על הדרך הנו' לזבולון עשרים גרו"ש והיה
 הנשאר והמתר מהת"ק גרו"ש הנו' אני מתנת אותם ע"ד
 הנו' לכוללות עה"ק ירושלם ת"ו בתורת מתנה כדי שיהנו
 בהם עבדי עה"ק הנו' . הן כל אלו נתתי מעכשיו ולאחר
 מיתה באגב לכל א' מהמקבלים כדי שיזכו בהם כל א'
 בשלו נופא מהיום ופירי לאחר מיתה חבלי שיוכל לערער
 בהם אחי הר"ש הנוגע בכחלה יען בסך המאיתים גרו"ש
 הנו' ידי מסולקות משאר ככסי ויד המקבלים וכה לעצמם
 כי באלה חפצתי לעשות נחת רוח לנפשי ומ"מ כן הופקדו
 מתחילה לשאר אנכי מזה שלא ישנו דבר ואתם כתבו וחתמו
 ונתנו לשם המקבלים והיה בהגיע השטר ליד א' מהמקבל'
 תהא ידו וזכה לעצמו ולשאר המקבלים . ובכן אנו ח"ת
 קנינו מיד המתנת בלשון מעכשיו ולאחר מיתה מדעתה
 ורצונה וגו' וכך א"ל וכו' כתובה באוקא וכו' דלא למיהדר
 מינה לעולם ושלא יפסל וגו' ויד המערערים עה"ת . והכל
 מסודר כהוגן וכתח"ל דלא כאסמכתא וכו' ולראית אמת
 והנדר חתמו וגו' פ' עד פ' עד . והנה הגיע השטר ליד
 אחד מהמקבלים והיא האשה הלכה ועלתה לשכון כבוד
 בארצנו פה עה"ק ירושלם ת"ו זה שבע שנים והפקידים
 הנו' היו שולחים לה מירי שנה בשנה שכנים גרו"ש מריח
 המנועות . הן עתה ראתה את עצמה במצור ובמצוק אי
 מצור ויקר השערים אשר הוא פה עה"ק ואין כל אה מספקין
 בידה אפי' לשמונה חדשים ואי משום ראשה חולנית היא
 והזאה מרובה אינצריכה לה ועל הכל כי בשנה זו סילקו
 ידיהם הפקידים הנו' ולא שלחו לה השכנים גרו"ש כאשר
 בתחילה . ורונה אשה לקחת מן הקרן די סיפוקה ואחרי
 מותה יקחו המקבלים הנשאר והמתר כל אחד לפי ערכו .
 ובאח בטענה כי מעולם לא ידעה ולא הבינה בשעת הקבין
 שלא תהיה ראשה ושלטאה ככנסיה . כי אם כוננתה הן
 היתה שזכו בהם המקבלים אחר נתינתה ולעולם היא תהיה
 ראשה בגוף הנכסים לעשות כטוב בעינה לעצמה דוקא
 בעין הך לקמן דהרי היא במצור ובמצוק . ואם היתה
 יודעת שכן הוא הדין . מעולם לא היתה מתנת שום דבר
 לשום אדם רבאחת חייה קודמין . ושלא אשה היא יכולת
 בידה להוציא מן הקרן לכלכל את שיבתה או דילמא וכו'
 המקבלים מהיום ואכתי'ה :

הנה על שאלה זו השיב חד מדרכבן החכם השלח
 הדין המצוין רב ועצום ושלח אלי קונטרסיו זה
 ימים רבים ושנים ואת תשובתי ליו על סדר קונטרסיו מאי

הימים:

ברישי

דינא יצא מעב"ת לנדק את האשה המתנת
 דיש זכות תולה לה . וז"ל דהרי ירוע מ"ש
 הרא"ש וגו' שויר כדי פרנסתו וכו' והנה לע"ד דלאו דוקא
 בש"מ וגו' אלא ה"ה באומדנא דק"ל שאם שויר לעצמו דלא
 הוי אומדנא וגו' וחיליה מתשו' הרא"ש ז"ל בכלל ע"ח דהנדר
 טלפניו הוא בכותב לבדו ושויר לעצמו והוב' א' דו ה"לכה
 העלה דאזלינן בתר אומדנא ומכחה תמה מעב"ת על הטור
 בסמ"ר וגו' ועל הסמ"ע בריש סי' הנו' ועפ"י זה דן את הדין
 דהמתנה מתנה בטלה ועומדת לפי רעת הרא"ש והר" רבינו
 אליעזר הלוי ז"ל ככתוב בקונטרסיו :

אנא

דאמרי לע"ד דמלכד דלאו זו הדרך לפי מספר
 הדורות אכן יתמי דיתמי לרון דינא פסיקא בכל
 כה"ג דאשתכח דא כותב הרא"ש ז"ל על דר הפשט נמצא
 דאכן דחיקן להו למוהר"ב והרב הסמ"ע ז"ל בשתי ימים
 זולתי לסניף בעלמא :

ועוד

כה דכיון דהא איכא לע"ד איפכא דהרב רבינו
 אליעזר הלוי ז"ל לא דן את הדין בהדיא כמו שדך
 הרא"ש ז"ל רק דלענין עיקר המחלוקת דאיכא בהני רבנותא
 אי בעי' שויר כדי פרנסה או לא קאי א"כ אין לנולחים' אלני
 סברת הרא"ש ז"ל הלזו כדי לרון דינא נמי מיניה וכיה שהרי
 לא קא חיייתי ליה הרא"ש ז"ל אלא לענין עיקר הדין פלוגתא
 כמובן . עוד בה נלע"ד כראה דאעיקרא דדינא פירכא
 דאין הסדון דומה לראיה דלא סוף דבר אמרה למילתיה
 הרא"ש ז"ל אלא דוקא בנדרן דידיה ודכוותה ושניין דו מן
 דא כדבעינן מימר בס"ד . והוא במה שנבין דהאי
 מילתיה דסמ"ע ז"ל בריש סי' רמ"ו ס"ק ב' שאיך יצא לחלק
 בין שויר דש"מ לשויר מתנת בריא לאו הלכתא בלי טעמא
 היא שהרי עין חפס ישכיל זאת דחילוק המתקבל בעין יפה
 איכא בניייהו וכל היכא דמצנין לאקרובי דעתה אקריבינן
 ושפיר איכא למימר דע"כ לא פליג הרא"ש על הר"ף ז"ל
 ועשה עיקר מהאומדנא דלא יהיב איניש כל מאי דאית ליה
 וגו' ושדך אומדנא לא בטילה אי לאו דשויר כדי פרנסתו דוקא
 ולא חש דטעמא מיהא איכא לסברת הר"ף ז"ל כמ"ש הסמ"ע
 ז"ל שם בסו' ר"ן ס"ק ט"ו וכפרישה שם דכשויר כ"ש ליכא
 באן אומדנא המוכחת דא' דסכיד דמכ"ש אפשר שיעשה
 ממונו הון רב . ויהיה לו כדי חייו כל ימיו ופסהיא רבני
 אחין ע"ש אלא דבני' ש"מ דוקא דכיון דאעיקרא הך טעמא
 דהר"ף טעמא חלושא הוא שהרי לא רגילי איניש
 כל כך למעבד הכילשויר פחות מכדי פרנסתו ובש"ת
 איכא טעמא אחריכא באומדן דעת המנגד לטעם הר"ף
 ז"ל הנו' דכיון דש"מ הוא אימא דמדאנת מיתה הוא דקא
 יהיב ולא דשויר לעצמו פחות מכדי פרנסתו שהרי לא בעינן
 שיאמר שהוא כותן מחמת שהוא חולה כמ"ש הרש"כ ז"ל
 בתשו' מר"ן ז"ל בב"י סי' ר"ן מחו' ו' ע"ש ואמטו להכי הוא
 דכתב הראש ז"ל גבי ש"מ דאומדנא זו אינה בטלה אם לא
 ששויר כדי פרנסתו דמוכח דלאו מדאנת מיתה קא יהיב
 מדשויר כדי פרנסתו ומש"כ גבי שויר דמתנת בריא דאף
 דלא שויר כדי פרנסתו מ"מ כיון דליכא טעמא אחרינא
 ואומדן דעתה למיתלי נגדו ולמימר דלאו למתנה גמורה
 איתכוון דלאו בשופטני עסקינן דהא קא חוינן דבמר ונתן
 א"כ שפיר אית לן למימר דכלל כה"ג אויל ומורה הרא"ש
 ז"ל דאפי' שויר פחות מכדי פרנסתו השיב שויר כיון דהא
 חוינן דבמר ונתן ואיכא למיתלי דסכיד דמכ"ש איפשר
 שיעשה ממונו הון רב כמ"ש והא איכא טעמא אחריכא המנגד
 כמובן . וכאשר כל זה מפורש יצא מרבי הסמ"ע והפרישה
 ז"ל

ומעתה עפי' החלוק האמור דמתקבל כספר פנים
 יפות לכל הישר הולך הנה כונת מילתיה
 דהרא"ש ז"ל כתשו' ממילא מתפרטא דלא כל המקומות שוין
 ולא אמרה למילתיה אלא בכ"ר דוקא בעין חכם יראה
 דקדוק לשון הוהב שבתשו' מס' לשון אומרת מקמי דקא מיייתי
 תילתיה דהר"ף ז"ל וז"ל ואומר דמברתת היא כמו אומדנא
 רש"י דלא שביק איניש נפשיה ויהיב נכסיה לאחריוני אלא
 לא השיב שיעור אלא בכרי פרנסתו וכו' עכ"ל . ואם איתא
 דמ"ל הרא"ש ז"ל רלא שביק לן כין דין שיעור דמ"ל לדין שמד
 דמתנת בריא וכל השוירין שוין לא הול"ל אלא והוא הדין הכא
 סתם אי לאו דכונתו רזוים דדוקא בכ"ר דין את הדין דכבר
 הוכיח במישור קודם דשטר מברחת הוא זה כמ"ש וכן בדרון
 זה כמה אומדנות דמוכחות וכו' ע"ש והרזון בו דבשיור
 דשטר מברחת אם השיור הוא פחות מכדי פרנסתו האומדנ'
 בו לדעת הרא"ש ז"ל כמו גבי ש"מ דפליג ולא חש לטעם
 הר"ף ז"ל דכתיבכא . שהרי אף כאן כיון דאעיקרא לא
 רגילי איניש כ"כ למעבר הכי לשייר לעצמן פחות מכדי
 פרנסתם דלא שביק איניש נפשיה ויהיב לאחריוני ואף גם
 זאת דאיכא טעמא אחריוני דלא למויחש לטעם הר"ף ז"ל
 דסביר דמכ"ש יעשה הון וכו' דהא איכא אומדן דעתא
 דלהכריח נכסין מהכ"ח היתה כונתו הנה כי כן שפיר איכא
 טפי למילתיה דלא שיר לעצמו פחות מכדי פרנסתו אלא
 דאעיקרא דריבא לא כיון להקנות אלא להכריח הנכסין דק
 הויב דשייר כדפרנסתו אז אמר' במברחת קנה כמ"ש הראש
 ס' וכמוכן :

באופן

דעין רואה דלא אמרה למילתיה דהרא"ש ז"ל
 לא בכ"ר וכל בר מוניה כגון שיעור דמתנת
 בריא היבא דליכא למויחש דלהכריח הנכסין כיון ורגון דא
 רכ"ד שפיר מצינן למימר דבכל כה"ג לא פליג על הר"ף ז"ל
 וכדכתיבכא לעיל ועמדה ושאת התמיה שתמה מעכ"ת
 הו' על מהר"בה ועל הסת"ע ז"ל דלא קשיא כלל וממילא גם
 מה שיבא לרון בכ"ר ממילתיה דהראש ז"ל אין הדין עמו וכמו
 שיראה הרואה :

עוד

פת' ז"ל אך אנו צריכין אנו ללאת יח הר"ף והרמב"ם
 ז"ל וגו' ונלע"ד דאף הר"ף והרמב"ם ז"ל אולי ומודו
 בכ"ר וכו' כגם שיעור לעצמה הפירות דאף ודאי לא הוי
 שיעור וכו' דבעינן ששייר קרקע או מטלטלי דוקא וטעמא
 דמילתא שיהא דבר שיהיה קיים לעולמי עד ומשריוה הוא
 וכו' ומש"א"כ בכ"ר וכו' דהריוח הוא בחוקת סכנה דלא וכו'
 עכ"ל . גם בזה אמרנא מילתא דתמיהא אנכי הרואה
 דמילתא דמספקא ליה להר"ף ז"ל וקא מיייתי לה מר"ן בכ"ר
 ולא הכריע פשיטא ליה למעכ"ת . שהרי כתב מר"ן ז"ל
 בבב"ש ס' ל' בריש סימן רע"ו ע"ל דהסו"א דהרמב"ן ז"ל
 שפי' דלא אוירי אלא כמ"מ וז"ל והר"ף ז"ל בפרק מי שמת
 הבוא דבריו הרמב"ן ז"ל וכתב עליהם איפכא אף לפי דבריו
 ז"ל דאפילו בכריא איתא כגון דאמר מהיום ולאחר היתה
 דככה"ג לא שביק נפשיה או איפשר דאפילו בכה"ג כמי
 שביק נפשיה מוקרי כיון שהוא חסלק כמו חכמיה שלא יוכל
 למכור אותם עכ"ל ע"ש . הרי דאף ברלא שיעור אלא
 פירות לבד מצד אצרוי הר"ף ז"ל דכל דקא משייר לדידיה
 הפירות לא חשיב דשביק נפשיה ומר"ן ז"ל לא הכריע .
 ומעכ"ת פסיקא ליה דלא הוי שיעור אלא במשייר לן קרקע
 או מטלטלין דוקא אשר נראה בעינן לא דתתה הך מילתא
 דהר"ף ז"ל ואף דהר"ף ז"ל לא אמרה אלא עלה דהיה דבא בנו
 מתרנית הים לענין האומדנא אי כחה יפה לבטל המתנה
 בככה"ג או לא . מ"מ שפיר אית למידן מופה לענין השיור
 עין חכם ישכיל זאת דהדעת מטה דאפי' להגר דהתם גבי

כא בנו חשיב שביק נפשיה כיון דלא שביק נפשיה גוף מקרן
 אפ"ה דבכל כה"ג רכ"ד די לו בשיור כל דהו אפטר דמודו
 דחשיב שיעור כיון דלא בעינן אומדנא רבתי כהיה דבא בנו
 דדוקא גבי התם באו לבית הספק למימרא דאולי חשיב
 שביק נפשיה משום דהתם בעינן אומדנא שקולא ומכרעת
 לבטל המתנה גם כן מחמת הדין וכמודע כמוכן ואי ניחא
 דאין איכא לחלק כנושאין דהיה דהר"ף ז"ל היינו בדתם
 מתנת בריא מהיום ולאשר מיתה דהיבא דלא פריש ויש בהם
 מעות וכיוצא דינא הוא דילקח בהם קרקע והוא אוכל
 פירות כמודע וקא מיייתי לה מר"ן ז"ל בבב"ש רכ"ד מט"ס
 הנמוקי ע"ש באופן דאותם הפירות אינם בחוקת סכנה
 וגבי הדין דוקא הוא דקא מצד אצרוי הר"ף ז"ל ומש"א"כ
 בכ"ר דהריוח הוא בחוקת סכנה כמ"ש מעכ"ת דהריוח הוא
 בחוקת סכנה דיש שנים שאין ריוח בכספים . ואמטו להכי
 הוא הדין פסיק מעכ"ת מכלתי היות חושש למילתיה דהר"ף
 ז"ל . הנה מלבד דכל בני הא הוה צריך לאודעי ולא לחסותם
 סתמוי :

עוד

בה דאעיקרא דריבא הך טעמא דקא נפיק
 מעכ"ת לרון בו דינא חדתא בכ"ר לע"ד ליתיה
 כלל . שהרי אחד הרואה לשון השאלה כתוב לאמר והפקידים
 הנו' היו שולחים לה מירי שנה בשנה שבעים גרו"ש מריוח
 המעות וחוינן דכל המתנות עולות שבע מאות גרו"ש הנה
 זה מורה באכזב שהמתנות הללו העומדות לריוח היום הן
 עשויות בתור' השכנתא ושכירות על איזה קרקע או בתורת
 עסקא וקנינא ככה"ג . שהריוח הוא דבר קצוב . דאי
 בתורת סתם שותפות להסתחר בהן שאין הריוח קצוב בו מי
 מיתרמי דבכל שבע השנים הללו עלה הריוח בהם דוקא
 שבעים גרו"ש ופשיטא דמקבלי המתנה הם מוחזין בידי
 הפקידים להיות עושים ככו' כדי להיות הקרן קיים לעולם
 שהרי גם בעסקא וקנינה הרי העוסקים משעבדים לבטל
 המעות כל נכסיהם קרקעות ומטלטלין . וא"כ דעין
 רואה בהדיא שהמתנות עשויות משכנתא או קנינה כדאמרן
 פשיט' דטעם הלזה דקא יהיב מעכ"ת כדי לרון בדבר חדש
 מתבטל טעמו . שהרי אי עומדות בתורת משכנתא
 ושכירות הרי זה בא לכלל בהיה דכתבו הפוסקים ז"ל דאם
 יש בהם מעות כדי ליקח בהם קרקע ממש שהיה לא סוף
 דבר דוקא שדה או ברש . ואם בתורת עסקא וקנינה
 לפחות הרי זה בא לכלל כאלו שיעור לו מטלטלין והשכירות
 לאחרים דהגם דהכא בכ"ר לא שיעור לעצמה גוף המעות
 דק הריוח רק מ"מ הסכנה דאיכא במשכיר מטלטלין על
 ידו להתפרנס עצמו הוא דאיכא הכא בכ"ר ותו לא מידי ואם
 היא רנתה נפשה לעלות לאז' והפקידים שלה לא השתדלו
 לשלוח לה הפירות או שלא מצאו יד נאמנת היא גרמה את
 עצמה . באופן דאף בכ"ר ליכא אלא טעם הר"ף ז"ל
 שאינה יכולה ליקח חגוף הקרן והר"ף ז"ל ספוקי מספקא ליה
 וכמוכן :

עוד

כתב תבלין לדבר וז"ל ויש לי תבלין לדבר הזה
 מ"מ מרן ז"ל כמ"כ כ"ה וכו' שמא מונתו היתה
 לחיות מאן והלאה כמנוס גדול אעפ"י שאין בשורם כדי
 סיפוקו וכו' דשמעין מרבין טובא חדא וכו' שיהיה בו
 שיעור פרנסה לכל הימים אשר הוא חי וכו' ודלא כרב
 העיטור וכו' תו שמעין וגו' דבעינן ששייר דבר שהוא קיים
 לעולם ותאוחו ריוח יתפרנס וכו' ואם ישיר מעות וכו' ואין
 יאכל לעולם וכו' עכ"ל . גם בזה אמר דאמרי לע"ד אין
 כאן תבלין כדי לתבל בהן כלל דלא ניחא ליה ולא זו הדרך
 להכריע בדרך דקדוקים קיים כאלו פטרם לאפשי פלוגתא
 ואפי' לסיק בעלמא וכו' לרון דינא כמ"ש מעכ"ת ז"ל
 למי

כמו שירצה לתקוע עצמו בדבר הלכה וכו' ותולוכא אלא
 שהרוב זל ברור תיללו דלא כחית להכי כלל ולישאל דמסתמע
 לתרי אנשין הוא ריקט פמ"ט מעכ"ת גופיה וכו' כאס
 ידעת וכו' . לרוחה לרחות וכו' . ותמהני דמן בתר
 דעין רואה לרב בוכריה ורב חיליה מוהרש"ם זל רקא מיחס
 סבת הרב בעל העשור להרא"ט גופיה שהוא אב רכולהון
 בהך אומדנא דלא שביק איניש וכו' כמו שיראה המעיין עס
 א"כ מה מצא מעכ"ת טפי בהך מילתא סתימתא ררב זל
 מהרש"ם זל ועיין בסמ"ע זל כס"י ר"ן ס"ק טו"כ ודו"ק .
 ומה גם דרעיקרא דרינא אין זו הכרעה כ"כ דתעיד על זו
 קצת דהרב העשור זל גופיה ס"ל רבעינן כדי פרנסתו
 גמורה ואפ"ה דן דכיון דלא ירעי כמה יחיה ר"י כ"כ ח'
 וכמוכין . גם את זאת שצ"ל להכריע מדברי הרב רבעינן
 דבר המתקין וכו' חלכד דכבר כתבנו דלא שייך האי טעמא
 כב"ד כלל רק טעם הר"ן זל כדכתי' . תואמינא דאפי'
 לבי דבריו אין זו הכרעה כלל דאדרבא מטלטלין לרבותא
 נקטו דאף דאיכא מטלטלין דלא עבירי פירות אפ"ה חשיבא
 שיעור דמצי למוכרם ולהשתכר במעוה שהרי כונת מר"ן זל
 ברורה דאף דאי נימא רבעינן שיעור כדי להתפרנס ממנו כל
 ימיו חיו בצמזום אין הרצון בו קרן לכל ימיו להיות אוכל
 והולך ממנו אלא כונתו ברורה שקייר כלשוננו משום דממילא
 משתמע שהרי עלה דמילתיה דהרא"ט זל קאי כדי לאייתיה
 לכלל ישוב הך אומדנא דהרא"ט זל לדעת הר"ף זל ופשיטא
 שהרצון בו ששייר לו הקרן מעט כדי להסתח' בדבר מה או
 בהכשר להתפרנס מן הריוח מאז והלאה בצמזום גדול כמ"ט
 הרא"ט זל גופיה בפסקיו עס זל וכן אס מתעסק בסחורה
 וכו' ע"ש . ודקרק לומר בצמזום גדול דהיינו תכלית
 הצמזום פת במלח ומזומזם דהיינו דקא סבר דרך גושל
 להתפרנס עצמו שנה תמימה בחמשה אריות דבקרן מעט
 יכול להתפרנס עצמו באופן דהכרעות הללו דמעכ"ת לא
 נחה דעתי מהן שאין זה דרך השוראה באופן דהרא"ט לדעת
 דכל כה"ג דכ"ד הדין נותן דהמתנה שריא וקיימת שהרי
 מלכד דאחד הרואה שטר המתנה עין רואה דכבר שירם
 לעצמה בעין יפה מחלק גוף הנכסים עצמן שכמה הנזלות
 רוצה אשר מורי עלותה לעה"ק ירושלם ת"ו וגם דאיכא
 במשמע דכל כלי ביתה ששירה לעצמה וכבר הוכחנו לעיל
 בסוד דבבל פה"ג דכ"ד אפילו לדעת הרא"ט זל כשיור כל
 דסו סגני ועוד כה דאף גם זאת שהיה הדבר ברור דשיור
 דפירות לא חשיב שיעור כלל בצד האחד שצד הר"ן זל והיתה
 פוענת שלא שירה לעצמה כלום כדי לבטל המתנה אפ"ה
 לא היתה נאמנת כל דלא ברירא לן בבירור דלא שירה כיון
 דאיכא ידים מוכיחות דשירה וכהיה דאמרין בפרק מי
 שמת אחר רב אחא בר נחמיה אחר רב נחמן ש"ת שכתב
 כל נכסיו לאחרים ועמד אינו חוזר חיישינן שמא יש לו נכסים
 בתרינה אחרת וכו' וקבעוה להלכה כל הפוסקים זל וקא
 מיייתיה מר"ן זל עס כס"י ר"ן ע"ט וכנודע . ועין
 רואה דידן עדיף טפי מההיא לכל הפירושים דקא מפרשי
 לה הפירושים זל שהרי הכא כב"ד איכא ידים מוכיחות טפי
 דשירה לעצמה כדכתי' וכפרט דכבר כתי' דכ"ד לכ"ע
 פשיור כל דסו סגני וכמוכין . עוד דן אנכי לע"ד כב"ד
 דאף גם זאת שיהיה האופן דברירא מילתא בירור גמור
 שהאשה הוית הנותנת לה שירה לעצמה מנוף הנכסים כלל
 אלא דקא הנך פירות לכר והגם שגורה דהך כ"ד בא לכלל
 מוחס' כהנך צדדין דקא מצדד הר"ן זל אי שיעור פירות מיקרי
 דלא שביק נפשיה כדכתי' לעיל דאשתכח דלפי הצד השני
 דקא מצדד הר"ן זל כדכתי' לעיל לא חשיב הכא כב"ד שיעור

כלל וגם דהא איכא הרב כ"ח זל דכתב עס כריש סי' דמ"ו
 דכהא גופא הוא קא מפלגי הרמ"ב זל וסכנגדו כמו שירא'
 הרואה עס . על כל אלה דן אנכי דכל כה"ג דכ"ד
 הנכסים איתנהו כיד הפקידים אין בטענה הלזו שום כח
 לבטל המתנה כלל ומכא אמונא לה מההיא דכתב הרא"ט
 זל בפסקיו עלה דההיא דפרק מי שמת ה"ו דאמר רב אחא
 בר נחמיה אחר רב נחמן ש"מ שכתב נכסיו לאחרים ועמד
 אינו חוזר חיישינן שמא יש לו נכסים וכו' דכתב זל חיישינן
 וכו' והא דחיישינן מספיקא לאפוקי ממונא היינו טעמא דיש
 כאן מתנה גמורה בקנין לא דמתנת אומדנא הוא דאמרין
 אס עמד חוזר והאי אומדנא לא אמרינן אלא היכא דברור
 לן כודאי דהאי מתנה בכל נכסיו אבל היכא דמספיקא לן
 אמרינן אומדנא וכו' עכ"ל ע"ש . והכיא דכריש מר"ן
 זל כב"ד עס בס"י ר"ן סי' ע"ט . וקא מיתי לה הרב
 המחסף עס זל עס כס"י רכ"א בהנה הטרור אות חי' ע"ש .
 ואס כן דון מינה ומינה כב"ד דכיון דבטל הספק דהאי
 אומדנא דאיתא לבטל המתנה מחמתה דהא איכא למ"ד
 דשיור הפירות חשיב שיעור כדכתי' ועיקר המתנה נעשית
 כק"ב בכל אופן המועיל וכבר הגיע השטר ליד המקבלים
 מההיא שעתא ככתוב בשאלה א"כ פשיטא דהמתנה שריא
 וקיימת ואין כחה יפה כלל לבטל המתנה בטענה הלזו
 דאיתא במכ"ט מההיא דהרא"ט זל דון את הדין אפילו
 לאפוקי ממונא והכא כב"ד הנכסים הנה הנס כיד הפקידים
 ולא חשיבא היא מחוקת כדבעינן מימר לקמן כס"ד ואף גם
 זאת איכא עדיפותא קצת נכון דמ"ה שא שירה אלא דנכל
 הספק אי חשיב שיעור ולאו הכי בההיא דהרא"ט זל דמעיקר'
 לא ירעי אי איכא שיעור בשום צד וכמוכין :

ואע"ב

דהאי טעמא דהרא"ט זל אין הכל מודים בו
 שהרי אוף הכי כתב עס האי טעמא
 בפסקיו סמוך ונראה עלה דההיא דאיכעביא עס הקדים כל
 נכסיו מהו וכו' דסלקא בתיקו ע"ש וחיינן דרובא דרבותא
 פסקו עס דלא כותיה רק כמו מוהר"ב זל דקאי כותיה עס
 כריש סי' ר"ע ע"ש וגם ר' ירוחם זל כמו שכתב העדות
 בתשובת מוהרש"ם זל כס"י טו"ע ע"ש . וכמו דעין רואה
 דבההיא דאס עמד אינו חוזר חיישינן וכו' איתו עלה מטעמי
 אחרוני דה"ט משום דאיכא רגלים לדבר דאית נכסיו אחרים
 כנודע ועיין בתשו' הרשב"א זל סי' אלף כ"ח ת"ת אוף הכא
 כב"ד הא איכא ידים ורגלים לדבר דגמרה ונתנה לנחמיה
 שהרי כבר דן מוהר"ם מלובלין זל בתשו' סי' ק"ח וקא מייית
 הדברים הרב כה"ג זל עס כס"י רמ"ו בה"ה ה"ב אות ב' סי'
 לעת כזאת אין הספר מצוי אצלי וזל המחסף זל ומ"מ אמ'
 לפי זה היכא דמוכח מהעינן דלא שביק נפשיה שנעשית
 המתנה באופן שיהיה פרנסתו כרווח לא שביק מיקרי וכו'
 ע"ש . ולפי זה עין רואה בהדיא דהכא כב"ד איכא רגלים
 וגם ידים לדבר למיחס המתנה על חוקתה לכ"ע טפי
 מההיא דהתם אינו חוזר דחיישינן וכו' שהרי אוף הכא כב"ד
 כ"ע ירעי דבעיר האשה המתנת הן אשה אחת מתפרנסת
 את עצמה כהנך פירי דשכך' לאכול לשובעה באופן דאס'
 דכיון דאין כודי סיפוק לאכול לשובעה בכל אהר ואתר
 לית לן למירן פסיקא מההיא דמוהר"ם מלובלין זל מ"מ
 דרגלים וידים לדבר מיהא הוי לאחוקי ידי המקבלים לכ"ע
 בההיא דאס עמד אינו חוזר כיון דהבא נמי הא איכא צדדין
 דשיור פירות חשיב שיעור וכאשר עין רואה יראה וכמוכין
 וכ"ט דרעיקרא דרינא כבר כתבנו לעיל דיש פנים הנראין
 לומר דבכל כה"ג דכ"ד רסג' דסג' בשיור כל דהו לא מספקא ליה
 להר"ן זל ולכל הצדדין הכא מיקרי שיעור וכלל מאי דאמ'
 והדברים פשוטים וברורים וכמוכין :

עוד בא בקונט וזל עוד אחרת היתה בני ד לבטל כח מקבלי התנה וכו' דהנה ידעי רבנן וגו' אם כתוב וכלבד שאסיה רשאי כל ימי חייו וגו' יכול לחזור בה וגו' והנה בני ד אף שאינו כתוב וגו' הרי כתוב בה הן כל אלה נתתי מעשיו וכו' מבלי שיוכל לערער בהם אחי המונע בכחלה יען וגו' המורה ובא דכל כוונתה וגו' אינו אלא שלא יערער אחיה וגו' ולא שלא תהיה רשאה וגו' עד ת"מ מילתא דמסתבר הוא והפך לא תנאית עכ"ל . גם כזה לא צדק דתכרא בצירה מבלי לכת להביא עצות מרחוק שהרי אחר הרואה לשון השטר המוכא בשאלה עין רואה כונתו פשוטה לפניו והמתנת הרצון בה שהיא עצמה פשיטא שאין לה בגוף הכנסים שום זכות רק בפירות דוקא שהרי כבר פתנה הכנסים בחתונה גמורה ולא הטילה שום תנאי אלא דכרי שלא יחששו דאכתי שמה יערער אחיה לאחר מותה בטענת ירושה דקדקה למימר הכי מבלי שיוכל לערער אחיה וגו' כלומר שגם לזה לא יחששו יען וגו' דיו מסולקות וגו' ועין רואה ללא תלתא כתיבת המתנה מהיום כערעור אחיה ומניעת הערעור תלתא יען בסך הר' אריות דיו מסולקות וגו' באופן דהרי זה דתלי תמיא ברלא תמיא באופן דאין זה מבטל כח המקבלים כלל וכמוכין :

עוד בא בקונט יפוי כח להאשה הנמנית וזל תו חזינן יפוי כח וגו' בטענתה שלא ידעה ולא הבינה בטענת הקנין שלא תהא רשאה ושלטאה בכנסיה כי אם מה שהבינה הוא שיקחו כל אחד וא' אחר מיתתה ולא שיוכו בהם מעשיו דטענה לימתא היא שהרי כתב הרשב"א ז"ל בתשו' סס' אלף קכ"ו הוכחה ביתה יוסף ח"מ סי' קמ"ז וזל ועוד טענה יפה היא כמה שאמרה וגו' וקודם גמר ריף הביא מאי דקיל למוהר"ש הלוי ז"ל בסי' יד מהר"א בסי' תרכ"ט ומאי דקא תריץ איהו . והרב כה"ג בסי' קמ"ז . ותמה על יסוכם שהוא פלא וזל דהנה כפי דבריהם גם מוהר"ם ז"ל בהא פליגי על הרשב"א דאפי' אם או' שלא ידע שיש חיוב פריעת כתובה בעולם דכרי נאמנו מאד וזה לא יתכן כאלו גזרה היא מלפניו דמאחר שקמו מידו שאיננו דכרינו באומרו לא ידעתי על מה היה והוא פלא ותו דאם איתא להא זכות"ל דלאו למית' לא ידעתי ולא שמעתי באו' על שום מה קנו מידו וגו' עכ"ל :

גם כזה ההסב אשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון ואומר דלע"ד אחר חכם הרואה ישוב הרבנים הנז' ורואה תשו' הרשב"א ז"ל בסי' תרכ"ט פשיטא לי דבראיה אחר אמתת לי ישוב הרבנים ולא יפלא בעיניו הפלאה וזל על ישוב הרבנים אלא אדרבה חמת הפלאה וזל דשייכה בלא"ה ברע' מוהר"ם ז"ל אמור יאמר דאף לבי ישוב הרבנים פשיטא שהרצון והכונה דמעולם לא עלה על לב אותו עם הארץ להיות כופר בעיקר הכתובה ולא ידע שיש חיוב פריעון כתובה בעולם דלאו בטובטני עסקינן אלא הרצון בו שאר תנאים וחיוכים דאיכא וכונא וזכר דהכי דייקו טפי דכרי השאלה עצמה כמו שיראה הרואה שם וכ"ש השתא מיהא דחזינן ליה למוהר"ם דיבו' ז"ל בתשו' דקאמר דמלשון התשו' משמע הכי ראשי' לרעת מוהר"ם ז"ל כל דמכחיש עיקר חיוב הכתובה דלא מהימן דאשתכח דכל הממלוקת הוא בתנאים פשיטא דאית לן לערש כונת ישוב הרבנים ז"ל הכי דאקרובי דעתה טפי עדיף ואי משום ליטנא דמוהר"ם ז"ל דכתב וזל דמ"ש בסי' תרכ"ט הוא בחיוב שמתחייב האיש או האשה וגו' דמדלא קאמר הוא בתנאים מושמע שהרצון בו דמ"ל רמיירי דקא כבר בעיקר חיוב הכתובה . הנה מלכד דאעיקרא אין זה מוכריע לסקאות ולתמוה על הרב דיופה כח הדוחה לרמות דכיון דהרב לא

קאי ארעתיה דמוהר"ם ז"ל לא נחית לכהו דארעתיה דהרשב"א ז"ל קאי ובין הכי ובין הכי חילוקו עולה יפה אמטו לחכי לא חייש לפרש בהדיא ולא תירוק מינה . עוד כה דאדרבא תירוק מינא דמדלא קטט לשון קצרה למימר הכי כמ"ש בסי' תרכ"ט הוא בעיקר חיוב הכתובה והאריך בליטנא שמתחייב האיש או האשה וגו' ולא הזכיר כתובה משפט הלשון מורה חיוכים הכפרדים מעיקר הכתובה כמוכין :

באופן דפשיטא דמ"ש בטעמא דמילתא ז"ל וזכורא דאין להעלות על לב שמתחייב האדם בקנין ואינו יודע על מה מתחייב וכו' הרצון בו אפילו התנאים והחיוכים דאיכא חוץ מעיקר הכתובה שהרי על כל תנאי וחיוב שמתחייב האדם בקנין עכרי שהרי דלא חתימו עלה בכל מן גז חיוב דאתי איניש לחיובי נפשיה לא ח"כ קאמרי ליה ע"פ בהדיא דאלו לעיקר כתובה פשיטא לכ"ע כדאמרן . וגם ליטנא דהרב האסף בסי' קמ"ז וזל דאמי נרון דסי' תקכ"ט שהוא עיקר החיוב והתנאים וגו' הרצון בו חיוב התנאי דמתנה דמתחייב אם יהיה האופן כך וגו' וכמוכין :

באופן דמ"ש בקונט בתר הכי נשוב דאיתי להרב מוהר"ם רבו' בסי' ע"ה עד וכפי דברי הרבנים הנז' בואו וננווח על מוהר"ם רבו' ז"ל שחילק כך לא וזלי דליתא להא ע"כ לדירי חזי לי דאדרבא דכרי הרבנים איתנהו ודכרי הקונט ליתנהו כלל בכל מאי דכתי' דאדרבא כפי דברי מוהר"ם רבו' ז"ל דכתב דמלשון התשובה הכי משמע מתכרר יפה ישוב הרבנים ואין ספק דאיהו נמי הכי ס"ל כפתרון הרבנים ז"ל כאשר עין חכם שביד זאת דכמעט רוב החלוק בא ונהיה דכרבו' ז"ל ולא בטל עצמו להיהו דמי' אלף קכ"ו כלל כדילרון מינה וזה ואין לחלק כמו שחלקו הרבנים הנז' משום דכיון שהיתה תשובה לאיש נחון עלי דרך בתכלית הנחון ככתוב בראש אמיר ולא היה לו תן הסודך לאותו חלק היוצא מהיהו רבו' אלף קכ"ו דכ"ד הנה הוא יוצא מבורר אפילו לסכרת מוהר"ם ז"ל והחילוק כדירא ליה אמטו להכי איכא למימר דלא חס להזכירה כמוכין . באופן דגם ת"ש בקונטר' בתר הכי דיש לתמוה על דברי הרב מוהר"ם רבו' ז"ל איך לא זכר ש"ר היהו דסי' אלף קכ"ו וגו' אין זו תמיהא כלל כאשר עין רואה :

גם מ"ש בקונט ישוב לשתי תשו' ז"ל ואשר אני אחוס לי ליישב דברי הרשב"א ע"ש כבר בא התירוק הלוח מפורש שם בתשו' הרב"ח ז"ל ורחאו בכ' ידים מטעמא דה"ה לא הול"ל טענה יפה היא ע"ש ומ"ש איהו ז"ל בתר הכי דהרשב"א ז"ל כבר הורה זקן למניף בעלמא הוא כמוכין :

עוד בא בקונט וזל ומ"מ למאי דאיתאן עלה דכ"ד שמעינן מיהא דאם טענה שלא ידעה דבר הלמד מתוך השטר דכאמנת היא דכוותה נמי ככ"ד דמעולם לא הכחישה בעיקר חיוב שמתנה רשוי אומרת דמתנה היא המתנת לא דלא הבינה מתוך השטר דהלשון אומרת מהיום ולאחר מית' הוא ושלל תהא רשאה ושלטאה בכנסיה כלל וגם שלא עלה על דעתה שכתבו דבר זה וכאמנת היא וגו' מפורש ע"כ :

אנא דאמרי מילתא דתמיהא היא דמן בתר העמדה והארב"ה בכ' תשו' הרשב"א ז"ל ויישוב הרבנים ז"ל הנז' איך מעכ"ת ינא לרון דינא כדירור דעפ' ישוב הרבנים שהיא כאמנת בטענה זו דטענה הלון ככ"ד דומה לדבר הלמד מתוך השטר ואין עיקר החיוב דכאמנת אשר זה מורה שעולה במחשבה בכונת ישוב הרבנים ז"ל דדוקא בחכמים

במחש' עיקר גוף חיוב השטר מחש' כגון עיקר כתובה הוא
 דקאמר הרשב"א ז"ל דאין שומעין לו :
אמנם אם נכחיש שאר חיובים דאיתנהו בתוך השטר
 כגון עיקר כתובה וחיובים דאיתנהו בכתוב'
 לכך מן העיקר דשומעין לו כיון שאיננו נכחיש לבטל כל
 עיקר השטר דבא לכלל ההיא דסי' אלף קכ"ו שאיננו אפילו
 חלק מחלקי הגוף החיוב . וליתא כלל דמלבד רעין חכם
 יסביל זאת דבשיקול הדעת נ"ד גוף חיוב העיקר מיקרי
 כיון דהפרט כתוב בשטר דהכי היתה מעיקרא עיקר
 המתנה גופא מהיום דהס' ראשון ולא היא וגם ראם תהיה
 רשאה ושלטאה ליטול כל מחסורה ואף דלא הטילה תנאי על
 סנת כן היא הנותנת איפשר דכלינא קרנא וממילא מתבטל
 גוף המתנה וכמחש' גוף החיוב חשיב :

עוד

בה דאפ"ת ללא חשיב מחש' גוף עיקר החיוב
 כיון דס' השתא תיהא לא אתייא לבטל עיקר
 המתנה מכל וכל סנה מלבד דהא איכא למימר כדבעינן
 למימר לקמן בס"ד בר מן רין עין רואה דמ"ח חלק חיוב
 הוא דלא היא כההיא דסימן אלף קכ"ו שהוא ספור דברים
 וכיון דבהרייא כתבו הרבנים הנז"ל במאי שאך חלקו וז"ל
 דמורה"ש ז"ל כתב דכוראי צריכים העדים ליטול ממנו קנין
 מהאיש המתחייב ודוראי שאין לעלו' על לב שמתחייב האד'
 בקנין מכלתי יודע לו על מה מתחייב והרב המאסף כתב
 דמסתמא אין העדים חותמים אם לא עפ"י המתחייב ע"ש .
 ופשיט' שהרמב"ם כהם דככל מין חיוב שמתחייב אדם להכירו
 ואף שאיננו עיקר חיוב גוף השטר וכגון חיובי התנאים
 שאיננו עיקר הכתובה דלא מהימנינן ליה שהרי זיל בתר
 טעמא . א"כ ככ"ד דבהרייא קא מסהדי בשטר המתנה
 דהכי אמרה היא בהדיא שיזכו כל אחד בשלו גופא מהיום
 ופירי לאחר מיתה וכו' וקא מסהדי דקנו מידה קנו על זה .
 דעבדא הפרט בין קרן לפירות ובין מות לחיים דבהדיא
 זכתה להם במתנה גוף הנכסים מהיום ורק הפירות הוא
 דלא זכתה להם עד לאחר מיתה וקא מסהדי על זה איך הפה
 יכולה למידן דינא דע"פ יטוב הרבנים כאמנת היא למימרא
 שלא הכינה מתוך השטר דלשון מהיום ולאחר מיתה הוא
 שלא תהיה רשאה ושלטאה בנכסיה וגם שלא עלה על דעתה
 שכתבו זה . מן בתר ס' איכא סהדי בהדי מעידין עליה
 וכמוכן :

ותו

אמינא דל"מ כונת מילתייהו דהרבנים הנז"ל הוא
 כדפרישנא דס' ל' דגם בחיובי התנאים וכיונא
 שאיננו גוף השטר כגון עיקר כתובה ואפ"ה קאמר הרשב"א
 דלא מהימנן ליה דאשתכח דהדרו ריכא כלפי לייא כדכתי'
 אלא אפי' למ"ש הרב תורת חסד שם כרף ע"ד וז"ל וכיון שבן
 בכ"ד לכאורה משמע שהוא גוף הדבר ואין ראיה מדברי
 הרשב"א אמנם איכא ראיה מדברי מורה"ש ז"ל עכ"ל דאיכ'
 במשמע לפנה רהטא דלישנא דס' ל' בעיקר כונת הרשב"א
 ז"ל איפכא אפ"ה אמרינא דלא היא דלא סוף דבר קאמר הרב
 ת"ח דדוקא במחש' כגוף עיקר החיוב אמרה הרשב"א ז"ל
 למילתי' ולא במחש' חלק מחלקי הגוף החיוב לא דכל מידי
 דחיובא קרי ליה גוף הדבר ואפילו לחלק מחלקי החיוב שהרי
 עדים ככז' מאי דכתב קודם בעיקר הישוב דקא יתיב טעמא
 ואיך חלק דוראי העדים אומרים העדות ע"פ ועל פיו
 חותמין ולא כן ההיא דסי' חקכ"ו דאין העדים אומרים אלא
 גוף העדות ולא כן הולכין העדים והסופר וכותבים המצרים
 פ"ש . דכריורא תילתא דלפוסה טעמא בכל חלק מחלקי
 הגוף דשייכא ביה כז' חיוב טפי אין העדים חותמין לא מן
 בתר דקאמרי גס איותו חלק חשב לאיש המתחיי' על פה ולא
 מני' תכחיש אפי' חלק מחלקי הגוף החיוב והמתנה כלל והוא

והוא ככ"ד בכל מאי דכתיבנא וכמוכן :
ובשעת במר דין יכא לרון בקוב"ט ז"ל ומיעתה יכול'
 אשה למימר קול' כמוהר"ש הלוי והרב תור'
 חסד דמפרשי לרברי הרשב"א בס' תרכ"ט באומרת שלא
 נתנה דעתה בעיקר החיוב והיא דאל"ף קכ"ו במחש' שנת
 דברים הנלמדים מתוך דברי השטר דבהא כאמנו דבריה
 וזאת תורת העולה וכו' עכ"ל איכא דאמרי מלבד מאי דכתב
 כתיבנא לע"ד לא היא דאעיקרא כ"ד הדעת נוטה דגוף
 החיוב מקרי ואף גס זאת דאפ"ה דלאו גוף החיוב חשיב
 מ"ח חלק מחלקי החיוב הוא ולכ"ע לא מהימנינן לה בכל מאי
 דאמרן :

עוד

תמיה אני על דדקו להאשה הנותנת מטענת קול'
 בפסיקא וסתמא דאברא דמרן הקדוש ז"ל פסק
 בס' רמ"ו ההיא דכתב הרשב"א ז"ל בתשו' דכל היכא
 דאיכא לאחתפוקי בלשון המתנה אם נתכוון למתנה במורה
 דעל המקבל להביא ראיה אשר אין ספק דמטענה הלזו הוא
 דכתבת סתמא בברור שהנותנת יכולה לטעון טענת קול'
 אמנם הרואה יראה דלא סוף דבר ומילתא פסיקתא היא
 דכל מין ספק אשר יפול מהם בענין המתנה' דינא הכי שהרי
 מלבד דאעיקרא דא נפל ברבכתא דהא איכא הריטוב"א
 והג"ה מני' דכתבו בני ההיא דאיבעיא לן בש"ס בבבב"א
 היאך וכו' איפכא דכיון דמקבל המתנה שטר כירו הוא
 המחזיק ועל היורשים להביא ראיה כמורע . ואף גס זאת
 דהא איכא תשובה אחרייתי דקא מיתי לה מר"ן גופיה בס' ר'
 ר"ן מחו' ז' דמשש הרשב"א גופיה שכתב משם הבאונים ז"ל
 דלכאורה פליגי על תשו' הנו' ופוק חזי להרב כה"ג ז"ל
 שעמד בזה שם על ס' בס' רמ"ו כה"ג וכו' . אות מ"ד
 ואיך מילק לישב תשובת הרשב"א ז"ל בין היכא דעיקר זיכו
 המתנה מפורש ברין ומספק אתה בא לבטלה שמה לא היו
 מטלטלין אלו כשעת המתנה להיכא דאעיקרא דרינא איכא
 ספיקא בעיקר זיכו גוף המתנה אם נתכוון למתנה או לא
 דאם נתכוון למתנה זכה ואם לאו לא זכה . דומיא דההיא
 דמהראב"ח ז"ל דס' סי' ע"ג שרן במתנה דהטיל בה תנאי
 ונפל הספק אי נתקום התנאי או לא דעל היורשים להביא
 ראיה . ואיך יכא לחלק עזר דאף הרשב"א והג"ה מני' ז"ל
 מודו בכל כה"ג דהרשב"א ז"ל רעל המקבל להביא ראיה לא
 דלא אמרו אלא גבי ההיא דבהדיא היאך וכו' רכיון דבשטר
 מתנה מפורש שנתן מתנה וחיובים באים להוציא השטר
 ממשמעותו הנבלה עליהם להביא ראיה ע"ש . והרואה
 יראה כמה מן הפרש' והחילוקים נפל בזה בספרי רבנן
 בתראי ז"ל הן מחמת תשו' הרשב"א ז"ל ההיא דסתרי אהדרי
 והן מחמת דברי מורה"ש ז"ל גופיה ובאשר האריך בזה הר'
 המאסף שם על לו בס' ר"ן בהגה ב"ז אות קט"ו ע"ש כ'
 באופן דאף אי יהבינן ליה כל חיליה דכ"ד בא לכלל פלוגתא
 דרבנותא כמ"ש מ"ח לפחות בכל כה"ג דכ"ד דהשתא
 מיהא אין שום אחד מהם מוחזק בנכסים שהרי הרי הו' כיד
 הפקידים וכבר קדמה להם הידיעה שאלו הנכסים נתבן
 במתנה גופא מהיום וכו' למקבלים הנו' דהא איכא שטר'
 ביד המקבלים כתוב לאמר שכבר זכו המקבלים
 בגוף אלו הנכסים המופקדים בעדם מאז הימים
 זכות גמור ושלם לא זו הדרך ואין זה דין אמת לרון דינא
 פסיקא וסתמא דהאשה זוכה בטענת קול' גס מבלי העמדה
 והערכה בשורש הדין ולמה הדבר דומה שהרי אי כ"ד אתי
 לכלל ההיא תשו' הרשב"א משם הבאונים הנז"ל שגם בה נבל
 הפרש' בספרי רבנן בתראי כדכתי' אשתכח דאיכא
 פלוגתא בעיקר הקול' מני' מיקרי מוחזק ומן המורע דכל
 דנפל הספק אי הוי מוחזק או לא דינינן ביה מטענת קול'
 כיון

כיון דכחא פליגי אי הו מוחזק או לא וכאשר כתב החכ"ב
ז"ל משתיחו דרכנן כתרתי זל כסלני הקים לזחות מ' ע"ס
וכנודע :

וברם אני לעצמי לא אשים דכרת' לרן דינא ככ"ר עפי'
שורש הרן תשובות (הרשב"א) זל הנו' וההפרש
והחילוקים שנפל בהן בספרי האחרונים דבנן קדימי הנזל
לתור ולדעת ככ"ר למה הדבר דומה ואי נופל בו ההפרש
והמחלוקת מי מיקרי מוחזק ואי משניהם הרן עמו משו'
ד אנכי הרוואה דלא זרכינן להאריך בזה דכלא דרין אף אם
יהבינן למעכ"ת כל טעמתי' דכ"ר במחלוקת שנוי אפי' הרן
אנכי לע"ד רכל כה"ג דכ"ר לב"ע אין הרן עם האשה כלל
והמתנה שריא וקיימת בכל אופניה . ושעתא משום
דכיון דברירא מילתא דלא חני להות טוענת כנגד היסוד
טענה דלא הבינה לעקור עיקר גוף המתנה בכל האמור
לעיל דעיקר גוף החיוב לא חני מוכחש . ואף גם זאת
דברור דלא חני אמרה שלא היתה כונתה במתנה הלו' לשיכו
המקבלים אף גוף הככשים מחיים כלל אלא דוקא לאחר
גויתתה וכלומר דכללו לא זכתה להם עדיין גוף הככשים
השיב דליתא משום דתלבד דהא קול דאפילו בכותב לחכירו
שדי נתונה לך לאחר גויתת בלתי מאמר מהיום קנה מיד
גוף השדה דקול כרבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו
ואף גם זאת רכל דאיכא קנין ושטר ומטא שטרא ליד
המקבל דקנה מיד אפילו בלא זמן ובלתי מחיים כח"ס
דזהר"בה זל בס' רנ"ח והגם שנפל בו מן ההפרש ביני
דכוותא כדכתב"ט גם מזהר"בה זל היינו דאיכא לת"ר
דבעינן שיהיה כתוב בו או זמן או שטר או מהיום כמו
שיראה הרוואה שם שאין כונתנו להאריך בזה באופן דעין
רואה דהכא ככ"ר דרוחא טובא איכא דאיכא קנין וזמן
ומטא שטרא ליד המקבלים ככתוב בשאלה ואף גם זאת
דמלכד דאיכא נמי מהיום תו שוינן בשטר המתנה דקא
גססדי דבהדיא אמרה היא המתנת שזכו כל אחד בשלו
גופא מהיום ופירי לאחר גויתת דעבדה הפרש בין קרן
לפירות וכן מות לחיים . ומלכד דחיקא מילתא טובא
שהיה כחה יפה למיטען הכי שלא הבינה בכל הכי רויה
דליטא כחובן :

מפורט' שיהא זוכה בה ומספק אתה בא לבטלם מנר התבא
דעל האו' דלא תקיים התבאי הראים כנודע וכרתי' לעיל
משם הרב כה"ג זל דממנה למד איך לחלק כדי לישב תשוב'
הרשב"א הנזל וכאשר עין חכם ישכיל זאת בספרי רבנן
כתראי זל רכל אפיא שוין דחילוק מוהראכ"ח זל הלוח שרן
הוא נאה ומתקבל ועיין בתשו' להרב כה"ג זל המוכא בס'י
ס"ב וע"ס פ"ח חלק ב' דף ק"ו ע"א ובדף קכ"ג ע"ד אשר
עין רואה כהדייא דמיחא להו דינו של הרב מוהראכ"ח זל
שרן דעל היורשים להביא ראיה והדברים ארוכי ואין הפנאי
מסכים לדבר בדרך ארוכה ושקלא וטריא רק לא לענין הרין
דהרי בדיונו של מוהראכ"ח זל הגם דגוף עיקר המתנה תלוי
בקיום התבאי שהרי אי הוה ברירא מילתא דלא קיים התבאי
פשיטא דהמתנה היתה מתבטלת מכל וכל אפי' ה כיון דלא
נפל הספק בזכות המתנה גופא אלא בתבאי המקבל מיקרי
מוחזק וכ"ס הכא ככ"ר דלא נפל הספק כלל וכלל בזכות
המתנה עצמה דמפורט יוצא דהמקבלים כיון הכי וכן הכי
זכו בה בגוף המתנה אי הוה ברירא מילתא דיכולה להטיל
תבאי הלוח השתא מיהא דאין גוף המתנה מתבטלת מכו"כ
רק דיכולה לקחת ממנה די מחסורה לעצמה דוקא דפשיטא
דעליה להביא ראיה דאיתא במכ"ס דהיה דמוהראכ"ח זל
כמוכן . והרואה יראה דלפי דברי הרב כה"ג שם בתשו'
הנו' איתא כ"ר נמי במכ"ס דהיה דתשו' דהררם
להרשב"א שירועה דתמוה מהמתנה הרב כה"ג זל שם בתשו'
הנו' על הא דמוהראכ"ח זל דאמאי לא נסתייב מוהראכ"ח
כרינו מתשו' הרשב"א זל הלון . שהרי תם הא איכא
כת מעידה דמעיקרא תבאי היו הדברים ולא כן ככ"ר דאף
הנותנת גופא חודה דהשתא הוא דקא איתאי איחי להטיל
תבאי דפשיטא דהו' המוציא מחבירו עליו הראיה וכמוכן
באופן דהרא' לדעת דאף גם זאת אפילו אי מוהראכ"ח
דכ"ר אתי לכלל פלוגתא דכוותא כח"ס אפי' המתנה
שרירא וקיימת ואין כח הנותנת יפה לקחת מגוף הככשים
כלל שהרי עליה להביא ראיה . והמקבלים הם בקדושים
מוחזקים כרתי' . ואנכי הרוואה שאחד חכם הרוואה
דכרי אלה יוצא לקראתי למימרא דאין זה דרך הישר לרן
דינא דקא מטייע להו למקבלי המתנה ואפילו לדברי
הקובט' דכ"ר דפלוגת' מיתבאי גם עפי' הנחה זאת דמוהר"ם
דכו' ס"ל כחילוק הרב זל מטעם דהא ליתא כלל דברור
מילולו ומפורט יוצא כותבו כהדיא על קבלה דס"ל כח האחר
שהרי הרב מוהר"ם דכו' זל יצא לרן דינא אפילו לדעת
מוהר"ם זל דמוהר"ם זל דאין שומעין לו היכא דמכחש בגוף
העיקרי דעין רואה כהדיא אשר אין דרך לנטות דס"ל דהא
הרשב"א זל דקא אתי לפלוגי עליה דמוהר"ם זל וקאמר
דאין שומעין לו הרטון בו הגם דלא מוכחש גוף עיקר החי' ב'
אלא חלק נפרד כגון חיוב התבאים דאין שומעין לו כמוכן .
אשע"כ דן אנכי דאף גם עפי' הנחה הלון דינא כדכתי'
שהרי פשוטה לפניה דלפי הנחה הלון נמי אשתכח כברור
דמוהר"ם דכו' זל קא מטייע להו למקבלי המתנה דעין
רואה כהדייא דלפי כונה זו לפחות לא רע כ"ד מאשר חיובי
התבאים דבהדיא נראה דס"ל למוהר"ם דכו' בעיקר דעת
הרשב"א זל דאפי' אין שומעין לו כמוכן . וכיון דכן דהא
איכא הרב כה"ג בטעמו והרב מוהר"ם דכו' זל בטעמו
דקא מטייע למקבלי המתנה פשיטא דהרין יוצא כדדייבוכן
אי יהבינן ליה לכפל הקובט' ה' כל חילוי דכ"ר במחלוקת
שנוי ורק את זה דכותב מוהר"ם דכו' איננה כח"ס דמפורט
יוצא כהדייא כמאמר האיש אשר יצא לקראתינו כדכתיבנא
אפי' אין הרין כותיה לא כדדייבוכן מדינו של מוהראכ"ח זל
ואף דאשתכח דקא מטייע להו שני פוסקי' מתדי טעמי ונפלו

כינוי רבותא אי שני פוסקים מנטרפין אעב"כ דאין טעמם
 טוה לענין איסורא ולענין טענת הקול כנודע . הנה עין
 חכם ויכול דכיון דאין טענה הלוא נוסלת מעיקרא בעיקר
 זכוי המתנה למימרא דלא וכו' לא דלכ"ע פשיטא דהמקבל
 זכו בה זכות במזר והמחלוקת הוא במאי דקא אתייה איטי
 קשתא מיהא להטיל תנאי חדש מחמת טענה דלא הכינה
 דאיכא למ"ד דאין מנטרפין מ"מ כיון דהא איכא כת
 מרכותא דסברי דהן שני פוסקי מנטרפין הגם דאין טעמם
 טוה פשיטא דהרר דינא כדאמרן מעיקרא דאף גס זאת
 עליה להביא ראיה דהלכתא כמ"ד דאין מנטרפין כדי
 שתהיה כחה ופה בטענה דלא הכינה להטיל התנאי וכמובן
 וכ"ש דעיקרא דדינא רובא דרובא דרכותא רכבן בתראי זל
 הסכימו דממוכא מנטרפין ועיניו הרואות מעשה רב
 לגדולי האחרוני זל דמנטרפין דפשיטא דקס דינא כדריכוני
 מביתי דנין של מוסראכ"ח זל דמקבלי מתנה נקראי מוחוקים
 דעליה להביא ראיה כמובן :

אברא

טוה ימים רבים שתמהתי עצמי לפום דיהט'
 אעיקרא על הך דינא של הרב מוסראכ"ח זל
 שינא לרון ולחלק בין היכא דנפל הספק בנזק זכות המתנה
 להביא דנפל בקיום התנאי וכתב זל על עיקר דינו שתמא
 דכיונא בזה כתב הר"ן זל כגיטין והטור בח"מ כמו שיראה
 הרואה שם . דלפום דיהטא קשיא דהר"ן זל כתב בפני'
 הקלכות שם בפ' מי שאלחו עליה דהיה דהרי זה גיטך ע"מ
 שתתני לי האתים וזו בסוף דבריו זל והמסור שבדברים
 אלו דכתבאי שבידה והוא בשב ואל תעשה לא חיישין שמה
 תעבור עליו אבל אם הוא בקום עשה חוששין שמה לא
 תקיימונו וגו' ולפי זה משמע דהאומר לחבירו הרי אני נותן
 לך כך וכך ע"מ שתעשה דבר פ' על המקבל להביא ראיה
 שקיים תנאו אבל אם אמ' ע"מ שלא תעשה על המתן להביא
 ראיה שביטל תנאו עכ"ל ע"ש . ופסיק למילתה מרן
 זל בח"מ סי' רמ"א ס' ע"ש . דהרי בהריא דאף דלא
 נפל הספק רק על קיום התנאי דקיימו ולא קיימו אפ"ה כת'
 דלקיות קיום התנאי בקום עשה על המקבל להביא ראיה
 ואין פסיק ותני מוסראכ"ח זל כמ"ד דקיום התנאי שם הו'
 בקום עשה וכמונח דהמתנה תלויה בקין התנאי דעל האומר
 שלא קיים התנאי הראיה . ומן התימה לפום דהטא על
 הרב כה"ג והרב פ"מ זל כתשו' איך לא עמדו עליו בזה
 וכבר תאו הימים בדברים שבכתב קבאתי לכלל ישוב דינו
 של הרב מוסראכ"ח זל בכתוב אצלי באורך ומחמת טענה
 אחרת שם העלתיו דלא דן את הר"ן מוסראכ"ח זל אלא דוקא
 משום דמקבל המתנה היה מוחוק בכנסים ולא אף גס היכא
 דהמותן מוחוק בכנס' דאין אין כחינו ופה להוציא מיד המתן
 בכתוב אצלי בח"מ אין רגוני להאריך בזה כאן כיון דלע"ה
 כל קתוב בזה הוא משנה שאינה צריכה דק את זה אמיתא
 דאף גס לפום הקתוב אצני שם כל כה"ג דכ"ד דהנכנסים
 הנה קנס ביד הפקידים ולא חשיבא מוחוקת כדכתי' לעיל
 וקא אתיא איטי להטיל תנאי מחדש נראה לע"ד דרינא
 פדכתי' דלכ"ע עליה להביא ראיה והמתנה הרי בחוקתה
 כדכתיבנא :

וב"ש

דכלא דדין נראה לע"ד דהא דכ"ד נפל
 ברכותא דאיכ' למ"ד דככל כה"ג דכ"ד מקבלי
 המתנה נקראים מוחוקים והוא מהקיא דכתב הרא"ש זל
 בפסקיו בפרק תישמת עליה דהיה ראש עמד אינו חוזר
 חיישין שמה יש לו נכסים במדינה אחרת וגו' דכתב זל
 חיישין שמה יש לו נכסים וגו' והא דחיישין מספיק' לאפקוי
 ממוכא היינו טעמא משום דיש כאן מתנה גמורה בקיין לא
 דמתת אומדנא הוא דאמרינן אס עמד חוזר והאי אומדנא

לא אמרינן אלא היכא דכריד לן כוראי דהוי מתנה ככל
 כנסיו אבל היכא דתספיקא לן לא אמרינן אומדנא עכ"ל
 ע"ש . והביא הדברים מרן זל ככ"ש כסי' ר"ן סו'
 ע"ש . וקא מייית לה הרב המלסך זל שם כסי' רכ"א
 בהג"ה הטור אות ס' ע"ש . ודינו מינה אכן בירך
 לעיל דהרי בהדייא דכל דאיכא מתנה גמורה ואתינן לבטלה
 מחמת אומדנא דכל דהאומדנא לא ברירה מוקמינן מתנתא
 אחוקתא ואפילו לאפקוי ממוכא . וח"כ דון מינה ואוקי
 באתרין דכיון דאעיקרא הך טענה דלא הכינה מפילת
 האומדנא היא כמוחא וכלישנא דהרשב"א זל דספ' אלף
 קכ"ו דכתב אכן שהרי וגו' הא כמ"ד נפל בה הספק אי יכולה
 לטעון הך טענה או לא אשתכח דכ"ד הך אומדנא לא
 ברירא אלא דמוספקת היא דנפל בה המחלוקת אי בכל
 כה"ג שייכא הך אומדנא או לא א"כ כיון דהא איכא מתנה
 גמורה ושרירא דוכו בה המקבלים בכל אופייה והאומדנא
 דקא אתייה לבטלה לא ברירא פשיטא דהמתנה קיימת וכל
 שכן קשתא מהא דהנכסים ביד הפקידים דפשיטא ופשיטא
 דהמתנה שריא וקיימת כמובן . והגם דכ"ד אינו דומה
 דההיא דכתב הרא"ש זל דהתם אתי שכנגדו לעקור המתנה
 מכו"כ באומדנא מסופקת ולאן הכי כמ"ד דלא קא אתייה
 למיעקר למתנה מכו"כ באומדנ' מסופק' דק ליטול מהנכסים
 די מחסורה לעצמה . הנה העיני בשך לו עין רואה דאררנא
 דהא עדיפותא היא לגבן לרון דינא כמ"ד בכח היתה טפי .
 דמן בחר אלין דהיא נופא המכתת קא מודית דהמתנה
 קיימת כדכתיבנא לעיל דאין טענה לא דקא אתיא להטיל
 תנאי קשתא מיהא באופן דבעיקר גוף זכות המתנה דקא
 וכולא חיל שום מין טענה א"כ איך יהיה כחה יפה להטיל
 בה תנאי מחדש מחמת טענת אומדנא המוספקת כדי ליטול
 חלק מהנכס' שכבר וכו' בהן המקבלים לגמרי לכ"ע באופן
 דאררנא דיון עדיפא מההיא דהרא"ש זל דהתם שייכא
 הטענה מעיקרא על עיקר גוף הזכו' אעב"כ דקא דהרא"ש
 זל לאו הודיתא היא כדכתי' לעיל מ"מ יפוי כח הוי כדי לרון
 כמ"ד מההיא דמוסראכ"ח זל בכח היתה טפי וכמובן . וכל
 שכן דאעיקרא דרינא כבר כתיבנא לעיל דלע"ד כ"ד ל' ב'א
 לכל ל' פלוגתא דרכותא כלל לא דנכ"ע אין טענה קלוא דנא
 קבנה מנבא ומנלא כמ"ד כלל כולעיל דפשיטא ופשיטא
 דהמתנה שריא וקיימת כדכתיבנא :

עוד

דן אנכי יפוי כח לנ"ד בעדיפא מינה דאף אם
 היה האופן דבכל שטר המתנ' לא היה כח וכו' לאמר
 אלא הך לישנא ברירתא מהיום ולאחר מיתה וככל כה"ג
 דלא קאמר גופא מהיום ופירי לאחר מיתה הא איכא דרין
 למימרא דכיון דהך לישנא דמהיום ולאחר מיתה אינו מפורש
 יונא כונתו לכל אופן שומעת נשים ועמי הארץ שהרמן בו
 גופא מהיום ופירי לאחר מיתה והיתה טוענת שלא הכינה
 מהאי לישנא אלא שהיא רשאה ושלטתה בכנסים עד יום
 מותה . דלפום דהטא עין רואה דטענה אלימתא היא
 לפום מאי דכתב הר"ן זל וקא מייית ליה מרן זל כב"ה ב"ה
 סי' ר"ן זל וכת' עוד הר"ן אמרו בשם וגו' עד ונדאין הדברים
 שהכל לפי ראות הדיינים שא"ל לומר באשה שטרע כנסת
 השטרות שכותבי שטרות דגילין לכתוב ועד שיעידו שכן
 אמרה להם בפירוש איפשר לומר שרירא מתנתה וקיימת
 עכ"ל ע"ש . אפ"ה עין חכם ושכיל זאת דככל כה"ג
 דכ"ד לא אמרה למילתא הר"ן זל ותדע דהא קא חויין
 דהר"בש זל רן לכאורה איפכא בתשובה סי' ת"פ שכתב
 שמדקדקי' לשון השטר ודין על פי אותו דקדוק ולא אמרינן
 האי גבירא לא גמר כולי האי והיה ספור שהדין היה כך ות"ה
 כתב

כתב אותו לשון ע"ש . ופסק הדברים מן אל כח"ת סימן
 ס"א סט"ו וע"ש בסמ"ע זל פסק כ"ג דכתב דאף דקא
 טעין הכי כהדיא אין שומעין לו ע"ש ופוק חוי תאי דך ינא
 לחלק הרב משפט דקך בתשו' כח"ב סי' לו בדף ר"ג ע"ב
 חילוק הגרסה בעין יפה דהיא דהר"ן זל היינו דוקא בנוסח
 השטרות דנהיגו הסופרים לכתוב . והיא דהר"ב זל
 היינו בלשון שאמרה היא האשה לסופר ולעד' דבלישנא דידה
 מרקרקין לשון השטר וגו' כמו שיראה הרוחש שם באופן
 דחוף הכא כג"ד דטענתה היא בלישנא דידה וכל שכן דהא
 קא מסהרו דקאמרה גופא מהיום ופירי לאחר מית' דמפורש
 יונא כמותו טפי שאינה רשאה ושלטא' דפשיטא ופשיטא דאין
 בטענתה כלום כמובן :

ומעתה

עת לדבר משפט מה שהו הושב על
 המשפט מדרד אדרודי כג"ד בהשקפה
 ראשונה לכאז אל בית הספק כלפי לייא רכיון דהא איכא
 נדרין דאף גם זאת דג"ד שור פירות דחשיב שור כדכתי'
 לעיל וידים מוכחות מיהא איכא דלא נתנה ע"מ להסתפרנס
 עצמה מן הצדקה שהרי שירה לעצמה מה שהו אשה אחת
 בריאה יכולה להסתפרנס עצמה בשופע וכפר' בעירה כנודע
 והן היום כאז עליה נרות רבות חולאים רבים ויוקר השערים
 והוצאה נורובה על השור ע"כ לחיות נונת מן הצדקה
 וטוענת דרדעתא דהכי לא נתנה דלא אסיק' אדעתא אלן
 הצרות . אי בכל פה"ב יפה כחה בטענה הלון לפחות לקחת
 מן הקרן די היפוקס לעצמה דוקא או לא :

איברא

רלפי הלשון הבא בטאלה זל והן עתה
 דאתה את עצמה במצור וכמוקן אי מנד
 ויקר השערים אשר הוא פעה"ק ואין כל אלה מספיקין בידה
 אפי' לח' הרשים ואי משום דאשק חולניות היא והוצאה מרוב'
 איצטריכא לה עכ"ל יש לדון דאש פונת הלשון כפשוטו דמאן
 חקדם חולניות היתה משעת המתנה נראה דברורא מילתא
 דאין טענת קהולי טענה כלל שהרי הא סברה וקבילת
 וארעתא דהכי נתנה . אך אנכי הרואה בקונט' מתוך
 דברי המורה ק' שכתב זל ויוקר השערים וחולאים רעים
 אשר באו לה וגו' השתא קכא קולדן בק מומין הללו עכ"ל .
 אשר נראה דקסואל לא דק בלשונו . ואיזה ידע דברים
 על בודיין אשע"כ דין אנכי גם עפ"י הנחה הלון דהשתא
 מיהא נולדן בק מומין הללו . אי מהניא דך טענתא כג"ד
 או לא ואוקר אפי' לע"ד מילתא דפשיטא היא דליכא למיפשט
 בעין וו מתאו דקא חוינן ליה להרמב"ן זל דמוקי לה היא
 דמי ששמע שמת וגו' בט"מ דוקא ולא בכדיא דכדיא לא
 מבטל משעמא דכדיא כי היכי דשביק נפשיה שביק נמי
 לכדיה הגם דלא שייך לעצמו כלום דמעצמו דמשמע דאף
 דלית ליה סום פרנס' אין פיות אומדן' הלון מבטלת המתנה
 וה"ה הכא בפסקין הלון . דליתא דמלכד דאין הרחה
 דוחה דגילמא ה"ט דהתם דלא בא מטענת עצמו דעלה
 בכדיא דמי ששמע שמת בנו וכו' אמרה לזילתא הרמב"ן
 זל דאיידי ככא בטענת ביאת הכן כמובן :

עוד

בה דאפ"ת דלא היא השום דאי איתא דככא
 בטענת עצמו מוזיא חיד הקמבל פשיטא דכל כז
 חלא הוה שתיק מינה הרב זל למימרה בהם הצד ואלא
 דדאי ריכיא הוה דלא מצי שתיק בטענת עצמו דאין פיות
 אומדנא הלון מבטלת המתנה . אכת' איכא למדחה
 דדילמא שאני התם דסבר וקביל דאדעתא דהכי קא יהיב
 דהרי לא שייך למד כד"אל וכו' ואין באן שום שינוי ותמורה
 ומש"כ הכא כג"ד דהרי שייך לעצמו ד' פרנסתה משעת
 המתנה כדכתי' דמוחיין מעשיה שרונה להיות מתפרנסת
 פתח נונכסיה ולא מן הכדיות וקשתא מיהא פנים חדשות

כאז לכאן דאתו עלה יוקר השערים וחולאים ואין הקומץ
 משביע ואדעתא דהכי להיות נהנה מן הכדיות לא נתנה
 וכמובן :

וברור

דאין טענתינו הלון מתבטלת מסיבת דהול"ל
 לאתנויי ולא התנתה וכפיהא דאמרינן בריש
 פתוכות וכפרק ארבעה נדרים דילמא אונסא דאכיה שאני
 דכיון דאיבעי ליה לאתנויי ולא אתני איקו דאפסיד אנפסיס
 וכו' משום דכהדיא קאמר דמלכד אונסא דאכיה ולא הכי
 הא רכ"ד שקרי חולי לא שכיח קוי כמתבאר מההיא דארבע'
 נדרים גופא דתמן תנינן דרירו שאכל אכלו וחלה הוא וכו'
 קרו אלן נדרי אונסין הגם דלא התנה וגו' וכאשר עין רואה
 דכהדיא משמע הכי מדכרי דהא"ש זל שם כפי' הסוגיא
 דכתב זל שאני מעברא דאונסא דאכיה הוא ועבדו נהר
 דמתני' היינו שגדל הנהר מהפסדת שלגים וא"ל לפבור כו
 דלא שכיח עכ"ל ע"ש . דפשיטא ליה דחולי הוא אונסא דלא
 שכיח הוא אהר' כדמא מחתא קא תני להו תנא חלה הוא וכו'
 אוטעבדו נהר כמובן :

ואברא

דאי דכדים בפסטר דס"ל דחולי לא שכיח
 קשיא דלפום דהטא הדיא דפרק כל הגט
 דף ל' ע"כ מוכחא איפכא דאמרנן התם מיתה שכיח
 עשירות לא שכיחא ע"ש שהרי כיון דקול' דרוב חולים לחיים
 כח"ש שם דף כ"ח ובכחה דוכתי וגם דרוב מיתים מחת' חולי
 במוחש . א"כ אין הפה יכולה לומר דחולי לא שכיח מיקרי מן
 פתר דאפי' מיתה דפחיתא מינייה בענין המציאות אמרו
 דמיתה שכיחא :

אברא

דלא על הרא"ש זל תלונותינו שהרי אדתקסא
 לן עלים דמר תקסא לן על הש"ס גופא
 דאיפכא אתמר לכאורה דפ"ק דיומא דף יג' דאמרינן התם
 אמרי לך רבנן טומאה שכיחא מיתה לא שכיחא ע"ש וקול'
 ברבנן כנודע . אלא דבתחלת דעיינן מתברא היא דמיתה
 גדר גברא כפתע פתאום לא שכיח אמנם בכללות העולם
 שכיח וה"ט דהיא דכל' הגט דכולהו תרתו איתנחו בית
 משך הומן ואף גם זאת קשיא תקנה כללת דעבוד רבנן
 לעלמא ובכללות מיתה שכיחא כמובן . וניחא נמי מילתיה
 דהרא"ש זל דאיכא למימר דס"ל דגם לענין חולי שכיח הוא
 דכחד גברא שהדירו חכיון אונס קהולי לא שכיח איקרי
 והגם דחולי נראה דשכיח טפי ממיתה דהרי אמרו רוב
 חולים לחיים היינו בכללות העולם דשכיח טפי ממיתה .
 אמנם בחד גברא ס"ל דחולי נמי לא שכיח איקרי אף
 דמוקד מיעוטא דמתים מיתה פתאומית למיעוטא דמתים
 מהחולי והו' אונס מיתה ואונס קהולי בחד דרגא לענין
 המצי' דלא שכיח חשיכי אנל קיחיד כמובן . לא דאכתי
 קשיא על הרא"ש זל דאיהו גופיה כתב בריש פתוכות
 בפסקין זל ובאונסא דשכיח ולא שכיח כמו חלה בהא פליגי
 הני תרי לישני וגו' עכ"ל הפך מומין דמשמע הכא דס"ל
 דחולי לא שכיח קוי כדכתי' וזריבנן לדחויי אנפשיין קצת
 כהיא דנדרים במ"ש זל עכ"ל כו דלא שכיח דמ"ש
 דחלה דס"ל דלא שכיח קוי הרבנן כו דלא שכיח ושכיח אלא
 דכא הלשון כלפי ראשיתו דכתב שאני מעברא דאונסא
 דשכיח הוא וגו' וכלומר דלגבי אונסא דאכיה האמור מיקרי
 לא שכיח ולעולם דלגבי אונסא דלא שכיח כלל חלה וכיוצא
 בו שכיח ולא שכי' מיקרי ומשום דהכי דהיא דכתיב' קא מיירי
 הרב כג' מיני אונסין דאיכ' קרי ליה שכיח ולא שכיח כמובן .
 ומ"מ כין שכי' ובין שכי' הרי עין רואה כהדיא דאונס חולי ינא
 מן הכלל מהקרי' דהו"ל לאתנויי דלא אתנויי וגו' דהרי תנא ליה
 גבי נדרי אונסין דמיקרי אונס הגם דלא אתני כדכתי' ועיינן
 פתשו' הרשב"א זל סי' תשע"א דכתב הכי דחולי הכא שכיח
 ולא

ולא שכיח הו' ולא בעינן לאתנויי ואף למ"ס הר"ן ז"ל בכדורים
 כפי' דמתני' דכתב וז"ל ואעב"כ ללא אונס גמור הרי אלו
 כדרי אונסין וכו' אלא כל שנאנס קצת כגון שחלה כנו ונריך
 לשמרו וכו' עכ"ל ע"ש עין חכם יטביל זאת ללאו למיגבל
 דמ"ל דאונס חולי שכיח דאי שכיח הו' לאתנויי כאומרו שם
 בסוגיא אלא דהרצון בו דהבס דהאונס גופיה אינוי כל כך
 אונס גמור דהא מצי להניח גבדא אחרינא בחריקה
 לשמירת כנו ע"ש סכר . ולעולם דמ"ל דאונס חולי שכיח
 ולא שכיח הו' ותרע שהרי מן בטר דבהדיא קאמר דאונס
 שכיח שמירת הבן אינו אונס גמור דאשתכח דהאומדנא
 גופא לא הו' אומדנא דמוכחא א"כ נמי כאמר דמ"ל דאונס
 דחולי שכיח אתמהא דבשתיס רעות דהאומדנא לא מוכחא
 וגם האונס גופיה דשכיח הו' ואפ"ה יבנס חלה כנו בסוג
 כדרי אונסין הבס דלא אתנויי ופמובן :

וכן

ראיתי למוה"ר ש"ס כתשו"ס סי' ס"א שהאר"י כזה
 והעלה כדכתי' דחולי שכיח ולא שכיח הו' ע"ש .
 באופן דהראת לדעת דאי הך אומדנא דכ"ד חשיבא אומדנא
 דפשיטא דלא מבטלה מחמת דהו' לאתנויי ולא למסתם
 סתומי דלמ"ד למאי דרן מוהרש"ך ז"ל בתשו" ח"מ סי' מ"ה
 והוכיח בתשו" מוהר"א ש"ס ז"ל בסיומן ס' דכל דאיכא אומדנא
 מצי לטעון ארעתא דהכי אפי' במילתיה דשכיח דלדידיה כל
 סכן הכא ככ"ד דהאונס שכיח ולא שכיח הו' דלא בעיא
 לאתנויי אלא דמאי דאקהו קהותא כולהו רבנן בתראי ז"ל
 והסכימו דבמילתא דשכיח לית הלכתא כוותיה אלא דבעיא
 לאתנויי בהדיא וכדכתב מוהר"א ש"ס ז"ל שם לו כמי' ס"א
 והרב הש"ך ז"ל ב"ד סי' רל"ב ס"ק י"ט נ"ה סק"א ומסס
 בארה דלא שאני לן בין כדריס לתמון ופאשר מתבאר מדברי
 הש"ס והפוסקי' ז"ל הלא בספרתם ועיין במוהר"ב ז"ל בח"מ
 סי' כ"ד ור"ן דכתב כגון שעככו חולי או נהר וגו' וההיא
 דהרא"ש ז"ל בריש כתו' דאייתין לעיל מ"מ למאי דאתינן
 עלה כל כה"ג דכ"ד דהאונס דהינו חולי הו' מליתא דשכיח
 ולא שכיח כדכתי' הרי כ"ע מודו דל' בעי לאתנויי וגם לענין
 שפעת ויקר השערים הו' דלפי הנראה מעשים בכל יום הן
 אשה אחת יכולה להסתפרנס עצמה היא דוקא בעה"ק ירושל'
 תו' בשבעים אריות ליאונים לשנה כפרט בזמן שהשנים
 כתקנם אלא שמחמת דאשתקד היתה שנת בצורת עלה
 השער על חד תרי וזה לא שכיח בו לפחות שכיח ולא שכיח
 וגו' כמובן . וכפרט אי אמרינן דכונת השואל היתה
 למימר דמחמת שהיא חולנית היא העילה הגורמת שאינה
 יכולה להסתפרנס עצמה כמובן . באופן הך אומדנא דכ"ד
 מתקבלת בסכר פנים יפות נראה לפוס דהטא דפשיטא
 דיעה כח האשה כטענתה הלוו דארעתא דהכי לא סלקא
 עצמה מנוף הנכסים כדלעיל וכמובן :

א"י

חזי הוית דלא היא דאין כחה יפה לאפוקי ממונא
 מחוקת הבעלים שכבר וכו' במתנה זכות גמור
 כגופי הנכסים מאי חקדם שזה שתי שנים שהנכסי' בחוקתם
 שהרי חזינן ליה להרב המבט ז"ל בח"כ סי' ע"ט במעשה
 שהיה שראובן צוה מ"מ והקדיש מוכסיו מה באופן שהיה
 הקרן קיים לעולם ומהריוח ישלחו האפט' הב' שלישים לא'
 וגו' וכת כנו הניעה לדוחק מונו' והאפטרו' באומדן דעתא
 שאמרו שלא עלה על רעת המצוה שהיה זרעו מבקש לחס
 וינתנו נכסיו לאחרים רצו ליתן לה הב' שלישים הנו' והשיב
 הרב דאין מתנה והקדש מתבטל ע"י אומדנא לא באומדנא
 דמוכחא וכהיא דמי שמתע שמת כנו וגו' ושאיין זה אומדנא
 כלל וז"ל כי אומדנא מ' שמתע שמת כנו וגו' אומדן דעתא
 דהשתא שחי הו' ואבין אינו יודע אבל ככ"ד הרי הו' יודע
 שיש לו בת כנו והניח כל צרכיה ויתר והחזיקו עניי אל' במה

שנים בשני שלשו הריוח איך תכא אחר כנזה שנים להוציא
 מחוקתם דאעב"כ רבבי שמע שמת כנו אכילו החזיק כמה
 שנים מקבל המתכ' ואח"כ בא כנו מונו' היינו משום שמוון
 הוצאה היה בחיים וזהו ראוי מאו להוציא מו' לא שלא הודע
 אבל הכא לא הניע עד האומדנא להוציא מ' יד המוחזק כי
 אם אחר כמה שנים שבאת הבת ל'די דוחק מו' זכות וככה"ג
 לא אמרינן אומדנא ובכותב נכסיו לאחרים ג"כ נמי הו' הוא
 אומדנא דמהשתא אמרינן דעתיה בשלא שייך זעמד דלא
 כיון להמתנה גמורה אם יעמוד וככ"ד כיון שהוכח אפגור'
 על הקדש ועל נכסיו בת כנו שכמו שירויחו וגו' ירויחו בנת'
 כנו וגו' . וידע וקנה שלא היתה צריכה וכו' עד כשתבדל'
 ותנשא מי שאינה יקבל אחריות כל הנדוניא עכ"ל ע"ש .
 הרי שדן הרב ז"ל ראין באומדנ' כח לאפוקי מרשות מי שכבר
 זכה בו ומן מה אלא ח"כ היה ראוי להוציא מאו הימים לא
 שלא מודע כהיא דמי ששמע או רעין רואה כהיא האומדנא
 בשעת מתנה כהיא דהכותב נכסיו לאחרים דהיא שעת'
 חולה היה וספיקא אי חיו יחיה ועין רואה הרעותא והעילה
 הגורמת המתנה וז"כ דון מינה ואוקי באתרינן דכיון שום
 כמה שנים שכבר וכו' מקבלי המתנה והיא שעתא לא
 היתה ראייה הכוננת להוציא מידם וגם דבשעת מתנה עין
 לא ראתה שום ריעותא הגורמת לאומדן דעתה שהרי כבר
 שירה לעצמה הפירות שיש בהם די סיפוק פרנסה לאשה
 אחת ובריאה וטובה היתה ומי יימר שיהיו עתידין לכו' עלים
 חולאים ויקר' השערים דאשתכח דהיא שעתא גמ' ונתנה
 א"כ לדעת הרב ז"ל אין כח יפה להוציא מנוף הנכסים דרך
 אומדנא כלל כמובן .

ורידן עדיפ' מדרון הרב שהרי עניות הו' מילת' דשכיח
 כמודע והן האדם מעלהו בזכור' וטפי מחולי דהוי
 שכיח ולא שכיח וברור דמאי דלא אתי הרב ז"ל עלה דמילת'
 מטענה דעניות שכיח והול' לאתנויי איכא למימר דה"ש
 משום דכיון דרווחא אשכח דאעיקרא אין כאן אומדנא אמתו
 להכי לא הוצרך להסו' טעמא לבוא מחמתה כלל שהרי הו'
 טעמא היינו היבא דהאומדנא היהא חשיבא אומדנא
 והאונס שכיח כמובן . ואכן כדירן נמי אף דהוי האונס
 מילתא דשכיח ולא שכיח ולא בעיא לאתנויי נ"מ כיון
 דאעיקרא האומדנא איננה אומדנא הראויה לא מהניא
 כמובן . ואפ"י דעיקר סמיכת הרב ז"ל הו' דקא סמיך
 אתאי דכתב בסוף דבריו וז"ל דכיון שמינה הזקן אפטרור'
 על נכסיה הקדש ועל נכסיו בת כנו שהניח לה עתד מכרי
 צורכה וכמו שירויחו וגו' ירויחו וכו' . וכמו שסדרון בו
 דהגם דעניות שכיח מ"מ מי יימר שיפול מול העניות בחלק
 יודיה ולא בחלק נכסי ההקדש ומ"ס רן הרב שאין באומדנא
 זו כח להוציא מיד מי שכבר זכה ומן מה משום דאית כוס
 ככ"ד כולהו תרתי דמלבד דהיא שעתא לא היתה ראויה
 להוציא מיד הזוכים ואיננה באומדנא דהיא מ' שמתע וכו'
 עוד בה שם לכלל דהיא דהכותב נכסיו וגו' לא באה
 מטעם האחרון דכיון שהניח לה יותר מכדי צורכה כד
 האפטרו' עצמה וסכר דכמו שירויחו וכו' ירויחו וכו' ופשיטא
 דהיא שעתא גמ' ונתן לבמרי וכמובן . הנה אף אן
 נמי נאמר דהו' הוא ככ"ד דמלבד דאכתי איכא למימר
 דכיון דעניות הו' מילתא דשכיח יקרא דרון הרב שכיח ולא
 שכיח דסלקינן חד דרבא ואשתכח דהו' הוא כ"ד נמי שכבר
 כתבנו דשכיח ולא שכיח הו' יהודי הו' דתסון דזיל בטר
 טעמא דכל דהאומד' אינה בריאה והאונס אשר יארע הו'
 שכיח ולא שכיח אין האדם כותן אל לבו וכו' ומקנה לבמרי
 בשעת מתנה והיא דהכותב נכסיו שאינה ריעותא ועילת
 המתנה לפנינו היא שעתא ורוב חולים להיים כמובן :
 ולא

ולא תומא דנדון הרב זל לא שכיח הוי דלא שכיח בכל כה"ג שיכול מול העמין כחלק ממוון הלוח ולא בחלק האחר שהרי עין רואה דחולוק יש בין היכא דמוון מוקדש ועומד ביד אפטרו' לשלוח הפירו' לענין אז' למוון שהכניסה אשה לבעל לעש' כו' כטוב בעיניו כמובן וכ"ש דכ"ד איכא למימר דלא שכיח הוי משום דמלכד דאיכא למימר דחולי סתם הוא דהוי שכיח אכל חולי תדיר כה"ג שנגעית חולנית לא שכיח הוי כפו איראה הרואה:

ועוד כה דאיכא למימר דכל כה"ג דנ"ד דלתו עלה חולאים רעים תדיר ויוקר השערים בבת אחת לא שכיח הויא כמובן:

וב"ש דאיכא למימר דאיכא רמז' לימא לן דהסיא שעתא לא הוי לה נכסים אחרים שמוכין אצלה והיינו דלא חסא את עצמה להטיל תנאי במתנה משום דאגדא ברעית' דהיתה יכולה להפרנס עצמה אפי' בשנת רעבון ואשתכח דהסיא שעתא גמרה ופתנה לגמרי כמובן . וכבר דאף אי ניתא דכותה האול במאמר שהיא חולנית הרמז' כן דמאז היתמיס גס בשעת מתנה היתה חולנית ואשתכח דליכא גבן אלא אונס יוקר השערים לכך אפי' המתנה קיימת ככ"ד שהיה כיון דהרי שעתא חולנית היתה אי בעי לה לאתנויי שהרי עביד החולי שלפעמים בפעם בפעם מהגבר וכעיא שימוש והסווא' מתרבה ואפי' בקנת ווקרה וזולא דשכר ופשיט' דחין פירות הללו ששירה לעצמה מהלאים חסרונה ואדרבה אית לן למימר דסברה וקבילה ואפי' ע"ה להפרנס עצמה מן הצדקה כדכתי' לעיל ובל כה"ג דמלכד דליכא אומדנא הראוי שפרי סברא וקבילה:

ועוד כה דחשיבא מילתא דשכיח דהול' לאתנויי ולא התנה פשיטא דאף אי הכי הוה עובדא הקתנ' קיימת כמובן:

אברא דאיכא רדינא אחר הרואה הוראת הרב זל הוון חקסה עצמו לדעת דלפוס דהטא איפכא שמשע' דרדרי אונסין וגו' וריש כתובות דמשס באר"ה דדוק באונס דשכיח אמרינן דהול' לאתנויי אכל שכיח ולא שכיח כהיה דחלה הוא וכיוצא לא בעי לאתנויי וכ"ש לא שכיח וכדכתב הרמ"ש זל כפסקין שם בריש כתובות וכדכתי' לעיל אכן כדירן דכל דהאונס לא שכיח כמו יפה לבוא בטענת דארעתא דהכי לא ניתיבתי וכיוצא . ופוק חיי מ"ש הרמ"ש כה"ש כלל ח' סי' ד' כראובן שארך את בתו לשמעון וכשבע לו ע"ד רבים לתת לו עמה ה' אלפים והוכיס וגו' ועתה נתקלקלו חובותיו וכו' והשיב דכיתו וכלי תשמישו אין מחייבין אותו למכור דארעת' דהכי לא כשבע עכ"ל ע"ש הרי דכלל הכי חגנא ומנלא טענת דאומדנא אף דלא דמו להיהי דמי שמשע שמה ולא כהיהי דהכותב דהרי אכתי הויה שעתא הוונס לא בא לעלם ולא גראה כלל בהיהי שעתא ריעותא כלל דכריא היה ועמיד היה . ואם כן אמאי ככ"ד הרב המביט זל דאיכא אומדן דעתא דלא עלם על דעת המנוה שיהיה זרעו חקק לחם ויכתנו נכסיו לאחרים לא התיב טענת האומדנא למיקב הפירות לבת בנו הגם דהיהי שעתא לא אסיק ארעיתא וגמר ובהן מן בחר דהאונס הוי מילתא דלא שכיח או לפחות שכיח ולא שכיח כדכתי' לעיל . וכבר דליכא אך לחלק ולומר דה"ט דהרב המבט זל משום דהטוען טענת האומדנא אינו הנותן עצמו אלא בת בנו שהוא כבר היה בפטר לבית עלמו . דליתא דמלכד שאין הועת מקבלו שהרי כל דאיכא אומדנא דאמרינן דעתיא והאומדנא יש לה סבר גנים יפות והאונס הוי לפחות שכיח ולא שכיח כגדון

הרב זל כפפש האב כן נפש הכן וכמובן :
עוד כה דרעומד כדכרי הרב זל לכבוז יבין לפי משפט הלשון והכוונה במספר הדורות דליכא לחלק הכי שהרי דן את הדין דהיכ' דהנותן גופיה בא בטענ' האומדנא ותלם סרבר משום דאין האומדנא הוון באה וכהיתה כמשקל אותן האומדנות כמובן:

ואמנם מאי דאיכא רדינא איכא למיקם עלה דמילתא דהרא"ש זל דאך כתב בתשובה הנו' דאין מחייבין אותו למכור ביתו וכלי תשמישו מטענת דארעתא דהכי לא כשבע מן בחר דעניות שכיח ולא אתני וסא קול דכאונסא דשכיח אמרינן דהול' לאתנויי ולא אתני אויהו דלפסיד אכפסיה כדכתי' לעיל . ככר עמד עלה דמילתא מהרא"ש זל בתשו' שם כסו' ס"א והשיב דהגם דעניות שכיח טובא מ"מ שיחכור ביתו וכלי תשמישו שכיח ולא שכיח הויא כמובן ע"ש:

ברם טעם הוראת הרב המביט זל לפוס דהטא נראה דמהך טעמא הוא מאי דהן העין רואה בתחילת העיין דס"ל להרב זל דדוקא בעיני חזיון וכיוצ' מצי מיפטר איניש נפשיה מן החיוב בטענת אומדנא דארעתא דהכי אפי' דהאונס הוי שכיח ולא שכיח ולא אתני והגם דלא באה וכהיתה האומדנא לכלל אומדנא דמי שמשע שמת וגו' והיהי דהכותב נכסיו דהנהו מוכחי טובא כה"ש הרב זל דמהיהי שעתא היה ראוי להוויא וגו' מטעמא דכיון דהלה קאתי להוויא מידו מצי מרחי ליה שכנגדו בטענת האומדנא כל דמיהי לאומדנא דחלה הוא וגו' דנדרי אונסין הגם דלא אתא לכלל היהי דמי שמשע שמת וגו' ברם לאו הכי אפילו גבי מתנה היכא דכבר החזיק בה זזה כמה שנים והשתא לכתר זמן רב קאתי המתן לאעוקי מיד המחזיק בטענת אומדנא דכל כה"ג דקא אתי להוויא ממונא מיד המחזיק בו חכמה שנים בטענה מחודשת השתא מיהא דהיהי שעתא שעת מתנה לא היה ראוי להוויא וגם לא היה שם דיעותא הנראית לכן כלל דאשתכח דאיכא עיקר המתנה היה קג"ו שהרי לא נכל הספק בעיקר זכות המתנה והרי זס כמה הצד דומה למוון שכבר נתאספו הכעלים מתקו לגמרי הנה ככל כה"ג דרובין נצאת אח כל האומדנות דמוכחות טובא דאיתנהו כש"ס כיון דאיניהו הוו בקיאי במשקל האומדנות וגו' דלא דמיהי קך אומדנא להכו דמי שמשע שמה וגו' וכיוצא אהטו להכי דן הרב זל דאין כהה יפה להוויא וכמובן:

אמנם מן בחר הכי הלום ראיתי דכונן דא הוראת הרב סתבט זל נפל ברכותא חכמי' הקודמי' במספר הדורות שכתב המרדכי זל כפ"ק דבבא בתרא סי' תכ"ג זל מעשה באחד שנתן מקנת נכסיו לצדקה בעת מותו לומיס ירדו קרוביו מנכסיו וגדולים היו אומרים שיש ליתן אותה צדקה לקרוביו דתניא וגו' הרי שהלך בנו למ' דה ושמע שמת בנו דאזלינן בחר אומדנא אלא דהכי הלכתא הכי נמי אמרינן דעתיא שאלו ידע שירדו קרוביו מנכסיו לא היה מניח קרוביו ונותנין לאחרים הילכך יהיבין לקרוביו . ויש גדולים אחרים שחולקים עליה' דארברא אומדין דעתיא שאפי' אם היה יודע שציתדין לירד מנכסיו היה יתיב דרקדו לעניים דמירי הוא טעמא דיהיב כי יהיב דהווי ליה דפרה ותלך לפניו דרקחו והשתא דקרוביו עשירים ינעו ילעשות כפרה לעצמו ויתתין עבד שירדו וגו' אלא וראי האיל ובההוא שעתא עשירים היו אין להם באותה דקה אלא כשאר עניים וגו' עכ"ל . ע"ש . הרי דמקצת הגדולים ההם לידו מההיה דמי דמשע שמת בנו וגו' לג"ד הגם דלא דמו האומדנות דהיהי דמי שמשע שמת וגו' דאין היה להוויא

משעת מתנה והיה דהכותב מהיה שעתא ריעותא לפניו
 ונעין רואה דהאומדנא כדלעיל וכדון גדולים ההם לאו קמי
 שהיה שהיה שעתא קרוביו עשירים הו' דלא כחילוק הרב
 המכ"ט ז"ל ומן התימה על הרב ז"ל שאיך חילק ודן את הדין
 דינא פסיקא . ועין חכס ישכיל זאת דאף גם הגדולים
 האחרים ז"ל החולקים עליהם דאיכא למימר דס"ל כחילוק
 הרב המכ"ט ז"ל המדקדק בהם יראה דאין סם רמו דבר
 לחלק הלזה דמ"ש אלא ודאי כיון דבהיה שעתא עשירים
 היו וגו' הרואה יראה דאין זה משפט הלשון לחילוק הלזה
 אלא שהוא סוף דבר הראשון כמובן מטעמא דאלת"ה קשיא
 דמאי אהני לן האומדנא דתחילת המעשה שהיו עשירים
 דאינו מעכב כפרתו וגמר ונתן דהשתא מיהא דפניס חדש
 באו לכאן שידרו קרוביו מנכסי' דאכתי נימא דהאומדנא
 היא אלימתא לכל זמן שהיו עשירים דגמר ונתן לה אף גם
 זאת השתא נמי שידרו מנכסי' לפחות מכאן ואילך יתחלק
 הצדקה המתנת לקרוביו דוקא דהא איכא אומדנא דאי היה
 שעתא היו קרוביו עניי' לא היה יחיד לאחריני לא ודאי דס"ל
 דחילוק הרב המכ"ט ז"ל דבהיה שעתא לא היה ראוי כהה יא
 דמי ששמע וכו' או דליכא היה שעתא שעת מתנה שום
 ריעותא קמן המכ"ט לדי ספק כעיקר המתנה כהיה
 דהכותב כדלעיל אין האומדנא מוגבל ומגבל הכה אפ"ה
 מלכד דתמיהא מילתא דבלגובתא מיתניא וקרב אומדנא
 פסיקא :

עוד

כה דלפוס פשטא נראה דאף גם זאת הרבנים
 האחרונים ז"ל חילוק זה יש ביניהם בין הוראת
 הרב ז"ל שהרי רישא דמילתיהו מוכחא דלא סוף דבר אמרו
 דכל דהיה שעתא לא היה ראוי מתבטל האומדנא שהרי
 הטילו תנאי אחר בראש אמיר שהוקפו עצמן למימר דאיכא
 אומדן דעתא דאפי' היה יודע דבר העתיד לא היה מונע
 מלעשו' כפרתו מיד דמשמע דהן דבר זה מעכב נמי דאי
 הוה ידע נמי לא היה מונע עצמו לעשות אותו והגם דאף
 בנדון הרב המכ"ט ז"ל שייכא הך טעמא נמי דהאיש המדקדק
 אף אי הוה ידע לא היה מעכב כפרתו . מ"מ כל כי האי
 מילתא הו' להרב ז"ל למימרא ולהטיל נמי תנאי הלזה ולא
 למיחסם סתומי . כמובן . אלא ודאי להאי מצי לדחוקי
 אנפשי' דעפי' דרבם של הרבנים הראשונים ז"ל דלא מחלקי
 הכי קאמר דאפי' לדעתם הא איכא אומדנא איכא דלא
 היה מעכב כפרתו כלומר ואין זו אומדנא ברורה ולפולס
 דס"ל דכלא דידן נמי מתבטל האומדנא ועילה העיקרית
 היא משום דלא דמיא להיה דמי ששמע שמת וגו' או להיה
 דהכותב כמו שאיך לחלק ודן הרב המכ"ט ז"ל אלא דמ"מ
 אכתי קשיא דהשתכח דבת הרבני' הרא"ש וגם הרב ז"ל הו'
 לא ס"ל כהי' והוראת הרב המכ"ט ז"ל ואינהו דן הדין
 פסיקא :

האמנם

הלום ראיתי להרב מהרא"ש ז"ל דכתב
 בח"א סי' ל"א בראובן שלא היה לא אחד
 אח יורש וזהו שארנו אחד שהיה לו תלם כל טוב בתדינה
 אחרת יהיה לאחיו ושאר ממונו מסר ביד אפוט' לישא
 יתומות ולא וכאכד הארבו דאם באנו למפק ולומר שלא זוה
 התנוה כל מה שנוה אלא בחשבו שארבו היתה עתיד לבוא
 ביד אחיו לא אף גם זאת אם היה יודע שיאכד האומדנא
 דמוכח איכא שלא היה מניח את אחיו בלא כלום וקא מייתי
 שהיה דהמרדכי דלמדו הגדולי' הראשוני' מהיה דמי ששמע
 שמת לכ"ד דאמרין דעת המנוה דאלו היה יודע שקרוביו
 ידרו מנכסי' לא היה מניח קרוביו . ושוכ כתב וז"ל ואעפ"י
 שבשעה שאמר הצוואה לא היו קרוביו עניים ולא דמי למי
 ששמע שמת כמו דבשעת כתיבת הנכסים היתה האומדנא

דאלו היה יודע שכנו קיים לא היה כותב מ"מ למדו מתנה
 גדולים ההם וגם הגדולים האחרים שנחלקו עמהם לא
 נחלקו אלא משום דאדרבא האומדנא היה שלא היה משהם
 כפרתו כמ"ש בארוכה וגו' ושוכ דחה וז"ל הא ודאי ליתא כלל
 דא"כ בכל נותני מתנה האומרים תנו כך לפ' וכך לפ' ואח"כ
 לא היו בכנסים כדי כלם או יצא עליו ש"ח שאומרים וגו'
 ושכמקום שיש יורש ומקבל מתנה דהיורש מופסיד אמאי
 ל"א דאלו ידע וגו' ודברי הגדולים שכתב המרדכי אינם
 לבטל דברי הצוואה אלא לומר שהיו קרוביו קודמים לעניים
 אחרים ושתיקם צוואתו בכך ולא הביאו ראיה מהיה דמי
 ששמע לא לענין דאזינון בתר אומדנא כה"ג וגם הגדולים
 האחרים שנחלקו עמהם בזה לא נחלקו אלא דלא היה משהם
 כפרתו עד שידרו מנכסייהם דמשמע דמעולם לא באו לבטל
 הצוואה אלא לקי' הצוואה בקרובים ולהקדימם וגו' עכ"ל
 ע"ש . הרי דרווחא אשכחנא דאיהו ז"ל נמי קא מחלק
 לענין האומדנא כחילוק הרב המכ"ט ז"ל דבעי' שהיה
 האומדנא באה לכלל היה דמי ששמע שמת ממש והגם
 דבתר הכי כתב דמ"מ כבר למדו מתנה הגדולים ההם וגו'
 דמשמע דביטל דעתו מפני דעתם . הרואה יראה דהינו
 דוקא לפוס מאי דהוה ס"ד תחילה :

אמנם

למאי דאסיק הלכתא לכתר דלא היה ושדברי
 הגדולים ההם אינם לבטל הצוואה אלא לומר
 שהיו קרוביו קודמים וגו' ושתיקם צוואתו בכך ושלא יהיו
 הביאו ראיה מהיה דמי ששמע אלא לענין בתר וגו' עין
 חכס ישכיל זאת דהדר דינא דבר כדכר הראשון שאיך חילק
 דפניס הכראון בהלכה איכא למימרא דהכי ס"ל להרב כמו
 שאיך חילק והורה הרב המכ"ט ז"ל כמובן :

אך

את זה אף למאי דקא פריש ז"ל מילתיהו דהרבנים
 ז"ל דלא אתו אלא למימר שתתיקם הצוואה בקרוביו
 אכתי קשיא דמ"מ דנדון דהרב המכ"ט ז"ל בפלוגתא מתניא
 שהרי בת בן המנוה בא"ה היתה דירתה ותתיקם בהלכת
 חן הרבנים ז"ל ואיהו דן את הדין עסיקא . ומ"מ בכל
 כה"ג דכ"ד דקא אתייה הנתינת לבטל מעשה הראשונים
 המתנה דקא יתיבא זה כמה שנים דלפי הך מילתא
 דמהרא"ש ח"ה ז"ל דקא פריש מילתיהו דהרבני' ז"ל שהרצון בהם
 שתתיקם הצדקה בקרוביו כמ"מ דרווחא אשכחנא דהן כחמי
 יפה לרזן בג"ד מאי דמינו לפי הוראת הרב המכ"ט ז"ל כ"ע
 דאף הכת הראשונה של הרבנים ז"ל אורו דכ"ד בעי' שהיה
 האומדנא ראוי וברורה כדי להוציא מידם כיון דאתיא לבטל
 וכמובן :

ואם

לחשך אדם לומר דאיעיקרא איכא לחלק בין נדון
 הרב המכ"ט ז"ל לכ"ד מטעמא דשאני נדון הרב
 דשייר המנוה לבת בנו יותר מכוף צורכה ככתוב שם באופן
 דכיון דאף אם יתרבה עליו ההוצאה מאיזה סיבה חן הסיב'
 הן ידה משנת אמטו להכי הוא שדן הרב ז"ל דכל כה"ג
 המנוה גמר ומקנס בהטלט דלא אתיא אומדנא הלזו אפי'
 לכלל אומדנא דהכותב נכסיו דהתם האומדנא כראית לענין
 מהיה שעתא כדלעיל ולא היה הכא ככ"ד דכיון דלא שיי'
 לעצמ' לא שיעזר מה שהן אשה אח' כריאה יכולה להסתפרג
 עצמה באופן דאם יתרבה עליה ההוצאה מאיזה סיבה עין
 רואה דאין פירות הללו מוספיקין בידה אפשר דכלל כה"ג
 האומדנא הראוי היה לבוא בקהל האומדנות למימרא
 דארעתא להיות נהנית חן הכריאות לא נתנה כדלעיל :

אף

אתה אמור לו דהמלכד רמזו לרחות לה המקבלים
 בטענה דמאן לימא לן דהיה שעתא שעת התבסס
 לא הוה לה נכסים יותר טמונים אצלה ובין הכל היו מוספיקין
 בידה ליותר מכוף צורכה כנדון הרב ז"ל עוד כה דהא איכא
 למימר

למית דהר"ם ז"ל רוחא אשכח כנ"ד שהשאר לה וקפתה יותר
 תכריז גורכה וז"ל דאזיל ומורה דנ"ד נמי דבכה"ג דנ"ד
 ובמו שיעין רואה דלוא לעיכובא אחרה כהשפט הלשון וזיל
 בתר טעמא רעותא הלוא דנ"ד דכל דאין האומדנא כההיא
 דהכותב אין כחה יפה להגויא וסכא כנ"ד הק ריעותא דעין
 רואה דאם יתרכה עליה ההואה דאין מספיקין בידה
 פירות הללו לא אחיא אפי' לכלל ההיא ריעותא ואומדנא
 דהכותב ככסין שהרי הקס ריעותא לפנינו שהיא חולה ורוב
 תוליס לחיים והאומדנא כרידא וחוקה כבירה לכל עין רואה
 דלא סביק אינש נפשיה ויהיב לאחריני ואמנו להכי הוא
 דכל דעמד ולא טייר האומדנא חוציא מיד המקבל ומשא"כ
 סכא כנ"ד דאין אומדנא הלוא כרורה וחוקה כההיא גם
 חבלתי פורק לנחמס עצמה כ"כ כמוחט דכיון דהא איירה
 לעצמה מה שאשה אחת יכולה להתפרנס עצמה בשנים
 בתקנס איתרע חקתה של האומדנא דמקו' יש כראש לומר
 לאירך גיסא דסכרה וקבלה דכיון שלא היה הדבר ברור
 דיבוי ההואה הלוא חתתא נפשה לספיקא או לנחמס עצמה
 באופן שיע' הנחמס יעלו הפירות בידה לכלכל את שיבתה
 כל ימי חיים - דהשתר אללה חמת הנחמס בשנים
 בתקנס יתלא חסרונה לזמן שיתרכה עליו ההואה יוקר
 השערים או חולי כמובן:

גם אל יעלה על לב דההיא דמכרתה דפ' האשה שנפלו
 עומד מנגד הוראה הלוא דלכת הסוכרים דלא בעיא
 לגבוי דעתא ההיא שעתא דהשום דבעיא לאנכוכי קא
 זכהה או אפי' דבעיא לאנכוכי אלא אפי' יכהה שתמא
 ואתנכבא בני כמדע . ומשמע דלא שאילין בין היכא
 שנשאת לאיש רש לנשאת לאיש עשיר שיכולה להתפרנס עמו
 בשפוי . קשיא דאם איתא דדינא הכי כדדיינין עפי'
 הוראת הרב הנו' דכל היכא דקא יהיב תתנה לחכמים
 וגטאר לו בנכסין כדי שיעור פרנסתו דאם הכי בא
 הנותן להיות נצרך לבריות דלא מיכטלא המתנה א"כ התם
 גבי מכרתה נמי היכא דעין רואה דנשאת לאיש עשיר תיהא
 לא יהיב בה האומדנא לבטל המתנה דנימא דמרה ונתנה
 לגבוי דמוכחא מילתא סוף אחרית דבר מאי דעלה בחש"ס
 תחילה דהשום דהיתה דעתה לאנכוכי לגבוי עתיר בכסין
 דיכולה להתפרנס עצמה בשפוי נתנה הכל לגבוי דהא בין
 זאת להיכא דנתנה ושיירה לה בכסיה פרנסתה כריוח דלא
 עזי טעין אדעתא דהכי להיות מתפרנס' עצמה חן הנדקה
 לא נתתי כדכתי' וריבוי ועפי' הוראת הרב ז"ל דאיכא משום
 דמלבד דאין היא איתתא הקבוצת נכסיה מרובים עד כדי
 שהיתה יכולה לתת מתנה טובה הראויה חקמי הכי ולא טייר
 לעצמה כדי פרנסתה פשוט' דבכה"ג החילוק ברור לעין כל
 דשאני ההיא דהתם דכיון שהיתה יכולה לתת מתנה טובה
 הראויה חקמי הכי ולא טייר כדי פרנסתה אחריון דהשתא לאו
 למתנה גמורה כוונתה אלא להכריח הנכסים מבעלה כיון
 דתברא כבירה כמובן . בר וון דין דאיכא אך לחלק
 דשאני התם גבי מכרתה דכיון דההיא שעתא שעת מתנה כל
 אכתי לא נשאת ולא תקדשה אסין כשנתנה במתנה כל
 גכסו' עד דלא שירה לעצמ' כלום או לח"ד ער כדי פרנסת'
 גמר כדאית ליה ולמר כהאית ליה אשתתא דההיא
 שעתא דקא יתיבא עין רואה ריעותא בהך תתנתא דלא
 שביק איניש נפשיה ויהיב לאחריני ולפיכך בהצטרף אליה
 סיבת הגורמת ועמדה ונשאלת הנה הסיבה הלוא מחוקת
 הריעותא דשלטא בה עינא שבקום שיתכטל הסיבה תעבור
 בה המתנת למימרא שהיא לא גמרה ונתנה לגבוי אלא
 שחמת הסיבה כדי להכריח הנכסים מבעלה ובהתכטל
 הסיבה יתכטל המקובל . ומשא"כ סכא דשירה לעצמה

פרנסתה כריוח דכיון דההיא שעתא עין לא דאתה שום
 ריעותא ולא סמוך לה תכף כההיא דמכרתה למימרא
 מחמתה דלא גמרה ונתנה לגבוי אלא דמחמת סיבה אית
 לה כל מחסורה השתא תיהא נתנה וכפרט שלא הטילה שום
 תנאי ולא שום רמז דבר למימרא דמחמת דהשתא אית לה
 כל מחסורה הוא דקא יכהה אלא שתמא א"כ אמנו להכי
 דאין עין רואה שהיא שעתא שום ריעותא ולא שום רמז
 תנאי תכף לאחריה מש"ס לא מהמנא גבי טענת האומדנא
 הלוא ואחריון דלגבוי נתנה כמובן . ולא חשבינן לה
 ריעותא הגראית לעין בטענת חתנה דשחא יתרכה עליו
 ההואה מאיזה סיבה דהשתא שאין הקומץ משביעה משום
 דכיון דשתמא נתנה כדאמרן מבלתי היות לאחריה איוו
 הוכחה כההיא דמכרתה דעמדה ונשאת תכף לאחריה ולא
 שום רמז דבר הגורם ביטול כדכתי' וכבר שירה לעצמה
 תיהא פרנסתה וריבוי ההואה הלוא שנתרכה עליו ההיא
 שעתא שפיקא הוה דמי דע הנה בכל כה"ג לויכא למימרא
 דהאיכא ריעותא הגראית לעין כההיא שעתא דילמא סכרא
 וקבלה דמחית נפשא לספיקא או להיות מנחמת עצמה
 פורתא כדכתי' לעיל וכמובן:

ובר מן דין דאעיקרא דרינא לע"ד מפורש ונרא דלא
 חשיבא אומדנא כל כה"ג דנ"ד מההיא דאפליגו
 סרזף והרא"ש ז"ל עלה דהכותב נכסיו וגו' לענין שויה
 דהרוף ז"ל דעמיה ז"ל דלא בעי' דשיטור כדי פרנסתו אלא
 בכל דהו סגי והרא"ש ז"ל פליגי עליו דבעינן שיטור דקא
 כדי שיעור פרנסתו ותמה על סרזף ז"ל דאומדנא דלא סביק
 איניש נפשיה ויהיב לאחריני אינש בטלה אם לא שטייר
 לנפשיה כדי פרנסתו כמדע עד ששווקו המפרשים ז"ל
 למימרא דה"ט דסרזף ז"ל דא פטר דסכרי דהכל מה איפשר
 שיעשה ממנו סוף רב . וגו' . או דהיתה כוונתו לחיות מאן
 ולהלאה בזמנו גדול וכמו שבאו הרבנים ברבוינו דלעיל
 כראש אמור . הרי דלדעת סרזף ז"ל המתנה שירא הנס
 דעין רואה כמדאית העין תכרה כבירה דאכתי האומדנא
 לא בטלה כמה שהר כמ"ס הרא"ש ז"ל דלא עביד איניש
 לשיר לנפשיה פחות מכדי פרנסתו ולמיהב לאחריני ואף
 גם זאת דאיכא קמת לאה יפה דקא חשייעא נמי לנותן כמה
 לתלות עיקר המתנה דלא גמר ונחן אלא אדעתא אם ימות
 שהרי ש"ס היה . נדון דיוא במכ"ס לב"ד דלדעת סרזף ז"ל
 דעמיה אומדנא דנ"ד זו אינה ראויה לכא בקהל האומדנא
 ואין כחה יפה כלל לבטל שום חלק מחלקי המתנה שהרי
 היא ינא בגרעון דגריעא אומדנא הלוא דנ"ד טפי מאומדנ'
 דההיא דלא טייר אפילו כדי שיעור פרנסתו שדן בה איסור
 ז"ל דעמיה דהמתנה קיימת שהרי הוא חולה ודאית ותדירי'
 וההמתנא יפה כמה לתלות שהרי ש"ס מאי דלא"ס כנ"ד
 דהשתא תיהא הא שירה לעצמה שיעור פרנסתה והא
 איכא למימרא דשמכה עצמה לנחמס עצמה כדכתי' לעיל
 גמרה ונתנה וגם דמי ידע בכל אלה שהיו עתידין לבוא
 עליו אנשין הללו וכמובן:

ואף לרבת הרא"ש ז"ל דפליגי על סרזף ז"ל וס"ל דכל
 דשייר פחות מכדי פרנסתו והאומדנא במקומה
 עומדת דלא עביד איניש דשביק לנפשיה וגו' ואין כחה יפה
 לבטל המתנה . משום דמלבד דכבר כתיבנא האומדנא הלוא
 דנ"ד אזיל ומורה וסן כמה יפה לבטל המתנה אמיכא דככל
 כיהא אומדנא הלוא כנ"ד אזיל ומורה דאין כחה יפה לבטל
 המתנה משום דמלבד דכבר כתיבנא האומדנא הלוא דנ"ד
 ינא בגרעון דמגרע מההיא דהיכא דלא טייר לנפשיה אלא
 פחות כדי פרנסתו כדכתי' ואיכא למימרא דכבנו דא
 דהגרעות נתן אפואי פלונתא לא חפשינן ואזיל ומורה
 הרא"ש

פרא"ט ז' ראין בה כח היפה לבטל המתנה כמובן
 עוד בה ראם איתא דהך אומדנא דהכא היא לימתא להוציא
 מיד המקבל המתנה כל שבא האונס על המתן דמתנתו
 בתרבה עליו ההוצאה גדולה משתמיט הרא"ט ז' או חד
 מקבוצתא למימרא דאף דשייר לעצמו כרי פרנסתו מ"מ כל
 דאיתנים שנתרבה עליה ההוצאה נחמת וקר השערים
 וחולי והוא לא שייר לעצמו כרי פרנסתו דזמן שהשנים כתקנ'
 ואדם כריא דבתר דבא האונס עליו מיהא כמו יפה להוציא
 מיד המקבל. ומדשתקו משמע דכולהו ס"ל דאין אומדנא
 זו מוכיחה מיד המקבל כלל דאונס יכולה שקולה להכריע
 בטקל האומדנות כדכתי' וכמובן:

עוד

בה דאף אם אי אכתי איבא לא צדדו או כריא
 מילתא דמורה הרא"ט ז' בכל כה"ג דכ"ד כדכתי'
 מ"מ כיון דאשתכח דהך אומדנא דכ"ד נפל בה הספק אי
 מהניא להוציא מיד המקבלים לסכרת הלון של הרא"ט ז' אי
 לא פשיטא דלא מוכיח כלל שהרי מלבד דלדעת הר"ף
 ז' כריא מילתא דלא מהניא בדכתי':

עוד

בה שאף דלדעת הרא"ט ז' נר ידים מוכיחות
 איבא דאיפטר דאזיל ומורה דהך דכ"ד לא מהניא
 האומדנא כלל כמ"ש הרא"ט ז' עלה דההיא דחיישין. שמה
 יש לו נכסים בעיר אחרת וכמו שהארבנו לעיל דכל דהיבא
 דאיבא רגלים לדבר לגרוע כח האומדנא היבא הוא לאוקמי
 ממונא ביד המוחזק וה"ו כ"ש הכא ככ"ד דהמתנה שריא
 וקיימת לכ"ע בכל כה"ג מאי דכתי' לעיל כמובן. ועוד
 בה דלפי מאי דאך יצאו לחלק המפרשים ז' בין מתנת ש"מ
 למתנת כריא וכתבו דמתנת כריא אפי' הרא"ט ז' מורה
 דכשייר כל שהו' ממש סגי וכמו שבאו הדברים כריש דכרימ
 לעיל והראינו לה פנים הנראין לסכרא הלון. הנה כי בן
 דס"ל להראש ז' ראין האומדנא דלא שבין אינוש נפשיה
 ויהיב לאחריני כריאתא מבעלת המתנה ואף דאיהו הרא"ט
 ז' אחשבה גבי מתנת ש"מ טפי מהר"ף ז' כדכתי' הנה כי
 כן הן נעבור כח למיוד דבא פסיקא אף לדעת הרא"ט ז'
 האומדנא הלון דכ"ד לא חשיבא אומדנא לבטל המתנה שהרי
 עין חכמי נכיל זאת דאף גם זאת אם יהיה האופן הנותן
 מתנת כריא נותן המתלח לבטל המתנה וטוען שלא הוציא
 דבריו לבטלה אלא שטעה בשקול הדעת שהיה נראה בעיניו
 שהיה יכול להתפרנס עצמו בכל דהו הלזה ע"י משאו ומתנו
 בו וטועין דהשתא עיניו הרואות דטעה בשקול הדעת דאין
 ידו משגת דאפ"ה אחריו דלכ"ע סגי בשעור כל שהו' ממש
 מ"מ א"כ עין כ"ש הכא ככ"ד דכבר מיהא שנייה לעצמה
 כרי פרנסתה לזמן שהשנים כתקנס וגם דההיא שעתא מי
 ידע באוכסין הללו שהיו עתידין לבוא עליה דהאומדנא היא
 יוצאה בגרעון מוקיבא דלא שייר לעצמו אלא כ"ש כדכתי'
 לעיל. וזאת תופה העולה לפע"ד ככ"ד שהמתנה היא
 שריא וקיימת כפחה אז כחה עתה ואין האומדנא דכ"ד כח
 לבטל שום חלק מחלקי המתנה כלל ככל האמור ומדובר
 עליון ויבלנו משגיאות ויראנו נפלאות מתורתו להבין ולהורות
 דבר על בוריו:

הצעיר מדרכי רובין

ג שאלה

איס יהודי שר וטפסר העומה לשרת
 בפתח המטנה אשר בדמשק יצא בא
 לעה"ק ויחלם ת"ו עם המשנה והביא את אשתו עמו
 לז'הרא ולהיות נחון עלי דרך לחזור עם המשנה ותבעה
 אשתו עמו שיעינה שם שהיתה חונה ללכת לחברון ת"ו
 לחיותה משתטח על קברי אבותיו הקדושים ויצא וסיכתוב
 לה כתב להשיך אשר בחברון על דבר המכה על כל ראש

אשר הוא לוקח מהישראלים ההולכים עם סיפטרנה אותה
 ואת משרתיה להייתה אשתו ואי לזאת שאלו ממנו מוקפת
 אנשים הנזונים אשר לא השיגה ידם ללכת עם על דבר המכס
 שיכתוב לשדך לפטור אותם מן המכס שהנה הנס הולכים
 משום כבוד אשתו כדי ללותה וכן עשה וכתב בכתב השדך
 ז' הנה אשתי ושני משרתי ואני עם אשתי ההולכי משום
 כבוד ה ללותה אחלה פניך למעני למעני תפטור מן המכס
 על הראש שיש לך על הישראלים ההולכים עם לז'הרא ואחרו
 כן הלך השר הנז' עם המשנה והיה כבואם האנשים הנז' עם
 אשת השר בעה"ק חברון ת"ו ומסרו הכתב הנז' להשדך הוא
 ענה שלא מן הדין הוא זה דאם משום כבוד האשה ללותה
 היה די והותר בשני משרתיה וששה בני אדם. סוף דבר
 ההוא אמר שאינו פטור מן המכס אלא דוקא לאשה ושני
 משרתיה וששה בני אדם והששה הנותרים יפרעו מכס משל'
 ואילו נפל ההיפרש ביניהם כי כל אחד אומר אני מן הששה
 הפטורים ובאין לב"ד לשאול מה משפט נכמרה לנו יורנו
 האמור ויכוח שכת"ה:

תשובה

לע"ד נראה ברור דאין לרון ככ"ד מההיא
 דאמרינן בפ' חזקת חבתיים דף ל"ד ע"ב
 ההוא ארכא דהווי מוכזז עלה כי תרי האי אחר דירי היא והאי
 אחר דירי היא וכו' ופירש רש"י כ"ס ז' לא זה ולא זה מוחזקים
 בה ועלו בש"ס דריינן בה דינא דכל דאלים גבר כמ"ש שם
 דכ"ס ע"ש ופסקה מוהר"ב ז' כמ"ס ק"ט וז' שנים
 מחולקים בדבר ואין אום אחד מהם מוחזק בו כההיא ארכא
 דהווי מוכזז עלה כי תרי וכל אחד אחר דירי הוא דינא דכי
 דכל דאלים גבר עכ"ל ע"ש. דאוף הכא ככ"ד כיון
 דלכ"ע עריין שום אחד מהם לא זכה כלל בפטור מכס הלזה
 וכל אחד אומר אני מן הששה הפטורים דינא דאם איזה
 ירושתקפא אלא השדך ע"י אהובי השדך עד שיאמר השדך
 שהוא זה מן הששה הפטורים דפטור דדינא הוא דפטור
 דליתא שהרי פוק חוי מ"ש רש"י ז' שם כ"ס ז' שם כ"ס סמוך ונראה
 על מאי דאמרינן שם התם ליבא למיקם עלה דמילתא הכא
 איבא למיקם עלה דמילתא וכו' וכתב וז' ואיבא למיקם
 עלה דמילתא אם יבואו ויעירו של מי הוא הלכך אין כאן
 לומר חלוקא דשמה יבואו עדים ויסתרו את הדין שרבו כ"ד
 הילכך אין כ"ד נזקקין להם דין שסופו לבוא לירו עיוות אלא
 מניחי' אותם וכל דאלים גבר עד שיבואו עדים ויבררו עכ"ל
 ע"ש. הרי להדיא דס"ל להראש כ"ס דלא דינא דדינא דכל
 דאלים גבר אלא רוקא במילתא דאיבא למיקם עלה דמילת'
 ושמה יבואו עדים של מי הוא וכמא דין חלוקה שרבו כ"ד
 נסתר מתמתם ומחוי ח"ו כעוות הדין אמנם כל בר מינה
 אלא דהוי מילתא דליבא למיקם עלה דמילתא דין חלוקה
 דינא דבה וגם הכא ככ"ד דרפשיטא דהויא מילתא דליבא
 למיקם עלה שהרי כל השנים עשר אנשים הללו חלו פני השר
 לחלות פני השדך לפטור מן המכס משום דלא השיגה ידם
 לפרוע המכס הדבר ברור שאין השר מכריע ביניהם לפטור
 את אחד מכל וכל ולחייב את השאר וכפרט שדוקא לאשתו
 ושני המשרתים פטורם ולכל היב' אנשים בכלל אחד כללם
 א"כ הדין נוטה לרון דינא ככ"ד דין חלוקה שכולם שוים
 לטובה לפרוע פרעות חגי המכס כל א' וא' והיו פטורים
 מן החגי. ודבר זה קיימתיו מסברה ומנאתי הון לי להרב
 הגדול תה"ד ז' דראין דינא הכי כמי' סכ"א דכתב וז' ח"ט
 צריכין לחלק בין ספיק' דריבא שהיא משום פלוגתא דרבוות'
 ובין ספיקא דריבא משום דקאי בתיקו דהתם כתבו רבוותא
 החולקים אמנם מן הטעם שפי' רש"י כ"ס כפרק חזקת חבתי'
 הדין ארכ' דמשני תלמודא כיון דאיבא למיקם עלה דמילתא
 לכך

לכך פסקו כל דאלים גבר דשחא וכו' עדים ויעירו אל
 מי הוא וכמה דברי ב"ד שכורים ונסתרים כמה שפסקו
 בכר הלוקא או אורא לכך אין ב"ד נכנסים בדבר ולכך כל
 דאלים גבר ע"כ ומשמע מי לאו האי טעמא הוי הלוקא
 עדיפא או אורא ובג"ד בפלוגת דרכות לא איך האי טעמא
 דמי ועיר לנו שהלכה כדב"פ או כדברי פ' לכך כעין
 למעבר הלוקא דאורא לא עבדין אלא כרב נאמן כדורו
 וגם דוקא בדוכתא דפסק תלמודא כדרייא אורא וסכי פסק
 במדרכי פ' מי שהיה נשוי מתאו' מהר"ם וכו' עכ"ל ע"כ
 נרו שהרב ז"ל כלל כ"ל לן דכל שהיה מילתא דליכא
 לאוקמי עלה ולא אתי דינא לורי סתירה כדן הלוקא דינין
 כה וסוף הוא כב"ד כדכתי':

אברא

דלפום דהטא קשיא מהך סוגיא דפרק חזקת
 סכתים שחלקו בין מילתא דליכא לאוקמי
 עלה למילתא דליכא לאוקמי עלה דמילתא דליכא למיקם
 עלה דריינין דין הלוקא וכפרט לפי רשב"ם ז"ל כו' על מאי
 דאמרין בחס' סנהדרין דף י"ז ע"א ע"ש וקא מייתי לה דש'
 ז"ל בפ' החומש בפ' במדבר על פסוק חמשת שקלים
 לבלבולת וז"ל אמר כיבד אעשה כבוד שאומר לו תן חמשת
 שקלים יאמר לי אני מפרוי הלויים מה עשה הביא שנים
 ועשרים אלף פתקין וכתב עליהן בן לוי וחמשים ושבעים
 ושש פתקין כתב עליהן חמשת שקלים כללן וכתבן בקלפי
 ואחר להם בואו וטלו פתקיכם לפי הגורל עכ"ל ע"ש
 דלפי הלוקא דה"ס דמילתא דליכא לאוקמי עלה דמילתא
 דין הלוקא דיינין בה והיא הלכה פסוקא כמ"ש כל הפוסקי'
 ז"ל א"כ כיון דהאי מילתא דחמשת שקלים הויא מילתא דליכא
 לאוקמי עלה כיון לפשטא דשמעתתא ובין לפי רשב"ם ז"ל
 דיה מוחא א"כ הוי צריך לבלבולת וכולם חלק כחלק מה
 שהיה נובע לתת כל א' וא' מכוללות בכורי ישראל מפרוטות
 כדן הלוקא דכולן שוין לטובה לטול ולתת . וליכא
 למימר דה"ט דהתם משום דכתיב ולקחתם חמשת שקלים
 לבלבולת דמשמע דמבלבלת אחת יקח חמשת שקלים שלמים
 שהרי אין זה כמשמע לעכובא דמפיר איכא למימר דקרא
 אתיא להשתמעו שיעור הצריך לתת על כל ראש וראש שהוא
 כך ולעולם הנתנה יהיה בין כולם כדן הלוקא:

ואורי

ה"ט משום דהו"ל למי' חמשת שקלים וכתב
 תרי זמני חמשת חמשת לבלבלת ש"ט לעכובא
 אחת שיתן לבלבלת א' חמשת שקלים שלמים כמובן א"כ
 לא לכתוב חמשת כלל אלא הפכום העולה ולקחת אלף
 ושש מאות וחמשים שקל על העורפים ומדכתב חמשת
 שקלים לבלבלת ש"ט שבלבלת אחת צריך למיכה ה' שקלים
 שלמים כמובן :

א"ג

ה"ט משום דקרא כתיב ולקחת את הלויים לוי
 תחת אל בכור בכני ישראל דמשמע גוף תחת גוף
 אי הוה עבדי כדן הלוקא ולקחת וכל א' חלק כפרוטות
 אשתכח דלא הוה כפריון הלזה גוף תחת גוף לשום אחר
 מוככורי ישראל לא מנורף עם הפרוטות שנתנו כל אחר ואחר
 מוככורי ישראל ואמרו להכי עשה פתקין כדי שיהיה גוף תחת
 גוף וה' שקלים לבורגים כדן פרוין הככור שהוא ה' שקלים
 שלמים תחת גופו וכמובן :

וחזיתיה

להרד תה"ד דקשיא ליה שם סס לו בתאו'
 הנו' מההיא דפרק הנויקין דף ס' ע"ב
 דאמרין התם איתמר בני נהרא רב אמר תתאי שתו מייא
 ברישא וממאל אחר עילאוי שתו מייא ברישא ואמר רב הונא
 בר תחליפא השתא דלא איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר
 כל דאלים גבר ע"ש וז"ל הרב הנו' וא"כ צריכין ליישב ההוא
 דפרק הנויקין דפסק תלמודא כל דאלים גבר משום דלא

איתמר הלכך לא כמר ולא כמר משום דהתם לא הוי חלוקא
 שכיכי אי הוה שתי עילאי פלגא דיומא או פלגא דרעיעה
 וכן תתאי כמי פלגא כי האי בונא עדין הוי קפידא במאן
 לתחיל ותו דדילת' ככי האי בונא הוי ודאי פסידא לתרוייהו
 וכהכי מתיישב שהיא דתשו' מור"ם דפ"ק רבכ' פתרא משום
 דחלוקא לא היה אפשר התם ע"ש עכ"ל:

ואני

בעוני בהורמותיה דמר לא זפיתי להבין דברי
 כהאי תירוץ שהרי אי כחזי יום לזה וחזי יום
 לזה יגיע פסידא לזה ולזה מ"מ אפשר שיום אחד שלם
 לזה ויום אחד שלם לזה לא יגיע ליום אחד מהם היום
 דשפיר מיקרי יום אחד לזה ויום א' לזה מילתא דשכיכא בה
 דין חלוקא דכהדיא אמרה למילתיה מוהר"בא ז"ל בח"מ בה'
 שותפים בקרקע כפי ק"ע א"ס ז"ל ואם אין שום אחר רוצה
 לקנות או שאין שום אחר מהם רוצה לזכור חלקו ולא
 לקנות חלק חבירו יאמרו שותפים והוי דינא חכי אם הוה
 דבר שאינו ראוי לשניהם להשתמש בו יחד ישתמש בו כל א'
 חמו או יאכירוהו ויחלקו השכר כמו עבד ובהנה טמאה או
 חנות וכו' עכ"ל ע"ש . וכתב מרן ז"ל שם דכתב הרב
 בן מייגש ז"ל חפ"ז סל"כ כדברי האומר דין גוד או איבוד
 בזמן שאין א' מן השותפין אומרים כן יש לנו דין חלוקא
 בזמנים וכו' עד ומ"מ ש"מ כתב הרב ז' מייגש שאם דבר
 הוא שאין יכולים להשתמש בו כאחד חולקין אותו בימים וכו'
 ע"ש הרי דשפיר מיקרי דין חלוקא זה יום וזה יום כדבר שאי
 איפשר שישתמשו בו בבת אחת ואוף הכא כיון דכחזי יום
 לזה וחזי יום לזה יגיע פסידא לשניהם אחאי לא נאמר דזה
 יום אחד וזה יום אחד דבכיון דא שניהם שוים לטובה ריוס
 אחר שלם יהיה הוא ראשון ותלמיה רוח חלקו וכיום שלאחריו
 יהיה חבירו יום שלם דזה מוחא זאם משום דס"ל להרב הנו'
 דביום לזה ויום לזה פשוטה לפניו שיהיה לפניו היום כבוד
 הנה אעוקרא דדינא פסידא הלן איני מכירה שהרי פשטא
 דשמעתתא היא מדברת בנהר שיש בו חלק טוב להרוות
 במאם ביום אחד לזה ולזה וכמשפט ליש' דתתאי ישתו מיא
 תחילה או עילאי שתו מיא תחילה שפין רואה שהרוון בו על
 הקדימה לבר שזה רוצה להשקות שדו תחילה וזה רוצה
 להיות ראשון וכדרייק לשנא דהרמב"ם ז"ל בפ"ג מה שכיכי'
 דין עשירי וז"ל בני הנהר משקיין על הנהר רצה אחר מהם
 לסכור כדי שיחזור לו המים וישקה תחילה ואח"כ יפתח
 ואחר רוצה להשקות תחילה כל המתגבר וכה עכ"ל ע"ש .
 הרי דקא פריש דמובין קא מיירי בנהר דיש בו כרי
 להשקות את כולם ביום אחד ומוהר"ב ז"ל דכונתה קא מפרש
 לה כמ"ש שם בה"מ סי' ק"ע ע"ש . וכיון דעל הקדימה
 לכר הוא ההפרש ביניהם ואין כאן פסידא למה לא דנו בהם
 דין חלוקא לזה יום ולזה יום ואי משום מאי דכתב מר דמי
 יתחיל תחילה גם כזה לא ירדתי להבין דבריו שהרי סגי
 בידן ע"ג גורל וכמ"ש מוהר"ב ז"ל שם בס' הנו' ס"ט
 דכתב ז"ל אם דנו להשתמש בו בעצמם ישתמשו כל אחר
 עמו ואם הוא דבר שרגילין להשכירו ליום או לשנה ישתמשו
 בו כל א' לפי הומן שרגילין להשכיר לא פחו' ולא יותר וכגורל
 שיטלו גורל אפי' מהם תחילה ואותו שיש לו ב' חלקים
 ישתמש בו זמן תשמשו רובין וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל בשאלה
 שני אחים שיש להם מרתף ונת בתוכו לאחד ב' חלקים
 ולאחד חלק ב' וכו' עד מ"ש הילכך צריך לחלקו לזמנים
 וכו' ויעשו כ' גורלות א' משנה ואחת משפטים ואותו שיש לו
 ב' חלקים ישתמש בו ב' שנים רצועות עכ"ל ע"ש .
 הרי דקא חזינן לראשונים ז"ל דס"ל דמאי דאמרין בפ"ק
 דכתרא דף ג' בכור ופשוט שהניח להם איביהן עבד ובהמה
 מתא' כיבד עושים א"ל שאני אומר עובד לזה יום א' ולזה ב'

ימים וכו' הרצון בו ע"י גורל ועיניו בתשו' הריב"ט ז"ל סי' קכ"ו
 באורך . ודחוקא לי מילתא טובא למימר דכונת הרב ז"ל
 היא למימרא דאם יהיה מצילות האופן שהנדר קטון מאד
 שאין בו שיפור להשקות את שתי הפרות ביום א' וזו היא
 דייקא ליה דין חלוקה חצי עם לזה וחצי יום לזה או חצי שדה
 וחצי שדה ימשך להם פסידא לשניהם והו"ל שאין בו דין
 חלוקה וכו' יבא למידן דינא דכל דאלים גבר הנה כי כן דאז
 חכמים להשוות המדה בהאי דינא דכל דאלים גברא למידן דינא
 דכל דאלים גבר ואפי' מצילות אופן הש"ס דקא תיורי כנסת
 גדול דאית ביה להשקות את כולם ביום א' ולרבותא קצט
 הש"ס מצילות נהר גדול לאשמועינן ללא פלוג דבני בני
 נהר לנהר משום דמלבד דאין מזה רמו במשפט לשון הרב
 עוד בה דאכתי אפשר דאי הוה יתבינן לזה יום א' שלם ולזה
 יום א' שלם לא מיקרי הויקא להיות בו כח היפה לרחות דין
 החלוקה דעדיף טפי כלל באופן שדברי הרב הנו' הריב"ט ז"ל
 תלמוד ובס' דמאי קיל להרב הנו' מההיא דפ' הניזקין לפי'
 רש"ט ז"ל אכתי עדין הקושיא במקומה עומדת :

ברם

לע"ד בהורמכותיה דמר אמיכא דמתרצתא היא
 על צד הדחוק כותיה דרב ולא מטעמיה והוא כי
 ידעי רבנן להאי מילתא דדין חלוקה היא עדיף טפי מדין
 מאן דאלים גבר משום דאם האחד יהיה כחו תקיפא וישאר
 אותו דבר בידו והאמת הוא שאם הוא של חבירו אם לא ימצא
 ראיה חבירו הרי גול בידו גמור ומש"כ כדין חלוקה דטפי
 עדיף דמ"מ כבר לקח חבירו החצי וברם הגם דאיכא
 פלוגתא דרבנותא הוה מילתא דאשתכח דעבדין דלא
 כמאן ע"י דין חלוקה מ"מ כיון דלא ידעינן דינא כמאן
 עבדין דין חלוקה דהו"ל כמופשר דבר :

אמנם

ההיא פשרה היא היא בההיא אעתא וכל א'
 נוטל חלקו והולך לו הנה בכבון דא וכיוצא לזה
 הנה הנס דברי רש"ט ז"ל למיהב טעמא דהיינו טעמא דלא
 דנו רבנן בההיא ארבא וכיוצא דין חלוקה אעפי' שהיא עדיף
 טפי כיון דאיכא לאוקומי עלה דמילתא ושמה יביא ראיה
 הא' ויסתור דין חלוקה שדנו ומש"כ גבי ההיא דהניזקין
 דהגם דלא ידעינן הלכה כמאן ולא יבוא הדין לדי סתירה
 מ"מ טעמא אחרינא איכא דאי איפשר שיהיה דין החלוקה
 כאותו חשד ללא למיפטר יום לזה ויום לזה איהו ראשון
 יום לזה ויום לזה כדכתי' ואשתכח דיומא חד עבדין כרב
 ויומא חד עבדין כשמואל ומה גס דיתכן שאם ביום השני לא
 ישמע לו חבירו לעשותו לו ראשון ויבא לב"ד אכן נרמז לכוף
 לחבירו למיפטר כלפי לייא מיום שלפניו ומחוי כסתרן אהדרי
 באופן רביון דאין הפרשה נראית לעין במעמד אחד הנה
 פ"כ ה"ל כדבר שאין בו דין חלוקה ואמטו להפי אתרו מאן
 דאלים גבר ולא דמי כלל לההיא דעבד ובהמה טמאה וכיוצא
 דאמרינן דעובד לזה יום לזה ולזה יום אחר ואם לא ישמע לו
 חבירו כיום הב' מוכינן ליה לזה ביום הב' משום הגורל שהטיל
 זאוף הבא כיון שהיה צריך להטיל גורל בימא דמכח הגורל
 איתין עליה ולא הוי בסתרן אהדרי שהרי התם ליכא פלוגתא
 דרבנן כלל ומש"כ הכא גבי בני נהרא דאי' פלוגתא דרב
 ושמואל והגורל בא מחמת דלא ידעינן הלכתא כמאן ומחוי
 בסתרן דאמרינן שזה יהיה ראשון כלפי לייא מיום שלפניו
 באופן שלפניו ומשום חשיבותא דרב ושמואל אמרינן מאן
 דאלים גבר כמובן :

א"נ

באופן אחר מצינן לישב ההיא דפ' הניזקין והוא
 כעין דברינו דלעיל דין חלוקה הוא עדיף טפי
 מדין כל דאלים גבר משום דאם אמת הדבר שאותו דבר הוא
 של חבירו והאחד ידו תקיפא ואלים גבר הרי גול גמור הוא
 בידו והבעלים לא גהנו ממנו כלום ולאו הכי כדין החלוקה

דכבר הבעלים לוקחים ממנו החצי וא"ל מצילות גלוה' דיש
 לחוש שמא גזילה היא בידו הוא דקא יהיב טעמא דש"ס ז"ל
 בין מילתא דאיכא לאוקומי עלה דמילתא למלתא דליכא
 לאוקומי עלה דמילתא דכל דאלים חשט שמא יתברר הדבר
 ויסתור דין א"כ כ"ד מוקקין בה ומאן דאלים גבר :

אמנם

לא כן ההיא דהניזקין דהיא היא אופן ומצינן
 אחריתי כר מציניה מכל הנדו שהרי בההיא
 דהניזקין הנה הנס העליון והתחתון הם באים ורזים לזכות
 מן הספק מן הנדר היורד שכל אחד רוצה להיות ראשון כרי
 שיביע לו ריוח מן הספק יותר מחבירו וכוון דלא ידעינן
 הלכה כמאן אי כרב אי כשמואל מיקרי ראשון ועדין שום א'
 מהם לא זכה בהפקר ולית כאן חשט גלוה' ביד חבירו א"כ
 אמטו להכי דמ' בה דין כל דאלים גבר כיון דחזינן בעלמא
 דבקנין הספק הקלו כס' יותר מקנין מתנה וכההיא דכתב
 מהר"ם ב"ח מ"ס סוף סי' דמ"ג ז"ל הורח אלכני לבית בפתח
 זה ויצא דרך פתח אחרת וכתנו לבע"ה במתנה וחור בו
 בעורו באור בבית חבני' אי הוי כמוכח ויפ' לו אויר ביתו או
 לא ויכול לחזור בו ולא אפשר לביכך אם חזר בו איך בעל
 הבית יכול להוציא מידו אבל אם הפקירו וזכה בו האחר
 בעורו באור מוציאין אותו מידו ומתנים לב"ה ודקא אויר
 שאין סופו לנח עכ"ל . וכתב מרן בבי' דטעמא דמילתא
 משום דמתנה יכול לחזור בו דאוקי מתנה בחוקת מרא קמא
 אבל בהפקר הואיל ובסתקלו הבעלים אם החזיק בו אחד
 מוציאין מידו דכ"ה מוחזק מוספק תחילה ע"ש הרי שאף
 לקנין כ"ה הוא מוספק מוציאין אותו מידו האחר שזכה בה
 בתר הכי מוספק שמא זכה הראשון כיון שזכית הראשון
 היתה ראשונה ואפי' מוספק והלה עורמו מחזיק בה ביד
 מפקינן מיניה והבינן ליה לבע"ה כיון דבהפקר אין דעת
 אחרת תקנה אותה דתכף הבעלים מתלקים ממנו ובקנין
 כל דהו זכה ראשון הגם דהשני תפוס בה . ומאי דאיכא
 למיקם עלה דמילתא מההיא דהמזיק כשדה הגם כרי
 לקנות אותו ולא את חבירתה ובא אחר והמזיק בחבילתה
 וגם מההיא דבר שטיא דקא תמה עלה דמילתא הרב
 מהרי"ט ז"ל בתשו' כבר הארכתי בזה בפסק הספק
 ע"ש כ' :

גם

פוק חוי מ"ט מרן ז"ל בש"ע כ"מ סי' רע"ה סוף ז"ל ויש
 דברים רבים שאם החזיק בהם חלוקה לא קנה ואם
 החזיק בא' מהם בכספי הגר או בהפקר קנה עכ"ל . ע"ש
 גם כוק חוי מ"ט מהה"כ ז"ל בח"מ סי' רל"ז ז"ל המהור
 אחר דבר לקנותו וכו' ובא אחר וקלאו נקרא דשע וכתב
 ר"ת ז"ל וכו' אבל אם בא לזכות בהפקר או לקבל מתנה
 מאחר ובא אחר וקדמו אינו נקרא דשע שאינו דבר המצוי לו
 במקום אחר עכ"ל . ע"ש באופן דקא חזינן להו לרבנן
 דגבי שנים הבאים לזכות מן הספק הקלו בה רבנן וא"כ
 יפה כחיו לומר דה"ט דההיא דהניזקין משום רביון דלא
 ידעינן הלכתא כמאן והגם הנה באים לזכות מן הספק
 דאו חכמים להקל בדבר ולדון בה כל מאן דאלים גבר
 כמובן :

ודע

דאף להך תירוצא אין לדון כ"ד דין כל מאן דאלים
 גבר כההיא דהניזקין משום דמ"מ הגם דלא וכו'
 עדיין שום אחר מ"כ אנשים בפטור שמכס אפ"ה לא בא
 לכלל כוכים מן הספק כיון דסוף סוף איכא דעת אחרת
 חקנה אותם בכל כחה היא מחמת כח כתב הש"ד אשר
 כתב להשיך וכו' וזכיה מדעת בעלים איקרי וגילוי דעת
 בעלים איכא דלכולם זכה להם והלך לו ולמפרע מחמתו הם
 זוכים וקס דינא כדבר האמור שלפי דברי רש"ט ז"ל
 תס"ד ז"ל דין חלוקה רינינן להו כדכתי' וכמוכ' . וכ"ס
 בהנטרף

כחצטרף אל האמור מ"ט המרדכי והכילו הרב כה"ג ז"ל
 כה"מ ריטסי קל"ט בהגה הטור אות ב' בלתי טום חולק
 ז"ל כתב המרדכי בפרק הבחול קמ"א וכו' זכ"ס בפרק הבחול
 כתב וכו' ויש ללמוד משם לריבא דארבא ולכל חוקים דהו
 דינא כל מאן דאליס גבר שאלן תפיסתו על ידי בונים
 הוי תפיסה זכ"כ מזההשד"ל ז"ל בחלק ה"ח סי' קמ"ה עכ"ל
 ע"ס דברירא מילתא דכיון דהכא בכ"ד היד החזקה
 להיותו אליס גבר היא היא ע"י הגוי השף פשיטא דלית ליה
 למירך דינא בכ"ד דין חלוקה וכלל מאי דבתיבא
 וכמוכן:

עוד

גראת לע"ד לתפסט בענין דדין חלוקה דיענין
 ביה בכ"ד והוא מ"ט מהרש"ה ז"ל כה"מ סי' רכ"ג
 ס"ך ז"ל ואם אמרתנו תחתיו ז"ל לפ' ואחריו ת' לפ' כל
 הקודם בשטר וכה לפיכך יצא עליון ש"ח גובה מן האחרון
 ואחרון אחיון קודם ופי' ר' זכ"ן דהוין אס נתן לכלום בשוה
 ופרט אותם זה אחר זה כגון שאמר תנו מתתים לפ' ור'
 לפ' והראשון קודם אעפ"י שלא אמר אחריו כיון שהיה יכול
 לומר תנו לכלום ת"ר וזו או לכל אחד ואחד מאלו ר' ז"ל
 וראי דעתו לקדים אותו שהזכיר קודם ה"ה גמ' בבריא
 שזכה להם ע"י אחר הוי דינא הכי וכו' עכ"ל ע"ס וכתב
 מרן ע"ס זכ"כ ז"ל וז"ל ופי' ר' זכ"ן דהוין אס נתן לכלום
 בשוה ופרט אותם זה אחר זה כבר בכתבין בסמוך בשם
 הר"ש ז"ל וזכר הזכיר בכראו וז"ל ה"ה מ"ב פ"ה זכ"ה
 וכתב שהסכימו המפרשים שאין זה מחזור לא דבכל בוונא
 ביון שלא אמר אחריו כולם שנים עכ"ל ע"ס וזכ"ה כיון
 דין מינה ואוקי בהתירן דביון דככתב הש"ך לא קדם
 לשום אחד מ"ב אשם ח"ל לכלום כללם באחד סבך כתב
 ושנים עשר אששים ההולכים עם אשתי תפטרס מן המכס
 אס כן ז"ל למאן דס"ל דהכל תלוי במילת ואחריו וכיון דהכא
 ע"ד לא אמר ואחריו פשיטא דכולם שנים לשופה ואין א'
 קודם לחבירו להיות פטור מן המכס מכל וכל אלא אפי'
 לדעת ר' יהודא ש"דס"ל דכל הקודם בשטר קודם את חבירו
 היינו דוקא כשפרטם לכל אחד נקופים בשמות כיון דהוה
 מצי לכולם בדבוק אחד מן בתי שהחלקים שנים משא"כ
 בכ"ד דלא פרטם אלא אמר וז"ל אששים ההולכים עם אשתי
 תפטרס מן המכס ברירא מילתא דהוין שום אחד קודם את
 חבירו להיות הוא פטור מן כל המכס כיון דהשף אינו רוצה
 לפטור אלא הששה ולכ"כ כולם שנים לטובה להיותם עשירים
 מהני המכס ופרעו פדעות קמ"ו המכס חכמים ואע"כ
 דהתם בהדיא דמוהר"ב ז"ל הוא בש"מ חיינו וכו' וכו'
 במתנה מהס"א שעתא או בקנין או דלא שייך כלל כדנרע
 ק"מ הכא כנ"ה כמ"ה הגם דעדין לא זכ"כ א' חלקו מ"ה חסוף
 כל סוף עיקר טענתם וזכיותם ומה אנו אלא מעיקר בתיב
 הש"ך השף ושפיר אית לן למירך דינא במשפט הלשון מהתם
 להכא בכ"ד וילמוד סתם מן המפורסם בכרבי הפוסקים אשה
 רנו את קרין לפי המשפט הלשון דרא רוא הדא הוא דתישון
 כמו שיראה הרוחה וכו"ש כחצטרף כל מאי דכתיבא
 לעיל דברירא מילתא דדין חלוקה דינין להו בכלל האמור
 ומדובר כמוכן ואל עליון יעילנו משנאות וראובן כלאות
 חתורתו להכין ולהורו דכ"ע כדורו: הצעיר מרדכי חובין

ד שאלה

גביר אחד המיוחד שרזעפסר ומכור
 חמתא לארסו יצא בתיב בתיב החלהך
 לארובן למתא ואכיסה יצא מן המקום אשר היה שם עם
 המטנה שלו וז"ל ארובן חביבי הגביר ראובן וכו'
 ארש"ו וכו' איסטארו אין לארסו יצא סופי קייטיוואש
 דינא ל"ש לעלות לכה"ק ת"ו אשרך ואשרי חלקך

מאס סופי קייטיוואש כייאט די דיטאר פארטידה די
 מונידסה אלבונו בלארסו יצא קון הכסר את קיבוס מאכרין
 איל הכסר קארה אכיו פור מוונות קיי דינו סיכדו אובאכיו
 סופי כה"י קייטינג די פארטיר לט' ולברכה וכו' מאס דינו
 סיכדו גואיסטרו קוימארו הנכון ח' ופעלה ה"ה איס גואיסטרו
 אי מילאו קי איס אומכרי פרוכטו אי אינטגירדיו אין טראשו
 קיי לי דייראש ג' כ"ה אל ח"ר פ' מול גרושו קון הכסר אקי
 בום מאכרי אל הכסר קארה אכיו אי ליון איסט ארי על
 משמרת כה"י סוכרי דטור ח"ר פ' קילה טראשי דיטת מוכ ידע
 כ"ה אי קיבוס מאכרי קארה אכיו איל הכסר פור
 מוי מאמו לוקי סירה דיל הכסר קיי ליטומיש ספר קייס ואי
 קייסי לום דש אכסי מיפארטיו די ראוון אי גוסטו סיכדו
 איס גואיסטרו אימילאו אי טינגה איל לבו די דינא סיכדו
 מונידסה אין מאכרי להשאכי ביין טראטר קיי מופאלטה
 בלאחסו זעאלטראט קיי דינו אי דנו אכסיק לו ארש"ו כה"י
 קיי איס מוי גוסטרו אי מאכא סוכ אטורה בינאה אי ליון
 כע"ה איסטארי על משמרת די סוכרי איל פור דיטוט א"ש
 קיי לי דאריש קיי מויטבאש בינון קודו די קיינדרו סיכדו
 ח"ו איס אלבון אחיו פארה קיי טינגאש קיי פיינסאר ח"ו
 איסטרו לו טינגו אכלארו למ"ר פ' סנו אינדק איסטארו
 בלארסו יצא קיי אכסי לו אגה קיי טומי פארטידה אונס מול
 גרושו סוכרי די איל זכו עכ"ל:

והנה

כיכן כד איתא ראובן לעיר לארסו יצא כד
 לט"ס לררך פעמיו דרך שם לעלות לירושל' ת'
 עשה והסכים כמאמר הגביר וכתן לגיסו הכו' אלף אריות
 לרוח היום שישתחר בקס וישלח לו הפירות מידי שנה בשנה
 כדי לכלכל את שיבתו ועשו כה"ה שטרן עשויים לשם דינא
 כתח"ל וקפה הגביר הכו' גס אחריון אשה בא ראובן
 למתא לארסו יצא וכתן אלף אריות הכו' עדין היה בעיר
 אחרת עם המטנה שלו באופן שהגביר לא ודע בכל
 חלה ואתנס ראובן הכו' ההוא אחר שמור אחר שמסר אלף
 אריות לגיסו שלח ל הגביר בבתב לאמר שכבר קיים חמתו
 את אשר שלח אליו בכתב לאמר ישתן אלף אריות לגיסו
 לר יוח קיים ושירע הגביר דעליה דירידה קא שמיר ושחמו
 ודע קרן ופירות שעל פיו נתן אלף אריות לגיסו ולא מודע
 אס הגיעה כתב ראובן הלוו לפרק המקב ליד הגביר הכו'
 אז לאוהנה לא עברו ימים מועטים שבאו קל ראובן המקב
 האלף אריות הכו' ספר חזק וברית תלשלוח לגיסו פירות שלף
 אריות הכו' ואפי' פשנס דאטורה לא מילא דכרו לשלוח לו
 פירות ירכשלימות וילך הלך וחשויר עד שוה כמה שנים שלא
 שלח אליו אפי' פ' ופשראק ראובן בעל המעות ב'ו
 געת לפני כ"ד גדול שבידו לים ת"ו ז' לירוש מעשה
 המטפט שיכתבו לכ"ד אשר בנתא לארסו יצא שידרשו
 מניסועל המועקה הרע הלוה ויהי במקום שחולו גרם פי
 פטבר מיד וידל מאר בחוסר כל כי אין בכיתו לחם ושחלה
 באופן שהו קיים אין ירו מאבת לפדועו פדעות לא קרן ולא
 פירות עד אשר יחנכהו עליון ויהי עליו ברפה וכדאית
 ראובן כי כלתה אין דרעה על המח' ועל הסלכלה אחר דינא
 לאכפיק ופנה אל הגביר הכו' לדרוש מחמו שיגדל לו
 פרע קרן ופירות כו ע"פ פתבו נתן לגיסו אלף אריות
 ובקרב הימים היתה סיבה מאת ה' שגלה הגביר השוה
 לירוש ת' ולהשתטח על יקברי הקייס במהרה ישראל
 קדושים והלך אללו ראובן הכו' והראה לו הפתג אשר שלח
 אליו בחתימתו מיכרת לכל ודרש מחמו שפרע לו קרן
 ופירות שעל פיו נתן לגיסו אלף אריות הכו' וגם שכבר
 כתב לו מיד אחר שמסר אלף אריות שירע שעל פיו
 פתנס ושחמו היה יודע קרן ופירות איננה והשיב לו
 חנכיר

הנביר דמעיקרא הכתב אשר טלה אליו שיתן אלף אריות
 לגיסושתק . אלא דרך עצה טובה ושמעולם לא עלה
 על לבו להתחייב איהו כיהו כלל באופן שאף אם כבר קבל
 הוא כתב ראובן הנו' ושתק היינו טעמא משום דאיהו ידע
 בנפשיה שלא כתב אליו בכתבו שום אופן לשון דבורס
 להתחייב עצמו אליו דק אלא דרך עצה ועשות חסד יורינו
 המורה הדין עם מי ויבא שכתב :

תשובה

צעיר אנכי ידעתי כינא מה מוני יהודך
 לרון דינא דינא שלמא נבכרא דלא ידע
 לכיון אמר"א . אך אהבה מקלקלת השורה כי הפניכוכי
 עד כוש אנשים טל מורה . לא זו אף זו כי חזי הוית לפי הטב
 יד עני אכן די מחסורו והא מחסורא . טזה דבר המשפט
 שאכי עתיד למוד על שפתי היריעה כדרכה של תורה .
 מוילהא דפשיטא היא ולא ניתנה ליכתב על הספר וכדון
 ליושב על המשפט ולגבורה . כיהן הן דברים הנדונים
 לעין בראיה חחת עיני הדין רוחות פשטה לפניו כי יתוב
 אחד כרעא אי בעית אומא גמרא ואי בעית אימא סברא :
ואען ואומר לפי עכ"ד נראה דמילתא דפשיטא הוא
 שאין במעשה הכתב הלזה כח לחייב את

הנביר כלל ראי משום לישנא דקאמר דינו סינידו וכו' קי לי
 דיוראש ג"כ אהיל ח"ר פ' מיל גרוש"ו וכו' וגם לשון קי לי
 טומיש שטר קיים אי קי סי לוס דיש וכו' דהריותן לן קאמר
 וגם שלפי דברי ראובן דקאמר שכשסמר האלף גרושו'
 לאותו ח"ר פ' הנו' דמוד שלח להנביר בכתב לאמר דעליה
 דידיה קא סתיך וטעמי' נתן ושממונו יודע קרן ופירות
 אשתכח דאם כיניס הדברים וגם אם קיבל הנביר הכתב
 ושתק כח הדבר לכלל ערכ האומר בשעת מען מעות תלו
 וכו' . הנה כבר נודע לפני כל יודעי דת ודין דבעדיפא
 מינה כגון האומר לחבירו תן מנה לפ' ולא קאמר ואתחייב
 אני לך כדון ערב דק דלכסוף בשעת מתן מעות קא"ל
 המלוה הרי מתחייב לי כדון ערב כמל בפלוגתא דרב רבתיא
 אי מחייב מדון ערב או לא וכרחיון ליה למוהרא"ש ז"ל
 בתשו' סי' קע"ה שעתה מר בחקירה הלזו אבב הוהו
 דאיתא בפ"ק דקדושין תן מנה לפ' ואקדש אני לך דמקודשת
 מדון ערב וכתב ראי רוקא כשאמרה ואקדש אני לך או אפי'
 תן מנה לפ' וכשעת הניתנה לפ' א"ל הרי את מקודשת לי
 סגי . וכו' לדיני ממונות כאומר לחבירו תן מנה לפ'
 ולא אמר ונתחייב אני לך כדון ערב אלא לכסוף בשעת
 ניתנה א"ל הרי את מתחייב לי כדון ערב והכריח ממאי
 דכתבו התוספות שם בדף ט' בר"ה הכ אסקי ושרי וכו'
 דם"ל דלא בעו' דלימא ואקדש אני לך משמת מאי דק"ל
 שם דמי ברע מתן מעות לפ' דמקודשת וכו' דק"ל להרב
 ז"ל דמאי מקשו דפשיטה וראי דמגרעות נתן דהתם קאמרה
 ואקדש אני לך ומשא"כ הכא והכריח דאלא וראי דלא
 איכפת לן בהכי אי לא קאמרה ואקדש וכו' כיון דלכסוף בעי
 דלימא איהו הרי את מקודשת לי וכו' כמ"ל ז"ל . ובכה"ג
 ממש הכריח דעת הר"ן ז"ל מת"ש גבי הוה דהתקדשני
 לי במנה תגם לאבא ולאבך דאיהי מקודש וכו' ועו"ש .
 ושוב כתב אבל הרשב"א ז"ל כתב בחדושי' וז"ל והוה דקאמרה
 ואקדש אני לך אבל לא אמרה ואקדש וכו' אינה מקודש' והיינו
 תגם לאבא ולאבך תגם לעני וכו' והעלה הרב ז"ל הרב
 במחלוקת שהרי הרשב"א ז"ל חולק זעש :

איברה

דלפוס ריהטא קשייא כגוה דאעיקרא
 דריבא וה שיתם הרב ז"ל סברא הלזו לדעת
 התוספות מחמת מאי דק"ל בגוייהו אחרי נטיקת עפרות
 זכב לן ואחרי המחילה רבה בהורמתיה דמר לפוס ריהטא

נראה דלא מכרעא דאבא דמראש דכרוהס איבא למידק
 הכי ראי ק"ל דפשיטא ועין כל רואה דהתם שאני דקאמרה
 ואקדש אני לך כמ"ש הרב והכריח דאלא ודאירס"ל דלא
 איכפת לן אי לא קאמרה מאמר ואקדש אני לך כלל . אבל
 ארנידוק מנישא מידוק חסיפא דמילתיהו שהשיבו דשאני
 הכא דמעיקרא היתה שאלת שלא בתורת קדושין וכו' .
 דלפוס ריהטא דל ישנא משמע שהרצון בהם למימר דמשא"כ
 גבי תן מנה לפ' דהרי אמרה בפתח דכריה ואקדש אני לך
 אלא דמשום דפשוטה לכניה דעין כל רואה דהתם קאמרה
 ואקדש וממילא משמע מ"ה לא הווקו להאריך כמובן ותו
 דהמעין יראה דלפוס מאי דהכריח הרב ז"ל גופיה כסיון
 הקודם מדבריו הנו' הללו דם"ל דלא שאני לן בן הכ לשתק
 וגם דם"ל דגבי הכ וכו' אפי' א"ל אח"כ הרי את מקודשת
 לי לא מהכי . אין דרך לנטות ימין ושאל לפרש תירוט
 על אופן שנאמר דגם לפי תירוט הכי"ל כמו שיתם להם
 מוהרא"ש ז"ל דלא איכפת לן אי לא קאמרה ואקדש וכו' אפי'
 בדרך מעוסק דחיק ורחיק ואתי מרחיק וכאשר עין חסם
 ישכיל ואת . וחזי הוית להרב מוהר"מ ז"ל כחלק שני
 בחדושי' למס' קדושין שם דק"ל ע"ד הנו' ז"ל קושיא
 מוהרא"ש ז"ל הלזו וכתב ז"ל רב אסקי וכו' קשה דוראי ברע
 דהתם אמרה תן ואקדש אני לך דאלו לא אמרה אלא תגם
 לפ' הא תנייא לעיל דאינה מקודשת ולעולם דתן לפ' ואקדש
 לך אפי' היתה שאלת מעיקרא שלא בתורת קדושין וא"ל
 אי יתיבנא ליה מקדשת וכו' ואמרה בן מקודשת . וכראה
 דם"ל להתוספות שאם לא היתה שאלת מעיקרא שלא
 בתורת קדושין כי אמרה תן לא חייטין דתן שלא בתורת
 קדושין קאמרה שהרי על דבריו הוא כותב והיא אינה אומרת
 תן לרמות שהרי לא גלתה דעתה שיתן שלא בתורת
 קדושין . והא דתנייא לעיל אינה מקודשת בשלא אמר
 הוא אבל אמר הוא אתן מנה לפ' והתקדש לי ואמרה תן
 פשיטה דמקודשת בתן כדקאמר הוא לכך חלקו ואמרו
 דשאני הכא שאמרה לו מעיקרא הכ ליולא בתורת קדושין
 עכ"ל ע"ש :

והרואה

יראה שדברי הרב ז"ל הם סתומים ואיבא
 למדרר אצדודי בעיקר כותבו האחד
 דאיפשר דכותבו לומר ע"ד דאש"כ דהוה מני לתרוצי דשאני
 התם שאמרה ואקדש אני לך אלא דמשום דם"ל להטו' וכו'
 לכך חלקו ואמרו דשאני וכו' שאמרה לו מעיקרא הכ וכו'
 כלומר דמ"ה חלקו בכה"ג להשאיעמו שאין עיקר העילה
 הכא משום דלא קאמרה ואקדש אני לך אלא שהעיקר תלו
 משום דמעיקרא שאלה שלא בתורת קדושין וכדי דניתא
 בכל דאיהו קאמר מעיקרא אתן מנה לפ' והתקדש את לי או
 יתיבנא מנה לפ' מקדשת וכו' וקאמרה תן לבד מקודשת
 מבלתי אומרת ואקדש אני לך דם"ל כמו שכתבו לעיל בר"ה
 תנהו לאבא ולאבך וכמוכין :

או

כלך בדרך זו דכוותו מוהר"מ ז"ל באומרו דלכן
 חילקו וכו' הרבון בורמעיקרא בהס"ד בהקשות
 וא"ת מי ברע מתן מעות לפ' וכו' הכי"ל במ"ש מוהר"מ ז"ל
 ז"ל דכי אמרה תן לא חייטין וכו' ומשום הכי לא מצו אך לחלק
 דשאני התם דקאמרה ואקדש אני לך דעפי' מוכח זה דהתם
 קאמרה ואקדש וכו' קא רמו . ואיבא לפרושי' למילתיהו
 בעיקר קושייתם בחד מתרי גווי . או דם"ל כמ"ד עלה
 דהוה דתן מנה לפלוכי וכו' דלא בעינן דלימא איהו בשעת
 ניתנה הרי את מקודשת לי כלל משום דכיון דכבר אמרה
 היא ואקדש אני לך הו"ל כהיו מדברים על עסקי קדושה
 דמקודשת אפי' לא אמר הוא כמודע באופן דאמרו להכי
 בעינן התם דלימא איהו ואקדש אני לך משום דלא אמר איהו
 כלל

וכלל ומש"כ היכא דאמרתי מנה לפ' וקאמר איהו אי
 יהיבנא מקדשת לי דכיון דכבר אחר איהו לא בעינן דלימא
 איהו ואקדש וכו' דם"ל דהיא היא דתיהוין דלא שאני להו בן
 מאמר אי יהיבנא בלשון ספק למאמר הרי את מקודשת
 ודלא כס' הרשב"א ז"ל כמורע ואמרו להכי דם"ל לתוס' דלא
 אמרה תן לרמות כמ"ש מוהר"מ ז"ל קא מקשו ואת מי גרע
 התן מעות לפ' וכו' והוכרחו לחלק דהכא שאני דשאלה
 מעיקר' שלא בתורת קדושין . ואם נפשך לומר דם"ל
 למוהר"מ ז"ל כדעת התוס' דם"ל כמ"ד עלה דהיא דתן
 תנה לפ' דבעינן דלימא איהו בשעת נתיב' הרי את מקודשת
 לי דלא שני באמרה היא ואקדש אני לך כמ"ש המפרשים ז"ל
 וכדרך מוהר"א ז"ל דכתב דם"ל לתוס' דלא איכפת לן בהכי
 אי לא קאמרה ואקדש אני לך כיון דבשעת נתיב' היא בעינן
 דלימא איהו הרי את מקודשת לי וכו' אך ברם דרכינן למימר
 גם בדרך הזה דם"ל דמאמר הבעל אי יהיבנא מקדשת לי
 שני וכו' לכלל באמר איהו בשעת נתיב' הרי את מקודשת
 לי דמא' היא דתהוין כרתי . ואמרו להכי הקשו וה"ת
 מי גרע מתן מעות לפ' וכו' והוכרחו אך לחלק דהכא
 מעיקרא שאלה שלא בתורת קדושין כמובן . ולתרי גווי
 הללו דליכא לפרושי למילתיה דמוהר"מ ז"ל בעיקר פי'
 קושיית התוס' הנה תירוצם בסיגנון אחד עולה לשיניהם גם
 יחד כלו' דמש"כ גבי היא דתן מנה לפ' דמעיקרא לשם
 קדושין דרשה תמנו שהרי אמרה ואקדש אני לך . ואמנם
 אמאי דאתן עלה בההיא דאומרת תן מנה לפ' ס"ל לתוס'
 דבעינן דלימא איהו ואקדש אני לך הגם דקאמר איהו בשע'
 נתיב' הרי את מקודשת לי במנה וכו' או לא . לכוס
 דיהטא נלע"ד דזה לא פירש ואין ברירה מתוך דכרייהם
 עיקר דעתם בזה דהא איכא דרדין האחד דשמא לפי
 תירוצם שחידשו לנו השתא דכל דמעיקרא שאלה שלא לשם
 קדושין אינה מקודשת באומרת הו' או תן הגם דקאמר
 איהו לשם קדושין כיון דאיכא למימר דתן שלא לשם קדושין
 קאמרה דכבר הראשון אי לזאת עתה לפוס מסקנתם לתרי
 גווי פי' הנו' איפשר דתחול הקפידה דלימא איהו ואקדש
 אני לך דרוקא קתני כי היכי דלא נימא דתן מנה לפ'
 בהלואה קאמרה ולא לשם קדושין באופן דאף לבון השני
 הנו' דהתי' דם"ל לתוס' דבעינן דלימא איהו בשעת נתיב'
 הרי את מקודשת וכו' משום כי יקח איש ודוהו ס"ל דלא
 איכפת לן במא' ואקדש אני לך כיון דכבר אחר איהו ודלאו
 דוקא קתני . הנה עתה לפוס מסקנתם ס"ל דתחול
 הקפידה דלימא איהו נמי ואקדש אני לך ודוקא קתני
 כמובן :

ואמרה לבסוף אחר אומרו איהו לשם קדושין הב ידים מוכיחו
 הוויין ידים שלא הסכימה לדבריו כלל רק דבר דבבר הראשון
 מש"כ שהיא דתן מנה לפ' דאף אחר' ואקדש אני לך מ"ג
 הרי שתקה מן בתי דקאמר איהו לשם קדושין וכדוראה
 דמיא וכמובן . ואין תימא איך הפה יכולה למימר אפי'
 בדרך איפשר דהתוספות ז"ל יסברו הכא כמאן דשאני להו
 בין אמרה סבו תן לשתקה דהלא כריסה לפנינו דכרי
 מוהר"א ז"ל ס"ל דהכריח דהתוספות לא שאני להו בין
 הב לשתקה דאי שאני להו ס"ל אך לחלק
 פכה"ג . שמענה ואתה דע לך מילתא דכרייה
 דלפוס הכך תרי גווי דפרשינא בעיקר כוונת קושי' התוס'
 לפוס עיקר כוונת מוהר"מ ז"ל דכתי' דלפוס הס"ד קאמר
 דם"ל לתוס' בעיקר קושיא שאינה אומרת תן לרמות אין
 חילוק הלוה היה עולה מן הישוב להפיר החלקים בעיקר
 קושיא שהרי עיקר כוונתם להקשו' דליכא ריעותא במאמר
 הב באופן דאמרו להכי הוכרחו התוס' לכתש ריעותא אשר
 תמנה כמשכת ריעותא למאמר הב . באופן דהשתא מיהא
 דכבר השמיעונו דבר הגורם אכן בדירין שפיר מצינו למדרד
 אדודי אי שאני להו בין הב לשתקה וכמובן . הנה כן עלה
 בדעתי בתחילת העיון לדרדן בעיקר כוונת התוס' ז"ל
 ודכרי מוהר"מ ז"ל כאש' דרך עין המשכיל יחד דרדי העיון
 להבין פשר דבר דבור על אופניו :

אמנם

אכן מה נעשה ביום שירובר בנו מאי דקחוינן
 ליה להר"ן ז"ל שם פני' ההלכות בדרך תרכ"ד
 ע"כ דכתב וז"ל ואיכא מאן דאמר דטעמא דאינה מקודשת
 משום דארכורא קמא קא סמכא דקאמר ליה מעיקרא הב
 שלא לשם קדושין אבל אחר לה איהו וכו' אפי' היכא דאמרה
 איהו מעיקרא הב אם חזר ואמר לה בשעת נתיב' התקדשי
 לי כו' ואינה אמרה הב או הבא מהבא מקודשת עכ"ל ע"ש
 הרי דכתב גבי הב ושדי וכו' דהסוכרים דטעמא דאינה
 נוקדשת הוא משום דקאמרה ליה מעיקרא הב שלא לשם
 קדושין ס"ל שאם חזר וא"ל בשעת נתיב' התקדשי לי בו
 דתקודשת וא"ל כאלן בדירין מה כתיבו יפה להמניא דעת
 שלישי ולמימר דהתי' יסברו לפוס מסקנתם בההיא דתן
 מנה לפ' ואקדש לך דאם לא אמרה ואקדש וכו' רק תן מנה
 לפ' דאינה מקודשת הגם דקאמר איהו בשעת נתיב' הרי
 את מקודשת לי במנה וכו' מטעמא דשאלה דמעיקרא שלא
 לשם קדושין דתן מנה לפ' בהלואה קאמרה :

באופן

דאי לזאת מילתיה דהר"ן ז"ל אית לן למשכנתי
 נפשין לפרושי למילתייהו דהתוס' ז"ל בדרך
 ודאי מאי קא פרשינא לעיל דאף לפוס מסקנתם ס"ל דלא
 בעינן דלימא איהו ואקדש אני לך כל דקאמר איהו בתי
 הכי לשם קדושין ושתק' איהו דשאני להו בין אמרה הב
 לשתקה דכהוראה דמיא וככל מאי דכתיב וכמובן . באופן
 דהראת לדעת דהגם דוכינו לרון דין שרן מוה"דא"ש ז"ל
 בדברי התוס' ז"ל לפוס דכרי הר"ן כדכתי' דאית לן למימר
 דאף לפוס מסקנתם הכי ס"ל ככל מאי דכתי' לעיל מ"ג
 אכתי קשיא דעיקרן של דברים הן הס נגר היסוד שסוד למ
 בסימן הקודם איהו נופיה הרב ז"ל דהתוס' לא שאני להו בין
 הב לשתקה וגם דם"ל דגבי הב וכו' . אפילו אחר לה
 אפי' כ' הרי את מקודשת לי וכו' דלא מהני וכדכתי' לעיל
 וכמובן :

הדרן

אמאי דאתן עלה דהרי כתב הרב מוהר"א ז"ש
 ז"ל אפי' בעריפא מינה דכ"ר דבפלוגתא
 מתניא התוס' והר"ן והרשב"א ז"ל דלפוס דהטא גלאה דהגם
 שורה הגביר ה' שקבל כתב ס"ד דאובן הנו' מ"מ כל דקא
 טעין הגביר דשתק ולא חש להשיבו דבר משום דמעולם לא
 עלתה

עלתה על לבו כמעשה הכתב אשר שלח לו להתייב ענתו
 לו : הנה לרעת הרשב"א ז"ל הגביר פטור שהרי לא
 האמר כמעשה הכתב ההוא והתייב אנו לך או לטובא
 דהשתמע בהכי וכדבעינן מימר קמן בס"ד וגם דמין
 הכורע אותה שכתב מוהר"ב ז"ל בח"א ככלל ז"ו סימן כ"ב
 ז"ל כראה לעב"ד שאף שהרא"ש ז"ל יחיד בזה כנגד הרמב"ן
 והרמב"ם ז"ל וכתב מוהר"ק ז"ל דאין לומר ק"ל היכא דכל
 הסמי ישראל חולקים עליו מ"ק אומר דהיינו דווקא היכא
 דכל הפוסקים נושאין וכותבין בדין ומסכימין לפי אחת ויבא
 אחד מכללם כגד סברתם הרי הוא בטל במועוט ולא כל
 כתיבין לומר ק"ל כפי הפוסק אבל בס"ד דלא תצאנו מי
 טרבר כפי אלא הרמב"ן והרמב"ם מצוי לומר ק"ל דעל
 כינוא בזה לא כתב מוהר"ק ז"ל ע"ש וכו' עכ"ל הרי בהדיא
 כתב הרב ז"ל דמצי למימר ק"ל בס' יחיד כל דלא אשכחן
 לטאר מן הפוסקים מרבין בענין דק שנים ולרעת הרב
 ז"ל הוא הוא כ"ד דמצי הבני לטעון טענת דק"ל כהרשב"א ז"ל
 אף שהוא יחיד כגד התוס' והר"ן ז"ל דהכי ס' לכוין דלא
 חזינן לשאר מן הפוס' מרבין בענין כמוכן . הנה זה
 תלה במחשבה בתחילת ההסקפה בהייתי מנרד נדרין
 לדון דיבא ככ"ד אמנם בקצת ההסקפה חיי הוית דלא היא
 דחזינן לרוב הפוסקים רבנן בתראי ז"ל תופסי דגל הק"ל
 דלא נמשכו אחר סברת מוהר"ב ז"ל הלזו עיני מוהר"ש ז"ל
 ח"ב בתשו' שאחר המפתחות ומוהר"א רבו' ז"ל בתשו' סי'
 ק"א ושאר מן הפוס' ז"ל הלא בספרתם . ומתנס דכבר
 בא הערות בספר כנה"ג ב"ח חמ' סי' ב"ה בכלל הק"ל
 דסוגיין דעלמא אולא דלא כפי מוהר"ב ז"ל אלא דאף לגבי
 תרי לא מצי המחזיק לטעון טענה ק"ל כדכרי היחיד
 כמוכן .

אך

אמנם הנס דמיראי הוראה אני וכשאי לעצמו
 יודע אני מה אני להמציא טענת ק"ל תתוך דברי
 הראשונים ז"ל אף שהוא ממון הקל לאוקמי ממוכא היכא דקאי
 כל דלאו בפירושא אתמר דהכי ס' ל כתיבא ופתיכה מ"ת כל
 כה"ג ד"ד רהא מיהא איבא כת מרבנותא מוהר"ב ז"ל
 ודעמיה דסברי דככל כה"ג אפירמצי המחזיק למטען
 טענת ק"ל כדכרי היחיד כדכתיבא דן אככי בכל כי
 הא דשפיר מצי הגביר לטעון טענת הק"ל כהרשב"א ז"ל
 דכל דלא קאמר ואתתיב אני לך כדון ערב לאו כלום הוא
 חמאי דחיי הוית להרשב"א ז"ל כדדושיין לקדושיין שם ברך ו'
 עלה דק דתן מכה לפי ואקדש אני לך וכו' וז"ל ערב לאו
 אעב"כ דלא מטי הכאה וכו' בההיא הכאה רשויא פרוטה
 דיהביה מכה לפי כדכורה מיהו כל מקודש' דאתרי בשמעתין'
 היינו כשאמר הוא שא"ל כזו הרי את מקודשת לי באותה
 הכאה שנתתי לפי מכה כדכריך ולא דמי הא למאי דאמר'
 לקמן תנס לאבא ולאבך אינה מקודשת דהתם לא אמרה
 ואקדש אני לך וכיון דכן דחוייא קא מדחי ליה נושא"כ כזו
 עכ"ל ע"ש . הרי עינינו הדואות רבהדיא כתב עלה
 דק דתן מכה לפי דבעינן דלימא איהו בשעת נתינה הרי
 את מקודשת לי ואפי"ה אף גא לחלק בין דא להיא דתנס
 לאבא ולאבך אף גם זאת כמו שיראה המעיין דק הטיב
 דס' דה"ט דהבא גבי תן מכה לפי דמקודשת משום דקא
 אמרה ואקדש אני לך אשר עין רואה תסורכו בצדרי העיני
 דאין דרך לטעות אלא דס' ל כדעת הרשב"א ז"ל דתחול
 הקפידה דתימא איהו ואקדש אני לך . ופוק חיי סיפא
 דלישא דהרשב"א ז"ל דקא מיייתי מוהר"ש ז"ל דכת' ז"ל
 אבל לא אמרה ואתקדש אני לך אינה מקודשת והיינו תנס
 לאבא ולאבך תנס לעני ע"כ וכתב עליו מוהר"ש ז"ל פ'
 דשאבי הקר דתנס לאבא ולאבך ולעני וכו' דמיידי דלא אתר

ואת קדש ע"ש . הרי דנס רישטא דלישא מוכח דהן שני
 כביאים מתכאים בסבבון אחר הרשב"א והרשב"א ז"ל כמון
 שיראה עין הרואה . באופן דוכינו לדון ככ"ד דלכ"ע
 יפה כח הגביר הנו' לטעון טענת ק"ל כהרשב"א והרשב"א
 ז"ל דכל דלא קאמר בכתב המהלך ואתחיי אני לך כדון ערב
 אז איזה לשון דהשתמע הכי לא מחייב משום ערב כלל וכל
 שכן דאשקרא דדינא כ"ד יוצא כדירעון דאין אחר מעשה
 כלום שראובן מן בתר שכבר חסר האלף אריות לגיטו כתב ל
 הגבי' בכתב המהלך שהוא חייב לו וכל כי הא אישכר דכ"ע
 מורודפטור וכמוכן :

וכרם

אין לחייב את הגביר מההיא דכתב הרב
 הפרישה ז"ל בא"ה סי' ע"ב עלה דההיא דכתב
 מוהר"ב ז"ל ז"ל יפרנסנה ע"י פרנס שאמר לו כל הון אינו
 מופסיד אבל לא יאמר לו לך ותזון אותה דא"כ הו"ל שלוחו
 ע"כ . דק"ל להרב הנו' דעדיפא מינה הו"ל דאשני' לו'
 ליחיד אם תזון לא תפסיד אסור דרוקא בלשון כולל התינו
 לומר כל הון אינו מופסיד כמ"ש איהו גופיה ז"ל כז"ר סי' רכ"א
 וכ"ש דאסור לו לו' בלשון צווי לך ותזון אותה . וכיחא ליה
 דארבא לרבנותא נקטיה דהיא דקאמר אם תזון לא תפסיד
 הרי קאמר שישלם לו וכשלומו דמי אבל היכא דקאמר לך
 ותזון אותה בלתי מאמר ולא תפסיד או ואני אפרע אישכר
 שכמתו לומר תזון אותה משלך ומותר ק"ל דכל דקאמר תזון
 אותה הכוונה ואני פורע ואסור ע"ש וגם הרב ט"ז כ"ד סי'
 רכ"א בס' ק' ל"ז דאף באומר כל השומע קולי יזון
 לפי לא בעינן דלימא לא יפסיד שכתב ז"ל כאן חייב לשלם
 אף אם לא שיים לא יפסיד כיון שהוא שלוחו ודאי לא יפסיד
 על ידו ובפרישה כתוב שגם כאן ז"ל לא יפסיד ולא גראה
 כן עכ"ל ע"ש . הרי דבהדיא ס"ל דכל דקאמר איש
 גרעיותן סך לפי בלשון צווי ועשאו שליחותיה קעביה
 וחייב לפדוע פדעות לשליח הגם דלא קאמר ליה ואני פורע
 שהרי הרב ט"ז אפי' גבי איש דעלמא אמרו גבי המורד
 הנאה מחבירו כמוכן ואחר הוראה כל מאי דכתיב לעיל
 דהאומר תן מכה לפי לא מחייב משום דלא קאמר ואתחייב
 אני לך ירד לחלק דה"ט דלא מחייב הגם דאיבא למימר
 דשליחותיה קא עביד דמשום דהתם מיידי דהלוא תבע את
 המלוה תחילה שילמו ולא רצה מלוה למיחב ליה והלוא בא
 לתוך השלום שיתן לו מכה לפי כלו' ומ"ה לא אתינן עלה
 מדין שליחות אלא מדין ערבות וכיון דאיבא למימר תן מכה
 לפי והוא עצמו יפרע כדכר הראשון קאמר וכאומר לחבירו
 תן שלא תפסיד מעותך פטור . ומשא"כ היכא דאכתי' ליה
 לא תבע מהמלוה שילמו ולא דבר עמו והלוא בא ואמר לו תן
 מכה לפי כהלואה דאין ודאי אית לן למימר דתן לו בשליחותיה
 קאמר וחייב כמוכן . ואוף ככ"ש כיון דמוכיחין דברי
 הגביר כמעשה הכתב הנו' דהאיש הלוא אכתי' עדיון לא
 שם פה לרבך וקמי הכי עס בעל המעות על רזא דפא כלל
 וזה החלם הגביר הנו' למימר לבעל המעות שיתן לפי סך
 הנו' בא לכלל שליחות וכבר נודע ליושב על המשפט דישנה
 לשליחו ע"י כתב ידו לבר כמוכן ליתא משו' דמלכד דאין דברי
 מוהר"ב ז"ל ומכרחין כן שהרי הא קא חזינן להרב הכ"ה ז"ל
 שם בא"ה כפי' הנו' דק"ל קושיית הרב הפריש' וישב לחילת'
 דמוהר"ב ז"ל . באופן אחר ז"ל ונראה דרבינו דקדק דכרי
 התו' והרא"ש על שם רשב"ם דאין לו דאיהו מסוגי' התלמוד
 אלא דאסור לומר ליחיד אם תזון לא תפסיד דמחוי בשלוחו
 מיהו אם אמר ליחיד אם תזון לא תפסיד והלך היחיד וזן
 אותה חייב הבעל לשלם ולא קעביד איסורא מאחר שלא
 עשאו שליח להדיא ואיסורא דקא עביד לכתחילה דא"ל אם
 תזון לא תפסיד כבר עבד ליה וכדי להורות דין זה כתב
 רבינו

הכינו תחילה שיאמר לו כל הון א"ת ומדויקא שמוענין
 דרוקא כל הון דקאמר כלשון רבים הוא השרי אפי' לכתחילה
 אבל בלשון יחיד אומר ואח"כ כתב אבל לא יאמר לו בהדיא
 לך ותזון אותה דא"כ הו"ל שלוחו וכששלם לו עובר על
 הכרז דיעבד נמי א"ל לו לשלם אלא א"כ ימצא פתח לנדרו
 תחילה ומדויקא שמוענין דרוקא בדא"ל בהדיא לך ותזון
 אותה אבל כאומר אם תזון לא תפסיד איסורא דקא עבדי
 שבוד אבל חייב לשלם לו חיד אפי' לא ימצא פתח לנדרו
 כיון דלא הו"ל שלוחו ולא קא עבד השתא איסורא וכו' עב"ל
 וכו' סי' רל"ה רצה הרב ז"ל עם כקיום יטוב הלזה וכתב
 שהוא הגון ע"ש . ולפום יטוב הרב הכ"ח ז"ל הלזה חיד
 דיכא מנ"ש הרב הפרישא ולא נחייב מדין שלימות אפי'
 כאומר להדיא לך ותזון אותה אלא א"כ אומר ולא תפסיד
 דעפיד אית לך למומר מלא פום דמוהר"בא ז"ל לא חס לאומר
 משום דקא סמך מר אמינו מפסיד האומר קודם וכאשר
 המעביל ישביל זאת מנ"ש מוהר"בא ז"ל גופיה ב"ך סי'
 רכ"א ז"ל וכן מותר לומר ב"ה ל"פ אינו מפסיד אבל אסור
 לומר כל השומע קולי יזון לפ' דכיון שהוא לשון נזיו הוי
 פשלוחו והשב"ס כתב דאפי' אם אחר אם תזון לפ' לא תפסיד
 נמי אסור וכו' דכיון שאומר לומר נראה בשלוחו עב"ל ע"ש
 הרי דמ"ש אבל אסור לו כל השומע קולי יזון לפ' הרבנו בו
 באומר לא יפסיד כמו שתעיד ע"ז מאי דקא מיימי בתר הכי
 תילתיה דרב"ס ז"ל בלשון אפי' ובתאמר לא תפסיד והשמע
 דמ"ש סתם מתוך לא תפסיד דקאמר קודם ומ"ש משם
 השב"ס העתיק כל דבריו :

באופן

דעין חכם יסביל זאת דכל כה"ג דכ"ר שפי'
 הגביר בכתב עצמו בכות נתינת הלף אריות
 פכתוב בשאלה רהיניו משום שהיה קרובו של בעל המעות
 וגם שכתב טיקח בעל המעות שטר מיד קרובו המקבל
 המעות ושיתנה עם המקבל תבא תפודש במאמר קי בו"ש
 מאנדי קאדה אמינו אל הכשר וכו' ושישלח לו המקבל חנו'
 מדיי טסה בשנה ריוח המגבילו לבעל המעות ע"ז הגביר
 דהא איכא נדרין טובא שהתקבל עצמו הוא יהיה לו לבעל
 המעות המוסק ובתאמר הגביר ג"כ אי קייטומי פארטתה
 אומם מיל גרושו סוכרי דראיל וכו' ולא קאמר הגביר ואמי
 פורע ובזמא פשיטא דלכ"ע אף לרון דיכא ככ"ר מדין
 שלימות כלל זכמבין :

ועוד

כה שהרי הגביר הקדים הקדמת דבריו במעשה
 הכתב עצמו בראשי אומריו ואמר סופי קי טפי אש
 ביאטי רי דישאר פארטתה די מוהר"ה אה אלבזו בלארבו
 יצא קון הכשר ועלה קאמר דינו קי לי דייראש ג"כ אה אל
 ח"ר פ' מיל גרושו קון הכשר וכו' ב"ע מודו דעפיק ברא
 מדין שלימות לגמרי הנם דאכתי לא תבצע הלזה מבעל
 המעות כלום רק הגביר שהדי דיכא הרצון והסוכה פשוטה
 לפניה משום ששמע הגביר שהיה רצונו בכר לנתן מעות
 מרעיתו בהכשר לאיהא איש מאכשי לארסו זע"ב כדי לכלכל
 את שיבתו באלו רהיניו הוא מעצמו ומדעתו שלא אלי בכתב
 לאמר מתן הראוי היה טיקח לגמרי ג"כ אלף גרושו במושתיה
 רוצה לתת לאחרים כיון שהוא קרובו והוא בקיטומי אומון
 וכפשת דלש"כ דקאמר קי לי דייראש ג"כ אה אל ח"ר פ' מיל
 גרושו וכו' באופן דלפום מאי דאמרן הנה הגביר יא אפי'
 גם מטענה הלזו ראין כאן דין שלימות כלל בכל תאוי דכתי'
 זכמבין :

ומעתה

עת לרבר משפט שאר לשון מעשה הכתב
 אשר כתב וז"ל ואנסיה לו אריש ב"ה קי איהו
 מוי גוסטו אי מונאסוב אטור ביאה אי ליוו כ"ה איסטארי על
 משמר די סוכרי איל פור דיטו א"ט קי לי דארי קייבו סינבאש
 בינגון מודו די קוידארו סינירו ח"ו וכו' איש לגנו אגינו פארש
 קי סינבאש קי פנסאר ח"ו וכו' עכ"ל דהרי בהדיא הכתיבו
 במעשה הכתב שלא יהיה לו לבעל המעות שום מן מחשבה
 על מעותיו דקא יהיב ושאינו בלשון הוה דין ערכות שבא
 לכלל כערכב האומר בשעת מתן מעות תן לו ואמי ערב תן לו
 ואמי פורע . ח"כ דאופשר רכל פי האי ליטא קבלן הוי
 וקייב . גם לזה אמר לבע"ד בכרור ראין בלשון הוה כח
 לחייב את הגביר כלל . משום דתלכר דחזיק ליה להרע
 המב"ט ז"ל בתשו" ח"א סי' קי"ח שדן דיכא דפטור באומר
 לחבירו תן לו שלא יפסידו מעותיך או עלי שלא יפסידו
 מעותיך מטענת דאין זה לשון ערכות וחייב כלל דפטומי
 תילי בעלמא נינהו באדם האו"על ראשי שלא יפסידו
 מעותיך דכך היה נראה לו שהוא בטוח עש"ב ועיין ב"ש
 פ"מ ח"ב סי' קי"ח שדן באומר לחבירו אני ערב אל תירא ול
 תחת שאין זה לשון ערכות רק דרך עצה כיון דלא אומר לשון
 האומר כש"בני ערכות עש"ב באופן דכל שאינו לשון
 ערכות אשר גבלו ראשונים והא איכא נדרין במשפט הלשון
 ס"ל להרב ז"ל דרעינין ליה כבד זקל לנתבע דפטומי תילי
 בעלמא נינהו ואינו לשון חייב כלל . וא"כ הוא אוף הכא
 ככ"ר

באופן

דהראת לדעת דגם פשוטא דמילתיה
 דמוהר"בא ז"ל מוכח דלא כה"ש הרב ט"ז
 ועיין בפרישה סס דכת' וז"ל כל השומע קולי יזון לפ' כ"ל
 דגם כן תסיים לו' ולא יפסיד וק"ל ע"ש . עוד בה דק"ל
 על הרב הפרישה והרב ט"ז ז"ל דמדברי הרא"ש ז"ל בסוף ככ"א
 בתרא נראה בהדיא דלא כותיקו והביא הרבדים כנו
 מוהר"בא ז"ל בח"מ סי' קכ"ט ז"ל וכתב עוד א"ל דערכות
 וקבלות היינו כשתבע הלזה מהמלוה שילוונו וכנס הערב
 עמו דברך בלשון ערכות או קבלות אבל לא דבר הלזה עם
 המלוה כלום אלא ראובן אחד לשמעון הלזה ללוי מעות ואמי
 פורע הלזה ואמי כותן לך או הלזה ואמי חייב לך אין לשמעון
 על לוי כלום אפי' נתנם לו מירו לירו אלא על ראובן שאומר
 להלזה וכו' בשליחותו של ראובן נתנם לו ביד עכ"ל ע"ש .
 הרי עיינו הדואות לשני המאורות הגדולים הללו הרא"ש ז"ל
 והרב בני אחריו שהיוקון עצמן למימרא דקאמר ראובן
 לשמעון אחר משלם לשומת הללו הלזה מעות ללוי ואמי פורע
 הלזה ואמי כותן הלזה ואמי חייב אשר עין כל תשורינו דלאו
 היינו אשברת לישן . לא דוקא קתני דתחול הקפידה נמי
 דלויא למלוה אחד הן הלשונית הללו כדי לסיית חייב לו מדין
 שלימות דמשמע דהגם שלא דבר הלזה עם המלוה כלום
 והוא אחר בלשון נזיו לא סגי בהכי זכמבין וא"כ אוך פשיט'
 לזה לקרב הפרישה והרב ט"ז דמחייב מדין שלימות מובלתי
 אומר ולא תפסיד או ואמי פורע :

אי

לאו דמימרא דאיכא או לחלק בן דא לרא דער כאן לא
 אמרה הרא"ש ומוהר"בא ז"ל אלא דוקא כדקאמר ליה
 אותו האיש למלו' בלשון הלזה הלזה לפ' או הללו וכו' דקדקון
 בלשונם הוה והוא דאיכ' לפרושי לחילתי בלשון בני אדם
 דלנוה לפ' לאו היינו תשלימות אלא הרצון והסוכה בו והוא
 יהיה הלזה והפורע כמשפט לשון הלואה שהרי הו"ל בלשון
 תן . אמנו להכי הוה דתחול הקפידה דליתא ואמי פורע
 וכינא עד שהיא חייב למלוה ומדין שלימות . אמנם לא
 בן היכא דקאמר למלוה בלשון נתינה תן מנה לפ' מובלתי

בכ"ד ראיכא למימר טבא לכלל האו לחסירו עלי ראשי שלא
 יפסידו מעותיך דס"ל להרב דפטור סהבכיר עיניו ראו
 באומדן דעת' שלעביין התלוי בכני אדם לדעת בטיב משא
 ומתן והאמונה היה העניין בטוח וכדקאמר קי אים
 אומדני פרוכטו אי איטיגידרו איין טראטו אי אקי נו פאלטה
 טראטו וכו' . ואעב"כ דהכא בכ"ד דקדק הגביר למימר
 ליטבא יתיבא הקאמר שום מין מחשבה ויאמרו האומר דבכל
 כה"ג דכ"ד אזל ומורה הרב זל דלטפוייאתא למימר שאף
 שאם יארע שום נזק איין לו לבעל המעות לשום לב עליו
 טעלויא רידיה דהגביר . הדר ובא לכלל כעין לשון ערכות
 ותייב . אף אתה אמור לו אדתידוק מליטבא דריטא
 תידוק מסיפא אומר סינידו ח"ו נו אים אלגון אגלנו פארה
 קי טיגאכ קי פינסאך ח"ו אשר עיין כל תשוינו תשובתו
 בצרה דאיכא למימר דמט"ה דקדק לומר שום מין מחשבה
 ביתו ר פ"ג מטעמא דקא יתיב משום שאינו המקבל
 המעות איש זר כלומר להבטיחו יותר מדאי באומדן דעתא
 על האמונה שלא יחשוב שום מין מחשבה לחוש על ממונו
 שגא יאכל את כספו כי תלבר דבר הראשון שהוא אדם בקי
 בטיב משא ומתן כדאמר' שזה גורם אשר לא יעשה עולה
 עוד כה שהוא גיטוח אשתו ואי לזאת בודאי שלא יעשה
 לאחותו זו דעה חולה לדור עם נחש בכפיפה אחת על סלע
 המחלוקות וכונת שיעור לשון אי יין איטארי על משורת
 די סוכרי איל פור דיעוש אס' וכו' הרצון וכו' כלו' כסתם
 חורשה בעלמא דהיינו לעמוד עמו לחשבון לפחות פעם
 אחת בשנה ולהזהירו והכי הוא ודאי שהרי הגביר פעם או
 פעמים בשנה הולך לביתו לעיר לארסו יעא והרצון כלשון
 האומר קודם לכן אי ליו איטארי על משמרת וכו' סוכרי
 דיטום חר"ף קי להטראטי דיטע מונידה וכו' אי קי בום
 מאכרי קארה אכיו אל הכשר פור מי מאנו וכו' שהרצון
 והכוונה בו שיהי על משמרת לעניין להזהירו למקבל המעות
 שיהיה זהיר במלאכת הסחורה ולא יתעצל כיון דבכל שנה
 ושנה צריך לשלוח לבעל המעות ההכשר כלומר שיהיה זהיר
 ולא יביא עצמו לירי תידיה אחרת למימרא בשנה זו לא
 הרוחתי כרי הנודך לשנה הבאה אשלח לו כפלי' לא שכתחתון
 לא חש להאריך לפרט כמובן :

באופן

דהרר דינא למה שרנינו דהאי ליטבא דכ"ד
 בא לכלל כמטפט לשון אונורת על ראשי שלא
 יפסידו מעותי' שדן הרב זל ה"ל דפטור . ומה גם דהא חיבא
 כמי הוכחא מזורפת אל האומר מתוך מטפט הלשון האומר
 קודם לכן אכני מי פאריסי די ראון אי גוסטו וכו' וכינא
 דהוכח יוכיח שלא כוון הגביר במעש' הכתפ הלזה להתחייב
 עצמו לבעל המעות שום גר חייוב וערכות דק ענה טובה
 קמ"ל ולעשות עמו טובה כי חסדאה הוא דהוא אומר להיות
 מורשה שלו על האלף אריות הללו כסתם מורשה דעלמא
 כדכתי' וכמובן :

ובר

מין דין אפ"ת דיש כלשון הזה דקאמר שלא יהיה
 לו שום מין מחשבה לשון ערכות וחייוב דקאי למאי
 דסליק מיכיה אומר אי יין איטארי על משמרת די סוכרי
 איל פור דיטום אס' קי לי דאריש כדכתי' אפ"ה דן אכני
 מתוך סיפא דליטבא דקאמר סינידו ח"ו נו אים אלגון אגלנו
 פארה קי טיגאכ קי פינסאך ח"ו דאכתי הגביר פטור
 וטעמא משום דא"כ דאיכא בליטבא קמא לשון חיוב אשתכח
 דלפום דהטא הכי תרי ליטבי סתקן אהרדי דאלו מלשון אי
 איטארי וכו' קי נו טיגאכ כינגון מודו די קוייראדו משמע
 טבא הגביר להתחייב עצמו לבעל המעות שכל מין נזק
 והפסד אשר יארע לו עלי רידיה דהגביר יהיה וכמעט
 כקלן . דמהאיטעמא הבטיחו שלא יחשוב שום מין

מחשבה על חפציו ואלו מלשון סינידו ח"ו נו אים אלגון
 אגלנו פארה קי טיגאכ קי פינסאך ח"ו משמע חיבא
 שהרצון בו דקא יתיב טעמא למילתי' דה"ט דקא חכמ
 ליה שלא יחשוב שום מין מחשבה כיון שאינו המקבל המעות
 איש זר שהוא גיטוח אשתו ופטיטא שלא יעשה לאחותו זו
 דעה חולה אשר בהדייא עיין כל רואה במראית העיין
 ממשפט לשון זה שלא היתה כונת הגביר במאמרו להתחייב
 עצמו כלל רק דרך ענה טובה וא"כ ה"ז בא לכלל אותה
 ששינו כפ"ג כתיוב בו מלמעלה מנה ומלמטה מאתים
 מלמעלה מאתים ומלמטה מנה הכל הולך אחר התחון כלו'
 משום דאיכא למימר חזר בו מן העליון והביאהו כל הפוסקים
 ומוסרובא זל כסי' מ"ב להלכה דהולכין אחר התמתן ע"ש
 באופן דאוף הכא בכ"ד דהתמתן סותר את העליון אית לן
 למימ' דמהדר קא הדר ביה מעליון ותפוס לשון אחרון והגב'
 פטור כמובן :

באופן

הראת לדעת דאף לזאת שכתבו ההגהות
 בסוף הלכות מלוה ולוה והביאה חר"ף זל
 טס כב"ד דהא דהכל הולך אחר התמתן היינו היבא דא"א
 לקיים שתי הלשונות שלא יסיו סותרין זה את זה אבל היבא
 דאיפשר לקיימן אפי' היבא דסמכי אהרדי דלאו אורחא הוא
 לסתור דבריו תוך כדי דבור עכ"ל ע"ש . הכא בכ"ד
 הגביר פטור שהרי כבר הראינו פנים במטפט פנים הנראין
 לעיין דבין אס כרון דהאי ליטבא דכ"ד כשני דבורים מחולקים
 דכל אחד נוטס הוא דבור בכני עצמו ואין צריך לחסירו
 דבכנון דא אמרו הלך אחר התמתן דכיון שהתמתן סותר
 את העליון אמרינן מיהדר קא הדר ביה מעליון כמ"ש שם
 מרן בב"ד משם הרב הטרומ' זל ובין אס מקיימין את הלשון
 כחד ליטבא אגב דסמכי שלא יהיו סותרים . ואז' ממה נפשך
 הגביר פטור כדאמרן וכפר דהן ווגם עולה יפה יפה ביתור
 לשון ככל מאי דכתי' לפום הסיא דהרב המבט זל וכדאמרן :

באופן

דאף אס נתעקש את עצמינו לפ' כונת הלשון
 לת ועלת בעל המעות למימרא שהגביה בא
 לחייב עצמו לבעל המעות במה שהבטיחו שלא יחשוב שום
 מין מחשבה על מעותיו שכוונתו היתה למימרא שכל נזק
 והפסד עליה רידיה דהגביר יהיה כדכתי' לעיל כראש אמור'
 וכפרט כונת מאמר סינידו ח"ו נו אים אלגון אגלנו
 פארה קי טיגאכ קי פינסאך ח"ו שהרצון בו כמתן
 דבוריה דשמא תאמר אכתי' יש מין מחשבה מועלת לשמא
 יארע שום נזק על האופן שיהיה צריך לעמוד בדין עמו
 דהיינו הגביר ואין רצונך שיהיה לך דין ודברים עמי לזה
 סינידו נו אים אלגון אגלנו פארה קי טיגאכ קי פינסאך ח"ו
 כלומר דכיון שהוא ביטק אח אשתך ודאי שאין לך לחשוב
 שום מין מחשבה ואפי' זאת דמסתמא לא יבא הענין לירי
 כך אמינא לע"ד דאפ"ה הרין דין אמת כדדייכין מעיקרא
 דהגביר פטור שהרי כבר פרישנא לעיל אכן בדין כונת
 הלשון לתועלת הגביר שהוא הנתבע כדכתי' וכיון דהלשון
 סובל שני פרושים הרי כלל גדול והלכה רווחת בדיניו דיר
 בעל השטר על התחונה כמדע ובעל המעות שהוא
 בעל השטר ירו על התחונה ופוק חזי אותה שכתב
 מוהר"קו זל בשרט א' דהא דאמר יד בעל השטר על
 התחונה לאו דוקא כשהמשמעיות שקולים דהיא פטיטא
 דיד בעל השטר על התחונ' דהא כלל גדול בתורה המע"ה
 אלא אף שהפי' והמשמעות אינם שקולים והמשמעות הא'
 מוכח טגי בבעל השטר אכתי כיון דאיכא משמעות אחר
 יד בע"ה על התחונה וכו' ע"ש ועייין בתשו' מוהרש"ם
 זל ח"מ סי' ל"ח ובתשו' פ"מ ח"כ סי' ע"ב הרי דאף דאין
 המשמעיות שקולים אלא דהפי' אשר הוא לתועלת הבעל
 השטר

השטר משמע טפי קצת אפי' אחריו דיר כע"ה על
 התחובה כיון דהא מיהא איכא פי' אחרתא לתובלת
 הכתב ואל"כ כ"ש הכא בנ"ד דמלכד דהוכחא מיהא איכא
 מתוך שאר לשון הכתב שלא היתה כוונת הגביר להתחייב
 עצמו שום חיוב לבעל המעות רק דרך עצה טובה כדכתב
 לעיל עוד בה דאעיקרא דרינא איכא פירכא קצת לפי הלזה
 אשר הוא לתובלת בעל המעות דמן בטר דאתה בא לפרושי
 הופא דמילתא שהרצון בו שכא להבטיחו לבעל המעות
 שלא יחשוב אף גם זאת ענין העמדה לדין משום דין ודברי
 הגם דליכא משום חסרון כים מן הטעם שאינו המקבל
 המעות איש ור שהוא גיסו כדאמרן א"כ ממילא כיון
 דהבטיחו אפי' מדין ודברים נחמת שהוא גיסו פשיטא
 דבכלל מתאים מנה וגם מעיקר המון קא מבטח ליה שלא
 יאכל את כספו כיון שהוא גיסו כדאמרן וא"כ מאין הרגלים
 להתעקש ולומר שהרצון בו שהגביר בא לקבל עליו כל מין
 בזק והפסד אשר יארע מן בטר דאיהו גופיה קאמר ליה
 שהענין הוא בטוח הרבה מצד עצמו דכיון שהוא קרובו
 ודאי שלא יעשה עולה כלל ולמימר דלא קאי מאמר שלא
 יחשוב שום מין מחשבה אל תניבת טעם שיכדו ח"ו בו איש
 אלבון אב"ו וכו' :

ובין

האמר בזה אתה תראה איך היה דמוהר' ווייל
 ז"ל דסי' פ' ט"ד בשמעון שהיה חייב לראובן והמחהו
 אצל הגוי שהיה חייב לו ולא רצה לקבל ואמר לו שמעון אני
 אהיה טוב לך עבור הקרן דל"מ אי שמעון בופיה היה חייב
 לראובן וכשעה שנתן לו החוב אל"ה אהיה טוב לך בעבור
 הקרן דחייב דהו"ל כאלו אל"ה דאכתי לא נסתלק שעבודך
 מנאי וכו' אל"ה אף אם שמעון בופיה לא היה חייב לראובן
 רק לאשתו שהיא אמו של ראובן שהייתה חייבת לראובן
 ובשאר שמעון לראובן אהיה לך טוב עבור הקרן סמך
 ראובן אהימנותא דשמעון ופטר את אמו שמעון משועבד
 לראובן כערב בשעת מתן מעות וכו' ע"ש . לא נגע עם
 כ"ד כלל שהרי התם אין דרך לנטות ללמוד זכות על שמעון
 במשפט הלשון כלל עד שגראה אגם הרב המכ"ט ז"ל איזל
 ומורה בכל כה"ה דהיה דחייב וכמוכן :

ואם

יבא ארס לקראתך לומר דאכתי לא ינאנו ירי
 חובות לשון שמירה השנית האמר בכ"ד אי יין
 איסטארי על משמרת די סוכר' איל פור דיטוש אש' קי לי
 דאריש דבלשון שמירה התחתון הלזה סתם שמירה קביל
 עליה דלא פריש אופן השמירה כדפריש בעליון דקאמר אי
 יין איסטארי על משמרת וכו' קי לה טראטי דיטש מונידה
 ב"ה אי קיבוס מארני קאדה אנוי אל הכשר פור מי מאנו
 והא ק"ל הלך אחר התחתון וכיון דסתם שמירה קביל עליה
 ויפה כמו של בעל המעות לבא עליו מדין השומרים דהיכן
 שמירתו שנתרצה עצמו במעשה השטר להיות שומר עליו
 על כל משאו ומתנו תדיר ולא עמד עליו ואע"ג דמ"ח אותו
 האיש המשא ומתן חשיב שומר גמור שהרי העיקר קרן
 ופירות הכל מוסר בידו והו"ל כשני שומרים וק"ל דשני שומרי'
 שבבא אחד מהם שאין חבירו חייב אם לא שיתברר שהיה
 בידו לשמור שלא יגמב כמ"ש הרב המב"ט בח"כ סי' קכ"א
 ע"ש ופשיטא שלזה לא היה ביד הגביר לשמור שלא קבל
 עליו שמירה גמורה מ"מ היינו דוקא אם היה מקיים את שלו
 שהרי משמרת הגביר היא שמירה בפני עצמה לעמוד על
 המקח וכיון שלא שמר משמרתו והמשא ונותן שהוא אמר
 שבבבא אישך שחייב הגביר כיון שאלו היה שומר משמרתו
 אישך שלא היה בא העוסק בשמירה זו לדי מידה זו וחשיב
 כאונס הבא מחמת דפשיטא דלכ"ע חייב כמודע . אף
 אתה אמור לו דאף על זאת פקחנו עינינו ועינינו הרואות

דעדיין הגביר זכאי בדיו לפי השב יד עניו אכן משום
 דמלכד דמוכחא דעובדא מוכחא מילתא לעין הרואה שאין
 הגביר בא להתחייב עצמו להיותו שומר עליו על אופן
 המשא ומתן רק אלא כסתם מורשה דעלמא דהיינו לקבל
 חזנו פעם אחת בשנה החשבון וחלק הריחו הנוגע לבעל
 המעות שהרי הא תיזין שהגביר כהיותו עומד בעיר אחרת
 עם המשנה שלו שלח משא אל בעל המעות מועשה הכתב
 הלזה שיתן האלף גרוש' לאותו האיש דמשמע להדיא
 מתוך הכתב שהרצון בו אפי' ברליתהו הגביר בעיר וכמו
 שהורה בזה בעל המעות וכמעשה שהיה שחסר לו
 להתעסק מבלתי היית הגביר שם וכיון דכוליה עלמא
 ידעי שבכל שנה ושנה הגביר הולך לעיר אחרת עם המשנה
 שלו ואינו בא לעיר לראשו וע"כ כי אם פעם אחת או פעמי'
 בשנה אי הכי היתה כוונתו להיותו שומר תדיר לעמוד על
 המקח עליו הו"ל לשום ראו דבר במעשה הכתב גברא
 בדריקיה לכל אותו הזמן . וגם בעל המעות עצמו היה
 לו לחוש לזה ולא הו"ל לחסור האלף גרוש בידו בלתי היות
 הגביר שם כדי שיסמור או שישים גברא בדריקיה משום
 דכיון דמדיון שומר אתיזין עליה למיזבו משום דקאמר
 איסטארי על משמרת וכו' ולא מדין ערבות כלל כדכתיב
 לעיל וגם דלא בפ' אתמר במעשה הכתב שנתרצה הגביר
 להתחייב עצמו בעבור אף ברליתהו בעיר לשמור . וגם
 דלא קאמר דנאחז עליו שמירתו כאישו בופיה שהרי קאמר
 דכריך שימור ואין זה משפט הלשון וגם שהפירוט שהוא
 לתובלת הגביר שהוא הפתב בעיקר א"כ הו"ל לבעל המעות
 לשפקיד מעותיו ביד כ"ד עד בא רשות מהגביר למסורן
 לו ושכיר מצי הגביר לטעון דשא ככר מקבל המעות
 כשבר מאותן הימים שבכתיב וכמוכן :

עוד

בא דכיון דמוכחא מילתא מיהא מתוך מועשה
 הכתב המוכחא דעובדא שאין הרצון שמירה חמשה
 תדירית כך כסתם מורשה דעלמא כדכתי' א"כ יפסד כהינו
 לרון דינא דלא מחייב משום לשון שמירה שתמית האמורה
 בתחתון כיון דאיכא למימר דה"ט דנקט סתמא משום
 דהוכח יוכיח בופה דעובדא שאין הרצון בו שמירה חמשה
 תדירי כדכתי' דכיון שלא היה בעיר הלא ומוכחא ששולך
 עם המשנה יושב שם ימים על ימים ארוכים הו"ל לפרוש
 למנות גברא בדריקיה אי שמירה מעלמא קאמר . ואמטו
 להכי לא חייש לפרושי טפי כמוכח וכו' לדבר שהיא שכתב
 הגה' אשרי בפ' המפקיד וז"ל אבל היכא שידוע בודאי
 שהפקד אין רגיל לשמור פקדון בעצמו לא בברור שכל
 פקדון שמקפיד בידו הוא מוסר לשל תחתיו ואין משמרו
 בעצמו כלל הו"ל פאלו המפקיד בעצמו מוסר פקדונו ביד
 מי שרגיל הנפקד למסור ונסתלק הנפקד לגמרי ואם פשט
 מי שהפקדון בידו פטור הנפקד לגמרי עכ"ל ופסקו מר"ן
 ז"ל בש"ע ע"ש וכמוכן . ובר מין דין דאיכא למימר
 דמלכד בכל כה"ה דכ"ד שצין רואה לפוס משפט דריהטא
 דלישנא שהלשון היותר תחתון הוא מסייע את העליון לפי
 הכנת העניין כגון דא דכ"ד דלשון התחתון יותר אשר
 במאמרו קיני טיבאש כינאן מודו די קוידרדו סיכדו ח"ו
 נו איש אלבון אב"ו פארה קי טיבאש קיבוסאר ח"ו דקא
 יהיב טעמא דמשום שאינו איש ור מ"ה אין לו לחשוב שהם
 מן מחשבה על מעותיו דמשמע שלא היה צורך שמירה מן
 בטר שהוא בטוח כל כך שהוא גיסו קא מסייע טפי ללשון
 שמירה האמר בהעליון דמשמע מיניה שלא קבל עליו
 הגביר חיוב בין שמירה חמשה להתחייב עליו רק אלא
 להיותו על משמרת לשלוח לו הפירות ע"י בדין מורש דלעמא
 באשרת לשון בני אדם כדאמרן לעיל הסייע לפרוש

דפרישנא לעיל לשון הכת' לתועלת הגביר שהוא הנתבע
 והראונו לו פנים הכראין יותר וגם דאף דאיכא לפ' לשון
 הכתב כמו לתועלת הבע' כדלעיל הקול דיר בעל השטר
 על התחתונה ככל מאי דכתי' לעיל דאז לזאת דתפסינן
 עיקר הפי' שהוא לתועלת הגביר ולפוסם הך פי' מסייע
 הלשון התחתון יותר לעשות עיקר אופן השמירה האמורה
 כלשון העליון א"כ בתר היותר תחתון אית לן למילן
 וכמוכן :

ועוד

כה תנא דמסייע לן מוהר"קו זל דכתב בשורש ו'
 וקא מיייתי ליה מרן זל בכו דבי אמרינן תחתון
 עיקר דוקא היכא דמכחשים זק את זה דאיכא למימר קדר
 ביה וכמו שכתב הרשב"א זל סאכל היכא דליכא חורה
 כגון דאיפשר לקיים שניהם לא עדיף תחתון מעליון ואדרבא
 זל שלא חש להאריך בתחתון לפי שסמך על מה שכבר כתב
 למעלה ע"ש . דאוף אכן כדירן כיון דתפסינן עיקר
 לענין הדין הפי' שהוא לתועלת הגביר שלא בא להתחייב
 עצמו כלל א"כ ישר חילינו למימר דשמירה סתמית האמורה
 בתחתון הרצון בו באופן השמירה האמורה בעליון דקא
 פריש קי לה טראטי דיטה מוכידה וכו' אי קי בום מאנרו איל
 הכשר קאדרה אמיו פור מי מאנו וכו' שהרצון בו כסתם
 מורשה דעלמא זאלא חש להאריך בתחתון סמך עמ"ש
 למעלה כהוראת מוהר"קו וכמוכן באופן דנראה לדעת
 דהגביר פטור גם מערעור וטענה הלוקה בדכתיב
 וכמוכן :

והחכם

עיניו בראשו להבין ולשורות דלא הפני
 שדנינו בכ"ד פיטור להגביר מטעמא דכיון
 דאיכא לפרש כוונת לשון הכתב לב' פירושים יד בעל השטר
 על התחתונה ותפסינן עיקר הפירוש שהוא לתועלת
 הנתבע שהוא הגביר שיחייב מזה להתחייב הגביר מזה
 דכיון דהא איכא צדדין גבי כוונת הכתב צד החייב ונד
 פטור לא הו"ל למשתק שמתוך אם קבל כתב ראוהו בעל
 המעות הנו' דשתיקה כהוראה דמייא שהדי דון מינה ומינה
 מריש דיכא אסוף דיכא ממה שיצאנו לרון דינא בראש אמיר
 מהקיא דמוהר"ש זל דהגם דקאמר ליה לחבריה תן מנה
 לפ' והמלוה קאמר ליה כשעת מתן מעות ואתה מתחייב לי
 כדן ערב והלה שתק דפטור הגם דתן מנה לפ' קאמר
 ומקום יש בראש לומר שהרצון בו ושהוא יהיה לו לערב ולא
 אמרינן הוכיח סופו על תחילתו דשתק וכהוראה דמייא לא
 אמרינן דכיון דאית ליה למטען דה"ט דשתק משום דאישו
 מעיקרא לאו להתחייב עליו מרין ערב נחית ודלא חש
 להשיבו דבר אין שתיקתו מעלה ומורדת דויל לאירך גיסא
 ופטור . דהוא הדין נמי גם לטענה הלזו שהנינו דהשתא
 מיהא דכיון דאיכא למתלידה"ט דשתק הגביר משום
 דמעיקרא איקו ניהולא נחית להתחייב לו כלל רק דרך
 ענה ועשות חסד אין שתיקתו מעלה ומורדת לחייב לו כלל
 דלא חש להשיבו ועיין בהגהות אשרי בפרק המפקי' שכתבו
 דכל דאיכא למתלי בשתיקתו לאו כהוראה דמייא כמודע
 וכמוכן . וגם מדיכא דגרמיו לא מחייב שגרס לו היוק
 בשתיקתו כמודע הארכעה חלוקים שמשתמשין מן הפוס'
 זל לחלק בין דין גרמא בניזקין דפטור אפי' בעושה
 מעשה בקום עשה לדיכא דגרמיו רחייב והכא בכ"ד לא הוה
 סכיח היוקא בכירור גמור לגמרי וגם לא נעשה ההוק היא
 שעת' מיר וכינזא שאר חלוקי הפוס' זל אין צורך להאריך
 בזה . ומה גם דרדין אעיקרא עריפא מההיא דמוהר"א ז'
 זל דהתם שתק בשעת מתן מעות דאיפשר דשתיקו' גורם
 לו היוק לבעל המעות וזכא שתק לאחר מתן המעות
 כמוכן . וכש"כ דאעיקרא דדינא זה שיצאנו לרון בכ"ד

גם אי איכא לפרושי לשון הכתב לתועלת הבעל השטר הוא
 משום יפוי כח היפה כדי להוציא מלב מי שירצה להתעסק
 בדכתי' וכמוכן ועיין בס' פ"מ ח"כ סי' ע"ב ודוק :

ומעתה

עת לדבר מילתא דפשיטא דגם לחייב את
 הגביר מאותה שכתב מוהר"ז וייל זל שם
 בס' הנו' והביאה מור"ם זל בהג"ה בסו' קכ"ט ס"כ וזל
 ואפי' לא נתערב לו בהדייא רק שאומר למלוה להלוות ללוה
 כי בטוח הוא ומשאו ע"פ והים שקר חייב לשלם לו דהוי כאילו
 נתערב לו עכ"ל וכתבו המפרשי' טעמא משום דלא הו"ל
 ליועזו על ככה ע"ש . דאוף הכא בכ"ד דיועזו הגביר
 לראובן בע"ה על איתו האיט ככתוב לאמר קי אים אומרו
 פרוטו אי איטיכרדיו אין טראטו וכו' טיניכרו מוכידה אין
 מאנו קי לם סאכי' בין טראטאר קי נו פאלטה כלארסו זעא
 טראטו וכו' זעש ואשתכח דשקר ענה דמיד נשכר כמו
 שאינו בקי בטיב משא ומתן כלל וחייב הגביר לפרוע
 פרעות לראובן הנו' כל ההפסד דליתא משום דכיון דהכא
 לא יעזו הגביר שהים בטוח מחמת שהיה אמוד בכנסים
 אלא אדרבא איפכא קאמר ליה אי טיניגה אל אלבו די ריוח
 טיניכרו מוכידה אין מאנו וכו' דמשמעויל איכא שהיה
 נכרך למעות . שלא יעזו אלא שהיה בקי בטיב משא
 ומתן א"כ מלכד דעין כל רואה בהדייא דבבה טורא בנייהם
 דהכא כיון דמה שענה בו הוא שהיה בקי בטיב משא ומתן
 א"כ מה שנשכר מיר תמיד על הגביר ששקר ענה בו
 ולחייבו ממון מטענה הלזו שהדי הא קא חוינן מעשים בכל
 יום שלא לקלים המרוץ ולא לכבוים העושר שכמה אנשים
 חכמים וירועי' בטיב משא ומתן ובפתע פתאום הם נשכרים
 שהם חושבים לעשות חסורה פלונית להשתכר בה ונחפוך
 הוא שחושבים שלא נמצאת מסחורה פ' בעיר או שאינה
 עתידה לכא ולנאקיס אותה כיוקר ונמצאת ביד סוחר אחר
 בבלי דעת או שבאתה ממנה הרבה ותדר פלאים ונשכרים
 כמה סוחרים . וגם לפעמים חוינן דאיוז איש מכני
 מרע דמשא ומתן טועה בשקול הדעת כמשאו ומתנו בתינוק
 בן יומו ויורד פלאים שרוב מזלו והשעה גרם או מול שותפו
 באופן שאף אי ידעינן בבירור שזה האיש טעה בשקול
 קדעת מטיב משא ולתן אפ"ה נראה שאין בטענה הלזו כח
 קופה להוציא ממון מיר הגביר שבא לכלל כעין מה שמבואר
 שם בדברי מוהר"ז וייל זל והביאו הרב הסמ"ע זל בה"י ק'
 דכל דהיא שעתא דקאמר ליה היה בטוח ומתן בתר הכי
 נתקלקל פטור כיון דלאו מדין ערבות מחייבין ליה ע"ש
 וכמוכן . ואפ"ת דלאו הכי אלא דכל דירעוין בכירור
 שטעה בטיב המשא ומתן במילתא דהבקאים לא עבדו
 דטעו כגון דא בא דרבר לכלל ההיא דלא היה בטוח
 שהוכיח סופו על תחילתו ומחייב שלומי הגביר מ"מ הא
 איכא ס' ר' אפרים דקא מיייתי ההבאו אשרי בס' הגוול קמא
 גבי ההיא דמראה דינר לשולחני דפליג אר"ז וס"ל דרוקא
 במראה לשולחני חייב השולחני משום דכיון דהאומן אומר
 שהוא טוב צריך הלה לקבלו בע"כ ואינו יכול להשמט אבל
 מראה לחבירו משכון ומקח ראין לו לחבירו לקבלו בע"כ
 פטור וחוינן להרכ שה"ג אשר סביב פי' ההלכות ז'סם בס'
 הגוול קמא בר' ל"ע"ב דקא מיייתי שם דברי ההבאו' והוליד
 מהן דהמלוה את ראובן והראוהו לשמעון אם הוא טוב ונאמן
 ואמור בכנסים וא"ל שמעון שהוא טוב ואמור דלרבינו אפר'י
 כיון דמצי למשמט שלא להלוות לו אין שמעון כתפס בדברו
 זה ופטור מלשלם ההפסד ע"ש . ואוף הכא בכ"ד הא היה
 מצי לשמוטיה נפשיה בעל המעות מלתת לביטו האלף
 אריות הללו שהרי כ"ע ירעי שהגביר הלוה הוא שלם כמרת
 טובות ויראת ה' הוא אומר ומימי לא נשמע עליו שטעה
 שלא

שתיקתו יפה ראין אחר מעשה כלום דכל דלא אחרת קודם
 מעשה חוי דעלך וכו' חשיב כאלו לא עשה על פיו דפטור
 כיון דליכא אלא דברים בעלמא דלא עריף מערב דלאחר
 מ"מ דפטור הגם דקאמ' ליה למלוה הנח לו ואני ערב דפטור
 כבודע וכמוכן:

באופן

דאוף הכא ככ"ד דלאחר מעשה אחרת
 למילת' דעליה דירידה דהגביר סמך אשתכח
 דלסכרת ר"א פטור הגביר ומני למימר קול כמוכן:

גם לא יעלה על הדעת לחייב את הגביר מטעמה דהגם
 דנימ' דהכא לא קאמ' ליה להגביר חוי דעלך סמיככא
 מ"מ כיון דמוכחא מילתא ומראים הדברים דעליה דהגביר
 קא סמך דכתב לו בכתב המוכא בשאלה שהיה אותו קאי
 בקי קרבה בטיב משא ומתן כה"ג דכ"ד דשר וברול בישראל
 ואומן בקי בטיב המשא ומתן קא סמך דעליה בא הדבר
 לכלל כאלו מראים הדברים דעליה דירידה קא סמך דאומדן
 דעת' איכא וככר מודע מ"ש הר"ף וקריב"ס ז"ל וסב"א
 הדברים מוהר"ב ז"ל בסו"ט ז"ל דכל דמוכחא מילתא דעליה
 קא סמך סבי וסא איכא ס' מוהר"ח ז"ל המוכא בהגהות
 אשירי סנו' דס"ל דאף באומן בקי כל דאמר ליה חוי דעלך
 וכו' חייב . והכא ככ"ד אף שהגביר אומן בקי כיון
 דאומדן דעת' איכא דעליה קא סמך הו"ל כאל' חוי דעלך
 וכו' וחייב אף לדעת רבינו אפרים ז"ל ראין טענת דהוה
 מני לשמוטי אכפטיה מצלת במקום דאיכא מאמר חוי דעלך
 וכו' כדכתי' לעיל דליתא משום דמלכד ראין כחינו יפה
 להנזיל ממון מיד המוחזק באומדן דעתא קלו דעליה
 דהגביר קא סמך דאכתי' אין הדברים מוכיחין שהרי מני
 הדוחס לדחות דכיון שהיא גיסוה שנים רבות ואין המקומות
 הרחק מאד כבודע מסתברא שכבר בעל המעות הוה מוכר
 בו שהיה בקי בטיב משא ומתן ולא הוה סודר הגביר לבא אצלו
 בכתב על חלו'ת אלא דשמא הוה בהסתד פנים זה לזה או
 דשמא שמע הגביר שהיה חוכה ראובן להנזיל מעותיו אצלו
 בעלי קרובים או דשמא יקפצו עליו בעלי עושר בכוחו
 למתא לארסו ועא שניח מעותיו אצלס ואז לא יתן לגיסו
 כלל:

באופן

דאין סמיכתו בעיקר העילה המחיבת
 דקיינו אם היה גיסו בקי בטיב משא ומתן
 היתה על הגביר אלא דאיהו דע כגוויס כמוכן:

עוד

כה דהא איכא ס' ר' יואל ז"ל המוכא בהגהות
 אשירי סנו' דס"ל דבאומן בקי אפי' אל' חוי
 דעלך סמיככא פטור כבודע דמני הגביר לטעון טענת דקול
 כר' יואל ז"ל ולא יעלה על לב לומר שהר' שלטי הגבירים ז"ל
 דן את הדין שס' לו דקאמר ליה שמעון למלוה שפ' הוא
 טוב ואמוד דלרבינו יואל ז"ל דלא שאני בין מני למשמית שלא
 להלוות להיכא דלא ואח"כ כמנא שלא היה אמוד שמעון
 חייב והטיל תנאי דלעבדן זה דלא טיך לחלק בין אומן להדויט
 אינו פטור לר' יואל ז"ל אלא דוקא אם שמעון היה רביל אצלו
 תמיד . והכא מוא' לימא לן שהיה מקבל המעות רביל
 אצל הגביר תמיד והיה הגביר בקי בו : משום דמלכד
 שלפי דברי דכתב המוכא בשאלה נראה קצת שהיה רביל
 אצלו והיה הגביר בקי בו . עוד כה דהא בורכתא שהעני
 בשר לו עין רואה דלא אגרה הרב שה"ג אלא ככ"ד דקאמר
 ליה שמעון למלוה שאותו קאיס היה אמוד בככסים ומילא
 כרנא היה מדברי' שכלב כי האדם יראה לעיני' וכבוד שהוה
 אמוד ואפשר שתהיו תעמוד בהקרת כויש מתעשר ואין
 כל ועבדי' אינשי למטעי' באומדן חכמהוה ואמטו להכני הטיל
 הרב שה"ג תנאי זה שם מלכד הבקיאות שהיה ג"כ רביל
 אצלות תמיד ומשא"כ הכא ככ"ד דכיון שהעילה המחיבת

שלא כדון לכוף את חכירו לתת תמונו שלא מדעתו וכאשר
 בכתבו דיוק לומר לשון מי פאריסי וכיוצא ושפיר מני למטען
 הגביר טענת הקול דקיס ליה כר' א דפטור . ואף שלסכרת
 רבינו אפרים ז"ל הלזו דפטור ס"ל דהא אל' מלוה חוי דעלך
 קא סמיככא להלוות לו רחייב כמ"ש ש"ס ז"ל והכא קרי
 כתב בע"ה מיד אחר שמסר האלף אריות לגיסו בכתב
 המהלך דעליה דירידה דהגביר קא סמך ואם הגביר קבל
 הפתב ולא השיבו דכר הו"ל כשתק . הנה כיון דאעיקר'
 דלא בא מפורש הדבר במילתיה דרבינו אפרים ז"ל גופיה
 דמחני מאמר המלוה חוי דעלך קא סמיככא למחייב שלומי
 ההפסד . רק אלא דקרב ש"ג קאמר לה מס' הר"א ש'
 כמ"ש ז"ל ומיהו כראה דקיס ליה לר' א אי אל' חוי דעלך קא
 סמיככא גם מקח ומשכון רחייב הלה לשלם לו ההפסד וכו'
 ועש' שרצה להשוות המידות לס' ר"א דהגם דהוה מני מלוה
 לשמוטיה כפשיס מנייה כיון דקאמר חוי דעלך סמיככא בא
 לכלל דכיון היכא דלא מני לשמוטיס כפשיס מנייה דע"כ
 לקבל עפי' חכירו כגון שולחני דחייב ודן מפי עצמו ממה
 שדן במקח ומשכון למי שרצה להלוות לפ' והראוהו לשמעון
 אם הוא טוב וקאהו ואמוד בככסים וכו' דלר"א דאמר דפטור
 כראה דהא אמר לו מלוה חוי דעלך קא סמיככא חייב גם
 בזה וגם דהרואה יראה בעין יפה נראה בהדויט שכל זה
 לאו בתנאי דקאמר הלה הן הוא ר"א מואי למימרא פשיטא
 אלא כדשתק לבד . וא"כ אין לנו אלא מקומו ושעתו היכא
 דאיתמר דהיינו קיפא דבשעת מתן מעות קאמר ליה חוי
 דעלך קא סמיככא ושתק דאשתכח דעבד עובדא על פיו
 שלא מסר המעות אלא ער דקאמר לחכירו חוי דעלך קא
 סמיככא . אבל לא אף גם זאת היכא דכבר עשה מעש'
 שמסר המעות ללוה ולמקצת הזמים הלך אצלו ואל' חוי
 דעלך קא סמיככא הוה שכבר מסרת' המעות לפ' וההוא
 שעתא הלה שתק דלימא דמחייב שלומי ההפסד דליתא
 דהסתין דלא וכלוק לומר דכיון דר"א תלי טעמא בבי
 שולחני משום דאשתכח שמכריחו על פיו לקבל בע"כ א"כ
 כל דאכתי' מני לשמוטי כפשיס שלא לתת מה יועיל מאמר
 חוי דעלך סמיככא והלה שתק לחייבו ממון משום טעמה על'
 פיו מן בחד ראין הלה מכריחו לתת ואיכא אמתלאה
 לשת יקתו ע"ד הקיף דכתובא לעילא מן גל בגי' הקיף דתן
 מנה לפ' ובשעת מתן מעות קאמר ליה מלוה הרי את
 מתחייב לי כדון ערב והלה שתק משום דלאו להסתחייב לו
 קאמר ואוף הכא נימא דמ"ה שתק משו' דאיהו לאו להסתחייב
 עצמו לו בא דקאמר ליה חוי דעלך וכו' דמי מכריחו לתת
 אלא דנימא דדוקא התם אמרי' דאין שתיקתו מועלת
 משום דאוי איהו ערב אשתכח דקביל עליה אחריות גמור
 אם יעני וכיוצא ואמטו להכני כל דאוכא למתלי בשתיקתה
 תליבן שהרי לא עבד אנוש כל כך לחייבו אכפטיה באחריות
 דעתיד לבא ומה שאין כן הכא דהכא דקאמר שפ' הוא
 אמוד לאו לקבוליה עליה אחריות העתיד לבא קא אתי
 אם יעני דלא מ' חייבוין ליה אלא באחריות דקשתא מיהא
 אם אינו אחרוד . ואמטו להכני כל כ"ג דלאו לקבוליה עליה
 אחריות אם אח"כ יעני הלוה הלוה קאתי אלא זה דברו שהן
 היום דוקא הוא עשיר כל דההיא שעתא שעת מתן מעות
 קאמר ליה חוי דעלך וכו' ושתק אמרי' דבאחריות כי האי
 דקשת' מה שהוה נראה לעין כיון דעבד עובדא על פיו
 וקאמר ליה בשעת מ"מ חוי דעלך קא סמיככא ושתק אמרי'
 מסתמא ראה באומדן דעתא ושתק וקבל עליו . אמנם
 לא כן אף גם זאת היכא דכבר עבד עובדא ראין אומר חוי
 דעלך וכו' ומן בחד דקא יהיב דמי אחר ומי קאמר ליה חוי
 דעלך וכו' מה שכבר נתתי לפ' שהרי כה"ג איכא למתלי

והפוערת את הנביר לדעת רבינו יואל ז"ל איננה אלא עניין
הבקיות את הנביר איהו בקי בטיב מו"מ ואם היה בקי בו
בהמקבל המעות שהוא בקי בטיב מו"מ כדכתי' שהרי כפי'
כתב הנביר בכתבו הו' שהיה נכרך למעות הרבה
בכתוב לאמר אי טיבנה אל אלבו די ריוח טיביכדו מוכרדה
אין מאנו קי לה סאבל בין טראטאר קינו פאלטה טראטו
בלארסו זבא כנראה שהיה אותו האיש סרסור מסחרות
וידוע שהסרסורים לפעמים בקאים יותר מתגרים או
שהיה מסתחר בהקפה וידוע שלמען דעת למי שהוא
בקי בסחורה אם חבירו בקי אינו צריך להיות רגיל הרבה
אצלו שמעט בשתים או ג' סחורות שראה בו שפעל ועשה
מוכיר בו אם הוא בקי אצלם והכא כ"ד דמ"ח היה
רגיל אצל הנביר קצת כנראה מתוך כתב הנביר וכתב עליו
שהוא בקי והנביר הוא בקי פשיטא דמצי למטען ק"ל כר'
יואל ז"ל דפטור בכה"ג וכעין מה שדן הר"ה לרעת ר'
יואל בכל דידעינן שרגיל אצלו וכו' ובקי בפטור וכמוהו
ומה גם דהר"ף והרמב"ם ז"ל דם"ל דבהדיוט לא מחייב אם
לא דקאמר ליה חזי דעלך וכו' מינה דבאומן ס"ל כס'
ר' יואל הלזו דראף דקאמר ליה חזי דעלך וכו' פטור דאלת"ה
מאי איכא בן אומן להדיוט כמו שראה המעיין וכאשר
הכריח כן הרב פ"מ ז"ל בה"כ ס' ק"ט יעש . באופן
דממה נפשך הנביר פטור דל"מ אם נלכה בדרך קושט דברי
אמת דכתיב דהנביר חשיב אומן בקי לענין זה להכיר מי
שהוא בקי בטיב מו"מ דפשיטא דפטור ככל מאי דכתי' לא
אף אם נכחיש המוחש ודרך אמונות למימר דהנביר אינו
אומן בקי כדי להכיר מי שהוא בקי אפ"ה אין חייבו יפה
לחייבו מומן ולהוציא מיד המוחזק שהרי אם באנו להכחיש
המוחש ולומר שהנביר אינו בקי אף אכן כמו נאמר תלא
פוס דלאו על הנביר קא סמך בעל המעות לענין העילה
הלואת המחייבת את הנביר לדעת אם אותו פ"ה היה בקי
בטיב משא ומתן שהרי הא איכא צדדין שאינו נביר בקי
ואיכא למימר דמסתמא לאו על הנביר סמך בזה לא בעל
המעות עליו דיריה דכפשיה קא סמך שמכירו היה לשעבר
בפרט היות שיה שנים רבות שהוא גיסו את אשתו ומכירו
היה שהיה בקי בסחורה ומ"ה נתן לו האלף אריות וכאשר
זה החילוק הראנו לו פנים וקמיי הכי גם במונח שהנביר
היה בקי אומן כדי להכיר דכ"ש כמו השתא מיהא דאית לי
פנים הנראין טפי וכיון דאשתכח דלא קאמר ליה חזי דעלך
וכו' ככל מאי דכתיבא א"כ כל שכן דבהדיוט פטור לכל
הכי רבוותא הו' וכמוהו :

ומן

האמור בזה דבכונן דא דכ"ד לא בעינן שהיה רגיל
אצלו תמיד לענין זה הצריך כ"ד אם היה בקי
המתעסק בשומת עין עליו ב' או ג' פעמים דבקי מצי
מבחין אם הלה בקי בטיב משא ומתן כדכתי' הנה כי כן
בקיים אכחנו ממאי דקא חוינן במוהרש"ל לכבא קמא בסי'
כ"ד עלה דההיא דהמראה דינר לשולחני וכו' דכתב וז"ל
אבל בני הקפה ששאל אם הוא עשיר וראו להקיף לו בזה אין
שיך אומנות ואף בקיאות וכו' שאין אדם יכול לידע מה
טיב לחבירו אפי' אדם לבני בניו וכו' אפי' ראה אצלו כסף
וזהב ומטבע הרבה דלמא אינו שלו או חייב עליהם לא
בכה"ג שהיה אחיו וידע שפסל להם בירושה וכו' או שותפו
וידע בבירור שאינו חייב לשום אדם ואח"כ נמצא וכו' עכ"ל
ע"ש שכתב כתבו דלענין להבחין מי שהוא בקי בטיב משא
ומתן שנייא ושנייא כראמר באופן דהראת לדעת שהנביר
זכאי בדיוט הגם אם אמת היה הדבר הזה שנשכר נקבל
המעות מיד ככל מאי דכתי' וכ"ש לפי מה שהוגד לי שלא
נשכר אלא שדובר שקרים כדי שלא לפרוע לגיסו לא קרן
הטובה

ולא פירות ושכר בקשו להכריחו כדי לפרוע והוא אחר
שהיה רוצה לזאת מדעתו כ"ת דאי לזאת פשיטא שהנביר
זכאי בדיוט בלא דרין שהרי אין העילה הזאת שרובה גיסו
לאכול את כספו מחייבת את הנביר כלל דכבר בכתבו
כתוב לאמר קי נו אים אלגומו אגיו פארה קי טיבאש קי
פינסאר דתלה הדבר דודאי לא עשה עמו דעה לאכול את
כספו היות שהוא קרובו דהיינו אחות אשתו ככל מאי דכתי'
לעיל באורך דמהעילה הלואת הנביר פטור והו"ל להדיק
הטיב בכתב הנביר וכמוהו גם אמרנו לע"ד שאף שלדעת
ולאכיר האיש שהוא בקי וכו' הוא מילתא דיריעא לרוב העם
אשר בשער דעין כל רואה ושומא המצא ומצא דכל הסוחרים
אשר במתא ש' יאמרו שמעולם זה האיש לא היה בקי אומן
בטיב המש' ומתן ואשתכח שהנביר שקר ענה בראובן
למימרא שהיה גיסו בקי אומן בסחורה והעילה הלואת היא
דמחייבת להנביר ככל מאי דכתי' אף שח"ו הנביר הלזה
כ"ע ידעי שמעולם עולה לא נמצא בשפתיו מ"מ אמרנו
לע"ד דאף גם זאת שכן היה הדבר הנביר פטור שהרי כבר
כתבנו שלדעת ר' אפרים ז"ל כל שלא היה בעל המעות
מוכרח במעשיו לעשות כע"כ על פי של זה פטור כיון דלא
קאמר ליה חזי דעלך קא סמיכא או שאין הדברים מראים
כן וכבר הראנו פנים במשפט דהכא כ"ד כיון שזה כמה
שנים רבות שזקבל המעו' הוא גיסו את אשתו של ראובן אין
בא כ"ד יפה להוציא מומן מיד הנביר באומן ריעת' דעליו
דיויה סמך גם לענין זה אם היה בקי בסחור' שהיא העילה
המחייבת להנביר שהכתב אשר שלח ראובן להנביר אחר
מ"מ למימרא שחממו היה יודע קרן ופירות שעל פיו נתן לא
מכרעא דמימא שלא היה מכיר בו בגיסו גם היה בקי או
לא דשפיר איכא למימר שמכירו היה לשעבר שהיה בקי
היותו גיסו כדכתי' לא שהיה ירא מומנו שמא יאכל את כספו
וכמוהו :

באופן

דכיון דהא איכא צדדין למימרא מלם פוס
דלענין העילה הזאת כבר איהו כיהו הוה
ידע בגויה שהוא גיסו בקי בסחורה מצי למימר הנביר ק"ל
כר' אפרים ז"ל ככל מאי דכתי' לעיל ועיין בס' פ"מ ח"כ
ס' ק"ט דכתב דלא מפני שמעון אופפיוה מוכרח הוא
דלסמוך עליה ועיין בשאלה שם ודוק . ולא אשים דברתי'
לענין האוי גופא דעוברא היכי הוה אם פטור מדינא דברמי
או לא שאין הפנאי מסכים עמי להאריך בזה כי משנה שאינה
צריכה היא שהדברים ברורים ויודעים לכל דכל שאין הכוון
מוכלל מכל החלוקים אשר אך חלקו בין גרמא לדינא דברמי
לא חפיקין ממוכא מיד המוחזק עיין בפ"מ בה"כ ס' מ"ט
ועיין שם שם לו בסוף סימן ק"ט מה שדן שם דיכ' דפטור לפי
שחילקו הפוסקים דדינא דברמי הוא בדבר ההוה ורגיל
שקנסוהו רבנן והכא כ"ד הרואה יראה שאינו מצוי שנביר
אשר הוא בא באכשמים לא יכיר ולא ידע לגיסו אחות אשתו
מכמה שנים רבות אם הוא בקי בטיב המשא ומתן או לא
כמוהו :

וגם

לא הוה כ"ד בריא היוקא שעיניו הרואות כמה
אנשים מסתחרים בלתי היותם בקיאים בטיב
משא ומתן רק מעט ואינם נשכרים וכענין כמי שהיה בריא
היוקא כמדע מספרי הפוסקים ז"ל וכמוהו . הנה זאת
תור' העולה כ"ד שהנביר זכאי בדיוט בכל הדברים הניתנין
מדיש מילתא ועד סופא מפני חומר עבה הדבר מסור
לחכמים דייני גולה יודעי בינה לרון דינא שלמ"א דררא
דאיסורא ודררא דמונא מה טיבה היושבים לראש פינה
כקיי הדעת שבירושלים דרהבא ואני תפלתי השוכן בניין
עילכו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות בקרב הארץ
הטובה

הטובה כה דברי איש צעיר עבד לכל יודעי דת ודין ומקום
חמדי מור לראות בכבודי תצוין ומלך בוספיו
מורדכי רוביו :

לפי ששמעתי באותם הימים דאיכא מאן
דבעא לרון דינא כלפי לייא אי לואת
שרחתי קונטרסי הנז להרב הכולל בורל
כל אישורין שבתורה במהרר' נבון והחכם
השלם הדיין המצויין רב ועצום במהרר'
נבון כי היכי דנמטיין שיבא מבשורא :

**וזאת הסכמת הרב הכולל עליון
למעלה :**

ה תשובה ראיתי את השאלה ואת אשר נבדו עליה
מאת אחי ופת הגדול החכם השלם הדיין
המצויין רב אחאי נר' ואחר אשר רוח טוביתו הופיע
לעבודותיה כי רבה שאל לשמי והוא פלא כי ידעתי כי
שכל השפלים איני אחסם לקיים עשה דכבוד תורה ראיתי
לכתוב שורותי תחילה פתח כת' ר על מה שמקד מהרא"ש
בסי' קמ' וגביהא דאמרי' בפ"ק דקדושין תן מנה לפ'
ואתקדש אני לך מקודשת מדין ערב אי הוי דוקא כשאמרה
ואתקדש אני לך או אפי' אי אמרה תן מנה לפ' לחור ובשעת
כתיבה לפ' אמר לה הכעל הרי את מקודשת לי וכו' וקטנין
מהא גס לריני ממונות באומר לחבירו תן מנה לפלוגי ולא
אמר ואתחייב לך אלא לכסוף בשעת כתיבה אח"ל הרי את
מתחייב לי כדון ערב וכו' ופשיט לה הרב הכו' תמ"ט התום
בקדושין דף ט' ד"ה הב אשקי שכתבו ז' וז' תמי ברע
מתן מנה לפ' דמקודשת ע"כ ומאי קושיא שאני התם
דאמרה ואתקדש אני לך אלא ודאי תשמע דס"ל דלא איכפת
לן בהכי יבש ועז' תמה כת' נר' דלא מרע כלל דאדרבה
מתי' התום שכתבו ז' וז' דשאני הכא דמעיקרא היתה
שואלת שלא בתורת קדושין וכו' נר' שכונתה לומר דגבי תן
מנה לפ' שאני דאמרה בפתח דבריה ואתקדש לך ומשום
הכי מקודשת וא"כ אית לן לומר דמעיקרא קסא מחמת
דהיה ס"ל דלא איכפת לן ולכסוף כתבו דאינון עכ"ת ר'
הפוסק נר' :

ורע"ד אין נכון להכין שהק' התום דבר שאפי' תימוק
בן יומיו יכול ליישבו ועוד התום לעיל מה דר' ד
תנס לאבא או לאביך קסא ז' וז' וא"ת הא אמרינן לעיל תן
מנה לפ' מקודשת וכו' ומאי קושיא שאני התם דאמרה היא
מעיקרא ואתקדש אני לך וכו' דזה עצמו מה שתי' התם שם
אין הלשון מורה כן במבואר לנועין ועוד דא"כ מאי מקסו
אח"כ גביהא אשקי :

לכן כדי להניח טוב בעד מהרא"ש ז' כי גדול כבודו
נר' לי על צד הדוחק מהרא"ש ס"ל במה שתי'
התום כר"ס הב אשקי הוא דשאני הכא דמעיקרא היתה
שואלת שלא בתורת קדושין כלומר דסובין איירי דהוה קא
מזכין חומרי פתייתא או בהסיוה דהוה שתי' בחמתא סהיה
חוכר למי שירצה וכיון שכן כי אמרה הב או אשקי ודאי
שכונתה היתה שיתן לה בתורת מכירה וכן גבי אמרה שרי
לי תרתי תמרי פשט הדברים ששואלת דרך מתנה תאמר
דכה"ג דרך בני אדם ליתן במתנה הילכך כי אמרה אח"כ
הב אדעתא דמעיקרא אמרה אבל גבי תן מנה לפ' או אפי'
פשוטה אין סברא לומר שאומרת ליתן לו במתנה או בהלוואה

דעל מה זה יתן על פיה הילכך הסברא מתנת רכל טזה
כשנתן אמר התקדשי לי ושתקם אחרי דהכי היה דעתה
מעיקרא ולעולם דהתום ס"ל אף לתי' דכתן מנה לפ' לא
איכפת לן אי לא אמרה ואתקדש אני לך :

ועוד אפשר לומר דכונת התום לומר דשאני הכא
דמעיקרא היתה שואלת שלא בתורת קדושין
כלומר דאמרה כפי' הב לי במתנה או במכירה ומ"ס
כשאומרת עוד הב אדעתא דמעיקרא קאמרה אבל גבי תן
מנה לפ' לא יהיה דלא אמרה ואתקדש לך כל דאח"כ כתן לו
ואמרה לה התקדשי לי ושתקם אינלאו מלתא דלקדושין כתי'
היתה כוונתה כיון שלא ידענו כוונתה דמעיקרא

ורפי' וס' נר' דגם מה שהק' התום כר"ס תנס לאבא
או לאביך וכו' הוא משום דס"ל דגבי תן מנה לפ'
אפי' לא אמרה ואתקדש אני לך מקודשת כמ"ס מהרא"ש ז' וז'
ותי' דהתם שהתחילה היא בדבר ואמרה תנס לפ' ליי' למימר
דמשטה היא בו כיון שהוא לא דבר לה להתקדש לו והילכך
איכא למימר דדעתא להתקדש אבל הכא שהוא התחיל
לדבר והיא השיבה תנס לפלוגי איכא למימר דאין דעתה
להתקדש ומשטה היא בו ומ"ס השיבה תנס לפ' כלומר איני
דונה כך וכ"כ בס' בית שמואל כפי' ס"ק ז' וסי' דמשמש
מורדכי התום כמ"ס מהרא"ש יבש :

הז' אמת דלפי' ש' בכונת התום כר"ס תנס לאבא או
לאביך וכו' דהתוספות מחלקים בין אומרת היא
מעיקרא תנס לפ' ואח"כ כשנתן לה אח"ל התקדשי לי דאין
מקודשת דאין כונתה להשטות להיכא שאמר הוא מעיקרא
התקדשי לי והיא השיבה תנס לפ' דאין אינה מקודשת
דמשט' היא בו יש לתמוה על מ"ס מהרא"ש דהרשב"א חולק
ע"ד התום שכתב בחי' וז' וכן כמי כשאמרה תנה לפ' בן
דעת מקודשת מדין ערב והוא דאמרה ואתקדש אני לך
אבל לא אמרה ואתקדש אני לך אינה מקודשת והיינו תנס
לאבא או לאביך עכ"ל ולכאורה קשה דלמא הרשב"א
איירי דאמר שאמר לה התקדשי לי אמרה תנס לאבא
וכו' :

שוב ראיתי דברי הרשב"א בחי' גבי מאי דאמר
תלמודא דף ח' תנס ע"ג סלע אינה מקודשת וז' וז'
הנ"ל ואי קאייא לך אפי' בסלע שאינה שלה אחאי אינה
מקודשת מדין ערב דהא ס"ל כתן מנה לפ' ואתקדש אני
לך דמקודשת מדין ערב יש מתרצים דהתם שאני דאמרה
ואתקדש אני לך יע"ש ע"ד דמכל דבריו יש להוכיח דכין
היש מתרצים בין הרשב"א ס"ל דכהיהיא דתן לפלוגי מנה
דמקודשת היינו משום דאמרה ואתקדש אני לך ומתוך זה
קאעמודהן רבו ס"ל בהרשב"א כל זה כתבתי לפי דברי
מהרא"ש ז' להם :

אמנם ראיתי למהר"ט ז' ל' בחי' ז' ל' כר"ס הב אשקי
וכו' וקשה דוראי ברע דהתם אמרה תן ואקדש
אני לך דאילו לא אמרה אלא תנס לפ' התיניא לעיל דאינה
מקודשת וכו' ותי' ונר' דס"ל להתום שאם לא היתה שואלת
מעיקרא שלא בתורת קדושין כי אמרה תן לה משיטין דתן
שלא בתורת קדושין קאמרה שהרי על דבריה הוא מתן
והיא אינה אומרת תן לרמות שהרי לא גילתה דעתה שיתן
שלא בתורת קדושין והא דתיניא לעיל אינה מקודשת בשלא
אמר הוא וכו' יבש' וכו' שרוב פשוטה לדעתי והוא דהתום
ס"ל כהיהיא דאמרה תן מנה לפ' ואתקדש אני לך דמקודשת
דה"ה אם אמר הוא אם איתן מנה לפ' התקדשי לי ואמרה היא
תן דמקודשת אע"ג דהיא לא דברה כלל מעיקרא והא
דקט' תלמודא התם דאמרה תן מנה לפ' ואתקדש אני
לך היינו משום דכשאמר לה כשנתנו לו התקדשי לי היא
שתק

סתקם ולא דברה כלל הילכך כענין דאמרה מעיקרא תן
 מנה לפ' ואתקדש לך ודאי דאם הוא אמר לה אתן מנה
 לפ' והתקדש לי ואמרה תן אפי' שלא אמרה ואתקדש לך
 מקודשת דרואי אין כונתה לרמות * ועפ"י זה הקשו דא"כ
 הכא דאמר לה אי ייחבבא לך הקדשת לי והיא השיבה שב
 אמאי אינה מקודשת כי התם ותי' דשאני הכא דמעיקרא
 היתה שואלת שלא בתורת קדושין וכו' וע"ז כתקשה הרב ז"ל
 דא"כ גבי תנא לאבא או לאבדיך אמאי אינה מקודשת ותי'
 דשאני התם דהוא אמר התקדשי לי ולא הוכיר הוא אם אתן
 לפ' התקדשי לי הילכך כי השיבה היא תנא לאבא או לאבדיך
 הו' באילו אמרה הנח לך משטות זה לאבן כשהוא הוכיר לה
 תחלה וא"כ לפ' אתן לפ' תתקדש לי ואמרה תן דככה"ב
 איכא למימר דרעתא להתקדש דמה שהיא אומרת תנא לפ'
 הוא מפני שהוא אמר לה כן :

ועוד

דיש חילוק בין אומר התקדשי לי במנה שהוא
 כלשון גזר או איכא למימר דכשאמרה תנא
 לאבא או לאבדיך אין רעתה להתקדשו וכו' כאלו אמר לו הנח
 לה מזה אבל כל שהתחיל הוא בתורת שאלה ואמר אם אתן
 לפ' התקדש לי ואמרה תן איכא למימר דרעתה להתקדש
 דאל"כ לא היה אומרת תן לרמותו כיון שהוא דבר כשורה
 בתורת שאלה וכל זה נר' פשוט בכונת מהר"ט ז"ל :

ולפי

זה נמצא דס"ל דלא כמהרא"ש דהא כתב מהר"ט
 דמאי דס"ל להתוס' דבאומרת תן דמקודשת
 היינו כשהתחיל הוא לדבר ואמר אתן מנה לפ' והתקדש לי
 ואמרה היא אח"כ תן רכיון דעל דבריו השיבה תן משמע
 דהכי קאמרה תן כדקאמרת אבל כל שהיא אמרה תן
 מעיקר' ולא אמרה ואתקדש אני לך ואיהו אמר כשעה שנתן
 לאותו פ' התקדשי לי ושתקא לאו כלום הוא שהרי טעמו של
 מהר"ט הוא משום דהיא אינה אומרת תן לרמות והאי טעמא
 לא שייך אלא כשאמר הוא מעיקרא אם אתן לפ' תתקדש לי
 ואח"כ אמרה היא תן אבל כשאמרה היא מעיקרא תן לפ'
 ולא אמרה ואתקדש אני לך והוא נתן לו ואמר התקדשי לי
 והיא שתקא אפשר דלא חשבה להשיב לו ע"ז דהיא לא אמרה
 לו כן אלא שיתן לו או כמתנה או כהלואה וכן כתב מהר"ט
 ז"ל אבל אמר הוא אתן מנה לפ' ותתקדש לי ואמרה תן פשיט'
 דמקודשת בתן דקאמרה :

א"כ

שיהיה העולם מדברי מהרא"ש דס"ל דבאומר תן
 מנה לפ' ולא אמר ואני אתחייב לך ולכסוף בשעת
 פתיגה אמר לו הרי את מתחייב לי כדון ערב הוא כמחלוקת
 שבני דהתוס' ס"ל דחייב והרשב"א ס"ל דפטור אבל אם נתן
 ולא אמ"ל הרי את מתחייב לי כדון ערב אפילו למכרת התן
 נר' דפטור :

אבל

ראיתי להר"טבא בריש פ' המדיר גבי מאי
 דאמרו עד ל' יום יעמיד פרגם והק' תלמודא
 ופרגם לאו שלחותיה עבדי ותי' אפר רב הונא באומר כל
 הון אינו מפסיד וסק' ע"ז מההיא דמורד הנאה מחבירו ואין
 לו מה יאכל ילך אצל חנוני הרביל אצלו וכו' ותי' ל"מ קאמר
 ל"מ כל הון וכו' אבל האי כיון דרביל אצלו וכו' כמ"ד ז"ל
 הכ דמי קת"ל * כתב ע"ז הר"טבא באו דבריו בחי' רב
 כגלא ז"ל כמ"ד ז"ל הכ דמי ושמועין מהכא דמ"ד הכ לפלו'
 או זון לפ' ע"מ לשלם הוא ואעפ"י שלא פירש עכ"ל * נר'
 מדבריו דכל שנתן אידך מתחייב זה :

ולע"ד

יש לתמוה על עיקר דבריו הר"טבא ולפי דבריו
 הר"טבא הו' מצאנו דהיא ל"מ שפטור כה"ס
 ס' רכ"ב ז"ל לפיכך אם הדירה ל' יום ופרנסה ע"י פרנס
 שאמר לו כל הון אינו מפסיד אבל לא יאמר לו להדיא לך
 ותזון אותה עכ"ל והק' הפרשה דערישא מינה הו' ז"ל

לאשמועינן דאפי' לומר ליחיד אם תזון לא תפסיד אסור
 דרוקא כלשון כולל התיירו לומר כל הון אינו מפסיד וכמ"ס
 הטור ב"ד בס' רכ"ה וכ"ס דאסור לומר לו כלשון ציווי לך
 ותזון אותה ואפשר דאדרבא לרבנא דכשזאמר לו
 אם תזון לא תפסיד הרי אמר שישלם לו וכשנלו דמי אבל
 באומר לך ותזון אותה ולא אמר ולא תפסיד אפשר שכונתו
 לומר תזון אותה משלך ומותר קמ"ל דכל שאמר תזון אותה
 ואני פורע קאמר ואסור עכ"ל * ולכאורה היה קשה מה"ל
 להטור לומר כן אבל לפי דבריו הר"טבא הו' הן הן דברי
 הנח' עצמה * ועיין בס' נ"מ דף רמ"ו שהק' ע"ד הפרשה
 הו' זעש וכו' שלא ראה מ"ש הפרשה עצמה ב"ד דבאומר
 אם יזון צריך לומר לא יפסיד דחילוק גדול יש בין אומר אם
 יזון לאומר לך ותזון דמבואר למענין וכן מדוקדק כלשון
 הטור דבאומר אם יזון כתב נר' כשנלו ובאומר לך ותזון
 כתב הו"ל שנלו ובכ"ה קושית הרב כ"מ לק"מ דבכל אמר
 מהני גוויי איכא חידוש ורבנא מה שאין חכירו ושייך לומר
 אפילו דלא יהיה דלישנא דתלמודא דקאמר כמ"ד ז"ל הכ
 דמי לאו לישנא קייטא הוא מ"מ עדיין אין מעש ראהו רהתם
 כיון דהלך אצל חנוני הרביל אצלו ואמר לו איש פ' מורד
 הנאה ממני ואני יודע מה אעשה לו * וכו' נר' מדבריו שהוא
 היה רוצה ליתן לו ומפני שהוא מורד הנאה אומר לו כן וכיון
 שכן אילו היה כמי שאמר זיל הב דמי ודאי דה"ק ואני אפרע
 אבל באומר תן לפ' מנה דילמא כמתנה קאמר * ובלאו
 הכי קשה דאמאי לא יוכל לטעון כן דהמע"ה אלא שזה
 אפשר לומר דאם איתא דכונתו הוא שיתן לו מתנה לא היה
 לו לומר כלשון גזר אלא כלשון בקשה ותחננים * ועוד יש
 לבגמס ע"ד הר"טבא דאפשר דה"ק תלמודא אבל האי כיון
 דרביל אצלו וקאזיל קא"ל כמ"ד ז"ל הכ דמי קמ"ל כלומר
 דאף דהו' כמ"ד ז"ל הכ דמי דל"כ למאי אצ"ל קמ"ל דאעפ"י
 כן מותר פיון דלא אמ"ל ואני אפרע ואינו חייב לשלם :

ועוד

קשה ע"ד הר"טבא הו' דהוא עצמו כתב בחי'
 לקדושין גבי ההיא דאמרי התם התקדשי לי
 במנה ואמריה תנא ע"כ סלע וכו' ז"ל והכון כמו שפי' בעל
 התוס' דהכא לאו מדין חנר אתיון עלה אלא מפני שהזוה
 מחונו מרשותו ע"פ דבעלמא קול דכשם שאם פוטרנו מלוה
 ללוה עפ"י אחרים נתחייבו אותם אחרים ה"ס באומר לחנרו
 תן מנה לפ' ואתחייב אני לך ונתנו ע"פ שנתחייב לו בההיא
 הנאה וכו' ע"ד ואיכא דק"ל לשיטתנו ואת ה' דאמרי' בפ'
 השאל' השאלנו פרתך וכו' ע"ד ואיכא למימר דהתם לא
 קאמר בהדיא ואתחייב אני לך אלא דקסבר רב כהתן
 דסתמו כפי' ושמואל ורב אשיפליגי עליה דס"ל דסתמו לאו
 כפי' וכו' עכ"ל * :

הרי

נר' בהדיא דכל שלא אמר ואני אתחייב לא מחייב
 וכ"כ הר"ן ס' זעש * וכבר ראיתי בס' כהנתיב
 עולם כה' נדרים דף ס' ע"ד שער ע"ז וכתב לישב זה ז"ל
 ולזה יש לומר דשאני התם שכבר הוא מתחייב ככל שזמר
 כשיבא לירו ולהתחייב מאותה שעה הוא דבעינן דלימא
 ואתחייב אני ביותר מהנהוג עכ"ל * ומלכך דאין דבריו
 נכונים דאף דחייב מדין שומר כשיבא לירו למה לא יתחייב
 מדין ערב משעה שאמר לו הכישה במקל * וגם דמלשון
 הר"טבא והרמב"ן שהכיו' הר"ן לא משמע כן כלל דהכי
 סול"ל שאני התם שרוצה להתחייב יותר מהנהוג וכן נראה
 בהדיא מלשון הכתוב בפ' השאל' שכתב ז"ל ואע"כ דק"ל
 פ"ק דקידושין דאומר לחבירו ורוק מנה ליס ואתחייב לך
 דחייב שאני התם דא"ל להדיא ואתחייב אני לך משום הכי
 חייב מדין ערב וכו' זעש * :

וסבור הייתי לומר דע"כ לא אמר דבעיניו דלימא
 ואתחייב אפי' לך כי אם באומר ורוח מנה לים
 דנר' כהשטת הוא כו' אבל באומר תנס' לפ' דאיומ' כהשטת
 הוא כו' אפי' אמר תן לפ' לומר חייב אבל אין נראה כן
 וכדמחכא מסובין דפ' בתרא דע"ז דף ס"ג ע"ב דהקטת
 תלמודא סע' ועוד חכמי שאין מקיפו מי לא השתעבד והאמר
 רבא האומר לחכרו תן מנה לפ' ויקנו בכסי לך קנה מדין
 ערב וגם הסור כה"מ ס' קפ"ט כתב בלשונה דערכו תן
 לוואני פורע וע"כ ואפשר דרנה לאשמעינן דאפ"ה אינו
 קבלן :

העולה חבל האמור דאפי' באומר תן מנה לפ' כל
 שלא סיים ואמר ואני פורע או ואני אתחייב
 לך אף שחייבו לקצת מהפוסקים שאומרו' שחייב מ"מ לענין
 דינא אין לכו' לעשות העשה מאחר שלא בא הדבר מפורש
 וגם אין ראיה שהטובא כ"כ מוכרחת כגו' ומכ"ש שר'
 בפירוש שאינו רוצה להשתחייב וע"כ טובא הוא דקא"ל
 במבוא' מדברי הנבחר שכת' לו' אל תאס' דינו סייעדו גואוסטרטו
 קוביאדו' פרוכטו או אינטימדירו קי' לי דיראם תיל ברוש'
 אכסי נפי פאריסי דיראון או בוסטו וכו' מוכרים אלו נר'
 בפירוש דתורת בני אדם אמ"ל מאחר שהוא גיסק ויודע
 בטיב תשא ומתן תן הראוי הוא שתאמין בו שר' שלא ילך
 עמוך בעקיפין ומס' שאמר אינו אסטרטו על משמרת קו' לה
 טראטי דיטא מוכידי וכו' הוי כאומר שיעשה עמו חסד
 להשיב על הדבר' ולהיות הדברים פשוטים עד מאד לא
 ראיתי להאריך וכפרט שכבר האריך החכם השלם הפוסק
 בס'ו כמתק דבריו כי נעמו ולעשות רצון נדיק בתכתי
 שורותיים אלו לבלתי רעתי שהדין עמו בכל מ"ס' וס' ואיר
 עיניו בתורתו ויזילטו חטאיאות :

הנשיב יסודה נכון :

**וזאת תשובתי אליו עריון למערה לא נצרכא
 אלא לפלפולא**

ו' מה נכבד היום האי' וירח אור וכו' כאלו נר' ויכנה"א
 כהר"א ופסטיה כל הדבר הקשה דנפיש נהויה וכל
 העם ילכו לאורו' דין היא הדר קדו' דרבנן הרב הכולל
 כולל כל איסורין שבתורה משנתוקב ונקי מקרא מועט
 והלכות מרובות עושה דברו' ותכן בבחירתא חכמתא
 וזכות' סמוכין דרבנן ותצא דינא באשרת' א' דרייני זר והכ
 מתחת לזרו' ואף כי הכיובין עלי דברו דווי אידי דמכביה
 חכה יתירא לא זו מחכבה אשנה פרקו' כאה באהבה רבה לא
 נצרכא אלא לפלפולא אשר בתאמרו' :

ראש דבריו עמד מר אחאי דקא קשיא לי בקונט' עלה
 דהיה דמוהר"א"ש ז"ל וכתב ז"ל ולע"ד אין כיון
 להכין שהק' התוס' דבר שאפי' וכו' יכול לישבו ועוד התוס'
 לעיל מזה ד"ה תנס' וכו' ככתוב בקונט' א"א דאמינא
 לפי"ד לא כן אכני עמדי שהרי קאשיא שהקטא התוס'
 לפום מאי דהוה ס"ל דלא איכפת לן אי לא אמרה ואקדש היא
 אלימתא ואם הם דרב גוברייהו לעמוד בהשקל העיין הדרו
 בהו' תן עיקר דינא דהוה ס"ל מקמי הכי מחמת הכרעת
 המשקל שהכריע הקושי הלוה דלא נהירא להו ליישב הקו'
 כאשר מן האופני' היעלה על לב חכם לומר דעל מה הטעמו
 לז' דאפי' תימך יכול ליישב למחר דאין הדין כן וכו'
 דעת התימך חכריע :

באופן דמתילא משמע דהיה דלעיל ד"ה תנס' וכו'
 ממי לא קשיא כלל אחאי לא תי' הכי שהרי

היה עדין לא היתה מוכרעת שנראה בעינייהם שהיתה כאלו
 מן הישוב שפיר כמו שתי' וכמוכין' וכתוב בדברי קדשו
 ולכן כדי להלין טוב בעד מוהר"א"ש ז"ל כי גדול כבודו כ"ל על
 צד הרחק דמוהר"א"ש ס"ל דמה שתי' התוס' וכו' ואף יצא יצא
 כת' דלפרט כונתם בשתי דרכים וכו' ככתוב בקונטרסיו
 באורך :

גם לז' אמינא דחלבר דרוח דאיכא בשתי הדרכים
 וכאשר מר בופיה ראה והעיד על עצמו ולפע"ד אין
 זה כבוד מוהר"א"ש ז"ל ליחס אליו שהכין תכלית דרוח הלז
 במילתייהו דהתוס' כדי לרזן דינא מחמתם' עוד כה
 שרבינו שכדוך הראשון שגבו מני דאיך מניין ליחס אל
 מוהר"א"ש ז"ל אפי' כרוח דס"ל דטעמא דמילתא דהיה
 דתן מנה לפ' דמקודשת כלתי מאמר ואקדש הוא המשם
 שאין סברה זה יתן על פיה פרוטה אפי' כהלוה וכו' ככתוב
 בקונט' מן כת"ר דמוהר"א"ש ז"ל דינא פסקא קא' דאין
 מהיה דתן מנה לפ' לרעת התוס' דה"ל ענין ערכות
 וא"כ אף אלו מאמר דאין תנס' ראייה לרזן בין אכסי שיהיה
 חייב כלתי מא' ואתחייב כדן ערב שהרי האיש השיב טפי
 ומעשים בכל יום שאלו זה לז' ע"פ חכמים גם
 מכלתי מתחייב הלה לערב לו וספיר איכא לחי' שמתחילה
 זה רצונו תן מנה לפ' כלו' שהוא כטוח וכינא קאמר דאי
 אישתכח דהיה שעתא היה כטוח אין לו לחלוה עליו דמיס
 דאין זה לשון ערכות כלל וכדורע' ועד השלשה עוד כה
 דמאוראוי זה הרחק דקא דחיק מר בתחילת ההשקפה עלה
 על דעת דאולי היה דבריו ליטב מילתיה דמוהר"א"ש ז"ל גם
 מתאי דקשי' מדידיה אדירי' מת"ש כפי' הקודם לזה ככתוב
 בקונטרס' אף שלא הזכירה כת"ר בראש אמיר אמנם בקצת
 ההשקפה עין רואה דלא אחי אלא לישב מאי דקא ק"ל
 בתחילת דבר דאדנידוק מרישא נידוק מסיפא' ואלו להכי
 הוא דאתא וכמונה דשאני ליהו' להתוס' בין השיבה הבה
 לשתקא וכו' שכת"ר הילכך כי אמרה אח"כ הכי ארפתא
 דמעיקרא וכו' ודלא כמו שהשירישנו מוהר"א"ש ז"ל קודם לכן
 א"כ אתהא דלא היה מן הצורך לרחוקי מר אנפשיה בוליה
 האי שהרי ע"פ הכנה זאת חכן מניין לפרושי למילתיהו
 מכלתי הצטרך לרחוקי אנפשיה בוליה האי דאף לתי' סברי
 דלא איכפת לן אי לא קאמרה ואקדש אני לך כיון דאמר לה
 לכסוף איכו התקדשתי וכו' שהרצון בהם דכיון דהכא שאלת
 שלא לשם קידושין דלא אמרה ואקדש ואף גם זאת דקאמרה
 הב לכסוף דאיכ' תרתי לריעות' שילכך אינה מקודש' ומשא"כ
 היה דתן מנה לפ' דאף דלא קאמרה ואקדש דשאלה שלא
 בתורת קידושין מ"מ כיון דלא אמרה הב לכסוף אלא שתקא
 מקודשת כמובן' וכאשר עס רמז בקונט' בהקטותי לשון
 אומרת דהמעין יראה דלפום מאי דהכריח הרב בופיה כפי'
 הקודם מדברי התוס' הללו דלא שאני להו בין הב לשתקא
 וכו' אין דרך לנטות וכו' לפרט תי' על אופן שנאמר שגם לפי
 תי' הכי ס"ל כמו שיחה להם מוהר"א"ש ז"ל דלא איכפת לן אי
 לא קאמר ואקדש וכו' ע"ש א"ס דברי הראשונים אמרי אדנידוק
 מרישא נידוק מסיפא' וכו' בא דרך החלט מאי למימרא
 דלפום מאי דהכריח כפי' הקודם דלא שאני אין דרך לנטות
 לפרט תי' וכו' דס"ל כת"ש מוהר"א"ש ז"ל דלא איכפת וכו'
 ומפרט כה הפי' הלוה עס בקונט' כדפרט' מילתיה
 דמוהר"א"ש ז"ל וז' דשאני להו לשתק' בין הב לשתקא רכונת'
 דכיון דאיכא ריעותא בראשית אמריה ואמרה לכסוף הב
 וכו' וסוף דבר כתפתי דזכינו לרזן שדן מוהר"א"ש ז"ל בדברי
 התוס' דאף למסק' הכי ס"ל דלא בעי דלימא ואקדש וכו' לא
 דקשיא שהכריח הן הם נגד היסוד שיסדינו כפי' הקודם
 בכתוב בקונטרסיו דין ברמא לי שסתמי' הדברים בראש
 אמיר

אחרי מכלתי חבד עיקר כונת התוספות היות עתיד לנדר
נדרין בכונת מילתי דמוהרז'מט זל ובאו הדברים משולכות
עם פי' כונת דברי דמוהרז'מט זל :

באופן

רעין רואה בקונט' בהדיא דעיקר מאי
דקשיא לי על מוהרז'מט זל סס היינו דוקא
מחמת מאי ראייה בופיה השרישנו בסו' הקודם דהתוס'
כללו לא שאני להו בין אמרה הכ' לשתקה דמ"ש דמ"ל דמ"ש
לכסוף ומ"ה כי אמרה הכה וכו' לאו דוקא אלא ה"ה שקתה
ולישא דהש"ס נקטו או שפירש כונת סיפא דמילתיהו באופן
אחר שדחוק את עצמינו כמה הנד הכתוב אצלי בת"א
וכמוכן :

עוד

כדכרי קדשו כתוב בכונת מילתיה דמוהרז'מט זל
שנחידושו אשר נדרתי נדרין בפונתו בקנט' וזל
כונת הרב פשוט לדעתיה והוא דהתוס' וכו' והא דנקט
תלמודא התם וכו' ואקדש אני לך היינו וכו' שתקה ולא דברה
כלל הילכך בעי ואקדש וכו' ככתוב בקונט' ע"כ - אמינא
לפע"ד אין כונת הלוא פשוטא אלא דחוקה דחיק רחיק
שהרי אשתכח דמ"ל כדעת התוס' דה"ט דלא נקט הש"ס
גבי ההיא דתן מנה לפ' דאמרה היא תן מנה בלתי מאמה
ואקדש משום דהגם דאמר לה התקדשי לי לא מוהני כיון
דשתקה לכסוף וזה אין סדעת מקבלו אפי' למעבד מיניה
ס"ד למימרא דמגדע ברע מהיבא דאייהו קאמר תחילה
אתן מנה לפ' ותתקדע את לי בלתי אומרה שום דבר רק
שהשיבא אחריהו דהלכך דבס' בשתקה יש פנים הנראין
למימרא דה"ט דשתקה משום דכהוראה דמינא דזה היתם
כונתה מעיקרא לשם קידושין ומשום כי סופא היא דקאמרה
פכי כמוכן . עוד כה דהסתין דנעצור כח למימרא דס"ה
דרא ורא חרא היא ותעיד על זה מאי דקא חזינן כת מרבנן
קמאי דשאני להו הן עוד היום דק"ל הכיון ששאלה מעיקרא
שלא בתורת קדושין דלא מהני ואיך חילקו בין הכ' לשתקה
דכחב לא מהני ובשתקה מהני כדודע וע"ס דמוהרז'מט זל
בסו' הקודם . דהנה כי הן איך נעצור כה ליחס אל הרב
בפשוטות סברא הפוכה מן הקנה אל הקנה דהוה ס"ד
דחטפל עיקר והעיקר טפל באופן דאשתכח דאכתי אין
מילתיה דמוהרז'מט זל הלוא דנתן טעם דאינה אומרת הן
לרמות מכרעא ככרוד דכתב מר דלא ס"ל כדעת מוהרז'מט זל
וכמוכן :

עוד

כדכרי קדשו קמייתיה היא דהרז'מט זל כפ'
המדיר עלה דהסיה דאמרו' התם ל"מ קאמר וכו'
אבל האי וכו' כמ"ר זיל הב את דמי קמ"ל וכו' דשמעין
מהכא דמ"ד הב לפ' או זון לפ' ע"מ לשלם הוא ואעפ"י שלא
פירש וכתב מר דנראה מדבריו דכל שנתן איךך נתחייב זה
ותמה עליו וזל אין משם ראייה דהתם כיון דהלך וכו' ואמר לו
וכו' נראה מדבריו שהוא היה רוצה ליתן לו וכו' וכיון שכן אליו
היה וכו' דמי ודאי דס"ק ואני פורע וכו' והעלה הדבר בתימא
ככתוב בקונט' :

ורע"ד

כדי להלין טוב בעד הרז'מט זל כי ברז'
ככרוד נראה דה"ט משום דס"ל דאכרא דמנר
אחד יש כחשת' דבריו שהוא היה רוצה ליתן לו וידים מוכיחות
דע"מ לפרוע לו קאמר דקאמר זיל ה' ליה הרבון כו דאי
יהיב ליה הלה הוא חייב לפרוע לו אבל איכא נר אחרינא
דמוכח טפי ללאו להתחייב לו לפרוע קאמר אלא ע"ד רמז
שהוא רצונו לפרוע לו הסם דלא מצי להתחייב עצמו ולא מן
החייב אלא דקא מוכח לית שאין ספק שיעלה רצונו לפרו'
לו והיינו דהלך אלל חמוכי הרביל אבל פשיטא שאם כתר הכי
לא יצא לפרוע אין לו לנותן עליו כלום והוא מפאמר איש
פ' מודר הנאה מחייב ואיני ודע וכו' שהרו ב"ע ירעני דלא

מצי להתחייב עצמו לשום אדם שיתן לו ושהוא ירע עכ"פ
דא"כ היל כשלמו ואסור ועין ס"ש הרז'מט זל סס גבי סאן'
כל הון וזל כאו' כל הון וכו' פי' דככה"ג אליו לא היה רוצה
בעל לפרוע לו כלום הרשות כידו ומאי דעבד פירש מדידה
עבד וכי יהיב ליה בעל כלום מכאן ולהבא הוא זוכה
ולא נתתי האשה בשעת הנדר משל בעלה כלום ודוקא
וכו' אבל וכו' שליחותיה עבד וחייב לפרוע וכו' עכ"ל
ע"ש . דמשמע דהא בהא תליא דאי מחייב לפרוע
הוא אי הו' שלמו ועיין מוהרז'מט זל ס"ק ע"ח ובס"ב דף
רמ"ה ע"ג וד' .

באופן

דמאמר מודר הנאה משם מורה בהדיא
להפך שלא ע"מ לפרוע לו עכ"פ קאמר אלא
דרך הכטחה בעלמא וכהסיה דכל הון אינו מפסיד ואמרו
דהרי ס"ל להרז'מט זל ואך יצא יצא לו מתוך דברי הש"ס
דסא' בעלמא זיל הב ליה ע"מ לפרוע לו קאמר וכל שהלה
נתן שליחותיה קעבד וחייב זה לפרוע משום דאלת"ה
קשיא על הש"ס דקאמר כמ"ר זיל הב ליה דמי קמ"ל
דאמאי אסיח אי הוה דמי כמ"ר זיל הב ליה והלא אכתי יפה
כחו לישעון שהרז'מט זל הב ליה אתה במתנה מדעתך
דשרי שהרי אין הליכתו אלל חמוכי הרביל אלל הוכח יוכיח
דע"מ לפרוע לו דוקא קאמר שהרי תברא כזדה דיגור עליו
היעו מאמר מודר הנאה וכו' דמוכח טפי דלאו דרך חייב
קאמר ואמאי אסור אי לאו דנימא דבעלמ' דינא הכי דהלשון
גורם דהאומר זיל הב ליה כל דהלה נתן שליחותיה קעבד
וחייב לפרוע לו ומ"ה הכא דהא איכא נדרין קצת דהלך
אלל חמוכי הרביל ויש במשמע ש"מ לפרוע לו קאמר
כדכתי' אי כמ"ר זיל הב ליה דמי דהלשון גורם בעלמא
להתחייב כעבורו פשיטא דאסור הגם דקאמר מודר הנאה
וכו' וכמוכן .

תו

במגם מר עליה דהרז'מט זל דאימא דה"ק תלמוד'
וכו' דאף דהוי כמ"ר זיל הב דמי וכו' קמ"ל דאעפ"י
כן מותר כיון דל"א אמ"ל ואני פורע דאינו חייב לשלם ככת'
בקונט' :

גם

לזה נלע"ד דאין סאן במגזם כלל דכתחיל' ההשקפה
מקשיא דה"ה סו"ל לתכל' לאשמועינן רבותא דשרי
למימר ליה בהדיא זיל הב ליה כיון דלא קאמר ליה ואני
אפרע וכמוכן :

תו

הקשה משיח עליה דהרז'מט זל וזל יעור קשה
דהוא עצמו כתב כה' לקדושין גבי היא וכו'
התקדשי לי במנה ואמרה תנס ע"ג הסלע וכו' וזל והנכון
כפ"ש בעלז התוס' וכו' ה"ה באו' לחברו הן מנה לפ'
ואתחייב אני לך וכתמו ע"פ שנתחייב לו כהסיה הנאה וכו'
ואיכא למי' דהתם לא קאמר בהדיא ואתחייב אני לך אלא
דקסבר וכו' עכ"ל הרי נראה בהדיא דכל שלא אמר ואני
אתחייב לא מחייב וכו' וכבר ראיתי בס' כהונת עולם וכו'
שעמר על זה ובתב לישב זה וכו' ומלבד דאין דכרין נכונים
וכו' וסבור היתי לומר וכו' אבל אין נראה כן וכו' עכ"ל
ככתוב בקונט' באורך .

גם

אנכי חוי הוית שרוב הדרכים הם בחזקת סכנה
אשע"כ שכתבי וראה דאמר המחילה רבה כדת
וכהלכה מהרב כהונת עולם זל ומשיח בהורחמותיהו דרבנן
ק' דשי לפי השג יר עני' אכן אמריא רע"ד ליכא למישמע
בכי מדבריו דהרז'מט זל הל' לו דפ' המדיר דס"ל דכל שנתן
ליךך נתחייב זה האומר לו זיל הב וכו' דעין חפס ישכיל זאת
דיתהא רפשטא דלישכא דהרז'מט זל מוכחא טפי ללאו
לחייבי להווא גברא קאמר ליה זיל הב וכו' דייק לשון
ה' ומרת דמ"ר וכו' ע"מ לשלם הוא וכו' ולא קאמר דה"ר
וכו'

וכן חייב לפרוע וכו' ואי לאת לדידי חזי לי דהרטב"א זל
 ס"ל דמאי דקאמר הט"ס כמ"ד זיל הכ דמי הרצון בו דאף
 דמי כאלו קאמר ליה זיל הכ אפיה שרי כיון דלא קאמר
 ואנו אפרע ואינו חייב לשלם דמ"ל דהכי מוכח ליטבא דהט"ס
 דלא נקט אימא כמ"ד ליה זיל הכ וכו' באגרת לישן הט"ס
 בכמה דוכתי ונקט לישן החלטי כמובן י"ע ד' שמוס משיח
 בקובט'.

באופן

ראשיתו לדרך ודעיקר טעמא דלא נקט
 הוא כל הון היינו השום הך רבותא דוקא
 להשמיענו דהנס דלאו לצלמא קאמר ככל הון אלא לולו
 זיל הכ ליה דאפיה שרי וליטבא דהט"ס דקאמר לא מבעיא
 קאמר וכו' הכי משמע בהדיא דזו הוא רבותא טפי מכל
 הון' ומשום דאי לזאת אבתי קשיא ליה להר"טב"א זל דאי
 האומר זיל הכ ליה מני למי' שלא ע"מ לשלם עלה רצונו אלא
 זיל הכ ליה במתנה קאמר ודינא הכי א"כ אין זו רבותא טפי
 מכל הון דאברא דכל הון לצלמא קאמר אבל הו' קאמר אינו
 הפסיד שלשון זה מורה שע"מ לפרוע קאמר ורובה לפרוע
 פרעות אוהו וכו' בחר הכי אלא דמדינא לא מחייב שלמו
 כיון דלא קאמר בלשון חזי וכיוצא כנודע. והש"כ באומר
 זיל הב ליה דאברא דבלשון חזי קאמר וליחיד שהוא חידוש
 אבל מ"מ כיון דעיקר העילה הגורמת האיסור היא חייוב
 הפרעון שזהו המורה דקא מתני מיניס כדלעיל א"כ
 הגרעות נתן בעיקר העילה האוסרת היא חייוב הפרעון
 המלכד דלא מחייב שלמוי משום דלא קאמר ואנו אפרע עוד
 בה גריעותא אחריתי טפי חזי' כל הון אינו מפסיד אשר
 במאמר זיל וכו' שם רמז שלא עלה רצונו לפרוע אפי' מבלתי
 תורת חייוב ואין זה חידוש כ"כ דמני לפרוע אינו יתיר כתר
 שמי ובחזוניהם לעלות כי הדרי ניכח עס ראו' כל הון וליכא
 רבותא ואמטו להכי כתב הר"טב"א זל דשתיקין מהכא דמ"ד
 סב אוזן לפ' ע"מ לשלם הוא אעפ"י שלא פי' כלום דע"מ
 לשלם היה דברו אלא דמדינא לא מחייב הוא לשלם לא האיש
 אשר נהנה עצמו מאותו תמון וכדון המפרנס את חבירו סתם
 רחיק לפרוע לו מה שנהנה כנודע דבהכי ניחא דהו"א
 רבותא טפי מכל הון וכלו' דנפקא לן מינה לציני דניא דאלו
 היה הדין דקאמר לחבירו סב אוזן וכו' הרצון בו ע"מ שלא
 לשלם אלא מתנה א"כ סוה מני טעין האיש הנוטה בו אשר
 נהנה עצמו דכיון דאינו לא רשע ממנו למיחב ליה כלום ולא
 נתן אלא ע"פ דבריו ההוא גברא דקאמר ליה זיל סב אוזן
 וכו' שהרצון בו ע"מ שלא לשלם א"כ מתנה הוא דקא יתיב ליה
 והוה מני לתפס' נפשיה מלפרוע ולא כן הש"י תשא דאשמיני'
 מינה דמ"ד זיל סב וכו' אוזן וכו' שהרצון בו על מנת לשלם
 דהנה כי כן תנס דהאיש האומר זיל וגו' אוזן וכו' אישולא
 מחייב שלמוי כיון דלא נתחייב עצמו בהדיא לפרוע פרעות
 אינו כיהו מ"מ אותו האיש אשר נהנה עצמו ממנו מחייב
 שלמוי כיון שהאיש הטוב או המפרנס לא נתן סתם מעצמו
 אלא עפ"י דברים המורין שלא נתן אלא ע"מ להפרע ועדיף
 טפי ממפרנס את חבירו סתם באופן דאף דאיכא למ"ד
 נבי מפרנס חבירו סתם דאי הו"א שעתא מודע שלא היה לו
 עתה לפרוע דתו לא מחייב שלמוי כנודע מ"מ בכעין דא
 כ"ע מודו דחייב וכמוכין.

ואם

נפשינו לומר דלא היא דאי משום הא לא ארינא
 דאעיקרא הא לא קשייא עד שחאמר דמ"ס הכריח
 הר"טב"א זל האי דינא אלא דאפיה דימא דמאמר זיל סב
 וכו' אוזן וכו' הרצון והכונה בו שלא ע"מ לשלם אלא מתנה
 דאפיה השיב רבותא טפי מכל הון היותו מדבר לנכח לימד
 בלשון חזי ואינו שוקלים עם כל הון' הגם לדידי שוקלים
 הם. זיל לדרך ניסא דאיכא למימר באופן אחר דק"ל

להרטב"א זל לדרך זו דקא פריטנא בכונת הש"ס קשייא
 אחריתא דכיון דדמי הך חזיאות דנקט תנא כמ"ד זיל סב
 וכו' משום אפיה שרי א"כ אחאי לא השמיענו תנא רבותא
 טפי דשרי למי' בהדיא זיל סב וכו' והנה הישוב לזה פשוט
 דאיכא למי' דה"ט משום דמתני' טברא דלא אריק למעבד
 הכי לכתחילה למי' בהדיא זיל סב וכו' משום גזירה דק
 הרומה לו.

אמנם

ס"ל להרטב"א זל דהא ניחא אי דינא הוא
 דמאמר זיל סב וכו' אוזן וכו' הרצון בו ע"מ
 לשלם אלא דמדינא לא מחייב שלמוי משום שלא נתחייב איהו
 כיהו בהדיא ומני למטען שזה היה רצונו זיל וכו' ותפרע
 מפני שמוס הטעם הוא דקא שרו במתני' למי' בדדמי לזיל
 סב וכו' ודשרי ליה למודד לפרוע פרעות בחר הכי ולא
 חשיבא הנאה הנס. אי דינא הכי ניחא דה"ט דלא השמיענו
 תנא דשרי למי' בהדיא זיל וכו' מטעמא דמאמר משום דכיון
 דקאמר ליה בלשון חזי ליחיד וע"מ לשלם הנס דמדינא לא
 מחייב שלמוי איהו כטעמא דמאמר מ"מ כיון דע"מ לשלם
 קאמר לא אריק למי' בהדיא לכתחילה כיון שזה רצונו לשלם
 איהו לכתר הכי ולא הכי אי אעיקרא דינא הוא דמאמר זיל
 סב וכו' אוזן וכו' הרצון והכונה בו ע"מ שלא לשלם אלא
 במתנה דה"ס קשייא דק"ל לתנא לאשמועי' רבותא דשרי
 למי' אפי' בהדיא זיל סב וכו' כמוכין. ואל פונה הלון הוא
 דכתב הרטב"א זל כמ"ד זיל סב ליה דמי ושמיני' מהכא
 וכו' וכלו' דמ"מ לענין דינא כדכתי' לעיל בדרך הראשון
 וכמוכין.

באופן

דהנה כי כן אם כניס אנחנו בדבריו זה דבריו
 הרטב"א זל הם שריקין וקיימים כי אין בהם
 נפתל ועיקש כלל.

ואין

בהם הסדמות לכ"ד ולא להיא דהכח הפרושה
 דא"ה וכמוכין. ואל עליון יראנו נפלאות מתורתו
 להכין ולשקרות.

הצעיר מרדכי רובין

**תשו' החכם השלם הדיין רב ועצום הנז'ר
 הולך סובב על סדר קונטרסי הראשון**

ז ראיתי מראות אלוהים את השאלה ואת אשר נבדד
 עליה מפי אחי וראש החכם השלם הדיין
 המצויין רב ועצום הדר הוא לכל חסידיו כמ"ר נר"ו הפליא
 ענה הגדול תושיה. לא הניח פינה וזוית כל קבל די רוח
 אלוהים השתכחת ביה הלבתא דכרבתא ושקלה וטריא.
 גל בעומקה של הלכה ותצה דלכא וראשה פרוע קרו לה בית
 גליא. ואכזי הצעיר ידעתי כיני מעוט ערכי עלי פחות
 שכערכיך וכבתי אין לחם ואין שמהל ולרש אין כל קיש קיש
 קריא. וזאת תורת האדם לאפרוטי גרמיה מאיסורא
 דהוראה העדר קודם להויה. אפן סעיפי ישיבוי פי מלך
 שמור איש הכינים רחמא דנפשי ומרעית קונו יש בו באחד
 מחבי עליה. ואעמותמתיא דמר קא סמיכא ובהורמותה
 קא נחיתא ואתנהלה לאיטי עפ"י קונטרסיו ול להים ינחני
 בדרך אמת ובתמי' אמיתה של תורה במדכ"ר בערב"ה עול'
 תמיד עשייה. וזה החילי כמ"ד:

ראשית

במורי כל הביא תשו' הרא' ששון זל סי'
 קע"ו שלמד מדברי התוס' שבקירושין דף
 ט' דלא בעינן שתאמר ואחיקדס אני לך כל שכשעה כתיבה
 אחר לה הרי את מקודשת לי וכו'. ע"ט. ותמה עליו כמ"ד
 דאידידוק מרישא נידוק מסיפא שתי' וכו' יצט באורך. והו'
 דלפי קה שהכריח הרב כמ' קע"ה מדבריו התו' אלו דמ"ל
 דל"ט

דל"ט לך בין הב לשתקסוכו ואפי' אל"ל אח"כ הריאת
 מקודשת לכו' אין דרך לבנות לפרשתי' ולא איכפת לך
 אם לא אמרה ואתקדש וכו' יצא שהעלה בתימה דברי
 הרא"ש ז"ל.

ואנכי הנציר נלע"ר דמ"ש בתחילה לפרש כונת תי'
 התו' דשאני התם דקאמרה ואתקדש לא
 כהירא לע"ד רא"כ לא היו צריכים התום' להאריך בתי'
 ולמייס ומש"ה איכא למימר וכו' דהלא הקו' מתורצת בזה
 דוקא דשאני הכא דמעיקרא שאלה שלא בתורת קידושין
 משא"כ התם שאמרה ואתקדשו ודי בזה אל"ל ודאי נראה
 מלשון התום' שכחו לרחו' לנו דתרתני בעיני כדי שלא תהיה
 מקודשת דהיינו שאלה שלא בתורת קידושין ולשון הב לבסוף
 אבל כל שחזר אחר מהם דהיינו שלא אמרה הב לבסוף אף
 שלא אמרה בתחילה ואתקדש מהני כמ"ש הר"א ששון ז"ל ויש
 ראיה לדבריו מתי' התום' ז"ל אכן מ"ש עוד ותולפי מ"ש
 והכריח וכו' ודאי עקתא כמו שיראה המעיין בדברי
 בת"ר ועוד קשה להרב ז"ל כמ"ש בסי' הקודם דלא שאני לך
 בין הבה לשתקה דאל"כ מאי מקשו דהלא כונת התום' בתי'
 היה לחלק בין הבה לשתקה וכמו שנראה מסי' דברי
 התום' שכתבו ומש"ה וכו' יצא' ומיהו לזה ז"ל דכשאומרת
 הבה דקאמרי התום' לאו דוקא ונקטו לשון הש"ס וה"ה ששתקה
 כמ"ש הרב ז"ל אכן צ"ע להבין כונת תי' התום' מה היה
 לדברי הרב ז"ל דלא בעינין ואתקדש אני לך ולא שני לך בין
 הבה לשתקה ואיך אפשר שהרב ז"ל לא רקד בדברי התום'
 ליטב התי' לפי היסודות שבנה הוא ז"ל לכן נלע"ד ליטב
 ברוח דהרב ז"ל דיש לחלק בין שאלת לעצמה לשאלת
 לאחרים דאין דרך נשים לשאול הלואה או מתנה לאחר' ולכן
 שתן מנה לפ' אף שלא אמרה ואתקדש כל שקוא אמר לה
 בשעת נתינה הריאת מקודשת לי בהנאה וו ושתקה הרי וו
 מקודשת כיון שאין הוכחה בתחילת דבריה דשלא בתורת
 קידושין קאמרה ואדרבה מדרך העולם יש הוכחה דבתורת
 קידושין אמרה אבל בהב ואסקין ושדי דשאלת לעצמה
 שדרך העולם לשאול להם מתנה יש הוכחה דשלא בתורת
 קידושין קא אמרה וכזה אפי' שתקה אח"כ לא מהני כמו
 הבה דאדיבורא קמא קא סמכא והשתא ל"ק להרב ז"ל ואתו
 דברי התום' שפיר דמעיקרא התום' לא הו' מחלקי בין הכא
 להתם דהרי שתקה הכא לא מהני וגם שם לא בעינין ואתקדש
 וא"כ מי גרע מתן לפ' ותי' דיש לחלק בניהם דהכא שלא
 בתורת קידושין קאמרה ולזה אדיבורא קמא קא סמכא
 בהבה וה"ה בשתקה משא"כ התם דאין הוכחה דשלא
 בתורת קידושין שאלה אף שלא אמרה ואתקדש מטעם דרך
 העולם כדכתיבנא ולזה מקודשת וראיתי להרב משנה למלך
 פרק ד' מה' אישות שהוכיח תשו' זאת של הר"א ששון למת
 שנסתפק בדעת הרשב"א כשאמרה לו הב והשיב לה בלשון
 גזור ואמרה הב מהו מי אמרינן דכיון דלא אל"ל בתורת גלה
 וכו' או דילמא דהרב"א בזה מודה אל"ל דעדיפא מינה
 קאמר וכו' וכתב וז"ל ונראה דהרב ז"ל הוקשה לו דאי אינה
 מקודשת למאי איצטרך הרשב"א לאשמועינן וכו' ליטמועי'
 היכא דמתחילה אל"ל בלשון גזור דלא מהני ולזה השיב וכו'
 ואם כונת הרב היא וו תמיהא לי מלתא דלמאי איצטרך וכו'
 אימא דחידושא הוא דאף דשתקה לאחר לשון גזור ואי לא
 היתה שאלה מקודם פשיטא דהיינו מקודשת לא כיון שהיתה
 שאלה מקודם וכו' לא מהני עכ"ל.

ואנכי הנציר נלע"ר דאין כפון תמיהא דהר"א ז"ל חדא
 מינייהו נקט ואה"כ דאיכא רכותא כתי לענין
 שתקה וה"ט שכח הרב ז"ל כרבותא זאת דלא אמרה תשום
 דמשתיעא מדברי הר"א ז"ל שכתב אבל הרשב"א ז"ל סובר

דאפי' לא אמרה וכו' וכמ"ש הרב ז"ל אח"כ יצא ועוד דרבות'
 ושל השתיקה אינו מבואר בדברי הרשב"א ואפשר דמאי
 דקאמר הרשב"א דאפי' אמר לה בלשון גזור לא מהני היינו
 דוקא כשהיא אמרה הב אבל שתקה מהני אחר לשון גזור
 וכמ"ש הרא"ש והרמב"ן והביאה הרב עצמו ולא מצא
 להכריח דהרב"א פליגי עלייהו אל"ל מכה סתמות דאיכעני
 ליה לפרושי יצא. והא ודאי אפשר לדחות דלא צריכ' למימר
 כיון דכאומרת הב קאי ולא חי' אל"ל דאף שחזר ואמר לה
 לשון גזור לא מהני אין לך בו אל"ל חידושו והיינו דוקא כשהיא
 חורה ואמרה הב אבל שתקה ודאי מקודשת ולזה הרב ז"ל
 כקט ריכותא דאפי' לא אמרה' עוד ראיתי להרב הנ"ל ז"ל
 שם שהעלה תשו' מר"ן בסי' ח' כצ"ע וכעת הספר אינו
 מצוי בידי אכן לפי מה שהעתיק הוא שם נלע"ד דלא קשיא
 דיראה המעיין דכונת מר"ן היא במדרגות וכל שמיני
 לפרא"ש והרמב"ן שאמרו דאף שאמרה הב' שהוא לשון
 המורה שאינה חפיצה כל שחזר ואמר לה לשון גזור ושתקה
 מהני מינה נלמד דכל ששתקה אחר שאלה שלא אמרה היא
 לשון המורה שאינה חפיצה דהיינו מקודשת ודאי דאם לא כן
 לא היו צריכין לאשמועינן הך דינא דשתקה לאחר לשון גזור
 אל"ל משום דאיכא למידק מיניה הדין האחר כמ"ש הר"א ז"ל
 והרב ז"ל כרגש מזה וחזיק דהרב באומרו דאיצטרך לאפוקי
 ס' הרשב"א והרי כתיבנא דאף מדברי הרשב"א ז"ל אין
 הכרע לומר דס"ל דשתקה אחר לשון גזור לא מהני ואפי'
 מילתא דפשיטא היא הך דינא דהרא"ש והרמב"ן אם לא
 שכיחו לדיוקא דדוקא הכא שאמרה הבה צריך שיאמר אח"כ
 לשון גזור ושתקה אחריו אבל כל שלא אמרה הבה שתקה
 לחורה מהני אחר שאלה וז"ל למר"ן הבה ז"ל ומה שסיים מר"ן
 הבה ומיהו לפי מה שכתב בשם הרשב"א אתי שפיר כונתו
 דהיינו דלפי דברי הרשב"א מכל לפרש דשתקה לא מהני
 ולפי זה אין ראיה מדברי הרא"ש והרמב"ן הפך הטו' דאינם
 לאפוקי' הרשב"א וכמ"ש הרב ז"ל דהוק' והיה להאריך
 בפרט זה של קידושין בשאר דברי הרב משנה למלך שם
 ושאר הפוסקים שרחו הכנה"ג בסי' כ"ט אכן להוית שאינו
 נוגע לענין שלפנינו לא כאריך בזה וחזורני לדברי מכת"ר
 שהביא דברי מוהר"ם בחי' לקידושין ופי' אותם כמי
 אופנים והאופן הב' מתחלק לב' כונת דברי התום' כמונ'
 בקונטרסו באורך ואנכי הנציר נלע"ד פשוט כונת דברי
 מוהר"ם באופן הא' שכתב בת"ר ואין כאן ספק כלל
 להכניס עצמינו בכל אותו הדומק שכת' בת"ר והאריך הרבה
 ליישבנו על אופניו ואנכי הוואה כי כת"ר דחק עצמו בזה
 לתכלית מחקשו לפרש כונת תי' התום' הפך הר"א ששון ז"ל
 ולסתור הכנין שבנה מדברי התום' דלא שאני להו' בין שתקה
 להבה אכן לפי ת"ש לעיל דהרב ז"ל אויל ומודה בת'ן
 מנה לפ' דיש לחלק אין אנו צריכין להטפל דכלך לדרך זו
 שכתב בת"ר בכונת דברי מוהר"ם ז"ל ואתאן לענין דינא
 שלמד כת"ר מזה לפיכך את הגביר כטענת ק"ל כהרב"א
 והר"טבא דאמרי דבעינן שתאמר ואתקדש דוקא ואנכי
 הנציר נלע"ד דאין צריך טעב' קול' ככ"ר וכ"ע מודו דהגביר
 פטור וכ"כ ל"ק הרא"ש דלדעת התום' אף דלא אמרה
 ואתקדש מקודשת ומינה נלמד דלין הערב אל"ל דוק' דבשע'
 נתינה אל"ל הריאת מקודשת לי ושתקה או לערב הריאתה
 חייב לי בזה ושתק דשתיקה דשעת מעשה כהוראה דמיא
 אבל שתיקה דלאחר מעשה לאו כלום הוא ומג' שנייה לכ"ע
 ודבר זה מתורתו של הר"א ששון נלמד דאל"כ רבותא הו'
 לאשמועינן דאפי' לא אמר בשעת נתינה מתחייב הערב
 לדעת התום' ז"ל ומל"ל נקט בלישניה אל"ל דוקא כשאמר
 בשעת נתינה מוכח דכל דלא אמר כן בשעת נתינה לכ"ע
 פטור

פטור ולא ידעתי למה כת"ר כתב זה כמתפק ראשון
 דכ"ע מורו דפטור ולדידי חוי לידבר פשוט וכו' דכ"ע
 מורו כנ"ד דשתיקה דלאחר מעשה לאו כלום היא :

ומצאתי הו"ל מודברי הסמ"ע ז"ל שכתב כה"ק ע"פ
 ס"ק ל"ד עמ"ש הס"ע כשנתק שבער
 ועשה שלא מדעת סכרו ואח"כ סודיעו והסכים למעשיו ה"ו
 פטור והס דברי הר"ת פ"ה מס' שלוחין והטור במ"ה הנו'
 וכתב הרב וז"ל ואח"כ סודיעו וכו' משמע דוסכים עמו
 בפירוט אבל בשתיקה בעלמא לא אמרין בזה דשתיקה
 כהוראה דמיא דהא ז"ל דשתק מאחר דכבר עשאוהו ולא
 היה בידו לשמת עב"ל. גם הרב תוהר"ובל כח"א סוף כלל
 ס"כ כ"כ בהדיא לרעת הרמ"ד קניין אין צריך אבל דברים
 צריך ושתיקה לאו כהוראה דמיא והכי ג"כ תסו' הרא"ש
 סוף כלל ס"ה ש"כ בהדיא ז"ע. גם הכנה"ג במ"ה זה אות
 פ"כ כתב דכן משמע מהנה"ב כי למהר"ם די בוטון. גם
 מדברי תוהר"ובל אר"כ במ"ה קל"ב ומ"ק"ב משמע דשתיקה
 לא מהני כהוראה ז"ל וע"פ. גם מדברי מוהר"מט ח"מ סי'
 ק"ב יש ללמוד קן במכ"ש שהרי הוא כתב גם דאחר מעשה
 אפי' שאמר דברים שהוא מורה שמתרצה לאו מידי הוא וכו'
 ז"ע וב"ש שתיקה דלא מהני והן אמת שדברי מוהר"מט
 בזה כ"ע ליישבם עם דברי הר"ת וכמ"ש המשנה לז"ל פ"ה
 מה' שותפין וכבר כתוב אזלי בפרט אחר ישוב לזה ולהיות
 שבכ"ד אין אנו צריכין לדברי הרב ז"ל כיון שלא היו דברים
 כלל אלא שתיקה דוקא לא נעתיקס פ"א ומ"מ מתורתו של
 הרב ז"ל נלמד דין שתיקה דלא מהני מק"ו וכסבר כל הרבנים
 הנו' ואף שאנכי הרוואה דגם זה לא נמלט מחלוקת שהרי
 מהרש"ם ומהרא"ח ס"ל דשתיקה מהני וכמ"ש הכנה"ג
 והמשנה למלך ז"ע ח"מ רוב הפוסקים ז"ל הסכימו להפך
 בדכתיבא וכוותיהו נקטינן ואף שאם היה מוחזק בעל
 המצות היה יכול לטעון קול"ה כנ"ד שהגביר הוא מוחזק
 אין כנו כח להוציא מידי עפ"י דברי מהרש"ם וההרא"ח
 כיון דיש ב' כנגדם וכ"ש רוב הפוסקים הסכימו דלא מהני
 ועוד שבכ"ד נלע"ד כנ"ע מורו דשתיקה לא מהני ויכול
 לטעון הגביר דלא חס להשיבו כיון שכבר עשה מעשה והוא
 לא כתב לו שום חיוב שיוכל לחופשו ממנו והוא תמום דהכי
 כתב מוהר"י יפה בהש"ו הרא"ח דהיא דליכא עדים היה
 נאמן במיגו דלהר"ת וכיוצא לכאורה אלא ה"ט דאינו נאמן
 דאם היה תועלת היה לוקח חלקו ואומר שתקתי ועכ"פ
 שיש הפסד אומר דשתק כדי לידע החשבו' וא"כ יהיה קרוב
 לשכר ורחוק להפסד ע"כ. וראיתי להכנה"ג שכתב עליו
 ז"ל ואינה טענה דאם אנו מניחין במנוח וכו' אין באן קרוב
 לשכר וכו' דאפשר דחבירו יטעון שאין שתקתו תועלת
 לרובי והכל שלו עב"ל. ואנכי מצעיר נלע"ד דל"ק להרב
 ז"ל והוא דיראה המעיין בדברי הרא"ח שדקדק לומר דאם
 היה תועלת היה לוקח חלקו והיה אומר שתקתי ולא כתב
 היה אומר שתקתי ולוקח חלקו דאז היה קשה קו' הכנה"ג
 דחבירו יטעון וכו' וא"כ לא יקח חלקו אבל קשתא כונתו
 רמזה ריעה שתיקה זו בערעה שאם יהיה תועלת יקדים
 הוא ויקח חלקו ויהיה מוחזק ויטעון ששתק לרובי ואז אפי'
 יטעון שכבר לא מהני מידי שהאחר טענתו בספק שתאל לו
 כיון לרובי והיה פועל כרי שתרצה ואינו יכול להוציא מידי
 ואם יהיה הפסד ואחר דשתק כדי לידע החשבו' וז"ל קרוב
 לשכר אם יקדים ליקח חלקו ורחוק מהפסד לעולם אבל אם
 היה הפרט כפי' שאינו מתרצה או מתרצה אז יהיה קרוב
 לזה לזה בשתרצה או רחוק מזה ומזה כשלא נתרצה לזה
 כתב דחשיבין ליה כהוראה כפי' כדי שלא יהיה קרוב לשכר
 ורחוק להפסד או מטעם הכ' שכתב דהו' מגו דהעוה דלא

חזיק להעיו כדבר ששמעו ידע בו שנטבע לשקר אבל
 בטענה זו הם דברים שכלב ואינו יודע ששמעו שהוא שקר
 ז"ע ושני הטעמים הנו' יראה המעיין דלא שייכי כנ"ד
 שהרי הגביר הנו' לא יש לו שום תועלת בזה כדי שאמר
 שבעה שתיקה זו בערמה להיות קרוב לשכר ורחוק להפסד
 וכך הוא אם היה כותב לו כפי' שאינו מתחייב או היה פועל
 שלא קבל כתב זה מעולם כמו עתה בשתיקתו שטובין שלא
 חש להשיבו בזה ואאוד ליה הט' הא' גם הטעם הכ' דהעוה
 לא שייך כאן דלא גם אם היה פועל שלא קבל כתב זה או
 שכבר חזר וכתב לו שאינו מתחייב בזה אין כאן שום העוה
 דמהיכין יודע ראובן אם קבל כת' זה לאו לאו קבל או אם כתב
 לו אח"כ או לא כתב דאפשר שהאמת עם הגביר והכתב
 באכר כדרך וא"כ לכ"ע כנ"ד הגביר פטור מטעם חנו דאז
 בעי אמר שלא קיבל כתב זה מעולם או שכבר חזר וכתב לו
 שאינו מתחייב בזה דלא היה בהם שום העוה חזר ראובן גם
 עתה שטוען דמה ששתק הוא לפי שלא חש להשיבו ומעולם
 לא נתרצה לחייב עמו בזה הדין עמו ופטור לכ"ע בשתיקה
 זאת דלאחר מעשה שאין בה ממש וכמ"ש ה"ה ס"ה הפוסק
 מ"ד וכ"ע מורו דפטור ואף שכדרך איפשר קאמר לה לדידי
 חוי לי דאין כאן ספק בשתיקה זאת דכ"ד מהני טעמי
 דכתבנא דדוק.

עוד

כתב כת"ר דאין לחייב לגביר מההיא דכתב הרב
 הפרישה א"ה סי' ע"ב עלה דההיא דפרנסה
 ע"י פרנס וכו' בכתוב בקונטרסו באורך. ואנכי מצעיר
 מסכים הלך בכל ח"ש בזה שדבריו ברורים ונכונים כמד
 שיראה המעיין ועוד אני מוסיף ראיה להפך מס' הרב
 הפרישה מדברי התוס' בכתובות דף ע"ב ד"ס וערכם
 לאו שלוחותיה קא עביד וז"ל השתא כ"ד דא"ל ספק לה
 חזומת ואני פורע וכו' ואם איתא לדברי הרב ז"ל שבאומר
 לך וזון אותה חייב וסוי שלמו למה הוצרכו התוס' לומר ואני
 פורע דכ"ד דמיירי באומר ספק לה חזומת דוקא סוי שלמו
 ות' באומר כל הון אינו תפסיד דאינו לשון צווי אלא ודאי
 תוכח דכל שלא אמר ואני פורע או ואני נתן לך או ואני חייב
 לך כמ"ש הרא"ש בחמ"כ כ"כ שהכיל כת"ר לאו כלום הוא וכן
 משמע ג"כ משיטה מקובצת למס' פתוכות שר"ל כדרך
 אפשר דאי א"ל ספק לה חזומת ואני פורע דשרי כיון דלא
 קנח חייבו וכו' ואח"כ הכיל דברי התוס' ז"ע ודקדק בכל
 פעם להזכיר ואני פורע דמשמע דענינא הוא דלישנא
 לחייבה לפרוע חלא דלענין הכרד ס"ל דשרי כיון שלא קנח
 ולזה אין לחלק כת"ש כת"ר לישב דברי הרא"ש ז"ל לרעת
 הרב ז"ל דשאני התם שאמר הלוואה לפי' כמותה בקונטרסו
 דהרי הכא דלא קאמר הלוואה אלא ספק לה חזומת דוקא
 דהיינו מחש לך ותזון אותה ואעפ"כ הצריכו לומר ואני פורע
 ודלא מס' הפרישה והט"ז ועוד ראיתי להר"ב כ"ה דף רמ"ו
 ע"א שקשה כן להטור ז"ל ותרין יתיב כתירון הפרישה
 ואח"כ דהוה בשתידין מכה דברי הטור כחיד דמשמע
 דאם תזון לא תפסיד הוירבותא טפי מאומר כל השומע
 קולי וזון לאשתו אף שאינו מוכיר אם תפסיד יע"ש
 באורך :

ובין

דהקושיא לא חיתרצא בהכי מצינו לומר בפה
 מלא דאולא תפסיד הקודם קאי ולהכי חייב
 לפרוע דוקא וכמ"ש כת"ר להכרי' כן מדברי הטור והפרישה
 עצמו שכתב גבי כל השומע קולי וזון דהיינו כדאמר ולא
 יפסיד כמותה כהו' באורך והן אמת כי אפי' הצעיר כ"ל דאין
 מזה הכרע לדחות דברי הפרישה שבא"ה דשאני באומר כל
 השומע דהוא לשון כולל להכי בעינן שיאמר לא יפסיד אבל
 באומר לך ותזון שהוא למוכח ליחיד אין צריך לומר לא תפסיד
 ועל

ועל פי זה יראה המעיין שתישכב ג"כ רחוקת הנ"ל להרכיב
 ולהכי קאמר התם אפי' משום דלשון ציווי הקודם הוא בלא
 תפסיד ג"כ ולא הכי הוה ריביותא דין רשכ"ס שאינו לשון ציווי
 אבל לעולם דלשון ציווי בשלא אמר ולא תפסיד הוה ריביותא
 טפי ודריבויא של רשכ"ס כח"ש ב"ה לא קשיא כלל אכן מ"ת
 הסבירא ודאי רחוקה ממני וגם מדברי התו' והרא"ש מוכח
 איפכא ואין בזה כח להוציא ממון ואפי' הרב עצמו לא היה
 סוחר בזה להוציא ממון כי אם דוקא דרך שקלה וטריא
 קאמר לתרץ כן ולא לפניין מעשה ועוד כי נלע"ד דאף
 לדברי הפרישה ז"ל אינו חייב לפרוע דברי הטור ח"ש הוא
 דא"כ הו"ל שלוחו וקאמר איהו ז"ל דאף אם לא א"ל לא תפסיד
 אפי' אם אסור מטעם דהוה ליה שלוחו שעפ"י דיבורו נתן לה
 מתנה זאת והו"ל כאילו הוא עצמו וזו אותה אבל לעולם דאין
 חייב לפרועו שום דבר כיון דלא אמר לא תפסיד משא"כ
 באומה לא תזון דאם לא שייך לא תפסיד איך כאן לשליחות
 ולא חייב לפרוע והרב ז"ל לשיטתיה חזיל שכתב בט"ו דהכל
 תלוי בשליחות ואומר כל הזן אינו מפסיד חייב לפרועו אלא
 כיון שאינו לשון שליחות שרי ובשיטה זו אולי הש"ך והכ"ח
 ועין להרב כ"מ ז"ל שהקשה עליהם מדברי הראשונים ז"ל
 והדין עמו כמו שיראה המעיין אכן הוא ז"ל דאף שחייב
 לפרוע כיון דאין כאן לשון שליחות שרי ואפשר כמי לומר
 דכל שהוא לשון שליחות אף שאינו חייב לפרוע אסור וא"פ
 אין ראיה לחייב בפירעון מדברי הפרישה אכן מדברי
 הט"ו ודאי נראה דחייב לשלם כל שהוא שלוחו אף
 שלא אמר לא תפסיד וק"ל מדברי התוספו' והרא"ש ולא ק"ל
 בזה.

עוד

דכנ"ד גם הט"ו יורה שאינו חייב לשלם דע"כ
 ז"ל ק"ל הט"ו דחייב לשלם אלא באומר לשון גזור יזון
 וכיוצא אבל בכ"ד שלא כתב לו בלשון צווי וגזרה אלא דרך
 עצה קא"ל שיתן אותם לגיסו שהוא בקי בטיב משא ומתן
 וכיוצא ולא הוכיח ואני פורע אלא אדרבא שייך אנשי תי
 פאריסו די ג'וסטו אי ראוון כולי עלמא מודו דאין כאן דין
 שליחות כלל ואינו חייב הבכיר הטעם זה וכמו שהעלה ה"ח
 ה"ש הפוס' נר"ו בתו' באורך.

עוד

כתב כת"ר דאין לחייב לבכיר מחמת שכתב
 באגרת קינו טיבנס' קווייראדו וכו' דנראה
 דבהדיא הכתיחו שלא יהיה לבעל העצות שום מין מחשבה
 על מעותיו וכו' מטעם שכתב המוכט' בס' ק"ח דהאומר
 לחברו תן לו שלא יפסידו מעותיך פטומי תילי בעלמא כינהו
 וכו' ז"ע גם מדברי הפ"ח ח"ב ס' ק"ט וכו' כפתו' בקונטרסו
 באורך.

גם

אני מחכים הולך בכל דבריו בפר' זה כי הם כדורים
 וככוכים לכל מבין עוד יש להוסיף ללמוד כן חתשו'
 מוהר"ם גאלנטי ס' ס"ה והזכירה הכנה ג' בס' קכ"ט
 באחד שקיבל שבועה לביטול עמ' ראובן קרובו שיקים כל תש
 שבזרו עליו דריינים וז"ל תשובה החייב שכתב חייב לוי וכו' אין
 בו מחש' וכו' ואך אם היה לוי מתחייב בקנין וכו' לא בשביל
 זה יקרא ערב וכו' כי מי שיקרא זה דין ערב לא ראה תאורו'
 מיתו שהערב הוא שיאמר תן ואני ערב או תן ואני קבלן
 או תן ואני אפרע או תן לו ואני חייב או תן לו ואני נתן אבל
 מציאות נכון זה וכו' אם וחלילה להיות עליו שום דין מלאו וכו'
 עד ופי' שלא כשאר עליו שום חייב הן מצד שלא הוציא מפיו
 שום לשון של חייב וכו' ז"ע הרי לך בהדיא שכל שלא הוציא
 מפיו לשון של חייב האמרים בדין ערב שכתב אין בזה שום
 לשון של ערבות ואפי' יהיה קניין הוי קניין רכרים בעלמא
 כ"ש בכ"ד שלא היה שום קניין אלא עצה טובה קאמר ליה
 דפשיטא שאין בזה שום ספק של חייב כלל :

עוד

כתב כת"ר דאע"ג דכנ"ד דקדק הבכיר לומר
 ליטנא יתירא וכו' ארתידוק מרישא דליטנא תידוק
 מסיפא וכו' שכתב בתו' באורך גם לזה אני אומר דמלבד
 הטעם שכתב כת"ר דנידוק מסיפא יש עוד טעמים אחרים
 דלא שייך בהא דכ"ד ליטנא יתירא לטפויי אתא הא' הסכימו
 בו כפי' תרי אחי באווי ומנימו הרבנים המו' כמוהר"ר ז"ח
 ועיקב אלפאדרי ז"ל הלא הוא בס' מגיד מראשית ס' ח' ז"ל
 אבל וכו' דע"כ לא קאמרינן ליטנא יתירא לטפויי לא בלשון
 דמשתמע לתרו אנפי אם הוא בכלל מה שעי' כבר או לא
 אבל בזה שכתב כפי' כמו בכ"ד וכו' ופשוט הלשון הוא
 דוקא ולא בענין אחר אפי' אם אמ"כ כתב כמה לישני יתיר
 מה אהני לן וכו' זה אינו בכלל לטנא יתירא לטפויי אלא דנין
 אותו כמו חלמ' עלה מנה וכו' דכי אמרינן תחתון עיקר הוא
 כשאין מקום להשוות הלשונות לטעם אחר וכו' אלא כפרש
 הלשון באופן שלא יסתור דבריו הראשונים והוה פשוט עכ"ל
 וא"כ ה"ה לכ"ד מפשט לשון הא' מורה דוקא עצה טובה ולא
 חייב ואם אמר מפרשי' לשון אחרון לחייב ז"ל דחזר בולא
 אמרינן ליטנא יתירא לטפויי אלא דיכו להשוותו עם הלשון
 הראשון וכמו שפי' ה"ח הפוס' נה"ו ז"ע בס' באורך והטעם
 השני הוא שכתב הרב הכו' שם ז"ל נלע"ד דע"כ ל"ק אלא
 בשטרות וכיוצא וכו' אבל באגרות שולח אדם לחברו ע"פ
 וכל אחר כותב ע"פ מרותיו וכו' איך נזון כלשמו וכו' לכן אני
 אומר דאין לנו ליתן באגרות וכו' לא לטפויי ולא לברוב אלא
 כפשוטו ע"כ ו"ה"ה בכ"ד שאינו אלא איגרת אין למו
 לדרוש ליטנא יתירא אלא כפשוטו שמורן ובאים הן מלשון
 הקודם לפניו גם לאחריו שאינו לא דרך עצה והכתיבה שבקי
 במשא ומתן והוא גיסו שלא יבא שום הוק אבל אין כאן שום
 חייב עליו כלל וכו' ש"ש ח"ש נצרך לזה שש' הרשכ"א שסבר
 עליו את הרלת שלא לדון בליטנא יתירא אלא מ"ש בש"ס
 בהדיא והזכירה מוהר"ב ח"א כלל ז"ר דף קכ"ב ואף ש"כני
 הרוחה כי כל האחרונים אחו צער בתשו' זאת ליטנא ע"ס
 תשו' אחרות להרשכ"ה בופיה ואיש לדרככו פנו ואכני הצעיר
 כתוב אצלי במ"א תי' לזה מ"מ לסכיף וסיוע יותר למוחזק
 מהני כמו שיראה המעיין ודוק. ועיין בס' בני יעקב ס' ז'
 שנסתיע בזה ז"ע.

עוד

כתב כת"ר דאף אם תיעקש ונפרש כונת הלשון
 לתועלת בעל העצות שכתב בקו' באורך מ"ת
 מאחר דאיכא שני פי' יד בעל השטר על התחונה שהוא
 התוכב מטעם המוציא מחברו ע"ה ואית לן לפרושי כפי'
 שהוא לתועלת הנתבע והביא ראיה לזה מדברי מוהר"ק
 ומוהרש"רם והפ"מ ש"כ אפי' היכא שהמשמעות שהוא
 לתועלת התובע הוא יותר קרוב מהפי' האחר כ"ש בכ"ד
 שאפי' שהוא לתועלת הנתבע הוא היותר ככון ופשוט ואפי'
 האחד אית ליה פירכא כמוצ' בקונטרסו באורך גם בזה
 אלא חזיל ומורה שהוא אמת ותורתו אמת ועיין בס' בני יעקב
 ס' ז'א ש"כ בהדיא ז"ע וכדי להוציא מלב התעקש שרונה
 לחלוק בזה מכתב הדין תשו' דמהר"ב חנו' שחייב לשמעון
 המשנה אף דליכא ספק באגרת ראובן שנתן לו רשות בזה
 שצעה ג"כ מטעם יד בעל השטר על התחונה והבא
 לפטור עצמו מכתב האיגרת ידו על התחונה וע"כ וא"כ
 יאמר האומר דס"כ שהבכיר רונה לפטור עצמו מכתב האיגרת
 ידו על התחונה לזה אחיבא דהיה דומי בורכא הוא דע"כ
 ל"ק הר"ב ז"ל בן אלא בכ"ד שהשני הוא ברור והו"ל ברור
 בחייבא וס' בחורה אם כפטר בלשן איגרת זו או לא בה"ס
 הרב ז"ל בהדיא והביא ראיה מדברי תה"ד ס' ז'א ז"ע
 אבל כל שציקר החייב אם באים לחייבו מצד לשון השטר
 פשיטא דיד בעל השטר על התחונה הוא מיי שבא להוציא
 ממון

תמונ עפ"י האיברת וכו' רסובל הפי' שלא נתחייב הוא פטור
 דכל גדול בדון המפ"ה כל שהס' הוא בחיוב וכמ"ס כת"ר
 והוא פשוט . ולכן לא נטפלתו עצמו בכל מה שיש להאריך
 בתשו' מהר"ב וזהו ה"ד הנו' ועיין בס' הגיר הרשית בסו'
 ז' וז' וז' שהאריכו בזה ואין כאן מקומו כיון דלא שייך לז"ר
 כדכתיבא . גם מ"ש כת"ר דתשו' מהר"ו וייל סי' פ' לא
 שייך לז"ר דבהדיא אפי' המבטל חזיל ומורה דחייב משא"כ
 בכ"ד שאין כאן לשון חזיל כלל הדיון עמו בכל מ"ש כמו שראש
 הורה בקו' ובפשוט . גם מ"ש עוד לבטל טענת חיוב הגביר
 תת"ש אזי יין איסטרי על השמרת דאין הכוונה לשמירה
 מעלייה אלא להשגחה בעלתא כסתם מורה דעלמא ככתו'
 בקוט' באורך הכני' המכיס הולך בכל דרכו ואין להאריך
 בפשטות ודוק . גם מ"ש עוד לבטל טענת השתיקה פשוט
 הוא אצל כל יודע . ספר כמו שראש המעיין בקו' באורך .
 גם מ"ש עוד כת"ר לבטל טענת הסמיכה דסמך על הגביר
 כמה שהכתיבו שהוא בקי בטיב משא ומתן כמוצ' בקונטר'
 באורך פי בפיו בכל מ"ש ואין צריך לכפול הדברים ומתשוב'
 הרב פ"מ ח"ב סי' ק"ט הוא נלמד הכל כמו שראש המעיין
 וכת"ר כבר עשה לה סימנים ולחכמיא . ברמיה אכן מה
 שהפריז על המדה כת"ר וכתב דאפי' ימצא שאקר ענה
 הגביר ח"ו ואינו יודע בטיב משא ומתן מ"מ פטור מטעם
 דחאן לימא לן דסמך עליו ולא על עצמו שהוא גיסו וכו'
 בכתוב בקונטרסו באורך בהא רוקא אחרי התחילה מכת"ר
 ברת וכהלכה נלע"ד שאם ח"ו יתברר זה שאקר ענה ונשבר
 מחמת זה שלא היה בקי דמי' תמו' לתשו' מהר"ו שהכתיבו
 שהיה עשיר וכמצא שאקר שחייב לשלם דוראי' אחינא ולא
 עוסת פינא שלענין זה הדברים מוכיחים ויודעים דעלי' דירוש
 קא סמך ואין טענת שהוא גיסו מברעת לידע הוא מעצמו
 שביקי בטיב משא ומתן וכ"ס היבא שהוא לאו בר הכי הוא
 שאינו יודע להבחין כלל ופשוט הוא דעל הגביר המבחין קא
 סמך בזה ולמפרסמות אין צריך ראיה ואין לפטורו בזה אם
 לא בטענת רבינו יואל דס"ל דאוחזן פטור אף בדל"ל חו'
 פי חילוק ר"י והרא"ש בין דינא דגרמי לגרמא בניזקין דינא
 דגרמי הוא טעושה מעשה בניזק דבר הכוזק וכמ"ס הפ"מ
 בסו' הנו' יעשה אכן בכ"ד אין אנו צריכין לזה כי דוראי'
 הגביר הנו' עולה לא נמצא בשפתו כיאשר שומעו הולך בכל
 הארצות ושבר זה לא בא מחמתו כי הוא לא נתחייב בטום
 דבר אלא ענה טובה קא"ל כמו שהוכיח החכם השלם הפוס'
 נר"ו ומה שהיה מקום להסתפק קצת לחיוביה להגביר חזר
 הלשון שכתב או השתיקה ששתק אחר שקיבל כתב מראו'
 כבר האריך ה"ה הפוסק נר"ו כפיטולס והדיון עמו בכל מ"ש
 ועוד מצאתי להרב המובהק כמוהר"א נכון ז"ל בס' שומרון
 סי' ב' דף ס' שכתב ז"ל והיבא שהביא ראובן כלי בכיתו של
 שמעון וא"ל שמו' לי כלי זה והניחו שם ברשותו ושמעון שתק
 ולא א"ל מידי' להסתפק וכו' . וראיתי להר"ב בני אהרון
 שתפס במושלם דשתיקה כהודאה דמיא וכו' ולע"ד אין
 נראה כן דהתם שאינו וכו' אבל הכא הוי דשתק משום דלא
 אכפת ליה מידי' שהרי לא קיבל שמירה וכו' ובהדיא כתב
 הג"ט וכו' שהחפיקי' אצל חבירו וכו' וזרקו לפניו אינו
 חייב בו שלא יקיבל שגירתו ואפי' לא א"ל כלום כשזרקו לפניו
 עכ"ל . הרי לך בהדיא שכל שלא קיבל חיוב כפי' אמרינן
 דמאי דשתק הוא דלא איכפת ליה וה"ה בכ"ד . גם מהכרי
 הרב פ"מ ח"ב סי' ע"ב מוכח כן בהדיא שכתב כל מעשה
 שהיה שכתב ראובן לשמעון ואינו לו לוקי טומרי הכרח
 די מיל גרושים וואיסה מורסיה לו פאכוריסו' אין בוסק ארסי
 נס או וואליראס דיתי פארה קיטי אפרוביגו' אין איסטי

ביאלג' ובראשונה חייבו מרין ערב עם כל רבני אל' שוב
 אסברו ליה פי' הדברים שהכונה הוא להוציא פוליסה על
 ראובן ולזה פטור כיון שלא הוציא עליו פוליסה וגם סינו
 הסדר וכו' וסי' ז"ל על הכל אחינא דאף במונח של' שג' עין
 ששמעון הודיעו לראובן אך יצא ערב בעד לוי אכתי מה
 בכך כיון וכו' א"כ לא נתחייב ראובן לשמעון במה שלא זימו
 ולא עלה על לבו וכפי זה אף שהודיע שמעון לראובן אך יצא
 ערב בעד לוי וראובן שתק ויהי כמחריט אמרי' דת"ה לא חש
 להשיבו לפי שראש ששינה את תפקירו ע"כ לא חש להשיבו
 עכ"ל הרי לך דכל דאיכא למיתלי בשתיקה דלא חש להשיבו
 תלינן ולא אמרינן דכהודאה דמיא וה"ה בכ"ד ולא ידעתי
 למה כת"ר רמו' תשו' זאת לביטול פי' הלשון המחייבו ממצע
 יד בעל השטר על התחונה ולא הזכירו כביטול טעם
 השתיקה שביטול ומכונן הוא עפ"י דברי הרב ז"ל . גם בח"ש
 לזכות לגביר מטעם יד בעל השטר על התחונה צריך אני
 לבאר קצת להסיר תלונת המתעקש שיטעון דע"כ לא
 אמרינן יד בעל השטר על התחונה אלא היבא שיינו
 מתבטל השטר לגמרי אבל היבא שמתבטל השטר לגמרי לא
 וכמ"ס הטור בסו' מ"ב ופסקו מרן בש"ע ס"ט ז"ל לא אמרי'
 יד בעל השטר וכו' אלא בכל כה"ג וכו' אבל כדבר שהשטר
 בטל כולו לא בבין וכו' וכן כל כיוצא בזה ע"כ . והוא פשוט
 ומוסכם וכ"ס הפ"מ בסו' ע"כ ז"ל כלל גדול בדינו והלכה
 דוחת דיר בעל השטר על התחונה כשאין השטר עיקר
 לגמרי וכו' יע"ש וא"כ בכ"ד שאם אנו מפרשים הלשון דרך
 ענה טובה אין כאן חיוב כלל ועיקר בכתב לגמרי אין לומר
 ככה"ג יד בע"ה על התחונה ואית לן לפרושי לפי המקיים
 את הכתב לחיוביה לגביר ואזרח ליה היסוד שעליו בנינו
 לפטור לגביר מטעם הנו' ליה אע"פ ואומר שאין מכו' טענה
 לחייבו ועדיין אני תוכה במקומי מהאי טעמא דיר בע"ה
 על התחונה שכתב כת"ר ולא תברא מהך דינא כלל והוא
 משום דהרואה יראה כשורש דין זה בתשו' הרא"ש דה"ט
 משום דאם אנו מפרשי' עד הפסח האחרון למה נכת' השטר
 בעיקרא ופי' מהר"ה קולון הרב יותר דחוקה אין אדם מוצי'
 דבריו לבטלה ולזה יצא לרון דכל היבא דאיכא למימר
 דהמתן טענה ושבר דמהני ואכן מספקא לן לענין דינא אית
 לן למימר יד בע"ה על התחונה אף שמתבטל השטר לגמרי
 וכתבו מור"ם בסו' הנו' כלשון וז"ל וכתב הרב ש"ך דגם
 הדועה הא' מורה בזה ומ"ש כלשון ז"ל היינו משום דכריעה
 הראשונה לא הוזכר חילוק זה כפי' יע"ש ותמה על הס"ח
 שכתב דלא משמע הכי כדברי הפ"מ פכ"ב מה' מלוה והס"ל
 פ"ג וכו' דלא רק דכלל המקומות שם מעיני שהיה השטר
 כפסל מיד בוראי' שהוא מקורם משא"כ בהך דמהר"ק ר"ל
 שטעה אין חולק עליו ודינו ברור עכ"ל . ואנכי הצעיר
 כלע"ד דהן אמת שמקום שרמן הכ"ה אין ראית' ש"ך
 ז"ל אכן מתשו' הר"ב ז"ל סי' שמ"א וסי' ת"ף יראה דאפי'
 בחוקים שיש לומר שטעה הנותן מ"מ כיון שמתבטל השטר
 כהכי לא אמרינן יד בע"ה על התחונה והוא הסך חילוק
 מהר"ק ואין כתב ש"ך דאין חולק עליו . וראיתי להר"ב
 בני יעקב דף כ"א ע"ג שהקשה לתשו' הרשב"א סי' אלף
 קמ"ט דנראה חשם דאפי' שמתבטל השטר אמרי' יד בע"ה
 על התחונה ואינו מת"ש ה"ה בשמו כראש איכפא ותי' בשם
 מהרש"ח דטעמא דהרשב"א משום דמסתמא רוב הדיינים
 לא ידעו וכו' והקשה לו בתשו' הר"ב ותי' דאין אדם
 מקנה דשלב"ל כ"ע ידעו לה יע"ש . ועפ"י דברים אלו יראה
 המעיין דל"ק למהר"ק מהשו' הר"ב הנו' דש"ה דכ"ע
 ידעו ולכא' למימר דטעם משא"כ כדון מהר"ק דאי' למימ'
 דטעה ואתי שפיר דברי הש"ך ז"ל והר"ב בני יעקב כת' על

תירוק מהרש"ח וזל ותירוק וזה נכון וכו' אבל אכתי איכא
 למירק במ"ש עוד הרשב"א שם באותה תשו' וזל ואינו רואה
 בו זמן ברור וכו' וכל שלא כתבר יד בע"ה על התחתון וזה
 ספק השו' הרא"ש שכתב וכו' וא"כ בנדרון הרשב"א כמי בימי
 רעב"ל רב' שנה מיום שנת אלמנה קאמר שאל"כ מתבטל
 האי שטר ואכו' וע"ש מה שתי' בזה והוא דוחק כמו שיראה
 המעיין בתשו' הרא"ש וזל ע"ר נראה דל"ק כלל משום דשאינו
 תשו' הרא"ש שם אלו אומרים יד בע"ה על התחתון ולפרשו
 בסוף בריאת העולם מתבטל השטר וקאי מעיקרא למה
 נכתב לזה אלו אומרים שהוא פסח ראשון ולפרשו בידו על
 העליון כי היכי דלא תיקשי למה נכת' אבל בתשו' הרשב"א
 דלכל הפ' אינו מתבטל השטר לגמרי ומקום חלות יס' לחוב'
 אם תבטא קודם כ' שנה ללידתה או למקרה שתלו וכיבא אף
 שעתה מחמת ספק דויל הכא קא מרחי ליה מתבטל השט'
 לגמרי אמרינן וראי יד בעל השטר על התחתון וסורא"ש
 אויל ומודה בזה והראיה מדין שני יוסף ב"ש שאינם יכולים
 להוכיח עליהם שט' ח' דויל הכא קא מדחו ליה מטעם יד
 בע"ה על התחתון ואף שמתבטל השטר לגמרי ברחייה
 זאת גם הרא"ש עצמו בכלל ס"ח סו' יד כתב דאם יש עדים
 שהורה שיש בידו שטר פרוצ כל שטר הקודם לזמן ההוא
 מן חוקינן ליה לפרוצ מטעם יד בע"ה על התחתון ואינו
 אומרים טע' הורה ו' שמתבטל השטר לגמרי שאינו נובח
 כלל וא"כ תיקשי להרא"ש דירידיק ארידיה אלא ודאי הרב
 פשוט רע"כ ל"ק הרא"ש כן אלא איכא שאם אלו תופסין
 טענה זו ז"ל שהוא פסח של סוף בריאת העולם וא"כ למה
 נכתב מעיקר או ודאי תפסין ליה לעילויא ולא לבריעות'
 אבל כל ספק אס' נפרש לבריעותא או לעילויא השטר כדון
 נכתב ויש לו חלות בזמן הכתיבה אף שעתה מתבטל לגמרי
 לא איכפת לן וה"ה לתשו' הרשב"א הנו' דלכל הפ' חלות יש
 לחיובא בעת הכתיבה אלא שעתה מחמת ספק הוא מתבטל
 לגמרי אמרינן בהא יד בעל השטר על התחתון ושוב כתב
 דמתשו' הריף שהביא הטור בסו' ס' נראה הפך מהאי כללא
 והביא דברי הכה"ג שכתב בשם מהר"ר עזריה יהושע
 דהר"ף פ"ג א"ה אי כללא ודחה דבריו וקדון עמו כמו שיראה
 המעיין והוא תי' וזל והכלע"ר דלא אמרי' האי כללא אלא
 דוקא היכא שאם נפרש אותו פירוש בלשון השטר אלו צריכי'
 לומר שהעדים עשו שלא כהובן וכו' ודכותא נמי איכא שאם
 נפרש אותו פי' כשטר חזר עצמו אין לו משמעות כלל וכו'
 ופסולו ניכר מתוכו וכו' אבל היכא שאפי' אם נפרש אותו
 הפי' השטר חזר עצמו אינו מתבטל אלא חזר חסרון מכחוק
 וכו' ומעתה בנדרון הריף שהשטר חזר עצמו אין בו נפשת
 וכו' אלא דאין כדירן מספקא לן וכו' אמרינן שפיה יד בעל
 השטר על התחתון ועדים שפיה כתבו וכו' ועש' בספרו
 באורך ויראה המעיין שהוא חילוק פכון וברור ומה שהיה ק'
 לזה מתשו' הר"ה ש' סו' תירין לה שפיר ברך כ"ו ינ"א
 בתי' האחרון שכתב כמו שיראה המעיין בספרו ועפ"י ש"ט
 זו אויל ותמי ברך כ"ו ע"ר ליישב מה שהקשה מהרש"ג ב"ס
 פמ"א ח"א סו' ג' א' בתשו' הרא"ש ריש כלל ס"ח בשטר
 שחותמים בו שני עדים ויש ספק אם הוא פסול מכת תקנה
 דלא פסלינן ליה משום ספק דאמאי לא יתיב טעמא משום
 דהשטר מתבטל ויש ולפי זה כתב וזל ולע"ר ל"ק דהתם
 הפיסול הוא מפחות מחמת תקנה ואפשר שלא ידעו בתקנה
 וכעין זה תירין שם אף מה שרצה להכריח דמדלא יתיב
 טעמא כספק מוקדם וכו' משום ספק תקנה משמע דאף
 בכה"ג אין מציאין מידו וכו' ויש לא הכינותי דהתם אין
 הספק כתקף עצמה דאם הוא מוקדם ודאי פסול לא הספק
 הוא כשטר ודוק עכ"ל :

ואתאן

ואנכי מציעי אחרי המחילה מכת'ר לא הבינותי
 דבריו מאי ק"ל דהא ודאי לא יבעל מעיני
 הפת"ה ז"ל דאין הספק בתקנה אלא כל כופתו להכריח משם
 הוא דאפי' יהיה ספק פסיסול מחמת דין זיוף ולא מחמת
 ספק פסיסול תקנה כגון שיש ספק בתקנה או בשטר אם הוא
 מאותם שפסלו מחמת התקנה שהכל א' כיון דטעם הפיסול
 לעולם חזר התקנה ולא חזר הדין והכריח כן דאין לחלק בין
 ס' זיוף חזר הדין או ס' מחמת התקנה לעולם אין לפסול
 שטר מקויים שלפניו מדין זה שזמנו כתוב בעשרה בשרי
 יש לספק בו אם מוקדם או מאוחר וליכין במאזח להכשירו
 ולא תלו הפוסקים הטעם מפני היות פיסולו מחמת תקנה
 משמע ראפי' יהיה הפיסול חזר הדין כיון שהוא ספק יש
 להכשירו וא"כ למה הנידך הרא"ש לטעם תקנה וכו' פשוט
 דבריו הרב ז"ל כמו שיראה הרואה בספרו והיה עוד להאריך
 בפרט זה ומיראת האריכות וגם סיבות אחרות לא
 הארכתי :

לדין דנמצאו למדין דכל טעם דין זה
 דהיכא דמתבטל השטר מעיקרו לא אמרינן
 יד בע"ה על התחתון הוא משום דא"כ למה נכתב השטר
 מעיקרא ואין אדם מוציא דבריו לנטלם או מטעם דהעדים
 ודאי עשו כהובן בתחול וכדרך הארץ וכל אלו הטעמי' שייכי
 בשטר בעדים או בכתי' של חיוב בהדיא שאם אלו באים
 לפסולו מעיקרא למה נכתב ויש לנו לפרשו באופן המוביל
 שלא יתבטל אבל כגון כ"ר שאין כתב של חיוב בהדיא אלא
 אגרת שלומים כדרך כל הארץ שכותבין אדם לחבירו ויועז
 לפי דרכו כ"ע אזלי ומודו דמפרסינן ליה דרך עצה טובה
 ולא לכונת חיוב דהמע' ס' ואין כאן שטר ולא עדים לומר דעשו
 כהובן וכתחול וגם טענת למה נכתב מעיקרא לא שיי' כיון
 שכן דרך העולם לכתוב אדם לחברו עצה טובה הנראה לו
 לא לכונת חיוב וזה הוא אפי' היה זה הפי' רחוק יותר מהפי'
 האחר כמ"ש חכם השלם הפוסק נר"ו וכ"ש בכ"ר שהכריח
 משמין וכו' אים שאינם לא דרך עצה טובה לית דין ולית דין
 דלחיוביה להכביד הנו' עפ"י אגרת הנו' כשאל' לפניו :

אבן מה שאני מסתפק לפי זה הוא דכיון דיש ספק
 לפניו בלשון שלו אם יש שם חיוב או לא צרי' הגב'י'
 סו' לקבל חרם סתם שלא כיון לחיוב דשבויה ודאי אינו חיי'
 כיון דאין כאן טענת ברוא אלא טענת שמה אבל ח"ס מיהא
 מחייב' או דילמא כיון דפשט הלשון מסייעו שאין כאן חיוב
 כלל אינו חייב לקבל עליו אפי' ח"ס ולזה נלע"ד שחיי' לקבל
 ח"ס אף שהפשט מטייעו והראיה מה"ש הטור בסו' ב"כ בשם
 הר"י שיעים ואסקו מרן כש"ע ב"א בתרא לגבי נגזל טענה
 בע"ה דבריו שאינו אחר בהם וכו' שאינו נשבע לא מחרימין
 על מי שסופר ממון חבירו ואינו מטלם לו ע"כ הרי הכא דמין
 קדין פטור משבועת היסת מטעם חשוד דל' תקון ליה דכתיב
 וגם פשט העבין מסייע לכתוב שהרי הם דברים שאינו אמר
 בהם ואינם ניטלים החת הכנפים נ"מ חייב לקבל חרם כיון
 דיש כאן ספק אפי' רחוק שאם יודע יתחייב ממון זה"ה בכ"ר
 אף שהיה טענת שמה ואינו חייב שבע' והפשט מסייעו מ"ת
 חייב לקבל ח"ס כיון דס"ס יש גז' ספק שאם יודע שכיין
 בלשון לחייב עצמו חייב לשלם ממון ומיהו נראה דראי שאף
 שהנביר אינו חזר עתה כודאי שלא כיון לחיוב וכל לקבל
 ח"ס שאינו יודע שכיין לחייב עצמו ונכפטר בהכי כיון שהם
 מעיקרא הוא אס' חייב או לא דיינינן ליה כדון שבועת היסת
 שנשבע שאינו יודע שהלוהו וכפטר וכ"מ דכזה אינו חיי' אפי'
 לזאת ידי שמים כיון שהתובע אינו טוען בריא מש"כ ברין
 השבועה שהתובע טוען בריא לכך חייב לזאת ידי שמים וכך
 פתב סקט"ע כפי' ע"ה ס"ק כ"ב וזל לזאת ידי שמים שלם
 כיון

החוקים והמשפטים והתורות * יפוטו משיבותיו מזה ולבו
 ונקותו כל קבל החכמה והמדע ורח' עליו הני והרוד והיו
 למאורות * דין נבר קדוש דרכו רחמיאל דכפשי אחי וראש
 החכ' השלם הרין המצוין כאשור כולל ואשור מוסיף להכין
 ולהורות * ראוהא סן הן בכרותיו אייתי לן סמוכין דרכו
 כמה הלכתא גבורתא כרוב עובין ורוב היקפן פילפל
 במחמה אמרות טהורות *

פתח דבריו כתב וזל ואכני וכו' דמ"ס כתימלה לפרש
 כונת תי' התום' דשאני התם דקאמרס ואקדש
 וכו' לא לא נהירא לע"ד דא"כ לא היו מצינים התום' להאריך
 בתו' ולמו' ומ' האויב למי' וכו' דהלל הקו' מתורצת וכו' לא
 ודאי נראה מלשון התום' וכו' דתרתו בעיני כדי שלא תהיה
 חקו' וכו' ויש ראיה לדבריו מתי' התום' וכו' אכן וכו' הא ודאי
 עקתא וכו' עכ"ל ככתוב בקונטרסו באורך * אמרנא לע"ד
 דמלכד שרדך וו דקא פריש כת"ר כסוין מילתייהו דהתו' לא
 מן החדש הוא שכבר מפור' בא בדבריו דלקמן כפרשי מלת' *
 דמהרזמט זל שכתבתי דשאני להו לתום' בין הב' לשתקס
 דכונתם דבין דאיכא רעוקא כראשי' אמריה ואמרס לכסוף
 הכ' וכו' וסוף דבר כתבתי דזכינו לדון שרן מוהרא"ש זל
 בדבריו התום' דאף למסק' הכי ס"ל דלא בעי דלימא אידי
 ואקדש וכו' לא דקשיא שהדברים הם נגד היסוד שישר בסו'
 הקודם ככתוב בקונטרסי וכן הן דבריו כת"ר מהש רק
 שבקונטרסי באו הדברים משולכות אל כונת מילתיה
 דמוקרימ"ט זל דקא פראינא דדין גרמ"א שבאו דבריו
 סתומים כראש אמיר מכלתי מניד עקר דעתי בכונת דבריו
 סתו' זל להייתי עתיד לזרד דרין בכוכ' מילתיה דמוהרזמט
 בכונת עיקר דעת התום' למען דעת אי מוהרזמט פריש
 כגהם דלא במהרא"ש זל אולא *

עוד בה דבדבריו הראשונים שם רחוק דאיכא לפרושי
 כונת התום' על שאופן הלוא לשון אומרת
 דהמעין שם בקונטרסי יראה דלפוס מאי דהכריח הרב
 גופים בסו' הקודם מדבריו התום' הללו לא שאני להו בין
 הכ' לשתקס וכו' אין דרך לנטות וכו' לפרש תי' על אופן
 שנאמר שנסלפי תי' סכי ס"ל כמו שיחס להם מוהרזמט זל
 דלא איכפת לן אי לא קאמרס ואקדש וכו' ע"ש * ואם דבריו
 הראשונים באו דרך החלט מאי למימרא דלפוס קאי ההכרות
 הרב בסו' הקודם אין דרך לנטות לפרש תי' על אופן וכו'
 והלא בלא דדין כמו לא מצינא לפרש תי' על שאופן שנאמר
 וכו' * ואי נקרא הכונת כת"ר היתם למימרא דאיך איציקרא
 עלה בדעתי לפרש כונת תי' התוספ' לדעת מוהרזמט זל
 דמ"ל דקפדין אמאמר ואקדש אני לך מן התר דבג"א
 דמילתייהו משתמע בהדינא איפכא דתרתו בעיני כדי שלא
 תהא מקורסתי הנה אכתי גס כת"ר העלה ארוכה למחלה וו
 לדעת מוהרזמט זל שהשארנו הפך בחאי דקא פריש בכונת
 סוף דבריהם וזכרם אמרנא דלא עמדה לפני לעשות קושי
 בפ"ע על דבריו מוהרזמט זל כמו שעשאה כת"ר בקונטרסו
 וזל אשור קשה להרב זל וכו' דהלא כונת התוספ' כתיובס
 היא למחך בין הב' לשתקס כמו שנראה מסיים דבריו התום'
 שכתבו תש"ה וכו' ע"ש מוסד דמלכד דכון דלא בחיל ולא
 בפס דאיכא לדודה לרחות כמו שדחה כת"ר בקונטרסו
 דלאו הוקא דהוא דדין שתקס אלך דנקטו לשון הש"ס * ג"ל
 דכל ביהא לא ניתנה לכתוב דממילא משתמע לכל מדין
 פשר דבר כשקל העיני * בר חן דין דאיציקרא דרינא לע"ד
 לא צריכא לי' למימרא פסיקא המלתייהו דהתוספ' זל פשטן
 של דברים ואמתות לפוס משפט ושקל השלש כרהטא דליטכ'
 שהחזקו והסבחה כהה דוקא כפי' הלוא דקא פריש כת"ר וגם
 אבי בקונט' דתרתו בעיני צד שמחמתו צדמור כח איסרה
 להקשות

בין רחביו כבריא וכו' ז' פש * אכן מדבריו הש"ע נראה
 בהדיא כסעיף ז' שכתב וזל כל טענת ספק וכו' ואפי' לצאת
 ידי שמים אינו מחוייב כיון שהתובע אומר שמה והכתב אינו
 מורה לו ואומר בריא ע"כ משמע דוקא משום דאיכא תרתי
 דהתובע טעם והכתובע בריא הוא דאינו חייב אפי' ידי שמים
 הא אם חסר אחד מהם חייב לצאת ידי שמים וזה הפך דברי
 הסמ"ע שכתב לעיל הטעם נושם דהתובע בריא והכתובע
 שמה דמשמע דאם שניהם בריא או שניהם שמה לא מחוייב *
וראיתי להסמ"ע כאן שכתב בס"ק ה"ה וזל ואפי'
 לצאת ידי שמים וכו' ועפ"ר שם כתבתי
 דמ"ס כיון דהתובע אומר שמה קאי
 למ"ס לפני זה וכו' אבל לא קאי למ"ס דלצאת ידי שמים
 אין צריך דא"כ קשה הלא בלאו הכי וכו' כיון דגם הכתובע
 טוען בריא עכ"ל * וק"ל על דבריו דהא תינה ישכ' להחלוקת
 בריא ובריא דאינו חייב לצאת ידי שמים ומ"ס כיון שהתובע
 אומר שמה קאי למ"ס לפני זה לענין שהתובע אבל כמה
 שמים הש"ע והכתובע וכו' ואומר בריא ע"כ קאי אהך דינא
 דלצאת ידי שמים זל"כ משמע דוקא משום דטוען בריא
 אבל אי טוען שמה חייב לצאת ידי שמים אף שהתובע נ"כ
 שמה וזהו הפך מה שנראה מדקדוק דבריו הסמ"ע לעיל
 וכשלא להכ"ה לא קשיא שלא כתב לעיל משום דבר כי אם
 באן פי' דקאי מ"ס התובע שמה לענין שכו' ומ"ס והכתובע
 בריא הוא לצאת ידי שמים ואפשר דמ"ל דכל שהתובע
 טוען שמה חייב לצאת ידי שמים אף שהתובע נ"כ טוען שמה
 אכן להסמ"ע קשה *

ונראה לתרן דמ"ס כאן הטור והש"ע דהכתב טוען
 בריא היינו משום דמיריב"כ כמורה בהלוא'
 ובספק בפירעון ולכן בעינין שיקא הכתובע טוען בריא ליפטר
 ידי שמים אבל ברין הא' דהס' הוא בהלוא' מעיקרא כל
 ששניהם טוענים שמה אינו חייב אפי' לצאת ידי שמים וכן
 דאייתי להכנה"ג בסו' זה אות ע"ה שכתב וזל דאפי' תימא
 שדעת ר' בע"ה דכנתבע טוען שמה חייב וכו' היינו כמורה
 בעיקר הלוא' וכו' אבל באומר אינו יודע וכו' פטור אפי'
 לצאת ידי שמים ע"כ וזה עצמו כאמר בכונת הסמ"ע ועיין
 שם בפוסקים שרמז הכנה"ג שם ומ"מ יראה המעיין דלכ"ע
 כל ששניהם טוענים שמה בעיקר החיוב אינו חייב אפי'
 בכא לצאת ידי שמים ואם כן כנ"ד שסס' הוא בעיקר
 החיוב כל שקיבל ח"ם שאינו יודע פטור אפי' נדון
 שמים *

כלל העולה לענין דעא דכסא סליקא וכהה נחיתג'
 דהגביר הנו' פטיר ובטור הוא מכל ערעורי הן
 מדיוני ארס הן מדיוני שמים וכמו שהורה גבר הסכס השלם
 הרין המצוין הפוסק בר"ו בקונטרסו באורך ולאטונוגברא
 קא חתיבא להפיק רמון אסוב ימו לקיים מצותו השפר קדמה
 להחוייא * דעתי דעת דדיינוט שכוח מעיקרו באשר ערן לא
 היה ולענין מעשה הדבר תלו במאורות הנהלים הרבנים
 המוכקקים חכמינוט ומפריא * בה דבריו עבד נרצע לכל
 יודע ידע דין ושותה בנתא דבריהם לתיאבון
 הנעזר יונה גבון

וזאת תשובתי אליו על סדר

קונטרסו

ח הן כל יקר האתה עיני מנילת סדר ספיר אמרתי לכל
 הדברות ולכל האמירות * ז' פתב ירו נותן טעם
 בעיקר דאורייתא חכמתא וגבורתא תפסת ויקיב לן אלתה

להקשות עליו דמורא"ש ז"ל עוד קושיא אחרת דאיך כתב
 דלא שמי להו להתי' בין הב' לשתקא מן בתי דאיהו בופיהו
 מחלקי הכי בסופא דמלתיהו כאלו מפדושי יוצא ואין דרך
 לכתוב דלע"ר אין זה כ"כ פשט לשון הלזה אל מנה הלזו
 דא"ה שבס' האמר אף היא עילה לבלתי סוניה מקורשת
 דקרת' ביניו הכי הול"ל וז"ל דכיון דמעיקרא שאלת שלא
 בתורת קדושין כשאומר הב' איכא למי' דאדעהא דמעיקר'
 קאמר' או לפחות תוספת מילת כיון בתחלת הלשון
 ומכיון אות וזו במלת ו'מה דתוספת אות הוא במילת ת'
 האמר בצד מי' איכא למי' וכו' מורה כפשטא דלשנא טפי
 שאין זכמי עילה עקרית ועיקר תירוץ למה שאינה מקודשת
 ותרתי בעינן בתיבי טעם לא בפ"ע לאיזה חלק המכנה בו
 מוכח הסברה כמה הצד ויאמר האומר פרנס לי תחלה ופשיט
 ליכא דהתום ואח"כ תהיה אהה מתמה על הרב ואף גם
 זאת עלה על דעתי דמצי דרוסה להרחיק את עצמו קצת
 בסברה כי היכי דלא תקשינן מוהרא"ש ז"ל וגם דמיתייבא
 לישיייהו בדקדוק לכרש סופא דמילתיהו כאופן דגם לפי
 דכריהם האחרונים הכי קים להו דלא מחלק בין הב' לשתקא
 והוא דכיון דהתום המשמע מתוך דכריהם דלא שאמי להו בין
 הב' לשתקא דהרא' היא דתהון מדלא ירדו אך לחלק הכי
 וגם דלא שאמי להון בין לשון שאלה דאלי' אי יסיכא מקורשת'
 לי לשון גומר אתו לאפוקי כהוף דכריהם דלא נטעי את
 עצמינו בסברה וזה למיגור' ז"ל לאידך ניסא דדוקא בשתקא
 אינה מקודשת מטעמא דכיון דשאלה תחילה שלא בתורת
 קדושין אית לן למימר דהך שתיקה לאו כהודאה אלא ע"ד
 איני חוששת לדכריך כלל לא כדמעיקרא אבל כל שהוא אמר
 לה בתי הכי אי יסיכא מקודשת לי וקיים לן שהוא כלשון
 גומר והיא חששה להשיכו מילין הב' וכיוצא כימא דתן עפי'
 דכריך קאמר' דהדרה בה דמעיקרא ואמטו להכי האריכו
 בלשונם וכתבו ומש"ה איכא למימר כשאומרת הב' אדעתא
 דמעיקרא וכו' דכדכריהם הראשונים רשאי התם רשאה
 שלא בתורת קי' כא מן הישוב דאי לזאת ל"ק בשתקא אמנם
 באמרה הב' שמה יעלה על לב לטעות דאכתי שנייה משום
 שהשיכה לו כדאמרן אי לזאת האריכו לומר דלא נחלק
 הכי אלא דאף באו' הב' ט ולא ככה ולא בחיל אלא מצד
 הסברה ומש"ה כתבו כלשון קצוב מילת איכא למי' כמובן :

באופן

דלא לריק יעתי כמה שדרתי צדדין
 במילתיה דמוהר"מ ז"ל למען דעת עיקר
 דעתו בכונת דברי התום וכמובן

עוד

דכרי קדשו דרך אגב רנה כת"ר לעמוד על
 דברי הרב תכא דאורייתא בעל משנה לחלק
 כמה שתמה על הרב ז"ל מוהרא"ש ז"ל דאימא דחידושא הוא
 דאף ששתקא לאחר לשון גומר וכו' והצריכה עיון וכתב
 כת"ר דאין כאן תימ' דהרא' מינייהו נקט וכו' ועוד דריבואה
 זו של השתיקה אינו מבוחר אלא מכח סתמות דאיכע' ליה
 לפרושי והוא דראי איפ' וכו' דבאו' הב' קאי וכו' ככתוב בקונט'
 אלא דאמרי לפע"ד אכתי תמימה הרב ב'מקומה עומדת
 משום דמלבד דכל כי הא לא מצינא למי' דהרא' מינייהו נקט
 דפשיטא שאלו היו הריביות במשקל אחד דתי זה כראי זה
 לא היה הרב מקשה בלשון תימה אלא שכונת הרב כרוה
 מיללו בשני אופנים הא' דקשיא ליה דכיון דכל משאו ומתנו
 של מוהרא"ש ז"ל הוא מדבר על דין לשון גומר והוא כמו שפי'
 הרב שם בכונתו א"ב אחאי הוצרך לילך עצמו לפקש רבותא
 אחרת דעיקר החידוש הוא מה דלא קאמר מעיקרא כלום
 דמשמע דליכא רבותא במאי דקאי כדן לשון הגומר עצמו
 הלא הא איכא חידושא כדן לשון הגומר בופיה דלריבואה
 נקטיה הגם דשתקא וכו' והו"ל למי' הך רבותא שהיא היא
 בענין עצמו שהוא מדבר וקאי וכמובן ואפי' שאין
 הרביות שוות דריבואה זו דנקט מוהר"מ ז"ל דאחתי
 לאשמועינן אפי' דלא קאמר מעיקרא מידי אין כחה יפה
 כרבותא האחרת דאפי' שתקא לאחר לשון גומר שהרי כיון
 שהרשב"א ז"ל מיירי באומר לשון שאלה והיא אמרה הב' א"ב
 הגם דכתר הכי קאמר לה בלשון גומר איכא כ"כ רבותא
 דלא מהני מה' שהיא לא קאמר' הב' בתחילת דבר
 דכבר בתי הכי קאמר' הב' לשון שאלה שתי ריעות'
 רבתי היא טיבותא דאשונה פשיטא דאזרא לה וכלא השיב
 ואין עיניו נופיות אלא אחרי האחרון לשון גומר אי בתי הכי
 הדרא בה ורצתה בקדושין כגון שתקא דתקו' יש בראש לומר
 דשמה השתא מיהא דהרא' בה ורצתה בקידושין

באופן

דריבואה דאפי' שתקא וכו' היא עיקר רבות'
 הנראה דלא מהני הגם דשתקא אחר לשון
 גומר ודאזנינן בתי דכריהם הראשונים שהיה שם לשון שאלה
 וכו'

להקשות עליו דמורא"ש ז"ל עוד קושיא אחרת דאיך כתב
 דלא שמי להו להתי' בין הב' לשתקא מן בתי דאיהו בופיהו
 מחלקי הכי בסופא דמלתיהו כאלו מפדושי יוצא ואין דרך
 לכתוב דלע"ר אין זה כ"כ פשט לשון הלזה אל מנה הלזו
 דא"ה שבס' האמר אף היא עילה לבלתי סוניה מקורשת
 דקרת' ביניו הכי הול"ל וז"ל דכיון דמעיקרא שאלת שלא
 בתורת קדושין כשאומר הב' איכא למי' דאדעהא דמעיקר'
 קאמר' או לפחות תוספת מילת כיון בתחלת הלשון
 ומכיון אות וזו במלת ו'מה דתוספת אות הוא במילת ת'
 האמר בצד מי' איכא למי' וכו' מורה כפשטא דלשנא טפי
 שאין זכמי עילה עקרית ועיקר תירוץ למה שאינה מקודשת
 ותרתי בעינן בתיבי טעם לא בפ"ע לאיזה חלק המכנה בו
 מוכח הסברה כמה הצד ויאמר האומר פרנס לי תחלה ופשיט
 ליכא דהתום ואח"כ תהיה אהה מתמה על הרב ואף גם
 זאת עלה על דעתי דמצי דרוסה להרחיק את עצמו קצת
 בסברה כי היכי דלא תקשינן מוהרא"ש ז"ל וגם דמיתייבא
 לישיייהו בדקדוק לכרש סופא דמילתיהו כאופן דגם לפי
 דכריהם האחרונים הכי קים להו דלא מחלק בין הב' לשתקא
 והוא דכיון דהתום המשמע מתוך דכריהם דלא שאמי להו בין
 הב' לשתקא דהרא' היא דתהון מדלא ירדו אך לחלק הכי
 וגם דלא שאמי להון בין לשון שאלה דאלי' אי יסיכא מקורשת'
 לי לשון גומר אתו לאפוקי כהוף דכריהם דלא נטעי את
 עצמינו בסברה וזה למיגור' ז"ל לאידך ניסא דדוקא בשתקא
 אינה מקודשת מטעמא דכיון דשאלה תחילה שלא בתורת
 קדושין אית לן למימר דהך שתיקה לאו כהודאה אלא ע"ד
 איני חוששת לדכריך כלל לא כדמעיקרא אבל כל שהוא אמר
 לה בתי הכי אי יסיכא מקודשת לי וקיים לן שהוא כלשון
 גומר והיא חששה להשיכו מילין הב' וכיוצא כימא דתן עפי'
 דכריך קאמר' דהדרה בה דמעיקרא ואמטו להכי האריכו
 בלשונם וכתבו ומש"ה איכא למימר כשאומרת הב' אדעתא
 דמעיקרא וכו' דכדכריהם הראשונים רשאי התם רשאה
 שלא בתורת קי' כא מן הישוב דאי לזאת ל"ק בשתקא אמנם
 באמרה הב' שמה יעלה על לב לטעות דאכתי שנייה משום
 שהשיכה לו כדאמרן אי לזאת האריכו לומר דלא נחלק
 הכי אלא דאף באו' הב' ט ולא ככה ולא בחיל אלא מצד
 הסברה ומש"ה כתבו כלשון קצוב מילת איכא למי' כמובן :

ועוד

לויא כת"ר בקונט' הטהור ליטב כונת דברי
 התום לרעת מוהרא"ש ז"ל וזל לכן כלע"ד ליטב

והיא גם היא הטיבה הכ רלמ מהמי וכמו שיצאה הרואה דרך
 הטין דברי הרב וכיון דרואי קים ליה בתחומות כונת
 חלתיה דהרשב"א ז"ל שהרצון בו רלף ששתקה לאחר לשון
 הגזר קאמר רלמ מהמי אמתו להכי שפיר קא מתמיה עליה
 דהוראה"ש ז"ל תמוס דהנס דרואה גופיה תלה הדבר השום
 דהו"ל לפרושי ואיכא למידעה רלמ כריכה וכו' כת"ש כת"ר
 לרדיו לא כל המקומות טוין דכלל כה"ל דאיכא ביניהו
 שובא אי מקודשת ואי רלמ ביה בשתקה או לא וטובא איכא
 למיטעי בכונת דבריו דרפי' בשתקה אחר לשון הגזר אינה
 מקודשת כאשר עין חכם ישכיל בכונת סוף דבריו לפיכך אם
 חזר ואמר וכו' אינה מקודשת דמיון שלא פירש ושתקה וכו'
 וזכרנו היות דבר דכ"מ טובא כל חכם יפרש שהרצון בו
 בתאמר לפיכך כלו' מהעילה האחר' קודם דוקא ולא מהעיל'
 דאיכא עס ריעותא כמובן.

באופן

דמה שתלה הדבר הרב ז"ל בעילה שהיה לו
 לפרש לא דבר רק הוא חילתא בלי טעמא
 וכאשר עין רואה דקא חקשה ורמי בתר הכי מה"ט גופא
 דהו"ל לפרושי באופן דשפיר קא מתמיה הרב ז"ל. ואף אם
 אמר יאמר כת"ר סבדרך דחיה אמרה למילתא ולא לתשו'
 נחת' מקובלני שלא לעמוד על דברי גברא רבא כותיה
 על הס' וכדיו אלא בתשובה נחת' עוד כה דאיכא למימר
 דס' ז"ל להרב הנו' דהוראה"ש ז"ל ס'ל בעיקר כונת מילתיה
 דהרשב"א ז"ל שהרצון בו ששתקה לאחר לשון הגזר טעמא
 השום רפשיטא ליה להרב ז"ל דרפי' להצר מהמי הלוח דקא
 חזר מוהר"א ז"ל דה"כ דהרשב"א מודה וכו' למימרא
 דבי דרדיו ניכסו אלא רפשיטא דהיכא דהשיבה הכ בתר
 לשון שאלה הוא ברור רלמ מהמי טפי מכון מוהר"א ז"ל הלוח
 שנסתפק בו דאמרה הכ בתחילת דבר כמובן דהב אחר
 לשון שאלה הוא ברור תאר לרעת הרשב"א ז"ל וכאשר עין
 רואה עוד היום דטפי נפל ההפך למימרא רלמ מהמי
 בשתקה לאחר לשון גזר הכ לאחר אומרה הכ אחר שאלה
 חתה שגבל כנרון מוהר"א ז"ל או שתקה לבסוף
 כמובן ואי לזאת ס'ל להרב חסנה לתוך רפשיטא דס'ל
 למוהר"א ז"ל בעיקר דעת הרשב"א ז"ל שהרצון בו דשתקה
 לבסוף בתר לשון הגזר דקאמר מוהר"א ז"ל דעדיפא מינה
 קאמר הרשב"א ז"ל ואין זו עדיפא תחברתה אלא דוקא אי
 מייירי בשתקה לבסוף ראי באמרה הכ נמי בתר לשון הגזר
 יצאו שאמרה בתר לשון השאלה אסתבך דראורא חרד' היא
 דקא מוהר"א ז"ל שנסתפק וכדון הרשב"א ז"ל שהרי ריעותא
 דהב דבתר לשון שאלה כירבה היא לרעת הרשב"א ז"ל הנס
 רלמ קאמר בתחילה כלום באה והיתה לכלל כנרון שנסתפ'
 מוהר"א ז"ל דקאמרה הכ תחילה ואחר לשון גזר וכמובן
 ואמתו להכי הוא דתמוס דלרדיוס למה הונרך וכו' ומשום
 שהיה הרב' פשוט וכבר בעיניו לא עס לפרושי אפי' בתספד
 הדורות וכמובן.

תורתו הולך ואור מכלתו זאת מן המכון ואני הדינו כך
 מקובלני וכך הורגלתי מ"מ להסתעבב בדברות קדשו
 ותורתו כי אהבתו תקועה בלבי ינאחי מחייתי קצת
 ולרדיו חזי לי דתשו' מרן ז"ל לא קשיא שצולה מן הישוב
 באופן אחר והוא כזה שכין קצת דברי מרן ככ"י בעיקר
 תמימתו שכתב ז"ל אלא שיש לתמוה למה הונרך שתאמר הן
 דאפי' שתקה וקבלה משמע נמי דמקו' וכן נראה מה"ש
 וכו' כשם הר"א ז"ל ע"ש דעין חכם ישכיל דהטא דלישנא
 דמשמע דהכי משמע ליה למרן ז"ל בפשיטות הסברה
 דנפשיה אלא דקא מיייתי סיפתא נמי דכן נראה מהר"א ז"ל
 ופשיטא דכונת מרן ברורה דס'ל דהכי משמע פשטא
 דמשמע תתא דדוקא היכא דאמרה הכ אחר לשון השאלה
 מהמי אבל שתקה מהמי מדהונרך הס' לומר דאמרה הכ
 נמי לכתר והכי ראי' דכן נראה מה"ש הטור כסמוך בשם
 הר"א ז"ל ומדברי הרמב"ן ז"ל ועל זה הקולנו בתשו' דרין
 ראי' מדברי הר"א ז"ל והרמב"ן ז"ל אלא דאיכא מש' דדוקא
 השום דקאמר רדיו את מקודשת וכו' ועל זה כא ישוב מרן
 ז"ל דעל אומרת הכ קיים כתבו כן דאפי' ג' דהאי לישנא
 משמע שאינה חכמה אם חזר ואמר לה רדיו את וכו' וקבלה
 מקודשת וכו' וברור שכונתו לומר שזיה ס'ר דהנס דמרן
 הס' נראה כהדיח דאי שתקה מהמי מ"מ היינו היכא דלא
 קאמרה הכ אחר לשון השאלה בשום צד אמנם או דקאמרה
 הכ לשון השאלה סד' א דאפי' קאמר לה בתר הכי כלשון
 גזר ושתקה רלמ מהמי קמ"ל הר"א ז"ל והרמב"ן ז"ל דמהני
 שתיקתא דירה גם כן כממשורר' הרואה כדבריו מרן
 ככ"י ובתאו דקא מיימי הרב גם תלשון התשובה וכן בתר
 אלני דכונת מרן ז"ל למימרא דאתו לאשמועינן דרפי'
 בתך מניאות מהניא ביה השתיקה א"כ מה מקום יש
 להקשות על מרן ז"ל דמ"ל תחילתיה דהר"א ז"ל והרמב"ן
 דשתיקא לאחר לשון שאלה מהניא וכו' דהיא דאתו לאפוקי
 מהסברת הרשב"א והלא אפי' דאתו לאפוקי רלמ מיה' ככ"י
 הרשב"א ז"ל אכתי כיון דס'ל למרן דמדה"ל דהכי שתיקה
 בכרון הר"א ז"ל והרמב"ן ז"ל דפשיטא דמדה"ל מהניא שתיקה
 דאחר לשון שאלה וכפשיטא דהס' אלא דזו רבותא הוא
 דאשמועינן הר"א ז"ל והרמב"ן ז"ל דמהניא א"כ אין כאן קושיא
 כלל דדוקא הרשב"א ז"ל דהוינו דס'ל שתוך לשון דקא מיימי
 הר"ן ז"ל רלמ מהניא שתיקא רלמ אחר לשון גזר כל דאמרה
 קודם הכ והנס רלמ קאמר' הכ בתחילת דבר אית לן למימרא
 דס'ל דה"ש כש"ס הכא וכו' לאו למימרא דהא שתקה מהמי
 אלא דבעינן דלימא הן והו' נלע"ד כונת מרן בת"ש ככ"י
 ומיחו לפי מה שאכתוב בשם הרשב"א איתי שפיר ע"ש
 ובמובן ותצד על דבריו זה סברה הנו דמחסינן ליה למרן
 ז"ל דבריה ליה דפשיטא דהס' סבי הוא דמהניא שתיקה
 דלאחר ל"שאלה חמה שעיניו הרוא' דברי הרשב"א ז"ל גופיה
 שכחודשו דקא מיימי טוהר"א ז"ל דס'ל דמהניא שתיקה
 לאחר לשון שאלה הנס דקא חזין ליה דס'ל רלמ מהניא
 בתחילת דקא מיימי מרן ז"ל משמו אלא וראי רעמא השום
 דליה ס'ל רכל דכבר השיבה הכ בתר לשון שאלה לא מנבא
 ומחסינן שתיקה הכא אגרי' אפי' לאחר לשון גזר ותא"כ
 שתיקה דלאחר לשון שאלה בלתי מא' הכ כלל דמהני' וכמובן
 וברס מרן ז"ל שאזיה המדה ככו' דפרושי א"ל ליה ראה דברי
 החידושי' וכמובן עוד כא כדברי קדשו ז"ל ותאין לענין דבי'
 וכו' בטעב' ק"ל וכו' ראין צריך טעבת ק"ל ככ"י וכ"ע מודו
 דהנב' פשוטו יב"כ ל"ק מוהר"א ז"ל וכו' דה"ל דה"ל כשעת הכ' וזה
 וכו' אבל שתיקה דלאחר מיעשה לאו פלוס הוא וכו' והבר זה
 מתורתו של מוהר"א ז"ל כלמד דל"כ דכונתו הו' ל' לאשמועינן
 דאפילו וכו' ולרדיו וכו' ובר פשוטו ובר דכ"י מודו ככ"י

דשתיקה ללאחר מעשה לאו כלום היא וכו' ככתוב בקונט'
 באורך אחיבא לע"ד דאף על זאת פקחנו עינינו וחוי הוית
 בהשקפה ראשונה כאשר עיני קר"ש כת"ר ר"ה ראה וקדש
 ודבר הלמד מעיניו הוא מחילתיה דמוהרא"ש זל דכרס
 כפשוטן דא"ל בשעת נתינת ורבותא הו"ל לאשמועינן וברס
 לא דנתיבה ריבא פסיקא משום דלדידי חוי לי דאכתי מקום
 יש בראש אך לחלק ולרחות דלא קפדינן אשעת נתינת ושאינן
 שתיקה דאמר מעשה כלום אלא רוקא כדאיתיה במתא
 אותו האיש האו"תן מנה לפ' אחתס כל דלית' במתא והרשהו
 לתלו' שיתן שלא בפניו בכגון דא רכ"ר דכהריא נראה מהוך
 כתב הגביר שהרשהו לבעל המעות לתת האלף האריות
 להסוא גברא גס מבילתי היותו שס הגביר בעיר הוית
 ככתו' בקונטרסו שברשו' ירד לתת לו שלא בפניו וא' זאת
 שכתוב לאמר בכתב הגביר שידע שהמלוה היה מוכן לעלו'
 לא' ככתו' 'אובאניו מסי' קי טיפיש די פרטיד לש' ולכרכ' וכו'
 ולא הוה מצי לעכב את עצמו שס עד בא תשובת הגביר כי
 הסמינה היתה פורשת וכבר ידע הגביר מתוך כתב ראובן
 שהיה בפרק הסמינה א"כ כל כה"ג מצי רוחה לדחות
 דאיפשר דאתי לכלל כעין שתיקה דשעת מתן מעות
 דמחייבתו לדעת התוס' זל משום דקאמ"ל מלוה ואתה
 מתחייב לי כדון ערב ולדעת הרשב"א זל פטור פחובן
 ולא תיתא דהו"ל לראובן לכתוב ירו אל הגביר מאז הימים
 מקדש דשמה לא הסכים לדבריו עד קהוא יומא באופן דאי
 לזאת שפיר הן הפה יכולה לומר דש"ט דמוהרא"ש זל דלא
 השמיענו הך רבותא משום דלא היא כ"ר כסתם שתיקה
 דלאחר מתן מעות דתחול הקפידה דוקא ככה"ג דכ"ר
 באמור ולא נחית להכי דאין זה דבר והפכו רק נתיאות אחר
 וכיון דעיקר חקייתו היא היתה ברין הקדושין האמו' כש"ס
 ודבר בהווה וא"כ דשמה איהו גופיה ספוקי הוה מספקא ליה
 בכל כה"ג רכ"ר וכמוכ' הנה תחמת חילוק הלוח שירדתי
 לחלק דמני הרוחה לדחות דהא איבא נרדין דנתי את הדין
 מטענת הקול ומשום דאין החילוק כ"כ ברוד בעיני יבאתי
 לרון במכ"ש כדרך אפסר כל דליכ' דאיהו מספק' לממר דאף
 בכגון דא רכ"ר ממש לא תהניא שתיקא ללאחר תפיש' ועיני
 חכס תחוינה משרים דבכל קונטרסו לא דנתי בהך שתיק'
 רכ"ר שהיא היתה אחר מתן מעות לגרועי כהך ולאפוקי לה
 מכלל איזה שתיקות דעלמא לממר 'ללאו היא מעלק ומורדת
 כלום כיון דאין אחר מעשה כלום אלא דוקא גבי מה שיבאתי
 לרון דינא דפיטור להגביר אף לדעת הרב שה"ג שרן בדעת
 הא' דאי א"ל מלוה בש"ט מ"ו חוי דעלך קא סמכנא להלות
 לו דחייב דפתבתי שס בסוף דברי דאוף הכא ככ"ר דלאחר
 מעשה וכו' אשתכח דלמכ' ר"א הגביר פטור ומצי למימר
 קול וכו'.

אמנם

החכם עיניו בראשו דהתם דוקא עצרתי כח
 לגרועי כהך של שתיקה הלזו דכ"ר מכל וכל
 לרון מחמתו דין הקול משום דחלכר שזה שיבאתי לרון שס
 פפז סברת ד"א זל הוא משום יפוי בה דאפ"ת דלאו הכי וכו'
 ככתוב בקונט' ע"ש עוד בה שוה שייחם הרב שה"ג לסכ'
 ר"א דאזיל ומורה דתהני מאמר חוי דעלך קא סמיכנא והלה
 שתק לחייבו משום דקא שתק כמו היבא דלא מצי תלוה
 לשמוטי נפשיה אין הדעת מחבלו בסבר פניס יפות להשוות
 המדה כיון דר"א תלה הדבר בהצי לשמוטי או לא ותסתניין
 דלא נחלוק על הרב שה"ג ואין למו בו אלא הדושו מחקמו
 ושעתו היבא דאתמר דהקיא טעתא 'אומה למילתא ומיר
 עשה על פיו וכאשר שס רמו בקונט' ומשום דה"מ לאוקומי
 מחובא כיד המוחק קא אחיבא במרתי אומר שלא להוציא
 מיר המוחק שס בכל כה"ג וכמוכ' ואיכו השתא כיון

רוב השתיקות דשלט' בהו עיבא וכגון דא דקא מייתי כת"ר
 הו"אין בהן ההדמות לב"ר דמני סרוחה לרחות ולא כאן
 לכלל מ"ה לא הלכתי אחריהן ולא בעקבותיהן כיון דכלל
 דדין הא איבא טענת הקול דפוטרתו א' הגביר אף איצטא
 דחשיבה הך שתיקה רכ"ר כשתיקה מעליא דשעת מתן
 מעות וכמוכ' . כאוסן דלפע"ד איבא לא ידעתי למה כת"ר
 השוה את החלוקים מל"א פו"ס דמתורתו של מוהרא"ש זל
 כלמד והטריח זריקין קולמושו להרכות להביא הסתם
 שתיקה דעלמא הוית דהסת"ע ומוהר"ז זל וכיוצא ולפע"ד
 אין דחייבו עולה יפה לרון דינא פסיקא מהא דהא איבא נרדין
 לרוחה כדכתבינא וכאשר עיני נרדין תחוינה משרים
 ועוד זאת איבא תמה איך כת"ר הו"רן את הדין תהויה
 דהסת"ע זל והכניסה ראשונה באיקול השתיקות כאלו ירדו
 מועדו ככ"ר ראיזה כראי זה בכל נרדיו ולא חש לרקרוק ל'
 הסת"ע דקאמר ולא היה כידו לשנות דמשמע דלאוהו
 היבא דמני לשנות וכדדייק לה הכי הרב פרח חטה אהרן
 כתשו"מ"א סי' ע"ט ע"ש דאוף הכא ככ"ר אפסר דאלו
 הגביר לא הוה שתק מאז הימים מיר עדיין היה ספק בירו
 של ראובן לשנות את אשר כבר עשהו להוציא דמיו מיר גיסו
 באופן טענה וכמוכ' . ועוד איבא הרוחה כדברי כת"ר
 הראשונים הללו שהאריך במקום שאמר לקצר דתן כתב
 דסוף כל סוף אפי' לרכיבי כת"ר הראשונים לאו דינא פסיקא
 היא דלא תהניא הך שתיקה לכ"ע דהא איבא מוהר"ש
 ומוהרא"ח זל דס' דהתניא ככתוב כדברי קדשו וכיון
 רפניס רואות פטורש כתוב ראשונה סברת מוהר"ש
 ומוהרא"ח זל כדברי הפוסקים זל א"כ לא הו"ל לכת"ר הו"ר
 לרון דינא פסיקא לא מחילתיה דמוהר"ש יפה זל דקא מייתי
 בתר הכי כת"ר הו"לדידי חוי לי דאלו כך עלה רצון כת"ר
 להאריך באופן אחר הו"ל להאריך דהיעו לנא עלי מכו' נרדין
 דאיך כתבתי אפסר רכ"ע מורו בהך שתיקה דלא תהניא
 ולפוס דהתנא אשכחן דכוות' דפליגי בהך רבנותא ועוד שמת
 דבתר ההשקפה כדברי הפוסקים זל כל כה"ג רכ"ר דראיבא
 גבו וכו' דינא פסיקא היא ואיננה אפסר' ואיך שהיה אתא
 לרכיבי כת"ר האחרונים שרן מההיא דמוהר"ז יפה זל דינא
 פסיקא זל וא"כ לב"ע ככ"ר הגביר פטור מסעם מגו' וכו'
 שלא קבל כתב זה מעולם או שכבר מור וכתב לו שאני
 מתחייב בזה דלא היה שום העוה מחד ראובן גס עתה
 שטוען דמה ששתק הוא לפי שלא חש להשיבו מעולם לא
 כתובה לחייב עצמו בזה הדין עמו ופטור לכ"ע בשתיקה
 זאת דלאחר מעשה וכו' ע"כ ככתוב בקונט' באורך גס
 לזה אחיבא לע"ד דלפי החלוק הנו' שרן חילקתי שיש לדחות
 לדחות דאפסר דהך שתיקות רכ"ר באה לכלל כעין שתיק'
 מעליא דשעת מעשה כל דליבא ראייה מספקת דמהך
 טעמא דנתי את הדין באורך אפסר לכ"ע הכה כי כן אפי'
 לרכיבי מהר"ז יפה זל לא מצינן לרון ככ"ר דינא פסיקא לכ"ע
 דהגביר פטור אפי' לדעת התוס' כמו איבא לרון כת"ר
 מטענת המדו דלא היא שהרי אפי' לדעת התוס' זל עכ"ל
 דמקודשת גמורה היא זאת ואין קדושי אחר תופסין בה כלל
 הגם אם טוענת ולא כונה להשתקשלו כלל דלא קאמרת
 ואקדש וכו' וסמ"ה שתקה דפשיטא דלא מסימן להכלל
 דפסיקא קתמי באשר כל חכס לב אויל ומורה . ופשו' דמתרו
 טעמי הוא חרף משום דהא איבא להרדו רבא דס' זל דככל
 כה"ג אין סה די דשתקה וקבלה לרכיבו האחרונים דא"ל
 והרי את מקודשת או משום רכל כה"ג שלשו' עצמו בלא לכלל
 כסתם מקדש דעלמא והוא הדין והוא הטעם עצמו לדעת
 התו' לרון הערבות רון תינה מוהרא"ש דפשי' ראיבו נאלי
 איש הבינים אפי' בשבועה לומר שלא כיון להשתחייב פטור

הגם דאיכא אחתלא לשתיקתו משום דכל כה"ג אינן סהרי דהשקר או רבא לכלל תחשבערב האו' כשעת מ"תן לו וזני ערב דלא יתכן לטעון טענה ספק דבריו וכיון שכן לרעת התוס' ז"ל אף אם יהיה האופן דאית ליה תבו להאי גברא דקא טעין שלא כיון להתייב עצמו כלל אפי' הריכא הוא דלא תהימן . משום דמלבד דהרי זה כעין ההיא דטוען דס"ל לראב"ן ז"ל דלא מהימן אפי' דאית ליה תבו והוא מוצאת במרדכי דפ' אוזוהו נשך גבינכסי ותומים ריהבינן ליהו קרוב לשכר ז"ל כתב ראב"ן דכיון דריכא הכי מקבל העו' יתומי טענן קיבלתי באבר פלגא ופלג' דהפסד עליו להכייל ראה זלראב"ה נר' שאם איך עדים ששכב ויפטר במבור דלא הר"מ או החזרתים וכו' עכ"ל ע"ש ועיין בפ' השא' חלק דף ס"ד שרש"י . ועיין בתשו' מוהר"מ ז"ל בחא"ה סי' כ"ח דחוקי מחלוק' ראב"ן ז"ל בטוען שלקחם לעצמו שלא עב' כ"ד אבל אם או' שקבלם עב' כ"ד אפי' לראב"ה לא מהימן עכ"ל ולא עת להשקל ולחטרי . אמנם פשיטא דלא גרע האו' גברא דטעין דלא כיון להתייב עצמו לרעת התוס' אפי' דאית ליה תבו הטוען במעות יתו' שקבלם פלגא ופלגא דלא תהימן לרעת ראב"ן ז"ל אפי' דאית ליה מינו וטוען שקבלם שלא עב' כ"ד דחוקי לה מוהר"מ ז"ל דארב"ה נרין הלוה דהתוס' עדיף טפי בשקול הרעת דלא נהימיה לרעת התוס' ורעת ראב"ן ז"ל כמובן . פוד בה דבריו התוס' ז"ל כיון דלדעתהם הפקדי' ממוכא מיד סת' ומחוק לפרו' ע' פרוע' כדן ערב האו' כהדיח'ן לו ואני ערב ואינו נאמן אפי' בטעו' וכדן הקידושין דאף בשועב' דלא בונה לקידושין כלל לא תפסי בה קידושי אחר אפי' מספק דהאודנא רבה היא או דהלסון מהייבתו רבא לכלל תחש' כאו' תן לו ואני ערב ראב"ן סהדי דמסקר א"כ אשתכח דלרעת התוס' הגם דאית ליה תבו לא אמרינן בכל כה"ג רבא לכלל כההיא דפ' האמנין גברא דאגר חמרא לחבריה וכו' אתא לקמיה דרבא א"ל איך בארחה דנקר פקוד אולי ותייהו לא הוה מיה א"ל תה' לו לשקר איבעי אמר בארחה דכרש אולי א"ל אבני מה' לו לשקר כחוקי עדי' לא אמרי' ע"ש ועיין בתשו' מוהר"מ ז"ל ח"א דף קל"ב ע"ד שרן מהא לכ"ר וז"ל אלמא הגם דאיכא היגו' לא מהימן משום דאין סהדי דככל עדין איכא מיה בארחה דנקר פקוד ואע"ג דעדות תחש' ליכא שחי' סה' מים כשעה שהלך זה אלף שרוכ פשמים חזני מים שם הו' מ'יגו' במקום עדים וכו' ג' ונהשך לזה כעין ההיא דמוהר"מ ז"ל בתשובה ח"א סי' א' הכולא הרב כה"ג בח"מ סי' פ"כ בכללי הקים ל' ב'אות ג"ד דבמקום שניכר לכל שהוא השקר בטענה שאומר אף על פי שכתבנת קמנו אינו ניכר שמסקר לא אמרי' מיגו ובאות ג"ד דמגו כמקום שיש רגלים לרבר דמאו' דטוען הוא שקר לא אמרינן ע"ש .

באופן

דאף לפי דבריו מוהר"ו יפה ז"ל לא חזינו לרין בב"ד דינא פסיקא כמו שיצא לרין בת"ר הו' דפשיטא לפינו דלכ"ע הגביר פטור מתורת הודאי כיון דאכתי אס' התנא ימצא רבא לכלל הך שתיקו' בשתיקה דשעת הועשה ממשידינו אסורות מלגרוש כחה מחמת התיבו כפסיקא אס' לא עי' ראה גומרת באופן דאכתי לפום חלי דקמן יפה דנתי בדרך אישקר וכמוכין .

עוד

בדבריו קראו כתוב לאחר אהקיה דבתב' בפנס"ג ז"ל דברי מוהר"ו יפה דאינה טענה וכו' וז"ל ואנכי שצ"ע נלע"ד ד"ל להרב וכו' ואו' אפי' יטעון שכנגדו לא תהכי תירו שהאחר טענתו כספק שחא לא כיון לרזני והוא טוען כרי שנתרעה ואינו יכול להטו' מיד וכו' ע"כ בכתוב בקונט' . גם לזה אמרי' דלע"ד כונת הרב ז"ל ברורה דס"ל

לענין דינ' דאין השותף חולק בריוח כלל לא א"כ הרב ברור דאם היה היות היה כובע לו הפסד ע"כ ענין ולא כן היכא דלענין היותו והפסד הוה חזי למפטר נפשיה בטענה וכגון דא דאם היה הפסד היה נאמן לומר דשתק לרעת החשכון כמיגו ויהי פטור מן הפסד' דכלל כה"ג אינו חולק בריוח אס' טוענו השותף ואם הקדים ותפס מנכסי השותפות חזינאין אותם מידו דתפס תמון שאינו שלו דמסתמא אין סהדי שהיה טוען הכי לפטור עצמו מן הפסד ואין שתיקתו מועילה כלום כיון שהיה נאמן לפטור עצמו מן הפסד וכיון דאיפשר שיטעון השותף שאין שתיקתו מועילה והדין עמו לא תקרי קרוב לשכר וכו' כה"ש הרב ז"ל דרוק .

עוד

בדבריו קראו עלה דההיא דהרב הפרישה והרב טו' ז"ל שהבאתי בקונט' אייתי לן כת"ד שהיא דהרב כ"מ דקא מחיי' מלתיה דהפרישה מחמת שהיא ריד' ושוב יצא כת"ר לישע הרב הפרישה ולדחיית הכ"מ וז"ל וזה אחת כי אנכי וכו' ז"ל דאין מזה הכרע לרמו' דברי הפרישה שבא"ה וכו' . ועפי' יראה המעיין שיתייב ג"כ דחיית הכ"מ וכו' ע"כ ככתוב בקונט' . שאין כחהמקשה יפה הדין עמו ואני כקונטרסי לא דחיתי דברי הפרישה שבא"ה מחמת' ההיא דמוהר"ב ריד' שהרי ישוכ' ברור כפרט דאיתו גופיה קא חוקי לה להיהו ריד' בדקאמ' לא יפסי' והחילוק ברור ופשוט היה בעיני מזה הימיה כמו שאך חלק כת"ר שדוקדק בא' בלשונו דלא ק"ל על הפרישה דא"ה לטון אומרת דמילתיה דמוהר"ב ריד' מוכחא דלא כהט"ו כי מ"ש בדבריו הראשונים וכאשר המטביל וכו' מ"ש מוהר"ב כ"ד הרצון בהם למ"ש דלפי ישוכ' הרב הכ"מ סהר דינא מ"ש הפרישה ודמפיר אית לן למימר דמתך מוהר"ב ריד' אינו הפסיד האומר ומה שלא בא החילוק והתי' מפורש כהדין בדבריו וסתמתי הדברים משום דלדידי אין זו תשובה נצחת דק יפה כח דרומה דמיה נאה שהרי דחיקא מילתא קצת למי דבקהיא ריד' לאו דוקא ובמך לה אלא תפסיד האומר וכא"ה דוקא קתני מחמת שמתך אל החילוק הלוה וכמוכין . תו' כתב כת"ר ז"ל ועוד כי נלע"ד שאף לדברי הפרישה אינו חייב לפרוע וכו' ככתוב בקונט' באורך . לרבר הוה יפלט כת"ר שכל הראשונים אנו מנטערים סברת הפרי' ורעמיה דסכרי דכאו' כל הון וכו' חייב לפרוע מטעמא דאין זה שליחות גמור כמו שתמה הרב כ"מ ובת"ר בא לחלוק את השוים דאף דקאמר מוהר"ב דשליחותיה קא עכיד אפי' לא חייב לפרוע וזה לא יתכן דהמדקדק בדברי הפוסקים דס"ל כהרב הפרישה יראה מתוך דבריהם דכל דאמרינן שליחותיה קעכיד פשיטא דחייב לפרוע וכדברי הראשונים ז"ל ואיך אנו במספר הדורות כחינו יפה לרין דינא מסברת הראש דאף לדברי הפרישה הללו פטור משום דהגם דשליחותיה קעכיד טפי תפאו' הכ' וכו' אפ"ה לא חייב לפרוע וכמוכין .

ועוד

לו בדבריו קראו אחרי דקא נפיקא בקונט' לנצח ידי חובת מי שיאמר דליש' יתירה לטפוי אתא וכו' וז"ל גם לזה אני אומר דמלבד הטעם וכו' יש עוד טעמים אחרים דלא שייך בהא דכ"ל לישא יתירא הא' הסכימו בו כפי' תרי אחי באו וכו' לא קאמר' לישא וכן אלא בלשון דמשתמע לתרי אנפי וכו' תתקון וכו' ע"כ בכתוב בקונט' . אחינא לע"ד דברי הראשונים הללו איך להם שייכו' בכל כה"ג אופן מעשה קונטרסי' ויבאתי לנצח זה מי שיאמר דלישא יתירא לטפוי אתא ויאמר האומר דלפי לטון יתור הלוה אכתי יש תקום לחייב את הגביר או אמרי' דלישא יתירא לטפוי אתא וכו' במדוקדק בלשון ושוכ

ושוכ כל עיקרי יצאתי לרון כפ"ר מדין הלך אחר התקון
 וכו' והיה רמזוהיקו ז"ל שהיה עיקר דברי הגאונים הנו
 שהם עיקר כונת דבריהם לא היתה אלא על הרב הגדול
 שדן את הדין לפטור מדין ליטא יתירה וכל שאזו ומתנו
 ועיקר דמו בא כולל יצא לרון דינא מההיא דהלך אחר
 התקון דהדר ביה וכיוצא ולא למימרא דלא מידון מליטא
 יתירה כלל למ"ד לפרט את הסתום ובמילת דהכנת הלשון
 מורה כן בשופי ככתוב בס' הפוסקים ושוכ לרון מדין התקון
 ועליון ולרון דינא ככ"ד לכ"ע ליפוי כח באופן שרברי כמעט
 הן הם דברי הגאונים הנו ממט כמו שיראה המעיין ואין
 כאן טעם אחר

תו כתב כת"ר ז"ל והטעם הב' שכתב וכו' אבל באגרות
 וכו' וה"ה ככ"ד שאינו אלא איגרת אין לנו לררו
 ליטא יתירה וכו' ע"כ ככתוב בקונט' : מהודעאל ליה
 לכת"ר שמתא עומדי לרון דינא ידעתי בני דלאו פסיקא היא
 ברי לרון מינה ככ"ד דינא פסקא שעינינו הרואות גדולי
 הפוסקים ז"ל שדרשו ליטא יתירה גם בכתבים הנשלחים בין
 אדם לחברו הוא הרב משפטי שמואל בתשו' ובא העדות
 בככ"ה ג"ח ס' ס"א בהנה' ב' אות מ"ט ולו אנו שומעים
 ואין הם מצוי בידי לראות דברים על בורין וכיון דליכא
 למידן מינה דינא שלמא ובכ"ד יש אמתו לרון דינא שלמא
 לכ"ע והדברים ברורים ופשוטים כמו שבא בקונט' באורך
 לתה נטפל להסתייע את עצמינו מצניפים שנפל בהם
 הספרט והתמורה כגון דא ראיגרת והיה דהרשב"א ז"ל
 שסבר את הדלת כמילתא דפשוטה לפניו לכ"ע שלא ניתנו
 הצניפים הללו אלא תסום אכחשי במילתא דלא פשיטא ואין
 אין לנו עסק בה דק דרך העברה לרון דינא פסיקא לכ"ע
 ולאין הסיח דהר"ב כמייעקב ז"ל שמתאו ומתמו בה
 וכמוכן :

עוד בדברי קדשו כתוב לאמור שעוד מצא תנא דתשיע
 לן דלא נחייביה להגביר מחמת השתיקה ז"ל עוד
 מצאתי להרב המו' כמורה"א כבון ז"ל בה' שומרון וכו' הו'
 דשתק דלא איכפת ליה וכו' הרי לך בהדיא וכו' וה"ה בכ"ד
 ע"כ כמורה בקונט' : אמיכא לע"ד אין הנדון דומה לראיה
 דשאני כ"ד דכבר הגביר הקדים לדבר דבר דמשתמע לתרי
 אנפי' ובתר הביכתב בעל המעות שעל פיו נתן דאשתכח
 שעשה עיקר הפי' שהוא לחייב הגביר והלה שהק דהא חייב'
 צד חיוב לפי דבריו הראשונים במה הנד ומש"א כפ"רון הרב
 כמוכן באופן דיפה כח הדוחה לרחות שאלו היה האופן
 בכר הנפקד קאמר ליה למפקיד הנח סתם דמשתמע לתרי
 אנפי כנודע מהש"ס ובתר הכי חזר המפקיד ושנה ופירש לו
 לנסקר דעל שמירתו קא סמיך והלם שתק בעין שתיקה
 דכ"ד אפטר דלא היה הרב ז"ל מחליט המאמר וכמוכן :

תו אייתי לן כת"ר להך שתיקותא דכ"ד תשו' הרב פ"ת
 המוכח בקונטרסיו ז"ל גם מרברי הרב פ"ת מוכח
 כן בהדיא וכו' ויהי כמחריט אמרי' דמ"ה לא חס להשיבו
 לפי שראה שטינה את הפקידוהו וכו' הרי וכו' וה"ה ככ"ד ולא
 ידעתי למה כת"ר דמו תשו' זאת וכו' ולא הזכירו בפיוט
 טעם השתיקה שכתל ומכוסל הוא עפ"י דברי הרב ז"ל ע"כ
 ככתוב בקונט' :

גם בזה מהודעאל ליה לכת"ר שאינו לא ידעתי היאך
 כת"ר הביאה לכלל לרון מינה להך שתיקותא דמדין
 דירן ולא חס דאיכא אך לחלק ולרחות שרברי הרב ז"ל הן הם
 דוקא ע"פ היסוד מוסר דאסברו ליה מסבר כונת ליטא
 דראובן עפ"י אנשים חכמים סוחרים דבקיאי במשפט דיוק
 לשון הנסוג בין הסוחרים דהשתא מיהא עשה לו עיקר יתר
 דתקוי' ובמו שרא' מרכרי הרב ז"ל שס' פקודתין וגם ת"ת

כתר הכלי כמו שיראה הרואה שס' ואיכא למי' דאנוטו להמי
 רלמי הך פי' איך צד חיוב לראובן אפי' בזה המד החלום
 המאמר הרב למידן דינא לעיני השתיקה דלא חס להשיבו
 וכו' ומש"א"כ בשתיקותא דכ"ד דכל דכרינו סובבים הולכין
 בהנחה מונחת דאיכא במה הנד לפ' כונת טעמה הכתב אין
 כאן צד חיוב להגביר ושתיק דאין תמס ראייה וכמוכן ומחילה
 גם מילתא דפשיטא היא דאין לרון ככ"ד אפי' תמ"ט הרב
 שם בטר הכי ז"ל ולא מיכעיא בככ"ג שעינינו הרואות אלא
 אף במנחה שלטונו של ראובן היה סובב ב' פירושים וכו' ס"ת
 כיון שלכל הפי' הלשון סובר ג"כ הפי' שפי' בו החכמה
 הסוחרים וכו' כיון שכן יד בעל השטר על התחזותו וכו'
 עכ"ל ע"ש דיש בחשמוע דגם עפ"י הנחה זו דאיכא תרי דגדי
 הדין שדן לענין השתיקה דלא חס וכו' הוא דין אמת ודמיה
 לכ"ד : דליתא דאכתיו יפה כח הדוחה למימר דהשתא
 מיהא מר"ה הכלל עולה וכו' קאי הרב ז"ל לשאלתו הלן
 המונבת לפניו שכתוב בה אף שחשון לא הודיעו לראובן
 מענין ערכותו כלום ככתוב בהדי' שם כדכרי הרב הקורמין
 ואין כאן דין שתיקה כלל וכאשר יראה המעיין כמשפט
 מרונת לשון הרב ז"ל וכמוכן :

עוד בדברי קדשו ראייתי לכת"ר שכתב עלה דהיה
 שבא בקונטרסיו רכיון דאיכא לפרט כונת לשון
 האגרת על ב' אופנים יד בע"ה על התחזותה ז"ל דרי' אמי
 לכאז קבת להסיר תלונת המתעקש שיטעון דע"כ וכו' אלא
 איכא שאינו מתבטל השטר לבמרי אבל היכא שמתבטל
 לבמרי לא וכו' ואגב האריך בענין כת"ר בשקלא וטריא
 בכתוב בקונט' גם אנכי פי' כפיו כל דבריו נכונים וברורים
 ליעין חכם אך איעקרא לא היה חן הצורך לכאז ולהסיר
 תלונת המתעקש בכל כי הא דפשוטה לפניו רכיון דכבר
 פתבתי שם בקונטרסיו בפירושא דקא פרושאל לתועלת
 הגביר שהרפון דענה טובא קמ"ל ולעשות עמו טובה כי
 חסדא הוא ההוא אמר להיות מורשה שלו על האלף אריות
 כסתם מורשה דעלמא ע"ש א"כ תו מאי ביטול גמור איכא
 למימרא כיון דכבר עלה דמילתא שתי דמו עיין מהרש"ם
 ופ"ת ז"ל וכבר כלל הלזה דביטול גמור הובא שם בתשו' המ'
 א"כ פשיטא דהמתעקש לא יתעקש וחרוב פשיטתא לא
 חשתי להזכירה אפי' דרך העברה בעלמא :

עוד בדברי קדשו קא נשיק כת"ר לרון דכבר חרש ז"ל
 מחי' ב' אכן תה' אפי' מסתפק וכו' אבל ח"ס תחייב
 מיהא א"ד כיון דפשיט הלשון חשיבו שאין כאן חיוב כלל לאינו
 חיוב וכו' ח"ס ולזה נלצ"ד שחיוב וכו' וסראיה פת"ש שטור
 פסי' ז' בשם ה"ר ישעיה ופסקו מרן וכו' שאינו נשבע אלא
 מחמתיו וכו' הרי הכא דמן הדין פטור וכו' מ"ת חייב לקבל
 חרס כיון דיש כאן ספק אפי' לחוק שאם יורה יתחייב מחון
 וכו' כיון דס"ס' צד ספק שאם יורה שכיון בלשון לחייב
 עצמו וכו' ומיהו ודאי וכו' אינו זוכר עתה וכו' יוכל לקבל ח"ס
 שאינו וכו' ע"כ ככתוב בקונט' באורך : אלא דאמרי לע"ד
 כל גבר אשר ידעו מתשמישן בספרי הקדושי' הפוסקים ז"ל
 מילתא דפשיטא היא דנחית נפשיה לספקא כל קבל דנא
 אחסם כל כך חסברת הראש היתה פשוטה לפני דינא פסקא
 בלפי' לייא ער' דלא חשתי לם לתור ולחפש אחריה ולהזכירה
 כלל הטעמא דמחיתיתי לחייבו ח"ס' לאיש אשר אלה לו
 פתבע דפשיטא דליטא קא חשייב ליה טובא טפי מהתובע
 וכל חיליה דהתובע לא הוי אלא חכמא דהאי ליטא דוקא
 ושמתא קא טעין והלם טוען כריא רכיון דכא לכלל כבא לרון
 כשטר ואין קול' דיר בעל השטר על התחזותה אפי' היכא
 דאין המשמעויות שוין דמשתעות הא' חשייב טפי לבעל
 השטר כנודע וכתובא בקונט' ומדינא הגביר היה וכו' אפי'

אם היה פשט משמעות הלשון מסייעו לבעל השטר ח"כ
השתא מיהא ראויכא מילתא דפשטא דלשונא קא מסייע
ליה להבביר דפשיטא דכיון דאפי' אם היא השמעות שון
היה מופה כחוד כל רכן הוא המופה כחופה יפה בעין תרי
דרבי השתא מיהא לפוטרו ח"מ באופן דאויכא בעין תרי
לטיבותא עור בה דמוי לא לשתמיט חד מן הפוס' זל אפי'
בגריעא מן דא להצלות על ספר דמחוייב לקבל ח"מ שלא
כיוון אל הפי' המחוייב כידיון הכאים בדברי הפוסקים זל
בעין כ"ד כמו איראה הרואה בספרי הפוסקים זל ותו דא"ה
גם בכרון מוהר"ש זל הנו' המובא בתחילת קונטרסיו היה
נריך לקבולי ח"מ אשר כחאמרו הן מנה לפ' ושתק לכסוף
אלא כיוון להתייב לו ולא משמע הכי דהטא דלשונא
דמוהר"ש זל

באופן

דלפע"ד היה נראה דמילתא דפשיטא היא
דלא מחייב לקבולי ח"מ כלל דאי משום ההיא
רכיכו ושעיה דסי' ז' שדן ממנה כת"ר אחר המחילה בדת
ובכלכה לא היה משום דמלכד דאין סדרון רומה לראיה
אין רבין הובע דקא טעין טענת ספק לחייבו ח"מ לכתובע
אם כיון להתחייב עצמו אף גם זאת היכא שפשט לשון
השטר קא מסייע ליה להנכתב דליה כאן חיוב כלל והוא
טוען טענת בריא והגם דקול ריד בעל השטר על התחונה
אפי' היכא דפשט הלשון מסייע טפי לבעל השטר מטוען
טענת דראי דמרינא ה"ל לישבע ומשום היותו חשוד פטרו
דבינו ישעיה מן השכוב' וחייבו לקבל עליו לפחות ח"מ ועיין
בסמ"ע זל שם וכמוכן עוד בה שדבר הלמד מענינו
הוא דרוקא גבי גולן אמרו דמראיכא דאמרי קמא דפסק
נרן כשמע לאיכא דאמרי בתרא דמיון דקא רמו טבועתא
עליה דגולן הנם דטעמו מילתא דלא אמיר ודברים שאינם
גיטלים תחת הכנפים דמן בתי הרבנים לדבר להאמינו
אמאי לא קא פטרי ליה בקבלת ח"מ אלא טעמא משום
דכיון דהא איכא סהרי דקא חוו ליה שנכנס לביתו של גבול
וכו' ח"כ כל הנו הוכחי מסתין לרלא כימא רכיון דהא איכא
סהרי וכו' וב' טוען בהא הגבול הוא יטבע ויטול אלא
דנימא שיטבע הגולן טבועת היסת ויפטר תכא הני הוכחי
דברדך הררבה כא לכלל כטוען בריא ושכובעת היסת דעלמ'
דנשבע וכפטר והא"ר בתרא ה"ט דפוטרוהן השכובעת
משום דאיכרא דהגבול לא מהימן ליה כשכובעה שיטבע ויטול
כיון דטעמו הלתא דלא אמיר ודברים שאינם גיטלים תחת
הכנפים אחת גם הגולן אף דמרינא הו"ל לישבע דגדולה
הפראת העדים להכיא לכלל טענת בריא הלון של גבול
כבריא דעלמא בשקל הסדרות כדכתי' ולא הו"ל לתפטרין
בה"ס ת"ח כיון דלא מני לישבע דס"ל דחשוד מיקרי מחמת
דאיית העדים הטילו עליו לפחות כמקום שכובעה ח"מ
ובאשר כל זה מפורש בתוב יוצא מעצמו של דבר ושיחתן של
סופרים המפרים זל באופן דבהדריא עין רואה דרוקא בני
גולן הזקיקוהו לח"מ בכל כה"ג הנם דמגד הענין מוכיח
נותוכו כותיה דטעמו תלת' דלא אמיר וכו' משו' דהא איכ' מצד
אחר דבר המגברתו גדולה העדאת עדים והלה טוען בריא
ומשא"כ בכ"ד דאין דבר מגברת כלל באופן דלפוס דהטא
אדרבא הנד איפכא אופא למושגע מינא מההיא דגולן
וכמוכן וההיא דשיליה סי' פ"ו דכלל כיוול דכל הטוען לחברו
טענה שאפי' אם הודה לו יתחייב ממון אין מחייבין אותו
היסת ולא חרם שאף אם הודה אינו חייב לו כלום ע"ש
דמשמע דכל שאם הודה יתחייב לו ממון לעולם מחייבין
עליו בטענת ספק כמ"ש בס"ע ע"ה פשיטא דאיידי בטוען
בסתם טוען דעלמא דאין דבר מגברתו למראית עינין
כל רואה ובהרז

וכבר

היה נראה לע"ד להכיא לה סמיכות דכלכ"ה ב'
דכ"ד ראשיקרא המלוה גופיה טוען ספק והלה
ודאי ואית ליה מסייע שיטבו חמש פשט לשון הכתב דקא
מסייע להבביר דליה כאן ח"מ כלל תמ"ש הר"כ גדולי
תרומה זל בשל"ח ח"ג סי' ס' עלה דההיא דכתב הר"כ
התירו זל היכא דטעין וכו' ל"ט טעין אינו יודע אם לויתי
ל"ט טעין אינו יודע אם פרעתי כיון שצ"א חסוי' לטוען בריא
ושמא בריא עדיף ומתוך שאינו יכול לישבע משלם
ובו' ע"ש זל ושמא גם לחלוקת אינו יודע אם פרעתי אפשר
דמהני עד אחר לשיטלם מתוך שאזל ואלא יקריס ח"מ כמו
שהיה לו להקריס אם לא היה העד מסייע לתובע כדכתב
לעיל שאין התובע נריך לישבע אלא מחריס סתם על מי
שנטל ממנו שלא כדיון וכו' אבל בדאיכא סהרא ס"ל לטור
זל דאין להקריס דראי אין לחשוד כוליה האי שיטול זה שלא
כדיון ושיקיה זה יעד חמס וכו' עכ"ל ע"ש. הרי דהנס דאלו
לא היה שם עד אחר מסייעו היינו מוסרין אותו דשמא כו"ל
שלא כדיון והאינו מחרימין עליו ח"מ מ"מ כיון דאיכא ע"א
מסייעו לא חסדין ליה כוליה האי וא"כ אף אכן מני נאמר
בדברוספכו כגון הא דכ"ד דהנכתב טוען בריא והתובע
ס' דאין לחשוד כוליה האי שטוען שקר בכריא ואנכתב
הלשון הפך פשט כונת המשמעות ואין להקריס ח"מ על
הגביר דלפוס דהטא דרידי חוו לי רבנון הא דכ"ד דכתיב
דפשט הלשון מסייע להבביר כ"כ עד דכתיבא בקונט' הא'
דלא היה מן הבורך לנאת ז' פי' המסייע לבעל המעות אלא
משום דשמא יתעקש המתעקש א"כ כל כי הא בא לכלל
באלו אית ליה להבביר ע"א מסייעו שהרי אלו לא היה מקום
אפי' למתעקש הוה חשיב כתרי סהרי וכמוכן

אלא

דלפוס ריקטא אנכי הרואה דמרבירי מהר"ב
זל דספ"פ"ד משמע איפכא שכתב זל אבל
במלוה ע"פ שתכינו ואמר שפרעו ומכיא ע"א שיע דבריו
הלוה פטור כיון שהעד מסייע ואין עליו אלא ח"מ עכ"ל
ע"ש. וכבר ק"ה מקום לשאת ולתת ולהאריך בדברי הרב
הללו אלא שאין כונתו כאן רק לענין הדיון. אחנס הרי
בזריא דהנס דאיכא עד אחר מסייע ליה דמ"ט פטרינון
ליה משכובתא אפ"ה תח"ס לא פטרינון ליה וקשיא לכאורה
להד"כ ג"ת זל שימס למוהר"ב זל דע"א מסייע פטורו
תח"ס. ותמיה אני עליה דכתי' דכיון דנחית להכי וקם
עלה דמילתא דרון דינא דחייוב ח"מ מההיא דגולן טפי הו"ל
לאתויי מקד דסי' פ"ד דלפוס דהטא אית בה מווקה טפי
קשהיא וכבר היה אפשר לתרן בעד הר"כ ג"ת על נד
דחמק דאיהו זל לא אמרה למילתא אלא דוקא כג"ד דהעד
קא מסייע ליה למלוה להוציא ממון דאשתכח דמלכד
דחשדין ליה להעד שפוא עד חמס תו חשדין ליה להוציא
שחטל ממון שלא כדיון וכוליה האי אין לחשוד וכדרייק הרב
זל בלושנים ומשא"כ ההיא דסי' פ"ד דהעד קא מסייע
לאוקומי ממונא דקא סקיד שכבר פרעו וליכא אלא כס'
המסייע דאין לחשוד אותו דשקר קא סקיד אבל זה המסייע
מכא הלוה עצמו אינו כ"כ מסייע גמור למימרא דאין
לחשוד כ"כ כמ"ש הרב ג"ת שאין לחשוד כוליה האי
שיטול זה שלא כדיון שהרי זה טענתו הוא שלא לפרוע ושמא
אשתמוטי הוא דקא מישתמוט לפוס שעתא וכיון דבמספר
הדורות כבר תקינו ח"מ בכופי' בכל ואפי' בטוען ספק
אמטו להכי אין כותיני יפה לפוטרו בכגון דא גם תח"ס
כמוכן

האמנם

חוי היות להרב מוהר"ל ז"ל כחשו' סי'
כ"כ דכהדיא אמרה למילתא דער אחר
מסייעו פוטרו גמ"ס ונ"ר היינו כע"א המסייע לאוקומי
ממונא

ממונה והוא הפך סבת מוהר"ב ז"ל הנו' שכתב וז"ל ואם
האחים ראובן ושמעון מביאים ע"א כשר שמעיד שרוע לו
שאביהם לא היה חייב לה' מרים תאונה אין לה' מרים לתת
חרם וכו' דהא ע"א פוטר משבועה וכו' עכ"ל ע"ס.

וכרי לזונם אמינא מילתא דשוניא לתרוויהו והוא
בנתיבת טעם קצת לדברי מוהר"ב ז"ל דהבס
דס"ל רע"א מסייעו פוטרו מחיוב שבועה דתמירא אינו
פוטרנומי מחיוב ח"ס דקיל טפי שהוא מתקנת האחרונים
יותר בזמן במספר הדורות כנודע מטעמא דס"ל למוהר"ב
ז"ל דאין סיוע וכח ע"א יפה להנילו מתרתי שתי רעות לא
מחא מחאי דהוה מחיוב קודם ומש"ה שם בסי' פ"ד דאלו
לא הו"ל ער אחר המסייעו היה חייב שבועה לפיכך כתב
מוהר"ב דהשתא דחית ליה ע"א רקא מסייעו פוטרו מחא
חייוב שבועה ולא מתרתי ח"ס אמנם אולי ומודה הרב ז"ל
דבל דאו לא היה שם ע"א המסייעו לא היה מחייב שבועתא
אלא ח"ס לכד דיפה כח ע"א לפוטרו מן החיוב ההוא
באופן דבזה בל מן הישוב גם מילתיה הרב ג"ת שהרי גם
בכ"ד לא היה שם אלא חייוב ח"ס לכד והע"א המסייעו פוטרו
כמוכן וכן ראיתי להרב החביב ז"ל בהג"ה הטור סי' ע"א
באות ז"ט דקא תייתי שם דברי מוהר"ו וז"ל הנו' וכך שם
בראשית דבריו וז"ל לא פליגי זה את"ש מוהר"ב בסי' פ"ד
וכו' דהתם חייב טבוע' והער פוטר מן השבו' אבל לא מח"ס
אבל מוהר"ו וז"ל ז"ל מיידי בשאינו חייב לא ח"ס והער המסייע
פוטר מן החיי' ההוא וכו' ע"ש באופן רקס דינא כמו שדרכו
לעיל בכ"ד דינא דפיטור נוח"ס שהרי הכא נתייב בכ"ד אפי' לא
היה פשט הלשון מסייע להגביר אלא שהוא לא היה שם אלא
חייוב ח"ס לכד כיון דשמא קא טעין התובע וכמוכן יוא"ע ג'
דבתי הכי העלה להפך דהולק מוהר"ו וז"ל עם מוהר"ב ז"ל
שכתב וז"ל ואינו הולס דבר זה יפה דבשלמא אם נאמר
דלעולם אינו מח"ס נחא אבל אם נאמר דכשיהיה חייב ח"ס
לכד פוטר מח"ס למה לא יפטרנו ג"כ מח"ס כשהיה חייב
שבועה הרי העד מסייעו וכו' למה לא יפטרנו ג"כ מחיוב
החרם מאחר ראם לא היה חייב שנועה פוטר מח"ס לכן
ב"ל נכון דמאן דס"ל דכשהוא ח"ב שבועה אינו פוטר מח"ס
ס"ל ג"כ דכשאינו חייב אלא ח"ס אינו פוטר והטעם דח"ס
אין לו פיטור לעולם וכו' ומ"ד דכשהוא חייב ח"ס לכד ער
המסייעו פוטרו ה"ה כשחייב שבועה פוטרו משבוע' ומח"ס
וכו' ע"ש . מ"מ מלבד דהרואה יראה דלאו מילתא בלי
טעמא כלל היא כרי' לאפשי פלוגתא מחתתא אלא דיש לה
פנים הנראין קצת בכל כה"ג דלא לאפשי פלוגתא כדכתי'
טעמא דס"ל דאין כח ע"א יפה להנילו רק מחא ולא
מתרתי כמוכן וזכר לדבר מ"ש הרב ז"ל עצמו שם בסי' כ"ט
בהג"ה ב' שלהי אות ע"ז לענין ע"א מסייעו דפוטר מן
השבועה וז"ל אמנם ככוכת רבינו בעל הטורים ז"ל ראיתי
להרב גרולי תרומה דף ק"ו כתב וכו' דבכל מקום דשייכא
שבועה דאורייתא ע"א פוטר משבועה דאורייתא אבל לא
משבועת היסת דאחיי ערות העד לפוטרו מיהא משבועה
דאורייתא אבל היכא דמעיקרא לא שייכא שבועה דאוריית'
כגון טוען פרעתי כהלכה ע"פ ובזנא בזה דאף אם לא היה
העד לא הוה משתבע אלא היסת אחיי ערות העד לפוטרו
אף משבועת היסת וכגון הוא וכו' עכ"ל ע"ש :

עוד בה דאשכחן למוהר"ן א' חסון ז"ל שהחזיק ותפס
בסכרתינו זאת דכתב בתשו' בס' המקור ברוך
סי' כ"ב במדון דידה וז"ל ואפי' ח"ס אפי' דליכא כיון דע"א
מסייעו ויש לרזן ק"ו אם אחר דמחייב שבועה החמורה לא
יפטר אותו מן החרם הקל שהוא תקנת הגאונים ז"ל ואין
לומר דהרי אנו דואין דפוטר מן השבועה היכא שהוא חייב

ועם כל זה הוא חייב ח"ס ואין פוטרו ע"א לזה ז"ל דהא"כ
וכו' שדי לנו דפיטור אותו הע"א מן השבועה ולא מתרי
דהינו ח"ס אבל היכא שהוא בענין רנ"ד דליכא מקום
לשבועה כיון שאינו טוען ודאין ואין עליו אפי' דליכא ער
המסייעו אלא ח"ס אפי' לומר כיון דהער פוטר היכ' דאויכא
שבועה ג"כ יפטר אותו מח"ס היכא דליכא שבועה אלא
ח"ס וכו' עכ"ל . הרי בהדיא אף לחלק ינא הרב ז"ל
כחילוקינו דלעיל בשקל ההרדמו' מסבת הר"א ש הגם שלא
ראה תשו' מוהר"ו וז"ל הנו' רב"ש אין בדין דעינו
הרואות תשו' מוהר"ו ז"ל ודברי הרב ג"ת ז"ל דפשיטא דכתיב
יפה יפה בחילוקינו זה דלא לאפשי פלוגתא כדכתיבנא ולא
תימא דהרב ז"ל אמר למילתא בלשון אופשר משום דמלבד
דעין חכם ישכיל זאת דאלו היה רואה הרב ז"ל תשובת
מוהר"ו ז"ל היה מחליט המאמר כמוכן עוד כה דכבר בסופא
דמילתא דן את הדין שראובן פטור אף מח"ס מה"ט כמו
שיראה הרואה שם כמוכן .

באופן דוכינו לדין דכיון דבכ"ד הגם דלא הוה
מסייע ליה להגביר פשט הלשון אלא שהיה
הדבר להפך כדכתיבנא לעיל לא הוה מחייב אלא ח"ס לכד
א"כ אהנילן מסייע שיש בו ממש הלזה לפוטרו מן החיוב
ההוא כמוכן . והגם דמ"מ לאו הודיתא היא שהרי הרב
כנה"ג ז"ל לא רצה לזונם בסוף דבריו שם כדכתיבנא הנה
מלבד דגם מילתיה דהרב ג"ת ז"ל מובח דלא כותיה דכבר
הלזו טע"א מסייע פוט' מח"ס יחסה למוהר"ב ז"ל כדכתיב'
לעיל . ואשתכח דאיהו ז"ל יחיד בדבר עוד כה דנא ולמד
מדין השבועה דמצי למטען ק"ל לאפטורי משבועה כמודע
עיין מוהר"מ ז"ל בח"א סי' קכ"א ומוהר"ש ז"ל בח"א סי'
ט"ז וכמה גדולי האחרונים ז"ל ומכובא בכללי הק"ל להרב
כנה"ג ז"ל אות ע"ד ע"ש . וה"ה לענין ח"ס הכא בכ"ד
דמצי הגביר למטען ק"ל כמהר"ו וז"ל דס"ל רע"א פוטר
מח"ס דמוהר"ב ז"ל הכי ס"ל כמו שייחס סברא זאת הרב
ג"ת להרב ז"ל ודס"ל כמו שאף חילק מוהר"א חסון ז"ל
זכרתיבנא . ואע"ג דבהא גמירנא להפטר הוא סבת
מוהר"ש ז"ל כמובא שם לפלוני בין בא לפטור עצמו מוזן
כטענת ק"ל להבא לפטור עצמו משבועתא ס"ל דלא מצי
למפטר נפשיה משבועתא כטענת ק"ל הנה מלבד דהא
דאשיקרא לפי שיצור דברי הרב כנה"ג הנו' שם משמע
דסבת מוהר"ש ז"ל הנו' רחויס היא זכאשר בא העדות
דרכו מוהר"מ ז"ל הסכים ע"ש שם בח"א סי' קכ"א וגם דמזינן
דמוהר"ש ז"ל לא חש לה כלל כמו שיראה הרואה דבריו הנו'
ז"ל שם .

עוד בה דמוהר"ש ז"ל חליה דתלי לה בפלוגתא
דאפלוני רבנותא אי אמרינן מינו לאפטורי
משבועה דס"ל דמרס"ל דלא אמרינן מינו לאפטורי משבוע'
ה"ה דלדירהו לא מצי מימר ק"ל לאפטורי משבועה דחדא
היא דתהון כנודע .

אמנם אין בדין כיון דמ"מ בפלוגתא מתנייא והן
דביס הסוכרים דמינו לאפטורי משבועה
אמרינן ולדידה מצי מימר ק"ל לאפטורי משבועה א"כ הרב
דינא בכ"ד דהגביר המוחזק מצי למטען ק"ל כמ"ד דמצי
למימר ק"ל לאפטורי משבועה ודכונתא לענין ח"ס דמצי
למפטר נפשיה כטעמ' ק"ל כמ"ד דאפלוני מוהר"ב ז"ל מודה
דע"א פוטר מח"ס היכא דליכא שם החיוב שבועה
כדכתיבנא לעיל וכמוכן . ועיינן בפ"מ ח"ב סי' ק"ז בדף ר"ו
ע"ג ותשובת הרב כנה"ג הנו' ז"ל המובא בתשובת מוהר"מ
ז"ל ח"א סי' קכ"א ואל' וקחך לבד לומר דאדרבא שניא וסביא
ח"ס דאין הנאמנות מועיל בו אפילו אם פו' בפירוש ופסקא
מין

מזן זל כסי' ע"א ס"ו שהרי כבר איהו גופיה הרב כנס' ג' זל
 שם שם לו כסי' ע"ה אות הנו' אך חלק כמנשאין דלא רמי
 לכאמנות דהסת ליכא מאן דמסייע ליה כתיב הנה דקושטא
 קאמר . ומשא"כ גבי ע"א דהרי מסייע ליה דאמת יגדה
 חכו כמובן ע"ש .

באופן דלפוס כל מאי דכתיבנא דפשט הלשון דקא
 מסייע ליה להבני' בשופי בא לכלל כאלו הו"ל
 ג"א המסייעו פטיטא דהגביר וזאי בריוו גם מקבלת ח"ם
 דכתיבנא .

הלום

ראיתי אחרי רואי דאכתי לכאורה אין כחינו
 יפה לרון ככ"ד דינא דפוטור מקבלת ח"ם
 דלפוס דהטא דכרי מוהר"כה זל רמי' מ"כ ס' ח"י עומדין
 מוכר דפסק אהיהא דכתוב סלעין וכו' ריש כבא מניעא
 זל כתוב בו סלעין מלוא אומר ה' ולוא אומר כ' מתן לו כ'
 וכטבע לו היסת על השאר עכ"ל ע"ש . הדי דהנס דהשטר
 קא מסייע ליה בהרייא שהם ב' מרחתמו העדים בהתם
 סלעין אפ"ה מתייבין ליה שבושת היסת על השאר וה"ה
 הכא ככ"ד ראית לן למימר רואין סיוע הלוא מפשט הלשון
 דקא מסייע ליה להגביר מוציא מחיוב קבלת ח"ם כמובן
 ואע"ג דמזן זל שם אחי עלה מטעמא דאין נטבעין על
 כפירת קרקעו' שכתב זל הטעם משום דלכ"ע היכא ללוא
 אומר שתיס פטור משבו' התורה משום דמן השטר לא משמע
 אלא כ' ושטר הוי שעבוד קרקעות וכשם שאין נטבעין על
 כפירת קרקעות כך הודאתן אינה מביאה לידי שבושת
 וע"כ לא פטרינן לקרקעות אלא משבושת דאורייתא אבל
 לא משבושת היסת עכ"ל מ"מ נקוט תיהא דכבר כתב דמזן
 השטר לא משמע אלא שניים ואפ"ה דקא מסייע ליה שטרא
 בהרייא לא פטרינן ליה משבושת וה"ה ככ"ד לענין הח"ם
 ומה גם אי אמרינן דהיהא דכתב בו סלעין סתם קא מסייע
 שטרא ללוא שהם שני' טפי מאי דקא מסייע פשטא דלישאנא
 להגביר הכא ככ"ד דפטיט' דלפוס דהטא כל דכן הוא שאינו
 פוטור מח"ם וכמובן . אמנם אנכי הווא דאחר ההסקפה
 אין טענה הלוא מחייבת את הגביר בכל כה"ג דכ"ד לקבל
 ח"ם . וטעמא משום דמלכד דרא דמהר"כה זל לוא הודאתא
 היא זכ"ע אלא דפעל כה דהפטר וכמו שהביא הדרכים
 הרב הנמקי זל שם כפי' ההלכות כריש מניעא דכתב זל אי'
 מ"ד דהאי שטרא דמסייע ליה פטור אפילו משבושת היסת
 כאלו עדים מעדין דכריו של לוא ואיכא מאן דפליג ואמר
 שאינו כעדות גמור ולא יופטר אלא משבושת דאורייתא אבל
 מהיסת לא וראה לדבר מדאמרינן כפ' המקבל בההוא
 שטרא דהוה כתיב ביה שנים סתמא מלוא אומר ג' ולוא
 אומר כ' ואסיקנא דאי קרס הלוא ואכלפי' של שנה ג' אין
 גוזביאין מידו דפירות בהזקת אובליהן עומדין ואם איתא
 דעדות מעלליא הוא לתא אין מוציאין מידו אלא ודאי לאו
 עדות מעלליא הוא ומידי היסת לא יופטר כן דעת הרמב"ן
 זל אבל הרשב"א זל כתב שאפשר לדמות ראיה זו דמשום
 דמילתא דעביד לאגלווי היא אטרומי לכ"ד וכו' לא נטרומי'
 והרכב"ר זל דהה מדרך אחרת וכתב דאפשר דשאני התם
 שהניחו לוא למלוא לאכול פירות שנה ג' אחרע ליה סהדותא
 דשטרא וכו' עכ"ל ע"ש . באופן דאשתכח דפליגי בה
 דבוותא עוד בה דקשיא לי בגויה דח"ם הכא שהנכריכו
 הרמב"ן ודעמיה זל עדות גמורה לפוטור משבושת היסת
 וכי גרע זו מע"א מסייעו דפוטור מן השבושת ואיהו גופיה
 הרמב"ן זל ס"ל דפוטור משבושת התק' אומר' חוקת' ומומרי'
 אינו פוטור כמ"ש הש"ך זל משום כסי' ס"ה ס"ק י"ד ע"ש .
 ובשלמא מאי דקא פטור ליה הכא מה' מ' לא ק"ל מא' דהבא
 ה"ט משום דאין נטבעין על שעבוד קרקעות דהודאתו היא

עפ"י השטר כמובן אבל משבושת היסת אחאי לא קא פטר
 ליה דלא גרע מע"א מסייעו . ותו מוהר"כה זל ראויה פסק
 כסי' פ' דרע"א מסייעו פוטור משבושת היסת אחאי הכא
 גבי היה כתוב בו סלעין פסק דנטבע היסת על השאר וכו'
 גרע מע"א מסייעו . אי לאו דמימא אך לחלק דלא סוף הכר
 אמרו הרמב"ן ודעמיה זל ומהר"כה זל דלא מהני סיועא
 דשטרא דכתוב בו סלעין סתם מלפוטור גם משבושת היסת
 אלא דוקא בההוא גמורא דלוא אומר כ' ומלוא אומר ה' דכיון
 דאלו לא היה שם שטר והוא קא מורה ליה ג' היה מחייב
 שבושת דאורייתא א"כ השתא מיהא דאיכא שטרא יפה כח
 השטר להצילו מחיוב שבושת דאורייתא דוקא ואין כחו יפה
 להצילו משתים ווגם שבושת היסת כיון דאפילו היה כופר
 בכל היה חייב היסת ואלו היה שם עדות גמור פטי' דהוה
 פטרינן ליה גם מהיסת דמיהו תיתי לחייבו מן בחד ריפה
 כחו אפילו להוציא מן המחוק אבל כיון דלא חשבי' ליה מ"ש
 סלעין סתם כעדות גמורה א"כ אין כחו יפה להצילו גם
 מהיסת והוה כונתם כח"ש שאינו כעדות גמורה וכו' ונטבע
 היסת וכהיהא דהמקבל וכמובן . ומשא"כ היכא דאעיקרא
 לא הוה שייכא שם שבושת דאורייתא כלל רק היסת וקא
 מסייע ליה שטרא דככל כה"ג איכא למימר דכ"ע מודו
 דמהני לפוטור מחייבא דהוה קמיא עליה היסת לכו' ובעין
 ההדרבה דכתיבנא לעיל משם הרב ג"ת דכתב אהיהא
 דמחייב שבו' וע"א מסייעו באופן דאוף הכא ככ"ד לענין
 הח"ם דאעיקרא אין כאן שום חיוב שבושת רק ח"ם לכו' ד
 דמא קא טעין אית לן למימר ריפה כח פשטא דלישא' דקא
 מסייע ליה להגביר לפוטור מחיוב קבלת ח"ם אפי' איכא
 דסייע הלוא דפשט הלשון דקא מסייע ליה להבני' אין סיועו
 יפה כההיא דהיה כתוב בו סלעין שהרי השתא מיהא לפי
 דבריו וחילוקו זה דלא הווקקו לעדות גמורה אלא כדי
 לפוטור משתים א"כ ככ"ד לא בעינן ער שיכא לכלל כההיא
 דסלעין דהוי מסייע טפי אלא כל דחייבן דכא לכללך
 סייעתא דפשטא דלישאנא בע"א מסייע ולא רמיא עליה לא
 ח"ם לכו' כחו יפה להצילו מחיוב זה מיהא וככל מאי דכתיב'
 לעיל וכמובן . ועוד בה דמצאתי להרא"ש זל בפסקיו שם
 כריש מניעא גבי מאי דאפילו גמורא ח"י ע"א מסייע
 פוטור מן השבושת זל ועוד חביאין ראיה מהא דאמרי' בפ'
 וכו' דקא מסייע ליה שטרא דאע"ג דהילך בעלמא חייב
 הכא פטור משום דלשון השטר שכתוב בו סלעין סתם מסיי'
 ליה דאמרי' חוקק דאם היו שלש לא היו העדים חתומים על
 סלעין סתם כיון שאין ראוי לבכות בו לא שתיס וכיון דפטר'
 ליה משבושת כסויעי שטר בעלמא אעפ"י שאין כאן עדות
 גמורה שאין אלא שתיס כ"ש בעד אחר שמעיד דכרי
 הכתב עכו' עכ"ל ע"ש . וכוונתו ברורה מילתא בטעמא
 דס"ל דגרע מע"א מסייע משום דכיון דלא כתבו סכום כלל
 והלא טוען כריא שהם חמשה יש מקום לומר דמתא לא ידעו
 העדים הסכום כמה הוי אלא שבאו על החתום בסלעין סתם
 אכתב סופר והודאת הלוא שהוא חייב למלוא הסלעין הכתו'
 בשטר וחתמו בכלי דעת מספרם ואשתכח דאין כאן עדות
 על הסכום כלל וקושטא קא תבע שהם חמשה וכמורע באופן
 דמה' ט' גרע מע"א מסייע דעלמא משום דכיון דהא איכא
 למצודא אכדורי' אי ידעו העדים בסכום דשקולים הם אשתכח
 דאין כאן כסויע ודאי כמנע"א דקא מסייע ואומר בכריא
 דכריי הנתבע כמובן . א"כ באופן אחר דכיון דהלה טוען
 כריא שהם חמשה נבד פשט השטר הכה חוקק דאין אדם
 תובע אה"כ יש לו אנדווי' מנרע פשט השטר למימר טפי
 שלא ידעו העדים הסכום ואשתכח דגרע מע"א מסייע
 דהע"א הכה הוא אומר בכריא דכריי הנתבע ומשא"כ הכה

דטמי יש צד לומר שלא ידעו הסכום והו"ל חסייע ברוב מצד
 פטט השטר וכמוכן . ואיך שיהיה הדין כ"ל דהך סיועא
 דשטרא דכתו' ביה סלעין מנרע גרע מיב"א חסייע ואכ"ה
 מוכני לפטור השכו' ואף רשכו' מודה במקצ' קאמר מ"ה עין
 חכס וטביל זאת דכיון דס"ל דגריעא מע"א חסייע ודן
 מינה לע"א חסייע שהכניסן מיהא בדרך אחר הנה כי כן
 מיכה בהכו' לעצור כח היפה במאי דאיך יבאנו לחלק מחמת
 ההיא דע"א חסייע דפטור מן השכועה חילוק הכו' דלא
 אמרו הרמב"ן ז"ל ודעמיה אלף דאינו מבינו חסיתים ודנו
 ככ"ד פטור חס"ס כעין המדרג דע"א חסייע דהא קא חויפן
 להראשונים ז"ל שהקריבום זה אל זה כמוכן :

ועוד

דוחא אשכחנא ככ"ד דהשתא מצינן אף לחלק
 חילוקא אחריתא בין ההיא דסלעין סתם לסכר
 הרמב"ן ז"ל ודעמיה לנ"ד והוא דכיון דאיכא למי' דמרס"ל
 דלא הו"א עדות במורה מ"ש סלעין סתם הרצון בו דרפחית'
 מע"א חסייע דעלמא וכליגנא דהרא"ש ז"ל . מצינן תו לחלק
 דע"כ לא אמרנא למילתא הרמב"ן ז"ל ודעמיה דאינו פוטרו
 הך סיועא דשטרא דכתוב בו סלעין סתם אף משכועת
 היסת אלף דוקא היכא דהלה טוען בריוא ומדידיה קא תבע
 מדעת עצמו דחמשה סלעין הלוהו נגד לשון השטר וכיון
 דסיוע השטר ללוה אינו סיוע גמור שהס דוקא שתיס
 דגרע מע"א חסייע דאיכא דרדן דשטרא חין כאן עדות על
 הסכום כלל כדכתיבנא ושטרא קושטא קא טעין מלוה אמטו
 להכי הוא דקאמר האף דמידי טבועת כמ"מ מבינו מחמת
 דלא מצי למטען פחות חסיתים והו"ל הוראה משעבוד
 דקדעות דפטור מ"מ טבועת היסת חייב . וכפרט אי
 אמרין דה"ט דגרע מע"א חסייע משום דחוקה דאין ארס
 תובע אלף כ"ש לו לגרועי מנרע כח פטט לשון השטר
 כדכתיבנא . ומש"כ ככ"ד דמלכד דשטרא קא טעין עוד
 בה דמאי דקא טעין הוא מחמת כתב הגביר עצמו דרוה
 לפרשו על אופן הדוחק ולמימר דהכי היתה כונתו להתחייב
 הוא לו וכל כה"ג דלאו מדעת עצמו קא תבע אלף מחמת
 כתב הכי בע עצמו וגם דאינו טוען בריוא אלף שטרא איכא
 למימר דאפשר דאפי' הרמב"ן ז"ל איזיל ומודה דמהני סיוע
 פטט הלשון דקא חסייע ופי' לנתבע ממקום שכא התובע
 לפטור מכל ערעורי דכגון דא חסייע יונא ככא יפה טפי
 דלא עביד אינוס לכחוכ משפט לשון הלוה לדרך חיוב והדר
 דינא כדכתיבנא :

וזאת

תורת העולה ככ"ד דלפי השב יד עני אמן בכל
 מאי דכתיבנ' בזה כ"ד יבא נקי גם מחרס סתם
 כדכתיבנא דמלכד דדברי הרב"ג' ומורה"ן חסון ז"ל
 מורין דלכ"ע פטור ודלא כותיה דהרב ככ"ה ז"ל עוד בה
 דשפיר מצי הגביר למטען טענת ק"ל ופטור מכל ערורי
 בכל האמור ומדובר :

הצעיר מרדכי רובין

ט שאלה

שמעון ולוי אחים שחלקו ביניהם כל
 עובון אחיהם חלק חלקן ובכלל הנכסים
 נשארן להם גם כן שט"ח תהלוהה שהייב ראובן לאביהם
 מאתים אריות וכשחלקו העובון עשו שטרות בין האחים
 מבידי אומר ענין החלוקה איך לא נשאר להם זה לזה שום מין
 טענה על ענין העובון שכבר כל אחד נטל חלקו ורק את זה
 הש"ח הלו נשאר להם לחלק ובעזר האל יתברך בבוא לידי
 גובינא ישולו כל אחד חלקו חלק בחלק . והנה אחר זמן מה
 כשבאו לגבות הש"ח כמצא שהיו לראובן הכו' ב"ח הרבה
 וקמו ועמדו יחד כל הב"ח לראות אם יש בנכסיהם כדי שיעזר
 חלוקה לגבות כל הב"ח ושלס או לא ואשתכח שלא הגיעו

אפי' לחצי שיעזר ועמדו כפני כ"ד לרעת כיזר סדר חלוקה
 ואם יש בהם דין קדימה לקורמין בזמן או לא והורו כ"ד שאין
 דין קדימה מוסבת בכגון דא ושיהיה כגון דא חלק חלוקה עפ"י
 מניינם דהיינו דתחילה ישולו כל אחד ואחד חלק חלקן כסך
 אשר יעלה החוב הפחות שבכולן ואח"כ יחזירו הנשארים
 החב"ח ויחלקו ביניהם הנשאר לפניהם ע"ז דהך חלק חלק
 ואי לואת שראו שמעון ולוי אחים הנו' שאם יהיו נחשבים
 שניהם גם יחד ככ"ח כל א' וחוב א' יהיה מוגע להם ההויק
 והפסידה שפי תמאי דקא מטי להו כהיותם נחשבים כשתי
 כחות הנה כי כן נפל ההפך ביניהם וכין שאר הב"ח
 שהאמין טועמין כתיבי כ"ח נחמו נחשבים שכל א' רשאי בשלו
 ומאו הימים שמת אבינו כבר נשתעברו נכסי ראובן לכל א'
 מתמו לפרו"ע פרעו"ת לכל א' חלקו בתרי חובות וכלל
 ההיא שעתא לזה חוב מאוחרת וכיון שגורה מרת דאין
 דין קדימה מוסבת כאן ג"כ כמינו יפה לישול כל אחד מהם
 חלק כראש בפ"ע כתיבי כ"ח ומה גם שכבר חלקנו העובון
 מאו הימים ככתוב אלנו כשטר החלוקה . וכל שאר הב"ח
 טועמין איכס אלף כח אחד וחוב א' כח הכן מבח האב אב
 א' לכולם והנה קמתם תחת אבותיכם וכמוכ אחד אתם
 נחשבים . יורכו המורה הדין עם מי יושא שכמ"ה :

תשובה

כישאל איש מה מני יהלך הלך ורבר
 משפט לרון דינא ולהורות נתן הרשות
 בהוכה . אף איזי אענה אנא ועירא ערכי עלי דענא כנפשא
 שלא כשאני ככתב כתבא דנא . להורות משפט גבר חק
 ומשפ' די' שלמ' היכי לדינו יושבי על מדין כי דינא . אף ידעי
 רכנן להאי מילתא דרך גכ"ר בעלמא עביד אינוס לנאת
 לחון ממחיתו לגבוי דעתא דלא שלטא בי עינא . מחכ
 גברא שמצותו עליו חובה אידי רחביב חיבה יתירה ור
 חינא . ב"ש וב"ש במקום דאיכא נמי עשה דכבוד תורה דקא
 מוהר רחמנא :

ואען

ואומר מילת רפשיטא ויול קרי ביה רב הוא דאין
 לרון ככ"ד מההיא דאמרי' כפרק דיני גזרות
 עלה דמתני' דמי שהלך למד"ה ואכרה דרך שרהו וכו' דאמר
 רבא בארבעה דאתו מכח ארבעה וארבעה דאתו מכח חד
 כ"ע לא פליגי דתנו מרחי ליה וכו' ע"ש . דאלמא משמע
 לפוס דהטא דאף דארבעה אתו מכח חד דלא הוה מצי איתו
 האיש למרחי ליה אפ"ה כל דהשתא מיהא הם ארבעה מצי
 מדחי ליה דבתר השתא סוף המעשה עינינו נופיות והרי הם
 שנים . דכחד דאתי מכח ארבעה טעמא אחריתא אית להו
 לרבנן משום דמצי מימר ליה אי שתקת שתקת ואי לאו
 מהדרנ' שטרא למרייהו כמוכן . באופן דאף הכא ככ"ד
 דגם דהכי תרי אחי אתו מכח חד כבי איש א' מ"מ כיון
 דהשת' מיהא שעת העמדה לדין הם שנים בתריב"ח חשיבני
 דלייתא שהרי מלכד דעמין דחיות דרכא אחריתא אית להו
 דכל דהשתא מיהא היא קנויה לכמה רשויות פשיטא דכל חד
 מצי מדחי ליה לבעל הדרך דרכך לאו גכאי הוא שהרי הדוחה
 קא מדחי ליה כדי להוציא מידו מה שכבר החזיק וכהו בו
 והלא חין וכותו ודאי גבי חד מנייהו שהרי ארבעה רשויות
 הם ויול הכא קא מדחי ליה ויול הכא ומדחי ליה וכו' ומש"כ
 הכא ככ"ד שזכות שאר הב"ח הוא ברוד ועתה כאים האחים
 הנו' לזכות בטענה מכרייו כדי להוציא ולהפקיע כח וזכות
 שאר הב"ח ולישול הם חלק כראש כל אחד בפ"ע כמוכן .
 עוד בה דהתם עין כל רואה שהן סן שוים היום ארבעה
 רשויות נפרדות רכל חד וחד וכהו בחלקו מחמת עצמו ע"י
 מתן מעות . ומש"כ ככ"ד דהחמת אביהם דוקא הם באים
 לזכות ולא מחמת עצמם כלל ושטרא אינוס נחשבים אלף כח
 אהר

אחד ככה אביהם וכמוכן . גם לפום ריהטא נראה לליכא
 למיקם עלה כדון דידן מוזיא דאיתא בש"ס ככמה דוכתי
 דלא עדיף מבכרא דאתא מחמתיה דאוף הכא בכ"ד נומא
 הכי דלא עדיף הכי תרי אחי מבכרא דאתי מחמתיה דאלו
 היה אביהם חילא היה כחו יפה לתבוע חלק בשני חוכות
 דהכא בכ"ד לא כרא אלא זה המכילא לבית הספק דהיא
 גופא מספקא ליה אם כך היא המירה מדאורייתא או דרבנן
 שכשזכתה תורה לזוירי נכסי מורשי להוית נחשבים מיד כל
 יורש ויורש לכה בפ"ע זכות להם חלק א' וחלק להם באופן
 דממילא אשתכח דנתחייבו נכסי לזה לזה ו' וזהו ק' כאלו לזה
 חוב מאחרת מאחד מהם וכל לריכא דין קדימה כגון דא
 דכ"ד כל חד וחד נוטל חלק בראש דלנכסי יורשים שאני דכך
 היא המידה להך מילתא דכ"ד דממילא הוא דקא וכו' כמותן
 א"ד לא זכתה להם תורה בכל כה"ג דכ"ד דרשות אחרים
 מפסקת ביניהם אלא כבכרא דאתמוניה דשניהם גם יחד
 כה"א וחלק א' חטיב כאביהם שלא היה אלא כה"א וזכוב א'
 כמותן . וממילא עין רואה דאין לרון בכ"ד מתני' דהמאי
 דתנן חבדועם ארץ שירוש את אביהם וגו' אבל לא יאמר לו
 טול אתה חטים ואני שעורים וגו' . בר וגוי שירש את אביהם
 וגו' ע"ש שהרי לפי הלוקיבו הכו' עין חכס ישכיל זאת דהאי'
 לא באה לכלל כ"ד כלל וכמוכן :

וכבר

עלה כמתעבה לפום ריהטא לרון בכ"ד מההיא
 דכתב מור"ם ז"ל בהנה כה"מ סי' ע"א ס"ט ע"ל
 דההיא דכתב מרן ז"ל שנים שהללו או הפקידו לאחר ובא א'
 מזה לנטול חלקו אין שומעין לו עד שיכוא חבירו אבל אם
 חכרו כעיר וגו' וז"ל וכל זה בשנים שהפקידו ביחד אבל מי
 שהפקיד ביד א' ועתה וזהו לו שני נכסים ובא אחד מהן ונתכין
 לו חלקו עכ"ל ע"ש . והנה מאי דאיכא למיקם עלה דמלתא
 דמרן ז"ל דאיכא פסק בסוף קכ"ב כבר עמד בו הרב
 הסת"ע ז"ל שם בס"ק כ"א ואיך חילק דדוקא ליתן לו חלקו
 אינו יכול להכריחו אבל צריך לרון עמו על חלקו אפי' אין
 שותפו בעיר ע' שאימנס ראי' אין ממאי דקא מחלק מזה"ס
 ז"ל בין שותף לזורש דאף דגבי שותף קי"ל דאין שומעין לו
 למיחב ליה אפי' חלקו עד דאתו חכריה דמ"מ גבי יורש
 מיהב והכינן ליה חלקו הנוגע לו הנה לפום ריהטא זה מודה
 באזכע דס"ל דשאני גבי אחים דכך היא המירה דהו"ל כל
 השתא מיהא נתחיי' לפרוע לכל א' מהם בפ"ע חלקו הנוגע
 לו וכתרי כחות ותרי ב"ח חשיבו ומש"כ גבי שותפין
 דמעיקרא לכולם כאחד נתחיי' וכעין גוף אחד חשיבי שניהן
 יחד ובעינן דשניהם יחד או שלוחם יעמדו למשפט דשניהם
 כעין ב"ח א' דמו וכמוכן . באופן ראוף הכא בכ"ד כיון
 דתרי אחי כתרי ב"ח חשיבי הדין נותן דכל א' וא' יטול חלק
 בראש ככל א' משאר הב"ח כיון דכאלו ליה מכל א' דמו
 כמוכן . אלא דבתחילת העינין מרתמייה משום דמלכד
 דחזי הוית להרכ ש"ך שם בס"ק כ"ד דשקיל וטרי במילתא
 דמיה"ס ז"ל הכו' וראשונה איך חלק בין יורש לשותף כעין
 חלקו זה הכו' . אמנם למן בתר איך ינא לחלק דיותר
 נראה לחלק דגבי שותפין ה"ט משום דלא מודע של מיהמון
 דאפשר שהוא כולו מן השותף דליתיה קמן במתא ואף
 דשניהם יחד הלון לאחר מ"מ לא מודע אלזינו אם חלקם
 במתן שיה ומה שאין כן גבי אחי כשמת אביהם הרי נודע
 לכל שהוא של שניהם חלק כחלק וכתב שכן עיקר ושכן חלק
 הרב ג"ת ברך קכ"ט . וגם כתב שלפי זה א"ש ההיא דסי'
 קכ"ב הכו' דמיורי בשותפין שחלקם ירוע ודלא כמו שחלק
 הע"ש והסת"ע ז"ע . באופן דלפום סך חלוקה כתרא ראי'
 אף לחלק ועשה כו' עיקר הרב ז"ל אין משום מקום לרון בכ"ד
 כלל דהא התם טעמא מיהא איכא דאתא לא יתן לכל א' וא'

לכרו חלק הירוד ואף ג"כ שותפין דומיא דאחין נמי אפשר
 דאיכא לספוקי עיקר ספוקין דכ"ד וכמוכן . עוד כה
 דאעיקרא דדינא אפי' לפי החילוק הא' שאיך חילק הרב
 כמו שאיך חלקנו שמתתו יצאנו לרון לעיל לפום ריהטא
 בכ"ד דתרי אחי כתרי ב"ח חשיבי ואין משום דאי' לכ"ד שהרי
 שפיר איכא למדחי דאף דאך חלוקא אין הרבון כו' למימרא
 דיורשי' כדון תרי ב"ח ממ"ט אית להו גם ליטול כל א' בפ"ע
 חלק בראש כשאר הב"ח אלא דטעמא משום דכך היא
 המירה דהוה ליה כאלו הוה שעתא שעת מתן מעות התב'
 מלה עם הלוח שאם ימות איש ויבדל פר"ע חובו סך הכת'
 לו ולכניו אחריו חלק בחלק הנדר השום שבהם באופן דלאו
 ה"ט דהוי כאלו נתחייב מתש חוב בפני עצמו לכל חד וחד
 וכאלו ליה מכל חד וחד אלא לפרו"ע פרשו"ת מחמת כניהם
 לכל חד וחד חלק הנוגע לו מוסך אשר יהיה מביע לאביהם
 בשעת פרעון ולעולם דכל דאיכא ב"ח הרבה כחוב א' דמו
 וכמוכן וברור דאף אם המצא תמצא דמפורש אתמר גבי
 שותפין דחשיבי דכל כי האי בכו"ד כשנים אין לרון מינה
 לכ"ד דרילתא יורשים שאני דמעיקרא מכה א' קאתו ולא כן
 שותף דמעיקרא סוף סוף תרי כחות הוו אלא דהוי משותפי'
 ואף גם זאת אם המצא ימצא איכא דהשותפים חשיבי כחו'
 א' נמי דרוחה חזי לרשות קנת דדילמא שותפים שאני משום
 דאיכא למימר דמעיקרא להכי הלון לאחר שניהם יחד להיו'
 נחשבים שניהם כא' ככה א' ולא כן גבי יורשים דכיון דפני'
 חדשות באו לכאן דמלוח גופיה ליתיה בעולם אפשר שיפה
 כה היורשים לפרוע להם לכל חד וחד חלקו הנוגע לכל חד
 בפ"ע כאלו לוח מכל חד וחד בתרי חופות וכמוכן . גם
 ברורא מילתא דליכא למיקם עלה דכ"ד כלל מההיא דפרק
 גט פשוט דף קע"ב דאמר רבא האי מאן דניקט שטרא בר
 מאה זוזי ואמר שויה נהליה תרי בני חמשין חמשין לא משוי'
 להו מ"ט עבדי רבנן מלתא דניחא להו למלוה וניחא ליללוה
 כדי שיכוף לפרועו וניחא ליה ללוה כי היכי דנפנס שטרי
 וגו' יעש וקבעוה כל הפוסקים להלכה כנודע . וכתב מרן
 בב"סי ג"ן בשם רבינו ירוחם ז"ל דמרעת שניהם דוקא
 כותבין יעש באופן דכל דאכתי לא ירעין דעת שניה שויה
 לא משוינן להו לתרי בנין ואיך יתכן לומר דבעבור דכין
 תקנתא דלא ניחא ליה ללוה שלא מרעתי להיות נחשב אחד
 מיית המלוה כאלו חייב לכל אחד מכניו בפ"ע דתרי ב"ח
 דמו ואשתכח שאם יפרע לא מכניו אחר מיתת המלוה כאלו
 חייב חלקו הנביע לו דהיינו חמשים לא יהיה השטר חשוב
 ונפנס לחלק הנשאר לחשו חייב אי כתרי ב"ח (ועיין בסי'
 פ"ד בש"ך ז"ל בס"ק א' ובפוסקים) ממש דמו דליתא דמלכ'
 דלא דמו אהרדי דאימא ע"כ לא תקמו רבנן דלא משוי' להו
 דעבוד רבנן מילתא דניחא וגו' ע"כ וגו' אלא גבי מלוה ולוח
 גופייהו שלא ילך כל חד וחד למעבד מילתא דניחא ליה ולא
 לחבריה . ומש"כ הכא גבי יורשים דאפשר דאעיקרא לא
 יבא הדבר לידי מידה זו ופרוע יפרע למלוה גופיה קודם
 שימות וככל כי האי בכו"ד לא חשו רבנן להך מילתא וסרת'
 עוד כה דאעיקרא דדינא איכא למימר דאף אי כתרי ב"ח
 יהיו נחשבים האחים להא דכ"ד מ"מ לענין פגימת שטרות
 לאו הכי אלא דכיון דסוף סוף כחם יפה מחמת שטר הלוח
 דשניהם מכה האי שטרא קאתו כל דנפנס דין פגום אית
 ליה כמוכן ועיין במשפט דרך ח"כ סי' ז' הביאו כה"ג טס
 בסי' פ"ד בהגהת הטור אות ס' . ובר מן דין דאעיקרא
 דדינא כבר כתבנו לעיל דהכא בכ"ד דמספקינו אי שאני גבי
 יורשים דהכי זכתה תורה להם להיות נחשבים כתרי כחות
 ואכתי לא ירעין וכרלעיל וכרור דהא לא קשיא עלה דהך
 דפ"ג הכו' דאתא לא אתא עלה דה"ט דלא תשוין להו
 לתרי

לתרי בנין משום דשמיא ירע המלוה דאית ליה ללוה כ"ס
 הרבה ואין בכנסים כדי לפרוע לכולם ולפי' תואנה הוא
 מבקש למעבר ליה תרי בנין כדי לגבות חולק יתיר כתי
 חובות כמובן רפשיטא דליכא לחלק בין חר מלוה לתרי
 מלוין ועיין בררש"ל כ"ס ב"ן רעמד חר עלה דמילתא ס"ס
 דאיכא למימר דהטעם דלא נקט ה"ט כדי לאגמרן דמדעת
 שניהם מאוין להו כיון דתלי טעמא משום דעבוד הכנן
 מלתא דנחא ליה למלוה וכנחא ליה ללוה דמושמע כל שפניהן
 דופים כתבין ותו לא חיישי דהכי קים להו להש"ס וכמילתי
 דר' ירוחם ז"ל דכתב מרן ז"ל ואפשר דהוא הוא עיקר טעמא
 של ר' ירוחם ז"ל כמובן . אלא דבקצת ההשקפה עין רואה
 דאי משום הא אמרה למילתא הרב ז"ל לפוס ריהטא לא היא
 משום דמלכד דאכתי עדיין למודעי אנו זריכין טעם כעיקר
 אמאי לא חשו ליה עור בה דאעיקרא דמילתא איכ' למדחה
 דאכתי אפשר דהש"ס סבירא ליה דאפי' מדעת שניהם לא
 משוינן להו כיון דאיכ' למיחש דתואנה הוא מבקש כדי לגבן
 ב' חלקים כדאמרן והך חשש פשיטא לש"ס דאיכא למיחש
 לה אלא דמדא מיכיהו נקטוה"ט דלא נקט האי טעמא ונק'
 טעמא דנחא ליה וכו' משום דמלכד דאי הוה נקט טעמא
 דשמיא כדי לגבות ב' חלקים קאתי לא הוה ידעינן דעבדי
 רבנן כ"כ טיבותא יתירתא מילתא דנחא ליה ללוה וכו' .
 ומש"אכ השתא דנקט האי טעמא דברירא מילתא דאית
 לן למיחש נחוי להך דיעותא אחריתי דהסתברא טפי כמובן
 עוד בה דהש"ס טעמא פסיקא נקט בין אמיר ליה הון ועוש'
 רב שנפלו לזכיהושה כנסים בעין וקודם לכן לא נשתע עליו
 שהיה מייב אלא חוב זה וזמנו של שטר לפר"ע פרעו"ת הוא
 בקרב ימים דליכא למיחש לאותו חשש וכיון דלא אמיר ולא
 כן טעמא דהש"ס כדי לגבות שני חלקים קאתי דלא שייך
 לא היכא דאיכא למיחש כדלא אמיר וכיוצא וכמובן :

והזי הוית

להרב הש"ך דעמד חר עלה דמלתא
 ש"ס כ"ס ב"ן ס"ק ב"ז ו"ל ויש לדרק
 אפי' לרעת שניהם ניחוש לקנויא דלמא הלוח חייב ב"כ
 לאחרים ולית ליה לפרוע לכולם ועושה לו עתה שני שטרות
 כדי שיגבה ב' חלקים ו"ל דמייירי שכותבים כן בשטר אחד
 כל זה הלשון אסי יהיה הלוח חייב ב"כ . לאחרים כאופן שלא
 יגיע לחלק של ב"כ חרק חמשים או לא יגבה בעל השטר הזה
 כלום . א"כ כיון דמסתמא אין המלוה יורע מחובות אחרים
 וכדלעיל ס' ל"ז ס"ב א"כ לא חיישין שהלוה הגיר ולא חיישו'
 לקנויא אלא היכא דאיתרע בפעילה ונמצא בשוק וכס"ג
 מש"א כ"כ הכא עכ"ל וזכור דבכחונה מכוננת לא קבע הרב ז"ל
 הדקדוק לדרקק על דברי הש"ס אמאי לא אהו עלה מהשו'
 טעמא ש"ס כ"ס א' תקמי האי משום דברירא ליה וסיימו
 נמי דאתנח ליה להר' כתירון קבא דקא תרין דמייירי
 שכותבין כן בשטר ולא הר' קשיא ליה מעיקרא על
 הש"ס כמובן וכל זה ברוריך כעיקר מאי דקא תרין חר משו'
 יתובי מילתא הרואה יראה כמה נרחק עצמו בזה התירון
 קמא אין משפט לשון רבנו ירוחם ומרן ז"ל מוריין כן כלל כמו
 שיראה המעיין . וגם את השני בהור מחותים דמר הרואה
 מני לרחות יקנת דלא דמו אהרדי דלעולם הכי הוא שאין
 מלוה יורע בחובות הלוח אמנם התם גבי עדות שאני כיון
 דאין המלוה יורע כשאר החובות אשתכח שאין שם עון אשר
 חטא לא הלוח ולא למלוה דקושטא קא מסהיד מלוה ואמת
 יגבה ליה ומש"א כ"כ גבי הסי' דשטר דאף דמיתא דמלוה לא
 ידע בחובות הלוח שהלוה אינו מגיד למלוה חובתו לא דוקא
 בשעת פרעון ולא להכי הוא דאיתא מלוה למעבר תרי בני
 ז"ן כדי לקחת שני חלקים אלא דהא ניחא ליה טפי להיות
 בעול משכונה אכתי הלוח שהורס לו למעלה תרי בני ז"ן

ניחוש דלמא אית ליה חובות הרבה שהיא עצמו יודע
 חובותיו וכחונה מכוננת בעי למעבר למלוה זה תרי בני ז"ן
 כדי שיגבה זה שני חלקים אי יודע ומכיר מזה זה המלוה
 שלמחר יחזיק לו טובה יותר משאר המלוין ויתן לו איזה דבר
 ואכתי בהא ניחוש כמובן . ואולי דליישב זה כיון הרב ז"ל
 כמה שכתב בסוף דבריו ולא חיישין לקנויא אלא היכא
 דאיתרע בפעילה וכו' וכה"ג מש"א כ"כ הכא ע"ש דרא ודרא
 קאתר דבשפטים זו עולה מן היישוב וכמובן :

אמנם

לפי' דאמינא ליישב דעת ר' ירוחם ז"ל באופן
 אחר והוא דר"ל דכלל כי האי ב"כ ב"ד
 מוניין למיחש משום קנויא דהתם גבי עדות כ"ס ל"ז ס"ב
 דקפדינן שתשאר ביד הלוח קרקע א' כנגד חוב המלו' דאית
 להעיר ה"ט משום דאיכא למיחש דאית לאפוקי ממון שלא
 כדון בעדותו וכגול חסוכו וה' כעלמא מש"א כ"כ הכא דכיון
 דליכא רבותא קמין בפני ב"ד דלא ידעינן אי אית ליה ב"כ
 אחרים וגם דאיכא למתלי לה אל הצד הטוב דמלוה וזו לא
 להכי הוא דאית למעבר תרי בני ז"ן כדי שיגבה הלוח ב'
 חלקים אלא משו' דהכי טבא להו וניחא להו מכל אשר כחרו
 מלוה כדי דלא יפגום שטרות ויבא לירי שכונה ולוח כדי
 שלא יכוף לפרועו הנה בכלל כי הא אין ב"ד מצויי' בכל כ"ה"ג
 לאחזיקי דיעותא ומשוינן להו תרי בני ז"ן דלמאי ניחוש לה
 דאי משום שמיא אית ליה ב"כ אחרים והם מוקדמים פשיטא
 דכמוקם דאיכא דין קדימה ס' קודמים והא ליכא למיחש
 אלא היכא דליכא דין קדימה אלא שיחלקו דאשתכח שוה
 גובה ב' חלקים מחמתם הנה בכל כ"ה"ג שאין ב"ד יודעים
 דאית ליה חובות אחרים אין חייבין לחפש אחריו כלל וסרי בא
 לכלל הסי' דכתב הרמב"ם ז"ל בה' מלוה וקא מיייתי לה
 מוסרי' כה ז"ל ש"ס כ"ס ק"ד ס' ז"ל כתב הרמב"ם וכן הדין
 בלוה ולוח וא"כ קנה שאין בהם דין קדימה זמי שקדם וגם
 מהם אפי' קרקע אין מוציאין מירוין כתב הר' יונה וכתב
 זמיהו דוקא שגבה כ"ד כגון שהגביהו ה"ד קודם שירעו
 שהיה שם חוב אחר וכו' עכ"ל . ועיין במרן ז"ל דכתב שם
 מש"ס הר' יונה ז"ל אע"ג דקו"ל דב"כ מאומר שקדם וגבה מה
 שגבה לא גבה זה שיש לו זכות קנת מה שגבה גבה ע"ש .
 וכבר נודע דאפי' היכא דידעי ב"ד שגבה דאית ליה ב"כ
 אחרים אלא דליתנהו קמין שאז הב"כ שם במדינת הים ואל
 אחר מהם לגבות מטלטלים בפני ב"ד דהו מרן ז"ל להון דינא
 דכופין אותה לפרוע לזה שם רוש ס' ק"ד כ"כ בבית ש"ה"מ
 דקא מיייתי שם ואף דקתו קהותא עליה מ"מ נקוט מיהא
 דהיכא דלא ידעינן ליכא מאן דפליגי באופן דהכא דאכתי לא
 ידע ב"ד דאית ליה ב"כ אחרים שפיר אית להו למכתב להו
 תרי בני ז"ן מדעת שניהם שהרי אף אם המצא ימצא לכתר
 הכי דהו ליה ב"כ אחרים ויפול המקרה דלית ליה אלא בכ"ס'
 דאין בהם דין קדימה וגבה זה שני חלקים מחמת דתרי בני
 ז"ן מה כבך הרי זה הו"ל כ"כ מאומר שקדם וגבה מנכסיהם
 שאין בהם דין קדימה שאין מוציאין מירו' אפי' הוא קרקע
 דבא הוא לכלל כההיא דהרמב"ם וזה' יונה דכת' ולא תימא
 דאכתי כיון דסוף סוף אית חלק זה היתר ליד מלוה עד הסי'א
 שעתא שצית חלוקה כל הב"כ ששאים כ"כ אשתכח
 שוה מוטל חלק יתיר בכלי דעת ווס כאלו העיקרא הוא תרי
 שטרי שלא כדון שהרי כל דאכתי מטלטלין וכיוצא איתנהו וכיו'
 הלוח לא זכה מלוה דאפי' תפס שטרות לא הוי בתופס הממון
 כמ"ש מהר"ם ז"ל בהנה ש"ס כ"ס ק"ד ס"ג כנודע שהרי הא
 דכבר נכתב השטר על שם המלוה עדיף טפי מהיכא דנתן
 לו הלוח השטרות ככתביה ומסירה דכתב הרב הש"ך שם על
 מילתיה דמהר"ם הו' כ"ס א' המש' הרשב"א ז"ל ע"ש שהרי
 מן הנודע מה שכתבו התו' והרשב"א ז"ל בכמה דוכתי גבי
 קנין

קנין שטרות דמדכריהם נראה דכל שנכתב השטר על שמו
 הוי קנין תורה וכבר הרמב"ם הדבר בפרט זה ככתוב אלני
 ב"א כ' באופן דאוף הכא שנכתבו שני השטרות על שמו של
 תולה פשיטא דלמפרע חשיב כאלו תהיה שעתא קדם ובה
 וזכה ראין מוציאין מידו דכל הקודם וזה מן הרין וכמוכין .
 ולמאי דאתן עלה כ"ר לפוס ריהטא היה נראה לע"ר לרון
 דינא מההיא דאפליגורתי בר חמא ורבא כריש פ' הגזול
 ומאכיל אי רשות יורש ברשות לוקח דמיאו לא וקיל כרבא
 וכדפסק מוהר"ם ז"ל בס' סג' וס' או"ל וכן אם מת והורי'
 לבניו לא הוי שינוי רשות אלא הוי כאלו הוא קיים שאם היה
 בעין ולא נשתנית צריכין להחזירה אפי' נתיישבו הכעלים
 וגו' עכ"ל ע"ש . הרי דחשיבא יורשים לאחר מיתת
 אביהם בתמון שהניח להם אביהם בפניהם כיד אביהם ומש
 דהגם דאלו היה אביהם מת או מוכר לאיוש דעלמא לא הוה
 רמייא עליה דההוא גברא למיהדר כל דאיכא יאוש בעלים
 משום דאין ידו כיד הגזלן דקנאו ביאוש דשינוי רשות אפי'
 בן אצל אביו לא חשיב לא כמוכר ולא כמתנה אלא ברשות
 האב עצמו וחייב למיהדר ואם כן הוא הוא כ"ר דרית לן
 למימר דהוי תרי אחי לענין חוב אביהן ככח ורשות אביהם
 תמש חשיבו וכאלו היה אביהם חי דלא הוה חשיב אלא חד
 כחא כחד ב"ח דאין לו אלא חלק בחלק עם שאר הב"ח שהרי
 ליכ' לחלק דשאני הכא כ"ר שכב' מקמי הכי ולאן ארעתייהו
 שרזנסם להיות כל איש רשאי בשלו וכבר חלוקים ועומדי' הם
 שהרי לא חויבין דפלוני רבנן הכא גבי גזלה בין היכא דחלקו
 בני הגזלן הגזלה ביניהם להיכא דלא חלקו למימר דחלקו
 ברשות לוקח חשיבו וקנו גזלה דא"ה מי לא משתייט חד
 מרכותא למימר הכי אלא דלא שגא כמוכין :

ואנכי

הרואה דעמי הרוחה לרחות דאין תשס ראייה
 תמש דאיכא למדחה דלאו פסקה אמרו
 דרשות יורש לאו ברשות לוקח דמי אלא תקומו ושעתו גבי
 גזלן דוקא דטעמא איכא דכיון דהיור' אינו עשוי לכיון לזכות
 בתמון שהניח לו אביו לא תמש חזר ולא תמש מתנה אלא
 מחמת ירושה וא"כ כיון שאין אדם מוריש לבניו תמון שלא
 זכה בו אשתכח דהיה שעתא דתקדוקא וכות האב אל
 בנו וזכה בכל הנכסים מתורת ירושה דתמילא קא אתיא
 משעת מיתת האב כשאר גזילה זו כלתי שינוי רשות
 דתמעיקרא בחיי אביו ואדרבא איכא למימר דתהיה שעת'
 בפלה לפני הבן לעשות בה מאי דהוה רמיא עליה דאביו
 למיהדר גזלה למאריה ומש"כ ככל כי האי גוונא כ"ר
 שירשו תמון אביהם דכיון דתהיה שעתא שעת ירושה
 נתרוקנה וכות מורשים להם להיות כל א' מהם רשאי ושליט
 בחלקו המגיע לו אכתי איכא לספוקי שגא מההיא שעתא
 חייבא עליה דלאו רמיא לפרוע פרועות כל חד וחד חלק
 המגיע לו תחוב אביהם וכתרי ב"ח או בשתי חובות חשבים
 לקחת כל אחד מהם לכדו חלק בראש עם שאר הב"ח ככל
 מאי דכתי' לעיל וכמוכין . אלא דלפוס רהטא אין חילוק
 זה נראה ברור בעיניי שהרי לפי זה נפיק דאי קם היורש
 שהיה שעתא מיד וזכה בגזלה זו ופיו ענה בו שהוא זוכה
 בו כאיוש בעלמא ולא מחמת כח וירשת אביו דאז לכ"ע
 זכה דכל כה"ג לכ"ע יורש ברשות לוקח דמי ורהטא דש"ס
 וספוס' ז"ל לא מש' הכי אלא דלא שגא כמוכין . אלא דאכתי
 הרואה דאכתי אין כחיו יפה לרון דינא לב"ר דערין מני
 הרואה לרחות באופן אחר דדילמא ה"ט דגזלה משום
 דאומדן דעתא איכא רהמת אחר מותו טפי ניחא ליה
 דליהדרו יורשין גזלה למרייהו וזה כדנזכר וכל דהיורש רועה
 לזכות בה אפי' כאיוש בעלמא מבלתי כח ירושת אביו בא
 לכלל כהיה דקל דאם בא אחר ונטלו תבית הגזלן שלא

מנצחו דלא חשיב שינוי רשות ומ"ר רשות יורש כדשות לוקח
 דמי ס"ל דכיון דגזל והניח לפניהם סתמא ניחא ליהו שיקחו
 יורשיו כמוכין ומש"כ בעלמא כהא דכ"ר וכמוכין .

וברור

דאין לרון ככ"ר כלל מההיא דכתב הר"ן ז"ל
 בפ' הסלכות בפ' השולח עלה דההיא דאמר
 ר' אמר שמואל יתומים אין צריכין פרוובול וגו' וז"ל כתב
 הרמ"ם בשם רבו הרמב"ן ז"ל דממה שהלון הס קאמר דאי
 ממה שירשו מאביהם אינו צריך וכדאמרינן בספרי ר' שמעון
 אומר כל בעל משה ירו ולא יורש ומיהו דוקא יורש אבל לוקח
 לא דלוקח לא זכה אלא כשעבוד נכסים ואכתי שעבוד הגוף
 קיים ואע"כ דלא קרינן ביה לא יגוש כיון דאידך נגוש
 מחמתיה לא יגוש קרינן ביה ופטו' וגו' איפשר דס"ל דהיה
 דספרי ר' שמעון היא ואיפשר דרבנן פליגי עליה עכ"ל .
 וקא מיייתי לה מרן ז"ל כב' ס' ס' וקא פריש לה הרב כה"ג
 ז"ל שם בהגהת ב' אות' וז"ל כ' ולא נתרדוקן כח המלוה
 מוכ"כ שהרי יכול למחלו מטעם זה אע"כ דהמוכר אינו
 יכול לנגוש כיון דהלוקח בא מחמת המלוה לא יגוש קרי'
 ביה ומש"כ ביושר דלא אתי מחמת היורש אלא מפני
 שעכשיו הם שלו עכ"ל ע"ש דהרי בהדיא קאמר הרב ז"ל
 דיורשים הכאים לתבוע חוב אביהם השתא מיהא לא חשיב
 להו דקא אתו מחמת מורשים אלא מחמת אביהם עצמם
 ואף כ"ר נימא הכי דכל חד וחד אתי מחמת נפשיה וכשני
 ב"ח נחשבים ליטול כל א' בפ"ע חלק בראש בשני חובות
 דליתא שהרי איפכא תמשע כש"ס בכמה דוכתי כדורע
 אלא דויל קריבי רב הוא שטרפון בו דשאני לוקח דאכתי
 שעבוד הגוף לא נתרדוקן מתלנו' ללוקח כדורע וכדמייתי אינו
 ז"ל מההיא דס"ס' ומש"כ גבי יורש דגם שעבוד גוף דלוה
 נתרדוקן אליו וכדקל' לענין מוכר ש"ס דגם היורש מני מחי'
 כדורע באופן דהשתא תיהא לענין שמיטה הוא דקאמר
 דחשיב דקא אתי מחמת עצמו שהרי כבר נתרדוקן אליו כל
 מין שעבוד ולא קרי ביה לא יגוש אהנס אכתי ספוקי
 מספיקא לן דדילמא אף שהם תרי אחי לא נתרדוקן להם אלא
 זכות מורשים דוקא דאעיקרא לא היתה אלא חוב א'
 וכמוכין :

וכבר

עלה במחשבה לפוס רהטא למימר דינא ככ"ר
 דכחוב חד חשיב כאלו היה אביהם חי מחמת
 ההיא דכתבו הרשב"א ז"ל בתש' ור' ירוחם ז"ל הביאם מר"ן
 ז"ל כב' שם כה' שמיטה ופרובול מח' וגו' דכתבו שאם היו
 יתומים גדולים טענינן להו שגא היה לאביהם פרוובול וגו'
 וע"ש ומשמע דאפי' הם ב' או ה' וכריהטא דפשיטא דליגשא
 דהתם יורשים וכדמוכ' כמי מילתא דמרן ז"ל שם בש"ע בס'ו'
 ס' ס' כ"ח וכ"ט דכתב יתומי' קטנים וגו' אין צריכין פרוובול
 וגו' יתומים גדולים טענינן להו שגא היה לאביהם וגו'
 דמי' שדכסתם גדולים טענינן להו וגו' ע"ש . ואם איזתא
 דיתומי' גבי חוב אביהם כל חד וחד ככ"ח בפ"ע חשיב א"כ
 כשהן ב' או ה' אמאי טענינן להו שגא היה לאביהם פרוובול
 דמשמע שהם אינם צריכים פרוובול והלא אין קל' ה' שלון
 מאחד דינו בפרוובול א' ה' שהלון לאחר כל חד וחד צריך
 פרוובול כדורע ופסקה מרן ז"ל שם והשתא מיהא אי
 כתרי ב"ח חשיבו וכלו לן ממשניהם מנרד הו צריכי כל חד
 וחד בפרובול א' אי לאו דס"ל דכל היורשים לגבי חוב אביהן
 אין כחם יפה אלא ככח אביהם כאלו היה חי דלא הוייא לא
 חוב אחד וכולם ככ"ח חד חשיבי כמוכין . אלא דבתחילת
 העיני דמתרחייא דדילמא היינו דוקא היכא דאעיקרא
 בשלום האחד ליה מחמשה דאשתכח דמעיקרא ה' כחות
 הם וכיון דכל תלוה ומלוה צריך שימסור שטרותיו לב"ר אמטו
 להכי הוצרכו פרוובול לכל חד וחד וכדיהי' טעמ' למלת' הרב
 ר"ע

ר"ע מחרטומרה ז"ל שם במשנה במס' שביעית פ"ג ע"א ולא
 כן היכא דאעיקרא תחילתו זה לזה מחד כיון דכבר מסר
 אותו האיש המלוה הראשון הלאה לו לכ"ד שאף אם כתר הכי
 בתגלגל הדבר להיות אותו החוב לה' כחות ה' מלוים ממש
 אפ"ה כגון דא לא בעינן פרוזבול לכל חד וחד ודי להם
 בפרוזבול שפעל ועש' כחם הראשון דכבר מסר חוב זה לכ"ד
 ומכחו קאתו באופן ראין זה מכריע למירן דינ' דכ"ד רכב"ח
 אחר רוקא חשיב דהא איכא בדרין וכמוכין :

ואמנם

לע"ד הנס מקום למעשטא בעין מההיא
 דתנן כפרק מעשר בהמה האחיין והשותפין
 שחייבין בקולבון פטורין ממעשר בהמה חייבים במעשר
 בהמה פטורין מן הקולבון קמו מתפיסת הבית חייבין וכו' .
 ואמרינן עלה בגמרא ארז' פעמים שחייבין בזה וכוה וכו'
 פשיטא חלקו בבהמה ולא חלקו בכספים איצטריכא ליה
 סד"א כיון דחלקו בבהמה גלו דעתיהו דלמפלג קיימי
 ולחייבו בקולבון קמ"ל . ופירש"ז ז"ל וז"ל האחים שהם שותפין
 וכו' פטורים מן המעשר בהמ' כל ימי שותפתן לעול' כדקתני
 בכרייתא בגמרא יהיה לך ולא שותפין וכשחייבים במעשר
 בהמה כגון שלא חלקו ועדיין תפיסת בין ירושת אביהם
 קיימת ולא הו' כשותפות כדאמרינן בגמרא וכו' אלמא
 כאלכיהו דמו פטורין מן הקולבון שני אם נותנין בית שניהם
 סלע שלם דבמקום אביהם קיימי נכסים ואלו הוה יהי אבוהון
 סלע על שני בניו לא היה נותן חלקו בבהמה וכו' דקולא הוא
 דפטורין מזה ומה איצטריך לאשמועינן סד"א כיון דחלקו
 בבהמה כו"ל להוציא ונימא גלי דעתיהו דלמפלג בכספים
 במי קיימי ולחייבו בקולבון עכ"ל . ע"ש דבדריא קא פריש
 לש' למתני' באחיין שלא חלקו עדיין ירושת אביהן דקא גריס
 האחיין והשותפין דבמקום אביהן קיימי וכאלכיהו דמו דכספי
 שייך פטור מן הקולבון וחייב במעשר בהמה וע"ד זה
 מתוקמא כל הסוגיא באחיין ממש אמנם בשותפין דעלמא
 לעולם חייבי בקולבון ופטורין ממעשר בהמה ואפי' הולדות
 אשר יולדו להם ברשותם בעודם שותפין דעלמא לעולם
 חייבים בקולבון ופטורים ממעשר בהמה ואפי' הולדות
 אשר יולדו להם ברשותם בעודם שותפין כאשר כל עין
 רואה יראה :

והרמב"ם

ז"ל בפירושו המשנה רוח אחרת אתו
 דקא פריש לה למתני' באחיין ובשותפין
 דעלמא כנראה דקא גריס האחיין והשותפין דס"ל רגס
 בשותפין דעלמא שייך חיוב במעשר כשנולדו ברשותם
 אחר עורם שותפין ולא נפטרו השותפין רק אותם שנולדו
 לכל א' קודם השותפות ונשתתפו בהן אותם שקמו ואותן
 שקמו ממועות השותפות וגם פטור מן הקולבון משכחת לה
 בשותפין בעלמא דס"ל דכל שנשתנה ממון השותפי' שנשאו
 ונתנו כו' עד שאינו ניכר הממון שנשתתפו בו פטורין מן
 הקולבון שני עש"ב וכן דרך ותפס כס' יד החזקה דפ"ג דה'
 שקלים דין ר' כתב ז"ל האחיין שעדיין לא חלקו מה שהניח
 להם אביהם וכן השותפין וכו' פטורין מן הקולבון כר"א
 פשותפין שנשאו ונתנו וכו' ונשתנה עין המעות עכ"ל ועיין
 בדרכי מרן ז"ל שם שכתב והשותפין והאחי' בהיותם שותפין
 כנכסי אביהם אינם חייבים בקולבון לפי שהם כמו אדם
 אחד וכו' ע"ש . גם לענין מעשר בהמה תפס כפירו' הו'
 דכתב כפ"ו מה' בכורות דין י' וז"ל לפי' השותפין שנשתתפו
 בבהמות וכו' וכן האחים שירשו טלאים מאביהם הרי הם
 פטורים ממעשר אבל הנולדי' להם בשותפו' לאחר מלאן מלו
 הבהמות בין לשותפי' בין לאחיין חייבים במעשר וכן אם היו
 שותפי' במעות וקמו בהמות וכו' והאחיין וכו' הרי הנולדי' מהן
 לאחר מלאן חייבים במעשר שהרי ברשותם נולדו והרי הם

כאיש אחד וכו' עכ"ל ע"ש . באופן דלפי פי' הרמב"ם אין
 המשנה והסוגיא מתפרשת על דרך פירש"ז ז"ל אלא בדרך
 אחרת כמו שיראה המעיין ולפירושו הרואה יראה דלא רוחא
 מתני' במשפט הלשון דקט קמו מתפיסת הבית דמאחי' ת'
 והכי הוה ליה למתני נולדו ברשותם לאחר שנשתתפו חייבים
 ואם לאו פטורין וכאשר דקדק הכי הל"מ ז"ל שם כפ"ו מהל'
 בכורות דעמד מר לפרש אופן דרך הסוגיא לדעת רבינו
 לפי' מ"ש כפי' המשנה שם ושכך כתב דיש קצת דוחקים לפי'
 רבינו עש"ב . ולע"ד אפשר לרא' מן היישוב כמה הגר'
 מטעמא דכיון דס"ל לרבינו ז"ל כפי' תפיסת הבית ר"ע
 ממון השותף בין האחים קודם שיחלקו ירושת אביהם ופי'
 קמו רוגה לומר קנין ממש כמו שכתב כפי' המשנה ולאו היינך
 ירשו כמ"ש רש"י ז"ל . א"כ איכא למימר דס"ל לרבינו דה"ה
 קט תנא ככה"ב קמו מתפיסת הבית וכו' משום סיפא דאם
 לאו פטורין דמירוק הכי דאם לא קמו אלא שירשו הולדו עצמה
 מאביהם שנולדו ברשות אביהם דפטורין וכומו דאיהו בופיה
 קא פריש לה הכי כפי' המשנה שם דאמרין תנא דלא ניתא
 כפי' רש"י ז"ל כפי' דס"ל דאם נפל להם בהמות מירושת
 אביהן מעצמ' דחייבין במעשר דכאלכיהו דמו דאלו הוה קטפ'
 ילדו ברשותם היה כמשמע לומר דלא אתא לאפקוי לא סיכא
 דהיו חלוקין האחים והשותפות ונשתתפו דפטורין דכיון שלא
 ילדו ברשות שניהם דסיפא דחלקו חודו ונשתתפו וכו' הרגון
 בו כלומר אף שנולדו ברשות שניהם ונשתתפו כמו שהיא היום
 לדעת רבינו ז"ל וכמוכין :

אמנם

דא עקא לפי' רבינו ז"ל דקא פריש האחיין
 והשותפין דעלמא דמשמע דחדא היא
 דתיהו האחיין כדנין השותפין דכשחייבין מזה פטורין מזה
 וכשפטורין מזה חייבין בזה וכמ"ש לדעת רבינו הר"ה ל"ח
 וז"ל והוא סובר דאחיין שירשו ושותפין דעלמא הם שוים
 בדניהם וכו' ועין בת"ט כפ"ק דשקלים משנה ז' דקא פריש
 פירושא דמתניתין לדעת ר' ז"ל דהן האחים שחלקו בכספים
 שהניח אביהן וכן השותפין שנשתתפו בממון וכו' ועדין הוא
 בעין וכו' אבל אם נשאו ונתנו וכו' וכו' עד שיהא הממון שבוים
 כאלו כבר נולד אחר בשותפות פטורין מן הקולבון וכן מה
 שירשו בעצמו לפי שאין אחר מהם מוכי' חלקו וחייבין במעש'
 בהמה ע"ש :

באופן

דמשמע לפום רהטא דאף האחיין לא פטרי
 ממעשר בהמה אלא היכא דחייבין בקולבון
 ולא מחייב במעשר בהמה אלא היכא דפטרי מן הקולבון
 כדנין שותפין דעלמא ולפום רהטא לא היא לדעת רבינו ז"ל
 שהרי האחיין גם בעוד' פטורין מן הקולבון דהיינו שלא חלקו
 ירושת אביהן נמי פטורין ממעשר וגם בעודם פטורין מן
 מעשר בהמה פטורין כמי מן הקולבון מה דליתיה בבי
 שותפין דעלמא אי לאו דנימא לפום רהטא דאחיין דתני תנא
 הרגון בו דומיא דשותפין דעלמא דהיינו שכבר חלקו ירושת
 אביהן תכל' וכל בכשחודו ונשתתפו דינס כדנין השותפין
 דתנא לא איירי אלא מן בתר דחלקו ירושתם דמשכתת
 לה חיוב ופטור במעשר הנס שנולדו ברשותם ושרין
 הקולבון בהפך ושלמוד מדין אחר חלוקותם ירושת
 אביהם לדין קודם חלוקה דכיון שלא נולדו ברשותם
 אלא ברשות אביהן פטורין ממעשר בהמה וגם כן פטורין
 מן הקולבון כיון שעדיין לא חלקו ואינו ניכר החלקים וכמוכין
 אף דפשטא דמילתיה דהרב ל"מ וסיפא דמילתיה דהרב ת"ט
 ז"ל ופשט לשון פי' המשנה לר' ז"ל לא משמע הכי וגם דפשטא
 דלישנא דמתניתין דקמו מתפיסת הבית ע"פ גם לדעת
 רבינו בעודם עדין משותפין בירושת אביהן קודם חלוקה לא
 משמע הכי קצת אלא משמע דרישא דמתניתין נמי חייבי
 ככה"ב

בכה"ב ובעת צורך ישוּב:

ואמנם הא לא קשיא לפי רבינו ז"ל דקא מחלק בין

נאלו קודם השיתוף לנולדו לאחר השיתוף
מההיא דאמרינן בריש פרק ראשית הוּו ככורה אעב"כ
דכתיב כל הבכור וכו' ובבבא בתרין דקא חזקין דקא חזקין
לא כתב רחמנא ובכורות בקרכס ונאכנס אלא בקרך ונאכך
ל"ל למעוטי שותפות נכרי ע"ש דמשמע דאלו לא הוה קרא
דככורו בקרכס דמרבא שותפות הוה מוקמינן קרא דבכרך
למעוטי שותפות דישאל ולפירוש רבינו ז"ל אכתי כימח
קרא דבכרך ונאכך למעוטי שותפות דישאל קאתי להיכא
שנולד קודם השותפות וקרא דככורות בקרכס אתא לנולד
לאחר כשותפו וכדון המעשר מהרי בתחילת העין מתרבת'
היא כיון דכתיב כל הבכור אשר יולד בבכרך וגו' דלא כתיב
כל הבכור מבכרך וגו' כמו קרא דככורות בקרכס אית לן
למיתר דככור קרא אתא למעוטי אפי' נולד אחר השותפו'
דמשמעוטיה דקרא הכי משמע אשר יולד בבכרך שלא נולד
בשיתוף למעוטי אשר יולד בשיתוף וכיון דמקרא דככורות
בקרכס מרבה שותפות עכ"ל דקרא דבכרך ונאכך אתי
למעוטי שותפות נכרי ולא תימא דאכתי אימא למעוטי
שותף דישאל אתא להיכא שנולד בעודם שותפין וקרא
דבככוס אינטריך לרבות לנולד קודם שותפות ושתתף
אח"כ דמיב דהא לא אינטריך קרא דמקרא אשר יולד
גופיה נפקא דתלה הכתו' חיוב הבכורה כנולד ברשותו ומי
מוציאו מירי חיובו ומעשר שאני דלא כתיב אשר יולד לך אלא
אשר יהיה לך וכמוכין ומאי דאיכא למיקם עלה אביקרא
דמילתא גס לפירוש ז"ל דכיון דגס קרא דאשר יהיה לך גבי
ככור כתיב אלא דמדרינן ליה למעשר באם אינו ענין דא"כ
כימא איכא ולפטור ככור משותפות מקרא אשר יהיה לך
וליהייב מעשה מקרא דבכרך באם אינו ענין ככר הר' ת"ט
גס כמתני' בככורות תירץ לזה דכיון דהני קראי תרוייהו
בככור כתיבי אין לכו לקיים בו הכתוב דמיקל וליתן את
המחמיר באם אינו ענין

ועוד

דכבאן חמיר ממעשר דקדיש מרחס וכולו לכהן
ע"ש ודבר ל"מ טס טסלו דקדק עוד על
פי' רבינו ז"ל דק"מ מ"ט כ"ט אס אינו ענין לככור דאיתיה
בשותפות דכתי' ובכורו בקרכס ונאכנס דהא מנינן לאוקמי
בככור וקרא דככורות בקרכס היינו שלא יולדו אחר
השותפות וקרא דיהיה איירי שילדו אחר רשות ע"ש
ולע"ד כראש דמחמת דהיינו זיל קרי ביה רב הוא ובמ"ט
ק"ק וכו' מ"ה לא נטפל עצמו הרכ ז"ל בישובו שהרי מלכד
דאיכא למיתר דא"ה דקרא קא מרבה בין נולד קודם
שנשתתפו ובין נולד לאחר שנשתתפו אס כן מילת לך
האמורא כד מילת יהיה מאי קא מנועט עוד בה דרוקא
הכא דקאמר יהיה לך שהס מילות הפוכות אחר המרכס
אחר התמעט הוא דקא מחלקינן לרעת רבינו בין נולדו
אחר השיתוף לקודם השתתף כ"כ בעלמא אלא הכל דמרכינן
שותפין לגמרי מרכינן ליה באופן דהכא אלו גס קרא דלא
יהיה לך אתא לככור גופיה להיכא דנולד לאחר השיתוף
לישתוק קרא מניניה ומקרא דככור בקרכס שמעינן הכל
כמוכין

תו

איכא לתרץ דס"ל להס"ט דקרא דככור בקרכס
פטו דקרא מירי ככלדו לאחר שנשתתפו דהכי תוש'
אחרו בכורות בקרכס לשון רביה שכבר היו שותפין כבכר
קודם שנולד הבכור ממהו גס קרא דיהיה לך משמעוטיה
דקרא הוא דוקא כנולד לאחר שנשתתפו שאז הס נחשבים
באיש אחד וכההיא דשבתה המון לענין הקולבן ואז נריך
לדרגו יהיה לך האמור כלשון יחיד לרבות שותפות כמוכין

וכיון דחסימי קראי כנולדו לאחר שנשתתפו אמרו להס'
אמרו אס אינו ענין וגו' דתרי קראי למס' לי ואמס' לנולד
קודם שותפות ס"ל לרבינו דלא הוצרך קרא למיתר דאין
שותפות דכתי הכי פוטרו מדין בכורה דפשיטא דמי מוציא
לו מידי חיובו דקרא כתיב אשר יולד לך בבכרך דתלה
הכתוב כלירה חס נולד ברשותו וכבר קרא ריבה ככור
דשותפין וכנון מאי דכתי' לעיל וכמוכין

עוד

הקסה גס הרב הנז"ל לפירו' רבינו מהסי' דאמרינן
בסוף פרק הגזול ע"כ כי קא חיבועי לן בבגין
שנפלו עשר בהמות בגזול הגר מחי' לאפרושי מיניהו מעשר
וגו' יורשים הוו דאמר מר קמו מתפסת הבית חיובין א"ר
מקבלי מתנות הוו ותנן הנוקח והכיתן לו בהתנה פטור
דבשלמא לפירושי ז"ל דמחלק בין אחיס לשותפות דעלמא
כיחא דקנט יורשים הוו דקיל דיורשים חיובין כל זמן שלא
חלקו אבל לפירושי רבינו ז"ל דלא מחלק בין יורשים לשותפים
דעלמא שהכל תלוי כנולדו אחר שירשו או אחר שנשתתפו
דא חיובין דקמו מתפסת הבית חיובין דמתנתין היינו
הולדות שילידו ברשותם מה ראייה לבהמות שנפלו דלא שייך
כאן ילדו אחר השותפות וצריכה עיון וע"ש

ולע"ד

כחורמתי' דמר ז"ל איפשר להביאה לכלל
ישוב כרחוקי אנפשין קצת דרבינו ז"ל מפרש
לה דמירי שהגולה עצמה היתה בהמו' מעוכרו וילדו בבית
הגזול אחר שמת הגר דכיון דקול אס הגזול קיימת מחווי
אותה ודתי רביע שלו כנודע ובס' נול קול דאס גזול בהמס
טעונה חיוב להחזיר הולדות לגזול כת"ש רבינו גופיה בה'
גולה א"כ אס הכהנים יורשים חסיבי אשתכח שנולדו הולדות
ברשותם ומחייב לאפוקי מניהו מע' לרעת רבינו ז"ל ומאי
דמייטי בש"ס מהסי' דקמו מתפסת הבית חיובין דלרעת
רבינו הרצון בו דחיובין להפריש מעשר מן הנולדו ברשותם
כמוכין ועתה מקרוב בא לידי עבר חזון נחוס מנרפס מחדש
על פירוש המשנה וראיתי שתרץ כן הרב ז"ל בככורות ע"ש
וכבר עלה כמחשכה לומר דמירי אפי' בגזול מצות וכיוצא
וכנון שאין לו לפדוע פרעות קרן וחומס לאחר מיתת הגר
שהורה אלא מכהמות שיש לו עשר בהמות ששוכות בלכר
שע' אס הולדות ג"כ משתלס קרן וחומס דאין זיל לקוח כיון
דערין לא נולד כנודע רק זאת נרכינן למשכנוי בפשין לרעת
רבינו דבעין מירי כנון דמסר הגזול את הכסף למשמרת
שאינה שכתה זאת האשס למשמרה וזהו שהיה שכתה שריפה
הוא שיחזירו הכסף לאנשי המשמרה הקבוע אצל האשס
כת"ש רבינו ז"ל סס כ"ה ד"ה גולה ע"ש דמאי דסכרו רכסן
בש"ס דקנטינן שיחזיר האשס אצל כסף למו שקבל
האשס מקמי כסף היינו משום כשמסר האשס אכתי לא מסר
הכסף לשום אחר מן המשמרות משא"כ הכא דאית ליה
טענה דכשקבל האשס כבר היה מסור הכסף לאנשי
משמרת שאינה שכתה ואררבה יחזיר כסף אצל האשס
כמוכין וכין דא לרא קודם שחסר את הכסמו' לאנשי המשמרה
הקבוע ילדו כל הבהמות בעודם ביד המשמרת שאינה
שכתה דאס הכהנים יורשים הוו אשתכח דברשותם ילדו
דמהיהא שעתא שחסרם לאנשי אותה המשמרה שאינה שכתה'
ופיו ענה בו שהוא תחת מה שגזול חמר פ' מיר כיון שכבר
חסר האשס לאנשי משמרת הקבוע אי יורשים הוו מההיא
שעתא הבהמות ברשותיהו קיימי דהוה זס כאלו בא לפדוע
ליורשים חוב מורישם וכבר הוציאם מרשותו לגמרי ואכתי
אותו במחון לפדוען מה שגזול חמר פ' שיכור בו לפדוען
פלוגי א"כ ממילא וחיין בו לאנשי משמרת הקבוע מבה ירוש'
מההיא שעתא ומשא"כ אי אמרינן מקבלי מתנות כנסו
דמגרעו' יתן כנודע חס בין פורע חוב לנותן מתנה ואשתכח'
שלא

שלא זכו עד דאיתי מתנה לדידיה שהרי זה כיון לתת המתנה
לאנשי אותו המשמר שאינה שבתה ואין אנשי המשמר הקבוע
זוכין עד דאיתי לדידיה ואשתכח שלא נולדו ברשותם ולדרך
זה דרך טפי מאי דמייתי קמו מתפיסת הכית חייבין שהרצון
בו דהכא הו"ל כאלו קמו בהמות טעמות לא תחת גזל אביהם
מזה כמוכין אלא ללא היא דלדרך זה דריבין למשכומי נפשי
במא דקא פריש רש"י ז"ל שם כסובי מקבלי מתנו גבוה הן וגו'
דהא מתנה יסיב להו רחמנא זעש שאין הרצון שהגזלן חוכה
לבי גזא רחמנא והפניס זוכין מבי גזא רחמנא דא"ה
אשתכח דמאי שזכו באשם או אפי' קודם דכיון דמסר הכסף
בזמן משמרת הלזוכי להביא האשם צריך השתא מדינא
למיהדר להו הכסף דלאו דוקא קאמר רבינו ז"ל היכא דמסר
האשם למשמרת הקבוע לא דבר בהוה כמו שיראה המעיין
מתוך הש"ס ומיד ממילא הם זוכין בכסף כל היכא דאיתא
מגזרתו יתברך אלא הרצון בו מקבלים מתנות גבוה הן
דרחמנא יסיב להו מתנות אלא שזכו הם עצמן בהם מיד
הגזלן עצמו ואיפכא מוכחא פשטא דשמעתתא דלעיל שם
ברך ק"ט ע"כ דקאמר דבעידנא דאודי קנאו שם ונתנו
לכהנים ע"ש

ואפשר

לומר דמיירי בגון דמתת אונסת דרכים
הלסטים וכיוצא כי רחוק תמונו המוקם מסר
העשר בהמות טעמות כדאמרן שאין לו לפרוע אלא חוזה
לב"ד שבעירו שזכו בהם לכהנים (דלמימר שמסרם לב"ד
בחי הגר להשיבם לגר ובין דא לרא מת הגר לא מצויא מתת
דבהמה בנתים לרעת רבינו ז"ל זכה הוא בגולה
כמ"ט שם בה' גזילה וככא ב"ד זוכים בהם כמוכין) והוא
הלך להביא אשמו וכדכתב רבינו ז"ל לענין עצמו כפ"ו דה'
גזלן דין עשרה ע"ש ובין דא לרא קודם שמסר האשם ילדו
הבהמות דאי אמרינן יורשים הם אשתכח דברשותיהו דכהני
נולדו שהרי בטעת הקרבת האשם אינלאי מילתא דאנשי
משמרה הלזו הם היו יורשים הגר מאז הימים שמת ומהיאי
שעתא שמסר ביד ב"ד זכו בהם תחת גזל מורישם הגר דכיון
דשם יורשים מיחסינן להו אשתכח דאין באן דבר חדש אלא
צילוי מילתא בעלמא ששה יורשיו שאין שם ירושה נופלת על
מי שהוא ראוי ליורשו משעת מיתתו וכלו הם בניו באופן דזה
בא לכלל שאר בדיחות דעלמא דלא אמרינן בהו ברירה
כמוכין

ומשא"כ

אי אמרינן דמקבלי מתנות הוו דאשתכח
דלא זכו בהן משמרת הלזו אלא משזכו
באשם ולא נולדו ברשותיהו דכהני שהרי אכתי ההיא טעתא
שמסרם לב"ד לא מודע איך יכול דבר ואיזו משמרת יזכה
באשם וכל פה"ג במתנה אין המקבל זוכה בה אלא משעה
שנתברר הדבר באופן דאף דהאשם קנאו ומבי גזא רחמנא
הה זוכים ת"מ אי מקבלי מתנות הוו אכתי כיון שהכסף
הוא ביד ב"ד כל שעדין לא מסר האשם לשום משמר אשתכח
שעדין לא זכו הכהנים זכייא מעליא דלאנשי המשמרה שזכו
באשם הלזו נתנו רחמנא אכתי אין ברירה לאיזו משמר יתן
האשם כמוכין ואתי שפיר מאי דקא מייתי מקמו מתפיסת
שכית דהוה ליה תקמו תחת גזל מורישם בהמות או כדלעיל
וכמוכין

תו

כתב הרב ז"מ ז"ל בסוף דבריו ז"ל ואי איכא למבעי
לדעת רבינו ז"ל הכי הוה ליה למבעי יורש הוי וכוין
דלא הוי אלא חד יורש דליכא ב' יורשים שותפים אלא חד
חייב א"ר מקבל מתנה הוי אבל הא דבעינן ומביא ראייה
וגו' אין לו מקום לדעת רבינו ז"ל עכ"ל ע"ס אמנם לע"ר
דבריו הללו שגכומי שהרי גבי גזל הגר נמי אי יורשים הוו
שובא הוו דכל אנשי משמרת הקבוע הן הם יורשים וכדכתב

רבינו ז"ל שם כפ"ח דגולה דין ז' ז"ל כל גזל הגר שאין בו ש"פ
לכל כהן וכהן מאנשי המשמר לא יבא וגו' שכאמר המושב
לה' לכהן וגו' יע"ש ומה בין דא לרא דלמימר דשאני גזל
הגר דכל חד וחד מאנשי המשמר חשיב כיוורש כפ"ג ה"ז
מילתא בלי טעמא דאי משום דקאמר רחמנא שחלקו ביניהם
הלא מלבד דאין זה מחייב את זה כמוכין

עוד

בה דאם יע"ל רצון אנשי משמר שלא לחלוק לגמרי
אלא שיהיה הכסף בשותפות ביניהם כרא' לברורה
דשפיר דמי ואם הרצון בו דברירא ליה להרב"ז דבעיין קא
מיירי כשכבר חלקו ביניהם אנשי משמר ונפלה לו לכהן הלוה
עשר בהמות וגו' וכפשטא דלישנא דהש"ס קאמר דנפלו וגו'
דהשתא מיהא ליכא אלא חד יורש א"ה מאי איכא לאשתפוקי
אי חייב פשיטא דפטור רכל דכבר נולדו קודם חלוקה אפי'
ברשותם וחלקו נעשו הכל לקוחים ופטורין מן המעשר גם
לפירשי ז"ל וכפשיטא דמתני' דבכורות חלקו וחרזו וכשתפנו
וגו' ובהרייא אמרה למילתיה רבינו ז"ל שם כפ"ו דה' בכורות
ז"ל דבשעה שחלקו נעשו הכל לקוחים והלוקח פטור וגו' ואפי'
חלקו גדיים כנגד גדיים ועשרה כנגד עשרה וגו' והריהו
כלוקחין ע"ש - ולמימר דהרב ז"ל ס"ל דרבי ועירא מאי קא
מבעיא ליה היינו למ"ד יש ברירה ומתניתין דכמאן דחלקו
וגו' דמשמע מיניה דאין ברירה מוקי ליה בשחלקו גדיים
כנגד תישים לא כהירא דמלבד דהוה ליה להש"ס למימר
הניחא למ"ד וכו' תו דחיקא דמילתא דצרכינן למימר נמי
דר' ועירא לא קא מבעיא ליה לא היכא דחלקו אנשי המשמר
גדיים כנגד גדיים ותו כי כל כי האי לפי מספר הדורות היה
צריך הרב ז"ל לאומרו

עוד

בה דא"ה דלא מבעיא לן אלא למ"ד יש ברירה
אם כן רבינו ז"ל דכבר פסק שם דאפי' חלקו גדיים
כנגד גדיים ועשר' כנגד עשרה דלוקחין חשיבי דאין ברירה
לא הוה ליה לאתויי ברין יג' הך בעיא ופשיטותיה דפטורין
מין המעשר משום דמתנות כהונה מתנות הם שהרי לדרך
אף אם יורשים הוו ונולדו ברשות' כל דבתר הכי חלקו פטורין
כמוכין

גם

לא מצויא מתת דס"ל להר"ז ז"ל דבעיין דקא מיירי בגון
שנפלו בשבת משמרת הלזו גזל הגר כוכא לפי
מניינם וחלקו ביניהם גזל הגר כנגד גזל הגר באופן דאי
יורשים הוו או לא הוי לא חד יורש לכל גר וגר דהא דק"ל דאין
חולקים גזל הגר כנגד גזל הגר כדן האשם וכדכת' ר' ז"ל שם
כפ"ח ד"ה גזלה ע"ש ושמא ס"ל להרב ז"ל דלא יזכה רחמנא
לכהנים להייתם יורשי גזל הגר אלא דוקא לחלקו העתיד
ליקח דלמפרע חשיב יורש בחלק הלזו אשר לקח כאלו כבר
זכה בו משעת שמת הגר כיון דשם יורש אית ליה השתא
מיהא וחשיב מבורר כיון וכל חד וחד כיוורש אחר כפ"ג ע"ב
להיותם חייבי' למעשר נמי בתר חלוקה כיון דלית להו זכות
גמור בכללות הנכסים מקודם כשארי יורשים דעלמא אף
דאין בזה טעם כעיקר דהרב צריך אצלי תלמוד

האמנם

תו איכא לאקשווי לפי רבינו ז"ל שהשוה רין
היורשי' שנפלו להם בהמות מירשת אביה'
יעדיין לא חלקו כלל לדין שותפי דעלמ' דפטורין מן המעשר
וכין שלא נולדו ברשות היורשים והרי הם שותפין שנסתפפו
עכשיו ממאי דק"ל בעלמא דרשות יורש לאו ברשות לוקח
ומקבל מתנ' דמי לא כיד מורשייהו וכמו שכתב הדבר נוספה
דברבינו דלעיל והכי פסקא רבינו ז"ל גופיה ברש"י פ"ב דה'
גזלה ע"ש

כאופן

דיוורשים שנפלו להם בהמות כירושא לאו
לקוח הוו ולא כנתנו להם במתנה אלא כיד
מורישם תמוש ואם כן בשלמא לפירשי' ז"ל דקאמר דכאנתון
רמו

היו וחייבין לפטר כחא והו' שיעתה שהרי למן בחד חלוק' דפטיורי טעמא איכא משום דאין ברירה וכלוקחין זח אל זה חשיבי אלא לפי רבינו ז"ל אמאי פטיורי קורס חלוקה מן בחד דלאו לקוח הוא ולא כמיתנו לו בחתונה אלא הרי הם ברשות נמש ובאלו מורישם עדיין קיים ראשיתך דברשות הלוח כולרו וכבר כתחיבו נכסים ומיפטרן דהכא ליכא לחלק כמו שאין חלקנו לעיל בין דא דרשות יורש לאו ברשות לוקח דמי לבי"ד שהרי אי איתין לחלק ולומר דמתלא תלוי מילתא במאי רמיחא ליה למת כדלעיל הוא א"כ הוקשיא בחקומה עומדת ראף אכן נמי כאמר דהכא נמי נכסים ברשות המת ורשות יורש נמי לאו ברשות לוקח משום דמיחא ליה למת דלעביר חזיה בחמוניה ואולי נאמר בדוחק דכיון דס"ככר מת המוריש וזכו היורשים בנכסים ראשיתך דעיקב קין החזיה הוא היא על היורש שזכה בכל הנכסים דמת פטור מן המצות א"כ כיון דסוף כל סוף פנים חדשות באו לכאן בההיא שעתא שגולרו אפתי לא היו היורשים ראין ושלטיין בנכסים להיות נחשב רשותם בנכסים ברשות המוריש אלא השתא מיהא בראשון דסוף כל סוף לא נולדו ברשות יר שזכה בהן השתא דהיינו היורש אמטו להכי פטור הגם שיהיה כיה המורישין השתא דמתה הגר בא לכלל כעין לקוח ומתנה דפטורין כיון דהיה שעתא אשתכח כיון שלא נולדו ברשות' אלא דמלכד הדוחק דאין בזה משאיתובי רעתא כמו שירא' הרואה :

עוד

בה דלפי זה נפיק דלא שאני לן לרעת רבינו ז"ל בין אם יורש אחר דאין בו משום שותפין ליורשים הרבה דחדא היא דתיקון דפטורין מן המעשר כיון שלא נולדו ברשותם ולא כן תוכחא ריהטא דלישא רכבי' ז"ל כפי' המעשה ובס' היר דמשמע דמעט שותפות אחי עלה כמו שיראה הרואה ואיכא דטעמ' דשותפות שייך גס לרכיבו זה משום דכיון דסוף סוף השתא הוא דקא זכו בנכסים הן דכתי מורישם לא זכו וס"ל לרכיבו דהיורשים זוכים מיר ולא בחוקת מוריש' קיימי נכסי הגם דאכתי לא חלקו אמטו להכי רהו"ל כשותפות חדש דממילא חשיבי שותפין ופטורין ואע"ג דלענין הקולכון כל דאכתי לא חלקו ירושת אחיבן ס"ל לרכי' ז"ל דחשיבי כשותפות יען דכבר נשתנה המזון דככה אסד חשיבי ופטורין ומ"ש איכא למימר דקולכון שאני דהעיקר תלוי בשניי המזון דוקא והרי השתא מיהא אינו ניכר הפרש החלקים כלל דאכתי לא חלקו ומשא"כ לענין מעשר בהמה דבעינן שילדו ברשותם וסוף כל סוף השתא הוא שזכו בהם לפינותם תחת מורישם באופן דמתה הגר חשיב שותפות חדש לענין מעשר בהמה כמוכין אלא דמאי דמשמע מינה דהא איכא דלא שייך שותפות כגון יור' אחר דס"ל לרכיבו ז"ל דחייב דמתלא הטעם משום שותפות צריך תלמוד :

עוד

איכא לדרק לפוס ריהטא לפי רבינו ז"ל דמשמע דפטר את האחיס ומעשה בהמה מדין שותפין אף תאותן שגולרו בעוד אחיבה קיים וכפלו בהם בירושה מהיהא דכתב איהו גופיה ז"ל בפז' דה' מעשר דין ב' וז"ל אבל המנחה אינה באה בשותפות וכו' הניח מנחה לב' בניו ומת דהי' לו מביאין אותה עכ"ל ע"ש דמשעי' מיהא דהכנים לא קניא להו מילתא דאביהם נתייב לבכיה בעודו חי דמה"ט לא חשיבי שותפין במנחה הלזו כדאיתא בסוגיא דזכמים ואמאי הכא גבי מעשר שותפין דאיכא דלענין תמורה קול' איכא דהיורשין חשיבי שותפין ככהמות הקדש שהניח להם אחיבה דמה"ט אין היורשים עושים תמורה וכדמסק לה רבינו גופיה ז"ל כפ"ק דה' תמורה דין ס' ז"ל שירש תמיר הניח בהמה לב' בניו הרי זו קריבה ואין תמירין

בה שהרי הם כה שותפים וכו' ע"ש אמנם היינו טעמא פראיתא סס כמוביא בזכמים דף ו' דאקשי' א"א בסלתא קניא להו היינו דחד מיהא תמיר ואלא א"א לא קניא להו היכי תמיר והאמר ר' אבהו ר' וכו' ומתכפר עוש' תמור' ומשנינן מקביעא לא מכפרא מקופיאי מכפרא ופירש רש"י מקביעא וכו' כפרה קבועה שיהיה יורש בעליו ממש אין להם הילכך גבי מנחה כפרה ליקרב דלאו כשותפים היא אבל כפרה קופיאי זכפה מנילא יש להם הילכך תמיר ע"ש וע"כ למיחב טעמא דחלק בין מנחה לתמורה מילתא בטעמא כילא פולס דברכי רש"י ז"ל דה"ט דמנחה לא חשיבי יורשים שותפין בגם דמקופיאי מכפרא להו כמו גבי תמורה דחשיבי שותפין מה"ט משום דתמורה שאני דריבא הכתוב אל היורש שבעושה תמורה וכיון דקול' דמתכפר עושה תמורה דאיהו חשיב בעלים דידים כמ"ס רש"י ז"ל א"כ אמטו להכי הוא דאמרינן דחשיבי יורשים שותפין בבית תמורה והיינו דאשמו' ה' ויחנן גבי מנחה הניח מנחה לשני בניו ומת קריבה ואין בה שותפות כלומר דלא ליגמר מתמורה אלא דוקא גבי תמורה חשיבי שותפין משום דבבלי קרא דהיורש תמיר כדכתי' א"כ כיון דבלי קרא לפירש' גבי מעשר בהמה דלא חשיב שותפין מקרא דיהיה לך דאיכא למימר דאיכא קרא לאפוקי דלא ליגמר מתמורה א"כ לפירש' ז"ל שפיר מנינן למימר דמנחה וכל התורה במדין ממעשר בהמה כמוכין :

אמנם

היורשים נחשבים שותפין לפיטור מן המעשר מכמות שכבר נולדו כתיי אביהם שכבר כתייבו במעשר בעוד אחיבה קיים מחלי שום רכבי קרא דמאי שאה במנחה וגם על התום' ז"ל שם כמוביא בר"ה מקופיאי דכפרה וכו' שתיירו למאי דק"ל מהיהא דפ' הוציאו לו דשאני הכא גבי תמורה כיון דשניהם היורשי' הוו מקופיאי לכך מיקרו שותפין אבל התם כיון דאיכא השתא בהאי קרבן כפרת כהן גדול דקביעא לא חשיבא לבני אחי כמו שותפין ע"כ כפרת קופיאי ע"ש קשיא לפוס ריהטא דה"ט דמה יכחול לענין מנחה דכבר מת המוריש ואפ"ה לא חשיבי היורשים שותפין וליכא לתרומי לרכי' התום' ז"ל דשאני מנחה דמנחה הלזו דעלה קיימינן דלאו לכפרה קאתיי' דמנחה הבאה בכר' וכברכה איירי כמודע שהרי מנחת חוטא וכיוצא בהא חובה פשיטא דלא אחיא בשותפות וכדמפורש יוצא מתוך דברי הרמב"ם ז"ל שם בה' הכו' טס ומשום דלא אחיא לכפר' ולא שייך למימר בה דמקופיאי מכפרא להו מההוא דלא קני' להו ולא חשיבי שותפין ומשא"כ מילתא דאיתא לכפר' דכיון דאית להו חלק כפר' מקופי' כל דמת דמוריש חשיבי שותפין ע"כ כפרת קופיאי שהרי הא איכא נמי גבי תמורה בהמת הקדש דלא אחיא לכפרה אלא לנזוס כגון כבוד בהמה וכיוצא שמהב כהן דין התמורה כמודע וכמו שבה מפורש טס בה' תמורה וסתמא אמרו דהיורשין שותפין הוו גבי תמורה דמשמע בכל מין תמורה דלא שאה דלאו דוקא כפרה קאמר אלא דה"ט נמי מנחה דמקופי' אית להו זכות ליורשים בכלל בעל המנחה מורישם כמוכין וקשיא דלא תלו טעמא משום דבתמורה ריבא הכתוב נמי את היורש אלא בין איכא דהמוריש קיים להיבא דלא חזי ומאי שאה מנחה ואין שיהיה בין הכי ובין הכי לפי רבינו ז"ל קשיא ממעשר בהמה שהרי הסיא לאו לכפרה אחיא אלא למנחה ואמאי חשיב שותפין לפיטורן וכרס לא קשיא מסוגיא דמשעתה דזכמים גופיה בין לפירש' בין לפי רבינו דמריש' דמשעת' דפרכי' למימר דקניא להו ופריך מההוא דמנחה דקאמר ר' קרוב' ואין בה שותפות וכו' קשיא לפירש' דאפרדיק מר' יוחנן לפירוק מתתני' דבכורות דתנן קמו מתפיסת הבית מביאים

ואם לאו פטורין דמשמע דלא חשיבי שותפין דלא קניא להו
 ולפי רבינו ז"ל כמי קשי' כדמשני הש"ס כתר הכי שאני התם
 גבי תמורה דאמר קרא ואם המיר ומי שהרצון בו ולעול'
 דלא קניא להו וכדפירש"י ז"ל אמאי לא פריך לכתר מתני'
 הכו' דקמו מתפוס' הבית חייבין ואם לאו פטורין דלאו דלפי'
 הרצון בו ראפי' נפלו להם כהמות מירושת אביהם פטורין
 בשותפין חשיבי ואם לאו פטורין עכשיו אלא א"כ הנולדות
 להם כתר הכי ברשותם משום דבכל מיני הרוחה לרחות
 לרש' ז"ל לא קשיא דמיני למימר דה"ט דלא פריך מתני'
 משום דמיני הש"ס לרחות דרילמא שאני מעשר כהמה דנלי
 קרא האשר יהיה דכאביהו דמו דלא קניא להו והיכא דנלי
 קרא וזריך לאתויי לכתר הדין דמכחה דה' דלא קניא להו
 דמשמע דלאו דוקא גבי מצטרף הוא דמכחה תוכיה אמטו
 להכי לא חש לאתויי מתניתין דככורות כמובן . ולרבי ז"ל
 לא קשיא משום דס"ל דרפי' ניחא ליה להש"ס להקשו' מניה
 וביה מחקוס שבא תאי דפריך לכתר ומינה אי א"כ קניא להו
 היינו וגו' לא א"א לא קניא להו היכי ממיר וגו' כאופן דליכא
 לדקדק עלה דרבינו ז"ל אלא מאי דאתיין עלה תהא

אלא דשכתי וראה דמתחילת הענין אף גם זאת על
 נקלה מתרבתא היא לרעת רבינו ז"ל דאיכא
 למימר דס"ל דלא ראייה כראייה היא דמעשר כהמה
 להדיא דמכחה וכיוצא משום דמלכד דשאיני תנחם וכיוצא בה
 שגבר מיוחדת מופרשת ומקודשת היא מאי האב המוריש
 וכמוסירתו להריוט דמיא ואמטו להכי הוא דלא קניא להו
 לירוש' ולא הכי דמעשר כהמה דעדיין לא תנחם לאב
 המוריש בחייו כדי לעשרן ואכתיו לא מורע ולא כתבדר על
 איזו חסן תחול קדושת המעשר דהכל ככנסין לרבי למתעשר
 דכעין אשר יעבוד תחת השבט שיעבור מעצמו ועכ"פ
 הענין העבכ כנודע ולאו כמסירתו להריוט ומת"ס הוא
 דקניא להו לירוש' כמובן . עוד כה דכיון דחיוס המעשר
 הוא מחמת דתשעה אחרים דזוכין בהם סודשין כשעת
 מיתת הירשים א"כ כל דאכתי עדיין לא הופרש הפטורי
 קניא להו לירוש' גם השתיד להיות עשירי אגבן כיון
 דקדושתו הוא מחמת ששאר וכמובן :

ואיד שיהיה אתאן למאי דאתיין עלה לרון דיכא מהך
 מתניתין האחין והשותפין דלפוס דיהשא נראה
 דחשם ראי' דכ"ר התרי אחיהיח כחא חשיבי כאלו היה
 אביהם הי דלא סיה כחויפה לקחת אלא חלק א' כשאר
 הכפ"ח כיון דאין לו עליו אלא חוב אחד משום דלא מיכעיל
 לפירש' ז"ל דקא פריש דטעמא דכל דלא חלקו עדיין מירושת
 אביהו דפטורין מן הקולבון וחישיבין כמעשר כהמה הוא
 משום דמתקום אביהו קיימי נכסו וכאביהם דמו דלרדויה
 אית לן למימר דאוף הכא כנ"ד כיון דאכתי עדיין לא חלקו
 ביניהם דמי חוב זה חלוקה גמורה טהרי החלקים אכתי
 כהדי הדי קיימי דאכתי לא מטו וזו לירייהו כדי לחלו' א"כ
 דמי החוב עדיין בחוקת אביהו קיימי וכאביהם הם נחשבי'
 דאלו סיה חי' לא סיה כופל אלא חלק אחד כשאר הכ"ח אלא
 אפי' לפי' הרמב"ם ז"ל דס"ל דאפי' לא חלקו עדיין ירושת
 אביהם נכסים לאו ברשות המת קיימי עדיין אלא מיר
 גתרוקס רשות המוריש אל הירשים דה"ט פטורין ממעשר
 כהמה אפי' היכא דלא חלקו עדיין דכשותפין הוא כדלעיל
 מ"ת דין שותפות הנחשב כל החלקים לתמון אחר דן להו
 לענין קולבון כמורע וכדריא כתב בפ"ג ר"ה שקלסידין
 ד' זול האחין שפריין לא חלקו תה שהניח להם אביהם
 דפטורין מן הקולבון ע"ש הרי דברין שותפים דעלמא
 שנתנו התבות בכר שחייבום במעשר בהמה ופטורין מן

הקולבון דן להו לאחין שלא חלקו עדיין ירושת אביהם אלא
 דלפנין מעשר כהמה דפטור נתי' הנס' דלא חלקו עדיין
 טעמא איכא בדכתי' לעיל אכן כדידן דסוף כל סוף לא נולדו
 ברשותיהו דכתי' שעתא טילחו לא סיה זכותם יפה בכנסו'
 כמיני אביהם כדחשת אהתם קפיד קרא חשיבי כמובן
 באופן דכל בר מינה דמעשר כהמה כדיון תמון א' דיימין
 להו לאחין שלא חלקו עדיין ירושת אביהם וכדיון הקולבון
 דפטורין וכדכתב שם הרן ז"ל לענין הקולבון שהם כמו אדם
 אחד ו"ה"ה כנ"ד דאיכא למימר דכיון דעדיין לא חלקו
 לנמרדי דמי חוב הלוה דאכתי לא מטו וזו לירייהו כדכתי'
 בחלק א' וגברא דראי' הם נחשבים וס"ל חוב אחד ואין להם
 אלא חלק א' בין שניהם ופאלו סיה אביהם הי כדיון חוב
 הקולבון דכתי' חשיבי להו וכמובן :

ואנכי הוואה דאכתי איכ' למידיחי דשאני סכא כנ"ד
 דכבר חלו בו ידים לעשות מעשה החלוקה
 דחלקו האחין ככרכל שאר הנכסים ודילמא כל כה"פ
 המעשר ישבו כה"סיפה לסכריע להיות נחשבים לחלקים
 וצומדים הם בדמי ש"ח חלום כמובן . כיון דראי' איכא
 מעשה מורה דלמפלג קיימי וכל חד וחד ברשות בפ"ע
 חשיב גם בדמי ש"ח הלוה . ולא תימא דסוגין דככורות
 גופא מוכחא איכא דאמרי' חלקו כהמה ולא חלקו בכספי'
 איצטריכא ליה סר"א כיון דחלקו כהמה נלי דעתייוסו
 דלמפלג קיימי ולמינו כקולבון קמ"ל ופירש"י ז"ל חלקו וגו'
 דקולא הוא דפטורין מזה ומזה וגו' ע"ש . ופסקה רבינו שם
 בה' שקלים רבין חלקו כהמה ולא בכספים וכין חלקו
 פנכסו ולא בהמה' לא אמרינן נלי דעתייהו דלמפלג קיימי
 לא כהם דחלקו חלקו ע"ש כמ"ש ומח' ז"ל כאופן ראין מעש'
 החלוקה הכריע בוס' דליתא דמלכד דהרוחה מני לרחות
 דילמא כמיני מינן אמרו נכסים זכמה' דלא אמרינן כיון
 דחלקו כחד אמיא דנלו דעתייהו דלמפלג קיימי באידך
 מינה ומש"כ סיכא דחלקו דלמפלג כהרמינא דכל כה"פ
 אפטר דאמרינן דנלי דעתייהו דלמפלג קיימי גם באידך
 פלגא כיון שסוף תין א' וכחלקין ועומדין חשיבי גם באידך
 פלגא הפתיר מולא אשמוצי' על זה הש"ס רכותא טפי
 דאפי' חלקו בכספים ואחד פלגא בכמה' דאפי' פטורין
 ממעשר כהמה דאידך פלגא כמובן . באופן דאוף הכא
 כנ"ד דכר חלקו כשאר הנכסים אפטר דהנס' דאכתי לא
 חלקו כסך שטרא אמרינן נלי דעתייהו דלמפלג קיימי וגם
 כסך שטרא כחלקים דמו . עוד בה דאיכא למדוהי דע"כ
 לא קאמרי דאין מעשר החלוקה דחלקו כהמה מסתיהו
 ידים מוכיחות לנמרדי דלמפלג קיימי גם בכספים וכחלקים
 ועומדים דמו אלא משום דאיכא למימר דאכתי לא נלי
 אדעתייהו כענין הנכסים בכסוד דלמפלג קיימי גם
 בכספים ומש"כ ככנון דא' דנ"ד דנלי ברעתייהו כפוס
 מלא בשטר החלוקה דנס' בדמי ש"ח חלון דלמפלג קיימי
 ככתוב למור שמי' כשיכא לדג' בוס' יטול כל אחד חלקו
 ככתוב בשאלה וככל כה"פ הא איכא צדדין דאפטר דמוסין
 תת כח להיות נחשבים כחלקים כיון דלמפלג קיימי
 כמובן :

אמנם הלום חיי סוית דליכא לחלק הפי' אלא דכל
 דאכתי לא חלקו אפי' בכה"ג דהו כחד מיכא
 וגם דכפ"י אמרו דלמפלג קיימי באידך פלגא דכ"ד לאו
 כחלקים דמו וטעמא משום דכיון דאפי' קרא כפי' איתר
 דאיכא דחלקו כהמה או נכסוים דלאו כחלקים דמו דלא
 אמרינן נלי דעתייהו דלמפלג קיימי תהמה לכנסים או
 איכא כדכתי' א"כ הסתין שאיך חלקו הכי סיכא דהנכס'
 איתגבו קמי ארשם שם שם דלא מחסרי בוסינא וכו' לחלק
 וכו' וכו' .

וכד הטא רפטיטא דשמעתא דככורות דמש' דנכסים ובה' איתנה קמייסה ואהנס לאו הכי בכל כה"ג דכ"ר דאין בידם לחלק דאכתי מחסרי גובינא דכל כה"ג כראה דלאו כחלוקים דמו ומכא אמרינא לה מההיא דכתבו התוספות ז"ל כפ' ארוסה דף כ"ה גבי פלוגתא דכ"ט וכ"ה אי שטר העומד לגבות כבכוי דמי שכתב כה"ג לאו כבכוי דמי וז"ל הכא לא שייכא כל המי פלוגתא דר"מ ורבנן דפליגי בפרק השאל דכל העומד לבכור כבכור דמי ופלוגתא דרשב"ג וכו' בפ"ק דסנהדרין ובפרק השולח דכל העומד לגזוז וכו' דלאו כבכור מתא וכו' דהכא כ"ע מודו דאמרינן לאו כבכוי דמי והעמד ממון כחוקת בעליו שהרי צריך דיימם ולא כבודו הוא כדאמרינן גבי בר מי ימר וכו' וטעמא דר"מ דכבכורות דמיין משום דכירו ואין צריכין לקרקע הילכך לא השיב להו כקרקע עכ"ל. הרי שכתבו דאפי' למ"ד בעלמא דכל העומד לבכור כבכור דמי שהרצון בו מצלתי לשון אומרת דכבכור קיימי לא משום דלא צריכי לקרקע דאפי' אזיל ומורה דליתיה בריה חשיב הא דבכוי שטרות דלאו כבכוי ועשו חשיבי אותו מעשה ועין חכם ישביל זאת דסתם שטרות קאמרינן ומשמע אף כשטר שכתוב בו גבול זמן הפרעון סך הוה התנאים תחילה בניגוס בעיקמת שפתים וגם במכתב דאפי' לא כעשו דמי דלא אמרו אלא הכא דכירו לבכור וא"כ דין מינה ואוקי באתרין דהגם דכפי' אתמר דלפלג קיימי כדקאתי הש"ס לירי גובינא אפי' הש"ס מיהא לאו כחלוקים דמו כיון דאכתי מחסרי גובינא וליתיה כירייהו.

כה"ג דכ"ר דאפי' א"ת לומר דשאר העובד היה רוב' דרובתו כירי דש"ס אפי' שנייא ושכני' כ"ד כיון דהכא ליתיה כירייהו כדכתי' וכדאמרן.

זכרם

אין להשיב כנגד היסוד חמ"ט התו' ז"ל גופייהו שם שם כר"ה כ"ה או' שטר העומד לגבות לאו כבכוי דמי דק"ל מההיא דפ' המקבל יתוויס אמרו אנו השכחנו וכ"ה או' אביבם השכיה וכו' דקאמר רז"ל על היתומים להכילא ראייה מ"ט ארעא וכו' ה"כ האי שטרך כיון דלגובינא קיימא כמאן דגבה דמיא וכו' דוכי רז"ל שביק ב"ה ועביר ככ"ט ואיך חלקו דהכא גבי כתובה דהשעבוד עומד בספק אמרינן כ"ה דלאו כ"ד אמנס התם דהיתומים מודו לכ"ה כקרקע עצמו דמי שהוא משועבד לו ואינם מערכין לפניו הקרקע אפי' כ"ה מודו ככה"ג כבכוי דמי ע"ש דמשמע דס"ל דכל דאין השעבוד עומד בספק אלא דקא מורה ליה ליה למלה בשעבוד עצמו אין חסרון גובינא דקא מחסרא מעל' ומוריד וכעשו דמי ואוף הכא ככ"ד הרי לענין השעבוד עצמו אין פוגעה פה בעיקר השעבוד למימרא דאין שעבוד האחין שעבוד כבוד אלא היא המונעת סוית דאין נכסים ללזה ודילמא כל כה"ג אין חסרון גובינא והחלוקה מעל' ומורדת וכחלוקים דמו והדר דינא דכתרי כחות חשיבי וכמובן. דליתא דמלבד דהא איכא כמה מרכותא מראשונים דאוקמוס לההיא דפ' המקבל דדוקא היכ' דעשאו אפותיקי דהוי באלו מוחזק בו הוא שאמרו שכל היתומים להכילא ראייה משום דבכוי דמיא ככורע ע"ש במקומו באורך דמשמע דס"ל דגם דליכא ספיקא בעיקר השעבוד אפי' לאו כבכוי דמי ועל הכ"ה לאיתני ראייה באופן דלכל הנהו רכותא ז"ל דהר דינא ולא שאני לן בין השעבוד כבוד או לא אלא היא העולה דכל דמחסרה גובינא דאכתי אינינו כמחוק בוכיון אפותיקי וכיוצ' לאו כעשו דמי וכמובן ועיין להרב שה"ג ז"ל סביב ההלכות שם בפ' המקבל שהאריך בזה ואין רצונו כאן להאריך בזה רק את זה הרואה יראה שם דקא פתר לן לההיא דפ' המקבל הכי בעשאו אפותיקי ומשמע מחוק דכרוי דלא שאני לן כחילוק התוספות הנו' כדכתי' באופן דאוף אן כדירן כמי' ה"א דלדידהו לאו כחלוקי' דמו האחין כמובן.

עוד

כה דאעיקרא דדינא הוהא יראש דאף לחלק התוספות הנו' כל כה"ג דכ"ר לאו כחלוקים דמו כמו שרנו שהרי לא סוף דבר אמרו התו' ז"ל דדוקא איכא דעיקר השעבוד מסופק אעיקרא לגבי הירוששים או הלוה הוא דוקא דלא חשיב כבכוי שסרי זיל בתר טעמא וכמו שדקדקו בלשונם למימר' דאינם מעכבין לפניו הקרקע וכו' דמשמע דכל דהשתא מיהא איכא חזנע לו מלגבות מאיזו טענה המזיקין לעמוד בפני ב"ר דלאו כ"ע דינא במירי לאו כירו מקרי כיון דמי ימר דמוקפו ליה וכדכתיב ב"ה לאו כ"ר כדכתי' לעיל באופן דאוף הכא ככ"ר איכרא דבעיקר השעבוד עצמו ליכא שום ספיקא גבי ליה כלל אלא הך שאין לו נכסים לפרו' ע' פדו'ת אבל הא איכא שאר הכ"ה המונעין להאחין מלגבות דקא מספקי בעיקר שעבודן הן ככולו והן באותו חלק היתר סמוכע להאחין או חשיבי כתרי כמי הן מטענה דדילמא לאו חשיבי אלא כמובן אחד לבד ככה אביהו והן מטענה דלא הוו ירשיאי איכא כבכוי דא דין קדימה לראשון בזמן ולא מנו לגבוי' האחרוני' כלל דליכא שעורא בנכסים או ליכא דין קדימה וזה אומר ככה וזה אומר ככה ואין שום אחד יכול לגבות עד יעמדו למשפט וכמעשה שהיה דכתיב בשלש וכו' דמנצק צריכי לדיני' לאו כחלוקי' דמו כה"ג התוספות שם וכדלעיל באופן דהדר דינא דבר כדכר ראשון דכתי' לעיל דכיון דההיא שעתא שעת העמד

ואם

לחשך אדם לומר דאכתי שאני הכא ככ"ר דככר עשו מעשה החלוקה דחלקו בפלגא דהך מינא גופא דהיינו שאר הנכסים וש"ס בכלל נכסי הוא ככורע ודילמא אכתי הך עובד' תוסוף תת כה היפה להית השוכים כחלוקים ועומדים הגם דמחסרי גובינא אף אתה לא תאמר לו דליתא דמלבד דעין רואה דאין בהך חלוקה כה היפה לבטל טעם דליתיה כירייהו דמוף סוף להך פלגא דהיינו הש"ס ליתיה כירייהו כמובן.

עוד

כה דכיון דככר כתבו התוספו' דאפילו מאן דס"ל בעלמא כבכור דמי הטעם משום דכירו וכל דליתיה כיריה לככור אזיל ומורה דלאו כבכור דמי א"כ הכא גבי חלוקת האחין דככר כפי' אתמר בש"ס דלאו כחלוקים דמו מנכסים לכהמה או איפכא אם כן הגם שגודס אך לחלק כחלוקיו לעיל דליתא כל דחלקו בפלגא דחד מינא כחלוקים דמו באורך פלגא מ"מ אשתכח דמשום דהוי כחד מינא אחי לכלל להיות נחשב בכל אותם המקומות דקאמר בהו' מודעמה דככורות דמיין שהרי מסתיין לחת חד דרבא דלהיותו חד מינא כחלוקים דמו וכככורות דמיין שהכי אמרינן בעלמא ולא כדון נכסים ובהמה דלאו כחלוקים דמו לא תרי דרגי למימרא דעדיף טפי מהנהו דאמרינן בעלמא דככורות דמיין וכיון דמרס"ל בעלמא דככורות דמיין היינו דוקא משום דאיתיה כיריה וכל היכא דליתיה כיריה ח"כ אוף הכא גמי אית לן למימר דאפי' כחד מינא היינו דוקא היכא דאריך פלגא כמיכירם לחלק לא אף גס ככ"ר דליתא כירייהו דאכתי מחסרי גובינא שהיו נחשבים אפי' כחלוקים בהך ש"ס וכמובן וכהכי ניחא דהן אתנו חקוס עפ"י זה לנאת י"ח השבת הראב"ד ז"ל שהשיג לרבינו ז"ל שם כה' שקלוס מההיא דירושלמי דקא מפליג בין היתה בהמה רוב דהן עיקר נכסים וכו'. וכתב מרן ז"ל דה"ט דרבינו משום דס"ל דכיון שבש"ס דידן לא חילקו בכך אשתכח דלא ס"ל הך חלוקה ע"ש. ומשום דלפוס האי דכתיבו שפיר איכא למימר דאפי' הירושלמי אזיל ומוד' ככל

לדין אפתי לאו כחלוקים דמו בחסרון הבחינה חשיבו חסרון
דכל כה"ג כדכתי' א"כ ככה אחד וחוב אחד דייקנין להו
להאמין וכמוכן ומורי היותי ככך כזה חזי היות להרב
מושרבל זל בח"א דקא קשי' ליה מהא דקיל הלכתא ככ"ה
דשטר העומד לבנות לאו כ"ד להאי דכתבו התוס' זל בפ'
חוקת דף ל"ב ע"כ בסר"ה והלכתא כותיה דרבא בארעא
ובו' וזל זכרחה לר"י ובו' דאמרינן מינו לאוקמי ממונא ובו'
ובהכתב דאמרינן מינו דיכול למימר לא היו דברים מעולם
יכול למימר סטראי ניכסו אע"כ דמינו להוציא לא אמרינן
שאני התם דאיכא שטרא עכ"ל ע"ש דמה ון תשובה
דאית ליה שטרא הא קיל כד"ה בשטר העומד לבנות דלאו
כ"ד ואם כן אכתי הו"ל מינו להוציא ע"ש דהוא זל הנריכה
עין

ולע"ד

בהור מנותיה דמר ניהו רבא זל אחינא דיטו בו
מין היישוב דכוכת התו' כחאמרס דשאני התם
דאיכא שטרא הרבון בהם דכל דאיכא שטרא בידיה דמלוה
והלה טעין טענת פרעון דפרעיה הא קאי חוינן בעלמא
דאבי' בפוגם שטרו אמרינן דמי שהשטר בידו נשבע ומוטל
וכינא דמשמע דאע"כ דקיל בעלמא דנשבע ומוטל ליכא
לא נשבע וכפטר דהיינו לאוקמי ממונא מי שהוא דוקא אפ"ה
כל דתפס שטרא בידיה דקא מסייע ליה כמה הצד דאכתי
לא פרעיה לבחרי דשטרו בידו מאי בעי לא כדא כיון דאלים
כחא דשטרא באופן דכל דמהימן כשכועה להחויק שטרו
בידו חשיבין ליה כמה הצד כאלו הוא כבר תפוס כמתון
עצמו ולא בא לכלל מוציא ממונן על ידי שכועה והוא
הדין והוא הטעם הכא לענין דמינו בבי שהיא דהכות' דהבס
דמינו להוציא לא אמרינן היינו דוקא היכא דלא תפס שטרא
בידיה וכההיא דפרק חוקת גופיה דכיון דהשטר חספא
בעלמא הוא דהודאת בע"ד כמאה עדים אשתכח דכא
בטענת דבע"פ ולא והכי היכא דתפס שטרא בידיה דקא
מוסייע ליה המינו ואל כוונה זו כתבו התוספות
זל שאני התם דאיכא שטרא וכיון דתפס שטרא דקא מסייע
ליה המינו להחויק השטר לא מקרי מוציא וכדין שטרות
דעלמא באופן דההיא דמוטה דקיל לאו כבבוי דמי סוג
אחריתי היא דהתם לה האמינה תורה לה ע"י שכועה אלא
בשתי מי המריסו"ק שטר העומד ובו' לאו כ"ד לעשות
כמחוקת גמורה מבלי שום שכוע' דלא שייכה בה ולהאמינה
עפ"י דבורה הקל ולמימרא שעל היתומים להביא ראיה
שוניתה שהרי אפי' גבי שטרות הרי שכועה מיהא איכא
שהיה נאמן כשכועה אב שטרא והיינו מאי דק"ל להתוספו'
שם מההיא דהמקבל דאמאי על היתומים להביא ראיה
ויהיה הכ"ח נאמן עפ"י דבורה הקל כאלו כבר גבה
וכמוכן

א"ג

קרוב אל האמור דאיכא למימר דה"ט דפוגם
שטרו וכינא דקא תפיק ממונא ע"י שכועתה משום
דהמוציא העיקרי הוא השטר ושכועתה לא אתא לא לאחזוקי
שטרא וס"ל להתוס' זל דה"ה לענין המינו בבי שהיא דהכותב
כיון דתפס שטרא בידיה דאשתכח דהמינו אינינו אלא
לאחזוקי שטרא דלאו פרוב הוא מיקרי מינו להוציא כיון
דהמוציא העיקרי הוא השטר וכההיא דהפוגם שטרו וכינא
לא כן ההיא דפ' חוקת דכיון דפיו ענה בו דהאי שטרא
חספא בעלמא הוא דאשתכח דהמוציא העיקרי הוא המינו
ולא אמרינן מינו להוציא ולעולם דלאו כ"ד וכמוכן

ועיין

מה שתיירו ליה הרב מוהר"מ זל בח"א סי' ע'
והרב כה"ג זל בח"מ פ"ב בכללי הקיל אית ד'
ובהה הצד קרובים הדברים

תבוא

לדונא דכל כה"ג ככ"ד ככה אחד וחוב אחד
חשיבי התרי אחי כיון דחסרון הבחינה חשיב'
חסרון בכל כה"ג ככ"ד ככ"ד חשיבא וההיא שעתא שעמדו כיון
לאו כחלוקים דמו בכל מאי דכתי' לעיל וברס אחינא
דלא יעלה על לב לומר דאברא דלענין הממונן עצמו לאו
כחלוקים דמו כיון דמחסרה גובינא וליתא בידיהו ככל
האמור אבל אכתי אימא דבעיקר זכות הש"ח גופיה דתפסי
בידיהו כחלוקים דמו כיון דלמפלג קיימי דליתא דלע"ר
נראה רכל כה"ג לאו כחלוקים ועומדים דמו כלל ומנא אמרינ'
לה דחוינן ליה למרן זל ככה דכתב כסי' קע"ו ועלה דהיא
דתשו' הרא"ש זל דקא מייתי שם מוהר"ב זל דכתב האמין
או שותפין שכאו לחלוק ויש להם ש"ח ישומוכ"ד השותפות
ובו' ואם אין בו שיעור חלוקה חולקים בגדר או אינו ובו'
ע"ש דקרק עליו מרן זל שם דלא שמענו מעולם בחוב שיעור
חלוקה דכל שמגיע לכל אחד אפי' ש"פ ראוי להלק קרי' ביה
ותירץ וזל רכשאין שם אלא ש"ח אחד הוי אין כן
שיעור חלוקה דהא לא שייך לומר טול אתה
שטר זה ואני אטול כגדרו ות"ה קאמר דחולקין אותו בגדר
או אינו עכ"ל ע"ש ועיין בסי' ס"ד ודכדיא אמרה למי לתא
הכי מוהר"ב זל גופיה ועיין בתשו' מוהר"א דבוטון זל ריש
סי' ק"ז באופן דאוק' הכא ככ"ד דכבר תאו הימים חלקו
האחים כל העובדן ולא נשאר רבר מעובדן אביהם אשר בשם
שניהם יקרא רק ש"ח הלוה שבהדיא התו כשטר
החלוקה שאין לזה על זה שום מין טענה ותיבע' לא כשיכוא
הש"ח לירי גבייה יקחו חלק כחלק גס כן אשתכח דהשתא
מיהא חשיב אלא הלוה דאין בו שיעור חלוקה אשכחן לענין
שותפין שגדרו הנאה זה מזה בריש פ' השותפין ופסקה
הרמב"ם זל בפ' ז' מה' נדרים ומוהר"ב זל בסו' דכ"ד
ביד דאם היו שניהם שותפין בחצר דאין כו' דין חלוקה כל א'
ואחר נכנס לביתו והוא אומר בתוך שלי אני נכנס ע"ש
זפירשו הראשונים זל שם בש"ס דטעמא משום דכיון דע"כ
אלו חכמי הקנה לו הסגר ללכת בבולו אין כח בידו לאוסרו
עליו דהוי כאוסר על חבירו את של חבירו דכיון דאין חבירו
יכול לכופו לחלוק מעיקרו דהוי כלא קמוי כלו לכל אחד
כפ"ע בשעה שירדו עש"ב

באופן

דכל מידי דמשתף דאין בו שיעור חלוקה אין
פחמי יפה ליחם שום חלק מן החלקים אל שום
אח' מהם לו לבדו להיות כחשכ כשתי חלוקות חלק לזה וחלק
לזה רק אלא עד אשר יגזו ביניהם להפריד החלקים ויחלקו
כל החלקים שניהם יחד בשם כל אחד ואחד יקראו כיון דאין
כדי שיעור בחזיון להקרא עליו שם האחד ואוק' הכא ככ"ד
כיון דהשתא מיהא קורס גביה אין בו שיעור חלוקה מיקרי
פשיטא דחוב אחד חשיב כל הש"ח כלא היה אביהם מי
דכתי' לעיל

ג

ליכא לרחויי עלה ככ"ד דאעיקרא דריכא אכתי
איכא למימר דכל כה"ג ככ"ד אף דאכתי לא חלקו
כחלוקים דמו כיון דלמפלג קיימי ככתי' לעיל כיון דאכתי
איתיה בידיהו למפלג פלוגי מקמי גובינא רבידס להסתת
ביניהם דחלוקים ועומדים הם כדמי' הש"ח הלוה כשתי
רשויות משם כאלו כל חד וחד זכה כבר בחלקו דליתא שהרי
עין חכם ישיכל זאת מוס דחלוקים גמורים חשיבי אשתכח
דרינא הוא דאי קרס האחד מן האחי' וגבי סתם חלק מחלקי
החוב וכתר הכי אירע בין דא' לרא' אונס ניכר בככסי הגר
והעני לגמרי או נשבר ולא נשאר לו נכסים לפדו' ע' פרעו' ת'
כלל דלא תני אחיו לתבו' ממנו שיתן לו לפחו' חלק מאותו חלק
שקדם וגבה דכיון דתקמי הכי כחלוקי' ועומדי' הו' וככ' דשו'
הו' חשיבי פשיטא דאף דהשתא לא תני תימר דהשתא מיהא
לעצמו

למחלבה קיימי בחובות כבוא לירי גוביני דינא הכי וכפרט
 דקתי לה גבי חלוקה דוכן אם נשאר להם מיעות בכיס וכו'
 ועדין לא נטלו וכו' דין פטיטא דבפירוש איתמר בש"ע חלוקה
 דכל אחד יטלו חלקם מהם ואיכא למימר דיגיד עליו ריעו
 באופן דעין חכם ישכיל זאת דלפוס דהוא נראה דליכ' לחלק
 הכי כמוכן :

איברא הלום דאיתי למוהר"ב ז"ל בח"מ סס"ג ס"ב
 שהעתיק דברי הרמב"ם ז"ל הנו' דלא בני'
 שלפנינו הנו' דכתב מהם הרמב"ם ז"ל חלקו השותפים
 וכשאר להם חובות גבי אחים אין יכולין להשביע וכו' שהרי
 חלקו והחוב שנשאר להם אינו אחרי דבר ידוע הוא וכשיפר'
 יקח כל אחד מהם חלקו וחלוק דמי עכ"ל ע"ש ולפוס
 ריהטא אם בחלוקים במורים קאמר דחשיבי גם בחלוקה
 אשתכח לפוס ריהטא דארבא איכא למשמע מינה דאף
 בתולה ורשו דאכתי מיעות ביד הלוה בחלוקין דמו חשיבי כיון
 דכבר חלקו שאר הנכסים ולמעלה קיימי והדר דינא בכ"ד
 דיפה כח הדוחה לדחות כדדחינן לעיל דאכתי דילמא בכ"ד
 בחלוקין ועומדין חשיבי גם בדמי הש"ס הלוה אף דאכתי לא
 חלקו חוב זה כיון דאיתיה ביריביו להסתות דכשתי רשויות
 הם כבר כדלעיל :

אמנם אמיתא לע"ד דמהא ליכא למשמע מינה כלל
 דעין חכם ישכיל זאת דכוונת מוהר"ב ז"ל
 והרצון הוא למימרא דלעבין שבועת השותפין בחלוקים דמי
 החוב זה דכיון דהחוב דבר ידוע הוא וכשיפרע כל א' מהם
 יטול חלקו ולא למימרא דחלוקין לבמתי חשיבי בדמי החוב
 ממש כבר מוז' הימים שחלקו שאר הנכסים דלא הוא לע"ד
 נראה דלא כה"ג שהם מלוה ורשו ביד הלוה כל דלא התנו
 ביניהם דחלוקים הם וכשתי רשויות גם בדמי הש"ס אף
 דכבר חלקו שאר הנכסים כבר בדמי החוב סתמא ולמעלה
 קיימי דדמי החוב לאו בחלוקים להיות נחשבים דמי כשתי
 רשויות ממש אלא דיד' כולם שוה בכל חלק וחלק מהחוב
 ומשותפין הם עם גמר גוביניא בכל חלק שיכא לירי גוביני'
 סתמא על ידי איזה מהם משום דמלבר דאי קים ליה להרע
 ז"ל דסתמא נמי כשתי רשויות ממש הם הכי הול' בחלוקין
 הם לבבות כל אחד מהם חלקו המוגע לו דהוא רבותא טפי
 כמוכן וכדכתובכא לעיל :

עוד בה דכבר חלקו שאר הנכסים סתמא נמי
 דהמעין בתשו' הרא"ש ז"ל בכלל ז"ח סס"ג עיניו
 תחוינה מישרים דאף בכל כה"ג לאו בחלוקים לבמתי חשיבי
 כשתי רשויות ממש גם בענין עיקר החוב אלא דמ"ת
 משותפין חשיבי ובכל חלק וחלק מהחוב יד כולם שוה בו
 כמוכן :

באופן דה"ה הכא בכ"ד דכיון דאכתי עדיין מלכד דלא
 חלקו האחין דמי הש"ס גם לא התנו ביניהם כהרי'
 דכשתי רשויות יהיו נחשבים אף בדמי הש"ס פטיט' דאכתי
 לא חלקו חשיבי בעיקר דמי הש"ס והדר דינא דכבר הראשון
 שצאנו לדון דינא בכ"ד כיון דאכתי בההיא שעתא דאתו לבי
 דינא עדיין לאו בחלוקים דמו ככח א' וחוב אחד חשיבי ככח
 האב עצמו וככל מאי דכתי' ומה גם דכ"ד יש בו כח היפה
 טפי דפטיטא דליטכא דשטר החלוקה הכתוב בשלא שאלמו
 שלא כשאר לסס מהעובדן לא זה הש"ס וכשיכול לירי גוביניא
 יטלו כל אחד מהם חלקו חלק בחלק מוכחא איכא שוה
 רנוס להיות יד כולם שוה בכל חלק וחלק בדמי החוב עד
 במר גוביניא וכמוכן :

ובין הכי ובין הכי דן אכתי לע"ד בעדיפא מינ' בכ"ד
 דאף גם זאת שיהיה האופן שיהיו האחים מאן
 הימים שחלקו כל שאר העובדן חלקו גם כן ש"ס הנו' באופן

לעצמו הוא חזיל ראין אחר מעשה כלום ועיין בתשובת
 הרמ"ע מפאנו ז"ל בס"פ אפ"ה אית' לן למיה דאעיקרא
 הוא רבבה סתמא לדירי' טרם ובה וזאינו כותן לו כלום ואני
 בעניתי לא כן אנכי עמתי אלא דבכל כה"ג דאכתי המיעות
 בהשו' הלוה קיימי וכל אשראי ספק אתי ספק לא אתי פטיט'
 דרינא הוא דאפי' בכבון דא' בכ"ד דחלקו בשאר הנכסים
 כבר אפ"ה כל דלא נתנו בהרי' דאם כשתי רשויות מימנו גם
 בדמי הש"ס סתמא לאו בחלוקי' במורים חשיבי בדמי הש"ס
 דכל אחד אומר מולא דמי תרי' עדיף דסתא יקדים חכריה
 ויבבה ונטול אני חלק ממוכן יש להוכיח מרבני הרמב"ם
 ז"ל דכתב בפ"ט ד"ה שלוחין ושותפין דין ח' וז"ל השותפין
 שחלקו וכשאר להם חובות אצל אחים אינן יכולין להשביע
 זה את זה מספק שהרי חלקו והחוב שנשאר דבר ידוע הוא
 ככל מה שיפרעו יקח זה חלקו מן החוב וכן אם נשאר להם
 מיעות בכיס וכבר ידעו אותם ועדין לא נטלו כל אחד חלקו
 אין משביעין זה את זה שהמיעות בחלוקים הם וכו' עכ"ל
 ע"ש :

דרי דבחלקו כבר שאר הנכסי' קא מיימי וכמשפט מאמר
 וכשאר להם חובות וכו' דלמחלבה דמי החובות קיימי
 כמוכן ואפ"ה דקדק כתיבת טעם בחלוקה הראשונה דלא
 למי' טעמא משום דחלוקים הם כמו שכתב טעם באיך
 חלוקה דכשאר להם מיעות בכיס דקאמר שהמיעות בחלוקים
 הם ומשמ' דה"ט דכ"ל כדכתי' דכל בסתמא לא התנו בהרי'
 דכשתי רשויות הם בדמי החוב ואכתי לא אתו עדין דמי ליר
 רשות השותפין דאכתי מלוה ורשו הן ביד הלוה רשות שניהם
 שוה בכל חלק וחלק מהן ולא בחלוקין דמו מסעת' דכתיבכא
 וכמוכן :

דלא תימא דכולא חדא חלוקה היא דלית' משום דמלכד
 דפטיטא דליטכ' דהמיעות בחלוקין לא משמע הכי
 הכי דהול' סתמא בחלוקים הם באופן דמשמע טפי
 דקאמר דקאי המיעות בכיס - עוד בה דהרי הווקק עצמו
 למתני כשתי כבות דתכא בכל חדא וחדא אין משביעין זה
 את זה ולא ערכינה ותנינה דמש' דלאו חדא טעמא
 כמוכן :

ועוד בה דאעיקרא אי ס"ל דחלוקים לבמתי חשיבי
 כדחיייתו דלעיל דחשיבי כאלו התנו בהרי'
 דכשתי רשויות הם גם בדמי החוב א"כ לא הול' הרי בעיק'
 טעמא דחוב וכו' ככל מה שיפרעו יקח זה חלקו מן החוב וכו'
 אלא רבותא הול' לאשמעינן דאף גם זאת אם קדם א' הן
 השותפין ובה חלק מחלקי החוב סתמא ובין דא לרא העני
 הלוה דהרי הוא לעצמו כיון דחלוקים דמו לבמתי חשיבי
 באופן דהוכחא מיהא איכא מתוך דברי הרמב"ם ז"ל דליכא
 למתרה הכי אלא בסתמא לאו בחלוקים במורין חשיבי להו
 בכל כה"ג דכ"ד אלא בכל כה"ג דכתי' וכמוכן גם ליכא חך
 לחלק ולומר דילמא ע"כ לאם ל' להרמב"ם ז"ל הכי אלא
 דוקא בסתמא כלומר דלא אמרו בפ' דלמעלה קיימא
 כשיכוא החוב לירי גביה ומש"כ הכא בכ"ד דכפ' אהרו
 בשטר החלוקה דלמעלה קיימי ואפשר דבכל כה"ג בחלוקים
 דמו שהרי מלכד דלא מסתבר לפלוני הכי לפוס עיקר טעמ'
 ומילתא דהך חלוקה דכתי' דהיה משום דשאינו מלוה ורשו
 משום דכל אשראי ספק אתי וכו' וזיל בתר טעמא ודא ודא
 חדא היא כמוכן :

עוד בה דאי איתא להך חלוקה דמשום דכפי' אמרו
 דלמעלה קיימי כשיכוא לירי גוביניא דהדר דינא
 כלפי לויא להיות נחשבים בחלוקים מהשתא טפי להיכא
 דלא פי' דספקי' מספקא ליה להרמב"ם ז"ל פטיטא דלא הול'
 להרמב"ם ז"ל למסתם סתומי דמש' דאפילו פירשו כהדיין

זה מהתנו כיניסם כתוב ומפורט כשטר החלוקה דמהיה
 שעתא ככר הם חלוקים וכמו כן הם גם כרמי החוב הש"ה
 הלוה כאלו כל אחד וכה ככר בחלקו ושם באולי יעלה ביד
 אחד מהם לגבות חלקו ואח"כ יארע שום הפסד בכל חלק
 אחיו שלא יהיו נכסים ללוה וכיוצא לא יוכל לתבוע ממנו חלק
 מהחלק שגבו שכבר הוא הימים כחלוקים ועומדים הם כי
 כאלו וכוכל אחד בחלקו ונתגבל הדבר כגון דא רכ"ד
 כאופן דאין לזון בול לא מפירשו ולא מפי' הרמב"ם ז"ל אפ"ה
 נלע"ד לפום ריהטא דכל כה"ג דכ"ר כה אחד וחוב אחד
 חשבינן להו נבד שאר הכ"ח כיון דאי אטיגא למ' כתרי כחי
 כינהו אתינן לברועי כח וכות שאר הכ"ח דזכותם נרא' ככר
 בחיי מורישם דכה אחד וחוב אחד הוה חשיבי נגדס דהכי
 שמעינן לה מ"ש מור"ם ז"ל בהנה כח"מ סי' קע"ד ס"ד
 ז"ל שני אחים שמתו ולכל אחד שני בנים ובאים לחלוק השרה
 שהיה של אביהם וכ' הכני' של אחד מהם רוצים להיו' שותפין
 והאחרים רוצים לחלוק חלקים השרה לארכבה חלקים
 וכותיים לאלו הכ' חלקם ביחד ולאחרים כל אחד לברו אבל
 אם היו מתחילה ד' אחים שלא באו הכ' מכה"א אין מתנים
 להם חלקם ביחד וגו' עכ"ל ע"ס :

הרי

דכלל כיול רבעינן היורשים לית ליה למיוזל
 החלקים כשאר כתר כח עבדן אי השתא מיהא
 הם תרי כחי כינהו תרי אחי וארבע רשויות הם והאחד והכת
 רונה לחלק לר' החלקים משום דניחא להו באוזה רוח תן
 הרוחות טפי ואולי יפול בחלקו כמו שחזא הדין היכא דאתו
 מכה הארבע אחים דכתב הלכה המגדת אנו שומעין ולא
 יחבינן להו חלקם ביחד אלא דכל רשות אחת שולטת
 ביניהם ביחד ביתר הכי כתר כח כחם דוקא אית לן למיוזל
 הוא אביהם כח הראשון דמחוקא איתיה כח אחד ולא שנים
 דמשמע רמ"ל דלא וכתה תורה להם בנכסי אביהם להיות
 נחשבים נגד מי שנראה וכותו הוא מקדם בחיי מורישם לא
 שניהם גם יחד בחלק אחד כח הבן ככה האב הוא הוא דכ"ד
 כחי אית לן למימר דהייתי כחי הגם דהשתא מיהא הם
 שנים כיון דרשות אחרים מופסקת ביניהם שאר הכ"ח דמטי
 להו הויקא לזכות כנראה להם ככר בחיי מורישם חד כחא
 חשיבינן להו שניהם גם יחד תחת אבות הם כח הבן מכה
 האב כח אחד וחוב אחד כאלו היה אביהם חי דמחוקא קאתו
 דלא היה מטל אלא חלק אחד באחד משאר הכ"ח דהכי
 זכתה תורה כמובן :

ואע"ג

ב דדא פלוגתא מתנייא במ"ש מור"ם ז"ל
 שם ויא' דאף ככה"ג מתנים להם ביחד וגו'
 הנה לא אתו עלה אלא מטעמא דכופין על מירת הדום ע"ש
 וכמובן ולא תימא דמשם ראי' לכ"ד דוקא דלאו בחלוקים
 דחו בדמי הש"ח ולא אף גם זאת היכא דכבר בחלוקים רמו
 אף בדמי הש"ח כנו דדילמ' מטעמא ע"כ לא קאת' מור"ם
 ז"ל לא משום דכבר בלו ארעתייהו האחים השתא מיהא קוד'
 חלוקה שרונם להיות גחשבים היתרי אחי בני איש אחד
 וכל רבלי ארעתייהו קודם חלוקה שרונ' לעמוד ככה הראשון
 להם אנו שומעין וכעין וזכר הוה דמוכר את הבית דאמר
 ליה בעינן למימר כיה כיון כי היכי דדרו ביה אבותי
 דכתוב תחת אבותיך יהיו בניך : ומש"כ הכא דכבר חלקו
 כל העובן מקמי הכי ועדין בחותמיהו בכתב לאמר דמהיה
 שעתא חלוקים ועומדים הם אף בדמי ש"ח דאכתי אפטר
 דכתר כח עבדן אולינן דתרי אחי כינהו וכתרי חובות חשיבי
 משום דמלכר דלא מסתבר לחלק הכי שהרי זיל בתר טעמא
 כראמרן :

ועוד

כה דמריהטא דפטיטא דמילתיה דמור"ם ז"ל
 מוכחא דליכא לחלק הכי שהרי זיל בתר טעמא

כראמרן לא הוה ליה למתמידר והספדו כלם תו מתחילת
 ד' אחים שלא באו הכ' מכה אחד דאין מתנים להם חלקם
 ביחד שהם סן ארכבה אחים רשויות נפרדות לבדו אלא
 כריהו הו' לזמנא דהגם דהשנים מכה אחד קאתו אפ"ה
 כל דכבר חלקו מקמי הכי כל עובדן מורישם והתנו כיניהם
 כשטר החלוקה גבם בחלק שרה זו כשתי רשויות הם וכשעת
 חלוקה רוצים חלקם זה בנדר זה ביחד דלא יחבינן להו חלק
 השנים ביחד וכ"ש היכא דאציקרא אתו מארבע רשויות
 ארבע אחין דפטיטא דלא יחבינן להו חלקם ביחד
 ואפ"ה אי כסדרו כינהו אכתי טפי הוה ליה למפלג
 כדודס כמובן . אלא דלאי דלא שאני לן וכמובן : עוד
 בה דגם מדברי סמדרים"פ השאל שומעין ליה וסוכה
 יוכיח דליכ' לחלק הכי דכתב משם מור"ם ז"ל פסק מור"ם
 ז"ל על ראובן ושמעון שהיו שותפין בבית ויש בו כרי חלוקה
 ומכר שמעון חלקו ללוי ויאורס רביע לזה ורביע לזה ואין
 להם כרי חלוקה דלא עדיף מוגברא דאתו כיניה זה"ה אם
 מת שמעון והריש חלקו ללוי כיון דלא מנו כחי שמעון לעכב
 החלוקה משום דאין דין חלוקה ביון דלא דצה ראובן לחלק
 בעוד הקרקע ביד שמעון לא היה יכול לעכב דוה היס יש
 בו כרי חלוקה הכי נמי הבאים מחולא מצומעכו עכ"ל
 ע"ס : ומאי דליכא לחוקים עלה דמילתא דלמה ליה
 טעמא דלא עדיף מוגברא דאתו כיניה מן בתר דאישו נפיה
 כתב בתשו' הובאה בתשו' דשייכי ליה ל' קנין סי' ז' דכל
 דבין שניהם מתדר להו שיש בין שני החלקים כרי חלוקה
 האחרים יכולים להפדר מעליהם ואין אחד מהם יכול לומר
 תנו לי גם כן חלקי כרי שישאר האחד לכדו והדי אין לו כרי
 חלוקה ויכוף לאותם דכיון דחלקו לא חזו ליה לחודיה לאו כל
 כמיניה להפסיד לחבירו באומרו תמות כפי עמ' פלשטיס
 ע"ש ככר עמוד בזה הרב פת"א כתובות ח"א ססו' ל' והרב
 ז"מ ברף עכ"ד ז"ל רחה הישוב בשתי ימים מטעמא דמלשון
 התשובה נראה דפ' דלוי ויאורס שניהם יחד תועבכים
 מטעמה שאין להם כרי חלוקה שלפי הישוב הנו' אין עיכוב
 שניהם מטעם א' אלא כל אחד חלקו בטעמא וכמ"ש הרב שם
 בהורמותיה דמר אמר דמלכר דאין לשון ותשו' כלשון
 המדרשי אית לבלל ישוב שהרי דקדק לומר מצומעכו וגו'
 משום דאין להם כרי חלוקה וגו' ולא קאתו שאין להם לכל
 אחד מהם כרי חלוקה ושפיר איכא למימר שהרצון בו שאין
 להם כרי שזכר לכוף את חבירו לחלו כמובן :

עוד

בה ראף איסורא לחלוק אף שאין לו שיעור כרי
 חלוק' בא בטעמ' או שהרצון בו שגם אותו שטוען דקא
 יהיב אמתלא לרברו כלומר דמלכר דקא רפסיד בחלוקתו
 של ראובן הנראה שהיה משתמש עצמו בכל אותו חלק במור
 של ראובן עוד בהדמה שנטאר לו הוא פחות מהשיעור ואין
 חלק חבירו שהוא גם כן פחות מהשיעור דתני למשתמש
 עצמו בו מעלה ונוריד לו שהיא הנאה וסרתו שני חצי שיעור
 דטפי ניחא ליה ורוחא שכיח לחלוק שיש בו מן הצורך לשטוח
 בו פירות וכלומר דבשלמא אם היתה חלקי כרי שיעור חלוק'
 אפשר שהייתי מתרצה להייתי משותף עמו משום דאיתיה
 ההנאה דהוה מטי ליה לרשות חלקי הרווח טפי היתה הנאה
 יותר מהנאת שטוח הפירות והייתי שוכר מקום אחר קט'
 מש"כ השתא מיהא דכיון דכולם פחותים מהשיעור טפי
 הנאה מטי ליה לחלוק ומאי חזית כמובן :

ואין

שיהיה הרי דמלכר דמכאן כחי שמעינן לה להא
 דכ"ד דכל שהורשים קאתו בטעמא דהשתא
 מיהא תרי כינהו כרי לברועי כמו של מי שכבדו והוה נכר
 זכותו יפה מאז הימים בחיי מורישם דבתר כחם הראשון
 אולינן דקא הרי חשיב כח א' שהוה הוא ככ"ד כמובן כדלעיל
 עוד

עוד כה דגם הוכחא הגראית נעין איכא דליכא לחלק בין היכא רכבר חלקו והתנו ביניהם דכשתי רשות הן הם להיכ' דלא התנו כלל כדלעיל שהרי תלכד דהטא דפטיטא דליכא דמאחר דה"א שמת שמעון והוריש חלקו לכ' בניו וגו' דקאמר סתמא כמספר הדורות ככד דין היכא דמכר לשתי רשות כפרדות רכיע ללוו ורכיע ליאורה הוכיח וזכיה כמה הגר טפי ולא שאני לן אלא דמ"ל להרכ' זל דאף אם כבר חלקו האחין העזבוך והתנו וכעשו בחלק בית זה כשתי רשות גפרדות ורק שערין החלקים מעורבות כרין הקודם אפ"ה חרא היא דתהון כרין היכא דהאחד מכר לשתי רשות דהגם שסם רשות כפרדות לא אולנין לא כתר כחם הראשון ריביר עליו ריעו ואף גם זאת סיפיה דמילתיה דהרכ' זל דכתב וזל ה"כ יורשי שמעון או כל הבאים מכוחו לא מונו ומעכבי דלא עריפי מנכבדא דאתו מיניה ע"ש דמוכחא דמ"ל דא ורא חרא היא דתהון כמזכר.

עוד

כה דגם מתוך טענותם הכי מוכחא מילתא דמ"ל דליכ' לחלק שהרי קאתו בטענה מלא פוס דהשתא אין הם כח א' ורשות א' כמורשים אלא שהן הם ב' רשות דון היא עיקר הטענה שהם טענים לכסנדרם לעכב החלוקה ואפ"ה דן את הדין דכתר כחם הראשון הוא אביהם אית לן למיזל דלא היה אלא כח א' וחלק אחד ולא היה מני לעכב הרי דמוכח דליכ' לפלוגי במזכר ולא תימא דאכתי איכא למרחש דדילמא אין הרצון כו דטוענין דהשתא הן הם שתי רשות שעוד היום נמי רשות אחד וכח אחד הם והרצון בהם דלמחר כשיעלה רצונם להיות כשתי רשות וגם שירצו להפריד החלקי דאין להם שיעור חלוקה דהא כבכתא להרכ' זל שהרי אם ס"ל להרכ' זל דרכר זה מעכב את הדין וכר מינה הרר דניא כלפי לייא פטיטא דכל כישא הו"ל להרכ' זל לפרושי ולא למסתם סתומי לפי מספר הדורות כפרט דמילתא דטפי כראה דליכא לפלוגי הכי כדכתי' באופן דלע"ד כראה דלפי מספר הדורות ולפי כל הני הוכחי דהוכחו הן במילתיה דמור"ם זל והן מדברי הגהה דמט' דליכא לפלוגי תסתין שמעתתא דלא נחלוך בין חלקו והתנו להיות כשתי רשות ללא חלקו כדי לרן ככ"ד מוכ"ש כמזכר.

ואנכי

הרואה דאכתי הדוחה מני לרחות רובא דהני הוכחי דהוכחו מטענה דדילמא ה"ט דלא קא פריש מוהר"ם זל והגם גבי יורשי דהיינו דוקא היכא דאכתי לא התנו ביניהם להיות נחשבים כשתי רשות משום דמתילא משמע שהרי בכל כה"ג בחלק בית ושרה שירשו מאביהם דלית להו בכרי חלוקה לא עכרי יורשים להתנות ביניהם וכי אפי' שכבר חלקו כל העזבוך שגם באותו חלק כשתי רשות הם עומדים דתאי נפקא מינה ולעולם דבלא חלקו דוקא קא מיירי אמנם אמניא דתלכד דתאי מילתא שכתיא קת גבי היורשים דקא מתנין שאין זה על זה שום תביעה מעזבוך אביהם שכל אחד בכר וזה בחלקו השלם שלא יוכל שום אחד מהם להחזיק באותו חלק הבית כולו באופן שבעה מעזבוך אביהם דכבר חלוקים ועומדים הם כל אחד וזה בשלנו באופן דאפי' בחלק אותו הבית בחלוקים ועומדין והשתא כשתי רשות הם.

עוד

כה דלפי ע"ד לרירי חוי לירכין דאעיקרא דדינא לא מנסתברא לחלק הכי דזיל בתר טעמא דמור"ם זל דן את הדין גבי יורשים נמי מטעמא דלא עדיף מנכבדא דאתו מיניה ואיך אכן ניקום לרבות חלוקים חדעתינו דמט' דחלקו והתנו שסם כשתי רשות כחם יפה טפי מנכבדא דאתא מיניה לאפקועי כחם של מי שכנגדם

שנראה וכותו יפה מאו ומקד' כחיי מורשים הנה כי כן דכתי' מסתבר דהן כחמו יפה לעצור כח לסייע אנפשיין נמי כהנסו הוכחי אשר הוכחנו לעיל כדי למימר פסקא דליכא לפלוגי הכי כלל ואעב"כ דאין כרין כלל דידן עיקר ספיקן פשוט לענין בכל מאי דכתי' לעיל באורך וגם מהכא שהרי ככ"ד אכתי לא התנו שכבר חלוקים ועומדים הם כדמי ש"ח הלוא כדכתי' לעיל מ"מ רמזינו לרן דינא ככ"ד במכ"ש מעדיפא מיכה.

באופן

רכין דזכינו לרן דבענין חלוקת היורשים באים מטענה דהשתא מיהא תרי ביניה כדי לגרוע כח מי שנראה וכותו יפה מאו הימים כחיי מורשים דכתר כח הראשון אולנין הוא אביהם דלא היה אלא כח אחד דמשמע דבחלק אחד זכתה להם תורה ככח אביהם דוקא פטיטא דאף לענין חוב שירשו ממורשים נמי הגם דנימא דכתחייבו ככסי ליה ליורשי מלוא לפרוע חלק לזה וחלק לזה כדכתי' לעיל אפ"ה אית לן למימר דלא נתחייבו ככסי אלא לפרו"ע פרעו"ת חלק הנגוע לכל אחד מהסך אשר היה נוגע למורשים לא אף זאת להיות נחשבים כדתי ב"ח ממש ליטול כל אחד מהם כפ"ע חלק כראש כל אחד מואר הכ"ח דכתר כחם הראשון אולנין דלא הוה חשיבו נגר הכ"ח אלא חוב אחד כמזכר. וכדור דליכא למדחי דשתא אכתי כראה דשנייא רכין שהיא חוב מסלואה דעבר מלוא טיבותא ללוא וגם דכתחייבו ככסי ליה ליורשי מלוא חלק לזה וחלק לזה דדילמא כה"ג בכל מקום מצאו חכמים למעבר תקנתא ליורשים להיות נחשבים כדתי ב"ח במורשים ליטול כל אחד חלק כראש משום תקנתא דיתמי כיון דמ"ס בידים דלוא הוה בשעשה שלום למעבר ליה למורשים ירשי טפליא ופלגא כאלו מחייב ליה שני חובות והגם דהא איכא נמי שאר התלוים דעברו ליה טיבותא ואיכא משום נעילת דלת בפני לויס טעמא מיהא איכא דלא למישא לה משום דמלכד דכל דתאי תקנת' גופא הוה שייכא נמי גבייהו דלוא הוה מת חד מנייהו הוה חשבינן להו ליורשי לב' כחות נמי אפטר דליכא משום נעילת דלת עוד כה רכין דה"ט משום דמת אותו מלוא ליכא משום נעילת דלת בפני לויס טעמא מיהא איכא דלא למישא לה משום דמלכד דכל דתאי תקנתא גופא הוה שייכא נמי גבייהו דאלו היה מת חד מיניהו הוה חשבינן להו ליורשי ולשני כחות אפטר דליכא משום נעילת דלת.

עוד

כה רכין דה"ט משום דמת אותו מלוא ליכא משום נעילת דלת משום דלא אסיק אדעת' דמלוא דמית אותו לוא ושיכוא הענין לירי מירד זו וכעין וזכר לרכר שהיא דאחרינן כפרק הנזקין גבי מתנתין דאין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הויכורית דכיון דמית לוא ליכ' משום נעילת דלת דלא אסיק אדעת' דמלוא דמית לוא ונפלו קמי יתמי דליתא רכין דאינו מדניא אלא מהתקנתא שהרי כבר הראנו פנים הנראים ככ"ד דמזר דהין אין כחם יפה נגר מי שכנגדם לגרוע זכותם היפה טפי מנכבדא דתאי מחמתיה כדלעיל אם כן עין כל רואה דאין זו תקנתא שהרי לפעמים כפיק מיניה חורבא ליתמי לשמא מית נמי עוד א' מן התלוין דאית ליה ד' בנים או יותר ויהיו נחשבים כל חד וחד לכחות כחות וכמה חלקים ליטול כל חד וחד תלך כראש ואית להו פסידא טפי ליורשי הללו שאינם אלא שנים וכיוצא ואתו שאר התלוים לירי פסידא מרובה ואין לרכר סוף ואין זו תקנה דעדיף טפי להו דכול ככל חד וחד בתר כחו הראשון כדכתובנא וכמזכר:

באופן

דלפוס כל מאי דכתי' והראנו פנים הנראים בהלכ' דאפילו היכא דחלקו האחין כל העזבוך והשתנו

אמנם

חוי היות למור"ם זל בהנהגה כפי רמ"ן
שכתב זל ואם רוצה יכול להפקירה כפי ג'
כפי אדם כדון שאר הפקר ואפ"ה אין שום אדם יכול לזכות
בה דודאי אין כונתו רק כדי להפקיע מעליו איסור שבת
עכ"ל ע"ש. וכבוד דמתי לטיעמא דוקא משום דלא היתה
כונתו אלא כדי להפקיע מעליו איסור שבת ענין דא"כ כדורא
שאין דבריו נקוחים מדברי מרן הב"ה הנ"ל אלא משכחא
דנפשים קאמר לה והתימה על הרב הגון דוד זל שחש
הדברים למילתיה דמרן זל וליתא. אמנם מ"מ משמע
איכ"מ מתוך דברי מור"ם זל הללו לדון בכ"ד לפי מה שאין
עם הוכחה בהפקר פירות הללו שהרי תלי טעמא שאין אדם
יכול לזכות בה משום דודאי לא היתה כונתו אלא כדי
להפקיע מעליו שכר שבת דמשמע דהא לא היתה כונתו
להפקיע האיסור יכול אחר לזכות בה וזכות הוא לו בה
שההמה היא מושכרת או מושאלת לככרי וס"ה הכא בכ"ד
דאיכא למימר דאף גם זאת דאית ליה לראובן המפקיר חלקו
מעורב בכל פירו ופירי הפקר גמור הוא והזכר בו זכה כדון
כסתם הפקר דעלמא כמובן :

אלא

דאכתי הדוחה מני לרחוק במה הנד למימרא
דאין משם ראייה דרילמא איינו דוקא היכא
דלית להו לכעלים או לשוכר כגום אלא שעבוד להשתמש בה
זמן מוגבל דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי כמורע ומה
שא"כ הכא בכ"ד דהא אית ליה לראובן המפקיר יד וזכות
מעורב בכל פירו ופירי כעיקר בוף הפירות ודילמא בכל
כה"ג לא הוי הפקר כמובן :

האמנם

הלום ראיתי מאי ראיתא בירושלמי דביטין
בפ' מי ששחזו וקא מייתי ליה הרשב"א זל
שם בחורושע למס' ביטין כרף ע"כ ע"כ עלה היה מהיום
ולאחר מיתה גט ואינו גט דברי חכמים ר' אומר כזה גט וגו'
וזל וברסינן בירושלמי תמן תנינן הכותב כספו לבכור צריך
שיכתוב מהיום ברור הוא לאיזה דבר כתב לה לאחר מיתה
לשייר לו פירות בגט אי אין ביטו ברור לאיזה דבר כתב לה
לאחר מיתה לשייר לו גופה א"ר בין בר כהנא קומי ר' זירא
שייר לו מעשה ידי א"ל לא מצוי אשה כשואה לזה ומצא
ידיה של זה והוסיף זצירא מקלם ליה ונזח ליה במייה דארורי
אף בגט שחרור כן הרי גט שחרורך מעכשיו לאחר שלשים
יום על דעתיה רר' הריזה בט על דעת דבין אינו בט אף
בהפקר כן שדי מופקר מעכשיו ולאחר ל' יום ע"ד דרבי
מופקרת ע"ד ררבין אינה מופקרת כלומר דאף בהפקר אי
אפשר שיאם גופו מופקר ופירותיו לכעלים עכ"ל ע"ש
הרי דכתיב קתני דלרבין אין זה הפקר כלל דאי אפשר
שיאם הגוף מופקר ופירותיו לכעלים. ולפום דיהטא קסתי
עליותו דכחון רבין הנ"ל דכולהו בהסכמה עליו דהנה
דהפירות דהיינו מלאכת ההקמה הן הם כיום הפקר לככרי
או לכעלים בהבלעה כח"ש הטור אפ"ה הויא הפקר להצילו
מן האיסור. ולפום מילתיה דהירושלמי לפום דיהטא קסתי
דלא היא דאין זה הפקר כלל כמובן. ודחיקא מילתא טובא
אף לחלק בין היכא דהמפקר שייר הפירות לעצמו והפקיר
גוף השדה דכיון דעיקר גוף הפקר דידיה הוא לא נפיק
מרשותיה כל דשייר הפירות לעצמו ומ"ה לא הוי הפקר בכל
כה"ג ומשא"כ היכא דזיכא הפירות לאיניש דעלמא כגון דא
שהשכיר בהמתו לככרי בהבלעה דאשתכח דלית ליה לזכר
כגוף הפקר עצמו וזכות רק שעבוד פירות דהיינו לעשות
מלאכתו בהקמה ושייר לעצמו עיקר גוף ההקמה והפקירה
אח"כ דאין הוי הפקר כיון דלמרא קמא לא כשאר לזכות
דלא משמע הכי מתוך דברי הירושלמי שהרי כדירא מילתא
דמאי דלא קטש בירושלמי דבר והפכו דהיינו שהפקיר הסיירו
לאחרים

והתבו כינייהם בשטר החלוקה דגם כדמי ס"ה שירשו
מאכסין דלא אתו עדיין לירי גביה דבחלוקים ועומדים הם
בו כלן זכו כבר כל אחד חלקו דאפ"ה אין כחם יפ' להפקיעו
כחושל מי שכנגדם שגראה זכותו יפה מאז ומקדם כחוי
מוריסים דבבקר כחם הראשון אזלינן דלא הוה חשיבי בגדם
אלא כח א' וחוב א' הנה כ"ר יוצא במכ"ש כרכתו :

וזאת

תורת העולה ככ"ד דהני תרי אחי שניהם גם
יחד כחוב אחד הם נחשבים כאלו היה אחיהם
חי דלא היה כחו יפה ליטול חלק כראש עם שאר הב"ח לא
כחלק חוב אחד לכד ככל האמור ומדובר. ולא עליון יניחנו
משגיאות ויראנו מתורתו כפלאות ומלך ביופיו תחינה
ענינו :

סימן י'

לענין הפקר

שאלה

ראובן שהיו לפניו כ"כ סלים מפירות לחים
ופירות הללו המכהג בהם שאם מוכרים
לחים מדומים בהם רביע על כדי דמיהם מנה שמוכרים
אותם כשהם יבשים ואמר ראובן בעל הפירות הנו בפני
תלתא הריני מפקיר לכל לחות הפירות הללו דהיינו אותן
הריוח שחניע להם אם מוכרין אותם עכשיו בעודם לחים
הפקר גמור ושלם כדת וכהלכה ויתכף ומיד הלך אחד מהם
וזכה בהם זכות גו"ש כדת וכהלכה כדי לזכות בחלק הנו'
תוך שלשה ימים תיד בין דא לדא ראובן המפקיר רוצה להו'
בו באומר שאין בכה"ג דין הפקר כלל כיון דבכל פירו
ופירי אית ליה בגויה יד וזכות ה' רביעים מעורב זה בזה
ושאין דין הפקר נוהג אלא בכספים אשר הם כמדבר דפקע
מינייהו יד וזכות הכעלים לבמרי מכו"כ והזוכה בהם טוען
דאף גם זאת בכל כה"ג נמי דין הפקר גמור נוהג כיון דסוף
סוף בכל פירו ופירי יש בו זכו' חלק הפקר רכבר ידוע וכבוד
חלק הנוגע לו יורכו מורנו הדין עם מי ויבוא שבת"ה :

תשובה

מלתא רפשיט' היא דאין לרון בכ"ד מההיא
דכתב הטור בא"ח סי' דמ' וזל ופרש
כשעת הפקר שאינו מפקירה אלא כיום השבת או כל זמן
שעושה בה מלאכה כיום השבת כדי שלא זכה בה אחר
ואעפ"י שאינו מפקירה לבמרי הוי הפקר וגו' ע"ש. וכתב
שם מרן זל בבב"ז זל הילכך איכא למיחש שמה זכה בה אחר
ולכך צריך שיפרש שאינו מפקיר אלא כיום השבת דכיון דכיו'
השבת רשות הגוי עליה שהיא מושכרת או שאולה לו אין אחר
יכול לזכות בו ולכי נפיק שבתא הו"ל כאלו חור וזכה בה
שלא הפקירה אלא בשבת לכד וגו' עכ"ל ע"ש. דהרי היתם
הגם דבעיקר בוף ההקמה עצמה לית ליה בגוה זכות וקנין
גמור רק אלא לתשמיש בעלמא ולזמן מוגבל ועיקר בוף
ההקמה עצמה הרי הוא מופקר לבמרי אפ"ה אין אחר יכול
לזכות בה מן הפקר וכ"ש הכא בכ"ד דאכתי יד וזכות אית
ליה למפקיר מעורב כעיקר בוף כל פירו ופירי דלא מני אחר
לזכות בו. דליתא דב"ת שזכות כדבר הא' דרילמא ס"ט
סתם דמ"ה ההקמה עצמה כל גופה מושוע בדת לנאלכת
הככרי ומ"ה לא מני אחר לזכות בה. ומשא"כ בכ"ד דמ"מ
סוף סוף הא איכא בכל פירו ופירי חלק הפקר מעורב
שאין בו זכות לכעלים וככל כה"ג אפשר דזכה בו הווכה.
והכ' דרילמא מרן זל דהרמון בו למימרא דכיון דביום השבת
הרי היא תחת יד ורשות הככרי אין אחר יכול ללכת אלה
ולזכות בה קמין גמור כדת במשיכ' וכיוצא ולא למימרא דכיון
דכיום השב' דהגם דאם זכה ומשך אותה דלא זכה וכמובן :

לאחרים והיום הטרה לעצמו הוא משום הפירות אכתו אינן
 בעולם דומיא רמעה ידיו של האשה בעלם קאי ואין אדם
 הפקיר דבר שלב' ל' כמדוע עיין כס' ככ' הג' חמ' מ' סי' רע"ג
 כהנ' הט' אות' כ' כחוכן :

אל"ה

דבקת ההפקדה אנפי הרואה דלא קשיא כלל
 לפום תאי דמשמע מדברי בירושלמי שם דהיינו
 טעמא דעיקר פלוגתייהו דר' ורבנן גבי האומר הרי זה
 גיטך מהיום ולאחר מיתה דלרבי הוי גט ולרבנן לא הוי גט
 והוי גט משום דר' ס"ל דמהיום גט גמור הוי משום דמאי
 דקאמר לבתר הכי ולאחר מיתה תנאה הוי ואשתכח דלמפר'
 הויא מגורשת מההוא יומא . ורבנן ס"ל דמפקא הוי אי
 תנאה הוי בכוכר או חורה הוי דהדר ביה ממאי דקאמר
 מהיום ואין רצונו לברשה אלא לאחר מיתה והוי אין גט לאחר
 מיתה ואינו גט וכדאיתא בהדיא במס' קדושין דף כ"ט ע"כ
 ע"ש . וכאשר הרשב"א ז"ל כתב כל זה שם בחידושו הנו'
 סמוך וכראה . באופן דאף לענין הפקר וכיצא שאמרו בירו'
 אף בהפקר כן שרי מופקר מעכשיו ולאחר ל' יום ע"ד רבנן
 מופקרת ע"ד רבנן אינה מופקרת וכו' כנו ברירא מלתא
 שהרצון בו רע"ד רבנן אינה מופקרת גמורה אלא מספקא
 הויא אם מאמר ולאחר ל' יום תנאה הוי או חורה הוי דהא
 תלויא דא כדא ע"ד ר' וכו' ע"ד רבנן כחוכן . ועיין
 להרב טרה יהושע ז"ל שם בפ"י על בירושלמי . ורע"ך
 דאע"ג דלענין ביטול קול' כרבנן ושהיא ספק מגורשת .
 וכרכת הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' גירושין ע"ש ח"מ לענין
 הפקר קול' דהפקר בטל משום דבמומא אית לן דרואי
 תמונא בחוקת מארייהו כמדוע וכדכתב הרשב"א ז"ל בהדיא
 הפ' בתשו' סי' תקס"ג ע"ש כ"ב :

ורנה

כי כן דמאי דקאמר בירושלמי לרבנן דאינה
 מופקרת הרצון בו מנח הספק אי תנאה הוי או
 חורה הוי אתנח לן רעת קדושים רבנן קדישיהכו דתקינן
 ליה להפקיר בהמתו ליום השבת ושועיל לו להצילו מתוך האיסור'
 משום דברירא מילתא למימרא דע"כ לא אמרו בירושלמי
 דאינה מופקרת לרבנן אלא משום דתברא בזירה דקאמר
 בסוף דבריו ולאחר ל' יום דיש לרין בו דשמא לאותנאה הוי
 בזין דלא אשכחן שיהא גופו מופקר ופירותיו לבעלים אלא
 דחורה הוי דהדר ביה ממאי דקאמר תחילה שרי מופקר
 מעכשיו . אמנם לאו הכי הכא גבי הפקיר בהמתו ביום
 השבת דאף דהפירות הנה הנס קומות לנכרי מקמי הכי ליום
 ההפקר מ"מ הויא שעתא דקא מפקיר בהמתו אין שם שום
 לשון סותר דבריו הראשוני דהיינו עיקר ההפק' אשר מחמתו
 נבוא אל בית הספק אי איבה חורה הוי דוקא הדר ביה ממאי
 דקאמר תחלה דס"ל דלא סוף דבר ומילתא פסיקתא אמרו
 בירושלמי דכל הפקר דקא מפקיר הנוף ושיר הפירו' לעצמו
 דלא הוי הפקר כלל דליתא בהדיא תלה בירוש' האומר
 שרי מופ' מעכשיו ולאחר ל' יום דא כדא כפלוגתא דרבי
 ורבנן אי תנא' או חורה הוי רל' מופקר ולרבנן אינו מופקר'
 דמשמע בהדיא דמתורת הספק הוא דקאמר דאינה מופקר'
 והרצון והכונה בלומר דכיון דאינו מצוי ורבילות להפקיר
 ככה"ג שיהא הנוף מופקר והפירות לבעלים דדוקא גבי
 מתן מתנה אמרינן שהרצון בו גופא מהיום ופירי לאחר
 מיתה ושיר הפירו' לעצמו מפני שהוא יודע בעצמו למי מתן
 ולכו בטוח במקבל ולא כן גבי הפק' לכל מי שוכה בו ושמא
 יזכה בו בכרא אלמא דלא מצוי לעמוד עמו בדין על הפירות
 דשיר לעצמו באופן דזה הוא המביאנו לכית הספק לרבנן
 דשמא לאו תנאה אלא חורה הוי ומרבי דס"ל דמופקר' נטמ'
 לרבנן דלאו משום דנשאר בו יד בעלים הוא דלא הוי הפקר
 אלא משום דס"ל דתנא חורה הוי באופן כל בר מינה שאין

שם כעין לשון חורה או דקא פריש ללא לחור' אתכוון ברירא
 מילתא דאף ככה"ג במי דין הפקר גמור אית ליה ולא מצוי
 הדר ביה וכ"ש היותו מפקיר להציל עצמו מן האיסור דאין
 סהדי רבנמי הפקיר כמ"ש הפוסקים ז"ל וכמדוע . באופן
 דאדרבא מלשון בירושלמי משם ראינו לרין הרבנים ז"ל הנו'
 דעין רואה דלאו מפני היותו הפקר יד בעלים נתפס בו
 זכות כמה הצד בחלק מחלקו מעכב לנרום ביטול דין
 ההפקר אלא הפקר גמור היא בכל כה"ג ששלשון ברור
 כחוכן :

ורחיקתי

להרשב"א ז"ל בתשו' הנו' שיצא לרין מסך
 בירושלמי שרי מופקר מעכשיו ולאחר ל'
 יום לרבנן אינו מופקר לרין דיריה ז"ל אינו סבו' שכל מקדיש
 שריה לברך הכית מעכשיו ולאחר מיתה או מעכשיו ולאחר
 ל' יום ל"א בלום לפי שכל הסותן לחבירו מעכשיו ולא ח' מיתה
 קול' גופא מהיום ופירי לאחר מיתה וגו' אבל לגביה וקדש
 א"א לומ' כן לפי שא"א שהאלין של הדיוט ויונק משרה שקדש
 אלא ח"כ שיר מקום היניקה והראיה מההיא דשלהי המובר
 את הכית רש"א המקדיש את השדה לא הקדיש את המרוב
 המורכב וסדן השקמה יצני עלה מ"ט הואיל ויונקים משרה
 הקדש וגו' אלמא כל כמה דלא שיר מקום היניקה בפ"י אלא
 א"א ח"כ שזד דמשיר כל הפירות וא"ת מה ראיית לבטל כל
 ההקדש מפני שיר זה אדרבה נבטיל ששיר מפני ההקדש
 לא היא שהקדש בחוקת בעליה וכיון שאתה נריך לבטל
 אחר מהס' אוקי ממונא בחוקת מאריה וכדגרסינן בירושלמי
 גבי פלוגתא דר' ורבנן וגו' אף בהפקר האומר שרי מופקרת
 מעכשיו ולאחר ל' יום וגו' ע"ד רבנן אינה מופקרת שא"א
 לומר שיהא השדה מופקר לאחרים ופירותיו לבעלים וכיון
 שכן הוא הרי ההפקר בטל לגמרי וגו' ואתה נריך לבטל אחר
 מהס' אוקי ממונ' בחוקת מאריה וכדאמר' בירושל' שכתבו
 עכ"ל ע"ש . באופן שדן הרב ז"ל דין ההקדש מדין ההפקר
 דאף ההקדש הדין נותן דהקדש בטל לגמרי ולפום רהטא
 אתמא שיהי שם שם בירושלמי דקא מייתי מר בתי דין
 ההפקר אמרו וז"ל אף בהקדש כן כ"ע מודו אמירתו לגבוה
 פחמירתו להדיוט וגו' עכ"ל ע"ש . ולפום רהטא גראה
 דכונת בירושלמי למימרא דקא מסתפק אף בהקדש כן
 כלומ' אם אף בהקדש יהי דינו כדיון ההפקר דהאומר שרי
 תהיה מופקרת וקדש מעכשיו ולאחר ל' יום דלר' הוי הקדש
 ולרבנן לא הוי הקדש מספק דשמא חורה הוי וקא תדין
 דבהקדש כ"ע מודו דהקדשו הקדש משום דהקדש שאני
 דקול' אמירתו לגבוה כמקירתו להדיוט וכבר זכר ההקדש
 תכף במאמר ראשון ותו לא מצוי סדר ביה ותנאה הוי ואפ"ה
 כה ההקדש יפה דלא מבטלינן כה ההקדש לשיר לעצמו
 כחוכן וקשיא טובא רלפוס רהטא משם ראינו דלא כותיה
 דהרב ז"ל ואף אם אית' ל' שהרב ז"ל לא היתה במוסתתו הך
 חלוקה דהקדש מ"מ אין מה נענה אכתריה לפי מוסתתו
 הלכו לענין סדן דמשמע לכאורה דלא כותיה .

וראייתי

להרב הגדול מהו"ר בצלא אשכנזי ז"ל בתשו'
 סי' ט"ו שכבר עמד מר ניהו רבא שם עב'
 תשו' הרשב"א ז"ל הלכו ותמה עליו מלשון בירושלמי הלום
 ולכתר רפי' כונת הרשב"א כדאמרן כתב וז"ל הא קמץ
 להדיא דמחלקינן בין הקדש להפקר ואלו הרב ז"ל מרמה
 הקדש להפקר דכי היכי דאמרינן בהפקר דכיון דא"א
 שיהיה השדה מופקר לאחרים ופירותיו לבעלים מ"מ ההפקר
 בטל לגמרי הכי במי בהקדש ברך הכית ואפשר שלא היה
 כתוב כן כמסתא ש"ו א"כ דפריש פי' אחרינא א"כ סמך
 אמרא דירין וכדאית' לה מפ' המוכר את הכית ולא מייתי
 הא בירושלמי אלא לרומא בעלמא עכ"ל ע"ש .
 ולע"ד

ולע"ד

בהורמותיה דמר ניהו רבא אחינא דלפוס
 רהט' בקל שפיר מנינן לפרושי כותש הירושלמי
 גבי הקדש נמי דמסכים האלך לדין הרשב"א ז"ל שדן לענין
 מקדיש ביתו לכ"ה דלא הוי כלום כיון דהטיל תנאי לשני
 הפי' לעצמו ויהי א"א כההיא דפ' המוכר את הבית שהביא
 הואיל ויזקיקו משה הקדש והרצון והכוונה בו למימרא דכיון
 דלגבי הקדש קיל אמירתו לבבוא כמסירתו להדיט וכ"ע
 מודו דלא הויא חורה דחורה בקדש ליכא אלא דתנאה הוי
 וכיון דע"מ כן הקדש ויהי א"א דאשתכח דקא אכיל פירות
 הקדש א"כ לכ"ע אין כאן הקדש וכההיא דפ' המוכר את
 הבית וכמוכן . אלא שהרשב"א ז"ל לא חש לרין דיכא מדין
 הקדש עצמו לכ"ד מושם דלאו מפורש יוצא מלשון הירושלמי
 שהרכבים סתומים ומ"ה דן את הדין מדין ההפקר בין
 דעיקר הדין ס"ל דמפורש יוצא מהש"ס מההיא דפ' המוכר
 את הבית ולא תימא דכיון דבקרשים קיל דתוך כדי דיבור
 לאו כריבור דמי כלל וכמ"ס הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' מעשה
 הקרבנות ובפ"ב דתמורה ע"ש א"כ גם תנאי לא מהני בו
 כלל דליתא דלא תלייא דא ברא שהרי גם במקדש ומגדש
 קיל דתוך כדי דיבור לאו כ"ד ואפ"ה התנאי מהנה בהם
 וכדכתב הרמב"ם בפ"ה מה' אישות דין כ"ב ע"ש . ועיין
 בחידושי הרמב"ם ז"ל לכתרא דף קל"ו דכתב דתנאה לא
 אחרינן תפוס לשון ראשון ע"ש .

ואיך

שיהיה הדין למאי דאתאן תשו' הרשב"א ז"ל הנז'ל
 דין דינא במקדיש ביתו לכ"ה מעכשיו ולאחר
 מיתה דאין ההקדש הקדש דלפוס רהטא כד מן כל מאי
 דכתי' לעיל אכתי' בהורמותיה דמר ניהו רבא אחי בעוני
 לא הכתי דינו הדרק דקא מיפה כח ההדיט מוכח הקדש
 מחמת התנאי דהטיל רשייר הפירות לעצמו שהרי לפוס
 רהטא קשיא שרשי' והתו' ז"ל ס"ל דינא איפכא כמתבאר
 בהדיא בת' ביצה דף' בההיא דבעא מיני' רשב"ל מר"ה
 האומר הרי עלי תורה ואלא ידי חגיגה הריני כויר ואבלח
 המעות מעשר ב' מהו א"ל נדרור ואינו יוצא כויר ואינו מנלח
 וגו' דכיון דאמר הרי עלי כתחייב דאחירה לבבוא כמסירה
 להדיט וכי הדר אחר ע"מ לאו מילתא היא עכ"ל ע"ש .
 וכן כתבו התוספות ז"ל גם בהדייא כר"ה כויר ואינו מנלח
 וגו' ע"ש הרי דבהאומר ע"מ קא מפרשי לה וס"ל דכל
 שהקדים המעשה קודם דהיינו ההקדש אין כח ההדיט יפה
 להטיל תנאי לא כח ההקדש יפה דכבר זכה תכף דאמירתו
 לבבוא כמסירתו להדיט ומבטלינן כח ההדיט התנאי
 שהטיל וא"כ איך הרשב"א דן את הדין פסיקא דבמקדיש
 את ביתו לכדק הבית מעכשיו ולאחר מיתה דמבטלינן כח
 ההקדש שכבר זכה דמעכשיו קאמר ובפא מהיוס להקדש
 מחמת כח ההדיט התנאי בטל שהטיל מבלתי מוכיר
 מילתייהו דרשי' והתו' ז"ל דמיפוכ כח ההקדש ומבטלי כח
 ההדיט ולהכריע דלא כתייהו .

ואף

דמן הנודע דסכרת רשי' והתוספו' ז"ל לאו הודיתא
 היא וכדחוינן ליה להרמב"ם ז"ל דכתב בפ' ההלכו'
 בפ' מי שמת דף' רכ"ט בספר הזכות טלו עלה דמילתיה
 דהר"ף ז"ל דקא מיייתי טס בהלכות הוא עובדא דסוגיין
 דביצה דהוא גברא דסמר סבו ד' מאה זווי ולינסב כרתי
 וגו' שהר"ה ז"ל הטה דעתו כמאן דפי' דטעמ' מושם דכל תנאי
 שקדמו מעשה אינו תנאי דהיינו כסכרת רשי' והתוספו' סבו'
 הנה על דברי הר"ה השיב הרמב"ם ז"ל וז"ל אמר הכותב א"כ
 מה בא ללמדנו דכ פפא א"ת הלכה כסתם אותה משנה
 קמל"ן לימא דתנן כל תנאי שיש מעשה בתחילתו אינו תנאי
 ועוד מה ענין המעשה הזה מהמעשה זו אלא ודאי כדברי
 דכינו הדרול ז"ל דומה לו שאמר ר' יוחנן נדרור ואינו יוצא כויר

ואינו מנלח דהתם נמי טעמא משום כיון דלא אמר ע"מ
 שאצא בה ושאלנח לא הוי תנאה ולא הוי תלה נדרור ככך טלו
 אמ' ע"מ ודאי שאצא בה ושאלנח כאות' ששנינו שאבלח בבית
 חווינובו' זכאן נמי לא תלה מתנתו בנשואי בתו וגו' עש"כ .
 הרי דכהדיא כתב דלא כסכרת רשי' וסתום סבו' אלא איפכא
 דאף לענין קדושין מהני תנאה מ"מ הרי הרב ז"ל מיפה
 מחמת התנאי התנאי בחי כח הקדש וכח ההדיט ובס' התום'
 טס בסוגיין דתלי טעמא מושם דהקדים המעשה לתנאי
 טהם ז"ל דרשי' ס"ל דחשיב נמי מעשה כפועל דקדשים מושם
 דאמירתו לבבוא כמסירתו להדיט ומיפה כח ההקדש ע"מ
 בהקדים התנאי לנדר הס' מיפיה התרי כחי כח ההקדש וכח
 ההדיט שיכול להתנות וינא חוכת חגיגה ומנלח ממעות
 מ"ט כמו שיראה הרואה וגם מדין ככ"מ ז"ל בפ"ח דה' מותרות
 דין ז' דכתב דכן דעת רשי' והתום' ז"ל ע"ש ואלו הרשב"א ז"ל
 מיפה כח ההדיט מחמת התנאי ומבטל כח ההקדש והיינו
 דלא כמאן .

והרואה

יראה שאף גם זאת לדברי הראב"ד דקא
 מיייתי הרמב"ם ז"ל טס בסוף דבריו וז"ל
 כרם נראין דברי הראב"ד ז"ל שהשיב כך אחר אברהם מי
 שאמר זה לא שקל במאזני משפט וגו' ולא תהא כזאת
 בישראל עתה אבלה הסוד וגו' כי כל מ"ט חכמים כתנאי
 כפול וגו' וכתנאי קודם למעשה וגו' כל אלו לא אמרו אלא
 כשהמעשה נעשה מיד כעין נתינת נט' וחליצת יבם שאין
 התנאי מבטל המעשה למפרע אלא אם כן נעשה כראוי
 וכחוזק כעין תנאי ב"בוב"ר שהיו מבקשים מעשה שיתן
 בחלתם מיד וע"כ הוצרך משה לבטל התנאים שאם לא
 יקיימו התנאים יטלו בחלתם מיד וכן דקדק בתנאי קודם
 למעשה וגו' א"כ מעתה כל התנאים טבעולס טהם בליה
 לעקור המעשה כגון נתינת נט' לידה או קידושין וחליצת
 יבם שנעשו מיד וכן כתיבת מומן שנתן מיד אם אמר אדם
 להכירו הילך מנה זה ויהיה לך אם לא באתי מכאן ועד יום פ'
 אם לא דקדק בעניני התנאים אינו תנאי מ"מ דכבר שלא
 נעשה בו שום מעשה כגון זה שאמר תנו לפ' ד' זו אם יקח
 בתי לית דין ולית דיןן שאם לא יטול וגו' עכ"ל ע"ש . הנה
 המעיין יראה שהרמב"ם ז"ל הביא דברי הראב"ד ז"ל לאלומו
 למילתיה זלתייהב טעמא דאף דק"ל שדברי ש"מ בכתובים
 ומתסורין דמו וגם האמירה לבבוא כמסירה להדיט דמו
 והוא כתב דבאומ' ע"מ דחשיב תנאי נמוך ומנלח ויוצא וגבי
 שהוא גברא דאם אחר ע"מ שיקח בתי דחשי' תנאי נמוך ולא
 יתנו אם לא יקח ואם כבר זכה ההקדש דהוי כמסיר להדיט
 וזכה שהוא גברא כמאתים זו דבש"מ מוקמי ליה א"כ הו"ל
 גזעשה קודם והא קיל בעלמ' איפכא דתנאי בטל והמעשה
 קיים אשר על כן הביא דברי הראב"ד ז"ל לאמר דכל הני
 הנם דזכו מההיא שעת' כל דאכתי' לא אתא ליד זוכה כפועל
 כמו נט' וקידושין או הילך מנה לא חשיב מעשה קודם לתנאי
 ותנאי נמוך חשיב' ליה כמוכן והנה סי' כן ממהנפטר אם
 נדון הרשב"א ז"ל שחייב ליה כמעשה כפועל מושם דכיון
 דאמר דביתו קדש לב"ה אשתכח דנוף הבית מיהא זכה
 ההקדש כפועל אותה זכיה הידוע' ולא כן גבי תורה וכויר
 דאכתי' הנם דהוי כמסירת להדיט מ"מ עדין לא נראה
 כפועל אלא דחויבא דמייא עליו אם כן גם לדעת הרמב"ם ז"ל
 והראב"ד ז"ל התנאי בטל והמעשה קיים כנדרן הרשב"א ז"ל
 זל :

ג הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' חגיגה דין ז' פסק להדיא
 דביצה וז"ל האומ' הרי עלי תורה שאצא בה ידי חגיגה
 חייב להביא תורה ואינו יוצא ידי חגיגה וגו' עכ"ל . והשיבו
 דאין אחר שאצא יכול להתנות דאדעתא דהכי נדר ע"ש .
 וכבר

באופן דברירא מילתא דלא תברא מינה להרכיב
 הראשונים זל הנו כלל שהרי מילתיה דר"ש
 הרצון והכוונה בו כלפי מילתייהו דרכנו דסכרי שהקדש את
 הכל למימרא דאמאי ניפס כח ההקדש על חד תרין מן בחד
 דמצנין לתרין דבוריה דמקדש אל האופן שלא יהיו יונקין
 משדה הקדש וכיפוי כח כדאמרן באופן ראין משם הוכחה
 כלל אי מבטלינן כח ההקדש מחמת כח תנאי הדיוט או לא
 אלא דמשם ראיה שאילן הדיוט אסור לינק משדה הקדש
 לכר כמובן ומה גם שהמעין יראה שגם הרשב"א זל
 גופיה לא אייתי לן בתשובה הכו"ך דפ' המוכר את הבית
 דר"ש אלא למימאר מינה שאילן של הדיוט לא מצילינן
 משדה הקדש דאסור ולא למימרא דמשם ראיה דמבטלינן
 עיקר ההקדש מחמת תנאי המקדש שהטיל ואסיר שהרי
 כהדיוא כתב הרב זל שם בתשו' וזל א"א שיהיה הסוד להקדש
 ויניקתו להדיוט וכו' וא"ת מה ראית לבטל כל ההקדש מפני
 טיור זה ארבעא נבטל השויר מפני ההקדש לא היא דקרקע
 בחוקת בעליה וכו' אוקי ממונא בחוקת מאריה וכדגרסינן
 בירושלמי וכו' עכ"ל ע"ש :

הרי דכל חיליה דמר אינינו אלא מן הירושלמי לכר
 וכמובן וכ"ש דאעיקרא דדינא לדידי חוי לני
 דהגם שהיינו מדקדקים בלישנא דר"ש דקאמר משום שלא
 יהיו יונקים משדה הקדש שהרצון בו שאם היה האופן שהיה
 צריך לינק הדיוט מן ההקדש שהיינו מבטלינן עיקר ההקדש
 מחמת הדיוט דאיהו מאריה דארעא אפ"ה לא היה תברא
 להרכיב הראשונים זל כלל שהרי גובה טורא ביניהם
 דשנייה הויה דמקדש את השדה דאעיקרא בתחלת דבריו
 דהיינו עיקר הנדר נפל הספק אם הקדש את השדה תמש
 או כונתו היתה להקדש את החרוב ואת הסדן שהם חשובים
 בשדה בפני עצמו ושהה דקאמר היינו מה שצריך יניקת
 הקרקע אל החרוב ואל הסדן כדכתיבנא ומשאל"כ גרין
 הרבנים הראשונים הנו' הויה דתורה ואצא וכו' וכו' ואלגת
 וכו' שתחילת דבריו בעיקר הנדר הם כרוים כלי ספק
 וכדבריו הראשונים הוא נתפס כיון שאמירתו לגבות
 כמסירתו להדיוט שהרי לא נפל הספק אלא כסוף דבריו
 דקאמר ואצא בה ואלגת וכו' באופן דלפוס דיהטא מילתייהו
 דהרכיב הראשונים זל לית להו תברא אלא ארבעא
 להרשב"א זל דכ"ר שתמא קאמר שרי יהיה הקדש לכ"ש
 ומי לא עסקינן דלית ביה חרוב וסדן אלא שאר איגלות שהם
 בטלים לגבי הקרקע דאשתכח דכדבריו הראשונים הויה
 נתפס ולא דמינא להויה ר"ש כדכתיבנא :

אלא דמ"מ צריך למשכחי אפשינן לככת הרבנים
 הראשונים הנזל בפירוש הירושלמי הנו' שהרצון
 והכוונה בו למימרא דכיון דהא ק"ל דאמירה לגבו' כחסייה
 להדיוט ולכ"ע לא חשיב חזרה אלא דתנאה הוי א"כ יפה כת
 ההקדש שהשדה הוי קודש וגם יפה כח הדיוט לאכול את
 פרוי אותן הימים שבכתים כמ"ש הרמב"ן זל שיכול להתנות
 לנאת בה ידו חגיגה ולגלח ממעות מ"ש כל שהתנה בע"ת
 ברלעיל והויה דפרק המוכר את הבית דקאמר ר"ש שלא
 יהיו אילן הדיוט יונק משדה הקדש הרצון והכוונה בו דכ"ל
 מאי דמצנין לתרין דבוריה דמור באופן שלא יהיה הדיוט
 יונק מן ההקדש טפי עדין וככל מאי דכתיבנא לעיל וכמוכ"ן
 וברור דליכא לפרושי פירוש דברי הירושלמי לסכת הרבנים
 הראשונים הנזל שהרצון והכוונה בו למימרא דכיון דמקדש
 קאמר שרי יהיה הקדש מעכשיו ולאחר ז' יום דאשתכח
 דמהויה שעתא וכהההקדש גוף השדה ממש וק"ל כמי
 דאמירה לגבות כחסייה להדיוט דמי בשתיים וכו' כאלו

וברור דמ"ש הרב כ"מ שם לסייע לרבינו זל זל דרובו לדבר
 מה שצנינו בהתודה הדי עלי תורה מן החולין ולחמה מן
 המעשר יביא היא ולחמה מן החולין ע"ש הרצון בו דהגם
 רכבר פי' תחילה תורה מן החולין ויהיה זה חשוב כאומר
 ע"מ להביא לחמה מן המעשר שאפ"ה לא חשיבין בתנאי
 משום דאמירתו לגבות בהסירה להדיוט והיינו דקא' דומא
 לדבר משום דלאו בפירושא אתמר ואף דקאמר ע"מ כמובן
 באופן דאף הרמב"ם זל ניפס כח ההקדש והוא זל בטל כח
 ההקדש באופן דהו"ל דלא כמאן והו"ל להרשב"א זל להביא
 רעת הקדושים ולהפרישם ולא למתם סתומי
 דינא פסיקא דלא כמאן וכמובן :

ואנכי הויה שאתר הקורא דברי אלה ינא לקראתי
 למימרא דאמאי לך על הרשב"א זל ארבעא
 תקשי לך על הרבנים הראשונים זל הנו' שהרי הרשב"א זל
 תלמודו בירו' הויה דהמוכר את הבית דאמר ר"ש לא הקדש
 אלא חרוב המורכב וסדן השקמה מה טעם הויה ויונקי' משל
 הקדש דמ"ה קאמר ר"ש דלא הקדש אלא וכו' וכדכתב
 והכריע הרשב"א זל בתשו' הכו"ך שם :

אמנם אף אנכי אענה חלקי שלפי ע"ר לא תברא
 מנה להרכיב הראשונים הנזל כלל שהרי
 המעין רואה דטעמא דר"ש דקאמר דלא הקדש לא חרוב
 המורכב וסדן השקמה הגם דכשעת הקדש שדה קא' משום
 דחרוב המורכב וסדן השקמה הנה הכס חשובים אל בני
 אדם כשדה בפ"ע ואינם בטלים לגבי השדה וכמ"ש רשב"ם
 זל שם תקמי הסי' בהתני' דהמוכר את השדה לא מוכר את
 החרוב המורכב ולא את סדן השקמה ע"ש וכיון דר"ש לא
 ס"ל כרבנן דסבר דמקדש את שדהו הקדש גם את
 החרוב המורכב וסדן השקמה משום דבעין יפה הוא מקדש
 לא דמ"ל דחר מיכיהו הוא מקדש צדין מוכר אי לזאת קאמר
 דלא הקדש לא חרוב המורכב וסדן השקמה משום דבעין יפה
 הוא מקדש דכיון שהם חשובים בעיני האנשים כמו השדה
 טפי אית לן לתרין דבוריה טעל החרוב המורכב והסדן
 השקמה קאמר שהם חשובים כשדה בפ"ע ואף גם זאת
 כיון שהם יהיו יונקים מן השדה הו"ל השדה כמשועבר
 להקדש לענין היניקה ואי לזאת טפיר מצנין לתרין דבוריה
 דעל החרוב והסדן קאמר מלמימרא דעל השדה ממש קאמר
 וטייר לעצמו החרוב המורכב והסדן השקמה דא"ש אשתכח
 דיונקין החרוב וסדן השקמה של הדיוט משדה הקדש
 והיינו דקא' רמי' הש"ס שם לרב הונא דקאמר דהמוכר את
 שדהו וטייר ב' איגלות לעצמו דטייר לו ג"כ קרקע לעצמו
 ליניקת האיגלות חכ"ש דמי ר"ש ס"ל הכי לא הו"ל לתרין
 דבור המקדש שלא על השדה עצמו קאמר מטעמא שלא
 יהיו יונקים משדה הקדש ארבעא טפי הו"ל דבעל השדה
 עצמו קאמר כפשוט דברו כיון דמ"ל דמקדש צדין מוכר
 הוא דאי כמוכר ס"ל דמטייר לעצמו קרקע ליניקה דאף זה
 ספקדיש את השדה כיון דטייר לעצמו קרקע ליניק' החרוב
 והסדן השקמה דקא' ינקי מהדיוט ינקי וסוף דבר העלם שם
 הש"ס ר"ש לרכיב' דרכנן קאמר לדיוי מקדש בעין רעה
 מקדש וטיורי מטייר כלומר דהשדה עצמו הקדש והחרוב
 והסדן השקמה לא סקדיש ומטייר לוגם קרקע ליניק' אלא
 לדירכו דבעין יפה מקדש והחרוב והסדן השקמה לא
 הקדש ומטייר לוגם קרקע ליניקה אלא החרוב והסדן
 דחשיב כשדה בפ"ע וגם יפוי כח שהיו יונקין משלו ולא
 ליפות כח ההקדש כ"כ למימרא שהקדש את הכל' הגם שהם
 חשובים בשתי' שדות ואמרו ליה רבנן ל"ש במבואר שם
 כש"ס ע"כ :

כאלו נעשה מעשה מיר דלא דמי למתנה ע"מ שאגלח וע"מ
שאכא בה ידי חגיגה דלא קפדין אמעשה קודם התנאו
הגם דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט ולא חשבינן כמעשה
מיר דהתם אכתי עדיין לא הוכרר המעשה בפועל הוה
שעתא דלא קאמר אלא הרי עלי תודררק דחובא רמיא
עליה וגם כש"מ דקאמר תנו לפ' דבר מה הגם דקול דרברי
ש"מ ככתובים וכמסורין דמו דלא חשבינן לה כמעשה
כפועל לרעת הרבנים הראשונים הגל' כיון דאכתי לא אתא
לידיה התם נמי טעמא איכ' משום דכוננת הש"מ היא היתה
שיתנו לו לאחר מיתה ומה גם דלא קאמר מעכשיו ומש"כ
הכא ממי התקדיש שדהו דמעכשיו קאמר ואיכא למימר
דתחול בו הקפידה לענין להקדים התנאי למעשה וכיון
דהקדים המעשה התנאי בטל והמעשה קיים והיינו כוונת
הירושלמי דקאמר גבי הקדש כ"ע מודו דאמירתו לגבוה
כמסירתו להדיוט דלית ליה לפרושי הכי שהרי הירושלמי
מדמה אי הק דינא דמקדיש תלייא בפלוגתא דרבנן ורבי
דשרי זה גיטך מעכשיו ולאחר מיתה דמשמע דאי ס"ל
דתנאה הוי חשיב תנאי במור ואיטו מבורשת עד לאחר מיתה
והגם דהקדים המעשה ועשה מעשה מיר בפועל ולא
אמרינן דליהוי המעשה קיים מיר והתנאי בטל כמ"ש
הרבנים הראשונים הנו' כדכתי' לעיל ועכ"ל דה"ט דלא
קפדין בהכי משום דקאמ' בלשון מעכשיו וכמ"ש הרמב"ם
ז"ל בפ"ו ד"ה אשת דין טו"כ דכל האות' מעכשיו לא יצטרך
להקדים התנאי וגו' אלא אעפ"י שהקדים המעשה לתנאי
וגו' אלא אעפ"י שהקדים המעשה לתנאי תנאו קיים ע"ש
וא"כ גם בתקדיש דקאמר שרי יהיה הקדש מעכשיו ולאחר
ל' יום נמי דינ' הכי דכיון דקאמר בלשון מעכשיו כיון דתנאה
הוי תנאו נמי קיים כמובן - ואף דסדמכ"ל ז"ל גופיה הניח
הך דינא דמעכשיו כ"ע וכמ"ש הרב ה"ת שם מ"מ כיון
דלא הכריע איפכא מקבלת הגאונים ז"ל אלא דהניח הרב
כ"ע וליכא הכרעא מדברי הירושלמי דהא איכא לפרשו
גם לסכרת הראשונים הרמב"ן ודעמי' ז"ל על האופן הראשון
דכתי' פשיטא דהכי אית לן לפרושי דמחורתא כדאמרן -
באופן דהך דינא דהרשב"א ז"ל דין דינא פשיטא דין ההקדש
מדין ההפקד האמור בירושלמי ולא קא מיייתי מר מילתיהו
דהרבנים הראשונים ז"ל הנו' ולהכריע מר מאיזה טעם דלא
ס"ל כותיהו לפוס רהטא צריך לי תלמוד :

וכבר עלה כוחה לישב מילתיה דהרשב"א ז"ל על
דד דהקד דה"ט דלא חש לנאת יח סכרת כל
הרבנים הראשונים הגל' ודן דינא פשיטא משום דס"ל דע"כ
לא אמרו הרבנים הראשונים הגל' הרמב"ן ודעמיה דכל
דהתנה ע"מ דמהני תנאה וינא בה ידי חגיגה ושומגלה
ומעוות מ"ש דוקא התם דליכא לאו דמעיל דחמיר ומש"כ
בכרון דידיה ז"ל דס"ל דאולי זמורו דלא מהני ליה התנאי
לסיעו לינק משדה הקדש ראי שרינן ליה לינק משדה הקדש
אתי לירי איסור לאו דמעיל דחמיר אלא דככה"ג אית לן
למיוול בתר אומדן דעתה אדעתא לעבור אלאו דמעילה
דחמיר נר וכיון דהתנאי חשבינן ליה כתנאי במור תמילא
נעקר הנדר מעיקרו כיון דע"כ כן הקדיש דלאו כ"ע דינא
גמירי ואדעתא דהכי לעבור אלאו חמיר דמעילה לא נדר
אלא משום דאכתי איכא צדין למזדר אנדווי ולמיתר דס"ס
כיון דלאו מפורש ינא תן הש"ס אי מבטלינן כח ההקדש
מחמת תנאי ההדיוט כדכתי' וגם דכ"ר אמר בלשון
מעכשיו וכבר זכה ההקדש בגוף השדה וגם דאמירה לגבוה
כמסירתו להדיוט ומה ראית לבטל עיקר ההקדש מחמת
התנאי תן בתר דגם ההקדש יש לו זכות מהשתא בגוף
דאשתכח רוח וזה שוין ראית לכו חוקה כארעא וטפי הוה

לן לבטל כח ההדיוט דיפה כח ההקדש ואי לואת הביא הרב
ז"ל לדומא הוה הירושלמי דקאמר דהאמור שרי מוסקר'
מעכשיו קאמר ומפקינן מיניה והרר' ארעא למאריה מחת'
התנאי דהטיל וה"ה הכא בכרון הרב ז"ל דכיון דא"א לקיים
תנאו להיות ההדיוט יונק משדה הקדש דאית ביה חסור
מעילה ראית לן לבטל כח ההקדש כיון דאדעתא דהכי נדר
דלאו כ"ע דינא גמירי וליסדר ארעא למאריה קמא
כמובן :

אברא דאכתי לפוס רהט' הוה נראה דקשיא אעיקר
דינו דהרשב"א ז"ל דתל' דהרב לבטל ההקדש
מוטעמא דאי אפשר שיהיה יונק מן ההקדש ממאי
דאמרינן בירושלמי בפ"ג דמס' קדושין וז"ל א"ר אבהו בשם
ר' הרי זו עולה לאחר ל' יום מכרה בתוך ל' יום איכה מכרה
הקדישה לא קרשה לירא מילה אמר ליה לאחר ל' יום לשייר
ליה גוה ועבודה עכ"ל ע"ש. הרי דלא מבטלינן כח ההקדש
נחמת כח ההדיוט אלא דתנאו קיים ושרינן ליה להיות יונק
מן ההקדש כיון דע"מ כן הקדישה וזה מורה בסכרת
הראשונים דכתיבכא לעיל דכתבו ריכול להתנות וינא כה
ידי חגיגה ושומגלה ממעות מ"ש. ומשמע לפוס ריהטא נמי
דלא שאני לן בין איסור לאו דמעילה דחמיר לשאר דבריש
ודלא כמו שאיך חלקמ לעיל. ואיכא דאלו הוה מהש"ס
דינן הכרעא איפכא מההיא דר"ש דאמר שלא יהיה אילן
הדיוט יונק משדה הקדש אה"כ דבתר הש"ס דינן אית לן
למיוול כמורע אמנס כבר כתבנו לעיל דלפי השב יד עמי
אין אין משם הכרעא לא לבטל כח ההקדש ולא
לבטל כח ההדיוט לבמירי כדכתיבכא לעיל ואי
הרשב"א ז"ל לא בטל ההקדש לבמירי משום מההיא דר"ש אלא
דמספיקא ליה חי נדחה מפני מי ולא מלאו לכו לבטל
ההקדש לבמירי אלא מההיא דירושלמי דהפקד וכיון דמהך
ירושלמי דקידושין משמע דלא תחול הקפידה בזה כיון
דע"מ כן הקדיש ורברי הירושל' דגטין סגל נמי לכוסחתייה
דגרסינן חלוקת הקדש שדהו וגו' שפיר מתוקמא לפי דברי
הירושלמי דקדושין שהרצון והכוונה בו למימרא דלכ"ע
תנאה הוי וכח שניהם יפה ההקדש וההדיוט וא"כ לא הו"ל
להרב ז"ל לבטל כח ההקדש אלא דיר שניהם כחם יפ' כדברי
הירושלמי דקידושין כמובן :

אלא דכתחל' ההשקפה עין רואה דלא דמיין אהדרי
דע"כ לא אמרו בירושלמי דכח שניהם יפה
ודמצי ההדיוט ליהנות מנהו ועבודה אלא משום דלא קאמר
מעכשיו אלא הרי זו עולה לאחר ל' יום דמשמע שאין רצונו
לנסוב בה דין הקדש במור עד לאחר שלשים יום ואכ"כ
דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט מ"מ אין זו חורה אלא
תנאה ושפיר מצי להנות דרך תנאו כדכתי' לעיל ואי
לואת התיירו לו ליהנות מניה ועבודה בימים שכחתה
ומש"כ בכרון הרשב"א ז"ל דקאמר מעכשיו דמשמע
דתקף ומיר מההיא שעתא יהיו נוסגין בו דין הקדש במור
זבא לכלל כההיא דהמקדיש את השדה דפ' סמוכרתא
הכית דמההיא שעתא הוא קדש דקאמר ר"ש שלא יהיה
אילן משדה הקדש ואמטו להכי הוא דין את הדין הרשב"א
ז"ל לבטל ההקדש מחמת התנאי דא"א לקיימו וע"מ כן
הקדיש דלאו כ"ע דינא גמירי ומקמינן ארעא ברשותיה
דמארי קמא כדאמרן וכמובן :

ובהדיא אתמר שם בירושלמי דקידושין סנו' סמוך
ונראה קודם לכן כעין חלוקתו זה דאמר
ר' אבהו בשם ר' הרי זו עולה לאחר שלשים יום ומכרה בתוך
ל' יום הרי זו מכורה הקדישה הקדש כלומר דאם הקדישה
לכדת הכית ולהנאה מהקדש הוכח הקדשו הקדש חור
ולקחה

ולקחה בתוך שלשים יום חל עליה הקדש עולה וכו' רבי כון
 בר חייל בעא קמי ר' ועירא תמן את אמר אמירתו לבכיה
 במסירתו להריוט והכא את אמר הכין כלומר ראם מכרה
 בתוך ל' מכורה אמר ליה תמן באומר תכבר כלומר דקאמר
 מעכשיו ויבוא ברם הכא באומר לאחר ל' יום עכ"ל ע"ט
 וכרייה מילתא דק' מימרא דלא הוכירה גזיה ועבודה לא
 פליגא אמאי דאתמר בתר הכי דשייר לבזיה ועבודה על
 מימרא דאם מכרה אינה מכורה שהרי טפי מסתברא להקל
 לעיני הגלותו חגיגה ועבודה דכיון דע"מ כן הקדים ואכתי
 לא הויא הקדש עד לאחר ל' יום מלהקל לענין דאם מכרה
 מכורה ראשתכח דוח עיקר כל בוף ההקדש מעיקרו וכאשר
 עין רואה מתוך המימרא השנית דקאמר דאם מכרה אינה
 מכורה ואם הקדישה אינה הקדש דפליגא אמרימא קמייתא
 לענין המכירה וכו' ואפ"ה אמרו עלה דאם ילדה מי לא אמר
 לאחר ל' יום לשייר לוגזיה ועבודה וכו' ע"ט באופן ראשכתן
 שחלוקינן וזה אשר אך חלקנו לענין דלא מצי דריוט להיותו
 יונק מן ההקדש בין הוכא דהקדש מההיא שעתא להוכא
 דאכתי עדין לא קדיש עד לכתר זמן מה ולא קאמ' מעכשיו
 לענין ימים שבינתיים דשרי הן הם רכבי הירוש' בקידושין
 וכמוכן :

אדא

כל זה איכנו שיה ל' לא במאי דכתיבא לטכ
 עיקר דיכו של הרשב"א ז"ל לרעת הרבנים
 הראשונים הכול ואפי' על זר הרחק ולא כמה שאיך חלקנו
 בין שהיא הירוש' דקידושין להיא דפירק המוכר את הבית
 שלא יהיה חילן של הריוט יונק משרה שקדש שאכתי הוואה
 להרשב"א ז"ל גופיה בחידושיו לחם כדריס כרף כ"ט ע"כ
 דכתב ז"ל עלה דההיא דאמרינן התם אפי' ל"מ חוורת הכא
 שאמי דאמירתו לבכיה במסירתו להריוט דמשמע דאפי' לא
 קאמר מעכשיו אלא לאחר ל' יום דלא מצי הדר ביה וכו'
 תמיהא לי דא"כ נשמע מהכא דהאומר לחבירו משוך פרה
 זו ולא תקנה לך אלא לאחר ל' יום ועומדת בחזרוכל ל' יום
 אינו יכול למכרה או לחזור בו וכו' דא"ל לומר כן וכו' עד
 מ"ט ואולי לאמר דכיון דאמיר לבכיה חמיר דהויא במסירת
 ההריוט השכינן ליה כזוכה מעתה אלא שפשייר בהגזותיה
 וולדותיה של ל' יום ומהכא שמעינן דהאומר שלעז לזרקה
 לאחר ל' יום אינו יכול לחזור בו דאמירתו לבכיה במסירתו
 להריוט וכן מצאתיה טס בירושלמי דקידושין דגרסינן התם
 א"ר אבהו כטס ר' הרי זו עולה לאחר ל' יום מכרה בתוך ל'
 יום אינה מכורה הקדישה אינה הקדש ילדה מילא אמר
 לאחר ל' יום לשייר לו גזיה ועבודה אלא שאין כ"ל כן לפום
 גמדין דכשלהי המוכר את הבית דהתם מש' גבי חמיי'
 דר"ט אומר המקדיש את הטרם לא הקדיש אלא חרוב
 המורכב וסרן השקמה דלעולם או איפכא שיהא בוף להקדש
 ויניקה לחולין כה"ט טס והכא לענין חורה בלבד קאמר
 דכיון דאלומא אמירה בהקדש להיות במסירה להריוט לימא
 נמי להא לימהוי כמעשה דלא אתי דבור ומכטל מעשה
 וכדאיתא התם בקידושין בריש פרק האומר ולעולם אם
 מכרה מכורה וכדאמרינן התם אמורא דריוטי משמיה דר'
 מכרה תוך ל' יום מכורה חזר ולקחה תוך ל' יום חל עליה
 הקדש עולה וכו' וכו' דהיא אמורא דמשמיה דר' דאמ' מכורה
 ואימוראי נוכח אליבא דר' ואפשר דלא אמרו כאן דאינו יכול
 לחזור בתוך ל' יום אלא דוקא לבר פדא דאית ליה דקדושת
 דמיס מיהא פקעא לתרוגי לברייתא אליבא דרביי וא"כ
 לרבא דאית ליה דקדושת דמיס מיהא פקעא בכדי באומר
 שור זה עולה לאחר ל' יום יכול לחזור בו תוך ל' יום אליבא
 דר' דאמר באשה חוורת דאף הקדש כאשה וכדמ"ל
 למקשן דאמר הניחא למ"ר אינה חוורת אלא למ"ר

חוורת מאי איכא למימר ולא אמרינן אמירה לבכו כמסירה
 להריוט דלא יוכל לחזור בו אלא במקדש מעכשיוה"נ אמר'
 ר' ועירא התם בקידושין בירושלמי דגרסינן התם רבי בון
 ברכי חייל כבי קמיה דר' ועירא אתמר אמירתו לבכיה
 במסירתו להריוט והכא אתמר דכאן ר"ל אם מכרה תוך ל'
 יום מכורה אלא תמן באומר לאחר ל' יום וא"ת א"כ
 למה לכו למימר התם מכרו מכור לימא חזר בו תוך ל' יום
 דהא ערופא ואפילו דיבור מכטל דבור דהקדש וכ"ט מעשה
 גמור כמסירה וזל דא"כ אלא משום דבעינן למימר בתריה
 חזר ולקחה תוך ל' יום חל עליה הקדש עולה לאחר ל'
 יום לא חל וכו' קטל לה כשמכרה ככ"ל ועוד זל"ע עכ"ל
 ע"ט :

הרי

שמלכד שהרב גופיה ז"ל קא חייתי הירו' דקידושין
 דאיייתין דכהדריא אמרו דכל דלא קאמר מעכשיו
 אלא הרי זו עולה לאחר ל' יום דשייר לו גזותיה וולדותיה
 ודחאה מהלכה מחמת הט"ס דילן דקאמר ר"ט שלא יהיה
 חילן הריוט יונק משרה הקדש ועשה עיקר המימרא דאם
 מכרה מכורה משום שפשייר מעשה המכירה מחמת שהיא
 דפ' המוכר את הבית דר"ט דלא פמו שאיך יבאנו לחלק
 דכרינו לעיל הטס דלפי ע"ר דכרי הרב שבנו ממני ולא
 ירדתי לסוף דעתו שהרי שהיא דר"ט היא היא במקדש' שרשו
 סתם דלא קאמר לאחר ל' דאשתכח דמההיא שעת' מוקדש
 ועומד ובהא קאמר ר"ט שלא יהיה חילן הריוט משרה הקדש
 ומש"א"כ ההיא דירושלמי דלא קאמר מעכשיו אלא לאחר ל'
 דאשתכח שלא נדר לנהוג בו דין הקדש אלא לאחר ל' דפשי'
 דשפיר מצנין למימר דבכל כה"ג בס"ט ש' חילן ומוד' דהריוט
 יוכל לינק מהקדש דארעתא דהכי נדר שלא לנהוג בו דין
 הקדש גמור עד לאחר ל' ומה גס דשפיר אית לן דגס מ"ד
 המימרא הראשונה דאם מכרה מכורה חזיל ומודה דשייר לו
 גזותיה וולדותיה נמי שהרי מכורה אמרו עלה דס"ל דשייר לו
 גזותיה וולדותיה וברור דהיינו טעמא משום דלא ס"ל דלא
 קפיד אלא אמכירה דאשתכח דעיקר הקדש מעיקרו ועיקר
 דברו הראשון ומש"א"כ לענין גזותיה וולדותיה דלא קא מעק'
 דבריו הראשונים דע"מ כן הקדש שלא לנהוג בו דין הקדש
 גמור עד לאחר ל' יום וכ"ט דכרייה מילתא דגס למ"ר דאם
 מכרה מכורה דשרי ליה ליהנות מגזותיה וולדותיה ובכל
 מאי דכתיבא לעיל באופן דלפי השב' יד עניי אכן דכרי הר'
 ז"ל נפלאו ממני שלא ירדתי לסוף דעתו דעת עליון עוד
 בה דבעיקר הדין שרן כתסו' הנו' דמקדש שרהו לברק
 הבית מעכשיו ולאחר מיתה או מעכשיו ולאחר ל' דלא אמר
 כלום דמכטלינן עיקר הקדש מחמת התנאי עינינו הרואות
 לפום ריהטא דכחידושיו דן איפכא דמכטלינן כח שהריוט
 מקמיה כח ההקדש ולא משגיחין בתנאי שהרי הסכי' בסוף
 דבריו דכל דאמר מעכשיו לא מצי הדר ביה הטס דקאמר
 מעכשיו ולאחר ל' דתנאי גמור הויה טס דעביד מעשה
 דמכרו אינו מכור דקא סמיך מר אמאי שאיך חלקו הירושל'
 בין אמר מעכשיו לאחר ל' בלתי מעכשיו דאו אם מכרו
 מכור הרי דס"ל דאף שהתנה הלשון מעכשיו דתנאי גמור
 הוי לא משגיחין ביה למימרא דשייר לו ענין המכירה דאם
 מכרו מכור אלא עבדינן עיקר ראשית דבריו דקא' מעכשיו
 וא"כ אכן נוכין ונדון כנדרון תשובת הרב ז"ל דהמקדיש רצה
 לשייר לעצמו הפירות עד ל' או לאחר מותו דהטס דא"א
 לקיים התנאי משום דלא אפשר שיהיה שהריוט יונק משרה
 הקדש דאפ"ה לא משגיחין בתנאי כיון דקא' בלשון מעכשיו
 דלא מצי הדר ביה דיפה כח ההקדש ממש שהריוט . ואף
 דהרשב"א ז"ל כתב בסוף דבריו בחידושיו וזל"ע ובררך
 אפשר אמרה הרואה יראה שטרצון בו לענין אי מצי הדר ביה
 כדריכור

בדיבור בלתי מעכשיו אבל לא לענין האות מעכשיו וכדברי
 הירוש' דקאמר ורקא מייתי וכמוכן :
וּלְיָבָא אך לחלק ולומר דע"כ לא קאמר הרשב"א ז"ל
 בחידושו דכל דקאמר מעכשיו לא משגיחין
 בתנאי וכח ההקדש יפה אלא במקדש למזבח דהו' קדושת
 הנוף דחמירא דלא פקעא בכרי ואי לואת לא משגיחין בתנאי
 ומש"כ ככדון התעורה דהו' במקדש לברק הבית דהו'
 קדוש דמים דפקעא בכרי דהתם אית לן למיזל בתר התנאי
 וכל דלא אפשר תכטלין כח ההקדש מכח התנאי דליתא
 שהרי בהריא כתב הרשב"א ז"ל שם אבל אליבא דרשב"א ז"ל
 לרבא דאית ליה דקדושת דמים מיהא פקעא בכרי באומר
 שור זה עולה לאחר ל' יוכל לחזור בו תוך ל' אליבא דר"ג וכו'
 ע"ס :

וְלֵאמֹר אמרינן אמיר לבבכה כמסיר להריוט ולא יוכל לחזור
 בו אלא במקדש מעכשיו וכו' ע"ס הרי דכקדושת
 דמים קא מיירי הרב ז"ל דלמאן דס"ל דקדושת דמים פקעא
 בכרי דן דינא דמזי הרר ביה ועל קדושת דמים קא מסיים
 דכריה דלא משכחת לה דלא מזי הרר ביה אלא במקדש
 מעכשיו כמו שיראה היראה . ועיין להר"ן ז"ל שם בסוף
 סוגיין דגדרים דקא מייתי שם דברי הרשב"א ז"ל ואל יקשה
 בעיניך דא"ה דהרשב"א ז"ל קא מיירי בחידושו בקדושת דמים
 איך נקט המציאות באומר שור זה עולה לאחר ל' וגם דקא
 מייתי עלה הוה דירושלמי דקא מחלק בין אמר מעכשיו
 ללא אמר מעכשיו דכל אלו קדשי מזבח הם דהו"ל קדושת
 הנוף . דליתא שהרי ארתי דוק מסיפא תידוק מרישא דכתב
 דאית להו בקדושת דמים פקעא בכרי וכו' דמשמע דהא
 קדושת הנוף לא פקעא בכרי ואי במקדש עולה למוכ' מומס
 קא מיירי איך דן דינא דמזי הרר ביה דמשמע דאף קדוש'
 הנוף יוצאת בכרי אי לאו דכימא דברירא מילתא דהרב ז"ל
 במקדש לדמי קא מיירי וכאוקמתא דהש"ס סה דאוקמתא
 הוה בריתא דשור זה עולה כל שלשים יום וכו' דקדוש'
 הנוף לא פקעא בכרי במקדש לדמי ונקט הרב המציאות
 כהוה דאיתיה קמן דבר והפכו כמוכן . ועיין בהר"ן ז"ל שם
 בסוף סוגיין דגדרים דקא מייתי סך מילתא דהרשב"א ז"ל
 ודוק :

בְּאוֹפֵן דהראת לרעת דלפוס ריהטא נראה שדברי
 הרשב"א ז"ל בחידושו הנה הנס הפך מה שדן
 דינא בתשו' לענין מקדש שדהולכר הבית וככל מאי
 דכתיבנא . אי לאו דכימא דס"ל להרשב"א ז"ל החילוק יש בין
 היכא דע"י התנאי הוה בא לבטל בעיקר דבריו הראשונים
 עיקר ההקדש דהיינו למזכרו להיכא דע"י התנאי לא אתי
 לבטל עיקר דבריו הראשונים דהיינו עיקר ההקדש אלא
 שהוא רוצה ליהנות מן הפירות לכד דאז משגיחין בתנאי
 וכיון דא"א שיהיה הריוט יונק משרה הקדש אכן תכטלין
 ההקדש מחמת תנאו כיון דארעיתא דהכי הקדש . דגם
 דדחיקא מילתא קנת דסוף סוף עיקר טעמא דלא משגיחין
 בתנאי גבי מכירה הוה משו' דכיון דקאמר בהקדש מעכשיו
 לא מזי הרר ביה כלל אפי' ע"י תנאי א"כ גם בתנאי הפירות
 ככדון הרב ז"ל כיון דסוף כל סוף הרי מהוה שעתא מידע
 ידעי דאי משגיחין בתנאי צריכין לבטל עיקר ההקדש מחמת
 התנאי שהטיל דלא איפכת להריוט לינק מן ההקדש דכימא
 דאין התנאי מוציא מיד הקדש כיון דמעכשיו קאמר
 וכמוכן :

א"נ אפשר להלין בעד הרשב"א ז"ל על צד הרחק כי
 היכי דלא ליהוי סותר עצמו ממה שפסק בתשו'
 למ"ס בחידושו על דרך מה שאיך יצאו לחלק דת"ש בחידו'
 הוה בקדושת הנוף דחמירא דלא פקעא קדושה בכרי ומ"ס

בתשובה הוה בקדושת דמים דקילא דפקעא בכרי ולפ"ט
 דברי הרשב"א ז"ל בחידושו שהרצון והכוונה או כחלק דס"ל
 להרשב"א ז"ל דכל דאכתי אינו הקדש גמור אלא עד לאחר
 ל' דאז הנס דעולה קאמר שהוא קדושת הנוף דלמזבח
 שייכא אפי' ה' לא חשיב קדושת הנוף אלא לאחר ל' וכין קדו'
 דמים לכד היכינן לה בימים שבגמ' דכל מאי דקאמרין
 כש"ס שם דכשייכה למזבח דין קדושת הנוף קרינן לה הית
 דקא בקדושת שור לעולה תכף ושתהיה שלמים לאחר ל' או
 שלמים תכף ועולה לאחר ל' דגם השלמים הנה הנס קדושת
 הנוף דשיך למזבח דהחלב והדם כמורע וגם גבי מתני' הנה
 הסמיכות הנה הנס כקרבן תכף דה"ק אם אינן נקצות ומה
 ט"כ באומר הרי זו עולה לאחר ל' דלא נמז לנאב כה דין
 קדושת הנוף עד לאחר ל' דאז מסתיין כדון בה דין קדושת
 דמים דק"ל ואית לן למיזל בתר התנאי דמזי למיהרר ביה
 ע"י מעשה לדרך הא' דכתב או ע"י דבור לאבי ורבא אליבא
 דר"ל לפי הדרך הב' הוה דכתב הרב ז"ל בסוף דבריו אלא
 דמחלק עוד הרב חלוקא אחרינא לפי חילוק הירוש' דכש"מ
 מעכשיו הנס דקאמר ולאחר ל' לא מזי הרר ביה כלל וכדון
 הנוף דחמירא דלא פקעא בכרי דיינינן לה מהוה שעתא
 דקא קדיש כיון דאית לן תרתי לסיבותא דאמירתו לבבכה
 כמסירתו להריוט וגם דקאמר מעכשיו והקדשו הוה קדושת
 הנוף דשייכא למזבח דהרי זו עולה קאמר ואי לואת אית לן
 למיזל בתר התנאי ומש"כ ככדון התשו' דאף דקאמר
 מעכשיו מ"א לברק הבית קאמר דלא הוה אלא קדו' דמים
 דקיל ואית לן למיזל בתר תנאו וכיון דלא אפשר להית
 שהריוט יונק משרה הקדש ואיחוי מארי קמא כהה"ד דהפקיר
 שדהו דהירושלמי וכמוכן . ומ"מ לענין הרין או מירן
 דיינינן כמו שפסק הרב בתשו' לפי הנך חילוקים הנו' דכתי'
 או כדמשמע מ"מ"ס בחידושו לפוס ריהטא דפשטא אכתי
 אין דעתי מוכרעת כיון דמ"מ אמאי דאיתין עלה דהו' דלא
 כמאן דכלהו דבוותא יפוכה ההקדש או התרי כחילא
 מצינו לה פתרי אלא בדרך רחוקה כדלעיל והדבר נרץ ל'
 תלמוד :

אֵלָא דאכתי בר מכל דין פשט גבן להכין דברי דריק'
 הרי"ף ז"ל ודע מהוה דס"ל דמזי להתנות כל דקא
 מתנה ע"מ ויוצא י"ח חגיגה ומגלח ממעות מעשר שני וגם
 הרשב"א ז"ל בתשו' הנו' שהלך לו בתר תנאו שהתנה ע"מ
 שהפירות יהיו לו עד ומתו או כל השלשים יום ובטל ההקדש
 מוכח התנאי דאי אפשר דלפוס ריהטא קשיא טובא דהו'
 ק"ל המתנה ע"מ שכתוב בתורה תנאו בטל והמעשה קיים
 כדאי' במ' קידושין דף י"ט ע"ב ובכמה דוכתי בש"ס דתנאי
 האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שאין לך עלי שאר
 זכרות ועונה הרי את מקודשת ותנאו בטל דבריר' מ' ואפי'
 ר"ד פליגי וקאמר בדבר שבחמיון תנאו קיים מודו לר"ד
 דדבר איסור תנאו בטל כמורע והכי פסקו כל הפוסקים ז"ל
 כמורע :

וּרְאִיתִי שכבר מהרש"ך ז"ל בתשובה ח"ב סי' כ"ב
 עמד בזה על מילתיה דהרמב"ן ז"ל והו'
 סם בסוגיין רביצה והגדיל התימה על הרמב"ן ז"ל שדמה
 הוה דשגלח בכית חובי שאם גילח שם יצא להיכא דקא
 מתנה ע"מ שאזא בה ידי חגיגה או על מנת שאגלח מומעו'
 מ"ס וכתב וז"ל . וראיתי לדקדק בדברי הרמב"ן ז"ל בזה כי
 הנס התוספות ז"ל בפ"ב דכור וז"ל וא"ת והא אמרינן הריני
 כויר שאגלח בכית חובי וגו' אמאי הוה מתנה על מה שכתוב
 בתורה והול"ל אם גילח בכית חובי לא יצא וז"ל דמשמע
 לשונו ב' מ' מקדש ואז גילח בחובי לא יצא ומשמע כתי' שאיך
 נוכחין כי אם לצעורי וגו' ואז אם גילח בחובי יצא בהקדש
 הו'

היו חולין בעורה וכו' וזו תהיה תתלא תלי וקאי אי מוגלח במקדש
אבלווי תלתא לכוזרות מעלייא אכוון וע"מ דאמר לאו
תולת' היא ואם גילח בבית חוכיו בלייא תלתא לכוזרות אכוון
עכ"ל :

ויראה

דמ"ט התום הוא דבר מוכרח לאומרו וכו'
עד מ"ט א"כ יש לתמוה על הרמב"ן ז"ל דקא'
דאם אמר דריני כויר ע"מ שאגלח ממעות מ"ט דהווי כויר
ומגלח כיון שהתנה דרמי להסיא דהריני כויר שאגלח בבית
חוכיו דהא איכא לפלוני טובא מההוא דבית חוכיו דהתם
כוזרותיה מתלא תלי כמ"ט התו' וא"כ יראה דאיכא דקאמר
הריני כויר שאגלח ממעות מ"ט דהוי מתנה על מ"ט בתור'
ודין שיהא המעשה קיים והתנאי בטל דהיינו הגילוח מת"ט
וכוה יש לתמוה על התוספות שכתבו בטעמא דההיא מלת'
דהריני כויר הוי רכיון דאמר דריני כויר בתחייב דאמורה
לבבות כמסורה להריוט ואע"ג דאח"כ נתן התנאי לאו כל
כתיביה לבטל דכרוי דאמאי איצטרך למינקט האי טעמא
וליתא דטעמא דמילתא הוי מטום דמתנה על מ"ט בתורה
וגו' עכ"ל ע"ש . גם הרב מספט זרק ז"ל בתשובה ח"א
סי' ט"ו בדף ס"ו ע"ד עמר בזה וקא מיייתי סם דכרי הרב
מהרש"ך ז"ל הללוהם ז"ל הכינוי הדבר כנ"ע כהן שיראה
הרואה :

אמנם

בהורמנותיהו רבבין קדישי גדולי האחרונים
הנז"ל אחינא לע"ד שהם ז"ל לא שלטם עינא
עין קדש ברכי הרמב"ן ז"ל בתפיה מ"ט בחידושו כשטנו
לת' בתרא כמה טשיק לך קכו' ע"כ בר"ה הרי זו מקודש'
ותכאו בטל דקא שקיל ומרימר סם על האי מילתא דמתנה
על מ"ט בתורה דתכאו בטל ובתוך דכרוי כתב וז"ל ואיכא
דקשיא ליה הא דאמרין במכמות הריני כויר ע"מ שאגלח
בבית חוכיו יגלח במקדש ואם גלח בבית חוכיו יבא ומער'
התם כגמרא דההוא לאו לכוזרות נכפיה קא תכוון אי סגי
בבית חוכיו טרחנא פי' והוינא כויר ואי לא לא טרחנא פי'
ולא חל עליה סם כוירות מעיקרא דתנאי קיים ואמאי הא
מדאורייתא אין גלוח בבית חוכיו והו"ל מתנה על מ"ט
בתורה ומעיקרא תכאו בטל ומעשה קיים חל עליה סם
כוירות וכמה דלא מייית קרבנותיו לא מתכשר איכא למימר
שאני התם דקסבר לאו בית עז' הוא וככותו לשמים ואינו
מתנה לעקור דבר מן התורה שאינו מכוון לעקור וגו' עכ"ל
עש"כ :

באופן

דהא קא חוין דהרמב"ן ז"ל איהו גופיה
מוקמיה להסי' דעל מנת שאגלח בבית חוכיו
דלא אחייא לכלל מתנה על מ"ט בתורה מטום דלא היתה
כוונתו לעקור דבר תורה אלא לעשות מצוה דלאו כ"ע דינא
גמירי וא"כ לנו לדעת איך איהו ז"ל בס' הזכות מיייתי מוכה
רואה ומרמזה לה להסיא דגרי עלי תורה ואצא בה ידי חגיג'
הריני כויר ואגלח ממעות מ"ט למיפשט תיכס דכל שהתנה
ובלשון תנאי תכס ותכאו קיים כההיא דבית חוכיו אי לאו
דמתא דע"כ דס"ל להרמב"ן דדא ודא חדא היא דתהוין
דאף דהכו בעיין דהרי עלי תנדה ואנ"כ די חגיגה ודריני
כויר ואגלח ממעות מ"ט אי מתנה לאו לעקור דבר תורה קא
מכוון לא לעשו' שתי מצות בבת אחת דלאו כרשיעי עסקינן
ולאו כ"ע דינא גמירי ואי לאת תכאו קיים באופן דעמדה
ונשאת קושיית הרבני הנז"ל כהוון :

באופן

דאשתכח דאף מאי דק"ל למהרש"ך על
התוספות ז"ל דאמאי לא תלוטעמא דאינו
ינא בה ידי חגיגה ושכויר ואינו מגלח ממעות מ"ט מטום
דהו"ל מתנה על מ"ט בתורה ותכאו בטל לא קשיא כלל
דשפיר איכא למימר דטעמייהו מטום דס"ל כהאי חלוקא

דהרמב"ן ז"ל רכל דלא קא מכוון לעקור דבר תורה לא בא
לכלל מתנה על מ"ט בתורה ותכאו קיים ודס"ל דהכוו דהרי
עלי תורה וגו' ודריני כויר ואגלח וגו' כמי דכוותה מינשו
כדכתי' ואי לזאת הכי תלוטעמא מטום דאמירתו לבבות
הוא כמסירתו להריוט ומטום דס"ל דחטיב אמירתו לבבות
כעושה מעשה כפועל מוטש והא קי"ל דכל דקאדיס מעשה
לתנאי המעשה קיים והתנאי בטל כהוון . וכ"ש דהא
אשכחן דאיכסו גופייהו והתום ז"ל איך חלקו כפ' אעפ"י דף כ"ג
בד"ה הרי זו מקודשת וגו' כהאי חלוקא דהרמב"ן ז"ל ע"ש
כהוון :

ודע

לך מילתא דכרייא שלפי דכרי הרמב"ן והתוספו'
ז"ל הללו נראה לע"ד דאשכחנא מרביתא טכא
ליתוכי תשו' הרשב"א ז"ל הנו' דרו' דינא פסיקא לבטל ההקר'
מכח התנאי שהטיל בו המקריש לאכול את הפירות עד יום
מותו או לאחר ל' דא"א שנתקשימו בה שהיא הפך סכרית
כל הראשונים הנו' שאפי' הרמב"ן והראב"ד ז"ל דס"ל דהתני
כו התנאי לא בטלו ההקדש אלא כתבו דיכול להתנות ושינא
בו ידי חגיגה ומגלח ממעות מ"ט וכן לדעת התו' ורש"י א"ס
הקרי' התנאי למעשה ההקדש דהויא לה דלא כהוון כדכתי'
לעיל . והוא לע"ד לדידי חזי לי דכרייא מילתא דמ"ט
הרמב"ן ז"ל דתני להתנות אס אמרה ע"מ וינא כו ירי
חגיגה ומגלח ממעות מ"ט הרצון והכונה בו למימר דאי
איהו עביר עובדא הכי מוצמו ינא יח ולא מחייבין ליה
להביא עוד מן החולין כיון דע"מ כן דוקא כדר ותכאו קיים
כיון דלא כיון לעקור דבר מן התורה אלא לעשות מצוה דלא
ידע ככל אלה ואשתכח דאין כאן כרר לחייבו להכריע עוד מן
החולין והגם דלא טוב עשה כעמיו להביא קרבנות תבלתג
ממעות מ"ט מה שצגשה עשה דומי' דההיא דאם גלח בבית
חוכיו יבא דאין כאן כוירות כיון דלא כור אלא ע"מ כן ותכאו
קיים כיון דלא כיון לעקור ואיסורא דעבד עבד . אמנם לא
סוף דבר קאמר הרמב"ן ז"ל והראב"ד ז"ל דאף גס זאת אס
בא למתקן ככ"ד אין מוריס לו שוינא ידי חגיגה ושגלח
עצמו ממעות מ"ט אלא דאמרין ליה דאיסורא קעביר ואם
הוא יאמר שהוא לא כדר ולא כור על מנת כן דהכי התיבא
בהריא הנה כ"ד יאמרו לו שאם הוא כיון בזה לעבור מצוה זו
עבירה היא בידו וממילא אשתכח דאין כאן כדר דארעתא
דהכי לא כדר וכההיא דע"מ שאגלח בבית חוכיו רכל שהתנ'
כמצטרך ולא כיון לעקור דבר תורה אחר התנאי אית למיין
ואין כאן כדר ויעיד על זה ראשית דכרי הרמב"ן ז"ל שש
בחידושו הנו' לת' בתרא דכתב וז"ל הרי זו מקודשת ותכאו
בטל ע"כ דאי תנאי כפול הוא דאי לא כפליה אפי' לא התנה
על מ"ט בתורה תכאו בטל לדכרי' ר"מ וכיון שכן איכא
למתמה עליה היכי אמרין הרי זו מקודשת ותכאו בטל כיון
דתכאו בטל אינה מקודשת דהא הכי התני ואעב"ג דלא
דמי לתנאי בני גר . דלא הוה התנאי על מ"ט בתורה
יתא שהמעשה בטל כיון שהתנה כך בפירוש וגו' עכ"ל
עש"כ . ועיין בריש דכרי התוספות דכ"פ אעפ"י הנו'
הרי דס"ל להרמב"ן ז"ל רכל דבהדיא התנה מסתברא למיין
לן בתר התנאי ולבטל עיקר המעשה אי לא מצנין לקיים
התנאי ואפי' אינינו דומה לתנאי בני גר עד שהצטרך לתרין
כמה תירוטים כמו שיראה הרואה אמנם היינו דוקא כהוון
לעקור דבר מן התורה אבל כל מי שאינו מכוון לעקור
כההיא דבית חוכיו והסיא דואצא בה ידי חגיגה ושגלח
מת"ט דהתנה בפירוש הדינין לעיקר הסברא דמכילינן
המעש' מחמת התנאי ואין כאן כדר כדכתי' :

וחנה

כי כן על פי כל האמור זרקו דכרי הרשב"א ז"ל
כרינו הצדק מאי דקא דאין דינא בתשוב' הנו'
לבטל

לכטל עיקר ההקדש מנחם התבא דהטיל כל המקדשים להיות
 הפירות לו עד יום מותו או לאחר לז' דאי אפשר לו ליהנות מן
 ההקדש משום דהתם נמי פשיטא דאין המקדש כיון לעקור
 דבר תורה אלא דוקא לעשות מצוה דלאו כולי עלמא דינא
 במירי דאף גם זאת דע"מ כן הקדש יהיה לו איסור מעילה
 וכיון דזה בא לימלך בכ"ד ואין צרכינן למימר לו מלא פום
 דאי עבד הכי איסורא קא עבד א"כ מעילה אשתכח דאין
 כאן נדר כלל כיון דכפירוש ההנה ע"מ שיהיו הפירות לו עד
 יום מותו והתנאה הוי לכ"ע גבי הקדש דליכא חורה וזה אי
 אפשר לקיים התנאי דעבירה היא כדור וארעתא דהכי לא
 נדר ואין כאן נדר כדכתיבנא באופן דאשתכח דדברי
 הרשב"א ז"ל בתשו' הנה הסם שרירין וקיימים לכ"ע ונכונים
 בטוב טעם למכונים ואל יקשה בעיניך להקשות ולומר
 דא"ה אמאי קא מהדר הרשב"א ז"ל כגמר דין למדרד אנדודי
 אי אית לן למיזל בתר כח ההקדש ולהכי הוי דהירושלמי
 דשדי מופקר מהיום ולאחר לז' וכו' מן בתר דהדר כדור
 דאין כאן נדר כדכתיבנא דליתא דאף גם דבריו אחרונים
 הן הס דברי בינה למכונים והוא דכדון התשובה היה שם
 המעשה דהיינו נתינת הבית לכ"ה קורס התנאי דהיינו עד
 לאחר מותו וזהו התנאי שיהיו הפירות לו ולמאן דסבר ליה
 דאף בכ"ה חשיב כמקדשים המעשה לתנאי אשתכח דדינא
 הוא דתנאי יהיה בטל והמעשה דהיינו ההקדש קיים אי
 לאו דבלשון מעכשין קאמר וכבר הסכימו כל הרבנים
 והרמב"ם ז"ל דכל דקאמ' מעכשין לא בעינן משפטי התנאים
 כלל ואפי' הקדים המעש' לתנאי קיים דק הרמב"ן והרשב"א
 ז"ל שהצריכו עיון כדכתיבנא לעיל משם הרב המ"מ ז"ל .
 וכתב דלבאונים ז"ל אנו שומעין ואי לזאת שהרמב"ן ז"ל
 הצריכו עיון רצה הרשב"א ז"ל לרין דינא שלמא למימר דכל
 דאיכא נדר דיעותא וספיקא בתנאי כגון דאכל הגאונים
 והראשונים ז"ל הסכימו דתנאי יפה וגמור הוא זה הגם דאיכ'
 מאן דהצריכו עיון פשיטא דאית לן למיזל בתר תבאן ואין
 כאן נדר כיון דאית לן לאוקמי ארעא בחוקת מארי' קמא
 והיינו דנטפל מר לאייתי דאיה מההוא דהירושלמי דשדי
 מופקרת מעכשין ולאחר לז' דאמרי דלרכנן אינו הפקר הגם
 דמכח הספק איתין עלה דמספקא ליה לרכנן אי תנאה או
 חורה הוי וזמפקין מיר הווכה כשרה מיר משום דאית לן
 לאוקמי ארעא בחוקת מאריה ואף כאן בבית בחוק בעליה
 קיימא וממילא הא אין כאן נדר כיון דכפירוש התנה וכמוכין
 באופן דכיון דתנאה לן טעמה של הלכה זו דהויא ככ"ע
 כמ"ט מר בחידושין במס' נדרים כבר הראנו פנים כהלכה
 דאיכא אף לחלק וליישב שדבריו דאין נסת"ר למ"ט בתשוב'
 כדכתי' לעיל הנה כי כן ברורא מילתא לע"ד למידן דיינינן
 כמ"ט בתשובה וכמוכין :

והדרן לקמייתא דאיתין עלה דכ"ד דכתיבנא כריס
 מנילתא דארכבא מההיא דירושלמי דביטין
 סנו' משם דאיה' דכל מהלשון ברור גלספקר גמור נתכונן
 המפקיר הויא אשתא אין הויתו לו למפקיר זכות בהפקר
 מוחלק מחלקין מעכ"כ לבטל חלק ההפקר שהפקיר אלא
 ההפקר גמור הוי . ונראה לע"ד דהוא הוא בכ"ד דהפקר
 גמור הוי הגם דאית ליה למפקיר זכות וחלק בכל פירי ופיה
 דלא מסתברא לחלק כמו שאין יצאנו לחלק מעיקרא בין
 היכא דלא שייך לעצמו המפקיר אלא הפירות דאשתכח
 דלית ליה חלק בגוף ההפקר עצמו דכין פירות לאו כקנין
 הגוף דמי ומשא"כ בכ"ד דאית ליה למפקיר זכות גמור
 וחלק בגוף כל פירי ופירי שהרי גם כדן הירושלמי נמי
 נראה דהכי הוא דכשאמר הפירות המפקיר לעצמו פשיטא
 דשייך מקום היניקה מן הקרקע ואשתכח דאית ליה
 זכות בגוף ההפקר עצמו ואפי"ה לרבי שהיה מופקרת אלא
 מרכנן לא הוי הפקר משום מהלשון אינו מכורר ושמה חוד
 הוא כיון שאינו מצוי ורגילות כלעיל אמנם כל מהלשון
 מכורר ועין דואה דלהפקר גמור נתכונן וכגון דא דכ"ד
 מהלשון מכורר ואף גם זאת שכבר נתן דעות לזוכה לקחת
 כל הפירות למכורר פשיטא דאף לרכנן הוי הפקר גמור ולא
 מצוי למימר ביה ככל מאי דכתיבנא לעיל וכמוכין :

וברם הנה מקום למפשט בעיין ממקום אחר רכל
 בה"ב דכ"ד דהפקר גמור הוי מההיא דכתבו
 התוספות ז"ל בכריתות כריס ג' המכיא דף כ"ד ע"א עלה
 דההיא דאמר ר' יוחנן שור הנסקל שהומו עדין כל המחזיק
 בו זכא אמ' רבא מסתבר טעמא דר' כגון דאמרי ליה מרבע
 שורו אכל אמרו דבע שורו הוא בעצמו מידע ידעי דלא דבע
 ולא מפקר ליה וגו' ופירש' ז"ל זכה בו דהפקר הוא מאנמר
 דינו נרבע שורו וגו' דודאי מסתברא אפקרים מיניה דסבר
 עדי אמת הם הילכך הפקר הוא עכ"ל ע"ש וכתבו התוס'
 ז"ל כד' דאמרו לו נרבע שורו וגו' וז"ל מפאן קשה לר' אפרים
 שהיה אומר רובע ונרבע אינו אסור בהנאה וגו' והכא
 משמע דאסור בהנאה מדקאמר כל המחזיק בו זכא ויש
 ליישב דודאי מותר בהנאה הוא דקאמר הכא כל המחזיק בו
 זכה משמע דאפקרים משום דאסור בהנאה לא והכי פי'
 אלא זכה בו ברמי השור במה שזשה בחייו מותר מאחר מיתה
 דלא אפקריה רק שיטעו בו מיתה כ"ד אכל לא מדמי הנבל'
 וגו' עכ"ל ע"ש . סרי דהגם דעיקר גוף הכהמה היא
 כרשות המפקיר אפי"ה הוי הפקר גמור אותו היתרון עשה
 הכהמה בחייה ויתר מאחר מיתה והוא הוא בכ"ד דהגם
 דאית למפקיר זכות בכל פירי ופירי דהוי הפקר גמור מה
 שהפקיר המפקיר יתרון שווי הפירות שיעלו כמוכרס בעוד'
 לחות יותר על דמי שווין כשהם יבשות ופשיט' דלא מצוי הדר
 ביה כמוכין :

ואף דלא דמיין אהרדי דהתם הוי הפקר בע"כ והכא
 בכ"ד מדעתיה קא מפקיר מ"מ אי לאו דמהני
 ההפקר בכל כפ"ג בפלמא לא היה זוכה המחזיק בו שהרי
 לא היתה הכהמה יוצאה מרשות הכעלים ועוד דארכבא
 הויתו מפקיר בע"כ כערוץ טפי לבטל ההפקר דאית לה
 טענה דלא הפקיר לא ארעתא שיעשו בו מיתה כ"ד ואפי"ה
 הפקרו

לכטל עיקר ההקדש מנחם התבא דהטיל כל המקדשים להיות
 הפירות לו עד יום מותו או לאחר לז' דאי אפשר לו ליהנות מן
 ההקדש משום דהתם נמי פשיטא דאין המקדש כיון לעקור
 דבר תורה אלא דוקא לעשות מצוה דלאו כולי עלמא דינא
 במירי דאף גם זאת דע"מ כן הקדש יהיה לו איסור מעילה
 וכיון דזה בא לימלך בכ"ד ואין צרכינן למימר לו מלא פום
 דאי עבד הכי איסורא קא עבד א"כ מעילה אשתכח דאין
 כאן נדר כלל כיון דכפירוש ההנה ע"מ שיהיו הפירות לו עד
 יום מותו והתנאה הוי לכ"ע גבי הקדש דליכא חורה וזה אי
 אפשר לקיים התנאי דעבירה היא כדור וארעתא דהכי לא
 נדר ואין כאן נדר כדכתיבנא באופן דאשתכח דדברי
 הרשב"א ז"ל בתשו' הנה הסם שרירין וקיימים לכ"ע ונכונים
 בטוב טעם למכונים ואל יקשה בעיניך להקשות ולומר
 דא"ה אמאי קא מהדר הרשב"א ז"ל כגמר דין למדרד אנדודי
 אי אית לן למיזל בתר כח ההקדש ולהכי הוי דהירושלמי
 דשדי מופקר מהיום ולאחר לז' וכו' מן בתר דהדר כדור
 דאין כאן נדר כדכתיבנא דליתא דאף גם דבריו אחרונים
 הן הס דברי בינה למכונים והוא דכדון התשובה היה שם
 המעשה דהיינו נתינת הבית לכ"ה קורס התנאי דהיינו עד
 לאחר מותו וזהו התנאי שיהיו הפירות לו ולמאן דסבר ליה
 דאף בכ"ה חשיב כמקדשים המעשה לתנאי אשתכח דדינא
 הוא דתנאי יהיה בטל והמעשה דהיינו ההקדש קיים אי
 לאו דבלשון מעכשין קאמר וכבר הסכימו כל הרבנים
 והרמב"ם ז"ל דכל דקאמ' מעכשין לא בעינן משפטי התנאים
 כלל ואפי' הקדים המעש' לתנאי קיים דק הרמב"ן והרשב"א
 ז"ל שהצריכו עיון כדכתיבנא לעיל משם הרב המ"מ ז"ל .
 וכתב דלבאונים ז"ל אנו שומעין ואי לזאת שהרמב"ן ז"ל
 הצריכו עיון רצה הרשב"א ז"ל לרין דינא שלמא למימר דכל
 דאיכא נדר דיעותא וספיקא בתנאי כגון דאכל הגאונים
 והראשונים ז"ל הסכימו דתנאי יפה וגמור הוא זה הגם דאיכ'
 מאן דהצריכו עיון פשיטא דאית לן למיזל בתר תבאן ואין
 כאן נדר כיון דאית לן לאוקמי ארעא בחוקת מארי' קמא
 והיינו דנטפל מר לאייתי דאיה מההוא דהירושלמי דשדי
 מופקרת מעכשין ולאחר לז' דאמרי דלרכנן אינו הפקר הגם
 דמכח הספק איתין עלה דמספקא ליה לרכנן אי תנאה או
 חורה הוי וזמפקין מיר הווכה כשרה מיר משום דאית לן
 לאוקמי ארעא בחוקת מאריה ואף כאן בבית בחוק בעליה
 קיימא וממילא הא אין כאן נדר כיון דכפירוש התנה וכמוכין
 באופן דכיון דתנאה לן טעמה של הלכה זו דהויא ככ"ע
 כמ"ט מר בחידושין במס' נדרים כבר הראנו פנים כהלכה
 דאיכא אף לחלק וליישב שדבריו דאין נסת"ר למ"ט בתשוב'
 כדכתי' לעיל הנה כי כן ברורא מילתא לע"ד למידן דיינינן
 כמ"ט בתשובה וכמוכין :

והלוב חזי הוית בטיטה מקובעת למסכת היצה ד"ך
 להרכ הגדול מהר"ר כנאלל אשכנזי ז"ל
 בסוף ספר נחלה ליהושע ז"ל דכתב בסוגיין סנו' וז"ל
 אמ' שאמר על מנת שאצא דהו"ל מתנה על מ"ט בתורה
 דהתנאי בטל והמעשה קיים ואם כן הא דבעא ר"ש מרז'
 דכוותה נמי כשאמר על מנת הוא ולא נהירא דלו אמר ע"מ
 אף הנדר בטל שלא נדר אלא על מנת כן והנכון באומר
 ואנא ב' ידי חגיגה שלא תלה הנדר בזה לבמרי והיינו
 עוכר דההוא גברא עכ"ל ע"ש :

והרואה יראה שהדברים קשים להולמס דא"ה
 דמשום מתנה על מה שכתוב איתו עלה
 דזה איך המשיג מצא ידיו ורגליו למית' מלא פום דאף דתלה
 נדרו בעל מנת דהנדר בטל מן בתר דהא ק"ל בכל הש"ס
 דהתנה עמ"ס בתורה תבאן בטל והמעשה קיים ככל מאי

הפקרו הפקר כמובן . ובגלל הדבר דע לויכא לאקשוני
 להא דכריתות דשור הנסקל שהזמו עדיו ועיר הכרת
 שהזמו עדיה דכל המחויק וכה מההיא דפרק הגזול בתרא
 דף ק"ו גבי עובדא דרב ספרא דקריס רב ספרא וכה כיה
 וא"ל רב אחא מדיפתא לרבינא למה ליה למזבי ביה נהי
 דכי אפקריה ארעתא דארזיה אפקריה ארעתא דכ"ע לא
 אפקריה א"ל רב ספרא להוחא דמילתא הוא דעבר ע"ג
 דאוף הכא גבי שור הנסקל ועיר הכרת נומא הכי ארעתא
 שיעשו בו מיתת ב"ד לשור אפקריה ולא ארעתא דכ"ע שזכו
 בו אחרים וכן בכספי עיר הכרת כמובן . דלא קשיא שהרי
 כבר כתבו התוספות ז"ל שם ב"ר ארעתא דארזיה אפקריה
 וגו' דלא דמי לההיא דאלו מציאות דהמזל מן הארי הרי
 אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשים דהתם ודאי שהארי בא
 לטרוף מתיאש לבתרי אבל הכא הארי היה עמהם והיה
 מלוה אותם רק שהיו נותנים לו לאכול חמור בכל לילה ואפשר
 שלפעמים היה שבע וגו' ולא אבל הילכך אין מפקיר אלא
 ארעתא דאכיל ליה ארזיה וגו' וסא לא אכיל ליה עכ"ל .
 ע"ג . וא"כ אוף הכא הדין דכריתות ביון שהיה הענין
 לפני ב"ד ועל עדות גמורה וגדולה העדאת העדי הן לענוש
 בכסין הן למות והומה מילתא דלא שכיח היא פשיטא דהיי'
 טעתא הבעלים נתיאשו ואסחור דעתייהו לגמרי ואפקריה
 תפקרו לגמרי ומשום הכי הו"ל הפקר גמור כמובן :

והרואה

יראה דע"פ חילוק הלואה אנתב לן נמי
 מ"ג התם ז"ל בסוף מקום שנהנו עלה
 דההיא דכן כוהיין נתן פיהא לירק וכא אביו ומחאן לעדים
 טעובין ירק וכו' וא"ל כמי השליכו מעליכם ואני מותן לכם
 פפליה כמעשר וגו' מפני שאמרו חכמים אין נותנים פיהא
 לירק ע"כ דכתבו ב"ר אלא שאמרו חכמים ז"ל וא"ת מ"מ
 נפטור מנועשר מפני שהפקירה הפקר ומשור ומעשר ז"ל
 כב"ה דאמרי אינו הפקר ער שיופקר לעניים ולעשירים א"כ
 אכ"י לב"ש דסברין דהפקר לעניים הפקר הבא מחייבי כשו'
 דהפקר בטעות הוה וגו' עכ"ל ע"ג . דלפום דיהטא קשיא
 לתיובא בתרא דההיא דכריתות הנו' דשור הנסקל ועיר
 הכרת שהזמו העדים דכל דמחויק וכה מוכחא דלא
 כותייהו שהרי אוף התם הפקר בטעות גמור הוה טעמו
 ברע"ג שהעדים עדי אמת היו וסוף המעשה הזמו ומחאנו
 שפקר עניו כס וארעתא דהכי לא הפקירו והו"ל הפקר
 בטעות ואפ"ה אמרו כל המחויק וכה דהפקר גמור חסידי
 ליה אלא שלפי חלוקתו הנו' אתי לכלל ישוב והוא דשני ההיא
 דכן כוהיין שהוא עשה בינו לבין עצמו שדמה לו שכן ה"ה
 שכותבין פיהא לירק ומן הנודע דעביר אוניש דטעי דלאו
 כ"ע ריכא במירי וכל דחויקן ליה דטעה ברין לב"ד מתנה
 עליהם דלא אהנו מעשוין כיון דהיא מלתא דשכיח דלאו כ"ע
 דינא במירי ועביר אוניש דטעי ואומדן דעתא אויב דארעת'
 דריכא הכי הפקיר וחשבי' ליה כאלו התנה בפניו מ"ה דייניקן
 ליה דהו"ל הפקר בטעות ולא הוי הפקר . ומש"כ ההיא
 דכריתות דהנה הנס הוה ע"ג מעשה ב"ד ובעדות גמורה
 דגדולה הגדת העדים . ואף גם זאת דענין ההומה הוה
 מילתא דלא שכיח . והנה כי כן אומדן דעתא איכא וירדו
 חכמים לסוף דעתם של בעלים דלמירי אסחור דעתייהו
 מנכסיהם שהיא טעתא כשו כבר באברו מן העולם ואפקריה
 תפקרו ליה הפקר גמור כמובן דכל כה"ג לא יכנס בסוב
 טעות כלל כמובן :

ודע

מילתא דכיריא דאין לפקפק כב"ד בעיק' הפק'
 מדוקדק כלשון הרמב"ם ז"ל דכתב בה' מתנות
 גמייס כפ"כ דין ב' ז"ל וכן הפקר פטור שאין לו מי
 שיסתמו שהרי הוא מופקר לכל עכ"ל ע"ג . וכתב מרן ז"ל

ככ"מ שהיא מנהג בפ"ק דפיהא ומפרש לה בגמרא בסוף
 מקום שנהנו וכפ"ל כלל ברוב זכ"פ בא סימון ומעט מינה כל
 הדברים שומעט רבינו ע"ג . למיתרא דכין דכ"ר הוא
 דבר השמור שהרי אית ליה למפקיר חלק . בכל פירי ופירי
 ופשיטא דקא עביר ליה שמורה מעלייהו משום חלקו המעור'
 בו א"כ אין זה הפקר גמור דליתא דלא סוף דבר אמרו אלא
 כל המפקיר מעיד על עצמו שהפקיר אותו חלק קרינן ביה
 שהוא דבר שאינו נאמר . וראיה לדבר מאי דאמרי בפ"ק
 השכת דף ח"ע כ"ג ב"ב וכן וקדירה ושפור מ"ט שרו כ"ג
 דמפקרא להו אפקורי ופירש"י ז"ל בגיבית שהשכר כתובו ואי
 אפשר לשפכו לארץ והשערוין ניטורין כל השכת יותר מח'
 ימים והשכת בכלל וכן נר הדולק בשכת וכן קדירה שע"ג
 הכירה שא"א שלא תצטמק בשכת וכן שפור המוכח בתמור
 וגו' ולא פליגי ב"ש עכ"ל ע"ג :

דק"ו

בהדיא דאף דעיקר גוף ההפקר עצמו שמור הוא
 אבל בעליו שהוא צריך לנפולאפ"ה חשיב הפקר
 גמור להגילו מן האיסור הנס מדברי הרמב"ם הן הס מדברי
 הש"ס כמ"ש מרן ז"ל לא ודאי כל שהוא מעיד על עצמו שאינו
 שלו שכבר הפקירו דכל שהוא מודה שהפקירו קרינן ביה
 כשמר דהו"ל כאלו נטלו כשאלה על מנת שלא לזכות בו
 דאשתכח דאכתי שם הפקר גמור קרינן ביה וה"ה כב"ד
 דכין דהעיד על עצמו דאותו חלק הרינו רכין למי' ליבשים
 אינו שלו דכבר הפקירו אבל לא מיקרי שמור אותו החלק
 וכההיא דהתו' דכריתות דרייניקן לעיל דהגם דרוף הכלה
 שמור לבעלי מ"מ אותו הרינו רכין מות לחיים הוה הפקר
 גמור וכ"ש דכ"ר אחר שהפקיר וכא אחר וכה כו' גם
 שהפקיר חסר לו כל הפירות למוכרם דפשיטא דהוה הפקר
 גמור כמובן . וליכא למדחי דאין משהיא דשכת ראייה
 מטעמא דרילמח לא כאמרו שיעורין הללו אלא דוקא לב"ש
 דס"ל דהפקר לעניים ולעשירים הוה הפקר דאשתכח דהגם
 דהוה שמור לבני העשירים שלא יטלו לו הוה הפקר ומש"כ
 לב"ה דסברין דבעינין שיהיה הפקר אף לעשירים כשמעיה
 דלדידיהו אפשר דלא חשיב הפקר בכל כה"ג דליתא שהרי
 עינינו הרואות לרכותינו בעלי התוס' ז"ל דכתבו שם ב"ר
 דמפקרא להו אפקורי וגו' ז"ל ואין לסמוך על זה
 להשכיר סוס לבוי ולהפקיר דהכא שאני משום אפשר בפ"א
 ועוד שאין הדבר מפורסם עכ"ל ע"ג . ואם איתא דלא
 כאמרו דיוסם הללו אלא לב"ש דס"ל דהפקר לעניים הפקר
 ולא לב"ה דס"ל דאין הפקר ער שיופקר לעניים ולעשירים
 דלדידהו בעינין שלא תהא הפקר שמור אזל בעליו אפי' לפי
 שעה כלל דכריתות א"כ אמאי הוצרכו לחלק ולומר דאין
 לסמוך וגו' משום דהכא שאני דלא אפשר בע"א וגם שאין
 הדבר מפורסם תיפוק ליה משום דק"ל הלכה כב"ה ולדידהו
 לא הוה הפקר דהסוס שמו' לבעליו אזל הגוי שנתן לו בשכירו'
 והוא צריך להחזירו לו לישאל כתר הכי אלא ודאי דלא הוה
 אלא דס"ל להתו' ז"ל דכב"ד דא הוה הפקר גמור לב"ש .
 וכאשר עינינו הרואות להראשונים ז"ל שכתבו הכי לענין
 שכירות הכסמה לבוי בשכת וכההיא דמהר"ם ז"ל ומרן ז"ל
 דאיתין ברוש מ' ליתא אלא דכל שמעיד על עצמו שהפקיר
 אותו חלק לא מקרי שמור באופן דכ"ר הפקר גמור הוה
 וכמובן :

אלא

דאכתי פש בכין מילתא כב"ד דחוי' לוי' למפקיר
 דבא בטענה כרי לחזור בו מההפקר בתוך ב'
 ימים שהפקיר . ואיכרא דלרעת הרמב"ם ז"ל דעמיה
 לא כל כה"ג כב"ד דקס דינא דהפקר הוא הפקר גמור דאין
 ריעותא בכל מאי דכתיבא פשיטא דלא מצי הדר ביה
 מההפקר אפי' בתוך השלשה ימים מן ב"ר דכבר וכה כו'
 אמת

אחת וכח"ט בפ"מ מה' נדרים דין ו' המפקיר את שדהו ולא זכה בה ארס כל שלשה ימים וכול לחזור בו א"כ קרס וכו' וזכה בה הרי הוא כזוכה מן המפקר בין הוא בין אחר עכ"ל וכתב מרן ז"ל בכ"מ וז"ל המפקיר את שדהו וכו' בספ"ד נדרים תניא וכו' ומדכתב רבינו וז"ל ולא זכה בו ארס נראה שהוא מעשה דהא ריכול לחזור בו עד ג' ימים היינו דוקא כשלא זכה בו ארס וכן דעת הרא"ש ז"ל ושלח כדברי הר"ן ז"ל דכתב דתוך שלשה ימים אפי' זכה בו אחר יכול לחזור בו וכו' עכ"ל ע"ש הרי דלסכרת הר"ן ז"ל מצי למיהדר ביה מפקיר מתוך ג' ימים ואפילו שכבר זכה בו אחר המפקיר מיהיה ולפום דהטא הוא הוא בכ"ד כמוכין :

אך

לפום דהטא קשיא לע"ד דהיה עוברא דר' ישמעאל בר יוסף דפ' אלנו מציאות דף לע"כ מכ' דלא כוותיה דהר"ן ז"ל דאמר' התם דפגע ביה ההו' גברא הוה דרי פתחא דאופי' אובתינהו וקא מיתפח אל' רלי' לי אל' כמה שוין אל' פלגא דזווא יהיב ליה פלגא דזווא ואפקר' הדר זכה בהו הדרי יהיב ליה פלגא דזווא ואפקר' חזייה דהוה קא בעי למיהדר לחובה בהו אל' לכ"ע אפקרינהו ולך לא אפקרינהו וכו' אל' רר' לכ"ע אפקרינהו ובמילתא בעלמא הוא דאוקמיה ע"ש ואם איתא לסכרת הר"ן ז"ל דס"ל דכתוך ג' ימים אפי' זכה בו אחר יכול לחזור בו מן המפקר א"כ אמאי הוצרך ר' למיהב ליה להווא גבר' פלגא זווא אחרינא מן בתר דדיכא הוא דמצי למיהדר ביה מן המפקר אף דזכה בו אחר כיון דהוא כתוך ג' ימים דבשלמא לם' הרא"ש והרמב"ם ז"ל ניחא משום דכיון דכבר זכה בו ההוא גברא לא מצי לחזור בו :

אמנם

לם' הר"ן ז"ל קשיא דהוה מצי למימר לי' חזיתי כי ואח"כ יפקיר אותו פעם אחרת ואי הוה חזי ליה דהא בעי למיהדר לחובה אמור יאמר לו לך לא אפקרינהו וכמעשה שהיה ואפשר לומר על צד הדחק דס"ל להר"ן ז"ל דכיון שהמפקר הוא כעין נדר ושאינו לחזור בו כמ"ט הרמב"ם ז"ל שם בפ"מ מה' נדרים אמטו להכי דכבר תקנו רבנן והם אמרו ונתנו רשות דעד ג' ימים מצי הדר ביה וליכא איסור כלל מכח הפקעת מ"ר ישמעאל דצה להחמיר על עצמו למעבד לפנים משורת הדין שלא לחזור בו אפי' לפי שעה ועדיה כבר תאי דקא פריך עלה שם בש"ס והא ר' ישמעאל זקן ואינו לפי כבודו הוה ר' ישמעאל לפנים משורת הדין הוא דעבר ע"ש הרי דאפי' שהתורה פוטרתו זה היה רצונו להחמיר על עצמו לעשות לפני משור' הדין וה"ה דמצינן למימר שרצה להחמיר על עצמו דלא לביהדר מן המפקר אפי' לפי שעה כיון דקורס התקנ' היה איסור דכר' ומדת חסידות שנו כאן כמוכין :

אלא

דאכתי אין זה מעלה ארוכה דאין מה נענה דאעיקרא מובא דשתעתיא הנו' בספ"ד נדרים נמי קשיא לם' הר"ן ז"ל הו' דא"ה איך התיירו רבנן דמתני' שם דאם היו מהלכין בדרך ואין לו מה יאכל ואין אחר עמהם דמניח על הסלע או על הגדר ואומר הרי הן מופקדין לכל מי שיחפון והלה מוטל ואוכל ע"ש מן בכתר דלדעת הר"ן ז"ל לא חשיב הפקר במור מתקנת חכמים עד שלשה ימים שהרי לא זכה בו אחר תוך ג' ימים לא היו כלום שהרי יכול לחזור בו ומצינן ממנו אי לא דניחא דס"ל להר"ן ז"ל דהאי תקנה דעד ג' ימים יכול לחזור בו לא היתה תקנה כוללת לכל מין הפקר אלא דוקא גבי שדה וכלי שאר דהש"ס דהמפקיר שדהו כיון דעיקר התקנה היא היתה מפני הרמאין שהיו מפקרין שדותיהן להפטר מן המעשר והיה דעתם בשעת הפקדן להערימה שיחזרו הם ויזכו בהן כמ"ט בש"ס שם גס לרעת רבנן כמ"ט הרא"ש ז"ל והר"ן ז"ל שם בפ"מ

הסוביא ודלא ס"ל להר"ן ז"ל כסכרת הרא"ש ז"ל דכתב שם הסוביא כד"ה מוכאן ואילך אינו יכול לחזור בו וז"ל אגב זה תקנו בכל הפקר שיכול לחזור תוך שלשה ע"ש אלא דה"ל להר"ן ז"ל דדוקא גבי שדה דשייך בו רמאו' תקנו ולא לכל מין הפקר באופן דאשתכח דגם הוה רר' נמי דאקשי' לע"כ לם' הר"ן ז"ל כיון דס"ל דלא תקנה תקנה הנו' אלא דוק גבי שדה כמוכין : וכדוד דלהרא"ש ז"ל נמי ניחא מתני' דתקנית על הסלע הו' משום דאיהו ז"ל ס"ל דאפי' תוך ג' אס זכה בו אחר הו' ל' כזוכה מן המפקר ואין המפקיר יכול לשזור בו כדכתי' וכמוכין :

הלום

דאיתי דסכרת הר"ן ז"ל הנו' לאו יחידא הוה אלא שגם רבותינו בעלי התוס' ז"ל הכי ס"ל כמ"ט כתו' השייך לרף מ"ב ע"כ בסוגיין נדרים הנו' וגם הרגישו עצמם ממתני' דמניח על הסלע וכו' כת שרקדקנו אמן בדידן על ס' הר"ן ז"ל דכתבו כד"ה תניא המפקיר שדהו כל ג' ימים יכול לחזור בו ומייב במעשר האוכל ממנו וכו' אעפ"י שלא חזרו בו נמי לא הוי הפקר וטעמא משום דאיסור טבל ידוע לכל ויודעים כל העולם דזה איסור טבל עליו וזה הפקר אינו מפורסם ולפיכך כל שלשה ימים יכול לחזור בין זכה הוא בין זכה בו אחר ומ"ה חייב כמעשה דכיון שיכול לחזור ולכך גזרו חכמי דמאין דמפקירי והרי וכו' עד ג' ימים יש לחוש שמה יאמרו העולם הוא אוכל פירותיו שאינם מתקני' אבל לאחר ג' ימים לא גזרו דמכאן ואילך ידוע ההפקר ומוציא ההפקר אפי' לא זכה בו ארס ואין חייב כמעשה אלא במתני' המורדר מותר וכו' מיר כשהפקיר דהתם דמו שאינו ידוע ההפקר כך אינו ידוע שהדירו חבירי דכותיה דהכא אנו מתירין משום דידו דהפק' לאחר ג' ימים כמו איסור הטבל עכ"ל ע"ש :

הרי

דס"ל גם לרבנותינו בעלי התו' ז"ל כסכרת הר"ן ז"ל דאף גם זאת אס זכה בהפקר ארס אחר בתוך ג' ימים אין זכיותו זכיה אלא דעדין יכול בעל המפקר לחזור בו מן המפקר באופן דאשתכח דבעל המפקר דלענין דהא אס היה דין המפקר כדן מתנה ומכר מקום היה בראש למימרא לפום דהטא דבעל המפקר איהו מיקרי המוחזק ספיר הוה מצי לטעון טענת הקול ולסוביא מיר הזוכה כיון דהא איכא תרי מרכותא דס"ל הכי כמדוע דלא אמרי' ק"ל כסכרת יחיד נגד חרביים עד דאיכא שנים ברם הכא בכ"ד לע"ד לרידי סו' לי דלא היא אלא דגם לדעת הר"ן והתו' ז"ל בכל כה"ג רכ"ד יודו דהדין עם הו"כ כהפק' הלזה וזכיותו זכיה והוא דאיכא למימר כדברי התוספו' ז"ל דאמאי יצאו לחלק אמתני' דמתניח על הסלע וכו' דהמורדר מותר מיד מטעם דהתם כמו שאינו ידוע ההפקר כך אינו ידוע שהדירו חבירי וכו' ולא רצה לחלק כמו שאין יצאו לחלק אמן בדידן כדברינו דלעיל להויה עוברא דר' דלא היתה תקנה כללית לכל מין הפקר אלא דוקא גבי מפקיר שדהו דשייך ביה רמאות וכיוצא וכמ"ט שם בש"ס מפני הרמאין וגם אמאי לא קשיא להו' להיתו' מההיא עוברא דר' דלפום דהטא קשיא :

אלא

לע"ד נראה דהתו' ז"ל ס"ל דפשיטא דלא היתה התקנה אלא דוקא במקום דשייך ביה רמאות כגון שדה וכיוצא ולא בכל מין הפקר ואמטו להכי לא קשיא להו' מעוברא דר' רק ממתני' ק"ל משום דשייך ביה רמאות כמו המפקיר שדהו דגזרו מפני הרמאין שהיו עושי' בערמה להפטר עצמם מן המעשר ולא להפקר במור היתה כותס כלל וכיון דס"ל להתוס' ז"ל דה"ס דגזרו עד ג' ימים ולא עד ג' ימים לכו' משום דעד ג' ימים יאמרו העולם שהוא אוכל פ'ו שאינם מתקני' אמנם לכתב ג' ימים ידוע ההפק' כמ"ט ז"ל

אין לא יזאת ק"ל חמתני דלמיה אמרו חכמים דהמודר מותר
 מיד מן בבת ראיה למיחש למקלות דלא להפקר גמ' הית'
 כותבו אלף כדמי שיחיה המודר והעולם יאמרו דעובר על
 נדרו כיון דלא עבדו עליו ג' ימים באופן דלא הוצרכו אך
 לחלק דה"ט דמתני' משום דכמו שאינו יודע שהדירו חבירו
 והיינו דהאריכו בלשונם למימרא דכותיה דהכא וכו' להבא
 לכלל התיר משום דשייך כיה גבוי מתני' דמאות וחשדא
 כמובן :

באופן

דהראת לרעת דהתוספות ז"ל לא קשיא
 לכו למתני אלא משום דשייך ב' דמאות
 וחשדא כעין שרם אמנם כל בר מינה דלא שייך ביה לא
 רמאות ולא חשדא כגון ההוא עובדא דרז' ברירא מילתא
 דס"ל להתוספות ז"ל דלרבנן הפקר גמור הוא מיד
 ולא מני מפיקר למיהדר ביה כלל דהתקנה לא היתה כוללת
 לכל מין הפקר כדכת' והער על זה דהכי ס"ל להתוס' ז"ל
 שהרי הם יבאו לחלק שאף גם זאת דהויא מלתא דשייך ביה
 רמאות וחשדא אפ"ה התיירו לו מיד משום דאינו יודע לעולם
 החשדא שהדירו חבירו וא"כ דון מינה דכעין הפקר
 דלא שייך ביה רמאות ולא חשדא דפשיטא דס"ל
 דהפקר הוי הפקר מיד ולא מני מפיקר למיהדר ביה
 דלא סוף דבר גמור בכל מין הפקר וא"כ הוא ככ"ד
 דכיון דלא שייך ביה לא רמאות ולא חשדא גם לרעת התוס'
 ז"ל לא מני המפקיר למיהדר ביה כלל והדין עם הווכח
 כמובן :

וברור

דהר"ן ז"ל כמי הכי ס"ל דלא סוף דבר גמור לא
 דוקא בהפקר דשייך ביה הערמה ומכא
 אחיב ליה ממאי דחויב ליה למד גופיה דכתב בפ' הסובי'א
 שם כדדריש דף ת"ד ריש ע"א כר"ה רישא רבנן וסיפא רז'
 וגו' וז"ל קס"ד השתא דטעמא דרז' דאמר במתני' כדר'
 יוחנן דאמר לעיל הפקר כמתנה וגו' ומש"ס קאמר רישא
 רבנן וסיפא רז' ובכיה אתיא ליה כולה בריתא שפיר דרישא
 קתני כל ג' ימים יכול לחזור מפני ארמאין וכדפרשית
 מכאן וחליך אינו יכול לחזור בו מדינא דס"ל לרבנן דהפקר
 מועידא דאפקריה מפיקר נפק ליה מרשותיה וסיפא קתני
 דאם אחר שרם זו מופקרת ליום אחד ככה"ג ליכא למיחש
 לרמאין דאי דעתיה כעידנא דאפקריה דילהדר ולתקנה
 ביה לאלתר לחה לי לאפקורי לזמן ירוע לבמרי
 דכיון דדעתיה למיהדר ולמוכי ביה לא נפקא ליה
 מדי לא ודאי לאותו זמן שהפקירו ואמר והפקיר כלל הערמה
 כלל ולפיכך משוזה בה בין הוא בין אחר אצלו יכול לחזור
 בו והא אתיא שפיר אפילו לרבנן מהו מאי דקתני עד שלא
 זכה בה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו רבי יוסי הוא דס"ל
 דער דאתי לרשות וזכה לא נפיק מרשות הפקיר דלרבנן
 כיון דאמרי דנפיק מרשותיה היאך יכול לחזור בו וכו' הילכך
 אי רישא רבנן וסיפא רז' מתוקמא ליה שפיר מיהו מילתא
 דתמייהא הוא היכי נקט לה תנא אליבא דרתי תנא ומ"ה
 מתרץ עולא ואמר דסיפא מני רבנן היא ובעמא דער שלא
 זכה בו בין הוא בין אחר דיכול לחזור בו משום דשאני שבו
 ושבת דלא שכיח בלמוד דלא שכיח דמפקרי אגשיכיה"ג
 דכיון דשנה זה אמדינן דעתיה דכיון דלא רצה להפקירו
 כהפקר עולם ואכתי אגש גביה אפי' אותו זמן שהפקירו לא
 מיחא ליה דליפוק מרשותיה עד דזכי ביה אידך הילכך ס"ל
 לרבנן כהפקר שהוא לזמן מאי דס"ל לרז' בהפקר עולמית
 אתיא סיפא שפיר לרבנן כדמקמא לרז' שהרי בהפקר
 שהוא לזמן לא נחלקו עכ"ל ע"ש - וברור דקונת הר"ן
 ז"ל כמ"ס ז"ל וסיפא קתני דאם אחר שרם זו מופקרת ליום
 אחד וגו' ככה"ג ליכא למיחש לרמאין וגו' והא שפיר אתיא

אפי' לרבנן וגו' הרצון והכוונה בו משום דק"ל דאמאי עלם
 במילתיה דעולא דקאמר סיפא כמי רבנן אמרו א"ה אמאי
 עד דלא זכה בה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו ולא ק"ל
 להש"ס כמי אסיפא דסיפא דקתני משוזה בו בין הוא בין
 אחר אין יכול לחזור בו הויה כלפי לויא דרישא דקתני כל
 ג' ימים יכול לחזור בו וכפי הר"ן ז"ל גופיה דאפי' אם
 זכה אדם אחר לא כלום הוא ויכול לחזור בו כל ג' ימים
 כדכת' לעיל ותקנה הלזו היא מוסכמת לכ"ע בין לרבנן
 בין לרז' וסיפא דסיפא קתני משוזה בה בין הוא בין אחר
 אין יכול לחזור בו דסתמא קתני ומשמע אפי' בתוך ג' ימים
 ומה גם דהא קתני מופקרת ליום אחד ועלם קתני משוזה
 בה בין הוא בין אחר אינו יכול לחזור והיינו לכו כיום אש"כ
 יכא לחלק ביניהם דלא ראי זה כראי זה דהכא ליכא למיחש
 לרמאין כלל לכ"ע דאתיא סיפא דסיפא כמי שפיר כרבנן
 כלומר דזו פשוטה לפני כפני חכמי הש"ס דפשיטא דלא
 היתה התקנה אלא דוקא במידי דשייך ביה הערמה והיינו
 דכתב ז"ל מיהו מאי דקתני עבר שלא זכה בפ' בין הוא אחר
 יכול לחזור בו רבי יוסי הוא דס"ל וגו' כלומר זאת היתה
 דריכה לפנינו ולא קמייתה וכמובן :

באופן

דהראת לרעת דאיהו גופיה מארי דהאי
 שמעתתא דא הר"ן ז"ל אישו מיהו הכי ס"ל
 כדכת' לעיל דתקנה הלזו לא היתה תקנה כללית בכל מין
 הפקר רק אלא במידי דשייך ביה הערמה דוקא כמובן
 ולא יעלה על לב למימרא דבתר תירוץ דעולא דקאמר
 שאני שנה ושכויע דלא שכיח ארשייה דך סכרא דאיכא דלא
 שייך הערמה לא בתקנה תקנה הלזו דליתא דהא כורכתא
 שהרי מלכד ראיין דך תירוץ דעולא מעלה ארוכה למאי
 דמפרשינן דהר"ן ז"ל ק"ל אסיפא דסיפא דאמאי משוזה בו
 בין הוא בין אחר יכול לחזור בו דמשמע אפי' בתוך ג' או בו
 ביום ורישא קתני דכל ג' ימים יכול לחזור בו דהיינו אפי'
 זכה בו אדם אחר כמו שיראה שרואה :

עוד

כה דאדרכה מוסיק תת כח המקשה דכיון דלא
 שכיח ולא מיחא ליה דליפוק מרשותיה כמו שפי'
 הר"ן ז"ל דטעמא משום דאגיד גביה שתהיה כמו יפה מסת'
 הפקר לחזור בו כל ג' ימים אי לאו דנימא דרך מילת' קמיית'
 דכתב הר"ן ז"ל דבמירי דלא שייך הערמה לא בתקנה תקנה
 הלזו דער ג' ימים היא יתד התקועה גם לתירוץ דעולא
 ועין שם בהר"ן ז"ל בפ' הסובי'א כר"ה עולא אחר שכתב ז"ל
 וסיפא כמי רבנן היא ובעמא דער שלא זכה בפ' בין הוא בין
 אחר יכול לחזור בו וגו' דמשמע דלא הא לתרץ לא סלוקא זו
 כמובן :

ועיין

שם בסוף הסובי'א כדף ח"ה ע"א מ"ש הר"ן ז"ל
 בפ' הסובי'א כסר"ה ואיבעית אימא וגו' וז"ל והך
 סובי'א כולה אחיא דס"ד מעיקר דטעמא דרז' משום דקסבר
 הפקר כמתנה הויא ורבי יוחנן דאמר הכי לעיל הא איתותב
 וכיון שכן למסקנא דלעיל אדחייא לא כל דך סובי'א וכקטינך
 לפירוט דכריתא דהמפקיר את שרם אוקמתא דעולא
 דכולה דכין היא ורז' כמי וגו' וכולה כדפרשית לעיל עכ"ל
 ע"ש :

והרואה

יראה דהנה הנס דברי הר"ן ז"ל הללו הנז'
 דכתיבנא ומשמע דס"ל דהכי הלכתא
 לענין הג' ימים בכל מאי דשנה ופירש פי' דבריתא שם
 לעיל ושם באמר דלא בתקנה תקנה הלזו כג' ימים אלא
 במידי דשייך ביה הערמה כדכת' וכמובן :

באופן

דעלה בידינו שאף גם זאת אם היינו דנין ככ"ד
 דבעל הפקר אינו חשוי המוחק אפ"ה לא
 היה כמו יפה לטען טענת הקול כהתו' וסר"ן ז"ל דס"ל דכל
 א

ק"ג ימים וכול לחזור והגם שוכס בו אחר כדכתי' דליתא
כיון דאיתיהו גפיהו זל התוספו וסר זל ס"ל דבחוקם ללא
שייך המאות לא נתקנה תקנה הלזו דעד ג' ימים לא רחוק
היו הפקר והזוכה בו קרי זה שלו ככל קאי דהוכחנו לעיל
וכ"ר פשיט' דלא שייך רמאות במוחש וכאשר עיני חכם ישכיל
זאת רכל כה"ג רכ"ר דהמפקיר גמר את הפירות כיד
הזוכה לזכות בהן תו לא שייך ביה רמאות כלל אפי' באתרא
דחית ביה חיוב מעשר בין לטעם הרא"ש בין לטעם הר"ן
שנתנו טעם המועיל בתקנה הלזו להוציא הרמאות
מרהאותיה כמ"ש הראשון שם דמס' היוג המציאות באתר'
דלית ביה חיוב מעשר כמובן . איך יהיה כמו יפה כזוכה
בשלו בטענה דקיל כסתו וסר"ן זל מן בטר דמכר אחר לפי
טעתייהו תברא כגינה דלא וכו' כמובן:

ואנכי הרואה דאכתי יפה פח הרוח לרחות ולומר
דהא לא מכרעא משום דאי הוה דיונין ליה
להמפקיר דאיהו המוחזק עדין כמו יפה לטעון דקיל
כהרא"ש זל הם"ל רככל מין הפקר תקנו תקנה זו דעד ג'
ימים יכול לחזור בו כדכתי' לעיל ולא קיל כוותיה ברין
זכה בו אחר בתוך ג' ימים הזכה ולא מצי הר"ר ביה אלא
כסתו וסר"ן זל דמ"ל דאף הזכה בו אחר בתוך ג' ימים וכויתו
זכיה ודהמפקיר עדין מצי הר"ר ביה ולא קיל כוותיהו במוציא
דמ"ל דבחוקו דלא שייך רמאות לא נתקנה תקנה זו דעד ג'
ימים יכול לחזור בו וכאשר עינינו הרואות למוהר"ב זל
כתסו' בח"א כלל זל סימן כ"ח דכתב דפשוט
דמצי המוחזק לומר קיל כסאי פוסק ולא קיל כוותיה
פסאי אפילו בענין אחר ע"ש ואחריו כמטכו פמה גדולי
אחרונים זל הלא בספרתם . ועיין בס' כה"ג בח"מ ח"א
בכללי הקיל אות' ק:

כרם לדידי מצי לי דלא סוף דבר אמרו שהרי מוהר"ב
זל לא דן דינא אלא לענין פלוגתא אי המוכה
שכירות הבית או מה שיוציא אילן זה הו' דבר שלא בא
לעולם או לא וגם בפלוגתא דאי מחלקינן בין מוכה להדיוט
למכרה להקדש עניים דהנמשאים אינן ארוקים וקשורים זה
בזה:

ומשא"כ הכא בכ"ר דכיון דפלוגתיה דהני דכוותא
מתלא תלי כל חד וחד לפום שטתיה
כפירושא דשמעתתא אם כן הן הפה יכולה למימר דזה
תלוי בזה דאי הרא"ש זל ס"ל דכל מין הפקר תקנו ליה להאי
תקנה היינו משום דמ"ל בפירוש השמעתתא דאי זוכה בו
אחר בתוך ג' ימים דוכותו וזכיה לנמרי ואי ס"ל להתו' וסר"ן
זל דאף אס"זכה בו אחר בתוך ג' דעדין המפקיר מצי לחזור
בו היינו משום דמ"ל בפ"י כשמעתתא דלא נתקנה תקנה
זו דעד ג' דיכול לחזור בו אלא כמירי דשייך ביה רמאות וכל
כה"ג איפשר דמ"ל למוהר"ב זל דלא מצי לטעון טענת
הקיל דהו' כעין מ"ש מוהר"ב זל שם שם לו סמוך ונראה
כמ"י כ"ט דכתב זל ואם כן יוכל האפטרופוס לומר לזם
היורש תמה נפשוך איך בדברך כלום אוקים לך כר"ב או
כרשב"ם אי קיל כרשב"ם מה שעשיתי הוא עשוי וגם בזאת
וגו' ואי קיל כר"ג לא היה לך לקחת כי אם עשור בכסי וגו'
עכ"ל ע"ש כמובן:

וב"ש דאעיקרא דדינא כל כי הא מענה שאינ' נריכה
היא ככ"ר שהרי דין המפקר אינו כדון מתנס
ומכירה ואין הכעלים הראשונים נקראים מוחזקים אלא
הזוכ' בהפק הוא מיקרי המוחזק וכמ"ש הרא"ש זל בפסקיו
בפרק ראשון דמסכת מצינא דף י"ב ג' דבעא רבא זרק
ארכאי בפתח זה ויצא בפתח אחר והפקירה אויתנו לו
במתנה מהו אויר שאין סופו לכות כמנוח דמי וזכה בעל

הבית בהפקר או בהמתנה וגו' זל לא אפשיטא הילכך
בהמתנה יכול לחזור בו דאוקי בחוקת מאריה קמא אבל
בהפקר הואיל ונסתלקו הכעלי' אם המזיק בה אחר מוסיף
מודו דבע"ה מוחזק מספק תחילה עכ"ל ע"ש . הרי דמ"ל
דבהפקר לא מוקמינן ליה כרשות מאריה קמא והזוכה הוא
המוחזק:

וכן כתב הרב הנמקי זל בפ"י ההלכות שם בסוגיא זל
והו' ספק ממון זיש לתלמי און מתב' להפקר דהפקר
דמתנה לעולם לא נפקא מרשות נותן ער דאיתיה לרשות
מקבל בודאי ומפקינן מכל ארס להחזירו לנותן דאוקי מתוב'
בחוקת מאריה דהיינו הנותן אבל הפקר מעידן דאפקריה
נפקא ליה מרשותיה כראיתיה כדריש שלמי דין סגור
הילכך כל הקודם זכה בו כגון דליכא למימר אוקי מוחזק
בחוקת מאריה וכן דעת הר"ף זל שפשיטא בעיני דלא
איפשוט דהויא ככל תיקון דמוכא וכ"כ הרשב"ר זל עכ"ל
ע"ש . הרי דמ"ל זל טרין הספקר לזו כדון מתנה אלא
דאף דנפל הספקר בודאי זכות הזוכה בו הויא הפקר בפלוגת'
דכוותא אי תקנה הלזו בעד ג' ימים נתקנה בכל מין
הפקר או לא נתקנה אלא במין הפקר השייך ביה רמאות
דוקא וסכא בכ"ר לא שייך ביה רמאות וגם דאף דנתקנה
בכל מין הפקר הא איכא למ"ה דכל דכבר זכה בו ארס
אחר אפילו תוך ג' ימים דהו' זכותו וזכיה אמרה ולא מצי
מופקיר דר' ב"ס דברירא מילתא שסוכה בו אלא המוחזק
ולא מתקנין מיניה:

ומה גם דרודן עדיפא דיוכייתו ותימסת הזוכה הו'א
היתה על איד הכעלים נופייהו דאיהו כיהו המזיק
בהפקרו מיד ליד שכתה ופה עפי כמדע . וכמובן . ולכא
למרחי ולמימר דעד כאן לא קאמרו הרבני' סנו דמוקמינן
ליה להפקר ברשותיה דזוכה אלא רוקא בהפקר דלית ליה
למרייהו רשות לחזור בהם וכגון דכבר עבר עליהו ג' ימים
דאשתכח דנסתלק מן המפקיר גם כה סגור דתולא מצי
סר' ביה :

ומשא"כ בכ"ר דאכתי עדיין בתוך הנ' ימים חזר
בו המפקיר וקיימא ליה שעתא למימר
ביה שהרשות נתונה מפני התקנה אימא דהמפקיר איהו
המוחזק דליתא שאף דנימא שהרב הנמקי זל קמייירי לכתר
שלשה הרי דקדק וכתב דבעדין דאפקריה נפקא ליה
מרשותיה ואיך יתכן למימר הכי מן בטר שהיה ספק ביח
לחזור בו כל ג' ימים לאו דנימא שהרצון בו למכרע וא"כ
כיון דאיכא הרא"ש זל והרמב"ם זל דמ"ל דאפ"י תוך ג' או
זכה בו אחר דלא מצי תו המפקיר למימר ביה כדכתי' לעיל
פשיטא דאף גס זאת בא לכלל כל אחר ג' דלמכרע מעידן
דאפקריה נפק מרשותיה דמפקיר ויפה כה הזוכה לטעון
טענת הקיל כהרא"ש והרמב"ם זל דאיהו המוחזק כיון דלא
יורא חדא היא דתיסון להני רבותא זל דאף בתוך ג' אתי
לכלל כל אחר ג' כמובן:

ואף דהרא"ש זל לא נקט האי לישנ' דמעידן דאפקרי'
נפק מרשותיה אלא ה"ק אבל בהפקר הואיל
ונסתלקו הכעלים וגו' . ומקום יש לצרר דאזדורי למימר
דקמייירי בלאחר ג' דוקא הנה עיני חכם ישיכיל זאת רכב'
הסוגיא דנדרים סנ' נקט כהאי לישנא דכתב זל ומיהו אם
זכה כפן סה ולא אחר פטו' מן המעשר ולא אה"כ לבטל
וההפקר כיון שכבר בא ליד ארס בתורת זכיה מן ההפקר
מכאן ואילך אינו יכול לחזור בו רומיא כשהפקירו מל ההפקר
ויצא מרשותו ואין לזכה לחזור בו וגו' עכ"ל ע"ש :

הרי הרי דמ"ל זל להרא"ש זל נמי דמעידן דאפקריה
נפק מרשותיה דהפקר אלא שפסמים נתבולו

כה ורשות לחזור בו כל ג' ימים אם לא זכה בו אחר תוך ג' ימים
 חוננו כל דכבר זכה בו אחר אפילו תוך ג' לא מצי לבטל
 ההפקד דמפיקר ועומד הוא למפרע מהאי שעתא כיון
 דכבר חיד שהפקירו יצא מרשותו כסברת רבנן דס"ל הכי
 דהלכתא כוותיהו כמדרש ולא כתב שמינו הפקר גמור אלא
 דוקא לענין לחיובו כמעשה כמו שראה המקצין שם באופן
 דאשכח דתוך ג' לראש"ש והרמב"ם ז"ל היינו כלאחר ג'
 ראפילו כספיקא מוקמינן ליה ברשותיה דזכה דאיתו
 המוחזק והוא הוא בכ"ד כיון דכבר זכה בו הזכה מקמי הכי
 כדכתי' וכמוכין:

וב"ש וכ"ש לח"ש הרב הררישה ז"ל שם בה"מ ריש סי'
 רע"ב על מהרז"ב ז"ל וז"ל אבל קשה למה
 השמיט רבינו ז"ל ולא כתב האי חילוק דלויא דעד ג' ימים
 יכול לחזור בו וגו' ומשמעות רבינו דרובא דלעולם יכולים
 לחזור בו וגו' חיד שהפקירו וז"ל דס"ל לרבינו מהשמיט
 הרא"ש כל שמונית הנו בפסקיו ש"מ הרא"ש ז"ל לא כתב כן
 אלא לפרושי לברייתא דס"ל דכריתא לא איתא אלוכה
 דהלכתא כרבנן אלא כר"ה הגלילי וגו' וכמסקנא דגמ' דלשם
 סוף פירקין דקאמ' ר"ש אב"א הא דאפקרא באכפי תרי וגו'
 וכתב הרא"ש שם דאיתא כר"ה הגלילי וגו' וכתב שם פי' אחר
 לכל הסוביא כס"ר"א חמין ז"ל ומשמע מינה דהלכה אינו
 יכול לחזור בו מיר ע"ש ומש"ה השמיטו גם כן בקינו בפסקיו
 פסקיו הרא"ש ז"ל עכ"ל ע"ש. שרי דהא איכא למ"ד דס"ל
 למהרז"ב ז"ל בעיקר דעת הרא"ש אביו ז"ל ולענין הלכה
 דתפך וחיד נהיהא שעתא שהפקירו תו לא מצי המפקיר
 לטיהדר ביה כלל ולרדויה זכית הוזה ככ"ד היא זכי גמורה
 וכחוייפה יפה וכמוכין. ואפי' לרעת הרמב"ם ז"ל שהעתיק
 הכריתא ולרדויה זכית הוזה ככ"ד היא זכית גמור וכחוי
 יפה ודעד ג' ימים יכול לחזור בו שם כ"ה נדרים כדאיתין
 לעיל הנה מלכד תאי דכתי' דמ"מ אויל ומורה דאי זכה בו
 אחר כל תוך ג' דתו לא מצי למיהדר ביה ובכל תאי דכתיבכ'
 לעיל:

עוד כה דמצינן לפרושי למילתא דלא אמרה לא לענין
 שרם דוקא וכאשר עין רואה דלא חלק הכי אלא
 בחלוקת המפקיר שדעו וכאשר כת' עוד שם לו הדרישה
 ז"ל וז"ל ולכאורה היה נראה לחלק ולומר דס"ל דוקא כמעשה
 תקנו שיכול לחזור בו וכדי שלא יהיה עליו תורת הפק' הפני
 תקנת פרמאין שיפקיעו ממעשה וגו' וכיון דלכ"ע עכשו
 אין שכיח מעשה מ"ה סתם רבינו אבל קשה אם כן חכ"ל
 לראש"ש ולמה ליה לכתוב כפי' הכ"ל שאנכ תקנו כן בכל
 הפקר וגו' עכ"ל ע"ש:

הרי דלא ק"ל ולא חוינן דחיקא ליה מלתא למימר
 הכי אלא לרעת הרא"ש ז"ל אבל לרעת הרמב"ם
 ז"ל פשוטה לפניו באופן דאשתכח בכ"ד דלאו איהו בענין
 קר קפ וגם לא שייך ביה רמאות המעשה כלל שהרי איהו
 כיהו המפקיר החויק ביד הוזה ומסר אותו כידו כדכתי'
 ז"ל הנה כי כ"ד יוצא באישור חוסיק לחירן דיגא שהאיש
 הלזה אשר כבר זכה בהפק' הלזה הן כחוייפה והרי
 הוא שלו ובכל תאי דכתי' לעיל וכמוכין:

ובהיותי ככך בזה חוה היות להר' הגדול מהרז"מ
 ז"ל בתשו' בה"א סי' קכ"ד דק"ל למר ניהו
 רבא על האי פסקא דכתב הרא"ש ז"ל נבי שהיא דורק ארנקי
 בפתח זה ויצא בפתח אחר דלא אפטיא דכתב בפסקיו
 דאי לזאת אם החויק בה אחר דמוציאין תירו דבע"ה מוחזק
 מספק תחילה ככ"ד דהיי' דפ"כ דכתובות דאי לזאת החוי'
 בה אחר דמוציאין תירו דבע"ה מוחזק מספק תחילה ככ"ל
 דהיי' דפ"כ דכתובות דבר שטיא היא תיובתיה שהרי

אחר דאי לית ליה חוקה דאכתתיה אמרינן כשהוא שוטף
 זכין וכשהוא שוטף זכין ומוקמינן לה ברשותיה דקונה אלתא
 כל שחוקת הראשון מסופקת לא אזלינן בתי חוקה קמייתא
 אלא בתי חוקה דהשתא. תו הקשה עליו מדודיה ארדייה
 ממ"ש כפ' חוקת עלה דאיבעיא להו החויק בה כככסי הגר
 לקנות אותה ואת חברתה ח"כ החויק כהגר לקנות את
 שתיהן מהו דסלקא בתיקו ופסק שם הרא"ש בפסקיו
 שאם בא אחר והחויק בה כדי לקנותה וכה וכן פ' הרמב"ם
 ז"ל כפ"א מה' זכיה וכתב שם הכ"מ ז"ל הטעם שחוקת' ז"ש
 האחרון תוקה כרורה וחוקת הראשון מסופקת ע"ש והויא
 כלפי' לייא ממאי רפסק גבי ארנקי וכבר הרב הנו"ש שם
 בטעם הר"מ הנו"ש שאף חוקת האחרון אינה כרורה שהרי
 אשת"ל שחוקת הראשון היא חוקה אין חוקתו של שני כלום
 כמוכין:

וסוף דבר העלה מן היישוב להיהא דבר שטיא דמחל'
 שאינו היהא דבר שטיא דאית בה תרי ספקי
 רמסייעי ללוקח משא"כ בהיהא דארנקי וככסי הגר. וא"כ
 דהיהא דבר שטיא הקונה יור ברשות דמוכר לו בר שטיא וכל
 דלית ליה חוקת אכתתיה לא מבטל המכירה מספק דהו"ל
 כתופס בה קודם שגולד הספק אבל כהכי האחרון יורד שלא
 ברשות ולא כל כתיבא לבטל חוקתו של ראשון וכתב ז"ל
 ועדיין דכרי הרא"ש ז"ל אצ"ל מוקשים זה לזה ואין לי עכשו
 טעם בכור לחלק ביניהם עש"כ:

וראיתי כספד קול' לוי בתשו' ד' אליו בדף כ"ב
 ורחה דכרי' בשתי ידים דקא עמד ליישב
 תמיהות הרב הנו"ש באורך ועמד עליו הרב בעל משאת משה
 ז"ל שם בתשו' לוי בדף מ"ג ורחה דכרי' בכ' ידים ואיהו
 ביהו הרב הנו"ש ליישב ריב לשבות הרא"ש ז"ל חומ' הנושא
 ודכרי' ז"ל אינו מובטח אצ"ל כמו שיראה המצ"ן שם באופן
 דכל הדרכים בחוקת סכנה הם:

אשע"ב גם אני לא אחשוך פי מלחתי וליישב דכרי'
 נדריקס מריב לשנות לפי קונר הסגתי
 ואשיב על ראשון ראשון דבהגרמנותיה דגר ניהו רבא אחינ'
 לע"ד דהיהא דבר שטיא לא קשיא להיהא דפסק הרא"ש ז"ל
 גבי ארנקי משום דאי אחינא כשהוא שוטף קנה אשתכח
 דלית קנייתו קנייה והבעלים הראשונים דהיינו המוכר הא'
 איהו ניהו מרא קמא ואיהו המוחזק וכל זמן שהוא אין המוכר
 ראשון אתי עליה דמוכר שבי לא חפיקין מינה משום
 שפיקא דבר שטיא ביון דלאו איהו מרא קמא אלא
 המוכר ראשון נשאר לו עדיין שם מאריה קמא ומשא"כ גבי
 ארנקי דכיון שהוה הפקר ובהפקר קול' דמהיהא שעתא
 גסת לכו הבעלי' מיניה דאשתכח דאין מרא קמא שם ואחמו
 להכי אמרי' דהוזה הראשון אפי' מספק דהיינו הבע"ה
 איהו ככנס במקום מרא קמא ולפיכך מוציאין מיר האחר
 שהבע"ה הוא המוחזק מספק תחילה והרצין בו כלו' דשנייהם
 חוקתם מספק דאי אמרינן דהלשון חוקתו חוקה אין חוק'
 השני כלום ומ"ה אזלינן בתי חוקת הראשון אצ"ל שאיננה
 בידו כיון דליכא מרא קמא כדכתי' וכמוכין. וסאי חילוקא
 קיימתיה מסברא:

ומצאתי אין לי בספר אסיפת זקנים כשיט' מקובצ'
 להרב כגלאל ז"ל לכתובות דכתב כפי'
 הסוביא דבר שטיא וז"ל וכתב הרא"ה ז"ל כשהוא שוטף וגו'
 לומר דלית ליה חוקה מנפשים ואמרי כשהוא שוטף זכין
 גמיהו כל היכא דלא אתו בעלים הראשונים לערער אין
 מוציאין מירו של לוקח מספיקא דהא לא קיס לן אי זכין
 כשהוא שוטף או כשהוא חכים וכן דעת רבינו ז"ל עכ"ל
 עוד כתוב שם כשיטה ישנה כתוב שם ז"ל כשהוא שוטף זכין
 וגו'

הראשון הוא חוקה אשכנז דאין חוקת השני כלום אלא
אמרינן דחוקה היא עקרת הבית לרמות מפניה החוקה
הראשונה ההסופת

ומשא"כ

גבי ארכין דכיון דחזוניה סהם זל הקלו
גבי קנין מטלטלין דמוקמינן ליה סיבא
דקאי ולא הווקאו לראיה ברורה ומטעמא דמיני למטעין
לקחתיו ממך א"כ מסתיין בסתם מטלטלין דעלמא דשיבא
כהו טענת לקחתיו ממך אבל גבי ארכין דמהפקרא אלא
לירייתו וד הכע"ה אכת' לא חלו בה דיון לא שפירח' באור
דרך ביתו ותכף ומיד קלטה האחרון ולא היה שם שפ' הכומר
לעשות לקוחין ומיחש חייט דשמא שלטא ביה עין רואה
דמעמיה ינאה מפתח ביתו של בע"ה וקלטה כיון
שהמעשה היה בפומבי וגם דראיהו גופיה הופקיר מיני
להעי' עללייהו דהכי הוה עובר א"כ אמטו להכי ס"ל להרא"ש
דכל כה"ג דחוקת הראשון ההסופת היא גורמת טגס
חוק' הכ' היא מספק ורא' ורא' חרא היא כיון הוא שהמטלטלין
שלא הצריכו בהן בעלמא דאיה ברורה למועבר לחוקת
הראשון עיקרית והגם שהיא חוקה מספק כיון טגס חוקת
השני היא מספק וחוקתו הראשון קדמה לאחרון דס"ל
להרא"ש זל דהכי מסתברא בכל כה"ג למעבר
ליה להוכיח דאשון כעין דין מרא קמא הגם דמטלטלין
בעלמא ליכא מרא קמא כיון דהאי עוברא דמהפקרא קא
זכי מיד מסתלקין הכעלים ממנו ושניא שמיא דפניס דמשו'
באו לכאן כדכתי' לעיל וכמוכן .

עוד

נראה לע"ד דמתרצתה היא באופן אחר במחלק
דס"ל להרא"ש זל דחילוק יש בין שהיא דארכין
שהפקר היה מדעת בעלים דורק אותה מידו לאויר הבית
והפקירה להיה דהמחזיק בשדות הגר שמת דלא היה
הפקר מדעת בעלים אלא ממילא שחס אמרו זל דנכסי הגר
שמת שרי' הן במרכר והענין הוא בהקדים מ"ש הרב הנמקי
זל שם כפי' ההלכות בריש מביעא עלה דבעיין דורק ארכין
וגו' וזל בעי רבא וגו' פירש' והפקירו לכל הקודם וכן כמזא'
כתוב במקצת ספרים נסחה מר' יהודאי באון זל וכו' וכתבו
האחרונים זל דמדחוכא ממתנה לזמ' דקנה ולא מוכח ממזיאם
אופכא דלא קנה דהא כתבנו לעיל דבעי' דין אחרית
ומביעין שמביעין דהפקר מדעת כדעת אחרת מקנה אותם
דמי ואעפ"ל שרץ אחרים ואינו מביעין קנה כדאמרי' במתנה
אבל בעינן בעיין רלא אופשיטא אסחלק בין לדר
מותגלגל לדרר שצובר דרך אויר לכד או לא והוי ספק נומן
יש לחלק בין מתנה להפקר דמתנה לעולם לא ספקא מרשו'
נותן עד דאית' לרשות מקבל בודאי ומפקינן מכל ארס'
להחזירו לנותן דאוקי ממונא בחוקת מאריה דהיינו הכותן
אבל הפקר מעידן דאפקריה ספקא ליה מרשותיה וגו' הילכ'
כל הקודם וכה בוגו' עכ"ל ע"ש' הרי דס"ל זל דהפקר
מדעת כדעת אחרת מקנה אותם דמי זכרור דס"ט משום
דסן גורסין זרק ארכין והפקירה או נתנה במתנה כמודע'
והנה כי כן כיון דאין חזינן להרא"ש זל כפסקין שם בריש
מביע דשייד לר' זכ' דגרס הכי דכ' זל בעי' ד' רמיה במתב'
היאך קבל' מיניה ר"א בר כהנא במתכ' מהו אויר אעפ"ל שרץ
אחרים ואין מביעין משום דדעת אחרת מקנה אותם כפי'
רבא זרק ארכין וגו' והפקירה או כתבנו במתנה מהו אויר
שאין סופו לכות כמונא דמי וזכה בע"ה בהפקר או במתנה
אם חזר בו הכותן וגו' ובעי' למפטט' מינה מיהא דאמרינן
במתנה אעפ"ל שרץ אחרים ואין מביעין אלא אויר שאין
ס"ל כמונא דמי ודחיליה מתגלגל שאני דכמונא דמילא
איפשיטא הילכך אויר שאין ס"ל במתנה יכול לחזר
בו ואוקי בחוקת מאריה קמא אבל בהפקר הואיל ונסתלק
הבעלים

וגו' זא"ת מה כפך אי זכין כשהוא שטה מאחר שאין מוכר
סכסכים מוחזקים ביד בר שטיא הילכך אי מוכין אעפ"ל
שהוא שטה לא מני דרר ביה עכ"ל ע"ש' וכמוכן . ואין
להשיב כנגד היסוד למימרא דמן כתר שהרא"ש זל הוא מן
הסוכרים ולא נאמרו דברים הללו דאי אית ליה חוקה
דאבהתיה אוקי ממונא בכר שטיא אלא בקרקע אבל
במטלטלין מוקמינן ממונא ביד הקונה כמ"ש שם בפסקין
באופן דס"ל דמטלטלין לא משגיחין אמרא קמא אלא
ממונא היכא דקאי קאי דא"כ תיקשי לן אכתי' להרא"ש
ממטלטלין אמטלטלין דהיהא דארכין מטלטלין הו' ופסק
דמוציאין מיד הוכה השני ומתינן לבע"ה כמוכן . משום
דשפיר מצינן למימר דה"ט דהרא"ש זל משום דס"ל דרוקא
קרקע מהיכא להו חוקת אבהתיה נוטס דלא עביר איניש
דזבין קרקע ובפרט נחלת אבות ואף גס זאת דמכירת
קרקע אית ליה קלא כדודע ומשו"ה דנינן ביה דאי אית ליה
חוקת אבהתיה אייהו ניהו מאריה קמא ומשא"כ במטלטלין
דלית להו קלא בחזירתן וכל שעה שזע' עביר איניש דמוכר
זחור וקונה ולא מסיימי דרילמא הראשונים מוכר והללו
היינו דוגמתיהו דקנה מ"ה ס"ל דמטלטלין לא משגיחין
אחוקת אבהתיה ומוקמינא ממונא ביד המוזיק בה הסתא
מיהא דכיון דליתא במטלטלין חוקת אבהתיה בא לכלל
במקרקעי דהיכ דליכא חוקת אבהתיה לא מני מפיק מיד
הקונה מטעמא דכתי' משום הרבנים זל הנו' ומשא"כ גבי
ארכין דכיון שהוה הפקר שהבעלים מסתלקים ממנו מיד
דאשתכח הפניס חרשות באו לכאן והוכה הראשון שרי הוא
ככנס במקום מאריה קמא בלתי טום פקפוק שהרי ידעינן
דלא עז' מכירה בא לידו אלא דמן שמיא מיהא יכחו ליה
להיותו מאריה קמא משום דלא אית מכה גברא אחרניא
א"כ אמטו להכי הוא דס"ל להרא"ש דככל כה"ג אית לן
למזיל כתר חוקת הכע"ה כיון דאיהו המוחזק מספק
תחילה כלומר כיון דמחמת חוקת השני נמי מסופקת
וחוקתו קדמ' ובא לכלל לקרותו מאריה קמא אפי' במטלטלין
כדכתי' וכמוכן :

ברם

מההיא דפסק אייהו גופי' הרא"ש זל גבי המחזיק
בנכסי הגר כמזר כרי' להחזיק בשתיסן או
שהחזיק כרי' לקנות אותה ואת חבירת' דסלקא בתיקו ודאי
קשיא טובא שהרי דא ודא בזוכה מן ההפקר ניצוהו ומה
בשתנה זו מווי' אמנס לפי חומר המושא נראה לע"ד להביאה
לכלל יטב במחלק בין קנין קרקע לקנין מטלטלין והוא
דמדעת זאת דכנין קרקע שאין האדם יכול להצניעו
ולהכניסו בתוך ביתו החמירו סכמים בקנינו והם
אמרו שאינו יוצא מרשות הבעלים אלא דוקא בחוקת
שלש שנים וטענה או עז' עדי מכירה כמודע ולא הכי
גבי קנין מטלטלין אלא רכל שהוא השתא מיהא תחת ידו
פריהו ברשותו והגם דאיכא סהדי שהוא של חבירו והקלו
בסן סכמים מטעמא דכל המטלטלין שמורים הם בבית
הבעלים ואם אייהו לא כוהר בשמירת' אייהו דאפסיד אנפשיה
דאחזקי אנשי ברשיעי לא מחזקינן ולא מני למטעין גבוב הוא
מומי ריפה כח המחזיק לטעון לקוח הוא כרי' שהקלו חכמי'
בקנין מטלטלין מקנין קרקע כדאמרן והנה כי כן שפיר
איכא למימר דס"ל להרא"ש זל דגבי קרקע שהחמירו חכמי'
בקנינו והם אמרו דלא נפיק מרשות בעלים אלא בראיה
ברורה אי לזאת אית למימר דאוף הכא גבי מחזיק בקרקע
הגר דמחזיקין בקנינו דכל שלא היתה חוקת הוכה ברורה
לא משגיחין בה כלל אלא דכל שהאחרון בא בחוקה ברורה
דמהיכא בעלמא כתר חוקתו אולינן וקנה ולא משגיחין
בחוקת הראשון למימרא דסוף סוף ספקא הויא דאי חוקת

הבעלים אם החזיק בה אחר מוציאין אותו מירודכע"ה
 מוחזק מספק תחילה עכ"ל ע"ש. א"כ שפיר מצינו למימר
 דהרא"ש ז"ל ס"ל כסדר הרכבים דקאמר הרב הנחמיה דס"ל
 דהפקד מודעת כדעת אחרת מקנה אות' דמי ואע"ג דאיהו
 ז"ל לא פירש כהדיא בפסקיו דין ההפקד הלזה שהוא מודעת
 דקנה אעפ"י שרץ אחריהם ולא מביעין כדן המתנה שפירש
 כהדיא מ"מ סתמו כפירושו מן בתר דתחילת דבריו חברה
 ומחילא משמע שדין הפקר הלזה הוא כדן המתנה. ועיין
 בספר חסידות וקנים שיטה המקובצת להראשונים ז"ל למ'
 מצינא שם בסוביא מ"ט שם משם הרשב"א ז"ל כד"ה פירש'
 ז"ל והפקירו לכל הקודם והזקיקו לפרש כן וגו' ואך חלק בין
 הפקר מודעת בעלים לעלמא דכיון דכשעה שינא מתחת
 ידו הפקירו לכל הקודם הרי זה כדעת אחרת מקנה אותו
 עש"כ:

באופן

דסוף דבר כתב רוב פלא הכי ס"ל דהפקד
 מודעת כדן מתנה הוא דלא בעי' מביעין
 עש"כ. באופן דהנה כי כן דמצינו למימר דהכי ס"ל
 להרא"ש ז"ל שפיר עלו מן היטוב דכרי הרא"ש ז"ל
 פרכתיבנא שהוא מחלק בין הפקר מודעת בעלים כגון
 שהיא דארנקי לנכסיו הגר שמת שהם הפקר מכלתי דעת
 אחרת מקנה ומטעמא דהא קא חוינן דגבי מתנה מהנייא
 ליה לזוכה היותה דעת אחרת מקנה אותה דאפי' רץ
 אחריהם ואינו מביעין שהרי אלו שלו מאי דלאו הכי גבי
 מצינא שאין דעת מקנה אותו דלא קנה אלא דוקא כהניעין
 א"כ אהטו להכי גבי הפקר דארנקי דהו"ל כדעת אחרת
 מקנה אותו פסק דמהניא ליה חוקת הכע"ה המסופקת
 שהיא ראשונה לכתל חוקת השני כיון שהיא גם כן מסופקת
 ראשונה קדמה דכיון דהוה ליה כדעת אחרת מקנה אותו
 ומסתמא דעת בעלים היתה רכל הקודם וזכה הנה מוסף
 תת בה היתה להזוכה ראשון מן האחרון לסוגי' מידו הארנקי
 כיון דהפקד הבעלים מסתלקים ממנו בתקף ומיד ומש"כ
 גבי שדות הגר שמת דליכא שם דעת אחרת מקנה אותו
 כלל ואשתכח שאין בה הראשון יפה תכח האחרון שהרי
 בשניהם נפל הספק דאי הראשון קנה אין חוקת השני כלל
 והמציאות הוא בקרקע דלא שייך בו תפיסה אי לזאת ס"ל
 להרא"ש ז"ל דאית לן למיזל בכל כה"ג כתר שקול החוקות
 וכיון דחוק השני הוא חוקה ברורה דמהני' וקונה את עצמה
 בעלמא אי משגיחין אחוקת הראשון וכלאן לא היתה כלל
 דאף אם היתה יחודית לא היתה חוקה ברורה וסוף קונה את עצמה
 שאם היתה יחודית היתה חוקה ברורה וסוף קונה את עצמה
 בעלמ' בכל מקום ובמקום ומחודע' למשיין שאף אם ינא אדם
 לקראתו ינו למימרא דאכת' אין כתיבו יפה ליהס' להרא"ש ז"ל
 סדרת הרכבים ז"ל דקא מיייתי הרב הנחמיה ז"ל דס"ל דהפקד
 מודעת הלזה דינו כדן מתנה שדעת מקנ' אותו כיון שלא פי'
 הרא"ש ז"ל דין דלא בעינן מביעין לא לענין מתנה ולא הזכיר
 הפקר דלא בעינן מביעין כלל והוכח יוכיח שאין דין
 הפקר הלזה כדן מתנה אפילו ייטובנו הלזה יש לו פנים
 הנראים בתאי דנפקא לחלק בין הפקר הלזה לנכסי הגר
 משום יתובי דעתא שהדין סוף כל סוף חוינן דהרא"ש ז"ל
 דגריס גבי בעיין דארנקי והפקידה והרי חוינן להשטן
 דקא מיייתי ראיה שמתנה דלא בעינן מביעין ולא קשיא ליה
 מתנינא דבעינן מביעין אלא דפשוטא לפניה דס"ל שהגם
 שלא יהיה דין ההפקד כדן המתנה חמש דלא בעינן מביעין
 מ"מ שאי הפקרא נפקא ברא מדין המתנינא כיון דהוי הפקר
 מודעת בעלי' שאף מההיא שעתא מסתלקין הבעלים ממנו
 מ"מ עדיף טפי מתנינא ומנכסי הגר שמת שאין שם דעת
 אחרת מקנה אותו ומש"כ הכא כיון שהיה מודעת הבעלים

חשיב כאלו היה מודעת אחרת מקנה אותו לכל הקודם לזכו'
 בו ושפיר מופה בה הזוכה הראשון להכניסו במקום מרא'
 קמא כיון שהבעלים מסתלקו ממנו ע"מ שיזכה בו אחר כל
 הקודם ושרי זה הזוכה ראשון וככל דברינו דלעיל דכתיבנא
 וכמוכן:

ודע

לך דלא תכרא לן אחאי דאפיקנא לחלק ביטוב
 הלזה השני דין הפקר מודעת בעלי' להפקד נכסי
 הגר שמת ודשהיא דארנקי משום דהוי הפקר מודעת בעלים
 והוי כדעת אחרת מקנה אותו דמיפס כחו של מחזיק ראשון
 כדכתי' דלפום דיהטא שהיא דכתב הרא"ש גופיה שם
 כמצינא ברף ט' בפסקיו עלה דשהיא דקא מבינא שם אלף
 מושך בהמה זו להקנות כלים שעליה מהו ז"ל צעיא זו לא
 אפשיטא הילכך אם א"ל מושך בהמה זו וקני כלים שעליה
 לא קנה וגו' אוקי ממונא בחוקת מאריה קמא אבל כמצינא
 גבהפקד אם אמר אני מושך בהמה זו לקנותה ואת הכלים
 שעליה קנה כיון דמספקא לן הרי הוא מוחזק מספק ואם
 תפסה אחר מוחזקין לה בחוקת מרא קמא שהוא מוחזק
 בה מספקות פיסות ספק מיקרי תפיסה כנגד אחר שאין
 לה בה שום טענה וגו' עכ"ל ע"ש הרי דכתב אבל כמצינא
 והפקד דמשמע הפקר דומיא דמצינא וסתם מצינא לא
 הויא מודעת בעלים ואפ"ה מיפס כח המחזיק ראשון
 ודמפקינן ליה מיד התבסס ולפי חלוקתו סוד' קשיא לבוס
 דיהטא דהוה בין זו להסיא דכתב גבי מחזיק כשרה הגר
 שמת דמוקמינן ליה כרשות המוחזק השני. דלייתא שהרי
 הלכך דאיכא למיירא דזיל לאידך ביטא דהפקד דומיא
 דמושך בהמה זו לקנות כלים שעליה קתני שהוא מודעת
 בעלי' ומצינא מודעת בעלי' קאמר עוד בה דאף את"ל דלאו
 סכי לא כסתם מצינא שאינ' מודעת בעלי' אכת' עדין מצינן
 למימר דמ"מ ותפסה אחר הרווח והכוונה בו דתפס חכמה
 בעוד הכלים עליה דהיינו בחוק הראשון מתע' מסופק דלא
 מהנייא בעלמא כתי דספקא ליה הויא באופן ראין יתרון
 לחוקת השני מחוקת הראשון כלל וסיינו דכתב כמיס' דבריו
 כנגד אחר שאין לו בה שום טענה כלומר דלית ליה טענה
 לטעון טענתו דחוקתו עדיפא מחוקתו של ראשון דחוקתו
 קונה את עצמה בעלמא כיון דרא ורא חדא היא ומש"כ
 שהיא דארנקי ושדה הגר דכשניהם חוקת השני היא ברורה
 דמהניא בעלמא וקונה את עצמה ואהטו להכי הוא דבעי' אף
 לחלק בהן ככל מאי דכתיבנא וכמוכן:

ודע

לך עוד דשהיא דאמרינן כפ' חוקת אחר שמואל
 נכסי גוי הרי הן כמדבר כל המחזיק בהן זכה
 מ"ט גוי מצי מטא לידיה מסתלק ליה ישראל לא קמי ער דמטי
 שטרא ליריה הילכך הרי הן כמדבר ופסקס הרמב"ם ז"ל
 ומהר"בה ז"ל בס"מ ריש סי' קנ"ד וז"ל גוי שמכר קרקע
 לישראל אינו קונה אותו אלא בשטר עם גתינת הסכף לפי'
 גוי שמכר קרקע לישראל וקבל המעות קודם שכתב לו
 השטר הרי הוא כהפקד שהרי מסתלק הגוי וכישראל לא
 קנה כל זמן שלא כתב לו השטר לפי' אם החזיק בו אחר זכה
 וגו' וכתב א"א הראש ז"ל אם פקח הוא אס נותן המעות
 יחזור בו מיד בתורת הפקר קודם שיקרימו אחר עכ"ל
 דשומעין מיד דלא מופינן חוקת הראשון מסופקת בהפקד
 אף במקום דאית ביה דעת אחרת מקנה אותו שהרי הכא
 פשיטא שדעת הגוי הוא הים מתכוין להקנות הקרקע לבעל'
 המעות דהו"ל כדעת אחרת מקנה אותו ואפ"ה מוקמינן
 ליה בחוקת השני דחוקתו חוקה ברורה בעלמא וכשלא
 לתירוצא קמא רידן דלעיל שפיר אמנם לטובנו השני
 הנו' יעלה על לב לפום דיהטא למימרא דהך דהכא מוכחא
 איפכא:

חבלתי הסגתת חזירו עליו כדארי - באופן שאותו שהיו בידו
 סמועות לקח כל הסך הנו' ונחמו לאמו כדרי שחשבה בת אחיו
 ולקח שט"ח מאמו בלתי שום משכון והוא חתם על השטר
 ערב פרעץ קבלן - ויהי היום אין יד אמו משגת לפרוע פ"ק
 והערב ג"כ ערבה נריק כי ג"ס הוא הולך ודל וטוענים מורשי
 דאוכן הנו' כי שחפו שהוא אמוד יפרע הכל כדון שנים שלון
 מאחר ששפע שלא השניה בממון כדחוי ודאו' הנו' סמך על
 שניהם והאסף הנו' טוען שמיפקיר נוסר הממון ביד שחפו
 כדי שהוא יתעסק בו שכן הוא הדריך שחאחד מתעסק והב'
 עומד עמו לחשבון ואם שותפו לקח הסך לאמו מאחר שהוא
 ערב כדכר ככר קיים מה שעליהם שכן הענו בערב אמוד
 ובעיניו אמוד הים ולא ניכר שניה שבור מעיקרא אלא לאחר
 זמן והראיה שבעל ההקדשות - בידו ממון בסך ג' אלפים
 ושלומו למרחקים לשאת ולתת כמנצח שכבר קיים זה מה שכתו'
 בזה השטר וא"כ הוא פטור לבמרי ע"כ - גם כרכות יעשה
 מורה ויבא שכת"ה :

שאלה זו באה אלי מירוש' תו' אחר מדיני הזמן ה'

תשובה ידעתי בעצמי שאינו ראוי לעמוד במקום
 שבעלי תשובה עומדין אבל בה' שמתו
 מבטחי הוא יאיר עיני בתורתו הקדושה ויהיו דברי כמתלמ'
 בדבר הלכה והדבר תלוי א' אזילי ב' ה"ם שמהם תצא תורה
 ועל ראשיהם למעלה מורנו הרכ המוכהק הו' להוציא לאור
 תעלתה ולהציל עשוק מיד עושקו'
 וזה החלי בס"ד :

ידעי לה רבני להאי מלתא דאיתמר בתלמודא דבני
 מערבא פ' שכונת הפקדון ז"ל וכיחש בעמיתו
 וכו' כשכונת פדט למכחש באחד מן השותפים אמר ר"ה דהא
 אמרה שנים שלון אע"ג דלא כתבין אחראין וערבאין
 אחראין וערבאין זה לזה שנים שהפקירו בלאחד ובקש האחד
 ליטול שלו אין שומעין לו וכו' אחד שהפקיד לשנים כבר בו
 זה חייב כבר בו זה חייב עכ"ל : וסנה פי' דהדין ירושלמי
 מבוא' בהר"ן ובהרא"ש ז"ל בו בפרקי' ועיין להנ"ל פ' התפקיד
 ובשיט' מקובצת שם ובספר התשב"ץ סי' קע"א ומשם בארה
 מחלוקת הראשונים ז"ל ואנו אין לנו עסק בסלע המחלוקות
 מאחר שכבר הורה גבר הוא מרן הקדוש בשלחנו הסהור
 ח"מ סי' ע"ז ז"ל שנים שלון כאחד או שלקחו מקחא' שניהם
 ערבים זה לזה עכ"ל - והרב המהפ"ז כתב שם ז"ל או
 שקבלו הפקדון ביחד בין בשטר בין בע"פ עכ"ל - ובדא
 נראה דהרב המהפ"ז פשוט קא מפרש למלתא דמרן ז"ל דהרי
 שורש שנים שלון או שקבלו פקדון וגם שנים שהפקירו לאחד
 הוא הירושלמי האמור וכיון שפסק מרן ז"ל דין שנים שלון וגם
 פסק בהי' רב"ט דין שנים שהפקירו לאחד כדאי דהוא הדין
 באחד שהפקיד לשנים שהם ערבים זה לזה ולא הוה
 לפרשו כיון דשורש אחד הם ואין לנו לומר דמחלוקת היא
 שניה לפי שלא מצינו לאחד מן הראשונים שחלק בזה כלל
 ומאן דס"ל דין דשנים שלון מורה ב"כ בשנים שהפקירו
 ועיין בס' ברם שלמה ח"מ סי' כ"ו :

אמור מעתה ניחוי אכן נדון שלפנינו למאיר דמי הנה
 בהשקפה ראשונה נראה דשנה ושנה ולא דמי
 להלואה דהא כתב מוהרמ"א בתשו' סי' ז' דאפטרופוס אין
 להם דין שנים שלון וכתב עוד שם ז"ל ועוד חגי אומה אף אם
 תימצי לומר ששני שומרין דמו לשנים שלון מ"מ שני אפטרופ'
 אין להם דין זה עכ"ל - וכן הסכים הרב כנה"ג בהב"ה מרן
 הכל סי' ע"ז אות י"ד א"כ ככ"ד אפטרופ' מיקרו ופטרופ' שומרו
 מדינא

ברם לא הוא דפשוטה לפניו שגבה טורא ביניהן
 שהרי הכא עיקר חוקת הראשון איננה אלא
 תכח מתן דמים שמסר לבוי נסתלק הבוי וסיטראל לא קנה
 עד דכתב ליה שטרא והם ז"ל אמרו דהוי הפקר ממילא
 אשתכח דלית ליה לבעל המעות חוקה המועלת בהפקד
 אפילו תפסק ומה מועיל לו דעת אחרת המקבילתו במקום
 דלא חלו בה דים לזכות בהן מדין הפקר אפי' בחוקת
 תסופקת דכבר שם מקח ומהכר בטלה המנו דאיהו גופיה
 הלוקח כלא השיבא בעיניו קנין המעות דלא סמכה דעתיה
 ופנים חדשות לאו לכאן להיות נחשב הפקר ממילא באופן
 דאשתכח דמהיהא שעתא דנסתלק הבוי ונעשה הפקר כל
 הזכה כדראשון כמין חוקה דמהניא בהפקד וזכה וכנס
 במקום הבוי כמורא קמא בכלי דעת בעלים כלל כיון שגם
 הלוקח לא סמכה דעתיה ולא קנה ומשא"כ גבי ארכי' והיה'
 דשדה הגר שמת דכנולהו גם חוקת הראשון יש לה פנים
 לכוח בקהל החוקות השייכות גבי הפקר דהא איכא דדין
 שהזכה בו יזכה מן הפקר ואי לזאת יצאו אך לחלק
 ולהפריד החלקים ביניהם ככל מאי דכתי' לעיל ועיין בתשו'
 הרב מהרמ"ב ז"ל סוף סי' קנ"א ועיניך תחזינה שוו היתה
 כוונתו אף שאינו מפורש כתו' כי היכי דלא תיקטי ליה להרכ
 מהשיא דארכי' ועיין בתשו' הרב מהרמ"ב ז"ל ח"כ ריש סי'
 ק"ו והבן ודוק :

תבנא לדינא וזאת תורת העולם ככ"ד דהאי
 הפקרא הפקר גמור אית ליה כסתם הפקר
 גמור דעלמא וראובן הפקיר לא מצי למיהדר ביה אף שהוא
 בתוך שלשה ימים ומאן רוכס בו הרי הוא שלו דאיהו איהו
 המוחזק כדכתי' וכ"ש הכא דהא איכא למ"ד דכבנון דא
 דכ"ד ליבא מאן דפלע ככל דכתיבנא לעיל באורך - ואז
 פליגי יבילנו חשבונות זיראנו נפלאות להכין ולהורות דבר
 על ברינו ותחזינה עינינו בכנין מקדש ואפריון ומלך
 כיופיו :

הנעיר מרכי רובין

סימן יא

שאלה

שטר שזה נוסחו - בפ"ע הח"מ ראוין
 מסר ממון הקדש סך ת"ק אריות ביד
 שמעון ולוי כדו שיתנו לריוח היום בתורת קנס כנסו' ואחריו'
 המעות הנו' על ההקדש הידוע לראובן הנו' ואולם תנאי
 גמור היה ביניהם כתנאי ב"ב וב"ר שלא יוכלו ללוות החעו'
 הנו' כי אם במשכון כסף והה או מטלטלין שאין שיעו' החו'
 בשוקא חריפא - או ע"י ערב אמוד ככנסו' - עוד התנו
 ביניהם שמהריוח שירויחו במעות הכ"ל מדי שנה בשנ' יתנו
 טובים השנים הנו' סך ששים אריות לשנה למורך ההקדש
 הנו' ומה שירויחו יותר יקחו שמעון ולוי הנו' בעד שכר טרח'
 ופחלם - ואם השנה תעוברת נתחייב הנו' לתת בעד חדש
 ואדר חמשה אריות יותר - עוד כתחייבו שמעון ולוי הנו' ליתן
 דיוח הסך הנו' בסוף השון התקכ"ח - וזכה האופן בכל שנה
 ושנה דהיינו בסוף השון מוסף השנה בלי שום איחור ועיכוב
 ודמים כלל - וקנינו מיד שמעון ולוי הנו' קבו"ש כדל"ב
 לאשר ולקיים כל הנו' והכל נגמר באחריות נכסיהם וכשעבדו'
 כל נכסיהם דקמו ודיקמו מא"מ דלא וכו' ודלא וכו' בביטול
 וכו' וכפי' וכו' לדעת הרשב"א ז"ל - ולראית אמת ח"ש
 פעם"ק ירו' תוב"ב כב' כהרש טבת ש' התקבל לניצור וקיימי'
 והמעות הנו' היו נתונים ברינו ע"י אחר מן השותפים הנו'

מדינה דערבנות אבל הא מיהא בחלקו נראה דחייב ליתן רהא
 כתב סס מוהרמ"א ב"תש"ו ה"ל ז"ל א"כ מי הכריחו לשלם
 בכי האי גוונא כל זמן שיט לשמעון לשלם וכו' דכל זמן שיט
 ללוה לשלם אין מוציאין תן הערב תח"ל הרי להדיא דלא אורי
 הרב ה"ו אלא לתת לטותפו דין ערב אבל לחלקו לא מספק'
 ליה וכן נראה מ"ש מוהרמ"א ב"תש"ו ה"ל ז"ל במסקנא דמלת'
 ז"ל לכן נראה דמאחר דאין מחלוקתם תלויה אלא אם לבבות
 מאחד מהם או לבבות מכל אחד חלקו שכולל לשמך ע"ד
 הפוסקים שפסקו שאריכים לבבות מכל אחד חלקו עכ"ל .
 הרי דאף באפטר"ו פסק הרב ה"ו שצריך ליתן כל א' חלקו
 הוא הדין בנדון שלפנינו דשמעון חייב ליתן חלקו והיינו חצי
 המזון ופטור מדינה דערבנות . ועוד ראיה לזה מ"ש הרב
 מח"א ז"ל בהלכות שומרים סי' ז' ז"ל והיבא דמפקיד מידי
 אצל שנים ופשע אחד מהם ונאכד נראה דכל אחד חייב לשל'
 החצי משום דכל אחד לא קבל לשמור אלא חצי החפץ עכ"ל .
 הרי דס' לזה הרב ה"ו דכשומרים שקבלו לשמור ופשע אחד
 מהם ונאכד שחבירו חייב בחצי החפץ וכתב עוד סס ז"ל
 איברא דהאי מילתא דערבו גבי פקדון לא כירא לי עכ"ל
 ומה שמשפיק ליה להרב ה"ו פשיטא ליה למוהרמ"א סכן
 כתב באותה הש"ס ה"ל ז"ל כ"ש בשני שומרים שקבלו
 השמירה ביחד דלא אמרינן דאחד ערב בעד חבירו עכ"ל .
 הרי דס' ל' דבין שני שומרים כיון שני אפטר"ו אינם ערבים
 זה לזה אבל הא מיהא אם פשע אחד מהם ונאכדו חייב כל
 אחד חלקו דון מינה ואוקי באתרין דב"ד פטור שמעון
 מדינה דערבנות וחייב בחצי המזון הסקדש :

אבל

במעט עיני נרא' דלאו מלתא היא ושמעון פטור
 מהכל כפי הנראה מדברי השאלה אף דלא
 הווכר כפי' מבין רימי עיניו ניכר שכונת שמעון לטעון
 שמעיקרא היו המעות ביד לוי שותפו ביריעת המקדיש
 וביריעת הת"ח הקבועים בהקדש ה"ו ומה גם שלוי ה"ו
 רגיל ראובן המקדיש ה"ו להפקיד אצלו ואם אחת היה הרב'
 הזה לכאורה נראה שפטור שמעון מכל וכל מחמת שסילק
 שמירתו ביריעת המקדיש וראיה לדברינו אלה מהא דכתב
 מוהרמ"א ז"ל ב"תש"ו ה"ל ז"ל בטעם ה"ב שכתב לפטור את השותף
 ז"ל ועוד איבא למימר דב"ד ליכא למיחש כלל דהא לפי מה
 שכתבאר לעיל במועשה שהיו המעות כולם בתחלה ביד
 אפטר"ו הראשון ביריעת ב"ד שלהם א"כ כבר נסתלקו
 האחר' מן השמירה דהא לא ברע תאילו הלוו האפטר"ו לאיש
 אחר דבוראי לא היו האפטר"ו מחוייבים לפרוע דהוה לא
 מיקרי פשיעה אם היה האיש ההוא באמן בעיני ב"ד כ"ש
 כאן שגם אבי היתומים מינה זה אפטר"ו על כן ולא שייך
 למימר כזה שומר שסמך לשומר מאחר שרגיל להפקיד אצלו
 כראיתא בפ' המקדיש וכ"ש דע"פ ב"ד הוא דעביד
 עכ"ל :

דרי

למדנו מדברי הרב ה"ו דבשני אפטר"ו כיון שהיו
 המעות ביד אחד מהם ביריעת ב"ד נסתלקו
 האחרים משמירת' כמינו דהלוו לאחר ביריעת ב"ד ונאכדו
 דודאי לא מיקרי פשיעה ולא שייך למימר שומר שסמך
 לשומר מאחר דרגיל להפקיד אצלו כמזאת למד דב"ד כמי
 דכוותא דאם היו המעות ביד לוי ביריעת ראובן המקדיש
 ולא הרפד אחר מדותיו וגם דראובן רגיל להפקיד אצל לוי
 כמבואר בשאלה דפטור שמעון לגמרי אפי' מחלקו ואל
 תמה להשיב דהרי עלה במסקנת מוהרמ"א ב"תש"ו ה"ל ז"ל
 שחייבים שנים השותפים לתת כל אחד חלקו ואם איתא היה
 לו לפטור את השותף לגמרי וכדתיבכא . הא לא איריית
 דאין הכי כמי דמשרת הדין היה פטור השותף לגמרי אלא
 שכנדון הרב היה לשותף בידו בחלקו כמו שבאר תבואר

בשאלה ז"ל אח' פנתן שמעון הנכסי' ביד אפטר"ו ה"ב ועמד
 כך זמן מה עכ"ל לפיכ' כתב הר' כחסקנא דמלתא שיתן כל
 אחד חציו והאי דכתב הרב ה"ו ז"ל שאין מחלוקתם תלויה לאו
 אמחלוקת של הראשונים קאי אלא אמחלוקת דהתוב' והנתב'
 קאי דהא לא מטי בה מוהרמ"א במסקנא דמלתא לא מטע'
 דכיון דברשות ב"ד היו הנכסים ביד שמעון וגם דרגיל אצלו
 היה נסתלקה שמירתו כמינו דנתבס לאיש אחד ביריע' ב"ד
 ונאכדו דהיה פטור ה"ה שנתבס לשותפו ביריע' ב"ד ונאכדו
 דפטור וכפיו זה הטעם אין לו שייכות בשום פנים למחלוקת
 הראשונים דאף דמחלוקת הראשונים היה בחלק שותפו א'
 הוא ערב או קבלן הכא מודו כ"ע דפטור אף מחלקו לפי
 שסילק שמירתו ביריעת ב"ד אבל לפי מאי דכתיבנא אתי
 שפיר דכפי יסוד הרב ה"ו היה פטור השותף לגמרי ואף
 מחלקו אלא דלא הוצרך הרב ה"ו לטעם זה מאחר שהי' ביד
 לוי כרי חלקו שקבלו משמעון כאשר ביארנו א"כ ה"ה ב"ד
 דאם אחת היה הדבר דבידיעת המקדיש היו המעות ביד
 לוי וגם ראובן רגיל להפקיד אצל לוי א"כ סילק שמירתו
 מיקרי ופטור שמעון מכל וכל ואפי' מחלקו :

אבל

לפי האמת נראה דלא רמי' כלל ב"ד לנדון
 מוהרמ"א ז"ל ד' אליבא דכ"ע שמעון לא ינקט
 מדינ' דערבנות כיון שבא מפורש בשלש שלוי הולך ודל א"כ
 שמעון חייב בכל ואין פטור כאשר נבאר בס"ד על ראשון
 ראשון ועל אחרון אחרון . ראשונים פטורו את שמעון מדינה
 דערבנות מכח תש"ו מוהרמ"א האמורה לנעילה בסברת
 כ"ה סכן הפכים וגם שהרב מח"א כתב דמלתא דערבו'
 גבי פקדון לא כיריה לזה . ונראה דהס לא אמרו דפקדון
 אין בו תורת ערבנות אלא מפני שלא נאכדו כל אנשי חיל
 יריהם מכח מה תחול הערבנות על השותף כיון שכפקדון
 אין הנאה לא לנפקד ולא לשותפו וכן הוא מפורש בדבריהם
 שהרי כתב מוהרמ"א באותה תשובה ה"ו ז"ל שאני שנים
 שלוו שיש להם טובה מדבר זה וע"כ אמרינן הואיל ונשמו
 מהנין נעשו ערבים זה לזה ואדרבא דהכי הלוח להם המלו'
 ואמרינן דעתא דמלוה דכלאו הכי לא היה מלוה להם אבל
 בשני שומרים שאין להם טובה מזה לא אמרינן מסתמא קבל
 ערבנות דמלו ונזרה וגם הרב מח"א כתב ז"ל דבשאלה
 הלוח או השאיל לשנים שייך ערבנות שזה נעשה ערב על חלק
 חבירו הואיל ומטי ליה הנאה לחבירו כאילו הגיע לו דמי אבל
 גבי פקדון דלא מטי הנאה לנפקד היאך יתחייב זה שנעשה
 ערב בעד ראובן הערב מתחייב אלא כי מטי הנאה לחברג
 זכ"ש הרא"ש פ"ק דקדושין עכ"ל :

דרי

לך להדיא דטעמא דמלתא דאמרו דאין רינ'
 ערבנות כפקדון הוא מפני דלא מטי הנאה לא
 לנפקד ולא לערב וכל דמטי הנאה לנפקד ולערב דמי לתלוה
 ונעשו ערבים זה לזה א"כ ב"ד כיון דכתוב בשטר ז"ל ומס'
 שיריחו ויתר יקחו שמעון ולוי בעד טרחא ועמלם עכ"ל .
 הרי להדיא דלהנאה עצמם נתכוונו והם גם כן כל העולם
 יודעים דמזון הסקדש ניתן לערב ט"ו למאס הרי דנשמו
 מהו ודמיתא למלוה וערבים זה לזה :

ועוד

נראה לומר טעם אחר לזכות את הת"ח בעלני
 הסקדש והוא שמוהרמ"א והרב מח"א לא כתבו
 לנבואם דבין ערבנות אלא כפקדון שהפקיד אחד לשנים
 ע"פ אבל אם הפקיד אחד לשנים בשטר אף שאין להם שום
 הנאה שניהם ערבים מדין שותפות ואם אין לו לאחד לשלם
 חייב חבירו בכל מנא אמרינן לה מתורתו של הרשב"א בסי'
 אלף פ"ב ז"ל שאלת שנים שלוו לאחד ובא אחד מהם וכתב כל
 החוב מהו תשובה מסתברא לי שיכול לתבוע כל החוב דכל
 שלוו בשטר אחד באותפים כינה דאל"כ לתאם הלוו לו בשטר
 אחד

דמ"ל דפקדון הס כקבלנין זה לזה ולא חלק מרוב
 מהדקין אלא בשותפים ולפיכך לא בא מפורש בדבריו דין
 פקדון מפני דמ"ל דפקדון דין קבלנות יש לו . ועיין להרב
 תורת חמד סי' קכ"ז מה שהלנין בעד מהדקין . והרב
 הגדול מוהר"ק שסכים לדברי מהדקין יעו"ש . והאמת
 יורה דרכו דאין לחלק בין פקדון למלוה לדעת מרן ובדברתי
 לעיל :

מעשה פטגבן לפרט דלפי טעם הנ' שכתב הרמ"ה
 בתש"ו הנו' לפטור את השותף מטעם
 דבידיעת ב"ד היו המעות ביד שמעון וגם שהוא רגיל אצלו
 דנסתלקה שמירתו ומטעם זה נדרנו למעלה לפטור את
 השותף בכ"ד . דבר זה אין לו שחר כלל ועיקר . ראשונה
 דהמקדיש לן היה בזמן הסו' בירוש' ומועילם לא ידע שהיו
 הנכסים ביד לוי לכוונתו וגם מועילם לא היה רגיל ראובן
 להפקיד אצל לוי לכוונתו ומה שנתן לו לשאת ולתת לא נתן לו כי
 אם בהצטרפות אדם אחר שהיה ערב בדבר כוונתו . אבל
 לרווחא דמלתא אמיכא דתמוז שהקדש אשתני למעלותא
 ופגע שמעון במה שמסרו ביד לוי ומחיי' מכמה טעמי כמו
 שנבאר בס"ד . ראשונה דע"כ לק' הרמ"ה דכיון שהיו
 המעות בידיעת ב"ד אצל שמעון וגם שהוא רגיל אצלו
 נסתלקה שמירת השותף אלא מפני שקבלת אפטר' היתה
 ע"פ ולא מצונו שהוכר שם שום שטר ולפיכך כתב הרמ"ה
 שבידיעת ב"ד לכוונתו נסתלקה שמירתו לא כן כב"ד שקבלו
 את ההקדש טובים השנים בשטר עשוי בתחולל באחריות כל
 נכסיהם כדאי דלא אמרי' דנסתלקה שמירת שמעון כירוע'
 המקדיש לפי דלא רמיא על ראובן המקדי' לידע אם ההקדש
 הנו' הוא ביד שמעון או ביד לוי שהמקדיש נכון לכוונתו
 ששניהם באחד קבלו שמירת ההקדש באחריות גמור' בתור'
 שבכתב וכגון דאל' נסתלקה שמירת שניהם לכ"ע כל זמן
 שהשטר קיים וארברא על שמעון רמיא מלתא דאם איתא
 דסבר שמעון דסלק שמירתו בידיעת המקדיש למה לא שאל
 סטרו מאת ראובן המקדי' דהא כל זמן שהשטר ביד המקדי'
 לא נסתלקה שמירתו דכי יכי דיאמרינן במלוה שטרך בירי
 מאי בעי הכי אמרינן בסדיא בפקדון וכן כתב להר"ה הרדב"ה
 בדבר פסוק תחדם סי' ו' וא"כ כל זמן שהשטר קיים לא
 נסתלקה שמירת שניהם ומייכים שניהם מדין ערבות :

ועוד נראה לומר דמתקום שבאנו לזכות את שמעון
 ולהצילו מדיכא דערבות משם ראייה לחייבו דהא
 לא כתב הרמ"ה בתש"ו הנו' בטעם הנ' לפטור את
 השותף מדין ערבות אלא במינו דאם היו מותנים לאיש אחר
 ברשות ב"ד דהרי כתב וז"ל א"כ כבר נסתלקו האחרים מן
 השמירה דהא לא גרע מאלו הלוו אלו האפטר' לאיש אחר
 דכדאי לא היו האפטר' מחייבים לפרוע דהוה לא תיקרי
 פשיעה אם היה האיש הוא נאמן בעיני ב"ד עכ"ל . הרי
 לך להדיא דלא כת' הרמ"ה לנסלק שמירת אפטר' לא במינו
 דאם היו מותנים וכו' לא כן בכדון שלפנינו דכיון שהתנה
 המקדיש להדיא בשטר שלא יוכלו ללוות מעות ההקדש הסו'
 אלא במשכון כסף וזהב או בערב אמיר . הרי גילה דעתו
 לתועלת ההקדש דאין רצונו שיהיו מעות ההקדש בעולם
 ביד אחר . ה"א אף שנבאר שידע המקדיש שהיו המעות
 ביד לוי וגם שנאמרו שראובן רגיל להפקיד ביד לוי לכוונתו
 אפ"ה לא נסתלקה שמירתו כיון שיש שטר כזה ביד המקדי'
 בתנאי תפורס שאין רצונו שיהיה תמוז ההקדש לעולם ביד א'
 אלא ביד שניהם שיהיה אחר תמוז אמיר וכיון שפגע שמעון
 והכין המעות ביד לוי לכוונתו או המוטבות שבאו חילופין
 המעות מיעט בשמירתו ואיהו דאפסיד אנפשיה שהיה
 לשמור הנכסים כראוי באופן שיהיה יר שניהם שום בו דהייכ
 שיהיו

אחד ותדע לך דהא שנים שלוו כאחד דנין אותם בערכים זה
 לזה ומן הטענה הזו דאי לא למה לוו בשטר אחד ומפני שיר
 בעל השטר על התחובה לא אמרו שיהיו חייבים כל א' וא'
 בכל קבלנין אכל ח"מ אי אפשר שלא לעשותם לכל הפחות
 כערבים זה לזה הואיל ולוו בשטר אחד עכ"ל . הא למדת
 דטעם שנים שלוו מאחד שחייבים הוא מטעם השטר שכוון
 שלוו בשטר אחד הם ערכנים ומטעם שותפות שכוון שלוו
 בשטר אחד נעשו שותפים א"כ כשקבלו פקדון בשטר אחד
 שותפים בשמירה תיקרו והרי הם ערכנים זה לזה ול תשיכני
 דלא ק"ל כהרשב"א כיון דמרתן הכי חולק עליו שהרי כתב
 בכ"ז כסי' ע"ז וז"ל דע דכדינים הללו לא שאני לן בין אם לוו
 בשטר בין אם לוו ע"פ שהרי בירו' שנים שלוו סתם אמרו .
 ומ"ש הרמב"ם שנים שלוו בשטר לאו דוקא אלא אורח דמלת'
 נקט עכ"ל . הרי להדיא ס"ל לחלק בין שטר לבכ"ע וכי
 היכי דקבל פקדון ע"פ אין בו דין ערבות מפני שאין הנאה
 לא לנפקד ולא לערב ה"ה בקבלו בשטר דאין בו דין ערבות
 דהרי כתב הרב דברי' הללו לא שאני לן בין בשטר לבכ"ע
 הא לא אייריא דלא כתב מרן הכי דאין הפרש בין שטר
 לבכ"ע אלא במלוה דאיכא הנאה וכיון דאיכא הנאה אין
 הפרש בין בשטר לבכ"ע דאית בו דין ערבות אכל כפקדון
 אפי' טמורה שהשמיטו מרן בספר הקצר לפי דמ"ל דפקדון
 אין בו דין ערבות היינו בקבל הפקדון ע"פ אכל כ' שקבלו
 פקדון בשטר אחד מורה מרן דשותפים ביניהם הואיל וקבלו
 בשטר אחד ומטעם הרשב"א רכתובא . ודע דהאי דכתב
 מרן דכדינים הללו לא שאני לן בין בשטר בין בכ"ע דבריו
 צריכים יישוב מכמה טעמי חדא מהא דהרשב"א דכתובא
 ועוד דלפי דברי הרמ"ה בתש"ו סי' פ"ב נראה דיש חלוק בין
 מלוה ע"פ למלוה בשטר ועיין למהר"ש חיון סי' מ"ח ועיין
 בככ"ה סג' כסי' הנו' הנהת אז אות יר . ועוד קשה על מרן
 דאיך כתב שכירוש' שנים שלוו סתם אמרו והרי בירוש' כתוב
 להדיא אע"פ דלא כתבין אחריו וערבאין א"כ מד' דבשטר
 איירי . ועיין בש"ך והרב קמ"ר ח"כ בקונטרס דין אמת
 סי' א' תריץ יתיב רברי מרן בדרך נכון דהרשב"א איירי
 ראפי' שפירשו בשטר פ' לזה מנה ופ' לזה מנה דכה"ב בע"פ
 אינם ערכים ח"מ כיון שלוו בשטר אחד אף שפרשו ערכים
 זה לזה עש"כ . וכפ' כ"ט בפקדון שכוון שקבלו פקדון
 בשטר אחד ערכים זה לזה מדין שותפות דאל"כ למה קבלו
 בשטר אחד . וא"כ זכינו לדין דבכ"ד אף מוהרמ"א והרב
 מח"א יורו דכיון דקבלו הפקדון בשטר אחד וחייב שמעון
 מדין ערב כיון דאיכא בה תרתי לטובותא חדא דקבלו
 הפקדון בשטר אחד ותו שמופרש בו טלהכאת עצמן נתכונו
 כדאי ששמעון חייב בחלקו כאמור ובחלק חבירו מדין ערב
 ועוד יש לזרז דבכ"ד שמעון חייב בכל כדון קבלן דע"כ
 ל"ק דבשנים שלוו ערכים זה לזה אלא בהלואה משום דכדאי
 הלוי חולקים אותה ביניהם אכל כפקדון כיון דלא ניתן
 לשלוח בו יד תאן פלב לך הק פלבא מהך פלבא ומטינן בה
 מהא דכתב מוהר"קו בסו' ק"ך וז"ל פשיטא דכשלוו שניהם
 ביחד לבורך השותפות דלא טייך למימר ביה שיהיה האחד
 ערב לחבירו דמאי אולמיה שהיה האחד ערב בשביל חבירו
 והרי יר שניהם שנים כה דבשלמא שנים שלא היו שותפים ולוו
 שניהם ביחד ורוצים לחלוק השותפות טייך למימר שהא' נעשה
 ערב לחבירו אכל לא בכי האי גוונא עכ"ל . הרי להדיא
 דבשותפות שיר שניהם שנים כה ס"ל דהם בקבלנין זה לזה
 כ"ט כב"ד דהו כפקדון שהם קבלנין זה לזה . והן אמת
 דמרתן בכ"ז ע"ז דהרי דברי מוהר"קו יע"ש הא מיהא מוכל
 לומר דהא שלא הוזכר בספר הקצר פקדון לאו משום דמ"ל
 דבפקדון אינם ערכים זה לזה אלא יתיר מפתברא לומר

שהיו הנכנסים ביד אחד ומפתח ביד האחר או במצאות אחרים והוא לא כן עשה הוי פושע וחייב דמרחוקין דראובן המקריש כל כך הוסיף כמותן ההקדש יותר מהחובו ודאי דאשתני למעלותא וחייב שמעון בחצי המזון המנוגע לחלקו וכחצי חלק חבירו מדין ערב אליבא דכ"ע ומן הטעמים הנאמרים באמת :

מעשה

כמעשה ונלכח לדרוש ולחקו' כמה שיש לרקדק בתשו' הרמ"א הנ"ל הראשונה כמה שראה שהיה הפך מ"ש הוא עצמו בספר הקצר בהגהותיו שכתב כמ"ו ע"ז וז"ל או שקבלו פקדון ביחד בין בשטר בין בבזק עד כאן לשונו . ונראה מדבריו דאין חילוק בין מלוה לפקדון ובתשו' הנו' כתב וז"ל אע"ג שכתבתי לעיל בשם הרמב"ן דאם הפקידו גבי שנים דיון כח' לזה גבי שנים ול דהרמב"ן לא איירי בסתם פקדון אלא איירי דהתנה בהדיהו כפירוט עכ"ל . ולא הורגש הרב ז"ל מ"ש הוא בעצמו בהגהה הנ"ל ודוחק לומר דגם מה שהגיה עס היינו בהתנה דא"כ הויה לו לפרש דבריו . ועוד יש לרקדק אעיקרא איך אנו יכולי' לומר דמ"ש הרמב"ן או שקבלו פקדון איירי במפרש והלא הרמב"ן על הירוש' קאי ככר' מדבריו הראשונים דלמרו דין זה הוסיף האמור לעיל והירוש' למד דרשה זו מקרא דכתיב וכחש בעמיתו בפקדון וכו' וע"ז דרשו' בירוש' וכטובעה פרע למחשש באחד מן השותפים ומכאן למד ר"י שנים שלוו מאחד אע"ג שאחריו לא כתבו בשטר אחריו וערבאין וכו' כלומר מראמרינן באחד שלוח השנים שאין ראשי לשלם לאחר מהם עד שיבא חבירו דהא אם הודע לו לא היתה הודאתו מחייבתו ה"כ בשנים שלוו מאחד יכול לומר לשניכם הלוותי ואין אחד מהם נפטר אם משלם חלקו עד שישלם גם חבירו את חלקו ומשם דאחריו וערבאין זה לזה והדר מפרש הירו' שנים שהפקידו כאחד ובא אחד מהם לישול את שלו אין שומעין לו וכו' אחד שהפקיד לשנים כפר בו זה חייב כפר בו זה חייב עכ"ל . א"כ כל הראשונים דמ"ל דהירוש' הוה אינו חולק אבמרינן כודאי עמ"ל דאין חילוק בין שנים שלוו לשנים שהפקידו לפי שציקר דרשה זו היא מקרא דוכחש בעמיתו בפקדון א"כ איפא היכול כוכל לומר דקרא לא איירי בסתם פקדון לא איירי דהתנה בהדיהו כפירוט ודאי דבר כזה אין לו סמך א"כ איך יעלה על הדעת לפרש דהרמב"ן לא איירי בסתם פקדון אלא בהתנה והלא הרמב"ן על הירוש' איירי במבואר בכלל התרומות שער מ"ד ובתרא' ז"ל ובה"ש ז"ל עס וכל הראשונים ז"ל כ"כ :

ועוד

קשיא לן על התשו' הנ"ל בהא דכתב בסוף התשו' ז"ל ולא טייך למימר כזה שומר שמסר לשומר מאחד דרגיל אכלו כדאיתא בפ' התפקיד עכ"ל . ומאי דאיש מהא דהתפקיד . והא כתב הוא בעצמו בזאת התשו' מ"ש ר"ת והרא"ש ז"ל דלא אמרינן הכי אלא לענין דלא מצי למימר את מהימן לי בטובעה וכו' אבל אם פשעו שייכים לשלם וכ"כ הוא בעצמו בהגהותיו ח"מ סי' ע"ז ס"ק ל' וא"כ מאי הכייל לן הא שומא דרביל מכיון ששמעון אכל את הנכנסים דהא לאו לחייבי טבוע' איירי הרב ז"ל בתשו' הנו' :

ועוד

קשיא לן על הרב מח"א ז"ל במ"ש כמ"ו הנו' וז"ל איברא הא מלתא דערבות לא ברירה לי וכו' דאין הערב מתחייב אלא כי חפוי הנאה לחבירו וכמ"ש הרא"ש בפ"ק דקדושין וכו' ואף לפי מ"ש הרא"ש השומר צריך שיהא שוכן וכו' משום שעל דברו סמך וסילק שמירתו אבל כי אחד למפקיד תנס ללווי ואני ערב אם יתחייב לך סו' אסתכתא דסתמא דעתיה שלוי ישמרם שמירה מעליא וכו' עכ"ל . ודבריו צריכים לתמוך דמאי מדמי' לה הרב רכי' אחר

למפקיד תנס ללווי וכו' הכשלמא אם אחד תנס ללווי סו' אסתכתא משום דהוא לא קבל את השמירה וכו' להתחייב בדבר שאינו חייב . אבל בקבלו שניהם וסמך אחד על חבירו לא הוי אסתכתא לפי שהוא בא להתחייב בדבר שהוא חייב שהרי קבל גם הוא את השמירה ולא רמיא כלל לתנס ללווי . וא"ת כיון שבין שניהם קבלו את השמירה יהיה חייב כל א' בכל כרעת הרא"ש ז"ל דרעת החולקים ס"ל דמרנקט הירו' אחריו וערבאין ולא נקט קבלנין בא ללמדנו דלא יב' ממי שירצה אלא כשאין לאחד מהם ולאו מערב גמר לה כד' להצריך הנאה לנפקד או לערב המנפא דקרא למרו כ"ץ מפני שקבלו השמירה בחד ולרעת הרשב"א ס"ל מפני שיד בעל השטר על התתונה דאיל לא היינו אומרים שהיה קבלן :

המור

מכל האמור לעיל דפקדון שיש או הנאה כגון כ"ד שיש הנאה לשניהם אף לרעת הרמ"א והרב מח"א ז"ל חייב בחצי מוצת ההקדש בעד חלקו וגם בחצי האחר מחלק חבירו מדין דערבות ועוד בה ככ"ד מעליותא דאיכא שטרא . ואף דמ"ש בתשו' מוהרמ"א יש לחמה לרמות דאינו מחלק בין פקדון בשטר לכ"ע לפ' דאם איתא דס"ל לחלק הויה לו לאוקומי ההיא דהרמב"ן בפקדון בשטר והויה ניהא טפי מלאוקומי בהתנה בהדי' וכו' ואם כה יאמר האומר דמה שהגיה כמ"ו ע"ז ובמ"ו ר"ט איירי בהתנה להדיא וכן צריך איתא לומר ע"כ הראשונים שהזכירו פקדון הא מיהא ככ"ד כ"ע מודו אף לפי דר' זה בסברת הרמ"א כיון דהינו מהנין כודאי חייב השותף מדין ערב ומכל הטעמים האמורים לעיל ותצא דניא דכ"ד חייב שמעון בחלקו ובחלק חבירו אם אין לו נכסים מדין ערב כאמור :

ועד

מה שטוען שמעון שכן הוא הדרך שה' התעסק והשני עומד עמו לחשבון ורובה לפטור את עצמו יען מנהג העיר הוא שכל שני אפטר'ו' במזון יתומים או הקדש אחד מתעסק ואחד עומד עמו לחשבון וכיון שכן לא פשע כמה שמסר המזון ביד לוי הא ודאי איננה טעם' שהרי סתמאי שהתנה עמו המקד' ככתוב בשטר הוא הפך המנהג שהרי המקדיש גולה דעתו שאין רצונו שיהיה מזון ההקדש מעולם ביד א' כי אם ביד שנים ואחר מהם אחר ובדכתיב' לעיל . וכבר נודע שלא תזינו שפטר שום דין את השותף מבח מנהג זה ואדרבא ראינו מעשה רב שפטר מו"ר הרב הגדול מ"ח ז"ל מה שפטר שהיה כהר"ן וייניקטו ה' שהניח את עמו ביד ב' אפטר'ו' בכחא לעה"ק ומי שהיו בידו המצו' הלק' לו כסה ובפא דעובדא הנה הוי כספר צדור הכסף . ואף שהמעשה הזה היה כח"ל ריכול המחוקק לומר קיים לני כרכיו אפרים והסמ"ג דרעמיה ושאר פשענות אפ"ה גור אומר מו"ר הנ"ל גורה דרבה שיפרע השותף הכל ועד היום הנה הגורה הנו' היה ביד הנ"ל ובאוינו שמענו שהרב המו' במהר"ם חבולא עפ"י יא' ככתב פסק דין כשיטת רבו הנ"ל ונעשה מעשה ונבון מן השותף הכל . א"כ איפוא מ"ו יערכ אל לבו לומר שיש כזה מנהג הפך דעת הרבני' ומעולם לא נשמע דבר זה :

מעשה

אבא נבא אל הטענה האחרת שבאש בטלם והיא שמתאחר הוא ערב בעד אמו כבד קיים מה שהתנו בערב אמיר ובעיני שמעון אמיר ביה ולא ניכר שהוא שבור מעיקרא אלא לאחר זמן והראיה שבעל ההקדש כתן לו מזון ושלחו למרחקים ע"כ . רע שהטענה הזאת כליונא דנושפנקא דקרא מתחוי בה דמעיקרא טען שמעון שמעות ההקדש מעיקרא הוין ביד לוי שמע מינה שמחמת זה לקחם לוי . ואם היו ביד שמעון לא היה מתבס לו הרי שלא היה בעיניו לאמור בכחמי והאמת כן הוא שהרי ע"ז שמעון הנו'

רכ"ח דף רע"ב עמוד ד' הביא תשו' הרשב"א וז"ל ראובן בזה
 חנוך כמו וכו' תשו' פלונתא דר"ז ור' יונתן וכו' ע"ד שיפרט לך
 הכתוב יחדיו כדרך שפרט לך הכתוב בשור וכתמוז יחדיו
 עכ"ל. ומבואר במוהר"ש ד' חלק ב' סי' ח' שכיון שחומר
 וכוללם יחד הו"ל כאלו פרט יחדיו האומר בקרא. ועיין בס'
 באהן שמואל סי' ק"ו ועיין בתשו' הרב צבי אשכנזי סי' ר' וכן
 דאיתו למהר"ר ב' סי' קצ"ה שכתב וז"ל ותו איכא טעמא
 אחרתא לומר דאין המכירה מכירה ממש דכ"ר מינו טני
 אפטרופים למכור שניהם וכל מה שצדקה אחד בלד רשות
 חבירו אינו כלום דלא. מינו ב"ר אלף שנים ולא אחד וכיון
 שהאחד מוכר לחבירו והא' קונה נמצא שאין שם ל"א א' אפטר'
 שמוכר ומה שצדקו אינו עשוי דהוא אחר לכד. ואין בידו כח
 לכדו בלד רשות חבירו ואפטרופו הקונה לעצמו כאלו אינו הוא
 לפי שהא' קונה ולא מוכר עכ"ל :

המורם

ומכל האמור דבכ"ר דאיכא תרתי לטיבותא
 דאשונה שכללם בשטר שניהם יחד פעמים
 הרבה וגם בדבר משה ומתן צריך דעת כולם דדייקי טפי
 א"כ כיון דלוי שהוא אחד מן המכונים ליתן את מיצות ההקדש
 לריוח היום והוא נתנם לאמו ונעשה ערב נמצא נבמר הרב
 בשמעון לכדו הפך דעת המקדש ודאי לא אהנו מעשיו
 וחייב. הן אמת שסכרא זו של מוהר"ר ב' שכתבנו כתב
 עלה הרב המאסף בכ"ה ג' סי' קפ"ה הנהגה הטור אות ז' וז'
 וז"ל והר"ר ב' סי' קצ"ה כתב דאפי' הם שני אפטרופו אין
 האחד יכול לזכות לחבירו וכל מורי הרב בתשו' ח"א סי' צ"ב
 נסתפק אם מינה שני מורשים אם כל אחד מהם יכול לזכות
 לחבירו ע"ז ומיהו לכתחילה לאו שפיר דמי ובסי' קצ"ה נראה
 דהסכים דיכול אחד מהם לזכות לחבירו עכ"ל. ויש להעיר
 על הרב הנ"ל דזה שהסכים מוהר"ט בסי' קצ"ה לא איתא הפך
 מוהר"ר ב' דשאני נדון מוהר"ר ב' דהאחד זכה לעצמו ואפי'
 לומר דבכ"ה ג' מורה מוהר"ט דלא עשה כלום נדון מוהר"ט
 איירי שזכה אפטרופו לעניים וכפי זה לא היה בעת הסכמת'
 שום אחד מהם נוגע בדבר שכן. מבואר בסי' קצ"ה שכתב וז"ל
 אבל בדבר שסכמו כבר אחד מוכה מדעת כולם וכפי
 הדברים האלה אין שום הכרח לומר שחולקים מוהר"ר ב'
 ע"ש מוהר"ט :

והזינן

להרעם סי' בסי' מ' כתב וז"ל והרב לחם רב
 פליג על האי דמוהר"ט בתרתי חדא דשפיר
 מקרי הוצאה מרשות לרשות כשהאחד מן המורשים מוכר
 לחבירו שכן כת' שם הרי בכ"ר לא יצא המוכר לרשות דאפי'
 שהאחד מוכר לחבירו הרי הוא ביד שניהם ששניהם הם
 שלוחים למכור גם כפרט השני שהאחד מן האפטרופו יכול
 ליקח לעצמו גם בזה כתב הרב להפך כמו שיראה המעיין
 שם יע"ש הנה מצינו לפרט הלו שיבוי במחלוקת שני הרבנים
 הנ"ל וז"ל עכ"ל היא למדת דס"ל דבשני אפטרופו אם הא' יכול
 לזכות לחבירו במחלוקת היה שנויה בין מוהר"ט ומוהר"ר ב'
 אבל סברת מוהר"ט צריכ' רבה וכמ"ש עליו הר"ם סי' ח"ב
 הכו' ותו דאפי' לסברת מוהר"ט אפטרופו לחלק דכ"ר שא
 ושא נדון מוהר"ט דבנדון מוהר"ט בעת שסכמו למכור
 אין אחד מהם נוגע בדבר דכיון שהסכימו למכור חפץ פ'
 בסך פ' וכהא' שעתא דעת שניהם שוה ואין אחד מהם נוגע
 בדבר וא"כ אח"כ יכול האחד לזכות לחבירו באותו ערך
 שהסכימו למכור מידי דהוה שמוכרים אותו לאחר מן השוק
 באותו ערך יכול ג' כ' למכור האחד לחבירו באותו ערך
 שהסכימו שלא מינה שני אפטרופו' אלא לענין הסכמתם
 שסכימו לדעת אחד ז' וכן הוא מפורש להדיא במוהר"ט סי'
 צ"ג הנ"ל לא כן בכ"ר דלא שייך לומר ז' כיון דבעת הסכמת'
 לקבל את לוי לערב לא היתה אלא דעת שמעון לכד. רלוי

הנו' בערבנותו היה חייב לכמה בני אדם ואין אלו צריכים
 לפרוטם ועד היום יש מן השטרות והם שטרי מוקדמין לטטר
 ההקדש הנו' וגם נתכר רלוי מוכר תכשיטי ביתו והב' וכסף
 קודם זמן השטר ואח"כ טען שמאחר שלוי ערב בעד אמו
 קיים זה מה שכתבו בזה השטר דהיינו בערב אמיד ובעיניו
 אמיד וזה כרוה שהעיד עליו שקר. ועוד נתכרר שמעולם
 לא נתן לאמו אפי' פ' קוהא ואמו היו הכל דבר אחר וכיס א'
 לבולם ואף מה שהיה בא לה מעיר אומיר יע"א הכל כאשר
 לכל היה לוקח אותו לוי ומעולם לא נתן בידה כי אם איזה
 פרוטות א"כ אין יעלה על הדעת שנתן בידה כל כסף
 הקדשים. וגם מה שנתן לנשואי בת אחיו הכל בא לה על
 שמה מ' אומיר יע"א והנשאר עדיין לוי חייב לבעלה כידוע.
 ועוד שכין הכל לא היה סך כזה ואפי' מחזיתו וכל טענות
 שמעון הם שקר וכזב ועורמה ותחבול' וקונויא ביביהם לאכול
 צמון ההקדש דם עניים ואכילתם ומה יענו ליום פקודה
 והאלהים יבקש את הכרדפים העניים. ומאחר שנתכרר כל
 זה לא היה ראוי לישא וליתן לפום דינא על טענה זאת. ה"ג
 כרדה לראות אם יש מהם בטענה זו :

לבאורה

נראה שכיון שהמקדש מנה שני אנשים
 שיתנו ממון ההקדש לריוח היום וכללם
 פעמים רבים בשטר כמבואר בלשון השטר ודאי שצדקה
 בואם ליתן מעות ע"ז משכון או ערב. אחיד כאמור בשטר
 צריך שיעריכו אותו טובים השנים ויסכימו לדעת א' וכפרט
 לקבל ערב אמור צריך ידיעה רבה אם הוא אמור ולא יהיה
 לו ב"ח ואין ראוי שום אחד מהם שלא בדיעת והסכמת חבירו
 א"כ בכ"ר שניה אחד מן המכונים על ההקדש ערב בעד
 אמו ודעתו של אדם קרובה אל עצמו נמצא שנעשה ונבמר
 הדבר ע"פ אחר ולא אהנו מעשיו ונמצא שפשע שמעון
 וחייב ומכא' אמינא לה מהא דאמרינן בפ' השוכר את הפועל
 וז"ל אמר ליה כדסיימי בתלתא אפי' תרי מנו תלת' כדאמרי
 בתלתא ע"ד דאמרי בתלתא ע"ד כאן לשון הש"ס ומכאן למדו
 התוס' בריש מסכת סנהדרין והנימקי. והמרכי' גם דאם
 הוכררו רבים לעשות פשרה צריך שיסכימו כולם לדעת אחד
 ולא סגי ברוכא ופסקו מרן בספר הקנדה ח"מ סי' ז' וז"ל אם
 רבים הם הפשרנים י"א שאין הולכים אחר הרוב אלא צריך
 שיסכימו כולם לדעת אחד עכ"ל. ועיין להרב המאסף שם
 דהוקשה לו למה נקט לה בלשון י"א דלא מצינו חולק ע"ז. ומה
 גם דלהדיא הביאוהו הד"ן הזה התוס' והנימקי והמרכי' ומה
 ומהר"ז וז"ל יע"ש. דון מינה ואוקי באתרין דכיון דשנים אליו
 הוכררו מהמקדש לישא וליתן במעות ההקדש אינם ראויין
 לעשות שום דבר קטן וגדול אלא יסכימו שניהם לדעת א'
 ואם עשה אחד מהם לא הועילו מעשיו ובכ"ר כיון שהאחד
 מן המכורים היה ערב בדבר נמצא שנבמר הדבר בדעת
 אחד ולא הועילו מעשיו כלום ואף שאמר שבפשר יש חולקי'
 שם ל' דהולכים אחר הרוב ולפיכך כתבומרן בלשון י"א הא
 היא בכ"ר ליכא רובא ושמעון יחיד. נמר את הדבר וכ"ע
 יודו דאין במעשיו כלום ואמדין דעתיה דבעל ההקדש
 מרקיפיד שלעולם יהיה ההקדש מתנהג ע"פ שנים וכדון
 בזה היה לו לשמעון לימלך במקדש דוראי צריך שומא רבא
 לידע אם לוי זה אמור בככסו וכדאי שלטומא יר :

ודע

דמחלוקת ר' ז' ור' יונתן דפליגי בהכחוקים ובפמה
 רוכתי בו' לחלק לכאורה משנה שאינה צריכה היא
 לנ"ד מתרי טעמי חדא דבכל דבר שכתמוז וכמשה ומתן כל
 כמה דנפיש דייקי טפי וצריך דעת כולם כמבואר במוהר"ט
 ח"א דף קס"ח ע"ב ודף ק"ח ע"ד. ועוד בכ"ר דכיון דחור
 וכללם פעמי' רבות הוה ליה כיחדיו האמור בקרא וצרי' דעת
 בולם כמ"ש מוהר"טא בהותיו יד סי' ר"ן ס"ק ז' וכו' יד סי'

קרום הוא אצל עצמו והיה לשמעון לימלך במקדש וגם מוהר"ט עצמו יורה ככה"ג. הן אחת שהכנה"ג והס"ח לא סבירא ליה לחלק בין דרון מוהר"ט לדרון מוהר"א"כ כמ"ש לעיל דאם היו סוכרים כן לא היה להם לומר דמוהר"א"כ פליגי על מוהר"ט דכפי הדברים האלה לכאורה אינם חולקים וכדכתי' ובודאי דלא אמרה מוהר"ט למלתיה אלא כשאנו רואים דלא אוויל בביאבל אי חזינן דאוויל בביודאי אין כמעשהו כלום אבל מסתמא לא חיישינן דמוויל ומוהר"א"כ איירי דאוויל גבי במכירת התלטלין וכפי הדברים האלה דברי מוהר"א"כ ומוהר"ט עולים בקנה אחד בלי שום מחלוקת.

מבל

מקום אף לפי דעת כנה"ג והס"ח דמוהר"ט חולק על מוהר"א"כ בבי"ד יורה מוהר"ט גם מטעם שחור וכללם בשטר פעמי' רבות דלכ"ע אין כמעשה שמעון כלום וצריך דעת שניהם ומחלוקת מוהר"ט ומוהר"א"כ הכולל לא מייירי בחור וכללם לא במתנה שני אפטר' או ב"ד שמינו שני אפטר' דמוהר"ט סובר כיון שמינו שנים בדבר אחד שבתמוך לדעות נחתי ודייקי טפי בהיותם שנים וע"כ מוהר"ט סובר דזה תלוי בהסכמתם לכד וכיון שהסכימו לדעת אחד יכול הא"ל לזכות לחבירו ומוהר"א"כ סובר דכיון שמינו שנים אף שהסכימו למכור בסך קרום וידוע אין האחד יכול לזכות לחבירו לפי דס"ל דאינו תלוי בהסכמתם לכד דאף שהסכימו לדעת אחד אין האחד יכול לזכות לחבירו דכיון שנתמו שניהם צריך גם בסוף המעשה דהיינו בעת המכירה צריך שיהיו שניהם מוכרים לפי ששניהם נמנו וכיון שהאחד קנה לעצמו נמצא דהאחד חכר לבדו ואין כמעשהו כלום ומ"ש בתשו' מוהר"ט סי' הכ"ל בל' השאלה ז"ל והס' יהיו ע"כ נכסיו בכלל ובפרט עכ"ל דמש' דאיירי בחור וכללם נראה דזה הלשון אינו מלשון התת אלא לשון השאלה תרע דהרי בתשו' לא הוכיז טעם דחור וכללם כלל ועיקר אלא היסוד של הרב הכ"ל הוא דכיון שהוא רכב שבתמוך ומשא ומתן כל כמה דנפישו דייקי טפי. וכן כתי' בתשו' ג"ג הכולל לא הוכיז טעם שחור וכללם א"כ אפטר לומר דכ"ד שיש בו תרתי לטיבותא שהוא רכב שבתמוך ומתן וכשטר חור וכללם פעמי' רבות ודאי דליעבובא ניטשו וצריך שכלל עמיניהם מראש וע"ס דעת שניהם אף לדעת מוהר"ט.

וכל

זה אינוא לדעת הרב כנה"ג והס"ח בדעת מוהר"ט שסוכרים שחולק על הרא"ב אבל לפום מאי דאיתחזי לן דמוהר"ט לא פליגי על מוהר"א"כ וגם דהיה יכול לימלך במקדש אין צורך לכל האמור א"כ מכל האמור כ"ד חייב שמעון שיעבר על התנאי שמשמעות השטר הוא שיתנהבו על פי טובים השנים וכמעשה שהיה לא היתה אלא דעת א' וכנמר בדעת שמעון לברו חייב.

אבל

הא מיהא כיון דחייבנו את שמעון גם מטעם שחור וכללם בשטר פעמי' רבות חל עלינו חובת ביאור אם נמצא שום מחלוקת בשחור וכללם דלכאורה נראה דכ"ע מודו בחור וכללם ככ"ד כמ"ש לעיל. והנה מוהר"א"כ במים עמוקים כתב כס"י ל"ד וזל ועוד שמוהר"ט בספר הפסקים סי' ע"ג כתב דלא אמרינן משמע כל אחד לכדו לא כשאינו מוכיז אח"כ לשון רבים ואינו מנרפס כלשון אחד כמו שהצריך עס והכא קאמרו ילכו בני ונרפס כלשון אחד איכרא שהמעין בדברי תוס' בקמא ימצא שלא כדבריו עכ"ל. הוראת לדעת דס"ל להרב דהרב תה"ד לא נראה דברי תוס' וז"ל תוס' בקמא דף כ"ד ע"א וז"ל או מבעי ליה לחלק הך סוגיא כר' דמצריך או לחלק בכל דוכתין אבל לר' יונתן אין צריך או לחלק ותימא א"כ סוגיא זו דלא בהלכתא

דכפרק השואל מוקי אביי כר' ורבא כר' יונתן וק"ל כרבא לבני רבא"י וכפ' אותו ואת בנו גבי פלוגתא דחושטין לרבי האב משמע וכו' יש לתמוה למה אין אנו פוסקים כמ"ד כר' יונתן מכה מילתיה דרבא בפ' השואל עכ"ל וס"ל למוהר"א"כ דאם איתא דכחור וכללם לא פליגי למה לא מוקי לה תוס' ככ"ע דהא חור לשון הכתוב וכללם דאמר בעל הכור ישלם וכו' ולהכי אינטריך למכתב או לפי שכיון דכילינכו דכחור אחד לכ"ע הוה משמע שניהם כאחד אלא ודאי דס"ל דאפי' בחור וכללם פליגי עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו כמו שפרט בשור ובחמור ולהכי אינטריך לכתוב או בקרא ואתיאל דלא כר' יונתן וכן דקדק מוהר"א"כ מדברי הרשב"א כדמשוין למס' קמא עס בתשו' כז' ובאו דבריו כשיירי כנה"ג ז"ל סי' רכ"ח הנהת בז' אות שהו וכן נראה דס"ל למוהר"ב ז"ל בסי' ז' דהתם איירי בשכללם יחד שהרי כתוב בשלש שנים וכו' והרב הו' דימה אותו לדרון הרשב"א ולא חלק כלל בהא דכללם יחד ומוהר"ט ארבי' ז"ל בסי' קס"א כתב וז"ל ולכן כשאמר שיהיו אפטר' ככספיו שמעון אחיו ולוי שותפו הכ"ל שניהם יחד או כל אחד בפני עצמו וכיון שכן כל מה שנשא ונתן לוי שלא תרע' שמעון אס לא עשה פשיעה שחייבנו מרד עצמו אינו חיי' כלל בשביל שלא הודיעו לשמעון חבירו שהרי הרשות נתונה לו לעשות כרצונו לבדו עכ"ד. הרי דס"ל גם להרב הכ"ל דאף שחור וכללם משמע שניהם יחד וכל אחד בפני עצמו וגם מוהר"ט מלמד בסי' מ"ב כתב ז"ל וא"כ ככ"ד כתי' שמינה את פ' זפ' אפטר' לעשות ולקיים משמע שניהם כאחד וכל אחד בפני עצמו עכ"ל ובדרון הרב הכ"ל איירי שכללם כאחד שכן כתוב בשאלה וז"ל שכן לוי ושתנו יהודה שהיו אפטר' וכו' ולא צריך הרב הכ"ל כלל מטעם שחור וכללם מכל דעת הרבנים הכולל נראה דלא ס"ל לחלק בשחור וכללם יותן האמור יגדל התימא על הרב נאמן שמואל בסי' ק"ו הכולל שכתב וז"ל וכן כתב מוהר"א"כ חלק ב' סי' ל"ד בשמו דכשאינו מוכיז אח"כ לשון רבים דהיינו שאחר אומר פ' זפ' וכללם דכחור אחד דהו' כמו יחדיו האמור בקרא באחרונה ונרון של מוהר"ב"ל הוה דכילינכו וכו' עכ"ל. דאיך לא נראה הרב הכ"ל מ"ש מוהר"א"כ בסוף דבריו איבר' דהתו' חולקים עליו וכפיהו מוהר"ב"ל סובר בדעת תוס' והרשב"א כדכתי' ועוד אישתמיטתיה תשו' מוהר"א"כ שהביאה הרב כנה"ג בל"ד סי' רכ"ח הו' דמשע נר' דל"א"ס"ל להרשב"א לחלק מטעם דכללם והוא ז"ל מוקי תשו' הרשב"א שהוכחה בבי' יורה דעה סי' רכ"ט שגלה עס כמתנה מטעם שחור וכלל' וזהו הפך דעת מוהר"א"כ כס' הרשב"א כדמוטין למסכת קמא סוף ז' ואפשר לומר שלא נראה הרב הכ"ל להשיירי אבל מה שלא נראה דברי מוהר"א"כ עננו קשיא. הן אחת שכלל ראיות הרבנים הכ"ל יש להשיב עליהם אבל אם באנו להשיב על כולם ירחק הדרך ואין כונתנו עתה להאריך בפילפולים לאטרורירבין אלא איתאן לענין דינא דמכל האמור נראה דכאומר פ' זפ' אף דחור וכללם פליגי ומוהר"א"כ ס"ל דהתוס' והרשב"א ס"ל בן זא"ב אף שכ"ד איכא תרתי דחור וכללם וגם דהו' דבר שבתמוך ומתן וכל כמה דנפישו דייקי טפי מ"ת אי לאו תפני דכ"ד אמרינן דעתיה דבעל הסקדש דמדקפיד שלעולם יהיה הסקדש ביד שנים ומתנהג על יד שנים וכדון זה שלקח לערב את לוי לא היתה אלא דעת אחד והיה לו לימלך במקדש ופשיע ולא ניתך בו כאמור לעיל היה יכול המוחזק לומר קיס ל' דברי מוהר"ט וכסבר' הכנה"ג והס"ח וקיס ל' דברי תוס' והרשב"א לדעת מוהר"א"כ דאף כשאנו וכללם פליגי וכדעת מוהר"ט ארבי' ז"ל. ועוד לכאורה נראה לחייב את שמעון בכ"ד מ"ש הר' תה"ד בסי' ע"ג וז"ל מ"ת יליף מינה התם לזוואת

לנזואות ולשטרות משום דכרירה לא שייך למימר או לזה
או לזה עכ"ר. הרי דכטרות לא שייך למימר משמע שניהם
כאחד וכל אחד בפני עצמו א"כ ככ"ד שניהם משמע וע"ז לא
פליגי התום והרשב"א אף לפי סכרת מוהרא"ח דהתם לא
פליגי אלא דאף שחור וכללם סברי דאיכא פלוגתא דר"ז ור'
ינתן אבל כנזואות ושטרות לא מצינו מחלוקת ביניהם דרזון
מוהרא"ח לא שיי' בזה כמ"ש הוא בעצמו עיין דבריו ואפ"ש
פלוגתא לא מפשיקו ואינו יכול המוחזק לומר קול כמורה
אדרב"ז ומוהר"ז כל דהם לא ראו דברי התה"ד וכמ"ש הרב כ"ש
ומה מואר גדלה התימה על הרב ה"ז שכל חיליה הוא מתשו'
התה"ד ואיך לא ראה מ"ש התה"ד שם דכטרות ונזואות לא
שייך למימר או והרב כ"ש כתב הפך דבריו שהרי כתב וז"ל
וכן מההי' דנכסי לך ולכניך דהתם ג"כ הוא כרכילניה שכן
הביא מוהי"ת לאהרן וכו' הרי נראה דנתקשה הרב כ"ש
דנכסי לך לא הווכר בנזואות דאיירי בשכללם והשיב דבזכות
הש"ס הוא בכללם וראיה לדבר דיליף לה מוהי"ת לאהרן
ולכניו דאיירי בכללם והרב תה"ד כתב להפך טעם שטרות
ונזואות אינו מטעם שכללם אלא מפני דלא שייך בהו למימר
או זה או זה מ"מ שהרבנים לא ראו דברי תה"ד כראיה דזרקו
בוש דבריו כאמור א"כ ככ"ד אית לן למימר דשניהם כאחד
השמע ואין כמעשה יחיד כלום דלא שייך למימר או זה או זה
כששניהם קיימים ובמקום אחד אלא דכל זה איכא שום דנהי
דישבו דברי הרשב"א דקמא דלא ליפליגו אתה"ד בהא
דנזואות ושטרות ואולם תשו' סוף דהרשב"א אשר פסקו מרן
סי' רכ"ח כנזואות היה ונזואות דהרשב"א ומרן הפך התה"ד
בהא דנזואות ואין נראה דמשום הכי אתי עלה הרב כ"ש
להיחא דנכסי וכו' מטעם דכיליניהו דכל כי האי הוה ליה
לפרש :

אבל

מ"מ נראה דכ"ד שניא ושניא מדון הרבנים דכ"ד
מודו כ"ע דחייבי להתנהב על דעת שניהם לפי
שכתוב בשטר וז"ל עוד התנו ביניהם שמהריות שיריחו
המעות הנו' יתנו טובים השנים וכו' עכ"ל הנה דכיון דפרש
דהחיות על שניהם ככי האיגוואל היינו כמו יחדיו האמור
בקרא וצריך להתנהב ע"ד שניהם ומכא אמרנא לה מדברי
הרשב"א ז"ל בתשו' סי' קפ"ג ז"ל עוד שאלתם הרי
שהקהל עשו תקנה בענין הנזואות והנזואות במזון הקהל
וכתוב בה לשון זה והשנים הנזואות והנזואות במזון הקהל
לא יהיה כח בידם לעשות שום הנזואה משני ד' ולמעלה וכו' .
ואם האחד נושא ומתן כמעשה הקהל לכרו וסבירו הנושא
והמתן השני הרשעה לעשות כל הנזואה והוא נכנס מעתה
לכל מה שיצא דיהיה זה הנושא והמתן ממלא מקום חבירו
לחיות השנים כיון שחבירו נתן לו רשות ועשאו שלוחו על כך .
תשו' וכו' וכן האחד מן השנים שאלתם באחרונה אינו רשאי
ליתן לחבירו רשות היחיד לעשות דבר בכלל שהקהל כבר
דקדקו בכל ההנזאה ומזון שיבשו המזוני' שלהם ולא האמינו
בפחות מכו' ד' אלא שנים ואין היחיד נאמן ע"ז עצמו להס'
וכמו שלא האמינו למעלה מכו' ד' אלא הרוב וכן מסך זה
למעלה אלא כולם עכ"ל הרי דס"ל להרשב"א דבאומר שנים
צריך שיתנו שניהם דוקא והיחיד אינו נאמן ע"ז עצמו ולא
הוכיר בזה מחלוקת דר"ז ור' זכתן . ה"ה ככ"ד דכיון שפרש
המקדיש שלעול יהיה המזון ביד שנים כאמור לעיל וסיתתהנו
שניהם ושניהם נתחייבו לתת כל מעשה היחיד בטל וכיון
שכ"ד נבמה הדבר ע"ז שמעון יחידו בטל וחייב כאמור .
האמנם יש מקום לפרש דברי הרשב"א במ"ש וכו' שלא
האמינו למעלה מכו' ד' שהוא ראיה לדבריו ולא מפני שכתוב
שנים ולעולם גימא דאף שכתוב שנים הוי כחור וכללם דאיכ'
מג"ד דלא הוי כיתרין לזה איכא למימר ביון שהתנה שלא

יתנו המעות אלא ע"ז ערב גילה דעתו שתמיד המעות הנו'
יתנהבו בשתי דעות דהיינו הלוה והערב ונס המסכנין כשנו'
אפטרן ואמרינן דעתיא שיתנהבו דוקא בשניהם דהיינו
המפתח ביד אחד והנכסים ביד א' ומדגילה דעתו שלא יוכלו
לתת לא בערב כאמור זה נראה שגם מה שכתב טובי השנים
היינו שני אפטרן דוקא ועל דרך שהוכיח הרשב"א כנו' .
ואולם נראה להכריח מה שפרשנו ברישא עיקר
דטעמא דהרשב"א בתשו' זו אשר ככ"ז היינו
מטעם שאח' בהדיא שנים כמ"ל דהרי קשיא להו להאחרוני'
תרתיה תשו' הרשב"א הויא דמוך שחבירי מרן כנו' רכ"ח
עם תשובת הר"שכ"א שהביאה מרן סימן רנ"ט וכבר
הרב נאמן שמואל' שכ' בחילוק כללם דהתה"ד אכל כבר
כתבנו דמוהרא"ח כתב דהרשב"א בחדושו להפכת קמא
פליגי ע"ז . וכפ"ז דהר"א קושיא לרובתין דתרתיה תשו' הרשב"א
סתרי אהרדי אמנס בהניח המונח הנו' דאם אמור יאמר
תיבת שניהם בפ"י לכ"ע בעינן תרי לעיובא נוחים דברי
הרשב"א דבתשו' חנוך שהוא אמר פ' ופ' אכל בתשו'
האחרת קאמר בעצת שניהם ודון מיכה לכ"ד דקאמר בפני'
פזבים השני' דתרתיה בעינן באופן דוכל הדריין וכינו לדין
רכ"ד אין כמעשה אחר כלום וחזר הדין כאשר כתבנו
בתחילה ששעון חייב בחלקו ובחלק חבירו מרין ערב שאם
אין לו ללוי לשלם חלקו חייב שמועון בכל מכל הטעמים
האמורים . ועוד נראה דכפי דעת ג' עמודי עולם הרא"ה
ור' פנחס אחיו והר"שכ"א דסוכרים דלא פליגי ר"ז ור' יונתן
אלא במניעה שכן כתב הרשב"א בחדושו לפ' השואל וז"ל
וקבלנו מרבינו בשם ר' פנחס אחיו שלא אמרו ד' זר' יונתן
כן אלא דכבר שיש בו מניעה כגון לא תחרוש לא תקלל וכו'
אבל באומ' שיעשה לפ' או שיתן ודאי שיעשה לשניהם משמע
ולא מפטר באחד מנייהו עכ"ל . והגם שהאחרונים כנו'
דייק להקשות עליהם שערי תשו' לא נעצלו ואין ספק דאם
רבתינו האחרוני' היו רואים דברי הגדולים הלא היו קובעים
ההלכה כמותם ואין לומר בזה קול' באחרונים אשר נראה
מהם הפך דברי הגדולים הנו' וכבר דדוע דכל שלא דאף
דברי החולקים אין לומר קול' משום דהם מהראשונים ופשיט'
שלא היו מודים נכד סברתם הוא הדין ככ"ד דכיון שהמניח
שנתנו הוא לעשות מעשה דעת שניהם בעינן .

ועוד נראה דכ"ד אין שום ספק כדבר שלפי האמת
לוי לקח המעות שלא מדעת שמעון חבירו
מפני שפסע והניחם בידו מבלי שמירה כראוי שכן נתברר
בשאלה שהמעות היו נתומות ביד לוי מבלי שהנחת חבירו
כראוי ואכלם וכבא שמעון לראות את החשבון כמנהגו לא
מוצא פ"ק ויצעק אחא מה אענה להמקדיש ובאותו זמן לקח
שטר מאם לוי והוא נכנס ערב בעדה ונמצא שאפי' דעת
שמעון לא היה בעת שלקח המעות לוי וא"כ לא היה כאן
אפי' דעת אחד שהרי לעצמו לקחם שלא מדעת חבירו ואחר
שנחברר כל זה ודאי חייב שמעון לפי שפסע שעוב את
הנכסים ביד לוי לכרו וחייב בחלקו ובחלק חבירו מרין ערב
וכדכתי' לעיל . ומה שהביא ראיה שמעון שהיה לוי אמור
כנכסי שהרי ראובן המקדיש מחר בידו ומזון מסך שלשת
אלפים שקר ענה שראובן לא מסר ממנו בידו אלא ע"ז ערב
כידוב ועוד שאפי' שבמזונו האמינו במזון ההקדש לא
האמינו וכן מבואר במשפט דקח חלק ראשון ד' רל"ד ע"ג
שכתב וז"ל אם היה מאמינו במזון כנו' לא' הכא נתי אחריו
דכותא דבתמונו האמינו במזון ההקדש לא האמינו ועוד
ראיה שלה סמך על המקדיש כלל דהרי כתוב בשלא שהמזון
לקחו בזמן נשואי בת אחיו . א"כ איפוא איך יתכן לומר
שסמך על ראובן המקדיש והרי עבר זמן רב משנשאת בת
אחיו

אחיו עד שנתן המקדש הסך הנו' כידוע . ועוד ראיה שלא
 סמך על המקדש דהרי באותו פרק שמסר בידו ההקדש
 הזה חסר בידו שמעון חמון מהקדש אחר שהיה בידו מסך
 אלף ות"ק אריות כידוע הרי לך דלא מפני שמסך על ראובן
 המקדש מסר שמעון ההקדש ביד לוי אלא מפני שלוי היה
 איש ישר בעיניו ועוד בה דמי הגיד לשמעון שמה שאכל לוי
 הוא מהמעות של ההקדש היה דילמא מה שאכל לוי היה
 ממועות ההקדש האחר שהיה אלף ות"ק אריות לא שמעון
 טעיל את ממון ההקדש האחר ועזב את ההקדש הזה בידו
 כדי להציל את ההקדש האחר בפסע פשיעה במורה :

כרל העול' אכל המוקדש דשמעון חייב בחלקו דהיינו חצי

ממון ההקדש אחר שיתבר' שלא הציל את ממון ההקדש
 האחר כממון ההקדש הזה לפי שטניהם היו בידו של לוי ואז
 חייב בחלק לוי מדין ערב ונוד ישראל יצילו משביאות ויראמו
 מתורתו נפלאות . כ"ז כתבתי להלכה ולמעשה והדבר תלוי
 אל אצילי בני ישראל הר' המו' אשר הבית נכון עליהם ועל
 פיהם יקום דבר ועל ראשיהם מלמעלה הרב המובהק חירא
 דכיוא הו' להאיר את עיניו ולהורות לנו את הדרך אשר נלך
 בה ואת המעשה אשר נעשה ויבא שכת"ה
 כ"ד הצעיר רפאל בנימין חיים מורנו ס"ט :

סימן י"ב

ראיתי

את השאלה ואת אשר כתב עליה החכם השלם
 הדין המצויין כמוהר"ר רפאל בנימין חיים
 מוריכו כר' ואת אשר כשא וכתן בדבריו הפוסקי' ז"ל לא נזכרה
 אלא לפלפול ואכן בדין לא מצוינן לעמוד על כל דבריו רק
 לא אמאי ראית ביה צורך לענין הדין לכד נאסר דאין הפנאי
 מסכים עמי לבוא בדרך ארוכה .

ואען

ואומר הנה בהשקפה ראשונה יצא החכם השלם
 הנו' כקונטרסו לרון דינא שאין דין כ' אפטרור'
 בדין שנים שלוו מאחד שהם ערבים זה לזה אלא שכל אחד
 חייב בחציו דוקא דהכי רן את הדין מוהרא' ז"ל כתשו' סי' כ"ז
 ושכן הסכים הרב כה"ג בהשקפה ב' סי' ע"ז אות יוד . וכתר
 הכי יצא לרון בדבר חדש שכ"ד השני האפטרור' שמעון ולוי
 הנה הנם ערבים זה לזה כשנים שלוו מאחד שהם ערבים זה
 לזה כנודע וחיליה מתשו' מוהרא' הנו' עצמה שיצא לחלק
 דהיינו טעמא דשני אפטרופוסים הדין מותן שלא יהיו ערבי'
 זה לזה משום דשאני שנים שלוו שיש להם טובה מדבר זה
 ועל כן אמרי' הואיל ונהנו מהנין ונעשו ערבים זה לזה
 דאדעתא דהכי הלום המלוה ומשא"כ גבי שומרים או
 אפטרופוסים שאין להם טובה לא אמרינן שהם ערבים זה
 לזה ואף הבא ככ"ד כיון שהם שיש להם הנאה לאפטרופוסים
 הנו' ככתוב בשטר שמה שירוחו ויתר על הששים אריות
 יקחו שמעון ולוי בעד שכר טורחם ועמלם בא לכלל כרון
 שנים שלוו שהם ערבים זה לזה כיון שהם שיש להם טובה
 ככתוב באורך בקונטרסו ע"ש :

אמנם

לע"ד אחינא דאי מוא' אבתי אין כהו
 יפה לרון דינא פסיקא לעשותם ערבים זה
 לזה ולאפוקי ממוכא עפ"י חילוק מוהרא' הנו' וטעמא נאסר
 דמלכר דאיכא לדוחה לרחות ולומר דער כאן לא קאמר
 מוהרא' ז"ל דבשנים שלוו הנה הנם ערבים זה לזה משום
 דמשי' להו הנאה אלא דוקא בהנאה רבתי דכל ההנאה הוא
 לעצתם כשנים שלוו ומשא"כ בהנאה פורתא שכר הטורח
 ועמלם ככ"ד לית לן למימר שאפטרופוסים נעשים ערבים
 זה לזה לאפוקי ממוכא מיד המוחזק ולא תידוק מ"ש אבל
 גבי שומרים ואפטרופוסים שאין להם טובה וגו' דחשבתה הא

אית להו אפי' הנאה פורתא ונעשים ערבים זה לזה אלא
 תידוק מדין הלוואה דאית להו הנאה טובה והער על זה
 דברי הרב האחרונים שאך חילק למילתיה דהרמב"ן ז"ל
 דכתב דאם הפקיד גבי שנים דריוו כשנים שלוו דלא איירי
 כסתם פקדון אלא מיירי בהתנה בהרייהו כפי' וכמו ששנינו
 עתת ש"ח להיות כשאל וגו' ע"ש . ולא קאמר כפי' דאיירי
 בהתנה בשומר שכר דהוה רבותא טפי משאל רכל הנאה
 שלו דרמיא להלוואה שהרי לשון המשנה הוא מתנה ש"ח
 להיות פטור משבועה והשאל להיות פטור מלשום כמורב
 באופן דאף את"ל שרנון הרב וכונתו כרי לאוקמיה כש"ח
 משום דסתם פקדון הוא בש"ח הנה כיון דאוקמיה דמתנה
 וגו' הרי אשתכח דלאו ש"ח ממש הוא אלא דמתנה ואם כן
 הו"ל לפחות דאיירי כמתנה להיות כש"ח דהוה רבותא
 טפי כמובן וכן מטיין דבריהם מחנה אפרים ז"ל שהביא
 בקונטרסו ז"ל איברא דהאי מילתא דערבות גבי פקדון לא
 בריחא לן דבשלמא בהלוואה או השאיל לשני' שייך ערבות וגו'
 הואיל ומטי ליה הנאה ע"ש . הרי דלא קאמר ש"ש כלל
 אפי' בדבריו האחרונים כמובן . ועוד בה דהרב מוהרא'
 והרב מחנה אפרים ז"ל לא העמידו דבריהם על מאי דלא
 הזכיר מרן ז"ל בש"ע פקדון כלל אשר החמתו אכן דאלין
 אחר הוראותיו באנו לכית הספק דשמא אין דעת מרן
 מסכים למידן דינא כפקדון כדון שנים שלוו שהם ערבים זה
 לזה או לא ויצא לחלק חילוק ההנאה כדי שבעצמו כח היפה
 לרון דינא פסיקא לדעת מרן ז"ל דכל שיש הנאה אפי' שכר
 הטורח לכד שכחו לכלל להיותם ערבים זה לזה שהרי עין
 רואה דלא אייתו הרבנים אי איכא פלוגתא בדין הפקדון
 דאינו' ערבי' לא סתמא קתני מוהרא' ז"ל דהרמב"ן ז"ל הזכיר
 פקדון ובקש לתת טעם לדבר והרב מחנה אפרים ז"ל דבריו
 היו על מ"ש הרמב"ן דבם בפקדון ערבים זה לזה דקשיא
 ליה דהו"ל אשתכחתי דאפי' קבל עליו הערבות אינה כלום
 ואוקי לה כשאל כמו שיראה הוהא . אמנם אכן בדין
 דאעיקרא מספיקין דשמא מרן ז"ל אינונו מסכים גבי
 פקדון כיון שלא הזכירו אס כן מאין הרגלים לרון דינא פסיקא
 גם לדעת הר"ן ז"ל ראפילו בשכר הטורח נעשו ערבים כל
 שלא בא לכלל כשנים שלוו מאחד דאית להו הנאה רבתי .
 באופן דאי לזאת יפה כח הדוחה לרחות ולומר דמ"ש הרב
 מוהרא' ז"ל בסוף דבריו ז"ל ועוד אני אומר דאף את"ל שני
 שומרים יש להם דין שנים שלוו מ"ת שני אפטרופ' אין להם
 דין זה מטעם דקול' מהנהו אבי יתומים לא יטבע כאכא
 שאול דאח' הכי דחיישינן שמא תמנע ולא עבדוה' דאיכ'
 למימר הכי לענין זה דאם הוא יתערב בעד חבירו יתנע
 ע"ש הרצון בו דכאטרופוס' אף דאית להו הנאה אינה ערבי'
 זה לזה כיון דתלי טעמא שמא תמנע ולא עבדו דטעמא
 רבא איכא לחלק בין שומרים לאפטרופוסים דאף דאם מודים
 דבשומרים אף בהנאה פורתא כגון הנאת הטורח הני
 ערבים זה לזה כפשוט דברי הרב הראשונים מ"ת גבי
 אפטרופוסים מקום יש למימר דס"ל להרב שכר הטורח
 יתחייבו להיות ערבים זה לזה כיון דתלי טעמא שמא תמנע
 ולא עבדו משום דשאני גבי שומרים דאין להם כי אם שמירה
 לכד דלא נפיט טרחייהו ואמטו להכי אפי' בשכר מעט איכא
 למימר שבעש' ערבים זה לזה ומשא"כ בשני אפטרור' דנפיט
 טרחייהו מלכר השמירה לכקש לתת המעות לריוח היום
 ולהשביח אס הוא תקום בטוח לעשות חשבון ולקבל המעות
 של הרווח בכל שנה ושנה ואיכא למיחש לשמא תמנע ולא
 עבדו באופן דטפייר אית לן למימר דבשני אפטרור' דאין בהם
 דין ערבים זה לזה הרצון בו הנם שיש להם הנאת הטורח
 והעמל ויש טעם לדבר למימר הכי מ"ת מוהרא' ז"ל
 כח"ת

בח"מ שלהי סי' רץ וזל ובעל העטור כתב שאפטר' מעיד
 תשו' וכן כתב ר' ומילתא דפשיטא היא דמעיד כשאינו
 מקבל פרס ואינו מובע בדבר עכ"ל ע"ש. ועיין מ"ט הרב
 הפרישה ז"ל שם בסי' ר"ץ וזל ומ"ט ומילתא דפשיטא היא
 כשאינו מקבל פרס וגו' ק"ק חף אס יקבל פרס אינו מובע
 בדבר כשמקבל הפרס עכ"פ הן שיוצא ממון או לא וגו'
 ונראה דה"ק היכא דאינו מקבל פרס מילתא דפשיטא היא
 בלי שום חילוק משא"כ כשמקבל פרס או יש חילוק בדבר
 אס על כל פנים נותנים לו פרס או דוקא אחר שיוצא וגו'
 עכ"ל ע"ש. הרי דאשכחן בדברי הראשונים ז"ל שלפעמים
 נותנים פרס לאפטרופוסים ואפ"ה כל שהפרס נותנים לו
 עכ"פ יכול להעיד ודין אפטרופוס יש לו שהרי גדולה מזו
 הו"ל לאשמועינן שאין לו דין אפטרופו' ומילא משתמיטת חד
 מן קמיא למימר דכשנותנים לו פרס על טרחו דאין לו דין
 אפטרופוס לכמה דברים שהקלו מעליו מטעמ' שאם מונע
 זלא עביד וצא וראה מ"ט הטור ז"ל בסי' הנו' והביאו מרן ז"ל
 בש"ע ט"כ ב"ד ז"ל וזל שאי האפטרופוס ללבוש בגדים נאים
 מנכסי היתומים לחובלתם כרי. שיהיו דברים נשמעין וגו'
 ע"ש. ופוק חזי מ"ט מוהר"ב ז"ל שם בסי' ר"ץ ס' ט"ו וז"ל
 כתב הראב"ד ז"ל כמו שאפטרופו' יכול ליתן המעות כיד
 אדם כאמן לשעסעס כך יכול ליקח אותם לעצמו בתורת
 עסק וליקח הריוח שהיה לוקח אחר ובלבד שידיע הדבר
 לב"ד וז"ל וכו' שגנאי וגו' משום לזות שפתים עכ"ל וכתב מרן ז"ל
 בכ"ז ז"ל ומ"ט רבינו ז"ל וכו' וגו' משום לזות שפתים וגו' אין
 בו כית מיהוש כיון שהודיע הדבר לבד ע"ש והביאו מוהר"א
 גופיה שם בהנהגה סי' ח"ע"ט אלא דמרן ז"ל פסקו משום דהוא
 סוכר כמ"ד דבמעות בעין לא צריך אפטרופוס אלא ע"כ ב"ד
 עצמו וכדע:

אמנם

נקוט מיה' דהגם שמו' לו הנאה לאפטרופוס
 דין אפטרופוס יש לו לכמה דברים רלא
 משביעין ליה על טענת שאם וגם דפטור תבנייה ואכריה
 ומפשיעה וגו' למ"ד וגו' וכלהו ה"ט משום דתמוע ולא
 עביר. באופן דיפה כחינו לומר דכיון דמוהר"א בכתבו
 הנו' תל' טעמא דבשני אפטרופו' אינם ערכים זה לזה משום
 דתמוע ולא עביר דלאו עפ"י מונח דבריו הראשונים היו דיש
 במשמע דכל דאית להו הנאה הס ערכים זה לזה אלא
 מילתא חדא והרצון בו שהגם אס יהיה לו פרס על הטורח
 דין סתם אפטרופו' יש להם ואינם ערכים זה לזה שמה
 תמוע ולא עביר שהרי תלוי טעמא שאינם ערכים זה לזה
 משום דתמוע ולא עביר וכיון דאשכחן דאף אס יהיה להם
 הנאה דין אפטרופו' יש להם בכל הקולות משום דתמוע ולא
 עביר פשיטא דאית לן למימר דמוהר"א ז"ל כתאו' הרצון בו
 כדאמרן וכמוכן.

איברא

שהרב מוהר"ב ז"ל הביא בכתר הכי בסי'
 הנו' כשם הרמ"ה ז"ל ופסקו מרן ז"ל שם
 בסי' ע"ט שם סי' זו וז"ל אכל אפטרופו' שמינה אבי היתומים אינו
 נשבע על טענת הספק אכל נשבע על טענת ודאי וגו' ואם
 יש לאפטרופו' חלק הריוח אפי' תינהו אבי יתומים נשבע אפי'
 על טענת ספק עכ"ל. וכתב מרן ז"ל בכ"ז דטעמא
 משום דכיון שיט לוריוח לא תמוע עכ"ל ע"ש. ולפי
 הדברים הללו יש לרין לפוס דיהטא דכ"ר לא בא לכלל למות'
 ביה דילת' תמוע ולא עביר כיון דאית להו חלק בריוח שאם
 יעלה הריוח ותר על הששים אריות הנשאר יהיה להם וכדין
 השכועה שמשיעין אאותו לאפטרופו' אפילו על טענת
 ספק דלא תמוע. כיון דאית חלק בריוח כמ"ט מרן
 ז"ל.

אמנם

לע"ד לא היא דאכתי אין מוכאן ראיה מספקת
 להוציא ממון מיד המוחזק דלא רבוק חזי מ"ט
 הרב ב"ח ז"ל שם במילתיה דהרמ"ה ז"ל ומ"ט הרמ"ה אס יש
 לאפטרופו' חלק בריוח פשוט הוא דכיון דנעשו שותפין בעסק
 לא נפקא ליה מרין שאר שותפין דתין בפ' הנשבעין
 דמשביעין אותם בטענת שאם עכ"ל ע"ש. הרי דהזקק
 הרב ב"ח ז"ל ללמדנו דפשיטא דההיותו אפטרופו' שותף קא
 מיירי וכדור. דאיתא לאפוקי דלא נימא דאף אי אית ליה
 לאפטרופוס קצוב על האפטרופו' דינא הכי וטעמיה משום
 דהא חזין בדברי הראשונים ז"ל דלפעמים מוחזין פרס
 לאפטרופוס וגם אמרו דיכול האפטרופוס ללבוש בגדים
 נאים מנכסי היתומים וכדפתו'. לעיל ולא אמרו בו דבר
 להחמיר על האפטרופוס רק הכא דאית ליה לאפטרופוס חלק
 בכח ומשפט השטן הלזה הוא מורה דאיידי בשותפין.
 באופן דאי לזאת אכתי יפה כח המוחזק בכ"ד לטעון
 דפשיטא שהרב ב"ח ס"ל דגם הר"ן הכי ס"ל בפ"י מילתיה
 דהרמ"ה ז"ל אלא דלא חש להאריך מרן ז"ל מחמת שהיא
 פשוט וכמ"ט פשיטא הוא ומעיד על זה מ"ט מרן ז"ל בש"ע
 ח"מ סי' כ"ג ז"ל אלו נשבעין בטענת ספק השותפין וגו'
 והאפטרופו' שמו' אותם ב"ד על היתומים וגו' וכן הכית
 שהוא נושא בענייניו בע"ה כל אחד מלא נשבע בטענת ספק
 מדבריהם וגו' ע"ש. הרי דמעט אפטרופו' שמנהו אבי יתומים
 כמדוע וכמ"ט הסמ"ע ז"ל שם בסי' ב' ע"ש. וחזין ליה
 למרן ז"ל דכתב שם בכ"ד ב"ד והטעם משום שמוחזיק היתר
 לעצמו וז"ל ומ"ט וגו' ופירש"י מ"ט שהטילו עליהם שכועה
 בטענת שאם משום דמורו היתרא לעצמם לפי שטרו
 בכנסים וכתבו התו' פסקו ר"ת דמלוא למחזית שכר אין
 יכול להשביעו דכיון שלוקח שכר עמלו אינו מורה היתרא
 ופי' ואפשר דמ"ט פירש"י וכן הכית אחד מן האחים. לפי
 שדרך אחד מן האחים שמתעסק בכנסים אכיו שלא לישול
 שכר הילכך מורה היתרא אכל אינו נשבע למא אף דרך
 להתעסק שלא בשכר וכיון דמתעסק בשכר לא מורה היתר'
 אינו צריך לנשבע אכל מדברי הרמב"ם שכתב בפ"ט מהל'
 שלוחין המטלה כיד חבירו חפץ למוכרו וגו' וכתבו חפיונו ז"ל
 לקמן בסי' זה גראה דל"ט בין נושא שכר לשאינו נושא לעולם
 נשבע וטעמא דאף עפ"י שנושא שכר מורה ואומר שלא
 כתבו לו פראוי לפי טרחו עכ"ל ע"ש הרי דבהדיא כתב
 שלפי דברי הרמב"ם ז"ל בן הכית נשבע מיירי אפי' כלוקח
 שכר טרחו ודכותה גבי אפטרופו' שמינהו ב"ד דכתב דנשבע
 פשיטא דקא מיירי אף דפסקו לו לישול שכר טורחו ודפוקתה
 גבי אפוט' שמינהו ב"ד דכתב דנשבע פשיטא דקא מיירי
 אף דפסקו לו לישול שכר טורחו וכמו דאשכחן בדברי
 הראשונים ז"ל שלפעמים פסקין ש"ט לאפוט' בדכתיבא
 וכדור דממילא מנה שמעינן דאפוט' שמינהו אבי יתומים
 דמעטינהו רלא תשביעין ליה על שמה היינו אפילו
 שלוקח שטר טורחו ומטעמא דתמוע ולא עביר וכיון
 שמתן זכרנו לברכה קא מיירי בש"ע להלכה הך מילתיה
 דהרמב"ם זכרנו לברכה שם דמן הנודע דכל דמתס. מרן
 תחילה כמ"ן הפוסקים וכתר הבי כתב דיש חולקים דמ"ל
 דהלכה כסתם והנה כיון עכ"ל דמחוי דפסקו ס"ט בסי' ר"ץ
 שאם לוקח האפטרופו' חלק מן הריוח דאפי' הוא אפטרופו' דמינהו
 אבי יתומים דמשביעין ליה אפי' בטענת שאם דעינו דוקא
 כלוקח חלק כשותף. במור. כמ"ט הרב ב"ח ז"ל לא אף גם
 זאת כלוקח שכר טרחו ועמלו דפסקו לו שהרי גילה דעתו
 בסי' ג"ג רלא תשביעין ליה על שמה ואפי' כלוקח שכר
 טורחו כמו שהכרענו וכמוכן. באופן דיפה כח האפטרופו'
 בכ"ד לטעון וטענת דהכי ק"ל כל רלא אשכחן אופכא בני'
 אלא

אלא שכל שאינו שותף מוטף קפדי והדר דינא כמו שדן
 מהרא"י ז"ל דחיישינן דילמא ממנע ולא עביד ואינס ערכים
 זה לזה והגם שבכ"ד הא אית להו לאפטרו רוחא וחקל כריות
 אשר יותר מן הששים אין זה מנעם שותפות וכמפטר לישאל
 דהרמ"ה ז"ל דקאמר אס יש לוחק כריות וככ"ד מלכד שאין
 להם לאפטרו חלק כריות אלא מן כתר שיעלו הששים
 בשלימות ואם לא יעלו אין להם כלום. עוד בה דכפירושא
 אתמר כשטר כעבור טורחם ועמלם ומגרע גרע חפרס
 הקובע על האפטרופוס דלפי דכריהב כ"ח ז"ל קפדי
 אכשי ומנע ממנעי דלא אמרוה לא בשותף דלא קפדי דאי
 משכיבינן ליה על טענת ספק כיון שדון השותפים סבי
 הוא :

וב"ש

דאעיקר דרינא פירכא דיפה כח הדוחה לרחוק
 ולוח לא ראי זה כראי זה דאין לרון מדין השכוב
 דמשכיבינן ליה לאפטרו אפי' מינהו אבי יתומים אפילו על
 טענת שמה כל דאית ליה חלק כריות לעשותו מחמתה גם
 ערב בעד חלק האפטרו חכירו דלא סוף דבר אחרו לכל
 מילי אלא דוקא לענין שבעה דכיון דהכל היה על ירו ואית
 ליה רוחא בא לכלל כעין שותפין משכיבינן אותם אפי' על
 שמה כיון שהקדן והריות קשור ואדוק בשבעה למצן דעת
 אמיתות הענין כעין שותפין ולא ממנע כיון דעיניו הרוואת
 דהכי הוא מנע העולם ומשא"כ לענין להיבדו כדון ערב
 בעד חלק חכירו ופטר כשכר הטורח שנותנין לו שאין דבר
 קט הלזה מפייה דעתו של אדם להיות ערב בעד חכירו
 וממנע ולא עביד כל שלא בא לכלל בשנים שלו. שכל ההנאה
 להם גפרס באופן דשפיר יש פנים בהלכה בכ"ד
 למימרא שבה לכלל כמו שדן מהרא"י ז"ל דכשני אפטרופ'
 אינס ערכים זה לזה דאי מחייבינן להו ממנעי ולא עבדי
ודע שיש סעוד קצת לחלק הכי ממאי דחייבין להו לרבנן
 קמאי ז"ל דפליגי באם פשע האפטרו' שרבינו
 חיים ז"ל ודעימיה סברי דפטור כמ"ש מהרא"ה ז"ל שם בסו'
 ר"ן. וכתב מרן ז"ל שם בבב' בשם רבינו חיים ז"ל דטעמא
 נזשום דילמא ממנע ולא עביד ושמא האפטרו' נשבע ליתמי
 כמ"ש מהפוקין היינו שלא עכב כלום משלם אבל אין
 נשבעין שלא פשעו שאפילו פשעו פטורין עש"כ. וכלור
 דמילתיה דר' חיים ז"ל קאי אפי' באפטרו' שמנוהו ב"ד
 וכנראה מדברי התו' ז"ל שם וא"כ הגם דפסק מרן
 ז"ל כשאר הפוקים דס"ל דהאפטרופוס חייב בפשיעה
 וגם דאי אית ליה חלק כריות דמשכיבינן אותו אפי'
 על טענת שמה והגם שמינהו אבי יתומים דרינא הוא דלא
 משכיבינן ליה על שמה מ"מ חסתיין לחייבו לפרוע פרעות
 הפשיעה גם למנוהו אבי יתומים ואף גם זאת לחייבו שבעה
 על שמה כיון שיש לו חלק כריות אמנם לא אף גם זאת לחייבו
 על חלק חכירו לעשותו ערב לפרוע פרעות פשיעותא
 דחכריה מן כתר דאעיקרא דרינא בפשיעותא דידיה איכא
 דלמ"ד דפטור ותרי דרגי לא סלקינן דהא איכא לחלק אפי'
 באית ליה חלק כריות בין שבעה דמי לשותפין דלא קפדי
 לחייבו בעד חכירו דקפדי ודילמא ממנעי ולא עבדי
 כמו שדן מהרא"י ז"ל וכ"ש וכ"ש השתא מיהא שהכרענו אכן
 כדיון שטרעת מרן ז"ל דגם לא משכיבינן ליה כיון שאינו
 לוקח אלא שטר טורחו כרכותבא. וכיון דהכא בכ"ד רבעל
 הקדש אינו יהיה מנה להני תרי אפטרופוס' על כשני הקדש
 פשיטא דאפטרו' שמינהו אבי יתומים דייבינן להו ותחיל
 הקפידה כהו דילמא ממנעי ולא עבדי ואינס ערכים זה לזה
 כמו שדן מהרא"י ז"ל כדון דידיה:

ואין

להשיב כנגד הסוד למימרא דאעיקרא דרינא לא
 באמרו שיעורין הללו לחיטא לשמה ממנע ולא

ופוק חוי מ"ש תוס' ז"ל בפ"ב דבב"ק דף ל"ט ע"א
 בר"ה דאין אחרת מעלות אפטרו' ממנעי ולא
 עבדי וגו' וז"ל ואומר' דודאי מחויי האפטרו' לשלם בפשיעה
 ולא ממנעי וגו' אבל כאן דשלא בשביל היתומים ממנע אותו
 דטוב היה להם שלא היה להם לאפטרו' אלא בשביל תקנת
 העולם ממנע אותו כד' שישמור שאור שלא ינח אף אחרת
 דמשלם ממנעי ולא עבדי. ובירושלמי וגו' עכ"ל. וכן כתב
 בפ' התפקוד בר"ה ימא ליה זיל שלם ע"ש. הרי דטענה
 והשטא זו דממנע ולא עבדי ללא דוקא גבי אפטרו' יתומים
 באמרה אלא אפי' בר מינה דאפט' יתומים כמובן ולא יעלה
 על לכת לטות מחמת מ"ש הרב הש"ך ז"ל בח"מ סי' ע"ב
 ס"ק ל"ב דקא חייתי שם תאו' הרשב"א הנו' וקא כתב עלה
 ז"ל וא"כ כשהירשט"א ז"ל כתשו' חסיים דנאחן הנכור לא
 דמי לאפטרו' של יתומים היינו דלא שייך ביה דנסיק עליה
 קלא דגברא מהימבא שיהיה ש"ש מטעם זה אבל מ"מ ש"ש
 דמטעמא דמנוה קעביד ומשתכר כפרוט' דרב' יוסף דפשיט'
 דלא שייך ביה לומר דילמא אתי לאמנעי דדוקא גבי אפטרו'
 דיתמי שייך כן דא"כ אתי לאמנעי מלשיות אפט' וקא בלויא
 זו דיתמי שלא ימנאו להם אפט' משא"כ הסא וגו' עכ"ל
 ע"ש. דבהכחה ראשונה נראה כאלו ס"ל דלא אמרינן הכי
 אלא באפטרו' יתומים דליתא. כאשר עין חכם ישכיל זאת
 שדקדק בלשוננו לשון הזהב לכתוב דלא שייך ביה לומר דילמא
 אתי לאמנעי דדוקא גבי אפט' דיתומים שייך וגו' דפשיטא
 משא"כ הסא דמחלק בין כדון לכדון מסכתת הר"א ז"ל ולאו
 הוה ס"ל שלא באמרו שיעורין הללו אלא דוקא גבי אפטרו'
 של יתומים ולא באפטרו' דרב' מנוה כעלמא כלל לא
 הול"ל משא"כ הסא ודלא שייך וכו' לא למינקט שתמא דהך
 מילתא לא באמרה אלא גבי אפטרו' של יתומים דדוקא ותו' לא
 תודי

מרי אלא ודאי דם"ל להרב זל רלאו דוקא גבי אפוטרו"טל
 יתומים אמרינן הכי אלא גם ככל מקום רשיך למיזור והכי
 דילמא אתו לא ימונעי מיחש חיישי' ואתמו להכי אך יבא לחלק
 בין דרון לדרון דקא כלייא זווי דיתמי שלא ירצו להיות
 אפוטרופוס ליתומים ומש"כ הכא גבי נאמן הקהל
 דליכא הך חששא שהם עצמם הם המדברים ומבקשים את
 הדבר ולא מונעי כמ"ס הרשב"א ז"ל. ועוד שנאמן הקהל
 מונעו שמקבל מזה ומותן לזה ולא שייך ביה דשמתא כליא זווי
 כמוכן :

באופן

דאררבי למעין בדברי הש"ך זל עיניו תחוינה
 דמשם סייעתא רכל דאיכא למיחש לדילמא
 מונע ולא עביד ושייך בעין של יתומים דאיכא צד מצו' מיח'
 חיישינן לה ככל מקום. ועיין בתש"ו הרב פרח חטס אהרן
 זל כה"כ סי' ק"ח שחייב את בני העיר לפרוע לראובן הם'
 גמים מטעם שאם לא יפרעו לו בני העיר טוב לא יודקק
 שום אדם בשום תועל' הכולל ע"ס. באופן דאשתכח דכחינו
 יפה לרון דינא כנ"ד דבא לכלל דרין אפוטרו' שמינס אבי
 יתומים מוחש והכא כנ"ד דאיכא טעמא דכלייא קרנ' דהקר'
 פשיט' דריני' כה דינא דמוהראו' זל דאי אמרת שהם ערבים
 זה לזה מונעי ולא עבדי :

באופן

דלפוס כל מאי דכתיבנא לע"ד הרין מותן
 כנ"ד רכיון דמרן זל בש"ע לא הזכיר אפי'
 פקדון א"כ אין כחינו יפה למידן דינא כשני אפוטרו' אפי'
 שיש להם הנאת הטורח שהם ערבים זה לזה דמסתין להביא
 לכלל שנים שלוו לאחד שהפקיד לשנים ומותן להם הנאת
 הטורח לפי חילוק מוהראו' זל הנו' בדבריו הראשונים הגם
 דלאו ברירא לי אי דינא פסיקא קאמר לא אף גם זאת בשני
 אפוטרו' הגם שיהיה להם פרם הטורח שיהיו ערבים זה לזה
 ולאפקוי מחונא מיד בעליו מן כתר דאינס נכנסים בסוג
 שומר פקדון דאית להו טירחא יתירתא בדבריו לעיל וגם
 דמוהראו' זל בופיה לא דן פסיקא אפי' גבי פקדון שהרי כתב
 את"ל ששני שומרים הם ערבים זה לזה וכוראי דה"ט משום
 דפקדון הוזכר בירושלמי וגם בדברי הראשונים הרמב"ן זל
 ושאר הפוסקים זל ולא עבר כה למידן פסיקא איפכא זה"ט
 דכש"ע הדר ביה ובתב"ה פקדון אמנם כרין האפוטרו'
 דלא הוזכר כלל דן פסיקא דשני אפוטרו' אינס ערבים זה
 לזה מטעמא דמנע ולא עביד ושפיר מצי המוחזק לומר ק"ל
 דלא יבא לחלק מוהראו' חלוק ההנאה אלא דוקא דומיא דב'
 שלוו מאחר דכל ההנאה שלהם או אם ישו כמו שותפין בדברי
 הרמ"ה שהבאתי לעיל וכדברי הרב"ח ולא כן בשאין להם
 אלא פרם הטורח והעמל דאשתכחן בדברי הראשונים שלפעמי'
 נותנים פרם הטורח להאפוטרו' וגם שיכול ללבוש בבדי' נאים
 האפוטרופו' הנכסי היתומים וגם לקחת מעות היתומים
 לעצמו כמו לאחרים ואפ"ה יש לו דין אפוט' לכל הקולות
 מטעמא דמנע ולא עביד וכמו שהוכחו לעיל מדברי
 הראשונים זל דבבבא הו"ל לאשתויעין דאפי' נותנים לו
 פרם מטעמינן ליה ושפיר מצי לטעון האפוטרו' כנ"ד קים לי
 כפי' הרב כ"ח זל דוקא בשותפות גמור ולפרש דברי
 מוהראו' זל האחרונים רכיון דתלי טעמא משום דמנע ולא
 עביד דלא שאני ליה להרב בין לוקח פרם הטורח או לא אלא
 דכל אפי"א שוים ואינס ערבים זה לזה כל דאיכא למיחש
 דמנע ולא עביד וגם דמרן ב' זל דלא הזכיר בש"ע אפי'
 פקדון דשפיר איכא למיחש דפשי' דכאפוטרו' איזל ומורה
 דאינס ערבי זה לזה וכ"ש זכ"ש דכבר הכרענו לעיל שדעת
 מרן זל פשי' דהכי ס"ל כמ"ס שדוק' בשותף גמור מטעמינן
 ולא בלוקח שכר טורחו והראנו פנים הנראין כהלכה דכ"ד
 אפי' שכועה לא תשביעין ליה על. שמתא וכ"ש ערבות דלא

ככל מאי דכתי' לעיל וכמוכן :

עוד

מטעמא דמרינא רנה החכם השלם הפוסק הו'
 להייב את האפוטרו' ולעשותם ערבים זה לזה
 מתש"ו הרשב"א זל כמ"ס ח"כ פ"ב דכתב דכל שלא בשטר
 אחר כשותפים נינהו עד מ"ס הא למדת הטעם שנים שלוו
 מאחד שחייבים הוא מטעם השטר שכיון שלוו בשטר א' הם
 ערבים והטעם שותפים שכיון שלוו בשטר אחד הם נעש'
 שותפים א"כ בשקבלו פקדון בשטר א' שותפים בשמירה
 מיקרו והרי הם ערבים זה לזה ואל תשיבני דלא ק"ל כרשב"א
 זל כיון דמרן הב' חולק עליו וכתב בס' ע"ד דע דבדיונים
 הללו לא שאני לן בין אלו בשטר או ע"פ וגו' עד מ"ס הא
 לא אירייא דלא כתב מרן זל הב' אלא במלוה דאיכא הנאה
 וכיון דאיכא הנאה אין הפרש בין שטר לכע"פ וגו' אבל
 בפקדון אפי' שומרה שהשמיטו מרן בס' הקצר וגו' היינו
 בקבל הפקדון ע"פ אבל שנים שקבלו פקדון בשטר א' מורה
 מרן דכשותפים נינהו הואיל וקבלו בשטר א' מטעם הרשב"א
 זל דכתיבנא וכו' ככתו' בקונט' באורך ע"ס :

אנא

דאמרי נלע"ד לא נדק בזה כלל שהרי מרן זל ככ'
 בהדיא כתב דבדיונים הללו שאני לן בין אם לוו
 בשטר או אם לוו ע"פ הרי דמשמע ליה להרב זל דאף אם לוו
 בשטר גם כן דין בע"פ אית להו בדיונים הללו דלא שאני לן
 דחדא היא דתהון ואם כדברי הפוסק שרצה לרון מדברי
 הרשב"א זל דבפקדון מורה מרן דכשניהם ערבים זה לזה
 מטעמא דמוסיף לו תת כח היותם בשטר אחד
 לבעל הפקדון להיותם ערבים זה לזה אם כן אם
 מרן זל הוה ס"ל הכי כ"ש דכשנים שלוו בשטר א'
 דאית להו הנאה טובא לפי ההררנה הללו היה לו כח השטר
 להוסיף תת כח דיפה לבעל המעות לעשותם כקבלנים אם
 רנה מזה בוכה ואם רנה מזה בוכה. ועינינו הרואות למרן
 זל דאפי' אם יהיו שנים לווים בשטר אחד אינס לא ערבים
 זה לזה זא"כ איך אחד חכם הרואה דברי מרן דכתב גבי כ'
 שלוו בשטר א' בין בע"פ חד דינא אית להו ערבים זה לזה
 ולא קבלנים יעלה על לבו לרון דינא גבי פקדון שלא הזכירו
 מרן בש"ע אשר מחמתו נפל כו' ההפרש והתמורה והפרד
 החלקים דה"ט משום דלית להו הנאה ככ' שלוו דאשתכח
 דמגרע גרע הפקדון מדין ההלואה למיזל כתר איפכ' וכלפי
 לייא ליפות כח הפקדון מחמת השטר וליחם סברה הללו
 למרן זל מן כתר דחוינן דבעינן ההלואה דעדיפא טפיד דאי'
 להו הנאה טובא דאפ"ה ס"ל למרן דלא מעלה ומוריד ענין
 השטר כלל וכדרייק דברי מרן זל גם בש"ע שם דלא הזכיר
 שטר כרין ההלואה כלל דלשיטתיה קאזיל מ"ס הב' וכמוכן
 ותו דאררבי איפכא אית לן למידן לדעת מרן מטוף דברי
 הרשב"א זל הללו ולמימרא דכיון דכתב הרשב"א דמפני
 שיד בעל השטר על השתתונה אחרו שיהיו חייבים כל אחד
 בכל הקבלנים אבל מ"מ א"א שלא לפשותה לכל הפחות
 כערבים זה לזה הואיל ולוו בשטר אחד ע"ס דאיכא במשמע
 שהרמזו בו דהגם שמוזר סברת הרא"ש הרין היה מותן
 לעשותם כקבלנין מחמת שלוו בשטר אחד מ"מ מחמת
 דיד בעל השטר על השתתונה איזן כמו כח אלא לעשותם
 כערבים דאוף הכא כנ"ד הגם דמוסברת דה"ט היה נראה
 לעשותם לשני האפוטרו' הללו כערבים זה לזה אפי' לדעת
 מרן זל דם"ל דמגר' גרועי משנים שלוו הואיל והשטר אחד
 נעשו שומרים ואפוט' מ"מ כיון דק"ל דיד בעל השטר על
 השתתונה איזן כמו כח אלא לו' ראינס ערבים זה לזה כיון
 דלא באו לכלל שנים שלוו לדעת מרן זל שלא הזכירו
 דכתיבנא דמגרע גרעו דכל כו' הא הו"ל למרן זל לאומרו
 ולא למשתק שתמיין ולא זו הדרך למידן דינא הכי כלפי' לייא
 אפי'

אפי' לאוקומי ממוכא כל דחויין דלדעת מרן ז"ל אינו מעלה
 ומורג עיניו הסטר וכ"ש לאפקוי ממוכא ולעשות את הקל
 חמור מסכרת הרא"ש כיון דהו"ל יובא כארעא וגורא
 בשמי שמיא באופן דמחילא גם בדברי הפוס' האחרונים
 שרצה לברר ולדון דיבא מהי' דמוהרל"ק ז"ל מרין הסותפין
 שלנו ולהביא לשנים שקבלו פקדון מאחד מהם קבלנין גם
 לדעת מרן ז"ל הם שלא הזכיר פקדון ולעשות את הטפל
 עיקר לית להו סמיכה כלל כדכתיבא וכמוכין וכ"ש
 דבעיקרא דריבא עיקר החילוק טעם איך לחלק ולומר דע"כ
 ל"ק דשנים שלנו הו' דוקא ערבים ולא קבלנים אלא גבי
 הלואה דבוראי הלויים חולקים אותה ביניהם אבל גבי פקדון
 כיון שלא נתן לשלוח ביד מאן פלג הך פלגא מהך פלגא
 וכו' ככתוב בקונטרס ע"ש אין לו יסוד דמה גמט' אי איהו
 פקדון שיש בו דין חלוקה כל אחד ישמור חזיו ואם אין בו דין
 חלוקה כל אחד ישמור אותו וחדש או שפוע אחד בביתו כיון
 דמעיקרא ארעתא דריבא איפקוד סהרי לשניהם הפקידו או
 כשני משפחות והם רשאים לעצמם וכמ"ס הרב מחנה אפרים
 ז"ל ע"ש בתשו' הנו' דכל אחד לא קבל לשמור אלא שמינת
 חזי הספן ודברי הראשונים ז"ל דקא מיימי ע"ש שכתבו
 דהמפקיד אלא שנים לזה הפקיד מחנה ולזה הפקיד מחנה
 ע"ש וכדור :

באופן

דלפוס כל מאי דכתיבא קס דיבא כנ"ר כב'
 האפוטרו' הלל שמעון ולוי אינם ערכים זה
 לזה ואין לכעל הסקדש עליהם אלא חזי מזה
 וחזי מזה :

ואם

כנים הדברים דקא טעין שמעון שכבר
 קיים מה שמוטל עליו שלא לתת מעות
 הסקד' לא בערב אמיר וכו' מהי' טעמא אמיר היה לו הערב
 בריבא מילתא דאף מחזיו פטור כמוכין :

והנה

החכם השלם הפוסק הו' כתב ז"ל ומעתה אבא
 נכוא וכו' והוא דמאחר שהוא ערב בעד אמו
 כבר קים לי וכו' ובעיני שמעון אמיר היה ולא ניכר שהוא
 שכור מעיקרא אלא לאחר זמן והראיה שבעל ההקדש נתן לו
 מחון ושלו למרחקים וכו' דע שהטענה הזאת גושפנקא
 דשקרא מתחזיו בה דמעיקרא טעין שמעון הקדש מעיקר'
 היו ביד לוי ש"מ שמתת וזה לקחם לוי ואם היו ביד שמעון
 לא היה מותנס לוי הרי שלא היה בעיניו אמיר בככס' והאמת
 כן וכו' ככתוב בקונטרס באורך ע"ש אמוכא לע"ד אין זו
 סתירה דשפיר איבא לפרושי למילתיה שטרנון כו' שאם היו
 המעות ביד שמעון הוא לא היה מותן כל כך המעות כולם
 במקום אחד אלא בשנים או בג' מקומות או שלא לתת
 המעות לקרתי בעל ההקדש לא שמחנות שהיו המעות ביד
 לוי שתק' והורה לו כיון שכבר נעשה ערב ולא בן אס היו
 המעות ביד שמעון שהיה רוחה אותו מיום אל יום ולא היה
 הדבר בא לירי כך כמוכין ולעולם שהיה אמיר בעיניו
 ולעיקר הדון אמיר' לא חפיה אמו חיים ולא חפי' בעל ההקד'
 ולא חפי' אפוטרו' דכבר מילת' אמיר' והורה גבר הפב כנה"ג
 ז"ל דכתב בח"מ סי' ר"ך כ"ז אות ג"ב דין דיבא בעון כ"ד ז"ל
 שמעון שלקח מעות מאלמנה אחת והלום ללוו ויורש בן
 האלמנה טוען שפגע שנתן המעו' ללוו שלא היה הגון לתתם
 לו ושמעון משיב שפגעת המעו' הגון וכשר היה ויור' טוען
 ששמעון כת' לאפוט' שלו שהפגז' אחיו נתן המעו' ללוו וכזה
 שפגע שמעון לקול מלחשים והשיב שמעון שהם שהפגזו בו
 אם לא היה ראוי והגון לא היה מותנס לו ומ"ש שהפגז' אחיו
 נתנס לו הוא שאפי' היה הגון בעיניו לא היה רוצה לתת לו
 להיות שלי הוא אחיו ולא היה רוצה להטפל עם הקרובים גם
 שהוא כשר והגון בעיניו אם לוי זה אינו מפורסם לכלתי הגון

אלא תרי הוא כסתם בני אדם כשיטא ועשיטא ששמעון באחזק
 לומר שהוא נתנס לוי כי כעניו היה ראוי והגון ועל התובע
 להביא ראיה ואם לוי זה היה בלתי הגון והיה מפורסם לכל
 העולם נראה בעיני שאין שמעון באחזק לומר בעיניו היה הגון
 דהו"ל כאלו עדים גופתין איתו כמו שיש להביא ראיה וכו'
 עכ"ל ע"ש המי דכתב הרב ז"ל דלא לוי לא היה מפורסם
 לכלתי הגון אלא הרי הוא בסתם בני אדם דפשיטא ועשיטא
 ששמעון באחזק לומר שהוא נתנס לוי כי כעניו היה הגון בעת
 ההיא ועל התובע להביא ראיה ואם לוי זה היה בלתי הגון והיה
 מפורסם לכל העולם נראה בעיני שאין שמעון באחזק לוי בעיני
 היה הגון דהו"ל כאלו עדים מכתשין איתו כמו שיש להביא
 ראיה וכו' עכ"ל ע"ש הרי דכתב הרב ז"ל דאם לוי לא היה
 מפורסם לכלתי הגון אלא הרי הוא כסתם בני אדם דפשיטא
 ועשיטא ששמעון באחזק ועל התובע להביא ראיה ואוף הכא
 בנ"ד אם האפוטרו' שנעשה ערב בעד הרבנית אמו אם לא
 היה מפורסם שלא היה אמיר באותה טעם פשיטא שפוטרו'
 חזיו באחזק במאמרו דההוא טעמא היה אמיר בעיניו ופטו'
 גם מחזיו שכבר קיים מה שהיה מוטל עליו ועל בעל ההקד'
 להביא ראיה ואם היה טעמא כבר היה מפורסם לכל דלא
 הוא אמיר פשיטא דאזו באחזק וחייב לפרוע חלקו
 כדכתיבא :

עוד

יבא לרין דיבא החכם השלם הפוסק הו' ז"ל ולכאורה
 נראה דכיון דהמקדש מונה שני אנשים וכו' וכללם
 וכו' בטור וכו' כ"כ כ"ד שהיה אחד מן המכונים על ההקדש
 ערב בעד אמו ודעתו של אדם קבוכה אצל עצמו נחמא
 שנעשה הדבר ובגמר ע"פ אחד ולא אהנו מעטוי ונחמא
 שפגע שמעון וחייב ומכא' אמיר' לה מהא דאמיר' בפרק
 השוכר את הפועל אמר ליה דרשימי תלתא אפי' תרי תנו
 תלתא כראמרי בתלתא עד דאמר בתלתא ע"ש ומכאן
 למדו התו' במ' סהדרין והנמקין והמדרין וכו' לנעו' פשרה
 צריך שישכיוו כולם לדעת אחת ולא שני בדוכא ופסקו מרן
 ז"ל וכו' ובכ"ד כיון שאחד מן המכורין היה ערב בדבר נחמא
 שגמר הדבר בדעת אחד וכו' עכ"ל ככתוב בקונטרס
 אבא דאמיר' לא זו הדרך ליושב על המשפט לרין דיבא מהא
 דהשוכר לכ"ד שהרי שהיא דהשוכר מיידי שהאחד מן
 השלם חולק על חבירו שאין דעתו מסכים עמהם לא כלפי
 לויא במ"ש רש"י ז"ל ע"ש בסוגיא דמתבאר מתוך דברי התוס'
 הנו' ע"ש בריש סנהדרין ונשא"כ הכא בכ"ד דשניהם גם יחד
 בהסכמה עליו בדעת אחד למיעבד הכי באופן דאשתכח
 דנפל הספק למען דעת אי בכל כה"ג שהוא מובע בדבר
 מהשי הסכמתו או לא ואין לספק הלזה פשיטות מהשיא
 דהשוכר דאין זה מקור מוצא דבר אלא הכל תלוי בפלוגתא
 דקא מיימי בתר הכי ע"ש בקונט' דאפליגו' דבאות' במינה
 שני אפוטרו' על דבר א' אם כל אחד מהם יכול לזכו' לחבירו
 ע"י כיון ששניהם עלתה הסכמתם הכי או לא כמוכין :

הג' כתב החכם השלם הפוסק הו' עלה דר"ד דפלוניתא
 דאפליגו' רבנותא במינה שני אפוטרו' על דבר מה
 אם כל אחד מהם מצי לזכות לחבירו ע"י ת"ש הרב בנה"ג ז"ל
 במי' קפ"ה בהגהת הטור אות ו' ז"ל והרב גוסאר"כ ז"ל
 בסו' קצ"ה כתב דאפי' הם שני אפוטרו' אין האחד יכול
 לזכות לחבירו אבל מורי הר' בתשו' ח"א סי' צ"ג נסתפק אם
 מינה שני אפוטרו' אם כל אחד מהם יכול לזכות לחבירו
 ומיהו כפי' ק"ו ע"ש ראה והסכים דיכול אחד מהם לזכות
 לחבירו ע"ש וכתב ז"ל ויש להעיר על הרב הנו' דזה שהסכי'
 מוהר"מט במי' קכ"ו לא איתא הפך מוהר"ר"כ דשאני מרן
 מוהר"א"כ דהאחד וכה' לעצמו ואפשר לומר דבכה"ג מורה
 מוהר"מט דלא עשה כלום מרן מוהר"מט אידי' שוכס
 האפוט'

האפטר' לעניים וכפי זה לא היה כעת הסכמתם שום אחר
 מהם כובע בדבר וכו' וכפי הדברים האלה אין שום הכרח
 לומר שחולקין עם כל בקונטרס וע"ש לע"ד גם כזה לא
 צדק שמלבד דסוף סוף אפי' לפי חלוקו הלזה מייירי פלוגתא
 בין השני הרבנים הכו' לא יבא שהרי כפי' מוהר"מט ז"ל כתב
 דמצינו אחד מן האפטר' לזכות לחכירו משום שהמתנה שני
 אפטר' על דבר לא תחול הקפידה אלא לענין הסכמ' שהיה'
 דעת קנייה מסכמת בדבר ולא על הקני' ושיש לו יוד לכל א'
 לזכות לחכירו ומוהר"מט ז"ל ב' בהדיא תלה הקפידה בקניה
 ובחכירה עצמה ולא בענין הסכמתם באופן דהגם שהיה
 אמיתי בחולקו הכו' מ"מ כשיהיה האופן במציאו' שאינו כובע
 בדבר כדון מוהר"מט ז"ל פשיטא דפליגי ודקו דכרי הרב
 החביב ז"ל מ"מ דפליגי בקניה ואם לפי חילוקו יש מקום
 בראש לומר שגם מוהר"מט ז"ל אויל ומורה דכ"ד לא עשה
 ולא כלום מטעם שנוגע בדבר מ"מ לא היה לו לכתוב מ"מ
 ל' בסוף ז"ל וכפי הדברים הללו אין שום סכנה לומר שחולקין
 דלא היה כדבתי' וכוונתו . . . וכ"ש דאעיקרא דרינא בלא
 דידן חלוק הלזה אינו אמיתי לדעת מוהר"מט ז"ל שהרי
 בהדיא כתב שם בסו' ז"ג במקום שנתפ' ועוד יש להסתפק
 בחמכה שני מורשים אם יוכל אחד מהם לקנות לעצמו ע'
 חכירו וכו' ז"ל ולענין שהוא כובע בדבר שקנה לעצמו אין
 לחוש ש"כ אף לא יחזיקו לאביו ולא לחיו דמויל בביהו לא
 בל שלא נודע שזולל בחכירתם ממכרו מחכרו וכ"ש כשיש
 שליח אחר עמו דלא חייטין שגם הוא יחפה עליו דומי' דהיה'
 דספ"כ דיבמות וכו' דלא נחמד האחד לעשות קנוניא ולהיות
 חוטא ולא לזכות ע"ש . . . והיה תשו' דחלק ח"מ סי' א' דכתב
 הרב גופיה שאינו ראוי לחכור לקרוביו שפסולין וכו' הרואה
 יראה שלא על הטעם הדאטון לכד סמך אלא אתרי טעמי
 הוא קרא סמך לבטל השכירות . . . ועוד בה דהתם הוי
 כידעין דאוילי גביה ממש ותו דהתם היה אפטר' אחד
 וסכא שנים כמובן הרי ענין רואה במראית העין שמוהר"מט
 ז"ל גופיה לא קא מספקא ליה אם שם שם לולא דוקא
 לענין אם קפדין על הסכמתם דוקא או גם על הקניה . . .
 אמנם לענין אם הוא כובע בדבר החליט המאמר דאין לחוש
 וכפרט כשהם שני אפטר' והביא ראיה לדבר בטוב טעם
 ויפה כיון הרב החביב ז"ל שנטפל עצמו לכתוב שמוהר"מט
 ז"ל נסתפק בסו' ז"ג לענין הקניה כדי להוציא מלב האדם
 למימרא שלא נסתפק שם אלא על הקניה וכאן ראה והסכים
 והנה כיון איך אחר הרואה שתי תשו' מוהר"מט ז"ל הללו
 יעלה על שפתו לחלק הכי והרואה יראה שגם מוהר"מט ז"ל
 לא חש אל בד החסדא שנוגע בדבר לבטל החכירה מחמתו
 במתבאר נה"ש הכו' דכתב ז"ל ותו איכא טעמא אחרינא
 דאיכא בהו שארא דהרי כתב הטור וכו' עד מ"מ וא"כ כ"ד
 במי איב' לזות שפתיים מיהו אפשר לומר דאי משום דק טעמ'
 לחוד לא ליהו כראי שלא יהיה חכירתו מכירה אף על גב
 דלכתילה אין לעשות כן משום לזות שפתיים מיהו כדיעבד
 הוייא מכירה עכ"ל ע"ש . . . ואסוף דינא לא פסק את הדין
 אלא מטעמא דכיון שהאפטר' הוא הקונה במצא כמי שאינו
 ואין כאן אלא אפטר' אחד כמו שיראה הרואה ובגלל הרב
 דכרי חכמים דכרי הרב הללו הרואה יראה במראית העין
 שגם מ"מ החכם השלם הפוסק בקונט' בתר הכי איך לחלק
 ולומר דלא פליגי הרבנים הכו' כעין טעמא אחרינא ז"ל
 וכוראי דלא אמרה מוהר"מט ז"ל אלא כשאנו רואים דלא
 הויל גביה אכל אי חוין דהויל וראי אין במעשיו כלום
 אכל מוסתמא לא חיישי' דמויל ומוהר"מט ז"ל איירי דהויל
 גם בחכירה וכפי הדברים הלזה דכרי מוהר"מט ז"ל ומוהר"מט
 ז"ל עליוס בקמא אחד בלא שום חולקת עכ"ל ע"ש . . . אלו

דכרי אין להם סנוך כלל שהרי בהדיא כתב הרב מוהר"מ ז"ל
 ז"ל שם שם לו כדלעיל ז"ל ואי משום דק טעמא לא הוי כראי
 שלא יהיה חכירתו מכירה אע"ג דלכתילה אין לעשות כן
 משום לזות שפתיים מיהו כדיעבד הוויא מכירה ע"ש הרי
 דכרון דידים לא הוה אלא משום לזות שפתיים ולא דידעין
 דהויל גבי' דאי הוה ידעין דהויל גביה פשיט' דהוה מבטל
 המחירה מטעמא דנא וכדנוטין דכרי הרב מוהר"מט ז"ל
 בסו' הכו' דכתב ז"ל אלא כל שלא נודע שזולל בחכירתם
 ממכרו מחכרו ע"ש דשחמ' מינה דהא אם נודע שזולל אין
 חכירתו מכירה והמרקק כלשון השאלה הכו' עיניו תסונה
 דאחי הנפטר לא היה כא בטענה אלא דאמאי לא רצו לזכות
 לו לא העדך ולא שום דבר שאיפשר ע"ז הוה מטי לחו המאמר
 ודיוח ליתומים יתיר ולא דידע דהויל גביה . . . וגם מסוף
 התשו' מטעם ראיה דלא כותיה שהרי כתב הרב הכו' ז"ל אכל
 מ"מ מאחר שראו כ"ד שפשיטו אלן האפטר' כפי האי דמכרו
 אחד לחכירו וכתב הטור דאיכא דהפטר' האפטר' בפשיעה
 מסלקין ליה ראוי לכ"ד להפך בזכות היתומים ולשום לאחי
 הנפטר לפקיד עליהם והכל לפי ראות עיני כ"ד ע"ש . . .
 ואם איתא דאירי דידעין דהויל גביה פשיטא הוויא והויל
 דמסלקין לחו כמובן . . . באופן שדכרי הרב החביב ז"ל הנה
 הנס שרירין וקיימין מכל הנדון כדאמרן:

ורעיקר הדין כ"ד עיני חכם הרואות עיני תחונת
 משרים דלפום כל מאי דכתיבא מריש
 חגילתא ועד השתא אין כחיכו יפה לחייב את שמעון
 האפטר' אפי' כחצי אלו אלא ער שיתכרי דהרי' דהיה' שעתא
 שעת מתן מעות לא היה לנו חכירו אמור ואפ"ה הסכי' עמו
 ובסודרת הרב כה"ג דאיייתין לעיל דאלו משום שגשה שלא
 כהוון דהו' דעת יחיד כיון שחכירו מוגע בדבר אין טענה
 זו מחייבו לאפוקי מחובא מיניה דהא איכא פלוגתא כנו' ולא
 זו בלבד אלא אף דימיאל לפום דהתא דכ"ד בה לכלל' ההוא
 תשו' של הרב תה"ד ז"ל בסו' ע"ג דכתב דכל דלא כתב
 בתחילה או וכיילינשו בדבור אחד הו' לבידיו ונרכינן עד
 שיעשו שניהם דוקא כדודע והא איכא צדין למימרא דכ"ד
 כה"ג לא איפליגו רבוותא והנוגע בדבר בלא חשיב ולינא
 אלא דעת יחיד כיון דקפיד כלשון השטר דכילינשו הנה גם
 בטענה הללו אין בה כח להוציא תיר המוחק כדודע שגם
 בזה נפל ההפטר בפלוגתא דרבוותא כמבואר בס' הרב
 כה"ג ז"ל כשיירי' ד סו' רכ"ח בה"ה כ"ז אות ט"ח ע"ש כ"ב
 וספיד תמי למיטען המוח' קול' הנס דכילינשו וכאש' החכם
 השלם הפוסק הביא זה בקונטרס ע"ש :

ברם חוי הוית להחכם השלם הפוסק בדבר הכי יבא
 לידון בדבר חדש מתשו' הרב תה"ד ז"ל הכו' ז"ל
 ועוד נראה לזכורה לחייב את שמעון כ"ד מ"מ הרב
 תה"ד בסו' ע"ג ז"ל מ"מ יליף מינה התם לצואות ולסטרות
 משום דכריהו לא שייך למימר או לזה או לזה עכ"ד . . . הרי
 דבשטרות לא שייך למימר משמע שניהם כאחד וכל אחד
 כפ"ע א"כ כ"ד שניהם משמע וע"ז לא פליגי התו' וסרש"א
 אף לפי סברת מוהר"מט דהתם לא פליגי אלא דאף שמוז'
 וכללם סברי דאיכא פלוגתא דר' ור' יונתן אכל' כדנזירות
 זשטרות לא תמינו מחלוקת ביניהם דכון מוהר"מט לא שייך
 בזה כמ"ש הוא בעצמו עיין דכרי' ואפשי' פלוגתא לא
 נפשינן ואינו יכול המוח' לומר קול' כמורה' אררבו' ומוהר"מט
 דהם לא ראו דכרי התה"ד וכת"ש הרב כ"ש ומה תאר גדלה
 התימה על הרב הכו' שכל חיליה הוה מתשו' התה"ד ואיך
 לא ראה מ"מ התה"ד שם דבשטרות וזוואות לא שייך למימר
 או וסר' כ"ש כתב הפך דכרי' שהרי כת' ז"ל וכן מההי' דנכסי
 ז"ל ולכניך דהתם ג"כ הוא כדכילינשו שכן הביא מוהר"מ
 לזהרן

לא הרן ופ' הרי גר דתק' הכ"ט רבנכסו לין לא הווכרו בבמ'
 דאירי בשכלל והשיב רבונת הש"ס הוא בכלל וראה לדבר
 דלוקף לה מהותה לא הרן ולכני דאירי בכלל והתה"ד כתב
 להסך שטעם שטרות וזוואות אינו מטעם שכללם אלא דלא
 סייך בהולמימר או זה או זה מ"ה ה"ט שהרכבים לא ראו
 דברי תה"ד נראה דברקי בזה דבריו באמור א"כ כנ"ד אית
 לן למימר דשניהם כאחד נוסמט ואין פמעשה יחיד כלום
 דלא סייך למימר או זה או זה כששניהם קיימים ובמקום
 אחר אלא דכל זה איננו שום דעה רבני דשכנו דדברי הרשב"א
 דקמא דלא אפליגו אתה"ד בהא דזוואות ושטרות ואולם
 תשו' חנוך דהרשב"א אשר פסקו מרן סי' רכ"ח בזוואות היה
 ונמצא דהרשב"א ומרן הסך התה"ד בהא דזוואות ואין
 נראה דמשום הכי אתייעלה הרב כ"ט להשיא דנכסי וכו'
 מטעם דכיליניהו דכל כי האי הוה ליה לפרט :

אמרינא

לע"ד שגם בזה לא צדק כלל ראיך
 עלה במחשבה למימרא דכוונת הרב תה"ד
 שכי דבהחלט פסיק ותני דבשטרות זוואות לא סייך למימר
 שניהם כאחד וכל אחד בפני עצמו אלא דוקא שניהם יחד
 וכאלו ס"ל להרב הנו' דבשטרות וזוואות לא סייך פלוגתא
 דרבי ואשיה וכו' כלל דה"ה שהדברים כפסטרן תיקטי ליה
 דידיה ארדיה שהרי כל משאו ומתנו של הרב הנו' שם הוא
 על לשון השטר כמ"ש סמוך ונרא' וזל פנים ה"ג שר"ל מהר"ם
 דהשטר נוסכש מיניה וכיה וכו'. וכן כתב לעיל ול"כ כיון
 דבשטרות קא עסיק מר אמאי הוצרך הרב סמוך ונראה
 דוקמיה הכי אך לחלק כנ"ד בין כתב או וכיליניהו ובין היכא
 דלא כתב או וכיליניהו דלא בא לכלל פלוגתא דר"ו וכו' משום
 דכיליניהו הן בתר דאיהו זל ס"ל דבשטרות לא דיינין עליה
 הפלוגתא דר"ו ור' אלא דלעולם שניהם יחד דיינין להו והכי
 ה"ל להרב למידן דניא שם קודם דמשום דכתב או לית לן
 למימר שניהם יחד דוקא אמנם כל דלא כתב או בשטרות
 לא בא לכלל פלוגתא דר"ו ור' ולא אמרינן בהו ראו קאמר
 אלא שניהם יחד כאשר עין רואה במראית עין אלא ודאי
 שאין זו כונת הרב זל שהרי זה דומה להאומר על האשה
 שכבר ילדה ובריה בין שניהם אלא דקושטא קאי ולרדי
 חיי לי דכונת הרב זל כמ"ש מ"ה יליף מיניה התם לזוואות
 ולשטרות משום דבריריהו לא סייך למימר או לזה או לזה דלא
 עזילתא פסיקתא קתני לכל מין שטרות וזוואות אלא הרצון בו
 דהבס דהתם ה"ט מ"ו דכיליניהו במילת ואכלהו ובמציאו'
 הש"ס דקאמר לאשתו נכסי לין ולכניך לא כיליניהו מ"מ
 יליף מיניה התם לזוואות ולשטרות משום דבריריהו לא סייך
 וכו' כלומר במציאות שטרות וזוואות על האופן הלוה
 האומר בש"ס דקאמר נכסי לין ולכניך שהגם שלא כיליניהו
 אי אפטר לרין בו או לזה או לזה שהרי הן הנודע אצלנו שאין
 אדם מקנה לחבירו דבר ויהיה קמי לחבירו אלא א"כ
 גמר להקנות לו קנין גמור בכל דעתו ולא מסופק ואשתכח
 דאוף הכא במציאות הלוה דנקט הש"ס אי איתנין עלה
 לפרושי ראו או קאמר נמצא דלא כוין להקנות בקנין גמור
 אלא על דרך הספק או לזה או לזה והרי אשתו היא יוצאה
 בידים רקינות שהרי הכנים שהם היורשים הם ודאיים מדין
 ירושה כמ"ש שם עלה א"ל אביי אשה לאו בת ירושה היא
 דייה וגו' ואין לה פלוג' שהרי כל הנכסים כל היכא דקמי
 ברשות ירושים קיימי כנודע ואשתכח שאנו באים לבטל
 השטר או הזוואה מכ"כ שיהי מה שאזכיר היורשים לאו מכת
 השט' הוא לא מכת ירוש' ומן הנודע הוא שהגם דקול יד בעל
 השטר על התחתונ' דאית לן לפ' לישנא בשטרא הויתר מועט
 ואפי' שיהיה הפי' על צד הדוחק מ"מ לפרטו על צד המבטל
 מכ"כ לא מצינן גבתי' מרן זל כמ"מ כנודע באופן

דבאופן המציאות הלוה האומר בש"ס כזוואה ושטר ודומיה
 כאשר יפול אופן המציאות בזה כזוואות ושטר' לא מצינן
 לפרט בהם ראו או קאמר אלא לזה ולזה שהרי אין אדם מוציא
 דבריו לבטלה כמובן :

באופן

דעין חכס ישכיל זאת דלא סוף דבר קאמר
 הרב תה"ד בכל מין שטרות וזוואות דעלמא
 אלא דוקא בכגון דא ודומיהן אמנם באומר פ' ופ' יהו
 אפטרופוס' וכונא דאין השטר מתבטל מכ"כ אם כפרש
 הכוונה או זה או זה וכפרש כשיהיה הענין פעולתו פעמים
 הרבה וימים על ימים כהיא דלא הרן ולכנו פשיט' שהרצון
 בו או לזה או לזה דהיינו פעמים לז' ופעמים לזה אי לאו
 דכיליניהו והיינו דרייק הרב זל בסוף דבריו וכתב זל ולא
 יליף מינה אלא דאמרינן מחצה לזה ומחצה לזה ע"ש כלומר
 דמציאות הלוה האומר בש"ס ודומיהן בזוואות ושטרות לא
 בעינן דכיליניהו כמון ואכלהו דכיליניהו למינא מינה דכלא
 כיליניהו נמי לא מצינן לפרושי אלא לזה ולזה והיינו מטעמא
 דכתי' אכן כדירין וכמובן ואתמחא על הרב נאמן שמואל זל
 דכתב כסי' ק"ו דטעם מציאות אופן הש"ס בהשיא דנכסי לך
 ולכניך הוא משום דכיליניהו וכאלו כולה גמרינן מינ' מההיא
 דלא הרן ולכנו ואכלהו ואחר המחילה רבא ליתא דבהדיא
 כתב הרב תה"ד בסוף דבריו ולא יליף מינה אלא דאמרינן
 מחצה לזה דכתי' וכמובן אמנם נקוט מיהא פלגא דלא
 מולאו לבו להרב הנו' למימרא דכונת הרב תה"ד אך לחלק
 ולומר דברים כפסטרן דבכל מין שטרות וזוואות דיינין בהם
 דזה וזה קאמר כמו שהבין ה"ס הפוסק בקונט' ובריר' טעמא
 דה"ס דמר משום דרבי בשטרות קא משתעי הרב תה"ד
 ונטפל עצמו הר' לחלק מקמי הכי בין כיליניהו דלא כיליניהו
 אלא וראי' דלאו מילת פסיקתא קאמר בסתם שטרות וזוואו'
 בדכתי' לעיל לא דאוקי לה ככיליניהו ליתא בדכתי' וכמובן.
 באופן דאף גס זאת ש"ז החכם השלם הפוסק בקונט' לחייב
 את האפטרופוס מכה תשובת הרב תה"ד זל הנו' לפי
 הבנתו דברירי הרב תה"ד זכרונ' לברכה ורחמיה מחמת
 פלוגתא דרבנותא דמצא דהרשב"א ומרן זל פליגי עליה
 בשטרות לא בריר ולא שריי בכל מאי דכתי' דהרב תה"ד
 זל לא סוף דבר קאמר ולא בא לכלל פלוגתא כמו שיראה
 המעיין וכמובן

עוד

כתב החכם השלם הפוסק בקונטרס זל אכל
 מ"מ נראה דכ"ד שאל ושאל מדרון הרבנים דכ"ד
 חודו כולי עלמא דחייב לפי שכתוב בשטר זל עוד התנו
 ביניהם שמהריוח שיריחו המעות הנו' יתנו טובים השנים
 וגו' עכ"ל . הנה כיון שפירש דהחייב על שנים וגו' צריך
 להתנה ע"ד שניהם וחנא אמנא לה מדברי הרשב"א זל
 בתשו' כו' כלל ד' מי' קפ"ג זל עוד שאלתם הרי פסקל עשו
 תקנה בענין הנזכרים והנותנים בהתון הקהל וכתוב בה
 לשון זה והשנים הנזכרים והנותנים בהתון הקהל לא יהיה
 בה בידם לעשות שום הוצאה משני דו' ולמעלה וגו' ואם
 האחד נושא ומתן במעות הקהל לברו וחבירו השני הרשעו
 לעשות כל ההוצאה והוא נכנס מעתה לכל מה שיצאה
 סהיה זה הנזכר והנותן ממלא חקום חבירו להיות כשנים
 כיון שחבירו נתן לו רשות ועשאו שלוחו על כך . תשו' וגו'
 וכן האחר מן השנים ששאלתם באחרונה אינו רשאי ליתן
 לחבירו רשות היחיד לעשות דבר שהקהל כבר
 דקדקו בכל ההוצאה וממון שיעשו המתונים שלהם ולא
 האמינו בפחות מב' דו' אלא שנים ואין היחיד נאמן ע"י
 עצמו להם וכמו שלא האמינו למעלה מב' דו' אלא וגו' עכ"ל
 הרי דס"ל להרשב"א דבהאומר שנים צריך שיענו שניהם
 דוקא ולא הזכיר בזה מחלוקת דר' ורבי ונתן וה"ה בכ"ד
 דכיון

דכיון שפי' המקדיש שלעולם יהיה המזון כיד שנים ושניהם
 כהחייבו לתת כל מעשה היחיד בטל ושמועון חייב האמ"כ יש
 מקום לפרט דברי הרשב"א כמ"ש וכמו שלא האמינו למעל'
 חב"ד ר"ז שהוא ראיה לדבריו ולא מפני שכתוב שנים ולעולם
 נימא שאף שכתוב שנים הוא כחור וכללם דאיכא למ"ד דלא
 היו יחידיו לזה איכא למימר כיון שהתנה שלא יתנו המעו'
 אלא ע"ז ערב גילה דעתו שתימיר המעות הנו' יתנהבובכ'
 דעוה דהיינו הלוח והערב וגם המטכות בשני אפטרופוס
 ואמרינן דעתיה שיתנהבו דוקא בשניהם וכו' זה נראה שגם
 מ"ש טובים השנים היינו שני אפטרופ' דוקא ועל דרך שהוכיח
 הרשב"א ככו' עכ"ל בקונטרסו ע"ש:

אמינא דלע"ד גם בזה לא זרק שולכד שאף גם
 זאת אי יהיבין ליה כל חיליה לפרט דברי
 הרשב"א ז"ל כמו שהבין הוא בתחילה דטעמיה דהרשב"א ז"ל
 משום דכתוב כשטר שנים חפ"ה לא ראוי זה כראיה ודרך
 דחוק ביניהם שהרי בכ"ד כתוב כשטר טובים ששניהם ויפה
 כח המוחזק לטעון ולומר שהרצון והכוונה בו לאו לעיכובא
 ושתחול בו הקפידה שיהיה דוקא על ידי שניהם לא לטיבות'
 בעלמא ע"ד היות טוב וראיה לדבר מהשיא דאמרינן בפ'
 השולח דף ל"ד גדיל בר רעילאי שר ליה גיטא לדביתיהו
 חז"ל שליח אשכחא דהוה גו' אחר לה הא גיטך אל"ל זיל
 השהא מיהא ותא למחר אזל לגביה ואל' פתח ואמר ברוך
 הטוב והמטיב אביי אמר ברוך הטוב והמטיב ולא בטיל
 גיטא רבא אחר ברוך גו' וכטל גיטא בחאי קמפליגי בגילוי
 דעתא בגיטא אביי סבר ג"ד בגיטא לאו מילתא היא ורבה
 סבר ג"ד בגיטא מילתא היא. ופירש"י ז"ל ולא בטיל גיטא
 ואם בא שליח זה ומסרו לה למחר מבורשת עכ"ל ע"ש.

ופסקו הפוסקים באביי כמורע והא לך לשון הרמב"ם ז"ל
 בפ"ו מהלכות גירושין דין כ"ה. מי ששלח גט לאשתו
 ובא שליח ואל"ל לא מצאתיה או לא רצתה ליקח ואמר הבעל
 ברוך הטוב והמטיב או ביצא בדברים אלו שמשמען שאין
 בדעתו לגרשה שהרי שמה בעיכוב הגט לא בטל הגט
 אלא יתן ותיה מבורשת עד שיאמר לו בפירוש
 לא תתן לה עכ"ל ע"ש. הרי דכמילת הטוב
 והמטיב לא דייכין לה לעיכובא כאלו פירש ואמר שחור בו
 הבעל מלכת גט לאשתו ושביטל השליחות אלא לגילוי מילת'
 בעלמא והלכה כאביי דלאו מילתא היא וח"כ דון מינה ואוקי
 באתרין במכ"ש דכיון דקיל דיר בעל השטר על התחת'
 ואפי' היכא דלשון השטר משמע קצת כדברי בעל השטר
 כמ"ש בהדיא מוהרי"ק ז"ל בש"ש ז' והביאוהו הפוסקים ז"ל
 הלא בספרתם דפשיטא דיכול המוחזק לטעון ולומר דכותב
 טובים השנים לאו לעיכובא אתמר אלא על ג' היות טוב
 ולא לחייבו מזמן עפ"י הדברים האלה דארבא מילת טובים
 הברעות נתן ושנייא. והוא דהרשב"א דלא כתוב טובים
 כמובן. וכ"ש דאעיקרא דרינא שפיר מצי הדוחה לרחות
 ולומר דרינא הרשב"א ז"ל לאו לחיובא אמרה למילתיה דאי
 עבר ועשה יחיד חייב דהא איכא שתי תשו' להרשב"א א' היא
 דחנך והיא דכתב דאין זה דעת הצבור ולא דעת יחיד
 שתמנה כ' אפטרופ' לכטל מעשה היחיד כמורע לא שהרצון
 והכוונה בתשו' הללו הוא ששאלו ממנו שחבירו היה רונה
 לעשותו גם הוא שליח בעבורו כדי לעשות כל המעשים ע"ז
 חבירו ולכדו בקבע ועל זה השיב שאין חבירו רשאי לתת לו
 רשות לעשות כל המעשים ע"ז לכדו ולא למימר אי איתרמי
 ועבר האחד דברי יחיד דפשיטא. הו"א וחייב ואין מוכחן
 ראה לאפוקי. תמוכא כמובן:

ועוד כה דאעיקר דדי' קוטט כוונת דברי הרשב"א
 ז"ל הנה הנם לכל הרואה דחיליה דמר היינו על

דרך יגיד עליו רעו דכתוב כשטר ולא יהיה כח כידם לעשו'
 שום הוצאה משני ד' ולמעלה והיינו דסיים עלה וכמו שלא
 האמינו למעלה משני ד' ע"ש. וכאשר כבר החכם השלם
 הפוסק ה' פירש כך בטר הכי בקונטרס אך אמנם מה שני
 לרון דינא אף להאי פירושא מרבוי הרמב"ם ז"ל מטעמא
 דכיון שהתנה כשטר שלא יתנו המעות אלא על ערב גילה
 דעתו שתימיר המעות יתנהבו בשתי דיעות הלוח והערב
 ואמרי' דעתיה שגם האפטרופ' יתנהבו דוקא בשניהם ככתו'
 טובים השנים ככתוב בקוב"ט. לע"ד לא היא דפשוט' לפניה
 לכל העוסק בדבר הלכה ראין ויגם. געולה יפה הלל דער
 כאן לא אמרה הרשב"א ז"ל אלא דוקא בכ"ד שלא האמינו לכ'
 האנשים הללו עצמם למעלה משני ד' כפי אשר זה מורה
 שהיו מקפידים על היתנות ייהו ושמה היו מסופקי באותנות
 ואמרו להכיר דין דינא כדון יגיד עליו ריעו מינייהו וכו'.
 ומש"כ בכ"ד שאנו באים לרון דינא תמה שלא האמינו בעל
 ההקדש ללוה בלתי ערב שזה מעשי'. בכל יום ברוב דעות כל
 אדם ורעה לרון מינה לנאמנות האפוט' שלא האמינו אלא
 לשניהם יחד וזו אינה תורה דלא אמרה הרשב"א ז"ל אלא
 מינייהו וכו' מאפוט' עצמם באופן ראין לרון מתשו' הרשב"א
 הנו' לכ"ד כלל לכל הפירושים ככל מאי דכתיבא ויפה כח
 המוחזק לטעון קים לירב"ד חין אפטרופ' ערבים זה לזה
 כלל ככל מאי דאמרן מריש מו' גילתא ועד השתא כמובן:

עוד כתב החכם השלם הפוסק ז"ל ועוד נראה דכפי
 דעת ג' צמודי גולם ה"ה הרא"ה ורבינו פנחס
 אחיו והרמב"ם ז"ל במציעא שכן כתב הרשב"א ז"ל בחידושו
 בפ' השואל וכו' שלא אמרו ר"ז ור"ז כן אלא בדבר שיטבו
 מינייהו כגון לא תחרוש לא תקלל אבל באומר שיעשה לפ'
 או שיתן ודאי שיעשה לשניהם משמע ולא מופטר מינייהו
 ע"כ. והנה שהאחרונים כמו דייק להקשות עליהם שצרי
 תשובה לא נגעלו ואין ספק דאם רבותינו האחרונים היו
 דואים דברי הגדולים הללו היו קובעים הלכה כמותם ואין
 לומר כזה ק"ל כאחרונים וכו' משום שהם מהראשונים ופשי'
 שלא היו מורין נגד סברת' וה"ה בכ"ד דכיון שהמינוי שכתבו
 הוא לעשות מעשה דעת שניהם בעיני עכ"ל ככתוב בקו'
 ג' כזה לע"ד לא זרק שגם אחרונים ז"ל כמו דייק על דברי
 הראשונים הנו' ואך חילוק ליישב דברי הראשונים ולהפדיר
 החלקים ולפי חילוקם הדין יוצא דבכ"ד אפוט' פטור חין
 הפה יכולה למימר דמשום פשט דברי הראשונים נעצור כח
 להוציא ממון מיד המוחזק מן בטר שיט' לו זכות לאוקומי
 ממוכא בידו לפי חילוק האחרונים ז"ל זו אינה תורה להיטב
 על המשפט שהרי אין הכרעתנו מכרעת להוציא ממון מיד
 המוחזק כל דמצי למימר ק"ל כפוסק ז"ל וכחילוקו כמובן:

וב"ש אכן בדיון שנבלתה אלנו תשו' הרשב"א ז"ל
 האחרת המוכחה בכ"ה פס' דע"ה אשר עליה
 נשענו גדולי האחרונים ז"ל שלא להוציא מיד המוחזק מחמתה
 ז"ל ומ"מ אי רואה בכל המקומות שכל היחיד מנו' אפוט'
 או אפי' הקהל וכו' אם ימות אחד מהם אין המנוי זה אפוט'
 בטל אלא הנשארים מהם נוהגים מנוי ואפטרופ' והדין מתן
 שאילולי כן אם הלך א' לדרכו קצת ימים לעסקו המנוי בטל
 עד שוב חבירו ואין זה דעת הצבור ולא דעת היחיד המנוי
 עכ"ל. באופן דלא קפדי אינשי לרוב דעות כמורע אלא
 בדבר שאינינו תמיד כגון פשרה וכיוצא. ופוק חזי מ"ש
 הרב משפט זרק בתשו' ח"א סי' פ"כ כדף קמ"ב ע"ג ז"ל
 והנה הנם שלע"ד לפי מ"ש בטעמו של הרשב"א ז"ל כהיה
 דראו שמינה את חנוך כגון לאפוט' והשביעו וכו' שהביא
 ראיה מהשיא וכו' וכתבתי דק' מדיריה ארדיה וכו' עכ"ל
 לפי מ"ש מוהר"ב ז"ל זאת התשובה בשמוקא אחר ליה
 מטעם

מטעם אחרותי ולא מטעם אר' יונתן ור' וואת התשובה
 הביאה מהרי"ק ב"ב סי' רכ"ט וא"כ הגם שמתעם שכתבו
 לעיל בהיות תשו' דמנוך דק' מהרשב"א מדידיה אדירי' ואין
 להביא ראיה חמונו היינו לטעם ההוא לא לטעם דכתב הכא
 ומה גם מהר"ק ז"ל מסכים לסברתו מי יוכל להוציא חמונו
 מן המוחק נגד סברתם מטעם זה עכ"ל ע"ש דברירא
 מלתא שלפי דברי הרשב"א ומהר"ק ושא"ר גדולי האחרוני'
 הנו' פשוטה לפניו שיהיה כח המוחק לטעון ולומר שלא
 אמרוה למילתא עמודי עולם הראשונים הנו' לא דוק באומר
 להכירו לעשות לפ' או לתת לפ' שני דברים או לתת לשני בני
 אדם שאו חייב לקיים את שניהם אבל במונה שני אפו' דהא
 איכא דעת הרשב"א דמ"ל דאין זה לא דעת הניכור ולא
 דעת היחיד להקפיד על שניהם בזה לא אמרו דאפשי פלוגת'
 לא מפשינן ויפה כח המוחק כמובן :

וואת

תורת העולה ככ"ד לע"ד דאין שני אפשי הללו
 דכ"ד ערכים זה לזה אלא כל אחד חייב על
 חלקו לכד ולא על חלק חבירו ואף גם זאת שמועון האפשי'
 הנו' אפי' בחלקו אינו חייב אלא עד שיכיר ראיה בעל
 הסקדש דהיא שעתא שעת מתן מעות כבר היה מפורסם
 לכל דלא הוה אמיר האפשי' חבירו שנעשה ערב בעד אמו
 כהוראת הרב כנה"ג ז"ל כמו שבא בדברינו דלעיל :

ברם

לירי חזי לי לע"ד דאם בעל הסקדש לא חזי
 לברורי מאנשי דעלמא אי הוה שעתא הוה אמרו'
 בנכסי' לוי כשנעשה ערב בעד אמו בעיני העם או לא דינא
 הוא דאם כינים הדברים כמו שטען בעל הסקדש דהוה
 שעתא הוה ביד לוי גם אלף ות"ק אריות מהקדש אחר שחם' לו
 שמועון חבירו כבר ובאותו פרק לקח שמועון חלווה ה"ק והת"ק
 האר"י מההקד' האחר והא איכ' השדא דשואא כדי לקחת שמי'
 חלווה דמי הסקדש האחר עשה קנוני' שמועון עמו ואמרו להכי
 נתר' שמועון לקבלו להו' ערב בעד אמו והגם שלא היה אמוד
 בעיניו הוה שעתא הנה כל כיה הא דהא איכ' דהשדא והגם
 דאי' דזכות למומר' דלוי לא רצה אלא דמי הקדש הלזה שהיו
 מקורבו ולעולם שיהיה אמוד בעיניו מ"מ כיון דהא איכא דר'
 חובה לירי חזי לי דמיחייב שמועון לקבל עליו חרם סתם
 דהוה שעתא שנתרצה איהו בעדכו' לוי היה לוי אמוד בעיניו
 ושמועון הכי נתר' בעדכו' וכוונתו שרן הכי הרב מוהרש"ר
 ז"ל בתשו' חת"מ סס"ג א"כ והביאו הרב כה"ג ז"ל עם כה"מ
 סי' ר"ן בהגהת ב"ז אות פ"ו ע"ש . ואע"ג דעיקרא דהאי
 דינא אי מחיימין על האפטר' שמיניהו אבי יתומים הנה
 היא תשו' הרשב"א ז"ל וקא מיייתי לה מרן ז"ל עם ב"ב בסי' ר"ף
 דהגם דאין משכייעין אותו על טענת ספק ת"מ מחיימין
 עליו ע"ש וחזי' דמרן ז"ל לא קא מיייתי לה כש"ע רק מהר"ם
 ז"ל בהגה' ואין כתר הוראת מרן ז"ל אוליגן ת"מ שפיר איכא
 אך לחלק ולומר וה"ט דמרן דלא פסק לה משום דתשו'
 הרשב"א ז"ל היא מדברת בסתם אפטר' דלא חיוני ביה
 במראית העין איזה דר חובה אלא ספק גרידא דלא ידעינן
 ביה אי כאשר כידו איזה דבר מן היתומים או לא ותשא"כ
 ככ"ד דהא איכא דר' שדרא והן כהנו יפה למומר' דכל כה"ג
 דכ"ד אוליג' ומודה גם מרן ז"ל דמחיימין עליו חרם סתם
 כהוראת הרב מוהרש"ר וסרב כה"ג ז"ל דכתיבא וכמוכ'ן
 וזור ישראל יעלמו משביאות ויראנו מתורתו כפלאות להכין
 ולהקרות דבר על כורין : הנעיר מרדכי רובין

סימן י"ג

שאלה וסי' ימים עברו דברי ריבנות בין מלך
 הנימוסי וסע' ומלכי ואח"כ תובן השלום
ח"ב מה

ביניהם ועשה מלך הנמסי תנאים הרבה על מלך הנימוס
 הכל בכתב דמתקרי אל אחרת"ה ונקתם בטבעת המלך
 ולא יעבור כתיב ואחד מן התנאים אשר היה ביניהם כי כל
 האיש אשר הוא תחת ממטלת הנמסי בין שהוא ב"ב בין
 שאינו ב"ב אשר יבוא להסתחד בכל מדיונו מלכו' העות ממלכי
 יהא פטור ופטור מכל משא' מלך ושאר' ומדה בלוי והלך לא
 שליט למרמה עליו ופטור הוא מכל מיני מסים וארמונות
 אשר הם מחקי המלכים שמתים על כל בני ממטלתו ואפי'
 כסף בולבולתא דהוי אקרקפתא דבברי לא יהיב אותו
 הפראנקום אשר הוא תחת הממטלת הנמסי ומלכד שהו' פטור
 מכל הנו' גם משרתיו וסרסוריו ומכונני' שלו כדוכין כמוהו
 בכל ענייניו אין פוחתין מהם וכדי שלא יעלילו הגוים על
 המשרת או על הסרסור או המכונני' . אותו הפראנקג
 שולח כתבא די רשים ביה עם המשרת והסרסור והמכונני'
 ושם אביו ושם עירו לקושט' ליר הפקיד שלהם דמתקרי בשם
 אלב' ואלב' מוציא פירמאן מיד מלך העצומלני בשם המשר'
 או הסרסור או המכונני' ושם אביו ושם עירו איך הוא פטור
 ועטור מכל מה שפטור אותו הפראנקו ודיו לעבד לסוית
 כרכו . ויהי היום אחר מן הפראנקום אשר הוא תחת נומטל'
 הנמסי שדר ואייתי פירמאן מקושטא' בשם המכונני' שלו
 ושם אביו ושם עירו שיהיה פטור מכל גו' כנו' לעיל . ושאל
 השואל אי מוצו הקהל להטיל שום מס מכל מיני משא' מלך
 ושאר' על אותו המכונני' כיון דהפראנקו שלח והביא לו
 פירמאן דהוי כמי שכקס מן השאר למחול לו המס או דילמא
 דככה"ג הוי גילוי מלתא בעלמא דהא כבר כתוב בא"ח כמה
 כל אלו התנאים דהמשרתים הללו פטוריו ופטוריו ועבד מלך
 כמלך וגילוי מילתא עביד אותו פראנקו לאתווי דבר שכבר
 בכתב ונקתם בטבעת המלך באחרת"ה ואין כל חדש על
 הכל יורנו המורה ושכת"ה :

תשובה

ידענא כנפשי ערכי עלי מה חמי והלך
 לרבר משפט דינא שלמא באתרא ריית
 ביה רבנן תקיפי יודעי בינה למידן דינא פסיקא כדת
 וכהלכה וכפרט אחר המיוחד ראשן לכל דבר שכקדוש' הוא
 הראש הרב המובהק כגן של קדושים דפיקעו ומומחה לרוך
 דינא כי דינא רבא . ברם כקושטא' וו היא סבה שהפערנו כי
 עד כשוואין ספק שערב מאריה דאתרא ה' סילק עצמו
 מאחי דינא תמוס שלמא בעלמא והנה כי כן דן אנכי
 בהורמותיה דמר כיה :

והלא

כה דברי הנה בשאלה וו לא פראש אס המכונני'
 הלזה הוא היה בכלל פורעי המס עם שם לר'
 קודם שנעשה מכונני' מהפראנקו או לא היה בכלל פורעי
 המס כי איש עני היה באותה עשה . וא"כ יאוי הגם כמזכר
 דמקמי הכי היה מפורעי המס כאחד מן התושבים עם ונתן
 בתר הכי בא הפראנקו ונעשה שם זה מכונני' שלו אי גס
 באופן הלזה נכנס בכלל הכתוב כפסקם המלך דמשרתיו
 פטורים מן המס דכרוין כמוהו או לא והגם שהוא מכני
 טורקיא שהינו פראנקו' אמנם אנכי הרואה שאלת חכם
 היא זו ואין ספק שאל כוונת הלן בהנחה מוכנת שהים
 מפורעי המס קודם לכן ושהוא מכני טורקיא נמי כתוב
 בפנקסו של המלך שידון כמוהו כיון דהשתא מיהא נעשה
 משרתו ומכונני' שלו היתה השאלה :

ואען

ואומר הנה הך מילתא פשוטה לפניו דספרינן
 פתיחין ועיקרא דמילתא היא מוצאת במדרכ'
 דכתב כפ' הגזול בתרא משם רבינו שמחה ז"ל שדקדק על
 הסיא דתביא בתוספת' ר"ב"מ השותפין שחללו להם המוכסין
 מה שחללו מחלו לאמצע' ואם אמרו כשכיל פ' מחלנו מה
 שחלנו

שמחלו מחלו לו ע"כ רק"ל רישא דמאי קא מוירי אי דמהלו
 סתמא עשיטא דמא שמחלו מחלו לאמצע ומקוי לה דרישא
 איירי שביקא א' מן השותפים שימחלו לו דכיון דע"ב בקשתו
 מחלו לו הוא לאמצע ראין שותף חולק שלא לרעת חבריו
 ודרך השותפין לטרוח בשביל חבריהם וסיפא איירי שהם
 אחרו מעצמם בשביל פלוני אנו מוחלין שאז זכה הוא
 לכדו ואין לחבירו חלק עמו וכתוב שם דמתוך כך פסק על
 דאזכר שהלך אלל השך לאחר שנתפשו סקל מן המס וכקא
 ממו לחול לו חלקו מן המס ומחל לו שעת שמחלו לו זריק
 לחלוק עם הקהל ע"כ באופן דלרעת הרב הנו"א לאחר
 שנתפשו הקס' מן המס מחל לו המלך מעצמו בלתי בקשתו
 זכה לעצמו ואינו זריק לתת חלק להקהל אמנם אם ע"ב
 בקשתו מחל לו המלך חלקו אין חייב הוא לחלק עם הקהל
 דהוי לאמצע וטעם הדבר כתב בעל תרומת הדשן כמי'
 שח"א דקא מייתי דרכי הרב הנו"א וכתב דה"ט דכיון שהם
 שותפים על המס מה שבקש מהער שימחלו לו מסתמא על
 דעת כל השותפין בקש וכשהיא דאמרי' דאין שותף חולק
 שלא לרעת חבריו ואפי' אחר שמה שאציל לעצמי אני מציל
 הציל לעצמו היינו רוקא אם שם נפשו בכפו ומשליך גופו
 מנכר להציל אבל כבקשה בעלמא לא ע"ש :

אמנם

מוהר"ם ז"ל שם במרדכי דהספי' הר"ש ז"ל
 וכתב דיש לרחות דרישא דתוספת' הנו"א איירי
 שבקש מהס' למחול סתם ואשמועינן שאעפ"י שלא היה שם לא
 הוא והוא היה המבקש דאפי' הוא לאמצע כיון שמחלו סתם
 אבל אם אחרו בשביל פ' מחלנו אפי' ע"ב בקשתו מה שמחלו
 מחלו לו ואי' לזאת דן את הדין וז"ל הילכך נראה דאם כבר
 פשרו הקהל עם השך ושוב בקש אחד לפוטרו מחלקו הציל
 לעצמו ופטור אבל אם קודם פשרה בקש יהודי א' מן השך
 לפוטרו וזכר עשה ופטרו חייב לתת מס כדאמרינן גבי שירא
 שהיתה מהלכת בחורב ועמד עליה גיים לטורפה ועמד
 אחד מהם והציל הציל לאמצע ואע"ג דאחר לעצמי אני מציל
 הכי כמי אציל לאמצע דמה שהשר פיחת לו הוא
 מכביד על האחרים ואזלינן בתר אומנא דמוכח ביה כי כן
 דרך השרים וכו' ע"כ ז"ל וכוונת דמה שדן הרב הנו"א שאף ע"ב
 בקשתו מה שמחל מחלו לו דהיינו אח' שנתפשו הקהל דה"ט
 משום דכבר מנכה השך להקהל חלק המס של זה שנמצא
 שאינו מקל על זה ומכביד על זה וכאשר תביד על זה
 מה שדן הרב גופיה בתר הכי דאם קודם פשרה בקש הציל
 לאמצע דמה שהשר פוחת לו הוא מכביד על אחרים דהיינו
 אפי' לא רוינינן להו דין שותפין וכ"ש כשהם שותפין וכמוכז'
 ועיין בס' משא מלך דף ט"ז ריש ע"ג באופן דהך דינא
 כפלוניתא מתניא דאף גס זאת לאחר שנתפשו הקהל בקש
 מן המלך לפוטרו מן המס והעבד והמלך מנכה לקהל חלקו
 של זה שלא ומביע לקהל שום חסרון כים אפי' לרעת ר'
 שמחש ז"ל חייב לחלק עם הקהל חלקו ולרעת מוהר"ם ז"ל
 הדי הוא שלו וזכה בחלקו כדכתיב :

ואמנם

אם קודם שנתפשו הקהל אחר השך מעצמו
 פלוני לא יתן מס והם מורגלים לפרוע המס
 אחר הפשרה ביחד הנה ככדון הלזה רצה מוהר"ם ז"ל לרונ
 דינא שם סס במרדכי עלה דמילתא קמיתה דכתיבא
 שהרשות ביד השך להקל על זה ולהכביד על זה כל שהוא
 אחר מעצמו וקודם הפשרה והביא ראיה בהדיא מההיא דפ'
 מ"ט דההוא דמי כלילא דשדו בי מלכא אבולי ואיסטרטיבי
 וכו' ע"כ וכוונת דבריו דהוה דרביה וכתב ז"ל ועוד
 ז"ל דשאני הכא דלא היו שותפין ממא אלא סויעי הוו מסייעי
 בהדיהו במקצ' בלא מנות המלך כיה המלך פטר איסטרטיבי
 לגמרי אלא שמועצמם מיעו קצת ומודע שוב למלך שכך הו'

עושין אבל היכא ששותפין היו לגמרי שכל אחד מהם מותן
 לפי ממונו יכול להיות דאפי' אם אחר המלך מעצמו פלוני
 לא יתן כלום אעפ"י כן חייב לפי שעה שהוא מקל מעליו הוא
 מכביד על האחרים ועוד דשותף אינו חולק שלא לרעת
 חבריו וכו' ע"כ ז"ל ע"ש והנה הרב תה"ד ז"ל שם כמי' הכלל
 כתב דבהך שינוי' בתר דמוהר"ם ז"ל חור מוהר"ם ומוסמי'
 לרעת הר"ש דאפי' קודם שנתפשו מקרו שותפין ע"ש
 ומה שיש לרקדק דהיכן ראה הרב ת"ה דכדעת הר"ש כן
 ולמה לא נאמר דס"ל כתיורן ראשון של מוהר"ם לענין אם
 פטר המלך מעצמו קודם פשרה שיעיל שבה לכאורה לא
 מצילו למוהר"ם ז"ל שכבר בזה הנה כבר הרב משא מלך
 שצמר בזה שם בספרו הנכבד בדרך ט"ז עמוד ד' ושם ז"ל
 טוב ראיתי בספר הרב תה"ד שכתב ז"ל וטעם זה נסכן
 יכתב בשם הר"ש בתשובה בא"ג גרול ע"כ כבר דפשיטא
 ליה להרב הנו"א כן מתוך דברי א"ז וק"ל ע"כ ע"ש :

וברם

מאי דאיכא למיקס עלה דמלתא איציקרא
 דדינא בין לם' הר"ש ובין לם' מוהר"ם בלישנא
 קמא ולישנא בתרא דמאי שנא מההיא דפררכת דאמרי' בס'
 חזקת הכתים דף כ"ה פרכת מסייע מתא וה"ה דאלתיס
 מתא אבל אנד יסקי סיעתא דשמאי היא ופירש רשב"ם ז"ל
 מסייע מתא הוא חייב בעול הקהל וכו' דאלתיס מתא
 וכו' והם הצילוהו והקלו נושאו בטענות' וכו' ומה שפחתו ומה
 יגבו מן השאר אבל אנד יסקי ממונים של מלך ודגילים לגבות
 מכל בית ובית מכל איש ואיש עד שיעלה החשבון למוס
 הקצוב ושכחו לזה או לא רצו לשאול לו כלום לפי שהוא אדם
 בטל וגבו כל המס מכל השאר אעפ"י שהכביד עליהם המס
 פטור דסייעתא דשמייא הוא שמחלו לו ע"כ ע"ש דררי
 בהדיא שהגם שמתחמת הקלו בזה מכביד על הקהל אפי'
 שפיר דמי וזכה בשלו והוא כלפי לייא ממה שדן מוהר"ם ז"ל
 בין בלישנא קמא ובין בלישנא בתרא דכל דהשר מקל בזה
 ומחמיר על השאר לא מהני שהרי אף ללישנא קמא ז"ל ומודה
 הרב ז"ל שצריך שינכה המלך חלקו להקל כדכתיבא לציל
 ואף גס זאת לרבינו שמחה ז"ל כי לא פורש בהדיא בדרכי
 המרדכי אי הכי ס"ל כמי קטיא שאדידן את הדין דכל שהיה
 הפיטור ע"ב בקשתו לא מהני ואפי' מודה להם השך חלקו
 צריך לחלק עם הקהל חלקו וז"ל לרביה אמאי קטש הש"ס
 ה"ה דאלתיס מתא רכותא הול"ל דאפי' הציל הוא את עצמו
 וכ"ש אלתיס מתא ומה גס שכבר כתב הרב תה"ד ז"ל
 שגם הר"ש הכי ס"ל דכל דמקל בזה ומכביד לזה לא מהני
 דסברת מוהר"ם ז"ל באופן דההיא דפררכת לכאור' עומדת
 מנכר :

הנה

כבר הרב בעל משא מלך ז"ל שם בדרך הנו"
 עמד על זה ומן התימ' דש"ס ופירש מר דקדוקו
 על לישנא בתרא דמוהר"ם ז"ל לכו' ואם כונתו היתה גושים
 דבלישנא קמא דן דאם קודם הפשרה פטרו השך דמוהר"ם
 משום דאכתי' לא מיקרו שותפין הנה מלכד דכהי' דפררכת
 מוכח דהוו שותפין ע"ד בה דבהדיא כתב בלישנא קמא
 אישו גופיה שהשר מעצמו פטרו דמשמע דאי לא"ה אלא על
 ידי בקשתו לא מהני וקטיא איך ס"ד לרונ דינא הכי דלרביה
 אמאי קטש הש"ס דאלתיס מתא והלא אף אישו גופיה לא
 מני מציל עצמו גס קודם הפשרה כל שמקל על זה ומכביד
 על השאר אלא המלך מעצמו וכמוכז' וליכא למי' דאעיקר'
 דדינא ה"ט דקט אלתיס מתא משום דכיון דפררכת היינו
 שאינו עוסק ביישוב העולם אין בו דעת להציל עצמו דמלכד
 דהא לא מסתברא דלאו בשופטני עסקינן דלא חייש על
 ממונו כלל עוד ביה דלפחות הכי הול"ל פרכת מסייע מתא
 אבל אנד יסקי סיעתא דשמאי וכמוכז' והרב הנו"א ח' חלק
 בין

בין ההוא לנישוא בתרא דמוהר"ם ז"ל להאי דפרדכ' דהאי' דמוהר"ם היינו טעמא מוסר דמויקרא קיו שותפין איכא למימר דאין שותף חולק לרעת שלא לרעת חבירו כיון דאיכ' רווחא להאי ופסידא להאי שהמלך מכביר על השאר אבל היבא דלא הוו שותפין אלא שהמלך בוכה מכל אחד וא' בפני עצמו' כגון שהיא דפרדכת אעפ"י שחמילתו שמוחל המלך לזה מכביר על השאר אמרינן דמן שמיא הוא דרחימו עליה כיון שלא נשתעבר זה עמהם כלל ע"ש. וברור שרצון הרב ז"ל בחילוק הלוה הוא למימרא שהגם דבקהיא דפרדכת כתיב בשלא יעלה הסך הקצוב למלך עדין מחמת פטורו של זה הם מכבירים על השאר עד שיעלה הסך הקצוב אפ"ה לא איקרו חמש שותפין בהם למימר דהו"ל כאלו נשתעברו זה לזה כסתם שותפין דעלמא כיון דפרעון הלוה לתשלום הסך הקצוב אינו חזר עצמו אלא חזר המלך שהוא הנוכח והתי עליוהו להשלום קצבתו מזה ומזה. ומש"כ כשתקבל בוכין לעצמם ופורעים בכללות עפ"י חשבון הקהל דהו"ל כשותפין חמש וכמוכן. אך מאי דדייקינא לנישוא קמא דמוהר"ם ז"ל אמאי נקט הש"ס דאצילתיה מתא כיון דאפ"י ע"ז עצמו כתיב לא מהני אלא מן המלך מעצמו לא בא מן הסייב שהרי אפ"י בקודם הפטרה דלא השיבו שותפין אמרה למילתיה ולא ברע היא דפרדכת אף לחילוק הרב הנו' מקודם הפטרה וכמוכן. ולא תימא אדתידוק מרישא תירו' מסיפא אבל אנדיסקי וכו' דמש" דוקא המלך דלימא דמלכד דהא איכא למימר נעשה ע"ז עצמו באנדיסקי כמוכן. עוד בה דמילת אנדיסקי אינו מורה שחול הקפידה שיהיב המלך בעצמו כלתי בקשתו או אחרים אלא למעוטי דלא אצילתיה מתא אלא המלך פטרו דבר בהווה והיינו ע"ז בקשתו או אחרים עמו ועיין כפי' ההלכות עלה דהאי דפרדכת דכתב אנדיסקי אם היו בני אדם שהליו עליו המלך וכו' ודוק.

והזיתיה

להרכ פריח מטה אהרן ז"ל בתשו' בח"א סי' כ"ט דקא מייית שם הא מילת דמוהר"ם דמוהר"ם ז"ל ואך יצא יצא לפרש סובין דפרדכת בין לס' מוהר"ם ובין לס' מוהר"ם לנישוא קמא ולנישוא בתרא והארין בזה ופירש דלנישוא קמא דמוהר"ם היא דפרדכת איירי קודם הפטרה ופי' זה"מ דאצילתיה מתא רוצה לומר שאם היה הפטור על ידי עצמו או ע"ז מתא המחילה היא לכל בני המדינה אנדיסקי וכו' היינו שפטרו המלך מעצמו ס"ד והוקשה לו קושייתנו הנו' וכתב דלפי זה הפירוט קשה אמאי נקט אצילתיה מתא אפ"י הוא הניל את עצמו לא מהני ותיירן ז"ל וז' דרירפא מניחא אשמועינן דאעפ"י דכתיב מתא הליו טוב בעד הפרדכת לבזרי המלך והו"ל במורים שיהיה ההצלה לפרדכת לבדו עכ"ז מסייע מתא עכ"ל ע"ש אמנם הרואה יראה דחיקא מילתא טובא דלישוא דה"מ לא משמע כתיב דלפחות כתיב הו"ל פרדכת מסייע מתא ואצילתיה מתא כי היכי דנפרש ואפי' אצילתיה מתא וכמוכן.

עוד

פירש הרב הנו' ז"ל שם לנישוא בתרא דמוהר"ם דהיא דפרדכת הכי פירושא ה"מ דאצילתיה מת' שהצילו כעדו למלך ומס' שהקל חילוי הכביר על אחרים ומ"ס חייב לפרוע חס' עמהם אבל אנדיסקי ד"ל שפטרו המלך מניצמנו ונס' אינו מכביר על השאר לפי שהוא בוכה התם מכל אחד אינו מכביר חלק הפרדכת על אחרים אלא מקבלו בחשבון ע"ש. והרואה יראה שגם בזה דחיקא מילתא טובא שחלכר שמה שפי' בני אנדיסקי שהמלך מעצמו פטרו ואינו מכביר חלקו על אחרים אלא מקבלו בחשבון הוא ללא מורך לרעת מוהר"ם כהך אחינא שהרי כל שהמלך אינו מכביר על השאר ומקבלו בחשבון לרעת מוהר"ם ז"ל לא

זרכינן שיבא הפטור מן המלך עצמו אלא ע"ז בקשתו מהני כל שנוכח חלקו המלך על השאר וכמו שדן מוהר"ם גופיה בריש לנישוא קמא כל אחר שפטר' שהרי לא הדר ביה מוהר"ם ז"ל בלישוא בתרא אלא מתא שדן בסוף לנישוא קמא קודם הפטרה כמוכן. עוד בה שאף להך פי' נמי קשיא נמי אמאי נקט הש"ס ה"מ דאצילתיה מתא מאחר דכל שהכביר על השאר חלקו של זה ואינו מוכח חלקו אפי' היתה ההצלה על עצמו חייב לפרוע לרעת מוהר"ם ז"ל כדכתיב לעיל. וכבר כתבנו דלישוא דה"מ לא משמע דלחיובתא נקטיה בדלעיל. תו מויתיה להרב הנו' ז"ל שם דכתב הכי קא מיייתי מילתיה דהרב משא חלק ז"ל דכתיב לעיל דתמה על לנישוא בתרא דמוהר"ם מההיא דפרדכת ותיירנו כדאיייתין ליה אכן כדברינו דלעיל. ותמה על הרב ז"ל ואחר המחילה לא ירדתי לסוף דעתו בזה החילוק שהרי הדברים ק"ו שאם בשאר שותפין וערכים זה לזה כשבא לפטור את אחד מהם ומכביר על השאר אין דינו דין משום שהוא חמסמת' דמלכא כל שכן כשלא נשתעבר זה לזה ואינס שותפין שיקביר על השאר אינו דין דינו משום חמסמתא דמלכא כ"ש כשלא נשתעבר זה לזה ואינס שותפין שיקביר על השאר תה שמוחל לזה דהיי חמסמתא דמלכותא טפי ואמאי אמרינן ס"ד הוא וכו' ע"ש. לע"ד אחרי נשיקת עפרות וזה לו ואחר המחילה רבה הכי דעוט לא ירדתי לסוף דעתו רשני' ושיי' ואדר בה חילוק הרב מ"מ ש' לו פנים הנראין דכשהם שותפין במורים כבר חיובא רמייא על כ"א ואחר לפרוע חלקו למלך ואלו נשתעברו זה לזה לפרוע פרעות חלקו למלך ואמטו להכי אין פטורו כלום כיון שהנפטר כבר נשתעבר לחכריו לפרוע ובידנו לתקן. ומש"כ כשהמלך בוכה מכ"א חלקו ופטור את אחד מהם דכיון שלא נשתעברו זה לזה לפרוע פרעות שאינס שותפים חמש א"כ אם המלך רוצה לבזול מהשאר אין זה חייב לפרוע גזילה דחכריו כיון דלאו בר חיובא הוא חזר חבירו אלא חזר המלך וכבר פטרו המלך וס"ד הוא לגביה וכמוכן. ופוק חזי להרב מוהר"ם בתשו' בח"א סי' ק"א דקא מייית שם לכ"ד מילת' דמוהר"ם ומוהר"ם ז"ל הנו' וקושיית הרב משא חלק ז"ל הליו ומלקו הנו' וכתב עליו ז"ל ולי נראה דאין חילוק זה מבוואר כ"כ דהתם גבי פרדכת אע"פ שיהיה מכי העיר ונתיישב שם זמן הוא ואכותו חייירי וא"כ ע"כ היה שותף עמהם ואם כן התם דמייירי בהם הקצוב למלך כשנה באותו מקום כח"ש רש"ס ז"ל ואע"פ דבוכה מכ"א עד שיעלה מוס' הקצוב שותפין כינהו ואך יצא לחלק. ולי נראה לחלק שתי' סני רבותא דלעיל הוא כשמוכין המלך בכונת המכוון לפטור לאחר או לקבל ולהכבירו לאחרים אחר שכבר קצוב בהא דראי הוא עול אבל התם מייירי כח"ש רש"ס ז"ל חלק רביל ליקח מכולם מוס' קצוב לשנה ובאים ממוני המלך לנכות מכ"א כפי אומד דעתם עד שיעלה גבוים למס' הקצוב וכיון שכן בכלל זה גם כן הוא רבילות לראות אומד דעתם לפטור אם יראה להם שאין לו ממון ובהכרח פעמים טועים באומדן ולוקחין מכל א' יותר מהראוי ומא' פחות וכן טועים לפטור לא' שיש לו ממון מ"מ רבילות הוא בכך שהדבר מונח כפי אומד דעתם ואם אמרו לא' פחות מהראוי או לפטרו ס"ד הוא וכו' עכ"ל ע"ש. הרי שהרב מוהר"ם עמד על חילוק הרב מ"מ ז"ל ולא פריך הקו' הנו' ומה גס דאינו ז"ל נמי אך חילק חילוק הרב מ"מ ז"ל דאצילתיה לקו' הרב פמ"א עליה ולא עמד בפניו הקו' הנו' אלא דברירא מילתא רביתיה להאי קו' כדכתיב ברם מ"מ הרב על חילוק הרב מ"מ ז"ל דאין חילוקו מבוואר דהתם גבי פרדכת נמי שותפין כינהו. הרואה יראה דלפי מה שפירש לעיל למילתיה דהרב ז"ל שהרצון בו לחלק בין איכא

היבא שהם שותפין מוצר עצמן כחם לפרוע בכללות למלך
 שאז הם נחשבים כשותפין שנשתעבדו זה לזה להיבא שהם
 שותפים מוצר המלך שהוא גובה מכ"א ואחד עד תשלום הסך
 הקצוב שאז הם נחשבים כשותפין במה הצד ולא שנשתעבדו
 זה אל זה כדלעיל הנה חלוקו ברור למעין אלא שלשון קצרה
 דבר וכמוכן. ועיין גם שם לו להרכ מוהר"ם ז"ל דכתב הכי
 דכתב שחילוק הרב מ"מ אינו מבורר כל כך וגו' כדלעיל
 כנ"ו עוד עמד מר בהדרי"א בתשו' דרכינו אביגדור ז"ל שהבי'
 המרדכי שם וז"ל השיב דכינו אביגדור כהן ז"ל נראה
 הדברים אם מתחילה הפיל המלך חס על בני פכ"ס וגו' עד
 מ"ט ואף אם מתחילה היה מנסה להפיל חס עפ"י המלך
 בחיבור ונכסיו מעצמו שינה להטיל חס בפירוד מן שתי"א
 הוא דרמינו עליהו וגו' דרמינו לפירוד דמסיק שם אבל
 אכריסין ס"ר הוא דלא מחייב אפילו לסייע מתא אלא הואיל
 וגו' אעפ"י שהכביר על בני העיר כשיעור הראוי לו פטור
 ונראה דאף בעשיר המושא ומותן בעיר ומרויח דינו כן והיינו
 דתניא בתוספתא שותפין וגו' פי' כיון שחילוקן מחלו בלא
 דבריו ופירדכת דקט אורחא דמילתא הוי למחול לו וגו' כי
 עשיר למה ימחול לו וגו' עכ"ל ע"כ. וסוף דבר קא מיייתי
 מר שם שמהא להרב שלטי הגבורים ז"ל שעמד אמילתיה דר'
 אביגדור שנראה שפליג עם מוהר"ם ודעמיה ושך חילק
 חילוק נכון וכתב שדברי השה"ג הן הם כעין חילוק הרב
 מ"מ ז"ל אלא שביאר הרב ביותר ע"כ. והרואה יראה
 שדברי הרב שה"ג ז"ל הן הם כדפרישנא לעיל דברי הרב
 מ"מ ז"ל כראשונה כנ"ו ודוק. באופן שיעין רואה דלכל
 הדברות ולכל האמירות אכתי מה שהוקשה לנו ללישנא קמא
 דמוהר"ם ז"ל דאמאי נקט השה"ס אזילתיה מתא כיון דללישנ'
 קמא אפי' הציל ע"י עצמו לא מהני אלא רוקא המלך מעצמו
 כדכתי' לעיל עדין לא בא מן הישוב דלכל החילוקים אכתי
 לא ברע הדיא דפירדכת מקורם הפשרה כדכתי' ויגדל
 התימא נמי דחייבן למוהר"ם ז"ל שאף שחזר בו מהק לישנא
 קמא לאו במאמר חלוט הדר ביה אלא דרך איפשר כמ"ש
 ואפשר להיות וגו' ולפום ריהטא הך דאזילתיה מתא מוכחא
 דלא כוותיה דמר כמוכן :

ורע"ד

נראה דאף גם זאת לא קשי' כלל עליה דמוהר"ם
 ז"ל והוא בהקדים הדיא דכת' המרדכי ז"ל בפ"ק
 דכבא בתרא כדף רמ"ח ע"ג משם מהר"ם ז"ל וז"ל אבל
 שאר מסים שמתקבצו בכל שנה למס לשר וגו' זו היא מחמת
 הריוח שמרויחין בארץ וגו' עכ"ל ע"כ. וכדף רמ"ט ע"ב
 כתב עוד וז"ל כי כל התם אינו ממשא ומתן תדע שהרי
 היבא שבני העיר עניים שאינן נושאין ומתנים כחמון
 ופרקמטיא אעפ"י שיש להם קרקעות אין השר לוקח מהם
 חס אם לו וגו' עכ"ל ע"ש.

ופוק

חזי מאי דרין דינא הרב ת"ה ו"ל כסי' ש"כ
 כדף קע"ה ריש ע"א באלו הכתובין ממשא
 ומתן דקא מיייתי שם הדיא דפירדכת ופי' רש"ס ז"ל דכרי
 האז"ל דכתב שאינו מתן בשאר בני המקום אלא פחות ושכן
 מ"ס מתוך פי' רש"ס ע"ד ת"ש והשתא יתחלק דין זה על
 ב' דרכים אם יש צבור שהם מיוחדין על כתיבת התם אבל יש
 עלייהו סך קצוב למלאתו לשלשון הן יהיו רבים או מועטי' או
 יתמיים אדם בטל לשאת בעול ורוקא היבא דאזילתיה בני
 מתא וגו' ע"ד ת"ש וכה"ג כתב מוהר"ם ז"ל בתשו' בפ"ק
 דב"מ ז"ל דאם כל בני העיר עניים ואין להם משא ומתן לא
 קרקעות דאין השר תובע מהם כלום ע"כ הא קמן דעיקר
 תביעות השר מן המשא ומתן הוא עכ"ל ע"כ. באופן
 דהנה כי כן דהיי"ס ל' למוהר"ם ז"ל שפיר איבא לחלק בעין
 יפה למימרא שדברי מוהר"ם ז"ל הנה הנס הר"ס ומוהר"ם

ז"ל הם המרדכיים כמתם בני אדם שהם עוסקי' בישוב העולם
 ומשא ומתן שחיוב התם מוטל עליהם בכרור מדינא ומשא"כ
 בהדיא דפירדכת גברא כטילא ממשא ומתן דבההוא גברא
 לא נאמרו כל השיעורין הללו דכיון דאעיקרא עיקר חיוב
 התם המוטל עליו לאו מדין הגמור היא שהרי המלך עיקר
 תביעתו הוא מן המשא ומתן כדכתי' וז"כ. הקילו ביה רבנן
 דמצי מילא אנפשיה ע"י עצמו ואמטו להכי שאמרו ה"ת
 דאזילתיה מתא וגו' למימרא דאמנס כל דאיהו הציל עצמו
 ע"י או ע"י אחרים או שפטרו המלך אף ע"י בקשתו נמי שפיר
 דמי וכמוכן. ודע דהנה כי גם עיקר מאי דק"ל להרב מ"מ
 ז"ל ללישנא בתרא דמוהר"ם ז"ל מההי' דפירדכת נמי לא קשיא
 כלל לפי דברינו זה הנס שלא נחלוק חילוק הרב מ"מ ונאמר
 דכוותא ז"ל אשר יצאו לחלק כהדיא דפירדכת בין מס' למס'
 ובין שותפות נמור לשאינו נמור אלא שאף אם נניח דהיה
 דפירדכת כשותפים גמורים חשובים לא קשי' כדאמרן דכיון
 דאשכחן דמוהר"ם ז"ל הכי ס' דעיקר תביעת התם למלך
 הוא על המשא ומתן פשיט' דאיבא למימרא דמילת' דמוהר"ם
 ז"ל גם בלישנא בתרא היינו דוקא כמתם בני אדם הפורעים
 התם שהמה אנשים מוכרים העוסקים במשא ומתן ובהם
 נאמרו כל השיעורין הללו דכיון שהם בריא בחיוב התם והסו'
 כשותפין לענין הפירעון לא מצי אפי' המלך להקל מעליהו
 ולהכביר על השאר. ומשא"כ בהדיא דפירדכת שאינן
 עוסק במשא ומתן כלל דכיון דמעיקרא לאו בריא בחיוב
 התם למלך הוא שכן דרך כל המלכ' אלא שזה המלך לא היה
 רוצה להשאגח והוא אחר שיטלו מכל אדם וכמין עושק הוא
 זה וז"כ אם בתר הכי ע"י בקשתו של הפירדכת פטור לו
 המלך שעשה כדרך כל המלכים שלא יטלו מס ממי שאינן
 חייב אם כן הגם שהמלך מה שהקל מעליו מכביר על השאר
 לא מפני זה חייב הפירדכת שהרי הוא לאו בר חיובא הוא לא
 מחמת עושק המלך היה מתן ואם המלך רוצה לבטל מאחרי'
 הוא אינו חייב לפרוע דאעיקרא דינא לאו בר חיובא הוא
 להיות שותף עמהם אלא מחמת עושק המלך ובהתבטל
 הסיבה יתבטל המסובב בכל כה"ג דלא הוה בריא בחיוב
 וכמוכן. ואל תשיכחי מ"ש האז"ל משם מהר"ם ז"ל וקא מיייתי
 ליה שם הרב ת"ה דז"ל על הדיא דפירדכת וז"ל ומסיים שלנו
 שהמלך קוצב עם הקהל ואומר לגבות מכל מין שיש לו אינו
 חושש אם בטל הוא אם לאו א"כ חייבים ליתן עכ"ל ע"ש.
 דרילנא הרבון בו לאמרן דכבונן דא לא בעי' דאזילתיה
 מתא כיון שהכולל גובה ופורעין למלך ובא לכלל האזילתיה
 מתא. אמנס כל דפטרו המלך לפירדכת אפי' ע"י בקשתו
 אפשר דאזיל ומודע הרב דפטור כשעמא דכתי' וכמוכן.
 אלא דלפי זה נרכינן למשכונא אנפשינן דפליגי תשו' ר"ס
 ומוהר"ם ז"ל עם תשו' ר"י אביגדור גם במה דכתב דפירדכ'
 לאו דוקא אלא ה"ה עשיר ואורחא דמלתא נקט כמוכן :

ודיע

שמה שבא בתשו' מוהר"ם ז"ל הארוכות כסומן
 קל"כ תשו' לרבינו שמחה ז"ל דכתב תוך השת"כ
 וז"ל שאפי' במקום שאין אחרים מפסידים במחילתו של זה
 אפי' מה שמחלו לאמצע והדיא דפירדכת חסייע מתא
 פירש' ז"ל אם נמצאו בני אדם שם שאינם בני המקום ולא
 קאמר שהוא הציל וכתחנן לפני השלטון לפייסו אבל אזילתיה
 בין הוא בין אחרים חייב לשלם ומסייע מתא דכולהו שותפי
 כינהו וכלהו שלוחי אהרדי וגו' עכ"ל ע"ש. הרואה יראה
 דלפום ריהטא גם עלה יפול קושטנו דלעיל דא"ה אמאי
 נקט השה"ס אזילתיה מתא מן בתר דאפי' הציל הוא עצמו
 חייב והתימא על הרב פה"א ז"ל דאיהו קא מיייתי שם בתשו'
 הנו' הך תשו' דר' שמחה ז"ל כראשונה ולא עמד בזה אלא
 מן בתר דאפי' הציל על לישנא קמא דמוהר"ם ז"ל
 כדכתיבנא

כרתיכא לעיל • או לאו דימא במה הצד דעל תשוב' דר' שמחה זל הלכו דהר"ש זל לא קשיא משום דכיון דהא יהיב טעמא הרב זל דאצילתיה מתא חייב משום דככולהו כנו מתא שותף ביניהו ושלחמי אהדי הלוח תכני מתא הוא והרי הוא שלוחם א"כ חזי למיור שאף הוא בא לכלל ויכליהו השם בכלל לישא דאצילתיה גומא גם בהציל הוא את עצמו דכא לכלל כיון דטעמא משום דשותפי ושלחמי אהדי ביניהו וכדין שתדעו דזש רש"ז זל כהך תשו' דאם היתה המחילה מ' את המלך מאליו שהמחילה לנחמל כההיא דתוס' דמוכחין הרצון כו' אחר שמכח המלך חלקו של זה לקהל ועיין בתשו' הרב פת"א הנו' וברור :

שוב ראיתי להרב הנמקי זל שם כפי' ההלכות דכתב בטעם רבינו הא"י זל אהא דאמרינן אנדיסקי סייעתא דשמיא זל פי' חותם המלך שיהיה בן חורין ודוקא שעשה לו המלך קודם שעשה תביעתו או קודם שקבע החם על כלל העיר אבל אם אחר שהטיל החם על כלל העיר פטרו אינו נפטור מחלקו שכבר חל החיוב עליו עכ"ל ע"ש :

והזיתיה להרב מוהר"ש זל סו' הנו' דכתב עליו זל דבריו אזלי לאו רישיה סיפיה ולאוי סיפי' רישיה שהרי כתב לבסוף שאחר שהטיל החם אינו נפטור וקודם לכן כת' אצילתיה מתא בגון שעבדי המלך היו תובעי' אותו והם הצילוהו ומתוך כך נתרבה החם עליהם כגון שהמלך היה רגיל ליתן מס קצוב לשנים וכאז לתבוע לכל א' וא' לפי אומד דעתם עד שיעלה לחשבון וכו' הרי דבר' דלא ברע מהטיל עליהם החם הקצוב וכאז עבדי המלך לתבוע לכל א' עד שיעלה לחשבון החם הקצוב וכיון שכן אמאי אינטידיק לטעמא דאצילתיה מתא הא אפי' פטרו אותהו באוי המלך מעצמו גם כן לא נפטור כיון שכבר הטיל החם וכבר חשכתי לתקן ואינו מחזור אזלי אם לא שגא' ש"מ לבסוף הן דבריו הרב רבינו הא"י זל וחולק על מ"ש קודם והוא דרוקן עכ"ל ע"ש :

אמנם לע"ד בהורמותיה דמר אמינא דלא פליגי ובא מן הישוב בהרדק קצת דברי הר' רבי' הא"י זל דכתב קודם שעשה תביעתו ולא קאמר קוד' שתבע או הטיל החם וגם שרדק לומר על הכלל מה שלא הוכר שם כלל דבריים הראשונים אשע"כ נראה לע"ד דכוונת הרב לאגמרן דלא מימא דכוונת הש"ס במאמר אנדיסקי ס"ד הרצון או אף גם זאת רכבר אצילתיה מתא או שכבר תבעו ממנו מפרדכ' הלוח גבאי המלך הראוי לתת מחלקו ונתרצ' לתת וגם מכל א' וא' וכיון דא' לרא' קודם שהטיל לתת חלקו פטרו המלך דפטור הבס דמתנתו מוכבדים על השאר שחורים עליהם להטיל חלקו • דלא היא אלא שכל שכבר עשה תביעתו דייק לומר עשה שכבר עשה תביעתו מכל א' וא' כמתנה שתובע מכל א' חלקו שכבר כתחייב הפרדכת לתת שכבר תבעו ממנו או באצילתיה מתא שכבר מחייב ועומד הוא אין פיטור המלך מועיל לו אלא א"כ פטורו קודם לכן : ומ"ש עוד או קודם שקבע החם על כלל העיר כע"ד שרדק לומר שקבע החם על הכלל העיר לאגמרן שכל שהמלך אינו רוצה לבכות מן הפרטים מכל א' וא' חלקו לא שקבע החם על הכלל העיר שהכלל הם יגבו והם יפרעו למלך ועשאו קבע על המדינה שאז אין פיטור המלך יועיל לו אפי' שאכתי עדיין לא עשוהכולל תביעתם מן הפרטים ולא מן הפרדכת הלוח דשותפין בגמורין חשיבי כדכתיבכא לעיל ס"ל להרב זל וכמו שיש צד דהכי משת' מדברי מוהר"ש והרב תה"ד והפ"ו זל ועיין בס' בתי בהונה ח"א למורי הרב אישי כ"ג זל בתשו' דף צ"ג ע"ג ובס' נ"א וכמוכין :

וראיתי להרב מוהר"ש זל בתשו' ח"כ סו' קמ"ה דקא מיייתי שם בכ"ד הדין דפרדכת ופי' רשב"ם והנמקי יוסף ודברי הטור בסו' קס"ג ושם כתב זל איברא דמ"ש הרובש זל בסו' ר"כ ירא' מדבריו דמאי דקא' אנדיסקי ס"ד היינו היכא שלא הטילו חלקו על שאר בני העיר ויש לתמוה על זה דיראה דקושטא דמלתא הוי מ"ש כל הפוסקים דהיכא דאצילתיה מתא והוכבר חלקו על שאר בני העיר חשיב מתא אבל פטרו גובה חסם אפי' הוכבר חלקו על שאר בני העיר פטור וכל זה היינו דוקא בארש בטל המחלוקת ואינו מדיח כלל במשא ומתן בעיר אמנם אם משא ומתן בעיר יראה שהדין מתן שצריך לישא בעול העיר אפילו לא נתרבה החם כשבילו ואפי' פטורו מחד המלך כיון דקא מפסיד להויתייאוננו' וכדמשת' בס' לא יחפור כד מתא אכר מתא אחריתי מצי מעכב עכ"ל ע"ש :

והנה הדיוט אחר המחילה רבה מהורמותיה דמר לפי קושר ע"ד לא ירתי לכו' דעתו היכן מצא דבריו הרובש זל זה דאי מדבריו הראשונים שכתב זל ולכן זה היהודי אם הקהל פורעים למלך כבר יודע ככל שנה בדרך כללי חייב הוא לפרוע עמה' אף בכסף גולגולתם אחר שדר שם זבת אח"כ מן חלק המלך חלק זה תמה שהטיל על הקהל ומקבלו להם בחשבון ע"כ • הרי עין רואה במראית העין שאין כוונת הרב דבריו הללו למימר דפי' אנדיסקי ס"ד הוי גם על האופן הלוח שהרי הא קא חזינן דלא קא מיייתי הדין דאצילתיה מתא ואנדיסקי ס"ד אלא על האופן האחר דכשהם פורעים בדרך פרטי דכתב דבריו הראשונים • אמנם דבריו הראשונים כרוך מללו וכונתו רצויה למידן דוכ' דכל שהמלך גובה הכל דרך כללי מן הכולל הרי זה בא לכלל כל יחיד ויחיד באצילתיה מתא כיון דה"ט שהמלך אינו תוב' משום יחיד משום שהוא רוצה דוקא מן הכולל בעבור כולם • וכמו שדן דינא הרב ת"הר זל בסו' הנו' לפי מילתי' דמהר"ח זל שכתב זל ואם רגילות לתת כולם ביחד והמושל תובע סך קצוב מכולם ואינו חושש איך יגבו אותם או חייב לתת עמה' אפי' לא אצלתו מתא כלל ע"ש דה"ט דהדין דפרדכת לא מתפרשא בגובה החם מן הכולל שקבע שהם יגבו כטוב בעיניהם ויפרעו לו דרך כללי וכאשר מתקן שבא הר' הנמקי יוסף זל דמפרש כתב משם הרב רבינו הא"י זל ודוקא שעשה לו המלך קודם שעשה תביעתו או שקבע החם על כלל העיר כדכתי' לעיל ופירשנו דבריו באופן דאין מדברי הראשונים שום הוכחה דקא מפרש הדין דאנדיסקי דלא כפירוש שאר הראשונים זל כמוכין • ואי משום דבריו האחרונים שכתב זל וכן אם הקהל פורעים בדרך פרטי שגבאי המלך שאז לכל יחיד ויחיד ומניח לוח מפני החק אין לקהל שום דין עליה בעד כסף גולגולתא דהא לא אצליה בני מתא אלא ס"ד הוא כדאיתא בס' חוקת וכן בהלכות ע"ש • גם מזה לא חזינן לע"ד הוכח מלין דמהר"ש זל קא פריש הדין דאנדיסקי דקא מיידי היכא דלא הטילו חלקו על השאר דאי משום דמשמע ליה להרב מוהר"ש זל דכוונת הרב דבריו האחרונים הללו שהרצון בו למימרא שהקהל אינם צריכים למלאת למלך בין כולם סך קצוב וידוע לא דכל יחיד ויחיד הוא פורע לגבאי המלך הראוי לו לפרוע ולעולם אין גבאי המלך חוזרין עליהם הבס דאשתיקד עלה הסך יותר כי נפקד מהם איש אלא רבין רב וכין מועט עליה דירי דהחל' קא הרר ואי לזאת ס"ל למוהר"ש זל בדעת הרובש דס"ל הפי' אנדיסקי ס"ד הוא דוקא היכא דלא הכבירו מתנתו על השאר כמוכין • הנה מלבד דטפי מחתברא למימר שהרב זל מדבר כדבר המצוי ורגיל שכן דרך כל המלכים לשום קצבה על חם העיר סך מהכלל שנה אלא שיש מהם שאינן

בוכין מן הפרטים אלא דרך כללי מן הכלל ויש מהם שבבאי
המלך בוכין מן כל א' וא' שיעלה החשבון לסך הקצו' על הקהל
ובכ"ה הויה דפרדכת דפי' המפרשים דאשתכח דכל שלא
עלה עד סך הקצוב הנכאים מחזירים תדיר ומחזרים על
סיחורים . ולא ינמא שהרב מדבר על האופן האחר שאינו
מזוי ורגיל שהמלך לא נתן קצבה אלא שבוכה מכל יחי' ויחיד
הראוי לו כמובן . עוד כה שאם הרב מדבר על האופן האחר
אשתכח שלענין המס הנמוע למלך כל יחיד ויחיד כחש' כעין
קהל כפ"ע וגם האיש הלזה אשר לא שאלו ממנו בבאי המלך
לא נברע מהם ומה להם לתבו' ממנו כלום עד שהזקק הרב
לכתוב אין לקהל שום דין עליו דהא לא אציליה בני מתא מה
הנלה שייכא כאן כיון שכל אחד אין לזרים אתו כלל לא דאי
טהרב הוא מדבר על האופן המזוי ורגיל כדכרנו והקהל
הס דורשי' ממנו גמס הוא אשר דר שם יבכח יסכול בעו' המס
כמותם כדי שלא יחזרו בבאי המלך להכביד עליהם יותר
מדאי כדי למלאות את הקץ סך הקצוב ועל האופן הלזה הוא
שדן הרב ז"ל דהא לא אציליה בני מתא אלא שבבאי המלך
הניחוחו מעצמן מחמת חק המלך שנותן וס"ד הוא וכפירוש
המפרשים כהיה דפרדכת ממש כמובן . או כלך כדרך זה
שהרב ז"ל אל שני האופנים כיון כדכרנו האחרונים ולא הנה
להאריך ולרונ דניא האי כדנייה ודן את הדין שתמא כיון
דכוחא אשכח דאף גם זאת שמכבידים בבאי המלך על
השאר חלקו של זה פטור כיון דהא אצילתיה מתא דס"ד הוא
שבבאי המלך הניחוחו מעצמן מפני החוק וכמובן . וכ"ש
דאעיקרא דניא לדידי חוי לי מדכרי הרב ז"ל הנה הנס על
כסף בולגלתא דהיינו כרב"א רמלכא דלעמין המס כריחא לי
שהם היו פורעים דרך כללי דהכי מש' טפי מתוך השאלה
והצנן בא כדרך הא' דאם פורעים דרך כללי גם הכרב"א
והיינו דקאמ' חייב לפרוע מהם אף בכסף בולגלתא וכדכרנו
האחרוני הצנן בו שאם פורעי הכרב"א דרך פרטי והניחוחו
בבאי המלך ובכתב שאין לקהל צמו שום דין בעד כסף
בולגלתא הרי נלא כתב גם מכסף בולגלתא כדראשונה
כמדבר גם על המס אלא על הכרב"א לכר באו דכרנו
האחרונים ומשום דמספקא לי אם מדכרי הנכאים על הקהל
לפעמים להשלים מנין בולגלתא דין שתמא דאף אם מהדרי
פטור דרווחא אשכח כהיה דפרדכת זכרתי וכמובן .

ואפי' לאחר הפטרה דנס דפטרו המלך מעצמו ואף ללי שבו
קחא דמוהר"ם שרצה לדון לכאורה דכשמהלך מעצמו פטור
דמהני מפורש היינו דוקא קודם הפטרה . ואף לר כרי
רשב"ם ז"ל שכתב גבי הויה דפרדכת שמועיל על פיטור
המלך הנס שמתקל לזה ומכביד לזה וגם לר כרי ר' אביגדור
שדן הכי שמועיל כל שלא היתה עז' בקשה כדלעיל . הנס
המועיל יראה לפום כל מאי דכתבנא והחילוקים אשר אך
חלקו הרבנים סנו' . ויד עניי אכן כדי להכריח החילוקים
ולאשוואות הדעות דשנייא ושנייא הויה דפרדכת וגם הרב
שלטי הגבורים ז"ל איד ינא לחלק להויה דרבינו אביגדור ז"ל
דלא פליג אמוהר"ם ז"ל דכתיבנא וקא חוינן דענין פריעי'
המסים למלך תוגאר זרה בכל מולכותו הוא דבר הקצו' לשנה
דרך כללי בכל אתר ואתר ומנהג קבוע הוא שבוכה המלך
ומהניי הקהל הס בוכין לעצמ' ופורעים למלך דהו"ל כאחר
הפטרה הנכה כי כן כשותפין גמורים לכאורה הויה נרא' לדון
דינא כב"ד דאי הויה גבכרא שפטרו המלך הוא הויה מפורעי'
המס מקמי הכי פשיטא דאין פיטור המלך מועיל לו כלום
לכ"ע והגם אם נניח שבא כ"ד לפטרו המלך מעצמו ואף
למאי דדן מוהר"ם לכאורה בלשנא קמא כמובן . ואף
דלדכרי הר"ב ז"ל סנו' דהראמ' פנים בשלכ' כדכרנו דלעיל
דס"ל כהיה דפרדכת כפי' המפרשים ז"ל דמועיל פיטור
המלך דנס דמכביד לזה ומקל לזה ודלא כמ"ש המפרשים
ז"ל דמועיל פיטור המלך דנס דמכביד לזה ומקל לזה ודלא
כמ"ש עליו מהרש"ך והרב מוהר"ם ז"ל והרב פמ"א ז"ל
ואשתכח דלפי דרכנו הרי הר"ב ז"ל דן בסתם מסיים
גמטא חס ומתניס מהויה דפרדכ' ולא חלק בין הויה דפרדכת
לתאר בני אדם כאחר מן החילוקים אשר איד חלקו הרבנים
ז"ל סנו' ויד עניי אכן מ' תלענן דניא פשיטא שדעתינו בטל
מעיקרו ואין לנו אלא דכרי מוהר"ם ז"ל והרב פמ"א ז"ל שהם
אחרו בדעת הר"ב ז"ל שגם גבי הויה דפרדכת לא מהני
פיטור המלך אלא דוקא כשאינו מקל לזה ומכביד לזה באופן
דאי לזאת אכן כדודן מנינן לדון דינא ככ"ר לפום ריהטא
דלכ"ע לא מהני פיטור המלך ואפי' פיטורו בלתי שום בקשה
כמובן :

והלום

ראיתי דיישר חילוני למירן דינא לפום ריהטא
דחוינן ליה להרב מוהר"ם ז"ל בתשו' סי' סנו'
בדף קמ"ג ער דבתר הכי שגשא ונתן בהו' דרבינו שמחה
ומוהר"ם עס הויה דפרדכת ותשו' רבינו אביגדור ז"ל ומלת'
דהרב שלטי הגבורים שאיד ינא לחלק כאשר באו הדברים
בדכרנו דלעיל דרך ככוא לו לדון דינא פסיקא דלכ"ע לא
מהני פיטור המלך בכל כפ"ג שכתב ז"ל כלל הדברים ז"ל
אבל כמס הקצוב בכל שנה כל אפי' שוין שאין ביד המלך
לשנות מהגם להקל מזה ולהכביד מזה ואף במס שאינו קצו'
בכל שנה וקודם שנתפשו לר' שולפי' בתרא דמוהר"ם
שהסכים עמו ביד המלך לשנות כלל מטעמא דכתיב ואין
לבמגם מהויה דר' אביגדור שיש ביד המלך להכביד על זה
מה שמיקל מזה שפכר בתכנו לעיל מדכרי הרב ר' שלטי
הגבורים נכונים ונכוחים להשכים ר' אביגדור עס שאר
רכוותא ועוד שאף אם היינו לוקח' דכרי ר' אביגדור כפשוטם
למעשה הויה ראוי לכתב כשאר רכוותא והס"כ שמחה ואז
ומוהר"ם ז"ל ואף אם היינו חושבים אלו כיחידים כמחוקקים
שהרי מוהר"ם ז"ל בסוף ח"ג הכי דכרי מוהר"ם שכתב שאין
המוסר יכול לומר קים לי כפי' הבאון היכא שכל חכמי ישראל
חולקים עליו וכתב ונראה דה"ה בחד לגבי תהי שאין לומר
שיוכל המוחזק לומר קול בחד לגבי תרי והגם שמוהר"ם ז"ל
חולק על זה במ"א סס"ך במה שמחוקקים הרמב"ם והרמב"ן
עס הרמ"ם ש' נראה שכ"ר יורה לגבי הגי' תלת אריותא
דכתי'

דכתי' ואפשר שלום לא חשש הרב תה"ד לסוכר' ר' אביגדור ז"ל לפי שראה סכרת הני דבנותא ככונים בטעמים עכ"ל ע"ש. הרי בהיות שרן הרב ז"ל פסיקא עפ"י החילוקי' דלכ"ע לא מהני פישור המלך בכל כה"ג כדרך אשר יבאנו לרון יד עניי' אכן וכאשר מוסף הרב דרך קשתו לזאת ז"ל ר' אביגדור ז"ל דגם בהלקח דרכיו דברים כפשוטן בלתי מחלק חילוק הרב שה"ג שהרין דין אמת כמוכן. איכר' דלפוס ריהטא יש לבתנא על הרב דכיון דחש לדכור' ר' אביגדור ז"ל דברים כפשוטן אחאי לא חש לזאת ז"ל דכרי רשכ"ס ז"ל דברים כפשוטן דכל דלא מחלקין בין דא לדא הדר ריבא לפלוגתא דרבנותא דבהיא כתב בהדיא בההיא דפרדכת דמועיל פישור המלך מעצמו הנס דמכביר לזה מה שמקל מזה וגם דמוין דמוסר' וכהי כתב להדיא גבי פרדכת ברכת' לעיל :

אמנם

החאה ויראה דאפי' איכא למימר דה"ט משו' דמ' ארשכ"ס ומוהר"ג ז"ל דבריהם באו על הדין דפרדכת ושהיא דפרדכת הדברים באים ומורים ממילת אצלתיה מתאונ' שהיתה גביית המס והקצבה בכל זמנה ושנה ע"י אנשי המלך והשדים וכאשר המה הרבנים הנו' הכי פירושו לה באופן רכל החילוקים אשר יצאו למלך בין פרדכת לחסום הנחובות באופן אחר בגביית' יש להם פנים הנראין בהלכה ופשוטה לפניה ואמרו להכי קא סמיך הרב ז"ל על הפרד המלקים החילוקים הנו' ולא חש לזאת ז"ל הרבנים הנו' לרברים כפשוטן כיון דכ"ר הוא מדבר בחסם הקצוב רכל זמנה והס גובין וכשותפין גמורין חשיבי וההיא דפרדכת נפקת כרא' ומשאל' כ במלתיה דר' אביגדור ז"ל דפשוטן של דברים גמורין וכאיש לפוס ריהטא דרא ודא חרא היא ככרון הרב ולחילוק הרב שה"ג זכרינן לאוקמי' אוקמת' בעלמא ומ"ה חש לה כמוכן. באופן דלפוס ריהטא הכי היה נראה לרון ככ"ר דלכ"ע לא מהני פישור המלך כלל הכס שנתיב דכ"ר בא לכלל לפוטרו המלך מעצמו ככל מאי דכתיבנא :

אמנם

שכתי ויראה דאין כחמי יפה במספר הדורות לרון דינא פסיקא דלא מהני כלל לכ"ע גם בפטרו המלך מעצמו שהרי חזינן ליה להר' פרח מטה אהרן ז"ל כמ' הנז' דכתב אשר עמד מר' על כל הפרד המלקים החילוקים הנו' וחילוק הרב שה"ג אההיא דר' אביגדור ז"ל נשא ונתן ולא רצה בקיומן והשרד המלקים והעלה הך דינא בפלוגתא דרבנותא כפשוטן של דבריהם וכתב שם כדף ק"ט ע"ג ז"ל אבל כל מחילה שמחל המלך אחרי הפשרה או כשהיה לכי הפער מוס קצוב מידי זמנה בשנה ופטר המלך את אחד מהם והיה הפטור מעשה המלך מעצמו אפי' יש מחלוקת דלדעת רשכ"ס וסיעתו אעפ"י שכזה יש הכבדה על אחרים פטור : ולדעת רבינו האי חייב וכן לדעת מוהר"ם ז"ל ואם במדינה אשר נשאלה שאלה זו מנהגם כך בתנא דין שלפנינו במחלוקת סימו אס זה דפיטור מועיל או לא עכ"ל. וגם שם ככ"ר בתר דאקיל וטרי מר על חילוק הרב שה"ג ז"ל ולא רצה קיומו כתב ז"ל. וחזורנו על עיקר הראייה ואומר דכ"ר הוי דעשאו המלך מעצמו אס הדבר כך כמ"ס וכיון שכן באנו למחלוקת כמ"ס עכ"ל ע"ש. הרי מהסכימה דעת דעת עליון לרון ריבא בכל כה"ג דכ"ר כדון פלוגתא דרבנותא דמירין דיינינן הק"ל לי כמורע משו' דרווח' אשכח למפטור ליה בלתי טענת הק"ל או דלא הוה כריד ליה להרב ז"ל או בכל כה"ג דכ"ר חזי היחיד לטעון טענת הק"ל נגד הרבים בענייני המס' כמורע ורווחא אשכח למירין דינא בלא דרון :

ב"ב רווחא אשכחנא ורווחא שמעתין דחזינן ליה להרב פני משה ז"ל כתשו' ח"ב סי' ט' דסמך את ידיו עליו סוכב הולך על פסק הרב פמ"א והסכים עמו לרון דינא בכל כה"ג בספק פלוגתא דרבנותא ודן את הדין בטענת הק"ל שכתב ז"ל אמנם לדעת' אין אנו צריכין לכל ז"ל דאפי' שנינו כמאנס דכ"ר במחלוקת הוא שנוי דלדעת ר' האי ומוהר"ם לא מהני האי פישור' דפטר המלך לעשירי' שלא יתנו יותר על ג' גסים ובעלים עין ממה שמלך החכם השלם המשי' כמו' אכתי כיון דרשכ"ס והרב אביגדור מהכיא המדרכי בההיא תשו' דר' אביגדור הנו' לעיל חולקים וס"ל בפירוש דפיטור שפוטור המלך מעצמו אף אחר הפשרה מוציל ואף שכתביר על אחרים הרי ראובן זה מוחזק מקרי כיון שהקבל באים להוציא ממנו ומצי מימר ק"ל כרשכ"ס וזולתו. ואי תימא הא כללא אית לן דככל פלוגתא דרבנותא בענייני התקיים הקבל מקרו מוחזקים נגד היחידים ואפי' שהיחידים יהיו רבים מ"מ הקבל מקרו מוחזקים כנגדם וכמו שהוכיח הרב משא מלך כסוף דף כ"א שכתב שראה בין מדרכי מוהר"ק שורש ג' ע"ג אמינא דכ"ר לא מנהג ולא מוציא דהרי כל טעמים דהרבים נקראים מוחזקים כנגד היחיד עיקרו הוי מטעמא דאתמר בגמרא דמוהרייסקו דהני בטעמא דמלכא מוכח והמלך כמאן דמוחזק בככסי יחיד זה דמיווה לא שייך לא כהשמה מחלוקת של הפוסקים הוא בענין הדין המשל בזה כיון שפק אס סיבי לפירוש ככ"ר על אשתו או בככסי שאינו מסתפר בהסאו כיצא משאר ספיקות אז הרבים נקראים מוחזקים לומר ק"ל וטעמא דמהרייסקו דהני בטעמא דמלכא מוכח וה"ל המלך מוחזק אמנם ככ"ר דפיטור העשירים הוא מפאת המלך בעצמו שהמלך חייב רוצה שיפריעו העשירים יותר על ג' גסים אעפ"י שכזה מכביר על האחרים כיון דאיכא רשכ"ס וזולתו דמועיל לעשירים יאמרו העשירים ק"ל כרשכ"ס והקבל הכאים להוציא מהם עליהם הראיה כיון דכ"ר כזה לא שייך למימר הוא מוחזק בככסיים וכטעמא דמלכא מוכח כיון שהמלך מעצמו הוא הפטור אין נחייבם מטעמא דמהרייסקו בטעמא דמלכא מוכח. ולע"ר עדיף כ"ר מההיא דכתב מוהר"ג ז"ל בח"ג סי' ת"א באותה פלוגתא אס ת"ח פטורין מהספ' בולגתא שיש מי שחייבם ויש מי שפטרם שכת' עלה הרב ואלו תורף דכרי דאף רכל פלוגתא שפליגי היחיד שהוא הדיוט עם הציבור על ענין המסים הקבל נקראים מוחזקים התם הוא משום דמהרייסקו דהדיוט ע"כ בטעמא דמלכא מוכח אבל היחיד ת"ח שמתדיין עם הצבור ואומר דאעיקרא דינא מוהרייסקו לאו בטעמא דמלכא מוכח אפי' ברבר הקצוב על כל אחד ואחד חזי למימר ק"ל ע"כ תורף דכרי הרב הנו' ולע"ר כ"ר נלמד מדרכין הרב הנו' כמכ"ס דאין יבואו על העשירים מטעמא דמהרייסקו בטעמא וכו' והלא המלך בעצמו הוא הפטור וכו' עכ"ל ע"ש הרי דמוין ליה להרב הנו' שרן פסיקא לפטור את מי שפטרו המלך מן המס עדין פלוגתא דרבנותא שהיחיד חזי מיפטור נפשיה בטענת ק"ל אף שהוא כנגד הרבים כמכ"ס מההיא שהת"ח הוי מוחזק לומר ק"ל אפי' נגד הרבים מטעמא דכתב דלא שייך למיית' בכל כה"ג מוהרייסקו דהני בטעמא דמלכא מוכח ועין רואה שהוא ככ"ר שאס בא לכלל לפטר המלך בעצמו פשוט' דמצי טעין טענת אק"ל אף שהו' נגד הרבים לפטור עצמו מן המס :

ואם

למשך אדם לומר דהא חזינן להרב מוהר"ג ז"ל כתשו' בחסה"מ סי' שס"א שרן את הדין שהרבי' נחשבים מוחזקים לענין המס הקצוב לבולגת ואף נגד הת"ח דכתב ז"ל מ"מ כיון דהוי פלוגתא דרבנותא איפשר לומר

לומר דהוי כדון המוציא מחבירו עליו הראיה והצבור קול
וגו' אלא דמהני גם כן להוציא מן הת"ח וגו' דבענין המסים
הצבור לעולם מוחזקים וגו' ע"ש . הרי שאפי' לת"ח
עצמו יצא לרון שהצבור מוחזקים ואין כחימו יפה לרון דינא
מת"ח לפי שפטרו המלך מן כתר שאף בת"ח חוינן דנפל
המחלוקת כמובן .

אף

אתה אמור לו ללא היא שאלכר שטוראה זו היא מן
התמוהות שהרי חוינן לבדולי האחרונים אל הרב
הה"ד כסי' שמ"א והרב מוהר"ב אל כח"ב כסי' תז' וכסי'
כ"ח כנו' ואיך איהו אל דן איפכא . וגדולה מזה מצינו
לרוב מופט נדק אל בתשו' כח"ב סי' ל"ג ברק"ב ע"ז
שדן את הרין בת"ח שאף לא יהיה מוחזק בדורולת חגמור
ונפל המחלוקת אם חסוב תורתו אומנתו או לא שאפ"ה חסוב
מוחזק הת"ח נגד הרבים ולימדה מרקדוק לשון הרב תה"ד
אל ע"ש . והרואה יראה שכל האחרונים אל הכי דין להאי
דינא כמו שדן הרב תה"ד אל כנו' הלא כספרתם ועיין בספר
כנה"ג בח"מ סי' קס"ג בהגה ב"ז אות ר"ל וכסי' ד' בהגה ב"ז
אות לא .

באופן

דע"כ למשכמי אנפטין למימר דמוהרש"ד
אל לאו לדינא פסיקא קאמר לה אלא כנושא
ונותן לפוס דהטא צדרי הרין וכאשר עינן כל רואה לישא
דאפשר דקאמר ומשום שהרב אל רווחא אטכא לפטור את
הת"ח במלכות הללו אפי' ממש הקצוב לגולגולת מטעם
שכתב כמו שיראה הרואה מ"ה לא חס לבמור את הרין
שהת"ח הוא המוחזק והניח הדבר להכמים משום דמילתא
דברירא היא כמובן .

עוד

בה ראפילו תאמר דפליג מה שאין הדעת סובלתו
שהרי הו"ל לתווי מילתיה דהרב תה"ד ו"ל
ומוהר"ב ולימיהב טעמא למילתיה ולא היל למסתם סתומי
מ"מ הגם שגודה דפליג ואשתכח דכ"ר לכלל הדין
דכתבו הפוסקים דכל דנפל הספק אם יכול לומר ק"ל או לא
דפליגי רבנותא אי הוי מוחזק או לא דבכל כה"ג לא מצי
למטען טענת הק"ל כיון דבהא פליגי כגודע מ"מ בהא
מילתא הרב מוהרש"ד אל יחיד הוי נגד כל הפוסקי' דפולחו
רבנותא ס"ל איפכא ללא אטכחן לשום אחד מן הפוסקים
דס"ל שהיו הרבים מוחזקים נגד היחיד הת"ח בענין ההס
אשר תמונו יצאכו לרון דינא ככ"ד כדלעיל וכבר מן המודע
זה שכתבו הפוסקים דבכל כה"ג אית לן למיזל אחר הרוב
אע"כ דבהא פליגי ועיין בתשו' מוהר"ב אל ח"ב סי' ת"א
ובתשו' מוהר"ש אל ח"ב סי' ס' ובחלק א' סי' מ"ו והרב
כה"ג אל בח"מ סי' כ"ה בכללי הק"ל אות מ' . באופן
דזכינו לדין דמיעיקרא דכ"ד שפיר מצי מפטר נפטיה זה
שכא בטענת שפטרו המלך מן המס כיון דכל הפוסקי' הכי
ס"ל גבי הת"ח והוא הוא כדכתיבכא וכמובן :

ברם

דא עקא לפוס דהטא דחוי הוית להרב מוהרש"ד
בתשו' ח"ב סי' קמ"ז שדן בכ"ד על איש שינא
עליו דבר המלכות להוית ג'ליף ומתשפט
המלכות הוא שכל מי שעליו עבודה זאת הוא פטור מכל
מיני מסים וארנוניות ובא להפטר עצמו מן המס בטענת
זאת דן הרב את הרין דהקהל הם נקראים מוחזקים נגד
היחיד מההיא דאמרין מוהר"ק ויהי בטפשא דמלכא
מונח כגודע והביא טס הדין דפרדכת ודברי הרב נמוקי
יוסף אל דכתב דהיינו דוקא קודם שקבע המס על כוללות
העיר וגו' ודברי הרב מוהר"ב אל דפסק בח"מ סי' קס"ג
וכתב וז"ל ואפי' אם נרצה לומר שש"ש הטור הוי אפי' במסים
המוטלים מקודם על כוללות בני העיר ואעפ"י שכבר חל
החיוב על מי שפטרו מ"ת הוי בלוגתא דרבנותא וכבר

כתבתי שהקהל הוא מוחזקים נגד היחיד וא"כ נראה דבכ"ז
כה"ג יש לחייב להגביר הנו' לפדוע המסים הנהגות בקהל
מוקדם שכבר נתחייב בהם הגביר הנו' עכ"ל ע"ש . הרי
שדן הרב כמי שפטרו המלך ונפל הספק ברבנותא דהרבים
הוי מוחזקים נגדו כלפי לייא ממה שדן הרב פנימא אל
במוכ"ש מההיא דת"ח שדן מוהר"ב אל כדכתי' לעיל . ומן
התימא על הרב פ"מ אל איך לא שלטא עינא פקיחא בתשו'
זו להרב מוהרש"ד אל העומדת לבגדו בעיקר הרין . וגם
להרב מוהרש"ד אל כמי מילתא דתמיהא היא איך לא עמד
בפניו ההיא שדן מוהר"ב אל גבי ת"ח אפילו כמס הקצוב
דהוי מוחזק אפי' נגד הרבים ועיין רואה דפטור המלך אתיה
במוכ"ש מן כתר דהמלך בעצמו איזל ומורה דמוסיקה
דהאי לאו כטפשא דמלכא מונח שהרי פטרו מן המס
וכמובן .

וב"מ

לענין הרין הרי עיינו הרואות דכ"ד אשתכח
דפלוגתא מתניא שלדעת מוהרש"ד אל הצבור
הוו מוחזקי' ולא היחיד ולדעת הרב פ"מ היחיד הוא המוחזק
ולא הציבור והווי חד לגבי חד וכבר כתבנו לעיל הסכמת
הפוסקים דכל דנפל הספק בפלוגת' דרבנותא אי הווי מוחזק
או לא לא מצי למטען טענת הק"ל כיון דבהא פליגי
כדכתי' :

אך

לע"ד מילת' דברירא היא דבכל כה"ג דכ"ד נפקת
ברא מההיא דכתבו הפוסקים דכל שהתפיסה
מוספקת דנפל כו פלוגתא דרבנות' ללא מצי למימ' ק"ל כיון
דבהא פליגי כדלעיל לא שערין כחימו יפה למידן דינ' ככ"ד
כמעיקרא דזה שפטרו המלך הוא המוחזק ולא הציבור שהרי
הוא בעל המעו' ומוחזק בשלנו קודם שאלר ספק חיוב פרעון
המס ובא לכלל כעין ודומא ההיא דכתובות דאמרין אוקי
תרי לגבי תרי ואוקי תמונא בחוקת מריה ושוק חיי אותה
שכתב הרמב"ם אל בפ"א מה' זכיות ומתנה וז"ל שתי שדות
בנכסי הגר ומצר אחד פניהם החזיק באחד מהם וגו' החזיק
בה לקנותה ולקנות את חבירתה ואת המצר אלו שהחזיק
במצר לקנות את שתייהן הרי זה ספק ואם בא אחר והחזיק
בה כרי לקנותה וזה האחרון . וכתב הר"מ וז"ל שטעמו
בזה לפי שחוק זה אחרון חזקה ברורה וראית וחוקת הראשון
מוספקת וכיון שכן מעמידין אותה בחוקת זה שחוקתו
ברורה וגו' עכ"ל . ועיין בתשו' מוהר"מ אל בח"ב סי' ת"ג
סי' ת"ח שכתב על דברי הר"מ הללו וז"ל ואעפ"י שחוקת
הראשון קדמה והיא ברמה לנו ספק באחרון ראש חוקת
הראשון חזקה אין חוקתו של שני כלום מ"מ עשאוה כהספק
ודאי שאין ספק מוציא מידי ודאי ע"ש הרי שהגם שחוקת
הגוי השני אית בה ריעותא דשמתא חוקת הראשון היא חזקה
דהא איכא צדדין דספקא הויא אפי"ה לא משגיחין בה כיון
דחוקת השני היא ברורה וקיימא מצד עצמה והריעותא היא
מוספקת שכינן ליה כהספק ודאי ואוף אין כמי כוכין ונרון
ככ"ד דכיון דחוקת בעל הממונן היא ברורה וקיימת לעינן כל
דאיהו מוחזק בשלנו מקודם והריעותא דהיינו שלענין המס
הצבור הם מוחזקים נגד היחיד היא מוספקת אם ככל כה"ג
דכ"ד שפטרו המלך הם מוחזקים או לא שהרי כפל כו הספק
כדלעיל פשיטא דאית לן למידן דינ' שבעל המעו' הוא הממונ'
שחוקתו ברורה דאיהו מרא קמא בעל המעות מאז הימים
ועד עתה כמובן . והגם דברכרי הרמב"ם הללו והה"מ יש
בהם מן העבודה כמ"ש טס הרב מוהר"ח אל . ועיין בתשו'
ח"א סי' קכ"ו ואין הפנאי מסכים עמי להאריך בזה ועיין
כספר קול בן לוי בתשובה ד' שהאריך בזה . ת"מ לא
כאמרו כל החילוקים הנאמרים בזה אלא היכא דנפקו
המטלטלין או המעות מתתי יד הכעלים הראשונים כשעל
ולא

ולא כן היא המידה כי הוצא דמועקרא דרינא לא יצאו
המטלטלין או המעות מתחת יד הסבעלים הראשונים כפועל
דהא דכ"ד דברירא מילתא דאית לן לאוקמי ממונא היכא
דקאמי וכ"כ ב"ר דקאי ברשות מרא קמא :

זפוק

חזי הויה טבת' הרא"ש ז"ל עלה דההיא דאיבעיא
לבו האומר לחבירו משוך בהמה זו לקמת כלים
שעליה וכו' רכתב ז"ל וכוון דבעינא לא אפשיטא אוקי ממוכ'
בחזקת מריה קמא אבל בהצנאה והפקר אם אחר אנו מושך
בהמה זו לקמותה ואת הכלים שעליה קנה כיון דהספקא לן
הרי הוא מוחזק מספק ואם תפסה אחר מוחזקין לה
בחזקת מאריה קמא שהיא מוחזק בה מספק ותפסת מספק
מקרי תפיסה כנגד האחר שאין לו בה שום דבר דע"כ
לא אמרי' תפסו כהן מספק מוציאין אותו מידו אלא היכא
דאיכא לאוקמי בחזקת מרא קמא אבל הפקר שניא מחזקת
מרא קמא תפיסת קמא ספק מיקריא תפיסה ואין מוציא
אחר מידו עכ"ל ע"ש הרי דבהדיא כת' הרב הגם במטלטלין
אזלינן ביה מוחזק מרא קמא וגם דלא מהיבא זכיה מסופקת
דאף דמשך בהמה ועליה כלים שכנגדו כיון שהיא זכיה
ותפיסה מסופקת לא מהיבא נגד מרא קמא והגם דתפס
כפועל באופן דכ"כ ב"ר דכיון דהציבור לא הוחזק כפועל
אלא שנקראים מוחזקים בשם לוי נגד היחיד והשתא מיהא
כפל הספק דאיכא למ"ד דכ"ד לא חשיב מוחזקים דפשיטא
דאין כהן יפה נגד מרא קמא בעל הנכסים להוציא מידו
כלום וכמוכ' .

וכיטאני

לעצמי יודע אני שזה שכתבתי ליפות כמו של
בעל המעו' שהוא המוחזק' כיון שלא יצאו המעו'
מתחת ידו כפועל דכתבתי לא היה מן הצורך שא' חכם הרואה
עיניו תחזינה מסרי' דמהי' תיתי להוציא ממון מיד היחיד אשר
הוא מוחזק בשלו ואיזה מרא קמא ולמוסרו לזכור מטענת
שהזכור הוא ספק מוחזקים דמאי חוית מן ביה דגם היחיד
יש לו טענה הלווה דהא איכא למ"ד דאישו המוחזק וכיון
שהמון בידו ולא בא לידו ע"י תפיסה ממש והרי כלל בידו
דממונא היכא דקאי קאמי . ולא בא המוכה בס' הפוסקים
האחרונים ז"ל בענין תפיסה מסופקת אלא כשאחד מן
הקיימות תפס דע"י תפיסה דע"י מוחזק וכיוצא כמו שיראה
הרואה בס' הפוסקים ז"ל ועיין בתשו' פ"מ ח"א סי' ע"ב
וכ"כ סי' ז"א וכו' דף ק"ך באורך ובשאר ספרי הפוסקי'
ז"ל . באופן דאף למה שדן הרב מוהר"ש ז"ל בתשו' סי' כ"ג
דגם בתפיסה מסופקת אין מוציאין מיד המוחזק כיון דמצי
למומר ק"ל כהני רבוותא וגם ק"ל במ"ד דתפיסה לאחר
שנולד הספק מהנייא היינו דוקא היכא דתפס המון כפועל
ועומד בידו ומש"כ ב"ר דהמון לא יצא מיד מרא קמא
כפועל ועודכו בידו כמוכ' . וכ"ש אם באנו לרון ככ"ד ג"כ
במאי דכתבו הפוסקים וקא מייתי להרב מ"מ ז"ל דבזמן הזה
דלא מחלקי הכולל בין מס המוגע למלך לשאר צרכי זכור
לא מיקרו מוחזקים נגד היחיד וקבעה להלכה הרב כה"ג ז"ל
כמודע אלא שאני לעצמי לא לקחתיה ליקור ככ"ד ארש' דינא
משום דהספיקא לי אם הציבור באים בטענה שהם מחלקין
אי הדר דינא או לא כמוכ' . גם דע לך מילתא דברירא דאף
דלפי כל חזי דכתי' עד דאשתכח דאיכא ככ"ד תרי ספיקי
דמשייבי לתובעים שהם הזכור ועד השלשה דשאר הלכה זו
כמו שפסק מוהר"ש ז"ל דתפס כל החילוקים הנאמרי' לעיל
ולכ"ע לא מהני פטור המלך ככה"ג דכ"ד דכבר חיובא
עליו מקמי הכי וגם מלכד דמזכיר חלקו על השאר כדכתי'
לעיל ואת' ל' דהלכה כרב פת"א והרב פ"מ ז"ל דתפסו
הדרכים כפסטן ודפליגי שמה הלכה במ"ד דלא מהני פטור
המלך אפי' מעצמו בכל כה"ג דכ"ד דכבר חיוב ומזכיר על

השאר ואת' דאין הלכה כמותם אלא כמ"ד דמהני שמה
הלכה כמ"ד שהזכור הם המוחזקים כדלעיל ויהא איכא
למ"ד דכתי' ס' וכ"ש בתלת מפיקין מיד המוחזק כמודע
והשנים הם מתהפכים בשנכת הצד הראשון באופן זה ונאמר
דכרין זה את' ל' דפליגי שמה הלכה כמ"ד דלא מהני ואת' ל'
הלכה כמ"ד דמהני שמה אשיקרא דרינא הלכה כמ"ד דלא
פליגי ולכ"ע לא מהני דכעין ס"ס הלוח קרי להו פוהרש"ך
בתשו' ח"א נותפך כמודע מ"מ כבר פטטה הסורא דאין
מוציאין המוחזק כלל אפי' דאיכא כמה ס' כמודע עיין בכה"ג
ז"ל בכללי הק"ל באות פ"א . ועיין בס' בתי כהונה למורי
הרב הכהן הגדול ז"ל בתשו' בח"א דף ז"ג סע"ב שכתב
לנרון דריה הק"ל גופיה במחלוקת שנוי אין ספק לע"ד
שזכה היחיד ע"ש :

והן

עתה מצאתי און לי בתשו' הרב פ"מ ח"ב סי' ק"ח
דדן את הדין אסוף דינא ככ"ד ז"ל וכי תימא דעדין
כשאר לחלוק דאף דימא דהפרכסים לא מיקרו עדים אלא
בעלי דבר מ"מ ראובן זה מתדיין עם הרבים הוא דכל בני
העיר תובעו א"כ הו"ל יחיד המתדיין עם הרבים דהרבים
מיקרו מוחזקים א"כ השבועה מוגעת לכני העיר שהם
הפרכסים הטובעים כך והם כאמנים בשבועתם מטעם שהם
מוחזקים מיקרו ולא ראובן שהוא היחיד הא ככ"ד מנן שויה
דכבר כתב בעל תה"ד בסו' שתי' א"ר לא מיקרו הרבים
מוחזקים לענין שבועה אלא דוקא כשמדיינים עם היחיד
בעדות המסים דמוסקרייהו דהני בתפסא דמלכא מנה וכו'
אבל בענייני תביעות אחרות לא מיקרו מוחזקים לענין
דלחון כאמנים בשבועתם א"כ כ"ד נמי . שתביעת בני העיר
על ראובן אינה כעבור מסיון רק על הפקדון שהפקד אתו
בבחינת עזר היין אישו מקרי מוחזק ולא הרבים כסכרת
בעל תה"ד זאת ואף דאיכא מאן דפליגי עליה מ"מ כיון דהא
מילתא גופה במחלוקת היא שמויה מי נקרא מוחזק חוד
הדין ככ"ד דראובן מיקרי מוחזק כיון דכני העיר רוצים
להוציא ממנו מהון המע"ה עכ"ל ע"ש . הרי דבהדיא דן איני
הדין הרב ז"ל דכיון דכפל הספק מי מקרי מוחזק שחוד הדין
שהיחיד הוא המוחזק נגד הרבים מטעמא דהמע"ה כיון
שהרבים באים לאפקוי ממונא מיד היחיד וא"כ הוא ככ"ד
דברירא מילתא שהיחיד הוא המוחזק כיון דאשיקרא דרינא
כפל הספק מי מקרי מוחזק והזכור באים להוציא ממון מיד
היחיד ועיין בכה"ג בסו' קס"ג בהנהיג' את רל"א והנמשך
ודוק .

ומעתה

חל עלינו חובת ביאור למען דעת איכ"ד
בא לכלל פטרו המלך מעצמו כמו שכתב
בשאלה דרילמא זה שהוציא מאמר המלך שהוא פטור מן
המס גילוי מילתא בעלמא הוא ולא בקשה כיון דכלא דדין
כבר הוא פטור ועטיר מן המס חמת מ"ש בפנקס המלך
כמודע או לא :

ואען

ואומר לע"ד לרידי חזי לי ראם כינים הדרכים
כמו שבאו בשלש ממש שכן כתוב בפנקס המלך
מאז הימים שכל אשר יבוא משם להסתחד וכל מדינה ומדינה
בתלכות התובאר שהוא פטור מכל מיני מסים וארנוניות
אשר הם מוחזקי המלכים שנותנים על כל בני מלכותו ואפי'
כסף גולגלתא ושגם משרתיו וסרסוריו ומכונני' של דרוניא
כמוהו בכל ענייניו אין פוחתין מהם ושכרי' שלא יעללו הגויים
על המשרתים הנו' שלח לקוטט' להפקיד שלהם שהוא שלג'
להוציא מאמר המלך על הפטור הנו' ככתוב בשאלה נראה
לע"ד דאין זה אלא גילוי מילתא בעלמא ולא בא לכלל בקשה
כלל ריש לנו ללמדה דאיתייא במכ"ש מהיחיד דאמרי' בכמה
דוכתי בס"ס דאין מוהירין מן הדין ואשכחן בכמה דוכתי
בש"ס

עליהם מתחילה עבירה היא יודים וגו' אך אם אמרו לשלוחו
המלך מתחילה היינו מרובים ועבשיו מצעטים ואין לנו יכולין
לתת כמשפט הראשון ושלוחי המלך אמרו לחכמים או אין
פשיעה וגו' ע"כ :

הרי שכל שלא אמרו שאר היסודים לחכמים אלא שהם
מתלוננים שלפי שהם מועטים אינם יכולים לתת
כמשפט אעפ"י שמחמת זאת התלונה בא לכבי פזכרם עם
כל זה חייבים כבי פזכרם להתנהג לתת כפי דין המלך
ודינו דין ואם איתא דכל שכא הפסד ע"י טלאה אין דין
המלך דין לפי שהוא מכבד על אחרים אמאי קאמר
אין פשיעה והרי אין דין המלך דין שהוא מכבד על אחרים
אלא ודאי דאמרין ככה"ג דינא דמלכותא דינא משום דס"ל
להרב אביגדור כדעת רש"ם ז"ל דכל שעשה המלך מעצמו
אעפ"י שהוא מכבד על אחרים דינו דין עכ"ל ע"ש . הר"ג
עיניך רואות שדן הרב הנו' תמילתיה דהרב ר' אביגדור ז"ל
דכל שלא היתה השאלה והבקשה בהדיא אע"ג שנתגלגל
הדבר מחמתה שהמלך מכבד על צד השאר מיקרי ובה
לכלל כאלו עשאו המלך מעצמו כיון דלא רמיזא הבקשה
בפירוט כהוה שאלו מאת המלך וא"כ כ"ש הוא בכ"ד
דהפיטור כבר כתוב בפנקס המלך ולא שאל הפיטור איהו
בפי' דין ראיא בעלמא שכן כתוב בפנקסו של מלך דברירא
מילתא דבא כ"ד לכלל לפטור המלך בעצמו וכ"ש לפוס מאו
דכתי' לעיל והרחבנו הרביע בראיות דאפי' גילוי מילתא
בעלמא לא הוי כדכתיבנא דברירא מלתא דהדר דינא בכ"ד
דזה שהביא מאמר המלך הוא הממוק בפיצנת הק"ל נגד
הצבור והגם שהיה קודם מפורעי המס אם מפורש כתוב
בפנקס המלך שאף הוא מכבי טורקיא פטור ואין יכולין
להוציא מידו כלום כדכתי' וכמוכן :

וכדי להסביר פנים הנראין בהלכ"כ ככ"ד שמעצמו איתא
דע לך דאף את"ל שיהיה האופן שהאיש הלוח
לא היה יכול להציל עצמו מן המס מן השני העומדי על המס
שם שם לו בלתי הבאתו מאמר המלך דאשתכח שהציל עצמו
בזה ומחמתו מכבדים השרים על השאר אפ"ה לא היה עון
אשר חטא דפוק חזי מאי דכתב הרב הנמקי יוסף ז"ל בריש
בבא בתרא בדף קס"ד ע"א עלה דהיא דרמי כליל' דשרו
אטביריה דאמר להו וגו' רבי ערוקו וגו' וקא מייחי שם משם
הירושלמי וגו' ז"ל והכי איתא בירושלמי בריש פ' המניח ראש
אמת המים שוטפת ובאת לתוך שדהו עד שלא נכנסו המים
לתוך שדהו ראשי לפנותו לתקום אחר כלומר אעפ"י שנכנסין
לשדה חבירו אבל אם נכנסו המים לתוך שדהו אינו ראשי
לפנותו לתקום אחר אלמא כיון שמוטל הנזק על זה לאוכל
כמיניה לסלקו מעליו ולהטילו על חבירו וגו' עכ"ל ע"ש .
והביאו הרב המאסף ז"ל ככה"ג בריש ה' מוסר אות ז"ב
בלתי חולק וז"ל היה דואף נזק בא עליו מותר להציל את
עצמו אעפ"י שצ"ה בא נזק לאחר וכ"י ע"ש . וא"כ דוק מינה
ואוקי באתרין רכיון דלפי הסוכרי' דכל שפטרו המלך מעצמו
פטור והגם שהיה קודם בחברת פורעי המס שפנים חדשות
באו לכאן וכפרדה החבילה ואין לזכור עליו שום חזק מחמת
שכבר היה מפורעי המס קודם אלא הוא הממוק כדכתי' .
באופן שזה מהסיא שעתא שנעשה מכונג' למוחר ההוא
הרי הוא פטור מן המס הנ"ל וא"כ אם הוא זה מפרד שלא
יטלו ממנו בע"כ חלק המס שהוא פטור אם השתדל להביא
מאמר המלך קודם שיבוא עליו הניק שהרי הוא פטור בטעמ'
הק"ל שכבר כתוב בפנקס המלך אין לו עון אם יכבד על
השאר . והגם דהיה רדיוט' איירי דאכתי' עדיין לא בא
עליו הניק הזה כלל וזה דכ"ד כבר הוא היה מפורעי המס
קודם מ"מ לדעת הסו' דכלל כה"ג שפטרו המלך מעצמו

בש"ס שצטו הזהרה מק"ו וכתבו התוס' דה"ט משום דאינו
אלא גילוי מילתא בעלמא וכן כדאיכא פירכא כק"ו ועיין
בתו' כפ' הנחקין ובקידושין דף י' ד"ה ומה שפחה ודף ל"ו
ד"ה א"כ לכתו' קרא וגו' וסוכה דכ"ה ד"ה יליף אהל וגו' פ"ש
ועיין בהרמב"ם ז"ל כשורט יד וכענין המצו' מהות לא תעשה
סי' קע"ב שכ' ז"ל ושאר בהמה טמאה מן הכתו' כמצאת מ"ע
שהן מן הכתו' ומצו' ל"ת מק"ו אבל הק"ו זה אמנם הוא לגילוי
מילתא בעלמא כמו שזכרנו בכתו' מאומתו לפי מה שכתבאר
בחוקמו ולפיכך מי שיאכל כזית תבשר בהמה טמאה וגו'
לוקה מדאורייתא עכ"ל ע"ש . ועיין בה"מ כפ"ב מהלכות
אסורות דין א' וכבר היה מקום להאריך בזה למשקל ולחפשי
אלא שאין הפנאי מסכים עמימות' הרי עינינו הרואות דאף
דבכ"מ לא מצונו להלקותו בלתי אזהרה וכלל כידנו דאין
מזהירין מן הדין אפ"ה כל שאינו אלא גילוי מילתא דהא
איכא עשה כמינו יפה להביא האזהרה ומלקיטן ליה וא"כ כל
שכן בכ"ד שכבר כתיבה ותיבא בפנקס של מלך שגם
המשרתים שלו פטורין מן המס דפשיטא דמה ששלח להביא
מאמר המלך שהוא פטור קרוי פחות מגילוי מילת' ולא נכנס
בחלק הבקשה עצמה כלל אפי' בחלק מחלקיה כמוכן :

עוד יש מקום למפשט כעין הא דאמרי' בערכין דף ק'
עלה דמתני' דהאומר ערכו של פלוני עלי ומת'
המודר וגו' דהקשו בש"ס מאי גיהו שעומד בדין היינו הק'
סופא איצטריך ליה וגו' מהו דתימא כיון דלא אמרדו לא
אישתעבוד נכסי קמ"ל כיון דעומד בדין אשתעבודי נכסי
באומדנא גילוי מילתא בעלמא הוא ע"ש . הרי שהגם
דאכתי' מחסרא אומדנא שהוא חלק מחלקיה אפ"ה קרי ליה
הש"ס גילוי מילתא בעלמא וא"כ כ"ש בכ"ד שתאמר המלך
לא בא אלא לראיה בעלמא להודיע ולהודיע את אשר כתוב
בפנקסו של מלך דלא בא לכלל בקשה כלל וגריעה אפי' גילוי
מילתא בעלמא כדאמרן וכמוכן . ועד השלשה הסיא דכתב
הרמב"ם ז"ל בהלכות גרושין פ"ג דין יד' כותי שהסיח לפי
תומו מתחילה אעפ"י שאלו איתו אח"כ ברקוהו עד שיפרש
כל המאורע הרי זה כאמן ומשיאין על פיו עכ"ל ע"ש . הרי
שאעפ"י שכאלוהו תחילה אין משיאין על פיו אפ"ה כל
שמעצמו דבר תחילה מסל"ת יכולין לחוקרו ולדרשו עד
שיפרש כל המאורע דלא תקרי דרך שאלה כל שכבר אמר
מסל"ת עיקר המיתה ואם כן אוף אכן כמי מוכן ונדון בכ"ד
דכל שעיקר הפיטור מן המס לא בא דרך שאלתו ובקשתו
מן המלך דכבר מקדמת דנא כתוב ומפורש בפנקס המלך
וזה לא בא אלא לחקור מאת המלך שיתן לו מאמרו בכתוב
בפנקסו שהוא פטור מן המס להראות לשרים העומדים על
המס שהוא פטור פשיטא דלא נכנס זה בכלל בוף הבקשה
כלל וגריעה טפי מחקירה עד שיפרש כל המאורע כיון
דכבר כתוב ומפורש בפנקס המלך דפטור וכמוכן :

ופוק חזי מאי שיצא לרון דינא הרב פמ"א ז"ל בתשובה
ח"א דף ק"ט תוך ע"ג דכתב וז"ל ובדאי דזה
דפיטור היינו כמי שצטאו המלך מעצמו שהרי זה שמאמר
מברר גורת המלך ורצונו שאינו תובע מהעשירי' כא"ן ג'סים
ואינו מוחל לשום אדם כפי בקשת ותחיכת שום אדם וגו'
ואעפ"י ששאלו ודרשו מה רצון המלך בענין הנהגת המס ומה
יערבו העשירי' והוא תכרר להם אין זה בקשה והיינו כשצטאו
המלך מעצמו וראיה לזה חמה שהשיב הרב ר' אביגדור
לקהל פזכרם והביאו המדרכי' ז"ל וגו' שהטיל המלך מס וגו'
ובקשו שאר היסודים לחכמים עמהם כחם כרי להקל מעליהם
כחבור זה ושתרו בהם כמי פזכרם שלא לעשות כן והם הלכו
בשרירות לבם והווקקו את שלוחי המלך וגו' וכחבור זה
העמידו כמי פזכרם כי הזכרו לתת יותר ממה שהוטל

פנים חדשות כאלו לכאן והוא המוחק ופטור הוא כאלו לכל
 כאלו כבר הלכו המים מעל שדהו מק"ו והלכו לרון כדרכא
 אחריכא ואין להם חוקה עליו כלל דמצי להזיל את
 שדהו ממים אחרי ע"ר שלא באו לעולם שלא יעברו דרך שדהו
 הגם שיעד שיעברו על שדה חכירו כמוכ"ו . וכ"ט דאעיק'
 גולתא דרביעה היא שכ"ר שם ק"ח א"ן ענין המס אלף
 ביד ישראל כוללות העיר ואם קודם שהביא מאמר המלך
 ביד בא בטענה שכבר הוא פטור ועומד מחמת הכתוב
 בפסקא המלך והיינו יורעים שכנינים הדרכים פשיטא שהיה
 פטור עצמו בטענת הק"ל כדכתי' דאי' לואת כריכא מילתא
 דא"ן הבאתו מאמר המלך עושה שום רושם להיזכר כלל וככל
 תאי' דכתי' לעיל דגריעא מגילוי מילתא בעלמא ופטרו
 המלך מעצמו מיקרי מכ"ט ומה שדן הר' פת"א ו"ל כדכתי'
 ואינו הני המוחק נגד הכבוד הגם שהיה כהכר פורעי המס
 ככל האמור ומדובר ומוכ"ו :

ודע

דכל תאי' דכתי' עד השתא הוא במונה דמחוס
 השאלה נוהגים לתפוס טענת הק"ל אמנם אם שם
 נוהגים לתפוס טענת הק"ל אמנם שם נוהגים לתפוס הדיון
 כמרו"ן ו"ל שקבלו על ידם הוראותיו כמוא"ן דיתבי' בארעא
 דישאל שקבלו הוראותיו ומזינין מהו"ן עפ"י . הנה לפוס
 דיהטא היה נראה דכפל פיתא בבירא שהרי הו"ל להרכ שה"ב
 ו"ל דכתב בריש בבא בתרא שייחם סכרת ר' שמחה ו"ל
 להרב מוהר"ב ו"ל שכתב ו"ל וכן הוא דעת הטור ח"מ
 סי' קע"ח דהא מפרשטי' היא דתוספתא דמוכסין שמחלו
 כדכרי' ר' שמחה ו"ל ע"ש ואחריו נמשך הרב כה"ן ו"ל
 בריש סי' קע"ח בהגהת ב"ו ו"ל דכתב שהוא פשוט וכסי'
 קס"ג בהגהת הטור באת ק"ט גם כן כתב כן דר' מוהר"ב
 ו"ל כסי' קע"ח ס"ל כר' שמחה כמ"ש שה"ה ו"ל ושכן פסקו ר'
 ב"ו בספר הקצר ע"ש . באופן דהדר דינא לפוס דיהט' כלפי
 לייא שהדיון עם הכבוד כמוכ"ו :

ברם

לע"ד נראה דלא היא דאכתי' עדיין אינו במקומי
 עומד ככתי' או כחי עתה הגם ששם קבלו
 עליהם הוראות תרו"ן ו"ל והוא דברור שפ"ט שם שמר"ן פ'
 כן הרצון כו' מ"ש בריש סי' קע"ח כלשון מוהר"ב שדקדק
 בפירושו ר' שמחה דכתב שימחלו לו ובסיפא כתב מעצמו
 בלא פיוס וכאשר עין רואה במילתיה דהרב שה"ה האמורה
 כמוכ"ו :

אמנם

החכם עיניו כראשו דתוספתא זו היא כשנית
 בענין שותפות בלבד לא שר' שמחה ומוהר"ם
 ו"ל רצו לרון תמנה לענין המסים כדכתי' לעיל וא"כ כיון
 שעיניו הדואות תשו' הרב ר' אביגדור ו"ל שהביא המדרכי
 ו"ל שם כדכתי' ויבא לעיל שדקדק בסוף דבריו וכתב והיינו
 דתיניא בתוספתא שותפין שמחלו להם מוכסין וכו' פירו' כיון
 שמחליהן מחלו בלא דבריו ע"ש ומדקאמר מחליהן מחלו
 בלא דבריהם משמע דס"ל כפי' ר' שמחה כפי' התוספתא .
 ועיין להרב מ"ח ו"ל ברף ט"ו ע"ד דכתב דהכי ס"ל לרבי'
 אביגדור כדעת ר' שמחה מזה דקדוק האי' לישבא דנקט
 דדוק . ואלו לענין מסים חזינן לפי' ר' אביגדור ו"ל דן את
 הדיון אישור"ל דלא כר' שמחה שהרי קאמר שאם המלך גזר
 מעצמו פטורים בני פ"כרם ואפי' שמכבד על השאר מי
 שמקל עליהם ואלו לדעת ר' שמחה כל שמכבד על אחרים
 מומתו אפי' שפטרו המלך מעצמו לא מהני כלל בשום צד
 כמ"ש הרב תה"ד בשם האי' וכדכתי' לעיל דכל פלוניתיהו
 לא הוי אלף דכ"ט דלר"ש ו"ל דכל שהיה הפיטור ע"י פיוסו
 צריך לחלק חלקו עם הכבוד ואף שכבר מנכה המלך להקטיל
 חלקו מזה תאי' דקא פריש אישור פירוש התוספתא .
 ולמוהר"ם ו"ל אף גם שהיה הפיטור ע"י פיוסו כל שאמר

המלך כעבור פלוני זוכה בחלקו ואינו מחלק עם הקהל לפי
 פירושו בההיא דתוספתא :

אמנם

ענין אשר חלקו בו לדעת ר"ש ו"ל כיון
 קודם הפטירה ובין לאחר הפטירה לא מהני
 ואפי' בלא פיוס אלף בתנאי קודם שלא יכבד על השאר מה
 שמקל לזה כמ"ש לעיל משם . התי' דל' ולדעת מוהר"ם ו"ל
 דלישבא קמא דבלא פיוס מהני קודם הפטירה וללישבא בתרא
 דהדר ביה וחזר להורות לם' ר"ש ככל האמור כדכרינו דלע"י
 הנה עין רואה בתראית העין דלאו' הא כהא תליא לפי פי'
 הסיא דתוספתא אלף שאין שותף חולק שלא לדעת חכירו
 ובאומר דאומדנא דאי מקל לזה ומכבד לאחריו ובאם
 דינא דמלכותא דינא בכל כי הא או לא פמוכ"ו . והנה מה
 כמ"ד יפה לאפוקי ממונא מיד המוחק באתרא דקבלו
 עליהם הוראות של מרו"ן ו"ל כ"ז אל' משום דבני שותפין שמחלו
 להם מוכסין פירוש התוספתא כפי' ר' שמחה מן בתרא דלא
 קוזני' ליה למרו"ן אל' שגילה דעתו לענין מוסים או אי ס"ל כר'
 שמחה או כשאר הפוסקים ו"ל ואדרכא תיזני' ליה למרו"ן בבי
 מקום דלפוס דיהטא פסק דלא כר' שמחה ו"ל שהרי דקדק
 וכתב גם הוא וגם מוהר"ב ו"ל בההיא דפרדרכת כמ"ס סי'
 קס"ג ס"ו ו"ל אדם שהוא בטלויכו' אבל אם הוא מעצמו פטור
 אעפ"י שהטיל חלקו על שאר בני העיר פטור עכ"ל ע"ש .
 הרי דקדק וכתב והטיל חלקו על בני העיר דאף שמכבד
 מחמתו על אחרים שפיר דמי ומהני דלא כמ"ס ו"ל אלף
 בסכרת ר' אביגדור דס"ל דכל שפטרו המלך מעצמו שפיר
 דמי ומהני הגם דמקל בזה ומכבד לזה כדאמרן :

איברא

דכבר פתבנו לעיל אם בההיא דפרדרכת
 ואם בתשו' ר' אביגדור במס סילוקים שחלקו
 הפוסקים והרב שה"ה ויד ענין א"ן דלא ראי' זה כראי' זה כרי'
 להעריך החלקים ולחברם יחד דלא לאפשי' פלוגתא . אמנם
 הא חזינן שאין הדעות שוים בזה דכבר כתיב' דהרב פת"א
 ו"ל כמ"ס סי' נ"ה לא רצו בקיומם של החילוקים הנו' כלל
 ותפס הדברים כפשוטן ודן את הדיון בפלוגתא דרבנותא ופי'
 היא דפרדכת לדעת ר' שמחה כפשוט דברי מוהר"ב ו"ל
 בתשו' כסי' קל' בההיא דאמיסקי' ר"ל שפטרו המלך מעצמו
 וגם אינו נכבד חלקו על השאר אלף חוקבלו בחשבון כדכתי'
 לעיל וכשהוא כתב הרב הנו' בסוף דבריו ברף ק"ח ע"ג ו"ל
 אבל אם היתה מהשר בעצמו המחילה היה לו להחול לבדו
 וכל זה שאין ההכרה על השאר שאם יש הכרה על שאר
 בני המדינה אפי' אמר המלך או השר מעצמו לא מהני כלום
 וזה נוטה לפי' ר' שמחה ע"כ . באופן דעין כל רואה כמ"ס
 הרב ו"ל בריש תשו' הנו' ברף ק"ח ע"ג וע"ד במאודיפירש
 שהיא דפרדכת לדעת מ"ש בסוף דבריו ו"ל וכל אותה המחיל'
 אינא לא לו לבדו ואין לשום בני המדינה חלק עצמו ע"ש פשי'
 שהרצון בו הי' דכבר מנכה המלך חלקו לקטל כמוכ"ו מעצמו
 וכדכתי' לעיל על תשו' ר' שמחה המובא בתשו' מוהר"ם כ"ב
 ו"ל שהדברים פשוטים ובחורים שלא היה מן הסודך לכותבן .
 ועל כל אלה שעיניו הדואות שהרב שם בראש התשו' וגם
 בסוף יחס דעת מוהר"ב ו"ל לדעת רש"ם ו"ל
 בכבוד מזה דקדוק לשון הטור דנקט גבי פרדכת פטרו
 המלך מחלו וגם דמכבד חלקו על השאר דמהני כדרייך
 לעיל הרי שייחם למוהר"ב ו"ל שדעתו דלא כר"ש להדיא ולא
 חש להסיא דפסק כסי' קע"ח כפי' ההיא תוספתא דהאזיפין
 כפי' ר"ש ומשמע כדאמרן רבי'ן דאשכחן לר' אביגדור ו"ל
 דלא תליאן זה בזה לית לה למיחש לרא' כלל ופשיטא דלפי
 דברי מוהר"ב שייחם ס' רש"ם למוהר"ב ו"ל כריכא תלתא
 דכן הוא כמי' למרו"ן ו"ל שדברי הטור עצמו פסק כאשר ירא'
 תרואה דתה שייחם הרב התאסף ס' מרו"ן כ"ל ר"ש היינו משום
 שמנא

המלך להט"ג שייחס הכין למוהר"ב ז"ל מחמת הטיה דסימן קע"ח כפי' התוספתא ודאם אותה דתפשו לישנא חדא כמוכן :

ופוק

חזי להרב פ"מ כה"ג הנ"ל אשר סמך את ידיו על תשו' הרב פמ"א ז"ל אשר יצא למידן דינא בספק פלוגתא דרכותא דזרף לר' אביגדור עם ס' דשכ"ס וסיעתי' והרצן בו כמ"ש הרב פמ"א שהרי עלה ידיה דהרב פמ"א קא אתי שהולך מסכים עמו וסיעתיה איהו ניהו מוהר"ב ז"ל ובהיה יחסו עם ס' ר' אביגדור ז"ל וכתב דס"ל כפי' דפיטור המלך מעצמו מהני אף לאחר הפטרה ואף שמכבד על אחרים וכמו שבאור הדברים כדברינו דלעיל . ומה גס דאשכחן נמי להרב הגדול מוהרש"ד"ס ז"ל בתשו' ח"מ סימן טז"ר דקא מייתי לנדון הדופא שפטרו המלך מן המס היה דפררכת ופי' רשב"ס ז"ל וסוף כתב וז"ל למדמו מכאן שהדין דין אמת וגו' טיש כח ביד המלך להטיל מוס על בני עירו ולפטור למי שהוא רוצה מן המס וזכה הנמחל כמה שהחלו המלך אע"פ שאנו רואים שמה שמוחל מזה הטיל על כוללי בני העיר וגו' ויחס ס' רשב"ס ז"ל למוהר"ב ז"ל עש"ב דסוף דבר מחמת דמוהר"קו ז"ל דקא מייתי טס אוקי היה דפררכת דאורחא דמילתא נקט כמ"ש ר' אביגדור ז"ל דהא דה"ה עשיר דברור כזה דלא כד"ס ז"ל כדתי' באופן דלהדר דלדידיה ברירא מילתא דוהו"ג כ' דעת מרן כב' כמ"ש בסו' קס"ג כדברי הטור ממט בענין המסים דלישן סד להון כדכתי' וכמוכן . ועיין להרב לחס רב בתשו' סי' ל"ז בראשית התשו' שהעיר על רבו הרב מוהרש"ד"ס ז"ל בהיה תשובת הרופא הכו' יחס ס' רשב"ס למוהר"ב ז"ל וגם שייחס רבו למוהר"ב דמ"ש פטרו המלך מאליו לאו דוקא אלא אפי' בקשתו והקשה עליו שהוא הפך מהיה דסו' קפ"א רפסק כפירוט ר"ש ז"ל והאריך כזה וסוף דבר לא מצא מקום ישוב לזה כי אם עפ"י מוהר"ס בלושא קמא ואתמהא מה ייעילו חכמים בתקנתם כיון דעיקר הקו' היא דכבר פסק בסיומן קע"ח כפי' ר"ש בהיה דתוספתא ועדיין הקו' במקומה עומדת ומחזורתא כדאמרן אכן יד עכנו אכן דתפשו כסכרת ר' אביגדור דלא תלאן זו כו' ואין הפנאי מסכי' עמי להאריך וכמוכן :

ופוק

חזי נמי להר' מוהרש"ד ז"ל בתשו' כ"ב סי' קמ"ז הכו' ל' אשר בסוף דבריו דן את הרין וכתב וז"ל ואפי' אם נרצה לומר שג"ש הטור בסו' קס"ג דאם פטרו המלך נועצו מהני אפי' שהטיל חלק על השאר הוי אפי' במסין שמוטלים מקודם על כלל ואעפ"י שכבר חל החיוב על מי שפטרו המלך מ"מ הוי פלוגתא וגו' ע"ש . הרי שמלאו לבו להרב הכו' ליחס להרב מוהר"ב ז"ל דלא כסכרת רבינו שמוחה תקו' . שהרי במס הקצוא דכבר חל החיוב אפילו מוהר"ס אזיל ומורה דלא מהני פיטור המלך מעצמו כל שמכבד על השאר חלקו וכ"ש לר"ש ז"ל . הרי שהרב הכו' לא חס למאי דפסק מוהר"ב ז"ל כפי' קע"ח גבי היה תוס' כפי' ר"ש ועכ"ל כדכתי' וה"ט משום דהיה לענין שותפין דוקא אמרה למלתא דנהירא להו פי' טפי בהיה תוספתא לענין המס איתמר דלית להו פסידא אלא מביעת הריוח ולאו הא בהא תליא דחוינן לר' אביגדור לא תלאן זו כו' וכדכתי' :

ואחר

כל הכבוד הוה בתר כל אלני אריותא מאן כמו יפה ומאן חידים לאפוקי תמוכא מיד המוחזק מכה פסק מר"ן כו' ז"ל משום דכתב הרב כה"ג דמרן ס"ל כסכרת ר' שמוחה במסים מכה היה דסו' קכ"ח דפסק גבי שותפין כפי' היה תוספתא כפי' ר"ש מאחר דאשכח להמי גדולי הפוסקים ז"ל מוהרש"ד"ס ומוהרש"ד"ק והכסן הגדול

הרב פמ"א רב פ"מ דפירוט מילתא דמוהר"ב גבי מסים דלא כר"ש כלל ולא חששו להיה דסו' קע"ח כלל דאי לואת ברירא מילתא לע"ד דיפה כח המוחזק לומר ק"ל כהני רבנותא הכו' ולפרט דכרי מרן דפסק דלא כר' שמוחה אלא כפי' שאר המפרשים וכדפי' הני אריותא דכרי מוהר"ב ז"ל דלא חששו להיה דסו' קע"ח ואיהו כיהו למרן כו' ז"ל דלישנא חדא נקטובכו' קס"ג גבי מסים כרכתיבא וביאשר בא הערו' ככה"ג ככללי הקי"ל דמצי לו' המוחזק ק"ל כמאן דמפר' דכרי הפוסק כפי' הלזה כמדוע לכל חכם באופן דאי לואת ברירא מילתא לע"ד דיפה כח המוחזק לומר ק"ל כהני רבנותא הכו' ולפרט דכרי מרן ז"ל כר' שמוחה וסדר ד' יצא דבר פדבר הראשון כדריינין מעיקרא דהמכונה הכו' הו"ל המוחזק ויפה כח לזכות בטענת הקי"ל דמוכא היכא דקאפי קאי ככל האמור וכ"ש דהנה תקום יש בראש לנאת ידי חוכמה הרב שה"ג והרב כה"ג דלא אמרוהו למילתא גס באתרא דמפקינן תמוכא עפ"י הוראת מרן כו' לאפוקי ממוכא עפ"י דמיון הלזה דתפס פי' ר' שמוחה גבי היה תוספתא גבי שותפין בלתי חקור דבר גבי מסים היה דפרדכת וכיוצא בדכתי' ומגם דהא איכא דרין למימד דמריה דשמעתתא צדיק הראשון הרב שה"ג ה"ט דלא חס לכל הכו' תשובה כצידה דקא מייתי טס עם לותשו' ר' אביגדור דתפס פי' התוספתא כרבי' שמוחה ואיהו פסק גבי מסים כדכתי' . משום דסמך על המוכן על מה שיצא לחלק באופן המציאות . בין שהוה דפרדכת ובין תשובת ר' אביגדור וכיוצא כמדע' וכמוכן :

באופן

דלע"ד נרא' רכל זה משפט ישר וכמוכן וכ"ש דהא איכא לצרופי תו אל האמור צרופי צרופין המסיעי' א צד הזכות אשר בו קיימינן אשר מחמתו יצא כ"ר באשור מוסיק ויפיו כח לעין כל . ואומר ירעי ביה רבנך להך מילתא דכתב הרב תה"ד ויה בסו' ש"א ז"ל ור' שמוחה ואז' ואשירי פליגי אהך ס' ומפורט באז' גדול מתשו' ר"ש הטעם כיון שרדין יחד כצידור ומשאין תדיר בכל מיני עולים לא שייך כן לומר' שותף חולק שלא מדעת חבירו שהרי עדיין השתפות קיים לענין שאר עולים גס כמס זה לא יכול לחלק וגו' ע"ש . וחזינן להרב מוהרש"ד"ס ז"ל בתשו' ח"מ בסו' הכו' שרקק לומר דהיה דר"ש ואז' מיירי כשהמלך פוטרו במס פרטי שכתב וז"ל גס יש דכ"ד ר"ש נראה שהמחילה היא במס פרטי ומשום הכי כתב כיון דכשארים שותפין בשאר עולים גס כזה וגו' אבל כ"ד שנסאר בג' מורין באחד משרי המלך הרי הוא איש נפרד מכל אנשי המדינה לענין מסים וארנוניות ע"ש ועיין להר' מ"ת ברף ד' ע"ג שגם הוא העתיק הדברים בג' ע"ש וא"כ הוא הוא ככ"ד שהרי זה פטרו המלך מכל מיני מסים וארנוניות ואף מכסף גולגלתא כר"ג א' דמלכתא פוטרו דאשתכח דבא לכלל כהיה דמוהרש"ד"ס ששעאלו סניף לפטור אותו כמוכן .

ואף

גם זאת ת"ש הרב מ"מ טס סמוך ונראה על מ"ש הרב תה"ד בשם ר"ש ואז' דהא דאמרינן היכא דאין יכולין להציל ואמר לעצמו איני מציל הציל לעצמו וזה דוקא אם טס נפשו בכפו וגו' מנגד להציל אבל בכקשא בעלמא לא וגו' כתב הרב הכו' ז"ל וכשמוע מינה דאפ"ל לרשת ר"ש חס לא טס נפשו בכפו לשאלו שאלה מאדן העיר וגו' אז עשה לו טובה אשר תמורתו נתן לו השר בקשתו הוי לעצמי וגו' עכ"ל ע"ש הרי דס"ל להרב ז"ל דלאו דוקא בשם נפשו בכפו אלא ה"ה עשה לו טובה אשר תמורתו וגו' . וא"כ אוף אכן נמי באמר אלא ה"ה עשה וכו' דכיון דזו שכתוב בפסקם המלך תובאר דכל הכא ממלכות הלועזים דפטור מן המס הוא וכל הקטרתים אותיו לאו לכבוד שבאים תהתם להכא

להכא הוא דעבד אלא וזוטר כבוד מלכא אשר השלים אותו
הוא דעבד דכן הוא המנהג שתכף לאחר הלחמה בשעת
שלום הם עושים תנאים בין מלכא למלכא ומכבדין זה את
זה לעושי בני חורין זה לכבי מלכותו של זה וזה לכבי מלכותו
של האחר כי כל הלך ומלך זה רצונו שאליו נזיכו יבואו האפסי
ארץ ויקר וכבוד הוא הוא לו שיבואו מאותם המיני הנחמאים
אזלם שאינם נחמאים במלכותו גם נחמאין במלכותו גם
משמי שלום המלכות ואתקרובי דעתו שסחרו אלו במקום לו
באופן רכל הכבוד הזה הוא משום כבוד כבוד מלכים באופן
דכל מלך ומלך מקבל תמורתו טובה וגדולה ופשיטא דאי
לזאת כ"ר בא לכלל הקד רכתב הרב הנו או עשה לו טובה
אשר תמורתו נתן לו השר בקשתו אשר דן הרב שאף לר"ט
הוילעצמו וכמוכין:

ואינו

דהנך תרי סעיפי פנו' מצי הדומה לדחות
שלא כאמרו עיקר חילוקים הללו בתשובת
הרב תה"ד הנו' לא לרעת רבינו שמחה ז"ל
ודעמיה דס"ל רכל שלא היה הפיטור מן המלך חאליו צריך
לחלוק חלקו עם הקהל מלכד מה שהטיל תנאי גם כן שיכנה
המלך לקהל חלקו דאל"כ נמצא על השאר ומכבד מה שמקל
על זה כדלעיל ועל מכוון הלוה יבאו לחלק רכל כי הא דשם
כפשו כפשו וכיוצא בו וזכה הוא בחלקו ואינו צריך לחלוק
חלקו עם הקהל ברם אם המלך אינו מנכה חלקו ובפרט
לאחר הפשרה שכבר חיובא עליו איכא לומר דרא כלל דא
מצי לזכות בחלקו משלם לר"ט כיון שהכבד על השאר
מה שמכבד על זה מקל על זה והכא כ"ר נמי שהוא כהם
הקבוצ והקצוב ככל שנה וההיזק כובע לפרועי המס
מחמת חלקו לר"ט איפשר דלא מהני מ"מ אכן ברירן
דרינא בפלוגתא דרבנות' כחיוביה לעצור כח היתה לרעת
החולקים עמו לא'שור מוסיף כ"ר דהא איכא סעיפים
כמוכין:

עוד

יש סניף לזרופי אל כל האמור ומדובר כ"ר והוא
אותו שכתב הרב מוהרש"ד"ם ז"ל בתש"ן ובסי' הנו'
ועוד לגמר ענין זה ראיתי להסיח דברי כפני כל יודעי דעת
ומחיני מדע דאם שכל מה שנכתבו אלו החכמים ר"ט
והנחשכים אחריו ומוהר"ם אין ללמוד מהם לתקומות אלו
ומלכות הגדול הזה לזה ראותם המקומות היו ישרא במקומות
מועטים מועטי הסמות כולם עובדים תחת השבט כאלן ע"י
דיונה אין נחלט מהם ובאותם המקומות היה בהם כל ההשג
שאחרנו שמה המלך או השר מה שיקל בזה מחמיר בזה ואינו
גורע מחלקו הקצוב באומר דעתו דבר מה וע"כ נכנסו אלו
הסחמים ז"ל לרקוק כל כך באותם המקו' אבל במלכות הזה
זה רחבידים אין נמשכין הדברים כ"כ בדקדוק ופוק חוי
כמה איכא דשוקא שאין עליהם משא מלך ושרים וכו' עכ"ל
ע"ש . ועין להרב מ"מ ברף הנו' ע"ד שכתב טס דברי הרב
הנו' ואמר שהוא שורט פורה נטעי נעמנים במושפט הזה
ע"ש . וא"כ הוא כ"ר דעפ"י סניף נמי פטור כמוכין
ואע"ג דחוינן ליה להרב מוהר"ח"ש ז"ל שס טס כה"ג דף
קמ"ג ע"ג שכתב על דברי מוהרש"ד"ם ז"ל הללו ז"ל דלא
אתרה למילתיה אלא היכא דליכא פסידא בכירור אלא חשש
בעלמא כגון ההיא דקורס שנתפשרו דחייטינן שמה מה
שמקל מזה מכבד לזה וכיוצא והכי רייק לשומו
שכתב הנה כל השגש שאמרו שמה מה שהמלך מקל מכבד
ואינו גורע מתם הקצוב באומר דעתו אבל ממוקם דאיכא
פסידא בכירור כגון כ"ר וכו' לית דינא וכו' שאין ביד המלך
לשנות המנהג ע"ש . הרי דבכל כה"ג רנ"ד שהוא בהם
הקצוב ככל שנה ושנה דהפסידה כרויה ס"ל להרב דבהא
לא אתרה מוהרש"ד"ם . מ"מ חוינן ליה להרב לחס רב בתש"ן

ע"ט שעשה סניף להא דמוהרש"ד"ם לנ"ד הנס שהפסידא
היתה ברורה שהרי בהם הקצוב ככל שנה דרך כללות מקרי
ההיזק הוא ברור לכל הפוסקים כדורע ולדידיה בא לכלל
סניף כ"ר כמוכין . וכ"ש דאכן ברירן לא על הסניפין הללו
אכן נשמעין לדון דינא כ"ר דכבר מילתא אמורה בריש
דינא אשר יבאנו לדון אף באתרא דהיני לאפוקי ממונא
עפי' הוראות מרן ב"ז ז"ל שציקר משפטינו מרוך הוא כגב"ל
טענת הק"ל אמנם בהצמדם יחד תלת סניפין הללו הנו' ל'
דכולהו איתנהו כ"ר כדכתי' יוסף תת כח למאי דנפקינן
לדון במילתא חדתא נגד פשט דברי הרב שה"ג והרב כה"ג
ז"ל ואף דהא איכא צדדין שאין הדברים כפשטן כדכתי' וגם
שהעיני בש"י לולאו חדתא היא שהרי כחיוביה דהא
איכא דבאותא דסבריה הכי כפי' דברי מוהר"ב ז"ל דלא
כרביר הרב שה"ג והרב כה"ג ז"ל והם סס דברי מרן ז"ל
בש"ע בלתי שינוי ככל מאי דכתי' מ"מ לגבי דידי שתייראי
הוראה אני כעין חדתא היא .

באופן

דכ"ר דינא וראשו פרו'ע בא'שור מוסיף דהא
איכא סניפים נמי וקס דינא דבר כדבר
האמור הראשון דהמכונג' הלוה פטור ועיטור מכל ערעורי
דפטור מכל מיני מסים וארמוניות דשייכות למלך דאיהו
המוחזק נגד הרבים ככל מאי דכתיבנא וכמוכין .

ואין

להשיב כנגד היסוד כ"ר מההי' שרן כ"ר ה' לחס
רב סס' ע"ט . שכתב ז"ל אבל מסי המלך וכו'
הפטורים כלי שום ספק ואלו היו ה"ר אליהו ובנו חבקשי' מן
המלך שיעשה אותם טושג'ש כדי להקל מעליהם המס דא
ודא היו מחמרים עליהם כדכתב והו"ב ז"ל כפי קל"ב כרי
שלא ילך כל אחד אצל המלכות לפטורו מן המס ויעמדם
חיובה על אחרים אבל כיון דהוה ל' דע"כ נעשו טושג'ש
ובו' פשיטא שהדין עמהם כמ"ש עכ"ל ע"ש . אוף הכא
כ"ר ניהא הכי דאם הסודר הבא מערנקי' הוא מעצמו בחר
בו בכמונג' הלוה לשרת אותו אה"ג שהדין עמו ככל מאי
דכתיבנא .

אמנם

אי לאו הכי הוה עובדא אלא שהמשרת הלוה
חילה פניו ובקס מחמו לשרתו ולהיות מוכונג'
שלו יעלה במחשבה לומר דבא לכלל כמו שדן הרב הנו' שאם
הם בקסו מן המלך להיות מוכונג' כדי להיות פטורים מן
המס דלא פטרי מן המס ואף זה אינו פטור . אחינא לע"ד
דלא היא לא ראיה כראייה רבנרן הרב הבקשה להיות
טושג'ש ופיטור המס הכל הוא צריך להיות מן המלך עצמו .
ואי לזאת חס לה סר' הנו' כיון דתחול הקפידה דפיטור המס
צריך שיהיה מן המלך מעצמו בלתי בקשה . ומשא"כ כ"ר
דלענין פיטור המס שהיא מן המלך לא היה שס שום בקשה
למלך עצמו אלא הבקשה היתה לגבדא אחרינא הוא הסוכב
לעשותו מוכונג' כדי לפרנס עצמו וממילא נגדר הדב' דפטור'
מן המס שהמלך פטרו ככתוב בפנקסו ולא שהסוכב עצמו
פטור ולא בא לכלל נדון הרב הנו' כלל אם מצד הפרד
החלקים כראמרן ואם מצד שהסוכר עצמו מטעם שכתב
מההיא דהריב"ש ז"ל כדי שלא ילך כל אחד אצל המלכות
לפטורו מן המס שהרי הכא כ"ר לא טייך הק טעמא
שהסומרים הבאים מהתם להכא הנס מועטים אחד ושנים
בעיר והו"ל מילתא דלא שביח ולא גדינן כמוכין . וכ"ש
לעיקרא דינא הא חוינן להרב הנו' עצמו שס כפי' ע"ש
שדן איפכא שכתב כ"ר ברישא ז"ל ואעפ"י שהיה ע"י שומר
ופיוס לא איכפת לן דכיון דסיבת הפיטור היה בשביל
הרזנה וכבר ארס חק מאת המלך שמי שיהיה לו עסק
הרזנה שיהיה פטור ואח"כ קיים לאלו העשרים מה שכבר
גזר ופטור לאלו בפירוש פשיטא דהס פטורים ע"ש . והרי וו
כלפי

בלתי ליה מחסיה דלעיל דהש לה שלא יהיה ע"י בקשתו
 זאע"ג דכתב הכי בתשובה הלוי חס לה וכתב שאין זה
 מספיק דכיון שעשה זה ע"י שומר מחקש מאת המלך וכו' וכו'
 כאלו פנים ובקש מאת המלך על כך ולא מהני ליה לא לעת
 המס העתיד ולא לחס שכבר הוטל מ"מ למס העתיד
 לכא וכמו שכתב בשאלה ודאי העשירים בטורים וכו' ע"ש
 הרי שלא רן הרב גם בשאלה הלוי הדן רן פסיקא דמהני
 אפי' ע"י שומר ובקשה ככל גויני מסים אלא שחילק במס
 שכבר הוטל לחס הע"ל - ודע דאיכא לפרושי דברי הרב
 הנו' בשני אופנים הא' הוא המס הקצוב וקבוע בכל שנה קרי
 ליה מס שכבר הוטל ומס הע"ל הרצון בו דקא מדבר כלפי
 השאל אשר שאל ממנו וז"ל וכזה בטורים עצמם מלפרוע כל
 מסים העולים ומותרים כל יום ויום על הצבור ככתוב
 בשאלה והיינו דקא רייק הרב לומר וכו' למס הע"ל כמו
 שכתב בשאלה ודאי בטורים וכו' והכוונה בו המס אשר יתרבה
 מיום אל יום על מס הקבוע והקצוב בכל שנה כמובן - ולפי
 פי' זה תורה ונראה דכל שהוא מס קבוע לכל שנה כמנהג
 ערי טורקיה כל שהיה מס פיוס ובקשה לא מהני לדעת
 הרב לפטור גון המס והיינו מה שרן בס' ע"ז דע"י פיוס
 ובקשה לא מהני משום דהיה שאלה לא היתה אלא על המס
 הקצוב בכל שנה דקרי ליה שהוטל המס כיון דכבר חייבים
 ועומדים קרי ליה הוטל המס אפי' לשנים העתידים לכא -
 וכו' אשתכח דלא סתרי אהרדי שתי תשו' אלו כמובן -
 והאופן הב' הוא שהרב ז"ל רל כונתו ודבריו אינו מדבר אלא
 לחס הקבוע והקצוב לכל שנה והרצון בו שלמס שכבר הוטל
 לשנה זו קרי ליה הוטל המס כיון שר' אמנו לפרו' ע' פרע' ות'
 ולמס הקבוע לשנה הבאה קרי ליה המס הע"ל והנס דכבר
 קצוב וקבוע לכל שנה מ"מ עדיין לא נראה חיובו שלא נכנס
 השנה הבאה - ולפי כך פי' הדן מיתן דס' להרב ז"ל דאפי'
 במס הקצוב לכל שנה כמנהג טורקיה אפי' ע"י בקש ופיוס
 מהני פטור המלך להשנים הבאות כיון שלא היתה הבקשה
 והפיוס בכל ענין המס לפטור לו המלך אלא למנות אותו על
 עבודתו וממילא הוא נפטר מן המס וכמו שרן הרב גם
 כראש התשו' דכתב ואעפ"י שהיה ע"י שומר ופיוס לא איכפ'
 לן כיון דסיבת דפיטור היה כשכל ההוצאה וכו' כדכתיבא
 לעיל - וגם לפי זה סתרי דברי הרב ממקום למקום דבס'
 ע"ז הוא מדבר על מס השנים הבאות וכס' ע"ט שנה ופירש
 טפי דכנס שכבר נראה זמנו דהיינו הוטל המס לא מפטר
 המס ולא היתה הבקשה על המס - ובפיה אלא על העבודה
 כיון שכבר נראה חיובו לעין כמובן :

אמנם

מחוייב ליה להרב המאסף ז"ל בח"ב קס"ג וז"ל
 כהנהגה הטור וז"ל לאו רוקא הטי' המלך וכו' לא אפי' בקשו
 המלך שיטיל עליו עבוד ואת וע"י שומר פטור ממס דלעתיד
 אבל לא במס שכבר הוטל וכו' ע"ש - אמנם לא פירש שום
 אחד מב' האופנים הנו' אלא העתיק לשון הרב עצמו - אבל
 הרואה יראה שבמספר הדורות דחיקא מלתא ליחס למס
 השנים הבאות שעדיין לא נראה חיובם - לעין ליטא דהוטל
 המס וכל כי הא הו"ל לפרושי ולא לחסותם התומי שהרי לשון
 הוטל המס ריהט' דליטא מורה מס מאותו שנה שכבר נכנס
 ונראה חיובו באופן דטפי איכא למימר דס' להרב הנו'
 כהאופן הב' דכתי' דכיון דלא פי' כמובן :

ועוד

זאת יש להכרי' שהרב המאסף הכי ס' כהאופן
 הב' דכתי' דחוייב ליה מס בסוף דבריו דתמס
 עצמו על כ' התשובות הנו' דסתרי אהרדי כדכתי' וכתב
 ז"ל וזכר לירחק דבסוף ע"ז מחזר לפטור מן המס אני
 כמה שכבר הוטל - א"כ בס' ע"ז מחמירים עליוסם בדכתיב

הרובש בס' קל"כ כרי שלא ירא כל אחד הולך אל המלכות
 לפטור מן המס וכו' אבל לאו מדכתיב קאמר וכו' עכ"ל ע"ש
 הכה המעיין יראה שאם הרב ז"ל הכין כדכתיב הרב כפי' אופן
 הלזה הב' דכתי' אתנחלן הנפקותא דאיכא בין תי' קמא
 לתי' בתרא דלתי' בתרא צרכינן לפרושי שהרצון מכלתי
 שנחלק בין הוטל המס לחס הע"ל כתי' דראשון אלא שהרצון
 כו' שכת' קמא הוא מחלק שכתשו רס' ע"ז מייירי שהרצון
 הרב וכוונתו היה לפטור גם מן המס מאותו שנה שכבר נר'
 זמן חיובו ואמרו להכי רן את הרן דאלו הים ע"י בקש ופיוס
 לא מהני דכל כי הא שכבר היה נראה חיובו והנס שלא היתה
 הבקשה אלא על העבודה וממילא בא לו הפטור המס והיינו
 דדחיקא ליה מלתא וכתב וזכר לירחק וכו' משום דבתשובה
 הלוי לא בא השאלה אלא על נוס הקצוב בכל וסתמו בפירוש
 להשנים הבאו' וסתמא קתני והו"ל להרב לפרושי וכס' ע"ט
 פרושי קא מפרש הרב החילוק ג"ש בין הוטל המס לחס
 השנים הבאות כמובן - והנה טוב דכתי' בתרא דכתב א"כ
 להחמיר וכו' הרצון והכוונה בו דלא צרכינן לרחוקי אנפשו
 ולומר דבס' ע"ז דסתמא קתני ולא פירש בין הוטל המס ללא
 הוטל אלא דסתמו כפי' שהוא מדבר על מס השנים הבאות
 הקצוב דכנס אשר כבר נראה חיובו שנכנס השנה לא עלה
 על הדעת לפטור והיינו דקאמר הרב דהיה דס' ע"ז לא
 חס הרב לענין השומר והפיוס אלא משום חומרא בעלתא
 כהיה דהרבש ולא מדינא וכמובן - אמנם לא כן אי אמרי'
 דהרב המאסף הכי פי' דברי הרב הנו' באופן הא' דכתי'
 דלכל מס הקצוב גם להשנים הבאות קרי ליה הוטל המס
 ולא היה מס אשר יתחדש וחדש חוץ מן הקצוב קרי ליה מס -
 ועז"ל דא"ה לא צפיק נפקותא בין תי' קמא לתי' בתרא שהרי
 לתי' בתרא צרכינן לפרושי פי' מילת א"כ שהרצון בו מכלתי
 שנחלק בין מס שהוטל לחס הע"ל אלא דבס' ע"ז מייירי
 בסתם מס הקצוב לכל שנה ואם נאמר שהרב הכי' הכין כפי'
 דברי הרב הנו' בס' ע"ט דפי' הוטל המס היינו כל
 מס הקצוב ואפי' מהשנים הבאות א"כ אויך הפה יכולה לומר
 דהיה דס' ע"ז לא חס הרב לשומר ולפיוס לא לחומד' דעלמ'
 ולא מן הדן מן בתר דכבר אנו מפרשים דפי' הוטל המס
 דכתב בס' ע"ז הוא בכל מין מס הקצוב ואפי' לשני' הבאו'
 ודן דכנס שהוטל כל שהיתה ע"י בקשה ופיוס חייב לפרוע
 מן הדן ולא פטור - אלא ממס הע"ל דהיינו נומס שיתחדש
 חוץ מן מס הקצוב בכל שנה והרי עדיין הב' תשו' סתרי אהרדי
 כדכתי' אלא ודאי עכ"ל דהרב המאסף ז"ל לא ס' ל' בפירוש
 דברי הרב הנו' אלא כהאופן הב' דכתי' כמובן - והדר
 דיכא דבר כדבר הראשון דאף לפי דברי הרב לחס רב הללו
 כמי' המכונני' הלזה אף כמנהג שהוא פיוס ובקש מן הסומר
 לעשות מכונני' אפי' הרי הוא בטור ממס כל השנים הבאות
 ואפילו הוא מס קצוב בכל שנה ושנה כמנהג מלכות טורקיה
 יראה רק בשנה ראשונה שנכנס לשנה להטות מכונני' אם כבר
 נראה חיוב חלקו במס שהיה פורע דהוטל המס חייב לפרוע
 חלקו מאותו שנה וכמו שיראה הרואה דכ"ד דמסתברא
 דחייב לפרוע אותו שנה אם נראה חיובו טפי מן הרב הרב
 הנו' שרן את הרן דפטורי מטעמא דכבר פרעו חלקם במס
 למלך חלק עבודתם ומש"כ כ"ד דלא שייך טעמא כמובן -
 באופן דהאי' כבר פטור בכל מסים הבאי' אחר שנה הראשונה
 שנעשה מכונני' אפי' למה שצ"ל לרן הרב הנו' כראמון וכ"ש
 שכבר חלקו לעיל אעיקר דדיכא דלא ראייה כראי' זה
 כהאי' גרן הרב הנו' דכתי' וכמובן :

האמנם

אכתי' עוד אחרת למודעי אנו צרכינן כנ"י
 אם פטור המלך ימנהיגם בהאי' הנושא
 ונותן בפרק מטויי' בעיר דלפוס דהטאגראח דגמו מעבד
 כ"י

כפי העיר מטענה דפסיק לחיותיהו וכדחזינן ליה להרב
הגדול הר"ב ז"ל כתשו' סי' קל"ב שכתב וז"ל וכ"ש בזה
שעושה סמורותיו וקונה ומוכר בעיר שכני העיר יכולים
לעבד דקא פסיק לחיותיהו אלא א"כ פורע מס עמהם כמו
שמכור ב"ב לא יחפור ע"כ ע"ש . גם הרב מוהרש"ך ז"ל
ח"כ כתשו' סי' קמ"א כתב דכרים אלו והביא ראיה וז"ע
גם מרבי הרב מוהר"קו ז"ל שורש קכ"ב משמע דס"ל הכי
שכתב עלה דההיא דפרדכת דאפי' היו לו אונרות כסף וזהב
ביון שאינו עושה רווח בעיר ע"ש . דמשמע דכל רשוא
ונותן ומרווח בעיר לא חפטר מן המס כמובן . ואוף הכי
בכ"ד דמוכנ"ג הלום נושא ונותן ומרווח בעיר לפי דברי
הרבנים הנו' משמע לפום דהטא דלא מהניא ליה פטור
המלך מן המס כלל . ברם הרואה יראה דאעיקרא דריבא
פירכא דתשו' ר' אביגדור הנ"ל דלא כותיהו שהיו כהניא
כתב דפיטור המלך מהניא אפי' למושא ונותן בעיר דההיא
דפרדכת לאו דוקא דאורחא דמילתא נקט ע"ש . וכמו
שבאו דבריו בדרכיו דלעיל ותמיהא מילתא איך נעלמה
תשו' זו מעיני הרבנים הנו' דאלו שלטה בה עינא והיא לא
ישרה בעיני הרבנים הנו' מאיזה טעם פשיכא שהיה להם
להזכירה וכמו שכבר תמהו עליהם גדולי האחרונים ז"ל הלא
בספרתם וגם דחזינן ליה להרב מוהרש"ך ז"ל בסו' שז"ר
הנו' שהסכימה דעתו עם ס' ר' אביגדור שאפי' בעשיר
הנושא ונותן בעיר מהני פטור המלך ואך חילק לההיא
דמוהר"קו דמשמע דכל שנושא ונותן מרווח דה"ט משום
דההיא שעתא דפטורו בני המדינה לא היה נושא ונותן
בעיר כלום אבל כל שהיה הפטור אחר שהיה נושא ונותן
ומרווח מהני הפטור אפי' לרבי מוהר"קו וסם נסתייב
הרב הנו' דמהניא הפטור אפי' בנושא ונותן ומרווח אשתו
הרש"ב ז"ל שהביא הרב בכ"ז בח"מ סי' קס"ב ע"כ .
אלא דתמיהא מילתא איך לא הזכיר הרב מוהרש"ך ז"ל הנו'
תשו' הר"ב ז"ל הנו' גם חזינן ליה להרב ח"מ ז"ל בדף י"ט
ע"א שהחזיק בם' הלזו דר' אביגדור ז"ל דקאמר לאו דוקא
דאורחא דמילתא נקט והביא סם דברי רבו מוהרש"ך ז"ל
כתשו' הנ"ל ע"ש ומשמע דהכי ס"ל :

באופן

ראשיתם דהאי מילתא נפל בפלוגתא
דרבוותא וברירא מילתא שלעבין דיבא כיון
דאיכא ביה פלוגתא דרבית דיבא הוא בכ"ד דלא מנו מעבד
להמכונג' הלום בטענה זו דפסיק לחיותיהו כמורע דכל
דנפל הספק בהאי דיבא אפי' בם' פלוגתיהו דרבנותא אין
להם כל לעבד עליו כלל עין בם' כה"ג בח"מ סי' קכ"ו
בהג"ה ב"ז אות י"ג וכ"ש הוא המכונג' הלום הוא מתושבי
העיר ההיא קודם דהא אית ליה חוקה ומה גם דחזינן דלא
איתמר בש"ס אלא בר מתא אבר מתא אחריתי מעבד וגו'
ואלו מתא דיריה לא אמרו דמשמע כגון שפטר המלך מן
המס דמזילעבד כמובן . ושוכ ראיתי להרב שהכא רבא
כתשו' פת"א ח"א סי' כ"ה הנ"ל בדף ק"ז ע"ב דקא מיייתי
סם מילתיהו דרבנן קדישי והאריך מעט בזה דכתיו' ואין
הפנאי מסכים רק בסוף דבר כתב וז"ל כלל הדברים דאין
מכאן ראיה לשום אחד מהסדרין וכיון שכבר כתב הרב ר'
אביגדור והוא מן הראשונים והסכימה דעתו כן והני רבוות'
כתראי לא ראו דבריו כותיה נקטינן וכן הסכימה דעת
מוהרש"ך סי' שז"ד ואחריו החזיק במעוון הרב עצמות
יוסף דף ז"ט ע"ש עכ"ל . הרי כהדייא פסיק ותני הרב ז"ל
דאף דנושא ונותן ומרווח בעיר מהני פטור המלך לפטורו
מן המסים וכמ"ש הרב שם וכ"ש דלע"ד בכ"ד כ"ע מורו
הר"ב ז"ל וגו' ע"ש . וטעמו לא שייך בכ"ד כמו שיראה
הרואה סם . ומה גם דאיכא בכ"ד לסך מילתא עוד סניף

אותה שכתב הרב מוהרש"ך ז"ל כתשו' ח"מ סי' ת"ז דקא
מחלק אהיא דבר מתא אחריתי מעבד דאי לא שייך
בכרנ"ג אלא מני מעבד דהיינו דוקא בזמנים ההם שהיו
היאודים קנתס תחת שר אחר וקנתס תחת שר אחר אבל
במלכות הוה הרחבה ירה שפותחים פתח לכל באי עולם
וכולם שאין בני ישראל יושבים ומסותפעים בכל קורתו
נראה שאין דינים אלו נוהגים על הדרך שהיו נוהגי' בזמנים
ההם והטעם שאינם יכולים בכל קורתו נראה שאין דינים
אליו נוהגים על הדרך שהיו נוהגים בזמנים ההם והטעם
שאינם יכולים למחות ביד התובארים ויתר הגוים למה
תלקה מה"ר על ישראל וכי מפני שאני זכר השפדתי וכ"ש
שדין המלכות כן הוא שכל שומר ויכול להסתחר בכל מקום
שירצה עש"כ ועיין בתשו' הרב משפט דק"ח סי' ע"ח
דכתב כן . הרי שחילקו הרבנים הנו' אההיא דלא יחפור
דאבן מתא אחריתי דמני מעבד שהיא מריבא דגמרא
דלא נאמרו כל השערוין הללו אלא בזמניהם ואף אבן
נמי נאמר במכ"ש במתא דנפשיה דלא איתמר בפירוש
בש"ס אמנם בזמניהם זה שכבר כתבו הרבנים ז"ל דלא מני
מעבד דל"כ לקתה מה"ר דאוף הכי נמי אבר מתא דנפשו'
דפשיטא דלא מני מעבד אלא דכל שפטרו המלך מן המס
אפי' נושא ונותן ומרווח בעיר לא מני מעבד והוא הוא בכ"ד
דפטור מן המס המכונג' הלום הנס שנושא ונותן ומרווח
בעיר וכמובן :

אך

כתנאי קודם שאינו פטור אלא תמסין וארמונות
השייכות למלך לכל הוצא' כורכי צבור כגון שוחרים
של יום אירס ותקוני העיר ודקות וכיוצא חייב כמו שכתב
הרשב"א ז"ל בסו' תרמ"ד ע"ש . ועיין להרב ח"מ ז"ל
דף י"ט והכי היתה הסכמת כל הפוסקים הלא בספרתם
כמורע :

וזאת

תורת העולה בכ"ד בהמכונג' הלום פטור
ועטיר תכל מיני מסים וארמונות השיכות למלך
דאיהו המוחזק בטלונגד הרבים וכ"ש דהא איכא סניפים
טובא אשר לע"ר כ"ד יוצא וראשו פרו"ע בא"שור מוסיף
להלכה ולמעש' אס' יסכימו עמי הרבנים המובהקי' היושבים
לראש פינה וכפרט עליון למעלה הרב המובהק מאריה
דאתרא שהיא מתא ז"ו ככל האמור ומדובר אריס מילתא
ועד השתא . ואל עליון יעילכו משגיאות ויראבו מתורתו
נפלאות להבין ולהורות דין אמת לאמתו :
העציר מרדכי רובין

קונטרס הלזה סובב הולך על
קונטרס הרב המובהק כמוהר"ר
שלמה לאניאדו יצ"ו עיין בס' בית
דינו של שלמה סי' ל"ד ול"ה

סי' יד

ראיתי את השאלס ואת אשר נגוד עליהם מהרב
המובהק מאריה דאתרא דמתא ארס טובא
ז"בא והנס שאלס זו בשאלס פעה"ק חכרון ת"ו וכעה"ק
ירושלם ת"ו ואחר ימים אשר שלחנו תשובתנו מהכא להתם
עמד הרב הנו' ועשה קונטרס אחד והאריך למעניתו דלא
כוותין וזאת תשובתו אשר השיב על רבני' וז"ל ולדידיהו לני
דס' פת"א גר"מ המה לא ראו תשובת מוהר"ש כמ"ב
שעדיין

שערין לא יצא טבעו בעול דקא משתבח ליה לדברי הטה"ג
 באמור ראף שהפמ"א הרבה להשיב עליו מ"מ חוץ מזה
 מוהר"ם עצמו יישב להשיב דפרדכת לפי רש"ם אליבא
 דמוהר"ם בטוב טעם ורעת ובו וכמ"ל וא"כ הרי הטוה
 רעת רש"ם לרעת מוהר"ם ואין כאן מחלוקת ואפשר
 דאלמל"א ראו הפמ"א והפ"מ תשובת מוהר"ם הוה הדרי בהו
 וגם אנכי בעוני כבר כתבתי להקשות ע"ד הפמ"א והפ"מ
 בכמה קושי:

ועוד

הכאתי מתשו' מוהר"ם כפי קמין ותשו' מוהר"ם
 דק"ג ס' תתק"ל דמוהר"ם אויל כשיטת רש"ם
 והא דקשיא מההיא דפרדכת כבר מוהר"ם עצמו ישיבה
 דפרדכת שאני ועוד דודאי רש"ם אויל בתי רובא הר"ש
 וא"ו ומוהר"ם ולא כמורא"ג דיחידאה היא וגם הרת"ה הכין
 בדעת רש"ם דפרדכת דוקא וא"כ הא ודאי דהא גרמא
 להו להפמ"א והפ"מ דאשתמיט מינייהו דתשו' מאר"ם דס'
 קמין ותשו' הרת"ה ואלמלא חוו להו סוה הדרי בהו ובכח אליו
 תשו' דהפמ"א והפ"מ לא מוכרעי כלל למילף מינייהו אף
 דגברי דרביני טעהו שהרי עינינו הרואו' דאשתמיט מינייהו
 דברי הראשונים עכ"ל:

אנא

דאמרי לע"ד אין זו טענה כלל לאפוקי ממונא
 ממארי' קמא למימרא שאלו היו רואים הרבנים
 הנו' דברי מוהר"ם ז"ל שהטוה הדעות הוה הדרי בהו דמי
 טס פה למימר הכי ברבנים שהם במעט מדור אחד דאי הוה
 חוה דברי הרב האחר הוה הדרי בהו ולאפוקי ממונא מיד
 המוחוק בדברים הללו כל דאין חזין דקא מפלגי דוממונא
 היכא דקאי קאי והר ביה כח המוחוק עדיף טפי לטעון
 זלומר שאלו הרב מוהר"ם ז"ל היה רואה מה שדנו הרבנים
 ז"ל לא היה כמו יפה ולא היה סומך עצמו לאפוקי ממונא
 אגב החלוקים כמספר הדורות וכ"ש דכבר ראה הרב פמ"א
 חילוק הטה"ג דקא משבח ליה מוהר"ם והרב הנו' דהא
 אותו כב' ידים ודן את הרין בפלוגתא דרבנותא והסכים
 עמו הרב פ"מ ז"ל ואם כוונת הרב הפוסק היתה דקא משבח
 ליה דקא מסתמך על הע"ל דכתב בתי הכי דאשתמיט
 מינייהו ותשו' מוהר"ם ודמוהר"ם אויל כשיטת רש"ם ודהיי'
 דפרדכת כבר ישבה מוהר"ם דפרדכת שאני גם בזה גברא
 חזינא ותיובתא לא חזינא שהרי אף אי מדינא דמוהר"ם
 בתשו' הנו' פרשה להשיב דפרדכת כפי רש"ם הא לא
 מוכרעא שהרי רש"ם לא גילה דעתו אי ס"ל כמוהר"ם או
 כמוהר"ג ואי מהר"ם אינו פריט פי' רש"ם כרס"ל גם
 גוהר"ג פ"י הוה דפרדכת כפי רש"ם בתשובתו הנו'
 יותר מרווח כפי סברתו כאשר עין רואה יראה שם בתשו'
 הנו' דכתב ז"ל דמי לפרדכת דאזילה מאתא דמוסוק טס
 אבל אנדיסקי שיעתא דשתיא היא ולא מחייב אפי' לסייע
 מאתא אלא הואיל ושלוחי המלך שכחוהו או מחלו לו מדעת
 אפע"פ שהכביד על בני העיר כשיעורו הראוי לו פטור
 ונראה דאף בעשיר הטוהא וכותן בעיר ומרווח בעיר דינו
 כן והיינו דתיבא בתוספתא שותפים שמחלו להם מוכסים
 ובו' עכ"ל ע"ש. הרי דגם הרב כמוהר"ג ז"ל פירש הוה
 דפרדכת כפי רש"ם ז"ל. ופאשר דקדק מהרש"ם ז"ל
 בתשו' הנו' כפי סג"ר דכתב ז"ל וכן מצאתי אח"כ בדברי
 המרדכי דקאמר על הוה דפרדכת וז"ל אנדיסקי שיעתא
 דשתיא ובו' ע"ש. הרי שדרכי כמוהר"ג במרדכי הן
 הם לפרושי פ"י הוה דפרדכת וקא פריש לה כפי רש"ם
 דאית יותר מרווח. לפי סברתו מסברת מוהר"ם ז"ל שאין
 בו מן הכורך להלקט טוס חילוק בין הוה דפרדכת לבכרא
 אחרינא שיש בו מן הדוחק וכאשר הרב מוהרש"ם ז"ל טס
 בתשו' הנו' תמה על הרב מוהר"קו דס"ל דפרדכת דוקא

וכתב דמנין לו שהרי הטור ז"ל לא כתב זה וגו' ודעה לא
 ארייח דהא דנקט פירדכת לרבנותא נקט דאפי' חייב
 לסייע מתא ועוד דאורחא דמילתא נקט דמש"ה פטורוה
 בזבי המם כי העשיר למהימחול לו ע"ש והרי הנו' שמח
 לבו על דברי כמוהר"ג שמונא במרדכי וקבל דבריו בפנים
 הנראים כהלכה והנה כי כן מה זו תפיסה על הרב הפמ"א
 והרב פ"מ לעקור את הרין אשר דנו מחמת תשו' מוהר"ם
 הנו' דמוהר"ם אויל כשיטת רש"ם ז"ל ודהוה דפרדכת
 כבר ישבה מוהר"ם גופיה ולמימר דודאי רש"ם אויל
 בתי רובא הר"ש וא"ו ומוהר"ם ולא כמוהר"ג דיחידאה היא
 דמי גילה לו סוד זה להרב הפו' הו' שרש"ם גופיה ס"ל
 כמוהר"ם ודעמיה מן בתי דלא מוהר"ם ולא רבינו אבינדר
 ז"ל לא יחסו כפי אפי' למימרא שהם סוברים כרש"ם ז"ל
 אלא שהפסו כפי' בסתם וא"כ כיון שרש"ם ז"ל לא גילה
 דעתו והא איכא כמוהר"ג ז"ל ראינו נמי תפס כפי רש"ם
 ודאית יותר מרווח וגם דהפוסקים ז"ל הו' לפרושי ולא
 למסתם סתומי כמ"ש מהרש"ם ז"ל א"כ אין כאן הכרעה
 כלל ואי מוהר"ם דודאי אית לן למימר שרש"ם ז"ל אויל בתי
 רובא לא כיחידאה כמ"ש בתי הכי פשוטה לפניו דהכרעה
 הללו לא מוכרעא דכנון דא לא ניתנה רשות לא לזולא למו
 דאין מוציאין ממון ע"פ הרוב כל דאיכא לפרושי לתי
 דברי דהכיס"ל ועוד דאין הכרעה זו שלא ראו הרבנים
 הנו' תשובת מוהר"ם שישב שם דפרדכת דוקא מוכרעת כלל
 שהרי חילוק הלזה דפרדכת דוקא לאו חכמה נפלאה היא
 מעיני הרבנים הנו' דהא קא חזין דמוהר"קו ז"ל אמרה
 דקא מייתי לה מוהרש"ם בתשו' הנו' והיא לא ישרה בעיני
 האי חילוק' ודחה אותו וא"ה דצרכין למשכמי אנפסין ליהם
 למוהר"ב ולרש"ם בתי רובא הרי החילוק אמור בתשו'
 מוהר"קו ואפי' דחאוהו וא"כ ה"ה נמי דאף גם זאת אם
 היו רואים מוהרש"ם והרבני דאזלי בתייה רמהר"ם וחלקו
 היו דוחים אותו דמוהר"קו נמי כבודו גדול באופן דאין זו
 מוכרעת כלל לאפוקי ממונא והכרעת הרבנים הנו' מוכרעת
 דאינהו בקיאי טפי מנין בכונת דברי הפוסקים דברים על
 ברויין והדברי ההוראה ולהם אבו שומעים דטובן צפונן של
 ראשונים ז"ל וא"כ מאן כמו יפה להוציא ממון מיד המוחוק
 כל דאיכא מקום כראש לפרושי מילתיה דרש"ם דאינו לפרושי
 כסברת כמוהר"ג דהוה כלל גדול בדינו דכל דאיכ' לפרושי
 דברי הפוסק שבי פירושים לא מוצין לאפוקי ממונא מיד
 המוחוק ואפי' הרין עצמו אי אינו קא פריש דברי הפוסק
 לשני פי' יכול לדון דינא דמצי המוחוק לומר ק"ל באירך
 פירוש' וכאשר באו הדברים בקונטרסי הראשון וכיון דאיכא
 תרי אס כן מאן כמו יפה כמספר הדורות אכן יתמי דיתמי
 למימר מלא פוסעל הרבנים הגדולים הרב פמ"א והרב
 פ"מ ז"ל שהם היו לבני דירן כהראשונים ז"ל שרינס אשר דנו
 אינדין ודלא מוכרעא כלל למילף מינייהו מוהר"ם דאשתמיט
 מינייהו דברי הראשונים ואלו היו דבריו לאקומו ממונא
 החרשנו אמנם לא לאפוקי ממונא במקראות שאין בהם
 הכרע לפני כל הלמיך אשר שמש כל צורכו על דרכי
 ההוראה ולא היא אלא דהכרעתם מוכרעת ודינס דין דק
 ישר וכאן דלא לאפוקי ממונא כיון דהא איכא לפרש דברי
 רש"ם ז"ל דס"ל כסברת רבינו אבינדר ז"ל דחזין דגם
 אינו פי' הוה דפרדכת כפי רש"ם ז"ל ודאית יותר מרווח
 וגם דהטור והפוסקים ז"ל לא יצאו לפרש ולחלק כמ"ש
 מהרש"ם וכל שכן דאיכא דרינא שפיר מוצין למימרא
 דח"ו לא נעלם מעיני הרבנים הנו' השו' מוהר"ם הנו' ובכל
 מאי דכתי' ומתילא גם מהוהיא תשו' דמוהר"ם ז"ל דמי' תתק"ל
 ז"ל לא מוכרעא כלל דמלבר דשם הפירושים דאיכא בהוה

יוצא מאותה תשובה שאף גם זאת כפטרו המלך מעצמו מחלק להר"ם בין פרדכת לשאר בני אדם שאינם פרדכת ומה גם שלא הזכיר שם אנדיסקי כלל והוא איבא צרדין כדרכתיבנא :

א כלך לדרך זה שהר"ם הנו' פי' תשובת מוהר"ם באופן אחר על קבל והבין בה שאין משם ראיה מהר"ם ז"ל ס' לפרדכת דוקא אלא דאכתי עדיין אפשר דמ"ל פרדכ' לאו דוקא והוא דכירא להו דאף למאן דמ"ל פרדכת לאו דוקא מ"מ הך דיבא רישא דפרדכת בעינן דאזילתיה מתא למייבו או לאו לא תחייב לאו דיבא הכי באדם שהוא עושה משהו ומתן ומרויה לפטרו כל דלא אזילתיה מתא דליתא דמסתין לרובו כדון פרדכת לבעין רבעי' דאזילתיה מתא למי שאינו עושה משהו ומתן כלל כלי' דאף שגור' כטיב יישוב עולם איכו רוצה לעשות שום סחורה בעיר כלל לא אף גם למימר שמושא ומתן ומרויה רק שכדון האנדסקי כ"ע חד דיבא אית להו כיון שעשאו המלך מעצמו ודי' דמלכותא דיבא כמ"ט רוב הפוסקים ז"ל באופן דהנה כי כן שפיר איבא לפרט דכונת מוהר"ם ז"ל בתשו' הכי היתה דהאיש ההוא אשר לא היה רוצה לתת מום עם הזיכור הוא היה נושא ומתן בעיר ומרויה בכל בני המדינה כגראה מרישטא דפסטא דתשו' מוהר"ם ז"ל וכלפי הכוונה הלוא כתב אע"ג דמסיק ה"מ דאזילתיה מתא וגו' הכא באדם שאינו פרדכת צריך ליתן עמשה אע"ג דלא אזילתיה מתא והרצון בו במאחרו הכא באדם שאינו פרדכת צריך וגו' כלונו שפועה משהו ומתן ומרויה דאדם כזה לא בעינן דאזילתיה מתא ובאלו קאמר הכא באדם שמושא ומתן ומרויה צריך שיתן אפילו דלא אזילתיה מתא וכדי שלא להאריך בלישנא קאמ' באדם שאינו פרדכת כמוכז' - באופן שלא היתה כונת מוהר"ם ז"ל אך לחלק ולומר דפרדכת דוקא אלא דאף דיבוא מוהר"ם ז"ל ס' לפרדכת למי שאינו נושא ומתן לא לכל אדם המושא ומתן וכלומר רק באנדסקי דנפש לכל אדם שום מטעמא דכתי' והיינו דלא חש לה הרב הנו' דמ"ל דליבא לתשמע מינה כיון דליבא לפרשה באופן הנו' ושמתא בתשובה זו היתה מקמי שעמד על ההיא תוספתא המובא במדרכי ואמר להכי דמ"ל להרב הנו' דלא בריר לן דעת מוהר"ם ז"ל בההי' דפרדכת דרך ובאלו היתה דפרדכת לפי דעת מוהר"ם ז"ל במדרכי בשני האופנים וכמוכז' - וכל סגן דאעיקרא דריב' פירכא דכבר כתבו דאף גם זאת אי מורינא שהרכבים ז"ל הנו' לא שלטא עיניהם בתשובת מוהר"ם ז"ל הנו' ומורינא דמוהר"ם ז"ל כונתו היתה לחלק ולומר דפרדכת דוקא אלא כדכינו אביגדור ז"ל פרדכת לאו דוקא אפ"ה דינס דין אמת דנו דלא לאפוקי ממונא מיד המוחזק דהא עיינו הרואות דחילוק מוהר"ם דפרדכת דוקא מוהרצון בני אמרו בתשו' דקא מייתי מהרש"ם בתשו' הנו' שהחילוק ברור בתחילת העינין אלא לא נהירא להו ודמואותו - וה"ה אם היו רואים תשובת מוהר"ם בחילוקו לא הוה נהירא להו באופן דאין זו הכרעה כלל לאפוקי ממונא ככל מאי דכתי' לעיל ובאופן שהרכבים הנו' חוו לה להרב מוהרש"ם ז"ל בתשו' הנו' שיחס למוהרצ"ב ולרשב"ם ז"ל סברת רבינו אביגדור ז"ל בתשו' ודפרדכת לאו דוקא כדפי' למימר לקמן בס' ד' - וגם עיינאם ראו להרב משה מלך ז"ל שנה ופירש האי דיבא בפלוגת' דכת' שם כרף ג' ריש ע"א דכרי הרצ"ב ז"ל וז"ל ואין מדבריו הכרח אי ס' ל' כדעת רשב"ם דכתב דהוי סייעמא דשחייא אעפ"ה שהכבירו חלקו על הקהל וכמ"ט העור כמ"ט ס' קס"ג אן לא ס' ל' דדוקא שלא הכבירו עליהם וכדעת מוהר"ם ז"ל שכתבתי עכ"ל ע"ט :

דפרדכת ואנדיסקי הוא דקא מייתי סתם תכלתי חפריד החלקים דנפק מינייהו וגם דלא הזכיר שם דין אם פטרו המלך מעצמו בלתי בקשתו כלל מה משפטו דהא איבא צרדין וכ"ט דלפי מאי דכתיבנא אף גם אם היה מוחס פי' רשב"ם ז"ל כוונתה לא היתה חכרעת לאפוקי ממונא כיון דהא איבא ר' אביגדור ז"ל שגם הוא תפס לאון כפי' רשב"ם ז"ל ורשב"ם ז"ל לא גילה דעתו אם פרדכת דוק' או לא והיותר פשוט ומרווח הוא ליחס ליו' ס' ר' אביגדור' דלא שאני לן הרבני הגדולים הנו' הכניאו וברור דיבאו בקיאו טפי בדברי הפוסקים ז"ל ודרכי ההוראה אלא דלא חשו לה כיון דלענין הרין שהם דמו שרשב"ם ז"ל רבינו אביגדור ומוהרצ"ב ז"ל חולקי על מוהר"ם ז"ל לא נפקא להו מידי מתשו' הנו' לענין דיבא ולא מן החדש היא אלס מאי דקא מייתי לה הרב הפוסק ה' שהרי כבר מילתיה אמורה כתיבא ותיבא בתשו' הרב מוהרצ"ב ז"ל בסיון ע"ג כדכריו ופשיטא שהרב המ"א ז"ל ראה הדברים שהרי קא מייתי לה לתשו' מוהרצ"ב הנו' במ"ב בספ"י כ"ה ששטא ונתן בה ושם שם לו כתב שכבר האריך במ"א בתשו' הנו' ולא הדר בה מהמתה למימרא דלא דן את הרין שם בפלוגתא אלא משום דנעלמה תמונ' תשו' מוהר"ם ז"ל הנו' לא ודאי דלא היא ועוד בה דאף למאן דקא מוהר"ם הרב פת"א לפרט בתשו' הוהיא דפרדכת לפי סברת בוהר"ם בלישנא קמא וכלישנא בתרא בשתי אופנים ולא חש למוהר"ם גופיה דכבר ייבשה בתשו' הנו' דפרדכת דוקא אן זו ראה דאשתמיט מיניה התשו' הנו' שהרי המעיין יראה להמוהר"ם ז"ל בתשו' הנו' ולא העלה על שפתו להזכיר דיבא דאם פטרו המלך מעצמו מה דינו וגם לא גילה דעתו כפי' אנדיסקי והוה כלל אלא כתב ז"ל פרדכת מסייע מתא אלמא דאפי' פרדכת צריך ליתן מוסעם בני העיר ואע"ג דמסיק ה"מ דאזילתיה מתא וגו' הכא באדם שאינו פרדכת צריך ליתן עמשה אע"ג דלא אזילתיה מתא וגו' עכ"ל - הרי דלא הזכיר כלל פי' אנדיסקי ומקום יש כדאש לפרט דמ"ל דאנדיסקי הכונה והרצון בו שפטרו המלך על בקשתו כיון דכדון מוהר"ם שם עין רואה שהיה המעשה שהאיש הלוא לא היה רוצה לתת מום עם הקהל משום שהיה בקרו להניל עצמו על ידי בקשתו אל המלך או אל שרי המלך ומחמתו היו מוכרין להטיל חלקו על הקהל וכלפי זה דן את הרין מוהר"ם ז"ל דדוקא פרדכת אף שהוא עצמו מניל עצמו ע"ג בקשתו כתי' לו אנדיסקי פטור מן המום אבל זה האיש שאינו פרדכת חייב כיון שמניל עצמו ע"ג בקשתו באופן דלפי האמור מקום יש כראש לפרט פי' אנדיסקי בשני אופנים הא' דקאי על הפרדכ' עצמו כדאמרן ופי' אנדיסקי הוא פי' על לא אזילתיה מתא אלא איהו גופיה ע"ג בקשתו ניתן לו אנדיסקי ואיבא למידק מינה דהא פטרו המלך מעצמו לא שאני לן בין פרדכת לשאר בני אדם אלא חד דיבא אית להו משום דיבא דמלכותא דיבא כמ"ט מן הפוסקים ז"ל כנודע ופי' השני דפי' אנדיסקי לא קאי על אפרדכת עצמו שהרי כבר דינו אמור בלישנא דה"מ דאזילתיה מתא דמילא מ"ט דהא אי איהו מניל עצמו פטור באופן דאנדיסקי קאי אכ"ע והרצון בו דאי פטרו המלך מעצמו בלתי בקשה פיעתא דשמיא היא וכל אדם פטור באופן דרוראה יראה דלשני הפי' הרין ניתן דלאו כמאי דמ"ל למוהר"ם ז"ל כפטרו המלך מעצמו וה"ט דלא הזכיר מוהר"ם ז"ל שם דין פטרו המלך מעצמו כלל והנה כי כן איבא למימר שהרב פת"א ז"ל היינו טעמא דקא מוהר"ם ז"ל לפרושי הוהיא דפרדכת לשתי לשונות דמהר"ם קאמ' דמ"ל דהך תשו' דמהר"ם היא היתה קודם שצמד מוהר"ם ז"ל על דין אם פטרו המלך מעצמו הוהיא תוספתא ופירש' ז"ל ואמטו להכי לא חש לה לאות תשו' הרב פת"א ז"ל כיון שאינו מפורש

הרי שנים הוא זל יחס סכר' מוהר' לכה לסכרת רשכ"ם
 זל ועשה מחלוקת ביניהם לבין מוהר"ם זל וכבר
 ידוע שלענין הקול סוביין דעלמא לומר המוחזק קול כשני
 פוסקים הראויים לסמוך בהוראתם אעפ"י שכל גדולי ישראל
 יהיו נכבדים כמ"ש הרב כ"ה ב"ה בכללי הקול אות ג' ועינינו
 ראינו לגדולי הדור היושבים על כסא ההוראה דהכי נהוג .
 וגם את הירוש' מאי דכתי' לעיל לפוסקים שסוכלי דבריו שני
 פי' יכול המוחזק לומר קול כהאי פי' כדלעיל א"כ אדרבא על
 הרב מוהר"ם זל שתמיהא דמן בתר שכבר ראה תשובת
 מוהרשד"ם זל כפי' הנו' כאשר ראה איהו גופיה מיייתי לה
 בתשו' דסי' ק"א ושם נאמר דמוהרשד"ם זל יחס ס' ר' אביגדור
 זל לדעת רשכ"ם ומוהר' לכה זל כרבעינין למימר לקמן א"כ
 איך הרב הנו' העלים עיניו מדברי מוהרשד"ם הללו הנו'
 וכתב דהנס אם היינו לוקחים דברי ר' אביגדור בפשוטם
 דס' ר' אביגדור היא יחידה מן בתר דהא איכא תהרשד"ם
 שיחס ס' ר' אביגדור לרשכ"ם ולמוהר' לכה וגם הרב משא
 מלך הנו' אגדול כח המוחזק לומר קול אלא שר' מוהר"ם
 זל רב גבוריה ורב חיליה דמריניה רבא ורצה בקיומם של
 החינוקים להשוות הדעות ולא חש לענין הקול . אמנם אכן
 בדין לפי מספר הדורות דכבר חזינן להרכבים הגדולים
 הנו' הרב פמ"א והרב פ"מ זל להא שייחסו כפי' ס' ר' אביגדור
 לרשכ"ם ולמוהר' לכה זל ודנו את הדין בקול דלא לאבוקי
 ממוכא נגד סברתם בכל מאי דכתי' דהכרעתם מכרעת
 דאינוהו בקאי ככוונת דברי הפוסקים ודרכי ההוראה טפי
 מיוני כי נבחה דרכם מדרכנו וכ"ש דכבר הראנו פנים
 הנראין כהלכה ככל מאי דכתי' לעיל במשפט יושר דנו עפ"י
 דברי הסוראה לפני כל יודעי דת ודין ולהם אנו צריכים
 לשמוע כמובן :

עוד

כתב הרב הפוסק ה"ו זל ואנכי הוואה חו' קשה
 שיצא לידון בדבר חדש משם מלתא דלא שכיח
 רמיהא כלל בדברי הפוסקים לחלק יצא בין שתייהם לענין
 המכס ובין עינינו מסיס וקא מיהדר ליה מפלפוליה מכח
 קושיא בלא ראות שום ראיה והוכחא לחכימיה ברמיהא בעלמ'
 מבח משפט לשון הפוסק זל ותמיהא אם יש בדור הזה מי שיכו'
 להוכיח חלוקי דינין מפלפולא בעלמא מבלי שום ראי' לדרב
 מדברי הראשונים וכי מפני שאלו מדמין בעשה מעשה והם
 גם דאררבא סוביין דעלמא כפשטא אזלא שכל הפוסקים
 שדברו בזה משמע מדסתמו דבריהם שאין לחלק בזה ולא
 עוד אלא דר"ש ואז' ומוהר"ם ומהר"ם והמרדכי שהכניאו
 דבריהם כולם תפסו כפשיטות ללמוד דיני מסיס מההיא
 תוספתא דשותפים גבי מכס וכן האחרונים כפרט השכ"ג
 והכנה"ג שכ"כ לדעת הטור שכתב מרן כמותו ולא נמצא
 שחילק בזה לחלק בין מסיס לשותפי' גבי מכס ועל החילוקי'
 אנו מצטערים אלא שכא לחלוק עלינו את השוין ע"ש .
 דמהר"ם זל לחלק בדבר הנו' הנה . מלכר שלא מצינו לו
 שחלק בין להדיא אלא אדרבא עיני רואה בתשו' למוהר"ם זל
 שהשוה דיני מסיס לההיא תוספתא דגבי שותפים לענין
 המכס שהרי כתב ונו' והיינו דתניא בתוספתא דשותפים
 שמחל להם במכס לאמצע ואם אמר בשביל פ' מחלתי מחלו
 לו ע' פיון שמחלתי מחלו בלא דבריו ופרדכת דנקט אורחא
 דמילת' הוי וכו' .

הרי

לך כהדיא שדין המסי' היינוהך דתניא בתוספת'
 אמורה לגבי המכס דמציא שדין א' יש להם ושון
 כשיעוריהן ונו' דמשמע דהיא היא דינא דמסיס וא"כ נמצא
 דמהר"ם זל עצמו כתב דדין המסיס ודין השותפים לענין
 המכס דין אחד להם כרעת ר"ם ומהר"ם זל ווא"כ מה שלמד
 מוס' לדעת הטור ומרן דאיכא לפלוגי דינינו לאו זלפותא היא

כלל ונו' באופן כי עין רואה במראי העין לר"ש ואז' ומוהר"ם
 ומרן הכי' כולם כתבו להדיא שדין מסיס ומכסים משפט
 אחד להם וגם הוכחנו כן מדברי מוהר"ם זל וגם הטור משמע
 דס"ל הכי וגם לא מצינו לשום א' הפוסקים ראשו ואחרונים
 שחילק ביניהם וגם הש"ס והכנה"ג כ"כ לדעת הטור ומרן
 זל כ' מי יערב אל לבו לחלק מדעתו וכ"ש דהוי סיפק כל'
 חזינן אטלי דרכי יכול נשמע לו וכל שכן למאי דאיתי' עלה
 וכעין למימר הכי לדעת טרן ואכן קא חזינן למרן דלא ס"ל
 הכי כמו שהוכחנו בדבר הבירור עכ"ל .

ואנכי

הוואה מלתא דתמיהא דמה הלשון אומרת
 שיצאתי לדון בדבר חדש מלתא דלא רמיהא
 בדברי הפוסקים זל ראשונים ואחרונים לחלק בין שותפים
 לענין המכס בעינינו מסיס שהצבור הם שותפים מפלפולא
 בעלמא מכח קושיא בלא ראות שום ראיה והוכחא לחכימיה
 ברמיהא מכח משפט לשון הפוסקים שהרי דברים הבאים הן
 הם אס' לא הייתי דן את הדין עפ"י הרבנים הגדולים הרב
 פמ"א והרב פ"מ זל מקמי הכי אמנם כיון דכבר דכתי' דין
 ישר עפ"י הרבנים זל הנו' וכבר ערכתי משפט בדבריו
 דלעיל שדין חמת דמו הרבנים הנו' לפי דרכי ההוראה ליושב
 על המשפט דטובה צפורן של ראשונים ולפי דינא אשר דנו
 כך היא המדה של רשכ"ם וטור זל ס"ל כס' רבינו אביגדור
 זל ולדידהו אין דין המסיס לגמרי כס' הר"ם זל שדין את הדין
 מההיא תוספתא אלא דגבי מסיס כל שהמלך מעצמו פטרו
 פטור ואפי' שמכבד על אחרים א"כ מה תצטק אלי לא עלי
 תלכותיו אלא על הרבנים הנו' שהפרידו החלקים ואם מר
 כיהו יצא לרחות את דין הרבנים כשתי ידים במקראות שאין
 להם הכרע לפי דרכי ההוראה כדכתי' לעיל כי היא ישרה
 בעיניו לא הו' ללכוא עלי באורך דברים הללו כי אנכי לא
 מלבי בדיתי דברים אלא מדברי הרבנים הנו' וכדור שהא'
 הוואה דברי בקונטרס הא' יראה שלא סוף דבר הו' דברי
 למימרא דלא במרינן דין מסיס מההיא תוספתא דמסיכא
 תיתי מן בתר דרבינו אביגדור מאריה שמעתתא איהו גמיה'
 דינא מההיא תוספתא דבהדיא כתב זל ונראה דאף בעשיר
 הכושא וניתן בעיר ומרוח דינו כן והיינו דתניא בתוספתא
 שותפין שמחלו להן מוכסין מה שמחלו מחלו לאמצע ואם
 אח' בשביל פ' מחלנו מה שמחלו מחלו לו פי' כיון שמחלן
 מחלו בלא דבריו ופרדכת דנקט אורחא דמלתא ונו' ע"ש .
 הרי דבהדיא תוספתא גמר דינא ועצר כח למימר דפרדכת
 לאו דוקא דה"ה עשיר שרצה הרב זל להשוות דין השותפין
 בענין המכס לדין שותפות המסיס מבלי מוחלק ביניהם
 דהתם לית פסידא לשותף והכא גבי מסיס אית ליה פסידא
 שמוכבד חלקו עליהם אלא דמרא היא דתהון ואני הבאתי
 דבריו הללו שם בקונטרס בעומדי לדין האי דינא א"כ פסטי'
 לכל הוואה שרזון כונתי היתה באומרי דלא והא כהא תליא
 לפי פי' ההיא תוספתא כלומר האי דינא שיצא לדין הר"ם זל
 מתוך מה שפירש בתוספתא ס"ל הכי לרבינו אביגדור זל
 אלא דס"ל דאינו מוכרח אלא דנקוט מיהא פלגא דברין
 המכס כן יהיה הדין לענין מסיס דכל שהמלך מעצמו מחל
 לו פטור כדין התוספתא לענין המכס וכפי' הר"ם זל אלא
 דס"ל אפי' הכבד על אחרים חלקו כמי פטור דגמרינן לה
 מאכרסיקי מתא שיעתא דשמיה הוא דעפ"י שתי ראוי' הללו
 דן את הדין רבינו אביגדור דלא כהר"ם שדין שאלם מכבד
 על אחרים אינו פטור אפי' פטרו המלך מעצמו ובפי' כתוב
 לאמר בקונטרס ה"ו זל דלאו הא בהא תליא לפי פירוט
 התוספתא אלא באין שותף חלק שלה ובאומר האומר דאי
 תקל לזה מכבד לאחריני ובאס' דינא דמלכותא דינא בכל
 כס' אולא ע"ש . הרי שלא היה דרכי אלא למימרא שענין
 ההכרעה

ההכרה לאחרינו דם"ל להר"ש ז"ל דאינו פטור בהא פליג
עליה רבינו אביגדור משום דם"ל שדין המסים כדון המכס
ואפי' תכביר על אחרים כיון שהמלך מעצמו פטר אותו
כדיא רתוספתא לענין המכס דלא מתלקין ביניהם מחכ
היה ראיין שותף חולק וכו' באופן דעין רואה בתראי' הניין
דמ"ש כקונטרס דחזיין שר' אביגדור ז"ל לא תלאן וכו'
הרנון והכונה בו דלא תלאן למימר דכיון דם"ל כפי' ר"ש
כתוספתא שיהיה מוכרח ג"כ למסור כס"ר"ש ככל דינו אשר
דן בעומרו לפיכך התוספתא אלא בחר בפירושו ודן הכי
לענין מסים אבל לא כולו דם"ל דאין פי' מכריחו להודות לו
על שאר הדין שדן מההיא דאין שותף חולק וכו' דלא ס"ל
הכי אלא דכל שהמלך מעצמו פטר אותו פטור הנס דמכבי'
לאחרינו

באופן

שאכבי הרואה שדכרי הרב הפוסק ה"ז כזה
שמארך טירחא וקא מהדר להודיע ולהודיע
ולהוכיח מלין ע"ג מלין דעכ"ל דכ"ע תלויין זה כזה דין
המסים בדין המכס הנס דכרי תימא שדכרינו מוכיחים
כאלו עיקר מה שיצאתי למיין דיכא דלא כמו שיחס הרב
כ"ה למוהרי"ב ומרן ז"ל דסכרי כר"ש ז"ל אלא דם"ל כרבי'
אביגדור ז"ל עיקר חילי הוא עפ"י הק' מילי דכתי' דלא תליא
הא בהא ובאלו אחי בריתי הדכרים חסכרת המכס ולא הוא
אלא דכל כחי וראשית אוני לא היה אלא עפ"י חיליהו דרכבן
קדישי הרבנים הגדולים הנו' אשר דכתי' תקמי הכי עפ"י
הוראותם באתרא דלא נהיגי לפסוק כס' מרן ז"ל שלפי
הוראתם כך היא המדה שרשב"ם ומוהרי"ב ז"ל ס"ל כס' דכרי'
אביגדור ז"ל דכל שפטור המלך מעצמו מן המס פטור הנס
דמכביר חלקו על הקהל דלא מפיקין ממונא מיד המוחזק
דלא מניין לשנות את הידוע דכהיה יחסום ר' אביגדור
לרשב"ם ומוהרי"ב ז"ל לענין מסים ודלא כהר"ש ז"ל וסיעתי'
והגם דם"ל דמוהרי"ב תפס בדין המכס כפי' התוס' כפי'
הר"ש ז"ל ועכ"ל דם"ל דכתיבנא שהדכרים ברודים לפי
הישר הולך כמובן. ותודא דרכא זו היא דרך ישרה דהו"ל
להרב העוסק ה' לתפוס עליו דאמאי הווקקתי ונטפתי
עצמי לדרך דרך ארוכה עלי מילתי דהרב כה"ג ז"ל בדרך
תמיא ולא דכתי' את הדין בדרך קצרה ודכרי ההוראה
למימרא דאס קבלו במקומות הללו הוראות מרן ז"ל לקבלו
הוראות הרב כה"ג ז"ל דכיון דהא איכא שני הרבני הגדולי'
הנו' שיחסום רבינו אביגדור לרשב"ם ומוהרי"ב ז"ל משום
משפט הלשון של מוהרי"ב ועינונו הוראות דמרן ז"ל תפס
כש"ע לישנא דמוהרי"ב ממש כריח מילתא שלפי דכרי
השני רבנים הוא דמצי המוחזק למי' קול כרכנים הנו'
דכפי' שפי' מוהרי"ב כך יהיה לשי' מרן ז"ל ודלא כפי' הרב
כה"ג אלא שאכבי עמדותי מרעוד על הרב כה"ג ז"ל דכיון
דידעין דכל רז ושום תשו' לא נעלם ממנו ועין קדוש ראו
תשו' מוהרשר"ם שיחסום ר' אביגדור למוהרי"ב שפדרכת
לאו דוקא א"כ איך החלי' המחמר דמרן ז"ל ס"ל לענין מסים
כס' הר"ש ז"ל תכלתי חקור דבר דעת מרן לענין מסים
דהא איכא תרי דרכרי' אביגדור ומוהרי"ב שיחסום לדעת
אחד מוהרשר"ם ז"ל ויפה כח המוחזק לומר קול דכרי ס"ל
למרן ז"ל ולפי דכרי הרב כה"ג א' אתינן להוציא ממון מיד
המוחזק באתרא דאולי בתר הוראות מרן ז"ל שלא כדון
וה"ש שאכתי בדרך ארוכה ותמיא דכתי' באופן שדכרי
הרב הפוסק ה"ז כזה דמרח להוכיח דכ"ע דין המסים ודין
המכס תלוים זה כזה הנה הנס דכרי תימא דמי לא ידע
בכל אלה ובוכתי היתה רצויה דכתי' ואין עיקר דיני תלו'
כזה אלא עפ"י מה שדמו הרבנים הנו' ואי אפשר לשנות את
הידוע רבינו אביגדור דכתיבנא ותניין וכבר הרבנים

הנו' יחסום להפי' ס"ל לרשב"ם ומוהרי"ב ז"ל ודמו דין משפט
לאשורו שלא להוציא ממון מיד המוחזק כיון דמצי למימר ק"ל
דרכינו אביגדור ורשב"ם ומוהרי"ב ז"ל לפי משפט דקדוק
הלשון ולהס' אנו שומעין כאשר הארכנו לעיל דין אמת דנו
לפי דרכי וכללי הסוראה לפני כל יודעי דת ודין : באופן
דכתיב כיון גם מאי דכפיקין אכן בדין לרון דינא לפוס
דינא דלא כמ"ש הרב כה"ג ז"ל דמוהרי"ב ומרן ז"ל ס"ל
כהר"ש ז"ל לענין מסים לבמרי יפה דכתי' ויפה זכיתי שלא
להוציא ממון מיד המוחזק כיון שהימיר הוא המוחזק ככ"ד
כמו שהארכתי בקונטרי' הא' וככתי' אז כחי עתה דאס קבלו
באלו המקומות הוראות מרן ז"ל גם לאפוקי ממונא מיד
המוחזק מ"מ הוראות מרן הרב כה"ג ז"ל לא קבלו וכיון
דהא איכא שני הרבנים הגדולים הנו' הרב עמ"א והרב
פ"מ ז"ל שיחסום רבינו אביגדור למוהרי"ב ז"ל לענין מסים
משום משפט הלשון ומרן ז"ל חזיין ליה למר דקטב בש"ע שס'
לישא דמוהרי"ב ז"ל ממש בלתי שום שיכו' פשיטא שיפה
כח המוחזק לומר קול דמרן ז"ל כמי הכי ס"ל כר' אביגדור
ז"ל וכמו שיחסום הרבנים הנו' למוהרי"ב ז"ל דהכי ס"ל משום
משפט הלשון באופן דאשתכח דנפל הספק גבן בעיקר
דעת מרן ז"ל אי ס"ל הכי או הכי זכר דכל דאנו מסופקים
בעיקר דעת מרן ז"ל מניין לאפוקי ממונא והדין לכללין
דלא קבלנו עלינו אלא בוראי ויפה כח המוחזק דכבעלמא
ובאשר בא העדות כס' כה"ג ז"ל כמ"מ בכללי קול אות' יט'
משום מוהרי"ב והרב תומת ישרים ז"ל דפוסק דסובלי' דכרי'
שני פי' דמצי המוחזק לומר קול כהאי פי' וע"ש להרב תומ'
ישרים דכתב דרפי' אס הדין עצמו אינו נישא קא פריש שני
פירושי' דכרי הפוסק מצי לרון דינא הכי ובאשר הכתי' כל
זה דכרי הרב כה"ג ז"ל הללו בקונטרס הא' וכדכרינו דלעני'
וכמוכן : ומ"ש עוד הרב הפוסק הנו' בתוך דכרינו הנו' ז"ל
ועוד כר מן דין הארס יראה לעינים דמרן כ' סימן
קע"ח שהכיא שם דכרי ר"ש ומוהר"ם ז"ל שלמדו מההיא
תוספתא דמוכחין לענין מסים וגם כתב שאר חילוקי דינים
שכ' מוהר"ם ז"ל שלמדו מההיא תוספתא' דלא עלתה על דעתו
לחלק ביניהם וגם תשו' ר' אביגדור לא הביאה כלל א"כ מי
שס' פה לארס לומר שמרן ז"ל לחלק בהכי מאחר שעינינו
הוראות שהכיא דכרי ר"ש ומוהר"ם שהשוו אותם ולא חילק
כזה א"כ הדבר ברור לעין השמש שרצת מרן כרעת ר"ש
ומוהר"ם דם"ל שדיני מסים ומוכסין ומשפט א' להם ואין
לחלק ביניהם בשום זר אחד מהם עכ"ל. הנה כבר מילתא
אמורה דכרינו דלעיל דמתיבא תיתי לשנות את הידוע
דכתיבנא ותמיא במילתיה דר' אביגדור ז"ל כהדינא שדן
את הדין מההיא תוספתא וכפי' ר"ש ז"ל ולא עפ"י הרבנים
האלה אשר הוא הבין מתוך דכרי ועשה אותם יתר תקועה
היתה כחי ככח היפה לרון דינא שלמא אלא עפ"י דין הרבני'
הגדולים הנו' אשר דנו דין אמת ועל פיהם יצאתי לרון דינא
באתרא דלא קבלו עליהם הוראות מרן ז"ל מקמי הכי דאי
אפשר להכחיש את המוחזק את הידוע לעין כל רואה שהס'
יחסו לרשב"ם ולמוהרי"ב ז"ל ס"ל אביגדור ז"ל דם"ל דכל שפוט'
אותו ההלך מעצמו במס זכה בחלקו ואין לאחרים עמו הנס
שמכביר המלך חלקו על אחרים הפך ס"ל שמוהר"ם לענין
המסים והגם דכפי' קע"ח פסק מוהרי"ב בענין המכס כפי'
ר"ש ז"ל כתוספתא ולא חשו להכריח' לעי' דם"ל דאין פי' הלוא
מכריחמו שמרה לו לר"ש ככל דינו דרן מההיא דאין שותף
חולק של"ח דזה ברור כשמש ועל פי הרבנים הגדולים הנו'
היתה חילי וכתי' לרון דינא דלא לאפוקי ממונא מיד המוחזק
עפ"י הרב כה"ג ז"ל כיון דלא קבלו הוראותיו שם דהא איכא
תרי דכרי הרבנים הגדולים הנו' וככל מאי דכתיבנא

וערשנה לעיל ואין צורך לכפול הדברים כמוכן :

דאף

נס ואת אחיבא לע"ר שאין מאי דקא מיייתי מרן
 זל כבז' כסי' קע"ח עלם דההיא תוספתא פי'
 ר"ט וכל מאי דרן גבי מסים משולב אנב פי'
 התוספתא וגם דקא מיייתי שם מילתיה דמוהר"ם זל מאי
 דפריש ומשלק בההיא תוספתא עם דין המסים ולא הזכיר
 סכרת ר' אביגדור זל כלל לאו הכא ולא בכו' כסי' קס"ג
 מזכיר כלל למימר דלא מצינן ליחס למרן זל סכרת ר'
 אביגדור זל שהרי כסי' קע"ח לאו לפסוק דין אמרה למילתי'
 מרן זל אלא דכן מנהגו להביא דברי הראשונים דשייכי לפי'
 ההיא תוספתא וכסי' קס"ג לא הביא אלא המפרטי' דשייכי
 לסוגין דפרדכת ולא בעלי התשו' ותמיה על זה שכתב שם
 מרן כסי' קע"ח אחר שהביא דברי ר"ט ומוהר"ם זל כתב
 זל ועוד האריכו שם בדיומי המס ולא ראיתי לכותבם בין וגו'
 ועיין במ"ש לעיל במרדכי פ' הגזול בתרא כי שם הביא כמה
 דיני' בדיומי מסים ועלילו' אשר עכ"ל ע"ש ירי דמ"ש מרן זל
 כבז' סי' קע"ח לאו לריבא פסיקא קטל לה ועוד שדברי ר'
 אביגדור זל הנה הנס שם סם במרדכי דפ' הגזול בתרא
 זכבר מרן זל הזכרם לעיל שם לענין דין המסים דכתב ועיין
 וגו' דשם הביא כמה דיני' בדיומי מסים . וכ"ש דקא מצינן
 ל' הרבנים הגדולים הנו' שיחסו ס' רבינו אביגדור למוהר"ם זל
 זל הגם דמוהר"ם זל לא הביא דברי ר' אביגדור זל כלל
 ובמרינן מייניהו ככל מאי דכתי' לעיל מילתא בטעמ' משום
 דהכרעת' מוכרעת דאיהו בקיאי טפי מין בדברי הפוסקי'
 ז' ודרכי ההוראה כי גבהו דרכם מודרכינן ואנן יתמי דיתמי
 במספר הדורות אין הכרעתנו מוכרעת כפרט לאפוקי
 ממונא מיד המוחזק דאלו דברים שאין להם שיעור באופן
 דעין חכם הרגיל בעבודה ישכיל זאת שלפום האי דינא שדנו
 השני המאורות הגדולים הנו' פשיטא דמצי המוחזק לבוא
 בטענת הקול דמרן זל מצי הכי ס' כסכרת ר' אביגדור זל
 וככל האמור ומדובר באופן דכל שאר דברי הרב הפוסק הי'
 הנו' שהאריך טירחא לכתוב שדין מסים ומוכסים משפט אחד
 להם וגם שדבריו ר' אביגדור והטור משמע דס' ל' הכי ושללא
 מצינו לשום אחד מן הפוסקים הראשונים ואחרונים שחילק
 ביניהם הנה אלו דברים הנה הנס בעיני דברי תימא דכתי'
 דמי לא ידע בכל אלה וכונתי רצויה עפ"י מה שדנו הרבנים
 הגדולי' הנו' שיחסו לרשב"ם ומוהר"ם זל ס' רבינו אביגדור
 דכל שפטרו המלך מעצמו מן המס וכה בחלקו אפי' מכביר
 חלקו על אחרים שהדבר ברור לעין כל רואה דאי אפשר
 לשנות את הירוע והוא תלי תניא ברלא תניא וככל מאי
 דכתי' לעיל .

ועוד

כתב הרב הפו' הז' וז' ואם באנו לומר דאף שאין
 לחלק בין מסים למוכסים מ"מ הני דיני' שכתב
 מוהר"ם בענין מקל ומכביר לא תליין כפי' התוספת' ונראה
 שרמזו כה הרב הפוסק וא"כ רבינו אביגדור ומוהר"ם זל ומרן
 אף דס' ל' כפי' התוספתא כר"ט פו' מ' בהני דיני' לא ס' ל'
 כותיה הנה כבר כתבנו דמוכח מדברי ר' אביגדור דתלה
 הדינים בההיא תוספתא אמנם ודאי דס' ל' דאף כשיש
 הכבדה על אחרים מהני דינא היכא שפטרו המלך מעצמו
 אכן כבר תמהנו על דבריו דהיכי יליף לה מההיא תוספתא
 דההיא לא מוכרעא אליבא דר"ט ומוהר"ם דמייירי כשאין
 הכבדה לאחר' אמנם הרא"ש והטור והר"ן אי אפשר למימר
 דאזלינן לטושת ר' אביגדור שהרי הרא"ש כתב לדברי ר"ט
 והסכים עמו גם הטור בנו ומרן אזלי לטושתיה דר"ט
 להדיא וגם מרן הביא דברי ר"ט ומוהר"ם זל הביא דברי ר'
 אביגדור וכו' ע"ד מ"ט ת"ת הרא"ש והטור והר"ן אף שללא
 גלו דעתם כזה דמקל ומכביר מילתא דפשיטא היא דאזלי

כתב רובא דר"ט וא"ל ומוהר"ם זל כתב ר' אביגדור דמצינן
 הוא וכמ"ט וכפרט מרן שהביא דברי ר"ט ומוהר"ם בענין
 זה דמקל ומכביר והשמיע להא ר' אביגדור פשיטא ופשיטא
 דאזלי לטושתיהו ועוד דהרי מצינו לרובא דרבוותא דס' ל'
 דפרדכת דוקא וגו' עכ"ל . הנה חיי ראשי מילתא דתמונא
 היא דדרך ובא לו בדרך האמת וברח לו בדרכא אחריבא
 והדברים הללו לא בדמיון בא כקונטרס דאמר לא בפירושא
 אתמר כאשר כתבנו לעיל שדרכי באו עפ"י מונח הרבנים
 הגדולים הנו' שיחסו ס' ר' אביגדור לרשב"ם ומוהר"ם זל אשר
 דנו דין אמת לפי דרכי ההוראה ודין הקול דברור כשמש
 דס' ל' כדעת רשב"ם ומוהר"ם זל ס' ל' דין המסים לענין
 הכבדה על אחרים כס' ר"ט וכאשר דקדוק במשפט לשון
 מהר"ם זל ורשב"ם באופן דכבירי רבנן דאף דס' ל' כפי' התו'
 כפי' ר"ט דין ההכבדה על אחרים לא ס' ל' כוותיה וכאשר
 הראנו פנים הנראין כהלכה בדבריו דלעיל ע"ד אביגדור דן
 את הדין הכי בשני המקומות פי' התוספתא כר"ט וההיא
 דאנדסיקי סייעת' דשמאי דכיון דתלו הדרכים דוק זל ריבא
 דמלכות דינא נפקת כרא מהאי דינן איתך חולק ס' ל' דמין
 שמיי' תיב יתבו ליה באופן דכל שאר דבריו במאריך טירחא
 למימרא ע"ד אביגדור זל היא ס' יחידא שפשיטא ופשיטא
 דמוהר"ם זל ומרן זל אולי בתר רובא הנה הנס דברי כביאות
 כיון דלאפוקי ממונא מיד המוחזק קאתי מר נגד מה שדנו
 הרבנים הגדולים הנו' שיחסו דעת רשב"ם ומוהר"ם זל כס'
 ר' אביגדור זל לאפוקי ממונא מיד המוחזק שאלו דברים
 לא נאמרו אלא לאוקומי ממונא ולא לאפוקי שאין חולקין
 בממון אחר הרוב וככל מאי דכתיבא לעיל כראש אמור .
 וכמוכן .

עוד

כתב הרב הפוסק הז' וז' ומה שהוכיח מדברי
 הפמ"א והפ"מ שיחסו דעת הטור ודעת רשב"ם
 לר' אביגדור ולא השו' למ"ט הטור כסי' קע"ח בההיא
 תוספתא כפי' ר"ט באמת היא ודאי קשיא עלייהו וכבר
 תמהנו עליהם בזה אך משום דקשיא לן עלייהו אין לנו
 לאוקומי אוקומת' הדתא כדכריה דמהלקי אין מסים למוכסי'
 לדעת ר' אביגדור והטור מילתא דלא רמיא כלל בדכריהם
 לכל כי הא הו' ל' לפרושי וכפרט שדרך הפוסק לפי' דבריו ומה
 גם דכיון דמוהר"ם זל ור"ט וא"ל וסייעתם כתבו להדיא שדין
 מסים ומוכסים שוים הם הו' ל' להפמ"א והפ"מ לפרושי שאין
 הדבר כן לדעת ר' אביגדור והטור ומרן אלא שאין תלוים
 זה בזה ולא הו' ל' לסתום אלא לפרט כיון שגם ר' אביגדור
 והטור ומרן לא פורש בדכריהם ולא עוד אלא לפ' כיון שגם
 ר' אביגדור לא פורש בדכריהם דלא ס' ל' הכי וגו' ועוד ראוי'
 במורה דהפמ"א עצמו לא ס' ל' לחלק הכי לדעת הטור שהרי
 בח"כ סי' כ"ב אחר שהביא פי' ר"ט וההיא תוספת' ובההיא
 דפרדכת כתב וז' ולפ"ו דברי מוהר"ם זל תמונא דבסיגין
 קע"ח נראה שהסכים לרבי ר"ט והו' בהסכמה הרא"ש פ'
 הגזול וכסי' קס"ג כתב דאדם בטל וגו' ומחמת זה פטרו
 זבבה מהם חלקו שנתמעט צריך לשלם חלקו שהטיל עליהם
 וגו' דאיכא למידק מינה דאם לא היה להם הפסד מחמת
 המחילה אינו חייב לשלם כלום ואלו לדעת ר"ט אפי' שלא
 היה להם הפסד חייב והו' המחילה לאמצע כמ"ט וגו' והייתי'
 בקושיא ואם איתא דס' ל' כדעת הטור לחלק בהכי ולו' דאף
 דס' ל' לטור כס' ר"ט בההיא תוספתא מ"מ לבדי מסים
 ס' ל' שאין שדין כן א"כ מאי קשיא ע"ד הטור וגו' והלא יש
 לחלק ביניהם אלא ודאי דגם הפמ"א מעולם לא עלתה על
 דעתו לחלק חילוק זה אמנם באמת רקשיא ע"ד הפמ"א אלו
 דעריפא מינה הו' ל' לאקשוני על סוים דברי הטור כסי' קס"ג
 שכתב אבל אם תעצמו פטרו אפי' שהטיל חלקו על שאר
 בני

שאין שותף חולק של"ח דלא היא דס"ל להרכיב הכו' שאין לה
אלא דברים נכתבין ע"ש בסי' קע"ח וכו' כפיין קס"ב
כמוכין :

גם ת"ש שהקושיא הניחה כ"ע הרואה יראה דלא היא
שהרי כתב עלה דמלתא וז"ל איכרא שהרי ר"ש
כתב לעיל ועוד אית ליה למיזל בתי אומרא שכל מה שחוקל
בזה מכביד לאחריו דמשמע דמשום האי טעמא נמי הוה
ראוי שהמחילה יהיה לאמצע וכו' אל"א שא"כ מסיק משום
טעמא דהוי שלום וכתב דאפי' לא היה להם הפסד וכו'
עכ"ל וכירידא מילתא לתעיין שהרצון בו דמורה"כ ז"ל לא
קסבר בוותיה דר"ש אל"א בטעם הראשון משום דמאי
דחוקל לזה מכביד לאחריו ולא בטעם השני דמשמע דאף
דאם לא היה להם הפסד דחולקים ביניהם אל"א דוקא היבא
דהטילו חלקין עליה' כיון שלא היתה התחיל' מן המלך מעצמו
כמוכין .

באופן

דמ"ש בסוף דבריו דלא נמצא חולק בזה וזלת
ר' אביגדור ותשו' הרב הפת"א וכו' הפ"ת
לא חכרעו כלל מאחר דאשתמיט מינייהו תשו' מוהר"ם
ותשו' הרת"ם ושאלמלא חזו להו הוה דרבי בהו ולא היו עושים
מהלוקת וכו' לא היא דכבר כתבנו דלא נעלם מהם שום
הלבט ושום חולק אל"א אדרבא הכרעתם לפני כל יורעי דת
ודין אמת דנו דלא לאפוקי ממונא מיד המוחזק דהכי
הוא שורת הדין לאמתו ככל מאי דכתי' לעיל באורך דבריו
מר לא חכרעו כלל דלא נאמרו שעורים הללו אל"א לאוקמי
מונא ולא לאפוקי וכו' נבר כבוד הרבנים הגדולים הנו'
שבמספר הדורות הנה הנס כראשוני' אל"א אפי' יתמוריתמי
דאינהו בקיאי בדבריו הפו' וכדברי הסוראס כשהם בעולם
ישנים טפי מיכן בעורנו נעורים דבבאו דרכם מדרבנו ולהם
אנו שומעין ולא לזולתם מדורות הללו וככל דבריו דלעיל
וכמוכין . עוד כתב הרב הפו' הו"ל ואנכי הרואה דאף
דמוהר"ם הכיבא בתחילה פי' רש"ט מ"ת ת"ש אח"כ
למדנו מכאן וכו' אינו מוכרח דקאי על פי' רש"ט שהרי
למאי דביני ביני הביא פי' רב האי וכתב עלה שע"כ לא
מפליג רב האי וכו' אל"א שכל אופן פטור וכו' ועל זה היא
מ"ש למדנו מכאן וכו' דהיינו אפי' יב' בקשתו כמו שדקדק
מדבריו רב האי דכל כי האי ליכא למידק מדבריו רש"ט ע"ר
שנאמר דקאי אלפני פניו ע"ד רש"ט וכו' ושם הפת"א
כתב כן דלא אמרה רב האי מילתא אל"א לדעת רב האי
אכל לדעת הסור וגם אנכי לא ידעתי מה ראה כדברי
מוהר"ם שיהם ס' רש"ט להטור האדם יראה לעינים
דח' ליתא כדברי מוהר"ם אל"א שכתב ע"ד הני שאם לא
נתרבה המס בשבילו אף שהגילוהו בני מתא און לו לשייב
עמהם כלום ע"ז כתב לכד וכן נראה שכן הוא דעת הסור
וגו' ודקדק כן מלשונו אף לא הווכר כדבריו שדעת הסור
כרש"ט וכו' שכתבת דעת הסור כשיטת רש"ט ממש
שכ"כ בסי' קס"ב מ"ת לא נאמר זה כדברי מוהר"ם ולא
נצרכה למומרא משמו . ועוד מצינו דמוהר"ם שאל
שהארין בזה כתב אל"א שעדיין נשאר פתחון פה למי שירצה
לערער מחס' ר"ש וא"ו וכו' וכתב הרי מן הסורא דפליג
להחמיר שאפי' המחילה היא אחר שנתפטר עס השר ולא
הגיע להם נזק כלל מצד מחילתו עכ"ז כתב שזכו במחילה
היא כל הקהל וכ"ש כשהמחילה היתה קודם שז"ל שמה
שחוקל מזה החמיר' לזכור וא"כ צריך לשייב בחלק המגיע לו
לזכור וכו' ע"כ והנה מצינו להטור בסי' קע"ח שכתב בפי'
ר"ש וגם מוהר"ם עצמו בסי' ז"ל כתב שדעת הסור
כר"ש נמצא לפי' מוכרח לו שמו"ס מוהר"ם כתביל' למדנו
מכאן וכו' היא שלא כדעת הסור ואף את"ל שכ"כ לדעת
הסור

בני העיר פטור ע"כ ואילו לדעת ר"ש אף שפטור מעצמו לא
פטור וכו' וא"כ אדמקשה ליה ארישא מדיוקא תיקשי ליה
מסיפא דכפי' אתמר דלא כר"ש וכו' ע"ד מ"ש . באופן
דקשו' הפת"א והפ"ת לא חכרעו כלל מאחר דאשתמיט
מינייהו תשו' מוהר"ם בסי' קי"ג ותשו' הרת"ם ושאלמלא חזו
להו הוה דרבי בהו ולא היו עושים מהלוקת כין רש"ט והטור
ומרן וכין מוהר"ם וכמ"ל בארוכה עכ"ל . הנה כבר מלתא
אמורה בדברינו דלעיל רכל מה שמה על הרבנים הגדולי'
הנו' אין תמיהותיו תמיהא לפי דרכי הסורא וכלפי לייא
סתמיהא מפלת על דבריו שהרי הרבנים הגדולים הנו' דין
אמת דנו דלא לאפוקי ממונא מיד המוחזק ואינהו קאתי
לאפוקי ממונא מיד המוחזק נבר הרבנים הנו' כחקראות
שאין להם הכרע כדכתי' לעיל באורך :

וב"ש

שאין לנו לאוקומי אוקמתא חדתא וכו' מלתא
דלא רמיזא כלל דכל כיה הא הו"ל לפרושי וכו' .
אף גם זאת כבר מלתא אמור' בדברינו דלעיל דלאו אוקמת'
חדתא אינהו אל"א כתיבא ותנינא בדבריהם דרבנן קדושי
הנו' שברין המסים וחסו ר' אביגדור לרש"ט ולמוהר"ם ז"ל
שכל שפטרו המלך מעצמו מן המס פטור והיינו דלא כר"ש
ומוהר"ם אשר דנו דלא חכמי כיון דמכבי' לאחריו ומוהר"ם
ורש"ט ז"ל דקרקו בלשונו' לענין המסים דאף דמכבי' לאחריו
כיון שפטרו המלך מעצמו והיינו כס' ר' אביגדור ז"ל א"כ אין
כאן אוקמתא חדתא אל"א דברים שבכתב שהרי מה שפסק
מוהר"ם בסי' קע"ח בענין המסים התוספתא בפירו' ר"ש
אשר מפורט כתוב בדברי מוהר"ם בהא אזלי ומודו הרבני'
הנו' דהכי הוי ריגא לענין המסים דעל ידי בקשתו הכל לאמצ'
ואם פטרו המלך מעצמו וכה בחלקו וכמו שזן מחנה רבינו
אביגדור רק שלענין הכרעה לאחרים שדן ר"ש מחמת שאך
חלק דאין שותף חולק של"ח לא . ס"ל הך פלגא דריבא באופן
דכל הדברים נכתבים ונחתמים וספרין פתחין ומה צורך
עוד למומרא שהיה להם לפרט ולחלק בדברי דעין כל רואה
כתיבא ותנינא וככל מאי דכתי' לעיל באורך :

וב"ש

ועוד ראה גמורה דהפת"א עצמו לא ס"ל
לחלק הכי לדעת הסור שהרי בח"כ ס"כ וכו' .
לא ודאי דגם הפת"א מעולם לא עלתה ע"ד לחלק חלוק זה.
אמנם באמת דקשיא ע"ד הפת"א אל"א דעריפא מינה הו"ל
לאקשוני על סיוס דברי הסור דסי' קס"ב וכו' אנא דאמרי
אדרבא כלפי לייא משם ראה גמורה שהרי הפת"א הכי
ס"ל ככל מאי דכתי' וברקדוק באו דבריו לאקשוני על הסור
עדיוקא דרישא דלישא ולא מסיפא דלישא דמוהר"ם ז"ל
וטעמא משום דכבר כתי' לעיל שהרבני' הגדולים הנו' אזלי
ומודו בעיקר דעת מוהר"ם שדן השניו בתוספתא לענין
המכס כן צריך שיהיה בענין המסים דהיינו בין היבא שהיה
המחילה ע"ז בקשתו להיבא שהיתה המחילה מעצמו דמוכס
או המלך והיינו דקאי קשיא ליה להרב דאיכא למידק מדברי
מוהר"ם דאם לא היה להם הפסד מזהה המחילה אינו חולק
עמהם כלום ולדעת ר"ש אפי' שלא היה להם הפסד חייב והיו
המחילה לאמצע דהיינו כדן המכס כפי' התוספתא לר"ש
דכל שלא היה המחילה מן המוכס מחליו צריך לחלוק עמהם
וכ"ש הכא דהכקשה היה תאנשי העיר וכרס בקושטא לא
קשיא ליה להרב הנו' מסיפא משום דהכי ס"ל בעיקר דעת
מוהר"ם דין המסים כדן המכס על העיר דכל שפטור לו
המלך מעצמו וכה בחלקו ואין לאחרים עמוכלום הנס
דמכביד לאחריו כיון דלא אשכחן דמוהר"ם כדן המסים
דמוקפיד על ההכרעה לאחרים אל"א איכא כלישא דסיפא
פשיטא דאין לנו לניחם אל"א אלא סוף דינא שדן ר"ש ויבא
לחלק בין איבא הקפדה לאחריו להיבא דליכא מחמת הסי'

הטור מוכרזת הוא שאם כחור בו כשכתב לערער מוכרי ר"ג
 דאזיל הטור לשיטתו ונת' דמ"מ הרי הטור כדראי אויל לשיט'
 רש"כ וגם אויל לשיט' ר"ג כההיא תוספת ושני הדעו הללו
 אין להם ישיבה אחת בעולם אם לא שגא דפרדכ' דוקא כאמו'
 ומוהרשר"ם כתב דפרדכת לאו דוקא וגו' באמת הוא ודאי
 קשיא אליבא דמוהרשר"ם לדעת הטור אלא שלא עמד
 מוהרשר"ם לדקדק בזה לדעת הטור וגו' וגם מהר"א די
 בוטון הקשה דברי הטור אהדרי ולא מצא מקום ישוב אלא
 לומר דפרדכ' שאני ותמה ע"ד רכז דס"ל דפרדכ' לאו דוקא
 וא"כ מה עלינו לעשות לדעת מוהרשר"ם שדבריו יתמוהים
 והא ברמא ליה ראשתמטיה תשו' מהר"ם כ"ס קנין דתריץ
 יתיב דפרדכ' שאני דאמלא חזו ליה דרביה רב השמעתיס
 ומה שרצה כתר להכריע מוכרי מוהרשר"ם דס"ל לדעת
 הסור ומרן לחלק בין מסיס למוכסיס דבר זה לא נרמו
 בכלל דבריו ומחמת הקושיא אין לנו לאוקמי אוקמת' כדכרינו
 כאוקמתא דתלמודא דכל כי הא מבעי ליה לאודעי וגם
 שכבר הוכחנו שרעת הטור ומרן שלא לחלק כן עכ"ל
 ואנא דאמרי' ג"ש שאינו מוכרח דקאי על פי' רש"כ וגו' ע"ד
 שנאמר דקאי אלפני פניו לא היא אלא אלו דברים כתובים
 וחתומי' בדברי מוהרשר"ם ז"ל לעין כל רואה שהריזה שכתב
 למדנו מכאן שיש כח ביד המלך להטיל חס ולפטור למי שהו'
 רוצה אעפ"י שאנו רואים שמה שמוחל לזה הטיל על כלל בני
 העיר וע"ש לא נמד זה אלא מפ' רש"כ"ס שהרי מילתיה
 דרבי' האי ז"ל דקא מיייתי הנהך להביאו לענין ההכרזה על
 האחרים אלא קפדין ע"ה להייתה מנת המלך אלא לענין
 התנאי אם היתה קודם התביעה למינמר מינה הלא תפליג
 אלא בין שהפטור היה קודם וגו' אבל לא תפליג בין תבע
 הוא או היה שהמלך מאליו אמנם עיקר הדין דלא קפדין
 אהכרזה כיון שפטור אותו המלך הוא מפ' רש"כ"ס ז"ל
 דכפי' אתמר ועוד בהדעינו הרואות דבתר דכתב וכן
 נראש בעיני שכן רעת הטור אחר שהביא לשונו כתב וז'
 הרי שכתב שתי החלוקות וכתב כפי' שאפי' בני העיר
 הצילהו שחייב היינו כשגב' מהם חלקו הא לאו הכי אפי' שהם
 הצילהו פטור וגו' עכ"ל . הרי שדקדק לומר שמהר"כ
 כתב השתי חלוקות והיינו הא' מה שלמד מפ' רש"כ"ס שכל
 שפטור לו המלך מן המס פטור ואפי' מכביד לאחריני והכ"ז
 מה שלמד מהרב הנמקי שכל שלא נתרבה המס בהצלתו
 אין לו לסייע כלום ומהו זה יתרון הלשון למימרא דלא קאי
 אלפני פניו כאלו מדבר אחרת שבתורה מן בתי שכן הוא
 דרך הפו' להביא תחילה כל פרטי הסכרות ואח' בעושה
 כלל היוצא מתוכם מריש מגילתא ועד סופא כמובן . באופן
 ש"ס מר' בתי הכי ושגם הרב הפמ"א כ"כ הלא אמרה
 רב להאי מולתא אלא לדעת רב האי אבל לא לדעת הטור
 הנה המס דברים תמוהים שח"ו לא יצא דבר זה מפ' הרב
 הכז' ולא במחשבה שהרי ברור מללו דלא אמרה למילתיה
 לא לענין מה שרצה לפרש הרב מהר"א די בוטון שמהרשר"ם
 ייחס למוהר"כ"ס רבינו האי דלא תפליג בין פטרו המלך
 מעצמו או ע"י בקשתו על זה כתב הרב פמ"א דמעולם לא
 קאמר מהרשר"ם חילוק בין פטרו המלך מעצמו וע"י בקשתו
 אלא לפי דעת ר' האי ולא לדעת מהר"כ"ס :

אמנם לענין עיקר הדין דכל שפטרו המלך מעצמו
 דפטור ואפי' אחר הפשרה ואפי' מכביד על
 האחרים פשיטא דאזיל ומודה הרב הפמ"א שמהרשר"ם ז"ל
 יחס' ס' הלז של רש"כ"ס לדעת מהר"כ"ס וככל מאי דכתב' וכן
 שזה ברור לכל הישר הולך . ומ"ש עוד דמהרשר"ם עצמו
 כפי' ז"ל כתב שרעת הטור כר"ג ששנמצא לפי' מוכרח לומר
 שח"ס מוהרשר"ם בתחילה למדנו מכאן וגו' הוא שלא ברעת

הטור ואף גם זאת לא מוכרעה כלל דמ"ס מוהרשר"ם
 כפי' ז"ל איננו הכרוך לענין המסים אלא לענין שותפין וזו
 ברור דלענין שותפין הכי ס"ל למוהר"כ"ס כפי' ר"ג כאשר
 בהדיא כתבו כפי' קע"ה .

אמנם

לענין מסיס לא אויל ומודה מהר"כ"ס לכוליה
 דינא אשר יצא לרון ר"ג אנכ פי' בתוספתא
 דמכביד לאחריני דלא מהכי בטחו אלא מהר"כ"ס ז"ל
 דמהכי כדון המכס ולא קפדין ההכרזה ככל מאי דכתי'
 לעיל באורך אין צורך לכפול הרברים באופן דאף גם זאת
 מ"ש בתי הכי דאף אית' ל"ש כ"כ לדעת הטור מוכרח הוא
 שאח"כ חזר בו כשכתב לערער מוכרי ר"ג דאזיל הטור
 לשיטתיה לע"ד הא נמי לא מוכרעה כלל שהרי כיון דשוין
 דמוהרשר"ם ס"ל בעיקר דעת הטור לענין מסי' דלא כותיה
 דר"ג ז"ל אלא דלענין המס כל שפטרו המלך מעצמו לא
 קפדין ההכרזה לאחריני כלל אלא דוקא כשהיתה על ידי
 בקשתו דאז' דיינין ליה כדון המכס כפי' ר"ג ז"ל דבהדיא
 אמרה למילתיה הכי מוהרשר"ם מקמי הכי וגם דן בעיקר
 דעת מהר"כ"ס דאפי' ע"י בקשתו אי הצילהו מתא ראש לא
 יכביד חלקו על אחרים דפטור ועייניס הואות דהו' כלפי' ליה
 חס' ר"ג לענין המס דס"ל דאפי' לא הכביד על אחריני
 צריך לחלק עמהם חלקו וא"כ הבנהו דברי הרב מוהרשר"ם
 בת"ס למימר לערער מוכרי ר"ג שפשיטא דלא הדר ביה
 מהרשר"ם באופן שאין זה אוקמתא מרעיתו אלא דברים
 בכתבם והדברים ברורים לכל כואה כמובן ומ"ש דשני
 הדעות הללו אין להם ישיבה אחת בעולם אם לא שנאמר
 דפרדכת דוקא כאמור ומוהרשר"ם כתב דפרדכת לאו
 דוקא גם לדעת מהר"כ"ס וגו' הנה כבר מילתא אמרה
 כדכרינו דלעיל דיש להם ישיבה אחת שהרבים ז"ל ס"ל
 בעיקר דעת הטור לענין מכס כפי' ר"ג דהכי דיינין כמי
 לענין מסיס כדון המכס ממש דהשתא המחילה ע"י בקשתו
 אינו פטור אלא א"כ לא הטיל חלקו על האחרים ושהרי הוא
 שלוחם ולא שאני לן בין פטרו המלך מעצמו לע"י בקשתו כל
 דמכביד על אחרים וכשהיתה המחילה מהמלך מעצמו וזו
 בחלקו ואין לודים איתו אפי' הכביד המלך חלקו על האחר'
 ושאינו מוכרח דמוהר"כ"ס ז"ל דרעמיס יורו לר"ג במה שיצא
 לחלק בין מוכס למסיס משו' דמה שמקל לזה מכביד לאחריני
 דלא ס"ל בדעת מהר"כ"ס הכי אלא דכיון דתלוטעמא
 דאנדיסקי משום דסייעתא דשמיא הוא לא קפדין ההכרז'
 דמן שמיא מיסכ יסכו ליה דהרברים ז"ל אזלו משפט הלשון
 וכדכתי' לעיל באורך . אעיקר דינא אשר יצאת לרון
 דינא לפי דברי צדיקים הרברים הגדולים הכז' דס"ל בעיקר
 דעת מהר"כ"ס ז"ל ורעמיס דלאו משום דס"ל למוהר"כ"ס
 כדון המכס כפי' התוספות כדפי' ר"ג ז"ל ימוייב מוס'
 שסכור כדון המס כמו שדן ר"ג ז"ל כדון המסים אנכ פי'
 התום ועם טעמים דלא היא .

הנה

הראת לדעת שאף גם הרב מוהרשר"ם הכי ס"ל
 בעיקר דעת מהר"כ"ס ז"ל שאינו תלוי זה בזה
 באופן דלאו מחמת קושיא ואוקמתא דרעתא אמית' לה
 דס"ל דלא תלויא הא בהא אלא בנפיש אחרים שהם דנו כדון
 המס בעיקר דע' מוהר"כ"ס דלא כמו שדן ר"ג ז"ל כדון המס
 אנכ פי' התוספתא ואי אפשר לשנות את הידוע אשר כתוב
 וחתום בספר ואי משום דלדידו קשיא לן דעת מהר"כ"ס
 מדריה אדריה . הנה אין בחיובו יפה לסתור את אשר דנו
 הרברים בעיקר מוהר"כ"ס ז"ל ורעמיס ולאוקמי מוכרח מיד
 המוחזק . ותעיד על זה החיוב ליה להרב פמ"א ז"ל ש
 בת"כ בתשו' סי' נ"ב דתמה על עצמו על דברי מוהר"כ"ס

אל כס' קס"ג דכתב ראש גבה מהם חלקו שנתמעט נרדף
 לשלם חלקו שהטיל עליהם וגו' ראיבא למירק מניה טאם לא
 היה הפסד תממת המחילה אין להם כלום ואלו לדעת ר"ש ז"ל
 אפי' שלא היה להם הפסד חייב והיו המחילה לאחצו וכמו
 קע"ח נראה שהסכים לדבריו ר"ש ז"ל ע"ש. ואפי' הלא הדר
 ביה הרב הנו' תמה שדן כח"א כס' כ"ה שישם' רכינו
 אביגדור למוסר'בה ז"ל וחייבן ראיבו גופיה הרב הנו' שם
 רמז כתשובה הנו' כח"ב שכבר הוריק בענין כח"א סי' כ"ה
 אלא וראי דלא הדר ביה תממת הקושיא וכ"ש יד עמי אכן
 במוסער הדורות כמוכן. ובפרט לפי דברי הרב הפוסק ה'ו'
 שכתב שניחה כז"ע כדלעיל. ולרודי לא הניחה כז"ע
 כדכתי' לעיל לא טאך יבא לחלק דמוסר'בה לא ס"ל כשאר
 כל הטעמים אשר תממתם דן את הרין כ"ש דבני מסיס
 דלעולם חייב רהו כעין מאי דנפקין לפרש דבריו דקייס
 ולחלק יד עמי אכן לעיל וכמוכן :

ולעיקר

תמיתה הרב הנו' על מילתיה דמוסר'בה
 ז"ל הנו' גרדיי חיי' לי לשלם באופן אחר
 והוא דס"ל למוסר'בה ז"ל דחילוק יש בין שהיא דשותפות
 דתוספתא לשותפות דפורעי. תמם משום דתן הנודע היא
 פלוגתא דהרמב"ם וסורב"ד ז"ל דקא מייית לה מוסר'בה ז"ל
 בס' שו' כס' קע"ו בענין האומנים שנתתמו דכל שלא
 היתה השותפות עם מתן מעות זה וזה דלהרמב"ם ז"ל לאו
 כלום הוא ולהראב"ד ז"ל מהני אפי' עז' קנין לבר ומוסר'בה
 ז"ל שם הסכים לסברת הראב"ד ז"ל כדורע'. אמנם נקוט
 מיהא דשותפות דעז' מעות אליה חיליה לכ"ע. ואי לאת
 הסיא דתוספתא דבני מוכסין דאירי בשותפות שעי' מעות
 דלכולהו אית להו חלק בסחורה לפיכך אמרו ראש היתם עז'
 בקשתו וכו' כל השותפים במחילה הגם דלית להו פסיד' כלל
 כיון דהאי שותפות אליה חיליהו ואמרינן דהם גלוחים זה
 לזה דאדעתא דהכי בשתתפו לחלק ביניהם כל מין ריוח
 שידמון להם ע"י א"י מן השותפים ואפי' ע"י בקשור ומש"כ
 גבי שותפות דפורעי. תמם שאינונו לא ע"י מתן ולא על ידי
 קנין אלא דמפני תקון העולם שייבן להו בשותפים וכלו
 התנו ביניהם להיותן שותפין בענין המסים דהא איכ' לת' ד'
 דמהני אפי' כתבאי בעלמא ואפי' בלתי קנין כדורע'.
 באופן דס"ל למוסר'בה ז"ל דשותפות קל הוא זה ואמרו להכי
 ס"ל דמסתין להו בשותפין וכלו שתנו כמה דאייך עיקר
 שותפותם דהיינו טאם יצטרכו להוסיף יותר להוסיף יותר
 ואם יהיה להם ריוח שיקל מעליהם המלך תמה שהיו נותנים
 שיתנו פחות אמנם לא אף גס זאת שכבר מוכנה להם המלך
 חלק המחילה שמחל לזה שישורוהם על הנחל לגבות תמנו
 המחילה כדי לחלק ביניהם זה הריוח שהרי אדעתא להרווח
 מחכריהם דבר שכבר פרע המלך בשבילו לא בשתתפו
 וכמוכן :

ואיך

שיהיה אין הפנאי תסכים עמי לעמוד על שאר
 דברי הרב הנו' שז' אשר עמד בשקלא וטריא על
 דברי הנו' ז"ל ועל שאר דברי כיון שאין עיקר הרין תלוי בהם
 ודי כזה לענין הרין למען דעת ששני המאור' הגדולי' הרבני'
 הנו' לא נעלם מהם דבר הלכה כלל ושדן אחת דכו ויעה
 דתי ויעה וכתיו צעיר אכתי לפוס דיבא אשר דנו הרבנים
 הגדולים הנו' ולפי הכללים המסורים כידינו תכללי הפוסקי'
 ז"ל לענין לפני כל יודעי דת ודון ככל דכתיב' מריש מבלתי'
 ועד השתא :

ברם

הזו הויה להרכ הפוסק ה'ו' דכתב אסוף דיבא
 שהמכונב' הנוה דכ"ר אינו מראבנן אלא מכני
 טורקיא והוא פוסק בפרקמטא שלו ושהולך למרחקים
 במשא ומתן שלו ושאינו לו אלא שם מכונב' שיהם עצמו ו

השם עז' בקשתו מן הפראנקו כדי להפטר עצמו מן המס ובו
 שכל הפרש בין הפראנקוס שיש מהם אומרים דמ"ש בפנק'
 המלך לפטור את המכונב' מן המס שיינו דוקא באיש אשר
 הוא מכני טורקיא לא לאיש אשר הוא מתלכות טורקיא וזה
 אומר בכס וזה אומר בכס דאשתכח דעיקרא דרינא דכיון
 שזה המס הוא מכני טורקיא אין פוטורו כדור שפטר לו
 המלך לאיש הלזה וכל כה"ג אמרינן קיס שטרך וחתי לריבא
 וגו' ער מ"ש ז"ל שכדאי הוא שכל מ"ש הרבנים הנו' הוא
 עפי' השאלה שנשאל מהתם שכן כתוב באחרת"א א' אס כניס
 הדברים וגם הם לא בחמו לצרד כמו שזרדנו בשני גרדי' כפי'
 האחרת"א א' אבל כניס אכחנו במה שזרדנו וגו' לית דיבא ולית
 דינא לפטור לזה המכונב' כלל אליבא דכ"ע וגו' עכ"ל.
 אכתי הוצאה הלתא דתמיהא דאיך הוד כותבת וגם הם לא
 בחמו לצרד כמו שזרדנו אפי' האחרת"א מן התר דבראש
 אחר בקונטרס הראשון עינים וזאת שזרדתי דאי' למזרד
 אנדודי כפיטור התלך אס כתוב לאמר שאף גס זאת אס
 המכונב' הוא מכני הטורקיא פטור או לא ויפ"י היס' הויה
 שגם הוא מכני הטורקיא פטור המלך יבאתי לרון דיבא
 שדמיתו שהיתה שאלת חכם ככתוב ומפורש בריש דיבא
 בקונטרסי הראשון שהרי פשוטה לפניה וכיריא מילתא דאי
 לאו הכי היה חייב בגי' לא ידע ככל אלה וכבר בעמוד שם
 באתרא דמר ארס טובא ינו בשליחו' מ'זוה ספר לי האי מילתא
 הרב המוכס' כמוסר' דאכת ז"ל שאלו ממני שלא הסונ'
 ושקר עמו כס מלשון רמיה כאלו כדור כתוב לאמר בפנקס
 המלך שאף גס זאת שיהיה המכונב' מאכני טורקיא פטור
 המלך וליעיא רבוה כפל הספרש בין הפראנקוס וגם שלא היה
 מכונב' קבוצ' תמם לא שיהם עצמוש לוי כדי להפטר עצמו
 מן המס ושכבר מאו' היתים שמוע' לו שצמד הרב הנו' עז' על
 דברי אחר לו שלא היה לו מן המלך לעמוד על דברי שכבר
 איהו ז"ל הרב הנו' קרא וסנה בקונט' וראה דכל דבריו מוסרי'
 ברת ובהלכה לפוס' שאלתם אלא לכתוב לו אותות שיהם
 משאלו שלא כהוב' כנו' אלו דבריו ז"ל ברם אלא יעירא שמת
 לכי ויגל כדודי שצמד מר הרב הפוסק שז' על דברי שהרי
 מתוך הויכוח יתברר האמת דקושטא קאי ולא מוסס כדודי
 ח"ו אלא לכבוד המאורות הגדולים הרבנים הגדולים הנו'
 ז"ל למען דעת שח"ו לא נעלמה מהם שום הלכה ושדן אחת
 ודרך דכו לעין כל היושב על החפוט לפי ע"ד ותשובתם
 תכרעת ולהם אמו שומעין ועליהם אמו כשענין ובסמכין לרון
 דיבא שלמא כמו שיבאתי לרון דיבא בקושטא בקונטרסי
 הראשון באופן דאשתכח טאם יהיה האופן שיתברר שכתוב
 לאמר בפנקס המלך שהגם שיהיה המכונב' מן הפראנקו
 מאכני טורקיא פטור המלך והנה הוא מכונב' תמם לע"ד
 ברירא מילתא דסן כמו יפה לשיות זכאי בדיו דכבונ'
 דא היחיד איהו במו המוחק נגר הרבנים כמו שאחרתני
 בקונטרסי הראשון וזוכה לעבמו בטענת הקיס לי כהוראת
 הרבנים הגדולים הנו' ואף באתריה דמין הקדוש ז"ל לע"ד
 ברירא מילתא דריבא הכי ויפה דכתי' בקונטרסי הא' דכיון
 דלא נתברר לן עיקר דעתיה דמין דהא איכא צרדן לצרד'
 בעיקר דעתיה דמין גיהם ולומר דס"ל כסדר' רכינו אביגדור'
 ז"ל כמו שזרדנו הרבנים ז"ל בעיקר דעת מוסר'בה ז"ל ודעתיים
 ויחסו להם שכרת רבי' אביגדור ז"ל ודמו את שדן כדון הקיס
 לי הכה כי כן יביבא מילתא לעין כל רואה שיפה דכתי' לפני
 משפט נדק שרמו הרבנים הגדולים הנו' דרא ורא חדא היא
 ומדא היא דתיסון ככל האומר ומדובר זה יראנו כפלאות
 מתורתו התמיתה להבין ולהורות דין אחת לאחיתו.
 הצעיר מרדכי רוכיין

סימן ט"ו שקלא וטריא כלשון הרמב"ם

כתב

הרמב"ם ז"ל כפ"ט דה' שכירות דין ח' וז"ל השוכ' את הפועל להביא לו שלוחות ממקום למקום והלך ולא מצא שם מה יביא ונתן לו שכרו משלם עכ"ל ע"ש - והקשה הרב ל"מ ז"ל דכפ"ה הבבול בתרא אמרי בעא מיניה רב מר' ר'רד להביא ולא הביא וכו' וזו שאלה אין לו אלא שכרו איתביה השוכר את הפועל להביא כרוכ ודורמסקין לחולה והלך ומצאו שמת או שהכריז מותן לו שכרו משלם א"ל מי דמי התם שלוח עביד שליחותיה הכא לא עביד שליחותיה ע"ש ולמה לא הקשו מרישא דהתו' דקאמר השוכ' את הפועל להביא לו שלוחות וכו' דמותן לו שכרו משלם דהא התם לא עביד שליחותיה כלל דכשלא כסיפ' כבר הביא אבל הכא לא הביא וכי תימא הרי הלך ולא מצא הכא נמי הרי ירד להביא ומצאו שמת וכו' עד מ"ש ועוד קשה דבלא"ה היה ראוי לתק' להקשות מרישא דתוס' ולא מסיפא דהיכא דאיכא להקשות מרישא לא נוקשה מסיפא ומה גם דקושית רישא עדיפא כדכתי' וכו' וז"ע עכ"ל ועיין כס' כנ"ה למ"מ סי' רס"ד בהגה הב"י אות ב' כמה האריך בזה ועיין חכם ישכיל ואת שדרכיו דחוקים בזה - אשע"כ בהורמנותייהו דרכין קדישי הכול נראה לע"ד דמתדבא הוא על האופן שבאמר ותחילת גפרש כוונת הש"ס גם לדעת התוס' ז"ל שכתבו דהתוספתא גיירי שהיה לו מלאכה אחרת שגם לדירה קשיא אמאי לא אותביה מרישא ומ"ש רישא דהא לא עביד שליחותיה ושכרו מושלם ובתרא הכי ברבר משפט דעת הרמב"ם ז"ל והוא כמה שגדרק וכיין פירוש התוספתא דכין דתנא רישא דהלך להביא שליחות ולא מצא דאפ"ה נותן לו שכרו משלם א"כ אמאי איטפל תנא למתני סיפא להביא כרוכ ודורמסקין והלך ומצאו שמת או הכריז דמותן לו שכרו משלם דפשי' והו"ל כזו ואז"ל זו וכפרט לת' דהש"ס דקאמר התם שלוח עביד שליחותיה וזה דוחק גדול שהרי תנא קפיד למתני זו ואף זו וכיין דקי"ל בכל הש"ס דהמקשה בכח פשיטא דהמקשה הבין כוונת התנא בזה כי היכי דלא נמא ליה קים שטרך וחית לריבא כנודע ואף דהמקשן אכתי עדיין לא ירד אך לחלק בין עביד שליחותיה ללא עביד שליחותיה היינו משום דמשמע ליה דכין דלא אהנו מעשין דמצאו שמת או שהכריז היינו כאלו לא עביד שליחותיה באופן דאף גם למ"ק קשיא דמ"ת הו"ל כזו ואז"ל זו דסוף סוף מריש רנוטל שכרו מושלם דדא עדיפא מרישא וברירא ואיפלא הו"ל למתני ואי לאות אית לן למי' דפשיטא דהמקשן הבין כבר כונת סדר התוס' דזו אף זו קתמי מטעמא דכשלא רישא נוטל כל שכרו משלם משום שהוא ברבר הרשות ומאי דלא תני לבא עליו מטענת השטאה נמי היינו משום דקא מיירי דהיה לו מלאכה אחרת ונמצא מפסיד ממקום אחר וכדכתבו התוס' ז"ל שם בר"ה להביא כרוכ ודורמסקין וכו' דהיינו כהסיא דאמרי' שם לעיל מונה עליה דהיה דמעבודת דבנייד השולה דמים מן הים קאיירי רז"ל אפסדתני כוורי בוזא ע"ש ורישא רומיא דספ' דמפסיד ממקום אחר וכו' נותן לו שכרו מושלם דהיינו יותר מן הראוי כמו שהתנה. ומשא"כ גבי סיפא כרוכ ודורמסקין לחולה דאיכא מצוה להביא את חברו דעדיף טפי מהשבת אכידת וממוכו דחייבתו תורה כנודע וכיין דגבי שטא אכידה קי"ל דמריבא הוא בחנם ואפי' אם מתבטל ממלאכתו אין לו אלא כפועל בטל אלא דאם התנה עם הפועלים וכתרבו נוטל כל שכרו כדאיתא בפ"א מ' תזיאות והביאו מר' ב"י ז"ל בח"מ סי' רס"ה א"כ מקום יש בראש למימר דכין דלהביא כרוכ ודורמסקין לשולה הוא מצוה ובחינם מתניין דכל שהתנוטל כל שכרו מושלם דאהנו מעשין דוקא לא אף גם זאת דלא

אהנו מעשין שחלו מת או שהכריז דאפ"ה יטול שכרו מושלם דהיינו יותר מן הראוי דלפחות חות דגבא ושיטול שכרו ורחוק לעושה זאת הפעולה לא יותר מהראוי באופן דלאפיקי האי ס"ד הווקק תנא לאבמרן נמי הך סיפא דכרוכ וכו' לחולה למימרא דאף גם זאת דאיכא מצוה נוטל כל שכרו מושלם וזו אף זו קתמי :

והנה

כי כן ע"פ הצעם הלזו נחו שקטו תמימות הרב ז"ל דברירא מלתא דה"ט דלא אותביה מרישא עד דלא לימא ליה קים שטרך וחית לריבא דאין זו הדרך למתני תנא זו ואז"ל זו וכיין דע"כ לחלק בין דבר מצו' לדבר הרשות כדי לפרט פירושא דהתוס' גופא כדפרישנא א"כ ל"ק מרישא מטעמא דאמרן גופיה דשיבא דהא דשליחות דהויא ברבר הרשות וכיין דמפסיד ממקום אחר נוטל כל שכרו מושלם אפי' יותר מן הראוי כמו שפסק ומשא"כ גבי ירד להביא ולא הביא דכין דהוי ברבר מצוה דהיינו השבת אכידה מסתיין דכין דמפסיד ממקום אחר שהניח את שלו והביא את חברו שיטול שכרו יותר מן הראוי כמו שפסק ברם לא אף גם זאת ברבר מצוה ולא אהנו מעשין אלא הביא וזו אף גם יותר מן הראוי כמו שהתנה וכלו אהנו מעשין דפוק חוי דישא דמת וכו' שם דקתמי הניח את שלו והביא את של חברו דאין לו אלא שכרו דהנס דאהנו מעשין ואית ליה פסידא ממקום אחר באופן דה"ס לא אותביה מרישא אלא מסיפא דוקא שפריסיפא הגם שהוא ברבר מצוה ולא אהנו מעשין דמצאו מת או שהכריז אפ"ה נוטל כל שכרו משלם יותר מהראוי כין דמפסיד ממקום אחר והתנה עמו והנה הוא ירד להביא ולא הביא ואמאי אין לו אלא שכרו וקא תריץ דשאני הכא דעביד שליח שליחותיה וכמוכין - ודע דאף גם זאת לפום הך חילוקא דעביד שליח שליחותיה נמי עדיין בחיוב יפה למימרא דזו ואף זו קתמי מטעמא דהה"ס דלמימר דכין דהוא ברבר מצוה ולא אהנו מעשין כלל בא לכלל האלף לא עביד שליח שליחותיה ואין לו לא שכרו דוקא ושגדע טפי מההיא דרישא דהוי ברבר הרשות כדאמרן וכמוכין :

א"נ

נראה לע"ד לתרומי באופן אחר על האופן שאמר דפשיטא דהמקשן ידע בנפשיה פי' התוס' כי היכי דלא תהוי זו ואז"ל זו כדכתי' לעיל וכי היכי דלא נמא ליה קים שטרך ובתרא הכי חות לריבא סבר דה"ט דאיצט למתני סיפא משום דאיכא אך לחלק ולומר דדוקא רישא נוטל שכרו מושלם דהיינו יותר מהראוי כמו שהתנה משו' דכין דמפסיד ממקום אחר כדלעיל - ואף גם זאת דפשיטא דמלתא דלהביא לו שליחות ממקום פ' הרצון בו שליחות מלתא האיש הדר במקום פ' דהיינו שותפו או אוהבו של איש הלזה המשל את השליח אצלו וכל כה"ג עליה דהמשלח רמיא לדעת הומן והיום שאותו האיש ימצא בביתו ואיש לו שליחות לשלח לו ולא על השליח רמיא דמי ידע בכל אלה באופן דעל המשלח היה להתנות אי הפוקי הוה נוספיקא וכיין דלא התנה וכבר הלך שליח ולא מצא ומפסיד ממקום אחר אמטו להכי מתן כל שכרו משלם דהיינו יותר מן הראוי כמו שפסק כין דהך מלתא הויא מהדברים אשר אין השליח יודע ובקי בהם לא הכעז הבית דהיינו המשלח וקי"ל דכל דבע"ה יודע בו ואין הפועל יודע בו פסידא דבע"ה כנודע ועיין בח"מ סי' של' דומה שא"כ גבי אונס דפסידא דהלך והביא ומצאו מת או שהכריז דהך אונסא שניהם גם יחד הפועל והבע"ה שוין דלא ידעו ביה שימות או שיכריז ואי לזאת הוה ס"ד דכסיפא שאני ואין לו אלא שכרו הראוי הנס דמפסיד ממקום אחר כין דקי"ל דאונסא דלא ידע לא לבע"ה ולא לפועלים פסידא דפועלים כנודע ע"ש בח"מ כס' הנו' . בסופן דרבותא אשמועי' :

אשמועי' תנא כמיטא דאף גם זאת נותן לו כל שכרו משלם
רהיבו קתר מן הראוי כמו שפסק בין דקא מפסיד מתקום
אחר כדלעיל ר"ז אף זו קתני וכמוכין :

והנה

כיצן ראית לן למי' דהכי אסיק ארעית
דמקטן כפי' התום' כי היכי דלא להוי זו ואזיל
זו א"כ ה"ט דלא מיייתי ליה מרישא כי היכי דלא לימא ליה
קיים שטרך ונות לריבא והחילוק תבואר כדאמרן לחלק בין
רישא לסיפא והוא הוא הכא גבי ירד להציל ולא הציל דכיון
שהיא מלתא דלא ידיע להו לא לבעל החמור ולא למציל אם
יעלה בירו להציל או לא דבכל פה"ב ק"ל דפסידא דפועלים
ברכתי' אמטו להכי אין לו לא שכרו הראוי וזו' כמו שפסק'
באופן דמר לא אותיב ליה לא מסיפא דמצאו מת או שהכריא
דאפ"ה קתני דנותן לו שכרו משלם דהיינו יותר מן הראוי
כמו שפסק דמשמע דכל ראית פסידא מתקום אחר נותן
שכרו משלם הגם דהוא גולתא דלית להו ידיעה בתחילה
כהאי אונסא בין לבכ"ה ובין לפועל וא"כ אף ה"כ גבי ירד
להציל כיון דראית ליה פסידא מתקום אחר דהיה את שלו
ישול שכרו משלם כמו שפסק ותיירץ שאני הכא דעביד שליח
שליחותיה וכמוכין. וכדור דאף לפום הך חילוקא נמי זו אף
זו קתני מטעמא דהוה ס"ד למימר דכל דלא ידיע להו בין
לבכ"ה ובין לפועל כיון דלא אהמ מעשאו אין לו אלא שכרו
דוקא וכמוכין :

והנה

כי כן עב"ל כל האמור אתנחלן דעת הרמב"ם
ז"ל הגם דאיהו ז"ל לא פ"י התוספתא בהפסידו
דמתקום אחר שהרי כתב סתמא ולא פ"י והוא דרכיו ס"ל
דבעמא דמילתא היא משום דהוי שליחות ואינו דרך פועלים
וכמו שאך חילק הרב ה"ה שם וז"ל ואינו דומה להלכו חמרון
ולא מצאו תבואה לפי ששם לא היה שוכן לאותו המקל בלבד
אלא ליום א' ונתבטלו כל היום אבל זו כבר עשה מלאכתו
וכו' ע"ש ועינין כס' מאירת עיניו כפי' של"ה ס"ק"ה שפי'
דכרי ה"ה ת"ט שם דעיקר טעמא הוא משום דהעיקר הוא
ההליכה והפעולה היא טפלה להיותה קלה והנה כי כן פסיד
מוצין למי' לדעת רכיוו נמי דה"ט דלא אותביה מרישא
כדאמרן דעל המשלח דמיא לרעת אם ימצא שם צורכו וכל
כה"ג בעלמא פסידא דכב"ה והגם דבעלמא נותן כפועל
ובטל הכא דהוי שליחות לפעם אחת וכבר עשה שליחותו ולא
מצא נוטל שכרו משלם ומש"כ גבי ירד להציל ולא הציל דגם
בעל הבית אינו יודע וק"ל פסידא דפועלים הכא שיער להציל
טעמה שליחותו ולא הציל אמטול הכי נחתין דרבא כפועל
בטל ואי לזאת אותביה חסיפא דכדוכ ודרומסקין לחלום דגם
בזה שמיסה לא יודעים ומפסידא דפועל ואפ"ה כיון שהוא עשה
שליחותו הגם דלא אהנו מעשיו אית ליה שכרו משלם היות
טעמה שליחות וה"ה נמי תהיה בירד להציל ולא הציל ודס"ד
השתא דכל דלא אהנו מעשיו כל לכלל כלא מצא ותיירץ שאני
הכא דעביד שליחותיה כלל' אינו דומה ללא מצא דהכא כבר
הביא דאשתכח טעמה שליחותו גם כפועל ואמטו להכי
נוטל שכרו משלם הגם דהוי מילת' דלא ידיע בעלים דבעלמא
פסידא דפועלים מש"כ גבי ירד להציל דלא הציל הוי לו
כפועל בטל היותו דרך שליחות וככל מאי דכתיבא לעיל
באופן ה"ט הרביו דפסק כל' התוספתא וכמוכין :

סימן ט"ז

כתב המדרכי ז"ל בסוף פרק האומנים וז"ל המלוה את
חבירו על המשכון וחזר המלוה והפקידו ללוה
ונגבב או נאכר חייב המלוה אעפ"י שכיר הלוה נאכר שהרי
אם הפקידו המלוה לארט אחר ואכרו חייב המלוה באחריותו
שהרי המלוה על המשכון ש"ש הוא והפסיד המלוה מעותיו

ומה לי אם הפקידו ביד אחר שהוא ברשותו של מלוה לפני
בגובה ואכירה מה לי אם הפקיד ללוה עצמו וכו' ומהו הטעם
דן ר"ז על ראובן שלוח מעות משמועון על בדר אשתו וכו'
ע"ש עכ"ל וכתב עליו מהרש"ח ז"ל בה' מלוה סי' ע"ב וז"ל
יש לי לדקדק על ר"ז שסובר שאם הסחור הפקידו ללוה ואכרו
דהפסיד המלוה מאת דמוף שבועת דדיינין דתנן התם סלכ
הלויתני עליו ושתים היה שוה וכו' מי נשבעתי שהפקידו אצלו
וכו' ופר"ך בבב' ארייא אילימא אסיפא וכו' ארישא וכו' וק"ס
דמאי דחוקא לאוקומי ארישא לעולם רקאי אסיפא וק"ס
מתני' דמי שהפקידו אצלו אפי' הלוה שאז הפסיד המלוה
ישבע כלו' ישבע הלוה שאף דמן דרין היה דישבע המלוה
ישבע מי שהפקידו אצלו ואפי' הלוה שמו' יוציא בשלמא אם
הרין אינו כמ"ש המדרכי אלא דאם הסחור ואכר דהפסיד
הלוה לא הוה מצי לתרוצי הכי דכיון דהלוה אכרו שבועה
ליתא אבל לפי דרין דהמדרכי קשה עכ"ל :

ורע"ד

נראה דלא חוקי לה הכי משום דאי הא
אתא לאשמועינן ע"כ צרכין למימר דהמלוה
ישבע תחילה שבועת השומרים שלא פשע בה אלא שנגבבה
או נאכרה כיון שכל עיקר תביעתו סלכ הלויתני ושתים היה
שוה שתובע ממנו שיפסיד מעותיו ויפרענו יתרון שוויו
המשכון הוא מכה דהמלוה נעשה על המשכון ש"ש וחייב
בגביה ואכירה אפי' שנגבב או נאכר ברשות הלוה דהלוה
אינו אלא ש"ח וא"כ ישבע הלוה תחילה שנאכר או נגבב
דמחמת טעמה זאת אתי חיוב על המלוה דאל"ה לא מחייב
מלוה דמצי למטען פשעת בה או לא נאכרה וש"ח חייב
בפשועה ואמטול הכי לא חוקמי' לה בכה"ג משום דכיון
שוה נשבע שלא פשע בה אלא שנגבבה או נאכרה לא צרכין
למשרי שבועה כמה היה שוה לגבי ליה אלא ישבע המלוה
כדן תורה ויפטר דכיון דהלוה נשבע שלא פשע אלא נגבב
או נאכר אין שם חשש לשמא יוציא הלה את הפקידו דהכי
מצי מפיק לה וכההיא רפ' המפקיד דף ק"ל ע"ב דקא מוטיב
לתמודא מתמי' להדיא דרב הונא דמשביעין אותו שבועה
שאנייה ברשותו ומתיכי המלוה את חבירו וכו' סלכ הלויתני
עליו ושתים היה שוה וכו' ארייא אילימא אסיפא ותיפוק ליה
וכו' אלא אחר שמו' ארישא דשבועה גבי ליה הוא ואמור
רבנן לשתבע מלוה שתא ישבע זה ויציא הלה את הפקידו
ואם איתא לדרב הונא כיון דמשתבע מלוה שאנייה ברשותו
היכי מצי מפיק לה אלא וכו' דטרט ומיייתי ליה וכו' ע"כ הרב
דס"ד היה דכיון דמשתכב מלוה שאנייה ברשותו לא מצי
מפיק לה ובפרט למ"ש הרשב"א ז"ל הביאו הרב בצלאל ז"ל
וז"ל וא"ת לדר"ה כיון דמשתכב שאינו ברשותו ואין משכמו
בירו היכי הדר ומפיק ליה שאפי' תימא שהוא אינו נשבע
אלא שאינו ברשותו מ"ת הוה ס"ד דכסיפא ליה למימר
אח"כ מצאתיה ופריק אבוי דלעולם וכו' ולא כסיפא ליה
מילתא עכ"ל וא"כ שפיר מצינן למימר דשמואל דהוה מקמי
דהיה דרב הונא קאי בהס"ד דס"ד דהתם דכיון דמשתכב
מלוה שאינ' ברשותו לא מצי מפיק לה ולפיכך לא מצי לאוקומי
אסיפא דישבע הלוה ולא המלוה שמו' יוציא דשפיר מצי
המלוה לישבע וליפטר כדן תורה דאין חשש לשמא יוציא הלה
את הפקידו וכדכתי' ואלם המדרכי לא קאי אלא לעיקר דרין
אם נעשה הלוה שומר על המש' או לא דרוק וברם כריש' דסלכ
הלויתני וכו' וכרישא דסיפא אין שם שבועת השומרים שהרי
המלוה אינו טוען טענת אונסין אלא שלא היה שוה לא שקל
וכו' אבל מודה שהוא חייב בכדירמי' המשכון אבל אי מתני'
מתקומא כדן המדרכי אם הלוה אינו טוען טענת בגיבס
כדום המלוה לא מחייב ליה ללוה כיתרון שווי המשכון כלל
ועיקר דוק והטן :

שמן המר

קצת דרושים שנמצאו ביד בן הרב המחבר וצוק"ל :

דרוש א'

דרוש שדרשתי לכבוד אבא מארי ז"ל בתשרום החדש שנת התק"ו :

בפרקא

קמח דכרמות אמרו ליה לר' יוחנן איכא סבי כבכל תמהאמר למען ירכו ימיכם על האדמה כתיב אבל בח"ל לא כיון דאמרו ליה דמקדמי ומחשכי בכי כנשתא אמר היינו דאחני להו ע"כ והנה המפרשים ז"ל הקשו דאכתי אינוו על האדמה ואמאי נח דעתיה דר' ביטוביה וזהו רבו ליישבו עם ההיא דאמרי עתידים בתי כנסיות שכת"ל לקבוע בארץ ישראל אשר בזה נח דעתיה דר' דהוה ליה כעל האדמה והנה תלבד מאי דעין רואה דאכתי אין זה על האדמה דאכתי לא הוקבעו וסדרא קושיא לדוכתא עור הקשה מההימט ז"ל כדבשותו על המפרשים הנו דאי הכי לא יצדק אמרם דמקדמי ומחשכי ומאמר ר' היינו דאחני להו דמשמע דלשאר עמא דלא מוקדמי לא מהני ולפי שזכר דא ודא חדא היא כל מאן דאזיל לבי כנשתא איברא דלפום ריהט"ו נראה לע"ד ליישב פירוש המפרשים הנו' כמה סדר דחרא מתרצת חבירתה דכיון דאכתי לא הקבעו בא"י כולי האי ואולי דתחני להו כיון דמקדמי ומחשכי נמי הנס דאכתי דחיקא מילתא אשר ע"כ נראה לע"ד לפי הענין באופן אחר והוא בהקדמי' ג"כ כפי' ברכות ד' כת' או' מנין שאין הקב"ה מואם תפילתם של רבים שנאמר הן אל כביר לא ימאם וכת' פרה בשלום נפשי מקרב לי אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובמילות חסדים ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאלו פדאני לי ולבני תבין האומות ע"כ :

וחנה

הר"ף ז"ל פירש ז"ל דעיקר הגאולה תלה מפני כי ברכים היו עמדי בתחילה וכיון שלא אחר פדה בשלום שרמו ליתורה ולב"ח וברכים היו עמדי בתפילה משמע שאין הקב"ה מואם תפלת הרכים ע"ש תו נקדים הדין דאמרינן בריש פרק מצאית האשה העדפה טע"י דחוק חכ"א לבעלה ור"ע או' לעצמה ע"ש. והנה הרא"ש ז"ל כתב שם דרכינו האי' ז"ל פסק כחכמים ושאר בני חננאל פסק כר"ע דהעדפה טע"י דחוק לעצמה ע"ש באורך וכתב שם משם רבינו חננאל דהעדפה טע"י דחוק היינו שעושה מלאכה כשעמ שכני אדם ישנים ע"ש. והנה מינה נודע מ"ש המפרשים ז"ל ואיתיה בדברי רז"ל מפורש דכך יכול ישראל יש להם בחי' איש ואשה אל' אבינו שכאמרי' לענין התורה והמצוות כנודע באופן דלפי סכרת רבי חננאל דפסק כר"ע בהעדפה טע"י דחוק לעצמה ברירא מילתא דהנס דק"ל סכר מצות בהאי עלמא ליכא היינו דוקא בעיקר כללות המצוות כדרך שכני אדם עושים אמנם לאו הכי באיש המקודש דעכיד בעין העדפה טע"י דחוק מצות ומ"ש גם כשעה שכני אדם ישנים דכיון דלר"ח לעצמה ברירא מילתא דסכר עדיפותא טע"י דחוק אל' ישלם גם בעיה וזכר לזכר מ"ש המפרשים ז"ל דסכר הידור מצוה ניתנה פדיונה בעיה' תו נקדים מהנודע שהיה פורע לאדם שכחו השוכן ממש מדה כנגד מדה וכו' ש' כחוט' משה וכה בעצמות יוסף ז"אן בישראל גדול ממנו מיל' גדול ממשה שלא בתעסק בו אלא המקום וכו' ש' במדרש כפ' וואת הכרעה אמר משה לפני הקב"ה רכמו של עולם כל מדותיך הם מדה כנגד מדה ע"ש :

ומעתה

ע"פ כל האמו' נבא לכלל ישוב והוא דפשיט דר' היה יודע דישתאל קדושים הם וזה כבכל בני אדם אשר היה בהם תורה וב"ח ומתפללים בכ"ה משכרם גדול מהם וכהסיה דלעיל דאמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו פדאניו לי ולבני מנין האמו' דוה שיך בהיותם בארץ אויביהם בארץ חובות' אמנם הוה ס"ל דכיון דסוף סוף אינוו פדיון גמור אלא דמיון בעלמא כאילו וכו' ותקף ומיד הדין שעתא חזור הדבר לכמות שהיה תחמת הדין העומות ולא הוי אלא סבבא דהחזרה השלישית יעלה רכמו כאילו הדין שעתא גמור ותקף חזר הדבר לכמות שהיה וחזר וכו' א"כ במצא בעיקר קיום המצוות גם הללו עדין לא באו לכלל על האדמה כלאו הכי. והנה דהית פורע מדה כנגד מדה וכבר פעלו כעין פדיון וגאולה מ"ת עיקר הקיום בעשייתם לא באו לכלל על האדמה וזוהי סכרם לע"כ כעין פדיון וגאולה לעולם שכלו טוב אמנם לא שיהיה סכרם בעיה' אריכות ימים דעל האדמה כתיב שיהיה עשיית המצוה כולה על האדמה וזו לא בא לכלל והיינו טעמא דכשארנו לה' דאיכא סבי כבכל תמה ואמר על האדמה כתיב ולא בח"ל כמובן אך כשארנו ליה דמקדמי ומחשכי לבי כנשתא נח דעת' ואמר היינו דאחני ליה כלומר דכיון דמקדמי ומחשכי לבי כנשתא הוה ליה כהעדפה טע"י דחוק דמקדמי ומחשכי בשעה שכני אדם ישנים עדין להאריך ולא משך ולא הדין אותו הרצון אשר הוא חשוב כעין פדיון וגאולה וכבר כתבנו דלר"ע רס"ל דהעדפה טע"י דחוק לעצמ' סכר העדפה ניתן ליפרע בעיה' כהדין דהידור מצוה וכיון דהיה פורע מדה כנגד מדה ממש כדכתיבא פשיטא שצריך שיהיה סכרם בעיה' כעין ודומא מה שעשו רצונו ית' במילתא אשר עלה רצונו כאילו ככ יכול פדאנו לו ולבניו מנין האומות וסודו אותו אל תוקמו מקום מקדש וקדשו כעין זה ממש יהיה סכרם סכר המצוות אל' העדפה בעיה' שיהיו חשובים גם המה כאילו נפדו וישכרם על ארמת ישראל כיון שעשו לפני העדפה והידור כמילה העיקרית אשר היא גורמת לתת נחת רוח לפניו כאילו נפדו שתהא הכ"ס דוקא בדכתיב' ממש הר"ף ז"ל וא"כ כיון דסוף סוף הם עומדים בבב"ח היתה משכורתם להיותם נחשבים בעיני הקב"ה על ארמתם אלא לענין שתיהם חשובה בעיקר המצוה גם מתחלת עשייתם כאילו עשאוה בא"י והיו מאריכים ימים ושנים כיון שהם חשובים כאילו נפדו והיינו דקא דיוק ר' ואמר היינו דאחני להו כלומר דהעדפה טע"י דחוק בעיה' אהני להו לעיקר עשיית המצוה כאילו היה על האדמה ממש באופן דכשי' יושבים על ארמתם ומקיימים את התורה הדין נוטה שיהיה להם אריכות ימים וא"כ לא יצרכו גמס' גדול היתה וכדברנו כפ' ק דתענית ויהי בי' זקן שמואל וחי סיכבולי האי וס' כ"ב שנה הוה אל' הכי ארז זקנה קפצה עליו דכתיב נחמתי בי סתלתי את שאול אמר לפניו רבש"ע שאלתני כמשה ואלהן דכתיב וכו' מה משה ואלהן לא בטלו מעשה ידיהם כמשה אף אמ' לא יתבטל מעשה ידי בחי' אחר הקב"ה הדין יאמר לנמות שאול לא שכיב שמואל לנמות שמואל ארוטר חרנו אבתריה וכו' אמר הקב"ה תקפו עליו זקנה ע"כ. וכאן הבן שואל מדבריהם קשים להולמם דמי לנו

שהוא הזקנה כהיא דר"א בן עזריה שניעשה לו כס וממילא
יתבטל הרבון ויאמר העולם שהיתה סיבה משום שאל שלא
רצה שיתבטל מעשה ידיו כחיו כמובן :

עוד

זאת מנאנו מדה טובה שהביאה לידו וזקנה ויהי
היא מדת הצדקה כח"ש כפרש רבה ואברהם
זקן פא בימים הרא הוא דכתיב עטרת תפארת סיכה כדרך
צדקס תמצא ר' מאיר אול למחולא ראה אותם כולם שחורי
ראש אחר להם תאמר מכית עלי אתם אחר להם לכו והטפלו
בצדקה ואתם וזכים לזקנה מאי טעמא עטרת תפארת סיכה
והיכן היא מצויה כדרך צדקה תמצ' מאי אתה למר מאברהם
על שכתוב בו ושחורו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט וזה
לזקנה שנאמר ואברהם זקן ואיכא למירק למה כמות
הצדקה וקא זכה לזקנה אכינו רועימי אברהם שקיים אפי'
עירובי תכשילים ולא עמד לו כי אם מדת הצדקה ומה גם
היותו בארץ ישראל דעל הארמה כתיב ואפי' כשאר מנות
ותו אמרו מהיכן אתה למר מאברהם וכו' תן כתר דכתוב
ומפורש בדרך צדקה תמצא דקא תיייתי תחלה . אמנם
יתפרש בהקדים מה שכתוב אנלי ככונת רז"ל שאמרו בפסוק
ציון במשפט תפדה אין ציון כפרית אלא בצדקה שנא' אשכיה
בצדקה ע"כ . דאיכא למירק אחאי תהא כפרית בצדקה
ולא בשאר מנות . והכונה בהקדים הויה דאמרוין בכתיבו
כל הדר באו רומה כתי' שיש לו אלוה וכל הדר בח"ל רומה
כתי' שאין לו אלוה ע"כ . תו בקדים משאל כל המעלים
עיניו תן הצדקה כאלו עובד ע' שנאמר השמר לך פן יהיה
דבר עם לכרך כל יעל ע"כ . ומן הסודע מה דכתיב לבעל
השקב"ה פורע מדה כנגד מדה ממש דקא מעתה בא
הכונה דאיכא רמי שמעלי' עיניו מן הצדקה הוי כעובד ע'
שאין לו אלוה . אמנם אם ישראל קדושים ישפלו עצמם
במדת הצדקה ולא יעלימו עיניהם מיהם כדי להרחיק עצמם
מדי מדה זו אשר המעלים עיניו רומה כתי' שאין לו אלוה פסי'
שיהיה שכרם הרבה . אמנם כיון שהקב"ה פורע מדה
כנגד מדה אף אם נתן להם כל טובות שבעולם אם מניח
אותם בח"ל דהרר שם הוי כמי שאין לו אלוה ומצא שלא פרע
להם כמדותיו ית' מדה כנגד מדה שהם השתדלו שלא
להעלים עיניהם מן הצדקה להאיות שיש להם אלוה ית' ואם
עדיין הם בח"ל הוי כמי שאין לו אלוה . אמנו להכי אמרו
אין ציון כפרית אלא בצדקה שע' הצדקה עכ"פ צריך שיהיו
גפרים ישראל מן הגלות ויולכס לאו' מדה כנגד מדה כדי
שיהיה מורה שיש להם אלוה . ומעתה ע"כ כל האמור
נבא אל המכוון והוא דבראש לומר דהיינו טעמא דקפיד
דחמנא בקיום המנות על הארמה דקא לענין מדה טובה
הלון דאריכות הימים משום דכשהם על הארמה מתקיימות
המנות במקום המורה שיש אלוה ית' שהוה תשלום השלמות
ולא כן בח"ל דאכתי' רומה כתי' שאין להם אלוה ח"ו . ומעתה
זהו כונת המתאמר דאיכא דאברהם אכינו קיים כל התורה
אמנם אי ח"ו לא היה נוסר במנות הצדקה ח"ו שהיה מעלי'
עיניו הגם שהיה על הארמה שהיה המילה הגורמת הזקנה
אפי' כל שעושה מדה להיפך אשר המעלים עיניו הוי כעובד
ע' ח"ו לא היתה מועלת לו היות ארץ ישראל לענין הזקנה
זו ובטל אתה באופן דע' הצדקה דקא היא הגורמת לו
לזכות לזקנה והויה שאמר להם ר' מ' לאכתי' ממולא לכו הטפלו
בצדקה ואתם וזכים לזקנה שבין שאתם עושים פעולם
כפעולת דירת ארץ ישראל שיהיה לכם אלוה אתם וזכים
לזקנה והגם שהם בח"ל מיושבים שגלו מעל אדמתם וכבר
הם עושים פעולה רובמת דירת הארץ שמתשלום במנות
הצדקה כדי שלא יהיו נראים כמי שאין להם אלוה והיינו
דקאמר מהיכן אתה למר מאברהם וכו' כלומר שלא נאמר

דקרא

לנו גדול כשמואל כי נתן שמואל לנביא לה' שקול כמשה
ואהרן כי יסו מרכיבים אחריו מרשכיב אדווטר אטו כל אפי'
שוין וצדק כשמואל כוליה עלמא ידע כי יגע ככ"ב טבה
והטלים שלמותו והיות קשה אומריו תקפון עליו וקנה זכי
זקנים שבאותו הדור לא היו מכירים אותו כי עזבו דך בשמי'
ואיך יבטל הרבון בקפון עליו וקנה . אמנם תחלת דבר
אצלם בזכרונם מה שמציתי מפי מורי הרב המופלא אישי
כהן גדול זל שהוא אמר ששמע משמיה דגברא רבא הרב
הגדול כמור"ש פרימו זל שאמר ששמע מרבו זל כפעל
הכתוב האמור כבודת עלי לא יהיה זקן ככיתו ובומר וכל
מרבית ביהך ימותו אנשים דקשה תרתי למה לי . אמנם
פירש הרב זל בשם הכורשתי גבורות נבדור על בית עלי אחר
שימותו בקצרות שנים ושנית שלא יזכו לשער לבן לפי שיש
בנמצא בתוגי בני אדם אף כי יהיה דך בשנים שפרו הסך
לבן אשר כל רואיו יאמרו עליו כי הרי הוא כבן שבעים שנה
ועל מציאותו כאלה היתה הגזרה לבית עלי לכל ימים שנים
מזו שתלבין לו וקמו להוית לו הירור הזקנה פן יטעו הרואים
כי מחשפתה של עלי נמצא אלא כל רואיהם יכירו כי הם
בחושים וע"כ הדר קרא ואמר וכל מרבית ביתו ימותו אנשים
שיהיו ככרמים במיתתם שמתו אנשים ולא זקנים ובכן ע"פ פי'
מורי הרב הנו' כונת המאמר כי הגם בכבוד שמואל שנאמר
לו על בית עלי שם נאמר גורה זו ביום ההוא אקיים אל עלי
אל כל אשר דברתי אל ביתו וכו' ועלי אמר לשמואל מה יעשה
לך אלהים וכה יוסיף אם תכחד ומני והשתא אם שכיב שמואל
אדווטר מרכיב אכתריה שאלו כיחד אשה רב מהנבואה
וע"כ הגיעתו קללת רבו למות בהיותו דך בשמי' כאשתי בית
עלי להיפך אחר הקב"ה אקפון עליו וקנה דהיינו שנתלבן
שפרו וזקמו ואכן בטלו המערערים שהרי הגזרה היתה
שאפי' כמות וקנה כל יראה ובל ימצא ועלי אמר יעשה
לך אלהים וכו' ואילו היה בו כשמואל שמן מכה שכיחד לו לא
היה וכה להיות רומה לוקן ע"כ ראוים הדברים למי
שאמר :

ואני

הדיוט כהורמכותיה דמר ניהו רבא נראה לע"ד
לפרש כונתם באופן אחר והוא בהקדים הויה
דאמר ככרבות ה' דכרבים מקצרים יחיו ואמרו יושל אדם וכו'
עד והמנסיג עצמו בכרבות . תו אמרי' בקוטס דף זב ארז
אמר רב וכו' מפני מה מת יוסף קודם לאחיו מפני שהחביב
עצמו בכרבות . תו נקדים הויה דפ' תפלת השחר עלה
דהו' דר"א בן עזריה דאמרו ליה מנחא ליה למר דליסו ריש
מתיבתא אחר לכו אויול ואימליך באינטי ביתי אול ואימליך
כדכיתו אמרה ליה וכו' לית לך חורתא . ההוא יומא בר
תמיני שרי גמי הוה איתרשיט ליה ניסא ואהדרו לי תמיני שרי
דרי חורתא היינו דקאמר ר"א בן עזריה הרי אני כבן ע'
ולא שבעים ע"כ ומן הכודע שאין הקב"ה עושה כם ללא צורך
באופן דאשתכח דלענין הרבנו יש בו צורך גדול להו' נראה
בזקן גם ידוע מאי דכתיבא לעיל שהקב"ה פורע מדה
כנגד מדה ממש דקא :

והנה

כי כן ע"פ כל האמור בא הכונה וכונת הרינון
הוא דכיון דכ"פ ידעי דנאמן שמואל לנביא לה'
ופשי טא שהיה עיניו מכל האדם שהרי שקלו הקב"ה כמשה
א"כ אם מית שמואל אדווטר מרכיב אכתריה שאלו ח"ו היה
מתנהב עם שכימי אותו הדור ככרבות כיוסף עם אחיו ומש"ה
מית אדווטר ולשמואל ששקול כמשה הוי ריבון להיפך אמר
הקב"ה אקפון עליו וקנה דהיינו שנתלבן שפרו וזקמו אשר
בו ה יתבטל הרינון ההוא מכל וכל שהיה איתא שנתנהב
עצמו בכרבות עם חכמי ישראל הקב"ה פורע מדה כנגד
מדה לא היה מות' לו כעודו דך בשנים כלי' הירור הכרבות

דקרא דברך דקרא תמצא לאו דוקא דקרא אלל ס"ה שאר
מצות ודא מינייהו כקט לכן בא ללמוד מאברהם אבינו
שקיים כל התורה כולה והיה דר בארץ ישראל ותלה הסתוב
שזכה לזקנה בשביל הצדקה דוקא אשר מורה אל הכונה
האמורה וכדאמרן :

או

באמר באופן אחר והוא בהקדים ת"ש שם במדרש
זה וזל א"ר שמואל בר יצחק א"ל הקב"ה לאברהם
אני אומותי גומל חסדים תפסו אומותי בוא לבוש לבושי
ואברהם זקן וכתוב ועתיק יומין יתיב וכו' ע"כ . דאיכא
למירק כדדייקין מעיקרא למה דוקא ע"ג גמילות חסדים
דהיינו דקרא התיר לו ללבוש לבושו ולא ע"ג שאר מעשיו
הטובים . והנראה הוא בהקדים אותה שאמרו כפ"ק דבבא
בתרא שאל טורמוסרפוס הרשע את ר"ע אם אלהיכם אוהב
את העניים למה לא מפרנסן אמר ליה כדי להנצל אנו מדינה
של גיהנם בהם א"ל זו מחייבתם וגו' אמשול לך משל למה"ר
למלך ב"ן שבעים על עבדו וכו' וגו' עליו שלא להאכילו ושלא
להשקותו והלך אדם אחר והאכילו והשקהו כששמע המלך
הלא כועס עליו ואתם קרויים עבדים שנאמר כי לי בני ישראל
עבדים א"ל ר"ע אמשול לך משל למה"ר למלך שבעים על
בנו וכו' וזהו עליו שלא להאכילו ואנו קרויים בני שאמר
בנים אתם לך אלהיכם ע"ש באופן דכשישראל אינם עושים
צדקה הם מורים שהם הם בחי' עבדים וכשהם משתדלים
בענין הצדקה הם מורים שהם בחי' בנים וירושלמי דק"ל
האב שמח על פדויו כבודו מחול וגם דק"ל בכל אדם
מתקבל חוץ מבנו וכו' מעתה ע"פ האמור בא הכוונ' שאמר
לו הקב"ה לאברהם אני גומל חסדים תפסו אומותי דהיינו
מדת הצדקה אשר בזה אתה מורה שאתה והגרים אשר
גיירת אתם בחי' בנים ב"כ לבוש לבושי דכיון שאתה בחי'
בן יכול אתה ללבוש לבושי דהאב שמח על כבודו כבודו
מחול ואין אדם מתקנה בבנו . דמשא"כ אם לא היית תופס
מדת הצדקה שהיא מורה בחי' עבד ולא יאה לעבד ללבוש
לבוש המלך :

והנה

פי כן כלפי כוונה הגו' אחר להס"ר מלאכי
ממלא הטפלו עצמכם בצדקה ואתם זוכים
לזקנה שכל עוד שאין אדם משתדל עצמו בענין הצדקה
להראות שהסבחי' בנים אינו יכול ללבוש לבושו של מקום
דהיינו הזקנה מפני שכיון שמורים שהם בחי' עבדים לא יאה
לעבד ללבוש לבוש המלך שנאמר בדרך צדקה תמצא ועל
שלא באמר דלאו דוקא דקרא דה"ה שאר מצות ודא מינייהו
כקט קאמר ומהיכן אתה למד דתלוי דוקא בצדקה מאברהם
אבינו דהנס שקיים כל התורה כולה לא זכה לזקנה אלא
משום מדת הצדקה כיון שהיא מורה בחינת הבן כמ"ש
ושמרו דרך ה' לעשות צדקה כדכתובנא וכמוכין . אשר
ע"פ זה יתבאר כתובים הללו הנאמרים ב"פ ויראה' אומר
המכסה אני מאברהם אשר אני עושה . ואברהם היה יהיה
לבו גו' גדול ועצום וכבר בו כל גוי הארץ . כי ידעתיו למען
אשר יצוה את בניו ואת ביתו וגו' ושמרו דרך ה' לעשות
צדקה ומשפט ע"כ . דאיכא למירק דמלת אני מיותרת
ויהיה די' לו המכסה מאברהם אשר אני עושה . ותו מאי
דקאמר ואברהם היה יהיה דמשמע שהיה נתינת טעם
למה דאמר המכסה אני מאברהם איך תלוי זה בזה . וז"ל
כתעוררו בזה ואמרו שאינו כתיבת טעם למאמר המכס' אפי'
אלא משום דכתיב ובר דייק לברכה אחר הקב"ה הוכרתי
את הצדיק ואינו מברכו אחר ואברהם היה יהיה . ותו מאי
דקאמר כי ידעתיו וכו' לעשות צדקה וכו' כלבד עשה
אברהם והלא כתנסה כנסה כסיונות ולא הרהר אחריו א"כ
למה קט תעלה זו של צדקה טפי מכתה מעלות טובו' שהיו

באברהם :

והנה

כטעם התימא שתמה הקב"ה ואמר המכסה
אני מאברהם אמרו במדרש אחר הקב"ה אני
כתתי לו את הארץ שנאמר וכתתי לך ולרעך אחריו וכו' את
כל ארץ כנען כרכים הללו שלו וכו' ולא אודיע לו מה שאני
עושה בסוד ע"כ :

הן

קדם חוץ מן המכוון באמר אופן אחר והוא בהקדים
ההיא דגרסי' במציעא ארזי האומר לחבירי אתן לך
מתנה מותר לחזור בו ואמרי' התם דבמתנה מועטת אינו
מותר לחזור בו דאית ביה משום מחוסרי' אמונה ומייתי' לם
מין בבל ס"ר דע"ש . תו נקדים אותה שכתב מוהר"י וי"ל
ז"ל בתשובה סי' פ"כ . דאם הנותן הוי עשיר מופלג ולבני
דידיה הויא מתנה מועטת לא הוי למיהדר ביה דמכא
דעתיא של מקבל ע"ש . תו נקדים מ"ש הרב' בסוף סי' ר"ד
משם המדכי' ז"ל רבים שאמרו לאדם א' ליתן לו מתנה' אינם
יכולים לחזור בהם אפי' אם היה מרובה במתנה ע"ש .
וכראה ברור דה"ה אם אדם אחד נתן מתנה מרובה לכללות
ברבים שיחלקוהו ביניהם דלא הוי הדר בי' דלא ברע תהא
דכל אחד מהם שמכא דעתיא על חלקו דלא הוי מרובה .
תו נקדים ההיא דתימא ב"פ המוכר פירות דף' תניא הלך
בו לאורכה ולרחבה קנה מקום הלכו ד"ר אליעזר וחכ"א
אין הלך מועיל כלום עד שינתן אר"א ת"ט דכתיב קום
התהלך בארץ לאורכה ולרחבה כהלך אתננה ורבנן התם
משום חביבותא דאברהם הוא דקאמר ליה הכי כדי שיהיה
מוח לכבוש לפניו בנו ופי' רשב"ם כדי שיהא כוח לכבוש דקמו
לחו כיורשים ולא כגו' לנים וכו' ע"ש . תו נקדים מ"ש במד' ר'
בטעם התימא שתמה ה' ואמר המכסה אני מאברהם
אמר הקב"ה אני כתתי לו את הארץ שנאמר וכתתי לך
ולרעך אחריו וכו' כרכים הללו שלו הם ולא אודיע לו מה
שאני עושה בסוד ע"ש :

מעשה

עפ"י כל האמור נכא אל המכוון והוא דכל זה
הוא אם כבר זכה אברהם או דלא תני מיהד'
האל ית' מן התנסה אמנם אי תני מיהדרי דהוי מתנה מרובה'
שהיא כל ארץ ישראל הגם כי כל דבריו אמת וצדק ורבר
אלהינו יקום לעולם ת"מ כיון דע"פ הדין הוי למיהדר אין
בו מן הצורך לשאל רשות מאברהם כבודו ית' . שנה כלפי
טענה הללו באו דבריו ית' להשמיענו שיש בו מן הצורך
והטעם שכבר כתבנו משם מוהר"י וי"ל דכשהנותן הוי עשיר
מופלג ולבני דידיה הויא מתנה מועטת דלא תני מיהדר
ביה . וא"כ הכא בני' כיון דלבני קב"ה תילתא זוטרתיה היה
מתנת אל' דעפ"י הדין לא תני מיהדר ביה הווקק עצמו כב'
יכול לישול רשות מאברהם ואל כוונה הללו אחר המכסה אני
מאברהם דייקא אני כלומ' לבני בני אדם כיון דכתיב' הארץ
הוי מתנה מרובה לא היה בו צורך לישול רשות אמנם אני
לבני דידיה דהוי תילתא זוטרתיה לא תניא למיהדר כי ולכן
אמר המכסה וכו' אשר אני עושה כמ"ש דכרכי' הללו כתתי
לאברהם . ועוד שנית דאף לבני בני נשא לא תני למיהדר
כיון דמתנה הללו לא הויא לאברהם לחודיה אלא גם לכל
זרעו אחריו נ"כ כמאמ' הכתוב לך ולרעך אחריו דהוי להו
רכים וכבר כתיבנא לפי המדרכי' דכל שנותן לרכים אפילו
מתנה מרובה לא תני למיהדר כיון דלכל מר לחודיה לא הוי
מתנה מרובה והיא דקאמר ואברהם היה יסוד לגוי גדול
וכמאמר הכתוב יהודה וישראל רבים כחול היסוד וכו' לבני
דידי רבבר אמרו דהוי מתנה מועטת דכעני' לאודיעו ואף
בם זו וכבר בו כל גוי הארץ דעתי' להיות זרע בידך ה'
שנברכו בו כל גוי הארץ ואם אני מכסה מאברהם יאמרו
שלא זכה וגו' לנים הם וכיון שכל תכלית שנתתי מעשיו
אף

את הארץ לאברהם היא. הסוכה כדי שלא יאמרו גוילים הם
 ובהקרא דמשום חביבותא דאברהם וכפרת כ"ס א"כ מכל
 הטעמות הללו יש מן הצורך שלא לכסות תמו דבר :
א"ע כי ידעתיו וכו' הענין הוא בהקדים מ"ט הטור
 בח"מ סי' רמ"ג והביאו מרן בש"ע ב"ד סי' רכ"ח
 ס' ז"ל וז"ל אמר ליתן להכירו מתנה אם הוא עני הוי כמדר
 לצדקה ואסור לחזור בו וכתבו הפוסקים דכל כי האי גוונא
 שהוא עני אין חלוק בין מתנה מרובה למועטת ולעולם אינו
 יכול לחזור דבעשיר טיש בו משום מחסרי מתנה דוק חלקו
 בין מתנה מרובה למועטת משא"כ כמותן מתנה לעני
 דהוי ניכר כמדר ובמדר אין חלוק בין מרובה למועטת ועיין
 בח"מ סי' רמ"ג וסמ"ע אות ה' :

ומעתה

ככא אל המכוון והוא דאכתי יש לבעל הדין
 לחלוק ולומר דאף גם לפי הטעמות הללו לא
 היה בו מן הצורך להימלך הקב"ה באברהם בכבודו ובעצמו
 משום דאכתי איכא למיטען ולומר דאפי' לבני קב"ה כב
 וכל השיבא מתנה מרובה כיון דקא מקמי ליה ארץ ישראל
 הקדושה ומקום מקדש וקדשו שהיא שקולה יותר מן העולם
 כולו ומקרי מכוון של מקום שהרי חלק כל הארצו' אשרי'
 של מעלה וארץ הקדושה הוא בעצמו משגיח עליה וכית
 המקדש שלמעלה מכוון כנגד בית המקדש שלמטה וכיון
 דבדיני אדם כמתנה מרובה מני למישר אין בו מן הצורך
 לימלך כב יכול באברהם יואי משום דלגבי זרע אברהם שהם
 רבים לא השיבא מתנה מרובה אין זה כ"א עונה גדולה
 להביא עצמו כב יכול לימלך מחמת טענה זו באומרו שהוא
 פתן לרבים משום דאכתי יש לבעל הדין לחלוק ולומר דכיון
 דאכתי לא באו הוויכס לעולם ורק אברהם לחוד קא זכי
 בה השתא מיהא לגבי ידיה ונתנה מרובה השיבא . ואי
 משום שהיא דחביבותא דאברהם שלא יאמרו גוילים הם
 אכתי אין זה כדאי לטול רשות מאברהם כיון דכבר אמר לו
 קום התהלך בארץ לארצה ולרחקה כי לך אתננ' וידעו כולי
 עלמא דזכה בו הם יאמרו לעצמ' דהיינו טעמא דגלי קמיה
 קב"ה שאברהם לא יקפיד לדבר קטון כזה וכפרט שהיו
 רשעים גמורים :

באופן

דלפי הטעמות הללו יאמר שאומר דהדין
 לקמייתא דלא היה בו מן הצורך להימלך
 באברהם . הנה לאפקי כל הטעמות הללו אמר כי ידעתיו
 וכו' כלומר ריש בו מן הצורך להימלך באברהם מפני שעדיין
 יש טענה אחרת שזכה בה וקא יהיב טעמא שצריך להסלק
 בו כי ידעתיו למען אשר יזכה וכו' לעשות צדקה וכו' כלומר
 ידעתיו והכרתי בו שרובה לזכות במתנת הארץ מדין מתנה
 לעני שהיא צדקה וכבר כתובנא דמתנה לעני אפי' מרובה
 לא מני למישר ביה דכבוד לא מחלקינן וז"ל לעשו' צדקה
 וכו' כלומר אי רואה בו שהוא מזהיר עצמו ומזכה את בניו
 על ענין הצדקה ופשיטא שצריך אפי' לעשות עמו צדק' מרה
 כנגד מדה דלגבי דידי עמי חסוב וכד' איקרילא מחלקינן
 בין מתנה מרובה למועטת והיינו דקאמר למען הביא ה'
 על אברהם את אשר דבר עליו כלומר שכונת אברהם
 בעשות שצדקה היא למען הביא ה' על אברהם מה שגמר
 ליתן לו את הארץ מדין מתנה לעני שהוא צדקה כדכתובנא
 וכלומר כיון שאני הכרתי בו שהוא רוצה לזכות בה מדין
 מתנה לעני הנה בהצטרפות כל הטעמות האלו ג"כ מן
 הראוי הוא להימלך בו וידע שזכה בה :

ואיך

שיהיה נחזור אל המחזון לפרט הכתובים הללו
 בדרך אחר ע"פ הקדמתינו הראשונה דמעשה
 הצדקה מורה שאנו בחי' כנים וכדאמרן והוא בהקדי' שהיא
 דכתב מוהר"ם ז"ל כסו' קס"ג בהגהה משם הרא"ש דכל

דבר הנעשה בפני שוכי העי' אינה צריכה קנין ועיין בהנהו'
 מרדכי בסוף מניעא דאפי' לענין חיוב כל דבר הנעשה
 ברכים אין צריך קנין במקום שיחיד צריך קנין וטובי העיר
 חשיבי ככל העיר ע"ס . תו נקדים שהיא דכתב מוהרשר"ם
 ז"ל בח' ח"מ סי' ספ"ר דכל שלא זכה המקבל במתנה אפי'
 דהוי מתנה מועטת וכול לחזור בו ולא הוי מחוסר מתנה כל
 שמה המקבל וזא כנו לתבוע המתנה מטעמת מחוסר מתנה
 דע"כ לא אמרו דהוי מחוסר מתנה אלא אם לא יקיים למי
 שגמר והכטיח לתת דוקא אבל כל שלא הספיק לקיים דברו
 עד שמת המקבל מני למישר בה ולא הוי מחוסר מתנה .
 תו נקדים מ"ט מוהרזבל ז"ל ח"ד סי' ז' על מעשה שהיה
 גראובן השתל' וזא לו אל שער המלך ופיגור והוציא הונאה
 מרובה לסלק מעל סוחרי אותה המדינה עול מכס מחודש
 וכל זה עשה ברשות כוללות אותה העיר ובחיוב גמור
 שנתחייבו והסכימו מנהיגי אותה העיר לכך ולהכריע לכך
 באי שער עירם לפרוע לראובן הנו' מכס חזי למאה מכל
 הסחורות כדי שגבס ראובן הנו' מה שפיגור והוציא לבטל
 המכס הנו' וגם בשכר טורחו ועמלו . ובתשובה כתב הרב
 שם דאע"כ דלא היה שם קנין מחוייבים הקהל לקיים חיוב
 הנו' דהו"ל שכירות ואינה צריכה קנין וכדן ערב דכההוא
 הנאה גמר ומשעבר כפשיה ושגם חייבים לעשות לסוחרים
 שיפרעו לו חזי למאה ואע"כ דהו"ל קנין דברים ואמרינן
 בכמה דוכתי דקנין דברים לא הוי קנין מ"מ קאא שאני
 וכו' עד מה שכתב ואני אומר דאע"כ דנימא דברו דידן
 דומה לענין דברים אפי' מנינן למימרא דאי אמרינן דקנין
 דברים לא הוי קנין היינו בדברי שצריכים קנין אבל בדברי
 שאינם צריכים קנין כעין כ"ר דלא בעי קנין כיון שהיה
 בתחילת המעשה כדכתובנא בכל מילי אמרינן דכיון דעל
 דברים סמך לעשות מעשה מסתברא דחייבים לקיים לו
 התנאי שהתנו עמו וכו' עכ"ל ע"ס . גם ידוע מה שכתב
 מרן בח"מ סי' רמ"ה דכתב בלשון השטר אתננה לו ולא
 זכה המקבל המתנה וקמו מידו דאיכא פלוגתא אי מהני עז'
 קנין או לא :

תו

נקדים מ"ט במדרש ריש פ' שלח לך וז"ל שלח לך וכו'
 משל למלך שהיה לו אוהב והתנה עמו ואמר לו לך
 עמי ואני אתן לך מתנ' וכו' כך המלך מ"ה הקב"ה והאוהב
 זה אברהם שז' זרע אברהם אוהבי אל הקב"ה בא לך עמי
 לך לך מארצך וממולדתך ומחי אביך התנה עמו שיתן לו
 מתנה שגא' קום התהלך וכו' הוא אומר וכל הארץ אשר אתה
 רואה לך אתננה אמר הקב"ה אעפ"י שהתנתי עמו ומת
 אינו חוזר בו וכו' :

ומעתה

ע"פ כל האמור נכא אל המחזון דכבר ידוע
 מה שכתבו המפרשים וכמ"ט מוהר"ה ז"ל
 בפ' כפ' בהעלותך רכל האמירות וכל הדברות הנאמרות
 אל האבות בהכחשת הארץ היו בלשון אתן כמאמר הכתוב
 אתננה וכיוצא וכבר כתבנו דלשון אתן לא מהני לענין מתב'
 רק עז' קנין למ"ד :

אמנם

כיון דאפי' מלך ב"ו קנימא לן דברכים דמי
 וכבר כתיבנא משם המרדכי דכל הנעשה
 בפני רבים מהני בלא קנין ופשיטא דבמלך ב"ו דמהני בלא
 קנין כ"ש וכ"כ יכול לגביה קב"ה דהגם דכל דברו
 אמת וצדק ודבר אלהינו יקום לעולם מ"מ אילו היה דין מתן
 דבמלך ב"ו אין זו מתנה לא היה מן הצורך להימלך כבודו
 ית' עס אברהם כיון דלא זכה אמנם כיון דבמלך ב"ו דברים
 הם במקום קנין והוא מתנה א"כ הנאה הדבר שלא רצם
 לכסות מאברהם אשר הוא עושה וגם כבר כתבנו משם
 מוהרשר"ם דאפי' שלא זכה במתנה כל שהמקבל חי אות

ביום הזה מחזור אמונה מאת כ"כ כשמת המקבל וכאבנו לזכות :

והנה

כי כן כלפי שמי עניינים הללו השמיענו הש"ת מה שהוצרך להימלך באברהם ואל כוונת הלז אמר המכסה אבי אבי דיין כלומר כיון שאפי' במלך צ"ו דבורו בקנין דמי בדין הרבי"כ"ש לבני דידי דוכה אברהם אפי' שאמרתו בלשון אתן ונריך לגלות אוננו ולפי דינו של מוהר"ש"ם אמר המכסה אבי מאברהם מאברהם דייקא כלומר שהמקבל המתנה עצמה עודנו עומד כחיים חיותו שאפי' כהריוש אית ביה ממוכס מחור אמר הוא פשוט דנריך להמלך עמו וכ"ש לבני דידי ראיית ביה תרתי :

א"ע

ואברהם היה יהיה וכו' הכוונה להשיענו דמלב' סנה תרתי קמיינתא דדבורו בקנין דמי והב' דאפי' בהריוט איכא משום מחוסר אמונה וכ"ש לבני קב"ה שיש בו מן הצורך להמלך באברה אף גם זאת טענה שלישית יש הסיא דמוהר"ז כל דעל דברים בא אפי' בהריוט על דברים סמך וחייב לקיים דבריו אפי' כדבר ולא טייך ביה קנין דהוי קנין דברים בעלמא כיון דעל דברים סמך ועשה מעשה וכבר כתבנו מאמר אל משל למלך וכו' שהתנה בא שמי ואח"כ וכו' דהשטמ דמתחלת נישתן של א"ה רייך על סמך הכפחות הללו על הודיע ועל נסיונות הארץ וכלפי טענה הלז אמר ואברהם היה יהיה לבני גדול היה יס' דיק' כלו' עתיד להיות לבני גדול ועדיין לא בא וכהכחשה זו לא טייכא שום קנין בדיני בני אדם וע"כ לומר דאברהם אבינו על דברים קא סמך ועשה מעשה מיכא מבית אביו וכיון דעל דברים סמך גם להכפחות חתינת הארץ הנס דטייך בה קנין אין בו מן הצורך כיון דעשה מעשה וסמך על דבריה בהסיא דמוהר"ז כלו' וכיון דאפי' בדיני אדם כל כיהא בוונא בנ"ד זכה כ"ש לבני דידיה דמכל הטענות הללו יש מן הנ"ל להימלך באברהם :

א"ע

בו ידעתי וכו' הכוונה בהקדמי"ט הרב המכ"ט בתשו"ם סי' קל"ז שאם אדם קרוב אל בניו להקנות לו דשכ"ל כחב דשפיר מצי מקני ליה וכרתן פ' מי שמת אם ילדה אשתו וכו' יטול מנה נקבה יטול מאתים ואחרו כש"ם ארי' הגזכה לעובר לא קנהו"א"ת משנת ינוקתני וילדה וכו' הו"א ודעתו של אדם קרובה אל בניו גמר ומקני' בכל לבו אבל לעובר אחר לא קנה דאין אדם מקנה לדשכ"ל וכו' וא"כ כי היכי דמשום דקרוב אדם אל בניו מקנה לעובר דבר שלכ"ל לבנו דקרו' אדם לו מקנה דש"ל דכי הדרי איננו וכו' ע"ש :

תו

נקדים אותה שבת מהראב"ה ז"ל בתוש"ב ח"א ה"ם ק"ו דהמוכר קרקע לראובן קנין גמור אלא שסקוב' היטיב עמו לחזיר הבית לו אחר זמן מה ובתוך הזמן הוא מוכר המוכר הבית לאחר אינו מוכר ע"ש וקא מיייתי לה הר"ב בהג"ה ח"מ סי' ר"א בהגהת הטור אות ז' ע"ש ומעשה ע"פ כל האמור נבא אל המכוון כי הנה מן הנודע דהיה א שעתא שנתן לה הקב"ה את הארץ לא"ה היתה בחוקת הגויים ובמאמר הכתוב ודור רביעי ישבו הנה בלא שלם עון האמורי עד הנה וכבר כתבנו קדם מהראב"ה דמי שמכר בית לזמן מה שאין הגומר יכול למכור תוך אותו הזמן את הבית לאחר דלא הו"א מכירה באופן דיש לבעל הדין לחלוק ולומר דאכתי לא היה בו מן הצורך מאברהם כיון דלא זכה עדיין בו בדיני אדם דהו"ל כרשכ"ל כמובן :

הנה

כלפי טענה הזה אחר כי ידעתי וכו' לעשות דקדק דכבר כתבנו בתחלת דברינו דעשות הקדק היה מוכחא שאינו בכח' בניס מוכרחים

אנו לומר דאברהם כדקדק או שהיה זהיר בה מצות ומצות את בניו לעשותה וילא כדעתו דכל מי שמקנה הוי בכח' בניס ומש"ה עושה דקדק דאם נקראים עבדים וו"א שאמשיכתם לניהנם כס' טורנוסרופוס הרשע וא"כ כיון שה"ו בכח' בן מחשפט שיש דוכה אפי' שהמתנה הואת הוי כדבר שכ"ל כיון שהבן כבר הוא בעולם דאדם קרוב אל בניו ונמר ומקני וכיון דאפי' בדיני בני אדם זכה כ"ש לבני דידי שאני כאב אלנו דזכה כהוראת הרב המכ"ט דקתבנא דכי הדרי ניהו והיינו דקאמר למען הכיא על אברהם את אשר דיבר וכו' כלומר בטענת הקדק המורה בחי' בן הוא גודמת למען הכיא ה' על אברהם אל אשר דיבר עליו וכלומר כיון דזכה ביה ואפי' שהוא רשע"ל מחמת היותו בחי' בן והא איכ' נמי כל הטעמו הכולל דאפי' דהוי המתנה כלשון אתן מהניא וכו' אמטו כל הטענות הללו מן הראוי הוא שלא לכסות דבר מאברהם כמובן :

אשר

בוה וימתק מארז"ל בח' קידושין ד"ל ע"כ דתנו דכתיב נאמר כדבר את אביך ואת אמוך ונאמר כדבר את ה' מהוכך השואה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום וכו' וכן בדין ששלשתם שותפין בו ופירש"י ג' שותפים הם גופרש בח' כדה איש מודיע לזוכן שבו אטא מודיעת אודם שבו והקב"ה נפח בו נשמה מראה עין ושמיעת און ודיבור ע"ש דאיכא למידק מילת וכן בדין דקאמר דפשיטא אמנם ע"פ האמו' וימתק דכבר כתבנו דלפעמים יהי האד' בחי' בן להקב"ה על מעשה הקדק והמנות כיונא בו וכהיהו דאברהם טענה בחי' בן ע"י מעשה הקדק את' בחי' הוא מחמת אהבתו ית' אלנו מחמת קיום המצות ויעיר ע"י ש"ס אין אנו מקיימים המצות יש בנו בחי' עבדים הנה כלפי כוונה הלזו שהיה במשמע לומר דמה שהשואה הכתוב כיבוד אב ואם לכבוד המקום היינו ע"י קיי' המצות כיון מצות דקדק וכיונא נקראים אנו אלנו ית' בחי' בניס גומחת אהבתו אלנו ולא באו זה כדאי זה השואה גמורה מאביו ב' ושמעון ומכאן אמו הוא אביו גמור לאפוקי כל זה אחר וכן בדין ששלשתם שותפים בו כלומר שותפים ממש בח' שרש"י ולא עד שייקים המצות שהיא בחי' גדולה יותר הנודע :

ואנכם

אכהי' פש גבן להבין מאי דתנו רבנן שש שס תנו רבנן ג' שותפים הם באדם הקב"ה ואביו ואמו בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכדכינו ע"כ ע"ש דאיכא למידק מילת כוונת מיוותרת והיה די לומר כשאדם מדבר וכו' ועוד תיבת מעל דקאמר דמשמע מעלה יתירתא יוהר מן הראוי ועוד למה תהיה המעלה על דירתו אלנו דקא ויהי די לומר כאילו כדכינו :

ואנכם

יובן בהקדים מ"ש מרן ככל משטר רבנו ירוחם שכתב במש הרא"ש ז"ל על ההיא דאמר' בקי' אל אביו השקינו מים ומצוה לפניו לעשות מניח אנו כבוד אבא ועושה את המצו' שאני ואבא חייבים במצוה אינו י' יהודה חומר אפטר למצוה לעשות ע"י אחרים תעשה ע"י אחרי' וי"ך הוא בכבוד אביו ע"כ כתב מרן ז"ל כלו' דבמצוה עובר עסקינן דאם אינה עוברת אעפ"י שהיה לה לעשות ע"י אחרים ועסקו בכבוד אביו ואח"כ יעשה וכו' כ"כ ר"י ירוחם כשם אביו עכ"ל :

תו

נקדים מ"ש מרן בחי' ר"מ ז"ל דאם האבית למיזר בו כל אחד מהם עומד בפני הב' וכתב מוהר"ם בהנה ויש להם להדחיק זה האם שלא יקל שום אחד כבודו בפני חבירו וכן עשה מוהר"ם עם אביו טביוס טעלם לגדולה לא הקביל פניו אביו ולא רפה שאביו יבא אליו פ"ט :

מעשה

מעלה

ענין כל האמור נכא אל התכוון והוא דכיון דע"פ הדין הוא דלא אמר לו אבין הסקיני מים הנם שיש לפניו מצוה שאי אפשר לעשותה ע"ז אחרים כל שאינה עוברת דיוכל לקיימה בחד הכי מניח המצוה ומקיים כבוד אב ואם כדכתיבנא מטעם רבי ירוחם א"כ מן הראוי היה כב יכול הגם כי תלך כל הארץ כבודו מ"מ שלא יהיה בכחי דירוק אלגמ באותו זמן שאדם עוסק בכבוד אב ואם וכההיא דמוקד"ס שלא רצה לקבל פני אביו שלא להקל כ"א כבודו בפני הכבוד ואזן הכא כיון שהו' ואביו הם חייבי כבוד המוקים והוא מניח את המצוה ועוסק בכבוד אביו לא היה מן הראוי לקיימו בכחי דירוק הסיא שעתא אלגמ אמונו להכי אמרו ב' שותפים הם באדם הקב"ה ואביו ואמו כלומר הקב"ה הוא הגדול על כולם הראשון ואפי"ה בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו בזמן דוקא דהיינו הסיא שעתא דקא עסיק בכבוד אביו ואמו דהדין הוא שמיניח את המצוה ועוסק בכבוד אב ואם דמן הראוי היה דההוא שעתא לא יהיה כב יכול אלגמ בכחי דירוק כדאמרן כלפי זה אמר מעלה הקב"ה מעלה אבי עליהם כאלו דרתי כביהם וכברוני מעלה דייקא ודרתי דייקא כלומר דאע"ג שלא היה מן הראוי ל' היותי דר אותה שעה כביהם כההיא דמוקד"ס לא כן אנכי אלא מעלה אבי עליהם מעלה יתירתא כלפי לייא כאלו דרתי כביהם וכברוני כלומר כאלו כברוני לישעשו כברוני יותר מכבוד אביהם ואמם וכמובן :

אשר

ע"פ זה נכא להבין תארל דפ"ק דקדושין דרש עולא רבא אפתיחא דבי נשיאיה מ"ה יודק ה' כל מלכי ארץ כי שמו אהרי פיך מאמר פיך לא מאמר אלא אמרי פיך בשעה שאמר הקב"ה אנכי ולא יהיה לך אמרו א"ס לכבוד עצמו הוא דורש כיון שאמר כבוד את אביך ואת אמך חורו והודו לדברות ראשונות וכו' ע"כ וכל המפרשים תמהים ע"ז דאם עלה על רוחם שלכבוד עצמו הוא דורש איך חורו במאמר כבוד את אביך והיא לא תהיה סיבה לכל ידורש לכבוד עצמו :

תו

נקדים מ"ש המפרשים בכונת הכתוב כבוד את אביך וכו' כאשר נזכר ה' אלהיך רסוף הכת' מיותר והם אמרו דהונרך לומר כאשר נזכר ה' אלהיך משום דמזבת כבוד אב ואם היא שכליית וכדי שייק' האדם מצות כבוד אב ואם לשם מצותו ית' ולא משו' שהטבל מחייבו אמר כאשר נזכר ה' אלהיך אשר בזה יקבל שכר שאמר כל המצות וכבוד כתבנו מטעם רבי ירוחם דלפעמים נזיך להקדמי' כבוד אביו כב יכול לכבוד המקום כגון מצוה שאינה עוברת ויכול לקיימ' את"כ שא"ל לעשותה ע"ז אחרים כדאמרן :

והנה

כי כן ע"פ האמור בא הכונה והוא שכבר היו יודעים אומות העולם דמצות כבוד אב ואם היא שכלית אמנם א"כ שלא לעבוד אלוה זולתו ית' הוא שכלית ואמטו להכי כששמעו דברות ראשונות אחר לכבוד עצמו הוא דורש דלמה הווקק לאחרים אם לא כדי שיקבל האדם העונש עליהם מלבד מה שהדעת מותנו שעובר על ציווינו ונפקא מינה שכבוד אב ואם לעולם הוא דחוי מפני איוו מצוה קלה ולא חס לכבוד האדם כלל אפי"ה אלל אביו אהגם בשמיעו שאמר כבוד את אביך וגו' והוסי' בו ער מאר שאמר כבוד נזכר ה' אלהיך אשר ביה הדין מות' כדכתיבנא מטעם רבינו ירוחם שכיון שכבוד אב ואם הוא מצוה אס אביו אמו' לו הסקיני מים ומצוה שא"ל לו לעשות ע"ז אחרים לפניו כל שיכול לקיימ' את"כ כב יכול מניח כבודו של מקום ועושה כבוד אביו תחלה אמטו להכי חורו והודו בדברות ראשונות כיון שזה מעלה דחס על כבוד הכריות כמה הסד יותר מכבודו ומא' גם דעכר מעלה יתירתא שאינה בכחי דירוק

המט אלגמ באלו תה שעה כמו שאמרו מעלה אבי עליכם כלו דרתי כביהם וכברוני שמתן להם שכרו כאלו דר כביהם וכברוקו והגם שקדם הבן כבוד האב יותר ממצוה שאינה עוברת וה"ל לעשותה ע"ז אחרים כדלעיל :

ובזה

נכא להבין מה שאמרו ע"כ דקדושין דף ל"א ע"כ א"ר אבהו כגון אביתי כרי קיים מצוות כבוד ה' כני סמיכי הו' ליה לאביתי כחי אביו וכי קום אתא ר' אבו קרי אבכא רב' ה' וזיל ופתח ליה ואמר אין אין עדי דמטוי התם יומא חד א"ל אשקיין מיא עד דאייתי ליה במנא גמין קאי עליה ער דאיתער אסתיעעא מלתא ודרש אביתי מומור לאסף אלהים באלו גוים וכו' ופירש' שלא היה מכין בו קודם לכן לדורשו ויש מפרשים שמקראו לברו דרש מומור לאסף וכו' קינה מיבעי ליה ודרש כך שאמר אסף שירה על שכלם הקב"ה חמתו בעני' ובאביו שכביתו ומתוך כך הותר פליטה בישראל וכו' ע"ש דאיכא למידק תחלה למה הונרך לומר חמטה בני סמיכי דמאי נפקא לן מינה אי הוון בני סמיכי או לא וזו תאי דעתיה דאביתי למימר הכי דיותר טוב היה לזכות את בניו בשמים שלו ואל זקמו והסתא אישו לא קא עביד אלא מצוה אחת ושוכי' השני' מן האחר - ותו מה שייכות יש בענין כבוד א"ל לדרשת מומור לאסף וכפירש' וכו' ער השתא לא הוה ידע דאסף חמתו על העצים ועל האביו להציל את שארית הקליטה וזיל קרי בי רב הוא :

ולע"ד

אפשר שיוכל הכל בהקדים אותה שכתב מוקדמין אל כבוד מ"ה לענין אמירת הקדיש בעכו' זקמו למנוחתו אי הו' כבן עצמו או לא והשיב דאין לכן הבן לומר קדיש בשביל זקמו יותר מאדם אחד שהרי מנינו האמירת הקדיש תלוי במצוה הכבוד וכו' א"כ נראה שבן הבן אינו חייב בכבוד זקמו שהרי לא מצונו בשום מקום שיתחייב אלא בכבוד אב ואם ואשת אביו כתיבו ועל אמו כתיים ואחיו הגדול ומובח להו מקראו כדאמר' בכתובות וכו' אבל בן הבן בכבוד הזקן זה לא מצונו בשום מקום והא דאמר' דבני בנים הרי הם כבנים היינו דוקא לענין פריה ורביה דהא קתני לה כדאיתא בכבורות אבל לא לענין אחר ותרע דכן הוא שהרי בן הבן כשר להעיד בזקנו לדרכי מר בר רב אשי כדאיתא בפ' יש מחלין ואפי"ה דלית הלכתא כוותיה מ"מ פשיטא שצרי' הוא ליישב דהיי' דקתני דבני בנים הרי הם כבנים אלא וראי לענין פריה ורבי' דוקא איתמר וכו' עכ"מ ע"ש באורך :

ונוראות

נפלאותי על הרב ז"ל דאמאי קא דחיק מה אכפטיה להביא הענין מההיא דערוה דלית הלכתא כוותיה וה"ל לאתווי דכפירושא איתת' במורת כהנים בפ' קדושים בני מקלל אביו ואמו וז"ל איש אין לי אלא איש אשם חמין ת"ל איש איש כי יקלל אלהיו ואל אביו ולא אל אבי אביו ואת אמו ולא אבי אמו וכו' עכ"מ וע"ש בקרבן אהרן וז"ל ולא אבי אביו ולהכי הונרך לומר קרא ר' אע"ב דכבוד אמו ומקלל אביו ואמו למעט ולומר דאינו חייב אלא על אביו ועל אמו דוקא ע"ש. הרי דאבי אביו אינו בכלל כבוד אביו :

ותו

קשיא מוכח דתלמוד ערוך הוא בעיניו כפ' אלו הן הנולד דף ז' ע"כ דאיתא התם תני חרא אב סהרב כמו נעשה לו גואל סדם ותניא אידך אין כמו נעשה לו גואל סדם וכו' ותסברא בין למ"ד מצוה בין למ"ד רשות מיישרי והא אמר רבא בר רב הונא וכן תנא רבי ר' ישאל לכל אין הבן נעשה שליח לאביו וכו' חוץ מן חסית שהרי אמרס תורה לא תחמול ולא תכסה עליו אלא ל"ק הא כבודו והא בבן כנו ופ' רש"י הא דתניא אין כמו נעשה גואל סדם בבנו של רוצח קאמר

קאמער וואס דיני צו בעטע לוי גואל הרע צונושל הרוב
קאמער שוואבן כנו של רונח ואינו מוהר על כבודו ע"כ
ומסקה הרמב"ם פ"ה מהלכות רונח דין ג' ע"ט - הרי רעין
דואה במראית העין דבן כנו אינו חייב על כבוד וקנו וסוה
ליה לאייתי מרבתי הש"ס הללו דבהדיא קתני - ונס לענין
מוקלל אביו הכי פסקה הרמב"ם בפ"ה מה' עמרים דין ג'
דהמקלל אביו הו' כמקלל אחר מואד הקהל ע"ט -
וע"ט ככסף משנה ז"ל דקאמר שלמד רבינו דין בן כנו גבי
קללה מסוביין דאלו הגולים הנו' :

ונוראות

ממקומו הוה דתורת בהגים דכפירו'
איתמר גבי קללה למעט בן בנו כדאמרן ואיך שיהי' בין הכי
ובין הכי אישתכח דרינו של מוהר"ק ז"ל ככל מה דכתיבנא -
ונוראות נפלאתי על מ"ט מוהר"ם בהגה בסוף סי' ר"ג
ב"ר דקאמר ז"ל דאין אדם חייב בכבוד אביו ואיני כר'
לי אלא דחייב ע"ט - דלפי מאי דכתיבנא דכא הוה אב'
גוהר"ק דאינו חייב כדכתיבנא - וכן יש לתמוה על הרב
כ"ח שהביא רינו של מוהר"ק ז"ל ותמוה עליו דאישתמיטתיה
מיניה הוה דב"ר ע"ט ויזכח וזכאים לאלהי אביו וזכח ארז'
שחייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד זקנו ושכן פירש רש"י
בחומש וקצת הוכחות דקות אשר מחמתן דחה הוראת
מוהר"ק הנו' דרצה בקיומו של פסק מוהר"ם בהגה שחייב
בכבוד זקנו וכתב דהכי נקטינן ע"ט :

באופן

דמלכד דלית הלכתא כוותיה ולא כמוהר"ם
דכל מילויסו דעילה העיקרית היא הוה דב"ר
ומלכד דלית לן למיזל אכתרא כל דבת למודא דידן אשכחן
איפכא כדודע והא קא חזינן דהרמב"ם והכ"מ פסקו הכי
עוד כה בהו' כידרנו כל הראיות הנו' מצינו לדחוקי אנפשו
בהוה דב"ר דהרצון בו דאף בכבוד זקנו חייב לעשות לו
הידוד וכבוד כמו זקנים וחכמים דעלמא וכלפי זה אמרו
דחייב בכבוד אביו יותר מכבוד זקנו כמובן - ואיך שיהיה
כחור לכונת דרושנו והוא בהקדים ג' כ"מ"ט הרב בכ"הג'
בה' שוכר משע רבותיו דעשיית מעקה וכיוצא דלא בעינא
שליחות אין בעל הבית מוכר עליו אלא אומן המתקן אותו
מוכר עליו דכיון דלא בעינא שליחות בכי האי גוואל אינו
חשוב עושה המצוה אלא המתקן אותו עכ"ל - ועיין בה'
מחנה אפרים דף מ"ט ע"ב סי' זא :

ומעתה

עפ"י כל האמור ככא אל המכוון והוא דכרא'
ברור דאם האב לא יקפיד על בנו שהוא
בעצמו ישקו מים וכיוצא אלא בתמא קאמר שהוא אמת
למים ובנו משוי שלים גברא חריקים שיסקוהו מים עבדו
דחשיבא המצוה על בנו כאילו הוא עשאה מדין שליח שהרי
כתב הרב כ"הג' דדוקא במעקה נכיוצא דלא בעינא שליחות
דאפי' שעשאה ישראל אחר מה שעשה עשוי אין הכעל
הכית מוכר עליו אלא האומן דלא חשיבי עושה המצוה אלא
המתקן אותו - מינה דכל אי האי גוואל דכבוד אב ואם דלא
חשיבא מצוה אם עשאה ישראל אחר מדעתיה כלל דמצות
כבוד על הבן מוטלת ולא על איש זר כלל א"כ אם הבן משוי
שליח לעשותה ועשאה אחר על פיו דחשיבא המצוה כאילו
הבן עשאה :

והנה

כי כן כלפי כות' הלזו כאו דכרי ר' אבהו דאית'
בגון אבימי כרי קיים מצות כבוד וחמשה בני
חמישי הוה ליה חמישי דייקא והוא דכבר כתיבנא משם
מוהר"ק ז"ל דבן כנו אינו חייב בכבוד זקנו במצות כבוד אב
זאם וכמומר אם היה הדין להיפך שהיו חייבים בני אבימי
בכבוד זקנם מלתא דכבוד או"א לא היה חשיבות והדו' מצוה
מה שא לא היה אבימי אומר לבניו לעתוח הפתח לאביו ומשם

דאיכא למימר דחייבו שעמא משום דכיון דכיון חייבים
בכבוד הזקן כמו אביהם היה חושש שבא זה לכלל שהיה
דמעקה דכיון דכל אדם שייכים בזאת המצוה שאם עשאה
אחר עשויה הנם דעשאה הכע"ה ע"ז אומן אינו מוכרך אלא
האומן כיון דאם עשאה שלא מדעת כע"ה הב היה מצוה
וחשיבה המצוה על האומן אף קכא כיון דבני אבימי הו'
שייכים בזאת המצוה שהיו חייבים בכבוד זקנם כמו
אביהם פשיטא דהמצוה חשיבא עליהם ולא על אביהם
אמנם השתא מיהא דנתברר לן הוראת מוהר"ק ז"ל דאין בן
הבן חייב בכבוד זקנו דאישתכח דלא שייכי בזאת המצוה
נפקת ברא מההיא דמעקה ובא לכלל שאר מצות דמשוי
שליח וחשיבא על אבימי המצוה :

והנה

כי כן אמטו להכי דייק לומר חמשה בני חמישי
הוה ליה כלומר דודאי שלא נעלמה מהם
מוהר"קו ולא היה מפסיד אבימי המצוה משא"כ אם לא היו
בני חמישי דלא הוה בקיאי בהוראת מוהר"קו והוה חושבים
שהדין להפך שהיו חייבים בכבוד זקנם שהיה חשש שהיו
מתכוונים לעשות המצוה רוקא על שם והוה מרמיץ אותה
למעקה שמעשים בכל יום שהמצו' נקראת על האומן וכמוצא
הס' ואביהם מפסיד' המצו' הזאת שכבר עשו אותה על שם
ובטלו השליחות משא"כ דהוה בני חמישי דכקאי בהוראת
מוהר"קו דאי לזאת שפיר הוה מצי אבימי לשלוח לבניו על
פיו שיפתחו הפתח לר' אבהו והמצוה חשיבא עליו דוקא
ואפ"ה לא היה חושש לכבוד עצמו כלל והיה הולך הוא ומקיי'
המצוה ע"ז דוקא דהוה חשיבותיה כמדוע המצוה כיוצא
משלוחו :

א"ע

איסתיעא מלתא ודרש מומור לאסף וכו' המכוון
הוא דכבר כתיבנא לעיל דאמר הקב"ה בותן
שארם מוכרד אביו ואמו אמר הקב"ה מעלה אני עליהם
כאילו דרתי ביניהם וכדכרי וסנה כיון בא הכוונה דא"כ
מקמיה הכי כבר הוה ידע אבימי דמה ששך הקב"ה חמתו
על העצים וכו' היה טוב לישראל שהיה פליטה - אבל היה
קשה בעיניו לדרוש שאמר ע"ז שירה דאכתי איך הפס'
יכולה לומר שירה כדבר דסוף כל סוף היא גרמה שנסתלקה
שכינה מעל ישראל ואינו בר' אלמנו אמנם כיון שהיה עמוק
במצות כבוד או"א אשר הוא גורמת שהקב"ה חשיב כאילו
דר כינינו בחי' דירה משם בא לרעתו דשפיר מצי למימר
מומור על ששך חמתו על העצים וכו' והיתה פליטה לישראל
כיון דמ"מ בחי' הדירה הרי הוא אלמנו ע"ז כבוד או"א
וסייבו דקאמר ואסתיעא מלתא כלומר דע"ז מצות כבוד אב
ואם איסתיע' מלתא לדרוש כמאמר כדאמרן
וכמוכן :

דרוש ב

ויאמר

איש ישראל הראיתם האיש העולה הזה בני
לחרף את ישראל עלה והיה האיש אשר יבנו
יעשרנו המלך עושר גדול ואת בתו יתן לו ואת בית אביו
יעשה חפשי בישראל ויאמר דוד אל האנשים וגו' מה יעשה
לאיש אשר יכה את הפלשתי הלז והסיד חרפה מעל ישראל
כי מי הפלשתי הערל הזה כי חרף מערכות אלהים חיים
ויאמר לו העם כדבר הזה לאמר כה יעשה לאיש אשר יבנו
וגו' ויסב מאצלו אל מול אחר ויאמר כדבר הזה וישיבו העם
דבר כדבר הראשון ע"כ - ואיכא למיירך דמלת הראיתו
מיוצרת כי מי לא ראהו ותו מהו שאלה מה יעשה לאיש וגו'
וכוונא קרי והיה וגו' יעשרנו וגו' ותו אומרו כי מי הפלשתי
וגו' דמה חסר מתקרא לומר אשר יכה וגו' כי חרף וכו'
הספיר

והסיד וגו' ותו או' כדבר הזה לאמר ומתחלה לומר ויאמר
 לו העם מה יעשה וגו' ותו דתשובת העם אינה נופלת על
 שאלת ארוניו דוד והול' יעשנו וגו' . אמנם כדי ליישב
 כל הדקדוקים נקדים מ"ש הרמב"ן ז"ל כמ' תורת האדם וז'ל
 ולענין שכתב רפואה ז"ל רמותר לישול מהם שכתב טעלה
 וטרחה אבל שכתב הלימוד אחר דאכירת כופו הוא ורחמנא
 אחר והשכות ולו וואחרו' לענין עשיית המצות מה אני במחש
 אף אתם במחשם הלכך שכתב החכמה והלימוד אסור דהו"ל
 בשכר הוא וקדוש אבל שכתב הטורח מותר דהו"ל כשכתב
 הבאה ומילוי דמותר ויש מי שסבור דטעמא דכורח משו' דחב
 להצילו משום השב' אכירה ולפי' אין לו אלא שכרו כפועל
 בטל ולדבריהם אין לרפואה אלא שכר בטלם שלו שאם היה
 בטל מן סלע וכו' אבל אם התנה בשכר הרפואה הרבה חייב
 ליתן לו שחמתו ומכר לו ואין לה דמים ולא מסתברא דכיון
 דמתנין ליה לחלוק לה ע"מ שתתן ר' וזו דלא רמיא עליה
 חיובא ממש למחלק ואי כתיב לה לאו איסורא עביד ע"מ דלאו
 חיובא דטובה הוא אלא דינא הוא דלא מחייב איניש בתבאין
 בטענת הרחק ביותר מכרי דמיסא הא בשכר רופא שמוס כל
 כסף הוא חייב ליתן כל מה שהתנה לו ואעפ"י שמוס עליו
 לרפואת אף בורח כמי טובה עליו להציל אלא כל מצות עשה
 דרמיא אכ"ע אם נודמנה לו ולא רצה לקיימה אלא כחומר
 אין מוכיחין מידו ואין מפקיעין ממונו חייב שלו ע"ש עכ"ל
 והביאו הטור ב"ד סי' של"ו ע"ש :

והנה

הר"ב עטרת זהב ז"ל כתב שם וז'ל ואעפ"י שמוס
 עליו לרפואתו משום השבת אכירה נבטו ועשוי'
 המצוה היא בחנם כדלעיל השבת אכירה זו אינה דומה לשב'
 השבת אכירה דשאר השבת אכירה היא מוטלת על המוציא
 לברו והבא מצות השבת זו מוטלת לב"ע כל מי שהוא יודע
 רפואות וכל מנ"ע רמיא אכ"ע אם נודמנה לאחר ולא רצה
 לקיימה אלא במומן וכו' ואין מפקיעין וכו' עכ"ל . ועינינו
 דבריו נראה דה"ק דבשלמא גבי מציאה החיוב מוטל דוקא
 על הרואה אותה תהא ממוס שאם יניחה וילך לו ויאמר
 לאחרים אכירת פלוני הלא היא במקום פ' אפשר דבמאי
 דכינו וביני באכרת ואתמו להכי אין החיוב מוטל אלא על
 הרואה אותה באופן שאין מצות השבת מוטלת על מי שירדע
 שכתב דבר זה לאיש הישראלי לתור ולבקש אותה אלא
 ברואה משא"כ גבי רפואה שהחייב מוטל על כל מי שמודע
 שיש ישראל חולה חולי שיש בו סכנת ב"מ חיוב מוטל עליו
 לילך לרפואתו מקרא דכתיב לא תעמוד על דם רעך והשכותו
 לו באופן שאין החיוב מוטל על הרופ' שראה אותו תחלה כי
 כל היודע שיש ישראל חולה חולי שיש בו סכנה חייב רמיא עלי'
 לילך לרפואתו וזהו כונת הרמב"ן ז"ל במ"ש דרפואה מצוה
 דרמיא אכ"ע היא אמנם הרב ט"ו כתב על דברי הרמב"ן
 ז"ל כתב הרמב"ן וכו' רצונו לומר דאעפ"י שיש איסור בכטי'
 שכר על הלימוד והחכמה מ"מ כאן שכבר התנה והתחייב
 נדרו חייב לשלם כיון דלאו עליה דידיה למודיה רמיא מצוה
 זאת דהא כל אדם יוכל להתחכם ללמוד רפואות ואע"ב
 דבכורח מבית האסורים והיתה מעבדות לפניו וכו' אין מתן
 לו אלא שכרו שאני התם דקצבה יש לאותה פעולה משא"כ
 בחכמת הרפואה שאין לה שיעור ומתחלה לא היה החיוב
 עליו ללמוד זה על כן מהני התנאי דוקא בזה ככ"ל ביאור
 הדברים עכ"ל :

עוד

נקדי מ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' רוצה הרואה את
 חבירו טובע בים או לטמים באים עליו או חיה
 רעה באה עליו ויכול להצילו הוא בעצמו או שישכור אחרים
 להצילו ולא הציל עובר על לא תעמוד על דם רעך וכתב מרן
 ז"ל כתוב בהגהת חיימוני' עובר על לא תעמוד וכו' כבודו'

מסיק אפי' להכניס עצמו בספק סכנה חייב ונראה שצ"ע
 חפזי שהלה ודאי הוא ספק עכ"ל :

ועפ"י

האומר נבא אל המכוון כי הנה מסתברא שלא
 יבצר שכביאת גלית אל מחנה ישראל כדכתיב
 הראיתם האיש העולה וכו' לא פחית מסיית סכנת נפשות
 לפחית נפש אחד מישראל כיון שלא היה גבור בארץ בקרב
 כל ישראל נצב לריב עם הערל הפלשתי הזה וכי נפלה
 אימתו על פני כל העם וקרא כדכתיב וכל איש יש' בראותם
 את האיש וימוסו מפניו וייראו מאד . והנה כיון אם המציא
 ימנא במחנה ישראל גבור ואיש מלחמה אשר כח בו לעמוד
 בקשרי המלחמה והוא בן חיל ולבו כלב האריות חיובא רמיא
 עליה לנצח לקראת נשק וכנגדו יצא מקרא דלא תעמוד
 הראת לדעת שבהליכה זו להרוג את גלית יש בה מצוה
 ואפי' שיהיה ספק סכנה בזה לאיש ההולך מ"מ חיובא רמיא
 עליה כיון שהלה ודאי הוא ספק . והנה כיון כחוי אכ"ע
 אי גבור זה יוכל ליקח את אשר נדרו לתת או לא כי מקום יש
 בראש לומר שאינו ראוי ליקח שכרו משלם אלא שכתב טרחו
 דוקא לפי פירוש הרב ט"ו בדברי הרמב"ן דכל אדם יוכל
 להסתחם ללמוד חכמת הרפואה אם כן בדבר הזה שהדבר
 תלוי בבכורה ומתת אלהים היא א"כ אין לו אלא שכר טרחו
 דכסי שגם בחכמת הרפואה צריך שיהיה לב חכם כדי ללמוד
 הרפואה מ"מ בחכמה בלתי למוד הרפואה לא יוכל לרפואת
 כלום משא"כ בענין הגבור דגם בלתי היות מלומד מלחמה
 יפה כחו לערוך מלחמה וימחץ מתנים קמיו כמו ארוכנו דוד
 שהגם שלא קדמה לו ידיע' תחב"לו מלחמת הכסאת הארי ואת
 שדוכ וכיון שאין הבכורה מן הדברים אשר כיד האדם להשי'
 שלימותה אלא מן השמים היא באה מש"ה אין לו אלא שכר
 טרחו ולפי זה עכ"ל דאיש' ללהכרוו כסכרת הרב ט"ו א"כ
 זה שנדר לתת לאיש אשר יכנו הוא שכר הטורח ושעם הדבר
 כי טורח גדול הוא . ובאומרו הראיתם כי לתרף את ישראל
 הוא עולה כלו' כיון דנשאו לכו לכך נריך טורח וגבור' אנשים
 הרבה העומ' לנגדו והוא שפר טורחו כמובן או כלך לדרך זה
 שרשאי ליקח שכר ההצל' והכרוו ס"ל כפי' הרב הלבו' בדברי
 הרמב"ן דשנייא הסיא דאכירה דאין החיוב מוטל אלא על
 מי שראה אותה תחלה ולא על מי שירדע שאכר לפ' אכירה
 פ' משא"כ ברפואה שכל רופא שירדע שיש חולה ישר' והוא
 חסוכן חיוב' רמיא עליה לילך לרפואתו וא"כ דון מינה ואוקמי
 באתרין רפאי' אשר יכח את הפלשתי יוכל ליקח כל מה
 שנדרו לתת הגם שיהיה שכר ההצלה דהא רמיא לחולה דכל
 רופא שירדע שיש חולה פ' חייב לילך לרפואתו ונס בפה כל
 גבור שירדע שידיו רב לו לערוך מלחמה ויש לו ידיעה בענין
 גלית חייב לנצח לקראתו באופן דחייב' זה רמיא אכ"ע ר"ל
 אכל גבורי לב וזהו כונת הכרוו במ"ש הראיתם וכו' כי לתרף
 את ישראל עולה ויש מצוה להכותו דה"א בלא סכנה בודאי
 לפחות לא' מישראל כדכתי' אעפ"י והיה האיש אשר יכנו
 יעשרנו וכו' כלומר כיון שהיה מצוה דרמיא אכ"ע ואע"ב
 שהכדר הוא יותר הרבה משכר טרחו כדן הרופא שהתנה
 וכדברי הרמב"ן א"כ אפשר לפרש בבונת דברי הכרוו פי'
 שניסו והוא בהקדים שלא כתב הרמב"ן שמוס לרפואת
 בחנם ובאו ע"ה המחלוקת אלא בחולי שיש בו סכנה וכדאמר
 מקרא דכתיב לא תעמוד על דם רעך והשכותו דהיינו
 שיש בו סכנה אבל באופן שם סכנה אלא שיש צער לפי שיש
 ואם לא ירפא הולך ומצטע' ומיס' גיזים ואין שם סכנה לא שם
 רפא ירפא ירויח שלא יצטער כדנוד זה לא מחייב לרפואת
 בחנם ויכול לישול שכרו משלם כל מה שמתנה כיון דסוף
 סוף חכמה היא ומכמתו מדר לו . ואל זה כיון באומרו
 הראיתם וכו' בילתרף את ישראל עולה כלו' כיון שלתרף
 את

זהו האיש אשר וגו' וכדלעיל הו' כדבר הו' לאמר כלו' כמות האשה אומר שאין בו סכנה אך הו' כמות הכרוו וכמ"ע לעיל דכחולו שאין בו סכנה אלא שמנילו מן הצער נוטל שכרו משלם כיון דסוף סוף חכמתו מבר לו ואמטו להכיבה יעשה לאיש אשר יכנו כיון דכהא' אין חיוב מוטל עליו וסוף כל סוף לא דבר רק להרוב את גבור כוה דלא גרע מרפואת חולי שאין בו סכנה ומצער :

א"ע ויסובל מול אחר ויאמר כדבר הזה הכוונ' שהמלך דוד חשש דשריון איכא למיחש שמה' אין הכל מודים שכך היתה כוונת הכרוו ואולי אמור יאמרו שהכוונה כפי' הר"כ הלבושים דכתיבנא ואעיקרא דדינא במחלוקת היא שמויה לפיכך חש לה מסובאל מול ויאמר ברבר הו' כלו' כדברו הראשון אשר שאל ושייכוהו העם דבר כדבר הראשון כלו' כדבר הראשון שהשייכוהו כדבר הזה לאמר דהיינו הפי' הנ' כך השייכוהו ממול האחר :

וזהו כוונת דוד באומרו אל שאול אל יפול לב אדם עליו עבדך ילך ונלחם עם הפלשתי הו' כלו' שאין כוה סכנה וכוונתו כדי לראות אם המלך שאול ס"ל כפי' השלישי שכתבנו שכן כוונת הכרוו דלפי' זה דינא הוא שיטול כל מה שגדלו וכדכתיבנא לעיל וזהו מה שהשייכוהו שאול לא תוכל וכו' להלחם עמו כי כעבר אתה והוא איש מלחמה מנעורו כלומר יחא שאין שם סכנה אבל הו' אתה נער והוא איש מלחמה לא תוכל להלחם עמו והשייכוהו דוד רועה הו' עבדך וגו' :

א"ו כאמר בהקדים ההיא דברשו' כפי' חוקת הכתים דף מ' אמר רב יהודה האי מתנתא טמירתא לא מנבי' בה סיכוי דמי מתנתא טמירתא אחר רב יוסף דא"ל לשרי זילו איטתרו וכתבו ליה ואיכא דאמר ליה וכו' אמר רבא והו' מודעא לחכירתא אחר רב פפא שא דרבא לאו כפי' איתמר אלא מכללא איתמר דהו' גברא דאול לקרואיה איתתא אחרת ליה אי כתבת לי כולהו נכסך הוינא לך ואי לאו לא הוינא לך אול כתביה ליה לכולהו נכסי אתא ביה קשישא אלו והו' גברא מה תהו עליה א"ל לשרי זילו איטתרו בעבר ימינא וכתבו ליה אתו לקמיה דרבא א"ל לא מר קנה ולא מר קנה האן דחזא סבר משום דהו' מודעא לחכירתא ולא הו' התם מוכחא מילתא דמחמת אונסא הו' דכתב ליה אבל הכא מר ביחא ליה דליקני ומר לא ביחא ליה דליקני ע"כ וכתב הר"י וזהו זל כשיטה כו' אשר לו למסכת בתרא וזל ולא הו' התם מוכחא מילתא דמחמת אונסא הו' דכתב ליה לאו למימרא דאול לאו מתנתא טמירתא דקדמא ליה נמי לא קנתה משום דמוכחא מילתא דמחמת אונסא הו' דכתב ליה שהרי אין כאן שום אונס דמאן אמר ליה ליתן מתנה זו וכיון שלא מר מודעא ודאי יש לנו לומר שנתנה ליתן לה כדי שתנשא לו אלא ה"ק התם הו' דהו' מתנה טמירתא מודעא לחכירתא כיון שלא הו' מתנה ליתן לה מתנה זו אלא מחמת שאמרה לא תנשא לו וכו' וכתב ת"ט לכנו תחלה מוכחא מילתא דמחמת אונסא הו' דכתב ליה וכו' ע"ש עכ"ל :

עוד נקדים מ"ש הריב"ש ז"ל בתשו' בס' תפ"כ הביא דבריו מוהר"ש ז"ל בקונטרס המודעא והאונס בדף יז ע"א וז"ל וז"ל להריב"ז דהבן קודם שכתב הנט שיכול לבטלו ואפי' בלא אונס והא' דאמר ח"ה מודעא דמאי אי דבטא ומתנתא גלו מילתא בעלמא הו' דמחמת דבעינן בתודעא דבטא שיהא אונס אלא דלא בעינן דירעי ביה באונסיה דגלו מילתא בעלמא הו' ומחמתא ליה דאניס הא אם ידענו בבירור שאינו אונס או שהוא מודעא אין זו מודעא איכא לתרומי וכו' הרי שכתב כל דברי הרמב"ם

את ישראל אין כאן סכנה דזכותא דרבוט ודרקתא אשר חיר' יכולה הו' שתנן וכתנו' ח' ביר כל אדם אשר יקו' להלחם עמו ולפיכך הו' האיש אשר יכנו יעשרנו וכו' ברין הוא שיטול שכרו משלם כיון שאין כאן שום סכנה צער' בעלמ' מקול מחרף ומגדף את ישראל ואף' שסוף כל סוף אין שם סכנה אבל מ"מ לא גרע משכר רפואת חולי שאין בו סכנה שמנילו מן הצער דמחמה מבר לו גם פה לאו מלתא ווטרי היא להכות להפלשתי הו' אשר כגובה ארום גבהו וברין הו' שיטול שכרו. הראת לדעת שיש להון במשמעות דכהו' הכרוו שלשה פירושים ואדונינו דוד לו ידע הכ' פירושים שהם לפי סברת הטו' והרב הלבוש ששני פירושים רב המרחק ביניהם אבל הפירוט הנ' לא דן בדרכי הכרוו מחמת שראש את ישראל ואמטו להכי' לשאלו' הנניע מה יעשה לאיש אשר יכה את הפלשתי וכו' מה יעשה וכו' כלו' מה ראוי לעשות לו לאיש אשר יכה את הפלשתי והסיר חרפ' אם הראוי לו הו' דאמר הכרוו דוקא ולא עוד שזהו הראוי לו כשכרו משלם ורמ"ל שיכל' ליקח ב"כ שכר השללה עצמה כנו' או שאכתו עדיין היה ראוי לעשות לו יותר מזה אלא דכיון דאיכא מצות לא מני' לעשות בשכר שלם ואין זה אלא שכר הטורח לכד דשרי כדכתי' ומשום דאף' אם יהיה כונת הכרוו כסברת הרב הלבוש להא' השייכוהו מצוה דמחמת אונס' ויכול לטול שכרו משלם כדכתיבנא מ"מ אעיקרא דדינא דהרמב"ן במחלוקת היא שמויה כמ"ע הו' ז"ל דלא דאף' במחמת דמחמת אונס' אפי' שהתנה אין לו אלא שכר טרחו לכד ולפיכך שפתי ברין שאול ישאלו מה יעשה לאיש וגו' כלו' אם הכונה היתה דוקא כסברת הטו' דלפי' הפי' הלוה זה שגדלו הכרוו היינו שכר טרחו והו' שאול מה יעשה לאיש וכו' כלומר מה הו' שגדלו הכרוו יעשרנו וגו' שכר טרחו או שכרו משלם דאלו שכרו משלם במחלוקת שנוי עיקר דינא דהרמב"ן אבב ממון אוקמי המונא הו' ומני' המוחזק למימר קול' אבל אי כונת הכרוו כפירוט הר"כ ס"ד ואין זה אלא שכר הטורח ביחא דאפי' דהו' דבר מצוה נוטל שכר הטורח לכ"ע :

א"ע כי מי הפלשתי וגו' הכונה בהקדים מ"ש שרבינו הגדול בס' כנ"ה כח"ה מ' ס' תכ"ו משם רדכ"ן שכתב בח"כ ז"ל ואפי' לסברת ההנהגות אם הם נוטה אל הודאי ואפי' ס' מוכרע אינו חייב להכניס עצמו בסכנה אלא דוקא בס' שאינו מוכרח נוטה ל' ההצלה והו' לא יסת' כ' ז"ל כי מי הפלשתי וכו' כלומר וח"ת מה' זו שאלה מה יעשה וכו' אם הו' שכר הטורח או לא אין אנו צריכים כוה שהרי לפי זה שכתב מוהר"ב דכ"ס שקול אינו חייב להכני' עצמו וכאן דגלית גבור ואיש מלחמה מנעוריו קדם שלא יהיה אלא ס' שקול אין לך חיוב כוה וכיון שאתה מכניס עצמך בסכנה יותר ממה שאתה חייב אפי' שיהיה שכר ההצלה שפיר יש להם ליתן לך שכר משלם יען שמת' נפשך בכפיך לז"ל כי מי הערל הפלשתי וגו' כי חרף מערכות אלהים חיים כלו' אין בו סכנה וכלא חשיבי לפני' תישיבא עליהם בי מי הפלשתי הערל הו' שהרי הו' גבר קטילא מאחר אשר חרף מערכו' אלהים חיים וכו' ש המפרשים ז"ל שהרי הו' כאלו הו' חרף עשהו ומערכותיו כי ישראל הם צבאות' ומעשה מה טוב מתוכת העם כאמרם אליו כדבר הזה לאמר כה יעשה וכו' כלו' אתה לא דנת כפירוש דברי הכרוו אלא ב' פירושים לכד אבל יש פי' שלישי והו' הפי' הנ' אשר כתבנו לעיל שהוכחו לומר הראיתם וגו' כי לחרף את ישראל עולה כלו' כיון שלחרף את ישראל עולה שהם צבאות' והו' האיש אשר יכנו יעשרנו המלך וכו' כלו' כיון שלחרף את ישראל עולה אין שם סכנה ולפיכך כיון דהו' כחולה שאין בו סכנה

אל שאם ירענו ככינו' שאינו אנוס הגש כשר עכ"ל :
עוד בקדים מ"ט מוהר"ם שם דף כ"ב ע"ב ע"ן עליו
 שהביא כל דרכיו האחרונים וכתב וזל והעולה
 לענין ריבא דתלמוד ויהיב לז' הוי מתנה דרוק כשהאונס כבוף
 המתנה אבל אם האונס ברבר וכדי להכיל מן האונס מותן
 מתנה ו המתנה קיימת כל זמן שלא חסר מודעא אבל
 חסר מודעא אף באונס גרוב כזה שהאונס ברבר חסר
 המתנה בטלה דאף למ"ד דאינו מועיל מודעא לבטל המתנה
 בלא מענת אונס מ"ט אונס קנת מספיק להחשיב המודעא
 עכ"ל :

מענה

נכאל המכוון ורשע מילין אומר דלפי הנראה
 כל האמו' כפרש"ט מתן מתנה וכבר כתב המכ"ט זל
 ח"כ סי' קצ"ב דטול פ' או ככסים אלו לפלוני או בית פ' לפ'
 או יהיו כולו לשון מתנה עכ"ל ולא מדין חוב כאשר דבר
 מלך ודתנו במצוה דרכי היתק' ואין לו שכר והיה כהני' כדבר
 האמור יבא לכלל יישוב דרכי המלך וכן קודם נקדים מ"ט
 זוהרזוט זל כדרשותיו כפ' שופטים בכונת דכתוב מה
 יעשה לאיש וכו' שהכונה כי דרוק באמונתו דבר גדול ריבך
 כי שמע את השמועה לאמר כי ורבו מאד מוהר ומתן לאיש
 אשר יבנו כהנחה שבבורה גדולה ואומן לב הוא לשום נפשו
 בפניו וזל ובלחם בפלשתי הוה ואין הדבר כן כי נקל זאת
 לכל אשר ידברו לבו לקרבה אל המלאכה כאשר כל הקרב א'
 מול פני המלחמה החזקה צריך לשום לב דרכים להגין על
 עצמו ע"י מנן וניקה וללמד את ידיו למלחמה לורו עצמו בכליו
 זיין אמנם זה בטוח אם מדרו בזכות יש להציל מרפ' מעליו
 וגם חיר האויב סמוך לכולו יורא כי כפגעו בו ימיתנו לא
 בחרב ולא בחנית כי סר צלו מעליו אחר אשר חרף מערכות
 אלהים חיים וזה אומר מה יעשה לאיש בלו' נקל זאת לאיש
 אשר יבנה את הפלשתי הלו כי הוא ילך בטח בזכות המצוה
 להסיר חרפה מעל ישראל ושלוחי מצוה אינן כיווקין לעולם
 ועוד כי מי הפלשתי הערל הוה מה כמו מה נכורתו אין אני
 צריך לכליו ויין כי חרבו תבא בלבו כי חרף מערכות אלהים
 חיים וכו' ע"ש :

מענה

נכאל המכוון כי הנס ארזינו רור חשש שאל
 כראות שאלו את הפלשתי ארבעי' יום השכם
 וסערב ואין איש עומד לנגדו בעלה על דעתו לירוד נדרים
 להאיש אשר יבנו באופן שמתמת אנוס הוא שמורד וה"כ
 שהאיש אשר יבנו יעשרנו המלך עושר גדול ואת בית אביו
 יעשה חפשי בישראל רק את זה ר"ל ליתן את בתו להאיש
 אשר יבנו שלא יתן מועת' כי לא יעלה על לב איש שיתחיי'
 המלך לתת את בתו לאיש אשר יבנו אף שלא יהיה ראוי
 להיות חתן מלך כי אפשר כי המכ' אותו יהיה עבד או חמור
 או חולה או מוכה שחין וכיוצא וכמתמר ח"ל שאלו שלא
 כהונן ומתמת זה חשש המלך רור שאל קודם אשר נרד שאו'
 לתת את בתו להאיש אשר יבנה את הפלשתי נתן את בתו
 לאיש אשר ראו להיות חתן המלך בתורת מתנה טמירתא
 וכדעתו היה שכיין שוה לענין מתנה חשיב אונס וגם יש
 מתנה טמירתא דגם שאל' כיתנכה בתורת מתנה בליה
 ומפורסמת אינה כלום דהא מתנה טמירתא הויא מודעא
 לחכרתא היכא דאיכא גר אונס ואפי' אונס גרוב ולחית
 כי יר איהו שאל עשה שאלו כדבר האמור בלחיתו ועשותו
 לדבר את העם בדבר הוה שבוה אף שפעל ועשה מתנה
 טמירתא לא הויא מודעא לחכירתה מטעמא דכדכתבנו
 שצריך שיהא קנת אונס ומתנה טמירתא כי היכי דליתו
 מודעא לחכירתה אבל כשאין עס אונס כלל אלא מתנה
 טמירתא לבד לא הויא מודעא לחכירתה והמפורסמת היא

הציקרו וחסו שאמר מה יעשה לאיש וכו' ע"ר שכתבנו משם
 הרב מוהרזוט זל פי' נקל הוא להכות את הפלשתי הלוה
 ומצוה ריבוי מוהר ומתן שהרי נכון לכו בטוח האיש העולה
 שהוא שליח מצוה להסיר חרפה מעל ישראל ושלוחי מצו' אינן
 בווקין ומצד הפלשתי חסו כמו ומה נכורתו מאמר שחרף
 מערכות אלהים חיים וכדאי שאין ה' איש צריך לכליו ויין וכל'
 דכרי רור הללו היו להוסי' מלב המלך והעם שסכוריהו שיהיה
 אונס וכא רור וא"ל שאין כאן שום אונס מטעמא דכל האונס
 אינו אלא משום שלא היה איש עומד להלחם עם הפלשתי
 ואלו לא היה מורד כל מה שגדר אפשר לא היו יוצאין אבל
 כיון שכבר איש יבא לנגדו ואומר שאינו מן הראוי ליתן לו
 מתנה מרובה כזאת א"כ אין כאן אונס ואפי' אם עשה
 מתנה טמירתא לא הויא מודעא לחכירתה ולהוציא כל זה
 בא רור ואולם עם בני ישראל הכינו כונת רור וכאח תשובת'
 כדבר הוה לאמר מה יעשה וכו' כלו' כדבר הוה שאתם
 דובר שהמתנה היא מרובה ואין אתה צריך לכל זה כדבר
 הוה לאמר למלך שהוא בעל המתנה רק יעשה לאיש אשר
 יבנו כהכרת שאפי' אם היה מקרמת רנא מתנה טמירתא
 לא הויא מודעא לחכירתא וכדכתו' :

א"ע

ויסוב וגו' הכונה בהקדים פלוגתא דרכותא
 בפירושא דהיה מימרא דפ' ק"ה אחרי כהרדעי
 וכו' דמתנתא גמטא לא בעיין אלא גלוי מלתא בעלתא
 לפי' רובא דרכותא ובכללם הטור כח' ס' ר"ה ס' ב'
 וע"ש בב"ה אפי' אם אינו אנוס כיון שאמר שאינו מתן
 מדעתו אין המתנה כלום ולפי' שכת' דקאמר דהימנין
 ליה דמתנתא ודאי אנוס הוא אפי' דלא ירעינן באונסיה
 לרדיה חס מרע אפי' דלא היה אנוס המתנה קיימת מעתה
 זל ויסוב וכו' שחשש שכל זה שכתבנו מיחא למאן הסבירא
 ליה כפי' רש"ט אבל לסכרת רוב הפוסקים דס"ל דאף
 דאינו אנוס היכא דמסר מודעא אין המתנה קיימת כיון
 שאמר שאינו מתן מדעתו מאי איכא למתור כי תי וישענו
 זה והלא אכתי אפשר דמסר מודעא ואפי' שאין כאן עכשו
 אונס כיון שמסר מודעא למ"ד אין המתנה קיימת לפיכך
 סלך אל מול אחר ויאמר כדבר הוה כלו' כמו שדבר עם
 האחרים כך דבר עם אלו לראות אם כך ס"ל לכל ישראל כפי'
 רש"ט ויש' יבוסו העם דבר כדבר הראשון בלו' אמנו שדברנו
 הראשונים והשיבוהו כדבר הוה נאמר דכיון שאין כאן אונס
 מה יעשה לאיש אם אמור ואמרו כן לפני המלך כן השיבוהו
 אלו והוה כונת ושמעו הדברים אשר דבר דוד ויגידו לפני
 שאל ויקחהו כלו' שמעו והבינו כי כל כונת דוד כדי שיגידו
 זה לפני שאל ולפיכך ויגידו לפני שאל וכו' והוא כונת רור
 באמרו אל שאל ויאמר רור אל שאלו אל יפול לב אדם עליו
 עבדך ילך וכלם עם הפלשתי הוה כלו' ע"ד שכתב הר"ב
 בלי יקר שההליכה היתה בכלל ולמה יצאת אס לא להודיע
 שההליכה לבד יעשה עבדך ילך וכלם מי שהוא רני' להלחם
 ה' איש מלחמה שלא אחר עבדך ילך וילחם וגם לא אחר
 עם הפלשתי אלא הוה והכוונה לו שכאשר עבדך ילך הערל
 כבר יהיה נלחם וועוס ה' יתברך יען שהוא הפלשתי הוה
 ר"ל שחירף מערכות אלהים חיים והרי הוא כלא יעבר וכוטל
 מן העולם ודכרי פי' חכם שם רמו ומורה מקום בדרכים
 הללו שאין ראוי לתת מתנה וכוכב ע"ד שאל מה יעשה
 וכו' שכתבנו לעיל רמו רמו לו ועו' אחר שאל לרור לך וס'
 יהיה עמך כלומר לך על פי התנאי הראשון אשר יבא מפני
 לתת לאיש אשר יבנה את הפלשתי בה יעשה וכדבר
 האמור :

א"ו

כאמר באופן אחר וכמתין מילת לאמר מה יעשה
 שהרי מילת לאמר מותרת והכונה בהקדים מ"ט
 הרב

היה השרא"ם ז"ל בתשו' סי' קכ"ב על מצעם שהיה בראובן
 שנתחייב וטעמו נצמו לפרוע לכל מי שילוח לשמעון כך
 אלפים כדון ערב פרען וכל מחלוקת בעירנו אינו שבו
 כיון שלא טעבר עצמו לאיש ידוע ופסקו גדולי עירנו ז"ל
 ואני בתוכם דוראי וכול לשעבר עצמו בסתם לכל איז' שיהי'
 (וראיה לזה מו"ם ה"ג כפ' בט פשוט עלה דהיא דאיתמ'
 התם ההוא שטרא וכו' דקאמר ביה אני פ' לויית' מתוך מנה
 פ"ט ועוד ראה ברורה מתשו' השרא"ם כלל ס' חוכו') :

והן

אמת שגדול אחד מהמיוחדים שבעירנו פסק
 שאינו משתעבר כיון שלא צוה ולא ביאר שום אדם
 מההיא דאמרין בר"פ המדיר והביאו הטור בר"ד סי' רכ"ז
 דמותר לומר כל הון לפלוני אינו מפסיד אבל אסור לומר כל
 השומע קולי יזון לפלוני דכיון שהוא לשון ציווי הו' כשלוחו
 ולרשכ"ס ז"ל אפי' שאינו לשון ציווי אסור אלא א"כ אמר בלשון
 חכים וכו' הרי דכיון דליכא לשון צווי למר או לשון יחיד למר
 לא מתחייב ולהכי אינו אסור א"כ הכא כנ"ד דליכא לא
 חיוב ולא לשון יחיד לא מתחייב ע"כ וכראה ודאי דאין מוכח
 ראוה דע"כ לא קאמרין הכי אלא דקאמר אינו מפסיד אבל
 אי קאמר אני משתעבר או נותחייב פשיטא דבכל בוכ' אסור
 שהרי משועבר הוא לפרוע וכ"ת אכתי הא חייב דכשאמר
 בלשון צווי למר ובלשון יחיד למר הו' משתעבר א"כ משמע
 דלישכא דאינו מפסיד הו' לישכא דחייבא ופרוע וחזי דכשלוחו
 אמרו בלשון צווי או בלשון יחיד לא משתעבר משמ' דאע"ג
 דלישכא דאשתעבדי הו' כיון דלא אמרו בלשון צווי או בלשון
 יחיד לא מהכי א"כ הכא נמי כימא במשתעבר או במתחייב
 ז"ל דשאני התם דמשמע דעושה שליח הו' וכיון שכן בעי'
 צווי או יחיד וכדרייק לישכא דקאמר רשכ"ס אינו תיחד שום
 אדם להיות שלוחו וכן דייק לישכא דקאמר הטור דכיון שהוא
 לשון צווי הו' כשלוחו ולהכי הו' דכשאינו בלשון צווי או בלשון
 יחיד לא חייקי שליח אבל כאני משתעבר פשיטא דאע"ג
 שיהיה בלשון רבים ואם שלא יהיה לשון צווי במתחייב ע"ש
 עכ"ל :

זהנה

כי כן כיון כוונת הכתובים כי הנה דברי
 הכרוז אלו הן הם ממש כדון הלזה של הרב
 מוהרא"ם ז"ל שהרי אין כאן לא לשון צווי ולא לשון יחי' באופן
 שכן לסברת הטור ובין לסברת רשכ"ס אין כאן מקום חיוב
 שיתחייב המלך שהרי זה דומה לאומר כל הון אינו מפסיד
 ולפי מאי דפסק הרב שהביא הרב מוהרא"ם דאינו מתחייב
 דדמי לאומר כל הון אינו מפסיד לפי זה פטור ולפיכך בא
 דוד כדי שלא יוכל לטעון זה וקאמר אל האנשים העומדים
 עמו לאמר מה יעשה וכו' הכוונה שיאמר הכרוז זה שמדר
 ליתן כיחוד אל האיש אשר יבא ויאמר אני אלך להכות את
 הפלשתי אשר בזה אין שום טענה לומר דומה לאומר כל
 הון אינו מפסיד וקרא ה"ק ויאמר דוד אל האנשים וכו' לאת'
 מה יעשה כלו' שיאמרו מה יעשה דהיינו זה שגדרו לתת זה
 יאמרו לאיש אשר יבא את הפלשתי הו' והסיר חרפה מעל
 ישראל כלו' לאיש שיאמר שהוא רוצה להכותו אשר בזה אין
 שום טענה אי מתחייב או לא כדון האומר כל הון אינו
 מפסיד ואולם בחר דוד בזה והיה די שיאמרו בלשון צווי משו'
 דלא רצה ליכנס במשפט הלשון מהו לשון צווי ומה אינו לשון
 צווי אלא שיאמר כמו שהיה אומר בתחלה אלא שיאמר כן
 לאיש אשר יאמר שהוא מכה אותו כדי שלא יהיה מקו' פטור
 דין דברים וטמא האיש אשר יוכל להיות נאור בבכורה
 נכחת לשלם עם הפלשתי ישיב אחור ימינו שמה אחרי
 הכוונה לא יטול מאומה בידו כי מי הפלשתי וכו' כותן טעם
 לדבריו כלו' שמה תאמר כאן שהוא ענין גדול להכות נכור
 בזה בוראי שלא יבא המלך בשום טענה שהרי לאיש הלוח

אשר יבא את הפלשתי נכור כזה לו באה להמת חתן המלך
 זה אינו שהרי מי הפלשתי הערל בלומר הרי הוא נכור
 קטילא כי תמילא יפול תאחר אשר חרף מערכות א להים
 חיים וכמ"ש המפרשים ועז' באה התשובה כדבר הזה לאמר
 כה יעשה לאיש אשר יבא כלו' כדבר הזה שאמר הכרוז
 דהיינו כמו האומר כל הון אינו מפסיד דאינו לא לשון צווי
 ולא לשון יחיד אמירה יפה היה כדבר הזה לאמר ואינו צריך
 שיאמר כן לאיש אשר יאמר כי הוא יכה וטעמא דכשלוחו
 באומר כל הון אינו מפסיד מ"ה אינו מתחייב משום דלא
 אמר אלא אינו מפסיד וכמו שחילק מוהרא"ם משא"כ
 במתחייב ואומר כל מי שילוח לשמעון כך וכך אני מתחייב
 לפרוע ודאי חייב ולא מצי למיטען כלום ז"ל בה יעשה לאיש
 אשר יבא כלו' אין זה דומה לאומר כל הון אינו מפסיד דהא
 כאן מתחייב לעשות כזאת לאיש אשר יבא (ואולם עכ"ל
 עדיין חשש דוד שמה וכל הצע"ר לחלוק בסברת הרב
 שהביאו הרב מוהרא"ם שרצה לדמות כדון זה להשיא רכל
 הון ולא חילק חילוק זה לפיכך הרבה לחקור ולדרוש ויסוכ' ל
 מול אחר כלו' שמה איכא מאן דס"ל כסברת הרב הנו' שלא
 חילק ויאמר כדבר הזה כלו' כמו שאמר להראשונים ושיכוח'
 העם דבר כדבר הראשון כלו' כמו החילוק שחילקו הראשונים
 וכלו' דכן הו' עיקר ההלכה כחילוק זה דאינו דומה לאומר
 כל הון אינו מפסיד וכדבר האומר :

ואל

זה בא שאל באומא אל דוד לך זה יהיה עמך דל'
 דמה חסר המקרא לומר ויאמר ה' אשר הצילני
 מיד הארי ומיד הרוב הו' יצילני מיד הפלשתי הזה ויאמר
 שאל אל דוד לך זה יהיה עמך אלא בא למלאות רצונו כדי
 שילך מובטח בלי שום ספק שבהכותו את הפלשתי שלש אלה
 ינתנו לו ולז"ל לך דהיינו לשון צווי דבהא כ"ע מודו דאפי' בכל
 הון אי אמר בלשון צווי השומע בקולי יזון לפלוני מתחייב
 דבהא אפי' הרב שהביא מוהרא"ם שרצה לדמות כדון זה
 להשיא רכל הון אינו ומודה דבאומר בלשון צווי מתחייב
 כ"ש הכא שהוא לשון צווי וליחיד ודוק על כוונת איש צדיק
 תמים היו לו חתש בנות שלש כשואו' אחת לת' חושבים לשני
 אנשים סוחרים ושתי בנות קטנות היו מאשה אחרת וכשעת
 מיתה צוה בלשון הזה והכ' חנויות הנו' ישאו בהם שני חתמי
 שהם סוחרים ובהם יהיו הק"ק טוראליים ונסתפקו בדבריו
 אם יש בכלל הלשון אף חתנים הבאים אח"כ שיקחו בנותיו
 אודוקא חתניו אלו הנשואים עתה לבנותיו :

ואולם

כדי להכין תשובת העם דבר כדבר הראשון
 נקדים מ"ש מוהרז"מ בתשו' ה"כ חת"ת
 סי' כ"ב שנשאל על כדון דומה לכדון מוהרא"ם וכתב דלמ"ד
 אין ברירה אינו כלום והביא ההיא דתנן בפ' מי שהיה טמא
 האומר הריני שוחט את הפסח על מני' שיעלה תפס ראשון
 לירושלים כיון שהכנים ראשו ודוכו זכה בחלקו ומזכה אחיו
 עמו ואמרין בגמ' אלמא יש ברירה ומסיק ר' יוחנן דברי
 לזרון עבד ועל כולן הו' דשחט משמ' שאם לא היה שוחט על
 כולם אלא על אותו שיעלה ראשון למאן דלית ליה ברירה ל'
 היה זוכה והא איפסיק הלכתא בסוף מס' ביצה דכדאורייתא
 אין ברירה וכו' ואי קאי מההיא דאמרין בפ' דביטול
 דף י"ב ע"ב גבי מעמד ג' אמר שחאל משמיה דלוי מלוה ל'
 בידך תהלו לו לפ' במעמד שלשתן קנה וטעמא מאי אמר
 אמיתר נעשה באומר לו בשעת מתן מעות טעברכא לך
 לדיך ולכל דאתו מחמתך ופרש"י משעברכא מהשתא לכל
 מאן דאתי מחמתך הילכ' כי א"ל תנחו לפלוני איבלאי מלתא
 דמשעת מתן מעות אישתעבר ליה נעשה באומר לו
 אישתעברכא לך ולכל דאתי מחמתך והרי אותו האיש לא
 היה מבורר בשעת השעבוד ויכתיב משתעבר ליה הא ל"ק
 דהתם

והנה קודם בוא אל כונתו בכאר בקיבור כוללת פסוקי יפתח כוונתו ענין יפתח באומרו והיה כינא אשר יצא מדלתי ביתי לקראתי רוממה להיה דכתיב לאיו שתצא מן הפתח תחלה ראין ברירה ויפתח בא לשתור זה כדו שלא כאחר אין ברירה מי יצא תחלה מדלתי ביתו והיה הוא פטור ועטיר מלקיים את דברו ורוק כי קינר :

ואגב נכאר מאי דגרסי' בהם תעצות א"ר שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן שלשה שאלו שלא כהונן לשנים השיבום כהונן ולאחר השיבוהו שלא כהונן ולן הם אליעזר עבד אברם ושאלו בן קיש ויפתח הגלעדי וכו' ע"ש ורקיק הרב המוסמך ס' כסף מווקק בפ' מי שרה וכתב דאם כולם שאלו שלא כהונן למה השיב את שני' כהונן וליפתח שלא כהונן כי משפט ה' אחת צדקו יחידו והשיב כתיבת טעם לשבח וזל והטעם שהשיבו לשני' כהונן ולא לפתח אפשר לע"ד שהשנים סיתה שאלתם כדבר הווב וכיון שהיוווב הוא מהקב"ה ולא נכור ליצחק בת זוב חגרת וסומא לכך השיבוהו כהונן שהחזירו לו בת זובו וכן לכתו של שאלו לא סיה כן זובע עבד או ממור כי לסי' מושיב יחידים טעם הממורים ביתם ולכך סיתה תשו' כהונן אכל' שאלת יפתח לא סיה שום דבר מנכר כדו השיבו לו כהונן לכך השיבו לו שלא כהונן ע"ש עכ"ל :

והנה כי בן אפי' זה איפשר ליתן טעם לשאלו שאלו שלא כהונן שאמר כיון שהווב מהקב"ה הוא ודבר הלום להרוב את גלית לא דבר רק הוא שהיה הוא כבוד כל קהל עדת ישראל א"כ בוראי בוכות זה שהוא זכות דרכים הקב"ה יזדמן לי בן זוגי שהרי כבר הוא גבור מהות ואפשר שהוא זכות הקדמת הכתוב הראיתם האיש הזה העולה כילחרף את ישראל עולה והיה האיש וכו' זאת בתו ותן לו כל' הראיתם שהוא כבורו של ישראל שהרי לחרף וכו' וא"כ יפה כח המלך לומר וסיה וכו' זאת בתו יתן לו רכיון שהוא כבוד גדול לישראל יהיה דוקא כן זובו מאמר שכותפי לשמים ואולם השיבוהו כהונן מטעם הרב זל :

דרוש ג

ועתה הכרעה הזאת אשר הביא שפתך לארוננו ונתנה לנערים המתהלכים ברבלי ארוננו שאי נא לפעם אחתך כי עשה יעשה ה' לארוננו בית נאמן כן מלחמות ס' ארוננו נלחם זרעה לא תמצא כך מומיך ויקם אדם לררפק ולבקש את נפשך ויהיה נפש ארוננו צדור בצדו הקיים את ה' אלהיך ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע והיה כי יעשה ה' לארוננו ככל אשר דבר את הטוב עליך וכו' לנגיד על ישראל ולא תהיה זאת לך לפוקס ולמכשול לב לארוננו ולשפך דם חכם ולהשיע ארוננו לו והטוב ה' לארוננו וזכרת את אחתך ע"כ :

ואיבא למירק אמאי קרי ליה פשע אחר הכאת הכרעה מן בתי דקודם לכן קריא ליה עון כדכתיב ותאמר כי ארוננו העון ותו מה נתינת טעם הוא במאמרה כי עשה יעשה וכו' דכ"ע ידעי וגם אמאי הוצרכ' לתת טעם כי מלחמות ה' וכו' וערה וכו' ותו מה שייכות יש במאמרה ויקם אדם לררפק ולבקש וכו' וגם אומרה והיתה נפש ארוננו צדור וגו' את ה' אלהיך וכו' גם אומרה וסיה כי יעשה ה' לארוננו את הטובה וכו' וכו' לנגיד וכו' יש לרקק כי מה צורך בעשיה הזאת שכתב אמורה לנעילי וגם וכו' לנגיד הוא מיותר כי כבר תשוח מלך ע"י שמואל: גם אומרה ולא תהיה זאת דמשמע דאיבא אחריתי

דעתם מתוך שנתעבד לראשון שהוא מכורר שצפור גמור יכול הוא להשתעבד לכל הבאים מחמו דשלומו וכיוצא בו הוא א"כ ע"כ לא פליגי תנאי ראין ברירה או יש ברירה לא כי הויה דמי שיעלה ראשון דע"כ חר הוא שיעלה ראשון וכולם ישארו ולא יזכו וכיון שכן הוא הואיל וראשון זה אינו מוכרר לא זכה כה וככה"ג הוא כל הנכו מתניתא דמיתתי תלמודא כהא מלתא דברירה אכל הכא מעכשיו הוא משתעבד לכל העולם שיכול להיות שירשה את כל העולם כחוב זה כזה אחר זה ואין ברירתו של א' פוללת את השאר ככה"ג ודאי כ"ע מורו דיש ברירה ע"ש עכ"ל והנה בכאר ענין גלית שהתנה ואמר ברו לכם איש וירד אלי וכו' למי רומה להסי' דמשתעבדנא לך וכו' או להסי' דמי שיעלה מכם ראשון וכראה ברור דמיתא להסי' דמי שיעלה ראשון שהיה המכה אינו אלא אחד ראשון אכראשון שהרי כך סיו התנאים

ומעתה כבא אל המכוון כי הנה דוד רגם שאמרנו לו העם כחילוק מוהרא"ש ת"מ עדין לבו היה מהסס שאפשר שאין דדין בן חטמה ראין ברירה דכוס אף אם יהיה בלשון חיוב למ"ד אין ברירה אינו כלום ולפיכך ויסוב אל מול אחר כלום' אם יש מי שסבור היפך מזה בהאי דיקא וכוונן מוהר"מט או הלכה רווחת בישראל בחילוק הכ"ל וע"י באה התשובה דבר כדבר הראשון כלומר השיבוהו העם תשובה נצחת דהיינו תשו' מוהר"מט שחילק בין הויה דמשתעבדנא וכו' להסי' דמי שיעלה מכם ראשון דכיון שראשון זה אינו מוכרר אין כאן ברירה או ושיבוהו הנה דבר כל' וזהו שאמרנו לך כדבר הזה לאחר שניתן לואמר אינו כן שהרי דבר זה אינו דומה אלא כדבר הראשון כלומר כענין מי שאמר ראשון כמו הויה דמי שיעלה ראשון וכו' דכיון דאינו אלא מי שהוא ראשון דוקא אין ברירה אף כאן כיון דהכל תלוי באיש א' כפי התנאים אין ברירה וזהו כונת הפתוב ושמעו הדברים אשר דבר דוד ויגידו לשאלו כל' שמעו והכיניו כונת דבריו דוד שהיה מסופק לעיניו דיקא ושהדין עמו שהלכה כמותו ויגידו לשאלו ולפיכ' אמר לו שאלו באחרונה לך וה' ית' עמך כלומר עפ' התנאים הכתמים לך דהיינו שאני מצוה אותך כבידור שתלך אשר בזה אין שום ספק בין לרברי הרב שהביא מוהר"מט שרימה כ"ד להסי' דכל סון דהא והו' לשון זנוי וליחיד והוא כדור שאין זה טענת ראין ברירה :

וכתבנו כעס מוהר"מט ז' ראין קול דמלתא דאיתים בכריא איתים בש"מ ומילתא דליתים בכריא ליתים בש"מ והנרון שלפנינו חילו היה בכריא בקנין לא היה מועיל דלעולם סיבא דליתים דעת קונה בעיני דעת מקנה דמ"ה אמרי' כפ"ק דמניעא ראין קנין לקטן גבי מציהא ראין דעת אחרת מקנה אותו וכיון שכן למאן דלית לי' כרי' לא זכה כלל בשעת הקנין וכו' וכי סיכי ראין מקנין דבר שאינו מוכרר כך אין מקנין לאדם שאינו מוכרר וכו' והביא הויה דתנן כפ' מי שהיה טמא האומר הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים כיון שהכני' ראשו ורובו זכה בחלקו ומוכס אחיו עמו ואמרי' במ"ה אלמאי יש ברירה ומטיק ר' יוחנן דכדי לזרין עכידועל כולם הוא דישחט משמע שאם לא היה שוחט על כלם אלא על אותו שיעלה ראשון למאן דלית ליה ברירה לא היה זוכה והא איפסיקא הלכתא דבראורייתא אין ברירה ואע"ב דאיבא מואן דסבר במתא לחלק בין תולה ברעת עצמו לתולה ברעת אחרים הא שמתא דמתא כפ' כל הני קמי' כתוב לאיו שתצא מן הפתח תחילה ראין ברירה אע"פ רתולה כרעת אחרים הוא וכך הוא פסק הלכה וכו' עכ"ל :

הוא חסדו ורחמי וחסדו ורחמי וחסדו ורחמי
 וחסדו ורחמי וחסדו ורחמי וחסדו ורחמי
 וחסדו ורחמי וחסדו ורחמי וחסדו ורחמי
 וחסדו ורחמי וחסדו ורחמי וחסדו ורחמי

מחנה :

רלע"ד

יוכן בהקדים מ"ט מוסרזכר בה"מ סי' ט"א
 וזל ודקדק חכאן הרמ"ט מי שזכר חומר או
 ספינה למשא ידוע אין יכול לשנות למשא אחר אפילו אינו
 כבר חמו וכן המשכיר חומר אין יכול לדחות וליתן לו חומר
 אחר או ספינה אחרת וז"ל רודאי בעלמא יכול לשנות דמס
 לי יין זה שהתנה או אחר אלא שהנחה כאן מקום קפיד לומר
 ונחא וכן דעת ארזי אבי הר"ט עכ"ל וכתב מרן ז"ל כו'
 ז"ל ומ"ט ודקדק חכאן הרמ"ט וכו' כלומר מדחויין בטקלא
 נטריא אהאי ברעיתא דאמר ספינה וז"ל וזהו הוי קפידא
 ואינו יכול ליתן לו אחר למד הרמ"ט כן ומ"ט וז"ל וכו' כ"כ
 הרב המגיד בשם הרמב"ם והרמב"א ז"ל וז"ל והא דא"ל הפ
 לי חמרא לאו למימר דמעיקרא לא הניל שנוי ליה חמרא לא
 דהתם כיון דליבא קפידא במלתא מה לי הך חמרא מה לי
 אחרינא אבל כיון דטבע ויש לו ריוח בקפידא מצא מקום
 לתבוע תכאי עכ"ל גם בקדים מ"ט הרב שפי"ט ז"ל בסו'
 הנו אחילת יישוב דלא סנו ז"ל דטעמא משום דהוה ליה וס
 בהנה וזה אינו חסר ע"ט דכדאי בראה דס"ל דאף להו
 אם אירע ההיזק והפסידה כגון שכלו לבטים ולקחו גם את
 הכל טענתו לעולם עומדת דחומר זה קאמ' או משא ודלא
 מחל ליה משפס לטון התבאי אלא דהתמ"ט ס"ל דמתחלת
 המעשה חזי קפידא ראי לא תימא הכי מיחוי כאילו מחלו
 משפט לטון התבאי זה דקאמר במוכן תובקדים אותם
 שאמרי בפ"ק דף דף רבי חמנא בר פפא רמי בתי שרי
 לא מצאנוהו שגיא כח וכתוב גדול ארזינו ורב בתוכת יב
 ימיך ס' נדרו וכח ל"ק כאן בטעת הדון כאן בטעת
 מלחמה ופירש' לא מצאנוהו שיהיה שגיא כח בטעת הדון
 אם ישגיא כחוייתיינו בלם כלים ע"ט תובקדים את
 הידוע מ"ט המוסקים דבמילתא דאמורא לא אחריון קים לי
 ואף בגמלת דאית ביה איסור ומתון נפל ביה המחלוק וחלוקי
 חלוקים כבוד עין ככ"ב בכללי הקים לי ע"ט באורך
 גם ידוע דאפי' במתון ברירא כתב שם הרב כ"הג באות
 ז"כ וזי"ד שם אי פטוען וזכה פטענ' קים לי אם חייב לבאת
 ידי שמים או לא וכתב רלב"ג הסוכרים רטענת קים הוא כמו
 טענת כריא אינו חייב לבאת ידי שמים ולסו' שהיא טענת
 ספק חייב לבאת לעש עוד כתב הרב סכנה"ג באות כ"ג
 בשם מוסר' מינן דכל מי שסוא חייב בידי שמים אין כופין
 אותו לשלם כדי לבאת ידי שמים אהנס צריך להודיעו דרך
 תוכחה ומוסר ועשה טובה כינו לבנו שיבא יח וכו'

ע"ט :

מעשה

ע"פ כל האמור נכא אל החכונ והוא דירוע
 הוא מש"ר ר"ל כפ"ק דתגולה והנה היא
 רוכפת על החומר ותו אמרה ליה וכי רנין דיני נפשו כלילה
 אחר לה מורר במלכות הוא ולא צריך למדיניה ח"ל עריין
 שאול קיים ולא יבא טבעך בעולם ע"כ ולנו לדעת במאי
 פליגי וחאי דעתיה דארזינו רוד להחויק עמנו למלך גם
 בפירו' שאול קיים :

אלא

איכא למימר דכחא פלוגי בחלוקת הרמ"ט
 והוא והיינו טעמיה דארזינו רוד שחויק עמנו
 למלך גם בחיות שאול קיים משו"ר דס"ל ברפת הרמ"ט דרזי
 התם הנס דאכתי לא נראה סחיון כלל ולא חלה הקפידה
 לקפידא כין משא זה למשא אחר תחול הקפיד' ומה שמקפי'
 דל פתח לטון התבאי שלא יחליף לו המשא או החומר כיון

דסוף כל סוף אי יארע סחיון והפסיד' תחול הקפיד' לכה עליך
 במשפט הלטון דזה קאמ' והוא סדין סכא נכי ככוד החלפין
 שפנס דבאותו זמן שהיה שאול קיים לא תחול הקפיד' משום
 ככוד המלכות להסתחייב אכלמסוס מורר במלכות דאכתי
 ארזינו דודלא סיה לו רין מלך במור להסתחייב מוסוס
 איש אשר ימרה את פיו וימת שדרי כל סחיוף הוא משוס
 שתא אימתו עליך ואכתי שאול קיים מ"מ פיון שכבר
 נמשח ע"ז נביא ועתיד להיות מלך ואז תחול הקפידה עכ"פ
 א"כ גם מעתה ומעכשיו מצי מקפיד כיון שהוא עתיד להיות
 מלך וכבר נראה בו כתר מלכות שנמשח ע"ז נביא הנס
 דעריין לא מצאם הקפידה מקום לנוח עד סויתו מלך במור
 וכשהיא דהרמ"ט דמצי מקפיד הנס דלא בא עריין סחיון
 והפסידה :

אמנם

אפיניל דקאמרה עריין שאול קיים ולא יבא
 טבעך בעולם סבירא לה כדעת הגא רכל
 זמן שעריין לא מצאם הקפיד' מקום לנוח שלא כאם הפסידה
 לא מצי קפיד ואוף סכא כיון דעריין שאול קיים ולא קרי' כי'
 גבי דוד שתא אימתו עליך לא מצי קפיד עד שתחול הקפיד'
 והיה למלך במור הן עתה אפש' מוסוס כוונת הכתובים ותחלת
 הכל פיה פתחה בחכמה ועתה הכרכט הואת אשר הביא
 שפחתך ובו לרמזו לו שאין כאן דין מורר במלכו' אשר המור
 אה פיו עם שלוחיו ודי' לו במה שקיימה דבריו להכי הכרכט
 הואת וההו' להכי אמרה לובלסון פטע שא נא לפטע
 אחרך כלומר הנס שיראה בעיניך שיגדל העון כהבאת
 הכרכט הואת הרמות שאין כאן דין מורר במלכות ופטע
 איקרי פכו' שא נא לפטע וכו' כלומר עתה יש לו לפטע זה
 מחילה ונתנה טעם כי עשה יעשה וכו' כלומר איכרא שאת'
 סוכר כדעת הרמ"ט שאף שלא חלה הקפידה עריין מצי
 מקפיד כדכתיבנא :

אמנם

לא כן הוא האמת דרכים חולקים עלין
 הרמב"ם והרמב"א והוא וגם הסו' דכל שעריין
 לא מצאם הקפידה מקום לנוח לא מצי מקפיד והיינו דקאמ'
 כי עשה יעשה ס' לארזי בית נאמן כלו' עריין לא באה
 הקפידה ועד שתהיה מלך במור דלא קרינין כן שתה אימתו
 עליך כל עוד שאול קיים עד שיעשה ס' לך בית נאמן ואז
 תחול הקפידה ואל כוונה זו אמרה לו טעם מלכותו הוא
 כי מלחמות ס' ארזי נלחם לרמזו לו שהיא דמס' ע"ז דאמרו
 דכשעת מלחמה נאמר גדול ארזינו ורב כח וכלומר היותך
 עושה מלחמות צריך שתהיה ענתך שלא יבא ח"ו איו' מבשו'
 בידך דשעת מלחמה יותר קשה משעת הדון והיינו דקאמ'
 ורעה לא תמצא כך מומך וכיון דרכים חולקים על הרמ"ט
 וכדכתיבנא אין כאן דין מורר במלכות ושא נא לפטע
 וכו' :

א"ע

ויקם אדם לרדפך ולבקש את נפשך אפש' הכוונה
 כלפי מה שכתבנו לעיל תמס הרב הפריש' דמטעם
 הוא הוא משוס דזה נכסה וזה אינו חסר דאישתכת דאף להיא
 לא יש לו שום פסידא במה שאינו מקפיד בחללת המעשה
 אלא דאף אם תחליף לו המשא או החומר טענת משפט לטון
 התבאי לעולם עומדת ושמתאמר אפי' לסכרת הוא הדון
 עמך להיות מקפי' הנס שעריין אינך מלך במור תשוד' שאני
 התם שלא יהיה לו מזה שום פסידא וכו' דו' הנכסה וזו
 אינו חסר כלום משא"כ סכא שדרי יש לך חסרון והקפידה
 שמתא מיהא שמהרואת פיך ונקלות בעיני' סתם ואתה
 מכשילן לעתיד לכה כשתהיה מלך במור שלא תהיה אימתך
 כל כך וכעין באת הקפידה דמי אמטו להכי כלפי זה אמרה
 ויקם אדם לרדפך ולבקש את נפשך כלומר בשלמא אלה
 סיה שום אדם קם לנדרך לרדפך והיית יושב ככבודך נגד כל
 ישראל

דקאמרס וזך לבני על ישראל כלומר דאין מלכות מונעת
וכו' וכו' שאול קיים אין לך דין מלך כלל עם סיועך תסוק
ולכ' לא תחול סקפידס ואין כאן קום חטא ועון :

א"ע ולא תהיה זאת לך לפוקס וכו' ורז"ל זאת מכלל
דאיכא אחריתי ואפשר הסכונה מוקדש אל האמור
וסוף כהניא דאמרו' ברגש תעביות א"ר יוחנן זקנה קפסס
על שמואל דכתיב נתמתי כי המלכותי את שאול וכו' אמר
הקב"ה סיכוי איבער ליתות שאול לא קא שכיב שמואל ליתות
שמואל ארוסר חרנו אכתייהו לא ליתות שאול ולא ליתות
שמואל בכר הביעה מלכות דוד ואין מלכות מונעת וכו' אמר
הקב"ה אקפון עליו וקנסו וכו' ע"ש : סנה כן וכו' כונת
באו' ולא תהיה זאת לך לפוקס ולמכסול לכ לארזי ולשפוק
דס חנס דס חנס רייקא כלומר דלפי הלוק האמור מלכה
דלכ' ע"אפי' לרעת הרמ"ש לא יחול סקפידס והוא דס חנס
אס אתה סורג לכלל ולאנשי ביתוער איכא אחריתי שאס
אתה מחויק עמך למלך גמור ולדון את ככל כדן מורד
במלכות אושתכח שאתה דן בעמך דמלכות מונעת ומדס
כנגד מדה תהיה זאת לך לפוקס ולמכסול שת אחר מלכותך
ויארך מלכות שאול כיון שכל עיקר הטענה שלא תאחד
מלכותך היא היתה הטעם שאין מלכות :

א"ע ולשפוק דס חנס ולהושיע ארזי לו והמכוון בני שמו'
כמ"ס המרדכי והביאו מין כבד' בה"מ ס' ד' ז"ל
כתב המרדכי קול כר' דעכיד איניש דינא לנפשיה פסק
ר"מ וה"מ בחפז המכואר שהוא שלו ומחויק בו ומסרב
להקדור אבל בשאר מילי לא וראיה מפ"ק דברכות בתר
גנבא גבוט ועבא טעיס והקשה רבי' קלוימוס סלא מן
הדין לקח דקול עכיד איניש דינא לנפשיה ז"ל דהיינו דוקא
אותו דבר עצמו שנקח לו לארסי מותר לו ליקח כפ"מ סיכו'
להשיגו וכו' אבל הכא לקח ומורת אחר' שלא גנב לו הארסי
עכ"ל ע"ש : באופן דכ"ש הכא שאפי' כלתי הלוק האמור
במחלוקת שמוי דפשיטא דלא אריך ליה לרוד למעבד דינא
לנפשיה והיינו דקאמרס לשפוק דס חנס וכדכתיבנא
שאפי' לרעת הרמ"ש הכא שאפי' עוד כה ריעותא דקא אתג'
ארזי דוד לעכיד דינא לנפשיה ז"ל ולהושיע ארזי לו ולא מני
עכיד ככ"ד וכמ"ס מטס המרדכי :

א"ע והיטיב ה' לארזי וזכרת את אמתך ע"ד מ"ש רז"ל
על דוד וטוב רואי בהלכה וגם ארז"ל אל יפטר
ארס מחבירו אלא מתוך הלכה פסוקה שמתוך כך וזכרון
חבתה וסובוכותה השתא מיהא דקא אתא עליו בחילוקים
שאמורים שהדין עמה אליבא דכ"ע והוה הלכה פסוקה אלא
שלעת כואת נעלמה הלכה זאת ממנו כמ"ס התפרשים :
אשע"כ במוס לו ואמרס והטיב ה' לארזי שתהיה טוב רואי
גם בהלכה זו ותתישב מכעסוך ויהיו עינוך רואי שגפסרת
ומך מתוך הלכה פסוקה וזכרת את אמתך ע"ד מ"ש רז"ל
שמתוך כך וזכרנו :

דרוש ד

פסוקים הנאמרי' גבי אליועור עבר אכרסס ויה תאר
ואשכיבך כס' וגו' אשר לא תקח אשה לך
מבמת הכנעני וגו' כי אל ארזי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה
לכני לזנח ויאתר אליו העבד אולי לא תאכה האשה ללכת
אחרי אל הארץ : שואת הסבב אשיב את כנך אל הארץ אש
ישאת מטס ויאמר אליו אכרסס השמר לך פן תשיב את בני
שמה ה' אלסי השמים וגו' ואם לא תאכה האשה ללכת אחריך
ונקית משכובתי : זאת רק את בני לא תשב שמה ע"כ
ורז"ל דרשו וזל ויאתר אליו העבד סה"ד כנענ' כידו מאונג'
מרתס

ושאל אף כי עדיין אינך מלך גמור איתת הלס הקפיד' על
העתידי כדאמרן אמנס כיון דקס ארס לרפך ולכקס
את נפך ואתה נע וכו' מתקום למקום ואינך יכול לצמוד
לנגדס ג"כ יסיה ככל באחר מאויבך הסכקסיס את נפך
וקוא כפל במיעוטו והוא אימ מכטיין לעתיד ובפרט שככה
באתי להתקן לפיך שא לא לפסע כי נתנה המחילה באופן
דכל כי האי גוונא דכידון דין סדר רובא כדעת הוא שעדיין
לא חלה סקפידה כלל ואין כאן מורד במלכות :

א"ע והיתה נפש ארזי צרורה כצורו שהיית את ה'
אלהיך אפשר סכונה כלפי מ"ש דאין לנח טענת
קיס לי באיסורא ואפי' במילתא דרית ביה איסור וממון
נפל בו מחלוקת והחילוקים ואפי' בממון גרידא כמי ישמו
שסוכר שצריך לנאת ידי שמים וכמ"ס מטס מוסר' מינן
שצריך להודיעו טיבא ידי שמים : מעתה זל והיתה נפס'
ארזי צרורה כצורו שהיית את ה' אלהיך כלו לרמונו דיני
שמים וכלומר פשיטא שמלך שמתוך לא ישעס דין לעצמו
ככל כי האי גוונא דאיכא פלוגתא וקוא ספק טפיכות דמיס
דקא איכא דעת ה"א והגם דסיא מילתא דרית ביה איסור
וממון דהמורד במלכות כל נכסו למלך מלך שמתוך אפי'
בספק בממון גרידא לא עכיד דינא לגרמיה כדו לנאת ידי
שמים והיינו דקאמרס והיתה נפס' ארזי צרורה כצורו שהי'
את ה' אלהיך שאתה חזיר לנאת ידי שמים כרי' שתי' נפס'
כצורו שהיית את ה' אלהיך וכ"ש סכא כיון דאיכא פלוגתא
דר בוותא וכו' מ' דאיכ' ספק איסור ע"ד מן סרלוי הוא שתתחו'
אתה לי ואס סס חייבים מן השמים ויכחו ואת נפס' אויבך
יקלענה וכו' ואתה ומלכותך תסיו נקיים גם מדיני
שמים :

א"ע והיה כי יעשה ה' לארזי וגו' וזך לבניד וגו'
הענין הוא בהקדים הסיא דתנן בפ' האומר האו'
לאשה שהי את המודעת לי לאחר שאתגורר לאחר שתגייני
לאחר שימות דלרכבן אינה מקודשת ואמרו' כ"ס סס דהיינו
טעמא דכל שכירו לאו מחוסר מעשה וגר לאו כידוהו וגו'
שלשה דמטפט כתיב ביה כדן וחי יימר דמודקקו ליה
ע"ש :

עוד יקדים את סידוע דאמר' כס"ס בכמה דוכתו
דאין מלכות מונעת כהכרתה אפי' כמלא כמתא
מעט סכא אל המכוון והוא דאיכא אך לחלק כדון הלוח
לסיהא דרמ"ס רשמי סיהא דהרמ"א דלגבי האומר מאס
זו או חמור זה לגבי דידים הכל גמור ומתוקן לפניו ואינו
מחוסר מעשה דהרי זה קאמר ולפי מטפט לשון התנאי
מעיקר' הדין בות דמני מקפ"י או על המשא או על סחמו לא
דק"א ס"ל דמטו' טעם זה בהנחה וזה אינו חסר לא מני מקפיד
והרמ"ס ס"ל דמוס סוף כיון דמחוי כאילו מוחל לו מטפט ל'
התכאי וחי יארע סיוק והפסידס מני לכא עליו מדין מטפט'
הלשון לא כא לכלל להסיא דוה נכנה וכו' אמנס בעיקר
מעשה השכיבות ולשון התנאי לא מיהסרר מירי מטא"כ כדון
המלכות דכיון דקול דאין מלכות מונעת כהכרתה וכו'
אישתכח דמלכד דאינו כידו של דוד להמליך עצמו עוד כס
דככ יכול אפי' כידו ית' אינו מוזהו למלך כיון דחמתו גורס
אין מלכות וכו' ער שימות שאול וס"ל מחוסר מעשה בעיקר
גוף המלכות כהסיא רפ' האומר דכל שאינו כידו סוי מחוסר
מעשה ואינה מקודש' ואין יחול סקפידס אפי' לרעת הרמ"ס
במילתא דמיהסרר מעשה עדין :

והנה כי כן כלפי הך מילוקא אמרס לו לרוד וסיהי
יעשה ה' לארזי וכו' יעשה דיקא לרמונו לו
דלכתי עמין המלכות סוי מחוסר מעשה וככל כה"כ אפי'
הרמ"ס מורה דלא מני מקפיד' ער שיעשה סתעשה והיינו

הנהגה נמשק אהב כנען זה אליעזר בידו ונאזני מרמה
אחיה יושב והתקיל את בתו ראיה היא או אינה ראוי לעשו
אהב לעשו אהבו של עולם זה יחזק אמר אולי לא תאכזה
איתן לו את בתו לא אתה אחר וכי כרוך ואין אחר מתדבק
בכרוך עכ"ל :

והנה

מלכד מאי ראיכא למידק במאמר הכתובים
ענמן כנודע תו איכא למידק במאמר ז"ל הדיכן
דמיתא במילתיה דאליעזר מרמה הללו וסקל מסקל הלזה
טהיו סוקל לתת את בתו ליחזק ולעשו מן בתר דפיו ענה
בו ההשכ אטיב את בנך לא הארץ וגו' וזה מורה דהיתה כותנו
לקחת לו אשה ממטפחת אברהם ותו ממה נפשך אם זה היה
כותנו דאם בתו ראיה להשיאה לו ליחזק ואם לא אחאי
מיקרי עושק . ותו אחאי הווקק הכתוב ליחס אל המעשה
הלזה מאזנים ומסקלות מאזני מרמה כאלו איין כל עין רואה
סקל הלזה דקאמר כנען בידו מאזני מרמה . אמנם איפשר
יובן הכל בהקדים אותה שכתב מהר"ם ז"ל בהג"ה בח"מ
סימן קכ"ו סוף נבי ער אחר נאמן באוסו דכל פסולי עדות
בשרים לענין האיסורים אם לא דחשוד לאותם הדברים ע"ש
זהנה ט"ס כ"ק ק"ה הקטה הר"ב הש"ך ז"ל דכ"מ בתוב
דין זה כט"ס הר"ן ז"ל ונ"ע דהר"ן ז"ל כתב בפרק האומר
בקיודוסין בהדיא דפסולי עדות אינם נאמנים כאיסורין
ואך יצא לחלק דלהתיר ודאי נאמן להעיד דהא קול החשוד
על הדבר דכו ומעידו אבל כפ' האומר מיירי בבא לאסור של
אכרו כגון לומר כתנסך ייך דאן איכו נאמן אלא גם מוכח
שתיק' הבעל דין שסומך על דברי העד הכשר וכמ"ס הר"ן
ז"ל ט"ס והילכך כל שהוא פסול איכו סומך עליו ולא כל כמיניה
לאסור של חבירו ע"ש . והגם שהרב ז"ל ט"ס האריך בזה מ"מ
הרואה וראה שהאי' הלזה אינו דחוי מעיקרו ע"ש . ולפי
שאין הפנאי מסכים לא מציבא לעמוד על שרשן של דברים
על כורין :

עוד

נקדים מ"ס מר"ם ז"ל ט"ס בהב"ה כמ"ד דכל
דבר ראיתחוק באיסור כגון טבל וכו' אין העד נאמן
להתירו לא א"כ בידו לתקמו וכו' ע"ש והנה מוהר"א ז"ל
כתב בתשו' בח"א סי' ו' דף ה' ואך חילק לענין זה עלה
דהיה דכתבו התום ז"ל כפ"כ דכתובות גבי ההיא דער א'
או' נתקדש וע"א לא נתקדש דמיירי בגון שורק לה קידושין
וע"א אומר קרוב לו וע"א אומר קרוב לה דכיון דנתקדשה
לפנינו אין אומרים אוקמה בחוקת פניה ע"ש כתב הרב ז"ל
לכ"ד דכל כה"ג נהי דלא מוקמינן לה בחוקת פניה מ"מ
עדיון לא השיב אותחוק איסורא ע"כ ע"ש דמשמעותא
מיהא איכא . דכל דהיה שעתא דחל האיסור לא חל בהחלט
דאז איכא נדדן לא השיב איתחוק איסורא . עוד נקדים
מאי דנפל ברכותא ז"ל לענין גבייה הקראים אם מותרת
ע"י שבועה שמשביעין אותם שהיא כשרה שלקחה מישראל
או שעשאה בהכשר בישראלים דיש מתירין ויש אוסרין
כאשר בא העדות בנפתחות תשו' הרב החב"ב ז"ל לחי"ד
המובאות בסוף ס' קול בן לוי בס' קכ"ח וכתב הרב ז"ל
דנמשעה יש להחמיר ע"כ דקא שקול וטרי הרב ז"ל ט"ס
בת כוזאת אין הפנאי מסכים להאריך בזה ועיין בתשו'
הרב בצלאל אשכנזי ז"ל סימן ג' באורך לענין זה . וברם
הנהגה לפוס דהטא דהיה דהרשב"א ז"ל דסימן ס"ד
הנהגה מן ב"ד בס' קיט דכתב דלא מהימנין ליה לחשוד
לענין ע"י שבועה וכו' לא תבוא לבת המתירין משום דאכתי
הנהגה הנהגה איכא כמ"ס הרשב"א ז"ל ט"ס דכיון דכבר
ישוד על העובדי' דמוטבע מהר ביני היאך תהא מהימן
עוד בשבועה ומש"כ גבי הקראים דהגם דרשעים גמורים
בשבועה מ"מ אכתי לא נחשדו להית עוברי' על השבועה דחזי

דעכיד לעכור אררנן ווא איכא שבועת הר פניו הנהגה
משום דטעו בדמיונם כמובן :

תו

נקדים מ"ס במדרש כפ' חיי שרש"פ ס' וז"ל עכר
משכיל זה אליעזר ומהו הסכלתו אמר כבר קללתו
של אותו האיש בידו שחא יבא כושי אחר ושתעכר בי מוטב
לי להשתעכר עצמי בבית זה ולא בבית אחר וכו' עכ"ל עיין
ט"ס . הרי דמשמעותא איכא דאליעזר לא נקנה לאברהם
כקנין העבדים בכסף וכיוצא רק מעצמו נשתעכר לו ועיין
בהרב היפה ז"ל ט"ס :

והנה

כיצן נבא אל המכוון והוא דמן הנודע מ"ס מן
המפרשים ז"ל דשתי שבועות היו כאן הא' שלא
יקח אשה ליחזק מבנות כנען וכ' שילך ויקח לו אשה
ממטפחתו . ואמנם היות דכליל להו בשבועה אחת יש לרוך
בהן על שני האופנים . הא' דהוי כמותנאה האחת לחברתה
שלא יקח מבנות כנען אלא ממטפחתו ואם לא יתנו לו
ממטפחתו או הותרה נמי הראשונה וסרי ליה בכנות כנען
ע"ר נדר שהותר מקצתו הותר כולו דלא קפיד אלא אכנות
מטפחתו דוקא . והכ' דשתי שבועות גמורות מינה ולעולם
קפיד אכנות כנען דאסרן על בנו איסור עולם וקפיד נמי
אכנות מטפחתו שהטביעו להיותו השתדל לקחת לו אשה
לכנו ממטפחתו אולי יעלה בידו אלא שאם לא ירצו לתת לו
ממטפחתו שאין בידו לקיים או שרי ליה לקחת אשה מהיותר
ראויות לו כמו כמות הגרים שגיייר אברהם אב"ה . הנה
ב' האופנים הללו דן אליעזר בזווי דכו . אמנם מחמת
ההאותו שהטיל שבו' בם בענין ההליכה לא משפחתו לקחת
לו תשם אשה נפל לבית הספק דשחא דכו מחויק לו כדון
עכר ואי לואת בתו אינה ראיה ליחזק דאי משום דאחי
מכנען הוה ס"ד דכיון דכבר שמש לנדיק אב"ה כבר יצא
מכלל אחר בת"ש ר"ל בפסוק בא כרוך ה' וגם לכלל עכר
גמור לא בא כיון דאיהו מעצמו רצה להשתעכר גופיה
לאברהם ולא בקנין העבדים . ומ"ס היה יושב ודן כהילתיה
דדביה בשקל ונאזני אולי בתו ראיה או לא והוא דקטיתיה
דאם הפי' האמתית הוה כהאופן הא' דהוי כתנאה ואם לא
יהבו ליה מבנות מטפחתו דמיירי ליה בכנות כנען אחאי
הווקק להטיב שבועה בתנאי דכיון דבכחו כלל אשה משם
הרי הוה בא להתיר את האיסור להתירו בכנות כנען דאית
ביה איסור שבו' ופשיטא דאיהו ישתדל בכל עו כיון דאובא
איסור' והא קול' דעד'א נאמן באיסורין ונפרט להתייר ואי
לואת דן אולי דכו מחויק לו כדון עכר גמור דפסול לעדות
וס"ל כפשט מילתיה דהר"ן דכתב כפ' האומר דכל דפסולי
עדות אינם נאמנים באיסורין ואם ס"ל כדון הסו' גבי גבייה
הקראים דהגם שאינם נאמנים לומר שלקחה מישראל משום
שהם חשודים על זה דאפ"ה ע"י שבועה מהימנין להו כיון
שאינם חשודים לעבור על השבועה ודן את' הדין גבי לעזר
שהיכו חשוד לעבור על השבועה הגם שהיה נאמן ע"י שבועה
הגם שהוא עכר דפסול לעדות ואמרו להכי הווקק אב"ה
להטיל לו שבועה גם בתנאי כדי להאמינו ע"י שבועה :

והנה

טכבר אך חלק הרב הש"ך דלהתיר אהיל ומורה
הר"ן ז"ל דפסולי עדות נאמנים באיסורין לענין
ע"י . ג"מ אכתי שפיקא הוה ראוי לא כיריא ליה לאאב"ה
הך חילוקא וחייב להחמיר כפשט הר"ן דפרק האומר דאינם
נאמנים משום שבועה א' דכנות כנען כיון דביהו לתקן ע"י
שבועה ומתך עצמו ע"י שבועה הגם דבמחלוקת שנויה כיון
דאפיקרא דרינא הא איכא להלק דלהתיר לכ"ע מקומות
ליה ולא תימא דאין יתכן זה הפי' מן בתר דאישתכח דוקא
אתי להתיר איסור דאותחוק איסור דכנות כנען וכבר
בתיבנא דכל דאיקמו איסור' לא מהימן ע"י אפי' להתיר
אסתחא

